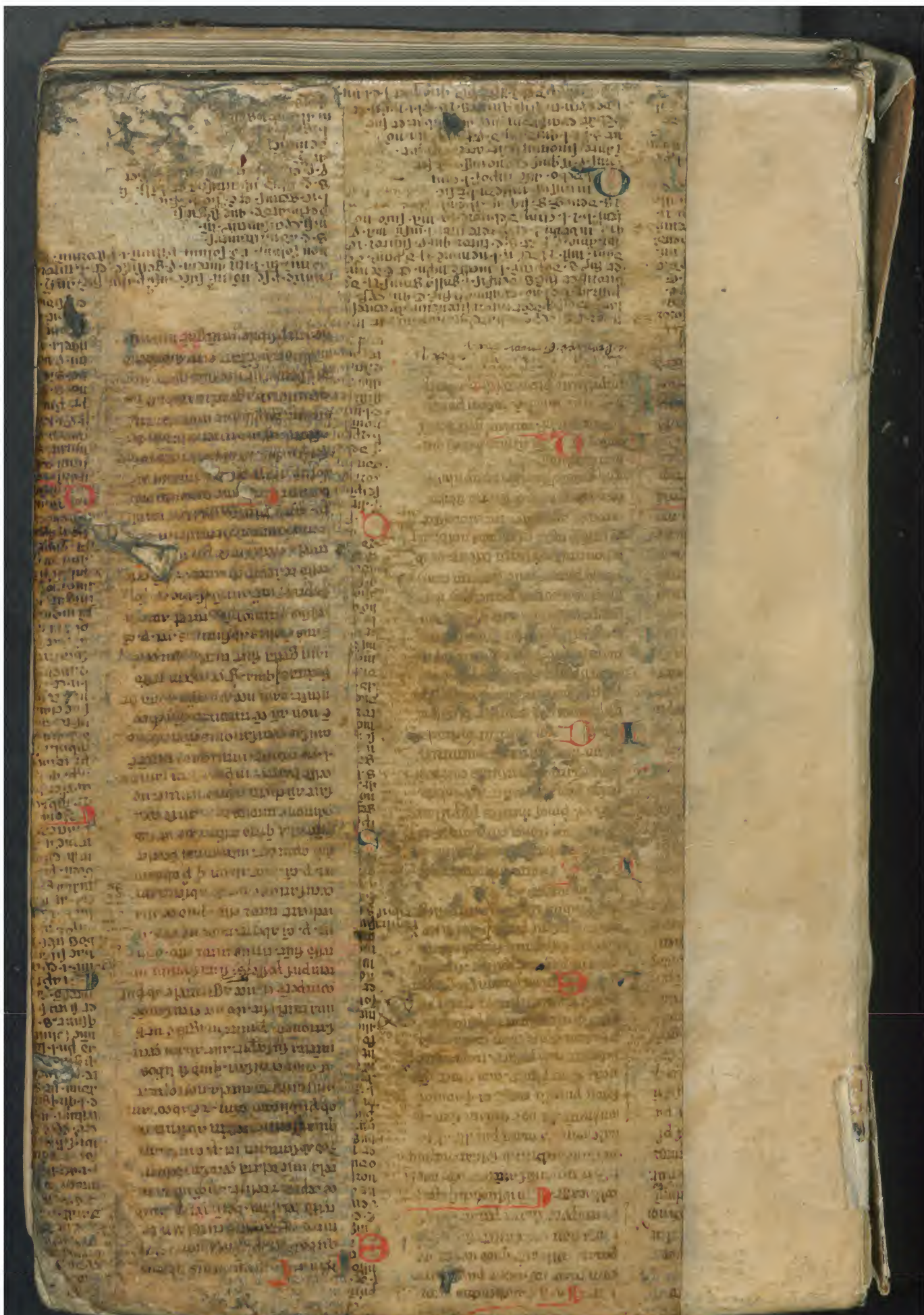

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
587/D Vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
587/D Vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
587/D Vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
587/D Vol. 1

587 (1)

A-xxi Avi

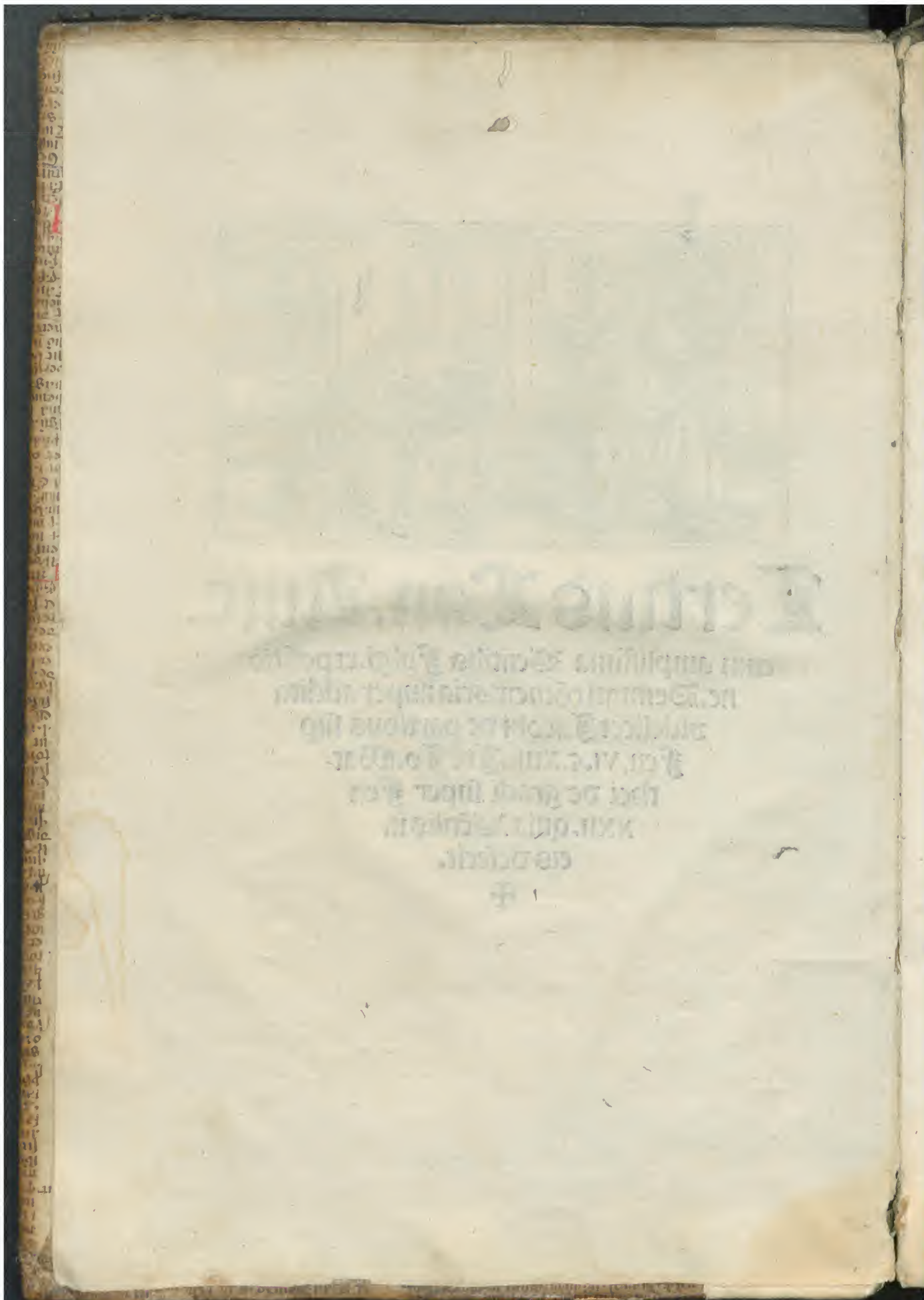

Tertius Lan. Quic.

cum amplissima Gentilis Fulgi. expositio-
 ne. Demum cōmentaria nuper addita
 videlicet Jacobi de partibus sup
 Fen. VI. z. XIII. Itē Jo. Mat-
 thei de gradi super Fen
 XXII. quia Gentilis in
 eis defecit.

Tabula dubioꝝ prime ptis Gentilis sup. III. Auic.

En. j. Trac. j. Cap. j.

- 1 Utrū iste tertius liber sit theoric⁹ vt p̄ctū char. 1
- 2 Utrū aliq̄d aial careat capite. char. 1
- 3 Utrū caput sit pp̄ cerebrū an pp̄ oculos. z

Cap. 2^m.

- 1 Utrū Aui. non posuit anatomiam allarū partium capitis sicut cerebrū. char. 2
- 2 Utrum neri sint partes cerebrū. z
- 3 Utrū p̄ anatomia plura debeāt cognosci de mēbro q̄ complo z numerus ptium quare. A. omisit. z
- 4 Utrū motus z sensationes inflāmēt cerebrum. z
- 5 Utrū neri ozietes a cerebro nutrant a cerebro. D. efficit. 3
- 6 Utrū oīs neri ozietes a cerebro indurent. char. 3
- 7 Utrū cerebrū sit humidū vt sp̄s circūdās sustentent būdo. 3
- 8 Utrū compositio est cerebrū. z
- 9 Utrū cerebrū sine frigiditate temper cordis calozē. char. 4
- 10 Utrū anterioris ptis cerebrū leuitatez probauit ex ortu visus z auditus z non alioz sensuum. 4
- 11 Utrū pia mater vndiq̄ cōplectat cerebrū. char. 5
- 12 Utrū spūs vitalis cū sit aialis trāsmutet subāstr. char. 6
- 13 Utrum digō qua sit spūs aialis fiat in cōmissuris vel ventriculis vel alibi. 6
- 14 Utrum in rheū exire iter duraz infem z os basilarcan in rheū in subā cerebri fiat spūs digō. 6
- 15 Utrū spūs aialis p̄ctus in cōmissurationibus cerebrū stet iter p̄tem z p̄tem cerebrū an in arterijs. char. 7
- 16 Utrum spūs aialis sit subtilior vitali. 7

Cap. 3^m.

- 1 Utrū omisit morbum in numero capitis. char. 8
- 2 Utrū Aui. sufficiēter enumerauerit egritudines capitis. 8

Cap. 4^m.

- 1 Utrū nō fecit gñale capm de causis sicut de signis z de sp̄bus egritudinum capitis. char. 8
- 2 Utrū A. memoriaz z cogitatuā vocat morales. 8
- 3 Utrū in octauo gñe signoz posuit signū sumptū ab oculis cūz in p̄ gñe sint posita signa a virtutibus sensibilibus. char. 9
- 4 Utrū hic dixit de somno z vigilia. 9
- 5 Utrū ex ira q̄ nō h̄z euidētē cām significetur epilepsia. 9
- 6 Utrū ex risu possumus significare egritudinē in cerebro. 9

Cap. 5^m.

- 1 Utrum illud dictū sit gñale ad aiales z naturales. s. si opatiōes sunt sane cerebrū est sanum. char. 10
- 2 Utrū in signis sanitatis significande dixit. adiunat. in signis vō egritudinis dixit. significat. char. 10
- 3 Utrum lesiones opationum sint tres. char. 11
- 4 Utrum diminutio z destructio opationū fīat a frigido z būdo vel ab būdo z corruptio a calido z sicco vel a sicco. 11

Cap. 6^m.

- 1 Utrū cognoscamus q̄ phāstae sint pp̄ cām pp̄iā in oculo. 11
- 2 Utrū phāstae appēntes sint pp̄ cōplonē z nō pp̄ accētia mae. 11
- 3 Utrū p̄ nocumētū opationis auditiue in p̄mutatione significet cōplo sicca in medio cerebrū. 11
- 4 Utrū cū h̄bz sonitū auris z imaginatū audire aliqd ex lōgīquo significet humiditas cerebrū. 11
- 5 Utrū lesio odoratus abq̄ narium strictura fm plurimū significet humorem in cerebro char. 12
- 6 Utrū A. sumpsit hic signa ex debilitate z fortitudine sensuū claritate z turbulētia. 12
- 7 Utrū bec p̄ia teneat. nō oīs debilitas est cū p̄turbatiōe: ḡ qdā debilitas est cū p̄turbatiōe sensuum. 12
- 8 Utrum aliqua fortitudo possit ēē cū turbulētia. 12
- 9 Utrū debilitas visus cū turbulētia z cū claritate sint nocumenta diminutionis corruptionis vel ablationis. 12
- 10 Utrum sit sermo de p̄turbatiōe coniuncta debilitati z q̄ pōt coniungi fortitudini. 12
- 11 Utrū sit sermo de claritate p̄iuncta debilitati z fortitudini. 12
- 12 Utrum p̄turbatio significet materiā. 12
- 13 Utrum claritas significet siccitatem. 12
- 14 Utrū Aui. reperit casū supra possum caplo significatio. char. 13
- 15 Utrum debilitas z destructio sequuntur calozem si est cum vehementia corruptionis. 13
- 16 Utrū Aui. dixit v̄ plurimum. 13
- 17 Que est peior debilitas diminutio vel ablatio actiōis an illa q̄ sit a calido an illa que sit a frigido. 13
- 18 Utrū sicut ablatio actionis pōt fieri a calido z a frigido: ita cor

- ruptio actionis. char. 13
- 19 Utrū Aui. ex ablatione actionis sensuum arguit diminutionem actionum cerebrū. 13
- 20 Utrū enumerās sensus propinquos dixit de auditu z odoratu z non de visu. 13
- 21 Quod membrum magis cōicet nocumētū cerebro an longinquum an p̄pinquum. 13
- 22 Utrū existente nocumēto in cerebro sit possibile solum vnum sensum ledi de exterioribus. 13
- 23 Utrum non p̄cesso q̄ nocumētū sensuū longinquoz a cerebro nō remouet mēsuratiōe cōplonis negatiōe an significet q̄ cōplo hoc faciens sit a cerebro. char. 14
- 24 Utrū Aui. exp̄ressit de nocumēto corruptionis. 14
- 25 Utrū gustus significet q̄ cōplo ista est in cerebro. 14
- 26 Utrū fortitudo meditationis z p̄scrutationis significet fortitudinē compositionis cerebrū. 14
- 27 Qūo sequitur si debilitas meditationis ēē. significat lesionem fortitudinis cerebrū: quare oportet vt demonstretur que operationum sit lesa. 14
- 28 Utrū ex retētiōe formaz sit arguendum super fortitudinem sensus cōmuniis z phantase. 14
- 29 Utrum frigus sit causa essentialis destructionis operationis virtutis imaginatiue. char. 15
- 30 Utrū ista virtus possit ledi non lesa cogitatuā. 15
- 31 Utrū nocumētū imaginatiue sit q̄q̄ cū sanitate intellectus. 15
- 32 Utrum p̄n^m lesiōis cogitatiue sit in p̄te anteriori cerebrū. 15
- 33 Utrum cogitatuā vt est estimatiua possit ledi nocumēto distincto ab alijs virtutibus. 15
- 34 Utrum p̄mutatio actionis cogitatiue possit fieri a mala complexionē sine materiā. 15
- 35 Utrum cogitatiōes mobiles significant caliditatē. 15
- 36 Qūo pestilentia inducat defectū memoriē. 15
- 37 Utrum somnia indicent similem dispositionem. 15

Cap. 7^m.

- 1 Utrum p̄uatiō motus significet humiditatem. char. 16
- 2 Utrū p̄hibitiō motus significet humiditatē subtilē plurimā. 16
- 3 Utrum destructio z debilitas motus in quocunq̄ membro significet lesionem in cerebro. 16
- 4 Utrū mollities in aliquo mēbro significet lesiōē in cerebro. 16
- 5 Utrū ex p̄mutatione virtutis motiue nō occuit significantia super caliditate z frigiditate. 16
- 6 Utrū p̄mutatio subito facta significet humiditatem z si est paulatina siccitatem. 16
- 7 Utrū dixit supra dicta in instrumentis. char. 17
- 8 Qui sunt isti modi nocumētoz qui p̄mutati sunt mali. 17

Cap. 8^m.

- 1 Utrum capilli fiant de humiditatibus cerebrū. char. 17
- 2 Utrum citrinitas significet sanguineam. 17
- 3 Utrū si caliditas egit in flegma sit caliditas tactus. 17
- 4 Utrum mēbrum lesum per expulsiōēz materiē a cerebro significet lesionem in cerebro. char. 18

Cap. 9^m.

- 1 Utrum sciētia Aui. sit inartificialis. char. 18
- 2 Utrum ex iunamēto in dispōne sana cerebrū sit arguendū sup̄ simili cōplexione z ex uocumēto sup̄ p̄raria. 18
- 3 Utrū cerebrū egrū egritudine calida iuuēt remisse calido. 18
- 4 Utrū sequat hoc: cerebrū noceat a frigido: ergo est frigidū. 18
- 5 Utrum ad cognoscendūz quid noceat cerebro: oportet q̄ sciatur quantitas complexionis. 18
- 6 Utrū eedē sint cause exiccationis z humectationis. char. 19
- 7 Utrum siccū inducūt a calido sit successuum. 19
- 8 Utrū si humiditates vicerēt fieret cerebrū fridū z humidū. 19
- 9 Utrū humiditas pueniēs a frigido sit subito. 19
- 10 Utrū fridū qd subito accidit subito humeret. char. 20
- 11 Ubi est scdā causa humectationis. 20
- 12 Utrū siccitas cerebrū sit cā velocis humectationis. 20
- 13 Utrum siccitas accidat vno momento. 20
- 14 Utrū debilitas virtutis mēbri sit cā facilis passionis pp̄ia p̄ter calidū frigidū siccū z humidū. 20

Cap. 10^m.

- 1 Quā cōplexionem significat paruum caput. 20
- 2 Utrum hō qui est capitis parui sit perhūsus z timidus. 20
- 3 Utrum caput paruum sit peius magno. 20
- 4 Utrum caput equale sit melius. char. 21
- 5 Quā cōplonem significat caput magnum. 21

Cap. 11^m.

✠ z

Tabula dubioꝝ prime partis

- 1 Utrum possit esse fortitudo informatiue ubi est defectus foie. char. 21
 2 Quot sunt figure capitis. char. 21
Cap. 13^m.
 1 Utrum difficile sit cognoscere dispositiones cerebri ex dispositione oculi. char. 21
 2 Utrum stare apate i cerebro possit solui vni oculus copati. c. 22
 3 Utrum intuitus ad vnu oculu significet frenesim. char. 22
 4 Utrum collum recipiens materias sit debilius. char. 22
 5 Quomodo possumus cognoscere nervoꝝ grossities et viarum principalium fortitudinem. char. 22
Cap. 14.
 1 Utrum reperiat clausura oculorum vigilatua. char. 23
 2 Utrum in freneticis impediatur virtus motiua. char. 23
Cap. 15^m.
 1 Utrum coitas stomachi cum cerebro pp repletionem vel inflationem addat tempore repletionis. char. 23
 2 Utrum in dolore capitis coitate stomachi prius diffundat inter spatulas q̄ in cerebro. char. 23
Cap. 17^m.
 1 Utrum soliditas fiat a frigido. char. 24
 2 Quid differat tarditas intellectus excusatio cogitationis et pigritia quoad hui. adiungit ad caliditatem. char. 24
 3 Utrum bene fecit hui. ponens signa complexionis euenientis a conceptione p signa complexionum cu materia. char. 24
 4 Utrum superfluitates sint magis digeste in cerebro calido q̄ in temperato. char. 24
 5 Utrum copiones iste a pceptione tales iuuent a hui. char. 24
 6 Utrum in copione humida cerebri sensus sint perturbati. char. 25
 7 Utrum i cerebro calido et humido superfluitates sint magis cocte. char. 25
 8 Utrum cerebri multum lapsi in calido et humido distemperent a calidis et a frigidis. char. 25
 9 Utrum hñtes cerebri frigidu et siccu habeant sensus perfectiores in pueritia q̄ reperiuntur pueri. char. 25
Cap. 25^m.
 Utrum materie flegmaticæ abundantes in capite faciant sentiri maiorem grauitate q̄ melancholicæ. char. 26
Cap. 28^m.
 Utrum hui. hactenus posuerit signa fortitudinis et debilitatis cerebri et humoꝝ dominatium etc. char. 26
Cap. 29^m.
 1 Cur non possit canones pseruationis sanitatis. char. 26
 2 Utrum hui. omiserit canones vniuersales curationis solute continuitatis. char. 26
 3 Quando in egritudinibus capitis slobotomadu est de cephalice et quando de alijs. char. 27
 4 Utrum de cephalice sibi sit scienda slobomia. char. 27
 5 Utrum prius sit incipiendus a slobomia vne nigre q̄ cephalice in egritudinibus capitis. char. 27
 6 Utrum ante ista slobomia debeam pmittere digestiuu. char. 27
 7 Utrum ante ista slobomia sit oada phar macia. char. 27
 8 Utrum dominatib alijs humoꝝ sit scienda slobomia. char. 27
 9 Utrum possumus euadere pperam a capite facere absq̄ euacuatione comuni. char. 27
 10 Utrum a capite possumus euadere mām aū digonē. char. 27
 11 Utrum digesta materia in capite prius euacuatio a qua debemus incipere sit per gargarisma. char. 28
 12 Utrum conditiones possit ab hui. ad hoc vt gargarismus fiat sint necessarie. char. 28
 13 Utrum in appone emplastroꝝ capiti opz p q̄ radat caput. char. 28
 14 Utrum in qualibet materia competat cauteriu. char. 28
 15 Utrum cauteriu debeat fieri post vniuersale euonē. char. 28
 16 Utrum manus debeat poni ad puncta nasi vel ad finē vt inueniatur locus debitus cauterij. char. 28
 17 Utrum sciendu sit cum auro an cum ferro. char. 28
 18 Qua hora sciendum est cauterium. char. 29
 19 Utrum existente plenitudine in toto et in capite sit slobotomadum de cephalice. char. 29
 20 Utrum materia quiescente in membro mittente et in capite debeat fieri slobotomia de vena comuni illis. char. 29
 21 Utrum in digestiuis sit resolutio. char. 29
 22 Utrum i digonē mæp cerebri sint meliores syrapi q̄ empla. char. 29
 23 Utrum emplastris resolutiuis possumus vti ad maturandum materias frigidas. char. 30
 24 Utrum mel sit i empls miscē simul lenitiu et humectatiuas medicinas cu resolutiuis an disticto tpe vti eis. char. 30
 25 Utrum ad digonē materierum melancholicarum aduftarum debeamus vti medicinis calidis. char. 30
 26 Utrum mæ calide digonē faciat medicinē cu ingrossatione sube et apertione et incisione. char. 30
 27 Utrum in passione capitis de cholera et debili existente virtute possumus applicare lac ptribus capitis. char. 30
 28 Utrum acetu sit cbe digestiu ad oēs mās. char. 30
 29 Utrum infusio aloes sit fortior pillulis de hieris cochys et de sticados. char. 31
 30 Utrum in cura egritudinū capitis sit incipiendu a debilitoꝝibus. char. 31
 31 Utrum sup pillas alfabatret sit dormiendum. char. 31
 32 Utrum in puluere hieie cois ponat aloes. char. 31
 33 Utrum myrabolan. phibeat vaporē medicinē ad caput. char. 31
 34 Utrum scamonea luuet humoꝝibus cholericis. char. 31
 35 Utrum inuamentum scamonee sit facere celerem descensum aliarum medicinarum. char. 31
 36 Utrum almuri ponat in omni gargarismate. char. 31
 37 Utrum medicinē possit in gargarismate euacuet attrahedo. char. 32
 38 Utrum caput purgium ex lacte et oleo rosato sit resolutiuu. char. 32
 39 Cur ponendo curā oppilationis cerebri ponit solum p embrio cas et malitiationes. char. 32
 40 Utrum existere dolore phibeat acetu in medicinis. char. 33
 41 Utrum oleu rosatu et acetu conueniat in doloribus capitis. char. 33
 42 Utrum alutuli sit frigidum. char. 33
 43 Quā est q̄ in medicinis repussiuus capitis debeo apponē multum et q̄ pauca acetum. char. 33
 44 Utrum vomitus coferat in egritudinibus malibus capitis. char. 33
 45 Utrum si mā non fuerit vehemens acutatis sit administranda aqua fructuum stipricoy. char. 33
 46 Utrum mā apostematū cerebri sit maturada. char. 33
 47 Utrum in apatibus cerebri calidis aut frigidis possumus vti repussiuis nō pcedere euonē. char. 34
 48 Utrum si apa cerebri incipiat a cā primitiua debeam vti repercussiuis sicut quando sit a causa antecedente. char. 34
 49 Utrum apatibus cerebri existentibus in principio possumus vti phar macia solutiua. char. 34
 50 Utrum in maturantibus sit mollificatio. char. 34
 51 Cur hui. nominauit resolutiuu per mollificatiuū. char. 34
 52 Utrum mollificatiua appropient apatibus calidis. char. 34
 53 Utrum cu frigidis repussiuis misceam stiprica. char. 34
 54 Utrum ois q̄ querit d egritudie scā in capite noceat a vino. 34
 55 Utrum ois qui habet egritudinem in velaminibus cerebri le datur ab aqua frigida. char. 34
 56 Utrum epla et epithimata sint alienada a posteriori cerebri. c. 35
Tractatus. ij. Cap. primum.
 1 Utrum due solum sint cā doloris capitis. s. mala complexio et solutio continuitatis. char. 35
 2 Utrum oēs cāe faciētes sodā sūt q̄q̄ i suba cerebri. Deficit. char. 36
 3 Utrum arterie afferat capiti vapores fraudulētos. Deficit. char. 36
Cap. 2^m.
 1 Cur nō dixit q̄tates simplices facē dolore soluēdo primum. char. 37
 2 An cala et hūda frida et hūda faciāt dolore soluēdo primum. char. 37
 3 Cur abscissio potus est causa extra. char. 37
Cap. 3^m.
 Utrum sub craneo possint vermes generari. char. 37
Cap. 4^m.
 Utrum sit posse q̄ apa cerebri rumpat et saluet homo. char. 37
Cap. 5^m.
 1 Cur loquens de mala complexione siente ab humore dixit humorem membro cōmistiū. char. 37
 2 Utrum mala cōplexio facta faciat sodam. char. 38
 3 Utrum oppilatio p accidēs faciat malā cōplexionem. char. 38
Cap. 6^m.
 Utrum in soda per cōmunitatem absolutam cōmunicetur capiti nocumentum. char. 39
Cap. 9^m.
 1 Utrum paucitas cōmestionis coferat in soda. char. 41
 2 Utrum potus vini noceat sode. char. 41
 3 Utrum multitudo somni conferat in soda. char. 41
Cap. 10^m.
 1 Utrum soda temporalis fiat a cholera. char. 42
 2 Cur hui. appropriaui diuersionem et euacuationem sode cholericæ. char. 42
 3 Utrum lac sit administradu in vigilia sequēte sodam. char. 42
 4 Cur in tali accitē docet admiscere cāphozā cu lacte. char. 42
 5 Utrum

Gentilis super. III. can. Aui.

- 5 Utrum in soda cū reumatismo possumus vti calefacientibus
et ericantibus. char. 42
- 6 Utrum docet eūre a capite cū decoctionibus. char. 42
- Cap. 11^m.**
- 1 Utrum in soda cholericā separata cholera a sanguine compe-
tat flobothomia. char. 44
- 2 Utrum in soda cholica absq; feb. cedant myrabolani citrini. 44
- 3 Utrum in soda cholericā competat hiera. 44
- 4 Utrum troscisci de croco cōpetāt in soda yigilatiua. 44
- 5 Utrum nō possit pondus illoz trosciscoz. 44
- 6 Utrum in dolore capitis a mala complexionē calida possumus
vti frigidis. char. 44

Cap. 12^m.

- 1 Utrum p̄gelatis pueniāt motus corporis et aiales. char. 44
- 2 Utrum in cura fode fride cōpetat vini odoriferus. 44
- 3 Utrum possit eē soda a frigore in capite stante vel fortificata
febze. char. 45
- 4 Utrum in soda flegmatica p̄misit eūionē ante digōnem. 45

Cap. 16^m.

- 1 Utrum in soda sicca nō fecit mētiōē de mētia. char. 45
- 2 Utrum soda sicca fiat a sanguine. 45
- 3 Utrum in soda sicca sine mā vtiur caput purgys. 45
- 4 Utrum vtiur oleo amigdalārū amararū et nō dulciū. 45
- 5 Utrum in soda sicca administrat stercoia. char. 46

Cap. 19^m.

- 1 Utrum rubrica p̄tradit vltimē diuisioni. char. 46
- 2 Utrum soda vaporosa propter eām in capite augeatur p̄pter
cibos vaporosos. 46

Cap. 24^m.

- 1 Utrum vini puri citius inebriet q̄ limbatū. char. 47
- 2 Utrum in ebrietate competat somnus. 47
- 3 Utrum intrinsecū pulloz colōbarū sit subtilis. 47
- 4 Utrum vitellus oui tēdat ad in frigidationē. char. 49

Cap. 25^m.

- Utrum in soda ex coitu cōpetat euacuatio. char. 49

Cap. 26^m.

- 1 Que purgatio vada ē i soda ex p̄cussioe et casu si febricitat. 49
- 2 Utrum semp cum apate cerebri sit febris. 49
- 3 Utrum mel et ficados conserant in cōmōtione cerebri ex per-
cussione. char. 49
- 4 Utrum in medicinis localibus qbus vtiur ad sodam ex p̄cus-
sione debemus miscere acetum. 49

Cap. 29^m.

- Q̄o cognoscā q vapores nocēt acuitate aut mltitudine. 50

- 1 Utrum possumus vti oleo ro. cū enula vel alio resolutio qñ va-
pores noceret sua multitudine. 50
- 2 Utrum in soda ex vaporibus acuitate nocentibus possumus vti
frigidis localibus. 50
- 3 Utrum de cur quintus casus in quo prohibetur vsus frigidorum
in dolore capitis. 50
- 4 Utrum sit oīa in cura inter vapores sua acuitate nocētes et sua
multitudine nocentes. char. 50

Cap. 30^m.

- 1 Utrum in die crisi debeamus aliqd operari. char. 50
- 2 Utrum in die critica p̄ soda possumus dare ista solutiua. 50

Cap. 33^m.

- 1 Utrum si mā quā caput recipit sit calida post p̄ncipiū debeamus
vti frigidis repercussio. char. 51
- 2 Utrum in soda p̄ coitate cōpetat fructus stiptici. 51
- 3 Ad qd sit cauteriū in soda stomatica. char. 52

Cap. 36^m.

- 1 Utrum non ponit signa oui. char. 53
- 2 Utrum ouum possit eē in p̄ncipio. 53
- 3 Utrum in ouo ponunt emplastra stuporē inducētia. 53
- 4 Utrum lēres et fabe sint vaporose. 53

Cap. 38^m.

- 1 Utrum frigidis stipticis confortatiuis possumus vti in paroxis-
mo fode. char. 54
- 2 Utrum egritudo que plonqat sit frigida. 54

Tractatus. iij. Cap. primum.

- 1 Utrum charabitus possit eē sine apate. char. 55
- 2 Ex qua mā frequētius sit hoc ap̄a p̄niculoz cerebri. 55
- 3 Utrum āpa frequētius fiat in p̄niculo subtili an in grosso. 55

- 4 Utrum charabitus sit apostema solius p̄niculi vel etiam sit in
substantia cerebri. 55
- 5 Utrum āpa p̄niculi sit peius q̄ sube cerebri. 55
- 6 Utrum cerebri possit apostemari. 55
- 7 Utrum nō fecit mētiōē de charabito a mētia fecali. char. 56
- 8 Utrum charabitus fiat a cholera pura. 56
- 9 Utrum ex cholera vel ex fumo generetur. 56
- 10 Utrum charabitus vtiur fiat ex sanguine cholericō. 56
- 11 Utrum nō possit modū terminatiōis charabitus per sudorē
flurū sanguis nariū et per ventrem. 56
- 12 Q̄uo charabitus pōt pmutari in lyrbargiā. char. 57

Cap. 2^m.

- 1 Utrum in frenesi alienatio superfluat quandoq; et abscondatur
alia vice. char. 57
- 2 Utrum in charabito sit abhominatio loquele. 57
- 3 Utrum p̄m accitū in charabito sit circa q̄rtū olem. 57
- 4 Utrum anbelitus eoz sit magnus. 57
- 5 Utrum sit magnus frequens an magnus rarus. 57
- 6 Utrum frenetici plurimū desiderant aquam. char. 58
- 7 Utrum bibant parum ex ea. 58
- 8 Utrum frenetici sentiunt dolorem posterius. 58
- 9 Utrum b̄ signū sit iter signa p̄noscitāia futurā frenesim. 58
- 10 Utrum alienatio in nō vera frenesi sit subito sed alienatio in vero
sit paulatim. char. 59
- 11 Utrum sicut in vera frenesi quandoq; alleuiatur feb. ita alle-
uiatur alienatio. char. 60
- 12 Utrum alienatio sequens apostema stomachi matricis vel
alioz membrorum sit continua. 60

Cap. 3^m.

- 1 Utrum in omni vera frenesi cōpetat flōmia. char. 61
- 2 Utrum nō facta flobothomia vniuersali brachij possumus face-
re flobothomiā vene frontis. 61
- 3 Quid est melius volendo in frenesi facere flōmiā an flobotho-
mare venā frōtis an venā nāl. 61
- 4 Quid est melius an flobothomare has venas an sanguisugas
appondere. char. 61
- 5 Utrum oleū rosatū et acetū debeant apponi actu frigida infri-
gidata etiam vehementer. 61
- 6 Quātum debet esse acetū respectu olei. char. 62
- 7 Utrum aer in quo locatur freneticus debeat esse frigidus vel
temperatus. 62
- 8 Utrum locus in quo stat debeat eē luminosus vel obscurus. 62
- 9 Utrum syrupus de papauere qd administrat in frenetico de-
beat esse cum sapa vel sine. 62
- 10 Utrum opio possumus vti vngedo qñ virtus est debilis. 62
- 11 Utrum opio duobus cornibus solū apponit et naso. 62
- 12 Utrum Aui. replicauit siendā esse flobothomiam si nō fuerit in
postremo eius timor. 62
- 13 Utrum ante flobothomiā sit clystere siendum. 62
- 14 Utrum possumus facere clystere acutū. 62
- 15 Utrum fricationes pedū ligature et infusio cū aqua cala possint
fieri ante q̄ fiat flobothomia vniuersalis. 62
- 16 Utrum yērose in frenesi debeāt fieri cū scarificatiōe vel sine. 62
- 17 Utrum a p̄ncipio frenetici sit subtilissime dietandus et in p̄-
cessu grossius. char. 63
- 18 Utrum syrupus acetosus et aqua ordei sint p̄miscēda. 63
- 19 Utrum in frenesi competat aqua frigida. 63
- 20 Utrum stante frenesi competant carnes. 63
- 21 Utrum durante frenesi possumus vti vino. 63
- 22 Utrum in p̄ncipio frenesis sint administrāda stiptica. 63
- 23 Utrum Aui. nō possit curā frenesis in statu. 63
- 24 Utrum si frenesis veniat ad statū possit curari. 63
- 25 Utrum in p̄ncipio frenesis cōpetat p̄pharmacia. char. 64
- 26 Utrum in frenesi cholericā a p̄ncipio debeamus vti lenitiuo so-
lū an possumus vti fortibus. 64
- 27 Utrum in frenesi cholericā cōpetat aqua frigida. 64
- 28 Utrum ponit curā frenesis a cholera adusta. 64
- 29 Utrum nō dicit de flobotho. et eūionibus alijs in ea. 64
- 30 Utrum in frenetico competat appositio ad caput gallorum ca-
num vel columborum. 64

Cap. 4^m.

- 1 Utrum flegmon sube cerebri sit ex sanguine putrido. char. 65
- 2 Utrum hec egritudo sit vehementer praua. 65
- 3 Quid ponam ad caput. 65

Cap. 6^m.

- 1 Utrum in fibare āpa et demoniū proueniant simul. char. 66
- 2 Utrum apostema sit causa fibare. 66

Tabula dubioꝝ prime partis

- 3 Utrū in charabito demoniū sit accidēs sequens. 66
 4 Utrū in frenesi anbelitus est rarus z in fibare frequens. 66
 5 Utrum aliqua fibare sit pura. 66
- Cap. 7^m.**
- Utrum Aulē, sufficienter prober q̄ lythargia fiat in meatibus cerebri. 67
- Cap. 8^m.**
- 1 Utrum lythargicorū pulsus sint magni. char. 67
 2 Utrum lythargicorū pulsus sint cadentes in medio. 69
- Cap. 9^m.**
- 1 Utrum floborbomia cōpetat in lythargia. char. 68
 2 Utrū non dixit de pharmacā. 69
 3 Utrū in lythargia a principio vitimur clysteribus acutis z nō in frenesi. 69
 4 Utrū Aulē, nō posuit curā fm materię diuersitatē. 68
 5 Utrum in principio lythargie debeamus miscere aliquid calidū oleo rosato z aceto. 68
 6 Utrū idē oleū rosatū debeat poni actu calidū vel frigidū. 68
 7 Utrū parti capitis apponimus hoc oleum rosa. 68
 8 Utrum in lythargia competat vinum. 69
- Cap. 10^m.**
- 1 Utrū in infantibus aqua q̄q̄ aggregatur intra cranium quādoq̄ extra. char. 69
 2 Utrū aliquis puer nascit sine aqua in capite z postea post septē dies vel circa apparet in capite eius aqua. 69
 3 Utrū cū tali aq̄ i capite sint oculi apti itūtes in vnū locū. 69
- Cap. 11^m.**
- Utrum vbi aqua sit multa medicetur. char. 69
- Cap. 12^m.**
- 1 Q̄no post est q̄ simul iungant subeth z vigilia. char. 70
 2 Utrū cholera sit efficiat alienatiōez z palpitatiōē. 70
 3 Utrū nō posuit signa firsemi q̄ cholā z ita equantur. 70
 4 Utrū hoc signū sit cōe firsemi, s. desiderare supinari. 70
 5 Utrum q̄ ponit ozi patientis aqua vel pulmentum z egredit p̄ nares sit signum malū in subeth. 70
- Cap. 13^m.**
- Utrū non posuit curam per pharmaciam sicut fecit per floborbomiam z clysteria. char. 71
- Cap. 14^m.**
- 1 Utrū em̄ tres sint modi fracture cranei. char. 72
 2 Utrum latus partis percussē fiat paraliticum z aliud spasmetur. 72
 3 Utrū vulnera capitis cum fractura ossis possint curari absq̄ iustione z ossis elevatione vel abrasione. 72
 4 Utrū eleuato ossē debeamus ponere medicinas sedatiuas doloris vel medicamē exiccantiū z mundificantiū. 73
- Tractatus. iij. Cap. primum.**
- 1 Utrum subeth sit res contra naturam. char. 73
 2 Utrum hec sit bona diuisio subeth aliud est graue aliud est pfundum. 74
 3 Utrum sit reperire somnū plūz z non pfundū. 74
 4 Utrum aliquis somnus sit naturalis. 74
 5 Utrū in diffinitio somnū absolute dī reditus spūs aialis in diffinitioē at somni nālis dī reditus spūs vitalis. 74
 6 Utrū spūs aialis in somno reuocet p̄ ciborū p̄gōnem. 74
 7 Utrū quiescere sit finis cōis spiritui aiali z vitali. 74
 8 Utrū Aulē, loquens de additione spūs aialis dixit nutritur sustentatur z augmentatur substantia eius. 74
 9 Utrū in motu spūs animalis sequentis spiritum vitālē primo vadat ad cor. 74
 10 Utrū non posuit diffinitionem somni nō nālis. 75
 11 Utrum somnus siue vigilia sit res nālis. 75
 12 Q̄no pōt ledi visus cū nerui obtici sint lari. 75
 13 Utrū sensus gustus odoratus z tactus ledant in somno. 75
- Cap. 2^m.**
- 1 In qua erate magis sit subeth. char. 76
 2 Utrum contradicat q̄ sensus in p̄focata sint faciles z difficiliter intelligat. 77
- Cap. 3^m.**
- 1 Utrum q̄ in subeth incipimus repercutere oleum ro. debeat esse minus q̄ acetum. char. 77
 2 Utrum tristitia addat ad somnum. 77
- Cap. 4^m.**
- Utrū non diffiniuit vigiliam naturalem nō naturalem z contra naturam. char. 77
- Cap. 11^m.**
- 1 Utrū cā soliditatis z amentie sit frigiditas z siccitas. char. 80
 2 Utrū cogitatio sit motus localis vel cū motu locali. 80
 3 Utrum in operationibus virtutum intrinsecarum sensitiuarū spiritus localiter moueatur. Deficit. 81
- Cap. 12^m.**
- 1 Que sunt operationes posterioris cerebri. char. 81
 2 Utrū Aulē, non posuit nocumentum memorie qd̄ est p̄mutatio siue corruptio. 81
 3 Utrū dixit diminutionē in aliqua z destructionē in oibus. 81
 4 Utrū cā lesionis memorie sit frigiditas. 81
- Cap. 13^m.**
- 1 Utrū nigredo melie sit cā tumoris in melicis. char. 84
 2 Utrū melancholia distinet p̄ maniam sit a cholera nigra non adusta. 85
 3 Utrū melancholia cuius causa est in cerebro sit veniens ex loco alio. 86
 4 Utrū homo humidus cerebri sit aptus ad meliam. 86
 5 Utrum hō humidus cerebri cū corde calido sit magis aptus ad meliam q̄ hō siccus cerebri cū corde calido. 86
- Cap. 18. al. 19^m.**
- 1 Utrū in melicis mira chialib⁹ sit nausea inseparabilis. char. 87
 2 Utrū aliqua melia possit esse cum risu. 87
- Cap. 19^m.**
- 1 Utrū coitus noceat melicholie. Deficit. char. 87
 2 Utrū somnus conueniat in cura melie. Deficit. 87
 3 Ex quo b̄achio siēda est s̄omia in cura melie. 88
 4 Utrum s̄omia possit fieri nō p̄missa pharmacā. 88
 5 Propter qd̄ in melia p̄cipit a Desue p̄ s̄omia vene cōis, sc̄do basilice in mania p̄cipit a floborbomia basilice postea vadit ad nigram. 88
 6 Utrum si aperta vena patientis meliam exeat sanguis subdilis debeat constringi. 88
- Cap. 20^m.**
- Utrū curubus vitulurimum euenit in februario. char. 89
- Cap. 21^m.**
- 1 Utrum amor sit passio melica. char. 90
 2 Utrū virtuti attribuitur amor. 90
- Tractatus. v. Cap. primum.**
- 1 Utrum in hoc capitulo. Aulē, loquat de vertigine an de scorbomia. char. 90
 2 Utrū cū sentis mouet p̄mutent opposita. Deficit. 90
- Cap. 3^m.**
- 1 Utrū s̄omia de vena queta post aurem sit bona in cura oīz sp̄erum vertiginis malium. char. 93
 2 Utrū cauterizatio in qua tota vena p̄ceditur igne in vertigine quacūq̄ via feratur humor. 93
- Cap. 5^m.**
- 1 Utrū incubus possit fieri in vigilia. char. 94
 2 Utrū in incubo leditur plus motus q̄ sensus. 94
 3 Utrū multū accidit incubus supine iacentibus. 94
- Cap. 8^m.**
- 1 Utrū epilepsia sit morbus vel accidēs. char. 95
 2 Utrū in epilepsia ex toto auferat sensus z motus. 95
 3 Utrū epilepsia fiat a repletionē siccitate z p̄ctione. 95
 4 Utrū epilepsia fiat a siccitate. 95
 5 Utrū cerebrū p̄cipiat qualitatem mordicatiū. 95
 6 Utrū humor facies euenire oppilationē nō integrā, i. p̄ctionem in ventriculis z p̄ncipis neruorū sit cā epilepsie. 95
 7 Utrum humor absq̄ hoc q̄ conuertatur in ventositatem siue vaporem possit facere epilepsiam. 96
 8 Utrum in oī epilepsia sit cōtractio cerebri. 96
 9 Utrū oppilationē originū neruorū possit fieri p̄ctio. 96
 10 Utrū Aulē, p̄cedat aduersarij epilepsia fieri nō a m̄a. 96
 11 Utrū epilepsia possit fieri a mala cōp̄tione siue materia. 97
 12 Utrum epilepsia possit fieri a quolibet humore. 98
 13 Utrū omnis causa epilepsie cerebri comparet ad debilitatem digestionis. 98
 14 Q̄no ex dicto sequit q̄ aut ē in velami⁹ aut in p̄nāculis. 98
 15 Utrum p̄nāculi distinguant a velaminibus. 98
 16 Utrum Aulē, sit diminutus non ponendo causam ascensum humorum. 98
 17 Utrū in nobis possit generari venenum. 98
- 18 Utrum

Gentilis super. III. cañ. Avic.

- 18 Utrū vapores venenosi vadāt per nervos. char. 98
 19 Utrū illa venenosa nō ledit p̄ticulam in qua est. 99
 20 Utrū sensibus sepe vel raro fiat epilepsia. 99
 21 Utrū epilepsia infantum 7 mulierum quorum sang. est paucus sit pauca sine parua. 100

Cap. 9.

- 1 Utrū epilepsia sit lingua citrina. char. 100
 2 Utrū epilepsia cerebitalis possit p̄ vomitū cognosci. 101
 3 Utrū fluere spermate ab epileptico possit fluere 7 egestio. 101
 4 Utrū nō possit signa eius cuius cā est vapor slegmaticus. 102

Cap. 11.

- 1 Utrū eruca sit p̄cedenda lactanti infantē epilepticū. char. 103
 2 Utrū olfacere bonos odores conveniat epilepticis. 103
 3 Utrū due partes cibi epileptico debeāt dari in prandio 7 tertio in cena. 103
 4 Utrū vinum antiquum cōueniat epilepticis. 103
 5 Utrū eio per vētrē cum pharacis 7 mundificatio cū clysteris cōpetat ante q̄ sint attracte materie. 104

Cap. 12.

- 1 Utrū si instrumenta anbelitus euacuentur ex spiritu adsit anbelitus. char. 104
 2 Utrū prauior spēs apoplexie sit in qua non est spuma. 105
 3 Utrū spēs apoplexie sint tri tres. 105
 4 Utrū equalis sit siue apoplexia sit ex materia calida : siue ex frigida. 105
 5 Utrū pulsus iregre cadat in apopletico. 106
 6 Quare apopleticus de quo est ambiguitas vite sit tenendus 72. boīs. 106
 7 Quod latus frequentius sit paralyticum post apoplexiam an dextrum an sinistrum. 106
 8 Utrū cum apoplexia possit coniungi febris. 106

Cap. 13.

- 1 Utrū in apoplexia incipiendum sit a debilitati vñctione. deficit. char. 107
 2 Utrū in apoplexia oporteat ponere pilam inter dentes. deficit. 107
 3 Utrū in apoplexia debeamus aliquid operari. 107

En. ij. de egr. ner. Cap. primum.

- 1 Utrū nervi sint infra motus. char. 108
 2 Utrū sensationes habeant magnum introitū in faciendo nervos sensitiuos egrorare. 108
 3 Utrū egritudo humida accidat subito. 108
 4 Utrū frigida noceant nervis. 109

Cap. 2.

- 1 Utrū paralyfis sit morbus p̄similis vel officialis. char. 109
 2 Utrū nō possit diffinitionem paralyfis. 109
 3 Utrū paralyfis a frigore extrinseco facile sit succurrere. 109
 4 Utrū tale nocumentū cōcet plurime parti corporis. 110
 5 Que mollificatio est maior an illa q̄ sit a corruptione cōplonis an illa que sit ex p̄hibitione trāstus spēs. 110
 6 Utrū dislocatio ad anteriora aut ad posteriora spondillum faciat coartationem. 110
 7 Utrū ex tristitia siue ex angustia fiat subitus motus. 110
 8 Utrū ista accidētia aie faciāt dominiū caliditatis. 110
 9 Quomodo materia colice puenit ad loca vbi sit paralyfis. 110
 10 Quam virtutem debilitat paralyfis. 111
 11 Utrū primo dicit q̄ pulsus est rarus postea dicit q̄ est frequens. char. 111
 12 Utrū yrina cū albedine sit grossa vel subtilis. 111
 13 Quomodo vnum latus potest esse calidum 7 aliud frigidū. 111
 14 Quis oculus minozatur in paralyfi. 111

Cap. 3.

- 1 Utrū per tactum possit discerni apha durum si est intus versus nucham vel versus pfundum corporis. 112
 2 Utrū si sit ab apha fluo euentus fiat subito. 112

Cap. 4.

- 1 Utrū in paralyfi si similibus sit p̄perandū cū fortibus. char. 112
 2 Utrū in forti paralyfi doceat Avicenna tardare vsq̄ ad. 1.4. diem. 112
 3 Utrū in paralyfi sit procedendum a dieta multum subtili ad grossam. 112
 4 Quomodo possunt sumere in potu hieraz absq̄ potu aque vel alterius rei liquide. 113
 5 Utrū succus liquiritie sit frigidus. 114
 6 Utrū paralyfis dextre lateris sit prauioris cure q̄ sinistri. 114

Cap. 5.

- 1 Utrū spasmus sit egritudo. char. 114
 2 Utrū spasmus sit egritudo nervosa an lacertosa. 114
 3 Utrū ebo: de musculo elongentur in byeme. 114
 4 Utrū a siccitate possit fieri spasmus. 114
 5 Utrū deur spasmus non p̄portionatus ad materiā. 115
 6 Utrū spasmus ex humore calido mordicatio sit non p̄portionatus ad materiā. 115
 7 Utrū spasmus factus ab humore mordicante sit de repletionē. 115
 8 Utrū pueri facilius incurrant spasmus non p̄portionatum ad materiā. 116
 9 Utrū humores p̄uocetorum sint magis apti ingrossari 7 cōgelari. 116
 10 Utrū infantes liberentur a spasmo sicco velociter. 116
 11 Utrū spasmus qui accidit pueris in acuta feb. sit de repletionē vel inanitione. 116
 12 Utrū a spasmo de siccitate sit possibilis enasio. 117
 13 Utrū plus possit spasmus ex potu vini q̄ ex alijs medicinis. 117
 14 Utrū spasmus lateralis possit fieri. 117
 15 Utrū omnis spasmus sequens vulnus sit mortalis. 117

Cap. 7.

- 1 Utrū in cura spasmi sicci sit sienda inunctio cum oleo de ruta aut cū oleo de cucumere asinino. char. 119

Cap. 8.

- 1 Utrū thetanus fiat ex duobus spasms vel ex duobus thetanis. char. 121
 2 Utrū detur thetanus materialis cuius causa faciens dolorē sit noua materia. 122
 3 Quomodo ista cā cadit e contrario cause spasmi. 122
 4 Unde contingit q̄ existere vna causa dolorē faciente in musculo q̄ in quodam fiat contractio 7 in quodam tenio siue fuga in contractione. 122
 5 Quomodo est possibile q̄ siccitas minuat sim latum 7 non sim longum. 123
 6 Utrū humiditas cadens subito in musculo debilitet ad contractionē 7 non ad dilatationem dum facit thetanum. 123
 7 Unde est diuersitas cause facientis spasmus sicum a thetanis sicco. 123
 8 Utrū spasmus sicus sit deterior alcuys sicco. 123
 9 Utrū in thetano facta propter figuram inatutalem ad quas sequitur dolor semper sit materia. 123
 10 Utrū iste thetanus fiat p̄ figuram inatutalem. 123
 11 Utrū thetanus a siccitate perduret cū siccitas vitima. 124
 12 Utrū cum thetanus cōis incipit claudatur os. 124
 13 Utrū principium spasmi sit in lacertis cum motu: principius 70 thetani cum quiete. 125

Cap. 9.

- 1 Quis thetanus est in anterioribus. char. 125
 2 Utrū imaginatio de boie q̄ rideat sit signum alcuys. 125
 3 Unde est illa pringentia q̄ stante thetano in ventre pōt vēter intus incuruari 7 extra eminere. 125

Cap. 11.

- 1 Utrū tremor sit propter defectus virtutis moriue. char. 126
 2 Utrū qdaz vinoſi in mane tremunt ante q̄ bibant. 127
 3 Utrū tremor possit fieri a siccitate. 127
 4 Utrū Avic. ponens causas ex parte virtutis 7 instrumenti ponit malas complexionēs. 127
 5 Utrū tremor qui est accidens voluntarie virtutis sit frequentius in vno membro: fed tremor qui est rigor sit frequentius in toto. 128
 6 Utrū spiritus motius 7 virtus motius sit fortior in inferioribus corporis an in superioribus. 128
 7 Utrū siccitas faciat tremorem fixiorem q̄ frigiditas 7 humiditas. 129

Cap. 13.

- 1 Utrū stupor sit morbus officialis. char. 129
 2 Utrū si in stupore impediatur virtus sensibilis etiam impediatur motiua. 129
 3 Utrū in cap. de tremore causas ex parte virtutis dixit esse accidentia anime. 129
 4 Utrū non possit causas stuporis ex parte virtutis 7 instrumenti simul. 129
 5 Utrū sicut propter grossitiem nervozū pedes sunt quasi stupa. 129

Tabula dubioꝝ prime partis

- pidi in tactu: ita et virtus motiva eoz sit defecta. 130
 6 Cur bōi stupefit cras propter malum situm. 130
 7 Utrum causa stuporis in cerebro semper sit vltis rori. 130
 8 Utrum stupor perdurans pducatur ad paralyfim. 130

Cap. 15^m.

- 1 Quid erit de torura faciei si oibus lacertis frontis et faciei taz ex pre dextra q̄ ex sinistra accidat nocumentum mollifica- tionis vel spasm. char. 131
 2 Utrum pars faciei habens spasmus vel paralyfim sit tota et feda an pars sana. Deficit. 131

Cap. 16^m.

- 1 Utrum a latere paralytico vel spasmato exeat sputum vel a sano. char. 133
 2 Utrū si reditus alicuius partis fm figuram suam sit faciliſa- cta extēſione in parte leſa cognoscat que sit leſa. 133

En. iij. Trac. j. Cap. primum.

- 1 Utrum principalis oriū a cerebro sit oculus. 135
 2 Utrum nervi obtici sint concavi. 136
 3 Cur spiritus animalis non deferret per corpora con- cava sicut naturalis et vitalis. 136
 4 Utrū nervi obtici cruciuntur ita q̄ a dextra nascens vadat ad sinistram et e converso. 136
 5 Utrum principalis pars oculi sit crystallina. 136
 6 Utrum crystallina sit membrum. 137
 7 Utrum crystallina sit membrum consimile vel organicū. 137
 8 Lulus complexionis sit crystallina. 137
 9 Utrum humor vitreus parvam habeat rubedinem vel fusce- dinem. 138
 10 Utrum humor vitreus subijciatur materialiter in nutritio- ne crystallini. Deficit. 138
 11 Utrum supfluitas clari sit clara 139
 12 Utrum humor albugineus et vitreus sint membrum. 139
 13 Utrum retina componatur ex venis nervis et arterijs. 140
 14 Utrum secundina faciat penetrare nutrimentum. 140
 15 Utrum vasa nutriat corneam. 141
 16 Lulus complexionis sunt tunice oculi. 141
 17 Utrum tunice oculorum sint septem vel plures. 141

Cap. 2^m.

- 1 Cur Aulic ē prius posuerit signa dispositionum oculi q̄ illa enu- meraverit. 142
 2 Cur Aulic posuit signa ad cognoscendum dispositiones oculoy et non alioꝝ orioꝝ a cerebro. 142
 3 Utrum numerus signoy quibus cognoscimus cerebri dispo- sitiones sit sufficiens. 142
 4 Lulus complexionis est oculus. 142
 5 In cognitione complexionis oculi per tactum quod est signum et quod significatum. 143
 6 Utrum iudicio tactus possumus iudicare de oculi comple- xione. 143
 7 Cur ponendo signa a leuitate motus dixit significat calidita- tem aut siccitatem. A gravitate vō frigiditatem et humi- ditatem. 144

Utrum oculus eger possit esse velocius motus q̄ sanus. 144

- 8 Utrum motus oculi sit voluntarius an naturalis. 144

Questus

- 1 Cur non docuit significare per caliditatem frigiditatem duri- tiem et molliem venarum. 145
 2 Cur per dispositionem venarum non docuit significare super coplonem calidam vel frigidam. 145
 3 Cur non docuit significare per longitudinem venarū. 145
 4 Utrum posset per venarum latitudinem significari sola calidi- tas vel sola humiditas. 145
 5 Que est bonitas in figura oculi. 145
 6 Quam dispositionem significamus per bonitatem et malitiaz figure. 145
 7 Que est proportio quam debet habere oculoy magnitudo vel paruitas. 145
 8 Cur caput paruum ex toto vituperatur: oculus autem parvus non. 145

Dubium

- 10 Quis oculus sit melior: an pius an magnus an mediocris. 145
 11 Utrū in oculo temperato possit accidere lippitudo. 146
 12 Utrū oculus tēperatus sit in extremo operationis in fine. 147
 13 Utrum in oculo fiant omnes species egritudinum. f. mala com- plexio mala copositio et solutio p̄tinuitatis. 148
 14 Utrum post caput stomachus magis cōmunice oculo. 148
 15 Que egritudo est peior in oculo an facta per cōmunitatez an

per essentiam. char. 148

Cap. 3^m.

- 1 Utrū transitus materiei frigide a cerebro ad oculū per venas vel vias intrinsecas faciat sternutationem. 148
 2 Utrū signa sanguinee materiei possit adaptari egritudini ocu- loꝝ per essentiam. 149

Cap. 4^m.

- 1 Cur Aulic p̄misit cañ. curationis canonibus p̄ſeruatiōis in oculis. char. 149
 2 Utrū materiam oculi possumus euacuare nō p̄missa vltuer- ſali euacuatione corporis. 150
 3 Utrum volentes euacuare ab oculo possumus vti medicinis p̄uocantibus lachrymas. 150
 4 Utrum in curatione vlcerum oculi possumus vti medicinis for- tibus siccis et mordacitius. 150
 5 Utrum Aulic complete enumeret venas que flobothomantur p̄oꝝpter oculos. 151
 6 Utrum in accipiendū materiam ab oculo sit melior vena la- chrymalis q̄ naris. 151
 7 Utrum medicine curatiue oculoy sint sex tm̄. 151
 8 Utrum fricatura lazuli sit lenitiua. 151
 9 Utrum stante dolore capitis cum egritudine oculi sit prius fe- dandus dolor. 151

Cap. 5^m.

- 1 Cur in fletu lachryme currunt. char. 152. 152
 2 Quid est peius oculis an ventrem esse nimis solutum an ven- trem esse nimis stipitum. 153
 3 Utrum vomitus conferat in egritudinibus oculi. 153
 4 Utrum ventose conferant oculis. 153
 5 Utrum caules noceant vltui. 153

Cap. 6^m.

- 1 Utrum obthalmia que sit ab extrinsecis fiat a causa corpo- rea. char. 154. 154
 2 Quid intelligit Aulicenna per causam materiales p̄imā. 154
 3 Utrum omnis obthalmia tam vera q̄ non vera sit apa. 155
 4 Utrum distinctio obthalmie vere hic sit bene data. 155
 5 Quare Aulicenna non notificauit hanc sp̄ez obthalmie ex parte accidentium sicut de alia specie. 155
 6 Utrū species obthalmie dicta chimosis vel alguardinisi fiat ab vnaquaq̄ materia. 155
 7 Utrum cause materiales obthalmie sint tm̄ quinq̄. 155
 8 Utrum species obthalmie sint tres vel quatuor vel quor. 155
 9 Utrū obthalmia frequentius fiat de materia calida an de ma- teria frigida. 155
 10 Ex qua materia post sanguinem frequentius euenit obthal- mia. 156
 11 Que materia est illa que generatur in ipso oculo. 156
 12 Utrum ab ipsismet arterijs possent venire materie. 156
 13 Utrum omnis obthalmia habeat periodum. 156
 14 Utrū periodus obthalmie sit tertianus vel quartanus et. 156
 15 Utrum Aulicenna sufficienter enumerauit causas violenti dolo- ris in obthalmia. 156
 16 Utrum in obthalmia materie sue lachryme idigesse sint fri- gide. 157
 17 Per quem modum frequentius terminatur obthalmia: et per quem rarius. 157
 18 Utrum obthalmia meridionalis sit brevis an longa. 157

Cap. 7^m.

- 1 Utrum in obthalmia de sanguine multiplicentur lachry- me. 158
 2 Cur palpebre magis glutinantur apud somnum. 158

Cap. 8^m.

- 1 Utrum in conturbatione ex percussione sit incipiendum a re- soluentibus. 159

Cap. 9^m.

- 1 Utrū in regimine communi obthalmie materialis competat cibi ericatio. 159
 2 Utrum coitus conferat obthalmie. 159
 3 Utrum in regimine obthalmie competat vinum. 159
 4 Utrum acetosa competant in habentibus obthalmiam. 160
 5 Utrum in omni specie obthalmie vere competat flobotho- mia. 160
 6 Utrum in obthalmia magis cōueniat flobothomia cephalice an basilice vene nigre aut saphene. 160

7 Si membrū

Gentilis sup. III. Auiç.

- 7 Si membrum particulare sit repletum sanguine a quo ob-
thalmia incipiat a qua vena sit flobothomia incipienda. 161
  - 8 Concesso q̄ debeat flobothomari cephalica vtrum eiusdem
partis vel contrarie. 161
  - 9 An differant flobothomia cephalicarum a flobothomia venarum cir-
ca caput. cbar. 161
  - 10 Vtrum in passionibus oculorum sit fienda flobothomia ex ve-
nis que sunt inter pollicem et indicem. 161
  - 11 Vtrum in passionibus oculorum debeamus inspicere tenebro-
sa nigra vel viridia. 161
  - 12 Cur oculis egris plus confert intuitus ad nigrum sed sano plus
confert intuitus ad viride celestium. 161
  - 13 An inspicere res virides conueniat in obthalmia. 161
  - 14 Vtrum plus conueniat somnus in obthalmia in principio au-
gmento statui an in declinatione. 162
  - 15 Vtrum capilli habentis obthalmiam debeant remoueri. 162
  - 16 Vtrum si medicus deliberauerit remouere capillos debeat eos
radere vel tondere forpicebus. 162
  - 17 Vtrum patienti obthalmiam possit concedi capitis pectina-
tio. 162
  - 18 An pili nutriantur. 163
  - 19 Vtrum cum corpus non est mundum conferat balneum in ob-
thalmia. 163
  - 20 Vtrum istud vinum quod exhibetur in obthalmia debeat esse
purum. 163
  - 21 Cur Auiçen. singulariter repetit sermonem de balneo. 163
  - 22 Vtrum patiens obthalmiam debeat iacere super oculo sano
vel infirmo. 163
  - 23 Vtrum oleo rosato possumus vti in obthalmia. 163
  - 24 Vtrum in obthalmia sit fiendum clystere lenitium an acu-
tum. 164
  - 25 Vtrum medicus debeat facere vim in incidendo arterias tim-
porum vel arterias circa aures. 165
  - 26 Vtrum debeamus incidere venas non pulsatiles timporum
vel post aures. 165
  - 27 Vtrum incisso venarum conferat quando materia vadit ad
oculos per venas intrinsecas. s. sub craneo. 165
  - 28 Vtrum possumus incidere arteriam magnam in tempore vel
post aures. 165
  - 29 Vtrum quando ligamus arterias debeat fieri vna ligatura
vel due. 165
  - 30 Vtrum aloes quod ponitur in oculo debeat esse lotum et cum
quo. 166
  - 31 Vtrum cerusa que oculis administratur debeat esse lota. 166
  - 32 Vtrum in principio cursus materierum ad oculum debeamus
vti thutia et medicinis recipientibus eam. 166
  - 33 Vtrum cantherium conferat in quacūq; materia fluente a capi-
te ad oculos. 166
  - 34 Vtrum aliud cauterium q̄ in cōmisura coronali offerat. 166
  - 35 Vtrum cauteriū conferat in obthalmia facta a materia fluen-
te per panniculum exteriorem. 167
  - 36 Qua obthalmia sit difficilior an illa que fluit ab extra an illa
que fluit ab intra. 167
  - 37 An rosa et achacia emplastrata resoluant. 167
  - 38 Cur Auiçen. non posuit medicinas rectificantes materias fri-
gidas ad oculum occurrentes. 167
  - 39 Cur Auiçen. dixit quandoq; administrantur in ea glutinancia
et cōmensuratiua materierum acutarum. 167
  - 40 Quid est melius in materiis calidis acutis albugo oui an
lac. 167
  - 41 Quid est melius lac an que peperit feminā an masculū. 167
  - 42 Quod albumen oui sit melius. 167
  - 43 Vtrum in obthalmia possemus vti medicinis excedentis sa-
poris vel odoris. 167
  - 44 Vtrum in obthalmia sit magis securus vsus caputpurgij vel
gargarismatis. 167
  - 45 Cur Auiçen. non posuit euaporationes siccas. 168
  - 46 Vtrum sit differentia inter spongiam et lanā quando eas im-
bibimus aqua calida et oculo apponimus. 168
  - 47 In qua obthalmia plurimum euaporationes iteramus an in
forti an in debili. 168
  - 48 Vtrum in fluxibus materierum ad oculos possumus applicare
fronti medicinas stipticas repercussivas. 168
  - 49 Cum quo melius possumus mundificare lippitudinem ab
oculo. 168
  - 50 Vtrum in obthalmia vehementi cōpetat flobothomia. 168
  - 51 Vtrum a primo die obthalmie possumus administrare coly-
ria. 168
  - 52 Vtrum in obthalmia stante indicatione flobothomie et pbar-
macie debeat precedere stōmia vel p̄pharmacia. cbar. 169
  - 53 Vtrum in euaporatione sit bonitas ante mundificationē. 169
  - 54 De quo est maius periculum ante purgationem an de balneo
an de euaporatione. 169
  - 55 Vtrum medicinis stipticis possumus vti in principio obthal-
mie. 169
  - 56 Vtrum resolutiua sint multum vitanda in principio obthal-
mie. 170
  - 57 Vtrum regulariter possumus vti medicinis narcoticis in ob-
thalmia. 170
  - 58 Vtrum sit melius in vehementi dolore oculi stupefactiū po-
nere super oculo an potare illud. 171
  - 59 Vtrum in dolore oculi a materia corrosiua competat opus. i.
medicina opiata narcoticans. Deficit. 171
  - 60 Vtrum in obthalmia chronica competat flobothomia vene
particularis. 172
- CLap. 10^m.**
- 1 Vtrum in obthalmia a materia sanguinea competat euacua-
tio cum p̄pharmacia. cbar. 173
  - 2 Vtrum in obthalmia a sola cholera cōpetat flobothomia. 173
  - 3 Vtrum turbith competat in obthalmia a sanguine. 173
  - 4 Vtrum materia existente imbibita in velaminibus cerebri cō-
petat hiera pigra. 173
  - 5 Vtrum quando cessamus a puris repercussivis debeamus in-
tendere ad naturalia. 173
  - 6 Vtrum farcocolla possit competere in principio et augmento
obthalmie. 174
  - 7 Vtrum balneum in hac obthalmia ante digestionem compe-
tat. 174
  - 8 Vtrum securius possumus vti stipticis in obthalmia cholericā
q̄ in sanguinea. 174
  - 9 Vtrum in berisipilla oculorum corrosiua competat flobotho-
mia. 175
  - 10 Vtrum in berisipilla a materia corrosiua competat a princi-
pio repercussio. 175
- CLap. 11^m.**
- 1 Vtrum in obthalmia frigidis a principio debeamus vti frigi-
dis repercussivis. cbar. 175
  - 2 Que medicine debeant superare an calide an frigide. 175
  - 3 Vtrum si in obthalmia est vlceraatio competat medicamen de
croco melle et calcadia. 175
  - 4 Vtrum dieta in obthalmia debeat incipere a subtili vel econ-
tra. 176
  - 5 Vtrum subtilius debeamus dietare in obthalmia calida aut in
frigida. 176
- CLap. 12^m.**
- 1 Vtrum in prin. guardengi competat repercussio. cbar. 176
  - 2 Vtrum cura per distillationem lactis tribus diebus sit conue-
niens. 176
  - 3 Cur in cura guardengi dixit post obthalmiam frigidam. 176
- CLap. 13^m.**
- 1 Vtrum in obthalmia ventosa competat euacuatio. cbar. 176
  - 2 Vtrum in obthalmia ventosa competat repercussio. 176
  - 3 Vtrum in obthalmia ventosa cōpetat euaporatio cū milio. 177
- CLap. 14^m.**
- 1 Vtrum medicus debeat colyriizare vel alcosolare oculum bis
in die aut ter aut quotiens. 177
  - 2 Vtrum debeamus vti siel vel colyrys recentē factis. 177
- Tractatus. ij. Capitulum primum.**
- 1 Vtrum vesice aquose possunt fieri in alio loco q̄ in cornea. s. in
coniunctiua. cbar. 177
  - 2 Vtrum ista aquositas sit calida vel frigida. 178
  - 3 Vtrum vesica que est in cortice exteriori sit nigra et illa que est
in cortice exteriori sit alba. 178
- CLap. 2^m.**
- Vtrum medicamen de luto ad samios competat in principio
vesicarum. cbar. 179
- CLap. 3^m.**
- 1 Vtrum vlcus in oculo notatū liliue sit sordidū vel nō. cbar. 180
  - 2 In quo de corticibus corne sit. 180
  - 3 Vtrum vlcera corne sint septem specierum. 180
- CLap. 4^m.**
- 1 Vtrum in vlcere corne appareat color albus et in vlcere cor-

Tabula dubioꝝ prime partis

- rofluo rubens, char. 181
 2 Utrum dolor pulsatiuus fit dolor, 181
 3 Utrum si sanies inuenitur in eo qđ superponitur oculo fit alba significet dolorem debilem, 181

C Cap. 5^m.

- 1 Utr patiens debeat facere sup oculo in quo est vlcus, char. 181
 2 Utruz non ingrosato regimine in vlcere oculi multiplicentur superfluitates, 181

C Cap. 6^m.

- 1 In quo differt ruptura oculi ab vlcere, char. 182
 2 Utrum rupture corneae fiant a ruptura corneae, 182
 3 Utrum in tali ruptura debeat prius exire humor albugineus qđ vnea, 182
 4 Propter quid vnea cū sit nigra stans ad aerem albificat, 182
 5 Utrum cum scinditur cornea in longum appareat albedo, 182
 6 Utrum albugineus propulsus exeat extra, 182
 7 Utrum aliqua sit vesica dura, 182
 8 Utrum in tali exitu vneae fiat rubedo in albedine oculi & pulsatio, 182
 9 Utrum exitus vneae sint quatuor specierum, 182

C Cap. 7^m.

- 1 Utrum exitus vneae formicalis possit fieri non precedentibus principijs dictis, char. 184
 2 Utrum vna spēs exitus vneae vt vesicalis & clauialis possit fieri non precedente formicali, 184
 3 Utrum qui balneantur in principio vlcurationis que est via in exitum vneae debeat summergere caput in aqua, 184
 4 Utrum medicamen repercussiuum qđ applicatur in principio pustularum vlcerosarum sit eiusdem virtutis cum eo quod apponitur in principio obthalmie, 184
 5 Utrum in principio vlcurationis corneae a causa extrinseca facite absqđ exitu vneae vlcurationis facite a causa intrinseca scilicet ab humoribus acutis &c. debeamus vt eisdem medicinis, 184
 6 Utrum ruptorum super capite vel post aures cōpetat in hac egritudine, 184
 7 Utruz in vlcibus incohantibus in oculo debeamus murationi intendere, 184
 8 Utruz in vlcibus saniosis oculi debeamus simul miscere abstergentia & styptica, 184
 9 Utrum quicquid non possit curam secunde & quarte speciei exitus vneae, 184
 10 Utrum tertia species exitus vneae possit curari, 184
 11 Utrum ad decoctionem possimus abicere quod eminet de vnea, 184

C Cap. 8^m.

- Utrum bothor super cornea sit coloris albi, char. 185

C Cap. 9^m.

- Utrū in bothor facta flobothomia possimus instillare in oculum sanguinem columbe, char. 187

C Cap. 10^m.

- 1 Utrum non dicit etiam qđ sanies continet sub plunctiua, char. 187
 2 Utr ista passio possit fieri nō pcedente apate. Deficit, 187

C Cap. 11^m.

- 1 Utrū in sanie oculi possit vti localibus nō precedentibus euacuationibus, char. 187
 2 Utrum circa saniem oculi debeamus gradatim procedere primo cum complentibus murationem, scđo cum resoluentibus &c. tercio cum abstergentibus, quarto cū fortiter exiccantibus, 187
 3 Utrum si est alieyrium de olibano sit de murationis medicinis vel de resolutiuis, 187
 4 Utrum sanies oculi curetur incisione vel quassatione qua fiat depositio, 188

C Cap. 12^m.

- 1 Utrum non fecit mentionem de apostemate melancholico dicto sephiroz, char. 188
 2 Utrum cancer plus eueniat in cornea qđ in cōiunctiua, 188
 3 Utrum materia canceri sit conculcata in membro, 188
 4 Utrum materia canceri conculcata & verenta profunde in membro & prohibita a transpiratione faciat cancerum, 188
 5 Utrum in cancro oculi sit maior dolor, 188
 6 Utrum appropinatio medicinarum calidarum conueniat in cancro oculi, 188

C Cap. 13^m.

- 1 Utrum hoc corpus sit purgandum sola pharmacia an cū flobothomia, char. 189
 2 Utrum lac conueniat istis, 189
 3 Utrum tñ tres sint intentiones in cura canceri, 189

C Cap. 14^m.

- 1 Utrum in lachrymali syluestri possit fieri algarab, char. 189
 2 Utrū possit fieri apostema in lachrymali qđ nō sit exitura, 189
 3 Utrum in hac specie exiture bothoralis oculus sit aptus fieri obthalmicus sicut in prima specie, 189
 4 Utrum iste exiture lachrymales & fistule possint fieri a quolibet humore, 189
 5 Utrum que exitura sit magis apta fieri in lachrymalian illa que est glandosa: an illa que sit saniosa, 189
 6 Utrum fistula lachrymalis succedat exiture, 189
 7 Utrum ad alias passionem possit succedere fistula lachrymalis qđ ad exituram & bothor, 189
 8 Utrum exitura possit dici fistula anteqđ rumpat, 189

C Cap. 15^m.

- 1 Utrum si nō possit curā fm diuisionem postaz, scđo quedā sunt de genere glandularū & quedā de genere bothor, char. 191
 2 Utrum omnis algarab sit egritudo chronica, 191
 3 Utrum diuisio eius de chronica & recenti possit adaptari apostematibus nondum conuersis in fistulam, 191
 4 Quanto tempore fistula dicatur antiqua vel recena, 191
 5 Utrum diabardich possimus vti in fistula recenti, 191
 6 Utrum in cura fistule spatium inter distillationem & distillationem sit vnus horz, 191
 7 Utrum baculus pueniant medicine sortis desiccationis, 191
 8 Utrum in apostemate lachrymalis debeamus vti a principio repercussiuo, 191
 9 Utrum si uideat a principio & ante eruptionem, 191
 10 Utrum si nō docuit aperire huiusmodi exituras cū ferro, 192
 11 Utrum apertio apostematum lachrymalium debeat tardari vsqđ ad murationem, 192
 12 Utruz facta apertione exiture oculi anteqđ sit matura debeas in loco aperto ponere medicinas exiccatiuas fortes, 192
 13 Utrum cauterium sit securius per forationem, 192
 14 Quid debet poni statim post cocturam, 192

C Cap. 16^m.

- 1 Propter qđ abscessio carnis lachrymalis faciat lachrymā, 193
 2 Utrum diminutio carnis lachrymalis facta per medicinas sit curabilis, 193

C Cap. 18^m.

- Utrum in cura nebulę debeat premitti mollificatio cum alio qđ cum aqua calida, char. 194

C Cap. 19^m.

- 1 Ex quo fit prextura illius quod apparet in medio sicut fumus in sebel, char. 194
 2 Utrum vene ex quibus textitur pāniculus dictus sebel sint vne quedam que prius erant in oculo que dilatātur & ingrosantur vel sint vene quedā que ibi de nouo generant, 194
 3 Quot sint species sebel, 194

C Cap. 20^m.

- Utrum in sebel cuius materia fluit ab extra sit albedo venarū oculi, char. 195

C Cap. 21^m.

- Utrum in cura sebel cōueniat vsus emplastroꝝ & oleoꝝ super caput & vsus caputpurgioꝝ vel sternutatorioꝝ, char. 195

C Cap. 22^m.

- 1 Utrum substantia yngule sit carnea vel nervosa, char. 196
 2 Utrum yngula possit esse super cornea preter quod penetraverit super cōiunctiua, 196

C Cap. 23^m.

- 1 Utrum melior curatio yngule sit cum ferro, char. 196
 2 Utrum oculus post incisionem yngule debeat manere ligatus tribus diebus, 196

C Cap. 25^m.

- Utr sanguis colūbe sit medicamen pēpū in tarfe, char. 197

C Cap. 26^m.

- 1 Utrum si nō subdiuist lachrymam accidentalem & non subdiuist lachrymam natiam, char. 197
 2 Utrum si nō dicit inseparabiles in sanitate: immo deberet dicere inseparabiles in egritudine, 197
 3 Utrum si nō ponit qđ causa lachrymarum accidentalium est

Gentilis sup. III. Aui.

- defectus contentiue cerebri vel digestiue decoquentis. 198
 4. Quare Aui. ponit vnum membrum diuisionis quod contra-
 dicit diuiso 22.
 5. Cur non explicat causas lachrymarum. 198
 6. Utrum vie lachrymarum sint tres vel due. 198
 7. Utrum propter proprium defectum contentiue 2 digestiue ocu-
 li possint fieri lachryme. 198
 8. Utrum lachryme natiue sint curabiles. 198
 9. Utrum in feb. effimeris multiplicentur lachryme. 198
 10. Propter quid plorantes emittunt lachrymas calidas: riden-
 tes autem frigidas. char. 198

C. Cap. 28^m.

1. Propter qd gda hoies gescetes cu oculis no apparēt strabosi
 sed cu volūt mouere oculos sunt strabosi. char. 199
 2. Utrum spasmus oculi tenētis obicit pferat in visu. 199
 3. Utz ptosis oculi ad latus faciat vna rem videri duas. 199

C. Cap. 33^m.

1. Propter qd in supflua vigilia palpebre sunt difficilioris mot^o
 q pupilla. i. q corpus oculi. char. 201
 2. Utrū oculis partis frigide sit profundus. 201

C. Cap. 34^m.

1. Cur Aui. intitulauit caplm solū ab vno colore. char. 202
 2. Utrum hoc capitulum pertineat ad decorationem vel ad egrit-
 udinem curadam. 202
 3. Utrum oculus sit coloratus. 202
 4. Utrum cause colorationis oculi sint sufficienter enumerate
 ab Aui. 202
 5. Cur Aui. ponens causas coloris oculi ex parte humorum non
 ponit illas ex parte vitrei. 202
 6. Utrū ppinquitas situs crystallini versus exterius sit cā subal-
 bedinis 2 profunditas nigredinis. 202
 7. Utrum multa quāritas crystallini faciat oculū glaucum 2 pau-
 citas nigrum. 202
 8. Utrū cause glaucedinis 2 nigredinis oculi ex parte crystallini
 sint tot quot sunt ex parte albuginei. 203
 9. Cur color oculi dependet ex sola vnea inter tunicas. 203
 10. Utrum viriditas fiat puiatione digestiōis. 203
 11. Utrum oculus eiusdem hominis possit esse glaucus per domi-
 nium humiditatis 2 siccitatis simul. 203
 12. Utrū oculus viridis ex claritate humiditatis ex qua facta est
 vnea sit boni visus. 204
 13. Utrum colores oculi sint tres vel plures. 204
 14. Cur Aui. non comparauit oculos virides propter nocumē-
 tum ex siccitate vel ex humiditate extranea vel ex pui-
 atione digestiōis ad oculos nigros sicut comparauit ad eos
 oculos virides absq nocumēto vel tales ex paucitate mul-
 ta albuginei. 205
 15. Utrum opi. empedoclis possit verificari. 205
 16. Quam complexionem oculi significat color niger glaucus aut
 medius. 205
 17. Quis oculus ex illis est laudabilior. 205

Tractatus. iij. Caplm tertium.

1. Utrū materia silac sit materia grossa vel subtilis. char. 206
 2. Cur nō posuit diuisionē ex parte carum. s. humerum. 206

C. Cap. 4^m.

Utrum in silac cōpetat flobothomia. char. 207

C. Cap. 5^m.

1. Utrum habenti gesse sit difficilis aperire palpebras post so-
 mnium. char. 207
 2. Utrum cause gesse sint bene assignate. 207

C. Cap. 7^m.

1. Utrum grossitudo sit dispositio sequens scabiem. char. 208
 2. Utrū fricatio cum zuccharo conueniat in grossitie palpebra-
 rum. 208

C. Cap. 12^m.

Utrū bec passio. sinuerratio vel remollitio possit fieri a remol-
 litione lacertoz mouentū palpebras. char. 209

C. Cap. 13^m.

Utrum locus grandinis sit exterior pars palpebre vel inte-
 rior. char. 209

C. Cap. 15^m.

Utrum causa orideoli sit materia sanguinea. char. 209

C. Cap. 17^m.

Utrū sarnac sit mota. i. quasi separata a membro. char. 209

C. Cap. 19^m.

Utrum quādo incidimus in palpebra debeat fieri incisio in la-
 tum vel in longum. char. 210

C. Cap. 23^m.

1. Utrum materia que facit puritum distinctum ptra scabiem
 sit materia subtilior materia scabiei. char. 211
 2. Utrum species scabiei sint bene assignate. 211

C. Cap. 24^m.

1. Utrū stante obthalmia scabie vel vlcere oculi sit incipiendū a
 cura obthalmie 2 vlceris vel a cura scabiei. char. 211
 2. Utrū pma specie scabiei debeam? vti medicinis acutis. 211
 3. Utrū in cura scabiei cōpetat medicamē reperculsiuū. 212

C. Cap. 25^m.

Utrum tumor palpebre dictus alintipbac sit idem q? inflatio
 palpebre. char. 212

C. Cap. 30^m.

Utrum medicamen viscosum faciat nasci pilos. char. 213

Tractatus. iij. Capitulum primum.

1. Utrū virtuti visibili possit appropriari aliq dispō. char. 215
 2. Utrum debilitas visus sit dispositio distincta a reliquis egrit-
 tudinibus occurrentibus oculo. 215
 3. Utrum humiditas vel siccitas cerebri sint plus cā debilitatis
 visus q? alie egritudines. 215
 4. Utrum Aui. sufficienter enumeret dispositiones spiritus
 visibiles. 216
 5. Utrum multiplicatio spiritus visibilis possit causare nocumē-
 tum in visu. 216
 6. Utrum in spiritibus visibilibus vel alijs siccitas sit causa sub-
 tilitatis. 216
 7. Utrum lucida disgregent visum. 216
 8. Que est congregatio que perducit ad vtendum complexionē
 subtiliantē. 217
 9. Quid magis noceat visui vel respēdentia vel obscura. 217
 10. Utrum plurimum debilitatis 2 uocumēti visus sit ppter tu-
 nicas extrinsecas. 217
 11. Utrum mala cōplexio sine materia accidens conue 2 sic etias
 albugineo 2 crystallino possit esse cā debilitatis visus. 217
 12. Utrum conue siccitas faciat accidere nigricationem. 218
 13. Utrū denudatio coloris a cornea sit cā debilitatis in visu. 218
 14. Utrum cause debilitatis visus ex parte hu. crystallini sint suf-
 ficienter assignate. 218
 15. Utrum nocumētum facrum in vitreo sit causa debilitatis vi-
 sus immediate 2 per se pter hoc q? nocumētum commu-
 nicet crystalline. 218

C. Cap. 2^m.

1. Utrum nocumēto facto in cerebro sit possibile solum visum
 ledi sine alijs sensibus. char. 219
 2. Cur non fecit mentionem de gustu. 219
 3. Utrū dispositiones spiritus visibilis sint quatuor vel due aut
 plures. 220
 4. Utrum bene videre prope vel non bene videre longe sit uocu-
 mentum vel debilitas in visu. 220
 5. Utrū visibile remotū fortius moueat visum q? ppinquū. 220
 6. Utrum multitudo spiritus cum grossitie sit causa videndi res
 longinquas 2 nō propinquas 2 contra spiritus subtilis cū
 paucitate. 220
 7. Que de istis duabus causis plus faciat ad visionem longinquā
 vel grossitudo spiritus vel multitudo. 221
 8. Utrū eadem cause possint esse ex parte albuginei in videndo
 longe 2 prope que sunt ex parte spiritus. 221
 9. Que est maior debilitas visus an quando homo videt prope 2
 non longe an cum videt longe 2 non prope. 221
 10. Utrum cognitio debilitatis visus sequentis dispositionem tu-
 nicarum profundarum 2 humorum profundorum sit certa
 vel pura estimatiua. 221
 11. Utrum ex non apparere homūculum possimus determinate
 cognoscere partem intrinsecam oculi patientem. 221

C. Cap. 3^m.

1. Cur Aui. nō ponat curā oīum carum debilitatis. char. 222
 2. Utrum aqua casei iuuat in debilitate a siccitate. 222
 3. Utrū flobothomia cōpetat in cura debilitatis visus ab hu-
 miditate. 222
 4. Que fella sunt conuenientiora in collyrys oculorum an pedi-
 tantum vel volantium. 222
 5. Utrum modus preparandi carnes per elixationem sit melior
 eo per assationem in conseruatione visus. 223

C. Cap. 5^m.

Tabula dubioꝝ prime ptis Gent. sup. III. Auic.

- 1 Utrum noctilopa sit egritudo. char. 223
- 2 Utrum cā noctilope sit sufficienter assignate. 223
- 3 Utrum in eis dirit humores et grossities. 223
- 4 Utrum noctilopa accidat hñtib⁹ oculos virides vs glaucos. 224
- 5 Utrum noctilopa eueniat habenti p̄strictionē pupille. 224
- 6 Utrum dirit cui multiplicānt colores et i fractuosa i oculis. 224
- 7 Utrum noctilopa accidat habēti dilatationē pupille. 224

C. Cap. 7^m.

- 1 Utrum subtilitas spiritus sit causa balyabar. char. 225
- 2 Utrum paucitas spiritus sit causa balyabar. 225
- 3 Utrum balyabar possit fieri ppter cās in humorib⁹ oculi. 225
- 4 Utrum ppter a. l. quā egritudine vel dispositionem possit cōtingere qd homo videat in tenebris. 225

C. Cap. 8^m.

- 1 Utrum istis competant cibaria grossa. char. 225
- 2 Utrum omisit signa. 225

C. Cap. 9^m.

- 1 Utrum statio rei nō quie post glaciē versus cerebrū siue versus curationē nervoꝝ sit causa imaginationū. char. 225
- 2 Utrum res nō peruiā existens possit videri. 225
- 3 Utrum oculus sit potentior in virtute an pueri an iuuenis. 226
- 4 Utrum aer permittit rei peruiā faciat rem albam. 227
- 5 Utrum imaginationes provenientes a vaporibus stomachi protendant aquam. 227
- 6 Utrum Auic. sufficienter enumeret densitates imaginationū. 227
- 7 Utrum ex vapore alterius membri possit surgere imaginatio et principium aque. 227

C. Cap. 10^m.

- 1 Utrum calefacientes et infrigidantes ophthalmiam facientes possint imprimere in albuginē et nō in corneā. char. 228
- 2 Utrum imaginationes sctice cōmoueant apud digonē. 228
- 3 Utrum tempus securitatis ab aqua sit tempus sex mensium stantibus imaginationibus. 228

C. Cap. 11^m.

- 1 Utrum in cura imaginationum aquosarum oporteat mundificare corpus. char. 228
- 2 Utrum in cura imaginationū factis euacuationibus possimus incipere ab vīu collyrioꝝ fortium vt de sellibus. 229
- 3 Utrum hñs imagiatiōes aq̄sas dbeat potare vinū vel aquā. 229
- 4 Utrum in cura imaginationum aquosarū conueniat educio sanguinis per floborhomiā vel perentofas. 229

C. Cap. 12^m.

- 1 Utrum siccitas vīce sit causa dilatationis pupille. char. 229
- 2 Utrum dilatatio pupille faciat res videri minores q̄ sint et cōfricatio oppositum. 230
- 3 Utrum dilatatio facta ex p̄cussione vel casu sit curabilis. 230

C. Cap. 14^m.

- 1 Utrum dilatatio pupille naturalis possit curari. char. 230
- 2 Utrum in principio dilatationis ex percussione debeamus vti emplastris frigidis repercutiuis. 230

C. Cap. 15^m.

- 1 Utrum vtrplurimū accidat p̄strictioni pupille a siccitate. char. 231
- 2 Utrum Auic. sufficienter enumeret causas. 231

C. Cap. 17^m.

- 1 Utrum Auic. sufficienter ponat curā p̄strictionis pupille. char. 231
- 2 Utrum necessariū sit vti aliqb⁹ distillationib⁹ calefaciētib⁹ ad attrahēdū nutrimentū cum sit p̄strictioni a siccitate. 231

C. Cap. 18^m.

- 1 Utrum cataracta possit fieri in oculo absq̄ qd materie descendant a capite. char. 231
- 2 Utrum aqua sit egritudo in numero vel in via. 231
- 3 In quo loco steret hec aqua an inter crystallinam et vneam an inter vneam et corneam. 232
- Per quā viā fluat mā aq̄sa ad oculū q̄ facit cataractā. 232
- Utrum qmā mā cataracta est post corneam qd nō apparet albedo nisi tanta quantum foramen pupille. 232
- 4 Utrum numerus colorum cataractarū sit sufficienter assignatus. Deficit. 233
- 5 Utrum cataracta intensa viridis sit deponibilis. 233
- 6 Utrum cataracta que separat a cōpessione facta cuz digitis sup oculo et postea redit sit deponibilis cum acu. 233

C. Cap. 19^m.

- 1 Utrum ad oculum in quo est cataracta feratur spiritus cū fori impulsione clauso oculo sano. char. 233
- 2 Utrum i cataracta nigra pupilla dilatef altero oculo pressa. 234

C. Cap. 21^m.

- 1 Utrum cum est oppilatio aquosa. i. cataracta foramen. i. pupilla oculi sit sana. C. Cap. 23^m. char. 235

C. Cap. 23^m.

- 1 Utrum corruscatio. i. inflāmatio spūs sit cā diminutionis radij. i. abbecculationis vīsus vt ferat in longū. char. 236
- 2 Utrum spūs lucidus luciditate vīsa ab oculo cuius est spūs sit subtilior q̄ spiritus naturalis. 236

C. Cap. 24^m.

- Utrum post absentia rei albe remāeat i oculo spēs albi. char. 236

En 4° cap. i.

- 1 Utrum non notificat princeps aurē quātū ad colligantia et numerum. char. 237
- 2 Quomodo anfractuositās auris faciat ad sensum cuiuslibet vocis. 237
- 3 Utrum par nervoꝝ oriat a vetriclo antrioꝝ. 237

C. Cap. 6^m.

- Utrum dolor auris fiat ab apate et bothoz. char. 239

C. Cap. 12^m.

- Utrum aqua ros. et oleum ros. cōperant in cura puris et saniei vlcera aurium. Deficit. char. 242

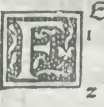

En 5° cap. 7^m.

- 1 Utrum virtutis ē morib⁹ flux⁹ san. nariū. char. 246
- 2 Utrum fluxus san. nariū semper sit accidens. 246
- 3 Utrum fluxus sang. narium sit dispositio per se vel per colligantiam. Deficit. 246

C. Cap. 11^m.

- 1 Utrum membri cataracta est egritudo. char. 248
- 2 Utrum cataracta sit egritudo per se vel per colligantia. 248

En 6° cap. i.

- 1 Utrum res gustabiles saporose p̄misceant simul cū salina: et sic fiat simul cuz salina delatio gustabilis ad gustū vel fiat solūmodo alteratiue. char. 252
- 2 Utrum res potici vel stiptici saporū possit gustari. 252

C. Cap. 2^m.

- Utrum lingua possit fieri dulcis. char. 253

En 7° cap. i.

- 1 Utrum dentes sentiant. char. 260
- 2 Utrum regenerentur in qualibet etate. 260
- 3 Utrum nō oriant a principio natiuitatis. 260
- 4 Utrum dentes sint mēbra spermatica an carnisformia. 260

En 9° cap. 8^m.

- 1 Quid itelligit Auic. per lacertū epiglottis: et vix ex ep̄notumeto accidat defect⁹ i a belitu. char. 267
- 2 Utrum squinantia flegmatica sit velocior is sanationis et facilioris. 268
- 3 Quot sunt species squinantie. 268

C. Cap. 9^m.

- 1 Utrum pulsus squinaticoz in principio sit frequēs. char. 269
- 2 Utrum apostemate existente in epiglotti possibile est deglutire cum anhelitus sit prohibitus. 269
- 3 Utrum apā i lacert⁹ extrifecis mer y vīsus collū post sit pel⁹ vel mī n⁹ malū qd apā i lacert⁹ extrifecet epiglott⁹ vīsus collū an. 270
- 4 Utrum suffocatus spumans fortis virtutis boni appetitus et nutrimenti euadat. 270
- 5 Utrum quando squinantia permutatur ad peripleumoniam pulsus fiat vndosus et mollis. 270

C. Cap. 10^m.

- 1 Utrum i q̄b⁹ signātia. s. cholica et flatrica cōpetat flōmia. char. 271
- 2 Utrum in principio hoꝝ apostematū cōpetat gargarisma. 271
- 3 Utrum gargarismata repercutiuis pure stiptica vel pure frigida cōperant in principio squinantie. 271
- 4 Utrum pres capitis p̄nt stiptico inūgi vel liniri. 271

C. Cap. 11^m.

- 1 Utrum in signātia sit fieda flōmia vsq̄ ad syncopim. char. 272
- 2 Utrum in signātia tpe maturationis sit fienda flōmia. 273
- 3 Utrum stante necessitate euonis mē in principio squinantie ante euacuemus possimus vti aliquo gargarismate. 273
- 4 Utrum in principio squinantie debeamus vti stipticis in quibus non est mel neq̄ zuecharum. 274
- 5 Utrum scāuatio debeat fieri in squinantia. 275
- 6 Utrum summersus in aqua plus bibat qd nō summersus. 275

C. Cap. 17^m.

- Utrum ad p̄strigēdū sāguinē medicamē deat eē actu fridū. 276

F I N I S,

Tabula Prime partis lib. III. Aui.

Ascipit liber cano-
 nis tertius de egritu-
 dinib⁹ pticularibus
 que sunt appropria-
 te mēbris hoīs oc-
 cultis manifestis a
 capite vsq; ad pedes ptinēs. xxiij.
 fen que cōplectunt. liij. tractatus.
 Fen pma est de vniuersis egritu-
 dinibus capitis.
 Fen 2^a est de egritudinib⁹ neruoz.
 Fen 3^a est de omnibus dispositio-
 nibus oculorum.
 Fen 4^a est de dispositioibus auris.
 Fen 5^a est de dispositionib⁹ nasi.
 Fen 6^a est de dispositionib⁹ oris
 lingue.
 Fen 7^a est de dispositioib⁹ dentium.
 Fen 8^a est de dispositioib⁹ gignarij.
 Fen 9^a est de dispositioib⁹ gutturis.
 Fen 10^a de dispositionib⁹ pulmo-
 nis pectoris.
 Fen 11^a de dispositionib⁹ cordis.
 Fen 12^a de mamillis et eaz⁹ dispo-
 sitionibus.
 Fen 13^a de mery et stomacho et di-
 spositionibus eorum.
 Fen 14^a de epate et dispositioib⁹ ei⁹.
 Fen 15^a de anatomia felle et sple-
 nis et icteritia.
 Fen 16^a de dispositionibus ven-
 tris et intestinorum.
 Fen 17^a de egritudinibus ani.
 Fen 18^a de dispositionib⁹ renum.
 Fen 19^a de dispositioib⁹ vesice et vge.
 Fen 20^a de dispositionibus mem-
 brorum generationis in viris.
 Fen 21^a de membris generationis
 in mulieribus.
 Fen 22^a de egritudinibus appa-
 rentib⁹ in extremitatib⁹ mēbroz.
En pma sunt qnq; trac-
 tractat⁹ pms de ana-
 thomia et dispositioib⁹
 bus cerebri.
 Tractatus scds est de doloribus
 capitis qui sunt species sode.
 Tractatus tertius de apatib⁹ ca-
 pitis et solutione continuitatis.
 Tractat⁹ quartus de egritudini-
 bus capitis et ipsius nocumento
 in operationibus sensus et mot⁹.
 Tractatus quintus de egritudinib⁹
 cerebri in operationib⁹ motus.
Tractatus primi sunt cap. 29.
 De utilitate capitis et ptib⁹ ei⁹. ca. 1
 De anatomia cerebri. cap. 2

Sermo vniuersalis de egritudinibus
 capitis et faciētibus egritudines
 in ipso. cap. 3
 De significationib⁹ vniuersalibus
 ex quibus op⁹ cognoscere dispo-
 sitiones cerebri. cap. 4
 De significationib⁹ vniuersalib⁹
 operationum cerebri. cap. 5
 De signatōib⁹ sūptis ex opōnib⁹
 aialib⁹ et moralib⁹ et motiuis. ca. 6
 De signatōib⁹ opōnū motiuar⁹ et
 qd eis silat ex somno et vigi. ca. 7
 De signatōibus ex diminutione
 opōnū nālīz in expulsiōibus et
 apatib⁹ et vlcēib⁹ et ex capill. ca. 8
 De signatōib⁹ sūptis ex pueniē-
 tia et diuersificatiōe et velocitate
 passiōis et tarditate. cap. 9
 De signatōibus sūptis ex
 parte mēsure capitis. cap. 10
 De figura capitis. cap. 11
 De signatōib⁹ sūptis a grauitate
 et leuitate capitis caliditate et frigi-
 ditate et ex doloribus. cap. 12
 De signatōib⁹ mēbroz q sūt i ce-
 rebro sic ppagines vt oculus et
 lingua vna collū et nerui. cap. 13
 De signatōe cōi mēbroz qd
 cōmunicat cerebrum. cap. 14
 De signatōe mēbri cui⁹ cō-
 munitate cerebri patit. cap. 15
 De signis cerebri in sua comple-
 xione equali. cap. 16
 De signis cōplexiōis malarū eue-
 nientiar⁹ ex pceptione. cap. 17
 De signis cuiuscunq; egritudinis
 capitis. cap. 18
 De signis male cōplexiōis cali-
 de sine materia. cap. 19
 De signis male cōplexiōis fri-
 gide sine materia. cap. 20
 De signis male cōplexiōis sic-
 ce sine materia. cap. 21
 De signis male cōplexiōis hu-
 mide sine materia. cap. 22
 De signis cōplexiōis cōpositarū
 absq; materia. cap. 23
 De signis dominij materierū ca-
 lidarum. cap. 24
 De signis dominij materierū fri-
 gidarum. cap. 25
 De signis apatū calidoz. ca. 26
 De signis apostematum flegma-
 ticorum. cap. 27
 De signis apatū melicor. ca. 28
 De canonibus vniuersalibus cu-
 rationis. cap. 29

Tractatus scds de dolorib⁹ ca-
 pitis qui sunt species sode et cō-
 tinet cap. 38.
 Sermo vniuersalis de sode. ca. 1
 De sode facta ex malitia comple-
 xionis. cap. 2
 De spēbus sode facte ppter solu-
 tiōez continuitatis. cap. 3
 Distinctio specierū sode facte ab
 apostemate. cap. 4
 De qualitate accidēte sode ex ma-
 terijs. cap. 5
 De speciebus sode facte per com-
 munitatem. cap. 6
 Sermo vniuersalis de signis ostē-
 dentibus species sode. cap. 7
 De signis nūciatiuis sode in egrī-
 tudinibus. cap. 8
 Regimē vniuersale in sode. ca. 9
 De sode timporali. cap. 10
 De cura sode calide absq; mā vt
 ab adustione solis et reliquis ex
 mā cholica aut sanguinea. ca. 11
 De cura sode frigide absq; mate-
 ria aut cum materia flegmatica
 aut melancholica. cap. 12
 De modis epibimatum conferē-
 tium sode frigide. cap. 13
 De modis caputpurglozū inuan-
 tium sode frigide. cap. 14
 De modis oleorum quibus inuan-
 gitur caput eius. cap. 15
 De cura sode sicce sine mā. ca. 16
 De cura sode ab apate. cap. 17
 De cura sode oppilationis. ca. 18
 De cura sode ex ventis et vaporib⁹
 bus. cap. 19
 De cura sode ex vento. cap. 20
 De cura sode ex vaporibus ma-
 lis. cap. 21
 De cura sode ex odoribus bo-
 nis. cap. 22
 De cura sode ex odoribus feti-
 dis. cap. 23
 De cura sode ex ebrietate. ca. 24
 De cura sode ex coitu. cap. 25
 De cura sode ex percussione et ca-
 su. cap. 26
 De cura sode a debilitate capi-
 tis. cap. 27
 De cura sode facte a fortitudine
 sensus cerebri. cap. 28
 De cura sode accidentis in febrī-
 bus. cap. 29
 De cura sode ceticce. cap. 30
 De cura sode ex vermib⁹. cap. 31
 De cura sode succedēte somno. 32

Tabula Prime partis lib. III. Auiē.

Regimen specierū sode facte per cōmunitatem. cap.33	De illicet. cap.24	ne fluxum ad oculum. cap.9
De cura granitatis capitis. ca.34	De cura. cap.25	De cura obthalmie calide. ca.10
De soda que nominatur ouum 7 cautibati. cap.35	Tractat⁹ quintus de egritudinib⁹	De cura obthalmie fride. cap.11
De cura. cap.36	cerebri in operationibus motus continens cap.14.	De cura alguardenegi. cap.12
De emigranea. cap.37	De vertigine. cap.1	De cura obthalmie vëtoſe. cap.13
De cura. cap.38	De signis. cap.2	Sermo vniuersalis de medicinis obthalmie. cap.14
Tractatus tertius de aſpatibus	De cura. cap.3	Tractatus ſcōs de reſiduis egrit
capitis 7 ſolutione continuitatis eius continens cap.14.	De alue 7 eſt palpitatio. cap.4	itudinib ⁹ eius qđ de oculo appet 7 plurimū ei ⁹ eſt de egritudinib ⁹
Sermo vñs de karabito. cap.1	De incubo. cap.5	cōpōnis p̄tinentis cap.35.
De ſignis eius cōmunib ⁹ . cap.2	De ſignis. cap.6	De veſicis. cap.1
De cura ſpecierū eius. cap.3	De cura. cap.7	De cura. cap.2
De flegmone a cōmunitate ipſius ſubſtantie cerebri. cap.4	De epilepſia. cap.8	De exituris oculi 7 cornee. cap.3
De heriſipila 7 impetigine in cere bro. cap.5	De ſignis ſpecierū eius. cap.9	De ſignis. cap.4
De ſibare. cap.6	De cauſis mouētib ⁹ epilepſia. ca.10	De cura vlceris. cap.5
De lytbargia. cap.7	De cura. cap.11	De rupturis cornee. cap.6
De ſignis eius. cap.8	De apoplexia. cap.12	De cura. cap.7
De cura. cap.9	De ſignis. cap.13	De botbor in oculo. cap.8
De aqua intra craneſi. cap.10	De cura. cap.14	De cura. cap.9
De apoſtematibus que ſunt extra craneum. cap.11	En ſcōa de egritudinib⁹	De ſante in ſyphac. cap.10
De ſubeth aſabari. cap.12	neruoz que eſt tractat⁹	De cura. cap.11
De cura. cap.13	vñus p̄tinentis cap.19.	De moro in oculo. cap.12
De plaga 7 incifione cutis 7 capis tis 7 cura. cap.14	Egritudies neruoz. ca.1	De cura. cap.13
Tractat⁹ quartus de egritudi	De paralyſi 7 mollificatiōe. cap.2	De garab 7 apoſtematib ⁹ lachry
nib ⁹ capitis 7 plurimo nocumē	De ſignis. cap.3	malium. cap.14
to ipſi ⁹ in operationib ⁹ ſenſus 7 motus continens cap.25.	De cura. cap.4	De cura. cap.15
De ſubeth 7 ſomno. cap.1	De ſpafmo. cap.5	De additiōe carnis in lachryma
De ſignis ſpecierū ſubeth. cap.2	De ſignis. cap.6	libus 7 diminutiōe eius. ca.16
De cura ſubeth. cap.3	De cura. cap.7	De albugine oculi. cap.17
De vigilijs 7 ſabara. cap.4	De thetano. cap.8	De cura. cap.18
De ſignis. cap.5	De ſignis. cap.9	De ſebel. cap.19
De cura. cap.6	De cura. cap.10	De ſignis. cap.20
De leſione ſenſus. cap.7	De tremore 7 ſignis ſpecierum eius. cap.11	De cura. cap.21
De permiſſiōe ſenſus 7 alienatio	De cura. cap.12	De vngula. cap.22
ne. cap.8	De ſtupore. cap.13	De cura. cap.23
De ſignis. cap.9	De ſignis 7 cura. cap.14	De altarfati. cap.24
De cura. cap.10	De tortura faciei. cap.15	De cura. cap.25
De ſtoliditate 7 amētia. cap.11	De ſignis. cap.16	De lachrymis. cap.26
De corruptione memorie. cap.12	De cura. cap.17	De cura. cap.27
De ſignis. cap.13	De ſaltu 7 ſignis eius. cap.18	De ſtrabofitate. cap.28
De cura. cap.14	De cura. cap.19	De cura. cap.29
De corruptiōe imaginatiōis. ca.15	En 3° de diſpōnib⁹ ocu	De exitu oculi. cap.30
De mania canina. cap.16	loz 7 ſunt tract. quatuor.	De ſignis. cap.31
De ſignis manie vñb ⁹ . cap.17	Tractat⁹ p̄mus de di	De cura. cap.32
De cura. cap.18	ſpoſitionibus oculi: cu	De profunditate oculi 7 paruita
De melancholia. cap.19	ſus ſunt cap.14.	te. cap.33
De ſignis ſpecierū melie. cap.20	De anatbomia oculi. cap.1	De varietate oculi. cap.34
De cura. cap.21	De cognitiōe diſpōnū oculi. ca.2	De cura. cap.35
De cutubut. cap.22	De ſignis. cap.3	Tractatus tertius de diſpōnib⁹
De cura. cap.23	De cura. cap.4	palpebrarū p̄tinentis cap.34.
	De rememoratiōe conſervatio	De pediculis in palpebris. cap.1
	nis oculi. cap.5	De cura. cap.2
	De obthalmia 7 p̄turbatiōe. ca.6	De ſilac. cap.3
	Signa. cap.7	De cura. cap.4
	Cura conturbationis. cap.8	De geſſe. cap.5
	De cōi ſpērū obthalmie 7 effuſio	De cura. cap.6

Tabula Prime partis lib. III. Aui.

De grossitudine.	cap. 7	De cura.	25	De cura.	cap. 4
De inflatione.	cap. 8	 En 4 ^o de disponib ^{us}		De cura vlc ^{er} um que dulcia no ^m	cap. 5
De gravitate.	cap. 9	auris et est tractatus		minantur.	cap. 6
De inuiscatione.	cap. 10	vnus p ^o tinens cap. 26.		De oppilatio ⁿ e ch ^o l ^o sim.	cap. 7
De moro.	cap. 11	De anathomia au ^r		De signis.	cap. 8
De inuiscatione palpebre.	cap. 12	ris.	cap. 1	De cura.	cap. 9
De grauedine.	cap. 13	De p ^o seruatione sanitatis aur. ca. 2		De cura morbi qui est sicut in	cap. 10
De cura.	cap. 14	De nocumētis auditus.	cap. 3	equis.	cap. 11
De ordeolo.	cap. 15	De signis eorum.	cap. 4	De constrictione nasi.	cap. 12
De cura.	cap. 16	De cura.	cap. 5	De hemo ^r oidibus.	cap. 13
De asarnac.	cap. 17	De dolore auris.	cap. 6	De cura.	cap. 14
De signis.	cap. 18	De signis.	cap. 7	De sternutatione.	cap. 15
De cura.	cap. 19	De cura.	cap. 8	De med ^o leis p ^o hibetib ^{us} ea. cap. 16	
De fufati.	cap. 20	De sonitu z tinnitu z sibilo.	cap. 9	De facietibus sternutationes. ca. 17	
De lapidofitate.	cap. 21	De signis.	cap. 10	De his qui cadunt in naso.	cap. 18
De vlc ^{er} ibus palpebrar ^{um} .	cap. 22	De cura.	cap. 11	De desiccatione nasi.	cap. 19
De scabie z pruritu.	cap. 23	De cura saniei z pus.	cap. 12	De pruritu in naso z cura.	cap. 20
De cura.	cap. 24	De eruptione sanguinis.	cap. 13	 En 6 ^o de disponib ^{us}	
De tremore.	cap. 25	De cura.	cap. 14	lingue z oris z est tra ^o	
De signis.	cap. 26	De cura fordis.	cap. 15	ctat ^o vn ^o p ^o tinens cap. 31.	
De cura.	cap. 27	De oppilatione in aure.	cap. 16	De anathomia oris z	
De multitudine palpitatio ⁿ is. ca. 28		De cura.	cap. 17	lingue.	cap. 1
De casu pilorum.	cap. 29	De attritio ⁿ e z percussione.	cap. 18	De egritudine lingue.	cap. 2
De cura.	cap. 30	De pruritu.	cap. 19	De curat ^o nibus lingue.	cap. 3
De pilis inuersis.	cap. 31	De introitu aque in aure.	ca. 20	De corruptione gustus.	cap. 4
De pilis additis.	cap. 32	De cura.	cap. 21	De cura.	cap. 5
De cura.	cap. 33	De introitu aialis in aure z genera ⁿ		De mollificatione z grauitate lin ^g	
De inuiscatio ⁿ e palpebrar ^{um} .	cap. 34	tionem verm ^{is} .	cap. 22	gue.	cap. 6
 Tractat ^o quartus de disponib ^{us}		De cura.	cap. 23	De cura.	cap. 7
virtutis visibilis z operationib ^{us}		De apatib ^{us} in radice auris. ca. 24		De sp ^o smo lingue.	cap. 8
cuius p ^o tinens cap. 25.		De cura.	cap. 25	De cura.	cap. 9
De obilitate visus z nocumēto. c. 1		De tremore auris.	cap. 26	De magnitudine lingue.	cap. 10
De signis.	cap. 2	 En 5 ^o de disponib ^{us} nasi		De cura.	cap. 11
De cura.	cap. 3	p ^o tinens tractatus duos.		De abbreviatione lingue.	cap. 12
Rememoratio rerum visul nocen ^t	cap. 4	 Tractat ^o p ^o mus de ol ^o		De cura.	cap. 13
tum.	cap. 5	fat ^o z nocumētis ip ^o z		De apatibus lingue.	cap. 14
De noctilopa.	cap. 6	currētib ^{us} sicut flux ^{us} p ^o tinens. ca. 13.		De cura.	cap. 15
De cura.	cap. 7	De anathomia nasi.	cap. 1	De alchalel in locutione.	cap. 16
De alibar.	cap. 8	De naso.	cap. 2	De ramula.	cap. 17
De cura.	cap. 9	De qualitate viar ^{um} administratio ⁿ		De cura.	cap. 18
De imaginationibus.	cap. 10	nis medicinar ^{um} nasi.	cap. 3	De adustione lingue.	cap. 19
De signis.	cap. 11	De nocumēto odoratus.	cap. 4	De cura fissurarum.	cap. 20
De cura imaginationum.	cap. 12	De signis.	cap. 5	De deiectione lingue.	cap. 21
De alintifar.	cap. 13	De cura.	cap. 6	De botbor in ore.	cap. 22
De signis.	cap. 14	De fluxu sanguinis.	cap. 7	De alcola i vlc ^{er} ib ^{us} malignis. c. 23	
De cura.	cap. 15	De curationibus.	cap. 8	De cura.	cap. 24
De constrictione pupille.	cap. 16	De cura lenis fluxus.	cap. 9	De multitudine sputi i somno. ca. 25	
De signis.	cap. 17	De regimine eor ^{um} que faciūt flux ^{us}		De cura.	cap. 26
De cura.	cap. 18	sanguinis naris.	cap. 10	De abscissione odorum.	cap. 27
De aqua.	cap. 19	De coriza z catarro.	cap. 11	De sputo sanguinis.	cap. 28
De signis.	cap. 20	De signis.	cap. 12	De fetore oris.	cap. 29
De cura.	cap. 21	De cura.	cap. 13	De cura.	cap. 30
De destructione visus.	cap. 22	 Tractat ^o sextus de rellis disp ^o		Q ^u i os remanet apertum. cap. 31	
De signis.	cap. 23	nibus nasi cōtinens cap. 18.		 En 7 ^o de disponib ^{us} den ^t	
De diminutione radij.	cap. 24	De fetore nasi.	cap. 1	tius z est vnus tractatus	
De altumath z albedine vincer ^{is}	cap. 25	De cura.	cap. 2	z p ^o tinet cap. 26.	
te.	cap. 26	De vlc ^{er} ibus in naso.	cap. 3	De dentibus fermo vn ^o	

Tabula Prime partis lib. III. Quic.

uerſalis.	cap.1	En 8 ^a de diſponib ⁹ gln ⁹	ris.	cap.1
De conſervatione dentiũ.	cap.2	E n 8 ^a de diſponib ⁹ gln ⁹	De egritudinibus membroꝝ gut ⁹	cap.2
De cura vniũſ dentiu.	cap.3	giuaruꝝ z eſt trac.vnus z	turiſ.	cap.2
De dolore dentium.	cap.4	continet cap.16.	De cibo quo fit ſtragulatione z que	cap.2
De ſignis.	cap.5	De egritudinibus gingi ⁹	currunt curſu eluſ.	cap.3
De cura.	cap.6	uarum.	De ſpinis z que curſu earum pro ⁹	cap.3
De medicinis reſolutiuis.	cap.7	De cura.	cedunt.	cap.4
De medicis ſtupefactiuis.	cap.8	De gigniua ſanguinea z ei ⁹ cura.ca.3	De ſanguifugis.	cap.5
De dente comoto.	cap.9	De fiſſuris gingiuarum.	De ſignis.	cap.6
De cura.	cap.10	De vlceribus gingiue z corroſio ⁹	De cura.	cap.7
De perforatione dentium.	cap.11	ne eluſ.	De ſuffocatiõib ⁹ albaba.	cap.8
De ruptura dentium.	cap.12	De cura.	De ſignis.	cap.9
De cura.	cap.13	De augmento gingiue et cura	Sermo vltis apatũ accideũtiũ i par	cap.9
De alteratione coloris den ⁹	cap.14	elut.	tib ⁹ gutturiſ z epiglotti z glãdu	cap.9
tium.	cap.14	De diminutione carnis gingiue z	liſ circũdatib ⁹ ea z vuc z galla	cap.10
De cura.	cap.15	cura.	mati z duap ⁹ amigdalaz.	cap.10
De facilitando originem den ⁹	cap.16	De cura molliſicatiõis gigniue.ca.9	De cura decollationũ z prefoca	cap.11
tium.	cap.16	De cura carnis addite gigniue.ca.10	tionũ ex omni cauſa.	cap.11
De regimie eradicationis.	cap.17	De labijs z egritudinib ⁹ eoz.	De vua z abab ⁹ amigdalie.	cap.12
De fricatione dẽtis cenoſi.	cap.18	De fiſſuris labioꝝ.	De cauſa vuc.	cap.13
De vermibus dentiũ.	cap.19	De cura.	De cura.	cap.14
De ca ſtridoris dentiũ.	cap.20	De apoſtemate labioꝝ et cu ⁹	Sermo vniũſ de icione vuc z	cap.14
De cura.	cap.21	ra.	vtriuſq ⁹ amigdale.	cap.15
De dente elongato.	cap.22	De hemoꝛroidib ⁹ labioꝝ.	De rememoratione nocumẽtoꝝ	cap.16
De congelatione dentiũ.	cap.23	De tremore labioꝝ.	incisionũ.	cap.16
De cura.	cap.24	E n 9 ^a de diſponib ⁹ gut ⁹	De cura ſputi ſanguis ex incione	cap.17
De ebet dentiũ z cura.	cap.25	turiſ z eſt tractat ⁹ vnus	vuc z vtriuſq ⁹ amigdale.	cap.17
De cura debilitatiõis dẽtiũ.	ca.26	continens cap.17.		
		De anatomiã guttu ⁹		

F I N I S.

C Gentilis Fulginatis viri eminentissimi in Ter-
tium Canonem Anticene expositio.

C Incipit Liber Tertius Capi. Aui.

C Dicitio Prima de vniuersis egritudinibus capituli
Tertij Libri canonis in medicina.

C Tractatus Primus de anatomia cerebri et dispo-
sitionibus eius.

C De vtilitate capitis et partibus eius.

Cap. p. m.

Aquit Bal.
tio in creando caput
non est cerebri: neq;
auditus: neq; odo-
tus: neq; gustus: neq;
tactus.

Poterit admi-
rari de sapien-
tia creatoris.
Balenus. is. d.
vtilitate par-
ticularu caplo p. Peritus
medicus no decet trasgre-

di hanc via. Balabas p. theozice caplo p. C. pro principio pntis
studij oeo duce felicitate psequendi atq; laudabili terminadi duo
mee meriti maxime necessaria putant. Primu est diuini auxilij iuo-
catio gloriosa vt sit in oibus nostris opib; adiutor et regula dire-
ctrix. Scdm est tertij can. Aui. que habemus pre manibus expo-
nendu comendatio fructuosa: vt sit ad eius appbatione nstru men-
tiu exortatio electua. Pro qd duob; due ppones pmo pmitunt.
Pro primo tamē prima: pro scdo scda ppositio inuincit.

Est qd pma ppositio Bal. is. de vili. parti. p. ca. qui Bal. ibide. et
17. lib. p. cap. versus si. mebroz nostris corporis inspicies ordine fa-
cientē imaginari mirabile harmonia: ac eoz operu plderās car-
dine facietes preplari amplexabile ac delectabilem melodia in p-
fata ppones prupit dicens. Opy admirari de sapientia creatoris.
Zulus pponis virtute bifariam mouemur diuini auxilij inuoca-
re. Pro qd eius potētia admirantes admirari opz. Pro scdo qd
eius sapientia mirabilis preplantes admiramur de sapientia creat-
oris. Est pmiu qd potētia diuina admiranda: largitate eius po-
tentie creatiue pductoz varietate et numeru cognoscendo. Scdo
incoprehensibilitate eius potētie pductiue eius infinitate seu infini-
tatis cumulu attendendo. Pro primo dico qd est admiranda potentia
creatoris largitate potētie creatiue pductoz numeru cognoscen-
do. Hic eni numerus coprehendit oia extra se: que oia pduxit sua
potētia creatiua. Un Aharauus in pbe. sui lib. in medicina. Crea-
tor excellens vniuersas creaturas creauit. qd etiā satis confirmat
Aui. 9. mebr. p. cap. 2. p. plato. 2. thy. 2. David di. 4. p. pbe. p. ca. 13
huius sentētie Aristot. et peripateticoz sermones non concordent.
Pro secundo est creatoris potētia admiranda incoprehensibilitate eius-
dem potētie pductiue eius infinitatis cumulu attendendo. Est cuius tā
pfunde voraginis respectu nfe notitie hmoi potētia creatoris: vt
ad illā coprehendēda aut sermonib; explicadā humana mens aut
sermocinatio no attingat. Un Bal. is. de vili. pte. post pmissaz p-
positionem subdebat. Sermo noster deficit a sapientia ei: qui crea-
uit nos: vt neq; narrare possumus qd ab illo facili facta sunt. Et
Algazel. 3. metaphysice dicit circa finē. Deficere a comprehēdēdo
deū: deū comprehēdere est. Qd pulchre inuit Seneca. lib. 5. 67. epla
ad Lucillu dicens. Ego no gram que sunt initia vniuersoz: qd rerū
formator: qd oia in vna mēfura et materia inerti cōuoluta discre-
uerit. No quēz qd sit istius artifex mudi: qua rōne tāta magnitudo
in legē et ordine venerit: quis sparsa collegerit: pusa distinxe-
rit: in vna difformitate tacetib; faciem diuiserit: vñ lux tanta fun-
datur: ignis in aliq; igne lucidius. Ego ista no quēz: ego ne-
sciam vnde defcēdam. Et ideo merito dicit Seneca lib. 5. 41. epi-
stola ad Lucillum. Quid deus sit incertum est: habitat in nobis.
Pro secundo deum mouemur inuocare eius sapientiam mirabilis pre-
plantes. Un oī. admirari opz de sapientia creatoris. Est autē ei sap-
ientia dupl admiranda. Primo vltate sue coprehēsiōis. Scdo
vbertate sue largitionis. Pro primo qd est admiranda sapientia crea-
toris totalitate sue coprehēsiōis: qd oīum notitiāz comprehen-
dit. Sicut eni deus est principij oīum causari: sic oīa cognoscit et

coprehendit: vt inuit. A. 8. meta. penul. c. 2. Algazel. 3. meta. summa
tertia. Primus scit oēs spēs et genera oīum: vnde eius scientie ni-
hil deest. Un bene dicit Arist. ad Alexadru. Deus est sapiens atq;
sciens. Pro scdo est admiranda sapientia creatoris vbertate sue largi-
tione: qd sciam oībus impedit: vñ in Balya. antiquo tertio practi-
ce. in principio scribit. Omnis scia et oīs sapientia est ab eo qui viu-
it in eternu. Sic igit copulsi ad diuinam grām impetradam: sic oīo-
strati ad illā quidissime postuladam dicemus cuz Jo. Desue vt in
phemio de cōsolatione medicinarū. Sac pie deus boy oīum. f. p-
teritoz presentū et futuroz sermonū aggregationē felices de the-
sauris tue largitatis cuncta felicitans. ac cum Albucafi de baldac
tabula. 4. sue medicine. Rogemus deum vt perducatur nos ad viāz
congruitas et prebeat nobis intellectum habendi notitiā laudan-
di et glorificandi eum: sicut sue pertinet maiestati. Amen.

Pro laude vō tertij can. Aui. scda ppositio sumebat quā ppones
h Balya. Ballega. c. posuerit in rēdes libū sui pē oib; alijs comē-
dare: tñ rhetorico more sermo ille assumi pōt in laudē tertij can.
A. dicēdo. Peritū medicū non decet transgredi hanc viāz. f. tertij
can. Aui. In gbus verbis dicemus qd Baly. in laudē huius libri duo
facit. Primo eni verū medicū antepōit cū dicit (peritū medicū
cum.) Secūdo sibi viāz debitā pēdisponit siue viāz debitā corā
ponit cum dicit (non decet transgredi hanc viāz.) f. tertij libri.
Pro dico qd Baly. verū medicū antepōit cū dicit (peritū me-
dicū.) Est autē peritū medicū qui viger intellectu et sciētē bonitate:
qui et splēdet memoriē facultate: vt sumit in comē. regi. acutorū
scdi. 57. cō. 2. ab Baly in thegnū tra. 3. 154. comē. 13 pter has pōtio-
nes ab eis nūerent alie: qd et qdū pbariōes omittit gfa breuitatis.
Pro dico 2. qd Balya. peritū medicū debitā viāz corāz ponit cuz dī-
cit (no decet trasgredi hanc viāz.) f. tertij can. Aui. Quasi dicat me-
dicus peritus ad peritū pseruationē: vel qui vult eē peritus ad ei-
acqstionē incedere oī per viāz que est can. tertius Aui. Et hoc rō-
ne euidentissima declarat. Nam tertius canon verissima et copiosa
scia dat intelligentie bonitate: suo etiam pulcherrimo ordine dat
memoriē facultatē. Dado eni in hoc adiutor: vt Ari. inuit in de me-
moria et reminiscētia. Si ergo medicū talis sit peritū qd bac scia
et viāz tertij can. gradiaz. qd et pōt aliter declarari. Naz illa via oīz
incedere medicū volēs sue artis pitia gloriari: qd viā ordinatū: iue-
nit notitiā sui subiecti finis modi ac instroz qd finis iducit i subie-
cto. Pro ista eni sunt ab opatiuo artifice cognoscēda: vt Auer. inuit
pmo cap executiuo: sed per viā tertij canonis Aui. incedēs medi-
cus illoz pōt notitiā inuenire. Nam cognoscit subiectū cuz capla
de anatomia tertius liber cōtemplat. Lognoscit finem. f. egritu-
dinem vel sanitatē cum signa dispositiones et dispōnū causas ve-
ridice speculat. Lognoscit modū cū ei canonū curationis et pserua-
tionis modus enodat. Lognoscit iustitā cum ei per hunc libūz no-
titia multarum medicinarū tam cōpositarū qd simplicūz enar-
rat: qūis nō ita pfecte scientia istoz habeat sicut ex toto lib Aui.
Pro Bene igit dicē possum peritus medicus incedere debz hac viāz:
nec oīz trasgredi. i. ptermittere hanc viāz. f. tertij can. A. Ad qd ada-
ptari pōt pmo Auer. in phemio cāncop. Hic est melior liber plu-
ribus alijs in medicina: et cōplatus ordine valde cōuenienti.

Expeditis igit de duob; necessarijs iā pmissis. f. dei inuocatione et
libri comēdatiōe: restat ad expōnē huius tertij can. deuēire. Et qd
cuiuscūq; rei scia (si cās habuerit) est per cās p huius libri cās pone-
mus. Scdo qd libri titulus. Tertio qd ordo. Quarto cui parti pbe
supponat. Pro Lausa huius libri malis est corp; humanū fin vniūq; dōz
mebrūz organici a capite vsq; ad pedes sanabile et egrotabile opa-
bile a nobis. Pro Lausa efficiēs fuit. A. vir laudandus parētum gene-
rositate: fuit enim de regia stirpe. Intellectus sublimitate. fuit eni
excellentissimi intellectus: vt medicina sua demonstrat: de quo et
sibi inuebit. 3. celi et mudi cōmētor. 67. cōmēto. Ad qd cōpositus
venustate. fuit enim vir largus et hylarie: vt chronica sua narrat.
Pro Lausa formalis est 2. f. forma tractat; et forma tractandi. For-
ma tractatus est diuissio libri cū qua pcedemus. Forma tractandi
etiā est modus pcedēdi quē. A. seruat. Hic autē modus apud quos-
dam generalr vnus est. f. resolutiuus. Sed apd alios est multiplex
et est verum: qd spāliter multiplex est resolutiuus cōpositiu; diuisi-
uius diuissius: qd qd narratiuus et exēploz positiuus. Pro Lau-
sa finalis est vt habita scia huius libri possimus sanitatē cōserua-
re et egritudine remouere: et exinde lucrū acgrere atq; famam: vt
Aui. f. phemiali caplo ponit. C. Libri titulus talis est Liber Ter-
tius 2. Alij dicitio prima 2. Ordo libri est notus: et cui parti pbe
supponatur. Hec enim declarata sunt. plurius in phemio Aui. cū
C. Restat ad libri diuissioē accedere. Ad cuius euidentē est sciendū
qd cū tertij can. sit de egritudib; que sunt a capite vsq; ad pedes in
tot partes p liber iste tertius diuidit: quatuorplex est mebroz pma
diuissio. Est autē organicoz mebroz nostri corporis qntuplex diuer-
sitas: quedā sunt aīata et eis annexa: et quedā spiritualia et annexa: qd

Bentilis

dam naturalia: quedam generatiua: quedam sunt extrinseca membra. *¶* Scdm hoc igitur tertius casus diuiditur in quatuor partes. Primo enim determinat in egritudinibus siue disponib' animatoz mem-
broz. Secundo spiritualiu. ibi. (In principio fen. 9.) Tercio natura-
lius. ibi. (In principio fen. 13.) Quarto generatiuoz. ibi. (In princi-
pio fen. 20.) Quinto extrinsecoruz. ibi. (In pin' fen. 22.) *¶* Et hmoi-
modus diuidendi est melior eo qui fit ab alijs diuidentib'. Primo
determinat de disponib' membror' intrinsecor'. Scdo extrinsecor'.
ibi. (In pin' fen. 22.) Na in fen ante. 22. determinat de disponib'us
mamillar' 2 quorundam magis extrinsecor' q' spodules de qb' in fen
22. determinat. *¶* Prima in duas. Na membra aiata sunt duplicia.
Quoddam ex eis est principale cu annexis: vt cerebrum cu craneo.
Quoddam est ortus a principali 2 illi annexu. Primo determinat de
disponib'us cerebri 2 capitis. Scdo ortoz. ibi. (In principio fen. 2.)
¶ Prima in duas. Primo notificat nobis caput per eius anatomi-
am. Scdo determinat de eius disponib'us. ibi. (Opz te scire.) *¶* Dic-
enim est ordo que Aui. p'misit in pin' totu' libri. *¶* Prima in duas.
Primo notificat nobis caput. Scdo cerebri. ibi. (Cerebri autem.)
¶ Prima in duas. Primo notificat caput quantum ad sui utilitatē. Se-
cundo quantum ad sui partes. ibi. (Partes vo.) Et hoc est qd' rubrica
dicit. Laplin de utilitate capitis 2 eius partib'. *¶* Prima in duas.
Primo ostendit que non est capitis utilitas. Scdo que est. ibi. (S; i-
tentio.) *¶* Prima in duas. Primo p'mittit cōclusionē quā intēdit.
Secundo pbat. ibi. (hec enim membra.) Dicit p' q' Gal. inq. f. 9. de
iunamēto mēbroz antiquē trālationē. 2. cap. 2. a. nouē trālatio-
nis. 4. ca. *¶* Intētio. i. finis siue utilitas siue cuius gra factū est caput
nō est cerebri rē. *¶* Cōsiderandū q' ordo in determinādo de dispo-
sitionib' mēbroz hōz est duplex. *¶* Unus fm mēbroz nobilitatē 2
principatū 2 sic incepisset. A. a. disponib' cordis: q' cor est principa-
lius 2 sublimius oīum pncipalium: vt Aui. en. inq. in p'p'ia fen. 11.
Halyab. rē diceret q' cerebri est tale. Unde. 3. theozice. 11. ca. Le-
rebiū est honorabili' ceteris mēbris corporis 2 excellētius. Lūi ap-
plaudet sermo Arist. 33. p'ic. de p'blematib'. 7. p'blemate. *¶* Alius
est ordo fm ordinem superioris 2 inferioris 2 quasi per p'mū oc-
cursum: 2 sic incipit a dispoñe capitis: 2 hūc ordinē relig obſeruant.
Cōsiderandū q' intētio idē est q' finis. Et dicitur intētio: q' intē-
tionaliter p' mouet agē. *¶* Est aut finis triplex: vt Auer. 6. coll. 11.
ca. 2 Arist. 2. de g'fione aialiu. 12. ca. Uno mō dī finis res in quā al-
quis tendit necessario sicut ad perfectiōem: vt cor est finis mēbroz:
2 deus entū. Scdo mō dī finis intrinsecus. i. forma rei. Tercio mō
dicitur finis. i. utilitas siue operatio: quomō finis mēbroz est co-
rum operatio siue utilitas. Et res etiam que per illam utilitatē
ordinant vel sūt vel disponunt possunt dici finis: sic finis ferre est
archa sua opōne mediātē: q' est serratio. vel posset dici ferra finis
arche 2 yafoz: q' ferra bz utilitatē disponētē arcā. *¶* Hic igit intē-
tio. i. finis sumit uariē tertio mō. si aut alr posset sumi dicē.
Dub' p' Dubitat. verus iste liber sit theozicus vel practicus. Rndē. *¶* Pri-
ma p'positio capiēdo practicu 2 theozicu: p'p'ie: sic totus iste li-
ber est practicus sicut 2 tota medicina. p'bat. ist' libri finis est
operari: ergo practicus. Secūda. p'positio capiēdo theozicum et
practicum large sic. iste liber partim est practicus 2 partim theo-
ricus. p'bat. quia in isto libro aliqua sunt per que medicus nō i-
mediate descendit in opus: sicut sunt capitula de signis 2 causis: 2
aliqua sunt per que sic: 2 fm hoc p' solutio ad dubium.

¶ Dec enim membra 2 virtutes in animalibus reperit
untur capite carentibus.

¶ Probat 2 arguit sic. ppter illa nō est factū caput que reperiunt
in aialibus carentibus capite: sed hec membra 2 virtutes cerebri
auditus gustus odoratus 2 tactus reperiunt in aialib' capite ca-
rentib': ergo utilitas siue intētio in creando caput nō est cerebri:
nec auditus rē sic ergo caput nō est. ppter illa. *¶* Huius rōnis p'clu-
sionem iam posuit: sed maiore intelligit vt notā. Scultū enī dice-
re est q' reperiāt finis: 2 nō reperiāt res ordiata in illā finē: res. 11.
illa ordiata pp finē eēt ociosa: vt si archa pōt repiri sine ferra fa-
ctū est dicē q' intētio ferre sit archa: sed minoz Aui. ponit in lfa.
Cōsiderandū q' A. dixerat. hec enī membra 2 virtutes. Na in mē-
bris cōsideramus eoz corpulentia siue nām subiecti: 2 cōsideram' eoz
virtutē siue nām forme 2 perfectionis. Caput igit nō est pp ce-
rebri nec auditū rē fm q' sunt quedā corpora 2 subiecta: 2 q'ntū
ad hoc q' dicit membra. nec p'p'erea quātum ad eozum formam: 2 q'ntū
ad hoc q' dicit. 2 virtutes: 2 ideo si caput est. ppter oculos est
pp eos fm q' organa siue membra: 2 fm q' habent virtutē visum:
sicut ferra est ppter archam habentē talem formā 2 virtutem.
Dub' 2' Dubitat. verū aliq' aial careat capite. Cūdef q' nō ex Arist. intē-
tione. 4. de hystozis. cap. 1. qui aialibus exanguib' assignat caput:
vt molochys. i. mollibus: vt sepie malacothrasis. i. mollis teste vt
gambari ostrachodermis 2 vniul' omni animalī. *¶* In p'p'ia. A.

Super tertio

¶ Dm q' caput accipit dupliciter. Uno mō large iuxta sonū vo-
cis: 2 pro pte per quā accipit alimētum: vñ dicit caput a capio ca-
pis: 2 vt sic oia aialia hnt caput. i. partē per quā alimētū sumunt
cum oia nutrant: 2 hoc mō assignat Ari. caput cuiuslibet aial. sic ē
plante habet caput: sed reuerſum: vt Isaac ynnari. s. a. l. 9. 4. ca.
Alio mō sumitur caput proprie 2 pro parte honorabili' corporis di-
stincta 2 eius principatiua sursum vel quasi sursum eleuata: 2 hoc
caput nō habent omnia animalia sed perfectiora: 2 magis sursum
2 eleuati perfectius aial: sicut hō cui in eleuatione appropinquat
aues 2 equus: reliqua aut bruta habet caput magis depresso.

¶ Sed intētio in ipso est bonitas disponis oculi i ipsi
puerſio: que ei creata est: vt oculus heat eleuationes
2 sublimatiōes sup oia membra corporis in oib' p'tibus.

¶ Onēdit hic que est utilitas capitis. Et p' p'mittit hoc. Scdo p-
bat. Tercio mouet dubium. 2' ibi. (Cōparatio nāq. 3' ibi. (Et itez.)
Cū dicit p' q' intētio in ipso. i. capite creando est rē. *¶* Cōsideran-
dū puerſione. i. motu ad oēm differētiam positionis. Nas vt bene
fiat visio oportuit oculum habere multas cōuersiones: vt declara-
tus est fen. 3. Mult igit dicere Aui. q' intētio in creando caput est
vt oculus bñ disponat in ipsius cōuersione. i. motu quo indiget ad
visionem: 2 per p'ns vt bene disponat in vidēdo. C' dicit p' 2 ar-
guit sic. si intētio qua creatur est caput est vt oculus habeat subli-
mationē 2 eleuationē sup oia membra corporis: caput est creatū pp
oculos: sed ita est q' intētio qua creatū est caput est vt oculus ha-
beat sublimationē 2 eleuationē: ergo caput est creatū pp oculos:
intētio igitur in creando caput. C' circa istā rōnē sic p'cedit: q' iam
p'missa p'ctioe p' ponit minoz. Scdo pbat eā. ibi. (Cōparatio
nāq.) *¶* Dicit p' q' intētio qua creatū est caput est vt oculus rē. Et
hoc est qd' dicit. *¶* Intētio rē. que intētio creata est ei. i. capiti vt
oculus rē. *¶* Cōsiderandū q' ly ei: pōt exponi ei. i. capiti sicut ordina-
tio in finē: vel ei. i. oculo sic finē vel subiecto. dicēdo sic. Que dispo-
sitiō rē. creata ei. i. oculo est vt rē. *¶* Scdo cōsiderandū quare Aui.
dixit. (eleuationē 2 sublimationē.) Albertus rudissime exponit ele-
uationē quātū ad p'niculos: sublimationē quātū ad humores: vel
ecōtra. Nō est digna reprehensione ista expositio. *¶* Dicimus igit
q' Aui. hoc dixit ad maiore manifestationē: sicut rhetorice loquen-
tes dicimus. *¶* Ite est eleuat' sublimat' 2 exaltatuz. *¶* Vel q' dixit
eleuationē quātū ad sitū. dixit sublimationē quātū ad speculatio-
nem 2 intuitū puenientē p'tem ex debito sitū: 2 ideo lfa exterior
bz. vel speculationē. 2 sic exponit lfa que dicit in oib' p'rtibus: vt
dicamus hāc eleuationē sup oia: 2 sublimationē. i. speculationem
in oib' partib'. *¶* C' Tercio dōm vel diceret aliquis sup oia membra.
¶ Cōtra. q' quedā sunt membra sup que nō hnt eleuationē nec spe-
culationem vt frons: nec speculat vt aures. *¶* Dōm fm cōem mo-
dum exponēdi super omnia. i. plurima: vel super omnia membra:
quibus comparatur vt custos vel speculator.

¶ Cōparatio nāq. oculi ad corp' est p'p'ina cōpara-
tioni speculatoris ad exercitū. Et locoq. qdē: qui spe-
culatorib' est melior 2 puenientior est locus altus.

¶ Hic pbat minoz p'pōne que dicebat. S; intētio qua creatur est
caput est vt oculus heat eleuationē 2 sublimationē. Hec p'positio
pbat per duas p'pōnes. Una est q' caput est qd' altū: 2 ei' est exal-
tare: siue est in altū attollere. Et hāc p'pōne. A. tacet vt notā ad sen-
sus. Alia p'pō est q' loc' oculi est loc' alt': 2 hāc p'pōne inuit. Nam
oculus est qdā speculator: 2 loc' puenientiō: speculatori est loc' al-
tus: igit si iter oia membra corporis oculus eget eleuatōe 2 capiti est
eleuare: 2 intētio qua creatū ē: est sublimatio oculi: 2 est hec minoz.

¶ Et iterum omni oculo non est necessariuz creare ca-
put absolute: sed animalī lenē habentī oculum.

¶ Hic remouet dubiū: q' enī iam pbat est q' caput est pp oculū:
ideo crederet alijs hoc ēē vñ verū: ostēdit igit quasi dearticulan-
do sermonē q' est hoc verū de aialib' hntibus oculos lenes: 2 non
in omni aial. *¶* Pro igit p'ponit hoc. Scdo pbat. ibi. (Lui' oculuz.)
Cōsiderandū q' caput pōt accipi dupli. Uno mō vere siue abso-
lute pro parte sublimata in qua est cerebri. Alio mō p'p'ie. p. qua-
libet parte subleuata 2 inchoatiua. Mult igit dicere. A. q' non pro
omni oculo creatur caput absolute. i. vere 2 p'p'ie caput: qd' enim
absolute p'fert itelligitur de eo in meliori esse: vt sumit 2 alimen-
toz. ca. 38. 2 p' de creticiis. ca. 9. Scdo cōsiderandū q' ex aialib' q-
dam hnt oculos duos vt canes 2 pule vel cicade: qdāz lenes vt
hō 2 equus 2 filia. *¶* Ite igit general' caput ppter oculum.

¶ Lui' oculus idiget mlt'a cautela 2 loci affirmatiōe.
C' hic probat 2 habet quatuor: sicut quatuor rōnes adducit. 2' ibi.
(Nam.) 3' ibi. (Amplius.) 4' ibi. (Et neq.) Prioz arguit sic. Illi oca-
lo oportet

Sen. I.

lo oportet creari caput cuius cautela et custodia indiget affirmatione. i. firmitate cum infestatione loci: sed oculus lenis est huiusmodi. Considerandum quod si oculus lenis esset extra prominens sicut sunt oculi cancorum siue quorundam ostracorum essent in magno periculo: ideo oportuit eos defendi per infestationem et positionem superciliorum desuper et pomorum inferius: ab intrinseco vero nasus: ab exteriori pars ossis. Ista vero non sunt caput: non tamen sunt sine capite: ut Gal. s. de utilitate particularum. 5. ca.

C Nam pluribus animalibus capitibus privatis duo sunt creata additamenta a corpore sublimata: super que oculi eorum deceter constituti sunt: ut ipsorum unusquisque speculationem et sublimationem suo habeat visui.

C Adducit secundam rationem et arguit sic. si animalibus capitibus privatis sunt quedam additamenta exaltata super corpus super que sunt oculi eorum debite situati. s. eleuati: ut unusquisque oculus habeat sublimationem convenientem suo visui: igitur non oportet omni oculo creare caput: sed ita est: ergo etc. Huius rationis ponit minorem. Considerandum quod dicitur pluribus quod quibusdam animalibus capitibus privatis oculi sunt conuati et infosati: ut apparet in canis vel in alio animali. In quibusdam autem eleuatis ut in cicadis.

C Amplius in quersuilibus oculi ipsorum non est caput creare necessarium propter duritiam nucle ipsius.

C Adducit tertiam rationem et arguit sic. si animalibus quibusdam capitibus privatis fuisse necessarium creare caput maxime hoc fuisse propter conuersionem. i. motum undique oculi ipsorum: sed propter tale motum non est eis necessarium: ergo etc. Maior est nota: quia ex motu quersuino ad plura est in occurrentia ad plura: et sic in maiori periculo offensionis. Minor est nota: quod illa animalia habent duritiam nucle. i. partis que de oculo sentitur. i. apparet nobis propter quam duritiam non dubitat de occurrentia in conuersione. Circa hanc rationem sic procedit. Quia primo ponit minorem. Secundo probat. ibi. propter duritiam. Et ex hac tertia ratione et secunda posset fieri via ratio. Alia enim carentia capite vel indiget eo propter subleuationem: vel propter infestationem et nudum oculorum: sed nullo horum etc.

C Et neque caput est necessarium creare nisi animalibus: quorum oculi capacitatem indigent. Et quibus nervos aduenire necesse est propter motum multos et motibus propter debilitatem motuum nucle et palpebrarum.

C hic adducit quartam rationem et arguit sic. si caput non est necessarium nisi animalibus: quorum oculi indigent esse in loco capaci sicut est fovea vel nidus: et quorum oculi indigent nervis tam propter oculos quam propter palpebras: igitur non omni oculo fuit necessarium creare caput: sed sic est quod caput non est necessarium nisi animalibus quorum oculi etc. ergo etc. Huius rationis maiorem habet pro nota. minorem ponit. Secundo probat ea. ibi. (Nā huiusmodi). Tercio remittit nos. ibi. (Et nos.)

C Nam huiusmodi non est conueniens membrum unum elongatum gracile. Et nos quidem perscrutabimur illud in capitulo de oculo.

C hic probat minorem per hoc medium: quod huic oculo indigenti capacitatem et motu superius et palpebrarum non sufficit unum membrum siue non est conueniens unum membrum elongatum etc. i. unum additamentum longum gracile. i. subtile: sicut habet quedam animalia capite primata: quare oportet quod oculo illi creetur caput. Considerandum quod oculus lenis quod indiget motu multo sui et palpebrarum indiget nervis multis qui non possunt tendant ad spatium longum. ut declarat. B. s. de vituli. partu. 5. ca. Si enim ad longum procederent esset periculum de illorum corruptione: ideo propter illos oculos et cerebri sunt creatum sursum. s. prope oculos: et nos perscrutabimur illud. s. processum oculi et situm eius et alia etc.

C Partes vero capitis essentielles et que eas sequuntur sunt capilli: deinde cutis: postea caro: deinde panniculus: postea cranium: deinde pāniculus durus: postea panniculus subtilis nominatus secundina: deinde cerebri substantia eius et ventres ipsi: et illud quod in eis existit: postea duo panniculi sub eo: deinde rebrē: postea os quod est cerebri basis.

C hic notificat caput quantum ad eius partes essentielles et que eas consequuntur. i. non essentielles ut sunt capilli. Considerandum quod iste partes sunt. i. spiritus numerus distinctus a cerebro: et sunt. i. si numerus coniunctus: ut videtur forma locutionis. B. Considerandum etiam quod ex modo loquendi. A. videtur quod rebrē mirabile sit inter os et pāniculū durū: et etiam est sermo Auer. primo colliger. cap. 16.

Tracta. I.

2

C Dubitat. utrum caput sit propter cerebrum an prope oculos. Videtur quod propter cerebrum per Arist. 4. de partibus animalium. ca. 22. al. 3. ubi ait. Est caput maxime cerebri gratia. Item quod comparat cerebro sicut illud continens et defendens etiam est factum propter cerebrum. Sed caput per sui ossa continet et defendit cerebrum: ut Aui. p. cau. sen. pma. cap. de anatomia ossium capitis: et Auer. coll. 3. ca. s. 2. de vituli. particulari. p. ca. cū dicitur quod caput est sicut pars cerebellaria. Amplius eorum que sunt inuicem ordinabilia videtur quod ignobile sit propter magis nobile: sed cerebrum est magis nobile. Amplius sicut se habet collū ad cānam et pectus ad spiritualia: sic videtur se habere caput ad cerebrum: cū hec omnia sint vasa continentia et defendentia: s. collū est propter cānam pulmonis: ut Gal. s. de vituli. partu. p. ca. et thorax propter spūalia: ut 7. lib. ca. 2. ergo etc. In contrarium est Gal. et Aui. ut apparuit. In hac questione sunt multi modi dicendi. Quidam dixerunt. s. ut Albertus quod caput vel consideratur quantum ad totum genus animalium: et sic non est propter cerebrum. Rō est illa quod non omne animal habet caput: et tamē omne habet cerebrum vel aliqd loco cerebri. Vel consideratur quantum ad determinatam speciem: ut v. g. in homine: et tunc vel caput comparatur ad cerebrum hominis quantum ad figuras: et sic est propter cerebrum hominis: quia figura ossis capitis rotunda cū quadā depressione est ut cerebri sic figuret et cōseruet. Vel comparatur ad cerebrum quantum ad quantitatem: et sic est propter cerebrum: quia finis eius quantitatem determinat. Vel quantum ad situm: tunc vel fumendo situm pro loco: et sic est factum propter oculos. Rō est: quod oculorum locus debet esse altus: et ideo caput debuit eos in altū situare. Vel situm pro societate: et sic dicitur quod caput est propter cerebrum: quia cerebrum associat toti per nervos venas et arterias que in eo sunt. Hoc vitium dictum est valde rude si quis considerat. Secundus modus dicendi est mens. Balyab. 3. quod caput sumitur triplici pro parte situatū superius: postea: tūc non est propter cerebrum: sed propter oculos: quia situs eorum debuit esse altus. Alio modo sumitur pro craneo: et sic est pro medulla. cerebri. Tercio modo pro cerebro: et sic pro oibus sensibus et prope p. v. s. coll. 3. ca. s. hoc dictum est valde rude si quis considerat.

C Tercia opinio est. Ad idem dicentis quod caput non esse creatum propter cerebrum auditum gustum etc. potest intelligi dupliciter. Uno modo quod nullo modo sit propter illa creatum: et hoc est falsum: quia aliqua est utilitas ipsius capitis respectu illorum. Alio modo quod non sit creatum propter illa quantum ad situm: et hoc est verum. Ratio est. quia ista repiunt in animalibus capite carentibus. Hec opinio brevis potest saluari. Quarta est opinio. Locustorum dicitur. 4. dicentis quod caput non est factum propter oculos sed propter cerebrum: quod probat Arist. auctoritate premissa: et rationibus que inducent post positionem suam. Hec autem opinio non est vera: ut apparebit infra. Ad intellectum huius quod volumus de snia. B. in hoc est considerandum quod caput accipitur dupliciter. Uno modo improprie pro parte qua capit alimentum: et isto modo non sumitur hic. Alio modo proprie quod Aui. vocabat absolute: et sic caput est quoddam membrum multum ossuosum habens in se sibi medullarem quandam que dicitur cerebrum: et est eleuatum in habentibus pulmonem colli. ptenfione siue elevatione. Tūc inter partes huius capitis est collum: sicut est mens Gal. s. de utilitate particularum. cap. 1. CS. tu. d. cōtra. quod Aui. enumerando partes capitis non enumerat collum. Dicendum quod expectabat illius notificationem sen. s. dedit igitur hic intelligi. Vel dicendum quod est pars distinguens caput.

C Secundo considerandum quod cū dicimus (propter) intelligimus propter quā utilitatem sit: sicut dicimus propter quā utilitatem est malleus: quod propter cultellum: et ferrā propter archā. Dico igitur quod caput sic proprie acceptum non est propter cerebrum: quod est eius pars: nec propter os in quo est lingua: nec propter auditum gustum odoratum et tactum. Dico 2. quod est prope oculos in pluribus animalibus spātr in huiusmodi oculis lenes. Primo probat ratione Gal. quā. A. ponit. Si caput non reperitur in quibusdam animalibus: et tamē in eis inuenitur cerebrum: ergo caput non est propter cerebrum: sed sic est quod caput non reperitur in quibusdam: ut malacothris et cancri et huiusmodi: ergo caput non est propter cerebrum. Sed 3. istam rationem. B. arguit ex mente Arist. Nam dicit quod ista animalia capite carentia carent etiam cerebro et habent aliquid cerebro proportionale. Remouet hanc instantiam. B. 4. cap. s. de vituli. partu. longis verbis. Sed snia est hec. Primo probando quod hoc animal habet cerebrum. Nam animal vere motum finem electionem: et vere sentiens habet cerebrum verum: sed huiusmodi animalia carentia capite vere finem electionem mouent et sentiunt: igitur verū habent cerebrum. Maior est nota: quod nolendo decipi in motibus sicut Arist. v. de ceptis: cerebrum habet hoc nomen: non quod sit medulla: quia ossa habent medullā: nec quod sit sursum: quod ut apparebit membra non sortiuntur a loco nomen et substantiam: sed habet hoc nomen: quia dans est sensus et motus. Minor est nota. Amplius simile videtur de nomine oculi et auris et aliorum et de nomine cerebri: sed pericula qua animal videt vbi cūq: sit dicitur verus oculus: et pericula qua audit dicitur auricula vel auris: igitur pericula qua animal habet sensus et motus dicitur verum cerebrum: igitur in illis animalibus illa pericula debet

Dubium 3^m

impugnatio

3^m

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

impugnatio

Gentilis

vocari cerebrū. Deducit ergo. Rōne sic. In gbusdaz aialibus cerebrum quodcūq; nomen habeat locatur in pectore: et nō habent caput illa animalia: igitur caput nō est ppter cerebrum. Et hoc est qd post multa verba cōcludit. Si enim cerebrū principū est electionis et motus: electionem autē et motum habet quedam nō habentia caput sed cerebrū aut proportionale supple: qd tamen est cerebrū: manifestum quoniam nō ppter caput factum est. Et subdit. qd principū est sensus et motus: vñ et idem est in omnib; animalibus: s; differentibus locis inueniatur. Si igit in predictis animalib; in pectorib; locatū est: nequaq; apparet necessaria gñatio capitis ppter hāc particulā. Et per eādē viam pbat q; caput non fit ppter os quo capitur alimētū: nec ppter alios sensus a visu. Sed cōtra: q; tunc nō esset factum ppter oculos per eādē rationem: q; oculi reperiūtur sine capite vt in aialibus capite carētib;: ergo caput nō fuit ppter oculos. Dicēdum q; in illis aialibus nō fuit necesse creare caput: q; illa additāmētā subleuāt: et sic potest introduci littera. A. cum dicit. et iterum rē. Vel dic q; Bal. dicit. in pluribus aialibus. Sed q; caput fit ppter oculos pbat: et primo probatur generaliter accipiendo totum caput vt est quid eleuatum. Pro eo est factum caput ppter qd caput est quid altū: et quid eleuans. Pro eo dico q; est indigēs eleuari: sed oculi sunt hñci cū sunt custodes. Hāc rōne Aui. inuit. et est. S. de vtil. s. ca. Et hoc est qd omnes opiniones predictae volebant pter illā Lonciliatōis. s. q; accipiendo caput quantum ad situm est pp oculos. Cōtra hāc pōtione arguit fortiter fortib; rōnib; Lōciliatōis. Primo si erit caput situari sursum: igitur caput quātū ad utilitatem situm erit ppter cerebrum plus q; ppter oculos: cū cerebrū sit principale et nobilius oculis. Sed ita est q; cerebrum debet sursum et in altū locari. Probatur dupliciter. Primo q; cerebrum est ad infriigidādū cor: siue remittendū excessum caloris: s; calor cordis fertur sursum: cū hoc sit sua latio: vt. z. de partibus. ca. 10. als ca. 7. igitur sursum debet locari cerebrū: vide ratio Arif. 4. de partib; animalium. z. ca. als ca. 9. Sed q; si cerebrū non locaret sursum non posset stare vita: q; nō esset qd reciperet supflua sua: vt inuit Aui. pmo cas. fen. z. cap. de causis debilitatōis membrorum. Unde dicit. Locis autem cerebrū sit altus non esset ex tali modo res pueniret quā tolerare non posset: nec virtus eius cū ipso remaneret. Item si quātū ad situm est ppter oculos: igitur quātū ad alia: q; situs est posterius qd nō abfoluitur a priori. Itē tūc debuillet locari superius vt in cōmisura: vt istar Lōciliatōis. Ad istud vltimū dicēdū: q; non habuisset utilitatem inspectio: nis bone: vt est notū: nec fuisset defensum. Ad primā rōne est dicēdū q; peccat per fallaciā fm qd t simpfr. pbat enī q; respectu cordis d; esse sursum: ergo fm qd sursum et non simpfr. respectu cuiuslibet particulē: sicut debet eē oculus qui est custos et speculator: unde super oēs particulas debuit eleuari. Sic etiam alia pars rōnis pbat q; respectu pulmonis debuit esse sursum ad quē pulmonem et fauces colat cerebrū superfluitates. aliter enī res pueniret quā tolerare non posset: et hoc voluit. A. pteallegato cap. Ad scām rōnem negāda est pñcia: enī situm sit posteriori gñitate: tamē vtriusq; potest esse diuersa utilitas: sicut odor pomi est posteriori: complexionē: tamē habet diuersas utilitates. Hic enī odor mouet odoratum: et qualitas. s. complexio tactum: multa enī sunt que non separantur in esse: et tū separant in vtilitate vel fine. Sed probat specialr accipiendo caput quātū ad ossa interiora et medullas: et arguit sic. pro membro illo est creatū caput: vt sic acceptum qd mēbrum debet locari in altum indigēs custodia et annidatione siue quadā infōstatione: et qd indiget neruis motiuis multis et sensitiuis nō multuz prolōgatis a principio: sed oculus lenis est hñci: indiget enī cum sua eleuatione defensione et annidatione vt defendatur: indiget etiā neruis nō multuz pñsis: nec ab oculo ad aliud ramificatis: q; periculum eēt de huiusmodi neruis: ergo caput est ppter oculum. Maior est nota: q; ossa capitis poterūt istam defensionē facere: et cerebrū ppinguū oculis poterit trāsmittre neruos. Minor est nota: et ideo Bal. pteallegato cap. s. cap. s. de vtilitate parri. dicit. q; natura cū hoc q; fecit particulam altā in qua situauit oculos: fecit etiā aptā ad defendēdum: q; super oculos posuit cilia. a latere nasum. inferius pomum. ab alio latere. s. extra os qd ibi est. Ista autē gñis non sunt caput: nō sunt siue capite: et hoc est qd dicit. Volebat autē natura: nec de vtilitate. s. oculorum pphibere: neq; infallaciā. s. custodie eorum corruere: adinuenit facere particulā altiorē. s. pro vtilitate visionis: et custodire sufficientē. s. pro infallaciā. de super gde ponens cilia. ab inferiori vō vocatus pomū eleuans: intrinsecō vō partib; nasum iuxta ponēs. extrinsecō autē vocatis gigmatiis exptationem. S; neq; horū acervatio est caput: attamē nec sine capite pñt esse hec. Tādē. S. longis sermonib; pbat q; caput pro ipo cerebro est ppter oculos illis tribuendo neruos ppingue vt non multum

Super tertio

distrahant. Et gbus apparet q; caput etiā pro cerebro est. p oculis et etiā pro alijs sensib;: sicut dicimus q; dñs est pro seruis et ministris: vel sicut Rex pro principib; suis: et positū est in altis pro oculis: et iam apper. Unde halyab. 3. theozice. 11. cap. Cerebrū positum est in eminenti loco corporis oculorum causa. Et his ad contraria. Ad Aristot. dicēdū q; non concordat cum Gal. vel aliter q; caput sumit p craneo fm q; est cerbellaria cerebrū: vt. S. sumit. 9. de iura. z. ca. Et sic pcedit rō pñ in pñiū. Ad scām dñm q; nobilit pot hñe vtilitate respectu ignobilioris et cōtra: vt est notū. Ad tertiam dicendum sicut ad primam.

De anathomia cerebri. Cap. 2^m.

Cerebri autem hominis anathomia est hec. Superius Aui. notificauit caput quātū ad sui vtilitatem et partes. Hic ponit anathomiaz partis pñcipalis que est cerebrū. Et p pñmittit hoc. Scdo exegit ibi (Cerebrum enī rē). Cōsiderandum circa pñmas partē q; dicit. hñs. q; de eo hic est sermo. Scdo q; est maus in hñe q; in alio aiali sibi proportionali: vt. z. de pñibus aialium. cap. 10. als cap. 7. in defensu et scñfatio: et decima pñcula de pñlemañib; z. pñlemate. Tercio q; magis dearticulatū et organizatū in hñe est: cū habeat virtutes in cerebro magis perfectas. Cōsiderandum secūdo q; anathomia est artificiosa incisio et clarificatio eorum que in occulto abscondita sunt in corpore: vt Alexan. z. sectarum. s. cōmento. als libro fectarum. cōmento. 11. allo. s. diximus superius. Cōsiderandum quare. A. nō posuit anathomiaz aliaz partū capis scñt cerebrū. Dñm q; ex alijs locis intelligunt ille partes et vñpñnes illarū. Cū enī in hac dixit. caput. pñcie intelligit cerebrū. s. cū pñiculis et vñtrib; et spñ: vt infra. 3. ca. Notitia aut capilloz pendet ex. 4. lib. fen. 7. Notitia vñ ossium pendet ex primo libro fen. pñ. Notitia autem carnis et cutis ex eodem libro habetur. Cerebrū enī diuidit in subam velatiuā: et substantiam medullarem: et ventres in ipso spiritu plenos. Hic exequit. Et primo pñmittit diuisionē cerebri in suas partes. Scdo declarat. ibi (Cerebri vñ substantia). Prima in duas. Primo ponit diuisionē cerebri in partes magis essentielles siue essentialr differētes. Scdo ponit diuisiones cerebri in quātitatiuas partes: siue quātitate differētes. z. ibi (Et totū gdem). Prima in duas. Primo facit qd dñm est. Scdo remouet dubium. ibi (Nerui vñ). Cōsiderandum q; ex. A. accipimus quatuor partes cerebri. s. pñiculos: substantia: ventres: et spiritus: et in hoc inuit rēte mirabile vbi spiritus coquitur vt infra apparebit. Nerui vñ sunt sicut virgulta ab eo ppenduntia: non tñ fm q; sunt partes substantie ipsius pñcie. Quia diceret alijs quare nō posuisti neruos inter cerebrū pñes. Respōdendum q; nerui sunt sicut virgulta. i. rami: vt. A. 12. de anī malibus. cap. 8. et non sunt partes essentielles cerebri. Dubitat Albertus inutiliter. vñrus nerui sunt pñes cerebri. Cū dicit q; sic. q; sic se hñt nerui ad cerebrum vt vñne ad epas: et arterie ad cor. S; vñne sunt ps epatis: vt Isaac. 5. vñnaz. vbi ponit q; epas est caro venosa: cor vñ est mēbrū arteriosū. Itē nerui molles oculoz sunt nerui et sunt pars cerebri: q; Bal. ponit. 9. de iunamēf. ca. 3. q; est tāta similitudo ipsoz ad cerebrum q; gda; existimauerūt ipsos eē de sba cerebri. Cōppm ponit. A. in sba. Rñ. q; opz tria pñmittere. Primo q; cerebrū accipit duplr. Primo mō p ipsa medulla: vt dicit haly. in thegn. cō. 38. Secūdo modo p sba tripli. s. medullari velatiua et ventriculari. Scdo est aduertēdum q; aliqd dupliciter est pars alicuius. Uno mō per viā originis: sicut rami sunt pars arboris. Alio mō per viā cōstitutionis: sicut tectum est pars domus. Tercio aduertēdū q; pars cōstitutua est duplr. Primo mō. s. pñcipalr vt rectū est pars domus. Alio modo non pñcipaliter sed secundario: sicut lapis est pars domus. Dñs igitur q; aut questio querit de cerebro pmo modo. s. p sba medullari: et sic nerui nō sunt sicut pars pñstitutua. Rō est q; cum nerui sentiāt tunc cerebrū in sui sba sentiret: qd est cōtra. S. 4. de accidēt. ca. vlti. Sūt tamē nerui ps cerebri per viā originis: q; cerebrū est sicut stipes: nerui sicut rami. Si autē qd querit de cerebro scdo mō. s. pro eius triplici sba: vt sic nerui sunt ps eius p viā originis: sunt et pars per viā pñstōis nō pñcipalr sed secundario. Cū rōnem primā dicit q; nō est oīno simile. Ad scām q; est falsum q; nerui obtici sunt ps cerebri: et illi falsuz existimabāt. Hec dicta sunt Alberti et multum grossa: et false allegat Isaac. et si vñdū eius scīaz habet. 5. vñnarū. 4. c. sufficiebat buic viro dicē q; nerui nō sūt ps cerebri: s; originant a cerebro: et ipse arioma cōmittit. Et totum quidem cerebrū in sui longitudine mediactionem habet penetrantem in ipsius syphac et medullam eius.

lam eius z eius ventres propter illud qđ in parilitate de iuuamento noto existit: z si sit parilitas in vêtre anterieore solum sensui magis apparens.

Chic diuidit cerebrū in suas ptes quantitatis sue numerales. / Considerādū qđ syphac sumit pprie pro pānulo quodā in vêtre inferiori: quō sumit pmo cañ. sen. l. ca. de mēbris. Scđo mō sumit pro pānulo quocūq; siue ventris vel cerebri vel pectoris: z ita sumit hic. / Considerādū est scđo qđ parilitas duplī accipitur. Uno mō p paritate z equalitate sicut sumit Aliicē p cañ. sen. pma. vlti. cap. cum dicit iuuat in parilitate superfluitatum: z hoc mō non sumitur hic. Alio mō dicit a pari. i. a dualitate: z hoc mō accipit hic. Et vult dicere Alii. qđ totū cerebrum est diuisum in duas ptes: quia in parilitate. i. dualitate est cō iuuamentū omnibz mēbris que dydyma sunt. i. duo sunt. f. qđ vno leso reliquū nō est necessariū ledi: vt ponit Auer. z. col. 3. c. 5. z Bal. s. de vtilitate particularū. 10. ca. z 9. de vtili. ca. 13. Unde inferit ibi Bal. qđ est geminū ifallaciū est singulari. Hoc aut iuuamentū dī cōe: qđ oibus mēbris duobz existētibz cōcat: ita qđ etiā cōuenit hoc in cerebro. Si enī percutiat siue patiat hō in vno ventriculo anteriori: pōt magis saluari z viuere ppter aliū vtriculū posteriorē nō lesū. Et ideo gđaz iuuenis sic percussus in cerebro sic euasit: crederetur miraculose volūtatē de: vt ibi dicit Bal. / Considerādū qđ Aliicē in hoc qđ dicit. z si sit. remouet cauillationē. Nam Bal. s. de vtilitate parti. ca. 10. z Baly. g. theonice. c. 11. ponit qđ cerebrū quātū ad ventrē posteriorē nō est diuisum in ptes duas: imo est vnus vter: sed anterior est duplex. Vult igit. Alīcē cauillationē remouere. d. qđ vter posterior l3 sit diuisus in d. ptes: nō tñ sic est ad sensus diuisus sicut anterior: z iō posterior pōt dici vnus: z nō diuisus respectu anterioris. Et hō est qđ dicit. z si sit parilitas solum vel solus magis apparens.

Cerebri vō substantia creata est frigida z humida.

Chic exemplificat anathomiam barū partū: z bz quq. / Primo notificat partē cerebri medullarē que est sua sva. Scđo notificat pānicularem. i. pāniculos. ibi. (Amplius totū cerebrum.) Tercio ventres. ibi. (Cerebry.) Quarto spiritū. ibi. (Cōmēsuratio autē.) Quinto partes quāda adiacētes pceditis. ibi. (Et inter hunc vtrēm.) / Prima in duas. / Primo notificat cerebrū sūam quātū ad complexionē z modū substantiē ipsius totius cerebri. Secūdo partū. ibi. (Verūtamē cerebrū sva.) / Prima in duas. / Primo pmitit cuius cōplexiōis sit. Secūdo cuiusmodi substantiē. ibi. (Et est creatū.) / Prima in duas. / Primo pmitit cuius cōplexiōis est. Secūdo probat. ibi. (Frigida quidem.) / Dicit primo cerebri substantia. f. medullaris est frigida z humida.

Cfrigida qđ ne ipm inflāmaret multitudo: que et aduenit ex fortitudinibus motū neruoz z passionibz / sensum z motibus spiritus in alterationibz imaginatiuis z cogitatiuis z memorialibus: z vt eo tepereetur spiritus a corde egrediente: z ad ipsum penetrans in duabz ventis ascendentibus ab eo ad ipsum.

Cprimo probat qđ sit frigida. Secūdo qđ sit humida: z in hoc dīrminat modum substantiē. ibi. (Et humidum.)

Dub. 3. **C**dubitat. cū per anathomiaz plura debeāt cognosci de mēbro qđ complexio z numerus partū: quare Aliicē omisit. / Ddm qđ alia aliūde intelligunt. f. forma capitis ex primo lib. sit ex pcedēti capitulo. / Considerādū qđ Alii. ponit duas causas per quas cerebri oportuit esse frigide complexionis. Una ne inflāmetur. Secūdo vt temperet caliditatem spiritus a corde ad ipsum penetratē. Terciam causam addit Albertus super primo lib. de animalibus. pmo cap. vt spiritus cerebri non inflāmetur.

Dub. 4. **C**tertio diceret aliquis quō motus z sensationes inflāmant cum cerebrum non sentiat nec moueatur electiue. Item videtur defectiuas qđ vigilie inflāmant etiā. Itē motus imaginatiui z estimatiui z memoriales etiā possunt esse timorosi: timor autē in frigidat vt sumit p cañ. sen. z. c. de accidentibus aīe. z. 27. particula de pble matibus. l. 2. c. pble. / Dicendū qđ motus neruoz morioz inflāmat neruos: z inde cōicatur inflāmatio cerebri ad qđ nerui redūcūt. Et hoc est qđ dicit multitudo. f. calozie que ei cerebro aduenit zc. Motus ē sensationis l3 sint quedam passionē: tñ ex motu spirituius qui sit ibi: aliquis calor potest generari tā in sensationibus exterioribus z quātū ad hoc dicit. passionibus sensui. qđ in sensationibz interioribz: z quātū ad hoc dicit. z motibus spiritus zc. / Ad cōtraria ddm. / Primo qđ l3 nō moueat localiter electiue nec fecundat: tamē alterationes possunt terminari ad ipm. / Ad 2. ddm qđ vigilie reducūt ad motus sensationum. / Ad 3. ddm qđ in timore z tristitia z his similibz: ex motu absolute est caloz: l3

modi in motibus faciant apparere frigus z cē frigus. / Quarto est sciendū qđ hoc qđ dicit. in duabus venis. exponitur. f. dextre partis vel sinistre. Vel duabus. f. pulsantibus z quietis.

CEt humidum quidem creatum est: vt ipsum motus non ericcent: z vt eius figura sit bona.

Chic pbat qđ cerebrum sit humidū. Et potest dici qđ pmo facit h. Scđo ponit modū substantiē. ibi. (Et est creatū molle.) / Considerādū qđ per motū debemus intelligere oēs pdictos morz qui inflāmant. Alii dicit qđ debemus intelligere motū capitis. / Considerādū secūdo eius figurā. f. in osse capitis: qđ debebat esse figure rotunde cum aliqua obliquitate in lateribus: z hec est figura bona: vel eius figura. f. in impressionibus sensationum que sunt per modū pteicudi z recipiendi: vt Bal. s. de vtilitate particularū. 5. z 6. cap.

CEt creatū est pingue z molle: eius quidem pinguedo est: vt sit qđ ex neruis oritur viscosum.

Chic ponit modū substantiē cerebri. Et p facit hoc. Scđo pbat. ibi. (Eius qdem.) Et hec in duas. / Primo ostendit quare est pingue. i. viscosū. Scđo quare est molle siue lene. ibi. (Et lenitatis.) / Considerādū qđ res que ab alio orit sapit illius naturam: cum igit neruos oportuit esse viscosos propter multum incessum z flexiones: igitur cerebrum sic etiam esse oportuit.

CEt lenitatis quidem causaz dixit Bal. in ipso existere vt eius figura bona fiat z ipsius alteratio cum imaginationibus: lene enim alterationes facilius suscipit: hoc ergo est quod ipse dixit.

Cponit causas lenitatis. / Primo fin Bal. Scđo fin suā intētiōē. z ibi. (Dico ergo.) / Dicit pmo qđ Bal. s. de vtilitate parti. c. 6. dicit. Lenitatis cām zc. Nam fin qđ dicit ibi. oēs phantasias phantasia: z intelligētiās oēs intelligere dy: z qđ facile est alterabile: ē in hoc idoneissimū. / Facili enī est alterabile qđ est molle: duriorē zc.

CDico autem creatum esse lene vt sit pingue.

Cponit tam finem suā circa quē est considerādū qđ Aliicē. ponit sex causas ppter quas oportuit cerebrū esse lene. i. molle humidum. / Prima causa vt sit pingue: pinguedo enī sit ex pmixtione humidū aceri cū aqueo. vt. 4. de simplicī medi. dist. z. c. 7. z scđo cañ. 3. ca. ergo impossibile est qđ cerebrū sit pingue nisi sit humidū lene. / Infer ergo esse humidum lene z esse pingue: qđ pingue esse est ē qđam viscositate viscosum: z hoc non potest ēē sine humiditate leni. qđ autem cerebrum oporteat esse viscosum: iam dicit.

CEt vt nutrimentū qđ neruis gradatim tribuit duris sit bonum: nerui etiā ex cerebro nutriuntur z nucha.

Cscđa cā est vt nutrimentū qđ tribuit neruis duris sit bonū.

CAmplius substantia dura non augmētāt durū: quātū ipsum augmentat lene.

Ctertia cā est vt augmentet: z hec due cause hnt vnā cām: z ex eis posset fieri vna. Nā nerui creūtes cerebrū idurati nō poterant nutrirī z augmētari siue extēdi per rē durā: qđ non posset durū penetrare nec extēdi: qđ indigebāt rē leni molli. Si igit cerebry gradatim eis tribuat nutrimentū: oportuit ipm esse lene humidum.

CEt vt in eo qđ ab ipso oritur sit flexibilitas: cūz que

da z ab eo orientia indurari apud suas extremitates sit necesse: ppter illud qđ rememoraturi sumus de neruorum iuuamentis: z ppterea qđ in istis nascentibus idurari necessarium est fin gradus. Et quia ipsorum durities est durities flexuosa: oportet vt substantia originis eius sit substantia flexuosa z pinguis: pingue enim et viscosum lene est proculdubio.

CQuarta cā est vt orta ab eo. f. nerui sint flexibilia. Rō est. qđ nerui oriētes ab eo idurant apud extremitates: si igit venirēt a membro duro tñ: fuissent indurati: vt nō potuissent flecti: z pater.

CEt est vt spiritus qui ipsum circūdat: z cuius motus velocitate indiget sit humiditate sustentatus.

CQuinta causa est: vt spūs cōprehensus a cerebro sustentet humidū: nā indigent velocitate motus: humidum iuuat ppter labilitatē: etiā qđ in motu inflāmant nimis z ericcentur.

CEt rursum vt ipsius raritate alluētur: qđ enī in mēbris durum est granius est leni humido raro.

CSexta cā est vt cerebrū sit leue: durū enī est grauius zc.

CCirca pdicta dubitat in quo differt lene z pigue zc. / 3a apparet.

Gentil's

¶ Circa scđam cān dubitat vtrū nerui orientes a cerebro nutriūt
a cerebro: ⁊ qui a natura nascunt nutriuntur a cerebro. Videtur q
nō per Balz: qd virtutib⁹ nālīb⁹. in fi. qui dicit q nerui ⁊ ossa tra-
hūt a sanguine venaz. Itē ab eo nutriūt nerui a quo oīa mēbra
copozis nutriuntur: sed a sanguine venarū oīa membra nutriun-
tur: vt Auer. collz. 2. cap. 5. ⁊ 6. Amplius qd dat formā dat māy: vt
scđo colligit. ca. s. sed vene dat aliqd qd est sicut forma: vt spiri-
tuum nutritiū: vt Balz. iz. terap. 5. q. 3. In 2. dūm. Ad dñm nerui
orientes a cerebro nutriūt ab eo. Et sic de neruis nuche pōt duob⁹
modis intelligi. Unō mō pprie. i. pprie sumēdo nutrimenta: ⁊ h
iterū pōt duob⁹ modis intelligi. Unō mō a cerebro māli ter se pre-
bente: ⁊ est absurdū. Alio mō a cerebro pcedī pōnente nutrimentū
neruis: ⁊ isto mō est verū. Rō est. si pāniculus dicitur pia inf coope-
rit neruos a cerebro: erēites: itē nerui a cerebro nutriūt pāispo
neute nutrimentū: sed ita est: qd. 2. Minor est nota: qd vna vitilis
pie matris est vt fit feruās venas ⁊ arterias pōt nutrimentū. Ma-
ior est Balz. io. de vili. parti. 2. cap. vbi vult qd a pia matre aliqua
portio separat vestiens neruos: ⁊ portās ramos venarū ⁊ arteria
ruin ad neruos. vnde dicit. oībus neruis qui a cerebro sunt: explā-
tatur aliqua portio pōmīs myringe. i. pie matris: arteriam defe-
rens ⁊ vna. Amplius ab eo nutriūt nerui qd melius pōt dispo-
nere nutrimentū fm eoꝝ cōuenientā: sed cerebrū est hmoi qd fit cō-
formis neruis alio mēbro. ¶ Sed cōtra pōdita per "Balyz." theo-
rice. i. ca. qui vult qd nerui a cerebro orientes procedunt nudati a
pāniculis qui cerebrū cooperiūt. ¶ Dñm duplx. p̄mo qd pcedūt
nudati quo ad sensus: qd nō sic apparet sicut in cerebro: quo tñ ad
veritatē forā pcedūt cooperiti. Et rō est hec: sicut vene epāi co-
operiūt pāniculo sp̄hac ⁊ arterie pectorū pāniculo pleuritico:
vt f. lib. ca. de mēbris. ita vt cōueniens qd nerui pcedentes a cere-
bro pāniculis cerebrū cooperiant. ¶ Uel aliter dñm qd nerui a ce-
rebro pcedēt quousq; sint intra crāneū cooperiūt illis pānicu-
lis qd eandē vitilitatē pp quā cerebrū cooperiūt. Lū autē ēz erunt
remanēt illi dī cooperiti: ⁊ nō indigēt. Un⁹ "Balya. ibidē." hec duo
cooperimenta oēs vestiūt neruos a cerebro misso: qdāū intra ca-
pitū sunt crāneū: vt aut crāneū egrediunt nudat⁹ ⁊ spoliantur
eis nudat⁹ egrediunt. ¶ Et qbus dictis apparent duo. p̄m⁹ qd
nutriti a cerebro est per quādā pāisposi⁹ ⁊ p̄laborationē nutrime-
ti in venis cerebrī situatis in pia matre: ⁊ nō est per nutrimentū qd
sām intrauit in poros cerebrī: qd illud itā appropiat cerebro: mem-
bra aut nō rapiunt nutrimentū appropiatū: vt. 3. de virtutib⁹ nā-
libus. penul. cap. ¶ Scđo apparet qd istud nutrimentū nō vadit
sup totū neruo: sed sup parte que est in crāneo fm "Balya. sed ēz
crāneū hñt nutrimentū ab alijs venis: ⁊ si hoc est verū: tō est. qd p
cerebrū sunt nerui valde cerebro similes. C. 5. 3. q. Alii. dicit
q: sunt durī indigerūt re leni: sed sunt durī et crāneū. ¶ Dd⁹
q oēs nerui statz qd a cerebro pēant sunt aliquatū duriores. Un⁹
Balz. 6. de vili. partic. 6. ca. Oēs nerui duriores cōsistētia cerebrī
sunt. ¶ Itē qd magis nerui a cerebro elongant: tāto magis indu-
rant: ita vt qdā fenitū. ppter mollitiē tūc: postea moriū pro-
pter duritiē eoꝝ: vt. B. 9. de vili. partic. 14. sed quāto magis indu-
rant tāto magis indigent nutrimentū leni vscōso ⁊ sic nutriti a ce-
rebro. ¶ Dñm tenēdo illā via: qd fuisse nimis magna moles ma-
terierū in cerebro si in omni particula nerui acciperēt nutrimen-
tū a cerebro. Sufficit igit qd quātū ad p̄s p̄p̄uas cerebro a ce-
rebro nutriant: remote aut partes nutriūt a venis aliūde ramifi-
catis: que ex mirabili ordie nature nutrimentū pueniēs poterūt
portare sicut ad ossa. ¶ Scđo mō pōt intelligi qd nerui nutriant a
cerebro impoprie. i. qd p̄pagentur ⁊ ramificent ab eo ⁊ vocat
neritio: qd est quedam generatio cōiuncta. Et hoc est verū. Nā ner-
ui generant de mā cerebro cōfōmī. i. de quādā pte supflua: vt de
clarabī fen. 21. Et qd nerui debeant extēdē: oportuit mān a qua
generant ēē extēnsibīlē ⁊ nō durām. i. in actu. Et hoc est qd dīc
b⁹ durā dura nō augmētā. Et quibus cellū corāria

Debit ^{6m} Circa quartā cām dubitatur: q̄. An. dicit. q̄. quedam osiētia rē.
Sed cōtra. imo omnes nerui indurant. Item non solum apud ex-
tremitates: sed etiā apud principia: vt iam apparuit. / Dicendum
q̄. durities quedam est multa: r̄. quedam pauca. multa duritie in-
durantur necrui motui: r̄. in extremitatibus indurant etiā quidam
nerui: q̄. sensui facti motui: sic vult hic. A.

Sp^{us} 7us Circa uimzā cām uobatur: q^{uo} per eandē rōnē ego p^{ro} tibi q^{uo} cor fit humidū: q^{uo} spiritus cordis indiget motu velocitate: igit^{ur} debet in humido fuisse et^{er} / Dicēdū p^{ro} hic est sermo de mo^{do} receptio^{is} specierū sensibiliū. Vel alio^{quin} est sermo de locali motu. Sed p^{ro} motu locali spūs aīalis indiget humido: quo non indiget spūs cordis p^{ro}pter tria. / 1° p^{ro} p^{ri}o: q^{uo} habet mo^{do} locale^m magis ouersos in eade^m particula. / In cerebro ab ante z retro z est et foras op^{er}z cum moueri tot modis motuū localium: quot sunt uarietates imaginatiōis. / 2° Sed causa est q^{uo} spūs cordis habz for

Super tertio

tem impulsorem. I. cor quē non habet spir^{us} cerebri. ¶ Tertia est: q^{uia} spiritus animalis vt declarabitur est subtilior: & paratior: resolu-
tionior: ex hoc ideo eguit humido prohibente suum incendium in
motibus. ¶ Quarta causa potest dari: quia spiritus cordis habet
multitudinem sanguinis humectantis.

¶ Circa lectionē dubitatur cuius coplerionis sit cerebrū. Vides q
calide: talis coplerionis est furfur in boie: qualis est furfur in mū
do: cum hō sit minor midus. 9. de aialibus. Alius. ca. 4. 7. Balz. 3.
de vtili. partic. ca. 18. cap. de cute pēdis. alio de arte naturae circa intē
tionē motū tūbie: fed furfur in mudo est calide coplerionis: vt igitur
¶ Itē cerebrum est medulla. 21. 12. de aialibus. ca. 6. 7. 7. Baly tra
tu. z. 33. cōmēto. Alius. z. collz. cap. 3. Sed oī medulla calida est
z. de partibz. ca. de cerebro. ca. a. alie. ca. 7. 7. fm omnes. ¶ Ampli
a quo venit fperma est calidum: cū perma fit calidum. Arist. 1. ca.
z. 6. alio. ca. 18. 7. z. de generatione aializ. ca. 8. 7. 10. alie. ca. 7. 7. 3. ce
rebro autē perma: vt ponit hōip. in libro de aere aqua z. re
gionibz. 7. Ari. pblematū. 10. 58. pblemare. ¶ Amplus motū p
est calidū: cū calidus sit motū. 21. 12. de aialibus. ca. 7. 7. 7. pble
m. 3. pblemate. 5. Cerebrū autē est pñ motūz fm electionē vt semp
Balz. vifus est affirmare vbiq. ¶ Amplus. s. de vtili. partiū. ca. z. 7
3. Balz. dic. q. cerebrū est calidū: ideo non infirigidat cor. ¶ Scō
videt q. sit coplōnis fcece: q. mēbz terreſtre ſiccū ē: cerebrū autē
est terreſtre: q. quādo coquit ad ignē ingroſſat: z. remanet pā te
reſtre. Alius. collz. z. ca. 7. nūc luciplemus. ca. 3. ¶ Oppoſitū horū
21. ponit. d. q. eius ſua ē frigida z. bumida. ¶ In hac. q. p. optio
q. cerebrū quātū ad coplerionē inatā que reſultat ex primis qūta
ribz cōponitibus ipm ēſt frigide coplōnis z. bumide: fed qūd ad
inatam actuatā per influentem ēſt calide z. bumide coplōnis: q. hz
multū ſpirum. S3. 3. vt dicit cōter fermo auctoz de cōplōnibus
mēbz: fm q. ſunt partiū aialis z. oſana ēſt de compōne inatā
actuatā per influētē. Rō q. ēſt fermo de coplerie mēbz: q. hz
iūta opant: ſ3 mēbz opant hac duplici coplōne: vt. Alius. z. ca. 4.

¶ Scda opi. q. cerebri cuti relatu est frigidu: sed respectu suarū opōnū est calidu. ē h̄ multū de caliditate: q. discoopertum aeri: vel acri occurrē leuē. Ista opio nihil declarat. q. queliub parti- cula respectu suarū opōnū est calida siue h̄ calore: cum aīa ope- ref calido ⁊ in eo cōsistat: vt sumit ab Aristō. in de morte ⁊ vita.

¶ Terra opt. est faac in diebus yllibus. i. c. a. z in diebus picularibus. c. a. de cerebri. q. cerebriū est calin z humidū in cōplone. qđ pmo pbat aucto. Ari. in lib. de naturis aialiu. Itē qđ puocat vo mitum est calide cōplonis z no frigide. cum frigidū cōstrigat. Itē qđ est pncipiū sensus z motus est calide cōplonis. Itē cerebri operationes leditū frigidū. Qui enī est frigidē cōplonis est dure memorie. turbide discretionis. z inordinate rōnis. hec opt. e corrupta. z p est cōtra f. c. z de febribus. c. a. vbi dicit. Cerebriū frigidū est z humidū. itē est cōtra. A. b. c. contra "baly in thegni trac. scō 4. 4. cōmēto. z. s. z. Item mēbriū oppostū calidi cordis est fridum. sed cerebriū est hmoi. v. t. f. z. de partib' aialiu. c. a. a. b. c. a. 7. z. A. inuit b. ¶ Ad A. qđ "f. aac allegat. dōm qđ no iucueniū ab eo ¶ Ad rōnes dōm qđ puocat vomitum est ppter lubricitatē abbo minatiū ficut faceret mucilago aliqua. z no est ppter caliditatē. ¶ Ad scōm dōm qđ suus calo: sufficit pro sensu z motu. imo con trarium arguit ratio hī deducetur. pncipiū enī sensus z motus est calo: cōtra. cerebriū autē est mūdicatē. ¶ Ad tērrā dōm qđ

lebedū rēdu frigidū inaturali. ¶ Quarta opinio est: quam alii tē-
nūt q̄ cerebriū respectu aliorū principalū est cōplōnis frigide 2
mide: sed respectu cutis est cōplōnis calide 2 humidē. ¶ Qui-
bus modis dicendi est cōis: ē 2 cōlatiōis q̄ cerebriū est cōple-
rōis frigide 2 humidē. ¶ p̄scido q̄ de cōplōne cerebri est loq̄-
dupl̄: sicut 2 de alijs partijs cōplōne. Uno mō fm q̄ nobis oc-
currunt via cibi vel medicinz: 2 sic nō est hic sermo de cerebriū sed
in 2° cā. Alio mō fm q̄ pars aialis viuētis operatiōes exercēs
habens suā cōplōnē ad iustitiā fm q̄ ex operatiōe meret. Et fm
hanc diuersā cōplōnis cōsideratiōē diuersā de partijs
alijs loquūtur medici. p̄singuendo enī calida est vt est medicina: 2
est frigida vt est pars aialis. Cerebriū igitur vt pars aialis est cō-
plōnis frigide 2 humidē: qđ cōiter declarā. p̄io q̄ est respec-
tu cutis frigidū 2 humidū: vt tactus ostendit fm q̄ dicitur. ¶ In hoc
autē est ambiguitas non modica apud me: vt declaratiū est in prin-
cipijs. Et credo q̄ Gal. non vult hoc vt appareat. 2 de ytili. partic.
3. cāp. 80. pbat rōnē. Alii ytiliū cōplōnis d3 esse cerebriū: q̄
magis cōpetit operatiōib⁹ suis: sed cōplō frigida 2 humidā ē bu-
iusmodi. Frigida gadem ne ip̄m inflāmēt 2. Humida vt ip̄us non
desiccet. ¶ Ad 2^{ia} d3. Ad p̄mū q̄ hō homo fit minor mundus: non
est potius in oibus scit ille d̄posi. Calidius enim in hominē
oportuit ēē in medio. f. cōit vt colligit. 2. cā. 6. pbat. Auer. ¶ Ad 3^{am}
d3. fm q̄ cerebriū equivoce est medulla respectu eius que osiuz:
vt potest sumi. 2. de ytili. partic. 4. cā. ¶ Ad 3^{am} d3. fm q̄ inde nō ve-
nit. ¶ Ille

nit. Me aut auctoritates trāstant modo. Vel cauillādo dicendum
q̄ sperma q̄ dicitur genitura frigidū est. Arist. pblemari. 4. in fi.
¶ Ad 4^m iam apparer solo. Cōtrarium enī concludit. ¶ Ad 5^m di-
cendum q̄ accipit cerebrū iam separatū ab animali. Vel aliter p̄
terrestri remanēte humidā tū vinctuosa enapoz aut rē.
Dub^m 9^m Dubitatur 2° vtrū cerebrū sui frigiditate temperet caliditatem
cordis. Videt q̄ sic ex. A. h. z. A. p. z. de partib⁹ aialium. ca. s. al. ca.
7. vbi dicit. Cerebrū enim bene tēperatam facit eam que in corde
caliditate p̄batur ex Auer. z. colligit ca. s. de instrumētis sensui.
vbi dicit. Cerebrū est generatū ex opposito cordis vt tēperet ca-
lorem sui. Idem. A. primo canticō cōmē. 75. ¶ In contrarium est
Auer. pmo lib. sen. pma. cap. de cōplexionibus. vbi dicit. Frigiditas
cerebrū nō peruenit ad caliditatem cordis tēperandā. Cui hac q̄-
stione est prima opinio cōis que dicit q̄ cerebrū infrigidat cor: po-
test intelligi duobus modis. Uno mō q̄ infrigidat z tēperet ca-
liditatem cordis taliter q̄ ad tēperamentum ducat: z hoc est fal-
sum. pmo ad sensum. Si enī posueris digitū in sinistro ventricu-
lo cordis inuenies magnā z excessiua caliditatem: vt sumitur. z. de
cōplexionibus. 3. cap. 7. in libro de malitia cōplexionis diuerse. ca-
pitulo 5°. ¶ Amplius si calor cordis tū remitteretur non staret vi-
ta. Alio modo pōt intelligi q̄ sui frigiditate tēperet. I. remittat ali-
qualiter illam caliditatem: z hoc est verum. Cor enī fuit valde cali-
dum: vt Arist. z. de partibus aialium. cap. s. al. cap. 7. Et ideo ce-
rebrum q̄ est frigidissimū illam caliditatem remittit. Sed ista so-
lutio est contra mētem Gal. s. de vtilitate partiu. 3. cap. vbi vult
contra Arist. q̄ cerebrū non tēperet caliditatem cordis sicut fa-
cit aer. Tunc arguit. rēperies quā facit aer in calido cordis est re-
missio z non equatio siue tēperatio. Sed apud Gal. vt videbit⁹ ce-
rebrū non tēperat caliditatem cordis similī modo et quā facit aer:
igif cerebrum non remittit sui frigiditate caliditatem cordis. ¶ Se-
cūdo in hac questione est opinio Gal. cōtra Arist. vt scribitur. s.
de vtil. particulariū. z. cap. vbi dicit. Opinari autē gratia calidi-
tatis que circa cor fieri cerebrum refrigerans id: z ad moderatio-
nez crassius tunc oīno est inconueniē. Et intellige per hanc mo-
derationem temperantia ad iustitiam siue aliquā remissionem sui
caloris: z hoc apparet. quia Gal. negat cerebrum facere moderā-
tionem cordi quā facit aer: sed illa negat aer facit est ad iustitiam
moderatio. Aliter etiam Arist. nō fuisse ita demēna q̄ illud credi-
disset: nec Gal. de A. p. probat aut Gal. ista sua p̄clōne. 13. rōnibus:
h̄ possent ad ampliorem numerum reduci: etiam minorem.
p^o ratio. C^o prima rō: cerebrū fuisse ad infrigidandū cor: tunc nō fuisse
ita lōge locatū. tenet p̄ia: q̄ videmus pulmōes circūapponi cor:
dū qui pulmo est ad eūdandū: ergo in thorace locasset cerebrum.
¶ Scda rō: cerebrū eēt ad ifridādū cor: tūc nō deriuasset sensus
ad ipm: h̄ aut est falsum ad sensum. 13. p̄ia: q̄ si vtilitas cerebri est
ad hūc finē qui est ifridatio: tunc cessat ab eo vtilitas sensatiōis.
¶ Tertia rō est: si hoc eēt tunc natura nō fecisset tantā custodiā
ex circūappōnib⁹ cutis z duris. 13. p̄ia: q̄ talis vtilitas nō indiget
tāta cautela: vel aliter: q̄ talis circūappōitio ipedit ifridatōez.
¶ Quarta rō est: si cerebrū eēt ad ifridādū cor: tūc nā nō posuisset
collum mediū: z maxime in aialib⁹ calidis z b̄ntib⁹ caninos deu-
tes. f. rapacib⁹ z audacib⁹. tenet p̄sequētia: q̄ siue colloposset me-
lius infrigidare z p̄prie animalia calida infrigidatione egentia.
¶ Quinta rō: si h̄ eēt tūc nā in volatilib⁹ fuisse maxie defectuosa
z multū p̄terisset. 13. p̄ia: q̄ in eis q̄ cerebrū equalr distat a cor-
de z pedes a corde: debebat aut cerebrū magis appropinquare.
¶ Sexta rō: cerebrū est gratia infrigidationis cordis: ergo calca-
neus est gratia infrigidationis cordis. ¶ Probat Gal. p̄ntiam p̄mit-
tendo q̄ hoc non dicit derisionis gratia. Nā a calcaneo ad cor ci-
uius pōt peruenire aliqua ifridatio: q̄ a cerebro ad cor. ¶ hoc p̄-
bat. p̄mo q̄ h̄ in hoīe calcanei sunt locati longius a corde q̄ ce-
rebrū: non tamē in oībus aialibus. Scd q̄ frigus cerebri p̄hibet
venire ad cor. p̄pter corpora dura cerebro circūappōita vt ossa:
z etiā p̄pter thoracē eē in parte superiori ossuofus: in inferiori vo-
parte non ossuofus sed neruofus: sed circūappōi-
ta cordi sunt carnosā vt thorax z diaphragma. Tercio q̄ calcanei
nō minus inueniunt frigidū q̄ ipm cerebrū: imo magis. Et h̄ p̄bat
Gal. q̄ cerebrū calefit motu z venis z arterijs multis z magnis in
eo erētib⁹: z diē in corpore nullā eē calidiorē p̄te venis z arterijs.
¶ Septima ratio: si nō est via qua cerebrū possit infrigidare cor:
igitur cerebrū non est gratia infrigidationis cordis. sed nō est via:
q̄ vel per cacumen: z hoc non. vel p̄ferius: z hoc nō: q̄ a parte i-
feriori cerebrum cooperitur pellicula dura z osse durissimū.
¶ Octaua rō: si cor ifridet sufficēter p̄ aerē attractū: igif cerebrū
nō ḡa b̄t ifridatiōis: s̄ ita ē q̄ aer p̄tinuo ispiratus ifridationez
p̄bet: expiratus autē extra ducit q̄ seruet. f. de vapore fumofo.
¶ Nona rō: z est per viā remotionis solutionis ad rōnez p̄missas.
Et arguit sic. si cerebrum infrigidaret cor hoc maxime eēt supplē-

do defectum aeris: qui aer defectuose infrigidaret cor: z hoc quis
poneret calidior aer q̄ sit cerebrū: z hoc est falsum z est p̄mo con-
tra sensum. Nam cerebrū semp inuenit calidius aere: z aer frigi-
dior ipso cerebro. Et hoc declarat p̄mo per tactum: si enī in ani-
mali rūpimus craneum: z etiā p̄nculos tangētes cerebuz appa-
ret calidius aere. Secūdo q̄ cum volumus incidere os in fractu-
ra cranei festinamus cito ne cerebrum possit ab aere infrigidari.
Tercio si cerebrū eēt frigidus aere: tūc non infrigidaret ab aere
z maxime in estate quādo aer est calidior. sed hoc est falsum: quia
etiā hoc tēpore facilliter cerebrū ab aere infrigidat. Unde cauē-
dus est frigidus aer in fracturis cerebri: etiā in estate vt Aui. inuit.
4° ca. fen. 5°. cap. de fractura cranei. Et ideo subdit q̄ cerebrū nō
est frigidum sed calidū respectu aeris. Tādē Gal. iustat contra
istam rationem auctoritate aliorū qui dicunt q̄ si cerebrum no-
cet z infrigidat ab aere: hoc est in pelliculis cerebri z p̄ pia ma-
tre que h̄z plures venas z arterias z pulsas: z hec attestant calidi-
tati. ¶ Itā istā soluit Gal. o. q̄ si subitū p̄nculus vt pia m̄ est
calidus. ergo cerebrū est calidū: q̄ ille p̄nculus non solū tegit ce-
rebrum: sed nulla particula cerebri est que p̄uicet illo p̄nculo.
¶ Ex his Gal. videt intendere aliam rationē z est rō. 10. que ratio
hec est. Cerebrū non p̄t calefieri a pellicula subtili. f. pia matre: vt
sit aere calidius: ergo ipm non potest infrigidare cor. tenet p̄tia:
q̄ fatuitas est dicere q̄ cerebrum pōt infrigidare cor: q̄ nō est si
bi p̄mū: z q̄ pia m̄ que est cala per arterias z venas non pōt
sit calefacere cerebrum quod est sibi p̄mū. ¶ Undecima rō in q̄
specialr Gal. incipit 3. Arist. loquit⁹ p̄mittit vtrūq̄ Arist. lib⁹ 10.
picoz q̄ pblemata quedā indiget solūne: z quedā sensu qui dū
bitat inuē alba: z quedā pena vt qui dubitat parētes venerandas.
Et resumit rōne octauā z nonā: tādē ponit aliā rōnem que est. 11. z
arguit sic. Si cerebrum potest infrigidare cor: multomagis potest
cor calefacere cerebrum: quia de ratione calidi est ferri sursum.
¶ Duodecima rō: si cerebrū infrigidat cor: ergo multomagis oīa or-
gana sensui infrigidabit. q̄ videt falsum: q̄ illoz opatio impedi-
ret. p̄tia tenet: q̄ si cerebrū infrigidat longissima calida vt cor: h̄
multomagis p̄pina vt sentina. Ad hāc rōne ridet ex auctori-
tate Arist. in de sensu z sensato. z scdo vt p̄tib⁹ aialium. ca. s. al. s.
cap. 7. qui dicit q̄ nō oēs sensus terminantur ad cerebrū. Soluit
Gal. rēcūdāns de Arist. qui hoc dixit: sensus enī visus ofēdit: z
manus tangūt: q̄ visus odorat⁹ z gustus z tactus ad cerebrū ter-
minant: z ideo credere opz oculis vidētib⁹ z manib⁹ tāgentibus.
¶ Tertiadecima rō: si cerebrū est frigidū ḡa ifridatiōis nō opoz-
tuit ipm facere ita organizatū: sed velut vna spongia vniforē. te-
net p̄sequētia: quia tale existens poterit infrigidare cor.

¶ Ad sedādū igif discordiā hāc est intelligēdū q̄ calm cordis infri-
gidari a cerebro pōt duob⁹ modis intelligi. Uno mō postuē: q̄ ali-
qs gradus caloris p̄existens friditate cerebri corripit. Alio mō
duatue nō q̄ aliq̄ portio caloris corripit: s̄ p̄bibeat itēdi. Exem-
plū p̄mū: si lapis calis in duob⁹ gradib⁹ adueniēte friditate reducat
ad vnu gradū. Et cōplū ifridatiōis 2° mō. f. p̄uatiue est: q̄ lapis ca-
lidus solū in vno gradu p̄hibet p̄te aere frido ne ascedat ad 2°
gradū caloris: ad quē ascederet nisi eēt p̄tia fridi aeris. Dico ḡ q̄
cū dicimus cor infrigidari a cerebro: z cerebrū ifridare cor: siue tē-
perare caliditatem cordis pōt dupl⁹ intelligi. Uno mō postuē: et h̄
adhuc dupl⁹. Uno mō q̄ hoc fiat in corde q̄ cerebrū sui friditate
agēdo attingat calidū in corde p̄existens: z de illo aliquā p̄te sensu
bilē corripit: z hoc credo nō eē possibile vt p̄bant rōnes Gal. z
ad hoc vadit mens sua. ¶ hoc p̄batur generalr. Nam de mēte Gal.
in libello de malitia cōplōis diuerse. ca. s. in hoīe sano mēbia q̄-
uis sunt 3. iaz cōplōnum: nō tū adinuicem agunt actione sensibili.
¶ Amplius frustra nā illaz qualitatē p̄existētes in corde gene-
rasset: si statim d̄ illā corripere. ¶ Amplius. si in corde gradus ca-
liditatis corripere p̄cipereimus illd: cū cor sit p̄ticula sentica. s.
de nālīb⁹. in h. c. s. z vlt. quō igif in nobis fieret tāta alteratio z nō
perciperem⁹. ¶ Ampli⁹. si aliquis excessus caloris d̄ corripit i ifri-
gidari sufficēter facit illd aer: ergo non requir cerebrū. hec est rō
sup̄ qua sustētar⁹ est Gal. Dico aut si d̄ corripit: q̄ fm yna nostraz
opi. alibi aer attract⁹ ad cor temperat calorem cordis nihil corrup-
tū de calore. hic aut loquor: magis fm mēte Gal. ¶ C^o 3. aliq̄
neruus puenit ad cor: igif aliq̄ pars caloris corripit sua friditate.
¶ Ampli⁹ cerebrū in fomno est cā humectatiōis viariū a corde ad
cerebrū: vt fen. 2. p̄mi lib⁹: s̄ illd est cā ifridatiōis caliditatis in
corde: cū ita fiat fomn⁹ vt vi mens p̄boy. ¶ Ad p̄m ridet Gal. q̄
ille neruus est pius vt nō possit facere magnā z sensibile infrida-
tionē. Aliter nā z subtilr dōm q̄ cū hic est p̄mo de corde ifridan-
do a cerebro: est fermo de eo: vt est organizatū mēbiū h̄is suā cali-
ditatē z cōplōne actu ex oībus suis p̄tib⁹: cor igif dicit mēbiū cū
illo neruo: cū quo est talis mētura caloris. Et de hoc dubitat an ce-
rebrū qualitate sui illd refrāgat in sui calore: ita ē q̄ refrāgat ca-

Cōcordia.

Gentilis

lorē nervi cordis stātis sub actu caloris cordis. Itē appz qd nō.
 Tercio possumus ridere subtiliter qd nō est imaginādū qd sic
 primo cor quantū ad sui carnē cū excessu caloris: et postea protra-
 hat nervus ad cor: a cerebro: qui nervus corrūpat carnis calores.
 Hec enī imaginatio est falsa vt declarabit cap de gitatione em-
 brionis: sed simul cum generat caro cordis generat cum gradu ca-
 loris afficiabili gradui frigiditatis nervi: ita qd nervus nihil corrū-
 pet sensibiliter de calore carnis: et stabūt ambo. s. caro et nervus sū
 vna actuali caliditate cordis. Ad 2^m dōm ad p̄sens qd illa infrigi-
 datio que fit in somno nō est que corrūpit sensibiles p̄tem caloris
 cordis: imo nec cerebri. vt als a me declaratum est: sed solū ponit
 novū modū in caliditate. s. facit calidū minus acutū et humectatur
 magis. Uti. A. ibi somnus virtutes laxat aiales: qd cordis vias hu-
 mecat. Sed 3^m canticē p̄ trac. z. cōmē. 137. a collz. z. cap. 20. scri-
 bit Auer. qd cā somni est vapor fridus et hu. qui frigiditate cōstrin-
 git calidū intus: vñ cessant operationes sensuū. Dōm qd hec mā
 est difficilis et nō discutieda hietū dicemus qd illa infrigidatio est i-
 sensibilibis nō abiciēs partē sensibiles forme calitatis. Vt aliter
 qd illa infrigidatio nō est per gradus corruptionē: sed p̄ calidi retra-
 ctionē: vñ dī calor in somno diminuitur: extē sua quantitate: vñ Auer.
 collz. z. Cōstricō calorē est diminutio quantitatē. Vt aliter posset
 rideri ad scdām rōnē effugiendo difficultatē de somno: qd cū dici-
 mus vel q̄rimus cor: infrigidari a cerebro itelligimus de infrigidatio-
 ne in tota vita: siue in quolibet tpe vite: nō solū in somno: plus enī
 viuit aial in vigilia qd in somno. 10. p̄tic. 31. p̄blemate. z. fen. z. In-
 frigidatio enī qd fit a cerebro ad cor in tēpore somni est partialis i-
 frigidatio. Appet igit ex p̄missis qd cerebri nō infrigidat cor: pos-
 situe in ipso corde actionē faciendū. Vt alio mō pōt itelligi qd hec
 actio positiua infrigidationis caloris cordis nō fiat in corde sed in
 cerebro: et hoc inō dico qd cerebriū possitue pōt infrigidare cali-
 ditatē cordis. Rō est. qd spiritū calidū a corde missum ad cerebriū
 infrigidat et remittit suū calorem: et hoc Auer. sensu cū dixit. Ut
 cōtemperetur spiritus a corde egrediē: et ad ipm cerebriū pene-
 trās. Vt alia. qd sicut cor: sumebat p̄o toto simul cū nervo: ita ce-
 rebriū p̄o toto simul cū spū. sicut igit nervus nō dī dici infrigidans:
 vel calefaciēs in corde: ita spūs in cerebro nō dī dici infrigidans.
 Vt dōm qd nō est sile. qd nervus est p̄s p̄manens a p̄n gilonis vsq;
 ad finē idē numero: sed spūs a corde ad cerebriū fere oī die inouat.
 C33 cōtra. Nā per nervū qui vadit ad cor: fertur quotidie spiri-
 tus a cerebro. Vt dōm dupl. primo qd illud qd de spū fert est pa-
 rum nō potens facere sensibile infrigidationē. Scdō dicēdū qd p̄-
 funde qd calor spūs vitalis in cerebro remittit et graduat corruū
 p̄t: sed calor cordis a spū aiali eūnt per nervū qui vadit ad cor:
 nō cor: rūp̄t siue in gradu remittit: imo cerebriū mittit cordi illū
 spiritū cū ea mensura caliditatis qua cor idiget: et tūc calor cordis
 stabit et illi spiritū: sicut forma vel sic p̄ncipale agēs respectu or-
 ganici: hic est loc⁹ speculationis. Ex p̄missis igit p̄z quo verificat
 qd cerebriū infrigidat cor: possitue. Vt alio mō posset itelligi qd cere-
 briū infrigidat cor: et tēperat suā caliditatem p̄uatiue. s. p̄hibendo
 suū excessum ad quem attingeret: et hoc est verū. Rō est. qd non
 existente cerebri frigiditate cor eleuaret ad magnū gradū calidi-
 tatis: ergo cerebriū pōt dici qd sui frigiditate temperat calorem cor-
 dis: sed ita est. Cor enī cū sit calidissima pars: cui calor et fursum
 fert: si nō contraoperefr infrigidās cerebriū: fieret valde inflama-
 tū. Uti in freneticis in qbus cerebriū calefit non pōt p̄hiberi exces-
 sus caloris cordis: et sic fit cordis et corporis multa inflamatio. et h
 videt sentire Auer. z. de p̄tibus aialium. ca. 8. als ca. 7. Uti dicit. Nā
 conat ad excessū vniuscuiusq; ita Arist. volēs dare modū tēpe-
 ricū caliditatis in corde dicit: vt hec p̄ticula. s. cor: fortia tēperatā
 caliditatem ab vtraq; vena magna et vocata adorti ptingūt vene
 in myringa que circa cerebriū. Vt igit Auer. qd moderatio ista ca-
 lorē nō fit in corde: sed in calido recepto in cerebro vbi tēperat: et
 calor cordis prohibetur ab excessu. hoc et sentit Auer. z. colligit
 cap. s. de vilitate sensuū. vbi dicit loquēs de frigiditate quā fa-
 cit cerebriū. Nō fuit possibile ponere hāc frigiditatē in corde a p̄n-
 cipio creationis: qd eēt diminute opōnes nutrimentū diminutione
 manifesta. Vt igit Auer. qd infrigidatio facta a cerebro que est ca-
 lorē remissio nō fit in corde s; in cerebro: tñ in corde calor exis p̄-
 hibet itēdū. Vt 3^m tu. d. ego arguo rōnē Auer. s. si aer. p̄hibet calz cor-
 dis itēdū: hō requirit cerebriū. Dōm qd cerebriū p̄hibet itēdū
 cordis dat sue calitati veniēt ad cerebriū quandā formā: vt possit
 percipere sensatā: sed aer p̄hibet itēdū et nō dat vniū formā. s. ce-
 rebriū regredat p̄ opōnibus sensus et motus: et hoc multum placet
 Auer. Qui ergo cū vult plene itelligere videat qdē nostrā de con-
 trarietētē. Dia aut hec dicta sunt vt saluet Auer. et Arist. i. in di-
 ctis sit multa difficultas ex quibus contraria soluntur.

Utrūq; cerebri suū etiā in lenitate et duritie ineq̄lis

Super tertio

existit: nā p̄s ei⁹ acrior est lenior: et ipsi⁹ pars posterior
 est durior: et iter duas p̄tes gradib⁹ velaminis dur i cu
 ius rememorabimur ipso in sequētib⁹ distincti est.

Auer. notificauit rotam cerebri suam quātus ad cōplexionē et mo-
 dum substantie. hic notificat cōplexionē et modū substantie partū ce-
 rebri. Et p̄ partū p̄ncipaliū. Scdō quātūda partū: orturū.
 2^m ibi. Et ipso orit. 1^m p̄ma in duas. p̄mo p̄mittit. Scdō pro-
 bat. 2^m ibi. Anterior. Cōsiderandum p̄mo qd per lenē intelli-
 ge molle et humidum: et sic cōplexionem et suam. Cōsiderandum
 2^m qd aliter p̄ncipulus durus diuidit cerebriū in longitudine: et aliter
 ante et retro. fm longum enim vere diuidit et p̄fundat in sba cere-
 bri. fm autē ante et retro partitur cerebriū gradatione. s. et repli-
 catione situs: et modi substantie: est enim p̄ncipulus iste in p̄e po-
 steriori grossior: vt Auer. theorice tertio. 11. capitulo.

Anterior autē cerebriū non est factū lenē: nisi qm plu-
 rimū nervoz sensus: et p̄p̄rie qui sunt visus et audit⁹ ori-
 tur ex eo. Sensus enī speculator est: et speculatoris in-
 clinatio ad partem anteriorem est dignior. Et plurimū
 nervozum motus oritur ex postremo ipsius.

Arguit sic. ps a qua oriūtur sensus est humidior: sed ps anterior
 est huiusmodi: qd sensus sunt speculatores qui dignius stant ante.
 ponit minorem et p̄bationem. Cōsiderandum qd Auer. nō pbat
 maiorem vt notam: pbat tamē eas Auer. de vilitate partū. ca.
 5. Nam sentire est in pati et recipere et hoc fit per humidū. Cōsi-
 derandum qd non tēgit diuersitatem in actiuis qualitativibus: qd
 forsan parum distat inter partem posteriorem et anteriorem: et for-
 san posterior est frigidior: et apud quosdam est calidior.

Csed tu. d. quare solum exp̄ssit de visu et auditu. Dicendum qd
 volebat vti hoc medio ad probandum propositum qd sensus sunt
 speculatores: hoc autem maxime conuenit visu et auditu: cū sine
 magis imateriales. Auer. 4. de interioribus. z. cap. 7. Cōsiderādū
 qd hic habet qd nervi auditus oriūtur a parte anteriori cui⁹ p̄ius
 multi sentiūt: de hoc tñ fen 4. huius p̄mo capitulo dicitur.

Et ex ipso oriūtur nucha: que est eius nuntius et vica-
 rius in cursu dorsi: et ibi necessariū est ex ipsa oriiri ner-
 uos fortes. Acru aut motus indigent duritie supflua:
 qua nō indiget nervi sensus. S; lenitas est eis conue-
 nientior eius: igitur origo facta est durior.

Hic Auer. notificat complexionem et modū substantie quātūda
 p̄ticulaz ortoz: potest enī dupliciter exponi. Vno mō sic qd Auer.
 notificat cerebriū quantum ad quedam orta. s. nuchaz et carūcu-
 las. Et primo quantum ad nucham. Scdō quantum ad carūculas.
 ibi. In anteriore. Vt accepit autē hec duo: quia maxime substa-
 tie cerebri similitur. Scdō modo potest exponi qd hic probat qd
 dixerat. Dixerat enim tria. s. qd anterior cerebri est lenē: et hoc itz
 probauit. Dixerat qd posterior cerebri est durū: et hoc probat hic.
 Dixerat qd p̄ncipulus gradatim distinguit anterior a posteriori: et
 hoc declarat. ibi. Uelamē autem. Arguit igitur sic. A. pars cere-
 bri est durior: a qua debet oriiri nucha: quia nucha est p̄ncipium
 motuozum nervozum qui duritie indigent: sed pars posterior est
 huiusmodi. ponit minorem et p̄bationem maiorem et cōclusionē.

Uelamen aut in ipso. s. cerebro non gradatim existit:
 nisi vt sit differentia: et dicit vt sit lenē separatuz a con-
 tactu duri: et manifestū quidē est qd in ipso accidit mul-
 tum. Propter hanc vō reflexionē sunt etiā iunamenta
 alia. Nā vene ad cerebriū descendentes et in ipso diuis-
 se aliquo egēt cui inantur: et eas fortes faciat. Posita
 est ergo reflexio hec sustentaculū earū. Et sub postre-
 mo quidēz huius reflexionis: et in posteriorib⁹ eius est
 tozcular: qd est sanguinis effusio in amplitudine qua-
 dam: que est sicut lacuna: et ex ipsa qdē in ea ramificā-
 tur vene: in qbus separat sanguis et cerebri substantie
 assimilaf: deinde vene suis oriūtib⁹ suggēdo eā exccat:
 et ad duas venas ipaz p̄iūgūt: sic rememorati sum⁹ i il-
 li⁹ anathomia. Et ex hac qdē reflexiōe puenit innamē-
 tū ad h̄ vt ligamētōz velaminis adherent⁹ cerebro sit
 origo in egdistātia cōmissure crani: que est corā ipso.
 Cassignat

CAssignat eam gradationis velaminis. et interit gradatione quadam reflexione siue duplicatione dure matris in loco separationis anterioris a posteriori ventriculo: et ponit tres vel quatuor utilitates. Prima est qd sit separatio vel distinctio ventriculi anterioris a posteriori. Alia est qd firmitas vene: unde fit in loco illo cerebri torcular siue palmamentum fm Bal. 9. de utilitate particulari. 6. capi. Tertia qd cerebri bene coprehensum bene cu ligamentis ligatur p commissuram ad os. hec est summa siue. Amplius autem loq in hoc siue anathomia actuali est obscuri. / Considerandum qd Adianus credit qd A. notificet hic dura mater et pia mater. Et pmo piam matrem cuius utilitas est pro venis. Secundo duram matrem qua fit ad os capitis alligatio et suspensio. Secunda ibi (Et ex hac.) / Prima tamen expositio fuit ex intentione Bal. 9. de utilitate partium. 5. 2. 6. cap. als capitulo. 7. de utilitate conarij.

CIn anteriori preterea cerebro oriuntur duo addita menta mamillaria: quibus fit odoratus: que quidem a lenitate cerebri pariter differunt: sed postea consequuntur ea nervorum durities.

CConsiderandum qd organum odoratus fuit valde ppinquum cerebro: ut quidam dicunt: qd cu odoratus fiat cu evaporatione cerebri fortiter ex eo et iuuat: ideo ppe ipm dicitur fuisse. Postea sequitur ea additameta nervorum durities. qd extrema eorum sunt aliquantulum duriora et sic lenia ut cerebri et ut pars cerebro propinquior.

CAmplius totum cerebri duobus cooperit ppaniculis: quorum unus subtilis sequitur ipsum: et alter spissus sequitur os: qui quidem duo creati sunt: ut sint duo distinguenda inter cerebri et os: ut cerebri substantia ossis non tingatur: ne ad ipsum ex osse nocumeta perveniant. Hic autem tactus non accidit nisi in dispositione additionis cerebri in substantia sua: aut in dilatatione qd accidit successione constrictionis. Cerebri preterea quatuor eleuant ad cranium: cuius quedam ad sunt dispositiones: sicut voces fortes: et p pmo in suameta iter cerebri et os cranei duo ponuntur distinguenda media inter ea in lenitate et in duritie: et duo qd dem ponuntur: ne sit illud cuius obuiatio ossis non est bona absq medio: illud idem cuius obuiatio ossis non est bona absq medio sed distinctum est iter ea: est ergo cerebro ppinquus subtilis: et ossi ppinquus et spissus: et cu hoc sunt sicut tutamen unum.

CHic A. notificat cerebri quatuor ad subas ppaniculare. Sunt autem duo ppaniculi. s. durus dicitur dura mater siue grossa myringa: et subtilis dicitur pia mater. Primo qd hos ppaniculos notificat simul. Secundo vniquemq p se. Secunda ibi (Hic autem ppaniculus) / In pma pre dicit qd totum cerebri cooperit duobus ppaniculis: quorum unus subtilis sequitur ipsum: et alter grossus sequitur os: et isti duo ppaniculi sunt duo situati ut distinguat iter subas cerebri et cranei ipsius: et ut cerebri non contingat sibi ossis p nocumeta que provenirent ex contactu ossis. / Considerandum fm Bal. 9. de utilitate particulari. cap. 9. qd sicut dicit Plato deum iter igne et terra (qm longe sunt) posuisse aerem et aquam: ita iter os et cerebri posuisse duos ppaniculos: durus autem non potuit tangere cerebri. nec subtilis potuit tangere os. / Considerandum autem qd cerebri eleuant ad cranium: dum augmetur: ut in augmento lunae: ut p. cas. fen. 4. cap. de vetosis. et 4. fen. 2. trac. 2. cap. 2. Et in dilatatione que accidit a cerebro successione constrictionis. i. a partio nis fm Alberti. Aliter tamen constrictionis. s. anhelitus. Unde Bal. in libro de iuuamento anhelitus dicit. Venas pellum cerebri accidunt illi anhelitus pteat. Uel constrictionis. s. sequens dilatationem. Cerebri enim semper dilatatur et stringitur: cu tempore aer attrahat et expellat ut pot. sumi. s. de utilitate particulari. 6. ca. 2. 7. infra fen. 9. ta. ca. 1. Lu igit dilatatur cerebri appropinquat ad os capitis: sicut in fontu vociferatione. ppter multam pressuram in dilatatione vel dia phragmate facta ut declaratum est fen. 3. caplo de exitu oculi.

CHic at ppaniculus pter B qd est cerebri tutamen est ligamentum venarum: que sunt in cerebro quietarum pulsationum. Et est sicut secunda servas situm venarum in ipso textu. Quapropter ingreditur etiam cerebri substantia in locis multis commissuraz ei: et tendit ad ventres ipsius: et pervenit apud postremum itersectum: ppter ea qd non

eget eo ppter sui scilicet postremi duritatem.

CPrimo notificat piam matrem. Secundo dura. ibi (Paniculus vo.) / In pma pre dicit qd hic ppaniculus subtilis cerebri ut pia mater da to qd sit tutamen cerebri est tamen ligamentum venarum pulsationum et quietarum que sunt in cerebro et est sicut secunda. s. in contactu venarum servas sui motu sicut vene que sunt pterre in ipso cerebro: et ideo et ingreditur sibi am cerebri in multis locis commissuraz ei: et tendit ad ventriculos ipsius et pervenit apud postremum intrinsecum subtile leue ex eo qd non indiget eo qd est durus. / Considerandum fm 'halyabat' theozice. capi. 11. ppter tres utilitates est ipse ppaniculus subtilis. Primo est tutamen cerebri. Secundo situat venas. Tercio nutrit cerebri: ideo dicitur secunda: qd sicut secunda fetus situat venas profertur et nutrit et suoluit fetu: sic pia mater cerebri. / Considerandum. commissuraz. i. divisionu siue anfractu vel pcutitatu: et hoc accipimus qd ventriculi cerebri ad itra sunt terti hoc ppaniculo: et apparet aliqui in anathomia. / Considerandum qd ista que dicitur pervenit apud postremum cerebri: ppter dupl ex pponi. pmo s. Bononi. i. pervenit subtile et leue: qd ppaniculus iste est subtilis multum in parte posteriori. Nam cu substantia cerebri sit dura non indiget eo sic duro. / Contra: qd sic non indigisset duro ppaniculo. s. dicitur dura mater et tamen est grossior ibi. Dicitur qd fuit p pia mater utilitatem sua durities. s. consensibilis utilitas. Nam ppaniculus subtilis habuit utilitates ut non pmitteret fluere sibi am cerebri. cu igit substantia posterior sit minus fluxibilis non indiget ita duro ppaniculo. Secundo modo potest dici seu exponi: ppter qd secunda qd pia mater vel coparat cerebro ab extra: et sic totum cerebri ab ea colectif: quemadmodum n. cutis vndiq cooptat: sic pia mater cerebri: ut. B. s. de utilitate particulari. 8. et 9. cap. Uel coparat sibi ut intrinsecus in pcutitatu cerebri penetrat: et ut sic non diffundit in omnem partem posterioris cerebri: qd sunt dure de se: sed pervenit: et quasdam partes dimittit: quas ab itra non regit. s. partes posterioris ventriculi circa locum quem dicitur infra campbaduri. Et hec est snia Bal. 9. de utilitate partium. 12. cap. vbi dicit. coisformis autem myringa. i. pia mater qua subcingere ventriculos desuper dicebamus vsq ad hac pervenit coisformis: que est in forisformi. i. in medio etc. Que enim sunt deiceps his corpora que circa porum euriore consistunt sunt ut qua egeat attractoria. i. tali tegmento ab itra. Et hec est snia A. infra illo. 5. Et ppaniculi.

CPaniculus vo spissus cerebro non adheret neqz subtili: ita ut in omni loco sit deceter situs sup ipsum: sed est ab eo eleuatus: et iter ipsos quidem non continent nisi vne penetrates in spisso et pervenientes ad subtile. Spissus autem vadit ad cranium cu ligamentis ppanicularibus ortis a spisso stringentibus ipsum ad commissuras: ne super cerebri vebementer grauet: et hec quidem ligamenta ex commissuris eleuant vsq ad exteriora cranei: et oriuntur illic ita ut ex eis teretur ppaniculus craneum cooperiens: et p illud affirmat ligamentum ppaniculi spissi etiam cu craneo.

CHic notificat duram matrem et dicit qd ppaniculus spissus ut dura mater non adheret cerebro neqz ppaniculo subili ita qd deceter est sup ipsum qd qd continet: et est ab eo separatus: et iter ppaniculos istos. s. subtile et duru non continent nisi vene penetrates ex spisso et pervenientes ad subtile: sed spissus vadit ad craneum cu ligamentis ppanicularibus ortis a ppaniculo spisso iungentibus ipsum ad commissuras ne vebementer grauet sup cerebri. Et hec ligamenta ex commissuris eleuant vsq ad exteriora cranei et illic oriuntur ita ut ex eis teretur ppaniculus cooperiens craneum ut est ille a quo oritur tunica coniunctiva oculi: et ex B affirmat ligamentum ppaniculi spissi cu craneo. / Considerandum qd accipimus quis est situs huius ppaniculi: qd non adheret subili. Secundo que colligantia: qd per venas ligat cu pia matre: et per ligamenta cu osse: unde constituit ppaniculus tegens os ab extra. Et ex hoc verificat qd dicit. A. 4. can. de fractura cranei qd si dura mater invenit non suspensa est malus signus. / Considerandum qd huius ppaniculi sunt tres utilitates fm 'halyab. tertio theozice. Prima qd piam matrem servat et defendit ab ossis duritie. Secunda ut distinguat inter duas partes cerebri. s. proas et puppim. Tertia ut sit firmamentum venarum: que sunt in eius reduplicatione.

CCerebri preterea in longitudine sua tres habet ventres: et sic vniqzqz venter in sui latitudine duas habet partes.

CSupra notificavit cerebri quatuor ad partem eius medullarem et ppaniculare: hic quatuor ad eius ventriculos. Et primo quatuor ad unum: quod dicitur. Secundo simul. Secunda ibi (Ad autem.) pma in duas. pmo premitur. Secundo declaratur. Secunda ibi (Et anterior.) / In prima parte dicit qd cerebri in eius longitudine habet tres ventriculos: et sicut

Gentilis

vnusquisq̃ ṽter in sua latitudine h̃z pres duas dextrā ⁊ sinistrā:
ideo est sciēdū q̃ Anī. notāter dixit q̃ i lōgitudine h̃z cerebrū tres
ṽtriculos: q̃ in latitudine p̃nt dari quō: diuidēdo p̃mū in latitu
dine in duos. ⁊ ideo. 9. de iuuamētis. ca. vlt. dicunt quatuor.

Et anterior quidem pars sensibilis est separationis in duas partes. scilicet dextras et sinistram. et hec pars iuvat ad odoratum: et ad expulsionem superfluitatum cum sterminatione: et ad partiendum plurimum spiritus sensibilis: et ad operationes virtutis formativam que sunt de virtutibus apprehensionis interioris.

T'bec ps3 bres sicut tres funt iusti vñres,z' ibi (Vñter autē)z' ibi (Medius autē). / 3n p' pte dicti q' vñter anterior: diuidit sensibilit' in duas partes. q' oetrā z' similitrā: z' bec pncipaliter inuat ad odoratū z' ad expulsiōne spulsiuitatis grosse cu' sternutatione: z' ad partēdū plurimū spūs sensibilitas: z' ad opōne virtutū isormaz' tiuari: q' sensus cōis z' phantasie que sunt de virtutib' apphensiois interiorib'. / Cōsiderandū sensibilib' separationis: q' alij vñterculi sensibilib' nō funt diuisi: vt supra dictū est. / Cōsiderandū q' quatuor vñteritates imponit vñterculo anteriori ad odoratū: q'uis n. ad alios sensus exteriores inuenit: tñ q' odorat' est ppingissimus fibriō de eo spāliter expellit' z' distincte. Scōba vñteritas est expulsiō spulsiuitati cu' sternutatione: z' intelligit' per hoc spulsiuitates grossas quasq'q' ab vñter' narib' expulsi'as a parte anteriori cerebri vñteris. Expellit aut' cu' sternutatio: q' in b' appet' vñter' expulsiua ce rebri fuit opo expulsiua cerebri. L'erna vñteritas est pñtio spūs ad organa sensuū exteriorū. Quarta est q' in b' vñterculo est sedes virtutū informatuariū. i. apphēditū formas: que sunt vñterit' interioris. s' sensus cōis z' phantasia fm' Aulice. pmo can' funt p'.

¶ Tenter aſit poſtremus eſt etiã magnus: qm̃ ipſe implet magni membri vacuitatē: ⁊ qm̃ eſt principiũ magnę rei. ſ. nuche: ⁊ ex eo partiſ plurimũ ſpũs motiui: ⁊ illic qd̃ eſt ſunt virtutis ſeruatũ operationes: ſed tamen eſt minor anteriorē: uno cuiuſq; duoz ventriuz anteriori⁹: ⁊ cũ hoc minorat gradatim vſq; ad nucham: ⁊ inſiſſat vſq; ad duricem.

¶ Hic notificat fin ventriculū ⁊ dicit q̄ hic est magnus ⁊ dato q̄
fit minor anteriori q̄ replēs magnā vacuitatē mēbrū: ⁊ est p̄
cipiū nuchē ⁊ ab eo partit maior q̄itas p̄cipiū motū: ⁊ in isto vē
tre fit opatio virtutū memoatiue: sed tri minor: ⁊ opatio q̄ p̄
fit in hoc vētre q̄ illa q̄ fit in vētre anteriori: imo in q̄libet p̄
cipiū vētris anterioris. Uel possūmus exponere ⁊ inelius q̄ hoc
ventriculū posteriorē est minorū q̄ntritas anteriori ⁊ nēdū ē to
to: sed q̄libet quārū partiū ipsi: ⁊ triue minorā ei⁹ figura ḡdati
v̄sq̄ ad nuchā ⁊ inissipat v̄sq̄ ad duritiē aliq̄ā: ⁊ hoc p̄ copā
rationē ad anteriorē. ¶ Lōdāndū ē accipim⁹ bui⁹ vētriciū q̄
ntritas: q̄ magnus ⁊ fit anteriorē minor: est autē magnus pp̄ duas
causas quas Aulic⁹ ponit. Sc̄o accipimus vilitatē: q̄ partitū
spiritū motiūū plurimū: ⁊ hoc dicit: q̄ etiā aliqd̄ de spiritū moti
ūū anteriori partit. Sc̄o vilitas est: q̄ est sedes virtutis s̄crua
ritis. i. memoatiue. Tercio accipimus formā: q̄ gradatim mino
rat: vt quasi ad acuitatē tendat. Quarta est modus substantie: q̄
inossitat⁹ ⁊ induratur: cum hoc facit ad retentioneū.

Medius autē vēter est sicut trāsitus a parte anteriorē ad partē posteriorē: et est sicut deylis sit iter eas: et ipse qdē ppter illud magnificat et elongat: qm̄ est re-
diēs de magno ad magnū: et per ip̄s p̄tinuat spūs an-
tiorē: cū spiritu posteriorē: puenit ad amplitudinem
curuitatū memorialiū p̄dictarū. Et principiū hui⁹ ven-
tris primū cooperit: ita qd videt illud qd est interius
sicut sphericū: et per id qdē eleuat vt sit trāsitus: et cum
hoc elongat rotūditate sua a nomenclis: et sit fortis ad
tolerandiū: qd sup eū sustentat de velamine: qd est fm̄
gradus. Et illic p̄iungunt duo ventres cerebri ante-
riorēs: ita qd separant a posteriorē in hoc transitu. Et
ille quidem locus nominat coniunctio duorum ven-
trium: hic idem transitus est venter. Et quoniam est
transitus deferens a formatione ad scrutionē est me-

Super tertio

līoz locus cogitationi z imaginationi fm φ sciūstf.

Considerandū q̄ Aui. ex. 6. notificat hunc ventrē. ¶ p̄io per s̄-
mile. q̄ est trāit̄. ¶ sicut deylls. i. foras ē specul. sp̄elunce sub ter-
ra. ¶ S̄c̄o quāquā q̄ est fatis magnū s̄ lōgus q̄ declarat. q̄
redit de magno anteriorē ad posteriorē magnū. ¶ T̄r̄tio vitilita-
tē. q̄ sp̄s cerebri v̄triculū anterioris p̄tinuū cū posterioris. ¶ p̄-
nit. f. sp̄s anterior ad amplitudinē curuitatū memo. aliū. i. ad am-
plitudinē v̄triculū posterioris memoratū. Dixit autē curuitatū. q̄
q̄ d̄i per quādā incurtationē venis ad posteriorē v̄triculū. iacet
enī incurtatis sub. ¶ Quarto figura v̄trici spherici q̄ est ite-
rius. Tā ē Albertus p̄mo libo de aialb. tracta. 3. caplo bz sic.
Videat id q̄ est intrus esse fere sicut. Considerandū h̄c fm̄ Sal. s̄
de vitilitate particulari. 4. cap. Omnes v̄triculū cerebri sunt figu-
re spherice. Sed impedit sphericitas pp̄ quādā apposites. i. appo-
sitiones. ¶ obtractions. v̄triculū ḡdē medi. q̄ cooperit. ¶ clau-
ditur clausione q̄ dicit. tūc recte sphericus. Sed si eleuatur
illa coopertura vt fiat trāitus a parte ante. s. a v̄triculo antio-
rio ad posteriorē. tūc apparet lōgus. ¶ tūc a parte posteriorē bz vitilitatē
cōm rotundis rebz. q̄ sunt tūc a nocumētis. ¶ melius p̄r substi-
tūe reflectionē panniculi duri gradatim de quo supra dixi illo. 5.
Uelam̄ autē in ip̄o. ¶ Quinto notificat hūc v̄triculū termino. q̄
terminat ad duos v̄triculos anteriorē et posteriorē. ¶ S̄c̄o no-
tificat ex sui operatione siue vitilitatē. q̄ est locus rē. Consideran-
dum q̄ imaginatiua fūnitur p̄o estimatiua. virtutes igitur esti-
matiua. ¶ cogitatiua. q̄ sunt de intēctionibus apprehensib. vel me-
moratis. ideo locus eius est in medio inter virtutes memoriales
¶ apprehensiuas foramum. hoc dependet. ¶ sciūti ex scientia p̄m̄ libi
libi. ¶ sexti de naturalibus. parte quarta cap. 2. 7. 3.

¶ Quia autem vesteres isti sunt loca harum opinionum signat ex no-
cumentis que accidunt eis: destruit enim cum nocumeto cu-
iusque partis eius operatio: aut ingreditur in ipsa lesio.

¶ hic simul loquedo de his vetricib⁹ eos notificat. Et p^o pbat q^d fing
fedes virtutū dictarū: et in hoc dici pōt q^d pbat dicta. Scdō notifi
cat eos quātū ad pānclū q^d vbi dicit cōia. z^o ibi (Et pānclū).
¶ C^o In p^o dicit q^d isti vetrici sunt loca harū operationū: q^d hoc co
gnoscit et nōcūmētis eueniētib⁹ eis: q^d aliis illoz vetricū ledit
similr z eius operatio ledit. ¶ Considerandum q^d iam dictū est q^d
sensūs cōmūis et in pmo vetriculo z cogitatur in secūdo. me
morizā in tertio. hic ergo pbat hoc simul. Nam medicus iudicat il
lus esse virtutē vbi cōpēbēdit q^d temperamētū in cōplerione z
alys et causā perfectionis operatiōis z temperamētum et
causā lefionis. Medicus autē hoc b^o ponere: z nō sufficiat natu
rali physico: vt dīcātū est a me in libello q^d de corde cōposui.
videmus aut q^d leso vetriculo pmo ledit sensūs cōmūis z. s^o s^o s^o
b^o patebit. Dirūt aut destruit quātū ad ablatiōē: ingredit lefio
quātū ad diminutiōē z corruptiōē.

¶ Et panniculi subtilis pars cooperitꝝ cooperit ven-
tres cerebri vsqꝫ ad caniphaduti: vel occiput similiter
qꝫ est tunica: durities vō eius qꝫ est post illud sufficit
ipsi loco cooperture velaminis.

hic notificat istos v̄tres ex pte p̄nūculi q̄ v̄t̄is cōis. s. pia ma
ter. Et dicit q̄ ps p̄nūculi subilis. i. pte matris cooperit. f. sub
stantia cerebri: penetrādo in illā: cooperit v̄tres cerebri ab in
tra: q̄ foderat eos nō in oēse: sed v̄t̄is ad occiput: sic nō foderat
cōmūsuras parris posterioris z illius anfractus. nec ventriculū
posteriorē: q̄ durities illari partius excusat ab hoc: hoc est sup
erpositū z est mens Bal. v̄t̄is supra: z illi. i. de aialibz cap. 7. vnde
dicit. Et membrana subtilis intrat in ventriculos ipsius cerebri: z
cooperit illos quousq̄ perueniat ad partem posteriorē: cui suffi
cit sua durities loco cooperimenti membrane.

Ex hoc solvuntur dictiones multe: et soluitur quodammodo: an pia mens vnde
complectatur cerebrum: quod dicitur extra sic: sed non ab intra.

Commissuratio autem que consistit in ventribus cerebri est: vt spiritus animalis in substantia cerebri transitum habeat: sicut in ventres eius.

¶ *hic. A. vult nobis notificare spirituales; Eius autē notificatio
est duplex. Una quantū ad sui operationē; et ista dependet ex capi-
tulo de virtute vitali et virtute animi. Alia est eius notificatio quan-
tū ad locum sue generationis et repositionis; ista pēdet ex ca-
pitulo anatomico cerebri. Et ideo hic Añicē. notificat nobis par-
tes in quibus ista spūs digerit sue perficetur et in quibus pētinetur
ordinem in hoc. p̄mo ergo ostendit loca cerebri in quibus con-
tinetur hic spiritus; et in quibus digeritur; ordinem sui incensū.
Secunda ista loca adiuvimē coparāt. Scē. bñ. (Commisura autē.)*

Ad primum evidentiā phiderandū q in substantia cerebri sunt qdā divisiones siue qdā anfracti quos hic. A. vocat cōmissuras et merito: qz vna pars iacet alteri cōmissa: et supra et sic noiauit illo. S. hic aut pāniculus. Vult igit Aui. istarū cōmissurarū ponē vtilitates: que vtilitates sunt pro aialis spiritu. P. habet igit hec ps ptes duas sicut illius cōmissurationis. d. ponit vtilitates. z. ibi (Et etiā qdā spūs alteratio.) p. prima in duas. p. primo pmitit illā vtilitatē. Scdo. pbat. z. ibi (Lū nō oī boza.) Dicit pmo q cōmissuratio. i. cōmissura siue diuisio siue anfracti qui est in vētribz cerebri. i. sba cerebri circa vētres: et est sicut dicerem? vētriculatio pro vētriculis: ita q cōmissuratio p cōmissuris est zc. Et hec est mens. A. iz. de aialibus. cap. 7. de cerebro. vbi dicit sic. Et in suba cerebri sunt vie ferose in qb? trāst spūs aialis sicut in suis vētriculis.

Cum non omni boza sit venter dilatatus et apertus. C. hic probat z adducit. d. rōnes. z. ibi (Et spūs aialis.) p. prima rō pōt formari sic. Si vētriculus cerebri nō est semp dilatatus et apertus opotuit spiritū aialē recodi z reseruari in cōmissuris z seris: que sunt in suba cerebri: qz si nō esset in eis spūs: tunc cū dilataret nō dēret spiritū: sed sic est q vētriculi nō sunt semp aperti. hui? rōnis ponit minozē. Cōsiderandū dicit dilata? qz ad pcanitatē: dicit apertus qz ad ozificiū. Cōsiderandū dicit in singulari. dilatatus. cferens sermonē suū ad vētriculū anteriorē: qz inter oēs est manifestior: de quolibet tū pōt intelligi. Et si dicit qd est q vētriculi cerebri nō sunt aperti z dilatati. Ddm q in infrigidationibus cerebri vel in spstole quā cerebriū facit. Vel ddm q h est in tepore somni: fit enī in eis aliq oppilatio ex humiditate ex q fit clausio: fit et infrigidatio ex qua fit pstrictio aliq. Sed ptra: qz in somno calor reuocatur. Ddm q illa reuocatio est ad cor: fm Auer. z. ca. 8. z. 2. 3. coll. 3. cap. vlti. Vel ddm q iz ad cerebriū reuocaret tū calor infusisset a tattribz propter frigiditatē z hu. z sic occupat minozē locū. Sciendū tū q et in vigilijs multis resoluētibz posset dici qz vētriculi cerebri nō sunt dilatati. f. multū.

Et spiritus animalis sit paucus: vbi vel in quantum ventris tantummodo aperitur.

Arguit sic: si qd vētres aperiri spūs aialis in eis existēs ē paucus: opotuit tūc de hoc spiritu in suba esse cerebri: vt possit dilatari vētre ptere: sed sic est qz vētres multū dilatant tāntū quāntū pnt dilatari ex his duabz rōnibz pueniēter fieri posset vna: sic arguendo. Si vētres cerebri aliqui pstricti z postea dilatati non hnt spiritū aialē: sufficientē eos implere opotuit de hoc spiritu esse in cerebri cōmissuris: sed sic est zc. Cōsiderandū scdo qz qū vētriculi cerebri sunt in dispoīe alicui? pstrictionis: tūc imaginādū est q spūs est in eis: qz in sanitate nunq sunt pstricti tāntū q latera se tīgant: qz eēt mors vt appēbit capto de apoplexia. Si igit postea vētriculi dilatant vt in expegeratione a somno: vel in diastole cerebri post systolē: tūc spūs ille nō poterit replē totū vētre dilatati: opotuit igit de spū esse in cōmissuris sbe cerebri ad replēdū. si enī alia mā replerent eēt piculū. Et est simile ei qd diximus de auriculis cordis vt quā habet vtilitatē auriculē cordis cordi: illas habet cōmissurē suba cerebri ad vētriculos quāntū ad hoc qd nūc dictū est. Et hoc est qd. A. dicit. spūs aialis sit paucus: vbi ventres tāntummodo. i. inquantū apeririū apertione fm nām possibili.

Et etiā qz spūs alteratio parū cōplect a complexione que est cordis vsqz ad cōplexionē que est cerebri: vt in ipso fiat ei? decoctio assumpta ex ei? cōplexione.

C. hic ponit tertiā vtilitatē cōmissurationis. Et p. ponit. Scdo p. bat. ibi (Et est qz.) Dicit p. z. et cōmissuratio que existit in substantia cerebri est: vt in ipso. f. cerebro quāntū ad has cōmissuras fiat eius spiritus decoctio assumpta ex cōplexione eius. f. cerebri: qz alteratio spiritus vt fit animalis parū complex a corde quousqz veniat ad cerebrum: z tunc completur perfecte. Et quasi. A. p. mittit dictum z probationē si spiritus nō est completus ex cōplexione cordis vsqz ad cōplexionē cerebri opotuit eum cōtineri in cōmissuris cerebri: vt ibi cōplexionez acquirat: sed sic est. Et ponit hanc minozem z conclusionem.

Et est qz in primis cū ad cerebrū peruenit: vadit ad vacuitatē eius primā vt in ipsa coquat: deinde penetrat ad ventrē mediuū z augmentat in ipso decoctio: postea cōplect eius decoctio in vētre posteriore.

C. hic pbat assumptum. f. qz ista decoctio fit in illis cōmissuris. Et pmo pmitit ordinē decoctionis huius spūs. Scdo pbat. ibi (Decoctio d.) p. primus p. rō huius est: qz fm Bal. s. de vtilitate particularum. iz. cap. 3. Spiritus vadit de magis materiali ad minus:

z ideo primo in anteriori postea posterius zc.

Decoctio vō optima fieri non posset nisi per coniunctionem z cōmixtionem z penetrationem in partibus cocti: sicut est dispositio cibi in epate fm qz narraturi sumus in his que expectamus.

Arguit sic. si optima decoctio nō sit nisi per cōmixtionē z penetrationē in minimas partes cocti: spiritus aialis decoctio per digestionē fit in illis cōmissuris: qz ex hoc erit ad parvas partes diuisus: sed ita est: qz. p. ponit minozē z pbat eā in exēplo. sicut enī digestio sanguinis qz est digestio rei perfecte fit per diuisiones in venis minimis capillaribus: vt totū epar totalitatē materie sanguinabilis tangat: vt expectat dicere fen. 1. 4. ita digestio istius spiritus fit in diuisionibz illis: que dicunt cōmissurē. Conclusionē nō recapitulat: qz posuit eam ibi vt in ipso. f. cerebro in illis cōmissuris fiat eius decoctio assumpta ex eius cōplexione. f. cerebri. Et cōsiderādū dicit permixtionē z p. i. cōmixtionē. f. humidū cū sicco z penetrationē. f. calozia ad minimas partes ei? rei que debet digeri. Vel fm alios permixtionē quantum ad partes grossas: cōmixtionē quantum ad subiles: penetrationē quantum ad vtrasqz.

Commisura autem anterioris plura habet singularia: qz cōmissura posterioris.

C. hic cōparat cōmissurā partis anterioris cerebri ad posteriorem. Et pmo pmitit. Scdo pbat. ibi (Quoniam.) Dicit q cōmissura anterioris partis cerebri hz plura singularia. i. hz plures diuisiones z feraturas: qz posterior cōmissura: z hoc apparet ad sensum. Ille enī cōmissurē sunt manifeste in parte anteriori cerebri: sed in posteriori nō sic. Unde. iz. de animalibus cap. 7. Aui. c. dicit. Et scia anterior est magis aperta q posterior.

Quoniam propterea cōmissurē ad commissuram est sicut pportio membri ad membrum sere.

C. hic duas partes sicut duas rōnes adducit. z. ibi (Et cā.) p. p. mo arguit sic. qualis est pportio mēbz ad mēbz: talis fere est pportio cōmissurē ad cōmissurā. Nā cōmissurē sunt dispoīes mēbz: sed ps anterior cerebri est maior z manifestior z hz vētriculos plures z maiores: qz pars anterior cerebri habebit cōmissuras plures z maiores z magis manifestas. hui? rōnis ponit maiorem minozē aut nō ponit: qz ex dictis supra est nota z posita: cōclusionē iā posuit. Dices qre dicit fere. Ddm q h nō scribit in libro de aialibz. iz. cap. 7. Vel ddm q hic est modus loquēdi. Vel ddm q hoc dicit pp diuersitates paruas que cadūt in similitudinibus.

Causa quidez minorationis posterioris ab anteriore inuenitur in commissura.

Adducit secūdā rōnē: z arguit sic. si cōmissura anterioris partis cerebri debet recipere plus de spiritu z digerē q cōmissura pars posterioris: ergo cōmissura anterior hz plura singularia q posterior: sed sic est zc. Nā cōmissura anterior dz recipere spiritū z digerere pro vētriculo anteriori z posteriori: sed posterior cōmissura pro posteriori. qz. hanc rōnē inuit in vno verbo Aui. c. dicit q causa ppter quā minozat cōmissura posterior ad anteriore inuenit in cōmissura. i. in operatione vel vtilitate ppter quam est facta cōmissura. Erat aut vtilitas eius cōtinere spiritū z digerere vt supra Aui. c. probant. Illa ergo cōmissura hz plura singularia que hz plus de spiritu cōtinere z digerere: z hec est anterior. Cōsiderandū qz in hoc q dico anterioris comparat anterior pars cerebri. f. in qua est anterior vētriculus ad posteriorem: in qua est medius z posterior. Vel cōparatur pars in qua est anterior z medius ad partem in qua est postremus: z vtrūqz dictum verificat vt p. Cōsiderandū scdo q littera cōsuevit alter a me exponi vt hic cōmissura sumat pro officij cōmissionē: z dicat cōmissura officij cōmissum anteriori parti z est hoc qz hz plura singularia. i. plura orta. Ratio est: qz officij est fm inembra quibus cōmittitur: quia magnum membrum potest plura orta habere: qz paruum: ideo anterior pars habet plura singularia cōmissura. f. duas carunculas: duos oculos: z habet duos ventres. Et ex hoc officio commissio apparet: qz est minor pars posterior q anterior. Nam a posteriori nō poterat oziri nisi vna nucha z vna spina: non enim poterant esse due nuche z duo dorso. Hec expositio iz mibi modo non placet potest tamen tolerari ex dicto Bal. octauo de vtilitate particularum capitulo. 10. de vētriculis cerebri.

Dubitat pmo circa premissa an spūs vitalis cui fit aialis perdat virtutem dandi vitam: z solum fit potens dare sensum z motum. hanc omitto: quia est questio quam prolixè discussimus in pmo capto de virtutibz z illic cadit: vel in capitulo de virtute vitali.

Secundo dubitat an spiritus vitalis cui fit aialis transmutetur

D. b. 1. 2. m

Gentilis

substantialiter. Videat qd nō ex superficie verbor. A. cū dicit spūs alteratio cōplex ad cōplexione que est cerebri. Itē in s. de naliū vltimo capitulo dicit. In cerebro perficitur cōplexio spiritus qui est aptus appropinquare virtutes sensus 7 mori ad mēbra 7c. Idē videt mens. A. p. p. cap. de virtute vitali cū dicit. Lūz pars spūs in vtrūculū penetrat cerebri cōplexione recipit 7c. Idē de vtrūculis cordialibz p. cap. Amplius si spūs vitalis hz oēs virtutes: nō indiget in cerebro substantialiter trāsmutari vt acgrat aialē: sed solus modificari: sed hz oēs vt. A. p. alleg. cap. Et pbaf: qz organū bz p. proportionari agēti. cū igit cor beat oēs virtutes aie pmo: g spūs vitalis ab eo veniēs. Amplius si isti. 3. spūs differūt numero: igit nō trāsmutat substantialiter vnus in aliū: sed ita est vt. o. A. in de virtutibus cordialibz p. caplo. In dñi sunt cōter medicū: 7 pbaf: qz organū bz p. vel gñe distincta cū vnū fit ex alio substantialiter trāsmutant: sed bi spūs spē vel gñe differūt. Sunt. n. instrumenta virtutū gñe differentū vt. 9. terap. cap. 10. C. In hac qōne loquēs in vniuersalibz sermonibz tenui qd spūs nō fit substantialiter trāsmutat: cū est fact: aialis. hic vō loquēs medicinaliter dico qd spūs vitalis cū fit aialis substantialiter trāsmutat. Probat pmo ex intētiōe Sal. 9. de vtilitate particularū. cap. 4. quā assimilāt trāsmutationem spūs vitalis in spiritū aialē trāsmutationi sanguinis in spermā. Amplius illa trāsmutatio videt esse substantialis in q trāsmutatū ad minima indiget tangi a trāsmutante. talis autē est trāsmutatio in spiritū aialē: vt. A. hic ponit tangens exemplū de gñone sanguinis in epate. Ad dñas auctoritates oēs qd oēs auctoritates que dicunt hunc spiritū acquirere cōplexione notificāt per h trāsmutationem fm subz: cōplexio. n. nobis notior est. Ad rōnes dñm qd spūs vitalis hz oēs virtutes diuersimode fm medicos. nāles. n. 7 aiales hz in potētia receptiuas: 7 vitales hz in actu virtutū. hic tñ fmo est valde difficilis. Ad 2. dñm qd nō accipit distinctionē numeralē put distinguit 7ra specificā: sed p suppositali.

Dub. 13. Dubitat tertio: an hec digestio qua fit spūs aialis fiat in cōmissuris vel in vtrūculis vel alibi. pmo per Sal. 9. de vtilitate particularū cap. 4. de rhetiformi plicatura: quā vult qd illa digestio fiat in illo rheti. Idē videt. A. velle pmo cañ. sen p de anathomia arteriarū. 4. cap. sūma. 4. Idē sentit Loshabē luce in trac. de dñia spiritus 7 aie. Idē sentit Haly. 4. theozice. 19. cap. 2. 3. cap. 11. Probat rōne: scilicet fide in organo scilicet exterior 7 organo interior respectu suū instrumentorū. Sed organa sensū exteriorū vtuntur spiritu facto 7 alibi digesto: g virtutes sensitiue exteriorē que sunt in interioribz vtrūculis vtentur spiritu aiali alibi facto per digestionē 7 nō faciūt illū in vtrūculis. In dñi est. A. hic cū dicit. In pñis cū ad cerebri puenit vadit ad vacuitatē eius pñā vt in ipsa coquat. Itē Sal. ca. 10. de vtilitate particularū. cap. de vtrūculis cerebri. vbi dicit. Anteriorē itaqz duo vtrūculi inspirationē 7 expirationē 7 efflationē operant que a cerebro demonstratū est etiā qm pelabozāt 7 pparant aialē spiritū. Probat rōne: simile videt de gñone spiritū in cerebro 7 corde: sed in corde gñat in vtrūculo. Unde A. in pñ. de cordialibz. L. reauit deus ex pcauitatibus cordis finitū vt esset armariū spiritus minera gñonis illius. Ad intel ligentia huius phiderandū qd digestio est duplex. Una in qua digestum substantialiter trāsmutat 7 supfluitates emittit vt chili in epate. Alia in qua solū aliq perfectio acquirit 7 nō emittunt supfluitates: sed possent emitti: 7 emittunt in gbusdā. exemplū pueris sanguinis in pñā humiditātē. Sed cōtr. n. qd oēs digeritur emittit supfluitates tepore digōnis vt Auer. colz. z. ca. 5. Dñm qd loquit de digōne in qua fit substantialiter trāsmutatio: quīs fm mea dicta alibi forsan nō fit necessariū in qlibet istarū semper separari supfluitates siue superflūū. Dico igit qd spūs aialis nō recipit suā digestionē dancē substantialē formā in vtrūculis cerebri. Hoc declarat pmo ex intētiōe Sal. 9. de vtilitate particularū. cap. 4. de rhetiformi plicatura: vbi vult qd spūs qui fluit ad vtrūculos cerebri est causatus in pñis 7 factus in rheti mirabili: 7 qd nō fit in vtrūculis. Unde dicit. Effluit autē semp. fm vtrūculos qui bene elaboratus est spiritus in rhetiformi plicatura cā quotidiē. Et subdit. Qui elaboratus est mor incidit in vtrūculos cerebri. Nec enī oportebat eū qui non elaboratus est peruenire. Hoc scdo pōt suaderi. Nā si digestio talis fieret in vtrūculis cū in illa ptingat supfluitates separari potuissent ille supfluitates impedire vtrūculorū actus. Amplius per rōne tactā. Nā organa sensuum videntur vt spiritū alibi factū: igit 7 organa imaginationis cogitationis 7 memorie: 7 sit deuenire in corpore ad quādā particulam pñā que facit spiritū: 7 vt spiritū vt cor. Ad rōne primā rōne: qd Sal. vult pñal. cap. qd venē emittit supfluitates ad spatiositatem. I. vtrūculos cerebri: nō igit erit periculū de superfluitatibz: cū spūs ibi digerunt. Amplius substantia paritū 7 vtrūculorū cerebri digerit pprium nutrimentum: 7 exinde resultant superflua. Amplius ita pbaf qd in vtrūculo cordis nō pōt fieri generatio

Super tertio

Spiritus: qz illi spiritu associarentur superfluitates. Ad primam dicendū qd per spatiositatem intelligit loca apta ad receptionē illarum superfluitatum: vt sunt meatus euntes ad nares: 7 colatorū de quibus infra dicit. A. Vel dicendū qd superfluitates ille venari sunt grosse subidentes in fundo vtrūculorū 7 statim petentes meatus expulsiōnis: vnde nō fit in spiritu animali claro impedimentū: sed superfluitates que separant in hora digestionis spiri rit sunt subiles 7 vaporose apte moueri in vtrūculis: hec tamē omnia dicta sunt suauia. Ad secundā dicendū qd forsan in illa nutritione non fit superfluitatū separatio. Venit enim nutrimentum vltimū ita digestum vt nō resistat forme nisi per gradū perfectionis: 7 non per partem separabilem: vel aliter qd illa superfluitas est pauca. Ad tertiam dicendū qd spiritus cordis non indiget tanta puritate quanta spiritus cerebri. Secunda cōclusio est qd spiritus animalis recipit hāc digestionē in rheti mirabili. Et vt generalius loquamur perfectio postrema qua spiritus meretur esse animalis acquirit in hoc rheti. Hoc pbatur pmo de intentione Auiē. libro primo sen pñā caplo de anathomia arteriarum subethicā. Et Sal. 9. de vtilitate particularū cap. 4. de rhetiformi plicatura. 7 in libro de virtutibz nostrorū corpus dispe santibus dicit. Decens fuit eum spiritū animalē trāsmutatione certissima potiri quocirca velut laberintum telam quandam variā condidit natura prope cerebri rhetiformi plicationē. Idē Halyabas. 3. theozice. 11. cap. Probat ratione: ibi digerit spiritus animalis digestionē perfectā: vbi ad minima diuidit 7 imozatur: sed hoc est in rheti mirabili: g rē. maior quantū ad vñ partē est nota per Auiē. ibi. Decoctio vō quantū ad aliam est nota per Sal. 9. cap. de rhetiformi plicatura vbi dicit. Vbi certitudinaliter elaborare materiā vult natura: diuturnā ei puerfationē i organo digestionis preparat. minor est nota: qd nō inueni in cerebro alius locus in quo possit spiritus ita ad minima diuidi ppter multam subtilitatē ramoz rhetis: 7 illoz multiplicatē: nec ē in quo pos sit tāti imozari ppter multiplicē inolutionē 7 spiritumulationē. Unde Sal. in libro de virtutibz dispensantibus corpus nomina uit illud rheti laberintū: 7 hoc est qd Halya. 3. theozice. 11. cap. dicit. Fecit hāc enim intriplicationē natura rheti simile: ne forte citius possit ea egredi spiritus: sed rheti circidet 7 imozet in ea cōpleta tur eiusq decoctio. Considerandū autē qd Sal. nō fuit contentus dicere: qd in rheti mirabili fiat hec digestio: imo pbat qd spiritus animalis indiget isto rheti pro sui digestionē. Nā sperma indiget circa genitalia circūtegi variciformi plicatura suarū venarū: vt acquirat formam: ergo spiritus multo magis eget rhetiformi plicatura: ita arguit. 9. de vtilitate particularū pñal. cap.

Dub. 14. Sed circa predicta dubitatur eūz duplex fit rheti mirabile. vñ inter durā matrem 7 os basilare de quo Auiē. dicit supra pmo cap. aliud autē qd spargitur per substantias cerebri. de quo Haly. in. 2. thegū. 38. cōmen. Lūis rami terminant ad vtrūculos impellentes in eo spiritum: in quo istozum rhetiū fiat hec digestio. Et videt qd in rheti sparso in substantia cerebri: qd Auiē. ponēs vtilitatem seraturarum cerebri ponit: vt spiritus digeratur: ille autem serature non sunt aliud qd diuisiones: ad quas ptingunt arterie. Item vbi spiritus diuiditur ad minima ibi perfecte digeritur: sed hoc est in illis arterijs cerebri. In cōtrariū arguitur. Nā auctores cōmuniter pcordant: qd in rheti mirabili qd est sub cerebro prope os basilare. f. iter durā matrē 7 os. Cū hac questione est difficultas: possumus tamē dicere primo qd vna perfectio numero dat in rheti vtroq: sicut vna perfectio datur in venis omnibus stantibus in epate quāuis in gibbo epatis augeatur perfectio: sic etiam perfectio substantialis datur in rheti primo: deinde augeatur in rheti secūdo qd est in cerebro. Et quia augmētum nō pōt fieri in gradu substantialis forme si substantia non recipit magis 7 minus: ideo dicemus qd illud augmētū est in accidentibus. Si autem fm alios speculantes spiritus animalis cū fit ex vitali nō recipit aliam formam substantialem: tunc dicemus qd ali quā partē perfectionis accidentalis acquirit in rheti primo: ali quā in secundo: ex quibus integratur perfectio vna accidentalis: qua ille spiritus est complete spiritus animalis. Secūdo modo possumus dicere: qd perfectio quā recipit spūs in rheti mirabili pmo qd est sub cerebro est pfectio accidentalis 7 pparatiua: sicut est pfectio que fit in venis mēbraicis pparatiua ad substantialem formā dandā in epate. Sed pfectio quā recipit in scdo rheti: qd est in suba cerebri est pfectio subalis: sicut illa quāz sanguis hz in venis: que sunt in carne epat. Itē tñ modus est apparē: 7 nō cō sonus pñissis dicit auctor. Ad tertio mō possumus dicē qd in pmo rheti fit trāsmutatio subalis. in scdo etiā fit trāsmutatio subalis specificē differēs ab illa: vnde illa at ytiē 7 ista inducitur: 7 tūc iter formā spūs vitalis 7 formā spiritū animalis in cerebro est forma media differēs specie ab vtraq. Lōsderabimus igit formā spiritū

tus datā in rheti primo mirabili forme chili oate in stōcho: et for-
mam spiritus datā in scōdo rheti. s. in substantia cerebri forme san-
guinis. Hec et si apparent noua possunt declarari. Nam spūs fm
medicos substantia liter trāsmutat in pmo rheti mirabili: vt appa-
ret ex dictis: et substantia liter trāsmutat in scōdo rheti per eandē
rōnē: qd ad minima diuidit in co. Ista igit trāsmutatio vel est ad
eandē formā numero: et hoc est impossibile: qd ad formā iam pceci-
sente eadē nō est motus siue mutatio: esset. n. p. traditio. Si igit
spiritus est pmo substantia liter trāsmutatus in pmo rheti est im-
possibile qd in scōdo iterū substantia liter trāsmutetur trāsmutatione
eadē fm numerū ad eandē formā fm numerū. et per eandē rōnē
nō pōt trāsmutari ad eandē formā fm spēm: qd qd est idē alteri
fm spēm nō pōt cōparari ei vt mā substantia liter trāsmutabilis vt
homo homini: et igit ignis igni. Relinquit igit qd si spūs pmo substan-
tia liter trāsmutat in pmo rheti: deinde in scōdo: qd iste sunt forme
substantia les specificē differentes et vna ad alias pparat vt forma
chili ad formā sanguinis. et hoc fuit pueniēs: qd nā formā perfectā
per plures gradus puios inducit vt apparet de forma que est aia
aialis: qd igit forma aialis spiritus erat valde perfecta: ideo nō so-
lum pparauit ad eam formā vitalis spiritus que est preparans
ad naturā: sed etiam forma spiritus inordinata nobis que dat in
primo rheti mirabili. Sed tu. d. ego dicam qd iste spūs simul in
rheti pmo et scōdo trāsmutat ad vna formā substantia le numero:
sicut viuis ignis numero pōt incendi in vno baculo continuo: cui
pars sit in via et pars in domo. Dm ad hoc qd ista trāsmutatio
pmo fm spēm sit in pmo rheti in quo retinet et ad minima diuidit.
Deinde illemet ipūs transit per duas vias formatas ex collectio-
ne illius rhetis: et transit ad cerebri iterū ramificatis illis venis et
ad minima diuidit et ibi substantia liter trāsmutat. Prima ergo di-
gestio est facta in primo rheti ex quodā calore vōdum terminato
ad cerebri: sed quasi cōmuni cōdi et cerebri: et hec est digestio ad
vna formā substantia le alia a forma spūs vitalis: deinde in alio rhe-
ti virtute pparat cerebri dat vna alia forma. Ista dicunt ad exci-
tandū mētē itelligentiū. Tertia pclusio est: qd in vetriculo ce-
rebri spūs recipit aliquā digestionē: si nō substantia le tñ aliq
cidentalē. i. aliquā pfectionē: et hoc maxime fm medicos. Nā fm
medicos ois spūs qui ad aliq organū per aliquā virtutē dēter-
minat recipit ibi aliq pfectionē siue cōplexionē: sicut spiritus cere-
bri in crystallina. Et igit spiritus stans in substantia cerebri et cadēs
in vetriculis determinet ad determinatū organū et virtutē: vt in
vetriculo pmo ad phantasiā et sensum cōm: in scōdo cogitatiuā:
igit ibi in eo aliqua pfectio acquiratur. Ex quo apparet quis est
ordo puentis spūs: qd pmo in anteriori vetriculo recipit: deinde
de in scōdo. Et huius cā est qd talis est ordo virtutū istarū agentius
spēm. prior enī tēpore est sensus cōmūnis et imaginatiua qd cogi-
tatiua et memoratiua. Et forsan alia cā est: qd ista cerebri anterior
est pluris quāritatis apertior ad digonē faciendā: et virtutes cogi-
tatiua estimatiua reminiſciuiua sunt pfectiones: et iō egerūt spiri-
tu vltimē pfecto. Spūs igit pmo in primo ventre: deinde scōdo in
scōdo: tertio in tertio perficit. Et hoc intelligit Auer. pmo cantice
ss. cōmē. Et gbus pna cessant: qd oēs verum dicūt. Scias tñ qd
fermo. A. hic cū dicit: vadit ad vacuitatē eius pma et nō itelligit
ad vacuitatē. i. solū vetriculū: sed et cōmissuras in suba cerebri
iuxta vetriculos. Ratio enī. A. nūq pcluderet nisi sic exponeret.
Hic tñ esset difficultas magna quā taceo. Deinde cum dicit.

Et iter hūc vētrē et ventrē posteriorē et sub eis ē lo-
cus qui est partitio duarū venarū magnarū ad cere-
bri ascendentiū: quarū rememoraturū sumus in ramis
ipsarū ex gbus tēpī scōdina sub cerebri: et illi qdem
rami iniit sunt coſpozi de genere glādularū implenti:
qd est inter eos et sustinet eos: sicut est dīspō in reliq
partib⁹ venosis. vacuitatis. n. que inter eas cadit eadē
ppietas est: vt etiā ipleas carne glādofa: et iste qdem
glādule figure ramoz pdictoz figurant: fm formam
partitionis narrate. Quēadmodū enīz ramī: aut par-
titio rememorata a stricto incipiūt: et in amplum finitū
tur faciētes dilatationē. Similiter caput hui⁹ glādu-
le factū est pincalis forme cuius caput est sequēs ini-
tiū partitionis desuper: et incedit euz eo tendens ver-
sus finē eius vsq ad cōplementū suspēnsionis ramoz:
et est illi contextus fm similitudinē texture secundi-
ne: et requiescit in ipso et pars cerebri comprehendens

tis super hūc ventrem medium est cōmunitas.

Spūs notificauit p anathomā cerebri qd ad sui pres pncipa-
les. hic anathomā ponit ptiū ānerariū: et sunt ātuoz. s. glādule ve-
ne circa illā appositē vmes noiati: et loca expulſionis supfluitatū.
Prio g venas et glādule notificat. Scōdo appositiones vel partes
qda que dnt vmes. Tercio vias expulſionis. et ibi (Et ipi⁹ pres.)
3⁹ ibi (Expulſio pteera.) Tñ p⁹ pte dicit qd iter vētrē medii et
anteriorē est locus qd est ptiū duarū venarū magnarū ascendentiū
ad cerebri qd rememoratio patuit in p. i. et vocat torcular. Se-
cundo dicit qd ex istis venis tēpī scōdina sub cerebri. i. pia mē.
Quid post dicat p in ista. Considerādū qd sicut arterie ascendētes
pstituit rheti mirabile: ita vene pstituit rheti qd dī scōdina. s.
ad nutriendū cerebri tñ diuerſimodē: qd sole arterie pstituit rheti
mirabile: ex quo statim a pte inferiori fit igressus ad cerebri: et
iste vene diuidunt sup illā glādule et ascendūt sup: et reuertunt
inferius. Et cām assignat. A. p. caplo de anathomia arteriarū su-
beticariū: et Bal. mirat de hoc nono de vtilitate particularū. s. ca.
Dubitatur quare nō fecit mētionem de rheti mirabili. Dm qd
perfecte dixerat pmo libro. Pars cerebri et c. et locus medius in
quo partitur ad quem veniunt iste vene

Et ipsius partes que sunt desup sunt vermicularis
forme cōmissure ex cōmissuris positis in longitudine
sui ligate adiuncte: vt possint extēdi et ptrahi: sicut ver-
mis reuolutus: et superius eius iterius coopertū est pā-
niculo: qui cooperit cerebri vsq ad posteriorē: et est
cōpositū cū duob⁹ additamentis cerebri rotundis cōpre-
bensis longitudine sicut due core vicine ad cōtactū et
elongate ad separandū ligamētis que noiānt chozde:
vt ab eis non remoneat. vt cū vermīs extendit et eius
latitudo pstrigat: cōpimat hec duo additamenta vsq
ad punctionē et oppileat meatus: et cū pbi⁹ ad expimē-
dū et augmētā latitudo: elōget ad separandū et aperiat
meatus. Qd aut de eo sequitur posterius cerebri est mi-
nus: et puenit ad aliquatūla vacuitatē vel pcauitatē: et
sistit in posteriori cerebri: sic ex eo intrās in itroitu: et
ei⁹ qdē anterior est latius ipsius posteriorē fm formā
quā cerebri tolerat. Duo vō pdicta additamenta no-
minant vualia et in ipsis qdē nunq cōmissure sunt: s.
sunt lenia: vt ipsoz pstrictio et cooperimētū sint fortio-
ra: et vt ipsoz obediētia ad motionē ppter motū alte-
rius rei sit magis similis obediētie rei ipsius vniū.

Hic notificat qda cerebri partes āneras que vidētur vermes:
et dicit. Et ipi⁹. s. cerebri pres. s. appositē que sunt desup. i. in ven-
triculo anteriori: qd vetriculus pōt vocari desup: qd est pōr et al-
tior. Sed tu dices qd statim post venas determinauit de hu-
iusmodi vermib⁹. Dm qd satis similes venis rubcis ex sanguine.
Considerādū. antiq periti in anathomia noiauerūt istas parti-
culas vermes: qd multā habet similitudinē cū vermib⁹. vt Bal. s.
de vtilitate picularū. cap. i. 4. de vermiformi epyphyli. i. termina-
tione. Considerādū qd istos vermes. A. notificat ex. i. p. prio ex
sui loco gñal: qd in anteriori vētrē. Scōdo ex sui similitudine in
figura: qd forme vermicularis. s. vermīs subterranei. Tercio ex
sui compositione: qd habent cōmissurationes: vt possint diuerſos
habere mot⁹ vt Bal. s. de vtilitate particularū. Quarto ex mō
cōpositionis: qd cōmissuratio est in longitudine. Quinto sui pan-
niculo: qd cooperitur pia matre vt inuuit Auer. Sexto ex sui
speciali situ: qd sunt superadditiones similes coris pinctis et iste
sunt solū siue fundus vetriculi anterioris. Septimo et per mo-
dū in quo sunt: qd isti vermes ligant sup illis additionib⁹ ligamē-
tis qd noiānt chozde siue tenātos: vt Aui. hic et Bal. s. de vtilitate
pticularū. cap. i. 4. de iuuamētis mēbroz. s. cap. in fine. Octa-
uo notificat istos vermes per eoz operationē: qd aperiunt meatū
qui est principium vetriculi medii: et hoc quādo cōrugantur: et
in latum augentur: et claudunt quādo extendunt: qd illa duo addi-
tamenta sicut core: et hoc exprimunt vsq ad locum cōiunctionis
eoz: qui est locus principii vetriculi medii: et sic oppilant illum
meatū. Et hoc est qd dicit. vsq ad punctionē et oppileat meat⁹.
Nono notificat eos per partū anterioris et posterioris diuerſi-
tate: qd pars que respicit partē cerebri posteriorē est minor. pars
anterior: est maior: et pars posterior: bz aliquā pcauitatē: sed ante-

Gentilis

rior nō. etiā pars posterior: quasi intrat in meatū vētriculi: q̄ multum appropinquat: 7 pars posterior est strictior: 7 anterior est la-
tior: q̄ hoc est p̄forme ipsi figure substantie cerebri. Et b̄ q̄ dicit
fm̄ formā quā cerebriū tolerat. / Decimo notificat nomine 7 dicit
vocant vialia: q̄ sūt sicut due vīe in colore 7 lenitate: 7 forsan in-
telligit de additamentis. s. in principio versus ante vbi isti vermes
sunt grossi. / Undecimo notificat ex mō sue compositionis: q̄ nō
h̄z cōmissuras. / Sed tu dices p̄trariū sup̄ dicit cū dicit cōmis-
suratio ex cōmissuris. / Idē Hal. 9. de iuuāmetis. 6. cap. vnde dicit.
Vermis nō sūt cōpositi ex multis partibus nisi vt reciperet mul-
tas inolutiones: 7 vt possit moueri multis motib⁹ diuerse q̄tita-
tē. / Dm̄ pmo q̄ sermo Aui. forsan refert ad duas coras cerebri
super quas locant. / Vel dōm q̄ per cōmissuras intelligit asperi-
tates sup̄ficiales. Nā isti vermes s̄ in substantia habeant cōmissu-
ras: q̄ diuersas partes: tamē in superficie sunt lenes obediētes
motui: 7 est sermo p̄formis sē Aui. 12. de aialib⁹ cap. 7. vbi dicit.
Et ille que vne. i. vermes nō habēt in se asperitatem: sed potius
planitie: vt melius possint p̄ficari. / Vel dōm q̄ in actu 7 in ap-
parenti sunt nō habētes cōmissuras siue diuersitates: vt quasi ei⁹
mot⁹ sit vnus rei: 7 hoc q̄ in clus p̄trinsunt 7 cōoperiunt forā-
men: vel melius cooperiunt ab eoz p̄niculo. Etā q̄ motor ver-
mis melius mouet eū quādo est vnus: sed in potētia 7 occulte ha-
bent cōmissuras p̄pter diuersos motus quibus indigent. / Vel
dicendū q̄ habent cōmissuras nō fm̄ latitudinē: sed fm̄ longitudi-
nem: ex quibus contradictio cessat.

C Expulsio preterea superfluitatum cerebri duos h̄z
meatus: quorum vnus est in ventre anteriore 7 apud
terminū cōmūnem qui est inter ipsum 7 illum qui est
post eum: 7 alter est in ventre medio.

C hic notificat vias expulsiōis. Et p̄mittit eas. Scdo declarat
eoz p̄cessus. ibi (Et isti duo.) / P̄ma in quatuor. p̄mo notifi-
cat meatū expulsiōis superfluitatū vētris anterioris. Scdo me-
dy. ibi (Et al.) Tercio postremū. ibi (Posterior.) Quarto nuche.
ibi (Nuche quoz.) / C̄ in p̄ parte dicit: expulsio superfluitatū ce-
rebri h̄z duos meatus 7 intelligo de sup̄fluitatib⁹ grossis: q̄ sub-
tiles expellunt per cōmissuras. vnus est in ventre anteriori: 7 apud
terminū cōmūnem qui est inter ipm̄ 7 illū qui est post eū. / Consideran-
dus pmo q̄ fm̄ Hal. 9. de vtilitate particularū. 7 baly. 3. theorice
11. cap. superfluitates cerebri quedā sunt vaporose: 7 iste expellū-
tur per cōmissuras ossis. quedā grosse: 7 iste vadūt p̄ foramina na-
riū 7 colatorij: 7 de his est sermo hic. / Considerandū scdo q̄ p̄ma
lta pōt dupliciter exponi. p̄mo q̄ ipse velit notificare viam ex-
pulsiois que est per nares: 7 tunc dicemus q̄ ista via est in ven-
tre anteriori apud terminū qui est inter ipm̄ ventrē 7 illū. s. termi-
num qui est post ipm̄. Iste autē locus est inter cerebrum 7 frontis
ossa. Alio mō pōt exponi q̄ velit notificare viam expulsiōis vna
que terminat ad colatorij 7 palatiū: ista via est finis ventriculi
anterioris 7 in principio medij vētriculi qui est post ipm̄: 7 hoc est
q̄ dicit. vnus meatus est in ventre anteriore 7 apud terminū cō-
mūnem qui est inter ipm̄ 7 illū. s. ventriculi: qui est post ipm̄: 7 iste
est ventriculus medius. Vel preter ipsum. i. post. Et ista expulsiō
est p̄sona menti. B. 9. de vtilitate particularū. 3. cap. Nō fecit autē
hic mētionē de via nariū: q̄ illud pendet ex sciētia de anathomia
nāsi infra. / Et alter. hic notificat meatū expulsiōis superfluita-
tum ventriculi medij: 7 dicit q̄ alter. s. meatus est in ventre me-
dio. s. in loco cōmūni cum ventre postremo vt dicit statim 22.

C Posterior vō venter meatum singulare non habet:
7 illud est ideo: quoniā in postremo positus est: 7 etiā
est parua cōparatione sui ad anteriore non tolerans
foramina 7 inuersionē. medius vō meatū habet cō-
mūnem inter ipsum 7 se: 7 hoc proprie. Nuche quoz
duo facti sunt exitus: per quos quedam eius superflui-
tates resoluuntur 7 expelluntur.

C Considerandū q̄. A. pmo ponit tres causas quare posterior ven-
triculus nō habuit appropriatū meatū p̄ se siue singulare. / P̄ma
cā est: q̄ positus est in postremo. Et ex hoc bz duo. p̄mo q̄ super-
fluitates sunt per priores ventriculos 7 meatus eoz mūdicatē.
Scdo q̄ nō pōt facilliter sup̄fluitates reuerti ad locum colatorij.
/ Scda cā est: q̄ est parua: 7 ideo nō tolerat foramina 7 inuer-
sionē. i. ouerticuli: q̄ meatus diuersi ad partes ad quas redunt
superflua. / Tertia cā est: q̄ sufficit meatus cōis in se 7 vētriculi
medij: vt dicit exterior simul cū interiori. Et ista est cā p̄pria iter
eoz tres cās. Nā nō sufficit dicē: est postremus 7 est parua: s̄ nō
bz meatū expulsiū superfluitatū. hoc nō sufficit: nec est p̄pria cā

Super tertio

sed sua sua. Sed dicere q̄ h̄z meatū cōmū cū vētriculo medio per
quē poterit expellere sua superflua est bec sufficientior cā 7 pro-
pria. Et hoc est q̄ dicit. 7 hoc p̄prie. ista est p̄pria cā q̄re nō ha-
buit meatū. s. sufficit sibi meatus cōis. / Nuche quoz. Notificat
aliū. hic declarat vias superfluitatum a nucha: 7 dicit q̄ due sunt
vie. Vna est per quā expellunt superfluitates insensibiliter. Alia
est per quā expelluntur sensibiliter. / Considerandū q̄ dicit resolu-
untur: q̄ forsan est insensibilis expulsiō: 7 forsan sunt duo fora-
mina in ossibus spondilium.

C Et isti duo meatus cum incipiunt ex duobus vētri-
bus: 7 penetrant etiam in ipsum cerebrū: 7 trāsfueran-
tur versus obuiationē apud transitū vnū p̄fundū:
cuius principij est velamen subtile: 7 eius postremus
est eius inferius: 7 est apud velamen durū: 7 est strictū
sicut caput rose: incipiens ab amplo rotundo vsq̄ ad
strictum. pueniens: quap̄pter nominat caput rose: 7
nominat etiam infusoriū. Cū ergo penetrat in p̄nicu-
lum durum obuiat illic meatū in glādula quasi sphe-
ra compressa a duobus laterib⁹ oppositis superius 7
inferius: 7 sunt inter p̄niculum durum 7 meatum pa-
lati: deinde reperitur illic transitus qui est in p̄cauita-
tibus colatorij in sup̄remo palati.

C hic notificat p̄cessus duoz meatū cerebri p̄dictoz vsquequo
pueniat ad foramen palati. Et vult q̄ isti duo meatus. s. dicti in ce-
rebro quoz vnus est iter p̄mū 7 scdm̄ vētriculi: 7 alter inter scd⁹
7 tertij. Et hoc est q̄ dicit. Cum incipiūt ex duob⁹ ventrib⁹. s. an-
teriori 7 medio: q̄ istis plus appropinquat eos. Penetrat 22. i. ve-
niūt ad foramen p̄ie matris: 7 postea dure matris: ita q̄ ibi est ori-
ficiū strictū. s. versus p̄iam matrē 7 superius latit: 7 occurrūt duo
meat⁹ in illo orificio p̄nicali: 7 ideo est sicut emborū vt baly. 3.
theorice. 11. cap. 7 Hal. 9. de vtilitate particularū. 3. cap. Et hoc est
q̄ dicit. vbi dicit caput rose: 7 etiā est caput rose sicut em-
borū vt in figura hac extra posita p̄: postea penetrās panniculū
duram matrē obuiat glandule cōp̄resse: ista glandula replet illa
loca: 7 est apta receptioni superfluitatum: 7 sunt iste glandule in-
ter p̄niculum 22. 7 tunc est transitus per os colatorij in sup̄remo
palati. Ista tamē difficulter apprehēditur fine anathomia visa.
Remanserunt ex capitulo due dubitationes.

C Prima vtrū spiritus aialis p̄tensus in cōmissurationib⁹ cerebri
stet inter partē 7 partē cerebri an in arterijs. Et q̄ ista. q̄ indiget
multo sermone in mirabili ramificatione arteriarū 7 venarū in
cerebro: q̄ valde differt ab alijs partib⁹ vt Hal. 9. de vtilitate par-
ticularū. 5. cap. id breuiter p̄trāscūt: q̄ credo videlicet q̄ spūs
aialis sp̄ratus per substantiā cerebri qui est ab. A. dicit esse in cōmis-
suris est p̄tensus in ramis arteriarū parauissimis sp̄ratis per illas
cōmissuras. Et hoc pōt declarari. Nam nō videt aliū in cerebro
spūs aialis p̄tensus: nisi ille qui in vētriculos p̄pellit. Sed ille p̄-
pellit a ramis arteriarū: vt sumit p̄mo cā. fen. p̄. ca. de anato-
mia arteriarū subethicariū. Et Hal. 9. de vtilitate particularū. ca.
4. Vt hoc sentire cū dicit. Lotū cerebrū ab his arterijs plectitur
multo fori⁹ multiformiter scissis: 7 multe scissionū ad vētriculos
ei⁹ defluit. Et post multa vba dicit. In his arterijs. s. ascendētib⁹
per cerebrū multo tēpore manēs elaborat. qui autē elaboratus est
mor scidit in vētriculis cerebri. Hoc pōt adaptari menti Aui. in
cap. de v̄giue. vbi dicit. Spūs aialis nō digerit vel rectificat nisi
in illis venis. i. arterijs cerebri. Deinde requiescit in suba cerebri. i.
id vētriculis: 7 hoc apparet: q̄ subdit postea. dispgit in neruos: s̄
p̄us in vētriculis q̄ sp̄gat in neruos. Apparet et̄ ex alio: q̄ ipse di-
cit nō digerit nisi in illis venis. cū enim supra dixit: q̄ spūs digerit
in cōmissuris: s̄ op̄s q̄ in illis cōmissuris sunt arterie: aliqui male
dixisset hic nō digerit nisi in venis. Siquis autē p̄trariū huius q̄
dixerit est phantasiari voluerit non prohibebo.

C Dubitat scdo an spiritus animalis sit subtilior vitali. Cū dicitur q̄
non: q̄ spiritus tendens ad infrigidationem videt rendere ad in-
grossationē cum frigidus ingrosset 7 inspisset: sed spiritus vitalis
cum sit animalis infrigidat: q̄ sicut sanguis infrigidat vt fiat lac:
ita 7 de hoc spiritu videt: cū simili modo fiat. vnde baly. theo-
rice. 4. 19. cap. hoc modo fit generatio spiritus animalis in cere-
bro a spiritu vitali: quēadmodū manille preparatue sunt sangui-
nis decoctione vt fieret lac. / Amplius spiritus humidior videt
grossior: q̄ siccitas est causa subtilitatis spirituum: vt infra fen. 3.
tracta. 4. primo capitulo: sed animalis est humidior: cū sit cere-
brum de genere humidiorum. / Amplius digestio p̄cedit ingros-

Dub^m 15^m

Dub^m 16^m

lando vt. 4. methedozum. tex. cōmen. 13. 2. in cōmen. 2. prono-
sticoruz. 3. cōmen. sed spiritus animalis fit per digestionem. ¶ In
contrariū est Aharanius p̄ sue medicine capitulo de cerebro. ¶ Di-
cendū q̄ spiritus aialis subtilior est q̄ vitalis. vt Aharanius dicit:
q̄d etiā sentit Lofaben in libro de differētia spiritus 2 aie: qui lo-
quens de huius spiritus gnōne dicit. Efficit subtilior. Idem vult
Halya. 3. thco. 11. cap. versus fi. vbi dicit. Meliorat eius subtilitas
¶ Amplius ille spiritus est subtilior: qui recedit a terrea opacita-
te 2 est diaphanus 2 lucidus: sed spiritus aialis est hmo: cuius
operationes requirāt hoc vt notū est. Itē declarat ex nā loci in
quo generat. f. r̄hetis mirabilis subtilissimū: in quo opz spiritū vi-
talē subtiliari valde. ¶ Ad 2a dñm q̄ frigidū absolute inspissat
2 ingrossat: sed frigidū terminatū. i. remisse calidū agit fm̄ crigen-
tiā agētis. ¶ Ad 2m dñm: vt ibi est dictū. Uel dñm q̄ sicci terrei
inducit grossitiē: sed humidū aerē inducit subtilitatem: 2 tale est
humidū spiritus aialis. ¶ Ad rōnē dñm q̄ illa p̄positio est decla-
randa sicut declaratuz est p̄mo lib. a. me cap. 3. de virtutibus. Uel
nō est vera simpliciter. Uel nō est vera vniuersaliter fm̄ Lōcilia-
tozē differētia quāq̄ gestima. ¶ Postet tertio queri quis vtricu-
lus cerebri fit nobilior: de qua apparet aliquid dictū super sen. 11.
p̄mo cap. Si aut inter quosdā auctores aliq̄ discordia appareat:
nō est multū de eis appetiendū: q̄ nō sunt famosi 2c.

CSermo vniuersalis de egritudinib⁹ capitiz 2 facien-
tibus egritudines in ipso. Cap. 3m.

Doctet te scire: q̄ egritudines numerate oēs
accident capiti. Veritas tamen nostra intentio
hic cum dicimus caput est cerebrum 2 ipsius
velamina: ad capillozū vō egritudines hic
non declinamus in hac hora.

Superius Auiē. per anathomā notificauit cerebrum 2 capitis
utilitatē 2 partes. Hic requirit de dispositionib⁹ capitis. Et p̄mo
in generali. Scđo in spālī. Scđa in principio secūdi trac. ibi (Soda.)
¶ Prima in tres. p̄mo determinat de dispoñe capitis quātū ad
diuersitates earū. Scđo de signis dispositionum. ibi (p̄ncipia.)
Tertio de cura 2 totū hoc sermone gñali. ibi (Cū māz euacuare.)
¶ Ad euidētiā p̄mi p̄sidera q̄ Aui. enumerās dispositiones ca-
pitis enumerat dispositiones egras 2 nō sanas: q̄ cū egritudo sit
notior sanitatē quodāmodo maxime in suis speciebus: vt Auer. 3. col-
liget. ideo enumerat eius species 2 genera. Et ex hoc dedit intel-
ligere species siue modos sanitatis illis oppositos. estumant enīz
q̄ tot sunt sanitates numero quot sunt egritudines: vt ibidē Auer.
2. 2. celi 2 mūdī. 18. cōmē. 2. 5. p̄phī. cōmē. 57. Itē ē egritudines nō
solū sunt egritudines nūc: sed p̄t esse egritudines que cōmuniter
dicunt simpliciter 2 includunt aliquā sanitatē. p̄mo p̄mittit in
gñali numerū egritudinū capiti eueniētiū: ostendēs qd per caput
intelligit. Scđo declarat subdividendo illa gñā. ibi (Dicamus q̄.)
¶ Considerandū q̄ duplex reperit ista. Una dicit. Numerate oēs:
scz in p̄mo lib. sen. 2. 2. hoc in gñe. Alia dicit. Numerate oēs. i. in
cōmuni. ¶ Considerandū q̄ 2m sermone p̄tulit p̄pter Sera. 2 p̄pter
quosdā qui incipiūt ab egritudinibus. i. dispositionib⁹ capilloz
in passionibus capitis. cum sermo p̄p̄ior sit in capitulo de cora-
tionis. 2 ideo loquitur sen. 7. quarti can.

CDicemus ergo q̄ cerebro accidunt species malitie
cōplexionis octo. i. singulares 2 cōposite facte cuz mā
aut vaporosa: aut habenti substantiam.

Hic declarat in sermone ē cōmuni illas egritudines. Et p̄ q̄ruz
ad diuisionē generū egritudinū in suas species. Scđo q̄tū ad mo-
dū puentus illarū. f. p̄ncipaliter vel per associationē. ibi (Egritudi-
nes p̄terea.) ¶ Prima in duas. p̄mo facit qd dñm est. Scđo ostē-
dit sufficiētiā numerationis egritudinū istarū cerebri. ibi (Et tu.)
¶ Prima in quatuor. p̄mo enumerat egritudines cōplexionales.
Scđo cōpositionales. ibi (Et accidunt ei.) Tertio vniat. ibi (Et ac-
cidunt.) Quarto cōpositas. f. ap̄ata. ibi (Et accidunt ei ap̄ata.) ¶ In
p̄ma parte dicit q̄ egritudo eueniēs cerebro cōplexionalis qdam
est sine mā quedā cū mā: 2 pueniēs a mala cōplexione cum mā
quedā puenit a mā vctosa quedā a mā aquosa 2 quedā vaporali.
Scđo dicit q̄ ip̄i cerebro accidunt multuz mala cōplexio humida:
q̄ in p̄ncipio creationis in quolibet cerebro sunt multe sup̄fluita-
tes humide aut acquisite a matrice aut ex p̄ncipis necessariis et
cōponentibus. 2 opz quidāq̄ de illis humiditatib⁹ in p̄cessu pur-
gare: aliter ex retēione ipsarū magnū p̄sequeret periculuz. Tercio
dicit q̄ tota ista mala cōplexio vel mā: aut est in substantia ce-
rebrī: aut in venis: aut in eius velaminib⁹ vel vtriculis. ¶ Consi-
derandū p̄mo q̄ multū diuisionē hāc mala cōplexio cerebri aut

simplex vel composita 2 sunt. s. aut sine materia: aut cuz materia.
Et cuz materia vel humoralī 2 hoc est qd dicit. habente substan-
tiam. i. corpulentā humoralē. aut vaporosam. i. que nō hz corpus-
lentia humoralē. Et notāter p̄missit: aut vaporosa ante hoc: aut
habente substantiā: q̄ generalio: materia est vaporosa q̄ humo-
ralis. potest. n. surgere vapor aliunde q̄ ab humoribus.

CEt multiplicantur in ipso egritudines humiditatis.
In omni enim cerebro in principio creationis humi-
ditates superflue existūt: aut ex eo qd acquisiuit a ma-
trice: aut postea quas mūdare necesse est. Plā si purga-
te nō sunt: magnificant ide res. Et est tota aut in cor-
pore cerebri: aut in venis ei⁹: aut in velaminib⁹ ipsius.

Considerandū secūdo q̄ in hoc dicto Auiē. vult ostendere que
egritudines plus ptingant cerebro: q̄ humide 2 pbat. Nam cere-
brum a p̄ncipio creationis: q̄ in prima etate habet multas hu-
miditates ex matrice: vel ex dispositione extra matricē: iste sūt
superflue vt mundatione egeant: 2 si nō: timef inde periculū: hoc
est qd dicit. magnificant inde res. Membrū aut qd multas habet
humiditates facilius in egritudines humiditas incidit. ¶ Consi-
derandū tertio q̄ cerebri est membrū valde humidū: vnde sup̄ oīa
mēbra corpōis p̄ponit in gradu humiditatis ab A. p̄mo can. feb. 1.
Corpus ē nostrū generat in multa humiditate vt scđo de cōple-
xionibus cap. 1. Et est in matrice retentū in humiditatibus multū
vt infra sen. 21. cap. 2. 2. iō si nō sunt vsq̄ ad tēpus resolute morif:
vt sen. 21. tracta. p̄ in fi. Tertio etiā aqua in capite qñq̄ ex hoc col-
ligif. bene q̄ dicit. A. q̄ ex eo qd acquisiuit a matrice. etiam extra
vtrū: q̄ ip̄m est humidū membrū: 2 multe humiditates ad ipsuz
eleuant que ibi p̄gelant: 2 faciūt humiditates in coriis 2 brachiis
apparetes: sicut ē fit pluuia ex vaporib⁹ sursum eleuatis: vt Aui.
scđo de partib⁹ aializ cap. 9. de cerebro. 2 h̄ est qd Aui. dicit. aut
postea. ¶ Considerandū quarto q̄ ista que dicit. (Et est tota 2c.) du-
pliciter exponit. Uno mō. 2 est tota. f. mā. Alio mō 2 est tota. f. ma-
la cōplexio vel simplex vel cōposita: vel cū mā vel absq̄ 2c.

CEt accidunt ei egritudines compositae aut in quāti-
tate: siē si sit mā minus q̄ oz. aut in figura: siē si sit ei⁹
figura mutata a cursu nālī: 2 accidat inde lesio in ope-
rationibus suis: aut cānales siue meatus ipsius 2 vasa
sint oppolata: 2 oppolatio fit aut in vētre anteriorē: aut
in vētre posteriorē: aut in vtrisq̄ ventribus simul di-
minuta aut integra: aut in venis: aut in arterijs: aut in
origīnibus neruoz: aut dislocenē ligamenta velami-
nū eius: aut cadat separatio inter velamina ipsius.

Hic subdit egritudines cōpositionis. Et p̄mo ponit egritudines
quātitatis cū dicit. si sit minus. supple vel māius. Exp̄essit autē de
minor: q̄ peior est dispositio parui capitis q̄ magni. ¶ Scđo po-
nit egritudines creature que diuidunt in egritudines figure 2 po-
nit illas. Et egritudines receptaculoz cū dicit. (2 vasa.) i. recepta-
cula sint oppolata. Et egritudines viay in cerebro cū dicit. (aut cā-
nales.) Et viay que sunt vene vel arterie 2 nerui cum dicit. (in ve-
nis 2c.) Morbos autē superficiei nō dicit: q̄ nō accidunt sibi: ita q̄
medicus ad eos distincte intēdat nisi in osse capitis: vel intellexit
per dictos morbos. ¶ Tertio ponit egritudines situs. Et p̄ situs p̄
societate: cum separat ligamentuz quo velamen associat craneo
vel cerebro vel intra se. Scđo situs pro locatione: cū pāniculus a
suo loco separat. posset tamē econtra exponi vt p̄.

Dubitat quare omisit morbum in numero. ¶ Dicendū q̄ mon-
struosum est fieri duo capita: 2 rarissime ptingens.

CEt accidunt egritudines ei cōtinuitatis propter re-
solutionem singularem in ipso: aut in arterijs: aut in ve-
nis ipsius: aut in velaminibus eius: aut in craneo

Ponit alios morbos. Considerandū q̄ in lingua eoz vī qd diuer-
sum signare egritudines ptingunt: 2 resolutio singularis. i. solo
singularis. Unde vñū ponit cām alteri: 2 de h̄ sen. 11. regre a me:
distinguit aut ei⁹ spēs fm̄ mēbra: vt fm̄ subam suā 2 arterias 2c.

CEt accidunt ei apostemata: aut in substantia ipsius
cerebri: aut in pāniculo eius subtili 2 spisso: aut in rhes-
ti: aut in pāniculo extrinseco: 2 totum hoc a mā vniuz
humorum calidi aut frigidi.

Hic enumerat egritudines cōpositas. f. apostemata. Et p̄mo fa-
cit hoc. Scđo declarat dictum. ibi (Et frigidis.) Considerandū

Gentilis

q̄ innuit diuisione apostematū. Primo ex parte subiectoꝝ: q̄ vel fit apostema in substantia cerebri: vel in panniculo subtili. i. pia- matre: aut extrinseco. s. tegēte os &c. Scđo innuit diuisione ex parte māterū que faciūt apostema vel ex calidis humorib⁹ &c.

Et ex frigidis quidē putrefactis consequuntur apo- stemata calida: & frigida: & quieti faciunt apostemata: que nominari oportet frigida.

Declarat h̄ qđ dixit calidi humoris vel frigidi: & vult qđ apostema nō solū dē calidū qđ fit ex sanguine vel cholera: sed ex quocūq; hu- more dūmō sit calidus p̄ putredinē. Si aut humor sit frigidus i. uā: ut flegma & mēla nālis: & sint fridi per putredinē putredinis. Et h̄ est qđ dicit (et quieti faciunt apostema frigida.) Et est sermo eius primo libro seu. 2. cap. de egritudinibus compositis.

Et tu qđ nō reperies aliquā egritudinē cerebri: nisi reditūm ad istas aut contingentem ex istis.

Hic ostēdit sufficientiā numerationis egritudinū cerebri. Et ar- guit sic. Non inueniūt aliqua egritudo cerebri que non reducat ad istas vel p̄tingat ex istis: qđ sufficienter facta est numeratio. antece- dens ponit consequentiā & psequens intelligit vt uora.

Dub^m 2^m

Sed 3. vermes in cerebro sunt egritudines: & non p̄st. reduci ad aliq̄ p̄dictarū. Simpli^r dolores manui sunt egritudines. / Ad p̄m^o dñm qđ vermes reducunt ad morbiū vie. s. nariū: qđ in foraminib⁹ illis respōdētib⁹ maxime sunt siue nascunt vt Alii. in cap. de soda facta p̄ solōnē p̄mutatōis. Si aut alibi nascunt est raro. Vel di- cendū qđ reducunt ad morbiū in nūo partū capitis: de quo Aulcē. nō facit mētiōē: dedit tñ intelligere. / Ad 2^m dñm qđ dolores siue sunt p̄p̄ia accidētia siue q̄q; possunt nominari egritudines redu- cunt ad egritudines ex gbus p̄tingunt: vt ad malas cōplexiones & solutas p̄mutatōes: & ideo dicit (aut p̄tingentē.) sicut etiā morbi superficiei ad aliquem p̄dictoꝝum reducuntur.

Egritudines p̄terea cerebri alie sunt p̄p̄ie ipsi⁹: aut sunt p̄p̄ cōitatē: & q̄q; magnificat res in egritudinib⁹ bus cōitatē in ipso: adco vt fiant egritudines p̄p̄ie p̄ nitiose: multoties. n. expellunt ad ipm in egritudinib⁹ pleureis: & squinatē mae p̄focates & pernecates: & se- pe puenit ipm ad apoplexiā pernitiōsam p̄pter nocu- mentū aliud in mēbro cōmunicante.

Hic enumerat egritudines cerebri quātū ad modū puentis di- uerificatas: vel enī sunt p̄p̄ie vel per cōmunitatē. Quis quadoq; res. i. periculū in egritudine cōmunitatis tāū augeat qđ sunt p̄p̄ie: qđ: h̄ cessaret cōitas: remaneret egritudo in cerebro. sunt etiā p̄nitiose sicut ex p̄tib⁹ pectoris in pleureis: & gule in squinatia: ex- pellunt ad ipm cerebri mae inducētes malitiā anhelitus. Et hoc est qđ dicit (p̄focates & occidētes &c. a sepe &c.) / Dubitat qđaz in isto ca. an cerebri possit apari. Dicit ista cap. de carabito.

De significationibus ex quibus oportet cognoscere dispositiones cerebri. Cap. 4^m.

Pincipia ex quibus peruenit ad cognitionē dispōnū cerebri sunt ex opōnib⁹ sensibilib⁹ & ex opōnib⁹ moralib⁹. i. memoriar cogitatioē: & formationē: & virtutē mētis & p̄scrutatioē.

Tam Aul. sufficienter numerauit egritudines capitis. Deinceps vult docē qđ dispōnes cognoscē. Et p̄ p̄mittit ḡia siue spēs signo- rū: que sūt p̄m^o ex qđ puenit ad cognitionē dispōnū cerebri. Se- cundo dat modū signandi ex illis. ibi. (Signatio qđē.) / 1^a p̄ma in duas. 1^a primo signa enumerat. Scđo ponit illoꝝ vtilitatē siue suffi- ciētā vel vtilitatē. ibi. (Et ex istis.) / 1^a p̄ma in duas. 1^a p̄ia ponit si- gna que sunt sumpta ex capite siue cerebro: vel ex oris. Scđo si- gna q̄ sumpta sunt ex mēbris cōicātib⁹. ibi. (Et ex dispōne.) / 1^a p̄ma in 6. sicut. 6. sunt ista signa cognitionū fm. B. in. 2. thegni. ter. cōmē. 3. 2^a ibi. (Et opōnib⁹.) 3^a ibi. (Et opōnib⁹.) 4^a ibi. (Et q̄litate.) 5^a ibi. (Et ex h̄.) 6^a ibi. (Et ex magnitudine.) / Cōsiderādū p̄ circa ru- bricā qđ h̄ signū & significatio apud Hal. differant. 3. p̄notico. 4. i. cōmē. hic tamen non: sed pro eodem sumuntur.

Dub^m 3^m

Dubitat qđ de spēs egritudinis fecit ḡiale capitulū: & ē de si- gnis: nō aut de causis: fecit in ḡiali capitulū de causis egritudinū capitis. / Dñm fm 2ª dñm qđ bene qđ h̄ fuit qđ sen. 2. p̄mi libi in ḡiali determinauit de causis morboꝝ que hic in ḡiali poterāt ap- plicari. / Sed tu dices. ibi ē in ḡiali declarauit de signis egritudi- nū. / Dñm qđ illa signa nō erant statim applicāda ad egritudines cerebri sine sermone minus ḡiali qui fit in p̄mo cap. cāe tñ pore- rant applicari: hoc apparet ei qui intelligit. / Scđo possemus

Super tertio

dicere qđ. A. in superiori caplo enumerādo spēs egritudinū capis in ḡiali enumerauit. Et cās & maxime p̄iunctas & antecedētes: cū enumerauit mās vaporosas & humiores. Et h̄ apparet ex. A. in rubrica superius capituli cū dixit (Sermo vltis de egritudinib⁹ capitis: & hoc quātū ad ḡia & spēs egritudinū) & faciētib⁹ egritu- dines in ipso: & hoc quātū ad causas. / Cōsiderandū tertio qđ diuersimode loquit. A. hic & supra in rubrica. supra enim dixit de egritudinib⁹ capitis. hic aut dicit de dispositionib⁹ cerebri. & hoc iō: qđ signa que ponit nō sunt solū ad cognoscendū spēs egritudi- nū: imo ēt similitudē cerebri: vt infra appēbit. / Circa ter. est scien- dū qđ ista signa que hic ponunt sunt p̄incipia: qđ sunt radices oīz alioꝝ signoz ifra explicatoꝝ & p̄paginatoꝝ per diuisionē hoꝝ p̄i- cipioꝝ. / Cōsiderandū 2^m qđ operationes sensibiles hic sumunt p̄o omnibus operationibus sensuum exteriorū. 5. que contra di- stinguuntur operationibus moralibus & motiuis.

Ex operationib⁹. hic dubitat Alber. quō Aul. virtutē memoria- tiuā & cogitatiuā &c. vocat morales. Videl enī incōueniēs. Nam morales virtutes sunt comparate virtuti vitali: sicut ira furor ti- mor &c. vt sumit a Joāni. in suo libello: & ab Hal. 4. theo. cap. 8. / Rñder p̄ qđ ista ira est corrupta. vult enī dicē operationibus p̄ncipalibus. Nā operationes cerebri quedā sunt ei⁹ solus vt co- gitatio memoria &c. Iste nominant p̄ncipales a Hal. in. 2. thegni. ter. cōmē. 3. & de his vult loqui. A. Quedā sunt que sunt extrinse- co organo mediātē sicut sunt opōnes. s. sensuum: de his dixit in particula p̄cedēti. Vult igit h̄c ira dicē ex opōnib⁹ p̄ncipalibus. / Scđo mō responder qđ ista ira fit diminuta: & debet sic stare. Et ex operationibus moralibus: sicut timore audacia ira & similib⁹. Et ex opationib⁹ p̄ncipalib⁹. s. memoria cogitatioē &c. / Respō- det tertio saluādō istam qđ aliqua virtus pōt dici moralis duobus modis. Vno mō qđ fiat imediata a virtute morali. s. a vitali: hoc mō memoria nō est virtus moralis. Alio mō qđ fiat a virtute que virtuti morali iperē: & hoc mō virtus memoriatiua est virt⁹ mor- alis: qđ fit ab aiali que imperat vitali. & h̄c est mens Joāni & Hal. yab. hic vir nō distinguit iter virtutes morales & passiones siue accidentia aie: & turpe est corrūpere istam. / Dico qđ aliter qđ iste virtutes intrinsece apprehēdentes dicunt morales. Nā mo- rales virtutes: h̄ sunt perfectiones intellect⁹ sunt tñ perfectiones estimatiue siue cogitatiue in quātū p̄tingit ibi per estimatiuā ser- uire intellectui in acquisitione & exercitio act⁹ virtutis: imo qđaz homines intēdūt cū hac virtute parit vtentes intellectu vt sumit ab. A. sen. 3^m. cap. de virtute aiali. Et hunc habuit virtutū moralū stantē cū parte sensitiua maxime cōsiderat medicus: qđ pōt attri- gere cū suis medicinis. s. rectificādo cōplexionē. Et qđ act⁹ estima- tiue maxime & cogitatiue versat circa res imaginatas & memoria- tas: & ex hoꝝ collatione homines dant iudicia quibus cōmūter cōuerfant. / Ideo. A. & bene has virtutes vocauit morales qđ Hal. vocat p̄ncipales. / Cōsiderandū 2^m qđ. A. tangit oēs virtutes in- trinsecas. s. sensitiuas & intellectiuas. 1^a p̄mo tangit sensitiuas in- teriores. s. memoriatiuā cū dicit (memoria) cogitatiuā vel estima- tiuā cū dicit (cognitione vel als cogitatioē) phantasiā que q̄q; vocat imaginatiuā & q̄q; formalis cū dicit (et formatione): & ex hac dat sensum cōmūne intelligere. / Scđo tangit intellectiuas cuius operatio est simpliciū apprehensio cū dicit (et virtute mētis). i. intellectus cuius operatio est cōpositio & diuisio cū dicit (et p̄scrutatioē). Quāvis enī medicus virtutē intellectiū p̄nci- paliter nō p̄sideret: tamē in quātū eius operatio pōt bonificari et maleficari dispositione sensui intāū cōsiderat de ea. Si aut vo- lumus dicere qđ oēs h̄ sermōnes referant ad vtutes sensitiuas: dicemus qđ per hoc qđ dicit (cognitione) intelligit imaginatiuā (& formationē). i. phantasiā & virtutē mētis (& p̄scrutatioē). i. esti- matione estimatiuā: quā a p̄posui duplicē. s. app̄bēsiuā intētiōnū: & iō dicit virtutē mētis: & collectiū cū dicit p̄scrutatioē.

Et ex operationibus mobilibus: & sunt operationes virtutis mouētis mēbra mediantib⁹ lacertis.

Cōsiderandū qđ virtus mouens voluntarie est duplex. s. i. sperans vt estimatiua: & de hac nō est sermo. Alia est exequēs que est in la- certis: & de hac est sermo: ideo dixit mediantibus lacertis.

Et ex qualitate superfluitatum euacuatarum ab eo in substantia sui: & colore: & gustu. s. acritate sua & sal- sedine & amaritudine & insipiditate: & ex quantitate ip- sarū in paruitate & multitudine & fluxibilitate sua & ex ipsarū retentione omnino.

Hic ponit tertiuū genus signoz qđ sumit ex superfluitatibus: vnde dixit ex qualitate. i. dispositione. / Cōsiderandū qđ ex. 5. do- cet per superfluitates significare. 1^a p̄mo ex substantia. s. si sint gros- se vel

se vel subriles &c. Secundo ex colore. Tercio ex sapore. Quarto ex quantitate. Quinto ex exitu: ut aut phibeant exire aut fluant. De odore nō dicitur: qd ad saporem reducitur: & multe supfluitates cadūt de cerebro per palatū: de quarū sapore indicat infirmitas: ideo sapoz cadit in signis superfluitatum cerebri: non autem honestus qd cadat in signis vti: imo abicitur ab ea pmo caū. fen. scda. / Lōsiderandum qd hoc signum est ex virtute & vicio naturalium virtutum quarū operationes maxime in exeuntibus apparent.

Et ex hoc qd aeres z cibi ei conueniunt: z diuersificātur ei: z nocent ipsi.

Ponit quartū genus ex inuantiis z nocentibus. Lōsiderandum qd expreffit aeres z cibos: qd plus nobis occurrunt. Lōsiderandū z diuersificānt z pro. i. nocent. vel dixit diuersificāntur quantum ad nocumētū occultū: z nocēt quātus ad sensibile nocumētum.

Et ex magnitudine capitis: z ex paruitate ei: z ex bonitate figure eius pōcte in. c. de ossibus z malitia ipsi: z ex granitate capitis z leuitate eius. Et ex dispōne tactus capitis z ex dispositione coloris eius z coloris venarum ipsius. Et ex vlceribus: z ex apostematibus: que in cute eius accidunt.

Hic ponit. 5. genus signoz qd sumit ex capitis dispositione. Et pōnit signa sumpta ex dispositione solius capitis. Secundo natorum z annexorum. ibi. (Et ex dispositione coloris oculorum.) / Lōsiderandum qd ponit. 7. signa ex dispositione solius capitis. Primū ex quantitate. Scdm ex figura. Tertium ex granitate z leuitate. Quartum ex tactu. Quintum ex colore ipsius vel venarū. Sextus ex vlceribus. Septimum ex apostematibus.

Et ex dispositione coloris oculorum z venarū ipsorum z sanitatis z egritudinis eorum: z tactus ipsorum proprie: z ex dispositione somni z vigiliarum.

Hic ponit sig^a sumpta ex dispōne natorū suē āneroz vel circūstātiū: s. 4. "iste ptes. f. oculi capilli collū z vna. i. 4. "f. 2. ibi. (Ex dispōne capilloz. 3. ibi. (Ex dispōne colli. 4. ibi. (Ex dispōne vne.)

Dub^m 3^m Dubitat hic circa pmas partem qre hic fit sermo de signis sumptis ab oculis: cū in pmo genere signoz sint posita signa sumpta a virtutibus sensibilibus. f. visu auditu &c. / Dm qd oculus pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō fm qd organū virtutis visus que pōt auferri corripui vel diminui: vt sic cadit in p genere signoz. Alio mō pōt cōsiderari oculus. put est qdā mēbrū a cerebro. p. paginatū potens diuersimode colorari ex humorib^z influētib^z potēs habere venarū variā dispōne z egritudines obthalmie aut vlcerū et similia. Aut sanitatē fm pūatōne horū: vt sic cadit in hoc genere signoz: ideo dixit. pprie vt referat ad qdlibet genus signoz. f. coloris &c. Uel dixit. pprie pp tactū cuius iudiciū est certū de frigido vel calido: vt. z. de cōpōnib^z. cap. p. Ex quo appet qd de oculo expreffit: intelligit tñ de lingua z de alijs sensitiuis. Sed qd oculi erant manifestiores z principaliora orā: vt declaratus est a me fen. tertia buius lib. ideo pro tanto plus dixit de oculis.

Dub^m 4^m Dubitat quare hic dixit de somno z vigilia. / Dm qd est sermo annexus: vel qd sua dispositio in oculis multū representat. Uel videndum qd sicut posuit signa ex dispositione organoz sensitiuorum vt oculoz: ita posuit signa ex dispositione organoz motiuoz. f. ex somno z vigilia: hī enim sint dispōnes sensus z motus: tñ multū manifestat vigilia in motu z somnus in quiete: vñ somnus quieti similis existit. Et ideo hui. infra signa sumpta ex somno z vigilia reducit ad caplin de signis sumptis ex operationibus motiuis.

Et ex dispōne capilloz in quātitate sua. f. paucitate z multitudine: z grossitie z subtilitate: z qualitate sua. f. figura ipsoz in crispitudine z planitie: z colore eoz in nigredie z albedie z castaneitate: z velocitate susceptionis canicie: z tarditate: z in pūerātia fm dispōne sanitatis: aut remotione ab ea cū scissione ipsoz: aut casu: aut depilatione z reliquis dispositionibus ipsoz.

Ponit hic signa sumpta ex dispōnib^z capilloz: z ponit. 5. spēs signoz a capillis. Primū ex quātitate. Scdm ex substantia. Tertiu ex qualitate. Quartū ex velocitate susceptionis. Quintū ex remanētia in sanitate: aut remotione p scissione casus vel decapillarōez. f. totale z reliq^{ue} vt tinea z furfurib^z: z que huic annectuntur.

Et ex dispōne colli in grossitudine z subtilitate sua: z sanitate ipsius: z multitudine casus apostematū: z scrobbularum in ipso: z paucitate ipsoz.

Hic ponit signa sumpta ex dispositione colli z pariet. / Lōsiderandum qd collum potest esse grossum vel subtile vel sanum inter alia: similiter potest esse multum. i. longum z paruum. i. breue z sanum inter illa. Et ideo hui. bis dixit z sanitate.

Et similiter ex dispositione vne z duarum amigdalarum: z dentium.

Lōsiderādū qd hoc dicitur referri ad statim dicta vt apparet de mēte hui. infra illo cap. Significatio aut oculi. z dicatur. Et similiter significamus dispōnes cerebri ex dispōne vne: similiter dico sicut ex collo p multitudine casus egritudinū in ipsis vel paucitate. / Circa omnia predicta considerandum qd signa pmissa sunt. 6. in genere quozum sufficiencia potest haberi sic. Nam hec signa vel sumuntur ab occurrentibus ab extra: z sic quātū genus. Uel ab operationibus: z tunc vel ex sensibilibus: z est primum genus. Uel ex moralibus: z est scdm genus. Uel motiuis z est tertiu genus. Uel naturalibus: z est quartum. Uel in genere sumitur ex dispositione capitis: z est sextum genus. Qd subdividitur: qd vel totius z est septimū. Uel annexoz circūstātiū z sunt in sumā quoz: vel quque z possunt dici plura fm numerum annexoz. Et aliter potest dicere: quia ista signa sumuntur vel a substantialiter inherētib^z vel ab effectibus vel a accidentibus alijs vel a casibus z pz fm qd plurā cōmēntator ponit in thegni.

Et ex dispositione virtutum z operationum in membris nervosis cōmunicantibus cerebro que sunt sicut matrix z stomachus z vesica.

Hic ponit signa sumpta ex membris cōmunicantibus. Et primo ostēdit ex quo illa signa sumuntur: z ex quibus membris. Secundo ostēdit diuersitates que cadit in inuestigatione egritudinum per signa sumpta ex cōmunicationib^z mēbroz. ibi. (Significatio aut.) / Lōsiderandū qd. A. cōmēntat membra a cerebro cōcāntia. f. nervosa vt matrix &c. Notādū tamē qd matrix non est sic nervosa vt stomachus: tamē habet similitudinem multas in substantia sua cū nervis vt infra fen. 21. cap. 1. Si tamē est vehemētius cerebro cōcāntia: vt ibi dicit. A. Secūdo. A. enumerat ex quo illa signa sumuntur: qd ex virtutibus z operationibus: qd ex illis male vel bene habētib^z significamus ex virtutibus quātus ad bonitatē dispositionis actū: ex opōnib^z quātus ad nocumēta operationū.

Significatio autē fm cōmunitatem est fm duos modos. Unus eozū est ex dispositione membri cōmunicantis cerebro in eo qd accidit z fz qd accidit cerebro. Et secūdu est ex dispositione membri: cuius cōmunicatione cerebrum infirmatur: z inquit qd membrū sit z quid sit in ipso z quomodo peruenit ad cerebrum.

Hic ponit diuersitatē que cadit in hoc. Lōsiderādū qd ista potest dupliciter exponi. Primo qd in signis per cōitātē consideramus duo. f. dispositionem membri cui fit cōcātio vt cerebri: considerando in hac cōitātē illud qd cerebro accidit inquit sibi accidit: hoc est qd dicit. vnus eozū est ex dispōne membri cōcāntis cerebro. i. hac cōcātionē. Lōsideramus dispositionē cerebri fm qd dicit &c. Alio qd consideramus est dispositio membri cōcāntis inuestigādū qd sit z que sit passio z quomodo peruenit a cerebro. i. ad cerebrū nō cumētū vt littera exterior: hī vel a cerebro. f. colligātia. Unde illud membrū cerebro cōcānt: z hec duo considera in omni compassione. f. qua patitur cerebrum: z que est dispositio mēbri cui comparatur. Alio modo potest littera exponi: ppter qd cōsiderandū qd dupliciter est passio vel cōcātio. Uno mō qd cerebrum cōcānt sua dispositionem membro: z disponit dispositionē cerebri fm qd cerebrū accidit: hoc est qd dicit ex dispositione cerebri fm qd cerebrū in eo. i. in ea dispositione que accidit cerebro fz qd accidit cerebro: qd primo accidit cerebro. Alio mō fit cōcātio a membro ad cerebrū z consideramus tunc membri dispōne vt stomachi vesice &c. hoc est qd dicit. z sensus est &c. z quomodo peruenit a cerebro. i. ad cerebrum. vel a cerebro. f. illud membrum. vnde suam dispositionem cerebro cōmunicat: z hec expositio videtur ire ad mentem. A. infra fm duo capitula que facit de hoc.

Et ex istis qdē significatiōib^z significānt dispōnes que sunt pēntes: z ille que sunt future z nōdum sunt pēntes: sicut ex lōgitudine tristitie z horribilitatis significānt melia z almutil z alcucub euenientes ex primo: z ex ira que intētionem nō hīz epilla aut melia aut mania: z ex risu absq^{ue} causa: congelatio aut amentia.

Bentilis

Chic ponit hōz signoz sufficiētis vniūilitatē vel vilitatē: et dicit q̄ significat rē. q. d. q̄ sunt signa demonstratiua et pronostica. / **E**st aduēdum q̄ fm̄ Rasm̄ tristitia est quādo q̄s cogitat cū dolore de re amissa: vt Rasm̄ dicit. 17. cōm. cap. 1. de febze effimera et tristitia. / **H**ic tñ sumit tristitia large p̄ omni accidētē anime in quo cōtingit intus reuocare calidū: vt quasi ē timor sit quedam tristitia horribilitas. i. pusillanimitas: homo enī pusillanimitas oīa horret. / **I**sta aut significat melias: et est afoi. / **H**ic. 6. paricu. 23. afoi. Si timor et pusillanimitas multū tps hnt melicūz hntē perficiūt. / **S**z diceret aliq̄s que signa sunt ista de premis. / **D**dm q̄ sunt signa sumpta a virtutibz moralibus: operatione enī estimatiue accidit timor et tristitia et pusillanimitas: ita est de illis signis inq̄atibz ibi p̄currit estimatio de p̄uipensione. / **D**iceret etiā quis quomō ista significant dispositionem p̄sentem vel futurā. / **D**dm q̄ cum ista accidentia risu intēsa homo est actu melancholicus: cum autem non sunt intēsa et continuantur pronosticantur melancholia. Almu til et alacub sunt species melacholie de quibus infra.

Dub. 5.

Dubitat. vtrū ex ira que nō bz intēsiōne. i. euidētēz cām significetur epilepsia. / **C**idē q̄ nō q̄ q̄ significat inflāmationē caloris nō significat epiliā: q̄ epiliā est potius infrigidatio. fit enī a materia frigida: vt in cōm. afoi. 45. 2. pti. / **E**pilepticōz iuuētibz. / **S**z ira significat inflāmationē cūz fit feruor caloris siue sanguinis: vt Gal. 1. de differētis feb. cap. 5. et secūdo de regi. fauita. / **I**n 2. iūm. 2. / **D**dm dupl. p̄mo q̄ loquit de epiliā cholericā: p̄t enim a cholera fieri: vt cap. de epiliā. / **U**el bdm q̄ ira accipit vno modo maliter p̄t feruore caloris circa cor: et hoc mō nō sumit hic inq̄tum ad hoc q̄ dicit q̄ significat epiliā: h̄ sic posset sumi inquantum dī q̄ significat mania. Alio mō sumit ira magis formalit. p̄ ap̄petitū vindicte ex p̄uipensione: hoc ira est duplex. / **U**na que bz intēsiōne. i. veraz cām: q̄ homo vere est p̄uipensius: et de ista nō est sermo hic. / **A**lia que nō bz intēsiōne: et de ista est sermo. / **E**st enī talis ira q̄daz appetitus offensionis ex qualibet re et quasi q̄libet res inspecta vel imaginata facit ei indignationē: et ista ira significat epiliā vel melias vel mania. / **N**ā illa ira significat vehemētē in cerebro debilitatē vt quēlibet causa ip̄uimat: ex hac enim debilitate disponit receptioni materiā flegmaticā et melicā: vt patet sit epilepticus siue apoplecticus vel melicus fieri. / **S**z tu dices ita p̄t recipere sanguine et cholera. / **D**dm q̄ verū est. / **U**el aliter q̄ cū tāta debilitate cerebri et vilitate animi: vt q̄libet res fit homini tediosa: nō p̄tingit sanguinis osium vel colore. / **I**sta enī faciūt audaciā et p̄diciā. / **E**st aduēdū ē q̄ ira debilitatō cerebri: et ē eliq̄ quando humores flegmaticos mouet p̄osmū epiliūz in hoibus p̄uictis habere epiliā: et iō ponit in causis mouētibz ea infra.

Dub. 6.

Ex risu dubitat. vtrū ex risu possimus significare egritudinē in cerebro. / **E**t vtrū cōgelationē vel amentia vel ē melias. / **A**rguit p̄mo q̄ nō significat egritudinē: q̄ illud q̄d est signū leticie nō significat egritudinē: sed risus est hmoi. / **Q**uāto est nota: quia egritudo est q̄d tristabile: imo sunt quedaz egritudines q̄bus melius esset mori q̄ cū eis ducere vitam. vt. 5. de regi. faui. / **M**inor est nota ad sensus: et ex Isaac p̄ elitoz. / **S**ecundo arguit q̄ nō significat cōgelationē vel amentia. / **I**llud q̄d significat diuiz sanguinis: nō significat cōgelationē vel amentia: sed risus est hmoi. / **M**aior est nota: q̄ cōgelatio fit a frigido et secō: vt in cōmento. 3. afoi. 2. p̄t. / **S**omnus et vigilia vtrāq̄ rē. / **A**mentia ē fit a frigido: cum sit nocumētū estimatiue: vel alterius interioris virtutis: q̄d nocumētū est ablatio vel diminutio. / **I**sta aut hnt a frigido: vt in sequēti cap. / **S**anguis autē est calidus et hu. / **M**inor est. / **A** infra caplo de permixtione sensus. etiā Dubitatur in cōm. 53. sup illo afoi. 6. p̄ticule. / **D**espicientē cū risu. / **T**ertio arguit q̄ nō significat melancholia: q̄ si omnibus melicis cōicat tristitia: igit risus non potest. / **A**licui inesse: cū risus sit gaudiū vel cū gaudio: s̄ oibus melicis cōmunicat tristitia: vt Gal. 3. de interioribz. 7. ca. et potest sumi ab. / **A** infra ca. de melia. / **I**n 2. iūm. Aluic. bic. et p̄batur rōne. / **P**rimo q̄ possit significare egritudinē. / **I**llud q̄d p̄t cōiungi hoi stanti in via mortis et p̄pe mortē p̄t egritudinē significare. / **A**llā que occidit: sed risus est hmoi. / **M**aior apparet: q̄ si hō sanus nō cōsuevit ridere: et mō p̄pe mortē ridet: videt q̄ risus sit accūs illius egritudinis: accūs aut signū est. / **M**inor est nota: nā hō p̄t mori ridēdo: vt sumit li. quodaz de stōmia antiquē trāslationē: qui imponitur Gal. vbi ponit q̄ si quedā vene stōmantur morit hō cū risu. / **I**tem tres aurei croci iterficiūt letificādo: vt. 2. cañ. cap. de croco. / **P**robatur q̄ possit ēē signū melie vel amentie: q̄ si risus p̄t ei cōiungi vt accūs: ergo p̄t esse signū: sed ita est: vnde. / **H**ic. / **D**espiciētē cū risu rē. / **A**mplius si spēs melie sunt indeterminate et quasi infinite: et earū cause in varietatibz imaginatiōnū sunt incognite: igit et risus p̄t cōiungi alicui melie vt suū accūs: et illa significare: sed ita est: ergo. / **M**aior est nota: q̄ si spēs sunt indeterminate et cause ignore. nō poteris mihi dicere quare plus iste melicis determinat

Super tertio

Te ad imaginandū se esse aīnum: vel aliū se ēē regē: q̄ iste non possit se determinare ad ridēdum: vt quasi cōtinuo rideat imaginās sic esse hndū. / **M**inor est nota. / **P**rimo q̄ spēs melacholie sūt infinite per Gal. 3. de interioribz. 7. cap. / **S**cdō q̄ cause varietatum istarū in earum imaginatiōnibz sunt occulte: p̄p̄t Serap. p̄ sue practice. ca. 22. de melia. / **I**n hac questione est p̄mo responso Alberti qui dicit q̄ risus potest significare cōgelationem: q̄ significat osium sanguinis: sanguis autē sua multitudine potest extinguere et suffocare calidū nāle et ex hoc fit cōgelatio. / **I**sta responso est multipliciter viliis. / **P**rimo q̄ non vadit ad medullā questiti. / **S**cdō q̄ male intelligit quid vult dicere cōgelatio: non enī sumit hic cōgelatio pro morte siue dispōne propinqua mortis inducta a sanguine suffocante: sed sumit pro quadā cerebri passione: que cōgelatio vocat ab auctoribz: que quid sit dices. / **A**d intellectū q̄tū opz tria videre. / **P**rimo q̄d sit risus. / **S**cdō cuius virtutis sit accēdens. / **T**ertio quō significet egritudinē. / **P**ropter p̄mū sciedū q̄ de risu datur duplex diffinitio. / **U**na breuis. risus est p̄p̄ia passio hominis. / **E**xponitur ab Isaac p̄mo elementoz. / **R**atio huius est: q̄a dispositio hec inest omni homini et soli. / **S**ubtilitas et semper in potentia risus: ergo est p̄p̄ia passio hominis: et quia p̄p̄ia passio sequitur rōnem forme: qua subiectū ab alio cōtialiter differt: opz q̄ risus sequatur hoiem ratione sue forme qua est homo: hec aut forma fm̄ veritatem est aīa intellectiua vel estimatiua fm̄ Aluic. 3. de aīa. cōmēto. 6. sequitur ergo risus hoiem ratione intellectus: vel estimatiue siue cogitatiue ordinate ad intellectum. / **I**ntellectus autē ad p̄sens p̄t habere respectū ad potētiās aīe sensitiue ap̄petitiuas: et cum ad istas determinatur intellectus sequuntur ante me passiones siue dispōnes que dicuntur erubescētia ira et etia risus: vt colligit ex. 2. de nālibz. particula p̄. vltimo cap. / **S**i autē intellectus habeat respectū ad actum pure speculatiuū: non seq̄t risus. / **R**ō est. q̄a sicut apparebit risus cōsequitur gaudiū in rebus sensibilibz: vt Aluic. de virtutibz cordis. 5. cap. / **G**audium aut nō cōsequitur actū pure speculatiuū: vt Arist. p̄blem. 3. 6. p̄blemate. / **S**cdō q̄a quādo bene intelligimus letamur: et quādo nō possumus intelligere laboram: et tristamur. / **D**dm q̄ de actu pure speculatiuo qui est de rebz non hntibus bonum nec cām finalem non est delectatio siue gaudiū. et rō est: q̄ in gaudio opz q̄ sit apprebensio delectabilis sub rōne vtilis. / **D**ico de gaudio q̄ est delectatio virtutis intrinsecari. / **E**stimatiue: vt Aluic. de virtutibz cordialibz. 4. cap. / **S**i igit vere speculabilia vt mathematica non habēt finēz in illoz appbensione nō est gaudium. / **A**d 2. iūm bdm dupl. / **P**rimo q̄ si bene intelligētes gaudeamus nō est gaudiū hoc ex natura rei mouētiis: q̄a nō est vtilis: sed ex hoc q̄ intellectus assequitur suam perfectionem: ideo delectatio sequitur. / **U**el bdm q̄ illud est: q̄a bene intelligendo estimamus nos ēē bonos: et ideo gaudeamus: sed nō potentes intelligere estimamus nos ēē defectuosos: et ideo tristamur. / **L**uz igit aīa rationalis cōparatur ad virtutes sensitiuas appetitiuas: q̄a ex tali appbensione intellectus et si apprebensio estimatiue sequit gaudiū aut tristitia vel rancor et similia: tūc sequit risus. / **S**z est appbensio gaudiosa. / **E**x quo appet q̄ homo nō prius p̄t ridere q̄ appbendat res sub rōne delectabilis et boni: et ideo infantes soli cū vident vel audiūt et nōdū incipiūt appbendere intēsiōnem nō ridēt. / **E**t autē iā incipiūt infantes aliquā intēsiōnem boni concipere cū estimatiua: tūc incipiunt ridere vt pueri parui cū aspiciunt lumē et similia: aut audiunt voces quasdā. et q̄a hoc fieri incipit in. 4. o. diebz vt experientia inuenit. / **I**deo risus incipit in hoiē circa. 4. o. dies post ortum: vt Aluic. in sen. 21. 2. cap. 7. 9. de aīalibz. ca. 5. et vlti. / **A**pparet igit q̄ risus siue ridere est p̄p̄ia passio hois: et quō est propria passio eius. / **A**lia diffinitio datur de risu. / **R**isus est motus sonorus mēbroz spiritualiūz hois cū situatione partūz faciei factus p̄pter affectuionem eius q̄d hō vult de gaudio et letitia. / **I**sta diffinitio colligit ex dictis Isaac in loco p̄allega. / **H**ec diffinitio p̄t declarari generaliter ex suo oppositū. / **S**i planctu qui est q̄daz alius motus motus p̄pter tristitia. / **S**p̄aliter declarat hec diffinitio. / **P**ropter q̄d sciedū q̄ in ea tāguntur quoz cause. / **S**i mālīs. / **S**i subiectū cui cōparat vt passio cū dicitur hois. / **C**ausa formalis q̄a est mori q̄d sonorus cū situatione partūz faciei. / **C**ausa efficiens gaudiū et letitia vel res gaudiosa. / **L**ā finalis est explicatio affectuionis istūz gaudiū et leticie. / **P**rosequendo igit declarationē cause efficiētis risus dicem q̄ causa efficiēs risus est duplex. / **U**na mediata. / **A**lia imediata. / **L**ā imediata h̄ nō exp̄licet in diffōne est motus motus factus in calore siue spiritū cordis et spiritualiū vel ipe calor motus. / **H**oc p̄bat. / **P**rimo q̄a risus siue cachinus est q̄daz motus: ergo habet motore: qualitates autē mouentes sunt calor et frigus. sed nō frigus: si gnum q̄a non accidit nobis risus cū infrigidamur: etiā q̄a frigidus imobilitat et quietat: vt Aluic. p̄ libro sen p̄ma de virtutibus: et Arist. 13. de p̄blematibus 5. p̄blemate. / **S**ecundo p̄batur. q̄a risus seq̄t gaudiū

gaudii cum sit motus explicatiuus gaudij. Gaudij aut per se calefacit a calore mouet: ergo motus risus fit a calido mouente. *¶* Causa mediata est duplex. scilicet exequens motum istum et imperans eum. Causa exequens est virtus motiua in lacertis motiua circa partem pectoris: ubi quique moueantur: et ista causa vocatur mediata respectu caloris motiui qui calor est instrumentum. Causa imperans est appetitus sequens iudicium estimatiue affecte specie gaudiosa: sic gaudij potest dici efficiens. *¶* Contra omnia predicta arguit. Primo contra id quod dicebatur de placitu. Nam si Isaac ibidem risibilitati non est oppositum. *¶* Secundo tu. d. q. talis motus fit a calore. *¶* Contra per Ari. pblematur. 35. s. problemate. qui dicit q. fit risus in frigiditate nobis. Item dimittit calor fit risus ut in eo qui ppter flobor homiaz mouetur ridendo. *¶* Tertio tu. d. q. calor cordis et spiritualis est mouens immediatum. Contra. imo calor qui est in musculo est ille qui immediat mouet musculos ut potest sumi. z. colliger. cap. 15. z. s. phis. 43. comento. *¶* Quarto tu dices q. risus fit ppter affectionem vel consecutionem eius quod homo voluit vel vult de gaudio siue de re gaudiosa. Contra. ga natura siue voluntas volens aliquid debet mouere organa quibus volutus psequatur: sed per musculos pectoris motos non psequitur re gaudiosa: ergo motus ille non fit ppter illam consecutionem. *¶* Quinto tu dices quis non videtur q. risus fiat ppter affectionem gaudij imo tristitie: ga titillatus in subscellis et gratatus in pedibus ridet: quasi tristitiae indignas: signum huius est ga fugit et retrahit ad se pedes: ergo risus non fit ppter affectionem gaudij. *¶* Amplius de rebus que nihil importunt ridemus: sicut si o si labat in via: aut sias nesciat ponere capuceus aut induere vestem. *¶* Ad primum dicendum q. sermo ille Isaac posset negari. Vel aliter ga risus non habet ppter contrarium actiuius sicut est calidum frigidum: sed h. oppositum moti qui est placitum. *¶* Ad intellectus soloniam aliarum instantiarum est considerandum q. risus est duplex. scilicet verus et fictus. Risus verus est ille qui h. omnes predictas condiciones vel causas. Est enim motus pfectus ga homo affectuatur gaudij. Risus autem fictus est qui non h. illas causas vel altera illarum. Fictus autem risus est duplex. Unus cuius fictio principaliter est ex parte anime. Alius cuius fictio est ex parte dispositionis corporis. Risus quidem ex parte anime fictus est cu in h. oie est dispositio aie qua d. tristitia. v. g. ga paruipesus vel percussus: et ipse ridet fingendo dispositionem silem ridenti et componit in anima deceptione: ergo sonat cu pectore et figurat faciem sicut ridens. Risus autem fictus ex parte dispositionis corporis est duplex. Unus ex parte dispositionis faciei solum sicut in h. oie ga habet thetani in facie siue modus spasmi in facie: vni musculi faciei situantur vt in ridet: de quo loquitur. *¶* Sen. z. ca. de thetano. vni dicit. Et quoad imaginat q. ipse rideat ppter extensione lacertorum faciei. Et loquit de eo 4. cap. sen. 6. ca. de sebardion. summa. z. cap. 28. tra. 4. z. de scorpionib. trac. 5. ca. z. in fine. Alius est risus fictus ex parte dispositionis corporis. scilicet ex parte motus sonori in pectore: et forte san cu aliqua situatione partiu faciei simile ridenti vere: iste risus vel ad que fit in illo qui morit ex flomia illarum venarum si verus est. *¶* Risus etiam factus ex croco occidit: et risus etia factus in percussionebus circa diaphragma: gdam enim in bello percussus circa illa loca referit: vt Ari. ponit. 3. de partib. aialium. cap. 17. alio cap. 10. de diaphragmate. i. diaphragmate. Nec est istud mirabile maius q. caput abscisus loquat vel fabulat vel scribit: homerus fm q. Arist. dicit. Talis etiam modi est risus factus in titillatione circa ascellas et gratatione pedu. *¶* Dicemus eni q. ex oibus dictis causis vt flomia croco percussio circa diaphragma et gratatione pedu fit gdam motus in calore circa ptes cordis qui calor motus mouet lacertos pectoris motu sonoro: qui motus vt e. risus: et tamen non est verus risus. *¶* Sed tu. d. quare ista mouet calore spualiu tali motu. *¶* Respondetur q. non est alia causa nisi q. sunt h. oie. Un. B. de motib. liquidis. cap. 9. Non video aliquid ad cognoscendum cam ppter qua si tangunt loca subscellarum mouent motu velut cu aliquid risibile. Non igit vidit. B. alia cam pp qua nisi q. ille motor est talis nature vel virtutis. Nec est mirabilior: risu ista q. illa qua dat Auer. colliger. 3. c. 4. siue penul. f. quare sanguis facit letitiam: q. est talis nature vel virtutis. Res ergo p dicitur si sint male et contrarietate. scilicet flobor homiaz occidit et crocus et percussio: non est inconueniens q. ad eas sequat motus in calore facies motu lacertorum simile motui risus naturalis vt fingat ex hoc illum risum verum et nalem: cu tamen non fit: et hoc nos videmus in erepulo. virtus enim volutiua naturaliter disposita: et motiua volens capere aliquid costringit manus: et spasmus et costringit manu. *¶* Considerandum tu q. h. risus a croco et risus a titillatione sine reducti in risus fictos ppter dispositionem corporalem in musculis pectoris puenientem a motu caloris in partib. pectoris cohumili risu nali: tamen alia poterit eis ca assignari vt dicit. *¶* Et his dictis ad scdaz instantia dico q. risus verus fit a calore mouere. *¶* Ad ar. d. q. forsan illud de m. debz referri ad

sternutationem: de qua ibi loquitur. s. q. fit a frigiditate h. et pos- sit a calore fieri. Vel aliter q. loquitur. s. de risu ficto et non vero. *¶* Ut dicendum in frigiditate. i. remissus motus tali motu potest facere risum: et ideo potest dici: risus omnis non fit a calore aucto: sed fit risus a tali modo motus in calore. *¶* Ad illud quod dicitur de mortuo pensilobothomia dicendum q. ille risus non est verus: vel eni q. h. calor minuat in corde: ille tamen risus qui est habet talem modum motus q. taliter mouet lacertos pectoris q. videtur ridere. *¶* Ad 3. dicendum q. totum calorem qui est circa cor et in musculo ego voco vnu motorem corporeum et immediatum et est motor motus respectu aie qui est motor non motus per se. Si autem tu vis distinguere hoc calidum in pre circa cor et in pre in ipso musculo non curo ad pns. *¶* Propter solone quarte instantie: est sciendum q. in apprehensione rei gaudiose insurgit duplex appetitus. Unus ad psequendum illaz. Alius ad explicandum illa executione gaudij de re precepta gaudiosa. v. g. video amicum a longe venire et delector et gaudeo: hic statim surgit duplex appetitus. Unus qui precepit esse psequendum et acceptandum: iste mouet pedes et manus ad ambulandum et amplexandum eum. Alius appetitus surgit ad manifestandum gaudij de tali amico viso: talis appetitus mouet lacertos pectoris et faciem in signum talis gaudij: et tunc homo ridet. Risus ergo est dispositio sequens tale gaudium: et videtur q. quasi quadam naturali sequela ad quod gaudiosa statim cum sunt apprehensa risus sequatur: et instanti q. illis in anima remanentibus non possumus continere risum. *¶* Propter solutionem quinte considerandum q. h. verus risus non fiat nisi ppter affectionem eius quod homo vult de gaudio: non tamen oes res sunt omnibus equaliter gaudiose: sicut nec equaliter tristes. Undemus enim quosdam hoies de paruissimo timere et contristari: imo de non timendo nec tristabili. hoc est: ga habet spiritus paucissimos et tenebrosos. Et quosdam videmus non timetes a multis terribilibus: vt bntes multos spiritus et calidos. Ita et de gaudio: homines eni habentes spiritus multos et mobiles et lucidos gaudent de re parua et ridet vt dicant sine causa ridere: cu tamen non fit sine causa: vt Aul. de virtutibus cordialib. cap. 5. Et ideo pueri multum ridet: sed homines habentes spiritus paucos et obscuros non letantur etiam de re multum gaudiosa: sic non ridet vt senex et melici. Et q. apti ad phiam habent spiritus subiles et claros et lucidos: ideo eorum facies debet esse in forma alacri. Unde Rasis z. Alman. cap. 51. loquens de homine apto ad phiam dicit. Eius intuitus ridenti vel gaudetii similis inuenit: quis hic sermo videtur contra- rius fmonii Arist. pble. 30. pble. p. q. d. mo non curamus solvere. *¶* Considerandum tu q. h. ista fit facies phim: tamen semper p. p. p. pere in risum grande: ga vt fumit in phemio phisico. *¶* Phus d. scire moderare passiones animi. s. gaudij et tristitie et aliorum: et sic est risum. Et ideo dicunt q. risus abadat in ore stultorum. *¶* Et his ergo ad instantia cu dicit non semper ridemus ppter affectionem gaudij imo tristitie vt in titillatione. *¶* Respondetur q. ille res non sunt simpliciter gaudiose: sunt tamen huius vt in bntes spiritus dispositos ad gaudium vel ad talem modum motus: et ideo non quilibet titillatur vt gratatus ridet: imo quidam non curant. Et q. bus apparet ista causa pp qua sumptio croci facit ridere vero risu h. occidit. Nam sicut ex potu multi vini et boni multiplicat multus calor: et spiritus circa cor: g spiritus est motiua et agitatiua: vnde inducit talem motum in musculis pectoris et disponit q. a parua causa rideat: ita ex croco poterit multiplicari multus spiritus motiua in spiritualibus: vnde faciet tale delirium et talem motum post qua delirium redit ad mortem: nec est inconueniens hoc. gdam enim moriuntur ex gaudio: sic quidam poterant mori pcedente gaudio facto ex intrinseca quidam deliria inducta ex motu caloris vel ex pauca re extrinseca. Et si non videtur gaudiosa: tamen ad illud disponit dispositio spūs a caloris. Et ego vidi mulierem in feb. continua post partu retentis menstruis mori cu risu multo paruo ante mortem: forozet dñi. *¶* hugolint de per- rullo. *¶* Sed tu dices fm hoc glibet vini potato: deberet esse ridi culosus: cu tamen quidam sint plorantes cum inebriant: et quidam sunt ridentes: vt Arist. 30. pble. pble. p. *¶* Dicendum q. potato: in quo ex vino fit multus spiritus mobilis et clarus est aptus ad risum. Et hoc est ppter tres dictas causas. Primo ga multus calor sparsus in spiritualibus mēbris potest inducere quadam letitiam vel delitiam: vnde sequit risus. Secundo ga disponit ad delitiam ab exterioribus reb: in quibus tamen non est vera delitia siue delectatio. Tertio ga talis calor potest causare similem motum in lacertis pectoris: tamen si vtentes vino quidam plorant: hoc est q. vinus est nigrus vel alterius male qualitatis generans spiritus malos: vel ga vinum mouet aliquos melancholicos humores. *¶* Apparet etiam ex pte dictis quomodo risus a titillatione potest reduci ad verum risum factum ex gaudij affectione. Nam ex tali tactu fit quedam delitia: que sequitur in consecutione ad talem motum siue tactum: ex qua delitia sequitur talis motus explicatiuus affectus gaudij: et ga

bb z

Bentilis

homo magis mouetur ab alio q̄ a se: cum maiori fallacia. 7 mī
mōi p̄uisione: ideo homo ex tali tactu circa a scellas 7 pedes ma
gis titillatur 7 delitatur ab alio q̄ a se: vt Arist. proble. 35. s. pble.
Rifus ergo in tali titillatione est verus rifus sequens affectionē
gaudij. C Sed tu. d. in tali titillatione 7 fricatione est tristitia. 7 Di
cendum q̄ alique delitit sunt que habent tristitias secum coniu
ctas: sicut apparet in pueris cum primo coire incipiunt: ita in ti
tillatione: 7 ideo nolunt homines titillari. Est igitur ibi rifus rōne
delectationis. C Ad vltimā instantiam dicendum q̄ illi mor? la
psus hominum habent inducere hos motus in nobis: vt potest su
mi in. 28. particula proble. in fine. 7 Dicendum tamen q̄ in lapsibus
hominum 7 in actibus huiusmodi: cum nescit homo se inducere 7c.
surgit in nobis quoddam gaudium: ga estimamus nos esse melio
res illo 7 q̄ nos nō faceremus ita: 7 ex hoc gaudium fit rifus: 7 ideo
si in lapsu homo frangeret sibi caput non rideremus: imo compa
teremur sibi: ga natura nostra compassiua est: vt Arist. proble. 7.
6. proble. Unde. 4. de interioribus. ponit Bal. 2. cap. q̄ quidā rī
debant de eo qui proiebat vasa per fenestram. Sed quando p
iecit vnum puerum: eiecit rifu puerum fractum delecterunt: et
hoc q̄ compassi sunt. 7 qui nō compatitur in istis est crudelis ho
mo. 7 Sed tu. d. nos ridemus cum ioculatorēs faciunt quosdā lu
dos vbi nos credimus nos illis esse meliores: sed peiores 7 nesci
remus illos facere. 7 Dicendum q̄ non est alia causa rifus: nisi ga
illa sunt iocosa. Ex predictis igitur apparet quid fit ri
fus: 7 erat primum querendus. C Secundo expedit declarare cur
virtutis sit accidens. 7 Videtur q̄ tactus: ga Arist. 3. de partib.
animalium. cap. 17. al. 10. dicit q̄ rifus est titillatio: 7 titillare est
circa tactum proprie titillatorum siue a scellarum. 7 Secundo vi
detur q̄ omnia sensus: q̄ rifus fit propter delitiā: sed in omni sen
su fit delitiā: vt. 4. de accidenti 2. morbo. ca. 6. 7 Dicendum igitur
q̄ rifus non est accidens vnius virtutis sed plurium virtutum et
in operationibus plurium virtutum reducitur. Nam in quantum
est ibi motus lacerorum est accidens virtutis motiue. In quā
autem est ibi appetitus consequens apprehensionem rei delecta
bilis siue gaudiose: qui appetitus cōsequens imperat laceros mo
ueri: est accidens virtutis estinative: cuius est appetere 7 impera
re. In quantum autem ibi concurrunt sensationes vel per visum
vel per auditum vel per tactum vel huiusmodi: in quibus sensatio
nibus cadere potest delitiā: rifus potest reduci ad has virtutes si
cut ad principia inchoatiua. In quantum autem ibi est mor? spiri
tus cordis reduci potest ad vitalem virtutem. 7 hic tamen effect
dubium. vtrum delitiā sensus particularis. 7 g. tactus possit face
re rifum: vel esse causa: ad quā sequatur rifus sine iudicio estima
tiue. 7 Et credo q̄ verissimus rifus 7 perfectus non sit a pura de
litiā sensus 7 tactus: ga oportet concurrere appetitum siue volun
tatem imperantem motum lacerorum peccatoris. hoc aut fit post
iudicium estimatiue. C Ad contraria dicendum. primo ad Ari. q̄
ibi dimittit notitiam rifum. Vel dicendum q̄ per titillationē in
telligit motum peccatoris. 7 Ad secundum dicendum q̄ in quantum
rifus potest sequi delitiā omnis sensus potest reduci in sui prin
cipio initiatio in actionem omnis sensus. 7 Tertio expedit ocla
rare: an rifus significare possit egritudines: 7 quas.

C Ad huius intellectum cōsidera q̄ sicut potest ex dictis colligi ri
fus est duplex. Vnus est naturalis distinctus contra in naturalem:
ga nullam causam preternaturalem vel in naturalem habet: a iste est
qui fit in homine bene disposito a causa vere gaudiose: de qua est i
matia indicat q̄ fit talis: sicut ridere de ludis de aduentu amici 7
acquisitione pecunie 7 intuitu celi: ga letitiam inducit: vt. Al. de cor
dialibus. 5. ca. Alius est rifus inaturalis: qui causas in naturales ha
bet: 7 iste est multorum graduum 7 modorum fm diuersitate mo
uentū causarum: vt rifus factus ex percussione. rifus prope mor
tem ex croco. rifus frenetici: de quo. Al. infra cap. de carabuto. 7 ri
fus nesciti: de quo. Al. in ca. de melia. 7 in cōmē. afoi. 53. a. pti. de
sapientie cū rifu. 7 Et p̄sidera q̄ aliud est dicē rifus nāle 7 ināle: 7
aliud est dicē rifus vez 7 non vez. Nam fm quēdā modū dicendi
supra rifus a croco preueniens mortem est inaturalis: 7 tamē po
test dici verus rifus. Dico ergo q̄ rifus naturalis hñs causas natu
rales 7 cōuenientes supra dictas non significat egritudinē. Rō est:
ga significat bonā spirituum dispōnem 7 bonū iudicium: 7 nō si
gnificat morbum. Dico tamē q̄ rifus inaturalis pōt significare mor
bū qd declaro de rifu vero 7 ficto. primo de rifu vero. f. cū quo ē
affectio gaudij. Nā si causa talis rifus pōt cōiūgi cause faciēti vel
potēti facere morbum: imo mortē talis rifus pōt morbū demonstra
re vel p̄noscari vel ēr morē p̄nuntiare: sed sic est: nā gaudij pōt
in aliquo esse ex spiritui dispōne 7 motu: vt in sumēte crocū 7 ba
bente melācholiaz sanguinea: 7 tamē talis dispositio spiritus 7 bu
moz stat cum morbo 7 pōt sequi morē. 7 Si tu. d. quō potest iste
rifus dici verus: cū gaudij ad qd cōsequi nō sit verū. gaudij enī

Super tertio

melācholicū 7 frenetici nō est verū. 7 Dōz duplr. primo q̄ s. vñ
viam supra isti rifus nō sunt veri sed ficti. Scdō dōm q̄ fm aliam
viā possunt dici veri: nō simplr sicut est nālis rifus: sed respectu ri
fus facti pp corporis dispōne: vt ppter thetanū. ibi enī est simplr
formatio musculoz faciei: nec talis formatio tūc sequit ad aliq
gaudij verū vel nō verū: sed fit solo thetano. Declarat scdō de ri
fu ficto vel facto a thetano: ga significat thetanū. 7 Et qbus ap
paret expositio ter. Al. f. quō rifus sine cā significat cōgelationē.
Cōgelatio enī accipitur duplr. Vno modo pro passione cerebri in
qua stat hō oculis apertis 7 non sentit nec mouet: sed remanet in
figura in qua inuenit cū passio. de qua loquit Seraph. in trac. p. 18.
ca. 2. B. in cōmē. afoi. 3. 2. parti. Somnus 7 vigilia. 7 de hac conge
latione nō est sermo hic. Alio mō sumit cōgelatio pro thetano: sic
sumit Rasis p̄ p̄tinen. 7. ca. cū dicit. thetanus. l. cōgelatio. est aliq
distensio ex cōgelatione: 7 isto mō sumit hic cōgelatio. Rifus igit
sine cā. i. rifus fictus 7 nō verus significat cōgelationē. l. thetanū:
ga est accidens in co: vt infra sen. 2. cap. de thetano. Appet etiam
quō significat amentia: ga amentia est dispō filis amentie infantu
li: vt infra. Al. Sicut igit infantes sine causa vere delectabili ridet:
ita amētes. possent tū p amentia intelligi meliam cū qua fit rifus.
Et his ad rōnes. Ad primā dōm q̄ letitia potest cōiūgi cū cā
morbi 7 morbo: non igit homo letat de morbo: sed causa aliq mor
bo coniuncta facit eū letari apparenter. C Ad scdām dōm q̄ ali
ter sumitur hic cōgelatio. de amentia vō apparuit qd dīcedū.
C Ad tertā ridebit in p̄p̄ia qōne infra caplo de melācholia.

C De qualitate significationum vniuersaliū operatio
num cerebri. Cap. 5^m.

Significatio quidez assumpta ex genere ope
rationum cum sunt sane adiuuat ad signifi
candum cerebri salutem. Et si sunt lese signi
ficant lesionem in ipso.

C Superius. Al. enumerauit genera signoz siue principia: qb? pue
nimus ad cognitionē dispōni cerebri. hic ex illis signis docet co
gnoscere dispōnes cerebri dando modū significandi per cas. 7 hoc
est qd in rubrica dicit. De qualitate. i. mō significationis hāz signi
ficationū. Et p̄ ex vnoquoq; predictoz generū docet significare su
p̄a cerebri dispōnem. Scdō vñquāq; dispōne? cerebri docet ex
illis cognoscere: 7 istud est illud ad qd vltimo puenit: distinguēdo
signa per capitula: 7 postea dispōnes per capitula. 7 hoc est qd. Al.
intēdit fm dispōnes cerebri 7 distinctionē 7c. donec pueniam? ad
vltimā dispōne. i. ad vñquāq; dispōne cerebri cognoscendam:
vel distinctionē. f. signoz. 2^m ibi. Cerebrum in sua compositione
equale. 7 prima in duas. p̄io docet significare per signa sum
pta ex capite 7 ortis ab eo. Scdō docet significare per signa sum
pta a mēbris cōiunctis: vel per signa sumpta fm modū cōiunctis.
ibi. Cū mēbra cerebro cōiuncta. 7 prima in d. p̄io docet si
gnificare per signa sumpta ab operatiōib? cerebri. Scdō per alia
signa. ibi. (Signa aut assumpta). 7 prima in d. p̄io in gñali docet
significare per signa sumpta ab opōnib? Scdō in spālī magis per
vñquodq; genus operationum. ibi. (Has enī operatiōes). 7 p̄i
ma in duas. p̄io pimitit generale modū significandi ex opōnib?
bus. Secundo declarat. ibi. (Lesiones autem). 7 patet.

C Dubitatur p̄mo: an illud dictū sit generale ad omnes cerebri ope
rationes. f. aiales 7 nāles. 7 Dōm q̄ sic qd appet. ex. Al. qui abso
lute dixit. operationum cerebri. Et enī de nālibus virtutib? verifi
catur hoc iudiciū. f. q̄ si sunt lese cerebri est lesum: 7 q̄ corruptio
operatiōnū nālium significat calorem: vt apparet sen. 13. 2. 14. B
ergo capitulum est generale ad tria alia capla statim sequentia.

C Dubitat 2^m de mō loquēdi. in signis enī sanitatis significāde di
xit (adiuuat) sed in signis egritudinis dixit (significant). 7 Dicēdū
vno modo q̄ nō refert hic aliqd modū loquēdi. omne enī mem
bri: cuius opatio perficit est sanū: vt Auic. p̄ lib. sen. 2. doc. 5. p̄mo
illo cap. Accidentia 7 significatiōes. C Uel dōm q̄ sanitas in par
tiali virtute nō denotat subiectum totū sanū: 7 ideo sanitas vñus
generis operationum non signat sanitates: sed iuuat ad signandū:
7 ideo signatio ex genere operationum. f. vno. cum sunt sane. f. in
illo genere iuuat 7c. partialis tamen egritudo denominat totum
subiectum egrum vel neutrum: 7 ideo lesio vñus generis opera
tionū significat egritudines large sumēdo 7 pro neutralitate. Ista
tamen dicta sunt discussa in scientia thegni de corporibus.

C Lesiones autem operationum quemadmodū expo
sumus sunt tres: que sunt debilitas 7 mutatio 7 p̄mu
tatio deinde destructio.

C hic declarat qd dixit 7 patet in littera. possumus tamen eā di
uidere.

Dub^m

Dub^m 2^m

Pub^{TM} 3^{TM}

Dub⁹¹² 4⁹¹²

Cūdubium mouet. primo mouet instantias. Secūdo soluit. ibi. (Di-
 cemus.) Instantia sic fit. Tu dixisti q̃ phantasia significat suū co-
 lore: & ut sic phantasia citrina significat cholera: & alba significat
 flegma. Sed contra. si phantasia alba significat flegma frigidi co-
 lori: quādo flegma est quid vere frigidum in corpore humano: tūc
 sequitur q̃ leſio operantis q̃a dicitur pmutatio sine corruptio-
 fieri a frigido. Hoc autem est falsum: q̃a in precedenti capitulo
 dixisti q̃ pmutatio & q̃ moti comparantur sunt a caliditate
 & ficitate. Et hoc est qd̃ dicit. Cum uos comparaueritis pmuta-
 tionem. i. leſionem q̃a est pmutatio sine corruptio ad calore:
 q̃a dixisti q̃ sit a calido. Sed cōsequētia est nota ex dictis: quia
 apparuit talium phantasiarum est operatio pmutata. i. corru-

Dub¹⁰¹ p¹⁰¹

Gentilis

pta. Primo ergo Aulic. ponit antecedens cum dicit: quomodo phantasia alba significat frigidum flegma: quasi diceret non quodcumque flegma: sed frigidum album. Secundo destruit consequens cum dicit: cum vos. Considerandum hic finis quod declaratum est super tertia sententia quod quilibet humor potest facere phantasia nigram per privationem irradiationis: albam autem non facit nisi albus.

Dicemus quod illud est propter complexionem: non propter accidentia materierum que accidunt virtuti sane integre cum caliditate innata.

Hic soluit et stat in hoc solutio quod corruptio operationis vel fit per malitiam complexionis membri cuius operatio corrumpitur: et ut sic permutatio siue corruptio fit a caliditate: et sic est dictum supra in precedenti capitulo. Vel talis corruptio fit propter accidentia materierum que materiam occurrunt sane virtuti: cum sanitate caliditatis innata. cum sanitate complexionis: et tunc potest fieri corruptio a frigido. Iam materia frigida vel flegmate vel melancholia: et hoc est quod dicitur. Dicemus quod illud. scilicet quod dictum est in precedenti capitulo. cum comparatur permutatio ad calorem est propter complexionem. scilicet malam existentem in membro: et non propter accidentia materierum. Evidentia ex materiis que accidunt virtuti. quasi diceret: quia cum sic est non est necessarium comparari et fieri permutationem a calore: potest enim fieri a frigore si materia illa est frigida.

Dubium 2^m Dubitatur de eo quod primo dicitur illud est propter complexionem: non propter accidentia materierum. Contra. ga. nocumentum permutacionis factum a calore non solum fit a calida complexionem. scilicet sola: imo cum materia sicut in frenetico qui habet corruptionem imaginationis: et in habere cholera in stomacho in quo cibum corrumpit. Secundo dicitur propter accidentia. et virtuti sane. Contra. ga. accis sequitur morbus: ut dicitur 2° de accidenti et morbo. cap. 1. ergo ibi est morbus: non ergo sanitas integra. Amplius si in aliquo membro sunt materie male facientes mala accidentia non potest ibi esse integra sanitas: illa enim materia alterabit. In contrarium Aulic. Ad solutionem considerandum quod nocumenta operationum quedam sunt a mala complexionem existente in membro: siue sit cum materia siue sine: et in hoc instrumenti siue membri essentia dicitur lesa. V. g. stomachus infrigidatus vel inflammatus non digerit cibum vel corrumpit. Similiter oculus propter malam complexionem cum materia vel sine male videt. Quedam autem sunt nocumenta operationum que fiunt ex indispositione obiecti vel imperfectione nihil membri essentia patiente. Vbi gra. homo sani stomachi comedit ossa cereforum et non digerit illa: tunc operatio dicitur lesa propter materiam inconuenientem stante sanitate complexionis stomachi. Ista sumuntur a Galieno de interioribus. 4. cap. 5. Similiter alius vapor albus stat in pupilla et videt esse aliquid album extra. Hic est corruptio operationis visus: non propter oculi complexionem: ga. cum sanitate complexionis stante in eo apparet illa phantasia illo vapore presente: sed est corruptio propter accidentia sequentia istam materiam albam: ga. presentat se oculi in ratione obiecti et prohibet illa recipi in parte in qua est vapor albus. Vult ergo Aulic. quod quando nos dicimus quod corruptio operationis fit a calido: et diminutio et ablatio fit a frigido debet intelligi quando hec nocumenta sunt a mala complexionem existente in membro: siue sit mala complexionem cum materia siue sine. Non autem est verum quando hec accidentia fiunt ex materiis que occurrunt in ratione obiecti et membrum ipsum est sanum integre cum sua complexionem. Et enim existere integre sano in complexionem potest actio corrumpi propter obiecti siue materierum presentiam: ut digestio stomachi sanissimi propter ossa cereforum: et visio oculi propter vaporem album flegmaticum. Considerandum autem quod A. dixit sane cum caliditate innata. et non dixit absolute sane: ga. esset dubium: an illa materia faciat morbus in numero: tamen absolute facere possit: respectu tamen operationis quam ledit forsitan non est morbus in numero: ga. occurrit in ratione obiecti: ut declaratum est in questione nostra de sanitate: et forsitan est morbus in numero partium oculi. Considerandum etiam quod per caliditatem innatam debemus intelligere caliditatem intrinsecam naturalem compositam ex innata et influenti caliditate: que dicitur innata comparatione caloris extrinseci aeris vel caloris preter naturam: et hoc modo. A. sepe notat caliditatem intrinsecam innatam: ut apparet per libro sententiarum. ca. de etatibus. et sen. 2. cap. de signis complexionum. Oculi igitur habet suam complexionem sanam abundans in spiritu visivo et omni bonitate complexionis in crystallina et in suis partibus potest habere permutationem visionis ex pituita alicuius vaporis in eo stantis. Ad 3. dicendum. Ad primum quod A. non distinguit nocumentum factum propter malam complexionem siue materia contra nocumentum factum propter malam complexionem cum materia: imo distinguit nocumentum operationis factum a mala complexionem existente in essentia membri: siue sit cum materia siue sine contra nocumentum factum in quo membrum in sui sanitate siue complexionem non est permutatum

Super tertio

salte in complexionem. Ad 2^m dicitur quod accidens a morbo pueniens sequitur morbum: sed accis factum ex obiecti iproporione: ut indigestio plumbi vel lapidis vel ossium cereforum non sequitur morbum. Ad 3^m dicitur quod possibile est quod materie ille ad quas hec nocumenta sequuntur alterent: sed omni circumscripra alteratione que a materia puenit fit operationis permutatio. V. g. vapor in albugineo est causa corrupte visionis: quoniam in nulla qualitate alteret oculum sed solum per assuetudinem sui. Et tu. d. nonne iste oculus est firmus. / Dicitur quod si ficus non in complexionem: ut A. inuit. reducat ergo ad morbum in numero prout oculi vel ad morbum vice. et de hoc non curamus ad presens.

Et in auditu quidem sicut si debilitetur et non audiat nisi quod propinquum est et forte.

Primo premittit modos lesionis operis auditus: et ex vno docet significare. Secundo ex alijs. ibi. (debilitas vo.) / 3. in tres: sicut tres sunt modi lesionis quos ponit 2° ibi. (Aut pmutat. 3° ibi. (Aut destruat.) / Considerandum quod sicut in visu consideramus duplicem quantitatem siue fortitudinem: quod opponuntur due debilitates siue diminutiones: ita in auditu. Est autem in visu quantitas siue fortitudo extrinseca: ga. remota et videre et est propinqua et intrinseca: ga. parua et magna. ita auditus et audire propinqua et longinqua: cum igitur non audit nisi propinqua et operatio diminuta siue debilis. Et quantum ad hoc dicitur. nisi quod propinquum est. et est audire debiles et fortes sonos. cum igitur non potest audire nisi fortes sonos: sicut oculus non potest legere nisi grossas litteras: et etiam diminutio actus. Et quantum ad hoc dicitur et forte.

Aut pmutat et audiat quod non reperit exterius: sicut sonum simile percussioni aque: aut percussioni malleorum: aut voci tympanorum: aut sono foliorum arborum: aut sufflationi ventorum: aut religis: et significent per illud: aut complexio sicca prius in parte medij cerebri: aut significent per illud ventositates et vapores in ipso retenti: aut ad ipsum accedentes et reliqua de quibus significatio habetur.

Hic ponit secundum modum lesionis et patet.

Dubitatur quoque per nocumentum permutacionis operis auditus significat complexionem siccam in medio cerebri. / Dicitur quod facile est videre quod significat ex hoc venti et vapores et alia ut sanies finis quod apparet fen. 4. ca. de sibilo. sed quod significet complexionem siccam est difficilius videre. potest autem scire dupliciter hoc facere. primo expurgando et clarificando organum auditus: et spiritus facit et valde perceptum otium sonorum quantumcumque sunt parui: et motum vaporum intrinsecorum a quibus quasi corpus non euitur sicut dicitur in acuitas visus est causa imaginationis: ut infra fen. 4. et fen. 3. Secundo modo facit hoc scire propter euacuationes inductas et abstinentias: ga. cogit nam se conuertere super humores et eos euaporare: unde fit sibilus in aure: ut etiam inuit. A. fen. 4. huius. Dixit etiam in parte medij cerebri: quod ibi est locus ortus nervorum audituorum: ut. 1. ca. fen. 4. huius apper. et supra primo libro de anatomia nervorum.

Aut destruat omnino.

Patet.

Debilitas vero et destructio sunt propter multitudinem frigoris. et quod aliquis audit quasi audiat ex longinquo fit propter humiditatem.

Hic docet significare ex debilitate operationis auditus et ablatione et propter per quedam modi permutacionis operationis. Considerandum quod hoc est dictum in precedenti capitulo. que enim nocumenta comparantur quieti sunt a frigido.

Sed tu dices quare cum hoc sonum auri: est imaginat audire aliquid quasi ex longinquo: significat ex hoc humiditas. scilicet in partibus capitulis vel auditus. / Dicitur in re humida fit sonus debilis: et a materia humida surgit vapor debilis et tardus motus qui sonum imprimit debilem. Talis autem est modus soni: qui ex longinquo auditur: ideo homo imaginatur audire sonum sicut est sonus qui ex longinquo auditur: ideo cum vapores sunt sicci et bene sonori faciunt imaginari vel audire nos quasi essent propinqui.

Quod autem fit in odoratu: est quod priuatur: aut quod debilitatur: aut permutatur: et sentit odores: qui non reperiuntur exterius: fetidos aut non fetidos: et significat per plurimum humorem retentum in cerebro faciente ipsos: si nihil propinuum fuerit cum strictura narium.

Quod nocumenta odoratu possint fieri propter oppilationem in naribus: et tunc non significant humorem in cerebro: sed possit ad hoc sequi. sed si non est propter narium oppilationem siue stricturam et vocatur passio

Dub^m 5^m passio alchana si: ut si extra. tunc est ppter causam in cerebro. Sed dices quare dixit fm plurimu: imo semp hoc est verum. / Dm qd adhuc hoc posset fieri ab alia causa intrinseca corpori: ut ppter vapores putridos ascendentes a partib⁹ pectoris: & pulmonis: ut infra sen. 5. tracta. 2. primo cap. / Utrū aut vapores ascē dens a pulmone possit ipimer: nisi exeat per os extra ad aere: habet dubitationem dicendam ibidem.

Constus aut & tactus hoc cursu procedit: nisi qz ipso rum mutatio a cursu naturali fm plurimum significat corruptionem propriam in instrumentis ipsoz ppiis: quis: & fm nimiam cōmunitatem cerebri: & proprie sicut quādo est cōe: sicut stupor toti corpori.

Cōsiderādū qz si gust⁹ & tact⁹ ledant in opōnib⁹ & lesio non sit pp cām ppiā in organo. v. g. in lingua vel manu signare pōt qz ē p cām in cerebro: nō sit necessariū. / hoc est qd dicit. Sustus & tactus pcedit hoc cursu. / s. quo pcedit odorat⁹ in significādo. / Cōsiderādū z^o hī duo sensus gustus & tactus cōparati ad alios sensus plus ledunt pp ppiā cām in instris eoz qz alij sensus. / Rō hui⁹ est. / prima. ga sunt sensus magis mālēs: & per pñs min⁹ exites in depēdētia ad cerebū & hīc plus de affirōe ad organa eozum: & ideo frequētius ptingit ex hoc ledi pp illa organa. / Et rō scda. quia nō pñtūt in tāta excellētia pportione in quāta pñtūt alij sensus ppiē visus: ideo quā lesio in cerebro facta nō sic ipedit gustū & tactū sicut alios. / Tertia. ga organa illoz sensuū magis sunt elongata a cerebro qz oculi nates & aures: maxie loquēdo de sensu tactus manus: z pp hāc elongatiōē in quā ē multis alijs associatur hec organa ptingit qz frequētius accidit nocumētū in opōnib⁹ gustus & tactus pp cās que nō est in cerebro s3 est in organis: qz accidit in opōnib⁹ alioz sensuū: & pntēdit. / **C**ōsiderādū 3° & ppe qz. / A. in hoc inuit signū ad cognoscēdū qñ nocumētū tact⁹ est pp nocumētū cerebri: nā qñ est stupor in toto corpore: ga stupor cū sit nocumētus in tactu: sit est toti cōe. / ppter passiōē mēbz: toti cōicant sensus tact⁹: & hoc est cerebū. / 3ª sumunt. / 4. de iterio rib⁹. / 2. ca. / Et ēt possimū arguere de nocumēto gustus: qz si cō est stupor signat cās in cerebro: & hoc est qd dicit. / 2. ppe. sup. signat cōicant cerebri. / sic qñ est cōe. / nocumētū: sicut stupor toti: & ga raro accidit stupor: ideo fm minus signat cōicantem.

Cet sensus quidē cōmunicant in specie debilitatis & fortitudinis significantes dispositionem in cerebro p seuerantem: que est perturbatio & claritas.

Chic ponit quedā cōia z bz quatuor: sicut quatuor sunt ista. 2^a ibi (Judiciū. 35^a ibi (Et destructio. 4^a ibi (Ex mēbz. 3^a / 1^a prima pars bz tres expōnes. / 1^a est qz hic docet significare sup dispositiōē substantie cerebri ex sensuū opōne. / Et p facit hoc. / Scdo remouet dubiū. / 2^a nō est enī. / Cdicit p qz oib⁹ sensib⁹ cōicant hec diuī sio: qz eoz operationes vel sunt fortes vel debiles. / 3^a hec fortitudo z debilitas signant opōnē in cerebro perseuerāte. / 4ª opōnē in stia cerebri: que dispositiō cerebri est pūrbatio & claritas: qz fortitudo sensuū signat sbe cerebri claritatē: & debilitas pūrbatiōē sbe cerebri. / Et ga crederet aliquis: qz semp debilitas sensuū signat pūrbatiōē: ideo remouens hoc dicit. / nō est. / n. tñ ois debilitas. / sensuū. / cū pūrbatiōē. / s. cerebri. / z sic nō est cum pūrbatiōē in sensuū. / Et ponit exēplum in visu: ga aliqñ potest visus esse debilis z clarus: ga videt solum ppiū: qz rē parue irradiationis: z tñ clare videt. / Et tunc cōcludit. / Nam perturbatio z claritas quādoqz sunt simul in debilitate. / i. cū debilitate: ga potest esse debilis visus turbidus z debilis clarus: z potest ēē fortis z clarus: & hoc est qd dicit. / Et clarus quādoqz est pūrbatio cum virtute i. fortitudine: & tunc ponit signa dicens qz perturbatio signat mās. / s. humidā imixtā spiritib⁹ &c. / Cōsiderādū qz mēns Aui. quātum ad hanc expōnē fundat super hoc: qz qñ ois sensus sunt fortes significant cerebri claritatē. / Nā ex claritate sensuū ēt fortitudie arguim⁹ sbe cerebri claritatē z multitudinē z bonā pportione sensuū spūz: vñ sensus reddunt fortes: vt pōt intelligi ab "baly. z. tract. 4. cō. / Sili si sensus sunt debiles z turbidi arguim⁹ turbiditatē sbe cerebri. / Turbiditas aut significat mām: & claritas scitaret. / Scda expōitio est qz hic. / A. vult docere significare ex qdā spāli debilitate in qua ois sensus pñt cōicāre: & ex quādā speciali fortitudine. / Et primo pñtūit circa hoc qd intēdit. / Scdo probat z declarat. / ibi (Nō est enim). / Cdicit pmo qz sensus cōicant in specie debilitatis que est pūrbatio. / i. que est cū pūrbatiōē: & cōicāt ēt in specie fortitudinis. / i. in spāli mō fortitudinis que est claritas. / i. cū claritate. / significatē. / s. hec spēs debilitatis z fortitudinis dispositionem. / perseuerātem. / i. stantē in cerebro. / Cōsiderādū qz hec

expōitio differt a prima: ga in hac expōne claritas & turbulētia sumunt hic ex parte signi: ga ex parte opōmū sensuū si sunt turbide vel clare: & ex hoc significamus super cerebri opōnē. / Et hec videt cōformis mēti Aui. qui claritatē & turbulētiā applicat ad operationē visuā: sed pma expōitio ponebat qz claritas & turbulētia essent signate. / Cōsiderādū scdo qz in oib⁹ sensib⁹ pōt inueniri turbide iudicare: & clare iudicare. / & ideo Aui. dixit. / cōicāt. / Sed tñ ga ista magis adaptatur ad sensum visus: ideo Aui. de eo explicauit. / Cōsiderādū 3° qz Aui. nō sumit ppo signo oēm sensuū debilitatem: sed debilitatē que est cū pūrbatiōē: que debilitas est quedā spēs siue modus debilitatis: nec sumit oēm fortitudines s3 fortitudinem cū claritate: que est qdā modus siue quedā spēs fortitudinis. / Et ex his docebit signare opōnē in cerebro perseuerātem. / Dicit aut perseuerās. / i. stans vel perdurās: qz dispositiō ab istis signata est in cerebro sicut in pūrcipio: vñ sensus sunt debiles turbidi vel fortes clari. / Dispositiō autē que in aliquo repit sic in pū pōt dici in pū perseuerās respectu dispositiōis in stia pūrcipiat.

Cubatur quare Aui. hec signa sumit hic. / Dm qz debilitas cū turbulētia est qdā modus nocumēti de quo forsau erit dubiū: an esset actio diminuta: an corrupta vel ablata: sicut est dubiū de debilitate cū claritate. / & fm hoc si debilitas cū turbulētia nō reducat ad aliquē modū nocumēti de tribus pmissis: tñ habebit ppiū indicium in significādo. / Scda causa est. ga debilitas cū turbulētia in oib⁹ sensib⁹ bz vñ cōe indiciz. / s. signare cerebri mām: vt A. dicit infra: cōueniens igit fuit qz hic ponere. / Sed cā ppter quā docuit significare per fortitudinē cū claritate est: ga oia signa pmissa in b cap. fm vñ quēqz sensuū sunt significātia dispositiōis egraz vel neutrā: nec aliqz eoz significabat dispositiōē sanā. / fortitudo autē sensuū cū eoz claritate significat dispositiōē sanā siue sanitatē: z ideo A. dixit dispositiōē perseuerāte: ideo nō dixit dispositiōē egraz.

Chō est enim ois debilitas cum perturbatione.

Cprimo declarat signa pmissa. / Scdo declarat qdā significatūz. / ibi (Tercio perturbatio). / Cā pma euidentia pñdera qz signa pmissa explicite sunt duo. / nā quedā est debilitas que est cū pūrbatiōē: & quedā fortitudo qz est cū claritate. / 1ª igit pbat qz debilitas que est cū pūrbatiōē est quedā debilitas. / Scdo declarat qz fortitudo que est cū claritate est quedam fortitudo. / ibi (Et claritas). / 3^a in pma parte Aui. arguit sic. / nō ois debilitas est cū pūrbatiōē: ergo quedā debilitas est cū pūrbatiōē. / Circa hoc sic procedit. / 1ª ponit an. / Scdo pbat illud. / ibi (Qm). / Tercio ponit cōclusionem. / ibi (Nam perturbatio). / Cdicit primo qz non omnis debilitas sensuū est cum perturbatiōē. / Et quo isertur: ergo quedam debilitas est que est cum perturbatiōē.

C3^a dubitatur: ga illa videt mala pñtia. / Nam fm regulā egpollētiarum: negatio pposita facit equipollere suo cōtradiōē: debz igit inferre: ergo quedā debilitas nō est cū perturbatiōē. / Dm p qz si ex hac ppoēne quedā debilitas nō est cū pūrbatiōē possim⁹ inferre ista: ergo quedam debilitas est cum perturbatiōē: tñc. / A. pōuit vltimam cōclusionē z tacuit mediam. / Vel dicēdū qz ex suppositione potest inferri: vt supposito qz cursus istī homini: tñc arguitur. / nō ois hō currit. / sequit⁹ ergo: quidā hō currit. / ita in ppositio si perturbatio cōiungitur debilitati visus: & nō ois debilitas ē cū perturbatiōē: ergo quedam debilitas est cum perturbatiōē.

CQm qñqz est debilitas cū claritate: sicut homo si videat aliquid propinquum & parū: radj bene & clare & videat res paruas: deinde cum elōgatur aut multiplicatur ipsarum radj deficiat.

Chic probat antecedens pmissum: & arguit sic. / Quādoqz est debilitas sensuū cum claritate: & sic quedam debilitas est cum claritate: ergo non omnis debilitas est cum perturbatiōē. / probat autem qz quādoqz debilitas sit cum claritate ponendo exēplū in visu. / Cōsiderādū qz hanc debilitatem cum claritate. / A. cōditionat in hoc qz est esse debile ex parte spāz cum dicit. / propinquum. & ex parte visibiles: ga sit parue irradiationis. / s. in paruo lumine: ga quis sit parua videbit eas. / Et hoc est qd dicit. / & parū radj &c. / Que autem sit ista debilitas visus declaratum est prolixē sen. 3. tracta. 4. & ex parte quātitatis: ga dicit paruas.

CNam perturbatio & claritas quādoqz sunt simul in debilitate.

CNam potest erponi tripliciter. / 1^a pmo modo qz sit conclusio & dicit. / perturbatio & claritas quādoqz simul sunt. / i. quādoqz coniunguntur in debilitate. / est ergo quādoqz claritas coniuncta debilitati: & quādoqz perturbatio est coniuncta debilitati: igitur quedā debilitas est coniuncta cum perturbatiōē: & hec erat conclusio. / et quedam debilitas est cum claritate. / & hoc hō nō sit conclusio pmi

Bentilis

antecedentis in quo dicebatur: non omnis debilitas est cum turbulencia: est tamen conclusio: propter illud quod addebatur in probatione antecedentis cum dicebatur. Nam quoadquod est debilitas cum claritate ex antecedente: ergo ex probatione antecedentis sequitur quod quidam debilitas est cum claritate: et quedam debilitas est cum turbulencia. C. Secundo modo potest exponi quod hic declarat premissus: scilicet quod aliquis videat propinqua clare et deficiat a visione remotorum. Hoc probat ponendo hanc propositionem: quod perturbatio et claritas quoadquod sit simul in debilitate hominis habetis debilem visum: sed non possit esse simul in eodem tempore vel respectu eiusdem visibilis: et in eodem situ. sunt ergo simul in eodem spatio et eadem visio diversificatis penes prope et longe. Nam homo inspicit prope clare videbit: sed continuando visionem movendo visum versus longitadinem turbide videbit: et hoc est quod dicit. Nam, quasi diceret. ita dixerimus quod aliquis propinqua bene videt: deficit remota videre. Nam pro quod perturbatio. i. turbata visio. et claritas. i. clara visio. quoadquod sunt simul in debilitate. i. simul reperiuntur in homine habente debilem visum: sed hoc non est simul in eodem respectu eiusdem eodem modo situati: ergo crit quod propinqua clare videt et remota turbide videt. C. Considerandum etiam quod inferri posset vel propinqua videt turbide et remota clare videt: sed. A. non curavit vel quod deest intelligi: vel quod sermo de istis non est. prius buic ca. C. Tertio modo: quia hic probat anis premissus: et rone et arguit sic. si cum debilitate reperitur perturbatio et claritas: non omnis debilitas est cum perturbatio: et p.

Et claritas quoniam est pculdubio cum virtute.

C. Jam probavit Aui. quod quedam debilitas visus est cum turbulencia: et hec erat conclusio itenta quam posuit cum dixit. sensus coicant in specie debilitatis que est turbulencia. hic probat aliud quod ibi dixit. scilicet species fortitudinis est claritas. i. specialis fortitudo est cum claritate: et dicit quod sine dubio claritas visus aliquando est coniuncta cum virtute. i. fortitudine. Et quasi Aui. conclusioem suam interdet per conversionem propositionis arguendo sic. Quedam claritas est cum fortitudine: ergo quedam fortitudo est cum claritate. tacet conclusionem sicut intellectam et premissam supra cum dixit. spalis fortitudo est cum claritate. antecedit Aui. ponit cum dicit. claritas est quoadquod cum virtute. i. quedam claritas est cum virtute. i. cum fortitudine. C. Considerandum quod ista fortitudo est in qua propinqua et longinqua clare videt: et est visus tunc foris et virtuosus. C. Considerandum cum dicit pculdubio: quod de hoc non erat dubium: imo est quod se notum: ideo non inducit exemplum: sed quod claritas esset cum debilitate erat dubium: ideo supra exemplum inducit. C. Considerandum etiam quod Aui. inuit alium modum. probandi hanc conclusionem que dicit. quod fortitudo est cum claritate. et alium modum. probandi aliam conclusionem que dicit. quedam debilitas est cum turbulencia. Aliam enim conclusionem probavit cum hoc antecedit. non omnis debilitas est cum turbulencia. ergo quedam debilitas est cum turbulencia. ergo si fuisset pculdubio eadem modum. probandi: habuisset dicere non omnis fortitudo est cum claritate. ergo quedam fortitudo est cum claritate. scilicet Aui. omisit: quia sic probando posuisset propositionem dubiam. scilicet non omnis fortitudo est cum claritate. C. Considerandum quod ex premissis habemus tres ppones. prima quod debilitas est cum turbulencia. Secunda quedam debilitas est cum claritate. Tertia quedam fortitudo est cum claritate.

Dub^m 6^m Est ergo dubium de quarta propositione quam A. tacet. quedam fortitudo est cum turbulencia: an sit hoc possibile. Et dicendum quod turbulencia visio est duplex. Una citra vel infra naturalem terminum spatii debite visibilis: et ista turbulencia est debilitas visus. Quedam autem est extra terminos spatii visionis debite: et ista stat cum fortitudine. verbi gratia. visus meus habet pro spatio visus ad. a. si turbate video. b. ante. a. visus est debilis. Vel odum quod sicut videre re a quo spatio et non a longo et rem parue irradiationis et non magne est quod debilitas et potest esse quod clare vel turbide videt: ita videre re longe multum et multe irradiationis est fortitudo quedam: et potest cum hoc esse quod clare illam videt: vel quod non clare sed turbide.

Dub^m 7^m Dubitatur an debilitas visus cum turbulencia et cum claritate sint nocumenta diminutionis corruptionis vel ablationis. C. Dicendum quod apud quosdam nullum illorum est. Alter dicendum quod sunt nocumenta diminutionis. Nam clare videre solum quod prope est dicit de defectu sine diminutione in spatium visionis. Si dicit diminutionem in comprehensione luminis coniuncti. quia si res illa sit parui radij videt eam clare. quod si sit multi radij non potest eas comprehendere: sicut accidit in egritudine que dicitur libar. Similiter turbide videre potest reduci ad nocumetum diminutionis visus. propter quod sciendum quod perturbide videre non intelligo vni re per alia videre. quia tunc est corruptio opsonis: scilicet intelligo non clare sicut ipsa est. Vel potest dici quod nocumetum copositum ex diminutione et corruptione. v. g. video rem albam et indico quod sit alba. sed non ita clare sicut ipsa est. Deinde cum dicit.

Super tertio

C. Tertio perturbatio semper significat materiam: et claritas significat siccitatem: et hec quidem perturbatio fortasse subito figitur: et est ex oppilatio: et significat materiam vaporosam in venis cerebri et hinc elus.

C. Postquam declaravit quod est quedam debilitas cum perturbatione: et quedam debilitas cum claritate: et quedam fortitudo cum claritate in quibus sensus comunicant: hic declarat aliud quod supra dixit. scilicet quod ista significant dispositionem in cerebro. Et primo facit hoc in generali. Secundo in speciali magis. ibi. Et hoc.

Dub^m 10^m Dicit primo. Dubitat hic vtrum sit sermo de perturbatione condicta debilitati: et de perturbatione que potest coniungi fortitudini. **Dub^m 11^m** Secundo dubitatur. vtrum hic sit sermo de claritate coniuncta debilitati: et etiam claritate coniuncta fortitudini.

Dub^m 12^m Tertio dubitatur. quia dicit quod perturbatio significat materiam. Contra. aliquis prope videns clare et rem parui radij a longe turbide videbit eam vtrum supra dictum est: sed hoc non fita materia inio a subtilitate et paucitate spirituum visibilium: vt. 4. trac. sen. 3. ergo turbata visio non fit semper a materia: sic non semper significat materiam.

Dub^m 13^m Quarto ipse dicit quod claritas significat siccitatem. Contra. hoc esset maxime: quia siccitas faceret spiritus claros: sed hoc est falsum: quia siccitas conuenit melancholico humori. Sed melancholia facit spiritus turbidos et syluestres: vt sumitur infra. c. de melancholia. Ad horum intellectum consideranda sunt humiditates in cerebro abundantes et proprie cum sunt vaporose reddunt spiritus cerebri turbidos et ineptos: et organa etiam oppilant: unde sunt sensus turbidi et hebetes. siccitas autem purgando a superfluitatibus reddit spiritus claros et puros: et organa sensuum clara et pura: et ideo cum cerebro humido est sensuum hebetudo: sed cum siccitate est sensuum perspicacitas sive claritas: vt. Gal. in. 2. thegn. ter. com. 39. et 40. cap. de signis cerebri. Et quibus apparet primo quod claritas et perturbatio de quibus hic est sermo est communis omni sensui sicut Aui. inuit: postea exemplificauit in visu. Cum enim in omnibus sensibus est claritas significatur cerebri mundities et expurgatio: sed cum sensus sunt turbidi significatur in cerebro materia inurbidans spiritus cerebri. Secundo apparet solutio.

C. Ad dubitationes. Ad primam et secundam dicendum quod sermo. A. de turbulencia et claritate est proprie finis quod de eis posuit nobis cum dixit. et sensus quidem comunicant. Nam ipse dicit quod est quedam species debilitatis que est cum perturbatione et hanc declarat. et per hanc hic docet significare cum dicit. vtrum perturbatio. scilicet pculdubio debilitati: et per consequens debilitas que est cum perturbatione significat materiam. Quod autem non loquatur de perturbatione coniuncta fortitudini si potest sibi coniungi apparet: nam illa perturbatio est visio non clara ultra spatium naturalem debiti: talis enim perturbatio non est mala nec significat defectum: quia oculus fortissimus in visu inter oculos habet turbam visionem ultra spatium sibi debitum. Si autem loquamur de perturbatione pculdubio fortitudinis: vt cum dicit quod homo videt rem magnam et non clare: tunc significat materiam. Eodem modo dicemus quod cum A. dicit. et claritas. scilicet sensuum significat siccitatem. scilicet cerebri intelligit de claritate de qua posuit nobis supra cum dixit. sensus coicant in specie fortitudinis que est claritas. i. in speciali fortitudine que est cum claritate: et per consequens in spali claritate que est cum fortitudine. hec enim claritas cum fortitudine sensuum. v. g. ga sunt perfecte clari vt in visu: quod prope et longe et re pui et magni radij videt clare signat cerebri siccitatem.

C. Sed pro. supra dictum est: quod hec significat dispositionem sanam: scilicet siccitas cerebri facit cerebri egrum simpliciter. C. Dicitur quod siccitas cerebri vel dicit sola superfluitati expurgatione: et talis siccitas stat cum cerebro sanissimo siue reperato habite sicut sensus clariores et fortiores: et vt sic fortitudo et claritas dicitur dispositionem sanam. Vel non solum de superfluitati expurgatione sed siccitatem positionem cremouentis a gradu temperamenti: et talis claritas et fortitudo sensuum significat dispositionem egram simpliciter. de vtraque igitur siccitate est sermo.

C. Dubitatur tamen cuius cerebri sensus sunt clariores et fortiores: et hoc non discutimus. C. Considerandum etiam quod per claritatem possumus etiam intelligere claritatem coniunctam debilitati: quod significat spiritus subiles et paucos: tamen ista dispositio spiritus coniungitur cuidam modo siccitatis. unde regimine hois videntes prope et non longe propter spiritus paucos et subiles. sicut videntes rem parui radij et non magni radij: vt alibar: est bumectatio: vt. 4. trac. sen. 3. Dicemus igitur sequendo sermones. A. premissos: quod claritas cum fortitudine et claritas cum debilitate significat siccitatem: sed perturbatio sive debilitas cum perturbatione et etiam fortitudo significat materiam. C. propter solone tertie dubitationis est sciendum quod perturbatio est duplex. Una que est continua super quocumque visibili et super toto spatio propinquo vel longinquo: ista est que significat materiam: et ideo potest dici

ad modum inibi tunc vel quatuor ad facultate vel difficultate duratio
nis: tunc per gñal' calidus defect? dñti tñ hñci nocumēta puen
nētia a calore sunt peiora q̄ puenētia a frigide. Rōēst: q̄ defect
tus puenētia a calore similit' morbis vel nocumētis inamitio
nis. cēgit. n. reſtauratio spūis reſolutoꝝ: f. morbi puenētia a
rigidoꝝ: n. reſtaurab' ab eo fūm p via pot' alterationis: tō iō altera
tione curant. et nocumēta pgelationis curant q̄ ſecuritate: q̄
celidius in quoz yfū nō ē timor: ſic in yfū frigidoꝝ: et defect? iudicet
a calido p via reſolūōis nō potēs curare q̄ necēas. ſ. n. calceſcit,
addis in calido erroneo. ſi frigidas addis ad malitia nocumē
torum: ideo bydropiſis a cauſa calida difficiliter curatur. Et poſ
ſet dici q̄ hec nocumēta ſunt maiora: q̄ citius addunt a calido
a frigido: q̄ calido magis eſt actiū. Calid' dñā dicēdū q̄ ſermo
illi dñic' reſerunt ad obſecrate q̄ puenit a calido per ſe. Calid'
alud dñ' q̄. ſunt hic in hoc nocumēta q̄ ſunt a calore eē ſi
ioꝝ calid' pūritus nō quādi ad nocumēta in ſe: ſed yſ copārant ad
modū inberētie: q̄ difficiliter remouent. vel yſ copānt ad modū
pūctus t' augmēt' q̄ calid' eſt magis actiū: vel ſemper cē vlti
matōe actiōis calidi puenit ablato vel diminuto: f. yſ frigido

Pub^{TM} 17^{TM}

Dub^{TM} 15th

Bentilis

nocet no o3 q' vltimē agat l3 et pōt nocere vltiē agēdo. ¶ Uel dōm q' A. hic dubitatur et indeterminare loquitur cū dicit. fortasse plurimū. ¶ Uel dicendū q' A. nō vult hic ex vehemētia casus virtutis arguere nocumētā fieri a calido: s3 vult dare modū fm quēz calidū facit ista nocumētā. f. diminutionis et ablationis: hoc. u. est pducēdo ad corruptionē et casus virtutis. ¶ Sed tu. d. tūc. A. nō debuit loq' dubitare. fortasse et plm. ¶ Dōm q' A. forte adhuc dubitabat in h3: q' est imaginabile q' calor p se et sui ipsoportide circūscripto frido pūtiū pōt facere alicui? virtus debilitat. i. opatiōis diminutionē: vt virtus q' nō multū idiget calore: sic ē retētiua respēctū attrāctiue: et hic ēēt locus speculatiōis et sic i appetitu.

¶ Oportet ergo vt nō cōfidas tūc in istis significatiōibus: imo caueas significatiōes alias predictas cū lufq' duarum significatiōū complexiōum.

¶ Hic ifert caū. et segt: q' p hos modos nocumētōz nō potes certe iudicare sup deterioratā cōplōne. Nā ablatio et diminutio pnt fieri a calido et a frido: q' opz vt nō cōfidas tūc. imo caueas. i. caute attendas. significatiōes pdictas. in generali in pmo lib. fen. z. cap. de signis cōplexiōū. vel pdictas. i. dicendas.

Dub^m 19^m

¶ Dubitat vtrum sicut ablatio potest fieri a calido et frigido: ita corruptio actionis. ¶ Dōm q' sic in virtutibus autem naturalibus. factis apparet vt acetosario cibi fit a frigido: in animalibus autē apparet de sensu tactus. Nā mala cōplō frigida facere pōt q' tactus rem calidā indicabit frigidā suē nō calidā: et sic est actionis corruptio. et in virtutibus sensuius iterioribus pōt iducere nocumētū corruptionis fm q' post apparēbit: nō plus videt q' diminutio et ablatio pueniāt a calore q' corruptio. i. pmutatio a frigido tate.

¶ Et destructio quidē qūq' significat festinationē carisā diminutionis si fuerit pp cām cerebri: et nō fuerit ppter nocumētā in istis corruptionis et incisionis et oppilationis: et vlt remotionis a bonitate sua pp nocumētū: aut ppter casum in ipso mēbro sensibili.

¶ Hic ponit aliud cōe in quo vult ostēdere qūo ex determinato modo nocumētū in sensib' p'cularib' significat alius modus nocumētū in cerebro. et dicit q' destructio. i. ablatio actionis sensui p'culari significat festinationē carisā diminutionis. f. in cerebro. i. significat diminutionē actionis in cerebro si fuerit. f. destructio operationis sensui p'culariū ppter cām cerebri et nō tē.

Dub^m 19^m

¶ Dubitat q' A. ex nocumētō q' est ablatio actiōis sensui arguit diminutionē actionis in cerebro. ¶ Lōra: ga epileptici cū stant sine sensu et motu nō itelligūt neq' memorant: vt p3. 3. de iterioribus. 7. cap. et apoplectici nō q' ex ablatiōe actionis iudicamus cās diminutionis. ¶ Dōm q' mens. A. est ista q' ablatio actionis i sensib' p'cularib' pōt signare causas diminutionis actionis in cerebro. et cū est: ga paucā pmutatio vel lesio in p'ncipali mēbro est multa in p'ncipato suē oro ab eo: vt Auer. illo ca. qū debilitat. 3. colligit. et sumit ab Arist. p' de gōne aialū. z. cap. tū regit cōditio illa q' destructio opatiōis in sensib' p'cularib' nō fit pp lesionem p'p'ā in organis sensui: q' actiones eoz pnt ēē destructe pp cām p'p'ā in eis et nō ppter nocumētū in cerebro: et nō significat defectū in cerebro. ¶ Ista autē nocumētā pnt ēē pp corruptionē. i. alterationē in cōplōne. vel ppter incisionē vel oppilationē. Et h' est q' dicit. corruptionis tē. et vlt vel nocumētū vltis remotionis a cōitate. i. a sanitate vel bona opatione pp nocumētū. f. ab extra. aut ppter tē. f. ab intra: vel pp nocumētū. i. malā cōplōne sine mā. aut ppter cām tē. i. cū mā. ¶ Sed. r. d. q' vlt vltus est isto mōlo quēdi. signat festinationē tē. Dōm q' qū aliqua cā ledēs occupat cerebri et eo mediante ledit sensus pōt dici q' festinavit ad cerebri: q' prius occupavit cerebriū. ¶ Propter sōsonē rōnū p'sidera q' A. nō vult hāc p'nam ēē nēcīaz sed possibile: nō. n. est semp vlt q' nocumētā destructionis sensui p'culariū arguat nocumētā minorā in cerebro. f. cās diminutionis: sed qūq' est vlt: vlt dicit. Et destructio qdē qūq' tē. ¶ Istud est maxime in p'ncipali aduētus causay ad cerebri: et istud voluit sōsan cū dicit. festinationē. Cause enim nocentes cerebro cū festināt ad uultū nocumētū pnt auferre actiones sensui prius q' complete ledāt cerebri: sunt tamē in via cōplōne ledendū: hec est festinatio. Et qbus apparet falsitas expositionis eorum qui tex. transponunt dicētes. festinatio causarum diminutionis significat destructionem.

¶ Ex mēbris autē sensibilib' q' est valde cerebro p'p'ā p'p'ā quinquā nocumētū ab ipso recipit: nisi nocumētū sit in ipso cōmune sicut auditus et odoratus plurimū enīz nocumētū ipsius q' purgatione et cōplexiōis cōmen-

Super tertio

suratione non remouetur: est ex cerebro.

¶ Hic ponit quartū cōe de iudicijs et signis ab opatiōib' omniūz sensui. pōt aut littera dupl'r itroduci. p'mo q' Aui. ex determi natis sensui nocumētis docet significare sup cerebri dispoñe. Et p'mo facit hoc. Scdō ifert qdā. ibi. (Quapropter.) Sensus autēz isti sunt illi q' sunt p'p'ogores sicut auditus et odoratus. Scdō mō pōt itroduci: et redit ad eādē fināz q' A. satisfacit quēstio. pluries enīz inuērat q' sensus patiunt cerebro patiēte. Queret q' aliq's ga sensus citius patit patiēte cerebro. Rndit q' sensus p'p'inq'ior: et dicit q' ex mēbris sensibilib' q' est valde cerebro p'p'inq'ū rectipit. f. nocumētū citius vel prius: vel magis q' qd est longinquū. al' minoz. i. ipedif in actiōe. nisi nocumētū sit in ipso. vbi excipit.

¶ Cōsiderādū q' ista dupl'r exponit. Jam. u. A. inuērat q' ex nocumētō mēbri sensibilib' cerebro p'p'inq'ioz possumus arguere super cerebro: sicut ex stridore dentū suē alio spāsmo vt inuit p'mo p'nosticoz ter. cōmē. z. 4. Vult ergo dicere Aui. q' hoc est vlt iust nocumētū p'cularis sensus sit in ipso cōe qd pōt sibi et alijs mēbris corpōis aduenire que ēēt nō sentit. v. g. sicut mala cōplō oppilatio apatio et h'mōi. ¶ Ista. n. nocumētā dñr cōia in ipse: et ex his nō signamus nēcīo passiōē in cerebro: sed ex nocumētō qd nō est cōe: sed est eius fm q' ortū et p'p'inq'ū cerebro. Et q' aliq's quere ret qūo cognoscā h' nocumētū ēē cōe vel nō. Rndit q' si nocumētā odoratus nō remouēt p'p'ia cura p'st'r auditus. v. g. purgatione. f. aurū et nariū et alteratiōe cōplōis: significat q' hoc est a cerebro tē. Alio mō exponit iust sit nocumētū in ipso. f. cerebro cōe: q' ex totius cerebri nocumētō oēs sensus ledunt: vt. 4. de iterioribus. z. cap. 2. et ifra. ca. de epilepsia. ¶ Cōsiderādū q' iste caūo fuit valde necessarius. Jam. n. A. inuit q' ex oīum sensui nocumētō arguimus sup nocumētū cerebri. Vult igit ostēdere q' ex vni? sensus nocumētō possumus etiā arguere sup cerebri nocumētō.

¶ Dubitat quare enumerās sensus. p'p'inos dicit odoratus et auditus et nō dicit de visu. ¶ Dicendū p'mo ga dedit itelligi sicut nocumētū. Scdō q' oculi nō sic sicut aliter appropinquāt cerebro sicut ca rīcule nariū: et it' insecū instrumentū auditus.

Dub^m 20^m

¶ Dubitat qd mēbriū magis cōmunicet nocumētū cerebro vel longinquū vel p'p'inq'ū. ¶ Videl q' lōginq'ū: q' sile videt de mēbris patiētib' ppter cor et epaz de patiētib' pp cerebri: sed mēbra patiētia pp cor et epaz lōginq'iora magis patiunt: vt apparet de frigore extrematū in febrib' apparet et de nocumētō pedū: vt de iflatiōe in hydropis. vlt Lōmē. z. p'nost. cōmē. 3. et 60. pedes in p'mis apant in hydropis pp vehemētiā longitudinis ipsoz a mēbris multi caloriz. ¶ Idē inuit Sērap. tracta. 4. sui beuatiari. c. de hydropis. ¶ Ampli? mēbriū quo debilitata est v? mēbri p'ncipalis: citius et mag' vi recipit lesiōē cū ledit p'ncipales: et remotū mēbriū est h'mōi. ¶ In dñiū. A. cū dicit: ex mēbris qd ē valde cerebro p'p'inq'ū recipit. f. nocumētū. et p'nost. 12. cō. Lacerti. p'p'ing cere bro vehemēt? sentit egritudinē accidētē i eo. ¶ Dōm q' mēbra q' recipiūt nocumētā pp lesiōē et pp cām i p'ncipalib' dupl'r pnt noceri: vt sumit. 3. de iterioribus. p' ca. Uno mō q' recipiūt māz quā nō debet recipi: suē cōplōne p' viā alterationis: calefactionē suē in frigidationē cū alteratiōe posita: et isto mō citius patit mēbriū p'p'inq'ū et remotū. Lā est: q' mēlis qualitas prius ad cū p'ringit et iō in feb. prius calefaciūt vicina cordi q' lōginq'ua. silt qū mā p'et litur a corde prius recipiūt istam ptes p'p'ing q' lōginq'ue. ¶ Cō siderādū tū q' talis materiē receptio in p'p'inguis mēbris: s3 sit prius q' in remotis: qūq' tū nō p'feuerat in eis sed trāst ad alia p'p'ie cū virtus p'ncipalis mēbri fortis fuerit elongando mā a se.

¶ Alio mō pnt mēbra recipere nocumētū: q' nō recipiūt qd debet. v. g. q' mēbra a corde nō recipiūt spūm vitales a cerebro sensum et motū: et tūc si istud sit pp defectū spiritali in p'ncipalibus: citius et magis cōicat hoc nocumētū mēbris remotis q' p'p'ingis. v. g. deficiēte calore nālī in corde: citius et magis deficit in pedib' et manib' q' in pectore. et sic loquebat. B. palle. ca. ¶ Sed tu. d. 5. de deficiēte calido in p'ncipali mēbro deficit in extremis p' viā retractionis: sed retractio prius icipit in mēbro vicino cordi q' remotio: imo nō retrahit a remoto iust mediante p'p'inguo. ¶ Amplius nō vī ēē solutū ad mētes. B. z. p'nost. et Ser. 4. practice. q' ibi loquunt de nocumētō pedū remotoz a fonte caloriz: qd nocumētū est p' materiē receptiōē: loquunt de coz apostematione.

¶ Cād p'mū dicēdū q' p'ma pp nō est absolute vera. f. q' oīs defectus caloriz qui cōmunicat a p'ncipali ad p'ncipaliā sit pp retractionē. posset enim ēē pp p'uationē trāsmisiōis. Sed ea p'cessa dicēdū q' h' retractio prius attingat p'p'ingū mēbriū q' remotū: tamē spū qui retrahitur a remoto mēbro recipit in p'p'inguo. ¶ Ad scdm dicēdū q' ista apostematio. i. inflatio pedū maxime fit defectu calidi nālī in eis. Et qbus cessant cōtraria.

¶ Dubitat scdō. vlt existēte nocumētō in toto cerebro sit posse so-

Dub^m 21^m

Dub^m 22^m

lum vñi sensus ledi de exteriorib⁹ sensibus. Videl⁹ q^o nō q^o in epilepsia 7 apoplexia: iō oīs sensus ledunt q^o totū cerebrū est lesū: h^o plus vna pars q^o alia vt videt de intēione Sol. 4. de iteriorib⁹ scdo cap. 7. Aui. infra. cap. de epilepsia. sic ē in apoplexia idēz p^ongit. hec vident de mēte Aui. hic. fm vñā expōne cū dicit. nisi nocumētū sit in ipso. f. cerebro cōe. 7 Amplius lesa parte cerebri a qua oritur determinat⁹ sensus: leat ille sensus: q^o leso toto cerebro ledunt oēs sensus. 7 In p^orium est. A. in p^o littere. Ex mēbris sensibilib⁹ q^o est valde p^opinquū recipit zē. 7 Dōm q^o vel nocumētus cerebri est magnū 7 maxie appropriatū cerebro toti: 7 tūc ledunt oēs sensus: 7 ē motus ledunt: vel nocumētū nō est magnum necq^o cerebro appropriatū: sed cōmune cūz corde siue p^oncipal⁹ in corde vt est calefactio vel criccatio i febre: vel alia cā que est pua: q^ouis sit in solo cerebro: 7 tunc nō est necūm oēs sensus ledi lesione manifesta: sed alter poterit ledi: hoc ppter aptitudinē ad patiēdū. verbi gratia. aliquis h^o oculos debiles ex nā vel accidēt. cerebro igitur patiēte nō multū statim ledent oculi alijs sensibus nō lesis. h^o sumit de mente Sol. p^omo p^oncipal⁹ z. 4. cōmēto. f. sup isto verbo. S^orendere debentibus. Ex quibus cōtraria cessant.

Quapropter reliqui sensus cum suis leduntur sensat⁹ non significant nocumētū in ipse caliditatis aut siccitatis nō puenientis ad hoc vt virtutē p^osternāt. Auditis autē 7 gustus fm plurimum significant q^o illa complexio est in cerebro.

A. l. mala

Chic tex. est difficilis 7 h^o expōnes duas. Prima Alberti dicētis q^o Aui. vult ostēdere q^o de sensib⁹ cōicant cerebro nocumētū: 7 qui nō. 7 dicit: sed reliq^o sensus. longinquū a cerebro cū ledunt in suis organis nō significant nocumētū ex ipse caliditatis vel siccitatis vel alterius q^olitatis. vnde opationes cerebri ledunt 7 nō p^ont puenire nocumēta h^oz qualitātū in organis sensuū ad hoc vt p^osternāt virtutē cerebri p cōicantē ab organis sensuū ad cerebro: audit⁹ autē 7 odoratus cū ledunt aliqua mala cōplone significāt q^o cōplo ista est in cerebro. f. cōicata ei ab illis. f. auditu 7 odoratu: hoc est q^o Aui. dicit. Quapropter. p^omo fed. reliq^o zē. sensat⁹. f. organis. 7 hec expōitio nō est ad mēte. A. 7 est falsa. p^omo q^o mens Aui. erat ostēdere q^o de sensib⁹ recipiūt cito a cerebro vt p^oping: 7 q^o nō sicut longinquū: iō dicit quapropter. Neq^o eius intēio erat ostēdere q^o de sensibus sui nocumētū cito cerebro cōicent 7 etiā magis. 7 scdo expōitio est falsa: q^o vñi non sup^ofluit: sic false accipit tertiū vel suū. f. expōitio intēione falsificat. Intēio enim expōitio est: q^o sensus longius a cerebro q^o patiunt p^oria passiōe nō cōicant illas cerebro: siue sit calida siue frigida: 7 q^o nō cōicant: ideo nō debilitat siue p^osternāt cerebrū. Sed ista dicit Aui. huius q^o dicit: q^o sensus lesi nō significāt nocumētū caliditatis nec siccitatis non puenientū ad hoc vt virtutē p^osternāt. Est ē falsa in eo q^o intēdit q^o falsū: est dicere q^o sensus a cerebro longius vt tactus non cōicent nocumētū q^o est in eis a caliditate vel siccitate ipsi cerebro: imo iter oēs sensus magis cōicant cerebro determinatūz modum sui nocumētū: vt dolorē. Tullius enim sensus est q^o nocumētum siue opationis ita cito 7 fortiter cōicet cerebro nocumētū: sicut tactus. 7 Sed cōtra inspiciedo solē citissime cōicatur cerebro nocumētū cuius signū est sternutatio. 7 Dicēduz q^o illud nō est p^o actū visionis nocitū: vnde postro p^oo possibili q^o hō ēēt cecus 7 haberet oculos plēnū visibili spū cōtinne vsq^o ad cerebrū inspiciedo solem sternutaret. f. q^o ex boib⁹ hoc declarat infra cap. de sternutatione. 7 Alia expō est quādo: 7 vult. A. q^o mēbra sensibilia p^opinqua: q^o recipiūt cito 7 plus a cerebro significant p^o nocumēta eoz q^o cōplexio nocēs est cōicata eis a cerebro: 7 hoc q^o nō remouet purgatiōe zē. Quapropter alij sensus longius a cerebro cū leduntur suis sensat⁹. i. circa sensatā zē. 7 est summa snie ista q^o reliq^o sensus qui sunt lōging a cerebro q^o sunt reliq^o a sensu odoratus 7 auditus cū ledunt in cognitiōe sensat⁹: q^o bñt nocumētū q^o est p^omutatio: nocumētū hoc q^o puenit a caliditate: 7 nocumētū etiā q^o puenit a siccitate q^o nocumētum est opationis corruptio: q^o iste qualitates nō p^osternāt virtutē: q^o si p^osternēt inducēt ablationes vel diminutionē. Talia dico nocumēta in ipse sensib⁹ existētia nō significāt q^o ista cōplexio sit in cerebro. Sed nocumēta auditus 7 gustus q^o sunt sensus p^opinquū significāt q^o ista cōplo sit in cerebro: Est igit b^oenit snia ista q^o corruptio actionis in sensib⁹ lōginguis nō significāt q^o cōplo corruptēs actiones sit a cerebro cōicata ipsis organis sensibilib⁹: sed in sensibus p^opinqs hoc signāt. Et recipitur. A. q^o nocumētū q^o est corruptio sit a calido 7 sicco q^o nō pueniunt zē. 7 hoc est q^o dicit. quapropter. f. q^o ita est q^o sensus p^opinqui zē. reliq^o sensus. f. lōging sensus. cū ledunt suis sensat⁹ zē. i. cū bñt nocumētū opationis circa sensat⁹: q^o illa recipiunt: sed tñ male siue corrupte. nocumētū in ipse. i. talis opationis lesio que est

p^omutatio siue corruptio: caliditatis aut siccitatis. f. q^o nocumētus sit a caliditate vel siccitate: vt supra dictū est. nō pueniūt. i. q^o caliditas 7 siccitas nō pueniūt ad hoc vt p^osternāt virtutē: q^o si puenirēt facerēt ablationē actionis: nō significāt. f. nocumētū caliditatis zē. nocumētū siccitatis zē. vel nō significāt q^o cōplexio ista est in cerebro. auditus autē 7 gustus. f. cū ledunt suis sensat⁹ a caliditate zē. significāt q^o ista cōplo est in cerebro. bis 7 repetit littera que dicit q^o ista cōplo zē. venit ad appositū verbi significāt: q^o etiā bis ponit in littera. Et iste modus loquendi est satis v^olitatus apud Aui. 7 Considerādū q^o nō est absolute verū q^o nocumēta sensuū remotoz nō significēt q^o cōplexio inducēs nocumēta sit a cerebro: sed est verū respectū sensuū p^opinquoz: nā sensus p^opinqui cerebro nociti in eoz opationibus plus significant q^o nocumētū causa est a cerebro: q^o faciant hoc sensus longius: 7 tūc sensus p^opinqui p^ont hoc significant quādo nocumētum nō remouetur purgatione 7 mensuratione complexionis zē.

Dub^o 23°

CSed dubitat cōcesso q^o nocumētū sensuū longinquoz a cerebro nō remouet mēsuratiōe cōplonis necq^o euacuatione: an significēt q^o cōplo hoc faciens sit a cerebro. 7 Dicēduz q^o possit significari: sed nō sic certe sicut si sensus ēēt cerebro p^opinquus. Nā in sensu a cerebro remoto ver. gratia tactu manus possit fieri lesio ex mala cōplone fixa in ea ppter distantia: 7 tñ ista mala cōplo non erit a cerebro: 7 hoc plus cōuenit in eo q^o in sensu p^opinquo.

Dub^o 24°

CConsiderādū scdo. diceret aliquis quare. A. exp^ossit de nocumētū corruptionis cū dicit. nocumētū caliditatis zē. 7 Dicēduz q^o q^o arguit p^o locū a maiori. Nā magis v^o q^o nocumētū corruptionis in sensib⁹ remotis significet hoc ēē p^o nocumētū in cerebro q^o aliud nocumētū: 7 hoc nō est ergo multo minus alia nocumēta. an p^oz q^o nocumētū corruptionis q^o dī nocumētū p^omutationis sit a caliditate 7 siccitate: 7 iste sunt q^olitates maxime actiue: 7 trāsmutatiue cōicabiles de mēbro ad mēbrū. Si q^o iste qualitates p^ont ēē in organis sensuū nō cōicant a cerebro: multo magis alie q^olitates.

Dub^o 25°

CConsiderādū tertio. d. alig^o Aui. dicit sibi: q^o hic dicit q^o gustus signat q^o cōplo ista est in cerebro: 7 supra dicit q^o gustus 7 tact⁹ p^o p^o signant corruptionē p^ola in instis: 7 h^oz minimū cōicatiōe cerebri. 7 Dōm q^o Alber. dicit q^o ista hic est corrupta: 7 vult dicere: audit⁹ autē 7 odorat⁹. sicut statz supra dicit. Alr dōm q^o gustus pōt cōparari ad tactū: 7 sic nocumētū in ipso gustu signat cōplone nocētē ēē in cerebro: 7 h^o ga gustus est imālio: 7 p^opingoz tactu. f. tactu manuū: 7 ita loq^o hic. Alio mō pōt cōpari ad alios sensus. f. auditū visum 7 odoratū: 7 sic respectu illoz signat q^o nocumētū in ipso est ex lesione in p^orio instis: q^o respectu illoz signat q^o est mālitz 7 longior: 7 sic loquebat supra. 7 Considerādū q^o als expō sui istū passūz q^o imutatio gustus 7 tact⁹ est duplex. Una itētionalis siue cognitiua 7 sic minus imutant a cerebro q^o alij sensus: ga ex spiritib⁹ in cerebro motis fm ordinē cōuersum a memoria ad sensus cōem 7 exinde ad p^oriculares sensus minus p^otingit imutari gustū 7 tactū plus aut visum 7 auditū 7 ē odoratū: vñ hō nullo extrinseco sensibili occurrēte indicat se vidē audire 7 odorare plus q^o gustare vel tāgere. dico vt hec hūit p^o sp^ori recursum a memoria: nō vt sunt p^o occursum humor obiectoz. Alia est imutatio realis 7 vt sic gustus pōt a cerebro multū imutari. Nā satis appropriat⁹ quāt 7 ad eū veniūt nerui a pari tertio: vt. 4. de iteriorib⁹. z. ca.

CDe operationib⁹ s^o moralibus sciendum est: quoniam fortitudo meditationis 7 p^oscrutationis significat fortitudinē cōplexionis cerebri oino: 7 eaz debilitas signat lesionez fortitudinis in ipso. Quare opz vt demonstraretur que operationum sit lesa.

CAm. A. determinauit de significationib⁹ dispōitū cerebrū assumptis ab opōnib⁹ aialib⁹ sensibilib⁹. hic determinat de significationib⁹ assumptis ab opōnib⁹ aialib⁹ moralib⁹. Et primo fm vñā quāq^o virtutē seozsum. scdo assumat ponēdo sermonē cōmunez sicut fecit in significationib⁹ sumptis ab opōnibus sensibilib⁹ ibi (Dicamus ergo nūc.) 7 p^osa in q^onoz sicut quatuor operationes quatuor virtutū moralū supra. A. enumerauit ex q^oz signationez assumit. p^omo ergo docet significare ex virtute mētis 7 p^oscrutatione. scdo ex formatione siue opōne formatiue virtutis. ibi (Et ipsis eni.) Tertio ex opatione cogitatiue. ibi (Et ex ipsis est corruptio.) Quarto ex opōne memorie. ibi (Et ex ipsis est lesio in brute memorie.) 7 Considerādū circa p^omā partē q^o virtutes intrinsece cōprehēsiue pōt dici morales: q^o nos regūt 7 cū eaz iudicio puerfamur. vñ simul adunare vocant virt⁹ regitiua totius: vt pōt sumi. 3. de accidēt 7 morbo. Et ab h^oalya. 4. theoz. 9. ca. q^o nos regūt. merito morales vocant sicut iuenit noari in quadā l^osa Sol. 3. de iteriorib⁹. 5. als. 7. ca. 7 sic ē virtutes pōt dici nāles: nō quidē naturales: q^o sunt circa alimēti trāsmutationē: h^oz q^o sit cerebro magis

Bentilis

intrinsece q̄ alie aiales virtutes. Itay eniz virtutibz Sal. z. the-
gnit. comē. 38. ipm soluz cerebri est principiu: sed sensum par-
ticulariu mediantibz extrinsecis organis. possunt igitur de virtu-
tes dici cerebri naturales z morales. vt hic habet duplex littera.
Cōsiderādū scō: q̄ per meditationē z pscrutatiōē possumus
duo intelligere. p̄mo actus intelligēdi q̄ sunt simpliciu apprebēsi-
ō z q̄ntū ad hoc dicit. meditatioēs. z cōpositio z diuisio. z dicit. per-
scrutatiōis. actus aut itellect⁹ q̄uis sint virtutis imālis in corpo-
re: tñ nō sunt sine corpore: vt p̄mo de aia. tex. comē. 12. Et q̄ oīuz
virtutū cerebri auxiliū z bona dispositio facit ad bene itelligēdiū:
ideo bonitas intellectus totius cerebri significat bonitatē comple-
xionis. Scō per meditationē possumus itelligere oīum triū vir-
tutū intrinsecarū simul iunctarū actus. cū enim simul iungant: tunc
apparet opatio estimatiue z p̄prie eius quā ego voco collatiuam
sue estimatiuā sicut vna de istis: sive sit aliqd aliud p̄ter istas. Et
actibz aut huius sanis z fortibz significat totius cerebri. sanitas: z
fm hūc itellectū dicebamus als q̄ hic. A. docet assumere signifi-
cātiōē ex opōnibz oīuz virtutū cerebri simul. Scō diuisim fm vnaquāq̄.
ibi (Et ip̄s.) Et vadit hec sua ad itētiōē halyab. 4. theozice. 9.
cap. vbi dicit. virtus p̄ quā est regimē mens oī: que si diuisione re-
cipit in tres distribuit p̄tes. in virtutē p̄ quā fit phāstia. in virtu-
tē que cogitatio: p̄reest: z virtutē p̄ quā fit memoria. Et sumit ēt a
Sal. 3. de accidēt. cap. 3. Quidā aut dixerūt q̄ dicit. meditatiois
q̄ntū ad p̄terita: pscrutatiōis q̄ntū ad iudiciū circa p̄sita z futura.
Cōsiderādūz tertio. d. q̄ nō significat ēt fortitudo cōpōnis. / Di-
cendū q̄ sic fecit dedit itelligi p̄ hoc q̄ dicit. oīno. Nā fortitudo
oīum virtutū cerebri significat fortitudinē cōplexionis. i. bonita-
tem. omnino. Lymier salter totius: oīno. i. intēse z certe bonita-
tis: que esse nō pōt absq̄ cōpōnis bonitate.

Du²⁰ 26

Du²⁷ 27

Cōsiderādūz q̄nto. p̄teret q̄: vñ segit istud. q̄re. / Dm q̄ ad bo-
nitatē iudiciū z pscrutatiōis regit oīuz virtutū bonitas: q̄ nō so-
luz rectū iudiciū dat ex p̄sitis apprebēsiōē: imō ēt p̄sitiū z p̄teri-
torū cū cōpōne ad futura: z iō ad rectū iudiciū p̄currit oīuz triū
virtutū bonitas: s; ad corūpēdiū b iudiciū sufficit q̄ altera virtus
solum ledat: ideo dicit. quare op̄ vt demonstrēz zc.

Ex ip̄is eniz est corruptio virtutis imaginationis z
formationis z eius vel earum nocumētum.

C hic docet significare ex opatione virtutis formatiue sue imagi-
natiue. Et p̄ docet significare ex huius virtutis sanitate sue for-
titudine. Scō ex nocumētis eius. ibi (huius enim virtutis.) / P̄ia
in. d. p̄mo facit q̄ dicit est. Scō declarat q̄ dicit. ibi (hec aut
virt⁹.) / Vel p̄mo in p̄sulo. Scō in sp̄ali. ibi (hec aut virt⁹.) / Cō-
siderādū q̄. A. p̄mo notat nocumētū virtutis formatiue: q̄ statim
dixerat: q̄ cū meditatio z pscrutatio debilitant signat nocumētū
in cerebro. Quare op̄z iustigare: que opationū fit lesa: nā ex ip̄is
lesis opationibz ex q̄b fit lesio in pscrutatiōē z meditatiōē est le-
sio imaginatiue zc. Ecce quō littera hec exit a p̄missa. C Scō cō-
siderādū q̄ corruptio hic sumit p̄o lesione z nocumētū ēt s; mul-
tiplicauit. A. vocabula p̄ diuersitate nocumētōz. Cōsiderādūz
tertio q̄ in anteriori vtriculo cerebri sunt due virtutes: vt p̄mo
cañ. fen. i. cap. de virtutibz aialibz. Una est virtus que est apprebē-
dēs sue cognoscēs ea que sunt a sensibz p̄tata: z ista vocat sen-
sus cōis. Alia est cōseruās hmoi spēs post sensibilia absentia z vo-
catur q̄ntū ab. A. formalis als formās. 6. de nālīb. p̄. p̄ti. cap. vlti.
z. 4. parti. z. cap. Et vocat q̄ntū imaginatio ab. A. p̄. cañ. fen. p̄ti.
ma. cap. de virtutibz aialibz. cū dicit. ista cogitatiua exercet se ex-
ercitio cōponēdi z diuidēdi in eis que in imaginatiua. i. phantasia
recōdita sunt. Vocat z tertio phāstia ab. A. eodē ca. / Itē ergo
virtutes apud medicos sunt vna virtus. i. sensus cōis z phāstia. Et
iō solū. A. exp̄ressit de phāstia sub noie imaginationis z formatio-
nis: sed q̄ fm veritate sunt virtutes due: q̄ recipiēs aliud est a cu-
stodiēte: iō Aui. in ista q̄dā extrinseca in p̄lo quibz cū dicit. z earū
nocumētū. Vel possumus dicere q̄ exp̄ressit sensum cōm. p̄ q̄ d
dicit. virtus imaginationis. Et fm hoc op̄z p̄siderare q̄ imaginatio sumi-
tur q̄nto modis. Uno mō pro vnaquāq̄ opatiōē quō sumit in p̄-
cipio capli z ista fen. 3. cū dicit. / Itē hō patit imaginationes q̄ est
passio oculorū. Scō mō sumit pro virtute p̄seruatiua spēs sen-
satiue: que virt⁹ dē ēt virtus phāstia vel formalis ab. A. p̄. cañ.
z. 6. de nālīb. 4. p̄ti. z. cap. Tercio mō sumit imaginatio pro vir-
tute cogitatiua quā medici vocat imaginatiuā q̄ntū vt. A. dicit p̄.
cañ. fen. i. Quarto sumit pro sensu cōi vt hic: z tūc exponet virtū
imaginationis. i. sensus cōis. z formationis. i. phāstia que ēt dicit
formalis. Et q̄bus appet q̄ multa latet eguocatio in vocabu-
lis. z cā huius fuit: q̄ hoies z ip̄semet Aui. vtunt ad placitū voca-
bulis cadentibz sup has virtutes: vt scribit. 6. de nālīb. q̄nta par-
ticula. i. cap. nō igit de nobz est curandū dūm q̄dō intentionē ha-

Super tertio

beamus. Et itentio est hec q̄ in pre anteriori cerebri est virt⁹ co-
gnoscitiua z retētiua oīuz formaz sensatarū q̄a sensibz p̄tans: si-
ue sit vna virt⁹: siue sint due: z iō cū hec virt⁹ est fortis iunat ad si-
gnificādū sanitatē anterioris pris cerebri vbi ip̄s est sedes.

C hec aut virtus cū est fortis iunat ad significādū an-
terioris cerebri sanitatē. hec aut virtus nō est fortis ni-
si cū hō bene pōt seruare formas sensatarū vtpote figu-
rarū z sculpturaz z morū z gustuuz z vocū z modula-
tionū z reliquorū. est. n. aliqs hoīuz cui est virt⁹ itēgra
fm hoc caplm adeo vt qui ex geometris optimus est
p̄sideret simul figurā lineatā: z signet in ip̄s aia sile-
lli z eius littere: z narret q̄ntū vlsq̄ ad finē ip̄s non
idigēs iterata p̄sideratiōē i figura: z silt est dispō quo-
rūdā s; cōpationē ad modulatiōē: z dispō quorūdā
cū cōpationē ad gustū z reliquorū: z ex b caplo p̄det
bonitas cognitionis pulsus: ip̄s eniz idiget imagina-
tione forti figurata vel signata in aia ex tactis.

C hic declarat q̄ dicit ostendēdo que est huius virt⁹ fortitudo: z
in quo cōsistat. Et dicit q̄ cōsistit ei⁹ fortitudo in hoc q̄ bene pōt
p̄seruare formas sensatarū vt figurarū. Cōsiderādū q̄ sicut oēs
quinqz sensus afferūt sensata ad sensum cōm z phāstias: ita oīa
sensata debēt retineri ab ista virtute: p̄tari post absentia sensibi-
liū exteriorū: z in hoc stat fortitudo hui⁹ virtutis: z iō Aui. omniū
sensuū enumerat sensata. p̄mo vltus cū dicit. figurarū q̄ntū ad
nālēs: z sculpturaz quāti ad artificiales: z colorū al. mor. i. actus
hoīuz: z sunt de cap. sensibilia cōm. i. mor. vñ qdā hoies sciunt
p̄facere alios in actibz ac si illi eēt. Scō enumerat sensibilia qu-
bus cū dicit. z gustū. 3. audit⁹ cū dicit. z vocū. z subdit post. z mo-
dulationū. 4. tact⁹ z odorat⁹ cū dicit. z aliorū: z ista dēclabit statim.

Dubitat cū opatio virtutis imaginatiue z formalis sumēdo pro
sensu cōi z phāstia sit nō solū retinere formas post absentia sen-
sibilia: s; ēt iudicare de formis huiusmodi cū veniūt a sensibz. q̄re
Aui. p̄ hac solas opationē que est retinere notificat fortitudinē
huius virtutis. / Dm q̄ hoc fuit q̄ credis q̄ solus Aui. posuerit
hāc virtutē p̄seruatiuā sp̄erū sensatarū in anteriore vtriculo. vo-
luit igit ostēdere ei⁹ fortitudinē quāti ad opationē de qua minus
credidit: quāti ad hoc fm Aui. sniam z credo esse veritatē fortitu-
do z potētia retinēdi formas sensatarū post eorū absentia iudicant
sanitatē anterioris pris cerebri: z cū hoc est alia virt⁹ memorati-
ua in pre posteriori. / Vel possumus alr dicere q̄ Aui. simul notifi-
cādo fortitudinē hui⁹ virtutis p̄ potētiā retētiuā: notificat eaz p̄
potētiā cognoscitiuā: z hoc apper in exēplo. geometra. n. q̄ narrat
q̄ntū sup figurā quā semel vidit cognoscit illā figurā z retinet eā
cū narrat. Si igit hoc iudiciū est eiusdē virtutis que iudicat in ad-
uentu a sensibz: tūc dicemus q̄ hic notificat ista virt⁹ p̄ opationē
etiā iudicatiuā: z hoc dicēdo q̄a forsan fm mētē Aui. p̄m iudiciū
sup sensibilia exteriora q̄ datur a virtutibz extrinsecis vel intrinse-
cis est a sensu cōmuni: sed retētiō est a phāstia: sed iteratū iud-
iciū post absentia cū iterū presentānt sensibilia est ab alia vir-
tute que vocat imaginatiua sue cogitatiua que exercet se exerci-
tatio cōponēdi z diuidēdi: vt p̄mo cañ. fen. i. ca. de virtutibz aialibz.
hec tñ diffuse sunt ibi p̄tractata. Cōsiderādū q̄ figure geome-
trie describunt per lineas litteris signatas: vt facit Sal. 10. de vti-
litate p̄ticularū. 12. cap. Bonus igit geometra cū semel viderit fi-
gurā sup quā format q̄ntem ip̄m in eius anima: z nō ip̄siciens
eaz recitat. Cōsiderādū etiā q̄ bonū iudiciū de pulsu nō potest
dari nisi homo habeat hāc virtutē fortē. / Indiget eniz medicus p̄-
tactum representare p̄cussiones systolis z diastolis ip̄i imagina-
tiue sue formalis: z ipsa hz iudicare de presenti p̄cussione z p̄teri-
ta: ita q̄ si p̄terita p̄cussio eēt deleta nō posset dari iudiciū. hz
etiā seruare plurimas p̄cussiones z quātitates carū in mētē z cō-
parare eas ad hoc iudiciū cū auxilio virtutis apprebēdētis itē-
tiones idiuales: z ideo eget etiā medicus in iudicio pulsus non
soluz fortitudine cogitatiue: sed etiā estimatiue: ideo idiget plu-
ribus sensibz: vt Auer. z. de anima comē. 65. C Et ex hac cōsidera-
tione apparet q̄ hoies sint fm artes diuersas apti. Bonus igitur
pictor debet multū yigere in hac virtute respectu visibilia: idiget
enim fixa significatiōē figuraz z iudicio potētiā sup illis z motiua
manū obediētiā q̄ motus exterior nō distrabat euz ab ituita
forme: quā fit in anima. i. in phāstia. quilibet enim homo ima-
ginari scit pulchruū equum: sed quilibet nō pōt figere in anima ni-
si pictor bonus: z q̄cicitas melancholica ad hoc adiunat: iō boni
pictores sunt melancholici. Bonus etiam yinatorius est ille qui

du²⁰ 26

du²⁷ 27

babet fortitudinē huius virtutis respectu gustatorum & sic de alijs.

C Hinc autē virtuti cū accidit nocumētus: aut destruit opatio & nō remanet in ipsa forma imaginationis sensate post remotionē eius a pportione que est iter ipsas & sensum cum eam sentit aut debilitatur & diminuitur aut mutatur a cursu naturali vt imaginetur quod non est significat eius debilitatem.

C hic docet significare ex nocumētis huius virtutis. Et pmo modos nocumētū huius virtutis pmutat. Secdo docet ex illis significare. ibi (Mutatio vō). **C**ōsiderādū circa pma partē q. A. tangit tres modos nocumētū imaginatiue. s. ablationis vt cū nō remāet in ipso. s. hōie in quo est lesio: vel in ipso. s. intellectu. i. imaginatiue fm litterā erra. Secdo tangit nocumētū diminutionis: diminuit enī eius opatio dupl. vel itensue: vt cū nō pōt fortiter retinere. vel quātitate. s. ex obiecto: q. nō pōt retinere nisi qdam & paucā numero: & ideo duo dixit: debilitat & diminuit. pōt addi certia diminutio. s. tps: q. nō retinet quātū expedit in tpe: hoc tñ pōt reduci ad debilitatē itensue. Tercio tangit nocumētū corruptionis sue pmutatiōis cū dicit (mutat a cursu nālī) vt imaginat aliter q. d. imaginari. debet enī imaginari retinēdo in aīa figuram quadratā: ipse imaginat eā rotundā. **C**ōsiderādū scdo q. littera que dicit q. significat eius debilitatē pōt dupl. exponi. pmo vt referat ad oīa nocumēta pmissa & est sensus q. totū. s. oīa nocumēta pmissa significat eius. s. partis anterioris cerebri debilitatē. i. egritudine: sicut cū hec virtus est fortis significat anterioris cerebri sanitatē. Secdo modo pōt exponi q. Aluicē. vel it q. cū corruptione imaginationis est debilitas virtutis: & hoc dixit: q. ponēs nocumētū diminutionis dixerat: aut debilitat. nō igit credas q. cū corruptio sit fortis virtus: imo est debilis debilitate generat sumpta non spālter pro ea que est diminutio: q. q. simul ptingant diminutio & corruptio. i. pmutatio actōis imaginatiue.

C Mutatio vō eius & destructio opationis ipsius fm plurimū significat superfluitatē frigoris: aut siccitatis in anteriore cerebro: aut humiditatis. Secd frigus est cā cēntialis: & due relique sunt cause p accēs: qm affe runt eā. Et mutatio opationis eius & pmutatio ipsius significat supfluitatē caliditatis ipsi. Et hec qdēz oīa sunt fm plurimū rei & fm q. dictū est in vtrūtibz sensibilibz. Et hec egritudo q. q. accidit sana itelligētia vel rōne ita vt perfecte & complete cognoscāt pulchritudē & fetidū & sunt eoz verba cū hominibus sana: sed imaginant quosdam presentes: qui exterius nō reperiuntur: imaginantur voces tympanistarū & reliqua: sicut narrat Sal. accidisse Abzucali medico.

C hic docet ex eis significare. pmo p nocumētū qd est ablatio. Secdo p nocumētū qd est corruptio. ibi (Et mutatio). Tercio modificat casū. ibi (hoc idēz). Quarto satisfact q. ibi (Et hec egritudo). Dicit pmo q. mutatio & pro idēz. **C**ōsiderādū q. nocumētū diminutionis in signando reducit ad nocumētū ablationis. Differūt enim in eēdo & significādo fm magis & minus quāsi.

Dub^m 29^m **C** Dubitat q. A. dicit q. frigus est cā cēntialis destructiois opationis huius virtutis. Lōra: cuius pportio cēntialiter pstitit in sicco: eius ipoportio pstitit in humido vel in nō sicco: sed proportio retētiue est in sicco: q. siccu retinet: istius autē virtutis opatio est retētiō. Itē superius dixit q. siccitas est cā corruptionis: hic autē dicit diminutionis. **I**n pmo A. **I**n pmo modo q. hic est sermo de nocumētis imaginatiue fm q. ipsa est cognoscitiua: nō fm q. est retētiua speciez. vt autē est cognoscitiua operatur cū calido tam cōpōnali q. cū spiritu: & ideo frigidū marime & p se pīat virtutibz vt cognoscitiue sunt. humidū autē & siccu per accidēs: q. siccu & humidū nō pīant formālē forme caloris: s. ga calidū fundat in humido & sicco pportione: nō ad ipoportione sicut & humidū segit ipoportio calidi: sicut ad ipoportione subiecti vel mātē segit ipoportio accidētis: & hoc est p accidēs. Et h est qd dicit. frigus est cā cēntialis: & due relique vt siccu & humidū sunt cause p accidēs: qm afferūt. i. adducūt eā. s. destructiones. Afferre autē videt ipotare nō per se nec directe facere. **C** Sed tu. d. sentire est recipere: s. sensus pncipalr agit cū hūido. **I**n pmo q. recipere est duplex: absolute & cognitiue: tunc dico q. recipere absolute est p humidū: sed cognitiue est p calidū: sicut enim actus & est ab aīa pncipalr recipit in mātē p dispōnē a forma caloris & eius pro-

portionē: ita pncipalr operat cū calido: & fm hoc pōt dici q. retentio vt est actus anime est pncipalr p calidū: sed retētiō absolute per siccu. **S**ecdo mō est vdm q. hic est sermo de opatiōe imaginatiue que opatio est retētiō: & sic est sermo de nocumētis circa retētiōē: & hoc est pueniēs: q. taliter notificauit ista nocumēta. Et sic dicemus fm q. dictū est q. retētiō vt retentio sit a sicco: sed retētiō vt ab aīa sit a calido pncipalr: & quāvis retētiō fiat ab aīa nēcō nō tñ icludat talis retentio actualē nōtā fm quosdam. **A**ly modū subtilis circa h dubiū dabunt ista cap de corruptiōe memoriē vbi pncipalr disputat hec qd. **I**sta autē apparēt hic sufficiant. **A**d pmo vdm q. siccu vtrū est cā corruptionis: sed in quadā virtute pōt facere diminutionē & ablationem. **E**t mutatio & pro. i. pmutatio rē. rō est ga pmutatio fit p multū motū in imaginabilibz spēbz cui cā est calor: & h p. Et h satisfact qd.

C Quereret enī aliq. an ista virt^{us} possit ledi nō lesa cōsuetudine sive rōnali virtute. **E**t ridet q. sicut ponit exēplum Sal. de accedenti & morbo. 3. cap. **C**ōsiderādū q. medicus iste Abzucali habet corruptaz imaginatiuam: q. putabat pntentia phantastica que nō erant. ratio tamē sua erat sana: q. pcepibat eos pelli sic: cur nocuos sibi: & hoc debet intelligi ab Aluicē.

C Sed tu diceret. **A**. dicit sibi: q. dicit q. nocumētū imaginatiue est q. cū sanitate intellectus siue rōnis. **C**ōtrariū dixit supra: q. ipse ponebat q. nocumētū meditationis siue pserutationis erat ppter aliquā lesionē virtutū imaginatiue cogitatiue & memoratiue. Itē virtus posterior imaterialior: ledit per lesionē prioris: vt Auer. in cōmēto de memoria & rē. **I**n pmo q. sumebat supra mēs siue ratio siue intellect^{us} pro oīz aggregatōe simul: hic sumit mēs pro cogitatioē siue estimatiōē. **V**el vdm q. rōne eā sana pōt dupl. iter itelligi. Vno mō pfecte oīno: & sic est ipole q. lesa est imaginatiua: s. n. sedum iudicet seduz: tñ in quātū imaginationes non veras iudicat vt veras est error. Alio modo impfecte sana: q. nō tantū quātū imaginatiua est lesa: & ideo pōt dici sana ratio. i. estimatiua que iudicat intētiōes quāsdā. s. bonas vel malas.

C Et ex ipsis est corruptio in virtute cogitationis & imaginationis. s. aut destructio: & nominatur hec deletio rōnis. aut debilitas & noiatur amētia: & cap pncipiū est frigus anterioris cerebri. aut siccitas: aut humiditas eius: & illud plurimū fm q. dictum est.

C hic docet significare p nocumētū virtutis cogitatiue. Et p^{er} nocumētū qd est ablatio & diminutio. Secdo p nocumētū qd est corruptio. ibi (Aut mutatio). Dicit p^{er} q. ex ipsis. s. ex nocumētis est corruptio. i. lesio in virtute pma. **C**ōsiderādū q. virtus cogitatiua vocat cogitatiua qm seruit intellectui: & vocat imaginatiua qm seruit estimatiue: vt. A. ponit p^{er} lib. cap. de virtutibz animalibus. Et iō hic noiāt eā duplici noie. **C** Et cōsidera q. ista imaginatiua nō est illa de qua dictū est supra. **I**ta enī est phāstastica retentiuā & cōprehēsiua speciez fm q. a sensu venit. **I**ta autē cōponit & diuidit que sunt in phāstia iudicādo de intētiōe formaz qd appetit q. iudicat rectū & obliquū. **C**ōsiderādū q. accipim^{us} nomē istaz lesionū: q. destructio cogitationis vocat debilitatiō. i. ablatio siue puatio rōnis: sed diminutio vocat amētia: tñ amētia q. q. dicit ablatio rōnis. vñ d. ppter ab a qd est siue & mētē. **S**. aut. 3. de accedenti & mor. 2. cap. fm trāslatiōē grecā dicit. ipse rōcinatiui accē qdā velut palysie. i. ablatio amētia dicit. qd vō velut defectus motus. i. diminutus actus siue diminutio act^{us} stulticia d. qd autē velut peccatū. i. corruptio siue pmutatio desipiētia vocat. de nominibus non tam curamus.

C Dubitat quare dicit anterioris. Lōra ga hec virt^{us} est in medio. **I**n pmo q. in anteriori cerebro icludat vētriculus medius: & ita intelligit hic. **V**el aliter q. imaginatiua iudicans de formis sensatis est in anteriori vētriculo. s. in si. versus mediū: sed iudicans de intētiōibus est in medio. **C**ōsiderādū: & illud plurimū: ga sicut dixit ablatio potest fieri a calido.

C Aut est mutatio & pmutatio: ita vt sit in eius cognitione regimentū & rectum faciat: dicendo q. nō est rectum & nominatur cōmixtiō rationis.

C hic notificat pmo hoc nocumētū qd est pmutatio. Secdo ostendit significatum eius. ibi (Et significat.).

C Sed dubitat q. A. inuit hic q. virt^{us} cogitatiua vt est estimatiua pōt ledi nocumēto distincto ab alijs vtrūtibz. cui^{us} pū ponit p^{er} libro ptealleg. cap. 2. aut hic loquar de estimatiua apparet ga loquitur de ea que iudicat rectum vel non rectum: vt rectū esse ire ad ecclesiam: vel non rectum ad ludum. sed ista sunt iudicia de intentionibus non sensatis: quia conuenientia & non conuenientia

Dub^m 30^mDub^m 31^mDub^m 32^mDub^m 33^m

Gentilis

non sunt ab aliquo sensu comprehensa: ergo sunt opera estimatiue.

Cita dubitatio diffuse est tractata pmo lib. a me: hic tñ breuiter dicā: qd virt^{us} estimatiua est duplex. Una quā ego voco collatiua: ista est aggregatio omniū virtutū. Imaginatiue et cogitatiue et memorie que vocat mens sue virtus regēs: et ista nō ledit: nisi altera virtutū lesa: qd suus actus nō est aliud qd oīz trīū virtutū simul aggregatio: vel est actus iudicij p̄surgēs ex hac aggregatiōe: et ista virtutē vocauit alibi. A. estimatiua: hic autē vocat eā virtutē mediatīuā p̄scrutatiuā: supra autē vocauit eā mētē. Alia est estimatiua: que nō est aggregatio istarū: sed que cōprehēdit ea que reposita sunt in phāstia et aliquā itētiōe caput in eis q̄cūq; collatiōe et virtutū simul adunatiōe circūscripta: et ista est de qua est hic sermo et h3 ppria et distincta nomenclatura sic apper qd aliqui cognoscit formā alicui: et tñ itētiōe nō sicut ille q singula vasa domus cognoscebat et tñ itētiōe errabat: credebat. n. ea eē mala: vñ p̄ciebat illa: et tñ vasa erant qd bonū: et hic sunt multa difficilia. **A**lter possit euitari p̄dictio: qd h3 hic Aui. ponat nomenclatura virtutis estimatiue: nō tñ dicit ea eē eius solius: et iō nō induit exēpla sup hoc: sicut fecit in virtute formali et in virtute memoriali.

Et significat aut apā aut mām cholericā et calidam et sicca: et est demoniū lupinū: et est p̄mixtiō eius cū malitia: aut mām melancholicā: et est melancholia: et est ei^{us} p̄mixtiō cū malitia estimatiue et cū cogitatiōe absq; comprehensione. Qui autē ex istis motib^{us} ad timorem declinor est: est magis signatiu^s frigoris: et ex eis declinor ad audaciā et irā est magis signatiuus caloris: et h3 differētiās que sunt inter eos et nos postea afferemus eas. Et forsitan erit illud pp cōcōtationē mēbri alteri^{us}: et illud quidē cognoscetur significationibus particulāribus multis: quas postea narrabimus.

Hic ostendit qd signat p̄mutatio actionis cogitatiue. Et p^{er} facit hoc diffuse. Scdō assumit. ibi. (Et p̄ster.) **C**ōsiderādū qd Aui. inuit hāc diuisionē qd p̄mutatio cogitationis que vocat rōnis p̄mixtiō fit vel pp cām in cerebri vel p cōitātē: et quotiescūq; fiat: fit aut pp mām cholericā apantē aut nō: vel fit pp mām melanc.

Sed dubitat an possit fieri a mala cōplōne sue mām. **P**er dīcēdū qd sic sic ista apparebit cap. de p̄mixtiōe sensus: et p̄culia afor. afor. is. sup illo afor. In vigilia spasmus rē. Dicit Cōmētator qd cū vigilia ericeret est cā alienationis mētis. hic autē. A. omisit ponēs causas notiores expectās cōplere in particularib^{us}. **C**ōsiderādū scdō qd ista que dicit: absq; cōprehēsiōe. dupl^{ix} exponit. p̄mo. i. absq; hoc qd mām cōprehēdat: maniaci. n. demoniaci et diabolici aggrediunt hoīes et sunt de nā lupoz: sed melancholici soluz corrupte et false apprehēdunt et secū loquunt vel ad alios: sed nō capiunt neq; nocēt alijs: imo sunt timidi. Scdō mō exponit cū cogitatiōe vel cogitiōe absq; cōprehēsiōe. f. rex que extra sunt: imo multa dicit se videre cognoscere et eē que extra nō sunt: et tunc in istis peccat duplex virt^{us} vt p3. **C**ōsiderādū fm dīas: qd fm maiorē et minorē timorē significat maior vel minor friditas. **C**ōsiderādū qd ex h3 sumim^{us} qd friditas nō semp facit ablationē actionis: imo corruptionē suē p̄mutationē: vt melia que est frigidus humor facit errorē cogitatiue: et h3 est nomenclatū qd dī p̄mutatio.

Et vniuersaliter cum cogitationes plurimū mouent motib^{us} multis: et permutant et variant: tunc illic est caliditas. Et quandoq; et accidit p̄mutatio cognitionis in egritudine^m frigide materie cū a caliditate nō euacuantur: sicut cōmixtiō rōnis in lythargia.

Causa est: qd calidi est mouere: et ita per oppositum quando cogitationes nō sunt mobiles possunt significare frigus.

Cōtra cogitationes multę sunt mobiles. **P**er dīcēdū qd sunt mobiles humido nō calido moriūo. **C**ōsiderādū qd in lythargia eūctualiter est frigus: sed accidit alr pp putredinē mām est calor: vt infra Aui. cap. de lythargia: et iō pp calorē accidit p̄mutatio actionis: et ideo actio cogitatiue eoz cū diminutione est permurata.

Et ex ipsis est lesio in virtute memorie. Aut vt debilitat: aut vt destruat sicut narrat Sal. qd pestilētia p̄uenit in pte ethiopię: qd eis accidit pp cadauera multa relicta post forte plūm: et puenit pestilētia illa vsq; ad terrā grecorū: accidit qd eis vt cā illius tñ caderet obliuionis donec eis adueniret dispō fm quā bō nois sui

Super tertio

ipsius obliuiscere et filij sui. Et plimū qd accidit debilitas in memoria pp corruptionē in postremo cerebro ex frigidityte: aut humiditate: aut siccitate: aut pp est qd pmutat: et accidit ei vt remoueret eius qd nunq; ei adest: et signat cōplōne calidā absq; qd nūq; sed mām sicca ad illud est magis pueniēs: et illud totum est cū cōplexio nō supfluit: et virtus non cadit.

Hic docet significare p nomenclatura virtutis memoratiue. Et pmo per nomenclaturā qd est diminutio et ablatio. Scdō p nomenclaturā qd est permutatio. ibi. (Aut propter eum.)

Dub^m 36^m

Circa primā partē diceret alijs quō ista pestilētia de qua dicit Sal. 3. de accideri et morbo. cap. 3. et p^{er} de febrib^{us}. cap. 4. idurrit defectū memorie cū debuisset educere febriē pestilētiā. **D**icēdū qd pp resolutionē calidi poterat inducere frigiditātē: vñ surgentes a febrib^{us} defectū in calore nālī fiebat sine memoria. **C**ōsiderādū qd hic p memoria itelligit virtutē p̄seruatiuā in pte posteriori cuius est p̄seruare itentionē nō qd purā (vt qd credunt) sed cū idolo suē cū forma sensata: et hoc apper: qd Aui. volēs ostēdere defectū hui^{us} memorie dicit qd hō obliuiscēbat nois sui: nomē autē sensatū est sensu auditus. differt autē hic memoria a phāstia que dicit formalis: qd illa p̄seruat idola pura et p̄cipalr: ista autē p̄seruat itentionē et idolus: et de p̄cipali suē itentionē plus enī cōseruat idolus pp itentionē qd itentionē pp idolus. et huius virtutis memoratiue sedes est posterior cerebri vetriculus: et iō. A. statim icēpiens de nomenclatōe qd est p̄mutatio incipit a nomenclatōe posteriori vetriculi dicens. aut su. fit lesio in memoria pp cū. f. vetriculum posteriū et vetriculus pmutat. i. p̄mutationē actionis patit. et accidit ei. f. homini vt remoueret ei^{us} qd nūq; ei adest. fm memoria. **C**ōsiderādū et qd calidū et siccū est magis motiuū et ip̄ressiū ei^{us} qd nūq; fuit: et iō p̄mutatio memorie plus fit ad eo: et pp eandem cām siccū plus facit hoc. f. qd humidū: qd magis est motiuū actiue et imp̄ressiū. et siccū est causa qd forme p̄terite imp̄esse in memoria retineant que cū mouebunt et ad actū poterūt mouē alias que nūq; fuerunt cōprehēse. dixit autē cum cōplexio nō supfluit: qd superflucus posset inducere ablationem actionis.

Dicamus aut nunc sermonē cōiunctū qd destructio harū opationū qnq; fit pp dominiū frigoris: aut i cor porē cerebri: et est ex eo qd dīas sup cerebriū: aut sup v̄tēs ei^{us}. et qnq; fit pp frigus cū humiditate: et qnq; affert ipsam siccitas et similiter earū debilitas. ipsarū aut mutatio fit pp apostematia: aut complexionē cholericā: aut melancholicā: aut corpus adurens.

Hic sermone cōiunctū in p̄necto docet significare ex nomenclatōe p̄dictarū opationū moralizū: et vult in sūma qd ablatio actionum istarū et similis debilitas. et diminutio fit a frigido: vel a frigido cū humido: et qnq; cū sicco. Et ex hoc accipit qd nō semp est verum qd siccitas fit cā p̄mutationis: qd pōt esse cā diminutionis et ablationis. **I**psarū mutatio. i. p̄mutatio que a Sal. vocat corruptio fit pp apā. f. calidū: suē fit calidū per eētiā: suē per accidēs vt supra dixit in lythargia. aut cōplexione rē. aut corpus adurēs. i. materia adurā. Et ex hoc accipimus qd nō semp p̄mutatio operationum fit a calido: sed pōt fieri a frigido sicut a melancholia. Nā melancholia fecalis pōt esse cā qd homo iudicet timēdū qd nō est timendum et imaginē qd nō est et qd recordet eius qd nō fuit: qd vaporēs melancholici p̄nt ita ip̄primere: ideo melancholia pōt fm vna quāq; virtutē eē cā p̄mutationis actionis: et tñ est humor frigidus.

Et significatio dispōnū somniorū est ex eo qd opz adiungi hoc loco. Plurimū enī visionis repx citrinaz calidaz signant dominiū cholere. Et silt plm visionis repx cuiq; cōplōni p̄portionaliz: quas numerare nō est necesse: et somnia qd p̄mutata signant caliditātē et siccitātē. Et silt apper in egritudinib^{us} acutis cerebri. Et silt sunt somnia terribilia et illa quoz recordat significat frigiditātē et humiditātē fm plurimum.

Hic docet significare ex somnijs que cōtinent in sūma moralizū vt supra declarātū fuit. quidā vō dicit qd hic docet significare ex operatione sensus cōis: qd somnia attribunt sibi: sed de hoc non euro et h3 quatuor sicut quatuor ponit iudicia per somnia. Scdō ibi. (Et somnia.) Tertia ibi. (Et similiter.) Quarta ibi. (Et illa.)

Dubatur an somnia inducent seu significent similem dispō.

Dub^m 37^m

tionem. ¶ Uidetur qd nō imo contrariam vt famescens somniat comedere. vt Bal. in libro de ea que in somnijs dignioribne. ¶ In cōtrariū Bal. ibidem: Aūcē. hic 2 pmo libro sen. 2. ¶ Dm qd h fm Auer. in cōmē. de somno 2 vigilia. Somnia sunt attributa virtuti imaginative. tñ fm. 2. 2. veritate attribunt ēr virtuti cogitative 2 estimatiue: 2 h idē Auer. intellexit. Somnia igit sunt duoz modoz. Quedā simplicis imaginative: 2 talia signant p similitudinē vel pportione: vt formidē aqua 2 nubes signat flegma: somnians aut ignē 2 citrū signat cholera. 2 hūc cā est: ga isti hūiores domi nates disponit cerebrū vt que in eo recipiunt sic recipiant. ipsi ēr met humores 2 eoz vapores hnt ylm iprimēdi vel mouendi spēs fm suas similitudines. Quedā aut attributa sunt imaginative seu estimatiue iudicatis 2 pstantis fm corporis disponem: 2 ista somnia signant pntis 2 qd in eis pstant salte quo ad aliquā pte. v. g. famescēs dormit 2 dormiēdo somniat comedere sicut illud quo idiget 2 qd estimatiua mouet qd eo idiget: sñr islamatus somniabit fontes 2 frigidas aquas: 2 sic de alijs. vñ Bal. palle. lib. 2. Bibendi phantasia fientibz multū accidit quēdam modū 2 comedēdi cūrien ti: yenera vō yendi plenit spermate. Uidet. n. in somnijs aia ad pfundū corporis mor ascēdē ab exterioribz sensibilibz eaz qd fm corporis disponē sentire: 2 rursus qd desiderat hō hōz vt iā pntis accipe phantasias. Ex qbus pntia cessant. ¶ Circa scōs pte pñdera qd somnia pmutata sunt somnia multe pmutationis vplurimū occurrit somniatio: istud attestat calor motiuo. f. calo 2 sicco. Et hoc. A. qñ pbat cū dicit: 2 sñr apparet. 2 in egritudinibz accutis apparet somnia pmutata: qd multe pmutationis: 2 ēr pmutata a cōfuctis somnijs. ¶ Circa tertiā ptem pñdera qd somnia terribilia sñr sunt. f. significatiua: qd signant hūiores malos vel res qd hnt b fa cere suo vapoz: sicut pox vt pz. 2. cañ. vel sñr. f. sicut somnia pmutata: qd signant caliditate 2 fecitate: vt. A. in hoc inuāt qd somnia pmutata sunt nocumēta pmutationis nō diminutionis nec ablationis: 2 iō sicut pmutatio fit vplm a calido 2 feco: ita ēr somnia pmutata 2 terribilia: qd pmutatio actionis ēr pñ fieri a fri. 2 sic co vt supra appuit 2 ēr somnia pmutata 2 terribilia pnt fieri a frigido 2 ab hūiore melancholico. ¶ Circa quartā pñderādū qd recodari somnijs est eoz ipressione deleri: 2 fit ab hū. 2 frigido: 2 pos set etiā fieri a supfluo sicco. f. nō impūni sicut ablatio memorie: 2 ideo Aūcē. nō curauit multuz declarare. sermones aut vniuersales in somnijs dicti sunt a me primo lib. sen. 1. 2 sen. 2.

De significatione operationum motuarum 2 qd eis similatur ex somno 2 vigilia. Cap. 7^m.

Significationū aut assumptarū ex genere operationū motuarū destructio 2 debilitas significant humiditatem supflūā in istrumētis ipsa rum subtilēs plurimā: 2 significant in quocūqz mēbro fuerint lesionez in cerebro (verūtm̄ eius magis ppiū est: qd i toto corpore sicut apoplexia: aut in parte vna sicut paralytis 2 tortura laxa.

¶ Supius Aūcē. determinauit de signonibz cerebz sumptis ex operationibz motuū vel mobilibz qd idē est apud. A. hic 2 ex somno 2 vigilia: qd simulant motū 2 geti. f. somnus geti 2 vigilia motui vt. A. 1. cañ. sen. 2. 2. hoc ēr dicit rub. hic pñ determinat de significationibz operationū motuarū. Scō de signonibz sumptis ex somno 2 vigilia. ibi. (Et ex eis que.) ¶ Prima in tres. Primo docet significare p nocumētū ablationis 2 diminutionis. Scō p nocumētū pmutationis. ibi. (Earū vō mutatio.) 3° assumat. ibi. Oēs isti motus. ¶ Prima in tres. pñ facit qd dicit est. 2° remouet dubiū. ibi. (Et qñ qd.) Tercio cōplet de cōlone 2 subdiuisione cuiusdā mēbz diuisionis quā posuerat. ibi. (Qd aut.) ¶ Cōsiderādū qd. A. tria inuuit. Primo ponit signa: qd ablationes 2 diminutiones operationum motuarū. Scō significatū: qd significat humiditatem plurimā subtilem. Tercio mēbz super quo: qd lesionem in cerebro.

Dub^m p^m Dubitat vtr pñatio motus significet humiditatem. ¶ Uidet qd nō imo frigiditate: qd mor pñcipalr est a calido: qd ei⁹ est mouere: 2 frigidi getare: vt Aūcē. 1. cañ. sen. 1. pmo de virtutibz ministrātibz: 2 Aūcē. 1. pble. 3. pble. 8. pñatio mor pñcipalr fit a frido. ¶ In 2° 2° est. A. qui pñtationē 2 diminutionē mor arguit sup humiditatem. ¶ Dm qd pñtationē mor significat humiditatem pñt dūplr itelligi. Uno mō qd significet cā sicut cāni p se 2 directē oppositā cause factiue mor: 2 sicut cāni primā in hoc: 2 hoc mō pñatio nō signat humiditatem. 2° est: qd mor volūtarius mēbroz pñcipalr fit a calido: vt colligit. 2. cap. 15. 8. pñatio mor pñcipalr 2 directē fit a frigido. Alio mō pñt itelligi: qd pñatio mor significet humiditatem si

cū cām indisponēre mobile: 2 sicut cām vplm eueniente: 2 h mō do pñatio 2 debilitas mor significat humiditatem. pñ eniz humiditas indisponit mobile: qd facit mobile laxū cū idigeat debita fictione: vt sumit in li. de pñessu aialuz 2 de pñematibz quita pñcula. 8. pble. 23. pñcula. 29. pble. Scō pñatio mor fit vplm ab humiditate remoliente 2 plus qd ifrigidate: 2 hoc pp duas cās. Primo ga plus parit uā excessus humidi qd frigidi. Scō qd flegmatici hū mores faciētes mollificationē neruoz plus sunt sub actu būditatis remolitiue: qd sub actu friditatis: imo actualr hnt quēdā colorem reliquātes flegma. Ex quo apparet qd mollificatio mēbroz facta a flegmate: vplm plus puenit qd fit ab eo vt excedit 2 ledit humiditatem qd friditate. ¶ Ad 2° 2° appet solutio. possum? tñ asr nū dere qd est fmo de ablatiōe mor 2 diminutiōe: qd sunt cū laxitate. ¶ Uel dicemus qd. A. dedit itelligi qd illa humiditas ēr ifrigidat.

Dub^m 2^m Dubitat scō quare phibitio motus. f. destructio vel diminutio significant humiditatem subtilē 2 plurimā. ¶ Dm qd humiditas grossa pñt facere pmutationē. f. malū motū. Et hoc pmo faciēdo spafmū: qd posset sui grossitie cē causa dilatationis musculoz in latū 2 occurratiōis hūe actionis. Scō pñt facere tremore: nō pmitendo de spiritu venire quātū sufficit: vt apparet. 5. de accidēti 2 mor bo. ca. 2. de cā tremore: 3. f. mā est subtilis 2 multa penetrat pñtes neruoz 2 mollificat eos: vt ēr h. phibeat vel debilitet motus.

Dub^m 3^m Dubitat tercio: qd dicit qd in quocūqz mēbro fuerit signat lesione in cerebro. ¶ Cōtra ga phibitio motus in manū pñt fieri p solam lesione in nucha: ēr mollificatio in oibz mēbris pñter mēbra faciet pñt fieri a lesione solius nuche: vt. 3. de iteriozibz. vltimo cap.

¶ Dicēdū duplr: primo fm lecturā extra que dicit in mēbro. 1. in neruo: qd neruus est illi mēbro sicut cerebrū. ¶ Scō dōm magis ad mentē. A. qd pñmissa expositio credo qd fuerit quozidā nō intel ligētū formā illius tex. Dicemus 8. qd. A. ex destructiōe 2 debilitate mor nō significat absolute lesione in cerebro: 3. dicit disunctiue qd debilitas 2 destructio in quocūqz mēbro fuerit signat lesione in cerebro aut in vna pñt: quā 8 destructio 2 debilitatio mor significet lesione in cerebro sicut in vno mēbro: tñ pñtius 2 certū hoc significat qñ sunt in toto corpore. f. in facie 2 in alijs mēbris: 2 iō iterpositio hui⁹ sermonis: verūtamē occultat tex. A.

Dub^m Sed dubitat quō ex vno mēbro solo poterit significari lesio in cerebro. ¶ Dicēdū qd si queris quō possit significari. f. quō possit hoc ēr: dicēdū qd hoc est pole p hūc modū: qd vñus neruus mouēs aliqz mēbz pariat ex cā qd est in cerebro vel que est a cerebro: ita qd nerui aliqz nō pariant: hoc autem pñt accidere pp dispōnē nerui istius ad recipiēdū passionē que est in cerebro: ita qd aliqz nerui nō erunt dispositi. Ista aut dispō est fm diuersitatē hoīum: vt declar. 8. 1. pñosticoz cōmē. 2. 4. sup illo vbo. Frēdere debēt. 2. hoc maxime pñgit in mēbris nerui motui qd imēdiatē a cerebro veniunt sicut mēbra faciet ad ea a cerebro venit imēdiatē sensus 2 motus: vt. 3. de iteriozibz. penul. cap. Licet 2° itelligat 4. de iteriozibz. 2. cap. in h. quā pñditiōne nō itēdimus mō soluere. posset etiā verificari in mēbris ad que motus venit imēdiatē a nucha vt pz ex dictis. ¶ Si aut querimus quō cognoscā qñ in pñculari mēbro mor est destructus: an sit pp cām in cerebro vel in mēbro. ¶ Dicēdū qd opz cognoscere ex cōgregatiōe alioz signoz significantiū mām vel egritudinē in cerebro 2 aptitudinē hui⁹ mēbz ad patiēdū: hoc fit a medico exercitato. ¶ Cōsiderādū dicit tortura laxi vel laxa. nā tortura faciet phibēs motum labioz vel dimi nuens qdā fit a spasmō: 2 de hac nō est hic sermo: qdā a mollificatione 2 ista būditatē signat: 2 iō laxi. f. mēbz vel laxa. f. tortura.

¶ Et qñqz cōueniunt ambe ad significādū destructiōne 2 debilitatē caliditatis cerebz aut siccitatis in ipo: aut in aliquo mēbroz longinquo: ab eo: veruz illud erit post egritudines pñmas 2 paulatim fm dies.

¶ Hic remouet dubiū 2 pñt dūplr exponi. Primo Aūcē. dixerat qd destructio operationū 2 debilitas significat humiditatem: qre diceret aliquis nōnē pñt significare excessus alterius qñtatis. Et rñdet qd sic: qd pñt significare frigiditatem destruet caliditatem: 2 pñt significare simul cū hoc humiditatem destruet siccitatem debitā cerebz vel etiā in alio mēbro. ¶ Cōsiderādū qd in cerebro 2 mēbro quolibet mobili voluntarie ēr esse qdā cōstantia opposita laxitati remolitiue: qd cū cerebz ab humiditatibz remollit vel neruus aut musculus a cerebro distans: tñc phibet motus. Uult igit. A. dicere qd ambe. f. destructio 2 diminutio motus cōueniūt ad significādū destructiōne 2 debilitatē caliditatis cerebz: hoc a frigiditate 2 siccitatis. f. debite sue cōstantie: 2 hoc fit ab humido. ¶ In 8. A. cōplet sermonē pñmissum: qd destructio 2 debilitas motus nō solū significat humiditatem sed frigiditatem: 2 ista ifrigidatio cū remolitiue fit post lōgas egritudines. f. cōplexionales cerebz frigidas

Bentilis

et humidas: ex quibus paulatim materie cōgregant frigide aquose. Scōdo modo potest exponi quod dixerat quod destructio motus significat humiditatem: et per prius quod fit ab humiditate: et in hoc dabit intel ligi quod fit a frigiditate: quare diceret aliquis potest ne destructio et dimi nutio significare caliditatem et siccitatem: et per prius puenire ab illis. Rñder quod sic: quod ambe. scilicet sicciones. scilicet destructio et diminutio motus: cō uenit ad signandum destructionem et debilitatem caliditatis et siccitatis. factas a caliditate et siccitate in ipso. scilicet cerebro aut tē. Cōn siderādū quod cū calidū et siccū sint qualitates motui pformes nō pducūt ad motuū destructionē nisi multū excedat et pducāt ad reso lutionē calidi sicut appet in fine ethicaz et prius quāq: et iō dicit quod illud. scilicet phibitio motus a sicco est post tē. immoderata. n. q̄litas de struit actū v̄ritus pprie: vt in cōmē. afo. Quibuscūq: iuuenibz. et sen. 13. cap. de egritudinibz. scōchi. et hec expō magis est ad mētem Aui. et pformior textui qui dicit vey. Deinde cum dicit.

Quod autem in vno membro sit sicut mollities et similia est? quāq: est per egritudines proprias illius membri: et quāq: est ab expulsionē supfluitatis cerebri ad ipsum.

Chic cōplet declarationē et subdivisiōne facit vni? mēbri diuisione quā inuenerat et posuerat. Innuerat autē hāc diuisione quod mollificatio siue destructio motus et diminutio vel est in toto vel in pre: subdividit et nomenclatū quod est in mēbro p̄ticulari vno: et dicit quod nomenclatū id est tē. Cōsiderādū quod ista ps̄ seruit. A. in duobus sicut suus mos est sepe. p̄mo seruit sibi in cōplēdo diuisione. scilicet p subdivisiōne. Scōdo ga pbat quod dicit. Dixit enī quod nomenclatū destruc tionis ablationis motus in quocūq: mēbro fuerit potest signare le sione in cerebro. hic pbat ga quod cūq: vni mēbro sit cuius motus est destructus potest hoc: quod cerebrū expulit mām ad illud mēbroz: et hoc est quod dicit: quod aut. scilicet nomenclatū tē.

Dub^m 4^m Sed dices tu istud nō signat egritudinē siue lesionē in cerebro: imo signat sanationē et fortitudinē siue virtutis: vnde expellit ma terias a se ad aliud mēbroz. Dīcedū quod significat saltē defectus di gestus: quod facta est illius materie aggregatio: vel si aliunde cerebri recipit ea significat aliquē defectū quo recipit illam mām ma lam: iō cū dīcimus quod in hoc cerebro est lesio debet large sumi le sio: est autē lesio ga cerebrū h̄z se in rōne cause antecedētis vel me diate respectu mollificationis que fit in mēbro p̄ticulari a mate ria quā cerebrū expulit: et si illud nomenclatū p̄ p̄seuerare: forsan oportebit quod cerebrū pluries repellat materiā super eo.

Clarū vō mutatio si est subito signat humiditatem et si est paulatim significat siccitatem. scilicet in instrumētis.

Chic docet significare ex nomenclatō motus: quod est pmutatio. Et p̄mo docet significare ex pte modi euctus huius nomenclati. Scōdo ex parte membrorum quibus euenit illud. ibi. (Que autem.)

Dub^m 5^m Dubitat quare ex nomenclatō v̄ritus motus quod est pmutatio non do cuit signare sup calitate vel frigiditate v̄l alia q̄litate sic fecit ex no cūmō quod est ablatio. Cōdūm quod motus pmutat. v̄. g. spasmus quā spasmus et tremor nō poterāt directe vel caliditate vel frigiditate signare: spasmus. n. pot fieri a mā frida. hu. cali. et sicca. a pante vel modicate: quod igit p malos motus quos. A. vocat nomenclatū pmutationis nō poteramus significare certe sup calida vel frida cōplone: sicut possumus ex destructione significare sup humi ditate: ideo. A. sumpsit viam securiorē docēs significare per mo dos euentus boz maloz motuū. dicens earum scilicet operatio num motuū. mutatio. i. pmutatio si est subito tē.

Dub^m 6^m Sed p̄tra: ga videmus quosdā paulatim et lōgo tpe icidere in tre more pueniente a mā. Cōdīcū quod isti mali motus quā subito eue niunt significat cām humozalē et repletionē: sed si paulatim signi ficat siccitatem: hoc apparet maxime in spasmō: quod dum fit est ma lus morus: sed factus est destructio motus. cā aut huius est: quod ma terie subito in corpore p̄st̄ eliquari et currere et facere spasmus et et tremor: siccitas aut spasmās nō fit subito sed paulatim: vt. B. 3. de iterioribz. 7. cap. 2. iō cū subito fit spasmus arguimus: quod fit de repletionē: cū vō paulatim de inanitione: vt Lōmētato: 2^a par ticula afor. 26. afor. sup afor. 7. Scōdo in spasmō. 7. Bat. p̄alleg. cap. 3. de iterioribz. 7. A. infra et hoc inuit hic. Cōd rōnē cū dicit de tre more. Dicendū quod cōparādo tremorē qui fieret a siccitate ad eum qui fit ab humiditate tardius veniet ab ericcatione. Vtrū autem tremor a sicco posset fieri habet dubium.

Dub^m 7^m Dubitat quare dicit in instris. Dīcedū quod. A. nō dubitat quā mā aliqua possit ponere dispōne repletionē p̄p quā in toto corpore fiat malus motus: vt tremor vel spasmus. Sed forsan. A. dubitat an siccitas quācūq: paulatim adueniat possit ita v̄l timari in ce rebri medulla: vt in toto fiat spasmus. mirabile. n. esset si medulla que est cerebrū cū vita posset tolerare tantā ericcationē. sed de neruis et musculis: que sunt infra cerebrū nō est dubiū: quod p̄st̄ gue

Super tertio

nire ad siccitatem corrugatus spasmus: et iō. A. de eis expresse cū dicit siccitatem. scilicet in instris. Si quis autē imagine talē siccitatem in cerebro posse aduenire exponat in instris. scilicet cerebro et mēbris: vt referat ad illud quod dicit significat humiditatem in instris. scilicet cerebro vel mēbris: et signat siccitatem in instris. scilicet cerebro vel mēbris et erit cōsonū mēti. B. 3. de iterioribz. 7. cap. qui vult quod in cerebro et pel liculis eius possit fieri siccitas corrugatus siue spasmatus ex tpe longo: vnde dicit impossibile est quod cerebrū et eius pellicule desiccen tur vt flant coarctata nisi ex tempore longo. Quid tamē sit de hoc est declarandum cap. de epilepsia et spasmus.

Que autem cerebro propria est sicut mutatio motuū epi leptici quā adest epilepsia que est spasmus cōis et ipsa quā dē nō fit nisi ab humiditate quā ipsa sit subito aut cōi catione mēbri alteri? fm quod declaratū est: et signat op pilationē nō pfectā: sicut tremor capitis.

Chic docet signare ex nomenclatō opationis motiue: quod est pmu tatio fm diuersitatem mēbroz. Et p̄ p hoc nomenclatū cū est in membris cerebro ppingis: et si fit in lōgiquis. Scōdo cū est solū in re motis. ibi. (De eis aut.) 7^a p̄ma in duas. p̄mo facit quod dictum est. 2^a ḡlializat. ibi. (Dīa enim.) Cōd intellectū p̄ne p̄tis cōsidera: quod. A. tria p̄ncipalī inuit in sermone suo. 7^a p̄mo qdē significamus p malos morus mēbroz corporis cerebro lōgiquoz et p̄pin quoz: et cū hoc subito accidit ga signant hūiditatem. l. mām. ita p bat hic. A. cū dicit: quā ipsa sit subito: et ita declarabit cap. de epi lepsia. 7^a Scōdo inuit vbi signamus istā mām: quā in cerebro siue sit in cerebro p se sibi. p̄prie: siue p cōitatem: et hec duo sūt. A. in f̄mone isto iherit cū dicit. Que aut. scilicet pmutatio siue nomenclatū: quod est per mutatio in v̄tute motiue: est. p̄prie cerebro. i. b̄z cām in ipso cere bro: et p̄prie oīa mēbra sunt pmutata: quā cū illa est fortis: v̄n cere brū p̄bat vel oppilet ipse: est sic mutatio tē. Cōsiderādū quod sic opz exponere de mēte. A. q̄ iam dictū sūt quod vna ps̄ poterat ledi in suo motu ex passione cerebri: et iō si passio cerebri ledit totū opz quod sit magna. 7^a Tertio inuit quā illa mā que est in cerebro siue sit. p̄prie siue p cōitatem h̄z se cū facit malū motū in toto sic in epi leptico: quod ipse oppilat: et de B. ponit exp̄lū sicut tremor capis: quod quā tremor capis fit: mām illā ipse: est sic mutatio et nō p̄bi beat ex toto trāstū v̄ritus motiue: tūc. n. fieret p̄uatio morus et nō tremor. v̄n. s. de acci. et mor. ca. 2. fm trāllationē grecā. Broffī et vi scōsi hūozes vias v̄ritū obstruētēs vt minor influat v̄rit? tremor is cā existit. Ista autē que d̄r de cā epilepsie declarata sunt ista: et hoc forsan voluit cū dicit. declaratū est. Cōd r̄n possit exponi quod. A. inuit hic istā diuisione pmutatio opōnis qdā est que est in cerebro p̄prie. scilicet p cām in cerebro: et in cerebro manet sicut est ma lus morus epileptici: et B. itellerit cū dicit: quā aut cerebro tē. qdā autē est pmutatio actionis in vno mēbro vel in aliqb? mēbris sicut tre mor solius capis: et ista potest et p cōitatem a cerebro expellētēs mām sicut dictū est: et hoc est quod dicit: aut cōitacōe mēbri alteri? scilicet a cerebro cōicantis ipsi cerebro: quod ide recipiētēs mām. ita tū mā que facit tremorē capis est facies oppila. nō pfectā. 7^a Tertio nō pot exponi littera sicut pmutatio actionis vel h̄z cām p̄prie cerebro: et tūc est cōis sicut in epilepsia: vel h̄z cām cōicacōne mēbri. i. quia est solus in vno mēbro: vt tremor capitis cuius est cā in musculis colli: et tunc significat oppilationē in istis neruis.

Omnia enim hec significat materiam grossam in il lo latere cerebri: aut debilitat: aut siccitat: et si fuerit post egritudines antecedentes: et si fuerit eorum ad uentus paulatim et paulatim.

Chic generalizat quod visus erat specificasse f̄mone: et dicit. oīa hec id est oēs mali morus signant mām grossā: et hoc quātū ad spasmū de repletionē aliqua: et quātū ad aliquē modū tremoris et fit ex oppilone imp̄fecta in illo latere cerebri: si isti mali morus sunt so lum in quibzda p̄tib? p cōitatem a cerebro: et hoc dicit cōtinuādo ser monē illi p̄ti: aut cōicacōne tē. Et iō est itelligēdū quod signat mām grossam in cerebro si sint in toto: et hoc q̄rū ad epilepsia. aut debi litatem: et hoc q̄rū ad tremorē aliquē aut siccitatem: et hoc quātū ad spasmū de inanitione. vel debilitate. scilicet a calore colligatē: et h̄z q̄rū ad spasmū de inanitione: et tūc declarat quod isti morus sunt a sicco: vt quā antecedūt egritudines. scilicet debilitates vel ericcates et sūt pau latim tē. Cōsiderādū quod ly oīa nō tenet collectiue sed distributi ue: sicut dicim? oīs hō est albus aut niger: quod gday alb? qdā niger. Cōsiderādū et quod. A. abbreviat et assumat multā istas cās bonuz maloz motuū expectās declarationē in p̄prie capitulis.

De eis aut qui sunt in mēbris a cerebro longinquioribus sermo est illud quod diximus longinquioribus.

Chic docet

Hic docet significare ex malis moribz mebroz longinquozum. Considerādū qd. A. posuit istū sermonē: qd in forma suoz exen-
ploz que posuit locut' fuerat de malis moribz mebroz ppiquoz
cū dixit de tremore capitis. vel ppiquoz lōginquoz cū dixit de
epilia. ergo habebat loqui de malo motu lōginquoz. v. g. pedū. et
dixit qd sermo est qd dixit. illud aut qd dixit est p in caplo pcedēti
qd ex longis sensibz a cerebro nō sic significamus nocumētū in ce-
rebro: sed ppiqui sensus recipiūt nocumētū plus a cerebro: et p
pns significant plus. ita et de mebris mobilibz. remota enīz mem-
bra minus significāt qd causa sit in cerebro vel a cerebro: l3 possunt
significare qd. dixit aut hoc qd malus motus siue pmutatio si sit
subito significat mām: si paulatim significat siccitatez. ita et d3 in-
telligi in longinquo membro. Dixit etia supra qd destructio mori
in membro vno quādoqz est p egritudine. ppiā et qd ab expul-
sione ppiā. ita et in longinquo membro sicut dictum est.

Et oēs isti motus egrēdiūtur a cursu naturali. Et d3
primus etiā qd si bō impiger est ad motus: cōplexio ce-
rebrī eius in pncipio est calida et sicca. qd si est declinūs
pigritie et laxitati: tūc eius cōplo est frigida et humida:
cū bz egritudine et motus ipsius pertineat est ad inge-
tudine: tūc est calidus. et si quieti attinent et virtus non
est vehemens casus: tūc declinat ad frigus.

Hic ponit quasdas sumas. Prima suma est qd oēs isti motus p-
mutati sunt mali: et est sūmo Sal. de accitū et morbo. i. pñ. ipasm
tremor zc. oia supponunt malo mori. Scda suma est: qd si bō est
impiger zc. qd in principio loquit de cōplone sana nūc: quā disti-
guit pira egrā nūc de qua dicit. lassitas. v. qd sit lassitas interia pi-
gritia: v. pigritia quātū ad mētē: lassitas quātū ad membra.

Dub^m 9^m **Et cū bz.** hic docet significare in dispo. egra et p3. dixit autē si qd at-
tinet et virt' ei' nō est vehemens casus: qd si virt' eēt multū debi-
lis possit eē illa ges a calore resolūte sicut in febribz in qd app3 i
potētia mouēti mebra ex defectu virtutis. Aliter exponit Alber-
tus: et virt' nō est vehemens casus. s. ex resolone pstrata: et p3 bō
sigt mala cōplone frida. In freneticis enī qd est ges vitie qd non
est vera ges s3 ipotētie motus: et talis infallibiliter morē signat.

Dubitatur qui modi nocumētōz sunt isti. / **Adm** qd alig ex istis
sunt diminutiones siue debilitates actiōis motiue vt pigritia lassi-
tas ges. i. pñ. motus. qdā possunt dici nocumenta destructionis
intelligendo per quietem puiationem motuum. quedam sunt no-
cumenta additionis vt impigritia. i. multus motus supra tempe-
ratum. quedā possunt dici permutationes vt ingetudine: et si in-
quietudo vocat nocumētum additionis non curamus.

**Et ex eis que huic caplo pportionant est significa-
tio dispōnūz somni et vigiliatū.** Scias ergo qd somnus
semp sequit malitiā cōplexionis humide late aut frigi-
de cōgelantis motū virtutū sensibilibz: aut vehemen-
tem spiritus aialis resolutionem pp superfuitatē mo-
tus: aut ppter impulsionē virtutū ad interiora: vt ma-
teria digeratur et impellatur cū eis spiritus aialis pro-
pter cōsecutionem quēadmodū fit post cibum.

Hic docet significare per somnū et vigiliā. Et primo per somnū.
Scdo per vigiliā. ibi. (Vt utamē siccitas.) Prima in duas. pto fa-
cit qd dicit. Scdo remouet dubiū. ibi. (Amplius non oia.) pzia
in duas. pto docet significare: et pmitit significatūz somni ab-
solute ponēdo causas. Scdo distinguit. ibi. (Somni aut.) Cōnsi-
derādū qd somnus absolute put indifferēter se bz qui d3 somnus
vlt infra ab. A. trac. 4. i. cap. est reductus spūs aialis ad interiora siue
puiatio siue ligatio sensus et motus. Huic ergo somno absolute
accepro. A. assignat quatuor causas vñ dicit. somnus. s. vlt semper
sequit malitiā zc. pzia cā ē humiditas laffa nō sicca. Scda fridi-
tas. Tertia resolo spūs aialis: vñ suggit intus sic in exercitu facta
cōmōtie fugiūt ad ducē siue princepē: vt Auer. 2° colliger. cap. 6.
Quarta cā est reuerio vltipulso virtutū ad digerēdū cibū: et l3
dar spūs vitalis: tñ pp cōsecutionē sequit et aialis sicut psequunt
se corpora subilia pmissa: vt. A. ponet infra. i. cap. 4. tractatu.

**Somni aut causa qui nō fm cursuz nālē pcedit: neqz
sequit laborē et motū est humiditas et cōgelatio.**

Hic distinguit cās somni: distinguendo ēt signata somni. Et p po-
nit cās somni nō nālē: et somni 3 nām. Scdo ponit causas somni
nālē. ibi. (2°.) C. Cōsiderādū qd. A. inuit cās somni 3 nām: et non
nālē fm cōem appellationē. Causas somni 3 nāz siue mali somni

tāgit cū dicit. somni at q nō fm nālē zc. sup. sed pcedit bz cursuz i-
nālē et malū est hūiditas. s. supflua multū et grossa oppilās. aut pge-
latio. i. frig' pgelās. et d3 iste somn' inālē: qd cā sūt inālēs. s. hūmi-
ditas dicta: et frig' pgelās. Scdo aut inuit cās somni inālē et nō sic
mali cū dicit. et neqz sequit laborē et motū. vt p hoc inuit qd alig
somm' sequit laborē et motū. s. anime pp fatigationēz vi-
giliāz in actu sensationū: et talis somnus dicit non nālē.

**Et si nō cadūt cause pgelatiōis et signationes que si-
gnificāt supfluitatē frigoris de qb' rememorabimur:**
tūc cā ei' est humiditas. Ampli' nō ois humiditas facē
sommū: sēnū enī cū humiditate cōplonū ipsoz plogā-
tur vigiliē. Et Sal. qdem videt: qd illud est ex qualita-
tibz humiditatū ipsarum nitrosaz. Ipse enī vigilare fa-
ciunt ppter nocumentum qd cerebro inferunt.

Hic ponit causas somni nālēs: et ponit eas priuatiue. Primo qd si
in eueū somni uō cadūt cause pgelatiōis qd apper: et qñ qz signifi-
catiō zc. rememorabim. s. istm' vel rememorabimur. s. nos trac.
4. p. cap. supple: et nō apparēt alie cāe supradicte. tunc cā ei' ē hū-
miditas. s. bona et laudabilis facies nālē somni. Cōsiderādū tñ
q aliter pōt dici seu exponi: vt velit ponere distōnē iter somnus:
cū cā ē pgelatio: et cū cā humiditas. Ampli' ga dixerat qd hūmi-
ditas facit somnū: ne alig diceret qd ois hūiditas facē somnū: vi-
cit qd humiditas nitrosa. s. falsa facit vigiliā: sic in feb'z. Cōnsi-
derādū qd 5° de reg. fa. ponit qd in feb'z aggregant supfluitates ni-
trose. cā aut pp quā vigilet pter hāc ponit vlti. cō. 3. p. ca. afos.

**Verū tamen siccitas fm omnem dispositionem vigi-
lare proculdubio facit.**

Hic ponit cām vigiliē in hoc inuēdo significatiōe. 2° signat sic-
citate: cū siccitas faciat vigilare fm oēm dispōnem. i. oīno: vel i. in
omni etate: vel i. cuiuscūqz humoris siccitas: vel i. in oī oīf pone sa-
na vel egra: vel i. siccitas qualitatiua: siue p humidū puiationēz.
Isti sermones expectāt declarari ex tractatu. 4. cap. pmo.

**De significatiōibus sumptis ex diminutiōe opera-
tionūz naturalium ex eo qd expellitur: et ex apostema-
tibus et vlcēribus et ex capillis.** Cap. 8^m.

**Significatiōes aut accepte ex gñe opōnū
nālū apparent:** vtpote ex supfluitatibus per
iparū diminutiōē in quantitate et qualitate
earū: per iparū phibitiōē. Earū vō expul-
sio fit ex palato ex naso et aure: et ex eo qd apparet sup
caput de vlcēribz ex borbz et apatibz: et ex eo qd orit
de capillis. Capilli enim oriuntur ex superfuitatibz ce-
rebrī. Et ex capillis quidem sumitur significatiō ex ve-
locitate ortus ipsorum: aut tarditate: et reliquis dispō-
nibus: quas iam numerauimus.

Superius. A. determinauit de signatiōibz dispōnū cerebri acceptis
ex gñe opōnū aialū. Hic dētermiat de signatiōibz acceptis ex genē
opōnū nālū. Et p signa pmitit. Scdo docet per illa signa. ibi. (Re-
memoremur.) C. Lira pñā pte pñderādū qd opōnes virtutū nā-
lū nobis inotescūt ex supfluitatibz qd apparet earū ipressiōes: vt
4. coll. 3. ca. Et b inuit. B. p de virtutibz nālū. Act' enī virtutum
aialū seipsa nobis inotescūt: s3 nālū nō: imo p aliqd ab eis factū
vel in qd agūt. A. igit volēs signatiōes accipere ex nālū opōnibz ce-
rebrī accepit supfluitates: et vlt corpa in qb' pñt repñtari actiōes
nālū virtutū cerebri: et b dicit: vtputa ex supfluitatibz. B. idē dicit
rubrica. C. Cōsiderandū 2° qd lfa qd dicit in rub. de eo qd minuit po-
test z' expōit. Primo de eo qd minuit. s. de supfluitatibz: pñt autē
minui a cursu nālū p quātitate et qūitate. Et alia vel de eo qd dimi-
nuit. s. de capillis. C. Cōsiderādū 3° qd. A. tres modos supfluitatūz
ppōit in qb' docebit signare ex opōnibz nālū. s. supfluitates ex-
pulsas p expulsiōia manifesta. s. p palatū nares zc. Secundo sup-
fluitates expulsas p loca nō ordinata a nā: imo faciētes apata et vl-
cera. Tercio supfluitates ex qb' capilli sūt. C. Cōsiderandū 4° qd
supfluitates cūatas p bas pres debem' itelligere qd cūqz mās et nō
solū supfluitates que p eas eūant nāliter: vt flegmaticę p nares et
palatū. cholericę p aures. melēcholicę p oculos. vt dicit pñuit.

Dubitatur. vtrū capilli sūt de supfluitatibz cerebri. / **Uidet** qd nō:
qd cerebri est mebrū humidū: sic erit supfluitas ei'. sic d3 qd sup-
fluitas clari ē clara: vt dicit. A. p. cañ. sen. 3. bñ: s3 capillus fit a sup-
fluitate sicca: qd a vapore fumoso: vt. 4. cañ. sen. 7. i. ca. / **Adm** qd

Dub^m 10^m

Bentilis

capillus fit a supfluitate cerebri: nō ei solus: s; etia; a supfluitate alioz mebroz: que in forma vaporis siue fumi afeēdit superius: 2 pōt dici supfluitas cerebri: qā ad cerebrū puenit. Qd aut ex vaporib; surgētib; a reliquo corpore ēt fiat capilli declaraf. Nam capilli fiūt ex fumis q ad caput ppeflunt: tales aut a toto corpore veniunt: vt Gal. 3. de vi. parti. i. cap. vbi dicit supiacet oib; pculis q fiūt in corpore caput: velut qdāz teetū domus calide: igitur oēs caliginofas 2 fumofas 2 vaporofas supfluitates quecūq; furfuz veniunt fufcipiens: hoc copiofiori eūone indiget. hoc ēt clari; videt fentire. ii. eiusdē. 14. cap. vbi dicit. aut ppter aliquam aliā vitiatē neceffariā barbarū fiūt pili 2 capitis: qā enim que ex humo ribus exhalatio ad caput fert maxime groffiorib; eius supfluitatib; ad nutrimentū piloz natura vititur. Ecce q Gal. vult q piloz capitis nutrimentū fit aliqd ex materia exhalate a corpore. Ad cōtrariū dicendū q huius cerebri humidiū fit aliqd tamē fumo sum ab eo potest expelli: h; plurimum fui femper fit humidū: qūo ergo exponat fermo. 3. fen buius. ibi diffufe diximus.

Rememoremur ergo vie fignificationū expulfionis supfluitatis a fementis p̄dictis. Itē gde; supfluitates cū multiplicātur fignificant materias p̄dictas 2 fignifi cant cām quare supfluitates in mebro multiplicātur que admodum fciuiti 2 q expulfua nō est debilis. Cū aut phibent aut minozant 2 inuenit cū hoc: aut graui tas: aut punctio: aut mordicatio: aut extensio: aut pul satio: aut reuolutio: 2 tinitus: fignificat oppilationez 2 debilitatem virtutis expulfue 2 repletionem.

Hic docet fignificare ex p̄dictis fignificationib; fumptis ex p̄dictis supfluitatibus. Et primo ex supfluitatibus que egrediuntur per palatus. Secūdo ex supfluitatib; canfantibus vlcera 2 apata. ibi (Que autē pendet.) Tertio ex capillis. ibi (Et ēt iam fciuiti.) Prima in duas. p̄mo docet fignificare ex eūatione 2 retentioe: Secūdo ex qualitate supfluitatū. ibi (Qualitas autē.) Prima in duas. p̄mo in gñali docet fignificare ex quantitate eūationis. f. multa eūone vel phibitioe eūonis. Secūdo magis in spāl. ibi (Be nus vō.) Cōfiderandū q circa quātitatē exitus supfluitatum fiunt duo figna. f. multiplicatiōe exitus 2 earū phibitiōe. mul tiplicatiō autē earū tria fignificat: qā fignificat materias que eua cuatur. v. g. fi fiūt multū flegma: fignificat multaz mām flegmati cam 2c. Secūdo fignificat caufas multiplicatiōis materierū: qā alie fiūt caufe multiplicantes cholera: alie flegma 2c. quas fciuiti fi lib. i. fen. i. illo cap. Nutrients. Tertio fignificat q expulfua nō est debilis. S; phibitio 2 minozatio etiā fignificat. 3. f; oppilatio nes ex prefentia materierū 2 debilitatem expulfue 2 repletionē: tamē cum conditiōe q in capite inueniantur figna prefentie ma terierū vt grauitas quantum ad flegmaticam: punctio quantum ad cholericam: extēfio 2c. quantum ad ventofam 2c. quia fi ifta figna non effent poffent fignificare fecitatem vt pōt dicit.

Benus vō eius. i. supfluitas fignificat qm mordica tina aut pūgitina aduflua que grauitatis citrinās co lozē faciei 2 oculū figniat q mā est cholica. Et pulfati ua grauis rubificās colorē faciei 2 oculi inflās venas figniat q ipfa est fanguinea 2 laxatiua facies pigritiam cū qua mutat color ad plūbeitatē 2 ducēs ad fomnū 2 dormitatiōē figniat qm ipfa est flatica. Qd fi color of fufcā in difpōne illa: 2 corripit cogitatio 2 caput est minozis grauitatis 2 fomn; cū hoc nō est dñans 2 non fiūt reliqua figna fignificāt q ipfa est melica Qd fi ali quid ipfoz est cū tinitu 2 reuolutione 2 permutatiōe lo ci fignificat q materia generat ventofitatem 2 iflatio nē 2 vaporē: 2 q habet caliditatē in ipfa agemem.

Hic in spāl docet fignificare ex quantitate expulfiois. Et p̄mo ex euacuatione. Secūdo ex retentione. ibi (Qd fi adeft.) Tertio p̄clu dit remouēdo dubiū. ibi (Et hoc gdem caplm.) Ad primi euide tiam cōfidera q. A in spāl defcēdit ex eūatiōe materierū cū mul tiplicant ad docēdū fignificare de gñe materiei vt an fit choleric a melica 2c. buius caufa est: qā reliqua duo fignificata. f. cās mate rierū 2 expulfua nō eē debiles nō oportebat ampli; p̄cularizare: aut itaq; manifefta: aut declarāda in fermonib; p̄cularib; habz igit qnq; pres fiūt fignificata genera qnq; illaz materierū per que. a. docuit cognoscere f; cholica: fanguinea: flegmatica: melica 2 yē

Super tertio

tofa. 2. ibi (Et pulfatiua. 3. ibi (Et laxatiua. 4. ibi (Qd fi. 5. ibi (Qd fi aliqd.) Cōfidera primā partē p̄fiderādū q oia figna que pō nit fiūt figna 2 p̄. dicit tñ parue grauitatis: qā cholera parū pon derose grauat. vel prauē grauitatis. i. grauitas cū acētūb; prauis. Cōfiderandū ēt q cū dicit. qm mordicatio. h; intelligi. f. eūatio multa: de qua dixit. ita q mordicatio citrinās 2c. fiūt difpōnes corporis. 2 pulfatiua. f. eūo: qā est cū pulfatiōe. 2 laxatiua. f. eūo: qā est cū laxatiōe: 2 per mollitiē partiū capitis. 2 hoc ēt qd itellexit: dū dicit q fi color ofufcatur in difpōne illa. f. eūonis materie p na res 2c. Cōfiderandū hic q mā melica melius est aggrauatiua q flegmatica cuius cōtrariū dicit cū mella fit grauior: de hoc tñ in fra queref. Somnus nō dñans. h; enim melacholia per frigidū fa ciat fomnū: tñ per ficcū inducit vigiliās. Cōfidera quātā pte cōfi dera q vapor 2 yēofitas differūt: qā yēofitas h; morū imperuo sum p̄prie sed vapor nō: vt inuit Auefcor. 2. theiftr trac. 7. 2. 2. ca. 2 ideo Aui. dicit yēofitatē 2 vaporē: infūfmatio vō potest fequi ad ytrūq; Cōfiderādū ēt q ex qualibet mā vapor potest eleuari: h; vapor ventofus plus furgat a mella 2 flegmate: 2 ideo figna va porum 2 ventofitatis poffunt pungi cū fignis cuiuscuq; materie: 2 ideo dicit q fi aliqd iftoz est cū tinitu. f. auriū. 2 reuolutione. i. p mutatiōe de loco ad locū cū reuerfione ad primum vel eūde lo cū. 2 pmutatiōe. f. absolute de loco ad locū. Cōfiderandū ēt q fi calor nō est: nō pōt eē euaporatio: neq; yēofitas: vt fen. 13. tra. 5. c. 1. 2 i. c. de lubricatiōe foci. 2 iō dicit. 2 qd h; caliditatem 2c.

Quā si adeft supfluitatum retentio cum leuitate ca; pitis fignificat fecitatem absolute.

Hic docet fignificare ex retentione. i. ex p̄uatiōe exit; supflui tarum: 2 vult q fi fit ibi leuitas capitis: fignificat fecitatem p̄u uantem materiam: qā fi effer grauitas poffunt eē materie retē te: que non erirent per aliquam viam propter caufas retentiois ex oppilatione vel debilitate expulfue vel alia caufa.

Et hoc quidem caplm qd attulimus est p̄prium quan titati vel qualitati expulfionis 2 prohibitionis.

Hic cōcludendo remouet dubiū. diceret aliqs quō ponis hec figna qualitat; materierū. f. cholericarū flegmaticarū 2c. cui; dbeas ponere figna ex eūone 2 retentioe. Rñdet q hoc caplm. i. hoc qd dēū est in hoc cap est p̄prium quātitati expulfionis. i. appropiatū quātitati expulfionis: qd est de multa eūone vel phibitioe eūatio nis. Alia aut que dicunt hic fibi annectunt. nāz in quātitate expul sionis figna cōfideramus que fiūt difpōnes corporis: ex qbus fi gnificat genus materie: vt apparuit fupra. sed ex qualitate super fluitatis que est difpōitio in mā ēt fignificabil; que mā peccet: vt appēbit in fequenti pte. Signa ergo p̄miffa fiūt corporis difpō siones: sed figna q̄latis materie p̄rima fiūt difpōnes mae. dico plarima: qā aliq figna cōiuncta alia cū dicit. 2 exuberationes ve narū. Aliter tñ poffet exponi fā vt dicat. h; gde caplm. f. q statim dictum est de retentione supfluitatūz est p̄prium quātitati. B non ita cōdefcendit ad qualitatem materierū retentatūz ficut fupra.

Qualitatis aut eius est ficut fi tēdit ad citrinatēz et subtilitatē 2 caliditatē figniat cholaz. Et fi tēdit ad ru bedinē 2 calitatē: 2 exuberatiōē venaz figniat q ipfa est fanguinea. Et falfa 2 dulcis cū p̄uatiōe reliquozū fignoz aut nitrofa frigidi tactus figniant flegma in qd agit caliditas. Et infipida groffa frigidi tact; figniat q est flegma crudū. Et ifte gde; fiūt fignationes q̄lata; expulfue in colore fuo 2 gūftu 2 tactu 2 fubftantia.

Hic docet fignificare ex q̄litate materie. Et p̄ ex q̄litate vifibili tangibili 2 gūftabili. Secūdo ex odorabili. ibi (Odoris.) Cōdicit p̄mo qualitates aut eius. f. supfluitatis. fup. fignificatio est 2c.

Dices tu quō citrinitas figniat q ē fanguinea. P̄dm q forfan dñ cit hic ter. vt dicat fi tēdit ad citrinatē 2 subtilitatē 2 caliditates fign; q est cholica: 2 fi tēdit ad rubedinē 2 citrinatē 2 calitates ex exuberatiōe venaz fign; q est fanguinea. Vel alter q obmifit fign; chole q nota. pofuit aut q citrinuitas fign; fanguinē qn est cū alijs fignis q ponit. fanguie enī in capite abūdare pōt subtilior 2 clarior 2 acutior: ps ei; exire p nares refudādō: cui; tinctura nō est. rubea fanguinea: imo citrina vel rubea clara. Cōfiderādū cū p̄uatiōe reliquozū fignoz. f. fignificantis fanguinē: qā pp aduflione aliq ps fanguinis poffet apparere falſi fapozis: dulcedo etiā fanguini poffet attestari. vnde frigidi tactus fignificant flegma 2c.

Cōtra. qā fi calitas egit: g nō ēt frigidi tact;. P̄dm 2. p̄mo q referat fingulū fingulo: qā fi mā fentit falſa nitrofa calidi tact; fignificat flegma falſuz nitroſuz in qd egit calor: qā hoc mō fit illud flegma

Dub^m 2

Dub^m 6

flegma, f. calido putredinali vel adustiuo: vt. Bal. z. de differentys feb. cap. 6. z. supra p. libro. Ubi aut sentitur dulcis frigidus tactus significat flegma dulce: qd est remissus caloris respectu flegmas salis. Vel ddm qd flegma pot a calido eliquari z appere frigidus tactus.

Odozis vo est: qm putredo odoris z acuitas eius signant caliditates. Et priuatio odoris fortasse signat frigiditatem: no tñ sicut prima significat caliditatem.

Hic docet significare ex qualitate odorabili z pz. Consideraduz qd odor acutus z putridus significat calorem: ga isti sunt odores calidi: vt pot sumi 2° can. 4. cap. et ga significat qd calor euaporatides facit: sed priuatio odoris pot fieri per grossiuit materię: vñ no effu mar: is sit calida: z pp frigus aeris: qd non dimittit euaporare: z id no sic certe significat frigiditatem sed fortasse: vt dicit Aui.

Que aut pedet ex eis que apparēt in cute capis: z qd sequit eaz ex vlcibus z borbor z apatibus significat fm plurimum materias que fuerunt z expelluntur: z no significant dispositionem cerebri in illa hora manifeste: nisi fortitan sint in augmento.

Hic ponit signa sumpta ex his q sunt circa cutē capitis: z posset diuissio fieri sic. nā ista sūt vel capilli vel res p naturā. f. vlcera apostemata zc. Primo ergo hoc docet ex vlcibus z apostematib.

Dub⁴

Dubitat ga hoc vt eē diuz dictis supra in pcedēti caplo cū dicebat mēbz lesus p expulsiōne materię a cerebro significat lesionē in cerebro. Hic aut dicit qd non signat dispōne in cerebro. Pdm qd no significat. f. manifeste. sed qd nullo mō significet. Aui. no dic. nisi fortan in augmento. ga apata z vlcera facta pp expulsiōnem materię a cerebro cū sunt in augmento significat qd materia fluxit: z ps est in cerebro parata fluere: z ideo nūc pnt signare dispōnem manifeste. f. in cerebro exite: z eodē mō in pmo. Vel possz exponi nisi forte sint in augmento. i. in multa fortitudine z malitia z pscuerā cia: ga possunt significare. Si ergo sunt apata debilia z declinaria significat qd cerebz est bene dispositū vel rectificatū vel rectificatiōi ppinquū: vñ non plus generat neqz trāsmittit mām.

Tu aut sciuit causas apatū caloz z fridoz z duroz rū z cās corosionū z vlcēz pambulatiū z quietozū z reliquoz ex his que dicta sunt: no sunt ergo tibi diffici les cognitiōes eoz fm dispōnes capitis etiam.

Tu aut iā sciuit. f. p can. z sen. z. 2. 4. li^o sen. z. 2. 4. no sūt g zc. ga fm diuersitatem vlcēz argues materię diuersitatem.

Et iā ēt sciuit in libro p cās euēt capilloz: z sciuit scām crispitudis ipsoz z planitiei z subtilitatis z grossitiei z paucitatis z multitudinis z velocitatis canicie z tarditatis. Et nos qdē docebm⁹ z cās scissiois ipsoz z cās sus eoz in caplis pprys. Lognosces ergo ex eis qñta tē signationū capilloz: z nos qdēz differem⁹ illō vñqz ad illā locū fugiētes multiplicatiōē z elōgatiōē.

Hic excusat se a signis sumptis a capillis. quasdam enim dispositiones capillorum sciuit lib. i. sen. z. ca. de signis complexionum. quasdam autem docebit nos. 4. can. sen. z. ergo ex dispositionib⁹ capillorum z capitis dispositionum cognosces qualitatē. i. modum significationis capillorum. z non vult prolongare verba. vñ. si sciuit ex primo lib. qd multitudo capillorum z crispitudo sit a calido: ergo significabit super cerebz caliditatem.

De significationibus sumptis ex pueniētia z diuersificatione z velocitate passionū z tarditate. Cap. 9^m.

Igna aut assumpta ex genere conuenientie z diuersificationis z velocitatis passionū z tarditate eius sunt hec.

Aui. posuit signa dispōnū cerebz sumpta ex operationibus. Hic ponit signa sumpta ex iuuantibus z nocētib⁹: z ga in hoc cōcurrit passio. i. recipere: ideo ēt ponit signa a facilitate siue velocitate: z a tarditate siue difficultate passionū. Et pmittit qd iterū. Secūdo ex requis. ibi. (Conueniētia.) Dicit p signa sumpta ex gñe pueniētie. i. iuuamēto. z diuersificationis. i. nocimento zc.

Conueniētia aut z diuersificantiā impossibile est quin aut mutent in dispōne in qua positis nihil de sanitate negat que ipsū tenet: aut in dispōne in qua est ei⁹ exi⁹

tus a sanitate: z mutat eius complexio a natura:

Hic exegit. Et p docet significare ex conueniētia z diuersitate. Secūdo ex velocitate z tarditate passionū. ibi. (Significationes vo.) Tercio addit quosdā cās. ibi. (Et non opz.) P^oima in duas. p^oio pmittit quādā diuisionē dispōnū cerebz. Secūdo docet in illis cognoscere cōplexiōē cerebz ex iuuantib⁹ z nocētib⁹. ibi. (Conueniētia g.) Dicit p qd pueniētia z diuersificatiō. i. que cōueniūt z q nocent impossibile est quin aut mutent. i. cōcurrant in dispōne zc.

Consideradiū qd. A. pot inuere duplicē diuisionē dispōnū. P^oia qd cerebz qd occurrit iuuantibus vel nocētib⁹ vel est tēperatus: et hoc intelligit cū dicit. nihil negat de sanitate que ipsū tenet. i. hz optimā sanitatē que nihil de sanitate negat. vel est sanus sibi. i. sanū nūc qui sanus nūc exiit ab optima sanitate z deficit ab ea: vnde eius cōplexio est pmutata a nā. f. optime sanitatis: tñ cum hoc est sibi sanus. z hoc est qd dicit littera exterior vna. fit vo nāis. i. hz fit exiens a sanitate optima: tamē ista cōplexio fit nāis ei. Secūda diuissio quā. A. inuit est fm aliū modū exponēdi sam qd cerebz vel est sanū siue simplr siue nūc: z hoc ē qd dicit. nihil negat de sanitate. f. sua: siue sit sanitas optima siue nūc. Vel est egrū nūc: z h est qd dicit. fit exiit a sanitate. f. sua. z mutatur eius complexio a natura. i. a nāli complexione que sibi cōuenit: z est per cōsequens egrum nūc. Consideradiū qd non possit neutralitātē: ga p^oculdubio non est: vt pmo can. sen. i. cap. de subiectis medicis. vñ qd idem est iudiciū de ea qd de egritudine in hoc signo.

Conueniētia ergo eius in dispōne sanitatis que ipsū tenet: est assimilatio cōplōni eius: cōplexio igit ipsius cognoscitur ex illo qd autem diuersificatur ab eo in dispositione illa: est contrarium cōplexioni ipsius.

Hic in illis dispōnibus docet significare siue cognoscere cōplōnē cerebz ex p^odictis signis. Et p docet cognoscere cōplexiōē cerebz ex cōueniētia z diuersitate in dispōne cerebz: quando nihil negat de sanitate. Secūdo qd fit exiit a sanitate. ibi. (In dispōne aut.)

Dicit primo qd cōueniētia. i. iuuamētus cerebz sani est per res similes cōplexiōnē: z ex hoc cognoscimus suā cōplōnē: ga si iuuat a calidis est calidū z si a tēperatis tēperatum. Illud aut qd diuersificat. i. nocet in dispositione illa sanitatis est cōtrarium complexioni eius: ergo cognoscimus etiaz ex eo: ga si nocet frigida est calide complexionis: si nocet tēperata: est distēperate cōplōnis.

Dubitat ga scia. A. vñ inartificialis. p vult qd cognoscimus cerebz dispositionem: z post iterum docet illam cognoscere. P^odm qd prima notitia est generalis. f. ga sciamus solus qd homo fit sanus: z hoc est ex pfectione opōnū: z hoc possumus scire: ga nihil negat de opationib⁹ suis: z tñ possumus ignorare cuius complexionis sit cū illa sanitate. f. an tēperata: an calide: an sicce vel frigide zc.

Dub³ p^m

Dubitat z: ga. A. ex iuuamēto in dispōne sana cerebz docet arguere super simili cōplōne: z ex nocimēto sup d^oia completiōe ei qd nocet. hoc vñ falsus: ga sanitas nūc nocet a simili: z iuuat a contrario moderato vsu: vt Bal. in thegn. z. trac. cō. 59. P^odm ad h^o duplr fm duas expositiones. Primo fm primā expōnē: qd hoc dictū solū referatur ad optimā sanitatē: de qua no est dubiū: qd simili bus iuuat: z cōtrariā nocet. Illud aut dictū qd docet ibi in dispositione referat ad sanitates nūc: z egritudines nūc. C^oz p^odm si iste canon referat ad optimā sanitatē eēt superfluous: ga ex quo cognosco cerebz eē tēperatum cognosco tēperantiaz sue cōplōnis: no igit indigeo alio signo ex iuuantib⁹ z nocētib⁹. P^odm qd h^o no indigeas hoc signo sicut aliquo necessario in notitia: tñ indiges eo sicut aliquo certifiātē notitiā ante habitam z cōfirmatē ea: z multa signa talis modi sunt in hac scientia. Vel ddm qd medico pot esse nota sanitas cerebz optima: z hoc per notitiā pfectissimā operationū moralū z sensibiliū: tñ non cognosceat mēsuras forme cōplexionalis: que est sanitas cerebz optima: ad illā igitur mēsuram cognosceādam facit iuuamētum ex tēperatis reb⁹ sciendū que est forma temperiei eaz: ga pportionaliter significabunt in cerebro. hoc tamē erit cōiecturabile z estimatiū. C^otra z^m dictū. d. tu qd in sequenti parte loquit de sanitate nūc z egritudine nūc. C^otra. ga supra fm primā diuisionē diuissit sanitatem in, sanitatē optimā z sanitatē nūc: no faciēs mētiōē de egritudine nūc.

Dub³ z^m

Pdm qd idem erit iudiciū de egritudine nūc: z de sanitate nūc: vtrazqz enim cōtrario iuuatur z simili nocet: z ideo h^o no expresse rit tamē dat intelligi. C^olio mō possumus respondere ad instātiā superius factā tenendo scām expōitiōē z diuisionē. f. qd hic. A. loquatur de sanitate rā optima qd de sanitate nūc: sed in particula sequēti que dicit. In dispōne aut zc. loquatur de egritudine nūc. Et vult Aui. qd si cerebz est sanum: siue optime sanū: siue vt nūc iuuat ab aliqua re iudicamus qd est similis in complexione illi: si nocetur est cōtrarie cōplexionis. z in sequēti particula vult qd iudicatur est cōtrarie cōplexionis. z in sequēti particula vult qd iudicatur est cōtrarie cōplexionis. z in sequēti particula vult qd iudicatur est cōtrarie cōplexionis.

cc

cum in dispoſione egra fit eōtrario: q̄ si cerebrū est egrū nunc et inuatur ab aliqua re iudicamus ex hoc q̄ est cōtrarie cōplonis illi. v.g. cerebrū egrum inuatur a calidis: ergo est frigidum. sed si nocet ab aliqua re est similis in complexionē illi. v.g. cerebrū egrū nocet a calidis: ergo est calefactum. Et hoc est q̄ dicit. In dispoſitione autē et iudicium est eōtrario. s. iudicio: q̄ dabatur ex inuamēto et nocumento rerum occurrentiū in dispoſitione sanitatis. Fundatur autē iudiciū. A. super principio posito pmo lib. fen. 4. p. cap. Sanitas cōseruatur a suo simili: et egritudo suo medicat cōtrario. Inuamētū ergo q̄ acquirit sane dispoſitioni cerebri est a simili et proprie cum sanitas nō est multum elōgata a temperamēto: et nocumentū est a cōtrario. Et h̄ cōtrarium quādoq̄ inuēit: h̄ est in via p̄seruationis: et proprie in sana dispoſitione multum lapsa et p̄pina precipitacioni. Lōsus ergo. A. q̄ in dispoſitione sana plus et magis directe cadit inuamētum a simili: et plus et magis directe nocumentū a cōtrario: p̄prie cum sanitas nō est multum lapsa: dicit q̄ in dispoſitione sana ex inuamētū siue conuenientib⁹ reb⁹ arguim⁹ complexionem similem inuamētū et ex nocētib⁹ cōtrariam cōplexionem rebus que nocent: eōtra autem in dispoſitione egra. Cā ad auctoritatem Sal. dicendum q̄ si cōtraria inuānt sūt dēperantur naturalibus: hoc est in actu p̄seruationis: et indirecte: si milia autem nocent cum non debite offeruntur.

CIn dispoſitione autem in qua fit eius exitus a sanitate: et mutat eius cōplexio ab ipso iudiciū est eōtrario.

Hic per res cōuenientes et diuersificantes docet cognoscere dispoſitiones cerebri: cū ipse occurrunt in dispoſitione cerebri egra. Et primo facit hoc in generali. Secundo i speciali. ibi. (Et cerebrū). P̄ma in duas. p̄mo facit q̄ dicitur est. Secundo dicta declarat. ibi. (Et nos quide). Cā dicit primo q̄ in dispoſitione cerebri in qua fit eius cerebri exitus a sanitate: q̄ fit egrum vel egritudinē p̄pina finem et mutat. s. inuatur et nocētie eius cerebri cōplo ab ipso. s. q̄ dicitur iudiciū est eōtrario. q̄ p̄ ex dictis. Cā considerandum q̄ sicut apparet illud q̄ dicitur verificatur non solum in dispoſitione egra nunc: sed etiam in dispoſitione illi multum p̄pina siue fit neutralitas siue aliqua sanitas extra temperamētum valde et p̄pina casui in egritudinem nunc. p̄pter suam distemperiem. nam inuabitur p̄pina: et similibus p̄pina p̄pina cadet.

Nos q̄ dicitur in eo q̄ dicitur est p̄pina de dictis vbi bus: q̄ sanitas in corporibus oibus nō est fm cōplonem vna: et q̄ possibile est vt sit sanitas corporis a cōplexione: cuius similis est: ex eo q̄ dicitur egritudinem corpori alteri: si haberet illam complexionem.

Declearat dicta. Et primo hoc q̄ dicitur mutat ei cōplo ab ipso. Sēdo hoc q̄ dicitur iudiciū est eōtrario. ibi. (Uerūm). Tercio remouet dubiū. ibi. (Et nō est pueniēti). Cā dicit primo intellectū p̄pina q̄. A. notificās cōplexionem egra dicit. mutat eius cōplexio ab ipso. et supra dixerat notificās sanitatē: ubi negat de sanitate que ipm tenet. Innuerat ergo q̄ sanitas de qua est fmo: est sanitas p̄pina fm quā hō sanus sibi ipso vixit: et forsan sanitas de quinto mō equalitatis: egritudo vō de qua est sermo in qua fit exit⁹ a p̄pina sanitate: et per p̄sequē a perfectiōe opōnū p̄pina. Vult igit. A. declarare q̄ de hac sanitate et de hac egritudine est hic fmo et q̄ si A. arguit sic. de illa sanitate est hic fmo a qua cū exit fit hō eger. S̄z cū hō erit a p̄pina sanitate fit actu eger habens operationes actu et manifeste lesas: et nō cū homo erit a sanitate optima: neq̄ cum erit a sanitate alterius: q̄ hō potest esse extra sanitatem alterius: et esse sibi ipso sanus: et illa sanitas alteri eēt egritudo. Eodē mō. A. intelligit. et sic p̄bat q̄ fit hic sermo de egritudine in qua fit exitus a p̄pina sanitate: q̄ de illa egritudine est sermo in qua cū hō incidit est lesus in suis opōnibus: s̄z cū hō incidit in egritudinē per quā remouet a p̄pina sanitate est in suis opōnibus lesus et non quādo remouet a sanitate optima vlt a sanitate alterius: q̄ vnuquisq̄ hō h̄z p̄pina sanitatē. Has rōnes. A. inuit in littera ponēdo quēdā ex q̄ b⁹ h̄z inuere p̄pina cum sua declaratiōe et dicit. Et nos q̄ dicitur. s. libro p̄ fen. 1. c. de cōplonib⁹. q̄ sanitas et h̄z cōplexionē. s. p̄pina: s̄z plures pueniāt in vna cōplone cōi. et p̄bat hoc A. s. q̄ q̄libz habeat sanitatē p̄pina: q̄ possibile est vt sit sanitas corporis. s. aliquid a cōplone. s. aliquid sibi p̄pina: cui⁹. s. cōplonis et sanitas p̄pina. similis. s. oino: et quasi sumit sile p̄ eodē. est ex eo q̄ dicitur egritudinē et q̄ si arguat sic. si plures hoīes possent puenire i aliquid sanitatē p̄pina: tūc q̄libz eoz cū sanitate cuiuscūq̄ eoz eēt san⁹. B. aut est falsus: q̄ cōplo q̄ est hūc sanitas ei s̄z esset alteri egritudo. Et h̄ sermo hic de sanitate p̄pina: q̄ cū hō cadit ab ea ledit et cū remaneat in ea h̄z. Et iō b̄n dicit est in qua possit n̄b̄ negat de sanitate q̄ dicitur. Est sermo de egritudine siue dispoſitione in qua cū

hō mutat ledit et nocetur: q̄ hic est sermo de signis ex inuamētib⁹ et nocētib⁹: sed hō ledit q̄ mutat in egritudinē mutantes a dispoſitione p̄pina: b̄n ergo dictū est. et mutat eius cōplexio ab ipso. Hic cadērent magne difficultates que spectāt ad p̄m p̄m casū. et ibi dixim⁹ eas: et in q̄one nostra de sanitate. Cā tū ista aliter p̄uenit exponi. p̄pina q̄ dicitur q̄. A. inuatur q̄ si aliquid hō sanus in cōplone cerebri inuatur ab aliqua re nos arguimus silem cōplonē: et si nocet arguimus p̄pina. v.g. hō sanus cerebri inuatur a calidis: q̄ est casus in cōplone: et si nocet eis: ergo est fridus in cōplexione cerebri sana. Vult. A. declarare q̄ in hoc q̄ dicitur accedit deceptio: q̄ est possibile q̄ duo hoīes sani cerebri habeāt cōplonē cerebri calidā: et tū vnu inuatur a reb⁹ calidis et alter nocet ab eis: q̄ vnu a reb⁹ calidis p̄seruat in cōplone: et alter distemperabit. Exponit q̄ sic text. Nos iā diximus et q̄ possibile est vt sit sanitas corporis. s. aliquid cōseruata a cōplone. s. sibi sili. cuius filius. s. res p̄seruas est ex eo q̄ dicitur et. si haberet illā. s. p̄seruationē sanitatis ab illa re simili. tādē dicit q̄. A. vult q̄ medicus cognoscat vtrūq̄ extremitatē. i. vtrūq̄ p̄pina. i. vtrūq̄ istorum corporum: et cognoscat gradus cōplexionis in vno: quos istorum: q̄ iste due extremitates. i. ista duo corpora sūt diuersa. s. in gradibus et proprietatibus impediētes p̄culdubio. s. q̄ querit in eis de cōseruatione: q̄ nō fit eodē modo in vtroq̄. Ista tamē expositio est multū violēta neq̄ vadit ad mētē. A.

Clerūm opz vt consideret q̄ sit ei diuersus in extremitate alia et sicut diuersificat ei hoc in hac extremitate: vt existimatiōe sciat q̄ sitas cōplexionis quā h̄z. Dūc enim extremitates simul sunt diuersē impediētes p̄culdubio: et nō est cōueniens sanitas aliqua cū cōplonē: nisi dū non vehementer superfluit.

Hec p̄ p̄pina p̄pina. p̄pina fm modū aliorū iāz dicit. Sēdo mō vt mibi als apparuit q̄. A. hic declarat q̄ dicitur iudiciū est eōtrario: et vult ostendere q̄ h̄z hoc fallit: et vult ponere semitā euadēdi ab hoc et dicit. q̄ vtrūq̄ quis fit dictū q̄ ex inuamētō et nocumento occurrenti in dispoſitione egra iudicem⁹ cōtrario iudicio q̄ dabamus ex occurrentib⁹ in dispoſitione sana: tū hoc q̄ dicitur fallit: q̄ inuenitur q̄ vtrūq̄ extrema qualitas. s. filia q̄ sitas: et p̄pina qualitas nō est dispoſitione egre: et tūc non poteris arguere: q̄ sitas p̄pina que est vna extremitas nocet: cōplo est s̄z: imo pot nocere quīs sit p̄pina p̄pter multū excessus in gradu qualitatis vltra illū q̄ indiget cerebri egrū de alteratiōe. et ideo volēdo euadere hūc errorem: opz q̄ medic⁹ estimatiue cognoscat q̄ sitas egre cōplonis cui occurrēt inuatiā et nocētia q̄ p̄pina p̄pina nocere p̄pter multū excessus in gradu si p̄pina cōplonem q̄ sit egritudo. v.g. cerebro egre egritudine calida in duob⁹ gradib⁹: si occurrat calida ledit ab eis: s̄z si occurrat frida in tertio vel quarto gradib⁹ et ledit ab eis. nō est ergo tūc dicere neq̄ certū: tale cerebrū egrū nocet a frido: h̄z egritudinē fridū: q̄ pot frigidū ledere cerebrū calū egrū p̄pter excessus in gradu vltra illud quo idiget: et iō opz q̄ estimatiue sciat q̄ sitas cōplonis egre. et q̄ ista nō pot sciri nisi sciat q̄ sitas sane cōplonis: ideo dicit absolute cōplonis quā h̄z: q̄ cerebrū egrū pot ledi s̄z pot ledi p̄rio nō egrō sed supfluo: q̄ due extremitates quarū vna est res similis: et alia p̄pina excedēs sunt diuersē. i. nociue. p̄culdubio impediētes. i. nocētes cerebro egre. vel sunt diuersē. i. oppositē sicut ista ex dicit: q̄ sunt duo cōtraria nocētes. i. quarū vtrūq̄ nocet. vt diuersē. i. diuerso mō impediētes. p̄culdubio nocētes: quia vna nocet augendo ad simile: alia trāsmutādo ad p̄pina. Cā considerandū q̄. A. imaginat duas extremitates respectu cerebri egrū: quarū vtrūq̄ pot nocere. v.g. sit cerebrū egrū egritudine calida in duob⁹ gradib⁹: et duo extrema nocētia respectu eius sunt calidū excedens ex vna parte et frigidū excedēs ab alia: et hoc est q̄ dicit. p̄sideret q̄ sit ei cerebrū egre diuersum. i. nocēs in extremitate: alia. s. que est extremitas p̄pina. v.g. frigidū ad cerebrū calidū sicut hoc. i. sile diuersificatur ei id est nocet ei cerebro in hac egritudine. s. similitudinē. vbi gratia calidū ad cerebrum calidum.

Dubitat circa istam expositionem. vtrum sicut cerebrū egrū egritudine calida nocetur frigidū valde et excedētiā cerebrum hoc inuenitur remisso calido respectu sue discretie.

Dubitat 2. diceret aliquis q̄ cerebrū est egrū egritudine cala: et frig⁹ excedēs nocet sibi: hoc est q̄ pmutat cerebrū ab illa egritudine calida et p̄pina illud ad frigiditatem. si ergo arguam⁹. B. cerebrū nocet a frido: ergo est frigidū. argumētū est verum: q̄ mō est lesus frigida egritudine: quīs prius p̄pina ledere calidū.

Tercio dubitat: q̄ videt q̄ sermo A. nō fit artificialis: q̄ dicit q̄ ad cognoscēdū q̄ ei nocet in alia extremitate opz q̄ sciat q̄ sitas cōplonis: sed si ego p̄scio q̄ sitas cōplonis sane et egre cerebrū: ad q̄ idigo signo sumpto ex inuamētib⁹ et nocētib⁹. Cā dicitur vbi q̄ illa difficultas est extra p̄pina: querit enī vtrū min⁹ calz agat

Dubiū 3

Dubiū 3

Dubiū 4

Dubiū 5

agat in magis calidū remittēdo vel augēdo. sicut ēt queris an me-
dicina cala in z^o remittat calidā in tertio vel augmētet. De his tñ
difficultatib^{us} de qbus foriter. s. coll. cap. penul. dubitabat Auer-
rois: nūl ad pñens: z als discūssimus de eis. Cāda z^o dñm q ex il-
lo nocumēto nō arguis cerebri dispōnē frigidā esse: sicut ex suo si-
gno signāte aliqūā dispōnē quā pus tētabas cognoscere sic pñer-
stentem: sed cognoscis sicut ex ea faciēte istā dispōnē specie diffe-
rētē ab ea q pñeritebat. Uel dñm q ex nocumēto isto nūl potes
certū arguēti enī exīte egro p vius caloz ē factū nocumētū ego
remaneo in ambiguo sic pus erā nec possus certificare q duay ex-
mitati nocuerit p viā silitudis aut p viā pñeritatis: nisi ego estina-
tūe cognosca qñtātē cōplonis pñeritētis in cerebro: vt Aui. in-
nuit. Cāda z^o dñm q Aui. forsan nō vult aliq: nisi q hoc signū non
sit certū. possibile enī est q aliq cerebro exīte egro nūc: z de h ba-
bita certa cognitiōe. s. q sit egri: ignota tñ q egritudo sit aut cali-
da aut frida: B pñgar q ledas duob^{us} exremis. s. calis z fridis: z nō
poterimus scire veritatē de hoc: nisi estimatiōe sciam^{us} qñtatem
cōplonis quā hz cerebri. hoc q scito h alio nō idigem^{us} ad certā
cognitiōis talis cōplonis egre nūc: tñ cōplef cognitio p experimē-
tū sumptū a iuuatib^{us} vel nocētib^{us}. Uel dñm q postq^{ue} sciauit q si-
milia nocēt: tūc estimatiue dñes iudicare qñtates cōplonis a fili
z experiri pñū adequatū illi: z ex h videbis q dñus excedēs noce-
bit. Tertio mō pñerponi q A. velit declarē qd dixerat de dispo-
sitiōe sana qe iuuat a fili^{bus} z nocēat a dñis: z sic arguebam^{us}
a iuuatib^{us} z nocētib^{us}. Nā sanitas pñer optima est z^o. Una est nō
multū deficiēs ab optima z ista est de qua est sermo q iuuat a si-
milib^{us} z nocēat a dñis. Alia est sanitas multū deficiēs ab optima q
est paratissima ad casus in egritudinē: z ista currit cursu egritudi-
nis: ga iuuat a dñis: z ex fili^{bus} paratissima ē labi: z iō securi^{us} est in
ea cū dñis mag^{is} q cū fili^{bus} pcedere. p oñas q eximitates. A. intelli-
git duos modos sanitat^{is} subordinatos respectu optime sanitat^{is}: z
hoc est qd dicit. Cōsideret qd diuersus sit i. i. nocitiū cerebro. i. i.
alia extremitate. i. in alio nō sanitat^{is}: est sanitas multū ab opti-
ma recedens. sic diuersificat et. i. sic nocet ei hoc. qd nocet in hac ex-
tremitate. s. est sanitas parū deficiēs. ita vt estimatiōe z^o. quia
nisi scias gradū cōplonis cuiuscūq^{ue} non poterit certe cognosci an
multū an parū deficiat ab optima sanitatē. tūc enī eximitates. i.
isti duo modi sanitat^{is} sunt diuersi vel oppositi in h: ga in vna iuuat
a simili z nocēat a dño. alia vō iuuat a dño z nocēat a simili. i. pēdiē-
tes. i. nocētes in opōnib^{us} respectu optime sanitat^{is}. vel i. pēdiētes. s.
cognitiōe ex iuuatib^{us} z nocētib^{us}: ga nō dat de eis canon cōis: sed
canon singulari in vna est sic canon in sanitatē optima vel pñiq^{ue}
ga simili iuuat: dño nocē. canon autē in alia que est sanitas lapsa
valde defecta est: sic canon in egritudinib^{us} nūc: z hoc est qd subdit
Aui. ad pñmationē hui^{us}: q nō est pñmā sanitas. s. ad h: vt simili-
tūet z pñeruef: z dño nocē: nisi sanitas ex equalitate. s. optima
dū nō vehemēter supfluit: ga si supflueret vehemēter eēt ita pa-
rata ad lapsum: q iudiciū de ea z egritudinē eēt vñi: ga dño iuuat
ref z simili nocēref. Cē neg. Jā apparet vñus modus introdu-
cēdū aliter posset iroduci: q hic remouet dubiū. Innuerat enim
aliquā sanitatē eē cū distēperātia respectu optime sanitat^{is}. crede-
ret aliq^{ue} q cū qñbet distēperātia posset eē remouēs hūc erroref
dicit q nō cū qñq^{ue} distēperātia est sanitas pñmā: nisi dū nō ve-
hemēter supfluit. z dē hoc pp id qd iā est dictū: ga si vehemēter
supflueret. i. si sanitas eēt cū multa distēperātia. v. g. cerebro cali-
dissimū in latitudine sanitat^{is} in vñimo in quo possibile est vt sta-
tim pñpiter in egritudinē tūc iuuat dño z simili nocēref. Cum q
dicebat supra. Cōuenientia ergo eius in dispositiōe z^o. intelligi de
sanitatē extra equalitatē dum nō vehemēter superfluit.

C Et cerebri qdē qd cōplonis calide malitiā habz iuuat
aere frigidō: z cibis z odorib^{us} frigidis: siue sint bo-
ni sic cāphorati sandalini z nenufarini z eis siles: siue
fetiidi nō boni sicut limosi z alubiat: z iuuat tranquillita-
te z qete. Et qd hz malitiā cōplonis fride iuuat eo: qd
est illis dñis. Iuuat ergo aer calō z odorib^{us} calidis z le-
tificatib^{us} z resolutib^{us} z calefaciētib^{us} z exercitijs z mo-
tib^{us}. Et qd hz malitiā cōplexionis sicce ledat eo: qd ex
ipso eñat z minuit. Et qd hz malitiā cōplexionis humi-
de iuuat eo qd ex ipso euacuat z minuitur ab eo.

C hic per res pñmātes z diuersificantes docet cognoscere cere-
bri egritudinales cōplonē in ipali: z quor facit: sicut quatuor sunt
iste distēperantie. z^o ibi (Et qd hz). 3° ibi (Et qd hz). 4° ibi (Et qd
habet zē). Cōsiderādū q per malitiā cōplonis possumus duo i-
telligere. i. egritudinē cōplonē nūc: z sanitatē valde superfluentē

in recessu ab optima. de ambob^{us} enī istis verificant que dicit vt iā
appuit. Que dicit sunt nota. alubiat exposit in lfa extra. i. de ber-
bis que nascunt in ags vt occa z pulmonaria zē. Cōsiderādū cir-
ca scdaz pte q^{ue} z^o reperit littera. odonib^{us} letificatib^{us} vel letificati-
bus. i. leue facitib^{us} p euaporationē z calefactionē cū pñstatiōe.

C Significationes vō velocitatis passionū eius sicut si
velociter calefiat: aut velociter infrigidet sunt iste.

C Jam. A. posuit signa ex iuuatib^{us} z nocētib^{us}. hic ponit signa sum-
pta ex velocitate vel tarditate passionū. Et p pñmā. Secūdo de-
clarat. ibi (Qd enī). Tertio pñmā. ibi (Iste ergo sunt). Cōside-
randū q aliq credit q velocitas passionū z tarditas differūt a cō-
ueniētia z diuersitate. per hoc qd velociter pati z tarde est res-
pectu extrinsecus occurrentiū: sed iuuamentū z nocumētū est res-
pectu eoz que occurrūt ab extra vel ab intra. Iste sermo est tāti rudi-
tis q nō indiget redargutiōe: z ipsa noia que sūt velocitas z tardi-
tas iuuamentū z nocumētū significat pñas differentias.

C Qd enī calefit velociter significat caliditatē cōplō-
nis fm pñmātes pñctas in libro vñiuerfali.

C hic declarat docēs ex velocitate vel tarditate passiois cognosce-
re cerebri cōplonē. Et p calidā. Scdo frigidā. Tertio siccat. Quar-
to humidā: z hoc per velociter calefieri z velociter frigeri. zē.
z^o ibi (Et silt. 3° ibi (Et similis). 4° ibi (Qd at velociter humectat.)

C Cōsiderādū q cā eius qd. A. dicit est: ga facilitas trāsmutatio-
nis est pp cōueniētia: vt p libro sen z^o. cap. 3. doc. 3. z z^o de gñone
z corruptionē. ter. cō. 35. Si ergo cerebri velociter calefit: signat ca-
lozē: tñ conditiones regunt. Una ex parte raritatis z densitatis:
ga in ipsis habet equalitatem vel pportione. posset eūz cito ca-
lesceri hō raritate z nō caliditate: z posset tarde calefieri densitate
z nō frigiditate: vt Bal. dicit in thegni z^o tractatu testiculoz. ter.
cō. 21. Si ergo cerebri leuiter calefit: z nō est hoc raritate: q est ca-
liditate: z sic est calidū. Scdo cōditio est q nō sit hoc ab aliquo p-
prietate annexa. cerebro enim calidum posset tarde ab aliquo ca-
lido calefieri. z hoc ppter aliquam proprietatem inter illa curren-
tē. z hoc omnia hnt declarari ex intētiōe Aui. in sermone difficilī
suo libro p fen z^o. cap. 3. doctrine tertie de signis cōplexionis in. 6.
genere signoz. z ideo dixit hic pñctas in lib. vñiuli.

C Et similiter qd velociter infrigidatur: z similiter qd
velociter ericatur.

C primo pñmā. Scdo declarat. ibi (Illum autē). Cē dicit p. z silt qd
velociter ericatur. sup. significat siccitatē cōplexionis.

C Illud enim quandoq^{ue} fit propter paruitatem humi-
ditatis ipsius: z quādoq^{ue} fit pp subtilitatem humidita-
tis ipsius: aut propter caliditatem sue complexionis.

C hic declarat z vult ostēdere q sicari velociter signat siccitatē: nō
tñ semp hz qñq^{ue} z gratia hui^{us}. pño ponit causas velocis erica-
tionis. Scdo ponit signa distigūta. ibi (Uerū). Cōsiderādū q
ex mēte. A. sicari semp significat siccitatē pñmā: nō tñ siccitatem
pñeritēntē: ga pñt hō velociter ericari: vel ga siccus: vel ga hz
humiditate nimis euaporabile: vel ga excedit in calido.

C Verū dñla inter ea est: qm cū primo reperiunt res
liqua signa siccitatis cerebri sicut vigilie z reliq^{ue}: de q
bus rememorābimur in caplo signoz cōplonū cere-
bri. Et h scdū est qm siccitas nō accidit ei nisi in horis
que sunt apud motū laboriosus: aut caliditate fortē:
aut q pcedit cursu eius ex causis siccitatis pñctis. Am-
plius si nō affuerit ei in reliq^{ue} horis significatio siccita-
tis. Lū eo vō qd fit pp caliditatē cōplonis eius sunt
reliqua signa caliditatis in complexionē.

C hic ponit signa distinctiua. Et primo ponit signa facilis erica-
tionis a siccitate disponēte. Secūdo ab humiditate ga subtilis. ibi
(Et hoc scdm est). Tertio a caliditate. ibi (Cum eo vō). Qd dicit.
in oibus partibus. satis pz in cap. signozum zē. z infra de signis ce-
rebri sicci. Et hoc scdm. s. a subtilitate humiditatis.

C Qd autem velociter humectat quādoq^{ue} fit pp cali-
ditatē substantie eius: z quādoq^{ue} fit ppter frigus sub-
stantie ipsius: z quādoq^{ue} fit quoniam cōplexio substā-
tie ipsius radicalis fuit humida: z quādoq^{ue} fit qm cō-
plexio substantie eius radicalis fuit sicca.

C hic. A. vult docere significare ex veloci humectatione. Et p pñ-
mā eius causas. Scdo ponit signa distinctiua. ibi (Q^{ue} si fuerit.)

Dub^m 6^m Circa primā partē dubitatur: ga. A. fere easdē causas ponit eric-
tionis et humectationis. hoc autē videt impossibile: ga idē inquiri
idem nō facit nisi idem: vt 2° de gñone et corruptione. tex. cō. 36. et.
2^oioy sunt causę 2^{ic}: vt. 4. meth. cō. 2°. ter. cō. 36. C^o 3° quare nō
posuit tres causas faciliū humectationis sicut solū tres causas po-
suit faciliū ericationis. / 3° quare in velocitate calefactionis et
infrigidationis nō posuit alias causas. s. qualitates passiuas sic in
humectatione et ericatione posuit actiuas qualitates. / Ad p^mū
dōm q^o tā caliditas q^o humiditas p^ont eē causa satis velocis eric-
cationis et humectationis: s. tñ diuersimode. calidū enīz velociter
humectat attrahēdo: et velociter ericat resoluēdo. humiditas atē
disponēdo est cā velocis humectatiōis et sui subtilitate disponen-
do ad resoluēdo est causa velocis ericationis: ab vno igit diuersi-
mode et nō inquiri vnu p^ont 2^{ia} pcedere. / Ad 2° dōm q^o A. po-
suit frigiditatem in causis humectatiōis: ga s. nō inuitum subito: tñ
satis velociter frigidū pōt humectare: sed frigidū nō pōt velociter
ericare. C^o 3° frigidū expmēdo ericat. / Dicēduz q^o frigidū
ericat maxime debilitatōe digestiōis ex defectu nutritionis et h
fit paulatim: cōp^orimēdo autē vita stante in nobis nō posset cerebrū
subito ericare. Aliter possemus ad instantiam dicere: vt effugia-
mus difficultates. s. q^o in causis ericationis. A. dedit intelligi cāz
que est frigiditas: s. nō ex p^oferit de ea. / Ad 3° dōm q^o q^o aliter acti-
ue hūit ma g^o p^ocedū q^o aliter passiuas q^o ex vt notū est.

C^o 3° si fuerit ex caliditate erit illic signa caliditatis. Am-
plius erit illa humectatio nō ex eo q^o sēp est: s. ipsa
erit successiua caliditatis sup^oflue cadētis. In cerebro et
attrahētis humiditates ad ipm que ipz implebūt. De-
inde si remāserit cōp^olo calida vinctes succedet siccitas.
et cū diminutiōe: et si humiditates vicerint fiet cerebrūz
frigidū et humidū: et si equabunt^r pueniēt fm plurimūz
putredo et egritudines putride et apostemata: qm̄ hec
humiditas nō est inata: cōuertit^r ergo in ea caliditas in-
nata puerione inata: vcrutāmē nō cōuertit^r in ipsa nisi
conuersione extranea que est putredo.

C^o 4° hic declarat p signa distinctiua et dat modū. p^omo ostēdit quō
humectat: ga calidū inueni in hoc signa. Sēdo quō ga frigidū.
ibi (2° si fuerit p^o cōp^olonis friditatem.) Tertio quō ga humidū. ibi
(3° si fuerit p^o humiditatis.) Quarto quō ga siccū. ibi (4° si autē.)
Ad intellectū p^ont p^ont cōsiderādū q^o A. tria inuit in sermone.
p^omo est signa q^o cognoscimus humectationē factā a calido: et
fuit duo. p^omo est iūctio signoy cali cerebri dicēdoz ista. Sēdm
est q^o illa humectatio nō sēp est: s. aduent occurrū rerū calefa-
ctionū. / Sēdm q^o inuit est modus quo calū humectat: ga attra-
hēdo humiditates ad cerebrū que humiditates implet eū. 2° dicē
ga nō oīs humiditas eū humectat: sed que replet et stat in eo: que
enī trāsit in formā vaporis et exērbat nō sic humectat. / Tertiu
q^o inuit est quō cerebrū disponit post attractionē illarū humidi-
tatū. s. per tempus post. nā vel humiditates minuiunt vincēte ca-
lido: et tunc succedit siccitas. vel crescūt et vincūt calidū: et tūcere-
brum fit frigidū et humidū: vel medio mō equatur et fit putredo.

Dub^m 7^m Dubitatur p^o ga dicit q^o si calidū cerebrū remāserit succedit siccitas.
f. ex quo v^o q^o siccū a calido inducūt fit successiū et post tps: s. s.
supra dicit q^o calidū est causa velocis ericationis. / Dōm q^o calū
in cerebro vel attrahit humiditates et implet eū: et tūc paulatim
cū tendūt ad diminutiōē pducit ad siccitatem saltim p^ouatiuam
illarū humiditatu: et sic loquit^r hic. A. Uel calidū cerebrū agit solūz
in cerebri humiditates nō habētes mās alias aliūde trahibiles: et
tūc velociter ericat cū accidūt cāe inflamātes et distēperātes.

Dub^m 8^m Dubitatur 2° ga dicit q^o si humiditates vicerēt fieret cerebrūz
frigidū et humidū. / Cōtra. imo fieret putredo: cū enī humidū vin-
cit calidū et nō gubnat ab eo succedit putredo: vt fumū. 4. met. 2.
et. terap. s. cap. / 3° dicit q^o calidū attrahēdo humiditates hu-
mectat. Cōtra. ga poss^o trahi sanguis et cholera et calefacē. C^o 3°
dicit ipse q^o si humiditates equabunt^r fiet putredo. 3° ga cātis hu-
miditatu cerebrū bñ bz: ex quo nō sunt pauce nec multe. / 3° dicit
ipse cōtradici: ga p^omo dicit q^o calidū puerit ad humiditatem cō-
uersione inata: et postea dicit. non puerit nisi conuersione exnea.
/ Quidā dixerūt ad hoc vltimū q^o calitas inata dī caliditas intrin-
seca. i. intus stans: et nō dicitur caliditas nālis. calidū gūt putredine
ale est calidū inatū: ga intus natū et intus stans ad dīam casti q^o
est aduēns q^o est violentūz et ab extra. / 3° sermo est rudis in
p^oposito et extra mentē. A. nō enī fuit vñq^o consuetudo sua vocare
calidū putredinale calidū inatū. Cā intellectū igit oīum p^o

dictoy est p^onderandū q^o A. p^o imaginat aliquā caliditates in cere-
bro existētes: et vult ostēdere quō possit humectare. hoc autē p^ocla-
rans dicit q^o facit hoc ga trahit humiditates. 3^ote igit humidi-
tes debēt itelligi q^o sint flegmaticę: ga cholera vel melia attrahē-
nō humectat: tūc igit calidū attrahēdo p^ont est cā humectatio-
nis et remolitionis cerebri: qm̄ attrahit flegmaticas humiditates.
Et imaginat^r A. has humiditates posse eē in triplici dispōne: ga v^o
oīno vincunt et resoluunt vel psumunt: et tūc succedit siccitas. s. p^o
illaz p^ouatiōe. Uel ipse vincūt vel suffocāt multitudinē: et tūc ime-
diatius q^o puenit est infrigidatio et humectatio p calidi remissiōe: et
2° s. ad hoc possit sequi putredo: nō tñ immediate sequit^r ad actionē
suffocatiua. Uel sunt in dispōne media iter illaz: hoc est q^o dicit.
equabunt^r. tūc enī equant^r intus ista qm̄ nō sunt in aliquo extremo:
rū: ga nec vincunt nec annullant^r nec vincūt. cū q^o calidū inatūz ce-
rebri nō eēt potēs agere in illas: et non possit vincere illas nec suf-
focari: opz q^o sua actio per viā calefactionis terminet^r ad putredine.
nem. Ex parte igit calidū agētis et actionis sue dī q^o calidū est inatū
et puerit cōuertit^r inata. S. ex parte passiuas et receptionis.
illa cōuersio est extranea et putredinalis: et ideo dicit. verū nō con-
uertit^r nisi puerione exnea que est putredo. C^o 3° dicit. dices nō
ne possit fieri illius materie aduēto vel icineratio. / Dōm q^o nōz
ga iam supponit q^o nō paulatim psumat nec suffocet. Etia loquit^r
quē est q^o materie flegmaticę in cerebro ad hoc adueniat s. fit pos-
sibile: et ideo dicit fm plurimū. Declaratur q^o dōm est in exemplo de
sup^ofluitatib^o que retinent^r in nobis. Nam cū nā agat in mās p^ont
res sup^o aliquas vel alias et nō pōt eas cōuētere resoluere vel ex-
pellere: opz q^o ad actionē sequat^r ex nā recipientis exneatio: vnde
retēte superfluitates corrūpūt^r. vnde et seret vna et retētiōe.
Natura enī suis virtutib^o vtens tentat assimilare q^o dūc pōt fieri
benignū: expellere vō q^o nō tale. Si vō p^o aliquā cām nō possit
vinci et expelli opz vt putrefat et corrūpūt^r. vt Gal. dicit 2° de dif-
ferētis sc. 5. ca. C^o 3° qbus solūm cōtraria. Ad p^omo dicēdu q^o pu-
redo sequit^r mediatius q^o calozis infrigidatio. / Ad 2° dōm q^o lo-
quit^r de humiditatib^o ex qbus sequit^r humectatio. Tu dices potest
trahi cholera. Dōm q^o nihil ad nos cū loquamur de calido q^o hu-
mectat. Tu dices pōt trahi sanguis. Dōm q^o etiā sanguis p^o mul-
tam quātitatē suffocando pōt infrigidare. Uel dōz q^o maxime est
sermo de flegmate. Uel dōz q^o glibet humo tractus in forma hu-
morali humectat sui corpulētia: s. virtute siccet vt cholā et meliā
cholā. / Ad 3° dōm q^o equari sumit^r hic p^o p^ouatiōe duoz
extremorum dicēdoz. s. q^o non fit pauca humiditas oīno vincibi-
lis nec fit multa suffocans sed recipiens actionem calozis inatū.
/ Ad 4° parer solutio.

C^o 3° si fuerit ppter cōplerionis frigiditatem nō erit eue-
tus humiditatis subito: sed fm dies. Deinde euēnit hu-
mectatio: et fiet cum velocitate et erunt signa frigidita-
tis cerebri reperta.

C^o 4° hic ponit modum et signa prouentus humiditatis a frigiditate.
modum tangit: ga frigidū paulatim aggregat humiditatem: si-
gna ga reperiuntur signa frigidi cerebri.

C^o 5° Dubitatur 2° dī q^o humiditas pueniēs a frigido nō est subito. i.
nou est velociter sed fm dies. / Cōtra. ga hic est sermo de cau-
sis velocis humectationis: ga ibi incipit cū dicit. q^o aut velociter
humectat fit ppter caliditatem: qm̄ ppter frigus. et sic p^oradicit sibi
ibi supra. / 3° dicit p^oradicit sibi statim: ga dicit. et fiet cū velocitate.
/ Dōm ad hoc dupl^r. p^omo q^o tps humectationis a frigido ē du-
plex. vnu est inchoatiū. aliud est pcessiū. Uoco inchoatiū quo-
uisq^o fit aggregata aliqua manifesta quātitas humiditatis a frigido in-
crudante: et tale tps est longum. vñ talis aggregatio fit paulatim:
q^o tale frigidū paulatim est cā q^o superflua generent^r p^o indigōne:
et etiam retineant^r ppter defectū calozis expellētis et resoluētis.
Uoco autē tps pcessiū cū iam facta manifesta aggregatio sup-
fluitatum pcedit et augeat humectatio: et talis pcessus est velocior
et tps breuius in quo fit. Et rō est: ga ibi addit^r ad malitias frigoris
p^o multas humiditates suffocantes: et ipse humiditates plus mul-
tiplicate possunt fortiter humectare. Locurrūt ergo due causę: et
ideo dicit^r A. deinde euēnit humectatio et fiet cū velocitate. Sēdo
mō pōt dici q^o humectatio facta a frigido pōt comparari ad humec-
tationē factā a calido: et ideo respectu illi fit paulatim: de h^o ice-
pit cū dicit. non erit euēns rē. pōt etiam cōparari ad humec-
tationē que fit in cerebro siccō: non per viam attractionis sed p viā
alterationis ab aliqua causa extrinseca humectante: vel etiā ad
humectationē que feret^r in cerebro tēperato et respectu illius illa
fit subito. cerebrū enī tam siccū q^o tēperatū tardius humectat^r a
causa alteratē q^o cerebrum frigidū a frigido inchoante.

C^o 6° si illud fuerit ppter humiditatem cerebri ipm erit
velocitas

velocitas in illo ppter vnā duarum rerum: aut qz humiditas facit frigus: et frigus corrūpit virtutē digesti-
uam mutantē illud qd peruenit ad cerebrum de nutri-
mēto et pperat humectatio. Cum ergo puenit frigus il-
lud subito: humectatio post ipm segitur subito: et quā-
do cum illo accidit oppilationes in meatibus: acci-
dunt vt superfluitates retineant. deinde erit hoc semp
et inseparabile: et non erit ex eis que sunt raro.

Chic ponit modū humectationis ab humido: et dādo modū itelli-
git signa. et vult qz habeas signa dicta infra ca. de signis cerebri hu-
midi. **C**ōsiderandū ē qz ex textu tria accipimus. pmo quō ce-
rebrū humidū velociter humectat: ga humidū ifridat et ex ifrida-
te fit idigestio et ex idigestione fit humectatio. Scdo accipim⁹ tps
apparitiōis: ga cū frigidū est velociter: velociter humectat. et qñ i-
nit qñ frigus illd accidit nō subito: humectatio ē accidit nō sub-
bito. Tercio accipim⁹ qd vltm sequat⁹: et qd raro ad humectatio-
nem factā ab humido p viā ifridatiōis. nā retentiō supfluitatū p viā op-
pilationis et p expulsiōe debilitatē ex defectu caloris accidit.

Dub^m 10^m **C**ubitat p huiusmodi: ga hic dicit qz frigidū qd subito accidit sub-
bito humectat. supra aut dicit qz humiditas p frigiditatem nō eue-
nit cito vel subito. **C**icemus qz supra huiusmodi dicit qz humiditas p
frigiditatem nō euenit subito. dicim⁹ qz supra loquebat de frido so-
lo et cuius defectu incipit humiditas aggregari: hic loquitur de
frido proueniente ab humido per viam suffocationis: vnde pos-
sita fit humectatio. hic ergo concurrunt due cause. s. humiditas
que infrigidat et frigidum ab ea factum.

Dub^m 11^m **C**ubitat 2° vbi est secunda: aut siue scdm mēbrū diuisionis. **C**icemus
qz humidum est causa humectationis velocis 2°. Vno mō
dispositiue respectu carnis humectatiū sicut dicitur qz fridū velo-
cius infrigidat: ga puerio in gñe pportionali est facili⁹. et hūc
sicut notū ē tā intellectū ex pmissis nō expellit. Scdo mō humidum
pōt ēē cā velocis humectatiōis mediata frigidō: ex quo segit p viā
idigestiōis humectatio: et hoc. **A.** expellit. Vel possem⁹ dicere qz
scda aut intelligi ibi (et qñ cū illo). vt huiusmodi. vult qz humidū est ve-
locis humectatiōis: aut p frigiditatem ab humido pueniētem: aut
ppter oppilationes: vnde humiditates retinentur.

Cius aut qd fit p cerebri siccitatē cā est desiccatio
adueniens subito: cum siccitas accidit vno momēto: et
est cū signis siccitatis pdictis: et est filis ei que puenit a
caliditate: nisi in eo in quo ambo diuersificatur ex si-
gnis caliditatis et ex signis siccitatis. **I**ste ergo sunt si-
gnificationes assumpre ex velocitate passionum.

Dub^m 12^m **C**hic ostendit modum humectationis a secco. et patet.
Cubitat hic. vt ruz siccitas cerebri sit cā velocis humectationis.
Cicemus qz nō ga vniū dūm disponit ad reliquū. **C**icemus qz 2° est hu-
mectatio. Vna qualitatina p alterationē factā ab humida qualita-
te: et ad hāc iudicā velociter siccitas cerebri per se et directe non
disponit. Alia est humectatio ex corpore humidi ibibitiōis: et ad hāc
velociter faciendā disponit: ga siccitas est cā suggēdi humidū et bi-
bēdi illud: sicut sponsa bibit et suggit aquā sicut panis ē et sic⁹ sug-
git aquā ita qz facit eā ascendere. et hoc inuebat. **A.** cū dicit. est filis
ei que puenit a caliditate. ga sicut caliditas cerebri est causa ve-
locis humectationis ppter attractionē humiditatis ita siccitas. **C**icemus
vbi tamē est ad quid reducitur attractio facta a secco: ga ē difficilis
inuestigatio: vt declarauit pmo can. cap. de virtutib⁹ ministrantib⁹.

Dub^m 13^m **C**ubitat. quare dicit cum siccitas accidit vno momento. **C**icemus
qz siccitas subito facta est min⁹ facta cōnaturalis mēbro: et iō
plus incitat ad attractionē qz facta paulatim qd narrata. Vel dōz
qz hic est fino de humectatiōe facta subito cui mag⁹ attestat siccitas
subito facta qz paulatim. que enim fit subito facit subito attra-
ctionē humiditatis: et que fit paulatim facit illam paulatim. **C**ōside-
randū. nisi in eo. ga cū humectatiōe facta a calido sunt signa calita-
tis et facta a secco sunt signa siccitatis. **I**ste ergo. et p qd dicit.

Cet non opz vt velocitas passionū mutet p obilita-
tē virtutū nālū pcepit i humectatiōe qñ vel qñ obilita-
tas virtutū nālū sequitur barū vnā causarum.

Chic ponit duos can. 2° ibi. **O**ia autem. pxius canon est circa
velocitatem passionis: in quo can. **A.** remouet vnam dubitationem.
Cicemus aliqui tu posuisti cāz velocitatis passionis ēē symbolica
et in calido frido secco et humido nōne possit fieri ex obilitate vni
cū nālū mēbrū: que debilitas virtutū est alia a ca. fri. sic. et humi.

Cicemus enī qz sic: ga corpora multū debilia in virtute sūt apta pa-
ri a qualibet causa ipmētē tā simili qz dīa: vt fumus p can. sen. 2°
illo cap. 4° doc. **O**mnē tps. **R**espōdet. **A.** qz nō opz qz mutet ve-
locitas passionum ppter debilitatem virtutis. s. sicut ppter cām
distincte existentem ppter causas cōplexionales: et pcepit in cā
velocis passionis que est humectatio: ga debilitas virtutū sequit⁹
vnam barū causarum. s. modoz complexionis ca. fri. hu. et sic.

Cubitat. vt ruz debilitas virtutū mēbrū vt cerebri sit cā facilis pas-
sionis ppta pter ca. fri. sic. et hu. **E**t vt qz sic: ga obilitas virtutū
pōt fieri ab alia cā qz cōplexionali vt a mala cōpōne et soluta conti-
nuitate: vt huiusmodi. can. sen. 2. ca. 7. de cōplexiōis dispōitiōe. **A.** Ampli⁹
qd disponit corp⁹ pari velociter a calido et frido ē causa distincta ab
vtroqz: s. defect⁹ virtutū hoc facit: vt dicit. hōi enī defecto file et
rū nocet: vt. **A.** can. sen. 2. illo cap. **O**mnē tps. **C**icemus dū. **A.** **C**icemus
qz subitū speculādo qz debilitas virtutū est distincta cā. **N**ā
medici dicūt debilitatē mēbrū disponem quādāz in sūa et cōplexiōe
qua mēbrū in opōnibus deficit pter manifestū excessum in ca. fri.
sic. et hu. sicut appet de sōcho et epate: vt sen. 13. et 14. bec tñ debi-
litas nēcio sequit⁹ aliquā malā cōplexiōē cui⁹ male cōplexiōis vesti-
giū aliqd semp est cū illa debilitate: et ideo veloci⁹ patiet⁹ a re fili
ei que fecit virtutis debilitatem qz a re dīa: s. ab vtrazqz velociter
pariat. **V.** g. virt⁹ cerebri alicui⁹ deficiat mala cōplexiōe cala: vel virt⁹
stōchi. vñ dī stōchus iste facit patit⁹ tā a calido qz a frido: tñ faci-
lius a calido calefit qz a frido ifridat: qd tñ mag⁹ noceat nō est hic
ingrēdiū. ga igit he debilitates sequunt⁹ aliquā malarū cōplexiōē:
et vestigiū aliqd eaz cōcomitat⁹ eas debilitates: ideo. **A.** nō vult qz
iudiciū de facili vel difficili passione mutet p debilitatē virtutis:
ga sequit⁹ vnā hāz cārū. s. mala cōplexiōē. ppter aut nō mutat⁹ in
humido: ga cū sit qualitas valde pauiua min⁹ inducit obilitatē virtutū
que debilitas sit distincta dispō ab ipa humiditate. **G**radus. n.
debilitatis virtutū ab humiditate est scd⁹ gradus humiditatis: qd
nō sic pigit in calido: ga cū paucō gradu caloris vel friditatis stat
multus defect⁹ virtutis. et hoc multū accidit: ga calidum est valde
actiuū et frigidū. ppter et in hoc possit ēē magna causa: et in
hoc caderet psonda speculatio. **C**icemus pxiū dōm qz sic vtr⁹
radicalit⁹ operat⁹ et fundat⁹ eaz cōplexiōē: ita radicalit⁹ et principalit⁹ ex
cōplexiōis alteratione deficit. solone autem cōmuni et mala cōpōne
non sic. **C**icemus dū. dicendum qz debile a simili et a contrario pa-
tiatur: tamen facilius simile imprimit qz contrarium.

Cia aut cōuenientia et diuersificatiō nō sumuntur ex
qualitatib⁹ imo sumunt⁹ ex formis et motibus: quē ad
modū videmus hntē egritudine que noīaf onū elige-
re resupinationē de reliquis sitib⁹ dormitationis sue.

Cicemus hoc can. **A.** vult ostēdere qz inuāmetū et nocuētū nō sōd
est ex reb⁹ pueniētib⁹ vel cōtrariis in qualitatib⁹ in qb⁹ cōicant⁹
sed ē ex reb⁹ cōuenientib⁹ et discōuenientib⁹ in formis. s. sitibus et
motib⁹. s. ad sitū: vt hñs onū. i. dolor totius capitis: inuaf supino
decubitus: et in hoc nō est similitudo nec pteritas in qualitatibus: s. s.
solo situ. mag⁹ enī quiescit supine cū totum caput dolet qz si in aliq
latere iaceat: ga vniū form⁹ quiescit caput vt sensus ostēdit. **C**ōsi-
derādū aut qz. **A.** nō vult aliud nisi qz non oīs cōuenientia et diuer-
sitas est ex qualitatib⁹ existentib⁹ in re que occurrit: ga pōt ēē ex
qualitatibus quas hnt res inducere sicut cōuenientia ad somnū et
vigiliā et motū et quietem inuāitiones et repletionē: nec semper est
cōuenientia et diuersitas ex qualitatibus aliquib⁹ que possunt in-
duci. s. calido frido secco et humido: sed solo situ vel motu ad sitū
sicut dolentes in tali parte eligunt talem situm: vt habentes lapi-
dem in vesica querūt situm cū partibus inferioribus altum.

Cde significationibus sumptis ex parte mensure ca-
pitis. **Cap. 10^m.**

Cognitio vō facta fm paruitatē capitis et ma-
gnitudinē ei⁹ est qz opz te scire qm cā paruita-
tis capitis in creatura est paucitas materie:
sicut cā magnitudinis eius est materie multitu-
tudo. s. materie spmag partite in ptiōē qz capiti ē na-
turalis. **A.** Ampli⁹ si fuerit materie paucitas cū fortitudi-
ne virtutū formatiue pme erit bone forme: et erit minus
malū cō qz puitati capitis adiūgit figure malitiam in
creatura. **Q**d signat debilitatē virtutis fm qz ipz non
est expers malitiē in forma cerebri et obilitatē virtutū et
pstrictiōē meat⁹ virtutū morales et nālīs vel aīalīs.

Bentilis

CSupius aut. determinavit de significationib⁹ q⁹ cognoscimus dispoⁿere cerebri sumptis ex op^onibus z convenientia z diversitate zc. hic determinat de signis sumptis ex partib⁹ dispoⁿis capitis z agnatoz sue p^opinq^uoz sibi. Et p^o ex parte eius soli. Secundo agnatoz. ibi (Signatio aut oculi.) p^o Prima in tres. p^oio determinat de significationib⁹ sumptis ex pte quantitatis. Secundo ex pte figure. ibi (Signationes vo.) Tercio ex gravitate z levitate z tactu. ibi (Signationes.) p^o Prima in quor. p^oio docet significare ex paruitate capitis. Secundo ex magnitudine. ibi (Et q⁹ magnum.) Tercio cōcludit. ibi (Jam ergo.) Quarto ponit vnum casū. ibi (Et ex signis.) p^o Prima in tres. p^oio ponit causas diversitatis putatis capitis z et magnitudis. Secundo ponit signa distinctiva inter modos causarū putatis. ibi (Ampli.) Tercio infert qd signat capitis putatis. ibi (Quapp.) Cōsiderandū circa primā pte q⁹. A. inuit pter divisionē quā ponit aliā que est q⁹ cū mā multa z paucavū sit putatis cerebri vel magnitudo: aut est fort⁹ virt⁹ informatiua aut debilis. z iō subdit. Ampli⁹ si fuerit zc. Ubi cōsidera q⁹ virt⁹ vincēs fac figurā capitis bonā. si autē est debilis sequit⁹ figura mala. Ex quo apparet q⁹ caput parū ex pauca mā z debili virtute est cū mala figura: sed cū forti virtute est cū figura bona. Et sequit⁹ ex hoc q⁹ illud caput signat malitiā in forma cerebri z debilitatē virtutis. Nā cerebri forma est talis qualis repitatur forma capitis: z sū signifi- catur virtutis debilitas. f. informatiue vel virtutis eius: z iō subdit ad declarandū q⁹ sit male forme: ga bz meat⁹ stricte. f. vetriculos z vias: ex quo virtutes morales male disponunt⁹ z et nāles: ga loca nutrimenti sunt et stricta: z loca expulsiōis superfluitatum.

CQuapropter phisyonomici dicunt q⁹ hic homo est perfidus timidus velocis ire hesitans in rebus.

Chic infert qd significet putatis capitis. p^oio auctoritate p^oioz. Secundo. B. ibi (Et Salenus.) Ciceret ga de quo capite est sermo. p^oio q⁹ de paruo male figurato z et bene figurato: ista prava signa sunt plus in paruo capite male figurato ga est peius.

Dub^m p^m Dubitat quā cōplōne significet parū caput. p^oio cōter q⁹ significat cōplōne siccam: ga mā significat paucā z nō extēdibiles. sed parū bone figure significat caliditatem cum illa siccitate: ga significat fortitudinem virtutis. f. parū male figure significat frigiditatem z siccitatem: ga defectus virtutis informatiue. z ista sunt dicta indigentia discussione qd secinus super libro t^oegni.

Dub^m z^m Dubitat ga ille est pfidus velocis ire zc. non enī v^o possē sū stare velocitas ire ga sū calorē z timorē ga sū friditatem. p^oio q⁹ q⁹ caput ē pū hō ē pravi iudicij z errorē p^o duo. p^oio ga spirit⁹ in cerebro nō h^o bonā cōuersionem de vetriculo ad vetriculū p^o vetriculoz defectū z spiritū: vt haly. inuit. trac. z. 35. cō. Secundo ga cerebri paruum nō pōt temperare cordis caliditatem. spūs enī vitales venientes ad cerebri remanēt calidi z turbidi: z iō errat in iudicio. Et ga istius cōplō in cerebro est plus sicca z spēs iudicij erroneas: z ideo est perfidus. videt enī q⁹ ille sit pfidus: quia in errore iudicij perseverat. Et q⁹ apparet q⁹ h^o spūs cerebri sui sunt pauci tū sunt calidi: z iō est velocis ire sicut appet in gubfā pua- lescētibus ex tertiana vel alijs febrib⁹ in quibus spūs z si sunt pauci tū sunt calidi: z iō sunt velocis ire z citissime a quibet re irantur. sunt tū timidi p^o paucitatem spūs: z iō hesitant in reb⁹ ga calidū est motiū: vel quāsi semp est in bello inter timorē ppter paucitatem spirituum: z quandam audaciam sive incitationē ppter spiritū calorem. Ex quibus soluntur contraria.

CEt. B. quidem dicit q⁹ caput paruum oīno non vacat a significatione malitie forme cerebri.

Chic ostendit qd significet paruitas capitis auctoritate. B. z dicit. Sal. dicit. f. in. z. t^oegni. tex. cōmē. 35. q⁹ caput paruum nō vacat a significationib⁹ oīno malitie forme. i. cōpositionis: vnde. B. ibidē. Paruum vō caput prave cōpositionis signus est. Et ratio est: q⁹ cōpositio cerebri correspondet cōpositioni capitis.

CEt q⁹ magnū caput nō h^o assiduā signationē bonitatis dispoⁿis cerebri dū non sunt ei cōpares bonitas figure z grossitudo colli z amplitudo pectoris. Ipse. n. cōsequunt⁹ magnitudinē dorsi z costaz sequētūz magnitudinē nuche z eius fortitudinē que cōsequunt⁹ fortitudinē cerebri. Cum enim multitudinē materiē cōpar existit fortitudo virtutis formatiue: caput est f^oz hāc formam. Ex eis autem que illud significant est v^o illic sit p^oportionalitas reliquoz mēbz: q⁹ si cū eis cōpar fuerit ipsoz debilitas erit male figure debilis col-

Super tertio

li parū dorsi: aut erunt lesa z que eo continentur.

CPrimo ostendit qd signat caput magnum. Secundo addit qd dā. ibi (Et q⁹ accidit.) Cōsiderādū circa primā partē ga. A. inuit hāc diuisione q⁹ cū capite magno: z p^o p^ois cū multitudinē materiē: vel ē cōpar multitudinē informatiua virt⁹: z tū correspondet bona figura z annexoz bonitas: z subit. i. ga subitū facit ferri iudicij. vel isti multitudinē nō est cōpar fortitudo: imo ipsarū virtutum informatiū est compar debilitas: ga sunt debiles: z tunc erit mala figura: debilis colli zc. aut lesa: ga erit egra actu recipiētia malas materias: z que eo p^otenē. i. z que simul cū eo situantur vt ptes gule vel ossiū capitis: vel que cōtinent. i. super que diatur cerebrum: z nō sint sua orta: vt matrix: stomachus: manus: vesica: pes zc.

CEt ab eo oriuntur fm q⁹ q⁹ accidit ex augmento capitis in magnitudine que non est fm nām: sicut fit in pueris qbus accidit apertio capitis z magnitudo eius que nō sunt in natura: imo fm senitā egritudinis: z cā in ipso est multitudo materiē ascendētis: z simil⁹ accidit adultis ex doloribus capitis prauis.

Chic declarat in duobus exemplis in quibus ostēdit q⁹ caput potest magnificari magnitudine prava cum lesione non solum in ortis z adiacentibus partibus sed etiam in ipso cerebro. Et vnu ex plurimū est magnitudo capitis puerorū imaturalis sicut accidit in aqua in capitib⁹ eoz vt infra dicit⁹. Alio exēplū est in iam adultis in q⁹ ista caput pter nām ex dolore multā attrahēte mām.

CDubitat an caput paruum sit peius magno. p^oio videtur q⁹ sit melius vt Arist. in problema. 30. particula tertio proble. vbi dicit. p^oio quid animalium homo prudentissimus. Respondet quia est parui capitis. p^oio Amplius si cum caput est paruum homines sunt prudentiores: si cum est magnum sunt minus prudentes: videtur q⁹ caput paruum sit melius: sed sic est: nam in pueritia homines sunt magni capitis respectu suorum membrorum: z ideo sunt nanodei id est ad terram repentes non recte ambulantes: vt Arist. 4. de partibus animaliz. ca. 22. als cap. 9. p^oio Amplius cor parui cōmendatur: ergo z cerebrum paruum. p^oio In contrarium est Sal. z Auicē. z omnes. p^oio Dixerūt quidam vt scribit Loncl. dīa. 79. q⁹ caput paruum est melius quo ad morales actus q⁹ magnū: sed quo ad intellectuales magnum est melius. Cōtra. ad act⁹ morales requiritur multum exercitium in actu virtutum intrinsecarum cum cōiunctione earum adinuicem: vt homo omnia continētia circūspiciat: hoc autem fit cum multo spiritu: ergo caput magnum ad hoc magis est conueniens q⁹ paruum. p^oio Amplius oīctum eoz non est conforme dicto Arist. 4. de partibus animalium. cap. 22. als cap. 9. qui dicit q⁹ ga homo est animal diuinus z intellectuum: z ideo est parui capitis: ergo ad actū intellectus caput paruum est melius. p^oio Dicendū igitur vt omnes concordant q⁹ caput magnum z paruum potest esse dupliciter. Uno modo ex contento: ga cerebrum contentum parui sit: z vt sic caput parū est peius. Ratio est. quia cum bac paruitate capitis est structura vetriculorum: etiam orta a cerebro oportet q⁹ sint parua z debilia: z quia non potest fieri bona cōtemperatiua caliditatis cordis: z de hac paruitate loquitur Sal. Alio modo caput est paruum ppter paucitatem eozum que cerebro circūponuntur vt carnū z ossium: z magnum est illud cui multa circūponuntur: z isto modo paruum est melius magno. Et ratio huius est: quia multitudo istozum aggrauat caput. p^oio Et declaratur in exemplo de alijs animalibus quadrupedib⁹. nāz circa cerebra eozū circūponunt multa: ideo sunt gravitate nanodea z caput inclinantiā: vt apparet in asino z equo. Quia vō hō est expeditus ab istis: ideo caput sic al- leuiatū ab onere sursum est eleuatū. Declarat hoc et in istantibus q⁹ hnt multam circa caput appositionē carnū z humiditatz: z ideo capite pōderante incipiunt ambulare in forma quadrupedum: et hac paruitate Arist. laudat. 4. de p^oibus aīalium. que paruitas in hoīe laudatur. z cū hoc tamē Arist. sentit q⁹ hō sit maioris capitis quantum ad contentū. f. cerebri q⁹ sit aliq⁹ animal sibi p^oportio- nabile: vnde. 10. p^oble. 1. p^oble. dicit. homo cerebrum h^o plurimum. Ex quibus cessant contraria. p^oio Ad 2^m dicendū q⁹ pueri hnt magnum caput circūappositis rebus: z sunt confusi in multa humi- ditate. p^oio Ad 3^m dicendū q⁹ non est simile de corde z de cerebro. cor enim debet ēē fornax caloris quo calore recluso fit maior: inflāma- tio q⁹ si in disperso loco teneret. equalis enim ignis minus calefa- cit in magno habitaculo q⁹ in paruo: vt Arist. 3. de partibus aīalū cap. de corde. ca. 10. als ca. 4. cor igitur ex hoc fuit paruum. cere- brum autem respectu sui: ga debet ēē p^opaginatiū multozū z habere cauernas. f. vetriculos magnos z cōtemperare cor opo- tuit ēē magnū. Alij etiam sunt modi solūdi p^ostati z noti.

CDubitat

Dub^m 4^m Dubitatur scđo an caput equale sit melius. Et quia notum est qđ equale est melius: magnū autē extra equalitatem est peius: et quia questio est conuoluerit per tractata ideo omitto.

Dub^m 5^m Dubitatur etiā quā cōplexione significat caput magnū. Et ođm fm sermone cōmune qđ significat cōplōne humidā. qđ si sit cū bona figura significat et cōplōne calidā: qđ fortitudine informatiue. sed si sit cū mala figura significat cōplōne frigidā: qđ defectu caloris yde informatiua deficit. Et finones isti forsan sunt veri vplu rimū virtutis cum informatiua nō solus ex frigido pōt deficere: sed ex imoderatā cūmūbet qualitatē: 3 plus a frigido potest deficere sicut calor est sue actioni conuoluerit.

Et quādo qđ accidit vt sineput minorē: et tēpus plānum fiat: cū eleuat berisipila super cerebrum.

Chic addit qđdā. et p. 3. Considerādū qđ qñ aliqua mā calida cholericā. pprie vel nō pprie apostēmas alēdēt ad supiora capitis est pos sibile qđ sui caliditate et siccitate ericet sineput. i. partē anteriorē capitis in loco qđ i. in loco cōmissurē vbi sit coctura que sic noiat pp quādā venā ibi existentē que sic noiat: vt Rasis p^o cōtinentis. ca. 9. et ex hac ericacione minorat. pprie in etate in qua illa pars ē tenera. et pp hac ericacionē timpora et applanant. et b di xit. A. vt nō crederes qđ semp ex mā alēdētē ad caput: vt ēt ex do lozib⁹ prauis caput addat vel i. hēf s. qđ ex ericacā pūscat.

Jam ergo scias significaciones paruitatis capitis et magnitudines eius. Et ex signis bonitatis quidē cerebri est: vt nō pariatur ex vaporibus vini: et que cūz eis narrabimus et que patit ex subtilitate et caliditate ei⁹: etiam vt addatur mens eius vel pūrbatio sensus.

Chic pcludit et p. 3. Et ex signis. Considerādū qđ iste casū ē hic po sit⁹: qđ A. docuerat cōfiscē cerebrū magnū bonū ex bonitate figur et natio. Vlt hic p expriat doctē cognoscē. v. g. qđ nō patit a vaporib⁹ vini. i. qđ tolerat in tū potū vini et ēt vini vaporosū. Considerādū qđ iste casū pōt ēt⁹ ex pū. pūmo totū referēdo ad vinū et sibi filia: et ēt sensus qđ de signis bonis cerebri est vt nō patiat a vaporib⁹ vini. cā ē qđ signat fortitudinē digestiue et expulsiue. ex quo possumus arguere fortitudinē altaz virtutū nālūz et aialūz. i. sup. ex signis bonitatis cerebri est vt nō patiat ab istis. i. vaporib⁹ que narrabimus cū eis. i. vaporib⁹ vini. i. nō patiat a rebus vaporosis qñcūq; sic est ceruista vel legumina vel cepe vel allia et aromatica que noiaunt i. causis sode. et supple nō patiat que patere. i. que pati possēt vel patit. s. aliqđ cerebry ex subtilitate. s. vini. et debilitate quā facit. s. vini. et caliditate. s. vini. Cūm enim vapore suo subtilitate substatie debilitate quā facit et calore pōt nocere: nullo illoz modoz ledit cerebrū forte: et ideo bonū signū sup bonitatem cerebri est nō ledi a vino. et vt addat mens eius. s. sensus interiores et exteriores. i. a potū vini. Scđo nō pōt exponi: qđ ipse velit pone re plura signa boni cerebri. Et pūm ē qđ nō patiat et. Et qđ habeat oia signa boni cerebri que narrabimus cū eis. i. signis cerebri boni. Et qđ nō patiat ex raritate substantie sue: nec ex debilitate sua: nec ex suo calore: qđ nō sit turbidoz sensuū: imo sit bone mentis et additue vigorose. hoc est qđ dicit. et non pariatur que patit scy aliud cerebrum ex subtilitate. i. raritate. vel subtilitate. i. multa acuitate sensus et debilitate et.

De figura capitis.

Cap. 11^m.

Significationes vō figure eius sunt iste. Jam enīz docui te i caplo ossis capitis: que sit nālis figura capitis: et qđ sit mala: et qđ figure malitia cū accidit alicui partū capitis ledunt pculdubio pprietates opationūz illius ptis cerebri: de qua dixit. S. qđ almusafata et quadrata sūt vitupabiles semp: et eminētia extremitatū est vitupabilis: nī cā sit in iplo fortitudo virtutis formatiue. s. si sit sapabūdās in opationib⁹ suis: et significat etiā fortitudinē huius virtutis forma colli et ipsius quatitas et pectus.

Circa hoc caplin considerādū qđ Aui. inuit pma diuisione duas figuras cerebri. s. naturāle que est vt imaginemur spherā ceream a lateribus partū cōpessam: vt Bal. in. z. t. begni rex. cōmē. 36. Alia est inaturalis nō tamē semp: qđ nō tū inaturalis ēt sicut eminētia extremitatū: cui si sit cōiuncta bonitas informatiue per figura supius dicta pōt habere bonitatem. i. minorē malitiam.

Dub^m 6^m Sed tu. d. quō ē pōt fortitudo informatiue vbi est defect forme. Et dicēdū qđ ista mala forma capitis nō est mala nisi ex mīta pmi

nentia occipitis et sincipitis: et quā est idēz qđ capitis magnitudo maxime in lōgū. si igit cū hoc sit bona figura sincipitis et occipitis signū est fortitudinis virtutis et hoc declarat p bonitatem nato: i. a posteriori quidē p collum et pectus: ab anteriori vō p oculos et totam faciē cum suis sensuū. Et considera qđ iste homo ēt tardus in iudicando. ppter distantiam ventriculorum.

Dubitatur quorū sint figure capitis. Vt uidet qđ quorū auctē Hippo. quā iducit Aui. i. ca. fen. i. ca. z. de anatomia ossium capitis. hic ēt. A. ponit quorū. vna nālez et tres iuāles. Vt uidet qđ sint plures: qđ reperit figura in qua sursum est caput eleuatū. s. lōgū in sursum: sicut appet imago in ense polio. Vt iuenit figura in qua caput psum vt in dimēsiōne ab aure ad aurē: et breue a pte anteriori versus pte posteriorē. Cū hac gde dubōne ē gda modus. Cūm diuini forli. in qbusdā scriptis sup anatomia sibi attributis qđ figure capitis iuāles nō monstruose sunt tres: vt Bal. ponit. 10. de iuuat mētis mēbroz in fine. Figure autē monstruose pāt ēt plēs: vt qđ maior sit distātia fm latera capitis qđ fm lōgū: et qđ caput sit lōgum in sursum. et huic positioni vt assentire cōcliaroz. 79. oia. Vt hic tū modus dicēdi nō tollit difficultatē. Nā est repire figurā iuālez nō monstruosaz per istas sicut est figura oblonga multū ab an ad post et lōga in supius que frequēter cūenit et nō raro vt sensus ostēdit. Vt alter igit ođm qđ male figure capitis pāt distigui duplr. Uno mō qđ remouent debitā formā et numerū cōmissuraz: et vt sic sunt tres male figure capitis et vna bona. Nā caput i figura nālī bz lōgitudine quādā: vnde vna cōmissura p lōgū diuidit aliā: et alia est in pminētia anteriori que dicit coronalis: alia in posteriori que dicit cōmissura laude. si enī nā nō sic fisset fuisset inuita: vt Bal. ostēdit. 9. de vtilitate picularū. penul. ca. Huic autē bone futurarū formationi tres opponunt figure. Vna ē spherica qđ remouet eminētia anteriorē et posteriorē et totū caput est rotundū: tūc debita positio futuraz in h capite erit qđ vna pcedat ab ante ad post: et alia a dextris ad sinistras: et sic pditur vna futura. Alia figura est que pāt eminētia anteriorē et pāt p ea futura anterior. s. coronalis. Tertia est qđ pāt eminētia posteriorē et pāt p ea futura posterior. s. laude. Et has tres malas figuras capitis. A. incūtat supra. i. ca. fen. i. ca. de anatomia ossium capitis. et Bal. 10. de iuuat mētis noue et antique trāslacionis. vñ dicit. Tres sunt oīs figurē. s. iuāles. ea que opponit totaliter ei qđ fm nām se bz qñ ambas gde pāderit eminētia: caput ea que fm occipitiū et que fm frontēz. egle aut vndercūq; fuerit et velut cerea spherica. due vō alie bec gde est que fm frōtē solū. bec gde ea que fm occipitiū nō hñs emi nentia. Vt subsequēter Bal. ostēdit quō vnaqueq; istaz malaz figurarū tollit debitā futurā. et has tres iuāles figuras capitis quas ibi Bal. vituperat: credo qđ hic. A. vituperare velit. per hoc enim qđ dicit. almusafata. exponemus. i. rotundā. et qđratā. i. pdes solum vna eminētia. et hoc duplr vel solū anteriorē vel solū posteriorēz. Littera tū Berardi et synonyma nō exponit almusafata fm qđ dicitur. Sed si Aui. loqđ fm siniaz Bal. 9. de vtilitate picularū. cap. 17. littera dz exponi vt diximus. Figura autē que pāt vñ eminētia vocat quadrata: qđ remota vna lōgitudine p remotionē vnius eminētie nō est caput vere rotundū: et iō vocat qđratā. Vt qđ aparet qđ figure capitis sunt quorū. s. nālīs vna et tres male. quartaz enīz Bal. negat qđ nō staret vita. s. si eminētia a dextris ad sinistrā ēt lōgior qđ ab ante et retro. Alio mō pāt distigui male figure capitis bz qđ opponunt bone figure capitis absolute: siue remoueat aliqua cōmissura siue nō: et vt sic pāt ēt plures male figure: qđ oīs figura que ipedit bonā erit mala et iuālis. hoc aut pōt ēt: qđ caput sit sursum lōgū: vt figura que in speculāte i ense apparet vel sicut ante et post lōgū sicut tectū domus: et hac Aui. noiauit cū dixit. et eminētia extremitatū. et iō littera exterior: credo qđ debet hic esse vel sit solū ante nimis pminēs: vel retro nimis pminēs. et ille sunt quatuor male figure a qbus nō ipedit forma cōmissuraz. s. quatū ad numerū eaz que cū predictis tribus faciunt septē et possunt inueniri alie male figure particulares: vt cū vñ cōmū frontis peminēt alio depresso. Vt cōsidera qđ figura oblonga nō est multū mala: qđ saluat futuras: et cū bonis annatis nō vituperat. oēs autē que abijciunt aliquā eminētia sunt magis vituperabiles vt rotunda et due quadrata. Ex qbus multa cōtraria cessant.

De significationib⁹ sumptis a gravitate et leuitate capitis caliditate friditate et ex dolorib⁹. Cap. 12^m.

Significationes autē sumpte ex gravitate capitis et leuitate eius sunt: quoniam grauitas capitis semp significat materiaz in iplo: sed mā cholericā facit grauitatē minorē et aduersionē vebemētiore: et melancholica materia facit grauitatē

Gentilis

maiozem illa z siccitatez magnā: z sanguinea materia facit grauitatē fortiozem q̄ ille materie: z pulsationez z dolorē in radicibus oculi ppter penetrationē chimi calidi: z rubedinē z inflāmatōnez in venis vehemētiorem: z flegmatica facit grauitatē maiozē q̄ omnes alie: z dolorē minozē q̄ sanguinea z cholericā: z fortiozē maiozē q̄ melancholicā: z tarditatē ad cognitiōē z pigrissimā z paucitatem agilitatis.

CSuperius Aul. docuit significare de dispoñib⁹ cerebri per signa sumpta z ex quātitate z figura: hic docet significare p signa sumpta ex grauitate z leuitate. Et pmo ex grauitate z leuitate. Secdo ex tactu caliditatis frigiditatis z siccitatis z humiditatis. Et tertio ex dolorib⁹. ibi. (Et dolores). **C**Considerādū circa p̄mā p̄tē q̄ omnis materia humoralis sua p̄sentia aliquā grauitatē inducit: z id grauitas semp significat mām. **C**Ex quo i surgeret dubitatio an mā ventosa faciat aliquā grauitatē de qua infra dicit. **C**Dubū etiā erit infra: an melancholia faciat maiozē grauitatē q̄ flegma. **C**Considerādū etiā q̄ per se melancholia facit maiozē siccitatē q̄ est humor magis siccus: sed cholera p accidēs facit maiozē siccitatē: z hoc p caliditatē z subtilitatē qua penetrat. **C**Considerādū q̄ sanguis facit grauitatē fortiozē. i. cū plurib⁹ accidētib⁹. vel fortiozē. i. q̄ toti capiti cōmuniōzē. vel fortiozē. i. maiozē: z hoc eēt p accidēs ppter multā eius quātitatē: q̄ plus est aptus multiplicari: sicut ē flegma p accidēs plus grauat vt declarati est sen. 3. z dicitur infra. z p sanguinis multiplicatiōē cū sit nutritiō mā sit eius penetratio p venas. z hoc est q̄ dicit. ppter penetrationē chimi. i. humoris vel nutritiōis: z sup. facit rubedinē z flegmatica facit grauitatē. z hoc nō q̄ sit grauior: sed multiplicat plus q̄ melancholia: z q̄ mollescit: vñ tollit agilitatē id est leuitatē.

CSignificationes vō assūmptę ex caliditate z frigiditate. i. q̄ ex eis tangūt caput in seipso: z q̄ tangūt aliud exterius nō occultant tibi: calidū quidē significat caliditatē si p̄seuerauerit cōplexionalē: z si accidit z nocet accidentale. Et similis est iudiciū frigiditatis sū eius p̄derationē. Et similis est iudiciū ariditatis sū eius cōsiderationē: si nō venerit exteri⁹ exasperatō z arefaciēs. Et similis est humiditatis si nō fuerit calor iterius separas.

CConsiderādū q̄. A. vult q̄ si alicuius caput a se vel alio extrinseco tangēte sentiat calidū vel frigidū: iudicari q̄ calide vel frigide cōplexionis: vel nālis si nō nocet: vñ accidentalis z inaturalis si nocet opationi. Et eodē mō est de tactu arido siccitatis: q̄ significat siccitatem nisi decipiamur q̄ talis siccitas z aspitas sit p̄ aliquas rem frigidas extra exasperatē z ericantē cutim: vel ē rem siccā z tñ cerebri ē humidū. Sicut de tactu humido molli q̄ signat humiditatem: si nō fuerit calor separas. i. dissoluēs iterius. i. humiditates q̄ dissolutis fiat quedā madesfactio vnde caput appet humidum cū sit frigidū. calidū n. in p̄ occurru ad corpora dissoluit humidū: vñ panis siccus cū p̄ ponit ad ignē mollescit: vt Ari. 21. p̄cula de p̄blematis. p̄ble. 2. 4. z id iudicia sup duro z leui z molli z sicco sunt vera nisi fiant a calido z frido. f. durus a frigido z lenis a calido: vt Gal. 2. de cōplexionib⁹. 3. ca. 2. A. supra lib. 1. sen. 2. docet. 3. cap. 3. de signis cōplexionū: z huius voluit hic recordari.

CEt dolores q̄de corrosiui qui imaginari faciūt in capite hoīs incesus. i. alicuius rei cū corrosione z mordicatione significāt materiā calidā. Et pulsatiui significāt apostema calidū: z sicut subitāt significatiōē eoz cōmunicatiā febri. Et grauiatiui z cōpressiui signant materiā frigidā. Et extēsiui materiā ventosam: z pmutatio subitāt illud. Et dolor qui est sicut percussio cū malleo signat sicut ouum z emigraneā timporalem.

CHic pmo docet significare ex spēsibus doloris. Secdo ex loco. ibi. (Et dolores). Tertio ex p̄seueratiā. ibi. (Et cum). **C**Considerādū q̄ hic. A. enumerat quasidā doloris spēs que maxime capiti eueniūt z alias dat itelligi. **C**Sunt aut in imma quinq; spēs. Prima corrosiui: i. cū mordicatione: z tales dolores significāt mām icedentes vel ambulante sicut si aliquis ambularet: z hec est materiā calidā. Secda est spēs doloris qui dicunt pulsatiui: z significāt apostema calidū. sumitur aut hic apostema pro materiā replēre z extendere p̄tes mēbri sensibiles z arteriis. hoc enī requirit ad hūc

Super tertio

dolorē: vt secdo de iteriorib⁹. cap. 3. z Aulic. lib. 1. sen. 2. cap. 20. docet secdo. Et q̄ talis materia est multa z calida: ideo subito pot fieri iudiciū q̄ paties febril vel febricitabit cito. z ideo dicit. similiter subitāt signa ipsoz. i. dolorū pulsatiuoꝝ cōmunicatiā febri. i. q̄ statim sequat febris. Alia littera h3. z similis subitāt signatiōem ipsoz. i. dolorū cōmunicatiā febri. i. q̄ ppter febrē certius significabimus q̄ materia sit apostemās. **C**Tertia est spēs doloris qui sunt grauiatiui: z significāt materias graues flegmaticā z melancholicā. **C**Quarta spēs est doloris qui vocant extēsiui z significāt ventositatē extendentē. z signum cū habet est permutatio subitāt: z hec forsan dicitur ad differentiā cholere: que si faciat dolorē nō tamē extēsiuum: nec subite permutatiōis: q̄ quandoq; satis cito permuetur. aliter z pmutatio subitāt illud. i. subitāt iudiciū q̄ materia sit ventosa. **C**Quinta est spēs doloris in quo sentit percussio cū malleo: qui quō fiant regre cap. de emigraneā z ono.

CEt dolores etiam significant parte sua sicut dolor q̄ est ppter cōmunitatem stomachi sit sū modum: z qui est ppter cōmunitatem epatis sū formā aliam quē admodum narrabimus.

CConsiderādū q̄ vt infra apparebit dolor ab epate est maxime in parte dextra a splene in sinistra capitis a stomacho i parte anteriori: z hoc intendit hic.

CEt cum hoc q̄ significāt sū suam p̄seueratiā: dolor enim cū p̄seuerat in anteriorē capitis parte z posteriorē eius significat cū parte sua carabitum.

CConsiderādū q̄ dolor p̄seueras in parte trahit materiā z sit apostema: ergo in qua parte p̄seuerat ibi significat carabitum. i. apostema. Sumitur hic carabitus large: q̄ possit sumi ppter p̄o apostemate calido: q̄ materie trahibiles ppter dolorē sunt magis materie subtiles calide q̄ frigide.

CDe significationibus membrorum que sunt in cerebro sicut p̄pagines vt oculus z lingua vna collum z nerui.

Cap. 13^m.

Significatio autem oculi qui est de summa illoz est ex dispositione venarum eius: z ex dispoñe grauitatis z leuitatis ipsius: z ex dispoñe coloris eius in citrinitate sua aut in offuscatione sua aut plūbeitate aut rubedine eius z dispoñe tactus eius: z omnia illa valde vicina sunt in significatione eius quod est in ipso cerebro.

CSuperius A. determinauit de significationib⁹ acceptis ex dispoñe capitis: hic determinat de sumptis ex parte mēbroꝝ que sunt sicut qdā p̄pagines cerebro. z sub hoc vocabulo. A. cōprehendit orta vt oculos: z adiacētia z cōicētia vt dētes amigdalas collum z. Dia. n. p̄it dicit p̄paginata z h3 p̄tes sex. Primo docet significare ex dispoñe oculi. Secdo lingue. ibi. (Signationes aut.). Tertio faciei. ibi. (Assumptę aut.). Quarto colli. ibi. (Assumptę). Quinto vne z amigdalaz z dentū. ibi. (Similiter). Sexto mēbroꝝ neruoz. ibi. (Assumptę). **C**Prima in tres. Primo enumerat diuersas significationes que sumunt ab oculis. Secdo cōplet eoz numerationē. ibi. (Et q̄q;). Tertio declarat. ibi. (Nam si.). **C**In p̄ma p̄te enumerat quatuor dispoñes oculi ex quibus significamus.

CSed dubitat q̄ pmo casū. sen. secda ca. de signis cōplexionū. dicit q̄ cognoscere dispoñē cerebri ex dispoñe oculi est difficile. hic ostēdit q̄ oia signa ista sunt vicina in signatiōe ei⁹ q̄ est i cerebro. **C**Dicendū q̄ ex dispoñe oculi significare sup cerebro est difficile absolute: sed cū determinatione est facile. i. supponēdo q̄ oculi dispoñitio nō sit ppter cām. p̄p̄iā in ipso oculo. **C**Istas autē significationes cē vicinas pot itelligi tribus modis. **C**Primo mō inter se q̄ vniūzimitē simul cōcurrūt. i. tria signa sū q̄ est possibile. v. g. sū plenitudine venaz sequit grauitas maioz vel minor: z sū hoc colorat z sū hoc dispoñit in calido frigido sicco vel humido. sunt igitur simul vicina hec signa. **C**Secdo possunt dici vicina in p̄p̄iūitate situs ex mēbro in quoz ad mēbrū super q̄. i. cerebri: oculi enim satis sunt vicini cerebro societate z situ. **C**Tertio modo p̄it dici vicina ex modo significandi: q̄ sicut dispoñitio grauitatis in cerebro significat materiā: sed cholera facit maiozē flegma maiozē: ita in oculo grauitas significat materiā diuersam sū diuersitate gradus grauitatis: z sic de alijs signis. quo enim modo significabat in cerebro. i. q̄ significabat capitis dispoñē: eodē mō significat quādo ē dispoñes oculi significant super cerebro.

Dub^m p^m

¶ Et qñq; signat p illud qd fuit ab eo de lachrymis
 z lippitudine: z que accidit ipsi ex clausura z palpitatio-
 ne: z ex disponibus oculi: que cōsiderātur fm pfun-
 ditatē z ex tūz eius ad exteriora: z magnitudinē z par-
 uitatē z infirmitates z dolores.

¶ Hic addit illa signa que sunt. 7. z iuncta euz illis quatuor valent
 11. Et pmo dispositio venarū. Scdo dispositio grauitatis. Tercio
 dispositio coloris. Quarto dispositio tactus. Quinto qd fuit de la-
 chryma. Sexto qd accidit ex clausura. Septio qd accidit ex pul-
 satioe. 1. ex motu pupille. Octauo ex pfunditate. Nono ex magni-
 tudine. Decimo infirmitates. Undecimo dolores.

¶ Hic si oculus siccat signat siccitatē cerebri z fluxus
 lippitudinis z lachrymarū. cū non sit pp egritudinē in
 ipso oculo signat humiditatē anterioris cerebri.

¶ Hic declarat modū significandi ex illis 7. 6. Primo docet signifi-
 ficare ex tactu vel ex lippitudine z lachryma z puatone. Scdo ex
 dispoñe venarū. 1. Et magnitud. Tercio ex fluxu lachrymarū z
 lippitudinē. 1. Et fluxus. Quarto ex clausura z apertioe. 1. Et
 oculus. Quinto ex pupillatione. 1. Motu pupille. 1. Plurimū autē
 mobilis. Sexto ex pfunditate v. emētia. 1. Et ad exteriora.

¶ Omisit aut signa ex grauitate z leuitate z ex colore magnitudi-
 ne z paruitate z infirmitatibus z doloribz: qz satis signa dicta suffi-
 ciunt: z qz hec signa sunt ppinqua in significatio signis capitis: qz
 cōsimilia illis significat: z qz expectat declarationē sen. 3. Cōst-
 derādū qz siccitas oculi pō puatone lippe z lachryme z humi-
 ditatis z illaz abundātia possunt dici dispoñes tactus z etiā visi-
 biles. Omisit aut de tactu calidi z frigidi vt nota. 2. aut differat
 lachryma z lippitudo subtiliter pertractatus est sen tertia huius.

¶ Et magnitudo venarū oculi signat calefactio-
 nem cerebri in substantia.

¶ Cōsiderādū qz vne magne z late z apparetēs significat calidi-
 tatē: qz ei est dilatare: z qz caliditas dilatio venas pprie ē ualis:
 ideo dicit in suba. f. cerebri: qz signat substantiā z intrinsecā calidi-
 tatē. disponunt enīz vne in oculo fm dispoñione cerebri.

¶ Et fluxus lachrymarū absq; causa manifesta signifi-
 cat in egritudinibz calidis inflāmationē cerebri z apo-
 stemata eius: z pprie cū currunt ex vno oculo: z euz
 lippitudo pupillaz tegere incipit sicut tela araneae: de
 inde adunatur: tunc est mori propinquus.

¶ Cōsiderādū qz supposito qz cerebri egrotet egritudine calida
 z lachryme fluant significat ex hoc multa inflāmatio z pprie apo-
 stemosa: ex qua materie liquant z faciūt lachrymas. No enim ex
 fluxu lachrymarū absolute arguimus egritudinē calidā: qz possit
 esse alia egritudo. 1. si est calida egritudo significamus forte flāmā
 eliquatūā que vplurimū coniungit apstematōz: z ideo caute di-
 cit significat inflāmationē in egritudinibz calidis. Cōsiderādū
 tñ qz iste lachryme qñq; precedente calore ad ericandū cessant.

¶ Dubitatio qñ est possibile qz stante apstemate in cerebro vnus
 solus oculus cōpatiat seu lachrymet. Cōdm qz hoc est possibile.
 Primo qz apstema fit magis in vno latere qz in alio. Scdo: qz
 stante cōi passione pō vnus oculus ē debilit: qz alius. z hoc du-
 pliciter. pmo ex indiuiduali pprietate. scdo ex generali: qz oculus
 sinister est forsan debilit: dextro: id plus ptingit lachrymare euz.
 Scd Arist. pble. 31. 12. 13. z 18. pble. v. dicere qz dexter z sinister
 oculus sunt eqles in fortitudine. Cōdm qz loquit de equitate po-
 tentie visus que in pati cōstitit: in alijs tñ non est oīno equalitas:
 vnde ipse ponit pñcula. 31. pñble. 24. qz oculus sinister est humi-
 dior. Vel qz est v. fm nām aīali dispoñit: sed defectu materie in
 gñone pōt nō ēē sic qñq; 7. Tercio pōt ptingere pp fluxus materie
 enim eliquat a cerebro aut fluētes defectu pñtue currunt mag-
 is ad oculū deuiatozē in sinu iacendi. Cōsiderādū qz lippitudo
 qñq; erit ab oculo defectu sui caloris nālis: z ideo ppriū nutriti-
 um nō apponit nec tenet: id per sui oculi poros erit z regit pu-
 pillaz: z cū firmus palpitat aggregat z itez erit: hoc igit est signū
 mortis. z est fm. 21. 4. cañ. sen. 2. ca. 33. de signis ex pre oculor.

¶ Et oculus qui remanet apertus z non mouet sicut
 fit in carabito z quādoq; in lythargia: z qui clauduit
 z fit eius apertio difficilis sicut fit fm plurimas vices
 in lythargia: z fit etiam in carabito apud resolutiones
 virtutis significat lesionē magnam in cerebro.

¶ Hic docet significare ex apertione z clausura. Cōsiderādū qz

in carabito. 1. apstemate calido cerebri oculi plus sunt aperti: p-
 preerea qz calor z siccitas inducūt vigiliā. si autē pducāt frenesim ad
 defectū p viāz resolutionis virtutis facit stare oculos clausos: z hoc
 est qd dicit. fit ēē in carabito apud resolutionē z lythargia vō cū
 sit apstema frigidū flegmaticū pprie inducit subeth: ideo stat o-
 li clausi. si tñ mā lythargie tendat ad siccitatē: vnde pprius dicit
 congelatio: tunc oculi stant aperti: vt Gal. 4. de interioribus. ca. 2.
 Hec oīa satis pateat per Gal. in lib. de caumate.

¶ Plurimū autē mobilis significat inflāmationē z ca-
 liditatē z demōstrat: z adherens suo intuitu vni loco
 qz est alcūbescematim z terrefact: alienationē z melan-
 choliā. Et qñq; signat ex motibus eius error cerebri
 ex crudelitatis: 1. ire z angustie z timoris z occupis etie.

¶ Hic docet significare ex pupillatione. 1. motu pupille. 1. oculi. fu-
 mis enim qñq; pupilla pro oculo: vt sen. 3. Cōsiderādū qz cū cali-
 di sit mouere cōueniē est qz oculus mobilis significet caliditatē:
 z fm gradū mobilitatis signat in eo excessus: z id mult: mot: pos-
 set significare demoniū vel maniacum.

¶ Sed tu dices qñ ituit: ad vñ locū signat frenesim cū freneticus
 deat hīc oculos mobiles. Cōdm qz oculus frenetici pōt hīc fixū
 intuitū qz cholera tēdit ad nām mētiā. Vel odm qz ista exterior nō
 bñ expōit alcūbescematim: vt sit nomē frenetici: sed sit nomē si-
 gnificas formā ituit. Cōsiderādū ē qz mīta de pceptibz anime
 manifestant in modis motus oculi: z id error vel cogitatio z obedi-
 entia crudelitatis: in ira aliter dispoñit oculum qz cogitat: tri-
 stitie timoris vel libidinis: vnde satis cognoscimus intuitu iratus tri-
 stem timidū z libidinofus. Sunt enīz oculi quasi flores aie. Alber-
 tus pmo de aīalibus. trac. 2. cap. 3. auctoritate Palemonis.

¶ Et ad exteriora exiens significat apstemata z reple-
 tionem vasorū cerebri. Et profundus significat resolu-
 tionem plurimā substantie cerebri sicut accidit in vigi-
 liis z alcubut: z cōcupiscentiam: quāuis horū forme
 diuersificentur in hoc quēadmodum distinguimus in
 locis suis: z similiter quandoq; significat congelatio-
 nem cerebri z eius mortem.

¶ Cōsiderādū qz quīs multis ex causis pfundet oculus: est 1. amē
 alius modus pfundi oculi ex vigiliis: z alius ex melancholia. z hoc
 distinguitur in locis suis: qz in capitulis particularibus z maxime
 quarto cañ. sen. 1. in sermone de effimeris.

¶ Significationes autē assumptę ex dispositionibus lin-
 gue sunt sicut qz lingue multotiens color significat ce-
 rebri dispoñem: quēadmodū sua albedine significat
 lythargiam. Et citrinitate sua primo z nigredine sua
 secūdo carabiti: z sicut significat dominio citrinitatis
 super se: aut viriditate venarū que sunt sub ea cadu-
 cationem pprie: z non est quidem significatio ex colo-
 re lingue sicut significatio ex colore oculi. Nam illud
 vehementiorem habet cum cerebro pprietatem: colo-
 re autem lingue quādoq; significantur stomachi dis-
 positiones. Tercitāmē cū scitur qz lesio est in cerebro
 non elongatur significatio ab eo.

¶ Cōsiderādū qz lingua pōt colorari a stomacho z multū accidit
 imo z a corpore: qz quot modis lingua tingit nāliter tot coloraz:
 vt. 5. de generatiōe aīalium sumif. cap. 8. als. cap. 6. z de pñema-
 ribz. 34. pñcula. 6. pñble. Si ergo sciatur qz eius tinctura fit pp ce-
 rebri z nō sit pp aliud non elongat significatio ab eo. f. colore lin-
 gue. z ideo citrina significat cholera. alba flegma. z qz oculus nō a
 tot mēbris pōt dispoñi: quot linguz: z est cerebro affiniō: nō
 est significatio ex colore lingue vt oculi. Cōsiderādū qz littera
 qz dicit. z sicut significat citrinitatis dominio sup se. pōt dupl ex-
 poni. Primo qz hoc sit vñ signū per se: vt dicit sicut lingua signi-
 ficat albedine ita significat citrinitatis dominio: qz significat cho-
 leram. z sequit. tunc aut viriditate venarū que sunt sub ea cadu-
 cationē. 1. epilepsiam que est caducus morbus: ita qz viriditas so-
 la illarū venarū sit signum z non citrinitas simpliciter. z est sen-
 tentia Alexandri cap. de epilepsia. vbi dicit. ad cognoscendū epi-
 lepsiam (vt dicit) virides sub lingua eoz inueniunt vene. z primo
 prinētis. cap. 6. de epilepsia dicit Raf. fertur qz vene patēris que
 sunt sub lingua sunt virides. Scd qz modo pōt erponi qz ambo ista

Dub. 3.

Dub. 2.

Bentilis

sunt signa epilepsie. s. citrinitas lingue supius et viriditas inferius. 2 videt concordare infra. cap. 9. de epilepsia. vbi dicit. videmus qd ex signis coib⁹ plurib⁹ spibus epilepticor⁹ sunt citrinitas lingue et viriditas venar⁹ que sunt sub ea. hox aut⁹ ca post ponat⁹ vsq⁹ ibi.

CAssumpt⁹ aut⁹ ex colore faciei sunt plures. Et tu qd⁹ scis signiones color⁹ coplonu. Et eius aut⁹ pinguedine et macie sunt: q⁹ eius pinguedo et rubedo signat dñi⁹ sanguinis: et ipsius macies cū citrinitate signat dñi⁹ cholere: et eius macies cū tenebrositate signat dñi⁹ siccitatis melancholie: et inflatio modica significat dominium aquositate in sanguine victo.

Chic pmo signa ponit ex dispo⁹ne faciei. Scdo ponit pditione. ibi (Postq⁹). **C**onsideradū circa pma ptem qd ex facie possumus significare p colore: et hoc scitum est. i. cañ. fen. z. cap. 3. de signis coplexionu. Possumus et significare ex pinguedine et macie. i. ex habitudine etiā cū mō coloris: et apparet qd dicit. Scias tñ qd inflatio modica est sicut quedā caecilia: qua apparet tumor circa oculos et in facie et est tumor satis suphialis: et signat sanguine aquosus: q⁹ talis est qd facit caecilia: s. victu. f. ab expulsiua: q⁹ si nō vinceret remaneret sicut in cerebro et nō fieret hec inflatio: et h⁹ est qd dicit a sanguine victo: vel victo. f. ab aquositate in eo exire: vel victo. f. a calore nāli victoria euaporatiua: vñ fit modus caecile qd ab. A. vocat⁹ ericatio. 4. cañ. fen. i. ca. de febre effumera ex vigilijs. ca. 17. z. inuis. 17. pñetis. ca. 1. vel victo. f. sanguis nō tñ victa aquositate.

CPostq⁹ non fuerint iste dispo⁹nes domini⁹ principales: et postq⁹ scueris qd egritudo nō est in corpore mutans formam nisi in latere cerebri.

Chic ponit cōditionem que est qd dispo⁹nes faciei indicat de cerebro: si nō fuerint dispo⁹nes principales domini. i. alicui⁹ dominātis mēbi vel cois et patis qd⁹ pōt facies disponi. vel principales domini. s. in ipsa facie: q⁹ soluz fit ppter cam in facie.

CAssumpt⁹ vō ex dispo⁹ne colli sunt: qñ si est forte et grossum signat fortitudinē virtutis cerebri et ei⁹ abundantia: et si est curtu et subtile ecōtra: et si est preparatu ad recipiēdū scrophulas et apostemata: tūc cā in h⁹ nō est debilitas in ipso: et tūc etiā qñ vacuū est ab illo nō est cā in hoc fortitudo eius: verūtāmē cā in hoc est debilitas virtutis digestiue que est in cerebro pp aliquā specierū coplonis quas narrabimus: et fortitudo virtutis expulsiue. ptes enim colli recipiūt qd cerebri expellit: et carnes molles glandose que sunt in ipso.

Consideradū virtutis eius. s. virtutis exuberantiā. i. eruberatē fortitudinē vel victoriā supra materias mltas ex qd⁹ colluz formabatur.

Dub^m 4^m **C**ubitat qd Aui. dicit qd si collum recipit materias: cā in hoc non est debilitas in ipso collo. **C**ōtra qd mēbruz qd recipit materias est debilitas eo a quo recipit: vt. B. inuit. z. de dif. feb. ca. vlti. **C**uidam dixerūt qd vult itelligi sic: si collum recipit materias: cā in h⁹ nō est debilitas. s. vñ in ipso. f. cerebro: sed cā est debilitas picularis virtutis vt digestiue. **C**et dicēdū qd Aui. velit dicere qd si collū recipit materias nō est cā in hoc debilitas. s. digestiue in ipso scz collo: qd pōt esse cā debilitas digestiue in cerebro. et si non recipit collum nō pprea significat fortitudinē digestiue in collo: qd pōt esse pp rectificationem nutrimenti bonitate digestiue cerebri. **C**dicēdū tertio mō qd debilitas digestiue in aliquo mēbro alteri supposito est duplex. Una generalis siue cois: qua oē mēbrū recipiens ab alio dī debile respectu eius a quo recipit: et tūc si collum esset preparatu ad recipiēdū a capite: qd ostendit per sepius materie receptionē: hoc nō fit absq⁹ hac cōmuni debilitate et cam significat. Alia est debilitas spāli que sequit determinatū colluz: ppter quā etiā supfluitates recipit a cerebro quō bene digeratur: tñ eas quas alia mēbra nāliter deberēt recipere. recipere: colluz sui debilitate spāli recipit: et suuz. f. collū nutrimentū ppiū nō ne trāsmutat: nec bene sua superflua expellit: et hāc debilitatē nō significat in collo omnis receptio materiuz in ipso collo. posset enim hoc esse solū. ppter defectū digestiue in cerebro: et colluz recipit ppter debilitatem cōmuniem cerebri nō ppter ppiā.

CEt similiter est etiam dispositio significationum assumptarum a dispositione vne et duarum amigdalarum et etiam dentium.

Consideradū qd sicut ex bona dispositione colli arguimus bo-

Super tertio

nam cerebri dispositionem: ita ex duabus amigdalis vna et dentibus: et sicut receptio materiæ non significat debilitatem propriam propter causam dictam: ita in istis membris.

CAssumpt⁹ vō ex dispo⁹ne mēbroz neruoz intrinsecor⁹ sunt ex semita iudicioz cōtatis. Necessariū enim est vt cerebro et nuche cōmunicet: sicut cū lesiones super ea puerat afferūt cerebro spēm egritudinis que est in eis. Et qñq⁹ aduenit eis illud ex cerebro: et nerui qd cū fortes sunt et ingrossant et vlt iparū sunt fortiores que eis create sunt principales significat fortitudinem: et cōtrariū illius significat cōtrarium eius.

Consideradū qd significationes assumptæ ex dispo⁹ne mēbroz neruoz intrinsecor⁹ et extrinsecor⁹ sunt fm semita iudicioz cōmunitatis. i. signoz sumptoz per viam cōmunitatis. Dixit aut⁹ intrinsecor⁹ vt stomachi matricis et vesice: qd ista mēbra multū cōmunicat cerebro. Declarans aut⁹ dictū ponit duplicem modum cōmunitatis. Unuz quādo egritudines que sunt in mēbris neruosis cōmunicant cerebro: et hoc est qd dicit. Necessariū enim est vt cerebro et nuche cōmunicet. f. mēbra neruosa sicut cū lesiones. i. egritudines que puerat. super ea. f. mēbra neruosa. afferunt cerebro speciem egritudinis que eis scz neruosis inest. Dixit aut⁹ que perseuerat: qd lesiones. i. egritudines vel uocumēta tunc maxime cōmunicant a mēbris neruosis cerebro et nuche quādo perseuerauerint. Alium modum cōmunitatis ponit quādo egritudines cerebri cōmunicant neruosis. et hoc est qd dicit. Et quādoq⁹ aduenit eis scz neruosis mēbris: illud. f. lesio vel egritudo ex cerebro.

Cubitat qd possumus cognoscere neruoz grossitiē et viariū principaliz fortitudinē. Nā Aui. ex hoc docet cognoscere fortitudinē scz cerebri cū dicit. significat fortitudinē. f. cerebri et cōtrariū illius significat cōtrariū. **C**dicēdū qd fortitudinē neruoz cognoscimus ex fortitudine operationuz vt apparet in neruis motiuis et grossitiē ex grossitiē chozday. **C**Imaginadū enī qd cho: de neruis proportionatur: et forsan per neruos itelligit chozday: qd nomē nerui cadit super eas: vt. haly in thegni tractatu tertio sup illo verbo. Nerui et tenātos. cōmē. 121. et Arist. tertio de hytzoys animaluz. cap. 5. Uie aut⁹ pñcipales neruoz siue radicales sunt loca vbi incipiunt scilicet quia ibi habeat bonum principū: et vñ etiā intrinsecas per quas spiritus penetrat latas: et hoc cognoscimus bonitate operationum et perseuerantia illarum: ideo significamus fortitudinem cerebri et cōtrario contrarium.

CDe significatione cōmuni mēbroz qbus cōicat cerebrum et appropinquat.

Cap. 14^m.

CAm mēbra cerebro cōmunicatā fortia erant: tūc cerebri est forte: et si plurimas hñt lesiones nō pp causas manifestas eis aduenientes: tūc cerebri debilitat aut ledit.

CSuperius Aui. posuit signa sumpta ab operationibus cerebri et disponibus eius et mēbroz que sunt ei sicut propages. **C**hic ponit signa dispositionū cerebri que sunt fm cōmunitatem. **C**hec aut⁹ signa sunt duoz modoz: vt supra apparuit illo caplo. pñcipia ex quibus. sicut duobus modis fit cōmunicatio. Aut enī cerebri alijs cōmunicat: et tunc cadunt signa super illa mēbra in eo qd cerebrum eis cōmunicat: et fm qd illis cōmunicat: et cadunt etiā signa super cerebro qd illis cōmunicat. Aut illa alia mēbra cerebro cōmunicat et mandant suā passionē: et tunc cadunt signa super mēbro mandante et cōmunicate cerebro fm qd ipsum mandat et cōmunicat. **C**Duo igitur facit Aui. pmo ponit in cōmuni signa dispositionū cerebri que sunt in eo qd cerebri alijs cōmunicat. et sic sunt signa in mēbris quibus cerebro cōmunicat. et hoc est quod dicit capitulū. De significatione cōmuni: qd specialius in proprijs capitulis apparebit. Mēbroz quibus cōmunicat cerebrum scz suam passionē. Et appropinquat. i. mēbroz qbus appropinquat quāuis nō fit cōmunitas colligant. **C**Scdo ponit signa dispositionū cerebri que sunt in eo qd mēbra alia cerebro cōmunicat: quia cerebrum patitur illis patientibus pmo. ibi. (Quoniam stomachus.) **C**prima in duas. pmo premitit quoddā generale. Secundo declarat. ibi. (Et fortasse.) **C**prima pars patet. **C**Considerandū qd sermo iste est ille qui dictus est in fine capituli precedentis: ideo forsan Aui. dixit. et appropinquat scz sermo ille precedentis: sicut igitur ex fortitudine colli arguebamus fortitudinem cerebri: et ex debilitate debilitatem: sic ex fortitudine neruozorum omnium quibus cerebrum cōmunicat arguebamus fortitudinem.

Dub^m 5^m

et debilitate debilitat. Considerandū scđo qđ per causas manifestas possumus itelligere causas extrinsecas. v. g. mēbra nervosa alicuius hōis omni cui causa extrinseca ledunt: vt sunt lingua: dentes: yua: stōchus: matrix: vesica: ynde leui vērō vel malo cibo ledunt. signū est qđ talis debilitas est eis cōmunis pp defectum in cōmuni mēbro eis vt cerebro. z hoc est qđ dicit. tūc cerebrū ledit scđ aliqua egritudine actu aut debilitat idest est debile ex gñōne. / Possumus scđo itelligere per causas manifestas: causas humores intrinsecas: vt cū dicta mēbra qbus cōmunicat cerebrum vel appropinquat sepe recipiūt reumaticos cursus. signū est qđ cerebrum debilitat aut leditur. z alia littera bz ppter causas zc.

C Et fortasse sunt operationes ille in mēbris alijs ppter cōmunitatem virtutum cerebrū: sicut contingit vt non vadat eger ad vīnam z egestionē cū est indigēs eis ppter puiationem sensus sicut accidit in lythargia z clausura oculorum vigilatua.

C hic in spālī vel minus generali sermone declarat illa signa fm cōitate mēbroz qbus cerebrū cōicat. Et pmo qbus cōicat in nocu mēto sensus. Scđo motus. ibi. (Aut pp grauitatē zc.) Considerandū qđ pma littera duplī pōt exponi. pmo pp qđ sciendū qđ a nocumēto aliquo factō in cerebro est possibile qđ pūet sensus in yuca z testis: vt nō sentiant stimulationē suāz supfluitatū: z ideo ex hoc ptingit qđ infirmus nō vadat ad vīnam nec ad ascēllā: z tunc exponat: z fortasse sunt opatiōes ille. scđo in mēbris alijs ppter cōitatē virtutū cerebrū. scđo: ynde nocumētū cōicat sup illa mēbra: z istud nocumētū pōt esse nocumētū in sensu tactus. z hoc est qđ subdit ppter puiationē sensus. scđo modo pōt exponi: ppter qđ sciendū qđ ad vīne expulsiōne z egestionē cōcurrunt voluntas: z per dñs iudiciū estimatiue. Accidit ergo in frenesi qđ homo nō surgit ad vīnam z egestionē: qđ homo nō iudicat se hoc debere facere. lythargicus enī qđ iacet sopitus z freneticus ppter multas phāstias sibi occurrentes: z iō ista cōicatio est quāuis nō sit lesio in vesica: sed solū ppter lesionē virtutū cerebrū: ex quarū nocumēto opz qđ actio vesice impediatur qūis vesica non sit lesa: sic exponat littera: z fortasse supple sunt opatiōes lese in mēbris alijs. Et cōsidera qđ dicit opatiōes in mēbris alijs: z non dicit alia mēbra esse lesa necessario pp cōitatē virtutū cerebrū. scđo in nocumēto ad opatiōes illoz mēbroz. Sicut ptingit zc. pp puiationē sensus. i. cogitationis. i. iudiciū estimatiue: memoratiue z imaginatiue. Et has vīras expōne hui. vult fieri: qđ ista sen. 19. tracta. z. cap. sexto de retentione yvine dicit. aut sit ingressus in pūcipio hoc nocumētū: sicut accidit in carabito z lythargia de obliuione z permutatione sensus. i. tactus.

Dub^m p^m

C Dubitat quare dicit in clausura oculorū vigilatua. Considerandū pp qđ est sciendū qđ in frenesi accidit qñqz qđ hō non vīnat obliuiscē: ynde qñqz petēs vīnale nō postea recordat vt in libro de dīnia. z. de iterioribz. ca. 4. z infra. hoc ē fit in frenesi in qua oculi stant apertī z vigilatui. Est tū qđā dispō frenetici in qua oculi stant clausi. Lōngit. n. ex mēe aggrauatiōe oculorū claudī: ppter multas phāstias semp log z nō dormire: sicut qbusdā grauatīs a vīno accidit: vt. B. in lib. de caumate dicit: cōmune ambobus: qđ nō pōt eleuare oculos: sed mor grauant z dormire volunt. ppiū aut alterius ga hī qđē dormiūt mor z pūnde z diu. hī vō vigilēs pūfute sunt: alia sup alias phāstias adueniēte zc. yī semp vigilēs manent. z in fine libelli idem ponit: ex pūfiscās de boie grauatō a vīno. z forsan qđ. A. plus expēssit de istis: qđ forsan plus accidit eis obliuio. z forsan dicit. vt incitaret nos ad sciētiā hui⁹ passionis: qđ satis videt mirabilis cūz somnus z vigilia adinuicē confundant: de qua passione etiā loquitur cap. de saara.

C Aut ppter grauitatē motus super ipsum sicut in eis z in carabito: z sicut defectus trāsglutiendi z sorbendi in serach. i. quādo aqua ingreditur tracheā arteriaz in istis egritudinibz: z sicut significatiōes anhelitū. Anhelitus enī quādoqz abscindit z destruit per cām lefionis que est in cerebro puenientis ad velamē z mēbra anhelit⁹: z eius multitudo z magnificētia sunt magis significatiōis fibare: z strictura z pūitas ei⁹ sunt magis significatiōis dormitationē vigilatua z lythargiaz.

C ostendit hic qbus cōicat in nocumēto mor. Et pmo ponit vñū mēbrū. Scđo aliō. ibi. (Et sicut.) Considerandū qđ ppter cerebrū lefionē que fit in carabito. i. in frenesi. z in eis. sicut lythargia z clausura vigilatua cōtingit virtutū motiū musculorū vītris aut colli

vesice vel ant vel mery impediri. ppter nocumētū illius cōmunitatū. Aut ptingit opatiōne nō fieri. ppter obliuionez. z hoc est qđ dicit. aut. supple sunt opatiōes lese. ppter grauitatē. i. nocumētum vel impedimētū motus sup ipm. i. mēbrū qđ debet voluntarie moueri. Vel grauitatē motus sup ipm. i. impedimētū super ipm. i. cerebrū: qđ virtus motiua in cerebro est ipedita: ideo in alijs mēbris grauat. i. ipedit. sicut zc. z serach. i. quādo aqua zc. Nam ppter obliuione in mouēdo vel defectū in mouēdo vel defectū musculorū mouentiū remanet aqua in ore: z paulatim intrat in guttur: z tunc videt infirmus strangulari.

C Sed tu. d. quō in freneticis impedit virtus motiua cū sint multi mobiles z fortes in motu: vt Bal. 6. de accidētī z morbo. ca. 3. / Dicendū qđ pōt ptingere pp obliuione: vel in fine ppter resolucionē virtutis. Et sicut. Considerandū qđ velamen. i. diaphragma est pūcipale in anhelitu: vt infra sen. 10. in sermone de anhelitu. z. 4. de interioribz. 3. cap. veniunt aut a cerebro nerui manifesti ad ipsum vt apparet ex anatomia neruorū. Cerebro igit lesio cōtingit qñqz destrui anhelitū ppter hāc cōitatē. Considerandū etiā qđ in fibare. i. in apostemate calido carnis cerebrū ppter multā inflammationē cogit homo magnificare anhelitū: ynde in altū leuat pect⁹: z hec sunt magis significatiōes z multos musculorū mouet circa pectus laborando pro frigido aere: z hoc est magnitudo. In lythargia aut z sibi obtruso calido fit paruus anhelitus respectu fibare. Considera igitur mentē hui. qui vult qđ cerebrū nō solum p vias nocumētū in virtutibus sensitiuis z motiuis cōmunicet nocumētum: sed per viam cōmunicationis caloris aut frigiditatis mēmbri. z B. maxime cōmunicat pūquis mēbris. z ideo forsan in hoc cōplet qđ dicit rubrica cū dicit. z appropinquat zc.

Dub^m p^m

C De significatione membri cuius cōmunitate cerebrū patitur.

Cap. 15^m.

C onia stōchus est ex mēbris plurimū cōicatioe sua ledentibz cerebrū: tunc opz vt signi ficetur illud ex dispōne desiderij z digōnis z eructationis z rugitus z dispōne singul⁹ z nauſec z dispōne tremoris stomachalis.

C hic ponit signa fm cōitatē qñ cerebrū alteri cōpatif: qđ. scđo patif altero mēbro patiēte. Et pmo facit hoc fm diuersa mēbra. Scđo ostendit modū fm qđ vt plurimū cerebrū alijs cōpatif. ibi. (Plurime.) Tercio ponit cā. correctiuum. ibi. (Lūqz.) pma in qñuor. pmo ponit signa fm cōitatē qñ cerebrū leditur cōitate stomachi. Scđo qñ leditur cōitate epatis vel splenis. ibi. (Et qñqz.) Tercio qñ cōitate myrach. ibi. (Et qñqz.) Quarto qñ cōitate matricis. ibi. (Et qñqz.) / pma in tres sicut tripliciter docet significare de passione cerebrū cū est per cōitates stomachi. z ibi. (Et significat.) 3⁹ ibi. (pūpius.) Considerandū qđ hoc iudiciū est de mēbro: z ideo opz pcedere iudiciū generale qđ cerebrū patiat altero pmo patiente. Considerandū circa pma partē qđ stomachus alligat cerebrū per magnos neruos: vt 3. de iterioribus. 7. cap. z ideo plurimū cōmunitate sua leditur cerebrum. Considerandū scđo qđ per appetitū desiderij. i. sensitiuū pmutatū z dispōne digōnis zc. intelligit. A. oia accidētia stomachica potentia ostendere passionē esse in stōcho ad quā sequi pōt passio cerebrū. z ideo hui. dicit.

C In qualitate vō horum fm stomachum consideretur vbi loquimur de stomacho.

C In qualitate vō horz. scđo accidētū fm stomachū. i. quō ista accidētia significēt z sequant egritudines stomachi cōsideret sen. 13. z iō ad illas egritudines poterūt sequi passiōes cerebrū: z fm diuersas stōchi passiōes possunt fieri diuersa accidētia in cerebro. si ergo hec accidētia pueniunt in stomacho: z postea cerebrū infirmat: signum est qđ cerebrū stomacho cōpatitur. Alia littera bz in quantitate. i. in numero horz signoz maiorē qđ hic ponatur.

C Et significat etiā ex dispōne vacuitatis z repletionis. Cōmunitas enī cerebrū cū stomacho: cū est repletus aut bz inflationēz apparet in dispōne repletionis eius: sed eius cōitas cū ipso ppter caliditatez z choleram rubcā z dolores ipsoz qui sunt inde: z ex fortitudine caloris apparet in dispōne vacuitatis z pleriqz fit ex repletionis cā: ad equādā cōplexionē z oppilandum inter vaporē calidum z cerebrum.

C Circa hanc partem dubitat: yruū cōitas stomachi cum cerebro Dub^m p^m

Gentilis

propter repletionem vel inflationem stomachi addat tpe repletionis. / Uidetur qd nō qd repletio stomachi ex cholera est aliqua repletio: sed cōitas cerebri ad stomachū ppter repletionē ex cholera fit magis tēpore vacuitatis: vt. A. ponit. / Amplius repletio melancholica in stomacho pōt magis accidere quādoq; tpe vacuitatis: ergo cerebri magis cōpatiet stomacho qm est vacuitas. anis est. A. infra fen. 13. cap. 17. de signis dīpōnūz stomachi in fine. vbi ponit qd sōda magis fit hoc tpe. f. vacuitatis ppter receptionem melacholie: vñ dicit qd si tremor cordis t sōda t syncopis t estuatio accidit in tpe vacuitatis: tūc ipse est habēs repletionē cholere tē. aut humoris melacholici. / Amplius nō videt incōueniens qd humor frigidus. f. flegma plus cōfluat tpe vacuitatis: vt vñ subdere ibidē. A. / Amplius si mā flegmatica in stomacho stans pōt tpe vacuitatis magis inflare t euaporare: ergo cerebri magis ledetur ab inflatione stomachi tpe vacuitatis: sed ita est. Nam qūq; natura tpe vacuitatis nō occupata cibo agit in materias crudas t vñ totas eas: vnde etiā tpe hoc percipiunt rugitus plus qm in repletionē: vt inuit. A. fen. 13. trac. 5. 1. cap. / Uidet scō qd cōitas illa ppter cholera plus fit in tpe repletionis: qd cholera tpe repletionis subleuat t nocet que prius stabat in fundo: vt. Aui. fen. 13. ca. 9. trac. 5. de vomitu. / Amplius imaginationes stomachicæ plus euēniunt tpe repletionis: vt fen. 3. trac. 4. cap. 10. t Raf. lib. 3. cap. 2. tamē tales imaginationes pnt fieri ab humorib; acutis in ore stomachi: vt Raf. 4. de iteriorib; 2. cap. / In prius pōictor est Aui. hic t pñm Raf. 1. pñictis. ca. de sōda. / Dicedum ad hāc dubitationē duplī. pñmo qd humores in stomacho existēs causantes in ipso lesionē: vnde puenit cerebri pati: possunt duplī in stomacho respiri: vel per furuz ad stomachū: vel per modū gnōnis corū in eo ex malitia sue digestionis. Siquidē humores ad stomachū fluunt: tūc nōcūmētū stomachi t cerebri cōpatietis magis est tpe famis t vacuitatis a cibo qd repletionis tpe. Ratio est: qd quicūq; humor fluere p̄suevit ad stomachū magis vñ fluere tpe inanitionis: qd stomachus i. hoc tpe est sicut trahēs: vnde absolute scribit p̄ can. fen. 3. cap. 7. qd famez tolerare sōchuz replet puridus humorib; qd ēt clare inuit Aui. infra. ca. 6. cū dicit. fen. 13. ca. de egritudinib; stomachi. adiunat ad illud. i. ad furuz humor ad sōchum: tarditas cibi t debilitas cibi. t manifestū est qd Aui. oēm humores prius enumerauerat. / Idēz ponit infra. ca. de signis sode. ca. 7. trac. 2. cū dicit. t cū est p̄ effusione materiez ad sōchū fit fortior: euz vacuitas adēf: t qd humor qd inier oēs amplius fluit ad sōchū est cholera: qd hoc plus cōtingit: iō loquēs de dīpōne que tpe vacuitatis augetur dicit cholera: qd illa iter oēs humores plus fluit ad stomachū: vt fen. 13. p̄ealleg. cap. Si autē humores in sōcho. multiplicent sui malitia dīgōnis: tūc talis dispositio auget tpe repletionis: qd mā magis auget per cibi corruptionē: t qd talis stomachus talis remanet repletus temp malis materiēb; quāuis aliud de nō cōfluant: ideo vocat dispositio repletionis. / Possit autē p accidens cōtingere qd tpe repletionis. i. sumptionis cibi stomachus minus ledet: t hoc qd sumeret cibuz p̄rarius dīpōni male que erat causa male digestionis: t ideo dicit. t plerūq; fit ex repletionē tē. ad equādaz cōplexionē. / Possit etiā cōtingere qd homo qui ppter multas idigestiones est repletus malis humorib; in stomacho generatis tpe vacuitatis a cibo magis ledet: qd excitaretur sumi a materia corrupta t irent ad cerebrū: sed sumpto cibo t p̄prie stipitico phiberet trāsitus fumoz ad caput: t ideo dicit. t op̄pilandū inter vaporē calidū t iter cerebrū. dicit autē vaporē calidū: qd ille est magis aptus ascēdere. / Cōsiderādū tñ qd alr ista littera possit exponi: vt Aui. velit pbare qd tpe sumptionis siue repletionis a cibo fiant minus accidentia stomachica t cerebralia consequētia cholera t caliditate stomachi: qd cibuz pōt tēperare cōplexionē t phibere ascensuz vaporē: t hoc qd cibuz est cōueniens vt far ordet cū vino granatoz t affia: t ideo dicit. plerūq;. Secūdo modo pōt qd solui: vt dicat qd materie ledētēs sōchuz vel ledunt mō repletionali: vel extēdendo inflādō t debilitādō digestiūā t talium materiez nōcūmētū magis apparet tpe repletionis qm inanitionis: t ratio est: qd repletio magis auget t inflatio t digestiue defectus: tūc apparet l; qūq; plus ptingat tale nōcūmētū in fine digestionis: vt pōt sumi fen. 13. trac. 2. cap. 1. t hoc est qd. A. dicebat cōitas tē. cū est repletus. f. sōchus. i. cū h; egritudines que repletionē humorali ledit: aut h; inflationē. i. egritudinē ledentē inflādō vel ex mā inflatiua vel ex defectu digestiue vñ totantis cibi apparet in dīpōne repletionis cibi: vel ille mē ledunt acuitate mordicatiua t inflāmatiua: t tūc eaz nōcūmētū plus appert tpe vacuitatis: qd magis inflāmant t inflāmant: t qd occurrūt sōcho magis nudo. / Ex qd apparet qd qd humores frigidi sunt maxie nocētes repletionē t inflādō t digestiūā debilitādō: iō nōcūmētū eoz plus appert tpe repletionis: sed qd cholericū humorē plus ledunt inflāmadō mordicādō: ideo nōcūmētū eoz plus apparet tpe vacuitatis. t b

Super tertio

videt. A. velle. / Cōsiderādū tñ qd illud qd est dictū est vey p se: qd per accidēs pōt qūq; ptingere p̄rius vñtusq; pmo si humores sunt frigidi qūq; tpe vacuitatis plus nocent ppter aliquā vñtositātē siue vaporē eleuatū ab eis: qui forsan possent quiescere in totum vel in partē sumpto cibo. / Unde. A. infra cap. 7. trac. 2. de signis speciez sode. si est ex humore frigido est minor in vacuitate t sedat ipsius fames: t qūq; fames excitat vaporē t ipedit tē. / Possit et ptingere si cib; corrigeret friditātē humoris frigidi ledētis digestiūā: t ideo duo. A. inuit cū dicit. t plerūq; fit ex repletionis causā. f. ex cibo tē. / Possit etiā ptingere si illi humores fluēt plus tēpore vacuitatis. Et sic et per accidēs possit ptingere qd cholera q inflāmat t mordicat plus ledet tpe repletionis: t hoc qd ascēderet sursum ad os stomachi: ipsa tñ raro morat: quin inducat tūc vomitū. / Et qbus soluunt p̄raria: t apparet et verificatio multoz in qbus vident auctozes discordare: t in qbus p̄ experientia iuenimus p̄ictatē nō solū in diuersis hoib; sed in vno. / Ad p̄mūz argumētū dicēdū qd repletionē vocat ex humorib; repletionē nocētibus. f. extēsiōne t inflatione: vt maxime sunt frigidi humores. / Ad scdm oēm duplī. p̄mū qd illud est per accidens. f. ppter furum magis factuz tēpore vacuitatis. per se tñ magis ledunt inflādō t replēdo tēpore cibi. / Uel dicēdū qd isti humores tanq; quieti nō nocēt nisi cū aduenit cibuz: cuius digestio nō fit bona: sed acetosaf vel ventosaf ppter frigiditatem melancholie vel flegmatis: vt h; declarari fen. 13. tracta. 2. pmo cap. Et qbus soluntur tertia t quarta ratio. / Ad illud qd dicit de cholera laz est solutū. / Ad vltimū dicēdū qd cholera pōt facere imaginationē duplīter. Vno mō cibū corrūpēdo t tales imaginationes sunt plus tēpore repletionis. Alio mō possunt fieri ab ipsis p̄p̄is cholere vaporib; t tales possunt fieri plus tēpore vacuitatis: nisi per accidens cholera prius quiescit leuaret sursum a cibo: t tunc magis ex hoc euaporaret. Si enim ptingeret plus ex hoc eam euaporare plus imaginationes faceret ex suis vaporib;.

Et p̄p̄ius significat illud fm locū doloris in p̄ncipio sui t ipsius māsione. Egritudines. n. cerebri cōmunionē stomachi factas iam significat dolor cū incipit a fūncipite: deinde effundit ad illud qd est inter vtrāsq; spatulas: t fit fortior apud caput.

Cōsiderādū pmo qd dixit p̄p̄ius: qd cū dolor capitis fit p̄dictio natus significat qd est a stomacho. Uel dicit hoc: qd hoc est particularis signū aliquo p̄dictor. / Cōsiderādū scō qd nerui quibus cōmunicat stomachus cerebro oriuntur a tercio pari: vt generaliter pōt sumi supra pmo cap. fen. 1. cap. de anatomia neruozū a cerebro. Uel h; quosdā modernos a quarto pari. l; Aui. 3. fen. 13. cap. 7. trac. 2. de destructione appetitus faciat imaginari qd a 6. pari cū dicit ibi. nerui sexti. Tamē videt qd cōitas vapor a stomacho ad cerebrū fit ad prem anteriorē. Dolor igit incipit in anteriori parte capitis: dolet aut iter spatulas qd ibi acet materia.

Sed tu dices prius deberet diffundi inter spatulas qd in cerebro. / Dicedum qd propria latio vaporis ascēdentis a stomacho est ire sursum: t ibi magis cōtinetur qd circa spatulas: qd loca sp̄cularum sunt rarioza: t ideo multis vaporib; in capite collectis t non euaporantibus sicut a spatulis fit fortior dolor in capite. Et ideo dicit fit fortior dolor apud caput. f. qd apud spatulas. Uel fit fortior apud caput id est apud p̄ncipium. vnde surgit materia. f. apud stomachum. vel apud digestionem. I. quando fit digestio: qd tunc magis vaporat: l; quādo fit digestio melior minus doleat qd quādo fit mala. / Et ex hoc pōt solui aliqua cōtradictio que iter auctozes apparet: qui dicunt qd quādo fit digestio bona in stomacho alleuiantur accidentia cerebri. Et alij dicunt qd tempore digestionis augentur accidentia. Utrūq; enim horum verum est. in hora enim digestionis t repletionis a cibo augetur accidentia repletionem sequētia vt dictum est. sed minus augentur cum digestio fit bona. I. minus mala. magis autem cum fit mala.

Et qūq; egrotat caput in cōicatione epatis: t tunc declinatio doloris ad dextram: sicut qñ fit cōicatione splenis t declinatio doloris ad sinistraz. Et quādoq; multiplicat cōmunicatio cerebri cū myrach: t cum eo qd est coram ferasis: est ergo dolor declinās ad anteriora valde. Et qūq; cōmunicat matrici t fit cū egritudinib; matricis: t eius significationes dicte tūc funt in ca. ipsius: t sūstinet dolor in vertice fūncipitis.

Quod hic dicit t in sequenti parte est notum: qd epar alligatur plus cū dextra. Et myrach est proprie sumē vt dicit littera extra.

Dub. 2.

Et scilicet id est pars pectoris anterior: ut thorax colligat cū ante-
riori parte capitis. Matris etiā saltem colligatione ad mamillas
colligat anteriori parti capitis: 2° dolor capitis a matrice sistit. i.
figitur in vertice principii. s. in pre anteriori capitis: 2° forsan dicit
hoc q^d dolor capitis a matrice multū cōcitant parti anteriori. s.
fronti 2 oculi. matris enī colligat oculis mediātib⁹ mamillis: vt
in cōmē. afoi. 5. particule. Quēcūq; corrupte sunt fetus 2c.

C plurime autē cōmunitates cerebri cū mēbris cūenit
ppter vapores ad ipsūz ascendētes: 2° via q^dez ascen-
sionis ipsoz: aut est illud q^d est corāz anteriore pte se-
rasit: 2° sentit in primis extēsiōe eius ad supiora: 2° est
extēsiō vt chorda: 2° pulsatio i venis iuxta ipaz: 2° sentit
pncipiū doloris anterioris. aut illud q^d seq^r pte colli: 2°
sentit pncipiū doloris posteriori: 2° tēdunt vt chorda ve-
ne 2 arterie posite posteriori: 2° sentit illic pulsationē.

C Considerādū q^d Auic. duo inuit. p^omo modū quo plus cōcat
cerebrū in egritudine mēbris q^d ppter vapores. Ratio est. p^omo
q^d iste modus materie multū reperit in nobis 2 ascendē ad ca-
put: vnde raro enacuat corpus 2 nā ab eis: vt sumit iuxta fen. 3. tra-
ctatu. 4. cap. 10. de imaginatiōib⁹. Sēdo q^d tres sunt modi cōm-
munitatis cerebri ad mēbra: aut per perueniū simplicis nocumē-
ti: 2° hoc raro accidit: vt nō fit nisi a vebemētibus causis 2 raro cō-
tingētibus: vt infra caplo. 6. tractatu. 2. de soda per cōitatem: vel
fit per perueniū materierū in forma humoralis: 2° hoc variis con-
tingit q^d in forma vaporosa: q^d vapor: facilius sursum fertur. 3° Se-
cundū q^d Auic. inuit est via per quā materia: aut vapor vadit
2 ibi vnde vadit tendendo chordas vel replēdo facit tēsiōe: au-
tingendo arterias facit pulsationē: 2 non attingendo eas potest
facere pulsationē. i. iectigationē.

C Quāq; cōsideraui accidē mēbri cōmunicatiōis: opz
ne accidens sit accidēs illi mēbro in seipso: sed pp cō-
munitatē suāz quā bz cū cerebro: 2 nō ppter cōmuni-
tates cerebri cū ipso. Cum enim significet ex nausea q^d
egritudo cerebri sit ppter stomachi cōmunitatē: tunc
nō elongat quin erretur: 2 sit egritudo hec in cerebro
p^oius: 2 sit occulta: 2 neq; apparet nausea in stōcho:
nisi ppter cōmunitatē suā cū cerebro in egritudine oc-
cultā cū quā est. Oportet ergo vt redeas ad principia
que tibi dedi in libris primis: qbus cognosceas egritu-
dines principales ab egritudinib⁹ cōmunicatiōis.

C hic ponit canonē remotiū erroris. Jam enī inuērat q^d ex ac-
cidētib⁹ stomachicis significantiū stomachi egritudines: quan-
do prius apparēt significamus q^d accidētia cerebri sunt per cōmu-
nitatē. Multū igitur q^d quādo cōsideras accidētia mēbri cōmuni-
cantiē. i. q^d prius habet illud accidens: 2 pōt alteri cōmunicare:
per bi gratia nauseam stomachi: oportet q^d cōsideres ne illud acci-
dēs sit solius illius mēbri nulli cōmunicata lesione: nisi soli stoma-
cho: 2 sic cōsidera etiā q^d accidēs q^d est in mēbro q^d alteri cōpati-
tur vt cerebro nō sit accidēs q^d seipsum: posset enī tam cerebrū
q^d stomachus habere p^otiā egritudinē quāz nulla ab aliā depen-
deret. **C** Sed cōsidera q^d illud accidēs sit in cerebro pp cōmunita-
tem suā quā habet stomachus cū cerebro: vnde cerebrū a stoma-
cho recipit 2 nō ppter cōmunitatē cerebri cū ipso. s. stomacho. i.
nō recipit stomachus a cerebro: ita q^d cerebrū sit patiens 2 stoma-
chus sit cōpatiens. Et hoc declarat in exēplo. possibile est enim q^d
homoicipiat habere nauseam ppter parū 2 occultā lesionez in
cerebro: verbi gratia debili defectu digestiue cerebri hō pōt mul-
tiplicare aliquod flegma paulatim q^d insensibiliter cōfluit in sto-
machum: 2 ibi per dies aggregatū mouet nauseam: 2 tūc iste hō ni-
hil videtur de sanitate sui capitis negare: postea cū nausea appa-
ruerit: cōtingit augeri defectū cerebri: tūc de ista materia pgre-
tudo capitis effert accidēs stomachi: cū sit ecōtra: 2 iō recurre ad
canones pmi lib. fen. 2. ca. 2. doctri. 3. vbi de hoc Auic. facit spāle ca-
pitulū. tūc ibi p^oderas semitam euadēdi ab hoc errore videbis
q^d est solum p iudiciū estimariū vel maxime est per illud.

C De signis cerebri in sua cōplōne equalis. Cap. 16^m
Erebrum in sua cōplōne equalē est id q^d
est forte in opationibus sensibilib⁹ 2 morali-
bus 2 mobilib⁹: 2 cōmensuratū in expulsiōne

eius q^d ab eo expellitur: 2 in ipsius retentione: 2 for-
te ad resistendum accidentib⁹ impedimētum afferen-
tibus Capillos habēs in pueritia glaucos: 2 in adole-
scentia igneos 2 rubeos: 2 ad nigredinem declinātes:
circa cōplēmētū creationis 2 augmētū medios iter cri-
spitudinē 2 planitiē 2 ipsoz ortus: 2 tēpus nascēdi to-
tus est in sua hora: 2 ipsoz canities nō est festina: neq;
tarda ab hora nālī: 2 caluitiū nō cito ei aduenit.

C Auicē. superius fm diuisione generum significatiōum ex vna
quāq; significatiōe docuit cognoscere dispositiōes cerebri: 2 erat
illa via diuisiua generum signorum in suas species 2 modos. hic
vnamquāq; complexiōnem cerebri docet cognoscere ex p^omi-
ssa signis: 2 hec est via aggregatiua signorum super vna comple-
xiōne. Et iam ex hoc Auicē. incipit peruenire ad vltimā distin-
ctionem: vt promittit in rubrica capituli illius. significatio quidem
assumpta. Et primo ponit signa cōplexiōis equalis cerebri: quia
hec est melior 2 ad quā relique cōparatur: 2 est sicut habitus. Se-
cundo ponit signa cōplexiōis inaequalium. ibi. (Visum est.) **C** Con-
siderādū q^d Auic. per omnia quāq; genera p^omissa significatiō-
num docet temperatū cerebri cognoscere: cum enim ad tempe-
rantiam complexiōis sequatur fortitudo virtutis: vt *Baly. tra-*
cta. 2. 99. cōmē. merito illud cerebrum omnes operationes habe-
bit perfectas: 2 resistet occurrēbus. Omittit autē signa a figura
quātitate tactu 2 dispositiōe eoz que sunt sicut ppagines quia
omnia sunt nota. p^osequit autē de signis a capillis: sequens *Bal.*
in thegul. Capilli autē disponūt fm cōplexiōis cerebri disposi-
tiōnem. Nam tinctura 2 velocitas multa ortus 2 crispitudo 2 cal-
uities cita 2 tarda canities sequuntur calozē 2 siccitatē: sed cōtra-
ria sequuntur frigiditatē 2 humiditatē: 2 ideo in prima etate: quia
calidū nō est acutū: habet capillos glaucos: sed in cōplēmētō crea-
tionis 2 augmētū. i. cōplēta perfectiōe iuuentutis sunt medij 2c. 2
ideo tunc etiā plus declinat ad nigredinē. si enī in augmētō decli-
nant ad hāc multo magis in iuuentute. Et ideo capillus niger est in
iuuentute laudabilis: vnde *Aristo.* in physonomia parua dicit. ni-
ger capillus inuit rectitudinē 2 amorē iustitiē: nō tamē dico q^d sic
niger in vltimo: 2 in hoc nō laudo me quia sum niger in capillis.

C De signis complexiōum malarum cūenientium ex
conceptione. Cap. 17^m.

Ius est *Bal.* q^d caliditas generat rōnis per-
mixtiōnē 2 alienatiōnē id est stoliditatem. Et
nos istis adiungamus subitatiōnē 2 velocita-
tez casus iniitioz 2 pmutatiōis voluntatiū.

C hic ponit signa complexiōum dītemperatū. Et primo cūe-
nientium in conceptione. Sēdo cūenientium post. s. ex rēpore. ibi
(hoc capitulū.) Tercio excusat se. ibi. (Et nos quides.) 4° Prima
in duas. p^omo facit hoc. Sēdo excusat se. ibi. (Ap^otematū vō.)
4° Prima in duas. p^omo ostēdit quid ab vnaquāq; qualitate fm
cerebrum domināre proueniat fm sentētiā *Bal.* supplēdo illaz.
Secundo erequitur de signis vniuscuiusq; cōplexiōis. ibi. (Signifi-
cations ergo.) 4° Prima in quatuor sicut quatuor possunt esse qua-
litates fm cerebrum dominātes: quarum vniuscuiusq; ponit esse
cūe: 2 per cōsequens signa. Secūda ibi. (Et q^d frigiditas.) Tercia
ibi. (Et q^d siccitas.) Quarta ibi. (Humiditas vō.) **C** Et cōsidera-
dū q^d Auicē. fecit distinctum capitulū de signis complexiōis
malarum cūenientium in conceptione: quia tales complexiōes
male constituunt corpus simpliciter egrum q^d est sanus nunc fm
cōmūnem modum dicendi. Tamen fm veritatem vt credo etiā
a cōceptiōe potest cōtrahi dispositiō que est egritudo nunc: s. fre-
quētius sit sanitas nunc. **C** Considerādū sēdo q^d *Bal.* est vñus. s.
2. 7. vtrūq; enim sumi potest: vel forsan in alio libro qui nōdum
peruenit ad nos. p^omixtiōnem propter turbationem quā facit
in spiritu ex multa euaporatiōe: 2 ideo rectum indicat nō rectū.
Alienatiōnem. i. imaginatiue nocumētum q^d est p^omutatiō de
qua supra dictum est. Vel posset exponi p^omixtiōnez ratiōis: 2
pro ideo alienatiōnem. Alia littera habet id est stoliditatē. **C** Con-
siderādū q^d Auicē. adiungit istis subitatiōnem. s. motuum vel
indiciōrum: 2 velocitatem casus iniitioz: quia velociter cadit 2
recedit a rebus inceptis: 2 ratio est quia cito p^omutat volunta-
tem propter calidū motū. Exēplum homo calidi cerebri nunc
determinat ire ad plateā: 2 incipit ambulare 2 statim resistit a p^opo-
sitiōz deliberat ire ad ecclesiā: 2 statim p^omutatur ab hoc etiā.

Gentilis

Et q̄ frigiditas generat stoliditatem: et quietem motus: et nos adiungamus istis tarditatem intellectus et excusationem cogitationis pigritiam.

Dub^m 1^m Dubitatur quō stoliditas sit a frigido: cū ita sit dictū fm exteriori litterā q̄ et sit a calido. / Dicēdū pmo q̄ aliter sumit stoliditas hic 2 ibi. / Uel dicēdū q̄ si stoliditas sumit ytroq̄ eodē modo 2 pprie cū ipsa sit diminutio actus cogitativē. Tūc dicemus q̄ q̄ tam calidū q̄ frigidū pōt esse cā diminutionis actus illius 3 diuersimode: frigidū qdē faciendo defectū virtutis sed calidū mouendo spēm vt nō figat in actu iudici. Exēplū aliq̄ pōt diminute iudicare de aliq̄ visibili: vel q̄ subito recedit a p̄spectu: vel q̄ visus est debilis. Pōt etiā calidū p viā casus virtutis vt cū resoluēdo debilitat pducere ad diminutionē actionis. vt supra paruit.

Dub^m 2^m Dubitatur quid differt q̄. A. adiungit. / Dicēdū q̄: forsan ista vocabula apud arabes plus significant q̄ apud nos. / Uel dōm q̄ stoliditas est diminutio actus cogitativē: sed tarditas intellectus est diminutio actus itelligēdi vt actus estimatiue collatiue que est oīz trium virtutū aggregatio vt supra dictū est. Excusatio cogitationis est forsan ablatio cogitationis vel forsan q̄ nēdū q̄ ille nō laborat vt cogitet: imo suadet sibi nō ē cogitādū: 2 iō dicit. 2 p̄gritū. nō sōlū. n. i suis mēbris nō ē moriū: 3 hīs gerē motuū: imo in aīo suo p̄ defectū caloris sit piger 2 suadet nō esse mouēdū.

Et q̄ siccitas facit vigilias: et ipsam significant vigiliā. Et nos quidem in hoc conditionemus vel statuamus q̄ non sit ab humiditatibus nitrosus: et non est cū grauitate in cerebro 2 assiduatione euacuationis supfluitatū 2 reliquis significationib⁹ humiditatis.

Considerandū q̄ cōditio quā Aui. ponit est bec. dicitur enim q̄ vigilie significant siccitatem. hoc aut indiget hac cōditione q̄ illud. s. illa vigilia nō sit ab humiditatib⁹ nitrosus: q̄ tunc significaret vigilia humiditatis illam 2 nō significaret siccitatem. Similr etiā opz cōditionare q̄ illa vigilia non sit cū grauitate capitis. Et reliquas significationes humiditatis suba nō habeat. Nā posset ēē humiditas causa vigilie: vt apparet de humiditate falsa fm Bal. vt dictū est supra caplo de signis opationū motuū. / Cōsiderādū q̄ 3 vigilie fiat a mā falsa: adhuc tū significat siccitatem: q̄ falsa materia vt ericcat facit vigilias: tū nō significat siccitatem excluduā materierū humorālū: imo cū hoc pōt stare humorālū mā repletua: 3 ipsa virtualiter possit ēē siccā: 2 ideo Aui. dixit q̄ vigilie nō significant siccitatem. s. materierū p̄uatiuā nisi sint aliē cōditiones.

Humiditas n. falsa 2 nitrosa teste ipso. B. facit isomnie tūc sicut in senib⁹. Humiditas vō facit somnū. p̄sumat: q̄ tu statue cū aīa tua cōditionē predictam.

Hic pmo ponit effectus humide cōplionis cerebri: et sic ponit signa. Scōdo docet agnoscere an bec humiditas sit cū mā vel sine. ibi. (Et Bal.) Cōsiderandū q̄ cōditio statuenda in anima est bec: q̄ nō sequitur in cerebro est humiditas: 3 p̄fundus somnus. possit enim humiditas esse nitrosa 2 facere vigilias.

Et Bal. qdēz visum est q̄ significatio ad ostēdēdū q̄ cōplexio est dominās sine materia est p̄uatio fluxus supfluitatū cū significatione malitiē cōplexionis. Significatio vō q̄ ipsa dominet cūz mā est fluxus supfluitatū. Et nos quidē perscrutemur 2 dicamus si nō sint oppilationes 2 debilitas virtutis expulsiue: 2 illius significatio est: qdē predictimus 2 perfecimus.

Hec pars pōt dupl^r introduci. pmo q̄ hic ponit signa cōplexionis humide cū mā vel sine mā. Uel aliter q̄ absolute ponit signa cōplexionis cū mā. Et quocūq̄ modo introducat snia eadez remanet. pmo ergo ponit in hoc sniam Bal. Scōdo cōditionat. ibi. (Et nos.) C. p̄mū pater. cōditionatio aut quā. A. facit cū p̄scrutatioē est ita: q̄ si nō sunt oppilationes: 2 nō sit debilitas expulsiue: tūc est fm q̄ dictū est. s. q̄ in signis malitiē cōplexionis est fluxus supfluitatū ad nares palatū 2 alia loca significat mām 2 p̄uatio fluxus significat p̄uatiōē materiē: sed si esset debilitas virtutis expulsiue: vel oppilatio posset esse mala cōplexio cū materia: 2 tamē nō appareret cursus supfluitatū.

Dub^m 3^m Dubitatur q̄ Aui. ponit signa illaz cōplexionum cū materia: sed hoc videtur incoueniens: q̄ ille cōplexiones cū sint euēientes in cōceptione sunt dispōnes sane nūc: sanitas autē nūc in eo q̄ est sanitas est facta: nec depēdet ab humore faciente actu illam: sicut depēdet febri putrida ab humore putrido: imo est dispō in gerē.

Super tertio

Responso cōmunis est q̄ hic nō ponunt signa materierū istarū q̄ faciūt has malas cōplexionales: sed q̄ sequunt ad eas. Nam ppter malas cōplones materiē aggregant que possunt dici effectus cōplonaz nō cause. Hic sermo cōis idigeret multa inuestigatione: 2 pprie in hoc: an aliqua sanitas nūc: possit depēdere ab humore causante. sed hoc omittamus: q̄ in thegnī pertractauimus. Posset autē dici 2 forsan melius 2 cōformius nostre opinionī in principijs vniuersalibus q̄ nō omnia dispositio a cōceptione est sanitas: imo aliqua potest esse egritudo nūc.

Significationes vō cerebri calide cōplionis sunt velocitas ortus capillorū in principio natiuitatis aut in ventre: nigredo ipsoz in p̄ncipio: 2 denigratio eorū post glaucēdinē veloz: 2 crispitudo eorū: 2 similia: 2 velocitas repletionis capitis: 2 ipsius grauitas ex causis euēientib⁹: sicut odorib⁹ 2 similib⁹: 2 lesio ei⁹ ab odoribus calidis: 2 paucitas vsus somni cū leuitate eius: 2 aparitio venarū oculorū: 2 acuitas ipsoz: 2 velocitas permutationis in p̄silijs 2 voluntatib⁹: sicut est dispositio infantis: 2 significat illud tact⁹: 2 rubedo coloris: 2 decoctio superfluitatū effusaz 2 expulsarū: 2 qualitas ipsarū in substantia cū cōparatione ad alias.

Premiis effectibus qualitatū dominātūz fm cerebri: hic ponit cuiuscūq̄ cōplexionis signa vt quasi sermo premiis sit generalis 2 cōsulus: hic aut magis distinctus. Et pmo ponit signa simplicū cōplexionū. Scōdo cōplonaz. ibi. (Et calide 2 sicce.) p̄ma in quatuor sicut quatuor sunt cōplexiones simplices. p̄mo igitur ponit signa cōplexionis calide. Cōsiderādū q̄ 3 Aui. vniquodq̄ genus significationū predictarū nō explicet: tamē dat itelligere eam fm vniquāq̄ cōplexionē: cui possunt adaptari. Dico aut cui possunt adaptari: q̄ est aliq̄d genus signorū ex q̄ sup cōplexione quadā determinate nō possumus significare: vt a quantitate vel figura hac: vt a paruitate nō possumus arguere sup cōplexione calida vel frigida: q̄ caput parū pōt esse calidū vel frigidū: similr a figura: 2 ideo Aui. ex signis acceptis fm diuisione generū signorū premiis accepit signa certiora: 2 q̄ fm vniquāq̄ cōplexione possunt adaptari dans alia itelligere. Cōsiderādū q̄ oīa signa que ponit cōsequunt ad calorem fm cerebri dominātē. calidū. n. facit velociter nasci capillos: q̄ cito eleuat mās fumosaz: 2 ideo si sit multus calor facit eos in ventre matris nasci: ex fortit actione tingit. 2 si calor nō sit multum excedēs pmo sunt glauci postea nigri: vt Bal. inuit i scōo thegnī ter. cōmē. 4. 9. ca. de signis cerebri calidi: 2 ideo etiā sunt crispī: q̄ calidi est corrugare: vt 2 de cōplexionib⁹. 2 similia. i. similes dispōnes capillorū q̄ sequuntur excessum caloris: vt q̄ sunt capilli fortes 2 cito sunt calui proceidentib⁹ etatibus: 2 citius quāto magis calidi. Et q̄ calidi est attrahere 2 dilatare: iō cito replent 2 grauant ex reb⁹ vaporosis 2 calidis: vt odorib⁹ 2 similib⁹. s. acie calido vaporoso: 2 cibis 2 potibus calidis 2 vaporosis. Et q̄ in istis p̄supponit equalitas in humiditate 2 sicco: calidū eoz excedēs est motuū 2 cōsumptiū vaporis ascēdētū potētius facere somnū: ideo parū dormiunt 2 nō p̄sumat: 2 hoc est qdē dicit. cū leuitate. Et q̄ calidi est dilatare apparēt vne oculorū: 2 sunt oculi mobiles p̄ calidū motuū eē: 2 b est qdē dicit. 2 acuitas. i. mobilitas: 2 p̄p candē cām sunt velocis p̄mutationis iudicio. Et q̄ calidū est digerēs: iō supfluitates sunt digerēs effuse. s. nāliter multiplicare. expulsiue. i. multiplicare p accides.

Dub^m 4^m Dubitatur an sint magis digeste q̄ in tēperato cerebro. / Dicēdū q̄ nō magis q̄ pfectius: sed magis q̄ fortius. sunt enī magis calefacte 2 absolute t̄asmutate: sicut dicit de cibo in stomacho calido digesto respectu stomachi temperati.

Dub^m 5^m Dubitatur q̄ iste cōplones cū sint euēientes in p̄ceptide sunt sane nūc: quō igit nocent a fili cū supra sit dictū q̄ snia oblata in sana dispōne iuuat. / Dicēdū q̄ forsan Aui. in hoc voluit innuere q̄ nō oīs dispositio a cōceptione tracta sit sana: imo possit dici egrā nūc que a similib⁹ nocetur. / Uel dicēdū q̄ sanitas multā a tēperamēto recedēs iuuat 3 iys vt supra p̄ditionauit. A. / Uel dōm q̄ sanitas nūc iuuat a similib⁹ cōfiguratis vel equalib⁹ fm q̄ determinatū est i tractatu nostro de p̄seruatione sanitatis: 2 iuuat 3 iys etiā moderato vsu: 2 p̄ior vsus est forsan securior q̄ similib⁹.

Significationes vō cōplexionis frigide sunt augmentū expulsiōis supfluitatū fm q̄ ex cōditione p̄dictū ē: 2 planities capillorū: 2 paucitas nigredinis eorū: 2 velocitas canities: 2 velocitas patiendi ex nouementis: 2 multitudo

multitudo reumatismi intus ad palatū et accidentium coriæ ppter leuem causā: et occultatio venarū in oculis: et multitudo sonni: et c^{ia} forma est illis forme doct^{is} mitantis: tardus est palpebrarū motus: et est stabilitas sū voluntates sicut est dispositio senum.

Chic cōsiderandū q^{uod} cū frigidū sit cū indigestionis supfluitates in cerebro frigidū sunt multe et crude: idiger tñ conditione que dicta est de multitudine: ga posset esse defectus expulsiue aut oppilo: vñ retinerent. Capilli sunt plani: ga non est calidū corrūgās. **C**onsiderandū tñ q^{uod} si cū cerebro aliquo frigidū cōiungit posset pororum torura: posset et fieri capilloz crispitudo. paucitas nigredis ga nō est calidū tinges. Capities aut cū sit lāguo: pili: vt. 5. de gñatioe aialium. cap. 5. als cap. 4. cito aduenit istis pp friditatez: vñ de hē nālis calor et acquiris in mā putredo aliqua siue mūffulētia: et ex h^{is} sit canities vt declarauimus in nro poetico sermone vulgari quē de canitie cōposuimus. Velocitas patiedi ex nocumētia. s. a frigidis reb^{us}: et iō leuis cū frigiditas addit ad supfluitates q^{uod} multiplicat reumatismos ad palatū et coriā ad nasum. Dicit vltimo. Stabilitas et c. ga nō est ibi cal^{or} motui: vñ fiat iudicioz mutatio: et iā dato vno iudicio: ga ibi sunt pigri in exercitio et cognitio nolunt ampl^{ius} laborare in iudicādo: s^{ed} pñmāt iudiciū datū. reliq^{ua} patent.

CSecce vō cōplexionis significaciones sunt mundificatio meatuum superfluitatū et claritas sensui: et potētia in vigilando: et fortitudo capilloz: et velocitas natiuitatis ipsoz. ppter fumus cōplexionis in etate pma: et velocitas caluitiei: et crispitudo capilloz.

CConsiderādū q^{uod} sicci consumendo humiditates clarificat sensus: vnde supra claritas significat siccitāte. **C**onsiderādū et q^{uod} sensus sunt clari nō ex tēperamēto spiritui: ga talis claritas est in corpe temperato: sed ex organoz mūditiē: vñ spūs venientes ad oculos et aures inueniunt organa munda multū. Potentia in vigilādo ppter priuationē humidit^{atis} cui^{us} est somnū inducere: vt 4. de accit^{is} et mor. in fine. Et ga sicci est multiplicā mūs fumosa: iō capilli sūt fortes et velocis natiuitas: s^{ed} quia siccitate pcessu etatū cōsumit mās: ideo sunt calui. Sūt crispⁱ ppter siccitāte corrūgām.

CSed humide cōplexionis significaciones sunt planities capilloz: et tarditas natiuitatis ipsoz: et tarditas caluitiei: et perturbatio sensui: et multitudo superfluitatū intus: et reumatismos: et pfunditas sonni subeth.

Dub^m 6^m **C**Dubitat hic ga dicit q^{uod} sensus sunt prurbi. **C**ontra. ga prurbiatio est actionis pmutatio siue corruptio que cōparata est sup^{er} siccitati et caliditate: sicut diminutio et ablatio friditati et humiditati. **C**ōm pmo q^{uod} hic sumit perturbatio p sensui pigritia siue bebedine: vnde Bal. in z. thegni ter. cōment. 51. in hoc cap. dicit. et sensus debetes sunt. et hoc cōtingit ppter superfluitates occupātes organa sensuum. est igitur bec debetudo opposita claritati: et est sicut quedam sensationis diminutio. Vnde Azaruius in pmo suo lib. in hoc cap. dicit. est modici sensus. **C**Uel dicēdū q^{uod} p accidens contingeret hunc esse turbati sensus vt cum humidū euaporaret et turbidaret sensuum organa et spiritus.

CCalide et sicce cōplexionis significatōes sunt priuatio supfluitatū: et claritas sensui: et potētia vigilādi: et paucitas sonni: et velocitas ortus capilloz in principio: et fortitudo ipsoz: et nigredo et crispitudo coriū: et multa caluitiei velocitas: et caliditas tact^{us} capitis et ipsi^{us} siccitas cū rubedie manifesta in ipso et in oculo. Et pmutatio in volūtatib^{us}: et velocitas in eis. Et fortitudo itellectus: et memorie et velocitas in eis opōnū aialium.

Chic ponit signa cōplexionum cōpositarum: et sunt quatuor. **P**rimo ponit signa calide et sicce. **C**Uel dicit pmo q^{uod} signa sunt priuatio superfluitatū: ga tam calidū q^{uod} siccum cōsumit materias. **C**laritas sensuum. **C**onsidera q^{uod} Aut. cautelosius pferit sermones q^{uod} Bal. in secūdo thegni ter. cōment. 52. qui in hoc cap. dicit. et perfecti sensibus. Nam sūm rei veritates sensuum perfectio que sequit perfectionē spirituum et cōplexionem perfectam partium est in boie temperati cerebri: sed sensuum claritas que est ex quadam viarū mundatione ab humiditatibus superfluis est in homine calido et sicco: et forsan q^{uod} bec viarum. **C**organorum sensuum mundificatio est in calido et sicco maior q^{uod} in alio cerebro complexionis distemperate: sed nō forsan maior q^{uod} in temperato. Dico maiortate qua

imaginari possumus q^{uod} in organis sensuum hominis tēperati cerebri remaneat aliqua supfluitas et nulla remanet in organis sensuum calidi et sicci: certum enim est q^{uod} perfectissime suas supfluitates cerebri tēperatum purgat. Est igit maior mundities per quedam excessum siccitatis priuatiūz humiditātū accidētaliū: imo etiā naturalium. **P**otentia vigilandi. Omnia que dicit pcedunt a caliditate et siccitate vt notum est ex pmissis. **P**ermutatio in volūtatibus. ppter calidum esse motiū: vnde motus fit iudicioz et cito fit iudiciū. Fortitudo intellectus. i. multū possunt laborare circa actus intelligēdi. s. cogitandi vel estimandi: ga possunt multum vigilare: et ga habent spiritus multū motiuos et fortiter. Et memorie. ppter siccum. Velocitas operationum animalium. s. motuarum: vnde Azaruius dicit q^{uod} sunt vltime agilitas. **C**Uel forsan hic Auicē. generalisauit dictum suum q^{uod} in omnibus alijs opationib^{us} sunt veloces tā sensibilib^{us} q^{uod} moralib^{us}: q^{uod} motiuus: et hoc q^{uod} hūit calū et sicci que sunt cū velocitatis operationū.

CSignationes vō cōplexionis calide et humide sunt iste. **N**ā si cōplexio illa nō est valde remota ab equalitate color est bonus: et vene sunt manifeste: et tact^{us} est cal^{or} et lenis: et superfluitates sunt plures et magis coct^æ: et capilli plani declinatēs ad glaucedine absq^{ue} velocitate caluitiei: et calefactio et humectatio sunt ei veloces.

Chic ponit signa cōplexionis calide et humide. Et pmo quando non multum ab equalitate recedit. **S**ecūdo quando multum. **I**bi (Et si ab ea.) **C**Uel dicit primo color bonus quia ppinquus temperato. s. permixtus ex albo et rubeo. Vene et c. quia calidum et humidū dilatat. **A**ctus calidus lenis. ex humido. Superfluitates sunt plures. s. q^{uod} in calido et sicco et q^{uod} in temperato. **M**agis coctæ.

CContra. vel magis q^{uod} in temperato: et hoc est falsum: vel q^{uod} in calido et sicco: et hoc etiam videtur falsum: quia in calido et sicco cum sint pauce possunt magis vinci q^{uod} in calido et humido. **Q**uidam exposuerunt magis coctæ q^{uod} in frigidis: et hoc coacti ppter rationes predictas: et propter Bal. in secūdo thegni ter. cōment. 53. dictum in hoc cap. qui non dicit magis coctæ: sed dicit: superfluitates mediocriter digeste. **D**icēdū igitur aliter q^{uod} sermone suum A. refert ad has superfluitates cōparatas superfluitatib^{us} paucis que apparent in calido et sicco: ga ille que in calido et sicco apparent: nō debent dici perfecte coctæ: quia sint paucissime: imo sunt erarie: sed in calido et humido parum distante a tēperato sunt digeste et non sic sunt in temperato: et ideo he superfluitates calidi et humidi cerebri sunt medie iter superfluitates cerebri calidi et sicci: et superfluitates cerebri temperati: et ideo Bal. dixit mediocriter digeste. **A**d rationem cōtrariam. Cum dicit in calido et sicco sunt magis digeste: ga magis victæ. **D**ōm q^{uod} ex hoc sunt erarie vel aduile et nō perfectius digeste. **C**apilli plani: ga calidum ppter humiditatem quā habet se cum non est acutū corrūgās et in crispans: et ideo nō fortiter tinges: vnde sunt glauci: et ppter humiditatem non deficit materia: et ideo nō cito calui sunt et c.

COs si ab ea fuerit elōgata erit egrotatiū recipiēs casus calidi et frigidi et egritudines putridas in substantia sua velociter: et erūt sensus illius cuius est cerebri grauati perturbati: et oculi eius debiles: et neq^{ue} abstinebit a somno: et videbit somnia permutabilia.

Considerādū q^{uod} illud cerebrum aggregat multa superflua: et ideo paratus est cadere in egritudines materiales: vnde dicit egrotatiū vel egrotans: quia habet sanitatē suam ita ppinquā termini no egritudinis: ga pluri tēpore stat ifirmus q^{uod} sanus: nisi forsan si bi multū pvideat: et ideo incurrunt putridas egritudines in illa: q^{uod} a principio intrinseco: et ideo sunt perturbati sensus et c.

CDubatur ga dicit q^{uod} recipiunt casus calidi et frigidi. i. cadunt et distemperantur a calidis et frigidis. **C**ontra. quia Bal. in secūdo thegni ter. cōment. 52. dicit de istis q^{uod} bene viuunt in vnto frigidis s. boreali. **I**tez imoderata distemperātia iuuatur a cōtrario. **D**icēdū primo q^{uod} per casum calidi et frigidi intelligit egritudines materiales de humiditatib^{us} frigidis vel calidis. Nam istud cerebrum calidū attrahere potest quemcūq^{ue} humorum qui domineat in partibus ppinquis: et ideo potest incurrere morbos frigos et calidos. **C**Uel ppter multam materiaz per viam suffocationis recepit casum in frigidum morbum. **C**Uel aliter q^{uod} per casum calidi et frigidi intelligit velocitatem receptionis impressionis vtriusq^{ue}: quia ppter raritates cito penetratur a calido et frigido. **C**Uel aliter q^{uod} per se illud cerebrum iuuatur frigidis et sicci vt borea. **S**3 per accidens. s. ppter expressionem quā facit potest ledere: vnde borea imminente capita plena sunt in eis catarrhi coriæ obthalmies

ad

Gentilis

hic enim exprimit cerebrū vt manus spōgiam plenam aqua. vt 3° afoz. Lamentator super afoz. 13. Si autem austrina byems. Videbit somnia permutabilia. i. somnia facientia eus permutare et moueri et loqui quasi vigilat: et causa est quia humidum in eis abundat facit somnum. Calidum autem euaporans et mouens inducit in eis diuersas phantasias: et mouendo reducit que gesta sunt: aut propoſita erant fieri: aut nouas phantasias inducit. hic caderet inuestigatio que fit in thegn. f. quare non possunt mansiones in complexione ea. et sic. et posuit eas in complexione frigidi. et humi. Caderet etiam dubitū hic sicut ibi: an dormiens possit exercere opa vigilantis. q. hic omittimus sicut communia: quia ibi diffuse diximus.

Significationes autem complexionis frigide et sicce sunt iste. Nam caput est frigidum tactus: abiectus color: uene sunt in ipso occulte et in oculis tardus capillorum ortus: sunt castanei et subiles: tarditas caluitiei proprie sicut non est magis dominans eius siccitas q. frigiditas et nocetur frigiditas fin conditiones predictas et sensus sunt clari in infantia sua: et cum procedit in etate debilitatur velociter et fenescit et apparet spasmus et contractio in partibus capitis eius: et fit sanitas instabilis. Quandoque enim est leuitas capitis et viarum apertio et quandoque est e contrario. In complexione autem frigida et humida est hō multi somni et profundus in ipso malorum sensuum piger tardus multe euacuatiōis superfluitatum ex capite et significat ipsam tarditas caluitiei et velocitas et euentus reumatismorum.

Quocumque hic dicuntur sunt nota. frigidum enim et sicce habet mortificare calorem: occultare venas: tardare ortum capillorum: quia frigiditas non permittit eleuari fumum nec tingit capillos: ideo sunt castanei. i. subusti: quia tendunt ad albedinem quasi obscuram: et quia paucus surgit fumus: ideo capilli sunt subiles. et si frigidum est vincens et sic cum est parum nō cito caluescent: quia non cito consumitur materia capilloz. Nocetur frigiditas fin conditiones predictas: quia extrinsecus et intrinsecus occurrentibus. Vel fin conditiones predictas supra vbi dixi. q. si sanitas est multum extra equalitatem nocetur similibus et iuuantur contrariis: sed si non sit multum extra iuuatur similibus: hoc inuit supra caplo de signis ex puenientia et diuersificatione. Apparet spasmus et p. i. contractio: quia statim fit in facie fin formam senis. Fit sanitas instabilis. Dicitur q. hoc est ppter malitiam regiminis. cum enim bene se regunt bene habent et contra. iste modus est cōis et alijs. Considerandus igitur q. isti paulatim aggregant superfluitates quoniam frigidum aggregat et siccum consumit: ideo non subito congregant multam superfluitatem: facto igitur cumulo grauantur et eo erpullo bene habent: et tunc iterum cumulant: et ideo dixi. quandoque enim est leuitas capitis et.

Dub^m 9^m Dubitatur an isti in pueritia habeant sensus perfectiones q. temperati pueri. Videtur q. sic: quia que dicuntur de istis distemperatis dicuntur in comparatione ad temperata corpora. Amplius cerebrum frigidum et siccum temperatur in pueritia ppter caliditatem et humiditatem etatiam sicut animal frigidum et siccum vt capta temperatur in prima etate: unde caro hedi commendatur. sed cerebrum temperatum augetur in caliditate et humiditate. In contrarium quia perfectio operationum sequitur temperamentum: sed homo cerebri temperati est reperaturus in omni etate. De hac questione prolixius diximus in thegn.

Mūdin^o Hic tamē sciedum q. opinio Mundini fuit q. in cerebro frigido et sicco in etate pueritue fit maior sensuum perfectio in se sed non respectu ad intellectum. Differūt enī de perfectiones: quia in cane est perfectio virtutis odoratiue in se sed non respectu intellectus. Hanc modum dicēdi iam improbauimus: et ostendimus q. perfectio sensuum qua perfecte cognoscit sensibile quocumq. modo nominetur illa est que dicitur perfectio respectu intellectus: ita q. cum reducitur ad cognitionem fin gradum cognitionis et translationem de ordine in ordinem: tunc intellectus intelligit: et ideo si odoratiua virtus canis esset in homine perfectiorem scientiā haberemus de odorabilibus. hec sint dicta confuse.

Thadens Aliter respondet Thadens et dicit q. absolute in puero frigidi et sicci cerebri sensus sunt perfectiones absolute q. in temperato: q. non vt habet pporiones et respectum ad alias etates: et vult dicere q. cerebrum frigidum et siccum peioratur in processu etatis sed temperatum melioratur. Ista responsio coincidit cum premissa.

Super tertio

Dicendum igitur fin alios ad presens q. in puero cerebri temperati est inter omnes pueros maior sensuum perfectio: et sic maior q. in frigido et sicco cerebro. ratio est quia ad temperamentum sequitur perfectio operationum: cum de hoc temperamento medici loquantur: sed temperatum cerebrum fin omni etate est temperatum: magis in etate perfecta: igitur in pueritia perfectiones sensus habebit q. alij pueri et in iuuetute q. alij iuuenes et in senectute q. senes: alij tamē frigidus et siccus in cerebro: quia habet organa erpurgata superfluitatibus et siccitas et humiditas complexionis satis temperant per calidum et humidum etatis: ideo sensus sunt tū multū clari: s. procedente etate aucta siccitate et frigiditate ipsi debilitant. Ad contraria. Ad primum dicendum q. non omnia dicuntur respectu temperati: sed quādoque vnaq. diuersam alij coparamus. Ad scđas dicendum q. hedus potest copari ad suam operationem: et vt sic hedus temperatus perfectius operatur in pueritia q. hedus frigidus et siccus. v. g. si sua operatio sit belare insequē suam complexionem perfectius belabit hedus temperatus q. frigidus et siccus. vel potest comparari hedus vt cibus noster: et vt sic deberet fieri comparatio de animali temperato. v. g. de starna et hedo: et tunc si starna quia cibus temperatus est nobis conformior q. hedus: tūc adhuc starna in pueritia est nobis conformior q. hedus: et sic cerebrum frigidum et siccum temperetur in pueritia: non tamē pot acquirere perfectionem temperamenti quā habet puer cerebri temperati. In complexione autem que dicitur nota: euz omnia hec signa sunt effectus frigidi et humidi.

Apostematum vō significationes: et reliquorum dicemus in significationibus.

Apostematum et reliquorum vt malarum compositionum dicemus in distinctionibus. i. in particularibus capitulis. Et considera q. vbi Aui. loquitur de dispositionibus euenientibus in conceptione debebat loqui de apostematibus: sed excusat se: quia est sermo indigens sermone particulariori. Et quo vides q. apostemata et complexionem possunt fieri ex coceptione: sicut apparet qui nascitur euz aqua in capite. Ista aut apostemata sunt egritudines nunc: et ideo nō omnis dispositio ab ytero pecta est sanitas vt cōter dicitur.

De signis cuiuscūq. egritudinis capitis. Cap. 8^m.

De capitulum et q. est ante ipsum sunt: sicut conclusiones principiorum: que dedimus de dispositionibus significationū capitis. Et opz quidē vt has significationes seruemus in memoria: et non sit necessarium reiterare in vnoquoque capitulorum: in quo loquemur de egritudinibus partium capitis. Quia si iterabimus eas in aliquo capit. iterabimus eas vt illud sit adiuvans ad qualitatem redendi ad hos canones in cap. alijs: in quibus illa contēti erimus fin q. erit de eis: q. attulimus in illo capitulo vno. Et similiter opz vt animā tuam super illud quiescere facias de reditione ad canones vniuersales in curis particularibus capitulis: nisi in quo in vniuersalibus non est dictum et est necessarium ipsum dicere in particularibus.

Superius Aui. posuit signa complexionum euenientium in coceptione. hic ponit signa complexionum ex repace: que sunt egritudines nunc fin plurimū: ideo dicit rubrica. signa cuiuscūq. egritudinis capitis. Et primo circa hoc premitit modum procedendi. Secundo requiritur ibi (3° sam.) Considerandum q. per hoc capitulum intelligitur totum q. est vsq. ad capitulum de canonicis curationibus. vsq. enim ibi potest dici vnum capitulum: per id autē q. est ante ipsum intelligit duo capitula precedentia. Ea aut que dicuntur in istis sunt sicut conclusiones principiorum que sunt signa dispositionum capitis: quia conclusio intenditur ex premissarum ordinatione: ita ex radicibus et diuisionibus signorum intenditur notitia cuiuscūq. egritudinis capitis. Considerandum 2° q. Aui. ponit duplicem ordinem procedendi. vnum in figuris. alterum in curis. In figuris quidem: quia omnia signa dicta vsq. ibi: cum materiam euacuare et. conferues in anima tua: ita q. cum loquemur de egritudinibus partium. i. particularibus capitis: nō sit necessarium iterare in vnoquoque capitulo. et si in aliquo capitulo iterabimus erit vt iuueris ex hoc in capitulis in quibus non iterabimus et eris contentus in iteratione facta in alio capitulo. et ideo non in quolibet iterabitur: sed vna iteratio sit exemplum aliorum capitulorum: in quibus non sit iteratio. v. g. infra in capitulis de sōda capit. dixi.

Gentilis

dit diuifio becz ipsa fit a mala complexionis calida et frigida sic-
ca et humida cum materia vel sine. In signis ergo iterabitur signa co-
plexionis calidi. frigiditatis. et humiditatis. ut hoc fit tibi exemplum in oibus
alijs capitulis: in quibus fit sermo de caliditate vel frigiditate et
humiditate et siccitate cerebri. Considerandum tamen quod illud quod
dicitur de egritudinibus partium capitis potest exponi dupliciter.
Primo ut dictum est. i. particularibus egritudinibus: et dicitur hoc:
quia particulares capitis egritudines satis etiam sunt partes distin-
guuntur. Alio modo potest exponi de egritudinibus partium ner-
uorum: ut fen 2^a. Oculorum: ut fen 3^a. Aurium: ut fen 4^a. et sic de alijs.
Omnia enim illa dicuntur partes: vel quia sunt in capite: vel quia
oriuntur a capite. Quia igitur non ponit signa cuiuscunque partis: quia
signa caliditatis nervorum aurium et oculorum et. satis compe-
hendi possunt ex signis cerebri calidi. et si in aliqua parte ponit si-
gna erit ut consimiliter intelligas in alijs: ut cum ponit signa co-
plexionum oculorum per tuam industriam: ex vniuersalibus signis
hic positis scias applicare et elicere signa cuiuscunque oculi et partis
capitis: sicut ipse fecit de oculo. et hoc perfecte ibi declaratum est.
Alter modus procedendi quem inuenit est hic incidenter posuit. scilicet
modus procedendi in curis: qui est similis modo procedendi in si-
gnis: quia in curis particularibus non semper reperit canones di-
ctos in vniuersalibus curis: imo redeas semper ad vniuersales: ta-
men si in vniuersalibus casu. non est dictum aliquid quod spectat ad
particulares curas: dicitur in particularibus et non redibis pro eo
ad casu. vniuersales: et hoc etiam dictum potest aptari ad egritudi-
nes particulares dicendas in hac fen 2^a ad egritudines partium di-
cendas in fen 3^a et 4^a vsque ad fen nonam. Ex quo vides quod doctri-
na Auenien. est perfecta. Sed oportet quod homo sciat omne capitu-
lum eius. Rudibus autem qui in omni capitulo volunt iterationes
et non cognoscunt habituales scientiam: neque sunt triti in modis
doctrinarum punitiuis non placet scientia Auenien.

De signis male complexionis calide sine materia. Cap. 19^m.

Item significat inflamatio: et priuatio graui-
tatis: et vigilie: et inquietudo in motibus: et pnu-
tatio in imaginationibus: et agitatio et veloci-
tas in ira et rubedo oculorum: et iuuamentum ab in-
frigidantibus et nocumentum a calefacientibus.

Hic exequitur. Et primo ponit signa malarum complexionum sine
materia. Secundo cum materia. ibi. (Cholerice quidem.) / Prima in duas.
Primo ponit signa simplicia. Secundo composita. ibi. (Comixtio.)
Prima in quatuor et tres. Considerandum quod A. ponit signa comple-
xionum et apostematum ut apparebit: non autem solum continuitatis et
malarum complexionum: quia sunt nota ad visum. scilicet solutio a causa extrin-
seca et compositio mala. scilicet figure et quantitas. male autem compo-
sitionis intrinsece ut oppositiones viarum et receptaculorum: cognos-
centur in particularibus capitulis. Considerandum quod hic per ma-
lariam complexionis intelligit malitiam egritudinalis que faciat actu
copius lesum in operationibus suis. Dicit ergo inflamatio. scilicet sen-
sata ab infirmo et medico ragente. Rubedo. Lora. quia hic non
est materia. Dicendum quod calor attrahit vel generat materiam.
Alia sunt nota ex predictis. Nam fere eadem signa sunt complexionum
malarum naturalium et ex tempore nisi quod ille plurimum sunt
fane: et ideo disponit corpus cum dispositione in capillis et alijs ut
facit propter sanitas. Iste autem sunt egre que opones ledit. Et ideo hic
ponuntur plura signa operum lesa: et etiam alia signa ponantur.

De signis male complexionis fride sine materia. Cap. 20^m.

Entitur frigus cum priuatione grauitatis et
pigrity et tepiditas et albedo coloris faciei et
oculi et diminutio in imaginationibus et decli-
natio ad timorem et iuuamentum a calefacien-
tibus et nocumentum ab infrigidantibus.

De signis male complexionis sicce sine materia. Cap. 21^m.

Euitas et antecessio euacuationem et desicca-
tionem stricture narium et diuini vigiliaru.

De signis male complexionis humide sine
materia. Cap. 22^m.

Pigrity et tepiditas cum paruitate grauedis
et paucitas fluxus eius quod effluit: aut ipsius
equalitas et superfluitas obliuionis et domi-
nium somni.

Sentit lenitas propter priuationem materierum. Pigrity cum pui-
tate grauitatis. Considerandum quod difficile est inuenire mala com-
plexionem humidam sine materia: saltem enim aliqua materia as-
sociatur: ideo dicitur cum paruitate grauedinis. ab alijs autem malis
complexionibus sine materia ex toto excludit grauitatem: imo in sicca
dicitur quod est lenitas: quia siccitas per se omnino excludit humi-
dum. Paucitas. quia illa mala complexio humida sine materia vel
ex toto non excludit ab ea plurimum vel semper quasi aliquam
humiditatem sibi associat: et ideo ideo dicat humiditas sine ma-
teria: tamen magis associat aliquam: ergo paucus fluxus est per nares
et palatum. vel quasi reperatur: quia aliqua humiditas fluit sicut in
sanitate consuevit. Quid dicat in alijs per littera.

De signis complexionum compositarum absque ma-
teria. Cap. 23^m.

Commixtio signorum duarum complexionum. Et
significatur quidem diuini caliditatis cum si-
citate per vigilias et comixtionem rationis. Et su-
per diuini frigiditatis cum ea per dispositionem si-
miles egritudinis que notat congelatio et forsitan adue-
nit ei. Diuini quidem humiditatis cum caliditate significat
ex diuino somni qui non est propter fortes subethi. fortes
profunditates somni. Et diuini frigiditatis cum humida-
te per somnum a subethi et aduige ad illud quod attulim de
reliquis signis compositis ex significationibus singularibus.

Considerandum quod dicit fortasse aduenit ei. congelatio. Nam con-
gelatio est nocumentum in sensu et motu per nocumentum cerebri
in qua homo stat apertis oculis ut infra apparebit et fit a friditate
et siccitate: ut Gal. in cometo. 3. afo. secunde particule. si ergo ma-
la complexio frigida et sicca cerebri augeatur facit cadere in hanc
congelationem. Considerandum etiam quod fortis subethi fit a fri-
gido et humido non a calido et humido ut notum est.

De signis dominij materierum calidarum. Cap. 24^m.

Cholericum quidem grauitas non superflua
et mordicatio et inflamatio et adustio vebes-
mens et siccitas et stricture narium et sitis et
vigilie et citrinitas coloris faciei et oculi: et
rubedo coloris. In sanguinea quidem signi-
ficat ipsum augmentum grauitatis: et fortasse associat
ei pulsationem: et est cum eo inflatio faciei et oculorum
et erubescit venarum et fortis somnus subethi.

Hic ponit signa malarum complexionum cum materia. Et primo cum materia
non apostemante. Secundo apostemante. ibi. (Febbris inseparabilis.) / Prima
in duas. Primo ponit signa materierum calidarum. Secundo frigidarum.
ibi. (Frigus sensatus.) / Prima in duas. Primo ponit signa choleric-
ce. Secundo sanguinee. ibi. (In sanguinea.) Considerandum quod
cholera respectu aliorum humorum fit leuis: tamen aliqua habet grauitatem: et
ideo dicitur non superflua: quia minor est in alijs materiis: ut supra dixit
cap. de signis ex grauitate et leuitate. Rubedo. scilicet clara. In sangui-
nea augmentum grauitatis: quia plus grauat quam cholera. Fortasse. quod
est in locis sensibilibus et arteriosis: tunc facit dolorem pulsationem: ut cir-
ca puniculos. Si enim esset in medulla cerebri non faceret dolorem pulsa-
tionem: cum non sit ibi sensus: neque arterie manifesti pulsus qui requiruntur
ad pulsationem dolorem: ut. 2. de interioribus. c. 3. Fortis somnus subethi.
Considerandum quod non proprie fit subethi: sicut ille qui fit a flegmate.

De signis dominij materierum frigidarum. Cap. 25^m.

Rigus sensatus: et longitudo lesionis: et citrini-
tudo: et paucitas rubedinis coloris: et facies
et oculi sunt cum pigrity et tepiditate: et albedo
coloris faciei: et oculorum: et paruitas citrini-
tatis eorum cum grauitate sociata.

Primo ponit signa citra. Secundo propria secundum vnamquamque materiam.
ibi. (Veritatem.) Dicit primo et. quod signa et. Longitudo lesionis: et
assiduatio. i. duratio longo tempore: quia materie fride sunt tarde ad re-
solvendum in motu earum vniuersi in parotismo. Albedo. scilicet diuersa
secundum diuersitatem materie frigide. alia enim est in flegmate. alia in melia.

Veritatem illa grauitas cum materia flegmatica est
maior et cum pigrity et tarditate et nimietate subethi fo-

dd 2

Gentilis

mni et obliuione: et plumbeitate coloris in facie et oculis. In melancholica vero est grauitas minor: et sunt vigili plures: et alienatio et cogitatio corrupta: et tenebrositas coloris faciei et oculorum.

Primo ponit signa propria materie flegmatice. Secundo melancholice. ibi. (In melancholica.)

Dubium

Dubatur utrum materie flegmatice in capite abundantes faciant sentiri maiorem grauitatem et melancholice. Vides quod non: imo melancholice maior: quia humor grauior maior facit sensum et grauiorem: sed melancholia est humor grauior: quia terre copatur. Amplus Aui. fen. 14. de apertibus duris epatis ponit signum quod est vehementia grauitatis valde. In trium hic Aui. et supra cap. de signis ex leuitate et grauitate: et infra cap. de soda: et Ras. h. cotine. ultimo capitulo. Hanc questionem prolixius tractauimus fen. 3. et cap. et illic recurritur. hic vero dicam sumas illius. Dico quod grauitas accipitur dupliciter. Uno modo pro impotentia mouendi membra: unde homo tetans illa mouere non potest: sed iudicat illa grauias: cui grauitas opponit leuitas que est mouendi agilitas vel facilitas: et hanc grauitatem plus facit flegma quam melancholia. ratio quia plus contrariatur principis motuius: que sunt calidum et secum. motus enim fit a calido: ut efficiente: et quia mouens debet imitari motum: et fulciri circa id: ideo requiritur sicum debitum: unde paruum lapillum manus non potest in longum proicere sicut magnus: ut Ari. 5. prole. s. prole. Alia est grauitas que est ponderum sensatio: et hanc per se plus facit melancholia: quia ponderosior. dico per se: quia per accidens potest plus illam facere flegma. et hoc primo propter sui ampliozem quantitatem supra melancholiam et propter in cerebro. Nam cerebrum est magis aptum ad multiplicandum flegma quam melancholiam. multum ergo flegma plus ponderat: quam pauca melancholia. Secundo faceret hoc flegma relaxando ligamenta: quibus membrum tenetur: et tunc ipsum situatum in membro laxato in suis ligamentis plus ponderat: et ideo si flegma non peruenit ad relaxandum ligamentum sicut cum colligitur in epate non est necessarium quod mollescat paniculum suspendentem: tunc minus sentit grauitas quam melancholia: et ideo in apostematibus melancholicis epatis sentitur maius pondus quam in flegmaticis et hoc per se: et ideo Aharau. cap. de apertibus epatis in signis apostematibus melancholicis ponit quod est grauitas fortis: melancholia etiam multa in epate est apta aggregari cum sit multa in epate: est apta etiam aggregari cum sit multa de ea in splene et venis eius. Ad tria patet solutio.

De signis apostematum calidorum. Cap. 26.

Ebris inseparabilis: et grauitas: et pulsatio: et dolor perueniens ad radices oculorum: et fortis tan ad exteriora erubunt cum eo oculi: et punitio rationis: et velocitas pulsus: et caliditas.

Si fuerint in ipso cerebro erit pulsus decliuus ad vndosum: et si fuerint in velaminibus erit dolor fortior: et pulsus erit decliuus ad ferrinum.

Hic ponit signa apostematum. Et primo calidorum. Secundo frigidorum. ibi. (Obliuio.) Considerandum quod propter nobilitatem membrorum et colligantiam multa cum corde in apostematibus calidis febribus est continua. Considerandum etiam quod si scieriam principium punitio lib. fen. 2. quando apostema fit in membro leni: apparet ex hoc pulsus lenis mollis siue vndosus. quando autem fit in membro duro duret qui cum diuersitate dicitur ferrinus. horum autem causa diuise est declarata a me ibidem.

De signis apertum flegmaticorum. Cap. 27.

Obliuio et somnus nimius et multitudo grauitatis et pulsus vndosus et latus et excitatus. Primo ponit signa flegmaticorum. Et considera quod non posuit febrem in his signis: quia apostemata frigida per se non consequuntur febrem nisi materia putrescat ut infra cap. de lythargio: quibus etiam in humoribus calidis oportet fieri putredinem: ut putridam faciant febrem secundum communem opinionem. Considera et quod signa istorum apostematum frigidorum sunt multum estimatiua in generalibus enim canonibus fen. 2. non sunt posita signa communia: imo ibidem. A. se excusat: dicit quod in generali sunt tediola. Ista etiam signa hic inquantum sunt apostematum frigidorum signa non sufficiunt nisi inquantum sunt cum estimatione comprehendente quantitatem et virtutem horum signorum ut non solus significetur in cerebro materia fed cum eis malitia per adunationem ad apostema: unde variat etiam pulsus quod non faceret sic

Super tertio

Non esset apostemans. Reliqua patent.

De signis apertum melancholicorum. Cap. 28.

Igitur et alienatio et grauitas sensata et durities pulsus. Et nos quidem dimisimus illud cuius nos oportuit rememorari hic de significationibus debilitatis cerebri et fortitudinis eius et signis humoris in ipso dominantis: et que sunt propter comitates confidentes in eo quod allaturi sumus de hoc in ca. de soda. Illic ergo requiritur quoniam in loco illo afferret et ex eo permittimus nos ad reliqua capitula.

Et nos re. Dubatur quia A. dicit se dimisisse quod posuit. f. signa dominantis humoris et signa egritudinis per comitates: ita enim dixit de istis. Considerandum quod quia capitula precedentia dicta habebat sicut conclusiones significationum secundum premissa genera. posset etiam aliqua dicere quod etiam alie dispositiones cerebri quam complexiones predicte et apostemata etiam stant sicut conclusiones: quia ex signis debent cognosci. f. debilitas et fortitudo cerebri: et quis humor dominet quod duo vel plures miscentur: et cognitio propriarum egritudinum an sint per comitatem an sint proprie. omnia enim ista queruntur cognosci per signorum genera predicta. Vult ergo Aui. quod melius est ista posterius dicere et transire nunc ad canones generales curationis. In ea autem de soda. f. ouo ponunt signa quedam debilitatis cerebri: et in ca. de spebus sode ponuntur signa per comitatem vel proprie egritudinis cerebri et etiam in alio capitulis. Ad contrarium dicendum quod non posuit signa dominantis cum plures miscentur. Vcl dicendum quod posuit in generali et non secundum vnaquam egritudinem nec secundum speciem de speciebus humorum: sicut etiam signa per comitates in generali posuit et non posuit in speciali presignando hanc egritudinem esse propriam et illam non. Iste ergo conclusiones sunt illarum quarum rememorationem dimisit et transiit ad generale sermonem curationis: et in hoc inuit se velle sequi modum Galen.

Dubium

De canonibus vniuersalibus curationis. Cap. 29.

Am manum euacuare volumus contemplantur tunc si significatio ostendit sanguinem cum ipsa abundantem esse: et in sanguine non est diminutio quocumque sit materia.

Item. A. expeditus est a generali notitia dispositionum capitis. hic ponit canonem curationis etiam generales. Sed dubitatur quare non posuit canones conseruationis sanitatis cum in pluribus locis promiserit se dicturum in phemio libri: cum etiam posuerit signa dispositionum sanarum cerebri. Vnde quod forsitan dicit intelligi ex generalibus canonibus obseruationis sanitatis fen. 3. primi can. Vcl dedit intelligi ex capitulo superiori de signis sumptis ex iuuatibus et nocentibus vel ex libro de iuuatibus et nocentibus qui dicit fuisse Aui. vel ex secundo canonis per aureolas membrorum capitis et ex multis et que dicuntur in hac fen. Primo quod ponit canonem curationis siue medicationis per medicinas inferes de manuali operatione. Secundo ponit canones medicationis per dietam. ibi. (Lix cibis.) Patet autem statim error diuidendum caput de soda contra hoc caput cum debeat diuidi contra superiora etiam capitula: cum in cap. de soda non solus ponantur canones particulares curationis sed etiam cognitionis. Prima in duas. Primo ponit generales canones curationis egritudinum malium. Secundo maliarum complexionum siue materia. ibi. (Curationes autem malitie complexionis calide re.) Prima in tres. Primo ponit curam egritudinum malium absolute. Secundo egritudinum oppositis. ibi. (Curatio autem tua in oppositis.) Tercio apertum. ibi. (Cum curas apostemata.)

Dubium p

Sed tu. d. fm hanc diuisionem. A. omisit generales canonem curationis solute continuitatis. Vcl dicendum quod generales omnino sunt positi in can. fen. 4. Alii canones ponuntur infra. f. 4. can. fen. 5. Non igitur erant alii canonem minus coes quam illi qui sunt in. i. lib. 2. magis vniuersales hic ponendi quam qui ponunt in speciali cap. de fractura capitis vel solone continuitatis. Et hi sunt modi canonum de quibus supra dixit. A. nisi in quo in vltibus non est dicitur: est necessarius ipse dicere in particularibus. Dicitur etiam posterius canones curationis solute continuitatis pueri cum gubula morbis vel accidentibus: ut cum apertibus vel spebus sode. Prima in duas. Primo ponit canones curationis quarum ad intentionem habitam in curatione egritudinis materialium capitis. Secundo ponit canonem cure spiritus ad medicinas quod prescribitur: quod tradit de curatione aliqua. ibi. (Dige tua vo.) Prima in duas. Primo ponit canonem predictum. Secundo redit ad distinguendum quodam ex dictis

Dubium z

ex dictis canonibus. ibi. (Nunc autem.) / **P**rimo in duas. **P**rimo ponit can. gñales curationis fm vnaquaqz mām: 2 in hoc inuit can. curationis qñ ad medicinarū exhibitionē. **S**ecundo ponit can. quēdā cōem plurib⁹ siue diuersis materieb⁹ inuēs in illo canone quātum ad manualē opationē. ibi. (Ex eo autem in qua.) **C**Ad primū euidē tiam pñderādū qñ fm. **S** in thegn. 3. ter. cō. 95. prius opz cās abscidēre: deinde venire ad eā que facta est dispōnē. sic igit. **A**ui. duo fa cit. **P**rimo ponit can. curatiōis egritudinū mālū: qui canones respi ciūt mām. **S**ecundo ponit can. qui respiciunt dispōnē que remanet qñqz post eūonē materiei. ibi. (Et qñqz mām.) / **P**rimo in tres. **P**rimo ponit can. curatiōis qui respiciūt mām: que in capite cōtinet. **S**ecundo qñ est in affectu ad caput. ibi. (Et si humores.) **T**ertio concludit. ibi. (Isti gñ.) / **P**rimo in duas. **P**rimo ponit can. curatiōis q sunt ad eūandū mām qñ est sanguis vel in sanguie. **S**ecundo qñ est ali⁹ hu mor: a sanguine sepatus. ibi. (Et si fuerint humores alij zc.) / **P**rimo in duas. **P**rimo ponit can. qñ mām est alia a sanguine: s; est sanguis ni mista siue in sanguine peccās. **S**ecundo qñ alij humores peccant in sanguie 2 sanguis est multus siue dñans. **S**ecundo qñ sanguis nō est mult⁹ 2 alij humores dñant. ibi. (Et si alij.) **C**Ad intellectus primē ptis cōsidera q. **A** si inuit dispōnē quā curare itēdimus: er est q in capite sit egritudo ex alijs humorib⁹ cū sanguine nō dimi nuto: imo abundante: hoc est qñ dicit. significatio ostēdit sanguinē cū ipsa abundantem. i. cū alio humore qñqz sit. **U**nde dicit. qñqz sit mām 2 in sanguine nō est diminutio. sup. imo est abundantia. vnde ista errorior abundatē. s. sanguine signat. 2 est modus loquendi: sic cū dō ego nō habeo paucā monetā: quasi dica: imo multā. vel dicit hoc: ga si sanguis eēt valde paucus: vt in macris extenuat sup. perflue 2 debilib⁹: 2 cū hoc alij humores cū illo sanguie peccat: 2 ipse sanguis eēt nō bon⁹: s; superaret eos: nō tñ facerem? **F**lobo thomia: sicut neg alia eūonē pp. casus multū virtutis: s; intēdere mus cōfortationē 2 rectificationē. **S**ecundo ponit hui⁹ dispōnē cu rā cū dicit. incipiem⁹ a flōmia. **N**ā hec est eūatio que debetur san guini 2 alijs humorib⁹ qñ in sanguine peccant. vt. 4. de re. fan. 2 p can. sen. 4. cap. de flōmia. **T**ertio docet venam de qua flōmare opz: qñ d cephalice vt venis pñcularib⁹ capid⁹: vt vena qñ dū guidēz. **D**ub⁹ 3^m **C**Ad dubitat qñ de cephalice debeo flōmare: 2 qñ de alijs. **D**dm q. **A** can. isti dñstinguit pfecte posterius. **N**ā aut sanguis est in flu xū ad cerebrū: 2 tñ nō incipimus a flōmia cephalice: neqz venarū particulariū: sed a flōmia vne cōis: vel basilice: vel saphene 2 qñ ibi docet. **A**ut sanguis cōtinet in capite: 2 iā cessauit flux⁹ vel est paruus: 2 tñ aut nō est magnū piculū: sed est de repletōib⁹ cōiter occurrētib⁹: 2 tñ flōmam⁹ venā cephalicā vel frontis vel nasi: 2 hmoi. oēs enī ille vne a capite eūant mām in eo pñtati: tñ disse rēter: qñ hec repletio est magis cōis 2 cū hoc alij timor incit de fluxu aliquo a pñpīs partib⁹ flōmam⁹ cephalicā: ga cōis ē eius eūo 2 diuersiua ēt aliquo mō. **S**i aut hec repletio nō sit cōis: vel si sit tñ mō oino fluxit: flōmam⁹ venā frōtis vel nasi vel post aurē: 2 hoc fm pñcularē repletiois capid⁹: vt appet in vnaquaqz egritudine ifra. **C**ōsiderandū tñ qñ flōmia particulariū vena rū nō sit diuersiua respectu flōmie cephalice: tñ in se aliquid diuer sionē includit sicut flōmia vne frōtis diuertit a posteriori pte ca pitis: vnde eūductio sanguinis a narib⁹ ponit inter eūones diuersi uas a 2 def. cap. de frenes. 2 dicit cū sanguis fugis. **S**i aut cū reple tio est in capite ex mām sanguinea ēt mista cū alijs humorib⁹ picu lum est magnū. v. g. suffocatiois subite ex apoplexia flōmam⁹ quā deqz: ga hec flōmia potentius mām eūat a capite: 2 tñ a partib⁹ gu le 2 pectoris: vñ in squinatia 2 asmate 2 in suffocatione 2 in lepra pñcipit: 2 hoc est qñ. **A** dicit qñ si res. i. piculū est magnū 2 cū ita ex ponebat ēt res superius. 3. ca. huius sen. **C**uarto. **A** ostēdit pñā qua dñ fieri flōmia ga in 2ia parte doloris. i. passionis: vt si passio est in latere dextro fiat flōmia de cephalice sinistra vel de aure si sinistra: 2 est post de vena frontis vel nasi: 2 ideo dicit. eaz flōmia. **D**ub⁹ 4^m **C**Ad dubitat an sit de cōtraria vena cephalice flōmandū. **U**idē qñ nō per. **R**af. 9. **A**lmā. p. cap. qui dicit. **S**aciēda est flōmia de cepha lica in parte in qua est dolor: vel in qua magis infestat. **P**rimo flō borthomia cephalice sit ad accipiēdū mām de capite: s; magis eua cuat illam flōmia cephalice eiusdē partis qñ dñle: cū sit ibi rectitu do maior 2 pñpitas 2 associatio: que cōsiderat in acceptiōe ma terieriū a parte: vt p can. sen. 4. cap. p. **I**n cōtrariū. **A** hic 2 3oar primo theisr trac. 2. vltimo cap. in percussione capitis ex cepha lica opposita flōmat. **D**dm qñ cōis intentio in flōmia cephalica rum cū comparat ad flōmias nigre 2 basilice 2 saphene est eūatio materieriū a capite. f. que sunt iam in capite: sed cum hac intētiōe includunt aliquam appositionē: 2 per cōsequens aliquas diuersio nem. **S**i cut igit cum intentione euacuationis materieriū a capite et ibi cōiungit aliqua diuersiua intentio maior aut minor: ita surgit cōfiliū in flōmia cephalice eiusdē partis vel cōtrarie: cūz eua

cuatione enim quā facit flōmia cephalice eiusdē partis min⁹ di uertit: sed cōtrarie partis magis diuertit. **C**ōsurgit autē intentio diuersiua aliqua: cū medicus suspicaf aliquem fluxum mām ad ca put 2 actu videat plus mām esse fluxū: suspitio tñ illa cursus non est tāta que necessitat flōmiam saphene basilice vel nigre: sed suf ficat cephalice. 2 si paucus valde est fluxus vel timor de fluxu ce phalica eiusdē ptis sufficit. qñ si maior sit de cephalica opposita. **E**t sic cōsiderandum in venis particularibus: si enim vis mām a capite accipere cū aliquali diuersione: tñ si passio est posteri⁹ flo borthomia venā frōtis: vñ posteriora capitis dolētia recta vena in fronte incisa inuat. vt **P**hip. 5. parti. afoi. 68. 2. **A** infra de soda. **S**i aut sine aliqua diuersione eiusdē partis fac flōmias. **A**uctores igit medicine fm diuersa iudicia 2 estimationes possibiles diuersa di xerunt: vt declarauimus 3^m sen huius cap. de cura obrbalmie.

Incipiemus a flōmia cephalice 2 venarum capitis predictarū in cap. flōmie sicut venarū frontis 2 nasi et venarū partis auris: 2 opz vt fiat earum flōmia in 2ia pte doloris: qñ si res est magna 2 sanguis dñat minui mus guidēz. **E**t nō declinamus nisi ad diminutionē.

Quinto. **A** inuit ordinem curationis cum dicit. incipiemus. q. d. primum qñ debes facere est flōborthomia cephalice.

Csed tu. v. imo prius flōborthomia vne nigre ga est flōmia com munio. **D**dm qñ. **A** hic intendit ad mām sanguineā cui sunt alij humores misti cum est in capite 2 ratione huius tñ non sit flo borthomia cōis vne neqz basilice. si autem indigeatur illis est ppter alios modos repletionis vt dictum est 2 infra apparebit.

CAd dubitat an ante istam flōmiam debeamus digestiūz pmittere. **U**idē qñ nō ga. **A**ui. non exprimit 2 infra docens. purgare alios humores docet pmittere digestiūz. **S**i igit aū hāc flōmiā opoz tuisset digestiūz pmittere explicasset. **I**n cōtrariū: ga quā do in flōborthomia nō est intentio sanguinis expectam⁹ digonē: vt sumitur. 4. can. cap. de cura pu. in generali. **A**mplius autē qui in sanguine grosso pmitterebat digestiūz ante flōborthomia: vt. **A** primo can. sen. 4. de flōborthomia. 2. 7. pñcu. afoi. 1. afoi. 47. **D**o lores oculo: mery porio. in cōmento 2 in li. de flōborthomia no ue transla. summa. 2. cap. 1. **D**dm qñ in hac flōborthomia non de bet expectari digestio. i. non dñ digestiūz s; syrupus vel aliud dige stiūz pmitteri: rō est ga si isti humores sunt apti ad mortū cū san guine per flōborthomiaz eūducto non expedit pmittere digestiūz. pñmissio enim digestiūz eēt: ga humores illi essent inepti vt fierēt apti. sed sunt apti: quia de mēte. **A** hic dñatur sanguis 2 humores alij sunt secuz multi: ex hac ergo mitione sunt apti ad euacuatio nem. **A**mplius digestiua siue calida siue frigida nocerēt sate re pletionē multa in capite: calida qdem agitando: frigida constrin gendo. 2 est ratio similis ei quā **S**al. ponit. s. terap. ca. 2. de cura fe bris effimere ex oppilatione. **E**t cōtrarium dicēdū qñ digestio expectatur quando alij humores multum dominantur in sanguie 2 maxime volendo copiosam flōborthomiam facere.

CAd dubitat tertio an ante istam flōborthomiaz sit oanda pharmacia. **Q**uidaz dixerunt qñ si aliqui mali humores sunt in flōbo 2 pri mis venis ante hāc flōmiam debemus pharmaciā aliquā pmittere aliter non. **I**stic sermo est pēdens ex principijs pñi libri sen. 4. 2 ibi recurat an flōborthomia debeat pcedere pharmaciā vel se qui. **H**ic tamē cōsidera: ga in intētiōe habita ad egritudinē quaz **A** hic pñsupponit a flōmia est incipiendū. **H**ic enim pñsupponit re pletio ex sanguie eūonem facere talem que has materias educat simul. hoc aut facit flōborthomia cū sit cōis humorū euacuatio vt statim ponet. pharmaciā aut si pmitteretur agitationes faceret in sanguine multo: vnde posset sequi apatio 2 fluxus ad loca iusto cantia: bene igit dicit. **A** incipiemus a flōborthomia. **C**seruo. **A** inuit qualem flōmiam debeamus facere cum dicit. 2 non declina mus nisi ad diminutionē. **C**ōsiderandū ergo qñ hec littera pñt du pliciter exponi. **P**rimo ppter qñ sciēdū qñ flōmia est duplex. **U**na minoratiua que nō est magna 2 cōpleta flōmia: 2 ista cōpetit quā do sanguis eruberat 2 sit cum eo aliqui alij humores 2 sint misti. **N**ō enī possumus cōplere flōborthomare ga illi humores cum sint extranei 2 mali vt pñsupponebatur possent furere. ēt opz dimitte re de sanguine pro thesauro ad digestionē illoz qui remanēt: non enim oēs possunt cū flōborthomia illa educi: 2 ideo. **A** dicit nō de clinamus nisi ad diminutionē. i. ad flōmiam minoratiuā. **A**lia est eradicatiua que dicit cōpleta flōmia: 2 illa competit quādo solus sanguis peccat: 2 hoc est quādo solū in quāto peccat: ita qñ nō pec cant in eo alij alij humores nisi in quāto ipse eos includit in potē tia fm pñbos vel in actu fm plures medicos: nō tñ qñ ex B sanguis peccet nisi in quanto soloz: si peccat in quali est in quali qñ sequit

Gentilis

multitudine sua: tunc igitur fit in flōmia eradicatoria siue cōpleta: vñ
 Al. subdit. et si materia fuerit sanguis tñ sufficit flobothomia com-
 pleta. / Scdō mō potest littera exponi qd hoc dictum referat ad
 statim pmissa. s. si periculū est magnus oibus postpositis fiat flo-
 borthomia quidez: et in hoc te sollicitat vt non cōsideres horā diei
 vel noctis quin omnibus postpositis flōmiam facias.

Et si alij etiam dominentur humores: tamen ab ea incipiemus: quoniam flobothomia est cōmunis humo- rum euacuatio.

Dub^m s^m **Dubitat** qd. Al. dñantibus alijs humorib⁹ pcepit flōmiaz. hoc nō
 vñ pueniens: ga cū fuerint in corpore multi mali humores et san-
 guis bonus fuerit paucus flōmia bonū rapier et malum relinqueret:
 vt. i. can. fen. 4. cap. de flōmia. sed quādo alijs humores a sanguine
 dñantur: tunc ipsi sunt multi et sanguis est paucus: ergo nō dñz fieri
 flōmia. / Amplius. Al. pcepit eodē caplo cauendū esse ne pducatur
 eger ad frigiditatem humorū cruditate et cholericorū ebullitionem: sed
 dñantibus alijs humoribus a sanguine per flōmiam deuenim⁹ ad
 illa nocumenta vt notū est: igitur nō debet fieri. / Dñz qd. dñū alijs
 humorū supra sanguinē est duplex. Vñ est dñūz absolute: qd. sim-
 pliciter dñantur et nō disponantur dispoñe sanguinis: imo ipsi dispo-
 nūt ad se sanguinē. v. g. loco exēpli sunt in mēbro libra. j. flegmad. et
 ij. 3. sanguinis: et stante hoc dñū alijs humorū supra sanguinē nō
 cōpetit flōmia. Vñ autē in cerebro vel in aliquo pncipali possit
 cōtingere tale dñū alijs humorū supra sanguinē: nō curam⁹ mō
 discuteret: qd. forsitan nō cōtingit in venis eorū. Aliud est dñū alijs
 humorū fm pportione. v. g. si nālis pportio sanguis ad alios
 humores de qua oēm est supra pportio dupla. vt. 12. ad. 6. Si igitur
 alijs humoribus sanguini misti in hac pportioe se habeat: vel sint mi-
 nus: vt. 4. ad. 12. tñ sanguis dñat: et hoc mō pcepit cas. pñmus
 huius capli. Si autē humores alijs peccet in sanguine in pluri qñta-
 te. v. g. sic. 7. 3. alijs humorū. et 3. 12. sanguis: tunc alijs humores dñ-
 cunt dñari: nō tamē simplr sed fm pportione: et tñ flōmia cōpe-
 tit et ab ea incipimus. et cā est: ga cū tales humores in sanguine pec-
 cent: vt. Al. intelligit: ga secū sunt cōmisti et pncipales qdā rectifi-
 catione ab eo: tñ flōmia educēdo sanguinē educet et illos humo-
 res sicut sanguinē: et hoc est qd dicit. flōmia est cōis humorū eūo:
 ga euacuāt sanguinē et humores secus mistos paratos cadere vel
 fluere simul cū sanguine. Cōsiderādū ē qd ly incipim⁹: duo ex-
 cludit. pñmo pmissione solutiū: vt quis ēt idicet pharmania: tñ
 qd isti humores: vt p supponit: sunt misti cū sanguine: p debz fieri
 cōis euatio horū: et hoc est per flōmiaz: qd fiat pñia. s. per pharma-
 cia: et in hoc p supponit: qd in isto sit idigētia eūonis nō solu humo-
 rū alijs s. et sanguinis cui reliqui humores sunt misti et dñantes
 fm pportione predicta. Scdō ly incipimus: excludit pmissione dñ-
 gestur: ga nō opz digestiū pmittere: ne mā agitef vel pstrigaf: s. opz
 de mā minozare: et hoc fit cū flōmia: quia ista mā est cōis. f. ex
 plurib⁹ aggregata vt sanguine et alijs humorib⁹. flōmia autē est cōis
 eūo illoz humorū: et si cogere mur dicē: qd oportet aliqd digesti-
 uū: pcedē nō tñ tale qle in solutiū: s. lenis pparatio sufficeret.

Et si materia fuerit sanguis tñ: sufficit flobothomia completa. id est sola.

Cōsiderādū qd dicit sanguis tñ: qñ sanguis sola quātitate pec-
 cat pncipalr qua diminuta totus sanguis remauet bonus: et tñc
 fit flōmia cōpleta: que dñ cōpleta pp duo. pñmo quia copiosa et
 eradicatoria. Scdō qd sine alio auxilio eūonis liberat: vt declarat
 cōplexionū cordis: hoc autē nō habet flobothomia minoratiua.

Et si fuerint humores alijs cōsiderabimus tunc si est cum cōmunitate corporis totius euacuabim⁹ corpus totum: deinde intendemus ad caput solūm: et admi- nistrabimus euacuantia: que sunt ei propria.

Et pñm cas. curatiōis egritudinū capitis de mā in eo stāte qñ
 talis mā est sanguis tñ: aut sanguis cū alijs humorib⁹. hic ponit
 canones curatiōis quādo cā sunt alijs humores a sanguine nō pec-
 cantes in sanguine: nec cū sanguine. Et p pñmitte cas. Scdō declarat.
 ibi. Ad hoc tñ. Cōsiderādū qd humores alijs. s. a pñctis: qd sunt
 alijs a sanguine: et nō sunt misti cū sanguine: neqz peccet cum eis san-
 guis. Cōsiderādūz secūdo cum cōitate: qd totū. s. corpus sit ple-
 num cum hoc: vel ga a toto materia ascendat ad caput.

Ad hoc tñ nō penitus erimus ausi: nisi post corporis totius euacuationem: si fuerit in corpore humor.

Primo declarat cas. in euacuatione capiti propria. Secundo in euacuatione capitis a totius. ibi. Et totum.)

Super tertio

Dubitat an possimus eūonē pñia a capite facere absqz euatiōe **Dub^m s^m**
 cōi. / Vñ dicit qd sic: ga supra Al. cōcessit flōmiaz euatiū a capite:
 et incipit ab ea. Cū pñm est hic Al. et dñ. cap. de soda. can. et
 est. vñ uilez euatiōes particulari pñmitti. / Dñm qd particularis
 euatiō est duplex. Vna que solū est particularis et capiti pñia: vt
 euacuatio cūz gargarismate: aut caput purgio: vel forti resolutio
 capiti appropinquo: vel si ēt aliqd solutiū capiti appropinquo: et
 hanc eūonē particulare stante repletionē in toto facere nō debe-
 mus: nisi vñs pcedat. rō est: ga tales eūones erūt causa maioris at-
 tractionis materiē ad caput. Alia est eūo pñctularis: que est pñ
 vñ uilez eūonis: ga pñt reperiri aliqua medicina euatiua: qd sil a ca-
 pite et toto euat sicut pñlle cochie et pillule aggregatiue et hie ma-
 gne: et tñc nō pñmittimus vñm eūonē particulare: imo Al. vñr
 facimus: ita qd quicqz facta hac cōi purgatiōe nō est opus facere pñ-
 pñia a capite: ga simul vñr qd cū medicina cōpēt. Cōsiderādū
 tñ qd quāto casus sunt in gbus qñqz particulares eūones faci-
 mus nō pñmittēdo vñm. pñmus qñ mā in capite est pauca. Se-
 cūdo quādo mēbrum mādās nō amplius mādāt. Tercio qñ reci-
 piēs vt caput fornicatū est: et nō est auarū vel auidū in recipiēdo.
 Quarto qñ corpus et alia mēbra a capite nō sunt repleta: siue non
 sunt posita sub dñio humoris facientis egritudinē in illo mēbro. s.
 cerebro. Cū tu dices. Al. vñ defectiuus: ga has cōditiones nō po-
 suit. / Dñm qd oēs pñctes tres cōditiones verificat virtute qñte
 quā. Al. inuit. si eni reliquū corpus nō sit plenum: possimus a pñctula-
 ri eūone incipere: et tñc est pñia qñ mā in capite est pauca: tunc ēt
 caput nō recipit neqz corpus dat: quia ergo sit possibile qd corpus
 sit plenum et qd in capite sit mā pauca: et corpus cessauerit a man-
 dādo ad caput vel nō mādauit: sed seipso caput habeat illā mā: et
 qd caput nō sit auarū in recipiēdo: nō tñ est securū solūz particula-
 re eūones facere et ab ea incipere: ga semp totius repletiō minuat
 mā posse ad caput currere. S. tñc eūo pñctularis securissima ē
 qñ totū corpus eūo facta est: et nō hāc solā pñctionem. Al. hic ponit.
 Cū tu dices pñt nō cōtingere qd stante repletionē in toto pñ-
 mittamus eūonē particulare. / Dñm qd quāto sit oīno securus:
 tñ medicus multū exercitatus et bone estimatiōis possit qñqz id
 facere: et hoc est fm mētē dñ. ga quāto esset corporis plenitudo:
 caput tamē nō ēt auarū recipiēdo: ga nō aptum neqz auidus neqz
 mādans in mādando: et tñc mā in capite esset pauca: et pñie cū ēt
 pñpina locis euacuationis per nares vel palatū: tunc enim leui
 gargarismate vel caput purgio vt solo succo sicile posset illa pñcu-
 laris euatiō fieri nō pñmitti vñ uilez: totū tñ hoc nō est oīno securus:
 et de ista diximus feni tertia bui. / Ad pñm dñm qd cas. supra po-
 sitū. Al. inferius distinguit: et intelligebat supra qd flōmia particula-
 ris bene fieret quādo nō esset indigētia vñ uilez euacuationis.
 Dubitatur vñr sicut stante quāqz plenitudine totius particula-
 re eūonem pñmittimus: ita nō stante plenitudine faciamus vñ uilez
 euacuationem. / De hac qñne diximus fen. 3. et ibi quere.

Et totum illud facimus si sciuerimus materiam in ipso eūo qd ex ipso educitur si nō fuerit subtile val- de aut valde grossum.

Et hic cōplet cas. in eūone materie a capite ex toto. Et pñmo fac
 b quādo mā est cocta. Secūdo quādo est cruda. ibi. Al. si hñores fue-
 rint tñ. pñia in duas. pñio ponit cas. in eūone a toto et a capite.
 Scdō solū in eūone a capite. ibi. Et si egritudo. Cōsiderādū qd
 ista pñia pñt dupliciter exponi. Vñmo dñm qd cas. supra po-
 sitū. Al. inferius distinguit: et intelligebat supra qd flōmia particula-
 ris bene fieret quādo nō esset indigētia vñ uilez euacuationis.
 Dubitatur vñr sicut stante quāqz plenitudine totius particula-
 re eūonem pñmittimus: ita nō stante plenitudine faciamus vñ uilez
 euacuationem. / De hac qñne diximus fen. 3. et ibi quere.

Dubitat an a capite possimus edare mā ante digōnez. / Vñ qd
 sic. Nam in apoplezia fortissima capiti appropinquamus vt infra ostē-
 detur: et hoc nō expectantes digōnem. / Dñm qd fm cōem sermo-
 nem regulariter nō debemus hoc facere: et hoc est cū egritudo nō
 infestat: sed coacti ante digōnez conamur qñqz a capite edare: vt
 in apoplezia fortib⁹ clysterijs et calefactionib⁹ et quibuscūqz possi-
 mus aliqd de materia educere a capite: ga egritudo non dat spa-
 tium ordinate curatiōis. Ista plixus declaratur in pñcipijs sci-
 entie. Et pñctidera hic qd. Al. in humoribus alijs digōnez expectat:
 sed in peccato sanguinis et alijs cum sanguine et in sanguine pec-
 cantium non expectauit eam ppter causam supradictam.

Et si egritudo iam peruenerit ad statum et nos iam pcesserimus cum digestionē que fit in vnctionibus et embrocis

embrocis z emplastris digestiuis: euacuabimus ex capite proprie per gargarismum.

Chic. A. declarat canonē in eūone materiē a capite onēdo qñ dñ fieri z quibus modis z cōditionibz. Sit autē eūatio materiē a capite sex rebz. i. gargarismis sternutationibz caputpurgijs z embrocis emplastris z medicis solutiuis. Habz igit qñuor ptes. pñmo ponit cañ. in eūone cū gargarismatibz. Secūdo cū sternutationibz caputpurgijs z embrocis. ibi. (Et administrabimz.) Tertio cū emplastris. ibi. (Et qñqz.) Quarto cū medicis solutiuis. ibi. (Et cauebimus.) Pñia in d. pñmo pñmit qñ eūatio cū gargarismatibus est sēda. Secūdo ponit cōditiones qñuor: vt deur intelligere qñ sit status quo ad digestionez materiē non quo ad sola accētia. Cōsiderādū ē qñ hoc dñ itelligi si nā nō euacuatur: tūc enī euacuabimus nos.

Dub^m 11^m **C**ubitat vtrum digesta materia in capite pma euacuatio a qua debemus incipere sit per gargarismum. Vnde qñ nō ga in frensis lythargia z doloribz capitis nō incipit ab ea auctores vt infra apparet in suis capitulis. Vñ pñm Aui. Cōsiderādū hic qñ gargarisma dicit a gargaleone qñ est pñ circa guttur: vt Gal. 1. de vtilitate pñc. 11. cap. ad quā attingit z circa quā percussione aeris pñ cutis materia que gargarizatur. Ad quēstionē dñm qñ mā que est in capite z est digesta aut est pauca aut multa. Si gdem pauca sit possimus incipere a gargarismatibz: nō est qñ materia talis cōuenienter euacuabitur ex hoc qñ trahit gargarismus per colatoriu: ad qñ vie expulsiōis superfluitatē cerebri terminantur vt supra dixit. A. ideo dicit. pñprie per gargarismū. ga bec eūatio est multum pñprie: ga per latam viā z rectam z cōem cerebro vt notū est. Si autē materia sit in capite multa: z maxime si est difficilis mori cum tota sua digestione: cōuenientius est cū solutio euacuare. i. bieris vel pillulis assumptis: quia ille medicīne amplius z fortius purgabit de materia: z hoc indigemus vt pñpponit. Cōsed tu d. ego faciā gargarisma ex biera. Vñ dñm qñ non hic purgabitur caput per gargarismata sic sumpta: ga nō sic reducitur ad actus in gula sicut in stomacho: vt notum est. Ex his cōtraria cessant.

CSi nō timuerimus nocumētum in pulmone z fluxus euacuati per gargarismā nō fuerint de genere humoris acuti z mordicacitui: z homo nō fuerit susceptibilis egritudinis pulmonis: z fuerit ei potētia cauēdi a fluxu rei male ad pulmonez aut fuerit dispositio capitis vel maioris sollicitudinis ei de dispōne pulmonis.

Dub^m 12^m **C**ubitat vtrū he ditiones regrantur ad hoc vt gargarism fiat. Vnde qñ non. pñmo ga pulmo respectu cerebri est ignobilis: z nāliter ab eo recipit multa reumata: vt pñ cañ. caplo de cōplexionibus membroz. nō igitur timeri dñ de eo qñ faceret gargarisma decedere. Vñ Scōdo nō videt eē suspicādū si humor sit de gñe acutitga Vñ. ponit ca. de catarro. qñ luuamētuz gargarismatū mā est in catarro acuto. Vñ Ampli. A. vi defectiuus: ga vna de causis qñe gargarismz phibet est multitudo mae: vt inuit Vñ. pñlega 10 cap. hāc pñtione Aui. nō ponit. Cōad boz intellectū cōsidera: qñ gargarismata sūt ad qñuor itēntioes simplices z vñā cōpositam. Pñia est ad purgationē materiē a capite pñ ignobilē. i. p. colatoriu: z hoc sit cū bieris in quibz est virtus purgatiua attrahēdo. Vñ Scōda itēntio est ad pñtrigēdū siue cōpingēdū fluxū: sic damz i gargarismate diacodion z bñmōi papauerata: z qñqz opiatā ad siltendū fluxū. Et hñ vide qñ lñ Vñ. est corrupta: ga nō ponit exēplum pñm: z vbi dñ pñm dñ dñ scōi: i. fēri: aliter fñmo suus exponetur. Vñ Tertia itēntio est absterisio māeruz a pñb: gule z adiacētibz: z sic a pñb: capiti sūt cū aq salita z aq mellita z uuccharata. Vñ Quar. ta est alteratio mae: sic ifridamus mām calaz gargarizādo aquā: in qua sit cāphora z res fride: z māz fridā calefacimz gargarizādo calidā vt myrrā z sñia. Vñ Quita itēntio est cōposita ex itēntionibus duabz aut pluribz: vt cū miscemz aquā salis z myrrā zē. Et ex hñ apparet expositio textz Vñ. cū dñ cap. de catarro. Exēpluz qñti est aggregatio itēntionū: sicut miscēdo aliqz de pñdicz rebus sñt. Extremitatū fricatioes z vctōsatioes in eis ad boc. i. ad qñrā itēntioes gñalē cure qñ erat diuersio a pte timorosa ad pte cōez. i. cui cerebz cōicat: z nō dñ exponi ad hñ. i. ad sñmōi gargarismatū: qñ Vñ. a suo pñposito deniauerat pñ lōgū fñmonē in gargarismatibus: iō rēuertit ibi ad quārtā rē de sex rebz cōplentibus curam catarrhi.

Chis pñmissis dico qñ sermo. A. est hic de gargarismatibz factz ad etiandū mām in capite siue faciāt illā eūonē attrahēdo siue fortiter abstergēdo z icidēdo. Et ex hoc cessat vñū argumētū: ga Vñ. pcedit gargarisma in catarro acuto subtili. i. gargarisma inspissā.

tiū z alteratiū materiē catarrhi: qñ. A. negat gargarisma. i. attractiū in mā acuta. Cessat ēr dñctio in textu Vñ. ga pñ ponit qñ luuamētū gargarismatū est ad catarrū calm z acutū ad phibēdū et ingrossandū: z ex hñ ad facilitādū ad expulsiōem. postea Vñ. dicit qñ in qñuor casibz gargarismata phibeant: z vnus de casibus est: si catarrus est de genere subtiliū acutoz: z intelligit nō de gargarismate ispiatiuo qñ cōcēssit: sed de attractiuo siue cūatiuo. Cōdico qñ bñmōi gargarismata fortiter eūantia: vt de bieris z alimur z sñlibz digesta mā in capite cōcedūt stantibz qñuor cōditionibus. Vñ Una est qñ nō timeamus nocumētuz in pulmone: z hoc pñ multitudinē materiē subito mote p gargarismum: vñ possent vie pulmonis oppilari. Vñ Scōda est qñ mā quā volumz educere p gargarismū nō sit acuta mordacitua: ga gargarismus de quo est fñmo addet ad acuitatez illius materiē: vñ timef cerebro: pñia ēr mora: ga est valde mobilis z mala possit subito figi in pñb: gutturis z facere sgnātiā ēr possit subito decedere ad pulmone. Cōsed tu dñces quō possit esse acuta mordacitua cū sit digesta. Vñ dñm qñ nō oēs materiē recipiūt eqlē digōne z eqlē pfectionē per digōne: qñā enī cū sua digōne quā possunt recipe hñt multā prauitatē. Vñ Utrum aut in mā subtili z acuta cōpetat aliqñ gargarismaeductiū diceatur post. Vñ Tertia pñtione est qñ hñ nō sit susceptibilis egritudinis pulmonis. i. nō sit pñuerz hñc fluxū materiē ad pulmone: z pñpñque nō habeat egritudinē nouā vel antiquā: qui sit parat: recipe mām ad pulmone: imo sit forz ad resistēdū: nō sit aptus ad pñtim z bñmōi: ga ex materiē motu cūqz ēēt mā pulmo poneret in periculo receptionis. Vñ Quarta cōditio est modificatiua: tertia ē qñ hñ hñ ēēt paratus recipe mās ad pulmone: tñ dispō quā bz in capite est maioris timoris z plus se sollicitat qñ dispō que in pulmone timef: z ideo facimus gargarisma attractiū. vñ. g. est mā in capite ex cui remanētia si nō fiat gargarisma timef: ab apoplezia: sed si fiat gargarisma pñuerat ab apoplezia: tñ ga bz pulmone cōfuerz recipere incurrerit tussim z malitiā anhelitus de qbus pñdis: pñt qñ be cōditiones ad ordinē reduci p hñc modū. Timor de gargarismate euacuatiuo vel est ex pte materiē vel ex pte pulmonis z pñtiuz gule. Si ex parte materiē aut ga multa aut ga acuta. Si ga multa z timef pulmone p viā suffocatiōis: z in hoc cōpēhendit timor quā habet in gargarismate eūatiuo in casibz subire suffocatiōis: ga ibi mām suspico: multā fluēt ad gulā quā gargarisma eūatiū magis mouebit. Si aut timor sit ex pte mae: qñ acuta: tunc timef pulmone z partibus gule: z cū hoc ēr cerebro vt dñct. Si vñ timor sit ex parte pulmonis: z sic est ga paratus est recipere: z ga maior passio possit in eo fieri qñ illa quā in capite curas: remotis igitur istis suspitionibus pōt fieri gargarisma. Ex quibus cessant omnes dñctioes: z apparet qñ doctrina Vñ. z Aui. concordant.

CEt administrabimus etiam odorifera aperitiua sternutationem facientia: z caputpurgia. i. pulueres vel liquores: qui per nares mittuntur: z embrocās que materias de capite deponunt.

Cōsiderandū qñ hic multa congregat: que materias a capite euacuant: z ideo dicit deponāt. i. euacuēt: i. diuersimode: vt apparet. Nam li odorēs possunt euacuare sternutationē faciēdo possunt ēr euacuare resolūdo. Cōsiderandū etiam qñ Aui. inuit qñ etiaz ista post digestionē fiant de quo infra disputabitur.

CEt qñqz sñent ēr emplastra capiti post abrationē capitis ex medicis solutiuis genus humoris: qui est in ipso: cū non timuerimus ex illis emplastris corruptiōne cōplōnis: z cōfili fuerimus qñ mā effusa facilis fuerit ad etiandū: z cñ hoc cauebimz ne eūantia addētia ex ea soluat qñ subtile est z retineat grossuz. Alia autē qua ad hāc itēntionē perueniamus est vt euacuemz post lenificationē factam cū lenificantibus digestiuis. Quantificūz ergo euacuationem administrauerimus ipsam sequi faciemus lenificationem.

Chic pñ ponit cañ. in eūatione per emplā. Scōdo docet euitare errorem. ibi. (Via autem.) Cōsiderandū qñ ex A. accipimus cōditiones seruandas in appositione emplastroz: z sunt quatuor vel quinqz. Vñ Prima qñ radatur caput.

Csed pñ. ga ratio nocet z densat: vt. 4. cañ. sen. 1. de sermone rigoris. Vñ dñm qñ raso capite emplastra melius imprimunt qñ stantibz capillis. z hoc etiā est cōe vnguentis z embrocis: sed nō dixit tñ de illis: qñ pñpter subtilitatem embrocāz z oleozum minus curauit. remotio autē capilloz hñ sit melior absolute cum forticibus qñ nouacula: tamē in hoc casu nō est curādū: ga statiz apponimz em-

dd 4

Dubū 13^m

plastrum resolutiuum de quo hic est sermo: vt Bal. 13. terapeu. vltimo cap. dicit. ibi radere vel tondere. / Secunda conditio est qd emplastrum in diuersis sint diuersa fm diuersitate humoris que vo lumus cum emplastro resolueret. Alio eniz resolutiuo eget chole ra. Alio eget flegma. / Tertia conditio est qd non timeamus ex illis emplastris corruptione coplerionis: et hoc qa pportione non solum ad mam sed ad mebrum fm diuersitatem copositionum et coplerionis. Vt hoc dicit. vt hoc emplastrum resolutiuum humorē apponatur digesta materia. qa si materia esset cruda et multa: talia emplastra dilatāt eā: et hoc sunt cā corruptionis coplerionis: etiā qa est cruda resolutiuū subtile: et remanet grossum: et ex hoc etiā corrumpit coplerio et est similis modus loquendi. A. 4. cap. de cura flegmatica: et fm hūc modū exponēdi erunt solū tres cōditiones. / Sed fm primū modū dicemus qd quarta cōditio est qd tu sis cōfusus qd materia effusa. i. qd stat in cerebro erit facilis ad euacuandū. cū emplastro resolutiuo: et hoc qa sit digesta: vlt nō educitur subtile et remanet grossum: et qa non sint addētia in gradu. i. multū excedentia: et hoc tangebatur in secūda cōditione. / Vt adhe rentia: et fm hoc dicemus qd inuit quinta cōditio: et est qd tu non facias continuo adherere resolutiuū: qa per cōtinuū adhaerentias posset petrificari mā: et ideo subdit via: et dicit. si tu vis cutare erro rē in grossationis materie: opz vt euacuemus. s. cum emplastris resolutiuis. post lenificationē cū lenibus digestiuis. i. cum molliciu is habētibz virtutē maturatiua: vt mucilago altee vel radix altee et filia: nō eniz debet esse lenitiua sine virtute maturatiua vt est viola. et ideo quātūcūqz fueris vltus eūone per resolutionē sequaris post eū lenificationē: vel fac qd euacuatio sequat ipsas lenifi cationē et vtrūqz verificatur. vbi enim timeat materiem induratio nē lenificemus et modo resoluamus et iterū lenificemus: vt ponit Bal. 14. terapeu. de sebiros. et A. 4. cap. fen. 3. ca. de cura sepiros. / Cōsiderandū tamē qd quādoqz medici ista resolutiua et molliifi cationē simul permiscēt. Aliquādo vō tēpore distincto applicant. Tēpus vō vtriusqz medicatiōis. s. quor dieb? mollicemus et qd resolutionē intendamus est fm estimationem.

Et canebimus in effationibus humorū acutoz in quibus pculdubio necessarie sunt medicīne calide in quibus dā hōis sic sit hīere et scamonea et turbitibz cū stica dos: ne post pūgat malitia cōplōnis cale. / Cū elabo rabimus ad B vt nō remaneat post eas illi: et illi ē vt succurramus solōni facie per eas et cūoni pueniēti per gargarismata et reliqua cū empls infrigidatiuis.

Hic ponit cañ. in euacuatione materiem a capite que fit cū me dicinis solutiuis extrēdens sermonem ad euacuacionem cum gar garismate. Et primo ponit vnum cañ. Secūdo alium. ibi. Et vt ca uemus. / Cūmus est in rectificatione coplerionis male quam medicina solutiua vel gargarisma et alia euacuatiua quādoqz ida cunt: et hoc qa illa sunt calida inflāmant: et cogimur etiā vti eis in euacuatione humorū calidiorum. Succurrimus ergo. i. post solu tionem emplastrando caput cum frigidis. Dico autē post solutio nem qa forsan infrigidatio in actu solutionis ventris prohiberet euacuationem debitam. / Cōsiderādū autē qd alium modum euacuādi hic. A. nō ponit qui est per cōsolationem istarum medicina rum: et forsan hoc omisi: qa dedit intelligi ex cañ. generali posteo libro pmo fen 4. 4. cap. cū dicit. quādoqz necesse est te dare medi cinā que fit ex genere euacuādi humoris in qualitate sicut cūz sca monea est tibi necessaria ad euacuāda cholera rubea: igitur ei ad miscēda est illud qd ipsam in qualitate diuersificet: et forsan omi sit qa talis rectificatio nō est semper possibilis: multa enim infrigidatio medicinarū debentū euacuare a capite impediret debitā euacuationem siue sint medicīne solutiue siue gargarismata vel em plastra. de emplastris et gargarismatib? est notum: et etiā de sol uentibus vt hieris vel pillulis. si enim eis multum frigiditas me dicinas misceremus tolleret vel impediret euapozatio ad caput: vnde tales med. cū nō fortiter euacuerēt: et ideo nō vides qd au ctiores in pillulis et hieris debētibz euacuare a capite ponāt opū vel iusticiam. Et hinc accipe qd turbibz edat humores acutos.

Et vt caueamus eorum administrationem nisi post fiduciā sumptaz ex cōsuetudine egri: qd illud qd ipse bi bit de hoc soluit ipsuz et euacuat ita ne sit potio nostra ei causa ad perniciem aut corruptionem.

Hic cañ. facit te valde tremere cū purgas hōiem q nūqz sumpsit medicinā solutiua. posset et inter hūc hōiem et hūc medicinā ē p pueras occidēdi. et est sermo Bal. 2. reg. acutoz. i. comēto.

Et si humores fuerint non digesti: digeremus prius vtrasqz partes eorum: sicut rememorabimur.

Hic ponit cañ. in eūone qm mā est idigesta et vult qd digeratur. / Cōsiderādū vtrasqz ptes. s. grossum et subtile: qa siue sit humor grossus siue subtilis o3 digeri. et dicit cōtra eos qui credunt qd hu mor subtilis nō idigēat digōne: vt. 4. cañ. fen pma. ca. de cura pu tridari in generali. Vt vtrasqz ptes. s. siue sit in toto corpore: si ue sit in solo capite. / Cōsiderādūz hic fm oīum sniam qd hic cañ. est verus regulr et in eūone eradiciatiua. Credit enī: bñ qd in eūa tionibus minoratiuis et coactis non oporteat digōnes expectare: vt etiā in hoc cap. Aui. inuit in illo. S. Et illud quidem.

Et si humores fuerint ascēdentes a latere aut corpe toto trahem? ad pūū: sicut si fuerit ex inferiorib? corpis toti? admistrabimus clystere et suppositoza: et ligabi mus cūma et pūie pedes: vel empia supponem? extre mis et enabimus mebra. / Aputa si fuerit scēbus cum hierapigra: aut splen cū co qd est cū pūiuz: et silr vñū qd qd mebrū: et regemus totā est regimē suū qd est ei p pūū. / Ibi qd sit canones vles de cē matericrum.

Hic ponit cañ. in eūone qm mā ē in fluxu a latere. i. a determinata parte vel a corpore toto. / Cōsiderādū qd qm mā fluxu itentio est ad fluxū. et hoc cū pūo tractu agōdo circa illud mebrū qd trāsmittit vt si sint inferiora cū clysterys et. et in hoc. A. inuit o3 diuersio nē euatiua vel nō euacuatiua que pōt fieri: o3 s3 diuersitatē pūū mittētiuz: et est cōis iste cañ. in mā sanguinea et alyas: spāter ita tim loquat de mā sanguinea diuertenda. / Ibi canones patet.

Et qūqz mā euacuata sit: tūc si causa ipsi? puenit malitia cōplerionis: medicabimur per cōtrarium.

Hic est cañ. B. in. 3. thegni ter. co. 95. oportet cām prius abscinde re: deinde venire ad eam que facta est dispositionem.

Ex eo aut in quo materie humorū diuerse que sunt in capite cōicant fm intētionē cauterizantiū est vt fiat cauteriū vbi pueniūt index et annularis mensurādo ab extremitate nasi: aut vbi pueniūt medietas fili cuius longitudo est ab aure ad aurē capite prius raso.

Hic ponit cañ. curationis egritudinū māluz qui plures mās re spicit: et est canon in manuali opōne: et dicit qd fm itētionē caute rizantiū. i. medicorū q loquunt de cauterijs vt fuit Albucahis ex eo in quo cōicāt diuerse materie et. i. conuenit diuersis materieb? vt calidis et frigidis sanguineis vel alyis est: vt fiat. s. cauterium et. / Dubitatur vtrū in qualibet mā cōpetat cauterium. / Dōz qd in qualibet tā calida q frida pōt cōpetere: qd p successiua eūone sit materiem diuersio qūqz sit: tūc marie ptingit in fridū materieb? qd illarū psumptōe rectificat malitiā quātā quā ipm iūt: vnde Def. de egritudib? oculorū dīc. i. iuamēta cauterij fūt multa et sibi mia et pūie ad egritudines capitis frigidās et humidas.

Dubitatur 2° an cauteriū debeat fieri post vlem eūonē. / Vides qd non sit expediens qd est euacuatio diuersiua. / Vides qd post vniuersalem euacuacionem fieri debet proprie si corpus totus est plenus. Ratio est. qd est euacuatio particularis: et ideo o3 seq vles: vnde h3 diuertens sit: tū cum hoc est euacuans ex loco.

Dubitatur 3° an manus debeat poni ad punctā nasi vel ad finem nasi: vt inueniatur locus debitus cauterij. Et qd hoc dubitatur an debeat mēsurari cū indice vel cum medio digito. / Vides pmo qd radix manus debeat poni ad punctā nasi: qd Def. cap. de catarro dicit qd manus debet poni in extremitate nasi que extremitas est pūcta nasi. / Vides secūdo qd mēsuramus cū digito medio. p Def. ibidem. et in cap. de egritudinibus oculorū. / In contrarium videtur. A. qui dicit qd manus ponatur in extremitate nasi: sed exte mitas nasi est iuxta supercilia et pūcta est inferius. / Amplius dicit mēsurari cum indice et annulari. / Ad intellectum horū cō sidera qd in hac mēsurā queritur locus cōmissure. s. vbi cōiungit sagittalis cū coronalis: hic aut locus est inētus per experientiam ex mēsurā sumpta a radice manus. s. iuxta raserā ad extremitatē in dicit: et in hoc nō est aliqua cā: nūqz ex experientia inuenit hāc ppor tionē: et hūc mēsurā rīdet mēsurā in fine nasi. i. iuxta supercilia vsq ad locū illi? cōmissure. / Preter aut hūc modū sunt alij. s. cū filo extē so ab aure ad aurē. s. sup nāsum et postea duplare filiū et ponere ad extremitatē auris: et extēdere sup caput capite existēte raso. / Pōt etiā fieri mēsurā cū filo extēso sup caput de aure ad aures ad iue niēdū locū mediū. Alij nō auctores ponūt finē man? vt iuxta raseram in puncto

Dub¹⁴Dub¹⁵Dub¹⁶

587/D Vol. 1

Bentilis

pletio: quātū ad B. vtrū, aut sanguis a pñ rei solūmodo est in ipso capite. **C** si tūc fuerit zē, hic accipe q̄ flōmā vene frōtis eua cuat mās pñdas a cerebro: s̄ vōtōe euaū sup̄ficiale magis.

C Et post acceptiōē q̄dem sanguinis sumantur eua cuantia que sunt ex myrabolanis z succis fructuū: z si remanet necessitas administratur clystere.

C Iste casū, est cōis ad oēm flōmā p̄dictā z p̄p̄ius pōt ēē in flōmā p̄ticulari venaz, p̄tingit enī q̄ p̄p̄ sanguis peccatū p̄a cī corū p̄it z p̄uertat in cholera z b̄ facit hī: z iō opz seg cū sanguis mūdicatōe p̄ myrabolanos citrinos z aquas fructuū, s̄ solubiliū vt tamarindoz z p̄unoz. Et intelligat ēē q̄ si melia v̄ flegma sup̄fluit purget medicinis suis: z q̄ flobothomia vētrē stringit iquātū ad p̄iūz trahit: ideo remanet post cā q̄q̄s clysteris necessitas: z p̄p̄ alias causas pōt accidere eius necessitas: vt est notum.

C Et si egritudo fuerit p̄aua s̄c. s̄g. apopleia sanguica flobothomia ex guidezi, i. vena q̄ est i vno latere colli.

C hic cōplet diuisionē in flōmā: hic casū, supra declaratus fuit.

C Digestiua vō si mā fuerit flatuca aut melācholica sūt matres medicinarū q̄ ei⁹ digōne administrant in qbus est subtilitatio z icisio z resolo: vtputa amaracū z folia lauri: z seca, i. sticados arabicū z abrotanū z squinātū z camomilla z mellilotū z ābetū z polypodiū z epibimū mū q̄ magis p̄p̄ie melie: z alase z hysopū z sandenēgi z rutha z alberēgesif: z oē in quo est virt⁹ resoluēdi.

C Jam appet ex p̄missis q̄ hec ps pōt z p̄tinuari: z ideo remanet sensus. p̄io q̄ post q̄ dūstir casū, i. curatiōe egritudinū māliū capitis de mā sanguica in qua cōpēt flōmā: hic redit ad distinguēdū casū, curatiōis egritudinū capitis de mā alia a sanguie in qua cōpēt cūo nō p̄ flōmā. p̄cipit aut. A. nō cūari nisi digerat. p̄io ergo dat casū, in digōne materiez. Scdo in eūone. ibi. (Nos gdes.) **V** Scdo p̄tinuat q̄ sup̄ius Aui. posuit casū, in curatiōe māliū egritudinū capitis q̄ canones respiciūt mām. **H**ic ponit casū, in medicinis q̄ medicine p̄ficiūt itētiōes curatiuas p̄dictas. **I**ste aut medicis sunt res digerētes z eūantes. s̄ q̄ dat casū, in medicis digestiuis. z in eūatiuis. ibi. (Et nos.) **C** Ad p̄mi eūdiētiā cōsidera q̄ ponere hos casū, est iuenire has medicinas digestiuas s̄m vnaquāq̄ mām. p̄mo q̄ ponit medicinas digestiuas materiez fridaz, z calidaz. ibi. (Māe vō calide.) z p̄ponit medicinā cōem vtriq̄ humoiz s̄q̄ taz calido q̄ frido. ibi. (Dico aut q̄ accū.) 4. cōplet narratiōē digestiūoz in mā frida. ibi. (Et olera calida.) **V** p̄ma in duas. p̄mo ponit medicinas digestiuas flegmatis p̄ncipalz z ēē melācholice. Scdo spāl̄r ponit medicinas digestiuas melie. ibi. (z si melie māt.) **V** p̄mo ponit has medicinas. Scdo ponit casū, ad iueniēdū mātiōes haz medicinarū. ibi. (Et opz vt ad gaus.) **V** p̄ma i duas. p̄mo facit q̄ dicitur est. Scdo dubiū remouet. ibi. (Lz.) **C** Cōsiderādū q̄ p̄ hoc q̄ dicitur matres. i. materie, inuit q̄ fiat cōposita medicina ex simplicib⁹ que sunt materia cōpositaz. Et ratio est: q̄a medicina digestiua frigidaz materiez v̄z hīe plures virtutes que magis reperiunt in cōposito q̄ in simplici.

Dub^m 21^m **C** Dubitat q̄ dicit q̄ in digestiuis est resolo. Lōtra q̄ digō p̄distinquit resolūtiōē vel eūoni. **V** dōm q̄ resolo aliquali minozat mām. **M**edici aut cōter minozatiōē māt vocāt digōne aliq̄a: q̄ para tur ex b̄ vt residuū ei⁹ facit a nā vincta. **V** Uel dōm q̄ in digōne materiez frigidaz p̄ncipalz regit subtilitatio: q̄ i b̄ cōicāt melia z flegma q̄ debeat subtiliari. regit ēē icisio. i. flegmate q̄ b̄z viscositate: s̄ resolo nō regit sed p̄scq̄. medicine. n. calide subtilitue nēcio aliq̄a resolūtiōē faciūt. **V** Uel dōm q̄ l̄z digō materiēz frigidaz z eaz eūatio quod mō differāt: nī medici debēt sp̄ digerēdo aliq̄d minuzere de materiēz: q̄ ipse sūt grosse z iēpte ad totales mortū: z iō cū. A. enumerat digerētiā: enumerat ēē ea q̄ aliq̄l̄t eūant: nō solū resoluēdo z ericēdo sed attrahēdo s̄c sticados: q̄d aliquali flegma eūat z melias. z sicut polypodiū z epibimū. **A**maracū bz multas expōnes. i. sanfucus. i. cetaurea minoz. i. matricaria. **S**eca. i. sticados arabicū s̄m l̄fz extra. **Q**ue. i. polypodiū z epibimū sunt maḡ p̄p̄ie melācholice q̄m ēē euacuāt de illa. **A**lase. i. hysopus. **S**andenegi. i. organū agreste. **A**lberēgesif. i. ozimum.

C Et nos quidem iam scripsimus ea in tabulis resolutiōis z digestiōis medicinarū calidarum.

C Et nos scripsimus. i. in scdo casū. Quādo dicit in tabulis. i. i areo. l̄tis talis medicina est calida z resolut z digerit zē. inde collige q̄ ipsa digerit materias frigidaz.

C Lz sit cōp̄bēsiō regiminis in flegmatica z melanz

Super tertio

cholica diuerfa p̄pter illud quod dicemus.

C Lz ne aliq̄s crederet q̄ sint oīno eedē medicie digestiue statis z melācholice: z dicit q̄ est diuerfa cōp̄bēsiō regiminis. i. p̄ medicinas calidas resolutiuas in mā flegmatica z melica: q̄ melia nō idiget multū resolūtiōe ericētiua quādo sit eius digestiō.

C Et opz vt ad gradus haz medicinarū pueniat p̄ q̄stiatatē materici. nā si fuerit multe q̄stiatatē z vebementē q̄stiatatis ponem⁹ medicinas calidas fortes: ita vt sint in q̄rto gradu s̄c pyretrū z euforbū z reliq̄ nisi timeat ebullitio materiez: z illd q̄d ē si fuerit multa valde z timemus q̄ cū ipsa calefiet augmētabit ei⁹ totalitas z faciet extēsiōē dolorosaz z apā. **I**llc. n. opz vt incipiamus z eūemus ex ea aliq̄d deinde residuū decoqui cīpiat.

C hic docet eligere gradus siue mātiōes haz medicinarū. **E**liguntur aut bz materiez multā vel pauca vel mediā friditātē vel q̄stiatatē. Et p̄ q̄ mā est multa. z q̄ est pauca vel parz frida. ibi. (z si fuerit.) z q̄ est media iter illa. ibi. (Et si fuerit media.) **V** p̄ia in tres. p̄ponit casū. z exēptiōes. ibi. (Nisi.) z cōplet. ibi. (Recti.)

C Cōsiderādū q̄. A. inuit in ista pte errozē q̄ pōt p̄tingere in multa valde mā: que p̄ frōte indicare v̄z fortes medicinas: vt pyretrū: z est erroz z nocumētū dilatatōis ei⁹: cōstis aut mltitudinē multaz estimatiōe. **I**nnuit ēē modū curādū: q̄ p̄ minores aliq̄d: z hec eūatio minozatiua sit ante digōne. q̄ si neutri illoz pōt fieri fuge a cura: z iō multi in apoplecticis nīl agere volūt p̄ timorē vtriq̄s opatiōis. Et forsan itelligit eā ēē multū dilatabile q̄ ipsa multiplicabit in sanguie: z tūc eūabimus ex ea aliq̄d. i. flobothomia.

C Recti⁹ aut q̄d ē in digōne hūoz māifeste cruditatit est vt sit cura ex emplis de medicinis cālis calefactiōis. Et admissa q̄tē z ligatiōes vt digerat mā facile.

C forsan Aui. voluit q̄ in hac mā cruda flegmatica in qua non potes vti minozatiuo: forsan p̄ oīmōdā cruditatē neq̄ forti calefactiōe tpe ampliatiōis: q̄ tu vtaris medicinis cālis calefactiōis nō multū excedētibus in gradu. sit eius mā facile digerit z non ebullit. Et pōt iste casū. ēē solus p̄ se: vt dicat q̄ materie crude debet digeri medicinis equalis calefactiōis q̄a est securus.

C si fuerit pauce quātitatit z fuerit debilis qualitas cōtenti erimus eis in qbus nō multa existat calefactiō s̄m subtilitatiōē que sunt in gradu p̄mo.

C Ita sunt camomilla: mellilotum: anibetum z similia: vt non itel ligatur punctaliter p̄mo gradus.

C Dubitatur an in digōne materiez cerebri sint meliores syrapi q̄ empla. **V** Uē q̄ syrapi ex cōter op̄atiōib⁹. **V** Jū. A. cū dicit. re tius q̄d est in digōne humoiz māifeste cruditaz est vt sit cura ex emplis. **V** dōm q̄ si mā est in capite z toto melior cura est cū syrapi. **S**i aut sit in solo capite nō iuenio de clatū ab auctorib⁹: nī credo q̄ melior cura est cū syrapi q̄ cū emplis. **R**ō est q̄: empla nō veniūt ad mās capitis. i. q̄ sunt sub offe cūz alteratiōe z v̄tute ita q̄ de sba medicinarū nīl vel modicū penetrat sub offe: z si aliq̄d penetrat vt vult. **S**. in. 13. terap. ca. 17. illud est modicū q̄d forsan p̄ motū arteriaz z poros trahit itus. s̄z q̄ dant syrapi calore sto machi reducunt ad actū z euaporāt ad caput: z sic cū sba z foriori v̄tute pueniūt ad mās. **V** Et p̄sidera q̄ pueniēs ē dare hos syrapios digestiuos materiez in cerebro nō soluz in mane s̄z ēē de sera p̄missa cena nisi sit p̄hibēs: z b̄ q̄ fori⁹ opant. stant. n. i pte supiori stōchi z euaporāt ad caput plus q̄ si mane ieiuno stōcho sumātur. p̄tingit. n. in mane magis p̄ corp⁹ p̄tiri. Et tūc puenit magis de mane syrapi digestiui materiez in p̄tib⁹ epatis z venaz. Et hoc v̄z sentire. A. s̄ra sen. 6. 3. ca. cū dicit. opporūni⁹ q̄d bibunt hec post cibū. v̄i Damascen⁹ in p̄ma pti. afoz. medicinarū q̄d z marie que faciūt in summo capitis post cenā: z q̄ itur do: mīcū dande sunt. z s̄ sermo ei⁹ videat ad solutiōes medicinas referri: de alteratiōis tū p̄ eandē rōnez verificari pōt: z q̄ odorabiliū virtus z vapor cito ad cerebrū trāstē: iō in digōne materiez cerebri laudo ēē odoratiōes medicinarū dictaz: v̄i Damasc. 3. p̄tula. **O**lfatus z marie si saliat sumus in capite celer⁹ q̄ q̄d bibis iuuat cerebrū. **E**mplastrū vō l̄z satis iuuat in materiēz capitis: marie tū cūz mā est extra craneū. **C** Ad. A. dōm q̄ nō cōparat empla ad syrapios sed empla equalia. i. nō multū calida: neq̄ remissa multū laudat plus q̄ empla valde fortia in q̄b⁹ timeat dilatatō materiez: z possit dici q̄ cura cum emplastris est ex hoc melior: quia cūz impressiōe multa vel sufficienti quā faciunt nō timeatur ex eis nocumētum alteri membrō sicut de syrapiis potest timeri.

Et si fuerit media medijs.

Hic docet eligere māsiones harū medicinarum quādo materia est media. Medys vt in scdo vtus tertium.

Quod si materie melacholice fuerint nō erimus cōtenti istis medicinis ita vt i desiccatiōe addamus: p̄cipue si fuerit melacholica p̄ter nām imo si sit adusta: s; idigebimus in maturatiōe materie melacholice lenificatione et humectatiōe p̄culdubio: deinde succedamus cū maturatiuis resolutiuis subtr. his resoluēis q̄ sunt in gradu scdo et tertio. Et melius est vt iungas lenificatiā et humectatiā cū calidis icisuiis resoluētibz.

Considera q̄. A. inuit tria. p̄mū dicit q̄ in materiē melacholica nō erimus cōtenti medicinis p̄dictis sicis. f. puris. Scdo ponit cām q̄a adderemus in desiccationē et p̄cipue qm̄ melacholia est vehēmenter sicca vt adusta. Tercio ostēdit modū p̄cedēti cum p̄dictis medicinis: q̄ debet vt eis post lenificationē et humectationē. verbi gr̄a. post vsum buglosse et feminis malue et similibz: itū in summa plus cōmendat mulsionem istarum simul.

Dub^m 23^m Dubitat vtū emplis resolutiuis possimus vt ad maturādū materias frigidas. Vt dicit q̄ nō: q̄ eis debemus vt post digonē: vt Aui. supra inuebat. Et rō est: q̄ cūtiuis debem^{us} vt digesta mās: sed resolutiua sunt euacuatiua: vt supra dixit. A.

Dub^m 24^m Dubitat scdo an meli^{us} sit i bmo emplis miscere simul lenitiuas et humectatiuas medicinas cū resolutiuis an distincto tpe vt eis. Vt q̄ distinctis p̄ p. A. supra cū dicit. eūemus post lenificationē factā. et dicit hic. deinde succedamus rē. Vt Ampli. 4. ca. fen. 3. de cura sapibros. idem inuit et Hal. 14. terape. 4. ca. de cura sciros. Vt Ampli. ille est melior modus vsus harū medicinarū quo medicinus minus se ipediat. s; vt dō distincto tpe b est q̄ rē. Vt in p̄mū p̄m est. A. hic a supra. Vt in p̄mū scdo ē. A. hic q̄ in summa dicit. melius est vt iungas. Vt dōm q̄ medicie resolutiue sūt duoz modorū: q̄da fortes: et q̄da debiles. Dico fortes q̄ sunt potētes sup mām vt synapsi p̄p̄erū euforbū et filia. Dico debiles q̄ parū p̄t in resoluē sup mām. Resolutiuis fortibz vltimū digesta mās: s; magis debilibz vltimū nōdū digesta. Rō est q̄ digesta mās ipsa est parata vniuersiter resoluē: rō audacter resoluere possim^{us}: s; ea idige sta tūmē de forti resoluē ne petrificet et ne dilatat: et iō auctores in cura melicay febriū: digesta mās vniuers medicis facti de sulphure et de asia et synapsi. Vt dō tu. d. q̄ ad digonē medicis facti de sulphure multū et melicay nos vltimū p̄p̄erū et euforbū q̄b nō iueniunt fortiores. Vt dōm q̄ iste medicie s; in se sint fortes: itū erūt debiles respectu mās illi^{us} si est cruda. Et alr vltimū eis qm̄ mās est cruda: et alr qm̄ mās est matura: q̄ cū est cruda vltimū eis miltis cū alyo leuioribz: et nō multū p̄mūabim^{us} illud. s; qm̄ resoluē itēdūm^{us} digesta mās poterimus vt eis magis puris et cū maiori p̄mūatiōe. et qm̄ si se ē de resoluē quā facimus digesta mās. et de ea quā facim^{us} ante digonē vel cū digonē mās sic ē de eione cū pharmino solutiū quā facimus digesta mās: q̄ facē eā possum^{us} forte et eradiciuā. et quā facimus ante digonē: q̄ facim^{us} eā debile et minozatiuā. et h; ille due eūones possunt fieri cū pharmino diuersis: itū cū eodē pharmino fieri potest: alr tū et alr dato. Vt dō z^m dubōne dōm q̄ empla resolutiua vel apporimant ad materiez cūones et b est digesta mās: et tūc pueniē est distincto tpe vt resolutiū et lenitiū. rō est: q̄ digesta mās cū sit vniuersis nō est taur^{us} timor de sua difformi resoluē: et mās cū p̄pharmaco solutiua p̄cessit minozatio. s; tūc p̄cipat^{ur} et fortiter itēdūm^{us} resoluē: et iō puris resolutiuis possimus vt alq̄ tpe et alq̄ mollitiua. et sic Aui. loquebat sup cū dicebat eūemus. i. resoluamus post lenificationē rē. Quāuis tū et h; tpe fieret eoz mistio nō ēēt piculū. et b est in estimatiōe medicie. Vt resolutiua apporimant ad digerēdū mām suā cū medicis q̄ digerūt mām: et tūc meli^{us} est sit miscere resolutiua et lenitiua et humectatiua. rō est: q̄ tūc nō q̄rit effect^{us} purus resolutiue medicie. S; mās p̄p̄ idigonē et difformitatē ad resoluē est pata petrificatiō et difformiter resoluti: et iō resolutiua opz ēē correctā cū lenitiuis humectatiuis: et p̄p̄e in mās melica q̄ magis est apta idurationi et exicationi. et sic loq̄r hic. A. cū dicit. meli^{us} est vt iungas rē. Vt dō rōne q̄ dō ille modus est melior quo medicie minus se ipediunt. Vt dō dō q̄ nō est vix temp^{us} imo qm̄ volumus q̄ medicie sese ipediant in opatione: q̄ volumus vltimū eaz effectū violentū.

Ad p^m Hic a supra. Vt in p̄mū scdo ē. A. hic q̄ in summa dicit. melius est vt iungas. Vt dōm q̄ medicie resolutiue sūt duoz modorū: q̄da fortes: et q̄da debiles. Dico fortes q̄ sunt potētes sup mām vt synapsi p̄p̄erū euforbū et filia. Dico debiles q̄ parū p̄t in resoluē sup mām. Resolutiuis fortibz vltimū digesta mās: s; magis debilibz vltimū nōdū digesta. Rō est q̄ digesta mās ipsa est parata vniuersiter resoluē: rō audacter resoluere possim^{us}: s; ea idige sta tūmē de forti resoluē ne petrificet et ne dilatat: et iō auctores in cura melicay febriū: digesta mās vniuers medicis facti de sulphure et de asia et synapsi. Vt dō tu. d. q̄ ad digonē medicis facti de sulphure multū et melicay nos vltimū p̄p̄erū et euforbū q̄b nō iueniunt fortiores. Vt dōm q̄ iste medicie s; in se sint fortes: itū erūt debiles respectu mās illi^{us} si est cruda. Et alr vltimū eis qm̄ mās est cruda: et alr qm̄ mās est matura: q̄ cū est cruda vltimū eis miltis cū alyo leuioribz: et nō multū p̄mūabim^{us} illud. s; qm̄ resoluē itēdūm^{us} digesta mās poterimus vt eis magis puris et cū maiori p̄mūatiōe. et qm̄ si se ē de resoluē quā facimus digesta mās. et de ea quā facim^{us} ante digonē vel cū digonē mās sic ē de eione cū pharmino solutiū quā facimus digesta mās: q̄ facē eā possum^{us} forte et eradiciuā. et quā facimus ante digonē: q̄ facim^{us} eā debile et minozatiuā. et h; ille due eūones possunt fieri cū pharmino diuersis: itū cū eodē pharmino fieri potest: alr tū et alr dato. Vt dō z^m dubōne dōm q̄ empla resolutiua vel apporimant ad materiez cūones et b est digesta mās: et tūc pueniē est distincto tpe vt resolutiū et lenitiū. rō est: q̄ digesta mās cū sit vniuersis nō est taur^{us} timor de sua difformi resoluē: et mās cū p̄pharmaco solutiua p̄cessit minozatio. s; tūc p̄cipat^{ur} et fortiter itēdūm^{us} resoluē: et iō puris resolutiuis possimus vt alq̄ tpe et alq̄ mollitiua. et sic Aui. loquebat sup cū dicebat eūemus. i. resoluamus post lenificationē rē. Quāuis tū et h; tpe fieret eoz mistio nō ēēt piculū. et b est in estimatiōe medicie. Vt resolutiua apporimant ad digerēdū mām suā cū medicis q̄ digerūt mām: et tūc meli^{us} est sit miscere resolutiua et lenitiua et humectatiua. rō est: q̄ tūc nō q̄rit effect^{us} purus resolutiue medicie. S; mās p̄p̄ idigonē et difformitatē ad resoluē est pata petrificatiō et difformiter resoluti: et iō resolutiua opz ēē correctā cū lenitiuis humectatiuis: et p̄p̄e in mās melica q̄ magis est apta idurationi et exicationi. et sic loq̄r hic. A. cū dicit. meli^{us} est vt iungas rē. Vt dō rōne q̄ dō ille modus est melior quo medicie minus se ipediunt. Vt dō dō q̄ nō est vix temp^{us} imo qm̄ volumus q̄ medicie sese ipediant in opatione: q̄ volumus vltimū eaz effectū violentū.

Ad z^m Dubitat tertio: an ad digestionē materiez melacholice adusta rum debeamus vt medicinis calidis. item 4. an incisiuis.

Dub^m 25^m Dubitat q̄ nō calidis: q̄ ille mās sunt cale p̄p̄ adustione. Vt dō q̄ nō incisiuis: q̄ incisiuū opponit vicoso: vt 5. de simplici medica. ca. 1. dist. 3. et 2. ca. 4. ca. Vt in p̄mū. A. hic. Vt dō itellim^{us} bui^{us} p̄dige

ra q̄ in oī melia p̄ adustione facta est aliq̄ calor p̄p̄ adustionem. Nā adustio relinq̄t vestigiū caloris: vt Ari. 3. de p̄tib^{us} aialū. ca. 16. als cap. 9. tū est diuersitas in sp̄ib^{us} melie aduste: q̄ si sit facta ex adustione calide: tūc ipsa d; dici cala calore accidēti et calore intrinseco p̄p̄io: vt A. infra ca. de mella. dicit. mella gūata et cholā adusta est calida. Si autē gūat ex adustione melie nālis vel flegmatis: tūc h; accidētalr beat calozē: tū in po^{te} h; friditatē. Eadit et diuerfitas: q̄ calor ex adustione remanēs potē ēē qm̄ paucis valde vt nō ponat mām in gradu potēte manifeste calefacere. qm̄ autē est mult^{us} et b pot^{est} p̄rigere ex diuersitate materiez et modi adustionis: vt Haly in thegni trac. 3. 173. cōmē. humor mellicus ifrigidat et diuersa sit dispo^{nit} in cholā adusta. Nā si remanet in ea residuū calitatis aut sunt hūores adusti exētes cholericū: tūc calefacit. et si nō remanet in ea residuū caliditat^{is} aut hūores adusti sūt flegma aut humor mellicus tūc ifrigidat. Vt h; habitis dico q̄ in digōne cui^{us} cūq̄ sp̄i melie cōpetit medicamē calefaciēs saltē p̄ accōis. f. rōne alicuius resoluēis quā facere velles fil^{ius} cū digōne et rōne subtiliatiōis. Ista. n. nō p̄t fieri sine aliq̄ calore: et iō h; melia et facta ex cholere adustione si velles resoluere et subtiliare eā: opz vt resolutiuis calidis et subtiliatiuis: itū miltis cū reb^{us} ifrigidatib^{us} et humectatib^{us}. Dico itū si melia adusta sit ex flegmate vt melia fecali possumus vt istis calidis resolutiuis et subtiliatiuis secure et p̄ se directa itēdūe: vt notū est ex dictis: itū opz miscere ea cū lenificatiuis et humectatib^{us}: vt nō addat in mās siccitas. et sic loq̄r Aui. hic. Vt dō iung dōm q̄ h; sint calide p̄ adustione: itū q̄da ex eis sunt frigidē in nā: et vbi timemus de calore adustionis cōp̄eramus calidas medicinas cū medicis fridis. Vt dō 4^m dubōne: p̄ dō dō q̄ incisiuū sumit hic p̄o subtiliatiū. Vt alr q̄ p̄tingit aliq̄ meliam acgrere viscositate. Vt dōm q̄ h; opatio incisiuū sit p̄p̄e separe inter supiciē et mēdū: qm̄ nō eius opatio est diuisio in p̄tes humoris: vt sumit. 2. ca. 4. ca. Et possemus dicere q̄ incisiua iuuant in digōne melie faciēdo penetrare reliquas medicinas.

Materie vō calide digonēz faciūt medicie cū aggregatione sue substātie et apertione cū hoc et icisione. Hic ponit digestiua materierum calidarū. Et p̄mo in generali magis. Secundo specialius. ibi. Et ista.

Dicet quis. In p̄ma pte Aui. cōtradicit sibi in hoc. aggregare enim sūam humoris calidi et incidere et aperire vidēt^{ur}. Dicitur vel Ari. Vt dōm q̄ forsan refert ad diuersas mās. cholere enim subtili debet aggregatio: s; chole grosse debet incisiū et aprio vltimū quas oppilat. Vt alr q̄ et medicina digerēs cholera subtilē cū b q̄ aggregat. i. igrossat substātiā suā: nō tamē debet oppilare vias: sed d; materia illam a facie membri remouere.

Et ista qdē sunt ifrigidatiā et humectatiā in qb^{us} est absterio et ablutio sicut aqua ordet et lac capraz recēter multū. lac tū vitet q̄ vltimis debilitatē cū soda habuerit: et digestiua q̄ sunt cū istis cōditionib^{us}. Et vtrāq̄ in qb^{us} decocta sunt folia salicū et viole et menisar et virga pastoris et herbe fride oēs descripte in tabulis suis q̄ sūt medicinarū singulariū miste cū aliquāto aceti vt eas p̄fundet et virtutes eaz penetrare faciat.

Secundo ponit medicinas que digerūt materias calidas subtile. Secundo grossas. ibi. (Q̄ si.)

Dubitat: an in passione capitis de cholera et debili existēte virtute possumus applicare lac partib^{us} capitis. Vt dōm q̄ sic ex. 4. ca. fen. 1. cap. de dolore capitis ex febrib^{us}. cū dicit. Si virt^{us} fuerit fortis mulgeas lac capitiū: et si fuerit debilis lac muliebre. Vt Ampli^{us} in cura frenetis p̄cedit mulsionē lactis sup caput eodēz mō quo in quarto ca. Vt in p̄mū. A. Vt dōm p̄mo q̄ si sit hic sermo de lacte potato q̄ nō cōpetit in soda de mās calida et maxime virtute debili. et hoc q̄a citissime corrumpit: vt in cōmēto asoi. 65. 5. p̄tū. Lac dare rē. et tūc expone^{re}: et digestiua que sūt cū istis. f. citō corruptibilia et vaporosa vt fructus. Vt scdo mō possumus dicere q̄ sit hic sermo de lacte extra capiti applicato. Et dicemus q̄ h; lac inquantū ifrigidat et humectat cōueniat in digōne materie cholericē: itū timetur nocuētū ab eo p̄pter oppilationē quā facit in poris: quasi enīz vt sensus ostēdunt iuiscat sup cute capitis: et oppilatio retinet vapores: et si virt^{us} est debilis magis debilitat reteris vaporib^{us} et suffocato calore. Vt Sera. p̄mo breniary. 7. ca. Si vltus fuerit debilis caue administrationē lactis. Nam lac qm̄q̄ phibet supfluitatē a resoluē: et iō i bmo casib^{us} vltimū ags decoctionis rex frigiday vt rectificādo cholera ne oppilent poros ne iuiscent et icollent cū supiciē cutis: sed p̄ vtrūq̄ calozis nālis irritet euaporēt et simul cū b exeat vapores et trāspiret caliditas iuy

Dub^m 24^mDub^m 27^m

Gentilis

nata et non suffocet. Ex quibus habet quod in iudicio estimatio medici fiat applicare lac vel non. Nam si viri est ita debilis quod tu non speres quod aliquod lac euaporet a capite: imo quod cum lac sit ibi iunctus et calorem febribus ingrossat et icollat: tunc nullum puenit lac. Si si credis virtutem esse valde forte poterit resolueri lac ita quod non oppilabit: tunc tu potes uti lacte super caput. et hoc quod confidit de virilitate multa sue refrigerationis et humectationis: et non dubitas de nocumeto oppilationis. et quod lac capiti est humano frigidius et grossius stante multa virtutis fortitudine uti potes capiti. quod si fortitudo sit infra illas virtutis lacte mulieris: quod subtili est et minus oppilat et ceteri euanescent per euaporationem. Est ergo triplex dispositio virtutis. Vel multum debilis et prohibet omne lac et omne quod est huius dispositio ut oppilatio viscosa sicut mucilagines et forsan olea. Vel debilis non multum et coeditur lac humanum. Vel fortis et coeditur capiti. et hoc dicebat Serapion. halleg. cap. et Avicenna. 4. can. fen. pma. cap. preallega. et ex hoc cessant predictae contradictiones manifeste.

¶ Quod si in eis fuerit parum grossitiei addantur camomilla et malua.

¶ Considerandum quod camomilla et malua tepido calore subtiliant partem grossitiei cholere. Si autem esset multa fortioribus expedit uti.

¶ Et si tunc egro vigilie affuerint et voluntas fuerit ne vigilet ponantur in eis cortices papaueris.

¶ Et si tunc egro in quacumque cholera sit posset esse can. gualis ad digestiua in quacumque materia flegmatica melancholica vel cholericam. quod si eis coniungant vigilie et cogimur intendere ad vigilias miscemus digestiuis eorum somnifera ut sunt cortices papaueris.

¶ Dico autem quod acetum est eorum materiam. Eius enim refrigeratio pole est ut leui ca frangatur: amplius remaneat profundatio eius cum medicinis: et ipsius icisio si quidem est cum administratur in materiam frigidis. In maturatio ne autem medicinarum calidarum non eligatur super ipsum.

¶ Hic vult pbare quod acetum est eorum digestiuis ad oculos materiam. **¶** De quo dubitatur non enim verum quod A. infra de cura melancholicis quod tunc malitia accit. Amplius 3. regimimis acutoz. com. 4. acetum cholera nigra iuuat. percreari. Idem scdo can. Dixerunt quidam quod acetum est duplex. scilicet acetosus et coepetit in materiam calidam. et acutum et hoc coepetit in frigidis. Hic sermo est bonus: tunc non coepit. Nam A. loquitur hic de aceto acuto. scilicet de aceto vini: illud est quod est maxime icisium et penetratiuum: et vult quod sit eorum materiam calis et fridus et grossus et subtilis. **¶** Et pbat quod est eorum materiam fridus: quod illud quod est cum profundationis medicinarum digestiuarum et quod incidit eas est eorum digestiuis frigidis materiam: si acetum est humidum: quod per se subtile quod profundat et icidit: ut Gal. inuit. 1. 4. terap. 5. ca. 7. 4. de simplicibus medicina. ca. 2. dist. 3. Et quod aliquis diceret ut quod acetum nocet: quod est frigidum. Rndet quod leuiter tollit sua frigiditas miscendo res calidas que calide res non tollunt virtutem penetratiuam et icisium: imo augent illam vel saluam: et tunc tollunt frigiditatem: ut dicitur eius refrigeratio pole est ut leui ca frangatur. Ex quo apparet quod non debemus uti aceto solo in materiam frigidis digerendis: imo multo cum medicinis digestiuis. et hoc idem intelligit a Mes. in antidotario. ca. de syrupo acetoso. **¶** Scdo A. pbat quod est digestiuis calidam: et dicit quod non est aliqd acetum meli. et b. inuit in mo loquendi cum dicit. non eligat super ipsum. in. 1. no eligas rem quod sit eo melior: et est istis modis loquendi et que dicit. 4. can. fen. 1. cap. de cura ethice. ubi volens comedare lac asine dicit non est electio super ipsum. **¶** Et considera quod neque aceto puro vitimur in calidis materiam: quod timere in cholera de sui siccitate sed miscemus et cum alijs. **¶** Ad 3ia p. solo: quod in melia non vitimur eo puro: unde Mes. ca. de syrupo acetoso. dicimus quod facit penetrare medicinas in pres in quas non poterat penetrare. **¶** Et quo apparet quod oibus materiam potest dupliciter exponi. primo in oibus materiam scilicet digerendis. vel oibus materiam. scilicet medicinarum digerentium. de his tunc late scripsimus in tracta. nostro de syrupo acetoso.

¶ Et olea calida oia dicta in antidotario que sunt ex oleis odoriferis et floribus et plantis igrediunt in digestionem frigidam. quod si materia fuerit vehemens frigiditatis aut multe quantitates aut difficilis resolutionis: tunc olea adhibenda sunt que sunt facta cum gummis calidis et speciebus fortibus odoriferis et oleis de beben et sambacini et de narciso et lilio et zafarano et lauro et amaraco et de duabus speciebus: aut olei oliui in quo decocta sunt rubia buda aut calametu aut anbetu buda aut camomilla

Super tertio

millia buda et bis silia de quibus rememorabimur in antedotario: et illic collige illud. Oleum autem balsami per suam subtilitatem velociter resoluunt et non multum prebet iuuamentum in epistimando et vngendo pueniens sue fortitudinis.

¶ Hic enumerat quedam alias res in digestionem materiarum fridarum. narcisco. i. cepe uaricis. quod est oculus bulbus fin alios. amaraco. i. misticaria. vel maiorana. oleum balsami et. ideo miscemus cum cera ut te neatur in loco: ut primo can. fen. 4. 2. cap.

¶ Et nos quidem materiei opponimus euacuando et trabendo secundum contrarium et faciendo utrumque simul.

¶ Jam ponit A. can. 1. in medicinis digestiuis: hic ponit can. in euacuatione materiarum large sumendo euacuationem ad diuersionem. Et per primam. Secundo declarat. ibi. (Attractio vo.) **¶** Considerandum quod in materia nostra consideramus 4. **¶** Primo eius malitia et sic rectificamus eam cum digestionem: et de hac est dictum. Scdo consideramus eius existenciam in corpore: et sic opponimus nos sibi cum euacuatione. Nam euacuo educit substantiam humoris: ut in thegn. 3. ter. et com. 90. Tercio consideramus eius fluxum: et sic opponimus sibi cum diuersione. Quarto consideramus hunc duo simul: et sic opponimus sibi cum euacuatione et diuersione.

¶ Attractio vo ad contrarium est attractio que fit ad manus et ad pedes: et illud inuatur ipsoz fricatio cum sale et oleo violaceo aut oleo camomillino secundum coplonem. **¶** Ex quo quod in ipsa egritudine administramus nos est exercitium in quo suum caput ita ut non moueat cum corpore: et non mouent nisi inferiora tamen: et exercitium in quo homo suspensum in fune: aut pedet ex pariete et retinetur superiora corporis eius: et non cessat mouendo pedes: et sequi ipsius et hoc post euacuationem fricatio vo extremitatum et eaz restrictio a superioribus ad inferiora et huiusmodi et proprie cum cibari debet.

¶ Primo declarat quod attrahimus ad prius. Scdo quo attrahimus et diuertimus. ibi. (Res autem.) Tercio quo euacuumus. ibi. (Solutiua.) **¶** Prima in duas. primo ponit res diuertentes ad longinqua magis. Scdo ad propinqua. ibi. (Et quicquid.) Vel potest aliter illa pars introduci ut. v. 3. quod ostendit que diuertunt solum et non euacuant a capite. Scdo quod diuertunt et euacuant a capite sensibilibus. ibi. (Et quicquid purgaf.) Tercio quod diuertunt et euacuant sensibilibus. ibi. (Res autem aggregas.) Quarto quod euacuant corpus et caput. ibi. (Solutiua autem.) **¶** Considerandum camomillino et violaceo et. **¶** Hec olea differunt secundum coplonem: quod violaceum pertinet in materia calida: et camomillinum in frida. **¶** Scdo considerandum cum dicitur: et post euacuationem. Quid Aui. dubitat ne talis motus extremitatum agitarer et dilaretur manus. et id est loriones pedum in febribus laudabiliores sunt post euacuationem. Fricatio cum cibari fiat et hoc ad diuertendum fumos de capite: et est silis can. posito in fine capli huius.

¶ Et quicquid purgaf caput solum leui exercitio sicut fricatione et coprehensione donec ad pectinatum puenit: et administratione odororum ex fetidis proprie sic fit in fine lythargie. Res autem aggregas duo regimina simul sunt clystere et suppositoria et diuretica et sudore puocantia secundum materiam et virtutem: et oia que numerata sunt in antidotario.

¶ Hic can. potest dici quod est ad euacuationem materiam: et potest dici quod est ad diuersionem. propinqua. Fricatio. n. et pectinatio diuertunt ad propinqua preterea odorifera et fetida ut assa sternutatione commouendo diuertit ad nasum: et id exponi potest quicquid purgaf. i. diuertit: quod diuersio quidam euacuatione sue purgatio est: et iste diuersiones sunt cum euacuatione: et id dicit purgaf. Res autem aggregas duo regimina sil. scilicet euacuatione manifestat materiam et diuersionem a capite. Clystere et. secundum manus et virtutem: quod secundum aliam et aliam manus clystere et diureticum et. sil. secundum virtutem forte vel debile. Et oia et. in antidotario. scilicet diuersio et euacuatione: ut videtur et.

¶ Solutiua autem que euacuant caput cum coitate corporis sunt pillule de hieris et pillule cochie et pillule de sica dos: et iste quod euacuantiores sunt humoribus adustis in quibus distatur cholera: et in quibus cum hoc est grossities: imo sunt sicut communicantes cholericis et flegmaticis. Et oibus illis fortius est infusio aloes que fit cum aqua endiuicet: proprie eius quod est fortius ex eo: et est illa que scripta est in antidotario: aut infusio de hiera: et vomitus ex orymelle cum semine atriplicis.

Chic ponit medicinas q^o nos opponimus euacuando. Et p^o q^o euacuamus a capite et co^ope toto. Scdo q^o euacuamus a capite proprie. ibi (Solutiua vo facilia.) Vel ibi (Ex m^odicatiu^o aut que capiunt sunt ppria.) Tercio q^o euacuamus a determinato membro. ibi (Q^o si p^o materiu^o et vapor.) / **P**rimo in 4°. p^oio ponit medicinas que euant flegma et cholera. Scdo que euant cholam subtiliorem. ibi (Decoctio vo.) Tercio que euant melancholia et q^o flegma. ibi (Cleru^o biera.) Quarto assumat. ibi (Et reliqua coposita.)

Dub^o 29°

Dubitat in p^oma pte quo infuso aloes est fortior: imo est debilior q^o pillule p^odicte. / **D**icendum q^o p^o ex p^oni fortius. i. appropriatius. Vel al^o q^o infuso aloes est duplex. Una q^o scribit a Desue in cura fode: et ista no est fortis. Alia est infuso aloes. i. puluer^o biere in q^o d^oat aloes: et tunc possit ee fortior fm q^o illa biera est fortis. Infun dit aut in aqua endiu^oet remoueat eius malitia et nocumetu^o q^o inducit in epate. Contraria n. sibi vt fen. 14. ca. de cura hydropis. appie et q^o est fortis. f. aloes. Est aut fortius epaticu^o in soluendo ly fucrotinu^o sit laudabile. / **C**onsiderandum q^oda g^oale q^o. Al. dicit le multa d^oisse in antidotario q^o no inuenimus in for^o et noie quo ipse dicit. Aut igit in antidotario est defect^o: aut nocet in hoc varietas notationis. Aut ex yma medicia coposita vult itelligi p^oles que ad eius silitudine p^oit coponi: vel que p^oit fieri ex illa diuersis modis coponendo illa. Ex biera. n. p^oit fieri pillule puluis et infusio.

Decoctio vo myrabolanoz et p^ouioz et sumiterre et syrupus de fructib^o et syrupus violace^o et decoctio cast^o sic fistule et q^o sunt istis filia facta sortia cu^o scamonea et reliqs fm dispone corpi^o: et vacuitate ipsi^o a febre ei^o: aut eentia ei^o in ea fm dispone etatis et vtutis et horuz silus sunt puenientia humorib^o cholericis subtilib^o.

Consideradu^o q^o p^odicte decoctioes et syrupi p^oit fortificari cu^o scamonea et reliqs solutiuis fm q^o corpus est dispositus in multa vel pauca ma digesta vel cruda: et fm q^o est vacua a febre: vel fm q^o febris existit in eo: et fm etatem q^o in pueritia cauemus scamonea: et fm virtutem fortem vel debilem: et bonum similitu^o vt consue tudinem tempus anni regionem et.

Cleru^o biera Archigenis et biera Ruffi et biera logo di^o et biera. Et pillule facte cu^o lapide lazuli et ellebo ro fm q^o rememorabimur puenist humorib^o grossis et melacholicis: et similit^o oe in quo recipi^o ficados.

Chic ponit medicinas que pueniunt in ma flegmatica: et et melan cholica. Et p^o ponit multas hieras et pillulas. Scdo vomit^o. ibi (Et vtriusq^o. Dicit p^o vey et. fm q^o rememorabimur. f. in b. cap. 2. in fra et in antidotario. De in q^o recipi^o ficados. q^o ficados euat flegma et melacholia: b. no dixerit. b. vt. 2. ca. de ficados.

CEt vtriusq^o etiā pueniens est vomitus factus ex potu orymellis et semine raffani et pulpa colloquintide cum reliquis medicinis mouentibus humores viscosos ex eis quas terminauimus et diximus.

CScilicet humorib^o grossis flatibus et melacholicis: vel vtriusq^o. i. humorib^o oibus tam flegmaticis q^o melacholicis et cholericis: et tunc ista pars diuidit^o p^ora illa parte. Solutiua. Al. post q^o posuit so lutiua hic ponit vomitus. Et considerandum t^o q^o ma rime explicat vomitus in materia flegmatica: t^o de alijs dat intelligi.

CEt reliqua composita distincta in antidotario fm q^o ipse ordines habent.

Chic assumat medicinas euantes caput cu^o coitate corpi^o: siue euacuent q^o vtre: siue p^o vomitu^o. Et p^o facit b. Scdo declar dictus. ibi (P^oim^o.) / **D**icit p^o. et reliqua coposita et. sup. sunt que euacuāt a capite cu^o coitate corpi^o: siue sunt solutiua: siue vomitiua. Scdm q^o ipse et. i. t^o feruet ordo in ysu istaru^o medicinar^o euacuatiuum.

CPrimus est q^o est cu^o biera et turbith et epithimo et agarico et castoreo et que illis sunt similia et pillule magne. Deinde biera. Deinde duo ellebori: niger melacholi cis et albus flegmaticis cu^o cautela et timore: et lapis lazuli et lapis armenus absq^o cautela et timore.

CPrimo ponit ordinē. Scdo ponit modus p^ocessus in ysu medici nar^o fm ordinē datu^o. ibi (Et opz vt.) / **C**onsideradu^o q^o biere sūt duplices. f. cōes siue coitatis: et iste sunt leues: vt est biera. b. scripta et. terapan. Alie sunt biere magne: vt biera Ruffini et Thermetis et p^oisses: et iste sunt fortes. Primus g^o gradus. f. debilius est medicina siue euatiu^o cu^o biera. f. cōi et turbith et epithimo et. Deinde. f. secun

du^o gradus q^o est fortius biere. f. magne et. et adhuc i^o istis est g^odu^o: q^o q^oda sunt fortes medicine in quaz ysu est timor vt duo ellebori. q^oda in q^o no est timor. f. duo lapides. Et p^ostidera q^o lapides isti sūt sine cautela resp^octi ellebori: no t^o oino: b^oit. n. de malitia: y^o caute lam opz b^oie et timore in ysu eoz: no t^o quātū in ellebori.

CEt oportet vt icipiamus a debilioze et gradatiz p^ocedamus donec sciamus ex dispositione egritudinis q^o ipsa iam est abscisa.

Chic ostendit modum processus in ysu earum.

Dubitat ytru^o in cura egritudinu^o capitis sit icipiendū a debiliozibus. / **C**lides q^o no: q^o in alijs egritudinib^o icipimus a fortioribus: vt in vlc^orib^o fm. 4. 4. ca. fen. 4. trac. 3. cap. 2. Et i^o passionib^o pul monis: vt. g^oto de igenio Sal. p^ora Archib^otratu^o in egritudinibus pulmonis. ca. 15. Eodē igit mō in passionib^o capitis. / **A**mplius in apoplexia a fortib^o p^ocedamus. f. ad fortiora: donec sciamus et. / **I**de Desue de cura fode. / **D**dm q^o egritudines vel sunt leues: et in istis icipimus a debilib^o q^o nihil cōitat nos ad sortia medica mina. vel sunt fortes et piculose vt no detur spaciū. si sortia medica mina tardauerimus: vt apoplexia. et sic a fortis icipimus. y^o Aui. 1. ca. fen. 4. 1. cap. / **I**n egritudinib^o in q^o est timor: et no sumus securi ex defectu virtutis: si q^o facere debemus tardauerimus: aut ex eo aliqd alienauerimus: a fortis medicinie icipe debemus. Et ista solutio redit in aliā solone cōsuetā: que dicit q^o regulariter a leuibus icipimus: sed coacte a fortib^o. Quo vo in apoplexia hoc verifi cat: et quo in paralyti vide in suis caplis. / **A**d 2^oia ddm q^o in vlc^o rib^o a p^o medicinie que sunt in se fortes debiles d^oit in ipessione ppter fortitū viceris. / **A**d 3°. d^oicēdū q^o logi in egritudine timo rosa vt ruptura vene i^o pectore: in qua si tardamus sortia medica mina timetur ptisis: et ideo opz a fortioribus et vltimis incipere. Ad vltimas vo egritudines yltime curationes ad perfectionem sunt potentes: vt ibidem scribit Sal.

Dub^o 30°

CSolutiua vo facilia ad purgādū caput sunt vel asabaia^o et q^o sumit^o pillula magna vt puum pondus opōne efficiat sufficiētē cu^o moza et no noccat pp paruitatē suā iteratio: et dormiat sup ipaz ne destruat motus et vigilie ei^o opationē. Et canō q^ode in eis est aloes et biera: deinde cadit in eis mastix ad p^ostādū stōchū et recipiunt in eis myrabol^o vt phibeāt vaporē acutus calidum si in stomacho generatur a capite.

Chec pars pōt dupli^o introduci. Primo q^o ipse declarat q^odas q^o statim dixerat. f. que sint medicine debiles euantes a capite a q^o opz ichoare: eni^o posuerit biera cōem turbith et epithimu^o et. t^o vult ponere quādā medicinā coposita leuē: de qua. A. multū cōfisi dit. Al^o pōt introduci q^o post q^o posuit solutiua que euant caput cu^o coitate corpi^o: hic ponit solutiua que magis appropriant capiti q^o corpi^o: et ideo dicunt solutiua ad purgādū caput. Et p^omo. A. po nit nobis istaz medicinā et ponit ca. circa eaz. Scdo ostendit quo possumus ea vigoare ad ynuquāq^o mās educēdā. ibi (Q^o si volun tas.) / **C**onsideradu^o circa p^oma partē q^o ex niēre. A. de hac medici na quatuor cōcipimus. C^o primo ei^o nomē ga d^o asabaia^o et. est p^oriu nomē sicut o^o pillule auree pillule cochie: vt inuit Simon Jan. in ca. lre. s. / **C**Scdo accipimus formā ga quātitate in qua d^o dari ista pillula: q^o d^o eē magna. Assignat at in b. duas cās. Primo q^o pillula magna tardius in stōcho dissoluit^o: et ideo magis morat^o: et cu^o plus morat^o plus sumat ad caput: et sic facit opationē sufficien tem. ex b. pōt p^otingere q^o parui pōdus istaz pillulaz si fiant pillule magne plus operat^o q^o magnū pōdus eaz si fiant pillule pue. et hoc est q^o dicit parui pōdas opationē. Scdo cā est: q^o pillula magna no nocet p iterationē sumptionis: quā iterationē opz facere si pillula est pua. hec aut iteratio est duplex. Una q^o opz sumere alias doctm: q^o prior doctm no sufficiēter opat sicut fecisset si fuisset magna. Scdo iteratio est in numero trasglutiu^o. q^oto. n. sūt p^oles numero tāto v^o rediosius pp iterationes. et pp bas cās pcepti Des. pillas suas aggr. fieri magnas. Tercio accipim^o regimē q^o sup eas d^o fieri: q^o debet dormire sup ipaz. i. sup pillulas istas.

Dubitat q^o. A. pcepti hic somnū sup bas pillulas que sunt leues et tamē sup leui medicina pcepti no esse dormiēdū p^omo lib. fen. 4. 5. cap. / **D**icēdū q^o b. ista medicina sit leuis in virtute est t^o fortis in copositione ga est pillula lata: cuius dissolutio est difficilis re spectu medicinar^o ligdarū et masticatarū. Sed tu dices q^o cau sam quā. A. ponit super qualibet medicina quātūcūq^o leui debe remus dormire vt vigilie et motus no destruat operationē eius.

Dub^o 31°

Gentilis

¶ Dicendum qd sine dubio ubi timet qd motus et vigilie destruat operationem medicine bonum est dormire super eam: qd si sit debilis i virtute et mo copiosius dormiat: sed parum: qd multum somnus est causa conuersionis eius: siue dignitas. Unde can. 4. ca. de causone. puenies est vt dormiat super aqua tamarindos. Et ideo credo qd qn febricitatibus damus medicinas potabiles quauis sint leues bonum est qd parum dormiat vt calor euaporado ad extra et vigilie non resoluat medicinas. Si aut somnus phibet super leui medicina: intelligit de somno non puto si aliquis phibet qualis pcedit super medicinis fortibus. hōra aut sumptiois hāz pillularū dāi intelligit qd sumunt de sero post cenā. sic enī meli⁹ ipmūt in caput: vt Damasceus pīna et scda pīcula afoi. Quarto accipimus medicinas ex gbus he pillule componunt. Et qd quedaz sunt principales quas. A. vocat can. quia sunt sicut regula et pīcipale. vel can. in eis. i. in cōpositione earum hīera. f. cōmunis. i. puluis hīere et aloes.

Dub^m 32^m Sed tu diceres nō ne in puluere hīere cōis ponit aloes. ¶ Dicendum qd forsan voluit adhuc plus apponi de aloes. Queda autem sunt cōsolātes vt mālax et mīrabol. mālax ad confortādum mīx. rabol. ad prohibendū vaporem.

Dub^m 33^m Sed si ista sūt phibēt medicine vapores. ¶ Dm qd vīs cō forata mīrabol. est illa que regulat et distinguit vt malos vapores humores phibeat: vapores medicine regulat ad caput: et istud difficile sufficit mō. pportione aut potes facere sic. pulueris hīere. 3. y. mīrabolani citrini mālaxias 3. j. aloes ad pōdus oīum. et multos modos pillularū facies in antidoto. similes istis.

¶ Qd si voluntas adest vt humores cholericī educantur sit in eis inuamētū cū scamonea et similib⁹ ei. Et fortas se vltus scamonee cū aloeticis administratis pp purgationes ipsius cerebri aut stōchi si egritudo. cerebri est cū ei⁹ cōitate phibet eaz calefactionē supflua pp supfluitates more ipsaz et excitat eas abbreviatas a cōplemēto purgationis eo qd inuat ad purgādum.

¶ Dic docet vigorare eas ad vīnāquā mās. pīo ad eūonē cholē. 2^a flegmatici. ibi. (2. fl.) 3^a meliē. ibi. (Et fl.) 4^a remittit nos ad lo cū aliū. ibi. (Et flut.) Circa pīma prem pīdera qd ex. A. accipim⁹ eōdem voluntatē pp quā ponit scam. in pillulis qd vtilitas est in duobus. pīmo qd phibet supfluas calefactionē eaz. f. medicinarum aloeticaz in gbus est aloes vt sunt plures hīere et pillule.

Dub^m 34^m Sed pīra. qd scamonea est calida: qd addit in calefactionē. ¶ Dm qd p se est verū: sed phibet calefactionē p accis: qd facit sui acuitate stimulādo cito descēdere medicinas alias qd minus in stōcho morātes supflue calefaciēt: et hī est qd dicit phibet supflua calefactionē. sup. que pueniret p supfluitatē more ipsaz. Scdo est ei⁹ vtilitas excitare alias medicinas et vigorare eas ad cōplemētū purgationis: vī fen. 11. penul. ca. scamonea est ex eis que adiūuat medicinas alias. Idē ponit scda pte practice cātorū. 5. cōmē. Et ideo hī medicine alique ordinant ad purgādum flegma vel melan. cholā: tñ scamonea cuius ppīus est purgare cholera inuat illas. ad purgādum: et ideo bene dixit socius noster petrus de eugubio qd est sicut calcar respectu equi.

Dub^m 35^m Dubitat: vtrū inuamētū scamonee sit facere celerem descēsum aliaz medicinarū. ¶ Vides qd nō p Sera. p. aggregatoz cap. de cucumere asinino. vbi dicit. Et qn facis pillulas ex eo nō pīulo qd apponas cū eo scamoneā aut colloquitiā: qm pille nō descēdūt cito. ¶ Amplius. A. collaudauit pillulas magnas: qd amplius in stōcho morābant: qd vītipari scamonea si accelerat ad exitum: lmo si accelerat nō vigorat opationē medicinarū. ¶ Amplius. Def. cap. de scamonea iūstū recuscationi ei⁹ ne tardet in descēsu: pcurat festinū descēsu eius: igit ipsa nō facit neqz cito descēdit siue descēdere facit. ¶ In pīum. A. ¶ Dicēdū qd scamonea p se facit cito descēdere alias medicinas. et hoc pp duo. pīmo qd cito facit eas reduci ad actū subtiliādo et diuidēdo eas: et ideo cito cōpleta eaz opationē cito a stōcho sepanē. Scdo qd sui acuitate cito ad exitū sti mulat. pōssēt tñ scamonea cū aliqb⁹ medicinis p accis cē cā tardē descēssionis eaz: qd ille medicine eēt multū violētē: et ideo scamonea addita illis pp multā violētā debilitaret vīrutes stōchi: vī medicina effrenitaret et in stōcho agitarēt ppīo motū nō regulatā a virtute et vt sic nō cito descēderet. et fm hūc modū scamonea mista cū elactero. i. cū succo cucumeris asinini eēt cā qd non cito descēderēt pillule ex eis facte. et hec est itēto Sera. ibidē cū subdit. bonū est ne admisceat de alijs medicinis acutis eaz elactero in pillulis: qm grauat nām graamine forti. et ideo. A. nō iposuit hoc inuamētū in cē scamonee miste cū quacūqz medicina: s. cū aloetica. medicine aut aloetice vt hīere cōis nō sunt medicinē violētē sicut est cucumer asininus. et qd pōssēt pringere qd cū aloeticis pōssēt cō-

Super tertio

tingēt facere effrenē opationē: ideo dicit. et fortas. ¶ Sed tu. d. 8. in hīeris magnis in gb⁹ igredis colloquitiā et eleboros et gīa violentaz medicīaz nō deberet poni scamonea: cui⁹ pīū apparet in hīera. ¶ Dm qd nō est sic de hīeris magnis in gb⁹ multē alie medicīe solatiue ingrediunt: in gb⁹ et scamonea plus est coadiuūas qd pīcipalī opans et de pillis factis ex cucumere asinino et scamonea: in gb⁹ scamonea est pīcipalī opans. Ex gb⁹ appet solo ad pī^m argu. ¶ Aliter tñ pōssēt dici qd Sera. phibet scamoneā misceri cū elactero faciēdo formā pillulārē ex eis: et hoc qd pille nō descēdūt cito: nō tñ phibet absolute mixturā: et ideo nō cito descēdere nō est pp scamoneā s. pillulationē. si enī eēt in forma hīere vel potabili cito descēderet. ¶ Ad scdū dōm qd lz. A. ex pillulis magnis velit morā ampliorē qd ex pīus: nō tñ vult supfluas morā ex eis. remouet igit eas scamonea a supflua morā. ¶ Vēl alr qd qn pillule debēt eūare cholera non querit tāta morā quāta querit qn deberet eūare alios hūores. ¶ Vēl alr qd si mō sit capiti fixa vel ppīa: tūc querit morā pillularū in stōcho. Si autē mō sit radicali in stōcho: et qd est in capite pēdeat ab ea qd est in stōcho: tūc nō querit morā: s. celerē exitū sicut poterit cōplere suaz opationē. talē aut exitū celerē inuabit scamonea. Et hec vī mens Aui. cū dicit. pp purgationē stōchi ipsius aut cerebri. Si egritudo cerebri est pp cōitate eius. f. stōchi. ¶ Sed tu. d. 8. fortior medicina vt scamonea regit purgationē mēbri pping vt stōchi qd longū vt cerebri. ¶ Dm qd nō regit fortior vt fortior faciat opationē etiā tūqz vt faciat celerē descēsu et vt sic debilitet opationē. nō enī tāta violētā regit in eūone materiez stōchi quāta in eūone materiez capitis: qd melius est qd medicina que a stōcho dē eūare citius descēdat ab eo qd illa que deberet eūare a capite: et ideo in eūando mām a stōcho patiētis ebrietatē pīcipit hīera cū scamonea vt ista. ¶ Ad tertū dōm qd Def. pcurat eius festinū exitū ne iducat excoziationē. quātūcūqz enim ipsa alias medicinas velocitet: tamē ipsa de se parata est excoziationē inducere.

¶ Qd si voluntas adest vt inuamētū fiat in extractione humorū flegmaticoz inuē eaz pulpa colloquitiā et cū. 33. et turbis et sticados. Et si adest voluntas vt fiat hoc i humorib⁹ mellicis inuē cū pauco elleboro et epīthimo et polypodio et eis similibus. Et sūt pillule magne diuersaz descriptionū quas reperies in antidotario: et scies ipsaz inuamētū et ipsaz electionē inde. Ex mūdificatiōis aut que capiti sunt ppīa sunt gargarismatā in quib⁹ oībus almuri sit administratum.

¶ Dic docet vigorare medicīā ad eūonē flegmatis. Et hī qd dicit p. 3. i. pre sequenti. ¶ Et fl. 2ª pīdera qd i antidoto. suo nō inueniuntur sub hī noie: tñ multe pille ponunt ibi puenientes ad hāc itētionē. ¶ Ex mūdificatiōis aut tē. 33. A. posuit can. in medicis solutiūis que eūant caput cū cōitate corpīs: hīc ponit can. in eis qd eūant caput qd magis capiti sunt ppīe et sunt qd si locales. Et pī^m ponit can. in gargarismatibus. Scdo in sternutatorijs. ibi. (Sternutatoria.) Tertio in emplis. ibi. (Ex istis.) Quarto in caput purgys docens qd vīnū qd illoz eūare. ibi. (Caput purgior.) ¶ Pīma i. d. pīmo ponit cōm mām in gargarismatibus. Scdo ppīa s. vīnū qd bu morem. ibi. (2. si humores fuerint cholericī.)

¶ Dubitat an almuri ponat in omni gargarismate. ¶ Vides qd nō: qd Def. in cura sode docet gargarismatā sine almuri et multi alij auctores. ¶ Ampli⁹ qd mām inflat nō puenit in oī gargarismate: vt statim inuit Aui. sed almuri mām inflāmat cū sit cōplōnis calide et sicce. ¶ In pīū Aui. ¶ Cōsiderādū qd pī^m mūri siue almuri est fāsamētū qd fit ex sale pūciū. et vī ēt ex omogarus. fit ēt ex farina ordēi et sale qn sunt ide placētule et cōburnū fm qd docet Azaraius. 28. li. g. dī seruitoz. Et cōplo ei⁹ est cala et sicca in 2^a gradu: qd dī dixerūt plus et qdā qd mūri ex pīcib⁹ ei⁹ est calidi⁹ et qdā mīnus. Ex quo appet qd ē fortis excoziationis et subtili fāsedine et acutā: pūgit mēbra et excitat ad expulsiōē supfluitatū: et eliquat et abstergit eas: et cū hīz aliqūā stipticitatē pfortatū. ¶ Ex gb⁹ solūm dubitatio. Nā dōm qd si mūri ponat in oī gargarismate in quo in tērio est eūatio mēde de qua est hic sermo. A. inuat: qd illud qd a capite mās abstergit: et cū hī pauca stipticitate pfortat inuat. hoc autē facit almuri. d. 3. tñ misceri cū diuersis fm diuersitate materiez. Dico tñ qd si hāt aliq gargarismatā abscqz eo: nō pprerea sunt iustitia: qd multa sunt pter almuri qd inuat. A. vī pīderas multā vtilitatem almuri dicit. sit administrādū in oībus: qd si in oībus administrat inuat. ¶ Cōsiderādū scdo qd gargarismatā sunt ppīa mūdificatiua capitis. ppter tres causas. Pīma qd per vīā fatis latam euacuant vt per colatorū. Scdo quia euacuant per vīam rectam.

Dub^m 36^m

et propinquā. Tertia q̄ per viam cerebro satis cōem. Et ideo euacuatio per gargarismata dicit̄ pp̄ia respectu euacuationū p̄ ster nutatoria emplāstra caput purgia et embrocās. p̄t etiā dici pp̄ia respectu cūonis facte cū medicinis solutiuis q̄ gargarismata euacuando a capite euacuāt ab alijs mēbris inferiorib⁹ parū respectu medicinarū solutiuarū: sed medicinis solutiue euacuando a capite euacuāt et multū ab alijs: vt a partib⁹ stomachi et p̄p̄inquis.

C Si hūiores fuerint cholericī puri nō vtari in ipso rū mūdatione gargarismate timēdo descēsus ipsoz ad pectus cū iam adepti sunt sup̄flua acuitatē et medicinis purgātib⁹ acutis. Nā subūstantia cholericos cū facilitate et subtilitate et q̄ sunt equalis cōplōnis nō multū agunt in gargarismate. Et si aliquid horū est iuuans tūc oryamel de feminib⁹ cū endiua solūmodo. Et oryamel squilliticū et oryamel recipiēs scamoneā et aquā lupuli et aquā prunoz et syrupus violaceus et tamarindī cū pauco scamonee et que huius cursu pcedunt.

C p̄mo ponit cā. in vsu gargarismatū in mā cholericā. Scdō in mā flegmaticā. ibi. Et si humores fuerint grossi. p̄ma in duas. p̄mo ponit cā. qñ est cholera subtilis. Scdō qñ est grossa. ibi. Et si. Et cōsiderādū q̄ ex hūic tria accipimus. p̄mū q̄ in mā cholericā pura non debemus vtī gargarismate. Scdō accipimus cām hūic. Nā aut vteris gargarismatib⁹ debilib⁹: et hoc est qd dicit. Nā subtiliātia. i. gargarismata que hnt vim leuē subtiliandi. i. eliquādi cholera: q̄ isto mō gargarismata mās trahūt vel parant vt currāt que sūt equalis cōplōnis: ista nō multū ip̄mūt in gargarismate. f. posito. Aut vteris fortib⁹: et in istoz vsu est timor: qā cū mā cholericā de se fit calida acuta et solutiua qd p̄cūsus fuisse inflāmauerint et cā si tu cōsequeris cūz fortī gargarismate in quo op̄z q̄ sunt res acute calide: tūc ista cholera magis inflāmabit: et sic mora p̄ gargarismata posset fluere ad pectus. Et inuit in hoc hūic. nocumētū qd facit in pectore et ē in capite cū addat in inflāmatione eius: et ē in p̄tib⁹ gule. si in pectus pōt rāpi multo magis in partibus gule et facere squinatias. Tercio accipimus q̄ si estimatiua medici indicat debere fieri gargarismata que sunt gargarismata de gbus minus timē: et que nō sunt fortia: ita q̄ aliqd debet iuuare est hūic oryamel et illa eliquāt illam cholera. Sed tu diceres. cholera seipsa est eliquata. Dm q̄ ipsa quis sit pura nihilominus stat cū alijs humorib⁹ cerebri: naturalr p̄ palatū deriuatur: quoz eliquatōe cholera ē eliquat et cōsiderādū qd id qd dicit cū pauca scamonea debet referri ad totū qd dixit. et aqua lupuli. cū pauca scamonea: et aqua prunoz. f. cū pauco scamonee: et sic de alijs. et qd hūic pcedūt. f. qd nō sunt fortia multū neq̄ inflāmātia. quauis enī in scamonea sit caliditas: tñ reperit cū frigidis p̄citis. Et cōsiderādū scdō q̄ littera que dicit. cū iam adepti. pōt dupliciter exponi. Uno modo cū iam sint adepti acuitatē ex medicinis solutiuis: q̄ p̄cefferint vniuersales purgationes. Alio modo cū iam adepti et per gargarismata acuta et fortia que tu faciebas credens illam materiam euacuare.

C Si si humores cholericī fuerint cū grossitie: tunc gargarisma fiet cū almuri et aloē et biera et oryamel de se: et squilliticū cū biera: et vt cōfortet illud cū scamonea et pauco turbitz et supra illud nihil addatur.

C hic cōsidera q̄ cholericī humores grossi indigent fortiori subtiliāte et mouēt. f. declināt ad calozes plus: et hoc quādo cholera est ingrossata per flegmatis mictionem: et ideo vigorat hic gargarismata cū bieris turbitz et cū nihil supra. ne fiat etiā inflāmatio: et nō addatur castoreum neq̄ staphisagria.

C Si si humores fuerint grossi flegmatici: tūc addat supra illz pulpa collogn. et zinziber et sticados et turbitz et biera Archigenis et bullidus: et fortasse idigebis vt cū eis admistres synapiū et pyretz et pip cū masticē: et vis pp̄ illud fortitudinē opationis medicinis cū fuerint humores vebemētis fortitudinis: et similt fortasse facis masticare pyretz et piper et zinziber et acopz ita vt pueniat ad vltimū ad staphisagria et que eis sunt silia. Et istis qñq̄ admiscēt subtiliātia sicut byssopus et cinamomū et cassia lignea et origanū et cortices radicū capparis mēstastri et que eoz cursu pcedunt.

C hic ponit gargarismata in mā flegmatica. et ex hūic de melancholica frigida. Et cōsidera q̄ vtitur fortiter subtiliātiuis et diuisiuis et mouētib⁹ illas materias que sunt difficiles ppter grossitiē: et ideo puenit biera Archigenis et bullid⁹ que ponit qñto lib. trac. scdō. Alij aut exponūt bullid⁹. i. bullid⁹ qd est tassus barbaſus in quo est absterſio et resolo. vt. z. cā. ca. 101. Et fortasse. f. cū vis fortiorē operationem dissolutiuam.

C Dubitat vtrū medicinis posite in gargarismate eſſent attrabēdo. Dub. 37^m

C Uideſ q̄ nō: qd illud qd educit mās solū subtiliādo eas: et vt sic faciēdo eas fluere nō vt qd educat attrabēdo. f. medicinis que ponunt in gargarismate sunt hūmōi. p̄bat qd si educūt cholera eliquādo vel subtiliādo eā: et vt sic faciēdo eā fluere: f. multo magis hoc est i alijs humorib⁹. Sed cholera educūt subtiliādo. vii. A. loquēs de eis dicit subtiliātia cholicos et c. Amplius medicina solutiua in p̄tib⁹ oris existens nō vt qd possit reduci ad actū vt attrabēdo: qd reductio ad actū fit in stōcho et intestinis: cū ibi sit locus ei⁹ cū operatur. vt vi mens. A. p̄ cā. sen. 4. cap. 4. et Desue de p̄solatione medicinarū. z. cap. 7. In p̄mū arguit. qd. A. fm vñquāq̄ mām ponit medicinā solutiua ei⁹ dē materiē: in gargarismate. n. ad educendā cholera ponit scamoneā. et ad educendā cholera grossam ponit biera et turbitz et scamoneā. et ad mās flegmaticas ponit colloquintidā. Dm qd gargarismata in qd ponunt medicinis solutiue marie eūant mās a capite p virtutē subtiliātiua et absterſiua. Ratio ē: qd illa vtrū eūant que vt cōis oī gargarismati eūant: sed vtrū subtiliātiua cū qdā absterſione est in qua cōicant oīa gargarismata etiātiua. modus aut est: qd gargarismata diuidūt et subtiliānt mās in capite stātes: et vt sic hnt cursibiles vel fluētes: et cū hoc mās que sunt circa colatorū absterſit et educūt: et iō tunc materie alie p̄fundius stātes et facit fluxibiles p quādā p̄nam attrahunt: et qd cholera est humor subtilis minus indiget hac subtiliātionē: et cū hūic fieri cū re que nō ericet: f. subtiliādo et faciēdo eā fluere saluēt quādā humectationē et fluxibilitatē: et iō timor est in vsu gargarismatū in hac mē. Et p̄ hūic fortan nō dixit de melancholicis: qd sunt difficulter fluxibiles. Et qd apparēt duo. p̄mū est verificatio rer. Desue. ca. de catarro. vbi ponit qd gargarismata sunt fm vñ quoz modoz. Quia aliud p̄t nobilē p ignobilē purgar. aliud sūst fluxū. aliud absterſit qd fluit. aliud alterat quod fluit. aliud aggregat duas itēones. Tūc dicit exēplū p̄mū est administratio diacodion. i. medicinis de papauere. Et manifestū ē qd hoc nō est exēplū p̄mū: imo est exēplū scdū. hoc aut fecit Desue qd p̄siderauit qd eūare p̄t nobilē. f. cerebrū p ignobilē. f. palatū virtute gargarismatū fit marie vtrū absterſiua et subtiliātiua: ita qd cū dicit absterſit itelligat et subtiliātiua: et iō de p̄ nō possit eremipuz. Scdō appet q̄re. A. ifra cap. de foda a mala cōplōne: eūationē p gargarismata dicit ē adductionē: qd etiā p gargarismata est plus adductio p quādā p̄nam in absterſiōe et eliquatione qd sit attractio violētia. Dico tū qd medicinis solutiue ibi posite inuāt in euādo mām p virtutē attractiua. Ratio est: qd si ibi p̄nt aliquo modo reduci ad actū vt qd possint aliquā vim attractiua hē. f. sic est. Nā si medicinis solutiue virtute attractiua debet reduci ad actū: cū sup̄ficies oris stōchi sup̄ficies cōtigua existat: poterit illa medicina aliquātr actuari. Et et videm⁹ qd medicinis in intestinis actuatur: et et exterius apposite: vt sumit in lib. experimētōz. Bal. z. ab Daly in thegni trac. 3. cōmē. 199. Et qd iste medicinis nō sic ad actū vigorose reducunt sicut si eēt in stōcho: iō attractio p formā specificā medicinarū solutiuarū posita in gargarismate nō ē sic violētia sicut attractio eoz qñ vadūt ad stōchū. Et gbus p̄ia cessant.

C Sternutatoria aut que cōueniunt humorib⁹ cholericis sunt sicut vapor acetū in quo parū castorei dissolutum est: et odor focangi acuti acetosi. Et flegmaticis conditū et piper et cepe et allinz et synapis et nasturtium et baurach et que cursu eoz pcedunt.

C hic ponit cā. in eūone per sternutatoria. Et p̄mo in cholericis humorib⁹. Scdō in flegmaticis dans itelligi de melancholicis. ibi. (Et flegmaticis.) Et cōsiderādū qd sternutatoria nō solus debemus itelligere que sternutationē faciūt: sed et que odorantur et si nō sternutare faciūt. acetū aut et castoreū pueniunt in mā cholericā qd acetū tēperat caliditatē castorei vel etiā scamoneā: et ambo inuāt se in faciēdo fluere cholera subtiliādo et cōmouēdo illaz in humiditatē cui miscetur. Foca quid sit. extra ponit. Cōdū dicitur qd est maneries ellebozi. Simon tñ dicit qd sunt radices quedam qd lanary vtunt ad faciendā lanā limpida. Ego vō nō vidi cōdū: sed cōter vtuntur ellebozi medulla pro eo.

C Ex istis medicinis qñq̄ assumimus emplāstra: et accipimus ex eis epibimata super timpora.

Bentilis

¶ Ponit cas. in emplastris et epitimatis quibus euacuamus a cerebri: et vult quod fiat ex istis. scilicet medicinis resoluendis quibus cumque dictis supius ab illo. §. Digestiva v. v. q. bic. Et pñdera q. A. abbreviat in hoc sermone: quod quatuor spectat ad cas. generale de usu emplastrorum et resoluendi perfecte locutus fuit supra cum dixit. et quandoque sicut emplastra capiunt post ablationem.

¶ Caput purgiorum autem alia sunt ut per ea perveniat refrigeratio et hincatio et alia ut resolutio et alia ut confortatio.

¶ Hic ponit cas. in caput purgys et ponit intentionem in eis. Secundo exequit ubi (Lug. caput purgia etc.) Dubitat quare. A. fecit illas distinctionem in caput purgys. ¶ Dñm quod nomen caput purgys vi ita: tum imputare purgationem. Ne igitur hoc alius crederet de omni caput purgio dicit quod in eo triplex est intentio. scilicet alteratio ut refrigeratio et hincatio. 2. resolutio. 3. confortatio. ¶ Sed tu. d. vi. q. A. si sufficiens enumeravit diversitatem caput purgiorum. quod quidam putant fieri ad refrigerandum. quidam ad calefaciendum. quidam ad extrahendum: ut infra in ca. pñcu laribus de sorda appetit. ¶ Dñm quod per resolutionem dat intelligere calefactionem et excitationem et etiam: quod resolutio large per eionem per sumi.

¶ Lug. caput purgia administras resoluenda confortata gradus in ipso administratione observa: administra itaque ea prima vice cum oleo ro. et lacte et que tali cursu currunt: et vice secunda cum expressione siccis et similibus: et tertia etiam vice cum aqua amaraci et similibus.

Dub³³ ¶ Considerandum quod A. non exequit de caput purgys intentionem refrigerationis et hincationis ut per fronte appetit. et ideo est: quod et intentionem hic de caput purgys hinc quod a capite euacuatur: et ideo exequit de eis ut resoluunt et confortant confortatio necesse in actu resolutionis. et ideo dicit. cum etc. ¶ Dubitat: an caput purgia ex lacte et oleo ro. sit resolutiva. ¶ A. si quod non: quod in nullo illo. scilicet oleo et lacte est resolutio manifesta. ¶ In pñcu Aui. cum dicit. cum caput purgia administras resolutiva administra prima vice cum oleo ro. etc. ¶ 13 ad quoniam posset dici quod in oleo rosa. et lacte est aliqua pars resolutio: et ideo a leuiozibus incipit. tñ aliter ordinem credo fore ad mentem Aui. quod resolutio est duplici. scilicet pro materie eione: et hoc modo non sumit hic alio modo sumit pro materiez educatione quocumque educant: et hoc modo oleum ro. et lac educunt mas duplici. 2. per sternutationem movendo. 2. per modum cuiusdam lubricitatis: et hoc est educio levis: et ideo ea incipit. ¶ Sed per dicta. primo oleum ro. sedat sternutationem ut infra sen. s. ¶ Secundo educio per sternutationem non est levis: imo fortis cum sternutatione sit fortis morbus: et quasi epilepsia parva: ut infra ca. de epilepsia. ¶ Ad pñm ordinem quod per aliquam modificationem et modum sensum quem potest educere oleum ro. potest educere sternutationem: et cum hoc potest ea sedare in hinc ea. ¶ Ad secundum ordinem quod sternutatio levis est que inducit ab oleo ro. respectu eius quod inducit a succo sicco. ¶ Per tñ ad principale aliter rideri quod sicut. scilicet A. agit tres intentiones quod administramus caput purgia: ita hic per ordinem docet illa administrare: et vult quod si tu administras caput purgia sub intentione resolutionis: tñ debes cum ordine illa administrare faciendo ea pcedere caput purgia que non sunt resolutiva sed mollificativa et pparantia ad resolutionem: sicut et ante emplastrum resolutiva administrant mollificativa: post resolutionem debemus intendere ad confortationem. primo si administrabimus lac et oleum ro. quasi ad leniendum. Deinde succum sicco. et blis ad resoluendum et abstergendum et euandum ex hoc: et hoc est quod intendebat. Tercio succum amaraci. i. maioranem vel masticariam in quo cum resolutione est plus de confortatione cerebri quam sit in sicco: et hoc ostendit suus odor: et tunc exponit. administra itaque ea. scilicet caput purgia.

¶ Et si principium materiei et vaporum non est nisi a stochbo: attende substantiam humoris in stochbo comprehendit quam comprehendit per ea que scies in capso egritudinis stochbi et eionis eius. Cum autem manifestum descendens est vapores aut ventositates retenti opus ut eos resoluas cum aqua in qua decocta sunt scilicet et epithimu et albasce et medicina pñcte in capitulis suis: et distillet et oleum sambacini et laurinum et amaracinum in aure. Cum autem corpus cerebri vis confortare et prohibere humores cholericos ne a stochbo ad ipsum ascendant et ab eis que sequuntur ipsum opus ut ipsum cibis fructibus acetosis et proprie granatis acetosis et pomis et piris et acrestis et proprie post cibum.

¶ Jam. A. posuit cas. in quibus opponimus ad manum capitis et totum et quibus opponimus cum propriis euacuationibus: hic ponit cas. quibus opponimus ad manum capitis quod est a determinatio membrorum. v. g. a stochbo. ¶ Cui

Super. tertio

¶ Considerandum quod quoniam materiei humoris et vaporum est a stochbo triplex cadit in hincationem. Una rectificatio et eio materiez a stochbo: et hoc inuit cum dicit. attende etc. Secunda est eio materiez quod sunt in capite: et quod iste manifestum vult sunt vapores sive vapores: et quod de eione materiez humoris iam dictum est: ideo dicit. cum autem manifestum descendens. i. pñgrediens: et quasi hec locutio est filius vulgaris. Et quoniam contingit quod humores multiplicati in capite coagelati descendunt. docet autem resolutionem facere cum scilicet a. sticados vel spēs est absinthii. balasce. i. hyssopus hortulanus ut supra vel apud alios est thim. et inuit in hoc stillatio in aures cum oleo sambacini. i. de iesumino. amaraci. nū. i. de maiorana. Tercia intentio est prohibere ascensum vaporum et humorum quod sunt apud ut cholericorum et hoc fit cum rebus hincatibus stipicitate et refrigeratione prohibita morbus vaporum sicut sunt fructus etc. ista enim prohibet vapores ad caput et que sequuntur ipsum ut oculos proprie post cibum quod prohibet et ciborum vapores: et ego vult his et prohibeo potum postea: de istis tñ dicit in ca. de sorda per confortat. ¶ Sed tu. d. quoniam ista confortat corpus cerebri. ¶ Dicitur duplici. primo prohibere vapores. Secundo aliqua stipicitate que capiti euacuationem potest eicari.

¶ Curatio autem tua in oppilione fit cum embrocis aperitiuis semper. Et opus ut fit effusio ois embroce administrata in omni accidente a loco alto ut eius virtus plurimum perfundat et caput preparet: ut cadat super sinapum super posteriore capitis partem et membra dura: et sint etiam masticationes pillule de seiar et olea resolutiva.

¶ Hic ponit curam egritudinis malum cerebri et manifestum oppilare. Et primo ponit curam quod intendimus ad manum que est in capite. Secundo ponit curam quod intendimus ad manum determinati membrum mittentis. ibi. Et si egritudo. ¶ Considerandum quod ista pars servit. A. in duobus. primo quod ponendo cas. curationis oppilonum capitis ponit cas. curationis egritudinis coponens ut dicat quod iam supius inuit curam malum coplonum cum manifestum: prius dicat quod possit curam malum egritudinis absolute: hic ponit curam morbi coponalis: non autem ponit curam morbi in numero vel in situ vel in quantitate: quod ut notum est: non cadit in hincationem. scilicet a. gales sciales. et quedam ex his dispositionibus rarissime vel nunquam occurrunt. ponit igitur curam morbi sepe occurrentis. scilicet oppilonis. ¶ Secundo hec pars servit. A. quod ponendo curam oppilonis: ponit curam cum embrocis et masticationibus et oleis: et tunc dicemus: non autem ponit curam morbi in euacuatione propria materiez in capite que euacuatio fit cum garga rismatibus sternutatoris epithimatis et caput purgys: hic docet euacuare materias a cerebro cum embrocis et masticationibus.

¶ Sed tu. d. quod ponendo curam oppilonis ponit per embrocas solum et masticationes. ¶ Dicitur quod A. hoc fecit ut doceret vel sciret ut ad redeundum ad cas. sciales supius dictos. Cura enim oppilonis cerebri a manifestum est per digonem et eionem materiez. et eio quedam ex ois capiti et corpori: et quidam propria capiti. et oia ista sunt iam dicta. ¶ Hic posuit solam eionem propria cum embrocis et masticationibus volens quod ois aliorum modorum eionis pñcto: tu recorderis. et istas expresse hic: quod de eis non dixerat. aliter tñ consuevimus dicere quod hic ponit curam oppilonum maxime extrinsecam. ¶ Considerandum scilicet quod in usu embrocis aperitiuorum ut decoctionis camomille maioranem origani et silus. A. dat cas. in non usus et in loco. In modo quidem ut effundat ab alto: et est quod magis perfundat. In loco ut cadat super sinapum sive iaphet. supra. i. ante posteriore etc. et hoc est quod dicit ista exterior: ita ut descendat super posteriore. hoc autem fit cum hoc facit supinus: quod pñcto super iaphet: liquor fluit versus occiput sicut hoc iaceret super pectore fluere super facie. Assignat autem. A. cum per quod opus in tali loco effundere embrocas: quod locus iaphet est rarus per commissuras: et ideo virtus embroce penetrat. sicut et est ois ibi subtilius. has causas ponit B. 13. therap. ca. xlii. Et B. A. inuit cum dicit. cadat super sinapum. i. i. pte anteriori. supra. i. ante pre posteriore et membra dura. q. d. quod illa membra sunt dura embroca non imprimunt: sed quod loca iaphet sunt rariora et subtiliora: ideo embroca imprimunt: vñ. 13. therap. yli. cap. deceter hinc hinc locum. Anterioris capitis iherunt ois masticationes capiti. 3d ponit ista cap. de sorda timporali. ¶ Considerandum pillule de seiar si sunt pillule seiar etc. A. facit nos recordari euacuationem cum solutiuis. si autem sunt alie pillule ad masticandum: tunc inuit quas cum masticationibus euacuantes materias a capite de quibus A. d. ponit multas.

¶ Et si egritudo fuerit ventositas in stochbo purga: deinde affer oleum ro. dulce cum aqua decoctionis radicis et fenugreci et cordumeni et his similibus: aut affer oleum cum infusione aloes aut cum cordumeni et his similibus.

¶ Et si egritudo fuerit ventositas stochbi. i. per ventositas stochbi: unde manifestum ventose et vaporose caput ascendentes oppiliones facerent purga

purga. f. stomachu: deinde affert. f. capiti oleu: ro. dulce. f. ad resoluendum. et dicitur dulce ad differētiā eius qd fit ex oliuis imaturis qd non est ita resolutiuu: vel dicitur dulce qd nō fit corruptum per antiquitatem: qd nō est bonum: vt Sera. p. breuia. c. 6. de foda. cū aq. rē. omnia ista sunt ad materias capitis resoluendas. radices. f. que co meditur: vel radicem feruli vel petrosil. cordumēni. i. cardamomi: vel. i. karui agreste fm Sera. trac. 9. ca. de tyriaca.

Cū autem curas apata calida opz vt in eis incipias prius cum eo qd expellit quod fit ex infrigidantib⁹ p⁹ dictis mistum cum aceto et aqua ro. Nisi illic fuerit dolor vehemens: tunc enim aliena acetum.

CSuperius Aui. posuit cañ. curatiōis egritudinū capitis mālū ab solute et oppositū: hic ponit cañ. curatiōis apatū. Et p. calidiorum. Scdō fridior. ibi. (In apatibus vō fridior.) Tercio addit cañ. ibi. (Et scias.) / P⁹ia in d. p⁹imo ponit cañ. curatiōis p. medicas. Scdō per cibos. ibi. (Et admittunt in cibado.) / P⁹ia in tres. p⁹io ponit curatiōē que puenit in p⁹u: Scdō que puenit in augmento statu et declinatōe. ibi. (Deinde yterio.) Tercio addit quēdā cañ. in etiōne. ibi. (Eucyaria.) / P⁹ia in d. p⁹imo ponit curā per alterantia: et hoc quātū ad medicinas locales. Scdō per etiōne quādā quātū ad medicinas que assument p. os. ibi. (Q. si mālū.) / P⁹ia in duas. p⁹io ponit curā intēdēdo ad morbū. Scdō ad accidens. ibi. (Alienatio.) / P⁹ia in tres. p⁹io ponit cañ. curatiōis et medicinas. Scdō ponit exceptiones. ibi. (Nisi.) Tercio reasumit. ibi. (Et cadit.) / Dicitur si de trib⁹ partib⁹ qd opz vt incipias cum eo qd expellit. i. repercutit: qd hec est curatio apatum in principio.

Du^m 4° **C**Dubitat an existēte dolore p. bibet acetū in principio. / Uides qd nō Sera. in dolore capitis. cap. 12. docet acetū cū olo rofaceo appropinquare. / Ridit Albert⁹ qd p. bibet: qd tunc debem⁹ vt iustitiam. / Lōra. qd dicit qd si cū illis ponā acetū. / P⁹io igit. qd dolor cū est vehemens valde p. bibet acetū miseri medicinis. cū est qd acetū sui modicatioē posset addere in dolore: vt ponit Gal. in lib. 10. tractatu. trac. 2. c. de cephalgia ppter percussione. / P⁹io scimus autē dicere qd. A. aliud occulte inuit. f. qd repercutiua pura prohibet qd in principio apatum capitis: vt cum mālū est multa valde: vt appetit. ca. de frenesi. multa autē existente mālū fit dolor magnus: ideo tūc aliena acetū: supple et oē repercutiui forte.

CEt cadat in eis administratio olei ro. infridati sufficiens: nō tñ supflue cōquassati cū aceto multo aut pauco in frōte et capite: et aq. vne lupine et saufel et croco et sandalo et sief memisthe et bolo armeno et lētib⁹ ex corticis et silib⁹: et aquas in qb⁹ cocta sūt stiptica frida: et ex calidis stipticis pfortatiuis in quibus etiam sit compositio in cōmissione eorum frigois sicut alutbuli.

Du^m 4° **C**Dubitat q. A. v. dicitur: qd dicit p. qd si dolor vehemens alienat acetū: postea dicit qd cadat in medicis olei ro. p. quassati cū aceto multoties. / Dm 2°. p⁹io qd ista nō est p⁹iuua: et iō dī qd. A. reasumit. postq. enī fecit exceptionē ponit medicas que pueniunt qd dolor nō est vehemens vt dicat sic. Incipias prius cū eo qd repellit qd fit ex infridantib⁹ p. dictis in etiōne materię calay: et p. dictis 2. cañ. Et cadat in eis. i. in sumā istopz infrigidatiū repercutiui est oleū rofaceū rē. Scdō tu dices qd ponit crocus et calida stiptica rē. / Dm qd iuuat in latitudine pncipi in quo repercutit. Nā cū appropinquas ad augmentū in fine pncipi: pores aliq. cala adiungere in qb⁹ cū vt resolutiua per calidū est repercutiua p. stipticum vt crocus. / Scdō mō possem⁹ dicere qd p⁹iuuādo istam Aui. hic ponit medicinā postq. que puenit qd dolor est vehemens. f. ex multitudine materię: tūc enī non puenit acetū. f. mistū cū puris repercutiuis: s. conuenit mistū cū repercutiuis uo puris s. mistis cū resolutiuis: et iō illa medicā qd hic ponit cōponit ex fridis et calis medicis: ponit cū eis crocū et alutbuli. i. fruct. tamarisci. p⁹ima tñ solo est melior. / Considerandū ē qd oleū ro. et alia olea in mālū frida non cōpetūt nec expedit qd frida appropinquat in mālū frida: in mālū autē calida multū. et cū querit pura repercutiua possunt multū frida appropinquari. sed quādo nō vis vltimā repercutiōne sed parumper remissiorē infrigidet oleum ro. nō superflue. et sic pōt saluari sermo Auer. 7. coll. 3. ca. de cura apatum pncipi. ca. 29.

Du^m 4° **C**Dubitat 2° qd dicit fit cōpositio in cōmissione eoz frigois sic alutbuli: qd v. qd alutbuli fit fridū: vñ ista exterior: ex fridis cui⁹ p⁹ium ponit Sera. c. de tamarisc. in tabula medicinarū calarū in p⁹mo gradu. / Dm qd tamarisc⁹ aliq. pres fridas: vt Sera. / Uel vob⁹ qd ista vult exponi sic. fit cōpō in mīstioe frigorū. i. fit cōpō talis qd vincat medicie fride: qd p⁹u intēdū ad repercutiōne. Quia lupia

est solatrū ex greco qd vulpina arabice. Saufel auellana ida.

Du^m 4° **C**Dubitat 3° quādo est qd in medicinis repercutiuis capiti appositus debeat ponere multū acetū et quādo paucū. / Dm qd medicus colligit hoc iudiciū cōsideratione habita. p⁹imo ex pte acetū: qd de acuto aceto cū fit magis penetrans minus ponemus: sed de minus acuto vel acetoso quātū ad hāc intētionem possumus ponere magis. Scdō ex parte habitudinis corporis: qd si fit corp⁹ subtilis cutis capitis et macri vel teneri vt pueri: minus ponim⁹. si fit corpus multū carnosū in capite ponimus plus. Tercio ex pte materiei: qd si mālū est multū calida ponimus plus de aceto: vt sunt olei ro. 4. partes: et acetū due partes. Si autē mālū nō sic est calida: et vis infrigidatiōne non multam: fit tunc acetū vna ps et ro. olei. 4. partes: vt pōt sumi a Sera. trac. p. 6. ca. Quarto ex parte accidētium. Accidētia autē in apatibus calidis capitis maxime sunt vigilia et dolor. rē. Ex parte quidē vigilię si times de ca: min⁹ ponas de aceto: quia vigiliās inducit. Ex parte doloris quia si est valde vehemens etiā minus ponas: vt apparet ex dictis. Sumā tñ iudiciū in oibus istis est estimatiua medici.

CAlienatio vō a medicinis vehementer frigidis faci⁹ ex eis que sunt sicut papauer et opium et reliqua est tibi necessaria nisi apud vehementem necessitatem et forte dolorem Et camomilla quidem frangit aliqd ex acuitate narcoticorum in epibimatiibus.

CHic ponit curas intēdēdo ad accidens qd est dolor. Et p⁹mo facit hoc. Scdō ponit cañ. quēdā. ibi. (Vomitus vō.) Tercio qd dam dictum declarat. ibi. (Ingr. Sol.) / Circa primā partem considerat qd in manifesta expositiōe littere supfluit. non. et vult dicere et est tibi necessaria. posset tamē littera violenter exponi vt dicat. alienatio. i. appropinatio medicinarū valde frigidarū quātū appropinatio dicit alienatio: qd est p⁹sumptio. / Alter tamē fm expositionē nostrā dicitur. alienatio. i. stupefactio a medicis rē. et forsan qd hoc est: qd forsan stupor in lingua corū alienationē signū fiat: et hec expositio apper ex eo qd subdit camomilla rē. narcoticorū. i. stupefactiuorum: et apparet a ter. Sera. p⁹mo practi. 6. ca. vnde Aui. forsan hoc psumit. dicit enī necesse est vt caueas tibi a succo papaueris et mādrazore ppter vehemētiā stupefactiōis: si nō cogit euz vehemētiā vigiliārū. Ex quo apparet qd intelligit per vehemētem necessitatē qd superfluas vigiliās. / Considerādū qd cañ. de camomilla cadit hic: qd si tu vis vt narcoticis vti cañ. camomilla cum eis. Dicit in epibimatiib⁹ vel ad suadēdū qd narcoticis est tutius vti extra qd istas: vel qd si oportet vti stupefactiuis intus nō sufficeret eoz cōsolatio cū camomilla: sed fontioib⁹ egeremus ad consolidādū vt auctores docēt: sed in vsu eoz in epibimare vel embroca sufficit miscere camomillā et sifia. / Considerādū etiā qd vt ad presens spectat acuitas et fortitudo operationis narcoticorū est in duob⁹. f. in mortificatione caloris per congelationem et in cōdensatione. camomilla autē euz suo suauitate viuitificat et aperit: et forsan est inter ea p⁹opietas.

CVomitus vō est ex eis in quibus non fit iuuamentū in curis egritudinum capitis nisi fiat ppter cōmunitatem materiei in stomacho: et melior modorum expulsiōis eius est vomitus.

Du^m 4° **C**Dubitat vtrū vomitus cōferat in egritudinib⁹ mālū capitis: qd uis mālū nō sit a stomacho imo sit cerebralis. / Uides qd sic auctoritate Alexandri qui in c. epilepsie cerebialis dicit. post caput purgationē expedit vomitū et agitari corpus. / Item qd mām euacuat a capite cōferat: sed vomitus est hmoi cū fit de euacuationib⁹ cōib⁹: vt Baly. in thegni tracta. 3. 196. cōmēto. et sumit ab Aui. p⁹mo lib. fen. 4°. 3. ca. / Amplius in vlcereb⁹ renū cōmēdat vomit⁹ fen. 18. ergo multo magis in passionib⁹ mālū capitis. / Ampli⁹ hie re magne cōcedūt in materiabus capiti firis et appropinatis: s. ille habet in se medicinas vomitiuas vt est elicborus et colloquintida et sifia. / Amplius supra. A. vult ēuare materiā a capite cum cōitate corporis cōcedebat vomitū. / In cōtrariis. A. / Dm qd vomitus est duplex. Quidā leuis qui nō fit cū medicina attrita sed cū aq. calida vel cum aq. et oleo vel euz medicina aliq. euacuat per viam incisionis vel absterfionis: sicut cū aq. rāfani et similib⁹: et ille vomit⁹ nō iuuat in egritudinibus cerebri. f. de mālū sibi appropinata. Rō est. qd inducit agitationē: et nō pōt illam euacuare. sed si mālū capitis sit per cōitātē materiei in stomacho existētis: tunc vomitus est cōferēs. vel qd per cōueniētiā quādā illā euacuat. vel qd aufert sibi minerā sue reclusionis: et de hoc vomitu videt cē fmo Aui. / Alius est vomitus difficilis: et voco eū qui fit a pharmaco solutiuo cui⁹ p⁹opietas est trahere materias ad stomachū et debi

Gentilis

litare os eius: 7 inducere in eo agitationē sicut est vomitus per el-
lebozū 7 lapidem lazuli vel armenium non preparatos 7 siliā: 7 ta-
lis vomitus pōt cōferre: qz euacuat materias capitis a ppietate
trabēdo illas. / Dico tamē qz si talis euatio pōt per fluxum vētris
fieri absolute est melius. Et rō est triplex. Prima qz est euatio na-
ture conformior. Secunda qz non sic agitā cerebrum in euacua-
tione per fluxū vētris sicut per vomitū. Tertia qz ad lōgūm
mouetur mā: sed euacuatua per stomachū inducit timorē ne re-
manendo in stomacho vel debilitādo stomachū cerebrū cōpatiat.
C. Er qz appet qre. A. dicit melior modoz expulsiōis ei? ē vom-
it: qz h vomit? pferat in egritudine cerebri: cui? mā surgit a stōcho:
tamē si mā illa posset fluxu vētris educi: inde esset melior modus
expulsiōis eius: 7 tūc cōuenientius est vt per fluxum vētris edu-
cat. qz si esset mā ad vomitum aprior: tūc fiat vomitus. Nō igitur
Alic. pcepit vomitū absolute in egritudine capitis facta per cō-
tatem materiei in stomacho: sed pcepit eū hac conditione: si me-
lior modus euationis est vomitus. Cognosces autē qz melior mo-
dus expulsiōis est per vomitū ex natura materiei qz calida subti-
lis ex motu qz sursum tēdit vnde bz os amaricatus 7 cordis mor-
sum fm afōz. 4. particule afōz. 17. Nō febricitābus tē. Ex dispo-
sitione mēbroz cōsentientū vomitū 7 ex dīspōitibus mēbroz
pōhibētūz fluxū: qz sit aptus diffiniterie habēs nouā vel antiquā
dispositionē in intestinis 7 alijs multis que narrare eēt pōlurum.
C. Ad cōtraria dicendū. Primo ad Aler. qz illa est cautela de sto-
macho ne cōseruet vel augeat illā epilepsiaz: qzuis sit epilepsia ce-
rebralis. / Ad 2. dicendū qz h euacuat a toto 7 a capite: 7 in h con-
ferat: plus tamē cōfert illa que est per fluxū vētris. / Ad 3. di-
cendū qz vomitus diuertit mās a partibus reuiz: vt idem Aueric.
inuit. nō sic autē diuertit vomitus a cerebro: sed magis diuertit
fluxū vētris. / Ad 4. dicendū qz biere magne non sunt necessa-
rio vomitus: qzuis medicine vomitue in eis ponātur: cōsolātur
enim cū alijs medicinis: 7 si vomitū solū pōuocāt nō sunt ita vti-
les: sicut si solūt in passionibus cerebri: tamē qz replurimū
passiones cerebrales afficiāt sibi defectū stomachi quādo plon-
gentur: ideo in hieris magnis 7 in pillulis solutibz 7 puocatibus
vomitus inueniūt manifestā vtilitatem. / Ad aliud supra dōm qz si
per illū vomitū voluit eū qui a ppietate euacuat: legat littera cō-
iunctim sine copula: 7 ostēdit qz ozymel solū nō faceret illū neqz
semē rāsiani sed simul cū pulpa colloquintide: tūc enī potens est
a toto 7 a capite ppietate euacuare materias: tūc nō magis lau-
dat eū qz fluxū vētris: qm fluxum vētris hēdū pmissit. C. Cōside-
radū etiā qz hic cān. nō est positus hic cōtingenter sed ex certa
sciētia. nō ad āpata capitis calida ppter stomachi cōpationē mul-
tum cōsuevit sequi vomitū. Et qz forsan alijs de hoc cōtentaret 7
permitteret vomitū pcedere: vult Aueric. dēlarare qz si mā illa est a
stomacho vel habet materiam cōsociatam in stomacho pmit-
tatur vomitus. qz si nō: tūc nō est in eo vtilitas.

C Inquit Bal. nō est dispositio sode in vehemēti ne-
cessitate narcoticoz sicut dispositio colice. Colice enī
dolor qm puenit ad hoc vt perimat. Sz sōda nō est
sic in vehemēti necessitate narcoticoz fm plurimū.

C hic vult Aueric. qz ppter doloris vehemētiā sit necessariū qm
vti narcoticis: nō tamē sic frequēter accidit sicut in colica 7 dicit.
Inq. Bal. si z. terap. ca. vlti. ibi enī docēdo subuenire syncopei ex
dolorē marie in colica loquit. expresse tū hoc ponit etiam in libro
de cōtractatū secūdo tractatu. C. Cōsiderandū qz h vterqz dolor
posset multū intendi: plus tū intēditur dolor colicus qz sōda bz plu-
rimū. 7 rō est triplex. Prima qz magis prauē materie possunt ag-
gregari in intestinis qz in cerebro. Secūda qz pluris quātitat mā-
terie etiam aggregantur. Tertia qz pellicule cerebri nō sunt sic
grossę vt sunt intestina: 7 sic nō tantam in se colligunt materias.
Ex quibus contingit frequētius fieri colicam prauam qz sōdam
prauam necessitatem ad vsum narcoticozum.

C si materie nō fuerint vehemētis acuitatis admi-
nistrabis aquā fructuoz stipticorū predictozum.

Du^m 45^m C hic ponit curā p qdā eūonē quātū ad medicas q assumunt.
C. Dubitat qz dicit qz si mā nō sit multū acuta debet dari aq fru-
ctuoz stipticorū predictozum. fm myrabol. 7 tamarindoz 7 similitū.
C. Sed cōtra: qz ista concedūt in mā cholericā subtili: qz illam
euacuat: vtrū supra dicitū est. sed cholera subtilis est acuta multum.
/ Quādiā credunt qz ista sit corrupta 7 qz velit esse affirmatiua: sic
qz si mā fuerit vehemētis acuitatis. Aliter tū dicit qz si mā est mul-
tū calida 7 est cerebri. f. non surgens a stōcho qz nocent fructu-
stiptici. pira 7 siliā: qz calore forti cōmunicato stomacho cor-
rūpū 7 ebullunt 7 euaporāt. Nihil enī est adeo vaporosus vt fru-

Super tertio

ctus: vt sen. 13. ca. de egritudinibz stōchi. Dico autē aliter qz. A. itell
git per materiā vehemētis acuitatis materiā furiosā: 7 vult qz si
mā nō sit furiosa sufficit pro euatiuo aqua fructuoz stipticorū pō-
ctoz. i. aqua myrabol. citrinorū. f. simul cū puuiz 7 cassia 7 siliā: vt
supra. A. illo. 5. Decoctio vō myrabo. 7 in hoc inuit qz si mā sit fu-
riosa: opz vti p euatiuo re fortiori vt scamonea simul cū illis: 7 in
hoc forsan voluit notificare Serap. libro 7. ca. C. Sed tu. d. cō-
tra: qz sen. 13. ca. de cura āpatus calidoz stomachi fm expōnēz nō
strā Aueric. in mā furiosa concedit myrabol. / Dōm qz forsan opz ē
cum illis esse scamoneā. / Vt dōm qz expresse vel decoctio my-
rabol. citrinorū nō eēt potens sine auxilio scamonee educere chy-
lerā a cerebro potēter: sed a stomacho sic qz ei obuiat statim.

C Deinde vteris maturatiuis rememoriatiuis in mate-
rijs acutis: postea administrabis in quo sit parum re-
solutionis sicut aqua in qua decocta sunt oideuz fra-
ctum 7 radices myrti. Et ex oleis oleum camomillinū
recens solum aut mistum cum oleo ros. fm acuitatem
egritudinis 7 substantiam materierum 7 ppingtatē tē
pōhibētūz. Et post ipz ex aquis in qbz decocta sunt ra-
dices apij 7 feniculi 7 fursur cū seminibz suis 7 fenugre-
cuz 7 malua 7 corona regia 7 alacoen alba. Et ex oleis
oleū anethinū 7 siliā: ēt dñz pueniat ad statū. Et resol-
uatur tūc 7 etiam emplastra que sunt ex istis.

C Dubitat qz absurdū videt qz mā āpatus cerebri maturet 7 sanie-
tur. / Dōm qz hec pars pōt duplī expōnī. Primo ly deinde: dicat
ordinē ad illud qz statū dixerat: 7 vult qz postqz tu dedisti aliquā
medicinā solutiū ad minorē adū māi cholice: tūc vtaris matura-
tiuis. 7 in hoc inuit. A. medicinas locales pncipij augmenti stat? et
declinatiōis. in pñ vteris maturatiuis memoratiuis tē. i. vteris me-
dicinis fridis repulsiuis: vt oleo ro. viol. folijs salicis tē. que sup
ponebant maturatiua materiez calidariū que ēt hnt vīs aggrega-
tiū substantie eaz. respūstū aut. A. hic illū cān. qui supra absolu-
te. i. cū cū eo qd repellit. hic dicit qz talis repulsiō in mā cho-
lerica est fieda post eūonē qua eūone facta vtaris maturatiuis. i.
repulsiuis in pñ fm qz docuimus vtaris maturatiuis tē. postea
f. in augmento administrabis. Alio mō pōt expōnī qz ly deinde: dicat
ordinē ad curā pncipij quā pmissit 7 dicat qz postqz tu fuisti vsum
repulsiuis in pñ fm qz docuimus vteris maturatiuis. i. debilibz
7 resolutionis mistis cū repulsiuis tē. Ad cui? intellectum pñdera qz
A. inuit curā huius āpatus quātū ad pñ augmenti. quātū ad pñ
sum augmenti vsum statū. quātū ad statū ipz 7 quātū ad declinatio-
nem. pñ dīco qz ponit curā quātū ad principium augmenti cum
maturatiuis. i. debilibz resolutionis que sunt aliq. mollificatiua: 7
hec mista cū stipticis 7 fridis repulsiuis: sicut. v. g. miscere parū
de camomilla cū repulsiuis pñdictis. vocat autē ista maturatiua ba-
ber hāc bonitatē qz resolūt māz. 2. si nō pparāt eā 7 equāt eaz
ita qz tu poteris sequi aut cū generatibz sanie in exterioribz mem-
bris aut cū resolutionis fortioribz vbi nō vis sanie gñari: 7 iō Aueric.
vocat ea maturatiua nō qd sanatiua sed pparatiua. 7 curā dīc. re-
memoratiis. intellige marie in 2. libro in capis pñpiz. Dico 2. qz
ponit curā āpatus quātū ad pñ augmenti vsum statū: 7 vult qz
addas parū plus in resolutione 7 exiccatione pñdō oideū 7 radicez
myrti in qbz est aliq. resolo 7 exiccario 7 oleū camomille recēs: qz
antiquū nō est vtile: vt Serap. i. practi. 6. cap. Soluz. Et in summa
Aueric. nō vult aliud nisi qz sicut pcedit augmentū ita pcedat vsum re-
solutiū cū repulsiuis. Et hic pñdēdo tria. pñ acuitatē egri-
tudinis: qz si est acuta feruida opz resolutione eē valde refracta cū
fridis. Scō sām materiei: quāto est mā subtilior: tāto leuio-
ra resolutione sufficiūt. Et ppingtatē stat? qz quāto remotior tāto
resolutione debiliora: 7 qz ppingtior: tāto fortiora. 7 hoc dicit qz
mā posset eē tā pax acuta resolutioni parata qz nō dubitarem in
fine augmenti ponere oleū camomille solum. f. sine alio resolutione:
cōmiltū tū aliquo frido. Tercio ponit curā quātū ad statū 7 dicit:
post ipz. f. augmentū: vel post ipm. f. oleū quo vtebaris in augmēto.
ex ags. i. administrabis medicamē ex aquis 7 oia ista sunt fortius
resolutione. C. Sed tu diceres debeo eis vti puris. / Dōm qz si ad-
huc timor est de cursu miscēas eas cū aliqbz stipticis rep-
ulsiuis donec pueniat ad statū. i. ad finē status. Quarto inuit curā
quātū ad declinationē. cū dicit. tūc. f. cū puenierit stat? 7 b est in
fine eius 7 in declinatione resoluit. f. mā quare vtaris resolutionis
fortioribus 7 puris. / Cōfundit autē Aueric. hic istā curā: qz vult qz
scias eam ex cān. vniūlibz pñmi libri sen. 4. 7 quarti libri cap. de
cura

cura flegmonis et herispile. Alacoen alba est matricaria fm Si monem. littera extra est herba similia cotule. Et etia emplastrum. i. non solum ex aquis sed emplastris.

Euacuantia autem necessaria antecedant in eis fm materiam.

Hic ponit causam in eione. et dicit qd euacuantia necessaria antecedat in eis. s. a parta calida hntibz que eiones sunt fm mam: qd si est materia sanguinea vel sanguini mista fiat stomia si aut sint alij humores fiat euacuatio cu pharmacia. Et considera: qd dixit antecedant ea q ante repercussio: et resolutio: vsq oportet euacuare.

Et administrent in cibado habentes apostemata cho lerica proprie medicine leues humide.

Hic ponit causam in cibis. Unde dicit medicine leues. i. cibi medicinales vt lactuca cucurbita prisana orde i silia. medicine leues. i. molles humide: qd humide actu et potetia: et cibis misceant vt mulago cydonio: et oleu viola. ista ni non psumimus. Dixit cholera ppe: qd si esset sanguinea no tara egeremus humectatione.

In apatibus vo frigidis incipiat primo sicut in alijs cu eione et administrentur in eis illud in quo recipitur oleu de kerua et oleu amigdaloru amararu et picra et alijs silia: et reliqs potionibz notis cu age radici: et co tenti sumus et apocrusticis oleo ro. in principio rei.

Hic ponit causam. curationis apatus frigidus cerebri. Et p quando est in principio. Secdo quando est in augmento. ibi. Et misce. Ter cio quando est in fine augmeti siue in pcessu: et qn est in statu et de clinatione. ibi. Deinde administra maturatiua. Uel ibi. Deinde post illud et. Consideradu qd. In principio hor apatus ad duo in dedit. s. ad euand et ad repercussu. De solutiuis aut que ponit nos vtinur picra. i. hiera coi et silibz euatiuis vt agarico et turbitz et hmoi cum aqua radicum. i. feniculi et petrosillini: qd diuidendo disponunt materiam ad euacuationem. repercussiuum autem est oleum ros. s. cum pauco aceto acuto.

Dubitat vt in apatibus cerebri calidis vel fridis possumus vti repercussiu non pcedente eione. Videl qd sic ex quoda textu. B. 14. teraph. ca. de cura cancri. ca. 9. vbi vult qd humor qui ad aliquam particulam descendit: pelli retro vel euaporari: et q in pn et ante purgatione possumus repellere: sed resoluere debemus solu post purgatione. vnde dicit sc. fm principiu qd et tps purgationis et ante purgatione expellere: euaporare vo post purgatione. Vt amplius euacuat totius fit ad cessanda plenitudines: sed possibile est qd corpus non sit plenum. In Syum est. A. qd supra dixit euacuantia antecederet. hic dicit incipiat pmo cu eione sicut in alijs. et hoc i. nult: qd supra qd dicit curas a parta calida: ops vt incipias pus cum eo qd repellit itelligit prius. s. quatu ad locales medicinas et no itelligit prius. s. qd corpus eue. Vnde qd fm gnales caus. pmi libri fen. 4. ca. 25. et Bal. in thegni trac. 3. ter. co. 159. et Sera. 1. p. 26. 7. cap. exite corpore repleto no debemus vti repercussiu nisi pcedant eiones. et ro est: qd corpus plenum extra no recipit: et ipsa met euatio trahedo ad Syum inuad ad repulsionem materie. Sciendū tñ qd si no possumus vti repercussiu. s. foribz: tñ possum? vt aliquo leuiter pfortatiuo et alteratiuo: quousqz pficiat tua opoem cu stomia vel clysteri vel pharmacia si expedit vel p ventosas vel fricationes vel ligatura: sicut oleu ros. dulce ex oliuis maturis et solu sine aceto vel alia re in ma calida. In ma aut frigida vel solu oleu ros. vel cu pauco croco vel cu pauco sgnanto. Et istis eni co fortatur mebz et rectificat coplexio et iterim eionem itendes. Vnde Bal. dñm qd sermo ille satis est difficilis: et multiplex posset exponitane dñm qd leui repercussiuo quasi cofortatiuo ante eionem vtinur. Vt dñm qd ista aliter stat qd sit allegata. Vnde rone dñz qd supponit hic qd corpus sit plenum: et etia no exite pleno corpore pp vehemētia passionis quq euacuat: vt. i. caus. fen. 4. ca. 4. c. Neqz est veru qd semp intentio in hmoi euacuationibus sit corporis mudificatio: imo tractus ad Syum: vt supra Aus. posuit.

Dubitat vt an si apostema cerebri incipiat a causa primitiua vt percussio debemus vti repercussiu: sicut quando fit a causa antecedente: et de hoc apparebit infra trac. 3. vlti. cap.

Dubitat vt an apatibus cerebri existentibus in principio possumus vti pharmacia solutiua. s. que exsoluēdo euacuat. Videlur qd no per gnales caus. digesta medicari. Vnde per aliū caus. generale p. l. fen. 4. ca. 3. cap. Vbi cuq humor fuerit in mebro coprehensu: nullo mō moueat ante maturationem vel donec maturet et eentiaz bz apta. sed qd humor apostemat: tñ est in vno mebro comphe sus. Vt amplius sile vt de apatibus cerebri et alioz principaliuz siue mobiliu: sed in istis no vtinur pharmacia a pn fm Hippo. 4.

re. acuto. ter. comen. 19. illo cap. flegmantia hypochondria et sic erit in apostematibus cerebri. In cotarium gñaliter sumis primo lib. fen. 4. de cura apatus. ca. 25. vbi dicit occulto: apatum mā est minoranda stomia et solone ventris. Et ex gñali precepto Hippo. 2. afoi. afoi. 29. Inchoantibus morbis si qd videt mouēdu moue. Vt amplius in apate lateris cōcedit Hippo. ad minoradu materiam elleborum et scilichini: ergo eadē ratione in apatibz cerebri. Vnde qd in principio apatus cerebri possumus quqz vti pharmacia euacuare exsoluēdo. Hoc pbatur de mēte. A. qui dicit qd pcedant euacuationes fm mam. Itē dicit in apatibus fridis incipiat cu eione primo sicut in alijs. et manifestū est qd intelligit de euacuatione fm mam: qd si est sanguis vel mā sanguini mista: cu stomia. si aut sit alius humor: cu pharmacia. et Auer. 7. colligit. c. de cura apatus. co. 29. hoc vidit in generalis sermone. Probaf rone: qd possibile est cerebri incipere apati de humore alio a sanguine nō apto per flobothomia educi vel diuerri. Et possibile est qd hec sit cuqz corpora repletoe plurima ex illo humore. Ampli possibile est qd humor ille sit de genere furiosi humoris. manifestū est qd hic est ichthodum cu eione sed nō cu stomia ergo cu pharmacia: talis purgatio nō solu minorabit de mā: sed diuerret: qd eiones cu pharmacijs sunt diuerse. vt. B. 4. de ige. sani. penul. c. et colligit. 7. vt sumis palles. ca. Et qbus appet qd fm plurimū talis euatio dñz eē minoratiua. vñ A. occulto: apatus mā est minoranda: vt allegatū est. Considerandū tñ circa pñdicta qd plurimū cōuenit talē minoratiōe et di uersionē fieri cu stomia: rarissime cu pharmacia que eūet exoluēdo. Rō est. qd alij humores a sanguine debentes apationem facere per viā fluxus ad cerebri sunt plurimū cuqz sanguine misti: et id cu eo hnt flurilitate: et ideo vtpm facimus stomias aut diuersio nes siles diuersionibz per stomias factis vt cu ventosis et fricationibz et ligaturis. Considerandū 2º qd in vsu stomie est maior securitas qd in vsu pharmacie: vt pbat. B. 2. regl. acu. 11. co. 2. supra. A. inuebat et spāliter in apatibus interior mebroz. Est adhuc maior timor de vsu pharmacie qd stomie: qd humores qui p pharmacias debent educi: prius agitant qd attrahant: et ideo si de ficit potentia medicine: qd nō sit bñ mēsurata sua qritas: tunc humores agitati disruptius fluūt ad apatam particulā. Et ideo medicine auctores audacter pceptunt stomiā in apatibus cerebri: pharmaciā aut nō sic: et cu ad medicinā solutiua descendūt plus pceptunt medicinas le ues et lenitiuas qd eas que exoluēdo eūent. Si tñ quqz necesse sit de ipsa mā que fuit minorare minoratiōe ppe: que pte et eligēdo eūent: tñ dabimus medicinas que exoluēdo eūent: et debet eē tales quales. A. scribit libro. 4. fen. p. c. de cura putridaz. et in ca. de cura tertiane nō pure. v3. qd parū eius eūet: parū ex malo. B. autem nō pot facere nisi medicus valde expertus et prudēs dign? cōparari ad arte nostroz auctorum. Et his ad pñ. A. dñm qd digesta medicatur eradicādo si volumus: euatio autē minoratiua non requirit illā digonem. Vnde dñm qd A. loquit de humore coprehensu: nos aut logmur de eo qui est in via coprehensio nis. s. in fluxu vel q est cā antecedēs. s. in alio corpore. Vnde aliū dicendum qd flegmonizantibus hypochondrijs solutiuis vehemens dari non debet: sed lenē quandoqz conceditur.

Et misce cu eo subtiliātia sicut albasce et calamētū et castoreū proprie: deinde administra squillā ppe et ac tum eius faciedo emplastrū aut gargarisimū si fuerit illud possibile. Et fortasse sumet in potu castorei duas tertias aut. et proprie patientes lythargiam.

Considerandū qd in ista particula ponitur cura partiu fm principiu. nā in principio apatus frigidus: hz vtinur frigidis ad repercussu: tñ illa misceamus aliquibz calidis vt resistat qualitati materie et ppe. pcedente principio: vt infra capitulo de cura lythargie. dicit. post duos dies a principio sui admisceat eis. s. oleo rosato et aceto casto. potest etia ista cura poni augmenti in quo cōpe unt que repellant et resoluant: et ideo misce et. Balasce. i. hyssop hortulanus: vt supra in littera ex. vel idest thimus. Lpedit etiam que de mā minorant sicut gargarismata si fuerit possibile: qd non timetur de multitudine materie: qd iā corpus pcevacuat: et non timet etiam de pulmone vt supra dictum est. Et fortasse qd non timet prolongationem et non est vehemens febris. Castor. enim digerit has materias vt. 13. teraph. penul. ca. Vñ infra cap de lythargia. A. vñ eo sine scamonea solu ad alteradu. cu scamonea vo ad euandū. dixit ppe patietes lythargia: qd in melica mā nō eēt tutus vsus eius ad digestionē. Aureus est pōdus. 3. et quqz reperit p. 3. i. s. et quqz minus qd p. 3. Discernere hoc est estimatione.

Deinde administra maturantia in qbus sit mollificatio et parum resolutionis de qbus pñdictum est: deinde

Gentilis

de post illud et apud statum administra apud vtrascq
res simul frigiditas et calidas mollificancia.

Chic ponit curam magis procedere augmento et in statu et declinatione.
Et primo facit hoc. Secundo declarat quoddam ibi. Et sic administra-
tio. Considerandum circa primam partem potest dupliciter exponi littera
deinde. Primo deinde. scilicet postquam administra res fortiter resolu-
tes: ut squillas et castoreum administra maturantia. i. digestiva in quibus
bus sit mollificatio. i. lenificatio: et hoc ne resoluat subtile et gros-
sum remaneat. Vel potest exponi deinde. scilicet procedere augmento ver-
sus statum administra maturantia. i. medicinas digestivas mate-
rierum frigidarum. Iste autem habet virtutem subtilitatis et resolutionis
semper quod predictus est illo. scilicet supra. Digestiva vero si materia fuerit res.
Et hoc est quod dicit deinde. scilicet procedente augmento versus statum: ubi
est in fine augmenti. administra maturantia et medicinas digestivas
materierum fridarum in quibus est mollificatio resolu et subtilitatis.

Dub^m 50^m Sed tu dices sufficiebat dicere maturantia. / **D**ominus quod prius est
Alicui concellerat maturantia: sed quod ista que appropinquantur pro-
pe statum debent esse digestiva in resolutione potentiora: et ideo
dicit mollificatio. id est resolutio.

Dub^m 51^m Sed tu dices cum impropra locutio sit vocare resolutionem molli-
ficationem: quod distincte operationes sunt: quare. / **A**licui noiauit. / **D**i-
cedum quod hoc fecit ut resolutionem cum sit mollificans. i. poros dila-
tas ut materia bene resoluatur. Et maxime coactus fuit ad hoc quod
ipse volebat quod tale digestivum haberet paucam virtutem resumptio-
nis. i. confortationis per stipticum: ut resolutionem non possit nocere: quia
stipticum remouet resolutionem grauiorem. Et quod adhuc indigemus res-
perculsiuo aliquo: et quod virtus resumptionis contraria virtuti ap-
tationis pororum: et ideo. / **A**lter exposit de mollificatione virtute: ut daret
intelligi quod virtus resumptiva non tollat illam resumptionis alio reso-
lutionis. et per. / **D**einde post illud. scilicet post fine augmenti: et sic in sta-
tu: et apud statum. i. post statum: et sic in declinatione administra molli-
ficationem. i. medicinas resolutionis: in quibus sit mollificatio. i. poro-
rum dilatatio. Considerandum quod. / **A**licui intendit ad curas aposte-
matum frigidorum: volendo resolvere manum cum virtute resolutionis: est
vltus cum mollificationibus et poros dilatantibus: quod vapores grossi ma-
terierum frigidarum hoc maxime egere. scilicet ut porus sint lati. Consideran-
dum quod littera que dicit apud vtrascq res simul frigiditas et calidas
res. i. post vltum medicinarum frigidarum et calidarum: quibus vltus fuit
statu: vltus modo mollificationis. et vltus in hoc intendere quod tu vltus ad
statum fuisti vltus primo frigidis et stipticis ad reperculsiuonem: pos-
tea calidis multis cum illis frigidis et stipticis que oia habebat ali-
quam virtutem contrarietatem pororum: et hoc propter reperculsiuonem que
semper intendebat: scilicet maior in principio: et minor vel non pura in au-
gmento. modo vero in statu remoueat: vel magis remittat ista frida
et stiptica: et vltus reb' apientibus poros magis quod feceris vltus: tunc.
Alio modo potest exponi apud vtrascq res calidas et frigiditas. i. siue ma-
teria sit calida siue frida. Et quod in quacumque materia est vltus molli-
ficationis: quando tu intendis magis ad resolutionem: sit magis ne-
cessaria in materia grossiori quam in subtiliori: et hoc ille can. est co-
munis cure apostematum frigidorum et calidorum.

C Et sit administratio fridorum mollificationem integre et resolu-
tionem confortationum ex emplastris aquis et oleis.

Chic declarat quoddam: et potest duobus modis exponi semper quod litte-
ra superior: ad cuius declarationem videat ire. Dixerat enim quod in
ma tam calida quam frigida coepit vltus mollificationem. Vult igit ostende-
re quod diuersimode in vtrascq: et dicit quod tu debes administrare
mollificationem et frigida integre. i. simul. scilicet in ma calida: et resolutio-
nem et stiptica et frigida: et hoc est quod dicit. Et sit administratio super in ma-
teria calida fridorum mollificationem integre. i. simul: et super sit admini-
stratio in ma frigida: resolutionem confortationum. i. simul: et ex empla-
stris. i. siue sint emplastra siue embroce siue vnguenta.

Dub^m 52^m Sed tu dices ista expositio dicitur premisse: nam dicitur est quod molli-
ficationem multum conueniunt in apatibus frigidis: et tunc hic appropriat
ea apatibus calidis. Considerandum propter solones eius quod effectus
mollificationis medicinis: quod est potius dilatatio: non plus conuenit in
ma calida quam in frigida: imo plus conuenit in fridis materibus: ut
dicitur est: tamen resolutionem quo vltimur in materibus calidis est remis-
sius: ut camomilla mellilori et anetho et similia: et ideo plus non
men mollium quam veri resolutionem. et ipsum debet misceri cum frigidis in
augmento et statu propter timorem cursum et qualitate materierum. et
forsan in declinatione si timet de materierum inflammatione: et ideo
dicit fridorum mollificationem integre. Sed tu dices supra est
vltus Aui. in apatibus calidis oleo camomillino solo. / **D**ominus quod il-
lud raro est: vel exponat solui. i. sine aliquo alio resolutionem: non tamen
solum: quia. scilicet sine aliquo frigido: ut ros. et similibus. Sed resolutionem

Super tertio

quo vltimur in frigida ma: ista etiam habet vltimur mollificationem: tamen ten-
dit plus ad nam veri resolutionem: quod est potentioris resolutionis: et vere
resolutionem sicut castoreum: et ideo de resolutionem: et non de mollifica-
tionem: et quod resolutionem debilitaret nisi secum esset aliud confortationem
stipticum propter a medicis principalibus resolutionem: ideo opus quod in ma
frigida simul miscetur resolutionem cum confortationem. i. stipticis. Consideran-
dum modo potest exponi: quod dixerat semper primam exponens: quod post vltus fri-
gidorum et calidorum etiam debes vltimur mollificationem. Vult igit ostende-
re: quod vltus medicinarum frigidarum et medicinarum mollificationem potest
esse diuersus ab vltus medicinarum resolutionem: et dicit quod admini-
stratio frigidorum. i. frigidarum medicinarum super que conuenit in prin-
cipio ad reperculsiuonem super et mollificationem super que conuenit ad dilatan-
dum poros: sit integra. i. non mista cum medicina confortationem: et ro est: quod
in semper pura frigida possunt cooperere. similis mollificationem medicina
est debilis operationis respectu resolutionem: ideo potest pure admini-
strari sine stiptico: vel cum valde modico: cum non timeat de operatione
sua super virtutem. scilicet resolutionem verum quod est fortis operatio: vltimur
de debilitacione operis quod miscetur cum confortationem. i. cum stiptico: et hoc
est quod dicit et resolutionem confortationem. i. simul super sit administratio.

C Sed dices tu etiam cum fridis reperculsiuis miscemus stiptica: in
quibus sunt frigida stiptica ut oleum ro. onfancinum. / **D**ominus quod illud stipticum
est ad reperculsiuonem: et non est ad prohibendam defectum virtutis potest
induci a frigida medicina: vel a mollificationem. **T**ertio modo potest expo-
ni ut dicat siue reperculsiuis siue resoluas et vltus in forma emplastris
embroce vntionis: ita quod modo vno et modo alio: et nunquam cesses.

C Et scias quod omnis qui coequitur de egritudine frigida
in capite nocetur a vino: et mora in balneo.

Chic ponit duos canones. **D**ubitat de primo canone. quod non videtur verus: quod vinum digerit se-
micrudos humores: ut. 4. de regi. san. / **A**mplius vinum coagula-
ta dissoluit ut in cometo afor. 3. p. p. 1. Dolores oculorum.
hec autem oia conueniunt in fridis humores. / **A**mplius in epistola coce-
dit infra et in paralyti et in multis fridis egritudinis capite. / **I**tem
pro. 10. cap. si soda est frigida sine febre: exhibeat egro bonum vinum.
/ **D**ominus quod ille qui coequitur de frigida egritudine capite: vel habet
egritudinem in maiorem: et sic vinum coferre: et non est sermo de illo hic. vel
habet maiorem egritudinem: et tunc vel est multa ma cum repletione totius et
eruda: et et non coferre in hoc casu: imo nocet vinum: quod manum agitat: et
versus caput mouet eam. vel est pauca ma et iam digesta: vel non mul-
ta cruda: et tunc vinum potest coferre. Ad denotandum igit egritudinem ca-
pitis frida de ma multa et cruda cum tota repletione dicit Aui. ois qui
coequitur. quod quod semper est querelofus pro multa corporis repletione: et
isti ex vino sunt in periculo apoplexie: et isti eisdes nocet mora in
balneo: quia manum repletionale cruda agitat. / **A**d contraria per solo.
/ **A**lii tamen sunt quod dicit quod vinum est duplex. scilicet potes vaporosum: et illud
nocet. et aliud est debile. et illud non nocet: hic sermo est rudis facti.

C Et omnis qui habet egritudinem in velaminibus ce-
rebrum leditur ab aqua frigida vehementer.

Dubitat quod non videtur verum. Primo quod in apatibus calidis vltimur fri-
gidis actu: et tamen illa apata possunt esse in paniculis. / **A**mplius Bal. 9.
terapeutic. 5. cap. docet herisipila intrinsecum cum aqua frigida cura-
re. / **A**mplius infra cap. de cura frenesis: pcedit ea: et concedit res
infrigidatas cum niue. / **D**ominus quod si sermo ille est continuus facile
est respondere. / **U**nde dicat quod loquitur de egritudine frigida. si enim
quis habet frigida egritudinem in paniculis: tunc nocet vehementer a fri-
gida aqua: quia nocet ex nam paniculorum: et ex nam materiei siue ista aqua
extra applicet siue interius. Alio modo possumus dicere quod in quacumque
passione mali siue calida siue frigida que sit in paniculis aqua fri-
gida nocet: scilicet plus in ma frigida quam calida: et dico aqua frigida friditate
vehementer: unde exponat aqua vehementer frigida: et ro est quod fri-
gidum est inimicum nervis: etiam prohibet materierum resolutionem et co-
getat. sed si non esset frigida vehementer non sic noceret. Sciendum nam
quod regulariter hoc est verum. Irregulariter tamen et coacte pro multa
flamam possemus vltimur frigida aqua: bibendo et extra ponendo: et in-
frigidando vnguenta cum ea: sicut etiam coacti vltimur quicquid opia-
tis et stupeficientibus. Ex quibus cessant contraria.

Curationes autem malitie copiosis calide solui sunt cum
eo in quo est in friditate ex herbis et oleis fridis infrigida-
tis: sicut oleum rosaceum et nenusarinum et violaccum. et ele-
gatus illis est oleum rosa. et oleum de se. cucurbitae et citruli
li et de se. lactuce et oleum de se. papaueris. et fortasse vltimur
tur oleo de semine iusquamini: cum vehemens est dolor.
Et melius ex istis oleis est cuius radix expulsa est et osti-
uis que

nis que cruditati attinet nō salitis: et folia ei⁹ in q̄ crea-
ta sunt multiplicans: et est recēs. Herbas vō et que ber-
baz cursu pcedāt: nosti oia. Et ipse q̄des sunt sicut la-
ctuca et portulaca et rāsura cucurbitae: et que sūt illis si-
milis: et et folia nenufaris: et virga pastozis et semperui-
ua: et aq̄ citrulli et cucurbitae et sauib ozdei cum aceto: et
aq̄ ro. et cāphora et sandalo et acacia et linimentū cum
oleo ro. et aceto. Et nō p̄trāscat illud vsq̄ ad ea in qb⁹
est vis narcoticādi et p̄gelādi spiritum nisi p̄pter vehe-
mentē necessitatē. Inqunt et nō op̄s quidez vt acetū sit
vehementis acuitatis et vlnositatis: nā in ipso existit no-
cumentum. Et ex illis quidem sunt mucilago p̄siliū cuz
aceto et aqua coriandri et folia eius.

C Supius Aui. posuit cañ. curatiōis egritudinū māliū: in qb⁹ inuit
cura malay: cōponū cū mā. hic ponit cañ. curatiōis malay: cōplo
nū sine mā. Et p̄ cale. Secūdo fride. ibi. (C. si est malitia cōplonis
fride.) Tercio addit cañ. ibi. (Et op̄s vt scias.) P̄ p̄ia in tres. P̄io
ponit curā male cōplonis cale sine mā: inuēs de mala cōplone ca-
lida. Et sic et ponit curā calide et humide. ibi. (C. si nō.) Tercio po-
nit cañ. cōc. ibi. (Et op̄s q̄des.) P̄ia in q̄nq. p̄imo ponit curam p̄
empla et epithimata frida. Secūdo ponit modū vsus illorū. ibi. (Et
os.) Tercio ponit curā p̄ odoramēta et caputpurgia. ibi. (Et ex eis.)
Quarto p̄ olēa. ibi. (Et sint cibi.) Quinto p̄ aeris rectificatiōes. ibi.
(Et sternant.) C In tota p̄ma p̄e nūb alud facit: nūb ex enume-
rat multa ifrigidātia caput calefactū sine mā: et inuit hoc cū dīe ca-
lide solū. i. sine mā. Et inquit iter istas res multa ifrigidātia sunt et
humectātia: intātū ponit curā malitie cōplonis cale et sicce. Cō-
siderandū q̄ ex q̄nq. cōmēdat ista olea q̄b⁹ vtinur. p̄imo q̄ ra-
dix. i. oleū ex quo sūt sit ex oliuis imaturis: q̄ maḡ ifrigidat et con-
fortat. Sēdo q̄ nō fallant: q̄ si ponere cū eis vel cū oleo sal: non
sic ifrigidaret. Tercio q̄ arbor: vñ colligunt oliue sit frōdosa: quia
tale oleū ē et sit frigidus: q̄ oliue erūt min⁹ digeste: p̄p̄ea q̄ oliue nō
ita calefiūt a sole. Quarto q̄ oleū nō sit antiquatū: neq̄ illud ex quo
fuerūt oleū cōstruētū. Cōsiderandū sauib. dīe ista exterior: est
ordeū fractū rē. itelligē q̄ p̄p̄e dīe sauib q̄i ordeū est collectus i
maturū. C Inquit. i. Sera. p̄ practice. 6. cap. et causa huius est: q̄
secūdo nā hic ē ifrigidatio: acetū at valde acutū et vinolum calefacit
aliquit. Cū dīe ibidē Sera. nō ē necē vt sit acetū acutū. i. valde: q̄i i
eo ē calitas q̄ā: imo op̄s vt sit acetosus valde: et sup. parū acutū.

C Et op̄s vt alienes bec emplāstra et epithimata a po-
steriore cerebro q̄b⁹ est nervoz origo: bec enī nō inuāt
cerebrū: nisi ex via cōmissure q̄ est in synclipse et cōmis-
sure coronalis. Ex via aut posterioris cauēdū ē ne p̄-
ueniat ad ip̄s cerebrū et cōrūpat ortū nervozum.

Dub⁹ 36 C Dubitat q̄ Aui. vñ sibi dīcere: q̄ p̄ dicit q̄ bec inuāt cerebrū ex
via cōmissure coronalis: q̄. i. ibidē p̄t penetrare et nō posteri⁹: vt
supra dēss fuit ex iūctioe Bal. 13. the. ca. 17. et postea dīe q̄ si appo-
ximat parti posteriori timef ne pueniat ad cerebrū: q̄ inuit q̄ po-
sterius apporimata ē itus penetrat. P̄ Ampli⁹ ita dīcā q̄ arius
apporimata ē nocet: q̄ a p̄e anteriori oriunt multi nervi sensi-
tūi mobiles valde. P̄ Dm q̄ p̄mo Aui. hic est de emplis et vinctio-
nib⁹ et embrocis fridis q̄b⁹ appet q̄ dicit bec emplā: et vult inuere
cām gīalē et cāz spālē p̄p̄ quas debet apporimari anteriori p̄ti. i.
in loco cōmissure coronalis: et has duas causas inuit cuz dīe nō in-
uat: vt dicam⁹ nō inuat: q̄ nō penetrat p̄p̄ duritiē et dēstātē: s̄ an-
terius inuat: et ista cā ē sit postea superi⁹: et est gīalis ad medicī-
nas calidas et fridas: vt Bal. ponit in libro. 2. 10. trac. Alia cā est vt
dicamus nō inuat: q̄i p̄t nocere si apporimant parti posteriori.
Et rō ē: q̄ aut penetrat aut nō. Si nō penetrat q̄ frustra est tua
opatio. Si aut penetrat cū cerebrū ibi nō sit grossus pulposus et sit
p̄n⁹ nuche et reliquoz nervoz: timef de nocumēto: q̄b⁹ nō timetur
in p̄e anteriori. nō igit Aui. vult absolute ponere q̄ penetrat: sed
vult q̄ si penetrat timef ab eis: et hoc ē q̄ dicit p̄p̄ p̄sumptos
qui dicit ego ponā ibi fortiter frida mista cū reb⁹ dātib⁹ penetra-
tiōe: et faciā illā p̄uecare sup loco. Vult q̄. A. q̄ tu non sis eundā
in hoc. C 3. diceres pone q̄ alicui incipiat apā calin in p̄e poste-
riori cerebrū quero vbi apponem⁹ repulsiua. C hic caderet cō-
deratio: nū sequēdo p̄siliū Aui. vt q̄ meli⁹ sit q̄ ifrigidatio ad locū il-
lum pueniat p̄ via cōmissure coronalis: hoc quia nō est timor de
nervis: s̄ q̄ totū cerebrū ifrigidat et stipticatū a se toto p̄t mām
repellere: s̄ apponēdo posteri⁹ timef de nervis: et forsan q̄ ma-
-

ria trāssit ad reliqs p̄tes cerebri nobiliores posteriores. C si acci-
deret posteriori cerebro magna iflāmatio et estupatio tua iudica-
ret q̄ subito p̄t illā op̄s vehemētē ifridare: et in hoc plus eligis
nocumētū nervoz q̄ mortem quā credis sequi: et cuz hoc estimas
q̄ materia dispergetur et nō mouebitur ad reliquas partes cere-
bri: dico tunc q̄ potes ifrigidantia posteriori capitis apponere
et totū hoc est estimatiū iudiciū. P̄ Ad 3. a p̄t solutio.

C Et eis autē q̄bus sit curatio est: vt olfaciant odores
frigidos: et fiat eis caputpurgū cū istis oleis et exp̄es-
sionibus. Et sint cibi ex lentibus elixatis et salis et ex fa-
seolis et ozdeo fracto et spinachis et chrisolocāna et ci-
ceribus fractis: et que illis sunt similia.

C hic ponit curā per odoramēta et caputpurgia. Et sint cibi ex len-
tibus: q̄ frigide et phibitue vaporū stiptice. et salis. i. facti salis for-
san vt cito dēscēdāt. vel salis. i. cōditis q̄busdā cū sale oliue. Et fa-
seolis et alines. si pueniūt faseoli: est q̄ generāt flegmaticū et gīus
chimū: vt. 2. cañ. et forsan q̄ oz misceri cuz ozdeo fracto. chrisolo-
cāna. i. atriplice. et cicerib⁹ fractis. mirādū est de h⁹ q̄ cicera sūt ca-
lida et euaporatiua habentia vaporē quēdam calidū fērmētatiū
cibi. vnde in medio alioz ciboz debent comedi fm. A. 2. cañ. quē-
admodū scripsimus p̄tra Dymus. sed si ista lra est vera credo q̄ ci-
cera debet coqui cū alijs rebus que sunt frigide vt ozdeum.

C Et sternant iste herbe et folia in māssione eius: ita vt
sit in domo in qua strati sint rami ifrigidates. Et quā-
doq̄ p̄cipitur: vt in ea sint spēs ozimi sebran et folia
alcāne. Et existimo q̄ rectius est vt sit p̄pinquus in co-
alcebran: q̄b⁹ est aspersus aqua frigida. Et sūt inuāt
cum fructus frigidī et glacies et aque copiose.

C Cōsiderandū q̄ mala cōplo cerebri calida attrahit vapores: et iō
op̄s q̄lq̄ apponē odorifera cala ad illoz resoluē et ad cerebri cō-
fortatiōe: et iō p̄cipit vt i. ea. i. māssio sit sebran et ē spēs ozimiet
folia alcāne q̄ resolutiua ē h̄ sit frida et sicca: s̄ ne calor ozimi pos-
set iflāmare: ideo oportet q̄ in co. i. stramēto siue strato sit p̄o-
pinquū alcebran. i. ozimum aspersum aqua frigida: vel asper-
sum quia ozimum est asperum siccū: ideo oportet q̄ tēperet aq̄
frigida. Inuāt cum fructus rē. strati in domo rē.

C Q̄ si nō inueneris cū caliditate siccitatē sed humiditatem
abiq̄ materia: et hoc valde parū est in egritudi-
nibus cerebri: tunc facies epithimata ex aquis fructu-
si quibus est stipticitas: quemadmodū diximus: et p̄-
cipue in principio apostematum calidozum.

C Inuit Aui. ex mō loquēdi q̄ iā posuit curā male cōplonis cale et
sicce. Vñ ponit curā cale et hūide: q̄ raro repit sine mā: q̄ cerebrū
peccās in humiditate vt stas aggregat mā: vt vplm sua hume-
ctatio est a mā humectate. Cura igit ē cū fridis et siccis q̄b⁹ et vte-
bamur ad repercussione in principio calidoz apostematum.

C Et oportet quidez vt oēs isti prohibeant a motibus
aialibus et intrinsecis et agitatione pupille in suis aspe-
ctibus: et alienentur ab aspiciendo colores. i. diuersos:
et picturas: et similiter eorum auditus regantur.

C hic est cañ. cōis in oī mala cōplone cala: q̄ in ea est timor de in-
flāmatioe et tractu materiē: et p̄ p̄is de apatione. Oēs igit. i. h̄n-
tes malā cōplone calaz phibeant a morib⁹ aialib⁹. i. a morib⁹ volū-
tariis corporeis. et intrinsecis. i. ab accitib⁹ aic: vel. i. morib⁹ virtu-
tū imaginatiuarū et aliarū virtutū moralium: et agitatiōe pupille. i.
oculi: q̄ caueat a pupillatione quātū ad oēm sui varietatē sursum
et deorsum rē. et ideo nō debet fatigari in aspectu diuersoz colorū.
et regat audit⁹: vt nullus aut paucos fm sensus fiat motus: et h̄ ne
fiat iflāmatio et tract⁹ materiē: vñ posset fieri freneticus.

C Q̄ si est malitia cōplonis frigide administra emplā-
stra et aq̄s sumptas ex medicis calidis p̄dicē: et olea p̄-
dicta p̄p̄ie oleū rutbacēū calefactū: et si necessariū fue-
rit vt in ipso addat p̄fortatio: admisceat ei enufobis: et
similr oleū laurinus et amaracinum et his similia.

C hic ponit curā male cōplonis frigide. Secūdo frigide et sicce. ibi.
(C. si.) Tercio frigide et humide. ibi. (Et si.) P̄ima in. d. p̄io po-
nit curā q̄i est sine mā. Secūdo q̄i est cū mā. ibi. (Et si est.) C hoc
q̄b⁹ dicit p̄mo est notum exponendo addatur cōfortatio. i. fortior
operatio: vt fiat vigorosus in calefaciendū.

Gentilis

Et si cum hoc est melia: z melacholia est naturalis: aut flegmatica: calefac ipsuz cum humectatione. sed si fuerit adusta aliena qd desiccet: aut calefacit: z sis co- tentus humectatione ex lactibz z oleo violaceo: z em- brocis z emplastris z cibis.

Et sic casu est incidens: superius eni est posita cura disponi malui: et forsan q ista est ma amera male copsoni. **Considerandū q me-** lacholia pot dici flegmatica p flegma: mitione: z nō est dubium q indiget calefactione. pot et dici flegmatica: q facta p flegmatis adustione: z tūc si nō remāsit vestigiū adustiois manifestum: talis melia est radicaliter frigida: z indiget calidis medicis. sed si remā sit vestigiū caloris: ymūm calidis minus: vel frigidis mistis calis: sed si fuerit adusta. f. de cholā vel sanguie: vel si fuerit adusta. f. de quocūqz humore: qz in quāru est ibi adustio z vestigiū caloris: idi- gemus humectatione cū aliqua leui in frigidatione: z ideo si in me- lacholia adusta cōcurrat frigus ex radice z calor ex adustioe mi- fecimus in rectificatione materie medicinas calidas z frigidas.

Quo si cum frigiditate est siccitas aggrega etiam inter humectationem z calefactionem.

Epater.

Et si cū frigiditate est humiditas administra euacu- antia predicta: z medicinas in quibz est desiccatio cuz caliditate de illis quas tibi diximus in tabulis.

Considerandū q mala complexio frigida z humida hz incipiat imā- lis: tūc statim associat sibi māz: z iō in ea idigem euatione.

Et opz vt tu scias q ligda administratur sup caput distillado sicut dixim: z administrant retēta in retē- tione facta ex pasta aut lana isusa qua caput coronat. Et sit ipsoz effusio ab eo qd est corā anteriori pte huius capitis. Et qd ex eis est lene nō opz vt linimētuz ei sup ipm dimittat hz lauef: z nō dimittat ipm in retētiōe co- ronali tēpore multo: sed renouet quoniā ipsuz veloci- ter putrescit. Et melius hoc est vt admistret post abra- sionem: z similiter oia emplastra z vnctiones.

Hic ponit casū in quo pncipalr intēdit: q qz cū vis ligadoz mo- raz opz facere coronā de pasta zē. vel infundere lanā z ponē cap- ti: siue facere coronā de lana: z iteruz affirmat q ponat in pre an- teriori: z hoc infra ponit. c. de foda tēporali. Et addit q si illd qd ap- ponit est lene. f. humidū molle putrescibile z instabile vt lac: sepe inouet z absterget: z hoc infra docet ca. de frenetū. Alia patent.

Cūqz cibis patietes egritudines capitis māles: frica extrema et erica lat capitis z pfora cū apocrusticis.

Considerandū q huius duo intēdit. f. ad diuersionem vaporū a sto- macho ad caput: ne caput ascedāt: z hoc fit per fricationes exte- rimitatū. mēbra eni an cibū fricata suggit vapores: que a cibo a sto- macho ad caput eleuant. Secūdo. h. itēdit ad pforandū caput ne re- cipiat: z h fit cū apocrusticis. i. stipicis repulsiuis: vt ē oleus ros. Dixit aut erica lat caput. i. erica caput: vel vt meli? penetret. vt dixit vt si prius vtbaris alio aliā medicamie ad aliā itētiōnez: an hora cibi remoue illud: z vtter oleo cōfortatiuo. Et si nō posses ad totū caput ponas ad tempora vel ad vnā pte fm tuā estinationē. **Considerandū et q hic non ponitur casū. de qualitate z quantitate:** z tpe cibatiōis pncipalr: qz spectant ad capitula pncipalia zē.

Tractatus Secūdus de doloribus capitis: qui sunt species sode.

Sermo vniuersalis de sode.

Cap. p^m

Soda est lesio in membris capitis. **Superius determinauit de disponibz capis z** causis z signis z curis in gñali. hic determinat de eis in spali. Diuidit aut deicepsa fen ista diuer- simode. Quidā dicunt q p determinat de accēti- bus. Secūdo de morbis. ibi (Dicif Karabicus.) Tercio iteruz de accētibz. ibi (Dicif subeth.) **Alis dixi q p determinat de accētibz virtutis sensitiue tactiue: q** sunt dolores capitis. Secūdo determinat de apatibus z solutione cōtinuitatis. ibi (Dicif Karabicus.) Tercio de accētibz virtutis in- trinfecarū: que dicunt morales. ibi (Dicif subeth.) Quarto de accē- dentibz virtutū motiua: qz est accētia sensitiuarū pcurat. ibi

Super tertio

(Vertigo.) Incipit aut a dolore capis: qz est accētia frequēter eue- niens. Rāz aut pmo pncē. vltimo de eo determinat. **Prima in** tres. pmo determinat de sode quātum ad sui modos z causas. Secūdo quātum ad signa. ibi (Soda gdem facta a causis intrinse- cis.) Tercio quātum ad curam. ibi (Tu scis q sode zē.) **Prima in** quas. pmo determinat de spēbz sode z suis causis z modis in ge- nerali. Secūdo in speciali. ibi (Afferamus.) Et hoc est qd dicit in rū- bica. sermo ylis de sode. **Prima in duas.** pmo ostēdit qd fit so- da. Secūdo ostēdit eius diuersitates. ibi (Dēs aut zē.) **Considerā** duz q sode est lesio. f. in virtute tactiua: que lesio est dolor. Uti ista exterior dicit siue dolor. sode autem generalr sumitur hic. p quo- cūqz capitis dolore quocūqz diuersificato: vnde dixit in mem-bris capitis: z ideo generaliter hic sumitur sode ad oium z emi- craneam: z omnem dolorem qui dicitur sode.

Omnis autem lesionis causa est mutatio complexio- nis: aut eius diuersitas: aut est solutio ptnuitatis: aut aggregatio ambozum simul.

Hic ponit diuersitatē sode. Et primo facit b. Secūdo addit cau- sam. ibi (Soda vō plurimū fit.) **Prima in 10.** vel 11. sicut. 10. diuer- sitates sunt in sode quas ponit. ponit ergo p diuersitatē ex parte modi causarū. Secūdo ex parte modi existēdi sode. ibi (Et qz est ac- cētia deinde fit egritudo.) Tercio ex parte loci: z sic de alijs vrappa- rebat in vnaquaqz particula. ibi (Soda quocūqz.) Quarta ibi (Et so- da ē diuersificat.) Quinta ibi (Et iterum.) Alie partes patebunt. **Prima in duas.** pmo ponit diuersitatē sode ex parte causarū cōiunctarū. Secūdo ex parte causarū pncipalr: z ē anā. ibi (Et so- da gde diuidit.) **Prima in duas.** pmo ponit diuersitatē sode ex parte causarū cōiunctarū in se. Secūdo ex parte loci vñ cū cō- surgit z in quo est. ibi (Et omnia illa.) **Prima in duas.** pmo illas causas pncipalr. Secūdo declarat. ibi (Mutatio autem.)

Dubitat circa primā pte qz vt sup huius: nā due ponunt cause do- lozis. f. mala cōplexio z solutio cōtinuitatis in z. **Thegni ter. cō. 32.** trac. de ventre. z. 12. terap. ca. 7. z in lib. de malitia cōplonis diuer- se. cap. 6. z p can. sen. z. cap. 19. **Dicēdus q cause lesionis. i. dolor** radicaliter sunt due. f. mala cōplexio z solutio cōtinuitatis: z forsan q est vna. f. mala cōplexio fm aliter. z colligit cap. 32. **Illud autē** qd huius dicit mutatio aut diuersitas: idem est sed differt voce. vo- luit eni per hoc notificare malā cōplōne que facit doloz: que est mala cōplexio fienz: z ideo dicit mutatio: qz mala cōplexio fienz nō est equalis sed diuersa: ideo dixit aut eius diuersitas: z hoc ap- pareat in sermone que subdit cū dicit: aut amboz. Et his igit dua- bus causis fit alia causa: que est duarū causarū aggregatio.

Mutatio aut cōplonis est vna de sexdecim nos: qz uis humida nō faciat dolozem: nisi sit cuz mā mota ad solutionem cōtinuitatis. Et cōtinuitatis solutio nota est: z eius species fm causas ipsius sunt note. Duarum vō causarū doloris cōiunctio simul est in aposte- matibus. Et apostematata sicut nosti numeratas habēt species. Et eorum species sunt quatuor.

Hic p declarat cāz que est mala cōplexio. Secūdo eni que est sol- utio cōtinuitatis. ibi (Et ptnuitas.) Tercio aggregationē ea z. ibi (Duarū vō.) **Considerandū q ad dolozem pncipalr dictuz requiritur subi-** ta mutatio: z vehemēs: z ideo humidū cuz fit qualitas passiuā nō facit dolozē: nisi per accētia: z hoc q opz q fit mā multa humida q soluat cōtinuum: vel nisi. i. nisi resoluant in vctōitate z faciat so- lutionem cōtinui. Et cōtinuitatis solutio nota est. f. p can. sen. z. c. 4. Duarū tu nouisti p can. sen. z. cap. 5. q apostematata sunt quatuor species: sicut quatuor sunt humores: reducendo ventositatem z a quositate ad aliquem de dictis humoribus.

Et oia illa qz sunt in substantia cerebri ipsius: et quādoqz sunt in velamine circūdāte ipsuz: quādoqz sunt in duobus velaminibus circūdātibz ipz: z quā- doqz sunt in venis: z quādoqz in pāniculo extrinseco a craneo propter illud quod est inter ea de suspensorijs predictis in anathomia narrata.

Hec pars pot dupliciter exponi. pmo q hic ponit diuersitatē sode ex parte causarū pncipalr relataz ad loca. Et pmo quātuz ad diuersitatē locoz in se. Secūdo quātuz ad diuersitatē modi exi- stēdi in loco. ibi (Et quādoqz.) **Dicit p oia illa. i. oēs cause pnci-** pte facientes sode quādoqz sunt in sba cerebri zē. **Cz cōtra. sba** stātia cerebri non sentit. **Idem q illud apā facit dolozē per cō-** munitatē ad pres sensitiues. **Secūdo modo pot exponi vt referat** littera

littera solum ad apostemata. etiā dicat. z omnia illa. s. apostemata quandoq; sunt in substantia cerebri: quandoq; in velamine. s. vno soluz: quandoq; in duobus zc. ppter illud hoc dixit vt oideret qd a parte interiori capitis ad extra pōt profluere mā que apostemabit z foras euerfo possit quandoq; accidere sed raro.

¶ Et qñq; fit cā ledens qñq; hoꝝ mēbroꝝ fuerit cā māstua in mēbro ipso: z qñq; fit pp cōitatē nō integrā: aut mēbri iter qđ z mēbra capitis p̄tinuat mediatiōe nervoꝝ sicut stōchī z matricis z velamis z alioꝝ membroꝝ si fuerint: aut mēbri iter qđ z cerebri p̄tinuatur inuolūtōe venarū facta ex venis z arterijs sicut cordis z epatis z splenis: aut mēbri vicinātis ei alia vicinīate sicut pulmo posit⁹ sub eo z adducit ei nocuentū: aut mēbri cōicantis mēbro vno modo z cerebro alio modo sicut cōitas eius cuꝝ renib⁹ in doloribus ipsoꝝ: aut ppter cōitatem corporis sicut fit ppter febres.

¶ hic ponit diuersitatē sode ex pte causaz fm modū existēdi eaz in loco: z inuit hāc diuisione qd aliquā faciēs sodez in loco est māstua cā: qñq; est p cōitatē. p̄io ponit p̄mū mēbrū. Scđo 2^m ibi. (Et qñq; fit.) **¶** hec scđa p̄ hz partes duas. p̄mo ponit vnā diuisione sode: cuius cā est p cōitatem. Secūdo ponit aliam. ibi. (Que aut est.) **¶** p̄ma in duas. p̄pter qd est cōsiderādū qd vni plex hic reperit lra. Vna que dicit p cōitatem nō integrā. i. nō totalem. Cōitas enī quedā integrā. i. ad totū. quedam nō integrā. i. ad partē. p̄io ergo declarat cōitatē nō integrā. Secūdo integrā. ibi. (Aut ppter cōitatē corporis.) **¶** In p̄ma pte dicit qd si causa doloris fuerit pp cōitatē nō integrā ad mēbrū: aut fit cōitas median tīb⁹ nervis sicut est de stōcho matrice z velamine diaphragmatis z alioꝝ mēbroꝝ: aut fit mediātib⁹ venis z arterijs sicut est de corde epate splene. vel mēbri p̄pinq; aliqua p̄pinq;ate huic membro: z sic hoc mō pulmo est posit⁹ sub eo: z addit ei nocuentū. vel membri cōicantis mēbro vno mō z cerebro alio mō: z sic hoc mō est de cōitate epatis cū renibus in dolorib⁹ eoz. Est sciēdū qd alia littera dicit. ppter cōitatē integrā. i. verā. Nā cōitas quedam est vera z est alteratio quinq; modoz hic positoz: qđā nō est vera z est sicut cū aliqđ mēbrū sit in via ad aliū vt inguina respectu cru cis: vnde patiunt qñq; pp dolorē crucis: vt inuit Aui. p̄ cañ. sen. 2°. cap. de complendis disponib⁹. cap. s. z hec cōitas nō fit in cerebro nec est vera cōitas: sicut ille quas ponit Aui. z sunt qñq;. Nāz cōitas aut est cerebri ad partem aut ad totū. si ad partē aut p cōtinuitatem nervoꝝ aut venarū: aut per vicinīatem: aut qd vni tertio cōicat sicut renes epati z cerebri epati: vnde ex hoc 3° pōt cerebrū etiam a renibus pati: si ad totū est sicut in febribus.

¶ Que autē est cum cōitate quādoq; fit cum p̄iodis z paroxysmis s; z periodos z paroxysmos cause que est in membro cōmunicante: sicut que fit ppter cōmunitatē stomachi: cum est ppter effusionem materiē cholē carum z aliarum ad ipsum cum periodis: sicut que fit cum periodis augmenti specierum febrium.

¶ cōsiderādū. quandoq; fit cum periodis. Inuit hoc: qd qñq; illa cā māstua doloris nō fit cū p̄iodis. s. ordinatis: vel cū nullo si solū vna vice cessauit. t̄git aut modū cum dicit. fm periodos zc. z est modus que Gal. tangit secūdo de differētis febriū. vltimo cap.

¶ Et sōda qđem diuiditur alio modo. Nam ex ipsa est cui⁹ cā est aliqua specierū p̄mitiuarū sicut sōda ebrietatis: nam dum persequerit sōda ebrietatis z nō fit fixa ppter fixationē cause augmentatiōis illa generat ex ea: z sicut sōda ppter comestionem rei calide sicut alioꝝ z reliquoꝝ. Et ex ipsa est cuius cā est accēdens iam collecta: z est māstua: z manet ipsa ppter eam.

¶ hic ponit diuersitatē ex pte cause p̄mitiuę z aūtis. **¶** cōsiderādū qd Aui. pōt duo inuere. p̄mo qd sōda quedaz est a cā p̄mitiuā vt ebrietate: quedā a causa aūcedente sine cā p̄mitiuā est: z tūc erponat: z ex ipsa sōda est cui⁹ cā iam collecta: z antecēdēs. s. abiq; cā p̄mitiuā. vel iā collecta zc. i. qd cā p̄mitiuā inuenit antecēdētē. Aliud qđ pōt inuere est qd cā p̄mitiuā vel facit sōdam remanens p̄mitiuā: ita qd non est fixa: causa est quare nō figit: vt facit sōdam trāsire in cām coniunctam z antecedentem.

¶ Et quādoq; est accidēs deinde fit egritudo: z cum

remanet egritudo post febres acutas: nūtiat egritudines cerebri: z significat defectum nature ab expulsiōe materiē perfectā fluxu sanguinis p nares z reliqs. Ex egritudinibus sunt quibus nūtiat subeth aut apopleia: aut demonium: aut mollities: aut surditas fm substantiam materiē z fm motum eius.

¶ hec est scđa pars in qua Aui. ponit diuersitatē sode ex pte modi existēdi: qd qñq; hz modū existēdi egritudis: z qñq; modū accēdētis. dicit aut accēdēs sōda quousq; stat eius sequela ad febrem. cū aut iam nā expulsiō mān febriis z cessauit febriis z remansit aliq; pars materiē in capite faciēs sōdā: talis sōda nō dī accēdēs febriis: sed hz quedā modū egritudinis: z ideo dī egritudo nō qd formaliter sit egritudo. Ista aut sōda significat aliquā passionē in cerebro vt subeth zc. z hoc est qđ dicit. ex egritudib⁹. i. ex eius lesionib⁹ sive dolorib⁹ capitis qui sunt egritudines nūtiat subeth fm substantiam materiē: z fm motū: qd si substantia est hegmatica nūtiat potest subeth: si melancholica. s. de cholera adusta demonijs. dicit in littera fm motū: qd si mouetur ad ventriculos z oppilet significat apopleiam. si ad nervos mollitiem. i. paralyfm.

¶ Sōda quoq; diuiditur fm loca sua: qñq; enim est in vno laterum capitis: z que ex ea est cōsuetudinaria nominatur emicranca: z quādoq; est in anteriore capite z quādoq; est in posteriore capite: z quādoq; totū caput continet. Et que ex ea est cōsuetudinaria inseparabilis noiatur ouis z nux cuius assimilatio est ouo armoz: quod super totum caput comprehendit.

¶ hec est tertia pars in qua ponit diuersitas sode ex pte loci: z. A. inuit qd sōda est nomen generis: sed emicranca est dolor in vna parte cōsuetudinaria: ouum sive galea sive nux est dolor in toto capite etiam cōsuetudinarius.

¶ Et sōda etiā diuersificat fm fortitudinem z mediātionem z debilitatem. Sōda enim alia est valde fortis ita vt cum obuiat syncipiti infantis lenia habētis ossa separat ipm z frangit cōmissurā eius: z alia est que est debilis sicut plurimū fit in lythargia. Et debilis qđez alia est que est inseparabilis: z alia est que est nō inseparabilis. Et quādoq; sōda cuius cā est debilis accēdit quibusdā z nō alijs: accēdit ergo ei cui⁹ cerebri sensus est fortis z non accēdit ei cui⁹ cerebri sensus est debilis. Et vlt qđem cuius cerebri sensus est fortis ipse ē aptus vt recipiat sōdā ex omni cā faciētem sōdā. Est debilitatē: z oīno tūc cerebri velociter recipit faciētia sōdā aut pp debilitatē suā: z tu qđē iā sciuisti in vltib⁹ qd debilitas sequitur malitiā cōplexionis: aut pp fortitudinē sui sensus: z ledit ab omni cā: z si sit leuis.

¶ hec est quarta ps in qua ponit diuersitas sode ex pte gradus: qd vel est fortis vel debilis vel media. fortis vt qñq; in puero tenet pp multā attractionē materiē sepat ossa. debilis sōda est lythargia cuius mā est grossa viscosa in substantia cerebri: vñ non facit dolorem fortē. Sōda ē debilis quedam est continua sive inseparabilis: z quedā separabilis: z debilis ē est: qd cā faciēs sōdā ipmit in quodā z in quodā non: z in sūma cerebri a leui qualibet cā patitur. Et si debilitetur. i. si sit debilis: ppter duas causas. s. pp debilitatem z fortitudinem sive acuitatem sensus. s. suarū pellicularū: debilitas fit a mala complexionē: z lz sint alie cause: tamē expedit de ista sicut de causa que prius facit debilitatem.

¶ Et iterū sōda alia est cui nō sunt accēdētia: z alia est que ad accētia pducit p̄tib⁹ capitis p̄pria sicut si pueniat ex fortitudine doloris a p̄a in p̄tibus capitis: z alia que pducit ad accētia pueniētia ad mēbra alia sic ei⁹ lesio z nocuentū z apatio eius pueniant ad radices nervoꝝ: z pueniant spasmus aut pueniant inde aliquid ad stomachū: z cōtingat casus desiderij z singultus: z nausea: z debilitas digestiōis z similia.

¶ hec est quinta pars in qua ponit aliam diuersitatem in sōda ex

Gentilis

parte accidentium et privationis eorum. Et primo facit hoc. Secundo ponit causam. quedam ibi. Et scias. Considerandum quod accidens sumitur hic large pro quocumque consequente: etiam si sit egritudo proprie dicta. vel accidens proprie dictum: imo forsitan solum non producit ad accidentia alia nisi mediante egritudine.

Et scias quod solum teporalis aut sit per flegma: aut melancholia: aut debilitate capitis: aut ex apateicipiente indurari: aut ita idurato: et est illud quod plurimum est.

Considerandum quod solum teporalis. i. chronica non fit nisi a causis permañentibus. Iste autem sunt maxime: et plurimum ille quas Avicenna dicit. Dicit autem et est illud. i. euenus solum teporalis ab istis causis: quod plurimum est: quod quicquid potest fieri a cholera: vel ista apparebit in suo capitulo.

Et solum quod et omnes egritudines diuersificantur: quicquid n. egritudo est salua: et salua quidem est in qua non prohibetur de regimine eius quod ei sit necessarium in seipso: et alia est que non est salua: imo est habens socium: et fortasse prohibetur ex regimine suo necessario: sicut si sit solum et reumatismus: tunc sit contrarius reumatismus solum in necessitate regiminis quaz habet.

Hec est sexta pars in qua ponit diuersitatem in solum ex parte materiei. Considerandum quod salua intelligitur facili cure: non salua intelligitur difficilis cure: propter complicationem. Considerandum quod reumatismus coniunctus cum solum facit cure difficultates: propter cum localibus. si enim vterius calidus eliquant materiam. si frigidus expmunt illam: et ideo suspectus est vti illa in reumatismo intrinseco: vti littera exterior: reumatismus interior: quod si esset exterior. solum ad nasum non esset suspectus: et forsitan esset sermo de reumatismo ex debilitate substantie cerebri: de quo scribitur sen. 10. tracta. 1. penultimo capitulo.

Solum quoque diuiditur quicquid f. alias consideratio. Solum enim alia est que accidit subito sano non habenti egritudinem. Et alia est que accidit habenti apata et labores.

Hec est alia pars in qua ponit diuisio solum ex parte modi euenus. quod aduenit subito sano homini. quod accidit homini egro habenti apotemata vel labores. i. alias egritudines in quo non miramur neque sic videtur ignota causa sicut si accidit homini sano et forti.

Et ex corporibus quod habent caput debile: et membra digestiua debilia: que in eis plurimum generant vaporum effundens ad stomachos eorum humores cholicos facientes solum.

Hec est pars in qua ponit diuersitatem in solum ex parte preparationis corporum: quedam enim non sunt preparata: et quedam preparata: ut habentia caput debile et nutritiua: quod propter debilitatem stomachi generant vaporum effundens. i. existens signum effusionis.

Cholericos humores et. Considerandum quod in stomacho debili ex cibis fit euaporatio que est signum debilitatis stomachi: et debilitas est causa receptionis cholere et aliorum malorum humorum: sed expellit plus de cholera: quod frequentius effundit. illa autem cholera est causa doloris capitis cum caput sit debile: et non solum cholera sed etiam vapores: et ideo ista exterior dicitur. et sit solum. solum vaporibus et humoribus. possemus etiam imaginari quod vapor malus in stomacho generatus esset causa effusionis cholere ad stomachum ledendo stomachum.

Et iterum in receptis sunt quod que faciunt solum ita pre dicta in tabulis medicarum singularium. Et omnia allcemia sunt facientia solum: et propter cassia lignea: et costus: et zafara. et cinamomum: et amomum. Et omnia aromata sunt facientia solum: siue sint calida: siue frigida.

Hec est pars in qua ponit diuersitatem in solum ex parte quarundam rerum extrinsecarum. Et per facit hoc. Secundo remouet dubium. ibi. Veritatem. Et in prima parte dicit quod in receptis. i. in medicinis que recte pueri coter sunt et. et vult quod aromatica faciunt capitis grauedinem: ut Hippocritus. per. afo. afo. 29. et causa est quod caput replet vaporibus: ut Def. cap. de solum. Et hic nota quod est dare aromatica frigida: cuius scribitur. 2. alimetroz. cap. de iunipo. cap. 14.

Veritatem cum succedant expellunt. solum precedit illud quod nocet cum caliditate vaporis sui: et succedit ei quod vaporem facit frigidum aut econuerso. Cum autem lesio sit non qualitate solum sed quantitate: tunc non confert ipsorum successio: imo nocet.

Super tertio

Quia dicit quod solum sit a rebus aromaticis: iam crederet aliquis quod aromata semper nocerent et facerent illa: vult ostendere quod quicquid iuuant et curant vti si solum proveniat ab aromaticis calidis: et succedant frigida: tunc curant et etiam e contra. Considerandum quod ista quod dicitur cum autem potest dupliciter exponi. Primo quod velut si aromatica faciunt dolorem multitudinem suorum vaporum quod si succedant non propterea curant: quod omne aromaticum est vaporosum et repletum: sed si faciant solum propter malam complexionem: tunc si sibiipsis succedant et sint contraria curant. Alio modo potest intelligi quod si dolo: capitis sit a mala complexionem aromatica profunt: sed si sunt ex multa materia repletionali: tunc aromatica nocent quia illam materiam dilatant et componunt: vti videtur sententia Desius: unde dicitur. Et quod canon est non debere conferre aromata apud repletionem. nam post mudificationem profert et calefacit: et residuum solum remouet. Aristoteles in de sensu et sensato: videtur sentire quod odor nutritibilis grauet cerebrum: sed odor vti odor. solum vti odorabilis tunc profert.

Et solum frigida quandoque multiplicatur contrita in hyeme. Et quando estas fuerit septentrionalis parum pluuiosa. Et quando autem est meridionalis pluuiosius multiplicatur solum in hyeme.

Hec est pars 10^a in qua ponit diuersitatem solum ex parte diuersitatis teporis. Et dicit duo. Primo quod solum ex humoribus frigidis quicquid multiplicatur in hyeme: stricta. i. per strictionem et materiem retentionem: et hoc est quod appetit in strictione: quod statim ponit. dicit autem strictionem quod solum eligatur. i. per eliquationem possit multiplicari et in estate: quodammodo quod dolores ex flegmate eliquatur: vti. 2. de diff. feb. 6. ca. dicitur. aut quicquid: vti cum hyeme seruat materiam suam: quod si hyeme est calida non contingeret. vel dicit quod frigus hyemis quicquid possit minere illos humores et expellere a capite solum quod dicit afo. 14. 3. part. qui dicit. Si vero estas sicca et borealis facit autem pluuiosius et aultrius sic capitis dolores et. et scribitur prima prole. pble. 10. Ratio est. quia humiditas in autumno in capite multiplicata a frigore hyemis contrahitur: vti capitis dolores sunt: vti Commentator ibidem.

Solum vero plurimum sit propterea quod arterie afferunt capiti vapores fraudulentos.

Hic ponit quedam causam. Et considera plurimum. i. multoties siue quodammodo: et non debet intelligi plurimum. i. vti plurimum plus quod ab aliis causis: quod non est verum: sed quicquid pringit quod fraudulentum vapores per arterias delati vadit ad caput: illi autem pringit et a intrinseca et a extrinseca. Et tu dices imo deberet ire ad cor. Admodum quod vti quicquid est continens: et aliqui eorum est forte: cerebrum debile: possit dici et quod vapores ab interioribus siue stomacho siue alteri: membris plus ferant per arterias.

De solum facta ex malitia complexionis. Cap. 2um.

Scrutemur itaque sermonem exponentes vnam quicquid harum summarum.

Superius determinauit de speciebus solum et modis et causis in generali. Hic determinat de solum in speciali quantum ad paucitatem. Et per pringit quod itedit. Secundo exequitur. ibi. Et hoc est. Considerandum circa primam partem modum loquendi Avicenna. qui dicit. vnam quicquid harum summarum: et non dicit vnam quicquid harum diuisionum quod sic facit: vti apparebit cum exequendo dicit.

Et hec est distinctio prima. Dicamus ergo: complexionis quidem summa est: quoniam a complexionem calida: et a complexionem frigida: et a complexionem sicca: quicquid pertingit dolores: solum quod sciuit in principibus vltibus: quous sit dispositio in complexionem sicca solum quod sciuit: parum faciens dolorem. Et complexionem quidem humida solum quod est complexionem humida non efficit dolores: nisi illic sit materia humida faciens dolores ex parte euaporationis: aut cunctus ventositatis facientis solutionem continuationis.

Hic exequitur in speciali declarando vnam quicquid summarum. Re-ducit autem generaliter preces caput ad duas summas. vbi ad summam finem generalis de solum quantum ad causas: et hanc summam per declarat et exponit. Et ad summam generalis sermonis de solum quantum ad modum existendi. solum per vel per coitate: et hanc summam per exponit vel declarat. ibi. Solum facta per coitate. per primam in duas. Primo determinat de solum quantum ad vnam quicquid carum: in hoc declarat causas primitiuas: et et ante dentes. Secundo determinat de solum quantum ad modum puentus eius a causis malibus: et hoc quod quedam dictarum causarum pendit ex materibus. ibi. Dicimus quod materia per primam in tres sicut tres ponebant causas conuictas solum. primo ergo determinat de solum facta a mala complexionem

pleride. Secdo a soluta continuitate. ibi (Continuitas solo.) Tercio ab aggregatione amborum simul. s. a pate. ibi (Apostema.) / Prima in duas. primo ostendit modum puentis sode a malis coplontibus. Secdo ponit causas illarum malarum coplontionum. ibi (Et coplontionis.) / Prima in duas. primo ostendit modum puentis sode a malis coplontionibus simplicibus. Secdo a copositis. ibi (Et calida qdaz.) / Considerandum qd siccu z humidu possunt coparari ad calidum: z ad frigidu: z vt sic no faciunt dolore: vt ille qualitates: z hoc qd ille sunt passiu: z paru transmutates. Alio modo pat coparari inter se: z vt sic siccum respectu humidu est ca doloris: qd bz plus de virtute actiua: ergo humiditas qd est parus actiua no faciet dolorem nisi per accidens. s. pp matricia z ventositate z vaporem.

Et calida qde z sicca z frigida z sicca dolores faciunt vtriusq; qualitatibus: z faciunt et dolore motu soluente continuitate. Calida vo z humida z frigida z humida no faciunt dolore nisi sunt sunt calide z frigide: z non vnde sunt humide nisi fm modum predictum.

1^a qstus Sed diceres tu quare no dicitur hic in qualitatibus simplicibus. s. qd faciunt dolore soluendo z continuu. / Dicendum qd facere dolore per viam solonis primutatis: est a qualitatibus multu actiuis: qm autem qualitas aliqua de primis actiuis multu augeat: no stat simplex vt plurimum: sed associat sibi passiuam qualitate. / Considerandus qd calidum disgregado soluit continuu: z frigidu cōgregado: siccu vo scindendo. i. puatione humidu primutatur: z ideo ille tres qualitates faciunt dolore: p alteratione: z p solone primutatis. Si qd coponat calidū z siccu: z frigidū z siccu: tūc fit dolor dupl vt iam dictum est: qd no puenit de calido z humido: z frigidu z humido: qd non nisi vt calida faciunt dolore: z vt frigida: s. vt humida no nisi p accidens.

2^a qstus Sed diceres tu none facient dolore soluendo continuu. / Dicendum qd sic: qd dedit intelligi. / Vt dicendum qd calidū z frigidu: cōiuncta sicco sunt magis actiua z motiua qd cōiuncta humido: z ideo magis solunt continuu illo modo.

Et coplontionis qde calide ca: aut est mā calida sanguinea: aut est cholericā: aut est coposita acuens inflamans faciens qualitate sua impressione: aut est causa eius vōsitas: aut vapor calidus: aut est causa eius motus calefaciens corporis: aut animalis fm qd sciui fit ex diuisione eius in reb⁹ vniuersalibus: aut eius est ca sicut obuiatio ignis: aut adustio solis: aut acceptio cibi calefacientis: aut medicine calefacientis: aut vicinitas mēbroz quoz comoditate iam calefactū est.

Hic ponit causas harum malarum coplontionum. Et pmo calide. Secdo frigide. ibi (Et cause qde.) Tercio sicce non aut humide qualitates causas dicit. qd no facit dolore. z qd intelligit ex oppositiis causis. ibi (Et cause sicce.) Qd pmo dicit p mī illū qd dicit quoz comoditate. i. vtilitate iam calefactū est. s. cerebrū. i. quia erat comoduz vicino mēbro calefacti: sicut aliquis calefacit sibi stomachum cū rerum calidarum sumptione z inuenit in hoc vtilitatem z possit ex hoc supercalefieri in capite z incurrere sōdā.

Et cause qde coplontionis frigide facientes sōdā sunt oppositae istis: quarū numerus est apud te.

Paret.

Et cause sicce: aut sunt ericcātia exterius resolutione z adustione: sicut dies caniculares: z emplastra calida: aut rubedinē faciētia nāliter aut accidentaliter subito z no subito: phibētia cibū penetrare ad caput: z siccat mēbra ipsius primo aut pp abscisione potus z resolutione humiditatu principalū. Aut deficcātia interioris resolutione: aut euacuatione eoz: aut qd eoz virtus est deficcatiua: z qd nutrimentū ex eis factū est siccu: aut pauce humiditatis: aut vicinitas mēbroz iam sic eoz: z ipsoz cōitas z motus aiales z corporei supflui deficcates: p semitā cōionis z resolutionis. Et similiter coitus exuberatio: z fluxus sanguis: exercitiū forte.

Hic ponit causas male coplontionis sicce. Et pmo permittit quādam diuisionē z prosequit. Secdo vnum mēbrū diuisionis subdiuidit. ibi (Et euacuantia.) Tercio inuit hāc diuisionem qd cau-

sarum ericcantū quedaz sunt ericcantia exterius: quedā iterius. dico exterius qd extra primo occurrunt: vel magis occurrunt. dico iterius quia magis intra occurrunt: exterius aut resolutione z adustione zc. aut priuatione potus.

Sed diceres tu quō abscisso potus est cā extra: cū ericcatio sua fit intra. / Dicendum qd potus est aliquid ab extra: ideo eius priuatio ponit ericcato ab extra: z forsan priuatio potus prius exteriora icipiunt ericari qd iteriora. Vt potus. i. humiditas torida quā ericcant illa resolutione de quibus dixit. / Considerandū qd medicine rubificantes hic sumunt pro quibuscūq; medicinis fortiter calidis z siccis: siue nāliter sunt tales vt euso: siue accidentāliter vt calefacte ad ignē sicut lapis vel ferrū. Et ille medicine calide fm potentia maiorē vel minorē possunt subito vel paulatim imprimere. Apparet igit que sint deficcantia exterius. Interioris autē sunt res resolutes vel resolutiones intrinsece vel euacuationes zc. z motus supple sunt de causa ericcantib⁹: z possunt eē causa euacuationis manifeste: cū ad motus sequunt euacuationes sensate vt sudores vel fluxus: z possunt eē causa euacuationis occulte per viam resolutionis: ideo dicit per semitā euacuationis zc. z fm hāc expositione no apparet ex hui⁹ qd motus sint de causis extra ericcantib⁹ nec intra: tū inquit sunt res non nāles possunt dici cause extra: sed inquit attingunt prius ad interiora vt corporeus motus ad cōcatbenationes z animalis ad cor dicitur cause intra.

Et euacuantia quidē alia sunt euacuantia in mēbris que sunt alia a mēbris capitis: quib⁹ caput cōicat: sicut euacuantia vniuersalia ex toto corpore: aut euacuantia particularia euacuantia ex vno mēbro. Et alia sunt euacuantia in mēbris capitis: sicut reumatismus z catarrus: z fluxus sanguinis ex narib⁹ z species eductionis acquisite per caput purgaria: z sternutatoria: z gargarismata. Et ex causis siccitatis est abscisso materiez humiditatis: quāuis no fiat euacuatione: sicut ieiuniū z dimissio cibi: aut eius priuatio.

Hic distinguit modos euacuationum: z cōplet narrare causas ericcantes z paret: z inuit qd caput euacuat quādoq; euacuatione totius: quādoq; euacuatione vnius mēbri: qd vna medicina appropriatur vni mēbro sine alio: verbi gratia purgādo solum stomachū per aliquā medicinā possit erinde caput purgari quāuis illa medicina directe caput no aspererit: quādoq; etiā caput euacuatur euacuatione ppria sicut reumatismus zc. bis enī multuz fluentibus pot caput ericari. / Et cōsidera hic qd euacuationē p gargarismata vocat eductionē: quia plus est eductio p agitationē z subtiliationē siue incisionem materierum qd fit euacuationē per attractionem: vt supra dicebatur.

De speciebus sode facte propter solutionem continuitatis.

Cap. 3°.

Continuitatis solutio quandoq; accidit in velaminibus cerebri: quandoq; accidit in substantia ipsius.

Hic determinat de speciebus sode facte per solutionem continuitatis. Et pmo distinguit species solutionis continuitatis quātū ad substantiā. Secdo ponit causas solute continuitatis z diuersitatis. ibi (Et qm fit.) Tercio ponit quorūdam sententias. ibi (Quidā vo.) In prima parte dicit qd solutio cōtinui qm accidit in velaminibus cerebri: qm in substantia ipsius z qm in venis eius z scinduntur. Diceret quis quare fit hic mēto de solutione cōtinuitatis in substantia cerebri: cum illa no sit causa doloris. / Dicendum qd hoc fecit: vt cōpleret sermonem in speciebus solute cōtinuitatis: z illa que est in substantia cerebri per viam cōmunitatis ad pānculos facit sōdā.

Et qm accidit in venis z scindunt: z qm fit sicut scis ex motib⁹ vaporū z vōsitarū icipiendo: aut ppter oppositionē: z qm fit pp humorē corrosiuū: z qm fit ex pcussioe: aut casu: aut exterius icisione. Que aut fit iterius fortasse no replet carne: s. remanet vlcerosa le dens caput: z pseuerat faciēs sōdā. Percussio autē z casus qm sunt leuis adiutorū z curant: z qm pueniūt ad hoc vt cerebrū ppterea permutez z pereat.

Considerandū qd Auic. inuit hāc diuisionē causa solute cōtinuitatis: vel sunt intrinsece: vt vapores z humores zc. vel extrinsece vt

Bentilis

perculso icilio casus 7c. Considerandū q̄ ventositas siue vapor p̄nt facere solutionē cōtinuitatis dupl̄r. Uno modo immediate extendēdo siue penetrādō: 7 hoc est q̄d dicitur icipiēdo. Alio modo possunt hoc facere mediante alia egritudine vt oppilatiōe. Considerandū q̄ littera que dicit. que aut fit interius. p̄nt dupl̄r exponi. Primo q̄ solutio cōtinuitatis fit interius. s. solus. 7 nō fit exterius. fortasse nō replet 7c. i. nō cōsolidat: 7 ideo lōgo tpe stat hō cū dolore capitis ex hoc quia nā nō h̄z vnde libere possit expurgare mām. 7 Secundo modo p̄nt exponi q̄ loquat de incisione manifesta vsq̄ ad iterius. s. sub osse penetrāte: que forsan p̄nt diu durare nō icarnata: 7 stabit dolor sicut p̄nt colligi sen quinta. 4. cañ.

Quidā vō medici indi dixerūt: q̄ qñq̄ est cā in sōda vermes generati in p̄tibus capitis motu suo ledentes. Et qdam remouerūt hoc: sed nō est necessariū: vt remoueat. Nam vermes multotiens nascunt in anteriorē capite sup locū: qui est in strictura nariū: 7 possibile est vt nascant apud velamina: 7 si raro cōtingat.

Considerādū q̄ nocumentū factū a vermibus per motū cum fit solutio cōtinuitatis cadit in hoc caplo. Considerandum etiā q̄ ille qui dicit hoc fuit quidam medicus nomine Scarceus alio Scarceus: vt ponit Raf. primo cōtinētis. 10. caplo.

Dub^m p^m Dubitatur an possint sub crano generari vermes. Videtur q̄ nō: q̄ nō generant in stomacho: vt Alii. 4. methozoz. ter. cō. 28. ergo nō generant in capite. cū fit nobilius mēbz q̄ sit stomachus. In 2um Alii. Dicendum enim est q̄ vermes p̄nt generari in multis locis corporis. Generant enī in intestinis vt notū est. Generant etiā in stōcho vt in trāslatione arabica. 3. p̄t. afo. illo afo. 25. Seniorib^z vō factis pituita. Generant et in pulmone fm Azaravii cap. de tussī. Generant sub cute: vt est gda vermis sub ea p̄gre diens vt 3oar trac. 7. lib. 2. 20. cap. Generant etiā in vicerib^z vt Alii. 4. cañ. sen. 4. cap. de vicerib^z. Generant et in dente vt infra sen. 7. Generant in aure vt infra sen. 4. Generant et in capite vt hic Alii. Ego vidi nobilē pusillū noīe Buidarelyz de Bahonib^z: qui passus est quotidianā cū dolore renū per octo mēses: 7 in pua lectia emisit euz vīna vermes puos 7 latos 7 cessauit dolor. In locis ergo nobilib^z vermes vel nō sunt vel raro. Et iō si in stomacho fiant: hoc est raro. in capite aut. s. circa pāniculos raro sunt. sed circa stricturā nariū: q̄ nō est sic nobilis locus: 7 ibi p̄nt coaritari materie flegmatice frequētius p̄nt fieri vermes. In 3o ergo dīcto Alii. modificat dictū Raf. pmo cōtinētis: qui voluit q̄ longinquum sit: sōda fiat a vermib^z. nā q̄ fiat a vermib^z circa pāniculos: hoc est possibile longinquū: raro accidit. sed q̄ fiat a vermibus circa nariū stricturā: nō est posse longinquū: 7 hoc intēdit Alii. 7 sic exponit Raf. pmo cōtinētis cū dicit: dixit Scarceus aliqui accidit sōda ex vermib^z generatis in capite 7c. dico hoc est de sensibilibus loquens: alio remorū est vt fiat. Considerādū q̄ si attendis duo capitulo precedētia iam declarata est sōda quātū ad diuisionē causāz cōtinētaz antecedentiū: 7 etiā primitiuarum.

Distinctio speciez sode facte ab apate. Cap. 4^m.

Apostema a quo puenit sōda: qñq̄ est in vela mimb^z cerebri: 7 qñq̄ est calidū: 7 vocat^r sirs sen. Et qñq̄ est frigidū: 7 noīatur lythargia. s. obliuio. Et qñq̄ est cōpositū: 7 noīatur dispositio h̄itis dormitiōne vigilatiua. Et qñq̄ est durum. Et qñq̄ sit in ipso cerebro 7 substantia eius. Et est aut calidū flegmon: aut herisipila: aut frigidum. Et huius distinctio est ex eis que tibi aduenient vicinitus.

Hic determinat de sōda facta ex cōiunctiōe duaz causaz simul scz ab apostematib^z. Et pmo ponit diuersitatē apostematū. Secōdo ponit quēdā modūz terminationis. ibi (Et hoc.) In pma parte innuit hāc diuisionē: q̄ apostema a quo puenit dolor capitis: vel est in pāniculis vel in suba. si in pāniculis vel est calidū vt sirs sen. vel frigidū vel flegmaticū vt lythargia. vel cōpositū 7 hoc vocat dispositio siue dormitiōne vigilatiua: q̄ subeth. vel durū. i. melancholicū. vel est in cerebro 7 suba ipsius 7 hoc vel est apā cholericū vel flegmon vel herisipila. Considerādū q̄ sōda apostema q̄ sit in pāniculis cū est frigidū vel flegmaticū dicit lythargia: nō tamen oīs lythargia est apostema tale. s. in pāniculo. Immo vltimūz lythargia est apostema in substantia cerebri. s. in meatib^z cerebri: vt infra demonstrat Alii. ca. de lythargia. Et ideo bi sermones expectent declarationē vicinitus. s. ex capitulo de charabito 7 apostematibus calidis. 7 cap. de apostematibus frigidis.

Super tertio

Et hoc multoties resoluit: si cōtingat vt egrediat in aure 7 reliquis pus: aut sanies: aut materia aquosa.

Hic est afo. 10. 6. p̄culē in quo dī. Caput dolenti 7 circūdolenti 7c. dicit. 7 hoc. s. apā. vel hoc. s. sōda resoluit. i. terminat si p̄tingat vt egrediat in aure. i. per aurē. 7 reliq̄s. i. ore vel nariib^z pus. s. nō vere sanies aut sanies aut mā aquosa supple aut sanguis.

Dubitat quō est possibile q̄ illud apostema erumpat 7 saluetur homo cū solutio cōtinuitatis in cerebro sit mortalis: 7 et apostema cerebri calidū cōtinuatū est mortale vt sumitur a Med. cap. de frenesi. Cū dicit Thadens sup afo. p̄missio. q̄ hoc apostema nō est in cerebro sed in quibusdā carnib^z glandosis. Alter et dīcit q̄ est in parte cerebri nō p̄pina vetriculis. Hoc nō satisfacit: q̄ Alii. 4. cañ. sen. 3. cap. de exituris. ponit salubē eruptionē ad vetriculos duos anteriores. Dicēdū igitur q̄ mā ista nō apostemat vere nec p̄ modū exituralez verū sed est dispersa p̄ poros: 7 ibi posse est q̄ sanies 7 expellat modo p̄ illi exituris veris: tunc hō liberat. q̄ si fuisset vera materiei collectio in cupis: 7 fieret laceratio substantie cerebri a mā famosa: nō credo q̄ possit euadere isimus. eodē modo dico de materia sania in pāniculis.

De qualitate accidēte sode ex materijs. Cap. 5^m.

Scimus q̄ materie sunt cause sode aut per se aut per accidens.

Quam determinauit de sp̄bus sode quātū ad sumas primā que est summa causaz. Hic ostēdit qualitātē. i. modū pueniendi sode ex materijs: 7 b q̄ materie sunt causa sode: 7 hoc est q̄d rubrica dicit. de qualitate. i. mō accidendi sode ex materijs: vel accidēti. i. ex mō euemēdi sōda 7c. Hic autēz modus est quō fit ab eis. Et pmo ostēdit quō fit ex materiib^z humoralib^z tangēs et de ventosis. Secōdo sp̄aliter ostēdit quō fit ex mā ventosa. ibi (Et ventositas gdes.) Prima in. d. pmo p̄mit tit quādam diuisionē. Secōdo exequitur. ibi (Que aut.) Considerandum q̄ causa dicit per se 7 per accidēs dupl̄r. Uno mō per se. i. im mediate. 7 per accidēs. i. mediate quō sumis. 3. de cōplexionibus. cap. 4. 2. 5. de accidēt 7 morbo. cap. 1. cū dicit q̄ morbus per se le dit. causa vō per accidēs. i. mediate: 7 hoc modo sumis hic per se 7 per accidēs: q̄ tunc oīs materia faceret sōdā per accidēs. mediate: q̄ mediate mala cōplexione vel soluta p̄mititate. Alio modo sumis per se 7 per accidēs. per se. i. quādo aliqd per sui naturā siue virtutē p̄dicit sua actione mala cōplexionē vel solutaz cōtinuatē. per accidēs vō quādo p̄secutue est cā mala cōplexionis vel solute cōtinuitatis: 7 hoc modo sumitur hic.

Que autē sunt per se sunt quoniam mutaf complexio per se: aut soluitur cōtinuitas per se.

Hic pmo ostēdit quō materie sunt cā sode per se. Secōdo quō p accidēs. ibi (Soda aut facta.) Prima in. d. pmo p̄mit tit. Secundo declarat. ibi (Cōplexio aut.) Dicit pmo que autē. s. materie sunt. s. causa per se sunt quādo mutaf ab illis materiib^z cōplexio per se 7c. Et ex hoc apparet q̄ hoc per se nō sumitur p̄ imediate: sed pro per se produci actione producentis.

Complexio autēz nō mutaf per se: nisi fm duos modos: aut per vicinitatē: aut per permutationē. Per vicinitatē qdē quoniam fit humor cōmixtus frigidus aut calidus. Et calefacit aut infrigidat: 7 cū separatur humor ab eo quod ei cōmixtus est finitur: euanesce: 7 nō facit morā de qua curetur. Que autē est per translationē: fit quoniam humor iam fixit ip̄ressionē 7 affirmatiuit cā: 7 quāuis separatur euacuatione 7 resolutione: tamen remanet qualitas fixa.

Hic pmo declarat p̄mū mēbz. Secōdo scdm. ibi (Sed ipsaz essentia.) In pma parte innuit duplicē modū male cōplexionis. s. fientis 7 facie. mala cōplexionē fientē vocat p̄ vicinitatē: q̄ cū ipsa sit in motu idiget vicino. s. humore sustentatē eā: 7 iō si humor calidus vel frigidus sit cōmixtus mēbro: 7 faciat istaz malā cōplexionē: tunc euz separaf humor ab eo. s. mēbro qd ei. s. mēbro est cōmixtus. i. cū humor euacuat a mēbro finit 7 euanesce. s. mala cōplexio fientis.

Sed tu dices quare loquēs de mala cōplexione fiente ab humore dicit humorē mēbro cōmixtus. Dicēdū q̄ hoc dicit q̄ forsan minus crederet q̄ mala cōplexio depēdēs eēt qñ humor est mēbro cōmixtus: 7 ita sit possibile q̄ ita sit fientis q̄ euacuato humore statim cesset mala cōplexio: 7 nō moret sp̄ario de quo curet. Alii tamen possent melius responderi: tu considera. Nam autem

replexione facta vocat per transiōne: qz iam motus trāstuit ad terminū: unde humor iam fixit impressiōe: ideo etiā dicit affir mata: qz est in quietate esse: et potest de ea affirmari qz sit: qd non poterat dici de ea que erat in motu: et ista sunt vocabula quibus videtur Avicē. in philosophia.

Dub. 2. Sed dubitat cū mala cōplexio facta nō faciat dolorē: vt sumis in libello de malitia cōplōnis diuerse cap. 6. et supra p. cañ. fen. z. ca. 19. quare hic de ea Avicē. fecit mētiōe. / Dicēdū ē. p. qz est locus de ea nō ga velut qz ab ea pueniat foda: sed vt cōpleat sermōe in malis cōplōnibz p se pueniētibz a mā. / Scdō dōm qz mala cōplexio facta q remāsit a moto humore pōt dici siens respectū quā rūdā aliaz pūū eiusdē mēbz: q alterari pōt a pūbz hūbz malām cōplōne factā. vel et pōt dici facta respectū alicuius gradus polis remanere post humoris eōnem: sed pōt dici siens respectū vltērioris gradus ad quē mouet humor: rōne huius facit dolorē.

C Sed ipsaz essentia fit cā fode p se fm semitā solutio nis cōtinuitatis qm illud mouet eas et separat mōdificatiōe et separatiōe et corrosione sua. Et pūm gdes fit foda p mōtiōe si vōsitates excitent: et illud qdē plurimū faciūt māe frigide quas pūssit caliditas que hōi ter facit fuit calide: aut cibi pūssit caliditati. Mor dicatiue aut et corrosiue sunt humores calidi.

C hic declarat quō cōtinuitatis solutio p se fit a mā: et pūm quō foda fit p se a mā solūte cōtinuitatē. / Cōsiderādū qz p essentiaz materiez itelligit quācūqz nām: siue nālis siue accidentalis mā: p quā mā agit et soluit et cōtinuū. Unde dicit: sed ipsaz. f. materiez cōtinuitas. i. nā qua agit fit cā fode p se fm semitā solutio nis cōtinuitatis. f. quā agēdo facit. Qm illud. f. materiez cōtinuitas mouet eas. f. mās. i. est rō mōtiōis et sepat. f. cōtinuitatē et c. / Cōsiderādū aut qz ille nature qd māe sepant cōtinuū pnt esse nāe materiez calidaz: et nāe materiez frigidaz. Nature gde materiez calidaz: sicut est nā corrosiua et modicatiua: qbus materie corrodūt vel modicāt et solūunt cōtinuū. / Possunt et ēt nature materiez frigidaz. f. ventositates: et iste vōsitates pnt eleuari ab humoribz frigidis vt flegmate et melancholia percussis a calore: qz calor dissoluēdo facit ex eis vōsitates: que more solūt et cōtinuū pnt eleuari a cibis in stōcho existētibz qui pūssit et a calore: qz emittunt vapores ad caput: et isti cibi pnt esse frigidaz: et si essent calidi possent hoc facere. / Et ideo possumus facere illaz diuisionē: qz materie solūtes p se cōtinuitates: vel sunt humores calidos corrosiue vel modicatiue: vel sunt ventose que per nām motuā solūunt cōtinuū: et ille ventositates vel leuant ab humoribz frigidis vel leuant a cibis et c.

C Soda aut facta ab eis per accidens est cū accidit oppilatio ppter apostema: aut nō ppter apostema: et oppilationē sequitur mutatio cōplexionis sicut sciūsti: et ipsam sequitur solutio cōtinuitatis.

C hic ostēdit quō oppilatio p accidēs faciat malā cōplōne. / Dicēdū ē qz oppilatio nō dicit vna nām siue cōtinuitatē: que fit pnt trāsmutādi ad calozē vel ad frigus: sicut dicimus qz mā corrosiua corrodūt: qz si hoc dicit: tunc ēt p se cā male cōplōnis: sicut corrosiua mā p se est cā corrosiōnis: s3 oppilo dicit quādā dispōne in mēbro ad quā psequit caliditas p viā putrefactionis: et pōt psequit friditas p viā suffocationis: vt tu sciūsti. f. in pncipijs vltibz p. cañ. fen. z. cap. de eo qd comedis et bibis. et cap. de causis calefaciētibus et de causis ifrigidantibus: nō igit oppilatio est cā agens caliditatem: neqz cā agens frigiditatem: sed est cā ad quā psequunt illaz: et id eguocē dicitur faciēs siue agens. / Sed tu dices cū ois for de nouo inducta in mā habeat agēs p se pducēs: quero qd inducit illaz caliditatem vel illā frigiditatem. / Dicēdū ē cā illius caliditatis est putredo: s3 putredinis cā est calor pntentis vt dicit. 4. mēthēo. 2. ter. cō. 6. similiter cā illius frigiditatis est materia suffocās vel prohibitiō euentationis. multi modi cōsiderationis cadunt hic.

C Et illud ideo qm materie quas nā mouet in corpore aut mouet fm semitā expulsiōis aut fm semitā sepa

rationis et diuisionis nutrimenti. Et hoc qdē nō fit nisi ex transitibus naturalibus: qui cū oppilant phibent: et cū dilatant resistunt. Et resistentia quidē facit extensio. Extensio facit solutionem cōtinuitatis.

C hic declarat quō ad oppilationē sequat solutio cōtinuitatis: nō enī oportuit declarare quō sequat mala cōplō: qz iam sciūsti. Et p. facit hoc. Scdō quāsdā spēs fode reducūt in foda oppilōnis. ibi (Soda quoqz.) Tertio pro gbusdaz remittit nos. ibi (Cōplexiōnis.) / Prima in duas. primo facit qd dicitur est. Scdō declarat mōdos oppilōnis. ibi (Oppilatio gdes.) / In pma parte arguit sic. si stante oppilōne et motis materiebz p cōpus fit solutio cōtinuitatis ad oppilōne sequitur solutio cōtinuitatis: sed ita est qz motus materiebz stante oppilatiōe sequitur solutio cōtinuitatis: g. et c. Declarat mōdē et dicit qz materie que mouent a nā aut mouent vt expellantur sicut supflua: aut mouent fm modū sepatiōis et diuisionis. i. distributionis siue ptiōis nutrimenti: sicut facta digōne in epate vel et alia digōne. / Iste aut mōdus materiez nō fit nisi p vias nāles s3 debite aptiōis: et ille vie cū oppilant phibent ire materias: et ad h sequeat dilatatio siue inflatio viāz. cū autē vie dilatant: tunc māe ibi resistunt. i. restant siue residēt ibi. et cōplōis ly resistit: a re et sicut sicut: et talis mā ibi resistens facit extensioē parietū vie et extensio facit solutioē cōtinuitatis. et h est qd dicit. et resistentia. f. materie. i. mā resistens. i. stans ibi et c. / Cōsiderādū qz pūm qd facit oppilatio est phibitiō trāstus materiez: sed ex hoc nō sequit solutio cōtinuitatis ipeditur nisi māe phibet pculcarent ibi et illaret et extenderet vianū parietes. qm igit vena oppilata dilatatur: tūc signat qz mā ibi aggregat et cumulat. et hoc vocat. A. resistentia. i. resistentia. Et sicut pūderat Avicē. vñ appropiato vocabulo nā materie aggregatio in via oppilata fit p modū cuiusdā resistentie iter mām volentē penetrare: et oppilōne: qz si nō ēt ibi resistentia: mā volēs penetrare oīno succederet et retrocederet: et sic nō fieret solutio cōtinuitatis. Et qbus apparet qz ad oppilationē sequitur solutio cōtinuitatis: et qz ipsa oppilatio nō est causa agens faciēs solutionē cōtinuitatis: agens ergo est materia dilatata. / Cōsiderādū scdō qz ista littera aliter cōsuevit exponi vt Avicē. velut: qz sicut in via fit morbus per oppilationē vnde materie phibent: sic fit et morbus p superflua eaz dilatationē vnde resistit trāstui materiez: qz parietes vie nō pnt se applicare ad mām et mouere eā. hoc tū in se fit verū nō in est ad mēte Avicē. dicit. et resistentia.

C Et oppilatio qdē qm accidit in suba cerebri: et qm qz ptingit in venis q sunt in ipso: et qm qz sit in arterijs ei: et qm qz ptingit in vtriusqz q sunt in velaminibus ipsius.

C hic notificat modos oppilationis. Et primo ex subiecto. Scdō ex causa. ibi (Et oppilatio.) Qd dicit primo p3 in vtriusqz. f. venis et arterijs: que. f. vena et arterie sunt in velaminibus: quia ex oppilationē illarum maxime sequitur foda.

C Et oppilatio qm qz accidit ab humoribz: aut ppter ipsoz viscositatem: aut eoz grossitudinem: aut ppter eoz multitudinem. viscositas vō nō reperit nisi in flegmate: et grossitudo etiam est in flegmate et melancholia. Et flegma gdes oppilat viscositate grossitie et multitudine: et melancholia oppilat grossitie et multitudine. Et cholera oppilat multitudine et similiter sanguis.

C Circa scdaz pte cōsidera qz mām oppilare viā pōt tribz de causis accidere. f. multitudine: qz multuz subito fluens nō minus oppilat grosso viscoso vt. s. terapē. 4. cap. et hec est cā cōis omni humoris. ois enī humor p multitudine pōt oppilare: frequētius tū ptingit oppilōne pcedere ex viscositate: et hec cā pūna est flegmati. Scdō modo potest cōtingere ex viscositate: et dicitur est qz hoc est proprium flegmati. Tertio potest cōtingere ex grossitie: et hoc est commune flegmati et melancholie. / Sed tu dices nōne sanguis potest oppilare grossitie. / Dicendum qz tunc tendit ad naturam melancholicam vel flegmaticam.

C Soda quoqz cretica est de genere fode cuius cā est motus nālis fm semitā sepatiōis. Et soda que fit per successione digestiōis cibi est de genere fode cuius cā est motus naturalis fm semitā expulsiōis.

C hic reducūt foda cretica et foda que fit post digōne cibi. in epate pūne ad foda pūctā. / Cōsiderādū qz foda cretica et soda post digōne in distributiōe sanguinis reducunt ad foda facta motibus materiez: et possumus ibi imaginari oppilōne aut pexistē aut ex

Gentilis

ma mota fient. peritē qdē. s. galiculi bñti oppilōne in venis ver
sus nates qd accidere criste fluxus sanguis nariū nā mouet mām
ad expulsiōne que iueniēs viā oppilatā phibet z resistit ibi z ex
rēdit z facit sodā. Oppilatio autē nō peritēs accidit ex multa mā
ad crissim mota q in ipso motu qñt oppilādo iflat venas: z sic possu
mus imaginari z' oppilōne in sōda facta post digōne. Cōsiderā
dū scōdo q fm litterā iteriorē vel fm litterā extrinsecā. Aui. reuol
uit ista vocabula expulsiō z sepatio. z vtitur eis dīo mō quo sup
vltus fuit: z prudēter fecit q mor' supfluitatū pōt dici mor' fm se
mitā sepationis: qz hī ibi sit expulsiō: tñ in hē est distinctio z sepatio
inuatiui a nocitui. Sitr mor' nutrimētū ad mēbra pōt dici mor'
expulsiōnis: qz hī sit ibi distributio z sepatio: est tñ ibi expulsiō. pp
hoc igit in sōda ceterica dixit fm aliquā litterā fm semitā sepatio
nis: z in sōda successione digōnis dixit fm semitā expulsiōnis.

Cōprehēsiōnis autē mae ipediētis in mēbro opz nos
rememorari in caplo pñcipioz vltim postq sciueri
mus q ipsa aut ē antique cōprehēsiōnis z retētiōnis:
aut est cibalis. s. gñata in illa hora a cibo gñatuo cibi
mali in suba sua z qñtate sua cū corruptiōne in ipso cibo
z ordine suo aut qñtate sua aut digōne sua aut reli
quis modis corruptionis sue pñdictis in caplo suo: z ex
hoc gñe est sōda corruptionis alioz: z cepe z synapis:
z sōda cibietatis z sōda ab acceptiōne frigidoz.

Chic pro quorūda deōne nos remittit z cōplet deōne. duo aut
vident necia hic sciri. s. modus quo mae in mēbris cōprehēdunt:
z qñ ad mēbra mouent. Nā mae nō faciūt sōdā mālē nisi cū com
prehēdunt in mēbro vel cū cōmouent ad mēbrū. pñmo q ostēdit
quō mae in mēbris cōprehēdunt z declarat materiē cōprehēsi
biū diuersitatē. Scōdo ostēdit quō mae mouent. ibi. (Et opz quidē.)

Cōsiderādū q cap^m pñcipioz vltim pōt ē libro pñ. z. ca. de
causis retētiōis ei' qd dī cūat: z de causis apatū: z de causis op
pilatiōis. vtrobiq. n. habes sciētā cōprehēsiōnis materiē i mē
bro. hoc ē cap^m pñt intelligi ē p^m cap^m de sōda: ibi. n. habes di
uersum modū cōprehēsiōnis materiē. s. a se: z p cōitatē. Cōnsi
derādū scōdo q. A. inuit diuersitatē gñales materiē q faciūt sōdā.
Nā oīs mae aut est antiqua q est ex antiqua repletōe dūoalt: aut
noua q de cibo nouiter sumpto gñatuo cibi mali. Lib^o aut gñat
malū. i. malā mām: vel qz malus in suba vt fungit: vel in qñtate: vñ
corripit eius digestio: z hē est qd dicit cū corruptiōne in ipso cibo: z
nō solū sba vel qñtate pōt fieri cibi corruptio in scōcho s; ēt in or
dine: qz postponit qd dī pñmitti vel qñtate: vel digōne. i. qz digesti
ua p se est debilis: s; sit bon' cib'. vel reliqs zē. vt malo regimine
sup eo. Et pro istis remittit nos ad cap^m lib. pñ. fen. 2. ca. de regi
mine p cibū. z lib. 3. fen. 13. ca. de corruptiōne digōnis. Et ex hē gñe. s.
sōda facta ex mā gñata in illa hora a cibo est sōda cōmestioniis al
ioz: z cepe zē. Et ex receptiōne frigidoz. s. ciboz vt pisciū: q cibaria
pculsa a calore euaporat: z attingit qñq nō bene digerere. Et pñde
ra q bec nō solū puerfione in scōcho faciūt sōdā: sed in puerfione
in venis est hē pole. hāc aut materiē distōne ponit Bas. in cōmē.
illius afos. 4. i. parti. 4. Sudo: multus in somno factus. z Aui. 4.
cañ. fen. 2. ca. de diuersitate dispositionum in sudando.

Et opz quidē vt rememoratur motuū materiērum
in mēbris ex pñcipijs vniuersalibus.

Chic ostēdit quō mae mouent z dicit q opz rememorari motuū
materiē in mēbris ex pñcipijs vñb'. s. pñmo cañ. fen. 1. ca. nutriēs
masticatiōe. vbi datur modus trāsīt' sanguinis ad mēbra. vel fen
scōdo cap. de causis apatū. z vbi dīq. loqz de morib' materiē.

Et vētositas qdē ex summa est materiēriū faciētium
sodā z facit sodā extēsiōne. Et illud est cū trāsītus nā
lis ei cōstringit creatus strictio: qz opz ei in hora sua:
aut iquirīt vt faciat puenire trāsītus nō nālem. Et vas
por: ēt ex tota illa summa agit aut qñtate sua: aut com
prehēsiōne humoz in locis suis: z mouet eos.

Chic ostēdit quō vētositates z vapores faciūt sodā. Et p^m facit h.
Scōdo ponit diuersitatē q accidit i vapore z vētositate. ibi. (Et ven
tositates qdē.) Cōsiderādū q vapor: z vētositas hic sumunt p
omni mō vaporis: vt ēt cadit i istis euaporatio fumosa a lignis de
qb'. s. s. therapē. 5. cap. in fine. Cōsiderādū scōdo q differē vapor
z vētositas vt ponit 3oar trac. 7. lib. 2. z. 28. ca. dī enīz vētositas qñ
vapor est mor' hūe ipulsiōis: s; dī vapor qñ est magis actus: z non
sic fortiter pulsus. Cōsiderādū tertio q h. A. duos modos ipo

Super tertio

nat vētositati: qb' facit puenire sōda: z duos vapoz: tñ vētositas
in oib' 4. p^m modis pōt facere sodā. p^m p extēsiōne. scōdo p nouū fo
ramē qd suo ipetu tentat facere. 3. p malitiā qñtate. 4. p h' q ali
quē humozē in aliquo loco cōprehēso coartat z pñmitit. sed duos
pñmos modos appo: pñuit vētositati: qz multū est apta facere: z
facit dolorē illis modis. Vapor autē facit p malā qñtate. s. acutum
vel modicatiū vel calidū. Cōsiderādū qz qñ magis facit sodā
p viā collectionis humoz in locis vel cōprehēsiōne: an vētositas
an vapor. / Dm q cōprehēsiōne humoz in locis possum' z' ima
ginari q fiat. pñmo p modū ipulsiōis: z vt sic magis vētositas
facit. Alio mō p viā iflationis humoz: z sic vapor magis facit: qz
vētus statim sepat ab humore a quo surgit: s; vapor facit sibi cō
mistus: z iō plus stat turgidus humoz a vapore q a vento.

Et vētositates qdē z vapores qñqz generant in cor
pore z in cerebro ipso: z qñqz odorādo attrahunt ab
exteriorib': aut adueniūt ex partib' poroz: deinde re
tinentur in cerebro z faciūt sōdam: z ex hoc genere est
sōda fetoris z sōda boni odoris.

Chic ponit diuersitatē que accidit ex pre pñs vñ surgit vētositas
sive vapor: z ex pre mae. Et p ostēdit quō ex pre pñs. Scōdo ex pre
māe. ibi. (Et scias.) Cñ pñma pre dicit q vētositas z vapor qñqz
generant in corpore z in ipso cerebro: z qñqz attrahunt ab exterior
rib' p odorātū: z qñqz adueniūt ex partib' poroz: z retinent in cere
bro sōdā faciēs z ex gñe hē est sōda fetoris z boni odoris. Cñ
derādū q ex pñb' poroz pōt dupl' exponi. vno modo porozū. i.
viarum aliarū q nariū: vt aurū. vel poroz. i. occultorum.

Et scias q vētositates flaticē z vapores flegmatici
sunt grauatiui z tardī motus retēti. Et melici sunt fa
cientes tristitiā fixi minozis qñtatis z deterioris qñta
tis. Acuti vñ hūozes nō excitāt vētositates sed vapo
res. Et vapores qdē sanguinei sūt dulces minozis no
cūmēti sua qualitate qz vapores aliq: sed sua qñtate
magis nocēt. Et cholericī sunt acuti in flāmantes.

Cōsiderādū q ex Aui. sumemus q vētositas sit ppie ab humo
rib' frigidis. s. flegmatica: sed vapor sit ppie ab humorib'
acutis. i. calidis vt cholera z sanguineis: ēt possit a frigidis surge
re imo frequēter surgat. Rō autē hoc est: qz vapor a frido humo
re bz pñfistētiā in motu a calore eleuātē z frigore pñante nāli hu
mori: z iō ex hoc ptingit varia latio z ipulsiō vt fumū ifra cap. de
vertigine. s; vapores surgētē ab humorib' calidis tam calore in
trinseco qz ēt extrinseco mouent hē vñ latōne vñformiter. Et qz
vētus est vapor tendēs magis ad nām siccū vt. z. metho. cap. 2. z
halyab. 5. rheoicē. s. cap. 10. forsan ppie vētositas est illa que fit
a mēstia: z iō vapores flegmatici sunt grauatiui: qz flegma aggra
uat vt supra z sunt tardī mor'. melācholici autē faciūt accidentia
melācholice. Cōsiderādū autē q vētositas nō solū a mēstia puenit
magis: qz sicca: s; ēt puenit ab ea q frida: vētus vñ oīs frigidus
est vt pblemati. 5. 36. pble. z iō melācholici sunt ventosi vt. pble.
4. 30. pble. reliqua patēt. Cñ scīdū q vētositas vñ differre a
vapore: qz vent' motū bz diffōrmē: z icludūt in nobis z ipellit: z hē
fit in exhalatiōe flegmatica z melica: qz frigiditas nālis atqz cal
ditas accidentalis mouet: sed vapor vñ exhalatio nō sic impulsū vi
uerfimode: sed simplr lata in vñū situm ppter sui subtilitatē.

CDe speciebus sode facte p cōitatē.

Cap. 6^m

Soda facta p cōmunitatē: alia est que est cū
cōmunitate absoluta: z alia que est cū cōmū
nitate nō absoluta. Cōmunitas vñ absoluta
est vt ad partē cerebri ex mēbro cōmunicāte
nihil pueniat corporei penitus nisi ipsuz nocumētuz.
Et cōmunitas nō absoluta est vt ad substantiā cerebri
ex ipso mēbro perueniat mā humorosa aut vapor.

Cñ in speciali sermone determinauit de sōda quātū ad sumas
causas: hic quātū ad modum puentus. Declarat autē modū p com
munitatē: qz ex hoc modus sode p se est manifestus. Et pñmo de
terminat de speciebus sode per cōmunitatē quātū ad modos com
municādi. Scōdo quātū ad ea a qb' fit cōicatio. ibi. (Et cōmunitas.)
/ pñma i duas. pñmo pñmittit modos istos. Scōdo declarat. ibi.
(pñma aut.) Cñ cōsiderādū q illa dicit cōitas absoluta que est
veriflima cōitas. Est aut veriflima que est in maiori depēdētia: z
ista est in qua solū nocumētū cōmunicat. Itarim enīz cū cessat do
lor partis patētis cessat dolor capis: vel nō remanet hora de qua

fit curadus. Sed sode facta p cōitate materiez vaporosaz vel hū
moralū nō sunt sic in depēdētia: cū materie ille que in capite sunt
recepte habeat rōnez cause cōiuncte z p se stant: saltē fm nota-
bile tēpus: z ppter cā materia est humor cōmunicatus cerebro.

Dubium. Dubitat vtrū in sode per cōmunitatē absolutā cōmunicet capi-
ti solum nocumētū. ¶ Cū dicit q sic per Ali. hic. ¶ Amplius si cōica
retur capiti soli cā nocumēti: tunc qualis ēēt in mēbro pncipalr
dolente talis cōmunicaret capiti: s; in podagra forti est fortis do-
lor pp solutiōē cōiunitatis extēsiōe forti: ergo capiti cōicaref
solutio ptiuitatis: qd videt absurdū. ¶ Amplius si cōicaref cau-
sa nocumēti: tunc oia mēbra sensibilia inter cerebrū z mēbrū pnci-
paliter dolens doleret q: cā doloris trāsiret sup ea. ¶ Amplius
erit tēb; vlcētib; in vesica dolet hō in capite virge: soli cōicatio-
ne nocumēti: z nulla cōicatio vlcētib; pueniat aliqua qualitas.
¶ Ali. cū dicit. nihil pueniat ex pte capiti. inuit ergo q; h; nihil corpo-
reus vel humor vel vapor pueniat: tñ pueniat aliqua qualitas.
¶ Dicēdū q sode p cōitate absolutā cōmunicat capiti cā nocumē-
ti: nō solum nocumētū. Ratio est q effect; qui in eē z pducit de-
pendet a cā: nō pōt repiri sine cā sua: sed nocumētū cōicātū capiti
qd est dolor: est effectus pēdes a cā in eē z pducit q: est actio lesa:
ergo impole est q reperiat quā in capite fit cā facies illuz. Et q
dolores significat malaz cōplōne vel solutā cōiunitatē fm locum
fm quē incidunt vt. B. in. z. t. begn. ter. cō. 32. trac. de vtrē. igitur
opz q in capite isto cōdolente fit mala cōplexio vel solutio conti-
nitatis. ¶ Quidā vō imaginat q solutio ptiuitatis possit cere-
bro cōicari ex dolore existēte in aliquo alio mēbro: q: ex forti cō-
passione cerebrū ptrib; in qua cōtractione pōt fieri aliqua solu-
tio cōiunitatis: tñ credo q dolor ter; in capite ex cōpassione ad
mēbra dolētia que cōpassio dicit absolutā: h; pro sua cā cōiuncta
aliquē modū male cōplexionis: qui modus male cōplōnis causat
ex ipso dolore. In mēbro enī fortiter dolēte sunt duo. f. cā dolo-
ris. v. g. mala cōplexio: z est ipse dolor fortis. Cerebrū igitur potest
scurrere nocumētū vel a mala cōplexione causante successiue ma-
lam cōplexionē in cerebro: z talis dolor h; reducat ad cōitates ab-
solutas: nō tñ est vera cōmunitas oīno siue vera absolutā: q: talis
qualitas h; magis rōnem fixi z pmanētis: ēt q: talis mala cōple-
xio possit cōmunicari cerebro a mēbro nō dolēte. pōt ēt cerebrū
incurrere nocumētū: rōnabiliter a mala cōplōne inducta ab ipso
dolore: vt ipse dolor est tristis siue mala sensatio. Sequit enī ad
hoc in spiritu aliqua distēperies qui ipūs pōt alios spiritū succet-
siue pmutare vtz ad cerebrū: z fiet ibi dolor: z talis est cōitas ab-
soluta: q: talis distēperies sequit malā sensationē. f. dolore parti-
cule pmo dolētis quo remoto cessat distēperies. similr q: talis di-
stēperies est potius quedā disproportionio qualitatis q sit excessus
in gradu cōplexionis: z iō h; plus rōne depēdētis. Et hec videtur
mens Ali. q ponēs exēplū de cōmunitate absolutā dicit q: est so-
da facta in thetano z spasmō zē. z vult q dolor iste capitis sequat
fortitudinis doloris spasmōsi vel thetanozi zē. Sed in sode facta
per cōitatē nō absolutā dicit ēē cū ex materiē; surgūt mae: ita q
omni dolore circūscripto in pte p; patiēte pōt sequi sode p cōita-
tē nō absolutā. Sed sode p cōitatē absolutā regit q mēbrū ad
qd cerebrū cōparat doleat: z q cōpassio fit rōne doloris. Ad cō-
trariā dōm p q illud nocumētū d; solus q nō corporeū: nō d; so-
lum q nō h; cā: z dicit solū q nō est ibi manifestus qualitatuz
excessus: sed qdā iproportio. Ad scdm dōm q nō fit cōicatio ex
cā doloris sed ex ipso dolore: dolor aut malā causat cōplōne. Ad
tertū dōm pmo q spūs q pp dolorē est distēperat; terminat suā
actionē ad terminū neruoz. f. ad caput. In spatio autē medio non
terminat siue nō figit actionē: z iō nō dolent. Vel d; scdo q diuer-
sitas ptiū in aptitudine receptionis nocumēti z pluri vel pauciori
sensibilitate est cā in hoc. Et iō figs hiet ptes costaz valde sensibi-
les z aptas illi mō male qtitatis: ex forti dolore pedis doleret in
costis alius possit cōdolere in ptrib; renuz: z alius in capite: z B
fm diuersitates aptitudinis in diuidualium: z maioris vel minoris
sensibilitatis diuersitate. Ex quo apparet q caput virge sensibilib;
simū est: z ibi spiritus motus a dolore terminat suā actionē in vl-
cere vesicē: z manifestat dolor in eo. De istis aut multum scripsit
Thaddeus. s. pculā sup afoi. iō. illo. A pleurēride zē.

Prime at pti sunt spēs sode facte in thetano: z spa-
smo: z extēsiōe: z vctōsitatib; gibbosis z dolorib; iuni-
cturaz: z sicut que fit in podagra: z sciatica fortibus.

Hic p; declarat cōitatē absolutā. Scdo nō absolutā. ibi. (Et for-
tasse ex materiē;). Tercio ostēdit quō ex cōitate quadā absolutā
puenit ad nō absolutā. ibi. (Et q;). ¶ Prima in duas. pmo osten-
dit passionē in gb; fit cōitas absolutā. Scdo ostēdit qd puenit ad
cerebrū in hac cōitate. ibi. (Et fortasse aduenit). ¶ Notandū circa
primā partē: q in oib; dictis passionib; est fortis dolor: z cū est

fortis quādoq; sode extēsiōe. i. mō quodā thetano: vel. i. disten-
sione siue extēsiōe mēbrū a fumis zē. Ventositatibus gibbosis. i.
faciētib; gibbositatē z cū hoc fortissimū dolorem.

Et fortasse aduenit ex qualitativis cōibus qualitas
simplex que est ex qualitativis nālibus: aut qualitas ex-
tranea nō pportionata calido neq; frigido: sicut qti-
tates venenosae: z fortasse in aliqb; mēbris erit humor
venenosus male substātie: cui; qualitas adueniat.

Cōsiderādū q. A. fortasse pp duo dicit. pmo h; dicit: q: pole est
q a mēbris dolētib; nō solū surgat qualitatis cōicatio iducētis do-
lore: sed et cōicatio materiez: q; vtrūq; est ptingens: pp hoc q dicit
fortasse. Scdo hoc dicit: q: nocumētū cōicātū capiti ex mēbris do-
lentib; aliqū est cātuz a dolore: z tūc d; cōitas vere absolutā. Ab-
solutā est cātuz ex qualitativis faciētib; dolore: z tūc h; fit cōitas abso-
luta: nō tñ sic vere. dicit q fortasse aduenit qtitas zē. z hoc ex qti-
tativis faciētib; dolore: z fortasse aduenit ex dolore. Cōsiderādū
scdo q. A. inuit pfecte cām nocumēti cōicari cerebro ex doloro-
sis mēbris: nā hec cā est mala qualitas que nocumētuz iducit: hec
aut mala qtitas vel est de qtitativis nālib; i. pphicis. f. gb; fit trans-
mutatio. f. qtitativis pmiis: vel est aliqua qtitas venenosa: que pro-
prie nō ledit gradu pmax qtitatū: sed ppteritatem venenosā. Cōsi-
derādū q: qualitas venenosa in mēbro aliquo vñ fit cōicatio ce-
rebro: vel est extrinseca: z quātū ad h; dixit sicut qtitas. vel est in-
trinseca: q: intrinseca in nobis pōt humor venenosus gñari: vt de-
clarabit in cap. de epilepsia: z quātū ad hoc dicit. z fortasse in ali-
gbus zē. ppossemus tñ aliter z subtili; exponere q Ali. hic tangit
cām nocumēti facti i cerebro ex mēbris dolorosis: que cā cerebro
cōicāt. Ista aut cā vel est aliq de qtitativis pmiis z ista pōt fieri ab
ipso dolore vt inflammatione siue mala cōplō calida: z pōt fieri a mala
cōplōne cala que faceret dolorē in mēbro pncipalr patiente sicut
et mala cōplō frida in cerebro posset fieri a forti dolore p vias re-
solutionis: q: dolor ifrigidat in fine: vt p; cā. sen. z. cap. de pulsū
dolorosi. talis ēt mala frida cōplō posset fieri a frida mala cōplō-
ne que faceret dolorē in mēbro: cui cerebrū cōparat: de sicco aut z
humido nō plōgamus sermonē. Et quātū ad hoc dicit aduenit ex
qualitativis zē. vel talis qualitas est de qualitativis: nō determinat
ad calidū nec ad frigidū h; est solū qdā iproportio: z ista pōt z ac-
cidere. pmo ab ipso dolore fm q qdā malus sensus in quo pōt
fieri quedā iproportio in spiritu a cerebro cōicari: z quātū ad hoc
dixit. aut qualitas extranea. Scdo pōt accidere ab aliquo humo-
re venenoso existēte in mēbro dolente z quātū ad hoc dixit. z for-
tasse. z dixit fortasse q: cōtingēs est tales humores generari.

Et fortasse ex materiē; aduenient materie extranea
in naturis suis. Et fortitan nocebunt fortitudine suarū
qualitatum: aut augmētō suarū quātitatum. Et for-
tasse erit impediēs materia extranea generata in qui-
busdam mēbris generatiōe extranea corrupta: sicut
fit in pefocatione matricis. Aut fit ei cui tēpus coitus
elongatum est. Aut euenit in myrach eius humor ma-
lus: aut in aliqua extrēmitatum suarū.

Hic declarat sode p cōitatē nō absolutā: in qua cerebro cōicāt
vapor aut humor: z iō dicit. mae. f. humorales vel vaporose. distin-
git aut materias nocētes vel exneitate. f. quadā venenositate: z
iste gñant in matrice testiculis zē. vel nocēt qtitate vel quātitate.

Cōsiderādū hec loca in gb; marie mae venenosae gñant. Nā. n.
nō pnt eaz excessus in mēbris multe nobilitatē: nisi forsan raro.

Et qtiq; fit qualitas impediēs adueniēs cā ad cōp-
hendēdūz mām ledentē ēt. Et illud est fm duos mo-
dos: quoz vnus est vt corruptat illa qualitas qd iue-
nit in partibus cerebrū de materiēbus bonis: aut quod
ad illas peruenit de cibo bono. Et secundus est vt po-
nat cerebrū receptibile materiērum malarū: z hec
receptio est fm duos modos. Vnus eoz est receptio
ab attractione ei;: sicut si calefiat cerebrū z attrahat
ei aliqd a quo cerebrū calefiat. Et secundus ē receptio
a debilitate resistētie: iam sciuit in pncipijs q cum
mēbrū debilitat recipit q ei aduenit ex materijs.

Hec pars tripliciter pōt introduci. pmo q hic ostendit quō
ex cōmunitate absolutā. f. in qua est sola qtitas cōicata: puenit ad

Gentilis

cōmunitatē. s. in qua sit cōmunicatio materiē. Scđo q̄ hic ostēdit quomodo ex soda pura cōplexionali puenit ad sodā materiā. Tercio pōt dici q̄ hic ponit quoddā cōmune ytriscq̄ sodia p cōmunitatē: siue enim qualitas cōmunicata sit sine m̄a: siue cū m̄a verificat q̄ ipsa pōt associare materiā: tñ quocūq̄ introducat vna remanet snia: et est nota. Nam mala cōplexio cerebri associat sibi m̄am corrūpēdo nutrimentū qđ est in cerebro vel qđ aduenit. Scđo faciēdo cerebrū recipe: et hoc vel attrahēdo vel debilitādo sicut sciuit pmo cañ. fen. 2. cap. de causis apostematū.

C Et cōmunitas qđēque est cum toto corpore: aut est ppter qualitātē expanlas in toto corpore: aut pp materiā expālas in toto corpore sicut fit in febrib⁹: et soda cretica est ppter illam. Cū aut febrib⁹ acutis soda fit fortior: eius fortitudo est signū malū imo perniciosū: cū reliqua mala signa ei cōparia sunt: q̄ si singularis fiat significat crīsm venturū: et fluxus sanguinis ex naribus: et qñq̄ significat crīsm vomitū.

C hic determinat de soda p cōitatē ex pte eoz a qđ fit cōicatio. hic aut est vel totū corpus vel pars. pmo ḡ determinat de soda p cōitatē a toto. Scđa a ptribus. ibi. (De febrib⁹ aut.) **C** Considerādū circa p̄mā pte q̄ soda p cōitatē in febre est p cōitatē a toto corpore: q̄ febris est passio totius: et posset in febre fieri per cōitatez ad partē: et q̄ crīsis est cōmotio totius febris: id soda cretica dicit p cōmunitatē cū toto. **C** Considerādū scđo q̄ dolor capitis per seue: rans cū alijs malis signis significat cerebrū apostematōne et vltimatiōne in malitia: et id mortale est. vt. 4. cañ. fen. 2. 3. pnotico. rū. ter. cōmē. 13. Si aut dolor capitis fiat singularis. i. solus: q̄ non cū malis signis: pōt significare crīsm fluxu sanguinis narium vel vomitū: vt Sal. 3. de crisi in fine. 2. 4. cañ. fen. 2. cap. de signis declinationis materierum ad superiora.

C Membroz aut cōmunicatū p̄mū et dignū eoz est stōchus: qñq̄ enīz in stōcho supflunt humores: aut gñant in ipso: aut ad ipm effundunt m̄e cholere fm̄ periodos: aut absq̄ periodis: aut est creatio cholere: itavt effundat cholera ex vase suo spisso siue subtili ad stomachū fm̄ q̄ expōsumus in caplo suo: aut retinentur in ipso ventositates: aut eleuātur ex ipso vapores: et fit soda. Et ebrietas facit sodam cū euaporatiōne: et velociter aduenit ei frigus ppter resolutiōne partiū eius. Et matrix est ex eis quibus cōmunicat cerebrum fortiter: et myrrach etiā et epar et splen: et velamen: et resnes: et extremitates omnes: et partes doñi.

C hec bz 4. ptes. pmo determinat de soda p cōitatez ad stōchus. Scđo ad matrices et qđ alia mēbra. ibi. (Et matrix.) Tercio ad p̄micos. ibi. (p̄mū ergo.) Quarto ad mēbra quedā isferiora trāsmittētia m̄am ad supiora: vel ad qđ supiora recipiētia m̄am ab isferiorib⁹. ibi. (Plurimū.) **C** Considerādū q̄ stōchus bz multam ab cerebro colligatiam p nervos magnos: et est sensibile mēbrū: et cū hoc m̄as multas aggregat vt isra fen. 11. cap. de syncopi. 2. ideo pōt poni p̄mū et dignius poni in cōicatioe. **C** Considerādū scđo q̄ Auice. cōfufe enumerat materias repertas in stōcho in qbus pōt cōmunicare cerebro. sunt aut m̄e humores aut yētofe siue vapores que sunt note: hūoales aut sunt flegmatice que effunduntur ad ipm. et b̄ est qđ dicit. supflunt humores aut gñant in ipso. et sic itelligat de humorib⁹ melācholiciis. aut he materie humorales sunt cholericę: et he aut effundunt piodice siue sine piodis: vel generant in stōcho: et que effundunt ad stōchū ex epate: effunduntur ex vase spisso. i. grosso lato aut subtili. et in caplo suo fen. 15. 1. cap. qñq̄ enīz venit ad stōchum a chisti sellis porus grossus: qñq̄ in ipso retinent supfluitates vt ex eis eleuent vapores que oīa faciunt sodā. Ista tñ littera si p̄mua legeret deberet exponi: aut est creatio cholere. i. inuentio cholere. **C** Considerādū tertio q̄ ista que dicit. et velociter aduenit et c. pōt tripl̄ exponi. p̄mo q̄ littera ista cōtinuet supior: et dicat velociter aduenit frigus ei. i. stōcho ppter solutionē vel resolutiōne partiū eius. i. stōchi. i. ppter laxitatem et cōpositionē neruofas: vnde est frigide cōplonis. et inuit in b̄ Auic. q̄ sicut in stōcho sunt egritudines m̄ales qđ cerebrū pōt pati: ita sunt cōplonales morbi: et maxime frigidis qbus pōt cerebrū cōpati. **C** Scđo mō pōt exponi q̄ referat ad ebriū: et dicat velociter aduenit ei. i. ebrio. frigus pp et c. i. ppter apertione poroz capitis. **C** Tertio mō pōt exponi quātū ad litterā extrinsecā. Nam

Super tertio

soda ebrietatis pōt fieri: vel pp euaporatiōne: vel pp solā calefactionē siue euaporatiōe: et velociter aduenit ei frigus. i. sode ebrietatis ex sola capitis calefactiōe siue vaporib⁹ pp resolutiōe p̄mū. i. q̄ partes capitis sunt apte resolutiōi et alterationi: plus q̄ si cū hoc essent vapores: qui indigēt resolutiōe: vel ei ebrio velociter aduenit frigus ppter solutionē. i. fluxibilitatē partiū. i. humorū: q̄ humores sunt solubiles aquosi: 2. ideo incurrunt paralysim et rigescunt. vt Aristot. pble. 3. pmo pble. 2. 5. 2. 6. vnde littera exterior dicit ebrietas facit sodā siue euaporatiōe. Et matrix patet.

C p̄mū ergo qđ cerebro cōicat est illud qđ ipsūz circūcūit de p̄mulo cooperiēte cranē. Et plurimū qđez fit soda cōitatis apud p̄mationē materiei apatū mēbroz interiorz cōicantiū cū mouent ad supiora.

C diceret aliquis Auic. sibi p̄mū cōtradict q̄m dicit q̄ mēbroz cerebro cōmunicantiū p̄mū est stomachus: et nūc dicit q̄ p̄mū est p̄mulus cooperiēs cranē. **C** Dicēdum pmo q̄ hic loquitur de mēbris p̄mū. Superius aut loquebatur de remotis. **C** Alij dicit quātū ad celeritatē cōmunitatis p̄mū est p̄mulus cooperiens os: sed quātū ad vehemētiam est stomachus. **C** Et plurimū. Exemplū huius est p̄mulationis pleureis vel apostematōis epatis ad frenesim vel squinantiam et similia.

C Sermo vniuersalis de signis ostendentibus species sode et modos eius. Cap. 7. m.

Soda qđē facta a causis extrinsecis factis sicut ex p̄mione: aut casu: aut cursu rez calidarū aut frigidarū: aut dieb⁹ canicularib⁹ desiccantib⁹: aut reb⁹ bene redolētib⁹: aut fetidiis: aut retētiōne yētoz in narib⁹: et aure: signat ex inētiōne eaz: q̄ si eaz obliuiscit redeat ad ipsoz vestigia: et elaboret in eaz signiōne: fm̄ q̄ nos itaz declarauimus.

C Superius Auic. determinauit de soda quātū ad sui species diuersitates et causas. **C** hic determinat quātū ad signa. Et pmo ponit signa quātū ad vñāq̄q̄ speciem et cām. Scđo ponit quoddā speciale signū. ibi. (Urina similis.) **C** p̄mā in tres. p̄mo ponit signa specierū sode: vt distinguat ex suis causis. Scđo vt distinguat per modum puentus. ibi. (Facta aut per cōmunitatē.) Tercio addit cañ. ibi. (Et multotiens.) **C** p̄mā in duas. p̄mo ponit signa sode a causis extrinsecis. i. extrinsecus occurrentibus. Scđo ab intra. ibi. (Et illam.) **C** Considerādū circa rubicā q̄ hic sermo dicit vniuersalis respectu capitiū sequētis. Et dicit vniuersalis: q̄ collectiū simul particulariū capituloz sode. potuisset enim Auic. de isto cap. facere multa capitula particularia. **C** dicit et vniuersalis: q̄ signa multa que hic ponunt possunt extendi ad signa reliquā egritudinū: in qbus reperit soda: vt signa sode cholericę possunt extendi ad signa frenesim. Quāvis ergo hic sermo dicat vniuersalis nō expedit q̄ tu expectes signa alia magis p̄mularia ad significandū de soda fm̄ vñāq̄q̄ speciem. **C** Considerādū scđo q̄ dicit factis: q̄a. s. iam impesserint et recesserint cause. si enim actu stet causa. v. g. sol actu calefaciēs nō est sciētiāle cognoscere illud. vel posset exponi factis sicut et c. i. que sunt sicut et c. **C** Considerādū tertio q̄ aliquādo infirmi negligētia obliuiscunt causas imprimētium. v. g. calozis solis: et hoc q̄ tunc cū ambulauit in eo nō ipressit ita q̄ apparet: modo cū quiescit in domo apparet. etiam infirmū quādoq̄ argunt in seipsis dicēdo: ego centies iui per solē et nūq̄ dolui caput. credūt ergo modo nō debere dolere ex illo ignorātes diuersam dispōnēz corporū in diuersis tēporib⁹. **C** Medicus ergo elaborat ad inuestigādū vestigia que remanēt post cām extrinsecam. v. g. tangit caput calidū inuenit frontē aridā et faciē denigratā: et tali die fuit fortis calor: quo iste ambulauit: ergo talis dolor est a mala cōplone calida a solis estu derelicta que tunc nō sentiebat pp occupationē: vel q̄ post attraxit m̄am aliqūā: et ista multū apparet ex dictis quarto cañ. fen. p̄mā cap. de signis effimere: et id dicit fm̄ q̄ nos declarauimus. s. quarto cañ. fen. p̄mā.

C Illas aut que fit a debilitate significat eius excitatio cū parua vel qualibet cā: et cū p̄murbatiōe sensui: et inuentione ipedimēti in opationib⁹ cerebri. Et illas que fit a fortitudine sensus cerebri significat velocitas patiendi et a parua cā in cerebro sensata. s. ex vocibus: et odoratib⁹ et reliq̄: sed sensus est bonus cerebri et meatus sunt mundi: et opationes cerebri sunt nō lese.

C hic ponit signa sode a causis que intrinsecus occurrūt. Et pmo

in cā dispositiua. Scdo a cā ipressiua. ibi (Oēs autē. ¶) Pna in duas fm q duplex ē illa cā. f. oebilitas z multa cerebri sensibilitas. Secunda. ibi (Et illa.) ¶ In pma pre dicit q foda facta z a debilitate significat eius excitatio a pua cā vel a qualibet cā: z qñ puenit cuz p̄turbatiōe sensui z nocumētis in opationib⁹ cerebri. De scda pre dicit q illaz que fit a multa sensibilitate signat velocitatem patiēdi a qualitatib⁹ z parua cā sensata in cerebro ex vocib⁹ odoramētis z hmoi: tñ sensus cerebri est bonus z vte sunt mūde z opationes cerebri nō sunt lese. ¶ Considerādū q multa cerebri debilitas z multa ei⁹ sensibilitas sunt cā dispositiua: quia cerebri z a qualibet re occurrēte qñ sit parua ledit z dolet: sicut apparet in sccho q multa ei⁹ sensibilitas z multa ei⁹ debilitas sunt cā q a qualibet parua cā patiat. Sunt tñ signa distinctiua: qz cū multa cerebri debilitate stat lesio in virtutib⁹ sensibilib⁹ extrinsecis z intrinsecis. s. cū acuitate sensus cerebri: significat expurgatiōē humiditatis stat sensuum claritas. z hoc dicit pmo cōtinentis cap. 10.

¶ Oēs autē que sunt a causis malib⁹ cōdicant in fece inuenta in humiditate naris. Et cū fuerit ex mā acuta z fuerit cū fece rubedo z caliditas z pprie in ea q est ex materijs grossiorib⁹: fortasse associabit cū p̄latio. Sz humiditas naris qñqz minorat cū fuerint mās grosse. Et siccitas qdē stricture nariū in bmoī foda nō signat p̄uatiōē materijs cum grauitas ei associatur.

¶ Bic ponit signa sode a causis intrinsecis iprimētib⁹. Et pmo ponit signa sode a causis malib⁹. Scdo imaterialib⁹. ibi (Signa autē facte.) ¶ Pma in d. pmo ponit signa sode a materijs humoralib⁹. Scdo v̄tose z vaporosiss. ibi (Lū ea.) ¶ Pma in d. pmo ponit signa materijs in gñali. Scdo in spali. ibi (Cholerica.) ¶ Circa pma p̄tē considerādū q aliud est humiditas nālis: z aliud est fer iuenta in humiditate. humiditas enī est que fluit: s. fer est aliqd grossum z igrossatū adherēte parietib⁹. z hoc qñqz iuenit mī sta humiditatis: id dicit iuenta in humiditate. qñqz tñ fine ea iuenit. Quib⁹ cāqz g materijs in capite abundatib⁹ cōdicat illa fer: qz z si stantib⁹ materijs nō sit necessariū fluere hūiditates: tñ nō absoluunt ab aliq̄ refudatiōe que adherētes parietibus ericant.

¶ Considerādū scdo q Alii. occulte imiscuit signa sode a mā sanguinea: qz fer que repit circa nāsus est cala z rubea: si mā est grossior ga sanguinea vel sanguis grossus: z si multū exuberet pōt fieri p̄latio circa t̄mpora: z b ē qd dicit. z cū fuerit ex mā acuta. i. calida. p̄tē tñ dicit q fit p̄latio p v̄tositatē vt alij dicit. z ga mās grosse oppilat: id minorat in eis cursus hūiditatis: nō tñ tollit cū fer possit appere fm modū refudationis p̄dictū. ¶ Considerādū q sicut supra apparuit puatio cursus hūiditatis nō signat puatiōē materijs: qz p̄tē hoc cōtē ex debilitate z oppilatione: z ideo si ibi est grauitas quāuis nō currat humiditas: adhuc significatur mā. ¶ Scd tu diceres ipse dicit q oēs cōmunicant in fece. ¶ Dicendū q siccitas stricture dicit puatiōem humiditatis: nō tamē puatiōē fecis. Vel forsan bic cā. coartat.

¶ Cholerica etiā pprie est cū moridicatione z adustione vebemēti z punctione: z qñqz fit illud in ea fortius qz in alijs cū siccitate stricture narijs z siti z vigilijs z citrinitate coloris z grauitas in ea est minor.

¶ Bic pmo ponit signa cuiusqz materie. Scdo ponit signū quoddā sumptū a colore. ibi (Aliqñ v̄o.) ¶ Pma in 4. pmo ponit signa materijs calidarum. Scdo frigidarum. ibi (Frigidas.) ¶ Tercio humidarum. ibi (Et materias humidas.) ¶ Quarto siccat. ibi (Et cum materijs.) ¶ Considerādū q nō posuit signa sanguinee: qz ias itellecta sunt. ¶ Considerādū scdo q mās flegmatica falsa possit facere qñqz fortiorē punctionē qz quedā cholerica: z ideo dicit. z quantūqz fit illud. i. punctio in ea. f. sda cholerica fortius zc.

¶ Frigiditas autē significat frigus z tempora z color. Et si illud fuerit repletio a satietate nauscatia significat eas destructio desiderij z pigritia.

¶ Bic ponit signa sode a materijs fridis: z dicit signa zc. z tempora sz anni vel tēpora. i. p̄litas ga sode a materijs frigidis sunt plire de sui natura: z ga nauscatia satietas: z indigestio multus multiplicat materiā frigidā z flegma pprie: z ideo dicit. z si illud. Complētus tamē huius dicit ex sentētia sen. 13.

¶ Et materias humidas si frigide sint aut calide significant suberb. flegmaticae autem z melacholice nō vebementer dolorem faciunt.

¶ Bic cōsidera q cū sit pprie humidū cā somni vt. 4. de accidenti z morbo in fine. oīs mās humida facit somnū: z cum exuberat facie suberb z nō pprie sed graue somnus: vt dicit ista extra. verus enī suberb fit ad hūiditate frigiditatis p̄iuncta vt infra apparebit: z supra inuebat Alii. de signis malaz cōplonū. ¶ Iste ē materie humiditatis. f. flegmatice nō faciunt forte dolores: z gratia hui⁹ dicit de materijs melacholicis. ¶ Considerādū tñ q p accidēs vt p v̄tositatem p̄tē facere fortem dolores: tamē p se nō ga sunt tardi motus: vnde nō subito impingunt: z quia sensum obrundunt.

¶ Et cum materijs quidem siccis minoras grauitas: z multiplicatur vigilie: frigide autē vacue sunt ab inflammatione: z multiplicatur cum eis cogitatio corrupta z obtenebratur color.

¶ Bic ponit signa materijs siccat z dicit q cū materijs siccis minoras grauitas doloris z multiplicatur vigilie z tendit ad nām frigidas z multiplicat cū eis cogitatio corrupta z obtenebratur color. ¶ Considerādū q mās sicce sunt cholericæ: z iste nō faciūt grauitatem: sunt ē melacholice: z iste minus grauat qz flegmaticæ vt supra declaratū est. ¶ Multiplicant vigilie. f. ppter siccitatem nature. Sunt vacue ab inflammatione: qz nō nifi ex accidentali calore inflamant. Cogitatio corrupta pprie in melacholica: ē flegmatica cū corrumpit. i. leditur cogitatio: z tam in flegmatica qz in melacholica color obtenebratur: s. diuerfimode vt sumitur supra ca. de significationibus acceptis ex genere operationum.

¶ Aliquando v̄o significatur omnis humor per colorem faciei z oculorum.

¶ Bic ponit qdā signū cōe in significādo: z est signū sumptū a colore. Et p̄tē illud. Scdo excipit. ibi (Et fortasse.) ¶ Tercio pbat. ibi (Lū autē.) ¶ Dicit p q oīs humor qñqz p colorem significat zc. v. g. color oculorū z faciei est rubens: ergo materia sanguinea zc.

¶ Et fortasse fit diuersitas in paucitate.

¶ Bic excipit dicens q fortasse in paucitate. i. in paucis fit diuersitas. i. est diuersum ab eo qd dicitur est: qz color faciei z oculorū nō correspondet materie que facit sdam.

¶ Caula autē in hoc aut est expulsiō humoris inflammatione oculi aut cōstrictio in ipso aut attractio materijs calidarū absqz materijs dolorē faciētib⁹ frigidis vsqz ad partē oculorū z faciei pp dolorē. Nam cū dolor ingreditur mēbriū attrahit ad ipm z ad illud qd est ei vicinum: plurimū autē attrahit ad mēbrum in hac dispōne illud qd est sanguis: z qñqz attrahit aliud subitō.

¶ Assignat cām z in summa assignat tres causas ppter quas diuersificat color faciei z oculorū a materia que intus facit dolores. Pma cā est q humor aliquis inflammatus. f. calidus p se vel inflamatus qz motus ex dolore inflammatione expellit ad oculū vel ad faciem: z alius humor frigidus stat intus in capite z facit dolores. Secunda cā est cōstrictio in ipso. hoc pōt duplī exponi. Uno modo cōstrictio. i. retētiō humoris faciētis dolores in ipso cerebro: tñ nō expellitur ad ptes faciei aliqñ aliquis humor nisi qz hō hz suum colorem nālem: vel fugit color faciei intus ad cōstrictū humorē: z est possibile q facies sit luida: z dolor fiat a materia calida intus cōstricta. Alio modo pōt exponi cōstrictio. i. statio vel retētiō aliquis humoris in oculo z facie prius qz iste haberet dolores nō qz ad oculum fit expulsiō aliquis humor ex capite: sed quasi per cōgestionē est dispositio in ipso oculo que nō pportione nēcio ad humorē faciēte dolores. Tercia cā est attractio materijs calidarū ad ptes oculorū z faciei que p̄tē trahi absqz hoc qz trahant frigide materie intus faciētes dolores. nā existente forti dolore in toto capite ab aliqua mās v̄tosa frigida: tñ a reliquo corpore trahunt materie ad caput z ptes vicinas vt oculos z faciem. mās autē v̄tosi trahibiles per dolores sunt materie calide vt sanguis qz reperit in plurima quantitate: z qz est aptus ad cursum: possit ē trahi aliud vt cholera vel alius humor. ¶ Apparet igit quō color faciei z oculorū nō semp cōcordat cū materia faciēte sdam: z est sermo similis ei q scribit 4. de regimine sani. z in cōmē. asoī. z. p̄cule p̄me. In p̄turbationib⁹ ventris color corporis humorū abundantiam pōtēdē nisi humores in interioribus corporis accubuerint.

¶ Cū ea v̄o que facta est a ventositatib⁹ minoras grauitas z multiplicat extēsiō. Et fortasse est cū punctione z fortasse est cū corrosione. In v̄tosa qdē nō est grauitas. Ventosam autē vaporosam significat quādoqz

Gentilis

sonitus z tinnitus: z fortasse exuberant cum ea guidez multum. Et quadoq multiplicat cū ea permutatio. s. doloris de loco ad locū: z cū multiplicat vapor fit pulsatio fortior capitis z imaginat imaginaciones corruptas z associatur ei scotomia z vertigo.

Considerādū q materie qdā sunt magis vaporose: z iste redūit plus ad nām humoralē: ideo forsan cū eis aliq posset eē grauitas: lz minor q in aliqua mā humoralē: z iō dixit. minoras. Quedā sunt aut vterose pure: z in istis cōparatis ad seipsas cū sunt solū vaporose nulla est grauitas: z iō forsan dixit. nō est grauitas. vel forsan idē vult intelligere p hoc qd dī. minoras grauitas. z p hoc qd dicit. nō est grauitas. Et fortasse est cū punctiōe. si mā est pūgiua vel corrosiua a qua sumit ventositas. Et sumit hic vterositas large ad vaporē dixit post. vterosam aut vaporosaz signānt quāq sonit⁹ zc. vt cū tendit ad partē instfor auditus. Fortasse exuberāt guidez. i. venie collū cum mā illa vaporosa repit ad illas venas. hoc tu vidisti in collo Bernardi: q iam senex vsus est coitu nimio z retente sunt hemorroides cōsue: nū melia cuaporauit z repleuit ille vapor oēs venas colli z capitis: vt visibilis apparēt plene vaporē. Et quāq multiplicat cū ea. s. sodayētosā: pmutatio zc. Dixit quadoq: q quadoq figurat ventositas. Et cū multiplicat zc. q magis constringit materias: vel si ipse vapor facit pulsum idē ictigationē imaginat imaginatiōes corruptas. hoc est q vapor est melacholicus. Et associat zc. hoc apparet ex cap. de vertigine.

Signa autē facte a cōplexionibus puris sunt retentio illarum complexionū cum priuatione grauitatis z siccitas in strictura narium. siccitas enim stricture narium est significatio proportionalis isti.

Hic ponit signa sode a malis cōplexionib⁹ sine mā. Et pmo in gīali. Scdo in spālī. ibi. In calidia. Dicit p⁹ q signa sode facte zc. retentio. i. q stat z retinet cōpūatione grauitatis z appet siccitas in strictura narium que est signatio pportionalis isti. Scd tu. o. quō mala cōpō retētā pōt facere dolorē cū sit equalis. p dōm vt supra dixim⁹ in ca. de qūitate sode ex materijs. Dixit siccitas. s. priuatione fecis. z humiditatis est pportionalis isti. s. sode immālī.

In calidis quidez sentit eger ipse z sentit tangens caput eius caliditatez z inflāmationez: z est illic rubedo oculi z iunatur ab infrigidantibus z frigore.

Pmo ponit signa sode a mala cōplone calida pura. s. sue mā. Scdo a frigida. Tertia a sicca. de humida nō dixit: q signa ei⁹ ex opposito cognoscunt: vel q vt supra apparuit nō stat quin fit euz materia sue replurimū est a mā: vel q nō facit dolorē. z ibi. In frigidis. z ibi. Siccitas vō. Dicit pmo in calidis sup. complexionibus puris zc. iunatur ab infrigidantibus scilicet cibus vel medicinis. z frigore scilicet aeris.

In frigidis vō est res ecōtrario: z nō est in faciebus eoz extenuatio materie alīs maciei neqz rubedo coloris: z neqz fit dolor supfluius z si fit temporalis.

Extenuatio materie. i. p materie z sumpcionē alīs maciei. neqz fit dolor supfluius. cā supra appuit. Et si fit temporalis. i. antiqu⁹ vel chronicus. morbi. n. diuturni sunt frigidit⁹ vt in cōmēto afo. 39. scde particule. Senes iuuenibus. z infra cap. de emigranā.

Siccitas vō signat pcecessio esionum: aut exercitioz: aut vigiliaz plurimaz: aut coitus: aut angustia. z prietas eaz est vt augmētent cū iteratiōe alicui⁹ boz. Epater quid dicit.

Facta autē ppter cōitātē ptingit z destruit z fit fortis z debilitat fm q accidit i mēbro cōi ex dolore aut destructiōe aut fortitudine aut debilitate. qd si nō fuerit pp cōitātē erit i reliqs opōnib⁹ cerebri nocumētū: sicut tenebrositas i oculo z grauis somnus z grauitas pfeueras cū bonitate dispōis reliquoz mēbroz.

Hic ponit signa sode p cōitātē. Et pmo eius que fit p cōitātē ad partē. Scdo que fit p cōitātē ad totū. ibi. Que vō est euz febriz. p pmo in d. pmo ponit hec signa in gīali. Scdo in spālī. ibi. Cūq nocumētū zc. Considerādū circa pma partē q h signum nō solū verificat in sode p cōitātē ad partē: sed et in sode p cōmunitatē ad totū: vt in febriz. Soda enīz p cōitātē ad mēbrū destruit vt fortificat vel debilitat fm q mēbro cōmuni. i. cōicanti accidit

Super tertio

de dolore vel de destructiōe doloris vel fortitudine zc. Et sic itelligatur de alia passione que fit in mēbro ad quā segit dolor capitis: z sic ptingit de sode in febre q fortificat fm febris fortificationē. Si aut sode nō fit p viam cōitatis: sed fit ex ppta cā in capite: tūc cerebri est lesum z reliqua mēbra sana. Considerādū q est verū qū nocumētū cerebri nō peruenit ad ledēdūz alia mēbra. Cōnsiderandū etiā q sermo hui⁹ hic est particularis. in exēplo poterat enim dicere. sicut vigilie alienatio zc. ideo dixit. sicut tenebrositas. dans per hoc reliqua nocumenta intelligere.

Cūqz nocumētū est in ipsis velaminib⁹ cerebri z est forte significat illud aduētus doloris vsqz ad radices oculoz. Et si nocumentum est in pāniculo extrinseco aut in loco alio non peruenit dolor ad oculos: sed cūtis capitis tacta dolet.

Hic i spālī ponit signa sode p cōitātē ad mēbra determinata z hz partes nouē. pmo ponit signa sode per cōitātē ad pāniculū taz intrinsecū q extrinsecū. Scdo ad stōchoz. ibi. Sactam vō. Tercio ad epar. ibi. Et illa. Quarta ad splenē. ibi. Et que. Quinto ad myrach. ibi. Et que. Sexto ad matricē. ibi. Et que. Septimo ad loca vermū. ibi. Signa. Octauo ad renes z dozsum. ibi. Que autē. Nono ad mēbra alia extrema. ibi. Que autē. In pma parte dicit q cū nocumētū est in ipsis velaminib⁹ cerebri z est forte ipz significat aduētus doloris vsqz ad radices oculoz. Scdo dicit q qū nocumētū est in pāniculo extrinseco vel in alio loco nocumētum nō puenit ad oculos: sed tota curis capitis dolet. Considerādū circa pma partē q ipsa dupl⁹ pōt introduci. pmo q hui⁹ ponit signa sode per cōitātē ad pāniculū intrinsecū: z gratia huius ponit signa sode p lesiōne in pāniculo extrinseco. Scdo modo pōt intro duci q hui⁹ ponit signa sode que nō est ppter cōitātē sed est ppter cām in ipso capite: z accipit tūc sode nō p cōmunitates pro omni dolore ppter cām in ipso capite ptradistincto ptra dolorē ppter cām in alijs mēbris. quocunq modo fit sūta remanet vna. Considerādū scdo q h nocumētū qd est in pāniculo pōt esse pp cām in ipsis: z pp cām p viam cōmunitatis. z quocunq modo fit verificat qd dicit. Scd diceret aliquis quare dolor factus pp cām in pāniculo extrinseco. s. cooperiere craneū nō puenit ad radices oculoz: cū ille etiā pāniculus cooperiat oculum cū fiat ex eo con iunctiua: vt fen. 3. Diceduz q cōiunctiua nō sic pfunde z intrinsece attingit oculū versus neruum obtitū: sicut facit sclerotica z scyndina que sunt a dura matre z pia matre: sicut cōiunctiua fit a pāniculo extrinseco: vt declarauimus pmo ca. fen. 3. huius. etiam erretio: pāniculus non est sic sensitiuus.

Facta vō cū cōitātē stomachi significat inuētio angustie: z nausea z paucitas desiderij: aut eius destructio: aut malitia digōis: aut paucitas eius: aut ipsius destructio post inuētione significatiōis anteceditū.

Hic ponit signa sode p cōitātē ad stomachū. Et pmo facit hoc. Scdo remouet errorē q posset cōtingere. ibi. Et fortasse. Tercio cōplet narrationē signoz. ibi. Et eis vō. p pma in d. pmo ponit signa quedā magis in gīali. Scdo magis i spālī. ibi. Et cū est. In pma parte nihil ali⁹ dū facit: nisi q ponit accidentia virtutis appetitiue z digestiue stōchi: z dat itelligere oia alia accidentia stomachi qb⁹ possumus signare egritudines in stōcho ad quas sequi pōt sode. post inuētione signoz anteceditū. i. postq tu iueneris hec signa egritudinū stōchi accidentia ante signa egritudinū capitis.

Et cum est ppter effusiōne materierū ad ipm fit fortior cū vacuitas adest z sup somnū z salinam.

Hic ponit signa sode per cōmunitatē ad stomachū quādo materie faciētes egritudines stomachi sunt per viam effusiōis ad stomachū: earū enī effusio fit plus tēpore vacuitatis. z sup somnū. i. post somnū. s. in mane. z salinam. i. cū salina est virgo anteqz bono aliquid fumpserit. omnia ista verba ad idem vadunt: z declaratum est hoc supra in propria questione.

Et fortasse sode fit ppter cām in cerebro: z facit in ore stomachi istas dispōnes z impedimēta fm semitā cōmunitatis stomachi cū cerebro nō fm semitaz pncipij ex stōcho z cōmunicatiōe cerebri. Dopotet ergo vt perfereres in cognitione hmoi: z cognoscas dispōsitiōes vniuersusqz duoz mēbroz in seipso z ratio cinādo distinguas antecēdes ab eo qd est antecessus. Hic pmo ponit errorē qui posset cōtingere. Scdo docet remouere. ibi.

neri. ibi. (Opz ergo.) C. In pma pte vult qd medicus aliqui pot er-
rare in iudicio: qd credit qd egritudo capitis fit ppter stomachuz:
cum tamen sit contra quandoq. Oportet ergo. 7 patet.

C Et eis vo que illd significat de stomacho pprie sut
diuersitas dispositionis in digestioe 7 absqz digestio-
ne: 7 diuersitas dispositionis in vacuitate 7 repletioe.
Nam dolor stomachi si est ex cholera excitatur cu est
vacuitas. Et si est ex humore frigido est minor in va-
cuitate: 7 sedat ipsum fames.

C hic coplet narratione signoz qbus significamus qd sota fit co-
itate stomachi 7 hz ptes qtuor sicut qtuor ponit ratios signoz. 2.
ibi. (Et qng significat. 3.) ibi. (Et significat illd. 4.) ibi. (Sed 2 illud
qng. 5.) Prima in. d. pto facit qd dicitur est. Secundo declarat qd
dam. ibi. (Et quadoq.) Consideradu circa pima parte qd littera
dy priuari ad premiffaz. ibi. (Facta vo.) vt dicat sodam facta cum
coitate stomachi significat inuictio angustie 7c. Ex eis que signifi-
cant illd. f. qd sota fit coitate stomachi. de stcho pprie. i. de signis
in stcho consideratis. Consideradu 2. qd Aul. ponit duo signoz
genera stomachicor. Unum ex dispositione digestiois si diuersifi-
catur sota fm dispoie in digestiois diuersitate: tunc significat
qd est a stomacho. v. g. quando male digerit doler: 7 quando bn dige-
rit non doler: 7 hoc. Aul. inuit cum dicit. diuersitas dispositio 7c. Alio
signum est ex diuersitate dispositionis fm vacuitatem 7 repletio-
nem stomachi: 7 de hoc ponit exemplum. Soda aut que no est p
coitate non sequitur has dispositioes sed sequit dispositioes cause qd est
in capite: 7 ideo qng isti melius se hnt post cibū qd ante: 7 qng se
melius habet in hora bone digestiois 7 quadoq. petus.

C Et quadoqz fames excitat ex ipso vaporem 7 impe-
dit. Verum cum hoc comestio non integre sedat ipm
multoties: 7 fortasse sedat eum: sed raro.

C hic declarat quedā. Et p vni. Secundo aliud. ibi. (Inter.) Primū
qd declarat: qd dixerat qd passio stomachi ad quā sequit soda ex
humore frigido. v. g. flegmatico est mior in vacuitate: 7 fames se-
dat ipm: vult ostendere qd per accis sequit qng psum. f. qd tpe fa-
mis 7 vacuitatis fit maior: qd calin pp fame puerit se sup illā ma-
teria 7 leuat ide vapore faciente inflatione 7 dolore 7 huius signū est
rugi: qd tpe famis qng appetit vt Aul. inuit isra sen. 13. trac. 5. l. c.
Et si isti comedant ppter nocuentū frigidū humoris: ex cibo sur-
git et vapor: ille qui surgebat et ab humore forsā quiescebat. Et iō
comestio sedat sed nō integre: 7 cōtingēs est forsā qd itegre sedet
cum sumit cibū paucis 7 leuis digestiois: vnde vapor pior phibet
ab ascensu ad caput 7 nouus non eleuatur: s. hoc est raro. hec vo
declarata sunt supra in questione propria de hoc.

C Inter inflammationē vo 7 aduersionem distinguit ern-
tuatio. Et tu qd cognosces significatiōes euacuatio-
nis in suo loco. Et similr distinguunt inter eas reliqua
signa quoz rememorabitur in capitulo stomachi.

C hic reperit 2. lra. Una que dicit inflationē a ventositate factaz
de qua statim dixerat Aul. qd fames excitat ex humore frigido va-
pore qui inflat stochū: 7 las supra dixerat et qd famis tpe dolor ex
effusione chole ad stomachū excitat: ergo due passiones stomachi-
ce pnt excitari tpe famis. f. adustio 7 inflatio inter quas distinguit
eructuatio: qd cu inflatione est multa eructuatio: sed cu adustioe cho-
lerica nō est vel nō est tāta vel in cholera est alterius saporis et
odoris: 7 et alia signa sunt dicēda sen. 13. ca. de signis egritudinum
stochi. Alia ista dicit inter inflammationē 7c. 7 non credo istaz eē ita
bonā cū inflammatione est mior dispo in calore: adustio aut maior 7 cū
siccitate maior. Et ideo ad inflammationē sequitur eructuatio vapo-
rosa siue ventosa: sed ad aduersionē sequitur eructuatio fumo-
sa. Inter has distinguit eructuatio: 7 et alia signa dicēda sen. 13.

C Et quandoqz significat illud quod vomitu expellit
vel egreditur.

C hic ponit 2. signū 7 dicit qd qng significat illd. f. soda ex stoma-
cho qd egredit vomitu: 7 hoc qd vomitu alleuiat dolor capitis. v. l. B
significat per colore: qd vomit cholē ppassine v. l. citrine significat
mām in stcho: vel a se vel ab epate. 7 iō cū dolor fit in capite ngt
qd est cū passione ad stochū. Et considera qd dicit qng: qd vomitus
chole siue fluxus cholere ad stomachū posset qng eē ppter cām
inchoatē in capite cōicātā stcho: nō ppter cām in stcho cōicātā
capiti: vt in punctionibus capitis contingit qng vomit cholericē:
vt Hippo. 7 Lōmētā. in sexta pcula afoi. in afoi. 50. Quibuscuqz
cerebrum sursum cōcūritur. Considerandū qd hēc lra pot referri

ad illud qd statim dicit. f. qd inter inflammationē 7 aduersionem. f.
cholericā distinguit 7c. 7 quadoqz distinguit vomitus.

C Et significat illud diuersitas dispositiois in soda f3 di-
uersitate dispositiois reliquoz que stcho supucniūt.

C hic ponit 3. signū qd est sumptū a iuuamento: 7 dicit. 7 signi-
ficat illud. f. sodam factam cū coitate stomachi diuersitas disposi-
tionis in soda fm diuersitatem reliquoz 7c. i. ex eis que occurrūt.
v. g. cibi vel potus: 7 hoc est qd in exemplo declarat.

C Et multi qd hoies sunt ad quoz stomachuz chole-
ra effundit: 7 cum soda excitatur 7 comedūt aliqd ge-
scit. Illud igitur est significatio qd ipsa est ppter comu-
nitatē stomachi: 7 ppter hoc quiescunt si cholera cō-
munt: 7 significatiōes significant illud.

C Considerandū qd in hōie ad cuius stomachum cholera effunditur
ex cibo puenit altera duaz dispositio: quarā qualibet iuuat. Una est
qd chola illa imbibit in cibū 7 phibet ab euaporatione 7 mordica-
tione. 7 hoc est qd dicit. Et cū comedūt aliqd quiescūt. Alia est. ga-
cōtingit qng cholaz subleuari: vñ vomitu expellit 7 iuuat hō ex
eo: 7 hoc est qd dicit. 7 pp hoc gescūt. Et significatiōes. f. alie signi-
ficant illd qd passio fit stomachica: vt mordicatio stochi nausea cru-
tuatio 7 similia que dicent sen. 13. Considerandū et qd cibū confort-
tādo stomachū phibet cholera fluere amplius ad stomachū: et
hec omnia intelligunt primo pntinentis decimo capitulo.

C 3. illd qng significat ex pte doloris: qd eni fit cū cō-
munitate stochi plerūqz incipit in asiriori pte syncipit:
7 fortasse declinat ad mediū syncipit: deinde remouet.

C hic ponit 4. signū 7 est declaratu supra. c. de significatiōe mē-
bri. cuius cōicatiōe cerebrum patit. Dixit aut plerūqz qd posset
quadoqz posterus incipere pp ptingentē lationē vaporis qd posset
contingenter ferri ad posteriora. 7 Et fortasse declinat. f. dolor ad
medietatem syncipitis. f. ad locum cōmiffure coronalis: deinde re-
mouetur qd est locus a quo vapores exhalāt. significat igit qd illic
querat exitum. dicit autem fortasse quia contingens est etiam qd
non remoueat dolor: quia declinet illic.

C Et illa que fit ex epate declinat ad lat⁹ dextruz. Et q
fit ex splene declinat ad latus sinistrum. Et que fit cū
myrach declinat ad anteriora valde.

C hic dicit in his partibus patet ex dictis supra ptealleg. ca. p. my-
rach intelligatur venter anterior. f. qd est a cuti ad syphac: 7 pos-
semus etiam intelligere partes pectoris anteriores.

C Et que fit causa matricis existit in margine syncipit:
7 fit plurimum eius post partum: aut abortuz: aut mē-
struorum retētiōem: aut ipsorum paucitatem.

C Considerandū qd ponit hic signa duo. Primū ex loco qd fit in mar-
gine. i. in asiriori pte capitis siue iaphet. cā est qd matrici illi alligat:
7 f. nō cū alio salte mediātib⁹ mamillis: qd mamille cōicāt oculis: et
sic pri anteriori capitis: vt sumit in cōmē. afoi. 54. qnte pri. Que-
cūqz co: rupture sunt fetus. Secūdū signū est ex egritudinib⁹ ma-
tricis: 7 per eas quas enumerat hic oportet intelligere alias.

C Signa aut que dicta sunt de soda a vermibus gñata
sunt ea que Judeus dixit. Ingt enim: signa sode facte
ex vermib⁹ sunt vt corrosio stochi fortis 7 fetor odor-
is 7 fit soda fortior cū motu 7 ei⁹ sedatio ē cū qete.

C hic ponit signa sode p coitate ad loca vermū: 7 dicit qd signa sūt
qñ fit dolor foras corrosiuus 7 odor fetidus: 7 quando fit soda for-
tior cū motu 7 sedat cū quiere. Considerandū qd ista signa ada-
ptent ad sodā factā ex vermib⁹ exstibus in strictura nariū: tamē
pōt adaptari ad sodā ex vermibus in ventre existētib⁹. Nā pro-
pter vapores corruptos ab eis surgentes fit prurit in naso 7 fe-
tor. f. ois. Et qng hō mouet 7 ex B vermes agitant: 7 fit dolor in
ventre 7 capite fortior. Quo aut adaptant ad vermes capitis notus
est. Et vi qd sic itellerit Aul. vt apparet inferius in. c. cure.

C Que aut fit ex renib⁹ 7 mēbris dozi est declinūs ad
posteriora valde. que autē est ppter coitate dolorum
euentum in membris alijs fit cum excitatione coz
7 cum ipsi sunt fortiores.

C hic dicit hic 7 in parte sequenti est notum. Considerandū ta-
men qd illud qd dicit de dolore capitis ex renibus. f. qd est decli-
nūs ad posteriora valde verificatur vt plurimum. posset enim cō-
ff

Gentilis

tingenter euenire q̄ vapores inde surgentes peterent partes an-
teriores capitis: sed hoc est rarius.

¶ Que vo est cum febribus z crisiſibus fit cum eis z ge-
ſcit cum eis: z debilitatur earus quiete z debilitate. Et
quandoq; etiam ſignificat ipſam albedo vine cū for-
titudine febris propter declinationem humoru cho-
lericorum ad ſuperiora.

¶ hic ponit ſigna ſode per cōitatez ad torū ſicut eſt ſoda in febre:
ſive ſit critica ſive nō: z dicit q̄ ſit cū eis feb. z criſis z geſcit. i. rece-
dit cum eis. i. cum iſta recedunt. z debilitatur cum quiete. z p. i. zē.
alia ſunt nota: Dixit autē quādoq; q̄ albedo vine nō ſemp ſigni-
ficat hoc: q̄ poſſet eſſe raptus ad ventrem vel ad aliam partē.

¶ Et multoties ſūt res ſubtilitates cā ſoda: ppter ea q̄
aperiūt viā vaporum ad cerebrum: z ſi ſint non calide
ſicut oryamel: z ſi ſit diſpoſitio emicrance.

¶ hic annectit quosdam caſ. z habet partes duas: ſicut duo ſunt
caſ. ibi (Et regimē.) In prima parte inuit q̄ res ſubtilitate cau-
ſant quādoq; ſodam z emicranēam: z forſan q̄ ſui. hic caſ. ſci-
enter multum poſuit. quādoq; enim medicus recte operans de-
liberat dare oryamel vel alium ſyrupum diſſolutum p̄o cura do-
loris capitis z infirmus incipit conqueri: q̄ poſſibile eſt q̄ dolor
excitetur z augeatur ex hoc: non ergo propter hoc deſiſtas a cura
rationabili operatione z non cures verba vulgi.

¶ Et regimen quidem ſubtilitatum neceſſitū ei qui hz
ſodā cā cibi groſſi ppter cholera. Et fortaſſe augmē-
taſ ſoda in ſeipſa ppter vehementiaz doloris ſui: z at-
trahit vehementia doloris eius augmētum in ipſo.

¶ Considerandum q̄ per regimen ſubtilitatum poſſimus intelligē
duo. Primo dietam valde ſubtilē: z eſt ſenſus q̄ dicta ſubtilis no-
cet in dolore capitis ppter cholera groſſam cauſa groſſi cibi fa-
ctam. Et ratio eſt. q̄ iſta ſoda eſt prolixa ppter cholera groſſitiez
z oppilationes in ea exiſtentes: ideo nō debet multum attenua-
ri dicta: unde ſtatim dicit in cap. iij. ſciſ q̄ nimia paruitas com-
eſtionis in ſoda calida nocivum eſt: affert z poſterit exponi. ſi ma-
terna eſt groſſa cholericā. Probat autē ſui. q̄ dicta nō multum at-
tenuetur: q̄ contingit aliquādo q̄ iſta ſoda a cholera groſſa mul-
tum augmētā q̄ habet ſuos paroxiſmos z fortificationes: z tūc
multū exiſtēte fori dolore cogit medicus ſubtiliare dietā: z hoc
eſt qd dicit. attrahit vehementia doloris augmētum in ipſo. ſ. ſubtili-
tatiū regimine. Ecce igit ſi infirmus eſt debilis ſubtilitate dietę
precedente z nō debilitat dolore z ſubtili dicta p̄te. Et ſi tu dice-
res: ego groſſabo in hora fortioris doloris. manifeſtū eſt q̄ hic eſt
error: vixit enī nō poterit cibū digerere ppter vehementia doloris. Se-
cūdo per regimen ſubtilitatum poſſimus intelligere exhibitionē ſy-
rupoz z aliarū medicinarū ſubtilitatum mām que nocet qñq; in
chola groſſa: q̄ agitāt eā z faciūt eā magis euaporare. Et forſan. ſi
inuit q̄ ppter hoc non deſiſtas a rōnabili opōne. Vel poſt illos ſyru-
pos deſiſtis q̄ phibentia vapores vt cydonia z ſiſta. Et ſm hoc caſ.
qui dicit. z fortaſſe. eſt tertius caſ. per ſe in quo ſui. vult oſtēdere
quō dolor capitis augeat ſe: z vixit ſui. vocabulo ſoda: z vocabulo
dolor capitis quaſi cētia diſtincta: z hoc facit ad clariorē doctri-
nā: vel forſan vocat ſodā dolorē capitis priorē: ſed dolorē capitis vo-
cat fortiorē ſoda: z dicit q̄ ſoda qñq; in ſeipſa augeat. ſ. in ſui cā ppter
vehementia doloris: z vehementia doloris attrahit augmētum in
ipſo. ſ. ſoda attrahendo mām. vixit enī vocabulo ſoda in neutro vixit
in masculino genere: vixit ſui. Raſis pmo continē. 10. cap.

¶ De ſignis nutritiuis ſode in egritudine. Cap. 8^m.

¶ Rina ſimilis vzinis aſinorum ſignificat q̄ ſo-
da ſuit: aut ſit: aut eſt exiſtens: aut erit.

¶ Quidam dicūt q̄ ponit hic ſigna pnoſtictia ſodaz:
cū tamē ponant ſigna demōſtratiua z rememoratiua.
Dicēdū igitur q̄ hic ponunt ſigna quedaz particularia
in ſoda que ſunt ſumpta ab vīna. Et habz duas ſicut duos modos
ſignoz ponit. i. bi. (Et ſiſt.) Nō dicit in pma pte eſt aſoi. 69. 4. pte.
Quibus vīne groſſe. Nā turbatio vīne ſignificat ebullitionem et
euaporationē ad caput: vt in cōmēto aſoi. p̄dicti. Aut enī vīna min-
giſ turbida z poſt clarificat: z ſignificat q̄ ſoda ſuit. aut mingitur
turbida z remanet turbida: z ſignificat q̄ ſit vel exiſtens. aut min-
giſ clara z inturbidat: z ſignificat q̄ erit: vt Lōmē abidē ponit. z p̄
de criſi. c. de vīna. ca. 12. z habet aut dubitationē apud me nō mo-
dicā: q̄ ſi diſpoſitio in vīna ſignificat diſpoſitionem in corpore: tunc
qñ vīna mingit turbida z poſt clarificat dberet ſignificare q̄ vo-

Super tertio

lor capitis tūc tēporis recedit quādo vīna clarificatur. **¶** hoc autē
diſſuſus ſunt a me alſ diſcuſſa: nec hic eſt locus huius.

¶ Et ſiſt albedo vine z ſubtilitas eius in febriz z bo-
ris criſis ſignificat pmutationē materiē ad caput: et
illud qd eſt ex eis que pculābio faciūt ſodam.

¶ Et ſiſt albedo. i. diſcoloratio z ſubtilitas ſignificant zē. q̄ ſignifi-
cant deriuationē materie a p̄tib vīne. **¶** Considerādū tamē q̄ nō
ſemp hoc eſt neceſſariū: poſſet enī ire materia ad ventrē z facere
ſurum: vt in ſen. 16. ponit cap. de ſignis ſurorū ventris. Dicit autē
in febriz: q̄ multum in eis accidūt de permutationes: vel quia
opz p̄ius vīnam habuiſſe tincturam ex mā febrili. Et in boni criſi.
q̄ enī tunc maxime ſunt pmutationes z motus materierum.

¶ Regimē vniuerſale in ſoda. Cap. 9^m.
¶ ſciſ. q̄ ſoda eſt exemplum reliquis egritu-
dinibus in neceſſitate abſciſſionis ſue cauſe et
oppoſitione ei cum contrario.

¶ Superius ſui. determinauit de ſoda quātū ad ſui ſpēs z cauſas
z ſigna: hic determinat de curatiōe. Et p̄ in gñali. Scōdo in ſpāli. ibi
(Nihil eſt.) In prima in duas. p̄rio ponit caſ. gñalē magis in cu-
ratiōe ſode q̄ caſ. eſt maxime in vīna medicinarū. Scōdo ponit caſ.
gñalē min⁹ q̄ eſt in vīna ciboz z potui z ſomni zē. ibi. (Et poſt hoc.)
Dicit p̄ q̄ tu ſciſ. i. ſciſe debes q̄ ſoda eſt exēplū reliquis egritudi-
nib⁹. ſ. p̄dentib⁹ cā. i. eſt ſicut relique egritudines a cā depēdēt
in neceſſitate zē. abſciſſionis ſue cauſe z oppōne cū p̄rio. **¶** Considerādū
q̄ in egritudine que a cauſa depēdet ſtatim cadit z inten-
tio: vīna ad cām: alia ad egritudinē ipſaz. ita in ſoda: vīna intentio eſt
ad cām: alia ad ipſm dolorē in ſe. z p̄ hoc verba ſui. vult q̄ tu re-
corderis multoz caſ. gñalīz p̄mītoz. Intentio enī ad cām eſt: vel
ad malā cōpoſitōē. z in hoc recorderis caſ. generalium p̄mīti ſen.
4. z. ca. z ſupra hac ſen. Vel ad ſolutā cōtinuitatē. z in hoc recorde-
ris caſ. generalīū eadem ſen. ca. de cura fracture cranei. Vel ad apatā. z
recorderis caſ. p̄mī caſ. ſen. 4. ca. de cura apatū. Et q̄ quedam
haz cārus ſunt ſine mā z qdaz cū mā z materie indigēt p̄paratiōe
z eñone z quedā ſola eñone: facit in hoc. **¶** Et recorderis caſ. gene-
ralium p̄mī lib. ſen. 4. vbi ponit de eñone: z caſ. etiā generalīū po-
ſtoz ſupra hac ſen. illo ca. Cum mām etiā volumus. Et qd ap-
paret q̄ ſoda ē eſt exēplum reliquis egritudinib⁹ dicēdis a cā pen-
dentib⁹: vt frenē z alys apatib⁹ z vertigine z epileſie z apoplexie
z ſiſtibus. **¶** Intentio autē ad ipſaz ſodā in ſe cū oppoſitione eſt inten-
tio ſedationis doloris: z in hoc ſui. facit recorderis caſ. p̄mī li. ſen.
4. penul. ca. z aliquatū ſupra hac ſen. p̄allegato ca. z hoc inuit cū
dicit. oppōne cum p̄rio. q̄uis illud qd recte eſt p̄ius ipſi dolori eſt
medicamē anodiniū p̄ hoc qd iducit delitiā p̄mī ipſi dolori: vt in
practica in 2^a parte canticoz. 52. cōmē. Nā per p̄mīū ē intelligit
ſtupēfactiū vel ſibi p̄portionale in qd iam dedit caſ. ſupra lib. i.
ſen. 4. penul. ca. z ſupra hac ſen. capitulo de caſ. curationis.

¶ Et poſt hoc ſciſ q̄ ex rebus in rememoratiōe ſodā
iupantibus eſt paucitas comeſtionis z potus z p̄prie
vini z multitudo ſomni.

¶ hic ponit alii caſ. Et primo facit hoc. Scōdo ponit exceptionē:
ibi (Clericamen.) In prima parte dicit q̄ ſciſo hoc qd dictum
eſt debes ſciſe q̄ res que inuat in remoriōe eſt paucitas come-
ſtionis z potus z maxime vini z multitudo ſomni.

¶ Dubitat de ſingulis dictis. Primo nō videtur q̄ paruitas come-
ſtionis conferat: quia Raſ. i. continentis vlti. ca. pluries docet cu-
rare ſodam cum comeſtione.

¶ Secundo non videtur q̄ noceat potus vini: q̄ ibidem Raſ. idēz
concedit quādoq; vinum etiam purum: unde dicit. potus vīni pu-
ri cōfert ſpeciei emicranee ſupernicēti ex apoſtemate frido.

¶ Tertio non videtur q̄ cōferat multitudo ſomni: q̄ Raſ. qñq; in
ſoda phibet ſomniū. unde auctoritate Apollonij dicit q̄ o3 abſti-
nere a cibis ſomno z loquela. **¶** Dōm q̄ in gñali intentione regi-
minis doloris capitis cōfert paucitas cibi z potus. Rō eſt: q̄ in ſo-
da ſtochus debilitat per cōpaſſionē vt non poſſit cibum bñ dige-
rere: z ſm hoc in omni ſoda damus minus de cibo z potu q̄ in ſa-
nitate. Secūda rō eſt appropiata ſode māli vt natura vacet cir-
ca ciboz digeſtionem. In ſpāliū tamē q̄busdam intentionib⁹ nō
multum minozamus cibū: q̄ ſuis nō augmētamus ſupra illud qd in
ſanitate dabamus: tamē nō multum minuiamus. Et qñq; alia bo-
ra damus ſicut ſi bñ ſit cholericus iuſtānabilis ad cui⁹ ſtomachū
cholera fluat: z ex aliqua cauſa cōtingat mane reſpeſtue cholera
ire ad ſtomachū: nō cibamus iſtū q̄uis nō ſit cōſueſta hora. Unde
Raſ. i. p̄mīen. 10. cap. quādo ſoda accidit nō cauſa vini vel feb. zē.
z patiens

Dub^m 1°

Dub^m 2°

Dub^m 3°

et patiens in alijs est bñ sanus: ex herbis ossa vini bñ lymphati: qz talis soda generat vtriplurimum a superfluitatibz calidis coadunatis in stomacho. Et sic si bñ sit cholericus inflammabilis: dieta subtilis multum excitat dolore capitis: qz inflamat et acuit cholera. Et hoc dicit Aui. cū dicit. Verūtamē nimia paruitas comestionis in soda calida nocumentum affert. Et hec oia Raf. inuit p cōti. 10. ca. cum dicit. Dico qz in oibus spēbus sode cū mā cōfert p̄rimis: sibi cū p̄tus p̄ter qz soda que fit ex mala cōplone vel cholera exstente in sōcho. Dico sōcho qz in quadam gñali intentione in cura: sode: que intentio est p̄bitio motus materiē ad caput: vñ nō cet. in spālibus aut alijs intentionibus quas tediosum ēēt narrare vñ cōfert. Dico tertio qz in gñali intentione que est doloris mitigatio mult' somnus cōfert: qz somnus est de sedatibz doloribz: vt p̄ cañ. fen. 4. penul. ca. Cōfert et somnus in gñali itētiōe que est materier' digestio cū ex calozis reuocatio ēesset apte vinci. In quibz dūda aut alijs intentionibz somnus posset multū nocere: vt cū idigeremus euaporatioē et resolone materiē. Digerit enī somnus euaporat aut vigilatio: vt. 12. terap. ca. 3. et infra fen. 13. cap. de naufragia fatietate. Et qz cōtraria cessant. Cōsiderādū tñ qz quādo bñmō itētiōes p̄dicū: vt diuersificat: opz ad illud qd magis idīcat atēde: vt inuit. B. 7. tera. i. fine. 7. Aui. p̄ cañ. in fine fen. 4.

¶ Verūtamē nimia paruitas comestionis in soda calida nocumentū affert: augmentū in ipsa faciēs.

¶ Hic Aui. ponit exceptionē canonis. Cōsiderādū qz sic Aui. duos cañ. p̄mitit intelligi in cura sode: vñz quo ad cām inuistimā: vñz quo ad opponitū sibi cū p̄io: ita in hoc cañ. gñali cū forma regiminis ad duo itēdi. f. ad cause abscissionē: et hoc cū paucitate cibi et porz: et ideo hoc p̄prie est in soda mult' vt Raf. dicit. Et ad ipsas sode cū p̄io. f. cū eo qd tollit sensationē vt est somnus quīs nō fit dñum recte: vt p̄ de simplici medicina dist. 5. vñco capitulo. Cōsiderandū etiā qz sicut a cañ. posito a paucitate cibi excipit cum dicit. Verūtamē ita vult qz tu excipias a cañ. de prohibitiōe potus vini: et a cañ. de somno per cañ. particulares dicēdos in frequentibus capitulis: in quibus quandoqz vinum conceditur et superfluum siue multus somnus prohibetur.

¶ De soda temporali.

Cap. 10^m.

Nibil est adeo pueniens sode temporali sicut tranquillitas. et dimissio totius qd mouet sicut colus et cogitationis et reliquorum.

¶ Premissis gñalibus gñalā cañ. in curatione sode: hic sequit in speciali de curatiōe cuiuscūqz sode. Et p̄ ponit curā sode: vt diuersificat gñalibz modis. Secūdo vt diuersificat a parte carūs. ibi. (In rētiō in curatione.) Tertio vt diuersificat ex pte modi existēdi. f. per se vel p̄ coitate. ibi. (hui' alia est que accidit.) Quarto vt diuersificat ex pte gradus. i. fortitudinis vel debilitatis. ibi. (Ad ipsam uuant euantia.) Quinto vt diuersificat ex loco. ibi. (he spē sode.) Ad p̄mi euidentia cōsidera qz Aui. ponit curā sode duobus modis. f. cū ad tps et quātū ad accētia. Primo ergo ponit curā sode diuersificare quātū ad tps. Secūdo quātū ad accētia. ibi. (Soda autē p̄cussua.) Tertio ponit quōdā cañ. ibi. (Cū autē vteris.) vel ibi. (Et scies.) Quis autē ex pte tps sode diuersificet: qz quedā noua quedā antiqua: tñ ponit curā antique: qz ipsa reliqs paribz est magis digna curatione. Prima in tres: p̄io ponit curā sode chro-nice magis intēdēdo ad ipsas. Secūdo intēdēdo ad accētia p̄uncta cū ea. ibi. (Cū autē sode tēporali.) Tertio ponit quedā cañ. ibi. (Cum autē vis sup caput ponere.) P̄tia in tres. Primo ponit curā ei' p̄ rectificationē regiminis in gñalibz rebus nō nālū. Secūdo p̄ medicinas. ibi. (Et opz.) Tertio per dietas. f. ciboz. ibi. (Et scias qz ei' bñ.) Cōsiderandū circa p̄imā partē qz per sodas tēporales siue chronicas possumus duo intelligere. Primo sodā que longo tpe durauit: qz in ista cerebrū est debilitatū aptū recipere materias et paratū a qualibet cā ledi: ideo maxime cōueniens est tranquillitas f. corporis: vt qz infirmus cū suo capite quiescat: et bñ et suauiter stuer illud. Et dimissio coitus: qz debilitat cerebrū et excitat vapores: vt coitū coitū sitent: vt infra fen. 20. ca. de iuuamētis et nocumentis coitus. et fen. 7. 4. cañ. cap. de scabie. et 4. particula de pble. 12. pble. Et dimissio cogitatiois et reliquoz. f. accitū aie: qz bus caput fatigat et mouet materie. vel reliquoz. f. mortuum fortū circa p̄ticularēs sensus vt fortū vociferatiois et fortis lumis. Secūdo p̄ sodā tēporalē possumus intelligere sodam que est apta p̄logari: quīs nodū sit p̄logata sed sit in principio: tunc oia pueniūt: qz p̄hibent ad caput moueri materias fm dictum modum.

¶ Et opz vt solliciter in curatiōe cholerica: ex ea in attractiōe materiē ad inferiora saltem cum clystē-

ribus calidis. Et opz quidē vt confortes donec sit pos-sibile eas euacuare a partibus epatis et stomachi.

¶ Hic ponit cañ. curatiōis p̄ medicinas. Et p̄mitit intētiōē curationis. Secūdo declarat ea cū qz p̄ficat. ibi. (Ex rebz fortibus.)

¶ Circa p̄imā p̄tē p̄sidera qz itētiō in curatione sode tēporalis p̄ medicinas ē ad duo. f. ad diuersionē et euacuationē. Et hec duo inuit.

¶ S3 dubitat: qz A. ponit curā sode tēporalis facte a cholera. Cōtra. qz supra dixit qz fit ex flegmate vel mella vel debilitate capis vel apate duro. P̄ dñm qz vtriplū fit ab illis causis: vt ibidē Aui. ponit tamen cholera pōt facere sodā vel aliū morbū lōgū: et hoc per viā noue reagggregationis: et ideo si dolor capitis cholericus prolongetur hoc maxime est ppter cōmunitates ad stomachū et ad epas in quibus multiplicatur cholera et cōmunicat cerebro.

¶ Dubitatur et quare Aui. has duas intētiōes maxime applicauit ad sodā cholerica. P̄ dñm qz in qualibet soda tēporali pōt cadere hec duplex intētiō: qz tñ raro cōtingit qz fit cholera: ideo ex p̄st magis de ea: vt qd rarū est oīdere: sile ei qd Hal. dicit de af. 2. 69. 4. Quibz vñe grosse et globose. Vel forsan hoc dicit: qz in soda de mē cholericā magis cōcurrūt he due intētiōes. f. diuersio et euac. Et b̄ qz cholera sui mobilitate est magis ducibilis: et qz soda cholica tēporalis est maxie per viā defluxus materiē. soda aut flegmatica maxime pōt p̄rigere per solā cōgestionē: vñ intētiō est euā sola. Cōsiderādū etiā qz per clysteria calida intelligit clysteria acta in gbus fit virtus euantia cū impositione hie et decoctionis turbidū et agarici et siliuz. Et hoc est hic attēdēdū. qd vñ sit de hoc apparebit in caplo de carabito. Cōsiderādū et qz littera que dicit. opz vt confortes. pōt tripliciter exponi. Primo confortes. f. infirmum si est debilis: quasi dicat in vsu clysterioz et fricationū ad diuertendū mām. nō opz multū sollicitari de multa cōfortatōe virtutis quātū opz in vsu solutioz euantium mām cholericā a p̄tibus epatis et stomachi a gbus caput vtriplurimū recipit cholera: ergo fortifica virtutem: p̄t euacua et similis cañ. inuit fen. 11. in cap de cura syncope. Secūdo modo pōt exponi opz vt confortes scilz tuā curam. donec tē illa autē cōfortatio est sustentari in digestionē et preparatiōe materiē: p̄tē cū. Tertio modo potest exponi confortes. f. caput ne recipiat materiam.

¶ Ex rebz fortibus vñ in attractiōe materiē soda ad inferiora in vigilatē ex soda est fricatio pedum. Multo tēs enī dormit sup ipsas patiens sodā. Et qñqz fit ei' assiduatio in pedibus donec resoluitur soda.

¶ Hic ponit res que perducūt ad intētiōes predictas: et maxime ad intētiōem diuersionis. Et primo ponit rez que a capite diuertit. Secūdo addit quedam cañ. ibi. (Si aures.) Tertio ponit res diuertentes a quadam rem. f. sñmiaz euantem et quedā alia auctoritate Philagorū et sua. ibi. (Philagorus dicit.) Cōsiderandū qz fricatio pedū dupl' cōfert in soda et p̄prie vigilatiua. P̄io diuertendo. Secūdo somnum inducēdo. Inducit autē somnum dupl'. f. inducēdo quedam modum delitiē: sicut etiam cantilene somnū inducunt. Et diuertendo a capite malos vapores facientes vigilare. Et quo apparet qz eius assiduitas qñqz posset curare sodam.

¶ Si autē vis vti epithimatis et emplastris et cgritudo est fortis temporalis calida siue frigida opz vt caput radat. Illud enim est magis inuatiuum ad hoc vt medicie virtus in ipso penetret. Et ex eis que ad b̄ inuuant est coronatio synypitris: aut cūz massa: aut cū lana vt res subiles que super ipsum effundunt retineantur a cursu: et cerebrum earum compleat exuccationes et earum virtutē non expoliet aer velociter.

¶ Hic cōsidera qz in soda forti et chronica requirit fortis medicinarū impissio: et iō opz qz capilli eleuent: an vñ radēdo vel rūdēdo supra dictū est: et p̄fecte scripsimus fen. 3. c. de cura obthalmie. Et ad hoc vt fortiter ipsam inuāt coronatio ppter tres cās quas in lra explicat. Et iste cañ. declarat est supra in c. de cañ. curationis.

¶ Philagorus dixit qz sñmia vene frontis et vctosaz apponere capiti et in inferioribz extremitatibz et positio eoz in aq calā et deambulatio pua et dimissio ciboz i flatinoz et vaporosoz tarde digōnis inuāt valde ei qz vult vt ei' soda recedat et nō reuertat ad eū. Ego autē dico qz qñqz effundimus aquā calidā sup extremitates patiens sodā et assiduam illū: sentit qz soda ex ea

Gentilis

pite ad ei⁹ etina descendit cū qua descendēde resoluif.

CQue hic dicit auctoritate Philagori z sua parent. Et sunt deā p continentis. vlti. capi. auctoritate Philageti.

Et scias qz cibi acetosi nō pueniūt patiētib⁹ soda nisi soda que est pp cōitatē stomachi: qz cib⁹ ille est de genere eoz que preparant os stomachi z cōfortant ipsuz z prohibent effusionem materierum ad ipsum.

Hic ponit curā per dietā ciboꝝ z dicit qz scire debes qz cibi acetosi non cōpetunt patientib⁹ sodam nisi sit soda que fit per cōitatem stomachi: qz hic cib⁹ sufficienter pparat os stomachi z cōfortat ipm z phibet materierū effusionem ad ipm stōchū. **C**ōsiderādū qz hic sermo pōt referri ad oēm sodā: cuius causa est in pāniculis cerebri qui cum sint nervosa membra leduntur ab acetosis. pōt etiam referri ad sodā tēporālē que cū plurimū fiat a frigidis materieb⁹ nocetur ab acetosis. sed si fiat a cholā ad stōchū fluēte cōferūt acetosa: qz corrūgāt z cōstringūt z pfortat vt sic os stomachi: z hec vocat pparatio sicut coia pparatur: z iō phibet effusio materierū. f. choliciari ad ipm: vti ita exterior dicit cholaz.

Cū autē sode tēporali associat ex lesiōe accis ipediēs declina in tuo regimie ad illō: qm fortasse erit illō accidēs cā augmētū in ipso cui illud accis accidit sic vīgilie cū accidūt ppter sodam: deinde sunt fortes sunt ex causis augmentandi sodam: oportet ergo vt ipsū embroces cum aliquibus que sunt sicut olez de curcūbita z olez de salicibus z oleū nemufarinū: z sicut lac odorificatuz cum cāphora z reliquis. Et qñqz est tibi necessariū vt pariper stupefacias z dormire facias.

Hic ponit curā sode temporali intendēdo ad accidēs. Et pmo ad accidēs qd est vigilia. Scōdo ad accidēs qd est reumatism⁹. ibi. (In omni autē soda.) **C**ōsiderādū qz quādo accidens auget morbum vel virtutē psterit: tunc maxime diuertit ad se curā: vt sumitur. i. z. terapeuticē. ca. i. Vigilie autem per viam resolutiōis debilitant: z debilitando sunt causa motus materierum ad caput: et replent etiam caput quādoqz: z ideo augent sodam.

Dub³ **C**ubitat quidam de lacte cum noceat habētibus dolorem capitis: vt quinta particula afoi. **R**espondēt qz hic sermo est de lacte feminā cōmū. Vel hic est sermo de lacte exteriori applicato. Hippo. autem in afoi. loquitur de lacte interiori assumpto.

Dub⁴ **C**ubitat quare docet ponere cāphoram cū ipsa faciat vigilias vt ipse ponit. z. cañ. de cāphora. **D**icit qdam qz ponit ad phibendum corruptionem lactis. **D**ōm aliter qz cāphora sui siccitate facit vigilias: sed sui frigiditate disponit ad somnum. Lac igit^r a lia humida secum mista remouent sui siccitatem z remanent virtus infrigidandi: z ipsa cum hoc confortat: z sic etiam alia odorifera possunt misceri vt sandali. Et quādoqz. f. cum est fortis soda z vigilia. et de hoc supra dictum est.

In omni autem soda cui associatur reumatismus nō declines ad infrigidādū caput z humectandū cū oleis z silibus. Sz fuge ad euandū z stringēdum extremitates z fricādū eas z ponēdū in aqua calida.

Cōsiderādū qz de reumatismo ad partes gule est suspitio bñda: z in omni opz cauere que exprimūt z augent reumatismū sicut frigida z oppilatiua vt olea. opz ergo fugere qz statim ire: vel fugere qz perferre ad euandū z diuertēdum materiaz vt dicit.

Dub⁵ **C**s; dubitat an possimus in hoc casu vti medicinis calefacientibus z ericantibus sup caput cū. A. nō phibeat eas. **D**ōm qz si mā est multa apta colligrit: ex istis non possemus. sed si eēt apta ericari z diueri: possemus vti eis: z in hoc est iudicium medici estimatiū. de his tñ dicitur fen s⁹ ca. de catarro. **C**ōsiderandū qz si tu vertis te ad totū caply: ly ponat. A. cañ. in curatiōe sode chro nicet: tamē inuit generales cañ. curatiōis in omni soda materia li. **S**ūt enī quatuor intētiōes in cura cuiuslibet mālī sode. Una est rectificatio regiminis. Alia est materieruz diuersio. Tertia est euacuatio. Quarta est aciditū sedatio. Et hec oia inuit hic. **I**nuit enim curā fm vnāquāqz mām tam frigidā qz calidā. Et quia Aui. in intrinseco vt intellectus volebat qz istud caply seruaret si bi in gñalib⁹ curatiōis sode: iō ē multos gñaleo cañ. re petit de dictis supra de qb⁹ est iste cañ. qui sequit cum dicit.

Cum autem vis super caput ponere aliquid cui⁹ vīr tus penetret ad interiora capitis nō est tibi necessariū

Super tertio

nisi antierius cerebrum sicut sciuit: z vbi est cōmissura coronalis z apud sinciput: apud vtrasqz enim confidis de penetratione eius qd penetrat. **I**n posteriore vō cerebro quoniam os quod ipsuz continet est durū illo non penetrat illud quod ad cerebrū penetrare est necesse: qz si in hoc elaboratur non proueniet inde iuuamentum qd addat super illud quo iuuamentum fit: sis autem contentus parte anteriore z tonsione sincipitis. Et cum hoc est quoniam si medicina fuerit infri gidans affert principio neruozum z origini nucbe nocumentum quo non indigemus.

Sunt tñ hic vocabula quedam exponēda cū dicit apud vtrasqz: f. sinciput z cōmissuram coronalem. qz si in hoc. f. in ponēdo parti posteriori elaboratur: non proueniet inde iuuamentum qd addat. idest qd sit maius super illud zē. i. qz si fuisset positum in anteriori parte: z ideo sis contentus zē. tonsione. i. cum tonsura z eleuatione capillorum. als intensiōe. i. in parte interna. i. suprema que est pars coronalis. hic cañ. declaratus est supra.

Soda autem percussiva apostematibus calidis associatur z frigidis z est quasi sicut pulsans.

Hic ponit curā sode pulsatiue. Et pmo ponit siue ostendit in qbus disponibus maxime reperitur. Scōdo ponit curā. ibi. (z. si cā est.) **C**ōsiderandū circa primam partē qz soda pulsatiua vī dupliciter. Prima iū qua sentit arteriarū pulsatio: z ista maxie associatur apostematibus calidis z proprie sanguineis vt notus est: z in alijs apostematibus quādoqz possit reperiri vt als declarātū est a me. Alio modo dicitur pulsatiua qz proprie iecigatiua ex vētositate mota: z ista associatur apostematibus frigidis: z etiā materieb⁹ frigidis nō apostemosis. z ideo Aui. superius in duobus locis fecit mētiōez de soda pulsatiua. f. in ca. de signis sode a materia calida cum dixit. z cum fuerit a materia acuta zē. z in eodē ca. cum loquebatur de signis sode vaporose z ventose.

Cū si cā est calida administra ifrigidātia in qb⁹ est lenitas. Et vtēre ē vētosio nocere: z appositioe sanguis garū sup vtrūqz tempus: z ligatiōe extremitatuz.

Hic pmo ponit curam fm diuersitate causarū. Secundo ponit curam in etate determinata. ibi. (Luz ergo.) **P**rima in duas. Pmo ponit curā quādo materia est calida. Scēdo quādo est frigida. ibi. (Si autem.) **C**ōsiderandū qz Aui. sciēter dixit. si cā est calida. vt inuat qz siue materia est apostemans siue non: dūmodo sit calida z multū coartans pōt facere dolozē pulsatiuum. **C**ōsiderandū secūdo qz quādo materia est calida in capite z sentit pulsatio fortis. signū est multe materie: ideo non cōpetunt pure percussiva sed mista aliquibus mollificatiuis: z ideo dixit in quib⁹ est lenitas vel leuitas. i. debilitas qz non sunt fortia multū: qz talia addunt in apostematione: vt supra declaratum est in cañ. gñalibus. z infra dicitur in cap. de charabito. z ideo nō debemus vtī oleo ro. z aceto sed alijs fm modum supra declaratum z infra dicēdū. Et qd magis conuenit est euacuatio z diuersio materiei cū slobothomia: de qua. A. vult qz tu intelligas. z cum ventosis zē. qz enim mā est multa: non est tutum insistere repercussioni z pprie pure.

Si autē frigida est declina ad illud qd carminat z p mīscē cum eo etiam in quo sit vis cōfortandi z frigus aliqz sicut si mīscēas cum oleo rosaceo rutha aut mentha. **C**ū ergo hñōi soda adeo sit fortis vt in pueris ad hoc deueniat quod ipsoꝝ cōmissuras diūspat: lam dantur in curis ipsoꝝ vne contrite vehemētē z cōmiste cū oleo rosato z aceto linitē: postqz administra tur capitis ablutio cum aqua z sale.

Cōsiderandū qz materia frigida facit maxie sodas pulsatiuas per viam ventositatis. eleuat autē vētositas ab aliqua caliditate percutiēte violenter illam mām. Et ideo ad duo opz intendere ad carminādū illam mām vel vētositate: cum medicinis calidis vt camomilla rutha calamētum z similia que faciunt illam expirare vt littera exterior ponit. Et ad phibendum etiam ne in calore fiat additio cum oleo ro. qd etiam cōfortat cerebrū vt z cañ. **C**ōsiderādū tamē qz Aui. pntelligit euatiōez si expedit factam fore. **I**sta enim resolutiua humiditātū addunt in cā si inueniant materiam multam: vt fen. 16. ca. de cura colice. **C**um ergo. **C**ōsiderādū qz

¶ **Q**uod per huiusmodi solum intelligit pulsatiua ex materia frida ven-
tosa cum venositate multiplicatio elargar cranei commissuras.
Unde Rasis p̄ cōtinuitio. i. ca. cōmiffure capitis tōqueit ex v̄-
tositate grossa. Conserit ergo medicina resoluens ⁊ exiccans ma-
teria: p̄missio ergo eo qd̄ exiccata materia vt aqua ⁊ sal potest
subsequi cui eo qd̄ resoluti sicut vene cōtrite. Iubca tinctoy siue
vene tinctoy. Vel sim littera ex̄tra. i. lumbici terrestris: in qbus
etiam videt aliqua resolutio. ⁊ s̄ta tam littera sic iacet p̄ continē-
i. ca. p̄. Inueni in quodam libro: sed componentis nomen ignoro:
hanc medicinam valde mirabile ⁊ expertam circa solum sup̄ueni-
entē pueris cuz apertione cōmiffure capitis. Accipe ⁊ radices cro-
ceas ⁊ est cūruca ⁊ tere ⁊ misce cum oleo de amigdalīs amarijs
⁊ lunge caput postq̄ fuerit ablutum cum aqua ⁊ sale.

Cum aut vteris caput purgus resolutionis confortati
uis gradatim vtaris eis fm q dictu est in canone.

Thic ponit quosdam can. **Pr**imum est in modo vsus caput pur-
gationis cuius expositio apparet supra in capitulo de can. ynnu-
salibus. **H**ic autem repetitus est propter causas iam dictas. **C**o-
siderandum q^d hic can. posset hic poni particularis vr sit in soda
forti in qua commissure aperiantur tutius yti caput purgys: non ta-
men vadas subito ad fortia sed gradatim.

Et tibi quidē cōuenit ne declines ad narcotica quā-
tum potes: verūtamen nos ipsorū modos dicemus in
capitulo sedantium sodam cum stupefactione.

¶ Secundus cañ. est vsus narcoticorū: de quibus etiaꝫ infra dicit: et
posset iste cañ. esse particularis hic ad fortem sodam separantem
cōmissuras: 7 tunc Aui. incipiet ponere alios cañ.

Et scias q̄ vomitus nō est de curis sode cū stupescit: s; vehemēter noceres patiēti eā nisi sit cā stomachi ⁊ cōitate ipsius: quoniam vomitu iuuatur.

¶ Et iste est tertius casus. quod vomit non perfert in soda cum stupefactione.
¶ Considerandum quod soda cum stupefactione potest dici soda in qua sen-
tis quedam in capite obdormitatio: et quod hoc fit a materia flegmatica in

capite: illa nō est apta vomitu educi: nisi babeat minorem in sto-
macho: ideo dicitur nocet nisi vomitus: q̃ illud flegma agitāt ⁊ nō
educitur si est radicaliter in cerebro. Pot̃ etiā dici foda cū stupor
est: q̃ cū ea est foetui pfunditas: in qua etiz vomit⁹ nocet nisi fle-
gma sit a stomacho. Et hoc dicit Aulic. ppter Raf. p̃ p̃tine. i. coap. cum
dicit. Si in stomacho abūdet flegma puocet vomitus ⁊ con-
tinēti mitigabit dolor ⁊ cognoscit q̃ est a stomacho flegma: quia
eger multū dozm̃t. Corrigit ergo Aulic. sermone Raf. qz non semp
foda cū stupefactione. i. cū multo foetui est ppter flegma in sto-
macho: ideo nō semp p̃tine vomit⁹: imo q̃qz multum nocet.

L Et soda quidem que fit in posteriore capite si nō fue-
rit febris: cura est euacuatio cū decoctionib⁹ prius fꝯ
quātitatē virtutis: deinde flobothoma.

qualitatem virtutis: deinde nobis homina.
 ⁊ tunc est alius caput. de quo dicitur: quae docet euacuare cū deco-
 cionib⁹: cum mā a capite melius dūctur cū pillulis vt supra. / Di-
 cendum q̄ iste caput est valde extraneus: ⁊ foras vult intelligere de
 foda facta per cōtates ad renes et aliquis humorib⁹ superius fu-
 imum mittitibus ad caput: ⁊ in eūione homin humorū sufficit me-
 dicamē solutiū in decoctione sue ligatum: ⁊ securus si non fuerit
 febris vtitur eo. postea si in sanguine remanet peccatū humorū
 fiat flōmia. / halyab. 60. s. piac. ca. 5. de cūra cephalice et angul-
 entis: istum caput videtur inuere determinādo ad spem antiquā et
 flōmia vene frontis. Unde dicit. Si cephalice tps sit pilularū ⁊ c. si
 in puppa fuerit capitis: a fronte illius flōmia: prius tū corpore cum
 euacuatio purgato. Aliter tū posset dici seu intelligi q̄ ly deide
 non dicit ordinē cōpositionis in eade⁹ egritudine: sed per hoc in-
 nuat. Quia. q̄ existere dolore in parte posteriori capitis plus ac-
 tidē cōperere pharmacā q̄ flōmiam: ⁊ hoc si non est febris. Et rō
 huius sumitur primo et nā partis: q̄ in parte posteriori capitis
 magis sunt apte cōgregari materię frigide ⁊ sanguine: vt ostendit
 dispositio venarū posterioriū cerebri. In parte autē anteriori
 cōgregatur materię sanguineę plus q̄ in posteriori. Secunda cā
 sumit et accidente. s. febre quā flōia. hic ponit locū conditionis. s.
 q̄ si non sit febris: plus cōperit flōia: q̄ significat q̄ mā nō
 est sanguinea: ⁊ tū dicitur q̄ decoctionē debem⁹ intelligē pillas:
 sed expit plus decoctionē: q̄ vult q̄icipias a leniori medicina.

Tercio est aliud casus. Considerandum quod soda potest permutari dupliciter.

[Faint, illegible handwritten text]

de parte ad partem: z fm periodos qz de ble in biez: vel de tertio in tertius: vel aliter. Si ergo frigida medicina vel frigidus aer sedat eam: significat materiam calidam: ergo confert hñomia fortasse qz materia sit sanguinea. Et ista hñomia bz duas vrilitates. Unaz quia cuacuat causam faciemus: z banc vrilitatem illi. dedit iure ligi. Aliam qz phibet materias que ad caput ascendere possent: z trahi ppter caliditatem assidue: tunc illi. ponit: z ex b hñuic. inuit qz quia causa conuicta non sit sanguis: tamē florborhomia inuit prohibendo trahi materias ad caput. Et ideo si supra aliquo loco tempore durauit color: capitis: cosimur ppter hanc causam facere hñomiam. de qua autem vena fiat apparet in cā. gñalibus.

De cura fode calide absq; mā vt ab adustione solis
et reliquis ex mā cholericā aut sanguinea. Cap. II^m

Atentio in curatione huiusmodi sode est infrigidatio. Et in ea quidem que est incipiens nihil magis iuuatium est quam oleum ros. purum infrigidatum super caput effusum. Et melius hoc est ut sinciput circumdetur pariete predicto: et neque opus sicut sci uisti ut in posterioribus capite fatigeris. Quia si oleum ros. solum non conferet commiscantur ei expressiones herbarum et specierum plantarum frigidarum. Et quandoque forsitan nil magis iuuat ipsam quam facere egro caput purgatum lacte aut oleo ros. aut uulcano infrigidatio super nuces: et conueniens est ut uolam ros. cum acetate miscantur: acetum enim iuuat ad penetrandum secundum conditiones predictas in canone. Et quandoque iuuat potatio acetum cum multa aqua misti uehementer.

Superius **Aui.** posuit curationem fode diversificare: quātum ad quosdam fuos modos. Hic ponit curam fode **fm** diversitate **cāri.** Et primo **fm** diversitate **causarū** efficiētū. **Sēdō** disponētū. **Ibi** (Cura cura est. / **Prīa** in d. **prīo** ponit curas fode puenientia a causis intrinsecis et quibsdam extrinsecis. **Secundo** ponit curam fode puenientia a causis extrinsecis. **Ibi** (Que autēz facta est ex ventis. / **Prīma** in tres. **Prīmo** ponit curam fode puenientia a mala cōpōrione. **Secūdo** ab apostemate. **Ibi** (Lunius aūrē spēciētū. / **Terio** ab oppilatione. **Ibi** (Cura fode oppilōnis. **Cura** enī est facta sit soluta prinitate apparuit in cura fode a percussione. / **Prīma** in tres. **prīo** ponit curam fode a mala cōpōrione calida. **Secūdo** frigida. **Ibi** (Conferit illi. / **Terio** fcca. **Ibi** (In sicca q. gdem.) humidū enim non facit per se dolorem. / **Prīma** in duas. **prīmo** ponit curam fode a mala cōpōrione calida sine mā. **Secūdo** cū mā. **Ibi** (In ea vō que facta est a mā. / **Prīa** in duas. **prīmo** ponit curā fode a mala cōpōrione calida sine materia. **Secūdo** qñ causa primitiua mouet cām cōiunctam sine antecēdētē. **Ibi** (Et multoties gdem.) / **Prīma** in duas. **prīmo** ponit curā per medicinas. **Secūdo** per dietā. **Ibi** (Et tibi quidem necessarius.) / **Prīa** in duas. **prīmo** in generali magis ponit curam a mala cōpōrione calida sine mā: quēcūq; causa faciat illam. **Secūdo** in spālī quando mala cōpōrione calida fit a sole. **Ibi** (Eius aut.) (Cōfiderādū q. per eaz que est incipiens: intelligit q. que est sine mā cum qua nō est multum fortis dolor. Admū sufficit solū oleum ros. / **ideo** fit mala cōplexio est fortior: adnistratrus succū herbarū infundat: vr laetuce temperalve / siliūm. / **possemus** tamē in foda a mala cōpōrione calida sine mā imaginari principium / et augmētum **fm** per feueratiam impressiōis cause calefactiēs. / **hoc** multū apparet in calefactione capitis que ēēt. prater febrem effimera. est enī illa mala cōpōrione capis sine mā: / tātē possumus imaginari principium augmētum statum / et declinationem. / **Cōfiderādū q.** actum debet miseri **fm** cāri. declaratos supra / illuc recurrē. / **Iuar** autem potatio aceti si nō timeat neruosi mēbris: / **ideo** dicit. quādōq; / **Cōfiderādū q.** omnes auctores prociat q. oīa ista medicamina ponant actū infrigidata etiā super niuem: / **causa** est: gauius frigiditatis est vitilias in destruendo calorem prater naturam actuale: necq; est nocumētum in eo per viam restrictiōnis matericum: cum fit caliditas sine materia. / **Excipiuntur** autē a Rasi primo continentis. copora debilia sicut enuchi.

¶ Eius autem que fit ab aduisione solis que est de hac
summa curatio est hec: etiam addita cautela in comen
suratione aeris ⁊ in frigidatione ipsius: ⁊ reditione ad
ff 3

Gentilis

loca frigida et administratione emplastroz et embrocaruz et victionu ex oleis que oia sunt frigida na: et infirigidata nive: et similr attractionu per nares: et embrocarum et odoramentorum: et iam sciisti illud.

¶ Patet quod dicit.

¶ Et tibi quidez necessarii est vt in hoc et in alijs alienis totum quod mouet impetuose ex vocibus multitudinis cogitationis et coitus et famis.

¶ Hic ponit curam per dietam. Et primo facit hoc. Secundo coplet curam eius que fit a sole. ibi. (Et illa.) ¶ Dicit primo quod in hoc. i. in soda facta a calore solis et alijs. s. speciebus sode factis a calore alienis: quia ista inflantur et nocent cerebro. Vel posset exponi et alijs. s. quibuscumque speciebus sode in quibus omnibus ista nocet debilitando cerebrum: et proprie coitus: et etiam precipiatur in soda paucitas cibis non tamen fames oino precipitur.

¶ Et illa quidez que est ex adustione solis cum in sui principio considerat facile mutat. Cum autem negligit et tardatur non est longum quin eius cura excusetur aut difficilis fiat aut adueniat ei superfluitas proprietatis.

¶ Hic vult complere curam sode a calore solis: et vult quod a principio leuiter curetur: sed si negligitur trabuntur materie: et tunc potest fieri incurabilis: et ideo excusatur cura. vel potest fieri difficilis cura. ¶ Aut adueniat et. s. materia superflua quam proprie sibi conuenit: non solum attrahendo sed generando eam.

¶ Et multotiens quidez accidit ex sole soda: non ex hoc calefacit tibi sed ex hoc quod eleuat vapores et mouet humores quietos. Cum huiusmodi itaque non est excusatio ab eorum modis predictis. Et quandoque etiam in ea in qua vapores non eleuantur neque humores mouentur est necessitas cisionis: et illud quidem cum sentit repletio: et timetur in ipsa materie attractio ad locum dolorum finem quod sciisti ex principiis. Illic enim si obliuio adsit euacuationis humoris dominantis non erit securitas quin impedimenti sit agilitas.

¶ Hec pars potest tripliciter introduci. primo quod ipse declarat quod soda calida. s. a sole adiungat sibi materiam. Secundo quod postquam fuit curam sode a causa primitiua cum non mouet antecedites siue coniunctas: hic ponit curam eius quando eas mouet. Tercio quod ponit curam sode a mala complexionis cum materia. Et primo quando materia est mota a causa primitiua. Secundo quando non. ibi. (In ea vo.) Quocumque modo pars hec introducat sententia vna remanet. Vult enim ponere curam sode a calore solis quando calor excitat materias vel timeat quod excitare possit: quibus non exciter actus: vt ibi. (Et quandoque etiam.) Et quod hoc contingit multum in fortibus valde calidibus capitibus: ideo ponit medicamentum ad hanc fortem inflammationem: vt ibi. (Cum autem caput.) Ergo si calor solis mouet humores vel vapores euacua sibi caput. dictos supra. Et si timetur quod moueat quibus actus non moueat: etiam cogemur ad euacuationem: quod dolor potest trahere vt scis ex principiis supra de signis sode. Vel quia aliquando euacuamus propter vehementiam passionis: timentes tractum materiarum: quibus non sit repletio finem quod tu sciisti ex principiis sen quarta primi libri 4. capitulo. et capitulo de flobothomia.

¶ Cum autem caput vehementer inflamat in speciebus sode calide: et calefit valde et transgredit terminum: sumatur sauib ordei et psylli et misceantur cum aqua virge pastoris et infrigident et fiat ex eis capiti emplastrum.

¶ Iste medicine fortiter infrigidat vt patet: et opus vt remoueantur quando calefiunt: vt primo continetur. 10. capitulo auctoritate pauli. Sauib sepe supra expositum est: et hic extra exponitur.

¶ In ea vo que facta est a materia calida sanguinea oportet vt incipiatur a flomia venarum ascid: quod si ei illa que vis non consequuntur et remanet modus eius cum dispositione sua et vene exuberant vniuersaliter et vides in capite et in facie et oculis repletionem manifestam opus vt flomentur vene quarum minutio cerebrum euacuetur sicut flomia venarum que sunt in nare cuiusque lateris.

Super tertio

Et minutio vene que fit in fronte. ipsa namque est vena cuius flomia plurimum egritudines capitis extirpat. Et opus quod est in hoc doloris pars attendat. Nam si fuerit lateris posterioris vena que est lateris anterioris minuet. Et si fuerit lateris anterioris vena que in parte eius opponit minuet. Cum autem in parte opposita dea sunt vene: ventosas loco flobothomie ponit.

¶ Hic ponit curam sode a mala complexionis calida cum materia. Et primo cum materia sanguinea. Secundo cum cholericis. ibi. (Cura autem.) Tercio addit causam. ibi. (Et ex epistimatibus.) ¶ Prima in tres. primo ponit curam per flomiaz et sibi annexa. Secundo per medicinas et cibaria. ibi. (Cum illic.) Tercio per localia. ibi. (Et cum administras.) ¶ Prima in tres. primo ponit curam per flomiam et annexa quantum ad partes superiores. Secundo declarat dictum auctoritate cuiusdam. ibi. (Et Artefagarus.) Tercio ponit curam per flomiam partem inferiorem: et per ventosationem et cocludit. ibi. (Et quandoque cofer.) Quod dicit in prima parte est notum ex causis generalibus. Quod autem dicit. ipsa namque est vena et. et intelligi quod extirpat egritudines de materia sanguinea siue sanguini multa. Considerandum autem quod Auerroes inuenit vnam per quam quod ponimus ventosas: vt quod non inuenimus vnam: non enim in pre posteriori capitis appet vena sic manifesta: sicut apparet in fronte et naso: tamen propter hoc est alia causa. scilicet etas. unde baly. s. p. ac. ca. 5. in B ca. dicit. Si patiens puer est collo siccum applica aut cruribus.

¶ Et Artefagarus iam dixit quod si illud non sufficit oportet vt ventose super alcheel ponantur: et sanguis multus inde extrahatur: et locus ventosarii sale trito aspergatur: et loco lana supponatur infusa in oleo: et in mane supponatur ei medicamentum vulnerarium: et illud quidez non est in B eodem: imo in omnibus speciebus sode temporalis ex materia fraudulenta qualitercumque sit materia.

¶ Hic declarat quod dixit de appone ventosarii loco flomie. Vel ostendit quid scilicet cum ventose et flomia non sufficiunt: et vult quod ventose ponantur super alcheel quod inter duas spatulas et trabat multum sanguis: deinde aspergat locus sale vel aceto et a sale: et hoc fit ad ericandum et mordicandum et vt phibeat consolidatio. Et ad hoc idem ponit lana infusa in oleo: vt phibeat consolidatio: et postea ponatur medicamentum vulnerarium. i. phibitum consolidations: imo quod facit vlcerationem: et hoc totum fit vt materia trabatur ad partem. Et ideo. A. dicit quod B non est in hac eadem specie sode. s. a materia sanguine complexionis: imo in omni sode temporali facta a materia fraudulenta. s. p. restituentiam sue euacuationis: tunc enim vitium medicinis vlcerationis: vt continuo materia educatur: et ideo littera exterior quod dicit vulnerum non placet mihi nisi exponatur vulnerum. i. vlcerationum.

¶ Et quicquid est cofer plurimum in hac specie sode et que B modo currunt flomia saphene et crurium ventosatio. Et hoc quod est ipsorum regimen ex parte flobothomie.

¶ Quod conueniat flobothomia saphene vel ventose que sunt loco eius dictum est supra in causis vniuersalibus.

¶ Quicquid illic aliquid materie cholice sentit et non est malum ipsam euacuare cum eo quod nomen leniat lubet mamen cum eo quod in capitulo sode cholice dicemus.

¶ Hic ponit curam per medicinas. Secundo per cibos medicinales. ibi. (Et opus vt.) ¶ Considerandum circa primam partem quod sanguis facit couertit in choleram quantum ad sui partem vinctuosam: vt secundo de crisi. cap. 12. et secundo de differentiis febrium. cap. 9. Et ideo quando euacuamus illam quandoque etiam simul cum sanguine cholera exuberat propter hoc quod ipsa ex sanguinis vinctuositate generetur.

¶ Et opus vt lenificatio nate vlt pleueret sicut cum iure alnefeguesati et de primis et iure de letibus et almecla. s. almes abloz corpore ipsorum: et vt eger nutritur cibis infirigidatiuis generalis sanguinis frigidi trahentis ad siccitatem et grossitatem aliquantulum: et declinet ad siccitatem sicut que sunt cum sumach et granatis et letibus cum aceto et cere fracto nisi timeat siccitas nature. Et tu quidem ad curandas capitis egritudines lenificatio multum nate idem ges sicut in hac dispo. Superest et tibi vt hec scripta teperes cum mana et syracost et oibus que resoluunt cum lenitate.

lenitate. Et opz vt cibi isti sint boni chimi: z tuminoza de quatitate eorum: z nō fiat ex ipsis repletio.

C hic ponit curam vel regimē per cibaria: z sunt cibaria medica: halia. Et in sumā Alii. vult qz cibi istorum habeat quinqz cōditio- nes. / Prima qz lenitui sint vt diuertat materias z vapores a ca- pite: ideo fit lenificatio cōtinua: z persequeretur cū iure alnesegue- fati. i. demes: z est qdā brodium demes artificiose lenituum. z de prunis z lentibus. s. ius isporuz: z almes absqz corpore. s. brodiū cuiuscūqz eoz sine corpore. Des etiā z pisa quidas dicunt qz sunt faseoli vt supra in cap de can. curationis. / Secūda cōditio est qz sint infrigidatiui. causa est nota. / Tertia cōditio est qz nutrimen- tum eoz trabat ad grossitū: hoc vt pbiatur motus sanguis ad caput. maxime enī timēdum est de frenesi. hmoi autem grossa siccā sunt stiptica vt sumach z lentis z corpus cicris. z de cicere diximus supra in can. vniuersibus. / Sed tu dices ipse docuit exhi- bere decoctionē almes z lētum absqz corpore: hic docet exhibē- lentes. s. corpus. / Dm qz supra intēdebat ad solam vētris lenifi- cationem. hic autē tendit ad sanguinis ingrossationem: ne ppter inflammationē currat ad cerebrum. Et qz hmoi ingrossantia sangui- nem ingrossando stipticāt vētrem: z ad curādas egritudines. s. ma- terias capitis multū indigēs lenificatiōe nature: vt diuertat mā- teria a capite: ideo nō potes vti istis stipticis purie: ergo opz qz tē- peres ea cū lenificatiuis: vt cū māna z syracost z est spēs māne: z omnibus que resoluunt siue leniūt vētrem cū lenitate. i. vel leniter leniendo. / Quarta cōditio est qz sint boni chimi. / Quinta condi- tio est qz dent in parua quantitate. s. respectu eius qd in sanitate dabatur: non tamē respectu sode frigide. In qua autēz sōda magis sit subleuandum regimē: an in frigida: an in calida potest intelli- gi ex quadam questione sen tertia huius capituli de cura obthal- mie. vbi hoc idē de obthalmia quesiuimus.

C Et cum administras embrocās z vnctiones admini- stra ex eis eas in gbus sit infrigidatio z in gbus nō sit humectatio fortis: sed sit in eis repercussio aliqua z sti- pticitas aliqua sicut est aqua granatorū z expressiones frigide stiptice fructuum z folioz z radicum z mucila- go psili cum aceto z aqua virge pastoris.

C hic ponit curam per localia: z dicit qz quādo in cura hui⁹ sode administras embrocās z vnctiones opz qz ifrigidēt z humectent: non tū humectent fortiter: sed sit in eis aliqua repercussio z stiptici- tas sicut est succus granatorū z expressiones fride stiptice fructuū z folioz z radicuū z mucilago psili cū aceto z aqua virge pastoris.

C Considerandū qz materia sanguinea cum sit humida idiget me- dicinis frigidis cum aliqua exiccatione.

C Cura aut facta ex mā cholica est hec. Nā si cū ea vi- des aliquatū motū sanguinis cura est vt sanguis pa- riter effietur. Et si nō: icipias ab eione sicut cū myra- bolanis si nō fuerit febris: z si nō: cū lubricatib⁹ z cūz eis in gbus nō sit expressio: z asperitas fortis sicut cum syracost z syrupo de fructibus z aquis lupuli.

C hic ponit curam sode a mā cholica. Et pmo intēdēdo ad ma- teria. Secūdo ad cōpōnē quā materia impressit. ibi. Deinde per- mutata. / Prima in duas. Pmo ponit curā quādo cholā nō est grossa. Secūdo quādo est grossa. ibi. (Et si materie.) / In pma p- te vult qz cholera vel mouet in sanguine siue cum sanguine est mi- sta: z tunc cōpetit sōmia. / Si nō: competit pharmania.

Dub^m p^m Sed tu dices halyab. s. p. ca. 5. in hac sōda pēpit sōmia: qz- uis cholera sit a sanguine separata: vñ dicit. cū autē ex cholera est materia de cephalica vtrūqz erit patienti sōmia sanguis qua pua extrahatur quantitas: qm cholera cū sanguine euacuat z calor mi- nuatur: h a sanguine cholera sit discreta. / Dm qz cholera pōt eē separata a sanguine fm formā: z tū fm locū non: imo secū mista: z tunc etiā competit sōborbomia: z de hac intelligit halyab.

Dub^m 2^m Dubitat quare myrabolan. s. citrini pcedunt si nō fuerit febris. / Dm qz qm cū hac sōda cholericā nō est febris significat qz cho- lera nō est multa: neqz mala: nec penetravit versus venas: sed est circa pmas ptes stomachi: ideo in fūssione myrabolanoy poterit educi: addēdo tū cū eis alia: vt mānam vel tamarindos z hmoi: vt optime docet halyab. p. ca. 7. / Si aut sit febris putrida significat cholera multa z mala in venas sparsa siue in mēbra: z tunc in principio nō cōueniunt myrabolan: vt Alii. 4. can. sen. i. ca. de cura putridarūz in generali. z causa est: qz sui stipticitate contriungunt materias z

faciunt eas pigras z nō possunt eas ducere nisi valde parū. Opo- tebit igit minozare de mā illa cū eo qd minozat z non derelinquat vestigiū cōstrictiōis z pigritatiōis sup maiori pte cholera: que remāserunt z talia sunt lubrificantia siue lenientia vt māna z sōlia que ponit. Et hoc est qd. Alii. dicit. z si non. supple est hoc qz non fue- rit febris: imo si fuerit febris incipiat ab euatione cūz lubrificā- tibus zē. Syracost est species māne. Syrupus de fructib⁹. Hic nō sumitur pro syrupo de piris vel de cydonijs: s. pro syrupo de fru- ctibus solubilibus: vt de prunis tamarindis z cassia.

C Et quādoqz etiaz euacuatur cum fumoterre z cly- steribus lenibus.

C uz queris mundificationem sanguinis z alicuius aduste chole- euaqua cū fumoterre: s. si cholā sit circa itestina z parata ad mo- tūz cū clysterib⁹ lenibus vt ex aqua o. dei z cassia z similibus.

C Et si materie cholice fuerint grosse z fuerint ibibite in tunicis stōchi: ita vt neqz vomitu expellant: neqz in- brice siāt solutius lubrificatiuis: necessariū erit eāre cū hierapigra cū scamonea s. z descriptiōes dictas aut augmētare eā z asferre eā sup lubrificatiā: aut eāre et asferre eā cū decoctiōe myrabol. fm qz videbis in an- tidotario: deinde pmuta cōplonē cū eo in quo sit ifri- gidatio z humectatio. Corpōis quidem cūz cibus z sy- rupis vel potibus: z capitis quidem si in ipso solus cū fuerit cum curis predictis in canone z cum omni quo malitia complexionis calide z sicce curatur: z fm cau- sas cōmunes calido z cōmunes sicco.

C Dubitat an in sōda cholericā cōpetat hiera. Vides qz nō: quia Dub^m 3^m primo cōtinentis. i. ca. p. ca. dicit Rasis. Non d. exhiberi hiera nisi morbus sit ex frigiditate zē. / In pmo est. Alii. / Dm qz cholā in stomacho aut est multe inflammationis sicut est cholā per adultūz ingrossata z in hac nō cōpetit hiera. Vñ sen. 13. ca. de cura male cō- plexionis stomachi z oppilationū ipsius dicit. qm iuenit caliditas inflammata non administret hiera: qm ipsa addit in malitia cōpō- nis: z ppter quādo est infat qz illic sit mā. s. exarsa. Et iō. 5. can. tra. z. Alii. nō dat hiera nisi in febre leui. Aut cholera nō est multe flāme sicut qm est ingrossata p flegmatis admitionē: z tūc qm materie sūt imbibite talz qz vomitu z medicis leuib⁹ nō educant: necessarium est purgare cū hiera. z hoc vel cū hiera scamoneata s. z descripti- ones pdictas. s. ca. z predictas. s. ab alijs auctorib⁹. Vel cū hiera nō scamoneata: sed dando de ea maiore dosim: z premittēdo me- dicinas lubrificatiuas que preparāt ad educationē: aut dare deco- ctionem myrabolanoy fm qz videbis in antidotario. s. sūma. z. tra. 1. z Sera. ponit pmo lib. breuiary. cap. 7. ca. de sōda ex causa cala. decoctio enī soloy myrabolanoy aut modici cōfortata non vale- ret educere cholera illam grossā: sed opz qz sit sufficiēter cōforta- ta cū hiera vel scamonea: vt in predictis locis iuenit. Cū pmo dōm qz intelligit de hiera magna. hic autē est sermo de hiera cōi: qualis est hiera Hal. 7. terap. ca. 11. vel hiera Raf. 9. Alia. cap. de doloribus stomachi. Vel dicēdū qz intelligit nisi sit morb⁹ ex frigi- ditate. i. nō sit multus calor ex excessu. De istis enī pfecti⁹ scripsi- mus sen. 13. Deinde qz cholericus humor sui feruore iprimis qmz in toto qmz in capite. s. malā cōplexionē calidā z sicca: ideo docet illam permutare cum omni re qua curatur mala cōplexio calida z sicca: z in sūma cum causis siue rebus infrigidantibus siue hūme- ctantibus: z hoc est qd dicit. s. causas cōmunes calido z sicco. i. s. res que sunt cōmunes in cura male complexionis calide z sicce. z iste res sunt frigide z humide.

C Et ex epithimatis quidē conferēt⁹ sōda sunt tro- de croco: z vigilis etiā cōferūt. Quoy descriptio. R. croci anis. vj. myrrē anis. ij. exp̄ssionis acreste calcadis gūmi: oium trium anis. i. z mediū: aluminis iamēni anis. vij. colcotar anis. v. medicine iste bene puluerizate cūz vino pontico temperemur z ex eis troci. informemur. Lūqz necessarij fuerint vnus eorum soluat in aceto misto cum aqua ro. z liniatur super vtrūqz timpus.

C hic ponit duos can. pmo est descriptio quorūdam trocisco- rum. Secūdo ibi. (Et sōdam.)

C Dubitat an isti trocisci conferāt in sōda vigilatiua. / Vides qz nō: qz in omnibus istis medicinis est virtus exiccatiua. siccatas ac vigilare facit: vt supra. z. 4. de accidenti z mo. bo. cap. vlti. / Alii.

Gentilis

plius dubitat in qua sode cōueniant plus: an in frigida vel in calida. Ad primū dicēdū qd hi troscisci conueniunt in sode vigilatiua. s. de materia cholericā grossa per flegmaris miltione: qz tales troscisci ericant z cōsumūt illam mām z vapores eius. Ex quo apparet qd vsus eoz qd esse post eūones predictas ita qd paruz remanserit de materia que sit ericabilis per hos trosciscos. Et si cōsideras: quedā res cōferūt materias resoluēdo sicut myrra. crocus. quedam fortiter ericādo sicut calcadis z est spēs atramentū: alimē z colcotar z est spēs vitrioli z acetum. quedā aut ex istis fortificant stipicitate quadā caput vt nō recipiat sic alumen acre sta z etiā crocus. z quedā cōsolant se repimēdo calorem croci z myrrę: vt ad ros. z ē acetū. In sūma igit istē trosciscus est resolutiū ericatiū cōfortatiū z aliquatū ifrigidatiū. Ex quo apparet qd cōpetit in sode cholici: z pprie cū tps pcessit. Un Alex. in .i. li. sue medicine trosciscos sere hmoi ponit in cura doloris capitis diuturni a cā calida. Ad rōnē Flaz dōm qd medicina sica ericando vapores z materias inducentes vigilas est cā somni. Aliter possemus dicere qd in hoc troscisco qd ponit opium: z hoc appet: qz s. cañ. summa. z. hui. descripti istum tro. cū opio: vt ibi apparet. z. Def. ē cap. de emicranca. dicit qd qñqz ponit parum opij.

Dub^m 5^m Dubitatur: quia non ponitur pondus troscisci. Dōm qd debebat extra liniri: ideo non erat differentia in pondere: dūmodo vtrūqz tempus liniri possit. Aureus vō quādoqz est pondus. j. j. z. s. quādoqz minus qd. j. sed hoc non est curandum.

C Et sodeam quidē calidā in febribus multiplicat vsus epithimatum vapores exire non permittentium: z sanatur eam attractio aceti z aqua ro. per nares.

C Considera qd sode cala est que sit a calis vaporibz: z in qua qñqz epithimata: z qñqz localia ex app: oximata nocent illos vapores retinēdo. In hac tñ sode pferat ad ro. z acetū tracta p nares: qz in fridat z pferat cerebrū: nec claudūt poros z vias cōmissuras: vñ vapores pnt exire: z iō b remediū est valde securum: z ego vtor eo multū. Vnde enī qd vbi vñ in sode cala epithimata frida nocēt b iuuat: hoc ē sentit Raf. i. cōtinē. ca. 10. z. Def. ca. de cura sode. vñ dicit. In sode calida que sit in febribz pprie mālūbus: vsus epithimati frigidoz repulsiuoz multiplicat eā. nō enī pmittunt vapores exire. s. attractio aceti z aque ros. aut violare per nares vebemētū ei sedat. pportio āt aceti ad aquā sit fm suā estimatione.

Dub^m 6^m Ex quo soluit qd qua posset qñ: an in dolore caput a mala cōplone cala possum statū vti fridū vt oleo ro. z aceto z siltb. Et dōz qd vel ē mala cōplone fine mā z possum vt statū: vel cū mā z tūc vel mā humoralit: tūc est qd an possum vt repulsiuū an eūone z qñ z qd: z de hoc dixim supra in cañ. vlibz. Uel est cū mā vaporosa: z tūc possum vt mī in quatuor casibus quos Def. explicat p allegato cap. z dicitur infra de cura sode in febribus.

C De cura sode frigide absqz materia aut cuz materia flegmatica aut melancholica. Cap. 12^m.

C Onfert illi vaporatio effeo quod calefacit actu ex pānis calefactis z ex mlljs calefactis z sale calefacto. Et milium quide est subtilius z magis equale: quandoqz vō omnes eos iuuat z pprie qui ex eis sunt congelati cum eorum corpora sunt munda: z non sentitur in aliquo eoz motus humorum si ipsorum capita in sole denudentur positorum in oriente eius vsquequo sanetur z coruz sode resoluatur. Et cōgelato quidē necessarium est vt eius cib⁹ minoretur z ipsius natura soluat: z si nō cum alio saltē cū clysteri: z separet inter ipz z iter motus corporeos z animales z cogitabiles: z pbiatur potus frigidus z interdicatur ei exire extra ppter frigus.

C Si posuit curā sode calide. hic ponit curā sode fride. Et p ponit cā. curationis gñalis. Scdo in spālī enumerat diuersas medicinas ad hoc cōuenientes. ibi (Incipiat a ratiōe.) P. prima in. d. primo ponit curā eius qñ est sine mā actu faciēte sodez. Scdo qñ est cū mā. ibi (Curatio aut.) Vñ posset dici qd p ponit curā eius qñ sit a cā extrinseca. Scdo qñ sit a cā intrinseca. ibi (Curatio autem.) Tercio mō posset dici qd p ponit curā sode frigide intēdēdo pncipalr ad mālū. ibi (Curatio aut.) Et forsan qd totū. A. hic intellexit z quocūqz mō introducat: eadē est sūta textus. P. prima in duas. primo ponit curā qñ nō egent eūone. Scdo qñ egent. ibi (Et qñs.) Cōsiderādū circa

Super tertio

primā partē qd calefactoriū de milio est leue z nō mōdicatiū: vñ 12. terapēticē. vlti. ca. leuissimum est omnibus z calefactoriū. Cōsiderādū 2° qd in cōgelatis. i. in frigidatis a causa extrinseca: si sentiret aliquis motus humorū: tunc ponere eos ad solem possit esse causa tractus illoz ad caput. S. si sumus securi de hoc iuuat sol calefaciēdo z etiā resoluēdo frigidos vapores qui associantur sode factē a frigiditate fm Serap. p. p. ac. s. cap. P. Dixit autē postroz in oriente. i. versus oriens: vt radius solaris fortius cadat super ipso vel directius. z quasi inuit in hoc qd in mane icipiamus ponere eum ad solem. Cōsiderādū qd in istis infrigidatis: cum virtus digestiua sit debilis opz cibū minoare z nā leniat ne bu mores moueant ad caput ppter dolorem z ne ibi figantur.

C Dubitatur an cōgelatis conueniat motus corporei z aiales. Et videtur qd sic. primo corporei auctoritate Alexan. in hoc ca. qui dicit qd cōfert eis gestatio cum equo. Amplius mot⁹ calefacit. Scdo videtur qd cōueniat motus animales: qd haly in thegnī tra. z. 31. cōmen. dicit qd medicus quidaz curauit ducent militie congelatum dūcēdo eum ad iram. Amplius supra in sode calida pbi beatur cogitatio: ergo in frigida potest cōcedi. C. In contrariuz Auicē. P. Dicēdū dupl^r. primo qd cōgelatus dolens in capite vel est multuz debilis: z tūc isti motus nec animales nec corporei conueniunt: qz plus nocebunt debilitando qz inueniunt calefaciēdo. Uel est fortis potens exercere hos motus z tunc conueniunt. Sed tu diceres hoc est contra haly. qd ille quez medicus curauit erat in virtute defectus. Dicēdū qd ille nō habebat in capite suo p pziā passionem sicut habet ille de quo est hic sermo. Intelligit enī qd ex congelatione z ex dolore cerebrum sit debilitatū: vnde cum clysteri z nō cum pharmacia fuisset debere fieri ventris purgatio nem. Aliter possemus dicere qd. A. non prohibuit hos motus: sed dedit cautelam in modo vsus. s. qd tu separares inter cōgelatuz ex yna parte: z hos motus ex alia. i. modo vtēdo motu corporeo modo animali. s. accidētibz anime: modo cogitabili. diuersa formatione imaginabilium delectatiū. Si enīz. A. voluisset hos motus negare dixisset prohibeantur. s. sicut dicit statim. prohibeas potus frigidus. s. actu z potentia. z exire. scilicet extra ad aerem: imo ster in cameris calidis.

C Et omnes quidez qui habēt sode ex frigore post purgationem si ea indigent iuuant vnctiones z caput purgatio z suctiones naribus z odoramēta z embroce z emplastra calefaciētia rememorata. Et ex illis quidē que eos iuuant est bibere vinum odoriferum subtile forte cum seminibus. s. cum eis que sunt vt semē apij et se. feniculi z se. bantie z anisum z cyminum z daucum z petroselinum z que taliter currunt.

C hic ostēdit qd siēdū post purgationē qñ ea idigēt: z p pñs quid siēdū ē qñ nō idigēt purgatiōe. Et qd sūma ad quā irēdit est calefactio: iō p ponit qdā calefaciētia nō multū fortia. Scdo ponit calefaciētia quoz plurima sūt fortia. ibi (Et cū infirmus.) P. pziā i. d. pziō fac qd dñm est. Scdo qd dixit pbat. ibi (Nā bec.) Cōsidera circa pziā pte qd ly forte: pōt z exponi. pziō vt sit nomē: z dicit vinū odoriferū forte. i. potēs vel puruz. Scdo mō qd sit aduerbiū dubitādū: qz fortasse bibat hoc vinū: fortasse cū semibus.

C Dubitat vtrū in cura sode frigide cōpetat vinū odoriferum. Uñ qd nō: tale vinū est vaporosū: sed vīna vaporosa z antiqua non pferit. Un haly. in hoc. c. 6. Lūcāt cibos vaporātes ad caput vt nūces. s. cebēdēgi. i. semē canapis: erucā crocū z vinūz ver⁹. Idē in nūit Serap. p. p. ac. in hoc. ca. s. ca. 9. Idem ponitur inter facientia somnū primo cōtinentis. 10. ca. C. In contrariuz Auicē. P. Dōm qd si sode est a mala cōplone frigida sine materia: vinū potēs indubitanter pferit z detur cum pane qz magis gradatim z paulatiz euaporat ad caput: sine pane aut magis subito replet caput fm sniam Raf. p. p. ac. 10. ca. Si aut ibi sit mā frigida: tūc si est multa cruda nō pferit: qz agitat eā z mouet versus caput. Et si tūc aliqđ vinum daf non detur vinum forte siue potēs. Si autē iam sine facte eūone: z materia est pauca digesta resoloni parata vinū antiquū z parū pōt cōcedi ad illius materie resolōnez quēdam modū: isra sen z. ca. de cura paralyfis. Auicē. cōcedit vinū antiquū: z hoc Auicē. in nūit hic cū dicit. post purgationē zē. z cū dicit forte. i. fortasse qd si materia pauca sit dabit. Ad Flaz p. solutio. Cōsiderādū qd ista semina iuuat calefaciēdo z declinādo materias flegmaticas que sūt in stomacho ad vias vīne. Daucia est pastinaca s. pūstia.

C Flaz bec nos securos faciunt humores in stomacho comprehendendi ad seruiorem faciendum paratos.

C hic pbat qd dixit. Et dupl^r exponit. primo qd bec. s. semina z vinum

vinū si dēnt post eōnēz faciūt nos securos humores in stōcho cōprebēdi. i. ad humores in stōcho cōprebēdi: qui pnt fluere et ebullire: et ad caput moueri: pp. vinū et calozē istoz semini. Lū g fit facta etiatio: securus est humores in stōcho cōprebēdi. i. ad humores. Scdo mō pōt expōit qd vinū si dēnt cū istis feminibz est magis vtile: qz humores sunt in stōcho parati ad fluere tñ vīute diuretica istoz feminū pēitabunt ad pēs vīne et eribunt. Et h est qd dicit: nā bec. s. femina data cū vino faciūt nos securos humores in stōcho cōprebēdi. i. quāuis humores in stōcho cōprebēdantur. C Sed tu dices qd pnt saluari be expōnes: cū vna pcedat vinum et femina qñ nō sunt isti humores parati ad feruore: et alia cōcedit qñ sunt. Dicedū q si sunt multi: nō cōcedunt: sed dō etiatio pēmitti. si aut isti humores parati ad feruore sunt pauci pnt cōcedi bec femina cū vino. C Considerādū q ille feruor nō est aliud qz quedaz ebullitio in mā frigida stante in stomacho: vnde vapores eius ad caput ascendunt vt Sera p. inuit pmo breuiary. 9. cap. Un de littera exterior habet vel ebullitionem.

C Et cū infirmus febrē nō hz et timetur vt fortis fiat: et iuuant eos emplastrū de synapi: et omnia emplastrā rubificantiā et proprie qñ in eis recipiuntur synapis et gūmi rutbe syluestris et epithima ex cinere et aceto iam expertū est. Et similiter vene cū oleo amigdalino amaro inuncte: et totū illud sit post ablationē. Et cōmestio alioz etiā est ex eis que cōferūt sode frigide.

C hic ponit curā p forti calefaciētia: sic emplm de synapi: nā debet bec appropinquare: cū infirmus febrē nō hz: et timet qz fortis fiat. s. f. foda: vel cū febrē nō hz: et supplē nō timetur vt fortis fiat. s. febris. C Sed tu dices qd pōt eē sōda a frigore in capite: stante vel fortificata febre: cū caput statim febre calefaciat. Dicedū q potest eē a frigore. i. a mā frigida flegmatica. Vel eē frigore complexionali. Videmus enim stante febre quādas pēs corporis actu frigidas. hic tamē sermo est difficilis in suo loco. C Considerādū q bec littera pōt aliter expōit: vt cōtinuē superiori sermō: vt dicat qz ex illis que eos iuuant: est bibere vinū cū feminibus: cū infirmus febrē nō habet: et timetur et iuuat eos emplastrū vene. i. rubee tinctoz. vel celidonic vel lumbici terrestres et.

C Curatio aut sode frigide cū mā flatia est vt euacuetur corpe si humor in eo fuerit cōicans. Deinde administretur cibū minoratio et ei subiliatio. Et administrentur femina qñ nō faciūt sōdā. Et administrentur subiliatiua vel maturatiua et etiatiua determinata icipiēdo a minimis: deinde fiant cure alie narrate in canone. Et administrentur etiā que corpe dolores sedent. Et omnia qbus necessarium est vti in cura frigide et humide. Et administrentur tyriace confecte in septimana semel.

C hic ponit curā sode intēdēdo ad mām: et qz post mām aliqñ remanet mala cōpōit: illā docet remouere. Scda ibi. Deinde pmutata. P. Prima in d. p. pōt ponit curā qñ mā est flegmatica. Scdo qñ est melica. ibi. In cura aut. C Considerādū q in cura sode flegmatice itētiō est. s. res. Prima etiatio mām a corpe: si cōicat: et sic a stōcho si stōchus cōicat. Scda est rectificatio regiminis dādo parum de cibo et subtilia cibaria. Tertia est digō materiei cū diuidētibz et maturātibz: vt cū feminibz anisi feniculi dauici et bmdō: nō cū eruca neqz cū femine canapis q faciūt sōdā. Quarta est materierū resolo et ericatio cū rebz extra: vt oleis et emplastris et embrocis et caputpurgis et gargarismatibz. Et cū rebz intra: vt tyriaca cōfecta. i. fēmetata: qz plus resolut et ericat: semel in septimana: quia est forte antidotum: et ideo nō potest frequētari eius vīus: vt Auicē. inuit in trac. de tyriaca. Quinta est sedatio doloris cūz anodinis: et si cogeret necessitas cum fortioribus.

C Sed tu dices qre. A. p. m. s. t. e. d. n. e. z. fieri ante digōnē. Dicedū dupl. p. primo qz nō curauit hic dare ordinē. Scdo qz etiatio qdas est minoratiua et ista pcedit: quedā eradicatiua et ista segit digestione. C Considerādū et qz in euōnibz vult qz gradatim pcedas a minimo. i. a debili ad forte. Et quāuis hoc explicet de euacuatiōnibz: tñ in alijs ē opz gradatim pcedere: et iō Def. et a debilibz calefactioz incipit et Auicē. in principio capituli.

C In cura aut sode frigide cū mā melacholica opz i ea etiā fieri pnt qz dictū est in canone de stōmia: si necessaria est ppter ea qz sanguis est vīncens et corruptus. Et euacuatiā fm suos gradus post digestiua cōtinua.

C hic ponit curā sode melice: et qd p. dicit: p. qd aut dicit: et euacuatiā fm suos gradus. itelligit qz euacues gradatiz et icipiēdo a debilibz. C Considerādū aut qz illud qd dicit post digestiua et dupl. pōt expōit. p. primo qz post vīum digestoz tu debes euāre: qz eniz melia est humor eūoni iēptus: iō opz cōtinuare digestiua: et postea euacuare. Scdo mō pōt expōit qz tu debes p. t. u. u. a. r. e. u. a. c. u. a. t. i. u. a. qz frequēter euacuare: nō eniz in mā melica possumus semel multū euāre: s. frequēter post digōnē: ita qz mō opz digerere: et postea parū euāre: et itez digerere: et iterū euāre: et est pceptū Def. cap. de cura melacholie. et hoc est qd dicit: et p. t. u. u. a. euacuatiua et.

C Deinde permuta cōplonē vījs predictis: et administrea qd generet sanguinē subtilē laudabilē humidum tenuē. Et sermo qd ē iaz cōpletus est in ipso. Et eis autem que ipsi multuz cōferūt sunt grana gariofiloz. Et nos rememoremur etiā hic qd dixit Archigenes in capitulo stōmie alcheeli: et nos iam attulimus illud.

C hic docet corrigere cōplonē que remanet post euōnē materierū et dicit. deinde et in his predictis. s. materiebz flegmatica et melancholica vel his p. d. i. c. t. i. s. supra in cap. cañ. Et administrea vt oua sorbitia carnes pullos et bmdō: et hoc vī referri maxie ad regimen melie. Et sermo iaz cōpletus est. s. in p. regimine: et cura melacholici humoris supra in caplo de cañ. vel scdo cañ. vbi sunt scripse ciboz virtutes. Et ex eis q ipsi. s. sode frigide. Et grana gariofiloz sunt calido cōfortatiua. Et nos attulimus illud supra pcedēti caplo aueritate arte sagari. si eniz expedit opz medicamē vulneratiuū.

C De modis epithimatiū pserentiū sode fride. Cap. 13.

Recipiatur a ratiōne capitis primo: deinde suamant aureus euforbij et aureus baurach et aureus de semine armel et duo aurei syluestris rutbe et duo aur. synapis. et terant et tempere cū aqua amara et liniat caput ex eis. Et ex bonis epithimatiū est hoc. R. piperis aur. i. scis olei de croco aur. et tertiā euforbij recētis aur. i. stercoris columbini aur. ij. iungant oia post p. t. r. i. t. i. o. n. ē. cū aceto forti: deinde liniat ex eo locus rubificandus. Et iterū epithima ex euforbio et sale et baurach: et etiaz ex euforbio et aloz et myrra et gummi arabico et castoreo et croco et aniso et sarcocolla et costo et thure et fiat ex eis epithima cū aq rutbe. Ex epithimatiū bonis omni cgritudine nuchis et emicrance fride est vt liniat locus cū lapide egyptiaco qm est vehemētis iuuamēti. Et et piperis al croci amboz. 3. ij. euforbij. 3. i. stercoris columbini syluestris pōdus. 3. ij. s. misceant cū aceto et liniat inde frons. Et itez aloz myrra euforbij castoreū epithimū costus pyretri piper liniat cū vīno antiquo. Et et medicamen aliud stercoris colūbarū est valde forte. Et iterū piperis cōmissionis croci. s. troc. de croco p. d. i. c. t. i. amboz aur. ij. cymini euforbij aur. 5. stercoris colūbarū aur. j. et 5. p. p. e. a. r. e. n. t. cū aceto fm quātitate necessitatis.

C Deinceps ponit multas medicinas in sode frigida. Et pmo mōs epithimatiū. Scdo caputpurgioz. ibi. Et eis. Tercio oleoz et infusioz. ibi. Cōferūt. P. Prima in duas. p. primo dat has medicinas. Scdo modū cōmissionis ipsaz. ibi. Et iste qd ē. P. Prima pars hz ptes. s. sicut sunt. s. modi epithimatiū et sumit hic large epithimatiōnis nomē. Scda ibi. Et ex bonis. Tercia ibi. Et iterū. Quarta ibi. Et ex euforbio. Quinta ibi. Et epithimatiū. Sexta ibi. Et itez. Septia ibi. Et et medicamē. Octaua ibi. Et itez. P. Armel est spēs rutbe: et nō vī qz sit rutba agrestis: vt. 4. cañ. seu. 6. cap. de cañ. curatiōnis morsus viperaz. Amaracū est p. r. a. s. s. i. u. fm quodāz vel aliter vt supra cap. de cañ. Locus rubificandus. quasi dicat. si vis forte caliditate que rubificet: vtaris tali medicamine. Egritudine nuchis. i. totius capitis. s. doloris et emicrance. i. doloris medietatis sue ptes capitis. Et si sunt frigidi dolores liniat locū ex lapide egyptiaco qz est vehemētis iuuamēti. R. et piperis albi croci an. 3. ij. euforbij. 3. i. stercoris columbini syluestris pōdus. 3. s. misceantur cū aceto et liniat inde frons. De sexta pte ponit. R. aloz myrra euforbij castorei epithimi colli pyretri piperis ana: liniantur

Gentilis

cū vino antiquo. De septima pre ponit aliud. R. sterco colubini z er co fiat initio z est valde forte. De octava pre ponit aliud. R. pi peris troicisci de croco abbat. aii. 3. y. euforby auf. viij. stercois co lumbaz auf. j. z. 5. tēperent cū aceto fm quātitate necessitatis.

C Et iste quidē medicine quādoqz administrant con quassate cū sambaco z cōmissione lactis aut albedine oui qñqz pure: z gradus illoz sunt diuersi.

C hic cōsidera qz modus missionis istarū materiā suē medicinarum est diuersus: qz medicus aliqui vult earū augere calorem: z nō reprimē: z sic miscet cū oleis calidis: vt cū oleo de sambaco. i. iesumino. Aliquādo vult earū acuitatē refrenare: z sic miscet cū lacte z albumine oui. Aliquādo vult earū virtutes solas: z sic eas solas (vt dictū est) cōponit. Et gradus illarū. i. illarū medicinarum sunt diuersi. s. in se: z sunt diuersi fm diuersum modū missionis: z ideo cōsidera qñ eges fortioribus: z qñ debiliozibus.

C De modis caputpurgiorum iuuantium sode frigidē. **Cap. 14.**

Eis est caputpurgii de nigella predictū in singularibus. Et ex eis est qd fit ex mīmia cū castoreo z musco. Et existimauerunt qdā qz cū fit caputpurgii ex septem folijs origani z septē granis synapis tritis cū oleo violaceo est iuuas. Ex eis vō que sunt experta est vt ex musco z sigia z ambra cōmissis quātitas lentis vnus sumatur epinde caputpurgia fiant in omni hora. Et ex eis qbus ad illud fit caputpurgii z calefaciunt z euacuant est oleus de pulpa colloquintide: aut oleū in quo soluta est expressio cucumeris asinini. Et ex eis qdē que qdā existimant esse vebemētis iuuaminis ad illud est vt sumas expressio folioz enule expressorum sine aqua z fiat caputpurgii cū eo: distillād inde tres guttas in aurem cū est ieiunius: deinde post horā pñter adhibeat oleū violaceū z forbeat infidiaz multe vinctuositatis. Et ex eis qdes que cōueniunt huic modo est vt sumas fellis tauri citrini pōdus. 3. iij. z mīmie pondus. 3. ij. z musci. 3. i. z cāphore medietatē. 3. i. z fiat caputpurgii cū eo. Et iterū sumant gūmi ruthe acrestis auf. j. radices lilij mellis colati auf. i. z. 5. pingant oia cū expressione sicie z distillent in narses. Et etiā caputpurgii iuuans bucozmarie sicci auf. iij. baurach z sumach ambozum auf. iij. terant bene z in narses cū cāna isufflent z eger caput suū eleuet z fortiter narib⁹ attrahat. Et iterū nā gelle auf. iij. expressiōis cucumeris asinini auf. ij. salis ammoniaci auf. ij. misceant cū oleo de alcāna z oleo cucumeris asinini z liniat ex eis locus intus in narib⁹ z eger naribus fortiter suggendo anbelitū trahat.

C hic pmo ponit caputpurgia. Secūdo cañ. quēdam. ibi. (Lūqz.) Pprie pars bz. 10. sicut. 10. caputpurgia ponit. Scdo ibi. (Et eis.) Relique partes parēt. C predictū in singularib⁹. s. in secūdo cañ. cap. de nigella. Et existimauerunt qdā. f. Rā. pmo pñtētis cap. 10. in duob⁹ locis vbi sic scribitur. Tamē iueni in antidotario maiori experimētū mirabile magne efficacie circa inflationē capitis reducens ipm ad pristinū statum. Accipe. vij. folia origani: z. vij. grana feminis nasturey albi: z tere ea z misce ea cū oleo ros. z instilla per narses. In fine vō primi libri dicij. misce cū oleo violato. Sigia. i. stozar ligda. Deinde post horā cōsequēter adhibeat oleum violatū. hoc est ad remouēdū mordicationē superflua: quā forsan induxit succus folioz enule. Jfidia est cibus sarracenoꝝ qui dicij tasseata z est sicut morfellatū. Et qdā ponunt cū eo oleū: vt scribitur. 5. colliget. cap. 35. f. de ouis. Et d3 eē multū vinctuosa ad leniēdus vētre. Fellis tauri citrini. i. citrini fellis: qz nō fit fel corruptū: sed puenies vt Bal. 4. de simpli. medi. 7. cap. al. 3. scde distin. Uel expouat tauri citrini. i. tauri siue bouis hñtis colorē citrini. Et vī qz fit sermo Rā. pmo pñtētis. 10. cap. Unde dicit. Accipe fellis bouis rubei. 3. iij. mīmie. 3. y. z forsan talis bos est calidior: z sic e⁹

Super tertio

fel est calidius. Mūmia qd fit littera exterior dicit z est nota. Bu cozmarie est panis porcino. Baurach species salis.

C Lungz post moram ex capite res multa descenderit tunc lauetur caput cum aqua calida.

C hoc fit ad resoluēdus vapores cōmotos ex fortibus caputpurgijs z ad capitis confortationem.

C De modis oleozum quibus inungitur caput eius qui patitur sodam frigidam. **Cap. 15.**

Oferunt ei omnia olea calida in quibus cocta sunt ea que sunt sicut anbetuz z calamētū z amaracū z scbea z. 33. z rutha z folia lauri z ea que iam diximus in canone. Dispositio vō

olei balsami est quā iam sciūsti illic: z hoc ē cōueniēs est caputpurgijs z distillationibus in aure.

C hic pmo ponit olea. Scdo ponit isufflatiōes. ibi. (Insufflatio.) Amaracū est passum fm aliquos fm alios est sanfucus vel matricaria. Scbea fm aliquos est sticados arabicum. Dispositio vō olei de balsamo est quā iam sciūsti illic scilicet in capitulo supradicto: qz iuuamentū nō est multuz: vt etiā ponit Rā. pmo continentis: z Serap. pmo bzenarij. s. cap. Et qz forsan retinet plus in cauernis auris z nās: ideo ē cōueniens.

C Insufflatio cōferens illi qz bz sodaz tēporalē. R. ex pressione cucumeris asinini bucozmarie nitrum: terantur z in narses isufflentur: aut nigella z expressio cucu. asinini: aut nigella z parū gūmi ruthe agrestis.

C Scilicet in frigida: z ponit tres insufflationes z patent.

C De cura sode sicce sine materia. **Cap. 16.**

I sicca qdē que fit cū materia cholericā: aut sanguinea sermo iam preterijt: z neqz restat sermo nisi in sode sicca sine materia.

C hic ponit curā sode sicce. Et p pñtētis itētiōē suā ostēdens qz vult loq de sicca in gñali. Scdo ereq. ibi. (pñcipiū.) Dubitat circa pñā pñez: quare nō fecit mētiōē de melācholia. Pñtētū qz dedit itelligi vt dicat cholera. f. rubea z nigra: quāuis nomē cholere absolute. platū rubea significet: vt tertio de iteriorib⁹. c. 5. z i cōmē. afoz. 33. septime pñez. Quib⁹ cholice hypostasēs. Dubitat scdo qñ sode sicca fit a sanguine. Pñtēt qdā qz sanguis calefaciēdo ericcare pōt. Aliter dicēdus qz per sanguinē intelligit cū in quo est cholera: pōt enim cholera facere sodā. Uel separata a sanguine: z hoc est quod dicit a materia cholericā. Uel sanguini mista: z hoc est quod dicit aut sanguinea. Uel littera est corrupta: z vult dicere melācholia.

C Principiū ergo cure eius est regere egrū cū cibis bu mectatiuis boni chīmi z pprie multū nutritiui sicut vi tellus oui z sicut ius galloꝝ vel pulloꝝ pinguius z cū bugi z thaeiz z forbitiōnes pingues cū oleis humidis: deinde declinē a parte calidi z frigidī ad illud qd est cōuenientius. Et eis qdem que conferunt est administratio caputpurgioꝝ humidiorū cum oleis laudatis sicut oleum amigdalini amarū z oleum de cucurbita z reliqua. Qd si ex hoc necessarium est ad cōplexiōē equandam cum infrigidatione z calefactionē misceat ex eis aliquid ex oleis equans ipsum.

C hic pmo ponit curā quādo siccatas nō est multa. Scdo quādo est multa. ibi. (Et fortasse.) In pñma parte Aūicē. intendit ad humectationem cū cibis z cum rebus alteratib⁹ cū sunt ius galloꝝ scilicet iuuenum. Lūbugi. i. perdices. Thaeiz. Quidam dicunt qz est maneries perdices. Alij dicūt qz est anser iuuenis. Lum alterantibus autem vt caputpurgijs.

C Dubitatur hic quare vtimur caputpurgijs: cum hic non indigeamus euacuatione.

C Item quare vtimur oleo amigdalaz amararū z nō dulciū. Pñtēt pñmū dicēdū qz vtimur eis nō ad euacuandū: sed ad humectandū. Uel aliter qz in istis ppter defectū virtutis possunt aggregari alię materie male z dure ad motū ppter siccitatē: z id aliquo egerit caputpurgio cum oleo amigdalaz amararū. Et si iutētiō esset pura humectatio: magis cōueniret oleus amigdalaz dulciū.

¶ Vel dicendum aliter ad scdm q̄ oleum amigdalorum amararum quāvis ipsum per sui cōplexionē potentiales calidū sit habēs ali- quam vim criccatuaz resolutiua tñ actu est humectans quadam virtute vinctuosa t̄ dulcedine: oleū enī amigdalaz amaraz in gu- stu est dulce. ptes enī sicce terrestres que faciūt amaritudines in amigdala: nō sequunt oleū: t̄ tunc cōueniret hic oleū qñ velles, ca- lesfacere medicinas alias humectātes vel corpus humectādū. Un- de dicit. q̄ si aliquid rē. si enim vis ifrigidare misce oleū de cucur- bita: t̄ si vis calefacere misce oleū amigdalaz amararum.

¶ Et fortasse siccitas facit cucurbita in substantiaz cerebri diminutionē manifestā t̄ pparabit ipm dolorib⁹. opoz- tebit ḡ illic vt administrēt caputpurgia ex medullis i potu datis que sunt extracte ex crurib⁹ ouiu t̄ vituloz t̄ pinguedinib⁹. Gallinaz thaciz cataraz t̄ ex stercore vaccarū t̄ caprarū. Et ex eis que eos luuant est capiti apponere emplastrū ex pbeludez subtili facto ex simi- la tritici t̄ similia ordeī fm necessitate t̄ zuccharo albo t̄ oleo amigdalino aut de cucurbita aut effusio subti- lis ex eo super sinciput. Et qñq̄ sit margo cū corona- tione ex massa ppter id qd effundit super caput.

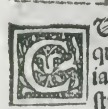
¶ Considerandū q̄ multa siccitas consumit humiditatem cerebri naturalem: ynde contrahitur t̄ diminuitur. Thaciz creditur q̄ sit species p̄dicis: catara creditur q̄ sit turtur.

¶ Sed dubitat ad qd ponunt bñoi stercorea: cū cōiter ericēt t̄ re- soluat vel saltē nō humectent. Unde in emplis hydropicorū ponit ista sen. 1. 4. Nō video yiaz euadēdi in bñi q̄ itēro est duplex. s. humectatio: t̄ ista fit cū caputpurgis ex medullis in potu datis. i. que et dens in potu: t̄ ista humectatio fit cū reb⁹ calidis t̄ humectan- tibus: q̄ talis siccitas pducit corpus ad dispōnē senile. Alia itēro est aliqua resold supfluitatū que gñant t̄ que trahunt a siccitate: t̄ ad hoc vitur stercoreib⁹. vel q̄ itelligit q̄ sit p̄ melācholiā eric- cantē t̄ stipticitē que resolone idiger. Aliter possemus dicere q̄ ponunt vt eis misceant res alie t̄ teneant fire. s. pinguedines predictē t̄ medulle. Et ad eandē itentionē ponit feludē qd est mel decoctū vt littera extra ponit: t̄ 3. lib. Alia forte: t̄ misce cū fari- na pura: t̄ hoc est qd dicit. t̄ similia rē. s. necessitate: q̄ si vis plus calefacere misce cū melle predicto farinā tritici rē. Si aut nō vis malaxare olea t̄ alia cū istis: t̄ tu distilla t̄ stillatum gutta sup ca- put. Et qñq̄ sit ex aliq̄ massa coronatio: vt supra sepe dictū est.

¶ De cura sode ab apate. Cap. 17.
¶ Quisq̄ aut speciez sode facte ab apatib⁹ curam in capso singulari dicemus.

¶ Hic quod dicit patet.

¶ De cura sode oppilationis. Cap. 18.
¶ Ara sode oppilationis est cū maturatione p ea que scis: deinde etione. Postea cū vsu asaba- iaret: deinde cū resolone p embrocās t̄ empla- stra: t̄ odoramēta t̄ gargarifmata. Postea cū maturatione: deinde fiat administratio: deinde resold donec remoueat. Et iaz scis qualitas illius i loco suo.

¶ Hic ponit curā sode ab oppilone. Et p̄ intēdēdo ad cām t̄ qñ cu- ra nō bz suam idicationē. Scdo intēdēdo ad cōplonē qñq̄ cōiun- ctā vel ex oppilone inductā in capite. ibi. (s. si in capite.) ¶ Circa p̄mā partē dubitat quare. A. tot verba multiplicat. ¶ Dicendum q̄ Aui. p̄mō rāgit totū ordinē tue opationis t̄ itentionis. cuz enim hic sermo fit de oppilone est sermo de ea que fit a mā humoralī. ¶ P̄mō ḡ materias digerās t̄ hoc est qd dicit: cū maturatione p ea que scis supra in capso cañ. gñaliū qd sic incipit. digestiua vō. Scdo euacues etione cōi si cōicat toti repleto: t̄ b̄ est qd dicit. postea. dein- de etione. Tercio euacues etione magis appropriata capiti: t̄ hoc cū pillulis dictis asabaiaiet dictis p̄alleg. cap. t̄ b̄ est qd dicit. po- stea cū vsu asabaiaiet. i. pillulaz de asabaiaiet. Quarto p̄cula- rius magis euacua a capite: t̄ b̄ cū medicinis resolutiuis t̄ empla- stris: vel aliter postis ad caput t̄ cū odoramētis vel gargarifma- tibus supra t̄ caputpurgis. ¶ Scdo Aui. tangit reiterationē barū itentionū t̄ opationū. si ex p̄missis sōda nō cessat reuicpe ḡ dige- rere materias. t̄ hoc est qd dicit. postea. s. si ex p̄missa opatione nō cessat oppilatio: t̄ postea euacua: t̄ hoc est qd dicit. deinde fiat administratio. i. solutiua. t̄ postea vtariis resolutiuis. s. emplis: t̄ etiā caputpurgis: t̄ gargarifmatibus sicut prius donec remoueat.

tur. Et iam scitur. s. supra in capitulo generalium.

¶ Qd si in capite est cōplexio calida: aut ppter oppila- tionē grossam curatio tibi fit difficilis: oportet vt ad- ministrēs apertionē facientia. Deinde cū excitatur so- da aut nocuentū capitis. ppter ea q̄ curatio fit cum calido succurre illi cum in frigidatibus cum quibus est mollificatio in quibus nō est stipticitas. Postea cum quiescit reitēra: t̄ nō cesses faciendo donec oppilatio aperiatur. Et hoc totum iam diximus.

¶ Considerandū hic q̄ mala cōplexio calida sequēs oppilonez vel cōiuncta p̄hibet vsū apertitiū fortū que sunt calida: ynde ad- dunt ad malitiā cōplonis. Et qñ oppilatio est a mā grossa: tūc pro- prie curatio fit difficilis: quia mala cōplexio calida p̄hibet fortia aperiētia: que cōueniunt grosse oppilationi. Aui. ergo precipit q̄ vtariis apertitiuis. Et si ista augēdo malaz cōplexionē calidā augēt dolore t̄ nocuentū in capite: t̄ tu succurre cū frigidis: faciedo ca- piti emplm: vel unctionē: vel alr apporinādo. Sint tñ cōiuncta medicinis in qd fit virtus mollificatiua. s. poroz apitiua: ne vapo- res a mā surgētes retineant: t̄ ne cōstrictio a puro frigido vel sti- ptico addat in oppilone: t̄ sic gradatiz agas. Kan. tñ p̄fectū i b̄ sunt positi p̄ lib. sen. 4. z. cap. t̄ tu cōiunge eos huic capso fm q̄ est pos- sibile. t̄ hoc voluit Aui. cū dixit. Et totum hoc iam diximus.

¶ De cura sode ex ventis t̄ vaporibus detentis in capi- te per causam extrinsecam. Cap. 19.

¶ De ante facta est a ventis grossis medicana: da est cū hieris p̄mū: deinde cū alienatione totius qd vaporat t̄ inflat sicut nux t̄ dactyls t̄ synapis: siue sit calidus siue frigidus: t̄ admi- nistrēt embrocē t̄ emplastrā predicta t̄ odoramenta t̄ caputpurgia narrata in canone: t̄ odorēt castoreum t̄ muscum p̄prie. Et si cum est sciūnus ingrediatu- balneum confert in huiusmodi capitulo.

¶ Hoc capitulū pōt dupli cōtinuari. p̄mō q̄ postq̄ determina- uit de cura sode a causis intrinsecis t̄ quibūsdā extrinsecis: hic de- terminat de cura sode a causis extrinsecis: t̄ p̄sequēt quibūsdā intrinsecis. Et p̄mō determinat de sōda a vētositatē t̄ vapore. Se- cundo ab ebrietate. ibi. (In sōda.) Tercio a coitu. ibi. (De sōda.) Quarto a p̄cussione. ibi. (Ops.) ¶ Prima in duas. p̄mō determi- nat de sōda a ventis t̄ vaporibus ppter causam intrinsecā. Se- cundo extrinsecā. ibi. (Cum autem sōda.)

¶ Sed tu dices. Rubrica cōtradicit huic vitine diuisioni: q̄ dicit rubrica. Cura sode ex ventis t̄ vaporib⁹ in capite retentis ppter cām extrinsecā. ¶ Dicēdus p̄mō q̄ ista rubrica fit corrupta: t̄ vult dicere ppter cām intrinsecā. ¶ Vel dicēdū q̄ ista rubrica est cō- munita huic capso t̄ sequētibus: t̄ quātū ad illud qd intēdit in se- quētib⁹ dicit ppter cām extrinsecā. ¶ Vel dicēdū tertio q̄ ppter cām extrinsecā intellige extrinsecā ipsi cerebro nō ipsi corpori: t̄ tunc plurima pars huius capituli est de sōda ppter ventos t̄ va- pores a cū extra cerebrum. Dico aut plurima pars q̄ aliqua pars est de sōda vaporosa t̄ ventosa ppter cām in ipso cerebro vt ibi. si fuerit eius generatio rē. Scdo modo pōt cōtinuari. c. postq̄ determinauit de sōda a causis intrinsecis in quo determinauit de ea que fit a causis materialib⁹ humoralib⁹: hic determinat de so- da que fit a causis materialib⁹ ventosis t̄ vaporosis. Quocūq̄ mo- do cōtinuet: dicemus q̄ p̄mō determinat de sōda facta a ventosi- tatib⁹. Scdo a vaporibus. ibi. (habētū vō.) ¶ Prima i duas. p̄mō ponit curā qñ ventositas bz radices in ipso capite. Scdo quā- do ē a stomacho. ibi. (s. si ipsoz p̄ncipiū rē.) ¶ Considerādū circa p̄mā partē q̄ Aui. ad tria intēdit in hac cura. p̄mō ad euacua- tionē materie ynde eleuat ventositas que est hegmatia vel me- lancholica vtp̄lm vt supra declaratū fuit: t̄ hoc fit cū hieris t̄ cuz caputpurgis. Scdo intēdit ad regimini rectificationē vt nō den- tur vaporosa etiā quāvis sint calida sicut eruca. de frigidis enim siue parū calidis nō dubitat q̄ nocent sicut castanee t̄ saba t̄ ma- la t̄ pira. Tercio intēdit ad ventositatis resolutionē t̄ patet.

¶ Qd si ipsoz p̄ncipiū a stomacho fuerit in ipsoz cura administrēt euacuantia predicta: t̄ p̄prie ea quozū descriptiones recipiunt oleum de cherna: t̄ eius loco recipiunt oleū antiquū: t̄ vtantur diacymino t̄ que ta- liter currunt de quibus rememorabimur in cura egri-

Bentilis

itudinum stomachi: et confortetur caput post curas eius cum oleo myrtino et landanino et oleo de lilio et expressione cupressi et alethibet et cyperi: et in quo est calefactio et spiritus: et adhibeatur etiam scarificatio in extremitatibus ut trabatur ad contrarium eius.

Cum scda parte Auiac. ad quatuor intendit. scilicet ad euacuationem materie a stomacho cum hieris et oleo de kerna vel antiquo de quo loquitur sen. 13. cap. de apostematibus stomachi frigidis. et modum dandi in potu ponit sen. 16. cap. de cura cholericis. Secundo intendit ad resolutionem ventositatum stomachi cum diacimino. Tercio ad confortationem capitis ut ventum non recipiat: et cum hoc resolutione ab eo ventum. Quarto ad diuersionem ventositatum ad contrarium. Dixit in littera alethibet. i. tamariscus. Alia patent.

Habentium vero eam que sit a vaporibus si fuerit eius generatio in ipso capite: et eger non inuenerit in stomacho suo inflationem et rugitum neque in hoc augmentatur et minuitur propter repletionem et euacuationem et propter cibos vaporosos et pauci vapores.

Hic ponit curam sode vaporose. Et primo quando vapor est a capite. Secundo cum est a stomacho. ibi. Si autem fuerit. Vetus autem et vapor: quod differunt supra declaratus fuit. **P**rima in duas. **P**rimo docet cognoscere sode vaporosas cum est a capite. **P**rimo ponit curam. ibi. (Cura.) **D**ubium est circa primam partem quia Auiac. inuit quod sode vaporosa propter eam in capite non augeat propter cibos vaporosos. **L**etra quod ventosa augetur propter ventosus: unde prohibuit eos in sode ventosa. **A**mplius quoniam vapores in capite non sunt a stomacho radicaliter in hac sode non augeri poterunt propter cibos vaporosos in stomacho. **D**icendum quod Auiac. duo inuit signa. **P**rimum quod homo non habet rugitum nec huius inflationem in stomacho: et hoc quod ille vapor non surgit inde. **S**ecundum signum est quod in hoc. si habente sode ex vaporibus generatis in ipso capite non augmentatur. scilicet sode. **V**el in hoc. si rugitum vel inflationem non augmentat nec minuit. scilicet sicut augmentatur et minuitur dolor qui est a vaporibus stomachi: non tamen est negandum quin aliquando possit augeri vel minui secundum diuersitatem in cibis et euacuatione et repletionem.

Cura est embroce carminantes note et confortatio capitis cum emplastris resolutionis et in quibus sit spiritus parua et odoramenta subtilissima et in eis est sufficietia. **I**ntendit Auiac. ad resolutionem et confortationem dans intelligere de euacuatione si est necessitas.

Si autem fuerit in stomacho: tunc ex eis que ipsi conserunt est illud quod stomachum confortat sicut mastix gelyniabin deinde diacymini et que sunt illis similia. **L**iquet cibum recipere et incipit vaporare et facit sode: recipiant post ipsum mucilago psylli et coriandrus sicum cum zuccharo. **E**t si timeat frigus stomachi ex mucilagine psylli administratur mucilago feminis lini cum coriandro sicco et confortat caput cum eo quod scis postquam ipsam curaueris et sedaueris cum eo quod oportet ut ipsa sedetur ex embrocis et odoramentis narratis: et proprie cum amaro: fortasse enim ipsius solus erit causa liberationis inter tegeret: et vtere attractione ad contrarium.

Hic ponit curam sode vaporose a stomacho. Et primo intendendo ad ipsum vaporem. Secundo ad malitiam qualitatis secundum coniunctam. ibi. (Cum ergo.) **I**ntendit autem ad. v. **P**rimo ad fortificationem stomachi ne generet vaporem cum mastice melle ro. vel zuccharo ro. Secundo ad resolutionem vaporis cum diacimino. Tercio ad prohibitionem vaporisationis cibo sumpto et hoc cum rebus infrigidantibus: ut mucilago psylli et spiritibus ut est coriandrus sicum et zuccharo. **E**t quod duobus prohibet vapor cibi. **E**t ubi timeatur de frigiditate mucilaginis psylli possumus uti mucilagine feminis lini: quibus enim frigida sunt ut Bals. de regi. sani. **E**t lini semen infrigidant succum. i. mucilaginem operatur. tamen parua est eius frigiditas. Quarto intendit ad capitis confortationem. scilicet cum spiritibus frigidis facit: hoc tamen de fieri postquam euacaueris ipsam. scilicet sode. i. post factam euacuationem. vel ipsam. scilicet manum vaporosam. et sedaueris. scilicet ex hoc dolore. **E**t hoc cum resolutionis ut cum decoctione amaraci. i. maiore vel matricarie. alij dicunt quod est marubium. **E**t considera quod non vult Auiac. quod tu spiritibus nisi post euacuationem: ne vapor contringat. Quinto Auiac. intendit ad diuersionem.

Super tertio

Cum ergo sentieris quod in materia vaporosa sit caliditas superfluitas: per id quod inuenitur de signis caliditatis alienabis subtiliantia multe calefactionis vebementer sicut enforbii et reliqua. **I**mmo ictpies primo attrabere ad contrarium et purgare cum gargarismis: et administrabis embrocas temperatas in balneo.

Hic considera quod aliquando vapor est cholericus: unde idiget in sui remotione quod caueamus resolutionem calidam et itedamus trabere ad contrarium cum fricationibus et ventosis et educere cum caput purgans et gargarismis: si est possibile: et proprie si est a cholera in capite cuius euacuatione subsequatur vaporis euacuatio: et intendimus eius resolutionem et mitigationem sui acuitatis: quod fit embrocis temperatis: et balneo aque calide. cum enim absolute profertur de eo intellige ut potest intelligi. in. terapen. cap. 9.

De cura sode venientis ex vento qui penetravit ad interiora capitis. Cap. 20^m.

Cum autem sode capitis sit ex ventositate intrante extrinsecus consideret hoc an sit vetus calidus estivalis: aut frigus byemalis: deinde consideret locus introitus ipsius. **N**am si est calidus et eius introitus est auris distillet in ea oleum camomillinum tepidum: aut oleum alkeirini aut oleum anbetini coquassatum cum paucis oleo ro. **E**t similiter si fuerit eius introitus natus distillet illud in nares. **E**t administra embrocas cum eis que facile resoluitur ex eis que diximus.

Possimus dicere quod iam declarauit de canonibus curationis sode a causis intrinsecis et quibusdam extrinsecis. **H**ic determinat de canonibus sode a causis extrinsecis que sunt vetus vapor et ebrietas coltus et puffedio. **V**el potest dici quod superius determinauit de cura sode a ventositate et vapore intrinsecis. **H**ic determinat de cura sode a ventositatibus et vapore extrinsecis. **E**t ponit vnam curam. Secundo aliam. ibi. (Et similis sunt cure.) **P**rima in duas. **P**rimo ponit curam intendendo ad ventum et sui qualitatem et per unde intravit. Secundo intendendo ad qualitatem quam ipse sit. ibi. (Quod si.) **P**rimo intendendo ad malitiam complexionem. Secundo ad frigiditatem. ibi. (Quod si frigida.) **Q**uod primo dicit est notum.

Cum si malitia complexionis ei succedit calide cum eo quod facile est medicari et incipiat ab eo quod est parum frigidum: si autem non inuenit augmentetur. **Q**uod si frigida fuerit ponet oleum ad quamcumque partem duarum extremitatum necessarium fuerit ipsius administrare calidum: et in ipso sit camstorum et muscus. **E**t minora et multiplica secundum quantitates necessitatis: et administra embrocas et emplastra predicta secundum illud resolutionem calidam: et aliena totum quod inflat et lenit naturam.

In scda parte vult dicere quod ad quamcumque partem duarum extremitatum scilicet per quas ventus intravit. i. auris vel naris et minora et. **Q**uod si egres ampliori calore multiplica castoreum et muscus. **D**ubitatur de eo quod dicit. et lenit naturam. **C**ontra quod ad curandas egritudines capitis lenificatione nature multus indiget: ut supra dicit. **A**mplius primo continentis dicit. **R**assus. clysteria sunt laudabilia et utilia in qualibet specie sode. **N**on debet ergo alienari quod natura leniat. **Q**uidam dicunt quod littera vult dicere: et leni naturam. **V**el dicendum quod inflatio debent prohiberi quibus sunt lenitua. **V**el dicendum quod lenitua. scilicet solutua non queruntur in ventositate a causa extrinseca: nec directe competit ventris lenificatio.

De cura sode contingentis ex vaporibus malis aduenientibus capiti exterius. Cap. 21^m.

Similiter sunt cure vaporum malorum extrinsecus aduenientium: et quandoque sunt frigidi raro tamen sicut vapores. **L**ocorum almutakaregi limosorum secundum plurimum vero sunt calidi: quos quidem resoluere cum embrocis temperatis si ex eis plurimum sentiantur: et imaginem scothomiam et vertiginem: et naribus attrabantur odores temperati boni sicut rose et olei eius et nenufaris et viol. **Q**uod si vebementer sentitur caliditas capitis

re z sandali z administratur ablutio capitis in balneo cum aqua calida z malua.

Chic ponit curam sode a vaporibus. Et pmo ex vaporib⁹ malis quibuscuq⁹. Scdo a vaporib⁹ qui sunt odores. ibi (Ea qd⁹.) / P^{ri}ma in duas. p^{ri}mo ponit curā utredēdo ad vapores. Scdo ad malam cōplexionē de relicta. ibi (Q^u si ex eis.) / P^{ri}ma in duas. p^{ri}mo ponit curā sode a vaporib⁹ calidis. Scdo a frigidis. ibi (Frigidus vo.) / T^{er}tio a flicis fumosis. ibi (Si autē vapores.) Vapores aut humidos reducit in vapores frigidos locoz limosoz. C^odit pmo z similit^r. sicut cure sode a vōsistatib⁹ sicut sunt cure vaporum. i. cure sode a vaporib⁹. Cōsiderādū q^u vapores vltimū sunt calidi q^ures calide sunt magis euaporabiles. z calidū est cūa porationē facies q^uq⁹: tñ isti vapores sunt frigidi vt locoz almu rakaragi. i. locoz cenoloz z muhulot⁹. Calidi aut vapores retenti p^{er} motū aliquē faciunt scorbomā z vertiginē. cura est nota.

Cfrigidis vo conferunt odores musci z castorei z illud sufficit. Si autē vapores sint fumosi necessaria est humectatio fortis cū oleis predictis cū infrigidatibus determinatis: ingeniet vt nares abluantur cū huiusmodi oleis z naribus: ex eis fortiter suggatur trabēdo ad superiora z seruando illud in ipsis: deinde effluere dimittat: postea renouet opus illud assidue. Et similit^r cū aqua ro. z aqua de salicib⁹ z aqua cucurbite z super vapores harum aquaz plurima fit inclinatio.

Cpatet quod dicit hic z in secunda parte.

Co si ex eis ipedimentū malitie cōplexionis generet: z sicut fit ex fumo sulphuris z fumo arsenici z similit^r administrat campbora in oleo cucurbite vt humectet vñū ipsoz z infrigidet alterū. Et similit^r administrat cāphora in oleo lactuce z oleo viol. Et sterne locū totum ex folijs salicis z odoriferis humectantibus.

Cult dicere q^u campbora ponitur vt infrigidet z oleum cucurbite vt humectet: z patet.

CDe cura sode ptingētis ex odorib⁹ bonis. Cap. 22^m.

Alquidē que fit ab odoribus bonis si sint calidi z nocent caliditate sua non siccitate tñ: curetur odorib⁹ bonis frigidis: sicut si nocumētū consequens sit ex odore musci. z croci curetur cū cāphora z sandalo. Et cōsequēs ex cāphora curet cū musco z croco. Et si fuerint etiā nocentes cum hoc cū desiccatione z siccitate: tñ cura erit vt nō sis cōtensus in cura nocumenti musci. v. g. campbora. Sed si est polē succurrere cū caputpurgio ex oleis humectantib⁹ infrigidatis qm iam sufficit: z si nō saltē cū campbora in eis dissoluta z similit^r cōuerso.

Chic ponit curā sode a vaporib⁹. Unde hoc caplm est sicut spāle respectu preteriti. Et pmo ab odorib⁹ bonis. Scdo ab odorib⁹ fetidis. ibi (Facte vo.) / C^o p^{ri}ma pte vult q^u si odores boni ledant caliditate vt musci odor: cura cū odoribus frigidis vt cāphore. Et si ledant desiccationē. f. resoluēdo z siccitate. f. alterādo: tñ nō debes esse cōtensus cāphora: nō nocumentū odoris musci q^u cāphora eric car. sed si est polē: q^u nō timeat frigiditas olei: infrigidatis succurre zc. Et si nō potes curare cū oleo: saltē cura cum cāphora in eis oleis. f. nō infrigidatis actu. ytimur. n. cāphora: q^u dicit odorū musci: z similit^r e contrario. Si nocumentū est ab odore cāphore eric cante nō sis cōtensus musco solo: sed musco cum oleis calefactiuis fm q^u dictū est de cāphora. C^o hic tñ attende cañ. supius positum q^u si odores ledit quantitate qua repleat: tñ cura nō est cum odorib⁹ s^{ed} cū resolutib⁹ sicut ē cura sode vaporose: de qua dictū est in pcedē cap. Et tu pñdera q^u diximus supra de sode. i. cap.

CDe cura sode ptingētis ex odorib⁹ fetidis. La. 23^m.

Acte vo ex odorib⁹ fetidis cura est cū bonis oppositis eis in cōplone: z si in illis odorib⁹ fuerit desiccatio ingeniet vt sint odores illis oppositi humectates sicut odores nensaris

z viol. z salicis: z ad hoc est oleū. f. oleū salicū bonum bñs pprietatē supra oēs cōdores oppositos odoribus bonis z fetidis calitate nocētib⁹ tēperādū z buccatādū.

Chic ponit curā sode ab odoribus fetidis: z p^{ri}mo dicit. Et laudat oleū salicis: q^u bz pprietatē tēperādū zc. bz pprietatē supra oēs malos odores. Hoc aut oleum nō est nobis in vsu.

CDe cura sode ex ebrietate.

Cap. 24^m.

A sode afit contingēte ex ebrietate in pñmis opz vt administratur stomachi purgatio aut vomitu facto cum oxymelle z se. raffani: aut oxymelle cū aqua tepida: aut cū vomitib⁹ leu

uib⁹: z medqs de illis quos in antidotario facimus. Q^u si vomitus nō fuerit obediēs z timef. eius administratio solues cū biera cōfortata cū scamonea ne eius mora plonget. Q^u si tibi fuerit aliqd. phibens ab administratioe eius q^u est caliduz: ppter egritudinē calidam solues cū decoctione myrabolanoz: aut syrupo de fructib⁹ solutiuo. Et si anima abhoruerit huiusmodi solutiuu solues cū aqua vtrozsq⁹ granatoz: cū pulpa fm q^u dicemus in antidotario vigorata cū scamonea parāper: z nō timeas pp ipsius caliditatem.

Chic determinat de cura sode ab ebrietate. Et pmo ponit curā quantū ad oēm intentionē curationis. Secūdo describit quoddaz vtile medicamen. ibi (Medicamen.) / P^{ri}ma in duas. p^{ri}mo ponit curam sode ab ebrietate: quādo stat ebrietas. Scdo quādo recedit. ibi (Amplius.) / P^{ri}ma in duas. p^{ri}mo facit q^u dictus est. Scdo q^u ista quādoq⁹ nō cōferunt: ostēdit ad quid pcedēdum. ibi (Q^u si ppter.) C^o ad pñe partis eidentū pñdera q^u tres sunt intentiones in cura sode ab ebrietate. p^{ri}ma est ad materiā vinofaz vel humoralē in stomacho quā vinū mouit. Scba est ad materiā vaporosam. Tertia est rectificatio regiminis. p^{ri}mo ergo ponit curam quantū ad pñmā intentionē. Secūdo quantū ad secundaz. ibi (Et frica.) T^{er}tio quātū ad tertiam. ibi (Et cibentur.) / P^{ri}ma pars habet duas. Nam intērio ad materiā est duplex. f. euacuatio z rectificatio per digestionē. p^{ri}mo ponit curam per euacuatiōnem. Scdo per digestionē. ibi (Et si est aliquid.) C^o circa pñmā partem cōsiderandum pñmo quid fit ebrietas. est enim crasileos idest capitis ictigatio. f. ppter vini vapores: vt in cōmēto afoz. 6. quinte particule. Si inebriatus aliquis. Berardus tamen pñmo viatici cap. de ebrietate sic eam diffinit. Ebrietas est lesio cerebri cū ictigatioe: ex grossa vini fumofitate pueniēs. Nō soluz aut ex vino inebriari contingit: sed ex qbusdā alijs potibus: vt ceruisia.

Cubidatur tñ hic: an vinū purū citius inebriet q^u lymphatum. Vt dicēdum q^u lymphatū cum pauca aqua: vt inuit Aulic. pñmo cañ. seu tertia cap. de regimine per vinū. Et Arist. 3. pble. 3. pble. Et causa huius datur ab Aristo. triplex. C^o pñma q^u citius penetrat. aqua enim sui subtilitatis subtilitate exhibet vino: z ideo vinū cum valde modica aqua temperaturū penetrat citius ad loca magis angusta q^u vinum purum. / Cōsidera q^u ex hac causa Aristo. vult q^u tardius remouetur ebrietas ex vino lymphato q^u ex vino puro: q^u in strictiora loca penetrat vinum lymphatū: qbus difficius resoluatur. / Sed tu dices cōtra: q^u fm Lōmētatozē tertia particula afoz. super afoz. 3. Egritudinū alie ad alias zc. Egritudines que velociter sunt: velociter vidētur solui. Unde q^u deue natum est fieri bene natum est solui: sicut tertia in estate cito fit z cito curat: e contra in hyeme: ergo ebrietas que fit cito: cito curabitur: sed fit cito ex vino lymphato. / Dicēdum q^u volendo saluare Ar. 13. per se vel ex hoc q^u ex cito fieri ebrietatē a vino lymphato ppter ea citius deberet curari: tamē p accidens cōtingit q^u tardius curatur: z hoc ppter penetrationē vaporū vini in loca angustia. C^o Scba causa quā Aristo. assignat quare vinum mistum magis siue velocius inebriat est: q^u de eo possunt magis bibere: s^{ed} de vino puro minus possunt bibere: q^u magis facit vomitum. / Sed tu dices hoc est cōtra Aristo. eadem particula pble. 19. vbi dicit q^u vinum lymphatum magis facit vomere. Amplius vinū lymphatum magis mollificat stomachum: vt Bal. in cōmēto secundi regiminis acutorum. 29. z 35. cōmēto. / Dicēdum q^u vinum lymphatum per modum laxitatis z mollificationis magis facit vomere: sed vinum purum per modum punctionis vel mordificationis magis facit vomere: vinum autem de quo hic est sermo quod sit permixtum aque est illud quod modicissimū bz de aqua.

Dub⁹ p^{ri}m

Gentilis

Sed Arist. cū dicit qd vinū pmissus magis facit vomere: loquitur de vino multū lymphato: et ita loquit. S. p. allegatis cōmetis. "Dō dierna tū la scia ad potū vini duxit boies: vt plus de puro qd de pmissō potēt. Tertia cā pp quā vinū purū minus inebriat est fm Arist. qz vinū purū sui caliditate inuat ad digonē sui et alioz: s. vinū lymphatū ecōtra se bz. Cōsiderādū piculariter circa litte ram: qz pmissū qd precipit in ebrietate est vomit: vt oēs auctores cōcordāt: ratio est: qz vinū supflue sumptū p vomitus apte euacuat. Uomitus aut sunt quedā fortia et quedā debilia et qdā leuia: fm doctrinā Def. in suo de cōsolatione. z. cap. qz igit ista mā est in stōcho educationi parata: nō idigemus vomitibus fortibz: vt elle borus et similibz: sed debilibz et medijs vt aqua et oxymelle: qz scies in antidotario. s. inde scias solutiva. Et qz vomitus aliqñ nō pōt fieri ppter causas multas dictas pmo lib. sen. 4. ideo opz qz pur getur cū hiera cōfortata cū scamonea pp cām dictā in lra zc. Ite enim māt que sunt in stōcho habētis soda ab ebrietate: sunt facit lis vel nō multū difficilis educatione: neqz expedit qz biere impel fio sit in capite: opz igitur qz cito descēdat: de hoc tñ pfecte supra diximus caplo de can. vlibz. Dicit post: qz nō timeas pp iphus scamonee vel iphus. s. corporis caliditate. Reprimis. n. calor scamonee cū aqua vtrozqz granatopz. s. muzi vel bulcis et acetosae: de qb etia loquit. 4. can. sen. i. cap. de cura pu. in generali. Modū autē et dosim eius require a Serap. septimo lib. bzuarij. cap. 12.

C Et si est aliquid quod superet ab euacuantiis: cuius cūqz modi fuerint fac eos dormire quousqz digerant qd in eoz stomachis cōtinetur de vino. Et istud quid dem apparet ex colore vrine et eius tinctura.

C hic ponit curā per digonēz picipiēdo somnū: et signū digonis est coloratio et tinctura vrine. Nā pme vrine crapulaz vel ebrietatem patientiū sunt crude indigeste pp suffocationē calida et supfluo potu et attractionē indigesti ad vias vrine. Lū aut calor vincit et digerit vinū et reliquas materias sibi associatas: tunc apparet tinctura vrine: et est dictū Rasis primo cōtinentis. 10. cap.

Dub. 2. Dubitat vtrū in ebrietate cōpetat somnus. Videl qz nō: qz per Rasis pmo pñetis. 10. cap. vbi dicit. i. dico qz soda fit ex potu vi ni zc. et est neqz phibere somnū et quietē toto vno die. Amplius qd vapores vini intus retinet et phibet a resolutione nō cōpetit ei cura: hoc aut facit somnus. In 2um. A. statim. Unde dicit qz somnus est radix in cura. Dicēdū qz somnus cōpetit maxime in ebrietate. Et rō est: qz inuat ad digonē vini et separationē eius a stomacho post digonē: et tūc dicemus qz ter. Rasis est corruptus et vult dicere neqz nō est phibere somnū. Et pōt pñari quia in pñibus locis eiusdē capli precipit somnū in soda ebrietatis. Ad rōnē dicēdū qz plus est inuacmētū somni ppter auxilium qd facit ad vini digonē qz fit nocumētū per vaporē receptionē. Laudo aut qz ante somnū aliqd stipiciū sumat. Aliiter possemus rōdere ad qonēz pp qd scēdū qz soda ebrietatis est duplex. Una que fit a vi nō cōiter vsualī nocēre p sui supabundantiā ppter quā cām vinūz fluctuat in stōcho et euaporat ad caput: et hoc modo cōiter accidit ebrietate ex multo potu vini: et in hac ebrietate somnū inuat vebemētē: qz cōplect illius vini digestio: plus tū inuat si vomit pcessit: et de hac est hic sermo. Alia est ebrietate que fit ex vini calore acuto emittēte vapores calidos acutos ad caput: quia de eo fit pota: ta parua qz itas sicut in nris pñibz vulgari sermone dī vinū qd sapit de celo: et tūc somnus in hac ebrietate forsan nocet: qz retinet illos acutos vapores: et qz cura talis ebrietat nō est per digonē illius vini: qz qst nō est bene digestibile: et qz ipm nō nocet qz nō digera: sed nocet sui acuitate et acutis vaporibz quibus nō fit potatus nisi medius cyatus de h vino: et iō cura est facē eū vigilare et exercitari vt illi vapores acuti resoluant. Et est file de hac soda ab isto vino calido acuto sic de siti facta a rebus calidis acutis vt alijs et vino acuto: qz talis sitis nō curat cū somno: imo cū vigilijs et euaporatiōe et potu humectate. Qz si sitis sit ex multo potu: vñ catur digestio vel ex ciboz idigestione: tūc somnus fedat eaz: et oī talis sitis a frigore facta: qz ex idigestione et suffocatione calorū sit. In nris aut iura sen. 13. in. c. de siti. z. 4. can. sen. i. ca. de siti que accidit febicitatibz. et inuit. B. in cōmē. afoi. z. 5. pñicūle. Quibuscūqz de sideriū noctu bibere. Simili s. mō dicemus qz in soda ab ebrietate puenire a vino: nō qz fit supflua quāritate potatū: sed qz est calidū valde: quāuis sit parū de eo potatū nō cōpetit somnus sed vigilia quousqz illi vapores sint expulsi: et hoc est ad mētē Rasis in pal legato loco qz in hac soda vtrif oleo ros. fortiter ifrigidato. f. ad remittēdū ariditātē illoz vaporū et ad phibēdū eos: cū tamē in alijs ebrietatibz vtatur oleo ros. nō multū ifrigidato: vnde dicit. Dico qz soda fit ex potu vini. audiū qz quāto magis vinū est calidū tāto est maior soda. Et sciū qz hec soda est qz vinū replet caput vaporibz calidis. Et subdit qz in his vaporibz et humoribz calidis sunt necessaria ifrigidatiō sicut oleum ros. et similiter ifrigidatū multa ifrigidatione: et est necessariū phibere somnū et quietem tota vna die. Ecce ergo mētē Rasis fm intentionē dictam.

Super tertio

Et frica pedes eoz cū sale et oleo violaceo. Et super ipsoz extremitates effundat oleū camomillinū. Deinde fac eos ingredi balneū: et vt capita ipsoz inungant oleo ros. ifrigidato nō tamē vehementer.

C hic ponit curā intēdēdo ad vapores. Est aut in hoc triplex intentio. s. diuersio: et h fit fricatio cū sale. Oleum aut violatū remittit flāmā si qua est. Tercia intentio est resolutio: et h fit effundēdo oleum camomille. Tercia intentio est pfortatio capitis ne recipiat: et h fit cū oleo ros. et nō opz qz sit multū ifrigidatū: qz nō est in capite excessus flāmē qz est in soda ab estu et calore solis. Et iō si soda est a vino multū calido iflāmāre caput posset oleū fortiter ifrigidari vt pēpit Rās. Cōsidera qz istoz oleoz fridox apporimatio dīz cū afcēdunt vapores: cū autias afcēderint vel multi sint: opz vel miscere cū oleo ro. aliquid soluens: vel nō ponere oleū ros.

C Et cibent lentibus et cresta et similibz. Et in caulibz quidez est ppietas qua vapores a capite phibentur. B. inquit si cibas illos pullis columbarū nō erras. Et videt qz cā sit subtilitas sanguinis ex eis gñati: et foris rudo eius ad resoluēdum vapores. Et opz vt eis tribuas fructus stipticos: vt sit potus aque. Et nō aliud nisi stōchus fuerit debilis et tinctur ipius laxitas: tūc enīz phibe eos a multitudīne potus aque frigide: et pota eos aqua granati acetosi et ribes pprie et rob eius et acetositate citri pprie et rob ipi et cydonioz et maloz rñ: et trāsglutire coriandruz sic cū zuccharo fm pondus et pōdus cōfert eis: deinde fac eos dormire et qz scere quonā est radix in cura ipsius.

C hic ponit curā p rectificationē regiminis: et dicit. cibent lentibus scz corpore: qz stipticitate igrossant et phibēt vapores. In caulibz est ppietas. Bal. dicit libro de cō tractatū i scdo lib. ca. de cepha lea pp ebrietatē. Solia cauliū ifusa in ad cala apposta capiti nāli ter pñant ebrietatē. et hoc nō sōli facit a ppietate: s. vtute subdu ctiva quā hñt quātū ad pte suā nitrofax: et virtute frigida: quā hñt quātū ad sui corpulentā: vt auctores cōmuniter ponūt: et Aristot. proble. 3. 17. pble. Sermonē aut perfectum de caule inuenies fen tertia huius primo tractatu vbi de eo polire disputauimus. Tercio dicit qz si damus pullos columbarū nō fit error ga generant sanguinem subtilem et fortem ad resoluēdum.

Dub. 3. Dubitat vtrū nutrimentū pulloz columbarū sit subtile. Videlur qz nō: per Aul. supra cap. de columbis: vbi dicit qz in eis est grossi rudo nutrimentū. Idē Jacac in dietis particularibz declarat etiā signo. Amplius ifra sen. 13. cap. de cura malaz cōplonūz stomachi cū materia et oppilationū ipsius dicit. Co:pora pulloz columbarū sunt tarde digestionis et longe more in stōcho: hoc videt esse ex grossitie nutrimentū siue subtilitē eoz. In 2um Aul. dicit. Vt amplius qd in debilitate visus pp paucitatem spiritū visibilis: vel p fenectutē laudat: videt nutrimentū subtilis: sed caro pulloz columbarū ad hoc laudat a Bal. in libro experimētōz qui incipit. Ignis. qz descēdit de celo zc. Et 3oar pmo lib. tra. s. i. ca. maxime laudat in hoc colūbos syluestres. Dicēdū qz pulli de gbus hic est sermo: sunt pulli columbarū qui iam pñt volare. Nā isti sunt facilioris digestionis vt scdo can. possunt ergo cōparari vel ad pullos gallinaz et perdices: et sic sunt grossi nutrimenti. Vel pñt cōparari ad lentes et caules: de qb dixerat hic. et sic sunt subtilis nutrimenti. Aliiter posset dici qz subtilitas sanguinis siue nutrimenti est duplex. Una mālīs: et hoc mō sanguis ex columbis generatur nō est subtilis: imo in suba grossus. Alia est subtilitas effectiua. i. subtiliatiua: et hoc mō sanguis ex colūbis generat suo calore subtiliat et resoluūt vinū et eius vapores: et hoc est qd dicit: et fortitudo eius ad resoluēdū. Sed tu dices. Lōtra qz in cura ebrietatis pceduntur igrossantia et nō cōcedunt subtiliantia: cōceditur enim lens et acresta. Dicēdū qz in hac cura pcedunt diuersis intentionibz: igrossantia et subtiliantia. Igrossantia qdē vt phibeant afcēsus vapoz: sed subtiliantia vt vapor resoluat: et ideo res curantes ebrietate possunt esse diuersoz modoz: vt sumitur pmo cas. fen. tertia cap. de regimine per vinū. Ribes est species acetose. Rob est succus per decoctionē ad solem inspissatus. rob tñ abfolute est sapa.

Coriandri qz phibet multū vapores ad caput. Pondus z pōdus: qz dosim z dosim: quasi dicat pūuado z ascedendo in pōdere.

Cz si propter hoc non quiescunt reiterra illud eadem die z in mane.

Chic ostendit qd sciendū qñ bec nō iuuant. Et dicit pmo reiterra illud. s. vomitū fricationē z vñctionē z alia dicta in mane. s. sequeti die: z totū hoc est eadē. s. die naturali: qz si hodie fecisti hāc curaz: z hac nocte nō: ppter ea videt in via cōualecētie: signū est qz materia vñosa est adub exuberans in stomacho: igit cras in mane ego reiterra vomitū z alia remedia fm qz videbitur expedire: z hoc Aui. dicit vt sis festinus in vñ remedioz z nō tardes.

CEt pone cibū ipsoz que habet infrigidationē: z humectationē z subtiliationē sicut est vitellus oñi: z sup eos funde aquā calidam multe resolutionis. Et admixtra eis somnū inquatū potes: deinde cū remouet nausea si fuerit z remanet sōda absconde oleum ro. ab eis quoniā nociuū est eis post illud cū prius fuerit necessariū ad cōfortādū caput z prohibēdū vapores. Et quādoqz remouet in instanti: z opz vt statiz admixtres oleum camomillini loco eius fricādo ad resol uendū: qz si ppter illud nō remoueat adhibeat olez de lilio quoniā ipsum est vltimum z expertum.

Causa est qz si facies remedia nō gescit in p' die: signū est debilitatis digestiue stōchi: vnde nō potuit psumere crapulam: siue sit dūbilas nālis siue acētialis: z iō opz dare cibaria facili digōnes: z nō deuit lentos z bñōs: sed itē dū ad pfortationē virtutis.

Dub. 4. **C**ubitat qz ponit qz vitellus qui tendit ad infrigidationē: cū contrariū ponit scōdō cāñ. **C**dicēdū qz forsan intelligit de vitello oñi pmissio eius aliqua re triptica z frida de pñctis vt est agresta: vel rob de ribes: z bñōi. **C**cl oñm qz vitellus oñi bz infrigidationē: qz bz remissum calozē respectu calozis vini. Et funde sup eos aquaz calidā multe resolutionis: qz cū decoctioe camomille z melliloti zc. deinde cū remouet nauseā: intelligit per hoc qz sit remota repletiū vñosa stōchi: z ex hoc remota radix z minera vapor ascedētiū ad caput. Sed si vapores q iam erāt in capite remāserunt: tunc nō indiges oleo ros. ad pfortādū: sed idiges oleo resolutionis: vt camomillino: vel oleo de lilio: qd est expū pmo cōtinē. 10. cap.

Cōsiderādū qz Aui. dicit si fuerit nausea: vt inuat qz si fuerit aliud accēdis indicās repletionē stomachi: vt dolor vel leſio: illud accēdis sit remotiū. **C**ōsiderādū ē qz littera que dicit qñs remouet in instanti: z' expōnit. pmo qñs sōda z vñctas remouetur in instanti. i. in instanti cessat post cessationē repletionis stomachi: z hoc qz vapores in capite statim cessante eoz minera stomachi sunt resoluti ppter multas causas quas potes intelligere. **C**scōdō modo intelligitur z expōnitur quādoqz remouetur olez ros. in instanti. i. subito oportet remouere illud: qz videmus qz recti net illud. s. vapores: z tempus est resoluerēdi.

CAmplius cum ebrietas incipit alleuiari z descēdere fac eos ambulare paulatim z paulatim.

Chic ostendit qd sit sciendū cū declinat ebrietas. z hoc est qd dicit alleuiari. s. in accēditib: z pzo. i. descēdere vel ascedere. s. mām p fluxum vñris. Fac eos ambulare vt mām z vapores descēdant.

CEt ciba eos tunc carnib' piscium petrosor' z testiculis galloz z puluis cū herbis frigidis. Et opz qdez ne sup cibū ambulent: sed post tres horas. Et vniuersaliter melius est vt cōsideres digestionē eoz: euz somno aut quiete lōga donec stomachus parūper alleuietur. deinde admixtres opymel zuccharinū si fuerint calefacti: aut mellinū si fuerint humectati z ifrigidati z resup si per fricationē peduz suoz deinde ambulent non laboriose: aut moueātū alio motu nō laborioso: z fm qz opz a puro aceto z almuri fieri alienos. qz si abstinerē nō potuerint vtantur eo qd nō est acutus. Lūqz parū seceris eos ambulare admixtra eis tinaz z balneū. deinde ad vltimū opz vt eos infundas cū embroz: eis equalis resolutionis z cibes eos carnib' leuibz.

Cad cōfortationē z temperē calozis a vino. Et opz qdē. Ratio est

qz statim post cibum fieret cibi agitatio: sic fluctuaret ad os stomachi: qd est debile in ebriosis: qz vinū leuigatū z agitātū molliſcat os stōchi: sed post tres horas Aui. imaginat aliquā digōnes eē factā in cibo qui est in fundo z aliquid descendisse: z iō mor' nō facit fluctuare cibū ad os stōchi: z forsan facit descēdere qd digestum est in fundo stōchi. Si verū est qz cibus incipiat exire a stomacho gradatim: anteqz totus sit digestus ppter cibis difformis vt declarātū est fen. 13. cap. de tarditate descēsus cibi. z fen. 16. de fluxu vñris oñm inodoz: z ppter hāc imaginationē Aui. cedit potū vini post tres horas isra fen. 13. ca. de cura purbationis stomachi. Et vlyter. q. d. magis laudo somnū z quietē qz motū. Deinde admixtres. s. toto cibo digesto opymel ad faciendū descēdere z penetrare cibuz: si fuerint calefacti: zuccharinū qz nō calefacti: aut mellinū zc. qz magis abstergit z ericcat zc. Et redi ad resoluedū vapores si qui a cibo surrexerunt. Ambulet ē ad exercitiādū z vigozādū calidū nāle. Et fm zc. cū est qz in istis nēru debiles possent ledi ab acuitate aceti z almuri. Et iō si volunt vt istis nō sint acuti. Quid sit almuri sepe dixim: z vide ab Aharauio. 28. lib. q. d. scruiroz. In fine vñ vt resolutionis leuib' z laudabili cibo. z pz.

CMedicamen optimū ebrietati. s. seminis endiuie seminis caulis berberis mūditi ex semie syo z sumach z lentū excoctatari rosaz spodij oñz equaliter: cōmiscētur omnia: z bibatur ex eis pondus trium. 3. uz tyriaca vel chbrata cāphoze z vñc. aque granati: aut aque ribes: aut acetositas citri z rob eius.

Cōsiderādū qz istud medicamē cōfert ifrigidatiōe rex frigidarū quas recipit: cōfert stipticitate phibitina et vapor: z cōfert etiā ppietate seminis caulium. Chbrata sunt quatuor grana ordei.

CDe cura sode euientis ex coitu. **Cap. 23.**

Ec sōda accidit qdē ppter siccitatē quā ipse fecit ipm possidere. Et eius cura est quā diximus in caplo curationis sode sicce.

Chic ponit curā sode ex coitu. Et pmo qñ sōda fit ex coitu inquatū ericcat. Scōdō qñ sit ex coitu inquatū repletionē mouet siue excitat siue detegit. ibi (post qz). Qd pmo dicit pz.

CPost qz declines cū humectatibus ppter repletionē in corpore cui supuenit mot' coitus cōpositus ex corpore z aial z eleuat vapores fraudulentos. Oportet enim vt cui illud accidit successione coitus aut qui repletionē habet incipiat pñmū a minutione: aut euz solutione si vnaqueqz fuerit necessaria: aut vna eaz: deinde confortet cerebrum cum oleis cōfortatiuis sicut oleo ro. aut oleo myrtino.

CAd intellectū sede partis dubitat an in sōda ex coitu cōpetat euacuatio. **C**uidet qz nō: qz euacuatio phibet ab euacuatione vt fen quarta pmi cāñ. 3. cap. **C**In pñmū est Aui. hic z **C**alyab. 5. pac. in hoc cap. z Ratio pmo cōtinētis in fine. **C**dicēdū qz Aui. persecre inuit solutionē huius dubitationis: qz coitus pōt facere sōdaz ericando: z rōne huius nō cōpetit euacuatio. **C**Uel pōt facere sōdam mouēdo materiā: qz inuenit corpus repletiū: vel qz hō vñris coitu nititur se multū reple: z ista materia quā in corpore repleto mouet versus caput: pōt esse vaporosa de malis vaporib: z pōt esse humoralis. Causa aut propter quā mouet est quia coitus est quidā motus nō solum corporeus sed aialis. In homine ergo qz ex coitu ppter repletionē que est in eo materie mouent: oportet vt euacuatione per flōborhomiā vel p pharmacā vel vñrisqz fm qz tibi apparet. cū hoc opz vt confortatione cerebri ne materias motas recipiat: z cōsequenter si materias recipit: oportebit vt resolutionis s. cāñ. generales supra postros. Et oia bec Aui. innuit cū dicit. post qz declines zc. cū humectantib'. i. post qz tu non intēdis ad humectādū: z hoc qz sōda nō est ex siccitate: sed p repletionē in corpore zc. Dico post qz zc. oportet enim vt cui accidit illud. s. sōda ppter vapores successione coitus: aut qui repletionē bz. i. accidit sōda ex repletionē humoralis mota: incipiat pñmū zc. Et per hoc qd dicit. post qz forsan. vult inuere Aui. qz etiā in vñro z eodem corpore possit cadere intētio humectationis: z postea intentio euacuationis: qz euz siccitate cerebri facta in euacuatione ppter coitum potest cōiungi cōmotio materierū repletionalium in reliquo corpore existētiū que materie ad caput subleuari possunt: siue sint materie vaporose male siue humorales: tñ in diuerſis corporibus hoc est euidentius: z plus contingit.

Dub. 5.

Gentilis

Et nutriatur eis que sunt velocis digestionis : & boni chimi & remouent coitum.

Et hoc est cōmune in omni sōda ex coitu.

¶ Qz si nō iuenit ei⁹ excusationē: nō coeat dñi ē ieiunus.

Non coeat dum est ieiunium. i. vacuus a cibo: fm omnē digestio-
nem: qz magis debilitat: quāuis ieiuni citius expleant coitum vt
Aristo. 4. pble. 9. pble. Ex qbus soluitur ratio in corrāriū: quāuis
ieiunio euacuatio ab euacuatio pbeat inquit in euacuatio vel p
scilicet dispositio alia qz illi annera: qñq; eam concedit.

C De cura sode facte ex p[er]cussione aut casu ⁊ regimine
eius cui accidit cōmotio cerebri ⁊ vulnus. Cap. 26^m.

Quodet vt sit tua voluntas z finis rei tue z tua
intetio in eo qui bz soda cumentē a casu aut
percussione ad hoc vt dolorē sedes quātū po
tes z elonges materiā quāuz potes a loco le
so: aut cū euacuatione: aut attractione ad cōtrariū: vt
nō apostemes. Et medica plagam si accideris vt car
ne repleatur. Sed nō est possibile vt carne repleatur
malitia cōplexionis manēte: quare opz vt in ipsius in
carnatione cōplexionem partis eius tēperes.

Thic ponit curā fode ab alia cū extrinsecā: que est percussio sine casu. Et pmo intendit ad lpsas dīspōsitiōē. Scđo ad accidēs. ibi (Et cū percussio). // pma in duas. pmo ponit gñalem itētiōē in cura. Scđo ponit curā in spali. ibi (Et scias). Cōfiderādū q̄ in hac cura ſūi. ad tria intēdit pñcialiter. pmo ad sedatiōē doloris. Scđo ad pñbitiōē apostēmatis. Et possemus biere q̄ toti hoc redit ad vñā itētiōē. i. pñbitiōē apatiu: q̄ do lois mitigatiōē apati apatis est pñbitio. pñmitit autē itētiōem mitigatiōis doloris pp cāñ. generale pñi lib. fen. quarte ca. i. cū dicit. Luncq̄ ad diuersus trahere volueris loci a quo pirabis eo. rē pñus feda. Et q̄ multū dī medicus cō follers ad apostēmatū cerebri. pñbitiōē in pñoi percussib: // deo ſūi. multiplicat iurē verba cū dicit. voluntas finis i. tētiō. Tētiū ad q̄ ſūi. intēdit est si accidit plaga replere cā carne: nō pōt fieri nisi cōplexio carnis. pñi. Scđo ponit tētiōē de ingenio fantāria. cab. 2.

Et scias qd si in illo q bz hoc impedimētū apparet se
bz q cōtrahat intellectus: tūc iam incipit apostemari.

¶ **C**hic magis in speciali psequitur curaz. Et primo intendendo ad prohibitionem apostematis. Scdo intendendo ad vulnus sibi fuerit. ibi (deinde opz.) ¶ **P**rima in duas. Primo ponit signa apostematis. Scdo docet subuenire. ibi (primu.) ¶ **C**irca prima parte dicit q: de besis cere vel in habere banc sodam apparet sebis z cõrbari vel lectus vel incipit cõrbari. ¶ **C**onsideradum circa prima partez q: illa accidentia significant apostemationem: q: significat raptu materiei ad caput. s. ad cerebrum.

C Primū ergo qđ te opz facere in eius cura est flōmia cephalice: aut nigre: vt apostematio p̄hibeat. Si autē illuc est repletio opz vt vtaris clysteribus acutis salte: qđ pulpa colloquunt. Tēritamē si habuerit febrē: tunc clysteria equabis: qđ si clystere nō cōuenit opz vt euacuetur cū aliquo quod sit sicut pillule cochie si febrēm non habuerit: qđ si habuerit calorēz qui febrē sit mino: nō permittas ipsoz potione: necessaria est enī euacuatio vt securetur apostema.

Confiderādū qđ flobothomia est euacuatio maxime ad euatōnez
z diuerſionē humorū fluentiū ad caput: qđ vplurimū cū sanguine
flunt. Si ergo in reliquo corpore sit repletio: z mā est in fluxu
bōthomē vena cōis sue nigra dicta. Si autē mā est in capite com
prebēa flobothomē cephalica. Et si vis cū boc aliqua diuerſiō
nem maiorē qđ fieret per cephalica euindē partis flobothoma de
cephalica paritē p̄trare paritē p̄cūſtē: hoc dūcē inuebat fupia
in cañ. vniuerſalib. ¶ Et ceſſat ex hoc cōtradictio iter ſoar z me
dicum ſibienſes: de quo loquit ſmō lib. trac. ſco vltimo caput.
Si autē illic est repletio. ſ. de alijz hūmoribz a ſanguie: z tūc ſi flunt
in partibus ſtomachi z ite. cinoz z p̄māz vena: p̄ſſibile est qđ
euacuenē z diuertant cū clyſteri acuto ſi nō ſit febrix: qđ cū clyſte
ria acura inflāment. ſi feb. eſt op̄i ſacere clyſteria equalia. ſ. cum
caſſia cū ſucco ſitē z hmoi: vel ſi ponis colloquintidā equalia. ea cū
aliquo qđ eſt acutior remittit. ſicut malua violē iubē z ſiſa: z

Super tertio

hoc est qd dicit, clysteria equabis. Si autē isti humores sint in vē-
nis potē epār z in mēbris cuius signū ē qd clysteria nō pueniūt, nō
faciāt aliqūa vtilitatē z nō euacuent. hoc est qd dicit qd si cly-
stere nō conuenit: tunc purgatio fit cū cochijs: euacuabunt illos
humores: z quāuis habeāt calozē aliqūē tū nō fit febri8: tamē
des pillulas cochiās: z sunt isti sermones 'Rafis p' p'netinis. io. ca.
qd dicit. Quādo accidet capiti fortis passio: fiat in p'mis hōib8 mi-
mia. secūdiario puocet fluxus cū clysterijs calidis si nō multum fe-
bricitat patiens scit aqua decoctionis pulpe collogidine: z si fe-
bricitauerit clysterijz cū clysterij8 leuibus: denē pillule cochie
si nō febricitat. Et debes scire qd puocatio fluxus est valde necēa
in hoc morbo: z si forte parz caleat nō nocet: qd purgatio reddit
caput leue: z nō permittit vultus apostemari.

¶ Sed tu d. quā purgationē dabo si feblicitatē z idigeris pharmania.
 ¶ Dicēdū qd nō habes pillulas cochias: qd supflue qd inflammarēt:
 sed potes dare alias pillulas qd tu cōponēs vī facere decoctionē
 et agarico fm qd tibi vīz. Et attēde hic qd cōiter medici sunt co-
 centi flōma cui nō debeat pharmania dari: z pprie rēpōibz infusi in
 qbʰ hōies p̄ multā laetūā repleti sunt multis malis humozibz.
 ¶ Dubitat qd Aui. videt cōtradicere. p̄mo enī dicit qd ap̄ poste-
 mate effi febris. Et nō docēs curare dicit. si habuerit calorem qui
 fit minor febre. ¶ Dicēdū qd ap̄stema cerebri necessario sequitur
 febris vī in cōm. afoz. 5o. 6. particule. Quibʰ cerebū sursum cōu-
 ritur z tū cura quā hic ponit nō solū est ad phibitionē ap̄atie in-
 choante: sed ad phibitionē ap̄atie sursum euenire. ¶ Sed tu dices
 qbus localibʰ debeat vī super loco percussio. ¶ Dicēdū qd localis
 pharmania ap̄stema phibitūbus fm qd dicit in sequētibus paribus.

TDeinde oportet vt consideres. Plā si illic fuerit vul-
nus medicetur prius. Et necessarium est temperare lo-
cum in complexione sua donec recipiat curam.

Thic ponit curā intendendo qd vulnus si fuerit. Et primo facit hoc. Sed ostendit qd siendi quādo nō est vulnus. ibi. (¶ si nō fuerit.)

Cōsiderandū qd per pūs vult dñe. intelligere qd post qd tō secu-
rasti euentū apostematis et inceptit tō admissi. et hoc est qd
cit. deinde. tunc primū qd facere debes est curare vulnus cū medi-
cinis incarnatis vel generantib⁹ carne. et iste sunt que cōpleto-
nē rectificant qd videntur. et hoc est qd dicit. prius etc.

¶ **C**o si nō fuerit emplastre locus ex eo qđ loci cōfo-
tet: sicut sunt emplastra quoz aque sunt sicut aq myrti
et falicie. Et quoz olea sunt oleuz myrtini et liliacei et
ro. Et eoz pmissidies sunt in gbus est stipticities subti-
litas et resolutio pauca sicut rosa et mellilotum et cala-
mus aromaticus et camomilla et boluz armenū et alu-
men iamenti cū vino odorifero. Et fortasse pētēs eris
oleis ex eis: et recte agit q eis vtitur tepidis. Et fortas-
se dolo: et timo: apothematis facit necessariū vt parū
per infrigidit: et oportet vt caueantur balneū et vinū
et fra et cibi vaporosi et calefacientes.

¶ Sic ponit curā sode per percussione vel casu: quādo ibi nō est vul-
nus. Et pmo quādo nō est vulnus nec apostema. Scō qñ est apo-
stema. ibi (2. s. locus). ¶ Cōsiderādū qñ Aui. in pma parte itē
dīr ad pbbītiōē apostematū: etiā quāis nō sit curā apostema:
z hoc fac cū medicīnis in qb̄ est stīpticīas pbbītiua materīe
z in qb̄us est aliqua caliditas p̄portatiua z mitigatiua doloris: z ē
aliquāliter resolutiua sī ēēt ppter p̄cussīōē aliqua paru cōfuso
facta. Et tu cōsidera has medicīnas: qd ad has intēctiōes vadunt
z cōfortāt caput: z remouēt mōllicatiōē z nocumētū sī n̄rvis
accideret vt Serap. in hoc cap. s. ca. 12. Modus autē apporimādī
est in forma repida qz magis doloris mitigatiua. s. mitigatiōē ve-
ra. Sed sī fīderemus subito quādā mitigatiōē mēdosa z fortiori
repulsione: tūc nō vtīmur repidīs fed parūper frigidis: z vbi ēēt
in capite dolor z magnus timor de ap̄te: vtīmur multis frigidis
actur: vt Def. docet in hoc cap. Balneū autē. s. anre euacuatīōē
euacuatīōē z vīnū rē. oīa mouēt mēdīa. ¶ Cōsiderādū autē qz
littera que dicit. qñ nō fuerit. p̄p̄tūp̄r exposit. pmo qz sī non
fuerit. s. vulnus vt iam est dictū. Scō qz nō sī fuerit. l. apostema:
tū timor est qz possit euenire. ¶ Et in hoc cōsidera qz Aui. nō vtītur
puris anodiis ad mitigādū dolorē capitis ex percussione: quāis
apostema nō sit sī mīset cū stīpticīs frigidis: qz hoc est securius
tamē Rasis pmo p̄tīnētiē cap. 10. dicit qñ sōda est cū p̄cussīōis z
nō est vulnus curē qz calefactiōis. ¶ Cōsiderādū vtrū? qz Aui.
p̄supponit curā per s̄bōthomyā z purgatiōē sī expedit.

¶ Quid sit locus

Cum si locus incipit aperi: tunc necesse est administrare stiptica fortis stipticitatis et refrigerationis sicut cortices granati et balsamias et lētes et rosas embrocado caput ex aq. eoz et faciendo emplm ex fece ipsoz. Deinde post illud fiat pmutatio ad illud in quo cuz hoc sit subtilia: tunc sicut cupissus et myrica et cydonia et olibanum.

Cum hic ponit curā quādo non est vulnus: locus tamen incipit aperi. Et primo quādo aperi inchoat. Secundo quādo procedit. ibi. (Deinde post.) hic considera q. Alii in principio aperi vtiuntur purioribz re: percussus q. quādo non est aperi: sicut timor q. eueniat. Et cā est q. quādo aperi inchoat: tunc est actu materia fluxus: quas opz pellere: et de attractione timere: et ideo administramus stiptica fortis stipticitatis et refrigerationis. Et aut. procedit: miscemus resolutiua et stiptica fm canones gñales: vt cupissus myrica. i. genestra et c. S3 quādo non est aperi et est dolor: tunc possumus vti ad sedationes doloris calidis mistis cū stipticis et c. vt Alii. facit in pcedeti pñcia. Et semp intelligas q. tunc d3 fieri stiptica et pharmacia d3 dari si non est prohibens ppter cā. generalem supra positum.

Cum et cuz percussio fuerit comouens caput oportet tunc vt incipias dare ad potandum stictados cum aqua aut syrupo mellino. Ipsi enim cum eo liberantur.

Cum hic docet intendere ad duo accitua. Primo ad comotionē cerebri. Secundo ad exitum sanguinis a cerebro. ibi. (Et cum et c.) p. pñcia in d.

Dub. 3. pñcio facit qd dictum est. Secundo ponit cā. ibi. (Et scias.)

Cum dubitatur quomodo mel et stictados cū sunt calida cōferant in comotionē cerebri ex percussione. De hoc tamē ego vidi iter medicos bonos discordiam: et est cā. Raf. 15. cōtine. cap. 3. de fractura crani. auctoritate Orbach. Dico igit q. per comotionē capitis intelligit quādam agitationē et relaxationē medullę cerebri: quā pñcturamur ex forti percussione: et ex nocumēto opationis sensibilibus et motuuarum et ex alijs. In hac igitur comotione vel est apostematia. pñctio: vt in principio cū accidit: et tūc vñmur floborhomia et enacuationibus et diuersionibz vel repercussionibus. Vel intentio est cōfortatio cerebri: et resolutio humiditātū aliquarū per indigōnez ex debilitate generatarū et aliqua reaggregatio sue laxitatis: et h fit cum stictados mellino decoquēdo stictados et syrupoizando cum melle: vel dando eius puluerē cū aqua mellis: et istud fit cū cessauit cura apostematia et vulneris si ibi erat et remansit sola illa comotio. Et hoc est vltimū qd fit in cura: ideo liberatur cū eo. Et ideo errant Mundinus qui in principio percussione capitis: vbi credebatur comotio cerebri: voluit dare syrupo de stictados: et ipse tūc iuuenis et parum exercitatus sequebatur hunc ter.

Cum et scias quoniam cum lesio peruenit ad velamen cerebri est in ipsa timor.

Cum notum est.

Cum cum egredis ppter percussione sanguis ex cerebro oportet vt patientē potes cerebellis gallinarū quātūz possibile est: deinde poter super illud aquā granatī accosif: et cuz soluitur apostema multiplica potūz cerebellorum vsq. ad tres dies et post floborhomiam.

Cum cum egreditur ppter percussione sanguis ex cerebro. qd cogitatur q. fortis fuit percussio: et q. sunt reliqua mala accidētia: et lo cus exitus sunt nares vel aures et c. Oportet et c. Considerādū q. in cerebellis istia videt. pñctas confortationis substantie cerebri: et ideo quādo in eo est facta comotio que aliquam venam eius fregerit: tūc cibamus hmoi cerebellis quātūz possibile est. i. fm pñctabilitatem q. non potes multū de eis dare ante apostematia: q. multiplicat sanguine: sed cum es securus ab apostematia poter multiplicare potum eoz. Et post floborhomiam etiā. quare securat stiptica ab apostematia: etiam multitudine sanguis: et ppter hunc timorem docuit potare super illud aquā granatī: ne ille sanguis fiat furiosus aptus apostematia. Dixit vsq. ad tres dies: q. forsā sufficit hoc tempus ad restaurationem. Dixit etia potes. q. nō posset de eis haberi quātitas: qua fieret comotio. Vel q. hoc cerebella in forma potabili data facilius trāsmutant. Facilius enī est repleri potu q. cibo: vt h. p. 2. afoz. 10.

Dub. 4. Dubitatur circa caplm an in medicinis localibz et proprie repcussio: quibus vtiuntur ad fodā ex percussione: debeamus miscere acetum. Quidē q. ficer: balyab. 5. pñcti. cap. 10. vbi dicit in hoc. c. Et capiti oleum instillare ros. repidū et vini acetum. Idem Sera. primo pñcti. cap. 12. C. In cōfortariū est Alii. qui in toto ca. nō ponit. / Dm vt inuit Sera. pñcti. 12. cap. 1. cōter operantes ideoz

agunt: q. vel pñcti sunt detecti et proprie intrinseci: et tunc acetum nō competit: et ratio est: q. sui modicatione et etiam acetosa cōplexione ledit sensibilia et neruosa mēbra. Et ppter hoc existente multum forti dolore etiā nō competit: vt supra in cā. generali: bus: et Sera. in hoc cap. Si autē nō sint detecti pñcti vel nō sit aliquod vulnus et rimetur aperi: tunc cum oleo ro. miscemus acetum: q. iuuat ad penetrandū. Unde balya. 5. pñcti in hoc cap. Sciendum est q. nos oleo ros. acetū miscemus in cerebri et operimēti eius aperi: quo ros. olei ad cranei penetrat interiora. De his tñ diximus perfectius 4. cā. sen. 5. et dicef. 3. tract. huius vlti. ca. hoc tñ qd hic scripsimus inuenimus postea fore dictum lib. 10. tractatū. 2. li. in cap. de dolore capitis ex percussione.

Cum de cura sode facte a debilitate.

Cap. 27.

Etus cura est pmutatio malitie cōplonis quā bz: et ipsius cōfortatio cū cibis odoriferis cōfortatibz caput in gbus est subtilitatio et stipticitas cū aggregatiōe carūz motiuarum.

Cum Superius Alii. posuit curam specierū sode que puenit a causis imprimētibus. hic ponit curam specierū eius que puenit a causis dissonantibus. Et primo eius que puenit a debilitate capitis. Secundo eius que puenit a sensus debilitate. ibi. (Eius cura.) pñcia in duas. Primo ponit curāz magis in generali. Secundo in speciali. ibi. (Et multotiens.) Considerādū circa primā partem q. in sode a debilitate cerebri tria cōsideramus. / Primo causam ipsam debilitatem facientem que vltimū est aliqua malitia cōplexione: et tūc oportet cōplexionem permutare. / Secundo consideramus ipsas cerebri debilitate siue resolutionem siue laxitatem vt cōtingit post longas eius egritudines sicut etia dicimus de stomachico et paritico. Et quātūz ad hoc cōfortamus cum cibis odoriferis in quibus est subtilitatio. i. subtilis substantia et stipticitas. sicut vt cibi de perdice cum speciebus aromaticis habetibz alijs stipticitatem vgariorū et similia calida vel frigida fm q. videtur necessitas. / Tertio consideramus causas imprimētes: et tu debes aggregare eas in mente tua et remouere eas: et hoc est qd dicit cum aggregatiōe causarum motiuarum. i. remouendo eas.

Cum et multotiens quide causa agens cōpar cause passivę debili est aggregatio humorū maloz calidiorū in stomacho. Opz q. vt efficit per id qd est eis cōueniens.

Cum primo in speciali ponit curam. Secundo resumit curam generalem. ibi. (Et vt auferat.) Considerādū q. h plures possint esse cause imprimētes in cerebri debile quātūz aggregatio d3 esse apud te ex pñctis capitulis. Et exemplificauit de vna que frequēter cōtingit. Aliquis enī hō sicut habet in capite debilitate: ita h3 in stomacho malos humores calidos imprimētes dolore capitis: et si caput nō esset debile in receptione nō faceret dolore: et hoc est qd dicit. cōpar cause et c. Cura ergo est euacuare illū humorē a stomacho: et hoc fecit ex sen. 13. Et phidra q. et cura est cerebri cōfortatio.

Cum vt afferatur cibis adiungēs ad terminū eius qd ab eo resoluit virtus resolutiua et suscipiēs digōnē. Et si nō reperiunt vtreqz pñctates postreme eligat melior carū. Et melior quide hora in qua cibandus est: est post introitū balnei. Et opz vt serues eoz: cenaz: vt ipsoz cibi sint sicut capparis et olivę cū casco: vt pñctetur os stomachi eoz. Hippo. aut concessit eis in potu vinum absolute. Et Bal. elegit vt sit mistū aut subtile et aggregent vtraqz et sumantur cum pane.

Cum hec pars potest cōvniūsi in cura sode a debilitate capitis: et tūc dicemus q. resumit curam: et hoc est cum regimine cōuenienti et cōfortatiuū ipsius: et cum regimine phibitio ascensu vaporum ad caput a toto quidem cuz balneo: a stomacho vō diminuēdo ce nam et dando aliquid stipticū vt cascum et c. Alia littera habz auferatur. i. non detur tātus cibis vna vice quanta est resolutio q. virtus debilis non possit digerere. potest hec pars etia esse particularis q. pñctatur curam sode habetis aggregatiōe humorum malorum calidiorū in stomacho. / Cura enī est pmo per euacuatiōem humoris: et hoc est ita dictum. / Secundo per cibaria multi nutrimentū vt fiat restauratio eius qd resolutū est a cerebro debilitate ex egritudine et eius qd resolutur a stomacho et partibus alijs ex calore cholere in stomacho resoluente: et fit cū hoc facili digestione sicut esset caro pulle. Et si nō reperiunt et c. pñctates postremas intelligit duas pñctates cibi que modo pñ-

Bentilis

timo dicit. Una est qd sit multi nutrimenti. Et forsan vult qd euz b qd sit multi nutrimenti sit nutrimenti constantis et fixi vt adiungat ad terminum eius et i. vt obstat resolutioni a calore acuto cholere. Alia qd sit facilis digestionis: et dicit postreme ppter alias qd supra tetigerat. f. cum dicit. ipsius confortatio euz cibis et. Si ergo non potes habere cibum habetem duas proprietates statim dictas vel no potes dare cibum cum duabus proprietatibus ppter aliqd qd impugnat: tunc eligatur melior duarum proprietatum. v. g. si stomachus istius est fortis igneus eligat res multi nutrimenti: quis sit facilis digestionis. v. g. caro porcina et extremitates vituli vel caro vitulina. Si autem stomachus sit debilis dens cibaria facilis digestionis: quis non sint vel non essent tanti nutrimenti sicut esset aliquis succus carnis pulle cum multo brodio: ita qd ibi no esset multum de carne vel sicut esset aliquid iulep subtile vel prisana orde. Ulterius. Al. vult qd cibetur post balneum: qd purgatio superfluitatibus tercie digestionis: meliora melius trahent nutrimentum: et cessabit ex hoc vaporatio ad caput: et ideo vult qd minuatur cena vt minuatur euaporatio ad caput: et est qd dicit. serues eorum cenas. i. non cenent sed reponat eam vel minuat ea. Tercio sit ista cura cum quibusdam cibis medicinalibus. f. capparibz vt diuertat materiam ad vrinam oliuis. f. imaturis cu caseo ad confortandum os stomachi siue percutiendum ne fiat euaporatio: et hoc est qd dicit. vt co fortet os stomachi. Hip. aut. f. in libro epidimiaz vt ponit Rasis p cotinen. cap. concessit eas. f. hntibus soda ppter cholera in stomacho macho vinu absolute. i. puru. Et. f. in cometo eligat vt sit mistus f. cum aqua. Tunc considera qd Bal. dubitauit in ma illa cholericam dare vinu purum: sed voluit qd poneret de aqua: et hic erit potus confortans cerebrum et stomachum: nec erit timor de inflammatione cholere. Et si velles dare vinu puru sit subtile. i. debile no potens. vel et sit subtile et lymphaticum: et hoc est qd etiam dicit. aut subtile. aut aggregat vtriusq. f. qd sit subtile et lymphaticum: vt sumat cu panis: qd remouet malos vini vapores vel forsan no sit subito euaporat ad caput vt potest intelligi fuisse de mente Aui. p. can. sen. 3. cap. de regimine per vinu. Et p contin. 9. cap. dicit Rasis. Delius est dare panem madefactum cum vino. Et his eni resoluunt vapor: conferens paulatim: et expellens materiam morbi: et si detur vinu per se dissoluitur vapores ex eo subito petentes caput facientes fortem distensionem: et inducit maior dolor et.

De cura sode facte a fortitudine sensus cerebri. l. 28.

Ius cura est vt sensus parumper fiat piger euz cibis qui nutrimentum cerebri ingrossant sic caput assumptum cu frumento et ordeo et carnes bouine si digestio est fortis: aut cibis frigidis cum lactuca et portulaca: et caro piscium: et qnqz admittit stras reliqua narcotica sicut syrupum de papauere: et sicut semen lactuce: et qnqz sit inde epistima.

In hoc cap. no irredit nisi ad sensus obstructionem. et hoc est qd dicit. Parumper fiat piger: et hoc fit cum cibis humidis grossis sicut caput. f. arietis et bouis: et bimidi assumptum cum frumento et ordeo et carnes bouine: sunt enim humidi et grossi nutrimenti: et ideo coeunt cum est fortis digestio: fit etiam in cibis medicinalibus vt lactuca: et fit cum medicinis et pater et.

De cura sode que facta est accides in febribz et egritudinibus acutis. l. 29.

Alia alia est que accidit euz fortitudie egritudinis et eius paroxismo deinde remoueat. Et aliqua est que remanet post remotionem egritudinis: aut eradicationem eius paroxismi: et illa quidem que ex ea accidit in febribus: qnqz inquietat egruz adeo donec in ea eius que est febris augmetum faciat. Et ipsam qnqz significat albificatio vrinę subitio: et eius alteratio in similitudines vrinę asinorum. Sed assimilatio vrinę asinorum quadoqz significat eentia suaz in dispo: et qnqz significat resolutionem: opz ergo vt redeatur ad reliquas significationes.

Superius determinauit de cura sode diuersificare fm diuersitatem causaz: hic determinat de cura sode diuersificare fm modum euentu. Diuersificat aut soda fm hoc qd quedam est p se: et quedam coitate. Ponit qd cura sode per coitate: qd cura sode que est ppter casum in cerebro est et facta nota ex pdictis et ex dicendis. Sed

Super tertio

da aut per coitates erit vel p coitate ad totu vel ad partem. Primo determinat de cura sode per coitate ad totu. Secundo determinat de cura sode per coitate ad determinatas partes. ibi. Opz vt folliciteris. Prima in duas. Na soda p coitate ad totu. quedam est que fit in febribus. quedam est cretica que fit p cretica comotione. Primo ergo ponit cura sode accides in febribus. Secundo sode cretica. ibi. In soda qdem cretica. Prima in duas. Primo pmittit diuisiones quadam sode in febribz. Secundo requirit cura. ibi. Cura aut. Tercio sideradu circa primam partem. Primo qd in rubrica dicit. in febribus et egritudinibus acutis. i. febribus acutis. et expressit de eis qd multum consequitur eas dolor capitis. Considerandū 2° qd dicit. fortitudine. quantum ad primas. et eius paroxismo quantum ad interpolatas et ideo et dicit. post remotionem. Considerandū 3° qd per hoc qd dicit. quadoqz inquietat. Aui. inuit quado est qd in febribz debemus intendere ad sedationem doloris: qd cum inquietat egruz. f. debilitando virtutem: et cu ingerendo ppter indigestiones augent morbus. f. febrem augendo eam: et augendo febrem etiam ipsa ppter inflammationes. Intendimus etiam ipsas accides: vel qd virtute debilitat: vel quia morbus augent: vt. i. terapeutic. cap. i. Quarto considerandū qd vrinę albificatio potest significare raptu materiem ad caput: quia no semp hoc est veru: ideo dicit qnqz. Considerandū 5° qd vrinę coiturbata velut subglauia significat soda ppter ebullitionem quaz significat. quadoqz enim significat eam pntes: et hoc est qd dicit. eentia suam in dispo. et quadoqz significat qd recedit soda: et hoc est qd dicit. quadoqz significat resolutionem. Opz ergo vt et. hoc dictum refert ad illud qd dicit de vrinę alba: qd qnqz signat: id opz qd habet alia signa. v. g. vrinę in febribz subito albescit: nec appareret fluxus vtrius: nec vomitus: nec circa cutim motus materiem: ascendit caput. hoc etiam dictum refert ad illud qd dicit de vrinę alba: qd vrinę asinorum: qd turbida que clarificat signat qd soda resoluunt: et que remanet turbida signat eentia sode in dispo pnti vt sup dicta fuit de itione. Et in com. ad. 69. 4. pte. Quibus vrinę et.

Cura aut eius pueniens est alrassim in oleo onfancino cuius acceptio sit cu oleo ro. aut oleu ro. visuale et qual. satum cu aceto et tepidus in hyeme et in lenitate febzis infrigidatum in estate et in fortitudine febzis.

Hic ponit primo cura quado soda sequitur febres: siue ponit curam sode in febribz absolute. Secundo ponit curam eius que remanet post febres. ibi. Et qnqz. Prima in duas. Primo ponit multa remedia. Secundo ostendit quid fiedum si illa non coferunt. ibi. Et si no sedatur. Ad primi euentus pñdera qd sicut ponit halya. 5° pte. c. 2. soda in febribz aliqui fit ex simplici calore: et huius curam. Al. no ponit qd nota est ex pdictis. Aliqui fit ex vaporibz vel ex materiebz ascendentibus caput: et huius cura Aui. ponit. Tunc hac aut soda cadunt quatuor intentiones. Una est repulsio vaporis. Secunda est resolutio. Tertia est quadoqz stupefactio ppter vehementiam doloris et vigilias. Quarta est vaporis phibitio ad caput. Primo qd ponit cura huius sode intendendo resolutioni et repercussioni. Secundo stupefactioni. ibi. Et si narcotica. Tercio phibitioni vaporum. ibi. Et qnqz. Prima in tres. Primo ponit cura per resolutionem et repercussiuam simul mista. Secundo ponit curas per repercussiuam puriora ostendens in quo casu eis vti debemus. ibi. Et ad ipsam. Tercio ponit cura per resolutionem puram et etiam mista ostendens in quo casu vtimur eis. ibi. Et si sua nocent et. Considerandū circa primam partem qd oleu ro. onfancinum mistu cum alrassim. i. enula repercutit et resoluit: vt est notu. et ideo coenit qd materia est in capite et pars alia mouetur versus caput: et hoc est in pcessu sode. f. oleu ro. visuale. i. quo coiter vtimur qd fit ex oleo coe de oliuis maturis mistum cum aceto repercutit et modicum resoluit: et ideo coenit in principio huius sode tepidum et. in hyeme. causa est nota: et est sermo halya. in hoc capitulo.

Et ad ipsas inuat embroca ex decoctioe orde et papaueris et rosaz et violaz si vapores nocent sua acuitate. De scda parte dicit qd inuat ad hoc embroca facta ex decoctioe orde ex corticari et papaueris albi et violaru et rosaru quovapores nocent sua acuitate. Circa scdaz partem considera qd decoctio orde. f. ex corticari et papaueris et violaz et rosaru est satis infrigidatiua et repercussiu: et ideo si vapores qui faciunt dolores nocent sui acuitate. f. caliditate: illa decoctio est vtilis embrocando euz ea caput et infundendo in ea petias et ponendo ad caput.

Sed dices quo ego cognoscam qd vapores nocent acuitate. i. acuta caliditate: et quo et nocent multitudinem. Pdm qd medicus debet habere bonam estimationem in hoc aggregare multa signa. v. g. Considera in ma febzis si est cholica vel flegmatica siue sanguinea. Et sidera

Quoniam

sidera etiā in leuitate et grauitate capitis et intensione venarū eius et cutis et in exiccatōe et asipatione et q̄si corrugatiōe. Considera et in dispoñe formi viliāz et humiditatū nariū vel exiccatōis eaz: vt Aui. point. 4. cañ. sen. p. ca. de curatiōe febriū acutaz. Et q̄b^o disti- gēter allibatis cōficere poteris si vapor nocet acuitate caloris i- flammata modicatura: an nocet multitudine repletiua extēsiua.

¶ Quid si sua nocet multitudine: tūc nihil boz facias: imo euacua et administra q̄d cū facilitate resoluat sic oleū in quo cocte sunt balsamita et virga pastoris et maiorana et quibūsdaz antiquorum visus est vt camomilla epithimetur.

¶ Considerandū q̄ vapores nocet multitudine q̄i iaz sunt in capite multi et extēdunt: et cū hoc et p̄nt ascendere. Si ergo sunt plus in capite tūc nihil p̄dictoz facias: q̄ nec illud q̄d dicitur est de embro- cam: nec illud q̄d dicitur est de oleo ro. cū aceto: q̄z cū iam sunt multi vapores in capite: tunc intētiō est ad illoz educationē cum reso- lutiua: et q̄ resolutiua possent trahere mām: ideo p̄mo corp^o cū flōborbonia euacua: et cū alijs fm q̄ videtur tibi: et postea admini- stra resolutiua facilia non fortia multum ppter febrem.

Dub^m p^m **¶** Dubitat: vtrū vapores q̄i ex multitudine nocent possimus vti oleo ros. cum emula vel cū alio resolutiua. **¶** Uide q̄ sic: q̄ hic. A. p̄cipit virgam pastoris que est frigida stipica repletiua cūz bal- samita vel maiorana que sunt calida resolutiua: ergo eadē ratiōe oleo ro. et emula conueniunt. **¶** In p̄m q̄ dicitur. nihil eoz facias. **¶** Dōm q̄ vapores in capite multitudine nocēt: vel iam ascēde- runt et stant in capite: ita q̄ nō sunt in ascensu: et tunc cōpetunt pu- ra resolutiua. i. nō multa frigida: sed nō fortia. et ideo quibūsdaz an- tiq̄oz est visum q̄ camomilla epithimetur: vt scribit p̄ continētis ca. 10. Uel sunt in ascensu: ita q̄ h in capite sunt multi vapores: tūc ad huc ascendit: et tunc si vis vti localibus: opz illa eē mista ex reso- lutiuis et repletiuis: ideo exponit vis resoluerē. I. h. velis il- los vapores resoluerē: tamē mīse cū eis virgam pastoris. dico si vis vti localib^o: q̄ in hac dispoñe multitudinis vaporis valde est cōsiderandū anteq̄ embrocio vtamur: vt q̄ euacuatiōes sint p̄- missē et stant fricatiōes et alia trahentia. **¶** Ad p̄ia patet solutio et possit exponi: nihil boz. i. dictoz de embroca facias et.

Dub^m 2^m **¶** Dubitat: an quando sōda est ex vaporib^o acuitate nocentibus possimus vti frigidis localibus. **¶** Uide q̄ nō per Def. ca. de cu- ra sode. vbi dicit. In sōda calida ab alterantib^o icipere debemus nisi in quatuor casib^o: quoz scōs est quādo fit sōda ppter vapores acutos qui ad caput perueniunt. **¶** In p̄m est. A. hic. 7. 4. cañ. sen. 1. cap. de cura febriū acutaz. et ca. de dolore capitis qui accidit fe- bribus. et Raf. i. cōtinen. ca. 10. **¶** Ad intellectum huius opz gene- rali p̄mittere q̄ sōda in febrib^o: vel fit a calore solo vel fit a mate- ria vaporosa: h̄t possit esse humoralis. Si h̄ fiat a solo calore: tūc possimus statim vti vncionib^o vel epithimantib^o vel alijs localib^o frigidis vt oleo ro. vel violato cū aceto et decoctiōe papaueris vio- laru et h̄mōl. q̄q̄z tū istoz vsus phibetur: q̄ retinent vapores qui eriparēt. et hic est p̄m casus que Def. tangit cum dicit. in sō- da calida ab alterantib^o incipere debemus: siue sint empla: siue vnciones vt repletiua excessus eius: et phibeas aduētus nociui alte- rius ad ipsos quātū est possibile nisi in quatuor casib^o. **¶** P̄m casus est in sōda calida que fit in febrib^o et p̄prie mālīb^o vsus: tūc. i. q̄q̄z epithimantū frigidoz repletiuo multiplicat eam: nō enīz pmit- tunt vapores exire: sed attractio aceti et aque ro. p̄ nares vehemē- tiam eius sedat. **¶** S; tu dices cū possit eē tātus in capite calor q̄ nō sedabit per aquā ro. et aceti attractum per nares qd debeo sa- cere. **¶** Dōm q̄ debes vti embrocio frigidis: et si hoc retinentur vapores: tunc abscinde eos et parum resolue: et iterum redi ad in- frigidandū. et cōuenientiora sunt embroce q̄ olea: q̄ olea et lac ma- gis oppilant: et difficilius absterguntur cum est opus. Si autem sō- da fiat a vaporib^o: tunc vel vapores nocent acuitate vel multitu- dine. Si acuitate autē sunt in via ascensionis: et tunc epithimata embroce et similia frigida iuuant: q̄ repellūt eos et rectificant cō- plexionem capitis et vaporū. vnde. i. continēt. cap. 10. oleum infrigi- datum cōfert valde ad vitādū et reprimēdū vapores et humores ascendentes ad caput et malā cōplexionem calidam. Aut isti vapo- res actu iam sunt in capite cōp̄cheni et ibi multiplicati: et tunc nō debemus vti istis frigidis. Rō est. q̄ ibi cōstrunguntur ex eis: imo debet eos resoluerē. **¶** Ex quo apparet secūdus casus in quo phi- betur vsus frigidoz in sōda in febrib^o: et hoc est qd dicit Def. Se- cūdus casus est quādo fit sōda ppter vapores acutos qui pueniūt ad caput et. et iam recipit eos. Ecce ergo q̄ si iam sunt in capite re- cepti phibetur frigidoz vsus. Si autem vapores nocent multitu- dine: tūc vel incipiunt ascendere et cōpetit vsus repletiuentium: vt sumis a Gal. in lib. de cōtractu. tract. 2. cap. de cephalalgia

ppter aduersionem. Ratio est. q̄ in materiē^o humoralib^o sangui- neis et alijs in principio motus earū ad caput vtimur frigidis re- percussiuis: ergo eadem rōne in motu vaporū. Uel iam ascēderunt et actu replet et extēdūt partes capitis: et tūc non cōpetit ratiōe hu- ius vsus frigidoz: imo resolatiuoz siue isti vapores sunt in ipso met capite generati siue aliūde ascendunt. **¶** Ex quibus apparent duo casus in q̄bus etiam prohibet vsus frigidoz repletiuo. Unus est quādo vapores in capite sunt multi aliūde cōcati. et hūc casum Def. vocat tertium. cū dicit. Tertius est quando sōda fit a nocumēto qd infertur a multitudine. i. vaporū qui aliūde veniūt. Uel possit exponi a multitudine. i. materie. Alius casus est quādo in capite sunt vapores multi in ipsomet generati. **¶** Sed tu dice- res. quare etiam nō diximus hoc de vaporib^o acutis stantib^o in capite: etiā in ipso generatis. **¶** Dicēdū q̄ vapores acutos plus cō- tingit aliūde capiti cōcari q̄ in ipso capite generari. multi aut va- pores. i. multitudine nocēt: q̄uis aliūde capiti non cōcarentur: possunt frequēter de flegmatico sanguine cerebrī generari. et hūc casum Def. ponit quartum cum dicit. Quartus est quando sōda fit ex multitudine vaporū existentium in capite: etiam pter cō- munitatem corporis aut alterius membri.

¶ Sed circa predicta dubitat: q̄ videt q̄ sit quintus casus in quo phibetur vsus frigidoz in dolore capitis. i. catarrus: vt Aui. inuit p̄ma sen. 4. cañ. trac. 2. cap. 2. 4. **¶** Ad hoc dicēdū q̄ catarrus ruf- sis et coiza phibetur vsus frigidoz licet signis: q̄ significant mul- titudinem in capite existentem que multitudo indicat euacuatiōes et nō repletiōem: et fm hoc reducitur ad tertium casum vel ad q̄r- tū. Si autē catarrus phiberet sicut causa qui eēt causa nocumē- ti in partibus pectoris et gule: tūc opz medicum bene estimare de quo sit magis sollicitus an de nocumēto qd talis casus reumatia possit inferre gule et pulmonian de nocumēto qd possit seg in cerebro: si nō vtatur repletiuis. cōtingit enim quandoq̄ q̄ hō habet aliquē catarrum sibi cōsuetum vel accidentalē: vnde multa humiditas ascēdit ad guttur et expuit: et cū hoc aliqua mā cholericā: vel alia p̄t incipere habere raptus ad caput et incipit sōda. Si ergo times frenesim: nō cures de catarro sed vtere repletiuis. et aliquid huic simile supra. A. dicit in cañ. vniuersib^o curatiōis. Et in hoc cōprehendit cōis medicorū viliū error qui in raptib^o mare- rierum ad caput: q̄ vident tussim dimitūt repletiōem siue ali- qua cōsideratione et fit hō freneticus et moris. qd multū cōtingit in nostra regione: q̄ boies cōiter habet cerebrū repletiū ex multitu- dine ciboz et vini. Cū ergo incipit cholā vel sanguis rapi ad caput et incipit frenesis: tūc virtute caloris cholē vel sanguis illa flegma- ta repletiua caput eliquant et appet tussis catarrus vel coiza: et si tu ppter hoc negligis caput pfirmas frenesim et moris. Considera h̄ bic et discussimus hoc in trac. 2. 2. 4. ca. 4. cañ. sen. p̄ma.

¶ Secūdo dubitat: q̄ nō videt differētia in cura iter vapores cali- ditate et acuitate nocēt: et inter vapores qui sua multitudine no- cent. In vtriq̄z enī in principio cursus cōueniunt repletiuis: et cū iam sint recepti in capite phibentur repletiuis. **¶** Dōm q̄ h̄ generalit in hoc pueniat: tamen cū estimatiua medici errat in vsu frigidoz in sōda ppter multitudine plus nocet q̄ si errat in sōda ppter acuitate vaporū. Et rō est: q̄ frigida corrigunt qualitates p̄ quā vapor facit sōdas. i. acuitate: et talis vapor: h̄t in loco est ma- gis aptus repelli. Unde infra. c. de cura sp̄erūz sode per cōitatem. Aui. cōsentit vsus frigidoz post principū in mā vaporosa calida vt apparebit: sed frigida nō corrigūt malitiam vaporis quantitate nocētis: et si forsā remittant eius olmēsiōes: tunc cōuertunt va- porem ad nām humoralē et nō minus nocēt. Et ppter hoc aucto- res et p̄prie Aui. valde dubitat de vsu frigidoz stante multitudine vaporū et timet ex hoc apostema: vt apparet. 4. cañ. sen. 1. p̄nal legatis capitulis. et hic habes viam speculandi. Differunt etiā re- percussiuā in vtrazq̄ materia: vt notum est. Et quibus apparet so- lutio ad id qd querebatur ad rationem in contrarium.

¶ Quid si narcotica et somnifera tibi necessaria sunt pp do- loris vehemētiā vtere eis cum cautela et timore.

¶ Quō vtamur narcoticis et qua cautela et timore: appert p̄ cañ. sen. 4. penul. ca. et scripsimus tertia sen huius tractatu p̄mo.

¶ Et quandoq̄ phibet eleuatio materiei in ipsa cū sa- uicib^o et p̄silio in principio et dentur in potu etiāz: et quā- doq̄ prohibent coriandrum et oleum ro.

¶ Hic. A. p̄ cura sode itēdit phibitiū vaporū. et h̄t dupl. i. sedan- do: et ad hūi trahēdo. p̄sio igit docet p̄mū. i. sedare: et cū h̄t re- putere. Secūdo docet ad hūi trahere. ibi. Et q̄q̄z v̄etofat. **¶** Cō- siderādū circa p̄mā p̄tē q̄ phibitiū ascēsus fit cū reb^o ex post re- percussu: et hoc fit in p̄ncipio ponēdo super caput sauiē. i. oz- dum imaturū rorefactū qd est frigidū et stipitiū. cū p̄silio. i. cum

mucilage pili: vel pilio nō fracto qđ infrigidat. Ita autē rep-
cutiētia si dant in potu sedando ēt phibent ascēsum. 2 ideo dicit. 2
dent in potu etiā. Sauiū enī 2 mucilago pili sumpta in potu. p-
hibent ascēsum vaporū. Et ex gbus cōprehēde cautū modum lo-
quēdi. A. sauiū enī 2 hmoi reperculsiū ēt debemus vti qñq: qz
in pñ: 2 ideo dicit. 2 qñq: tē. in pñ: sed apporimādo cam intus ad
hāc intētiōne que est vapor sedatio: possumus eis vti quocūq: tē
pore vapor surgit. 2 ideo post pmissum sermōne Aul. subsequēter
dicit. 2 dē in potu ēt. 2 nō dicit in pñ: qz in principio 2 post pōr da-
ri. Sed hic caderet dubitatio: vtrū in pñ: allicuius sode possit p-
hiberi reperculsiō cūz frigidis: 2 de hoc dicit in ca. de frenes. / Et
poteris hoc intelligere ex dictis sen. 3. tra. p. capto de cura algar-
dengi. / Et qñq: ēt phibēt. s. eleuationēz materiei vaporose: vel ēt
materiei humoralis coriandrum 2 oleum ro. s. sumptūz vel ēt ap-
plicatū. 2 dixit qñq: qz quādoq: requiritur fortius qz bec sint.

Et qñq: vērōlat in iplaz. In ligatiōe autē extremita-
tū 2 iplaz fricatiōe: 2 admiſtratiōe regiminis ebrj est re-
ctitudo puenies valde. Lūqz extremitatū ligatiōe vte-
ris: opz vt cōprimas eas cū sit fricatio in aq calida.

Hic intēdit ad vapor phibitiōne trahēdo eos ad pñ: cūz vērō-
sis in spatulis vel alibi: 2 cū ligatiōe extremitatū 2 fricatiōe. Et cūz
admiſtratiōe regiminis ebrj. s. fricādo cū sale 2 oleo violato. Ut
regiminis. s. de cibis frigidis stipticis vel lētib: 2 acressa. Oportet
vt comprimās. vlt qz fortius pēmas 2 ponas eas in aqua cala:
qz ista trahunt vapores: vt Rasis pmo continētiis. 10. cap.

Et si nō sedatur ppter omnia illa radaf caput 2 em-
plastretur cū camomilla 2 malua 2 viola 2 alathasceb
permittis: 2 illud quidem post ratiōez capitis: 2 quā-
doqz indigemus ventosis 2 sanguisugis.

Hic ostēdit qđ fiendū si predicta nō iuuant. Naz ex hoc signifi-
cat qz opz fortius imprimere cū medicinis resoluētib: 2 repercu-
tientiētib: 2 ideo opz radere: quasi inuat qz vsqz buc non pcessit ra-
tura: ppter materiam humozalem quā in capite debemus ima-
ginari quādoq: qz cum est talis materia indigemus ventosis. s. cū
scarificatione in spatulis vel circa: sanguisugis in frōre vel circa:
ad euacuādū. Alathasceb. i. tribulus. Et cōsidera qz hoc medi-
camentum est compositum ex resolutiōe 2 reperculsiōe: ita etiam si
vis vti puriori 2 fortiori resolutiōe radatur caput.

Et qñq: remanet sōda post febrem 2 post egritudi-
nes acutas. Et ipsius quidem cura est infrigidatio ci-
borum 2 eozū humectatio: 2 cōfortatio capitis ex oleo
ro. cum camomillino: 2 vt effundat super vtrasqz ma-
nus: 2 vtroqz pedes aqua calida bis in die mane 2 se-
ro: 2 inungatur cum oleo viol. deinde inuētur cum ex-
tinguētibz quādo apparet declinatio manifesta.

Hic ponit curam sode que remanet post febres: talis autē sōda
remanet quādoq: qz remanet euaporatio ad caput: 2 tūc cura est
cū cibis frigidis rectificantib: calozē 2 phibētib: vaporem: 2 cūz
oleis phibētibz vapores recipi in capite vt oleo ro. 2 resoluē-
tibz vaporem receptum vt oleum camomille: 2 cum rebus mo-
uentibus vapores ad contrarium: vt cū aqua calida effusa sup ex-
trema mane 2 sero. Sante cibū vel aliquo spatio post cibū. Et inū-
gatur cū oleo violato: vel in capite ad phibendum vapores: vel in
mēbris simul cū sale vt supra dixit in regimine ebrietat. Qñq: au-
tem talis sōda remanet qz solū calor exneus remanet: vñ mā va-
porosa resoluūt: 2 ideo tūc extinguentia iuuant: qz stātibz vaporibz
non sic iuuarent cōstringendo eos: sed cum declinat recedē-
tibz vaporibus iuuatur ab illis 2.

De cura sode cretice.

Cap. 30^m.

In sōda quidez cretica consideratur an infr-
mus inueniat nauſeam 2 subuersionem aie 2
tremorem in labio 2 vertigines. Et vniūst si-
gna declinationis nature cum materia ad su-
periora: tunc iuuatur cum vomitu facto ex opymelle
calefacto cum lenitiuis frigidis.

Hic ponit curā sode cretice. Est autē talis sōda que fit ppter māz
morā ad crismū cū nō expedit ei euatiō: s. nā mouet ad pñ: aliqz: 2
nō pōt cōplere eius morū. illa autē mā euaporās vel sui ei pñia nē
cum mouetur ad nares facit sodaz. cura igitur talis sode est iua-
re mām in illa euatiōe vt perficiatur: tunc cessabit sōda.

Ex gbus appet ex mēte. A. solo ad qñq: in qua querit an in die
crisis 2 hora crisis debeam opari aliqd: qz. A. pēpit qz sic. s. citta-
tine 2 iuuatiue: vt si nā mouet mām ad aliqd pñ: 2 nō pōt cōple-
re motū eiue: iuuā eā. inde afoi. 21. pme pñicu. Undecūq: enī nā re-
pit inde oucere opz. Et duo hic docet Aul. pmo ergo. A. docet
iuuare nām in crisi cūtiōis. Secūdo in crisi pmutationis. ibi. (A. si
fuerit.) / Pma in quinqz. pmo docet iuuare nām in crisi p y-
mitū. Scdo per fluxū vētris. ibi. (Et an iueniat.) / Tertio per vrinā.
ibi. (Aut vtrū.) Quarto p fluxū sanguis nariū. ibi. (Aut vtrū.) Qui-
to per sudorē. ibi. (Et si.) / Hic tū sunt alij speciales modi crisis: ex
his tū dedit itelligi. Cū pma p parte dicit qz debent cōsiderari
ista signa in sōda cretica. s. si eger percipit nauſeam 2 subuersionē
stomachi 2 tremorem in labio inferiori 2 vniūst signa declina-
tionis nature cū mā ad superiora: qz tūc adiūuetur cūz vomitu fa-
cto ex opymelle calefacto 2 lenitiuis frigidis. Cōsiderādū qz nō
rētar vomitū cū fortib: sed cū lenib: vt opymelle. cū lenitiuis frigi-
dis vt syrupo violato. Et cōsidera oēm. tūc. qz in die in qua ista
apparent: 2 in hora 2 est hora cretica.

Et an iueniat rugit? 2 iflationē in vtrifqz laterib: et
vniūst signa declinationis nature cū mā ad inferiora. Et
tūc inuēst solone 2 sup lenificationē nature cum lubrifi-
cantiuis lenib: i. cum syrupo de prunis 2 prunis infusis
in iulep post incisionē vt itumescat: 2 bibat violas 2 sy-
rupū de tamarindis 2 rrasier nō pōdus magnū: s. qz
titas eius sit. 3. v. 2 que cursu illozum currunt.

Hic etiam considera dictum. tunc.
Sed dubitat. an tunc. s. in cretica die. ppter sodam possumus da-
re illa solutua. / Videl qz nō: imo nec aliqd agere ex vte afoi.
20. Ea quoz crisis fit. / Amplius. baly. 5. p. ac. in hoc. c. s. c. 20. dicit.
cephalea quedaz cretico fit motu: nec patiens aliqua est mouē-
dus cura. / Idem. Rasis p cōtinentis. 10. cap. vbi dicit. sōda signifi-
cans crismū nō debet prohiberi nec curari. / Idem arguitur spe-
cialiter qz in die cretica quādo debet fieri crisis fluxu ventris non
debemus vti aliqua medicina per Aul. 4. cañ. sen. 2. penult. ca. tra-
ctatus scbi. vbi dicit. non q moueat oīno. s. in die cretico cum me-
dicina. Cū pñm Aul. hic. / Idem generalr ad gōnem qz in die
cretico vel nā mouet mām ad locū 2 nihil de ea pōt extra educere:
ex quo pōt sequi sōda 2 alia mala accidētia: tūc statim medi-
cus dū iuuare nām. v. g. mouetur mā ad intestina: ppter aliquaz
fecies siccitatem nihil extra cōtingit exire: imo rugit 2 tendit ven-
tus: 2 fit dolor capitis: tunc damus aliquid lenitiū vel facimus
suppositiōi vel clystere. Et ad h. A. intēdit intāti qz pcedit syra-
cost. i. māne pōdus nō magnū sed paruum. 2 que cursu illoz. 2 vt
syrupū violarū cūstiam 2 similia. nō autē pcederet fortia solutua.
2 eodē mō si natura direxit sanguinem ad nares vel ad venas na-
si: 2 nihil de eo exire pōt: v. g. medicus conari apire illas venas:
aliter pōt cerebriū apostemari: 2 sic de alijs crisiibus. / Sed si
nā mouet materias 2 incipit euacuare: tunc vel copiose fit euatiō:
2 tunc nihil agas qz perficietur euatiō de se: 2 cessabit sōda 2 alia
accidētia. 2 sic loquit Rasis. balyb. 2. Hippo. Vel euatiō non fit
copiose sed diminiuit 2 imperfecta fit: 2 tūc eius cōplementūz vel
pōt fieri cū re debili sicut cum aliquo incitante: 2 debet fieri qz
non est in hoc timor: sicut crisis fluxu ventris pōt fieri in die cretica
perfici cūz vno suppositiōi vel clystere leui vel potu syrupo vio-
lari in quibus nō est timor. Vel oportet qz cōpleatur cū forti re: vt
in fluxu ventris cum solutuo ppharmaco vt agarico turbitib: 2 sili-
bus: 2 tunc nō debes eadem die operari: qz pōt nimis precipita-
re materias 2 facere fluxum imoderatum. Sz post in die non cre-
tico: 2 cum iam certus es de imperfecta operatione nature: 2 qz p
ea plus fieri non potuit: 2 qz tu debes cū medicina forti iuuare eā:
opz qz des medicinam 2 iuuas: 2 hoc est qđ Aul. inuit quarto cañ.
sen. 2. c. de iudicijs euacuationis. cap. 64. tracta. pñm cum dicit. 2
quando abbeueiatur euacuatio: post qz effecerit qđ efficit. sup. po-
tuit per eā opz vt adiūuetur. Ex quibus pñaria cessant.

Aut vtrū iueniat grauitatē in partibus renū 2 sub
costis dorsi ad posteriora tendēt. Et vlt signa decli-
nationis materie ad vias vrine 2 med: cēz cūz diureti-
cis sicut cū opymelle cui superinfundat pōdus duaz. 3. se.
melonīs 2 citrulli se. mediādo: 2 cibet cydonis qm p-
hibent vapores 2 cūberationez faciunt.

Cōsiderādū qz littera que dicit. mediando. exponit triplē. pñio
mediādo. i. mediocribz 2 lenibz diureticis vtendo 2 nō fortibz.
Secūdoqz mediādo. i. viam mediā sequendo. Tia enī per vrinā est
media

media inter viam per vomitum sursum: et viam per fluxum ventris deorsum. Tercio mediando. f. osim se. citrulli. q. 1.3.5. ¶ Dic considerat bonitatem cydonioy: et scribitur. z. cañ.

C Aut vtrū iuenerit radios et rubedinē in oculis et imāginatōes citrinas et elōget. B. z. nō fluat sanguis ex narib⁹: tūc cū aceto fiat sternutatio et cuz ei⁹ vaporē: et in narib⁹ isufflet et cōmoueat natus eius cū aliqb⁹ asperis: aut apponat oculos suos radio solis si possibile ē subito et intueatur ipsuz: deinde dimitte ipsum.

C hic pñdera in mēte Aui. cadere qđ scripsim⁹ cuz dicit. elōgetur bec. l. apparitio talis accitū et sanguis pñtera nō fluat: tūc enim opz qđ iuuēt: et b. mouendo sternutatio ē. Appositio aut oculoz ad radios etiā mouet sternutatio ē. vt. 4.3.3. pñe. 4. pñe.

C Et si inuenerit pulsz vidosum et inuenerit lenitates in cute administrentur vnctiones fricando et bibendo et super caput: et oportet vt sint temperate.

C Vnctioes. f. puocatiue sudoris de qb⁹ bñ lib. 4. sen pñma. ca. de cura putriday in generali. Ita tñ inunctio fiat fricādo. f. abstergendō ne oleū oppilet poros: et bibēdo. f. puocatiue sudorē leuia: et nos vtimur cōter potu calide aque. C. S. tu dices: debz dari simplex vel cū zuccharo. ¶ Bñm qđ reguli simplex est melior: qz in zuccharo est aliq vis nutritiua: et ideo nā possit ad aliud aliquat diuertit: tñ multa possent pcurrere ex qb⁹ parū zucchari cū illa aqua baremus sic debilitas aliq infirmi: vel qđ caderet estimatio qđ aq pp zucchari dulcedinē mag penetraret. corp⁹ enī diligit re dulce: et facit ipsaz penetrare: vt sen. 1.6.1. ca. de cura colice. Si tñ non esset aliud pñbēs: vinū paucū cū illa aqua esset ad hoc potens. Et sup. caput f. ponat ius medicine puocatiue sudoris: sint tepere. f. in actu vt poros dilatent et in potētia qđ nō sic fortiter prouocantia.

C Et si inuenerit similitudinē mordicationis et doloris lassitudinis sub aure sua aut a scella sua aut ingule suo fiant super ea emplastra calida attractiua sicut mētha et apius cum butyro antiquo. Et fortasse indiget vt vētole absqz scarificatiōe apponant vt materia ex cerebro expellat ad illud ad qđ declinat et apostemēnt.

C hic docet iuuare nām in crisi pñtationis et pñ. Lassitudinis. i. carnis lassē. ventose absqz scarificatiōe. C. Considerādum ē qđ si videret necessitas posset poni cū scarificatiōe. sed dicit b. qz vtrpñ iste materie sunt fride in qb⁹ magis cōpetit sine scarificatiōe et dat cām quare cōpetunt. f. vt mā expellat a cerebro ad partes ad quas declinat et ibi habeat terminationem per exituram.

C De cura sode que dicif fieri cā vermisuz. Cap. 31.

Dortet vt purgatio fiat cū purgatiōe corporis et cerebri: et deinde fiat caput purguz cum hierapigra pauca. Et fiat illd in hebdomada aliquotiens et administrent oēs medicie que dicent in capitulo de fetore nariū. Et omnia que vermes in ventre necāt sicut expressio folioy persici et expressio radicis mori et aloes et iuuatur sternutatoris et caput purguz purgantibus cerebrum.

C hic annectit curā duarū specierū sode. Et pñ eius que fit a vermibus. Scđo eius que fit ex somno. ibi. (Opz.) C. Considerādum qđ A. nesciebat vbi posset collocare istud caplm nisi hic: et fosan qđ pñ dicit sode p cōitate. f. ad pres stricture nariū in gbus vtrpñm illi vermes generantur. C. Considerādum secūdo qđ A. in hac cura intēdit ad tria. pñmo ad purgationem corporis. f. si currit cum b plenitudo et ad purgationem capitis. Secundo ad interficiendum et educendum vermes. Tercio ad deducendum materias malas coassociatas vermibus: et patet totum.

C De cura sode que excitatur successione somni et dormitionis. Cap. 32.

Dortet vt cuz ea purgetur corpus et caput p ea que sciunt: et adiunat ad ipsaz vt timporibus et fronti fiat emplastrū ex cinere et aceto: et cum eo melior est cinis de lignis fici.

C hic pñdera qđ ista sode pñt ponit inter spēs sode p cōitatem ad corpus. Sūt enī aliqui in qb⁹ vapores ex somno reclusi pñt ca-

pat et faciūt sodā: illi vapores possint in ipomet capite adunari. Somnus igit verus et dormitatio quis nō sint verus somnus excitant hñōi sodā hñ somnus actu sedet sodā. C. Lura igit hñus sode est quā. A. ponit purgando corpus et caput a mā illa: vñ supflui vapores pñrgūt: et cū hoc pñrtado caput ne recipiat et ericcādo materias et vapores in eo: et hoc facit cinis cū aceto pñtie cinis si cus: qđ acutior est: vt notū est. C. Considerādū qđ est quedā alia sode que fit post somnū et fit ex aliqua cholera in sñcho excitata vel clusa vel mota: et ista sedat comest. o. Cñ. Rā pñ pñ. io. cap. dixit. Silacetis est quedam species sode que fit post somni expergesationem et mitigatur incontinenti cum sumitur cibus. hanc autē Auiē. ex superius dictis dedit intelligi.

C Regimē spēs sode facit per cōitatem. Cap. 33.

Dortet vt solliciteris in oib⁹ spēs sode facit ppter cōitatem mēbroz de illis mēbris: vt ea cuacues cū eis que sūt pñzia et vt ipsoz pñmtes cōplonē: et cū hoc pñrtates caput cū pñrtatiuis vt nō recipiat si fuerit in pñcipijs cū fridīs sic oleo ro. et aceto. Post illd aut si mā fuerit cala et qualitas calida facias illud idē opus semp. Et si fuerit frigida pñmte te ad oleū camomillinū cum oleo myrtino: aut oleū in quo dissoluat gūmi cupressi: aut sit factū cū solijs cupressi et expressione eius et tamarisci.

C hic determinat de cura spēs sode facit p cōitatem ad determinata mēbra. Et pñ in gñali. Scđo in spāli. ibi. (Et in illa.) C. Circa pñmaz parte pñdera qđ quis sermo Aui. possit applicari ad sodā factā p cōitatem simplicis qualitatis: tñ videt in manifesto sermone qđ ite dat ad curā sode p cōmunitate materici. Et itēgit primo ad membrum qđ est causa hñus sode. Secūdo intēdit ad capitis confortationem ne recipiat et in principio cum frigidis.

C Dubitat vtruz si mā quā caput recipit sit calida post principium debeamus vti frigidis reperculsiuis. ¶ Uidet qđ nō ex A. de ca. de cura sode in gñali. qui vult qđ qñ sode sit ppter vapores acutos quos caput iā recipit nō debemus vti frigidis. Simpli in apostemate cholico post qđ trāsuit pñ nō vtimur puris frigidis: imo ēt misceamus aliqua resolutiua. hoc autē apha cholericum posset fieri in cerebro pñ semitā cōitatis. ¶ In pñm Aui. cū dicit. pñrtates caput in pñ cū fridīs sicut oleo ro. et aceto. Post illd aut. f. post pñ si mā fuerit cala et qualitas cala facias illd idē opus semp. Ecce qđ semp vult qđ vtaris fridīs post pñ si mā sit cala. hoc dñi sūt vñ extraneū: tñ apđ medicū bone estimatiōis verificat. C. ppter qđ sciēdū qđ hic sermo est de mā vaporosa. Soda enī p cōitatem marie fit p cōitate vaporis: illa est vera p cōitate inter mēles: vt supra declarātū est. Vapores aut qđ caput a scēdūt pñt ēē cali acuti et pñt ēē fridī. Vtrpñ in pñ motus cōpetit repulsiō a capite cuz oleo ro. vt notū est. S. post pñ nō pñmūt in cura: qđ si vapores sint calidi acuti cholericī: tñc vel ledūt marie per qualitatē calaz acutā: ita qđ eoz compulsiō et mēlitas paruissima est: vel cū hoc qđ sunt cholici sunt ēt multiplicati et replēt. Sigdem hi vapores siue sumi faciāt dolorē simplici flāma calozis: ita qđ eoz compulsiō et qñtitas modicissima sit: vico qđ semp debes vti fridīs. Rō est pñ qđ bec curāt tepere calozē. Secūdo qđ ad illū calozē pñcipali est intētio nō ad vaporē cū sui multitudinē nec notabili quantitate noceat. Tercio qđ nō est suspitio qđ frida noceat retinēdo illuz vaporē. et hoc pp tria. pñmo qđ quis sit in loco: tñ subtilitate et habilitate poterit repelli. Scđo qđ virt⁹ pñrtata pp correctionē male qualitatē illū expellet. Tercio qđ h remaneat cū sit rectificat⁹ nō nocebit: qđ nō nocebat mēlitate et compulsiō sine quantitate. Et de hac sode ab hoc vapore loquit. A. cum dicit. si mā fuerit cala. f. vapor calidus et qualitas calida. f. illi vaporis: qđ si illa qualitate calida noceat facias illd idē opus. f. isfrigidatiōis semp. ¶ Et quo aparet qđ nō est sile de hoc vapore et cholā faciente apha. quātūcūqz enī cholere qualitas rectificare: tñ sui pñtia et compulsiō nocet et apostemat: vel saltrē pñmū soluit. Si autē hi vapores cholici qualitate ledētes cū hoc qđ ledūt qñtitate sint ēt multiplicati in qñtitate notabili replētiua: tñc post pñ puris frigidis vti non possum⁹: vt notū est: et de his loquit A. de S. Si ēt vapores sint fridi vel fleumatici vel melici: post pñ opz vti cōfortatiuis cum resolone vt oleo camomillino myrtino et anbetino addēdo in vno supra aliud pñ tuā estimatiōē queris plus resolone qđ pñrtationē et ecōira vel equalr. C. Considera tñ qđ illd qđ supra dixim⁹ qđ min⁹ nocu⁹ pñmūt ex fridīs in sode a vaporib⁹ calidie cū pñcessit pñ qđ in sode a vaporib⁹ fridīs. Et vt sic posset aliter solui ad qñē qđ quādo Aui. dicit facies illud idē opus semp: nolit per hoc qđ semp

Dub. p.

Gentilis

tu infrigidas post principium infrigidatione pura: sed q̄ plus potes continuare frigida in hac materia q̄ si materia fuerit frigida. Prima tamē solutio est subtilior. Ad dñā iam solutum est.

Cūq; opus membri expleueris considera an accidēs cōuersione fiat egritudo ipsa. Et an fiat causa soda fixa in capite: et tu quidem cognosces materiam et qualitatē. ergo fac quod scis.

Cult in hoc Aui. cū expleueris opus qd facis in mēbro mādante et recipiēte debes videre: qd mā pōt in capite figi et fieri soda p se nō pñs aliud q̄uis in ceperit ab alio. Qualis autē sit mā tu cognosces ex signis p̄dictis. Et scis qd habes facere de eūatōe. **P**ac 8. **H**ic atēde qd subtilr ex mente Aui. posset trahi solo tertia ad ouitationē premisaz. **C**propter qd sciendū qd in soda ex vaporibus per cōitatē vel ēt ex mā humoralī per cōitatē: tunc vere est p cōitatē quādo mā est in ascēsu. sed qñ vapores vel humores iam ascēderunt: tūc est facta egritudo. s. per se soda: soda fixa et nō p cōitatē: ergo si mā est calida: tunc cū est in ascēsu in pñ p̄ncipiantē et temp post: qd quousq; durat ascēsus qd est in pñ et in fluxu vtaris frigidis. sed si mā sit frigida in pñ p̄ncipiatē vtaris frigidis ad repercutiendū: sed post pñ illud q̄uis mā sit in fluxu p̄mura te ad aliqua calida cū illis: hoc ppter qualitātē materię: et ipsam mān que inducunt aliquā resoluōem. Lūm autē iam trāsit principij: tunc soda incipit habere pās egritudinis et nām fixe sode et non dependentis intātum inq̄atūm de mā vaporosa vel humoralī iam para est stans et quiescēs in capite: tūc cognoscas ēt que mā est ista et cuius q̄latis et curabis eaz cura sode nō p cōitatē sed sode cerebralī euacuando et digerendo si expedit. fac ergo qd scis de can. supioribz. et tūc clariū exponef. Lūm opus mēbris mādantis: quasi diceret cū tu intēdis ad mān que est in capite.

Et in illa qdē que sit ppter cōitātē et cruris et habens eam sentit quasi aliquid eleuetur ex crure suo: opz vt si illū sit repletio manifesta flōmetur saphena aut vēto sentur crura et purgetur eius corpus cum stomaticon. Et si non fuerit ibi repletio manifesta stringātur duo crura vsq; ad inguina: et fiat fricatio in pedibz eius cū sale et oleo de keiri. Et si scitur locus ex quo icipit cauterizetur et administratur super ipsum medicamen vlceraurum vt vlceret et aperiat.

Chic in spālī ponit curā sode per cōitatē. Et p̄ eius que est p cōitatē ad crus siue pedē. Sēdo per cōitatē ad viscera quedā. ibi (Cura vō). Tercio per cōitatē ad epar. ibi (Et sū est dispō). Quarto ad stōchū. ibi (Cura autē). Quinto ad renes et quedā alia. ibi (In regimine tē). Circa primā partē p̄sidera qd Aui. ad q̄tuor intendit. Primo ad eūōnē cū flōmā ventosā et stomaticā. s. aliquo solutio vt ēēt diafricon. Sēdo intendit ad phibitiōē ascēsus cū ligatura: et b̄ sit ēt q̄uis eūōne idigeat et q̄uis nō. Tercio intendit ad diuersionem cū fricatiōe cum sale et oleo keiri. i. violē saracenicē. Quarto itēdit ad p̄sumptiōēz mādē in pte et rectificatiōēz cōpōnis per cauterizatiōē loci et appropinātiōēz medicamīs vlceraurū.

Cura vō spēi facit causa vaporū ascendētū ex mēbris corporis ad caput si cā fuerit vapores ascēdētes est vt sumant aī periodū fructū: qd si nō fuerint p̄ntes aqua frigida q̄uis sit icinūus. Et de fructibz puenientiora sunt cydonia. Et coriandrū est ex eis que in ipsa iuuant: et est ex eis que phibēt eleuatiōē vaporū.

Chic p̄sidera per hoc qd dicit. ex mēbris corporis. possumus intelligere generaliter intrinseca mēbra scilicet stomachum: interina: epar: et adiacentes partes.

Dub^m 2^m **C**onbitat igitur an competat fructus ante periodū. i. paroxysmū. **V**ideretur qd non: qd nūbū est adeo vaporosus vt fructus: vt infra sen. 13. cap. de egritudinibz stomachi. **A**mplius si vapor surgeret ab epate vel splene vel pectore qd facerent isti fructus. **C**Sciendū qd fructus stiptici vt cydonia vel nespilla et sorbe. et etiā granata et similia p̄ferūt in vaporibz ascendētibz a mēbris intrinsecis ad caput. Et ratio est. qd stipticitate eoz prohibent vapores ascendere et eleuare: plus tamē cōferunt quando vapores surgūt a stomacho: et gradatim iuuamētum eoz est quātum eoz virtus attingit. **P**otest autē attingere ad epar splenē et testina et etiā partes pectorales: et etiā p̄prie ad partes pectoris cum administrant in forma locbz: sic etiā p̄fert aqua frigida quietando vapores calidos. Et sic apparet solutio ad 2^m. **A**d pñū dōz qd h̄ fructū sunt

Super tertio

vaporosus: tamē alios vapores phibent sicut lens a gbusdaz auctoribus ponitur vaporosus: pñm a quibūddā inueniatur: et tamen prohibet vapores. **V**el dicēdū qd hic est sermo de fructibz stipticitatē habentibz: sed infra est sermo de alijs vt malis et silibz. **C**hic cōsidera laudem coriandri: ppter quam suadēte Arnaldo de villa noua diu vigit vsus eius post cibū in romana curia.

Et sū est dispō eius que sit ppter cōitatē epatis. Et iuuat ad illud p̄prie diuretica vel exuberantia: et emplastratio epatis ex emplastris que mān retinent.

Considera qd. A. in soda vaporosa ab epate ad tria intendit. **P**rio ad vsus fructū stipticitatē sedatiū: et si nō regiunt: ad aquā frigidā. et itelligē cū p̄dictibz h̄ p̄sententiā qd nō sit debilitas in stōcho vel epate: et cū alijs scriptis. s. terapē. c. 5. et 4. can. sen. i. trac. c. ca. 7. et hoc inuit cū dicit. et sū est dispō tē. **S**ēdo intendit ad p̄cipitandum materias illas epatis malas versus vīnā. et inuit in h̄ qd si expedit ēt vsus vītrē: sed ex p̄prie plus de diuretico: qd aptior est cōicatio epatis ad caput in ascēsu vaporū per gibbū qd per p̄caui: mā autē gibbi epatis cūat p̄prie per vīnā: vt p. can. sen. 4. c. 1. et i. fra sen. 14. c. 18. **T**ercio intendit ad phibēdū mān ab euaporatiōne. Et intendit ad prohibendum etiam vapores cum emplastris si expedit: hoc inuit cum dicit. ex emplastris que mān retinent. i. p̄stringūt ne euaporet. vel retinet. i. phibent ab euaporatiōe: ita sunt empla h̄ntia aliqua frigiditātē et stipticitatē: vt ex rosis: myrtis: et absinthio cū eis. **V**ideat tñ medicus qñō eis vītur.

Cura autē spēi facit cōitatē cuius causa est debilitas stōchi et p̄prie debilitas oris ei: ita vt suscipiat materias et corrūpant in ipso chimī. Et illū sū pluri mū nō excitat nisi sū vacuitatē est vt deglutiat bucellas ifulas in aq̄ acreste et aq̄ vtriusq; granati et que illis sunt silia: aut in rob fructū stipticoz boni odoris. Et vt sorbeat sorbitiōes panis aut farinē tritici torrefacte cū aliq̄ qd sit sicut granū granati et silia. **C**ū enim multiplican̄ p̄fortas os stōchi ad b̄ vt faciat illud.

Chic ponit curā sode per cōitatē ad stōchū. Et p̄ qñ causa ledens stomachū est humor. Sēdo qñ est vapor ascēdēs. ibi (Si autē cā est vapor). Tercio qñ cā est primitiua. ibi (Et huius quidez generis). **P**rima in duas. **P**rio ponit curā qñ mā ad stomachū os effundit: h̄ ēt inuit qñ est effusa: et hoc p̄prie quādo mā est cholica. **S**ēdo ponit curas qñ mā est in ipso stomacho. s. generata vel illa effusa et quiescēs. ibi (In ea autē). **P**rima in duas. **P**rimo ponit curam quādo ista mā effundit ad stomachū frigidū. Sēdo calidū. ibi (Et si stomachus). **C**onsiderādū qd hic est sermo marie de fluxu materierū cholericarū: qd ille sunt que plus ad stōchū fluūt: vt infra sen. 13. c. de egritudinibz stomachi. et fluūt ēt maxime tpe vacuitatis vt supra declarabat: et debilitas oris stōchi iuuat ad illud. **E**t gbus hoc fit vocant infelices ex gnōne: vt p̄ lib. sen. 4. c. de flobothomia. Et corrūpantur chimī. i. humores in stōcho et etiā cibi. **C**ura ergo est dare aliqua frigida stiptica gbus cholerae prohibetur a fluxu: confortatur stomacho stipticitate: etiam rectificata cōplexiōe ex illis. **B**ucellas. i. lenas panis p̄prie assatas. **V**triusq; granati. s. acetosi et mysi. **F**arinē tritici torrefacte. i. qd torrefiat panis ex illa farina tritici: vel fiat sorbitio de farina torrefacta. **E**t bis enim confortatur os stomachi ad hoc vt faciat illud. s. phibitiōnem materierum cholericarum que ad stomachū fluunt.

Cūq; nauseam inuenit eger euomat cholera effusam et quiescet.

Quasi diceret si nō potest phiberi effusio cholere ad stomachū, et signum est nausea: tunc procuretur vomitus.

Et si stomachus cū hoc fuerit frigidus administrantur hec seminata cum alefeniati boni odoris acutis vt fiat ei iulep cū alefeniati et intingat bucellas in eo qd ide facit cum est epati. Et si acetositas et mordicatio non cōue niunt ei et excitant ipsius nocumētus sit p̄ntus bucellis in iulep aut puro aut cū alefeniati s; qd eius est necessitas: et hic hō multū iuuat. **S**i autē soda icipiat et deglutiat bucellas aut sorbeat sorbitiōnez et cū sentit de scēsiōnē sui cibi et digōnez ei sumat aliqd de illis in gbus est stipticitas sic sūt bucelle panis in rob fructū: aut ipsos

aut ipsos fructus: aut panē cū capparib⁹: aut oliuis.

Considera qd possibile est habitudinē alicuius ēē flegmaticam: 2 tamē cholera ad stomachū effundi ppter latitudinē poti fellei ad stomachū: 2 ppter multas causas: 2 sic etiā posset in stomachū frigidū cholera effundi: vt. B. sentit in thegnī trac. 2. tex. cō. 19. tractatus de ventre. 2. 2. de cōplexionibus. ca. 6. 2. 2. regiminis acut. 30. cōmēro. Huic autē stomacho frigida predicta acetosa 2 stiptica nocent: ergo superaspergatur aromaticis calidis: 2 hoc est qd dicit. seminata 2 superasperfa alefeniati. i. speciebus vt piper cinamomum 2c. boni odorosi acuti. i. calidius: qd non sint odorifera frigida. Et qd possibile est qd stomachus adhuc noceat his acetosis: quia sint asperfa hmoi speciebus: ideo da sibi bucellas 2c. puro. s. cū zuccharo vel alefeniati fm qd est necessitas. i. maioris cōfortationis 2 calefactionis frigidi stomachi. Et hic homo. s. frigidi stomachi ad quem cholera fluit. Et cum sentit. s. qui habet stomachum frigidū vel non habet: sumat aliqd 2c. qd si stomachus remanebit vacuus cibo defecēte restituet cholera: 2 pfortetur cū aliquo etiā stiptico. vt bucellis 2c. Lapparib⁹ 2c. s. coditis: 2 oliuis. s. maturis conditis: qd ē pfortant stomachum: vt 2. alimen. c. 25. 2. 32.

In ea autē que fit causa humorum in ipso primus qd oportet est vt incipiat cum purgatione: 2 post illud et cum ea vt nutriatur cibus subtilibus facili digestiōis laudabilibus boni cibi. Deinde declinet euz equalitate sua ad illud qd est necessarium: 2 sint cum hoc in eis resolo 2 digestio 2 solutio. Et si nō inueniunt laus 2 generatio sanguinis boni cōparet generi alteri: eligat laudem 2 generationem boni sanguinis potius illis vel super eas. Et melius illo est vt sit post introitum balnei. Et istis quidem necessarium est vt defecentur eorum humiditates 2 ipsorum vapores.

Hic ponit curā sode stomacice quando mā est in stomacho. s. in ipso generata ppter: vel etiam si ēēt iam fluxa. Et primo ponit curam per medicinas 2 regimen. Secūdo per chirurgiam. ibi. Et ad illud qdem. 7. 7. prima in duas. Primo ponit curā in generali. Secundo in speciali. ibi. Et si humores. Considerādū qd huic ponit curam sode stomacice causa humor in ipso. s. stomacho comprehensoz iam vel generatoz: 2 hoc per medicinas primo vt eietur humor. Et psidea qd vult si expedit qd digerat primo materiā: 2 hoc vult intelligi ex generalibus canonibus. Secūdo ponit curas cum regimine per dietam 2 post purgationem. Et cum ea. i. in die in quo purgas: 2 etiam ante purgationem debet intelligi si cogit nutrire. cū eos cibis subtilibus 2c. In quo hui. inuit qd bec cibaria debent habere septē conditiones: de quibus primo ponit quatuor. Et prima est qd cibus sit subtilis. s. in substantia vt caro perdicis vel pulle 2 similia. Secūda est qd sit facilis digestiōis: vt sūt predicta cibaria. Tertia est qd sit laudabilis nutrimenti boni cibi. Quarta est qd declinet sua equalitate. i. cōplexione: ad illud qd est necessarium: qd ad cōtrariam cōplexionem cōplexioni humoris diantis in stomacho. v. g. si humor est flegmaticus sint cibaria calida nālitur vel artificialiter: si autē sit cholericus sint frida. Et tu dices quō dabo cibaria subtilia si humor est cholericus qui in stomacho est cōprehens⁹: ipsa enī cōuertent in choleras. 7. 7. dñm dupliciter vt alii dñt. Primo qd hic loquit de humore in ipso stomacho generato: hic autē vt plm est flegma: vt sumis ifra sen. 13. ca. de egritudinibus stōchi. 2 forsan qd si stomachus aliquā cholaz generat illa vt plm est grossa. 7. 7. Secūdo mō potest dici qd quicūqz humor sit in stōcho cōprehens⁹ cōpertunt cibaria subtilia nō absolute sed cū cōplone cōtraria humoris exiit in stomacho. Subtilitas 2 in h cibo queritur p facilitate digestiōis: qd digestiua est debilis vt plz in hmoi aggregationib⁹ humor in stōcho generatoz in eo. Secundo hui. ponit tres cōditiones. Et prima est qd sit in huiusmodi cibus resolutio. i. aliqua materiei consumptio. Secūda est qd sit digestio. i. aliqua correctio. Tertia est qd sit in eis solutio. i. aliq ventris subductio. sicut. v. g. respectu materiei flegmatice ēēt cappar vel alimuri vel porri cūz anthero: sed respectu materiei cholice ēēt vt lactuca vel pruna: quia in istis non sit resolutio ppter dicta: est tamē resolutio que est pbitio multiplicationis cholice. Considerādū tamē qd aliquādo omnes he proprietates. s. prime quatuor: 2 alie tres non reperiuntur simul in vna re. Et ideo vult qd tu pceligas: laudans priuas quatuor. 2 hoc est qd dicit. 2 si non inuenitur laus 2 generatio sanguinis boni. Et hoc quātus ad quatuor conditiones priuas compares generi alteri. s. quārum ad conditiones alias tres. eligat 2c. v. g. caro perdicis generat bonum sanguinem: 2 est subtilis facilis digestiōis: 2 declinat ad cōplexionē priam

flegmati inquantus est caro: qd est calide cōplone: nō tñ ppter resolutū nec digerit nec soluit vētre: imo est stiptica: elige ergo cam. Considerādū ē qd hoc dñi maxime verificat post purgationē vel in purgationē qñ corpus est factū purū: qd ante purgationē corpore exiit nō puro forsan magis eligeremus cibaria digestiua et subductiua vētris qd cibaria nutritiua. Et ideo forsan hui. pmissit. 2 post illud. 2 cū ea nutriat 2c. Quare autē post introitum balnei ci bentur dictum est supra cap. de sode facta ex debilitate capitis: vt vapores a capite diuertantur 2 prohibeantur ascendere: 2 hoc ga deficcant membrorum humiditates 2 vapores. 2 ideo debet esse balneum aeris plus qd aque: 2 hoc est qd subdit. 2 istis quidē. quāt di ceret: ideo balneū debet pmitteri vt exieret 2c. Aliter tamē posset exponi qd isti debēt vti medicinis cōsumptiuis maloz humorū 2 pbitiuis vaporū sicut sunt trifere post alias euacuationes.

Et si humores sunt cholericici cura cum eo qd te docui in canone cum curis confortando cerebrum cum oleo ro. aut cum oleo myrtino.

Hic in spali ponit curā. Et p quādo mā est cholica. Secūdo quādo mā est flegmatica. ibi. Si autē humores. De alijs at māeb⁹ dñt itelligi ex dicēdis sen. 13. 2 iō dic. Lū eo qd te docui in can. s. sen. 13. de cura mala: cōplonū stōchi cū mā. docui in can. s. sup de cura sode cale. Considerādū ē qd cū hac cura que respicit stomachū: oportet confortare caput ne recipiat: 2 hoc fit cum oleo ro. 2c. qd si iam recepit mām intelligit qd procedas fm qd supra docuit.

Si autē humores sunt flegmatici frigidi in quib⁹ excitantur ventositates fortes: tunc administra vomitus qui sunt fortiores 2 subtiliantia: 2 si non remouet bieras magnas cum decoctione epithimi.

Considerādū qd fortiores vomitiuis egemus in mā flegmatica qd in cholericā: vt est notū. Si 2 vomitu 2 icisioe flegma non remouet: signū est qd mā flegmatica est fixa 2 forsan hz de mā melica p grossitie: 2 opz dare bieras magnas vt logodion vel ruffi vt archigenis 2c. cum decoctionibus epithimi qd respiciunt melia. Considerādū vltēri⁹ qd ventositates a fridis hmoi sunt fortes pp difficultate resolomā 2 pp forte iperuosus motū: vt supra apparuit.

Et ad illud qd inuāt icisio duaz arteriaz timporis aut duo cauteria lenia sup timpora ita vt non aduraf caput 2 sit strictio sup duas arterias. Et arterie qdem multoties cōbunt aut icidunt 2 cauterizant. Et conueniēs cauterizatio est vt arteria discooperiat 2 cauterizet ipsa arteria ita vt vestigiū eius nō cadat sup cutē. Et cauteria qd sunt sic eas igitne. verū tñ quātū possibile est vt vitet 2 marie in cstate vitet. Et opz vt ei⁹ cib⁹ sit forbitiōis 2 non masticeat aliqd vsqz ad decem dies. Et sit hora comestionis ei⁹ in cstate frida. Et opz etiā vt nō multiplicet sermones. Et silt vt stiptica sup arterias adhereat cū qb⁹ misceant sarcocolla 2 crec⁹. Et nos narrabimus illud in antidotario. Et qñqz ponitur super eas plūbum 2 stringitur cum vitā vt non pulsent 2 faciant dolorem 2 similiter lignum.

Hec pars pōt dupl⁹ introduci. Primo qd ponit hic curam p cauterium 2 alias manuales operationes sode per cōitatem ad stomachum causa humor in ipso quicūqz humor sit. Secūdo qd hic ponit curā sode p cōitatem ad stōchū qñ humores sunt flegmatici 2 est cura p cauteriū vel icisioē: 2 tunc bec ps pntinas ad ptes imēdiate pcedētem. Et p ponit curā per incisionē 2 cauteria quedā. Secūdo ponit curam per alia cauteria plurima. ibi. Cauterizatio.

Dubitat ad quid cauteriū sit in sode stomacica. 7. 7. dñm qd sode stomacica ppter de mā frida si antiqua: tunc cauteria 2 icisioes pnt cōferre: 2 rō est: qd iam caput recepit mām 2 multam infectionē ē in pti⁹ arteriarū: ad rectificationē ergo male infectionis 2 cōsumptionis materierū sunt hmoi cauteria vel incisiones. s. etiā cū hoc cauterizādo. Et sub hac intētiōe. 2. pcept hic incisiones 2 cauteria. Un in. c. de cura qui recordans huius cauterij dicit. Slobothomia 2 cauterizatio 2 arteriarū sunt fm qd fuerūt in sode antiqua. Et Rasis p conti. 10. ca. dicit. Si dolor est antiquus incidant vene timpoz. 2 totū hoc fuit de mēte Sera. p. 2c. 11. ca. Considerādū vltēri⁹ qd. 2. tria remedia manualia pcept. s. icisioem cauterium 2 ligaturam cōstrictiā. Incisio quidem arteriarum siue venarum sine cauterio cōuenit quādo in arterijs 2 venis ēēt

Dub⁹ 3

Gentilis

sanguis infectus qui cū tali incisione educeret. Talis enī sanguis inf. ctus corrumpit illud qđ aduenit de nutrimento sicut fermētū: vt Sera. ponit palle. c. Et qđ per alias venas qđ per illas que nobis apparēt pōt materia ascendere: ideo nō semper talis incisio cōfert: vt Bal. 3. de interioribz. s. cap. f. antepenul. ca. Ligatura autēz fit quando materia calida vaporosa vel alia est pulsans et in pulsu dolozein augēt. Et hoc est qđ dicit. 2. fit strictio sup 2c. Et cum dicit. 2. quādoq; ponitur sup eas plumbum. / De cauterio autem multa essent vidēda: tamē aliqd diximus supra in cañ. gñatibus 2 late p tractabimus fen. 3. huius cañ. de cura obthalmie. / hic tamē. A. de hoc cauterio octo inuit. p. primo numerū: qđ sunt duo sup duo timpora. R. d. est: qđ vtriq; parti capitis stomachus cōicat sicut potest declarari ex dictis in ca. de imaginationibus. Secūdo qualitatem cauterij: qđ sit leue nō pfundum nimis vt nō aduratur caput. i. os capitis. 2. iste est cañ. gñalis p lib. fen. 4. in. c. de cauterio. Tercio inuit modū faciendi vt incisio cuti discooperiatur arteria. 2. in hoc Alui. inēdit ad decorationē. Quarto inuit instrumentū: cuius quo fit: qđ acus. i. ferrum subtile in forma acus. Quinto remittit audacia in vfu eius vt vites fit est possibile: qđ est de medicis vltimis 2 forribus. Serto ponit rēpus inepitū: qđ pprie vites in estate pp calorē diffēpantiam: 2 sic ēt qđ vitari in hyeme: vt p cañ. fen. 4. i. ca. rempora igit puenientia sunt ver 2 autūnus. Septio ponit regimē: qđ pphibet masticationē 2 locutionē: ne morē circa timpora morē masticationē faciat doloze 2 possit facere cadere efcārā an debitu tempus. hōra comestionis in estate sit frigida: qđ cito in mane 2 post occasus in sero. Octauo ponit medicas sup loco que debet ēē stricte ad pphibēdū casum intēpitiū efcare 2 pphibēdū fluxū sanguinis. ex hoc dicit esse attractiua 2 maturatiua per sarcocollam 2 crocū vt cōpleat mactū attractionē 2 mundificationē vt diximus fen. 3. hui. c. d. cura obthalmie. 2 bec vnguēta habes. 5. cañ. tra. 11.

Cauterizatio autē fortis que in istis dicta ē: est vt tria ponant sup mediū capitis 2 duo super duo timpora et vnū super nucham apud posteriorem partē capiti. Et oportet vt alienetur vinum fm omnem dispōnem.

Ciste modus cauterizadi bz pte pōnit a Sera. palle. ca. 2 a Rafi p ptinē. 10. ca. Et fit in sōda antiqua qñ alia nō valēt: vt Rafi ēt inuit 2 pprie fit qñ doloze est in toto capite. Alienē vinū fm oēs dispositionē. s. cauterij ne illud moueat materias 2 addat. s. in sanatiōez. Unde Rafi facit istis cauterijs dicit. pphibeat qđlibet vinum.

CSi autē cā est vapores ascēdētes ex stōcho: tūc est cura fm oia que pcepimus in cura sode facte ex vaporibus ascēdētibz ad cerebrū ex membris alijs.

Chic ponit curā sode p cōitate ad stōchū qñ cā est mā vaporosa. Et figs plderat in ista facit imagiari qđ plurimus fmo qui in sōda stōrica pccit sit in sōda stōrica per cōitate iū mā humoralē cerebro cōicata vel forsan in cerebro gñata p sectionē factā a vaporibus. Iste autē fermo fit solū a mā vaporosa ascēdēte. 2 ps.

CEt huius qđem generis est cura sode que excitat potu aque. Hoc enim ēt fit ppter debilitatem stōchi. Et melior cura eius est vt habens eam potet parum vini odoriferi 2 cōmisceat cum eo aquam suam quaz bibit 2 vt non impediāt os stomachi.

Chic ponit curā sode p cōitate ad stōchū qñ cā egritudine in stomacho est primitiua vt aqua. Quidā enī hōies debilis stomachi statz ex potu aque 2 pprie in ieiuno ledunt ex qua lesiōe pprie caput cōpatit. cura est nota. 2 est fmo Rafi. 1. ptinē. auct. Joāntij.

CIn regimine vō eius que fit cōitate renū 2 myrach 2 matricis 2 reliquoz sufficit que pmissimus in principio vniuersalium. 2 de sōda febrium iam diximus.

Chic excusat se ex cura sode per cōitate ad alia mēbra. sufficē enīz qđ pmissit supra in principio huius capituli. s. qđ tu intēdas ad caput: 2 hoc iam sciuiti. de sōda febrium etiam dixit.

CDe cura grauitatis capitis. Cap. 34.

Ad ipsaz iuuat euacuantia 2 vsus alseebari. Superius determinauit de cura sode vt diuersificat per sui causas 2 modū existēdi: hic determinat de cura sode vt diuersificat fm gradus. s. fortitudis 2 debilitat. De sōda autē fori iā locut ēt cū posuit curā sode pcur: hie ponit curā sode debilis que est potē qđā grauitas siue pderofitas capitis qđ doloze fori. Siue nō sic siue alr iroducat: dicemus qđ hic determinat de cura grauitatis capitis. Et p in genera.

Super tertio

li. Secūdo in speciali. ibi. (Et si sanguinea.) Cōsiderandū circa primā partē qđ grauitas capitis differt a vero doloze ex pte cause 2 ex pte modi cause. Ex pte qđez cause: qđ cā grauitas capitis est mā grauis siue grauitatē iducē: 2 iō est mā humoralis qđ sui grauitate 2 pderofitate facit capitis grauitatē: 2 ideo cura est p cūonem. Et qđ in grauitate capitis cōfert debite 2 molliter lituare caput: iō cōfert vsus alseebari. i. puluinaris. s. mollis 2 suauis. vsus alseebari. i. vsus pillularz scebari de qb? supra in cañ. generalibz. et infra fen. 5. ca. de nocumēto odorat? sōda autē nō fit semp a materia. Secūdo differt ex pte modi cause: qđ mā facies sōdam soluit cōtinuū vel malā cōsponez facit aut vtrūq; sed ista mā inducendo sensus pderofitatis siue grauitatis facit capitis grauedinem.

CEt si sanguinea fuerit: cū cura erit cū flōmia: deinde minuaf vena frōtis 2 pprie si fuerit grauitas posteri? 2 etiā minuatur vena colli 2 due arterie que sūt post aureas: 2 pprie si fuerit grauitas in anterioribus.

Cubitat ēt cū mā potēs iducere grauitatem possit ēē flegmatica mēlica 2 sanguinea: vt supra declarāt est: quare magis ex pte de sanguinea. / Dm qđ hoc fecit: qđ forsan accidit ab ea frequēt? / Aliter oīm qđ mā sanguinea nō multū erubescit est magis apta iducere solā grauitatē qđ mā flegmatica vel mēlica. Lū enī flegma 2 mēlia abūdant in capite bz inducāt grauitatē: tū vltimū fori doloze cum illis cōiungit. ppter ventositatē ab illis eleuatam. Cura enī est nota per flōmiaz. primo vniuersalem. scōdo particularem.

CDe sōda que noiatur ouum 2 cauthati. Cap. 35.

Et spēs sode qđ noiatur ouū 2 cauthati pp suam cōprehēsiōē sup totū caput est sōda cōprehēdēs māsua fixa chronica. Cui? puitas excitat omni hōra ēt a pua causa mor? potatio nis vini 2 receptōis vaporozis: 2 excitat ipsaz vox fori: 2 qñ qđ excitat ipsaz vox media ista vt cā hōis odio habeat vocē 2 lumē 2 pmissionē cū hōibz? diligat solitudinē 2 tenebras 2 gerē 2 resupinationē. Et ipsi qđē diuersificant in eo qđ eos ledit ex cāis pācijs. Quidā 3. m. coz ledunt ab aliq ipsaz: 2 qđā ab alia re leduntur.

Cam determinat de cura sode vt diuersificat ex pte causaz 2 ex pte modi 2 ex parte gradus: hic ponit curā eius vt diuersificat ex loco siue ex situ. Est autē talis diuersitas: qđ quidā est doloze in toto capite 2 noiatur ouū. qđā in vna parte 2 noiatur emicranca. pto ergo determinat de ouo. Secūdo de emicranca. ibi. (Emicranca.) / Prima in duas. pmo ostēdit qđ fit ouū 2 sui causas. Secōdo ponit curā. ibi. (Si sciuerimus.) / Prima in tres. pmo notificat ouū sua sula. Secōdo Bal. ibi. (Et Bal.) Tercio alioz. ibi. (Medicoz vō.)

Cōsiderādū circa primā pte qđ. A. notificat ouū p tria. pmo p sui nomē qđ dicit: tū bz alia noia vt supra apparuit: qđ dicit galea: dicit nū: 2 oia ista noia ad idē tendunt. dicit doloze totum caput tenens: 2 ideo dicit cauthati. i. totū cōprehēdēs. Quidā tū credunt qđ ouum dicit pprie quādo mā est in pāculo intrinseco: sed qñ est in extrinseco vocat ab eis cephalica: sed non curamus de bz. / Secōdo A. notificat ouū per sui essentia siue diffōnē cū dicit. est sōda cōprehēdēs. s. totū caput māsua fixa chronica. / Cōsiderādū in bz qđ iste doloze nō bz quierē piodicā lōgā: 2 ideo dicit māsua fixa. i. manens fixa sine itēpolaritōe: 2 cū hoc lōgo tpe durat: 2 iō dicit chronica. Et qđ morbi chronici fixi sūt a materiebz? maxie grossis 2 cū defectu virtutis respectu psumēde materie: ideo cū oī pprie dicta est mā grossa 2 virtutis debilitas vel defect? ab illi? resolone: vel virtutis defect? s. recipiēdo vel patiēdo a qlibet cā. / Tercio notificat ouū ex suis accētibz: qđ iste doloze frequenter excitat: 2 b est qđ dicit. oī hōra. Et est cū: qđ oia occurrētia impūnt pp capitis debilitatē: 2 iō isti amāt ēē soli vt fugiāt tales mor? Et resupinationē. qđ totū caput meli? gefat: vt supra dicebat. c. de siguis sumptis ex pueniētia 2 diuersitate. Et ipsi qđē diuersificant. Lū pōt ēē 2. Una maior debilitas cerebri in vna pte qđ in alia. v. g. si magis debilitatē circa locū ortus obtricoz magis ledet lumine qđ vocibz. Alia cā pōt ēē diuersitas pportiois itē qđā sensibilia 2 qđā nō sic apparet circa eūdem sensus: vt in auditu. Quidā enī nō pnt quodā modos sonoz audire: 2 quidā possunt: sicut ego nō possū audire sonū icisiois ligni siue suere a cerdonibz: vt pble. 7. s. pble.

CEt sentit oī hōra quasi caput ei? malleo percussat: aut attrahat tractione aliqua: aut scindantur pmissio aliq: 2 peruenit doloze eius vsq; ad radices oculozum.

Cōsiderādū

Considera dñm qd mae more in capite vel ad caput pñt ee ea pulsationis: hoc pñt cū vñtando mouent: et ille tunc sentit qñ caput mallo pcutat. pñt et ee cā pñtionis in pñiculis cerebri: et sic accitate vel pñtione: et tñc sentit qñ pñt sue attrahat. pñt et ee acuitate scindentes: et tñc sentit qñ scindat et. Et pñt dolor. s. si mae est in pñiculis intrinsecis. hoc declarat fuit supra i signis sode.

Et. B. quidē ponit allatorē huius egritudinis debilitatem cerebri: aut fortitudinē sensus eius.

Primo ponit. B. sniam. Scdo cōplet notificationē ouī. ibi. (Et cā generatiua.) // Dicit pmo. B. sniam. 3. de interiorib. pe. cap. huius egritudinis debilitatē cerebri vel fortitudinē sensus ei⁹ allatorē. i. eductore. // Et cōsidera qd. A. nō dicit cām effectiua sed allatiuam: qd debilitas cerebri vel acuitas sensus nō sunt cā ipressiua sed potius allatiua. s. mediata et dispositiua sue preparata.

Et causa eius generatiua est humor malus vt apostema calidū aut frigidū fm qd plurimū sit aut ab apostemate melancholico aut duro.

Quia nōdū ex pñmissis appēbat cause ouī: iō hic narrat eas i sermone spālī. In fmo. n. gñali apparuerūt in caplo gñali de sode. Et pñt bas cas. Scdo diueritatē cārū fm loca. ibi. (Erplm.) // Tercio cōplet narrationē cārū ouī. ibi. (Et multoties.) // **C**onsidera dñm qd. A. inuit hac diuisione qd humor ouī facies vel est nō apostemans: qñ ad b dicit. humor malus. vel est apostemas. Dicit autē humor malus qd quāuis nō apostemet est fixus et ipressit suā malitiam: qd semp nutritiū qd venit ad mēbū corripit: ex hoc enī sit sode antiqua fixa. Si autē humor apostemet cū pñtē a pñtē pñtē dñs sit a pñtē malcholicū in radice vel durus. i. hēgmatīco in radice qd indurātū est: siue sanguinē indurātū: pñtē ex his apostematib⁹ sit ouī. Si apostema calidū vel nō facit ouum pñtē dñtū: vel apostema calidū p accidēs: hoc facit sicut a pñtē hēgmatīcum de hēgmate putrido: qd dicit per accidens calidum.

Et plurimū quidē sit in medio velaminis aut extrinseci a craneo aut intrinseci. Et tu iam sciisti qd qñ causae sunt apostema aut aliud: et nō est nisi in velamine intrinseci in craneo sentit dolor: extēsus vsqz ad oculū: et qñ pñiculus ille cōprehēdit super nernū motiuum cōcauū extendit pars eius vsqz ad pupillā: et cū est in velamine extrinseci sentit dolor tactu manus et patiens odit casum tactus laboriosi super eam.

Considera ad hoc qd dolor capitis sit ouum: opz qd totū caput doleat quāuis vna pars magis qd alia possit dolere. Si h in medio pñiculi fiat a pñtē: tñc vsqz totū pñiculus ynformiter cōpatit. Sed si fieret in vna extremitate. v. g. in pñiculo qd est circa cornu frontis: tñc nō sic ynformiter fieret cōpassio. Possemus tñc aliter exponere vt p mediū velaminis intelligamus pñtē. pñtē pñtē pñtē pñtē vt. q. d. mae qd faciūt ouī sunt fixē ibibire in pñtē pñtē pñtē. Et si mae sit in pñiculo intrinseci. s. dura matre vel pia matre: dolor venit ad oculū qd pñiculus ille intrinseci cōprehēdit super nernū motiuū sup. et cōcauū. i. obicū extendit ps ei⁹. s. pñtē vsqz ad pupillā. i. vsqz ad nigredinem oculi. s. comēam: qd tñc oculi sclerotica et secunda et yuca inde sunt: vt sen. 3. hui⁹ pñtē capitulo declaratum est.

Et multoties cōtingit ab egritudinib⁹ antecēdētibus que debilitauerūt substantiā cerebri et velamina ipsius intrinseci et extrinseci: ita vt ledat motib⁹ quib⁹ sunt ex motib⁹ corporis principalib⁹ et vaporibus et motib⁹ extrinsecis et recipiat supfluitates ledentes.

Hic cōplet narrationē cārū: et vult qd debilitas cerebri sit cā: sed debilitas cerebri sit ab egritudinib⁹ pñtētib⁹ et. **E**x qd oib⁹ pñtētib⁹ apparēt qd res sunt magne cause ouī. s. cause humorales apantes vel nō apostemantes. debilitas cerebri: vñ a qualibet cā intrinseci et extrinseci patit. et acuitas sensus. **C**et tu dices possit ne fieri mala cōplōne sine mae. // Dñm qd sic fi eet fixa: et tñc faceret ouī: vel pñtē generatō materias malas: vel debilitatō cerebri vt a qualibet cā patiat: ergo reducet in causas pñtētib⁹.

Medicorū vñ quidam nō obseruant in ouo has cōditiones: immo dicunt ouum omnem dolorem cōprehendentem super totum caput extra craneū et intra: et fit eius causa ex vaporibus stomachi aut vaporib⁹ capitis aut materie aut hēgmon in ipso cerebro aut vela-

minibus eius: et fit cum grauedine et pulsatione aut berisipila: et fit cum inflāmatione et mordicatione abiqz multa grauedine: aut ab humoribus alijs si non fuerit berisipila: et sint illic signa humorum frigiditatis: et me dicantur totum fm modum suum: vñtamen nomen ouī in veritate cōsuetum apud prudentes medicos est fm qd est per conditiones predictas.

Hic cōsidera qd cōditiones ouī sunt tres. s. qd totū cōprehendat qd sit fixa chronica: et qd gñlibet motib⁹ extrinsecis ledat et et itrim fecis vt vaporibus cibor et humorib⁹. Quidā h medicorū vt Serap. pmo pñtē. 6. cap. et. Balya. 9. theozice. cap. 3. 2. 5. pñtē. ca. 12. nō obseruat has cōditiones: s. solā vñā cōditionē obseruat. s. qd totū caput cōprehendat: siue cā sit vapor: siue materie. i. humores nō apostemates siue apantes: vt hēgmon aut berisipila. et ponit signa aut ab humorib⁹ alijs. s. frigidis. Et medicant et. qd fm diuerstatē hēgmon cārū ponit curā Serap. pñtē. 6. ca. Uerū apud prudentes medicos: vt apud. B. 3. de interiorib⁹. cap. 9. et apud Rasim pñtē cōtinctis 10. cap. et. Bazarauū in sua practica: et Theodorū pñtē. 1. lib. pmo. et fm quod dicit est per conditiones predictas.

De cura.

Cap. 36^m

Sciuerimus qd illic est sanguis plurimus: et qd eius causa prima aut causa motiua ei⁹ est sanguis flobothoma.

Hic ponit curas. Sed statim dubitat quare nō ponit signa. // Dicit dñm qd iam sunt nota. signa enim cuiusqz humoris et signa debilitatis cerebri nota sunt supra. **P**rimo ponit curā p medicinas. Scdo p manuale operationē. ibi. (Flobothomia vñ.) Tercio p dietā. ibi. (Libus aut.) Quarto itē p medicinas. ibi. (Epi thimata.) // Prima in quor. pmo ponit curas qñ mae est sanguinea. Scdo qñ est frigida. ibi. (Et si signa.) Tercio qñ est calida. ibi. (Dum aut.) Quarto assumat curā. ibi. (Et scias.) // **C**onsidera dñm qd sanguis pñtē cā prima. i. antecēdens et per aliquā corruptionē vel approximationē fier cōiuncta: et pñtē cā motiua. i. cōiuncta: et quomodocūqz sit flobothomia cōpetit. Vel cā motiua et cōiuncta uia. s. doloris: h cā istius egritudinis sit alia: sed quia in ea corrumptur sanguis accidit excitari dolorem illius malitia.

Dub⁹ 1°

Cet si signa existunt qd humores sunt frigidi: et tēpus fm egritudinem est elongatum: et tu iam administrasti in principio etiam quod repellit: tunc vñtē embrocis et aquis in quibus resolutia modice sint calefacientia cū repulsionē modica et stipicitate sicut flos squilanti et camomilla et mentha et reliqua que sciisti in canone: et gradatim pcede ad fortiora et euacua cū eis que cōueniunt. Et administratio pill. de aloē et mastice est de eis que multum cōferunt in ea: et fiat illud in omni tertia nocte. Et tatur cochijs in euacuationibus suis si necessitas est vt dent eis fortiores. Et sumat et in potu decoctionē cassie fistule cum quatuor anis. olei de cherua. Et scias qd cū purgasti superest tibi vt pfortes cerebri et velamina eius cū aliqbus que ipm pfortant ex eis que sciisti. Et ex ipis qd sunt odoramenta musci et ambre et cāphore etiā illis cōmiste: et quādoqz permiscēt cū eis aloē vt cōiungant cū cōfortatione resolutionē: et adhibe ei emplastra calida et stuporem inferentia que sciisti. Cum ergo declinat administrata balneum et emplastra confortantia.

Hic pñtē qd. A. ponit curā ouī a materia frigida et diuersificat eā fm tēpora. **P**rimo pñtē ponit curā cū est in pñtē cū eo quod repellit: et tu iam sciisti canonē in repulsionē.

Sed tu. d. quō ouī pñtē cū in principio cū sit sode antiqua fixa. // Dicit dñm qd est antiqua aptitudine qñ ipsa est in pñtē sicut quartana est in pñtē morbi chronicus: et ipm pñtē morbi chronicus est longius pñtē morbi breuis. Scdo ponit curā in augmento: et hoc in principio augmenti cū dicit. vñtē embrocis. et in pñtē verus status cū dicit. gradatim pcede et. In tēpore autē augmenti docet purgare cū pillulis nō multū fortib⁹ vt cum pillulis de aloē et.

Dub⁹ 2°

Bentilis

que sunt pillule affebei dicte supra in ca. gñali curationis. Et qz iste mae frigide sunt difficilis eductionis: et in augmento nodu sunt pfecte digeste: id gradatiz docet euacuare de tercio in tertiu: sicut in flegmaticis febribus facimus. Tercio ponit cura in statu. s. digesta ma: tunc eniz possumus yti euacuatiuis fortioribus: vt sunt pillule cochie. Pillulaz autem cochiaz multas descriptiones habes. Quarto ponit cura sode in declinatione et p in declinatione quasi incoante dādo decoctione casse cu oleo de kerna: et hoc fit ad reli quas materiu post purgatione educēdas: et id est post purgatione daf sicut docet dare infra fen. 16. de cura colice. Docet et pfortare: et quāuis cōfortatio cerebri sit pueniēs in omni tpe: tñ cōfortatio cuj calidis et aromaticis sicut sunt muscus et ambia cōpetit magis versus declinationē. Et pter et pfortatio plus puenit post etionēz et ppter forte cu cochys. Lāphora misceat ad calore musci et ambie tēperādum. Aloes vō cōfortando resoluat.

Dub^m 3^m Sed dubitat ad qd ponunt empla stupore inferētia. Vnde dūm q aliqui ppter vehemētia doloris: et tūc nō est cura per ea in declinatione: sed in quocūq tpe hoc indicet. vel forsan in hoc curā ouit inuit qñ est ab acuitate sensus. Vnde possumus subtilius dicere. Ppter qd sciēdū q stupefactiua nō dant vel appropinquant semper ad intētiōē sedationis doloris: sed qñq vtimur eis quasi ad cōstringēdūz inebriūne materias recipiat sicut facit opium: vt. z. can. ca. de opio. q. igit in ouo ppter debilitatē cerebri recepit superfluitates ledētes: vt supra dixit: ideo quādoq ad hāc intētiōnem vtimur stupefactiuis. s. debite cōsolatis. Secundo Aui. ponit curam in declinatione pcedēte. et quasi in fine per balneum et emplastrā cōfortatiua. s. plus q resoluētia. et hoc est quod dicit. cum ergo declinat. s. manifeste.

Cum aut in principio pueniat et scis q mā est calida: tūc forsan declaratiū est tibi et sciuiti illud i canone regiminis cerebri: et frequēter pota cū medulla casisule cū oleo amigdalino diebus frequētib^{us}: et qñq iuuat eos caputpurgii cū mūmia in oleo viol.

Cōsidera q Aui. dicit. in principio pseuerat et q mā calida pōt facere ouum in pñ existente. Si aut pseuerare debeat vplm trāst in mām frigidā. Cōsiderādū scdo. forsan declaratiū est tibi. s. in pñ capituli: q forsan mā est sanguinea: et q forsitā nō est sanguinea sed cholericā: ideo nō est tibi declaratiū in hoc caplo. Sed sciuiti illud. q q tu debes facere in canone et. i. in canonibus generalibus. et supra de cura sode calide. et frequēter et. hoc fit ad resolutionē vētris i mā cala. et qñq. qñ vis pfortationē et tēperatiōē caloris. caputpurgii. i. attractio a narib^{us}. cū mūmia et. nota est.

Et scias q ouum antiquū tēporale nō eradicat nisi quod est fortis resolutionis et calefactionis.

Hic assumat curā ouī antiqui timporalis et dicit q eradicat euz reb^{us} fortis resolutionis. Lā est q mā eius est frigida. Iste autem res sunt tyriaca antiqua: et medicamen in quo fit virtus castorei.

Et qñq iuuat eos si fiat eis caputpurgium et troc. stelle et scellite et diammisco et que pcedunt cursu eoz dissoluto qdēq eoz fuerit in lacte lactātis puellaz: et ppter cū dolor sit fortis et vincant vlgilie.

Et qñq. q pcedētib^{us} eūonibus. Cōsiderādūz q isti troscisci vel medicine sedant forte dolore diuersimode. Quedā euz aliqua stupefactiōe sicut troscisci stelle: et ericent et cōfortēt et pphibēant materiū receptionē. Quedā faciunt hoc resoluēdo et pfortando sicut diammiscus et scellite que est pfectio magna posita in 5. can. i. trac. et hoc est qd dicit. ppter cū dolor sit fortis: et vincat vlgilie. s. fortem dolore: vel vincat vlgilie scilicet vsū trosciscor stelle: et illarum medicinarum: ad hoc vt sedato dolore cessent vlgilie. Dissoluntur autē pcedite medicine cū lacte vt ariditate medicinarum tēperēt. lactātis puellam. s. quā peperit quia est lac subtilius siue aquosius et magis trahibile per nares.

Florobothomia vō et cauterizatio arteriarū et earū incisio in cauthati sunt fm q fuerūt in soda antiqua.

Hic vult qd supra dixim^{us}. s. q flōmia. i. scisso et. in cauthati. i. in ouo sunt et. i. in caplo sode p cōtatē ad determinatā mēbra.

Cibus aut sit qd nō vaporat de eis que sciuiti ita vt pueniat ad lentes euz oleo amigdalino dulci et similius fabaz. Et nō est malū vt cibent qui ex eis sunt isfri dati cū hmoi ppter paruitatē vaporis eorum.

Hic ponit curā per dietā et dicit q sit cibus qui nō euaporet.

Super tertio

Dub^m 4^m Dubitat qz dicit q cibus sit qd nō vaporat vt lentes velius fabarum. Vnde dicit qz legumina cōter ponunt ventosa. Vnde amplius lentes ponunt inflatue: et per pñs vaporose vel vētose: vt infra fen. 13. trac. 5. i. cap. Vnde amplius fabe sunt et inflatue et vētose: vt pmo regiminis acutoz. comē. s. sup illo verbo. pñsana vō. Vnde scdo can. cap. de fabis dicit q faciūt soda et nocent oibus gbus accidit soda. Vnde ista legumina sunt difficilis digestionis: quō ergo cōcedit ea ifrigidatis in gbus digestiua est debilis. Vnde ipsa sunt frigide et sicce cōplexiōis: vt auctores ponūt. Vnde dñm dictoz est Aui. et Ras pmo pñmētis. vbi est numerās res carētes vaporē dicit q sunt lentes. Vnde pñmētis hāz duas solones. pma est q lentes materialiter sunt vaporose: et etiā fabe: tñ effectiue frigiditate et igrossatione faciunt cessare euaporatiōes humoz. Vnde dicit q lentes et fabe possunt duplr dari. pure: et sic nō cōueniūt ppter dictas rōnes. vel vt rectificate: et vt sic pñt puenire. Rectificatio enim faciliat eoz digestionē et remouet eaz euaporatiōēz et ventositatē: et ipse cū hoc pphibēt q alia cibaria vel humores nō vaporēt. Rectificat aut pmo cū dant sine corrice. est enim corrice idigestibilis: vnde Aui. ius fabarū. Scdo per bonā decoctionē et iteratā cū aqua. Tercio miscēdo spēs et res cōfortates et resoluētes ventositatē et pphibētes earum multā siccitatē vel stipticitatē et morā in stomacho sicut est oleum amigdalini et sic rectificate possunt cōcedi ifrigidatis. Et qbus pñs cessant. Quidāz vō rudes dixerunt q intelligit vsq ad lentes excludiue.

Epithimata autē opz vt declinent qñq ad illud qd parūper stupefacit: s. fit maior intētiō resolutio. Et ex istis qdēz epithimatis est opius et sanguis draconis et crocus et terbentina fiat ex eis epithima et liniat ex eis tempus vsq ad tempus apud necitatē idigentē stupefactione. Et ex eis est crocus et galle et troc. stelle. Hāz cū ex illo liniat tota frons erit iuuans. Et tu qdēz redi ad antidotariū et ad tabulas medicinarū singularium.

Hic iterum ponit curā per medicinas. s. que extra ponunt et remittit nos ad quintū et scdm libru. Iste medicine quīs apud necitatē sint stupefactiue: tñ plus debet et resolutiue ad psumptionem materiā. quare aut vtimur stupefactiuis iam apparuit.

De emicranca.

Cap. 37^m.

Emicranca est dolor in vna medietate capitis excitatus. Et Hal. diffiniuit eaz dicens q ipsa est ambulator medius.

Cum determinauit de ouo: hic determinat de emicranca. Et primo notificat eā. Scido ponit curā. ibi. (Eius cura.) Vnde prima in tres. pmo diffinit eā. Secundo ponit causas et causarum diuersitatē. ibi. (Quis quidē causa.) Tercio ponit signa. ibi. (Et tu.) Cōsiderādū circa primā partē q vt sumitur a Theodoro pñsiano in caplo de monopia. Est emicranca: et est monopagia. Emicranca est dolor in vna parte capitis quādo attingit ad oculos. s. ad partes oculorū vt ad supercilia et dicitur vulgariter cigliaticum. Sed monopagia est dolor in quacūq vna parte capitis et dicitur a monos qd est vnum. Aui. ergo sumit in hac notificatione emicrancaz large pro dolore excitato in vna medietate siue ante siue retro: siue sursum siue deorsum: siue fm dextrūz siue fm sinistrūz: et dicitur ab emi qd est semis: et cranea qd est testa: vt Alexander cap. de emicranca. Dicit aut excitatus in hoc inpens q iste dolor est fortis: q euz excitatione. Cōsiderādū scdo q emicranca dicitur ambulator. ppter duo. pmo quia multuz fit a materia ambulante sez mobili vt a vaporibus. Secundo q ipsa est periodica passio vadens et veniens: ideo potē dici ambulator medius. s. fm capitis medietatem. et hoc possunt intelligi ex dictis Hal. de interioribus. cap. 9.

Quis quidē causa est intra cranium et quādoq est in pñiculo cooperiente cranium: et plurimuz quidēz fit in lacertis timporis. quod aut est exterius quādoq peruenit ad hoc vt non toleret tactum.

Hic ponit causas. Et pmo fm diuersitatem locorū. Secundo fm diuersitatē causarum in se. ibi. (Et emicranca.) Vnde prima in duas. pmo ponit diuersitatē eorum fm loca in quibus cā recipiūt. Secundo fm loca a gbus cā mouetur et surgit. ibi. (Et materic.) Vnde pma parte inuit hāc diuisionē q cā faciētes emicranca: qñq est sub craneo: quādoq est extra craneū: et ista vplurimū fit in lacertis timporis. Et rō est: q sunt loca hūda et apta recipere materias:

4^a **I**sta est que est extrinseca materia. Quādoq; peruenit ad hoc vt nō toleret tactū. s. leuem: q; tactū laboriosum semper nō tolerat. Considerandum q; Auic. nō prosequitur de notificatione emicranee cuius mā est sub craneo: q; dat intelligi ex predictis supia capitulo de ouo. 7 caplo de signis fode. Si enim mā fode sit in pānticulo intrinseco: sentit homo dolorē vsq; ad radicē oculi illius prius.

Et materie sunt peruenientes ad locum eius ex venis: aut arterijs extrinsecis: aut ex cerebro ipso 7 vela minibus eius: 7 eleuatur plurimum illius ex via commissurarum: 7 quādoq; fit ex vaporibus expulsis a toto corpore aut membro illius partis.

Hic ponit diuersitatē fm loca a qbus causa mouetur. **H**ic cōsidera q; quāuis. Alitēdat ponere diuersitatē locor a qbus causa surgit: tamē cū hoc inuit diuersitatē causaz. Causa enī aut est materia humoralis: aut vaporalis. Et materie. s. hūales veniūt ad locū eius. s. emicranee. i. in quo est emicranee: aut ex venis extra cranium: aut ab intra. s. cerebro 7 pānticulis: 7 talis mā erit p commissuras. s. q; inde cōcant pānticulis. s. interior: 7 exterior. Dicit aut plurimū: vel q; est modus loquēdi: vel q; aliquid parū eleuari possit per viā refudationis per poros. Et cōsidera q; si p hoc qd dicit. locū eius. intelligit locū emicranee extrinsecū: tūc iste ascēsus est ab intra ad extra. 7 videt hoc in manifesto sermone Auic. cōtinuādo litterā: q; statim loquutus fuerat de emicranee extrinseca: 7 apparet ex modo loquēdi cū dicit. eleuat fursum vel extra appostat. Sed si p hoc qd dicit. locū eius. intelligit locū nō solum extrinsece sed intrinsece emicranee. Dpotebit imaginari q; etiaz p commissuras cōmunicet ab extra ad intus mā: vt quidā voluerūt: sed hoc rarū videt 7 longinquū a sermone Auic. Si aut mā sit vaporosa: tunc vel surgit a toto vel ab vno mēbro qd est in latere illius partis doloris vt a splene in emicranee sinistra. **S**ed tu dicēs quō vapor: a toto corpore surgēs pōt facere dolorē in vna parte capitis. **P**rocedū q; cōtingit quādoq; illuz vaporē in vna parte solū colligi vel reuerti ppter multas causas ptingētes notas.

Et emicranee quidem fm plurimū est habēs periodos: 7 ipsa quidem non fit nisi fm dominationem humorum: 7 non fit emicranee quantitatē habens ex malitia complexionis singularis.

Hic pmo probat q; emicranee non fit a mala cōplone pura sine mā. Scdo ponit diuersitatē materiez. ibi. (Et illa.) **I**n pma pre adducit duas rōnes. Prima est ista. Emicranee h; periodū vt plurimum: ergo nō fit nisi dominio. i. peccato humoris. antecēdēs est notū per sc̄sum. p̄tia tenet ex dictis. Scdo de differētijs vlti. cap. 7 ex dictis Aui. 4. cap. fen pma cap. de putredine. **C**ōsiderandū q; dicit fm plurimū: q; possit aliquādo habere vnu solū paroxysmū sicut quādoq; tertiana vera finit in porismo vno. **C**ōsiderandū ē q; duplex littera reperit. Vna que dicit dominationē: 7 hoc est in accessu porismi. Alia que dicit diminutionē: 7 hoc est in recessu porismi. **S**ecda ratio quā. Alitēdit ista. Emicranee est dolor habēs quātitatē. i. durabilitatē: ergo nō fit a mala cōplone singulari. i. sine mā. p̄tia est notū: q; sicut emicranee est dolor vt plurimū periodicus: ita vt plurimū est locus doloris: q; nō fit cōtinuus necessārio. cōsequētia valet: q; mala cōplexio que imēdiatē facit dolorē est diuersa. s. in fieri. Si ergo talis est sine mā: ipsa nō durat. Ratio est: q; mala cōplexio siue vel est a mā humoris: 7 ista cessante humore vt hic p̄supponit statim cessat. vel est a cā extrinseca. s. g. a calore solis: 7 tūc cessante ip̄essione solis cessat ē fieri ab eo: q; emicranee quātitatē habēs. i. lōga non fit a mala cōplone siue mā. Alij exposuerūt 7 ego q; q; q; t̄it̄atē. i. vebemētā. Vebemētā enim dolor: fit a soluta cōtinuitatē que fit a causis intrinsecis materialibus vt plurimū. **C**ōsiderandū q; in modo loquēdi inuit q; emicranee nō habēs quātitatē 7 nō habēs periodū possit fieri absq; vitio humoris vt nō: um est.

Et illa quidem que fit ex humoribus fit quādoq; ex humorib; calidis: 7 q; q; ex humorib; malis frigidis: 7 quādoq; ex ventositatibus: 7 q; q; ex vaporib; expulsis a toto corpore aut a mēbro illius partis: 7 emicranee quidem habens periodos.

Hic inuit diuersitatem materierum q; sunt humorales vel vaporose vel ventose: 7 pater.

Et tu iam sciisti signa: versisti inuenis cū frida q; q; cū calefactiōe 7 extēsiōne p̄pinquā 7 cū calida calefactiōe

ctiōne tact? 7 pulsationē in timpozib; 7 q; q; cū infrigidantib;: 7 ē q; cū frigida sentitur frigus 7 cum calida sentitur calor 7 illud apud vebemētiam doloris.

Hic excusando se assumat signa valde breuiter. Et pmo ponit duo signa emicranee a mā frigida. Vnu est q; iunat a calefactiōibus. **H**ic p̄sidera cā. ḡialem in pmo cā. fen. 4. z. cap. Laue ne te decipiat ip̄ressio accidentalis. Nā in emicranee frigida calida quādoq; nocet aliquādo eliquādo vel v̄etofando mā: 7 i calida emicranee inuaret resoluēdo. Et particulariter ille cā. penit. 3. cā. fen. 13. cap. de signis dispositionū stomachi. 7 fen. 22. cap. de signis podagre. Scdm signū est q; inuenis extēsiōne p̄pinquā. i. p̄longationē p̄pinquā. i. cōfōmē illi: q; est longa emicranee frida tam in suo paroxismo: 7 quātū ad hoc dicit. forsan p̄pinquā. q; ē in toto tpe vniuersali. 7 quātū ad hoc dicit. extēsiōne. i. vniuersali. **V**el posset exponi extēsiōne. s. a ventositatē. Materie enī frigide sunt v̄etofabiles: vt supra ca. de qualitate accidente foda ex materijs. **I**n fine aut addit tertiu signū q; cū ea sentitur frigus. **E**t cōsidera q; est verū nisi mā frigida putrefiat: q; cū putrefit calefit 7 calefacit. **E**micranee v̄o calide. **A**l. ponit quatuor signa. Primū q; te tangere locū sentis calorem: 7 hoc est qd dicit. calefactionē tactus. Scdm signū est pulsatio: 7 hoc p̄prie in mā sanguinea. Et p̄sidera q; pulsatio est duplex. Vna p̄prie dicta: 7 ista fit in materieb; calidis. Alia que est ictigatio a v̄etofitate: 7 ista pōt fieri in materieb; frigidis vt supra declarauimus. **T**ertiu signū est inuari ab infrigidantibus: nī p accidēs retinēdo materiā quādoq; nocet. **Q**uartum signū est q; sentitur calor ab infirmo apud vebemētiam doloris. **E**t cōsidera q; dicit apud vebemētiam doloris: q; in principio doloris 7 accessus materie calide si esset mā cholericā pungitiua: posset inducere frigus per vias fuge caloris ex punctione sicut in principio paroxismo cholericarum febrium accidit rē.

De cura.

Cap. 38^m.

Ius cura est flōmia fm q; sciisti in ouo 7 reliq; 7 p̄prie vene frontis 7 timpozis 7 solo 7 clysteria 7 attractio 7 totū cū eo quod puenit ipsi fm q; tibi p̄ceptum est in canone. Et ex eis quidē que p̄ferunt calide est infusio aloes in aqua endiuie dicta in antidotario cū^o potio sit iter 3. i. 7. vi. vnc. Et in ipsa cōfert flobothomia frōtis 7 vene nasi valde. Cum periodus adest opz vt purget corpus ante ipsum 7 p̄p̄ntet cōplexio post purgationē: q; si materia fuerit calida pones narcotica sup timpozia sicut opius 7 cortices mādragore 7 anbetuz 7 insquamuz 7 cāphoraz 7 isfrigidabilis locū fm q; sciisti de qbus dictū est in canone. Et q; q; inuuantur ex incaustro scriptoz linito super partem in qua est emicranee.

Primo ponit curā tendēdo ad mā. Scdo ad accēs. ibi. (Et cum necessariū est.) **P**rima in duas. **P**rimo ponit curā qū mā est calida. Scdo quādo est frigida. ibi. (Et ex epithimatis.) **V**el posset dici q; pmo ponit curā magis in ḡiali siue mā sit calida siue frigida. Scdo in speciali. ibi. (A. si mā.) **P**rima in duas. **P**rimo quādo mā est calida siue frigida. Scdo qū est frigida sed nō multū. ibi. (Et ex epithimatis.) **C**ōsiderandū circa p̄mā partē q; Auicē. cōfundit hic istam curā. Et est cōtentus dictis supra in canonibus generalib;: 7 in cura fode. Alitē inuit duplices curā v̄sem. s. totius morbi 7 p̄ticularē respectu porismi. Vniuersalis cura fit cuz euacuationib; v̄sibus: vt flobothomia 7 purgatiōe 7 clysterijs fm q; mā requirit: 7 cū fricationib; trahētib; ad cōtrariū: 7 hoc est qd dicit attractio rē. Et cuz euacuationib; particularib;. s. flobothomia vene nasi vel frontis: que multū cōferunt: vt notū est. Ad purgationē aut laudat infusionem aloes de qua pōt dari vsq; ad. 6. 3. **I**uuenis aut hāc a **D**ef. cap. de foda: q; in antidotario Auicē. nō sic clare reperitur. **P**articularis aut cura respectu paroxismi est: q; ante euacues: 7 post rectifica malam cōplexionē partis: ne materia recōgregetur. **I**ta autē que cōplexionem rectificāt: sunt infrigidātia 7 siptica: que cum hoc confortāt: 7 ponuntur aliqua resoluētia ad consolandum. Et hoc scis ex cā. s. vniuersali supra hac fen. **E**ucaustum scriptoz est frigidus sipticum: 7 ideo rectificat cōplexionem: 7 prohibet aduentū m̄aetamē **D**ef. ci addit acetum 7 opium cap. de emicranee.

Et dubitat vtrū istis frigidis possumus vti in hora paroxismi. **V**idetur q; non: quia constringunt materias. **I**tem **A**uicē.

Dub^m p^m

Bentilis

docet ea appropinare post euacuatione: que fit ante paroxysmū.
¶ In contrariū videt. Ad. qui in emicranca calida docet vt quodam medicamine dissoluto in aceto: et docet stringi cū eo: vt fedetur pulsatio: s; talis pulsatio est in boza doloris. ¶ Dicendum q; istis med. cinis localibus frigidis possumus vt post euacuationem: et ante paroxysmum. Dico etia; q; in paroxysmo q; si emicranca est de materia calida fluente: op; itēdere in principio reuulsioni: et in augmento reuulsioni et resolutioni: vt notū est: ergo istis frigidis vtēmur magis puris q; q; q; magis comistis cū calidis: et totum hoc itelligit ex casu generalib;. Quā aut possumus vt frigidis stupefactiuis est iam dictum. ¶ Ad contraria p; solutio. ¶ Ad pimum dicēdū q; in principio fluxus repellunt materiā: et non constringunt eam in loco. Ad. dicēdū q; nō p;hibet eorū vsum in paroxysmo: quāuis cōcedat post euacuationem.

¶ Ex epithimatis frontis habētū emicranca est crocus: et iuuant ex emplastro facto ex ruta et mētha cum vino et oleo ros. et similis epithimate ex troc. pauli dictis in antidotario: et sūt administratiōe emplorū de quibus est hoc bacca; lauri foliorū ruthe: ambo; ptes equalēs: synapis partē mediā cōiungant cū aqua et administrant. Et quod magis cōfert ei est ceratū factū ex cantaridibus et positum et dimissum donec locum vesicet: aut ex gummi ruthe agrestis quoniam ipsum est vlceratium et enuntiat inuamentū cauterizationis.

¶ Hic incipit ponere curā quādo mā est frigida. Et pmo qū non est multū frigida. Scō qū est frigida multū. ibi. (¶ si mā.) ¶ Considerandū circa primā partē q; Aui. dat itelligit: q; tu euacues cum pharmacys et clysterijs: sicut humor requirit: et sicut pmitit in principio huius capituli. ¶ Considerandū scō q; iste medicine locales que hic ponunt oēs sunt calefactes et resolutes: et maxime conueniunt in materiā frigidis. possumus tū dicere q; in emicranca calida ingrossata indigētē forti resolutione et ista cōpeterēt. ¶ Considerandū q; ista localia sunt. pimum ex croco: in quo est resolutio et stipticitas et maturatio. Scōm ex ruta et. Tertium est trocisci pauli. nō inuenies in antidotario ipsos sub hoc noie tamē multos iuuenes tracta. s. qui sunt fortes in resoluēdo et exierādo. Quartū est ex bacca lauri et. Quintū est ruptorū qd enuntiat. i. facit inuamentū cauterizationis. i. sicut cauteriū. Leratū ex cantaridibus fit: q; terantur et miscant cū arungia porci vel fermeto.

¶ Si mā frigida fuerit vehemētis frigiditatis nimis facies emplastratione ex cuso: blio et synapi et pyretroz similib;. Egritudo aut cuius tēpus plōgatū est: est frigida fin oēm dispositionē et indiget resoluēdo et qd calefaciat cū fortitudine. Et epithimata qdē et embroce cōmunia et p; p;ia emicranee dicta sunt in antidotario: illa ergo administrant. Lūq; epithimata administras cū tu iam euacuaueris ex corpore et purgaueris: tūc p; de infigēdo lacertos tipois i pte doloris digitis tuis et cū mandili aspero apud bozā p;odi deinde lini.

¶ Hic ponit curam quādo materia est multum frigida. Nam tunc hoc scimus quādo prolongatur dolor: multum.

Dubm z Dubitat vtrū egritudo que plōgat fit frigida. ¶ Videtur q; nō: q; dolor in epate chronicus pōt ēē de mā calida. pbat q; Aui. pmo casu. sen. 4. cap. de florbombia. et Gal. in libro de florbombia. summa. 4. cap. 2. cōcedunt flōmiaz arterie in tali dolore: sed hoc nō ēē nisi materia ēē calida. ¶ Item Aui. posuit q; omni fit ab apate calido. sed omni est dolor fixus chronicus. ¶ In pimum hic est Aui. et Gal. in cōmē. afoi. 39. z. particule. Senes iuuenib; et. ¶ Dicēdū ad hoc tripl; p;mo q; egritudo cuius tēpus plōgat est frigida. s. fin plurimū: qūq; tū raro posset ēē calida. Ratio est q; plōgatio maxime fit ex materiā inobediētia ad resoluēdo et eionez. tales aut sunt materie frigide. qūq; tū materie calide sunt inobediētes: et diu stant p; multas causas cōtingētes. Scōdo modo possumus dicere q; relis parib; semp materie frigide faciūt plūtores morbos q; māe calide: et iō absolute dicimus morbi longi sunt frigidi. Tertio modo posset dici q; morbi lōgus est duplex. s. quātū ad pōssimū p;durationē: et quātū ad totālē durationē. Egritudo igit lōga bis duob; modis. s. longatione pōssimi et lōgitudine totius morbi que egritudo est lōga in tēporib; vniuersalib; et particularib; ista fit a mā frigida. s. flegmarica vel melancholica: tamē si egritudo ēē longa in tēporib; vniuersalib; nō tamē in particu-

Super tertio

laribus posset fieri a mā calida: et hoc q; materia calida per inuacuationē posset facere multos et multos paroxysmos. Unde totum vniuersale tēpus morbi plōgare: tū paroxysmi in se essent breues respectu pōssimoz pueniētiū a mā frigida: et hoc q; calide materie existentes vere calide sunt pate ad resolutionē magis q; frigide. Et forsā voluit hoc Aui. cū dixit. s. fin omne dispositionē vt sic cōstruatur. Egritudo cuius tēpus plōgatū est fin omnem dispositionē: q; fin dispositionē paroxysmi: et fin dispositionē vniuersale totius morbi est frigida. Aliter pōt exponi vt dicatur: est frigida fin. omne dispositionē: q; mā aliquādo est frigida qualitatue vt flegma: aliquādo priuatiue est frigida. s. per exhalationem humidū subtilis: et remanet sicū terreum grossum qd non est dignum subiectū calidi: ergo si plōgat egritudo materia est frigida qualitatue et priuatiue si ingrossata est et indurata. Posset etia; exponi vt omne nō sumatur collectivē sed distributiue vt fit sensus: est frigida fin omne dispositionē. i. fin quācūq; dispositionē cōtingit ēē frigida siue sit radicaliter frigida siue per pmutatiōem materiā calidā in frigidā. ¶ Ad contraria dicēdū. p;mo q; ille dolor epatis est chronicus: nō in paroxysmis: sed in toto tēpore vniuersali morbi. Vel aliter q; in morbis de mā frigida existente vel cōmunicata arterijs cōceditur quādoq; arterie incisio et florbombia vt sumit a Serap. pmo sui breuiarij. 15. cap. ¶ Ad scōm dicēdū q; illud ovum nō est ita polium sicut si mā ēē frigida. ¶ Considerandū scō q; si materia est multum frigida: op; q; resoluatur et rectificetur fortiter calidis vt notū est. Et cōsidera q; qū administras epithimata post euacuationē Aui. cōcedit fricationem cū mandili aspero et tactus asperū cū digitis ad hoc vt melius penetret: sed ante euacuationē nō cōcessisset digitis istum tactus: q; timeret tractū materiā apud bozā. i. post bozā periodū. i. paroxysmū: q; nō est paroxysmus deinde lini. i. vngue vel emplastra.

¶ Et cū neciūm est stupefacere cū dolor pulsatiuis fit fortior: tūc cōfert linire super arterijs tpe qd est corā loco opū cū sarco colla et stipticū et stringat plābum aut lignū sup ipsūz decēter positum et vt p;hibeat pulsationē fortē facientē dolorē pulsatiū quē admodum ostēdimus in his que p;cesserūt in canone de cauterizatione. Quidā p;terea medici narrauerūt medicamē emicranee tēporalis expertū inuatiū acceptū a muliere. Et illud qdē est vt decoquant radices cucumeris asinini et absinthij in oleo et aqua donec dissoluant et embroce pars dolorosa ex aqua et oleo calidis et fiat emplm ex fecce. Et mulier qdē illa quoties administrabat hoc sanabat emicranca: siue ēē cū febre siue sine febre. Et ex emplis qdem nō est sicut emplm synapis. Lūq; egritudo plōgata est fac emplm ex gummi ruthe agrestis et corticib; ruthe agrestis et corticib; radicis capparis et squilla et enso: blio tritis et comistis cum vino odorisero: est enī medicamē magnū cōferēs ei. Et ex cis quibus iuuant est vt incipiant et igrediant balneum et multiplicent inclinationes super aquā calidā: deinde fiat eis caputpurgij ex oleo p;sticino. illud enī sopit dolorem illico. Amplius colligantur descriptio ne scripte in antidotario et singularia declarata in tabulis medicinarum singularium.

¶ Hic ponit curam intēdendo ad vehemētiam doloris: et hoc fit ponēdo stupefaciētia et stiptica et. et tēpore qd est corā loco. i. doloris. Alia patent ex dictis in canonib; de cauterizatione. s. supra cap. de cura sode per cōmunitatē. ¶ p;mo ergo facit hoc. Scōdo annectit quasdā medicinas. ibi. (Quidā.) Tertio resumat curas plōgata emicranee. ibi. (Lūq;.) ¶ In scōa parte ponit duas medicinas quarū pma est accepta a muliere. et p;sidera ea q; est efficac in frigida mā. quis autē fuerit iste medicus nō inuenio. ¶ Lūq; Considerandū q; quādo est plōgata: tunc egemus fortib; vt gummi ruthe et. et iuuatur vt incipiat et ingrediantur et. nō itelligit incipiant. s. in principio aduentus emicranee sed prolongata emicranca. Et factis euacuationibus vt potes facere istam curam. Incipias p;mo cum balneo vt habilitet materiā postea trahat oleus de granis p;stici: quia calefacit et resolut. Amplius colligant et. remittit nos ad quintum et scōm canonis.

Tractatus tertius de apostematibus capitis et solutione continuitatis eius.

Sermo vniuersalis de charabito qui est apostema capitis sirseni. Caplin. p^m.

Dicitur charabitus apostema calidum in ve lamine cerebri subtili et grosso absque corpore: quauis corpori ipsius quandoque accidat apostema.

Quidam cōtinuat sic tractatū. **C**Supius Aui. determinauit de accidentibus: hic determinat de morbis. Sunt autem 4°. s. morbi cōpositi. solutione continuitatis. mala cōpō. mala cōpō. Primo ergo determinat de morbis g sunt apata. Secundo de solutione continuitatis. ibi. **C**In ultimo cap. huius tractatū. **S**epatio. **T**ertio de morbis qui sunt male cōpōnes. ibi. **C**In p^mo quartū tractatū. **Q**uarto de morbis g sunt male cōpōnes. ibi. **C**In p^mo q^{nti} tractatū. **S**ed hec p^muatio cōfundit scientiā huius. **N**ā subeth dicit pot accidere sicut soda est accidere. Et si tu dicis: q^u subeth pot fieri a mala cōpōne: ita et soda pot fieri a mala cōpōne. Similiter pot dicit q^u subeth est morbus cōpōnialis: vt cū sit a m^a flegmatica oppilāte. Etia apoplexia et epilepsia p^{nt} dici accidētia et p^{nt} dici morbi cōpōniales q^u cum eis cōcurrat mala cōpōne. Aliter ergo d^z p^muati nō subtilisādo aliter q^u velit. **A**. in rubrica. Et dicat q^u in supiori tractatū. **A**. determinauit de soda: hic determinat de apatib^{us} capitis: et de solutione cōtinuitatis. **P**rimo de apatib^{us}. **S**ecundo de solutione cōtinuitatis. ibi. **S**eparatio. **P**rima in tres. **P**rimo determinat de apatib^{us} calidis. **S**ecundo de frigidis. ibi. **L**ytbargia. **T**ertio de cōpositis. ibi. **H**ec egritudo. **P**rima in duas. **P**rimo determinat de apatibus calidis: q^u sunt in p^miculis cerebri. **S**ecundo q^u sunt in suba. ibi. **P**luri. **m**ū g dē. **P**rima in tres. **P**rimo determinat de apatibus h^moi que cōi noie dicunt charabiti: diffiniēdo et suas diuersitates ponēdo. **S**ecundo ponit signa. ibi. **S**igna. **T**ertio curā. ibi. **L**ōis quidem. **P**rima in tres. **P**rimo notificat charabiti p^m sui diffōne. **S**ecundo p^m diuersitate et spēs. ibi. **E**t sirseni g dē. **T**ertio circa hoc ponit quorūdā snias. ibi. **Q**uidā vō medicorū. **P**rima in d. **P**rimo diffinitionē p^mittit. **S**ecundo declarat eā. ibi. **N**ō enim. **C**irca p^mas parte cōsidera p^mo circa diffinitū: q^u est charabiti? et sirseni: et est frenesis. **D**icit charabiti alienatio et furia: que sunt accidētia huius apatis: et ab hoc accidēte est ipostū hoc nōmē. Ita enī significat apud arabicos. Et iō g dā auctores simul loquentes de charabito loquunt de mania et demonio et de spē melle siue manie: que dicitur cucubut: vt facit Raf. p^mo p^minētis. 9. ca. **D**icit sirseni apā cerebri a sit q^u est caput: et sen apā: q^u est apā capitis. **D**icit frenesis nostra notatione. **L**. freni lesio: et tunc d^z vel lesio freni. **I**. mentis q^u mens multū ledit in hac passione: vel lesio freni. **I**. diaphragmatis: q^u frenū appellat siue et mens: vt Raf. de iteriozib^{us}. 5. 4. cap. **E**t hoc ē q^u mens multum ledit ex apate diaphragmatis vt Raf. ibide: iō g dā auctores d^z terminātes de frenesi determinat de apostemate diaphragmatis cū hoc vt Raf. p^mo p^minētis. 9. ca. et Jsaac 4. lib. febriū cap. de frenesi. **H**oc tū Aui. nō facit: q^u de eo determinatur in cap. de pleuresi sicut facit **D**eb. **C**irca diffinitionē cōsidera q^u ponit ibi genus apostema differētia calidū. **L**. in essentia: q^u sit de calida materia cholericā: vel sanguinea: et quandoq^u habeant multione. **A**lia differētia est in velamine tē.

Dub^m 1^m

Dubitat vtrū charabitus possit esse sine apostemate. **D**icēdū q^u duplex est charabiti. **L**. verus in quo est p^mua alienatio: et iste est cū apate. **L**. est apā cerebri. **A**lius est charabiti: nō verus et est alienatio: sed nō cōtinua: sicut sit in febrib^{us} ex vaporib^{us} ascēdētibus a corpore vel stomacho: et talis charabitus crescit crescēte febre: et diminuit cū ipsa tepescit: et aliquādo p^mingat q^u febre recedēte talis alienatio fortificatur: vt sumitur a Raf. p^mo cōtinētis. 9. cap. et causa huius potest esse q^u febris derelinquit impressionē: vel ga in resolutione paroxismi aliqui sumi uerunt ad caput et ibi sunt retenti qui in statu paroxismi nō uerunt: sicut ego cognoui homines qui cessante paroxismo febris duplicis tertiane iurrebat dolorem capitis vaporosum: et talis charabitus sit sine apostemate.

Dub^m 2^m

Dubitat scō de qua m^a frequētius fiat hoc apā p^miculorū cerebri. **V**idet q^u ex m^a frigida: q^u p^miculi cerebri sunt mēbia sirseni: ergo frequētius in eis passio fiet frigida. hoc enī mō arguit Raf. scō de iteriozib^{us}. 7. cap. **I**n cōtrariū est hic Aui. **D**icendum q^u hoc apostema sit frequētius ex m^a calida et subtili: q^u ex alia m^a: vt 3° tracta. 3. penul. cap. **R**atio sumit ex mēbia cōpōnitione. **N**ā p^miculi sunt mēbia in substantia dura nō penetrabilia ab humorib^{us} frigidis grossis: sicut nos dicimus q^u pleurisia plus

fit p^mpter hoc a m^a calida vt infra cap. de lythargia. et sen. 10. tracta. 4. 1. cap. et in cōmē. afoz. 33. 6. p^micule. **A**liud ructuātes. **E**t quo aparet q^u h^u frequētius apā p^miculorū cerebri fiat ex m^a calida: tū apostema calidū notificat hoc nōie charabiti: maxime sit a m^a calida et subtili: tendēte ad nām cholere: vt Jsaac inuit: et signū huius est fortis alienatio et rira i vero charabito: vt Rafis ponit p^m allegato cap. et Alex. ca. de frenesi. **J**saac tū aliā cām dat a p^miori. imaginant enī q^u m^a in febrib^{us} ascēdētēs ad caput vel sunt vaporose humide: et tū cōgelant et distillant ad pectus et faciūt pleurisia. vel sunt vaporose sicce: et tunc iuscant in cerebro et apant. **A**d p^mis dōm q^u h^u pellicule cerebri ex nā cōpōnali sunt magis parate ad morbos fridos q^u calidos: tū ex nā substantie dure nō penetrabilis ab humorib^{us} fridis sunt plus parate ad apata calida.

Tertio dubitat in quo p^miculo frequētius fiat hoc apostema: an in subtili. **L**. pia matre: an in grosso. **V**idet q^u in subtili: quia Rafis p^mo p^minētis: cōparas apostema p^miculorū cerebri apostemati substantie cerebri: dicit plus sit in pia matre. **S**i ergo plus sit ret in dura matre cōparasset apostema illud ad apā substantie cerebri. **I**tem. **B**. in cōmēto pulsuus. c. de pulsu freuetico. vbi dicit q^u sit fm subtile myringam. **I**n cōtrariū videt Sera. in hoc cap. qui eripit q^u est apostema p^miculi duri qui est sub cranco. **A**mplius in p^miculo capaciōri frequētius d^z hoc fieri apostema: sed dura mater est h^moi. **A**mplius modus loquēdi Aug^ust^usoar lib. 1. tracta. 3. cap. 5. videt cōcedere q^u frequētius fiat in p^miculo grosso. **D**icēdū q^u forsan verus charabiti frequētius sit ex apate in pia matre p^m duas causas. **P**rima est q^u vne sunt ibi magis colloca te sanguine portātes. nā pia mater est sicut secūdina feruās sitas venarū vt supra. **A**. huius sen. 2. cap. **S**ecda cā est q^u iste p^miculus est laxior: siue mollior siue penetrabilior. **E**t Sera. snia posset roqueri ad hoc: q^u dicit q^u sit in p^miculo: ex quo nascit yuca et secūdina oculi: et illa est pia mater: et si verus charabitus includit in sui rōne piculositatē: vt Alex. et Rafis ponit: tunc magis habebit hoc cuz erit in pia matre. **C**ōsiderādū tū q^u alie rōnes d^zie possent poni p^mpter quas p^miculus durus frequētius apostemat. **P**rimo q^u est ignobilior: et sic minus a nā defensus q^u pia mater. **S**ecdo q^u spatiozior fm pfunditatē. **H**oc tū apostema nō est tanti piculi: et ideo posset dici q^u charabitus piculosior sit in pia matre frequētius: et minus piculosus sit in dura matre: absolute tū circumscripta hac cōditione q^u de facto frequētius p^mingat nō est facile nutiare: et stare in hoc experientie et bone estimationi. **R**ōnes enim hincinde nō cōiungunt. **C**ōpostpositis tū auctoritatibus q^u quilibet potuit p^mcedere cū sua estimatione: dicēdū q^u nō sequitur hoc mēbia plures venas et est mollius ergo frequētius apostemat: tū enim pulmo frequētius apostemaret q^u musculus. **N**ec seq^u hoc mēbia est ignobilior et spatiozior: ergo frequētius apostemat: tū q^u vnguis ignobilior est p^miculo et grossior et similis os q^u caro quedā: non tamē frequētius apostematur.

Dub^m 3^m

Quarto dubitat vtrū charabitus sit apā solius p^miculi: vel etiā sit apā substantie cerebri. **V**idet q^u ē substantie ex **H**alya. 9. theco. scz ca. 4. ca. de frenesi. et et Azaravius idē vult et Raf. p^minētis in hoc cap. 1. cap. 9. **I**n p^mium est Aui. cū dicit absq^u corpore. **D**icendum q^u hec questio est in nōie. **N**ā charabitus pot accipi dupliciter. **U**no mō vt cōprehēdit sub se flegmonē et fibare de gbus ifra dicit: et vt sic est apā p^miculi vel apā substantie cerebri et sic sumit **H**alyab. et multi auctores. **A**lio mō vt d^zistinguat illis: vt sic est apostema p^miculorū cerebri absq^u corpore: et possit cōminicare corpori cerebri: et hoc modo sumit Aui.

Dub^m 4^m

Quinto dubitat an apā p^miculi sit p^mius q^u substantie cerebri. **V**idet q^u sit: q^u cū est fortis dolor: et cū apate cerebri nō ē dolor: cū nō sentiat vt. 4. de accidētis. cap. ultimo. **I**n p^miam q^u apā substantie cerebri est passio nobilioris p^mis. **D**ōm q^u apā substantie cerebri est p^mius. rō est dicta: q^u est p^m nobilior. vñ virtus aialis magis ledit ex eius apate. **A**d p^mia dicēdū q^u apā substantie cerebri sequunt accidētia p^miora q^u sit dolor: qui cōsequitur apostema p^miculorū: vt apparebit infra cap. de fibare.

Dub^m 5^m

Nō enī quēadmodū g dā existimāt medicorū q^u cē rebriū ipm nō apostemat. **T**erū hoc est q^u dicit. **N**ā q^u est lene sicut cerebri et durus sicut ossa nō extendit et q^u nō extenditur non apostemat.

Hic Aui. declarat dicta in diffōne: vt tota oīone p^missa. **N**ō autē expedit declarare q^u sit apā nec q^u sit calidū apā: q^u ista intelligunt ex p^mo casu. sen. 2. nec q^u sit p^miculus subtilis et q^u sit grossus: q^u itelligunt ex anatomia cerebri. **D**ecarat autē mō que dicit. **E**t p^mo declarat q^u dicit. quauis corpi ipsius accidat apā. **S**ecdo h^u q^u dicit charabiti: q^u notificādo hoc nomen ibi. **E**t illud est. **I**n p^mia in duas. **P**rio circa h^u p^mittit quorūdā errozē. **S**ecdo remouet ibi

Bentilis

(hic autē sermo.) / Primo pmitit errorem negando illud. Scōdo ponit rōnem qua iprobatur ille error. ibi. (hoc est qd dicitur.) / Cū dicit pmo qd nō est verū rē. quēdammodū qdā medicorū. / Serap. pmo sui breuiarij. f. cap. 20. ca. de frene. / Cū dicit hē. / Arguit sic. Res mollis sicut cerebrū z dura sicut ossa nō pōt extēdi: qd nō pōt apostemari. pbat pnam qd qd apatur opz qd extēdat: qd nō extēdit nō apatur. anis p supponit: qd res mollis aquea cōferit z nō extēditur. ita ponit Serap. cap. 20.

C Dic autē sermo est erroneus: z illud ideo quoniā leue viscosum extēditur z ossa etia z apostemantur. Et Hal. illud confessus est. Et nos mōstrabimus sermōnem de eo in capitulo dentium.

C Primo vadit ptra eoz asis. Scōdo cōtra pconē. ibi. (Immo dicimus.) / Primo in duas. pmo vadit p pma pte aūtis: cū dicebat molle. sicut cerebrū nō extēdit. / hoc Aui. destruit sic. molle viscosum extēdit: sed cerebrū est molle viscosus: vt ostēdit tactus. / In nūit g. A. qd molle est z. f. ligū fluidū vt aqua z hō nō extēdit. aliō est molle viscosus: z hoc pōt extēdi. Scōdo Aui. vadit p scōdas ptes aūtis cū dicebat. durū sicut ossa nō extēdit. Et vadit p hoc z p cōclusionē quātū ad istūz partē. Et arguit sic. ossa apostemant: g. extēdunt. qd apostemant. pbat autē Hal. quā nō habemus nisi vīo lenter qd velit trahere ex cōmē. afoi. 55. 7. p. tūc. Quibz iter frenes. z ipse dicit pmo cañ. fen. z. z itra fen scōda pmo capto.

C Immo dicimus qd omne qd nutrit extēdit z augmētatur cū nutrimento. Et pp hoc cōcedendū est qd extēdit z augmētatur cū supfluitate z illud est apostema.

C hic vadit p pconē z et p antecēdē. Arguit sic. Omne qd extēdit cū nutrimento pōt extēdi cū supfluitate z sic pōt apostemari: sed cerebrū z ossa extēdunt cū nutrimento vt notū est. ergo rē.

Dub. 6. **C** Dubitat ergo vtrū cerebrū possit apostemari. / Videt qd nō per Serap. i. lib. 2. cap. 2. rōne sua: qd qd nō extēdit vel nō tumescit nō apatur: qd apā est tumor: vt in cōmē. afoi. 75. 4. p. tūc. Si a febre habito rē. Sed cerebrū nō extēdit nec tumescit: cū sit molle. Et eodē mō pbat de ossibz: cū sint dura. Et iō Sera. ponit qd mēbra que apostemant sunt media: vt caro z similia. / In dñm Aui. cē. / Rāso cōmūnis quā est sup fen. z. pmi als dicit: est: qd cerebrū apostemari pōt dupl. itelligi. / Uno mō sic qd tumescit: z vt sic cerebrū nec ossa apant: qd nō pnt itumescere: p pte ossa. Alio mō qd apostemant qd ipopie z sine tumor: z hoc est pole. / Hec solo cui cōciliator assentit dñm. 96. est p veritate: z ptra. A. g. pbat qd cerebrū oīno pōt apari z i tumorē eleuari cū sit molle viscosus. / Alia rāso est cōciliatoris: qd cerebrū z ossa pnt apari apate facto per viam cōgestionis supfluitas ex ppro nutrimento: sed nō pnt apari p viā defluxus. Rō est: qd cerebrū z ossa nō hnt venas ramificatas de magnis ad paruas: p quas possit fluere mā. Et sic fedat p ditionē auctor. / Sz mīto: quō hō cōciliator tātū errauerit. / pmo mō dicit Serap. cūl. gratia dicit. / Nā Serap. vult qd ligamēta z nerui possint apari: sed ligamēta z nerui nō hnt venas: ergo sicut cerebrū z ossa nō pnt apari fm mentē Serap. vt ipse dicit: sic nec nerui. Scōdo dicit veritati. / Nā mēbrū ad qd pōt mā defluere: illud p viam defluxus pōt apari: sed ossa z cerebrū sunt talia. / Ad illud qd dicit dēdū qd modus fiendi apā per viā defluxus de venis maioribz ad minores: qd ponit in thegnī tracta. 3. ter. cō. 155. est picularis z exēplaris: sz sicut p venas fluit mā in mēbro habente illas: sic in nō hnt fluit per vias p latiores: postea minores quousqz repleat. / Dico igitur cū Aui. qd cerebrū z ossa pnt vere apari: sed apate quo ipsa iplēnt z tumescūt. Ratio est Aui. recte ptra Serap. Omne mēbrū qd in suis dimētionibz pōt distendi vel distrahī a mā pter nām repellēte illud pōt apari: sed cerebrū z ossa sunt hmoi. g. rē. Maior ē vera z pcessa a Sera. / Minorē Aui. sic pbat. oē mēbrū qd nutrit qd extēdit z augmētatur cū nutrimento pōt extēdi cū nutrimento: qd augmētatur: ergo supfluitatibz poterit extēdi. sed hē est apā: z hoc est qd dicit. illud est apā rē. g. cerebrū z ossa pnt vere apostemari. / Sed istam rōnē arguo. / pmo diceret aliq nō est simile de nutrimento z supfluitate cū nutrimento sit qd aliq nō est simile de nutrimento z supfluitate cū nutrimento: segur ex hoc qd postqz cessat augmētū: cessat postqz apari: qd postqz cessat augmētū cessat posse extēdi a nutrimento: qd mēbrū nō pōt ex nutrimento adueniēte amplius extēdi. cerebrū g. z ossa solum pnt apari vsqz ad 30. annos vsquequo durat augmētū: vt Arit. pble. 27. 7. pble. / Itē saltem dentes nō poterūt apari: qd nō crescut nec extēdunt fm oēm dimētionē: vt. 5. de gñatione aializ. cap. vlti. z fen. 7. / Ad pmiū dñm qd simile est quo ad hoc: z quātū ad ppositū sufficit. / Nā si mēbrū cū auget extēdit fm oēm

centra. conuulsiat.

B. p. p. p.

in p. p. p.

580

Super tertio

dimētionē: z hoc qd nutrimentū ad oēm particulāz adueniēs facit. Et distare ptes in pulsū. f. a virtute: z hō qd duo corpora nō pnt simul cēsequi: ex hoc qd et supfluitates poterūt iplere illas pteculas: z distrahēre vel distēdere eas fm quasqz dimēciones salte apparēter: z hoc p vna pponē quā Aui. itelligit: sed nō ponit: que est: qd ad quācūqz minimā particulā formale venit nutrimentū fm nām: ad eandē venire pōt supfluitas siue humor: innālis. z sicut ex nutrimento mēbrū distractionē distēdit ita ex supfluitate. sed oīa est magna in alio: qd nutrimentū venit ad totū mēbrū z cōicaf: sed supfluitas pōt venire ad partē vna mēbrū: z illā extēdere: z eleuari tur in tumorē qd est extēdibilis: da. n. g. nō tunc vō fuisset augmētabilis: z sic mā stans ibi pter nām z coadunata faciet apā cum tumorē: siue sit os siue cerebrū. / Et hic cōsidera qd si augmētatio fit per vias vere rarefactionis vt qdā credūt: tūc z Aui. nihil concluderet forsan. / Ille autē modus ponēdi augmētū est assa me retractat z iprobatur. / Cōsidera tūqz sz ossa z cerebrū possunt vere apostemari: vt dicitur: tū frequētius apant nō vero apate. Dico nō vero. f. in hoc qd ē tumescit: tū vero qd ad alia cēntia: qd sunt mala cōpōs: solutio pmutatū: z mala compositio: vt dñm. repleto. / Tumor enim nō est de cēntia apatis: reperit enīz berisipila qd nō ipellit vt. 4. cañ. fen. 3. cap. 4. / Ad scōdū dñm qd saltē Aui. bz ppositū qd aliquo tpe pnt vere apari vt toto tpe quo mēbra sunt extēdibilia. / Vel forsan Aui. cautus hēret ppositū suū hic p rōnem Serap. / Tu enīz dicis qd mēbra corporis nri idurant z terrestrifcant circa 30. annū z nō pnt amplius crescere. / Sic A. arguet sic: g. cerebrū adueniēt aliqua durities: sz illa tollet mollitiē qua nō poterat extēdi: g. cerebrū post 30. annos poterit extēdi z sic apari. / Cōsed tu dices saltē ipse dicit qd ossa nō pnt apari post 30. annos: qd nimis idurata. / Dñm qd istud nō est de pposito hic sufficit ergo. A. Auctoritas. / Vel dñm qd post 30. annos nō pnt vere apostemari: sed pcapitates eoz replent vel ingrossant: z accidit ex hīs res que apati assimilaf vt p cañ. fen. 2. ca. de egritudinibz cōpositū. / Ad 3. dñm. / Primo qd dētes nō vere apostemant. f. dñm appa ritionis tumoris: qd nō distēdunt fm oēm dimētionē z sic nō pnt vere tumescere: vel aliter qd ad itumescere sufficit extēdibile cē: z hic cēt loc. cōsiderationis. / Ad 3. dñm. / Primo ad Serapionē negādo enī: sicut. A. facit: forsan cōtradicit sibi ipse eodē pmo lib. cap. de lythargia. / Ad rōnem suam iam est solutum.

C Et illud est qm si cerebrū qñqz apat: tūc charabitur z sifen est nomē ppiū apatis velaminis cerebrū cū est calidū: sz in gñalā locis qñqz pcedat Et dicit de apate substantie cerebrū z est vsus ppius huiusmodi.

C hic notat hoc nomē charabitur qd erat diffinitū. Et p ostendit qd pcessio qd cerebrū apostemant: z et pāniculū: hoc nomē charabitur z hō nomē sifen est ipositū apatibz cerebrū cū est apā calidū in pāniculo. Scōdo vñquodqz illoz noīz declarat. ibi. (Uterūtamē.) / Cūma siue pme ptes est ista: qd hoc nomē charabitur z hō nomē sifen est nomē ppiū significās apā calm in pāniculo cerebrū: z in aliqbz locis pcedit qd sit nomē apatis substantie cerebrū: z est vsus ppius huius noīz. f. fm modū dicitū qd significat apā calidū pāniculi cerebrū: sz qñqz signat apā substantie: z hō est qd dicit. z illud est. i. habito hoc. qm si cerebrū rē. Collige ergo ex Aui. qd hō nomē charabitur z sifen de p significatio vel vplm significat apā calidū pāniculi cerebrū. sz de secundario vel vt raro significat apā substantie cerebrū. Et his modis debemus vt hoc noīe charabitur.

C Uterūtamē trāsumptū est ex noīe accidētis qd ipsuz comitat: z est alienatio z itellectus pmissio sup caliditate adurente: z nomē accidentale cadit sup hoc accedens z artificiale super hoc apostema.

C hic declarat vñquodqz istoz noīz. Et pmo ostēdit vnde vñquodqz illoz sumit. Scōdo hoc declarat. ibi. (Et actio.) / Cū dicit pmo qd quāuis sint duo noīa mō pdicto. f. charabitur z sifen: verūtamē est nomē trāsumptū ex noīe accidētis qd comitat ipm. f. apā calidū pāniculoz cerebrū: z est hoc accidēs triplex: alienatio quātū ad imaginatiōē: qd ad estimatiōē pmissio z caliditas adurēs simul iuncta: ergo istud nomē charabitur qd est accidentale quia sumptū ab accidēte cadit sup hoc accidēs scilicet alienatio z pmissio cū caliditate rē. sed hoc nomē sifen est artificiale: qd partem etimologie cōpositū: z cadit sup hoc apostema cerebrū: z hō itelligit qd dicit. z artificiale super hoc apostema cerebrū.

C Et actio qdē bec similis est pmutationi noīis accidētis qd est subeth ad egritudinē facientē ipm z significante ipm que est sifen cerebrū z est illud.

Chic declarat qd dicit statim de sumptibus horum nominum. Et primo declarat qd hoc nomen charabitus sit accidentale. s. sumptum ab accidente. Secundo declarat qd hoc nomen sirsen sit artificiale sumptum ab hoc nomine apostema. ibi (Quidam autem). **C** In prima parte arguit a se dicens qd sicut hoc nomen subeth est accidentale sumptum ab accidente sequente lythargia que lythargia facit subeth: signat subeth sicut cum significat effectum: ita hoc nomen charabitus est accidentale sumptum ab accidente apatis calidi in puniculis cerebri: et hoc est qd dicitur. et actio qd est. s. impositio nominis charabitus sive pmutacionis est similis pmutacioni nominis accidentis qd est subeth ad egritudine que est sirsen. s. frigidum que est lythargia faciente ipm accis et significat et. tam si littera diceret significans est clario: et illud scilicet charabitus est. s. nomen. eodem modo pmutat. significat enim apostema puniculorum cerebri calidum: et tamen est sumptum ab accidente qd est alienatio et. Vel et illud est. s. ita est et est dictum.

C Quidam autem boies sunt qd prenomena ignorantes existunt mant qd birsen sit nomen apostematis. Et qd sirsen sit leuius ipso s. non est ita. Nam birsen est dictio persica. birs enim est pectus et sen est apa. Et sirsen etiam est persicum. sirs enim est caput et sen est apostema et egritudine.

C hic pbat qd nomen charabitus sit accidentale et pmutatus. **C** hic pbat qd hoc nomen sirsen sit artificiale. s. p etimologia significans apostema cerebri. **C** primo in hoc pmutat sirsen: Rastio: et dicit qd boies. i. Rastio. i. pmutat. s. cap. et in diuisionibus inuit cap. de birsen. prenomena ignorantes. i. nota ipso ratione alicuius die estimat qd ipsum birsen sit nomen huius apostematis. s. cerebri: et qd sirsen sit leuius. s. sit idem apostema leuius tamen qd birsen. Et hic est rextus collectus. i. cōtinētis. s. cap. sirsen aliud est ppter apostema cerebri: et donec humo: non dominatur capiti est sirsen. Secundo dicitur. cum reprobat cum dicit. sed non est ita. Nam birsen est dictio persica et. patent reliqua.

C Et sirsen qd factum in febribus aut factum pp humores in ore stochi adustus et illud qd est pp apostemata in paribz capitis extrinsecis aut in puniculo extrinsecis. Et sirsen factum cum birsen et est illud qd fit pp cōitatem vel laminis. s. diaphragmatis et apa eius et reliquorum lacerationum pectoris: et factum i apate vesice et matricis et stochi pp similitudinem cadentem in hoc nomine: narratiuz narratiōes diuersificant sicut diuersificant narratiōes narratiū lythargia qd est sirsen frigidus qd nominis obliuio. Sirsen autem vix s. vix artificialē est aliud qd dixim.

C Jam notificauit charabitu quātū ad diffōnē et nōmē: vtens duobus nōmibz. s. charabito et sirsen. **C** hic notificat eū quātū ad sui diuersitates et modos sive spēs. Sunt autē quōq diuersitates i charabito qd est sirsen. **C** primo qd ad modū: qd gda verus: et gda nō verus. **C** Secda ad locū: qd vix sirsen bz est diuersa loca. ibi (Et quōq apostemata cū ipso). **C** Tertia qd ad causas. ibi (Et ei qd dē pñm). **C** Quarta qd ad manerē. ibi (Et illud qd ex quo). **C** Quinta qd ad terminatiōem. s. m bz qd gq facit. ibi (Et charabitu qd multoties). **C** In prima parte in summa itendit. **C** qd charabitu sive sirsen est duplex. s. verus: et est illud qd diximus. s. in pñm cap. qd apa calidū in velamine et. et de hoc principaliter itendit in cap. isto. vñ rubrica dicit de charabito qd est apa capitis. Alius est charabitu sive sirsen nō verus: vt factus in febribz: aut pp humores in ore stochi et. **C** Sed qd oēs isti sirsen sive charabitu cōicant in similitudine nominis: iō narratiōes auctoz narratiū sirsen sive charabitu diuersificant: qd gdam narratiū sirsen sive quodā sirsen: et gda alios: et quōq narratiū quōq alius: sicut diuersificant narratiōes lythargia: que est sirsen frigidū et obliuio. diuersificant narratiōes oēm modū vñ pōt accidere obliuio cū tñ sirsen frigidus sit apostema cerebri: s. g est qd dicit. Et sic dē cōstrui littera. Et narratiōes narratiū sirsen sive charabitu factū in febribz: et est sirsen casus accusatiui. Aut narratiū sirsen factū pp humores et. Et narratiū illud qd est pp apa in pñbz capitis extrinsecis: vt in timporibz vel circa aures. Aut narratiū sirsen factū in puniculo extrinsecis. Et narratiū sirsen factū cū birsen. i. cū apate pectoris. Dico narratiōes auctoz narratiū itas sirsen diuersificant pp similitudinem cadentem in hoc nomine. s. sirsen sive charabitu sicut et. **C** Considerādū qd nō verus charabitu sive nō verus sirsen ē hic nouē modoz. **C** primo pp febres. **C** scōs pp humores in ore stochi: de gbus Bal. loquit. 3. cap. 7. et 4. de iterioribus. cap. 2. Tercius pp apa in pñbz extrinsecis: vt circa aures: vt Rastio pmutat. s. cap. Quartus pp apa in pñculo extrinsecis: de

quo apate loquit Rastio pñm lib. trac. 3. cap. Quintus modus est febres apa diaphragmatis. Sextus seq apa aliorū lacerationum pectoris. Septimus sequit apa vesice. Octauus apa matricis. Nonus stomachi. Et sic itelligit alios modos sequētes nocumēta et apa aliorū medroz. Oia enī pñt dici charabitus. i. alienatiōes et. et sirsen. i. capitis egritudines. s. cū alienatiōe: et pp hanc cōitatem nominis cōueniunt tales diuersitates narratiū. **C** Sed tu dices quare nō fecit mētiōē de charabito pp ebullitiōes sanguinis in corde: de quo facit mētiōē Isaac feb. quarto. **C** Dicendū qd si ille sanguis ascēdens apostemat cerebri: vt sic est verus charabitu. si autē nō apostemat tūc reducitur ad charabitu factū pp febres. **C** Considerādū scōs qd totū istuz sermonē dicit. pmutat pp Rastio pñm cōtinētis cap. 9. qd determinādū de charabito et sirsen determinat de alienatiōe pp febres et pp apa pectoris stomachi et alia.

C Et quōq apostemata cū ipso suba cerebri et cōicatiōe et pmutatiōe et illud est vebemēter malū perimēns in quarto: qd si ipz pñt euadet. Et plurimū qd g moriunt ex birsen moriunt pp impedimētū in spiritu.

C hic ponit diuersitatē veri sirsen quātū ad loca cerebri. Et primo cōparādū loca qd sunt ptes adiuicē. s. medulla et puniculus. **C** Secdo cōparādū adiuicē loca quātū ad situm. s. ante et retro et mediū. ibi (Et apostema). **C** hic dicit pñm qd hoc apa dictuz charabitu vel sirsen calidū: qd est in pñculo: quōq est in pñculo tñ: et quōq extendit ad substantiā cerebri: et hoc fit dupli. s. cōicatiōe qd existens in pñculo extendit ad substantiā: et pmutatiōe. s. qd recedit a pñculo et vadit ad substantiā cerebri et illud sive cōicet sive pmutet est vebemēter malū: qd nocumētū magnū significat in substantiā cerebri perimēns in quarto qd est passio valde pacuta. qd si ipm pñt euadet. i. poterit euadere: qd significat fortē virtutē. Subdit autē qd plurimū qd moriunt ex birsen. i. ex sirsen: qd cōicet substantiā cerebri vel pmutat moriunt pp impedimētū in spiritu. i. anhelitu: qd cerebro nocito vebemēter ledunt lacerati: et non pñt anhelare: et vebemētia febribz idiget fortē euentatiōe. **C** Sed tu dices: qd hic dicit ex birsen: cū deberet dicere sirsen. **C** Dicendū qd si nō est defectus scripture de quo suspicor: hoc fecit sequē Rastio: vt ostenderet qd de nominibz nō est curandū. Vel scilicet voluit inuere differentia inter mortē ex apostemate pectoris ppter diaphragmatis: qd sit magis ppter defectū anhelitus qd per mortē sirsen: et inter mortem ex sirsen que sit magis per malitiā febribz.

C Et apa hoc bz loca diuersa fm partes cerebri diuersas: et quōq cōicāt in ipso due ptes et cōicant loca oia. et plurimū cū sit nō stat eius aduentus nisi in eo quod sequit vacuitatē anteriore et in eo qd mediatur.

C hic ponit diuersitatē quātū ad ptes sitiales: et dicit qd hoc apostema bz loca diuersa fm ptes sunt diuersa. s. in pte anterioris ventriculi vel mediū vel posterioris: et aliqñ due ptes cōicāt in ipso scilicet apate: et aliqñ oēs ptes: vt pñm tñ sit in pte anteriori et mediā: et hoc est qd dicit. et plurimū cū sit. s. hoc apostema. nō stat eius aduentus. i. nō aduenit nisi in eo qd sequit vacuitatē. i. ventriculū anteriore et. et in pñculo ipso vel substantiā cerebri que est cōtra ventriculū anteriore vel mediū. Ratio est qd in istis partibus est maior caliditas et plures vene: et sunt loca magis leuia: ex quibus sequitur qd sunt magis apta apostemari.

C Et eius qd principiu est sanguis: aut citrina cholera pura: aut rubea pura: aut adusta trabes ad nigredinē et est vebemēter malū: et qd nō fit fm plurimū nisi a sanguine cholericis ppter apa flegmaticū aut a citrino. Et qd nō finit nisi sudore aut fluxu sanguinis ex nariibus: et multoties apostemata velamē et vene qd sunt extrinsecis capitis: ita vt fortasse aperiant cōmisiure.

C hic ponit diuersitatē a pte mae: et dicit eius pñm. i. cū itrinseca est sanguis. **C** Considerādū qd ex littera pñm accipimus materias a qd fit: sunt tres. s. sanguis cholera et melia adustione facta. Cholera autē est duplex. s. citrina pura et rubea pura. **C** Secdo accipimus de qua mā frequētius fiat: qd de sanguine cholico misto cum cholera rubea aut a sanguine citrino. s. misto cū cholā citrina. In quo autē istae due cholere differunt: vide pñm lib. cap. de humoribus. **C** Sed tu dices qd vult dicere ppter apostema flegmaticū. **C** Dicendū qd dupli pōt exponi. **C** primo qd velit dicere qd nō fit a flatu vt dicatur. et eius. s. sirsen sive charabitu pñm est sanguis et. ppter apostema flegmaticū. i. non est apostema flegmaticū. Alio modo pōt exponi ppter qd nō excludat sed presupponat vt sit sensus

Bentilis

preter h q istud apostema fit a flegmate fit et ab alijs humorib?
z in hoc mō loquēdi inuit q raro valde fiat a flegmate. Lūc. n. po
fuisse flegma in ordine causaz: hic etiā infra in figuris nō ponit si-
gna. Sed tu dices qō ponit h apostema calidū si fit a flegma-
te. Dicēdum q nō erit tunc proprie charabitus: sed improprie.
Uel dicēdum q erit quādo flegmati miscetur cholera.

Dub^m 7^m Dubitat circa singula dicta Auic. Primo q nō fecit mētionē de
melia fecali: q qua rōne pōt fieri a flegmate eadē rōne a melia.

Dub^m 8^m Scdo ipse dicit q fit a cholā pura. Lōtra p. Augēoar li. i. trac.
3.5. ca. vbi dicit. z scias q nō gīatur apā in hoc pāniculo: nec i alio
loco ex vno simplici humore: cui ēt alius humor nō sit admixtus.

Dub^m 9^m Tercio ipse ponit q generat a cholera rubea vel citrina. Lō-
tra p. Isaac febriū qto q vult q gīat ex fumo calido z sicco.

Dub^m 10^m Quarto ipse dicit: z Balyab. 9. theori. c. 4. q fit fm plurimū a
sanguine choleric. huius dūi ponit Augēoar pālegato cap. vbi
dicit. z scire debes q oia apata hī sunt in cerebro pro maiori pre-
funt ex cholera mista flegmati. Dicēdū q fit ab alijs materiēb?
quas Auic. dicit. q sic penetrāt in pāniculo. q pāia hui? egritudi-
nis est alienatio cū furia: z tūc soluo pāia. Ad pūm q fit illud con-
tingat. A. dedit itelligi q illud qō dicit de flegmate. z forsan nō dī-
xit q adhuc minus ptingit ex melia fecali q flegmate cū minus
in cerebro reperiat: z forsan sit minoris penetrationis i mebro so-
lido sicut fuit pāniculi. Ad scdm dicēdū sicut ipse Augēoar dicit.
q cū dicimus humor pūrus. itelligit q vehemētē vīcat: z sic in-
telligit Auic. z sumit a Bal. z. pñosticoz. 38. cōmēto. Ad 3^m dñm
q Isaac itelligat q illa cholā sine sanguis choleric? In ascēsu est
ita subtilitatus q est qī vapoz: tñ in cerebro colligit: z facit aposte-
ma in forma humoris. Ad 4^m dñm q frenesim vīplm fit a san-
guine cholico. Ratio est: q hic humor est apūllim? penetrare iū
stam pāniculoz: z itelligo per sanguinē cholericū ēt cholera fan-
guinea. Sed tu dices h hoc plus fieret a cholā pura: q magis
est apta penetrare. Dicēdū q verū est ex hoc: tñ rarissime pura
reperiet. Ad Augēoar est difficile ridere: tñ possumus dicere q
fīren calidū siue frenesim fieri ex cholā cui flegma miscet: potest
duplī itelligi. Uno mō q illi cholere misceat corpora: z multa fleg-
matis gītas: z hoc mō nō fit frequētē: q flegma pibet pene-
trationē. vñ ipsemet Augēoar subdit q raro h a flegmate puent
re. Alio mō pōt itelligi q qī vīualiter z aliqd aquosus subtile illi
cholere misceat: z ab hac cholā frequētē accidit frenesim. Nam
cholera sanguinea siue sanguis choleric? ex q frequētē fit cha-
rabit? hīc aliqd īfectionē humidā flatūā pp cerebri nām in quo
flegma abūdat: z hoc ēt inebat Auicē. cū dicebat. aut a citrino. f.
sanguine: z ille est in quo cholā citrina est hīs flegmatis mīstione
aliquā. Alius modus solūdi a me datus est distinguēdo apā p cō-
gestionē z p deflurū: qui modus hic omittat. Cōsiderādū vltē-
rius q sudor z fluxus sunt cōformes crīses vō charabitu vī Bal.
3. de crisi. z. 4. cañ. sen. z. 3. cap. Cōsiderādū vñ ēt q apostematō
pāniculi extrinseci z venap pōt duob? modis accidere. Uno mō p
viam pmutatiōis materiēz ab intra ad extra: z est bonum. Alio
modo per viāz cōtatis: z est hoc pessimū. Sed quocūq? fiat potest
fieri apit cōmūsuraz pp mori materiēz apitentiū: si tñ cōmūsu-
ra ēt fortis vñitiōis nō heret apitio: z iō dicit fortasse.

Et illud qdē ex quo fit pmutio rōnis cōposita ex fle-
tu z risu hōra post aliam est malū. Et cū est pmutatio
ex peripleumonia quoniam significat fortē calorem hu-
moris. Et similis si permutez ad nō verū z cum accidit
vt pscueret grauitas in partib? capitis z pulmonis de-
inde superuenit spasmus z vomitus vt erugo cris vi-
ridis moritur ifirmus in hora sua: z plūxior mora eius
est vnus dies aut duo dies si virtus fuerit fortis.

Hic ponit diuersitatē charabitus siue fīren ex pte manerie. Et
pmo ponit modos mali fīren. Scdo ponit modos laudabilis fī-
ren. ibi (Et specieb?). Tercio itez ponit modos mali fīren. ibi (Lū-
ergo). Circa pma pte cōsidera q Auic. ponit 4^{or} spēs siue mo-
dos mali fīren. Primus est illud fīren cū quo ē pmutio rōnis
cōposita ex fletu z risu. cā malicie est: q signat mām diuersaz cō-
positā ex sanguine: vñ fit risus: z ex mādūta tendēte ad nigredi-
nē melicaz: vñ fit fletus: z vult Rasis cap. 9. q fit signum ppinque
mortis. Scds modus est q fit pmutatio frenesim ex pipleumo-
nia: z est afōz. z. Hippo. 7. parti. cū dicit. Ex pipleumonia frenesim
malū. hoc āt pōt duplī ptingere. Uno mō q pipleumonia rema-
neat: z hoc fit malū certū est. z cā huius frenesim est fortis calor
in humorib? circa spūalia ductus: vñ calefacti hūores caput afcē-
dunt: z hoc est q Auic. dicit signat calozē fortē humoris. Uel cā ē
q illa pipleumonia est de mādūlica feruētē: cuius sumi ascēdūt

Super tertio

z faciūt frenesim: z hoc idē. A. inuit cū dicit. signat calozē fortē hu-
moris. z est sermo Bal. in cōmē. afōz. cū dicit. si pipleumo-
nia de acutis fit humorib?: necesse est in cerebrū ascēdat fumus ni-
mus vñ frenesim cōfici. Alio mō pōt hoc cōtingere: q recedente
pipleumonia sequal frenesim p trālationē mādū cholice a qua qñq?
fit pipleumonia ad cerebrū. z hoc frenesim fit mala est notū: cū
adueniat virtute existēte debili. Tercius modus mali fīren est
si pmutet ex vero ad nō verū. Sed 3^{or} q verus fīren est acutior
morib?: sed nō verus vt de mādū grossiori est minus acut? z vt fit mi-
nus malus. Dñm q nō verus charabitus siue fīren dī trib? mo-
dis. Uno mō q fit p cōpassione: z vocat ab Allerādro parafrēne-
sis: sicut accidit in febrib? vel humorib? in stōcho: vel pp aliquas
cām hz nouē modos supra narratos. Et de hoc nō vero charabito
nō loquitur hic. A. hz ptingēt possēt verificari q permutatio verū
fīren ad aliqd illoz modoz nō verozum ēt pmutatio mala: z si
vtraq? passio pmaneat nō est dubiū q fit malū. Scdo mō dicitur
nō verus charabitus siue fīren: q fit in suba cerebrū: sed verus est
ille q fit in pāniculo: z hoc mō si verus pmutet in nō verū. i. ad sub-
stantiā cerebrū est malū: vt notū est. Tercio dī nō verus: q de mādū
magis grossa: z tūc si verus charabitus z fīren. f. de sanguine cho-
lerico subtili pmutet ad nō verū: q semp per aduptionē z affatio-
nē sanguis ille z cholera igrosset est malū: nec est incōueniens q
morib? aliq acutus breuis sit minoris malitie aliquo lōgiori: z ēt
in accidit? quietiori. Ex quo cessat rō in pūis ducta. Quartus
modus mali charabit? vel fīren est cū pscuerat grauitas in capi-
te z pulmone. i. in pūib? pectoris. Ita aut grauitas vel est defect?
mor? vel sensus pōderofratis: q mādū aduptionē pcedit z ingros-
sando z pōderofra fit deinde supuenit spāim? pp fortē exicationē
z vomitus. vt h zc. q significat vltimatiōē aduptionis in epate z
adiacitib? pūibus morit? zc. in hora sua. i. tūc. hz si est fortis pōt pls
viuere: vt dī vna vel duob? z est estimatiū iudiciū: ista est snia
Ras. pmo pūitētis auctoritate Hippo. tertio epidimiarum.

Ex spēs vō charabit? in qua maior est fiducia est il-
la in qua eger recordat ei? cū quo alienauit post alle-
uationē siue febris. Et qñ accidit ei res risus arconati
est egritudo in qua hō sp ridet est signatio laudabilis.

Hic ponit spēs siue modos laudabilis charabit?: z sunt due spe-
cies. Una in qua recordat post alleuationē febris sicut dicit Bal.
4. de iteriozib?. In illa enī habet fiducia: q vel significat q nō est
verus charabitus: vel q parū ledit cerebrū vñ nō ericcat sic quin
spēs ipmāt ēt tpe alienationis: z iō dicit: cū quo alienauit. Alia
spēs est qñ accidit risus arconati. i. pūinus: z est laudabilis quia
signat mām sanguinē nō adultā sed satis sanguinū ppinqua.

Lū ergo laborat hīs fīren z euomit cholera rubea
z est debilis morit? ea die: aut fortis z plongat duob?
diebus. Et nullus quidez visus est hīs apā in pūibus
cerebri cuius vīna fuerit aquosa qui euaserit.

Hic ponit et spēs male frenesim. Una est cū laborat. i. ingetur
oīno vel laborat. i. in anhelitu z euomit cholera rubea qō signifi-
cat fortē inflationē moritur eadē die: z nō dicit in sua hora. i. sta-
tim sicut dicit supra: q illa dispositio est peior vñde euomebat ille
cholera eruginosam. Alia spēs est in qua vīna apparet aquosa: z
significat cōpletū raptus materiēz ad caput: z est signū cōfirmate
frenesim: a qua non fit euasio fm Def. cap. de frenesim. z hoc est vi-
ctum Bal. in cōmē. afōz. 7. 4. parti. Quibus vīne limpide albe. z
ideo debet exponi: nullus visus est. f. a. h. zc. Unde dicit. ego con-
firmo infirmum huiusmodi non euasisse: si talem habeat vīnam.
Quare vō in frenesim vīna fit dicolorata Hilbertus facit longam
digressionem z non domesticam.

Et charabitus qdē multoties resoluū p hemorro-
das cū fluunt. Et qñq? ifrigidat z mutat in lythargia
z qñq? liberat ab eo z cadit in etib?: aut fit demonia
cus z multoties permutat nō verum in verum.

Hic determinat de charabito quantum ad diuersitatem quin-
tam: que est ex parte terminationis.

Dubitat quare Auic. nō posuit alios modos terminationis: vt p
sudore sanguinē nariū z ventrē. Dicendū q terminationē p ven-
trē dedit itelligi: terminationē aut per sudorē z sanguinē nariū su-
pra posuit: que sunt cōueniētes terminatiōes: z ppe frenesim ve-
re: z multū accidētis. f. eius que fit a sanguine choleric: z iō illos
modos terminationis ibi posuit. Cōsiderādū ergo q si modos
illos terminatiōis z istos simul cōiungis videbis q charabit? pōt
septe modis terminari. Primo per sudorē. Scdo per sanguinem
nariū.

Dub^m 11^m

narium. Tertio per fluxum hemorrhoidarum: et hoc quando fluxus cholericus faciens frenesim tenderet ad nigredinem melancholicam. Quarto per mutationem in lythargiam.

Dub. 12^m **C**ubitat 2° quod potest mutari in lythargia cum lythargia sit aqua flegmatica. **D**ixerunt aliqui super sen. 2. primi cap. c. s. c. de coeplendis disponib⁹. quod ista non est mutatio nisi finit⁹. ut cum frenesis est in parte anteriori: et transit eius materia ad partem posteriorem: et tunc dicitur lythargia non ratione materiae sed ratione loci in quo est materia. **I**sta ratio est contra Aui. 1. quod supra vocavit charabitu^m et cum est in parte posteriori. Secundo quod dicitur. et quod infirigidat. sed in tali permutatione non fit infirigidatio. **A**lius modus dicitur est quod hic sumitur frenesis pro apostemate facto a sanguine vel cholera: quibus aliquod flegma est admixtum: unde resolutis partibus calidis potest remanere flegma: et sic materia infirigidat: et poterit sequi lythargia. **T**ertius modus dicitur est quod hic lythargia non sumitur pro apostemate sed pro accidente quod est obliuio et stupiditas. **C**ontingit etiam quod frenetici qui prius erant quasi maniaci remissa acuitate materie et ingrossata per resolutionem et propter usum medicinarum frigidat: ipsi apparent quasi stupidi et imobiles: hoc est malum: unde per cap. sen. 2. pallegato ca. di. quod talis permutatio est mala. **Q**uartus modus dicitur est quod per usum frigidat medicinarum in parte frenesis cholera et sanguis qui sunt causa frenesis conuertuntur ad nam flegmaticam: tunc expulsi per repressiua vadunt ad partem posteriorem cerebri: et faciunt lythargia: tunc talis non est vera lythargia: quod cholera saltem non potest conuertere in flegma cum assum non possit iterari: ut Auer. 3. coll. ca. 4. **Q**uintus modus dicitur est quod lythargia sequatur a frenesi non ex illa materia ex qua fit frenesis sed ex alia. **E**t modus est iste quod per multum usum frigidat in frenesi materia calida frigida et repletur: et iterum multiplicat frigida materia ex qua pulsa ad posterius fiat lythargia: et ideo dicitur. et quod infirigidat et mutat in lythargia. **S**extus modus terminationis est per casum in ethica: et impropie dicitur terminatio: et est propter caliditatem adurentem sequentem charabitu^m per excitationem et fixationem caloris venit quodammodo ad ethica: et contingit quod charabito recedat remanet ethica: quandoque simul cum eo et cum ethica moritur: hoc fit per multam adusionem conuertentem nam ad nam nigram mellicam: et prope si sequatur fibare. **O**ctavus modus est permutatio de non vero in verum: et hoc potest fieri multis modis sicut multiplex non verus charabitu^m. **U**nus tamen modus qui frequenter aduenit est quod aliquis per charabitu^m non verum sequetur per febrem: unde vapores alig caput ascendant: et fortificat in hora augmenti febris. **C**ontrahit autem quod hoc non vero fit verus et apostematosus: et hoc vel quod illi vapores colligunt ad nam humoris et apostemant. **U**el quod sunt causa attractionis et motus humorum ad caput unde fit apostema.

Et senes quidem raro euadunt ab egritudine charabitus.

Chic addit cap. 2. est hip. 7. epidimiaz. ut dicit Rasis. 1. cotti. 9. cap. causa huius est. quod propter charabitu^m sunt valde elogati ab eorum dispositione: cum ex hoc currant febres acutas et ardentes: et significat positionem: ut in cometo afoi. 14. partic. prime. Qui crescent.

Quidam vero medicorum existimant quod quandoque accidit egritudo similis charabitu^m absque febre significans vacuitatem apostematam.

Chic circa charabitos ponit quorundam sententiam. Et primo eam premitit magis in generali. Secundo in speciali declarat. ibi (Dicit enim.) Tertio ponit suam sententiam. ibi (Ego dico.) **D**icit primo quod quidam dicunt. f. Rasis. 1. cotti. 9. cap. quod aliquando accidit dispositio similis charabito absque febre. **C**onsiderandum quod ex hoc quod ibi non est febris: non potest esse verus charabitus: et ideo dicitur sicut propter alia accidentia de alienatione et rixa et furia et terminatione veloci significans vacuitatem apostematam. **I**ste textus conuenit exponi dupliciter. primo vacuitate. id est aqua est euacuata et ruptum unde febres cessant. **S**ed hec expositio non vadit ad mentem Rasis nec Aui. quod quando hoc est in reposita in quo apostema cerebri est ruptum: tunc deficit in eo virtus motiva: et est resolutus et debilitatus: ut nam non possit facere conatum ad saltandum: et tamen isti saltant ad muros. **S**ecundo vacuitatem. id est apostema in locis vacuis circa cerebri: mirabile est quod esset sine febre. **A**lii igitur dicendum ut alii dicimus quod talis dispositio similis charabitu^m: quod est sine febre: ideo significat vacuitatem apertam. id est priuationem: et quod non est aqua in capite nec in peccatore vel diaphragmate. **N**on fit in capite apparet: quod tunc non est dispositio similis charabitu^m: imo esset charabitus: esset febris. **N**on fit in diaphragmate apparet: quod esset febris: et hoc est quod dicit Rasis. et ideo euenit morbus similis charabitu^m sine febre. et non potest dici quod sit aqua calidum in diaphragmate: quod non febricitat.

Dicunt enim quoniam fit fortis inquietudo et oscitatio et ha-

bés ea non tolerat gete: et fortasse saliendo ascendit parietes et ei rixa fit fortis: et stringit ipsi anhelitus et sitis ei. **E**t cum bibat aquam strangulat ea: et expellit ipsam.

Chic declarat in speciali dispositionem istam ponendo accitiam specialia illius: et omnia que hic dicitur sunt verba Rasis pallegato loco. **E**t ideo dicunt. f. Rasis 2°. **F**it fortis inquietudo. et in hoc assimilatur charabitu^m: et causa inquietudinis est vehementia lesionis in capite et spinalibus. **E**t oscitatio. id est osis apertio: et hoc quod isti quasi suffocantur. alio excitatio. id est alienatio. **N**on tolerat quietem. f. in uno loco: et est inquietudo. **S**aliendo ascendit 2°. **I**stud est de furia eorum: et similiter rixa. **S**tringitur anhelitus. propter nocumetum spirituum. **E**t sitis eius. super apparet vel sitis eius. f. astringit. id est retinetur quia non potest sedari cum potu: quod cum bibat aquam strangulat ea. id est per eam: et causa est: quod propter suffocationem non possunt tantum retinere anhelitum quod possunt bibere: et hoc est quod Rasis dicit. sitit et nequit bibere: et cum accipit vas ad potandum quasi strangulatur: quod non potest retinere anhelitum. imo addit Rasis quod aqua quaz potat erit spumosa: quod illa aqua intrat per canas pulmonis: et ideo impetuose cum aere extra educitur. **E**t cum accidentibus strangulationis: et hoc est quod A. dicit. et expellit ipsam. f. aquam spumosa.

Et dicitur quod est pernecans ea die finit plurimum: et quodammodo extenditur usque ad quatuor dies et ab ea nullus euadit post illud: sed accidit ut ipsorum facies nigrescat et lingue: et sint ipsorum oculi congelati et dispositiones sint sicut dispositiones timentium: deinde ipsorum leniuntur motus et cadunt eorum virtutes et pulsus et moriuntur: et plures mortui ipsorum sunt cum strangulatione et vides eos currentes: deinde vides post illud eos statim cadere et mori.

Et dicunt quod est pernecans ea die. propter sui pessimitates. et quodammodo 2°. et hoc cum virtus est fortis et morbus non est oino vltimate malicie. sed propter et. accidit etiam ut ipsorum facies nigrescant et lingue: et hoc propter caloris mortificationem: vel propter suffocationem: sicut accidit his qui stragulantur. **U**nde Rasis dicit. possibile est quod denigretur facies et lingua: propter stragulationes. **E**t accidit ut sint eorum oculi congelati. id est oculi patientium congelatione: quia stant aperti. **E**t dicit Rasis quod est ex forti distensione cartilaginum: et credo quod intelligat nervorum et chondrorum musculorum oculi et palpebrarum quibus accidit spasmus. **E**t hic est sermo Rasis. **O**culi patientis non mouentur: sed stant aperti: et hoc est quod accidit ex forti distensione cartilaginum. **E**t dispositiones eorum. f. quantum ad oculos sunt similes timentium. propter istam apertionem. **D**einde. f. post vehementia istorum accidentium: ipsorum motus leniuntur. id est deficient. **E**t cadunt virtutes. f. sentitue et pulsus et moriuntur. **E**t plures 2°.

Et dico ego non est longe quin causa in hoc fit propter coitatem cerebri cum aliquo membro nobili sicut membro anhelitus cum accidit eis spasmus magnus: aut corruptio alia sicut stragulatio et pueniat ad cerebri et permuet et corrumpat ipsum et permiscet intellectum et faciat sitim propter desiccationem partium capituli et gutturis.

Chic Aui. ponit suam sententiam. **E**t considera quod ista dispositio est valde mirabilis: et multus fuit notabilis apud Rasis. **E**t dicit quod hic est morbus subtiliter indagandus: et dicit credo istum morbum fieri ex ascensu caliditatis totius corporis ad cerebri. **H**ic autem sermo Rasis est valde obscurus: et male potest comprehendere quid velit dicere. non enim potest intelligere nisi quod ascendat caliditas preter naturam: sed ea stante in capite mirabile est quod non fit febris. **E**t ideo Aui. non comprehendens quod causa qua datur Rasis possit habere veritatem: voluit dare aliam causam et dicit. **E**go dico 2°. **E**t assignat. A. duas causas. Una est spasmus magnus in membro anhelitus. per membrum autem anhelitus potest intelligere pectus vel diaphragma. **S**pasmus autem magnus duobus modis est. f. quod fit fortis contractio unde hoc impeditur in anhelitus: et hoc sequitur inquietudo et saltus: quod quasi propter magnam angustiam nescit quid faciat: et sequitur strangulatio ab aqua et similia. **S**ecundo non intelligitur iste spasmus magnus quod coniunctus magne cause: vel alicui materiei de malo genere: que le dat proprietate sue malicie: et sic si poterit capiti coicari: et facere alienationem: unde etiam poterit sequi furia et saltus: et que facit et excitationem fortem: et sequitur sitis et alia accidentia: et hoc est quod dicit. A. pueniat ad cerebri et permuet et corrumpat ipsos. f. per malitiam qualitate materie: etiam quod accidentia ista sunt a magno causis dicitur: ideo sequitur cito mors. **A**lia causa est stragulatio: et b

Bentilis

est qd dicitur aut sup. causa fit in hoc corruptio alia. f. cadēs in aliq instrumento anhelitus que corruptio est stragulario. i. aliquis modus suffocationis ppter causas in gutture que causa ledat musculi sui malitia: non apatione q: sequeret febri: et ex tali mō stragulationis possunt sequi omnia pdicta accidentia: vt pz eodē mō quo diximus de spasmō diaphragmatis et pectoris. Istam autem cām fateor: me vidisse in iuvene sicce cōplōnis piloso: qui de mēse Augusti in pcessu noctis per vñā horā incepit egrotare cū oibz signis hic narratis: eadem nocte ante diem vt opinor per duas horas mortuus est cū spuma sicut stragularius cum laqueo.

C De signis eius cōmunibus. Cap. 11^m.

Signa aut cōmunia speciebus ipsius veris sunt ita Alienatio superfluit quandoq: et absconditur alia vice.

Hic ponit signa charabitus sue fisen. Et primo magis in generali: hinc signa cōia. Secūdo in spāl. ibi. (Lūq vides.) / Pila in q: tuor. Primo ponit signa cōia: siue in generali sumpta ab accidentibus virtutis aialis. Secundo ponit signa sumpta a qualitate mutata. ibi. (Et plurimū.) Tercio ab exeunte. ibi. (Ipsoz autēz vine.) Quarto in pulsu. ibi. (Et ipsoz pulsus.) Circa primā cōsidera q: per species veras intelligit spēs distinctas ex parte materiei de q: bus dixit. ibi. (Et eius gdem principium.) Sūt autē vere quādo sūt ex apate pāniculorum cerebri. Cōsiderādū z cōia. dixit hic p q: reperit in istis veris speciebus: et cū hoc reperiri possunt in non veris multa ex illis signis. Uel secūdo dixit hoc: q: hec signa cōicant oibus veris speciebus: nec per ista signa distinguunt ab aliis uicē species hic: sed per signa infra dicēda. Uel tertio s: alios ista signa dicitur cōmunia: quia quandoq: insunt quandoq: non. hoc autem dictum posset redargui si quis veller. Alienatio superfluit quandoq: et absconditur alia vice.

Cōtra hoc q: Balz. de interioribz. 4. cap. et Rasis pmo continē. 9. cap. ponens differētiā inter alienationē sequētem apostema cerebri et sequētem passionē alioz membrorū vel sequētem febriē dicit q: alienatio sequēs apostema cerebri que est verus charabitus est cōtinua: sed sequēs alias passiones que nō est verus charabitus nō est cōtinua. / Item Alexā. in ca. de frenesi dicit q: parafrenesis. i. alienatio sequēs febres non in toto tēpore permanet in febri: sed pausat. f. quādoq: frenetica autēz passio. f. ex flegmone cerebri semp manet. / Amplius si causa alienationis semp est in cerebro cōtinua: igitur z alienatio. Cū cōtrariū Aui. hic est triplex modus soluēdi. Primus per vñā lām que reperitur que dicit signa autēz speciebus ipsius cōia: et non dicit speciebus veris. Ista ergo signa sunt cōia. f. veris et non veris. Et modus cōmunitas erit talis: q: quedā ex his signis reperitū in speciebus nō veris: quedam in veris: et quedā in vtriusq: vt notum est. / Secūda solutio est q: species siue modi vere frenesis distinguunt vt ad p. sens spectat: vel ex causa q: quedā ex sanguine: quedam cholericā de cholera rubea pura: vel adusta zc. distinguunt etiam ex loco: q: quedam in pāniculo solū: quedā cōmunicant substantie cerebri: vel quedā in parte anteriori: vel quedā in posteriori zc. Distinguitur tertio frenesis species ex tēpore: q: quedā est dispositiōi ppingua. f. futura fieri: quedā est in actu. Dico igit q: hoc signum est cōe omni specie vere frenesis siue distinguat ex causa siue ex loco: sed non cōicant modis siue spēbus frenesis distinctis ex tēpore: q: lz competat frenesi future fieri: nō autē est signum eius actu existētis. / Tertius modus soluēdi est q: hic qd dicit absconditur alia vice: referatur ad absconitionē vehementie excessus alienationis: et non intelligatur de absconitione totali.

C Et abominatio loquēle z pigritia ab ea.

Cōtra hoc per Rāsim in hoc cap. vbi dicit q: quādoq: patiens clamat. Item Joar in hoc ca. cap. 5. trac. 3. Itē statim Aui. ponit. c. i. excitatio est permista cū vocibus. Amplius ad sensus videmus q: ipsi multum loquūt. / Respōdēt quidam abominatio loquēle fit in freneticis. Rō est ista. q: loquēla est ad explicandū mentis cōceptum: sed ipsi nō habēt aliquem cōceptum. Ista ratio est multum rudis. Nā frenetici habēt multos et varios conceptus: lz falsos. / Secūda solutio est q: ipsi abominant loquēlas alioz et pigritant in audiēdo eas: sed volūt semp loqui ipsi et alios vel abominant vel fingunt siue pigros ostēdunt se audire: et hoc totū contingit ex inquietudine vel alienatiōe. / Tertia solutio est q: frenesis vel est parata venire vel iā venire incipit. Sigdē sit parata venire ppter capitis dolorē vel acuitate: febri: tunc homo abominatur loquēla suā et pigritat ab ea: et abominat loquēla alioz. Rō est q: talis hō est adhuc in bono iudicio imaginatiue vel estimatiue: et q: locutio sua vel alioz lēdit caput: ideo abhorret eas. Si autē iam incipit materia iprimere et ascendere caput: et sit p-

Super tertio

cipium charabitus: q: tūc impedit iudiciū imaginatiue vel aliarum virtutū: et alienat et rixatur: ideo tūc clamāt et respōdēt non vocati. Et sic exponet rex. Aui. 4. cañ. fen. z. cap. 52. Et multitudo fermocinationis in taciturno initūz. alienationis significat. f. frenetice. / Quarto modo posset dici q: sit sermo de confirmata frenesi in qua iam virtus deficit.

C Et permistio intellectus.

C Et permistio intellectus est nōcūmētū estimatiue vel cogitatiue: de quo apparebit infra et differētia eius et alienationis.

C Et plurimum horum circa quartum dicm.

Cōtra. q: frenetici habēt exacitationes per tertium: vt in cōmē. afoi. 12. i. particule. Paroxismos. / Dm pmo q: loquatur de frenesi sanguinea. / Scdō pōt dici q: apparitio horū accidentiū magis siue cor fortificatio potest habere duas causas. Una est materiei: et vt sic fortificant in tertia die et quinta. Et scda est nā dici indicatiue: et vt sic fortificant et multiplicant in quarta. Nā in die indicatiue apparēt accitua leuis pugne: vt Aui. 4. cañ. fen. z. i. tra. z. c. et tra. z. c. de diebus indicatiue. cap. 9. / Tercio pōt dici q: Aui. non vult q: circa quartum diem plus appareat: sed q: si steterint q: tuor diebus: tunc significant frenesim. si enim durarent duobz vel tribus forsan non esset signum certum frenesis.

C Et inquisitio extremitatum.

C Et inquisitio extremitatū. i. inquirūt cū manibus ac si pilos colligant vel aliquid venient: et huius cā est nōcūmētū imaginatiue: vt cōmētator inuit. i. pnoctico. cōmē. 26. / Scd cōtra. q: tūc frenesis ois esset mortalis. pbatū pntia: q: istud est signū vnus mortale: vt p. pmo. pnocticoz cū dicit. manuum mobilitas signat zc. / Dm p q: hoc signū est cōe spēbus frenesis veris et malis: et tūc oēs sunt mortales in qbus hoc apparet. / Uel dōz q: mortale nō aliquid dupl. f. ad qd necessario sequit mors: et hoc modo signa ista nō sunt mortalia: q: aliqui euadūt a frenesi in qua appet ingitio extremitatū. Alio mō dī mortale: q: valde malū: et ad hoc frequenter mors sequit: et hoc mō signū hoc est mortale: oēs spēs vere frenesis. qm Balz. ibidē dīc. frenesis est pntiosa in omni gñe suo.

C Et extremorum frigus.

C hoc accidit vel quādo peruenit ad malitias. vel ppter discoop-turam. vel ppter motum humorum ad intra. Trabuntur enim ad apata loca vt sumitur primo cōmento. 7. particule.

C Et agitatio.

C Et agitatio. i. extremorū: q: nō gescit euz eis. Uel agitatio. i. lectigatio: siue gda ipetuoosi morē et nōcūmētū pāniculorū cerebri.

C Et spūs agitatus nō ordinatus sed est magnus.

C Spūs. i. anhelitus. agitatus. i. ineqūalis siue transmutatus a nālī dispōit. Causa aut diuersi anhelitus est fortis pugna iter virtutē et morbi: cū morbus sit acutus valde. Causa ēr est agitatio alienata cū multis phātasys vt sumit a. B. in lib. de diuina. fūma. z. ca. z. doctrina. z. Et iste sunt cause pulsus ineqūlis: vt A. p. cañ. fen. z. Et eedē sunt cause ineqūalis anhelit: vt infra fen. 10. tract. p. / Non ordinatus. cā est vehemētia dictarū causarū. Cōsiderādū q: hic reperit duplex lra. Una que dicit. nō inordinatus. et debet intelligi sic sicut est inordinatus anhelitus propter passionem ppiam spiritalium vehemētem vt esset constrictiua suffocatiua. Alia lra dicit non ordinatus. et causa est dicta et est melior lirtura.

C Magnus. Dubitat vtrū sit magnus cor anhelit. / Uidet q: nō q: anhelit: sunt pulsibz pportionalis: vt in tēgni. z. ter. cōmē. 10. trac. de corde. lz pulsus eoz sint parui: q: duri: ergo z anhelitus.

C Dubitatur z an sit magnus frequēs an magnus rarus. / Uidet q: sit frequēs per halya. 9. theorice. f. cap. 4. cap. de frenesi. vbi dicit anhelitus varius. Cū dīz Balz. de interior. 4. ca. et Rāsim pmo pntē. 9. cap. vbi dicit. anhelit pmissus causa cerebri. i. frenesis: que est causa cerebri est rarus. / Dm q: freneticoz anhelit nīsi deficiat iā calor: et virtus est magnus. Rō est duplex. pmo necessitas euetationis cū remanētia in str: calidū enī et siccū nō ipedit motus aiales nīsi vltimetur aut spasmet. Secūda causa spālis est defectus frequētie: vñ opz in magnitudine restaurari. Cū ppter qd cōsiderādū q: fm doctrinā Balz. in libello de diuina. ca. 8. fūma. 3. doc. prime illo cap. vtrū aut operationes aiales. de q: fm eum est anhelitus: negligēt quādoq: fuit quādo hō vacat cū sua mente circa alia: et tunc cū recognoscit hō se neglexisse qd debuit conat ad magnificētiā operationis illius. Exēplū est. B. ibidem in nobis quādo icipimus ambulare ad aliqd opus faciendū: et aduenit nobis in via aliqua fortis cogitatio: ad quā fortiter intēdam: tunc nos pigritamus ab ambulatione: et tepide incedimus: cū aut recordamur nostri. ppositi ppter qd vñam assumptimus: tūc sicut a somno surgentes festinamus ad viam. Eodem modo frenetici accidunt ppter multa phātasimata de quibus cōsiderant negligunt

actum anbelitus z alios actus. vnde negligunt mingere z bibere: sed coacti ppter necessitatem anbelitus quasi recordantes faciunt anbelitum magnum. Et quibus apparet solutio ad secundas dubitationes. s. an istorum anbelitus sint magni rari vel frequentes: qz dicendum qz non sunt frequentes: sicut sunt magni: z ideo dicitur rari z magni: quātus enī deficit eis de frequentia: tātūz recuperant in magnitudine. Vnde Sal. eodem lib. illo cap. ante dicit. In desipiente enī semper obtinet raritas z magnitudo. Et hoc apparet error: Tadei in hoc. s. quare freneticorū pulsus est rarus: vide in glossis primi pñosticozū illo. s. Spiritus. Ad halsabatē dicens: dum qz fortasse intelligit qz respectu anbelitū sui sani est frequē: nou tamē tātū frequēs quātū magnus. Vel posset dici qz in magnis percussionibus est rarus: si quis tamē dicta Sal. considerat posset ostēdere qz etiā respectu sanitatis cōuenit qz dōqz istorum anbelitum eē rarus: lēx et natura egritudinis. s. frenetice inflammationis oportet eē frequētem: potest tamē eorum imāgiatio tātū eo impedire: vt rarificent eozū anbelitū multū. Et ideo subdit ibidē Sal. pñatasmara quādoqz magis quādoqz min⁹ egre di faciunt ab eo qd fm naturā rarum. Ad rōnem primaz dicens: qz lēx pulsus sint pportionalē anbelitū: nō tamē equales: conringit enim operationem anbelitus cogi fm volūtatem z diuersificari: qd non puenit de pulsū: vt declarat Sal. in libello de vīfina. illo cap. sed de his quidem que similit cap. s. summa. 3.

Et extēfio ossium pectoris ad superiora multa.

Extēfio ossium pectoris ad superiora: qz sursum trahunt mare rie. Vel forsā in hoc vult qz istorum anbelitus sit magnus in magno motu totius pectoris vnde ossa videntur moueri z eleuari ppter aeris attractionem.

Et tremor membrorum cum ipso z ante ipsum nuntiat ipsum.

Tremor membrorum cum ipso. s. charabito. Tremor pōt sumi proprie z tūc non fieret cū charabito nisi iā cadente virtute. Alio mō potest sumi pō saltu suū modis iectigatiois z hoc mō sumit hic: z fit ex vaporib⁹ multis cōmunicatis neruis z choaldis a cerebro: vel ppter punctionem suū uocumētū pñiculorū. Vnde vt fū gīant a nocente faciunt ictuosas quasdam cōtractiones: nō tamē perducētes ad ipsamz vel stertuationem. pñia tñ causa de istis est melior. Et tremor ante ipsum. s. charabito nuntiat. i. pñostical ipsum venturū: qz significat raptum vaporū multoz ad caput.

Et quādoqz est cū eo somnus inquietus z excitatur ab ipso z clamāt z quādoqz dormiūt z quādoqz vigiliāt: z est eoz somnus fm plurimū agitat⁹ cōmot⁹: cūz pñatassio z somnis corruptis terribilib⁹ z eius excitatio est permitta cū vocibus. Et sunt illic inuerecūdia z audacia z ira vltra cōsuetudinē z abhorrent radios z auertūt se ab ipsis. Et agitantur lingue eoz vebementer z stringūt eas: z quādoqz apostemantur.

Et quādoqz somnus inquietus: qz cū somnis: vel qz cū corporis inquietudine. ppter cerebz nocumētū. Excitant z clamāt. ppter terribilia que in somnis viderūt. Et quādoqz dormiūt z quādoqz vigiliāt. Lōsiderandū qz plus vigiliāt qz dormiūt: vt notum est: z ideo vigiliās dicit eē accidēs eoz. Haliab. 9. theorie. ca. 4. quādoqz tamē dormiūt: z forsā qz hic dicit in frenesi sanguinea in qua vigiliē nō superfluūt. vel hoc dicit in frenesi cū pmutat ad lythargias. Et est eoz somnus. Lā est ppter malos vapores cerebzum occupātes: z repetyt hoc signū quasi innuens causāz buius. Quādoqz excitant cū vocibus ppter terribilia somnia. Sunt illic inuerecūdia zē. ppter errorē estimatiue. Audacia z ira ppter feruorem caloris. Abhorēt radios z auertunt zē. qz coopiūt sibi oculos vel virtutē facie nē videant lumen. Lausa est debilitas cerebz ex resolone spiritū: vt Lōmētator. i. pñostico. 13. cōmē. Sed tu dices ita deberent se auertere a vocibus z clamoribus. Vdōm qz forsā quādoqz contingit hoc. Vel oīs qz oculi egent multo spiritū: z pluri qz alij sensus: z ideo spiritū resolutio in cerebro plus cōicat oculis. Et hic eē locus cōsiderationis. Et agitant lingue. vt ppter siccitatem oris vnde querūt humectationem. Vel ppter diuersa pñatasmara: vnde quādo nō loquūtū imaginant loqui z sic mouent linguas stringūt eas. s. cum dēntib⁹ z apostemant. s. ex b. Itud quādoqz faciunt frenetici errorē imāginationis.

Et multotiens abscinditur eorum vox.

Et multotiens. i. quādoqz abscindit ipsozū vox. hoc contingit quādoqz errorē imāgiatiue: qz imaginantur oportere non loqui. Et quādoqz contingit ex siccitate z arefactione multa lingue vt

quasi contrahatur intus: z non possit extendi.

Et desiderant aquā z bibunt ex ea parū nō multiplicāntur: z neqz ipsam etiā desiderant plurimum.

Dub⁹ 6^m Dubitat qz dicit qz desiderāt aquā z nō desiderāt ipsam plurimū. Vdōtra. qz cum isti veris freneticis est fortis febris z sic fortis sitis. VAmplius Auezoar trac. 3. 5. ca. inter signa frenetis ponit multitudinem sitis. Idem primo Ciaci cap. de frenesi.

Dub⁹ 7^m Dubitat 2° qz dicit qz bibūt ex ea parū. Vdōtra per Sal. in libro de vīfina. illo cap. Vānū aut. cap. s. qui dicit de hñōi desipientibus bibūt semel vltra cōmoderatū. Vdōm ad primū dupl. p. primo s. eodem modū qz in freneticis nō est spālīs inflammatio in nutritiuis: z ideo nō tātū sitiūt quātū si illud āpā eēt in stomacho: z ideo hñ eoz nō est ppter stomachū: sed plus ppter pulmonē: z iō plus desiderant aerē frigidū qz aquā. Ista solo pōt satis ipugnari. VAlius modus soluēdi est que credo de mēte Sal. z Aue. Vdico igit hñ qz veri frenetici sitiūt vebemētē. Rō est. qz hñ multā inflammationē stomachi: hoc pp fortē febrē: z ppter cōitātē spālēm cerebz ad stomachū per neruos magnos. Vdico 2° qz isti nō querūt porum nisi raro. Et rō est diuersio mētis ad multas z varias pñatassias: sicut etiā stante vīna in vesica z stimulare ad exitū nō mingūt: imo multū cōcumulāt z aggregāt vīnā. Eodē mō frenetici lēx pte inflammationis stōchi z sensibilitatē stōchi ipsi sitiūt: tñ ex pte imāginationis occupate z intēte ad alia nō desiderant aquā. s. desiderio sequēte iudiciū estimatiue: z hoc in nobis expimur: qñqz enim necessitatē magnā hñtes bibēdi supniente subita occupatione obliuiscimur sitis: z hoc mō Aue. itelligit cūz dicit. neqz desiderant ipsaz plurimū. s. desiderio sequēte iudiciū estimatiue: z b est qd dicit Rāp. 17. cōtine. 4. cap. dicit. vidi qz causa pp quā patientes frisen nō querūt aquā cū vebemētē caliditate z siccitate ligue quam hñt: nō est nisi pp vebemētē pñitionē rōnis: ppter qd video qz qualibet hora aq frigidā mittēda est p os ipsoz: z facere ipsos reminisci potus. Vdico 3° qz isti plurib⁹ vicibus parū bibunt. Rō est iā dicta. Nā isti perentes aquā obliuiscunt quēsiuē. Sili hñtes vas in manu obliuiscūt debere potare. Incipientes sili potare statim obliuiscūt debere cōtinuare potū: z totū hoc accidit pp varietatē pñatassiarū in eis: z hoc est qd Aue. dicit. bibūt ex ea parū. s. in multis vicib⁹: qz esto qz in multis vicibus def eis pot⁹ perentibus eis: si cōtingat: vel nō perentibus: parū tñ bibūt: z hñ sitis machi in eis sit fortis. Et ideo subdit vel forsā est littera que debet eē extra. nō multiplicānt. i. nō frequēter potant: vel si potant frequēter non multas potant. Vdico 4° qz si isti paucis vicib⁹ querant potū pp diuersionē mentis: tñ cū vltimā sitis in eis: z pp necessitatē vebemētē: recordātur eius quo indigēt: z figur imāginationē sup hoc: z tūc ipsi multū supra modū bibūt: imo quasi vno ictu: sicut vno ictu multā faciūt vīnā: sicut ē vno tpe magnus facit anbelitū: tñ qz anbelit⁹ necessitas est maior in eis: z aialib⁹ oibus respirātib⁹ qz sit necessitas bibēdi: ideo frenetici sepi faciunt magnos anbelit⁹: qz nō pōt eē lōgo tēpore obliuio anbelit⁹: sed qa pñt eē lōgo tēpore obliuisci potare: z iō raro potāt multū. Et hoc vult. A. in toto sermone cū dicit desiderāt z bibūt aquā pag. i. non bibūt frequēter: z hoc est qd dicit non multiplicānt. s. in numero potationis: vel ē in quātitate multi potus: z multis vicib⁹ qñqz tamē sit. Et neqz zē. Ista oia sunt vba Sal. p. allegato caplo.

Et plurimum infrigidantur eozū extremitates absqz frigore extrinseco faciente hoc.

Hic ponit signa a qūitate mutata: z dicit qz infrigidant extremitates absqz frigore aeris: z quīs nō discōoperiāt se: z cā in hoc est actio caloris intus vt supra appuit: z ideo sit plurimū. i. quādoqz.

Et ipsorum autem vīne sunt declinantes ad tenuitatē z subtilitatem.

Hic ponit signa ab vīna: z dicit qz declinat ad tenuitates: z p. i. subtilitatem. Vel tenuitatem in substantia: subtilitatem in calore vel econtra: z causa est deriuatio cholere ad caput.

Et ipsoz pulsus sunt duri pp essentia apatis in membrō neruoso duro. Et ppter duritiē vene z debilitatē virtutis ad cōprimēdā mām sentis in pulsib⁹ eoz virtutē aliquā vsquequo appropiquēt timori: qm siccitas aggregat z stringit: z sunt ptes cōstrictionis z dilatatiōis velociores z cū sua ferrinitate nō cūā abvndositate quādā: qm cerebzū est substantia humida.

Hic ponit signa a pulsu z dicit ipsoz pulsus zē. Lōsidera qz pñcipia medicorū: qñ āpā est in mēbro duro pulsus ex hoc dure

Bentilis

scit: qñ est in mēbro molli mollescit: hoc h̄z difficile verificatiōe. Cōsidera 2° qñ aliqui dīspō arterie fingit fortitudines pulsus plus qñ sit: hoc est pp resistētiā. Sit aut̄ hec resistētia pp duritiem arterie: 2 pp hoc qñ quasi remanet nō p̄cta intus: 2 iō vī qñ pulsus sit fortis plus qñ sit. Et iō decipiunt medici multū in iudicādo fortitudinē virtutis ex pulsu frenetico: 2 hoc est qñ. A. dīc pp duritiē vene. I. arterie: 2 debilitatē virtutis ad cōprimēdā. i. p̄stru gēdā mām. I. arteriā: 2 hoc qñ est dura: 2 ē qñ virt^o deficiat h̄z nō vltime. sentis. i. sentire tibi vī in pulsu^o eoz virtutes aliquā. i. vltia qñ sit. vsquequo timorū. f. moris rē. qñ cū defect^o virtutis est magnū tunc durities arterie nō pōt te decipere qñ vides iā formicantē pulsu: ergo fuisse decept^o: qñ nō credebās tantā esse debilitatē. Quomā siccitas aggregat 2 stringit. Ista l̄sa pōt dupl^r exponi. p̄mo qñ cōtinuet cū p̄cedēti l̄sa vt dicat. sentis. i. sentire tibi vī fortitudinē aliā: quā siccitas aggregat 2 stringit. i. solidat 2 idurat arteriā: vñ te tā gente inuenis resistētiā quā credis eē pp fortitudines: cū tñ sit pp duritiē. Scđo mō pōt exponi qñ p̄tinuet cū l̄sa sequenti: 2 dicat qñ ē p̄ p̄stricitiōis 2 dilatatiōis. i. p̄ter hoc qñ pulsus sunt duri sūt et in diastole 2 systole veloces: qñ siccitas aggregat 2 stringit. I. arteriā: 2 ideo p̄bet a magnitudie diastolis 2 systolis: ergo op^s qñ recuperet cū velocitate 2 cū sua ferrinitate. Cōsiderādū qñ fin rei veritatē pulsus ferrinus est pulsus durus cum inegalitate vt explicat Auer. coll. 3. 4. ca. 17. Jā ergo habet ex dictis Aui. qñ sit durus 2 qñ sit inēq̄lis: ergo vt sit ferrinus: tñ cū hac duritiē nō est inēq̄lis: qñ h̄z aliqñ mollitiē suē vndolitas: hoc tñ est raro. f. cū apā cōicat sbe cerebri. Vñ Bal. in cōmōto pulsu in hoc ca. dicit. freneticus pulsus fluctuosus. i. vndosus rarissime fir. 2 hoc inuit. A. cū dicit. qñ sba cerebri est humida: 2 forsan vult qñ quīs frenesis non cōicit substantie cerebri: nō tñ est sic durus pulsus sicut in pleuretico: qñ cerebri substantia est mollis humida.

Et qñqz accidit pulsib^o eoz vt dilatent aliquoties 2 magnificent ppter necessitatē: 2 vt frequentes fiant 2 diuersificent in partib^o loci 2 tremāt: 2 illud qdē est ex eis que nūntiant syncopim nisi sit genus tremoris 2 diuersitatē 2 tremores faciant durities venaz 2 fortitudo virtutis: quoniam tūc non nūntiant illud.

Cōsiderādū qñ virtus coacta qñqz facit motū vehementē: 2 iō nō poterit pp duritiē mouere arteriā: tñ addita multa necessitate p quādā violentiā virtus deseruit: 2 magnificat pulsus vltia qñ fecerit. Et vt. i. 2 accidit vt fiat frequētes rē. Cōsiderādū qñ pulsus tremulus est duplex. Vnus qñ sit a virtute debili nō potēte dilatate arteriā: 2 pp impotētiā 2 pp duritiē: vnde facit frequēssimas dilatationes 2 simul in diuersis p̄tib^o arterie: 2 talis pulsus tremulus indicat qñ cordis tremorē: qui est actus: 2 ad tremorē sequit^r syncopis: 2 ad syncopis moras: vt infra sen. 1. 2 de hoc tremore loquit^r. A. cū dicit: 2 accidit pulsib^o eoz: vt frequētes fiant: 2 diuersificent. i. sint frequētes diuersi in p̄tib^o loci. I. arterie: hoc est qñ frequentia talis cū diuersitate est simul in diuersis p̄tib^o arterie vel in diuersis p̄tib^o nō simul. Nam in hoc differt vndosus a tremulo: vt A. inuit p̄ cas. sen. 2. cap. de causis sp̄eruz pulsus. 2 tremant. i. sint tremuli isti pulsus. illud est ex eis rē. Alius est pulsus tremulus qñ sit ex forti virtute: necessitate addita: 2 inobediētia instri: tūc enī conans virtus ad motū arterie 2 fortiter pcutiēs nō potēs ipsam dilatate quātū eger: tremat simul fm totū sicut aliqd durū corpus cōcussum: 2 talis tremor nō idicat syncopim: 2 hoc est qñ Aui. dīc nisi sit genus tremoris. f. aliud a p̄dicto: 2 faciat diuersitatē. f. pulsus 2 tremorē. f. pulsus durities venarū 2 fortitudo virtutis sup. et necessitas addita: 2 hāc nō exp̄ssit: qñ notū erat in freneticis qñ tunc. f. cū talis est tremor pulsus nō nūntiat illud. f. syncopis. Cōtū dices quō cognoscā pulsū tremulū qui sit ex defectu virtutis: vnde frequētā percussiones a pulsu tremulo qui sit a forti virtute: cōtūte instri durū. P̄dōm qñ Bal. p̄sumpsisset dicere qñ p bonū tactū distinguat. Ego vō mirarer de hoc: dico qñ cognitio est tactualis 2 estimatiua: vlt forsan ē p̄ p̄siderandē alioz signoz.

Et quandoqz accidit pulsui ipsoz vt sit spasmolus 2 nūntiat spasmus.

Spasmolus pulsus est in quo arteria videt spasmate moueri: 2 hoc significat multam siccitatem ducentem ad contractionem: 2 ideo significat spasmum siccum: h̄z possit spasmus repletiois fieri in freneticis vt apparebit sen scđa.

Cūqz vides signa egritudinuz acutaz 2 febres prauas 2 stringitur nā tūc illud nūntiat sisen. Et est ex qñ ex nūtijs fortib^o: 2 p̄cedit charabitus obliuio rei p̄

Super tertio

pinque 2 tristitia sine causa 2 somnia mala 2 sōda multa 2 grauitas 2 repletio 2 antecedit ipm fm plurimuz citrinitas faciei 2 vigilie plire 2 somnum inquietus.

Jā posuit Aui. signa cōia. hic ponit signa magis in specialī fm oēm diuersitatē charabit^o. Diuersificat aut̄ quatuor modis diuersitate egente signis. f. vna diuersitas est ex pte tēporis ipst^o. Scđa ex parte loci. Tertia ex parte modi: qñ gđā verus quidā nō verus. Quarta ex pte terminationis. Signa aut̄ charabit^o fm diuersitatē ex parte manericiā sūt intellecta superius: 2 cōplebuntur narrādo ista signa. p̄mo ergo ponit signa fm primā diuersitatē. Scđo fm scđam rē. 2. i. ibi (Nos aut̄ addimus.) 3. i. ibi (Factū vō ex humorib^o ppter cōitatē.) 4. i. ibi (Signa autē pmutationis ei^o rē.) Cōsiderādū circa primā partē qñ charabitus rōne tēporis distinguit tribus modis: qñ vel est futurus fieri vel sisen vel factus. p̄mo ergo ponit signa futuri charabitus siue sisen. Scđo signa sientis. ibi (Et hec accitā.) Tercio facti. ibi (Et qñ incidit.) Cōsiderādū circa primā partē qñ accitā que Aui. enumerat nō significat aliud qñ aptitudinē multā ex parte corporis 2 capitis: qñ fiat frenesis: qñ apparet discurrēdo p signa. Egritudo acuta. f. de materia cholerica vel sanguinea: 2 febres praua. f. mā furiosa ista significat mām aptā: cum stringit venter significat deuatiōnes ex partib^o ventris 2 forte exiccationē. Nō ergo mirādū ista nūntiat. i. p̄notificat sisen futurū: 2 ponit idē. 17. cōmē. 4. cap. 2. 5. Reliqua signa sunt obliuio rei p̄pinque. Rō est. quia fortis calor in capite 2 vapores multi incipiūt multiplicare p̄bāstasias: 2 discurrus multus 2 varius faciat obliuionē rerū occurrentiū ab extra: 2 hoc est qñ dicit fm vñā expōnem rei p̄pinque. Alia causa est siccitas que incipit iduci vt spēs nō imprimat in p̄bāstasias: 2 ideo dīc rei p̄pinque: que enim iā imp̄sserit bene retinetur: de diuersitate vō memorie p̄teritorz 2 p̄pinque ista apparebit. Tristitia sine causa exteriori pp malas imagiatiōes. somnia rē. Sōda multa. p̄ce est cā attractiōis materierū. Grauitas. f. capis ex mā. Ugrauitas. f. corporis totius pp repletione: qñ boles multū repleti sūt parati ad frensis: vt p̄ cōmē. 3. ca. 1. Tristitia ex dīo cholere rē.

Et accidentia hec sunt fortiora dum materie perseuerant in itinere perueniendi ad caput 2 reuoluunt in venis suis 2 subtiliantur.

Hic ponit signa sisen qñ est in fieri. Duplex autē est eius fieri. f. initiatiū qñ est principū sisen. Aliud est p̄cessiū qñ pōt dici augmētū. p̄mo ergo ponit signa quādo sit initiā. Scđo qñ p̄cedit. ibi (Et cū p̄pinque.) Cōsiderādū circa primā partē qñ ita est principū in sisen: sicut in alijs ap̄tibus mēbroz in quib^o sunt vene: tūc aut̄ apā inchoat cū repletur vene: 2 de maiorib^o transiit ad p̄uas 2 occultas siue insensibiles venas: vt quasi piculuz sit efundi aliqd in porositate mēbri: vt Bal. ponit in thegnī trac. 3. ter. cōmē. 155. 2 ideo tūc materie dicitur reuolui in venis 2 subtiliari: qñ ad subtilissimas vias veniūt: hoc est qñ Aui. dicit dū mām p̄seuerant in itinere pueniēdi ad caput. i. dum materie actu veniūt ad caput: 2 hoc apparet ex vocabulo perseuerat: nō enī dicit dum sūt paratē: sed dicit: dū perseuerat in itinere: hoc est dū fluūt actu ad caput. i. dū mām actu veniūt: 2 reuoluunt rē. per hoc qñ describit Aui. principū veri sisen. i. frenesis. Cōsiderādū 2° qñ hec accidentia qñqz dicta sunt statim sūt fortiora: qñ cerebri incipit ap̄stemari: 2 augēt febres 2 prauitas accituz: vt notum est.

Et cum appropinquant ei 2 biberit cerebri materiam inueniunt principium doloris in posteriore parte capitis apud locum in quo est coniunctio colli 2 capitis 2 proprie in cholerico.

Hic ponit signa quādo in fieri p̄cedit 2 potest dici qñ ponit signa augmētū. Cōsiderādū qñ quādo materia resudat a venis vel vijs: 2 incipit occupare poros cerebri. f. p̄niculoz vel substantie: si fiat in substantia: tunc materia appropinquat magis cerebro. f. p̄niculus vel substantie qñ quādo stabat in venis: 2 hoc est augmētū ap̄stematis. Vel forsan est verū principū: 2 de hoc nō curo hic: qñ est questio in principijs medicine. hoc ergo tempus qualitercūqz vocetur Aui. describit cum dicit. 2 cū p̄pinque ei. f. mām: 2 biberit cerebrum: tunc autem bibit quando intrat poros cerebri. f. p̄niculorum: vel substantie. Cōsiderādū aut̄ qñ Aui. dat intelligere alia signa p̄dicta oīa. f. qñ hoc tēpore etiā sunt fortiora.

Dubitat de hoc signo qñ ponit p̄mo de causa eius. f. quare frenetici in hoc tempore sentiunt dolorem posterius.

Scđo dubitatur qñ Alexander ponit hoc signum inter signa p̄notificatiā frenesis futuraz: 2 Bal. 5. de interioribus. ca. 4. P̄dōm qñ Rasis p̄mo cōmētus cap. 9. 2. Alexander hic cōcordat qñ hoc sit signum

Dub^m

Dub^m

Signum frenesis: tamē a nullo inuenio causam. / Causa igitur potest dari duplex. prima ppter qd sciēdū qd hic erit sermo de vera frenesi que est apostema pāniculi: sed sicut apparet ad sensum: pāniculus cerebri nubes: ibi quasi aggregant ad pūctum: h etiam subsecūter nucha cooperatur eisdē duobus pāniculis. Exite g apostemate in pāniculo: z ppter quādo est cholericā materia: z ppter quādo iam bibit illam pāniculus: tunc fit aliqua in pāniculo contractio ppter lesionē z mordicationē: z qd terminatur ad pūctum nuche z finē cerebri: ideo etiam ibi sentitur dolor: sicut per simile videmus qd ex vlcibus in vesica sentit dolor in capite virgē: h in hoc alia fit spālis causa. / Secunda causa est. qd in capite frenetici sunt multi vapores qui totum caput occupāt: illi ergo qd sunt in partibus anterioribz cerebri habēt exitū magis liberū per cōmissuras z per nares z per palatū: vñ natura potest eos impellere: sed vapores cōgregati in parte posteriori nō habēt sic liberū exitū: qd non sunt tot spiracula nec cōmissura nec ossa ita rata vt supra apparuit: ideo dicit ibi. / Ex qbus apparet qd hoc signum potest ēē demonstratiuum quātum ad primā cām: z potest pñosticari futurā frenesim: z etiā significare eā quātum ad scdā. Vapores enī multiplicari possunt in capite an frenesim z cū ipsa: pñt demonstrare fierē frenesim z pñosticari futurā frenesim. / Cū u. d. quare dixit inueniunt pñcipiū doloris in parte posteriori capitis. / Vñ dñm qd forsan est modus loquēdi: z exponat. i. dolorē. Vel dñt vt ostēderet qd hoc fit signū pñosticū. Vel dixit pñcipiū doloris. i. in fortificationē doloris qñ fit exacerbatō siue porismus: z in hoc sequit. Rāsim pñm. s. ca. cū dicit. cū in frenetici appropinquat insultus porismi sentitū dolorē in posteriori parte capitis.

Et cū incidunt in ipm z apatur cerebrum desiccatur pñm oculi eoz vebemēter: deinde accidit lachryme z ppter ex vno oculo. Et multotiens accidit vt vne ipsoz foris afficiant rubedine. Et qñqz succedūt eis distillationes sanguis ex naribz. Et plerūqz fricat oculos suos z declinat ad quietē z requiē in maiori pte corporis nisi in manibus: qm cum eis foras ingruunt z colligunt villos: z fit illud plurimū cū clausione oculoꝝ. Et quādoqz fit cū pupillatione z querela. Et qñqz pigri fiūt in loquēdo manifeste nō addētes sup motū lingue. Et qñqz accidit eis distillatio vrine cū cognitiōe ipsoꝝ aut absqz cognitiōe: est in febribz de significatiōibz fortibus qd sisen est pñs. Et obliuiscunt doloris si est in mēbris ipsoꝝ: imo si aliqd de mēbris ipsoꝝ doloris impetuose tāgūt nō pceptunt ipsum.

Hic ponit signa facti sisen. / Et considera qd iā. A. compleuit signa pñcipiū augmētū z status. Signa autē declinationis sunt nota si sit ad salutē. Si autē sit ad mortē etiā satis apparent z forsan ponūtur hic: cū ponūtur signa facte frenesis: qd nō fit euasio a frenesi cōfirmata vt ponit Des. / Cōsiderādū etiam qd per hoc qd dicit. apostemata cerebri. possumus intelligere duo. primo cerebri. s. quātum ad pāniculos: z est sensus qd iam apā est factus z in statu quo ad fluxū materie. Secūdo cerebri. i. substantia cerebri: ita qd mā non solū cōprehendit pāniculos sed sām: z oīa signa qd dicit verificant sū vt rāqz exponem. tñ quādo apā est in sba cerebri: tunc accidētia sunt prauiora. Dicit ergo z cū incidunt. i. materie ipm. f. cerebri: z apatur zē. vel cū incidunt. i. cadunt in ipm. f. charabito: qd iā fit factum. / Cōsiderādū ē qd signa apatis iāz facti: hic ponūtur decē ab. A. z. B. 5. de interioribz. c. 4. / Primo signū est qd oculi desiccantur. Causa est qd mā sui caliditate: z exacerbatōe magis artigit ad pāniculos vnde oriūtur oculoꝝ tunice: ēē ipsa mā magis per resōnem exiccatur. / Cōsiderādū tamen qd alia signa pñicta debēt itelligi etiā quādo sunt hoc tēpore: vt prauitas febzis z somnia mala z similia. z hoc. A. inuit in mō loquēdi sū vñam sām que bz z desiccant. q. d. z sunt alia signa pñicta: z cum hoc desiccatur zē. / Scdū signū est accidit lachryme. / Cū u. d. quomō accidunt lachryme si oculi clausant. / Vñ dñm qd sba oculi potest ēē sicca z cōcauta: z tamē lachryme fluēt. ppter defectū contentiue cerebri z oculi ex vltimatiōe passionis in cerebro: z ppter ex vno: z hoc si passio declinat plus ad vnam partem: tūc oculi illius partis magis lachrymat. vel hoc est ex oculo sup quo iacet: qd defectū pñtētiue magis illuc fluit humiditas: z de hoc diximus supra tractatu pñmo. / Tertiu signū est qd vne ipsoꝝ. i. oculi loquz foris afficiūt rubedine: vel qd materia est sanguinea: vnde

lami facto apostemate vne oculoꝝ replentur. vel qd forti calore cōcato pāniculus cerebri cōmunicatur etiaz oculis: vnde rubescit attractiōe sanguinis ad venas. / Cōsiderādū tamē qd oculoꝝ rubor cōmunicat etiam quādoqz pñcipiū frenesis: imo sū. Alexandrum hec possunt ēē signa future frenesis ex pñinquo. / Quartū signum est distillationes sanguinis: quādoqz. i. si materia sit sanguinea etiam si nō sit. fit autem hoc plus quando materia iāz in cerebro stat. i. qd apostema sit in statu vt notum est. / Quintum est qd fricant oculos. Causa est qd materie mordicat pāniculos: quārum mordicatio z sumi oculis cōmunicat cum pāniculi oculi sint ex pāniculis cerebri. / Sextum signum qd declinant ad quietē. z pñ. i. requiem: qd virtus iam prostrata est in maiori pte corporis nisi in manibz. Ratio est. qd corrupta phāntasia conantur exire manibus qd possunt z virtus pñs deficit in pedibus. Vnde qd supra diximus in questione pñia. f. qd mēbrum plus deficiat nocito pñcipali an pñinquo an lōgiquum. / Septimū signum h possit poni pars sexti est qd ista inquisitio cum manibus quādoqz fit oculis clausis: quādoqz fit oculis apertis z motis: z hoc est qd dicit. cum pupillatione. Et causa huius diuersitatis est multus defectus virtutis: vnde oculi stant clausi. Vel nō tātus defectus z potest stare cum oculis apertis. Et causa possit ēē diuersitas in materia: ga si esset cholericā subtilis incitat ad apertionem. Si autē esset sanguinea: z ppter eūz ēēt in via ad lythargiā mouet ad clausiōes et querelam. f. oculoꝝ: qd quādoqz cū oculis videt aliqd querere. vel querela. i. lamētatione ppter multū nocumētū. habēt. n. multas imaginationes z nō possunt exequi. / Octauū signū qd qñqz pigrescunt in loquēdo manifeste: qd nō explicant vocem: z hoc est qd dicit. nō addentes sup motum lingue: qd mouent linguā volentes loqui: z tamē nō expmūt aliqd. z causa est defectus virtutis. z istud est pessimum signū. Vnde. 4. cān. sen. z. cāp. de signis sumptis ex rōne. ca. 53. dicit. Alienatio cum algua cre. i. quādo hō loquitur plane vel apoplexia vel taciturnitate est mortalis. / Nonum signum est distillatio vrine. z hoc significat defectū cōtēntiue cōcatuz vesice ex forti z cōfirmato nocumēto cerebri. z ista distillatio quādoqz est cum cognitiōe: qd cognoscunt se vinare z quādoqz nō: z hoc est vel sū cōtingētias variationis phantallarum vel sū gradus maioris vel minoris nocumētū in cerebro. z est de significatiōibus fortibz. zē. z in frenesi facta significat defectū cōtēntiue cōcate cerebro. / Decimū signum est: qd obliuiscunt doloris zē. Causa est qd his mens egrotat. vt afoi. 5. pñmat z pñicta. Quicūqz dolētes zē. Si ergo ista oīa signa phāntasias vides qd sunt signa pñmate frenesis: z cū ipsa sunt pñicta z intēta sunt signa mortis.

Nos vō addimus z dicim qd qñ apostema fit in parte anteriore corripit imaginationē. Cū ergo est illud incipit colligere villos ex vestibz paleas z que sunt similia illis ex parietibus: z imaginant aliquas phāntasias que nō inueniunt. Qd si sit in medio corripit cogitationē z turbat in eo qd agit z loquit cū alienatione plurima. Et cū cadit in eo qd est corā posteriore obliuiscit ei qd videt z agit in dispositiōe ita vt qñqz petat aliqd z pñtetur ei z nō recordet se quēuisse illū: z plurimū petat peluim vt mingat in ipsa z ponat corā ipso z obliuiscatur eius. Si autem apostema comprehendat super partes omnes apparent hec omnia signa.

Hic ponit signa sisen diuersificati bz loca z bz ptes quque sicut quinque sūt loca siue ptes cerebri in qbus potest fieri. pñs ergo ponit signa quādo est in parte anteriori. Scdō quādo in medio. ibi. (c. 53. f. 1.) Tertio quādo in posteriori. ibi. (Et cum.) Quarto quādo occupat totū. ibi. (Si autē.) Quinto quādo est in sba cerebri. ibi. (Et si cū eo.) / Cōsiderādū circa primā partem qd Aui. dicit. nos addimus. qd signa narrata sunt dicta supra ca. de charabito. z a Rāsi p cōtinentis. ca. 9. z plurima ēē ab Halyab. 9. theo. ca. 4. et Alexandro. sed que. A. dicit hic addit ad dicta illoꝝ. Rō eius qd dicit est: qd in parte anteriori est virtus imaginatiua. / Cōsiderādū qd hec est differētia inter imaginationes siue phantāsias pñientes causa nocumētū in anteriori vtriculo: z pñientes causa oculoꝝ: qd ille que sunt causa oculoꝝ nō apparent nisi in lumine: sed que sunt ppter nocumētū cerebri apparēt in lumine z tenebris z clausis oculis. hec declarata sunt supra 3. sen huius. Causa ei qd dicit in scdā parte. f. si sit in medio capitis corripit cogitationem est: qd in medio vtriculo est cogitatiua virtus siue rationalis siue estimatiua vt supra apparuit. Et cum cadit. f. frenesis vel sisen in eo qd est corā posteriore. i. parte cerebri. vbi est virtus memo-

Bentilis

ratia obliuiscitur eius qd videt. Et hic nota qd nūq̃ fuit mens. A. qd virtus que est in parte posteriori conseruet intentiones solas: imo etiā cum hoc species sensatas z agit in dispositione. i. agit sicut disponitur: ita vt quādoq̃ petat aliquid z ei presentet non recordat se quēsiuissē illud. Cōsiderādū tñ qd obliuio cōicat etiam alijs spēb̃ frenesis: z hoc pp̃ multā phātasiaz variatōes ad quas oēs sicut occurrūt ita atēdit: z sic variant ita variat imaginariōis cogitatio: z pp̃ h̃ sūt in obliuione eorū qd debēt facē d̃ potu vī abeli tu vel vīna vel egōne vel alia re: vt supra dēfuit. Si aut̃ ps.

C Et si cū eo apostemē cerebri rubea sit ipsius facies z oculi z exiunt oculi exterius vebemēter: z sūt rubel si materia faciens apostema sit sanguis: aut citrini sūt si materia faciens apostema sit cholera pura.

C hic ponit signa quādo apā cōicat substantie cerebri z dicit. si cū eo. s. apāre pāniculū qd est charabit? apostemē cerebri: i. medulla rubea sit zc. Causa est: qd significat qd multa est mī qd simul cū eo apostematur medulla cerebri: ideo ex multa materia colorat facies z pminet extra oculi z rubescit si materia est sanguis zc. Cōsiderā tu dices inter signa frenesis quādo est in statu. Aui. posuit siccitatem oculorū: sed talis cōicatio fit maxime in statu vel augmētō: cum materia est amplior: quomō ergo oculi poterūt pminere si sunt exiccati. Dicedū qd si bene consideras ista stant simul z sunt oculi siccī z macrefacti: z tamē potest eis aduenire pminencia. aut citrina pura. i. non multum permista.

C Factū vō ex humoribz ppter cōitantes significat eū tū eius subito: z pntia malitie dīpōnis mēbri alteri? z paroxysmus qui est in exacerbatiōe fortitudinis eius z minuit cū dimīnutiōe z dīpōne alterius z augmētatur ipsius augmentatione. Et factū a sirsē cerebri accidit paulatim paulatim z sequitur vel adheret. Et si signa sirsē veri inseparabilia antecedunt: deinde accidit egritudo. Nō verum autēz precedūt egritudines alioz mēbroz: deinde apparent signa eius.

C hic in speciali ponit signa sirsē vt distinguit ex pte modi quo nos dicimus qd qdam est sirsē vel charabitus verus z quidā nō verus. Et p̃ in generali ponit signa distinctiua inter verū z non verū. Secūdo in spāl. ibi. (Factū aut̃.) Hic ponit tria signa. Primum qd alienatio siue frenesis ex cōpāssione fit subito sed pp̃ apā cerebri fit paulatim. Scdm̃ signū qd nō vera frenesis additur z minuitur ad dispositionem alterius mēbri in materia vt accidit febri citanti. Tertium qd in vera frenesi precedunt signa zc.

Dubm̃ 10^m Dubitat quare alienatio in nō vera fit subito: sed alienatio in vera frenesi fit paulatim. Dicedū qd in non vera nocumētum cōicatur subito: ideo alienatio fit subito: s. alienatio in vera frenesi fit ppter magnum nocumētū qd paulatim cerebro cōicat: z iō fit paulatim. Aliter pōt dici alienatiōe fieri subito: est aliqua passio nē precedere manifeste z postea sequi alienatiōe: sed fieri paulatine est fieri fm̃ oēm gradu egritudinis z gradu alienationis: z ita est in frenesi apostemosa. Cōsiderā tu dices in quo differt hoc signū a tertio. Ddm̃ qd tertiu signū declarat hoc primū signū vt cadat hic qd nō solum alienatio in apostemate cū icipit apostema s. ante pōt incipere cum incipiat signa antecedētia future frenesis. Cōsiderandū circa primā partes qd verus charabitus sumitur hic pro apostemate calido cerebri. Nō verus autē sumit pro alienatione z pro mīstione intellectus cū febre absq̃ cerebri apatione sed solū per cōitātē: ideo exponat ex humoribz. i. ex vaporibz humorū: vel etiā ex humoribz vūmodo nō apostemē: vel etiā ex humoribz ledētibz cōitate. Cōsiderādū etiam qd duo ponit signa nō veri charabitus. Prīmū qd fit subito: vt etiam ponit Rasis pmo cōtinētis. cap. 9. sicut subito salit fumus ad caput. Scdm̃ signum est qd cōsequitur dīpōnem malam alterius mēbri. v. g. si esset ppter apostema stomachi sequit ad illd̃: z sua fortificatio est sicut fortificat passio illius mēbri z dimīnuif sicut illa dimīnuif. Et ita intelligitur si sequatur febrem absq̃ nocumētō determinatū mēbri: sicut in tertianis puri quādoq̃ videmus hūiōi alienationem. z hoc est qd dicit. z significat eū charabitus nō verum. cōsequētia male dispositioni zc. i. qd cōsequitur malam dispositionem alterius mēbri sui: vel totius vt in febre sine apostemate. z paroxysmus. i. charabitus qui est in exacerbatione. i. in fortificatione fortitudinis eius. s. egritudinis ad quā sequit. minuitur in dispositione. i. declinatione. alterius. s. paroxysmi egritudinis. vel in dispositione. i. cū disponitur corpus ad aduētum alterius. z hoc est tempus inter paroxysmū z paroxysmum. z augmētatur zc. Dico etiā

Super tertio

C Aui. ponit duo signa charabitus veri qd sequitur apā cerebri: Primum est qd fit paulatim sicut nō verus fit subito. Nō est: quia cū sirsē fit apostema qd est fortis egritudo: primo pcedit dispositio: z sic signa dispositionis que sunt signa pnotica: postea materia incipit fluere replēdo venas magnas: postea resudat z sic pcedit fiendo: z hoc est qd dicit. factū. i. charabit? factus a sirsē. i. apostemate cerebri. accidit paulatim zc. z sequit. i. cōsequit apostema. vel sequit. i. pcedit sic fiendo quousq̃ sit in statu. Et forsan Aui. voluit in modo loquēdi ponere z^m signū: z est qd iste charabitus sit cōtinuus postq̃ incipit z nūq̃ cessat: sed charabitus nō verus cessat vt supra apparuit. Secūdum signum vel tertiu est qd ante vey charabitus pcedūt signa inseparabilia nūtiatua futurū charabitus que dicta sunt ibi (Luz vides.) Deinde post illa signa sequitur egritudo que est apā cerebri: sed in nō vero charabito primo sunt egritudines alioz mēbroz ad quas bz sequi charabitus. i. alienatio. Deinde postea apparent signa eius. s. charabiti.

C Factū autē ex partibus velaminis distinguētis z la certoz pectoris antecedūt signa sirsē z pleuresis que sunt dolor pūgitivus in latere apud anhelitū z stricture anhelit? z pulsus ferrinus z tussis primū sicca: deinde humectat fm̃ plurimū z expūit: z fit cū febre continua culus plurimū caloris tēdit ad ptes pectoris. Et in vero ad ptes capitis cū quo multiplicat extēsiō ossium pectoris ad supiora z ppius sit eis sensus doloris sup vertice nō cōprehendens. Et nō sūt signa pda eius in eo qd pteritū fortia z multa: z eius spiritus fit diuersus: debilitatur cū quādoq̃ z fit frequens et magnificatur alia vice z fit ei similis z parvus z debilis plus: z fit quādoq̃ sicut incus. Sed in charabito vero fit spiritus maior: imo fit magnus. Et duo qdem sirsē cōicant in fortitudine humorum.

C hic in speciali ponit signa modoz charabiti. Et primo ponit signa nō veri. Secūdo veri. ibi. (Et nūc quidē.) Prima in quatuor. Primo ponit signa charabitus sequētis apostemata pectoris et diaphragmatis. Secūdo sequētis febres. ibi. (Verūtamē.) Tertio sequētis dīpōnem stomachi. ibi. (Luz eo.) Quarto sequētis dispositionem alioz mēbroz. ibi. (Et facis.) Cōsiderādū circa primā partem qd Aui. ponit signa sirsē. i. apatum pectoris vt diaphragmatis qd est velamen distinguens z pleuresia. i. apatis pectoris circa costas. Itarū enim egritudinum signa antecedūt cū est charabitus ab eis pueniēs. Signa autē sunt famosa. s. dolor lateris pūgitivus zc. Apud anhelitum. qd hoc est cōe in apostematis pectoris. Quādoq̃ enim nō dolent foriter nisi apud anhelitum: vt infra sen. 10. stricture zc. Pulsus ferrinus. Cōsiderā tu dices hoc signū ponebat supra inter signa frenesis. Ddm̃ qd est ppius ferrinitas in pulsu pleureticoz qd in pulsu habetium verum charabiti. z hoc ppter duo. Prīmū ex natura mēbri: qd cerebrum est molle in substantia. Secūdo quia arterie brachy cū cooperiant a pāniculo tegente costas magis tendūt z indurantur ex hoc apostemate lateris qd cerebri. Tussis. ppter nocumētū pulmonis sicca in principio: qd mī est eruda: deinde humectat cū incipit dīgeri materia z resudare: vt p̃ de crisi ca. 18. z in cōmē. afoi. 12. pme partit. Paroxysmos. Scdm̃ plurimū. qd quādoq̃ nō expnet etiam in pcessu. Cū febre cōtinua. Hoc signū nō oīs sumi distinguēt: qd etiā in charabito fit febris cōtinua: cuius caloris plurimū tēdit ad ptes pectoris: qd trahit ad locū apatis. Et in vero. s. charabito qui est apā calidū cerebri ad partes capitis. s. trahit calor. Lum quo. Itarū pōt duplīter exponi. Prīmū cū quo. s. vero charabito multiplicatur extēsiō ossiū pectoris ad supiora. i. hypocūdia trahitur superius. hoc idē dixit supra in pñ capituli. Alio mō pōt exponi. cū quo. s. apate pectoris ppiē diaphragmatis. multiplicat extēsiō ossium pectoris ad supiora: z hoc est et verū. differt autē tractus hypocūdiroz supius in pleuresi z vera frenesi: qd in pleuresi est in pñ. vnde sen. 10. c. de pleuresi. est in principio tensio myrach ad supiora: sed in apate cerebri est magnus trax? qd superius est maximus rap? materie: z hoc est in pcessu frenesis: qd iam facta frenesi: cū tunc tota sursum fit tracta mī. Un Rasis p cōtinētis. 9. c. in principio manifestat apā diaphragmatis ex extēsiōe hypocūdiroz versus supiorē partē in principio morbi: s. in apate cerebri in fine morbi: z eis. s. pleuresi z charabito fit ppius sensus doloris. s. in pectore nō in capite sicut in charabito vero: z hoc est qd dicit. sup vertice zc. vel supra vertice. i. vltra dūce: qd in pleuresi

reticis in pre anteriori capitis non fit ppius sensus doloris: sed in pectore non in capite sicut in charabito vero: et hoc est qd dicit. et non sunt predicta signa eius. s. veri charabiti. fortia multa: q. sunt pauca et debilia. s. alienatio: clamor: citrinitas faciei: somnia terribilia et oia alia dicta. Eius spiritus. i. anhelitus hntis charabitu non verum sequere a pta pectoris fit diuersus. Et hic Aliu. pbat qd aliquando debilitat. i. fit paruus et frequens: et alia vice magnificat. cuius cas est q. fm. s. in lib. de visna. c. 5. suma. 3. mebra dolentia ex flegmone valde ledunt ex moru. cuq. igit in pectore costis vel diaphragmate est flegmon vel alius dolor: non audet magnificare anhelitu: sed loco magnitudinis facit plures paruos anhelitus: et hoc est qd dicit. debilitat. i. paruificat: et etia debilitat per voluntatem. et fit frequens. sed q. quadoq. necessitas euertendi cogit ad motum cu non sufficit frequentia: ideo quadoq. magnificat anhelitus: quous do multus dolet. Et q. facit magnu anhelitu est in vero charabito: ideo q. in pleuretico anhelitus magnificat: fit tuc anhelitus eius sicut ei anhelitu veri charabiti: tri vtrq. est paruus et debilis pulsus. Et quadoq. fit sicut incus. i. sicut percussio cu malleo ad incidendum: q. fit geminatio anhelitus: et est quasi bis pulsans anhelitus siue anhelitus duplus sicut accidit homini qui odorat aliquid. Causa autē huic est dolor fortis in spualibus: vel siccitas ex calore astatu: vnde na icripit motu: et terribia a dolore vel inobedientia pectoris iterfecit et statim coepit vt pot colligi in cometo afo. 54. c. particule. In acutis passionib. et. Rasis vo p. ptine. cap. 9. Item anhelitu assimilatur motui ignis flammę: q. sic ignea flama q. in tepore non precepto bilinguat: q. duas linguas flammę emittit: sic iste anhelitus geminat motu sicut et malleus sup icude. Et duo sisen. i. verus qd est a pta pniculor cerebri: et non verus qd est alienatio sequens apostema velaminis vel lateris. coicaut in fortitudine. i. v. hemetia et acuitate humoris q. ambo fuit a ma causa: vt notu est.

¶ Verutamen sisen sequens differt a sisen vero in hoc quod sequitur in fortitudine sua fortitudinem feb. et alieuatur cum alienatione feb.

¶ Hic ponit signa sisen sequentis febres: et dicit q. sequens. s. febres differt a sisen vero in hoc quod sequitur. s. sisen non verum sequens febrem in fortitudine et.

¶ Dub. 11^m S. r. u. d. noue et alieuatur alienatio a vera frenesi cu feb. alieuatur. Item dices si vna febris est coclusa non habes exacerbatione: et sequeret alienatio: tuc illa non alieuaret si est continua sicut in vera frenesi. Ad primum dicit q. alienatio et febris ambo sunt accidentia in vero sisen: ideo h. alienatio aliqui in vera frenesi fit minor cu febris est remissio: non tunc est q. coequat febres: imo ambo sequuntur tertiu. s. a pta cerebri: sed alienatio non vera sequens febres est accidens febri. Et q. in iudicio signor hoc dicit non sufficit: id dicit aliter q. alienatio in vero frenetico non tantu remittit siue alieuatur quantum remittit illa que sequitur febri: ppter ea q. apostema semper manet in cerebro. Ad 2^m dicitur q. in illa feb. coclusa oportebit redire ad alia signa. Vel aliter q. quous vna febris est vnius modi non habes exacerbatione alienatio tamen sequens eas ppter vapores caput ascedentes possit remitti et alieuari qng. Et ro est. q. vapores illi contingeret feruntur ad caput: ita ptingerent possunt quadoq. non ferri. Causę autem possunt esse multe. Verbi gratia vna lotio vel fricatio pedum que diuertat: sed cu frenesi est ex apostemato cerebro continua est alienatio.

¶ Dub. 12^m Et quo dubitat an alienatio sequens a pta stomachi vel matricis vel alterius membri sit continua. Clidit q. no: q. per Rasis p. continetis. 9. cap. et per Azaruii. c. de charabito. In p. 2^m q. stare fixa egritudine stat accides: sed a pta diaphragmate vel stcho vel alio membro stat passio continua a principio a pta vscq. ad finem: et continua erit alienatio. Ad 3^m ad hoc. Propter qd sciendu q. vtrplim alienatio sequens hec a pta mebra sequit pp vapores capiti coicatos: ergo si tu queris an sit continua alienatio: hoc pot dupli. intelligi. Prmo an sit continua: statim a pta inchoatib. bis a ptab. sequat alienatio. Et dico q. no. Ratio est. q. non statim coicatur vapor capiti. Vbi sen. io. c. de pleurici. c. 2. in sisen postponit pmissio intellectus. Et statim. 2. ponit cu dicit. cu eo autē. Alio mo pot intelligi q. sit continua: q. postq. incipit nunq. cessat quousq. stat a pta. Et dico q. hoc mo no est necessarii q. sit continua. Ro est dupler. Una est dicta q. ptingens est vapores illos qui ad caput ascederunt qng. no ascedere stare eadē passioe. Secda est est: q. ascensio illoz vapor q. b. alienatio o. fieri regit determinata quantitate in se: et in egritudine a qua surgunt vapores. S. possibile est q. egritudine apostemosa erit vna a principio vscq. ad finem: non sit vigor in ea nec in vapore nisi q. paroxysmat siue fortificat: ergo alienatio non erit continua postq. icipit. Contingere autē pot q. sit continua. Ad 2^m dicit dicit q. stante egritudine stat accides ppiu: ideo stare a pta cerebri stat ppiu accies qd est alienatio. S. stante egritudine non

stat accides: q. cosequitur eam in gradu determinato: et determinato mo se bndi sicut est alienatio ad a pta alioz mebroz.

¶ Cum eo autem qd fit propter humores in ore stomachi sentit mordicatione in ore stomachi et nauseam et sitim et amaritudinem oris.

¶ Hic ponit signa charabitus siue sisen sequentis humores in ore stomachi: et dicit cum eo et. propter humores. s. calidum: vt cholericum in ore stomachi: q. ibi existens maxime cerebro coicet vaporem siue fumum. Sentit mordicatio et. patent.

¶ Et factum ppter a pta mebroz alioz scitur ppter illud qd apparet de dispositionibus eius. Quoniam dicit non sunt apparentes et manifeste non ducit ad permissionem intellectus et sisen manifestum.

¶ Hic ponit signa sisen facti ppter apostemata alioz mebroz: et dicit q. scitur per illud qd apparet de dispositionibus eius. s. membris a pta: q. sequitur sisen determinata dispones apostematis. s. v. hemetiam: quoniam dum non sunt apparentes et manifeste. s. dispositiones illorum a pta non ducit illud. s. apostema ad pmissiones. et pro. i. sisen manifestus. Et hic cadit questio qua disputaui statim supra: sed ibi disputata est ex consequentia sermonis.

¶ Et nuc quide rememoremur signorum spemum veri sisen. Dicemus ergo q. primu signor facti a sanguine est q. coitas accidentium eius predictor coiz accidet cum risu. Et accidit ei distillationes sanguinis ex naribus: et magnificatur eius spiritus: et distillat oculi ei: et lippitudinem patiuntur: et non sunt vigilie que accidit ei cum hoc superflue. Et est asperitas lingue in ipso tedens ad rubedinem decliuem ad nigredinem: deinde nigrescit et fit lingua in ipso grauis Et quadeq. pigrescit a locutione propter gravitatem lingue. Et sunt phantastice eius quas videt rubee: et vene frontis et oculorum eius sunt plene. Et accidit ei frequentia sedendi et standi absq. necessitate quam inde habet.

¶ Hic in speciali ponit signa veri charabitus siue sisen. Veru adē sisen fit: aut a sanguine: aut a cholera rubea vel citrina: aut a cholera adusta: vt supra Aliu. posuit. Primo ergo ponit signa sisen facti a sanguine. Secdo a cholera rubea vel citrina. ibi. Qd aut fit. Tercio a cholera adusta. ibi. Eius autem. In pma parte ponit ii. signa veri sisen ex sanguine. s. puro si contingat vel osant. Primum signu est q. accidetia coia plecta in principio capitali sunt coiz risu: q. de proprietate sanguinis est inducere risum: vt collig. c. 4. et c. de melancholia dicit. et supra in qone de risu. Secdm signum est distillatio sanguinis per nares ppter multitudinem sanguinis: iste distillationes sunt frequenter. Tercium signu est q. anhelitus magnificatur. Causa est q. calor sanguinis incitat ad hoc et non idurat infra vt impediatur: ideo h. magnus anhelitus fit in alijs spet sisen: tamen in sanguineo est maior. Quartu signum est q. oculi sez ambo distillant. i. emittunt multum sanguinem et multa eius humiditatem cuius est multiplicare lachrymas: vt plix declaratus est super sen. 3. Et considera q. differt hic distillatio lachrymaru ab illa que supra ponebat signum frenesis iam facte: q. illa erat pauca lachryma: et ex vno oculo plus: et in tepore determinato. Ista autem lachryma est toto tpe bui a pta aut pluri tepore: et est multa ex duobus oculis. Quintu signum est lippitudo que est superfluitas grossa circa oculos: et ista etiam multiplicat ex grossa parte sanguinis. Sextu signum est q. vigilie non superfluent: q. h. calor faciat vigilare: tamen humiditas mouet ad somnu. Septimu signum est asperitas lingue ppter caliditatem ericantes tendit ad rubedinem: postea aucto calore ericcate nigrescit. Octauu signu est grauitas lingue ad loquendum: et hoc ppter multitudinem materie sanguinee: vnde aggrauat. Nonu signu est phantastice rubee. Decimu plenitudo venarum. Undecimu signum frequentia sedendi et standi absq. necessitate: q. non existente causa: q. surgere erigit se: et non existe causa q. debeat sedere sedet. La est. ga calor motiuus alienado incitat ad surgendum: sed repletio sanguinea grauens incitat ad sedendum: ideo mo agit vnu: mo reliquum.

¶ Qd aut fit ex cholera rubea pura vigilare plurimuz facit: et alieuantur cum eo oculi valde: et exasperat lingua fortiter et citrinatur prius: deinde nigrescit et febris fit fortis: et multiplicatur desiderium et amor tergendu

oculos. Et imaginatur quedam tendentia ad citrinitatem et ingreditur in mores eorum rapacitas et melancholic proprietates et audacia in disceptando et est quasi in forma eius qui vult litigare et attenuatur nares eorum et proprie ipsarum extremitates et accidit eis in fratribus suis attractio fortis ad superiora.

Chic ponit signa firsen cholici a cholera pura. i. pax misticio hntie vel pura. i. no adusta. Snt aut signa q ponit noue vel decet. Primus vigilie ex calore et siccitate. Scd leuitas. f. oculor. qz bz eos multu mobiles et no graues pp calitatem et siccitatem et leuitatem cholice. Tertiu exaspacio siue cu citrinitate. Quartu fortis febris. Quintus amor tergedi oculos. et h pp aliq mordicatione oculis coicatum. Sextu pz. Septimu sig^m e a morib. qz snt rapaces. et melici. f. maniaci. et h e qd die. melie. ppietas. i. manie. et h pp furia cholica. et io snt audaces. et sic irati et litigiosi. Octauu sig^m est attenuatio nariu pp forte ericcatione et pprie extremitates. qz snt carnosae pspipiles. vt Cometator p. pnotico. io. com. Nonu sig^m. attractio fortis et. et hoc pp forte ericcatione. vnde quasi spasmatur.

CEius aut qd fit ex cholera adusta et est illud qd pimit signa sunt q coitas accitit accidit cu demonio et rixa et sps magnificat et magnificatur inquisitio. Et snt oculi coz conturbati et eius causa est sibile et est qn ipa.

Chic ponit signa firsen veri facti a cholera adusta. et h die q pimit. La est q humor est valde extraneus. Vbi dixit supra q p adustio ne redit ad nigredine et ex h ad nuz melica. Signa aut ista snt sig^m coia supi dicta in pn^m ca. apparet cu demonio. i. cu mania et rixa. Cbz tu diceas. ista signa apparet in firsen facto a cholera rubra. vnde dicebat igredis in mores eorum rapacitas. et ppetas melie. i. lupinofitas. Pdm q vehementior siue phidior et peior est mania q fit a cholera adusta q a cholera no adusta. et ista vocat demoniu. Spus. i. anhelus magnificat. La e qz isti i suis pbatus sunt firi pp mam melica adusta. et io obliuiscetes anbelare rade pp multa neccitates cognit facie magni anhelitu valde. Magnificat ingitio. f. cu manib. qz phistit et pferat ingitioe et qd icipit ingre cu manibus. Oculi turbati qz aliquat obsecu cu ma redat ad nigredine. et ca et. f. firsen a cholera adusta et sibile. Consideradus q sibile accipit p. Uno. p apate cholico in sba cerebri. et tuc fra z exponi p. Prio q sibile causat charabitut ex cholera adusta. et h qz coseq pot ad sibile. pp ista matione eoz pot fieri adustio alicut cholice circa pniculos et fiet charabitut ex illa cholera. Secudo mo pot exponi q charabitut ex cholera adusta fit ca faciens sibile. qz ex cholera adusta apostemat pniculos pot coicatio fieri ad sbam cerebri et fiet sibile. imo qst est ipsa sibile. et tunc exponet causa casus ablatiu. Secudo mo accipit sibile. p accite qd est alienatio demoniaca. et tuc dicem q charabitut de cholera adusta causet sibile. i. demoniaca alienatione vel eoz demoniaca alienatio causat charabitut sicut aliqd ancedes. vt hic apparebit in difficili ca. de sibile.

CSigna vo permutationis eius sunt ista. Nam si pmutatur in lythargiam et illud est qd in eis expectat. Ad des oculos profundari in clausione cum lachrymis et salua currit et pulsus tardatur et leuis fit.

Chic ponit signa charabitut siue firsen diuersificati ex pte terminatiois. Terminat at charabitut vt p eione et huius signa no posuit ore linques nota ex scia. 4. can. fen. z. ca. 64. vt terminat pmutationes ad alia egritudine. et huius sig^m ponit. Et h sig^m pmutationis ad lythargiam. Secdo ad scachilos. ibi. (Signa vo.) Tertio ad ethica. ibi. (Et signa.) Quarto ad spasmu. ibi. (Sig^m.) Quis at qz no verus charabitut pmutet in yez. vt sup posuit. ut signa non expediebat ponere cu sint nota. Consideradu circa pima parte q lra que dicit. et illud est qd expectat. dupli pot exponi. Primo q si tu expectas. i. si times q pmutet in lythargia. Alio mo q talis pmutatio multoties expectet. et hoc pp multa infrigidatione qua medici vtuntur. Dubitatur qz die q oculi pfundant. Ldtra. qz iter signa lythargie. A. infra ponet erit oculor. Pdm q in lythargia ichoate curz fit multe repletiois cu apa e in sba cerebri. tuc oculi pminet. et lythargia facta p via pmutationis pp pspndez et defectu ex pcedere frenet et augmetu in h ex morbo supueniente fit oculor infollatio. Uterponat vt pfundat i clausioe. i. pfunde siue foriter claudat. in cu lachrymis pp maz biuidi q fac lythargia. et pp defectu vni. Currit salua. biuiditate mae flegmaticae. et io remittit acuitas caloris. vnde tardat pulsus addit mollietate. vnde pulsus fit leuis.

CSigna vo pmutationis eius in scachilos et apa cere

Super tertio

bri sunt q apparent scachilos signa et occultas nigredo oculor et apparet albedo qnqz et no diligit dormire nisi resupin et istas veter ci et extedunt ossa pectoris et multiplicat tremor mebroz et. Et signa pmutationis et in ethica snt pfunditas oculor et sedatio febris et nigredo corpis et puitas pulsus et durities et.

CConsideradus hic q scachilos est id qd scachilos vel scachilos apd Rasm. i. cotinetis. ca. 9. Est autz apa magnu cu corruptoe et morificatione substantie cerebri. vt sumitur a Rasm. vnde etiaz scachilos est corruptio membri et enumerat cum cancerentis et estione nis. 4. can. fen. 3. ca. 15. et hoc est qd. A. dicit. et est apostema. f. puz et hoc est qd Hippo. vocat spachilion. 7. pte. afoz. afoz. 51. Signa autz buius apatis parui sunt q occultatur nigredo oculor. causa est retractio oculor versu cerebri sicut appropinquatib^m mor. et in potetia perfecte clausiois palpebrar. diligit dormire supinus. qz pp defectu virtus no sustet in latere. Inistat veter pp defectu caloris et vapores eleuant a materiis nutritiuoz et ibi retinent. Et extedunt et. qz fursuz materie trahunt. Multiplicat tremor pp defectu virtus sicut in appropinquatib^m mori. Unus eniz modus tremoris est iste. vt Auer. collz. ca. 31. Uel tremor. i. iectigatio hz Rasm. et hoc pp multos vapores in cerebro coicatos nervis. Consideradu tñ q Rasm ponit alia sig^m. f. q apparet scintille coram oculis et hoc pp mam multa ad caput tracta et q testiculi apparet albi et ca possit ee tractu caloris ad pres capitis et hoc est qd die Rasm. possibile est q mutet in scachilos et eius signa snt q apparet cora oculis patientis scintille et sola alba oculor videt et testiculi apparet albi et iacer eger supinus et eius hypocidria tendunt et venter inflat et iectigan membra haza post horas. Et signa et. hic ponit signa pmutationis in ethica que sunt pfunditas oculor pp multa ericcatione. Sedatio febris. i. iudicio infirmi. qz cu fit facta no tñt sentit caloris quantum ex putrida. Uel sedatio. f. quatu ad et cerbatodes quas no bz nisi sequetes cibis. vt Bal. p de differetis febriu. ca. 9. Nigredo corpis ppter multa arefactionem. puitas pulsus ex debilitate virtutis et duritie arterie.

CSigna vo permutationis eius in spasmum nos affert remus in capitulo spasmu.

CDe cura specierum eius.

Cap. 13^m.

COmmanis qdez spem eius cura veraz est flomia ex cephalica et egressio sanguinis aliquatula imo multa valde. Et incipiat in loco sicut incipiunt humores si nihil forte fuerit qd phibeat Et opz vt fiat eius florbombia cum cautela in cognoscendo dispoñe ipsius ex syncope sic eadit in ipsam aut sit ei vicinus et retineat sanguis cum syncope adest ppingtas et ingemiet in cognitione illi. Nam in eis no appet dispositio incolumitatis a dispositione lippotomie multuz manifeste sed pulsus qnqz significat ipsaz. Nam cu tremit et descendit et diuersificat absq ordine ita vt inuenias vna magnaz et aliam paruam significat ppingtatē syncope. Et opz vt fit cautela in ligatide vitte sup ipsam ita vt sit firmata. quam motus ipsi et agitatio irrationabiles no soluāt. Quadoq enim soluit eam et eicit per seipsum ppter imaginationem corruptam ducentem eum ad illud.

Caz posuit diuersas causas et signa charabitut. hic ponit curaz et. Primo in coi gñalib^m can. Secdo in spali bz vnaquaz caz. ibi. (Eius vo qd diuersificat.) P^mima in tres. Primo ponit curaz in gñali mag. Secdo in gñali min^m determinando se ad tps et qda accitua. ibi. (Et opz qd in pncipio.) Tertio concludit. ibi. (Et hic quidem et.) Ad primi euidetia phideradu q gncqz intetiones cadunt in cura frenesis. Una est eio materie. Secda pfortatio capitis ne recipiat et repulso. Tertia sedatio accitui. Quarta diuersio materie ad yrium. Quinta rectificatio diete. Et quis Des. videatur pax ab h ordie et mo dissonare. tñ apd prudetes i idē redeunt dicta sua. Scds hoc g. A. quinqz facit. Prio ponit curā charabitut itendēdo ad eio. ne. Secdo ad pfortatione capitis ne recipiat et ad repulsionē. ibi. (Et pone sup caput.) Tertio ad sedationē accitui. ibi. (Et stude vt ipz facias dormire.) Uel ibi. (Et fac eū gescē.) Quarto ad diuersionē ad oppositū. ibi. (Et post q.) Quinto ad dietā. ibi. (Et pmo icipe.)

Ad primi

Cad primi euidentiā cōsidera q. A. ponēs curā intēdēdo ad eua-
cuationē facit hoc p. flosiāz. Et pmo vene brachij que euacuat oi-
uertēdo. Scdō vene frōtis que ppu^o respicit locū. ibi. Deide post
hoc. Cōsiderādū circa pma pte q. dicit. speciez veraz. Nā nō
poterat hic Auz. dicere q. flosiā cōpetat vel nō cōpetat in spēb^o
nō veris. Nam intātus cōpetit vel nō cōpetit in quātū egritudines
indicat ad quas sequit alienatio que nō est vera frenesiā. hic autē
sermo finit hic valde plixus et cōplet in particularib^{us} capitulis
illaz egritudinū. bene ergo dicit. specierum verarum.

Cubitat vtrū in omni vera frenesi. f. sanguinea cholericā et adu-
sta cōpetat flobothomia. ¶ Uidet q. nō pmo q. Rasis in diuisio-
nib^{us} ca. 6. nō pcpit flobothomiaz in frenesi cholericā. Itē Azara-
uius nō pcpit eaz in cholericā frenesi. Itē nec ADef. Probāt rō-
ne q. frenesiā pōt fieri a mā alia a sanguine et ab eo sepata: vt nō
est: ergo flobothomia in illa nō cōpetet p. cañ. gñales pmo cañ.
sen. 4. ca. de flosiā. ¶ In pñum est Auz. cū dicit. cōis. f. cura et. et
Serap. ca. 2. et Alex. dēt in hoc caplo. et Balya. 5. pñac. ca. 13. ¶ Am-
plius diuersio ad oppositū cōpetit in qualibet specie frenesi: sed
altam docet facere ADef. cū puocatione hemorroidaz: gñ in qua-
libet specie cōpetit hemorroidarū puocatione: igit eadē rōne cōpe-
rit flobothomia. Itē in acutissimo apostemate et in maximo dolo-
re laudat flobothomia et vsq. ad syncopim in cōmē. afoi. 23. pme
pñcule. Que egerunt. Sed frenesiā quolibet vera est acutissimū
apa: et est maximus dolor in capite: igit in qualibet cōpetit flobotho-
mia. ¶ Quidā iam absolute dixerūt q. in omni frenesi vera cō-
petit flosiā. q. pbant duplir. pmo vbi est maxima inflāmatiō
febris et dolor: maximū ibi cōpetit flosiā: vt Lōmētator palle-
gato cōmēto. sed in frenesi ista sunt. Scdō vbi simile de frenesi ve-
ra et de pñsione: s. in contusione quīs nō sit de mā humoralī in
pñtū. ppter timorē ne trabat mā flobothomiam: et quāuis cor-
pus nō sit plenus. 4. cañ. sen. 4. cap. de cōsultione. trac. 2. ca. 3. hic
modus dicēdi nō vtrū oino: q. appet aliter dicēdo ad qñes.
¶ Dico igit tria. pñmo q. nō in omni frenesi vera cōpetit flobotho-
mia. Itē pñmo in flosiā est: cāuēdū ne pducamus ad ebullitio-
nē cholericorū humoz: sicut est cāuēdū ne pducamus ad frigiditē
crudelitē: sed in aliqua frenesi flobothomia ducit ad cholericorū
humoz ebullitionē: vt cū est de cholera vincēte et separata a san-
guine. Scdā ratio flosiā nō cōpetit in omni herissipila: vt. 4. cañ.
sen. 2. ca. 5. ergo nec in omni frenesi ppter eadē cām. Tertia ratio
quasi idē q. pñma: illud q. facit frenesiā magis pñuā nō cōpetit:
sed flosiā facit quādā frenesiā magis pñuā: vt qñ mā est a san-
guine separata: ergo in quādā frenesi nō cōpetit flobothomia. Et
istud cōsiderātes predicti auctores in frenesi cholericā nō pcepe-
rant flosiā. qñ cholera p flobothomiam furit. ¶ Dico scdō q. flobothomia
vt plurimū cōpetit in frenesi vera. Et ratio est q. cō-
petat: q. vt plurimū materia faciēs frenesiā est sanguini mista: q. et
mā alia a sanguine faciēs frenesiā verā est cholera: s. valde lon-
ginquū est q. ipsa in pñiculis cerebri vel cerebri reapiat a san-
guine depurata cū sit cōploni cerebri pñia: imo ipsa sit euz sanguine
fluit. Et ideo ad diuersionē et minozationē cōpetit flosiā vt plm.
¶ Dico tertio q. in flobothomia fienda sunt seruande cōditiones
que sunt quinq. pñma q. fiat de cephalica. ¶ Sed tu dices. Nō
ne cōpetit aliaz venaz flobothomia: vt sapbene basilice et nigre.
Itē de qua cephalica: an dextra an sinistra. ¶ Dicēdū q. in frenesi
pōt cōpetere flobothomia venarū pedis vel brachij: et hoc Auz. cē.
omissit hic ppter cañ. gñales supra: s. singulariter expressit de flo-
bothomia cephalice: q. flobothomia istius vene maxime compe-
tit: q. simul euacuat a capite et diuertit. ¶ Ad scdā dicēdū q. si
dolor capitis declinat plus ad vñā partē q. ad aliaz debet facere
flobothomiaz de cephalica pñaria: et possibile est q. de eadē vt de-
clarauimus supra in caplo de canonib^{us} generalib^{us}. Si autē dolor
capitis in frenetico sit comunis: tūc potes flobothomare de am-
babus cephalicis si vides necessitatē magnā: sed volēdo flobotho-
mare de vna cephalica sicut plurimum facimus potes facere de
quacūq. placet. Quicq. tū cōsideramus in hoc cōsuetudinē et dispo-
sitionē vene manifestiorē in vno brachio q. in alio: et alia multa p-
pter que eligimus flobothomiaz de vna cephalica plus q. de alia.
¶ Scdā cōditio vel cōsideratio est q. fiat flobothomia pauca si-
ue copiosa: et hoc est q. dicit. aliquāntula. imo multa. i. qñs pauca:
et b. fiat q. incipiunt humores facere quasi apa: q. si incipiūt facere
apostema humores sanguinei multi fiet flosiā multa. si incipiunt
hu. aliq. a sanguine fiat pauca. Et ideo. A. infra in frenesi cholericā
precipit q. flosiā fiat minor: et cū cautela: et hoc est q. hic vult euz
dicit. incipiat in hoc. f. in flobothomia aliquāntula vel in flobotho-
mia multa: sicut incipiunt humores. f. faciētes hoc apa. ¶ Et pñde-
ra modū loquēdi. A. incipiat q. flobothomia est pñū et maximū
remediū in hac egritudine: vt Serap. in hoc ca. et Alex. vnde. Ba-
lyabas. 5. pñac. In frenesi medela pñmū omniū ad cephalice ve-

ne flobothomiaz currendū. Tertia cōditio est q. nō sit aliquid
forte phibē. ¶ Et cōsidera q. ly forte: nō est aduerbium dubitan-
di: sed est nomē forte. i. vehemēs. Nam phibētia quedā sunt de-
bilis hic vt hora dici et tēpus anni et similia: et ista in frenetico non
prohibēt flobothomiaz. Quedā sunt vehemētia vt casus virtutis
etas et similia: et ista eoz fortitudine prohibēt: et hoc est quod dicit
littera exterior. ea vi. i. fortitudine et vehemētia. ¶ Quarta cōdi-
tio est q. tu caueas syncopim. f. videndo ne sit vicinus vel ne actu
syncopizet: et in hoc accidit deceptio. Dispositio bona et dispositio
lippotomie. i. syncopis non apparet quādoq. distincta in freneti-
co. Et cā est q. eoz loquacitate et virilitate quā osidit: decipimur
de virtute vitali. Scdā causa est: q. duritico pulsus decipit. Nam
ex pulsu duro ppter resistētiā indicatur quedā fortitudo: et tamē
nō est vt supra inuit Auz. et Baf. explicat in cōmēto pulsū. lib. 4.
cap. de pulsu pleuritico: tamē possibile est etiaz q. p. pulsum co-
gnoscatur p. pñquitas syncopis: et q. homo caueat sibi ab hac de-
ceptione. Nam si pulsus est tremulus. f. ex multa frequētia vt su-
pra diximus: et defecit. i. gradatiz tendit ad pñsiones minores:
vt per hoc in hoc sit cauda forticina: et est diuersus inordinatus: q.
ista omnia significāt defectū virtutis. Et vna percussio sit magna
alia parua: et in hoc parū seruet ordinē: significāt p. pñquitas syn-
copis: q. omnia illa attestāt defectū virtutis. ¶ Sed tu d. quor-
modo docet ipse cauere syncopim in flobothomia cum Balya. 5.
pñac. docet flobothomare vsq. ad syncopim. ¶ Dicēdū q. Auz.
docet curare syncopim quādo vadit ad flobothomandū q. nō in-
uenias in boie syncopim sicut est necessitas: imo in modo loquen-
di cōcedit cum dicit. retineatur sanguis cū syncopis adest: pñpui-
quitas: quasi diceret vsq. p. pñpuiquitas potes flobothomare.
¶ Quinta cōditio est ligatio debita: et causam ponit. Cā cōtra-
ria dicēdū pñmo ad. A. et alios auctores qui flobothomiaz abso-
lute cōcedūt in omnibus specieb^{us} vere frenesi. quod hoc ideo fe-
cerunt q. rarissimū est q. nō cōpetat. Alij autē cōsiderantes quā-
doq. s. raro aliquā frenesi in qua nō cōpetat flobothomia: deo
nō pceperunt in ea nec tamē expresse prohibuerūt: et hoc vt si pos-
sibile est semp. declines plus ad faciēdū flobothomiaz q. ad omi-
tendū eam. ¶ Ad rationē dicēdū q. diuersio in qualibet com-
petit: non tamē cum qualibet re in qualibet frenesi. ¶ Tu dices.
A. dū docet diuertere cum fluxu hemorroidali. ¶ Dicēdū q. et
cum alijs hoc docet: ita q. vbi expedit fiat cum puocatione he-
morroidarū: et vbi expedit fiat cum alio: vt ventosis et fricatione.
Et si in capitulo de frenesi sanguinea cōmēdet in omni specie fren-
esi: tamē intelligitur in omni sanguinea. Cā pñmam rationē
oppositionis illoz dicēdū q. non semp. vbi maxima inflāmatiō
et dolor: competit flobothomia: q. illa posset fieri a cholera a san-
guine separata. ¶ Sed tu dices. B. in cōmēto afoi. pñal. in forti
doloze ponit flobothomiaz cō optimā. ¶ Dicēdū q. d. intelli-
gi reliquis indicatibus. Nam in cholica flegmatica vefosa est for-
tis dolor: et tamē nō cōpetit flobothomia. ¶ Sed tu dices. quāuis
frenesi sit a cholera a sanguine separata: tamē fortis dolor: et in-
flāmatiō attrahet ad caput materiā sanguineā etiā: hoc enim est
q. plurimū attrahit in doloze: vt supra ca. de figuris sode: ergo ra-
tione huius cōpetit flobothomia ad diuertēdū. ¶ Dicēdū q. illa
diuersio vel pōt fieri cū ligaturis et fricatione: et tūc nō cōpetit flo-
bothomia. vel nō pōt fieri q. in reliquo corpore est multa sangui-
nis plenitudo: et tunc d. medicus cōsiderare quid sit maius: vtili-
tas diuersionis an nocumētū depurationis et effrenitationis: cho-
lere per flobothomiaz: et hoc est iudicium estimatiū. et si delibet
flobothomiaz faciat medicus de vena ex cuius flobothomia chole-
ra que apostemat cerebri minus depuret vt ex sapheia vel com-
muni vel alia sicut estimatio affirmat. ¶ Ad scdā rationē dicit
negādo similitudinē cū frenesi sit apostema nobilis mēbi et con-
tuso sit dispositio carnis et cutis vt cōceditur. Et ratio nihil cōtra
dicit: q. et in frenesi posset fieri flobothomia quāuis in corpore nō
eēt repletio: vt si fieret frenesi a cā pñitua. f. pñsione: tūc enī
plurimū q. trahit est sanguis sicut in cōtusionibus.

¶ Deinde post hoc flobothomia venas frōtis si virtus
fuerit fortis et fecerit oportere illud dispositio et fortis-
tudo egritudinis. q. si virtus et dispōnes nō cōsentiant
vt fiat flobothomia eius vniuersalis et ex manib^{us} eius
aut nō est tibi possibile habere manus eius: et q. addi-
tur ei ex hoc ducit ipsum ad inquietudines et rixam for-
tem: tunc flobothomia eum in fronte.

¶ hic ponit curā et euationē ex flobothomia vene frontis que est
particularis flobothomia magis appropriata ex loco euacua.

¶ Dubitat vtrum nō facta flobothomia vniuersali. f. brachij possi-

dub^m z^m

Gentilis

mus in frenesi facere flobothomia vene frōtis. ¶ Uide qd nō pxi mo ex modo loquēdi. A. cū dicit. deinde post hoc. Amplius etiatio vltis qd pcedere ptilarē: vt Desue cap. de cura sode. sed flobothomia brachy est vltis et frōtis est ptilaris: vt Aui. ponit. ¶ In cōtrariū sumit ex ter. Aui. qui dicit qd si nō est possibile hie venas manus eius: flobothomia cū in frōte. Itē Sera. pmo lib. de frenes. si. c. z. ponit idē. Amplius Alexā. narrat se curasse quēdā p icisone vene in fronte quē sui cōsanguinei ligaturis tenebāt cōstrictū. dicit qd hoc flobothomia dī fieri si nō pōt. ppter inuētinē in brachio inci dī vena. Itē pmo pūctis. 9. cap. scribit. flobothomē in pūctis brachio: si possibile nō sit salte flobothomē de vena frōtis vel nāsi. ¶ Dm qd cū medicus rōnalis vult apire venā frōtis: vel nō fuit prius necessitas etiōis pcr flobothomia vene brachy: vel fuit necessitas. Sigdē nō fuit necessitas flobothomie: tūc secure potes apire venā frōtis: vt notū est. ¶ Sed tu dices quō est possibile qd homo fiat freneticus: et nō sit indigētia flobothomie. Cdicēdus qd difficile est hoc videre. Et raro est cōtingēs hē enim accidat frequēter qd in frenesi sit indigētia flobothomie: et tū non fiat pp phibētia. qd tū nō sit indigētia flobothomie vltis: et tū sit indigētia ptilaris flobothomie: hoc vlt valde rarū. Erit igit h qd corpus nō est positū sub dñio sanguinis nec caput recipit a corpore sed solū mā que fecit frenesim fuit in capite mota vel cōgesta. Si aut pcessit flobothomie vltis necessitas: tūc vel cessauit raptus mā vel nō cessauit. Si qdē raptus materie cessauit: tūc pōt fieri flōmia de vena frōtis vel nāsi: qd mā in capite ad quā est intētio euacuat. Et hoc pōt pfirmari de intēione Desue palle. ca. g. euacuationē ptilarē docet pmittere qd mēbrū recipiēs mā non est anarū in recipiēdo: et trāsmittēs nō est potēs in dādo. hoc sentit Aul. lōbardus in hoc ca. cū dicit. apito vene que est in fronte post pfirmationē isfmitatis in loco remouet mā apatis meli pter qd aliquid trahat ad locū. Si aut raptus materie ad caput non cessauit: tūc dico qd in hac flōmia est dubiū: pōt nocere: qd etiā do a capite erit cā attractionis ad caput cū mā fluat dñus caput. ¶ Sed tu. d. ptra qd faciā flōmiā de naso: si talis cū h qd cūat etiā diuertit. Nā Des. sanguifugas in manib ponit eē diuersas ca. de frenesi. ¶ Dm qd flōmia de vena nāsi et extractio sanguinis cū sanguifuga et similr flōmia vene frōtis sunt diuersae ptilares: nō tū sunt diuersae cōes respectu rapti a corpore toto. Euacuationes aut ptilares a mēbris quāuis euacuent et diuertant: tamē si corpus est plēnū et mā est in fluxu debet post pōt cōiōib vltibus sicut ēt pcpit. B. in lib. de flōmia noue trāslationis. summa. z. c. 7. cū pcpit vltōsas appōt collo et parti posteriori capitis. ¶ Secūdo diceb. hoc est ptra. A. hic qd flāte fluxu materie ad caput: cōcedit flōmiā vene frontis: qd apparet p vba que ponit cū dicit: et qd addit ei ex B. si tibi nō est possibile hie manus isfmi. vt flobothomes: illud qd addit ex hoc. f. de litigio et violētia volēdo p vim tenere brachiū eius ducit ad ingertudinē et rixas ex qb addit in passione et motu materie ad cerebrū plus qd sit inuamētus flobothomie vene brachy: tūc flobothomia rē. ¶ Aliter tū pōt dici qd ptingēs est quāq existēte mā in fluxu ad cerebrū plus inuari ex euacuatione materie ad capite p flōmiā vene frōtis qd noceri ex tra etu materie ad caput p hac flōmiā: et hoc nō pōt iudicari a medico nisi ex effectu et forsan optime estimatiue et exercitato multū in arte. ¶ Lōsderādū tū qd qū in frenesi est necessitas flōmie vltis: et medicus nō pōt eā facere et vult facere flōmiā vene frōtis expedire pmittere si pōt fricationes ligatiōes et vltōsas in pūb isferioribus: vt illud qd nō pōt facere de diuersione p flōmiā suppleat p illa vt possibile est. Expedire ēt si pōt secundare flōmiā vene frōtis vt si flobothomia pma traxit inām ad caput: de nouo p hanc euacuatur. Et forsan iter alias vilitates secundationis hui flobothomie hāc attēdit Alexāder cū dicit. postea secundantes tāti detraximus quātū ratio postulat. ¶ Tercio pōt dici qd post qd mā est in aliquo mēbro: et iam cessauit fluxus pū accidētia a mā pueniētia pcedere augmētando: et hoc ppter pcessum actionis materie in mēbrū: ppter augmētū corruptionis qd fit in ea. pma tamen rīssio magis vadit ad textū. A. Et qbus apparet mens. A. in littera. Nā pmo vult qd fiat flobothomia vltis: qd hoc est magis regulare. ¶ Scdo vult qd fiat flōmia vene frontis: et in hoc obseruat tres pditiones. pma si virtus fuerit fortis. Scda si dispositio. f. repletio sanguinee in capite facit oportere. Tertia si egritudo est fortis. f. si sanguis caput replēs inducit accidētia fortia et fortes dolores. Vel forsan dixit dispositio. f. loci qd si dolo: sit ante flobothomē postius: sed si sit magis versus post flobothomē vena frontis. ¶ Dico tertio. A. vult qd quicūq nō potes facere flōmiā vltim fac particularē de fronte: et hoc ppter tria. ¶ pmo ppter virtutē debile in qua cōsidis qd melius tolerabit aperturam vene frontis qd brachy. ¶ Scdo qd dispōnes nō cōsentiat. ¶ Itē aut pū

Super tertio

eē multe: sed vna est: qd in toto nō est repletio. Scda qd nō est mā in fluxu. Tertia qd alia circūstantia de etate aere et puetudine fm tuā estimatiōe nō cōsentiant flōmiā vniuersalē ex manibus. f. brachy: et estimas qd pcentiū flobothomie vene frōtis. ¶ Tercio quāq nō pōt: qd nō vult pber brachy: et tūc facimus ptilarem flobothomia ante vltim. ¶ Ad ptraia dōm qd pma locutio Aul. fuit in ca. regulari: sed scda fuit in ca. coacto. ¶ Ad rationē dicēdum qd euacuatio vniuersalis pcedit particularē regulariter: coacte tamē in casibus quos etiā Des. posuit particularis euacuatio fit nō pmissa vniuersali sicut in proposito.

Dubitat scdo qd sit melius volēdo facere in frenesi flōmiā particularē an flobothomare venā frontis an venas nāsi. que est in lepore nāsi. ¶ Uide qd venā nāsi: qd est magis diuersa cū sua euacuatione cū magis distet a cerebro pūctā nāsi qd vena frontis. ¶ In pxiū est cōis locutio auctōr qd de vena frōtis pcpit flobothomia. ¶ Dicēdum qd vel in hac flōmia intētio est ad copiosas etiōne a capite: et tūc flōmia vene frōtis est melior: qd est vena apares: et a qua sufficēter erit de sanguine: sed a vena nāsi erit sanguis valde paucus: vt Aul. pmo ca. cap. de flobothomia. Vel intētio eēt aliqua diuersio particularis et nō curares de multa euacuatione: et tūc eēt cōueniēs flobothomia de lepore nāsi. Et qd volēdo facere particulares euacuationes plus intēdimus ad euacuationē: ideo flobothomia vene frontis absolute melior est.

Dubitat tertio qd sit melius: an flobothomare has venas: an sanguifugas apponere. ¶ Et dicēdus qd vena frōtis melius est flobothomare apire: cū sit satis magna et appares vnde sanguis ex hac melius inde emanabit qd p sanguifugas: et iō si ex alio: idē iudiciū ipse eēt occulta nō bī apta flobothomia eēt melius illi apponere sanguifugas. Vene aut nāsi melius est apponere sanguifugas: qd p flobothomia paucus sanguis erit: sed sanguifuga suggēdo plus inde euacuat et plus diuertit. pōt autē multa ptilaria iudicia occurrere que pceditis pceptis non eēt consona et in quibus oporteret incidere fm qd estimatio indicaret.

Dubitat quarto an in pncipio frenesie cōpetat etiatio cū phar maco: et qd etiatio cū phar maco maxie cōpetit in frenesi cholica: ideo hoc qd postponat vlt qd ad illū locū. reliqua patēt rē.

Et pone sup caput ei in pncipio oleū ros. cū aceto infrigidatū niue et reliqua que numerant tibi ex expet flōnib infrigidantibus. Et cholericus qd ex iuuatur si fiat capiti eius emplastrū ex solis sentis valde.

Superius Aul. posuit curā frenesie quātū ad intētiōne etiōis: hic ponit ca. curationis quātū ad alia itētiōne que est capitis cō fortatio ne recipiat mā et repulsio illius. hmoi aut capitis cō fortatio et repulsio materie et phibitio ne recipiat fit duobus modis. Uno mō p localia qdā capiti appōrtimata. Alio mō p modū regiminis quātū ad qdā extrinsecus occurrētia. pmo qd facit pxiū. Scdo scdm. ibi. (Et fac.) ¶ Circa pma pte est pma dubitatio: vtrū possum? vtrū oleo ro. cū aceto et vltiter repulsiois ante flobothomia. Et pro hac qōne regre supra trac. i. ca. de ca. gñalibus.

Dubitat scdo an hoc oleū et acetū et silia debēt poni actu frida infrigidata et vebemētē. ¶ Uide qd nō p Auer. et colliger. cap. 3. vbi dicit. cerebrū nō sustinet medicinā multū actu frigidā rē. Amplius Theodorus pscianus videt inuere qd hmoi olea rapida pōnant. Itē Hilbertus ca. de frenesi. Itē simile videt de oleis talib et embrocis. Sed embrocis cōiter applicamus calidas et qd cum spōgia vel pāno apponimus. Unde balya. p. ca. 5. ca. 13. facta decoctione ex oleo viol. et similib dicit. in decoctiōe lineū tinges panum aut spōgie frustū magnū et capiti apponas tepidū. Idē dicit Rasis. 9. Almā. ca. 3. ¶ In pxiū est Aul. hic. et balya. ibidē. ¶ Dicēdū qd in cura frenesie vel idicationē sumimus ab ipsa passione: vel cū hoc alia coindicantia attēdimus. Sigdē respiciamus ipsam passionē in pncipio: tūc vtimur oleo ros. frigidū actu: qd in pū pas flo est cū multa capitis isfāmatioe et vebemētē raptu materie ad caput: ergo opz vti medicamēto qd sine motu et vebemētē restit. hoc aut est repulsiois et sedatiū actu frigidū. Si aut cū hoc alia coindicantia attēdimus: et hoc qd passio nō est cū vebemētē in flāmatione et multo flue subito raptu: vnde inclinamur in nra estimatiue coindicatiōne sumere a nā mēbrū. qd est frigidū. cerebrū et ledit ab actu et fortiter infrigidatū: vti vtimur eis nō multū actu infrigidatis si forsan tepidis. Similr etiā si estimatiōne habeam? qd frigidus aer coindicet. v. g. est freneticus in aere fortiter frigidū hyemis timemus qd frigus aeris et oleū ro. actu infrigidatū nimis infrigidaret: vtimur ergo eo tepido. Et qd passio frenesie est vebemēs in calore et raptu materie ad caput vtrūm: ideo fm plurimū indicat applicari illa frigidā actu et sic loquit Aulic. Quia vō quāq medicū estimatiua diuertit intētiōne ad reliq coindicatiua:

Ideo quicquid a quibusdam inuenit quod ista applicent non multum frigida actu. Et quibus cessant due auctoritates premisse. Ad rationem cuius dicitur: simile videtur de embrocis et vinctione. Dicendum quod medicus vititur embrocis quandoque ad intentionem inducendi somnum: et tunc dico quod debet eis vti tepidis sicut ibidem facit balyab. Ratio est: quod embrocis talibus non miscemus acetum quod faciat penetrare: et si quod timentus ne forsan acetum vigilas inducat: vititur eis cum qualitate tepida qua penetrat. Secunda causa est: quod tepidum per modum cuiusdam delitit et vocat ad somnum. Tertia causa: quod visus istorum maxime est in augmento vel statu ubi addunt vigilie. Et ideo ne oino mae copingant a frigidis medicis somniferis vititur eis tepidis. Secundo medicus vititur embrocis ad intentionem resolutionis vel magis pure sicut in declinatione vel misse cum repercussus sicut in augmento: et tunc etiam de eis vti tepidis sive calidis: vti notum est. Tercio possit medicus eis. Embrocis vti ad intentionem repercussionis sicut si vteret in puerum. Et de eo duo dicuntur. Primo quod possit vti eis actu frigidis sicut vititur oleo ro. et acceto: et per eandem causam. Secundo dico quod possit vti eis calidis sive tepidis: et hoc per duo. Primo quod embrocis sui tepiditate aperiet poros et parabit vias oleo ro. et tu consideras quod illa tepiditas non potest nocere iterum attrahendo. Secundo quod embrocis quibus tepide ponantur: et per aliquam virtutem tepiditas actualis tu eligis eas: tunc ipse reuertuntur ad frigiditatem virtute aque: quod non contingit de oleis. Et quod cessant multa contraria. Considerandum est quod in coitu vti sit oleum ros. et acceto et reliqua dicta supra. de foda calida. ex expressionibus. I. succis ifrigidantibus. vti est succus sempervire foliarum et bionis: tunc i cho lerica laudat emplum ex folijs salicis: alij sentis. i. albe spine. sunt enim frida si sicca in vnture: ideo forsan cum oleo viol. sive alia re possit misceri: tunc si non misceretur sunt repercussus frigida.

Dub^m 6^m Dubitat quantum debet esse acetum respectu olei. Dicendum quod si Alexander debet esse quinta pars acetum: tamen supra in casu de hoc late scriptum.

Et fac eum quiescere in domo temperata in aere puro in quo non sunt picture neque forme. Nam ipse diligit iturri imaginatiles eorum: et illud est ex eis que ledunt cerebrum eius et velamina ipsius cerebri. Et opus vti in domo eius et iuxta ipsius sit multitudo redolentium fridorum sicut nenufar viola et rosa et capboria que numeravimus tibi in canone. Et associa ei amicos suos prudentes sibi caros et misericordes eius: ex quo verecundetur et cesset propter ipsum a sua promissione et agitatilone que ei nocet.

Dub^m 7^m Hic cum forma regiminis et intendit ad prohibitionem ascensus materiarum ad caput: hoc fit per rectificationem aeris vti sit temperatus et purus ab omni malo vapore et fumo et non sint picture et imagines: quod per conversionem ad illas laborat imaginando: non ledit cerebrum. Primo quod eius est opus imaginatio. Secundo panisculi per cerebrum lesionem. Alia patet. Dubitat vtrum aer in quo locat freneticus debeat esse temperatus vel frigidus. Unde quod frigidus per platearium. Item quod melius euentat distemperie cordis. In primis Aui. Dicitur quod aer istorum potest fieri deus esse frigidus et de hoc nullus dubitat. Dico autem potest fieri per appositionem in eo rerum frigidarum per vti nenufaris rosarum et similibus. Sed dubitat vtrum sit melius quod sit actu frigidus vel temperatus. Dico quod melius est quod sit temperatus. Hoc probatur generaliter ex dicto Gal. 10. terra. ca. 10. spalter in freneticis probatur ex Alexandro et Rasis per continetis. ca. 9. et ex Debes. et Sera. Et ratio est. Nam aer nimis frigidus densat poros. Et hoc est maxime considerandum in freneticis quod non possit stare panis coopti sed ingratum: unde aer frigidus occurrat non solum capiti vel faciei et per anhelitus irritat: sed et occurrat reliquo corpori. Si autem aer sit calidus replet caput attrahendo et debilitat virtutem resolutionis. Unde primo continetis. ca. 9. hoc ca. ita scribit. Locet patiens in aere temperato et non in frido contrahere poros nec in calido dissolvere et replente caput. Et ideo quod aer est nimis calidus in estate reducimus ad moderamentum cum positione et decursu aquarum frigidarum: vti docet balyab. 5. prae. et quod est nimis fridus vti in hyeme reducimus ad temperamentum cum ignis accessione. Ad platearium domum quod frigidus intelligit temperate. Ad contraria ratione dicendum quod hoc melius euentet: tamen in alijs impedit.

Dub^m 8^m Dubitat scilicet an locus in quo stat debeat esse luminosus vel obscurus. Unde quod obscurus: quod Debes. dicit quod domus in qua locat debeat esse exuta a formis et luciditate. sicut si nulla ibidem de picture: sic nulla luciditas. Item platearium in hac cura dicitur. Plurimum eger in domo obscura. Item in primo est Theodorus in primo libro. i. hoc ca. ubi dicitur in satis luminoso loco iacet. Et Alexander et expresse sic dicitur. sit autem magis luminosus aer quod obscurus. Hanc predictionem difficile est sedare. Tercio tamen quod medicus potest disponere quod aer

sit obscurus et potest disponere quod sit luminosus: debite tamen quod sit superflue lucidus non est conueniens: vti notum est. Si ergo infirmus sit de incurritibus timore ex tenebris: vel sit talis quod perfundet in discursibus imaginatiuis amoto lumine: tunc medicus debet facere aerem temperate luminosus taliter quod gesta infirmi comprehendat per pates amici a quibus verecundatur cognoscant. Si autem sit infirmus qui pueria luminis discurret cum oculis et sive in obscuro gescat ab hoc deus cum in obscuro locare. Unde. 4. regiminis acutorum. com. 42. dicit Lome. quod acubare in obscuris domibus est correctivum anxietatis: ergo secundum varias estimationes varia proutur medicis auctores predicti.

Et stude vti ipsum facias dormire: et vti fiat hoc aliqd opus duobus modis: frons eius appropinqua et naso ipsius si virtus est fortis: et si non: caue quoniam illud est perimere: imo sine opio sis contentus. Sed administra quod sit sicut syrupus de papauere. Et fac emplum capiti eius ex lactuca: et potes esse semine papaueris et aqua ordei.

Hic ponit curam quantum ad intentionem tertiā que est accensio sedatio. Et primo facit hoc. Secundo redit ad causam in eione per somnia. ibi. (Venerunt.) Considerandum circa primam partem quod inter accidentia marime nociua in frenetis sunt vigilie superflue. Nam ipse debilitant et augent morbum quod replent caput: vti infra. de corruptione memorie. Et ideo. A. maxime ad vigilias sedationem intendit. Facit autem hoc cum extra applicatis et assumptis. Extra applicata sunt opii. s. dissolutus in oleo ro. secundum Hilbertum: vel cum acceto vini secundum balyab. Ego vero dissoluo in camomillino: quod habet virtutem consolatiuam sue malitie. Extra et docet appropinquare emplum ex lactuca: tunc coiter embroca vititur. Rasis vo. 9. Alia. et balyab. 5. prae. hoc idem ponit addendo res vel detrahendo secundum quod apparct. Assumpta vero iterum sunt syrupus papauere. Et considera extra quodammodo quod ubi Aui. per debilitatem virtutis prohibet opium esse applicari: ibi credit potius syrupum de papa.

Sed dubitat an iste syrupus de papa. debeat esse cum sapa vel sine. Istis enim syrupis coiter in nostra patria vnum medicum. Dicendum quod credo securius vti syrupo de papa. simpliciter. aliquantulum enim suspicandum est de sapa. Alexander. vo vititur diacodion. Auicenna. vititur semine papaueris cum aqua ordei.

Dub^m 10^m Dubitat vtrum opio possumus vti vngendo quoniam virtus est debilis. Unde quod sic: quod primo continetis ita scribit. inueni in lib. de tyriaca cesaris. si datur in potu opium habet virtutem soluti. i. debile ex vigilijs liberabit quod inducit somnum et facit redire virtutem. sed si opium datur in potu debili: multo magis extra potest apponi.

Dub^m 11^m Item dubitat quare solum duobus modis apponitur et naso. Ad primum dicendum quod cum virtus opii sit narcotica. s. mortificatiua regit forte virtutem: et si non est fortis cogelando occidit. Unde et inuenitur est homo mortuus per eius suppositionem in ano vti infra sen. 10. cap. de fluxu ventris eorum modorum. Ad auctoritatem Rasis ex libro quod dicit Gal. de tyriaca ad cesarem. Dicendum quod non est assensendum ei. Vel dicendum quod si debilitas sit pauca sequens vigilias et dependens ab eis potest opiate rei vti remoueri. sed si sit multa debilitas non. Ad secundum dicendum quod istis opiatibus vititur maxime corpe quo non egemus puris frigidis sed frigidis repercussus et partim resolutionis: cum ille vigilie sint in augmento: ideo applicatio opii cum sit coacta quod non resoluit sed cogelat materias deus fieri non in multa parte capitis: nec in ea parte a qua sit multa euaporatio sicut est iaphet siue sinciput: sed sufficit in fronte et naso et est somniferum.

Aer tamen rectius est vti expellat per sloborhomias si tolerat ea hora et non fuerit in postremo eius timore: fac illud in principio duobus diebus aut tribus diebus. Amplius cum sloborhomias si est possibile non pueniat donec non remaneat in corpore sanguis quo cofoctetur natura ad resistendum vaporibus et defectui nutrimenti si fecerit hora illud oportere.

Hic redit ad causam in sloborhomia. Cuius reductus est duplex. Una vti doceat quod si potes curare vigilias cura vera per abscissionem cause facies illud: quod est rectius: et hoc est quod dicit verum rectum est vti expellat. s. vigilias per sloborhomias et. Alia causa est: vti dearticulet fermonem superius dictum. Cura cois specierum verarum est sloborhomia hoc est rectius in cura frenetis si indicationes consentiunt: et ideo dicitur rectius est vti expellat. s. manum frenetis per sloborhomias. si tolerat ea hora. i. pueria indicantiu eam. et non sumit hora pro solo tempore anni sed pro oibus indicantiis presentibus. Vult ergo. A. quod hoc sit dictum quod sloborhomia est cois cursu istud supra quod dicitur. si nihil forte fuerit quod prohibeat. Dicitur quod hic magis dearticulat dicit cum delecta.

Dub^m 9^m

Dub^m 10^m

Dub^m 11^m

Dub^m 12^m

Bentilis

rat se dicere: et non fuerit in postremo eius timor. Iste aut timor in postremo statim declarabit. ¶ Vel dicendum quod secundum Loculatorē differtentia. 167. arabes sunt magis timidi in flobothomia quam greci: et ideo Avice. repert cautelam in flobothomia. ¶ Considerandum quod littera que dicit. fac illud in principio duobus diebus aut tribus. potest dupliciter exponi. ¶ Primo quod illa flobothomia fiat a principio primo die secundo vel tertio: et post non fiat ex hoc: quia timeatur quod post tertium diem non sit nimis a sanguine seipata. et est sile ei quod dicimus quod in tertiana fiat flobomia versus ad tres periodos: videlicet. 4. casus. de cura tertiane. et aliquid sile ei quod dicimus quod in morbillis fiat flobomia versus ad 4. dies: videlicet. 4. casus. suo cap. ¶ Secundo potest exponi quod flobomia ista fiat a principio. i. a die quo incipit. duobus. et. i. quod tu non facias eam vna die completa sed secundes in secunda die vel tertia. et est cano sile. 4. lib. sen. i. c. de cura putridarum in gualis. cum dicitur. multiplicatio numeri est melior multiplicatio quantitatis. ¶ Considerandum ulterius quod Avice. recitat casus gualis primi lib. c. de flobomia. cum sepe dixit quod sanguis pro thesauro recodit: ita quod hic vult quod postquam tu facis flobomiam non vltimes ea tantum quod non remaneat sanguis. s. valde paucus. Nam sanguinis potest egestia egritudine. pcedere per duo. primo ut resistat vaporibus quod a malis materiis surgunt a cuncta critica: siue non faciat illa: si viri? per multa sanguis cōsones est debilis non poterit resistere moribus vaporosis et acciderit critica: et hāc idē dicit palle. ca. cum dicit. debilitat viri? a resistendo in crilibus expectat. Secundo quod in tpe reparationis per nutrimentum ut in declinatione remanebit viri? tus supflue debilis: vel et in tpe crisis in quo opus subtilissime dicitur: et vltus non poterit sustinere quod cogemur dare cibum per tuā supflua flobomia: et hāc est quod dicit. non pueat donec non remaneat sanguis in corpore. i. non supflue flobomes: sed remaneat sufficenter de sanguine quo nō potest. i. sit fortis ad resistendum vaporibus. s. in statu facientibus accētia critica: et defectu nutrimenti. i. subtiliationi regiminis si hōia. opus siue dispo morbi ut stat? fecerit oportere illud. s. resistat vaporibus? et regimine subtiliter. Alii et potest exponi ut ex dictis apparet. ¶ Considerandum et quod subtiliter iustigans totū sermonē. A. hic posset referre ad flobomiam quod fit in frenesi tpe multe istatē vigiliariū nō obstat quod prius in principio frenesis sit facta alia flobomia. Et id in hac flobomia opus duo attendere. primo quod fiat pluribus vicibus. Secundo ut fiat modica. Et id dicit. A. si tolerat hōia. i. repus morbi: quod iam sumus in augmento. Si hāc instatā vigiliariū potest tu iudicio per flobomiam remoueri: ut quod sit per sodas sanguinea pulsatiua quāvis sit in augmento: et id sit facta flobomia in principio: tū fac eā nūc in augmento: sed diuide eā in duas vel in tres partes: et credendum est quod viri? sit debilis: et fac eā a principio. i. a primo die quo incipit et. Et quāvis diuidas eā tū cū hoc non multā quantitatem sanguinis trahas: sed pteruē ut resistat vaporibus? et defectu nutrimenti que occurrūt in hōia status.

¶ Et postquam flobothomia ueris est: tūc opus ut ipsius clysteris clysteri valde leni sicut oleum ros. cum aqua ordet et aqua et oleum. quod si egres hoc et quod sit fortius hoc postquam sit in gradu lenitatis fac.

Dub^m 13^m Hic ponit casus. Quātū ad itētionē quod est mae subtractio siue diuerfio materię. Et per clysteria. et per fricationes et alia. ibi. (Et trabe.) Dubitat primo an ante flobomiam sit sciendum clystere. ¶ Vnde quod sic per cōiter opantes. ¶ Amplius flobomia stringit nām ut sumit per lib. sen. 4. ca. de flobomia: per prius opus eā lenire. ¶ Amplius de cura febriū tertiane nō pure ponit quod cū flobothomabīs nō indigeat clysteri. Et secundum expōnē notā vult quod tu debes prius fecisse clystere. ¶ In prius Avice. cum dicit postquam. ¶ Dōm quod clystere potest fieri ante flobomiam et post secundum quod necessitas vigeret: quod sunt eodē die: quod diuersis diebus secundum quod medico prudētū vult. Tū. A. in mō loquēdi inuit quod si simul cōcurrat necessitas flobomie et clysteris in frenesi debemus a flobomia incipere. Rō est: quod statim duobus indicationibus de duobus medicis dicitur incipere ab eo quod magis necessitat: et in cuius omissione est minus picculū. Sigs aut incipiat fieri freneticus et hāc feces in intestinis: vti clysteri est opus: et mā sanguinea manifeste ad caput fluat et a postemmet necesse est si tu vacas ad clystere eo tpe quo ponis clystere et pscit et opus: ille infirmus multū pcedit in augmento frenesis: melius est hāc flobothomare prius et statim ponere oleū ros. multū cuius aceto et postea facere clystere. Ex quibus cōtraria cessant.

Dub^m 14^m Dubitat secundo an possumus facere clystere acutum. ¶ Vnde quod sic: quod in principio frenesis possumus dare pharmacū solutiū imo scamoneā secundum Rasin. 17. cōtinē. 4. ca. ergo multo magis clystere acutum possumus facere. ¶ Amplius in cura apatū epatis vrimur clysteri acuto cū colloquidā: videlicet. 13. tēra. c. 12. in. c. de cura apatū epatis: ergo multo magis in cura apatū cerebri: quod nō sit fortiter agūt clysteria in ptes cerebri sicut in ptes epatis. ¶ Amplius in soda cholericā teporalī attrahimus mās ad iferioia cū clysteri calido. i. acuto: quod in frenesi cū ibi sit dolor cholericus. ¶ Amplius in obthalmia cō-

Super tertio

perit clysteria acuta violēta: ut Raf. 2. cōtinē. ca. 2. hāc eadē rōne in frenesi. ¶ In prius. A. et Desue et Balyab. et oēs auctores cōiter. ¶ Dicendum quod in principio frenesis cū interior per clysteria est enūdatio ite stinoy et diuersio vaporū a capite debemus vti clysteribus lenib? ut cū oleo ros. et aqua ordet vel oleū. s. aliq. vel cōe vel viol. et aqua. s. pura calida: et nō debemus vti clysteribus acutis. Rō est: quod in vera frenesi acuta clysteria agūt et in flāmāt mām que a corpore caput ascedit: quod clystere acutum calefacit et inducit febrem: imo et debilitat epar: ut primo casus. sen. 4. cap. 17. Materia aut cōmota et calefacta disruptius furiedo currit ad caput: et hāc est quod Desue dicit. admistratio clysterioy lenioy ut nō fiat icitatio. s. materley ad fluxū per eaz cōmōtionē. Clysteria aut lenia tria faciunt iuuamēta pncipalia in frenesi. Vnū est: quod materias intestinales. s. feces et alias corruptiōes humoy emundat. Secundum est: quod diuertit materias vaporosas eleuatas a corruptis materiis? in intestinib? Tercium est: quod teporādo calozē quietat materias cholicas et sanguineas: si que a prius illis eēt apte ascedere vel facere alis ascedere: et quod quāq. nō sufficit oleū ro. et vio. solū cū aqua ordet: quod feces et adiacētes mās nō sunt multū apte: i. si cogis ire ad fortiora clysteria: nō tū sint in gradu acuto sed leniētiū ut cū casta et decoctione bitris et sale sicut et Balya. docet. c. 13. 5. pnc. ¶ Considerandum aut quod notat et dicit in principio vere frenesis: quod si frenesis nō eēt vera per materias in stomacho vel pectore vel in intestinis vel alibi poteris vti clysteribus lenib? vel acutis secundum quod pncipaliter in capitulis istaz passionū: et eēt hic lōgus narrare. Sili si frenesis iam trāsiit pncipaliter in quo de raptu materię timeat: imo sit. v. g. in declinatione: potest ptingere quod quāq. acutioribus clysteribus indigebimus. ¶ Ad tria dōm cū primo dicit in principio frenesis possumus dare solutiū. Dōm quod cōiter in principio precipit solutiū lenitiū ut castia. ¶ Et cū dicit quod Raf. pncipaliter dare scamoneā. Dicendum dupl. primo quod illud est coactē et irregulariter: sic coactē et possumus vti clysteri acuto in principio. ¶ Vel dicendum utputo melius quod pueniētis potest dari scamonea in principio frenesis vere ad phibedū raptū materię quod possit fieri clystere acutum. Rō est: quod scamonea sumpta per suā nām educit cholera: s. clysteria acuta nō hnt potētiā forte educēdi illaz: et id plus cōmouēt quod educāt. ¶ Ad secundum dōm quod in apatibus epatis vti Raf. clysteris acutis cū sunt in declinatione et alique materię sūt ibi igrossate vel idurate. Et sigs et psciderat clystere acutum multū cōmouet et inflamat mat et minus diuertit euacuādo materias a pncipaliter capitis: s. a paritibus epatis potētiū diuertere potest euacuādo. ¶ Ad tertium dicendum quod cholera facies sodā teporalē in qua pncipaliter clystere calidū. i. acutum: est de mā cholica grossa flegmati mista et situata radicali in prius stōchi: et tūc pscit acutum clystere. ¶ Ad 4. dōm quod nō est simile de obthalmia et frenesi: cū in frenesi sit fortissima fe. et magis timeat inflamatio et icitatio materię ad fluxum ex clysteri acuto. Vel fortius imo ille est itelligendus in obthalmia de mā grossa non in cholica vel sanguinea subtili. hoc tū disputauimus sen. 3. bui.

¶ Et trabe mām ad iferioia oino fricationē pedū et reliquis et funde sup eos aquā calidā: imo ligando et stringendo et ponēdo ventosas sup eos et pncipaliter in dispoñe descēfionis: et grauitas fortitudinis febriū si adest ei illud quāq. facit oportere principio egritudinis dispoñis ut ponant ventose in loco qui dicit cheelen.

Dub^m 15^m Hic ponit curam per fricationem. et per. Circa secundam pte considerādū. diceret aliq. iste fricationes et ligature et infusiones cū aqua calida pnt fieri anteq. fiat flobomia vniuersalis: vel debet fieri oino post flobomiam. ¶ Dōm quod si necessitas est flobothomare et est posis de flobomia pmitit. Stante enim multa repletio timēdus est ex istis ne mā agere plus quod diuertat: ut dictum fuit supra in casus gualibus. hoc si fricationes sint fortes et ligature etiā et alia. debilis aut fricatio et pncipaliter in lōginoquo incipiens forsan nō phibet ante euacuatiōē: et in hoc cadit estimatio.

Dub^m 16^m Dubitat scđo an iste vtroque debeat poni cū scarificatione vel sine. ¶ Dicendum quod illud est secundum quod vides necessitatē euacuatiōis in diuertendo. ¶ Considerādū quod littera que dicit. pncipaliter in dispoñe descēfionis. dupl. exponit. primo. i. pedibus pendētib? ut ista extra: et ad hoc ut melius trahat materia. Secundo in dispoñe descēfionis. i. in declinatione et exacerbationis. Unde Alexander loquens de hmoi fricationibus et ligationibus et infusionibus extemitatū dicit. sed opus hoc fieri in declinatione accessioniū. et intelligat hic declinatio totum tēpus quietis quod etiā est tēpus ante alia paroxysmū. Itaz ista est melius facere quā virtus minus grauat: et quā mā nodus est in motu ad caput quod per paroxysmū grauat et iam est mā in motu versus caput sicut in summa facilius est regimē pncipaliter et melius quod curatiū. et ideo Rasis primo cōtinē. 9. cap. dicit. dicit fieri ante

principiū poris mī: post eius declinationē. 7 idēz inuit Alēxader. Considerādū ē qd gravitas fortitudinis. i. multa fortitudo febris cū gravitate capitis indicat multā repletionē sanguineā in capite frenetici: 7 id opz qd ponant vērōse. i. cheelen. i. in collo. in pñ^o disponis egritudinis. i. cū egritudo est in pñcio: nō tñ ante flobor homia s; post: ita qd vna die pñt poni si multa apparet repletio: 7 ideo sunt vērōse cū scarificatione. 7 hoc est qd balyab. ponit. s. pñac. ca. 13. vtatis aut flobor homo 7 sita pmo 7 scdo 7 tertio die.

C Et primo incipe nutrire ipm subtili nutrimento ita vt sis contentus opymelle: deinde post hoc die vno aut duob^{us} pmuta ipm ad aquā ordei subtilē cū opymelle: deinde ad grossas. Et pñdica in hoc vtutē 7 egritudinē: 7 quoties videris accētia egritudinis fortiora inci pe in pñcio subtilitate cibi multa nisi vtutis casu ti meas: tūc enīz nutritant. Et aliena eos ab aq^{ue} vebemētia frigoris pprie si fuerit in velamine distinguēte apā aut in viscerib^{us}. Et sicut videbis egritudinē declinare gradatim in nutrimento pcede aut ex ipso adde 7 pone vt ipm sit ex cucurbita 7 herbis frigidis 7 almes 7 gra nīs fridis aut efficitat aut acetosus cū fructib^{us} fridis: 7 in hac hora iuuant pane inuiso in aqua frigida 7 iulep infrigidato cū niue vebementer.

C hec est cura frenesis quātū ad itentionē quā que est rectificatio die. Et sunt in hoc sex cā. ordinati vt videre potes. C^o pñmus cā. est de dieta cū qua opz icipere 7 est qd subtilissime cū nutrias parit: vel nihil dare. Et h^o est dare rem subtilis nutrimenti. i. pauci valde sicut opymel. s. iuchcharinū si times mellis infāmationē. C^o pñmus cā. est vt scda vel tertia die 7 h^o est vna die vel duob^{us}: pñda des sibi nutrimentū suū grossius siue copiosius: 7 h^o est aqua ordei subtilis. i. in qua est virtus ordei. Deinde post scdm vel tertiu^m dies da grossas. i. in qua est de corpore ordei vt pñfiam.

Dub^o 17^m **C** Dubitat pñmo de hac forma regiminis: qd vñ dicitis bippo. p^o pñcia afoi. afoi. s. 9. 7. 10. 7 dicitis suis. 4. cā. sen. i. ca. de cibatio ne febicitatiū. vbi pñcipit qd a pñ^o dieta sit grossior 7 versus statū sit tenuior. Amplius balya. s. pñac. ca. 13. in b. ca. in die flobor homie docet dari ius pulli cū hofere aqua. i. a cresta. Sed dies flobor homie est p^o dies frenesis si est polis: pñda die vel scda: si tunc fiat flōmia opz grossius dietare. 7 In pñm Alui. 7 dōm qd forma regi minis p dicta in morbis acutis a postemosis in aliq^{ue} variat a forma regis in morbis acutis sine apate: vt declauimus sup^{er} p^o pñc. afoi. 7. 2. regis acutoz. Et vñ in quo variat est h^o: qd a pñ^o motus materiā ad apandū mediū conamur subtilissime dietare vt cor pus fiat auriū: 7 ex h^o cesset fluxus. Et simile modū dietadi Alui. in uir ifra sen. 16. ca. de cura fluxus cū ercozatione. 7 ca. de cura te nasmonis. 7 vbi medicus nō crederet hāc itentionē sibi valere nō vitime subtilitaret a pñ^o. 7 Ad scdm dōm qd illa dietatio balyab. respicit virtutē calum. accidit^{ur} aut virtutē dissoluet^{ur} ē in statu cibis vādus est: vt in cōmē. afoi. 9. pñcile pñe. Lōtēplari aut. Et. A. et hoc itelligit cū dicit. 7 cōsidera in hoc virtutem.

Dub^o 18^m **C** Dubitat ē: qd docet miscere syrupū acetosum. s. opymel 7 aquā ordei. Lūius dñuz pñcipit. 4. cā. sen. i. ca. 9. 7 dicit dñu pñm. pñmo qd dñi itelligi qd iste dens diuifim. Scdo qd si nō ē timor de acetosatione aque ordei pñt misceri 7 sic itelligit hic. plurimā enim frenesis fit in corpore calidis cholericis in qd nō dubitat de acetosatione aque ordei in sccho. Si aut timeref cōuerfio aque or dei in acetositate: tūc nō dñi sibi misceri syrupus acetosus: sic in telligit. 4. cā. sen. i. 7 alij modi sunt dicti a me ibidem. C^o Tertius cā. est notus 7 est ille afoi. Lōtēplari aut. C^o Quartus cā. est qd nō detur frenetico aqua fortiter frida 7 pprie 7.

Dub^o 19^m **C** Dubitat: vtrū in frenesi cōpetat aqua frida. 7 Et vt qd sic pñda rauuū ca. de sifen. vbi dicit. nec ynq^{ue} phibeat frenetico aqua frigida. Idē ponit Raf. in diuifionib^{us} ca. 6. 7. 2. pñetis. 4. ca. vbi dicit. qualibet botax aqua frida mittēda est p os ipsoz freneticoz. Itē. A. ifra dicit. in cholico nō alienat aq^{ue} frida oino. Ampli^{us} aqua frida est digestiua cholere. vt. 4. ca. sen. i. ca. 7. 7 cōpetit ē in sanguineis febrib^{us}. vt. 9. tēra. ca. 5. s; frenesis vel est sanguinea vel cholericā: igit in qlibet frenesi cōpetit frida aq^{ue}. Itē statiz dat aqua 7 iulep fortiter frida. 7 In pñm est. A. hic. 7 dñe. 7 Alēxader qui sic dicit. fridaz aqua oino phiberi opz pp qd nō est vtilis. 7 Modus dicendi cōis in sili qōne 7 in hac est qd electiue fride aque vsus nō cōpetit. Rō est: qd nocet pñb^{us} nervosis. frenesis aut est passio pan niculox 7 nervosi sunt. Scda rō: qd pot^{er} fride aque pñuit debiles

partē. vt. 9. tēra. ca. 5. hec autē est pñcipua pars debilis. s. cerebrū. Tertia cā est: qd phibet resolutionē: coacte tñ vtimur potu fride aque: vt cū timemus vebemētiā adustionis 7 casus in tabem siue spasmū ericcationis. Alius modus dicēdi est practicable qd sumit ex Alui. de cura putridarū in generali. 7 pñopter qd sciedūm qd de exhibitione aque fride in frenesi multa pñt idicare 7 multa pñt phibere. 7 dñicat qdē 7 pñsentit aquā fridaz dari i frenesi ipsa mē egritudinis sanguinea subtilis: vel cholā a qd^o vñpñm sit frenes is: 7 indicat vel pñsentit etas iuuetutis: habitudo carnosa: cōfue tudo potadi aquā fridaz: bona 7 robusta viscerū dispo nālis: 7 fortitudo nālis caloris: 7 tēpus calim: timor cōsumptionis 7 pñerfio nis in ethica: 7 alia possent numerari. Prohibet autē ei^{us} dationem passio pñcipua vt pñniculox cerebrū: 7 si etas sit senectus: habitudo macra: disuetudo potadi aquā fridā. Vñ lesus fuit Ari. ille vt mō straf in libello pñuetudinis a Bal. 7 scchoi vel alterius viscerū. Vñ qd bebat mery debile pp frigide aque potū remāsit trāglutire nō potēs: vt. 7. tēra. ca. 9. Et h^o inuit. A. cū dicit. 7 pprie si fuerit supple apha vel spālis debilitas in velamine distinguēte. i. diaphragma te: vel in viscerib^{us} vt sccho: vel alibi. Et tps ē fridaz nō pñt: s; opz medicū bone estimationis hīe lassitudinē vt aduerfantib^{us} idi cationib^{us} sciat eligere qd magis idicat. Et iō auctores variū varia dixerūt. C^o Considerādū tñ qd aqua frida pōt dari vel solū in potu 7 in pauca qñtitate: vt cūz misceat syrupo de mane: 7 in h^o nō expedit tātū suspicari. 7 iō. A. pcedit cā statiz cū dicit. 7 i hac hora. balya. ca. 13. s. pñac. ē syrupos dat cū aq^{ue} frida. Vel pōt dari in multa qñtitate: 7 in h^o opz medicū pñsiderare multa. Sill^o opz pñsiderare in datione aque fride vebemēter. In datione autē ei^{us} qd nō manifeste nec multū ē frida nō opz suspicari tātūz. vñ. A. dicit. ab aq^{ue} vebemētis frigoris. C^o Quintus cā. est qd sicut egritudo declinat: ita gradatim pcedit in nutrimento. s. eundo de gradu subtili ad grossiora ciba ria: aut ex ipso adde. i. quīs nō mutet cib^{us}: tñ mutet qñtitas: qd de eo da in maiori quātitate. Enumerat aut cibaria qd sunt frigidū nutrimentū: qd quīs frenesis fit in declinatione: tñ est timēdū de flāma caloris febrilis. Almes. i. pise: vel faseoli. s. misti cū aliquo acetoso. Efficitati est apud arabes genus cibi acetosi cū aceto vini: aut ace tosus. s. aliq^{ue} cibariū cū fructib^{us} fridis. s. acetosus: vt pñis acresita vel granatis vel arancijs vel silib^{us}. C^o Sext^{us} cā. est in hac hora. s. declinationis: 7 h^o remāsit multa infāmatio scchoi 7 eparis vt frequēter ptingit. Vel in hac hora. s. pñcipi. C^o Sed tu dices Alēxader ponit hūi^{us} dñe. panē eis in calida aqua vādus ifusus. 7 Dicendū qd panis sile. i. de flore farine pōt dari in aqua calida: si nō intēdis ad flāmā stomachi: 7 in aqua multū frigida: si intēdis ad flammam stomachi 7 eparis.

C Et qd. A. nō docet dare carnes aut vinū ideo dubitat pñ ante frenesi cōpetat carnes. 7 hec dubio apud me satis est leuis. Nā si vire nō suffert sine eis opz eas dare correctas: tñ cū acetosis 7 frigidis: vt. A. docet 7 in pñessu capli Alui. pcedit eas in declinatione qd dicit. efficitati. i. cibariū acetosus: qd ē pōt cū carib^{us} fieri.

Dub^o 20^m **C** Dubitat scdo: an durante frenesi possimus vti vino. 7 Chact qd nō qd. A. nec in pñ^o nec in declinatione pcedit. Et silt^o balya. dñe. 7 Alarauia. Ampli^{us} qd materias potat ad caput 7 mentē ledit nō cōpetit. Vñ aut hoc facit cū sit pñforatiū cito iplens nēruos. Amplius iter oēs auctores Theodorus pñfican^{us} in hoc. c. vinūz phibet 7 cām assignat. Vñ oimō nesciat qm sitis ardore cōmo uet 7 feruore 7 alienationē ictat. 7 Alui. statiz. 7 In pñm est Alēxader. C^o In hac qōne nō est magna ambiguitas de vino aquoso cū in acutis pcedat a Bal. 3. regi. acutoz cōmē. 9. 7. 10. nec est dubi tatio an si accidat syncopis cordialis pp multaz resolutionē debeat^{ur} cū vino succurrere: sed dubitatio est vtrū in aliquo tpe frenesi possimus dare aliq^{ue} vinū aquosus loco potus in cibo. Et dī cendūz qd vsq^{ue} ad declinationē nō est securū dare pp causas quas ponit Theodorus. Lūq^{ue} enīz in pñ^o cōmoueat mām 7 faciat eam versus caput fluere: 7 ē in augmēto. In statu vō cūz sit multa infāmatio vnde pōt multū piculi iducere. In declinatione vō debite lymphatū ita qd sit plus aqua qd vinū inuado ad resolutionē materie cōfōrtado ē virtutē 7 iducēdo somnū cū sit humectās: vt. 4. cā. sen. i. ca. de cura tertiane pōt multū inuare. Et in hoc attēda est bibentiū pñuetudo: 7 stomachi debilitas in digerēdo que multum indicat vini dationē: 7 hec sunt dicta Alēx. 7 Rafis pñmo pñuen tis. c. 9. vnde ē post. 7. 7 vlt^{er} ē. A. cōcedit vinū in hoc ca.

C Et opz qdēz vt in pñcipio administrēs reperculsi ua pura nisi sit de genere magno exquo apostemant^{ur} vene que sunt extra caput cūz cōmunitate velaminis. Illic enim opz te incipere ab eo in quo sit parum mol lificationis 7 sedationis doloris deinde stiptica. Et sit tibi securitas multa in clysteribus. Deinde administra

Gentilis

fm plurimum embrocis infrigidentes non cum stipti-
citate. Et misce in eis parum papaueris vt dormire fa-
cias z parum camomille etiam vt resistat papaueri z
resoluat resolutione modica.

Cam. A. posuit curā frenesis quātū ad qnq; intēiones magis ge-
nerales: hic ponit curā minus gēiale descedēdo ad rēpora z dēter
minata accidētia. Et p^o ponit curā que cōpetit in p^o z in augmen-
to inuēns de statu z ponēs declinatōne quo ad qd. Scdō spāliter
ponit regimē in declinatōe. ibi. (Amplius cū pcedūt.) / P^o p^oma in
tres. P^omo ponit curā frenesis quātū ad dicta rēpora: z hoc qū
ipsa est cito terminabilis. Scdō qū est plura. ibi. (z egritudo.)
Tertio docet subuenire accidētib⁹ qbusdā. ibi. (Et cū nō mingūt.)
/ P^o p^oma in duas. P^omo ponit curā in p^o z in augmento. Scdō
quo ad qd in declinatōe. ibi. (Lūg egritudo.) / Cōsiderādū q^o A.
h^o supra facta floborhomia in p^o docuerit repercutere: hic tū re-
sumptū illū canōne vt declarēt illū ponēs exceptionē q^o nō semp
a p^o vrimur repcussiu: z hoc est qū freneticū apā statim est cū
tanta magnitudine p^o repletione q^o et vene extrinsece apostemā-
tur per cōtāre velamini. i. pāniculū extrinsecū: z est
simile ei qd dicimus de guardēgi que est obthalmia magna i qua
nō possumus icipere cū repcussiu vt declaratur est fen. 3. cap. de
guardēgi. vbi querās multa p^o declōne passus. / Cōsiderādū et
q^o ppter duas causas hic nō possumus incipere a puris repcussiu.
Una est quāritas multa materie qua a frigidis repcussiu in lo-
co cōstrigif. Alia cā est locus ad que iam apostematō puenit. f.
pāniculus extra craneū. cū enim ille pāniculus apatur nō debem⁹
vti repcussiu: vt 3o^a tracta. 3. 5. cap. vnde dicit sic. apā fit in pā-
niculo q^o exterius craneū tegit: qd leuius ceteris ē iudicamus. Et
cura ipsius est flōmia cephalice abstinēdo eūz omni sollicitudine
ab appōne frigidōz illi loco ne facias redire mām z lesione nobi-
liori mēbro. / Et qbus apparet quid sciendū fm mentē Aui. Nam
factis euacuatiōib⁹. f. per floborhomia: p^oma a quo debes incipere
est aliqd mollificatiū sedatiū doloris: z hoc est aliquid calidum
anodmū vt aqua decoctionis camomille z malue: z est in hoc ali-
qua remolliōne siue resolutio siue attractiōe: z cū mā est aliquat⁹
minorata: z ex hoc apatio pāniculū extrinsecū cessauit. f. sua imple-
tio poteris icipere repercutere cū stipticis frigidis vt oleo rosato z
aceto vt supra pceptū est: z hoc est qd dicit. deinde stiptica. i. vta-
ris frigidis stipticis. f. frigidis repcussiu qbus ante vti nō potue-
ras. Et q^o aliquis diceret: ista resolutiua nō poterit absolui ab at-
tractione. Rndēdū est q^o tu debes ēē securus ppter clysteria sup-
ple z alias eōnes. Vel forsā vult dicere tibi securitas zc. i. vta-
ris multū clysteria q^o multū a capite diuertūt: z hoc maxime re-
quirif in istis. Alia littera h^o fit tibi cā. f. q^o tu vtaris resolutiuis
p^omo a postea stipticis securitas zc. z est p^oma expositio.

Du^m 22^m Deinde dices tu. hic. A. dicit: p^omo. n. dicit. deinde stiptica. z
modo dicit ad ministra embrocis nō cū stipticitate. / Dicēdū q^o
hi sermones referunt ad diuersa tempora. / P^oma enī opatio. f.
vltus remolliētū fuit in p^o: z scdā opatio. f. vltus stipticōz ēē
fuit in p^o. Cū iam illa mā fuit a sui multitudine minorata z cessa-
uit a pāniculo extrinsecō: ex qbus timebat repcussio z mō nō tū
metur. / Ista aut opatio est in augmento apatis. / P^o p^opter quod
sciendū q^o in augmento frenesis localia debet hīe tres opationes.
Una est q^o repercutiāt sed nō sic foriter sicut in pncipio: z ideo di-
xit. administra embrocis infrigidātes nō cū stipticitate. f. rāta q^ota
in pncipio. Scdā opatio est q^o aliquat⁹ resoluāt ppter id qd ia z
fluxit: z ideo ponit camomilla: vnde dixit z resoluāt resolone mo-
dica. f. in pncipio augmenti. Tertia opatio est sedatio vigiliatū: q^o
in augmento augent vigiliē: z hoc fit ponēdo parum z nō multū pa-
paueris z parum camomille ad resistendū nocumēto papa. remō-
uet enī camomilla nocumētū narcoticōz: vt supra dixit in cā.
generalib⁹. ergo in h^omōi embrocis apporimatis hoc tpe augmē-
ti camomilla ponit ad duas intēiones. f. ad cōsolandū papauē. z
ad resoluēdū. Dicit aut fm plurimū vel q^o pluri tpe vteris zc. vel
q^o vlturimū vtimur embrocis: possemus tamē vti oleis. / Sed
tu diceris si in apostemate magno in quo apatur pāniculus erre-
rior possis mollitiuis nō sedat illa repletio qd erit sciendū. / Vbi
cedendū q^o remanet tue estimatiō: tamē credēdū est q^o fit pas-
sio mortalis: z ideo fugiendū est vel admittas localia.

Cumq; egritudo fuerit finita bis medicaminib⁹ z res-
manferit alienatio: tunc mulge sup caput lac ex vbere
z mamilla. Si virtus qdēz in ipso est fortis: lac capra-
rum. Et si debilis qdem fuerit: lac mulierum. Et omni
mullioni moranti super ipsum vna hora fac succedere

Super tertio

ablutionem cū embrocis equalibus in qbus ponatur
viole z radices lilij z camomilla cū reliquis infrigida-
tiuis sicut videbis in antidotario.

Chic ponit curā in declinatōe quo ad qd. f. quo ad alterationem
que quādoq; remanet. / Cōsiderādū q^o qū recedēte frenesi rema-
net aliqua mala cōplexio calida z sicca: vnde homo remanet cum
aliqua alienatione: studiū ergo est in aliqua ifrigidatione z hūme-
ctatione cū lacte: z q^o lac remanēs corrumpit z quasi icollat cuti
capitis: ideo docet ex vbere aialis mulgere vel ex mamillis mu-
lieris vel docet lauare cū embrocis tēperatis. f. in actu tū frigidis
in virtute z humidis: z ponit in eis radix lilij ad abstergēdū: z ca-
momilla ad refrenādū excessum frigidōz. Quare aut lac captiū
in forti: z mulierū in debili vteris fuit supra in canonibus genera.
Et ille est cā. Scra⁹ in hoc cap. cap. 20.

Cubitat qre nō posuit curā frenesis: cū est in statu. / Dm q^o vel
dedit itelligit: tunc vteris embrocis magis resolutiuis. / Vel di-
cedū q^o si frenesis veniat ad statū nō recipit curā: vt ponit Def.
Cubitat igit vtrū si frenesis veniat ad statū possit curari. / U-
deur q^o sic: q^o ois morbus salubris h^o quatuor rēpora: vt p^o lib. fen.
z. 7. p^o de crisi cap. 2. in p^o. sed aliqua frenesis est salubris: q^o habet
bit quatuor rēpora: ergo statū: igit a frenesi que venit ad statū hō
liberat: imo imple est q^o liberef nisi veniat ad statū. / In 3^oium
videt Def. q^o dicit. Si iam ipse sit: cura est cassa. / Quidā dicit
runt q^o frenesis pōt ēē in statu dupl⁹. Uno mō cū vltimata accidē-
tium malitia z pautare: z si ad hūc statū veniat frenesis nō reci-
pit curā. Alio mō pōt esse in statu cū malitia non vltimata: sed tū
multa: z tūc pōt hō ab ea liberari. Quod vō T^o hādus in hoc sen-
tite lege sup illo afoz. 5. pti. Quib⁹ vine limpide. / Alter ergo dice-
dum z clariū q^o in frenesi pōt duob⁹ modis esse status. Uno mo-
do p^o totale cōflurū materici z adanationē eius in cupū: ita q^o fiat
exitura vera: z ab hac frenesi veniēt ad tales statū hō nō euadit.
Vnde oia signa que supra. A. posuit frenesis facit siue cristens in
statū erat mortalis: si simul p^osiderabatur. Rō est: q^o a tanta solu-
tione p^otinuit in pāniculis z multo minus in suba nō est imagi-
nādū q^o hō possit liberari. / Sed tu dices 3. ab exituris cerebri
sanatis z ruptis: vt mā exeat p^o aures aut nares: hō pōt liberari:
vt inuit Aui. 4. cā. fen. 3. ca. de exituris. Et Hippo. 6. pti. afoz. illo
afoz. Caput dolet z circūdolēt. afoz. 10. / Dm q^o vt alia declarā-
tū ē a meriture ille cerebri z eruptiōes nō debet dici p^opie p^o colle-
ctionē materici totius in vni cupū: z per manifestā solōne p^otinui-
tatis dilacerādo pāniculū aut substantiā cerebri. Nulli enī est ou-
biū q^o nō possit q^o ex hoc liberari: sed v^o itelligi p^oproprie z simili-
tudinarie: z illa mā nō sit in cupū aggregata sed qeta in possi-
tatis⁹ digerit: z cū ab eis expellit dicit eruptiō: ab ea p^oingat li-
berari. Alio mō in frenesi pōt ēē status p^o hoc qd est ēē in aliquo
termino vltra que nō pcedit: z ab illo statu pōt liberari. Et hūc ēē
statū neciū est hīe oēm frenesim salutiferā. Hūc aut statū possu-
mus dupl⁹ imaginari. Uno mō q^o aliqua frenesis icipit de pau-
ca mā ad cerebriū mota que cū tota ad cerebriū venerit z nō fece-
rit vni cupū: sed repleat venas paruas z poros z extēdat: tūc fre-
nesis est in statu: q^o nihil amplius de mā fluit: f. q^o hūc mā est pau-
ca z par ledēs: ideo pōt hō ab illa frenesi liberari: qūis tū ista fre-
nesis sit in statu q^o ad hoc qd est fluxū ēē suā mām: nō tū est in
statu quātū ad hoc qd est ēē mām in cupū q^o status fuissef vel esse
potuisset: si mā fuisset amplior: vt itrans poros dilaceraret z cōca-
uitatē faceret. Alio mō possumus imaginari hūc statū frenesis sa-
lubris p^o phibitionē p^ocessus fluxus materici: quāuis multa sit pa-
rata ad fluxū: z hoc fit q^o medicus repercutit. cū q^o p^o repcussionez
mā icipit retrocedere: tūc icipit declinatio z illud vltimū intēfio-
nis frenesis ad qd puenit cū mā fluebat est status. Vtrū aut in illo
vltimo stet tpe vel instāt: est questio tendēs ad pncipia nālia: tū
in flegmone extrinsecō istum modum status possumus videre: vt
cū flegmon curat p^o repcussiu in pncipio vel curatur in statu. Et
iste status siquis bene p^osiderat est pars pncipij vel augmenti ter-
minata vel posita in actu. Et quibus cessant cōtraria.

Co si egritudo plongat z nō remouet medicinalib⁹
istis aut grauis est faciens subeth z p^otrāsierit terminū
pncipij z quies in ea fuerit maior motu tūc aliena ēē
ea que vehemēter ifrigidat z p^opie papauer z adde ei
in embrocis tunc post septimā ballamitā z mentastrū
z ruthā z exp^oressionē menthe z mellilotū z pone super
caput mucillagines feminis lini cū oleo z aqua z vnge
corpus cum oleo calefacto affidue.

Chic ponit curā frenesis plure. Et pmo ponit curā p medicinas. Scdo p regimē. ibi. (Lunq.) Tercio addit quedā cañ. in cura isto- rum. ibi. (Et multociens.) Cōsiderādū ad primi intellectū qd qñ fre- nesis plonqat z nō remouet dictis medicinis repressiuis: vel etiā si frenesis est grauis. i. cū grauitate capitis: z apparet in ea subeth z maior quies qd mor? tunc significat qd nō est vera: sed bz aliqūā flegmatis mitionē: z hoc bz aptitudinē trāstus in lythargia siue hoc sit ex se siue ga vsus frigidoz mām nimis ifrigidauit. Ex quo apparet qualis debet ēē istoz cura: qd nō cū puris frigidis sed mi- stis cū calidis resolutiuis: z ideo adde in embrocis calida que po- nit hic: vt balsamitā. i. sifimbriū. mentastz. i. cāpestre: z expressio- nem mēthe vel myrte. Et cōsidera modos loquēdi Aul. pmo qd dicit z pertrāserit terminum pncipij: qd in pñ huius frenesis mā existente frigida simul cū calida vtinur frigidis puris sicut in ly- thargia. Scdo ga dicit z adde ei in embrocis: qd nō debes vti cali- dis istis puris: sed addere embrocis pdictis remoto papauere pp multā cōgelationē quā posset facere z somnum. Tercio dicit post septimā qd certitudinaliter trāseunte pñ. Et forsan qd intelligit ali- qua digestionē existēte in mā sicut modus Aul. est qñqz dicere. Cū enim o. cit. vsqz ad septimā vel septimanā. itelligit qñqz vsqz ad di- gestionis apparitionē: vt apparet. 4. cañ. sen. i. cap. de cura putri- darū in generali. z cap. de cura emittitri fm nostrā expositionez. Et pone. f. post bec mucilagūē zc. Cū oleo. f. aliquo vt camomillā nō vel cōmuni. z fiat hoc ad resoluēdū: qd vapores grossi p neruos currunt facientes iectigationē z minantes spasmiū: ideo opz cor- pus inungere. Et videt qd Alexandri sit is sermo.

Cunqz videris qd virtus pseruat post longitudinē egritudinis z post qd ptransierit septimanā z qd est su- pra ipm tibi inest vt potes ipm parū vini pmitti.

Chic cōsidera qd vinū pot dari tēpore declinationis. hoc autē tē- pus describit per duo. pmo cū dicit qd virtus pseruat. qd decli- natio ad salutē est cū virtus cōseruatione. Scdo cū dicit. post qd qd mor? ille vel est peracutus: z tūc post septimū cessat. si autē nō est ita peracutus: tūc cessat post lōgitudinē egritudinis z post se- ptimū. si ergo vides virtutē pseruatā. f. forte post septimū vel vt- tra z post lōgitudinē: tūc potes dare vinū sed parū z lymphatū vt dictū est supra. Aliter quādoqz iam expoliū. vel virt? pseruat. i. nō alienatur post qd pertrāserit septimā. i. stetit septē dieb? sine alienatione. Aliter tamē quādoqz expoliū iam cū viderit qd virt? cōseruatur. f. quia nō alienatur: vel virtus cōseruatur. i. h. virtus sit fortis: tamen propter consuetudinē vel stomachi frigiditatem potest dari vinum. Vel tertio virtus. f. cerebri que cōseruat: quia nō multū debilitatur. Remanet enim in gbusdam quādoqz tanta cerebri debilitas: vt quolibet potu vini ledantur.

CEt multociens accidit eis vomitus z iuuatur eo. Et quādoqz potant quidā ipsoz aqua permista cū oleo: z sit ipsoz vomitus facilis z humectat eos.

Chic addit quedā canonē in cura boz: z ps. Cōsiderādū qd le- uis vomitus in frenetis istis pot sferre siue fiat sponte siue per artem: nō tamē debet fortibus puocari: qd faceret multā in cere- bro agitationē: z ideo sufficit aqua z oleum frigidum. f. violatum vel ros. vel cōmune. Et ista facit Rasis pmo cōtinētis cap. 9. Fre- netici autē in gbus inuati sunt veri de materia cholericā vel ēt nō veri. f. de materia habēte flegmatis mitionē: z tunc pprie cū bu- mores stomachi coaugent euaporādo materias capitis.

CEt cū nō mingunt ppter defectū intellectus z debili- tatem sensus inunge eoz vesicas cū oleo tepido. Et melius est oleū de oliuis aut embroca ipsoz cū aqua calida z aqua in qua cocta sit camomilla: deide super eas cōprime donec vrina puoceat. Et sis sollicitus cūz hoc ex eis omni hora z cōprime vesicas eoz in omni hora sperās in ipso vrina puocari. Si autē illud nō re- spōdet administra embrocas fm qd dictū est: z opoz- tet vt stringas eos ligando si inueneris eos multipli- care permutationē z agitationē: z leduntur ab eis ve- bementer z pprie cūz flobothomas eos z scissura nō- dum est consolidata vel incarnata.

Chic docet subuenire duob? accidentib? Et pmo retetioni vrine que accidit eis ppter defectū intellectus circa vrinationē. Occu- pant enim multis pbātis. Et accidit ppter defectū sensus vesi- cæ: qd nō sentit modificationē vrine ppter occupationē vel ppter

nocumentū in sensu tactus. Regimen igitur est cōpresso z vnctio z embrocatio vt vesica sentiat z mollescat z laxet vrina. Ego vidi sferre eis fricationē in radice virge ppe anum. Scdo docet sub- uenire iquietudini z agitationi: z hoc ligādo eos z pprie cū time- mus ne apertura vene fluat: z est cañ. Balyab. 5. p. ac. cap. 13.

CAmplius cū pcedunt in declinatione z exitu a forti- tudine egritudinis plurimū reges eos regimine conua- lescentiū z adhibe eis restaurantia leuia.

Chic ponit curā in declinatione: z accidetūz remissionē: z est re- gimē humectatiū vt pualescentiū: z id dantur cibaria restaurati- ua leuia. i. facili digestis: vt carnes pulle z hedi fm Rasis.

CEt aliena ipsoz ab acerbis z vētis malis z calidis z canicularib? dieb? z sole vt nō incurant recidiuam.

Chec pars est clara.

Cum vis autē eos balneare balnea ipsoz in aquis sa- pidis balneationibus lenibus vt facias eos dormire: nam in dormitione eozum consistit iuuamentum plu- rimum. Et ciba cum carnibus leuibz.

Chic ponit curam eozum per balneum z patet.

CEt hic qdem est sermo vniuersalis in cura ipsoz.

Concludit.

CEius vō qd diuersificat aliud est cholericum aliud sanguineū. Cholericū enīz idiget in sui cura eductione cholere cū solone plurima z flosia minore. Et sit qd soluēdo educit cholera ex eo potus ex lubricantibus subtilib? pdictis ex purgātib? sanguinē. Et tibi inest vt ponas in eis fumū terre si siueris qd nā obediēs sit fm oēm dispōnez. Et quādoqz ponunt in eis scamoneaz cū cōfundunt de obediētia nature fm cōsuetudinē egri. Et cholericus cū flobothomaz nō psequat ppriū quitatē syncopis: s; flobothomaz flosia bona est cau- tela inde habita: deide solone enacuet. Et ēt pueniēs est vt ponas cibos eius frigidos z humidos.

Chic ponit curaz fm spēs: z ideo est sermo spālis respectu supe- riorz. Et pmo premitit. Scdo exequitur. ibi. (Cholericū.) Et bec scda in tres. pmo ponit curam cholericæ frenesis. Scdo sangui- nec cōparando ad cholericam. Tercio cholericæ de cholera adu- sta. Iste enim erunt tres spēs vere frenesis. Scda ibi. (Libi autē.) Tertia ibi. (Et in cholera.) Dicit pmo cholericum. f. si scis: siue charabitus. Dico cholericū de cholera rubea vel citrina. Cōnsi- derādū qd Aul. intendit ad duo. f. ad euacuationē: z rectificatio- nem regiminis: qd ista duo egebāt specialiori sermone in hoc cha- rabito. Intēno enīz phibitionis materiez z sedationis accūtiū z diuersionis iam est dicta: z sufficit in forma gñali iam dicta: eu- acuationē aut docet facere cū solone cholere: z cū flobothomia.

Cubitat igitur pro intellectu huius partis: an in principio frenē- sis cōpetat pharmacia. Videretur qd nō: qd supra precipiens eu- acuationē precipit cū flobothomia: z si cū alio precipit cum clyste- ruz lenibus. Vñ pñum Cōstantinus in viatico: z Bal. 13. terapē. cap. vlti. qui generaliter in apostematib? capitis ichoantib? dant pharmaciū hypolatiū. i. solutiū. Vñ hec questio est determinata supra in cap. de cañ. generalib?. Vñ tamē succinte dicēdū qd materia frenesis: vel est sanguinea: z tūc maxie cōpetit flobotho- mia: nec alia pharmacia cōpetit nisi sanguinis mundificatiua. vel est mā cholericā: z tunc competit pharmacia. Et qd mā cholericā aprius educit cū pharmacia qd cū flosia ideo dixit hic Aul. cū so- lutione plurima z flobothomia pauca: qd plus intēdūz euacu- ationi cholere qd sanguinis: iō copiosius z frequēt? possumus vti solutiū qd flobothomia. Vñ ad pñum vñm qd cañ. Aul. pmi fue- runt de pma intētionē gñales: z iō solū expressit de eūone qd omni speciei frenesis cōpetit: z illa est flosia. Omisit autē de pharma- cia que est spālio: eūo z dixit de ea in canonib? specialibus.

CSed dubitat an in frenesi cholericā a pñ? debeamus vti phar- macia lenitiua: z debili solū: vt cassiafitu. z similib? an possumus vti scamonea z fortib? solutiua. Vñ videt qd cū lenitiuis debeam? euacuare: ex mente Balyab. 5. p. ac. cap. 13. z Raf. 9. Alimā. cap. 3. z Cōstantini pmo viatici qd in frenesi cōter leuia pharmacia preci- piunt: vt mānaz cassiam tamarindos z similia. Vñ pñum vñm qd Raf. 17. cōtinētis. 4. cap. qd in frenesi cholericā docet statim euacuare cholera cū rebz violentis: tales autē sunt scamoneate medicine.

du^m 25^mdu^m 26^m

Bentilis

¶ Istam dubitationē. A. soluit in littera: z dicit q̄ solutiūz in frenesi cholericā potius. i. vt plurimū: vel potius q̄ regulr operando d̄z eē lenitiūz: z hoc est qd̄ dicit. ex lubrificatibz subtilibz. i. lenibz predictis. s. in generali: z in cap. de sēda cholericā. Et ista sunt que sanguinē mūdificāz de qbus est fumisterre. ¶ Dico aut̄ q̄ solutiū d̄z esse lenitiūm: si tu scieris q̄ nā infirmī sit obediens ad euātionem per ista: s. m̄ oēs dispositionē. i. oino q̄ cassia vel māna vel decoctio in qua est fumisterre optime purgāt euz. ¶ Dico secūdo q̄ quādoq̄ z quasi coacte opando opz purgare et in p̄ncipio cū scamonea. Et hoc est q̄ nā infirmī non obediens est lenitiūz. Et hoc Aui. inuit per oppositū eius qd̄ dixit: est etiā hoc quādo mā cholica est plurima mobilis permutabilis sine furiosa. Et hoc A. inuit ex generalissimis canonibus primi libri fen. 4. 3. capi. Quādoq̄ vo auctores sequūtūz viam mediam purgātes cum lenioribz q̄ sit scamonea z fortioribz q̄ sit cassia: z dant infusionez myrabo. citrinoyz vigozatoz z consolatoz euz alijs: sicut tu inuenies in pluribz libris. Moderni vō medici vtrūq̄ expressiōe reu barbari cū pulpa cassie. In danda vō scamonea Aui. vult q̄ consi dēres obediētiam nature. i. cōformitatē nature: z hoc scias p̄ cōsuetudinē: z hoc ne finis cā sue mortis. Et iste cā. hic particula r̄izatus est postus generaliter supra in cap. de canonibz generalibus. z hoc est qd̄ dicit. z quādoq̄ ponit. s. Rasis. 17. cōtinentis. 4. cap. 22. Cōsiderandū vltimo q̄ A. inuit in istis quātitate slobotomice: q̄ nō d̄z esse multa sed pauca: vñ nō ducit ppe syncopim. Sed si m̄ esset sanguinea posset copiosior fieri. Secūdo inuit ordinēz. s. q̄ primo s̄m̄etur deinde purget. qd̄ autē istoz debeat p̄cedere est qd̄ que pēdet ex p̄ncipijs p̄mi libri fen. 4. 4. cap. C. Secūdo Aui. intendit ad regiminis rectificationem. z patet.

Cibi autem sanguinei sint frigidi. Et p̄transit vt sint stiptici quando facta est euacuatio ex solutione z clysteribus. Et cibi sint sicut qui sunt euz acresca z ribes z granatis z cydonijs z pomis.

¶ Hic ponit curam cholericę frenesie cōparando ad sanguinā. Et primo per regiminis rectificationē. Secūdo p̄ remotionē cuiusdā accidentis. ibi. Et opz vt plurimū. ¶ Prima in tres. Primo ponit cibaria cōuenientia in sanguinea. Secūdo in cholericā cōparādō ad sanguinā. ibi. Cholericō autem. ¶ Tertio assumat regimen. ibi. Et scias. ¶ Cōsiderandū circa p̄mā partē q̄ cibaria ista stiptica nō concedunt aū eūōne ne vētre stringāt de qua stipticitate habem⁹ in frenesi multū esse solliciti ne accidat. vbi s̄ sum⁹ de h̄ securi. s. q̄ per hanc viam non possumus nocere competunt hęc cibaria: q̄ resistunt per frigiditatem caliditati z per siccitatem significatam ex stipticitate resistunt humiditati eius.

Cholericō autem non conueniunt isti: sed qui sunt sicut qui sūt ex cucurbita z alchelcheti. s. facti ex ordeo excoziato z qui sunt ex spinachijs z atriplicibus. z almuati. Et est qui sit ex almes z similibus illis: z eozuz acetositas sit ex aceto z zuecharo aut ex prunis: que sunt illis similes.

¶ Hic ponit cibaria. in cholericā cōpetentia cōueniunt cibaria frigida z humida que enumerat. Alchelcheti. i. citrullis. s. p̄ z facto ex citrullo vel. s. factus: z tūc est expositio eius qd̄ dixit. alchelcheti. vt dicamus q̄ alchelcheti est cib⁹ fact⁹. ¶ Almuati est modus cibi qui sit ex almes. i. p̄sis vel fassolis. s. mistis p̄ alijs rebus humectantibus. Eoz acetositas ex aceto z zuecharo. i. simul euz zuecharo vt remittat audaciā aceti z similia. s. granatis zc.

Et scias q̄ cholericus indiget extinctione plus z sanguineus resolutione plus: z in cholericō non timetur omnis cautela in frigidationis que timetur in sanguineo: z non alienatur aqua frigida omnino.

¶ Hic assumat regimē z etiā curam per alterationēz. Causa primi dicti est: q̄ cholera est calidior humo: z acutiorē flāmā inducens sed sanguis facit morbū magis repletionale vaporū multitudie: q̄ indigemus resolute pluri z vaporū educatione. Causa secundi dicti est eadē: z vult dicere q̄ nō opz ita timere z cautelosum eē in ifrigidādō cholericū sicut sanguineū: q̄ aq̄ est plus digestiua cholere q̄ sanguinis: ideo nō oīno alienatur a cholico: z est deūi Rās in diuisionibz. cap. 6. vel aqua frida oīno. i. multum frigida.

Du^m 27^m ¶ Dubitat an in cholericā frenesi cōpetat frigida aqua. ¶ Vltid q̄ sic per Aui. hic: z Rāsim in diuisionibus cap. 6. z p̄mo conti. cap. 9. z per Aharaniū. ¶ Probat rōne: q̄ cuius mā z qualitas rectificat ab aqua: aqua ei maxime cōpetit: sed cholericā mā z etiā qualitas

Super tertio

rectificat ab aqua vt notū est. ¶ In cōtrariū Desue ca. de frenesi cholericā: vbi dicit. alienet oīno cibaria grossa z aquam frigidam. ¶ Dm̄ q̄ de cōpetētia frigide aque possumus loqui dupl̄r. Vno mō absolute z sic possunt aliqua idicare eā dari: z aliqua p̄bere sicut supra dictū est. vnde auctores in hoc p̄cedentes diuersis iudicijs estimatiuis diuersa p̄tulerunt. Alio mō possumus loq̄ de cōpetentia aque frigide in frenesi cholericā cōparando ad sanguinā. z hoc rōne materiēz z vt sic plus cōpetit in cholica q̄ in sanguinea. Et rō est: q̄ in cholericā plus idigemus estimatiōe: vt dicit Aui. z Def. ibidē. Dico autē ex p̄re materiēz: q̄ alia ānera cholericō q̄q̄ minus possent idicare aquā frigidā vt ex carnatio: vñ timeremus de p̄ssione mēbroz discop̄toz. In sanguinea autē p̄p̄ habituē magis carnosam sit eē minus timeremus. ¶ Sed tu dices qd̄ faciam de facto. ¶ Dm̄ q̄ assumēs indicātia aquaz frigida z cōtradictia. Et cōsidera quoz indicatio p̄cualet.

Et oportet vt plurimum sis sollicitus in somno ipsorum: z illud erit sicut embroce humectantes z cum administratione oleorum sicut olei lactice z cucurbitę z que ipsis simulantur faciendo caput purgium.

¶ Hic intendit ad vigiliārū remotionēz cum humectantibus apponendo capiti z naribus suggēdo. Dicit autē ipsoz. s. habētium frenesim cholericā in quibus plus abundant vigilię. vel ipsorum. s. quozcūq̄ freneticorum in quibus vigilię superant.

Et in cholera que est adusta multiplicet studiū cum humectantibz z cū administratione enematum in frigidatū z humectantū in eis quantū possibile est.

¶ Hic ponit curam cholericę frenesie facte ex cholera adusta.

¶ Dubitat quare ponit curā eius cū supra dixerit q̄ p̄mit. ¶ Dm̄: **Du^m 28^m** q̄ perimit vt plurimū. ¶ Vltid q̄ p̄mit si ita est in augmento vel p̄cessu principij. Sed si sit futura fieri: vel sit in p̄ncipio: primo possibile est q̄ hō libere ab ea: z ideo Aui. tenuit nouū modū loquēdi de hac frenesi: q̄ nō dixit in cholica frenesi. s. que sit actu: sed dixit in cholera adusta. q. d. cū frenesi est in sua causa z parata venire vel hīs p̄ncipiū principia: z q̄ ista cholā est adusta rēdens ad ingredine mēlicaz: vt supra dictū est: ideo maxie. A. exp̄ssit curā fieri cū humectatiōe z ifrigidatiōe ēt appropinquant per clysteria vt rep̄eret calor in partibz nutritiuis a quibz vt plurimū talia cōsurgit. ¶ Sed tu dices quare nō dixit de flōmia z eūōnibz alijs. ¶ Dm̄ q̄ dedit intelligi ex cā. p̄missis: forsan q̄ slobotomia minus competit in hac q̄ in cholericā dicta: q̄ materia est magis extranea z magis distans a natura sanguinea.

¶ Dubitat vtrū in frenetico cōpetat appositio ad caput galloz carum vel coliboz z similibz. ¶ Vltid q̄ nō q̄ si in eis eē vtilitas: tunc auctores famosi fecissent mētiōē. Sed Aui. hoc nō ponit: nec Rās. in. 9. Almā. cap. 3. nec in diuisionibz. cap. 6. nec in p̄mo continētis. cap. 9. nec etiam Def. ponit nec Balya. s. p̄acti. ca. 13. fm̄ Stephanū: nec Alexander: nec Serap. cap. 20. nec zoar trac. 3. cap. 5. nec Aharaniū. Mirabile autē est q̄ tanti viri essent insufficientes. ¶ Amplius qd̄ materias trahit ad caput nō cōpetit: sed talia animalia trahūt materias actuali eoz calore: z etiā virtuali: vt columbe z galli: sūt enī calide cōplexionis. ¶ In cōtrariū est famosa operatio apud Italicos: z moderni auctores multi in hoc p̄sentunt. ¶ Ad solutionē huius oportet p̄scire q̄ auctores greci z arabes viri illustres predicti de hoc remedio nō fecerūt mētiōēz: nō tamē p̄pter hoc eius vtilitas est neganda: quēadmodū non est neganda vtilitas emplāstri capitalis quod curat fracturam cranei absq̄ offis eleuatione vt infra dicitur: q̄uis a p̄cedentibz doctoribz scriptuz non fuerit. Multi vō modernorum p̄cipiūt hoc. Quidam tamē p̄cipiūt pulmoniē pectoris. s. arietis vel pecudis caliduz apponi sicut ad aīali educitur: vt Theodorus p̄riscianus caplo de frenesi. Quidam autē p̄cipiūt apponi catuluz scissuz: z quidam galli: z quidam colūbos: vt colligitur ex Gilberto Anglico in hoc ca. 2. a Plateario z Constantino quinto p̄ac. Panteui. Gerardo super viatico. ¶ Cōsiderandū etiā q̄ quidam expe rimētatores quādoq̄ ponunt gallū scissū in aceto calido parum vel frigido. Et quidam in decoctionibz aliquibus ponunt pulmoniē arietis. ¶ His p̄missis dicēdūz: q̄ frenesi vera de qua est hic sermo: vel est in p̄ncipio: vel in augmento: vel in statu: vel in declinatione. ¶ Siquidem sit in p̄ncipio: vel augmento nō competit vsus predictorū animalium vel partium. Ratio est: q̄ in p̄ncipio oportet vti puris reperculsiuis: in augmento vō reperculsiuis z resolutiuis. Ista autē animalia vel partes vt plurimū nō repercutiunt cum pura applicatūz. Et ideo si applicentur infusa in aceto vel aliq̄ decoctione: possunt cōferre in augmento: sicut q̄q̄ vsus sum ego pulmoniē arietis infuso in decoctione caput pa pauertis

pantheris rosarum violarum ordei mundi et floz camomille. Conside-
ra tamē q̄ quādoq; accidit in usu illoz magna deceptio ap̄d vul-
gares. Utitur enim quādoq; in augmēto: imo qd̄ peius est in pu-
cipio frenesis vere appositione galli medico rōnali p̄bēte: etias
post appōnem galli vel alterius cōsimilis et reiteratione attracta
multa materia ad caput fit frenesis confirmatio et casus virtutis.
Uñ cū prius ante galli appōnem infirmus loqueret̄ aliter surge-
ret: mō tacet et nō loquit̄: vel mouet linguā: et nō addit in voce sup̄
mortū lingue: et hoc est p̄p̄ prauitātē frenesis et eius cōfirmationes
vt supra apparuit. Dicit̄ q̄ vulgares eū esse melioratū: et tñ ipse est
in via festine mortis. Et postq̄ videt̄ euz mortuū dicit̄ q̄ si p̄i ap-
posuissent qm̄ medici vetabāt q̄ infirmus fuisset liberat̄. sic q̄ ifa-
mant nos. sed deus nos liberat a manib⁹ eoz. ¶ Si aut̄ frenesis fit
in statu dico in statu fin̄ modū declaratū in quo post cessationē flu-
rus pōt eē aliqua frenesis salubris: tunc possumus vti istis et meo
iudicio p̄p̄ie pulmone aliq̄ q̄ in eo est satis tepida et mollis cali-
ditas: vñ resolut sine attractiōe: et leuiter mollescat. Uñ erp̄t̄ sup̄
q̄ somnū inducit. Ballo vō vel colūba p̄p̄ie si m̄a est multuz cala-
nō est sic securū vt̄: nec ēt canes: post pulmonez canis fit melior.
¶ Si aut̄ sit in declinatione: tñ securus possumus vti istis: et con-
seruēt cōp̄do resoluēd̄: tñ medicus considerare excessuz calidi-
tatis materie et fin̄ illū vt̄: vel pulmone vel cane vel gallo vel co-
lūbis. Cōsidera etiā q̄ aliq̄ est aliqua mā vaporosa in capite
reret̄ facies nō verā frenesim quā curat vsus p̄dictoz: et credunt
ignorantes curatū fuisse bolem a vera frenesi. Ego ēt vidi quosdā
apponētes ranas scissas capit̄: et quidā non scissas sed viuas et fa-
ciūt somnū: sicut in dolorib⁹ nicturari quāq; precipiuntur.

P De flegmone accidente ipsi substantie ce-
rebrī. Cap. 4.
Lurimum quidem accidit ex sanguine putri-
do apostemante cerebrum.

Cum determinat de apatibus calidis factis in vena cerebri. Et
rebi: hic determinat de apatibus calidis factis in vena cerebri. Et
scit tria erāt illa apata sic tria sunt ista. 1. apata de mā sanguica:
de mā cholica pura. 2. nō adusta: et de mā cholericā adusta declina-
te ad nigredinē. 3. primo ergo determinat de apate sanguinea acci-
dēte in vena cerebri. Secōdo de cholericā puro. ibi. (Quāq; accidunt.)
Tertio de cholico a cholā adusta. ibi. (Dicis fibare.) ¶ Prima i. d.
primo notificat hic apata per cām et signa. Secōdo ponit curam. ibi.
(Et ip̄i) qd̄ ē. ¶ Prima in tres. 1. primo ponit sui cām et locū. Secū-
do signa. ibi. (Et quāq;) Tertio terminationē. ibi. (Et est fin̄ plimū.)
Cōsiderandū circa primā partē q̄ ex duob⁹ notificat istuz fleg-
mones. 1. primo ex sui causa: q̄ fit ex sanguine putrido. Secōdo ex lo-
co: cum dicit. apante cerebrū. i. substantiā cerebri: vt dicit rubrica.
Dub. 3.
Dubitat quare iste sanguis est putridus. ¶ Dm̄ fin̄ Dūndinus
q̄ sba cerebri cū sit laxa non ēt māni subtile sic ēt pulmo: q̄ vt san-
guis teneat in sba cerebri op̄s q̄ igrōssē: et in hoc putrefit vel pu-
tredo illū igrōssat. ¶ Aliter est dōs q̄ cā est q̄ sanguis ille exit lo-
ca venarum. Et ideo est necesse q̄ putrefiat: et hoc vtrūq; vt
cum moratur. Possibile tamen est q̄ in principio et breui tempo-
re non sit putridus: et ideo dicit plurimum.

Et quādoq; separat cōmissuras et rarificat et forsitan
caput cū ea distrīpitur et scindit et dolor cū ipsa fit foris
et oculi sunt rubei exuntēs valde et maxille valde ru-
bescent: et quādoq; accidit euz ea spasmus: et quādoq;
accidunt vomitus et nausea p̄pter cōmunitates stoma-
chi et declinatur ad resupinationem valde fin̄ contra-
rium cōsuete resupinationis et fin̄ diuersitatē ordīs.

Hic ponit signa. Et quare separat vel rarificat vel aliquatē elar-
gat cōmissuras vel et scindit: vel q̄ vehemētissime separat: est mul-
ta repletio sanguinea istāmas ramos venaz et p̄aniculoz extrīuz p̄
cōmissuras et infās cerebri: et p̄p̄ hanc sup̄fluz repletionē a san-
guine accidit istis q̄ tunc facies: vt ponit Aazaravius in B. ca.
et 1. halyab. 9. theco. cap. 4. et vocat ab eo masera. Et dolor foris.
Sed 3. q̄ sba cerebri nō sentit. ¶ Dm̄ fin̄ quosdā q̄ sentit alie-
ter q̄ dolor est p̄ cōitatē ad p̄aniculos: q̄ multū extēdunt p̄p̄ ma-
ximā repletionē que est in venis et arterijs cerebri: vt ponit Aza-
rauius: imo videt̄ ponere q̄ ibi putrefit illa mā. s. in venis et arte-
rijs. Et p̄p̄ hanc excessiua repletionē sanguis hūit oculi rubei et ma-
xille et. Quāq; accidit spasmus si mā cōicat neruis: et musculis fiet
spasmus de repletioe. Et quādoq; et declinat ad resupinationem
p̄pter multum virtutis casum et ad grauacionem. Et ideo si hō fit
cōuersus resupinari: tamē in illa cōsuevit quiescere: s. ille non ge-
scit in hac resupinatione: et ideo est fin̄ cōtrariū p̄sue resupina-

tionis et fin̄ diuersitatem ordinis: q̄ nō ordinate resupinatur.

Et est fin̄ plurimum perneccans in tertio. Si autem
ipsum pertransierit fiducia habetur.

Hic ponit et terminationē. Et p̄ facit hoc. Secōdo declarat qd̄ dā.
ibi. (Et scias.) Circa p̄m̄ p̄siderandū q̄ hic morb⁹ cū sit vehemē-
tissimus corrumpēs cerebri sba op̄s q̄ citissime occidat. s. tertia
die. Dicit̄ vtrūq; q̄ possit hō enadere: vel forsā possit ēt in quar-
to occidere: sed si euadat est signū q̄ ille morb⁹ nō fuit tante vehe-
mentie: et malignitatis: et q̄ virtus est fortis: vñ poterit subleuari
et liberari infirmus: et ideo dicit. fiducia habet. Et tale apā pōt dici
spachilon de quo loquitur Hippo. 7. particula afo. cūz dicit. Qui-
cūq; spachilon in cerebro patiuntur: in tribus diebus pereunt. si
vō hos effugerint salui sunt. i. sanari possunt.

Et scias q̄ egritudo non est vehemēter praua alio-
quin membrum non tolerat ipsam cum hac essentia et
cum hac sublimitate.

Ad intellectū huius pris dubitat q̄ An. videt̄ dīcere sibi. 1. primo
enim dicit q̄ hec passio vtrūq; in tertio peruecat. Et postea dicit q̄
hec egritudo nō est vehemēter praua. ¶ Ad hanc p̄dictionē videt̄
Dūndinus q̄ hoc apā pōt dupl̄ cōsiderari. Uno mō cōparat ad
charabitū. Alio mō fin̄ se. Sigdem cōparet ad charabitū tūc vel
cōparat ex parte essentie vel ex parte accētū. Sigdem cōparat
ex pte essentie vt̄ sic: hoc apā est prauius q̄ charabitū: q̄ est ma-
ius apā et de mā ampliori cū plus recipiat de mā subfāria cerebri
q̄ p̄aniculi eius. Si aut̄ cōparet ex parte accētū: tunc hoc aposte-
ma non potest dici prauius q̄ charabitū. Et rō est q̄ hoc aposte-
ma non h̄z ita seua accētia sicut habet charabitū. Si aut̄ loqua-
mur de huius egritudine fin̄ se: et hoc dupl̄. Vel fin̄ se et absolute
et sic est praua: q̄ perneccat. Vel fin̄ se cōparata termino triū diez
quem trāsiit et sic nō est praua: q̄ ex quo trāsiit tres dies pōt ad
salutem terminari. ¶ Tñ sermones in hac vltima cōclūsiōe ha-
bent veritatē: s. ab eo male p̄ferat̄: sed in alia cōclūsiōe quā
dicit q̄ in hoc apate non sunt accidētia prauiora: imo minus praua
q̄ in charabito: iste vir vehemēter errauit: et est forsā culpa
scholaris reportātis. Est enim hoc cōtra Rāsim p̄mo cōtinentis 9.
caplo in fine et cōtra Auzōar et cōtra rōnem. Prauiora enim sunt
accidētia que fiūt ex apostemate partis nobilioris. Nobilior autē
pars est cerebri q̄ p̄aniculi. Et si voluisset forsā intelligere q̄ non
est tātus dolor: dicemus q̄ per se est verū: tamē per cōmunitates
est dolor fortis: vnde ex multa repletione fit cōmissurā separa-
tio. ¶ Dico ergo aliter ad hanc dubitationē. 1. primo q̄ hec egritudo
pōt dici praua duob⁹ modis. Uno modo ratiōe subiecti nobi-
lis in quo fit: et hoc mō est praua: ita et perneccat per sui acuitatem
cōparatā nobili membro. s. cerebro. Alio mō potest dici praua ra-
tione materie: et hoc modo talis egritudo nō est vehemēter praua:
q̄ materia est sanguis putridus. Iste autē nō est vehemēter
malus: et sua essentia ēt nō est mala sicut fibare. Rō est quā An. as-
signat q̄ tunc cerebri nō possit tolerare hoc apostema: taliter q̄
ab eo fieret euasio. ¶ Secōdo mō potest dici et subtiliter intuenti re-
dit in idem. Propter qd̄ sciēdum q̄ An. vult declarare cām. datus
in quo sunt duo dicta. Unus est q̄ hoc apā occidit in tertio. Aliud
est q̄ si p̄trāsit tertū habet fiduciā. Ad hōz declarationē sciēdūz
q̄ aliq; morb⁹ est malus perneccat dupl̄ vt̄ ad p̄is spectat. Uno
modo q̄ per sui essentia h̄z mortem inducere in pte in qua est: sic
dicimus q̄ herpestiomen et scabillos mortificat et occidit illuz
mēbz in quo est. Et impossibile est q̄ aliqua pars illius mēbz in
quo est nō sit occisa: et hoc mō tale apā qd̄ dicit flegmon substantie
cerebri nō est mortale p̄neccans: et p̄ p̄is nō est vehemēter prauū.
Rō est quā An. assignat: q̄ si hec egritudo ēt vehemēter praua:
q̄ de rōne sua ēt occidere siue mortificare aliquā partē sbe cere-
bri: tūc sequeretur: q̄ cerebri nō possit eā tolerare. s. vt p̄trāsiret
tertū et ēt spes euasione: imo necessario occideret. Dico q̄ non
possit tolerare cū hac essentia. s. vehemētis prauitatis: vñ occidit
partē mēbz in quo fit. Et cū hac sublimitate. s. accētū prauoz cō-
sequentū essentiale suā malitiā. Alio mō aliqua egritudo est p̄ne-
cans: et per p̄is vehemēter mala: per malitiā p̄tinget extrēz l̄z
vtrūq; nō possibile nō ēt: sicut apā in genere est occidēs et febzis
pestilentialis: tñ possibile est ab eis liberari: cū sint determinatorū
modoz siue determinatarū sp̄erū. Et hoc mō flegmon sic cere-
bri est egritudo vehemēter mala et perneccat vtrūq; q̄ p̄p̄ multaz
mām et putridā dissipantē et corrūpēt cerebri occidit: et si euz hac
disposiōe incipit necessario occidit. Et q̄ flegmoni cerebri h̄z acci-
dēs: et nō de sui essentia q̄ sequit̄ hoc multitudinē vel malignita-
tē sanguis que duo nō sunt cōtentialia flegmoni vt̄ flegmoni: nō possi-
bile est q̄ incipiat flegmon nō talis nec tante malitie et tolerabitur
post tertū a nobiliori mēbro hoc. s. cerebro et poterit ab eo hō it

Gentilis

berari: et hoc est qd Aul. vult et exhibitur subtrahit ex dictis Gal. in cō. preallegati afoi. et est sermo Raf. p. cōtinē. cap. 9. Alter pōt solui dicta cōtradictio q illa que occidit in tertio est vehementer praua: sed cū prāsit tertiu significat q nō est tātē malitie rē.

Et ipsius quidez cura est cura sirsē et fortior: et cōfert ei sflōmia que est sub lingua uebementer. Et illud post floborhōmiam uenē cōis et uenarū aliarū.

Hic ponit curā: et dicit q est cura sirsē. s. p. sflōmia: et cūationes et dicit. Et fortior. Quia fortior est passio et iō cōpositio: sflōmia fiat: et de multis uenis: ut pcepit Aharaius: et Aulicē. inuit. sflōmē et de brachio de frōte et de naso et sub lingua. Et iō dicit: et post sflōmias uenē cōis: et aliaz q: cephalice: et uenē frontis: et nasi: si expedit: et uenāz sub lingua floborhōmia possēt fieri post sflōmias uenarū brachij: et ante floborhōmā uenē frontis: q: uenē sub lingua euacuat a uenis circa collum: et illa euacuant a guidez occultis.

Dub. **C**onducit quid ponam ad caput. **Ad** q si repletio est magna ut sit cōmunicata pāniculo extrinsecō: et iam tūmefat facies: fac qd supra pcepit Aul. in cura charabitus. illo. **Et** oportet quidem. Si autē sit paucior materia: incipe cum reperculsiuis.

De berisipila et impetigine accidentib⁹ in cerebro et vācro. **Cap. 5^m.**

Quandoq; etiaz accidunt in ipso cerebro: berisipila et vācro.

Hic determinat de apate cholericō in sba cerebri. Et primo notificat hoc apā. Secūdo ponit curā. ibi. (Et eaz cura.) **Prima** in duas. **Primo** notificat hāc passiōē per sui locū et nomē. **Secūdo** signa. ibi. (Et fit dolor.) **Considerandū** circa primā pte q hoc apā notificat hic per locū cū dicit. etia in ipso cerebro. i. etia sic flegmon accidit qnq in sba cerebri ita etia berisipila. **Secūdo** notificat p sui nomē. Et sunt tria nomina colligēdo rubricā. Dicit enī berisipila: et hoc nomē est generale apatū cholericōz. et in hoc inuit cām bui? apatis. s. cholericā mām purā. i. nō adufla aduflione faciente eam declinare ad nigredinē: q: eēt sfbare: et demoniū de qbus dicit in sequēti cap. **Secūdo** nomē est vācro. **Tertiu** est ipetigo. Accipitur autē ipetigo 2°. Uno mō pro qbusdā pustulis paruis sirsē siccis nascētib⁹ circa partes cutis. et hoc mō sumit ab. **A. 4. ca. sen. 7. ca.** de ipetigine. Alio mō sumit ipetigo pro apate cerebri cholericō. et ut sic sumitur hic. hōz autē noīum est nobis incognita impositio. **Considerandū** ē q. **A. dixit** qnq: et hoc q: raro fit illud apā. Et p q: raro valde reperit sicut pura cholā in capite: frequētius autē sanguis et flegma. **Secūdo** q: si reperiat non est apta cholica materia teneri in mēbro sicut alie. et hoc propter sui subtilitatem.

Et fit dolor fortis et inflāmatio uehemens. In facie hō quandoq; accidit frigus propter occultationē caliditatis et citrinitatis. ppter illud et proptie in oculis: deinde calefit subito et rubificatur.

Hic ponit signa. Dolor fit cōitate ad pāniculos. Inflāmatio rē. ppter fortē febē fit in toto et fit in capite. Qnq: tū accidit frigus in facie. et hoc q: calor trahit ad locū apatis. **C. Sed** tu dices. ita debet ēē in flegmone. **Ad** qm q non sic accidit pp duo. **Primo** q: calor cholere est magis acutus et non sic accidit pp duo. **Secūdo** q: apā sanguineū est magis repletionalis: ita q repletio ex sanguine extēdit ad facies et partes circa cutim: unde apparet facies calā. Et citrinitas ppter illud. i. ppter aliquam infectionem factam ab hoc apostemate: ppter in oculis: q: magis cōmunicant cerebro: vel ppter illud. i. ppter calozis fugam: et illa impropria est citrinitas: que est quedā subalbedo: sicut qnq sumit ab Aul. citrinitas ut sen 3. huius. Vel citrinitas. i. fuga cholere que facit citrinitatem. Deinde calefit subito ppter vapores subito motos ad exteriora.

Cerūtamen sū plurimum sit tendens ad citrinitatē et frigus: et est siccitas uehemens in ore.

Contra q: si cholera citrinat: ergo o3 calefacē. **Ad** qm q vel est nō vera citrinitas. i. subalbedo ppter fugam calozis. Vel est vera et illa fit a pauca cholera que potest citrinare et non calefacere. Et est siccitas rē. propter fortem caliditatem et siccitatem.

Et cum eis non est tantum ex subeth quantum accidit in flegmone.

Hic locutio est impropria q: cū istis nō est subeth: et ideo littera exterior: magis cōueniens est cum dicit. et cū eis non est subeth sic accidit in flegmone. q: in flegmone ppter humiditatem et multam materiā accidit dispositio quasi fontis. pundi ut subeth sed non perit: ut apparuit supra in capitulis de signis complexionū.

Super tertio

Cerūtamen accidentia in eis sunt terribiliora et fortiora.

Notū est et forsan possēt eius accidere dispositio similis somno ppter casum virtutis et esset potius impotentia vigilandi.

Et earum cura est cura sfbare.

Hoc post apparebit.

Et plurimum eius perneccat in tertio. Si autem non interficit in tertio euadit.

Hoc apparet ex eo qd dictū est de flegmone: q: tā flegmoni: q: berisipila in sba dicitur sacaculos vel scachilos vel spachilon.

Et pueris quidem quandoq; accidit berisipila in cerebro et profundatur euz ipsa sinciput et oculi et minoratur oculus et desiccatur totum corpus.

Ista sunt verba Rafis. i. cōtinētis. 9. cap. imo narrat se curasse puerum de quadam secta. profundatur sinciput. i. apbet siue locus fontanelle capitis. Et hoc q: pars illa in eis est multum tenera. et ideo ppter fortem ericcationem contrahitur. Et oculi etiam ppter fortem ericcationē. Et minoratur oculus. s. vnus quādoq; q: illi potest passio magis cōmunicari. Et desiccatur rē. ppter fortem calorem: et ipsi sunt valde resolubiles.

Medicentur ergo ex vitello oui cum oleo ro. infrigido dato et permutato omni hora: et cum expressiōibus et herbis humidis et frigidis super caput proprie cum curbita et corticibus melonis et cucumeris.

Ista cura est cum rebus frigidis et humidis sicut cōuenit in pnel pio hōz apostematum: et in vitello oui sit aliq calor: paucus valdetamen tollitur per oleum ros. debet autem mutari omni hora ne calefiat. Et cum expressiōibus. i. succis. et patet.

De sfbare.

Cap. 6^m.

Iteur sfbare demoniū supflūū accēs qd sirsē calido cholico ita ut hō cū hoc qd habet sirsē alienet ppter demoniū agitatū.

Hic determinat de apate sbe cerebri facto a cholā adufla. Et p quātū ad sui ēē et causas. **Secūdo** ponit signa. ibi. (Lūq sfbare.) **Tertio** curam. ibi. (Et ipsius qd.) **Prima** in tres. **Primo** notificat hoc apā fm se. **Secūdo** cōparando ad charabitus. ibi. (Et euz charabito.) **Tertio** qd dicit declarat. ibi. (Nam euz ipsa.) **Considerandū** q in ipsa diffōne primo tangit nomē ex parte diffinitū: q: dicit sfbare. i. mania a mane siue demone. Et hoc est nomē accidētis silythargia et charabitus noia sunt accidentis ut supra apparuit. **Ita** etia sfbare est nomen accidētis. **Secūdo** in diffōne tangit pdicatū cū dicit: demoniū supflūū et ponit hic loco generis. **Naz** demoniū pōt fieri sine apate: ut apparebit hic et infra. **Un** est gen⁹ ad sfbare et ad alios modos mane sine apate. Dicit ar demoniū q: mania quedā est canina: quedā est lupina: quedā demoniaca que est uehemētior: sumēdo eam in specie: q: aliqñ demoniaca mania dicitur etiā canina et lupina. Sed demoniaca supflua est spēs: et praua valde in qua hō alienat et furit et riraf uehementer siue aliqua qñ intermissione vel acgetatione in mēte. **Tertio** tāgī loco differētie essentia passiōis ad quā hoc accidēs cōsequit: q: accidit hoc demoniū cū sirsē calido. i. cū apostemate sbe cerebri calido cholericō. s. de cholera adufla. **Cū** considerandū q sirsē est giale nomē ad omne apā cerebri: sed sirsē calidū dicitur de omni calo apostemate siue sit in pāniculis siue in sba cerebri. **Spāliter** tamē sup sumebat pro apate calido pāniculorum. **Hic** ergo sumit sirsē p apostemate in cerebro et sfbendo sumit pro apate calido sbe cerebri. **Et** qbus appet q: illius diffinitio pōt sic componi: sfbare et sirsē calidū cholericū de cholā adufla euz quo hō alienat alienatione demoniaca. Et sic Aul. cōponit eā cū dicit assumēdo textus. **Sfbare** est cū hoc qd hz sirsē alienet: pp demoniū agitatū. **Et** aut quare Aul. nō incipit statim ab ista diffōne: sed puenit aliam cōtinētē istā in alio mō loquēdi fuit: q: illud nomē est ipositiū ab accidētē. Et videt q apud eos illa passio inotescat multū p hoc accidēs: et iō dixit sfbare dicitur demoniū sicut si dixisset charabit⁹ dicit alienatio rē. Et sicut si diceret: lythargia dicitur obliuio. **Aulicē** qnq vitur nomine sfbare pro accidētē: quādoq; pro apate: et quādoq; pro vtroq. **Considerandū** q: q: sfbare fit a materia cholica adufla rēdente ad quandam nigredinē: et in hoc iste humor: includit nām pessimitatis cholere et pessimitatis melacholicide: ideo alienatio facta ab hoc humore est pessima demoniaca agitatua.

Et cū charabito qdem puro sit alienatio et frigus p

mistio z nō est cū ipso demoniū. si autē est demoniū est
fibare: z est et q̄si mania cōposita cum charabito sicut
charabit⁹ est q̄si melia cōposita cūz apate calido z fe-
bre. Et multoties qd̄ ascedit in ipsa demoniū: deide
succedit ei ap̄a z febribz z non fit fibare nisi cum chara-
bitus est a cholera rubea dura z adusta.

Chic notificat fibare cōparando ad charabitū: z cūz hoc cōparat
fibare ad suū accēs. Ad cuius intellectū cōsiderādū q̄ charabit⁹
purus di er duob⁹. Primo ex pte loci: q̄ sit in solo panniculo. Se-
cūdo ex pte materie: q̄ sit de mā sanguinea: vel cholericā puris. I.
nō adusta. Dicit q̄ cūz charabito puro. s. duob⁹ modis dictis simul
fit alienatio zc. nō tñ ibi demoniū q̄ demoniaca alienatio seget
cholericā māz: que est adusta: z que attingit sibiā cerebri. Purus
aut charabit⁹ nullū istoz hz. Sz si cū ipso. s. charabito: z nō dico cū
ipso puro: q̄ eēt dicitio. Est demoniū est fibare q̄ est signū q̄ mā
illa cholericā est adusta: z q̄ est pertingēs ap̄a ad substantiāz cere-
bri. Cōsidera tñ hic diuersūz modū loquendi: z supra. dicit enim
hic: si est cū charabito demoniū: est fibare. Supra vō dixit cap. de
signis. charabit⁹ a cholera adusta est fibare: z est quasi ipsa. Lā hui⁹
diuersi modū loquēdi est. Nā quādo charabit⁹ est de mā cholericā
adusta vel apatio cōicat sive cerebri z tūc fit demoniū: z est verū
fibare: q̄ fibare est demoniū cum apate sive cerebri. Vel tale ap̄a
nō extēdit ad sibiā: sed hō hz demoniū agitatiū pp. cholaz illam
adustā solū apatē pāniculoz: tūc est q̄si fibare z nō ppe fibare.
Ex gbus dictis apparent due diffōnes. Prima qd̄m est ista. fi-
bare cū charabito nō est aliud qd̄ mania. I. demoniū agitatiū cō-
iunctū cū charabito: z tūc vel est demoniū sequens adustionēz p-
ter hoc q̄ ap̄a cōicet sive cerebri: z dicit q̄si fibare vt supra. Vel se-
quit adustionē z extēsiōem apatis ad sibiā cerebri: z tūc est ve-
rū fibare. Scda diffōtio est: q̄ est verus z purus charabitus est
melia. I. alienatio cōposita cū apate calido: z cūz febre. Hic q̄ ali-
enatio charabitus puri z veri nō est demoniaca. Cōsiderādūz
q̄ Alii cōparat accēdēs ad suā passiōē. s. ad ap̄a: z vult q̄ in ipsa
fibare q̄q̄ est talis ordo: q̄ pmo venit accēdēs. s. demoniū: po-
stea sequit ap̄a: z febris sequens ap̄a. Dicit vltērius q̄ nō fit fiba-
re. I. demoniū. s. cū charabito vel nō fit fibare. I. nō fit charabit⁹ de
quo dicimus q̄ est fibare nisi cum charabitus est a cholera rubea
pura z adusta. Cōsiderādū q̄ purū ab Alii. q̄q̄ est idē qd̄ nō
adustum: z hoc mō nō sumitur hic. Alio mō purū. I. non mistū san-
guine: ita sumit hic. Debet enī illa cholera que facit demoniū
agitatiū eē adusta tendēs ad nigredinē melicam: z hz eē non mi-
sta sanguini. Mistio enī eius cū sanguine tēperaret eius malitiāz:
z nō faceret demoniū p̄auū: bene igit dixit pura z adusta.

Chā cū ipsa ad cerebriū impellit cū p̄cipio sue appli-
cationis facit puenire demoniū: z cū ipso aut post ip̄z
puenit ap̄a z est causa fibare. In charabito autem est
demoniū accēdēs ab apostemate z in fibare ap̄a z de-
moniū puenit simul a mā: neq̄ vnum eoz est cā alte-
rius ex quo aliud inueniatur: sed si quādoq̄ fiat vniū
quodq̄ ipsorum causa additionis alterius.

Dub⁹ p^o **C**hic declarat que dicitur. s. q̄ aliq̄ antecedit demoniū in fibare: z
post fit ap̄a. Et extēdit Alii. sermōē: vt magis declarat fibare.

Dub⁹ 2° **C**hi dubitat q̄ in tex. vidēt dictiones. Primo enī dicit q̄ cho-
lera adusta in principio sue applicationis. s. ad substantiāz cere-
bri: facit puenire demoniū z post ipsum. puenit ap̄a. Et inferius
subdit q̄ in fibare apostema z demoniū pueniunt simul.

Dub⁹ 3° **C**scdo est dicitio q̄ p̄ dicit. Et est. s. ap̄a causa fibare. I. causat fi-
bare. Et post subdit. Neq̄ vniū eoz est cā alteri: ergo vult q̄ apo-
stema nō sit cā fibare. Hoc aut vī manifeste falsūz. P̄cio q̄ accēs
sufficiēter causat ab egritudine: s. demoniū est accēs ap̄a ex mā
cholericā adusta: ergo ap̄a sufficiēter causat hoc demoniū. Se-
cūdo q̄ mā cholericā adusta per solā applicatiōem ad substantiāz ce-
rebri facit demoniū: q̄ ap̄a ex hac materia multo magis.

Cterio dubitat q̄ dicit q̄ in charabito demoniū est accēdēs se-
quēs. Sed 3. accēdēs charabiti pmo pueniūt z postea fit egrit-
tudo vt supra. Ad intellectū hōz p̄sidera q̄ fibare est z. Una nō
fit. ppe: vt est fibare dicta charabitus. s. q̄si charabit⁹ est de ma-
teria cholericā adusta apante solū pāniculū: s. possit extēdi ad sibi-
tariāz de qua dixit Alii. supra cap. de charabito. z de qua dicit hic.
z si cū ipso est demoniū zc. s. est hic loquatur de fibare cū charabi-
to quādo ap̄a extēdit ad sibiā cerebri. Alia est fibare ppe dicta
que fit ex cholera adusta apante sibiā cerebri: z hāc fibare hic p-
prie Alii. inuestigat cum dicit. nā cum ipsa. Ad huius q̄ intel-

ctū cōsidera q̄ ista fibare ppe dicta determinat siue cōditional
ex quatuor. s. ex loco ex materia ex accidente z ex ordine ad suū
accēs. Prima sua cōditio est ex loco: q̄ est ap̄a sive cerebri: z in
hoc differt a charabito: q̄ est ap̄a pāniculoz. Scda cōditio est ex
mā: q̄ eius mā est cholericā adusta trahēs ad nigredinē. z in hoc
vt apparuit differt a duab⁹ spēsbus charabiti puri: sed cōuenit cū
charabito tertie speciei: qui nō pōt dici sic purus charabit⁹. vt ap-
paruit. Tertia cōditio est ex accidentibus: q̄ hz p̄io sui accēs de-
moniū agitatiūz vltra: vel plus q̄ sit aliq̄ demoniū vel aliqua
mania. Et quātum est in hoc accēdēs cōuenit cum hac tertia spe-
cie charabit⁹: q̄ etiā in charabito de mā adusta cholericā demo-
niū est accēdēs: vt supra apparuit. Quarta cōditio est ordo accē-
dētis ad egritudinē. s. demoniū ad ap̄a. Ad cuius intellectū cō-
siderādūz q̄ differt mā cholericā adusta que ap̄a pāniculoz z fa-
cit charabitiā mā cholericā adusta que apostemat sibiāz cerebri
z facit fibare ppe dēmi: q̄ illa que pāniculos apostemat cūz inci-
pit moueri a apandū: anteq̄ inchoet ap̄a nō facit demoniū siue
mania. Et hoc q̄ talis mā vult a sibiā cerebri: ex partibus in quib⁹
vigēt virtutes ex quāz fori lesione fit demoniū. Sz cū ipsa
apostemat sibiāz cerebri ppter vehemētā passiōis: tūc facit de-
moniū: z hoc est qd̄ Alii. dicit. in charabito de cholera adusta est de-
moniū accēdēs ab apate. Sed mā adusta que apostemat sibiāz ce-
rebri cum in ea mouet anteq̄ apostemet ppter suāz p̄p̄tatem
ad loca spirituum z virtutū facit demoniū. Et hoc est qd̄ Alii. dicit
in principio sue applicationis facit puenire demoniū. I. in princi-
pio cū applicatur ad sibiā cerebri anteq̄ apostemet facit demo-
niū. Et hoc nō cōtingit de mā cholericā adusta applicāre se ad pā-
niculos: q̄ anteq̄ apostemet nō facit demoniū: imo postq̄ aposte-
mat z facit charabitiū: ideo in charabito demoniū est accēdēs
ab apate: sed in vera fibare est accēdēs ante apostema. C. q̄
dictis apparet expositio tex. z solutio ad dictiones p̄missas. Et
primo appet solutio ad tertiā q̄ dicitur q̄ accēdēs charabit⁹ p-
cedunt. Qd̄m q̄ verū est accidentia cōia: sed p̄p̄ia sequitur.
Cōtra. q̄ supra dixit q̄ antecedit accēdēs inseparabilia. Dicit
q̄ cūcūq̄ inseparabilia: q̄ semp in oib⁹ in sunt: tūc cū hoc
sunt cōia: q̄ oib⁹ alijs spēsbus in sunt: sicut. v. g. alienatio ab solu-
te. Vel dicēdū aliter q̄ demoniū cū sit agitatio vehemēz valde
non est accēdēs nisi sequens in charabito z non est antecēdēs.

Csed tu dices illa cholera adusta anteq̄ faciat charabitiū nōne
faciet alienationē. Dico q̄ sic sed nō demoniacā. Ad solutiōem
secūde vel prime cōtradictionis est cōsiderādū q̄ mā cholericā
adusta impulsā ad sibiā cerebri quādoq̄ prius facit demoniū q̄
ap̄a: z quādoq̄ simul facit vtrūq̄: q̄ simul apostemat z facit de-
moniū. Hoc autēz pōt accēdēs sicut accidit in p̄tib⁹ nostris cor-
poris extrinsecis. v. g. circa manus: sanguis enī pulsus ad manus
quādoq̄ sp̄asim mouet in principio: z nō apostemat in principio
sui cursus z postea ap̄at. Quādoq̄ aut in p̄n⁹ sui cursus ap̄at: ita
mā cholericā adusta mota ad sibiā cerebri quādoq̄ sp̄asim mo-
uet z inicit non apando in principio: tamen facit demoniū in hac
applicatione: z postea illa mā est possibile q̄ apostemet. Et hō
qd̄ dixit supra z multoties antecedit in ipsa fibare demoniū: de-
de succedit ap̄a multoties ergo. I. quādo z multis vicib⁹ accidit
sed non semp. Similr mā cholericā adusta possibile est q̄ sic mo-
uetur ad sibiā cerebri: ita apostemet: z tūc fit simul ap̄a z demo-
niū: z vniūz nō p̄cedit alterum: ergo possibile est q̄ demoniūz p̄ce-
dat ap̄a z possibile est q̄ simul fiat. Et ideo dixit Alii. cū ipsa cholera
adusta ad cerebriū impellit cū p̄n⁹ sue applicationis. s. ad sibiā ce-
rebri facit puenire demoniū: z cū ipso demonio puenit ap̄a. Quā-
do in ipsa impulsione ap̄at: aut post ipsūz demoniū puenit ap̄a
nā quādo in ipsa impulsione h̄mōi cholere z applicatiōē ad sibiāz
cerebri nō apostemat sed post: q̄ puenit demoniū ante ap̄a. Et sic
oportet q̄ textus cōponat: sed in charabito nūq̄ demoniū fit an-
te ap̄a sed accidit ab apate. Ad enim adusta cholericā in p̄n⁹ sue
applicationis ad pāniculos cerebri z p̄p̄ie ad durā matre nō pōt
facere demoniū nisi passio fiat vehemēs z cōicet nocumētum ipsi
sive cerebri. C. Ex his dōm ad formā cōtradictionis. Lū enim Alii.
dicit q̄ prius est demoniū z post ap̄a intelligit quādoq̄ hoc ē. Lū
autē postea dixit ap̄a z demoniū puenire simul a mā cholericā adu-
sta intelligit et quādoq̄ hoc ē. Et illud Alii. inuit in duob⁹ modis
loquēdi. Primo in eo qd̄ supra dixit. z multoties. z nō dixit semp.
Secdo in eo qd̄ dixit. z cū ipso demonio aut post ip̄m demo-
niū pueniunt simul. exponat q̄q̄ pueniunt simul ne littera cōtra-
dicat. Scda cōtradictio dupl⁹ tollit. Primo sic. p̄p̄ter q̄ sci-
endū q̄ demoniū z ap̄a puenire simul a mā pōt dupl⁹ intelligi.
Vno modo simul in tēpore: z hoc mō nō est verū semp: sed quā-
doq̄ vt iam est dictū. Alio mō simul nō in tempore sed imēdiate a
causa siue imēdiate ab vna cā siue in vno tpe. pueniant siue in di-
uersis. Et hoc mō simul pueniūt a cholera adusta demoniū z ap̄a.

Gentilis

Nā si pcedat demoniū z fiat postea apā: demonium nō est cā cau-
sā apā. Sili si fiat a cholera adusta apā z demoniū simul: tamē
demoniū nō pducit ab apate: sed imēdiate a cholera adusta: qz non
existente apate illa cholera pducere posset demoniū: sicut nō peri-
stente demonio posset illa cholera pducere apā: ergo apā z demo-
nium sunt qdam effectus imēdiate pducti a cholera adusta stāte
in sba cerebri: nec vñ de istis pducitur mediāte alio: sicut medi-
ante causā necessario interueniēte. Sūma hui' pprie solonis stat
in hoc sibile que est passio sbe cerebri: tā sibile. i. alienatio dmo-
niaca qz apā sūt a cholera adusta: nec regit qz vt cholera adusta fa-
ciat apā pcedat sibile: ita qz sibile sit qz patus cā: qz possunt simul
fieri: nec ad hoc qz fiat sibile pcedat apā: z si non sit apā sit quan-
doqz sibile ex applicatione melle aduste nō apantis. Unum ergo
istoz non est causa alterius: s; vñz possit alteri addere: s; in cha-
rabitō apā pōt dici cā sibile. i. demoniacā alienationis: ex hoc qz
illa cholera adusta nō facit demoniacā alienationē nisi apostemet.
S; tu dices pone qz tāta cholera adusta quāta apat pāniculum
nō apostemet: sed statet ibi nōne faceret demonium. / Dm qz
forsan nō vel qz sic: sed de facto accidit qz apat vt plurimū: tunc ad
for: mā cōtradictionis cū dicitur Alieni. dicit z est apostema cau-
sa sibile: dico qz ex ponit z est. s. cholera cā sibile: z nō d; exponi
est apā. Et h; dicit littera ex tra: tūc verificat etias qz dicit. vñm
eoz. / demoniū z apatis non est causa alterius: qz in sibile nec de-
moniū causat apā: nec apā causat demonium: imo cholera adusta
causat illa ambo. Nō enī requirit in sibile ad esse demoniū: qz sit
siue pcedat apā nec ad apā qz sit siue pcedat demoniū: sed in cha-
rabitō ad esse demoniū requirit necessario qz sit apā saltem vt pcur-
rens: imo nisi mā apostemet nō facit demoniū: s; bene dicit etias
supra qz demoniū in charabitō est accidens ab apate. / Ad rōnes
dmi qz rōnes cōcludunt verū. s. qz mā cholera adusta apāns fa-
cit demoniū: hoc est verū: tamē illud demoniū puenit a cholera
adusta et si nō esset apostemās. / Secūdo nō soluitur contradi-
ctio. / ppter qd sciēdū qz cause efficientes: quedā sunt de nouo
productēs effectū: z ille dicitur inuenientes vel inueniendo cau-
santes. Quedā aut sunt addētes super aliquo: vel et cōseruantes.
Hāc distōnem causarū Ali. inuit pmo cā. sen. z. p. cap. cū dicit.
dicimus qz cause zē. demoniū ergo z apā in sibile sit se habet: qz
vñ nō est causa effectiua alterius. s. qz efficiat de nouo inuenien-
do. apā ergo a cholera adusta existēte in sba cerebri nō facit demo-
niū inueniēdo: qz potuit pcedere demoniū anteqz apā. Et tūc cū de-
moniū pcedit: z post sequit apā: dicimus qz apā causat demoniū
addēdo ad demoniū pcedētē. Sili et quādo cholera adusta sta-
tim cū applicat ad sbam cerebri facit apā z demonium: tūc demo-
nium non est causa apatis: posset tñ addere ad apā: qz rita z furia
possunt eē cā additionis in eo: z hoc est qd dicit: nec vñ eoz est
causa alterius ex quo aliud inueniat: z si quādoqz fiat zē. Lū qz dicit
supra qz apā est causa sibile. i. demoniū: volēdo omittere istam
extrinsecā: d; intelligi qz apā est causa addens ad sibile: nō tamē
qz ad nouā z totālē pductionē sibile. i. demoniū regat apā. Nec
ad nouā z totālē pductionē apatis requirit demoniū: sed vñm
qz pōt addere ad alterum. / In charabitō autē de mā cholera
adusta ad pductionē totālē demoniū requirit qz sit apā. Nō enim
pcedet demoniū anteqz sit apā: sed cū apat mā tunc facit dmo-
nium: ergo apā est sicut causa necessario pcurrens in charabitō:
vt demonium fiat. si cōsideras est plus cōcurrens in ratione signi-
ficantis vehemētiā causē qz in ratione causē productiue.

Quandoqz sibile incipit apparere vigilie sunt pro-
lixē z somnus inquietus: z timor est in somno z olescit
tio z spiritus magnus frequēs: z obliuio z respōsio nō
similis interrogatiōni z oculi rubescunt: z ipsorū agita-
tio adest z grauitas est in eis z sūt quasi lippi. Et quā-
doqz est in eis sūm qz diximus citrinitas: z fit illic sensi-
bilitas extēnsionis apud spōdiles z dolor propter ele-
uationem vaporis: z fit etiam in eis cursus lachryma-
rum inuoluntarie ex vno oculo.

Hic ponit signa. Et p ponit signa sibile pure. Secundo nō pure
ibi (Et qz). / pā in d. pmo ponit signa pncipy z augmenti.
Secūdo signa stat. ibi (Deide cū sili). / Dicit p zē. vigilie proli-
xe. pp forte silitate. / Somni inget. / s; pp multas causas notas s;
est accidit: tñ pp timorē ex terribilibz somnis multū s; fit. Et exci-
tatio. i. agitatio z inquietudo. alio olescitatio pp aliqz vapores. Spūs. i.
anbelit magnus pp multā necessitatē. z frequēs pp eādē cām.
Sed tu dices quare in frenesi est rarus vt supra dicebatur z
in sibile est frequēs. / Dicendum qz maior flāma cordi commu-

Super tertio

nicatur in sibile qz in charabitō ppter ppingatē z ppter multas
inflāmationē sbe cerebri: cuius est refrenare cordis calidū: vt sup
z. cap. Obluio. qz spēs nō imprimūt: z iō non respōdet sū iterro-
gata. Oculi zē. pp multā flāma. Agitatio pp calidū z siccū. Graui-
tas in eis. s. oculis pp debilitatē: z hoc magz in pcessu. Uel in eis. i.
corpōibz eoz. Quasi lippi. i. quasi habentes lippitudinem: qz lip-
pitudō est siccā propter defectum digestiue fit lippitudo z calor z
siccitas eam ericcat. Citrinitas. dictum est supra de berisipila. Et
fit apud spōdiles. s. collī cām ponit ipse. Et aliqui dicit qz illa ex-
tēso est spasmus de inanitione. Decursus lachrymaz ppter dfe-
ctum prentiue. de hoc supra plurius diximus in duobz locis.

Deinde cū siliis egritudo indurat febris z exasperat
lingua z siccitas: deide in postremo ipsi gescūt mor pal-
pebray pp debilitatē z grauitas mor puenit vsqz ad
motū palpebray: z remanet ex demonio alienatio in
tercisa cū defectu sermōis z paucitate ipsi: z s; h; pue-
nit plm colligere villos z paleā. Et in pulsu fit augmē-
tū debilitatē z minoratiōis z durities pp siccitatē.

Hic ponit signa in statu. Induratur. i. vitine fortificatur. In po-
stremo. i. prope mortem. Quiescunt zē. qz non mouent. Et graui-
tas. Et hoc vult qz difficulter mouēt si mouent. alia signa sunt no-
ta ex dictis supra cap. de signis charabitus.

Et qz sit sibile qz nō est simplex pura. Quare ipso-
rum dispoēs diuersificans in smone z memoria z mo-
tibz: plerūqz enī sūt ordinati z plerūqz inordinati.

Diceret aliquis: non videtur qz aliqua sibile sit pura: qz cholera
adusta sapit iām duoz humoz. / Dm qz nō dicit pura ex h; s;
qz nō mista est eius mā alteri humori. Cum ergo misceat cholera
adusta sanguini aut flegmati: tūc dicit sibile non pura. Et si cō-
sideras: in sibile pōt fieri demoniū: qz cholera adusta nō sit pu-
ra: z hoc ppter mobilitatē partis z ppingatē ad loca virtutum
mortalū. S; in charabitō nō fit demoniū: nisi cholera sit pura adu-
sta: vt supra posuit: qz pāniculi cerebri nō sunt sic nobiles: z pprie
dura mater: vt supra dixim. / Qā qz mā sibile ē mista tūc diuersifi-
cant smones zē. qz non puri furiosi: vel rixosi: s; sūm diuersam im-
pressionē diuersoz humoz sit diuersitas in smonibz z alienatiōe.

Et ipsius quidem cura est cura sirsē cholericū cum
additione in humectado multa: z oportet vt extremo-
rum ligatio assidue tur.

Hic ponit curam: z iam apparet ex ca. de charabitō. quid sien-
dum de sbothomia z pharmacā z alijs. Cum additiōe in hume-
crando. i. cum fortiori humectatione: qz cholera est siccior ppter
adustionē: z cōpletio partis indicat hoc. Extremoz ligatio vt fiat
diuersio: z ad sedādū agitationem eozum demoniacam.

De lythargia que est sirsē frigidum cuius interpre-
tatio est obliuio. Cap. 7^m.

Lythargia dicitur apā flegmaticū factū intra
craneū z est sirsē flegmaticum.

Superius Auicē. determinauit de apatibus cerebri
calidis que dicunt sirsē calidi. Hic determinat de apo-
stematibz fridis siue sirsē fridis. Apata aut frida sunt
flegmatica z melica z aquosa. pmo ergo determinat de flegma-
ticis z aliqd dicit de melicis. Secundo determinat de aquosis. ibi
(Qm qz). Uel aliter qz p determinat de apatibz intrinsecis. Se-
cūdo extrinsecis. ibi (Qzqz accidit). Determinat qz in hoc cap. de
apate frigido qd dicit lythargia siue obliuio vt dicit rubrica. Et p
determinat de eo quātū ad sui eē z causas. Scdo ponit signa. ibi
(Sūt soda). Tercio curā. ibi (Si nō fuerit). / pā in d. pmo notū
fiat hoc apā per sui diffōnem. Scdo p causas: z in hoc inuit suas
spēs. ibi (Et qz gā medic). / pā in duas. pmo ponit diffōnē.
Scdo eā declarat. ibi (Et plurimū). / Cōsiderādū circa pā pte
qz Ali. loquitur caute cū dicit d;: z nō dicit est: qz sumit hoc nomen
ab accidēte qd est obliuio: sed per viā pmutationis hoc nomen si-
gnificat passionē. s. apā: z ideo non est apā de sui p z vero signifi-
cato: sed d; d; Cōsiderādū z qz hic ponitur genus apā. Scdo po-
nuntur differentiē flegmaticū. Et intra zē. i. sub craneo: z ideo vel
in cerebro. i. in substantia cerebri vel in pāniculo: z est zē.

Et plurimū gdem ei fit in meatibz substatie cerebri
absqz velamibz z vetriculis z substantia cerebri.

Hic declarat diffinitionē pdictam. Et primo quātū ad aliquod
dictum

Dub^m 4^m

Dub^m 5^m

dictum ex parte diffinitionis. Secundo quantum ad diffinitum. ibi. Et hoc qdem. / Prima in duas. Primo premitit qd intedit. Secundo pbat. ibi. Qm. Qd autem premitit est declaratio eius qd dixit intra craneu. In hoc enim cofuse pofuerat loci huius apatis. Dicit ergo q intra craneu sunt quatuor loca. f. pñiculi corp cerebri z meat siue cõmiffure fbe cerebri. De gbus dicit Aui. fupra. c. z. huius fen. Et ventriculi. Hoc ergo apa fit in meatibus fbe cerebri fm plurimū. Abfq. zc. i. raro aut fit in velaminibus zc.

Quoniam flegma raro congregat z penetrat in pñiculos cerebri propter ipsozum duritez: neqz in substantiam cerebri propter ipsius viscofitatem.

Dubium

Hic pbat p per rōne. Secdo p filitudinē. ibi. (Sicut etiam.) Dubitatur circa primā partē: qz Aui. videtur defectiuus: qz eniz probare q hoc apostema flegmaticū non fiat in pñiculis nec in substantia nec in ventriculis: z per cōsequē q fiat in meatibus. Et ipse solū probat q nō fiat in pñiculis nec in substantia: z non pbat q non fiat in ventriculis. / Dicēdum q cum materia lythargie fit flegma fm duritatem: z ipm flegma non possit penetrare in pñiculos ppter duritatem nec in fiam ppter viscofitatem substantie cerebri: z viscosum nō bene penetratur a viscoso nec in ventriculos: qz tunc eēt apoplexia vel epilepsia: segtur q fiat ex flegmatica mā penetrāt in cōmiffuras cerebri fne in aufract? z meat? Et q notum erat q materia flegmatica occupans ventriculos facit apoplexiam vel epilepsia z non lythargiam: ideo Aui. hoc omisit.

Sicut etiam pleuresis fm plurimum est cholericā: et raro fit flegmatica ppter paruitatē penetrationis flegmatis in substantia lythargia z neruofam duram.

Primo facit hoc. Secdo remouet dubiū. ibi. (Lz.) In suo exēplo solū declarat q hoc apa non fit in pñiculis ficut pleuresis cū fit pñiculi mēdi duri. f. pñiculi fit q cholera z nō ex flegmate zc.

Lz fit possibile vt fiat illud in paucis ambariis: possibile est enim vt cadat hoc apostema in substantia cerebri z in eius velaminibus.

Hic remouet dubiū ne credatur q lythargia nō possit fieri ex apate flegmatico in fba z in pñiculis cerebri. hoc eniz est possibile: lz raro. Et ideo dixit q illud. f. qd dicitur de apate flegmatico ambariis. f. pñiculi z substantie cerebri: possibile est vt fiat in paucis. i. raro. possibile enim est vt cadat hoc apa. f. flegmaticum dictum lythargia. Cadat. i. eueniat in substantia zc.

Et hoc quidem egritudo nominatur nomine sui accidentis. Verūamen lythargia vniuersaliter est obliuio. Et hanc egritudinem comitatur obliuio: z ppter nomen eius errant in ipsa plures medicorum ignorantes q itēto in ipsa est egritudo facta ex apate frido: i. mo existimāt q hoc egritudo in seipsa sit obliuio.

Hic declarat vel exponit diffinitum qd est lythargia: z declarat quid est hoc nomen. Cōsiderandū qd ex mente Aui. lythargie nomē accipitur dupliciter. f. proprie siue spālter: z tunc idem est qd obliuio sequens apostema frigidū cerebri: z vt sic illud nomē sumitur ab accidente illius apostematis. Alio modo sumit hoc nomen lythargia large: siue generaliter: z tunc significat obliuiones a quacūqz causa fit: z vt sic determinatur a quibufda de ca: ficut flet egritudo per se. Et isti medici errant. qz lythargia est obliuio ab apostemate frigidū: z ipfi credunt q obliuio illa dicta lythargia sit egritudo per se. Cōsiderandū q medici qui in hoc errauerunt fuit Aazaraius ppter qui fecit caplm de obliuione siue de lythargia. reducēs in hoc oēs causas obliuionis. Et palyab. 9. theorie. cap. 5. aliquoties determinans de lythargia videt determinare de ea vt est obliuio generalis. Aui. tñ vult q ppter lythargia nō fit quelibet obliuio: illa que sequit apa frigidū cerebri.

Et q quidam medici sunt qui nominant lythargiam omne apostema frigidū in cerebro siue sit melacholicū siue flegmaticū. Verūamen plures antiquorum flegmaticū hoc nomine appropriauerunt: z tūc est vt in ipso nomines vt rōqz.

Hic inuestigat causas lythargie. Et pmo causas intrinsecas. Secdo extrinsecas. ibi. (Et hec.) / Prima in duas. Primo ponit ei causas in se. Secdo comparatiue. ibi. (Et huiusmodi.) / Cū pma parte inuit: q duo humores faciunt hoc apostema. f. flegma z melacholia ppter tamē flegma: qz hic humor ppter facit obliuiones per frigiditatem z humiditatem: que ambo cōtrariantur memo-

rie directē: vt infra apparebit: tñ tu nomina vt vis: z hoc est qd dicit. z quidā medici. f. Ralis in diuisionib? cap. 6. Cōsiderandū aut q si pmissa fspicimus possumus accipere quot sunt spēs lythargie. Nam si distinguunt ex pte cause: sunt due. f. flegmatica z hec est proprie lythargia: z melica. Si autē distinguuntur ex pte partis in qua fit: tunc sunt tres species: qz vel fit in meatib? substantie cerebri: z hoc est vt plurimū. vel fit in pñiculo vel in substantia: z hoc est rarum. In ventriculis autē nunq fit: qz tunc est apoplexia vel epilepsia. Possunt et distinguī ex parte loci: qz vel sunt in posteriori cerebro: z hoc est vt plurimū. vel in anteriori vel in medio. Et hāc diuisione Aui. consentit quādo absolute dicit: q fit hoc apostema in meatib? cerebri. / Amplius partes cerebri anteriores z medie possunt apari apostemate frigidū: tunc quero qd capto nomē illius z in quo caplo continet. Manifestum est qz in caplo de lythargia. Cōsed tu diceres: qd ad apostema partis anterioris cerebri z medie potest sequi obliuio. / Dm q hoc est per viā cōmunitatis. Etiam fm Aui. in parte anteriori est aliqua virt? cōseruatiua. Cōsiderandū etiā q ex omnibus pmissis accipim? q illa tria uola fūr posita ab accēte. f. charabit? f. fibare z lythargia: tñ fm ppter vltz significat apata: ad que accētia dicta sequunt.

Et hmoi qd egritudinis materia ppinqua est materici sadur: sed est vehementius confirmata.

Hic pñidera q materia sadur. i. scotomie vel vertiginis est materia vaporosa surgens a flegmate vt plurimū: vt apparebit infra. Et q vapor flegmaticus vel melicus habet de nā flegma: z melā cholie: z sic etiā de vapore cuiuslibet humoris: ideo dicit q materici sadur est ppinqua: sed q materia faciens lythargia est in forma humoralis: que est aliqd magis fixum z firmū q vapor: ideo vixit: sed est vehementius confirmata. i. est fixior: qz sua materia fixior est. f. flegma in foia humoralis. / Et qb? dicitur appet solū ad qstiones: que de lythargia pfueuerunt moueri. Et primo in qua pte sub craneo frequētius fiat: qz Aui. hanc determinat. Secdo an possit fieri in quolibet loco. f. ante z post. qz dicitur q sic. / Cterio in qua parte plus fiat an ante au post. qz dicendum q post: vt pte apparere ex dicitis in cap. de charabito: ficut eni charabitus frequētius fit in parte anteriori cerebri: ita lythargia frequētius fit in parte posteriori. vnde. 7. partic. afoz. zi. super illo afoz. In lythargico. dicit Lōmetatoz q lythargia est apostema puppis cerebri ex materia flegmatica. Quarto quot sunt species eius z iam apparet. Quinto de quo humore plus fiat. quia de flegmate. Et qz hec omnia ex dicitis nota sunt: ideo non curo de vnaqua q questione in proprio titulo disputare.

Et hec egritudo generatur ab omni quo generatur humor flegmaticus z in quo sunt vaporatio z putrefactio. Quapropter plurimum generatur a comestione cepaz. Et gnat ex repletioe nimia stomachi z multitudie potus z multitudie comestionis fructuum.

Hic inuestigat causas extrinsecas lythargie. Cōsiderandū q cepe habet duas partes. quasda grossas ex quib? generat flegmaticus humor. z quasda acutas que faciūt vaporare z calore inuāt ad putrefaciēdum. Flegma ergo generatū ex cepis bz q ad caput vaporat vel fuit z penetret z corripatur: ergo comestio ceparū plurimum generat lythargia. Et generatur a repletione nimia stomachi. f. que facit fastidium qz talis est repletio flegmatica. Et dicit hic ad differētiā repletionis stomachi faciētis mordicationē: que potius faceret charabitū non verū: qz illa repletio est cholericā. Et multitudine potus. f. aque que infrigidat z ducit ad flegmatia multiplicationē. Et multitudine etiā potus. f. vini qz p vias suffocationis calidi vinum generat egritudines frigidās: vt 2° de accidenti z morbo. cap. 3. z proble. 3. 5. z 23. proble. Et multitudine comestionis fructuum. f. frigidorum z humidorum.

De signis eius.

Cap. 8^m.

Ant sōda leuis z febris lēta: necessaria ei est febris in omni apostemate facto ab humore putrefacto in membro principali. Et propter hoc separatur a suberth. Verūamen ipsa est lēta quoniam materia est flegmatica. Et hec quidez febris quandoqz non sentitur cum ea.

Hic ponit signa. Et primo ponit signa que eam significāt. Secdo signa que pñuntiant eam futurā. ibi. (Ex signis autem icessis.) / Tertio ponit signa significātia salutem vel morē in ea. ibi. (Cūqz.) / Prima in duas. Pmo ponit signa lythargie fm diuerfitate ma-

Gentilis

terlei. Secundo fm diuersitatem partis in qua fit. ibi. Et cu lythargia est in subtilia. / Prima in duas. primo ponit signa lythargie quado materia est flegmatica. Secundo quando est melacholica. ibi. Si melicuz. / Prima in sex sicut in suma sex signoru va rietates ponit. primo ponit signa a dolore et qualitate mutata. s. a feb. Secundo ponit signa a gbusda actionibus mutatis. ibi. Et sic cum ea subeth. Tercio ponit signa ab anhelitu et dispone partiu oris. ibi. Et spūs. Quarto ponit signa ab exētib. ibi. Et egestio. Quinto ponit signa a situ. ibi. Et sunt cū diuersitate. Sexto ponit signa a pulsu. ibi. Et pulsus. Dicit q signa ei sunt foda leuis: hoc est ppter locū qui distat a pāniculis: et ppter māz frigidā que nō facit sic fore dolorem: vt calida vt supra declaratum est. Et febris lenta. pzo Aui. pbat q sequatur febris: qz in omni apate. s. pncipalis membri facto ab humore putrefacto est necessaria febris. Et tu supple minores pponem: sed lythargia est apā pncipalis membri vt cerebri ab humore putrefacto: qz illud flegma cum sit ibi preter nām: opz q putrefiat: ergo in omni lythargia sequit febris maior est nota: qz apate de mā putrida existēte in pncipali mēbro: opz q putrida calitas cordi coicetur. Secundo Aui. pbat q sit lenta qz mā est flegmatica: imo dicit q qūq est ita lenta q non sentit hoc cū in illo flegmate est pauca putredo. Et iō si nulla esset (qō raro pigit) nō eēt febris: qō dico pp balyab. s. pnc. ca. 15.

Et fit cum ea subeth grauis. Sicut enim habēs eam aperit oculum sic claudit: et fit cum ea obliuio.

Causa horum est: quia due qualitates sunt ibi scilicet subeth et obliuio. s. frigiditas et humiditas.

Et spūs est rarus et tardus valde debilis. Et fit quia si cū strictura spūs parūper et cū spūto et multa oscitatione et aptiōe oris et ipsius clausione: et qūqz remanet eius os post oscitationē aptū pp obliuionez q opoz feat cū ipm claudere: et ppter pigritiaz ab ea: et si velit ipm claudere: et adest ei singultus ppter cōtatem stomachi: et albedo in lingua et pigritia in responsiōe et in motu palpebrarum et cōmissio intellectus.

Et spūs. i. anhelitus rarus ē. ppter obstruōnez calozis ab humiditate et frigiditate flegmatis. Et fit qz cōstrictura pp mām q cadit in gutture: vel pp aggrauationē a mā: vel pp obliuionē voluntatis anheladi. Et quibus apparet q est paruus. Si cuius est debilis opz q sit paruus et sumitur pmo cōtinentis. s. ca. Lum spūto ppter mām flegmaticam cadētem a cerebro. Et multa oscitatio ppter vapores a flegmate eleuatos coicatos musculo mādibulaz. Et apertione oris. quadoq. Et ipsius clausione. i. qūqz: et hoc ppter obliuionem claudēdi cum est aptum et aperiendi cum est clausus. Singultus. ppter cōmunitates stomachi. s. ex flegmatica mā que in os stomachi penetrat. Et ex flegmate dealbat lingua. Et pigritia ē. Cōmissio intellectus. i. soliditas que qūo fiat dictum est supra illo. c. Usus est Aui. et forsan q vapores flegmatis putridi sūt causa pmissiōis intellectus. i. alienatiōis: s. fit alienatio cū gete.

Et egestio fm plurimum est humida: et si siccat siccat leniter et temperate: et vīna est sicut vīna asinorum. Et qūqz accidit ei tremor et sudor extremitatuz.

Et egestio. cū est cōicatio materiei flegmatice partibus illis. Descendit cui per colatorium et cōicat stomacho et etiam epatetiaz vapores a flegmate putrido eleuati possunt cōicari venis et partibus vīne. Et quo apparet causa quare cū in frenesi mā ascēdit caput vīna non inficitur a cholera: et cū in lythargia flegma ascēdit: vīna inficitur a flegmate. / Dm q flegma ppter multitudinem et aptitudinem descēsus: et ppter grossos vapores ab eo eleuatos aptos tēnci et non exire inficit vīnam in lythargia. Cholera autem in frenesi non ppter cōtrarias causas. Quidam tamē dixerūt q in lythargia deulante flegmate a vīs vīne surgunt sanguis et cholera et tingūt. Hoc tamē causa posset reprobari cū tinctura sanguinis et cholere nō faciat vīnam silem vīnis asinorum: s. illud etiam possit cōtingere. Et quadoqz accidit tremor ppter motus flegmatis ad nervos: et hoc est malum lythargia manēte. Significat enim exuberantiam materiei et debilitates virtutis: vñ per incōtinentiam fluit ad nervos: vt in cōmōto afoi. zi. pallegati et parti. 7. et Sera. 17. de lythargia. c. Et sudor extremitatuz. et hoc fit vel ppter expulsiōnez grossorum vaporū flegmatis. Aut ppter defectum continue in eis deficiente calore per viam suffocatiōis: sicut quadoqz accidit quibusdam syncopez autibus.

Et sunt cum diuersitate habentium charabiti. Ipsi

Super tertio

enim in lectis suis precipitati iacent: charabitus vo habentes eleuantur.

Considera q frenetici q alienantur cum rixa quousqz persequerant virtus in eis querit surgere et erigere se versus caput lecti: sed lythargici pp aggrauationē et mollificationē inductam a flegmate precipitantur versus pedes. Et hoc est qd Aui. hic itēdit: et est sermo Ras p cōt. s. cap. auctoritate Hipp. dicens. et lythargici semp declināt in lecto versus pedes: et frenetici versus caput.

Et pulsus ipsorum sunt magni multū rari tardi tremuli vndosi similes pulsibus peripleumonicorum. Verūtamē sunt minoris latitudinis et lōgitudis et tardiores et fortius rari et minoris diuersitatis: qm necumētuz cordis ab ea factū est minus: et cadit in pulsu ei cadēs in medio plus: qm virtus vitalis in ipa est sanior et febris cū ea est minor: ppter lōgitudinem ipsius a corde. Sed ei obliuio est maior: quoniam materia hec est in ipso cerebro et in peripleumonia eleuat qz apate pulmonis.

Dubitat an lythargicorum pulsus sint magni. / Videt q non: qz anhelitus debet ēē pulsibus pportionabiles: vt in thegnii tract. 2. ter. cōmē. s. tracta. de corde. Sed anhelitus eoz est paruus: et pulsus. / Amplius pulsus lythargicorū est debilis: vt Aui. in cōmōto pulsuum lib. 4. cōmē. 12. ergo erit paruus vel nō magnus: vt sumit ex doctrina Aui. in pluribus locis ibidem: et ab Aui. p. ca. sen. 2. cap. de causis pulsuum cōtinentis. / In pmo est Aui. hic: et Aui. ibidem. / Dm q lythargia cū sit apostema cerebri: plus hz impedire anhelitū q pulsū. Et ideo mollificādo nervos et obviando calidum: facit anhelitū paruū debilem et rarum. / Sed tu dices respectu cuius dicit anhelitus paruus rarus ē. / Dd: q respectu triū. primo qd paruitas et debilitas est respectu ei qd erat in sanitate. / Raritas aut si sit lenta febris: forsan erit respectu sani anhelitus. / Et in hoc est cōsiderādi: q opz imaginari q plus inducit ad raritatem obfusio calozis a flegmate q ad frequentiam necessitas euentationis a calozē febrili. / Vel rarus et tardus respectu magnitudinis. / Secūdo illa comparatio de anhelitu potest fieri ad anhelitū peripleumonicorum: et esset sermo minoris ambiguitatis. / Tercio potest fieri cōparatio ad pulsū. / Vel posset dici q isti sermones sunt absoluti. / Et qd apparet q pulsus lythargicorū est magnus: et hoc qz cor nō leuatur sicut cerebri: et illud qd deficit de magnitudine anhelitus inducit necessitatē ad magnificandū pulsū: et cū virtus nō sit multū debilis: nec infirmus inobediens: ideo fit pulsus magnus respectu puitatis anheliti: nō tū maior q in sanitate: et qz magnitudine cōplet necessitatē: ideo sunt rari et tardi. / Ad cōtraria vdm. Ad pmo q pulsus et anhelitus sunt pportionabiles: nō tamen equales. / Vel dicendum q illud verificat in sanis. / Ad 2. dicendum primo virtus debilis per se facit pūm pulsū: coacta tñ facit magnū. / Vel dōm et melius q iste pulsus nō est magnus super equalē sed satis ppe: qz sicut deficit virtus: opz q deficiat magnitudo vera pulsus: et qz nō multū deficit: ideo dicit magnus. / Tercio vdm: q pulsus lythargicorū dicit debilis ppter virtutis aggrauationē: et ista debilitas stat cū magnitudine pulsus: et ostēdit talis debilitas per inordinatiōnez pulsus a mā humida: et videt sermo balyab. 7. libe. 9. ca. est magnus respectu eorum in sanitate: s. eni virtus fit debilius: tñ multitudo vaporū putridorū: et sic calidoz aliquat et defectus eructationis p anhelitū facit magnificari pulsū et ppe in systole: et hoc credo. / Vel secūdo respectu apatuz calidoz: in quibus arteria sicca tensa nō pōt tātū dilatare. / Vel tertio respectu pulsus peripleumonicorū cū qd virtus cordis magis deficit. / Vel quarto respectu differētiarū aliarū. / Raritas est enim magnus et tardus et rarus. Et tu pñdera. / Tremuli. / Hic cōsidera q improprie sumit tremulus pulsus. S: qz erponi tremuli. i. diuersi vel tremuli vndosi. i. multū vndosi: cū vndositas et mollificatio facta a flegmate. Similes ē. / Tercitū. / Hic cōsidera q in peripleumonia magis cōicatur nocumētuz cordi q in lythargia. Et ideo arterie magis disponūt fm dispositionem flegmatis faciētis peripleumoniā q lythargiā. Ergo magis mollificata arteria peripleumoniaci apparet pulsus latior: et lythargici minus latus: et qz magis necessitat ad euentationē ideo est longior: et lythargici minus lōgus. / Et ex hoc apparet quare lythargicorū pulsus etiā sunt tardiores et rariorez: et hoc est q dicit nocumētuz cordis factum ab ea. / lythargia est minus q a peripleumonia. Et cadit in pulsū eius. s. lythargici. / Cadēs in medio. / Dōm. q causa cadētis in medio est virtutis lāritudo et defectus: vt pmo cap. sen. 2. sed peripleumoniis plus deficit virtus. s. vitalis que facit pulsū q in lythargici: vt statim dixit: dicit. / Dm dupliciter.

primo

Primo exponendo aliter textum ut dicat cadit in pulsu eius. s. peripneumonici cadens in medio plus quam in lythargico. Et tunc ista videtur plana. Aliter vero secundo possumus dicere magis ad metem. Bal. in commento pulsu. cap. de pulsu peripneumonicorum. Propter quod sciendum quod apud Bal. quidam est pulsus deficiens et quidam est intercedens. Unde quod sit deficiens cui est tanta quies quod aliquis percussio possit fieri et non sit. et hoc fit a frigidityte et obtusione caloris: unde sufficit una percussio magna et talis est pulsus lythargicorum: et istum vocat Auic. cadentem in medio. Intercedens autem est cui deficit aliqua pars motus propter virtutis defectum. Intercedens etiam potest dici cui aduenit geminatio motus et quasi bis pulsans stante virtute propter necessitate: et ille duplex motus pulsus intercedens plus accidit in peripneumonia. Primo plus accidit ille qui est intercedens defectu virtutis: quia virtus vitalis magis deficit in peripneumonia: unde est mortalis egritudo peripneumonicorum: ut Bal. preallegato ca. Similiter plus accidit intercedens s. bis pulsans propter maiorem necessitate: et ex calore maiori cordi communicato. Et hoc inquit Auic. cum dicit quoniam virtus vitalis in ipsa lythargia est sanior et cetera. Exponit autem glossa. vitalis. animalis sed fuit additum falsum. i. falsus est. Et iste fuit homo qui ignorauit principia Aui. virtutem enim vitalem aiales vocat. Ad idum dicendum est quod aliter accipit hic cadens in medio et aliter supra primo casu. Sed eius. s. lythargici obliuio et cetera.

¶ Quod si melancholicus dicatur lythargia sunt eius signa quod dolor sit fortior: et sunt curae ea rixa et alienatio et oculi sunt aperti intuentes in uno loco.

¶ Hic ponit signa lythargie quando materia est melancholica: si concedatur. Et dicitur dolor sit fortior propter siccitatem que cum frigidityte magis causat dolorem quam humiditas cum frigidityte: quia siccitas est magis agens quam humiditas: et ideo fuit in eo quod motui comparatur ut rixa et alienatio. Et oculi sunt aperti et cetera. Hic confidetur quod ista lythargia vocat congelatio que est passio pueniens a frigido et sicco: ut in commento afoz. 3. secunde particule. Somnus et vigilie. Propter siccitatem autem materie musculi palpebrarum non tendunt ad clauisionem. Similiter etiam quod passio ista fit proprie postea: ut 4. de interioribus. cap. 2. et infra cap. de subeth. nec etiam dispositione eorum declinat ad subeth: et ideo sunt oculi aperti: et ex hoc apparent intuentes in locum unum. Cum enim calidum secum coniungitur: tunc oculi sunt aperti et mobiles non intuentes in locum unum. Rixa. s. aliqua alienatio propter siccum.

¶ Et cum lythargia est in substantia cerebri subeth est fortior et difficultas motuum est maior: et albedo lingue est in ipsa valde vehemens: et oculi ad exitum tendunt: et difficultas motus et dolor ad latitudinem tendunt.

¶ Hic ponit signa lythargie secundum diuersitates partis in qua fit. Et primo quando apostema est in substantia cerebri. Secundo quando est in puniculis. ibi. Si autem. Tercio addit signum quoddam lythargie. ibi. Et accidit. Dicitur primo quod si lythargia est in substantia cerebri subeth est fortior: quia magis impunit materia in loca virtutum sensitiuarum et motuarum. Albedo lingue propter maiorem propinquitatem vel contatem substantie cerebri cum lingua quam puniculorum cum ea. Oculi et cetera. propter multam repletionem flegmaticam et vaporosam a flatu. Et difficultas motus ad latitudinem: quia motus est difficultis cum latitudine remolitionis. Et dolor ad latitudinem: id est obtusior.

¶ Si autem est in velaminibus dolor est fortior et motus sunt leniores.

¶ Causa est quia puniculi sunt sensibiles et motus leniores: quia sedantur nervi in origine.

¶ Et accidit in eis multoties retentio vine propter obliuionem et propter debilitatem lacerti vinalis.

¶ Hic ponit quedam signa communia lythargie: et dicit quod ad accidit retentio vine propter obliuionem. s. a relaxando lacertus colli vesice. Et considera quod illud est quandoque: quia in omnibus in quibus ille lacertus fortiter contrahitur et homo indiget voluntate et quasi conatu et imperio ut relaxetur. Et propter debilitatem lacerti vinalis. i. lacerti colli vesice que debilitas est iam dicta. Vel lacerti vinalis. i. lacerti ventris qui iuuat ad vinalium exprimendum.

¶ Ex signis autem incessus hominis ad lythargiam est multitudo tremoris capitis cum pigritia et grauitate.

¶ Hic ponit signa pnuocantia lythargiam: et sunt tremor capitis et pigritia et grauitas motuum quod signum magis flatibus abundans in cerebro maxime in parte posteriori ubi est principium motuum plurimum.

¶ Quod fortiora sunt accidentia lythargie et multiplicatur sudor valde est tunc perimens: propterea quod sudor deiecit virtutem.

¶ Hic ponit signa lythargie mortalis. Secundo salubris. ibi. Et cetera. Dicitur primo quod cum accidia lythargie sunt fortiora et cetera. per hoc autem accidia lythargie intelligimus: vel accidentia significata eas ut febris anhelit paruum et cetera. vel accidia consequentia: ut tremor membrorum: ut sudor extremitatum. Et quocumque intelligamus verificatur quod si accidentia multiplicentur: unde significatur vehementia passionis: et cum hoc multiplicatur sudor est mortale: quia tunc sudor significat virtutis casum: et facit cadere virtutem.

¶ Et cum spiritus dilatatur et fit bonus et declinant accidentia: tunc tendit ad salutem et propter si apparerit apostema post aures: plurimum enim crisis eius fit per eam.

¶ Hic ponit signa laudabilis lythargie: et dicit cum anhelitus dilatatur. i. magnificatur: quia prius erat paruum et fit bonus: quia remouetur sua raritas et tarditas et declinat accidia. s. de febre. dolore capitis malitia pulsus et alius: tunc tendit ad salutem. Et propter et cetera. quia materia istius egritudinis est flegmatica grossa viscosa: et loca post aures sunt apta ad hanc materiam recipiendam: ideo ut plurimum crisis fit per eum: vel eam. i. per apostema post aures.

¶ De cura.

Cap. 9.

¶ Non fuerit quod prohibeat flobothomei prius deinde ad ministranda eis clysteria acuta et attrahatur materia ad inferiora. Et fac eum vomere cum pena synapi et melle illinita. Et fac eum quiescere in domo luminosa et prohibe ipsum ne in subeth profundetur assidue exercitando ipsum.

¶ Istud capitulum posset dupliciter exponi introduci vel diuidi. Primo quod ponit curam lythargie quantum ad quatuor intentiones. Et primo quantum ad materiam eorum et subtractionem. Secundo quantum ad eius remotionem a partibus capitis que fit repulsionem et resolutionem. ibi. Et in principio. Tercio quantum ad diuersionem ad oppositum. ibi. Et frica. Quarto quantum ad accitium sedationem. ibi. Lixatur in subeth. Quinto quantum ad rectificationem regimini: et cetera. ibi. cetera. in eorum et sedatione accitium. ibi. Et cum nutris. Secundo modo potest diuidi quod ponit curam magis in generali. Secundo in speciali. ibi. Et in principio. In cura generali. Ad tria intendit. s. ad eorum ad tractus in contrarium et sedationem accidentium. Prima duo sunt cum flobothomia et clysteribus et vomitu. Tercium fit ponendo in domo luminosa. s. temperate: ut ponunt alii doctores: et hoc ne calidum intus fugiat: sed ex lumine ad exteriora moueatur.

¶ Dubitat utrum flobothomia competat in lythargia. Videtur quod non. Quod defuit non precipit. Amplius educto sanguine flegma magis incrudat. In contrarium Aui. et Alexan. Vnde supra dictum est quod si materia flegmatica sit sanguini mista et indicationes consentiunt et propter virtutem ut Alexan. dicit fiat flogia. Indicationibus vero aduersantibus non fiat: si cessant contraria.

¶ Dubitat quare non dicit de pharmacis. Vnde in quod propter duo facit. primo quod forsitan in principio vult quod sit contentus acutus clysteris quousque aliqua maturatio appareat in materia et postea variis solutiuis. Secundo quod dicit intelligi ex causa generalibus cura apertum fridorem.

¶ Dubitat quod in lythargia in principio vultur clysteris acutus et non refrigerari. Vnde quod est propter tres causas et multas alias que possent assignari. Prima quod febris est mitis. Secunda quod materia est grossa non apta furere ab acuitate clysteris. Tercia quod vixit minima istius flatu est in stomacho a quo satis diuerit et euacuat acutum clysterem: ideo et cetera vomitus. Et considera quod lythargia non dicit ordinem necessarium: quia non fiat flogia potest fieri clysterem: unde Bal. s. prae. c. 15. statim ab eo ichoat: et sicut alii auctores. Quid autem sit punitur dum stare necitate flogie et clysteris: declaratur est supra. c. de frenetia.

¶ Et in principio rei repelle materiam cum oleo rosato et aceto.

¶ Hic ponit curam in speciali. s. in temporaria. Et primo quando lythargia est in principio. Secundo quando in augmento et statu. ibi. Deinde inuagere. Tercio quando in declinatione. ibi. Deinde cum finitur. Sed tu. d. quare non posuit curam secundum diuersitatem materie. Vnde quod dedit intelligi ex hac forma curationis quam ponit que est: cum repulsionibus et resolutionibus: tamen quod lythargia vera proprie flegmatica est: ideo ad hanc videtur dirigere causam suam.

¶ Circa primum dubitat: an huius oleo ro. et aceto debeamus miscere aliquid calidum vel eis solum. Videtur quod aliquid calidum ex men-

Gentilis

de Aller. in hoc cap. qui docet castorei aliquid admiscere. ¶ In dñi
Zui. ¶ Dñm q in principio principiante possumus uti istis puris:
qz tunc ad solam repercussionem intendimus: sed post principium
principians possumus aliquid calidum admiscere ppter qualita-
tem humoris z ibam: z videtur interio. B. 13. terap. c. 16.

Dub^m 6^m ¶ Secundo dubitatur utrum debeat poni frigidū vel calidū siue re-
pessatū. ¶ Dñm q auctores hoc non determināt volentes qz for-
san variis eis parū calefactis. ¶ Vel oimittentes tūc estimatio-
ni fm dispōnem caloris in capite z dispōnis aeris z aliorum.

Dub^m 7^m ¶ Dubitat tertio cui parti capitis apponemus hoc oleū. rof. ¶ U-
des q parti posteriori: qz vbi dñ fieri repercussio ibi dñ apponi: s; q
rif repercussio a parte posteriori. ¶ Ampli^r vbi ponit medicamen-
tū resolutiū: ibi videt q debeat apponi repercussiuū: sed pti postero-
ri apponimus resolutiū in hac egritudine: vt vī docere. Desue in
c. de lythargia. z in c. de scotthomia. ¶ In dñi est. can. generalis
supra positus in can. generalibus. z in cap. de cura fode tempora-
lis. ¶ Dñm q in lythargia medicamē repercussiuū dñ apponi pti an-
teriori: dico tamē q nō eēt magnū mirabile si extēderet vsq; ad
partē posteriorē: hoc fuit de intēctione. B. 13. terap. vltimo caplō
qui post sermonē de lythargia z frenetia premisus dicit. huic
parti anteriori debere apponi localia. huius ē rō est duplx. pti-
ma qz est locus hic apus: vt virtutes medicinarū penetrēt: z non
timef de nocumēto neruoz vt timef in parte posteriori vt supra
declarat. Scda ratio est. qz ascēsus materiā ad caput maxie
fit per anteriorē pti. Clapores enī qui surgūt a stōcho z vene ascē-
dēt ad cerebrū maxie artigūt ptes cerebri anteriores: g volētes
a cerebro repcutere siue vapores stōnicos siue mās veniētes ppe-
nas. s; guidez z adiacētes fieri meli^r si pti anteriori apponim^r repcus-
siuū. dico tñ q nō eēt mirandū si qñq; cū repercussio extēderemus
nos vsq; ad partē posteriorē: z hoc fit estimatiua boni medici sua-
deret: qz a partib⁹ posterioribus ascēdit sursum materia qd pōt cō-
tingere vt supra cap. de egritudinib⁹ per cōitatem. Etia si inde cō-
sidis possē repellere mām. ¶ Et ad can. A. supra positū gñalē dñm
q regularis est ille can. cū maiorem vtilitatē speras ex appositōe
repercussioz qz fit nocumētū qd ex his medicinis fieret nuche
z origini neruozum. Quis tamē medicamē repercussiuū in lythar-
gia debeat maxie applicari parti anteriori: medicine tamē reso-
lutiue possunt plus applicari parti posteriori. Rō est duplx. pti-
a qz ex quo mā iam est in parte vnde querit resolo: medicamē possi-
tum super eadē parte pōt illam mām attingere. Scda rō est: qz nō
timef nuche z neruis de nocumēto a resolutiū cū sint calida si-
cut timef de nocumēto a repercussiuū cū sint frigida. Tertia cau-
sa est: qz densitas ossis posterioris nō sic impedit virtutem calozū
cum sint magis pfundabilia z penetrātia sicut impedit virtutem
frigidoz que sunt non sic penetrātia vt sunt medicine calide: z iō
auctores expecterunt calidas medicinas in lythargia que est apo-
stema partis illius poni ad partem posteriorem. Non autēz dixe-
runt hoc de frigidis repercussiuū: quia tamē calide medicie pos-
sunt ibi poni: possunt etiam z debent poni ad partem capitis supe-
riorē: z resoluēt ē de mā partis posterioris: vt notum est.

¶ Deinde post duos dies a principio sui misceatur eis
castoreum z sit acetum squilliticum z non potes aqua
frigida ipsuz nisi parumper z in principio ppric z apd
statum eius z ppric in fine sui z prohibe illud: deinde
inunge corpus eius oleo z nitro z semine vitice z lau-
reole z pipere z pyretro z similibus.

¶ Hic ponit curā in pcessu principij z in augmēto z in statu. ¶ Ad
cuius intellectū cōsidera q Zui. intēdit in his tēporib⁹ ad quinque.
pō ad remotionē materie a partib⁹ capitis. Scdo ad diuersio-
nem. ibi (Et frica.) Tertio ad remotionem vel sedationēz accide-
tis. ibi (Cum autem.) Quarto ad rectificationēz regiminis. ibi (Et
cum.) Quinto ad euātionem materie cūz pharmania. ibi (Qz si ti-
bi.) Scdm hoc ergo quinq; facit. ¶ Ad pmi euidentā cōsidera q
remotio materiā a partib⁹ capitis fit in pcessu principij cū reper-
cussiuū mistis cū resolutiū: z iō dixit admiscet eis. s; oleo rof. z
aceto: castoreū: z sit acetum squilliticū: qz resolutiū virtute sille.
Et ne aligs crederet q aq frigida cōpeteret in hoc tpe: qz sedaret
motū materiā: ideo oīno phibet aquā frigidā nisi parūper. i. nisi
parū frida: qz sit parūper calida saltē sicut in qua paz sol impres-
sit. Alii tñ dicūt nisi parū. i. nisi pauca quātitas: z qz nocumētūz fri-
gide aque est multū: ideo. A. dixit nō potes aq frida in pñ: s; nō po-
tes frida aqua ppric. Et apud statū. s; nō potes aq frida. z ppric
in fine tē. s; nō potes frida aqua: qz in his tēporib⁹ querit resolo quā
aqua ipedit. Et per principij z statū dedit intelligi augmentum: g
qz aq frida in nullo tpe cōpētit: iō dñ. z phibe illō. s; aquā fridāz.

Dub^m 8^m ¶ Sed tu dices cōpētit ne vinū. ¶ Dñm fm Aller. q nō nisi dige-

Super tertio

stio appareat in materia. potus autē comendatus est aqua mellis.
¶ Considerādū vterius q quādo iam cessat cursus materiēz ad
caput: possumus vti puriorib⁹ z fortiorib⁹ resolutiū: etia stante
cursu possumus eis vti ad reliquū corpus vt materia diuertatur z
resoluat: z ideo dicit. deinde inunge corpus. z hoc ad resolonez ma-
terierum: z etiā diuersionē z illud fit procedēte augmento.

¶ Et administra embrocās fortis resolutiōis z odora-
menta z sternutamenta z gargarisinata subriliatiua in
quibus sunt hāce z hyssopus z calamentum z origa-
num. Et gargarisinata cūz melle z squilla z religo que
sciūsti in canone: z cum squillam super caput eius ad-
ministras ppric humidam valde ea iuuatur: z admi-
nistra etiam reliqua rubificantia super caput z linimē-
tum fac ex synapi.

¶ Et illud fit cum cessauit cursus z est intentio ad remotionēz ma-
terierum a capite per fortem resolutionem: z talis etia materiē-
rum remotio fieri pōt per sternutatoria: z alia que ponit que ma-
teriam euacuando z resoluendo a capite remouent. Tēpus autēz
vius oīum istoz est notū: per generales canones supra trac. i.

¶ Et frica cōmitates ei⁹ z cōpime eas donec rubescāt
z doleāt: qm est magnū iuuamenti z fiat illud assidue.

¶ Hec est cura ad diuertendum materia: z quāuis hoc multum
cōpetat in pñ z augmēto: tñ in statu z declinatione cōpētit vt ce-
rebri debile nō suscipiat corporis vapores: z iō dixit. fiat assidue.

¶ Cum autē in subeth pfundi sūt extēde capillos ipoz
z euellē quosdā eoz: z pone etiā apud noctā ventosas
multas cū igne absq; incisioē: z forte incisio tibi necia
est cum est necessitas euacuatiōis sanguinis.

¶ Hic intendit ad accidens qd est subeth: z intendit cum duobus.
pimo cum eo qd opponitur accidenti euigillando sicut est mole-
stia eis facta euellendo capillos quosdam vt timorē: quia est in
eorum euulsione maior dolor propter sensum musculi ibi existen-
tis. Scido intendit ad remotionem eius per remotionem cause
cum vteroz diuerentibus vapores illos fleumaticos que ponunt
apud noctā m. s; in collo cum igne absq; incisioē si materia est
pure fleumatica: z fortasse cum incisioē. z pater.

¶ Et cūz nutris nutri eos cum aliquibus que sint sicut
aqua lupinorū z aqua ciccris cum ordeo fracto.

¶ Hec est rectificatio regiminis. Aqua ciccrum z lupinorum mo-
uent materias ad vinam. Odeum fractum ad aliqualez nutrica-
tionem maiorem qz fit in illis aquis.

¶ Cūq; eis cibaueris cōpime extrema ipoz aliquibus
horis vt vapor ad superiora non trabatur.

¶ Hic can. est expositus supra in cap. de canonibus gñalib⁹.

¶ Et si tibi necessarium fuerit propter egritudinis lon-
gitudinem vt potes ipsum solutiū: z ppric quando
cum ipso apparet tremor: pota ipsuz duabus tertijs au-
rei ex castoreo cūz pauca scamonea que fit minus pon-
dere vnus danicb. Et si timef supfluitas febris alie-
na scamoneam z sis contentus castoreo z permuta-
tione complexionis absq; euacuatiōe. Et melior euā-
uationum illa est que fit cum clysteri. Si autem alia
fuerint tibi necessaria da ei ad potandum bierepicre
pondus. 3. vnus: quartaz. 3. vnus de pulpa colloquiri-
tide et tribus. 3. myrabolanorum et danicb vno ma-
sticis: Et si febris non est vebementis caloris et confi-
dis q soluat. qz si non confidis propter illud fac eis
suppositoria aut collyria vt due cause ad illud faci-
endum se iuuēt: deinde excita ipsum z ppric ei vt
permutetur ad egerendum.

¶ Hic ponit curam per euacuatiōem cum pharmania. Et secūdo
iterum intendit ad accēsis remotionem. ibi (Et cū accidit.) ¶ Cir-
ca pnam parē cōsidera q Zui. pmo ponit quid indicat folo-
nem: qz duo sunt. s; longitudo egritudinis quā times: z hoc ppter
materiam multā: vel etiam longitudo que iam est: qz plures iam
transierunt dies. scdm est tremor: quia etiam multā mām signat.

Secūdo

Seco ponit hoc solutiuu ⁊ est castorei due tertie partes auri ⁊ sunt duo. ⁊ qui sunt due tertie vni auri flauis est ⁊.j. ⁊ quomonia que fit min⁹ vno danib. danib. est .s. ⁊. goidi. apud quasdam est .4. si ergo minus: q̄ sufficit. g. ⁊. Allexider vo talem facti pponit sufficit duo. ⁊. castorei: cui admiscebis diagridu ⁊.j. aut amplius aut minus s̄m virtutes. Csed tu diceres ad quidatur scamonea. / Dicemus q̄ acuit castoreu ⁊ vt flectuat ad flegmatu eiones. C Tertio Aluc. ponit pbibet: vt fortitudo febris ⁊ dicit. si p̄tentus p̄muratione copiosa. si febris calidus que flegma calefactu ⁊ diuidit abiq̄ eione. si. forti. ⁊ ideo si potes tranfire cu lycteri est securus. q̄ si non sufficit ⁊ idigemus pharmino alio q̄ fit scamonea ⁊ castoreu ⁊ alio q̄ lycteri: da ad potandū ⁊. C Et cōsidera q̄ in hac medicina basis ad cuacuandū est hierapii. g. cois ⁊ colloquintida. Myrabolan vo. s. chebuli quāuis ea cūent etia flegma: tū simul cu mastice pbibet nocumētū colloquintide ⁊ cofortat stomachū. C Cōsidera etia q̄ in datione hui⁹ medicine op̄ observare q̄ febris nō sit vehemētis inflammationis. biera enis in talib⁹ pbibet: vt. s. can. trac. ⁊. ⁊. si nō confidis. s. q̄ soluat p illud. i. ppter fortitudinē febris. fac eis ⁊. C biera cōsidera q̄ s̄m istu modū exponēdi fortitudo caloris febris ipedit medicinā: maxime cu datur in forma pulueris vel dura. Exur enim a forti caliditate febrili ⁊ nō opatur: ideo in febib⁹ fortibus cu cognitur purgare damus eas cu febris humidis resistentib⁹ inflammationi vt cu decoctione punor ⁊ iuibarū ⁊ cu syr. syr. viol. ⁊ similibus. / Aliter tamē posset tex. exponi vt dicatur q̄ si nō fādis scz dare medicinā per illud ⁊. scz suppositioia aut colliria. f. magna: vt due caule. f. colliria ⁊ suppositioia. q̄nq̄ enis duo suppositioia: vni pot̄ reliquū imponi. C Vel vt cu due caule. f. fortitudo febris ⁊ cōfēditia q̄ soluat iuvet f. p illud. i. nō addū medicinā.

Et cum ei accidit obliuio yzine ꝛ stercoꝝ embroca
vtraqꝫ emunctoria ꝛ ventꝛꝫ cum aquis in quibus co
cta ſint camomilla ꝛ mellilotum ꝛ viola ꝛ radice lilij
ꝛ compꝛime veſicam vt yzinam emittat.

C Deinde cum finitur egritudo administra restaurati
ua ⁊ fac eum tolerare terminum exercitij parui ⁊ ad
hibe ei regimen conualeſcentium.

Ch'ic ponit curā in declinatione per restauratiā ⁊ exercitiū puuz: q' debilis est in neruis, ⁊ pꝛ. Sed tu, d. nōne in declinatione cōpetit purgare istos, / Dicēdꝫ q' si est materia quā virtus nō expellat potes eos purgare: ⁊ q' pharmacia solutiua pōt dari in declinatione in statu ⁊ in augmento ⁊ processu principij: tōz hoc oportet scire ex canonicis generalibus: ideo Quicē. non expresit quo tempore purgetur tē.

De aqua intra cranium. Cap. 10^m.

Quoniam quandoq; aggregantur humidita-
tes aquose intra crancum ⁊ extra ipsuz: tunc
si fuerint extra crancuz significabit eas quod
propinque dicemus.

TSuperius Auicē, determinauit de apostematibus flegmaticis et melancholicis intra craneū: hic determinat de aquosis. Et primo premittit quandā diuisionem. Scōdo exequitur. ibi (Et si fuerit.)

Tdicat primo q̄ aqua aggregatur quādoq̄ intra craneum.

Quodbitare quare in infantibus aqua aggregat quadoq; irra craneſci-
quodq; exera. ſi intra dieb; ſic aqua irra dicitur in ſequenti capſo.
¶ Ræſpõdet Buil. in principio loe churgie. Et dicit pmo ſic qd æqua
eſt iræ humiditatis aquoſa menſtruali quã non potuit rectifi-
care natura mulieris nec natura pueri. Scdo ponit qd cauſa quæ
re hec aqua in capite aggregat eſt duplex. Una eſt capacitas ma-
gna capitis in comparandẽ ad alia membra trifurcata. Scba cũ eſt qd
infans in vtero ſitatur caput inclinato: ideo materia aquoſa il-
lo fluir. Sed iſte cauſe ſi ſunt apparẽtes: tamẽ difficile eſt Buil-
mo assignare cãm quare iſta aqua non fluat ad ventrẽ pueri cũ eſt
locus ſit capacioꝝ et declinatioꝝ qd ſit caput: 2. caput pmo ſituz ſit
erectum: tamẽ reſpectu cõcauitatis vteris per nobilitatẽ eſt irrin-
ſecum. ¶ Dicẽdũ igitur qd cauſa huius aquæ in capite eſt triplex.
¶ Prima eſt natura membri ſcilz cerebri: qd eſt membra valde hu-
midũ et aquoſum inter omnia noſtri corporis membra. Buil. in omni
in principio natuitatis. Unde pater tertio capto dicit. Aut. ſi in omni
cerebro in principio natuitatis humiditates ſupluẽ exiſtũt. Se-
cunda cauſa eſt denſitas ſcilz cooprimẽt ſcilz offiũ: vnde humidi-
tates non poſſunt libere exhalare 2. in vaporẽ cõuertũt fed retinen-
tur. Tertia cauſa eſt puentia vaporũ aquoſũ ad ipſum qui ibi continet

gati conuertuntur in aquā frigiditate eius: vt fumū scđo de par-
tibus animalū. c. 9. als cap. 7. Cum ergo he cause iuuant se in ali-
quo infante: tunc in capite eius cōgregatur aqua.

¶ Sed postea quare est qd aliqui puer nascit sine aqua in capite: qd obstat per septies dies et aqua apparet in capite eius aqua. ¶ Tunc esset locus multe investigationis. f. videre quare quedā egritudines habētes radicē et vtero statim apparēt vt aqua: quedās tardius vt mobilis: et variole: quedā tardē multū vt lepra. ¶ Et tamen oportet breuiter pertrāsire dicēdo qd omnis egritudo que hz radicem et virtualitatem et cōceptionē suē vtero et sūe actuali existētie p̄trariā dīpositio parūz et tūm: opz qd sūe manifestatio tardet: vt apparet de lepra que est modō f. cicus. f. melancholicus. Et ideo hz quidā postea possit acquiri et vtero: tū eius apparitio tardatur ad .30. annū quādoqz et vltra vt scribit Azzaruius cap. de lepra. Eodē modō apparitio morbilloz et variolaz eger calido ebullitionē faciente et nō oīno obuso et ideo nō statim in p̄ncipio app̄rent: sed cū calor incipit pōt exp̄saceri et agitare materiā vt circa tertiu annū vel quartū vel circa finē cōplexione diuersitatem et multā ut paucā infectionē mēstrualē. Et si aliquē apparet circa .20. vel .40. annū: hoc est ex alia cā extrinseca. ¶ Et ex hoc apparet quid dōm de aqua pueroz: ipsa enim pōt statim in eritu apparere quia intus in vtero est cōgregata In capite qd hūc etas nō repugnat. Possibile tamē est qd aqua in puero aggreget p̄r viā cum potationis ad caput. Cū igitur et in vtero p̄pter caliditatem actualē vteri mulieris: et p̄pter offitū tēneritatis vapor ille erit: et hūmī dīrates cerebri resoluunt. et erisēt fō extra puero p̄ cōstrictionē vaporū illoz cessante calido actuali et magis idurato offitū vel vaporū puerio in aquā: et adiunare pōt ex potatio ad cibū sō macti que modō accipiunt. Et ideo cum nati nō offēndāt aquā in crāneo posterius poterit apparere in eis.

Et si sunt intra cranium & locus earum supra pānis
culum durum sentit eger gravitatem interius.

¶ **C**ibis erequit. Et p̄ aqua itra cranei. S̄co ertra. ibi. (Qñq̄ ac
dicat.) ¶ Prima in duas. p̄mo ponit magis. S̄co abijcit curā.
ibi. (Et in buis.) ¶ **C**ōfiderādus q̄ er modo loquēdi. S̄co p̄t
firi q̄ aqua ista p̄ aggregari inter cranei ⁊ purgati. S̄co er hoc
est q̄ dicit intra cranei ⁊ supra p̄uiculu durū. potest ergo firi
hoc aggregari sub dura matre ⁊ hoc vel inter dura ⁊ pia ⁊ matre
vel inter piam matre ⁊ substantia cerebri. Et ouertitas in hoc
est ut cōtingit materia pelli ad bec loca. ¶ **C**ōfiderādum est s̄co
q̄ illud p̄mum signū q̄ Aus. ponit est ficiale non tamen ex
perimentale in infantibus q̄ infans non narrabit medico grauita
tem sui capitis: tamē in rei veritate ita d̄ esse. Et si ista aqua ag
gregetur in capitis p̄uocet: tunc ip̄i narrabunt hāc grauita
tem: tamē rarum est q̄ si non sit possibile ut credo.

Et fit cum ea difficilis clausio oculi imo non est pos-
sibilis: 7 humectantur oculi valde 7 lachrimantur assi-
due 7 stant aperti intuentes in vnum oculum.

TSecundum signum est qd fit difficilis clausio oculi imo impossi-
bilis: ideo stant aperti iuvenes in locum unum

Dicitur de ea buſi ac ſectis Aqua enim iſta deberet mollicicare
 & relaxare palpebras, & reſpondere a gubſidiſſima maſſa grauiſſa
 & ceteros mouere palpebras. Alia vtriq; iſti muſculi claudentes in
 oculoſ radice non ſimiliter: vtriusq; experientia videtur quaſi eleuant
 & premitt pulſura matrem: ſic et ſimil pulſu necroſi oſtes a parte
 cerebri anteriori: & id non ſimil diſtendi. De his aut neruis ſunt q; mo
 uere palpebras: & id in aqua et ſub dura & pia matre mollicicando
 humiditatis aq̃uoſe ad partes illas. Et conſidera q; ſim pulſ caput
 apparet magnū valde ſim pporcionem ad collum & membra.

Cura 7 in huiusmodi non est ingenium.

¶ Hoc enī vult Halyab. 9. p. ac. cap. 16. Et cā est: qz multa signifi-
catur in cerebro malitia. Quidāz tamē narrauit se vidisse aliquos
curatos cum cauterio attingente vsqz ad partem ossis ⁊ non per-
forante totum ⁊ cū resolutiuis medicinis.

CDe apostematib⁹ que sunt extra craneuz ⁊ aqua ex
tra caput ⁊ atasiim rosamē. i. i. flationib⁹. Cap. ii. m.

Quando accidunt in velaminib⁹ que sunt ex
tra caput apostemata calida ⁊ frida. Et quā
doq; accidit ⁊ proprie infantibus egritudo
que est congregatio aque in capite: ⁊ quan
doq; etiam accidit in maioribus.

Bentilis

Hoc capitulum potest tripliciter introduci. Primo pertinuendo ad caputulum de charabito. Quod postquam determinauit de apostematibus simplicibus magis sub craneo existens: hic determinat de apostematibus existens extra cranium. Secundo sic quod postquam determinauit de apostematibus frigidis sub craneo: hic determinat de apostematibus frigidis extra cranium. Et cum hoc extendit sermonem suum ad apostemata calida et tumores infantium: a modo pertinuendo ad caputulum de lythargia. Tercio sic ut continetur ad capitulum precedentis quod postquam determinauit de aqua sub craneo: hic determinat de aqua super cranium: et cum hoc determinat de apostematibus extra cranium: et atas, i. tumores infantium qui apparet in capitibus eorum. Et primo permittit has egritudines. Secundo exequitur. ibi. (Et hec gdes.) Considerandum quod tres narrat egritudines. 1. apostemata calida: et sub hac comprehendit atas apostemata frigida et aquam extra cranium. Hec autem aqua plus accidit infantibus propter humiditatem complexionum eorum: et propter causas quas Auicenna ponit. potest etiam accidere maioribus: sicut accidunt aquosa apostemata in eis.

Et hec quidem egritudo est humiditas retente inter cranium et cutem et iter duos puniculos extrinsecos: et accidit inferioriatio in loco illo capitis et fletus et vigilie.

Hic primo notificat has passiones. Secundo ponit curam. ibi. (Infantibus autem et alijs.) Primo in duas. Primo notificat has passiones in generali. Secundo in speciali. ibi. (Infantibus) gdes. Dicit primo sic quod huius egritudo, scilicet aqua et aputa est humiditas, i. humores vel aqua, retente intra cranium et cutem. In loco medio iter os capitis et cutem. Hec autem potest esse duplex: vel quod sit inter os et puniculum: et tunc immediate attingit os, vel est inter cutem et puniculum: et tunc attingit os mediante puniculo: et hoc intelligit cum dicit, et iter duos puniculos extrinsecos, scilicet ab osse et isti sunt cutis et puniculus. Cutis, n. ipsius vocari potest puniculus. Aliter autem posset intelligi iter duos id est sub duobus: et hoc quia cutis et puniculus starent supra aquam: vel si materia illa faceret chylum. Et accidunt inferioriatio, i. deprehensio: et hoc dicit. Vel quod os sub materia deprimatur. Vel quod si materia est aquosa tactus inuenit eam cum pressione, nam cedit. Fletus, propter nocumetum in particula: et ideo sunt vigilie.

Infantibus quidem accidit illud cum plurimam cum obstetrix errat et comprimit caput et separat ipsius et aperiuntur officia venarum. Et currit ad illud quod est sub cute sanguis aquosus. Et quandoque sunt humores alij ab humiditatibus aquosis.

Hic in speciali declarat has egritudines in infantibus proprie. Et primo ostendit modum sciendi eas. Secundo ponit signa. ibi. (Et si color.) Considerandum quod Auicenna ponit solum vnam causam generationis aque supra cranium, scilicet indistincta compressionem quam facit obstetrix volens figurare caput: unde separat ipsum in locis commissuraturus: et ex hoc distrahuntur officia venarum: et refudat subtile aquosus de sanguine. Et propter hanc causam plurimum accidit eis aqua. Vel secundum aliam litteram in principio rei. Iam principio ortus quia tunc obstetrix figurant caput et premunt: tamen absque hac extrinseca causa: vel ipsi defectu in utero potest aggregari ut notum est: et dedit hoc intelligi. Considerandum etiam quod duplex reperit littera post. Una que dicit, et qui non sunt, quasi diceret in hac compressionem marime sunt aqua et non alij humores: quod compressio non frangit venas cum sint in infantibus molles: sed distrahit eas et rarificat: unde refudat ab eis aquosa materia. Alia littera dicit, et quandoque sunt humores: et in hoc vult ostendere causam generationis apostematum calidorum vel frigidorum: et dicatur, quandoque sunt humores alij et cetera. Illi qui fluunt ad loca inter cranium et cutem: siue fluunt propter violentam compressionem: siue ex alijs causis quibus membra recipiunt materias: et tunc illi humores faciunt apostemata que non sunt aquosa.

Et si color cutis est cum dispositione sua et cutis est eleuata: compressa expulsa: tunc est aqua in capite.

Hic ponit signa aque. Secundo apostematum. ibi. (Et si color.) Notandum quod duo sunt signa aque. Primo quod color cutis sit secundum dispositionem suam scilicet naturalem: quia aqua quasi non mutat colorem membris sicut mutant humores. Secundo quod cutis eleuata cum comprimitur expellitur intus. Hoc autem non fit in apostematibus que resistunt tactui: et hoc est quod dicit, cutis est eleuata propter aquam. Compressa expulsa, i. expulsa intus quando comprimitur.

Et si color est mutatus et tactus diuersus et est ibi fortitudo et prohibito ad expellendum et sentit mordicatio et dolor: tunc ibi est apostema extra cranium.

Considerandum quod materia humoralis frigida vel calida aposte-

Super tertio

mans mutat colorem ut notum est. Et tactus est diuersus, scilicet quia in apostemate calido calidus: et in frigido frigidus. Vel diuersus scilicet tactu aque. Et est ibi, scilicet in loco fortitudo id est resistentia: et hoc est quod declarat. Et prohibito ad expellendum, i. phibet expulsiorem siue pressionem ad intus, propter tensionem quam apostema facit. Et sentitur mordicatio si est apostema calidum. Et dolor siue calidum siue frigidum sit aqua tamen non ita facit dolorem.

Infantibus autem et alijs cum est aqua in capitibus eorum: et hoc plurimum non fit nisi infantibus: tunc oportet ut cognoscas an sit multa an sit expulsa ab exterioribus ad interiora violententer. Nam si taliter fuerit non medicatur.

Primo ponit curam aque. Secundo apostematum. ibi. (Que autem.) Primo in duas. Primo docet cognoscere aquam extra cranium que non curatur. Secundo ponit curam possibilem curari. ibi. (Si autem.) Notandum primo quod infantibus aqua plurimum aggregatur in capite tam a causa intrinseca propter multam eorum humiditatem quam a causa extrinseca, scilicet propter compressionem malam ab obstetrice. Considerandum secundo quod aqua extra cranium non curabilis habet duas conditiones. Prima quod sit multa. Secunda quod ab extra fluat intus quando homo violententer premit super cutem: et erit quando commissure sunt dilatate: unde aqua ista habet mineram suam in cerebro: et illuc confluat. Nam si taliter fuerit, scilicet quod sit multa et quod fluat intus non medicatur. scilicet plurimum: quod significat multa malicia in cerebro.

Si autem fuerit pauca et retenta inter cutem et cranium: tunc fac autem scissuram vnam in latitudine. aut si fuerit multa tunc fac scissuras duas sese secantes. aut tres scissuras secantes se si fuerit plurima. et euacuetur quod est in ipso, deinde stringe et liga et superpone ei vinum et oleum visquod ad tres dies. postea solve ligaturam et medica cum vnguentis et lyciniis si eis indigeris et filo et puluerizatione si illud sufficit et non indigebis vnguentis.

Hic ponit curam curabilis aque extra cranium. Et primo eius que curatur per chirurgiam. Secundo eius que curatur sine ea. ibi. (Si autem.) Considerandum quod Auicenna ponit quatuor modos aque extra cranium curabilis: quod vel est pauca vel multa vel plurima vel pauca valde.

Sed tu, d. ipse iam dixit quod si sit multa non medicatur. Dicitur quod si sit multa et in tactu recurrat sub osse tunc non curatur. sed si sit multa et stans extra os retenta ibi curatur. Et ideo Auicenna dixit, si fuerit pauca et retenta, non fluens ad cerebrum ab extra ad intus. Et sic semper oportet quod repetatur illud dictum: aut si fuerit multa, scilicet retenta: aut plurima, scilicet retenta: aut valde pauca, scilicet retenta. In tribus ergo primis competit incisio. In prima competit vna in latitudine humoris aque. In secunda quia amplior materia competit due sic. In tertia tres sic ut ponit Halyab. nono practica. ca. 16. Et euacuetur, scilicet non subito superpone vinum et oleum. comunne: quia vinum ericcat aquam et oleum prohibet consolidationem: ut remaneat apertum vulnus: et ambo mittunt dolorem. Postea tamen medica cum vnguentis, scilicet mundificationis et absterfionis et resolutionis: ut cerascos. Def. et vnguentum Nicodemi et similia. et lyciniis. et tentis. et filo. et filis pannorum: et hoc ad ericcationem aque. et puluerizatione. et pulueribus quantum ad intentiones quas vis. si sufficit illud scilicet puluis ericcationis et fila. Et non indigebis vnguentis. q. d. si potes cum pulueribus hoc facere non cures de vnguentis: quod reliquos paribus pulueres fortius ericcant aquam.

Et si carnis generatio tardetur precipitur ut os leui ter radatur ut caro nascatur.

Hec est vltima intentio in hac cura, scilicet incarnare quod potest quandoque phiberi propter offis malitiam. et patet.

Si autem aqua fuerit valde pauca sufficit tibi ut resoluatur humor aquosus cum emplastris.

Cura hec sine incisione est cum emplastris calidis et resolutionis et ericcationis: ut hec sulphure aristologia farina lupinorum et similibus. eorum enim est magna copia.

Que autem ex apostematibus extrinsecis sunt calida et que frigida cognoscet tactu et colore et conuenientia eius quod ad ipsam peruenit. Et in omnibus quidem sentit dolorem compimentem cranium et cum tanquam inuenis dolorem.

Hic ponit curam apertam extra cranium. Et primo in generali. Secundo in speciali. ibi. (In atas.) Primo in duas. Primo quasi resumit signa et complexiones.

Secdo curā ponit. sibi (Et cura.) ¶ Dicit p^o q^o rē. cōueniētia. i. ex lu-
uantib⁹ ⁊ nocētib⁹ dolore cōprimēte ac si aliqd pmeret craneū.

Et cura ipsuz medicamine leuiore ex cura sirsen: ita
tñ q tu sis securus in administratiōe fortioris in ipso:
7 ventose qdez in ipso cōferunt plus minutione.

[illegible]

En atasiim aſit infantius opz vt lactane aquā potet
ozdei aut aquā ſauicū eius ſi infans ſolone habuerit:
z ifanti datur ad potādū tunc aliquātulū ſpodij torref
facti z ſe. portulacae torrefacti. Solutio eniz in hac egrit
tudine eſt mala. Et lactanti interdica balneū z pona
tur ſuper ſincipit eius viola inſrigidata.

Chic ponit in speciali curā atas. i. tumoris vel inflationis et est ap-
calidus et terra crassa. Infrēdit autē ad trā. p̄mo ad ifrigidādū lac-
nutricis cui aqua oidei et p̄bident balnei nutritici ne eam inflam-
met. Alij exponit lactanti iterdici balneū. i. no balneat puerum.
Scō infrēdit ad p̄bident fluxū ventris; q̄ dicit q̄ est mala solū-
tio ventris; q̄ timetur ne illa m̄ inducat disilientia et ne eoz dis-
soluatur virtus cū etiā ipsi finit resoluētes et dissoluāt vigilijs do-
lore et febre. R̄sistit autē solutioni cū aqua fauich. i. oidei torefac-
tici; q̄ est parū stipitici cū sua frigida; et ideo sua aqua datur m̄-
ticipis et disponer lac. Et def ē ad hāc iniectionē infanti spodi m̄-
ticipis ista sedant inflammationē et torefactio acquirit eis stipicitatē.
T̄rno inquit ad prohibitionē materie cum viola. Et cōsidera
q̄ nō possit stipicia timens fosan de forti repercussione.

De subeth asabari quam quidam medico:um nomi-
nant suchos: sed nō est ipsa: imo suchos est species cō-
gelationis. Cap. 12^m.

Ec egritudo est egritudo sirsemati compo-
ta ex sirfen calido ⁊ frigido: qm̃ aṣa est factū
ex duobus humorib⁹ simul. ſ. flegmate ⁊ cho-
lera. Et eius qdē cā eſt repletio quā generat
guloſitas ⁊ multitudine comēſtionis ⁊ potus ⁊ ebrieta-
tis. Et vtriq⁹ qdē humores qñq⁹ equant ⁊ qñq⁹ vnus
ipſorū vincit ⁊ vincit tñc eius ſigna. Si ergo flegma-
ticus vincit nominat ſubeth. Et ſi vincit choleric⁹ no-
minat ſabara ſubethia. Et qñq⁹ cōueniūt i egritudine
vna cū numero vt vnusquiliq⁹ coꝝ impugnet alterū:
quādoq⁹ vincet flegma ⁊ quādoq⁹ cholera.

Superius determinauit de apostematibz cerebri caliditas & frigiditas simpliciter magis: hic determinat de apostematibus cerebri. sub craneo copositis. sicut cholera & flegmate: & alij modi copositionis possunt esse: dedit eos intelligere et simpliciter. Reprexit autem magis de hac copositione: quia multum accidit: & quod valde & noua accidere aut & sursum: & quod flegmaticus humor facit subeth: cholericus aut facit vigilas: ideo quia apostema et istis puenit in cerebri sunt accidit & & que nocte coposito noianitur. unde rubrica dicit. de subeth afabari. i. de dormitione vigilantis. Et ga in hac passione aliqui homo stat oculis apertis fissis in intruit: ideo a quibusda medicis dicitur & vocat fucboe. i. cogelatio fuge modus conglutinationis. Sed hoc non est verum: quia subeth afabari non est ipsa. f. f.

thos: imo fuchos est species cogelationis. ¶ Considerandum autem cogelatio dupli accipit. Uno modo pro thetano: ut supra quarto caplo in fine. cū dicebat qd risu fine causa significat cogelatio. Alio modo sumitur pro apostemate melancholico in cerebro: vnde stat oculis apertis immobilis: ut supra dicebat quō sumit cōmō afoi. scdē pīcule afoi. 3. formus et vigilia. cū dicitur qd si frigiditas cōiungatur humiditati facit lythargia: si frigiditas pīungat siccitati facit cogelationē: hoc modo etia sumit a Scraþ. pmo pīac. cap. de cogelatione. Et si dispositio in qua bōstat immobilis oculis apertis: et in quacūq; dispōne homo iueniat cū hac cogelatione: in eadē remanet. si si sedens sedet: si cū aliqua re in manu ut ferrebā: sic ē stat: ut Scraþ. pīacalligat cap. Et de hac specie cogelationis Aui. se expēdiit cū locutus est de lythargia melancholica. ¶ Vult itē iur Aui. dicere qd fuchos nō est fubter afabari: sed est vna spēs cogelationis. si illa que sequit apostema melancholico cerebri: sic ergo pēdit. Quia pmo pōnit diuersitates et causas vnde fubter afabari. Scdō signa. ibi (Et facit adē. Tercio curā. ibi Curā autē

¶ Notandum circa primā partē q̃ Auicē. hāc passionē per quātoz notificat. p̃mo per sui nomen. f. firmitati. Ex quo apparet q̃ sicut apoplexia calidū h̃ duo nota. f. sbarbitati. z est nōm ab accidente: z firren calidū z est nōm artificiale ab egritudine. sicut etiā apoplexia frigidū habet duplex nōm. f. lyrbargiā z firren frigidū. ita hoc apoplexia cōpositū h̃ duplex nōm. f. subeth asfahari z est nōm ab accidente: firmitati q̃ in lingua cōmū signa firren calidū z frigidū: z est nōm ab egritudine. Et ideo i p̃bden cām nōmibus dicit. quādoz dicit. ¶ Sciedum tamen q̃ Saf. in libro de comate videt vti quobz vocabulis in his accidentibus. f. subeth asfahari. Vocat enim hoc comā z cathaploza. Tācē Saf. cū hoc in his vocabulis hesitat. Et ideo ipse in introductorio pulsū z in li bro cōmēti etufdes de pulsū cathacoz vbi dicit q̃ est cognita f. gnus penuria proprij nōi. D'alayab. etiā nōm theozice cap. 6. dicit q̃ est obstupefactio per vigili. z q̃nto pacti. cap. 17. dicit q̃ est cunia. Scēdo notificat eam per cām cōiunctā que est cholera z flegma. Tercio per cām extrinsecā que p̃mititū que est malina z gūminē: vt multa comestio z multus potus vni et quo contingit generari humores flegmaticos simul cū cholericis sicut apparet in causis emittitū. Quarto notificat per sui diuersitātē vna spēs imponēs etiā nōm. Nam quādoz in hac cōpositionē vincit flegma z tunc preponit nomen fm vna signa vincta: z dicitur subeth asfahari. Quādoz dominat cholera: z dicitur asfahari subeth. Et quādoz equatur z nō est impositum nōm. ¶ Considerādū etiā q̃ littera que dicit. z quādoz cōueniunt in egritudine vna cū numero. pōt duplx expōn. p̃mo cōueniunt humores. f. flegma z cholera cū numero. i. numerabiles z distincti. Et tunc inuit bāc diuisionē q̃ hi duo humores facientes hoc apoplexia cōpositū: vbi sunt cōpositi fm viam p̃missionis vel sepat fm viāz vicinitatis ita q̃ vnius est ab alio numeratus vel sepat z distinctus: z tunc etiā vel vincit cholera vel flegma zc. Alio modo expōn. expōsitiō mea. Et est q̃ Auic. vult bāc diuisionē inuere q̃ in hac egritudine vna existēte fm numerāda principio vsq̃ ad finem: quādoz apparet victoria cholere z sua accidentia: z quādoz victoria flegmatis z sua accidentia: z hoc est q̃ vnius humor alteri impugnat: est simile ei quod dicit quarto cap. caplo de emittitū. qd̃ p̃pter pugnā z reluctance matericūz apparent etiā acci dentia diuersa. Et q̃ Auic. dicit q̃ quādoz cōueniunt dat intelly gere q̃ quādoz in aliqua cōpositionē a principio ad finem vincit accidentia cholere: z in aliqua accidentia flegmatis.

¶ Sed dubitatur quomodo est possibile qd simul iungantur subter
z vigilia et ipsa opponatur priuatiue. ¶ Hoc efficit questio in philo-
sophia naturalis in qua oportet videre an habetur istud gradu-
z etia priuatiue. Et Sal. dubitatur in hoc. s. an hoc passio sit mista
et frenet z lytharsia sit vna forma media inter vno contraria
et est neutru illorum: an sit coposita. illa vno copozedens. Et de
hoc permittit se dicturu vt appareat in libro introductory pulfui.
¶ Tame quatu medico sufficit dicere me mo offero. qd somnus
aliquando est coniunctus quibudam modis ingreditur z agnis simi-
libus vigilie: vt cu homo dormit z tunc oculi sunt aperti. z con-
trario quado vigilat: qd apparet qd ambulat z loquit z tunc oculi
suo tenet clausos: vt Sal. in libello de comate. No igit est somno
z vigilia resultare forma tertia per contractione sicut est calido z
frido fed est accidentia vni dispositioni similia reperiri euz alia
dispone: z in summa est inspectus somnus z imperfecta vigilia.

Et facit qdēz flegma in ipsa subeth qñqz ⁊ granitatē ⁊ pigritiā ⁊ clausione oculorū. Et difficile sit eis rīde-
re ad illud qđ queritur ab eo. Et est ipsius responsio:
respōsio tardantis ⁊ cogitātis. Et cholera qđē in ipsa

Dub¹²⁵ p¹²⁵

Gentilis

efficit inquietudinē ⁊ alienationē cōtinuam ⁊ palpita-
tionem. Et neqꝫ p̄mittit ip̄m p̄fundari in subeth. Im-
mo eius subeth est subeth a qua excitaꝝ cū excitaꝝ.

Tercio ponit signa. Et primo fignū victoriz humoīs. Secundo ponit signa cōmūia ⁊ aggregata. ibi. Et desiderat. ⁊ Tercio ponit signa in cōparatōe ad quāsdā alias passiones. ibi. Et quidōg. similit. ⁊ Primo in duas. Primo ponit signa fignū q̄ vniūsgf humoīs īpūgnat ⁊ vincit in eadē egritudinē numero. Scđo ponit signa fignū vicē alteri⁹ in diuersis egritudinib⁹. ibi. Et cū fignū vincit. ⁊ Primo in duas. Primo ponit signa q̄ in eadē egritudinē vincit fignū. Scđo quidōg in illa eadē vincit cholera. ibi. Et cholera gđē. Cbi cit p̄ fignū faciē in ipsa egritudinē vna numero subeth quādoq̄ q̄ tunc quādo vincit. Et grauitatem. i. motus ⁊. Omnia ista pueniūt a frigidityte ⁊ humiditate ⁊ grossitie fignūq̄ pigrant ad motus ⁊ risonē: ⁊ idē videt̄ quasi vñ in aliquo cogit: cū tñ nō sit pp hoc fē q̄ stat attonitis. Et cholera quidē in ipsa. f. eadē egritudinē q̄ in pugna vincit sup fignū efficit inquietudines pp caliditate ⁊ siccitate ⁊ alienationē cōmūia: q̄ quousq̄ ē⁹ victoria durat. Et palpationē. f. q̄ manib⁹: q̄ citat ad motū ⁊ ad colligēdū yllōs ⁊ siccus vñ in charbitio accidit. Cui palpationē. f. oculū lūcū. Anterior. Et q̄ in charbitio ē⁹ cholera īpūgnat ad yllūm.

C Et cum flegma vincit generat fubeth z claudif pal
pebra cum aperit. Et quando vincit cholera excitat z
aliena z peruenit ad motu z aperit oculis absq pal
pitatione z nō clauditur. Immo ipsius superioz extre
mitas attrahitur sicut accidit patienti sifcen.

Thic ponit signa firmitati fm dominiū humozis in diuersis numero firmitatibz. Et p^o ponit signa firmitacie in qua vincit flegma z d^o subfub afabari. Scdo in qua vincit cholera z d^o fahari subeth. ibi (Et qñqz vincit). Tercio pmo qz qñ vincit flegma. f. ga est firmitati er flegmate pluri qz cholera graua. f. fir fortior vel graua. zc. Et claudif palpebra cū aperitur. i. qñ cū tuo digito subleua cam: hoc ppter mollificationē z aggravationē a flegmate z pfundationē ad subeth. Et qñ vincit cholera excitat. i. tendit ad excitationē z vigilat. Et alienat. f. cū ingemunt z rixat: z h^o est qñ subdit z nuenit ad mortē aperit oculū fūb afabari. palpitatio.

Bub 2^m Sed nū. i. pfe. Sācūt qz supia dicit qz cholera efficit alienationē
z palpitatiōē: hic dicit qz facit alienationē abfqz palpitatiōē.
¶ Dōm tripl. pmo qz fca fupior dicebat palpitatiōē. f. cū man-
bus. ¶ Uel dōm qz hic p palpitatiōē intelligit motū ad claufioneē
z fupius p palpitatiōē intelligit apertioneē. ¶ Tertio modo dōm
qz hic cholera in eadē egritudine eff. quafi equalis flegmati: nō vin-
cit nifi ad tpus. f. qñqz ppter pugnā z reluctanceē iter cholerae
z flegma: tunc hō apertos tener oculos cū palpebarū motu fub z
fupia: hoc eff palpitatio: z hoc qz cholera non multū vincit: z fic
loquebat fupia. Si aut cholera in vna egritudine tota multū vin-
cit a pñ ad finē: tunc ifte eff valde ppinguiffimus ad charabitus
verū: ideo ppter multā cholere victoriā hō bz oculos apertos z
pauciffime declinat ad claufioneē z ideo dicunt apti abfqz palpi-
tatiōē. Et ita loquitur hic: unde dicit. ficut accidit patiēti fien. f. ca-
lidum. i. charabitū. Uel quāto abfqz palpitatiōē. f. multa imo cuz
paucā: ita igit erponat fupia cuz palpitatiōē. f. pauca: vel palpitatio
quedam cū claufioneē: ita nō fit vel abfqz illa fit.

Dub^m ;^m Dubitatur quare nō possit signa firsemati qñ cholera & flegma equant. / Dñm q̄ dedit intelligi ex dictis. Nam qñ isti humores equant tūc ppter pugnā: nūc vincit vnus & eius signa. & nunc vincit alter & eius signa: & forsā q̄ in sequēti parte signa aggregata eōe ponit sunt signa firsemati qñ cholera & flegma equalr abidāt.

Et desiderat resupinari ⁊ eius resupinatio est nō naturalis: ⁊ inflatur ipsius facies ⁊ declinat ad viriditatem ⁊ rubedinē fm q̄ in dominatiōe dispositiōis eius: trahitur palpebra eius ad supiora ⁊ clamat ita q̄ non intelligit. Et cū aperit oculum suum est ipsius apertio sicut apertio habētis suchos ⁊ cōgelationē absq̄ palpitatiōe Cum autē loquitur eius sermo nō est ordinatus. Et strangulatur ab aqua ita vltimum redeat aqua ex naribus eius. Et similiter strangulatur a solūtiōnibus. Et hec q̄dam signa sunt mala: ⁊ multotiēs accidit in ipsa retentio vine ⁊ gēstionis ⁊ paucitas vtriusq̄. Et accidit ei stricture spiritus.

Hic ponit signa firmitati cōmunia et aggregata, Dico cōia illa:

Super tertio

que inesse pnt omni spci firmitati. Dico aggregata illa signa quo-
ru alia sunt vni speciei vel vno tpe: hoc cum vincit vni hu-
mo: vel in qua vincit vni humo: 2 alii insunt alteri speciei: vel
alio tpe vt cū vincit alius humo. Et p̄mū signū est q̄ desiderat re-
supinari. Lā hui⁹ pot̄ fingi duplex. Cūa q̄ illud apā cōfāt ouum
p̄ter multos vapores a m̄a multa: ad quos vapoz̄ eleuationem
innat cholera 2 ad illos retentiōe flegma. Si hoc aut̄ hō declinat
ad resupinatiōē vt supra apparuit. Sc̄da cū q̄ virtus grauaf
multū a duob⁹ materiab⁹ sicut dicimus in feb. emitritia ē: ex qua
aggrauatiōe hō querit lacere supinus: nō est tñ nālis resupinatiō
q̄ cū inquietudine sile ē q̄ dicēbat supra in flegmone.

¶ Sed dubitat an hoc signū sit cōmune. ¶ Videt̃ q̃ nō p̃ balya. 9. theozice. 5. c. ubi loquēs de hac passione dicit. Quē aut̃ bñius p̃pia sunt morbi signa sunt hoc eger supinus iacet zc. ¶ In cōtra-riuz est Azaragus in cap. de subet̃ parua. ubi loquēs de hac pas-sione dicit. Cōmunia signa hui⁹ sunt eo q̃ eger iacet supinus. ¶ Si cendū q̃ hoc signū est cōmune: q̃ omni speciei firsiema t̃ iust: sed pōt dici p̃p̃iū inquit multū cōsequi hoc hac egritudine z nō ita: alis tamē iudicio meo multas alias cōsequi. ¶ Inflatur ip̃sius facies p̃pter multā repletionē capitis. Unde litera exterior. Lū humo- re. ¶ Ista enī apostemata cōposita cerebri nō sunt siue magnis repletioni⁹. ¶ Inflatur et̃ facies ex multis vaporib⁹. Et hoc et̃ signū est cōmune. ¶ Et declinat ad viriditātē z rubedinē. ¶ Ista signa sūt aggregata: q̃ si flegma dominat declinat ad viriditātē. i. ad quai- dā subalbedinē. Si aut̃ cholera dominat declinat ad rubedinē. s. cholericā que est citrinitati mista: z hoc est qd̃ dicit. fm̃ q̃ in do- minationē disponū. i. fm̃ q̃ dominat in dispōne flegma aut̃ chole- ra. ¶ Trahit̃ eius zc. Hoc signū est hic aggregatū cū alijs. Et est signū p̃p̃iū qd̃ aduenit cū cholera dominat z p̃p̃ie q̃ dominat multū: ideo pōt primariū littere supiori ṽdica. palpebra trahit ad supiora. fm̃ q̃ in dominationē disponū eius. i. vincit cholera: q̃ cholera siccitate z caliditate mouet ad vigilā z tractionē palpe- brarū sursum. Cholera et̃ mouet ad clamorē: vnde clamat. ¶ Et cū aperit̃ zc. q̃ sicut habēs fuchos. i. cōgelationē stat aperit̃ oculis: z nō claudit eos: ita iste cū cholera valde vincit. Et ex hoc appa- ret q̃ sabari subetia similes fuchos. i. p̃gelationi. ¶ Si aut̃ loquē- istud signū absque lūmpti est de cōibus signis. Si enim loquē- cū ip̃si sint alienati nō loquunt ordinati. Similr in eadē egritudi- ne numero: modo loquūt quietius cū flegma vincit: z nō acu- tius z cū rira maiori: z hoc q̃ cholera vincit. Et ista est inordina- tio fermonis. Et stragulant̃ ad aqua. ¶ Cōsiderādū fm̃ balya. itionē q̃ istud signū nō est cōe omni firsiemat̃: soli q̃ est pia- ua: tūc enim p̃ multā alienationē nō recordat̃ trāslūgire. Et iō humidū seip̃o fluēs versus tracheā arteriā induci accēdētia trāslū- gionis: quare impulsu aeris mori t̃ussi erit p̃ pares. Et forsan p̃fect̃ hoc difficultas trāslūgēdi fieri p̃ multū nocumētū cōica- tum musculis mery z tribus gule: vñ trāslūgitorio nō pōt fieri. Si aut̃ pōt trāslūgire signat̃ firsiemat̃ nō malū. Cū balya. 9. theozice. 5. c. Lū hec passio debilis est z aliquid in eo ponit̃ patiens humi- dū trāslūgit. Lū aut̃ est valida z humidū qd̃ osi infundit̃ nō trāslūgit cit̃ fed̃ emitit̃ z narib⁹ eyrit. z h̃ est et̃ d. A dicit̃ q̃ signa sunt mala.

T Sed tu d. Azaraius contradicit istis. Dicit enim sic. si quum Dub⁵
 remisse fubter est quia cum ponitur ois patiens aqua vel pulmen-
 tum egreditur per os z naree. / Dicendum q. Azaraius ppter remis-
 sionem fubter intelligit ides qd. a. per firsematit i. talia remissa fubter
 pot. etiā esse prapa. z multo magis accidit. hoc signū est de comu-
 nibus. Sit autē talis retentio. ppter obliuione. vt sepe superius di-
 ctum est. z stricture spiritus. i. anhelitus. ppter nouumq. comu-
 nicatum pectori nocitur neruis moentibus illud. z illud acci-
 dens accidit: quia non consequitur necessario.

¶ Et quāq̃s similes in pluribus dispositionib⁹ prefoca-
tioni matricis. Verūtamē facies in prefocātione ma-
tricis est cū dispositione sua ⁊ adfunt reliqua signa pre-
focātionis dicta in caplō suo. Sic autē possibile est vt
in ea aliqd loquēdo eger annuntiet ⁊ si precipit vt in-
telligat. In ea autē cuius matris prefocata est non est
possibile illud dum in prefocātione p̃secrat.

Chic ponit signa in cōparatiōe ad quāsdā dispōnes cū q̄b̄ cōtē-
nere v̄t hec passio. Et p̄mo ponit signa quēdā. Sēdō specialit̄ signa
a pulsū. ibi. (Et pulsus.) p̄mo in tres sicut tres sunt passioē ad
quas cōparat s̄r̄m̄m̄. p̄mo ad p̄cōcātiōē matricis. Sēdō ad
lythargia. ibi. (Et hoc gēd.) Tērio ad charabātū. ibi. (Et similia.)

Notandū circa p̄mā p̄tes q̄ dicitur ponit cōueniētiā v̄t differētiā
inter p̄cōcātiōē matricis v̄t s̄r̄m̄m̄. Cōueniētiā autē ē q̄ sicut p̄s
cōta lacet oculis clausis nō loquēs s̄r̄ q̄q̄ illa ē b̄ s̄r̄m̄m̄; ita p̄cō-

dicat qñq in plurib⁹ dispōnib⁹. I. signis: qñq nō semp. similat: s; qñq qñq: maxime cū vicit flegma. Cōsiderētia vō est i quatuor. Primo qñq hñs pfocatiōe h; facie magis silem sibi sane: qñq passio longin⁹ qua est a cerebro z mēbris facie: sed hñs firsēmati pp. nocumētū in cerebro h; facie magis pmutatā: z hoc est qñq dicit. facies in pfo-
 catione est cū dispōne sua. Et intelligat qñq nō est hoc semp. in pfo-
 catione. / Scdō dñā est: qñq pfofocata h; reliqua signa dicta i suo caplo. v. g. qñq sentit mulier quasi aliqd ex pectine ascedat. / Ter-
 tia dñā est: qñq hic. i. in hac passione posse est vt in ea passione idem ea stante eger enūctet z loquat: z si picipit sibi z cogat dat signū qñq intelligit hoc quāvis iaceat satis suberbie. / Sed in hñte pfofocatio-
 nē matricis nō est posse qñq loquat nec det signū qñq intelligat: z h; pp. coartationē vel impedimētū spūalius mēbroz. vñ nō pōt vocem formare: imo qñq ex toto vñ auferri anhelit: vt. s. de iteriori. ca. 4. / Cōsed tu diceres hñs pfofocatiōē matricis si nō sit praua pfo-
 catio narrat cū euadit plurimū ei⁹ qñq sit: qñq ipsa intelligit. Lur⁹ cō-
 trariū est Anī. / Dicēdus qñq h; pfofocata intelligat qñq nō nō intelli-
 git si picipit. s. qñq faciat signū in sermone vel nutu: dato qñq ipsa intel-
 ligat nisi forsan in pñ⁹ z leui pfofocatiōe: z tñ euadit: sed dum pse-
 uerat nō. Sed hñs firsēmati pōt loqui: s; iaceat satis suberbius: z si picipiat sibi qñq aufcultet z molestet in hoc: intelligit z rīdet p
 modū quo tu cōpēbēdis qñq ipse intelligit: qñq pōt loqui. / Quarta
 dñā est: qñq hñs pfofocatiōē pferat in egritudine: qñq est egritudo paroxisimalis accidēs qñq sibi semel in mēse vel bis. Sed firsēma-
 ti est vñū apā qñq accidit occidit vel liberat z nō reuertit cūz
 peridiis vt pfofocatiō: z hoc est qñq dicit. deinde in pfofocatiōe pfeue-
 rat. / Littera tñ alia h; dñm. z est sensus qñq hñs pfofocatiōē mīcis
 nō pōt intelligi dñi in pfofocatiōe pferat vt iam expōitū ē. Et sic
 sunt solū tres differētiē iter pfofocatiōē matricis z firsēmati.

Et dec qñq egritudo similis est lythargie: sed tamen differt ab ea: qñq facies nō est cū dispōne sua sicut est in patēte lythargia. Et itēz eis ad sunt vigilie z aptio oculoz abfz palpitatiōe z febris est in ipsa fortior.

**Hic ponit signa firsēmati ad lythargia. Cōsiderādus aut qñq si-
 milat lythargie in dolore capitis pmutatiōe intellectus z modo su-
 berbi. Differt aut a tribus. Primo in facie: qñq plus est pmutata fa-
 cies a sua dispōne in firsēmati qñq in lythargia. In lythargia enim
 iacet sicut dormiens. hoc aut pmutatur z inflatur plus ppter di-
 uersam z multā repletione. pōtē tamen aliter leuius exponi vt
 dicat qñq facies habētis lythargia z habētis firsēmati sunt diuer-
 sarū dispōnū: qñq facies hñtis firsēmati est cū dispōne modo dor-
 mientis modo vigilātis nec perfecte dormiētis nec pfecte vigilā-
 tis: sed facies habētis lythargia est cum dispōne perfecte. s. pure
 z pfecte dormiētis. Scdō differētia est: qñq eis habētib⁹ firsēma-
 ti ad sunt vigilie z apertio oculoz zc. s. quādo cholera vincit mul-
 tum: sed in lythargia est suberbi. Tertia differētia est qñq in ipsa firsē-
 mati febris est fortior ppter cholera qñq in lythargia.**

Et similatur charabito: sed tamen differt ab eo: quoniam suberbi in ipsa est maior z alienatio minor.

**Hic ponit signa comparādo ad charabito. Cōsiderādus qñq si-
 milatur charabito in alienatione z hoc quādo vincit cholera. sed dif-
 fert in duob⁹. Primo qñq in firsēmati est suberbi maior. i. est aliqñs
 modus suberbi ppter flegma: qui tñ nō est in charabito. Scdō dif-
 fert qñq in firsēmati alienatio est minor. i. quietior ppter flegma.**

**Et pulsus quidem eius est velox z frequens propter apostema z permissionem congelatiūm quare diuer-
 sificatur a pulsu lythargie.**

**Hic ponit signa a pulsu. Et pmo ponit pulsum eius quo differt a
 lythargia. Scdō quo differt a charabito z ē lythargia. ibi. (Et est
 latus.) Tercio quo differt a pfofocatiōe matricis. ibi. (Et fit pulsus.)
 Ad intellectū primi pōtē adū qñq bec passio firsēmati est apā cō-
 positus ex cholera z flegmate. z ideo ponit mediū iter frenesim z
 lythargia: vt Bal. in introductorio pulsu. z i cōmēto de pulsu char-
 abito. Ad hñc aut cōpōnēs sequit pmissio. i. alienatio pgelatiua. i.
 sillis pgelatiōis: qñq nō est suberbi pura: vt in lythargia. nec est su-
 riosa z vigilatiua magis pura vt in frenesim. Et hac aut cōpōitione
 opz qñq pulsus fit velox z frequēs ppter cholera: sed in lythargia
 nō est sic velox nec sic frequēs: z hoc est qñq dicit. pulsus ei⁹. s. firsē-
 mati est velox z frequēs. s. respectu lythargie ppter apā. s. cōpōi-
 tum ex cholera z flegmate. z pmissiōē. i. alienationē. pgelatiua. i.
 similē cōgelationi. Quare diuersificat a pulsu lythargie: qñq pulsus
 lythargie est tardus z rarus ppter apā flegmaticū z permissionē
 suberbi: qñq talis pmissio suberbi est signus flegmatici apāis
 sicut pmissio cōgelatiua. i. sillis cōgelationi est signū apāis cōpōi-
 ti ex cholera z flegmate. Cōsiderāda qñq notāter dicit. cōgelati-**

ua. i. similis pgelationi: qñq iaz. A. dicit qñq firsēmati siue suberbi a sa-
 bari nō est suchos. i. cōgelatiō: tñ vt dicebat de mēte Anic. similat
 pgelationi. Cōsiderādū ē qñq ipsa posset aliter exponi: z ad idē vñ
 dicit vt dicat ppter apā z pmissiōē. i. cōpōnem humoz cholere z
 flegmatis pgelatiua. i. pducēt ad similitudinē cōgelationis.

**Et est latus z breuis ppter flegma z apostema sūsi:
 quare diuersificatur a charabito: z ipsius quidem bre-
 uitas est ppter latitudines sui. Amplius est fortior pul-
 su lythargie z debilius pulsu charabiti.**

**Hic ponit signa a pulsu comparādo ad charabito z ē lythargia: z
 dicit qñq pulsus firsēmati respectu pulsu charabiti est latus z bre-
 uis. i. curtus. Et cā latitudinis est pp. flegma z apā flegmaticus: qñq
 mollicat z vt sic dicā latificat arteriā. hoc aut apā firsēmati est
 flegmaticus respectu charabiti. Et posset dici qñq cā latitudinis est
 flegma: qñq ei⁹ calor nō pōt in longū extendi sicut calor cholere. Lā
 vō eius breuitatis est latitudo: sicut qñq sufficit latitudo: ideo nō fit
 longus. Vel qñq latitudo facit apparere rez magis breuē sicut subti-
 litas vel strictura facit apparere rem magis longā. Amplius est
 fortior. i. durior pulsu lythargie z debilius. i. mollius pulsu charabi-
 ti. Causa est: qñq est in medio harū passionū: vt Bal. in cōmēto pul-
 suum. 4. lib. Et posset aliter exponi qñq est fortior sicut vocabulum
 sonat. z Bal. sic pferat pte allegato capitulo.**

**Et fit pulsus nō extensus rarus valde spasmofus si-
 cut fit in pfofocatiōe matricis.**

**Hic ponit signa a pulsu comparādo ad suffocationem matricis.
 Cōsiderādū aut qñq in suffocatione sine pfofocatiōe matricis pulsus
 est extensus spasmofus: qñq matricis est nervosus mēbū. Sicut ē est
 rar⁹ valde pp. ifrigidationē calidi cordis: nisi suffocatio matricis
 sit piculosa z ppe mortē: tñc enī fit pulsus frequēs: vt infra fen. 21.
 in hoc cap. Et bec sūt vba Bal. in cōmēto pulsu lib. 4. cōmēto. 20.
 de pulsu matricis. s; in firsēmati pulsus nō ē extensus spasmofus:
 qñq est passio mēbū mollis vel cū fit in medulla: z ē de mā fm prez
 flegmatica mollis: nec ē pulsus ē valde rar⁹ cū ibi fit febris: nec ca-
 lor cordis sit ita ifrigidat⁹. z h; est qñq dicit. z supple in firsēmati fit
 pulsus nō extensus spasmofus: ita opz cōstruere. Un Bal. palle. cō-
 mēto z tertio volēs ponere pulsus suffocatiōis mīcis quē pulsus
 ille negat a firsēmati dicit. / Matricis aut suffocatiōis extensus
 spasmofus z est rarus. s; ex pñ⁹ fit pulsus firsēmati nō exten-
 sus spasmofus sup. z fit pulsus nō rarus valde sicut in pfofocatiōe.
 Cōsiderādū tñ qñq ipsa posset exponi extensus. i. lōgus: qñq sicut ap-
 pareret pulsus firsēmati erat curtus: ergo opz qñq negatiua nō sic re-
 petat fit pulsus nō extensus. i. nō lōgus s; curtus nō rarus nec spas-
 mofus. Et simili modo loquēdi Anic. vritur. 4. lib. fen. 1. cap. de si-
 gnis febrū putridarū. vbi vñū nō vult pluries repeti.**

**Sed virtus in ipsa nō remanet neq; egreditur ab or-
 dine omni illo egressu sicut fit in pfofocatiōe matricis:
 imo virtus cadit z pulsus fit frequens.**

**Ista ista est difficilis z pōt sic exponi. Propter qñq sciēdū qñq Anic.
 vult qñq pulsus firsēmati nō est cadēs in medio sicut pōt ptingere
 in pfofocatiōe matricis. Nā in pfofocatiōe pp. multū nocumētū cor-
 dis pōt ptingere casus in pulsu z magna itercidētia qñq virtus cor-
 dis qñq desistit ab opatione. Sicut in pfofocatiōe pōt ptingere multa
 inordinatio pulsu: s; in firsēmati nō sunt hui⁹ itercidētia z inor-
 dinationes pulsu que sunt in suffocatiōe mīcis s; fit pulsus fre-
 quēs: qñq virt⁹ cadit. i. debilitat nō potēs magnificare pulsus saltes
 in longū: z iō fit frequēs: z hoc est qñq dicit. virtus in ipsa firsēma-
 ti nō remanet. i. nō desistit ab actu dilatādo arteriā: z iō nō fit pul-
 sus cadēs in medio siue in intrinsecus: neq; egredit ab ordine omni
 cū illo egressu matricis. s. quo egredit in suffocatiōe mīcis: z hoc
 est qñq dicit. sicut fit in pfofocatiōe. z iō pulsus nō est sic inordinatus
 imo virtus cadit. i. debilitat a motu arterie in firsēmati z sic nō fa-
 cit pulsus cadētē: s; faciat eū debile z pulsus fit frequēs. s. in firsē-
 mati. / Scdō mō littera pōt exponi qñq A. velit ponere cām gñalē
 diuersitatis pulsu pfofocatiōis a pulsu firsēmati. Lā enim quare
 istoz pulsu nō sunt similes est: qñq virtus vitalis in vtriq; nō stat
 eodē mō disposita: z hoc est qñq dicit. virtus. s. vitalis in ipsa. s. firsē-
 mati nō remāet. i. nō stat disposita neq; egredit ab ordine. s. vir-
 tus vel pulsus cū illo egressu sicut zc. tunc. A. pbat qñq virtus vita-
 lis nō disponat in vtriq;. Similr z qñq pulsus nō exiit ab illo ordine
 naturali in vna passione sicut in alia: qñq in pfofocatiōe matricis fit
 pulsus debet erire ad inaturalē sequetiā: opz qñq virtus cadat. Nō
 enim fit pulsus frequēs in pfofocatiōe matricis nisi cadat vir-
 tus z appropinquet morti: siue cum est parua suffocatiō: vt Anic.
 infra fen. 21. z Bal. lib. 4. cōmēto pulsuum ter. z cōmēto. 20. sed
 in firsēmati pulsus fit frequēs z dimittit ordinem nālis frequen-**

Bentilis

tie quāvis virtus nō cadat. s. casu multo: et hoc est qd dicit. imo ca-
dit. s. in p̄ocatione matricis. qūq; et pulsus sit frequēs. s. qū cadit.
sed in firsemati sit frequēs qū nō cadit virt? / Tercio mō pōt ex-
poni q. Al. velit cōparare nocumētū aialis virtutis intrinsece in fir-
semati et suffocatione matricis: et est q. plus ledunt virtutes sensiti-
ue et virores in firsemati q. in suffocatione: h. enī suffocata nō pos-
sit log impedimēto ambelitus: tñ intelligit et narrat que sibi facta sūt
sibi cū surgit: h. aialis virtutes h. sint impedite: nō tñ est cap opatio
corrupta: s. hīs firsemati h. actus virtutū intrinsecarū corruptos:
vñ alienat et falsa dat iudicia quāvis possit illa exprimere: s. suffo-
cata nō sic false iudicat: h. non possit exprimere: et h. est qd dicit. in
ipso firsemati nō remanet virt? / Aialis. Dico q. nō remanet i bo-
nitare iudicij vel cognitionis vel memorie ad quācūq; pte attrigat
firsemati saltē pfectio virtutū fm illā pte nō remanet sed corrupit
opatio neq; egredit virtus aialis ab ordine cū illo egressu. s. simili
egressu quo egredit i suffocatione mricis: imo virtus. s. aialis cadit. i.
ledit fortiter i h. apate firsemati: et sit pulsus frequēs. s. i firsemati.

De cura.

Cap. 13^m.

Cura autē cōmunis est flobothemia sic scis:
deinde clysteria in quoz attractione et lenita-
te addis fm quātitate in qua inuenis materias
fm signa p̄dicta ita vt cognoscas an vincat
cholera vel flegma. Et cib? Et p̄beas fm q. fit i cha-
rabitō et p̄prie si eius cā fuerit multitudo cibi. Qua
propter cū cā fuerit multitudo cibi fac egrum vomere
et purga stomachū ipsius. Si autē cā eius fuerit ebrie-
tas nō curabis oīno donec abscondat ebrietatē. Deinde
de sit cōtentus humectatibus caput ipsius: deinde ad
vltimū cures eo quo curatur finis ebrietatis.

Chic ponit curā et melius itelligere totū caplm legendū simul q.
diuidēdo. est enim assumptio cure. Dicemus tñ q. pmo in gñali si-
ue gñali ponit curā. Scdo in sp̄ali. ibi. Et opz vt ponas. / P̄-
ma in tres. pmo ponit curā gñalez p euacuationē. Scdo p die-
tam. ibi. Et cibū. Tercio p alia remedia. ibi. Et ip̄ius. / Cō-
siderandū circa primā partē q. cura cōmunis est que omni speciei
pōt cōpetere: siue vincat cholera siue flegma siue equeñ. h. ec at
cura est p euacuationē materie. Et hoc dupl. s. p flobothemias si
materia peccat in sanguine: et p clysteria. Flobothemia autē est si-
cut scis: et hoc scis in generalib? canonib? pmi libri et ex canonibus
generalib? in hac sen. s. an debeat fieri vel nō et de qua vena. Cly-
steria autē si m̄a est magis flegmatica opz q. sunt fortiora et acuta
attrahentia. Si autē est cholericā a predomīnio opz q. sunt magis le-
nitia: vt halyab. s. practice in hoc caplo: cap. 17. Et hoc Aui. po-
nit hic. Cura que cōis est etiā est rectificatio regiminis: et hoc est
qd docet cū dicit. cibū etiā et. Cōsiderandū autē q. Aui. statim
a pncipio declinat ad regiminis subtiliationē sicut fit in charabi-
to. Et cā huius est que ibi dicit. p̄prie autē debet regimen subti-
liari quādo est multa repletio volens ad illius cōsumptionē inten-
dere. Et ideo tunc cū cā est repletio quā generat gñolitas siue vo-
racitas: opz ad purgationē stomachi. puocare vomitū. Et si cā est
repletio ex vino. s. ebrietatē: opz q. ipsa ebrietatē abscondat vt di-
ctum est supra cap. de foda ab ebrietate. Vocat autē Aui. abscisio-
nē ebrietatis: educationē vinose materie a stomacho. Deinde post
hoc opz q. finis p̄prie humectatib? i. embrocis resolūtib? va-
porēs vini: deinde fiat cura que fit in fine ebrietatis. s. cū exercitio
et regimine debito posita supra. c. de cura fode ab ebrietate.

Dubium. Dubitat autē circa predicta quare nō posuit curā p pharmaciā
sicut fecit per flobothemiā et clysteria. / Dicēdū q. ex canonibus
generalib? dedit itelligi et statim dicit de eis. Expressit autē de flob-
othemia q. forsā minus de ea visus fuisset: et de clysterijs dixit:
q. indigebat distinctione in hac egritudine fm suas species.

CEt ipsius quidem species cōmunicant in embrocis et
emplastris et sternutatorijs p̄dictis et etionibus subti-
libus cū eo qd bibitur et clysterizaf sicut scis.

CPossemus dicere q. hic ponit curā magis sp̄alem: tamē fm for-
mam diuidēdi superius posita dicemus q. ponit curā cōdem quan-
tum ad multa. Et pmo p̄mittit illud cōmune in quo cōmunicat
sp̄s firsemati. Scdo ponit casū in hoc. ibi. (Et iste quidē.) / Dicit
primo q. species firsemati cōmunicat p̄ cura in embrocis. s. cō-
positis ex embrocis charabitibus et lythargie p̄dictis. s. in canonib?
generalib? Euacuationibus subtilibus. i. leuib? Cum eo qd
bibitur. i. cū medicinis. Et clysterizatur sicut scis. s. in canonibus et

Super tertio

caplo de frenesi et lythargia et capitulis de foda. Expressit autē de
euacuationibus leuib? quia est in eis maior securitas.

CEt iste qdē medicine in ipsa nō sint in termino frigi-
ditatis que p̄cipif in charabito neq; in termino calca-
ctionis qui p̄cipif in lythargia: sed sint cōposita ex eis
et vincat in eis illud qd opz fm q. apparet q. aliquis
duoz humoz sit magis abundās. Et tibi qdē iaz p̄e-
missum est in canone totū qd opz facere in hmoi.

Chic ponit circa hoc casū. dixerat enim q. iste sp̄s firsemati cō-
municat in embrocis: q. hūit embrocās cōes et emplastrā. Et h. est
dicere. q. in eis yti possumus embrocis: emplastris sternutatorijs
et hmoi. Vult ergo Aui. hic declarare q. embroce et emplastrā cly-
steria et medicine nō debēt eē eiusdē qualitatis in omni specie fir-
semati nec debēt eē sicut ille que p̄cipiunt in frenesi: nec sicut ille
que p̄cipiunt in lythargia s. cōposite. Et in hac cōpōne opz q. vin-
cant medicine calide vel frigide fm victoriā vnius duoz humoz.
Et hoc est p̄missum in canone. s. in canonibus generalibus.

CEt opz vt ponas in embrocis eius si fuerit cholā su-
perabundans solia salicis et violas et radices lilij et oz-
deus cū camomilla et corona regia et anibeto. Et qñq;
das in potu syrūpū de papauere si nō timeat q. supue-
niat ei dominū flegmatis: et intētio quidem quare ei
in potu tribuitur est vt dormiat. Et si vtreq; materie
sint equales adde i his hase et amaracū. Et si flegma
est superabundās adde in eis solia lauri et rutibaz et mien-
tastrum et hyssopū et castoreū et origanum.

Chic ponit curā magis in speciali: hoc est fm vñquāq; speciem
inueniēdo fm tēpus. Et pmo ponit curā fm vñquāq; mām inueni-
do curā fm totum tēpus: qd est a pncipio vsq; ad finem. Scdo po-
nit curā quādo est in fine. ibi. (In fine.) / P̄ma in duas ad cuius
evidentiā sciendū q. bec cura specialis est declaratio eius qd p̄e-
miserat de eis in gñis cōmunicat sp̄s. / P̄mo ergo declarat
curā et ponit eam speciales quātū ad id qd p̄emittit de embrocis.
Scdo quātū ad id qd dicit de clysterijs et clysterijs. ibi. (Et simi-
liter.) / P̄ma in tres sicut tres sunt sp̄s firsemati: quātū curas
ponit p embrocās. pmo ponit curā quādo vincit cholera. Se-
cundo quādo equant. ibi. (De fi.) Tercio quādo vincit flegma. ibi
(Et si flegma.) / P̄ma in duas. pmo ponit curā p embrocās.
Scdo addit per medicinas potatas. ibi. (Et quādoq;) / Cōsiderā-
dum q. Aui. gradatū enumerat medicinas quādo vincit cholera.
In pncipio enim ad repercutiendū vitium frigidiorib? vt sunt fo-
lia salicis et viola et gradatim pcedēdo magis resoluimus. Cō-
siderandū etiā q. timeat syrūpū de papauere in materia flegmatica.
Circā scdam ptem cōsidera q. quādo vne materie sunt et quales
calidioribus vñmū q. quando cholera vincit: ideo addit p̄di-
ctis medicinis hase. i. thymū vel hyssopū. et amaracū. i. sanfucū
vel matricariā: et iō in tertia pte vincēte flegmate addit calidiora.
Cōsiderandū autē q. Aui. inuit in hoc curā fm tēpora: ly ex-
plicet curas fm species: sicut enim in hoc apostemate cum vincit
cholera indigemus frigidioribus medicinis: et cum vincit flegma
calidioribus: ita in pncipio quādo vincit cholera indigemus frigi-
dioribus: in augmēto autē minus frigidis et sic gradatim. Et totū
hoc Aui. vult esse notum ex casū generalibus.

CEt similiter est dispositio in emplastris et enematis
fm hunc canonem: et tibi quidem est possibile collige-
re ea ex antidotario.

Chic ponit specialem curā vel declarat qd dicit de emplastris et
alijs. et dicit q. eodez modo se habet de emplastris et. q. si vincit
cholera oportet q. sint vñius modi. et si vincit flegma sint alterius
modi. Et tibi quidē. possibile est colligere ex antidotario ea. i.
has medicinas. s. quātū ad modum exponēdi eas.

CIn fine autem egritudinis et post qd declinauerit in
firmitas: tunc aliena ab eo embrocās frigidas et sis cō-
tentus subtiliatibus que scis: deinde balnea ipsū et re-
ge cum regimine conualecentium.

Chic ponit curā in declinatione. s. cum valde processerit declina-
tio: ideo dicit. post qd et. Cura autē fit cū resolutione ereclussis frigi-
dis: quia oīs cessant timor de fluxu: et incedimus ad cōsumptio-
nem materierū: et dubium esset ne frigida lederet ptes cerebri de-
bilitatas: ideo opz vñ subtiliatibus resoluimus que scis in canonib?

bus. vt amaraco hyssopo organo &c. deinde balnea ad resolutionem residui & cōfortationem mēbriū per attractionem nutriti-
menti: & rege regimine cōualeſcentium. 4. cañ. fen. scōa.

De plaga & icisione cutis capis & curatiōe. Ca. 14. m.

Eparatio eueniens in capite aut est in cute & carne.

Superius determinauit Aui. de apostematib⁹: hic determinat de solōne p̄tinitatis cutis & ossis & pāniculor⁹ & etiā cerebri. Unde Rubrica caplin de icisione &c. Et p̄mo notificat eam. Scōdo ponit curā. ibi. Et p̄m. ¶ P̄ma in quatuor sicut quorū sunt solones ille p̄tinitatis. Nā p̄mo ponit eā que fit in cute & carne. Scōdo que fit in ossē. ibi. Aut in ossē. Tercio in pāniculis. ibi. Et ex eis. Quarto in suba cerebri. ibi. Et vō incisio. ¶ Circa primum cōsidera q̄ per carnē etiā intelligas pāniculum extra cranium qui est grossus: & potest dici carnosus.

Aut in ossē aut mēstē aut in scimati aut ita q̄ ossa inde extrahenda sunt aut simach.

Hic notificat separationē eueniēte in ossē q̄ pp̄ie vocat fracturā. Et q̄ fm̄ Paulum de fractura cranei & balya. nouo practice caplo. 84. species fracturā cranei sunt quedā simplices: & q̄das cōpositē cū apostemate: deo p̄mo ponit species simplices. Sc̄cundo cōpositas cum apostemate. ibi. (Est alfurati.)

Dub⁹ p̄m

Cad p̄mi euidentia dubitat: q̄. A. videt iussu. Ponit enī species sue modos tres fracture cranei: q̄ aut est manifesta a scima ti. i. cōfuso aut simach. Sc̄d Paulus & balya. 9. prac. cap. 84. ponunt plures. s. figurā capillare & de p̄fessione ossis & alias species. ¶ Dōm q̄ Aui. ponēdo tres dedit alias intelligere. per p̄mā enim spēm dat intelligere tres spēs. p̄mō duas quas includit. Nā fractura ossis manifestat dicit duob⁹ modis. Uno nō: q̄ manifestum frustū ossis sit eietum sicut eijci a ligno cū ascia. & dī ascialis ab Albucaſi. & nō penetrat vsq̄ ad pāniculū sed fundamētū vulneris & terminus est os. Sc̄do nō: dicit fractura manifesta in qua ē manifesta sep̄atio partiū ossis & nō penetrat ita q̄ fundus vulneris & terminus est et os. Et ite ambe fracture dicunt manifeste: q̄ apparet os. s. in fundo vulneris: vt dicit gloſa. Sc̄do. A. dat intelligere tertiā spēs fracture ex opposito. s. fracturā capillare occultā que nō manifestatur nisi cū aliquo liquore nigro. ¶ Et cōsidera q̄ oēs ille tres vocari p̄nt manifeste. i. cū ossis detectio. Et sic sonat sup̄si cles gloſe. i. q̄ apparet os. ¶ Per sc̄dā aut spēm quā vocat scimati. i. p̄ritio sive cū cōrione. fm̄ yñā litteram dat intelligere duas spēs. Nā p̄ritio ossis aut est vera & multa: ita q̄ ossa extrahenda sunt inde: & hāc spēm. A. ponit. Aut non est vera p̄ritio nec multa sicut si eēt frux ad crucē vel ad multiplices cruciatiōes & nō oportet trahere os. & hāc spēm Aui. dat intelligere ex opposito eius q̄ dicit. aut ita q̄ ossa inde extrahenda sunt. Si aut littera Aui. sic statet aut scimati: ita q̄ ossa inde extrahenda sunt eēt littera clario. ¶ Tercia aut spēs quā Aui. ponit est q̄ os rumpit & caro & cutis nō rumpit: imo tenet sup̄ ossē fracto: de qua. A. loquitur. 4. cañ. fen. 5. ca. de fractura cranei. Et h̄ est q̄ dicit lra exterior. aut simach. i. cū caro sup̄ os tenet fm̄ parē. s. in quo est fractura.

Et ex simach est alfurati & est vt exuberet velamē ad exteriora & ap̄ctur & ipinguet & fiat sicut futurati.

Littera eēt clario: si diceret. aut est alfurati. Hic ponit spēm fracture cōpositā cū ap̄ate pāniculor⁹ & dicit est sup̄ple ēt alia species fracture dicta alfurati. i. fungalis: & est vt exuberet velamē idest pāniculus. dura inf̄ ad exteriora. i. q̄ apostemē & ipinguet. i. inflet & fiat sicut futurati. i. sicut fungus in sui forma. ¶ Cōsiderādum q̄ p̄ hāc spēm cōpositā dat intelligere quādā aliam spēm fracture simpliciē in qua fragis os manifeste vsq̄ ad pāniculū: & tñ pāniculus nō apostemat. ¶ Et etiā ista spēs posset dari intelligi p̄ p̄mā que dicit aut manifesta. Et q̄b⁹ cōprehēdit raditas quozq̄ q̄ sup̄ p̄mo de iterioib⁹. i. cap. dicunt q̄ in fractura cranei nascitur q̄dā sicut fungus ex sup̄fluitatib⁹ illuc currentib⁹ que colligunt circa partes ossis & cōponunt ad formā fungi. Ex q̄bus apparet q̄ fracture ossis capitis sunt octo modos. s. capillaris occulta. Sc̄cunda est a scialis. Tercia est fractura nō penetrās. Quarta est penetrās. Quinta est cōfuso vnde ossa educi op̄. Sexta est cōfuso nō sic pp̄ie. Septima est fractura ossis sine solutiōe cōtinitatis in carne & cute. Octaua est fractura fungalis. Et has ē pole reducere ad modos numerū fm̄ Paulū & balya. & possibile est in istis diuersos modos imaginari: & ideo littere. A. p̄nt dari diuersi intellectus alijs a predicto. Sed q̄ sermo eēt. plius omitto. Et q̄b⁹ cef lat instantia in diuis: q̄ oēs spēs fracture ab Aui. cōprehēduntur. Fractura vō in qua os p̄enit intus improprie dicit fractura: sed potius plicatura & de p̄fio sicut accidit vāsi argenteo & plum.

beo quādo a corpore duro pcutiunt: vt balya. 9. prac. 84. cap.

Et ex eis est que fit in matre & in seruatiua & in eis est timor: & in vultuibus quidē p̄uenientibus ad pāniculum cerebri accidit laxitas in latere vulnere & spasmus in opposito eius.

Hic notificat solutiōne p̄tinitatis in pāniculis. s. matre dura & seruatiua. i. pia matre: q̄ fuit situz vena: vt supra. 2. cap. & h̄ est q̄ dicit. ex eis. s. solutiōib⁹ p̄tinitatis &c. Cōsiderādū aut q̄ duo dicit de hac solōne p̄tinitatis. Unus est q̄ est timor in eis & h̄ est certū. Aliud est q̄ i latere vulnere accidit palyſis sive mollificatio: & in opposito accidit spasmus. Et addit Aui. q̄ qñ icisio nō venit ad yētes. i. ad sām cerebri vbi sunt yētes. s. veri yētes & ventres nō veri q̄ sunt cōmisure: s̄ ad terminus velaminis. i. s̄ terminant ad velamē subtile. i. piaz matre: est magis incolumis. Et h̄ inuit q̄ ex solōne p̄tinitatis rumpēte durā matre sit possiblis liberatio. Hoc aut nō intēdo disputare: nec ēt vtrū si incidatur suba cerebri possit hō liberari. In his enim q̄q̄ mirabilia visa sunt: vt in cōmēto afoi. s̄te p̄tic. afoi. 18. Vescā icisam. 2. s. de vtilitate p̄ticu larū. ca. de yētriculis cerebri. ca. 10. vbi narrat de adoleſcente p̄cus so vsq̄ ad yētriculū cerebri qui iussu dei liberari est visus.

Dub⁹ 2^m

Sed dubitat an lar⁹ p̄tis p̄cisse palyticū fiat & oppositū spasmē tur: vel ecōtra. ¶ Clidē q̄ ecōtra. s. pars p̄cussa spasmē & opposita fiat palytica. p̄ Buil. 2. lib. 1. cap. vbi dicit. Quā fuerit lesio in parte dextra palyſis fit in sinistra & ecōuerso. Et p̄ hoc scit q̄ ner uq̄ veniūt ad p̄tē dextrā radicali sunt in sinistra & ecōuerso. & hoc vult. 3. lib. c. de icisione capis. Ampli⁹ p̄cussus in tempore vno p̄dit vñm de oculo opposito: vt ponit Alber. de sensu & sensato. & eadē rōne p̄cussione facta in vno latere capitis magis ledunt n̄r uq̄ partis oppositē: sed maior lesio est palyſis q̄ spasmus: ergo &c. ¶ In diuis est Aui. ¶ Dōm q̄ siue in capite siue in nucha fiat p̄cussio pars p̄cussa palytica siue mollificat siue relaxat: s̄ pars opposita spasmē siue s̄bitur. Et h̄ dico cū accidētia mala apparēt. In hoc assignant tres cause. p̄ma q̄ p̄tis p̄p̄ine parti p̄cussae sunt magis debilitate. sed p̄tis lōgineque sunt minus debilitate. pars aut magis debilitata nō p̄t p̄trahi super materiā: sed sub illa relaxat: & sic fit palyſis & mollificatio. pars aut opposita s̄bit p̄t: & sic spasmē. Sc̄da cā est: q̄ ad partē p̄cussā & p̄tis sibi p̄p̄inquas sunt multa mā que vñit & p̄fecte oppilat vias spirituum: & iō fit palyſis siue mollificatio & p̄ditio sensus & mor⁹. s̄ ad partē oppositā nō currit tanta mā: ideo nō sic p̄fecte oppilat: & iō fit spasmus sicut mā epilepsie: q̄ imp̄fecte oppilat & facit p̄tione idest spasmū: vt apparebit in ca. de epilepsia. Tercia cā est: q̄ ver sus p̄tē p̄cussā mouent m̄ae grosse & m̄ae subtiles: sed m̄ae subtiles veniūt vsq̄ ad partē p̄cussā & ibibunt in ea: nec ab ea p̄nt expelli: & ideo palyticat & mollificat eā: sed materie grosse nō veniūt ita p̄p̄e: sed retinent in p̄tib⁹ remotis & opposit: & ille m̄ae grosse que veniūt nō ibibunt & p̄nt pelli ad loca opposita vñ spasmē illa. Sc̄ciūm tñ q̄ p̄tineas est q̄q̄ diuis eius q̄b⁹ A. dicit q̄ pars p̄cussa spasmē & opposita palyticat: & hoc est: q̄ p̄tigit materias spasmē venire ad partē p̄cussā: & palyticas ad p̄tē oppositam. & bec p̄tineas est possibilis: s̄ raro. S̄lt ēt q̄q̄ p̄tigit fieri solā palyſim siue spasmū: & q̄q̄ solū spasmū siue palyſim. ¶ Ad Buil. dōm q̄ miro de illo textu & suspicor q̄ tertus sit corruptus & nō sit suus. ¶ Ad aliud dōm q̄ illud fuit p̄ accis. Nam p̄cussio a p̄tē opposita fecit sinuz & nō potuit purgari: & iō oculus oppositus fuit lesus. Et alij modi dicēdi sūt quos dixim⁹ sup̄. 3. fen. bu⁹. 1. ca.

Et cum incisio nō p̄uenit ad ventres sed ad sermū velaminis subtilis est magis incolumis. Cum vō p̄uenit ad cerebri apparet febris & vomitus cholere & nō est ex eis que sanatur nisi raro.

Hic determinat de solutiōe p̄tinitatis eueniēte in substantia cerebri. Et p̄mo ponit accidētia. Sc̄do cōparat icisiones p̄tuz cerebri adinuicē. ibi. Et p̄p̄inquo. ¶ Cōsiderādum q̄ tria ponit accidētia sequētia incisione. p̄mū est febris. Ratio est: q̄ statim ad talē icisionē seḡ apostema & fit febris: vt in cōmēto afoi. s̄te particule. afoi. 50. Quibusq̄q̄ sursum &c. Sc̄dum accidēs est vomitus cholere. Ratio est: q̄ statim stomachus cōparat p̄pter neruos magnos a cerebro ad stomachum veniētes: quare humores fluunt ad stomachū: & illi pp̄ie qui sunt apti ad cursū vt cholera & subtiles humiditates que leuigate & ascendētes ad os stomachi q̄b⁹ est valde debilitatū: q̄ nervosum faciunt vomitū: vt ēt sumitur in cōmēto afoi. p̄llegati. Tercū q̄b⁹ sequit est mor⁹ p̄pter nobilitatē mēbi nū raro. p̄t enim p̄tingere forsan: vt Bal. narrat in duobus locis predictis: & satis dicitur cōmuniter.

Bentilis

¶ Et p̄p̄inquoꝝ ad icolumitatē qđ incisio est que ca-
dit ad futurati duoz ventriū anteriorz. Luz enim cito
succurris ei cōtinuā. Ille ſo que in duobꝫ ventribus
poſterioribꝫ fuerint ſunt prauioꝝ Et ea que ſit i me-
dio prauioꝝ ea que ſit in poſterioꝝ et remotioꝝ vt re-
deat ad diſpōneꝝ naturaleꝝ niſi ſit valde parua.

¶ Hic cōſidera q littera pōt triplꝫ exponi. p̄mo incisio que ca-
dit ad futurati. i. ad p̄niculꝫ ita q non incidat: ſed appareat ſua
ſupficie que eſt ſicut funguſ. Alio mō ad futurati. i. ad p̄niculꝫ
ita q incidat: tñ raro cōtingit ad hac liberari: ſolū cū eſt parua
vt medulla non eret: vt dicit Bunnus. Tercio mō pōt exponi q
hic cōparet adinuicē fracturas que ſunt cū ap̄ate p̄niculꝫ: vñ ap-
paret ſicut futurati. i. ſicut funguſ. ſic itelligit cōparationē man-
feſtā. **¶ Cōſiderādū ſcđo q accipimus cōparationē iter icifioneꝝ**
partū cerebꝫ: q icolumioꝝ eſt cadēſ i p̄te anteriori vbi ſunt duo
v̄triculꝫ: q anterior v̄triculuſ diuidit in duos: et nocito vno pōt
p aliuſ v̄triculū fieri qđ opꝫ: vt Baſ. Inuit p̄alleꝫ loco. s. de vtilita-
te p̄uiz. ca. 10. et hoc nō p̄tingit in aliꝫ v̄triculꝫ. Sed in v̄tricu-
liſ poſterioribꝫ. ſ. medio et poſtremo ſūt prauioꝝ. Rō eſt: q duo
anteriorꝫ ſunt iꝛguobilioꝝ q̄ mediuſ et ſoſan q̄ poſterior: me-
diuſ tñ iter oꝝ eſt nobilioꝝ: vt. 3. de iterioꝝ. 7. ca. poſterior autē
eſt maioris ſuſpicionis q̄ anterior: p̄ duo. p̄mo q̄ ſoſan eſt
nobilioꝝ eo. Scđo q̄ bz ſubſtātiā minus p̄fundam: vnde nocuē-
tum ſtatim appropinquat ad vacuitatē v̄triculꝫ.

¶ Et p̄ncipiū quidē conſiſtit in emplaſtris et erit eiꝫ
rectificatio velociter. In cura ſo cōſiſtit p̄ncipiū ad
phibēduſ apoſtema cū eo qđ tolerat diſpoſitio.

¶ Hic ponit curā. Et p̄mo in ſermone ḡali. Scđo magis in ſp̄ali.
ibi (Diſtinctionē). p̄ima littera pōt triplꝫ exponi. p̄mo par-
ticulariter q̄ referat ad id qđ dicit. cuꝫ cito ſuccurris rupturē fu-
turati et aliꝫ inſinuſ malis: p̄tinuatur. i. liberaſ hō. **¶ Hic autē ſuccur-**
ſus eſt ad phibēduſ apoſtema. **¶ Hoc autē ſit cū duobꝫ. ſ. cū empla-**
ſtris repulſiuſ et cū cura alia phibitiua apoſtematis p̄ ſcēmiā et
clyſteria et ſimilia. Et hoc eſt qđ dicit p̄ncipiū qđē. ſ. quāuſ ad lo-
calia: conſiſtit in emplaſtris. ſ. repulſiuſ tē. In cura ſo. ſ. alia lo-
calia. a localibꝫ p̄ncipiū cōſiſtit ad phibēduſ apoſtema cū eo qđ
tolerat ſobothomia vel v̄toſas et alia. **¶ Scđo modo pōt expo-**
ni generaliter. ppter qđ ſciēduſ q̄ duplex cura intēdit in fractu-
ra. Una magis directa que eſt ad cōſolidādū et incarnandū cū em-
plaſtris capitalibꝫ: et hoc eſt cū ceſſauit timor de apoſtemate et cō-
ſuſus humoꝝ: et p̄ncipiū buius cure ſit cuꝫ emplaſtris. ſ. capitali-
bus: et erit eiꝫ. ſ. fracture rectificatio velociter: q̄ cito poſtea ſa-
natur: vt notū eſt. Alia cura eſt magis indirecta et illa eſt ad p̄phi-
bēduſ apoſtema et ſit cū eo qđ tolerat ſiſmus: et hoc eſt qđ dicit.
in cura ſo. ſ. cū eſt intētio cō-olidatio et c. **¶ Tercio modo pōt expo-**
ni: ppter qđ ſciēduſ q̄ fractura cranei aliquādo curatur ſine offis
elevatione et tūc omne p̄ncipiū cure eſt in emplaſtris. ſ. capitali-
bus ſicut cōmunitē ſit hodie. aliquādo curatur cū offis elevatione:
neꝫ in cura tali p̄ncipiū conſiſtit ad phibēduſ apoſtema: q̄ offe
elevatione ante q̄ eleuetur dūmodo indicatio ſit q̄ percuffio fuerit
tam praua q̄ debet os eleuari p̄ncipiū eſt phibere apoſtema.
Et hoc ſatis videtur conſonum littere.

¶ Diſtinctionem ſo medicaminis vulneris plagatiui
qđ eſt in cute et carne dicemus vbi vlcerū rememora-
bimur in libro quarto: et dicemus curam fracture que
eſt ex eis in capitulo fracture et reſtaurationis.

¶ Hic magis in ſp̄ali ponit curā. Et p̄mo inuit diuerſitatē medi-
narꝫ vulney et fractureꝫ capitiſ. Scđo circa curā fracture cranei
ponit diuerſas curas et ſnias ibi (Et medici). **¶ In prima p̄te vult**
q̄ medicamē ſoloniſ p̄tinuatur in cute et carne qđ vulnuſ plaga-
tiuſ ſciſ. 4. cañ. ſen. 4. ſ. medicamē fracture cranei dicit ſen. 5.

¶ Et medici in fracture cranei in qua extrahenda ſunt
offa cū extracta ſunt offa hñt duas intētiōes. Inten-
tio enī quozūda eſt vt declinēt ad medicinas ſedati-
uas que dolorē vehemētē geſcere faciūt. Et intētiō-
nē alioꝝ q̄bꝫ videt q̄ adminiſtrāde ſunt medicīne ve-
hemētis deſiccationis et adminiſtrāt poſt icifioneꝝ fra-
cti et eradicationē ſecti et extractionē fracture eiꝫ me-
dicinas attractiuas i vnguētis: et aliꝫ ſupra locū ſupra
ipm̄ exterius epiſtēte epiſtimate ex aceto et melle.

Super tertio

¶ Hic p̄mo ponit has diuerſas ſnias. ſ. intētiōes ſue opatiōes.
Scđo cōparat eas adinuicē ibi (Et hoc modo). **¶ In p̄ma p̄te po-**
nit id qđ Baſ. ponit. s. de ingenio ſanitatiz in ſi. et eſt q̄ in cura fra-
cture cranei poſt offium elevationē: ſi expedit medici ſunt bipiti.
Quidā enī ponit medicinas ſedatiuas doloris et phibitiuas apo-
ſtematis: et hoc facit oleū ro. Et qđā ponit vnguēta vel empla-
capitalia ericcatiua et attractiua materiū malay: et cū hoc ſup hec
emplaſtra ponit epithima ex aceto et melle: et hoc ad reſenādū
ne p attractionē ſicret apatio: et hoc facit acetū: ſed mel remouet
acetū mordicationē. **¶ Cōſiderādū q̄ in fracture offis cōcurrit**
quādoq̄ incilio cutis: et quantū ad hoc dixit incifioneꝝ fracti. Con-
currit etiā eductio offis incili: q̄ primo incifioneꝝ et trapanationē
facimus et poſt incidimus et eradicamus illud fruſtum: et quātū ad
hoc dixit. et eradicationē ſecti. Cōcurrit etiā quādoq̄ in cōſuſione
bus extractio offis fracti abſq̄ hoc q̄ medicuſ aliqua incifioneꝝ
offis faciat: et quantū ad hoc dixit extractionē fracture offis.

¶ Et hoc modo per manus boꝝ poſterioroꝝ peruenit
maior incolumitas q̄ per manus p̄riorum.

¶ Hic cōparat has opatiōes adinuicē. Et p̄mo facit hoc. Scđo qđ
dixit. pbat auctoritate Baſ. ibi (Et illud). **¶ Dicit p̄mo q̄ plures**
ſanati ſunt per manus eoꝝ qui poſt offis attractionē ſunt vñ em-
plaſtris capitalibus. ſ. ericcatiuis et attractiuis q̄ per manus eoꝝ
qui ſunt vñ medicinis doloris ſedatiuis.

¶ Et illud quidē nō eſt mirum. Baſ. enī dixit q̄ com-
plexio offis et p̄niculi eſt ſicca.

¶ Probat qđ dixit. Et arguit ſic. cōplexio p̄niculi detecti offe ele-
uato et cōplexio offis eſt ſicca: ergo incolumius eſt vti medicinis
ſiccis. Iſta ratio eſt. S. de ingenio ſanitatiz in ſine: et hoc eſt quod
dicit. B. enī dixit. ſ. loco p̄reallegato.

¶ Dubitat vtrꝫ vulnera capitiſ cum fracture offis poſſint curari
abſq̄ icifione et offis elevatione vel abſaſione. **¶ Et vñ q̄ nō p̄ Baſ.**
ſexto de ingenio trac. 3. ca. 1. et Aliu. 4. cañ. ſen. 5. et per Albucaſim et
Auer. 7. coll. cañ. 27. et p̄ Pauluſ cap. de fracture offis. 3. cañ. et p̄
balya. 9. prae. 84. cañ. p̄obab rōne: q̄ ſi curatur abſq̄ offis ele-
uatione: hoc fieret cū medicina: ſed medicina nō poterit penetra-
re in ſixuris capitalibꝫ et puenire ad ſupficie dure materiæ vbi ma-
terie corrupte teneſ. **¶ Amplius hec medicina vñ eſt repulſiua:**
et illa nō cōpetit ſaltem cū mō eſt in parte: vt inter ſupficie fra-
cti offis et iter os et duras matrē. **¶ Vel eſt attractiua:** et illa attrahet
apoſtema ſi ſtatim ponat: ſed ſi ponit poſt aliquos dies et nō po-
terit per ſtrictas partes offis attrahere: et ſi attrahet erit cuꝫ vñ
lentia: et ſic et erit ſuſpicio de apate. **¶ Vel talis medicina eſt icarna-**
tiuā et illa etiā nō cōpetit niſi vulnerē mundificato. **¶ Dūdicari**
autē nō pōt niſi os eleuetur. **¶ In p̄mo vñ vñ auctoritas Seraſ.**
p̄mo ſue prae. ca. de cura ſode ex percuffione. c. 12. Item experiētia
cōis eſt in p̄mo. Itē ſi reperit medicamē qđ de fundo corpis tra-
hit ſpinas et materias difficilis educationis: eadē rōne poterit repe-
riri medicina que p̄ rimulas fracti offis poterit trahere materias
ſanitas et nō ſanitas indigētes expurgatiōe abſq̄ hoc q̄ os ele-
uetur. Sed repit talis medicina vt oꝝ ſcribūt et ſcribit. 4. cañ.
ſen. 4. **¶ Hec queſtio nō querit an ſi os ſit fractū et cutis ſuper eo**
nō ſit fracta: oporteat facere cutis ſectionē. **¶ Quia dicēdū eſt q̄**
ſic nedū ſi cutis nō ſit rupta: ſed ſi quātitas fracture offis non cor-
reſpōdeat quātitati rupture cutis. Quāuis viderim p̄ſumptuo-
ſos chirugicos qui intm̄ cōſidunt in quodā capitali emplaſto: q̄ cre-
dunt eis eſe ſecretū vt fracto offe et nō ſiſſa cuti aliquo mō aut non
ſiſſa ſm̄ p̄portionē ad rupturā qui ſunt cōtenti vñ illi emplaſtriſ
nec querūt an ſi eſt aliqđ offis fruſtū in ruſione ſeparatum opo-
teat illud eleuare q̄ de hoc nō eſt dubiū. **¶ Sed querit an exiſten-**
te fracture in offe poſſit curari ſine offis elevatione. **¶ Et dicēdū q̄**
in fracture vel partes diſtant ſicut quādo p̄tingit in fracture cra-
nei factis cū ſecuri: et tūc nō eſt opus eleuare os: q̄ ex quo partes
diſtant libere pōt materia expurgari. **¶ Vel partes nō diſtāt: ſed**
eſt ſiſſura capillaris. Et de hac eſt dubitatio an ſine p̄ticule offis
elevatione quocūq̄ modo eleuetur poſſit curari. **¶ Et dicēdū ſm̄**
Cōſiliatoꝝ q̄ ſic qđ probatur. p̄mo q̄a reperit medicamē: qđ
cerebrū cōfortat et defendit ab exterioris aeris impreſſione et ma-
teriā que eſt inter partes offis: et illam que eſt ſub offe ſuper dura
matre expurgat abſq̄ hoc q̄ offis pare eleuet. Talis autē medi-
na eſt hec. R. gūmi elemi. 3. iij. raſſine pini puriſſime. 3. iij. cere. 3.
vj. al. 3. iij. olei roſacei. 3. ij. et s. armoniaci. 3. ij. terbēti. 3. ij. et 3.
v. ſat vnguētū. Et alia ponit etiā Cōſiliatoꝝ ibi. Et quidā addit in
hoc ſarinā ſiliginis. Quidā ſarinā ſabarū nigrarū. Quidā ſemen
plantaginis. Et quidā cōponunt cū vino abſq̄ oleo et cera. **¶ Scđo**
do p̄batur: q̄ illa cura eſt ſienda que eſt cū accidētibꝫ minus pra-
uis: ſed illa que ſit abſq̄ offis elevatione et hñpō. **¶ Tñ in offis eleua-**
tione eſt

Dubm

Du

tionem est timor: quod propter commotionem attrahit apostema quodammodo: similiter quod paniculus detegitur et occurrit acri leditur ex hoc unde ex ossis elevatione videmus quodammodo spasmum et febres et multa mala accidentia sequi. Cum ergo medicina aliqua reperiat que materia stantem inter partes ossis et sub eo mundificet: quibus fixura sit capillaris non videtur conveniens quod elaboretur in ossis elevatione. Considerandum tamen quod finem loculationem hoc medicamentum apponi postquam sanguis a loco fluxerit: et non debet apponi cum iam apparent accidentia tumorosa: nec etiam si propter percussione humores ad intra concurrerent supra duram matrem. Apostemates: nec etiam quando fractura non penetrat et humores etiam sunt supra dura matre. Imaginas enim loculationem quod nisi fixura penetraret non potest materia existens sub osse extra educi. quibus sic conditionatis reducit in usum hanc curam. et suadet quod sic procedat absque ossis elevatione. Dynus vero in suo scripto super cap. de fractura cranei artius conditionat et bene dicit quod in vulnere capitis quod est cum fractura cranei tota intentio in principio est: ut humiditas non aggregetur in partibus ossis scilicet: neque etiam aggregetur sub osse supra paniculum: et destineat et putrefiat. Tunc ergo est possibile talem humiditatem bene et perfecte educi extra absque alia scissione et detectio ossis debet hoc fieri: et tale vulnus sic debet curari. Est autem hoc possibile stantibus his conditionibus. Prima quod corpus sit bonorum humorum in quanto et qualiter: quia bona dispo- non est timor de fluxu humorum ad locum vulneris: et si est: est ista parva: non est curandum. et in hoc inquit Dynus et etiam loculationem quod sint facte sibi thomie et vetustates et reliqua diversitatis: si indicationes consentiunt. Secunda conditio est: quod ossis factum in carne et cute sit bene amplum: ita quod tota fractura ossis bene appareat. Tertia conditio est quod etiam ipsa fractura ossis sit ampla: vel non valde stricta. Quarta conditio est quod fractura sit absque attritione facta in partibus ossis. Quinta quod sit absque attractione facta in paniculo. Nam attractio est causa coelationis humiditatis in parte. Inter ossis et paniculum. Stantibus ergo conditionibus predictis finem Dynus et postea emplastro predicto attractio poterit absque elevatione ossis curatio fieri. Quod moderni tamen quos vidi. de quibus etiam est Dynus creditur quod securior via sit dissecare et radere os non coelatione: quod per scissuram capillarem possit mundificatio fieri. Quis enim nam per medium ossis saniem quodammodo educat. ut per articulum. super illo articulo. Quibus inter renes. Et quis reperiat medicum ex profundo materiam attrahentes: tamen medicum que faciant non videtur facere nisi cum multa violentia: et ideo non stantibus conditionibus predictis timendum est de apostemate: et de tali cura. Et ideo omnes auctores secuti sunt viam istam. Sermo vero Sera. vel est in fractura aperta: vel totus sermo suus de referri ad curam vulneris sine ossis fractura: quia enim ibi mentionem faciat de vulnere cum fractura ossis dicimus quod eius cura non ponit. Illud tamen quod decipit ignorantes et vulgares est quod in magnis percussionebus capitis multum aperto ossis: ita quod quilibet videat paniculum: et post multum sanguinis cursum appositio huius emplastri curavit et liberavit hominem. Et hoc rationabiliter: quod ibi suus effectus est coelatione: ut apparet. Et hoc ratio videtur quod aliquis de parva summa percussione capitis ubi fractura erat capillaris facta ossis elevatione et rationabiliter: tamen infirmus mortuus est: quod percussio parva fuit. Dicunt igitur ignorantes talis liberatus est de maxima percussione cum emplastro: et talis est mortuus de parva cum ossis elevatione: qui si cum emplastro curatus fuisset non esset mortuus: et tamen ipsi falsum dicunt. hoc reducit multam infamiam quibusdam in periclitantibus: versus istos emplastro. Contraria autem hincinde cessant: quicquid enim partem defendere potes.

Dub. 4. Dubitat secundo utrum elevatio ossis sine cum perforatione et ablatione vel incisione vel sectione vel quocumque debeamus statim ponere medicinas sedativas. scilicet oleum rosae. an debeamus ponere medicamentum capitale ericaticum et mundificativum suum attractivum. Unde quod debeamus ponere oleum rosae per Paulum in hoc capitulo et per Alium in quarto canon. Sen. 5. et per Albucasis et Balyab. et est usus communis. Item quod prohibet eventum apostematis de osse elevato superponit: si impositio olei rosae est huius. Maior est nota quod in ossis elevatione maxime de eventum apostematum timetur. Minor est nota. In contraarium videtur Alium. hic auctoritate Galeni. de ingenio sanitatis in fine. Et per hoc quod illud medicamentum de medicis ponere osse elevato: per cuius positionem maior sequitur incolumitas: sed per positiones medicamentis capitalibus hoc evenit ut ponit Alium. unde plures liberati sunt per manus illius medicum qui vebat hoc medicamentum quod per manus eorum qui ponebant oleum rosae. ut Galen. ibidem. Amplius in curatione vulneris siccis membris ponitur siccus medicamentum: sed os capitis et paniculi sunt membra siccata: ergo coepit eis siccum medicamentum capitalis. Et hanc etiam rationem Alium. ut Galen. inquit. Item res frigida non debet poni super dura matre cum sit membrum nervosum:

sed oleum rosae est frigidum: nec valet si tu diceres ponam illud actu calidum: quod nihilominus reducet de sua frigiditate potentia ad actualem. Amplius simile videtur de punctura nervi et leione dure matris: sed super nervi punctura non ponimus oleum sed in partibus circumstantibus: ut quarto canon. Sen. 4. cap. 1. ergo supra dura matre discooperta non ponemus etiam oleum.

C. Respondet Dynus ad hanc dubitationem quod osse elevato primum quod debemus ponere est oleum rosae. ratio est quod medicus quando due passionem coniunguntur debet intendere ad magis suspectam: ut 3. c. 9. et quarto cap. 2. et septimo thes. ca. 12. Elevato autem osse maior est suspitio de apostemate quod de vulnere: sicut etiam in vulneribus et puncturis nervorum non intendimus ad medicinas incarnationes: imo ad prohibituas spasmus: etiam elevato osse et detecto paniculo non debemus intendere ad consolidationem vulneris cum medicamine capitali fortiter siccum: sed ad prohibendum apostemate sedationem doloris. Nam in elevatione ossis propter duram matrem que est nervosum membrum: fit dolor fortis. Similiter propter commotionem in humoribus attrahitur humorum et inflammatur: et maxime humores calidi: et ideo est timor de apostemate calido: ergo oportet ponere medicamentum quod mitigat dolorem et repercutiat et temperet calorem. Et hoc prohibetur apostema. Tale autem est oleum rosae. ipsum enim pervenit maxime iter omnia. Primo quod temperate frigidum. Secundo quod stritum et prohibitorium et confortativum: et ideo magis convenit quod oleum violae. Tercio quod in virtute est aliquantulum siccum propter rosas. Quarto quod cerebrum appropinquat confortat: ut secundo canon. cap. de oleo. Quis tamen oleum rosae sit illud a quo debemus incipere post ossis remotionem: non tamen multum debemus eo uti: sed ut ad plus usque ad tres dies. Si enim nimis cum eo staremus esset causa putrefactionis propter suam mollescentiam: et hoc vult Galen. et Alium. hic quod medici indifferenter et superflue: quod per longius tempus quod debet vtebatur oleum rosae. ideo plures moriebantur per manus eorum quod per manus illius senis qui elevato osse vtebatur medicinis capitalibus. scilicet multum. non tamen vult Galen. a principio tu non debeas uti oleum rosae. et stare cum eo tempore convenienti: non superfluo.

C. Hanc opinionem Dynus credo esse falsam in sua conclusionem generaliter accepta: quia extra eas multa bona inferat. Probo igitur quod quando osse elevato non debemus statim ponere oleum rosae. sed potius medicinam capitalem ericaticam et attractivam: quod elevato osse potest esse dispositio omni prohibens apponem oleum rosae. vel alteri repercuti: ergo ipsius non debet poni: sed sic est quod potest aliqua materia mala esse in loco. scilicet super dura matre et circa partes ossis: quod per sui moriam putrefacit paniculum: ergo oportet uti absterfuo sine mundificatione suae attractivum: non autem oleum rosae. vel aliquo detinente manum illam in loco. Dico igitur quod ossis elevato vel sit cito: et hoc usque ad dies septem vel decem: cum adhuc timeat de cursu materierum vel tardat post preinitum tempus ab auctoribus: et cum iam manum est in parte et fluxus cessavit: siquidem fiat cito vel quocumque tempore fiat: adhuc de cursu materierum est timor osse elevato de apponi oleum rosae. Ratio est duplex: quod quando os cito elevatur et materia est in fluxu est magnus timor de apostemate. Et hoc propter tria. Primo quod materia adhuc fluit. Secundo propter dolorem qui adhuc inest. Tercio quod dura mater satis est ossi applicata: unde in ossis elevatione fit circa eas magna commotio. Secunda causa est quod quando os cito elevatur non est in parte mala materia de cuius retentione timeat sine de cuius repercussione. Et hoc modo Alium. et Paulus et alii elevato osse precipiunt apponi oleum rosae. Loquuntur enim ad medicum rationales qui cito et in sua hora os elevavit: non tamen dico cito: quod in prima die: cito quod non transiit terminum convenientem ut permiserit manum in parte congregari et corrumpi: sed vel manum non est aggregata aliqua notabilis quantitas: vel si est ibi aliqua non est corrupta mala: et ideo de eius repercussione non timetur. Et huius signum est quia post hanc repercussione precipiunt medici incarnationem.

C. Sed tu dices quod illud oleum rosae ponit. Dico quod debet accipi pecia tante latitudinis quante est distantia partium ossis et infundit in oleum rosae temperate calido et apponi: et postea bobyx infusus in eodem oleo: et super hoc alia pecia infusa in oleum rosae. misto cum vino. Et hic modus mihi placet qui a Paulo sumitur. Si autem elevatio ossis sit tarda: et iam materia est in parte mala corrupta sicut frequenter contingit chirurgicis pigritantibus: dico quod non debet poni oleum rosae. sed magis tunc laudo medicamentum capitale mundificativum et ericativum. Ratio est quod est timor de remanentia materiei corrupte et propter cum est commota. Secundo quod non sic timeat de apostemate ut supponitur etiam quando os elevatur et materia est iam quiescens inter os et paniculum non est tantus dolor in elevatione. Tercio quod si est aliquis timor de apostemate de cursu nove materiei: potest ille timor remoueri effundendo oleum rosae in partibus circumstantibus: circa collum et rectificationem simen. Sed diceret aliquis. Primo si manum est corrupta in parte: tunc infirmus est mortuus et sic est dimittendus. Secundo si manum est in

Gentilis

Tractatus Quartus de egritudinibus capitis & plu-
rimo nocumēto ipsius in opationib⁹ sensus & morib⁹.

$$\mathcal{L}ap.p^{n_1}$$

Super tertio

Non tamen omnis superfluous et gravis sed ille cuius
gravitas est in materia et qualitate simul: ita ut ipsius
spatium sit prolixius et eius elevatio fortior et debilita-
tur excitatio ipsius ab eo.

¶ Si autem excitatur tunc somnus eius est naturalis in
quantitate et qualitate sua.

ДНЕВНИ П

leuiter excitatur videtur posse argui qd ipse non est paratus logo tempore dormire. Causa enī ppter quā leuiter excitatur est paucitas materie: z eius aptitudo ad resolutionem. Hoc autē non potest longo tempore tenere somnū: z saltem qd dicitur videtur verum frequenter: nō tamen assero qd sit semper verum.

Et eius quidem alius est grauis alius est subeth p fundus.

Hic inferit diuisionem: z est qd eius. s. somni subeth alius est grauis: alius profundus.

Dubitat de hac diuisione: qd iam dixerat qd subeth est somnus grauis: sed graue ēē esse p fundum. / **Dm** p qd subeth quidā est p fundus minus ille vocatur hic grauis. quidā est p fundus magis: z iste absolute vocatur p fundus. Et eodem modo potuit facere diuisionem qd subeth qdā est prolixus minus: z qdā magis prolixus. Secūdo modo pōt dici qd graue sumitur hic prolixo: z tunc dicemus qd subeth est trium spērū. Una species est veri subeth in quo simul est somni p funditas z plicitas. Alie due sūt species non veri subeth. Et vna est quādo est prolixus z non est p fundus. Alia quādo est p fundus z nō prolixus. Et has duas species tangit hic cum dicit. z eius. s. subeth. q. d. Jam posui tibi qd est verus subeth z ei. s. subeth in genere z large. vel eius. s. nō veri. alius est grauis. i. prolixus nō tamē p fundus. alius est subeth profundus sed nō p lius. / **Ex** quibus apparet qd grauitas siue graue sumit hic ab alic. tripliciter. Primo sumit graue pro profundo vt cōtra distinguitur proliro quō sumitur in diuisione cui dicit. z grauis. Secundo sumitur graue pro excessu ab eo qd est fm nām. Et hoc mō grauitas est distemperantia in p duratione z in p funditate quō sumitur cum dicit. sed ille cuius grauitas. i. cuius excessus in plicitate z p profunditate. Tercio modo sumitur graue vel grauitas s. p lilitatem vt distinguitur contra p profunditatem: z hoc mō sumitur hic cum dicitur alius est grauis.

Dubitat vtrū sit reperire somnū p liliū z leuē siue nō p fundus. s. a quo hō crearet leuiter. / **Uf** qd nō qd oīs somnus hūc cām de difficili remouibilis est p fundus: qd hō tunc nō potest leuiter excitari. S. oīs somnus p lilius hūc cām de difficili remouibilis cū multis p daret: ergo oīs somnus p lilius est p fundus. Eodem mō potest respondere: qd oīs somnus p fundus est p lilius: qd oīs somnus profundus hūc cām fixa z p mātūa: sed oīs talis somnus multū p durat: qd oīs p fundus somnus est p lilius siue aptus p lilitati. / **In** dū est hūc in mō loquēdū cū dicit. nō tū oīs. / **In** dū est hūc in cōmē. 3. z parti afoi. sup illo afoi. Somnus z vigilie. Un fm trāllationē grecā dicit. Lōcēdāt somnū recte notari lōgū cū tpe solū supercedat cū que fm nām cōmēsuratē: nōdū autē difficile erigibile habēs. Ecce fm mētē hūc pōt somnus ēē longus: z tū cū facilitate erectionis ab eo: z eadē rōne vī qd somnus possit ēē breuis: z difficile sit ab eo erigi. / **Dm** qd si nō frequēter accidat: tū est possibile somnū ēē lōgum: z nō p fundū. pōt autē dici nō p fundū z. Uno qd sit p lilius qd būs accitib. s. hūc accitib. vigiliaz de locutione z motu z aptione qūq palpebrarū: z hoc est possibile vt apparet ex hūc in lib. de comate. z supra ēē dictus est. Alio qd sit somnus purus z p lilius: z cū hō clamat vel tūgit dormientes: statim erigat z euigilef: z hoc est possibile: qd pōt aliqua mā vaporosa rā rā facere somnū que sit multa: saltē per viā renouationis z succel siue euaporationis ad caput. Cū igit hō dormit pp talē mām: non p funde dormit: qd statim mā cessat ab oppilōne z obtusōe quam facit cū sit rara z leuē: sed tū hō hic lōgo tpe paratus est dormire pp multā successū euaporationē. / **Ex** hoc cessat pma instantia: qd dicit difficile remouibilis duob. modis. Uno mō d. remouibilis difficile a sui actuali ipseffione: z hoc mō somnus est p fundus. Alio mō dicit de difficili remouibilis a sui p riuatione: z hoc mō est p lilius. pōest qd cā ab actuali ipseffione p vno nunc facili ter remoueri: qd mā subtilis vaporosa: z sic somnus nō est p fundus: sed tū a cōtinuatione nō imouebit: imo statim iste excitatus reinclinat ab somnū: z hoc pp renouationē euaporationis. **Ex** qbus ēē apparet qd somnus pōt ēē p fundus z non p lilius: z hoc qd causa eius est aliqua mā frigida humida grossa s. pauca: z ideo in sui actuali cū causat somnū facit cū p fundū z nullis accidētib. vigilie mltū: z si hō tangat vel clamet pro illo tunc non erigē: tamen qd pauca est mām: non multū perdurabit hic somnus. Et si tu fortiter laboras in eius euigilatione ita qd excitetur nō reinclinat ad somnū. / **Ite** ergo somnus est breuis z profundus. Et sic soluitur ratio cum dicitur: omnis somnus profundus hūc cām fixa p mātūa. **Dm** qd verū est in actuali ipseffione: z pro illo tūc nō tū habet cā fixam. i. perdurātē: cū causa possit ēē pauca.

Somnus autē vniuersaliter est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum z motu ad principium

cum quo priuantur ipsorū instrumēta ab exitu operatiōnum in ipsis nisi que necessaria sunt ad hoc vt vita permaneat: z illa sunt sicut instrumenta spiritus.

Hic alic. declarat genus positiū in diuisione: z ex hoc pcedit ad inuestigandū causas subeth. Genus autē est somnus. Primo qd declarat qd est somnus in gñali. Secūdo in spālī. ibi. (Et somnus gñes.)

Cōsiderandū p circa diuisionē: qd dicit somnus vniuersaliter: qd bec diuisionē est somni in cōi ad somnū quēcūq: siue sit nālis siue nō nālis siue cōtra nām. / **Notandū** circa diuisionē qd somnus est retractio: z hoc maxime expōit alic. qd hoc est sicut formale in somno: vt sumit z. collig. cap. 20. s. fm aliū modū posset dici efficiēs inediātū. In hac autē retractione tāgit qd est illud qd retrahit: qd spiritus aialis. s. ab aia dictus: qd quilibet spūs retrahit iūtus: s. manifestus: z plus aialis spūs. s. cerebri. Secūdo tāgitur id a quo fit retractione: qd ab instis sensus z motus. Tercio ad qd fit retractione: qd ad pñ. s. ad cor: fm alic. z. collig. Et rō est: qd sicut cor est pncipiū z dominus expōitionis caloris ita ad cor fit reuerfio: vt ibidē dicit alic. Quarto ostendit qd psequat ad hāc retractionē: qd pñatio sensus z motus: z hoc est qd dicitur: quō. s. reditu priuantur instis ipsoz sensus z motus ab exitu operatiōnū in ipsis. s. existētū. Et dicit ab exitu opōnū: z nō dicit a potētia opatiua. Quinto ponit exceptionē: qd pñat motus ab instis mouētib. nō tū ab instis spālī ritus. i. anhelitus: qd eius necessitas est in vita: aut qd non retrahit spūs aialis ab eis: aut si retrahit mouent virtute nāliter eos mouēt: vt imaginari vī hūc in cōmēto afoi. apopliāz fortē solue rē. cōmē. 4. z. pñ. Et si pñderas bec est valde cōpleta diuisionē: z cōprehēdit illas quā ponit Albertus z. de aia. p. cap. s. fm somnus est quies aie ab exteriori opere sensuum: z inuit cam. pñ. s. cōmēto: z in tēgnī trac. 3. z alic. collig. z. cap. 20. z. cap. 38.

Et somnus quidem nālis absolute est cuius reditus est cum p fundatione spiritus vitalis ad interiora vt digeratur cibis quē in ipso sequitur spiritus animalis sicut fit in motibus corporū subtilis permistoz pp necessitatem vacuitatis: z qd est etiā ppter quietem eius et vt spiritus adiungat sibi partē eius: quō. al. dū. nutritiā z sustētetur z augmētetur substantia illius z recipiat re stauratiōne eius qd ex ipso in vigilis resoluitur.

Hic in speciali ostēdit quid sit somnus declarās qd sit in quacūq: specie somni. Et p qd est somnus nālis. Secūdo qd est somnus non nālis. ibi. (Et hūc.) Tercio qd est cōtra naturā. ibi. (Et qūq: accidit somnus.) Dicit p qd somnus nālis absolute. i. s. distinctus nō naturalis: z cōtra nām est cuius. i. in quo est reditus z. Cū hanc diuisionē pñdera qd ipse tāgit duas causas. pñio cām formale vel efficientem: qd est reditus spiritus vitalis cuius p fundatione. i. s. mēfione ad profundum vt ad cor.

Dubitat p an aliquis somnus sit absolute nālis. / **Uidef** qd nō: per alic. i. lib. sen. z. cap. de gñis cōplexionū. vbi ponit qd somnus nō est ex sūma operationū nāliū absolute sed cōditionalr. / **In** dū est hic alic. / **Dm** qd somnus pōt duplī cōsiderari. Uno mō vt cōparatur ad vigilā: z vt sic nō est absolute nālis sicut vigilā: imo est ppter defectū qui ex vigilā cōsequit. Vigiliā autē est naturalis: qd aia fm naturā se hūc vigilat. vt Aristo. is. pñcula. pñble. pñblemate. Et sic loquit alic. p libro. Alio mō pōt cōsiderari vt in suas species diuiditur: z vt sic quidā dicitur somnus absolute naturalis: z quidā non naturalis: z quidā contra naturam.

Secūdo dubitat quare diuisionē somnū absolute dicit qd erat reditus spūs aialis ab aia dictus: sed diuisionē somnū nālem dicit qd est reditus spūs vitalis. / **Dm** qd somnus absolute cōprehēdit oēm spēm somni: sed in quadā specie somni pncipalr redit spūs animalis cerebri vel pñibet expandi vt in somno malo facto ppter cerebri frigiditātē solā. In quadā etiā specie somni mala pncipalr renouatur z pñibetur expandi spiritus nālis apud medicos vt in somno ppter etiāones z defectus spiritus nāliū. Et in qdam somno pōt pncipalr renouari spiritus vitalis: ppter b. igit alic. diuisionē somnū absolute dicit qd est reditus spūs aialis. i. cuiuscūq: spiritus. Sed in somno nāli dicit qd est reditus spūs vitalis: z causa est qd in somno nāli retractione caloris fit a virtute regitiua fm alic. z. collig. cap. 20. z eius finis pncipalis est restitutiō eius qd de spiritib. est resolutū in vigilis: ergo somnū dicit pncipalr retractione illius spūs qui est radix z pncipiū restitutiōis oīs alterius spiritus. Talis autē spiritus est vitalis: vt notum est. Secūda causa est qd retractione caloris ad interiora fit etiam ppter cōplēmentū digestionis illius: ergo spiritus debz dici reuocatio qui maxime ad digestionem facit: z talis est spiritus vitalis.

Bentilis

Et hoc est qd dicit Aui. t. cu profunditate spiritus vitalis ad interiora vt digeratur cibus. C. Secundo Aui. in hac diffone ponit cam finalem huius somni nalis: t. per cosequens huius retractionis: t. ponit tres causas finales. Una est vt digeratur cib' ex vnione caloris: t. hoc est qd dicit. vt digeratur cibus. Et hic caderet questio quo tempore fiat melior digestio an in somno an in vigilia. Et hac diffuse discussimus contra Dynii. Secunda causa finalis est quiescere ab operib' sensibilibus. Nam in actione accidit languor: t. ideo querit quies de somno t. vigilia: t. in cometo secundi celi t. mundi cometo. s. t. hoc est qd Aui. dixit. t. qd est etia. i. est illa pfundatio spiritus ppter quiete. Tertia causa finalis est spiritui predictop' re-stauratio: t. hoc est qd dicit. t. vt spiritus sibi coniungat rē. Et autem hic speculatio in quo differit ab inuice he cause: t. quem ordinem hnt. C. Considerandus 2° qd Aui. tangens finē somni qui est digestio imposuit eū reuocationi spiritus vitalis solū cū dixit. cum profundatione spiritus vitalis ad interiora vt digeratur cibus: t. in reuocatione spiritus vitalis ad hunc finē qui est cibi digestio dicit qd reuocat spiritus aialis quasi per quādā pntiam sue necessitatem vacui. Quādo enī duo corpora subtilia adiungit sunt multa t. vni monef ad aliquā partē op' qd aliud per quādā violentiam consequatur ne sit dare vacuū inter vnum t. reliquū. Et hoc mō dicit qd spiritus aialis sequitur vitalē. Est ergo mens. A. qd spiritus aialis reuocat interioris: nō ppter digestionē cibi sed per quādam consequentiam. Alterius postq' Aui. posuit spiritus vitalem t. etia aiale reuocari intus subiūit duos fines vtriusq' cōmunes. s. vt quiescat: t. vt restaurent: ergo spiritus vitalis reuocat interioris ppter tres causas. s. ppter digestionē ppter quietem t. ppter restaurationē suūplis. Sed spiritus animalis reuocatur ppter duas causas finales. s. ppter quietem t. ppter restaurationē suūplis. i. vt restaurentur: t. ppter tertiam cam. s. ppter necessitatē vacuitatis.

Dub^m 6^m Dubitat ergo vtrum spiritus animalis in somno reuocet ppter cibop' digestionē. C. Videlicet qd sic per Auer. in cometo canticę cap. de somno t. vigilia. 2° cometo. al. 135. vbi dicit qd in somno fit melior digestio cū predictis duob' caloribus. s. calore vitali t. aiali reuocatis intus. C. Amplius hic spiritus aialis reuocatur itus vt restaurent partē suā: sed hoc nō fit sine digestionē: ergo reuocatio sua est pro digōne. C. In contrarium Aui. sū pntissimā expōne. C. Dicitur qd questio nō querit aliud nisi an spūs animalis sensitiuus t. motiuus reuocatus in somno agat ad digōnem cibi in stomacho v' epate vel mēbris: ita qd se habeat rōne cause efficientis. Et dico qd spiritus animalis sensitiuus t. motiuus apud Auer. pōt duo pōtare vel spiritus a cerebro missum per neruos: vel spiritus vitalem missum ad mēbra sensibilia t. motiua. s. in mētura conuenienti pro sensu t. motu: que mētura est alia vel vltra eam que est ad opera nutrimenti absolute. Si qdem querit questio de spiritu aiali sensitiuo t. motiuo qui a cerebro vadit ad neruos. Dico qd iste spiritus nō facit manifeste ad cibi digestionē. Ratio huius est. qd iste spiritus est valde pauci caloris: imo tendit ad remissam caliditatem: qd cosequit suam cōplexionem a substantia cerebri que est frigida. C. Sed tu diceres multa mēbra frigida faciunt digestionē t. inuuant ad eā. C. Dm qd nos loquimur de digōne cōmuni cordis stomachi epatis t. venaq' quā per se t. directe nō facit calor remissus sicut est calor spūs aialis: imo calor fortis sicut calor spūs vitalis. Et ideo reuocationē solius spūs vitalis dixit fieri p digestionē. Dico autē qd spūs aialis nō facit manifeste ad digōnem cōem: qd siq' vellet imaginari qd iste spūs cum habeat aliquē calorem actualē: t. ille qm sit paucus possit inuare ad digestionē possit sustineri. Si autē questio querat de spiritu aiali: qui est idē qd vitalis spūs a corde datus mēbris sensibilibus t. motiuis in mētura pro sensu t. motu: tūc dicēdum qd talis spūs reuocatus inuare ad digōnem effectiue eūz habeat calorem actualē potētem: t. de hac loquit Auer. p canticę. p. allegato cometo. Et sic apparet solo ad primū. C. Ad scdm dōz qd restauratio spūs aialis non fit actiue a spiritu aiali: qd nō seipz restaurat: s. ppter gñatiua ē p' terna de virtutib' nālīb' q' ē gñat.

Dub^m 7^m Dubitat 2° an quiescere sit finis cōis spiritui aiali t. vitali. C. Videlicet qd nō: qd spūs vitalis nunq' quiescit a sua opōne. C. In 2° dūm est Aui. sū expōnem datam. C. Dm qd quies boz spiritus est finis cōis: tamen diuersimodē: qd spiritus aialis ex toto ab ope gescit: sed vitalis non quiescit ex toto: s. ab ea pte qd extendebat pro exercitio vigilię: vel p gerē itelligit phibitionē resolutionis.

Dub^m 8^m Dubitat 3° quare. A. multiplicat tot verba nutrit sustentat rē. C. Dm qd quādo ad spiritū resolutū in vigilia aduenit vel adiūgit alia pars spiritus: nos cōsideramus tria. 1° primo absolutā repositionem: t. sic est id quo nutritur. Secundo perduratiōem eius in tempore quo nō perdurasset: vt sic sustentatur. Tercio additionē ad id qd prefuerat: vt sic augmētatur sūa ipsius: t. totus hoc vocat restaurationē eius qd in vigiliis fuit resolutū: t. ideo dixit quasi cōprehēdens omnia illa t. recipiat rē. C. Considerandū tamē qd nutriti

Super tertio

t. angere improprie tribuitur spiritibus eūz sū cōiores opinioes sint inanimati: t. ideo ista exterior dicit: dū nutrit: qd littera iterior dicit quo nutritur: t. videbatur qd inuerat qd spirit' ppter nutrit: s. ista exterior moderat' loquit cū dicit dū nutrit. i. qm nutrit: nō tū ex h' affirmat qd ppter nutrit: s. qm nutrit t. sustentat rē.

Dub^m 9^m Dubitat 4° an in motu spūs animalis ad interiora sequētes spiritum vitalē spūs animalis primo vadit ad cerebrum t. postea ad cor: an pmo vadat ad cor t. non vadat ad cerebrum. Et hec esset p' funda speculatio an spūs vitalis cui misceat aialis t. quē sequit necessitate vacuitatis sit spirit' cōis missus mēbris per arterias cōmunes: t. tūc spiritus aialis immediate sequeret vitales versus cor t. nō versus cerebrum: an sit spiritus vitalis appropriat' missus mediante cerebro: qui tamē nō est forma sūa aialis: vel s. sit missus nō mediante cerebro: tamē sit appropriatus cum animali. t. tunc retraheret ad cerebrum pmo t. immediate t. vltimo ad cor. Et an spiritus animalis qui sequitur vitalem possit dici pars vitalis spiritus dati organo sensui vltra id quo indiget pro nutritiōe t. eūz spiritus vitali motu versus cor: illa alia pars vitalis spūs qui pōt dici aialis vadat cum eo versus cor t. alius spūs aialis a cerebro datus vadat versus cerebrum: sed ista p'fentialiter omittantur.

C. Et huic qdem ppinquus est qui accidit ei qui sanitati vicinus est ab egritudine sua. Accidit enī ei somnus profundus t. significat sedationē egritudinis eius: ipse tamen in sanis non significat bonitatem.

C. hic notificat somnū non naturalem. Et primo facit hoc. Secundo ponit differētiā inter somnū nālem t. nō nāles. ibi. (Differētia 2°. C. pila in tres sicut tres causas ponit somnū nō naturalis. 2° ibi. (Et quādoq'. 3° ibi. (Et plurimum.)

Dub^m 10^m Dubitat quare nō possit diffonem somni non nālem. C. Dm qd ita ex duabus diffonib' hoc apparuit. Nā ex diffone somni absolute apparet qd est reditus spūs ad interiora sed ex diffone somni apparent qd est reditus spūs p causas nāles. Ergo apparet qd somnū nō nālem est reditus ppter causas nō nāles soluz: ergo debuit Aui. ostēdere has causas. C. Considerandū 2° qd somnus de quo est hic sermo cōiter a medicis dicit nō nālem: qd est quasi medius iter somnū nālem t. somnū cōtra nām: tū Aui. vtitur duob' vocabulis de eo. 1° primo qd dicit qd est ppinquus huic. s. nāli somno: est autē sibi ppinquus qd nō rātū distat quātus somnus cōtra nām: ē qd fit ad restaurationē faciendā eius qd resolutus est ad qd fit ē nāli somnus: ē qd fit a causis nō nālibus: que non sunt ita imoderate sic cause pternām. Aliud vocabulū Aui. est qd dicit qd hic somnus nō est absolute nālis. i. nō pure nālis sed deficit ab eo. C. Considerandū 3° qd A. in sūma ponit tres causas somni nō nāles. C. 1° prima est la rita: ab egritudine: t. est dispositio neutra cōualefcentie: vbi hō querit quietē: t. sic spūs intus retrahunt. Dixit autē ei qui sanitati est vicinus: qd si talis fatigatio ē in p'auitate egritudis dice ref somnus 3° nāli. S. cū appropinquat hō sanitati signat qd egritudo sedata est: t. homo remanet quasi sēssus t. querit quietē. Et ista causa intrinsece reducit ad resolutionem spiritus. Si qd cōiderat ipse tamē somnus p'fundus in sanis. i. in his qui sam apparent non significat bonitatem: qd significat vel supflūā eūationē vel laborem superflūū vel aliquā materiam oppilantem.

C. Et qd qd ē accidit somnus hūmōi generis ei qui euacuatus est medicina plurimum t. somnus ille cōfert ei reddēs ipm virtuti sue. Et plurimū accidit somnus nō absolute naturalis: t. ille qd ē est reditus qui fit ad pncipiū p'p' superfluitatē resolutionis spiritus: etiam nō tolerat eius substantia dilatationem ppter defectum suū augmētī similr illud qd sufficit applicationi causa resolutionis facte ex motu p'fundatōis: s. sicut fit in dispositione laboris t. exercitiū fortis. Et illud fit ppter euacuatiōem superflūāz accidētē spiritui aiali. Natura igit fit prompta ad recipiēdum qd est in substantia ei nō psequatur ipsa ex nutrimento sustentaculum.

C. Secunda causa somni nō nālis est multa euacuatio a medicina solutua: vbi spūs diminuti per eūationem nō possunt extra expādi. Et somnus ille p'fert ei rē. s. post aliquis cibi cōsumptionē: qd sup vacuitatē supflūā dormire est malus vt p' cāū. fen. 2. cap. de pulsu somni t. vigilię. Et plim accidit somnus rē. C. Tercia cā est superflua resolutio facta ex motu t. exercitio vel labore t. non tolerat ista spūs dilatatiōē. i. expāsiōē ad cōtremā ppter defectū augmētī sui spūs super illud qd sufficit applicationi. i. ad organa. s. intrinsece.

Et vult

Et vult dicere q̄ ultra id q̄ dicitur stare intus nō sup̄est q̄d possit ex
 erpadi applicat. s. ad organa extrinseca: q̄ nō solū spūs d̄ habere
 quātitatē qua possit applicari organis extra: sed que possint p̄
 durare in exercitio opōnū. p̄fondant ergo sicut fit rē. Et illud. i.
 talis resolo fit pp̄ eūonem sup̄flūā accētē spiritui aiali: q̄ labor z
 exercitiū resoluit maxime aiales spiritū. Nā igit rē. q̄d est in s̄
 stātia eius. s. spiritus. i. retinet spiritū. Vel q̄ est in s̄ba eius. i. illud
 q̄d est s̄uale z necessariū in interioribz: nisi cōsequatur. i. nisi adue
 niat aliq̄ nutrimentū: q̄ possibile est q̄ ex hoc homo fortificet z
 spūs multiplicet: z homo nō dormiat sicut accidit laborantibus q̄
 comedūt laborando. Cōsiderandū aut̄ q̄ per hoc q̄d Aui. dicit
 pp̄ eūonem accidētē spiritui aiali pōt sumi differētia inter hāc
 tertiā cām somni nō nālis: z inter alias: q̄ ista causa est resolo fa
 cta a motu qui maxime resoluit spiritū aiale. Sed scda causa est
 resolo facta a medicina solutiva que resoluit spiritū nālē z ē vi
 talē. Sz p̄ma cā est laritas facta ab egritudine. s. febze que attigit
 spiritū vitalē: z vnicūqz hāz causa p̄ affociet resolo vnicūqz
 spiritus. Cōsiderandū etiā q̄ sigs vellet etiā posset has partes
 aliter introducere. Dicēdo q̄ qdā est somnus absolute nālis qdām
 p̄pinquus a quidā nō absolute naturalis: z tu considerā: t̄m p̄mus
 modus exponēdi est magis cōsonus mēti Aui. vt appet cū s̄dit.
 Differētia vō. Nā somnos p̄dictos cōparādo in duos reduxit.

C Differētia vō inter ip̄m z illum qui est ante ip̄z est si
 cut differētia inter petitionem cibi a corpore sano vt
 sit loco resolōnis nālis ex eo z petitionē cibi a corpore sano
 debilitato a solutione z fluxu sanguinis. P̄simus enīz
 duorum somnoz petit restorationem solutionis vī
 gliarum z est res naturalis. Et scdus petit restaura
 tionem resolutionis laboris: z non est naturalis.

C hic ponit dīaz inter somnū non absolute nālem z somnū q̄ est
 ante istū. i. somnū nālem. Ex quo apparet q̄ Aui. somnos p̄dictos
 reduxit in duas sp̄s. Cōsiderandū q̄ Aui. inuit cōuenientias: et
 ponit dīam. cōuenientia est q̄ yterqz est ad restaurādū. sed differt
 q̄ somnus naturalis querit restorationem factam a re naturali
 sicut est vigilia: z hoc est q̄d dicit. z est res naturalis. s. vigilia vel
 z est res naturalis. s. talis somnus. Sed somnus non naturalis pe
 tit restorationem eius q̄d resoluitur a labore zē.

C Dubitat q̄ dicit q̄ somnus siue vigilia est res nālis: cū t̄m ponā
 tur inter res nō nāles. Itē qua ratione somnus quo fit restauratio
 eius q̄d dissolutum est est vigilia est res nālis: eadem rōne somnus
 ex labore: q̄ labor est res nō naturalis sicut vigilia. Itē quarto de
 accidenti z morbo in fine dī q̄ ex magno labore fit somnus nālis.
 Itē labor videt coincidere cū vigilia. Nā vigilia resoluit pp̄ labo
 res z motus qui in ea sūt: s̄ si somnus est nō nālis: q̄ ex eo restau
 rat q̄d cū labore resoluit z vigilia resoluit per labores: s̄ somnus
 succedens vigiliē est nō nālis. Dōm q̄ vigilia pōt comparari ad
 somnū z pōt cōparari ad laborem sup̄flūū: de quo est hic fmo. Si
 quidē cōparet ad somnū ipsa dī nālis: q̄ nobis magis f̄m nāz in
 est q̄ inist somnus. Alia enī f̄m nām se hīs vigilat yr Ari. pble. 18.
 i. pble. Et iam declarauit hoc in q̄dōe de cōseruatiōe sanitatis. Si
 mlti si vigilia cōparet ad motū sup̄flūū de quo est hic fmo: dicit
 nālis: q̄ vigilia quātūcūqz f̄m nām nobis inist: resoluit nos: z ideo
 necessarius fuit somnus. Ex quo appet q̄ q̄ dicimus q̄ vigilia
 siue somnus est nālis vel nō nālis non accipit eo mō quo dicit res
 naturalis vel nō nālis. Sed dī vigilia naturalis z somnus que sūt
 cū dispōne sana z causis existētibz in latitudine sanitatis. Sz dī nō
 naturalis sed p̄pinquus qui est in dispōne neutra z causis neutris
 sanitatis. p̄pings. Sed dī cōtra nām qui est cūz dispositione egra et
 causis egris. Et forsā subit speculans hēc noīa sunt cōuenien
 ter imposita sicut ēt rebus nālibus non nālibus z cōtra naturam.
 Ad dīus dōm q̄ primo vigilia z somnus in dispōitōe sana pos
 sunt dici naturales dispōnes: in se sūt res non nāles. Ad scdaz
 dōm q̄ labor de quo hic est sermo est labor sup̄flūus extra ter
 minos sani laboris. Ad 3az dōm q̄ large sumit ibi somnū nāles
 p̄o nō nāli qui respectu somni subeth pōt dici nālis. Ad tertiāz
 rōnem dōm duplī. Primo q̄ vigilia resoluit omni labore motus
 circūscripto. s. quīs homo f̄m omnem particulā gesceret. Vel dī
 cēdū q̄ labor est duplī. Unus qui coincidit cū vigilia nāli z de il
 lo nō est fmo. Alius est labor sup̄flūus: z de hoc est sermo.

C Et quādoqz accidit somnus nō naturalis absolute:
 z est vt sit reditus spiritus aialis ab instrumētis. ppter
 cām infrigidatē substantiē spiritus contrariāz: aut ex
 trinsecus: aut ex medicinis infrigidantibus z instrumē
 ta adipiscunt frigus incōueniēs penetrationi spūs vī

talīs in eis f̄m modum suum renouatē infusione sp̄
 ritus in eis adunati cōrumpentis cōplexionē qua re
 cipit virtutem aialem. s. spūs a principio quare residuū
 redit ad pfundum pectoris z fit piger ad dilatationēz
 propter frigus cōplexionis: z hoc est stupor.

C hic determinat de somno pter nāz: z ille est qui p̄prie dī subeth.
 Et p̄ inuendo eius diffōnē ponit eius causas cōplōnales. Scdō po
 nit alias cās. ibi (Subeth p̄terea.) / Primo in tres. Primo ondit
 quō subeth fit a frigiditate. Secūdo quō fit ab humiditate. ibi (Et
 q̄qz.) Tercio quō simul ab illis. ibi (Et he due cause.) Cōsiderā
 dus circa primā partē q̄ Aui. vñ his vocabulis somnus nō natu
 ralis absolute. i. simplr: z iste opponit somno nāli absolute. i. sim
 pliciter in sp̄bus somni. Somnus aut̄ medium inter istos vocatū
 tribz noībus: q̄ dī non absolute nālis: q̄ diminut? a nāli: z dī buie
 nāli. p̄pinquus: z dicit nō nālis. s. sine aliqua alia determinatione: z
 hoc noīe vocatū cū dicit. secundus petit restorationē resolōnis
 laboris: z est nō nālis. Cōsiderandū z? q̄ Aui. inuit hanc diffō
 nēz q̄ somnus absolute nō nālis qui est dictus alio noīe pter nāz:
 est vt sit redit? spūs aialis pp̄ cām infrigidatē p̄iaz substantiē. i. cō
 plexioni spūs: z pp̄ alias causas p̄ nām que dicitur. C Notādū q̄
 q̄ somnus cōtra nām adueniēs pp̄ frigus vel aduenit propter frī
 gus aeris z dicit extrinsecus: vel propter frigus rerū que assumū
 tur: vt op̄n rē. z quātū ad hoc dicit aut ex medicinis. C Sz tu dī
 ceres nōne posset accidere a frigore materiē humoralū. Dōm
 q̄ sic: loquitur de eo in hoc cap. Cōsiderandū 4? q̄ Aui. tūgit
 duos effectus frigoris occurrentis in istis sensuū z motus: vt ce
 rebro z neruis. Unus effect? est: q̄ frigus p̄hibet penetrationē
 spūs vitalis ad mēbra qua p̄hibita fit priuatio sensus z motus.
 C Sz tu dicerēs quare dicit aialis. Dōm q̄ intelligit de aiali vi
 uere. Vel dōm q̄ solo aiali spiritu p̄hibito pōt fieri somnus con
 tra nām. per instrumēta intelligit virtutes z cerebrum. C Sed tu
 dicerēs quare dicit postea vitalis: z nō dicit aialis. Dōz q̄ si frī
 gus cōgelando p̄hibet transitū vitalis spūs multo magis animalis.
 Tangit aut̄. A. subtiliter modū penetrationis spūs vitalis ad mē
 bra: q̄ modus penetrationis eius est ad inuadū: siue est inuadū
 illud q̄ effundit siue resolut de spiritu adunato in mēbris: de
 benius enim imaginari q̄ spūs qui actu est in mēbris semp extra
 fundit siue resolut: z ideo op̄z q̄ semp penetret vt iter actu sen
 sus z mot? C Secūdus effect? est: q̄ frigus corrūpit cōplōnē spi
 ritus qui est in mēbris sensitiuis z motiuis p̄ quā cōplōnē me
 ref virtutē sensitiuam z motiū a principio. s. a cerebro vel corde.
 C Ex his aut̄ duobz effectibz frigiditatis sequunt̄ duo alij. q̄ ad p̄mūz
 q̄d est p̄hibito penetrationis segtur q̄ residuū spūs nō potēs pe
 netrare fugit ad suū principiū. s. ad cor: z hoc est q̄d dicit ad pfun
 dū pectoris. sed ad scdōm effectū qui est corruptio cōplōnis spūs p
 sui infrigidationēz q̄ pigritat z p̄hibet dilatarī z extendi extra: s̄
 etiā hoc sequat ad p̄hibitionē penetrationis z ad corruptionē cō
 plexionis: z hoc est stupor. i. subeth: in q̄ fit priuatio sensus z motus z
 sumit hic stupor sic sumit a Gal. 4. de iteriozibz. z. ca. Alij vō mo
 di quibus accipitur stupor sunt dicendi sen 2? huius.

C Et q̄nqz ēt accidit pp̄ cāz humectatē istā z pturbā
 tē s̄baz spūs z oppilatē vīā ei? z laxatē subaz neruoz:
 z lacertoz: z mollificatio quā seq̄ oppilatio: z coopi
 mētū que p̄hiberet spiritū penetrare: quonīā spūs ip̄s
 substantia iam est ingrossata z perturbata: z quoniam
 instrumēta eius iam sunt corrupta ppter humiditatem
 z laxitatem eozum simul. Et iste est somnus ebrietatis
 z accidit q̄d est hūc accidenti p̄ortumum ppter nīmīaz
 stomachi repletionem z polixitatem more cibi in sto
 macho. horum autem subeth remouetur vomitū.

C hic ostendit quō fit subeth ab humiditate. Cōsiderandū q̄
 triplū humiditas inducit subeth. Primo inturbidādo s̄bam spūs:
 q̄ humidū est inturbidare: vnde nō est aptus ad sensus z motū. Se
 cūdo oppilando q̄ spūs turbidatus est grossus nō aptus penetra
 tioni. Tercio laxādo s̄bam neruoz z musculoz: vnde partes con
 cidunt z fit oppilatio: z hoc est q̄d dicit: z mollificatio sup̄. sequit
 quā mollificationem sequit oppilatio. z cooperimētū. i. casus prius
 super parte que p̄hibet rē. instrumēta sunt corrupta. i. inepta re
 ceptioni z penetrationi spiritus. Cōsiderandūz secūdo q̄ ebrie
 tas humectādo sic inducit subeth z repletōes stomacice: z ps.

C Et he due cause cū firmant sunt cā qua plurimū ac
 cidit subeth. Qnqz etiā adunatur frigus z inuit ipsum

Gentilis

humiditas simul in causis somni: verūtamē causa affe-
cedens tūc est ex frigore: z iuuat ipsum humiditas. Si-
cut aggregant in vigilijs caliditas z siccitas: z est cau-
sa vera ipsa caliditas quā iuuat siccitas.

Chic ostendit quō fiet subeth ab illis causis simul z ponit ordinē.
Chic ponit due cause, s. frigiditas z humiditas cū firmat. i. cū si-
mul eueniūt z sunt fire intense sunt causa subeth: q. faciūt somnū
pfundū z etiam plicum. **C**ōsiderandū q. somni nālis principa-
lior z pprior causa est humiditas q. friditas: imo ipso pte frigiditas
oz dici causa nālis somni. vnde 4. de accidenti z morbo in fi-
ne vult Hal. q. pprie medicina somnifera est humida: sed in causis
somi nālis vt subeth cū cōcurrunt frigiditas z humiditas causa
aīa: tūc i. causa principalis est frigiditas: z hoc q. frigus est magis
cōtrariū sensui z motui q. humidū sicut in vigilijs. s. supfluis zc.
z hoc perfecte declarauit in questione de somno cōtra Dymū.

CSubeth preterea sūt cāe alie ex q. vebemētia poris
moz febris z euet nāc cū eētia sup suā egritudine z
ipsi cōpessio sub mā z sequit ipsaz spūs aīalis sicut di-
ctū est: z pprie si mā febris est frida flegmatica: z ipsa
quidem non calefacit nisi cum putredine.

Chic ponit alias causas subeth: z bz quinqz ptes sicut gncz ponit
causas. Prima causa est isultus paroxismoz quārdam febrium.

CAbi cōsiderandū q. Aui. duo tāgit. p. p. modū puent istū subeth:
z est q. natura venit vel insultat cum essentia. i. cum spiritu vitali
super egritudinem conuenit in qua insultatione cōtingit q. cōp-
mif sub mā z ipsam. s. naturā cum spiritu vitali sequit spiritū aīa-
lis zc. z pprie. s. comprimitur sub mā si est flegmatica. z hoc di-
xit. q. possit virtus sumergi ppter quantitātē vel pūitatez. Se-
cūdo Aui. tangit tēpus perduratiōis subeth in sumerione calorū
in feb. flegmaticis: q. est quousq. nō calefit. Causa aut aduenit pur-
refactio z calefit mā: tūc fit expansio caloriz z cessat subeth.

CEt quandoqz fit propter malitiam humorū: z vapo-
rum ascendentiū ad interiorē cerebrū a stomacho aut
pulmone in egritudinibus suis z reliquis membris. Et
quādoqz fit ex multitudine vermium z ascaridum.

Chic ponit scdaz cāz z est malitia humorū vel vaporū cōicatos ce-
rebro quātū ad partē anteriōrem a stomacho vel pulmone zc.

CSed tu diceres pōt ne vaporū facere subeth circūscripto exces-
su humiditatis vel frigiditatis. **C**ōm q. sic z. p. p. per sui cor-
pulētia oppilādo. Secūdo p sui ipsozitionē terrefaciēdo z sub-
mergēdo ipsū sic in vaporibz surgentibz a vermibz pōt cōtingē.

CEt qñqz fit ex coartatione cerebri ipsi sub osse cranei:
aut lamina ei: aut cortice ipsi cū cerebro aduenit pēu-
sio. Et vebemētioz vētrū ad faciēdū subeth apō pssioez.
nē ē vebemētioz: coz ad faciēdū subeth apō pssioez.

Chic ponit tertiā cām. Et pmo facit hoc. Scdō satifacit dubita-
tioni. ibi. (Et vebemētioz.) **C**ōsiderandū q. hec tertiā cā est con-
strictio facta in cerebro: ex qua cōstrictione fit oppilatio z pbi-
tio moz spiritū ad membra. Ista aut cōstrictio fit ex osse fracto
cuius lamina. s. magna vel cortex premit cerebrū. **C**ōsiderandū
circa scdā partē q. Aui. vult rīdere questio quo queri possz
cuius ventriculi cerebri cōpessio est magis causa subeth. Et rīdet q.
cōpessio siue cōstrictio z coartatio ventriculi medij sicut ei? inci-
sio plus incidit subeth z reliqua mala accēdētia vt in pcedēti cap.
dictū est. **C**Notandū q. vētriculus medius est nobilior: z iō ad ei?
nocumētū peiora sequunt accidentia. statim enīz nocumētū suū
cōicat reliquis vētriculis. Ad faciēdū aut subeth per viā cōp-
sionis iuuat multū sua strictura: q. enim inter oēs ventriculos est
magis strict: imo est sicut via: ideo cōpessio siue coartatio statiz
claudit illum: z ex hoc fit stupor siue subeth ppter nocumētūz et
alqz cōmunicatū: vnde Hal. quarto de interioribus. z. cap. ven-
triculo cerebri cōculcato maxime medio stupor oritur.

CEt qñqz fit pp vebemētē dolorē pēuisionis eueni-
entis lacertis timporis: aut fm cōitatem lesionis in ore
stomachi aut in matrice: quare cōtrahitur ex eo cere-
brum z oppilat vias spiritus sensibiles taliter q. cuz ea
fit difficilis motus spiritus ad procedendum.

Chic ponit quartā cām que est fortis dolor: vnde cerebrū in se cō-
trahitur z oppilat vias spiritus zc. vnde nō procedit extra. **C**Et
cōsidera q. forsan iste subeth est cuz epilepsia vel dispositione illi
cōsimili: vel si ex dolore intus cōfugiat spiritus fit subeth: sed si

Super tertio

contractio fiat in pānculis cerebri z cerebro fit epilepsia: z tūc b
modus subeth. **C**ōsiderandū ē q. enumerat loca dolorosa: vt ex
pēuisione in timporibz: q. locus dolorosus est pp musculos zc.

CEt qñqz fit pp vebemētē debilitatē spiritus z reso-
lutionem ipsius quare fit difficilis eius dilatio.

Chic ponit quintā cām subeth siue somni z nām siue nō nālis ab-
solute que est vebemēs debilitas. i. defectus in spū pp resolutionē.
CEt considera q. resolutio spirituum z eoz debilitas est triplex.
Quedā que sequit naturālē viam z exercitia naturalia: z ista facit
somi nālem. Quedā que sequit exercitia superflua extra ter-
minos sanitatis: tamē in terminis neutralitatis: z ista facit somnū
non naturalem sed ppinquum naturali. Quedāz aut est resolutio
que sequit causas z naturā: z est dispositio egra: z ista facit somnū
cōtra naturā: siue non naturalem absolute: z de hac est sermo.

CEt quoniam pmi sensum qui pūatur in somno z
subeth sunt visus z auditus: oportet tūc vt fit impe-
dimentum in subeth in anteriorē cerebro.

Chic determinat de subeth quādū ad sui locū ostēdens cū p. p. ce-
rebrū fit passio. Et p facit hoc. Secūdo addit cām ad declarationēz
cuiusdā. ibi. (Et oportet.) **C**Prima in quinqz: sicut quinqz rationes
adducit ad pbāndū q. fit lesio partis anterioris principalis. z. ibi.
(Et ppter.) 3. ibi. (Nam si.) 4. ibi. (Nec esset.) 5. ibi. (Et nō eēt.)
z hoc autē facit ppter Serap. cap. 17. pmo bre. qui simul cuz de-
terminat de lythargia determinat etiā de subeth. Et sic videt po-
nere q. fit passio posterioris partis. **C**Prima rō est si pmi sen-
sus qui pūant in somno z subeth sunt auditus z visus: oportet q.
impedimētūz in subeth fit in parte anteriori cerebri: sed ita est q.
pmi sensus qui pūant sunt visus z auditus: ergo maiorē presu-
ponit vt notā: q. sensus visus z auditus sunt a parte anteriori ce-
rebrū. nūcōē pōit z cōclusionem. **C**ōsiderandū q. cōclusio est
artio: parūper q. premisse: solū enīz infer q. subeth fit nocumētūz
anterioris partis cerebri: q. h. erat pmo qd itēdebat: z poterat cū h.
ferre: q. somnus ē q. nō est subeth est passio siue dispo pars ante-
rioris: quia etiā de somno sumptūz in premiffis a ppositionibus.

Cdubitatur quare nō fecit mētionem de sensu gustus z odoratus:
z etiā de tactu. **C**ōm q. maxime fecit mētionēz de istis duobus:
q. inter alias maxime sunt ab ipso cerebro: z manifeste vt Ari. 2.
de partibz alium cap. 21. als cap. 10. vnde supra. z. cap. hui? sen-
diebat. anterior cerebri est factus lenis: quoniam plurimūz neruozū
z pprie qui sunt visus z auditus oritur ex eo. Alia causa est: q. istis
sensibz maxime experimur adiuuētiē: h. b. dormit vel vigilet.

Cdubitatur qdā quō pōt ledi visus cū nerui optici sint lati nō apti
oppilari. **C**hic dicit q. spiritus ingrossat etiam q. retrahitur.

Cdubitatur scdō an isti sensus alij ledant vel pūctur in somno.
CEt dōm q. sic: qd apparet de odoratu: q. est ppinquis anteriori
ventri: q. quid fit organum eius siue nares siue carūcule. Similr
pūatur gustus: q. nerui gustatui oriūtur ab anteriori cerebri. s.
a tertio pari neruozū: z mouentes linguam oriuntur a septimo vel
sexto: vt Hal. 4. de interioribz. z. cap. Tactus autem pūatur in
somno: nō q. nerui tactui oriūtur a parte anteriori: omnes imo plu-
res a parte posteriori: sed ppter ligamētū sensus cōis: qui est ra-
dis sensuū particulariū. Sit etiam ligamentum sensus tact? in so-
mno: nō ex hac causa ligant omnes sensus: z in subeth q. nocet sen-
sus cōmūis z omnes sensus nocentur. Et hoc forsan voluit Aui.
intelligere cum dixit. z ppter cōmunitatem corruptionis imagi-
nationis. i. ppter nocumētū sensus cōmūis. q. d. sensus nocentur
in subeth: q. nocetur pars anterior vnde oriūtur nerui sensus: et
q. hoc non erat cōmūis omni sensui: q. non omni tactui: etiaz q.
fm Arist. sensus gustus z tactus terminātur ad cor: ideo Aui. de-
dit aliam causam: quare in subeth nocentur sensus particularees:
z est ppter nocumētū imaginationis. i. sensus cōmūis.

CEt ppter cōitatem corruptionis imaginationis.

CJam apparet q. illa pars pōt duplr introduci. pmo vt dictus
est. Secūdo q. hic ponit scdā rōnem ad pbāndū q. somnū
subeth est lesio anterioris. Et arguit sic. in subeth sequit nocumē-
tum imaginationis. i. sensus cōmūis: ergo est lesio partis anterioris
cerebri. tenet cōsequētia: q. sedes cōmūis est anterior pars
cerebri. antecēdēs ponit: z hoc est qd dicit. z sup. oportet vt in su-
beth fit impedimētū in anteriori cerebro ppter cōmunitatē. i.
sequelam: q. cōicat z consequit nocumētū corruptionis. i. ima-
ginationis. i. sensus cōis. **C**ōsiderandū q. modus. A. supra z in-
fra est sumere corruptionēz quādoqz pro nocumēto: modus ē
eius est sumere imaginationē quādoqz pro sensu cōmūi: vt su-
pra apparuit. z. de naturalibus particulā. 4. ca. 1. Quomodo au-
tem in somno sensus cōmūis ligetur non est presentis cōsidera-
tionis: sed q. in subeth noceatur est euidentis: s. pōit enim z ob-
tunditur z cessat ab operatione in subethicis.

CNam

C Nam si non esset cōmunitas anterioris cerebri: nō accideret nocumentum nisi posteriori parti non oportet ut visui et auditui proueneret priuatio.

C hic adducit tertiam rationem et arguit sic. si in somno subeth nō sequeretur nocumentum in anteriori parte cerebri: sed esset nocumentum solum in posteriori: tunc sequeretur quod visui et auditui non oportet sequi priuationem. hoc est falsum ad sensum. cōsequētia est nota: quod isti sensus sequuntur maxime partes cerebri anteriores. Circa istam rationem sic pcedit quod primo ponit antecedēda et cōsequēda in propria forma. Sed cōsidera quod ista ratio et prima est vna in virtute: nisi quod prima cōcludit directe: ista ouēcit ad inconueniens. Nota etiam quod ex vtriusque rationibus sumit quod nerui auditus oriuntur a parte anteriori cerebri.

C Neque esset somnus imo esset destructio motus et tactus solummodo et essent sensus reliqui cuius dīspōnib⁹ suis sicut attingit in egritudinib⁹ cōgelationis et sochos.

C hic adducit quartam rationem: et arguit sic. Si in somno subeth esset lesio in parte posteriori cerebri solum et non in anteriori: tunc nō esset somnus. hoc est falsum per diffinitionem. Probatur cōsequētia: quod tunc esset destructio motus et tactus: sed reliqui sensus essent sani. visus audit⁹ odorat⁹ et gustus sicut accidit in pge latione: et pro. sochos. sed quod auferret motus et tactus et reliq⁹ sensus nō sunt lesi: tunc nō esset somnus: sed subeth nō esset somnus. Circa hanc rōnem sic pcedit: quod ponit pns cū dicit. et neque esset somnus. Secūdo pbat cōsequētia cū dicit. imo esset destructio.

C Et nō esset nocumentū quod subeth affert sensui vltra nō cūmetū quod isert motui. Nam ipse destruit sensus oīno et nō penitus destruit motus: remanet enī icolumis et anhelitu.

C hic adducit quintam rationem et arguit sic. Si subeth somnus nō esset lesio partis anterioris cerebri sed posterioris: tunc nocumentum quod facit subeth in sensu non esset maius nocumentus quod facit in motu. sed hoc est falsum: nam videmus quod subeth destruit: quod auferit sensum oīno. visum et auditum et c. et tū non oīno destruit motum: imo non impedit quendam. motum anhelitu. Circa hanc rōnem sic pcedit: quod pmo ponit cōsequens. Secūdo destruit illud. ibi. Nam ipse. Cōsiderandum quod ex huius potest argui quod nerui motui anhelitu non oriuntur a parte cerebri anteriori: sed a parte posteriori. Arguit enī quod subeth magis ledat sensus: quod est passio anterioris vetriculi: et iō anhelit⁹ remanet incolumis.

C Et oīz qdē ne oppilo pueniēs i subeth sit cōpleta nō cū multa spissitudine: si nō fiet nocumentū in anhelitu.

C hic declarat quiddā. scilicet qualis oppilatio pcurrit in subeth: et dicit quod nō est cōpleta: et hoc quantum ad vias: quod nec perfecte claudit nec oēs vias claudit neque cū multa spissitudine: et hoc quantum ad mām: et probatur quod tunc fieret in anhelitu nocumentū: et ut sic esset quedam apoplexia: clausio pfecte ventriculo medio phibere penetratio spūs motui ad partes posteriores: et fortis oppilo et cōpleta non posset fieri sine causa valde forti: qua lederent multuz ptes cerebri anteriores et posteriores. Cōsiderādūz aut quod hic cā. est vtilis huius in duob⁹. Primo quod dixerat quod in subeth remanet anhelit⁹ incolumis. Vult igitur hic ostēdere quod hoc est verū in subeth puro nō pmissio apopleie vel ēi lythargie quod fit cū oppilo est cōpleta et materia est grossa spissa multū. Secūdo est vtilis hic cā. ad declarationē cuiusdā quod supra inuenit. scilicet quod in subeth fit oppilatio circa cerebri: et hoc inuenit quod dicebat quod subeth fit a frigore et quod dicebat quod fit ab humiditate: et etiam quādo dicebat quod fit a dolore vel ossis compressione: vult ergo dicere quod oppilatio non est perfecta: quod esset motus apopleie et fieret in anhelitu nocumentum.

C Omnis autem subeth ex complexione pendēs est. propter frigus primo: et propter humiditatem secundo.

C hic ponit ordinē causaz subeth: et iam supra declaratū est.

C Amplius quādoq⁹ fit permutatio ad subeth sicut ex peripneumonia et pleuresi et similibus.

C hic ponit quāda cā. et sunt quę. Primus est quod subeth quicq⁹ fit per permutatōnem ex peripneumonia et pleuresi. scilicet hēgmatica et alibi apertibus stomachi vel gule et similibus. Et cōsidera quod ex hoc cā. iuncto superius habemus quod subeth qdā est per se: qdā per permutatōnem. Et sic posset dici qdā per se qdā per cōitātē. Nam a pleuresi vel peripneumonia potest ascendere vapor: aut permutari materia.

C Et quidam hominum sunt quorum humores dū se dent sunt fracti non nocentes quare cooperit eos dormitatio. Cūq⁹ se prosternunt profundatur calor: inat⁹:

et seruēt et excitant vapores cerebri: quare somnus nō ipm cooperit et pēpue in eo qui est sicce cōplōnis. cūz ergo multiplicant coopiture somni idcat egritudines.

C hic ponit 2^m cā. Et primo facit hoc. Secūdo declarat quiddam. ibi. (Et sicut.) In prima parte dicit quod quidam hoīes sunt qui hūc humores malos acutos et corruptos nō aptos vincit calido naturali. et humores isti sunt fracti nō nocentes. i. obtusi nō impimentes. vū sedent. i. dū quiescūt isti humores: quod isti humores non agitati nō impimūt. quare dormitatio. i. leuis somnus coopit eos. i. humores: quod nō sentitur eoz malitia. vel cooperit eos. scilicet hoīes habentes istos malos humores. Cūq⁹ se prosternunt. scilicet ad somnū fortem et profundū profundatur calor: inatus propter somnū: et seruēt. scilicet illi mali humores: et excitant vapores cerebri. i. surgūt vapores ad cerebriū: quod somnus nō coopit ipm. scilicet hoīem: quod nō potest dormire: vel ipm. scilicet humore acutū prauū. Et precipue et c. Summa ergo sententiā est ista quod in hoīe aliquo et propter sicce complexionis habet malos et acutos humores quies et somnus leuis quod dormitatio sedat illos humores: et quasi in vigilia et motu plus molestant. Sed somnus profundus agitando humores inquietat eos: et non permittit eos dormire et manifestat accidentia. Et est simile ei quod dicitur in cōmentariorū 2° secūda particule. In quo morbo. cōmen. 1.

C Dubitatur quare hoc propter fit in homine sicce cōplōnis: imo videt cōtrariū: quod somnus humectādo deberet eū iuuare. Sed quod per boīem sicce complexionis intelligo boīem habet humores siccos acutos prauos qui statim in pfundatione somni excitantur et inducūt accidentia praua: et ideo plus nocet somnus profundus excitando humores prauos quod iuuat humectando. Somnus autē leuis et dormitatio qua dormiūt quasi sedēdo non iacēdo nō sic eos molestant. Vt dōm quod per boīem sicce complexionis intelligit boīem exarnatum. scilicet macrū habetē nervos discoopertos: unde vapores et humores moti propter somnū statim impimūt in membra sensibilia: et etiaz inducūt accidentia mala. qd nō sic eueniret in hominib⁹ grossis coopitis fin nervos. Cū ergo multiplicant coopiture. i. oppressiones siue nocumenta somni. Ex somno idcūt egritudines: quod significant malos humores qui a nālī calido vinci non possunt: imo tacti fuerūt et nocent magis: ut in cōmē. p. realge. afos.

C Cōsiderādū ergo quod hoc vocabulū coopitura vel cooperimentū sumitur in hoc caplo tribus modis. Uno modo pro conculatione siue casu partis mēbri humectati sup parte quā sumitur supra cū dicitur: sequit oppilatio et cooperimentū. Secūdo modo sumit per regimento siue cooperimento quā sumitur ibi. cooperit eos dormitatio. Tercio modo sumitur pro nocumento quā sumitur hic cū dicitur: cum ergo multiplicant coopiture. Inferit autē merito ex pmissis ergo: quod dixerat quod somnus excitat vapores et c. Cōsiderādūz 2° quod ista posset exponi superficialit⁹ quod cum hō vult plura cooperimenta in somno quod pfluere significat egritudinē: quod signat humorū frigiditatem dominū vel alias causas: cū nō est a cā extr. mēca.

C Et sicut aqua granatorum tardate in stomacho que retinet vapores et liberat a vigilis. Et nos quidē iam diximus qualiter oportet esse formam iacentis sup cibum. Nunc autē dicemus quod visus resupinationis multotiens ledit dorsum et latat ipsum. Cuius quidē cura est visus surgendi p'urimus.

C hic declarat dictum per cōtrariū. Dixerat enim quod somnus in quibusdam proprie in siccis excitat vapores: et etiaz permittit boīminem pcedere in somno. Sed diceret aliquis quomō est hoc possibile cum somnus humectet. Respondet quod est per accidens: sicut aqua. i. succus granatorum acetofozum est sicce complexionis: et deberet facere vigiliam: et tamen si post cibum figatur et bibet vapores ad caput: qui erant causa vigiliariū: et secūdo canonis: et ex hoc homo dormit et liberatur a vigilis. Sicut ergo res sicca de se facit vigiliā: et per accis liberat a vigilia: ita somnus per accis excitādo vapores idcūt accitū praua et vigiliā. Et nos dixim⁹. scilicet pmo cap. fen. 3. ledit multos. scilicet habentes calidos renes.

C Ex somno pretereā in sole timetur capiti.

C hic est quartus cā. in quo docet cauere a dormitatioē in sole: quod trahendo materias ad caput timetur capiti.

C Et qui fit in luna facit possidere creatū sanguis qui fit cum rascatione propterea quod luna mouet humores.

C Cōsiderādū quod luna debili caliditate mouet humores in capite: et dilatat eos et misceat cū sanguine: vū per abūndantiā fluūt in colatōriū: et creatū pellunt: et ideo ei⁹ nocumentū est in catarro. propter cūz intrat per fenestrā quod vnitur radius: ut dēf. cap. de catarro.

C Et cā quidē sonitus gutturis est coopitura oris cāne

Gentilis

quare spūs non egredit nisi in voce humiditatis.

Chic ē qñt^o can. i. qñ assignat cās sonit^o guttur^o in somno enī ē qñq^o stertor guttur^o z dīc qñ cā ē cooptura ouificy cāne pulmōis: z iō spī rit^o. i. aer nō erit nisi voce illi^o humiditatis quā rūpit z sonat zē.

CDe signis speciez subeth. Cap. 2^m.

Signis subeth fit ex frigore puro extrinsec^o eius signa sūt vt fiat pp successione frigoris vebe^o metis adueniēs capiti ceteri^o: aut pp frig^o in tra corpus z cerebri^o: z nō iuenit in facie inflatio neq^z in palpebris: etiam est color viridis z pulsus est exten^o sus tendens ad duritiem cum raritate vehementi.

Chic ponit sig^o subeth. Et p^o bz diuersitate suaz cārū. 2° ponit sig^o q^o b^o distiguit a gbulā alijs passib^o. ibi (Et oia.) / P^oia i. 3. p^oio ponit sig^o subeth facti a mala cōplone. Scdo a vaporib^o z māeb^o cōicantib^o ab alijs mēbris vt pmutat^o. ibi (Cā. si cā.) Tercio facti a pculsiōe. ibi (Qui at.) / In b^o at. A. cōplet sig^o fm nūc cārū omīssa solū vna cā. f. ea q^o ē dūitas z resolo supflua: z q^o b^o erat sat^o notū: iō omīst. / P^oia in. d. p^oio ponit sig^o subeth facti a mala cōplone sine mā. Scdo cū mā. ibi (Si fiat ex flate.) / P^oia i. d. p^oio ponit sig^o subeth facti a mala cōplone frida pura. f. sine mā. Scdo facti a mala cōplone hūda. ibi (Cā. si.) / P^oia i. d. p^oio fac b^o. Scdo remouet erroze. ibi (Si at.) / P^oia i. d. p^oio ponit sig^o subeth facti a frigore ab ex. f. aer. Scdo facti a frigore mediciaz venenosaz. ibi (Et si subeth.) C^odic p^o aut pp frigus itra corp^o z cerebri^o. i. cōe corp^o por^o z cerebri^o q^o totū corp^o tagat. Nō iuenit inflatio: q^o nō ē mā: et frig^o p^ostrigit z pmit itus. Color viridis sup. i. alb^o pp mortificatioz a frigore. Pulsus ext^o sus. q^o strit^o pp frig^o tēdēs ad duritiē: q^o frigus idurat arteria: z idurat pāniculū vii frig^o fac pulsus durū: vt p^o de differētijs febriu. ca. 7. Lū raritate pp diminutā necessitate.

CEt si subeth fit ex frigore pot^o alicui^o mediciaz nar^o coticaz q^o sūt opū z iusgam^o z radiz mādragore semē mādragore z nur metel^o: z fūgus: z lac i stōcho acetos^o sum: z coriadrū hūmīdū: z semē pūitū multū signat^o si gnis q^o dicem^o vnaq^oq^o eaz i cap^o b^o venenis. Et vt subeth fiat cū alijs accitib^o p^oocatiois z viriditaz ex^o mitatū: z friditate eaz: z apate ligue: z pmutatioe odor^o ris: z fit pulsus cū casu formicās dūilis nō cū raritate: imo frequēs hūs frequētiā vētriculōsi formicās. Et si fūcūit rarus nō erit ei odor n^o fortitudo: imo redit ex ra^o ritate ad spissitudiez z ex spissitudine ad raritatē. Scias q^o si aliq^o hōz i potu datū ē: aut ipse p se bibit z medic^o cēt totū illd cū eo q^o dicemus in caplo de venenis.

Chic Alii. p^o signis remittit nos ad lib. 4^m fen. 6. Confuse tñ ponit sig^o sat^o nota vt p^oocatio pp ifridationē spūaliū. Viriditas pp pge^o lationē. Apate ligue sic accidit in iusgamo. Mutatioe odor^o ris: sic accidit ex coīadro vel alio veneno frido cui^o odor fit manifestus vt opto. C^opulsus. Cōsiderādū q^o pp pugā iter virtutē z venenū fit pulsus inordinatio: z iō qñq^o ppe mortē fit frequēs. f. formicās: z qñq^o de illis pculsiōib^o aliq^oue deficiūt pp casus virtutis: z fit rarus: vel fit rarus cū virt^o aliq^ouā vincit z cessat formiculatione.

CSūt at qdā q^o dicit q^o subeth frigoris puri est leuior subeth materiei humide. Sed sermo ille non est vebe^o menter sanus: imo quādoq^o est fortis valde.

Chic p^o ponit sniaz alioz. 2° reprobāt. ibi (S^o fmo.) 3° addit sig^o cōe subeth ex frigore. ibi (Et oēs.) C^odic p^o qdā dicit q^o subeth frigoris sine mā est leuior. i. remissior: q^o subeth ex mā humida. Tādē remouet hoc: z dīc q^o hic sermo nō est vehementer sanus: q^o qñq^o subeth a frigore ē valde fort^o. B^o aut^o Aut. nō curauit pbare: cū. n. frigus purū possit occidere cōgelando z inducere accitia apoplexie z epilepsie vt infra apparebit: ergo pot^o inducere fortē subeth.

CEt omnes quidem subeth facti ex frigore cerebri in substantia sua: aut propter medicinam ebibitaz sequit^o corruptio in cogitatione z memoria.

CConsiderādū q^o frig^o cēbri i sūa itellit frig^o puz ab aere extrinsec^o. Lūz ergo bō fit subethicus ex frigore aeris vel ex frigore medicinarum vt opū tunc toti cerebro cōicat nocumentus: z ideo sequit^o corruptio. i. nocumentū in cogitatione z memoria.

CEt si subeth fit ex humiditate pura sunt eius signa vt nō videant^o signa sanguinis neq^z grauitas flegmas.

Super tertio

CConsiderādū q^o in nobis nō est alius humor humidus nisi flegma z sanguis. Lūz ergo apparent signa subeth ex humiditate: z hoc p^o signa male complexionis humide posita supra: z non apparent signa flegmatis nec sanguis. sequitur: ergo est sine materia.

CSi at fiat ex flate scitur illd ex pcedēti repletioe z nī^o mia stōchi fatietate z mltitudine pot^o z lenitate pulsus: z ipsi fluctuatōe cū latitudine: z scit^o ex p^ofidatōe subeth z grauitate ipsi^o z albedie coloris i facie z oculis z lin^o gua: z grauitate capis: z inflatioe in palpebris z friditate tact^o: z regimie pcedēte: z etate z regide z reliqs.

Chic ponit sig^o subeth a mala cōplone cū mā. Mala autēz cōplo mālis vlt^o cū flate: z tūc fit a mala cōplone frida z humida. Cū sanguie: z tūc fit a mala cōplone hūda. P^oio q^o ponit signa subeth flatici. Scdo sanguie. ibi (Ex sanguie) Tercio cōpositi. ibi (Et si cū.)

CJu p^o pte ponit oia sig^o vñq^o flegmas: fluctuatōe. i. vñdofitate. C^oubitat qdā i q^o etate mag^o fiat subeth. Et vt q^o i pueritia: q^o ē ibi malo: hūiditas. Jte spasm^o de repletioe mag^o fit i eis: q^o subeth cū fiat ab eadē cā. C^oIn pūū vñ q^o i senib^o: q^o i eis mag^o fit lythargia: q^o subeth cū ista nō differat nisi rōne loci. Dicitur q^o in senectute plus accidit subeth. Rō ē. q^o mag^o abūdat i ea flegma q^o ē inale z est mag^o flūz. / Ad pūū dōz q^o h^o pueri sūt mag^o hūidit^o illa hūmiditas ē eis nālis z ē rara vaporabilis z nō detinet. / Ad scdm dicit primo q^o mā spasm^o est subtilior q^o subeth. / Alter dō q^o illud est ppter debilitatem neruoz in eis p^oie in febribus.

CEx sanguie vñ factus scit^o ex inflatioe venaz que dī^o cunt guidez z rubedie colorz. z maxillaz z rubedine ligue: z sensu calitaz in capite: z silib^o illis que sciuiti.

CIn 2° pte ponit signa domini sanguis que sciuiti hac fen.

CEt si cū b^o sanguis z sūa cōiūgat^o aggregatioe apatus videbis signa charabiti z lythargie z subeth asabari.

CIn 3° pte dīc q^o si pūgat^o flegma sanguis aggregatioe apati. i. sūe fit in apatib^o videbis. f. sil signa charabiti pp sanguinē z lythargie pp flegmā: z subeth pp flegmā: asabari pp caliditate sanguinis.

CEt si cā i ipō fuerint vapores pulsi ex corp^o i febrib^o z ppe apō dolorē pulmōis z apā i ipō noiātū pipleumonia: aut vapores stōchi scies totū sūis signis. Flā si est ex stōcho pcedūt ipō vñgo z scothomia: z tinit^o: et pbātase: z ē leuis apō fame: z augmētaz apud reple^o tionē. Si vñ ē ex pte pulmōis z pectoris pcedūt ipm dolor gratiis z dolor i pnb^o pectoris z strictura spūs z tussis z accitia pleuresis z pipleumonie. Et silr si fuerit ex epate pcedūt ipsum significationes egritudinis in epate. Et si est ex matrice pcedunt ipsuz egritudi^o nes matris z eius repletio.

Chic ponit signa subeth vaporoz z per cōmunitatem suae per p^o mutationem: z totum est notum.

CQui autem fit ex percussione facta sup balbema aut super timpus scitur suis significationibus.

CQui aut fit sup balbema. i. vertice: vt lamina aut cortex premat. Aut sup timpus vt ppter dolorē contrahatur. scitur zē. Kodē nō intelligit q^o sciat si est ppter dolorē matris vel stomachi.

CEt oia qdē iter subeth z apophiaz ē q^o hñte subeth possibile est itelligere z excitari: z sunt mor^o ei^o leniores sensibiliores. Apoplecticus aut priuaz sensu z motu.

Chic ponit dīam iter subeth z apoplexiaz. Secūdo iter subeth z syncopim. ibi (Et oīno.) Tercio iter subeth z p^oocationē matris. ibi (Et oia.) Lū omnib^o enī istis prima fronte conuenit subeth.

CAd p^o dicit apparet ex predictis in pcedenti capitulo.

CEt oīno dīa iter hñte subeth z illū in q^o ē malefactio pp dūilitatē cordis ē q^o pulsus hñq^o subeth ē fortior z silior pulsib^o sanoz. Et pulsus hñq^o syncopim ē dūilioz z durior z syncopis puenit paulatiz cū mutatioe coloris redeūtis ad citrinitatē z ad silitudinē coloris mortuoz z ifridat^o cēma. In subeth at nī aliaf color faciei nisi ad illud q^o ē bonū z nō exiccat^o frustū faciei z nāsi n^o mutat a forma dormiētū i quo tumore z inflatioe.

CQd

Codit i. z. pte e. notu: z intelligit d. subeth facta a. cā. irrefica. f. flāica v. sanguinea mā. v. alia cā. dūm nō fiat a frigore ex vt aeq. nā tūc pulsus appz durus z possz color appere i facie sic mortuo: ruz: z possz ericari. f. frustu faciei z p. i. nati: z i b nō dīa syncopt.

C Et dīa qdē iter hntē subeth z illā cuius matrix ē p. focata: est q. possibile est q. hntē subeth intelligat z lo. quas si pēpūtur. Illa vō cuius matrix est pfocata itel. ligat cum difficultate z non loquitur penitus.

C Considerādū q. Aui. ponit tres ordines signoz. p. m. ē q. habēs subeth. f. vey. z intelligit z loq. f. p. p. i. f. si foriter stimulat. Nā sp. rir. obtusi agitant z sic intelligit nec ipedit motū lingue: cū ei. ner. ui motui veniat a pte posteriori cerebri. S. hntē pfocationē mar. tris cū difficultate intelligit p. multū nocumētū cordis cōcatuz cerebri: z h. marie verificat i puitate dīpōis. et: q. si n. ē pua i. z intelligit z recozda. f. corz q. circa cā facta sūt: z bec nō hz subethicus: q. p. p. bñditatē h. actu cōpēbēdat: nō tū est ita memor post q. sur. git. Et nō loquit penit. ppter multū ipedimētū anhelitus.

C Et est motus z proprie motus colli z capitis z pedū faciliōr in eo qui habet subeth z sensus z apertio pal. pebrarum faciliōr in habentibus matricē pfocata.

C Sedē ordo signoz ē q. mor. i. hntē subeth sūt mag. faciles ppte rea: q. nocumētū ē plus i pte anteriori cerebri q. i posteriori: z sen. sus. f. vīsus z aptio rē. q. cerebri in pte anteriori nō sic est lesus.

C S. tu diceret ista ē dīctio q. sensus i pfocata sūt faciles z dī. sculter intelligat. f. dōz. p. p. io q. aliō ē facili. sentire sensib. p. r. ularib. z aliō ē facili. intelligē. hē aliō ē cōpēbēdē idolū z aliō itē. tione. f. dōz. z. q. i hntē subeth mor. ē faciliōr q. sensus: z in hntē pfocationē mīcia sensus sūt motib. faciliōres: sed cū h. itat q. sensus sūt difficultiores in hntē pfocationē mīcia q. in subeth. f. dōz. m. z. q. sensus. i. rō sūt itel. ē facili. ad cōpēbēdēdū nō tū ad explicādū illū. f. Quidā m. hntē alia. f. am q. dicit faciliōr q. in hntē mīcia pfocata. f. h. cū p. dīderat. isti nō itel. xerūt Aui. z melior solo est. f. Nā i pfocationē mīcia q. dīstīguīt p. subeth cere. bri nō ē i se lesus p. m. i. eo v. f. sibi cōcatū: s. est lesus corz: iō sen. sus sūt faciliōres ad cōpēbēdēdū i p. occurū q. i subeth: z hntē. f. gnū ē. q. subethicus sibi dimissus nō narrabit aliqd de his q. circa ipz sūt: s. pfocata narrabit aliqd de his q. circa ipaz facta fuerūt: z h. pfocata talia intelligat z sentiat facilius q. subethic: tū nō pōt illū explicare loquēdū vel aliqd signū p. motū manus vel labij. Nā multa ifridatio cordis z nocumētū tollit motū: z nō tū ex toto tol. lit sensus: z h. ē q. dicit sensus rē. faciliōr. z cū dicit intelligit cū dī. sculter signat q. intelligat respectu subethic: z esset p. dīderandū.

C Et est pfocatio matricis causa eueniēs subito z in. dicat potestatem sui z finitur aut minorat z subeth ex. tenditur z fit introitus in ipso in p. fūdatione grada. tim z incipit a somno graui.

C Terri. ordo signoz q. pfocatio mīcia ē cā. i. ē aliqd eueniēs sub. to z indicat p. tātē sui. i. ex h. signat sua potētia: q. ē passio f. o. r. als. idiat p. tātē sui. f. corp. i. vici corp. z iō egritudo statim sūit ad salutē vel mortē: v. mīozat. i. remittit. Nā. n. foritē motū tolerare negat v. in cōmē. afos. s. pti. cōmē. z. Quicūq. a rherano apphēdū. tur. Sed subeth extendit: z fit introitus gradatim rē. q. nō est sic acutus motus: z h. gradatim pcedat: ramen somnus cum quo incipit est grauius vel p. fūdus vel p. ruz.

C Alii causa eius sit frigus subito eueniēs aut medi. cina ebibita. Scias ergo illud.

C Ista exceptio est ab eo q. dicit q. subeth extēdit z gradatim pce. dit. f. doc. n. verū ē nīc cā ei. f. sit frig. subito eueniēs: q. sic illud fri. gus subito eueniēs iprimere posset: ita subeth sic subito vltima. ref. z nō graderet z cito occideret: z sic ē posset ēē a medicina ve. menosa ebibita: scias q. illud. f. a qua cā sit: a scias hāc dīstōne rē.

C De cura subeth z somni grauius facti i febrib. f. La. 3. m.

Subeth autē que accidit ab egritudine existen. te in aliqb. mēbris. Semita cura est puenire ad membrū illud cū regimine vt purget z re. moueat q. in ipso est z cōfortatio cerebri ita vt materiā nō recipiat. Et illud q. dēz. f. g. fit cum oleo ros. z aceto plurimo ne oleū dormire faciat z p. p. cipue cū ipsum est solū cū expressionib. fructuū cōfortatūz. Et post illud addibēat embroce ifrigidatiue. Dein de fiat pmutatio ad resolutiua si fuerit in cerebro re.

tenti aliqd. Et tu qdē iam sciisti oia illa in canone.

C hic ponit curas. Et p. fm vnaquāq. spēm siue cām. Sedo ponit quēdā modū curatiū. ibi. (Et ex cura.) f. p. p. i. a. i. o. p. p. io pōit curā subeth facti p. cōitātē. Sedo facti a mala cōplone. ibi. f. ille aut q. fit.) f. p. p. i. a. i. o. p. p. io pōit curā mag. i. g. h. i. l. i. Sedo in ipāl. ibi. (In eo aut.) f. C. Considerādū circa p. m. pte q. i. b. cap. nō solū ponit curā veri subeth. f. guis z p. fundi: s. ē nō veri. f. solū guis v. solū p. fun. di: z iō rubrica dicit curā subeth. f. veri z somni guis. i. nō veri sub. eth. z q. h. ē accūs multoties i febrib. eueniēs dicit facti i febri. bus. f. C. Considerādū z. q. Aui. itēdit ad mēbri. cuius cōitātē fit su. beth z itēdit ad cerebri: z h. cū duob. f. r. p. cūssioē p. z resoluōne z. f. hoc totū est scitū ex canonib. g. i. l. i. b. z. ex caplo de cura sode. vnde sōda erat exemplū reliq. egritudinibus materialibus.

C Dubitat vtz q. i subeth icipim. repcutē deat eē oleū ros. min. q. acētū. f. Et v. p. q. sic p. Aui. hic. f. In dōz. ē Sera. cap. de subeth cap. 17. f. b. n. i. p. n. ad resoluōne. i. remotionē mīe docet applicare oleū ro. cū pauco aceto. f. dōz. q. itēro i p. n. subeth aut ē p. n. i. p. al. iter ad repcutiendū: z sic v. eē oleū ros. plus z acētū parū q. d. det sibi penetratiōe. z sic loq. Sera. Aut itēro ē ad repcutiendū: z cū h. p. n. i. p. al. iter ad ericādū z repugādū accidit q. d. ē subeth: tūc de. bem. mīce oleū ro. cū plimo aceto: q. acētū sui siccitate z acuita. te phibet somnū. Et sui siccitate phibet olei humectatiōne q. so. mu. i. dūcūt: z h. ē Aui. dīc. ne oleū dormire faciat z p. cipue cū ipz sit oleū ro. ē solū. f. cū aceto mīstū: q. h. aliū mīceret cū aceto de re. bus calefaciētib. vt castoreo vel alio nō oporteret multiplicare acētū. vel cū ipm. f. subeth est solū. i. purū dīstīctū p. lythargiā: q. tūc p. p. i. e opz acētū multiplicare. Et ex h. mō loquēdū sūit solōne dīcūdiōis ita se z Sera. Nā Sera. docet ponē paucū acētū i cura subeth nō puri: s. sequētiō lythargiā i cui. p. n. nō tāta ē itēro ad subeth quātā ad repcutiōne mīe: s. hic ponit curā subeth puri i cui. p. n. itēdit vehemētē ad remotionē ipz. accidit. f. C. S. tu diceret acētū plm v. eē plus q. oleū ro. an plus q. acētū q. d. cōiter mīscet ad repcutiendū. f. dōm. q. h. estimatiōne relinquit. f. Credo tū q. cōiter plus debeat esse oleū q. acētū: tū acētū d. ē plus plurimū respectu acētū q. d. ponit in lythargia z subeth nō puri.

C In eo autē qui fit in febribus z in principio periodoz oportet vt incipiat a ligatione extremitatum z a motu sternutationum assidue z odoramēto aceti z vaporis eius z vnctione capitis cum oleo ros. z aceto plurimo aut aqua acreste aut aqua granati z s. i. p. t. i. c. o. z.

C hic in spāl. ponit curā subeth facti p. cōitātē: z ponit curas eius qui fit per cōitātē ad totū vt in febrib. ga facti p. cōitātē ad roma. chum vel pectus rē. cura apparet ex capitulis p. p. i. e. f. itēdit au. tē in subeth facti in febrib. ad 4. m. f. ad diuerfionē vaporū cū fri. catiōe. Sedo ad eūonē eoz q. sūnt i capite cū sternutatiōe. Tertio ad exercitatiōne cū sternutatiōe z aceto. Quarto ad repcutiōne.

C Ille autē qui fit ppter potū narcoticū curet fm illud narcoticū: z detur egro ad potādūz tyriaca ipsius q. d. dicturi sumus in lib. 2. 4. Subeth autē facti ex frigore ex. trinsicus adueniēte cura est pot. tyriace z metrida. ti z diamusc. z embroce. f. caput cūz aquis in qb. cocta sunt rutba z castoreū z pyretrū: z vngat caput cū oleo de been z oleo de duab. spicis cū castoreo z squilla z oleo muscellino z oleo costino cū castoreo. Et silt ad. bibent emplā facta ex castoreo z sqlla z musco: z sūt castorei ptes. ij. z squille pars. i. z musci quātitas pua z odorēt muscū assidue z vtatur eis que dicta sunt in ca. lesactiōe cōplonis cerebri: s. ē labor absq. facilitate.

C hic ponit curas subeth facti a mala cōplone. Et pmo a mala cōplone frigida sine materia. Sedo a mala cōplone humi. da z etiā frigida cū mā. ibi. (In illo aut.) f. p. p. i. a. i. o. p. p. io ponit curā subeth facti a mala cōplone frigida pueniēte a narco. ticis. Sedo a frigore extrinsicco s. aeris. ibi. (Subeth aut.) f. C. In pma pte remittit uos ad. 4. lib. i. sexta sen. In scda pte docet ca. lesacere caput cū reb. p. os sumpz vt tyriaca. f. antiq. diamusc. i. diamusci. Oleo muscellino. i. de musco: s. ap. d. Simonē alias deat expōnes. Sed cū labore rē. q. cū fori fricatione z agitatione.

C In illo autē qui factus est ppter dominiuz sanguinis opz vt incipiat a flobotomia cephalice z v. t. o. s. e. cru. rium aut flōmia saphene: z vtatur clysteri tēperato z subtiliatione cibi: z vtatur eo quod torrefactum est

Bentilis

vel aqua ciceris: vel qđ accescit aliter accrescit.

Chic ponit curā subeth a mala complexionē humida. Et pmo cū materia sanguinea. Secūdo sine materia. ibi (Illum.) Tercio cū materia flegmatica. ibi (Et si fuerit.) In pma parte Aui. affumat curam. Nam quando debeat fieri flobor homia saphene vel cephalice vel ventose dictum est supra in generalibus canonibz. Quod etiam clysteria leuia competant in materiebz calidis dictum est. Subtilis etiam dietatio competit ne sanguis multiplicetur. Utatur eo qđ torrefactū est: vt ordeo torrefacto. est enim pauca nutrimenti et sicci: et prohibet euaporationē ad caput. vel aqua ciceris ad diuertendū versus vinā: vel qđ accrescit. i. acerosus.

CIlluz autē qui factus est pp dominū humiditatis putre que nō est cū materia opz vt cures cū emplis factis ex castoreo et flore squinati et costo et nucē cupressi et sauiua et euforbio et pyretro et desiccetur cib⁹ et alienen olea et embroce nisi cum cautela. humectatio enī que est i oleis qñqz vincit virtutē medicinaz nisi sit valde fortis. Et opz vt administratio fiat vntionis capitis et rubificationis eius et odorizationis mulci.

Chic cōsidera qđ fortioribus medicinis egemus quādo volumus eas misere cum oleis vel in embrocis apponere qđ quādo in emplastris ponimus. Et ratio est qđ olea et similiter aque pp actualē humiditātē vincunt virtutē medicinarū. Et ideo idigemus cautela vt ponantur medicine fortiter sicce: et hoc est quod dicit. nisi sit valde fortis scilicet virtus medicine. Similiter opz qđ fiatunctio fricando et abstergerendo vt cesset humectatio olei: et hoc est quod dicit littera exterior: fiat vntio que fit cum fricatione.

CEt si fuerit humiditas cū mā flegmatis opz vt euacues cum clysteri forti pilus et ingenietur vt euomat: et plurimū eius qđ ex flegmate est in stōcho opz vt euomat cū eo qđ flegma incidit ex eis que dicemus in loco suo: et adnūstra embrocās digestiuas fortes et castipurgia et sternutatoria et gargasilinata: et ea que seluisti in canone sicut tibi pterit.

Chic ponit curā subeth a mala cōplone humida cū mā flegmatica: et in hoc inuit curā eius qui fit a mala cōplexione frigida cū mā. Et tendit in hoc ad euacuationes cōmunes et pprias et diuersificationem: et totū hoc est scitum supra in cā. generalibus.

CEt ex cura est vt eger audiat et videat res que cōtristant ipsuz. tristitia enim in hūmōl egritudinibz in quibz debilitat cogitatio et extinguit est ex eis que cōmouēt animā et reducunt eam ad rectitudinem.

Chic ponit curā cōz ad subeth et respiciēs accūs ppe. s. ad excitandū: et bz duo. s. duo ponit remedia. Scđo ibi (Et ex medicina.) Dubitatur circa pma partē: qđ tristitia vī addere ad somnū: cū moueat calidū intus. Dicēdū qđ tristitia est duplex. Una de pterito et illa facit dormire. Alia est de futuro et illa facit vigilare: vt inuitur in lra extra pmo cā. sen. z. illo caplo. oia anime accidētia. Ad pium oim qđ tristitia de futuro: itus moueat calor: tñ et cū hoc extra mouet: qđ homo sollicitus se reddit et cōmouet in aia sua ad imaginādū modos effugiēdi tristabile futurū: et iō vigilat et reducit bō ad rectitudinē. s. vigiliāz vel ad rectitudinē. s. rōis: qđ ratiocinat qualiter sit puidendū. Et de hac tristitia loquit Aui.

CEt ex medicis qđē vigilare facientibz ē epithima factū cū calcanto et absterio faciei cūz aceto et pstrictio extremitatū inferiorū et administratio sternutatorioz.

CCalcanto. i. vitriolo aliquo: qđ siccat fortiter. Et absterio. i. lauatio et tactus cum aceto: qđ ericcat fortiter sui siccitate et acuitate mouet ad vigilandū et excitat. Constrictio et. qđ diuertit vapores: et excitat: et etiam sternutatio idem facit.

CDe vigiliis et sabara. Cap. 4^m.

Vigilia quidē est dispositio animalis cū effunditur spiritus animalis ad instrumēta sensus et motus vt eis vtatur. Sabara vō est superfluitas in vigilia et egressus a re naturali.

CDeterminauit Aui. de somno subeth: hic determinat de vigilia et sabara que est vigilia supflua. Et pmo ponit eius diffōnē et causas. Scđo signa. ibi (Signa.) Tercio curā. ibi (Sed qđē.) Prima in tres. pmo ponit diffōnē. Scđo causas. ibi (Et eius.) Tercio

Super tertio

excusat se. ibi (Et nos.) Prima in d. pmo ponit diffōnē vigilię absolute. Scđo ponit diffōnē vigilię supflue que dī sabara. ibi (Sabara vō.) Cōsiderādū qđ cū vigilia opponat somno sicut in somno fit reuersio spiritus aialis dicti ab anima: ita in vigilia absolute fit expansio spūs aialis dicti ab aia: et quātū in somno ligant sensus et motus: ita in vigilia fit exercitiū sensus et mot⁹: et hoc est qđ dicit. vt eis vtatur. s. instrumentis sensus et motus.

CDubitatur quare nō diffinitur vigiliāz naturalē nō nālē et p nām. Dicēdū qđ dedit intelligi ex opposito diffōnis somni: et p hoc qđ dicit. sabara est supfluitas in vigilia. dedit intelligi vigiliā nō nālē et cōtra nām fm qđ superfluitas vigiliarum est maior aut minor.

CEt eius quidem causa complexionalis est caliditas et siccitas propter igneitatem spiritus et mouet semper ad exteriora et caliditas vehementius est facies sabara et antierius faciens.

Chic ponit causas vigilię supflue. Et pmo facit hoc. Scđo ponit cā. pnoticiū. ibi (Et dicit.) Prima in tres. pmo ponit multas causas sabara. Scđo signat cām cuiusdā accidētis iuncti sabara in senibz. ibi (Et dolor.) Tercio addit quādā alias cām. ibi (Et est.) Prima in d. pmo ponit cās que sunt magis appropriate cerebzo. Scđo que sunt p cōitatē. ibi (Et est sabara que est pp malitiā digōis.) Prima pars pōt diuidi in tor quor causas ponit. Cōsiderādū qđ sicut in causis somni supflui qđ cōiungit frigiditas et humiditas pncipalis cā est friditas: ita in causis vigiliāz cū cōiungit caliditas et siccitas pncipalis: et anterior causa est caliditas qđ sicci tas: cū puenit preparatus: qđ in hoc magis fit ipressio. alia p.

CEt sabara quidem quādoqz fit ex nitrositate humiditatis occultate in cerebro aut ppter dolorē et cogitationes cōmunes. Et est sabara cuius causa est lumen et loci illuminatio cum prouenit in huiusmodi aliquis preparatus sabare. Et est sabara que est ppter malitiam digestionis et multitudinē repletionis. Et est sabara que fit causa eius qđ iflat et cōmouet humores et somnia et timorē in somno sicut fabe et similia.

Chic ponit cās sabare p cōitatē. Et pmo ad stomachū. Scđo ad corpus totū. ibi (Et est sabara que fit in febrilibz.) Et scđūz qđ malitia digōis dupl pōt facere sabara. vel ppter malos vapores a stōcho surgētes. vel ppter anxietatē stomachi: vū bō non pōt quiescere. et eodē modo multa repletio stomachi. Cōsiderādū qđ fabe et similia vt porra generāt vapores ad caput ascendentes faciētes somnia terribilia: vt Aui. z. cā. de porris.

CEt est sabara que fit in febrilibz ppter eleuationem vaporum siccoz mordicatoz ad cerebrum.

CEt est sabara que fit in febriz be sunt cholice vel melice alique.

CEt dolor qđem qui decrepitis accidit ex sabara est ppter nitrositatez humorū eoz et salsedinem ipsorū et siccitatem substantie cerebri eozum.

CCōsiderādū qđ i decrepitis ex supflua vigilia accidit dolor capitis: imo fit cū vigilia ē pū bē accūs. Cām igit Aui. dicit ē siccitate nitrosam vel salsaz humorū: ynde etiam cerebz ericatur.

CEt est sabara que fit causa apostematis melacholici aut cancriosi in partibus cerebri.

CCōsiderādū qđ in partibz cerebri pōt intelligi. i. in ipso cerebro: et tunc loqūquū est qđ fiat in eo apostema canerosus nisi fm quādā similitudinē. Alio mō in partibz cerebri. i. in locis ppinquis vt in collo et gula: et tunc p cōmunitatē vaporū siccoz fit vigilia.

CEt dicitur qđ ille in quo sabara fit fortis: deinde accedit ei tussis moritur. Et nos quidez iam diximus in capitulo somni quod oportuit nos dicere.

CUidez mihi iuenisse a Rasi pmo pntētis cap. s. Et cā est qđ significatur vehemēs siccitas cerebri pulmoni cōicata: et qđ hoc nō est neciuz: qđ posset ēē pp aliquā mām cadentē ad pectus que gñata fuit pp indigōnē ex supflua vigilia: iō dicit. dī. Et nos. q. d. pfecta notitia de vigilia habet ex opposito fm qđ dictū est in somno.

CDe signis. Cap. 5^m.

Signa igitur eius que fit a siccitate pura sine materia et non socia caliditati sunt leuitas capitis et sensus et siccitas oculoꝝ et lingue et nariz et qđ nō sentit in capite calor neqz frigus.

Eius vo fit ex caliditate z siccitate signa sunt inuētio signorum siccitatis cum inflammatione z aduſtione z quādoq; est cuſ ſiti z aduſtione in origine oculorū. Et eius quidē que fit ex nitroſitate humorū signa sunt humectationis inuentio in narib⁹ z lippitudo oculorū z ſenſibilitas grauitatis parue z velocitas excitationis apud ſomnū cū ſaltu: z illud qdē ſignatur ex regimine preterito z etate. Et eius qdē que fit ex illuminatione loci aut ex cibo. Signa ē ſūt cauſe eius. Eius vo q̄ est ex apate melancholico ſigna ſunt ſigna p̄dicta multo tiens. Sed eius que est ex dolore aut cogitationib⁹ cōmunib⁹ z febrib⁹ acutis ſigna ſunt eius cauſe.

C̄ habet tot p̄res quot ponit modos ſignorū ſm modos carū z ſūt ſer. z̄ ibi (Eius vo.) z̄ ibi (Et eius.) 4. z̄ ibi (Et ei.) 5. z̄ ibi (Eius vo.) 6. z̄ ibi (Sed ei.) Qd̄ dicit p̄te est notū. C̄ circa ſc̄daz p̄te diceret aliq; ipſe dicit. q̄nq; est cū ſiti: in ſp̄e deberet eē cū ſiti z aduſtione. P̄ dicitur q; nō est neciū niſi cū calor cōcatur ſtōcho z ip̄imit. Poſſet aut aliq; hīc ſtōchū humidū nō leuiter excitable: ita de aduſtione oculorū. C̄ circa tertiā partē cōſidera q; ſlegma ſalfum dominās in p̄tib⁹ cerebri ſui ſuba humida in actu facit nariū humiditātē z oculorū lippitudinē z ſaltem facit hoc aliud ſlegma qd̄ ſimul cū eo ſignificat abūdere. ſlegma ē ſalfū facit parū grauitatē z nō tāā quātā ſlegma purū. Nā ſalfedo alleuiat illud p̄ calore p̄p̄ie cū ē ſalfū ex cholere miſtione: z q; vapores ſlegmatis ſalfi ſunt pungētes groſſi: iō faciunt ericari cū ſaltu. Liecigatione: z illud. ſ. ſabara ex ſlegmate ſalfū ſignificat ex regimine preterito multiplicatiuo ſlegmatis ſalfi z etate ſenectutis. Alia patet.

C̄ De cura.

Cap. 5^m.

Portet quidē vt habēs illaz cuius cā est ſiccitas vtatur cibo humido z balneis tēperatis p̄p̄ie q; ipſum balneū nō facit dormire: tūc nō est tēperati corporis z nō bonc cōplexiōnis z neq; est niſi in p̄tate ſiccitatis aut i potestate humorū malorū quos balneū eleuat. z op̄z vt deſerat cogitationē z coitum z laborē z vtatur quiete z tranquillitate z aſſiduitate inunctionis capitis cū oleis humectariis p̄dictis z emulſione lactis ſuper caput z embrocis humectatibus p̄dictis z attractione in naribus oleorū z caputpurgiis ip̄orū z diſtillatione corū in aure z p̄p̄ie olei nenufarini z p̄cipue faciēdo caputpurgium z in fricatione inferiorum pedum.

C̄ hic ponit curā ſabara. Et p̄mo ſm diuerſitatē cāp. Sc̄do ſm diuerſitatē gradus. ibi (Et q̄nq; op̄z.) P̄ prima i q̄nq;. P̄mo ponit curā ſabare facit ex ſiccitate. Sc̄do a caliditate z ſiccitate. ibi (Et eius vo.) Tercio ex dolore. ibi (Eius vo.) Quarto ex febrib⁹. ibi (Factū vo.) Quinto ex humiditate nitroſa. ibi (In ea.) C̄ cōſiderādus circa p̄mā partē q; cū hō vigilat p̄ malā cōſpōnē ſiccā z nō curat p̄pter balneū p̄p̄ie tēperatū. ſ. dulcis aque z tēperati caloris: hoc nō est niſi p̄pter duas cāſ. Una eſt: q; ſiccitas valde excedit z dominat cerebri: z hoc eſt qd̄ dicit. neq; eſt niſi in potestate ſiccitatis. Sc̄da cā eſt: q; in eo ſunt mali humores q; a balneo erici tanq; qui humores dominant z hō eſt in p̄tate eoz: z hoc eſt qd̄ dicit. aut in p̄tate humorū zē. poſſet t̄i exponi in potestate. i. in potestate trāſmutabili p̄ virtutē actiū balnei. Et hec expoſitio forſan in idem redit qd̄ dictū eſt. Reliqua que ponit ſunt nota. oīa enim ſunt ad humectādum z ad hoc fit aſſiduatio inunctionis capitis cōprimēdo vt dicit littera extra: z hoc fit vt oleum magis penetret. Et ad hoc fit fricatio pedū inferiorū. i. partiū inferiorum corarū z tibiarum z pedum cū oleis p̄dictis humidis.

C̄ Eius vo que eſt ex caliditate cū hoc regimen eſt cuſ additiōe facta in regimine harū medicinarū: z admiſtratio verbi gratia raſure cucurbitē z porulace z mucilaginis p̄ſilij z virge paſtozis z ſemperviuē z ſimiliū. Et ex huiusmodi minocicis eſt ſomnus ſuauiſ ſubtilis cum quo nō eſt bezeze z ſit eius cauſa breuiſ: aut ſi ſit cū bezeze ſit equalis: z p̄pter illud ſonitus ar-

borū z aque faciunt dormire. Eius vo que facta eſt ex dolore regimen eſt ſedatio doloris. Et ipſius cura eſt cū eo qd̄ p̄p̄iū eſt vnicuiq; dolori in caplo ſuo.

C̄ hic ponit curā ſabare a caliditate cū hoc. i. cū ſiccitate. Regimē eſt zē. i. addat ad has medicinas adminiſtrādo. ſ. g. raſurā cucurbitē: q; addere ad iſtā diſtillationē. Et ex minocicis. i. ſomniſeris. C̄ cōſiderādū q; ſonus iſtū ſine chorda graui eſt magis acutus z vnus ſiue vniformis: z tūc diſtrahit aīam ad intētiōē p̄ auditū nō iter ceptū z reuerſiōē mō ad acutū ſonū mō graue: z ideo eſt ſomniſerū qd̄. Qd̄ ſonus arborū z aquarū ſūt ſomniſeri p̄pter vniformitatē ſoni vniformiter diſtrahētis. ſic ē comēſtio equorū in nocte. Alia aut diſtracta ab alijs ſenſib⁹ z auditui intentā z in ſua ſuauiter fatigata retrahit ſm auditū: z ſic fit ſomnus. Si ergo in iſtō ſit bezeze. i. chorda ſoni reddēs grauē: tunc ipedit ſomnum q; graue trahit quodāmodo ad ſe acutū: vt p̄blemātū. 19. 12. p̄blemā. modo ergo anima vertitur ad acutū modo ad grauē niſi ſit equalis: q; ſit cū optima melodia: vt quod omnino quaſi acutū ad grauē trahatur melodie. Eius vo. patet.

C̄ facta vo in febrib⁹ multotiēs habēti datur in potu adeiatur purū z facit dormire. Et op̄z vt hīs eaz vtatur ablutione faciē z embrocis z inunctione timporis z frontis cū oleo de papauere z lactuca z vt ponatur in ſorbitionib⁹ ipſius ſemen papaueris albi. Et q̄nq; ſtupeſcit ex narcoticis quorū deſcriptiōes ſunt in antidotario z trociſ. de croco p̄dicti in cap. de ſoda calida cū diſſoluunt in expreſſione papaueris aut aqua ro. i. qua coctus eſt papauer aut aqua lactuce z liniſ co frons z p̄ſerūt. Et ex eis qd̄ que ad illud exp̄ta ſunt eſt vt ſuamant caſſia lignea z op̄iū z crocus. z diſſoluant i oleo ro. z abſtergant ex eis nareſ. Et ſilij ep̄itibima factum ex corticib⁹ papaueris z radicib⁹ mādragore ſup̄p̄tra q; timpora z etiā odoramēta ex eis. Et q; ſumit ex iſtis quātitatē vnus grani dormit ſomnū temperatū.

C̄ ponit curā ſabara in febrib⁹. Et p̄mo qm̄ mā eſt magis ſubtilis. Sc̄do quādo eſt groſſa. ibi (Q. ſi humor.) Tercio ponit qd̄da remediū ad ſomnū iducendū. ibi (Et ex eis quidez.) P̄ prima pars diuidi pōt in tot quot ponit remedia: oīa enim ſunt ſomniſera. ſz p̄mo An. i. cipit a leuiorib⁹ vt ſomniſeris cuſ papauere ſicut deiacur: qd̄ eſt electuariū de papauere: cuius deſcriptiōē Deſue ponit purum q; forſan ſine ſapa vel alia additiōe. Sc̄do tranſit ad opiata z ſimilia dicta in antidotario z ad trociſcos de croco ocōs ſupra. Et quo apparet q; ibi d̄z intrare opium z ps.

C̄ ſi humor ad ip̄m aſcēdens fuerit groſſus fiat emplaſtrū fronti ei⁹ ex melliloto cū camomilla z robub. C̄ ſi humor ad ip̄ſum. ſ. cerebri aſcēdens fuerit groſſus fiat emplaſtrum zē. quia iſta ſunt ſubtilia tūa z reſoluentia illum humorem groſſum z ſic curant a vigilis.

C̄ Et ex eis quidem que dormire faciunt febrientes z alios eſt vt extremitates habentiū ſabarā ligentur cū ligamine faciente dolorem z corā ipſis ponatur lāpas z p̄cipiatur p̄ſentibus vt multiplicent p̄fabulationes z ſermones. Deinde ſoluantur repente z remoueat lampas z p̄cipiatur ibi exiſtētibus vt taceant repente z tunc dormient.

C̄ ſi cauſa. i. geniantis ad ſomnū. A. remiſceitur in tribus locis ſz hic z infra ſen. 13. de deſtructione appetitus. z clari⁹ ſen. 1. 4. cauſa. Et cū in hoc eſt ſubita fatigatio vtrius ab iſto lumine z ſoni: quibus ſubito ſedatis intrus reuertit cū ſpū z ſit ſomnus.

C̄ In ea autē que facta ſunt ex humiditate nitroſa ſa propter nitroſitatem z ſalfedinem op̄z vt acceptio omnis acuti z ſalfi alienetur z cibetur eam habens p̄ ſeibus petroſis z carnis ſubtilibus ſurabegeri cum pauco ſale z euacuetur cuſ pillulis ex ſebeba: z aſſidue fiat inunctio capitis cū oleis ſuauiſ tepidis.

C̄ hic ponit curā ſabara ex mā nitroſa. Et p̄ in cōi magis. Sc̄do applicādo ad ſenes. ibi (Cumq; hec ſp̄s.) C̄ In prima parte intēdicā p̄hibitiones ſalfie materiei ſabare z euacuationem eius cū

Bentilis

pillulis seebat dictis supra in canonicis generalibus: et scilicet qd
vigoretur cum turbit vel agarico vel alia fm qd expedit.

Cūq; hec species sabare accidit in etate senij eius cu
ra est praua: verūtamē oportet vt eā habēs vtaf em
broca ex aqua in qua cocta sunt ordcum et camomilla
et alachuen et nō aliud omni nocte. facit enim bene dor
mire. et similiter odorēt narib? facta ex oleo albacuen
aut oleo irino aut oleo de croco.

Cū huius est qd semper fit in senib? huius mae multiplicatio: et euz
hoc est grossa mā: et nō sustinet fortia solutia qd? hec mā edu
ci: opz igit vti reb? subniantib? et resoluētib? et remouētib? acui
tate saluedinis qualia sunt qd ponit. Albacuē. i. matricaria fm Si
monē. et līa extra dicit qd est herba filis corule fenide. **C**ōsidera
tū qd pueniēs est pmittere cūones possibiles et et sequi cū eis.

C Et qñq; opz vt in potu tribuamus habēti fabarā su
perfluaz virtutis cuius timetur resolutio ceratina et si
milia ex opio vt faciat ipsum dormire.

C hic ponit curas sabare fm gradus. Et primo quando est fortis.
Scdo quādo est debilis. ibi (Et vō.) Quod primo dicit pz. **C**erati
na. i. medicamen aliquod opiatum.

C Et vō qd nō bz fabarā cū hmoi supfluitate sufficit vt
laborer exercitē et balneet. Deinde ante cibū bibat ali
quātulū vini et comedat cibū qm dormiet in hora.

C laborer et exercitē et ad aliquā fatigationē inducendā et remo
tionem superfluitatū ad humectandū cū balneo. Bibat aliquātulū
vini ante cibū. Dicit a quibusdā qd cū est vt facile digestibile ante
cedat. Alij dicunt qd fit vt precurret ad mēbra et humectet. Vel of
cendū qd fit vt nō superflue sed cōuenienter simul cū cibo euapo
ret ad caput: qm ex hoc dormiet in hora. i. statim.

C De leſione ſenſus. Cap. 7^m.
S Decies nocumētū ſenſus cōtingentis in ope
rationibus cerebri ſunt ppter duas cauſas et
cognoſcuntur tribus modis.

C Supius determinauit de egritudinib? plm nocumētū quārū est
in ſenſib? exteriorib? i. fit et leſio radicalis in ſenſu cōit: hic deter
minat de nocumēto virtutum moralium que ſunt imaginatiua ſue
phantaſia ſue ſenſus cōis et cogitatiua et memoratiua. Et primo in
generalis hoc facit. Scdo in ſpali. ibi (Permiſſionis.) **P**ria in. d.
primo in ſpali ponit cauſas et modū cognōcēdi nocumēta harū
virtutū. Scdo in ſpali ponit curā. ibi (In curis autē.) **P**rima in
duas. primo pmitter. Scdo exequit. ibi (Cū enī ſenſus.) **C** Dicit
pmo ſic qd ſpēs nocumēti cōtingens in opationib? cerebri. ſ. pnci
palib? que ſunt opationes virtutū intrinſecaz. ſ. cogitatiue imagi
natiue et memoratiue: ſunt ppter duas cauſas. ſ. ppter malaz cō
plexionē calidā: vel pp malā cōplonē frigidā pncipalr. Vel ppter
duas cauſas. ſ. ppter cām in cerebro vel ppter cōpaſſionē.

Cum enī ſenſus hoīs eſt icolumis et imaginatio for
maz rex in ſomno et vigilijs eſt ſana. Deinde ſunt res
et diſpōnes quas videt in vigilijs ſuis aut i ſomno ſuo
ex eis de qb? poſſibile eſt ipm pponere et remouēti ab
eo: et cū audit eas et teſtificat nō remanēt apud eū: tūc
leſio illa eſt in memoria et in poſteriore cerebro. Qd ſi
in hoc nō eſt impedimentū ſed loquat ea que non ſunt
dicēda: et timet ab eis a qbuz timere nō opz et putat eē
bonū qd nō debet putari bonū: et ſperat qd nō eſt ſpe
randum: et inquirir qd inquirēdū nō eſt: et facit qd ſa
ciendū nō eſt: et eſt potēs ſeruare quoz vult recorda
ri: tūc leſio eſt in cogitatione et in pte media cerebri.

C hic declarat. Et p? quō leſiones ſenſus cognoſcunt trib? modis.
Scdo quō ſunt pp duas cās. ibi (Et qd cūq;) **C** Ad primi euiden
tiaz cōſiderādū qd modi cognōcēdi ſunt aggregatiōes triū ordinū
ſignoz qbus cognoſcit nocumētū cuiusq; triuz virtutū moralū.
primo qd ponit ſigna leſionis ſue nocumēti memorie. Scdo po
nit ſigna nocumēti cogitatiue. Tercio imaginatiue. Quarto ponit
ſigna nocumētoz oīum ſimul. Sūt qd tres modi ſignoz nocumen
toz ſimpliciter. Et quare? modus eſt nocumēti cōpoſiti. 2° ibi (Qd
ſi.) 3° ibi (Si vō.) 4° ibi (Et ſi.) **C** Circa pmas pte cōſidera qd ſen
ſus accipit quatuor modis. Uno mō cōiter ad ſenſus interiores et

Super tertio

exteriores quō dicimus qd ſenſus diſtinguit 3° intellm. Scdo mō
accipimus pro ſenſib? exteriorib? diſtinctis 3° virtutes intrinſecas
que dicuntur morales: quō accipit ſupra **A**uic. 4. capfo. et in rubrica
huius tractat? fm vñā expōnēs. Tercio mō accipit ſenſus vt com
muniter ſe bz ad interiores ſenſus. ſ. imaginatiua cogitatiua et me
moratiua. et hoc mō accipit in rubrica hui? capli. cū dicit. de leſio
nib? ſenſus. i. virtutū intrinſecaz: et in hoc et appbēdiſ ſenſus cōis.
Quarto mō accipit ſenſus pro rōne ſue cogitatiōe ſue vīute co
gitatiua ſue eſtimatiua: quō ſumit hic ſicut et vulgariſ dicimus
iſte hō eſt boni ſenſus: vt dicit iſa extra. **C**ōſiderādū ſcdo qd ex
ſanitate imaginatiōis et cogitatiue et nocumēto actus memorati
ue arguimus leſiones in memoria ex pte poſteriori. v. g. ſenſus. i.
rō et actus cogitatiue eſt ſanus: et imaginatiō rex in ſomno et et in
vigilijs eſt ſana. Et in h? inuit ſanitate ſenſus cōis: ita qd imaginatiō
ſumat pro ſenſu cōitē et i pōs illaz rex deſcendit ab eo: ita qd ipſe pci
pit ſe poſſe pponere et rōcinari de hmoi reb? cōpreheſſa in ſomno
vel vigilijs: ſi ſunt remote ab eo. et cū audit eas teſtificat illas fuiſ
ſe de qb? dicere et pponere volebat: nō tū remanēt apud eū vt ſum. i.
qd ipſe poſſit eis vti: imo abolenā memoria. Vel poſſent pponere.
re. ſ. in actu eoz. ſ. poſtq; ceſſauerūt. Dicit aut res qd tū ad ſpēs ſen
ſatas et diſpōnes qd tū ad eſtimateſ. Vel dicit res qd tū ad ſpēs dire
cte ipōtates. Dicit diſpōnes qd tū ad circūſtātiās. **C** hic ponit ordi
nē ſignoz qd? cognōſcimus nocumētū eſtimatiue ſue rōnis. 2° di
cit. qd ſi in h. ſ. imaginatiua nō eſt impedimētū: ſed loquat et qd tur
pia vñ nō verecūda et timet et. hec oīa ſunt peccata circa iudicia
intentionū et ſpērū nō ſenſatay. Et eſt potēs. hoc ſignat ſanitatem
memorie: ſequit qd ſit nocumētū in cogitatione ſue rōne et.

C Si vō ipſius memoria et ipſius loquela ſunt ſicut eē
debent et nō contingit in his que agit et loquit aliquid
cōtrariuz rectitudinē et imaginatur res ſenſibiles et col
ligit villos et videt ſingularia mēdoſa et ignes et aquas
aut reliqua mēdoſa aut debiliſter imaginatur formas
rerum in ſomno et vigilijs: tūc leſio eſt in imaginatiō
ne et in ventre anteriore cerebri.

C hic ponit ordinem ſignoz quo cognōſcimus nocumētū imagi
natiue et partis anterioris: et dicit. ſi ei? memoria et loquela. ſ. obe
diendo eſtimatiue ſunt ſicut debet et.

C Et ſi aggregentur duo ex illis aut tria: tunc leſio eſt
in duobus ventribus aut tribus.

C hic oīa ſigna ſimul aggregat vel duo. Et primo facit hoc. Scdo
ponit quādam cōparationem. ibi (Et ſi cogitatio.)

C Et ſi cogitatio infirmetur et accidat in eo abbrevia
tio propter cōmunitatem leſionis in memoria pcece
dentis primum facilius eſt qd ſi infirmetur cogitatio et
ſequatur eam egritudo memorie.

C hec ſcda pars pōt duplr exponi. primo facili? i. minus malum
eſt qd pncipalis paſſio ſit in memoria et in cogitatiua ſit cōpaſſio qd
qd pncipalis paſſio ſit in cogitatiua et in memoria ſit cōpaſſio.
Et cā eſt: qd in cogitatiua eſt pncipalior et nobilior virt? et eadē cō
paratio eſt de cogitatiua ad imaginatiua. **C** Scdo mō pōt exponi
qd facili? et ſic frequētius accidit nocumētū in cogitatiua pp nocu
mētū in memoria qd cōtra. Rō cōis eſt ventriculus poſterior
eſt durior qd medius: qd eſo qd magis bz reſiſtere facili? erit le
dere mediū et et anteriore. ſed qd ſi medius ventriculus ledat cum
ſit mollior non ppter hoc ledit faciliſter poſterior. Scdo rō eſt: qd
opatio cogitatiue plus pēdet ab opatiōe memorie. ſ. ab eo qd me
moratiua ſibi miniſtrat qd opatio memoratiue pēdet ab eo qd co
gitatiua miniſtrat. **C** deſat 2°. primo qd memoria falſo repitās
facit appere nocumētū in cogitatiua: vt videat in ea eē error. vt ſi
memoratiua ponit coram eſtimatiua ſpēm inimici vt petri loco
ſpēm amici vt Martini: iudicat inimicitia vbi bz iudicat amicitia.
ſi ſi cogitatiua errat in iudicio nō ſic appet in b error memorie: qd
datū iudiciū ſue bonū ſue malū: ſi retineat vñ memoratiua ſana.
Deſat b ſcdo: qd in nobis puectis iudicia eſtimatiue multū pēdet
a reb? in memoria reſeruat: et circa illas multū exercitatur plus
qd exercitemur in reb? ab et veniētib? **C** Si enī de aliquo mō volu
mus fa cē iudiciū: an bonū ſit vel malū vel pſequēdū vel fugiēdū:
excludim? in nobis exteriores ſenſatiōes et puerim? nos ad intrin
ſecas ſpēs p ſiſtitudine et pīetate et diſcurſus in multis a nobis au
ditis: et vñ ſiſtimus ſic eē ſciendū. Actus ergo iſte iudiciū multū
pēdet ab actu memorie pīantis ſpēs multas bacterus cōprehe
ſas. ſed actus pſeruatue. ſ. memorie nō ſic pēdet ab actu eſtima
tiue. Si enī pro aliquo nunc vel rēpote cogitatiua nihil miniſtrat
memoratiue ipa pōt in ſe habere ſpecies diuini ante pſeruatās.

Aliter autem quod memoria sumit pro virtute memorativa indicativa et reminiscitiva: ista est maior: et illa facilis ledit per lesionem simplicis cogitative: quod est maioris regitiva. Sumit memorativa pro preservative: et ad illius lesionem plus accidit ledi cogitativa. semper enim virtus maior ledit magis imateriales quam ecotra: ut Auer.

C Et quodcumque horum est declinans ad diminutionem tunc egritudo est ex frigore. Et quodcumque est declinans ad permutationem et agitationem est ex caliditate.

C Hec pars potest dupliciter exponi. primo quod hic ostendit per alium modum a predicto quod nomenclatura sensuum cognoscant tribus modis. Nam hec nomenclatura vel sunt cum allatione: et hoc dat intelligi vel diminutionem vel corruptionem siue permutationem. Secundo modo potest exponi quod hic ostendit quod species nomenclaturarum sunt propter duas causas. Et primo hic ostendit una via. Secundo alia. ibi. (Causa duo.) primo in duas. primo facit hoc. Secundo declarat quoddam. ibi. (Et quodam.) primo arguit sic. nomenclaturarum operationum virtutem vel est diminutionis et fit a frigore. vel permutationis et fit a calore. ergo due sunt cause nomenclaturarum cum non sunt alii modi nomenclaturarum: hec declarata sunt supra.

C Et quidam existimaverunt quod declinatio ad diminutionem est propter diminutionem substantie cerebri: et hoc quidem non est longinquum apud me.

C Quia diceret aliis est ne alia causa diminutionis operationum cerebri. dicitur et quod potest poni tertia causa. diminutio substantie cerebri apud quoddam. scilicet. Rastum primo principis. ubi de nomenclatura memorie. cap. 4. Considerandum quod diminutio substantie cerebri de qua est sermo Rast. est sua extenuatio: unde etiam fit diminutio spirituum et sic actus etiam diminuitur: hoc nendum quod non fit longinquum: sed etiam est possibile. unde dicit ibidem Rastus dico quod multoties accidit in cerebro egritudo ex diminutionibus quantitate eius: et ideo deficiunt rationes viroque debilius et extenuatur propter nam: quod medulla et cerebrum minores in oibus animalibus multi temporis et.

C Causa vero eius autem est impuritas in ipso cerebro autem est ex membro alio. Est quandoque est ab extrinsecis sicut per percussione aut casu.

C Hic ostendit quod nomenclatura in operationibus cerebri sunt propter duas causas. potest autem modus iste sic fieri. Causa nomenclaturarum cerebri: vel sunt in cerebro: vel sunt per compositionem: et tunc annexie tertia causa: principaliter sunt due. Vel posset dici quod causa extrinseca reducantur ad causam in cerebro. Secundo modo potest fieri hec diminutio causarum. quedam sunt intrinsece. quedam extrinsece. et intrinsece vel sunt in cerebro vel in alio membro ad quod cerebrum comparatur.

C In curis autem oportet te esse sollicitum secundum principia que dixi in canone. Et collige ex tabulis egritudinum membrorum capitis in libro secundo medicinas ad oia illa inuatiuas quibus in eis vteris et considerabis que ex eis et qui ex cibis ledunt eos quare alienabis eos in eis: et inde eas considerabis et alienabis eos a cibis qui eos ledunt in ipsis.

C Hic in generali ponit curam nomenclaturarum sensuum. hec autem cura perficitur sciendo causas medicationis dictos supra hac sen: quod hec nomenclatura sequuntur aliqua egritudinem: et ibi ponuntur causas ad hoc et perficitur sciendo cibos et medicinas confortantes sensus et nocentes: et ista sciuntur ex secundo canone.

C De permissione sensus et alienatione. Cap. 8^m.

Permisionis vero sensus et alienationis declaratio est: quoniam que fit propter cerebri ipsam est aut ex cholera nigra aut ex sanguine calido inflammato aut ex cholera citrina aut ex cholera rubra aut ex calore puro aut ex vaporis calido. Et illa quidem sunt ex illis que deficiant quare cerebrum materia spiritus inani priuantur: per cuius simile possibile est rationi viam suam seruare.

C Jam in generali determinauit de nomenclaturarum sensuum. i. virtutis intranssecas cerebri que sunt virtutes morales: hic determinat de nomenclaturarum virtutibus in spali. Et per de nomenclatura virtutis quod simul coniungunt oium virtutum vel duarum lesio siue nomenclatura. ibi. (Expositio manie.) primo in tres. primo determinat de nomenclatura virtutis cogitative. Secundo de nomenclatura memorative. ibi. (Ipsa est copar stoliditate.

ti.) Tercio de nomenclatura imaginative. ibi. (Ipsa eadem.) primo in tres. primo determinat de nomenclatura cogitative siue rationis quod est corruptio siue permissionis. Secundo de nomenclatura quod est diminutio vel ablatio. ibi. (Dicitur inter.) primo in tres. primo ponit causas. Secundo signa. ibi. (Scias.) Tercio curas. ibi. (Cura.) primo in duas. primo iue stigmatas causas. Secundo species quasdam horum nomenclaturarum coparat adinuicem. ibi. (Et permissionis.) primo in duas. nam per duas causas erat species nomenclaturarum operationum cerebri. scilicet. per causam in cerebro: et per causam extra. scilicet. per comitem siue compositionem. primo quod declarat primas species causarum. Secundo secundas. ibi. (Et facta per membra.) Tercio ad id quod per permissionem sensuum et alienationem intelligit nomenclaturarum cogitative siue rationis quod est corruptio siue permutationis: et est. scilicet. cum rectum et honestum iudicat non honestum nec rectum: et hoc est quod dicit rubrica. de permissione sensuum. i. cogitative: et tunc dicit de deflectione permissionis et. qui diceret. hic ego declaro in spali quod supra generaliter posui. Considerandum quod Auer. non declarat spali ter quod unaqueque dicitur causa est causa nomenclaturarum cogitative quod est corruptio siue permutationis: quod satis est notum: sed ponit unam causam ceteris omnibus istis causis. Et est quod omnes iste cause erant et ponit cerebri materia spiritus. Cholera enim nigra sanguis calidus inflammatus et. oia ista consumunt spiritum per cuius spiritus siue. i. per permissionem: vel siue. i. similitudinem et virtutem qua ipse potest esse rationis. i. cogitative virtuti seruare viam suam. scilicet. re et iudicium: quod cum non potest seruare viam suam errat in iudicio. Sed tu diceres per istas rationes ego probo quod frigiditas est causa permissionis rationis: quod diminuit spiritum. Sed dicitur quod diminutio spiritus non est diminutio. i. in intellectu est diminutio non est causa permissionis rationis: quod tunc frigiditas est causa huius. sed diminutio a causa quod agitatur et commouetur hic est calitas vel siccitas vel virtus: est causa permissionis rationis: ut. A. inuit in fine capituli sequitur.

C Et facta propter membra aliud aut corpus est sicut que fit propter stomachum aut os eius aut myrach aut propter matricem aut propter totum corpus sicut in febribus. Et totum illud est propter qualitatem puram venientem ad ipsum sicut eleuat a digitis pedum et manuum quoniam apostemantur et a membris corrupte compositionis a patris: aut propter vaporem calidum cholere et flegmatis iam putridi et acuti.

C Hic ponit causas permissionis rationis que cause sunt per comitem ad membra aliud aut corpus. scilicet. totum sicut in febribus. Et totum huius. hec causas siue sit ad partem siue ad totum: aut est propter qualitatem puram. scilicet. sine materia: siue sit a qualitatibus primis vel caliditate vel siccitate: siue sit de qualitatibus malis. Et hoc inuit cum dicitur a digitis et. et a membris corrupte compositionis. scilicet. male venenose ut propter materiam vaporesam: et hoc est quod dicitur aut per vaporem. Et flegmatis iam putridi. hoc dicitur quod vapor flegmatis frigidi faceret diminutionem cogitationis non permissionem. Sed cum vapor est flegmatis putridi acuti: tunc generat nomenclaturarum quod est corruptio siue permutationis.

C Et permistio rationis magis icolumis est que est cum risu et que est secundum quietem: et deterior que est cum agitatione et rixa et audacia.

C Hic coparat species horum nomenclaturarum: et includit hic afo. 6. pri. afo. 53. Descriptio cum risu et. dicitur quod magis icolumis est que fit cum risu: quod signat melius sanguineum. Et gete. quod significat manum non multum acutam. Et deterior. quod significat materiam acutam multum.

C De signis. Cap. 9^m.

Scias quod omnis dolor vehemens de quo patiens non conqueritur et in quo non sentit permissionem et rixam et cecagina significant in febribus permissionem rationis.

C Hic ponit signa. primo in generali. Secundo in spali. ibi. (Que vero sit.) primo in prima parte ponit duo signa permissionis rationis. Unum est dolor in parte de qua patiens non querit: et in quo non sentit permissionem. i. nomenclaturarum siue tedium. Significat enim permissionem rationis: quod significat quod non iudicat nocivum quod est nocivum: et est afo. 5. scilicet. periculose. Quicunque dolores aliquid corporis plurimum dolore non sentiunt his mens egrotat. Sed tu diceret unde sequitur quod actus cogitative sit lesus si homo non percipit dolorem in parte aliqua: hoc enim posset esse propter defectum sensus tactus in particula illa. et cogitativa erit sana. Dicendum quod iudicium de dolore inquantum est dolor formaliter foras prius ad estimatiua: quod est iudicium de eo quod est nocivum: et quod non est aliquid res sensata extrinseca sed potius interio: et ideo existere aliquo nocivum parte et non iudicare illud esse nocivum est signum nomenclaturarum estimatiue siue cogitative. Actus ergo distinctus ab estimatiua iudicat de causa que facit dolorem. Sed estimatiua iudicat de intentione

Gentilis

que est dolor. **C**Si tu diceret illud nocumētū vī ēē ablatio actio-
nis vel diminutio: nō aut pmutatio sue corruptio. **P**rimo qd dicitur
supponit qd estimatiua iudiciū ferat de existētia doloris ita qd ad-
sit dolor: in iudicio estimatiue: tū nō iudicat ēē nocumētus: vī sic
est actio corrupta. Aliter nō posset dici ad pma istantia qd. **A**l-
ligit qd nō iudicare de dolore sit pp defectū a cerebro: nō sit pp
defectū ppiū sensus tactus: nō pfirmat pp qd dicit de vīna olea-
gina. **V**el dī qd iudiciū est duplex. Unū absolute qd: dolor: aut fm
qd nocitūus: qd est qd potēs corrūpere: nō iudiciū est estimatiue
sed p^m est tactus. **A**d h aut iudiciū estimatiue seqt qd erit sollicitari
de cura: qd iudicat se noceri a pmutari ab eo qd h nām: nō est qd
dicit. In quo nō sentit pmissionē. i. nocumētū. **E**t est sile sicut si ali-
quis videret sibi amputari manū: nō iudicaret se noceri ab
hoc: nō curare eēt nocumētū in cogitatiua: hic eēt loc^o spe-
culatiōis. Aliud signum est vīna oleagina qd significat fortis ca-
lorem: vnde cogitatiōis actus permiscetur.

CQue vō sit ex melancholia est cum tristitia a aliena-
tione mala aut cuz signis melancholie quoz in caplo
ipsius rememorabimur. **E**t si melancholia est cholica
est cū lupinositate a audacia. **E**t si est melacholia fan-
guinea est illic letitia a risus cū epuberatiōe venaz.

Chic in spali ponit signa. **E**t p^m ei^o que fit pp cām i cerebro. **S**cdo
eius qd fit p cōitate. **I**bi (Illa vō). **P**rima in. v. **P**rimo ponit signa
fm ynāquāq: cām. **S**cdo ponit signa distinctiua iter pmissionē rō-
nis a caliditate sicca a calitate humida. **I**bi (Et vīr.). **P**rima in
4° sicut 4° sunt ei^o cāe. **P**rimo ponit signa facte a melia: a in h
cōprehēdit signa facte a sanguine. **S**cdo ponit signa facte a chole-
ra. **I**bi (Facta aut a cholera). **T**ertio signa facte a calitate a siccitate
sine mā. **I**bi (Lūea). **Q**uarto signa facte a flegmate. **I**bi (Facta aut.).
Prima in tres. **P**rimo ponit signa facte a melia melacholica. i.
que est fer sanguinis vel ex fece sanguinis. **S**cdo facta a choleri-
ca. **I**bi (Et si melancholia). **T**ertio a melia sanguinea. **I**bi (Et si est.).
Cōsiderādū qd de rōne melacholie melacholie est iducere tri-
stitiā a malā estimatiōē. i. malū iudiciū: qd timet de q nō est timē-
dū. De rōne aut melie facte a cholera adusta est ex calitate a siccita-
te iducere mores rapaces furiosos a lupinos. De rōne sanguinee
est iducere risum: a hec declarant magis in caplo de melacholia.
Cōsiderādū qd sanguinea pōt dici qd facta ex sanguine inflāma-
to a vī sic cōprehēdit qd dicit supra in causis. **V**el dī sanguinea qd
fit de melacholia sanguini mista: a qualitercūq: sit dūmodo cū il-
la melia peccet sanguis iducit accidētia risus a letitie.

CFacta aut a cholera citrina est cū inflāmatiōe a cali-
ditate a rixā: a malitia moruz a agitatione vebemēti a
imaginatiōe ignis a scintillaz a adustione anguloz ocu-
loz extēsiōe cutis frōtis a pfundatione oculoz a saltu
ad oppositū. **E**t in illa qdē que fit ex cholera rubea sunt
accidētia ista vebemētiōra a magis puerfa. **E**t binōi
quidē generis est pmissio que fit in febrib^o a plurimuz
fit in pestilentialib^o. **L**ū ea aut que facta est ex calidita-
te a siccitate puris nō sunt grauitas neq: signa mate-
rierū pdictaz in canone a in cap. pcedētibus.

Chic ponit signa pmissionis facte a cholera. **E**t pmo facte a cho-
lera citrina. **S**cdo facte a cholera rubea. **I**bi (Et illa qdē). **C**ōnsi-
derādū qd cholera citrina a rubea pnt dupl^r accipi. Uno mō vt ac-
cipit pmo cā. **S**en. i. ca. de humorib^o. **N**ā cholera citrina est chole-
ra nālis facta p pmissionē alicui^o subtilis flegmaris. **C**holera aut
rubea est cholera inālis facta p adustione cholere nālis cui^o pars
adusta nō sepat sed misceat. **E**t ista est que ab Aui. ponit iter spēs
minoria fame. **E**t fm hūc modū accipiēdi appert qd h vīra qd cholera
fit mala: tū illa que dī rubea est pūior: a iō facit accidētia magis
puerfa a vebemētiōra. **A**lio mō pōt accipi cholera rubea a cholera
citrina pro duab^o spēs^o cholere factis p adustione cholere nālis:
tū cholera citrina fit p minore adustione: s. cholera rubea fit p ma-
iore adustione: vī illa rubedo nō ē nisi obscuritas ex grossitie que
iuncta citrino facit citrinū obscurū: iō dī rubea: a h mō forsan su-
mit hic Aui. has spēs a est sermo magis cōformis dictis pmo pti-
nētis. s. cap. **V**l^r qd apparet verificatio accidētū: qd cholera citri-
na iducit calitatem a rixā. **E**xtēsiōe cutis frōtis pp exicationē.
Saltu ad oppo^o. i. motu inordinato mō buc mō illuc. vī **R**as pā-
lega. cap. dicit mouens in lecto ac si pugnaret cū alio. **E**t h mō qdē

Super tertio

pmissio in febrib^o pp caliditate vnde cholera excitat. **P**lurimuz
fit in pestilentialib^o. i. puenitib^o ex forti aeris caliditate. **L**ū ea scz
pmissionē. **P**uris. i. sine mā. **I**n canone. i. cognitiōis malaz com-
plexiōnū cū mā a fine: a in cap. plurib^o supra positae tractatu p^o.

CFacta autē ex flegmate iam putrefacto a acuto ha-
bētib^o accidit vt eis adfit cū pmissionē seueritatis a
vt eleuent supercilia sua manib^o suis omni hora: a vt
ipsoz capita grauent^r a patiant^r subeth^o ppter substan-
tiam frigiditatis sicut pmissiōē coz rōnes ppter acciden-
tia caliditatis. **E**t isti quidez nō separant^r ab eo qd te-
nent a plurimuz qdem accidit eis vt existiment seipsos
bestias a aues. **E**t vniuersaliter quidē pmissio rōnis
cum accidit caliditate sicca tunc ipsam significat vigi-
lie: aut a caliditate humida sanguinis aut a flegmate
putrefacto: tunc significat ipsam subeth^o.

Chic ponit signa pmissionis rōnis facte a flegmate hūte acuita-
tem: a dicit qd cū adest cū hac pmissionē rōnis seueritas. i. pūaci-
tas intēdēdo qd nō est mobilia ppter frigiditatem intrinsecā flegma-
ti a grossitiē. **E**leuent supercilia zc. ppter grauitatē quā sentiunt ex
flegmatica mā: cui^o est facere grauitatē: a iō grauant^r capita. **P**a-
tiuntur subeth^o. i. aliqū somnū plus qd faciāt aliq^o hūte pmissionē
ex cholera vel melancholia. ppter sām frigiditatem. i. quia humor in
substātia a nāli cōplone est frigidus h accidētaliter sit calidus: vnde
nō pmissiōē zc. **N**ō separātur. a hec est seueritas que fit qd hū-
mor nō est motuus multū. **E**t plurimuz zc. **R**atio est: qd frigiditas
a humiditas substācialis huius humoris cōiuncta calido acciden-
tali mouet ad vigiliā cogitatiuam: a iō opīnātur se ēē bestia ani-
malia. **E**t isti sermones sunt **R**as pmo cōtinētis nono caplo cuz
dicit signa a melacholia ex putrefactione flegmatis a acuitate ei^o
sunt motus supercilioz cū eius manibus a grauedo capitis: a opti-
natur patiens esse brutū animal a semp docuitatē: a cū tener aliqd
in manu nō vult ipsum dimittere. **E**t vniuersaliter patet.

CIlla vō cuius causa est vapor ascēdens ex membro
cognoscitur ex dispōne illius mēbz dolorosi si fuerit
membz: aut totius corporis si fuerit cōprehēdens si-
cut in febrib^o comunicantibus: z cognoscit an est pu-
ra aut est materia aut vapor. **E**t signa qdem omnium
illorum predicta sunt in capitulo de foda.

Chic ponit signa pmissionis cuius cā est p cōmunitatē: a inuit qd
si est per cōmunitatē ad determinatū mēbz cognoscit ex dispō-
sitione illius mēbz dolorosi. i. patientis: aut totius corporis si fue-
rit cōprehēdens. s. totū a cognoscitur. s. cōmunitas. an est pura scz
sine mā. s. humoralī zc. in cap. de foda. s. ca. de signis spērū fode.

CDe cura.

Cap. 10^m.

Gram autem que melancholie adhibet di-
cimus in capitulo melancholie.

CPrimo ponit curā. **S**cdo ponit quedā spālia reme-
dia. **I**bi (Lūq: cū caliditate). **P**rima in duas. **P**rimo
ponit curā pmissionis que est pp cām in cerebro: a inuit curā eius
que fit p cōitate ad notū. **S**cdo ponit curā ei^o que est pp cōitatez.
Ibi (In ea aut.). **P**rima in tres. **P**rimo ponit curaz eius que fit a
melacholia. **S**cdo ei^o que fit a sanguine. **I**bi (In cura). **T**ertio a cho-
lera. **I**bi (Eius vō). **O**mittit aut Aui. curā ei^o que fit a flegmate a q
fit a caliditate pura sicut nota. **C**Ad dicit in pma pte est notū.

CIn cura aut pmissionis facte ex sanguine opz incipe-
re a flobothomia a ab oibus que temperat sanguines
a ipsum infrigidant a eius essentiā rectificant.

CQuod autem dicit de secunda parte est notum.

CEius vō que facta est ex cholera citrina aut rubea
cura est vt icipiat a euacuet a permutez cōplecto aut
corpois totius aut capitis pprie a administrent^r infri-
gidationes a humectationes pcedite in canone a ad-
ministrentur emplastra post ratiōē capilloz: a si co-
artatur a fortior fiat regatur alio regimine. **E**t ex eis
quidē que cōueniūt pmissioni sensus cholere est cera-
tum ifrigidatū ex oleo ros. a aceto sincipiti suppositum

oletum viol. et lac si non fuerit febris aut oleum rosa. et papauer cum cautela repressiois vaporum.

In tertia parte Aui. primo ponit curam indicatione sumpta a causa et gravitate. Secundo ab accedente. ibi (Lūq. vigilie.) / Prima i. duas. Primo ponit curam quia pmissio non est multum fortis. Secundo quia est fortis. ibi (2. si.) / In prima parte Aui. ad tria intrat. scilicet ad materiem cholericam cūonem. Secundo ad rectificationem copionis. Tercio ad repletionem materiem a capite remotis capillis. Vel et ad resolutionem si expedit: et ideo dicit in emplastro. si hinc repressio sua siue resolutione siue alia: vt opz. 42. si coartat. si infirmus ab egritudine: et fortior fiat. si egritudo regat regimine alio: quia fortioribus repressiois infirmitas humectantibus qualia sunt que ponit: cum dicit. et ex eis. Ista tria pars posset et pars per se: vt dicat quod hic ponit curam pmissionis a calore et sit cum rebus frigidantibus de quibus est lac: si non fuerit febris: quia timet: vel vaporum remotionem vel lactis corruptionem: vt supra declaratum fuit: aut oleum ro. et papauer cum cautela. quod si sit febris potest ponit oleum ros. et papauer: quia ista repellit vapores. Et ad hanc intentionem ponimus lac: non si repellit: sed potius detinet vapores.

Lūq. vigilie ad sunt: tunc oia epithimata non sunt iuuuantia: quia quod faciunt cum possidere constrictionem caliditatis quare non facias caput purgum et facias augmentum in attractione: imo consequenter adhibe elytere lenitum.

Hic ponit curam considerato accedente: et dicit. cum vigilie ad sunt. scilicet vtiendo pāctis frigidis sup caput quod credebas pellere vapores: tunc oia epithimata. i. quęquę localia frigida posita ad caput non sunt iuuuantia: quia est signum quod vapores retinent in capite: et hoc est quod dicit. et quādoq. nocet. quia quod faciunt possidere constrictionem et. scilicet constrictionem et retentis vaporibus. Et quia insipiens medicus crederet facto caput purgum illos vapores retentos euacuare: ideo Aui. prohibet: quia sanie multa repletionem plus est attractionis ad caput quam euacuationis. Oportet igitur ad contrarium trahere materiam: et vapores cum elytere lenitum. Et intelligit etiam quod fricationes fiant et euacuaciones si expedit secundum causam supra positis.

In ea autem que fit propter morbum in communitate vtere capitis confortatione et eius frigidatione et attractione ad contrarium. Et hoc totum quidem iam scitur ex canonibus preteritis vniuersalibus et particularibus.

Hoc patet scitur ex cap. de foda. et est supra in cura subeth dicit.

Lūq. cum caliditate et rationis permittione non sunt debilitas et signa apostemati opz vt paties alapis cedatur vehementer: et quādoq. necessaria est percussio vt ad ipsum ipsum redeat ratio: et quādoq. opz vt caput eius secundum crucem canterizet si nihil aliud confert.

Ponit tria remedia. primum est quod habes pmissionem rationis cedat alapis et percussio ad hoc vt ratio reuertat supra se et corrigat se. Aui. enim considerat multum in domino estimatiue sup caput. Sed cum hoc attendit quod huius talis pmissio sit cum alio calore distemperata: non tamen sit virtus debilitas non potest tolerare percussiones: nec sit apā: quia mā attraheret. et si nihil aliud esset fiat cauterium secundum crucem vel lineam ut sunt pūctualia situata huius crucis: poterit. n. vt sic elari mā.

Et ex rebus ipsi considerantibus est vt fundat super capita ipsorum decoctio pedum et caput.

Secundum remedium est vt fundat sup caput decoctio pedum et caput semel arietis vel agni. Et hoc fit ad humectandum.

Et multotiens sanat eos alsefur cum ex eo bibunt et comedunt ipsum diebus aliquibus sicut est aut in aliquo alio fructum ex dulcibus inter ea que cooperiunt et faciunt non apparere.

Tertium remedium est sumere omni die de alsefur. i. radice vitis albe. et sumit sola vel mista cum aliquo fructibus vt dactylis vel ficibus: sicut vt Rasis primo principis. 9. cap. 2. dulcibus iter que dulcia cooperiunt binōi amara: et faciunt quod non apparet sapor malus alsefur. Et considera quod in hoc inuit curam pmissionis puenietis a flegmate putrido acuto. Nam radix alsefur maxime euacuat flegma a cerebello et nervis: vt Mes. in cap. de febre. Et fuit iste sermo Rasis primo cōtinētis. 9. ca. vbi dicit. radix vitis albe data in potu cum aqua qualibet die mirabiliter confert. Dico quidā medicus narravit mihi quod quidā mulier passa est fortem pmissionem antiquā et fuit curata a multis medicis et cum multis medicinis et non potuit liberari: deinde sumptis per aliquot dies de radice vitis albe et conua-

luit. ossa eius a. 3. i. ad. 3. n. vel circa et.

De stoliditate et amentia.

Cap. II.

Inferetia inter pmissionem rationis et inter stoliditatem et amentiam quāuis sunt duo impedimenta rationis et sit causa facies contingere vtriusque simul cadēs in vetre medio cerebri est quod pmissio sensus est lesio in operationibus cogitationis secundum mutationem. Stoliditas vero et amentia sunt lesio secundum diminutionem aut destructionem et dispositio filis fatuitati et phantasia. Et tu quidē iam scinisti quod species operationum sunt tres.

Supius Aui. determinauit de nomenclatio virtutis cogitatiue siue estimatiue quod vocat pmissio rationis: hic determinat de nomenclatio quod est stoliditas siue stultitia et amentia. Et ponit duas et puenientia iter ea. Secundo ponit causas. ibi (binōi aut egritudinis.) Tercio curam. ibi (hec aut egritudo.) In prima parte inuit puenientia iter hec tria. scilicet pmissionem rationis stoliditatem et amentiam: et pueniunt in duobus. Primo quod sunt nomenclatio rationis siue cogitationis et estimatiue. Secundo quod sunt causae facientes huius in ventriculo medio: quia ibi est sedes huius virtutis. / Secundo ponit duas et est: quia cum iam sciueris quod species operationum. i. lesiones operationis sunt tres. scilicet ablatio diminutio et pmutatio: tamen pmissio sensus est nomenclatio cogitationis: quia est mutatio siue apud vocabula. scilicet corruptio. Sed stoliditas est nomenclatio quod est diminutio. Amentia vero est destructio et ablatio. Et ista stoliditas siue amentia est dispositio filis fatuitati. scilicet fatuitas et infantia. i. fatuitati sine simplicitati infantia in quibus non est operatio cogitatiue. aut est valde diminuta nisi quod uest eis ex nā vt claudere oculos cum absterge ab eis lippitudo et extendere manum: vt sustinent ne cadant quę erigunt. Hec. n. estimatiua nālis est i. eis: vt Aui. 6. de naturalibus. 4. p. c. 3. in estimatiua et visu acuta non est i. eis: et ideo carētes iudicio estimatiue dicimur infirmi infantes. In visu autem huius nōiū i. uenitur multa diuersitas apud auctores: tamen non est curandum.

Binōi autem egritudinis cause aut sunt frigiditas pura aut cum siccitate comprehēdens sup ventrem medius cerebri in longitudine diei et spatij aut frigiditas cum aliquo flegmatico in vacuitatibus vasorum cerebri.

Hic ponit causas. Et per eas enumerat. Secundo probat. ibi (Et cū in hoc.)

Tertio infert quod dicitur. ibi (Quapp.) Quarto remittit nos. ibi (Et tu.)

Dubitat circa primam partem: quia dicit quod est frigiditas et siccitas. Nam in causis pmissionis rationis est positus quod melia quod est humor frigidus et siccus est causa pmissionis: quod si erit causa diminutionis vel ablationis. Itē supra. 5. ca. huius. sen. dicit quod diminutio et ablatio fit a frigiditate et humiditate: sed pmutatio et quod motu comparant sunt a siccitate et caliditate: siccitas quod non facit amentiam et stoliditatem. Itē i. fine capli huius dicit: quod siccitas nocet sensui: non vñ est diminutio. In huius. 2. ca. vbi dicit. binōi autem egritudinis. i. amentie et stoliditatis et. / Bōm quod frigiditas pura. i. sine mīa: vel pura. i. sola absque siccitate aut cum siccitate potest facere hec nomenclatio. Rō est: quia potest facere generationem in spiritu et cessationem a motu quod vñ neciū in actu huius virtutis cogitatiue. Et quod apper quod frigiditas est principalis causa et proprie causa: siccitas autem non. Si autem siccitas sit causa diminutionis actionis: huius est. 2. Uno diminutio spiritus erit cum diminutio de sequis diminutio operationis: tamen quod spiritus siccus paucus est tamen mobilis: non illi diminutioni operationis coniungit aliqua corruptio. et huius inuit. A. in fine ca. Alio siccitas potest esse diminutionis vel ablationis cogitationis actus: causa per sui vltimitatem et firmitatem vt si multum augmetur et figat: quia aucta quāras destruit virtutis actum. Et huius sentire Aui. comprehēdens sup ventrem medius cerebri. cum longitudine diei et spatij. i. tpe longo: et huius maxime dicit. pp siccitatem: quia frigiditas quāuis non vltimē potest facere hec nomenclatio. / Ad huius bōm quod siccitas si non vltimē multum facere potest pmissionem: et proprie quod est pmutata membris vaporosis iturbantibus huius spiritus vt est siccitas melie: ideo forsitan hic dicit. pura. i. sine mīa aut cum mīa flegmatica in vacuitatibus. i. in venis vel arterijs. et dicit huius vt poneret nobis istā passionem purā non coniunctā apoplexie vel lythargie vel subeth. Et mā cum flegmatica dominare in venis et arterijs fieret prius tardus motus: et sic defectio fiet actus cogitatiue. scilicet diminutio vel ablatio secundum maiorem vel minorem excessum in frigiditate et humiditate: et erit talis dispositio non cum apoplexia vel epilepsia vel subeth quāuis ille sit somnolentus.

Et cū in huius non est nomenclatio ex frigiditate et non ex caliditate nisi quā hoc nomenclatio est destructio et diminutio.

Hic probat has causas facere nomenclatio hec. Et primo premitit conclusionem quā probare intendit. Secundo causa probat. ibi (Nisi quoniam.)

Dicit primo causa in hoc. si non est nomenclatio scilicet quod est st-

Gentilis

litas et amentia ex friguitate. nisi qm. Et cā in hoc non est nocu-
mētū qd est pmissio rōnis ex caliditate. nisi qm. 2c. Vult g. pbare
ppter qd est q amentia et stoliditas non fit nisi a frigido. pprie. i.
pncipaliter: et nō fit ex caliditate. Et ppter quid est q pmissio rō-
nis nō fit nisi ex caliditate nō aut ex friguitate. nisi quoniam arguit
sic. Nocumētū qd est destructio et diminutio fit a frigido et non a
calido: sed stoliditas et amentia sunt destructio et diminutio: ergo
nō sunt nisi ex friguitate nō ex caliditate. Ponit maiorem pmo.
Secūdo pbat eā. ibi. Quoniam. Conclusiōe iam premiserat. Et pos-
set dici q pmo ponit minorem. Secundo probat maiorem.

**Quoniam caliditas est facies cogitationē que ē vnus
ex motib⁹ spiritus qui mouet ab anteriore pte cerebri
vsq; ad eius postremā et cōtrario. Et caliditate qdēz
elevant mot⁹ et innat ipsas. Et cōgelatio pbibet ipsas.**

**Hic pbat maiorem et arguit sic. Illud qd perturbat siue pmisset
siue eleuat. i. extollit caliditate que est pñ⁹ motus cogitationis est
cā nocumētū: qd est pmissio rōnis. Et illud qd pbibet. i. pnat siue
diminuit caliditate illā est cā nocumētū qd est ablatio vel diminu-
tio. Sed motus factus a calore inuoluenti eleuat: qd extollit vel
pmisset caliditate que facit cogitationis actū: et cōgelatio iducta a
frigore pbibet ipsam caliditate que facit cogitationis actū: qd vel
pnat vel diminuit. Ergo pcludit q calor facit nocumētū qd est
pmissio: sed friguitas facit nocumētū qd est diminutio vel abla-
tio. i. amentia vel stoliditas. C. Itē hāc rōnez. A. sic pcedit. Pri-
mo pbat maiorem. Secūdo ponit minorem. ibi. Et caliditate. Conclu-
siōe autē galem iam premisit. Maior ppositio est nota ex hoc.
Nā caliditas facit cogitationē. Hoc pbat qd cogitatio est vnus
motus de motib⁹ spūs quo motu mouet a parte cerebri antero-
ri vsq; ad postremā: qd ab imaginatiua ad memoratiua et cōtra.
sed calor est mouere et nō frigore: g caliditas facit cogitationē:
vt arguit sic Aui. Illud qd facit motū locale a pte anteriori cere-
bri ad posteriorem facit cogitationis actū: qd cogitatio est talis mo-
tus: sed caliditas facit motū vt notū est: et psupponit ex pncipis me-
dicine et pbie nālis: ergo calor facit cogitationē. Ex quo sequitur
maior ppositio. si n. calor facit cogitationē: illd qd pmisset et per-
turbat calorem et nō tollit calorem pmisset cogitationis actū et nō tol-
lit cogitationē. Et hoc est nocumētū qd vocat pmissio: et illud qd
tollit siue pbibet calorem tollit siue diminuit cogitationis actū: si ca-
lor 2c. Cōsiderādū qd turbatio siue pmissio calitatis quas fa-
cit mot⁹ est p vaporis mitionē quos mot⁹ cōmiserat et calor: vel est
perturbatio iudicij pp spēs nō figi imo multiformiter mutari.**

**Quapropter posita est cōplexio hui⁹ partis cerebri
declinans ad caliditate et posita est in medio vt sit ei re-
ditus ab imaginatione ad memoriā. Et tu qdē iam sci-
uisti imaginationes et memoriā in loco suo.**

**Hic insert gddā vel declarat. f. qd calor facit cogitationē. Signū
hui⁹ est qd pars cerebri media est declinans ad caliditates. Decla-
rat ē qd cogitatio fit mot⁹ de imaginatiōe ad memoriā p signū: qd
locus estimatiue est in medio: et hoc vt fiat reditus. i. accessus ab
imaginatiōe ad memoriā sup. et cōtra. Et illa sunt signa sicut pdi-
ctor ita qd inferunt ex pdictis. Cōsiderādū autē qd ad pbādū qd
stoliditas et amentia fiat a friguitate: et pmissio sensus fiat a cali-
ditate. A. vtur bis ppōnib⁹. / Prima est qd hoc nocumētū. f. sto-
litas et amentia est destructio et diminutio act⁹ cogitatiue. / Se-
cūda ppō est caliditas facit cogitationē que cogitatio est vnus
ex motib⁹ 2c. / Tertia ppō est qd motus. f. a caliditate extranea
eleuat siue pmisset caliditate qui facit cogitationē et innat ipsas. f.
in motu cogitationis vt mot⁹ 2c. Et in hac tertia ppōne est multū
cōsiderādū: qd intētiō. A. est qd mot⁹ a calore extrinseco innat ipas
caliditate que facit cogitationē. f. adiutorio ad operationē absolu-
te: cū hoc eleuat siue pmisset illam caliditate qd pmutat formas
debita iudicij. Et cōsidera in b que diximus supra et ē fen. 13. trac.
pmo. Quarta ppō est cōgelatio que fit a frigore pbibet calidi-
tate factiua cogitationis. Ex qb⁹ ppōnib⁹ forma syllogismos vt ti-
bi placet. Et pcludit qd stoliditas et amentia fit a friguitate et p-
missio sensus a caliditate. Et tu sciūsti pmo cā. fen pma. c. de vir-
tute aiali. et sexto de naturalibus scda et quarta particula.**

**Dub⁹ 2^m Dubitat vtr⁹ cogitatio fit motus localis spūs vel cū motu locali.
Et vtrū in opationib⁹ virtutū intrinsecarū cogitatinaz siue sensiti-
uarū spūs localis moueat. / Vides qd fit p Aui. hic. cogitatio est
vnus ex motib⁹ spūs quo mouet 2c. Et pñdera qd A. dicit vnus ex
motib⁹. Nam spūs aialis videt bñe duplicē motū. Vnus quo vi-
dit de ventriculo in ventriculū vt pñcia p digestionē: et talis mo-
tus localis nō est cogitatio vel opatio alicuius virtutū cognitua-**

Super tertio

rū. nā in boie dormiente et nō somnante in quo nulla fm actum est
operatio virtutū intrinsecarū aializ pot fieri ista spūm delatio.
Alius est mot⁹ localis quo defert spēs sensibiliū: iste est de quo
Aui. loquit. et videt fm Aui. qd cōcurrat in opere hāz virtutum.
/ Amplius mot⁹ localis caloris est dignior omni motu et prior: vt
sumis. 5. de accidētī et morbo antepenu. cap. f. c. 5. et pñtelligi ab
Auer. 2. de aia. 50. cōmē. Tūc arguit. virtus dignior eget digniori
et priori motu: sed cogitatiua est dignior: vt. 3. de anima sumis ab
Auer. cōmē. 86. qd per ea nobis copulat intellect⁹: imo quilibet vir-
tus sensitiua intrinseca est nobilior: ergo idiget locali motu sui or-
gani. f. caloris spirituosū. / Amplius agētia debilis ipressionis de-
bent innari mō forti ad iprimēdū: sed oia sensibilia intrinseca sunt
debilis ipressionis: qd elongata ab extrinseco motore reali. f. sensibi-
lib⁹ extra: ergo opz qd habeat modū iprimēdi forte: sed talis mo-
dus fortiter iprimēdi nō est aliquis modus. pprius vnicuiq; sen-
sibili: qd est modus intentionalis et appropriatus: ergo videt qd sit
aliquis modus iprimēdi cōmunis oibus sensibilib⁹: sed nō aliq; ni-
si motus localis: ergo ad iprimēdas spēs sensibiles et virtutes in-
teriores cōcurrer motus iste localis. / Amplius quoties aliqua plu-
ra iprimunt in aliqd vñū qd est vnus actus videt qd iprimunt per
aliquē vñū cōmune modū iprimēdi. f. g. oēs colores iprimunt in
potētiā visūā per rōnem visibilib⁹: sed omnes intētiōes indiuidua-
les. i. predicamētōz iprimunt in virtute cogitatiua siue estimati-
uam que virtus est vna et actus vnus. f. iudicare intētiōes: ergo
videt qd be intētiōes per qd vñū cōmune iprimunt. Illud autē cō-
mune nō pōt esse aliqua vna intētiō indiuidualis: ergo erit inten-
tiō absolute siue indiuidualitas: sed hoc est impōs qd indiuiduali-
tas est quid vniuersale et obiectū intellectus: vt Auer. 2. de aia. 55.
cōmē. ergo erit aliqd aliud cōmune qd sui virtute iprimunt hāc co-
gnitiōe. Sed nō videt aliud nisi motus localis: ergo ad iprimēdas spēs
aialis: vt sicut celus in suo motu locali cōtinet in virtute oia inferiora:
ita spūs in suo locali motu pñtinet in virtute ipressionē oium co-
gnitiōnū: sed dearticulat ad hāc et illaz per determinatā speciem.
/ In pñz arguit. aere quiescente pōt ad oculū deferri spēs visibili-
lis qd eadē rōne spiritu quiescente poterit deferri spēs cogitabilis
vel imaginabilis. Cū hac qōne est ambiguitas apud me: qd non
inuenio de ea aliqd dictū: et credo qd in eo sit plus possibilis proba-
bilitas quedā qd efficac ratio siue demonstratio. / Dico igitur qd in
operationib⁹ virtutū intrinsecarū cōsideramus duo. f. pñz ipres-
siōne speciei cognoscibilis: et quātū ad hoc ad operationē cogitati-
ue et virtutū intrinsecarū nō cōcurrunt motus localis spūs: ita qd sit
motus localis vel simul cū motu locali. Ratio est qd actio facta in
instanti nō cōcurrunt simul et adequate ad actionēz factā in tēpore.
Dico simul et adequate qd succēssue et inaequate possunt pcurrere
sicut alteratio ante gitationē: et sicut illuminatio aeris qd aer mo-
uetur simul cōcurrunt in inaequate. f. inesse: qd accidit illuminationi
qd fiat in tēpore: qd aer mouet in tēpore: f. receptio speciez sensi-
tiuarū in cogitatiua et virtutib⁹ intrinsecis abinuicē fit in instanti:
motus autē localis fit in tēpore: ergo talis receptio nō est mot⁹ lo-
calis: vel nō est simul et adequate cū motu locali. Probat pma ps
minozis: qd receptio luminis et speciei coloris i oculo et ab obiecto
fit in instanti: vt scdo de aia cōmē. 115. ergo multo magis receptio
specierū a sensu cōmuni in imaginatiua et ab imaginatiua in cogi-
tatiua fit in instanti cū sint receptiones magis imateriales. / Con-
tra premissa. pmo cōtra pbationē partis minozis cū dicit qd rece-
ptio speciei visibilis fit in instanti. Probat qd fit in tpe: qd Ari. 3. de
pblematib⁹ pble. 10. querēs ppter qd ebryz vñū videt duo. innit
q plurib⁹ vicibus spūs ebryz tangit a visibili specie qd tangit semel
spiritus hois nō ebryz. Si igitur spūs ebryz tangitur duab⁹ vicibus
erit in duobus instantibus: ergo spūs non ebryz tangetur in cōmuni
mēfura duob⁹ instantibus: sed hoc nō est nisi in tēpore. / Cōtra se-
cūndū dictū. f. qd receptio speciez in virtutib⁹ intrinsecis fit in in-
stanti. Cōtra. receptio siue trāsportatio speciez per lineā obliquā
fit in tēpore: qd pmo terminat ad vnū punctū postea ad reliquū.
Sed portatio speciez a ventriculo imaginatiue ad ventriculū co-
gitatiue et memoratiue fit per lineā obliquā. / Ad pñmū dōm tran-
seundo breuiter qd spūs ebryz recipit bis siue plurib⁹ vicibus spe-
ciem in diuersis partib⁹ spūs fluctuāt in eadem mēfura instan-
tis: vel actione que recipit solū in toto spūs nō ebryz qd nō fluctuat.
/ Ad scdm dicēdū qd ppositio est falsa: qd eodē instanti quo spēs
est in speculo est in spatio ad qd reflectit. Dico si spēs est in specu-
lo. Ratio autē que hoc pbat falsum etiā imaginat. Nā quāvis par-
tes adiacētes fm lineā obliquā recipiat pars. f. mediāte parte: tū
fit in instanti sicut illuminatio aeris fit mediāte igne: vel illumina-
tio reflecta. Dico qd in opationib⁹ cogitatiue et virtutū aializ intrin-
secarū cōsideramus pñstentiā et cōnatū in opatione eaz sicut vi-
demus qnq; imo multoties qd bō post primā receptionē cogita-
bilis cōnat ad cōsiderādū et cogitādū: et cōnat augere vires suas
in hoc:

In hoc: et quantum ad hoc in operatione cogitativa et et aliarum virtutum percurrit localis motus spiritus: imo fit cum tali motu locali: et potest dici quod est talis motus localis in improprie. Rō est. quod simile videtur in conatu visionis in conatu intrinsecarum virtutum cognitivarum vel sensitivarum. Sed ad conatum visibilem spiritus visibilis localiter movetur et percurrit ad oculum vel notum est: imo in actum visibilem cogitativum habet palpitare per hoc: ut declaratum est a me infra sen. 3. c. de coloribus oculi. Eodem igitur modo in conatu cogitationis spiritus movetur ab ante post. Et ad cogitativum: et a pre post etiam ante: ut videlicet species delate figantur et presententur cogitativum. **C**ontra illa per quod ex hoc sequitur quod virtus cogitativa sit activa. Conari enim videtur importare actionem. **P**rimo quod forsan est activa secundum iudicium simile ei quod dicit Aver. 2. de anima. cō. 1. 49. et hoc est spiritus de speculatione. **S**ecundo dubitatur de motu istius spiritus. scilicet quid sit illud quod movet spiritum. **P**rimo dupliciter. Primo quod movetur ab anima que est forma in illo spiritu sine calore: et videtur mens Aver. 8. physico. 43. cōmēto. Et quod plures tenent quod spiritus non sit animatus: ideo dicemus quod cum motus istius spiritus sit determinatus movetur ab aliquo terminato sicut est anima que est forma substantie cerebri medullaris. Ista igitur cerebri medullaris movetur istum spiritum. **S**ed contra. primus movens localiter aliquid corpus si est corpus dividitur in motorem motum: et motorem non motum: et per consequens corpus primum localiter movens movetur: ut 2. de anima. cō. 50. 1. 2. colligitur. ca. 15. ergo ista cerebri cum sit corpus movetur movendo spiritum. **P**rimo quod est verum: quod movetur constrictione in ventriculo posteriori et anteriori ut premantur et pellantur spiritus ad ventriculum medium et ventriculus medius dilatatur: hoc in conatu cogitativo. **V**el dōm quod illa propositio verificatur de primo movente localiter solo motu locali: quod si movetur localiter alia virtute quod i. primum potest facere motum localem: et tamen quiescet. v. g. magnes quiescens trahit ferrum: ista igitur cerebri cum tali specie habet virtutem specificam motricem spiritus. **R**estat solvere ad rationes yriusque pariter. **A**d Aui. dōm quod quando dicitur quod cogitatio est virtus de motibus spiritus loquitur de cogitatione quantum ad actum perseverantem et conatus: et talis perseverantia est que nobis multis apparet: et qua multum vitium. **A**d scdm dōm ad. pponem quod loquitur Aver. de motu locali calorem cordis qui est prior et dignior omni motu in nobis. **A**d formā argu. cum dicitur virtus dignior indiget digniori et potius motu. dōm quod propositio habet duplicem intellectum. Et quod indiget sicut presuppositio: hoc est verum sicut omnes motus presupponunt motum celi. Alius est quod indiget sicut medicatione actionis: et hoc est falsum. actio enim que fit in instanti non fit mediante motu qui fit in tempore. **A**d tertiam rationem cum dicitur agens debilis actiois et dōm quod verum est: cum dōm forte facere impressionem. sensibilia autem intrinseca fortiter imprimunt quando perseverantia fit et conatus: et ideo concurrunt et adiuvant ad hoc motus localis. **A**d quartam negat maiorem propositio. sufficit enim quod si aliqua plura debent agere in virtute virtutis recipientis: et ideo tenentes quod virtute nihil dicat oīno in re extra dicunt quod albi et nigri non imprimunt in visum per aliquam rationem eodem. vel concessa maiori dōm quod omnia imprimuntia in cogitationem imprimunt per eodem rationem cogitabilis. **A**d rationem in contrarium dicendum quod non est simile de aere respectu oculi: et de spiritu respectu intrinsecarum virtutum: quod aer non est instrumentum oculi intrinsecum ut conatus possit movere aere: sed bene est simile de spiritu visibili et spiritu cogitativo: et ideo conatur et perseverantia in visum movet spiritum oculi localiter ad oculum.

Hec autem egritudo curatur calefactione cerebri et humectatione ipsius si fuerit cum siccitate aut resolutione eius quod est in ipso et cōsibus cum medicis magnis et vomitu facto cum oxymelle squillitico aut semine rassani si sunt amara: si opus est illo pueniat ad excitandum cor cum medicis sibi propriis sic diamulcu et metridatu et elinufera et bis silia. Et non oportet ut plongemus sermone in hoc capitulo. Jam enim scivisti modum similem huius regiminis in canibus in eo quod preterit.

Ponit curam signa autem omittit: quod supra apparuit signa quibus cognoscimus modos malorum complexionum cerebri. Primo ergo ponit curam soliditatis et amētie quod sunt a mala complexionem frida et sicca. Secundo quod sunt a frida et humida cum mētib. (Aut resolutione.) Tercio addit can. ibi. (Et nihil.) Quod dicitur per. Secunda pars duas. Primo ponit curam per medicas. Secundo per regimē. ibi. (Et opus.) Dicitur primo 2. cū medicis magnis ut hieris magnis et pillulis. Elinufera dicitur quod est aliquod pfectio. alij dicitur quod est succus enule. alij quod est quidam liquor aromaticus. vñ infra sen. 11. c. de cura tremoris cordis fridi et succus elinufera. In eo quod preterit. i. in can. yniuersalibus.

Et oportet quod ut hospitium eius domus luminosum sit: et vñ quod vigilie et fabara et subtilitatio cibi et paucitas ipsius et declinatio ad complexionem sicciorē et subtilitiationē sanguinis ad temperandū ipsam et paucitas ipsius et calefactio eius: ita quod non sit vehemens ebullitio et calefactio: imo sit caliditas subtilis non feruens. Hec enim ex eis est que rectificant sensum et mundant ipsum.

Omnia ista sunt ad excitandum spiritum et excitandum humiditates. Et paucitas. i. non supfluitas: imo diminutio qua fiat exiccatio supfluarum humiditatum. Sit caliditas subtilis. i. proportionalis spiritui non feruens: quod turbaret spiritus: quod posset nimis exicare.

Et nihil est magis inimicum sensui quam repletio ex cibis et humiditatibus.

Primo ponit vñ can. vñ sciendum quod repletio est duplex. Una propter quod repletur ut ex cibis in stomacho: unde vapores superflui eleuantur: et caput repletur: et quantum ad hoc dicitur. ex cibis. Alia est repletio antiquior: ex humoribus in venis et in membrorum poris: quantum ad hoc dicitur. et humiditatem. Iste repletiones turbando spiritus et oppilandum do pigritando eos a motibus inimicantur sensibus.

Et siccitas nocet sensui non unde est diminutio: sed unde est supfluitas in velocitate motus: aut unde est paucitas spiritus vehementer: aut eius resolutio cum aliquanto motu.

Hic ponit 2. can. in quo dubium remouet. dixerat enim quod humiditas noceret sensui. quare quereretur aliquis: an siccitas nocet sensui. Et respondetur quod sic et dat modum. **C**onsiderandum quod hoc verificatur de omni sensu: tamen maxime hic per sensum intelligimus cogitationem: ut supra apparuit. **C**onsiderandum quod siccitas nocet cogitationi non unde est diminutio. i. non nocumēto quod est diminutio: sed unde est supfluitas in velocitate motus. i. sed nocumēto quod est diminutio: quod facit multum spiritus mobilitatem. Siccitas enim facit spiritum velociter mobilem: et sic facit errorem iudicii. Et quod aliquis diceret quod siccitas nullo modo faceret diminutionem actus cogitationis. i. non cum mentum quod est diminutio: ideo subdit quod siccitas potest facere nocumēto quod est diminutio paucificatione spiritus vehementer siue resolviendo. Sicut enim si se exicat et paucificat: sed ratione caliditatis coadiuncti siue ratione velocitatis motus resolut: et ideo dicitur. aut supfluitas nocet sensui: vñ est paucitas. i. paucificat. et cum aliquantulo motu. in hoc Aui. inuit dñam iter diminutionem actiois factam a sicco et facta a frido: diminutio a frido est pura: sed diminutio a sicco est mixta alicui corruptioni siue pmissioni: quod aliquantulum movet et sic disturbat iudicium. hoc declarata sunt super generalibus capitulis.

De corruptione memorie. Cap. 12. **H**ic est compar soliditati nisi quod est in posteriori cerebro: quoniam est diminutio in alia operatione posterioris cerebri: aut destructio in oībus.

Cum determinauit de nocumētis cogitativis: hic determinat de nocumētis memorie. Et per comparat hoc nocumētum ad nocumētum cogitativum. Secundo ponit eius causas. ibi. (Et eius.) Tercio signa complexionis causas. ibi. (Sed si est.) Quarto curam. ibi. (Illa autem.) Circa primam partem est considerandum quod corruptio memorie potest dupliciter accipi. Uno modo ut distinguitur contra diminutionem et ablationem: et hoc modo non accipitur hic: sed infra cum dicitur. et obliuio quidem et corruptio. Alio modo accipitur pro quocumque nocumēto: et sic accipitur hic in rubrica cum dicitur. de corruptione memorie. i. de nocumēto memorie. **S**ecundo est considerandum quod nocumēta memorie. scilicet quod est diminutio vel ablatio est compar. i. similis soliditati et fatuitati infantili: quod quando homo non retinet formas rerum et non potest eas reducere: tunc non habet copiam eorum cum quibus possit exercere actum discursuum cogitativum: et ideo sicut cōtingit ab extra et representari: ita iudicat nec persistit in iudicio: quod species non imprimuntur vel non retentur: et ideo talis est dispositio infantilis. Infantes enim siue pueri non retinentur de speciebus in memoria reservatis: quod non sunt bene retinentes et non habent copiam memorabilium cum etiam parum sunt exercitati: sed sicut res ab extra presentantur: ita pro tunc de eis iudicant: et statim abolerunt ab eis res et iudicium: et ideo modo dicunt de vno modo de alio: et ideo nunc plorant: nunc statim ridet: et sequitur gallum siue aucem: hoc est quod Aui. probat cum dicitur. quoniam est diminutio. q. d. in diminutione facta vel ablatione in operatione memorie: tunc leditur cogitativa cum non sit copia specierum et iudiciorum nisi solum spiritum ab extra cōtingenter occurrentium: et ideo

Gentilis

hic tunc habet dispositionem similem infantile. Tercio cōside-
randū qd ista dispositio sit similis infantile: tamē dīscit qd in hac
dispositiōe ledit pars posterior: hoc est qd dicit. nisi qd est in po-
steriore. Ex quo accipit qd cogitativa dupl. diminuitur in suo actu
vel ex lesiōe in pprio organo vt ex frigiditate et humiditate in me-
dio ventre non permittente fieri debitam spiritū pseruationem
in eo. Vel potest fieri ex nocumēto cōcato ex defectu memorie. I.
pseruatiue. Sed contra virtus memoratiua est imaterialior qm
imaginatiua vel cogitativa: vt Auer. in de memoria et reminiscen-
tia. Sed virtus mālīor non nocet per nocumētum virtutis imate-
rialis: sed cō: vt ibidē Auer. / Dm qd virtus memoratiua duo dī-
cit. pmo virtutē cōseruatiua nō cogitiua ista est mālīor: qd p-
ficiat multū dīspōne corpali. s. sicco pportionato. Scdō dicit vtutē
recognoscitiua: ista est mālīor qm pura cogitativa: et fm nostrā
opionē vtrū cogitativa qd iterū recognoscit: h. vocet memoratiua.

Dub^m 3^m Dubitat que sunt iste operationes posteriores cerebri. / Dm qd i
posterioz pte cerebri cōsideramus quatuor opatiōes. pma est
mor? spūs in yētriculo vt fiat ipressio qd mor? salte aliqū cōcurrit:
vel saltē dīspō spūs que est actiue ipressio. Scdō est ipsa ipressio qd
est sigillatio passiva. Tercia ē mor? spūs a posteriori ad mediū: vt
reducatur spēm ad cogitatiua. Quarta opatiō ē ipsa recognitiō spēs:
z hic est vltim^{us} act^{us} memorie: qd h. formalr sic cogitatiue tribuit:
tū yētriculo posteriori improprie z vt termino a quo. Quicūq;
igitur actus de tribus actibus deficit opozet qd deficit quartus
actus. s. recognitiō: hoc respectu eiusdem recognoscibilis.

Dub^m 2^m Dubitat 2° qd videt diminut^{us} cū nō ponat nisi duos modos nocu-
menti. qd est ablatio: z qd est diminutio: quare nō dicit de nocu-
mēto qd est pmutatio siue corruptio. / Dm dupl. pmo qd de-
dit intelligi: hoc nocumētū erit qd hō recordatur vnius p alio: z
quēdamodū diminutio z ablatio memorie est cōpar stoliditati et
amētie: ita pmissio est cōpar permissiōi rōnis: hoc nocumētū
memorie fit a caliditate cū siccitate vel etiā cū humiditate. Lātm
enī pmisset vt sepe dictū est supra. vñ statim Aui. subdit. fortasse
erit ex siccitate cū caliditate z erit cū ea pmissio sensus. Scdō
mō postea dicit vt alr dicit: sentit hoc plus qd cōmētatur in tbegni
trac. z. super illo ca. s. de signis egredudinis nunc cerebri: qd virtuti
memoratiue vt pseruatiue est solū cōparant duo modi nocumen-
ti. s. nībil retinere vel parū retinere. qd aut vñ pro alio retineat: h.
est defectu iprimētiā nō defectu retinētiā: imo quozūq; est im-
pressio eoz dīcē memoria. i. cōseruatiua. vñ Bal. 4. de interio. cap.
z. retinuit formas villos: z iudicia que dabat de eis: z inde sui me-
morizā nō erat lesa. / Scdō 3° ita dīcā de cogitatiua si falsum iudicat
est qd falso iprimūt. / Dm fugiendo qd nō est sile: qd cogitativa dīcē
cognoscere idoliū z intētiōē z dīstinguere. Si igit in febriante
imprimat calor ab itra: z ex hoc iudicat ignē ēē extra: tūc errat co-
gitatiua. / Cōtra. si organū memorie disponat male ex calo si ad-
ueniat spēs frigoris recipiet z retinebit sub forma caloris. / Itē at
retētiōis act^{us} est inālis z nō dīcē diminutio actionis nec abla-
tio: igit dīcē redēdū est ad pma solonē. vñ. qd Aui. dedit itelligi illuz
modū nocumēti z videt cōforme sue intētiōi. Nā supra illo ca-
pitulo. has operationes. vñ est ponere nocumentum memorie
qd est corruptio cum dicit. aut propter eum qui permutatur zē. z
etiam statim ponit illum cum dicit z fortasse.

Dub^m 3^m Dubitat 3° quare dicit diminutio in aliqua z destructio in oī-
bus. / Dīcēdū qd forsan vsus est isto modo loquendi: qd si vna so-
la opatiō de opatiōibus posteriorib^{us} partis auferat nō dīcē vt
re ablatio memorie. i. operationū posterioris partis: opz ergo oēs
auferri: sed ad diminutionem sufficit alteram diminui.

Et ei^{us} qd 3^a cā prima apud Bal. est frigiditas aut pura
aut cū siccitate z nō imprimitur in illa simile: aut cū hu-
miditate z non seruat qd impressum est in ea.

Hic ponit cās z dicit qd apd Bal. 3^a de interiorib^{us}. s. ca. eius. s.
nocumēti memorie qd est diminutio vel ablatio cā pma zē.

Dub^m 4^m Dubitat vtrū causa lesionis memorie sit frigiditas. / Vides qd nō:
imo humiditas per Auer. in cōmēto de memoria: z Bal. in tbegni
trac. z. tex. cō. 41. z Aui. 6. de nālibus particula. 4. c. 3. Dēs enī cō-
cordāt qd mala memoria est signū humiditatis cerebri. / Ampli^{us}
cuius pma pportio est in sicco: eius pma pportio est in humido.
S3 in memorie pma pportio est in sicco debito: qd per siccū fit retē-
tiō: vt Auer. palleget loco z oēs cōcordant: ergo pma cā lesionis
est humiditas. / In 2° puz est h. Aui. auctoritate. B. z supra illo ca.
6. has operationes. / Amplius oīs operatiō pphicitur sicut instru-
mēto pprio calore z spiritu: vt potest sumi. z. colliger. c. 4. z ideo
calor naturalis: qd est radix omnis opatiōis vocat calor elemē-
taris sicut elemētum z primū vt trac. canticoy. 45. cōmē. z trac.
3. 155. cōmē. al vt p canticoy. 73. vel 74. cōmē. z in eodē p. 140.

Super tertio

cōmē. z. 143. Nō ergo pmo cōtrariatur calori est pma causa no-
cumentū oīs virtutis: z per psequēs memorie. Sed frigiditas pmo
cōtrariatur calori: ergo zē. / Dīcēdū dupl. pmo vt iam dī-
xerunt qdam: z nos super 3° de interioribus. qd causa pōt dīcē pma
dupl. pmo imediata z vt sic humidū est causa prima lesiōis me-
morie. Rō est iā dicta: qd pportio organi eius cōsistit in sicco debi-
to vt fiat retētiō: ergo imediate dīspōratiōis ab humido nō
a frido. Scdō mō causa dīcē pma. i. vniūlis z mediata: z vt sic fridū
est causa pma. Est qdē p causa mediata: qd pportio retentionis fi-
ue retētiue est imediate per siccū cōtēperatū humido vt dēū est:
z iō fridū nō imediate ponit hāc ipozitiōē sed mediante hu-
mido. Est 2° cā vñ. i. cōis p in nocumēto oīs virtutis qd friditas
ledit oēs opōnes: vt pma cā. fen. p. c. 3. de virtutib^{us}. Scdō est cā
cōis in duplici de nocumēto memorie. s. in nocumēto qd est nō in
primi spēs: z in nocumēto qd est nō retineri. z hoc volebat. B. 3. de
interiorib^{us} pteal. c. 9. post qd iustitigant qd frigiditas est qd itas ledēs
virtutes aīe p viā stuporis dicit qd fridū est i hoc in pmo gradu:
sed humidū est in scdō gradu. i. frigiditas est agens pmoz: z humi-
ditas est agens scōs. i. imediata. Hec rōnō nō est ad mentē. A. hic
z est ptra rōnē. Nā frigiditas sola sine excessū humidū pōt facere
nocumētū memorie. Unde. A. subdit. Et si fuerit ille frigiditas pur-
ra zē. Ergo fridū imediate pōt ledere memoriā. nec ēē itentio
Bal. ibi sed vult ibi qd pncipaliter facit stuporē friditas qd humi-
ditas: qd potētiōr qualitas in h. z qd ēē imediate faciat. pmo ergo
z scōm apud. B. ibidē nō dicit ordinē agentū in h. qd fridū sit me-
diatū z humidū imediatū: s3 dicit ordinē in vigore: qd fridū est vñ
gorosius: z plus facies stuporē qd humidū: s3 qdā dīcāt qd fridū in
pmo gradu. i. in paruo excessu: z humidū in scdō. i. in maiori excef-
su facit hoc nocumētū. / Itā tñ expō nō vadit ad mētē. B. ibi dīcē
aliter qd. / Scdō dōm est ad qōnes. ppter qd sciendū qd in me-
morizā duo pseruamus. pmo motū spūs ad sigillandū spēm me-
morabile z ēē ad reportandū: vt sic pma. s. imediata cā nocumēti
memorie. s. nō ipressiōis actiue z nō reportatiōis est friditas. Rō
est qd qualitas cui^{us} est imediate z pmo pphibere motū est illa que
facit imediate illa nocumēta que sunt pphibitōes mor^{is}: s3 fridū
tas est hmoi. Nā fridū p se est imobilitate z quietare sicut calid
est mouere: vt. A. loco palleget. z A. rō. 13. pte. pble. 5. Scdō in me-
morizā cōsideramus ipsas retētiōē: z vt sic imediata cā nocumēti
est humiditas. Ratio est qd retētiō fit p siccū imediata: ergo impe-
diens imediatū erit humidū. hoc vñ fuisse ad mentē. A. qd puro fri-
gori z quāuis sit nō purū sed cū sicco cōparat nocumētū nō ipres-
sionis s3 frigori cū humiditate cōparat nocumētū nō retētiōis
ipressiō. / Cōtra soluerē vñ rōnē supra postā cū dī. oīs opatiō
pphicit calore. / Dīcēdū dupl. pmo qd verū est vt motiua sed vt
cōseruatiua vel frīua pōt fieri imediatius a sicco. / Vel dōm sed vt
qd calor qd est iustm oīs opatiōis est qdā cōpositū: z pportiona-
tur ex calido z frigido: sicco z humido: vt in libello de rigore z tre-
more ponit. B. c. 6. z ideo est in calore nāli pportio oīs qualitatis.
Et alie et qualitates sequunt ad illas gbus sunt opatiōes. vñ. spī-
ritus siue calor visibilis recipit speciem visibilem per naturā dia-
phaneitatis sequentis talem complexionem.

Sed si est cū siccitate significant ipsam vigilie z in-
somniales. Nam seruat res preteritas z non est po-
tens seruare res memētaneas illius hore.

Hic pmo ponit quedā signa. Scdō cōplet narrationē cārum. ibi
(Et illud.) Tercio ponit cā. pnoticiū. ibi (Et scias.) Quarto excu-
sat se a narratione signoz. ibi (Opz vt.) / pma in quatuor sicut
quatuor sunt gūa signoz fm qtuor modos causa. z. vñ (Et si est.)
3° ibi (Et si fuerit.) 4° ibi (Et fortasse.) / Dicit pmo sic. s3 si est. s. no-
cumētū memorie cū siccitate. i. pp siccitate. Vel aliter. sed si est sc3
frigiditas ledēs memoriā cū siccitate qn sit mala cōpō frida z sic-
ca. Vigilię pp siccitate. z insomniales. i. nō vera vigilię: qd h. siccum
inclinet ad vigiliā: nā fridū nō sinit ēē liberā sed mouet ad stu-
porē: z iō est sicut dīspō media inter somnū z vigiliā. nā. i. z. / Cōn-
siderandū qd quādo organū memorie disponit per siccū: tūc nō est
ipressibile pntis: z iō hō pntia nō seruabit: s3 qd pmo fuerit aliq
signata: iō preterita seruat. Et hoc appet in senib^{us} qd narrabūt no-
bis multa qm animis pteritis viderūt: z tñ rei pntis nō memozant.
Cōsiderādū ēē qd ly nā: pōt etiā exponi qd sit redditū cause ei^{us}
qd dicit insomniales: nā nō recordari presentū z tñ rōinari de
preteritis facit stare homini in forma patētiōis insomnialem.

Et si est cū humiditate significat eā subter z qd pre-
terita penitus nō seruat. Et fortisā seruat ea que sunt
illius hore z memētanea spatio maiore qd preterita.

Quādo aut organū memorie disponit humido tunc preterita
impressa

Impressa labunt: sed pñtialiter impressa aliquatulo tēpore pñt cō-
seruari: ideo pueri pñteritoy nō recordant per se nisi qñq val-
de fiat impressio in eis pñpter admirationē: vt inuit Auicē. s. de
naturalibus pñcula. 4. cap. 3. tamē pñsentū mōmētāncōy pos-
sunt recordari: dicit aut forsitā: q opōter q nō sit omnino mul-
ta humiditas quia tunc nec pñsentia nec pñterita seruat.

C Et si fuerit illic frigiditas pura erit stupor 7 vīgo.

Notādum q frigiditas pōt dici pura duplī. Vno mō. i. sine mā:
talit aut pōt facere vertiginē 7 stuporē vt supra cap. de suberb.
Scōdō mō dī frigiditas pura. i. sine excessu siccitatis: vel ēt humi-
ditatis: 7 ad hoc verificat qd dicit vt apper ex pñdictis capitulis.

C Et fortasse erit ex siccitate cum caliditate 7 erit cum
eo permistio sensus.

C Et fortasse erit. s. nocumētū memoriē ex siccitate cū caliditate.
nā lz pñportio organi memoriē cōsistat in siccō: nō excedēs siccitas
pōt nocere: qz imoderata qualitas destruit actū pñprie virtutis: vt
sumit ifra sen. 13. cap. de egritudinib⁹ stomachi 7 in cōmē. afoi. 20.
scōdē pñcule. Quibus frīg iuuenib⁹ existētib⁹. **C** Et pñmīstio. s. cō-
siderādū q vt videt Auicē. in hoc inuit nocumētū memoriē: qd est
corruptio siue pñmutatio cū vna res referuatur aut pñsentat pro
alia: 7 hoc multū facit calidū qd est mortuū: 7 ipñssimum aliter q
sit in re extra: vel aliter q sit in memoria referuatur: ideo est sen-
sus permistio: qz cōsequitur ex hoc error iudicij.

C Et illud quidē est aut in illa parte cerebri ipsius: aut
in ventre ipsius: aut in vase eius.

C hic cōplet narratōnē cāy. Et pñmo fm diuersitatē locoy cause.
Scōdō fm diuersitatē modoy cause. ibi. (Et obliuio.) pñmo dicit 7
illud. s. qd dicitur est de istis causis nocētib⁹ memoriē. Aut in illa rē.
idest aut est in illa pte cerebri: i. qua est memoria. s. in suba cerebri
posteriori: aut in ventre. i. in spiritu qui dñet in ventrē: aut in va-
se. i. in suplicie vtriculi posterioris. Vel aliter pōt exponi in vase
idest in pñculis: vel. i. in cōmīsturis substantie cerebri: in quib⁹ spi-
ritus cōtinet: vt supra. 2. cap. vel in vase. i. in craneo. **C** Sed tu di-
ceres cōtra qz Bal. dicit. 3. de interiorib⁹. 4. cap. nō pōt ēē passio in
craneo vt tollat memoriā. Dicitū qz verū est nisi sit fortis valde.

C Et quādoqz sit pñpter humores 7 malitias cōplōnib⁹
temporū pñuenientē ad cerebri. Et quidā antiquorū
iam dixerūt hoc 7 est ex eis que testificata sunt 7 expe-
ta. Et obliuio quidē 7 corruptio memoriē fm plin non
accidunt nisi ex frigiditate 7 humiditate. Quādoqz tñ
sit ab apostematibus cerebri 7 pñprie frigidis.

C Et qñq sit. q. d. cā ledens memoriā nō solū pōt ēē in altera trium
partū pñdictarū: sed ēt in pñtrib⁹ temporib⁹: qz materie ibi stantes 7
nocumētā ibi facta pñt cōicari parti posteriori. Dicit aut plus de
locis temporib⁹ q sunt loca sensitiua. pñpter musculos 7 capacia in
receptione materiē 7 craneo est ibi tenue. Quidā antiquorū ali-
qualiter pōt sumi ab Halya. 9. theo. cap. de cura obliuionis. cap. 5.
Et obliuio 7 corruptio. i. nocumētū fm plurimū rē. qz iste qualita-
tes magis sunt parate ledere memoriā: vt supra apparuit. Quan-
doqz tñ. in hoc ergo inuit q cause horū nocumētōy sunt male cō-
plexiones vel cū materia vel sine. 7 si cum materia vel apostemā-
te vel nō apostemātē: 7 in hoc cōpletur causarum narratio.

C Et scias q obliuio quando accidit cūz sanitate nūn-
tiat egritudines cerebri pñpinqvas sicut apoplexiam
epilepsiam 7 lyrbargiam.

C hic cāñ. est dictū Ruffi vt apparet pñmo cōtinentis. cap. de noci-
mento memoriē. Cū sanitate. s. reliqui corporis vel cū sanitate scz
apparēt. Nā ex hoc significamus in cerebro materiā flegmaticā
7 qua pōt fieri epilepsia apoplexia 7 lyrbargia: vt notum est.

C De signis. Cap. 13.

Dortet vt cognoscas illud ex canonibus pñ-
dictis: 7 non iteres eos in omni hora.

C hic excusat se a signis causay 7 speciez. Cārū vt an
sit mala cōplexio cū mā vel sine. 7 si cū mā aut aposte-
mante vel nō. Specierū vt an sit flegmatica an melancholica. Et
cāñ. pñdictis. s. hac sen generalibus 7 spālibus: vt apparet.

C De cura. Cap. 14.

La autem que separata est a caliditate 7 sic-
citate est faciliore cure. Et huiusmodi quidē
cura est cū eo qd dictū est multotiens.

C hic ponit curā nocumētū memoriē. Et pñmo ei⁹ qd sit a mala cō-
plexione. Scōdō ei⁹ qd sit ab apate. ibi. (Facta vō.) pñmo in d.
pñmo ponit curā qñ sit a mala cōplexione sine materia. Scōdō cū
materia. ibi. (Qz si fuerit.) pñmo in duas. pñmo ponit curā qñ
sit a frigiditate: vel etiā si cū hoc sit humiditas. Scōdō quando sit a
siccitate. ibi. (In ea vō.) **C** Dicit pñmo illa. s. corruptio. i. nocumētū
memoriē que sepata est rē. 7 per pñs que est a frigiditate: vel que
est ab humiditate: vel ambo simul. s. a frigiditate 7 humiditate fa-
ciliore: qz facile est calefacere 7 ericcare dictū est multotiens: qz
vbicūqz supra docuit curā passionū frigiday 7 humiday cerebri.

C In ea vō que facta est a siccitate nuda opz egrum
nutriri ex cibis humectatib⁹ tēperatis 7 vt ad admini-
stres exercitiū pñtiū capitis cū fricatione 7 cōpressionē
facta cū pñtis asperis 7 motionē manū 7 pedū: 7 vñ
uersaliter exercitiū qd nō sit forte sed sit fm quātitates
qua fiat fames: 7 pñueniat augmētū cibi 7 quietes 7 so-
mnu 7 balneū 7 calefactionē cū emplastris calefacien-
tibus notis quoy rememoratiōnē nō iteramus: cum
vētosis sup caput absqz scarificatione 7 cū medicinis
rubificatib⁹: 7 fortasse necesse erit vt plurimū sit poste-
rius vbi colluz iungit craneo: 7 administrent aque in
qd cocta sint camomilla 7 mellilotū 7 pedes capraz:
7 ex oleis oleum de lilio 7 narcisco 7 cheiri.

C Notandum pura. i. sine mā vel pura. i. nō cōiuncta frigiditati vel
siccitati. **C** Considerādū tñ qz ista cura confert ēt si ibi sit frigiditas
cū siccitate: vt Serap. ponit pñmo trac. in hoc cap. cap. 26. Omnia
eniz que hic ponunt sunt ad calefaciendū 7 humectādū: 7 sup. ad
ministras gerē 7 somnū. 7 tēperate 7 debite. **C** Sed tu diceres ad
qd ponunt medicine rubificatē: ad qd ēt oleum de lilio 7 de cepe
narcisci. **C** Dm qz ista calefaciūt: 7 ēt attrabēdo pñt humectare.

C Et si fuerit a mā habēte frigiditatem 7 humiditatem eua-
cua ipm post digestionē cū eo qd scis. Et habitet i do-
mo multi luminis. Et incipias pñmū ab euacuatiōibus
que sunt faciliore sicut hiera 7 pulpa colloqñtide 7 ca-
storeū. Deinde gradatim pcedas ad hieras magnas:
postea administres si cōfidis q nō est malitia cōplo-
nis calide cōfectionē anacardinā qñ est fortior in cō-
fortatione sensus sufficiēt faciet acgre seruatōēz
innatissima seruatiōis: 7 administrent reliqua digesti-
ua ex rubificatib⁹ 7 gargariis 7 odoramētis ēt que
scis: 7 nō festines in desiccatiōe ei⁹ sed gradatim pce-
de. Et caue ne desiccatio tua psequat finē humiditātū
pñcipaliū: 7 sequat eā frigiditas cōplexionis. Illud
eniz est ex eis que in obliuione augmētū prebent.

C hic ponit curā quādo est a mala cōplexione cū materia. s. frigi-
da 7 humida: qz vt plurimū sit ab ea. Et pñmo facit hoc ponēdo ca-
nonēs in nominādo quasdam medicinas. Scōdō ponit appropriatas
medicinas. ibi. (Et eis quidē.) pñmo in tres. pñmo ponit curas
per medicinas. Scōdō dat in eis ordinē 7 modū vsus. ibi. (Et non se-
ntines.) Tercio ponit regimē quātū ad res nō nāles. ibi. (Et opz vt.)

C In pñma parte vult q pñmo digeras 7 postea euacues. Et pñmo
incipias a leuib⁹ euacuatiōibus: postea vadas ad fortia. Et omnia ista
sunt nota ex canonib⁹ generalibus. Scōdō vult q alteres comple-
xiōnē cū anacardina que est famosa cōfectio sed multum calida: 7
ideo dicit si cōfidis q nō sit malitia rē. qz possent medicine indu-
xisse aliqū excessum caloris: vel posset homo ex nā habere epatis
distemperatiā calidam: est fortior in faciente vel faciens acgre
seruatōnē. i. potentia seruadi. seruatiōis. i. memoriē. **C** Lausa aut
qre vt habitare in domo multi luminis est: qz isti istant sic stupidi
7 subetici: 7 iō debēt euigilari: 7 spūs piger excitari. Et nō. p3.

C Et oportet vt alienēt a se ebrietatē 7 sufflationē ven-
torum 7 repletionē 7 alienent ab ablutione cum aqua
penitus calida qdem pñpter illud qd est in ea de mol-
lificatione: 7 a frigida qdez pñpterea q stupefacit 7 no-
cet spiritui sensus. qz si eis accidit repletio subniliēt re-
gimen post ipsay. opz ergo vt alienent a cibis retētiuis

Gentilis

et grauius et vaporosis. Repletio vero ex vino facta nocet valde: sed parum dilatata animam et confortat spiritum et facit ipsum bonum et excusat a multiplicatione aque. Eius enim multiplicatio est res magis nocens esse et dormitio multa in meridie. Et vniuersaliter somnus multus non est multum et propter super repletionem plurimam. Superfluitas quoque vigiliarum resoluit spiritum et debilitat eum: et cum hoc replet cerebrum vaporibus. Et ex eis quidem experta sunt acoris nutritus et piper longum nutritum et inuenta sunt manifeste addicta in seruatiōe. Et medicamentum hoc expertum et eius quidem perfectio. Item olivani cyperi piperis croci myrris partes equales commisceantur. Sumatur omni die pōdus. 3. vnius: hoc et iaz expertum est piperis partes. 4. cymini tantumdem: zucchari albi partes. 4. et expertum est omni die in ieiunio potare in ipsa olivani. 4. quartas autem. et piperis quartas: et iterum cymini partes. 5. piperis. 1. acori. 4. cyperi. 4. myrris. 4. mellis anacardi. 1. mellis duplum omnium. Et oportet ut redeas ad medicinas singulares scriptas in libro secundo: et earum locus est in tabulis egritudinum capituli. Et oportet ut sit hōspitium huius domus in qua sit lumen plurimum. Facta vero ab apostematibus cerebri curatur cum eo quod dictum est in cibaribus et in lythargia et subeth a sabbari.

Quod primo dicitur. Sed dubitatur cum quo isti debent lauari. Dicitur quod manus et etiam totum corpus potest lauari cum aquis calidis actu et potest: ut sulphuris aut decoctionis rerum calidarum. Etiam possunt lauari manus cum vino: et ideo exponatur calida quidem. f. aqua pura propter illud quod est in ea de mollificatione: ut appetit in comē. et afoi. 5. partes. afoi. 23. Calidum et. Alieni sunt a cibis retentis. i. moram facientibus in stomacho ut casus legumina: et oia et tarde digeruntur: ex quibus et multus vapor surgit ad caput. Repletio ex vini et. quia multum vinum per viam suffocationis et indigestionis et portationis ad membra generat egritudines frigidas: quāuis sit calidum: ut scdo de accidenti et morbo. cap. 3. et 3. de cōpōnibus. cap. 2. Paucum et. quia est res que a tota substantia conuertitur in spiritum: et confortat. Et excusat et. quia est ea bone digerens in membris et transpositionis nutriti ad membra: unde membra humectantur: ideo Aristoteles. 27. particula de problematibus. 4. pble. dicit quod vinum quietat sitim magis aqua. Superfluitas vigiliarum et. debilitat: et pro quo resoluit. Replet cerebrum vaporibus: quod multi vapores ascendant ad caput: qui resoluti non possunt propter debilitatem caliditatis: ex vigiliis etiam ga cerebri inflammantur mouet multos vapores. Et ex eis quidem acoris nutritus docet a Medico. i. antidotario. Piper longum potest nutrire sicut sinziber. Et expertum est. f. a Rasi primo cōtinentis cap. 4. ut patet.

De corruptione imaginationis. La. 15^m.
De eadem cognoscitur in signis narratis in alijs capitulis: verumtamen est in anteriore parte cerebri.

Superius Aui. determinauit de nocumētis virtutū cogitativę in medio vetriculo et memoratiue que est in posteriori vetriculo: hic determinat de nocumētis imaginatiue que est in vetriculo anteriori. Et primo ponit diuersitates et causas horum nocumētōrum. Secundo ponit signa. ibi. (Quod autem.) Tercio curat. ibi. (Lure autem.) Primo in duas. primo facit quod dictum est. Secundo remouet dubium. ibi. (Verumtamen plurimum.) Considerandum quod corruptio sumit hic pro nocumēto siue sit ablatio siue diminutio siue permutatio que dicitur corruptio propter nomen secundum Galen. et ideo exponat de corruptione. i. nocumēto. Considerandum scdo quod nocumētum imaginatiue cognoscitur. in se quod possumus dicere iste habet lesionem imaginationis ex signis narratis. f. supra illo cap. has operationes ingrediens lesio. et illo cap. statim supra. species nocumētum et. Considerandum tertio quod Aui. inuit tres modos nocumētum virtutis imaginatiue que est virtus in parte anteriori: et secundum diuersitatem nocumētorum ponit diuersas causas.

Et eius corruptio aut est ut imaginetur quod non est: et videat res quibus non est inuentio: et illud est propter dominium cholere in anteriore parte cerebri: aut propter dominium malitie cōpōnis calide absque materia.

Super tertio

Primum nocumētum est permutatio: ut cum homo imaginatur quod non est extra: sicut accidit illi medico de quo narrat Galen. de accidenti et morbo. ca. 3. et Aui. supra Galen. cap. Et huius nocumētum est mala cōpō calida cum inia: ut apparet in huiusmodi supflua cholera in parte anteriori cerebri: ut in freneticis: vel sine materia quod calor paucum potest hoc facere nimis mouendo spiritum: et hoc est quod Aui. dicit. propter dominium cholere. f. rubec: aut propter et. Et fortasse dicit cholera pro utraque cholera. f. cholera rubra et nigra. Cholera. i. nigra potest permutacione operationis facere in virtute imaginatiua: id non sit cum motu et agitatione: si non cōiungat calor: vel non sit cum tanto motu.

Aut ut minuat imaginatio et debilitetur ab imaginando res imaginabiles et neque videt visiones et somnia nisi parum et obliuiscatur eorum et obliuiscatur formarum sensatarum qualiter sunt.

Secundum nocumētum est diminutio imaginationis: et quod virtus imaginatiua est cognoscitiua formarum: et est et retentua: et dicitur phantasia ut per lib. seu. i. cap. de virtutibus animalibus. id Aui. tangit duos modos diminutionis actionis. f. diminute cognitionis cui dicit debilitet ab imaginando res imaginabiles. Et neque et tangit et modum diminutionis seruatiōis cui dicit. et obliuiscatur. Et cum huius nocumētum est frigiditas et humiditas: et hoc est quod dicitur. et eius quidem et.

Et neque imaginetur eas. Et eius quidem causa est eadem causa que est diminutionis memorie.

Tercium nocumētum est imaginationis ablatio: quia homo nihil imaginatur: et fit etiam a frigidityte et humiditate: quia diminutione actionem addita priuat actionem. Et hinc modum nocumētum Aui. dedit intelligi vel forsan expressit de eo cum dicitur. et neque imaginetur eas.

Verumtamen plurimum corruptionis memorie non fit nisi si a frigidityte et humiditate et paucitas ipsius sit a siccitate: et res hec est contraria.

Hic remouet dubium. dixerat enim quod nocumētum imaginatiue est euz obliuione: et sic et dixerat de nocumēto memorie. Et ideo diceret aliquis in quo differt nocumētum imaginatiue et memoratiue cum utrobique sit obliuio: et ideo assignat causas. Et primo vna. Secundo aliam. ibi. (Et corruptio quidem.) Primo in duas. primo ponit causas illas. Secundo quod dicitur perbat. ibi. (Verumtamen hoc.) Dicitur primo sic quod plurimum corruptionis. i. nocumētum memorie non fit nisi a frigidityte et humiditate. Et paucitas et. Considerandum quod plurimum potest dupliciter intelligi. Primo plurimum nocumētum. f. in euetu: et tunc est sensus: quod vultur in nobis exprimitur quod memoria ledit a frigido et humido: sed imaginatiua vultur ledi a sicco. f. a calido: et per paucum plurimum nocumētum memorie est diminutio et ablatio. Unde hos duos modos lesionis memorie explicauit supra. Sed plim nocumētum imaginatiue est corruptio. i. permutatio: et in nobis exprimitur quod vultur sic ledit. Sed contra primum diceret aliquis: quod in istis memorie est creati siccum: et plurimum sibi eueniet nocumētum a sicco. Contra secundum quod in istis imaginatiue est creati lenis et humidus: frequētius ledit ab humido. Sed in pluralitas horum euentuum est magis a causa per accidens: et non a causa per se. Locus enim cerebri posterior est siccus in cōpōne: et ex hoc frequētius egrotaret a sicca cōpōne: tunc propter debilitatem digerens et quod non habet locum manifestum purgationis supfluitatum frequētius egrotat ab humiditate flegmatica frigida humida: sicut senes frequētius egrotat a flegmate. Pars autem cerebri anterioris est recipiens frequētius a corpore vapores calidos et siccos: et ideo frequētius nocumētum imaginatiue est corruptio: sicut a corpore frequētius preter nam ascendant huiusmodi vapores: et pars anterior est magis apta recipere has euaporaciones quod posterior. Secundo non potest exponi plurimum corruptionis: quod item vultur sit sensus quod memoria ledit plurimum. i. vehemētius a frigidityte et humiditate. Et res hec. i. in imaginatiua res est contraria: quod parum ledit ab humiditate: et a ly e contrario: refertur ad id quod expressit de siccitate: quod e contrario eius quod dictum est de siccitate: et ideo e contrario eius quod dictum est de frigidityte: quod et pars cerebri anterioris plurimum intēsiue ledit a siccitate: sed posterior ab humiditate leditur plurimum extēsiue.

Verumtamen hoc instrumentum lenis creati est ut velociter fiat impressio eius quod imaginatur: et illud durum ut solutio ipsius difficilis fiat ab eo quod in ipso est impressum propter res cadentes in ipso contrario.

Hic perbat secundam expōnē: et arguit sic. cum organum ex natura est magis humidum: magis ledit a sicco: et cuius ex natura magis est siccum magis ledit ab humido: sed organum imaginatiue est humidus lenis: ut velociter fiat in eo impressio: et illud. f. organum memorie est siccum durum ut bene retineat siue ut solo. i. separatio et. ergo et. Notandum quod e contrario.

Et cōtrario pōt exponi dupli. Uno modo sic illud. f. organus me-
moratē cōtrario. f. imaginatiue est durū rē. Alio modo ex pō. i. pp
cām pōia. Nā pma ipressio imaginatiue est ad cognoscēdū siue est
cognitiua: ita q̄ retēto ibi est sic scō intentū. Sed p̄ ipressio siue
opatio in memoria est cō. f. retētiue: r̄ iō d̄ ē sic cū eius organū.

**Et corruptio quidem memorie cadit in duabus di-
ctionibus sensorum r̄ in corruptione compositionis
eor̄: r̄ corruptio imaginationis cadit sicut i sensatis r̄
formis ipsor̄. Et hoc q̄dem scitur ex arte alia.**

**Hic ponit alia dīam nōcūmēti memorie r̄ nōcūmēti imaginati-
ue: que imaginatiua vī q̄daz memoria: r̄ dicit q̄ corruptio. i. nōcū-
mēti memorie fit in duab⁹ dictionib⁹. i. in duob⁹ modis sensorū.**

**Cōsiderādū q̄ sicut scit ad arte alia. f. ex. s. de nālīb⁹ scōa. cap. 3.
r̄. 2. 4. p̄tica. ca. 1. sensata sunt duplicia. f. sensata pcepta a sensi-
bus exteriorib⁹ r̄ interiorib⁹: vt sunt sensibilia cōia r̄ p̄p̄ia: alia sūt
sensata que dñr intētiōes que appropriant estimatiue. Vult igit
hui. dicere q̄ nōcūmēti memorie est in duob⁹ modis sensorū. f.
idolor̄ r̄ intētiōib⁹: q̄ vtrāq̄ sensata cōseruat: r̄ iō fit nōcūmēti
in eor̄ cōpōitione r̄ et diuisione: sed nōcūmēti imaginationis fit
in vno genere sensorū. f. idolor̄ r̄ nō intētiōib⁹: r̄ iō dicit in sensa-
tis r̄ formis. i. sensatis que sunt forme siue idola. Et ex hac lra com-
prehēdit mens hui. f. q̄ memoria est thesaurus nō solū intētiōib⁹
sed et idolor̄: q̄ fit idolorū ppter intētiōes: vt declarauimus
p̄mo cā. sen. p̄ma. cap. de virtute animali.**

**Cū aut magis significatiuū est q̄ egritudo est ex hu-
miditate aut siccitate est dispositio somni r̄ vigilarij r̄
dispositio siccitatis oculor̄ r̄ naris r̄ humiditatis eor̄.
Et dispositio coloris lingue r̄ humiditatis ei⁹ aut sicc-
tate ipsius. Et q̄si est egritudo corruptionis imagina-
tionis nō ipsius diminutio tu es sufficiens ad cognoscē-
dū cā et q̄si est a melācholia aut cholera aut cōplo-
ne calida singulari pp̄ illud q̄ dicitur est r̄ scitur.**

**Hic ponit signa: r̄ dicit q̄ tu cognoscis q̄ passio fit ab humidita-
te ex somno: q̄ signat humiditatem. r̄ vigilis: q̄ signat siccitatem. r̄
siccitate oculor̄: q̄ signat siccitatem r̄. Et hec oīa sūt nota ex ca-
pitulis generalib⁹ supra. Dicit et q̄ si nōcūmēti imaginationis q̄d
dicit corruptionis. i. p̄mutatiōis p̄distinctū nōcūmēti diminutiōis
r̄ ablationis: tu potes cognoscere q̄ est a cholera aut melācholia.
Et his. n. humorib⁹ corruptū imaginatio aut cōplone calida sola:
q̄ et mouet spūs r̄ facit imaginari q̄d nō est. Et hec oīa sunt dicta
r̄ scita supra hac sen in plurib⁹ capi. Et disputauimus nos supra in
capitulis generalib⁹ illo cap. Et significatio quidē assumpta.**

**Cū aut illius sunt fm curas que sunt in egritudi-
bus preteritis: verūtamē opz vt materia sit in partib⁹
principior̄ sensus: r̄ si necessaria est fricatio aut vento-
sari appositio fiat in anteriore parte cerebri.**

**Hic ponit curā: r̄ dicit q̄ est fz curas in capitis p̄teritis. f. vbi sunt
cure male cōplonis cerebri frigide r̄ humide: r̄ et calide r̄ sicce: cū
mā r̄ sine: r̄ totū hoc est scitū. Addit tñ canōne q̄ locus remedior̄
fit pars anterior capitis vbi est locus imaginatiue r̄ p̄m sensus.**

De mania canina.

Cap. 15^m.

**Expositio manie est demoniū lupinū. Canina
dō est spēs eius existens cū tra p̄mixta tripu-
dio r̄ inquisitione corrupta permista petitiō-
ni quēadmodū est ex naturis canum.**

**Jam determinauit de nōcūmēti cuiusq̄ virtutis sensitiue itrin-
sece: hic determinat de nōcūmēti virtutū pluriū siue de passioni-
bus quib⁹dā in quibus plures virtutes ledunt: r̄ sunt mania r̄ melia.
Primo igit determinat de mania. Scō de melia. ibi. (De melācho-
lia.) / Pr̄ma in tres. primo determinat de mania quātū ad spēs
diuersitates r̄ cās. Scō ponit signa. ibi. (Signa.) Tercio curā. ibi.
(Si repletionē.) / Pr̄ma in d. primo ponit spēs r̄ cās. Scō di-
uersitates terminationis. ibi. (Et hāc gdez egritudines.) / Pr̄ma
in duas. primo ponit spēs r̄ causas it̄rsecas. Scō extrinsecas.
ibi. (Hec autē egritudo.) / Pr̄ma in d. primo in gñali notificat
spēs manie. Scō in sp̄ali. ibi. (Et scias.) Cōsiderādū q̄ est ista
expositio qd nōis vel it̄rperatio r̄ ostendit qd signat hoc nomen
mania. Cōsiderādū circa p̄maz partē q̄ in mania est nōcūmēti plu-
rium virtutū: q̄ est nōcūmēti estimatiue: q̄ nō distinguūt amicu
ab inimico r̄ sedū a pulchro. Et est ibi nōcūmēti imaginatiue: q̄**

iudicat q̄q̄ res eē erra que nō sūt r̄ appet q̄q̄ nōcūmēti me-
morie: vt est notū. Cōsiderādū et q̄ mania lupina sumit dupli.
Uno modo pro noie generis: r̄ tunc p̄dicat et de canina: vñ hui. can-
ina vō est spēs eius. Alio modo pro noie speciei: r̄ tunc distinguit a
mania canina sicut spēs vna ab alia: r̄ ambe sunt spēs manie abso-
lute: que et d̄ canina. Et differūt sic canis r̄ lupus. Lupus. n. bz ra-
pacitate r̄ demoniacā prauitate siue p̄uersatiōe aliq̄: sed canis bz
rapacitate cū aliq̄ domesticitate r̄ aliquo tripudio. vñde canis mō
mordet r̄ latrat r̄ insidiat r̄ mō tripudiat cū codē r̄ alludit sibi de-
pressis aurib⁹ r̄ quantente cauda. Et ex his apparet textus hui.

**Et scias q̄ mā faciens demoniū lupinū est in substā-
tia materie facientis melācholiā: quoniam vtreq̄ sunt
melācholice. Verūtamē cā faciens demoniū est me-
lācholia adusta facta aut a cholera aut melācholia
que est deterior: r̄ facies melācholiā est melācholia
nālīs multa aut adusta. Sed ē facta a flegmate aut san-
guine dulci: tñ parū fit a flegmate adusto. Si autē fiat
ab ipsa melācholia tñ plurimū cū fit melācholia non
est nisi mania cū sua applicatione in anteriore pte cere-
bri r̄ substantia eius: quoniam ipsius applicatio ad cere-
brum est sicut applicatio materici charabiti.**

**Hic in speciali notificat spēs manie. Et p̄mo notificat manā la-
pinā: que est spēs. Scō manā caninā. ibi. (Canina.) / Pr̄ma in
duas. nā notificat manā cōparādō ad melācholiā. Et p̄mo penes
cām. Scō penes signa. ibi. (Et melācholia gdem.) / Pr̄ma in d.
pr̄mo facit q̄ dictum est. Scō remouet dubium. ibi. (Sed est.)
Ad p̄mi euidentia cōsidera q̄ inter manā siue demoniū lupi-
num r̄ melācholiā: de qua dicit in sequēti cap. est cōuenientia in
genere cause: q̄ vtrāq̄ passio fit ab humore: qui pōt poni in gene-
re melācholici humoris: r̄ hoc est q̄d dicit suba. i. genus materie:
q̄ vtrāq̄ sunt melācholice: f. est oīa in specie causaz: q̄ mania
siue demoniū fit a cholera adusta. Iā melia facta p̄ adustione cho-
lere: fit et a melācholia deteriori r̄ multum adusta: vel q̄ facta ex
adustione p̄is subtilis melie: r̄ est illa ex qua fugiūt mase: r̄ bullit
sup̄ terrā. Sed passio melica distincta 3 mania siue demoniū fit a
melācholia nālī. f. fecali que peccat multitudine: vel et que est ada-
sta. f. nō multū. Cōsiderādū etiā q̄ quedā littera reperit que di-
cit. q̄q̄ vtreq̄ sunt melācholice. r̄ foras per hāc litterā vult q̄
mania aliq̄ nō fiat a cholera adusta que trāsiuerit in nām melā-
cholici humoris. Sed cholā que p̄ adustione adhuc stat in genere
cholericī humoris pōt facere manā. Cōsiderādū et facta. Quia dicit
ret aliq̄ tu dicis q̄ melia fit a melācholia nālī vel adusta: pōt ne
fieri ab alio humore adusto. R̄ dicit q̄ sic: r̄ dicit. sed est. f. melia
facta a flegmate. f. adusto vel a sanguine dulci. f. vero adusto. Ciel f̄
est. f. melia adusta ex qua fit passio melācholica facta r̄. Parus. i.
raro. tñ fit. f. melācholica passio a flegmate adusto. Et r̄ est: q̄ ra-
ro aduritur cū multū p̄iet adustioni. Si autē fiat melācholica pas-
sio ab ipso. f. flegmate adusto: tunc plurimū. i. plerūq̄ cū fit melā-
cholia. i. quāuis fit passio melācholica non est nisi mania. i. bz ac-
cidentia manie. Cōsiderādū et aliter. f. aut sup̄ passio melācholica fiat ab ipsa
melācholia. Lab ipso melācholico humore adusto: tūc r̄. Adustio
enim siue in flegmate siue in melācholia facit declinare humores
ad acuitatē: r̄ sic facit aliq̄ furia: r̄ p̄is aliqua accētia manie.
Cōsiderādū ergo q̄ humores frigidi in nā vt flegma r̄ melācho-
lia sunt lōgini vt faciāt manā: r̄ tñ facere possunt illas cū duab⁹
cōditionib⁹. Una cōditio est q̄ fiant per putredinē vel adustionez
acuti: r̄ hāc cōditionē hui. inuit supra illo cap. p̄missionis vō
sensuuz. Alia cōditio est q̄ mā talis attingat sūam cerebri ad p̄es
paruas: q̄ nō apostemet illas: sed imisceat illi r̄ p̄turbet quietatē
eius r̄ spūm sicut fit in charabito quodā dicto sūare quātum ad
partē melācholice aduste que p̄ sūam cerebri p̄trāsit r̄ iducit ac-
cidētia demony. Et hāc cōditionē hui. ponit in littera: r̄ sic debet
intelligi. Cōsiderādū tñ ex p̄dictis q̄ mania lupina que est spēs
manie nō fit p̄p̄ie a flegmate adusto vel tali sanguine: f. fit a cho-
lera adusta. Dicit tñ hui. extēdit s̄monē suū ad alios modos manie
que p̄p̄ie sunt modi melice passionis cū aliq̄ accidētib⁹ manie**

**Et melācholia gdez est cū malitia existimationis r̄
cogitatione corrupta r̄ timore r̄ quiete r̄ nō est in ipsa
agitatio vehemēs. Mania vō tota est agitatio r̄ salt⁹ r̄
inquisitio r̄ lupositas r̄ aspect⁹ cui nō assimilaf aspectus
boisimo res cui magis similis est aspectus lupor̄.**

Bentilis

Hic ponit differentiā inter melancholiā et manīā. Secundo iter maniam et charabiti quendā. ibi. (Et differt.) Considerandū qd melancholia fit pprie ab humore melacholico nō habēte acuitatē et caliditatē: et ideo est ibi timor et quies: et inquantū humor hz de calore et acuitate p se vel p aduersionē instantū est ibi de ingrudine et furia. Ex quo apparet qd mania pprie dicta fit ab humore adulto fortiter calido et acuto: et ibi ideo est ingrudō et ingstio cū manib⁹ et pedibus: et est aspectus nō hoīs sed lupi: talis hō totus stat in forma aggredi volentis et pcutiē et pquiretis: imo etiā mordet.

Et iam differt ab vna specie charabiti cui eā hīs in demonio assimilā: qm̄ cū hac egritudine nō est febris fm plurimū. Sed charabitus nō euacuat ab ipsa.

Considerandū qd in quadā specie charabiti est demoniū siue mania: vt supra apparuit: tamen cum tali charabito qd ibi est apostema: op⁹ qd fit febris: sed in mania: qd materia nō apostemat sed est sparsa: ideo nō est ibi febris. Posset enim materia esse tanta et putrida qd sequeretur febris et hec est raro: vel ppter alias cām posset cū mania iungi effimera: vt ppter multas vigilias et motus.

Canina autem est species manie in qua est associatio vebemens et amicitia cum obedientia et conuenientia simul. Et in ipsa quidem non est crudelitas al crudelitas cōtentionis que est in mania: et est quasi ad sanguineam propinquior.

Considerandū qd Aui. hic nō notificat maniam caninā ex parte eius qd est mania: et qd cōuenit cum lupina: sed solus ex parte accidentium qbus differt a mania lupina et ex parte cause. Nā mania canina inquantū est mania est agitatio et inquietudo et rapacitas: sed inquantū est canina. s. differēs a lupina hz mores qb⁹ canis differt a lupo. Associationē et amicitia et obedientia et cōuenientia quādā. s. cum hoībus: ista non habet lupus nec mania lupina que est species distincta cōtra caninā. Similr in mania canina nō est crudelitas cōtentionis siue litigationis: qd a litigatione recedit p̄suasus: qd nō conuenit in mania lupina. Aliter crudelitas. s. non credit sue litigationi. Homo enim qui suo litigio credit nō recedit ab eo: sed qui nō credit recedit: et totum hoc est qd iste est suafibilis. Que est in mania. s. lupina: et est quasi ad sanguineā. s. materiā vel maniam p̄p̄inquo: qd. d. est ex materiā sanguinea adulta que adhuc hz satis de nā sanguinea. Nam ex pre sanguinis est cōuenientia ad tripudium: sed ex pte aduersionis est lupositas et agitatio et similia.

Hec aut egritudo plurimū accidit in autūno ppter malitias humorū. Et quādoqz multiplicat in vere et in estate et est ei excitatio apud flatum septentrionis propter desiccationem septentrionis.

Pater qd primo dicit multiplicatur in vere et estate quando fit ab estate adultio et in vere motus aliquū humorū aduersionis quietatorum in precedenti hyeme.

Et hanc quidem egritudinem plurimū nō resolvunt nisi hemorrhoides et varices. Et cum accidit successione eius hydropisis soluit eam cū humiditate sua pprie eius causa est caliditas epatis et ipsius siccitas. Et multotiens accidit hec egritudo propter cōmunitates stomachi quā vomitus sanat.

Considerandū qd materie melancholice apte p hemorrhoides et varices ferunt: et ideo sunt cōueniēs crīsis illarū materierū. vnde. 6. p̄cula afoz. afoz. ii. Melancholicis et nefreticis hemorrhoides innate bonū. Considerandū qd in hydropisi asclite. ppter aquā ifrigidatur epas: et signū etiā est qd epas frigidum fit factū: et ideo temperatur acuitas cholere adulte vnde mania fiebat. Considerandū qd ad stomachos aliquorū cholera adulta fluit: vel in eo aduritur: vnde sunt maniaci: et ideo vomitus sanat.

De signis manie vltib⁹ et specierū eius. Cap. 16^m.

Igna itaqz vniuersalia eius sunt qd mutatio operationum moralium et mobilium est mutatio predicta.

Primo ponit signa in generali. Secundo in specialibus. ibi. Signa vō. Considerandū qd ipsi actus cognoscitui permutati vt dictum est ostendit maniam.

Signa vō indicantia ipsaz sunt sicut incubus cum caliditate cerebri et sicut si repleantur pedes sanguine et

Super tertio

fiant rubel: aut coaguletur sanguis in mamilla mulieris et significat motus corruptionis sanguinis. Et primum quādoqz significat qd facta est causa corruptionis sanguinis in mēbro in quo calor inatus nō est fortis regens sanguinez bene: imo corrūpitur in ipso sanguis aliqua corruptionis specie.

Hic primo ponit signa pronosticantia eius aduentum. Secundo ponit signa quibus in ea pronosticatur. ibi. (Et cum accidit.) Tertio ponit signa causarum eius. ibi. (Et signum quidem.) Considerandū qd incubus cum caliditate cerebri significat vapores materie calide coartate in cerebro vel significat vapores qui in cerebro calido aduri possunt: et ideo est signum pronosticans mania. Si vō incubus esset cum frigiditate cerebri potest significare melancholiā vel apoplexiā vel epilepsiā vt declaraf ex cap. de incubo. Considerandū scđo qd sanguis in aliqua pte retentus vt mamilla vel pedibus potest coarumpi: et inde vapores acuti ascenderes ad caput faciunt mania: precipue fit mania cū sanguis est calidus: vnde pedes fiunt rubel. vnde Aui. et fiunt rubel. similiter cū propter calorem et seruorem vadens ad mamillas que sunt frigidum membrum non potest in lac mutari: et in hoc innuit afoz. 39. 5. particule. Mulieribus quib⁹ ad mamillas sanguis pueritur: maniam significat corruptionis sanguinis. et hoc est quod Aui. dicit. Et primum. s. p̄ncipale significatū huius manie sequentis sanguine in pedib⁹ vel mamilla qd facta est. s. mania causa corruptionis et c. in quo calor inatus non est fortis: vt sunt pedes: quia nō sunt fortis caloris inquantus sunt remoti a corde: vt in cōmento. z. pronosticoz. 3. cōmēto. similiter mamille. et in cōmento p̄allegati afoz. Corruptur ergo sanguis aliqua specie corruptionis qd ad acuitate: et ideo debet exponi quod p̄missit coaguletur. i. aduuef vt. induratur per viam aduersionis.

Et cum accidit signum primum in fine manie forsitan significat ipsius resolutionē significatione varicuz. Et multotiens accidit mania in egritudinib⁹ acutis significans crīsim: ergo si reliqua signa eius inuentionē attestentur significat qd crīsis erit bona: et qnqz est vebementia manie significans crīsim ipsius manie.

Hec pars habet tres sicut tres ponit casū. Primus casū. est qd primum signum est repleti pedes sanguine vel etiā mamillas. potest esse signū resolutionis. i. crīsis manie sicut varices et signū notū est. Secundus casū. est notus ex dictis fen. z. quarti casū. et 3. de crīsi. cap. 11. Tertius casū. est afoz. 5. 7. partic. In mania est asis bonum.

Et signū quidē facit ex melancholia adulta a melancholia est qd eius demoniū et lupinositas eius fiunt cū cogitatione et quiete spatio aliquo. Deinde cū mouet et loquitur incipit ratiocinari cogitās: postea cū iteratur super eū nō est possibile euadere ex eo neqz facere filere ipsū. Et est extenuatio corporis in ipso vebementior et color ad nigredinem declinior et somnia deteriora: et quādoqz vomit aliquid acetosum ex quo ebullit terra. In ea vō que est ex melancholia cholericā fiunt permutationes ad cōtentionē velotius et quies ab ea velotius: et non recordatur cōtentionis et odij sicut recordatur eius primus: aut minoraf eius quies et multiplicatur motus ipsius et rixa et agitatio eius.

Hic ponit signa manie fm diuersitatē causarum. Et primo ponit signa facite a melancholia adulta. Scđo facite a cholera. ibi. In eo vō que est. Non posuit signa alioz modorū: qd iam sunt nota ex dictis i hoc cap. ex dictis supra illo cap. permissionis. Causa vō huius qd dicit in prima parte est: nā melancholicus humor est tardus motus: et tarde in eo figurant species: et ideo stat quasi tardans et cogitans: sed postqz species sunt fixe tarde recedunt: et ideo cum iterantur cogitationes prae super eum figurat: et nō possunt sedari facilius nec remoueri ab eo opinionib⁹: et ideo si surrexerit nō potest fieri qd sedat. Reliqua signa patent. Et qd dicit in secunda parte est notū ex hoc qd natura cholere adulte est multa mobilitas et nō sic figurat in eo species: et ideo non sic recordantur propter multā mobilitatē faciā in eozū imaginacionib⁹: aut pro minoraf eius quies et c. Et p̄sidera hic maiorē extenuationē ponit in mania cholericā qd in melancholico: de quo tñ nūc dimittito inuestigare.

Cde cura.

De cura.

Cap. 17^m.

Si repletionē vides humoꝝ flobotoma. Et si vides dominū cholere in corpore p vīnāz et reliqua signa euacua cū decoctōe epithimi: aut decoctōe mirabol. si est cholera melica.

Et si est melia pura fortasse necesse erit tibi vt euacues cū epithimi puri pōdere trium. 3. cū oxymelle et pillulis de azulo. Deinde veni ad caput et euacua si est ibi repletio sanguinea: aut melia sanguinea ex venis que sunt sub lingua. Et assidua ipsius euacuationē cū his pillulis. Quorum cōfectio. r̄. bierepigre epithimi sticados omniū trium añ. partē. i. scamonee myrabol. amboꝝ añ. partē. v. fiant ex ea pillule magne. Et post vltz euacuationē in noctibz separatis sumatur ex eis quaqz no cte pōdus. 3. ij. Et ex eis que cōferunt ad illud sunt pillule istius modi epithimi polypodij: amboꝝ añ. 3. v. la pidis armeni myrabol. cbebu. añ. 3. i. sticados. 3. r. salis indi pulpe colloquintide: amboꝝ añ. 3. iij. belliri. embli. asce. elle. ni. omniū añ. 3. iij. turbit. 3. r. cōficiātur cum oxymelle mellino et administrantur. Et fiant gargarismata cum oxymelle scamoneato et non superflue vtaris de pillulis de scibar: sed vtare eis tanto tempore quo assidue inuenitur in eis lenitas. Luz aut malitiā cōplexionis calide sentis absconde eas.

Chic ponit curā. Et pmo per medicinas. Scdo p dictā. ibi. (Et opz vt sint cibi.) / Pmo in tres. pmo ponit curā per eūonē. Scdo per recalcitū sedationē. ibi. (Et fortasse.) / Pmo in d. pmo ponit curā per eūonē magis cōem. Scdo per ppiā capiti. ibi. (Deinde veni.) / Cōd pmo dicit p̄r dictis in caplo generali huius sen. Decoctio myrabolanoy. f. nigroz: si est cholera melacholica. Myrabolanoy amboꝝ. f. nigroz et citrinoy. Vel componat sic fca. myrabolanoy. f. nigroz amboꝝ. f. scamonee myrab. añ. r̄. Et p̄sidera q̄ iste pillule possunt dici ppiē capiti: q̄ p̄cipalr caput respiciūt vt apparet p medicinas euacuativas plures que igrediunt: et etiaz per medicinas cōsolatias cū hoc: tñ a toto euacuant virtute scamonee et virtute collogitide et ellebozi et turbit. Scdo tñ pillule sunt fortiores p̄mis et p̄me sunt appropriatiorē capiti. Et ideo docet eis vt post cōmunes eūones cū oxymelle mellito ad differētiā zuccharini. foran qd est de melle cāuē: in hoc non sit magna instantia. Nō superflue vtaris pillulis de scibar que scripte sunt supra in caplo generali curatiōis: hoc est q̄ timef ericatio et calefactio: et iō absconde cū sentis malitiā complexionis r̄.

Et post purgationē pueni ad ifridationē et humectationē cū embrocis et alijs. Et fortasse neēuz erit vt in die qnges embrocē et liniant capita ipoz ex decoctōe pedāz capiti et mulgeat sup ipsa lac et ponat sup ea butyrū crudū. Sitqz itētiō tua i hūctādo maior itētiōne tua ifrigidādo. Verūtū si nō inuenis medicinas vebemētis hūctatiōis nisi fridas pone cū eis camomillaz.

Quia mala cōplo calida et sicca vincit in maniacis: iō docet ifrigidare et humectare ppiē post eūonēz remoueat qd ip̄essus est: sed q̄ humectare est difficilē et securius: iō opz q̄ tua intētiō sit plus in humectādo. Si ergo nō habes nisi medicinas multum fridas humidas vt violas flores nenufaris et similia: tūc misce camomillam: q̄ remouet malitiā narcoticorum: vt supra in can. generali: et hec specialius declarabuntur in cap. de cura melancholie.

Et fortasse necessariū erit tibi vt eos dormire facias medicamē tribuere eis in potu: vabis ergo ei ad bibēdum cū aqua granatoꝝ dulciū vt humectet: aut cū syrupo de pumis vt liniat: aut cū aqua ordeī: et embroca eos cū aqua ordeī et cū aqua in qua coctus sit papaner vt dormiat: verū rectius est vt ponas in eo paz camomiller: emulge sup caput lac et olea iunantia ad illud

sunt bona. Et cū administrueris embrocas et caput purgia et olea humectātia. Ingēnia vt dormiat postea fm dispōnez qua sit somnus ex embrocis et oleis faciētibz subeth et ppiē oleo ex lactucis. Et i potu tribue eis qd humectat sicut aqua ordeī. Et nō des eis ad potandū aliqd qd currat cursu oxymellis et in quo sit subtilitatio et desiccatio et icisio. Et quotiēs videris naturā durā clysteriza infirmū vt nō eleuent ad caput vapores impedientes ex fece. Et opz vt in aquis ipsorum des eis in potu radices senī. syluestris et semē eius et radicē vitis albe et est alsefir quonā sunt iuuatiua. Sitqz ipozum ex eis potio quaqz die auf. i. Si autem ea non biberint absconde illa in cibis eozum.

Chic docet resistere accidētibz maniacoy. Et pmo vigilis. Scdo stipicitati v̄tris. ibi. (Et quotiēs videris.) Tercio furie. ibi. (Et coram ifirmo.) / Dicit pmo q̄ fortasse q̄ cū eruberāt vigilie neēuz erit tibi medicamē eis r̄. vt eos dormire facias: vabis eis ad bibēdum. f. medicamē somniferū r̄. Ingēnia vt dormiat postea. f. abstinēdo rumores fm dispōnez r̄. i. fm q̄ somnus sit ab his: q̄ nisi sit regimē extrinsecū: ista nō p̄nt somnū puocare. / Et nō des eis ad potandū r̄. / Cōtra q̄ supra cōcessit. / Scdm q̄ duplex fca reperitur. Una que dicit. et des. f. mīstū cū alijs rebz. / Alia dicit. et nō des. f. purum: vel nō des. f. cū intētiō est ad somnū: sed q̄ intētiō eēt pigo et resolo materie et absterfio. possit dari et oxymel et reliq̄ subtiliantia. / Et opz vt des radices feniculi r̄. Cōtra q̄ ista puocat vīnā et per p̄is stringunt ventrē. / Iterū ista sunt subtilitātia et ericātia: sed talia sunt p̄hibita. / Dicendū ad primū q̄ ista nō dantur tunc ad soluedum ventrē: sed ad materie melancholicę subtilitacionē. / Vel dicendū q̄ dantur cū radice vitis albe: et tūc hoc medicamen soluit ventrē. / Ad scdm dicendū q̄ subtilitātia prohibentur cuz est intentio inductio somni: vt iam dictum est.

Et coraz infirmo sedeat de quo vercundet et quē timeat: et stringant corpe et crura eius semp vt assidue vapor ad inferiora trabatur. Et si timef q̄ iciplos ledant ligetur foriter et intromittant in cabijs et suspēdant in suspēsoꝝo eleuato quod est sicut argeatum.

Quod dicit argeatum dicit littera extra q̄ est genus istrumenti quo aliquis eleuatur r̄.

Et opz vt sint cibi eoz humidi fm oēm humiditātē: verūtāmē opz ne cū sua humiditate sint ex eis que opilationes venire faciunt sicut amillū et que similia sunt ei: illud enīz valde nocet eis. Et nō des ipsis qd plurimū puocat vīnā: illud. n. in ipsis nocet. Et relique cure ipoz in qb opz vt sibi timeāt et sibi caueāt sunt cura melie et nos rememorabimur ei in suo cap. / Unqz declinat nō est malū si ad potandū detur eis vīnū plm cōmīstus. / Nā illud humectat eos et dormire facit.

Chic ponit regimē p cibaria et potus. / Humidi vt resistat siccitati humoꝝ et corporis fm oēm habitudinē. i. fm omnē spēm manie. / Vel fm oēm habitudinē. i. fm oēm modū quo cibi p̄nt dici humidi. f. actu et po: et nāliter et artificialr: nō tñ debent eē oppilatiui vt amillū qd bz quādā viscositate: bz leniat pecc et silia: vt far siue can darusius. / Illud. f. plm puocās nocet. f. ericādo nimis. / Bz aut vīnū cōmīstū humectet est sermo. 4. can. sen. 1. ca. de cura tertiane. / Scdo cedit aut in declinatōe timēdo añ declinatōne ne cōmoueāt mās et inflāmet: et marie sarracenia qb nō est cōsuetudo bibere vīnū.

De melancholia.

Cap. 18^m.

Iscitur melia mutatio crīstimationū et cogitationū a cursu nālī ad corruptionē et ad timorē et ad malitiā pp cōplōnē melicā faciētē syluestre spm cerebz iterius et faciētē ipm timidū pp tenebras ipsius sic tenebre extrinsece sollicitāt et timere faciunt fm q̄ cōplexio friditatis et siccitatis p̄ia est spiritui debil: tās ipm sicut cōplo caliditatis et humiditatis vt cōplo vīnē est cōueniēs et cōfortans.

II 4

Bentilis

Cam determinavit de mania: hic determinat de melia. Et p^o magis in coi. Scdo determinat de gubad spali^o modis melice passiois. ibi (Spes melie.) / P^oia in tres. P^oio determinat de ea q^u ad sui e^o cas. Scdo ponit sig^o. ibi (Signa.) Tercio curat. ibi (Op^o.) / P^oia in tres. P^oio diffinit hac egritudine. Scdo coparat ea ad mania. ibi (Lug.) Tercio iustitiat ei^o cas. ibi (Et melacholie q^ude.) / Circa p^oia p^ote consideradu^o p^o circa diffinitu^o q^u melia accipit 2°. Uno mo^o pro humore melico. Scdo mo^o pro passione in qua fit nocu meti^o v^otu^o moralit^o. Et iteru^o 2° accipit. Uno large vt coiter se bz ad mania: in qua est furor et audacia: et ad melia: p^oie dicta: in qua est timor: et h^o mo^o sumit ista cu^o dicit. cu^o melia 2°. Alio^o p^oie vt distinguit 3° mania et h^o mo^o sumit hic accipiendo pres diffonis p^ou^octum: q^u apparet cu^o dicit et ad timore. In mania aut^o no^o est timor. Scdo consideradu^o circa diffone q^u ponit ibi aligd tanq^u genus. f. mutatio. i. nocumetu^o siue p^omutatio a cursu nati: t^o tuc si nocumetu^o est ipsa actio lesa: melia est in numero accidit^o. si aut^o nocumetu^o est ipsa mutatio coplonis cerebri: tuc melia est morbo^o coplonalis. Ponit et aligd loco differetia. Et p^o q^u est mutatio estimatiu^o et cogitatu^o. i. v^otu^o estimatiue et cogitatu^o: vt in b^o coprehendat mutatu^o imaginatiue. / Ex quo apper^o q^u hac egritudine est plu^o riu^o v^otu^o mutatio: v^o differt a p^omutioe sensus et amicia et stoliditate q^u sunt nocumeta seorsus determinata: vt v^otu^o vt supra apparuit. / Sed dubitat q^ure no^o dicit de nocumeto memorie. / P^odm q^u no^o forsan sic ledit in melia passioe memoria sicut alie irinsece virtutes: s^o et possit ledi: vt p^o ex dictis in ca. de nocumeta memorie. Scdo tagit alias d^oas cu^o dicit. ad corruptione 2°. In hoc tagit quis modus nocumeti fit p^oaz virtutu^o. Na^o p^oie est nocumetu^o q^u est p^omutatio siue corruptio. Na^o estimat q^u no^o est: et cogitat quod no^o est. Per b^o q^u dicit corruptione intelligit nocumetu^o p^omutatiois imaginatiue siue estimatiue: q^u coprehedit q^u no^o est extra repta. Vel i^o g^oali tagit nocumetu^o p^omutatiois h^oaz v^otu^o. Per b^o q^u dicit et timore et malitia: tagit spali^oter q^uda^o nocumetu^o corruptiois cogitatu^oie v^otu^oie siue estimatiue si est vna v^otu^o. Timor eni^o siue causa signat defectu^o cogitatu^oie quo indicat h^o fugiedu^o id q^u no^o est fugiedu^o: hoc est iudiciu^o de intetione q^u pernet ad estimatiua^o. i. cogitatu^oia. Valia est cu^o homo iudicat nocendu^o ei cui no^o est nocendum. Tercio consideradu^o q^u Alu. assignat causam h^oaz accidentium: p^oie timoris et solitudinis timorose.

Dub^o p^o

Cubi dubitat v^otu^o nigredo melie sit ca^o timoris i^o melicis. Cui^o q^u sit p^o Alu. hic et Bal. 3. de iterioib^o. 7. ca. 1. 5. de accidenti et morbo. i. timo cap. 1. p^o Sera. 1. p^oac. 22. cap. p^obat rone: q^u siue vi de reuebis exteriorib^o et de iterioib^o: s^o tenebre exterioris facit timere boies et tristari: s^o tenebre iteriois. hac rone inuit Alu. hic palle gatiu^o locis. / In p^oia est Alu. 3. coll. penul. cap. q^u dicit q^u bec sit verba causationu^o. / Et p^obat rone^o suis. P^oia color no^o est ca^o substatialis ad corrupedu^o opationes aie: s^o nigredo melie est color: q^u no^o p^o corripere opationes aie. cu^o igi^o tristitia et timor sunt nocumeta siue passioes siue accidentia sequetia nocumeta cogitatu^oie: q^u non p^ont fieri a colore. Maior p^oo p^obat: q^u si color possit ledere opationes: tuc p^oportio coloris eet sanitas: et tuc spes sanitas et egritudinis eent a medicis i^oufficiet^o assignare. / P^obat scdo maior: q^u color no^o p^o possit agere nisi in visus siue diaphanu^o. / Bec eni^o est p^oo p^o se in scdo mo^o. color est visibilis vt Alu. 2. de aia. 2. Lometa^o cor. com. 67. / Scdo ro id^o vt de alijs egritudinib^o et de hac. i. acci detib^o v^otu^o cerebri vel alioz mebroz: sed alie egritudines pue^o niut a modis male coplonis et no^o a colore: q^u a iste egritudines. minor est nota. / Tertia ro vadit rone Bal. q^u dicit q^u tenebre exterioris facit timere et q^usi negat h^o. Et arguit sic. In obscuro no^o adue nit nisi p^ouatio sensu visus. f. p^ouatio visibilis: s^o p^ouatio visibilis no^o facit timore: q^u obscuritas p^o se no^o est ca^o timoris: s^o solus ca^o p^ouatiois visibilis a sensu visus. Et q^u alijs diceret q^u h^o aia exterior. f. visus pue^o visibilis: aia iteriois est illa q^u coprehendit tenebras exterioris: id^o Alu. h^o negat et dicit q^u aia in corpe. i. int^o extis: no^o videt terroze nigredinis: q^u coprehensio timoris nigredis e^o p^o visum. Et q^u Alu. videbat coecisse aiaz itus et distinguere aiaz: id^o dicit q^u h^o est fatu^o siue fedu^o: q^u aia no^o est intus nec extra: q^u iste sunt d^oie p^onis siue loci. / Quarta ro est qua^o ponit in theozica can tico: trac. 3. ca. de signis p^oosticis. com. 13. al^o in theozica catitico: r. co. 34. et arguit sic. si melia p^o nigredine facit timore et tristitia: s^o sanguis p^o albedine et luciditate facit letitia. p^ois est falsus: q^u sanguis no^o est alb^o. p^oia e^o nota: q^u oppositoz opposit^oie sit cae. / Bec q^u h^o duas solones. / P^oia in qua coecordat Alu. cu^o Bal. 2. de iterioib^o q^u medicis est leuior: et itellerit ea Alu. hic: et Bal. 3. de iterioib^o 7. cap. / Propter qua^o sedadu^o q^u tenebrositate siue nigredine melacholici h^ois e^o cam tristitie et timoris p^o 2° itelligi. Uno mo^o q^u sit ca^o stalis. f. p^o se: et hoc mo^o no^o est v^oz p^o rones Alu. quaz effica cior est q^u color: no^o est qualitas q^u sit formali^o sanitas siue ca^o coniu^octa sanitatis: et lo^o sicut cerebri p^o sua coplonis agit opa cogitatu^ois

Super tertio

et estimatiu^ois: ita p^o inter p^oia coplonis ledit in suis opationib^o. cuius enim teperies est sanitas: et interperies est morbo^o: et bec est fortior ratio pro Alu. Aliom^o p^o itelligi q^u tenebrositas sit ca^o q^u sit signu^o alicui^o p^oportiois siue coplonis q^u est ca^o hui^o: sicut dicere mus q^u reubarbaz p^o citrinitate purgat cholaz: no^o q^u citrinitas sit ca^o sed est signu^o talis p^oportiois in coplone reubarbari qua purgat cholera. Eode mo^o tenebrositas et nigredo i^o melia no^o est ca^o lesiois actus cogitatu^oie v^otu^oie: v^o sequal timor vel tristitia: s^o est signum modi coplonis ip^oportione ad opatione aie cogitatu^oie et estimatiue: v^o sequal iudiciu^o erroneu^o: vt timeat q^u no^o est timedu^o et tristat q^u de quo no^o est tristandu^o: hoc est q^u Alu. dicit melia est mutatio 2°. ad timore p^o coplone melicam. Ecce q^u Alu. reducit h^o ad coplone melacholica faciete spum cerebri s^o luestru^o. i. saluatiu^o siue ferale et fugitiu^o ad iterius: et h^o est q^u dicit iterius: vel. i. spum q^u est iteri^o: et faciete spum timidu^o. f. no^o expadibile ad extra p^o tenebras ipsius. f. spum fm q^u 2°. q. d. 13. dixerim p^o tenebras: t^o tenebre no^o faciut h^o nisi p^o aliqua qualitate siue coplone frigida et sicca melica que est p^oia coploni ip^ois: et debilitat ip^om. Spas eni^o p^o sua coplone est fortis ad expadendu^o: s^o p^o coplone melacholica sit debilis et retrahit itus. / Coplerio aut^o sua p^o qua^o est fortis est coplo calida et humida p^oia coploni sicce et frigide melacholice: et i^o vnu^o cou forat spiritu. Apparet q^u ex Alu. q^u ca^o hui^o nocumeti cogitatu^oie et estimatiue in melacholia reducit ad coplone. / Color aut^o niger est sicut signu^o illius coplonis. Ides sentit Bal. 3. de iterioib^o 7. cap. cu^o dicit. v^otu^o anime coplone corpois imitatur. / Scda solutio est in qua reprobat Alu. et est bipartita. Una que vult ostendere q^u tenebrositas melacholie et per p^ois spiritus melacholice est ca^o nocumeti cogitatu^oie. Et ratio est: q^u tenebrositas siue nigredo est ca^o q^u spes que in spiritu recipiunt no^o recipiunt sub forma conuenientis et iuuatiu^o: sed sub forma inconuenientis et horredi i^o nocitiu^o: sicut luciditas est ca^o receptionis sub forma iuuatiu^o et conuenientis: ergo tenebrositas siue nigredo sp^ois est ca^o timoris: sed luciditas est ca^o gaudiu^o. Et per hac r^oione que fuit olim Moudini. Albertus. 5. de accedenti et morbo in fine conat saluare cam medicor^o et cam Aluero. Vult eni^o q^u tam coplo debita q^u luciditas et claritas sp^ois sit ca^o bone receptionis sp^ois et sub forma iuuatiu^o. Simil^o coplo et tenebrositas sunt ca^o receptionis sub forma nocitiu^o. Bec solutio est apparens: sed cu^o hoc q^u est 3° Alu. et Albertus credes coecordare non soluit rone difficilez hac arguo igit sic. Omne q^u est immediata et p^o se ca^o male receptionis sp^ois cogitabiliu^o et estimabiliu^o organo est per se et immediata ca^o lesiois opationis: s^o tenebra siue nigredo est h^omo: ergo est per se ca^o lesiois opationis. Maior est nota: q^u receptio est opatio virtutis cogitatu^oie: vel ois opatio vel saltu^o vna si iudicare est aliud q^u recipere. Sed minor est Alberti et alioz. / Locometator. 4. p^ohyll. comen. 84. et in dispo^one mebroz ponitur na^o agens siue coagens: vnde est quedaz sanitas quaitatis et morbus quaitatis: ergo eade rone imo multo magis color v^o posse agere. / Amplius spali^oter alia ex^oplari^oter videmus q^u tenebra fugat spiritum iterius. Ista aut^o fuga est aliqua mala actio ex parte virtutis re trahetis: ergo tenebra est ca^o egra et mala istius male fuge. Tenebra q^u vel facit vt tenebra: et sic habet p^opositu^o. vel vt frigida: et h^o est falsus: q^u tenebra est i^o aeris hoc p^o facere. Sequit^o ergo q^u tenebra et color p^ont esse morbi: et p^ont causari: s^o sunt causa extrinseca. f. p^omitina s^o q^u mouet imaginatiua: et forsan Alu. canit sibi ad hoc cu^o dicit q^u color no^o est ca^o subalis. i. intrinseca. f. aiaz vel coniu^octa. / Ad rationes Alu. apparet solutio cu^o dicit color non est ca^o substatialis 2°. negat. Ad p^oatione p^oia cu^o d^o q^u color eet morbus: hic opz hoc coecedere s^o sit negatu^o a me in q^uone de sanitate: t^o aut^o ctores no^o fecerunt mentione: q^u colores sequunt valde coplonis. et q^u morbi coloris et tenebre sunt valde appropriati p^oib^o quibusdam. f. cerebri. / Ad aliam cu^o dicit q^u color solus agit in visum. hic opz hoc negare. Nam actione cognoscitiva agit in visum: sed alijs actionib^o alibi agit sicut calidu^o et frigidu^o et sicut vapor: s^o in hoc sit dubium no^o paruum: et dubitant de hoc Alu. 2. de aia comen. 126.

Ad scdam

¶ Ad scđam dñm cōcessa similitudine: 2. c. dicit q̄ alie egritudi-
nes huius nomenclaturę pueniunt a mala corporeione. dñm q̄ etiam a
colore 7 obfcuritate: sicut apparet in morbis oculi. ¶ Ad tertiam
dñm q̄ h̄s in obfcuro nō fiat nisi p̄uatio uisibilis: etiam ex bap-
tuatione spiritus intus retrahit: ¶ Ad senſum apparet q̄ homo ti-
met. Si ergo homo timet in teneba: nō est pp̄ operationē uisua:
¶ pp̄ imaginatiuā uel pp̄ uirtutē uitalē retrahēte spiritus lucidus:
uel q̄ ip̄s lucidus de se fugit intus: non curamus mō de hoc: 7
de aliis uerbis grossa: nec Sal. uoluit alie assignare locum intus uel
extra. ¶ Ad quartā rōnē dñm q̄ sanguis h̄s luciditate op̄positum
tenebrositati melacholicę. 7 sanguis decoct̄ 7 ip̄mofus: ut ponit
Sal. 7 de iuuatē mēbris p̄mo cap. auctoritate Platonis.

Cum melancholia cōponitur cum rixa ⁊ saltu ⁊ scin-
tillis permutat ⁊ nominat mania. Et neq; dicit melā-
cholia nisi cui⁹ euētus est a cholera nigra nō adusta.

Thic comparat melancholiam ad maniam. Considerandū q̄ melancholia accipitur hic large: vt se extendit ad maniam. Scintillis. i. imaginatione scintillarum & ignis

ns. imaginatione incitillarum zignis.
 Cūbiterat qz dicit qz melancholia. distincta cōtra maniam nō
 est nisi a cholera nigra nō adfecta. Sed p̄rariū huius possit sup̄a
 cap. de mania. cū dicit. faciens melancholia est melancholia nātis
 melancholia: aut adfecta. p̄rariū etiā possit infra. V̄dōm qz melā
 cholia distincta p̄tra mania p̄prie dicit ē duplex. Una est que
 est oīno separata ab omni accidente manie i ista fit a melachol
 lia nō adfecta. Alia est que i nō fit p̄prie mania participat cuz ali
 quibus accidentibz manie. i. fatiquis i furia: i pauca: ista possunt
 fieri a melancholia adfecta: i nō multum adfecta.

Et melancholie quidez causa aut est in ipso cerebro aut extra cerebrum.

¶ **H**ic determinat de mella quantū ad cās. Et pmo vt cā diuersifi-
catur ex parte mēbroz. Scđo vt diuersificat ex parte caufarum
caufę z specierū. ibi. (Et vniūit cholera nigra.) Tercio vt diuersifi-
cat ex difpōne corporū. ibi. (Et qñq; minozatur.) ¶ Prima in duas.
¶ pmo pmitit diuiffionem. Scđo requirit. ibi. (Et illa.) Dicit
pmo z melancholie. f. egitudine huius que eſt mutatio tē.

Et illa que est in ipso cerebro: aut est ex malitia complexionis frigide ⁊ sicce sine materia permutante substantiaz cerebri ⁊ complexionem spiritus luminosi ad tenebras: aut est cum materia: ⁊ illa que est cum materia aut est cum materia que est in venis veniens ad eas ⁊ ex loco alio ⁊ conuertitur in eis ad choleram nigrā ppter aduersionē ei⁹ que in eis est ⁊ fit febr: hoc est plurimū: aut est mā ibitūta in corpore cerebri ⁊ est impedies cerebriū qualitate ⁊ substantia sua ⁊ effundit in ventres. Et multotiens fit permutatio ex epilepsia.

Tercio primo exequitur de melancholia cuius causa est in cerebro.
Secundo de melancholia cuius causa est extra cerebrum. ibi (V
li vo.) Prima potest diuidi vt pater.

Cerebrū q̄ dicit veniens ex loco alio: n̄ hic determinat de ea
 cuius cā est in cerebro. / Dd̄m ex loco alio. i. ipsius capitis. / Uel
 dd̄m q̄ venit ex loco alio: mā p̄m̄tē fub forma melancholica ta
 li quale acquirit in cerebro: nā in cerebro adurif. / In v̄enis cere
 bri. i. per sex. p̄ ingroffationem et adustione. / Csed t̄ diceres
 q̄uo adurif ibicū cerebrū sit frigidū membrū. / Dd̄m q̄ hoc pōt
 esse ppter calores accidentales extrinsecos corpori: z i. intrinsecos
 z actualis calō: cerebri paulatim pōt euaporare mām z ingroffa
 re eā. Cē t̄ sit plurimū. i. respectu melancholicæ materiei cuius sit
 est in corpore cerebri: plus cū p̄gitur p̄riri eā in v̄enis q̄ in sub
 stantia cerebri. / Impedit aut̄ qualitate. i. sicca: z substantia. i. grossa
 turbulenta: vnde substantia cerebri que ē esse lucida z p̄ruiā obscu
 rat̄ur. / Csed t̄ dicēs ita ē facit mā melancholica que est in v̄e
 nis. / Dd̄m q̄ possum ad v̄rūq̄ referre. / Uel dd̄m q̄ plus facit
 hoc quādo est in substantia cerebri: q̄ est principalio: pars q̄ vene
 pro acutius aia aialē. Cē t̄ effundit in v̄etres. hoc pōt intelligi de
 v̄rūq̄: mā p̄ plus possit intelligi de mā que est in substantia cere
 bri. Cē multotiens fit permutatio ex epilepsia. / Cdicere t̄ aliq̄
 p̄ra: imo debere dicere multotiens fit permutatio ad epilepsia: q̄
 n̄ mā faciens melancholia effundit in v̄etres cerebri: t̄c homo fit
 epilepticus: vt apparebit cap. de epilepsia. / Dd̄m sicut pōt sumi
 tertio de interiorib⁹. 7. cap. in translatione gr̄ca: mā melancholi
 cā pōt nocere cerebro: v̄t alterādo cōp̄lōnē z turbando spi
 ritū: z sic facit melancholia: aut oppōlōdo cōp̄lōnē z turbando spi
 ritū: z sic facit melancholia: aut oppōlōdo cōp̄lōnē z turbando spi

vias ⁊ cursus spūs oppilatione imperfecta: ⁊ tūc facit epilepsiam. ⁊
 iste vno passioe habet adinuicē transiit: qđ ex epilepsia potest fieri
 melancholia vt qđ mē qđ opilat dispartit per substantia cerebrī ⁊
 cessat opilationē viū cōiū. ⁊ ex melia potest fieri epilepsia qđ ecō-
 tra fit vñ fēta particula afoi. ⁊ippo. afoi. 56. dicit. ⁊ Melancholia
 ex gritudinib⁹: et b periculo se eruptione: aut enī apoplexia ⁊
 epilepsia ⁊c. ⁊ hīc ex melia possit fieri epilepsia: tñ Ali. ecōtra d-
 cit: qđ et est pole. Et sozan per hoc qđ dicit. ⁊ effundit ad vtrēq.
 intelligi qđ fiat transit⁹ ad epilepsia. Et p h qđ dicit: ⁊ multoties ⁊c.
 intelligi qđ ecōtra fiat: rāgit ergo vtrāq permutatiōe.

Elli ſo cuius cauſa eſt extra cerebrũ communicat
res aliqua ex qua ad cerebrũ humor eleuatur: aut va
por tenebroſus.

Thic determinat de melancholia cui⁹ causa est extra cerebrū que est melancholia per cōmunitatē. Et pmo in generali ostēdit quid ipsa sit. Scdo in spāli. ibi (Est ergo.) Tūc pmo q^{uod} illi. f. passioni melice quibus cāset extra rē. cōicāt. s. cām. res. alia. aliud mēbrū a cerebrō vel totū corpus ex quibus mēbris eleuatur rē.

Est ergo res illa: aut in toto corpore cum ei domi-
natur complexio melancholica.

Thec ps h3 septē sicut septē sunt res a qbus possunt surgere ma-
terie. s. totū corp⁹: aut splen: aut epar: aut myrach: aut stomach⁹:
aut matrix: aut cor. ibi (Aut splen etc.) qd̄ primo dicit p3.

¶ Aut ipsi cum in ipso retinetur melancholia z non
pōt ipsam purgare: aut defectus z nō pōt trahere ni
gram ex sanguine: aut quia in ipso puenit apostema:
aut nō puenit: sed nocumētum aliud.

Assignat ex pte splenis pmo duas causas. Prima qz nō expellit.
Scda qz nō attrahit: hoc ppter duo. f. qz bz apostema vel aliud
nocumentum, f. oppilationē vel malam complexionem

¶ Aut propter vehementiam caliditatis cpatis.

¶ Sic ostēdit quomōdo fit melācholia per cōmunitatem ad epas: qz
ppter caliditatē, s. facientē forte adustionē: & ē tē ppter frigiditatē
z ficitatē debet intelligi: sed nō expresse fit nō est. pposet tamē
aliter exponi vt dicat qd splen nō attrahit melāch. ppter calidita-
tē epas qd retinent in eo hūores: z nō pmittunt expelli ad sua loca.

¶ Aut est res illa ipsum myrach cum in ipso adunant
superfluitates nutritiēti z vapores intestinorū z adu
runt būōres ipsi? z quertunt in genus melācholicū z fa
ciunt euenire apostema: aut si non faciunt euenire ele
uatur ex eis vapor tencibrosus ad caput z nominatur
bec Inflatio myrachia z melancholia myrachia.

¶ Dic ponit cās melie per cōitatz ad myrach: hic per myrach
nō q̄ intelligi myrach ap̄p̄tēdē large pō partibus mēseniorū
mēlācāriāz p̄ partibus eius circūlātibz. Et p̄mo ponit modum
b̄m quē fit mēlācōlia myrachia: hoc fm suam sniam. Scdō fm
alioz sniam ibi. (Et ipsa quidē). Cōtēfiderandū q̄ modus fm
Zul. est q̄ sup̄fluitatē ibi adunatē apostēmātes vel nō cūlate
adunrē? p̄uertū in mēlācōlia? et uapozant ad caput. Cōtē-
fiderandū scdō q̄ ista mēlācōlia vocat myrachia a myrach: vo-
cat in flatiua: q̄ inflat ventrem q̄nq̄: q̄ q̄nq̄ vocat hypocundria
cū flue hypocundialis flue lateralīs.

¶ Et ipsa quidē multotiēs elcuaſ ab apoſtemate por-
tanarioꝝ epaſ ⁊ aduriſ ſanguis myrach: ⁊ eſt illd qđ
Baſ. poſuit cām in melancholia myrachia.

tertio alioz. ibi (Et quida.) Cdicic ptoz q. ipfa. s. melancolicz
myrachia cleuf. i. s. furgid. ad apostemate postanarioz. i. venarū
melaclarū. vel postanarioz. i. porte stomachi ad epas. i. intesti-
ni postanary q. d. itatū. iungunt stomacho. Et videtur boc ma-
gis conforme dictis Sal. s. de interioribz p. callegato cap. 7. cuz
dicit. mibi videtur q. in doctū stomacho. s. quantūz ad viam in-
teriorē. sunt quedam calida apostemata.

I Et Theophilo quidē videtur q̄ eius cā est vehemē
tia caliditatis epatis ⁊ intestinoꝝ.

Considerandūq; fin ifam Bal; de interioribus preallegato cap.
 Aut. nō ponit totā finiam Theophili. fin tamē Rāssim pmo ptine.
 cap. 3. Aut. sufficit iter logur. Aut. tamē nō curauit: tu vide Bal.
 ibidē. Causa tamen Theophili pot verificali q; vehemens calor
 illarū partiū generat melacholiā per aduſione t; euaporat.

Gentilis

Et quidam alij ponunt cam in ea oppilationes que sunt in meseraicis. Et si non sit apostema.

Primo ponit aliorum sententiam. Secundo signa. ibi. (Significat ergo.) Tercio in prima parte: quod oppilatio meseraicarum siue sit apostema siue non sit apostema potest causare hanc passionem.

Significat ergo qui ponit cam in illo oppilationem in meseraicis et si non sit apostema quod nutrimentum ipsorum non penetrat ad venas et accidit ei corruptio. Et significat quod dicit illud esse propter apostema longitudinem retentionis cibi in eis crudi cum dispone sua. Et hoc apostema secundum plurimum non fit calidum. Sed neque est illic se. et sitis et vomitus cholericus. Et quicquid est causa generationis eius aer exterior.

Hic ponit signa que dabantur ab istis ex quibus probantur eorum opiniones. Et primo ostendit quare oppilatio meseraicarum est causa huius passionis: et signum. Est quod si nutrimentum non penetrat. Est causa: quod ex hoc fit corruptio in materia: sic corrupti vapores ascendant ad caput. Illi autem qui dicunt esse propter apostema. s. portanary siue venarum meseraicarum ponit signum: quod cibum retinet in stomacho crudus: unde secundo die euomunt illi. Ista et sunt dicta Galeni. de interioribus. 7. cap. Secundo. A. satisfacit questio. s. an hoc apostema sit calidum aut frigidum. Et dicitur quod non est calidum: quod apparet per signa: quod non est febris neque sitis neque vomitus cholericus. Sed tu diceret Galenus. ponit contrarium. 3. de interioribus: cum dicit: sed calor eorum naturalis excedentes. 2. de humoribus: quod loquitur ibi auctoritate Theophrasti. Uel dominum quod ista aperta siue sint calida siue frigida potest esse causa huius melancholicæ: quod possunt esse causa corruptionis nutrimenti in partibus illis et euaporationis ad caput. Aul. autem non curauit: quod est notum vel quod loquebatur aliorum sententia vel quod loquebatur de remanentia cibi crudi. hoc autem sit plus ex parte frigida. Tercio addit cam quodammodo cum dicit. et quicquid est causa generationis eius. s. mellis in prachia aer exterior. s. quæritur huiusmodi in partibus myrach ad nam melicam: et hoc est secundum dispositionem corporis in partibus illis.

Et principium quidam generationis est in cerebro cum in stomacho est apostema calidum et aduritur vapor eius in humiditatibus cerebri.

Hic ostendit quomodo melancholia fit per cocturam ad stomachum et per. Notandum quod melancholia surgens ab apostematibus stomachi calidis potest dici stomachalis: quod surgit a stomacho. potest dici myrachia: quod surgit a locis circa myrach: et ideo exponit eius. s. melancholicæ myrachie. potest etiam esse cerebralis: quod propter calorem cerebri communicatur vapor qui ascendit ad cerebrum potest aduri et pueri ad uaturam melancholicam: qui vapor antequam esset adustus non faceret accidentia melancholicæ: sed postquam peruenit ad humiditates cerebri inflammati aduritur: et cum hoc etiam aduruntur istæ humiditates et fit melancholia: que potest dici cerebralis. Et ideo potest exponi et principium eius. s. melancholicæ: et aduritur vapor. 2.

Aut est in matrice aut in reliquis membris capiti communicantibus.

Notum est quod in matrice vesica ano et alijs partibus possunt materic conculcari et aduri euaporantes ad caput.

Eius vero que fit a frigidityte et siccitate sine materia causa est malitia complexionis mellis in corde cum materia aut sine materia coctat in ipsa cerebrum: quoniam spiritus animalis continuus est spiritui vitali et ex substantia ipsius: quare complexio eius corrupta melancholica corrumpit complexionem cerebri et conuertit ad melancholiam. Et quandoque fit propter causas alias infrigidantes et extrinsecas non ex corde solum.

Hic determinat de melancholia cuius causa est ex corde. Et primo significat hoc. Secundo remouet dubium. ibi. (Lū tū.) Tercio addit causam. primo significat. ibi. (Et quodammodo.) Dubitat quod videtur contradicere. primo dicit malitia complexionis sine materia: postea dicit cum materia aut sine materia. Ite quomodo complexio frigida et sicca sine materia dicitur melancholica. Ad primum dominum quod mala complexio frigida et sicca: s. fit in corde cum materia: tunc potest cerebro coiccare sine materia. erit ergo melancholia in cerebro a mala complexionem frigida et sicca sine materia: sed pendebit a mala complexionem frigida et sicca cordis cum materia vel sine materia. Ad secundum dominum dicitur quod dicitur mala complexio frigida et sicca sine materia melancholica: non quod sit ab humore melancholico immediate: sed quod simuletur illi. vel dicitur melancholica quod facit accidentia melancholicæ passionis. Considerandum quod spiritus animalis est primum vitalis in

Super tertio

rebre mirabili facto ex arterijs subethicis ascendentibus. Quomodo autem sit primum vel primum apparet ex dictis in. 2. cap. cum querebatur an transeat ad aliam formam. Considerandum tertio quod ista pars seruit Aul. in duobus. primo ostendit quomodo ex corde fit melancholia. Secundo quod iam inuenerat quod melancholia cerebralis et sic etiam non cerebralis fit ex mala complexionem cum materia vel sine materia. Ostendit igitur quomodo fit melancholia a mala complexionem sine materia vel cordis vel aliorum membrorum vel a causis extrinsecis: et ideo subdit: et quicquid sit propter causas alias infrigidantes et desiccantes non ex corde solum.

Cum tamen non sit possibile ut fiat absque communitate cordis: immo fortasse magnitudo cause in ipso crit ex corde. Et propter hoc necessarium est ut consequatur cura cordis cum cura cerebri in hac egritudine. Et scias quod sanguis cordis quando est terribis subtilis clarus legitimis resistit corruptioni cerebri et rectificat ipsum.

Hic remouet dubium. dixerat quod melancholia quicquid sit a malitia complexionis in corde: quare diceret quis esto quod melancholia non incipit a corde: sed a cerebro patet ne cor. Rūdet quod sic: et ideo opus est cura melie cerebralis et fiat curatio cor. primo hoc probat. Secundo declarat. ibi. (Et scias.) Et hoc secundo probat in duas diuidit. primo ostendit quod cura cerebri in hac passione opus est sequatur cura cordis. Secundo ostendit modum cōtationis cerebri et cordis adinuicem in hac passione. ibi. (Immo.) Tercio arguitur sic: dicitur bona spiritus in corde est causa bone dispositionis in cerebro: quod cura cerebri de se cura cordis. autem ponit in ista. spiritus siue p̄clusionē iam p̄misit. p̄ntia est nota.

Considerandum circa antecedens quod cum forma inducat secundum dispositionem materiam et spiritus vitalis fit materia ipsa animalis: ut supra secundo cap. §. si ille est clarus et terribis: opus est ex hoc bonus fiat animalis spiritus.

Immo non est mirum si sit secundum plurimum principium illius ex corde. Licet non p̄rimec hoc egritudo nisi in cerebro: non enim est nouum et legitimum mirum si cordis complexio plurimum corrumpat et sequatur ea cerebrum et corrumpat cerebrum complexio et sequatur ea cor et corrumpat complexio spiritus in corde et fiat syluestris et corrumpat quod ex eo penetrat ad cerebrum et inuatur cerebrum ad se corrumpendum.

In his verbis Aul. inuit circuitionem augmentationis passionis a corde ad cerebrum et e contra. Considerandum quod principium melancholicæ ex corde dicit plurimum dupliciter. primo. i. plurimum eueniens: quod cor est membrum calidum aptum incedere et adurere humores. vel secundo dicit plurimum. s. in virtute: quod parua mutatio in corde ad nam melancholicam est magna in cerebro: quod parua motus in principio est magnus in principiato: ut Ari. inuit quito de generatione animalium. 2. cap. 7. Auer. 3. colligit cap. de accidentibus epatis cap. 21. Considerandum secundo quod cum cerebrum sit in quo opinionem sentitue manifestant. s. cogitatie et estimatie et aliarum: et huius opinionem leuant in melancholia: id passio melica p̄rimec in cerebro p̄prie.

Et quicquid accidit in sine egritudine malum et p̄prie actum melancholia et est signum mortis: et tunc accidit homini illi ut recorder mortis et mortuorum plurimum.

Hic addit canonem pronostici: et patet. Considerandum quod egritudines acutæ males. s. febres cōtinue per viam adustionis p̄raue in sine ante mortem p̄uertit corpus ad disponē melancholicam: et ideo spiritus facti tenebrosi et syluestres plus sunt apti figurari formis mortuorum ad quos sunt copassio timor et tristitia quod formis viuorum: et ideo recordantur eorum: et est malum signum ut communiter auctores ponunt et Rasis explicat quarto Almanforis. cap. 8.

Et vniuersaliter quidam cholera nigra multiplicat et gignat quicquid causa membrum operantis nutrimenti quod est epar cum aduritur sanguis aut debilitatur ab expulsiōne superfluitatis melancholicæ et est minus. Et quicquid causa membrum quod est enacuatozū cholere nigre et est splen cum debilitat in duobus reb⁹ quarum vna est attractio fecis sanguinis et cineritas eius ab epate. Et altera est expulsiō superfluitatis quod ex eo ad ipsum trahit ad locum quod est p̄paratus. Et quicquid generat cholera nigra in membro alio: aut propter vehementiam adustionis nutrimenti eius: aut causa defectus ipsius ab expulsiōne superfluitatis nutrimenti sui quare re soluitur eius subtile et fit sepius spiritus ipsius melancholicus

ant propter vehementiam infrigidationis et desiccationis eius quod ad ipsum peruenit.

Chic determinat de melice passione quod ad diuersitatem melici humoris. Et primo quod ad diuersitatem carum facientium melici humoris. Secundo quod ad diuersitatem spirituum melici humoris: siue quod ad diuersitatem materiei. Et opus ut scias. Prima in duas. Primo ponit causas generationis melice magis intrinsecas. Secundo extrinsecas. Ibi. Et quod etiam sunt causa in generatione eius cibi. In primo parte dicit quod melia multiplicat vel causa epatis vel causa splenis vel causa alterius membri. Sigdez causa epatis hoc est duplex. Vel quod non repellit meliam: et est minus: quod plus multiplicat melia in epate per viam adustionis: quod cito incenditur per multum calorem quod multiplicet defectu expulsiue: cum iuuat a splene in mundificatione meliaz. Considerandum est per alios modos male complexionis epatis potest multiplicare melancholiam vel per frigiditatem et siccitatem: et tacuit hoc sicut notum. Causa vero plenitudo est: vel quod non fortiter trahit vel non expellit ad locum qui est ei paratus: et est os stomachi. Cuius vero in membro alio vel in myracho matrice et est triplex. adustio defectus expulsiue et mala complexio frigida et sicca.

CEt quod etiam sunt causa in generatione eius cibi generatiui cholere nigre.

Chic ponit causas extrinsecas: et tres sicut tres ponit causas extrinsecas. et ibi. Et quibusdam. et ibi. Et causis. Et primo dicit per quod nulli sit dubium malum cibum malum sanguinem generare: et in comestione. et secunda particula. Sana habentes corpora.

CEt quibusdam medicorum visum est quod melancholia contingat a demonio. Sed nos non curamus eam physicam deo cemus: si illud contingat a demonio: aut non contingat. Postquam dicimus quoniam si contingat a demonio sufficit nobis ut conuertat complexionem ad cholera nigram et sit causa eius. propter quod cholera nigra: deinde sit causa illius cholere nigre demoniui aut non demonium.

CConsiderandum circa primam partem quod Asaravius cap. de epilepsia. ponit hoc quod Aui. dicit. multa enim videmus mirabilia non reducibilia in causas naturales nobis notas. Quidam enim melancholici illiterati loquuntur literaliter: et Builelmus ponit. Quidam prophetizant. Vel autem si potest fieri a melico humore siue demonio: et Ari. sentit. et particula de phlebotomia. pble. i. h. dubium: tunc multi perducunt impressionem humoris in demonia: sicut Asaravius et est proinde sententia. Platonis et scientie Apulegi in libro de deo Socrate in fine.

CEx causis vero fortibus in generatione melancholie est superfluitas tristitie et timoris.

Chic apparet quod imaginatio est causa realis motus.

CEt opus ut scias quod cholera nigra facies melancholiaz quod est cholera nigra naturalis: aut flegma cum puerit in cholera nigra pueri spissitudine: aut propter aliquam adustionem quauis hoc sit parum et rari: aut sanguis cum propter decoctionem puerit absque adustione veberit. Humor autem cholericus cum in ipso cadit adustio vltima facit maniam et non est contentus super melancholiam. Et vnaqueque specierum cholere nigre cum in cerebro est: modo predicto facit melancholiam. Veritatem quendam earum cum melancholia efficit maniam.

Chic distinguit species melice. Et primo facit hoc. Secundo ponit vnum causam. Ibi. Et melancholia. Et primo dicit per. propter spissitudinem. et per gelationem vel missionem melancholie cum eo: quauis sit parum et raro est quod flegma adurat et fiat melancholia. Sanguis cum conuertitur. et ad melancholiam propter decoctionem. et parum adustionem vel resolutionem. Humor autem cholericus non est contentus. et non solum facit melancholiam. et alienationem et malitiam cogitationis quod sumis supra caput. de fibare. Modo predicto. Quia aliqua triu specierum predictarum et non illa que fit ex cholera. Vel modo predicto: quod omnes faciunt melancholiam: tunc cholera facit melancholiam maniacam.

CIlle vero que est magis incolumis est illa que fit ex sece sanguinis et cum qua fit gaudium.

Cite est asof. 3. 6. parti. desipientie cum risu facit securiores sunt.

CEt melancholia quidem plurimum resoluitur per hemorrhoides et varices.

Chic est asof. 1. 1. alibi. melancholicis hemorrhoides inate bonum.

CEt quandoque minoras generatio huius egritudinis in albis et pinguibus et multiplicat in brunis et pilosis extenuatis et dura carne habentibus.

Chic determinat de causis melice passionis secundum corporis dispositionem. Et primo secundum dispositionem ex complexionione. Secundo ex seru. Ibi. Et hec quod egritudo. Tercio ex etate. Ibi. Et multiplicat. Quarto ex repositibus animi. Ibi. Et minorat. Quinto addit canonem puosticum. Ibi. Et ad illud. Prima in duas. Primo ponit corpora disposita et indispota secundum complexionem totius. Secundo secundum complexionem partium. Ibi. Et multiplicat. Considerandum quod dixit quodque in albis et pinguibus et quodque possibile est quod fiat melancholia: et multiplicet ex defectu alicuius determinati membri.

CEt multiplicatur generatio ipsius in eo cuius cor est vehementer calidum et cerebrum ipsius est humidum quare fit caliditas cordis eius generatiua cholere nigre in ipso et humiditas cerebri ipsius susceptiua impressionis eius quod generatur in corde ipsius.

CPrimo ponit corpora disposita ad melancholiam ex complexionione cordis et cerebri. Secundo ponit signa. Ibi. Et eis vero.

CSecunda prima parte dubitat: quod dicit quod homo humidus cerebri est aptus ad meliam. Contra quod in signis bonis aptus ad meliaz ponit spissitudo pilorum capitis a Sera. primo breuiary. 22. ca. sed hoc significat complexionem calidam et siccam vel frigidam et siccam non autem humidam. Proinde quod aptitudo ad meliam est duplex. Una ex complexionione totius: et sic homo in toto melius est aptus: et de hoc loquitur Sera. 2. Aui. cum dicit multiplicat in brunis et pilosis. Alia est aptitudo ex complexionione partium. scilicet cordis et cerebri: et hoc aptus ad meliam est homo calidi cordis et humidus cerebri: et ponit Aui. hic et est sermo Hippoc. secundo epidemiarum: et ponit Rasis. i. continens. 3. cap. 7. Baljabad. 9. theo. cap. de melancholia. cap. 7.

CSed dubitat an homo humidus cerebri cum corde calido sit etiam magis aptus ad meliaz quam homo siccus cerebri cum corde calido. Et videtur quod homo cerebri humidus ex mente Aui. ratione sua: quod ille magis est aptus ad melancholicam passionem in quo cerebrum est magis susceptiuum impressionis melice generat in corde: sed in homine humidus cerebri est hoc: quod humidum est impressionabile et figurabile et non siccum. et tunc in contrariis arguitur quod corpora magis cadunt in passiones similes quam in passiones contrarias: ut sumis secundo de interioribus. 7. cap. Et ratio est quod passio contraria non fit nisi a magna causa. Similis autem passio fit a causa parua ut sumis ex comestione. asof. 34. 2. parti. In morbis minus et tunc sen. 2. 1. ca. cap. de copulandis dispositionibus. Sed melica passio est similior cerebri sicco quam humido. Cuius posset et locus speculationis: et ideo posset defendi quod homo magis aptus ad meliam est qui habet cerebrum humidum cum calido corde quam homo habet cerebrum siccum cum eodem corde: ratio est quia Aui. ponit. Ad contrariam opinionem quod per se sit verum quod melia magis labunt in egritudine similem contrariis: quod tamen per accidens contrarium sit ut declarauimus sen. 3. cap. de obitralmia. et ideo habet cerebrum humidum sit magis aptum distemperari ad humidum et siccum ad siccum: tamen quod humidum est facilius figurabile ex hoc plus recipit cerebrum humidum impressionem cordis calidi et sicci quam cerebrum siccum. Posset etiam defendi contraria pars: et ad Aui. dicemus quod hic non comparat hominem humidum cerebri et calidi cordis ad hominem siccum cerebri cum calido corde: sed ad hominem qui habet cor frigidum et cerebrum etiam humidum. Tercio modo posset subtiliter responderi. Propter quod sciendum quod quis posset incurrere accidentia melancholica dupliciter. Uno modo ex impressione facta in organo cogitativo et estimatiue a vaporibus siccis melancholicis impressionibus species terribiles. Et hoc modo homo cerebri humidus cuius cor est calidus est plus paratus ad accidentia melancholica quam homo cerebri sicci. Et ratio est: quod posito quod ad cerebrum vtriusque pertingat vapor siccus melancholicus a corde calido: tamen in cerebro humido retinebitur et imprimetur ille vapor species terribiles: quod est cerebrum aptum impressioni: sed in cerebro sicco hoc non ita conuenit: ut notum est. Alio modo potest fieri accidentia melancholie propter complexionem melancholicam. scilicet frigidam et siccam vel calidam et siccam que complexionem mala est egritudo: propter quas operationes leduntur spiritus purantur. Et hoc modo homo cerebri sicci plus et magis incurrit egritudinem melancholicam. scilicet siccam corde existente calido quam homo cerebri humidus. Primo ergo modo intelligit Aui. quod apparet ex modo loquendi suo.

CEx eis vero qui ad ipsum sunt preparati sunt trauli et syllabam multotiens repetentes antequam dictionem proferant linguas habentes lenes et oculos mobiles quorum facies sunt vehementis rubedinis et huius et pilosi et proprie in quorum pectoribus sunt pili nigri et

Du. 4.

Du. 5.

Gentilis

grossi quoz vene sunt ample z labia grossa. Quoniam quedam ipsoz sunt significationes caliditatis cordis z quedam significationes humiditatis cerebri. Et plurimū sunt fm q̄ apparet flegmatici.

C Notādū q̄ traulus est qui nō pōt pioferre z f. z hoc ppter humiditātē mollicatē: ex qua etiā accidit q̄ ppter nō posse figere linguā syllabā repetit multoties. hoc ē signa. f. traulizatio leuitas lingue z grossities labioz significāt cerebri humiditatem. Alia vō signa significāt caliditātē cordis. Et plurimū sunt. f. apti ad melan choliam fm q̄ apparet. l. fm p̄lmā apparitionē flegmatici: q̄ signa apparetia circa caput indicāt flegmaticā cōplexionē. f. cerebri.

C Et hec qdē egritudo plus accidit in viris. Sz in mulierib⁹ est deterior. Et multiplicat in iuuenib⁹ z senib⁹.

C Rō est: q̄ viri sunt mag⁹ calidi. si ē fiat in mulieribus fit pp māgnā z extraneā cām: z id est deterior. Et multiplicat in iuuenib⁹ pp caliditātē acutā: z senib⁹ pp frigiditātē z siccitātē complexionis. ¶ Sed tu dices: halyab. 7. theo. 7. cap. dicit q̄ accidit melia q̄ in pectine pili pducunt. ¶ Dm q̄ si illa illa est vera intelligit de melia myrachia vitio stōchi pp gulostratē z malitiam regimīnis: vnde digestio corrumpitur z oppilatio generat. hoc autē accidit circa. 14. annum maxime.

C Et minorat in hyeme z multiplicat in estate z autūno. Et q̄q̄ excitatur in vere plurimuz: qm̄ ver eleuat humores z permiscet eos sanguini.

C Et minorat in hyeme ppter bonitātē digōnis: vt Rasis p̄ prinē. 3. c. z q̄ hyems quietat mās. **C** Et multiplicat in estate ppter caliditātē cūm z adultūm. Et autūno q̄ generat melancholia. In vere zē. q̄ eius calor est tepidus eliquatius z permittitius.

C Et q̄q̄ est eius excitatio cum periodicis in quib⁹ excitatur cholera nigra z feruet etiam.

C Et q̄q̄ est eius excitatio cū periodicis. f. diēni vel alterius spatij fm q̄ materia mouetur z aggregatur ex causis multis.

C Et ad illū ē qui preparatus est melācholic cito puenit ipsa cuz adfunt ei timor aut angustia aut infomnietas: aut retinet in ipso p̄suctudo cursus sanguinis aut vomitus melancholicus aut reliqua.

C hic ē afos. 3. sexte particule. Timor z pusillanimitas zē. Et addit alia nota.

C De signis specierū eius.

Cap. 18^m.

Signa p̄cipij melie sunt estimatio mala z timor sine cā z velocitas ire z dilectio solitudinis z tremor z vertigo z sonitus z tinitus z p̄p̄ie in myrach. Cuz autē p̄firmata est timor z malitia estimatio z angustia z sollicitudo z tristitia z alienatio sermonis z fastidiū propter multitudinem ventositatis z species timoris ex eis que non sunt aut sunt: z plurimum timoris eius est ex eis que nō timentur fm consuetudinem.

C hic ponit signa. Et p̄mo in cōmuni fm diuersitatē cārum penes p̄ncipiū z p̄firmatū esse. Scdo in spāli. ibi. (Signa vō.) ¶ p̄ma in duas. p̄mo facit h. Scdo declarat qdā ibi. (Et spēs.) ¶ Dicit p̄mo q̄ signa p̄ncipij sunt estimatio mala q̄ iudicat qd nō est: vnde aligs incipit hēre odio aliq̄ sine cā. Et timor zē. Totū hoc significat dominiū melācholie. Velocitas ire. hoc p̄p̄ie cuz est a melācholia aduſta. vel q̄ iste incipit esse solitarius: z ideo irascibilis ab illo p̄posito diuerſitatis. Dilectio solitudinis. i. q̄ fit solitarius z nō p̄uersatiuus. Tremor q̄q̄ ex timore z alie p̄t esse cāe. Vertigo ex melicis humorib⁹ caput ascēdentib⁹. Et inde fit sonitus z tinitus aurīū z p̄p̄ie in myrach. l. in melācholia myrachia in qua surgūt vapores ad caput. Cum autē cōfirmata est sup. signa sunt timor zē. Fastidiū ppter multitudinē vētositatis. f. subleuantis cibū. Ex eis que nō sunt. q̄ timebit de aliq̄ qd dicebat eē extra in re: z tū nō erat z timebit de eo qd est eē de quo nō est timēdū.

C Et species quidē iste sunt indefinite. Quidā enī eoz timent casuz celi super se. Et quidā eoz timent q̄ terra absorbeat eos. Et quidā timent latrones z alij timent ne lupus ad eos ingrediat.

Super tertio

C hic declarat species harū malariū cogitationum z dixit q̄ sunt indefinite. i. indeterminate. Ratio est: q̄ sequunt̄ p̄ditiones indiuiduales in cōparatione ad impressiones humoris melancholici. Iste autē p̄ditiones sunt infinite vt sexto colligit p̄mo ca.

C Et q̄q̄ res p̄p̄ie habet in hoc ip̄ressionē. Et cum hoc q̄q̄ imaginant̄ res corā oculis suis que nō sunt sane. Et q̄q̄ imaginant̄ seip̄os factos reges aut lupos aut demones aut aues aut instrumēta artificialia. Amplius quidā eoz sunt qui ridēt z p̄p̄ie quoz melancholia est sanguinea: quoniam imaginat̄ qd placet z delectat eos. Et quidā sunt qui plorat̄ z p̄p̄ie quoz melancholia est melācholia pura. Et qdā eoz sunt qui diligunt mortē. Et quidā qui eam abhorrent.

C Considerandum q̄ causa in varietatibus harum imaginationū melācholicarū difficulter assignabilia est. Probabiliter tamē aliquid dici pōt: vt ponit Serap. p̄mo p̄actice. 22. capitulo. Causa ergo in hoc pōt esse diuersitas humoris melācholici z diuersitas complexionis: vnde hic humor respectu indiuidui habet inducere talem modum alienationis: nec vltra hoc est alia causa: nisi q̄ hoc est hoc agens: z hoc est hoc pariens: z fm hanc viam venenū canis rabiosi inducit timorem aque vt diximus sen. 6. quarti cā. In hac etiā diuersitate adiuvat q̄q̄ ars z negotiatio hominum. Qui enī cerdo est errabit circa suā artē z sic de alijs: z hoc est qd Aui. dicit. z q̄q̄ res p̄p̄ie. i. artes z exercitia. p̄p̄ia z negociationes hnt ip̄ressionē. f. in varietatib⁹ melicis vel res p̄p̄ie. i. p̄p̄ietates indiuiduales ignore nobis: vel res p̄p̄ie. i. versas circa vna rem. p̄p̄ia z nō circa aliā. qdā timebūt enim solū vna rem.

C Signa vō eius que in cerebro est sunt p̄p̄ie superfluitas cogitationis z assiduatio sollicitudinis melācholicē z assiduus aspectus ad rez vna z ad terrā z significāt ipsam color capitis z faciei z oculoz z nigredō piloz z capitis z grossitudo eoz z antecessio infomnietatis z cogitationū z mora in sole z q̄ similia sunt istis. Et egritudines cerebri antecedentes z vt absint signa que dicemus mēbris cerebro cōicantib⁹ pueniunt: z vt nō appareat innamētuz qd mēbris illud mēdicat: sed remaneat z vt sunt accidētia valde magna.

C hic ponit signa in spāli. Et p̄mo ponit signa fm diuersitatē mēbroz sue modi hendi. Scdo fm diuersitatē cārum. ibi. (Et dicim⁹.) ¶ p̄ma in duas. p̄mo ponit signa ei⁹ que fit a cerebro. Scdo eius que fit per cōitatē. ibi. (Eius autē.) ¶ p̄ma signa sunt nota. Cerebri enim in hac melācholia multum patit̄ z babilitat signa passionis in alijs mēbris: z q̄ in hac melācholia cerebrum p̄time patitur z multum: ideo accidentia sunt valde magna.

C Eius autē que facta est ex cōitate totius corporis est nigredo corporis z eius arefactio z retentio eius qd euacuat ex splene z stomacho: z quod euacuat cū periodicis ex ano z mensuris z multitudo piloz corporis z vebemens nigredo ipsoz z antecessio ciboz maloz z melācholicoz: z quos te docuimus in libro scdo. Et egritudines quidem quibus succedit melancholia sunt sicut febres temporales z permiste.

C p̄mo ponit signa facte per cōmunitatē ad totū. Scdo ad splenē. ibi. (Uerū signū.) Tercio ad stōchū. ibi. (Signa autē eius.) Quarto ad myrach. ibi. (Signa vō myrachie.) ¶ Omist autē signa eius que fit per cōpassionē ad epar z ad matricē z ad cor vana scelligit ex signis passionis illoz mēbroz. Circa p̄lmā partē diceret aliq̄ melia facta per retētiōē eius qd euacuat a splene d̄ dici per cōitatē ad splenē z nō ad totum. ¶ Dm q̄ materia ex splene pōt statim cōicari capiti: z tūc fit melācholia spleneticā: vel pōt dispergi in ambitum corporis: z ex inde cōicari cerebro: z tunc dicit̄ melācholia per cōmunitatē ad totum. Reliqua patent.

C Uerū signa eius que facta est ex splene sunt multitudo desiderij ppter effusionē cholere nigre ad stomachum z cū paucitate digestionis ppter frigiditātē cōplexionis z multitudo rugitus lateris sinistri z inflatio

splenis. Et illud quidem est quod non ab eis separatur. f. reple-
tio vehemens propter inflationem. Et quicquid est cum ea febribus
quartana et natura est lenis. Et quodammodo mordicatio
cholere nigre facit nisi sit mania.

Constitudo desiderii. istud signum non est esse melie spleneticæ: sed
eius in qua splen multa habet melancholia et via ad stomachum non est oppri-
mata. Repletio propter inflationem: quia melancholica maxime est vicio
sa ut sumit ab Aristotele. pble. 4. 30. pble. et supra sumit ca. de quita-
te acciæti fode ex materia. Natura lenis. pp. indigones. Sequit
enim lenitas siue lieteria ad indigones: vt. 6. de accidenti et morbo. 2.
ca. Morbicatio et. facit maniam et inquietudinem: ac si esset maniacus.

CSigna autem eius que est ex stomacho sunt inuentione si-
gnorum apostematum stomachi rememoratorum. In capitu-
lo de egritudine inibus stomachi et augmento egritudinis
cum satietate naufragia et repletio et in hora digestionis:
et multoties excitant cum ea apud comestione vsquequo
digerant dolores: deinde quiescunt apud digestionem. Si
autem est calidum significant ipsam inflammationem in myrach
et sitis et plurimum meliam habes est spleneticus.

Chic ponit signa melie a stomacho. et dicit in caplo egritudinis sto-
machici. sen. 13. trac. 4. Augmento et. quibus grauat stomachum aposte-
matum. Et quod dicitur comotionem in cibo et euaporationem: ideo ex-
citatur dolores quicquid vsque ad finem digestionis et descensus. Et plurimum
melias. f. myrachiam fm quod dicitur Rasis primo prinē. 3. ca. est sple-
neticus: quod vel splen illa melia materia expellit in myrach: vel si
multiplicatur in myrach propter eam in ipso myrach splen trahit
multum de ea. possit tamen istud dictum referri ad alios melicos qui non
habent meliam myrachiam: quia in alijs et vt multum apparet in splene
malitia: quia melia dominans inficit suum receptaculum.

CSigna vero myrachie sunt grauitas in myrach et attra-
ctio ad superiora et naufragia inseparabilis et malitia aie
et corruptio digestionis et eructatio acetosa et spiritus hu-
midum et rugitus et exitus ventositatis et inflatio et vt
inueniat dolorem in stomacho aut dolorem inter vtriusque
spatulas et prope post cibum vsquequo digera perfecte.
Et quicquid euomit flegma cholericum et quicquid euomit fle-
gma acetosum gelans dentes et accidunt ei accidētia
ex acceptione cibi: imo post ipsum per horas aliquas
et erit egestio eius flegmatica cholerica et alleuiatur. p-
pter digestionis bonitatem et augmentum diminutione ipsi et
precedit plurimum ipsas apostemas in myrach aut est cum
ea et inuenit tremor plurimus in myrach in quibusdam
horis. Nec autem egritudo augmentatur cum satietate nau-
fragia et velocitate digestionis.

CSigna vero myrachie. f. propter materias apostemosas vel non apo-
stemosas oppilantes partes et venas circa mesenterium. Grauitas
myrach. propter meliam ibi preuentam. Attractio et. propter ventosita-
tem sursum motam. Naufragia inseparabilis.

Dubium 3^m

CDubitat quod Rasis. 1. prinē. c. 3. dicit quod ipsi sunt foris appetitum cibi.
Considerandum quod ibi Rasis dubitet an melia myrachia sit pas-
sio calida vel frigida: tunc potest esse quicquid passio frigida: vt quia fit a melia fe-
cali: et tunc fortificat appetitum. et potest esse passio calida quia fit a melia
per aduersionem: et tunc est naufragia et sitis et malitia aie. et omnis stomachi et
in melia myrachia de melia fecali quicquid possit esse malus appeti-
tus: et hoc quod propter multas indigones stomachus repletus fastiditur.
potest et in eodem corpore esse dispositio frigida radicalis et calida per
putredinem: et pro hoc autem commiscet varia et diuersa: imo tria signa.
Autem habes meliam myrachiam inuenit a frigidis non arguit quod sit pas-
sio calida: imo potest hoc per accidens contingere: vt Rasis ibidem ponit
et An. infra in cura. Eructatio acetosa. propter indigones a frigido
vel a debili calido putrefactiuo. Spiritus humidus: quia aggregat fle-
gma propter multas indigones. Rugitus a ventositatē. Exitus ven-
tositatis. f. per superius et inferius et. Et inflatio aie inflammatio. vel
quod melia est facta per aduersionem a calido epatis vel alio: vel quod est
ibi putredo. Dolores in stomacho. ex corruptis humiditatibus ex ciborum
indigestione. Dolores inter spatulas. quia ibi alligatur myrach posterior.
vide vapores a cibo corrupto ascendentes inferunt nocumētum.
Prope post cibum: quia euaporat propter malam digestionem. Euomit fle-

gma cholericum. quia indigestio facit flegma et aliquid inflammatio putre-
dinalis inflammatio cholera. Quodammodo acetosus. cum sit corruptio ad
acetositatem. Accidit accidentia ex acceptione. f. sumptu cibo: imo
post. f. quicquid: quod est facta tunc eius corruptio. Egestio flegmatica. f.
quicquid. et cholerica. f. quicquid et simul. Et alleuiatur et. Precedit aposte-
ma. f. tumor et grauitas. Tumor. propter ventositatem. Augetur cum sa-
tietate naufragia: quia multiplicat repletio. Et velocitate digestionis
nis. f. diminutionis: vel. f. facta digione et quia velociter fieret: et B
An. dicit. quia iam posuerat quod plurima accidētia istorum sunt post ci-
bum: ideo vult quod etiam vacuo stomacho et digione facta sunt in istis
accidētia fortificari: et hoc propter duas causas. Una quia facta digione et
euacuato cibo a stomacho calor stomachi agit in humore aliquem
corruptum ibi existentes et commouet eum. Secunda causa est: quia possibile est
quod in hora illa trahant materie male ad stomachum.

CEt dicimus quod cholera nigra facies melancholia cum
est cum sanguine est cum gaudio et risu et non comitatur ip-
sam tristitia vehemens. Si autem est cum flegmate est cum pi-
gritia et paucitate caliditatis et quiete. Et si est cum cho-
lera est cum agitatione et lesione et demonio et est similis
manie. Et si fuerit cholera nigra pura: tunc cogitatio
in ipsa erit plurima et audacia erit minus nisi moneatur
et rixetur et habet odium cuius non obliuiscitur.

Chic primo ponit signa melie sacre a melia sanguinea. Secundo
a flegmatica. ibi. (Si autem.) Tercio a cholerica. ibi. (Etsi.) Quar-
to a melancholica fecali. ibi. (Et si.) Littera patet.

CDubitat utrum aliquid melancholia possit esse cum risu. / Videtur quod non:
quia oibus melancholicis communicatur timor et tristitia. tercio de inte-
rioribus. 7. ca. et An. supra in diffinitione: nulli coicatur risus. Cuius
plurimum cum uocamento membri notabilis non videtur posse currere risus
quia significat gaudium: sed in melancholia est uocamentum notabilis me-
bris vt cerebri: et. Itē si aliqua melancholia fieret cum risu ipsa esset
a sanguine: sed sanguis non facit risum. Probat dupliciter. Vno modo quod
inducit terrorem non facit risum: sed sanguis fm cerebrum abundans
inducit terrorem: quia grauitatem et facit etiam somnia terrorem inducētia
vt natate in sanguine et sanguine exire: vt fen 2^a primi libri ca. 7.
doc. 3. Itē pueri statim nati habent multum de sanguine: signum rube-
do in eis: et tamē quasi continuo plorant. / In contrarium est Auicenna in
littera. / Respondet Mundinus foliuenis quod melancholia acci-
pit dupliciter. Vno modo pro alienatione ab humore melancholico fa-
cta et sic nulla est cum risu. Ratio quia melancholicus humor est aptus
facere timorem et tristitiam et non risum. Alio modo accipit pro quacumque
alienatione: et hoc modo sanguis potest facere melancholia. Aliquod
alienationem cum risu et sic erit aliqua melancholia cum risu. Itē sermo-
nes possent impugnari et possent reduci ad bonum intellectum. / Etsi
igit postpositis omnibus primo quod in titulo quoniam sumitur melancholia
pro uocamento facto in cogitativa a melancholico humore quod no-
cumentum est corruptio. / Secundo est premittendum quod sanguis de sui
natura siue substantiali siue coplexionali siue proprietate siue illus-
tratione habet inducere risum. Et melancholia per sui substantiam
vel proprietatem vel coplexionem vel obscuritatem siue nigredinem
habet inducere terrorem et tristitiam: et hoc supponatur vt certum.

Itē his premissis dico quod passio melancholica: vel fit ab humore me-
lancholico puro: vel fit ab humore melancholico non puro: sed per
mixtum sanguinem. Siquidem passio melancholica fiat a melancholia
pura: dico quod talis melancholia non potest esse cum vero risu. Ratio est
iam dicta quod melancholia de sui natura inducit tristitiam et timorem.
Dico tamē quod possit esse cum risu quodammodo mendoso. Ratio est iam di-
cta: quod sicut melancholia per conditiones individuales tam ex parte
humoris et ex parte corporis potest determinari ad in-
finita et infinite sunt species imaginationum in eis: et oibus comu-
nicet timor et syluestritas: ita poterit determinare aliquam speciem ri-
sus: ita quod figat in aia sua formam vnius ridētis: et sonet cum pectore
et distrahatur labia videatur ridens. / Sed contra nulla individualitas
mouet ad contrarium sue speciei. / Dominum quod verum est ad contrarium ve-
rum. Itē tamē risus est fictus: et non verus. / Vel alter quod illa pro-
positio possit negari. Exemplum in muliere nutrita ex veneno de
qua prolixe scripsimus fen sexta quarti ca. Si autem passio melan-
cholica fiat a melancholia mixta: tunc si mixta sit cum sanguine facit
melancholia cum risu. Rō est: quia quando aliqua passio pendet a duobus
materiis: contrarius opus appareant accidētia contraria permixta
et refracta: et quicquid vincit vnum accidens: quicquid aliud fm victoriam hu-
moris. hoc apparet in emittente febre et in sabara subebrica: sed
melancholia pueniens ab humore melico sanguini mixto puenit a
duobus humoribus habentibus contrarios effectus in hoc: quia vnus in-
ducit tristitiam vt melancholia: et alter gaudium vt sanguis: et opus quod

Dubium 2^m

Bentilis

ista accidia appareat comista et refracta fm modus dictu. hoc aut. intellexit cu dicit. cholera facies melancholia cu est cu sanguine est cu gaudio et risu: et no comitat ipas tristitia uehemens. Ergo vult q habeant tristitia: sed no uehemens: imo comista gaudio et risu. Quomodo aut iste risus factus a dominio sanguinis sit verus: dictu est supra in questione de risu. Ad p. traria dicendum. Ad primu q: cu timore et tristitia stat risus: sed no uehemens et forsitan mo ridet et mo tristat. Ad scdm dicendu q: cum nocimento membru nobilis pot stare risus: vt in frenetico et percusso sub dia phragmate et alijs qui moriunt ridendo de quibus dictu fuit supra. Ad alia cu pbat q sanguis no facit risum: dicendu q: h apostemet vel inducat illa somnia: tñ pot inducere risum vt supra declaratu fuit. Et cu dicit de infantib dicendu q: plorat pp cutis tene ritatem et occursum ad inconfueta ledentia.

De cura.

Cap. 9^m.

Potest vt cura eius fieri incipiat ante qd confirmetur: quonia facilis est in principio et parua: parua et difficilis cum est confirmata.

Chic ponit cura. Et primo premitit quidam casu. Secundo exequitur. ibi. (Et necessarium.) Considerandu q: ca huius dicti ponitur a Rasi pmo p. nientis. 3. ca. auctoritate Rassi. et ab Alex. c. de melancholia. Causa aut est duplex. prima q: quando melancholia est confirmata tunc nimis ipressit in cerebrum: et materia melancholica mutauit quasi cerebrum ad sui nã: vt etia Alex. ponit: hoc etia difficillimu est remoueri. Secda ca est q: confirmata hac passione propter multum errorem rationis no possunt dari medicine patientibus q: no obediunt tibi.

Et necessarium quide est vt fm oem dispositione aia ipsius letifcet et iocundet. Et sedeat in locis teporatis et humectet aer hospitij ei: et odorifcet sternedo odorifera in ipso: et vniuersaliter o vt semp olfaciat odores bonos et flores boni odoris. Et sumat cibos laudabiles chimi humectatiuos valde. Et fiat augmentu in hoc vt corpus eius teneat cu cibis puenientib et balneo ante cibum. Et effundat sup caput ipsi aqua tepida no uehemens caliditatis.

Chic primo ponit cura in generali magis: et que vertit ad rectificationem regiminis in rebus no naturalibus. Secdo in speciali magis. ibi. (Si aut melancholia.) Tota prima pars legatur simul: et est nota in pluribus. Anima letifcet. vt opponat tristitie melancholice. Odorifcet et ad p. fortatione cerebri et cordis. Odorifera eniz sunt cordialia: vt fen. ii. et aia sensitiua iuuat odore bono: vt scribitur in libello de pomis. debent autem ista odorifera esse calida aut frigida fm coplerionem melancholici humoris. Libos humectatiuos et. vt caro pullos et perdicum iuuenus et caro agni: unde primo p. nientis auctoritate filij Desue dicit. de proprietate carni agnoz est iuuare patientes melancholiam.

Cuq ex balneo egreditur si paru sitis bz no est malum si paru aque potet: et administret fricatio teneruz facies p. dicta in caplo de p. seruatione sanitatis. Sit qz studiũ tuũ in humectatione ipsius supra studiũ tuũ in eius calefactione quantum possibile est.

Cstud est dictu Rasi pmo p. nientis: et fit hoc vt aqua illa humectet aliquoter: et tollat calorem aliquẽ accidetale et sitim si qua ipressit balneũ. Fricatio teneru faciens vt est fricatio leuis. Studiũ in humectando et. q: melius humor plus peccat p. siccitate.

Et alienet a se coitum et sudorem uehementem.

Cotra qz infra fen. 20. cap. de iuuamẽtis coitus. dicit coitus confert melancholie et plurib egritudinibus cholere nigre. Adm qz coitus per se et directe nocet melancholicis. Rõ est q: ericcat euacuando humidũ spermaticũ et spumofum: et ppter ericationem p. bibet sudor uehemens per accidẽs tñ: et qñq pot iuuare. Et hoc dupl. p. io inducẽdo alacritate: et hoc qñ coitus fieret cu ea qua diu desiderauit. Secdo si homo hẽret accidia cerebralia familia melicis pp vapores spermatis corrupti: et tñ coitus p. fert: et hẽst qd aut. subdit ibidẽ. coitus p. fert melie et plurib egritudinib cholere nigre: p. p. terea q: dilatata. f. aiam et spum iducẽdo letitia: et p. p. terea q: expellit fumũ spermatis aggregatũ parte cerebri et cordis. stat g in iudicio medici estimatiuo an deat vt coitu in eo: vel no. possit. n. plus qñq p. fert letificando hoies qñ nocere ericcãdo.

Et alienet fabas et carnes salitas et lentec et caules et

Super tertio

vinum grossum et nouum: et omne sal et omne salsum et acre et acutum: et omne quod est uehemens acetositas. Opz aut vt sumat pingue et dulce. Et cum voluntas adest vt dormiant no embrocenẽ eoz capita nisi cum aqua papauẽ. et camomille et albacocẽ. Somnus enim est ex conuenientioribus curis eoz.

Et alienet fabas et. q: oia gñant melancholia. Alacuen. i. matricaria. Et ponit camomilla ad remouẽdu malitiã papaueris fm casu. gñale postu supra: et ad idẽ ponit alachuen. Somnus est ex conuenientioribus curis. Contra Rasi pmo p. nientis caplo. 3. dicit. p. sunt eis vigilie longe et determinate. Adm qz forsitan ter. est ibi corruptus. Vel odz q loquit auctoritate alterius ppie Rassi. Vel odz q somnus p. fert ppter multa: et inter alia ppter remotionẽ eoz a cogitationibus: sed vigilie p. sunt ppie: cu ipsi puerant cu hoibus diuersis: et diuertunt a cogitationib eoz in alias iocundas cogitationes: et iste vigilie longe et sic determinate etiam cõferunt: et de istis loquitur Rasi.

Et utamẽ succurratur cu eo qd tantũ afferat eis salutis quãtũ nocumẽtu papauer attribuit.

Considerandũ et q papauer tribuit nocumẽtu p. gelationis et igrosationis. Camomilla aut et similia cõtrariũ faciunt.

CSi aut melancholia fuerit ex malitia coplerionis singularis frigide aut sicce sufficet vt administret calefactionẽ cordis cum letificantiõ et medicinis de musco et tyriaca et metridato et similib. Et cura caput euz eis que dicta sunt in capitulo de soliditate. Et que ex ea fortis est accidens successione alterius egritudinis calide facilis cure est: ita vt embrocationib remoueaf.

Chic in speciali ponit cura melancholie fm diuersitate caru. Et p. melancholie p. nientis a mala coplerione sine mã. Secdo cum mã. ibi. (Si aut.) Tercio assumat cura. ibi. (Et canon.) Quarto ponit curam intendendo ad accidentia. ibi. (Si aut accidat casus.) Considerandũ circa finem p. me partis q multoties post frenem et qñq tertianã purã et febres multe inflammationis remanet in cerebro aliqua inflamatio et aliqua ericatio que faciunt alienationẽ: et istam aut. hic vocat melancholia: et certum est q leuiter remouetur etiam embrocationibus que dicta sunt supra cap. de charabito cum dicit. cuq egritudo finita fuerit et.

CSi aut est ex materia melancholica confirmata in cerebro tunc thesaurus cure ipsius est tres res.

Chic ponit cura melancholie materialis. Et pmo p. mittit intentiones curatiuas. Secdo in spali eas applicat. ibi. (Incipimus.) p. prima in duas. p. primo p. mittit. Secdo declarat. ibi. (prima earum.)

Considerandũ circa primam partem confirmata melancholia hẽt difficilis cure: no tamẽ est impossibilis. Si ergo ista iprimũ in melancholia cõfirmata multo magis in non confirmata. p. p. tamen aliter exponi cõfirmata in cerebro. i. cerebro iam propria: vt distinguat cõtra melancholia per cõmunitatez ad determinata membra: et tunc oportet sic dicere q primo ponit curas melancholie confirmate. i. cerebriales. Secdo eius que fit per cõmunitate. ibi. (Et si cã in melancholia fuerit apostema in stomacho.)

CPrima earũ est euacuatio materiei et fortasse erit per clystere et vomitu nisi in illo cuius stomachus est debilis. Illum enim nunquaz in hac egritudine vomere facias neq etiam in myrachia.

Chabet tres sicut tres sũt ite res. 2. ibi. (Et 2.) 3. ibi. (Et tertia.)

Considerandũ q ista intentio no est prima in operatione sed potius in intentione. Clystere et vomitu: q forte materia habet in stomacho mineram hẽt in cerebrum impresserit. Nisi in illo et. q nimis stomachus debilitare possit: et iõ hẽt myrachia in qua videtur magis conuenire: tñ no oĩ fieri: ergo minus in alijs.

Et scda est vt administret cu euacuatiõe humectationẽ assidue cu embrocis et oleis calidis.

Cum euacuatiõe debet intelligi ante et post et cum ea. Nam regimen humectatiũ est conueniens in tota cure p. telatione sicut sumitur a Desue in hoc cap.

Et ponas i eis ex medicinis sicut camomillã et anbetum et mellilotum et radicem lilij vt no ingrossetur humor propter resolutionẽ puram in qua non est leuitas

neq; grossitudo vt bumectet ⁊ nō sit in eis resolutio. Consideranda q̄ ista miscent simul cū bumectant ⁊ nō fiat resolutio: sic solū faciente radij lūi ⁊ pura resolutiō nō igitur setur ex hoc bumor: sed fiat cū bumectat aliq̄ resolutio: ⁊ h̄ fit gradat⁹ et eis canon 246. in hoc cap̄. ⁊ hoc est qd̄ dicit. vt nō in grossis bumor: ppter resolutiō purā in qua nō est leuitas: tō potius medicine bumectatēs. Neq; grossitudo fiat: vt bumectet. i. per solū bumectatiōem. Et nō sit resolutio. q̄ nō sit resolutiua virtus: g̃iam pura resolutiua q̄ pura bumectantiā nocent.

¶ Si cholera nigra est elongata a caliditate interest vt addas scebam ⁊ folia lauri ⁊ calamentum cum bu-
mectatione ⁊ non cures.

¶ Et non cures. i. be eoz calore: qz resistitur a frigore melancholie
fecalis ⁊ non fiat fortis resolutio. ¶ Vel nō cures. i. non euacues nisi
faciendo hanc humectationem.

¶ Et administra cibos generatiuos sanguinis laudabilis sicut pisces petrosos ⁊ carnes laudabiles prædictas. Et in quibusdam horis vinum album, permixtū præter antiquum ⁊ forte.

hic docet humectare cum cibis. Vinū albu permistū: qz magis hu-
mectat. est enim forte in humectādo: vt p̄ cañ. fen. 4. ca. z. 7. 4. cañ.
cap. de cura tertiane. p̄ter antiquū. qz nimis calefacit & liccat.
Et forte. i. potēs: qz v3 esse mediocre.

Et tertia est vt administres confortationē cordis si
sentit cōplexionē frigidā cum letificantibus calidis.
Et si sentit cōplexionē declinantē ad caliditatē cū le-
tificantibus temperatis. Et si caliditas est valde for-
tis: tunc administra letificantia frigida multe frigidis
tatis ⁊ illud quidem scies ex pulsu.

Et tertia est vt administres cū letificantijs calidis: vt diamusco
diamargarito calido tēperatis vt aromatico rofaceo vel alio a
te pstructo. Frigida multe friditatis vt faciēdo ex cāphora ⁊ san-
dalis ⁊ spodio scies ex pulsu veloci frequēti calorē tē.

Incipiamus autē distinguere regimina ista ⁊ dica-
mus cuacuatio quidem ista faciēda est. Nam si vides ve-
nas plenas quiterūq; sit: tūc cholera nigra est san-
guinea. Flobothoma igit̃ est nigra: immo opz̃ fm oēm
dispositionē vt a flobothomia incipias nisi timor ve-
bementis debilitatis affuerit. Et scias q̃ si materis sunt
paucē ⁊ sunt in cerebro tūc: q̃ tūc siccitas dominatur
super coplōxiōē. Similis si flobothomas ⁊ inuenis
sanguinem subtilē: nō retineas sanguinē ppter hoc
qm̃ multotiens in ipsa pcedit subtilis. Et similiter opz̃
vt amplifces flobothomiā vt nō effluat qd̃ subtile est
⁊ augeat malitiā ⁊ retineat grossum. Et considera q̃
duoz̃ laterū capitis sit grauius ⁊ flobothoma cepha-
lica que sequit̃ ipsum. Et quādoq; necessariū erit tibi
vt flobothomes basilicas: ⁊ ante flobothomiā vena-
rum frontis moue plus cum inuenis signa cōmūia.

hic in speciali ponit curam pñ dictas res. Et pmo ponit curam
melancholicē cerebialis. Scdo eius que est per cōtūte. ibi. (Et si cā
in melancholia. / Ut dīcō pōtē q pmo ponit curā pñ dīuēti
tatiē materiē. Scdo pñ dīuētiē mēmbroz. ibi. (Et si cā. Et
vtraz oīuīlo in idē redit. / pma in duas. pmo ponit curam
melancholicē quātū ad pma rem que est euacuatiō: et pforatō
cordis. Scdo quātū ad fecūdā que est humectatiō. ibi. (Et tū gē.)
Tertio ponit inīam quorūq. ibi. (Quīdā autē mēdicōz. / pma
in duas. pmo ponit curā pñ pñobothomā. Scdo pñ pñarma
ciā. ibi. (Deinde si inueniē tū. / Cōfīdēdā cīrca pma partēz q
accipimus venas quas opz flōbotohamē in melancholia cum est
fangūinea. / Venā figurā z cephalicā euīdē partēz: z quādoqz bāsi
licā antēqz venas frontis. Et est hoc accipimus q quādoqz flōb
othomāus de vena frontis. Et est hoc accipimus q quādoqz flōb
othomā fieri debeat apparet et cāñ. generalibus. / Scdo accipimus
q alīqñ dīmīttimus flōbotohamē ppter debilitatē: z q materiē
sunt pauce z sunt in capite tūīz: quo tūmē q pñobothomāz
fiat Accitas z si nōcōmēt. / Tertio accipimus pñobothomāz error

ris: q; nō debet stringi quāvis sit clarus. ¶ Quarto accipim' mo-
diū: q; debet fieri ampla. ¶ Quinto accipimus generale canonem
in quantitate flobothomie: q; moue plus. f. be sanguine per flob-
thomiā cum inuenis signa cōmuniā. f. repletionis in toto. ¶ hic
caderet dubitatio de ordine flobothomie harū venariū: tamē hoc
generaliter declarati est in cañ. generalibus.

Secundo caderet dubitatio de quo brachio. De hoc aliquid Aui.
tangit ⁊ supra ē dictū fuit: tñ moderni auctores plus p̄tentantur
de floborhom^o in brachio sinistro ⁊ manu sinistra ⁊ in pede pp cō
munitate splenis que plurimū in melācholicis colligit meliam.

¶ Tertio caderet dubitari an possit floborhonia fieri dñi pñiffa
pharmacia. ¶ Tñaz Bulelmus lombardus in hoc capitulo nō in-
uenit virilitates in floborhonia nisi pharmacia pñmittat. ¶ Dec
tamē questio est generalis. ¶ Aui. vult qd om̃ dispositiones. s.
melie sanguine incipias a flobia. pñssim enī melie sanguine
esse pluriū disponū. vt notū est. s. ex sanguine facta vel ex cholera
vel ex flare vl melia: tñ mīste sanauim̃ tñ cū sanauim̃ erubescim̃.

Quarto querit ppter qd in melia pcpit a Deo. qd icipias a flo
bormonia yene cos sue nigre. scdo a floborbonnia baffulice: si
in mania incipit a baffulice: postea vadit ad nigra si opz. Sed dom
q existet repletione in toto in mania z melia regit flomia que
a toto euacuet: z cū b pueniet mām diuertit. Materia aut me
lācholica difficultius diuertit ad longinqua: sed facillius ad pping
me soluta. unde candorē a nigris no tūqz facit. scd a ppa

pp fil motus tarditate:z diuersa non tunc fit recurra. Sed materia cholericā siue ad cholera tendens ad longinquā facilius diuertit:z di diuerfione recurrit. Siflobothomia autē nigre ppingoris diuerfione eff:z ideo picipit in melia sanguinea: sed flobothomia ex bacilla longinquior:z ideo competit in mania cholericā. Sostan hec fuit imagnatio Def:z alie cæ poffent assignari q̄s de p̄rit dimitto. z bec que dicta sunt poffunt p̄ari calūmiam.

Quinto dubitatur si aperta vena parietis melancholia crearet sanguis subtilis debeat stringi. ¶ Et videtur quod sic per Rafim pmo cōtinentia. 3. ca. vbi dicit si stringat te alique melancholicus florbore mare et sanguis non crearet niger: non crearet quod peccatis in opione tua et quod sanguis dicit totus niger: et idcirco vena claudenda et non erit permittendus sanguis amplius exire. ¶ Probatur rōne quod vena dicitur stringi quia non crearet sanguis qui dicitur: sed hoc est quādo ciatur

sanguis subtilis: vt notū est. / 7 In dñi est Alui. / Ad solone huius
 3dictionis sciendū qd mellica mā vel inficit totus sanguine: 2 tunc
 aperta vena sanguis apparet niger. vel nō inficit. s. qd nō mifcet
 secū: vnde florborhonia nō cōpēit: 7 tunc in principio florborho-
 mie apparet sanguis bonus: 7 tunc 3 statim pstringit: qz 2 in pro-
 cessu florborhoniae sanguis bonus apparet. vel melia inficit san-
 guine in partibz interioribz nō exterioribus: tūc per hōmā inci-
 pit euacuari sanguis laudabilis: nec ppter hoc 3 fieri restrictio:
 qz in pcessu euacuabz sanguis melancolicus. 2 aut aliq sanguis
 qui est interior inficitur: qui autē est extra nō fit infect? 7
 tract ad sensus in vsu florborhoniae 2 sumit ab Alui. 4. cañ. fen. 6.
 par. 3. ca. 1. 2 pmo cañ. fen. 4. ca. de florborhonia. pōt etiā eōtra
 qz ptingere qd sanguis extra erit infectus: fed intra nō sic. / Et
 qbus apparet 2 cordia inter Alui. 2 Rasm. glibet enim eoꝝ pces-
 sit cū sua exstimatione. Alui. enī florborhonia mellicū: cū sanguis
 est extra bonus 2 iustus malus. Sed Rasm. florborhonia mellicū
 cū sanguis totus est malus. Et forsan qd est plus ptingēs: vel flo-
 rborhonia per erroꝝ melancolicū cū sanguis totus est bonus:
 vnde 2 si aperta vena erit subtilis 3 pstringit. / Sed tu diceres
 quare florborhonia erit si sanguis totus est bonus. / Rdm qd 2 prin-
 cipit ppter erroꝝ. estimabas enī qd nō est sicut multiorie ptingit.

Deinde si inuenis humore melancholicū et declinem
ad frigus euacua cū pillulis factis ex epithimo et aloe
et elleboro nigro et icipe a digōne. Simplicius euacua in
principio rei cū medicinis lenib⁹ in gbus recipiatur
epithimū et pulpa colloquintida et scamonee parū: de
inde cū decoctiōe in qua sint epithimū et agaricū. Po
stea si nō pferūt administra bieras magnas: deinde si
post illud indiges eūone administra elleborū cū timo
re et cautela et lapidem lazuli et lapidem armenū et pil
lulas factas ex cis sine timore et cautela.

¶ hic ponit curā q̄ melancholica mā est a sanguine separata. Et
p̄mo q̄ est melia frigida. Sc̄do q̄ est calida. ibi. (Et si mā.) Uel
aliter ut sup̄a apparet. ¶ p̄ia in duas. p̄mo ponit curā quātū
ad primā intētiōē que est euatiō. Sc̄do quātū ad tertiā que est
p̄foratiō cordis. ibi. (Lū purgaueris.) ¶ p̄ia in duas. p̄mo po
nit curā p̄ eūiōē cū foliō. Sc̄do cū vomitu. ibi. (Et administ̄ra.)

Dub^{TM} 3^{TM}

Du¹⁷³ 4¹⁷³

Dub^{ns} 5^{ms}

Dub^{no} 6no

Gentilis

Prima iterum dicitur: quod ponit curam per eundem quod magis est tibi melancholica. 2° quando est flegmatica admixta. 3° ibi. (Et multoties quidem.) Considerandum quod ly deinde potest dicere ordinem ad floborboriam et potest dicere ordinem fermonis. quod postquam posui canonem in stomia: nunc pono tibi causam in pharmaciam. Considerandum secundo quod Avicenna in eadem attendit tria. Primo purgationem materie cum dicitur incipere a digestionem. Secundo attendit gradum: quod primo a lenioribus euacuatiuis est ichthodum. Sed tu dices quod colloquintida et scamonea est levis medicina: imo est de fortibus. Dicedum quod est levis respectu aliarum que dicuntur. Magna hierarii et generum ellebori. Vel dicendum quod est levis medicina si parum de ea detur: unde Avicenna parum. Tertio attendit Avicenna iterationem eundem. Humor enim hic cum sit difficilis educationis non potest vna eione educi. Quod autem dicitur de timore ellebori declaratum est supra in causam generalibus.

Et multoties quod inueniat eos administratio harum medicinarum predictarum in aqua casei secundum assiduationem et minoratorem flatibus ex medicina. aliter ex materia. Si ergo non preterit reitera iterum et in hebdomoda est vice vna cum pillulis subtilibus medicis. Et iterum spatium illud admixta triseria epithimi. Expertum namque est portare eos triseria epithimi secundum hanc modum. Sumantur triseria. 3. i. epithimi. 3. i. biere. 3. i. Et in omni mense est cum aliquo forti ex hieris magnis et pillulis magnis donec inuenias egritudine iam remota.

Uult quod ponendo assidue has medicinas in aqua casei assiduationem dationem aque illius confert secundum minoratorem flegmatis ex materia. finem quod magis est pax flegmatica: quod si esset multum de flegmate non sic conferreret aqua casei. Vel ex medicina. si vis cum medicinis minorare flegma: tunc pone has medicinas in aqua casei. Vel ex medicina. si precessit datio medicinarum quod euacuauerit flegma: tunc enim securius potest dari aqua casei. In materia enim frigida et humida aqua casei non multum videtur utilis. Omni mense euacua cum aliqua de hieris rebus. Contra quod Rasis primo corinthensis prohibet usum biere. Dicedum quod Rasis loquitur in materia calida incensa: hic loquitur Avicenna in frigida. In calidis enim materiis in quibus timetur inflammatio non multum commendat hiera: ut quinto causa. tractatus.

Et administra etiam vomitum proprie si vides in stomacho aliquid quod in egritudine faciat augmentum: et si non est egritudo vehementis debilitatis: et opus ut fiat vomitus cum aqua in qua cocta sint calamita et raffani semina et recipiat expressionem raffani in quo infixus est elleborus et dimissus aliquot diebus donec currat in ipso virtute eius cum oxymelle et sumat hunc eundem raffanum infusum in oxymelle. Sitque quantitas oxymellis trium sextariorum et quantitas expressionis eius sextarii vnius et augeat illud et minuat secundum quantitatatem virtutis. Si autem virtutis times debilitatem aliena elleborum.

Hic considera duas conditiones ad vomitum. Prima si magis in eo augeat morbum. Secunda est si egritudo non est multum debilis: et si referendo ad vomitum forte cum fortibus. Elleborus quod non minuat coepit cum egritudo est multum fortis et fortiter est infixa melica magis que non educitur nisi fortis medicina. Elleborus et hieris magnis plurime quantur fortis medicinarum puocat vomitum: ideo statim dicitur si antiqua egritudo administra vomitum cum elleboris. Vel posset dici si egritudo non est vehementis debilitatis. effectiue. id est non facit multam debilitatem virtutis. Sextarii est pondus 3. vj. s. Reliqua patent.

Quicquid purgaueris intende ad cor cum eis que multoties diximus: et hec quidem triseria epithimi experta est in hoc capitulo. Cum ergo antiqua egritudo administra vomitum cum elleboris et administra masticationes et garismata nota. Et administra odoramenta bona et musculum et ambra et alefeniati et xyloaloeum.

Hic intendit ad cor: et cum hoc etiam ad euacuationem eodem per particularem. masticationibus et garismatibus notis in capitulo generali supra. Alefeniati sunt species aromaticae variorum et similia.

Et si materia fuerit declinans ad cholera citrinam euacua cum decoctione epithimi et pillulis stomaticis temperatis: et ex eis quidem que euacuant cholera adu-

Super tertio

stant sunt ea que dicuntur in capitulo suo.

Diceret aliquis quare non ponit curam melancholie cum materia est declinans ad flegma. Respondetur quod dedit intelligi supra cum dixit. et declinans ad frigus. Considerandum pillulis stomaticis reperiatis: quod non multum violenter. Melancholia enim declinans ad cholera citrinam est habilius ad motum. In capitulo suo. In capitulo de cura fode calide.

Et tu quidem adde in humectando et minora et calefactione: quantum non sit tibi excusatio ex camomilla et que sunt in eius virtute. Licet admixtas embrocas non est via ad administrandum infrigidantia pura super caput.

Hic causa iam est supra expositus quod. Aduert cum papauere miscere camomilla et alachuen.

Quidam autem antiquorum medicorum landauerunt in humido loco ut sumat ex aloce omni die in ieiunio aliquantulum: aut deglutiat in die aquam in qua cocta sunt absinthii. 3. iij. et x. cherates expressionis absinthii dissoluti in aqua.

Hic ponit curam aliorum sententia. Et ponit in hoc vnum preceptum. Secundo aliud. ibi. (Et laudauerunt.) Dicitur per gradum autem medicorum. Rasis et Alisalam et Rasis prominentis. 2. cap. vj. laudat nec vituperat quod materia melancholica difficiliter mobilis aloe non educere: sed aliam quam melancholicam cholera forsan posset euacuare. Lherat est quatuor grana ordei: confert in mundificatione stomachi.

Et laudauerunt ut absorbeat omni nocte acetum forte et precipue acetum squilliticum.

Primo facit hoc. Secundo ponit sua sententiam. ibi. (Nos autem.) Et laudauerunt. Rasis auctoritate Rasis vel Rasis.

Nos autem timemus in eo malitiam squille et acetum in hac egritudine nisi assit fiducia quod magis sit gignata ex cholera adusta: quoniam est calida. Nam tunc acetum est magis inuatiuum et alius rebus et precipue squilliticum et oxymel factum cum oxymelle squillitico: et sit acetum in quo ponit polium motum aut aristolo. Et quandoque et inueniat acetum cum egritudo sit cum comitate splenis et materia est in ipso.

Considerandum quod acetum secundum se auget melancholiam: ut Hippocrates regimini acutorum ter. com. 4. o. 2. 2. causa. 1. o. Avicenna timet cum nocumetur. timet et malitiam squille per sui resolutionem et ericcationem. Sed si magis sit calida preter acetum per irrigationem: et marie si miscet et cum rebus preterit in hoc ut polium rebus. Acetum et squilliticum et oxymel factum cum acetum squillitico per virtutem resolutionis puenientioris et subtilitioris et preterit quoniam magis sit tendens ad calorem. Acetum et inueniat. miscet cum medicinis splenis quoniam melancholia sit coitate splenis quod splen diligit acetum: ut Auer. 7. o. coll. 3. cap. de curis apostematum. c. 31.

Et opus ut fiat bonus odor eius cum compositis equalibus in quibus recipiunt capbora et muscus et oleum viol. et sit multum vincens cum odore suo siccitate capbore et musci et odoramenta frigida reliqua bene redolentia humida et proprie nenufar.

Resumit curam cum pfortantibus. Et sit multum vincens. f. oleum violatuz. Siccitate capbore rebus. et sup. in g^o recipiunt reliqua odoramenta frigida rebus. Et in hoc opus considerare distemperantia in calore vel frigiditate secundum quod supra dicebatur in cordialibus.

Quod si causa in melia fuerit apostema in stomacho et visceribus aut coeleptio calida in eis adusta succurres illi cum eis que infrigidant caput et humectant ipsum et pfortant ut non recipiat quod peruenit ad ipsum ab alijs.

Hic ponit curam melie per coitatem. Et per eius quod sit per coitatem ad stomachum. Secundo ad myrach. ibi. (Et si fuerit.) Tertio ad alia membra quodam ibi. Quod si causa fuerit puocatio. In prima parte abbreviat curam: quod est cognita ex causa apostematum stomachi et malarii coeleptionum calidarum viscerum. stomachi epatis et aliorum: et est cognita in canonibus supra positis in cura fode. et in causa generalibus.

Et si fuerit causa in myrach et iueniunt vetositates et rugitus et his similia: quoniam illud est apostema in myrach calidum cura ipsum et resolue cum eis que sunt necessaria de quibus dictum est in capitulo de apostematibus: et pforta caput et inunge ipsum cum oleis pfortatiuis et humectatiuis:

z humectatiuis: z administra ventosas cū scarificatio-
ne euacuādo sanguinē z nō calefactas in hūmōi dispō-
ne epar: imo tibi attinet vt ipm isfrigidēs cū iuenis ipm
calidū adurentē sanguinē sua caliditate: z cōsorta sple-
nē z pone sup myrach vētofas z medicamē de synapi
z similia vt nō mittat splen ad cerebrū materiam.

¶ Primo ponit curā melācholie myrachie quādo pūngitur dispo-
sitioni calide. Scōdo quādo fride. ibi (Et si fuerit.) Tercio ponit cu-
rā ad vētofitatem que in ea multiplicat. ibi (Et multoties.) Cōsi-
derandū qd caliditas in ptrib myrach vētofat materias melācho-
licas: z ideo dicit. qm. Cōsiderādū z qd intētio Aui. est ad qua-
tuor. Prio ad curā apatis: z scitur ex caplo de apatibus. f. in gene-
rali primo libro sen. 4. z infra sen. 14. de apatibus mēsera caruz.
Scōdo intēdit ad confortationē capitis zē. z scitur ex supra dictis.
Tercio ad pibitionē generationis z multiplicationis melie: z fit
rectificādo epar. Quarto ad diuersionē z pibitionē: z fit cū ven-
tosis z medicamine de synapi z cōfortatione splenis. Hec confort-
atio est nota sen. 5. C Sed tu dices vbi debent poni iste ventro-
se. Pdm qd possunt poni circa pres collis: z si mā sanguinea in ca-
pite abūdat fiant cū scarificatione. possunt etiam poni circa par-
tes ventris. f. super partes epatis vel splenis: vbi etiam sunt vene
quas quādoqz sōmamus vt pmo libro sen. 4. caplo de flōborho-
mia. Cōsiderādū qd pter has itētiōes in cura melie myrachie
sunt iurētiōes cōs. f. euacuatio humectatio z cordis confortatio
quas. A. itellērit ex pmissis z ex his que dicit. ibi (Et canon.)

¶ Et si fuerit myrach frigide cōplonis i flegmatis ipm
z nō fuerit ibi apostema neqz isfratio dabis ei ad po-
tandū aquā decoctionis abinthū z succuz eius fm qd
dictū est: z embroca stomachū ipsius cū embrocis cali-
dis pdictis: fac ei emplastrū cū illis emplastris z admi-
nistra in eis semē agni casti z semē ruthe z radicē lilij z
etiā herbā marie: z retine emplastrū sup ipm tempore
longo. Deinde cū ipsum retinueris ponas vētofas sup
locū z sup eum sit cottum isfusuz in aqua calida z oleis
aut lana carminata aut spongia: z confert vñs empla-
stri ex synapi super ipsum z super illud qd est iter duas
spatulas z emplastra dicta in antidotario: z confert vt
ponant super ipsum ventose absqz scalpellatiōe nisi il-
lic sit apostema aut dolor prohibens illud.

¶ Cōsiderandū primo qd duplex littera reperit. Una que dicit in-
frigidatis z ps. Alia que dicit infirmitas: hoc fit ex vētofitate que
etiā multiplicat in stōcho ppter debilitatē naturalis calidi ex quo
fit operatio imperfecta que est vaporatio: vt sen. 13. tract. 5. i. ca. Nō
solum ergo vētofitas fit in myrachia melia in qua est distēperan-
tia calida sed etiā in qua est frigida: neqz fuerit apā. f. calidum: vel
neqz fuerit apā. f. aliquid: qd si esset apostema requireret alia cu-
ra in principio. Cōsiderandū scōdo qd Aui. intēdit quasi ad recti-
ficationē male dispōnis cum rebz calefactiōibz: vt apparet z ape-
riētiōibz: ideo dat succuz abinthū fm qd dicitur est. f. supra: vt ibi.
quidā aures medicorū. Quo autē tēpore abinthūz debeat dari in
morbis mālūbus iam declarauimus. 4. ca. de cura emittit. Hec
bam marie. i. artemisiā. Intēdit etiā ad diuersionē cuz synapismo
inter duas spatulas: z cum vētofas super vētre absqz scalpellatio-
ne: qd mā est frigida. Nisi illic zē. Cōtra. qd supra docuit ponere
eas in myrachia cuz apate. Dicitū qd ibi docet eas ponere post
spatulas siue in collo: sed hic pibet eas in ventre. ¶ Vel dicitur
qd cum apā est in via declinationis z cesserit cursus materierū pos-
sunt poni vētofe. sed cuz apostema est in principio: z cū mā est in
cursu tunc pibetur: z ppter hoc dolor ēt prohibet. f. dolor mate-
rialis humoralis cum attrahit mām. Cōsiderandū etiā qd alie
sunt intētiōes que intelliguntur ex paribz pmissis.

¶ Et multoties qdē necessariū est vt ad potādūz denit
in melācholīa inflatiua semē apij z cyminiū z anisum z
syrupū in qb? semina ista decoquant z rutba z anhetū:
imo qñqz ne cūm tibi erit vt administres semē ruthe z
agni casti. Et multoties indiget myrachia antiqua vo-
mitu cum elleboro albo: opz plurimū in melia myra-
chia vt rectificet epar ne ex eo generet cholā nigra.

¶ Hic p facit hoc. Scōdo ponit canonē. ibi (Et opz.) ¶ Qd primo
dicit pz. primo ponit quosdā speciales canones. Scōdo ponit can-
ones. ibi (Et canon.) ¶ Prima in tres sicut tres can. ponit. Se-
cūda ibi (Et multoties.) Tercia ibi (Et scias.) Cōsiderandū qd
rectificatio epatis siue sit calidum siue frigidū cōmunicat pluri-
mum in melia myrachia: qd epar factuum est humorum.

¶ Et multoties iuuat habētes meliaz myrachiaz etiaz
vt administres infrigidates: vnde sunt humectantes z
opposite ppter cholera nigrā: z qd ipse sunt pibitio-
nem faciētes in generatione vētofitatis z vaporis que
vtraz ipediunt sua eleuatione ad caput. Si tñ est iu-
uamētum cū frigido nō est inde iuuamētū veruz ab-
scindēs egritudine. Sed ex frigido cū est humidū non
generat cholera nigrā z abscondit materia eius. Neqz
etiā vaporat materia cōprehensa z fiducia est qd natu-
ra dominabitur ei z rectificabit eam.

¶ Hic cōsidera qd in melia myrachia ēt cū dispōne frigida epas
z ventris accidit qñqz error cū medicus iuenit iuuamētū a frigidis.
Hoc aut iuuamētū est per accidens. Primo si denit frigida humi-
da. v. g. aqua vel pisces: faciūt enīz hoc in quātū humida nō in quā-
tum frigida: z hoc est qd dicit. vñ sunt humectantes. Scōdo modo
faciūt hoc: qd frigida quietat vapores z vētofitates. hoc aut non
est verū iuuamētū abscondēs mām melicam. Tercio posset dici qd
hoc faciūt frigida. f. humida: qd melia nō multiplicat in eis: ergo
in spatio tps quo nō multiplicat z nō vaporat natura resoluit de
materia z vincit z rectificat: z hoc est qd dicit. ex frigido cū est hu-
midū nō generat cholera nigrā. z sup. non abscondit materia eius.
Vel aliter z abscondit. i. remouet eius materia. f. per accidēs: quia
nō multiplicatur: z virtus ex alia parte consumit.

¶ Et scias qd regimē grossūz generatiū flegmatis for-
tasse resistit cholē nigrē: z regimē subtiliatū pp illud
qd efficit ex adustioe facile nocet z fortasse iuuat ipm.
¶ Primo ponit can. Scōdo isert quiddā. ibi (Nō ē.) Cōsiderādūz
qd regimē grossūz. f. frigidū z humidū vt cōmestio pisciū grossorū
z carnes porcine fortasse p humiditatē z ipinguationē resistit me-
lācholīe z cōfert ex hoc. Et qd dicit. fortasse. inuit qd ēt fortasse no-
cet z nō resistit melācholīe: z hoc qd addit qñqz in opilationē z p-
viam cōpessiois z aggrauationis a flegmatica materia. pōt no-
cere etiā ppter frigiditatē additaz z multiplicationem flegmatis
posset etiā multiplicari melia. Regimen etiā subtiliatū: vt vñs
rerū subtiliū sicut vitelloy ouī z carnes perdicis z rerū subtilian-
tiū sicut specierū aromaticarū fortasse nocet: qd multiplicat me-
lācholīā per viā adustionis. z fortasse iuuat multiplicādo spūz in
corde subtilē: z hoc maxime appet in diuersis melācholīis.

¶ Nō ergo seducat te iuuatiū quorūdā pp flegma qd
ipsi euacuāt vomēdo aut egerēdo. Nā illud nō est pp
euacuatiōē flegmatis iuuantē ipsos: imo qm multitu-
do z cōprehēsiō humorū adinuicē remouet ab eis: ve-
rum iuuatiū eēntialiter est euacuatio cholere nigrē.

¶ Cōsiderādū qd qd multiplicatio flegmatis accidit in melācholīis
qñqz: z hoc ppter idigestionē ppter hūitū melācholīā myrachiaz
cū frigiditate: z illud flegma aggrauat eos z cōpimit mās melan-
cholicas z ēt flegmaticas in ptribz viscerū: ideo etiā flegmatis
iuuat qñqz hūtes meliaz. nō ergo decipiaris z credas qd fit egritu-
do in radice flegmatica: ita qd tu ex hoc coneris ad flegmatis euā-
cuationē omīsa cūone melie: qd iuuamētū p se ēt cholē nigrē.

¶ Et canon qdē curationis melācholīe est vt perue-
nias vsqz ad vltimū in humectatione: z cū hoc non mi-
nuas in euacuatiōe cholere nigrē: z quotiescūqz cor-
rumpit cibū in ventribz habentiū melācholīaz duc
eos ad hoc vt ipsum euomant z ppter quādo. sentiant
acetositatē in ore: oportet enīz vt tunc pculdubio eos
vomere facias z pibet eis ne comedant post cibūz il-
lum aliūm: z administra electuaria cōfortantia os sto-
machū: z caueantur ab ingressu balnei z ab itromissio-
ne cibi super cibum iam corruptum.

¶ Hec pars dupl est diuisa supra: z ideo dupl pōt intelligi. qd di-
cit melācholīe. f. myrachie: vel melācholīe. f. culūcūqz. Et pmo
m m

Bentilis

ponit casu in euacuatiōe humectatiōe et rectificatiōe cibi et sōchi cōfortatiōe. Scōdo in accidētib⁹ aie. ibi. (Et opz.) Cōsiderādus. pprie qū sentiunt. Ratio est: qū tūc cib⁹ est corrupt⁹ et declinat ad supiora. Electuaria cōfortantia os sōchi vt aliqui modi diac⁹ donit vel diagalanga vel diacalamētū vel aliud fm qū tibi videc. Caueant ab igressu balnei. Cōtra: qū supra cōcessit balneū. Dīcendū per expositiōē littere caueatur ab igressu balnei post cibū iam corruptū et ab itromissione cibi sup cibū iam corruptū.

Et opz vt meliaz hñtes in aliquo sint occupati quocūqz mō sit: et vt eis sint pñtes de qbus verecundent et cū qbus gratulent: et pñt vññ albiū equale pñistuz parūper: et occupent etiā cū cantilenis et letificātib⁹: in bil eniz est eis nocibilis qz timor et solitudo: et multotiens qdem iuuant eos accidentia eueniētia ipsi vt timent aliquid et occupent eo a cogitatiōe: et facere vt ipsi a cogitatione remittant est cura eius optima. Et si cā fuerit puocatio retenta menstruoꝝ aut eius qd per anum egredit aut reliqua puocabis illud.

Cōsiderādus q occupatio cōfert: qz diuertit ab eoz malis imaginatiōibus. Et cōfert vññ albiū et qz humectat et multiplicat spiritus. Aut timet aliqd. Aliquis diceret videc qz pñatur pmo dicit nihil est nocibilis qz timor. Dicendū qz timor per se est causa nocens melācholicis: tamē aliquis timor per accidens pōt conferre: qz facit mentis diuersiōē et profunda cogitatione et timore pcedētib⁹ et cōsequētib⁹ egritudinem melācholicā: et ideo dicit occupantur eo. timore a cogitatione. et ideo Rallis pmo cōtinentis. laudat ludum scaoz. et si causa patet.

Si autē accidit calūs desiderij: tunc egritudo est mala et siccitas est extensa.

Isti canones sunt pñstificati: tamē intelligit q si eueniāt hec accidentia in melācholia q tu cures cura debita istis accidētib⁹ nota et capitulis suis: et explicat hoc in vltimo canone: et sunt qnc casu.

Circa pñm cōsidera q per casum desiderij possumus intelligere casum appetitus cibi et est malū sicut in qualibet lōga egritudine: vt Hippo. 7. particula afoi. 6. et in melācholia signat q lōga ericatio facit deficere digestiua et nutritiua in mēbris vnde non querit cib⁹: et hoc est qd dicit. siccitas est extēsa. Possumus etiā intelligere casum appetitus coitus. Melācholicis eniz ventosi circa genitalia sunt appetitui: casus hui⁹ appetitus est malū et signat q multa siccitas destruit vññitātē et sensus circa genitalia.

Et cum accidunt in corporibus eozum vlcera signifi cant q mors est propinqua.

Hic est secūds canon in quo cōsidera q vlcera pñt fieri p viā expulsiōis melie et separatiōis a sanguine et sunt laudabilia: vt apparet in 4. casu. statim dicēdo. possunt et fieri p viā corruptiōis sanguinis et vltimatiōis in malitia: et tunc mors est ppinqua.

Et in cuiusqz corpore fuerit cholera nigra mobilis erit magis susceptibilis cure qz ille cui⁹ cholera nigra nō est mobilis et eius cholera nigra apparet i egestiōne et vomitu et vrina et in colore cutis et lentiginibus et pāno et vlceribus et scabie et varicibus et elephantia et cursu eius qd ex ano pñt: tunc illud significat q ipsa recipit discretiōem a sanguine.

Hic est tertius canon generalizatus pmo casu. sen. i. cap. de humorib⁹. Signa autē materie mobilis sunt: qz cognoscimus q ipsa sit cholericā. Fecalis autē est imobilis et medie medio habent.

Lūqz aliqd eoz in eis apparet est signū bonitatis.

Hic est quartus canon. Et cōsidera qz intelligi q appareat per viam expulsiōis: et ideo hic cōmēdant vlcera: et tñ supius in scōdo casu. vituperant: opz igitur q cū istis habeant alia signa.

Et cū aliquibus ipsoꝝ accidit spasmus post solutiones et euacuatiōē: tūc ipsi sunt digniores illa qz aliq ppter siccitatē ipsoꝝ. Opz ergo vt in aqua tepida sedeant et cibent pane infuso in iulep et pauco vino: et detur eis in potu aqua mista. Deinde dormiant: et post ipsum balneentur: deinde cibentur cum egridiuntur.

Hic est quintus casu. et dicit cū aliquibus habētib⁹ melācholiaz

Super tertio

accidit spasmus post solutionē. s. ventris: et euacuatiōes. s. aliam. Ipsi. s. qbus hoc accidit sunt digniores illa. s. melācholica passiōe ppter siccitatē et. Vel ipsi melācholicis sunt digniores illa. s. egritudine spāsmi et. et tunc hui⁹ ponit regimen humectatiua ad curas huius spāsmi de siccitate: et fit sedendo in aqua tepida sumēdo panes cū iulep qz et humectat aqua mista. s. vino vel iulep: et pñ.

De cucubut.

Cap. 20.

Decies est melācholie plurimū eueniens in februario que facit vt hō diligat fugere ab hoibus viuis et cupiat appropinquare mortuis et sepulchris cum malitia formationis repente ei eueniētis. Et est pñssio habētis eā nocturna et ipsius occultatio et egressio diurna. Et totū illud facit diligendo solitudinē et elongationē ab hoibus: et cū hoc nō quiescit in loco vno plus vna hora. Immo nō cessat discurre et ambulare incessione diuersa ignorās quo vadat cauēdo sibi ab hominib⁹. Immo quādoqz non cauet sibi ab eis negligens penitus illud et parum discernens illud qd videt et ei sit pñens: et cum hoc ipse est in vltimo quietis et solitudinis et querimonie et cautele: et color est citrinus faciei: lingua siccā sitiens: et super crura ipsius sunt vlcera que nō cōsolidantur.

Hic vt supra dicebat determinat de duob⁹ specialib⁹ modis sue spēs melācholie passiōis. Et p de cucubut. Scōdo de byllet ibi. (hec egritudo.) Prima in tres. pmo notificat cucubut quā tum ad signa sue pñtates. Scōdo quā ad causas. ibi. (Et cū quidē.) Tertio ponit curā. ibi. (Lura.) Prima in tres. pmo notificat istam passiōē per sui accidentia sue pñtates. Secundo quorundā ponit causam. ibi. (Et eius quidē.) Tertio assignat causam sue nominatiōis. ibi. (Et hoc neqz nominatur.

Dubatur quare in februario: imo videt q in martio. s. post medium vel aprii vel maio: qz melācholia et mania mouetur in vere: vt supra hui⁹. et Hippo. 3. afoi. 21. et in hui⁹ est hui⁹. bic et Azaraius in hoc ca. Dicendū qz apud quosdā est pñtates constellationis. Aliter dicēdū qz hec melācholia que facit cucubut nō solum hz malitiā cōmē: imo ppter determinatā aduersionē hz malitiā pñt. Seruata igit ab autūno quiescit cū forti frigore hyemali: vterius finē autē hyemis statim mouet: ppter sui malitiā accelerat mortū nō expectādo ver: et forsā qz elūmata diuersa hñt in hoc ipse passiōes diuersas in qbus etiā diuersificātur impressiōes mēsum. Ad rōnes dicēdū qz nō est incōueniens aliquā specialem melācholiā moueri in hyeme: qz plures mouent in vere. Homo diligat et. Cōsiderādus qz istoz cā in spāli assignari nō pōt quia sequunt determinatos modos melācholie et cōditiones idividuales: vt supra dicebat. Malitia formationis. Imaginatiōes pp melācholicos vapores faciētes imaginari eē extra qd nō est. Egressio. i. fuga a viuis diurna. Nō quiescit in loco et. ppter erroz cōsili. Cauēdo ab hoibus. qz ppter erroz cōsili indicat a quolibet eē fugiendū. Et quādoqz spēs indiuiduoz nō iprimunt: et ideo negligit et nō discernit. Et in vltimo quietis. Cōtra iam dixit q nō geseit in loco. Dicendū qz hic accipit quies vt opponit furiositati maniacē: qz si sit mobilis: non tñ est audax vel furiosus. Vel aliter qz est in vltimo quietis. s. quādoqz: et quāqz est mobilis fm varietate suoz cōsiliōz. Querimonie ppter tristitiā de quolibet. Et cautele. i. vt qz sit cautele. Vel cautele nō sumit hic pro ea que ab ingenio pcedit: sed cautele dicit a cauendo qz ab oibus sibi cauet. Citrinus et. pp vigiliā. citrinant eniz facies vigilanti: vt Auer. col. liget scōdo. Lingua siccā ppter siccitatē melācholicam.

Et eius qdē cā est corruptio materie melācholie et multitudo motus pedum eius quare materie ad ipsos descendunt: et precipue qz est omni hora offendēs et occurrat pedib⁹ illius aliqd: aut ipm mordet canis et fit illud causat effundat multitudinem materie: et ad crura ei⁹ quare sunt in eis vlcera: et quoniam remanet fm dispositiōem suam et dispōnes causaz suaz nō cōsolidātur: et fit siccus visus eius: neqz lacrymantur oculi ipsius: et eius oculi sunt debiles et submersi: et totum illud est ppter siccitatē oculorum cōplexiōis ipsius.

Hic assignat

Chic assignat cam quozdas accidētū addens alia accidētia: et assignat cam vlcēū cruriū: et quare nō cōsolidant. Et nota qd si Alii. fuisset pote assignare verā cam alioz mirabiliū accidētū dictozū fecisset. Corruptio melācholice. vū corruptū sanguis. et multo inor. pedū est cā qd mae corrupte istra trabunt: et qm remanēt s3 dispōnem causaz. s. itru fecaz et extri fecaz nō solidant. Reliqua patēt.

C Et hoc neq3 nominat cucubut nisi propterea qd eam habens fugit absq3 ordine: et quoniam citis icessio est diuersa. Ignorat ergo qua parte incēdit: et est quasi fugiens ab indiuiduo apparente ei. Nam ipse ppter paucitatem sue seruatiōis et defectum rectificationis consiliū sui incipit in parte sua moueri obuians aliū indiuiduo quare iterum fugit ad partem aliam.

C Primo ostendit quare dicitur cucubut. Scdo ostendit sup qd cadit s3 nomē. ibi. (Et cucubut.) **C** Considerādū qd mēre Alii. in isto sunt duo s3 paucitas memorie. s. pñtiū: vt apper ex dictis. c. de corruptiōe memorie: et paucitas recti cōsiliū. Lūz q obuiat ptero indicat fugiendū eē errore cōsiliū: et cū fugis obuiat Martino itez indicat eē fugiendū sic fugit mō ad vñā pte nō ad aliā: et h vocat cucubut. et paucitas memorie inuāt in h: qd si recordaret pñtiū indiuidui et cōsiliū dati de fuga: posset arguere quare a tot ego fugio.

C Et cucubut quidem est bestiola existens in superficie aque que super eaz mouetur diuersis motibus sine ordine: et quacumq3 hora aliquid accēdit ei fugit ex eo qd ipsi accēdit: deinde apparet et dicitur bestiola alia non quiescēs: et dicitur esse masculus ex sabal et dicitur esse vulpis bahamacu: verūtamē magis similia nostro loco sunt duo prius dicta. Et causa quidem huius egritudinis est cholera adusta et melācholice.

C Considerādū qd nomē cucubut cadit super quatuor. Dicit enim de bestiola quadā que super aquas vagat: et dicit vt a pueritia recolo schiatalelo. Et dicit de bestiola que non quiescit. Et dicit masculus ex sabal. i. demone. ista nō sunt nobis nota. Et dicit quarto vulpis bahamacu. i. quedā species vulpis valde mobilis. Quāuis autem ista quatuor hic ponat: tamē reperit qd cucubut dicitur de colore sanguinis in facie putrefacti: vt apparet in synonymis cōmunibus: et in glosa super rubrica huius capituli: et forsan qd talis sanguis reperitur in faciebus istoz. Adagis similia nostro loco. i. in nostra pñtiā: sunt duo prius dicta de his significatis. Et causa, et melācholice. s. adusta determinatis modis adustionis et malitie.

De cura.

Cap. 21^m.

Cura huius egritudinis est cura ipsius mellie cū est ex cholera aut melācholice adusta.

C Primo in generali premititur curam. Secundo in speciali. ibi. (Et oporet.) **P**rimo inuit qd tu redeas ad capitulum qd precessit. s. ad tres res que sunt thesaurus cure.

C Et oporet vt in eius flobothomia ad hoc perueniat vt sanguis plurimus ex eo egrediat et malefactio nī propinquus fiat.

C Primo ponit curam per medicinas et oleram. Scdo per operationem manualet. ibi. (Et cū.) **P**rima in sex sicut sex ponit casū. in cura eorum. **P**rimus est in flobothomia.

C Dubitat qre isti vsq ad syncopein flobothomant. Facimus enī bāc flobothomiā in vehemēti repletiōe sanguinea: vt. 9. theo. c. 4. et in forti dolore: vt in cōmē. afoz. 23. pñe pñcule. Que egeritur. **P**rimo qd istud est preceptū Alarui in hoc cap. et pceptū Rasis pmo cōmētis penul. cap. in fine. nullus tñ eoz assignat cam. Dicitur ergo qd si mā ista melācholice est vehemēter sanguini multa cū sanguinis abundātia et talis euacuatio d3 fieri vsq ad leuē syncopein. s. lipotomiam: tñ hoc qd ex tali flōmia multa fit diminutio illius melācholice pñe. Scdo cā est qd forsan in istis timetur cerebri apostematō ppter multā pñtū melācholice humoris: et iō ad phibendū facimus istam flōmiaz. Unde Rasis p allegato capto nominat ipsaz bursen melācholice. de qua aut vena fieri debeat apparet ex canonibus generalib: tamē Alaruius pcepit qd ex cephalica. **A**d cōtrariū dōm qd flobothomiā copiozā facimus quādoq3 p passionis vehemētiā: vt h3 alibi declarari.

C Et regatur cibis laudabilibus et balneis bonis: et detur ei ad potandum aqua casei tribus diebus.

C hic est scdo casū. ad humectationē: et pparatiōē ēi cū aq casei.

C Sed tu diceres quare tribus diebus et nō pluribus. **P** Dicēdū qd hoc est pceptū Rasis ibidem: vnde dicit. exhibeatur serum per tres dies. Et causa est: qd statim vult euacuare aliquid de materia vt quasi de quarto in quartū euacues addendo epithimū in aqua lactis: sed bieras magnas da cū intervallo maiori.

C Et post illud euacuatur humor cum biera archigenis: deinde ingemetur vt dormiat.

C hic est tertius casū.

C Dubitatur qd supra de cōtione Rasis phibet biera in mā calida. **P**rimo qd nō dat biera nisi post qd tēperauit caliditātē et furiaz humoris: et hoc cū flōmia cū balneo et cū aqua casei: et iō dicit. et post illud: deinde ingemetur vt dormiat. s. post biera: qd est fortis medicina. Vel sit canon absolutus vt dicat siue des biera siue nō ingemetur vt dormiat: qd somnus valde cōfert eis: vt statim ponet.

C Deinde cor eius confortetur post euacuationē cum tyriaca et que cursu eius procedunt.

C hic est quartus canon qui vertit se ad cōfortationē cordis.

C Dubitat qd Alii. cōcedit tyriacā cū sit medicamē calidū et exiccatū et resolutū: vt sumit a Gal. in libro de cōmoditatib: tyriace. vñ collaudat vsū eius in podagricis. **P** Dicēdū qd forsan itelligit de noua: et qd cū cucubut nō est excessus caloris qd cognosces ex pulsu: ideo si apparer distēperatiō in calore: tūc pforta cū alijs que bñt virtutē cōfortadi et cū h infrigidat: et ideo dicit. et que cursu pcedunt et. **P** Vel dōm qd opinio Alii. fuit qd tyriaca ex parte tyriacitatis cōfortat cor: vt est declaratiō a me sup. 2. cañ. 4. cap. et cū hoc resolut materia. Si ergo times de suo calore yteris frigidis vt dicit: et misce cū alia re. nec de suo calore multum dubitauit Alii. vt apparet in trac. de viribus cordis versus finem.

C Et cum hoc valde humectetur et embrocet cum isfrigidantibus vt non aggregetur calefactio illarum medicinarū que necessarie sunt motibus exercitatiuis: verūtamē necesse est vt calefiat cor eius cum eo qd ipm cōfortat et humectetur corpus ipsius et fiat vt dormiat et temperetur eius complexio. **C** omplementum s3 cure eius est dormitatio plurima.

C hic est quintus casū. et dicit. et cū hoc. s. cū das tyriacā et medicinas cōsimiles que quāuis cōfortent ericāt: valde humectet et embrocet. s. sup caput: et alias ptes si expedit cū isfrigidantib: Ut nō 2. l. qd ipsi multū mouent et ingentant et ambulant si pñt: vñ calefiunt et vsus tyriace et filius et calefacit: iō op3 embrocare cū frigidis. **C** ruit. q. d. in pfortatiōe cordis istoz nō possumus absolui ab vsu calidoz. Et cā est que sumit sen. 1. illo ca. Nos. cōplemētū vel ibi.

C Et vt detur ei in potu epithimum qñq3 vt quiescat eius natura et abscondatur eius cogitatio.

C hic est sextus casū. qd somnus conferat apparet ex pcedēti cap. Epithimi laus iam apparet. Et reliqua patēt.

C Et cum in ipsa nō conferunt medicamen et cura flagelletur et fiat vt dolores sentiat et repercutiatur caput eius et facies ipsius et cauterizetur eius sinaput quoniam sanatur: qd si redeat redeatur.

C Medicamē et cura. s. p medicinas et regimē. Flagellet et. Et hoc vt rectificet estimationē. Alii. enim maxime credit obediētiā cor poris anime estimatione: vt apparet. s. de nālibus. parti. 4. cap. 4. vt in sequēti ca. Cauterizet. hoc declaratiō est supra cap. de pñtione sensus. et illa declaratiō asseratur ad hunc locum. **C** Considerādū cū dicit. quoniam sanatur debet itelligi. s. quādoq3 qd de mente Rasis p allegato capto isti frequentius moriuntur.

De hylisci.

Cap. 22^m.

Ec egritudo est sollicitudo melācholice similis melācholice in qua homo sibi iam induxit incitationem cogitationis sue super pulchritudine quarundam formarum et figurarū que insunt ei. Deinde adiunat ipsum ad illud desiderium eius et non consequitur.

C hic determinat de alia specie melācholice que d3 hylisci. i. amor sue heres. Et pmo hanc passionem vocificat. Secundo ponit curam. ibi. (Considera.)

C Sed tu diceres nō videt qd amor sit passio mellia: qd in practica canticoz. 97. cōmē. et cāicoz pñti. et ponit passio cholice. **P** Dicēdū

Gentilis

q̄ illud est extraneū dictū: cū dicit. cholericā p̄ aduersionē. quilibet enim humor acuit: et ut si quālibet trahit ad nām cholere cū adu-
ritur. / Prima in tres. Primo notificat istā passionē p̄ diffōnem.
Secūdo pōit signa. ibi. (Et signa.) Tercio subdit quēdā canonē cura-
tiū. ibi. (Amplius cū.) Cōsiderādū p̄ q̄ hec passio vocat hylici
apud arabes: et apud nos amor siue passio quā hō p̄pter amorem
incurrit. Et vocat heros. i. passio heretica. i. diuina: q̄ qdā puta-
uerūt a deo fieri istā passionem: ut p̄mo p̄noticoz cōmē. 7. Uel
q̄ isti sunt abstracti ab oībus alijs negociationib⁹ sicut accidit in
contēplatorib⁹ diuinor. Cōsiderādū q̄ hui. dicit q̄ hec passio
est similis melie: q̄ ut ex eius intēione apparet: ista passio puenit
cum melia: et differt ab ea. Cōuenit q̄ in ytraq̄ est lesio cogitatio-
nis multa sollicitudine. Sed differt ab ea: q̄ melia fit necessario a
vitio humoralī siue cōplexionali puro que sunt dispōnes corpora-
les egre respectu huius indiuidui estimabilis. Sed amor fit sola ve-
hemētia estimatiois respectu hui⁹ indiuidui estimabilis: h̄ etiaz
possit cōiungi vitij humoralis: vel etiam a vitio humoralis fieri.

Dub. 2. Dubitatur cui virtuti attribuatur amor. / Dicitur q̄ formalr vir-
tuti appetitiue. Rō est: q̄ amor formalr nō videt esse aliud nisi ap-
petitus siue dispō illū sequē: unde hō appetit aliquā dominā: q̄ vī
esse passio virtutis appetitiue. f. cōcupiscentie. Dico ē: q̄ cuiuslibet vir-
tuti cognoscitiue intrinsece debet quodā mō attribui. Et ratio ē: q̄
cuiuslibet virtutis opatio cōcurrit. Primo enim cōcurrit sensata
forma que app̄hēdit ab imaginatiua et affert illaz alijs p̄culari-
bus sensus. Secūdo cōcurrit placibilitas iudicata p̄ estimatiuā. Tercio
cōcurrit p̄uatio iudicij placibilitatis et cōtinua reportatione
p̄ memoratiuā. Ex q̄bus vigoratis et ynitio cōsurgit appetitus con-
iungēdi se cū illa muliere quā hō diligit. Et q̄ affectio fit cū mem-
bris gñatiuis: nō fit titillatio circa illa. Ex q̄b⁹ apparet q̄ in amore
est lesio imaginatiue et memoratiue p̄ intēione actus: sed estimati-
ua est lesa p̄ corruptionē: q̄ iudicat q̄q̄ pulchritū q̄ est sedū. et est
lesā p̄ intēione: q̄ cōtinua sua actio est estimatio de pulchritudi-
ne et placibilitate illius: et q̄ oīa alia estimabilia quasi omittit: et h̄
est q̄ hui. dicit. in qua. f. egritudine vel solitudine hō adduxit inel-
tationē cogitationis. i. incitauit et excitauit cogitationē suā super
pulchritudinē quā dāz formaz et figurarū que in sunt ei. f. in aīa.
Deinde adiuuat ad illud. f. ad incitationē et augmentū cogitationis.
desideriū. i. appetitus affectū q̄ nō segrat. Cū enim nō cōsequit:
tunc fortius ardescit ad cogitationē et appetitum.

C Et signa quidem eius sunt profunditas et cecitudo et sic-
citas ipsorū et p̄uatio lachrymarū nisi cūz fletus adest
et mor⁹ cōtinuus palpebrarū risibilia quasi aspiciat ali-
quid pulchre delectabile aut audiat rumorē iocundan-
tem: aut letificet. Et est spūs eius plurime iterfectionis
et reuersionis et fit multe eleuationis et alterat⁹ dispo-
sitiō ipsius ad risum et letitiam et ad tristitiā et fletum: cūz
amoris cantilenas audit: et precipue cum fit rememo-
ratio repudij et elongationis. Et sunt omnia mēbra ei⁹
arcrafta p̄ter oculos: quoniam ipsi sunt cūz sua pro-
funditate graues magne: palpebre sunt grosse p̄pter
vigilias ipsius et ploratum eius qui fit cū singultu: ena-
porant ex capite eius et eius figuris non est ordo. Et
pulsus ipsius est pulsus diuersus absq̄ ordine omnino
sicut est pulsus habentium tedium.

C Primo ponit signa dispōis hui⁹. Secūdo ponit signa q̄bus cognos-
cimus p̄sonā que diligit. ibi. (Et eius qdē pulsus.) Dicit p̄mo si-
gna eius sunt pfunditas et c. p̄pter siccitatē ex vigilijs multis. Ad-
tus et c. Ratio est: q̄ semp in aīa eorū fixa stat forma dilecte mulie-
ris. Spūs. i. anhelitus multe iterfectionis p̄pter abstractionē aīe
ad cogitationē de forma dilecta. et est sile ei qdē declaratiū est caplo
de frenesi. de itēione. Bal. in lib. de diuina. Et p̄cipue alterat⁹ dispo-
sitiō ad tristitiā cū fit rememotatio tripudij. f. in cātilems. Et elon-
gationis. i. remotionis ad dominā que diligit. Vult igit hui. q̄ isti
si audiunt cātilemas amoris in q̄b⁹ fiat p̄missio et spes affectuionis
ipsi ridet. Si autē sint cātileme in q̄bus inducat desperatio et repu-
diatio ipsi plorant. Oīa et c. p̄ter oculos. trahit ad eos mā pp̄ vigi-
liarū et ploratū. Graues magne. i. vehemēter: vel magne palpebre. i.
palpebre supiores crasse. i. grosse et c. Enapozat. i. fit mītia ex capite
enapozatio pp̄ vigilias et virtutū intrinsecarū laborē. Reliq̄ patet.

C Et eius quidem pulsus et dispositio ipsius alterantur
cum fit rememotatio eius qdē diligitur proprie et cum

Super tertio

obuiat ei subito: et possibile est ex hoc significare quis
sit ille qui diligitur cū nō cōstituitur ipsū. Cogitatio autē
eius qdē diligitur est vna viarum cure ipsius et ingenij
in hoc est ut nomina plura nominent iterando multo-
tiens et sit manus super pulsum ipsius. Cūq̄ p̄pter il-
lud diuersificat diuersitate magna et fit similis interse-
ctio: deinde iteratur et experit illud multoties: scitur q̄
illud est nomē eius qdē diligit. Deinde sūt rememoren-
tur figura et māsio: et illud in quo valet et artes et genus
et regiones et cōparetur ad nomen eius quod diligitur
vni quodq̄ eorū et seruetur pulsus: ita ut cūz alteratur
apud rememorationem vnius rei multotiens aggre-
gentur inde proprietates eius quod diligitur ex nomi-
ne: et ex eo in quo p̄ualeat et cognoscit illud. Nos enim
iam experti fuimus illud et inuenimus inuamentum in
faciendo moram in illo.

C Istud ponit in p̄mo libro p̄noticozum. ii. cōmēto. et cum pulchra
hystoria ponitur a Baleno ad Epigenēz primo lib. 6. cap. vbi nar-
rat quomodo de quadā muliere cognouit q̄ ipsa amabat virū no-
mine Peliaes. Illud in quo valet. i. illud in quo est virtuosus. Di-
cendo est bonus homo in armis vel magnus litteratus.

C Amplius cum nō inuenitur cura nisi regimen cōiun-
ctionis inter eos fm modum permissionis fidei et legis
fiat: et nos qdēz iam vidimus cui redita est salus et vir-
tus et redijt ad carnem suā cū iam peruenisset ad arefa-
ctionē et pertransisset ipsaz et tolerasset egritudines par-
uas antiquas et se longas p̄pter debilitatē virtutis sa-
ctaz p̄pter nimicitatē hylici. Nam cū sentit applicatio-
nem eius qdē diligebat euacuauit qdē habebat in b̄cui
tēpore: et estimauimus mirabile esse et significauimus
obedientiam nature meditationibus.

C hic attende mentē hui. quāta est obedientia corporis estimatio-
ni. et huius sentētie est sexto de nālibus. particula. 4. cap. 4. et 8. de
animalibus. cap. vlti. vbi dicit q̄ quādo gallina vincit gallū in pu-
gna erigitur quasi eēt gallus et eleuat suā caudam quasi eēt gallus:
et aliquādo nascitur illi cornu in crure quasi gallus: et in hoc percipi
potest nature obedientia cogitationibus anime et c.

C De cura.

Cap. 23.

C Considera an eius dispositio puenit ad adu-
stionē humoris per signa que nosti et euacua.
Deinde administra eis somnū et humectatio-
nem et nutrimentū ipsorū cū laudabilibus: et fac
ipsos balneari fm cōditionē humectationis notā.

C Primo ponit curam per medicinas et dietā. Secūdo per accidetia
anime. ibi. (Et fit casus.) Tercio iterum per medicinas. ibi. (Et for-
tasse.) Cōsidera modū loquēdi hui. quia hui. vult q̄ nō semp
fit vitium humoris fm conditionē et c. quia balneū aq̄e in quo nō
stet nisi parum sicut fit in ethico: et ex inde est notum.

C Et fit casus eorū in disceptationibus ipsorū: et occupa-
tionibus et cōtrouersijs et vniuersaliter in rebus nego-
ciosis. Illud enī facit eos fortasse obliuisci delectatio-
nis eorū. Aut ingenies ut ipsi diligant aliud ab eo qdē
diligunt qdē sit ex eis que lex permittit. Deinde cogita-
tio ipsorū a sebo abscondatur ante qdē cōfirmet: et post qdē
obliti fuerit p̄mi. Si autē ille qui diligit fuerit ex rōna-
libus tūc adhortatio et correctio et vituperatio illius et
coartatio illius et trāsformatio ad ipsū q̄ illud qdē h̄z
nō est nisi sollicitudo melancholica et percussio demo-
nis erunt ex eis que multū inuabunt: verba enīz in hoc
caplo cōferunt. Et etiā vetule ad eū incitent ut vitupe-
rent illud qdē diligit ipsi et rememorentur eius dispo-
sitiones et narrent ei res aliquas de ipso ex q̄bus horro-
rem incurrat

rem incurrat et narrat ei de ipso vituperatōes multas. Nec enim sunt ex eis que sedant plurimū quāvis sit ex eis que alios cōsolent. Et ex eis que ad illos iuuant est vt narrent vetule iste formas eius qd diligif cuz similitudinibus scitidis: et assimilēnt membra faciei eius cū narrationibus horribilibus et assiduent illud et per seuerent in ipso. Nec enim sunt ipsarū opera et sunt prouidentiores in hoc viris nisi mollibus. Ipsa nāqz inest ars non breuior arte vetularum et propterea possibile est eis vt inueniant qualiter permulent amorem diligētis ad illud quod non diligitur gradatim. Deinde abscindant opus suum antequā confirmetur amor secundus. Et ex occupationibus predictis est corruptio puellarum et plurimus concubitus ipsarum. Et reuolutio ipsarum et delectatio cum ipsis.

temptio

Chaber tot quot ponit modos regiminis circa eoz animā. 2^a ibi (Aut igenitur.) 3^a ibi (Et etiā vetule.) 4^a ibi (Et ex eis.) 5^a ibi (Et ex occupationibz.) 6^a ibi (Uenatio.) Qd dicit in partibz oibus fere notū est. Et trāsfomatio. i. isomare remouēdo primā isformationē. Hoc enim cōfert hoibz rōnabilibz qui hnt de lumine intellect. Alijs vō qui i sanitate eoz sunt debetes intellectu nō cōfert quāvis sint ex eis que alios cōsolent. Quidā enī ex his vituperatōibz magis incēdunt in amore: et hoc deridēdo cū qui vituperat amāssim sicut ignorat et gloriādo de se: qz cognoscit tantā dñe pulchritudine et bonitate. Vetule sunt prouidentiores viris in hac pte vituperandi et laudandi pulchritudines mulierū et viroz: et hoc qz sunt in hoc exercitatio plus qz viri: sed in alijs negocijs viri sunt prouidentiores: viri tū molles. f. muliebres vt et sunt eunuchi hnt in hoc artē.

Et quidam homines sunt quos sanat letitia et auditus cantilene. Et quidam sunt quos illud augmētāt in hylicis et possibile est vt scias illud. Uenatio autē et species ludī et dignitates assumptę ex regibz et sili species tristitie magne omnia sunt sanantia.

Et quidā sunt quos ad illud. f. auditus cantilene augmētāt. Cōfiderādū qz auditus cantilene vel reducti i mentē formā domine vel ppter multā delectationē abstrahit: siquidē abstrahit tūc curat. Si vō reducti: et tūc auget hylicis. Et tūc aut reducti sub foia desperationis: et tūc ipse plorat. Aut sub forma afflictionis possibilis: et tūc ipse ridet. Ipsa aut sunt cōiungētia fm dispōnes particulares hoīum et fm diuersitates cantilenaz et pporiōne earū ad hoīes. Tibi ergo est possibile scire illud fm modū dictū. Uenatio 2^a. Dia ista diuertunt cogitationē ab aspectu forme dilectę.

Et fortasse necessariū erit vt isti regātur regimine habentis melancholiā et maniaz alcucubut: vt euacuentur humores eoz predicti cum hieris magnis et humectentur cū eo quod dictum est ex humectantibus: et illud est cum permulantur cum moribus suis et sanitate eoz suoz ad similitudinē ipsorū.

Dicit fortasse qz nō est necēss qz in eis sit semp peccatū humorū. Cū ergo est tunc indiget cura ista: et hoc est qd dicit et illud est. f. de cura pdicta cū eunibz 2^a. cū permulant cū moribz. f. ppter cogitationē multā et vigilias et alia que sequunt ad amorem et sanitate eoz suoz. I. a sanitate eoz positi. Adores 3^a sunt cā cōuertēdi corpus ad extraneā cōpōnē et generationē humorū. Et hic p mores et intelligit modū vite qui sequit ad amorem: vnde humores adurunt et sunt melancholici. Circa mām de amore multi multa querūt. Prio an mulier viro magis afficiat amore. Scdo quo sensu quis magis amoret an visu an auditu an tactu: et multa alia de qbus exgere nō curamus: et iam in nostris cātilenis vulgariter multa diximus in amore. Scdo qz Aui. dicit qz verba in hoc caplo cōferūt: iō cadit vobitatio an verba et precationes et colli suspēssiones sue breuia valent. Et videt qz sic per Aui. hic vbi verba in hoc caplo cōferūt. Itē Serap. cap. de dicere. ponit qz si porri siue clauones in balendis tangātur singuli singulo cicere: deinde ligent in pecia et proyiciāt post tergū valet. Et ego audiui quosdā experientia cōfirmātes. sed hoc nō est aliud qz res similis incāratōni. Itē in antidotario maiori docet cōfēctio fieri hoīe induta albis vestibz: et ad lōnū mulieris: dicit qz pferit: bec autē est precatio. Amplius Lb

rānides in suo libro multas ponit incāratōnes cōes et ppias circa herbarū collectiones. Itē Hualteri in lib^o suo cap. de epilepsia docet per modū incāratōnis illa curare. Amplius Hilbert^{us} Anglicus in pluribz caplis vti hoc mō cure. Itē in 'balyab. antiquo. s. p. ac. fit de hoc caplm. Itē. s. de nā aialius cap. z. Aui. narrat qz in terra denafacie erat gā qui suū corpus paragonizabat. i. disponebat per incāratōnē vel aliud nō fm nāles cursum: taliter qz aialia venenosa nō offēdebāt sibi: et narrat ibi mirabilia de filio illius qz patrē nō inuenit. Amplius satis videt dispō similes incantationi et suspēssioni breuiū: qz accipit filius lane et intingit in sanguine murice et strangulat cū eo vipera: et suspēdit collo hntis squinatia: quia cōfert: vt infra sen. 9. cap. de cura ptefocatonū. et Hal. s. de simplici medicina. cap. de peonia. cap. 101. Itē rōne nō minoris est entitatis incāratō et similia qz spēs in aia: sed tales spēs alterāt: vt Arif. in libro de cā motus aialius. vbi dicit. alterāt autē sensus et phantasia: 2^a. Amplius illud pōt curare qd pōt vehemētiāz speciei famitatis i ducere: sed incantatio et similia bec pnt: vt est notū. maior pbatut: qz spēs de sanitate aliquādo plus facit qz medicus cū instrumētis: vt Aui. s. de nālibus particula. 4. penul. cap. et ideo ille plures sanat de quo plures cōfident: vt p. pnoticoz. z. cōmēto. 7^a In cōtrariū est Hal. s. de simplici medicina. 1. cap. qui de hoc vituperat antiquos. Itē decimo de simplici medicina deridet illū qui de carne occidebat scorpionē: cū tū hoc faceret salua: vt dicit cap. de salua. cap. 9. Itē medicatio cōficit tribus modis. dicta potione et chirurgia: vt 4^a sen pmi cap. i. sed incāratō et similia nō sunt aliqz istoz. Itē Halenus de vtilitate pcurariū. 1. 1. 4. cap. ptra Moyses ponit qz actio diuina ad aliquā formā nō est sup qualibet mā: ergo eadē rōne nec quoz instro nāli. Sed apud Halenū naturalia instrumēta trāsmutationis sunt 4ª qualitates: vt p. de virtutibz nālibus cap. 3. et nō sunt incantationes: qz incantationibz nec hō nec deus aliqd agūt. Amplius quāritas nō agit: vt Auer. 4. phys. s. 4. cōmēto. Sed incāratō est quāritas qz est oratio qdaz. Oratio autē est in pdicamēto qz itatis. Recitat Lōciliator dñi. 156. modos multos.

Tractatus quintus de egritudinibus cerebri in operationibus motus.

De vertigine.

Cap. p^m.

Vertigo est vt habēti ipsam imaginetur qz res sup ipsuz voluant: et qz eius cerebrum et corpus ipsius reuoluant quare non regit se ita vt firmetur: imo cadit: et multotiēs qdēz abhorret voces et accidit ei ex obliuioe sui ipsius sicut illud qd accidit ei qz reuoluit sup seipsuz multotiēs cū velocitate. Nō enīz figitur sedēs aut stans aut aperit oculos.

Omissa cōtinuatione rudi cōmuni vt apparet ex p^m tery tract. dicemus qz postqz in precedēti tracta. determinauit de egritudinibus que sunt cū plurimo nocumēto sensus et mori: hic determinat de egritudinibz que sunt cū plurimo nocumēto motus: et hoc dicit rubrica hic et supra trac. 4. et quāvis dicant iste egritudines cū plurimo nocumēto motus tñ et sensus ledunt vt apparebit. f. p^m qd nobis appet et manifestius est mori nocumētū. Itē autē egritudines sunt quinqz. f. vertigo alue incubus epilepsia apoplexia: qz habēt partes quinqz. P^mo determinat de vertigine. Scdo de alue 2^a. partes patēt. P^mo in tres. P^mo determinat de vertigine quātū ad sui eē et causas. Scdo ponit signa. ibi (Facta aut.) Tercio curā. ibi (Facta quidē.) P^mo in quatuor ptes. P^mo ponit diffōnez vertiginis. Scdo cōparat eā ad epilepsia. ibi (Et dīseretia.) Tercio inuestigat sui causas. ibi (Et bec.) Quarto docet ex ea pnoticari. ibi (Et vertigo quidem frequēs.) P^mo in duas. P^mo ponit diffōnem siue notificationē vertiginis. Scdo declarat qd dicit. ibi (Et illud.) Dicit p^mo qz vertigo est 2^a. Considerandū p^mo qz vertigo et scorbomia apud Hilbertū anglicum sunt idē: sed dicit vertigo qz res apparēt volui: vnde dī vertigo a verto vertis: vel dicit egritudo verticia. Tñ sciādū qz nō solū sumitur vertigo pro dispōne in qua apparēt res vertis: sed et quocunqz mō moueri: sicut et hōi qui imaginat qz cadat si sit a cā intrinseca vel extrinseca pōt dici vertigo: et iō Azarimus dicit qz vertigo fit ex aspectu de alto loco in pfundū. dicit scorbomia quasi scopomia a scopos qd est videre vel intēdere: et mias qd est musca quasi videns muscas. tñ fm Rāsim p^mo cōtinetis. z. cap. vertigo est dispō sitio in qua apparēt res volui et hō nō cadit s3 regit se. Scorbomia autē est dispositio in qua apparēt res moueri et homo cadit et vocatur sidre fm glosaz. 9. Alimāso. cap. de scorbomia. cap. z.

Scdo dīcetes: dubitat qz fm hoc videt qz Aui. in hoc cap. non

m m 3

Gentilis

loquatur de vertigine sed de scotomia: q. dicit quare nō regit se
vt firmet imo cadit. / Dicendū tripl. pmo q. hic sumit vertigo
pro scotomia: sed de vertigine distincta 3 scotomia loquitur i se-
quēti caplo 2 cū alie: vt ibi apparebit. / Vel alr q. hic sumit ver-
tiginē et pro scotomia 2 vertiginē: 2 hō diffinitio apparetur 2 ex-
presse fit de scotomia: tū ex hoc et itelligit vertigo que est minor
dispo q. scotomia. / Tertio possumus dicere q. p hoc qd dicit. 2
accidit ei ex obulatioe supflus 2c. ad itelligere vertiginē distin-
ctā 3 scotomia. q. d. q. si nō obuiaret sibi p. i. nō voluerit se nō ca-
deret: 2 tūc dicit vertigo. Silt p. b. qd dicit. aut aperit oculos. dat
et itelligere de vertigine. q. d. alijs hīs vertiginē est q. clausus ocu-
lis nō cadit 2 ista est vertigo. / Considerādū scdo q. Aulc. notificat
vertiginē ex duob. / pmo ex sui imediata dispo: 2 hoc ex duab. /
pmo q. apparet ei oia moueri 2 volui sup ipm. Scdo q. apper-
t cor: 2 suū 2 cerebrū mouent. / Scdo notificat eā ex dispo: 2
pnt: 2 sunt tria. / pmo q. nō regit se vt firmet imo cadit. Lā in b.
est duplex. / pmo q. spūs cerebri idebite mouent ad sui organa: 2
iō nerui corporis exites debiles nō pnt corp. sustinere. Scda cā ē
q. hō qd cū corpore assequi motū illū 2 timet: 2 iō cadit. Scb. est
q. multoties abhorret voces: 2 h. q. cerebrū cū hoc ē debile: vt di-
cebat supra caplo de ouo. / Tertū est q. ex obulatioe supflus non
figit siue sedat siue ster siue apiat oculos: imo cadit. / Ita aut ob-
uatio est mot? in gyrū: q. tūc hō obuiat sibi q. vertiginosus vult
facere: 2 talis mot? pōt tēteri fieri vel in hora porismi vel post pa-
roxismū siue ante. / In hora qd porismi q. cū hō b. actu viginē 2
semel voluerit se in gyrū cadit: 2 nō pōt firmari sic si hō san? mul-
toties voluit se i gyrū cadit. qd igit euenit sano in multis gyratiōib.
b? illi euenit i vna. / Considerādū at q. mot? iste q. d. obulatio? / su-
flus fit in actu vertigis a patiete 2. / Quid? enī mouet fm illā prē
fm quā res apparet moueri: ita q. assequi cū imaginatiua 2 mo-
tu h. motū q. apperit sibi de reb? aliq. conat ad pūz moueri: quō-
ciq. fiat talis obuatio. i. mot? obulatio? in actu vertigis hō nō pōt
se regere 2 si semel im faciat hoc. Dico scdo q. talis mot? gyratiū
pōt fieri nō existente porismo: sed ante vel post vt sit sensus q. hō
dispositus ad vertiginē quāvis actu non habeat: tū si semel se ver-
tit ad gyrū iurrit vertiginē: 2 cadit sicut si hō san? multoties ver-
teret se in gyrū. 2 v. q. fit sūa Rassa. i. cōtinentis. 2. cap. Et ex hoc
pōt cognosci homo sanus ab homine parato ad vertiginem.

**Et illud est ppter ea q. accidit spiritui in vtrib? cere-
bri ei? 2 in venis 2 arterijs ei? ex obulatioe supflus illu-
d qd accidit ei cū renouat reuolutione continua.**

**Hic declarat quare hīs vertiginē si obuiat sibi 2 mouet se se p-
prie in gyrū cadit: 2 dicit q. cā est q. accidit spiritui in vtrib? cere-
bri: 2 stanti in arterijs 2 venis hīs vertiginē. f. qd semel mouet
illud qd accidit sano cū multoties sup se: 2 hoc ē qd dicit illud qd
accidit ei. f. sano cū renouat reuolutionē cōtinua. i. plurib? vicibus.
Considerādū q. obulatio supflus est ppter motus in gyrū re-
uoluitus: q. quasi homo tentat sibi obuiare 2 ppter qd conat in
actu vertiginis cōtra motū quē fecit imaginari vertigo. Ex h. autē
motu facto ad habere vertiginē cōtingit q. spūs magis mouetur:
2 ideo cadit sicut ex cōtinua reuolutione cadit homo sanus.**

**Et differentia quidem inter vertiginem 2 epilepsiaz
est q. vertigo quādoq. manet tempore aliquo. Epile-
psia vō fit repente 2 cadit eam habēs supflus 2 sanas.
Tertio autem est vt cum homo stat vel surgit obte-
nebrentur eius oculi 2 excitat ad hoc vt cadat.**

**pmo ponit dīaz inter epilepsiaz 2 vertiginē debiles in qua hō
nō cadit. Scdo inter vertiginē forte 2 epilepsia in qua hō cadit. ibi
(Et que ex ea est fortis.) / Considerādū q. iter vertiginē leuē 2 epi-
lepsiaz Aulc. ponit dīam in trib. / pmo in mō euentus: q. vertigo
in sui aduētū manet tpe aliquo: sed epilepsia respectu eius accidit
magis subito: 2 cā est q. paroxismus epilepsie est morbus magis
acutus 2 violentus. Dico aut respectu ei? q. et paroxismus aliquis
epilepsie aliq. accidit nō multū subito: vñ qdā epileptici pueniūt
2 occultat se. Scda dīa est in modo habēdi se q. epileptici nēcō
cadit: sed hīs vertiginē debile excitat vt cadat: nō tū semp al sup
ple nēcō cadit. / Tertia dīa est in accidēte cōiuncto: q. epileptici
silet quousq. stat egritudo. f. porismus: 2 post sanat 2 surgit. f. ha-
bens vertiginē nō silet: imo qūq. clamat in toto porismo suo. 2 cā
est q. nō est tāz nocumētum in cerebro vt impediatur mot? lin-
gue quantum est in epileptico.**

**Et que ex ea fortis est similis est epilepsie. verūtamē
non fit cum spasio sicut fit epilepsia.**

Considerādū q. Aulc. ponit vñā dīam: 2 est q. epilepsia fit cum

Super tertio

spasmo: sed vertigo nō. Alia tū differētia ponit a Rassi: q. in epile-
psia fit spuma: nō tū in vertigine etiā forti. / Considerādū et q. for-
tis vertigo accidit fatia subito 2 facit hominē cadere ad terram 2
stare cū silentio: 2 iō multū assimilatur epilepsie.

**Et hec qd vertigo qūq. accidit homini ppter ea q.
renouat seipm 2 renouat vapores 2 spūs in seipso si-
cut renouat vas cōtinēs sup aquā tēpore aliquo: 2 qm
renouat spūs imaginat hō q. res voluantur.**

**Hic inuestigat causas vertiginis. Et pmo cās extrinsecas siue pri-
mitinas. Scdo cās magis intrinsecas: h. et aliqd de extrinsecis di-
cat. ibi. (Et qūq. qd fit vertigo ex causa corporeis.) / Ad pmi cui
dentia est sciendū q. vertigo ppter dicta in qua apperit hōi q. res
mundi in gyrū voluant maxime vt hīc duas cās pmitinas. quarū
vna est reuolutio hoīs sup se. alia est aspect? hoīs ad res que vol-
uuntur. / Ad rotā molēdini 2 similia. / pmo ergo Aulc. ponit cām
pimā. Scdo scdā. ibi. (Et hec qd vertigo.) / Tertio predictas cās
applicat determinat corpōib? panis ab eis icurrere vertiginē. ibi
(Et quātūcūq. fuerit.) / pma in d. / pmo ostēdit modū fm quē
reolutio hoīs est cā vertiginis. Scdo qd dixerat declarat 2 pro-
bat. ibi. (Nā equale est.) / Considerādū q. si accipias vas 2 voluis il-
lud in gyrū aqua in gyrū voluit quāuis vas postea quiescat: ita et
cū voluit hō in gyrū: spūs q. sunt in vtriculis cerebri 2 pūb? alijs
cerebri in gyrū voluunt: 2 iō apparet res volui: vt arguat sic Aulc.
Lū hō vertit se in gyrū fit cā q. eius spūs reuoluit: 2 pūb? alijs
minis in gyrū est cā q. apparet res mundi volui: 2 h. est vertigo:
ergo 2c. / Considerādū scdo q. Aulc. dixit vapores: 2 h. vel pp spūs
nōdus cōpletos: vel dixit vapores pp vapores et supfluos q. sunt
in nobis. Et hīc modū loquēdi fēnat. 4. cā. pmo cap.**

**Etiam equale est siue diuersificet pportio ptiuz spūs
ad ptes mundi cōtinētis ipsum ex pte spūs: siue diuer-
sificet illud ex parte mundi cuz fuerit sensibilitas p cas
2 sunt reuolutiones que sunt ppter oppositionem.**

**Probat minorē q. maior est nota in exēplo de vase. Et ista pars
dupl. introducit. / pmo pro rudib? vt arguat sic. / Si ad hoc vt vi-
deat res moueri nō differt: imo equale est: siue mutet fm locū res
extra siue mutet spūs intrinsecus: q. ex motu spūs in nobis appebit
res moueri: sed ita est: q. equale est 2c. / pmo ergo ponit istā mi-
norē q. maior est Aulc. 2. celi 2 mundi ter. cōmē. 4. s. Nihil enim
differt moueri qd videt aut quo videt. / pmo ergo minorem po-
nit. Scdo pbat. ibi. (Nā cū sentiens.) / Dicit pmo nā equale 2c.
cū fuerit sensibilitas 2c. per eas. f. partes mundi: vel spūs permuta-
tatas: 2 reuolutiones que sunt. i. que apparent sunt ppter opposi-
tionem. f. partium mundi ad partes spūs permutatam.**

**Etiam cum sentiens mouetur permutantur opposita
sicut cum mouetur sensatum.**

**Probat hāc minorē: 2 pōt dici q. pbat maiorē 2 arguit sic. / Si
res mudi oppositae oculis nostris mouent ex motu sentiens: sicut
mouent qd ipse sentiat extra exites mouent: igit ad hoc q. aliqd
iudicet moueri nō differt spūm moueri vel rem: sed sic est. / pmo
minorē. / Sed tu dices h. est falsus: q. si oculus mouet nō ppter
rea mouent colores. / Dm q. mouent fm q. recepti. Et cā est q.
recipiunt in corpe mobili. f. in spiritu moto: 2 sic iudicant: q. iudi-
ciū fit de reb? h. modū recipiēdi vt Aulc. 2 Cōmētator. 2. ter. 2 cō-
mē. 12. 2. 3. de aia sepe. ter. 2 cōmē. 5. 2 alijs locis. / Silt pmutant
sensata nō solū vt recepta: sed fm modū recipiēdi extra: hoc appa-
ret maxie in visu. / Propter qd sciēdiū q. visio siue delatio spēs vi-
sibiliū fit p lineas rectas redactas ad cōiū quo linea media voca-
tur assis. / Sciēdiū et q. in quolibet pūcto spaty in quo se multipli-
cat color est ponere istū conuz siue signare: q. da oppo? tūc nō in
quolibet pūcto eēt visibilis. qd est falsus. / Et qd? apperit q. muta-
to oculo mutat modus veniēdi visibile ad visum: q. mutat pūctus
linearū: 2 sic mutat conuz: 2 sic apperit res moueri: 2 iō gescētibz
nobis 2 quiescēte collina: si mō aperis vñū oculū mō aliū apparet
collina moueri mō ad vñā prem mō ad aliā: vt Aulc. declarat. 10. de
vilitate pūctularū. 12. ca. 2 hoc itelligit Aulc. cū dixit cū sentiens mo-
uetur pmutant opposita sicut 2c. 2 nō dixit Aulc. cū dixit cū sentiens mo-
uetur opposita. i. res fm q. sunt oppositae sensib. f. colores h. q. op-
ponunt p lineas pyramidales ad visum: 2 hoc est qd dixit et supra.
2 reuoluites que sunt. i. que vident a vertiginoso sunt p opposi-
tione pmutatā. / Secūdus modus introducēdi hāc prem est subri-
lior. Et est: q. Aulc. sic voluit arguere. / Si moto spiritu diuersificat
pportio partū spūs ad ptes mundi ex pte spūs sicut moto mudo
siue reb? mūdāis diuersificat pportio ex motu spūs oia appare-
bunt moueri:**

bunt moueri: sed sic est qd moto spiritui diuersificat pportio prius spūs ad pres mudi sicut moto mudo: ergo moto spiritu hō imaginat oia moueri siue volui. Circa hanc rōnem sic pcedit qd maiorē presupponit vt nota. Nā iudiciū de rebz visibilibz nō fit nisi cū qdā pportioe ptium mundi visibilitū ad pres spūs. Si igit illa pportio mutat ita qd pars succedat pri iudiciū erit rei mobilis. Maiorē. Et pbat. Et pmo p vna rōnem. Scdo p alia. ibi. (Nam.) Et arguit sic. pportio prius mundi ad pres spūs est iter pres mundi: et pres spiritus: qd ad mutādū istaz pportionez equalē est et nō differt siue fiat mutatio in pribz mundi siue in pribz spūs. pntia tenet ex hoc: quia quoties aliqua pportio pcedat a duobz ad mutationēz pportionez sufficit alterū pmutari siue moueri: hoc est qd dicit. cū fuerit sensibilitas p eas. i. pres mudi et pres spūs: et vnu mouet et aliud recipit. equalē est. i. nō differt siue diuersificat rē. nō differt. dico quo ad pmutādū pportione istaz prius adiunxit. Considerādū qd per hanc pportione itelligi debetā et determinatā adiacētā sensibilibz. v. g. visibilibz ad visus que adiacētā est in tali situ et cū talibz lineis: siue igit pmutet sensatū siue sentiens pmutat ista pportio qua pmutata opz qd res iudicet pmutata: vt dicit maior. ppō: et hoc est quod subdit: et sunt reuolūtiones. s. que apparēt cū hō imaginat oia volui in gpiū que sunt pp oppōnez. s. sensibilibz ad sensus pmutatā: qd pportio pmutat qdūqz mutato. s. sensatū vel sentiens. Nā cū sentiens. pbat scdo sic. moto sensatū siue sensatū pmutatū opposita. i. oppōnez: qd quocūqz eoz mutato mutat pportio: qd pportio consistit in illa oppōne. Circa pmissa cōsidera qd ex Alii. posset argui qd spūs est aiatu qd vocat illū sentiens. Nec valet dicere qd sentit organice. s. declarat. Et arguit sic. Nullū mediū in visione recipiens intēcionaliter exis in aiatū p mutationē localez est cā mutationis et oppōnis siue pportionis: si spūs est in aiatū et recipit intēcionaliter: ergo nō eēt cā p sui motū qd pportio mutet. Maior ē nota: qd aer mor: eēt cā qd homini apparet res localiter mota. minor est nota. Dixit aut recipiens intēcionaliter qdā sensibilia que currūt in medio cū moribz realibz annexis vt odor et sonus: et iō ad motū aeris fit mutatio in iudicio. Sequit qd octo que est falsa: ergo aliq pmissa. nō maior: qd minor: que dicit qd spūs recipit vt mediū in aiatū. Ista rō hō sit difficilis posset solui dicēdo qd ē diuersa receptio spiritus et aeris: et hoc in duobz. pmo qd spūs est aiatu et recipit iō aiatu nō tū cognitiue. exēplū. memorialis seruatiua recipit et tenet sicut appetit in pre posterioz cerebri: et tū est pars aiatu et non recipit nec tenet cognitiue. Scdo differt qd spūs post aliquā retentionē iprimūt suū spēm in pre aliā cognoscentiā que pars est aiatu formalis: spiritus ergo retinet spēm iprimūt eā in prez que cognoscit cū suis diuersis pribus motus siue mobilitat: et iō iudicat moueri et eadē iudicat bis: et si qd egeret spūs iudicaret semel. et eam plū in visione p mediū aque: qd aqua mota representat vna rez bis et morā. Considerādū ē qd apparet solutio pblematis. s. pp quid nauigatibz fit vomit? possent enī multe cause assignari. Una est cōmorio facta in humoribz: vt quidaz dicunt. Alia est qd eis motus appet mundus moueri: et sic currunt in quādā vertiginē: et sic stomachus per cōpassionē ad cerebrū puocatur ad vomitum.

Et hoc qd vertigo qūqz fit pp cōsiderationē et ad res que volumus ita vt ifigat forma illa sensata in aia. hic ponit scdā cām vertiginis. Et pmo facit hoc. Scdo declarat siue pbat dicta. ibi. (Et ppter hoc.) Considerādū qd hoc vertigo differt a pcedētī: qd ista fit ex hoc qd hō figit intuitū ad rez que voluit. v. g. ad rotā molendini: sed pācia fit qd hō vertit se in gy: et iō dicit. et hoc. s. vertigo que fit cū sensatum mouetur.

Et ppter hoc dicit qd oēs operatiōes sensibiles pendēt ex instrumētis corporeis patientibus. Quoz prius dignitas est spiritus sensibilis. Et remanet in ipso ab omni sensato forma ipsius post eius separationē cū sensatum est forte. Omne enim sensatū nō efficit in instrumētō sensibili nisi formā que est sibi similis.

pmo pbat qd forma sensati figi pōt in spū siue i organo postq recessit sensatū. Scdo declarat quāto tpe pdurat. ibi. (Deinde firmat.) pmo arguit sic. oēs opationes sensibiles fiunt cum instris corporeis patientibz. s. figillabilibz et ipressionabilibz: de qd est spiritus: qd post separationē sensati remanet forma sensati cū sensatum est forte. aīa et pns ponit in ista. pna est nota: qd corpz figillabile impenetrabile qd est spūs cū nō sit elementū sed mistū pōt tenere formā ipressam virtute alicui: sicut in eo existētis: et ppter si iprimēs fortiter figillauit: qd fuerit forte in iprimēdo. hoc aut qd iprimēs est forma fissa: qd qdā silitudo sensati. Considerādū qd opatiōes sensitiue cū sint mōles et sint in patiēdo opz qd pdeat ab instrō corpali et patiēte. Dignū est spūs sensibilis. s. qd vitalis: vel nālis: vel saltez

q nālis: nō tū est dignus qd instrū qd est formaliter animatū.

Deinde firmat forma illa et euanciscit cum quātitate receptionis instrumētī et fortitudine sensati. eius vō expōsitio in scientia continetur naturali.

hic dicit qd forma sensati stat et recedit fm qd instrū recipit: et fm qd agens ipressit: et hoc est qd dicit. cū quātitate receptionis. i. fm qd instrū recipit: qd si est spūs humidus citissime figurabilis et agens debile cito recedit: sed si ibi est spūs siccus et iprimēs forte diu durat. Eius vō expōsitio. s. omniū dictoz cōtinet in scientia nāli scz. 6. de nālibz. pica. scda cap. 2. part. tertia caplo septimo.

Et quātūcūqz fuerit corpus debilius erunt passiones iste fortiores sicut in egris: egritudo enī plurimū in hoc sequit elongationē: ita vt appareat eis semper qd reuoluantur cū paruo motu ipsoz. Non enim indigent in motu: vt iniungat eis quatenus in motu vebementer perseverēt ppter debilitatē ipsoz. Nā spiritui eoz accidunt nocumētū et passio et cōmorio.

hic applicat ipressiones dictarū causaz ad quedā corpora: et dicit qd iste passiones. s. a duobz causis dictis erunt fortiores quanto corpus fuerit debilius qd aptius erit ad patiēdū: sicut in egris actu vel patiētibz iam ex lōga egritudine. Egritudo enī rē. i. egritudo qūqz elongat tāntū qd hō debilitat: et cōualescēs ab ea ex qd leuit cā de predictis incurrit vertiginē. Vel egritudo enī rē. i. qūqz egritudo in hoc. i. in hac vertiginē cōsequit elongationē. i. longo tpe durat: sicut debilitas ipressa ab egritudine durat: ita vt appareat eis semp. s. debilitas ab egritudine qd reuoluant rē. i. qd res videantur volui: et sic apparēt eis vertigo cū puo motu ipsoz. s. eoz vel rerū mundi. Nō. n. indiget in motu. i. cū ipi volūt moueri et excitari. Vel aliter moueri vt iniungat. s. precipiat eis quatenus rē. vel vt iniungatur eis. s. vertigo qd ex parua cā iungit eis vertigo. Nā spiritui accidit nocumētū. s. resolūtiō et paucitatis passio. s. ex aliqua iproporitiōe cōmorio qd agitatio a qualibet re quāuis sit parua. Caderet autē hic dubitatio vtrū forma rei morte possit figurari vel figi in spiritu quiescente: sed cēt sermo valde extra ppositum.

Et qūqz quidē vertigo ex causis corporeis aut prementibz in vacuitate cerebri pntis in ipso ex vaporibz puenientibz in venis que sunt in ipso et in neruis aut ex humoribz cōtēntis in ipso oīs generis qui euaporātur cū paruo motu aut caliditate. Lū ergo mouent vapor res illi mouēt motu suo spiritū aialem qui nō digerit et rectificat nisi in venis illis. Deinde requiescit in substantia cerebri: postea dispargit in neruis ad corpus. Aut ppter multitudinē vaporū iam retētoz in ipso ascendit ad ipsuz ex locis alijs: deinde quiescētū in ipso remanentium in ipso ab egritudine acuta antecēdente aut egritudine frigida: et erunt ventositates inflatiue quas mouebit virtus digestiua et resolutiua.

hic ponit alias cās. s. corporeas cōplens sermonē in causis pmitiuis. Et pmo ponit causas vaporales et humorales. Scdo complexionales. ibi. (Et qūqz non fit.) Tercio cōplet sermonē in causis extrinsecis. ibi. (Et qūqz fit ex motore.) Summa snie pme ptis est qd vertigo fit qūqz ex causis corporeis: et hoc vel ex vōsitatibz siue humoribz cōtēntis in cerebro vel ex vōsitatibz ascēdentibus ad cerebrū antiquatis ibi et retētis. Sed tu diceres quare nō dicit aut ex humoribz ascēdentibz. p dōm qd itellerit hoc vt notus: tū illi humores nō faciūt vertiginē nisi euaporēt. Considerādū qd Alii. fuit mor: ad oīcēdū. Lū ergo rē. vt declarat quare dixit istam ventositatē cōtineri in vacuitatibz cerebri et venis in ipso: qd ibi cōtinetur hec vōsitatē: vel illuc puenit vbi spiritus cōtinet sed spiritus continetur in venis rē. Iste tertus fuit expollitus supra hac sen. 2. cap. Omnis generis. s. calidis vel frigidis. Erunt ventositates et iste ascendentes caput inflatiue: qd satis grosse surgentes ab humoribz corruptis in febre acuta vel egritudine frigida: quas mouebit virtus digestiua: cum sit materiū digestiue. Et resolutiua. i. expulsiua: vel. i. calor agens ad resolutionem.

Et qūqz fit nō pp motū vaporū in cerebro sed pp malitiam cōpōnis diuerse in ipso ex qua cōsequit excitatio motus agitabilis in spiritū nō cū motore corporeo

Bentilis

permiscete ipm ex vapore: aut alio sicut accidit illd ex motu diuerso pueniente ex aqua z igne cu aggregant.

Consideradu q sicut in igne agere in aqua fit in aqua motus diuersus agitabilis siue agitatiuus: ita ex aliqua mala coplone existere in spu pot fieri malus motus: q nalis coplo sps mouet fm vnu modum: q coplo inalis mouet fm alium. Et hoc est qd dicit pp malitia coplonis ex qua psequit excitatio motus agitabilis. i. cu agitatione qz hinc inde agitat. Et no curat Alii. an aque calefactio fit p qualitate: vt multi sentiunt: an sit p corpora ignea mista aque: vt Alii. credit scdo de aia com. 115. **C**onsideradu et q ex mete Alii. aliqd corpus pot moueri p qualitate in eo existere no differere fm locuz sed fm ee nec hoc dissouat ab Aliis. in. 5. eniz de gnone aialuz ca. de pilatura ca. 4. al. ca. 3. ponit qz i pilus sit crispus: qz terreu mo uet iserius: sed calidu supius. **C** Sed tu diceres qre dixit diuerse. **P** Dicendu diuerse. f. a nali: vel diuerse. i. existens in fieri: z tuc mo tor erit agens a quo pender illa qualitas: z q tunc diuerse partes diuersimode mouent: z io apparet magis motus agitabilis.

C Et qnqz fit ex motore spiritus exterius sicut percussione capitis z fractione cranel ita vt comprimant cerebrum z spiritum quietu z sequatur ipsum motus diuersi circularis vndosi sicut accidit in aqua q percussione grani super eam aut casu verberationis fortis super dorsum ipsius. Reuoluuntur enim vnde eius z casus verberatio in aere. Sed corpus acreum est dignius: sed tamen non sentitur.

C hic coplet haru causaz assignatione. Et pmo ponit quada cam extrinsecam. Scdo intrinsecam. ibi (Et quadoqz fit.) Tercio declarat quidda. ibi vapores. **C** Qd pmo dicit pz. tam ille textus. aut casu verberationis: re pot dupli exponi. pmo qz refert ad aqua. aqua eniz pot pcuti re graui. pecta vt lapide z quat ad hoc dicit pcuti graui sup ea z pot pcuti aliquo fuste vel baculo: z quat ad hoc dicit. verberationis. supra dorsum ipsius. f. aque. Alio modo pot referri ad corpus humanu pcutum: z vult ostendere q percussio no solu in capite sed dorso facit vertiginem: qz nucha in dorso comunicat cerebro: vnde quat ad eleuatione z casus quat ad depeffione aer est dignius. f. comoueri. f. per hmoi pcutiones ga subaluz: sed no sentit. i. no videt: vnde antiqui appellabat aerem vacuum. z. de aia. cap. de somno. tex. comenti. 51.

C Et quadoqz fit ex vaporibus ascendebus ad cerebrum in dispo ne suaru ascensionu: z si no sint generati in substantia cerebri neqz retenti in ipso antiquitus: naz cu ad ipm ascendunt mouet ipm. Et quadoqz fit ascensus eoz ad ipsum aut in transiibus neruoz: z est ex stomacho z chisti fellis: aut mediante stomacho z vesica z matrice z velamine cu eis adueniunt egritudines: aut mouentur humores qui sunt in eis.

C hic vult ostendere q vetustitas quauis no fit gñata in cerebro: z quauis no sit antiquata in eo z aliunde venerit pot facere vertiginem ascendens ad cerebrum et in actu ascensionis. Et tandem ostedit pres a qb pot ascendere. **C** Sed statim d. ces quare bis dixit de stoch. **P** Dicendu q stochus pot coicare fm qz venosus: z fz qz neruosus. **P** Alter q pot ee terminus a quo: z quat ad hoc dicit ex stoch: z pot ee mediu qd: vt cu ab intestinis ad stochu ascendit vapores z quat ad hoc dicit mediante stoch. **C** Consideradu q mor humo ru in his mebris pot fieri qnqz quauis ho no egrotet in eis: z tñ sequit vertigo: z io dicit: adueniunt egritudines: aut mouent hñores.

C Illud enim plurimu fit ex stomacho z post ipsum ex matrice recipiente superfluitates: aut in venis z arterijs: aut occultis: aut manifestis.

C Supra declaratu fuit q mebru est cui stomachus magis comunitat. Aut in venis sup. est materia a qua surgit vapor. Vel i venis. i. per venas mouet. Occultis. i. subterbicis pñdis.

C Vaporis autez materia quadoqz est cholera z quadoqz est flegma.

C pmo declarat mäs vnde surgit vapor. Scdo coparat quadam vertiginem ad epilepsiaz. ibi (Et vertigo.) Tercio addit quodaz modos vertiginis. ibi (Et multotiens.) **C** Diceret aliquis quare no dixit de melancholia. **P** Dicendu q intelligit per hoc qd dicit cholera fcy nigra z rubea: vel tacuit sic notu ex capitulo de qualitate accidenti sode ex materijs: z etiā de sanguine dedit intelligi.

Super tertio

C Et vertigo qdez flegmatica similis est epilepsie.

C Ratio est qz epilepsia est egritudo frequens flegmatica in qua ipedit sensus z motus ita in hac vertigine. Plus enim iducit obfufionem in sensib vapor flegmatis q cholera: vt ex pñdis apper.

C Et multotiens fit cotinuitas scotomie z vertiginis no ppter mām coprehensam: imo pp rem icipientē cotinuari cu cerebro sua qualitate z facit possidere scotomiam z vertiginem sicut accidit z facit possidere scotomiam quibusda hoibus z pprie eis qui fame no tolerat ppte rea q os stochi eoz leditur cui cerebrum comunicat. Et quadoqz fit vertigo z scotomia fm semita crisis.

C hic addit duos modos vertiginis. Scda ibi (Et qnqz fit.) **C** Consideradu q hoc qd dicit. sua qualitate. possumus intelligere qualitate sola sine materia: qz infiamas stomachus: z tuc coplerio comunicata cerebro est possibile q fit ca motus in spiritibus vt supra Alii. dixit. **P** Scdo possumus intelligere qualitate cu mā: z tuc Alii. pñm. fit notate no ppter mām coprehensam: qz ista mā z cerebro comunicet no debet dici coprehensa sed coicata. talis aut mā pot ee multo modoz sicut multi modi materiez possunt cofluere ad stomachum no toleratiū fame: vt notu est ex pñdis in hac sen. Quo aut fiat coicatio solus qualitas declaratum est supra in sermone de sode p coitate: z qnqz fm semita qz est de signis eticis.

C Et vertigo quidez frequens z pprie in decrepitis nuntiat apoplexiaz: z similiter vertigo eneniens successione stuporis comunicantis membrum: z quadoqz soluit vertiginem sode accidens.

C hic ponit tres cas. pñsticos. **C** Consideradu q in decrepitis siue senib vertigo nuntiat vapores flegmaticos mistos spiritibus cerebri. Cu ergo frequet illi vapores igrossari z et flegma a quo surgunt poterit facere oppilationē pfecta z pprie senib pp defectu virtutu expulsiuaz in eis z allari. **C** Secūdu casū verificatur qz si mebru stupefit z postea seqz vertigo significat q mā multa ē que facit oppilationē: vnde mebru. f. notabile aliqd est verificatur qz si stupefit: ea igitur crescete fit vertigo: ergo z cu significet augmētum timeudu est de apoplexia: z eode modo de epilepsia. Et quadoqz. Quia significat q vapor qui stabat in ventriculis est expulsus ad pñculos: vnde fit sode: z cessat vertigo zc.

C De signis eius.

E Acta aut ex reuolutione hois sup seipsuz: aut cōsideratione ipsius ad res reuolutas: z lumnos cu no sedet nota est per seipsuz: z similiter que fit a percussione aut casu.

C hic ponit signa. Et pmo eius que fit a cā extrinseca. Scdo intrinseca. ibi (In ea aut que fit.) Tercio ponit quosda cas. z coplet fig. ibi (Scotomia vo habes.) **C** Consideradu q res reuolute cu sunt luminose melius vident: z fortius ipmunt spēm reuolutionis: z io dicit z luminosas. vel forsan res multu luminosa disgregado spiritum pot ee cā mali mor in eoz supra in causis no expressit. Cu no sedet. hoc dicit qz b accides cu est a reuolūte aut pñderatide ad rea que reuoluunt magis apparet qñ ho erectus stat qñ sedet.

C In ea autem que fit a retentione materierum vaporolarum precedentia in cerebro aut generataz in ipso cerebro est egritudo assidua z no sequens egritudinem in aliquibus mebris: z non est excitata cum repletionē z sedata cum vacuitate: z quadoqz anteccedunt ipsam dolores capitis z sonitus z tinnit z grauitas est i capite z inuenit tenebrositate in visu suo fixam: z inuenit in sensibus abbreviationes ita vt sit in gustu z odoratu: z sentit in arterijs anterioribus pulsationē vebemētes z inuenit grauitatem in odoratu.

C hic ponit signa ei que fit a materieb humoralib vel vaporib lib. Scdo eius que fit a mala coplone. ibi (Illa vo que fit.) **P** pñia in tres. pmo ponit signa vertiginis pp materias in cerebro existentes no pendentes tuc ab aliquo mebro. Scdo ponit signa vertiginis fm diuersitate materiez: ex quib vapor surgit siue materie sint in cerebro siue in alijs mebris. ibi (Qz si fuerit.) Tercio ponit signa vertiginis fm vniqz mebru a quo puenit. ibi (Qz si ei cā.) **C** Consideradu circa pñia parte: qz dicit pñceditum: vt inuat qz quus iste

Quis iste mae vaporose fuerit cerebro cōicate: tñ sunt mō facte
fite 2 antiquate in eo: 2 iō ex hac vōtōitate antiquata 2 etiā ex vō
tōitate gñata in eo. puenit vertigo assidua: qz cū sit ibi semp mā
psens assidue facit egritudine. f. vertiginē. vel egritudo assidua: qz
hō semp hāc beat vertiginē: tñ semp cerebrū eius est lesus aliq
lesione. hic est dubiū vtrū vertigo sequē cām in cerebro sit cōi
nua necessariā. Sed hec qō est qñ eadē cuz illa que disputata fuit
caplo de charabito. f. an alienatio facta per cōitate sit pñua vel
iterpollata. Et nō est excitata 2ē. Considerādū q vertigo sequē
cām in cerebro pōt excitari tpe repletōis 2 tpe vacuitatē a cibo:
qz nō sequit dispōnē alterius mēbris: s; illa que est pp cām in alio
mēbro excitat cū illud mēbrū replet: 2 quiescit cū euat. Quāq an
tecedūt ipsaz dolores 2ē. qz mae ille qñq mouent: 2 faciūt alia ac
cidētia: anteq faciūt viginē. Grauitas est in capite. f. qñ pñua: 2
hoc cū est mā humoralis in capite a qua surgit ventositas. Lene
brositate in visu fixaz: qz fixa est mā que oculis cōicat vel que spī
ritū cerebri turbidat. Abbrotationē. f. diminutionē siue nocumē
tū in senibz 2ē. qz cerebro patiente 2 spiritu q est in eo oēs sensus
patiunt. In arterijs pulsationē. ppter ventositatē in eis motam.
Grauitatē in odoratu. Dico tu quare hoc nocumētū repetit.
Dm q prius loquebat de nocumēto abbrotationis. f. dimina
tionis: que fit a materia vaporosa fm q frigida: sed hic loquit de
nocumēto corruptionis qō fit ab hac mā fm q mouens ad per
ceptionem odorabilium nō fm q sunt.

Et si fuerit humor qui est in cerebro: aut in alijs mē
bris humor ex quo excreantur vapores flegmatici erit
grauitas 2 timor vltimor 2 multitudo somni: 2 signa
flegmatis predicta in canone. Et si fuerit cholera erit
vigilie 2 inflamatio sine multitudine grauitatis 2 ima
ginationes citrine auree. Et si fuerit sanguis erit ve
ne inflata 2 facies 2 caput 2 oculi rubei 2 calidi 2 erit
grauitas 2 somnus 2 lassitudo 2 pulsatio. Et si fuerit a
melancholia erit grauitas cum quantitate 2 erunt via
gilie 2 imaginationes laminarum 2 capilli nigri 2 co
gitatio corrupta 2 reliqua signa predicta.

Hic ponit signa vniuscuiusq mae a qua surgit vapor qui est cā
vertiginis siue mā sit in cerebro siue in alio mēbro 2 hz quatuor. Pri
mo ponit signa flegmatica. Secūdo cholericē. ibi. (Et si fuerit.) Ter
tio sanguine. ibi. (Et si fuerit.) Quarto melicē. ibi. (Et si fuerit.) Di
cit pmo q si humor 2ē. est flegma erit grauitas. Lōtra dices tu
qd facit grauitatē in capite: si humor est alibi. f. in alio mēbro.
Dm q erit grauitas. f. in capite vel in alio mēbro in quo erit
flegma. Vel erit gñitas. f. in capite ex vapore flegmatis cū postea
pdenat. Et timor est fm intentionē Azarauy ppter frigiditatē fa
ciētē spiritū aliqūter spūestre: vt supra apparuit. Alias timor. f.
ex vaporibz illis cū ptingūt ad loca facie: vnde fit dispō similis
cacecie. Predicta in canone. f. supra capitulis de signis. Secūda
pars p 2 tertia. In quarta parte dicit laminarū. i. rerū latarū
nigrarū ppter grossitū 2 nigredinē melācholie. Et capilli nigri. i.
habēt capillos nigros q attestant nālī dñlo melicē: vel capilli nigri
s; imaginationē: qz apparebūt ei imaginationes capilloz nigroz:
2 ista sra est fm Azarauū. Et reliq signa predicta. f. supra de signis
malarū cōplexionū cerebri in pluribus capitulis.

Et si eius cā fuerit a stōcho erit cū destructione defi
derij aut impedimēti in ipso aut corruptiōe in digōne 2
tremore cordis 2 lassitudine spūs 2 erit permutatio in
stōcho 2 declinatio nocumēti ad anteriores pte cere
bri 2 mediā ipi? 2 nō elōgaf qn pueniat ad ipi? poste
riorē 2 diuersitas dispōnis sitis: qñq eni sedaf 2 qñq
augmentaf fm repletōnē 2 vacuitatē 2 sit successione
satiētatis nauscatua cibo pterite: 2 inuenit etiā dolo
res in stomacho 2 inflationem in quibuscūq horis 2 sit
in via cōmunitatis neruoz: 2 inuenit ante ipsaz 2 apud
eius reuerfionē in postremo ipsius dolorē post finci
put apud originē parīs sexti in partibus colli.

Hic ponit signa vertiginis per cōitate fm vniqzq mēbris a
quo surgit mā. Et pmo ponit signa ei? que fit a stōcho. Secūdo eius
que fit a mīce. ibi. (Et si est.) Tercio a vesica. ibi. (Et si sit.) Quarto
a corde vel epate. ibi. (Et si.) In pma parte ponit plurima signa
significatia stōchi passionē que sunt pñua: 2 expedit ea declarari

ex caplo supra de signis sode per cōitate: 2 ex sen. 13. Dicit q est
cū destructiōe dñderij. i. appetit? aut impedimēto: qz mā in stōcho
pōt destruere 2 pōt aī nocere appetitui. Aut corruptiōe in digē
stione. i. nocumēto digōnis. Et tremore cordis. f. stomachico qui est
mor? sen. 11. 2 13. Lassitudine. i. nocumēto. spūs. i. anbelit? pp cōita
tem stōchi ad diaphragma. Erīt pmutatio in stōcho. i. fm q sto
machus pmutabit: ita pmutabit dispositio capis. f. vertigo. Vel
pōt exponi erit pmutatio in stōcho. f. in sūma stōch? erit nocitus
2 pmutat. Declinatio 2ē. Lā est qz vapores a stōcho ascendentes
petūt fm reuerfionē anteriore partē cerebri: fm tñ colligantaz
per neruū petūt partē posteriore pp sextū par neruoz in quo sto
machus colligat vt statim dicit: 2 iō puenit ad mediā 2 postero
res partē. Et est diuersitas dispōnis sitis. f. anxietas stomachica in
q hō in vno situ nō gescit vt sen. 13. 2 in cōmē. afoi. 7. pñ. Alies 2
oscitationes als diuersitas dispōnis sitis qñq eni sedaf 2ē 2 patet.
Quāq eni qz stōch? qñq nocet replet? qñq inanit? vt sup dispu
tatu fuit. Et sit 2ē. p 3. Et inuenit dolores 2 inflatiōē: 2 totū verificat
vt p 3. Et sit. f. dolor in via cōitatis neruoz. f. gbus stōchus cōicat
cerebro. Ista aut via est per mery in partibz colli 2 circa medium
spatularū. Et inuenit ante ipsam. f. vertiginē: 2 apud eius reuerfio
nē. i. cū cessat vel recedit: 2 hoc est qd dicit. 2 in postremo ipi? f.
vertiginē: qz in fine inuenit: dico dolorē post fincipit. i. post ante
riorē partē: qz in parte originis neruoz ferri parīs in qb? stoma
chus cōmunicat in partibus colli. i. circa partes colli vbi adiacet
mery cui applicantur isti nerui descendentes. Considerandū
ergo q stomacho cōicante capiti incipit mā a scēdere per neruos
sexti parīs: 2 ideo ante vertiginem incipit dolor post fincipit 2 in
fine vertiginis etiā remanet ibi dolor: 2 etiam in partibus colli ex
eadem causa: qz in stomacho est radix materie.

Et si est ex matrice pcedūt ipsaz pfoctio matricis 2
retētio spermatis 2 mēstruoz 2 apostemata in ipsa.

Patet.

Et similiter si est ex vesica.

Et similiter est ex vesica sup. pcedunt egritudines vesice.

Et si est ex principio mēbroz oium: aut ex origine
nutrimenti qō est epar: aut ex origine spīritus qui est
cor 2 eius transitus in venis 2 arterijs ortis ex eis: aut
in illis que sunt post aurē: aut in illis que sunt in collo:
2 illius quidem signū est vt sit cū pulsatione vebemen
ti 2 tensione vt corde venaz que sunt in collo: 2 vt nō
inueniat dolorē de quo sit curandū in collo 2 mēbris
eius neq in reliquis neruis: 2 cū vides arterias extrin
secas extensas apud collū 2 alleuiat cū manu tua pul
sum phibens aut ligamētis lacertoz aut plumbo: aut
linis super ipsum stiptica predicta: tunc scis q curfus
est in cor: 2 si nō tūc est in alijs. Et similiter experire in
alijs: qz si nō inuenis: tunc est in vjs profundis.

Dubitat vbi supra Aui. dicit de ascensu māerū ab epate 2 corde.
Dm q dedit intelligi qñ dicit: aut in venis 2 arterijs 2ē. Epar
eni 2 cor fm medicos sunt pncipia istarū venarum 2 arteriarum.
Dubitat qre nō posuit signa vertiginis 2 a chisti fellis. Dm
q dedit intelligi per signa cōia dicta in matrice 2 vesica: q pcedit
passio chistis fellis. Considerandū q philosophice hic Aui. duo
ponit pncipia. Vnus materiale. f. dans materiam vt epar. Aliud
dans formā. i. dans spiritus vt cor: tñ Auer. vult in libro de corde.
q idē mēbrū sit dans bec duo. f. cor. Considerādū etiā q signa
vertiginis ab epate vel corde sunt duo in gñe. Quedaz sunt signa
passionis cordis 2 epatis: 2 ista Aui. omisit ex sen. 11. 2 sen. 14.
Quedā aut sunt signa partiu per quas mā fert: 2 iste partes sunt
vene 2 arterie aut extrinsece aut intrinsece. pñunde 2 signa distin
ctiua ponit in ista: 2 sunt nota. nam vene per quas transit tendunt
vt corda: 2 sentit in collo dolorē de quo curaf qz satis fortis: 2 hoc
ppter tensionē: 2 nō sentit in neruis relijs. f. colli vel aliarū par
tiu adiacētū 2ē. ligamētis latinor. f. cū inistis. als latinor. i. len
ciarū de pāno lini. Et sit expire in alijs. f. venis extrinsecis. Sed
dubitat an mā a corde 2 epate possit per neruos ferri. Dm q
vt plurimū per venas 2 arterias portaf: qz cū eis maxime cōicat:
tamē nō est incoenens q etiā ptingēt per neruos tranfere.

Illa vō que fit a malitia complexionis diuerse scitur
per leuitatē cerebri 2 puationē caularū pñictarū 2 ca
sus frigoris aut caloris repēte exterius: aut ex recep

Gentilis

ifrigidatib⁹ ⁊ calefaciētib⁹ subito ⁊ sequaf eā vertigo.
Chic ponit signa verriginis a mala cōplexione sine mā ⁊ pꝛ.
CScorbutia vō habēs nō tātu iuuaf a vino quātū a
 potu aque. Et scias qꝛ scorbutia ⁊ vertigo cum pro-
 longantur tunc egritudo est frigida. Et signa quidem
 cretice manifesta sunt.

Chic annectit tres cañ. Scdꝛ ibi. (Et scias.) Tertū ibi. (Et signa.)
 ⁊ Rō pmi est qꝛ vinu euaporat ⁊ cōmouet spūs: aqua vō quietat
 ⁊ idē vertigo esset de mā frida posset apparere uocumētū ex vi-
 no. Lausa secūdi est dicta supra cap. de emicranea: ⁊ signa cretice
 manifesta sunt quarto cañ. fen. 2. capitulis de signis crūis.

CDe cura.

Cap. 3^m.

Acta qdē a reuolutione hoīs sup seipm ⁊ cō-
 sideratione eius ad reuolutiones aut pside-
 rationes ex loco alto curaf cū quiete ⁊ tran-
 quillitate ⁊ somno si nō cito sedaf: ⁊ sumat si-
 pꝛica acetosa ⁊ frāgat bucellas in eis ⁊ sumat ipsas.

Chic ponit curā verriginis. Et primo elus que fit a cā extrinseca.
 Scdō intrinseca. ibi. (Que vō.) Tertio iterū ei⁹ que fit a cā extrin-
 seca cōplens curā alioꝝ modoz. ibi. (Et si cā.) **C**Considerandū qꝛ
 stipica acetosa vt acresca sedant motū spūs: ⁊ ideo pueniunt.

CQue vō facta est a sanguine aut humore cōtento in
 corpore curaf flobotomia ex cephalica.

Cprimo qñ ē a mā. Scdō sine mā. ibi. (Et si cā est malitia.) ⁊ pꝛia
 in duas. pꝛimo ponit curā qñ mā est per cōitatē. Scdō qñ est so-
 lum in capite. ibi. (Lūg.) ⁊ pꝛia in duas. pꝛimo qñ per cōitatez
 ad totū. Scdō ad partē. ibi. (Et si fuerit cā.) ⁊ pꝛia in duas. pꝛio
 ponit curā qñ repletio est sanguinea. Scdō qñ est ab alijs hūozib⁹
 a sanguine. ibi. (Si aut.) **C**Dicit pꝛimo facta a sanguine aut humo-
 re. f. sanguini misto curaf flobotomia ex cephalica.

CDeinde ex vena quicta que est post aurem: est enim
 optima in curatione oīum specieruz verriginis mate-
 rialib⁹: qñqꝛ cauterizaf ⁊ pprie in ea culus cā est ascē-
 sio vaporū ex corpore in quacūqꝛ via eleuant.

CConsiderandū qꝛ Aui. vult qꝛ tu intelligas oēs cañ. supra positos
 in flobotomia: vt si expedit flobotomie vena pedis vt basilica
 vel nigra vel cephalica. ⁊ vena post aurē est particulariter eūans
 a capite. Dicit quicta qꝛ in ea est maior securitas.

Dub^m p^m

CDubitat an flobotomia de vena geta post aurē sit bona in cura oīum
 spērū verriginis mālū. ⁊ Uides qꝛ nō qꝛ Rasis pꝛimo pꝛinē. ⁊ cap.
 nō in oī verrigine laudat icisionē vene post aurem: nec ē Sal. 3. de
 iterioꝝib⁹. s. cap. ⁊ Ampli⁹ vertigo posset esse de mā frida fin ce-
 rebꝛi pꝛica: talis aut flobotomia nocet vt notū ē. ⁊ In 3iuz est Aui.
 ⁊ Dm qꝛ in plurib⁹ spēb⁹ pꝛert. f. fridīs per cōitatē ad corpus qꝛ
 isti modi verriginis sunt de vaporib⁹ ascēdētib⁹ ad caput. Si g
 sint de mēb⁹ sanguineis pꝛert illius vene apertio siue flobotomia. Si
 aut sint aliꝝ vapores siue frigidi siue calidi ⁊ tēdāt per illas venas:
 tūc flobotomia qñ illā icidēdo pōt pꝛerre pꝛibēdo transitū vaporū. A
 tū nō pꝛutit flobotomia suū simplr vleni: sꝛ cū pꝛitide: qꝛ loquebat de
 verrigine facta a sanguine siue alio hūore sanguini misto: tūc sub-
 dit. Est optima in curatide oīuz spērū mālū. f. de mā sanguinea vel
 sanguini mista. Uel dōm oīuz. i. plurū: vt dcm est: ⁊ qñ cauterizaf
 pprie in ea tē. alleuiat alias eleuant.

Dub^m 2^m

CDubitatur igitur vtruz cauterizatio in qua tota vena pꝛeciditur:
 inuenit in verrigine quacūqꝛ via feratur vapor ad caput. ⁊ Uidetur
 qꝛ nō per Sal. 3. de iterioꝝib⁹. s. cap. Et ratione que sumit ibidē
 a Sal. qꝛ pōt est qꝛ per arteriā quā tu amputas: nō seraf mā: sed
 pꝛ alia: g nullā faciet vtilitatez arterie amputatio per quā nō ferf.
 Idē inuit Rasis pꝛimo pꝛinē. ⁊ ca. ⁊ Amplius pressio cū manu vel
 ligatura vel linteū cū stipicis nō iuuat in verrigine qñ pꝛ arteri-
 as alias ferf mā: g nec illaz arteriaz amputatio cū cauterio vt
 alr. ⁊ In 3iū ē Aui. ⁊ Dm 2^m. pꝛio pꝛ expōnē textus. vt oīcat qñ
 cauterizaf in qñqꝛ via eleuat: vt itelligas: vt illa cauterizet pꝛ quā
 vapor eleuat. ⁊ Alr. dōz qꝛ pꝛio vne cū cauterio pꝛ se ē vtilis qñ
 pꝛ eādē venā mā ferf: sꝛ pꝛ accidēs pōt pꝛerre pꝛ qñqꝛ venā seraf.
 Et h qñ tenet locus cauteriz apꝛ ⁊ saniofus ⁊ ide mūdificaf mā. ⁊
 h late discūsum sup fen. 2. ca. de obthalia. Eser ē dubitatio an
 possum icidē arterias ⁊ quas: ⁊ an duas debeam facē ligaturas
 vel vñā. Et oīa que ad hāc mām pertinet ibi pꝛfecte discūsumus.

CUetose quoqꝛ conferunt nocratī superposite ⁊ etiā
 super caput.

Super tertio

CUetose nocratī. i. circa collū ⁊ sup caput: qꝛ sup cōmissura corō-
 nali. Et hec debet fieri factis eūionib⁹ sufficiētib⁹ vñulib⁹ pprie.

CSi aut fuerint cūz sanguine humores diuerfi: aut cā
 eius fuerint humores pꝛter sanguinē: tūc incipiatur ad
 euacuandū cum pillulis de biera aut infusione aloes.
 Si fuerint humores calidi aut decoctione myrabol.
 citrinoy aut decoctione epibimi ⁊ pillulis stomaticis
 si fuerint diuerfi: ⁊ post eñones administretur clystere
 cū aqua centauree ⁊ colloquintide. Deinde ventosef
 super nucha ⁊ caput post perueniat ad gargarismata
 ⁊ caputpurgia ⁊ attractiones odoꝝ naribus in quib⁹
 sunt muscus ⁊ castoreū ⁊ nigella ⁊ amaracū.

CConsiderandū qꝛ icipiat: oꝝ itelligi duob⁹ modis. U^l icipiat. f. facta
 flobotomia: ⁊ h si pꝛter sanguinē fuerit diuerfi hūozes: nō peccet cū san-
 guine. Uel icipiat. f. nō pꝛcedēte flobotomia: ⁊ h si fuerit cā hūozes aliꝝ
 ⁊ nō peccet cū sanguine siue in sanguine. Et idē duos fmones. A. pmi
 sit. Pillulis de biera tē. vide in antidotario tra. 9. ⁊ infusione aloes
 scz in aq endiuie vt fm qꝛ ibi vi. Mult. n. sūt modi bu^l infusione
 dclarati sup in cura sode. Aut decoctioe myrabolanoꝝ. f. plurū ge-
 nerū. Reliqꝛ patet ex canonib⁹ gñalibus. Amaracū. i. sanlicus.

CLūg paroxysmus excitatur tunc adiuvā cum frica-
 tione inferiorum extremorum.

Chic ponit curaz in hora paroxysmi. **C**Considerandū aut qꝛ hoc
 remediū est securū ⁊ leue: ⁊ diuerit vapores ad inferiora: tamē si
 necessitas vigeret in hora paroxysmi possemus flobotomare et
 clysterizare ⁊ alia facere fm qꝛ videretur necessitas.

CEt si fuerit cā in hꝛ scdōbo ⁊ hūozib⁹ in ipso admini-
 stra vomitū cū aq in qua sunt anabū ⁊ raffan⁹: ⁊ po-
 nanf in ipsa mel ⁊ sal ⁊ reliqꝛ vomitiua tēperata. Deim
 de euacua cū cochys si virt⁹ fuerit fortis: aut cū pillulis
 de biera ⁊ infusione aloes si virt⁹ fuerit minus fortis.
 Et scias si hūozes sunt cholā pura: tūc. n. cū decoctio-
 ne myrabol. cū fumoterre: ⁊ illb qdē scies pꝛ signatio-
 nes pꝛdictas in hoc capre: ⁊ in capitulo de scdōbo.

Chic pꝛimo ponit curā verriginis per cōmunitatē ad stomachum.
 Scdō per cōmunitates ad alia membra. ibi. (Et si causa.) **C**Quod
 dicit in pꝛima parte est notum: ⁊ comprehendit curā egritudinis
 stomachi repletionalium quā debes scire ex fen. 13.

CEt si cā fuerit in alijs mēbꝛis curabis totū cū eo qꝛ
 opꝛ ⁊ pꝛfortabis caput in principio sui cum oleo ros. cū
 aceto ⁊ oleo camomillino ⁊ post confirmationem cūz
 oleo camomillino singulari.

CConsiderandū qꝛ hec cura pꝛcedet ex cura passiois in quocūqꝛ mēbꝛo
 sit egritudo a qꝛ surgit vapor siue sit matrix siue vesica siue epar.
 Et pꝛ bis opꝛ recurrere ad pꝛia capitula ifra: ⁊ idē dicit cūz eo qꝛ
 opꝛ. pꝛcedet ē hec cura ad pꝛfortationē capitis: ⁊ hāc abbreviat qꝛ
 scita est supra frequēter. Et post pꝛfortationem vel pꝛfortationē. f.
 factā cū oleo rosaceo camomillino singulari. f. pꝛcedas.

CLūz ergo scif qꝛ mā est in capite tñ ponanf ventose
 sup caput ⁊ nocratī. Et flobotomē vena que est post aurē ⁊
 administrent asceibaret ⁊ gargarismata ⁊ embroce et
 attractiones odoꝝ narib⁹ ⁊ caputpurgia pꝛdicta ⁊ que
 similia sunt illis fm materias fm qꝛ sciuiti in canone.

CSciendū qꝛ hoc est notum: qꝛ Aui. dirigit totam suam intentio-
 nem ad particulares eñones a capite. Asceibaret. i. pillule ascei-
 bar que posite sunt supra in capitulo de canonib⁹ generalibus cu
 rationis: ⁊ idē dicit fm qꝛ sciuiti in can. f. vñuerfali supra.

CEt si causa est malitia complexionis diuerse opꝛ vt
 scias causaz eius: ⁊ signa per ea que scis ⁊ cura per cō-
 trarium vt temperetur complexio naturalis.

Cpatet.

CEt si causa est percussio aut casus curef pꝛius cū eis
 que dicent in capitulis suis. Si ergo sanaf ⁊ remanet
 vertigo curef vertigo cū eis que sunt ostensa.

Cpꝛimo facit hoc. Scdō addit cañ. ibi. (Et oportet.) in capitulo
 ipꝛius scilicet quarto cañ. fen. 5. capitulo de fractura cranei: ⁊ fen

4. tract. 2. Curet cū eis que sunt ostēsa. In hoc cap. q. si remanet vertigo post curā p̄cussionis: b̄ est q. remanet agitatio sola: 2. tūc curet sicut curatur ille cui accidit vertigo ex resolutione super se vel remanet materia: 2. tūc euacua eam s̄m q. ipsa est.

Et opz qd̄ vt habes vertiginē alienet a se p̄sidera-
tionē ad oēm rem cito reuolubile 2. alienet ab aspectu
profunditatu fovearum 2. verticu montiu 2. collu 2. su-
perficierum sup̄emmarum.

Epatet.

Scotbomia vō 2. vertiginē factas pp̄ vacuitatē sto-
machi sedat acceptio bucellarū insularum in rob̄ fru-
ctuū stipticorū 2. aquis ipsoz 2. pp̄rie acreste.

Hic ponit aliū cau. cure scotbomie 2. vertiginis eueniētū in va-
cuitate stōchi: q. fit talis vertigo: q. stōch? i. hāma: 2. q. cholera
ad stōchu fluit: nō docet p̄fiorare cū bucellis panis istius in rob̄. i.
in succo inspissato fructuū stipticorū vt cydonioz. Et aquis. f. suc-
cis nōdum inspissatis pp̄rie acreste: q. frigida 2. stiptica confor-
tant aggregando partes stomachi 2c.

E de alue 2. est palpitatio.

Cap. 4^m.

Dispositiō qd̄z accidit ex pte multiplicationis
repletionis 2. similis in lacertis 2. venis dispō
que est sicut lassitudo pp̄ quā extēdunt vene:
2. multiplicat oscitatio 2. alaz extēsiō pp̄ mul-
titudine vētositas 2. vaporis 2. cū ea rubificans facies
2. oculi 2. puocat inuolutionē 2. extensionē: 2. cū illud
in boie multiplicat significat repletionē.

Hic determinat de alue que est palpitatio. Et p̄mo s̄mittit cās
2. signa huius passionis. Sc̄do ponit curaz. ibi (Opz 8.) **A**d p̄mi
intellectū p̄sidera q. cōiter exp̄ositores credūt q. alue 2. palpitatio
nō sit aliud q. modi alici 2. oscitationū. Sed sermo iste est corrup-
tus. Jā enī sufficiēt de alicib? 2. oscitationib? **A**ui. tractauerat
p̄ cau. sen. 3. Enī ista est egritudo cerebri. Opz q. his d̄clarare que
fit hec egritudo cerebri. Aliecs. n. 2. oscitationes in se sūt dispōnes
musculorū. Dico isq. q. alue idē est q. palpitatio: vt ponit Simon
in synonimis. Palpitatio autē est duplex. Una ē que oculorū dispō
que est palpebrarū frequēs mot? Alia est dispō manū: q. boies
vadūt palpitando sic ceciliaci. **H**ic q. palpitatio sumit p̄ vtrāq.
dispōne: nō q. hic sit sermo de eis in se sed vt p̄notat 2. sunt acci-
dētia cuiusdā modi vertiginis. Et isq. alue siue palpitatio quedā
vertigo siue qdā scotbomia in q. hō oculis 2. manibus palpitāt. Et
in q. sunt aliecs qdā 2. oscitationes 2. accidētia alia que in ista ponit-
tur. Et puenit ex vaporib? cōicant cerebro a toto corp̄: q. sunt de
sanguine vel cholera: 2. nō solū cōicant capiti: sed et venis corp̄is.
Jlli q. vapores q. capiti cōicant: faciūt vertiginē: 2. faciūt rubedinē
2. tēsiōne venarū faciet 2. oculorū: 2. faciūt apparē imaginatiōes co-
rā oculis: vt isthm? palpitāt cū palpebris 2. palpitāt cū manib? 2.
for̄sai q. ista palpitatio cū manibus nō solū est pp̄ imaginatiōes
q. vidēt corā oculis: s. pp̄ questū alicui? apprehēsiōis cū manib?
timēdo casus: 2. for̄sai q. ista vertigo est mior. f. nō facies cadere:
q. nō multi vapores ascēdūt cū ps spargat in corp? s. illa de qua
super? d̄cū est: est facies cadē: 2. si nō sit sic: sed faciat nō curam?
dūmō appeat q. alue est modus v̄ginis. Jlli aut vapores q. spar-
gant in corp? faciūt lassitudinē 2. tēsiōne venaz 2. oscitationes 2. ali-
ces. Et quis d̄cū sit: q. isti vapores surgūt a repletiōe toti? corp̄is
pote tū ēē q. a stōcho surgerent: 2. aliecs ille de qbus d̄i in cōmē.
afol. 57. 7. p̄ri. Aliecs oscitationes 2c. q. erūt qdā stōrice oscitatio-
nes. i. anrietates. **D**icem? isq. q. alue 2. palpitatio ē vertigo in q.
sunt palpitatiōes aliecs oscitationes tēsiōnes venaz rubificatio fa-
ciet 2. venaz oculi: 2. b̄ est qd̄ dicit ista. Corp̄i qd̄z accidit ex parte
multiplicationis repletionis. f. in toto 2. similiū. f. in stōcho: vel reple-
tiōis. f. v̄uozalis 2. similiū. f. vaporose accidit dico in lacertis 2. venis
dispō q. est sic lassitudo: q. ē modus lassitudinis p̄ quā dispōne extē-
dunt vene pp̄ repletionē 2. multiplicat oscitatio 2c. 2. puocat inu-
olutionē. i. reuolutionē in lecto 2. extēsiōne. f. mēbroz vel venaz. Et
cū illd̄ 2c. Si q. ista que dicit inuolutionē exponat. i. imaginatiōne q.
res voluant. tūc ista est plana. q. si exponat inuolutionē. i. reuolu-
tionē in lecto: tūc opz supplere: 2. et isti vapores faciūt vertiginē.

Opz ergo vt eēet humor sanguineus 2. cholericus
2. administrēt aqua frigida. **J**llud. n. q. q. sedat eam in
dispōne propterea q. teperat ebullitiōne. acori quoq.
inest pp̄ietas remouēdi ipsaz cū masticat aut pulue-

rizat? sumit 2. bibit: 2. for̄sai cū eo qd̄ resoluūt vētosita-
tes dominātes: 2. similis zuccharū cū coriandro.

Primo ponit curā p̄ eūsiō. Sc̄do p̄ alteratiua. f. sedācia ebulli-
tiōne. ibi (Et administrēt). **T**ertio per ea que a pp̄ietate curāt 2.
et resoluēdo. ibi (Acori quoq.). **Q**uarto per ea que phibēt ascen-
sum vaporū ad caput. ibi (Et balneationes). **Q**uinto per qdāz ina-
nuale opōne. **A**d p̄mo dicit est notum: 2. qd̄ sc̄do dicit. **L**irca
tertiā partē p̄sidera q. acorus pōt dupl? p̄ferre. **P**rimo per viāz
pp̄ietatis siue specificē forme. Sc̄do per viāz resolutionis: quis
enī isti vapores surgūt a sanguine 2. cholera 2. in radice idēgeant
isfrigidatiōne tū calida sicut acorus pōt p̄ferre vela. pp̄ietate re-
soluēdo: 2. hoc inuit ista. Et s̄lt. **C**ōsiderādū q. coriandri bz pro-
p̄ietatez phibendi vapores ad caput: vt oēs auctores p̄cordant.
zuccharū aut ponit ad p̄solationē coriandri.

Et balneatores sanant habentem eam constringen-
do manū super venas 2. sup̄ duas apoplecticas donec
homini eueniat quasi syncopis 2. fortasse cūz eo quod
exprimis de spiritu ascēdente ad cerebrū oimoda for-
titudine dominante materiebus cum resolutione. Et
cum ipso quidem est cautela adhibenda.

Primo ponit istū modū cure. Sc̄do ostēdit cautelā in hoc obser-
uandā. ibi (Et cū ipso). **C**ōsiderandū q. in balnei. i. stufis b̄ ac-
cidenz pōt multū accidere corporib? repletis: q. calor balnei mo-
uet materias 2. facit eas euaporare. p̄suetudo for̄sai erat in par-
tibus Auiens. q. ministri balneorū vidētes hoc accidēs stringebāt
manus super venas. 2. pro. i. super duas apoplecticas. f. sub mēto
a laterib? epiglotis: 2. phibebant ascensū vaporū ad caput. 2. hoc
nō poterat fieri quin phiberet etiā spiritūz ascensio ad caput. 2.
ideo homini eueniebat quasi syncopis. **C**ōsiderādū sc̄do q. per
hoc q. dicit 2. fortasse. A. vi assignare cām qre talis restrictio cu-
rat istū modū vertiginis: q. spūs ascēdēs exp̄essus superius cum
sua fortitudine resoluūt. Ergo due sunt cāe qre talis restrictio cu-
rat. Una est: q. phibet ascensum vaporū. Alia est q. spūs cū fortitu-
dine exp̄essus est cū resolutionis mēriū a cerebro. **D**ubitat an con-
strictio arteriarū sit causa q. spiritus cū fortitudine dominef ma-
teriebus. **V**idetur q. nō: q. qd̄ est causa isfrigidatiōis in cerebro
nō est causa fortis resolutionis: sed talis restrictio est causa in-
isfrigidatiōis. **P**robab̄ q. est cā fomni. siquis. n. istas venas con-
stringat accidit delectabiliter dormire vt Arist. p̄ble. 35. 8. p̄ble. 2.
est cā syncopis: sed in syncopi fit qdā isfrigidatiō. **T**re calidū fers
a corde ad cerebrū. Arist. p̄ble. 10. 55. p̄ble. 1. fers per has venas: vt
Bals. in libro de vilitate pulsus. q. eis restrictis calidū nō portabit
sic nō fiet mēriū resolo. **I**n d̄ius est Aui. 2. Arist. 35. p̄ri. p̄allegaro
p̄ble. **A**d hāc dubitationē posset 2? rīderi. **P**ro q. restrictis ar-
teris calū qd̄ est versus cor inflāmas phibita euetatiōe p̄ morū
illariū arteriarū: s. calidū qd̄ est in cerebro isfridas: 2. ideo facta in
hac restrictiōne nō erit in partib? cerebri: sed in partib? corporis.
vidē surgūt vapores 2. est satis simile: siquis enī liget brachiū ps
versus cor inflāmas: sed ps versus digitos isfrigidat 2. denigrat: 2.
tūc exponef ter. Aui. 2. fortasse sanat talis restrictio cū eo 2c. i. quā-
uis exp̄mas spūs versus cerebrū 2c. **S**c̄do mō pōt respondēti q.
hec restrictio vel est in sui principio. f. in tēpore: 2. tūc calidū impe-
ditū in euentatione in seipso inflāmas 2. resoluūt mās que sunt in
cerebro. Aut est in p̄cessu tēpore: 2. tūc calidū durātē phibitione
euetatiōis isfrigidat 2. extinguit: 2. iō Aui. vult q. nō multū teneant
manus in hac restrictiōne: q. homo posset mori: vt appēbit. **E**t
qd̄ cessant d̄ia. Et cū ipso. i. in hac restrictiōne cautela ē habēda.

Et opz ne manus sup̄ venas teneant ea q̄stitate quā
homo nō tolerat vt in ipso eius spiritus retineat.

Ut in ipso ei? spūs. i. anhelitus teneat. i. phibeat: q. restrictio pos-
set tū isfrigidare cerebrū q. hō fieret apoplectic? ex q. anhelit? re-
tinebit. i. phibebit. **D**ubitat vtrū arteriarū que sunt in collo li-
gatio vel restrictura faciat hominem apoplecticū. **V**idēf q. nō p. Bals.
in libro de vilitate pulsus. in p̄ncipio. **A**mplius ligatio illis est
possibile q. per alios ramos calor ascēdat ad cerebrū. **I**n con-
trariū est Aui. **D**ēm q. ligatio siue restrictura istarū arteriarū fa-
ciat hominem apoplecticū 2. syncopiantē. Rō q. inuit cerebrū calore:
vidē isfrigidatū p̄stringit in suis vētriculis 2. fit apoplexia. **C**ali-
dum vō qd̄ est versus cor suffocatiōne etiā pōt p̄gelari 2. fieri (syn-
copis 2. moris). **A**d Bals. oēm q. ille sermo est disputatiuus sicut
apparet. **C**ōtrariū enī demonstrari pōt ex dictis suis in alijs locis.
Cōsiderādū ē circa totū capm q. illud qd̄ facit imaginari istū
capm esse de vertigine est: q. ista vba in p̄p̄ia forma ponunt a
Rasi. i. p̄ri. 2. ca. vbi loquēs de vertigine siue scotbomia dicit sic:

Gentilis

Dico qd hic morbus euenit cu dispoſne defectiois. i. laxitudinis in corpe t pcpue in ſupiori pre ei? t redunt vene t oculi apparer ru bei t multiplicant in eo alices t ofcitades: t inuat in hoc morbo ſm qd ego ſm exp? irro:are aqua fridaz ſup caput t dare in potu aqua niuis t puocare ſomnu: qd augmetat morbus v3 ſtomari paties t purgari cholera. vixerit chuzi. i. qda aggregatio hoiz qd acorus eſt valde bon? dico qd qda me? amic? ſuit exp? hac medi cinā. ſ. acor masticado prinue ea t pualuit. t fortaſſe h opat acor? n ppietate. Et inuat in hac egritudine ſorbatio coniadri t zuechari: t inuat ſiſt pſtringe manib? artarias ſubeth p paruā horā. Et ē cauēdū ne pp violētiā ligature ei? ſupueniat patienti aliqs ſtatus ſimilis apoplexie. Ecce igit totū ca. Aui. in his verbis Raſis tē.

De incubo t nominatur ſtrangulatoz: arabice vo al bodilez t alchabon. **Cap. 5^m.**

Incubus aut eſt egritudo in qua homo ſentit cū in ſomnū igredit phantaſma graue ſuper ſe cadēs t cōprimēs ipm t anguſtiat ei? ſpūs t interſecat vor ipſi? t mot? ei? t fortaſſe p focaf pp oppilationes poroz: t cū ab ipſo ſepaf exciſat cū ſubito. Et eſt antecellor vnius trū egritudinuz aut apoplexie aut epilepſie aut manie: t illud qd cū fuerit ex materiab? cōprimētib? t nō ſuerint ex cauſis alijs nō materiatis. Eius vo cā ſm plurimū eſt vapor materiū groſſarū ſanguinearū aut ſlegmaticarū aut melācholicarū eleuatus a cerebro ſubito in diſpoſne quietis motus vigiliārū reſoluentis vaporē t cū reſolutione ois humoris cōmunicātis ipm.

Hic determinat de incubo. Et p notificādo eū ponit ſui cās ex cuſana ſe a ſignis. Scdo ponit curā. ibi (Cura ei?). P^oia in d. p^oio notificat t ponit cās intrinſecas mālēs. Scdo excuſat ſe a ſignis. ibi (Signa aut). Tercio ponit cauſas extrinſecas. ibi (Et qñq ſit). Cōſiderādū circa p^omā p^o qd Aui. notificat iſtā egritudinem ex plurib? p^oio p ſui nomē: t bz plura noia qd nō curam? Scdo per tps ſui euctus: qd accidit cū ſomnuz igredit t ſic accidit in ſomno. Tercio ex pre p^oie diſpoſne: qd ſentit bō phantaſma graue tē. Quarto per accidētia: qd t rringit anbelitus iterſecat vor t mor? qd vult moueri t clamare t nō pōt. Et ſorte pſocaf. i. ſuffocaf: vel. i. pſaf anbelit? oino pp oppilationē poroz. i. viaruz ſpūs. excitat ſubito: qd mā vaporofa ſubito exoppilat. Quito ex parte ſue pnoſticationis: qd pnoſticationē apoplexiā epilepſiam t manā. i. melāz: ſi fuerit ex cauſis mālīb? ſ. vaporozib? ab humoribz: qd ſi fuerit cā nō materiata vt ſolū frigus occurrēs capiti nō pnoſtica tur nēcio alterā illarū egritudinū. Vapores qd illi qd indicant mās t ipſmet multiplicati t reuēt ſignificāt oppilationes futuras t ſic apoplexiā t epilepſiā: t ſi mā inſiciat ſpūs: t ſit melica fiet melia. Sexto ex parte modi cās: qd cā eſt vapor. Nā ſi eſſet mā humoralis ſub forma humoris nō ſic ſubito excitareſ bō. Videmus aut qd patientes incubū cū tīgunt ſtatim excitati liberant ab illo phantaſmate: t ſm vaporis groſſitūe maiorē vel minorē eſt tarditas t celeritas excitationis: ex quo appet qd mā iſta ē vaporofa: qd motus caloriz ad extra ad exercēdū opa vigilie ſtatim diſſoluit illum vaporē. Septimo oſtēdit locū ad quē iſte vapor aſcēdit t tps. Nā aſcēdit ſubito ad cerebrū: t p h qd ſubito aſcēdit terribilius phantaſma ipſimit in diſpoſne getis mor? vigiliārū. i. cū quieſcūt mor? vigiliārū: t hoc eſt in ſomno: motus dico reſoluentis vaporē cū reſolutione ois humoris cōcantis ipm vaporē: qd motus vigiliārū nō ſolū reſoluit vapores: ſed etiam humores.

Dub^m p^m Dubitatur an incubus poſſit fieri in vigilia. P^odm qd p^oie non ſit in vigilia. ſtante enim aliq qūitate vaporis groſſi pōt inducere phantaſma terribile in ſomno: qd nō faceret in vigilia. Nā parue phantaſie dormientibus apparent magne: que vigilantib? parue apparent: vt pōt intelligi ab Ariſto. in lib. de ſomno t vigilia. Si tū in vigilia alicui accideret modus incubi nō eſſet ſine magna cā: qd eſſet tantus vapor qd per calozē vigiliārū nō poſſet reſolui: t etiā inducere phantaſma: ac ſi inſomniaret.

Dub^m 2^m Et ſi cōſideras eſſet quāſi quidā modus apoplexie vel epilepſie. dubitat Silbertus: qd in incubo ledit plus motus qd ſenſus. P^oer rñder alioz ſnia: qd vapores faciētes incubū maxime ipediūt cor qd eſt pncipiū mor? nō ſic aut ipediūt cerebrū qd eſt p^om^o ſenſus. P^obi tū ſermōnes nec in queſto: nec in cā ſunt oino veri. In incubo enī ſenſus ledunt exteriores: t et interiores nocent: et mor? nō cef. Materia enī incubi maxime eſt circa partes cerebri.

Super tertio

Dubitat qd multū accidit incub? ſupine iacentib?. P^odm qd cā eſt: qd talis forma iacēdi eſt cā oppilationis faciēdo mām ad poſteriora declinare: vnde p caſ. ſen. 3. cap. de ſomno t vigilia. reſupine dormire eſt malū ad malas pparas egritudines ſicut apoplexiā t ſtreneſis t incubū: qm ſupſuitates ad poſteriora declinare faciūt tē. **Cap. 6^m.**

Igna aut ois humoris manifeſta ſunt p cauſas nōnes antecēdētes. Et qñq ſit ex frigore ve hemēti inueniēti caput ſubito apud ſomnum qd cōprimūt ipm t igroſſat t pbit t efficit in ipſo phantaſias illas ſubito. Et illud qd nō ſit niſi pp debilitates cerebri ſua caliditate: aut malitia complexionis: quā habet.

Hic ponit ſigna. Et qñq. Cōſiderādū qd cerebrū debile in ſui calore nāl: t hoc per viā reſolomae: vt in pualſcētib? vel debile pp malitiā cōplionis fride: cū occurrūt frigori: tūc ſit incub? t ipſimit ſenſationē phantaſmat ſuffocatis t pmetis: qd iſt bō frig? pmit cerebri t igroſſat ſue iſſipat ipm: t ſic bz vapores t ingroſſat eos t ſpiritu t pbit: qd quaſi coarugat forū pſtrictione: t hoc vult Aui.

De cura. **Cap. 7^m.**

Cura ei? eſt ſlōmia t ſolō vētrīs cū eo qd totū humorē educit: t ſi humores ſint multi t groſſi pſert hoc ſolutiū: cui? pfectio. R. cur? ſorbz qūitate. 3. i. cū tertia pte. 3. d. ſcamonea t quarta. 3. de pulpa colloqntide t duob? danicb anſi ſi vir? fuerit fortis: t ſi nō cū pillulis de azulo aut pillulis ſtomaticis t epithimo t bieris magnis. Chiera cū cumeris aſinini t biera ruſſi ppe. Deide pſorta caput cū eo qd ſcinſti ex canone: t ex eis que inuāt ad b eſt vt grana pconle in potu ſm pūnitatē ſumant.

Pio ponit curā incubi a cauſis mālīs. Scdo a qūitate. ibi (Si aut). Cōſidera totū: qd ps remanēs t vaporis faceret incubū. Debet aut fieri hoc in plurib? eūonibus: vt ſupra declarātū eſt ex cap. de mella. Reliq patet. Et hieris magnis. Dices tū ipſe pcedit bieras magnas ſi vir? nō eſt fortis. hoc aut vt ſatis inconueniēs qd fortiores ſunt magne bierre qd pillule quas deſcripſit. P^odm qd iſtelligit de eis in pua doſi. P^oel oſdm qd nō dōt referri ſmo Aui. ad hoc qd dicit: t ſi nō ſed reſerat ad illud qd dicit cur? eo qd educit totū humorē. Grana pconle ſm cōtinuationē. i. pūnitatis diebus. Docet aut Raſis pūmo pūnitatis cap. 6. ſumere. 15. grana pconle t debet intelligi. 15. nō in vna doſi ſed pluribus ſumendo vnum vel duo grana: vt tibi videt. Peonia enī ppietate bz ad cerebrū.

Si aut cā in ipſo eſt frig? inueniēs caput t facit in ipſo hāc phantaſiā opz vt olea calida adminiſtras caleſcacia ſtiprica t emplaſtra rubificancia t reliqua. Et nō opz vt prolongemus ſermōnem in ipſo: quoniam iam pceſſit quod excuſat.

Olea cala. ſ. acty caleſcacia. ſ. i. vtrū vt oleū nardinū rubaceū t ſilia ſtiprica. Cōtra qd ſi frig? ſtipricauit. Dōz qd debet bīe ſtipricitatem pauca reſrenatiū nocumētī reſolutiū. t ps. pceſſit ſup i multis caplis: vbi docent etiā mālē cerebrales t pſortari caput: t alia que requirunt in cura egritudinū cerebri quacūqz tē.

De epilepſia. **Cap. 8^m.**

Epilepſia eſt egritudo pblbens membra anſmata ab operationibus ſenſus t mor? t erectionis non integre: t illud eſt propter oppilationem contingentem.

Cū determinat de incubo antecellor epilepſie: hic determinat de epilepſia. Et pmo determinat de epilepſia qū ad ſui eē t cauſas t oēm diuerſitatē. Scdo qū ad ſigna. ibi (Dicim?). Tercio ponit cās cā mouētes. ibi (permutatio). Quarto ponit curam. ibi (Opz qdē). P^oia in tres. P^omo determinat de epilepſia qū ad ſui eē t cās intrinſecas. Scdo de cās extrinſecas. ibi (Et cās mouētes). Tercio de modis terminatiōis. ibi (Epilepſia aut multotiens reſoluit). P^oia in duas. P^oio determinat de epilepſia qū ad ſui eē t cās intrinſecas t effectiuas. Scdo qū ad cās diſpoſitiuas. ibi (Epilepſia vo plm accidit iſantib?). P^oia i. d. p^oio facit qd bīe

etiam est in sermone magis generali. Secundo in spali et quasi declarative. ibi (Et opz qd vt coprehendat rē.) / Prima in d. pmo punitur diffinitiones sue notificatioes epilepsie in generali declaras illas. Secundo declarat vna particulā postā in vna diffione: vt ex illi notificatioe ne iuestiget cas epilepsie. ibi (Et qm ois spasmus.) / Prima in tres. Primo ponit vna diffinitionē. Secundo alia. ibi (plurimū vō.) / Tercio infert qdā ibi (Quare facit.) / Dicit pmo q epilepsia rē. Considerādū circa diffinitū q epilepsia sumit quicq vt distinguit analensia que est modus epilepsie fact' p cōpassione ad stōchus et p chataleñā que fit ex cōpassione ad aliqd extremop corporis vt Placarius et alij salernitani ponunt. Quicq sumit epilepsia vt cōter iporat epilepsia cerebale et chataleñā et analensia: et hoc mō hic accipit. Considerādū scdo q multa sūt noia hui' morbi. Dicit n. epilepsia ab epi. qd est supia et lesio lesio. i. lesio pris supioris vt capitis. dī morib' caducus: qd facit cadere. dī morib' lunaticus: qd qbusdā portinat fm motu lune. dī passio infantilis: vel mī puerorū vel vterus infantilis: qd multū comitat' infantes et pueros. dī morib' eraculus sine herculus pp sui fortitudine. dī morib' diuinus vel qd a deo credebatur fieri: vt q diuinū locū possidet. i. caput. et multa alia sunt et noia postā ab Alex. et Azauiuo de qb' nō curamus. Circa diffinitionē pldera. dicit est egritudo. qd diffinit' per genus remotū. tales aut diffiones nō sunt bone: vt Auer. 6. coll' pmo cap. pmo canti. cōmē. i. / Dm q Aui. nō curauit de hoc. Vel dōm q in epilepsia est morib' cōplexionalis et cōpōnalis. Et iō dīcedo egritudo accipit ppinquū genus illis cōe. pphibēd mebra aiata ab opōne sensus et mor': per hoc differt a frenesi et hīmb' in qb' nō pphibent opōnes s3 cōrūpūnt. Et erectioe: qd nō pōt stare rect': sed cadit vel nō pōt se erigē. Nō itēgre. p h differt ab apoplexia: qd apoplexia itēgre pphibet ab opōne sensus et mor' sed epilepsia nō itēgre pphibet. Et quo apper q ly nō itēgre: pōt intelligi de opatione sensus et motus: qd nō pphibet itēgre. i. oino. pōt scdo intelligi de opatione: qd fit in epilepsia est oppilatio est nō itēgre: sed in apoplexia est itēgre. pōt tertio intelligi de cā qd mā facies epilepsia nō est itēgra: sed medietas eius que facit apoplexia: vt ponit halyab. 9. theo. ca. de epilepsia cap. 6. Unde dicit. ferē cā epilepsia facies dimidia eius esse que apoplexia infert. Et illud. i. qd ista egritudo pphibet mebra aiata ab operibus sensus et motus: est pp oppilationē. i. in vtriculo cerebri ptingentē nō pfecta: et in hoc differt epilepsia a vtriciā modis syncopis in qbus pōt fieri pphibitio sensus et motus et erectionis: non tū pp oppilationem ptingentē in cerebro: sed ppter passionē cordis.

Plurimū vō causa eius est spasmus vniuersalis accidens ex noumento adueniente vtriculo anteriori cerebri quare facit puenire oppilationē nō cōpletam: et pphibet transitū virtutū sensus et motus in eo et in mebris ibis fieri absqz intersectione vniuersaliter et pphibet a possibilitate erigendi et neqz possibile est homini vt cum eo remaneat erectio corporis.

Hec ps pōt dupl' introduci. pmo q hic ponit aliā notificationē sue diffinitionē et est q epilepsia est spasmus totius: et diffinitio halya. pallegeto ca. 7. Bal. 3. de accidēti et morbo. cap. 3. 2. 3. de interiorib'. 7. ca. Dicit aut plurimū: qd quicq reperit epilepsia in q nō est spasmus manifest' vt infra ponet. vel dicit plurimū eius. i. 3. epilepsia dicat plura accidētia: tñ qd plus nobis apper de epilepsia est spasmus mor'. Vtriculo anteriori. i. pus: qd et in epilepsia nocet posteriori vtriculo vt infra Aui. pphibet. / Scdo mō pōt introduci hec ps vt dicat q hic incipit declarare particulas in diffinitione postas. / Et p declarat h qd dicit egritudo: ostēdēns que egritudo fit epilepsia: qd est egritudo que est spasmus. / Scdo declarat illud qd dicit pphibet ab opōnib' sensus et motus nō itēgre. Nā sequit' est spasmus: qd facit puenire oppilationē nō cōpletā. i. est oppilatio nō cōpleta. pphibet transitū itēgre. i. integrū: qd nō cōpleat' transitū spiritus et virtus sensus et motus ad membra: et hoc est qd dicit absqz intersectione. i. absqz intersectione vniuersaliter. i. totaliter: qd nō totaliter absqz incidit. Et pphibet rē. p3.

Dubitat cōter an epilepsia fit morib' vel accidēs. / Vides q fit egritudo siue morib' p Aui. / In pñ est Bal. 3. de accidēti et morbo. ca. 3. q ponit q fit accidēs. / Amplius spasmus est accidēs: qd malus mor'. vt 3. de accidēti et morbo. ca. 2. 3. epilepsia est spasmus: vt hic Aui. qd est accidēs. / Dm q qd ista est valde rudis: et iō pōnēdo exēplū in epilepsia flegmatica: dico q pphideram' in tali epilepsia oppilationē vtriculorū et vtriciā: et vt sic est egritudo receptaculoz et vie. Consideram' et malā cōplexionalis. Consideramus etiā malū motū spasmolum: et vt sic est accidēs.

Dubitat 2° an in epilepsia ex toto auferat' sensus et mor'. / Ut dicit q sic per Bal. 3. de interiorib'. 7. ca. vbi dicit. sunt et alia huius passionis. i. hui' epilepsie accidētia que cū patiunt neqz vidēt neqz audiūt neqz aliq sensu sentiūt neqz memorant neqz intelligūt. Idē ponit Alexander in cap. de epilepsia: et ē Azauius. pphobaf rōne. si in epileptico cessat ois mor' agitatiu' et erectiu' et ois sensatio: igit in epilepsia ex toto tunc auferet' sensus et motus: sed sic est q quicq istud videm'. qre rē. / In pñ est A. hic 2. h. in cōmē. afoz. 45. 2. pti. epilepticoz. / Rñso qdā est: q in paroxismo epilepsie nos pphideram' pñ' et sine: et qd ad hec tēpora sensus et mor' non sunt ablati: sed pphibiti. i. diminuti. Consideram' et statuz: et qd ad hoc tps pphibiti epilepsie sensus et mor' sunt ablati. / Lētra hoc pmo tūc diffinitio quā Aui. dat de epilepsia est rudis qd nō cōpeteret epilepsie in suo vero et pphibito cōe: sed in statu pphibiti cōt apoplexia. / Amplius ita pphobaf rōne de pphibito apoplexie qd in pñ' et sine non auferet ex toto sensum et motū sed in statu. / Alter igit dōz q pphibitio sensus et mor' epileptici dupl' pphiderat. Uno mō in se: et vt sic qbusdā epilepticis ex toto sensus et mor' est pphibitus. i. ablat'. Quibudā aut nō ex toto: sed diminutus: vñ Auer. 3. coll' 3. vlti. cap. loquēs de epileptico dicit. pphobaf oēs sui sensus et virtutes aiales aut diminuit. Rō est sensibilis: qd videm' qd epilepticos ex pphibito pphibiti iacere sine oī mori et nihil senti re fm aliq exteriorē sensus: nec fm interiorē qd pphibit' iudicare: qd videm' istos se nō recordari habuisse aliqd nouitū. Ecōtra et videm' aliquos q hnt leuē pphibitū: q nō ex toto sunt pphibiti in morib' mebroz: imo hnt motū spasmolum leuē: et intelligunt et recordant' cū furgunt. Alio mō pphibitio sensus et mor' epilepticoz pphiderat in cōparatiōe ad suā cām cōparādo ad apoplexia: et hoc mō sensus et mor' in oī epileptico curabili a pphibito est non itēgre pphibit'. Rō est: qd oppilatio cuiuslibet epileptici est nō itēgra respectu oppilationis apopleptici: vt halyabas pōt pallegeto cap. 7. Aui. inuit et reliq auctores. / Sed tu dices: si in oī epileptico oppilatio est nō itēgra: quō q in quodā epileptico sensus et mor' est ex toto ablat'. / Dm q h oppilatio fit nō itēgra: tñ illd parū qd vadit de spū sensitiuo et motiuo ad mebra: et illd qd est in vtriculo: non pōt exercere aliq actū sensationis nōrī. / Sed tu dices: ita dicā de quodā pphibito apoplexie. / Dōz q adhuc minus transit de spū in apoplexia q epilepsia in qua sensus et motus suut itēgre pphibiti: etiā difficilior oppilatio apoplexie remouet q epilepsie: ideo sensus et motus sub hac cōsideratione debent dici magis lesi in apoplexia q in epilepsia: in qua homo nihil sentit nec mouetur. Contraria cessant.

Et qm ois spasmus quēadmodū ostēdi fit aut a repletionē aut a siccitate aut a cōtractione ppter cām impedientem tunc similiter epilepsia.

Hic declarādo causas spasmū vult iuestigare causas epilepsie. Et pmo eius. Secundo accidētia in ea: qd est spuma cōparādo epilepsia ad apoplexia et sternutationem. ibi (Spuma vō.) / Prima in duas. Primo facit qd dicit' est. Secundo ponit quorūdam opōnē in causis epilepsie. ibi (Quidā aut.) / Prima in duas. Primo ex hoc q epilepsia est spasmus ponit diuisionē causarū. Secundo ostēdit ex qua illarū epilepsia fiat. ibi (Utrum opz.) / Primo arguit sic. ois spasmus fit ex repletionē vel inanitionē vel cōtractione: vt ostēsum est sen. 2. huius. Sed epilepsia est spasmus rē.

Dubitat qd Hippo. in 6. pte afoz. illo afoz. 39. Spasmus fit ex inanitionē et repletionē: sicut et singultus: solū ponit duas cās spasmū scz repletionē et inanitionē. / Dm q spasmus cū fit mor' actiu' mebrū inuolūtariē moti a repletionē pōt fieri: vel solū a re ppter nām: et sic hz duas causas. i. inanitionē et repletionē. vel pōt fieri a re ppter naturā siue a re naturali. i. natura pphibente euz fugit a nocente: et sic hz tres causas: et ita Auer. sumit hic.

Vtrūtamēn nō fit a siccitate: quē epilepsia fit subito sed spasmus siccus non fit subito.

Primo pbat a qbus causis fit epilepsia: et a qb' nō fit. Secundo pbat suppositū. i. minore pphibitōe. ibi (Et epilepsia qd nō procedit.) / Prima in duas. Primo pbat a qua cā epilepsia non fit. Secundo a qb' fit. ibi (Tūc restat.) / Prima in duas. Primo pphibit qd nō fit a siccitate. Secundo pbat. ibi (Et qm.) Et hec hz duas rōnes adducit. ibi (Et qm.) / Primo arguit sic. epilepsia fit subito: q epilepsia nō est spasmus siccus: et per pñ nō fit a siccitate.

Et quoniam cerebrū ex siccitate sua nō consequitur vt spasmus multum quin moriatur corpus prius.

Arguit sic: si pus accidit morib' in cerebro fiat siccitas: qua pōt fit consequi spasmus siue epilepsia: ergo epilepsia non fit a siccitate: sed sic est. ponit minorem pphibitionem.

Dub²Dub³

Bentilis

hub⁴ 4.º C^odubitat vtz epilepsia fiat a siccitate. ¶ Uidet q sic qz spasms
in toto pōt fieri a siccitate cerebri: sed epilepsia est qdā spasm^o in
roto: qz tē. Maior est nota: qz a frensi pōt fieri spasmus: vt supra
tra. 3. sed talis est a siccitate: vt. 3. de interio^o 17. 6. ca. in fine. Item
epilepsia pōt fieri a mā modiciua iucitate ad vbiendi: vt notuz
est: qz pōt fieri a siccitate: qz res modiciua ē excitatiua: vt Bal.
in cōmōto pmo. 5. parti. ult. afoz ¶ In p^otrarium est Aui. 2. Bal. 3.
de interio^o 17. 7. cap. ¶ Rñso est duplex. Vna antiqua: est qz epi
lepsia nō pōt fieri a siccitate. Ratio est: qz mēbz multū humiduz
ē: est cerebri: nō pōt sātē vita tātū excitari qz corugez ¶ 2. hāf
vt notū ē: qz nō poterit epilepsia a siccitate cerebri fieri: hoc est
qd Aui. inuit qz dicit. nō psequit vt spasm^o multū. qz d. bene pos
set psequi qdā siccitas: qz qdā spasmus nō multus: sed multus non
pōt fieri. Qel pōt exponi multū. i. multioris: qz valde raro posset
forsan ptingere. ¶ Ad rōnē pma3 dicez qz frenesi est passio pelli
cular cerebri: qz pnt tolerare excitationē: ex qz psequat spasm^o
in toto: sed epilepsia est passio cerebri qtu ad vetriculos 2 meat^o.
¶ Ad scdm dūm qz hic est sermo de siccitate cōplexional consi
mendum taliter qz ide tal coruogato. Et nō est sermo de sic
citate alicui^o medicie vel humoris modiciatē pūgētis cerebuz
vt fugiat a nocētē. Ita rñso possit impugnari: qz Bal. ibidē vult
qz nec ex siccitate pelliculari cerebri possit fieri spasm^o qz est epi
lepsia: vnde dicit ipōssibile est qz cerebuz vel eius pellicule defici
ent: adeo quousqz fierent velut coria coartata: nisi ex longis tem
poribus. C. Et quāuis postposita auzotizet Bal. pōt opinio pōi
ta defenditū aliter dūm qz epilepsia pōt dupl^o accipi. Vno mō
pzo spasm^o periodico subito enegietē 2 subito recedētē: hoc mō
nō pōt fieri a siccitate p^o duas etiā quas Aui. p^oima tollit su
bitum aduentū: qz spasmus a siccitate fit paulatim. Scdm dā tollit
recessum subito: imo dcm recessum: qz tāta siccitas qua cerebuz
vel eius pellicule corugent 2 totuz corpus spasm^o occidit: imo
forsan prius qz spasm^oet. Alio mō accipit epilepsia pzo spasm^o in
toto sequētē dispositionē cerebri: 2 hoc mō non est ipōssibile fieri
epilepsia talē. i. spasmū quēdā ex inanitione sicut in frensi ptingit:
h^o forsā raro ptingat: 2 hoc videt^o i^o ad mentez Bal. ibidē siquis
attendit. Et hoc etiā qz epilepsia fit subito: dicit qz nō fit a siccitate
cerebri: qz talia accipit pōt fit nisi lōgo tēpore. Et Adā. 2. de Coli.

Tunc restat vt ei⁹ qdē cā sit aut cōtractio cerebri ad expellēdā rē ipedientē que est aut vapor aut qualitas mordicatiua aut humectatiua male substātie.

C'hic ostēdit a gbus causis fit siue cās a qb' fit epilepsia. Et pmo applicat has cās ad epilepsiam vt sic spafmus siue p'cio cerebri. Scōv vt est p'ctatio aliusq' mēbroz cōtāctū cerebri. ibi (Spafm. aut.) / p'ma in tres. p'mo ostēdit qdō p'cio fit cā. Scōv qdō repletio. ibi (Aut. humor.) Tercio probat. ibi (Et fanitas.) C'cidit p'mo q' cū epilepsia nō fiat a siccitate: q' fit a p'ctatione que p'ctatio fit rē. C'cidet aliquid in quo differtit ille tres caus' gbus cerebri p'rahit vt expellat. / Dm q' oēs p'fuerit in hoc q' nō tenet res aut nocētes sunt vapor aut humor aut qualitas modica riuā aut venenosa: r hoc est qd dicit aut qualitas mordicativa. f. humoris: aut humectativa male substantiē. f. venenose. r dicit humectativa: q' iz non modicet: imo leniat r humectet: vniūdo fit male substantiē venenose incitat ad expellēdū. C'ed tu dices nōne ista diuisio possit applicari ad vapores: q' ledit q'itate mordi cativa vel venenositate. / Dm q' sic r dedit hoc intelligere: q' vapores marie sorsum nās ab hūyōz: q'ue hūiditātib' ab' surūz.

Dub^m 5^m Dubitat q^o cerebrū percipit qualitatē moriditatu^m cui⁹ nō senti-
riat. ¶ Dōm q^o percipit illā per sensu^m pāniculo^m. ¶ Vel dōm q^o est
pceptio nātis: q^o expulsiva nātis percipit nociuū & repellit.

CAut humoꝝ faciens cucnire oppilationem ⁊ spasmū
non integrum in ventriculis cerebri ⁊ principijs ori-
ginum neruorum.

Thic ostēdit quō epilepsia fit ab alia cā.s.a repletionē. Et primo facit hoc in generali. Scōdo in speciali. ibi (Et quandoq.)

Dub^m 6^m Dubitat q^d An. dicit q^d humor faciens euenire oppilationē non integrā et spasmū. i. dictionē in vetriculis et picipys neruoz est cā epilepsie. hui⁹ p^{ri}u ponit Rasis. i. ptine. ca. de epilepsia. in p^{ri}nc. ca. 6. Et pbat rōne: q^d tūc nō de facili dissoluere. Ista p^{ri}ncipio expectat solutionē in dōne qua ista querre an in oī epilepsia. 6^m

[illegible]

Et hic in spāli ostēdit quō epilepsia fit ab humore. Et pmo quō ab

Super tertio

humore moro. Scdo qto ab hūore nō moro. ibi (Et cū ibi fuerit.)
 ¶ Prima in tres. pmo pōt vni mēbū diuisioni. Scdo remou
 et cūbi. ibi (Et forasre.) Tercio pōt aliud. ibi (Aut pp ventū.)
 ¶ Cōsidera qd humor diuīdū qd agitāt. Sū enī ipm sit corp^u hu
 midū aqum agitatio facit in eo vndas. humor qicq^{ue} cū tali motu
 vndoso qicq^{ue} facit illud. f. epilepsia. Iste aut mor^u sit aut pp ebul
 lionē aut pp ventum. vt ponet. Et ebullitio fit a caliditate supflua
 in eo qd. f. caliditas erranea accedit et oppilatione. qd appilatio
 facit accidere caliditatē erraneā vt scdo de acciden^ti z morbo. c.
 z. Uel q. f. epilepsia accedit et oppilationē zc.

Et fortasse eius antecessione nō complet aliquid cū
quantitate aliqua quare nō priuantur membra sensu ⁊
virtute motus integre.

Dupliciter exponit. Primo q̄ remouet dubiū. Diceret aliquis si humor iste ebulliat pfecte oppilaret qd̄ faceret. R̄ndit q̄ appoletur: q̄ meba pfecte t̄tegre p̄uarent sensu t̄ motu: sed q̄ nō pfecte oppilatio nō t̄tegre p̄uat sensu t̄ motu: t̄ est q̄ dicit foras t̄ ē ante effusione. I. cū iste humor antecedit t̄ facit epiphila: non cōp̄let algid. f. de nocumēto siue oppilatione: q̄ nō cōp̄lete oppilat cū q̄titate fuit q̄re meba nō p̄uant t̄tegre r̄. q̄ si pfecte per q̄titate antecederet ad faciēdū algid t̄ p̄uarent t̄tegre. Sc̄do mō pōt exponi vt declarat algid requirit inuadit in humore vt facit epiphila: q̄ ante ebullitione siue inuadit in humore nō iū faceret: t̄ est q̄ dicit, t̄ fortasse ē ante effusione. I. anteq̄m inuadaret per ebullitione nō cōp̄let algid. f. de epiphila: q̄ nō pōt ēā iudicare cū q̄titate. Sed q̄ ebullitio mouet t̄ angit siue inflat: iō facit q̄ hūio: mō cōp̄let epiphila: cū t̄ pus nō cōp̄leret: q̄re r̄. Istud refert ad illud qd̄ dicit nō p̄trāffat iue nālī. t̄ trāffat: q̄ nō p̄uant r̄. Cōsiderāndū aut̄ qd̄ dixit. fortasse sū p̄mā expōsitio: nem: q̄ p̄tingit humore ebullitū p̄sse oppilare pfecte t̄ facē apoplezia t̄ ē t̄ p̄fecte. Sed q̄tū ad secūda expōsitioe dixit. fortasse: q̄ pole est q̄ siue tali motu yudofo dicit epiphila ab hūiore.

¶ Aut ppter ventū grossum retentū in transitibus spi-
ritus fin q̄ visum est philosopho magno Ari.7 vidit
ipsam esse vnā causarū epilepsie.

Thic ponit alia membrū dīuīſionis. Nam humor inundans facit epilepſia: quia inundatio fit non ſoli ppter ebullitionē: ſed ppter ventū groſſum retentū &c. ſim q̄ viſus eſt ab Ariſto. in libro de ſomno 2 vigilia. Cōſiderandū q̄ text⁹ iſte duplī pōt exponi. Primo vt dicit eſt 2 ſenſus q̄ humor pōt facere epilepſia ſine motu yndoforo: de hoc dixit 2 dicitur aut cū motu yndoforo. 2 motus yndoforus vel eſt a caliditate ebulliente vel a yerroſitate. Et diſert bu mor cauſas epilepſia ſue opilationē nō integrā ebullitione vel ventofitate: q̄ qñ cauſas ventofitate: tūc ventus eſt ſicut cā imediata: ſed ebullitione. Inflatione ipſus corpus humoris eſt cauſa imediata cū dilatazione ebullitionis. ſ. data ebullitione quīs nlla eſſet ſibi ventofitas. ¶ Scđo nō pōt introducti q̄ hoc fit ymū mēbrium cōtradīſtinctū cauſa humorali? 2 dicitur: epilepſia ſit a replectione. 2 humorali vel ventofa: 2 humorali ſue humoris eſt replectio ſue motu ebullitionis ſue yndationis vel cuꝝ inundatione vel ebullitione. ſi vento eſt ſim q̄ viſum eſt Ariſto.

Et cū ibi fuerit humor oppilās tūc cerebrum cū hoc etiā cōtrahet vt expellat illud qđ impedit.

¶ Sic ostendit quomodo humor opillans facit epilepsiam. f. Quis non sit motus motu yndofus? quia non cōuertat in ventositate? hoc est declarare illud quod ibi dicitur aut humor facies cūenire etc. Non enim erat dubium quomodo ventositas vel humor yndofus motus faciat in cerebro motū malū? incitat ad p̄tractionē. p̄mo ergo p̄mittit quod intēdit. Scdo pbat. ibi. (Sicut accidit). Cdi cit pmo qd cū ibi. f. in cerebri vetriculū? pncipius originū n̄crosū fuerit humor opillās. f. nō integre ynde fit epilepsia quāuis non sit yndofus motus nec ventositas facit cerebri? hoc cōtrahet etiam v̄ expellat etc. Tūlt igit Aui. qd humor opillans nō integre facit epilepsia in qua est cerebri contractio etiam.

¶ Sicut accidit stomacho ex singulis et nausea: et sicut
accidit ex tremore cum est tractio et compressio principius
in expulsionem membrorum eius quod ipsa expellunt. Et cum
cerebri tractus motus eius diversificantur et sequitur
ipsum contractio nervorum in facie et in alijs membris:
et diversificantur motus ipsorum.

Arguit sic, oē qđ pōt icitare cerebrū ad expulsiōnē ē vel pōt esse
tā vt cerebrū ptractine moueat; materia imperfecte oppilās pōt ē

facere: & de. Declarat minor per simile in nausea & singultu & tremore. Considerandū qd humor facies nausēā & singultū & etia tremorē qm nō inundet nec vtolē incitat mēbrū ad expulsio- nem: & hoc qd dicit. cū est ptractio rē. pōt referri ad motū treino- ris in quo mēbra se pmetūa & pstrigētia expellūt: & pōt referri ad totū qd dicit de nausea & singultu & tremore: & ita mā in cerebro ipsefecte oppilās incitat cerebrū ad pmetūū & pstringendū se vt expellat mā que si pfecte oppilaret non posset cerebrū in se trahi & expunire: & hoc est qd dicit. cū ptractio rē. est pncipiū rē.

Et sanitas quidē aut cōtingit ppter expulsionē hu- moris: & ppter resolutionem ventositatis: aut ppter expulsione impedientis.

Probat qd cause predictae faciant epilepsiam. Et arguit sic. Quo- rum cessatio epilepsia curat sunt cāe epilepsie: sed euacuatio- nem humoris resolutionem ventositatis & remotionem rei impedientis: de qua dictū est supra rē. ergo ille sunt cause.

Dub^m 7^m Dubitat vtrū humor absq; hoc qd puerat in ventositatē suae va- pore possit facere epilepsiam. / Videt qd nō pmo ex Aristo. al- legato ad. A. & Serap. pmo sue pnat. ca. de epilepsia. cap. 23. / Idēz videt de intentione Auer. 3. colligit vltimo cap. / Itē Auer. infra cū dicit. & opz quidē. / Probat rōne pmo qd est rō Auer. ibidē quam sumit a Rasi pmo pntēis. cap. de epilepsia cap. 6. Si epilepsia fieret ab humoribus flegmaticis grossis viscosis vel a melacholi- cis huc ventositatē vel vapore: tū cito accideret: vel cito dis- solueret. / hoc autē est falsum qd paroxysmus epilepsie subito acci- dit & subito recedit. / sequentia est nota qd humor grossus & visco- sus in eo qd est talis nō dissoluit nisi longo tēpore. / Amplius simi- le illa materia maxime fit epilepsia que magis est apta subito mo- tui: sed talis est materia ventosa siue vaporosa. / Amplius simile videt de sternutatione & epilepsia: qd sternutatio est parua epi- lepsia: sed sternutatio nō fit ex mā flegmatica nisi puerat in ventū vt in cōmē. aloz. 52. 7. pti. / Sternutatio fit rē. & rē. / In 2° dicit. 3. de interiorib. 7. ca. 2. A. hic & alij medicine auctores. / Vdōm qd epilepsia pōt fieri ab humore. v. g. flegmate oī circūscripta vō- sitate. / Probat pmo rōne Rasi. 3. de interiorib. 7. ca. oppilatio via- rum latarū est de humorib. grossis & viscosis: qd res subtiles non possent eas oppilare: sed epilepsia est oppilatio viarum latarū: qd vtricoloz cerebrū: vt ibidē ponit Rasi. & ponit solū pmoē miorē. / Sed tu dices ista rō arguit qd solū fiat de flegmate vel melia: & qd nō fiat de cholera vel de vapore. / Vdōm qd verū est vt est pas- sio oppilatiua vtricoloz & sunt lati. / Tunc enī ppte fit ab humo- ribus grossis. Et si fiat a ventositatē est vt pncipat grossitie grossi humoris. / Rō tñ pācta posset calūniari qd nō fuit Rasi. sed pclusio eius. / Scd rō est Aui. Omne qd pōt esse cā vt cerebrū cōtractiue moueat: pōt esse cā epilepsie: vt notū est: & humor solus oī vapo- re circūscripto est hmoi: & rē. / Minorē ppositionēz Aui. pbat per simile de singultu & nausea & tremore. / posset et minor pbari. / Nā mī humorales oī circūscripto vapore pōt stimulare virtutē cere- bri ad expellendū vel per qualitatem vel per quantitatem: qd pōt esse cā vt cerebrū ptractiue moueat & pnat se vt expellat. Et videtur qd hoc rō demonstratiue pcludat. / Considerandū tñ circa pācta. / pmo cū dictū sit qd epilepsia est spasmus: in epilepsia cōsidera- mus duas oppilationes. / Una est per coisulentia materię: & ista lz fit cā nō transiendi spiritū sensitiuū & motuū ad mēbra & pbi- tionis sensus & motus nō itegre nō tñ est cā spasmī. / Alia oppilatio est que sequit ppressionē siue coartationem pstrictionis cerebrū vt expellat: & talis oppilatio est ppte in epilepsia vt ē spasmī. / Cō- siderandū scdō qd lz ex nā rei possibile fit qd ex humoribus. v. g. fle- gmate fiat epilepsia oī circūscripto vapore: tñ de facto vel pluri- mū epilepsia fit a mā cui pūngit ventositatis. / Rō est: qd flegmatici humores & tē melici sunt apta mā vōsitatis: vt Auer. palleгато loco 2. Aui. supra ca. de qualitate accidenti sode ex materijs. & ca- loz cerebrū & motus illoz humorū sunt cā qd vapor inde cōsurgat. / Ad 2° dicit dōm. pmo qd Aristo. qd fm Aui. dicit qd est vna cāz epilepsie & nō dicit qd fit semp causa. / Ad Auer. & Aui. infra dōm qd ideo dixerūt illud: qd vtrū plurimū fit a materia cuz ventositatē grossa. / Ad rōne pūmā dōm negando psequentiā. / Ad pbatio- nem dōm qd humor grossus viscosus in mēbris latarum viarū pōt cito colligi & cito dissolui per viā eliquationis. / Casus enim fle- gmaticis in vtricoloz pōt subito fieri. / eius expulsio per palatū & nares posset fieri subito. Et probatur qd videmus apoplexiam subito accidere & subito quandoq; terminari ad paralyfin. / Ad secundam apparer solutio. / Ad tertiam dicēdū qd sternutatio pōt fieri a flegmate absq; hoc qd puerat in vapore: vt Auer. dicit ptra Rasi. 5. cap. de sternutatione. / Ad Rasi. dōm vel qd ipse errauit: vt ibidem ptra eum demonstramus. / Vel dicendū qd illud dicit: qd vtrū plurimū fit fm qd ipse dicit.

Spasmi autē descendentes ad mēbra qbus associat epilepsia cā ē: qm materia que puenit ad cerebrū aut nocumentum qd ipsum comitatur nervos etia quare est ipsoz dispositio eius.

Hic ponit cām spasmi siue pctionis in reliquo corpore. Et pmo facit hoc. Scdō qd dicit pbat vel declarat. ibi. (Et illud.) / Dico pmo qd cā spasmi descendentes est: qm mā que puenit ad cerebrū: & hoc qm ad epilepsia: cui cā est repletio aut nocumētū qd ipm cerebrū comitat: & hoc qm ad epilepsiam cui cā est pctio ad ex- pellendū rē impedientē: comitat et nervos: qre dispo ipsoz nervoz siue mēbroz est dispo ipm. / scdō. / Lū qd cerebrū pbat & spasme- tur: & mēbra qd cōmunicat cerebrū contrahuntur.

Et illud est ppter tres cās. / qz ncrui sequunt substa- tia cerebrū: & ledunt ab eo quo ipm ledit: & coz reple- tio ex hūore expulso ad ipsos in pncipio ipsoz facit vt augmētē coz latitudo & abbreviē coz lōgitudō.

Scilicet qd dispo mēbroz fit dispo cerebrū. / Vel 2° illud. / spasmus descendēs ad mēbra est pp tres cās. / pma est: qd ncrui sequuntur subam cerebrū: inde oriunt. / Scdā est: qd ledunt ab eo qd le- dit cerebrū. / Et differt hec 2^a cā a p^a: qd pma cām nō pcederet pbs qdā. / scd ncrui oriunt a cerebro: & tñ pcederet scdā cām. / Tertia cā est: qd repletio nervoz ex humore expulso ad nervos in pnci- pio originis ipsoz est cā vt augmētē latitudo & abbreviē lōgi- tudo: & hoc est spasmus. / Et cōsidera qd hec est cā particularis: qd solū est in epilepsia repletionali cui cā est humor facies eueni- re oppilationem de qua dixit supra illo cap. aut humor facies rē.

Et epilepsia qdē nō pcedit cursu spasmi nō cursu la- ritas & efficit pctionē cerebrū & abbreviationē & nō fa- cit mollificationē & dilatationē nisi qd cerebrū admini- strat in hoc expulsione alicui rei a seipso: expulsio vō nō cōplet & pncipū nisi ptractione & expressione.

Hic declarat miorē pponē rōis supra facte qua dicebat qd epi- lepsia est spasmus. Et pmo facit hoc. Scdō ponit quosdā cās. ibi. (Omni aut.) / Ad pmi intellectū pñdera qd gda bonō. rudissime exponit tertium dicētes qd epilepsia nō pcedit cursu spasmi. / tñ nec cursu laritas. / scdō lz cursu vtricoloz: qd in pncipio est spasmī & in fine est laritas. / Ista expositio nō est ad mentē Aui. vt appare- bit: nec est vera in se: qd epilepsia nō currit cursu laritas. / i. mollifi- cationis siue paralyfis vt notū est: & qm in fine porisimū epilepsi- cus fit debilis: nō tñ dicit qd beat laritas. / i. paralyfin. / Vult igit Aui. dicere qd epilepsia nō currit cursu spasmi & nō currit cursu la- ritatis. / i. mollificationis. / Et cā est: qd cerebrū administrat rē. / Ergo ista que dicit. nisi qd rē. / dicit qd cū hoc dicit. nō pcedit cursu spasmi. / tñ hec oratio resoluitur in orationē affirmatiuam sicut cum dicit. ego nō comedo nisi vt viuiam. / i. comedo vt viuiā. / Reliq; vō littera que dicit. nisi cursu laritatis. remanet negatiua.

Omni aut spasmō materiali pferit febri. / Sed epile- psia est spasmus materialis. Et apata qm apparent in ipsa fortasse resoluūt cā & minuant materiam eius. Et multotiens quidē permutat melia ad epilepsiam. Et multotiens quidē mutat epilepsia ad meliam.

Hic ponit tres cās. / p^oim^o est notus. epilepsia est spasmus ma- terialis. / scdō plurimū. / Scdō cā. est not^o. dicit aut fortasse: qd qm hmoi apata possent fieri de alia mā qd fit mā epilepsie: & tunc non resolverent ipsam. / Tertius cā. est dictū Hippo. sexta epidimia- rū: vt ponit Rasi pmo pntē. ca. 6. Et dicit illi talis epilepsia qm est a materia melica: de qua pmutatione dictū est supra caplo de melia. Et epilepsia flegmatica per flegmatis adustione possit cō- uerti in melancholia puenientē a flegmate adusto.

Dubitat vtrū in omni epilepsia fit cōtractio cerebrū. / Videt qd nō: qd nō distingueref epilepsia facta a ptractione ab epilepsia fa- cta a repletionē qd est ptra Aui. supra. / Itē in epilepsia vel fieret pctio cerebrū vt cerebrū fugeret a nocētē vel vt cerebrūz expelle- ret rē nocētē nō vt fugeret a nocētē: qd qm epilepsia fit a sangui- ne & flegmate nō malo in qb^o nō est qm acuta mordicantia vel venenosa: / ideo cerebrū nō fugeret nec pberet: nec ē dicit cere- bri vt expellat: qd cū oī porisimo epilepsie a qd alijs surgit fit ex- pulsio mēritū: tū oīs epilepticus cū resurgeret spasmaret qd est falsum. / Amplius si in epilepsia in toto corpore posset fieri spasmus absq; cerebrū pctio nō est necariū qd in oī epilepsia cerebrū pbat: sed sic est: & rē. / Dato est nō: qd cerebrū ptractio nō videt pp aliq;

Dub^m 7^m

Gentilis

necessaria nisi ut totū corpus dñat: ut Aulic. inuit. minor est nota: qz per oppilationē originū neruoz pōt fieri spasm? in toto cū augmētā ipsoz latitudo et abbreuiat ipsoz lōgitudō: ut Aulic. supra et Bal. 3. de interioribz. 7. ca. ergo in oī epilepsia nō est ptractio cerebri. In dñum est Aulic. supra cū dixit. et cū ibi fuerit humor. et cum dixit. epilepsia nō currit cursu spasmī zē. Itē oīs epilepsia fit vel a ptractione vel a repletionē et est ibi ptractio: ut Aulic. dicit ibi. et cū ibi fuerit humor. zē. Itē si epilepsia est spasm? cerebri in oī epilepsia est ptractio cerebri: sed sic est: ut Rasis pmo pñe. cap. de epilepsia. cap. 6. auctoritate Tabri. / Dñm qz epilepsia fit yela cā que nocet qualitate vel a causa repletionali. Hec distinctio sumi pōt ex mente Aulic. Si qdē fiat a cā que nocet qualitate siue sit qñtas acuta siue venenosa siue cōgelatiua: dico qz opz qz cerebri nēcessario ptractat. Probatur dupl. Primo presupponēdo qz in oī epilepsia fit aliqua oppilatio iperfecta in ventriculis cerebri: hoc videt pcessum ab oībus: tunc arguas. ex mā nocente qualitate faciente epilepsia opz qz fiat aliqua oppilatio imperfecta in ventriculis cerebri: ergo opz qz cerebri ptractat. / Coartet. pñā tener. qz oppilatio iperfecta ventriculoz cerebri vel fit per pctionē vel fit per corpulentā mae: sed nō pōt fieri pp corpulentiam mae: qz mā ista nō nocet repletionē sed qualitate: qz talis oppilatio fit pp cerebri pctionē. Scda rō in illa epilepsia cerebri pñā in qua cerebri stimulat ad fugiendū et exprimiendū se. Sed in oī epilepsia facta a cā nocete qualitate cerebri stimulat ad fugiendū et exprimiendū se: ut notū est. / Si autē epilepsia fiat a mā repletionali. v. g. humore flegmatico nō vērsofato siue vērsofato: tūc dico tria per ordinē. / Primo qz nō necessario pcurrit pctio cerebri. rō est: qz si in toto pōt fieri sensus et mot? phibitio nō integra pp oppilationē nō pfecte factā in ventriculis cerebri absqz hoc qz cerebri ptractat: epilepsia pōt fieri absqz pctione cerebri: s; sic est. g. zē. Maior est nō qz epilepsia sic diffinit: sed minor est nota. Flegma cuius sui repletionē imperfecte oppilans ventriculos cerebri phibebit nō integre sensum et motū. Et apper qz talis epilepsia erit siue spasmor: vnde Aulic. infra. multotiens fit epilepsia siue spasmor: sensato: et illud est qñ mā facies ipsam est subtilis et operat cū repletionē nō cū malitia vehemētī. / Dico scdo qz in epilepsia facta a flegmate repletionali pōt pcurrē et multotiens pcurrit cerebri pctio. rō est si mā repletionali iperfecte oppilans pōt stimulare cerebri ad expulsiōnē: igit cerebri pctio pcurrit: s; sic est. / Pōt enī stimulare qz aggrauat et qz ifridat. Et apper qz in tali epilepsia erit spasm? / Dico tertio qz si in toto corpore ē fortis spasm? et agitatio in epilepsia opz cerebri pñā. Rō est: qz si in toto corpore nō pōt fieri fortis agitatio pctio siue spasm? nisi cerebri spasm? siue dñat: opz qz in epilepsia in qñ in toto est spasm? qz cerebri dñat: s; ita est ut sumit de itē dñe Bal. 3. de interioribz. vlt. ca. quēdam modū. n. ex totius corporis malitia siue paralyti arguimus nōcūmētū in cerebro: ita ex spasm? totius arguim? spasmū in cerebro. l. ptractionē cerebri. / Sed tu dices vī qz in toto pōt fieri spasm? absqz h qz cerebri dñat: qz replet originibz neruoz solis absqz cerebro abbreuiat lōgitudō augmētata latitudinē: et sic fieri spasm? paucā. n. mutatio in pñā est magna in pñcipiatis. / Dñm qz si talis mā nō est in ventriculis cerebri siue in cerebro: sed in solis pñcipijs neruoz ista nō erit epilepsia. / Tsz tu dices ego dicā qz ista mā qñ ad vñā partē est in ventriculis cerebri et iperfecte oppilat et cerebri nō pñā: et qñ ad aliā partē est in originibz neruoz: et ex hoc fit spasm? in toto. / Dñm qz ista materia que est in neruis fuit expulsa a cerebro: vnde Aulic. dixit ex humore expulso ad ipsos zē. et in expulsiōne cerebri fuit ptractū. / Contra hanc solutiōnē. Primo: qz quicquid fuerit prius: tñ modo pōt esse actu epilepsia ex mā stante in ventriculis cū qua cerebri nō ptractat et ex materia stante in pñcipijs neruoz ex qua in toto erit spasm?. Amplius scdo dicā qz illa materia venit ad neruos nō per viā siue modū expulsiōnis cerebri vel ptractionis: sed per modū eliquationis materie. / Dñm ad hoc qz iste rōnes pñcipiant opz qz tertia pclusio supra posita sic dearticulat qz si in toto corpore dñ esse in epilepsia fortis spasm? pp cās in cerebro opz qz cerebri ptractat. Dico autē pp cām in cerebro: qz si talis ptractio esset pp cās in pñcipijs neruoz nō opor- teret cerebri pñā. / Sed tūc restat rñdere ad auctoritatē tertio de interioribus: qz malitia totius corporis arguit passiōnē in cerebro. Et eodē mō ex spasm? totius corporis dñ argui nōcūmētū in cerebro. Dñm qz per cerebri itelligit subam cerebri et pñcipia neruoz oīum vel oīa. Uel dñm qz h arguamus passiōnē nō tñ nēcessario similit. qñ. n. totū corpus est spasm? pp repletionem in pñcipijs neruoz: tūc arguimus qz passio ē radicāt fuit vel est in cerebro: qz materia illa a cerebro venit ad originē oēs neruoz: nō tñ arguit qz sicut corpus totū est spasm? et ptractū: ita ē cerebri fit ptractū: sed sufficit qz radicāt talis lesio inde pcedat.

Dub^m 9^m Dubitat pterius vtrū ptractio in mēbris epileptici possit fieri

Super tertio

pppter oppilationē originū neruoz. / Uidet qz nō per Rasis pmo pñe. ca. 6. et rōne sua: qz talis spasm? nō de facili dissolueret qd est falsum: et hoc est qd dicit. et si bi motus. s. spasm? eueniret ex madesatione radicū neruoz madesactū tali madesatione qz adderet ad amplitudinē eoz: ex qua occasione accederet spasm? nō de facili dissolueret s; duraret. / In dñū est. A. cū dixit supra. aut humor faciens euenire oppilationē in ventriculis cerebri et pñcipijs originū neruoz. Et cū dixit eoz neruoz repletio ex humore expulso ad ipsos in principio ipsoz ut augmentaret ipsoz latitudō et abbreuiaret ipsoz lōgitudō. / Ista contradictio est difficilis ad tollendū. et h. 3. de interioribus. 7. ca. qñ pñt hanc sniaz quā Aulic. hic pñt loquit dubitatiue dicens forsā. Et si quis veller negare Rasis. rñderet negadō suā pñtiā. Uel aliter qz neruoz pñcipia intelligunt cerebri pñcipia vel remota. Si quidē sint pñcipia pñcipia. s. pñcipia cerebri ex illoz repletionē augmētate latitudinē pōt fieri spasm? in epilepsia: et hoc qz pauca mā sufficit ad illud que pauca mā cito expellit. Si autē pñcipia intelligunt cū aliqua quantitate a cerebro remota que ipleant cū hoc nō possit fieri sine melācholica mā: nō est dñm qz talis spasm? sit paroxysmus epilepticoz: et hoc qz nō cito dissolueret: et sic loquit Rasis: et alij modi pñcipia sunt quos per te pñsidera. / Et quibus oībus apparet quare. A. in hoc caplo varios sermones pñt de ptractione cerebri in epilepsia. Nam pñsiderans qz in oī epilepsia poterat pcurrere cerebri ptractio dixit. et cū fuerit ibi humor oppilans: tūc cerebri cū hoc ē pñf. Et qz plurimū hoc pñtigit: dixit etiā supra plurimū eius est spasm?. Quia vō qñqz pñtigit in epilepsia cerebri nō pñtigit h raro pñtigit dixit infra qz epilepsia fit sine spasm? qñqz. / Ad rōnes in pñtariū dñm. Ad primā qz quīs in epilepsia a cā repletionali pcurrat cerebri pctio: et in epilepsia facta a pctione: tamē adhuc iste epilepsie differunt: tñ sub hac cōi dñpōne qua in vtriusqz est contractio: tñ in epilepsia facta a cā repletionali nō nēcessario est pctio: sed in epilepsia facta a pctione nēcessario est pctio: etiā in epilepsia facta a repletionē est oppilatio diminuta oī circūscripta ptractione: sed in epilepsia facta a pctione est oppilatio sequēs pprie ptractionē ut supra dictum est: et apparet qz in epilepsia a ptractione. v. g. a re mōdicatē statim incipit pctio a principio paroxysmi epileptici: sed in epilepsia a flegmate repletionali pōt incipere paroxysmus et cadit homo ad terrā absqz principio spasm? sed postea cū cerebri pñem et constringit se ut expellat illud flegma apparebit spasm?. / Ad secundā rōnē dico qz in epilepsia repletionali vtrūqz mō pōt fieri contractio cerebri. Et cū dicit. nō ut fugiat qz sanguis et flegma bone qualitatē possunt facere epilepsiam. Dñm dupliciter. Primo qz tunc nō fit spasm? nec ptractio et est pcessum. Uel dñm qz h cerebri nō fugiat a qualitate flegmatis vel sanguinis tamē fugere poterit a nōcūmēto aggrauationis. Et cū dicitur. nō ut expellat: qz tunc oīs epilepticus cui resurgit a paroxysmo spasm?at. Hic esset locus speculationis: tñ dñm qz materia paroxysmi epileptici vel subito expellit et cui expulsiōne ad partes palati et narium: et tūc in tali expulsiōne nēcessario fit spasm?. vel expellit per modū cuiusdā eliquationis: et tunc nō spasm?at. / Et pñsidera in istis dictis diuersitatē modoz paroxysmi epileptici. Quidā enī incipiūt hēre paroxysmū cū spasm?: quidam sine spasm?: sed in fine aduenit eis spasm? siue in pcessu paroxysmi: ut ē infra dñf. / Possent aliter dici qz h in oī epileptico fieret expulsiō et spasm? propter expulsiōnē: tñ ille spasm? nō est pñcipu? elationi a potissimo. / Post qz. n. ventriculi cerebri cōstrinxerunt se ad expellendū: et expulerunt materiā: stant aliquo tēpore coartati: vnde epilepticus iacet phibitus a sensu et motu et erectione nō integre. / Ad tertiū iam apparet quid dicēdū. Uel aliter qz si debet esse in toto fortis agitatio et spasm? opz qz cerebri cōtrahatur: et nō sufficit oppilatio sola principioz neruoz. / Ad auctoritatē Tabri dicendum qz plurimū est verum quod dixit.

Quidam autem homines existimant qz quādoqz est epilepsia que non est a materia.

Et iam inuestigauit causas epilepsie. Hic circa eas ponit quorūdā sententiā. Et pmo illā ponit. Scdo pertractat. Ibi (Si ergo.) Cū citat primo qz quidam homines zē. f. Rasis pmo cōtinentis. ca. 6. in cura epilepsie. existimant qz est epilepsia que nō est a materia.

Si ergo significant per hoc qz causa in eo est vapor aut qualitas nocens cerebro: et facit in ipso cōtractionem predictam: tunc sermo ipsozū intentionē hz.

Primo ponit vnum intellectum et illum probat. Secundo alium et illum damnat. Ibi (Si autem.)

Diceret aliquis circa primā partē. A. videt cōcedere illis qd ipsi volunt.

volunt. Nam cōcedit q̄ epilepsia sit a qualitate nocēte cerebro fa-
ciente ditionē: s̄ talis qualitas nō est m̄a z pōt eē sine m̄a: s̄ epile-
psia q̄nq̄ nō est a m̄a. ¶ Dm̄ q̄ p̄ qualitate nocēte cerebro facien-
tem ditionē possunt duo intelligere. Vel q̄litate simpliciter nō pen-
dēt a m̄a: z h̄c ēt̄ p̄ mētē Aui. q̄ nūquā pcederet q̄ fieret epilepsia
pprie dicta a tali q̄litate. ¶ Vel possunt intelligere mām que sua
qualitate maligna stimulat cerebrū ad ditionē: z hoc est v̄p̄ z ad
mentē. A. z tūc talis epilepsia dī fieri nō a m̄a: q̄z illa qualitas sit
i m̄a: tūc illa m̄a nō facit epilepsiam rōne repletionis m̄alis s̄ rōne
qualitatis: z iō ista vult sic exponi. Si ergo significat per hoc qd̄ vi-
ditur m̄a. s̄ humoralis aut qualitas. i. humor: siue materia qualita-
te nocens zc. tunc sermo ipsoz h̄z intentionē. s̄ veram.

C Si autem significant q̄ causa illius est ipsa cōplexio
pura cum est in cerebro z efficit epilepsiam: tunc illud
est qd̄ modum non habet.

C hic ponit alii modū z reprobāt. Et p̄mo ponit illū. Scd̄o repro-
bat. ibi. (Quā. C. Cōsiderādū circa p̄mā p̄tē q̄ qualitas est pura z.
Uno mō. i. sola yna. i. sola caliditas vel frigiditas: z hoc mō non su-
mis hic. Alio mō dī pura. i. sine m̄a aliq̄ humoralis vel vaporosa: z
hoc mō sumit hic: ita dī exponi. Significat. i. si intelligit q̄ causa
ipsius. s̄ epilepsie quā dicunt eē sine m̄a est ipsa cōplexio pura. i. sine
m̄a humoralis vel vaporosa: tūc illud est qd̄ modū nō habet.

C Quoniam cum qualitate illa affectum fuerit cerebrū
oportebit vt sit epilepsia inseparabilis ei: z nō sit ex eis
que separantur in dispositione.

C hic reprobāt reprobādō. Et p̄mo adducit ymā rōnē. Scd̄o alias
ibi. (Et s̄lī. C. p̄mo arguit sic. Si epilepsia fieret a mala cōplexio-
ne pura. i. sine m̄a: tūc epilepsia nō erit morbus separabilis subito. i.
subito recedēs z subito veniēs: z sic nō erit morbus p̄dicius s̄ erit
inseparabilis. s̄ nō p̄dicius. p̄mo est falsus ad sensum. p̄mā est nota.
Circa hāc rōnem sic p̄cedit. p̄mo format cōsequētiā. Scd̄o de-
struit cōsequētiā. ibi. (Terū cā. C. hoc est qd̄ dicit. quoniam cū cerebrū
fuerit affectū qualitate illa. i. pura sine materia: oportebit vt epile-
psia sit inseparabilis. i. periodicās subito veniēs z vadens.

C Verum cā epilepsie est ex eis que subito fiunt z sepa-
rantur in dispoñe aut vincit z interficit.

C hic destruit cōsequēs z dicit. verū epilepsia est ex eis que fiunt
subito z separant. i. recedūt in dispoñem. i. subito. Vel verū cā epi-
lepsie: z in idem redit aut vincit. q. d. s̄ paroxysmus epilepsie occi-
dat: tamē cum hic est morbus periodicus: sicut dicimus febris fle-
gmatica est morbus periodicus: s̄ occidere possit: z iō q̄nq̄ expo-
nitur vincit z interficit. i. s̄ vincit z interficit quādoq̄.

C Et similiter nō est qualitas pura in ipso cerebro sine
materia aut qualitas adueniēs ei: z rescinditur z fit il-
lud ex membro alio proculdubio.

C hoc est scd̄a rō: z arguit sic. Ista q̄litas pura que facit epilepsiaz
vel est in cerebro: vel aduenit ei ab alio mēbro: sed nec existēs i eo
nec aliūde veniēs facit epilepsiaz. ponit istā mūdoz z probat eā sic.
qualitas pura existēs in cerebro siue cōcāta nō est z rescindit. i. i.
nō mō est z mō rescindit. s̄ modo recedit: sed epilepsia mō est mō
rescindit: ergo qualitas pura nō facit epilepsiaz: z hoc est qd̄ dicit.
z similis nō est z rescindit zc. qualitas pura in ipso cerebro siue ma-
teria zc. Et sit quāvis sit illud ex membro alio. Et apparet q̄ possit
dici q̄ hic probat cōsequētiā postq̄ destruit cōsequēs.

Dub^o 11° **C** Dubitā vtrū epilepsia possit fieri a mala cōplexione sine m̄a. ¶ Vi-
detur q̄ sic p̄. Rāsim p̄mo cōtine. ca. s. vbi ponit eius curā. Item a
frigore exteriori pōt fieri epilepsia: vt hāc p̄mo de accidenti z mor-
bo. ca. s. ergo a mala cōplexione sine m̄a. p̄ntia est nota. ¶ Amplius a
pūctura scorpionis pōt fieri epilepsia vt ista Aui. ergo a mala q̄lita-
te sine m̄a. Itē tussis pōt fieri a mala cōplexione sine m̄a: ergo epile-
psia. Antecedēs est. s. de accidenti z morbo. ca. 4. p̄ntia tenet q̄
tussis est sicut stertutatio vt sen. s. ca. de stertutatio. z sen. 10. tra-
ctatu. 3. ca. Sed stertutatio est sicut epilepsia: s̄ tussis ē sicut epi-
lepsia. ¶ Amplius tremor cordis qui est qdā malus motus cordis
pōt fieri a mala cōplexione frigida. i. sine m̄a: vt sen. 11. ca. de tremore
cordis: s̄ epilepsia que est malus morbus cerebri. Itē morbus periodicus
vt effimera que h̄z paroxysmos: vt. 4. ca. sen. 1. pōt fieri a mala cō-
plexione pura sine m̄a: imo est morbus materialis: ergo eadē rōne
videt q̄ epilepsia sit a mala cōplexione pura. ¶ In dīus est Aui. hic
z Auer. z colligit vltimo cap. C. In hac q̄ōne est p̄mo rāsiō Alber-
ti sup̄ p̄mo de accidenti z morbo: dicit q̄ epilepsia z s̄lī apople-
xia est duplex. Quēdam facta a cā exteriori: vt a frigiditate aeris
constringente cerebrū ventriculos: z ista pōt fieri sine m̄a. Alia est

epilepsia facta a cā interiori: z ista sit necessario cum m̄a humoralis
vel vaporosa. hoc solū est taz rāsiō q̄ nō meretur reprehensionē.
In summa enim si aperiat hoc solutio tū dicit: epilepsia facta a
qualitate extrinseca sit a qualitate sine m̄a: z que ab intra fit cum
m̄a. Etiam sermo est falsus: que enim sit a cā extrinseca pōt fieri a
materia: q̄ cause p̄mititue mouēt causas cōiunctas z añres: s̄ hoc
nō sit cōtra Albertū. p̄pter modū suū loquēdi: vt apparet. Sed qd̄
dicit q̄ epilepsia a cā intrinseca semp̄ est cū m̄a humoralis vel va-
porosa est sermo falsus. Nam cerebro pōt cōcāri sola mala cōplexio
calida vel frigida a stomacho habēte caz sine m̄a. hoc apparet ex
dictis. s. ca. de soda per cōitātē. sed illa mala cōplexio poterit facere
epilepsiaz: vt notū est. ¶ Scd̄a est responsio Joānis de parma puri

Joannes
de parma

medici q̄ epilepsia quedā est incurabilis: z ista sit a mala cōplexione
siue m̄a. s̄. s̄. z a frigiditate aeris: quedā est curabilis z ista sit a ma-
la cōplexione cū m̄a vt ab humoribz. ¶ Ista opinio ēt rāsiō est: quia
epilepsia facta a cā exteriori pōt esse curabilis z incurabilis. Et s̄lī
facta a cā interiori pōt esse curabilis z incurabilis. ¶ Dis postpositis

Sentilis

his dicēdū q̄ epilepsia s̄m formā vocabuli arabici pōt duplī ac-
cipi. Epilepsia enim idē est q̄ sensuū apprehensio siue occupatio: vt
Avara. ponit ca. de epilepsia. ergo epilepsia pōt accipi p̄o quādaz
exterior: sensuū omissione p̄pter vehemētiā sensuū interiori. s̄.
p̄ncipalioris sensus vt cogitatione siue estimatiue: z hoc accidit q̄
voluntas reducit ad se estimatiua siue cogitativa: z illa sola vitur
z vehemēter: vnde cōtingit q̄ oēs alie virtutes sensitiue dimittūt
suas opationes: z talis est dispoñtio huius qui apud nostrā legē dicitur
migrātes. i. ad celestia trāscentes. z apud saracenos sunt p̄o-
phete. Cōtingit autē ista voluntatio reducta sup̄ estimatiua ex ali-
quo vehemēti appetitu ad appetibile p̄pter aliquē finē. Et hic est
multiplex. v̄. gloriuz vel vana gloria vt accidit aliqbz hypocritis.
vel dilectio diuini cultus. Lū enim cogitativa ex aliquo istoz fue-
rit vehemēter intēta: z aia rōnalis simul cū illa: cōtingit q̄ oēs sen-
sus exteriores dimittūt suas opationes: vnde isti cadunt in formā
epilepticoz. Et q̄ ex hac omissione sensuū z extratiōe cogitati-
ue aia nō ipedit sensibz exterioribz: nec etiā vacillationibus fictis
phāsticiis: sed aia p̄ estimatiua z cogitativa z intellectiva est pa-
rata obedire substatū separatis z recipere illaz ipressionē: nō cō-
tingit q̄ isti q̄nq̄ cōserant z dicunt veniē: imo p̄pheta est talis z iō
dixit Auer. in cōmento de somno z vigilia q̄ p̄pheta est in forma
epileptici. Intellegit autē per p̄pheta machometū: z de istis loquit̄
Rāsi p̄mo p̄ntē. cap. 6. z Algazel vltimo metaphy. z Avarauis:

h̄z Avarauis reducat in aliam cām. i. in demones. Si ergo loqua-
mur de hac epilepsia a qua cā fiat. dicendū q̄ duplex est cā. Una
immediata: ista est vehemēs firid speciei alicuius in estimatiua: v̄i
aia tota illuc puerit z dimittunt opera alioz sensuū. Si enī yna
virtute vigōata alie remittunt: multo fortius hoc accidit in forti-
ficatiōe estimatiue que est p̄fectior virtus iter m̄ales virtutes. Alia
cā que pōt dici mediata: z ista est cōplexio corporis disponēs ad hāc
fixionē z talis cōplexio est frigida z sicca melācholica. Nam talis
cōplexio facit ad fixionē z phibitionē discursus p̄ multas spēs: z
sicū facit ad claritatē iudicij: vt sumit ab Auer. i. cōmē. de somno
z vigilia. Et ideo dicit q̄ h̄mōi p̄phete fuerūt melācholici. Appa-
ret ergo q̄ talis epilepsia sit a cōplexione cū m̄a melācholica non q̄
illa melācholica sit illi epileptico vel p̄phete cā egra: imo est sibi
sanitas siue sanatiua. Cōsiderādū tūc hic q̄ cōplexio melācholi-
ca disponit ad fixionē alicuius speciei estimabilis: z hoc est h̄ qd̄
disponit ad abstractionē anime a sensibz ad recipiendū ipressionē
superioz corporis siue intelligētiā. Sed an disponat plus q̄ aliqua
cōplexio ad actū intelligēdi per virtutē intellectivā z obediedū vo-
luntati vt reducat ad p̄fectionē scientiaz speculatiuā est dubiū
de quo h̄z queri alibi. Et Aristot. dubitant de h̄ de p̄ble. 30. 1. p̄ble.

C Alio modo accipit epilepsia pprie pro egritudine qua vitupliri-
mum cerebrū cōtrahit: vnde sensus z mor z erectio in toto phib-
entur nō integre: vt Aui. sumit in hoc caplo. Et de hac epilepsia
est hic sermo: z hec epilepsia est duplex. Una. p̄p̄issime dicta epi-
lepsia: que est periodicās. s̄ parata p̄dicare. Alia est epilepsia nō
sic pprie dicta que nō est periodicās siue nō est apta periodicare.
¶ Siquidē loquamur de epilepsia p̄p̄issime dicta que est morbus
caducus p̄dictus periodicus siue aptus p̄dicationi: tūc sequēdo
Aui. istam epilepsiaz fieri a mala cōplexione pura sine m̄a pōt tri-
plicitē intelligi. Uno modo sine m̄a humoralis: fiat tū a materia va-
porosa vel v̄tosa: z hoc modo epilepsia p̄dica pōt fieri sine ma-
teria. i. sine humore: qui sit sibi cā cōiuncta: sed cā cōiuncta erit va-
por: siue ventus: z hoc intelligit Aui. cū dicit: si ergo significat per
hoc q̄ cā in ea est vapor sermo ipsoz h̄z intentionē. Et ratio est: q̄
si vapor immediate pōt facere in cerebro ditionē periodicē reuer-
tentē: s̄ pōt facere epilepsiaz p̄p̄issime dictā: sed sic est. Nā sicut
humor pōt ab aliquo mēbro ad cerebrū pfluere p̄diciē ita vapor
z multo magis. ¶ Scd̄o mō pōt intelligi q̄ hec epilepsia fiat a mala

Bentilis

cōplone sine mā. i. l. fiat a mā humoralis nō tñ sit ab eavt replet: s. vt h3 qualitate nocētē vt sit in cerebro pñio: 7 hoc ēt modo verifi-
cat q̄ epilepsia fiat a mala cōplone sine mā. Rō ē. nā si humor sim-
plici qualitate maligna circūscripta corpulenta humorosa siue re-
pletionali pōt eē cā pñionis cerebri: igit epilepsia pōt fieri a ma-
la cōplone sine mā hoc mō. l. ita est vt est notū: 7 hoc est qd̄ Aulc.
et intellexit cū dixit. aut qualitas nocēs. i. humor: nocēs qualitates
7 facit in cerebro pñionem pñictā: tūc sermo intētiōē h3. / Lōst-
dera igit q̄ humor pōt dupl. nocere cerebro. Uno mō vt humo-
rosus siue vt qd̄ corpulentū. Extēdendo vel oppilādō 7 talis epi-
lepsia dñ fieri a mā. Alio mō vt qualitate aliqua mala agens: scilz
venenosa vel acuta mordacitua siue q̄litate cōgelatina: 7 illa epi-
lepsia pōt dici fieri a qualitate sine mā: q̄ facit eaz humor vt qua-
lis: quāvis esset valde paucē quātatis. / Tercio mō pōt intelligi
sine mā. i. a pura qualitate fundata in cerebro oī circūscripta mā
humoralis siue vaporosa. Et hāc qualitate sine mā possumus ima-
ginari dupl. Uno mō q̄ veniat a cā extrinseca. vbi gñ a frigore aer-
is. Alio mō q̄ sit impressa ab aliquo humore 7 humor cessauerit
siue sit in cerebro siue in alio mēbro. verbi gñ in stōcho: 7 stōchus
cōicet illā cerebro. Dico pmo q̄ imaginādo cōplonem sine mā: p-
mo mō epilepsia piodica nō pōt fieri ab ea. Rō est duplex. Una
quā ponit Auer. 3. colligit in sine. 7 est ista. Si aer frigidus nō idu-
cit tantā alterationem que faciat epilepsia: epilepsia nō pōt fieri a
mala cōplone sine materia: q̄ a frigido aere. sed sic ē: q̄ alteratio
facta ab aere cito dissoluitur. C. 3. cōtra q̄ alteratio facta ab aere
frigido pōt occidere. / Dicendum ex hoc q̄ Aulc. h3. ppositum
q̄ si vitio impūit: ergo talis epilepsia est mortalis 7 nō perio-
dica. Secunda ratio est quā ponit Aulc. hic. 7 innuit eam Auer. ibi-
dem. Si epilepsia heret a pura qualitate extrinseca vel aeris vel
alterius rei: tunc nō esset morbus separabilis. i. periodicus. cōse-
quetur Aulc. inuit cum dicit. qualitas nō est 7 nō rescindit rē.
/ Propter qd̄ sciēdum sicut sumitur ex niente Bal. 2. de differen-
tijs febrium. ultimo caplo. Causa periodicationis est motus mate-
rie: s. mensuram tēporis sumptā ex virtute digestiua attracti-
ua 7 retētiua 7 expulsiua in mēbro mādante 7 recipiente: vt p̄loire
declarat Bal. ibidem. Si q̄ epilepsia fiat a frigore aeris vel ab alia
re extrinseca: tunc nullus erit ordo motus materis: sed sola cō-
tingentia sequens voluntatē siue casum. Si enī petrus incidit epi-
lepsiā: q̄ ambulauit in aere frigido 7 euasit nūq̄ rescindit siuo-
let 7 frequenter incidit si uolet. Si autē imaginetur scō mō ma-
la cōplone sine mā. s. q̄ impressa ab humore 7 cessauerit humor: siue
sit cōmunicata cerebro a stomacho vel ab alio mēbro: dico q̄ epi-
lepsia piodica nō pōt fieri ab illa mala cōplone. Ratio est ou-
plex. / Una quam inuit Auer. p̄allegato loco a mala cōplone
difficiliter remouibili nō pōt fieri paroxismus epilepsie siue epi-
lepsia paroxismalis: sed mala cōplone sine mā. s. que est impressa
a materia que cessauit est difficiliter remouibilis: ergo rē. Maior
est nota: q̄ paroxismus epilepsie cito remouet. / Minor est nota:
q̄ mala cōplone facta est habitus quidā: sed habitus difficiliter
remouet. / Contra hāc rōnem diceret aliquis contra minores q̄
aliqua qualitas cōmunicata cerebro aliunde vt a stomacho nō est
difficilis remotionis: q̄ l3 in stomacho sit facta tamen poterit
in cerebro esse siens. / Dicendum pmo q̄ l3 in se sit facilis remo-
tionis inquantū siens: tamen inquantū pendet a facto quod est in
stomacho est difficilis remotionis. / Vel dicendū q̄ ista qualitas
cōmunicata cerebro a stomacho si est fixa in cerebro est difficilis
remotionis. Si autē sit siens: tunc talis mala cōplone pōt dici ma-
terialis. i. habens causam corporealem vt stōchi cōplonem. Causa
n. corporales sunt cōplones a humorales: vt Aulc. i. can. fen. z. ca.
de causis. / Secunda ratio est quā Aulc. inuit hic. nulla mala quali-
tas sine materia mēbrovel cerebro cōmunicata modo est 7 modo
rescinditur: ergo nulla epilepsia piodica fit a mala qualitate cerebro
inexistente vel sibi cōmunicata que sit imaterialis. / Istam rōnem
inuit Aulc. cū dixit. 7 similiter. / Sed 3. diceret aliquis qualitas ce-
rebro cōmunicata verbi gratia a stomacho pōt modo esse 7 modo
recedere s. m. q̄ stomachus sibi cōmunicat. / Dicendum q̄ nō est
dubū q̄ qualitas in cerebro facta nō modo aduenit 7 modo rece-
dit: sed de qualitate cōmunicata videtur aliq̄ dubium: tñ s. m. rei
veritatem ēt si sit imaterialis nō modo aduenit 7 modo recedit:
7 ideo Aulc. de ea expressit cum dixit. 7 si illud. i. quāvis illa comple-
tio sit ex alio mēbro: nō tñ aduenit 7 recedit si est sine mā. Et ra-
tio est: q̄ mēbrū aliquod verbi gratia stomachus alterās cerebri
sola qualitate siue materia nō pōt modo alterare 7 modo cessa-
re ab alteratione nisi in alterāte stomacho sit nouitas. vel ergo in
stomacho est mala pplexio fixa sine materia 7 sic in stomacho nō
est inouatio nisi esset p accidēdo a cōbo. vel talis qualitas stomachi
est cum materia: 7 tunc s. m. diuersitatem fluxus materis ad s. q̄

Super tertio

machum fiet in cerebro alteratio: 7 l3 cerebrum sola qualitate ab-
teretur a stomacho: tñ diceretur epilepsia materialis: q̄ radicali-
ter illa qualitas pendet a materia extra cerebrum. / Apparet igit
tur qd̄ dicendū sit de epilepsia p̄p̄issimē dicta que est morbus ca-
ducus periodicus. Si autem loquamur de epilepsia nō sit p̄p̄iss-
sime dicta que nō est periodica: dico q̄ pōt fieri a mala cōplone
sine materia vt a frigore aeris 7 in summa a causis extrinsecis. Rō
est: si cause exteriores possunt facere cerebri cōstrictionem 7 pro-
hibitionem trāsitus sensus 7 motus ad membra 7 erectionis nō
integre: epilepsia poterit fieri a causis extrinsecis: sed sic est verbi
gratia frigus aeris potest p̄stringere cerebri vētriculos: etiā per-
cussio: vñ sit cōp̄ressio in carnes: vt ponit Raf. 15. cōtinētis. cap. de
fractura crani. cap. 3. similiter p̄ctura scorpionis qua surgit ad
cerebrum aliquid venenosum: vnde cerebrū p̄stringit 7 fugit. Epi-
lepsia tñ facta ab istis nō est periodica: q̄ ad illas cās nullus est or-
do nisi casualis siue voluntarius. Si enim punctus a scorpione est
factus epilepticus nūq̄ forsan amplius punget. / Ad contraria
dōm q̄ Rafis 7 Bal. pmo de accidenti 7 morbo. loquuntur de epi-
lepsia nō periodica. / Ad aliud dicendū q̄ epilepsia a p̄ctura sco-
pionis nō est periodica vt a scorpione sit. 7 si pōt reuerteretur pa-
roxismus sine motu scorpionis erit q̄ illud venenū disposuit hu-
mores 7 sic erit epilepsia materialis. / Ad illud qd̄ dicitur de tussi
dicendū q̄ illa tussis nō est piodica. Et eodem modo de tremore
cordis: sed de hoc diffusē scripsimus scū. 1. / Ad illud qd̄ dicitur
de effimera dicendū vel q̄ nō est piodica febri: vel si h3 aliquāz
materiam vt effimera non vera: vel fin tuam opinionem effime-
ra est febri siens habens causam que est spūs: 7 eius cura est cu-
ra composita: l3 sit contra sententiam Bal. 3. terapen. cap. 2.

C Spuma vō accidens in epilepsia est propter agita-
tionem motus spiritus propter p̄focacionem eius: 7
illa agitatio est propter agitationem spasmū: 7 in apo-
plexia quidē accidit p̄focatio p̄ violentiā anbelitus.

C pmo assignat causam spume. Secōdo comparat epilepsiam ad
sternutationē 7 spasmū ibi. (Et epilepsia.) C Ad p̄mi intellectum
p̄sidera q̄ spuma apparēs in ore epileptici 7 apoplectici pueniūt 7
differunt. Cōueniūt in mā cōi q̄ est humiditas 7 cā cōi q̄ est motus
7 agitatio. Sed differunt in cā p̄p̄ia: q̄ agitatio q̄ facit spumam
in epileptico est ppter motū spasmosum: vñ sit concussio contra
partes spirituales 7 p̄ces oris: hoc est qd̄ dicit. spuma accidens
in epilepsia est ppter agitationē 7 motus spūs. i. anbelitus ppter
p̄focacionem: 7 illa agitatio est ppter agitationē spasmū: 7 idē po-
nit Rafis pmo cōtinētis. c. 6. Sed agitatio que facit spumā apo-
plectici ē ppter anbelitus violentus. Lonan. n. trahere aerem q̄
suffocati: vñ gadam apoplectici priuant anbelitu: 7 quidam difficil-
lime anbelant. Et hoc ergo calor in spūalibus incendit 7 dissoluit
humiditates pulmonis 7 facit spumā: 7 hoc est qd̄ dicit. in apople-
xia quidē accidit p̄focatio sup. 7 spuma ppter violentiam anbelli-
tus. i. q̄ anbelitus cū magna violentia sit: vel. i. q̄ anbelitus patitur
violentiā ablationis vel corruptionis. vñ. 2. 4. can. fen. z. c. de signis
sumptis a radice lingue. Spuma non fit nisi cū cor ad tantā vene-
rit calefactionem q̄ destruat ei opationes pulmonis 7 diaphra-
gmatis 7 non pōt facere redire anbelitū euz equalitate: 7 ista spu-
ma est sicut illa apoplectici: qd̄ est spuma strāgulati. Idē ponit Rafis
pmo cōtinētis. c. 6. vnde dicit spuma fit in apoplexia ppter
forte violentiā anbelitus. Et quibus apparet oīa in p̄p̄ia mate-
ria: q̄ in materia spume apoplecticoz est aliqd de substantia humi-
da pulmonis dissoluta a forti calore in coarctatione siue violentiā
anbelitus: 7 id significat morte: vt in cōmē. apho. 45. scōe p̄cule.
Strāgulatoz. sed in spuma epileptici non est humiditas de substā-
tia pulmonis dissoluta nisi epilepsia pducatur ad mortē suffocādo.

C Epilepsia quidē est quasi spasmus p̄p̄ius p̄mūz ce-
rebro: 7 spasmus epilepsia p̄p̄ia p̄mū mēbro alicui.
Et motus sternutationis est quasi motus epilepsie le-
uis 7 epilepsia est quasi sternutatio multa 7 fortis. Cē-
rūtamen plurimum expulsiōis sternutationis est ad
partem anteriorem ppter fortitudinem virtutis 7 de-
bilitatē materiei: 7 expulsiō epilepsie ad quācūqz par-
tem fuerit est facilior 7 possibilior.

C pmo cōparat epilepsia ad spasmū. Secūdo ad sternutationē.
ibi. (Et motus.) Quod pmo dicit pater. C. Circa secūda partē cō-
sidera q̄ in sternutatione sit quedā cerebri cōstrictio ad expellen-
dum. sed statim cessat illa cōstrictio: 7 id dicitur quedam leuis epi-
lepsia. Si ergo fortiter cerebri cōstringatur: tunc in toto sit agita-
tio 7 spasmus: 7 sic est epilepsia vel fortis sternutatio. Ex quo ap-
paret

parat quare currit in usu dicere hominibus cum sternunt deus te adiuvet: q. timor ē de epilepsia cū sternuntio sit parva epilepsia. Quib. loquuntur in nostra lege dant aliam cām: tamen ista consuetudo fuit ante nostrā legē: vt sumit ab Apu. in li. metamorphoseos. Considerandū q. mā sternuntionis cū sit debilis 2 virtus fortis expellit ad vias naturales 2 manifestas cerebri: 2 iō sternuntio demucat p. naves 2 expulit. Sed mā epilepsie cuz sit amplior 2 virtus non sit fortis expellit fm q. virtus pōt post vel ante vel ad aliqd mēbrum. Et iō pōt paroximus epilepsie remoueri q. cuz paralyti vel nocumento determinati mēbr: 2 hoc est qd dicit. expulso sup. materie est ad quācūq. prem fuerit possibile.

Et opz quidem vt comprehēdatur qd dictū est: quoniam cū epilepsia est in ipso cerebro: tunc causa in ipso est materia proculdubio faciens ventositatem retentā in meatibus sensus 2 motus: aut replet vtrosq. ventriculos anteriores cerebri impletione aliqua.

Supius. A. determinauit de causis epilepsie in fermōe magis generalis: hic determinat magis in speciali. magis est autem hic sermo specialis: q. narrat spāles mās facientes epilepsiam 2 spāles modos. Et primo determinat de epilepsia cerebri. Scdō de epilepsia facta per cōitates. ibi. (Epilepsia autē cuius cā.) Tercio ponit quosdā canones. ibi. (Vtū fm quācūq. dispōnē.) 4° p. 2ia in duas. Primo mittit notificatiōē epilepsie celebralis. Scdō declarat. ibi. (Et hec qdē mā.) Considerandū circa primā partem q. illud qd dictū est cōprehēditur hic qd supra est dictus generalius: hic vō dicit specialius. Considerandū scdō q. A. de epilepsia cerebri tangit duo. Primo tāgit mām q. mā faciens ventositatē: non tñ q. hoc sit necessariū temp vt dictū est supra: sed q. hoc vt plurimū accidit. Nam mā ista epilepsie cerebri vltimū est flegmatica. flegma autē est aptum ventosari. Scdō Aui. tangit locum materie: q. ventositas hec vel materia retinet in meatibus 2c. aut replet ventriculos anteriores. s. primo: tñ vt infra. pbat ē replet posteriores. Dixit autē impletōe aliqua q. ipsefecta: s. n. pfecte replet ēē apoplexia. Considerandū tertio q. cā cōiuncta epilepsie est in predicta locis tñ antecēdēs posset esse in venis. Alia etiam sunt loca materię facientium epilepsiam que statim dicuntur. Considerandū quarto q. ly aut. pōt exponi. p. 2. pōt exponi diuisiue: 2 tunc tangit duas materias. Primo tangit materiam ventosā: cuius magis est oppilare vias artas q. ventriculos: 2 iō dixit in meatibus sensus 2 motus. Scdō tangit materiam humoralem que sui grossitie pōt oppilare ventriculos: 2 ideo dixit. aut replet s. materia humoralis vtrosq. ventriculos 2c.

Et hec quidem materia aut est sanguis dominans 2 plurimus: aut flegma aut melancholia aut cholera.

Primo declarat diuersitatē i. mā. Scdō i loco. ibi. (Et oīs cā.) 4° p. 1° mo in. d. p. 1^oio enumerat mās. Scdō comparat. ibi. (Et est parua.)

Dubitat vt vtrum epilepsia possit fieri a quolibet humore. 4° p. 1^oio dicitur q. non quia simile videtur de epilepsia 2 de alijs morbis cerebri vt frenesi 2 lythargia: sed isti non sunt a quolibet humore sed determinato: ergo sic epilepsia. 4° p. 2^oio contrarij est. A. 4° p. 1^oio dicendum q. epilepsia pōt fieri a quolibet humore fm genus. s. flegmate cholera melancholia 2 sanguine. Rō est: q. oīs humor pōt esse cā pctionis cerebri vel implete oppilationis: ergo epilepsie. Antecēdēs est notum: q. cholera sui acuitate stimulat cerebri: sanguis poterit oppilare implete 2 ē flegma 2 melancholia. Ad contrarij dicendum q. non simile de illis morbis 2 de epilepsia: q. illi morbi sunt magis determinati 2 appropriati.

Et est parua valde 2 post ipsam in paucitate est sanguis purus. Sanguis autem cuius complexio ad complexionem cholere nigre 2 flegmatis inclinatur essentia multotiens sit causa.

Hic cōparat cās. Et primo facit hoc. Scdō remouet dubium. ibi. (Vtū.) Tercio qd dixit probat. ibi. (4° p. 1^oio.) 4° p. 1^oio in prima parte habemus ab. A. 2ia. 4° p. 1^oio est q. rarissime accidit epilepsia a cholera: 2 hoc est quod dicit. 2 est parua valde. id est raro euenit. Et causa est q. raro talis cholera multiplicatur in cerebro. s. in suis ventriculis. Scdō dictū est q. raro sit a sanguine: q. nō sic raro sicut a cholera. frequētius. n. cōtingit eum fm cerebri multiplicari 2 posse in ventriculos effundī q. cholera. Tercio dictū est q. multotiens sit a sanguine flegmatico 2 melancholico: q. frequētius in capite multiplicat. Sed tu dices frequētius vt multiplicari sanguis cholericus q. sanguis melancholicus. Dicendū q. si ita sit est magis aptus apostemare sanguis cholericus s. melancholicus est magis aptus detineri 2 oppilare.

Acrum tamen cā plurima est humiditas denudata: declinans ad choleram nigram. Et plurimū. n. cuz accidit epilepsia accidit a flegmate.

Hic remouet dubij. Diceret alijs nonne pōt fieri epilepsia flegmate depurato a sanguine vel a melancholia: cū tu dixisti q. sit a sanguine cuius cōplo inclinat ad cōplōē cholere nigre 2 flegmatis. 4° p. 1^oio dicit q. sic: 2 dicit q. plurima. s. cā epilepsie est humiditas denudata. s. a sanguine declinans ad choleram nigram. enim q. etiā plurimum cum accidit epilepsia accidit a flegmate. Considerandū q. enim pōt dupl. exponi. Primo vt dictū est. Secundo enī i. quia. Nam flegma depurāt a sanguine pp ingrossationem 2 cōgelatiōē tendit ad naturā melancholicam quodam modo.

Et Hip. quidem dixit q. plurime oues patiuntur epilepsiam cum cerebri suis anathomizantur inueniuntur in eis humiditas mala fetida.

Hic pbat q. epilepsia sit plurimū a mā flegmatica: q. 4° p. 1^oio. xit in lib. de epidemia siue de morbo dei. q. plurime oues q. patiuntur epilepsia cū in cerebri suis anathomizant inueniunt in eis humiditas mala fetida siue flegmatica. 4° p. 1^oio autē hic textus debeat sic exponi apparet p. Rāsim p. continētis. c. de epilepsia. c. 6. vbi sic dicit Hip. in libro de morbo dei q. hic morbus accidit ex humiditate mādificante cerebri. Et manifestat p. pecudes: q. cuz accidit eis hic morbus si apietur eis cerebri inueniunt plenum humiditate.

Et oīs cā epilepsie cerebri cōparatur ad debilitatē digōnis in ipso. Non ergo enacuaf quin aut sit in substatia cerebri 2 velaminibus eius 2 est deterior: aut sit in panniculis ipsius 2 est leuior.

Hic declarat cās epilepsie vt diuersificatū loco. Et primo facit hoc. Scdō addit quādam comparationem. ibi. (Et epilepsia.)

Circa primam partem diceret aliquis contra q. posset fieri a de Dub^m 13^m

bilitate expulsiue cerebri. Dicendū q. vt plurimū cōparatur defectui digēstiuē. Nam flegma multiplicatur in cerebro defectu digōnis. Si autem fiat defectu expulsiue est rarius nec est ita appropriata causa. Vel dicendum q. quādo flegma aggregatur defectu expulsiue associatur cū hoc defectus digēstiuē ex flegmate retento.

Dubitat etia ynde sequitur: non ergo. Dicendū q. sequitur ex hoc: q. digestio cerebri fit in suis partibus: ergo defectus digestionis 2 congregatio materie ex hoc fiet in suis partibus. Dub^m 14^m

Dubitat ē q. A. videt distinguere panniculos a velaminibus. Dicendū q. per velamina intelligit subtilia velamina scilz piam matrē 2 ptes eius intrantes in pfundū cerebri: s. p. pānculos intelligit durā matrē: illa tñ materia nō facit epilepsiam nisi cōiect nocumentū ventriculis 2 trāstibus spūs. Vel dōm q. pro eodem accipit velamen 2 pānculum. Sed vult dicere q. si epilepsie materia occupat substantiam cerebri 2 panniculos est deterior: q. si occupat solos panniculos aut etiam solam substantiam. Dub^m 15^m

Et epilepsia melancholica fortis est: deterior: quamuis flegma sit pluries.

Hic ponit quādam comparatiōē. Et pmo comparando quātus ad materias. Scdō quātus ad modos. ibi. (Et illa.) 4° p. 1^oio in duas. Primo facit cōparationem. Scdō probat. ibi. (Luz ergo.) Dicit pmo q. epilepsia melancholica fortis est: deterior. s. q. flegmatica. Dicitur autem fortis q. cū fortibus accidētibus tremoris siue agitationis 2 timoris. Vel dicitur fortis: q. de melancholia in forma humoralis que est difficilis remotionis.

Cum ergo flegma sit plus tunc melancholia magis oppilat transitus spiritus.

Probat q. epilepsia melica sit prauior siue deterior: 2 arguit sic. Illa epilepsia est deterior que lz min^{us} accidit q. flegmatica: tñ sit de mā magis oppilare. Sz epilepsia melica est bmo: q. minus accidit q. flegmatica: tñ magis oppilat transitus spūs. Nā materia melica cum sit humor grossus terrestris magis videt oppilare q. faciat flegma: de hoc tñ infra dicitur. Considerandū q. de hac littera apparet solutio que epilepsia sit peior an flegmatica an melica. Nā ex pluralitate euentus est peior flegmatica: q. pluries accidit: sed ex malitia accidentiū est peior melica. 2 hoc est quod Aui. dicit. cum ergo flegma sit plus. s. cā in euentu epilepsie tunc p. rā. melica. s. epilepsia vel materia magis oppilat 2c.

Et illa que apud quosdam proprio nomine dicitur mater pucrozum interficit multum: 2 quando continuant paroxysmi epilepsie interficit.

Gentilis

Chic eōparat quosdam modos epilepsie. scilicet illa que dicitur mater puerorum et epilepsia proprie dicta epilepsia: quia ambe interficiunt. Considerandum fuit quod Rasmus p. p. in c. 6. s. 2. l. 1. a. mater puerorum videtur esse quedam epilepsia que non est aliud quam spasmus a siccitate seque acuta febre: et quia docet curare cum rebus humectantibus ut ibi apparet auctoritate Georgii: tunc ista non est proprie epilepsia: quia epilepsia non fit a siccitate ut supra apparuit: et ideo Aui. dicit. Et illa epilepsia que apud quosdam. s. Rasmus p. p. in c. 6. s. 2. l. 1. a. dicitur tunc talis spasmus qui pueris contingit in febre acuta potest esse repletionalis: et tunc proprius dicitur mater puerorum quod est epilepsia. Quia autem talis spasmus possit esse repletionalis apparet in cometo tertio p. no. s. 1. c. 3. sup. illo verbo spasmus et alias pueris et. possit etiam p. matrem puerorum intelligere epilepsiam pueris contingente a materia humida et siue febre. Quia autem epilepsia proprie dicta possit interficere p. predictum frequenter paroxysmos ut quasi continuetur est notum.

Epilepsia autem cuius causa est in membro alio fit autem quod eleuantur ab ipso ad cerebrum vapores et ventositates ledentes quantitate sua ita ut ex eis aggregetur semel tamen ascensionis aliquid. Deinde post illud inspissatur et fiat materia habens essentiam faciens essentia sua: aut eo quod ex ipsa generatur de ventositatibus: aut quia ad ipsam eleuatur vapor: aut ventositas impediens non quantitate: imo qualitate: aut congelatione: aut aduisione: aut ventositate: aut malitia substantie: aut quia eleuatur ad ipsum qualitas pura tamen: aut quia eleuatur ad ipsum quod impeditur duobus modis.

Chic determinat de epilepsia facta per communiter. Et primo ostendit quod modus fit hoc epilepsia ex parte eius quod coact. Secundo ex parte eius a quo fit communicatio. ibi (Membrum autem.)

Dub^m 16^m

Dubitat: videtur quod Aui. fit insufficiens quod non ponat de coactione p. ascensum humorum. Amplius quod vult dicere duobus modis: cum modo dicit ista sunt multi. Et dicit quod modi sciendi epilepsiam ex aliquo membro sunt duo. Nam ab aliquo membro aut eleuat materia aut qualitas pura. Si materia maxime est materia vaporosa vel viscosa. Ista ergo ventositas siue vapor vel ledit qualitate vel quantitate. Si quantitate vel existeret in cerebro reuertitur in materiam que materia potest ledere se: vel iterum p. reuersionem in ventositatem: et tunc Aui. aliud membrum. s. quod ista ventositas siue vapor potest ledere non coactionem in materia habente essentiam. s. humoralem. Si autem ista ventositas ledat qualitate: tunc aut qualitate congelatione aut aduisione aut ventosa. Si autem eleuatur qualitas pura tamen. et p. 3. Sed tu dices ipse contradiceret: quia supra probauit quod epilepsia non fit a pura qualitate. Et dicitur quod si a stomacho ad cerebrum possit eleuari. l. communicari pura qualitas. ut supra declaratum est. de sode per communiter: tunc illa qualitas pura non faciet epilepsiam proprie dictam. l. periodicam: nisi habeat materiam in stomacho s. saltem. Et quibus apparet quod vult dicere duobus modis: quod eleuat quod ledit quantitate et qualitate. Vel duobus modis: quod eleuat qualitas a materia simul. Et ad aliud dicit quod plurimum ascensum materiarum ad caput est in forma vaporosa siue ventosa: et ideo de hac materia plus dixit. dedit tamen intelligi quod possit etiam ascendere humor: et erat notum ex multis supra dictis.

Membrum autem ex quo eleuantur vapores ad cerebrum facientes epilepsiam multiplicari in ipso aut est totum corpus aut splen aut stomachus aut myrach: et contingit illud etiam in reliquis membris.

Chic ponit diuersitates membrorum a quibus eleuatur epilepsie et simul cum his tangit membra a quibus eleuantur vapores nocentes multitudine et a quibus eleuantur quod nocet qualitate. Primo ostendit primum. Secundo secundum ibi (Illum autem.) Et dicit notum est. Nam a toto corpore et quolibet membro possunt ascendere vapores multitudine ledentes.

Illud autem quod impendit vaporem male substantie et qualitate est in toto corpore etiam ita ut sit in digitis pedis et manus. Et fit causa illius retentio sanguinis: aut humoris in transitu cui iam accidit oppilatio et absconditur ab eo calor innatus et moratur in ipso et putrefit et conuertitur ad malam qualitatem et procedit ex eo semel deglutionem in primis materia vaporosa aut qualitas venenosa aut fit casus super ipsum quosdam venenosum et imprimit in nervis sicut imprimit punctus

Super tertio

ra scorpionis super nervos.

Chic ostendit membra a quibus eleuantur vapores nocentes qualitate siue substantia mala et sunt illa eadem membra. Et ostendit quod hec materia potest eleuari a digitis. Secundo ab istis habentibus vermes. ibi (Et hoc autem caplo.) Tertio a matrice ibi (Et quidam.) Quarto a vasibus spermatis ibi (Et similiter.) Quinto iterum a matrice ibi (Et similiter.) Sexto a spodilibus ibi (Et a nobis.) Septimo ex myrach. ibi (Illa autem.) Primo in tres. Primo ostendit modum generationis siue inuentionis materie venenose in membris. Secundo ostendit modum generationis ad cerebrum et modum quo facit epilepsiam ibi (Et expellit.) Tertio que dixit declarat auctorem. Hal. ibi (Et Halenus.) Considerandum circa primam prem. quod in toto corpore potest exponi dupliciter. Primo modo: quod i. qualibet particula corporis simul sicut dicimus quod febris est passio totius: et hoc modo possit intelligi quod eueniret hoc in aliquo febre pestilentiali de materia venenosa vel in aliquo venenato cuius venenū esset iam sparsum: si ergo ab istis surgeret vapor ad cerebrum possit dici quod potest a toto ascedere. Alio modo in toto corpore potest intelligi in qualibet particula diuisim et proprie tribus extrinsecis: sicut ibi digitus manus et pedis. Considerandum secundo quod accipimus duplicem modum intentionis materie venenose in nobis. Unus est p. generationem intrinsecam. Alius est p. occursum ad venenosa ut scorpionem et similia. Considerandum tertio quod semel deglutione potest dupliciter exponi. Primo i. semel locum quod deglutiuit materiam illam primam. Secundo i. semel modum deglutiendi. transitu. n. vapor de parte ad partem quod aliquid ibi bitu et deglutiuit. Dubitat: utrum in nobis possit generari venenū. Et videtur quod non: quod ubi non est agens ad veneni generationem non potest generari venenū: sed in nobis non est agens: quod oēs partes corporis reguntur naturali calore qui nos disponit et defendit: ut sumit p. cal. sen. 2. cap. de signis co. plexionum. et in the. c. 4. s. 8. in cometo afo. 15. Vetus hyeme. Et in contrarium est Aui. hic et Hal. tertio de interioribus. 7. cap. Et dicitur quod est hoc possibile ut declarat experientia. Et non est Aui. quod possibile est humorem aliquem cocludi in aliquo membro et derelinqui a regimine nature et succedere prave putrefactioni. Et hoc autem fieri aliquid prauum et venenosum: imo videtur quod ex corruptione ciborum in nobis fiat aliquid habens viam attractiuam et vomitiuam sicut elleborus: ut inuit Serapio 3. practice. cap. de cholericis passione. ca. 19. Amplius in nobis potest fieri vehemens humor adustus: sed hoc potest fieri materia prave qualitatibus p. multas replicationes aduisionis et etiam putredinis: et ideo videmus materias antracis et estioniem et prauos apostematū. Considerandum quod multitudo siue inuentionis istarum materiarum venenosarum maxime fit in partibus exterioribus: quod totum plus de nocumeto stante vita: et ideo in digitis pedis et manus Aui. ponit exemplum. et de partibus interioribus fit multum in matrice: quod est receptaculum multarum supfluitatū. unde Auer. tertio colligit in caplo de accidentibus matricis. cap. 31. dicit. Ego dico quod non est impossibile quod generet in corporibus malis et eorum substantia humorum similis veneno: et maxime in hoc membro. in matrice eo quod locus est et receptaculum supfluitatū corporis que parat sunt recipe corruptione. Et ad contrarium dicit quod est ibi agens. s. calor factus extraneus. Sed tu dices calor natus non potest extraneari extraneatione extra latitudinem vite: quod tunc esset mors. Et dicit quod calor naturalis de se in actu non extraneatur extra vite latitudinem stante vita: nisi patietur. s. humores a calore extraneo recipiunt formas pravas vitæ quod sit in actu caloris extraneatur: et alieque eorum subtile quod omittunt.

Et expellitur eius venenum mediantibus nervis ad cerebrum et ledit ipsum: quare contrahitur ex eo et spasmat. Et agitantur motus eius sicut accidit stomacho cum recipit quod habet modificationem vacuus semel quod inuenimus ipsum in singultu. Et cum essentia oris stomachi est fortis sensus: et singultus quidem est species spasmus. Et ergo accidit cerebro ab huiusmodi causa spasmus et tractio et abbreviatio: tunc ipsum p. sequit contractio omnium nervorum et spasmus ipsorum.

Chic considera quod ex Aui. duo accipimus. Primo p. quas vias vadit hic vapor quia per nervos. Secundo accipimus modum semel que facit epilepsiam: quia cum ledat cerebrum: contingit quod cerebrum contrahitur et spasmat. Et arguit Aui. a simili. sicut se habet stomachus ad rem mordicantem: quod contrahitur et fit singultus qui est quidam modus spasmus: ita se habet cerebrum et.

Dubitat: quod non videtur quod isti vapores vadant per nervos: quod sunt alie viæ aptiores ut sunt arterie et vene. Et dicitur quia materia venenosa in exterioribus partibus sita potest ire per venas et ledere epar et ire per artérias et ledere cor et ire per nervos et ledere cerebrum: quoniam principalis occursum venenorum fit ad cor. Contingit autem quod plus fer

Dub^m 17^m

Dub^m 18^m

tar qñ p nervos ppter tres causas. Una est ex parte veneni quia bz ppteratē ad cerebrū. Venena enī exteriora maxime ē dīver-
sificatur in ppteratibus qbus magis hoc membrū q illud ledunt
sicut cātarides vesicā z lepus marinus pulmonē: vt apparet sen
6. 4. cañ. Scđo cā ex pte situs: qñ sitet magis in nervis vel iuxta
nervos. Tercia cā est ex pte aptitudinis huius idīdū qđ est pa-
ratiū pati in cerebro hīs cor z arterias z venas fortes z resistētes
z nervos paratos pati. Ex qbus cessat qđ in pium iucebat.

Dub. 19.

C Dubitat ēr quare mā illa venenosa nō ledit pteculā in qua ē. **R** Di-
cendū ē ēr ledit: z si nō tānī ledat est qz assidue fit cuz illa mā si est
intrinseca: vel qz pars illa expellit materiam illam a se.

C Et **S.** quidē de seipso narravit qz accidit ei singultus
cum recipit diapipecon z post ipsum bibit vinūz pro-
pter impedimentū ois stomachi cū acuitate: z nos ēt
testificamur in alio qđ illi est proximum. Et **Gal.** z alij
retulerunt z nos post ipsum testificamur illud qđ mul-
totiens sentit epilepticus eleuari aliquid ex pollice pe-
dis sui quod est sicut vētositas frigida: z tendit versus
cerebrum ipsius. Cum ergo pervenit ad cor z cerebrū
ipsius incurrit epilepsiam. Et **Gal.** quidem dicit qz cū
ligatur crus eius ligatione forti ante paroxisum ipsius
prohibetur illud aut alleuiat: z nos testificamur nos
vidisse res mirabiles huius capituli. Et quidam eorūz
quandoz cauterizantur super pollicem suum: z quī-
dam super digitos pedis: vapor illius partis retētus
est z sanati sunt. Ex hoc autem capitulo est epilepsia q
accidit propter vermes aut ascarides.

C Primo declarat qz mordicatio fit cū singultus. Scđo ponit exē-
pla p dicit epilepsie. ibi. Et **Gal.** dicit **Gal.** 3.º de iterioribus. 7. ca.
z in cōmen. ap. 6. ptecul. 39. spasmus fit ex inanitione z repletio-
ne zē. narrat zē. **C** De scđo pte dicit qz **Gal.** ibidem zē. **C** Sed tu
diceres quare ista vētositas est frigida. **R** Dm qz non est alia cā
nisi qz acquirit talē completionē in generatione. **R** Uel dñm qz
foras hī est calida fugādo calozē nālem iudicē sensum frigidita-
tis. **C** Considerādū ēr p hoc qđ dicit. cū ergo puenit ad cor qz ad h
qđ fiat epilepsia nō ē neciūz qz mā pueniat ad cor s; pōt puenire.
Ego autē habui in ciuitate pperuū epilepticū a pollice pedis quēcu-
raui. z **Baly.** ēr narrat dēcriptionē talē tra. 3. 191. cōmē. Et **Gal.** p.

C Et quidam modus epilepsie est compositus cuz syn-
copi quare fossitan extrahunt medici de capitulo epi-
lepsie. Verū in ipso est z est spēs eius: z ipsūz nominat
pfocationem matricis: z est qz quando mulieri accidit
vt eius menstrua retineantur in non sua hora: aut con-
stringantur cum retinentur ab ea pp dimissionem bal-
nei cōuertitur illud in matrice sua ad qualitatem vene-
nosam: z ad sunt ei motus z vaporaciones aut cū pio-
dis aut sine piodis quare accidit vt eleuet vapor eius
ad cor z ad cerebrū z incurrit epilepsiam mulier. Et
similiter quandoqz cōuenit homini vt in vasis suis se-
minalibus aggregetur sperma plurimum z corrumpa-
tur z infrigetur z conuertatur ad qualitatem vene-
nosā z accidit ei simile ipsius. Et similiter aduenit mu-
lieri pgnanti epilepsia in impregnatione. Līqz depo-
nit z euacuat materiam illā menstrualez remouetur il-
lud: z nobis quidē narrata fuit epilepsia incipiens a spō-
dilibus z epilepsia icipiens a spatula z reliquis.

C Considerādū qz in pfocatione matricis vapor a secedēs inquātū le-
dit cor facit accidētia cordialia: z est de caplo egritudinū cordis. in
quātū ledit cerebrū est de caplo egritudinū cerebri: z est de caplo
epilepsie z spēs eius. z nō ē pfocatio: qz iacet pfocata sicut epi-
lepticus. sed in quātū mā est in matrice est de caplo egritudinū ma-
trici. Alij igit nō vult qz medici extrahāt. i. extra ponant a caplo
epilepsie. s. qz nō possit dici epilepsia: imo pōt dici epilepsia nō ce-
rebralis s; p cōitatē. **C** Retineant. **C** Considerādū ēr retineant. s. di-
minuere: aut stringant. s. ex toto. Et aliter possit intelligi cū piodis
ordinatis vel sine. vel cū piodis: qz reuertit. vel sine: qz nō accidit

nisi semel. **C** Et **Gal.** Considerādū qz cōculatio similis fit infri-
gitiō p caloris extinctionē: s; possit fieri calefactio p putredinē. Et
idē dicit sumit ab **Baly.** trac. 3. cōmē. 191. Sile ipst. i. epilepsia si-
milis pfocatiōi matricis. Qđ dixi in gnta z sexta pte est notum.

C Illa autēz que fit ex myrach z ex stomacho z ppter
nauscatuaz satietatē facit possidere oppilationē in ve-
nis quare ipse nutrimentum laudabile non suscipiūt z
corrumpitur in eis humor: aut remanet in ipsis nutri-
mentum laudabile coarctatum pp oppilationes qua-
re corrumpit z multoties redit ad stomachū corruptū
z corrumpit cibum bonū laudabilē z multotiens acci-
dit propter reuersionem illius corrupti ad stomachūz
vomitus cibi indigesti.

C Considerādū qz ex malitia ppte digestionis stomachi z egritu-
dinibus malibus myrach z repletionibus nauscatuaz sūt oppi-
lationes in venis melaericiis: vñ nutrimentū laudabile nō possunt
recipere: z putrescit humor oppilans: z putrescit humor qz penetra-
ret: hoc si retinet: z hoc corruptū multoties redit ad stomachūz.

C Verum fm quācūqz dispositionem sit epilepsia cuz
cōmunitate aut absqz cōmunitate pncipiūz epilepsie
propinquūz ex cerebro est scilz aut ex ventriculo eius
anteriore aut ex ventriculis alijs cum eo.

C Jā **Ali.** in gñali sermone determinauit de epilepsia cerebri: z
ea que fit p cōmunitatē: hic ponit quosdam cāñ. in quibus ostēdit
modū fiendi ois epilepsie tā cerebrials qz p cōmunitatē. Et primo
facit hoc. Scđo ostēdit modū se habēdi spāsmi ad epilepsiam. ibi
(Epilepsia vō fm plurimū). **R** Prima in duas. Primo pmitit qđ
intēdit. Scđo probat. ibi. (Quoniam). **C** Considerādū qz p pñm ppin-
quūz nos possumus duo intelligere. Primo cām cōiunctam: z erit
sensus qz cā cōiuncta ois epilepsie siue fit cerebrials siue p cōitatē
est ex cerebro. i. in cerebro. de cā cōiuncta epilepsie cerebrials non
dubitat: sed de cā cōiuncta epilepsie p cōitatē est verū qz est in ce-
rebro. Nā quelibet cā epilepsie surgens ab alio mēbro extra cere-
brū quousqz nō est in cerebro hz rōnē cause antecedētis. Et ratio ē
qz nō causat actu sed potētia. Sed cū est in cerebro z est in loco z
quantitate sufficiēti actu facit epilepsia: ergo est cā cōiuncta. Lau-
sa ergo pñcta omnis epilepsie in cerebro. **R** Secundo est per prin-
cipium ppinquū ois epilepsie possumus intelligere pncipale z im-
mediatū subiectūz: z hoc est verū. **C** Considerādū. n. epilepsia cerebro
sicut febriis cordi: nec in hoc oportet plogare. **C** Considerādū secun-
do qz hoc qđ dicit ex ventriculo anteriore dñ intelligi iniciatiue nō
qz sit in solo ventriculo anteriore: s; pōt cā faciēs epilepsia inchoa-
re a ventriculo anteriore: z pōt radix illius cauē esse in ventriculo
posteriore in omni epilepsia vtriqz ventriculi leduntur: vt appa-
rebit: primo tamen ventriculus anterior. **C** Et considera qz fossan
oportet exponere aut pro z ex ventriculis alijs cū eo. f. anteriore
nisi aliā subtilē multū velim facere imaginatiōē quā p te pñdera.

C Quoniam primum nocumentum quo impedit con-
tingit in sensu visus z auditus z in motibus lacertorūz
faciei z palpebrarum.

C hic probat quod dixit. Et primo pbat qz pñm nocumentum
fit ex ventriculo anteriore. Secūdo declarat qz nocumentum com-
municet ventriculis posterioribus. ibi. (Quoniam). **R** Primo arguit
sic. si primum nocumentum epilepsie est in sensu visus z auditus
z in motibus lacertorūz faciei z palpebrarum: ergo principium
epilepsie est ex ventriculo anteriore. sed sic est: ergo zē. Maior est
nota: quia isti sensus z musculi communicant parti anteriori cere-
bri. **R** Minorem ponit in littera.

C Quamuis reliqui sensus z membra mobilia in nocu-
mento communicant. Nam si non communicarent in
nocumento reliqui ventriculi nō destrueretur intel-
lectus neqz lederetur eleuatione anhelitus.

C hic probat qz fiat nocumentum in ventriculis posterioribus cū
ventriculo anteriore: z arguit sic. Si reliqui ventriculi non cōmū-
nicaret in nocumento cū ventriculo anteriore: tūc non lederet intel-
lectus qz ē in medio ventriculo: nec motus anhelitus supple nec ali-
motus qui pēdet a parte posteriori cerebri: sed hoc est falsum. de
rōnes sunt similes rōnibus factis supra. c. de subeth.

C Epilepsiam vō fm plurimum antecedit spasmus.
Deinde post ipsum fit epilepsia Et illud est: quoniam

Gentilis

si confirmatur spasmus est epilepsia: et cum expellitur causa impediens aut resoluitur ventositas redeunt operationes sensibiles et motiue: et quandoque quidem apparet humor expulsi visibiliter in vtriusque naribus et in gutture.

Chic ostendit modum se habendi spasmi ad epilepsiam. Et primo facit hoc. Secundo ostendit modum cessationis. ibi. (Et cum.) Tertio remouet dubium. ibi. (Et multotiens.) / Prima in duas. primo premitit quod intendit. Secundo probat. ibi. (Et illud est.) Dicitur primo quod spasmus venit ante epilepsiam. Et illud. Arguitur sic. spasmus confirmatus est epilepsia. scilicet spasmus siue contractio cerebri cum confirmata tunc est epilepsia: ergo epilepsiam antecedit spasmus. scilicet hinc tenetur: quia quod fieri est ante factum esse. Considerandum quod Aui. imaginatur quodque propter epilepsiam fit spasmus siue contractio facta: ergo ante epilepsiam est spasmus. scilicet hinc. Et cum. patet.

Et multotiens fit epilepsia sine spasmo sensato. Et illud ideo quoniam materia facies ipsam est subtilis et operatur cum repletionem non cum malitia vehementi.

Chic remouet dubium siue declarat quiddam supra dictum. Dicitur enim quod epilepsiam finit plurimum antecedit spasmus. Vult igitur declarare quare dixit finit plurimum. et dixit quod hoc dicitur quia epilepsia fit multotiens sine spasmo sensibili. Considerandum quod duas ponit causas propter quas non semper cum epilepsia fit spasmus. Una est: quia materia est subtilis: ex quo accidit quod materia hec non replet principia nervorum ut extendat in latum. et decurrit in longum. Secunda causa est: cum materia non habet malam qualitatem propter quam stimulet cerebrum ad contrahendum: sed facit imperfectam repletionem et prohibitionem sensus et motus non integram. Dicit autem Aui. notanter sensato: quod forsitan cadebat in mente quod epilepsia oportet quod sit aliquis modus contractionis: quiauis occulte alio occultet in aliqua. Et ratio est: quia nulla videtur posse esse materia tam subtilis et tamen donec qualitatis etiam preter naturam sita in ventriculis cerebri et originibus nervorum que non incitat ad aliquam contractionem: quiauis non sit sensibilis quicquid.

Epilepsia vero plurimum accidit infantibus propter humiditates ipsorum: et plerumque apparet in eis primum cum nascuntur: et quandoque fit post pubertatem. Si ergo in regimine ipsorum sit rectitudo remouetur et si non remanet: et oportet quidem ut studium impendatur ad hoc ut illud remouatur ab eis ante pubertatem. Dueri vero ab hoc sunt remotiores quibus in partibus capitis accidunt vlcera et apostemata et adeest fluxus nasi. Et equum quidem est ut ille in cuius cerebro est humiditas in principio creationis purgetur: et plerumque purgatur in matrice et quicquid purgat post natiuitatem. Si enim non purgat non erit exulatio quin incurrat epilepsiam. Plurime autem epilepsie que pueris contingunt cura quandoque alleuiatur et remouetur cum pubertate cum ipsam non adiunat malitia regiminis et dimissio cure.

Chic ostendit corpora finit etates disposita ad epilepsiam. Et primo ostendit qualiter ad illa se habent infantes et puberes. Secundo qualiter se habent adolescentes. ibi. (Epilepsia.) Tertio qualiter senes. ibi. (Senibus autem.) Considerandum circa primam partem quod pubertas est versus ad. xiiij. annum propter in viris: ut comento afo. 29. tertie particule. Senibus ad iuuentutem. et 5. partem in comento afo. 8. Epilepsie quibus ante iuuentutem. Considerandum quod illud quod dicit purgetur potest dupliciter intelligi. Uno modo quod purgetur a natura: et ideo pueri quibus apparet in capite vlcera sunt securi ab hoc. scilicet epilepsia. Alio modo quod purgantur arte. Sed tu diceres quomodo possunt purgari in matrice. Respondetur quod hoc fit ordinem in sectione consumptuas: et tunc infans in vtero rectificabit.

Epilepsia autem quicquid accidit adolescentibus. Si ergo fuerit post. xxv. annos propter egritudinem in cerebro et propter in substantia ipsius erit coitas et neque separabilis et erit finis actiois cure in eis alleuiatio a prauitate ipsius et tarditas paroxysmi eius. Hipp. quidem dixit quod epilepsia remanet: cum eis usquequo moriantur.

Chic est afo. 8. Hipp. quinta particula. Epilepsie 20. Et considerandum

Super tertio

ra conditionem quam Aui. ponit quod epilepsia sit cerebialis et proprie in substantia: quia si esset propter nocuentum in aliquo membro vel in capite non tamen in substantia posset curari et si post. xxv. annos accideret.

En senibus autem parum aduenit epilepsia oppilatiua. Et causas mouentes epilepsiam plerumque adiuvant cause extrinsece sicut imoderantia cibi et potus et satietas nauseatiua. Et sicut mora plurima in sole propter illud quod capiti attrahitur ex materijs. et illud quidem est propterea quod prohibet dilatari materias in partibus corporis quare mouet eas ad superiora. Et coitus plurimus est ex causis eius: et ex causis ipsius sunt delitiae et quies et paucitas exercitij. Et ex causis eius est exercitium super repletionem. propterea quod humores propter ipsam mouentur qui resoluntur non integre et implet vacuitates. Et causis ipsius est illud quod debilitat corpus ex timore aut euentu tumultus et vocis subito. Et ex causis eius sunt ieiunium habentis stomachum debilem: et potatio vini puri etiam propterea quod impedit stomachum: et cause quidem iste remote faciunt causas propinquas. Flos. Vponemus his causis capitulum singulare: et dicitur quod cum epilepticus induit corium caprinum sicut excoctum est et recentem et dimittatur in aqua incurrit epilepsiam: et similiter cum suffumigatur cum corui caprino et myrra et albafe.

Cubitat utrum senibus sepe vel raro fiat epilepsia. / Videtur quod sepe per Auer. tertio colligit ultimo capitulo dicit. pro maiori parte illi qui patiuntur hanc egritudinem sunt frigidi et humidi sicut pueri aut frigidi et siccis sicut senes. / Amplius vbi est materia grossa ibi maxime fit epilepsia et proprie oppilatiua: sed in senibus est materia grossa. Item in quibus fit apoplexia sepe in eis videtur fieri epilepsia sepe: quod apoplexia est epilepsie vicina: sed in senibus sepe fit apoplexia: ut primo continetur. et Hipp. in afo. 57. 6. particule. Apoplexia maxime fit. / In contrarium est Aui. et Azaravius capitulo de epilepsia. et Baly. 9. theo. cap. de epilepsia. cap. 6. / Jam dixi quod epilepsia est duplex. Una contractiua facta a vaporibus malignis: et ista potest frequenter fieri in senibus propter vapores malos potentes surgere a stomacho et alijs partibus. Alia est epilepsia de oppilatiua de materia in cerebro: et ista materia potest esse melancholica vel flegmatica. Epilepsia quidem de materia flegmatica raro fit in senibus primis: quia sunt sicce complexionis et nondum multiplicauerunt flegma: sed epilepsia de materia melancholica potest in eis fieri: quod melancholia in eis multiplicatur. Et hoc solutio videtur pro forma menti. Baly. 9. theo. capitulo de epilepsia. cap. 6. vbi dicitur: parum accidit epilepsia gradioribus et senibus eo quod ipsorum membra sunt sicca: sed per hoc sunt sicca excludunt eruberantiam flegmatis sed ponunt multitudinem melancholicam. Et in comento Gallegato afo. 6. tertie particule. Gal. dicit quod illa apoplexia que fit a. 40. annis ad. 60. intelligitur quod fit de materia melancholica. / Aliter consuevit respondere et quod de nulla materia humoralis fit epilepsia in senibus nisi raro. de materia quidem sanguinea et cholericam hoc est certum: sed de materia flegmatica et de melancholica probatur quod raro fiat epilepsia in senibus vel decrepitis. Nam illis rarius fit epilepsia melancholica vel flegmatica in quibus est paucus calor: motus autem colligandus et etiam expellendus materiam: sed hoc est in senibus. Maior est nota: quod epilepsia proprie est morbus subito veniens et satis subito recedens. Minor est nota. Si ergo volumus saluare Auer. dicemus quod non loquimur de epilepsia oppilatiua: sed melancholica vel flegmatica. / Ad rationem domini quod non sufficit presentia materie grosse: sed requiritur moros illius materie. / Ad aliam dicendum quod non est simile de apoplexia et epilepsia: quod apoplexia potest fieri per vias simplicis eruberantie materie suffocantis et oppilantis perfecte nec expectat ita paroxysmatio sicut in epilepsia: imo si fortis est apoplexia non soluitur: sed epilepsia est magis paroxysmans et indiget motore materie eliquatio et expulsiua. Et causas. scilicet coitantes et antecedentes adiuvant. et patet. Et potatio vini puri propterea quod impedit stomachum. / Lotra per Gal. secundo regiminis acutorum. 29. comento. hic esset sermo prolixius in suo loco. / Hic tamen breuiter domini quod hoc dicitur refert ad eum qui est debilis stomachi. scilicet apti recipe cholera ex ieiunio: et hinc offert vinum granatorum vel acresta et similia. Unde autem purum in infirmo excitat cholera. Quibusdam

Da^m 20°

dam autem fm alios modos debilibus in stomacho pot vinnz purum conferre: sicut quibusdam debilibus in stomacho pot conferre aqua frigida: vt fen. 13. cap. de debilitate stomachi. In hoc autem sunt multum considerande consuetudines. Nam qz saracenis no est licituz bibere vinum: vt Auer. 7. colliget. cap. 26. ideo magis ab eo nocentur. Conserui vo iuantur magis vel no sic nocentur: 2 consuetis concedit Auer. quauis sint distemperati in epate distemperata calida: vt fen. 14. capitulo de cura male complexionis calide epatis. Et Dionysius tyrannus ppter consuetudinem potus vini magis sanus vivebat cum potu eius: vt Aristo. ponit proble. 28. primo problemate. Et dicitur. s. ab Alexandro capitulo de epilepsia. Balthabas vo dixit ouinum. cap. 6. 2 in hoc non videtur nisi ppter tas albafe. i. rhinum a quibusdam.

Epilepsia autem multoties resoluitur ppter febres quas tolerat habens eam 2 ppter que sunt longe: 2 quartana ppter ppter vehementiaz longitudinis sue ppter ea qz digerit nam melancholicam donec resoluitur 2 tremor fortis qui fit in febribus. Tremor enim excutit vehementer quod in cerebro comprehensum est de superfluitatibus. Sudor autem iunat tremor sua expulsio. Et quoadmodum apoplexia puerit ad paralyfim sicut plurimum epilepsie couertit ad paralyfim.

Hic ostendit modos terminationis sue remotionis epilepsie. Et primo facit hoc. Secundo quoadmodum sententiam ponit. ibi. Quidam autem. Tercio iterum ponit modum quandam terminationis. ibi. Inquit. Quarto iterum ponit causam de pparatione corporis. ibi. Epilepsie preparatis. Considerandum circa primam partem qz quartana curat epilepsiam ppter tria. Primo suus calor digestius 2 resolutius multum durat: quia est proluxa febris. Secundo ppter sui tremorem. Tercio ppter sui sudorem. 2 ppter. Et quoadmodum hoc dictum verificatur maxime de apoplexia 2 epilepsia flegmatica: qz epilepsia melancholica terminatur ad melancholiam: vt Rasis primo continens. cap. 6. auctoritate Iudei: 2 ideo statim Auer. dicit epilepsia resoluitur ad paralyfim 2 melancholiam.

Quidam autem existimant qz flegmaticae associantur tremor 2 agitatio: quoniam flegma non consequitur in spissitudine sua vt oppilet meatus integre. Melancholia vo integre oppilat quare in ipsa accidit parua agitatio. Et alij existimant qz elus cum qua multiplicatur agitatio forsitan causa est humor parue quantitate aut pauce penetrationis in meatibus quare ponunt rem conuerso. Nullus vo vtro: umqz sermo in eo est determinatus.

Primo ponit quondam sententiam. Secundo contrariam. ibi. Et alij. Tercio ostendit quid fit de hoc. ibi. (Nullus.) Dubitatur in qua epilepsia sit maior tremor: coactio vel agitatio spasmotica: an in flegmatica: an in melancholica. Vnde qz in flegmatica auctoritate Symeonis quaz ponit Rasis pmo continens cap. 6. Et idem sua qua hic ponit Auer. cu dicit quidam autem. s. Symeon 2c. Na in illis epilepticis est maior agitatio in quibus no est integra oppilatio. i. in quibus oppilatio est minor. Sed in epilepsia flegmatica oppilatio est minor: ergo agitatio maior. Prima ppositio est nota: qz quanto oppilatio est minor tanto spiritus sensitius 2 motius pot ire ad membra 2 magis possunt coeui 2 agitari. et quanto oppilatio est minor in cerebro: tanto cerebrum pot magis se contrahere vt expellat. In maiori autem motu cerebri cocontractio fit in corpore maior agitatio. Vex igit est qz vbi oppilatio est minor agitatio est maior. Et p contrarias rationes vbi oppilatio est maior agitatio est minor: qz cerebrum non sic pot contrahi: imo stat relaxatum quasi appropinquas dispoitioni apoplexie. Minor ppositio est nota. Na flegma no est sic spissum sicut melancholia. i. non est sic grossum: 2 per consequens no est sic oppilatiu: sed melancholia pfecte sue integre oppilat. i. magis integre 2 flegma: non tri in epilepsia oino integre: qz tunc est apoplexia. Concludit ergo qz in flegmatica fit magna agitatio. Quare in ipsa scilicet melancholica epilepsia accidit parua agitatio. In contrarium arguitur cu dicit. 2 alij. pot imponi Tabri que allegat Rasis. s. sumpta maiori ppositione Symeonis arguit sic. In epilepsia fit agitatio magna sue maior in qua est minor oppilatio: sed in epilepsia melancholica est minor oppilatio: qz humor pauce quantitatis 2 pauce penetrationis in meatibus minus oppilat: sed melancholia respectu flegmatis est humor pauce quantitatis in nobis. flegma enim post sanguinem plus

abdat: vt Mesue in de consolatione secundo caplo. Est etia melacholia pauce penetrationis qz humor est no ita labes sicut flegma: ergo faciet minorem oppilationem: ergo in epilepsia melacholica est maior agitatio 2 tremor qd est contra Symeonem. Hec oia. A. in littera ponit. Ad hac qonez dicendum sicut Auer. dicit qz nullus sermo istorum est determinatus qz contingit vtriusqz verificari. Ppter qd sciendum qz tota difficultas stat in hoc: quis humor magis oppilet an flegma an melancholia. Et oim qz in his humoribus coide ramus quantitate: 2 vt sic magis oppilat flegma: tamen hic sermo no est omnino determinatus: quia ptingit est plus in aliquo peccare de melancholia in quodam minus flegma. Secdo consideramus eoz substantia: 2 hoc dupl. vel substantia. i. fluxibilitate: vel substantia. i. grossitatem vel subtilitate. Sigdem consideremus fluxibilitatem: qz flegma possit magis fluere ad meatus 2 loca oppilabilia 2 ipsa melancholia 2 fm hoc flegma magis oppilat. Sed si consideramus grossitatem substantie: tunc melancholia magis oppilat. Postra ergo in vna via portione flegmatis 2 melancholie melancholia magis oppilat: qz grossior: sed ad locum oppilandu tardius melancholia fluit: 2 qz ptingit qnqz plus oppilare vel fortius melancholia qnqz vo flegma: ideo neuter sermo determinatus est.

Inqz Ruffus cu apparet albificatio albaras in partibus capitis epileptici significat resolutionem corruptionis epilepsie 2 sanitatem. Et multoties qd resoluit epilepsiam ad paralyfim 2 ad melancholiam.

Capitulum.

Epilepsie preparatis accidit epilepsia a proprie humidis propter etates suas sicut infantibus 2 pueris 2 humectatis propter regimen suum sicut qui nauseati nam fatetatem consuecunt: 2 illis qui inhabitant terram ventri meridionalis qm implet caput humiditate. Epilepsia autem mulieru 2 infantu 2 oium quoz sanguis est paucus est parua: als praua p restrictionem venarum.

Primo facit B. Secdo addit causam. ibi. (Epilepsia at.) Qd p dicit p. Dubitat vtrum epilepsia infantu 2 mulieru 2 eorum quoz sanguis est paucus sit parua sive parua. Vnde qz no: qz epilepsia cito occidens est multa: sed epilepsia infantu 2 mulieru 2 eoz quoz sanguis est paucus cito occidit: vt Rasis p continens cap. 6. auctoritate Tabri. Unde dicit epilepsia interficit velociter pueros 2 mulieres 2 illos quibus est paucus sanguis: 2 eorum vene sunt arcte. Vnde dicitur p littere corruptione: qz vbi dicit est parua vult dicere est parua. i. cito occidens: 2 sic concordat cum Rasis. Sed statim dubitatur. na morbus coimilis nature non est paruus: imo in eo minus picilant egrotates: sed epilepsia est morbus similis nature infantu qz sunt humide: 2 mulieru qz sunt frigide: 2 humide: 2 huiusmodi pauci sanguine qz sunt frigidi 2 aggregat flegma p debilitate digonis: ergo epilepsia in istis est minus mala 2 non est parua. Vnde dicit saluando istam istam qz epilepsie istorum sunt pue. i. a parua sive parua ca. R. d. est qz illa epilepsia est parua. s. a parua ca qz fit in coimili na: sed istorum epilepsie sunt in corporibus nae coimilis vt declaratur est. Maior est. B. in comen. aso. 34. 2. pti. In morbis minus 2c. 2. A. seu. 14. cap. de hydropisi. 2 pmo casu. fen. 2. c. de coimilis dispoitionibus. Sed tunc restat soluere ad auctoritatem Tabri oim dupl. Primo mo no pcedendo illa auctoritate. Na morbus coimilis nae corporis sicut fit a parua ca 2 est paruus: ita e minus malus 2 minus occidens. Vnde oim dictu Tabri pot verificari. Nam h morbus coimilis nae p se fit magis salubris: tri p alias dispoitiones annexas pot ee magis mortalis sicut appet de catarro in senibus: 2 de pti in pparatis: vt Lomen. ibid. Dicemus ergo qz epilepsia est parua in infantibus 2 mulieribus 2 vobis pauci sanguis p debilitate virtutu eoz: qz spasmotus motus psumit de sanguine 2 spu: et ppter hoc epilepsia istorum est parua mortalis: h epilepsia que occidit per via suffocationis possit poni prauior in viris 2 calidis corporibus: quia ista corpora minus viuunt prohibita ab anhelitu: vt notu est. est et parua: qz flegma cerebri 2 corporis no recipit in venis p eaz coartationem: 2 hoc est qd dicit Rasis p continens cap. 6. auctoritate Hipp. multi pueri moriuntur ex eo: qz vene eoz sunt arcte: 2 non possunt recipere flegma plurimum 2c.

De signis specierum eius.

Cap. 9^m.

Scimus qz ex signis comunibus pluribus specierum epilepticorum sunt citrinitas lingue ipsorum 2 viriditas venarum que sunt sub ea 2 plurimum quide antecedit ea mutatio cor

Bentilis

poris a complexione sua et grauitas in capite et proprie est irascitur: aut accidit inflatio in ventre: et antecedunt ea coarctatio in motu lingue: et somnia eorum mala et obliuio: aut pauor: et timor: et formido: et accidit ei ut loquatur secum et constrictio pectoris et ira et acuitas. Non omnis vero eius species recipit curas et que ex ea magis est ledens est illa ex qua proueniunt vertigo et agitatio plurimum fortis. Deinde sequuntur ea quibus fortis addita vehementi additione et nocumetur in spiritu quare significat multitudinem materiei et debilitatem virtutis.

Cum posuit causas et diuersitates epilepsie: ponit hic signa. Et primo in generali et confuso. Secundo in speciali. Ibi. Cum autem volueris scire. Primo in duas. Primo facit hoc. Secundo comparat modos epilepsie. Ibi. (Non omnis vero.)

Dubium p^o Dubitatur verum epilepsia sit lingua citrina. Videtur quod non: quia epilepsia plimui fit a flegmate: sed cum flegma abundat: non citrinat lingua: imo dealbat. In primo est Aui. h. et supra in c. de significationibus sumptis et disponib^{us} membrorum: quod sunt cerebro sic ppagines. Unde dicitur quod iste tertius repit arctior ab auctoribus aut Ali. Alexander n. dicit ad cognoscendum epilepsiam dicitur virides sub lingua eorum inueniuntur oia vena. Rast vero p^o ptine. c. 6. c. de epila dicitur ferre quod vena patiens epilepsiam quod sunt sub lingua sunt virides. Non autem dicitur h. ppria auctoritate: nec dicitur quod supior pars lingue sit citrina. Ea autem viriditas est et frigidario sanguis p^o capitis: vnde dicitur ad mortificationem: et sic ad quadam viriditate. Sed pars grossior huius sanguis sub lingua ptinet magis: et ideo apparet ibi viriditas. Pars autem subtilis penit magis locum supra lingua: et ideo facit in ea viriditate magis clara quam viriditas potest dici citrinata: imo ita currit in visu: ut h. al. in com. 2. p. n. 20. com. 2. 2. regimini acutoz. 22. com. 2. Alia causa posset dari quod in epilepsia pars uocumetur in anbelitu sit aliq^{uod} inflammatio in spiritibus: et sic aliq^{uod} cholere acuitas vnde lingua tingitur: quod illis p^o coicatur: h. ipsa lingua sit p^o sui colores multum significatiua disponit corporis: ut Ali. p. b. 3. 4. p. ble. Et quod p^o cessant. C. Accidit ea. f. epilepsia vel porisim epilepsie mutatio: quod ex h. ipsa fit. Grauitas in capite. f. cum ipsa est malis de ma huiusmodi pprie cui irascitur: quia comouet mas: et facit eas ledere magis. Aut accidit inflatio in ventre. f. cum epilepsia coitate stomachi vel myrach. Coarctatio in motu lingue. f. impedunt in loqua pp nocumetur cerebrum. Sonia mala pp eadem causa. Obliuio pp humectatione cerebri in flegmatica epilepsia: et in melica est et obliuio rep^o illi: hoc: ut apparet ex dictis supra cap^o de corruptione memorie. p^o uor: h. accidit oia iter ista f. ipsam ex. Na pauor: et de p^oritis: h. timor: et formido de futuris. Ista sunt pp paucitatem caloris et spiritus non sunt audaces. Loquax secum pprie i melacholia: quod vnius modus melacholie. Et p^ostrictio pectoris ex nocumetur cerebri. Ira et acuitas. f. in ira: quod sunt velociter ire. C. dicitur aliq^{uod} quod ira est feruor sanguis: ut potest sumi de differentiis febrium. c. 3. 2. li. de regi. sanitatis. Unde dicitur quod in istis non fit ira ex feruore sanguis: sed quod in epilepsia flegmatica et humiditas et paucitas nalis caloris. Et p^o p^ogit quod facilliter spiritus p^ofusionem in eis imp^ount. Et secundo p^ogit quod ipsi quadam utilitate estimant se p^op^odi et ex h. appetit vindictam. C. Non ois quod leuis epilepsia recipit curas: sed praua et fortis non sic: ostendit quod est ledens et praua magis: quod illa quod vertiginem inducit: significat enim nocumetur et spiritibus coicatur. C. Et agitatio plurimum fortis. C. dicitur quod ma plurima plurimum oppilat: sed vbi plurima oppilatio ibi pauca agitatio. Unde quod epilepsia est de ma praua et multa tunc pp prauitate in p^o motus mae fit multa agitatio: quod cerebrum multum fugit et p^ostringit: sed postea pp multitudinem et grossitatem fit oppilatio p^oterior: et cadit virtus: et ideo stat getus et quasi p^ogelatus et sine sensu et motu longo tpe: et hoc sequitur nocumetur in spiritu. i. anbelitu pp multam cerebrum lesionem. Ad primum dicitur quod materia h. fit multa: tunc in p^o sui mor^o non multum oppilat et ledit malitia sua plus quam multitudinem.

Cum autem volueris scire si egnitudo est in cerebro aut in membris alijs intende an semper inuenias grauitatem in capite et vertiginem et tenebrositatez in oculis et grauitatez in lingua et sensibus et agitationem in motibus et citrinitatem in facie. Scis illud inuenies cum permissione in intellectu et obliuione assidua et amelia aut stoliditate et non est grauitas et minuitur f. fluxus ventris cuius eo quod contingit ex lenitate nature et euacuationibus: tunc iudica quod illud est ex cerebro tantummodo. Amplius si non inuenis in membris neruosis et

Super tertio

In splene et epate neq^{ue} in aliqua extremitatum et in istis curis nocumetur neq^{ue} eger sentit aliquid elcuari ad caput ex loco: certificatur apud te quod impedimentum est ex cerebro.

Hic in speciali ponit signa. Et p^o epilepsie cerebialis. Secundo epilepsie p^o coitate. Ibi. (Eius vero cuius causa est a sticho.) Unde p^o ponit signa quod cognoscim^{us} ea esse cerebrale. Secundo ponit signa gradum i malitia eius. Ibi. (Signa autem epilepsie leuioz.) Tertio ponit signa f. diuersitate carum. Ibi. (Et signum eius.) Considerandum circa p^oma p^ote quod Ali. tagit quatuor modos signoz. Primo est a sensibus exterioribus et motibus in quibus semper inueniuntur nocumetur. f. quod non est actu porisimus epilepsie: et h. citrinitatem. i. malitiam caloris in facie. Unde dicitur a modo nocumetur sensus interior quod aut sit amelia quod soliditas supra dictum est. Tertius modus signoz est a iuuatibus et nocetibus: quod non est grauitas. Et minuit. i. z. minuit grauitatem. f. in capite f. in fluxu ventris ex lenitate nature quod ad fluxum nalem. Et euacuationibus quod ad fluxum artificiale. C. Sed tu diceres hoc esse falsum: quod in epilepsia cerebali facim^{us} euacuationes ad euacuandum maim: vnde alleuiantur paroxysmi: et sic et grauitas capitis. Unde dicitur quod grauitas capitis et sui diminutio non ita depedet in sui p^osentia et diminutione ab euacuationibus et repletionem in epilepsia cerebali: sicut in stomatica vel intestinali et simili: ut notum est. Aliter vero cogis exponere textum sic. et non est grauitas. f. in coipe toto: sed in capite. Vel non est grauitas. f. mox: et minuit f. in fluxu ventris. Sed hoc expositio non est ad m^ore Ali. Na ipse iam dixerat de nocumetur virtutis moralium. nec est p^ofectudo Ali. sic loq^{uor}. Itaque quod alleuiari a fluxu est de signis epilepsie cerebialis. Melius igitur est quod exponas ut diximus. non est grauitas. et sup. non minuit. Et iste modus est p^oue tus. Ali. Un supra dixit non est et rescindit. i. non est et non rescinditur.

Quartus modus signoz est a dispo^{ne}re alioz membrorum. et p^o. Signa autem epilepsie leuioz sunt ut sint accidentia magis sana et ut habenti ipsam cito redeat ratio et verecundetur cum sanatur: et ut velociter adueniat ei incolumitas sua et proprie cum sternutatorijs et attractionibus odorum p^o nares: et ex eis que mouet vomitus et ex eis que igreduntur in guttur aut quod vomere faciunt. Hic ponit signa epilepsie f. gradus. Et p^o epilepsie leuioz. Secundo prauioz. Ibi. (Signa vero.) Tertio signa medie inter ista. f. non sic praua. Ibi. (Et minor.) Considerandum quod p^o accidentia possumus intelligere ea de quibus p^oditur. f. de mutatione corporis et grauitate capitis et malitia caloris in facie. Et possumus intelligere accidentia i actu epilepsie quod sunt nocumetur sensus et motus. Eto redeat ratio. significat ex h. pauca ma et non mala. Verecundetur significat bonitatem morie: vnde recordat sui porisimi. Et bonitas estimatiouis. vnde iudicat et i morie p^ofusionis sue vitup^{er} iter boies p^o huiusmodi. Velociter red. ex hoc significat pauca ma et habilis expulsiouem cum forti virtute.

Signa vero eius que prauioz est sunt difficultas spiritus et prolixitas agitationis: deinde longitudo coe latiois post ipsas et paucitas euasione post attractionem odorum naribus et sternutatorijs. Et minor istarum est aut in qua elongatur agitatio et non elongatur congelatio: aut in qua prolongatur congelatio et minoratur agitatio.

Difficultas spiritus. i. anbelitus ex quo significat multum nocumetur i cerebro. Prolixitas agitationis. i. p^ofusionis et tremoris. Deinde longitudo congelationis. i. remanentie sue sensu et motu. Considerandum quod ma mala et multa fortis oppilationis p^o facit forte agitationem: et postea forte congelationem: et ideo p^o p^o sunt odoramenta et sternutatoria: sed epilepsia minus mala est: vel in qua est sola congelatio sine agitatione vel i q^{uod} sola agitatio sine congelatione. Considerandum tunc quod agitatio accidit quicquid ex prauitate mae: et ista fit in p^o porisimi. quicquid accidit ex co^op^ofusionis qua cerebrum facit vincendo maim: qua ma^o videbitur in naribus et palato. Ista agitatio fit quasi in fine paroxysmi et non est praua: et de hac agitatione non est hic sermo: quod talis agitatio non significat epilepsiam prauam: ut Rastus p^o continet. capitulo de epilepsia. cap. 6.

Et signum eius cuius causa est ex ventositate grossa in ipsa generata est ut non inueniantur cum ea neq^{ue} p^ope eam grauitas immo inueniatur sonitus et extensio neq^{ue} sit spasmus eius fortis.

Hic ponit signa epilepsie cerebialis h. diuersitate carum. Et p^o ponit signa epilepsie a causa ventosa sue vaporosa. 2^a a causa huiusmodi. Ibi. (Et signa.)

C. dicit

Colic primo signus rē in ipsa aīo in ipso. f. cerebro: vel in ipsa. f. materia stante in cerebro. neq. fit spasmus fortis. f. induratione.

¶ Et signa eius cui? cā est flegma sunt vt sit salina ei? calida spumosa grossa multa z sit in vīa eius aliquid simile vitro liquifacito. Et multiplicent in ipso pauor z timor z pigritia z grauitas z obliuio. Et qñq. cogno scitur ex re vomit? colore spume z ex colore et sanguinis. Et qñq. cognoscit ex etate z regione z ex causis pteritis de cibis z regimine. Et ex eis qdē que cā signi fican sunt quies z tranquillitas z color faciei z oculoꝝ z reliqua que sciunt in canone.

¶ Primo ponit signa flegmatice. Scdo melle. ibi (Signa aut cui? cā est cholera.) Tercio sanguine. ibi (Signa aut cui? cā.) Quarto choleric. ibi (Signa aut epileptic.) **¶ Prima in duas.** Pmo ponit signa flegmatice in gñali magis: q. possint adaptari ad epilepsia a flegmate nāli. Scdo ponit signa in spāli. ibi (Q. si flegma.) **¶ Sa liua calida:** q. illud flegma eger calore eliquante vñ calefit salina. Sit in vīa rē. q. ipm flegma eliquū. Multiplicetur pauor z. pp. frigiditate cōplexionis cerebri faciens spiritus pigros ad expan dendū. Vomitus. f. flegmatici rē. Colore sanguinis. si pingat eum flobothomari apparet sanguis flegmaticus. Etate puerit. que ppter indigestionis multiplicat flegma rē. Que sciunt in can. f. primo lib. sen. z. cap. de signis domini humoꝝ: z supra bac sen ca. de signis malarum cōplexionum cerebri.

¶ Dubm 2ª Dubitat cū ista sit epilepsia cerebialis cui? mā flegmatica in ce rebro gñali qdō pōt per vomitū cognosci sua mā. **¶ Ddm q.** a ce rebro pōt flegma cōitari floboth. **¶ Vel ddm q.** epilepsia dī cere bialis dupl. Uno mō. ppyssime: z de bac dcm est supra q. oīs cā epilepsie cerebri cōparat ad debilitatē oligōnia. Alio mō dī epile psia cerebialis oīa epilepsia que fit vicio humoris vnde cūq. reclu pū ille humor siue in cerebro gñet siue aliūde veniat. Et dī cere bialis distincta ē epilepsia p cōitatē ex vapore recepto siue simpli ci qualitate. Et illo modo sumitur hic epilepsia cerebialis quādo dico q. ponit signa epilepsie cerebialis. Et isto modo psequenda tur supra de epilepsia per cōmunitatem.

¶ Qd si flegma cū hoc erit cūdi frigidum erit obliuio z stoliditas z grauitas capitis z corporis z profunditas somni plus z erit epilepsia magis lapsans z debilitans z hec species est mala valde.

¶ Primo ponit signa epilepsie facte a flegmate crudo. Scdo a flegmate falso. ibi (In ea vō.) **¶ Cōsiderādū q.** per crudū pōt intelli gere muclaginosum que vñ spēs flegmatis peiores sunt q. flegma dulce naturale vel innaturale: z ideo faciunt peiora acciden tia: z q. magis oppilant: ideo spēs epilepsie ab his est mala.

¶ In ea vō que facta est a flegmate falso est somni p funditas minor z frigus cerebri leui? z mol? saniorz.

¶ Cōsiderādū q. q. flegma falsum siue putrefactione siue mistione cholē fiat hz de siccitate: iō minus p fundat ad somnū: z est minus frigidū hoc flegma: ideo frigus sensatū in cerebro est leuius rē.

¶ Signa autē eius cuius causa est cholera nigra sunt quoniā est melācholia aut similis sanguini nigro: aut acuta: aut adusta: aut acetosa ex qua ebullit terra. Et sunt nature habētium eam decliues ad permissionem in suo sensu: z ad dispositionē que est sicut melācho lia: neq. intellect? eoz mundant cū separaf. Et signifi cat etiā melācholia ex colore faciei z oculoꝝ z ex sic citate nariū z lingue z regimine generatiuo melle.

¶ Hic ponit signa epilepsie melle facte a mā mellea. Et p. distin guendo spēs melle ponit signa gñalia. Scdo ponit signa vniuersa usq. spēs melle. ibi (Si f fuerit mella.) **¶ Cōsiderādū q.** hz Alii. po nat tres spēs melle: trā alias dat intelligi. Per hoc enī qd dicit simi lis nigro sanguini intelligit: vel eaz que est fer sanguinis: vel eam que fit ex sanguinis aduisione: vel eam que fit a sanguinis pge latione vel melācholia nālem vel innālem mistā sanguini: ita q. san guis fit innālis per illius aduisione: z forsan q. intelligit oēs di etas spēs. Aut acuta adusta. intelligit per hoc illas que fit ex adu sione cholere: vel ex aduisione subtilis partis melācholie. Aut acetosa. intelligit eā que fit ex aduisione melācholie nālis. Omistit aut melācholia factam ex flegmatis aduisione dans intelligit: oēs

aut iste species melācholie in cerebro dominātes possunt facere permissionē sensus: z ideo etiam cū epilepticus a paroxismo sur git nō est mundus in intellectu. Reliqua patent.

¶ Si ergo fuerit melācholia fer sanguis nālis erit epilepsia cū laxitate z paucitate sermonis z cum quiete: z erit habēs eam habēs cogitationes quietas.

¶ Hic in spāli ponit signa. Et pmo epilepsie pueniētis a melācho lia que est fer sanguinis. Scdo a melācholia facta ex aduisione cholere. ibi (Si fuerit.) Tercio ponit signa a melācholia sanguini mista. ibi (Si aut fuerit.) Quarto ponēdo qdā sumā signoz inuit signa qñ melācholia est acetosa. ibi (Et tu qdē.) **¶ Dicit pmo rē.** cum laxitate. i. pigritia: z hoc dicit cōparādo ad reliquas species melācholie factas per aduisionē. Nam frigiditas nālis melācho lie est causa talis pigritie z puiationis furiositatis.

¶ Et si fuerit melācholia de genere cholere aduste z est acuta: tunc eius permistio erit demoniū: z cū mul titudine sermonū z vocū: z eius epilepsia erit agitabilis z leuis remotionis: z quādoq. erit cū febre z preci pue cū fuerit melācholia eius subtilis.

¶ Hec accidetia sunt ex caliditate z siccitate huius mē pcpue. sup. est leuis curationis cū fuerit subtilis: q. obediēs eūomibus: vt apparet supra cap. de melācholia. z sumit pmo can. ca. de humo ribus. vel pcpue sup. erit febris z accidentia predicta.

¶ Si autem fuerit ex melācholia sanguinea erit eius dispositiones cum risu.

¶ Dicitur hic proprie melācholia sanguinea: quia sanguini mista: hz forsan alijs modis supradictis possit dici. q. autem inducat ac cidentia cum risu: est notum ex predictis.

¶ Et tu quidem cognoscere potes substantiam melā cholie ex vomitu. Nā si est similis feci sanguinis: tunc est melācholia naturalis. z si est similis feci vini est me lancholia adusta. aut si est aspera tunc est stiptica z si gñificat finem frigiditatis z siccitatis eius. aut est ace tosa subtilis cū spuma: z tūc ebullit super terram. aut si non est acetosa est ipsia nō habens spumā.

¶ Hic ponit diuersa signa ad cognoscendū melācholia que expel lit vomitu: ex qua cognoscimus melācholia que est cā epilepsie. Et hic docet cognoscere melācholia acetosam: z dicit tu poteris cognoscere substantiam. i. cōplexionē z dispositionē melācholie ex vomitu. i. ex p̄sideratione circa eā cū euomif. **¶ Ponit aut Alii.** quin que signa in gbus cognoscimus quinque varietates melācholicū humoris. **¶ Primū est q.** si illud qd vomitu erit nigrus est simile feci sanguinis: tūc iudica q. melācholia est nālis. **¶ Sed tu dices** eque est notū significatū hic sicut signū. **¶ Ddm q.** in hoc requirē magistroꝝ actualis doctrina docentū discipulos q. hoc nigrū est simile feci sanguinis: z ideo est signū domini melācholie nālis: q. melācholia nālis est fer sanguinis. **¶ Sed tu dices** ista dī dicere est fer sanguinis: z nō deberet dici similis feci. **¶ Dd hz fm** I badeū z. afoi. Egestionē nigre. afoi. z. 4. p̄ic. **¶ Q.** ista est ipropria locu tio. **¶ Vel aliter ddm est:** z melius q. melācholia quāticūq. fuerit nālis z fer sanguinis: tamē expellit ex corpore: z hz aliqū innatu ralitate: nō debet dici oīno fer sanguinis: sed similitudinē multaz habet cum fece sanguinis: z est talis melācholia coloris nigri re missi: z est grossa. **¶ Scdm fig.** est q. si est similis feci vini: q. ba beat nigredinē cū qdā luciditate significat q. est melācholia facta per aduisionē. f. sanguinis. **¶ Utrū aut possit fieri per p̄gelationē** nō inquirimus hic. **¶ Tercū fig.** q. si homo euomit aliqd nigrū aspe rans sibi linguā sicut faciunt sorbe imature z vniuer saliter stipti ca ex hoc significat q. talis melācholia est stiptica facta a frigiditate z siccitate per viam p̄gelationis: z hoc intendit cū dicit. aut si est aspera rē. **¶ Quartū fig.** est q. si ism? sentit saporē acetosus subtilē. i. acutū: z hz aliqū spumā ppter caliditatē facientē feruo rem: z tūc cadēs in terrā ebullit super terrā. i. significat q. est me lācholia per aduisionē partis subtilis melācholie que ebullit sup terrā. **¶ Quintū fig.** est q. si talis melācholia sentit acetosā: non hz spumā ppter sui grossitū: talis melācholia est ipsia: q. facta per aduisionē grosse partis melācholie. Et ista est que cadēs in terrā ē nō ebullit. **¶ Hic aut possit fieri lōgus sermo de spēs bu inozum melācholicoz:** sed rediremus ad p̄ncipia vniuer salia.

¶ Signa autem eius cuius causa est sanguis sunt ista. Nam dico q. si sanguis facit epilepsiam cū ebullitior

Bentilis

ne et motu absque quantitate non apparet ei magna operatio in colore et exuberatione aliquid neque est dispositio prefocationis in huius in quibus est epilepsia: neque apparent ex ea gravitas et stoliditas et laxitas et multitudo sputi et mucilaginis sicut apparent cum flegmate et est cum caliditate et rubedine in oculis et vapore super caput sanguineo. Si vero cum quantitate faciat cum signis sanguinis est exuberatio in guidet et antecedit dispositio que est sicut prefocatio.

Chic ponit signa epilepsie que maius est sanguis. potest autem facere epilepsia vel ebullitione et vndatione: quia non fit multum. Si quis non peccet per quantitate: et signa talis epilepsie sunt quod non est signum repletionis nec signa flegmatice epilepsie: et si intelligat quod non sunt signa melice et per se. Si vero cum quantitate cum signis. Si epilepsie communibus: vel cum signis. Si statim dictis de rubedine et inflatione venarum etc.

CSigna autem epilepsie que est propter materiam cholericam et illud quod est fin minus sunt ut sint nocuum mentum et tribulatio ab ipsa vehementiora et spasmus in ea fit minor et spatium eius brevius. Notus vero sunt ea fortioris agitationis et ipsam quidem significant motus vomitus et inflammatio et vehementia permixtionis rationis et citrinitas coloris et oculo rum.

Chic ponit signa epilepsie cholericæ. Et nota quod spasmus potest dici fortis dupliciter. Extensius et durative: et ut sic non est fortis in epilepsia cholericæ. propter subtilitatem materiam: et ideo exponat spasmus fit minor et per se. spatium brevius. Alio modo potest dici fortis intensius: quod percussio et agitatio fit fortis: et hoc in cholericæ epilepsia spasmus est fortior: quod materia cholericæ sui acuitate fortiter stimulat cerebrum ad prebendum etc.

CEius vero cuius causa est ex stomacho signa sunt tremor in ore stomachi et precipue cum tardatur cibus: et concussio et tremor et commotio cum est epilepsia et voces et rugitus et precipue principio evasationis. Et sunt cum ea solutio stercozis et exuberatio urine et spermatis quod emittitur propter amplexum mulieris et viri sine coitu et spermatis cum coitu: et tremor cordis et sorda fortis et leuitas epilepsie aut ipsius remotio cum administratione ne vomit: et dispositiones significantes corruptionem stomachi et augmentum epilepsie et sunt propter linimentum stomachi et purgationem ipsius: et quicquid iter facit bec propter frequentiam periodorum.

Chic ponit signa epilepsie per coitatem. Et primo per coitatem ad stomachum. Secundo ad myrach. ibi. (Quod si est ex myrach.) Tertio ad epar et totum corpus. ibi. (Illa vero.) Quarto ad matricem. ibi. (Illa vero cuius causa.) Quinto ad splenem. ibi. (Illa vero.) Sexto quod materia est venenosa cleuata ab aliquo membro. ibi. (Eius autem.) Septimo quod est a vermibus. ibi. (Signa vero.) Prima in duas. Primo ponit signa huius epilepsie in generali. Secundo in speciali. ibi. (Et eo itaque.) Dicit primo quod signa epilepsie stomachalis sunt tremor in ore stomachi. propter commotionem materiam in eo precipue cum tardatur cibus: quod tunc trabuntur magis materiam ad stomachum: ut supra dictum est. Concussio tremor etc. Ista accidentia possunt intelligi esse in stomacho propter agitationem humoris in eo: unde stomachus propter conatum expulsionis tremat: et percutitur: et commouetur. Si quasi ad nauseam. possunt etiam intelligi esse in toto corpore. Nam materia a stomacho ad cerebrum perueniens non statim facit multam oppilationem: ut epilepticus iaceat congelatus: imo in principio cerebrum conat ad expulsionem noctui perueniens ad ipsum: et ideo fit in toto corpore percussio maior et commotio: et clamat infirmus presentiens non cumetum precipue in principio: quod postea iacebit ut congelatus. Si quasi per natus sensu et motu. Solutio stercozis. i. emissio egestionis involuntaria. Et exuberatio etc. et spermatis. Considerandum est dupliciter spermata. quod dicitur quod dicitur aliquando in tactu mulieris et visu sine coitu: ut apparet fen. 20. primo cap. Aliud est spermata verum quod emittitur cum coitu. ut videtur: igitur ab istis epilepticis fuit.

Dubium 3 Dubitatur: quod videtur quod si ab epilepticis fuit spermata: non fuit egestio. Nam spermata sunt ab eis propter spasmum suum tractionem facta: in vasis spermatis: ut ponit Gal. 1. 4. libro de virilitate particularum. 10. cap. in fine. Sed sicut fit in vasis illis: ita fit spasmus in lacer-

Super tertio

tis ani: sed spasmus lacerat ani est retentiva: sicut spasmus vasorum spermatis est expressiva: et expressiva est eiciens: ut infra fen. 20. cap. de multitudine spermatis et eruberantia. Ad intellectus huius consideranda quod eritus involuntarius spermatis urine et egestionis potest fieri propter spasmum: et bec causa potest coicere omni epilepsie: et eritus involuntarius huius materierum non spasmus vasorum spermatis est propinqua causa ad eritum seminis involuntarium: ut notum est. spasmus est lacerat ventris potest esse causa: et remotio: eritus urine et stercozis involuntarius: inquantum compressis musculus ventris accidit comprimi intestina et etiam vesica: unde potest contingere propter hanc expressionem exprimi egestionem et urine: et si contingat tunc spasmum musculi vesice et ani: possibile est quod expressio vincat spasmum colli vesice et ani et fiat expulsio: et non retentio: fortis possibile est peritarius. Si ergo propter spasmum fiat eritus huius materierum. dico quod in aliis modis epilepsie potest fieri: sed si appropriari possit hoc plus stomachice esset si spasmus in partibus ventris esset in stomachica fortior: propter adiacentiam stomachi illis partibus. Alio modo potest fieri eritus involuntarius huius materierum propter relaxationem et quidam incontinentiam que aduenit: postquam cessant tremor et agitatio epileptici: et hoc etiam possit communicari pluribus speciebus epilepsie: et non solum stomachice. Tertio modo potest contingere propter commotionem materiam in membris nutritiis. i. intestinis et mesentericis: et hoc si possit euenire in epilepsia epatica: tamen multum aduenit in stomachica: quod epilepticus causa stomachi aggregat multas materias ex fastidiis et repletionibus precedentibus que commote in partibus stomachi et intestinis excitant ad eritum egestionis: et quod talis commotio potest communicari partibus: unde ideo commouet urine ad eritum et etiam spermata. Ad huius apparet solutio dupliciter. Uno modo quod si fiat in huius spasmum dicemus quod spasmus ventris vincit spasmum musculorum ani. Vel ostendendum quod talis eritus fit in huius relaxationis causa sine debilitate contingens post agitationem. Et tremor cordis propter tremores stomachi. Soda fortis. Considerandum quod contingens est soda fortior esse in epilepsia stomachica quod cerebralis: cuius materia est in substantia cerebri: eo quod sumi siue vapores a stomacho pertingentes ad panchulos faciunt dolores fortes. Leuitas etc. per se. Et dispones etc. sunt. Et augmentum epilepsie. i. ex stomachi dispendio augmentata. Et sunt seque leuitas vel remotio epilepsie. propter linimentum. i. vinctioes bonas et emplastra ad stomachum. Et purgationem. i. non solum cum vomitu: sed et cum solone ventris. Et quicquid etc. potest esse fortis paroxysmus.

CEx eo itaque est ut humor qui est in ea agat multitudinem suam multitudine vaporis sui: et hic humor est flegmaticus fin plurimum et quadoque admisceat ei alius. Et signa quidem eius sunt ut accidat epilepsia in huius repletionis et satietatis nauseatiue et alieuat cum vacuitas adest et cum venter soluit cibum et fit fin iteratio nem frequentem nauseatiue satietatis.

Chic in speciali ponit signa epilepsie stomachice. Et primo quod materia stomachi cerebro coicata ledit multitudinem. Secundo quod ledit malitia quantitas. ibi. (Et ex eo est ut humor qui est.) Prima in tres. Primo ponit signa quod humor est flegma. Secundo quod flegma admisceat cholera. ibi. (Si fuerit.) Tertio quod admisceat mella. ibi. (Et si fuerit.) Causa eius quod primo dicitur est: quod humor qui plurimum aggregat in stomacho est flegma ut fen. 13. cap. de egritudinibus stomachi. Et quod maxime augetur ex repletionem: ideo epilepsia talis accidit in huius repletionis. Et alieuat epilepsia vel accidentia eius in huius vacuitatis. Et cum venter soluit. i. deponit cibum. et fit. epilepsia etc. Quod autem repletiones stomachi augentur et egritudines sequentes in tempore vacuitatis vel repletionis disputatum fuit supra prolixo illo capitulo. Quoniam stomachus est membrum.

CSi fuerit permixtio cum illo materia cholericæ inuenietur sit timet in inflammationem et mordicationem et adustionem.

Cpater.

CEt si fuerit cum illo melancholia multiplicabitur eius de siderium in pluribus disponitur et sentiet gustum acetosum: et generat ab eo cogitatio: et ut solus loquitur secum quoniam fin quod significationes flegmaticæ sunt dominantiores.

CEt si in pluribus disponitur quod mella excitat appetitum: quicquid inducat deiectionem ei. vel rone fit: quod imbibita: unde prouocat ad expellendum. vel rone quantitas quod adulta ut declarabimus fen. 15. 2. cap.

CEt ex eo est ut humor qui in ipsa est agat malitia sui non multitudine sua: et signa eius sunt in epilepsia fiat in huius vacuitatis: et cum materia inuenit os stomachi va-

cuius abscindat epilepsia cum cibo pueniente laudabili.
CPrimo ponit signa in generali. Scdo in speciali quia maius nocens qualitate est cholericus. ibi (Si vo.) Considerandum circa primam partem quod cibum assumptum et proprie bonae qualitatis regit malitiam mali humoris. Sed cum homo est vacuus: tunc humor malus furit et magis nocet.

CSi vero humor fuerit calidus de genere cholere cognoscas ipsum per significationes quas diximus.

CAd dicit in secunda parte est notum. Sed tu diceris posset ne esse alius humor quam cholericus ille qui sua qualitate nocet? Dicendum quod sic: quod cuilibet humoris potest accidere malitia: et quidam modus ex transiuntis: sed expressit de cholera: quod sibi frequenter accidit: nam in parua quantitate propter sui acuitatem potest fortiter ledere.

CQuod si est ex myrach eius signa sunt ructus acidus et inflatio et rugitus faciens dolorem tarde quietis et inflammationem in myrach: et quandoque excitat cum ea dolor in ventris spatulas post assumptionem cibi pauci non quiescentes nisi apud eum digone: deinde redit post assumptionem cibi pauci non quiescentes nisi apud eum digestionem. Cum vero accidit finem vacuitatem non accidit nisi cum duritie nae et destruit lenitate nae: et proprie si tu inuenis extensionem in myrach ad superiora et tremorem. Et istis quod accidit vomitus cibi indigesti propter illud quod diximus de reversione cibi ipsorum corrupti et oppilationibus viarum eius.

CHic ponit signa epilepsie facite per contrarium ad myrach. Et primo in generali. Scdo in speciali. ibi (Et ex illa.) Dicitur primo quod signa epilepsie ad myrach sunt ructus acidus per peruersionem cibi in stomacho ad acerositatem cum est in ea in hac mensa vel flegma. Inflatio tunc. Tarde quietis: quia mensa est grossa. Et inflatio ex ventositate. Vel inflammationem quia mensa ille putrefiunt: vel si cum est cholera. Dolor iter ventris spatulas post assumptionem cibi pauci. Quamuis sit paucus. Et cum est: quod cibum corruptum in stomacho cui euaporans per partes meri adiacentes dolet facit dolorem inter spatulas. Cum ergo cibum est digestus et desecit cessat dolor: et si iterum sumat cibum iterum dolor redit. Vel dicitur cibi pauci: quod paucus cibum vacuitatem corripit et multus. Cum vero accidit. Dolor vel epilepsia finem vacuitatem et tempore vacuitatis stomachi non accidit nisi cum duritie nae. Cum stupitate ventris. et destruit. i. remouet talis dolor vel epilepsia lenitate nature. Considerandum quod quando tempore vacuitatis humor nocivus ad stomachum fluit: unde fit dolor in stomacho: et circa spatulas et etiam epilepsia: tunc accidit ventris stipicitas ex motu materierum ad superiora et ad partes stomachi: et tandem ad caput. Si ergo adueniat lenitas nature: quia non manum illam pellit per intestina: tunc destruit ille dolor: et illa accidentia: et proprie supple significat epilepsia myrachia ex ructu acido inflationem tunc. Si tu inuenis et proprie intentionem tunc: quia ista significat raptum materierum ad superiora. vel et proprie super. accidit dolor: stomachi finem vacuitatem cum duritie nae et dolor vel epilepsia remouet tunc. Si tu inuenis tunc: quod significat raptum materierum ad stomachum et superiora. Et quo apparet quod ista ista non vult referri ad illud solum quod dicit de lenitate nae: quod esset sermo falsus: nam tenio myrach ad superiora non significat mortuam materiam ad inferiora. sed ad fluxum ventris: imo ad superiora: ut sumis quarto canonem. fen. z. ca. de signis mortui materium ad superiora. Et tremorem. fen. in myrach: quod significat manum in eo mala: ut supra diximus? ca. de melia. Et istis. fen. patientibus epilepsia myrachia accidit vomit? cibi tunc. hoc dicitur super cap. de causis epilepsie: alio. fen. Illa autem que fit ex myrach.

CEx illa itaque est cum est vapor myrach faciens epilepsiam cholericus et cognoscitur illud propter inflammationem contingentem ex corpore et permissionem rationis declinante ad iram et ad inquisitionem.

CHic in speciali ponit signa. Et primo quia cum est cholera in myrach euaporans ad cerebrum. Scdo quia cum est melia. ibi (Et ex illa.) Considerandum primo dicitur vapor: quod plurima coactio materiei est in forma vaporis. Inflammationem ex corpore. i. quod corpus sentit inflammatum et calidum. Et permissionem tunc. et inquisitionem. i. ut colligat aliquid: ut pilos: quod vapores cholericus turbant albuginem vel imaginatiua.

CEt ex illa est cuius vapor est melancholicus et puenit cum eo rami melancholicus timor: et ut solus secum loquatur: et ut vapor tenebrosus propter tenebrositatem materiei autem est accidit ex ea delectatio mortis et odium ipsius et timor: et reliqua que in melancholia dicta sunt.

CRami. i. species siue modi melancholicus: sicut timor et secum loquatur.

CConsiderandum quod omnis epilepsia myrachia a maius melancholica est cum passione aliqua siue specie melancholicus: quod vapor ille necessario turbat spiritus et facit eos sylvestres: non tamen omnis melancholia myrachia est cum epilepsia: quod possunt spiritus ab illis vaporibus turbari: quamvis cerebro non adueniat motus spasmodicus contractivus. s. epilepticus.

CDubitat quare non possit signa eius cuius causa est vapor flegmaticus. **Dub. 4.** **R.** Dicitur quod forsitan plurimum vapores almyrach sunt melancholici vel cholericus. Vel dicitur quod dedit intelligi ex signis communibus.

CIlle vero cuius causa et principium sunt ex epate aut ex toto corpore significat color et capilli et siccitas cutis et arefactio eius cum nigredine aut ipsius laxitas et pinguedo aut eius macies et rosis multitudo vaporis sanguinis: et significat ipsam pulsus et vena et dispositio ciborum precedentium et regiminis preteriti: et significat ipsam retentionem eius quod euacuat ex stomacho et melle et venis et reliquis.

CHic ponit signa epilepsie cuius causa est ex epate communitate: et quod epas est principium nutrimenti in toto: et tota dispositio ponit signa epilepsie cuius causa est ex toto corpore. Et supra intellexit de epilepsia ab epate: quia locus est de epilepsia a toto. Et primo facit hoc in generali magis siue in particulari. Scdo in speciali. ibi (Si aut.) Sermo primus Aui. est valde profusus: quod vult quod facias signa domini humorum ex primo libro fen. z. et signa complexionum epatis materialium ex fen. 14. **C**Notandum ergo quod epas potest multiplicare cholera et adustam vel melancholia: unde profertur epilepsia: et tunc color est niger et capilli. fen. et pilis nigri et cutis arida nigra: et hoc est quod dicitur color et capilli tunc. potest etiam multiplicare sanguinem flegmaticum: unde puenit poterit epilepsia: et tunc est curis laxitas siue molles et pigre do: aut eius macies. si flegma sit malum valde. Et multitudo vaporis sanguinis. fen. si in toto sanguis abundat: quod apparet multa euaporatio vaporis humidioris: et significat ipsam epilepsiam epaticam finem diuersitate materierum. pulsus quod alius et alius pulsus alia et aliam abundantiam humorum significat: similiter vena. Et dispositio ciborum tunc. patet. Et retentio eius. verbi gratia. aliquis puenit habere euacuationem aliquam que restricta est: et mediante epate materia replet venas: unde sequitur epilepsia.

CSi autem est sanguinea tendens ad adustionem: videtur rubedinem coloris et inundationem vene et risus apud eam sum. Si autem fuerit cholericus aut flegmaticus aut melancholicus cognoscas per signa eius predicta.

CHic in speciali ponit signa epilepsie ab epate et a toto. Et primo quando materia est sanguinea. Secundo quando est cholericus flegmaticus vel melancholicus. ibi (Ille vero.) Considerandum primo dicitur adustionem: quia hic sanguis est magis aptus euaporare ad caput. Et inundationem tunc. i. pulsus vndosus: tamen esset magis vndosus si sanguis non esset adustus. Risus apud eam. fen. in paroxysmo: causa appareat de dictis in cap. de melancholia. Si autem tunc. per signa predicta. fen. de signis domini humorum fen. z. primo libro: vel predicta in hoc eodem capitulo.

CIlle vero cuius causa est matris pculdubio est cum retentione menstruum aut spermatis aut humiditatis effusarum ad matricem quam quidem precedunt dolores in pectine et in vtrisque inguinibus et partibus doris et grauitas in matrice.

CPonit signa epilepsie a matrice. humiditatis effusarum. fen. alia et spermatis et sanguinis menstruo periodico. A matricibus enim quarundam mulierum euacuant alie multe et male humiditates.

CIlle vero cuius causa est splenis cognoscitur quoniam egritudo est melancholica: et sentit dolor in latere splenis et est cum ea inflatio splenis et durities eius: aut cum rugitu in latere ipsius et cum coitate corporis ad ipsum finem plurimum.

CPropter dicitur autem cum coitate tunc. quod splen inflat corpus. fen. versus nigrum. Dicitur finem plurimum: quod possibile est esse paucos meliam: et quasi totam moueri ad caput: unde reliqui corpus non inflat.

CEius autem que est ex materia venenosa eleuata ab aliquo membro medianibus nervis: principium autem est extrinsecum et signa illius sunt manifesta sicut punctura scorpionis aut rubele aut vespere cum aliquid horum acci-

Bentilis

ait neruis. Aut intrinseci z sentit qd eleuatur vapor ex eo ad caput quo obtenebratur visus z cadit. Et membrum illud aut est pes: aut manns: aut dorſus: aut peten: aut aliquid ex visceribus sicut stomachus z matris. Signa vo eius que fit ex vermibus sunt cursus salue z casus vermium z ascaridum.

¶ Paret qd dicit. Signa cursus salue. s. in nocte z siccitas labioz in die: vt Aui. ponit fen. 16. trac. 3. ca. de signis vermium. Et casus. i. exitus vermium. s. longoz z ascaridum. i. cucurbitioz zc.

¶ De causis mouentib⁹ epilepsia. Cap. 10^m.

Permutatio ad aerē est iuuas ad epilepsiam. Sicut quedā causē remouētēs pmutationes ad aerē pferat. Et ois calor superfluous solaris aut igneus. Et omne frigus. Et coitus plurimus. Et epilepsia quidē cōmouet multitudo pluriarū. Et venti septētrionales z meridionales simul. Septētrionalis quidē qd cōprimat materias z phibet eas resolui. Et meridionalis quidē z regionē meridionalis: ppter ea qd mouēt humores z implent cerebrum z subtiliant eos z eleuat eos ad ipm z excitatur in hyeme multoties. Sicut excitat i septētrione z autūno ppter corruptionē humorū. Et minoratur in regionibus septētrionalibus: imo parū fit qm nisi causa fuerit fortis nō accidit. Et odores boni qm mouent eā aliquo motu. Et speculatio motuū velociū z circulariū. Et speculatio ab alto. Et lōgitudō morē in balneo. Et balneum ante digestionē. Et effusio aque calide super caput.

¶ Hic z supra pmissit determinare de causis mouentib⁹ epilepsia. i. gñantib⁹ eā vel deregētib⁹. Et pmo de causis sumptis ex parte dispositi aeris. Scō ex cibis z potib⁹ z somno z vigilia. ibi. (Et asumptio ei⁹.) Tercio de causis sumptis ex accidentib⁹ aie z moribus corporis. ibi. (Et passionē.) Quarto ponit quasda medicinas mouētēs epilepsia: z remittit nos ad scdm librum. ibi. (Medicinas.) Primum tertiū qdā sic exponant. permutatio. s. subita ad aerē. i. quēcumq; iuuat ad epilepsia. s. causanda: qd subita mutatio debilitat z terret virtutē. Alij sic. permutatio ad aerē. s. calidū z siccū est iuuans ad epilepsia. s. curanda. Alij sic. pmutatio ad aerē. s. frigidū z humidū est iuuans ad epilepsia. s. causanda. Secundum tertiū sic exponit. Sicut quedā causē remouētēs permutationes ad aerē. i. quīs nō permūtēt aerē: sed stent in eo in quo facti fuerunt epileptici pferat ei. s. epilepsie ad hoc qd ipsa reuertat in suis parosis. Alij sic exponit sicut quedā causē zc. i. quedāz non permutatio aeris pferat. i. iuuat ei epileptico. v. g. nō permūtari ad aerē frigidū z humidū. Alias sic exponit. Propter qd sciendum qd epileptici querūt mutare ciuitatē z domū siue locū in quo habitant ppter iram furia tristitia z clamores que credūt esse in loco in quo sunt: z ppter illd euenire. Remouere igit istas causas que inducunt aiam eius ad permūtandū aerē pferunt ei. s. epileptico: z sup. mouet epilepsiaz ois calor superfluous: qd debilitat cerebrū: z mouet materias: z oē frigus qd etiā debilitat. Et coitus plurim⁹: qd tēperatus forsan nō nocet. Epilepsia eleuat. i. euenire facit multitudi pluriarū: qd humectat. Venti zc. simul. i. in ppinguo tēpore: qd pcefferit australis z sequatur septētrionalis. vel simul. i. vterq; qd vterq; istoz ventoz facit epilepsia. Et pbat statim: subtiliant. i. eliquant z puerit etia in vapores quos nō resolunt vt apparet ex virtute afoz. z cōmenti. s. tertia particula. Australi flatus zc. Excitat in hyeme ppter humiditates z phibitionē resolutionis ppter in corporib⁹ debilib⁹: qd corpora fortia melius habent in hyeme: vt in cōmē. afoz. 15. pme. Vētres hyeme zc. Corpora aut ad epilepsia parata sū plurimū debilia sunt. Et autūno ppter corruptionē. s. humorū: qd autūnus similitur morbo de corruptione: vt in cōmento afoz. 17. pme parti. Et qbus semel aut bis. g. epilepsia aurinalis erit maxime ex corruptione humorū pueniens: z minorat in regionib⁹ septētrionalibus. Contra qd statim dicit qd fit ex vento septētrionali. Item dicit qd epilepsia excitat in septētrione. Vdm qd habitantes in regione septētrionali sunt bone digestionis z fortes in virtutib⁹ ideo epilepsia nō multiplicat in eis nisi a magna causa: tamē ventus septētrionalis reuēns ad

Super tertio

alias regiones causat epilepsiam: ideo exponat sic: excitatur in septētrione. i. in pstitutione septētrionali: vel in vento septētrionali. Aliiter possit dici: qd regio septētrionalis z ventus septētrionalis possunt phiderari tripliciter sū tres effect⁹. Vno modo quantū ad vigationē quā faciunt circa digestionē: z vt sic nō faciunt euenire epilepsiam: imo illā phibēt. Alio modo quantū ad ericationē qd ventus septētrionalis est siccus: z sic etiā phibet eam: qd psumit materias: vnde corpora pstituit fortiora: z bene mobilis: vt tertia particula afoz. 15. illo afoz. Quondiane vo zc. Tercio modo quantū ad phibitionē resolutionis: z vt sic facit epilepsiam: ideo etiā facit eā sicut hyems. s. phibēdo resolutionē: qd hyems forificādo digestionē phibet epilepsiam. Qd aut istoz obineat est sūm corporū aptitudinē diuersam. Et odores zc. mouent eos. s. humores in epilepticia. Speculatio zc. qd mouet spūs in cerebro: vnde faciunt vertiginē: vt supra cap. de vertigine zc. Balneū zc. qd mouet materias crudas: z est causa indigestionis. Effusio aque calide super caput. s. ante digestionē cibi.

¶ Et assumptio eius qd generat sanguinē vaporosum seculentū aut tenebrosū sicut vinū seculentū z antiqū etiā ppter nocumētū suū. Et nouū qd nō est clarificatū z nō est trāsmutatū z purū nocumētū faciēs in cerebro. Et apūz pprie sua pprietate quā bz in ea. Et lentes ppter ea qd generant sanguinēz melacholici nisi cōmisceat ordeo cōfracto. Et fabes: et allia quia implent caput vapore. Et cepe similiter quoniam earūz substantia cōuertit ad humiditatē malā. Et lac etiam. Et dulcia. Et plurimū pinguedinis in cibo. Et omne grossum: et inflatiū: et stipticum: et frigidū. Et omne calidū z acutū. Et nausea sunt ex eis que mouent epilepsiam propterea quia eleuant humores. Et mouent eos ad ipsam. Et repletio stomachi a cibo. Et malitia digestionis. Et vigilie.

¶ Vnum seculentum. i. nō defecatum. s. turbidū. antiquū etiā propter nocumētū. s. multi calorē z effumationis. Vnum enim antiquū est calidius nouo: vt sumitur. 7. terapen. cap. de cura siccit crasie. cap. 6. z nouū vt multū. Considerādū qd antiquitas z nouitas in vinis nō est bene determinabilis. ouerificat enim sūm vinūz oueritatē z climatū: in quo etiā laborat Isaac cap. de vino. Non est trāsmutatū. Quedā. n. vna nō rectificat nisi trāsmutent: z de illis est hic sermo. Et parū qd mentē siue cerebrū percutit z neruos. Apū. pz. Lentes zc. Nisi zc. qd oideū sui viscositate z humiditate quadā remittit lentū siccitatē. Non aut disputamus hic an oideū sit siccū vel humidū: quāuis. n. siccū esset in cōplexione bz quādam viscositate pprie pulvis eius. Sade etiā z allia lac z dulcia. s. cito corruptibilia. Plurimū pinguedinis in cibo: qd corrumpit digestionē leuigando z lubricando. Omne grossum zc. frigidū stipticum: qd generat frigidos humores z pstringit eos. Omne calidū. s. superflūū z subitū sunt zc. z assignat eam. qd calida z acuta z nausea eleuant humores. Et vigilie. s. superflue: replent caput vaporibus: vt supra cap. de corruptione memorie: z infra cap. de cura epilepsie: z debilitant z resolunt spiritum.

¶ Et passiones aiales fortes ex tristitia ira z timore. Et permutationes sensibiles fortes ex auditu vocūz magnarū sicut tonitruū z percussiones tympani z rugitus leonis z vocū durarū sicut vocis molarū. Et stridoris etiā sicut stridoris porte acute. Et similiter ex visu splēdoz luminosoz sicut fulguris rapientis visum z splēdoz oculi solis. Et ex tractu motuū ventoz fortium sicut motuū vētoz turbinū. Et qm excitat epilepsia exercitio sup repletionē siue fiat ad resolutionē faciendā siue nō. Et coitu. Et medicinis epilepsiaz faciētib⁹.

¶ Considerādū qd oia que enumerat cōmouēt subito cerebrum z spiritus z debilitant virtutes. Tristitia ē h nō subito hoc faciat. Turbo est ventus malus de quo forsan Aui. loquit pmo casū. fen. z illo ca. Nūc aut zc. versus finē. Exercitatio sup repletionē: qd ē cā indigestionis siue fiat zc. qd exercitant ad vna itationē: qdā ad alia quācūq; itentionē fiat vniū fit sup repletionē est malū.

¶ Medicinas aut epilepsia facientes iaz diximus z il-

las que detegūt epilepsiam in tabulis egritudinis capi-
tis cū ignis sicut suffumigatio cum galbano z myrra z
comu caprino z comestio eparis birci z olfatus odo-
ris ipsi: z similiter cū ponit myrra in nare eius.

Cum signis. i. cum arcolis zc.

De cura.

Cap. m.

Doxet qdē vt epilepsia que est in infantib⁹
curcū ita vt nutrimentū lactentis rectificet ei
fiat puenies ad caliditatē subtile cū bonitate
chimi z lactans alienet a se oē qd generat lac-
tuosum aut corruptū aut grossū z pbeat sibi coi-
tum z ipsegnationē. Et opz vt hic infans alienetur ab
oi re in qua est timoris subitatio z coarctatio sicut sūt
voces magni sensus vt vox tympani z tonitruū z fulgu-
ris z nolarū z vox vociferatū. Et vt alienet a vigilis
insomnetate z ira z timore: z frigore vehemētī z calo-
re forti z malitia digestionis. Et iniungat ei exercitiū
ante cibū leue: z interdica ei motus post cibum. Et si
tolerauerit eliones que sunt medicinis euacuantib⁹
flegma subtile fiat illud. Et eos qdē inuat vt quādoq;
euomat cū aqua mellis: vt potent zuecharū ro. z mel
ro. z olfaciant ruthā z reliqua. Nā olfacere odoramen-
ta que dīrimus fortasse exculant laborē in eis.

Cū posuit cās z signa epilepsie. hic ponit curā. Et pmo expedit
se a cura epilepsie in etate determinata. Scdo gñaliter z absol-
ute. ibi. (Amplius cōc.) Cū autē qre posuit pmo curā infantiū est:

q illa etate multū comitat: vt supra zc. p. tñe. cap. 6.
Cū dicitur q: Alexander pcedit erucā: sed eruca generat sanguinez
nō bonū: vt. i. de differētis fe. ca. 3. z per pñs et lac nō bonū. / De-
cendū q: eruca pcedit ab Alexandero gratia medicine ad subtilian-
dū lac grossū. Hic vo. pbiat in rōne cibi lactati que nō indiget
lactis subtilatione. Cū tolerauit zc. hoc est qñ iam pcesserunt
plus in etate: vel etiā pōt eis pcedi decocto de hyssopo.

Cū olfacere. Cōtra q: odores boni mouēt epilepsia: vt supra di-
xit. / Dm q si in capite est multa repletio ista odoramenta eli-
quādo mām z replēdo possunt mouere epilepsiam: sed si repletio
sit pauca pnt offerre: et in multo vsu pnt nocē: in vsu autē modera-
to nō. Et hec regula ponit a. Des. in suo de appropriatis. ca. de so-
da. Cū exulat labore. i. nō oportebit te laborare cū alia medicina.

Cū Amplius cōmune est omnibus epilepticis vt vātū
cibis laudabilibus quibus inest bumectatio laudabi-
lis nō superflua z vt caueant sibi a repletionē: z vt se
custodiāt a malitia digestionis. Et illud est si sunt cō-
tenti z nō secunf cōplementū refectionis. Et ille cuius
consuetudo nō tolerat vt semel reficiatur diuidat ci-
bum suum qui est minor refectione sua in tres partes
z sumat duas tertias in prandio z tertiā eius in cena
post exercitiū subtile.

Cū hic ponit curā epilepsie absolute. f. nō determinando ad etatez.
Et primo in generali. Scdo in speciali. ibi. (Et cum fuerit causa ce-
rebrī epilepsia tunc zc.) / Pmo in duas. Pmo ponit curā per
diētā. Scdo per medicinas. ibi. (Cum autē attracte sunt materie.)
/ Pmo in tres. Pmo ponit regimē per cibū z potū z repletio-
nem z inauitionē z per aere. Scdo per somnū z vigiliā. ibi. (Et
multū dormire.) Tercio per motū z quietē. ibi. (Pmo autē.) vel
ibi. (z exercitiū.) / Pmo in duas. Pmo facit hoc magis in
generali. Scdo in speciali. ibi. (Et neq multū.)

Cū dicitur an due partes cibi epileptico debeat dari in prandio
z tertia in cena. / Videtur q nō per Rasmus pmo pñeris cap. de
epilepsia cap. 6. vbi dicit. due partes dimittat pro eorum cena.
/ Amplius tunc debet plus comedi de cibo cum fortio: sequitur
digestio: sed cenā fortio sequitur digestio ppter quietē z somnū
nocturnū: vt Balyab. pmo practi. cap. 13. Cū cōtrariū Aui-
c. / Dicendū q pmo epilepticus debet minozare de tota quā-
titate cibi cōsumē in sanitate: imo minus comedere q ipse dige-
rere possit. Ratio est: q cū sit mōz⁹ materialis de materia gros-

sa: scz ppte loquēdo de epilepsia flegmatica abstinentia z pauci-
tas cibi est causa cōsumptionis materieruz: vnde in febribus fle-
gmaticis cōmendat fames z somnus super famē. Et ex hac rōne
in sextanis febribus laudat regiminis subtilitatio: z ideo. i. cañ. fen
4. i. cap. ponit q regiminis subtilitatio remouet multas plixardz
egritudinū: z hoc inuebat Aui. hic cū dixit cibuz qui est minor sua
refectione. f. pfecta in sanitate: vel minor sua refectione: q nō re-
ficiatur sed remaneat cū reliquis appetitus: vnde dixit. nō cōse-
quuntur cōplementum refectionis. Dico scdo q de toto isto cibo
maior pars debet dari in prandio: z minor in cena: imo si posset
oporret dimittere cenā. Unde Aui. nō tolerat vt semel refi-
ciatur. Ratio est: q ex multa cena fit ad caput multa euaporatio.
hoc aut epilepsia est valde nociuū: ergo vel nō debet cenare vel
parū. / Ad cōtrariū dicendū. Pmo q textus ille Rasis credo q
sit corruptus: z q vult stare sicut stat hic ter. Aui. / Ad rōnez
dicendū q illi cibo qui in mane sumitur sufficit digestio diurna: qz
etiā est minor refectione sua: z h de fero. f. in cena sump⁹ fortis
potentius digeritur: sequitur tamen maius nocumentū. f. multa
euaporatio. post exercitiū subtile. i. leue z cōueniens.

Cū neq multū vtaf vīno qm ipm vehemēter replet
cerebrū. Deinde si excusari nō possunt quin ipso vtan-
tur vīno pauco antiquo clarificato declinate ad pon-
ticitatē. Et ex rebus quidē eis nocibiliorib⁹ est potus
successione balnei z frigoris repentini. Immo opz vt
caput muniat ab omni calore superfluo: aut a frigore
superfluo: z in balneo nō faciat moram.

Cū hic in speciali ponit regimen. Et pmo per potū addens de aere.
Scdo per cibū. ibi. (Et epileptico.) Tercio docet rectificare nocu-
mentū repletionis. ibi. (z si epileptici acciderit repletio.)

Cū dicitur q: hic concedit vinum antiquū: supra autem probi-
uit ppter suum nocumentum. / Dicendum primo exponendo
antiquum. f. debite antiquitatis qd sit nō mistū sed politū. / Vel
dicendum secundo q vinum antiquum facit euacuationibus in
fine epilepsie cū parū ex eo sumitur pferit: sicut etiā dicimus in pa-
ralysi vt scda fen. z. cap. de cura paralysie. Vel dicendū q si pin-
gat peccare in vno minus malum est antiquum q nouum ppter
antiquū habēs de ponticitate: q minus est vaporosum.

Cū epileptico quidem necessarium est vt alienet a se
carnes grossas oēs z fortis nutrimentū z pisces omnes:
imo carnes oium quadripedū magnoz: z sit content⁹
tus pullis z duragi z atabiz: z paruis aibus domestis
eis z syluestrib⁹ z canabit z turturib⁹ z bediaz capreoz
lls z leporibus. Et iaz dixi q caro porci syluestris val-
de inuatiua est ei: z laudant carnes caprine pp illud
quod in eis est de siccitate z paucitate bumectationis
sicut vituperantur eis dulcia z pingua z similia.

Cū hic ponit regimen per cibum. Et primo per canones. Secundo
per olera. ibi. (Et alienet.) Tercio per fructus. ibi. (Et oportet vt.)
Quarto per radices z semina: z etiam herbas addens alia. ibi. (Et
oportet.) Cū considerandū q carnes grosse z fortes. i. duri nutri-
menti: vt vacine carnes z auium aquaticarū z similes generant
grossos humores: z sunt in periculo corruptionis in stōcho. Cū
pices omnes. Contra per Alexandrum qui dicit: pisces autēz offe-
rendi sunt: quales sunt zc. z enumerat multas species pisciū. / Di-
cendum q in epilepsia. f. flegmatica ppter cōmunes pisces sunt
minus laudabiles q carnes laudate. Ratio est: q piscium nutri-
mentum est flegmaticum: tamen quidam pisces alijs minus ma-
li sunt: z istos Alexander eligit vt minus malos. Duragi z atabiz
sūt aues paruclittera extra pmt: canauil. i. lauda. Cū bedia. Lō-
sidera q in partibus nostris est caro multum bumectans: vnde
cōmunitas nostra dicit: q est reumatica: z fm hoc nō multū cō-
peteret: sed cōuenientior bedus esset iam quasi complet⁹ z prepa-
ratio sua per assationē. Caro porci syluestris est laudata plus q
caro domestica: vnde. z. cañ. cap. de carnibus. Lbysiani vo dicūt
q melior caro est porci syluestris z laudat. f. a Joānicio: vt ponit
Rasis primo continētis. cap. 6. Cū carnes caprine. Contra rium
ponit Balyab. s. pract. in hoc cap. 1. / Dm q Balyab. intelli-
git de carne capre antique. Hic exponat carnes caprine: scilicet
non antiquate scilicet annualis capre. Cū considera q Aui. nō
confirmat nec reprobat hoc dictum: quia aliquod habet ou-
biū. nā quāuis ex parte siccitatis nutrimenti cōueniant: tamen

Bentilis

sunt dure digestionis et nutriti: unde per indigestionem gñant flegma: et a gbusda credat q capina caro calida sit et sicca: qd tñ pñter discutere nō curamus. Utuperant dulcia. s. grossa: vt for san dactyli: et piugua. s. multū qz nō bene digestibilia.

Et alienent a se oia olera vsqz ad atriplices et blites nedū alia et pprie apii: etenī est ei pprietas cōmoue di epilepsia. Si autē excusari nō pōt administrat ei su mus terre et endiua et eis qdē cōcedit lactuca: ego vō nō pl'imū eā laudo: et pcedit eis coriandrū ppterca: qz phibet vaporē a cerebro: ego vō vitupero eis ipm et eius multiplicationē nisi in sanguinea et cholericā. Et aq qdē sicle elixate in aq pōdite cū oleo et almuri et que currūt cursu ei si ei acceptio antecedit cibū ppter le nificationē nāc pcedit: et ruta est ex summa herbarum que pferunt suo odore olfata. Et cū anbetū et ruta in cibis ipsoz ponunt conferunt.

Contra qz Alexander epilepticis pcedit blitē. Dōm qz blitis est diuersarū specierū: et aliq ex eis calida et sicca in cōplexione: et cre dog sit minor habēs colorē viridē clarū: et qñs declinante ad ru bedinē: et ista pōt pcedit: unde statim Auicē. cōcedit sicle aquā ad nature lenificationē. Alia est frigida et humida in cōplexione: et credo q sit maior viriditas obscura: et ista negatur in epilepsia. Et ex hac diuisione apparet pcedia iter auctores. Quidā enī ponūt siclam. i. blitē calidē et sicce cōplexionis: et quidā frigide et humide. Apparet etiā sedatio ptraditionis in tex. Aui. pmo libro sen. 3. do ctrina. s. eodē cap. vbi in hyeme in cibo pcedit sicla. i. blitem: et sta tim negat blitem. Et pprie et apii apparet ex pcessis ab oī aucto re. Si autē excusare nō pōt: qz homo oīno vult ferculū de olere ali quo vel nouo appetitu vel pñitudine endiua. s. amara proprie: et eis qdē pcedit lactuca. s. a. Rasi pmo pñtē. cap. 6. Ego et. qz frigi da et humida. Et pceditur coriandrū et. Ego vō vitupero: qz frigi dum fm Auicē. et. cañ. et eius multiplicationē. s. continuatione vsus: vel multa dosi. Nisi et. ista expositio pōt referri ad lactucā et coriandrū. Reliqua patent.

Et opz vt alienent a se fructū oēs humidus: et oēs fru ctus grossos nisi quosdā stipticos sup cibū quantitate allenuationis paucē vt roborēt os stōchi et deponant cibū et lenificēt nā et phibeāt vaporē.

Et opz vt fructū humidus sicut citrullus et cucumeres et mala et pira. Grossos. i. grossi nutriti vt pira petrosa nisi quosdā stipti cos vt cydonia et aliquas species piroz et nespilla cum quātitate allenuationis paucē. i. allenuando cum pauca quantitate: qz parū detur de eis: et reddit causam.

Et opz vt vitent oēs cibos graues qui sunt sicut na pi et raffanus et caules et baucie: et opz vt alienent a se oēs acre vaporosus: et synapis qdē est ex summa eoz que impediūt sua vaporazione et trāsmiissione superfluita tum ad ipm et reductione carū versus illud: et quia per curit cerebrum sua acuitate: et alienent a se ebrietatem et erufflationem ventozum et repletionem.

Et dicitur difficilis digestionis. Baucie. i. pastinace. et paret.

Et detinet ablutionem cum aqua penitus cum calis da quidem propter illud qd in ea est de laxitate: et frigi da propterea qz stupefacit et nocet spiritui sensibili. qz si epileptico acciderit repletio cibi euomat et subti lietur regimē post ipm: et opz vt alienent a se cibos de siccatuos grauatuos stupefactuos vaporatuos.

Dicere aliqui cū quo debet lauare manus. Dōm qz cū aqua de coctionis herbarū pñtē in hac passione vt ruta salua et simi lia. vel laue cū aq et vino. et si subtiliter regimē post vt rectifice tur: siquid remansit crudū alienent cibos desiccatiuos. Contra imo talia sunt pcessa. Dōm qz itelligit simul ista siccatuos gra uatiuos. s. siccos grauates stomachū sicut esset lens et caro bouis: stupefactuos vt papauer vel lactuca.

Repletio vō vini valde nocet. Sed parum ex ipso sumptū dilatat aiaz et pfortat spiritū et acuit ipz et excu

Super tertio

fat a multitudine aq. Multiplicatio. n. ei ē nocibilior reg. Cañ. hic est supra postius hac sen tractatu. 4. capitulo de corrup tione memorie.

Et multum dormire post meridiē nocet: et vniuersa liter somnus multus nocet: et pprie super repletionem multā: et superfluitas et vigiliari debilitat spiritū: et re soluit ipm: et cū hoc implet cerebrū vaporē.

Paret.

Primum autem epilepsie regimē est alienatio causari mouentū epilepsia quas diximus et quies et tranquil litas sunt magis eis convenientes.

Primum autē. i. principale quies corporis et tranquillitas mentis.

Quod si exercitiū necessariū fuerit post eionē et mūdifi cationē corporis quarā pcessit rememoratio oportet vt administrat sup repletionē exercitiū nō pñs la xitudine: deinde gescat post exercitiū et studeat vt ca put suū sit eleuatus et caueat ne ipm pendere faciat in quantū possibile est neqz moueat ipm plurimū: qz mul titudo materierū ad ipsum trahat.

Considerādū qz in exercitio ante eiones timet agitatio mērum: puenit qz magis corpore mūdificatio cū eionibz dictis per pharma cias et flōmā si expedit: et alia. Duplex autē exercitiū inuit Auicē. Unū est post cibū: et istud vō esse leue. Aliud est ante cibū: et de hoc inuit qd sit magis forte et la xis. Vel dōm qz per repletionē itell git repletionē de humoribus: unde exercitia et fricationes facim in epilepticis ante eiones: et hoc ad pparandū illos humores ad eionē: et tale exercitiū vō ē paucū quo homo nō laxet: nec illi hu mores agitent: et tūc opz qz ista pars sit separata: et per se oportet bit et. Prima tamē expositio videt pformior menti Auicē.

Et opz vt moueat inferiora cū ipse mouet superiora. Ex eis vō qz mām ad inferiora trahūt est fricatio corporis gradatim facta a superioribz ad inferiora icipiēdo a pe ctore et qz sequit ipm cū pñis asperis fricādo donec rubescat. Deinde gradatim descendat vsqz ad crura: sitqz oīs secūda fortior prima et sit caput in dispōnibz eleuati: et post illud inungat ei deambulatio. Et opz vt eum gescere facias in loco exercitiū sui vt redeat ad ipm ei spiritus et quiescat eius agitatio. Et ipse quidē nō separatur a loco suo nisi post illud.

Hoc totū facit Aui. ne mā trahat ad caput: et iō cū exercitat ma nibz et partibz superioribz opz qz exercitet pedibz vt mā ad infe riora trahat. Et ingenia in fricādo docet etiā ad hoc: et pz.

Cū qz attracte sūt mām oēs ad inferiora pcedunt tūc ei mūdificatio et solō vētris et vt fricat caput et vt pecti net ipm vt calefiat cū ipso et pmutet ei cōplexio. Et ex eis qdē qz ipm iuuat sūt vētole sup capite posite et cau teriū sup ipm calefaciēdo cerebrū. Post mūdificatio nē vō et solōnē vētris et getē aliqbz diebz nō est malū si igrediat balneū et si vētole ponant sup illd qd ē sub hypocūdris et ossibz pectoris ei et calefiat caput eius cū eo qd sciuit. Et qñqz ponit post porismū pila ca dens iter dētes ei: et pprie ex pilis vt remaneat os ei apertū: et opz vt icipias eūare fm eā: deinde intēde vt purgādo caput cū gargarismis attractiuis. Si autē illd accidit cū periodicis et multiplicat cum multitudine hu moz eūet cū apparēte et educat humor qz in ipso domi nat fm qz dicturi sum. Et si nō fuerit qd phibeat ipz a minutione flōmē: ipm enī flōmā in vere et pprie in pedibz est ex eis que ipsi pferunt si per ipsam nō sequa tur infrigidatio cerebrū eius fm qz dicturi sumus.

Am posuit curā epilepsie quātū ad regimē in sex rebus nō na turalibus. hic ponit curā magis per medicinas. Et pmo intēdu

do ad egritudine. Secundo ad accides. ibi. (Luz ergo accidit epileptis.) Prima in tres. primo in comuni magis ponit curam per medicinas euacuantes et alterantes miscendo multos can. Secundo in speciali. ponendo multas medicinas. i. i. (Et ex deglutientibus.) Tertio annectit quendam can. ibi. (Et ex eis que eos iuuant.) Postet diuidi in tot partes quot ponit can.

Dub. 3.

C Dubitat circa primu can. an euacuatio per ventrem cum pharmacys et mundificatio cum clysteris antequam sint attracte mae ad inferiora. / **D**dm q magis tunc copertunt: vt notu est: sed etia posset fieri quis no sint alio remedio inferius tracte sint in apte euoni. / **S**cribet caput 2c. Ista ppeie pueniunt factis tractibus maeu ad inferiora et euacuationibus: et forsan gratia horu. / **A**uicenn. dicit istu sermonem calefiat et muret. / **S**ed siccu q illa resoluunt: et aperiant poros: vnde pcedunt in pseruatione sanitatis oculor et pseruatioe: vt **M**et. ponit cap. de egritudinibus oculor: et infra sen tertia dicitur. ventose et cauterii marime pueniunt factis euacuationibus et tractis materieb ad inferiora: et etia balneu. / **S**ed tu dices quare ponunt ventose circa hypochondria. / **D**dm q possunt educere vapores flegmatis multiplicatos ibidem et diuertit. / **C**alefiat 2c. / **S**ciuiti in cap. de canoniibus vniuersalibus et cap. de cura fide frigide. Et qng ponit post paroxysmum. i. state et pcedere paroxysmo: vt remaneat os apertu vt liberius anhelet et no ampuet sibi lingua vel corripit qd qng accidere puenit. / **U**el post paroxysmum. i. in fine: vt apertu ore distillet humiditates que pulse sunt ad palatu per colatoriu. / **I**ncipias euacuare fm eam. i. fm diuersitate mae: deinde factis purgationib itede 2c. / **S**i aut istud. i. epilepsia accidit 2c. multiplicat cu multitudine: qz vides multam repletionem. / **E**uacuet cu apparet. i. cu poteti medicina: vel cu apparet. i. sicut appet dominu humoris: et pro. i. educat humor 2c. fm qd dicturi sumus. / **I**n b cap. Et si no fuerit qd phibet possunt prohibere natura materie virtus etas et multa que oportet scire primo can. sen. 4. 3. cap. et cap. de floborhonia. / **L**audat aut flobonia veris quia est tunc materia mista sanguini. / **L**audat autem floborhonia pedis. / **S**apheue qz diuertit a capite. / **D**ubita aut semper in euacuatione sanguinis ne cerebrum infrigidet: qz si de hoc timeas qus de materia sanguini mista multu per floborhonia euacuare maius esset nocuentu infrigidationis cerebri qz iuuametur euacuationis. / **D**icturi sumus. i. in hoc cap. paru infra.

C Lunqz hora porissimi ptransit et tu potes facere vt ipse euomat penna cu oleo de hlio insceta in ore ipsius mista et ppeie si stomacho fuerit in hoc introit? vt vomat humiditatem iuuabit eo tunc.

C hic est alius canon in vomitu: et pot dupliciter intelligi. primo q cu ptransit hora paroxysmi. i. cum cessauit paroxysmus: et iste infirmus iam surgit ab eo. / **U**el cu hora paroxysmi ptransit. i. ante veniat secundus paroxysmus prope aduentum eius: et ppeie hoc scies: si postposita q tu facias vomitu in hora in qua iam pueit venire. vomitus autem confert prope: si stomacho fuerit introitus. i. si causa huius epilepsie stomachus.

C licet multitudo vomitus noceat epilepsie cerebri. / **C** hic est canon ex premissa et declaratus in capto vniuersali hac sen. epilepsie cerebri. i. cerebri. / **C**ult **A**uicenn. in suma q vomitus ppeie pferit epilepsie stomacice et no pferit epilepsie cerebri sic. / **S**ed ptransit ponit **A**lexander qui in epilepsia cerebri laudat vomitu. / **H**oc est solutu supra preallegato capitulo et sen tertia in questione an vomitus conferat visui.

C Et ex deglutientib in dispoie epilepsie et in alijs sunt asia et castoreu in orymelle de melle. / **E**x isufflationib aut in epilepsia sunt pulpa colloqntide cucumer asini nus et ei succus et sal ammoniacus et nigella et silia et el leborus al. et codisi et piper et zinziber et myrra et eufor bisi et castoreu et sticados separatim et coniunctim et asafetida et piper sicca et alkitr. / **E**x vaporatiuis est peonia. / **E**t ex odoramentis est ruta in hora epilepsie et in hora quietis. / **E**x eis vo que humalig eligit est gumi ruthe agrestis permista cu farina ordei et aceto de vino ex q fiat forme maloz et affiduer odor eaz. / **E**t ex syrupsis est orymel sglitici ppeie qd singulis dieb in potu sumat: et sili syrup de absinthio et apozima byslopi cuz origano et orymelle sglitico sumptu i potu i breme cu aq cala et in estate cu aq frida. / **E**t ex vinctiobus q eis

sunt bone sunt cu eis q dea sunt medulla crurii camelli cu oleo ro. sup tempora et commissuras et pect. / **S**uspensiois vo peonie iuuametu ia expti se antiq i epilepsia. / **E**t vi q illis sit magis ppeie illi que e de romania humide.

C hic in spali ponit multas medicinas. Et p ponit quasda que deglutunt. / **S**ecundo ponit medicinas que isufflant. ibi. (Ex isufflationibus.) / **T**ertio vaporaciones. ibi. (Ex vaporatiuis.) / **Q**uarto odoramenta. ibi. (Et ex odoramentis.) / **Q**uinto syropos. ibi. (Et ex syrupsis.) / **S**exto vinctiones. ibi. (Et ex vinctiobus.) / **S**eptimo ponit suspensiones ad collu. ibi. (Suspensionis.) / **O**ctauo pnt mltas alias medicinas que per os sumunt. ibi. (Et ex medicina als materijs.) / **D**icit pmo ex deglutientib. i. his que opz deglutire qnt in substantia grossa vt diu in sticho morent. / **I**n dispoie. i. cu appropinquat epilepsie porissimus. / **E**t alijs. s. rpi. / **C**u orymelle de melle ad differentia zuccharini: qz mel apus magis calefacit et abtergit et mel cane. / **R**elique medicine quas enumerat sunt notae et sunt calefacientes et resoluentes et ericantes: vt p. / **S**uspensiois vo peonie expti sunt 2c. / **S**al. 6. de simplici medicina. ca. de peonia. ca. 101. et ponit ibi hystoria. / **E**t videt 2c. in hoc opz stare experimento.

C Et ex medicinis qdem quas semp in potu sanie opz sunt agaric et siseleos et radix aristol. ro. / **E**t ex peonia oi hora i potu tribuat cu aq: et puenit q potare oi die boudachaten metridati duab vicib mane et cu vadit dormitu et qn ex eis qb ia ples sanant. / **E**t qda volut vt eis in potu tribuat ex spuma maris oi die bis: et ex polio mstano cu ppetate sua in ea et albasce et. / **E**t ex eis q ipos iuuat et medicame de sqlla et hmd. sumat sqlla et ponat in vas vitreatu de terra in q mel alr nil fuit et caput ei stringat ligameto forti: deinde cu cozio grosso cooplat et dimittat. 40. dieb quoz primus sit ante ortu aschere. 20. dieb et ponat vas expositu meridiei et pmutet oi hora ppinq vt sit illis qd ex calore pib? eius aduenit eqlis applicatiob: deinde aspergat os vasis et iuenies squilla iam deocta et dissoluta: ipaz igit expime et sume succuz ei et pmisc ipm cu melle: et sumat in potu die qntitas coctearis vnius. / **S**i aut hora festinat coquaf sqlla in aq et aceto et fiat ide orymel mellinu. / **E**t ex medicis qde bonis et vt sumant siseleos aut. i. q. baccap. lauri tantidem: aristol. ro. radi. peonie amboz aut. i. q. castorei trociscoz squilliticoz amboz. aut. i. misceatur cuz melle dispumato et administretur omni die cum orymelle.

C hic ponit multas medicinas et fere oas scribunt. i. p. 2. cap. de epilepsia cap. 6. Et boudachaten. / **R**ass dicit nabacha est nomen ponderis et neutrum inuenio: tamen potest dari de tyriaca a. 3. 5. vsq ad. 3. j. / **R**eliqua patent.

C Et ex eis etia que eos iuuat est pmutatio in regionibus. pmutatio. n. in regionib donec aer iueniat pueniens desiccās subtilias est sicut pmutatio in etatibus ex infantia in adolefcentia in iuuameto epilepticoz.

C In hoc innuit afo. 4. 5. 2. pti. qui dicit. Epilepticoz iuenib 2c.

C Cu g accidit epilepticiis totuositas mebz aut spasm? ei? eqf fricatioe cu oleo vt aq tepida et copressioe forti.

C parer quia intenditur totuositati que accidit quadoq in membris epileptici: et remanet post paroxysmum 2c.

C Et cu fuerit epilepsia ca cerebri tunc meli est vt effec cu elleboro et cu eis que sunt talia et pulpa colloqntide et scamonea et biera et decoctioe agarici faciedo solido ne post solone in ano. / **C**u qz necessarii est vt flomia ex quocq humore sit opz vt no solum fiat flomia: imo fiat ex duabus cephalicis simul: et sequaf flomia vene que est sub lingua: et qng ventosaf sup collu vt ma in bebdomada trahaf a cerebro si illic si fuerit ex coples

Gentilis

pione cerebri z debilitate ipsi qd ea phibeat. Et qñqz tibi necessariū est vt flōmā multiplices. Lū ergo illud seccris oportebit vt quiescere facias p hebdomada. Deinde solue cū potionib⁹ z clysterib⁹ fortib⁹ que sint ex centaurea z pulpa collogntide z cherua z reliquis. Deinde fac quiescere postpone vētosas apd elkeel et caput z nocratī colli z sup crus. Deinde fac cū quiescere postea solue z nō cesses pcedere fm quietē z iteratio nē vsquequo purges. Et administrant post illud gargarismata z caputpurgia z que purgāt caput solūmō cū eis que sciūsti. Lūqz sit ei caputpurgii cū silecos: postea cū scebebie z cū aqua amaraci est iuuamētū.

¶ Jam posuit curā epilepsie quātū ad regimen z in sermone generali. hic ponit curā in speciali quātū ad diuersas spēs z cās epilepsie. Et pmo ponit curā epilepsie cerebialis. Scdo epilepsie per cōitate. ibi. (Qñ vō epilepsia est ex stomacho.) ¶ Prima in duas. pmo ponit curā intēdēdo ad egritudinē. Scdo ad accidēs. ibi. (Et cū aliqbus mēbris.) ¶ Prima in duas. pmo ponit curā epilepsie cerebialis in gñali magis. Scdo in spālī. ibi. (Delius autē.) ¶ Prima in duas. pmo ponit curā epilepsie cerebialis per eua cuationē mē. Scdo per alterationē cōplexionis derelictē. ibi. (Et post illud totū.) ¶ Prima in duas. pmo facit qd dēfū est. Scdo ponit regimen spālē. ppe paroxisimū. ibi. (Et opz.) ¶ In pma parte Aui. itēdit ad cōnē mē ei epilepsie cerebialis z hoc cū medicinis solutiuis: vt elleboro z similibus: z si expedit cū flōmā ex quocūqz humore sit. f. sanguini misto siue sit ex sanguine. Docet autē flōmare ex duab⁹ cephalicis simul. f. si multa sit repletio: z ex vena sub lingua: docet ponere vētosas vt mā i hebdomada trabas ex cerebzo. f. cū flōmā z vētosas. q. d. ista sūt in vna hebdomada. f. florborhomia z vētosae: si illic nō fuerit zē. q. si cōplexio cerebri sit frigida vel sit homo debilis cerebri cū flōmā nocere: nō tō fieri: z hoc est qd supra pmissit se dicturū: qñqz necessariū est vt flōmā multiplices. f. in numero vel quātitate: vt tibi apparet. Lū qd feceris illud. f. flōmā z vētosas: vel illud. f. flōmā z pharmacā zē. facias quiescere per hebdomadā vt virtus reconfortet. Deinde zē. vt euacuet mā: z paulatim eius euacuatio cōpleat. postpone vētosas. f. si videt eā indigentia. Et tandē Aui. dat cā. generalē z est qd mō quiescat: z mō purges iterato: quousqz euacuet mā. Et post illud. f. post euacuaciones vniuersales administrēt gargarismata zē. hec sunt scita hac seu in cap. de cā. vniuersalibus. Scebebie. quidā dicunt qd est cōfectio: alij dicunt qd est anbetum: alij rutha: alij qd est opoponacuz. Amaraci. f. maiorane. ¶ Considerandum qd epilepsia de qua est sermo dicit cerebialis: tñ euz ea cōicat totius mala dispositio materialis: z ideo etiam euacuaciones vniuersales in ea sunt z postea particulares.

¶ Et opz qd vt occurrat possimus cū mūdificatione stōchi z si polē fuerit ei vt euomat ante cibū z proprie ab eis que sunt vt pisces saliti z alia erit iuuatiuū.

¶ Causa est vt non aggrauet a repletionē cibi z humoz stomachi. Euomat ante cibū. i. pmissio cibo: vel ante cibū. i. ante qd comedat cibaria sua sibi pueniētia: tamē premisso cibo iuuante ad vomitū sicut pisces saliti: z alia. f. similia vel alia.

¶ Et post illud totū permuta cōplexionē cerebri cū cōfortatiuis calefaciētib⁹ ex emplastris ex synapi z que taliter pcedūt ex eis que docui te z nominavi tibi z fac eum odorare ruthā. Et opz ne labores in ipso cū calefaciētib⁹ z permutatiuib⁹ cōplexionē subito: imo gradatim in hoc incede. Si autē inde nocumentū acciderit in operationibus suis tunc quiesce.

¶ Causa est: qd post materiū cōnē opz venire ad eam que sacra est disponē. Et qd epilepsia cerebialis fm plurimū est flegmatica: ideo opz seq cū calefaciētib⁹ z ericantib⁹: que nos docuit supra in cā. gñali. Dat autē cā. in mō vsus: vt paulatim agamus z nō subito: qd nām terrēt mutationes subite. Dat etiā terminū alterationis z signū tūe bone opōnis: vt cerebri nō ledat: qd si apperle flo ex vfu calidoz. v. g. permittio intellectus tūc quiesce.

¶ Delius autē quo purgatur illa cuius cā est flegma est hiera z pulpa collogntide z hiera hermetis etiam. Nam si vtatur biere hermetis oi die pondere. s. s. ma

Super tertio

ne z pondere. s. s. in sero magnificat ea iuuamētū ipsi.

¶ Hic in spālī ponit curā epilepsie cerebialis. Et pmo intēdēdo ad eam. Scdo ad accidēs. ibi. (Et aliq⁹.) ¶ Prima in tres. pmo ponit curā qñ cā epilepsie est flegma. Scdo qñ cā est melia. ibi. (De melancholia.) Tercio qñ est cholera. ibi. (In epilepsia vō cholera.) ¶ Prima in duas. pmo ponit curā qñ cā est flegma sine peccato sanguinis. Scdo qñ cum flegmate est peccatū sanguinis: z in hoc tūnit curā eius cuius causa est sanguis. ibi. (Qd si cum flegmate.) ¶ Qd pmo dicit pater: z supra declarātū est: quid est hiera absolute prolata supra in capitulo vniuersali.

¶ Qd si cū flegmate est repletio vniuersalis: tūc floborhomia fm qd narrauimus est ei iuuatiua. z similr cūo cū turbib⁹ z agarico z sticados z hiera ruffi ppe.

¶ In secunda parte Aui. intēdit post floborhomia ad purgandū humore peccantē z mūdificādū sanguinē cū turbib⁹ zē.

¶ De melancholia vō soluitur cum eis que sunt sicut decoctio epibimi z elleborus z lapis azuli z lapis armenus z sticados polypodium z myrabol. Ex vnctionib⁹ bas medulla cruris camelli cum oleo ro. super collum z tempora z pectus.

¶ In tertia parte docet purgare melacholiā z pfortare partes capitis z colli z pectoris que sunt membra neruosa cū vnctione. Et similiter intellige qd vnctiones pueniētes possunt fieri in epilepsia flegmatica z alijs. hic tamē Aui. abbeuiat ppter illud qd perfecte dictum est in cā. generalibus.

¶ In epilepsia vō cholera oportet vt sit sollicitudo cum infrigidatione z humectatione z proprie cū clysteribus. Si autē est adusta tunc est in iudicio melacholie aut inter cholera z melacholiā. Et ea que nominata est mater infantū forsitan est de genere cholere apud quosdā: z ppter illud pēpiunt in cura ipsi⁹ vt administrantur tūa z caputpurgia frigida z humida z effusio lactis super caput z vtatur humectatione corporis. Et si est infans pēpiunt vt dēf in potu lactanti ipm qd lac ipsi⁹ infrigidet: z pēpiūt vt in domo ipsa frigida subterranea inhabitent: z videt qd sit hoc apd eos epilepsia fibarfa aut mania: verūtamē bimōi nomis vsus nō est famosus apud veridicos medicos.

¶ In quarta parte laudat vsum clysterioz infrigidantiū z humectantiū vt ex decoctione portulace cucurbitē z similib⁹. Et cā est qd cū infrigidatione fit lenificatio vētris z diuersio a capite: sicut diximus supra cap. de frenesi. Et itelligit Aui. qd tu euacues cholera. Si autē cholera est adusta: tūc est in iudicio melacholie. In cura z signis: qd adustio facit eā redere ad nām melacholie. Aut iter cholericā zē. Nā adustio accidēs cholere vel est talis modi qd pmutat ad nām melacholie: tūc talis cholera est in iudicio melacholie. vel nō pmutat eā sic: sed est in via: z tūc est media iter cholera rubea z melias. Et ea. f. epilepsia que nominata est mater infantū. Nā epilepsia dicta mater infantū est similis melice: vel qd sit ex melia forsitan apud aliquos: vel qd est epilepsia pūcta multe siccitati: vt superius pluries a Rasi. i. p. rine. ca. 6. Unde in cap. de spasmo dicit sic reperit in libro de abbreviationib⁹ qd superuenit pueris spasmus siccus qui appellat a vulgo mater pueroz. f. fm hoc melica epilepsia z mater pueroz sunt vñū extremum z epilepsia cholera est aliud extremū. Sed epilepsia ex cholera adusta vel est in iudicio melice: z similr matris pueroz: vel est iter cholericā ex vna parte z melica z matrē pueroz ex alia parte: z forsitan sup. mater pueroz siue infantium est de gñe cholericē. f. epilepsie apud quosdā. f. apud Rasi. i. p. rine. ca. de epilepsia. ca. 6. z dicit qd inuenit hoc in quodā libro. Et ppter illud qd dicit esse epilepsiam ex cholera pēpiunt zē. Et videt qd huius nois. f. mater infantium vsus zē. qd dicit eē ex cholera aliqūter adusta. Verū tū zē. qd vī qd vsus sit sup epilepsia que accidit infantib⁹ ex mā flegmatica que vt plurimū accidit eis. Et sic videt qd veridici medici vtant h vocabulo. Rarissime enī infantib⁹ accidit epilepsia cholericā: vt nō tū est. ¶ Ex gbus apparet qd mater infantū siue pueroz ipoxat tres egritudines. f. epilepsia que vt plurimum accidit infantib⁹: z vsus huius nomis videt esse apud medicos veridicos: z epilepsia que fit a cholera z spasmus a siccitate in pueris: z hec colligunt a Rasi. i. p. rine. ca. de epilepsia. z cap. de spasmo. cap. 6. z 7. ita. r.

¶ Et cum

¶ Et cum aliquibus membris epileptici accedit tortuositas aut spasmus: iuuat ea fricatio cum oleo et aqua tepida: et ut in eis toleretur compressio.

¶ Considerandum hic casus est bis positus in hoc capitulo. Nam primo cadebat supra in canonicis generalibus cure epilepsie quibus in redebat ad eam et ad accedens. Hic autem cadit in canonicis spaliibus cure epilepsie. scilicet cerebri in qua et intendimus ad eam et ad accedens. Possibile enim est quod post paroxysmum epilepsie remaneat in membro aliquo tortura siue spasmus: ut opus ea rectificare premendo et mollificando: ut cesset spasmosa tensio et durities.

¶ Quando vero est epilepsia ex stomacho: tunc conuenientiora quibus sit euacuatio sunt pulpa colloquintide et sticados et fiat in anno illud multoties. Et oportet quidem post mundificationem stomachi ut assidue utatur confortatiuis et non tribuant eis nisi cibi velocis digestionis boni chimi et reducantur semper quod narrauimus in loco suo. Impendatur ergo studium in comprehendendo bonitatem digestionis: oportet ut dimittant stomachum vacuum tempore longo.

¶ Hic ponit curam epilepsie per coitatem. Et primo eius quod est per coitatem ad stomachum. Secundo eius quod fit ex vapore eleuato ab aliqua extremitate: ut manu vel pede. ibi (In illa vo.). Tercio ponit curas eius quod fit ex vapore eleuato a toto corpore. ibi (In illa at.). Prima in duas. Nam epilepsia ex stomacho in genere est duplex. Una cuius agit multitudine sua: et est semper plurimus flegma: et excitat tempore plenioris. Alia est cuius agit sui malitia: et excitat semper plurimus tempore vacuitatis. Primo ergo ponit curam prime epilepsie. Secundo secunde. ibi (In illa vo.). Circa prime epilepsie stomatice. A. abbreuiat: quod vult se scire ex cura egritudinis stomachi sen. 13. tamen in summa ad tria intendit. Primo ad euacuationem materie iterando eam multoties in animo: quod iste materie sunt fixe et continuo regenerantur. Secundo intendit ad confortationem stomachi post euacuationem. Et iste est casus. postus sen. 13. c. de canonicis vltibus curationis egritudinis stomachi. Sicut etiam oportet intendere ad confortationem cerebri. Tercio intendit ad rectificationem regiminis dando cibaria velocis digestionis boni chimi: et reducant. scilicet ad bonitatem digestionis si contingat eam corrumpi in eis: quia frequenter accedit semper quod narrauimus de sen. 13. Dimittat et ad consumptionem materierum multarumque recipiuntur in eorum stomachis.

¶ Illi vero que ex ea excitatur semper fame succurratur euz eo quod dictum est in c. epilepsie et reliquorum.

¶ Hanc curam Aui. valde breuiter tibi inuit: et vult quod scias eas ex capto epilepsie. scilicet ubi docuit curare epilepsiam semper in quacunque materiam illam euacuando. Vide ergo quis modus materie est qui ad stomachum fluit tempore vacuitatis et illum euacua. Vult etiam quod scias eam ex capitulis alijs: quod ex capitulis scriptis sen. 13. ubi scis modos euacuandi et curandi omnem materiam ad stomachum fluentem: et supra ex cap. de foda per coitatem.

¶ In illa vo. que fit cum eleuatione alicuius rei ex membro oportet ut ligetur supra illud membrum cum paroxysmus adest: et fortasse prohibetur paroxysmus: et euacuetur humor qui est in membro: aut per euacuationem scilicet si iam peruenit ad ipsum virtus euacuationis: aut cum ulceratione et reductione puris in bona getis cum medicinis que vlceraunt et pus faciunt currere et euz adustione materie sicut est epithima de gummi ruthe syluestris et euforbio et reliquis. Et has quidem medicinas cognouisti ex tabulis libri secundi. Et forsitan oportet bit ut in eis eueniat gradus administrandi catartides et alcheberem et stercus accipitris et anacardos et reliqua.

¶ In hac cura epilepsie. A. intendit ad duo. Primo ad prohibitionem ascensus vaporis ligando: sicut etiam docet. B. de interioribus. cap. Secundo intendit ad materie consumptionem: et hoc dupliciter. Primo per medicinas solutivas scilicet. v. g. p. pillulas cochias vel fetidas vel de hermodactylis si virtus euacuationis iam puenit ad ipsum. h. humorum. Quare. A. dubitat in hoc quod humor possit esse fixatus in tali loco: et taliter quod virtus medicine non perueniret ad ipsum. v. g. si esset in pollice pedis: et homo esset non fortis virtutis: et humor esset ibi fortiter fixus non posset dare solutionem cuius vir-

tus cum efficacia perueniret ad attrahendum illum humorem et ad euacuandum eum per venter. Et ideo Aui. duo intendit ad consumptionem materie et euacuationem cum ulceratione et reductione puris: et cum adustione materie. scilicet cum medicinis causticis vel cum cauterio: et hec cura fit in bona quietis a paroxysmo sicut ligatura fit cum incipit sentiri ascensus materie. Et enumerat. A. has medicinas causticas. Alcheberem est vna species lactici.

¶ In illa autem que a toto corpore eleuat dicunt quidam quod si non est timor in flobothomia duarum arteriarum apoplecticarum non in eo quod non possibile sit retentio sanguinis: sed propter frigus quod accedit cerebro et abscisione spiritus sequitur ea apoplexia est in ea sanitas integra illius qui patitur epilepsiam cum coitate corporis. Et propter illud quod ad cerebrum ascendit ex eo: et nos quidem dicimus si hoc non est possibile in cuiusque arteriarum ascendendum incisione hic timor non existit non est longe quin magnificetur multitudo iuuamenti.

¶ Considerandum quod tunc dicimus a toto corpore eleuari propter quod vapor surgit a totius repletionem: ut sanguine malo contento in venis vel sparso in corpore: et tunc copet flobotomia quidem si non tamen in frigidatio cerebri et apoplexia: et per consequens abscisio spiritus. Anhelitus. hec enim vena multum euacuat a cerebro et non tamen metus: quod hoc dicunt quod non possit sanguis retineri. quauis enim in flobothomia hanc venam guidez sit timor de nimio fluxu per non posse retineri sanguinem: tamen ille timor est parvus respectu timoris qui est de apoplexia: quod et confidit posse venam restringere. Si ergo non est timor de huius flobothomia sanaret ab epilepsia coitate ad totum. Et propter illud et ex eo scilicet toto quauis non sit vapor sed humor. Et tamen Aui. ponit suam sententiam: et dicit. quod si hoc. i. flobothomia guidez non est possibile est quod est timor in cuiusque et quod arteriarum post aures: et ideo magnificatur multitudo iuuamenti. Et hoc apparet ex dictis supra de cura vertiginis et.

¶ De apoplexia.

Cap. 12.

¶ Apoplexia est ociositas membrorum a sensu et motu propter oppilationem contingentem in ventriculis cerebri et in cursibus spiritus sensibilis et motui.

¶ Jam perfecte determinauit de epilepsia: hic determinat de apoplexia. Et primo quantum ad sui esse species diuersitates et causas. Secundo ponit signa. ibi (Differetia). Tercio curam. ibi (Cura). Prima in sex. Primo ponit diffinitionem eius. Secundo species. ibi (Nam si). Tercio causas. ibi (hec vo. oppilatio). Quarto terminationes. ibi (Apoplexia vo. semper plurimum). Quinto locum passionis eius. ibi (Significat vo.). Sexto preparationem corporum ad illam. ibi (Et scias). Circa primam partem considerandum quod apoplexia duo importat. scilicet accedens: quod est nocumentum in sensu et motu propter ablationem quantum ad hoc dicit. ociositas membrorum a sensu et motu: quod membra stant ociosa et non sentiunt nec mouent. Secundo apoplexia importat egritudinis essentiam que est causa huius accidentis: et quantum ad hoc dicit propter oppilationem et quod apoplexia est oppilatio: et propter oppilationem fit priuatio sensus et motus. Posuit autem Aui. accedens loco generis: et primo in diffinitione quod illud est nobis quid valde manifestum. Considerandum secundo quod Aui. dicit in ventriculis in plurali numero: et hoc quod omnes ventriculi cerebri sunt oppilati in apoplexia: ut auctores sentiunt: ut viaticus ponit capitulo de apoplexia. et Galenus. 9. theo. sexto capitulo. Considerandum tertio quod per cursus spiritus possumus duo intelligere. Primo cauernas cerebri. scilicet in substantia quas Aui. vocat commissuras supra. c. z. huius sen. 2. hoc est verum: quod in apoplexia non solum est nocumentum et oppilatio in ventriculis cerebri sed et in substantia: ut Galenus. ponit. 4. de interioribus. ca. 2. Secundo possumus intelligere per cursus principia nervorum: et hoc etiam est verum.

¶ Nam si euacuantur ex eo instrumenta motus et anhelitus et debilitetur non fit facilis anhelitus: imo illic est spuma et est habens vicissitudines sicut strangulatio aut sicut vox strangulati: hec ergo est praua significatio defectum virtutis mouentis membra anhelitus: et ea quidem prauior est ut non appareat anhelitus et spuma neque vox strangulati. Si autem nocumentum non magnificatur in anhelitu et pertrahit in gutture ipsius quod im-

ex manerie: z sic sunt due spēs apoplexie. scilicet curabilis z incurabilis. Quarto ex quantitate: z sic est due spēs apoplexie. scilicet fortis z debilis: vel magna z parua apoplexia. Quinto distinguuntur ex accidentibus: pprie circa anbelitus: z tñc fin Amic. sunt tres spēs: qz vel fit anbelitus valde parvus intersectus cum fereore z est vna spēs. vel oino pziatur anbelitus z est scda species. vel feruatur anbelitus absqz nocomitio magno z est tertia spēs. ¶ Et siqz consideret has tres spēs apoplexie: inuit DaL. in comē. palleगतो z uo possit quatuor: tñc qz diuersitates in anbelitu apoplepticoz contrarie est multæ: nō multe fin hoc possunt poni species: z sic cessat possunt enarrari.

Et Hip. qdē dixit qd qñ apoplexia est fortis hñs eā non sanat: z si est debilis eius sanatio nō ē facilis.

¶ Tercia spes appolite positas pñmar hñp. aucte 2ª pñcula afo. afo. 4^a b. Cōsideranda sñt qñ spēs pñmisse sñnt tñat: tñ pñt reduci ad duas: qñ appolayel et fortis sñue magna 2° nō sñat hñs et el et dñbilis: 2^a et nñatio nō et facit. Si el fit fortis bñt et duplex. f. fortis in vñtro vel fortis nō i vñtro i qñ nō fit acil anbelit? 2^a Lā quare appolplex fortis nō curat eñ: cū qñ pñssimo accidere. f. pñtione anbelit vel magno nocumeto cū quo vita uon pñt pñdare spatio quo mñ appolplex dissoluat qñ vñpñmñ et flñtica grossa. de debili et appolplex et tñmēdñ nō tñstet in fortē uñe mñ et qñ facilius dissoluat.

Etec vō oppilatio fit aut propter clausionez aut propter repletionem.

Chic inuestigat cas apoplerie. Et p facit hoc. Scdo addit cau. lbf
(Et forasle.) p pma in ouae. pmo pmitit diuisionem. Scdo
membra diuisionis declarat. ibi (Causa). Cōsiderandū q hū
A. clauso est partium viaz vel vetriculor confictio: led reple
tio est ex mātus tante. Sumit ergo hū. vnam particulam po
sita in notificatio apoplerie. hanc que dicit oppilationez ex in
uestigatione causz oppilationis inuestigat cas apoplerie.

¶ Clausio aut̃ est vt ad cerebrũ motu pueniat qđ ip̃m
dolere faciat aut ipediat ⁊ moueat motu ptractōis ab
eo: aut si qualitas pueniens ad ipsum stipticũ faciens
ingrossatiua in suis naturis sicut frigida forte.

Tibi p̄ inuestigat cām opilationis et p̄ nō apoplexie que cā est clausa. Scdo que est repletio. ibi (Repletio v̄). Cōsiderandus circa p̄m p̄tē q̄ cerebri p̄ claudi sive p̄bi duplici cā. Una ē v̄t stimulata vii fugit et p̄bit cerebri. p̄bi aut cōt sive fieri vel ex dolo re infereat: et quātū ad hoc dicit q̄ dolo re faciat: vel ex cā que nō facit dolo re sed nā fugit ab ea et cōnat ad expulsiōē: et expulsiōē nāit sicut accidet in expulsiōis virtutē nāliū: et quātū ad hoc dicit: aut impedit. s̄ sine sensu et dolo. Scda cā in genere p̄. quāz cerebri claudif et qualitas frigida sicut fuit forte frigus cū sicco: v̄ p̄stingunt v̄tericuli cerebri immediate ab hac qualitate: s̄ p̄ est q̄ dicit: aut si qualitas pueniat ad ipsos. i. cerebri facies s̄bit cū. i. trabēs i. grossatūna. i. in p̄sistatūna in naturis suis. i. in suis q̄ntitatibus. s̄. frigidū et sicco. sic frigus forte: q̄ est infirigidū et s̄ticipia: vel q̄ est frigidū cū sicco in aere: p̄ offendit cōstitutiō borealis.

Repletio vō aut est repletio apostemās aut non est
apāns. Repletio vō apāns est vt illic p̄tineat mā z op
pilet ex pte extensionis z est ex sp̄bus apoplexie puer
se z equale ē siue sit materia calida aut sit frigida.

¶ Sic p̄mittit diuisionē. Scđo requirit. ibi. (Repletio). Et hoc in
duas. p̄io declarat cām op̄eratiōis qđ est repletio ap̄ans. Scđo
nō ap̄ans. ibi. (Que vō). Cōsiderādi circa p̄ia p̄tem qđ p̄b qđ
dicit. illuc. qđ intelligit. in substantia cōfiteris. vel illuc. in ventriculū
cerebri. z curisbus spūs sensibilibz z motui in quō parietibus siue
sup̄ficie. p̄b fieri ap̄ā. z hoc ap̄ā. ē. tēdēdo z in tūmorez eleuā/
do op̄ilāt. z hoc est qđ dicit. ex p̄ter cōfitionē. Et qđ talis op̄ila/
tio ē difficilī remouet. imo for. san. īp̄ossibile est remoueri in tēpo
re in quō dō p̄t qđ ap̄opleria viuere. z hoc qđ p̄dēt ad ap̄ate cere
bri qđ ī dēnt tpe nō curat. iō hēc ap̄opleria ē p̄uerla. qđ mortalis.
Cōtubitat qđ dicit. egē est siue m̄a sit calida siue frigida. ¶ Cōtra qđ
ap̄ata calida siue velocius inferticitia qđ frigida cō. morbi calidi
plūs frigidus tpe mortifici p̄r ignis motus velocitate. vt Dama/
scenus in aso. Etia ap̄ata cordis calida citius inferticit qđ frigida.
vt fen. i. i. c. de cegritudinibz cordis. ¶ Dōz dupl. p̄io qđ op̄ilatio
ex repletione ap̄ostomae siue sit calida siue frigida. equale est. f.
in esse ap̄opleria mortifera. quia vtraq. ap̄opleria mortalis est
nō est equale in tpe motus vt lā arguit. cf. ¶ Scđo p̄b dicit qđ
p̄auitas ap̄oplerie vel p̄b cōparari ad ap̄ā vt ap̄ā. ē. vt sic. cūq.
lē est quēq. sit m̄a qđ vtraq. ap̄ostoma. Uel p̄b p̄parari ad ma/
teria ap̄ostomatiz. z vt sic nō est equale vt arguim. est.

CO2

¶ Que igitur est absque apostemate et est ea que est in plurimum: aut est in ipso cerebro et cum propinquitate sua in meatibus spiritus ad cerebrum.

¶ Hic permittit divisionem. Secundo declarat membra. ibi. (Et illa.) Dicitur per est in plurimum. R. est quod facilius est manum oppilare non apostemando quam apostemando: et ideo facilius fit apoplexia sine apostemate: et facilius et resolutius reliquis paribus. Considerandum quod meatus spiritus ex cerebro sunt loca directe respondentia principibus nervorum: et omnia ista loca terminantur ad ventriculos. ideo ventriculis oppilatis oppilantur vi spiritus ex cerebro ad membra. Si militer et oppilatis anfractibus siue commissuris cerebri de quibus dictum est supra cap. de anatomia cerebri. Meatus vero spiritus a corde ad cerebrum sunt arterie apoplectice siue suberbice.

¶ Et illa que est in meatibus spiritus in cerebro aut est humor sanguineus effusus ad ventriculos cerebri subito: aut est humor flegmaticus et est superabundans et multus.

¶ Primo declarat repletionem non apostematosam facientem apoplexiam que repletio et oppilatio est in meatibus spiritus a cerebro. Secundo declarat illa que est in meatibus spiritus ad cerebrum. ibi. (Illa aut.) Considerandum circa primam partem quod duo humores inveniuntur maxime in cerebro abundare. sanguis et flegma: et ideo maxime ex his subito fluentibus ad cerebri ventriculos fit apostema. Rarissime autem ex melancholia et cholera sicut est dictum. de epilepsia. Considerandum secundum ista que dicitur et est superabundans et multus dupliciter exponitur. primo quod humor flegmaticus est superabundans et multus in faciendo apoplexiam: quod ut plurimum apoplexia fit a flegmate: quod plus dominatur in cerebro extra sanguinem et cum sanguine et attestatur complendi cerebri. Alio modo exponitur quod humor flegmaticus cum est superabundans et multus in cerebro: tunc facit apoplexiam: quod si non esset multus abundans faceret epilepsiam: ut diximus. c. de epilepsia auctoritate Galii.

¶ Illa autem que est in meatibus spiritus ad cerebrum est cum oppilantur arterie et venit ex vehementia repletionis et multitudine sanguinis et spiritus non habet transitum quare non moratur usquequo profocet.

¶ Primo ponit hanc oppilationem que facit apoplexiam. Secundo declarat. ibi. (Et accidit.) Considerandum quod vehementia repletionis est quatuor ad alios humores: vel quatuor ad vaporesam repletionem: et multitudine sanguinis quatuor ad repletionem sanguineam. Vel potest exponi per multitudinem et quare non moratur. i. non dat dilationem usquequo profocet.

¶ Et accidit ex illo ei quod accidit cum stringitur due vene apoplectice ex casu sensus et motus. Nam cum illi simile accidit ex causa primaria efficit quod est simile illi actioni. De ergo sunt species apoplexie et cause ipsius.

¶ Hic declarat quod oppilatio venarum et arteriarum suberbicay facit apoplexiam: et arguit sic. Oppilatio facta a causa primaria. v. g. a constrictione facit simile actionem apoplexie: quod facit somnum profundum in quo aufertur sensus et motus: ergo oppilatio a causa intrinseca facit et ablationem sensus et motus. Hic est nota: quod somnus profundus in quo ablatio sensus et motus est similis dispositioni apoplexie. Si ergo constrictione ab exteriori facit hunc effectum: et notum ex dictis supra. ca. de alve. et sumis in lib. de vitalitate pulsus. et ab Ari. pble. 33. s. pble. Pro ergo potest per se dicitur accidit ei. patiendi ex casu sensus et motus. Deinde ponit antecedens cum dicitur. quod accidit cum stringitur et. Deinde declarat antecedens cum dicitur. non cum illi simile. i. constrictione arteriarum accidit ex causa primaria: ut ligatura vel pressio cum digitis efficit quod est simile illi actioni. i. quod est a causa intrinseca: quod efficit ablationem sensus et motus. Et aliter posset exponi: tamen in eandem sententiam rediret. De ergo. concludit.

¶ Sed fortasse quandoque dicunt apoplexiam et significant per eam paralysem eorum ambozorum laterum et si sint membra corporis sana: et quandoque dicunt mollificationem partis apoplexiam illius partis: et illud quidem in sermonibus Hippocratis iam pervenit.

¶ Hic addit duos casus. ibi. (Aliqua aut.) Primus casus est de notatione quia antiqui nominant apoplexiam quandoque paralysem communem duobus lateribus corporis. Et membra corporis reliqua. si membra faciei sunt sana. Et aliquando particularem mollificationem siue paralysem vocant apoplexiam. v. g. paralysem brachii vel lingue dicitur esse apoplexiam illius membri: et hoc modo loquendo videtur esse. Hippocratis in aph. 41. septime particule. Si lingua itemperata repere fiat apoplecticum aliquid significavit.

¶ Aliquando autem accidit ut homo apoplexiam incurrat: et non sit differentia inter ipsum et mortuum: et non appareat in ipso aliquid anhelitus: deinde reuiuiscit et sanatur: et nos plurimos eorum vidimus quorum dispositio hec erat et in istis quidem anhelitus non apparet. Sed ipsorum pulsus non integre cadit.

¶ Hic primo comparat istum casum. Secundo declarat per causam. ibi. (Et videtur.) Dubitat quod An. videtur contradicere. Primo enim dicit quod non est differentia inter ipsum et mortuum. Et postea dicit quod pulsus non integre cadit: sed si pulsus non cadit ex toto: ergo apparet quod vivit. Proinde quod isti apoplectici iacent sine sensu et motu et cum facie simili mortuo: et non apparet anhelitus: vel quod forsan non anhelat: vel quod adeo parvissimus est quod non potest comprehendi aliquo signo nec appositione coram ad nares vel os nec appositione vasis pleni aqua super os macho que sunt signa posita a Galieno. de interioribus. 4. ca. auctoritate antiquorum. Eodem etiam modo dicimus de pulsu quod pulsus brachiorum non cadat integre: tamen est adeo parvissimus quod sensu medici non comprehenditur. Vel posset dici quod pulsus brachiorum cadat: tamen relique arterie profundiores et propinquiores cordi pulsant. Et hoc arguimus ex hoc: quod cum iste vivat quod cognoscimus quod sanatus est: modo oportet quod cor non cessaverit a motu: et per consequens nec arterie omnes.

¶ Et videtur quod calor inatus in eis non vehementer indiget evacuatione et expulsiōe vaporis fumosi a se anhelitu magno propter illud quod accidit ei ex frigore: et propter hoc volunt ut tardetur sepultura ambigui ex mortuis donec perpendatur eius dispositio: et neque sit minus septuaginta duabus horis.

¶ Hic dat causam dicti et inserit quoddam quod vult quod ideo isti vivere possunt: et tamen apparent mortui: quod propter frigiditatem cordis calorem inatum. i. naturalis non indiget magno anhelitu et similiter nec pulsu. Ex quo apparet quod in forma loquendi. An. inuit quod isti quantum apparent mortui: non tamen sunt omnino privati anhelitu: sed magno. manifestato. Considerandum quod per hoc quod dicitur. et accidit ei ex frigore. possumus intelligere de frigore naturali. Nam homo factus apoplecticus vel est calidus in complexionem cordis: tunc si vides eum privatum apparenter anhelitu et pulsu credendus est quod sit mortuus: quod vita eius non stare sine pulsu et anhelitu apparentibus. Si autem sit homo frigide complexionis in corde possibile est ut vivat: ideo de tardari eius sepultura. Et quia mulieres frigidiores sunt viris: ideo isti casus evasionis a dispositione simili mortui plus apparent in mulieribus. possumus etiam intelligere de frigore accidentali. Nam in apoplectico cerebrum infrigidatum a flegmatico humore infrigidatur et cor ut non indigeat euentatione tanta.

¶ Dubitat quare apoplecticus de quo est ambiguitas quod vivat de terner. et. horis. i. tribus diebus quantumvis. R. si primo continetur cap. i. dicat. 4. s. horis. Respondit Locilator dicit. 1. s. quod hoc est quod in tribus diebus omnes humores compleverunt suum cursum siue euentationem: nec ex hoc apparet quid velit Locilator: nisi forsan imaginetur quod eus in principio quarti reincipiat euentationem siue cursum humorum: tunc manifestatur vita infirmi stantis in forma mortui. Secunda causa quam dat Locilator est quod luna in tribus diebus complet cursum unius quadre circuli signorum. Ista tamen causas ipse reprobat. Ego vero imagino huius mensuram non posse dari certam causam nisi quod credimus experientie. Ego etiam vidi hominem apoplecticum portatum ad ecclesiam et foueas qui motus parum repositus est domum: et sanatus est et vivit nunc.

¶ Apoplexia vero resoluitur semper plurimum ad paralysem: et illud ideo quoniam cum natura deficit ab expulsiōe materiei ex utrisque lateribus simul expellit eam ad unum duorum laterum quod magis est susceptibile egreditur: et quod eorum est debilius et facit ipsam penetrare in vacuitatibus meatuum elongando eam a cerebro et ventriculis ipsis.

¶ Hic determinat de terminatione apoplexie: et dicit quod resoluitur id est terminatur et. Considerandum quod per hoc quod dicitur. Ex utrisque lateribus simul possumus duo intelligere. Primo ex utrisque evacuatoz scilicet colatoz per palatum et narium. Cum ergo materia apoplectici non expellitur per has partes oportet quod expellatur ad loca originis nervorum: non enim est materia bene parata pelli ad extra ut fiat apoplexia aut raro. Secundo id est eus non

Dub. 3^mDub. 6^m

nota.

Gentilis

expellit ad duo latera aut dextrum et sinistram: tunc expellit ad unum quod est debilius: et inuit in hoc q̄ apoplexia terminatur ad paralyſim totius corporis: vel ad paralyſim medietatis ſcilicet vnius lateris.

Dubm 7^m Dubitatur quod latus frequentius fiat paralyticum post apoplexiam an latus dextrum an sinistram. / Videtur q̄ sinistram quia materia apoplexie expellitur ad latus debilius: sed latus sinistru est debilius. / In contrarium ſumitur in commen. afor. 13. 3. partiu. Si autem auſtrina. / Respondit Conciliator: differentia 13. 3. Thadeus super afor. 13. 3. allegato loquens quasi vna voce q̄ latus quod frequentius paralyticatur ex apoplexia est latus dextru: q̄ p̄firmat p̄ experientiam ſecundo p̄ rōnes dupliciter. Prima est: q̄ materia apoplexie plus colligit in latere sinistro q̄ in dextro. Et rō est: q̄ latus cerebri sinistru est debilius: et ideo materia ſlegmatica plus ibi adunatur: ex hoc arguunt: ergo latus dextrum magis paralyticabit. Nam pars plena non recipit: cū ergo pars sinistru cerebri in apoplexia ſit magis plena: igitur pellit m̄ ad dextru. Secūda cā est: q̄ pars dextra est rarior. / Ad contrarium dicunt q̄ quia latus sinistru ſit debilius et de ſe ex hoc magis aptum receptioni materie: tñ ppter cām dictam latus dextrum magis recipit m̄m apoplexie. / Isti ſermones p̄t̄ reprobari: et in aliquo nō videntur p̄soni dicto Aui. cā. de paralyſi. illo. 5. Non ergo rē. vbi diſcutiatur iſta materia.

C Significat vō q̄ oppilatio in apoplexia comprehendit ſuper ventriculos: quoniam ſi eſſet in ventriculo poſteriori: ſolūmodo non oporteret vt ocioſitas ſenſus eſſet in anteriore parte capitis.

C hic ponit locum paſſionis huius. Et p̄mo facit hoc. Secūdo ponit caſ. quendam. ibi. (h̄ip. vō.) / T̄p̄mo arguit ſic. Si apoplexia nō cōprehenderet ſup ventriculos. ſ. oē: ſed ſup poſteriores: tunc ocioſitas ſenſus et motus non eſſet in anteriori. rē. ſ. in membris faciei. hec argumentatio declarata ſuit ſupra caſ. de ſubeth. et caſ. de epilepſia. / Conſiderandum aut̄ q̄ forſan aliqui q̄ videbant apoplecticū habere anhelitū: et nerui anhelitus origine h̄nt a pte cerebri anteriori. ſ. tertio pari imaginabā apoplexiā eō oppilationē ventriculor̄ poſterior̄ et nō anterior̄: et ideo Aui. hoc remouet: tñ nerui veniētes ad diaphragma veniunt a pte poſteriori: vt ſexto pari: et ē nerui pectoris: vt ponitur ſen prima p̄m. Quō autem remaneat in apoplectico motus anhelitus non poſſumus hic declarare: quia rediremus ad queſtionem an motus anhelitus ſit naturalis vel voluntarius: et in hoc laborauit Bal. in commen. afor. 4. 2. ſecunde particule. Soluere apoplexiam ſortem rē.

C h̄ip. vō inquit cui accidit dum eſt ſanus dolor repēte in capite ſuo: deinde incurrit apoplexiam: tunc ipſe moritur ante ſeptimum diem niſi accidat ei febris et ſit ſpecies vt cum ea reſoluatur ſuperfluas.

C h̄ip. inquit. ſ. ſexta particula afor. afo. 11. illo afor. Quibuscunq̄ ſanis dolores repēte ſunt in capite: et p̄nuo ſunt ſine voce et ſterilis: pereūt in ſeptē diebus: ſi nō febris accipiat. / Eſſet dubitatio an ſeptē dies debeant numerari ab hora doloris vel ab hora apoplexie. Si enim numerent ab hora apoplexie: certum eſt q̄ intelligi q̄ de apoplexia minoriter qua ē p̄t̄ ſequi mors: et poſſet ē cū ea homo ſeptem diebus viuere. Si autē numerentur ab hora doloris ita q̄ pueniat diebus aliquibus poſſet itelligi de maior. Et videtur ſm Lommenta. q̄ de maior ſit ſermo: hic tamen afor. indiget declaratione in ſuo loco.

C Et ſcias q̄ plurimum accidit apoplexia habentibus etates et corpora et regimina humida p̄prie cū eſt ibi cū humiditate frigoris. Si aut̄ accidit cum caliditate complexionis et ſiccitate ipſius: tūc res ē praua. Egritudo enim cōtraria cōplexioni nō accidit niſi ppter magnā cām: et cōplexio q̄dem ab hoc elongata eſt vt eam toleret. Apoplexia vō raro accidit a caliditate.

C p̄mo facit hoc. Secūdo addit caſ. ibi. (Cum aut̄.) vel ibi. (Apoplexia aut̄.) / Quod aut̄ dicit in p̄ma pte eſt dictum afor. In morbis minus. rē. particula ſecunda afor. 34. Apoplexia enim raro accidit a caliditate: quia vplurimum ſit a ſlegmate: q̄ plurimū accidit ab humiditate: cum ibi fuerit frigus. hoc enim eſt diſpoſitio plus apta oppilationi.

C Cum autem dilatatur materia paralyſis in vtrūq̄ lateribus prouenit apoplexia ſicut cūz conſtringitur materia apoplexie ad latus vnum accidit paralyſis. Dux

Super tertio

rimum vō cauſe apoplexie exiſtit in ambobus ventriculis poſterioribus.

C hic pars h̄z tot quot ponit caſ. / Primum eſt de tranſitu paralyſis in apoplexiā p̄ extensionē et dilatationē materie ad p̄tes cerebri et contra: de tranſitu apoplexie in paralyſim. / Secundus caſ. eſt q̄ apoplexia plurimum ſit in ventriculis poſterioribus. / Rō eſt: q̄ ibi plus contingit multiplicari ſlegma et oppilatio perfecta magis ſit cum ſint anteriores ventriculi.

C Lungs cum apoplexia fuerit febris: tūc illic crit apoſtema ſm plurimum.

C hic ē tertius caſ. Et ratio eſt: q̄ apoſtema principalium ſequit febris vt ſupra caſ. de lythargia: igitur cum ibi eſt febris ſignificatur q̄ materia ſlegmatica oppilans facit apoſtema: q̄ de ſe nō faceret febrem. Dixit ſm plurimum: q̄ poſſet ex alia cauſa ſequi febris: vel poſſet eſſe apoplexia de alia m̄: et hoc raro accidit.

C Dubitatur: vtrū cū apoplexia poſſit coniungi febris. / Videt q̄ nō: q̄ apoplexia eſt morbus acutus ſine febre: vt in cōmē. afor. ſecūde particule. / Acutoz morboz. afor. 19. et quinte particule. / Mulieri in vtero habenti ab aliqua acutaz rē. afor. 31. Amplius vbi cor inſrigidatur nō p̄t̄ coniungi febris cum in febre fiat cordis inſtimatione: ſed in apoplexia cor inſrigidatur in tantum vt ſufficiat quibſdam inſenſatus anhelitus et pulſus vt ſupra dictum eſt. / In contrarium eſt Aui. hic. / Dicendum q̄ in apoplexia vplurimum nō eſt febris. Ratio eſt: q̄ ſit ex materia ſlegmatica groſſa viſcoſa nō putrida neceſſario oppilante ventriculos cerebri. Raro tñ accidit febris vt quando ſit ex apoſtemate: vel quādo eſt materia calida: vel quando ſit fortis cōmotio in humoribus: vnde febris ſuperinuat et terminatur apoplexia in paralyſim vel aliter. / Ad cōtraria apparet ſolutio. / Ad rōnem vōm q̄ cū inſtigatione caloris cordis p̄t̄ ſtare accidētalis calor: vt p̄t̄e alibi declarabimus.

C Illi vō qui plurimum vtunt ſtobothomia ppter melancholicū ſanguinē ſuum et multitudine quidē ſtobothomia inuuantur: ſed in fine deſiciunt. q̄nq̄ incidūt in apoplexiam et ſimilia ei.

C hic eſt q̄rtus caſ. et dicit q̄ illi qui plurimū vtunt ſtobothomia ppter ſanguinē melancholicū ſuū multitudine. ſ. multā ſlōntia inuuantur q̄ ſanguinē illū euacuat. ſed in fine. ſ. verſus ſenectutē deſiciunt. Q̄nq̄ rē. et ſimilia. i. epilepſiam et paralyſim et catarros: q̄ ppter multam ſanguinis diminutionem inſtigationem et multiplicem ſlegma et melancholiam extra ſanguinem.

C Comparatio vō apoplexie periodice cum acceptione medicinarum calidarum eſt ſeſtinatio faciens humores tardos velociter moueri.

C hic eſt quintus caſ. in quo vult q̄ accipere medicinas calidas. ſ. g. ruthaz caſtozeum et ſimilia in apoplexia et preparare m̄m diſgerēdo eſt facere ſeſtinare paroxiſmos apoplexie: q̄ materie p̄parata citius mouebitur. Et ex hoc Aui. vult duo. / Primum eſt q̄ iſte bene curante cum digeſtiui vides paroxiſmos ſeſtinare nō credas te male egiſſe: imo bene opatus es. / Scd̄ eſt q̄ poſt p̄parationē materiarum non diſferas euacuationem ne iteratio ſeſtina paroxiſmorum poſſit eſſe cauſa mortis.

C Periodorum autem apoplexie iudicium ſam diximus: inde ergo legatur.

C hic eſt ſextus caſ. et dicit q̄ ſam dixit iudicium periodoz apoplexie: et dixit cūz loquebatur de epilepſia: q̄ ſicut epilepſia periodica eſt materialis et ita apoplexia piodica: ideo apoplexia facta a frigore aeris non eſt periodica. / Vel diximus. ſ. cūz poſuimus q̄ apoplecticus viuere poſſet tribus diebus. / Vel p̄t̄ viuere ſeptem diebus. cum dixit. h̄ip. vō inquit.

C De ſignis.

Cap. 13^m.

Differentia inter apoplexias et ſubeth ē q̄ apoplecticus clamat et eius anhelitum nocumētum ingreditur: ſed ſubeth paties nocumētum nō ē ita. et h̄ns ſubeth gradatim pcedit de ſolūmo graui ad ſubeth: apoplectico vō accit illud ſubito.

C hic ponit ſigna. Et p̄mo ponit ſigna quibus diſfert a ſubeth. Secundo ponit ſigna ſpecieruz apoplexie ſm cauſas. ibi. (Apoplexiam.) / Tertio ponit caſ. p̄noſticum. ibi. (Lūz ergo.) / Dicit p̄mo q̄ rē. Conſiderandū q̄ ſigna quibus diſfert apoplexia a ſubeth ſunt vel ex accidentibus vel modo proceſſus. Et accidētibus duobus modis. / Pr̄mo quia apoplecticus clamat ſcilicet in aduentu apoplexie

apoplexie: et hoc quia percipit magnum nocumētum. Secundo quia nocetur anhelitus eius plus q̄ in subeth vt est notū. ¶ Secundo differt in modo p̄cessus: q̄ apoplecticus subito videtur ire ad dispōnē apoplecticam: s̄ subeth accidit paulatim: vñ de graui formo. p̄cedit ad subeth: et ita cū forti clamore subethic p̄t excitari.

C Apoplexiam p̄terea antecedunt s̄m plurimum s̄da et inflatio et guidez et vertigo et scotomia et tenebrositas visus et tremor in toto corpore et stridor dentium in somno et grauitas et pigritia: et multotiens quidez est eius vīna vaporosa et nigra et in ipso est sedimen ferrinum et fursureum.

C Primo ponit signa in generali et p̄fusa. Sc̄do in speciali. ibi. (Illa vñ.) Dicit p̄mo q̄ apoplexiaz antecedit s̄da p̄pter vapores in capite multiplicatos. Dicit s̄m plurimū: q̄ aliquādo simul aliqua materia eliquatur et facit subito apoplexiā. Vel dicit s̄m plurimū p̄pter apoplexiā que fit a cā primitiua. Inflatio guidez in sanguinea vel in flegmatica cum a flegmate surgunt vapores. Vertigo ex eisdem vaporibus scotomia et tenebrositas et tremor in toto. s̄ q̄nq̄ ex suffocatione caloris a materia flegmatica. Vel tremor: i. iectigatio ex v̄rostate flegmatica. Stridor et totū hoc ex nocumēto cerebri fit. sed fit āt magis in somno stridor p̄ vaporē cōclusionē. Urina vaporosa multotiens: q̄ cū materie flegmatice aduenit aligis serior: et ideo vīna inspissat: et fit nigra. i. nō lucida. Et q̄ flegmatica frustra possunt expelli in vrina: iō p̄t q̄nq̄ apparere hypostasias: vel sedimen ferrinū. sicut serratura lignosa cū frusta sunt grossa. q̄ si sunt lata erit sedimen fursureum.

C Illam vñ que est a qualibet p̄cussione aut casu aut communitate membri cognosces ex p̄ncipijs que tibi iterata sunt.

C hic in speciali ponit signa specierum apoplexie s̄m suas cās. Et p̄mo ponit signa facie ex oppilatione p̄pter cōclusionē. Sc̄do p̄pter repletionē. ibi. (Que aut.) **C** Considerandum q̄ clausio fit ex qualibet re qua surgit cerebrū sicut p̄cussione casu aut mala materia cōmunicata ab aliquo membro: unde cerebrū surgit et signa sunt nota et dicta in capitulo de epilepsia. potest etiam fieri clausio a frigore faciente stipticum: et huius signa sunt nota: verbi gratia q̄ homo ambulauit in vasto gelu.

C Que aut est ex apate non euacuatur a febre p̄cedēte signa que dignus in apostematibus.

C hic ponit signa eius que fiūt p̄pter repletionē. Et p̄mo p̄pter repletionē apostematosam. Sc̄do nō apostematosā. ibi. (Et illa.) **C** Considerandum q̄ febribus cōsequens necessario apā cerebrū. et cū hoc ē signū cōe apatibus cerebrū: ideo vult Auic. q̄ p̄ter signū cōe quod est febris: et quod dicitur p̄cedens signa particularia: sunt etia alia particularia signa apatū dicta supra.

C Et illa quidem que est ex sanguine significant signa sanguinis predicta multis vicibus. Et est facies rubea et oculi rubi valde et guidez: et vene ceruicis sunt extēse et plene: et spatū flobothomie est elōgatū et fuit antecēdes receptio eius q̄d generat sanguinē. Illa vñ que ex flegmate est significat color et forma oculi et humores rositas narium et reliqua que dicta sunt.

C p̄mo ponit signa sanguine: et hec apoplexia v̄t plurimū fit ex oppilationē viāz ad cerebrū: et possit fieri ex oppilationē viarū a cerebro. Sc̄do ponit signa flegmatica que v̄t plurimū fit ex oppilationē viāz a cerebro. ibi. (Illa vñ.) Quod p̄mo dicit est notus. ponit enim signa dominiū sanguinis. Secundo ponit signa dominiū flegmatis. Et oīa ista signa sunt supra multotiens iterata.

C Cum ergo senī acciderit vertigo cōcomitans iterata tunc illud nūtiat apoplexiā.

C hic ponit cā. p̄notificum. cōcomitans. s̄ tpe longo iterata pluribus periodis: nūtiat apoplexiā p̄pter causam dictam supra capitulo de vertigine.

C De cura. Cap. 14^m.

¶ Ara quidez eius que facta est ex lesione ex trinfeca est regimen illius cause primitiue: et illius que fit ex communitate est regimen mēbri cui communicat cum eo quod p̄terijt tibi in canone et p̄terijt tibi in capitulis alijs.

C hic ponit curā. Et p̄ eius que fit a clausione. Secūdo eius que fit a repletionē. ibi. (Regimen.) ¶ Prima in duas. Nam clausio in qua cerebrū contrahit fit vel a cā primitiua. s̄ casu p̄cussione vel frigore: et cura ē remotio illius cause. vel a cōmunitate mēbri mittētis malū vaporē: et cura est vt sciūsti in cā. ḡnialibus et in spātibus capitulis sode et de epilepsia: et s̄m hoc duo facit et p̄.

C Regimen vñ illius que fit ex sanguine est flobothomia in hora illa et emissio multi sanguis: sanat. n. in dīspōsitione: et post flobothomiā tunc clisteriza cū eo q̄d sciūsti de clisteribus: vt deponat mā a capite et subtilia regimē ipsius: et s̄s cōtentus in ea iulep et aqua dei subtili et aqua calci: et fac ipsum olfacere q̄d confortat cerebrū et nō calefacit eū eo q̄d docuit te.

C hic ponit curā apoplexie cuius cā est oppilatio a repletiōe. Et p̄ q̄n repletiō ē nō apostemās. Sc̄do p̄t cā. in cura q̄n est apostemās. ibi. (Lūc apoplecticus.) Tercio addit cā. quēdā. ibi. (Et scias) ¶ Prima in d. p̄mo ponit curā sanguine. Sc̄do flegmatica: et iste sunt spēs distincte s̄m modos supra dictos. ibi. (Si cū ea.) **C** Considerādū q̄ h̄ apoplexia possit fieri a materia melācholice vt Lom mē. in cōmēto. afor. s̄exte p̄ncile. Apoplectici maxime fiūt et afor. 57. tū Auic. de dit intelligi curā ex cura epilepsie melācholice et alia rū passionum melācholice dicta supra. De cholera vñ est quasi monstrum q̄ apoplexia fiat: et si fit apparet cura ex caplo de cura fibare et charabitus. q̄d dicit p̄t cū dicit. q̄d docuit te. s̄c. de sōda facta ab odoribus bonis vel ex cā. v̄niuersalibus.

C Si cum ea vñ que facta est ex flegmate inueniuntur signa sanguinis flobothomice etia: deinde clisterize cū clisteribus fortibus et supponantur colyria fortia in quibus ponunt gūme et fel bouinum: postea bibat q̄d soluit si in ipso pertrāsfit ex pillulis in quarum potu habetur fiducia sicut pillule de euforbio.

C hic ponit curā apoplexie flegmatica: et p̄terat hoc sermonē q̄ ē apoplexia frequētius accidēs. Et p̄ dicit curā p̄ medicas. Sc̄do p̄ dictā. ibi. (Libi aut.) ¶ Prima in septem. p̄mo ponit curā p̄ euacuationē. Sc̄do p̄ medicas alterātes scilicet euaporātes et resoluentes et subtiliantes materias. ibi. (Et fiat post illud.) Tercio p̄ sternutatoria et caput purgia. ibi. (Et non est malum.) Quarto p̄ vomitum. ibi. (Et si est possibile.) Quinto p̄ resolutiua v̄rostatas. ibi. (Et opz quidem.) Sexto p̄ resolutiua et exiccātia post euacuationes. ibi. (Et si est possibile.) Septimo spālter p̄ gargarismata et sternutatoria et masticationes et v̄t v̄nciones. ibi. (Et cū videris.)

C Considerandū circa p̄mam ptem q̄ ly deinde. potest dicere ordinem opationis: et verificatur q̄ facta flobothomia possunt fieri alie euacuationes. potest et dicere ordinem locutionis vt postq̄ docuit curas si materia est sanguini mista: ponit curā et si flegma sit a sanguine denudatū. Bibat q̄d soluit si in ipso p̄transit. si p̄t trāsglutire. vel. i. si p̄t tolerare. **C** Considerandum q̄ statim incipit a solutiua forti etia: non p̄missio digestiuo: quia iste morbus peracutus est valde.

C Et fiant post illud sup caput ipsius et mēbra vaporatōnes calefacientes et embrocce facte ex aquis in q̄bus cocte sunt herbe calefacientes sicut anethū et sceba et amaracum et solia eltri et calamentū et albasce et byssopus et mellilotum et oziganum et abrotanum. Et cum oleis in q̄bus sit virtus calefaciēs sicut est oleū de rutha et sit iam dissolutum in ipso pyretrum et castoreum et opoponacum et galbanum et inunge totum corpus ipsius ex oleo in quo sit sulphur. Si autē vaporatōes fuerint ex gariofilis et alber et mace nuce muscata et aco ro erit rectum. Et fricent pedes eius cum oleo calido calefacto et aqua calida et iungantur spōdiles ex sigia et euforbio: et pone super p̄ncipiū nuche synapim et serapimū et castoreum et euforbium. Et ex oleis quidem que sunt eis bona sunt oleum cucumeris asinini et oleum ruthe et oleum squilliticum factum ex oleo anti quo: aut in quo sit insusa p̄pter humectationē et diebus: aut in quo sit cocta. Ita vt sumantur olei ebist. j.

Gentilis

Ignille vñe. q. in quo coquat adeo vt dissoluat. Et similitur oleum de pyretro fm vtrosqz modos predictos. Et rectius quidem est vt quodcunqz sit oleum quod eis adstras ipsiss eū cera donec stet vt adhereat. Et opz quidē vt icipias a debilitate vnctionū si pferit: et si non adde et permuta te ad illud qd est fortius.

Circa secundam ptem considera duos cas. Primus est quare cera miscetur his vnguentis. Secundus cas. est q incipias a debilitate vnctione. Contra qz in forti morbo debemus a fortiore incipere vt Alu. pmo cas. seu quarta pmo cap. Rñdit Lōciliator dñia 154. q. hec cura est tentatiua. Vel dicendū q bene incipimus a fortibus euacuatiuis et alteratiuis: sed nō a forti vnctione: qz requiritur etia vnctio pcessisse. Aliter possumus dicere q vnctio a qua incipimus in apoplexia est fortis respectu vnctionū a quibus incipimus in debili egritudine: sed respectu vnctionū ad quas possumus pmutari nō est omnino fortis. Considerandū secundo modū loquēdi Alu. qz dicit et fiat post illud. qz vult q euacuatiōes debeāt pcedere albel. i. calcula maior. pñgia. i. stoz. i. liquida. Lñt est due cōile: vt infra fen. 22. ca. de doloribus iūcturaz. Lōila est 3. 9. et apud aliquos est 3. 4. 5. Secundum vtrosqz modos pñctos qz vel sit pyretū in infusione et p. i. humectatione. xl. diebus: vel coquatur sicut dictum est de squilla.

Et non est malum post euacuationem ipsius cuz clysteribus et similibus vt naribus ipsius aliquid appropinquetur et proprie conditi et caput purgia fortia et olea confortatiua et ignitum ferrum et oppone ipsum capiti ipsius: et vt capiti ipsius emplastrum apponatur ex emplastris resoluentibus que sciunt.

Circa tertiā ptem cōsidera q ignitio ferri vt sartaginis est mediocriter forte et securi est post euacuationē salte cū clysteris: et hoc ordine pcedit Rasis 9. trac. Almasorus. c. de apoplexia. Conditi. i. elleborus fm quosdā: sed nō est verū vt sepe dicit.

Et si est possibile fac eum vomere cum pēna immixta gutturi ipsius illimita oleo de lilio aut oleo simplici: et proprie cuz existimatur q in stomacho aut in ore ipsius sit repletio: et iam pcessit eaz fatietas nauseatiua a cibo: conferunt enim hec ei vehemēter. Et in vomitu quidē aliud existit iuuamētum. Nam nausea et voluntas vomendi calefaciunt caput eius qui habet apoplexiam frigidam et humidam.

Circa quartā cōsidera q in vomitu vel in appetitu vomendi sit circa ptes superiores cōmonio: ideo calefacit caput.

Et oportet quidez vt ipsius vñtates resoluas cū eo qd eas educit qm cū hoc inuenit alleuatiōem. Et qñqz incipit ad hoc vt pila in ore eius ponatur cuius antecessit rememoratio vt nō destruant dētes ipsius adinē. Et opz vt cū parū euomūt in potu sumāt olei de cherna decocti cū ruta oī die. 3. ij. cū aqua de radicibus: et gradatiz pcedat donec bibat quaqz die. 3. v. Et si post est post eūne sumāt quātitatē bōdicate vñius ex tyriaca et metridato et ex scelle et alaurabele et sagze nec et que sunt similia illis: et de simplicibus castorei aure. i. cuz aqua mellis: et oxymelle et mellino cū bibis bachilla vna. Potus autē eozus sunt aqua mellis pura aut cum alefenati fm necessitatem.

Circa quintā ptem cōsidera q materia flegmatica euaporāz multiplicat multas ventositates: et id ad illarū resolutionem conatur. Dubitat quare in apoplexia opz ponere pilam cum nō sit spasmas in eo quo fiat dentium confectio: sed hoc est ppter in epilepsia. Vel dicendū q frequēter accidit q apoplexia incipit ab epilepsia. Vel dicendū q non est inconueniens sibi coniungi spasmodum lacertorum mandibularum: quāuis in alijs musculis sit molities: vel possit esse et cum parū euomunt sumant oleus de cherna: vt humiditates que nō possunt per vomitum educi ducant per ventrem et subleuent et resoluant virtute illius olei cuius modum ad dādū in potu ponit Alu. in ppro ca. fen. 16. in fermone cure colice. Considerandū q tyriaca et similes cōfectiones magne cum

Super tertio

sunt fermeate sunt fortis resolutio: ideo securius est post eūne vt eis. Et similitur simplicibus fortibus sicut est castoreum alababage nomē pfectionis: vide. 5. cas. trac. 1. Bonadachate est nomē ponderis fo: san. 3. 1. Bachilla. i. faba vna.

Et si cū videris alleuatiōem fac gargarismata et ster nutationes et pone vñtates sup collū et nuchā cū incisione aut sine incisione fm causas materiei: et adhibe eis causas cōualecētū in armachū: decide fac eos balneari post tres hebdomadas: et vñge eos in die balnei cuz oleis calefaciētibus. Et ex gargarismatibus quidē eis pferētibus post purgatiōem vñem est decoctio hyssopi et albasce et calamēti et origani et his similibz in aceto cui admisceat mel et aqua in qua elixant pyretū et staphisagria et baurach et rose et sumach et terant et cōmisceatur et fiant ex eis collyria. Deinde administrentur masticationes ex eis aut gargarismata in decoctione hyssopi cū mastice. Et ex eis qdē q illis iuuatiua sunt cū sūt sicut illud sunt piper lōgā et piper nigrū et synapis et calamētū. et ex eis que mastican sūt calamētū et staphisagria et piper et amaracū et synapis sigillatim et cōiunctim: et p mūscet eis sicut rosa et sumach si necessarii est. et acorus est ex eis que iuuat in hoc caplo. et cōfortat eius impio. Et pferit eius infectio cū oleis calidis cōfortantibus spiritum qui est in neruis et substantiā neruoz resolutiōibus supfluitates in quibus nō est labor sicut est oleū de lilio: et post ipsum oleum amaracinum et oleum camomillini et aneth num et oleus de squinato et pperie super caput: ipsum enim est in quo fiducia habēda est in re capitis et pperie post qz iaz assumpserit virtutē hyssopi et origani et calamēti et albasce et similibz.

Circa septimā partem considera q bñōi pñctuales euacuatiōes securius appropinquantur cum iam aliqua apparet alleuatiō: vt notum est: et melius operatur in armachū. i. instrumento in quo aliquis appenditur ita q exercitatur cum illo vt non laboret in conualecētia sua: et cum fortificatus est potest vt balneo. Dubitat ad qd cum istis medicinis imponitur sumach cum sit stricium. Vel dicendū q hoc fit ad rectificandū imoderantiaz resolutiōum. Reliqua patent.

Cibi autē habentis apoplexiam sunt subtiliores cibis habentium epilepsiam: et rectius quidem est vt sis contentus in eis in matutinis pane solo: et panis quidē cuz sicubus siccis est bonus eis: et potus sup cibū est ex rebus magnis nocitiuis eis. Cuz autē voluntas adest vt ce nēt nō est malum si ante ipsaz pñmittas exercitiū leue et moueant membra laxata motu aliquo: et cuz aliqd sumāt nō dormiāt sup ipsum velociter: sed expectent aliquantulū donec descendat et digeratur digestione aliqua: nec etiam plurimuz vigilet. Illum enim iuuat ce rebz et resoluat ex cibis vapore nō digestū pñbentē digestiōem. Quidam vñ dicunt eis esse bonum origanum cuz lentibus et vñe passe et amigdale et ficus sunt ex fructibus conueniētibus eis. Vinum autē nouū non est conueniens eis ppter illud qd in eo est de supfluitatibus: et antiquū ppter illud qd in eo est de velocitate penetrationis ad cerebrū et declinatiōis eius. Sed magis cōueniēs vinum est eis illud qd est inter vtrūqz.

Hic ponit regimē p dietā. Sūt subtiliores: qz morbus est acutior et qz materia viscosior et grossior est credenda esse: qz congelatur magis in oppilatione. In matutinis. qz forsan vult q cena differatur ad matutinū. Ficus sicce sunt fortis expulsiōis ad exteriora. Iulid. i. vigilia supflua iuuat cerebrū. i. in attrahēdo vapores et replēdo vt supra dictū est caplo de corruptiōe memoriē. Alia patet.

Que

Clūq; apoplecticus febicitat fac morā in re ipsi? do nec discopiat: fortasse enī est crisis. Sitq; mora vsq; ad septuaginta duas horas. Si afit ita nō est hz febris est pp apostema z putredinem: tunc est mortiferum.

Chic casū est ad distinguendum febrem curatiuam a febre que est signum mortis sequens apostema. z patet.

CEt scias q; apoplexia z paralysis cōstringūt meatus cibi quare non sunt medicine facientes efiones euacuātes ex materia faciente ipsas proprie.

Chic canon suadet vtendū fortibus medicinis. Si enim in febre flegmatica turbith educeret de illo flegmate i apoplexia z paralysis: q; materie sunt cōcalcare in remotis locis nihil educeret virtute turbith sed vtetur colloquintida: z hoc est qd dicit: quare nō sunt medicine. f. leues facientes zc.

Dubm

Cubitat et an in apoplexia debeamus aliquid operari. Vnde q; nō p. baly. s. practice. ca. 22. qui pcepit nihil eē agendum vsq; ad septuaginta duas hora. Itē moritur solis pnoticis sunt diuident di. In pñi Aui. z Dab. Dicedū q; apoplexia vel ē quasi certus q; est mortalis: quia est maior: z tūc nihil agendum est ppter cām dictam nisi forsan gratia placēdi amicis z cū ptestatione. Vel est minor: apoplexia: tunc agendū vt pz. **C**ubitatio esset hic vtum cum apoplexia posset cōiungi spasmus: an semper sit ibi mollitia siue latitas de qua diffuse diximus supra afo. s. pti. Si inebriatus aliquis. afor. 6. zc. Et forsan dicemus sen. z. Teneo enim q; possit cum apoplexia spasmus quandoq; coniungi.

CExplicunt scripta Bentilis super sen. prima tertij.

CBentilis expositio super secunda sen. Auienne.

Cdictio scda de egritudinibus nervoz que ē trac. i.

CEgritudines nervozum. Cap. p^m.

Nervozum quidem ipsorum regimen z diuisionem z figuram z anathomiam z naturam iam scivisti.

Nprecedenti sen. Auiē. determinauit de dispoñibus capitis: hic determinat de dispoñitiōibus ortoz a capite. f. cerebro. Et pmo determinat de dispoñibus nervoz tam sensibiliū q; ē motuoz. Scdo de dispoñibus alioz ortoz. f. oculoz z auriz z a liozum. In sen. Tertia ibi (Virtus v. suū). Ex quo apparet q; ista sen. est quodāmodo cōis z por ad sen. tertij quartā z qntam z ēt fertaz: z ideo pcedit illas. **P**rima in duas. pmo pmitit quedā gñalia. Scdo exequit de dispoñibus spālīb; hoz. ibi (Paralysis qñq; dicit). **P**rima in duas. pmo exculat se ab anathomia. Scdo exequit. ibi (De egritudinibus vō.) **C**ōsiderandū circa pñam pte q; origo est ortus nervozum. Na scuntur aut a cerebro z ēt nucha: vt cerebri stipite siue vicario: vt supra sen. i. z. c. 16. libro de vilitate pculaz. Hal. z. ca. q; enī nerui erāt multi: z q; ad distates ptes quosdā oportebat ire: ideo fuit facta nucha vt seruiret cerebro in hoc. Diuisionē. i. distributionē per corpus. Etā figurā: q; sunt corpora longa. Et nām. i. cōplexio: nem: q; sunt frigidit: q; quidam plus z quidā minus: vt pmo cas. sen. i. illo caplo. dico q; deus. Et anathomia. i. cognitionē eozum p incisionē z qūo vadāt: q; ad quedā mēbra vadunt nerui sensitiui tñi: z ad quedam motui z sensitiui. Jam scivisti. f. pmo libro sen. prima. **C**hic caderet dubitatio qd sit nobilius ortum a cerebro: de qua scripsimus sen. tertij in principio.

CDe egritudinibus vō ipsorum scias q; sunt tres egritudinum species. s. complexionalis instrumentalis z solutio singularitatis.

Chic exequit pmitit quedā que sunt cōia picularib; capitis sequētib; Et pmitit narrationē egritudinū nervoz. Scdo cognitionē eaz. ibi (Significatiōes aut). Tertio curationē. ibi (Exercitiū vō). Vel ibi (Vodus vō cure). Quarto ostēdit de qbus nervoz egritudinib; trēdit determinare in hac sen. ibi (Et nos qdem.) **P**rima in d. pmo enumerat egritudines nervoz. Scdo ponit vñ cām potētē ad faciendū in eis egritudines. ibi (Vodus vō.) **C**irca pñā pte diceret quis quare nō fecit mentionē de morbo cōposito. f. apostemate. **P**dm q; dedit intelligi. **C**Secundo diceret aliq; qūo in nervis pōt accidere morbus instrumentalis cum nerui sint mēbra cōfamiliaria. **P**dicendum q; morbus instrumentalis. s. g. malitia figure aut situs non. accidit nervis inquantū sunt mēbra pñia: sed inquantū bñt naturā organicā.

CEt apparet quidem lesio in operationibus suis naturalibus z sensibilibus z motiuis.

Choc aut idurixt quasi ad pbandū. Na egritudo nerui ledit operationē. nervoz aut operationes siue iuuamēta sunt: vel cōes oibus vt nāles circa alimentū. vel sunt opatiōes sensitiue siue motiue. i. da re sensum z motum: z iste oēs possunt ledi ex egritudinibus nervozum: z qñq; pōt ledi vna opatio siue alia fm diuersitates egritudinum: vt apparebit in proprijs capitulis.

CMotus vō laboriosi in faciendo egritudines nervorum introitum magnū habent supra illud qd in alijs ē. Ipsi nāq; sunt instrumēta motus. Laboriosi vō motus sunt sicut extensio cūq; siue z eleuatio rei grauis z omne in quo est extēsiō z cōpressiō z contractiō.

CConsiderandū q; Aui. conat pbare q; morus laboriosi habeant magnā potētā ipmēdi in nervos z quasi intēdit hāc rōnē. Illud qd maxime nervos attigit est potēs in nervos ipmēre. Scz mor attigūt nervos: q; nerui sunt infra mor: s. motus bz magnū itroi tū zc. supra illud qd ē in alijs. f. causis: q; plus q; alie cause.

Dubm p^m

Cubitat qūo nerui sunt infra mor: cū scdo colliger. ca. 15. z. 3. ca.

Dubm p^m

33. ponat q; musculus est instrin motus. z ēt. s. pby. 43. cōmento. **C**ubitat scdo: an sensatiōes habeāt magnū introitū in faciendo nervos sensitiuos egrotare sicut morus laboriosi. **C**Ad pñū vōz q; instrin motus est duplex. Unū immediatū z hoc est musculus vt bz alibi demonstrari. Aliud est mediātū: z hoc est nervus p quē motus spūs ferit ad musculū. **P**Ad scdm vōm q; ē labor: sensatiō nū est cā egritudinū in nervis sensitiuis: nō rñ sic forsan sicut motus. Na sensatiōes sunt magis imateriales z inuue reali: trāsinu tates: s. laboriosi mor: vt tractio z pulsiō sunt magis trāsinu tates: ut notū est. **C**ōsiderandū vltimus q; Aui. multiplicauit vt ba cū dixit. extēsiō cōpressiō z cōtractiō. pmo fm quozdā expositiōnē vt extēsiō fit fm longū. cōtractiō fm latū. cōpressiō fm pfundū. Scdo vt mibi videt Aui. tagit hic oēm modū dispoñis nerui qui ptingit in bñi moribus violentis. s. g. in capicōdo aliquid manibus ibi enim accidit extēsiō cū manus vltra porrigit accidit cōpressiō cum figitur z capis aliqd. accidit ēt contractiō cum ad se retrahitur: iste ēt tria accidentia in motu progressiuo.

CSignificatiōes aut in dispositionibus eozum sumens in operatiōibus sensus z motus z ex tactu z lenitate z duritie: z ex cōmunitate cerebri z spōdiliū z eis: z ex doloribus z materijs que sunt pprie nervis.

Chic ponit signa cōia. Et pmo narrat quedā signa. Scdo ponit oz dinē. ibi (Et plurima). Tertio ponit quedā alia signa. ibi (Luz aut.).

Circa pñā pte cōsidera q; Aui. ponit quinq; signa. **P**rimum signū est ex operationibus sensus z motus fm q; accidit eis nocumen tū ablatiōis diminutiōis vel corruptiōis. Quid aut significet bi modū nocumentoz habitū est sen. pñā huius. 2^m signū ē ex lenitate. i. mollitie neruosi mēbz q; signat humiditātē z duritiē q; signat siccitātē siue tēsiōnē vt ista appēbit. 3^m signū ē ex cōitate cerebri z spōdiliū. f. nuche: q; egritudines cerebri calide educūt suos modos egritudinū in nervis: z egritudines frigide alios vt apper ex caplis postis sen. p^m. 4^m signū ē ex dolorib; q; dolores nervoz signāt malas cōpiones vel solutas pmititates. 5^m signū ē ex materijs q; sūt pprie nervis. sunt at hui^m mēte flegmatice multiplicat ex defectu caloris. hoc aut iudiciū dat hoc mō: q; pñā plectura qñ cognosci mus nervos pati est q; causa in hoc sint materie frigide: tñ bñd get postea distinctionē: q; possibile est quandoq; sint alie mē.

CEt pñā qd ē signa qb² puenit ad cognitionē dispoñis cerebri sunt ex nocumēto operationum z ex tactu.

Chic ponit ordinē signoz qñdā. Na dixerat q; de dispoñib; nervoz significamus ex cōitate cerebri z spōdiliū. Et q; dispoñes cerebri cognoscim² p signa: ostēdit q; sint porio: z dicit q; sunt signa ex opatiōe z tactu. Alij tñ alitrodūcūt: dīcēdo q; q; Aui. dixerat ex signis qbusdā significare de dispoñibus nervoz vult ostendere q; ex qbusdā illor ēt significamus de cerebri dispoñibus. q; aut si gna ex opatiōib; z ex tactu multū significet super cerebri dispoñitiōes est notū. Operationes enim lese sequunt morbum. Signū aut tactu ē quodāmodo a substācialiter inherētib;.

Cum autē dubitat de aliqua egritudinūz nervozum an sit humida an sicca cōsideret qualiter ipsa accidit. Nam si subito accidit nō est dubitatio quin ipsa sit humida. Et etiā ex hoc q; mēbz vñctionē deficeat. Nam si ipsa velociter exiceat non est dubitatio quin ipsa sit

Gentilis

ficca cum mēbrū nō sit calefactū calefactōe extranea.

Hic ponit alia signa.

Dub™ 3™

¶ Dicitur qd dicit qd egritudo humida accidit subito: 7 p. 2us fca paulatin. ¶ E contra et ictione ei^{us} fca caplo de parady^{si} in die vbi dicit. si est malitia coploms frigide aut humide non accidit subito. ¶ Amplius humectare est difficile: qd ericare: vt. 7. capten. c. 5. 2. can. fen. 4. fcoo cap. ¶ Dm qd egritudo humida est duplex. Una p alteratione ab humida qualitate. Alia p ipfctione copia a ma. Et egritudo fca est duplex. vna p alteratione. alia p edone humidi. ¶ Dm igit qd egritudo humida p alteratione n^{on} fit subito: imo magis subito fit fca p alteratione. Sed egritudo humida p ipfctione membri a ma fit subito 2 magis subito qd egritudo fca fue p alteratione fue p humidi edione: hoc qd ma eliquate subito fluat 2 ipfct neruos fue musculos: de hac loquitur Alii. 7 pcoz dat sermoni Bal. 3. de interioribus. 7. cap. 7 in cometo afoz. se. cunde pcutile. Scbe in ipfmo. ¶ C. C. fideradu qd et p recessum cognofcimus hoc egritudo. n. humida subito recedit 2 fca paulatin est difficile fit humectare. ¶ C. fideradu vterius qd ericatio vi etionis pot fieri a ficitate 2 a caliditate. Et ergo mebi^{us} velocior ericac^{io} vniotione: n^{on} est a caliditate: fignu qd est a ficitate. Dicit et velocior: qd p vincto ericet^{ur} n^{on} fignificat fca egritudo: qd mebi^{us} quis daret egritudine humida fue est frigidam qd vi ut h3 calore vitate qd pot ericare. Si g^o velocior fiat: fignificatur qd a^lia caufa fca a calore extraneo vi ficitate.

Exercitiū vō post purgationem melius est illud qđ
permutat cōplexionē: ⁊ vnicūq; membro fm seipsuz:
⁊ o; quidē vt a faciliōr iicipias ⁊ gradatiz puenias ad
illud in quo sit virtus equalis.

¶ Hec ps pot duplꝛ introducti. pꝛio qꝛ hic ponit cañ. in pꝛuatiōe
sanitatis neruoz. Scdo in curatiōe. ibi (¶ Modus.) ¶ pꝛio ponit
cañ. in cōsuetudinē sanitatis pꝛ exercitiꝝ qꝛ multū impꝛimit in ner-
uoz. pꝛ dicit qꝛ fiat post purgatiōē. f. vñtꝛa sꝛ scibꝛ: ꝛ hoc exerci-
tꝛū pꝛmutat cōpōitiōē. i. obitꝛe calefactiōē neruoz ꝛ talis pꝛmutatiō
est cōsuetudo sanitatis eoz. Scdo mō pot introducti qꝛ hic incipit
ponere curā cōtꝛidūū neruoz. Et pꝛ pꝛmittit quādā cām curati-
nā. Scdo assumat modos cure cōtꝛidūū neruoz. ibi (¶ Modus
uo. Tertio assumat res neruis nocētēs ꝛ et iuuatēs. ibi (¶ Neruis
qdꝛ. ¶ Tāgꝛ atꝛ de cā curatiōe qꝛ exercitiꝝ quatuor. pꝛio tꝛio qꝛ
fiat post purgatiōē. f. cū medicis solutiū sꝛ hōmīa. f. n. et indigē-
tia. pꝛ cā nōta. ¶ Scdo tāgꝛ effectꝛ qꝛ pꝛmutat cōpōitiōē. nā calefacti-
o pluriū neruoz cōtꝛidūū sit frigide ꝛ hūide. ¶ Tertio tāgꝛ mō
dū exercitiꝝ qꝛ vñicūqꝛ mēbro qꝛ pꝛuenit. Aliud. n. exercitiꝝ pꝛ
dū tālud mēbru. Et qꝛ dicit hīr qꝛ mēbz alio exercitatiōe. vt cō
mēso. 4.9. scdꝛ pꝛ. Aliuēz tꝛ. Et iꝛ et cōsiderat modos hē bñdū
māe. f. n. alia flurit ad mēbz illud exercitatiū. f. n. atꝛ ē in cursu exerci-
tatiū pꝛuicūqꝛ pꝛcipis qꝛ in manu sua qꝛ graue alioqꝛ teneat. cum
alia apꝛatꝛ. vt cāñ. fen. 4. c. de cura apꝛatꝛ. ¶ Quarto tāgꝛ ordinē
vt incipiat a debili exercitiō illud fricatiōe. ꝛ eaf ad fortius quod
sit equalē. f. eꝛpōtēs pꝛa illā cōtꝛidūū. Alij expōnūt exercitiꝝ. f.
opus curatiū vt sit cām. generalis. Sed hic sermo est pꝛter men-
tem Alij. ꝛ falsus si ipsū cōsideras.

Modus vō cure in purgatione neruorum ⁊ permuta-
tione complōnis eorum est.

Thic p̄mittit hos modos cure. 2º declarat ponēdo medicas q̄
p̄ficiūt. (Qm̄ pl̄m̄.) Dicit p̄ modum cure. e. i. p̄ficit r̄. C̄sed
r̄. d̄. q̄ nō dixit. q̄ e. i. p̄ficit in p̄foratōis. / Dñm q̄ dedit itelligi
p̄ h̄ q̄ dixit de alteratōis cōpōis. / Alij dicit q̄ h̄ ponunt iten
tōis curatiue sūpt̄ a r̄ p̄ter nām. / Alij q̄ infra ponit c̄. ponit
medicinas n̄ueros confortat̄es t̄ uuant̄es maxime a p̄prietate.

¶ Quoniam plurimum eius quod est necessarium euacuare
ab eis vniuersaliter ex materijs non est nisi ex frigidis:
7 euacuati quideꝝ eos sunt medicine fortes sicut pul
pa colloquintide 7 elleborus 7 pprie al. cum vomitus
fit eo 7 euoforbiũ 7 allasais 7 serapiũ 7 relique gumme
fortes 7 hiere magne 7 fortes. Et ex subtilibꝫ que eos
euacuant sunt balnei sicci 7 exercitiũ tẽperatũ. Ipsoꝝ
võ complexionem pmutantia sunt ea que dicta sunt in
capitulo de cerebro: 7 pprie ea in quibus est vinctuo
tas 7 est oleũ vinctuosum: 7 cũ adipēs administꝛas sunt
adipēs lupoz. Scẽces quoqꝫ oleoz calidoz sicut fex
olei oliuarum 7 fex olei de lino sunt cõueniẽtes egriu

Super tertio

dinibus nervorum frigidis et congruentes duritie ipsorum et oleum de costis et oleis de andacocha sunt vehementis proprietatis cum nervis: deinde embroce et expressiones sunt complexionum eorum.

[illegible]

¶ Cerūtāmē opz vt ipsa sint in rectificatione complexionis nervorum fortiora valde z vt ad penetrandum taliter pparentur quatenus consequant̃ resolutionem corporis z pororum apertione fortiter.

¶ **T**hec ſra pōt dupli expōnī. p̄rio vt ip̄a. ſolea: ⁊ decoctiōes ſcilz
fortioza. ſ. q̄ ſolea: ⁊ decoctiōea que app̄oximant eḡitudinibꝫ mē
bꝫ exiſtētiū i ſup̄ficie magis. vel fortioza. ſ. ſunt embꝛoce q̄ ſolea:
q̄ olei p̄ſeuerat ſup̄ mēbro ſ aq̄ citiꝫ euapōrāt. Taliter p̄p̄arē. ſ.
q̄ cadāt ab alto. Uel p̄p̄arent. ſ. ſolea ⁊ embꝛoce d̄ fricādo mēbru

Et facias q̄ intentio in curandis pluribus nemozum
egritudinibus est intentio posterioꝝ partis capitis nisi
que in facie sunt. Deinde post illud extendatur nervus
qui movet illud mebz cuius infirmus ē nervus. Et ner-
vis quidem nocent res quedam ⁊ iuvantur a rebus
quibusdam quaruz multotiens rememoraturi sumus.
Quarum quedam sunt in tabulis medicinarum singu-
lariū ⁊ illud quod non attendis nisi in dispositionibus
⁊ egritudinibus suis que sunt eis magis proprie.

Et etiam qd e no qd nerui plimi in nūero a pte posteriori nascū
tur nisi qd in facieq; nascunt a pte anteriori. Deinde extrādā. f. si hū
tur pctualis irēdā. z est melior: f. ad. Et nerui. pmo pmittit. Scd
declarat. ibi. (Res itaq;.) Cōfiderādū dicit qd multoties ē reme
moratus. s. in lib. z. Et ē ea qd dicit fin p hūm. Quedā zc. qd dā ē
sunt in. s. lib. Cōfiderādū qd i fā qd dicit. illud pōr duplx expōit.
pmo expōit cōi qd hū. velut qd res iuanes z nocētes hīc itel
ligunt qd nerui sunt egrī z nō qd sunt sani: s. si sunt sani nō idigē
medicinis. s. ita tñ expōitio nō est ad mētē hūic. qd inter i fā pō
nit exercitiū tātū: sed manifestū est qd tale exercitiū pferē tñ ner
uis sani. Scdō mo pōr expōit qd ille res nocētes z iuanes qd
hic ponunt atēdunt in dispōitō. f. s. sanis z egritudinibus. Dispō
itio autē sane intelligunt hic pprie fane nūc qd sunt parate ad
lapsū: z iō magis pprie dispōies: qd faciliat remouibiles. Dixit
autē qd sunt egrī pprie: qd in egritudinib; frigidis z hūidit qd
pprie sunt eis. Et ē in dispōitō. s. sanitatibus tñ p nūc ad frigidū
declinatibus z hūmidit: qd res occidē qd iuanē sunt calide: pluri
me etiam sunt sicce: z res nocentes plurime sunt frigide.

¶ Res itaqz nervos confortantes ex eis que in potu
sumuntur sunt acorus nutritus ⁊ castoreus ⁊ grana pi
ni magna ⁊ cerebrum leporeis affatum ⁊ licados pro
prie. Quibus quidem potio sit omni die pondus.3.i.in
pillulis redacti aut cyz syrupo mellino. Et iuvant eos
exercitium temperatum ⁊ olea calida.

Primo

C primo ponit res inuicem sue psonas. Secundo res nocentes. Ibi (Res vo.) Dicit primo que in potu sumunt. i. que assumunt per os. Alcoris nutritus. i. patus: et ponit a Defue in suo antidotario et in suo de appropriatis. cap. de egritudine nervorum. Hanc pini magna ad differentiam paruo: q. magna dicta gelon: sunt magis repara: vide hoc scdo casu. Erebri et vide ppietas: q. qda dicant q. affatio pferit: q. facit acquirere aliquam stipticitate.

C Res vo nervis nocentes sunt coitus plurimus superfluous et somnus super repletionem et potus aque frigide congelate et multa ebrietas et vinu plurimuz propter vebementiam mordicationis vini et resolutione et acetositate in frigiditatem eis hoc: et ledit eos omne acetosum et stipticum et in frigiditatu in potentia et slobotomia plurima eis nocet.

C Coitus plurim? supfluous: q. nimis debilitat cerebrum et est stomachi: vt fen. 20. ca. de nocentis coitus. Somnus sup repletionem: q. suffocat calorem et retinet in cerebro vapores. Potus zc. Multa ebrietas: als multi zuccharu. No videtur esse ca in zuccharo nisi ppietas est. Vini plurim. Diceret quis quo vinu mordicat. Vdm q. hoc est vetu de antiquo iaz eracuto: vel de vino qd est puerum in actu in nervis. Et resolutione. i. dissolutione humiditatu quas portat nervus. vel resolutione. i. suffocatione caloris: unde vinu facit morbos frigidus: vt 3. de coptionib. cap. 2. et 2. de accideti et morbo. cap. 3. vel resolutione. i. caloris inati qd vinu est valde potens. i. multu inflamans. Et acetositatem q. covertit in actu in nervis penetrans ad eos ante q. digerat: vt infra cap. de paraly. de acetosum frigiditate enim et acuitate nocet. Stipticu ppter frigiditatem et etiam q. stipticat. Slobotomia plurima q. euacuat sanguine et spm: unde nervi in frigiditatu.

C Et nos quide in hoc tractatu rememorari volumus egritudines nervorum complexionales et oppilatiuas. Ipsorum vo apostematia zylcera tardabimus vsqz ad libum qui sequitur libum hunc.

C Patet quia postponit sermonem de apostematibus zylceribus ad libum quartum fen quarta.

C Et scias q. aqua frigida nocet nervis ppterca q. facit eos deficere a digestione humiditatu que sunt in eis quare in humore indigestu pmutant. Et scias q. agaricus pstat nervos calefaciendo et purgando.

C Poni hic duos casu. Primus est q. aqua frigida in frigidando nervos debilitat digestu eoz: unde humiditates que debent eos nutrire permittunt in humore indigestu: et ex hoc sunt egritudines male. Secundus casu. est de vititate agaricet patet ex ca. de agarico. secundo casu.

Dub. 4. Dubitat: vtz frida nocet nervis. Vides q. no: q. calidus nocet vt 5. afoz. afoz. 17. Facit. n. carnui effeminationes: q. frigidu iuuat. Amplius pstitutio bozealis est frigida: sed talis pferit nervis: corpora eni pstituit fortiora: vt 3. pte. afoz. afoz. 15. Amplius cydonia sunt frida et sicca: et eoz vsus pferit nervis: unde 2. oar pmo libro p cap. dicit q. eoz vsus remouet pigritiam. Itē copterio nalis pseruat per familia: sed nervoz copterio nalis est frida: q. pseruabitur fridis. Vt dicit Aui. bic. C. prima rasio e. Lbadei. 5. pti. afoz. sup afoz. 15. Fridu est inimicu nervis. vbi dicit q. fridu nervis nocet rone caloris eoz: sed no rone sube. Vt pta positione reprobat qda Bononienses sic. Primo tuc nulla interio sumeret in pseruatione sanitatis nervoz: et quo frigidu ex aliq parte nocet et ex ali qua iuuat. Scdo sic: calor nalis nervis est sua copterio: sed sua copterio indicat familia ad pseruationem: q. calor nalis familia indicat. Ista aut no sunt calida imo frida. Tercio sic: tuc nervis puenirent repara: q. ex parte sue frida pueniret pre copterionis calida. Iti pmo male sumit intentione Lbadei: ipse. n. vult q. ex pre copterionis. i. debilis caloris frida nocet nervis et ossibus: sed ex pre sue no nocet: q. suba eoz est satis densa: no tū dicit q. iuuat frida.

Opinio Lbadei. Ad rone eoz. Ad pma ddm q. est vili pntia: no. n. sequit sunt intentiones pte: q. nulla est interio: imo q. ambe sunt: sed que fit pntia indiget rone et iudicio medici iuxta casu. 7. therap. 12. ca. 2. p casu. fen. 4. vlti. ca. Ad scdm ddm q. copterio nervi no indicat familia: vt dicit. Ad tertiū ddm pmo q. Lbadeus no dicit q. frida puenit rone sube: sed dicit q. no nocet. Vcl ddm q. indicatio a copterione nervi est pncipalio: q. indicatio a modo sube: ideo ne suus calor a frigidis extinguat puenit calida et no frigida. C. secundus modus dicendi est Dyni. 4. casu. fen. 4. trac. 4. ppter quod

dicat esse scienduz q. aliqua sunt frigida vel calida actu: et ista pma obuiatione agunt. et aliqua sunt calida vel frigida potentia: et ista indigent reductione ad actum. Secundum etiam q. nervi vel sunt in dispositione sana vel egra. Siquidez nervi sunt sani nocentur a frigidis actu. Ratio est: q. debile calidum in eis nocet a tali frigido et nervi incurrunt congelationem. Nocentur etiam a calidis actu et potentia simul: q. permittuntur ex hoc ab eorum complexionem: sed iuuant a reb? fridis in potetia et calidis actu. Na ex hoc eoz nalis copterio pseruat per friditatem in potetia et caliduz no extinguitur. Si aut nervi sunt in dispo egra eis nocet frigida actu et potetia. C. Isti smones no sunt veri iudicio meo. Et p sunt p Aui. cu dicit. nocet eis oē fridu in potetia. Et sicut in appet loge de nervis et sanis existetib? vel et egris. f. egritudine eis magi p pta. f. frida et hūda. Itē isti smones et oēs quos d ynus vñq. loqz in mā de pseruade sanitas sūt valde mathematici: esset. n. pueniēs q. explicaret mās: vt an aqua frida potentia actu calefacta sit bonus potus p pseruade sanitatis nervoz melior q. aqua mellis. Et an vsus lactuarii decoctari sit melior q. vsus synapiā. Amplius frigidu in actu no nocet nisi p frigiditatem qua pōit in nervo. Tūc arguit: eandē mensurā frigidis pōt ponē fridu in potetia et friduz in actu: q. no eodē tpe: q. equalr nocet. pbat aīe: q. accipiat aliqd frigidu in actu in vno gradu: et aliqd frigidu in potetia in vno gradu: manifestu est q. ex vtroq. in nervo resultabit mēsurā eadē frigiditatis. v. g. ex opio fit in nobis pgelatio q. uis deū cū aq actu cala: et ex aq frida actu fit pgelatio: et fm hoc nocumētū est eadē in essentia. C. Sed tu dices res frigida in potetia in vno gdu data actu calida no poterit ipimere vñ gradu frigiditatis: quin pmo ipimere calorem. Vdm q. hoc no est ad ppositū: debet enī intelligi q. illa res sit frigida in pmo: q. frigiditatem pmi gradus possit inducere sicut illa frigida in actu pōt inducere frigiditatem vnius gradus: alr enī cōparatio no esset bona. Si enī tu dices q. frida in actu. i. in vltimo. f. quarti gradu vt aq pgelata nocet nervis: et no friduz in potetia. f. debile: ita et bical q. fridu in potetia in vltimo. f. quarti gradu vt opium nocet nervis et no aqua frigida debilis frigiditatis. C. His postpositis ddm q. oia frigida actu et frigida solū in potentia nocet nervis sanis si sunt res agētes. Rō est: ptes nostri corpis frigiditatis parate multu in frigidari et pgelari nocent a frigidis sicut corpora cholericā parata inflamari nocent a calidis: et ideo plus puenit regimē pseruatiū q. pseruatiū fm eodē modū dicēdi. Sed nervi sunt mēbra frigida pauci caloris apta pgelari: q. oē qd in eis ponit friditatem nocet eis. Hoc aut est fridu sue actu sue potentia. Dico aut si sunt res agētes: q. res patietes ppiet. f. nutrien res debent esse frigide taliter q. trāsēdo per pma et scdm et tertiā digonē puerant in humiditatem ppiquissimā suē simillimā copterionis nervi: vt tandem recipiat aīam nervi. Qualia aut sunt hec cibaria difficile est. Sed sunt forsan ex remitates alialiū: unde ex remitates vaccariū pstat sensus: vt scribit isra fen. 10. trac. 2. l. ca. Dico aut si nervi sunt sani: q. si sunt infirmi q. uis vplurimū frigida nocet eis: q. vplurimū incurrūt passionēs frigiditas: tamē si nervus egrotaret morbo calido: oportet bī vt sic vel sub hac intentione in frigidare: vt apparebit in sequētib? cap. 7. Ad 2ia ddm. Ad pmiū q. calidū pōt nocere nervis relaxādo et frigidū pōt nocere pgelando. Ad scdm ddm q. ventus bozealis fortificat nervos ex frigiditate per accidens pcludendo et fortificando caliduz itus unde ventres hyeme vere calidissimi sunt natura. Fortificat etiā ex siccitate exiccando humiditates superfluas cuius dūz facit auster. Ad tertiū dicendum q. sermo ille non multuz concordat cum Rasi primo continentis cap. 1. vbi dicit. Multiplicatio efus granatorum et cydonioz et alioz pomorum nocet nervis. Vcl dicendum q. ex parte frigiditatis nocent: sed ex parte siccitatis qua superfluitates exiccant iuuat: et ideo cōtingit aliquem iuuari ex vsu cotanorum et aliquem noceri. Ad quartū dicendum q. no omnis cōseruatio de facto debet per familia fieri: imo cum corpus est paratum labi pseruamus. Ita autem querantur in questione nostra de cōseruatione sanitatis.

C De paralyti et mollificatione.

Cap. 2.

P Aralytis quadoqz dicit sermone absoluto: et quadoqz dicit sermone ppro. Dictio vo paralytis fm intentione absolutā significat illud qd significat mollificatio in quocūqz mēbro sit. Paralytis vo pproa est illud qd de mollificatione est cōe vni duarū partiū corporis in lōgitudine. Alia enī est in parte icipiēdo a ceruice: et sunt facies et caput simul sana. Alia est que in tota parte currit a pede.

Gentilis

¶ Tercius premisit quedā cōia ad egritudines neruoy. hic in spālī ex-
quit de eis 7 by tot partes quo sunt ille egritudines: sunt aut se-
ptē. primo est paralysis 7 ab ea icipit. primo gōssēdit quid sit 7
eius cās 7 diuersitates. Scōdo ponit figura. ibi. ¶ paralysis aut pul-
vis 7. Tertio curā. ibi. (Op 3 vt fit.) ¶ prima in duas. primo offe-
dit qd ipostet nomine paralysis. Scōdo inuestigat ei? cās 7 diuer-
sitates. ibi. ¶ Et scitū est. ¶ ¶ prima in tres. primo offēdit quō mo-
do sumat nome. ¶ ¶ Scōdo declarat. ibi. (dictio vñ. 7. Tertio
offēdit quō cadat in vsu fm vniūgōs nōmē. ibi. (Lingua vñ.) ¶ Cū
icit primo qd paralysis quōqz dñō absolute. i. large vel cōiter 7.
¶ Cū de scōdo dicit qd paralysis absolute idem est qd mollificatio in
quocūqz mēbro sit. siue sit in toto siue in parte. Sed pprie est mol-
lificatio in vna quāru partū diuidēdo per longū. Et hoc duplīr: qz
vel est in vna parte tñ fm longū diuidēdo vt in brachio de tro. itē
in quarta parte compos: vel in tota medietate. fa. capite ad pe-
des: 7 hoc est qd dicit. in tota parte currit a pede. i. a capite ad pe-
des: tñ caput 7 mēbra facit sint sana: siue sint in quarta. pte coz-
pos: siue sint in media parte totius corporis. Alter tñ possēt exponi
vt ponat duos modos p ralysis medietat. Alia in qua medietas
est mollificata pter collū. s. pter faciē. Alia in qua medietas fa-
cici etiā est mollificata. Et illa est de qua dicit in tota parte currit
a pede. i. a capite ad pedes: qz etiā medietas capitis est mollifica-
ta. ¶ Considerandū ē qd ex ira habemus qd paralysis idem
est qd mollificatio: 7 sic est accidens motiue virtutis.

Clingua ꝑo arabica paralysis significat hanc intentionem: paralysis enim quandoqꝫ inuitur in lingua ꝑi foruz ad partē 7 medietatē. **C**lqꝫ paralysis accipit cū intentione mollificationis absolute: tunc cum ea est il lud quod cōmunicat vtrifqꝫ lateribus simul exceptis membris capitis quibꝫ si cōmunicaret effect apoplexia ficit et ea qđ vni dīgitō ppriū est.

C'hic ostēdit quō ista nomina cadūt in ylu: ꝛ dicit ꝓ apud arabes paralyſis nomē est ſumptū a medietate. Et ita ēt dicit Iudeus: ꝛ hoc est qđ dicitur ad vñā partē. f. vnā medietatis. ꝛ medietatē. f. totā ꝛ sic ſumit pprie. Sed cū paralyſis accipit cōiter: ꝛ dicat paralyſia. i. mollificatio abſolutē: tūc vel eſt mollificatio rotius pter membra capituli: qꝛ tūc eſſet apoplexia. vel eſt mollificatio partis ꝛ vnus digiti. nō ꝓ pars ſumit ꝛ ꝓo medietate.

Dub^{us} p^m **C**onducit tunc vtrū paralysis sit morbus p^msimilis vel officialis. ¶ Uideat q^d p^msimilis q^d sit in p^msimili mēbro. s. in nervo. ¶ Uideatur q^d officialis: q^d est morbus quātitat^{is}. s. extensio. ¶ Dōm q^d paralysis p^rosiderat duplx. Uno mō quāntū ad cām: z sic p^ros est mala cōpōlita mala cōpōsitio: q^d oppōlita z solutio p^rimi z morbus cōpōlitus v^r apparebit. Alio mō p^ros p^rosiderat rōne eius q^d cōsequit^{ur}: z hoc vel est lesio actionis motiue: z sic est accidens. vel est membri extensio: z sic est morbus quātitat^{is}. q^d est accidens. vel p^ros accidere ex aliqua causāri paralysis: vt ex mollificatione facta ex legimate humectante. Et hoc p^raria cessant.

Dub^m 2^m Dubitat q^{re} nō posuit diffinitionē paralysis. ¶ Dōm q^{re} ex voca-
buli expositione dedit intelligi q^{re} paralysis idem est q^{re} mollifica-
tio. i. prohibitio motus. quandoq^{ue} tamen cum hoc est prohibitio
sensus: vt Avicē. in processu inquit.

C Et scitur est q̄ destructio sensus ⁊ motus fit quoniā spirit⁹ sensibilis aut motuus aut retinet a penetratio-
ne ad mēbra aut penetrat. Sed mēbra nō suscipiūt ei⁹
impressionē ppter cōplexionis corruptionē.

¶ Primo inuestigat causas paralysis absolute fm qd est mollifica-
tio sive laxitas. Scdo vbi est mollificatio vnius partis sine alia. It-
em scias qd nucha. Tertio ostendit modum sequendi ad alias egri-
tudines. Ibi paralysis vbi quedam. Quarto ostendit causas eius et
dispono aeris. Ibi paralysis qd plurima. ¶ Prima in duas.
Primo pmitit dissolueri modoz causari. Scdo exequi. Ibi Co-
pletio aut. ¶ Considerandi qd paralysis est pprie nocumentum
in motu: qd ablatio motus: uti pot pungi sibi nocumentum in sensu:
i dico dixit. scilicet est i. motu qd destructio sensus. 2 motus. 2c. 2c.
igitur inuestigate cause paralysis quando erunt inuestigate cause
destructionis sensus. 2 motus.

Complexio autem corrupta aut est calida aut frigida aut humida aut sicca.

Trimo declarat causas destructionis sensus vel mor^o que sunt corruptio cōplexionis: vnde membrū nō recipit ipressione. Scdo declarat causas que sunt phibētes spirituz penetrare. ibi (Causa aut retētionis.) vel ibi (Et mollificatio plurima.) ¶ p^oia in duas.

Super tertio

Primo præmittit. Scdo declarat. ibi.

Cet viderē qdē qd calidū nō p̄hibet ip̄zeſſionē ſenſus in eis duz nō p̄ſequit̄ finem quēadmodū vides in ba-
benibus extenuationē ⁊ ethicis. In ipſis enim cū ca-
litate eorum nō deſtruit̄ motus ipſoz.

¶ Et hec in tres. primo offēdit qūo se h3 mala cōplexio calida ad phibēdū ipseñōe ipsū. Scđo qūo se h3 mala cōplexio frigida. itē. (Cōplexio vō.) Et tertio qūo se h3 mala cōplexio frigida 3 bumida. ¶ Primo arguit scilicet si calidū phibēret ipseñōe sensus 3 motus in mēbris: sic in habēt3 ērtēnatiōe et calido quāuis nō sūt ethici 3 in ethibis bētrueret sensus 3 motus: hoc est falsum: g̃ tē. ¶ hoc est qd dicit: videt qd calidū nō phibet ipseñōe sensus sup. 3 mot3 in eis. f. mēbris: dum nō psequit suum. f. vltimū in malitia: qd calidū possit per vltimatiōē auferre sensum 3 motū vt ap paruit prima vel illo cap. bā operatione.

Et siccum etiam propinquum est iudicio ipsius.

¶ Scilicet calidi: qz non prohibet impressionem sensus ⁊ motus:
tūm non sequitur finem: sicut etiam apparet in ethicis.

Complexio ño que prohibet a sensu 7 motu fm plu-
rimum est frigida 7 humida.

¶ Hic primo premittit. Scdo pbat. ibi (Et illud.) ¶ Dicit pmo cōplexio vō zc. fm plurimū qz frequentius hoc contingit.

Et illud quidem non est longinquum. Frigidum enim contrarium est spiritui et nocet ei.

Contra pmo pbet de frigido. Scdo de humido. ibi (Ex nō est.) Ter-
tio simul de frigido z humido quodā. f. sine mā. ibi (Ex causis eni.)
¶ Pmo arguit sic. illud pbet a sensu z motu qđ est pparium
spiritui z sibi nocet: sed frigidū est huiusmodi yr apparet ex sciē-
tia principio: primo libro sen. 1. z. z.

TEt non est longinquum quin humiditas faciat me-
brum preparatum stupefactioni.

¶ hoc declarat q̄ humidū pōnēdo ⁊ nō probādo: ⁊ dicit q̄ nō est
logica ut a veritate q̄ humiditas facit membrū pparatū stupefa-
ctioni. i. putationi sensus ⁊ mor. ¶ Cōsiderādus q̄ hui. nō pbat
de humidū sicut fecit de frigido: q̄ humidū nō ēd̄. i. nā q̄ sic
cū iūmo plus puenēs cōpersioni spūs cū spūs sit de nā aēris: s̄ q̄
de facto videmus q̄ humidū. s. corpulentū fluribile plus disponit
mēbra ad nocumentū sensus ⁊ inotus q̄ siccū. Dicerem⁹ q̄ cā est.
¶ p̄mo per accidēs q̄ humidū infrigidat. vt. 2. sen. 1. ca. de signis
cerebri fūmptis ē velocitate passionis. Scōdo q̄ mollificat ⁊ tol-
lit frigidū in motu: i. ideo mādē humidus plus pēdiunt motū q̄ sic-
ce: vt declarāt est fen. 3. huius tra. i. in qdā gēne. Tercio q̄ humi-
dus turbidat subām spiritū ⁊ hoc pēdiunt sensus ⁊ siccū clarifi-
cat: vt supra fen. 1. illo ca. ¶ has opōnes. ⁊ fen. 3. tra. 4. 1. cap. Quar-
to q̄ humidus ducit ptes mēbris ⁊ phibet recipi spūm in eis vt
ē sum̄ fen. 1. cap. de subter. ¶ hic tñ esset locus speculationis.

¶ Ex causis enim destructionis motus sunt frigiditas
et humiditas absq; materia.

¶ hic simul ponit q̄ frigiditas ⁊ humiditas q̄dā. s. sine mā hūorali
fir. cū destructio sensus ⁊ mor? de frido. n. ⁊ hūido cū mā sūt est
nor. Et facit h. scōdo ponit aditiōis hūor? destructiois sensus ⁊
mor?. ibi. (Uerūtū.) ¶ Cōsiderādū q̄ Aut. iudr p̄mōne in hoc.
¶ q̄i enī dixerat: q̄ friditas ⁊ humiditas phibēt a sensu ⁊ motu: et
causē de frido pbare: nō tñ pbat de hūido. Et pbatio q̄ se
cit de hūido indigeret p̄litate sermonis in p̄ncipis: voluit ḡ
bic pbare de frido et actuali experientiā q̄ frigidū ⁊ hūidū de
struit sensus ⁊ mor?: ⁊ iō dixit enī. i. q̄ et causē destructiois mo
tus sup. ⁊ sensus sunt frigiditas ⁊ humiditas absc̄ mā. v. ab aqua
frigida ab op̄ia a fūmis ab aere frigidū ⁊ hoc est nō nē sensu

Verumtamen illud est ex eis quibus succurrere est faci-
le cum calefactione. Et est sicut illud quod non coquit plu-
rimam partem corporis: aut vni lateri ipsius absque latere
alio: imo si necessarius fuerit accidet vni membro causa
illius secundum proportionem ut sit paralysis.

Considerādū q̄ duas ponit p̄ditiones p̄uationi sensus ⁊ motus a
friditate extrinseca. Una est q̄ est ex eis q̄bus facile est succurrē.

Scda est qz non ceat plime parti corpis vñ vni lacerti absq; alio.
Dubitatur de pma pditione: qz non videt verã: pôt eni homo ex fri-
gore aeris currere nocomutẽ sensus z motu quo nunq; curabif.
¶ Ddm qz duppliciter verificatur dictũ Auicẽ. pmo ex plurita-
te enẽtis talis dispositionis. s. qz qui nocentur in sensu z motu p

pter frigus aeris vtpurum curantur calefaciendo eos: et non multum differunt ad curandū. Sed qui sunt paralytici vino humoris tardo et difficulter curantur: si sit possibile quibusque boies frigiditate aeris mori. Secundo modo verificat quod ad pluralitatem intentionis. Nam in cura paralytis ex mala complexionem cum materia est duplex intentio. scilicet attractio et euacuatio materiae que euacuatio fit cum fortibus medicinis: vt colloquintida elleboro et similibus vt supra patuit. Sed quia paralytis fit a mala complexionem frida pura tunc cura proficit sola alteratione scilicet calefactione: et hoc est quod Aui. dicit facile succurrere cum calefactione.

Dubium 4^m Dubitat de secunda additione Aui. dicit quod nocumentum hoc non communica plurime parti corporis. Contra: quia propter frigiditatem sine materia potest corpus totum fieri sine sensu et motu. Respondet Albertus et sequaces quod frigiditas et humiditas sine materia non sufficiunt ad faciendum oppilationem: vt a toto corpore propter materiam faciem auferatur sensus et motus. Iste sermo est multum rudis. Et credo quod fuit mala collectio. Nam frigiditas sine materia potest occidere nedum auferre sensum et motum. Dico ergo quod paralytis distinetur a paralytici quia aduenit plurime parti corporis absque alia parte. v. g. quia omnia membra sunt paralytica a facie infra. Et ista non accidit propter a frigiditatem sine materia. v. g. ab aere frigido. Nam aer frigidus vel sumptio operum non ita determinat suam frigiditatem quod solus frigidus tota nucha et non cerebrum. Sed hoc accidere potest aptius a materia flegmatica que potest oppilare principium nuche et principia nervorum omnium a nucha nascuntur. Dico secundo quod quia aduenit paralytis vni lateri absque alio. v. g. quia media pars corporis perdidit sensum et motum propter nocumentum in medietate nuche. Et ista et paralytis non accidit a frigiditate sine materia. v. g. a frigiditate aeris vel a potu frigido medicie: quia ista non determinat se ad imprimendum ita in medietate nuche quod non in alia medietate. Non igitur cunctis plurime parti corporis vt oibus membris propter faciem aut vni lateri absque altero. Dico tertio quod est quedam paralytis accedens contingit vni membro. v. g. manui vel pedi: ista potest accidere a mala complexionem frigida sine materia propter extrinsecam frigus aeris: quia quis potest cum manu vel pede occurrere ad frigus extra et perdere sensum et motum: vt frequenter accidit. Et hoc est quod dicit. imo si necessarium fuerit suum nocumentum sensus et motus: siue paralytis fieri a mala complexionem frigida sine materia: accidit vni membro: vt sit paralytis. In eo finis proportionis. scilicet ad illud membrum. I. finis quod ca occurrat illi: fuit vigorosa super eo. Considerandum tamen quod ista ista: imo et potest aliter exponi: propter quod sciendum quod mala complexionem frigida sine materia potest tribus modis imaginari facere paralytis vni lateri sine alio. Primo modo si aliqua materia flegmatica fecerit impressionem frigiditatis fortis in medietate nuche et cessauerit a remanere mala complexionem. Secundo modo si ea exteriori infirmitate mouerit causas diuinitas et antecedentes. scilicet humorales. Primus horum modorum est forsitan plus imaginabilis quod eueniat: de facto autem raro accidit. Secundus modus in veritate est a mala complexionem cum materia: et idem Aui. de eis non dicit. Tertio modo potest contingere propter proportionem cae extrinsecam impressionem ad corpus partes. v. g. aliquis principium nuche debile: sed cerebrum forte: vel hy medietate nuche ex non debile et alia forte. Sicut homo potest habere vnum nervum eundem ad vnum membrum debile et alios fortes. Sunt enim boies diuersi in hoc: vt apparet in comede. Ipsi propterea super illo verbo. Grederentur dentibus. comede. 24. Cum ergo iste homo occurreret frigiditatem sine materia patet pars parata pati et non alia. Et hoc propter proportionem inter eam et illam partem. Et hoc est quod dicit: imo si necessarium fuerit. scilicet nocumentum in sensu et motu a frigiditate sine materia communicari vni lateri absque alio: accidit vt sit paralytis vni membro. i. accidit sicut paralytis etiam accidit vni membro a frigiditate sine materia: finis proportionis. scilicet cause ad illud membrum vel ad illud latus. Declarauit autem Aui. in exemplo de vno membro: quia plus accidit quod vnum membrum et non aliud disponatur sic ad patiendum quod accidat medietate corporis disponi sine alia.

C Et mollificatio plurima quod fit propter retentionem spiritus.

Ista ista dupliciter exponitur. Primo quod sequat primam partem precedentem: vt dicat accidit et finis proportionis vt sit paralytis: et pro. i. mollificatio plurima: quia frigiditas sine materia facit paralytis plurimam corrumpeudo complexionem et prohibendo transitum spiritus: quia frigiditas densat poros et vias: et ideo subdit. Que. scilicet mollificatio plurima fit a frigiditate propter retentionem spiritus. i. prohibendo penetrationem ad membra. Et forsitan Aui. dicit hoc: quia dixerat quod frigiditas destruit sensum et motum corrumpeudo complexionem membrum: ne recipiat impressiones. Vult dicere modo quod et hoc facit prohibendo penetrationem spiritus et reducat ad eas oppilationes per vias obstruendo sicut et facit ligatura. Et forsitan dicit hoc vt ostenderet quod frigiditas facit membrum paralyticum in disponendo et prohibendo transitum spiritus: tunc est mollificatio plurima. Secundo modo potest exponi: vt sit finis proportionis in qua Aui. incipit ponere causam destructionis sensus et motus: quod est prohibito penetrationis

spiritus. Et hoc permittit que mollificatio. Secundo ponit causas. ibi. (Causa autem.)

Dubitat quod mollificatio quod fit propter retentionem spiritus plurima sit. Et Dubitat quod mollificatio sit maior: an illa que fit a corruptione complexionis: an illa que fit ex prohibitione transitus spiritus. Vt dicitur quod illa que fit ex mala complexionem: quia sicut complexionem est quid magis virtutibus propter quod ad perficiendum operationes: ita nocumentum: in complexionem videtur magis propter quod in ledendo. In primo Aui. dicit quod illa que est propter retentionem spiritus est plurima. Dico quod mollificatio potest dici plurima dupliciter. Vno modo ex parte modi lesionis operationis sensitivae et motus in organo. Et isto modo est plurima que fit a mala complexionem sine materia id est disponente membrum. Dico autem sine materia: quia si esset cum materia non absolveret ab alio modo causae. scilicet ab oppilatione ne prohibere transitum spiritus. Est autem plurima quia talis complexionem immediate ledit operationem: sed prohibito spiritus non immediate: imo forsitan est lesio per contumaciam. Alio modo potest dici plurima quod ad profectum et difficultate cure: et iste est propter modum dicens plurima. Et hoc modo mollificatio que fit propter spirituum retentionem est plurima: quia magis perdurans quam illa que fit propter corruptionem complexionis solum. scilicet excessu quantitate frigide et humide. Et forsitan hoc voluit. A. cum dicit. verumtamen illud. scilicet nocumentum sensus et motus a frigiditate et humiditate id est disponente: solus est ex eis quibus succurrere est facile: sed mollificatio propter retentionem spiritus est plurima: quia sibi non facile succurrit. Et hoc apparet discurrendo per plurimas causas statim dicendas que sunt oppilatio et solutio et unitas: difficultat enim ista remouent. Ad primum dicitur quod non concludit. complexionem enim mala potest immediatus ledere operationes: et tamen facilius remoueri.

C Causa vero retentionis est oppilatio aut separatio pororum et transitum producentium ad membra cum sectione.

Hic inuestigat causas huius retentionis spiritus siue prohibitionis transitus ad membra. Et primo premittit causas. Secundo subiungendo vnam multiplicat numerum illarum. ibi. (Oppilatio.) Tertio declarat vnamquamque causam finem multiplicat numerum. ibi. (Pororum autem.) Dicit primo causa retentionis. spiritus ne vadat ad membra est duplex. scilicet oppilatio. Alia est separatio. i. remotio ab unitate pororum et transitum. i. viarum separatio. dico cum separatione. i. cum solutione unitatis. dicit autem in pororum quantum ad vias occultas magis: et transitum quantum ad manifestas.

C Oppilatio autem est finis semitae rei aggregatis ambabus res et est apertio: tunc est causa mollificationis et paralytis faciens abscissionem spiritus a membris protractione pororum: aut repletio aut apostema: aut solutio singularitatis.

Hic multiplicat has causas ad numerum quaternarium: dicit quod oppilatio fit: vel ex apostemate: vel protractione: vel materia repleta: ergo sequitur quod causa paralytis que prohibet transitum spiritus ad membra est vel protractione pororum vel repletio: vel apostema: et he tres cause sunt reducere ad oppilationem. vel causa est solutio continuitatis: et sunt in summa quatuor cause. Considerandum quod apostema aggregat ambabus res. scilicet oppilationem et solutionem continuitatis: hoc est quod dicit. Oppilatio vero autem est finis semitae et est apostema super autem oppilatio est propter sectionem: aut propter repletionem. Et tunc est causa et forsitan quod deficit scriptori ista quod suppleo. Et si non suppleat intelligitur ex virtute sequentis sermonis.

C Pororum autem protractione quibusque accidit propter ligaturam ligantis exterius que est ex eis que posse est remoueri: et est mollificatio illa et destructio sensus et motus res accidentalialis que remouetur cum resoluuntur ligatura. Et quibusque fit ex compressionem vehementi sicut accidit apud percussione nem aut casum. Et sicut accidit cum declinat spondiles et rumpuntur ad vnum duorum laterum dextrum aut sinistrum et comprimunt nervos excurrentes a se in parte illa aut ad interiora aut ad posteriora. Sed ad interiora et posteriora accidit ex eis tensio non coarctatio: quoniam occurrunt spondilium duobus lateribus ante et retro non sunt super exitum nervorum finem quod sciunt. Et erit nervorum finem quod sciunt non est nisi ex duabus partibus anteriori et posteriore. Et quibusque protractionem propter grossitudinem sube membrum.

Habet quatuor partes: sicut quatuor sunt iste causae quas declarat. Primo declarat causam que est pororum protractionem. Secundo que est repletio. ibi. (Repletio.) Tertio que est apostema. ibi. (Apostema.) Quarto que est solutio continuitatis. ibi. (Incisio.) Dicit propter pororum autem super et viarum protractionem. i. protractionem vel adunatio siue densatio.

Gentilis

Feb 1996

Cōfiderandū q̄ huic mās assignat q̄tuor loca. Aut totū mēbrum paralyticū: q̄ totū est infusus flegmatia: q̄rū ad hoc dixit ex matetis humidis currentibz qbus mēbrū humectat: q̄rū in vacuitate omni mēbroz: q̄rū sunt paralytica siue sit vñ mēbrus siue plura. Secundus locus est p̄cipiū neruoz: q̄ p̄cipiū iue originis. Tertius locus est ramus nerui q̄ ramus vadit ad mēbrū: q̄ mittit aliū ramū ad aliud mēbrū. Quart⁹ locus est via sp̄s currentis in eis. i. mēbris vel neruis. per hāc viā possum⁹ intelligē viā sp̄ritus vitalis. f. arteria: et ex illa op̄illone potē est tolli sensus: q̄ mot⁹. Scdō p̄ viā intelligamus viā que in cerebro vel nucha est que respicit p̄rū nerui. Terti⁹ p̄ viā i. ramū nerui appropiaz mēbro: q̄ iā est in mēbro fundat⁹. Quarto viā i. pozos mēbrī in qbus currit: recipit sp̄s sensiti⁹: q̄ moti⁹: q̄uis reliq̄ pres illi: mēbrī nō sūt ibibite mās. Cōfiderandū q̄ p̄ mās humidas currētes in manifestō finonis intelligimus flegmatias mās a qb⁹ plurimū fit bz op̄illatio: t̄r alie mās fluentes q̄ op̄illates possent illud facere vñ melacholia: et sanguis q̄ transiūne cholera vñ norū est.

ⲉⲡⲁⲧⲉⲧ.

TIncisio in longitudine nō nocet. f. multū: qz nō prohibet incessus
spūs: in latitudine phibet tē. a mēbris q̄ ibibunt ex meatib⁹. i. gb⁹
meat⁹ pleni spū eribēt spū & mēbra ībibūt q̄ ibit.

Taz Aui. inuestigauit cās paralyfis absolute. hic inuestigat cās paralyfis pprie: qz inuestigat: quare vna ps corporis absq alia sit paralytica. Et nō emittit qdā nō suo fundamēto.

Sarcinencia tamen
 hinc est videri
 sermone et
 ribi ptem auctore
 in alia de ptem
 una bapm videri et

Super tertio

¶ **C**irco ostendit qd paralyticus sit in vno latu & nō in alio. Secdo ostēdit qd sit fixus in quibusdā pibz & nō alius siue sit totū corpus pter facie siue fix medietas toti siue vnu membrū. ibi. Et scias. ¶ **P**rima in duas. pzo facit b. Secdo qd dixit declarat. ibi. Et nō est c. ¶ **C**uncti pmo qd cerebri purgādo mās feruat siue defendit nam vnu duoz laerū: x pellit ad latu debiliū: z magis susceptibile: z hoc qñs ad nālē debilitatē. Et cul lateri accidit pūssio z iter: z hoc qñs ad debilitatē accidentale. Et ad expellit x. z hoc qñs ad rectitudinem: qd mā latens dextri cerebri pellit ad dextrum: z sinistri ad sinistru nuche. b. tñ nō psonat dictis f. cōlatiois dia. 133. vt apparet sen. i. sup. ca. de apatibz. in qñe qñs z hoc est qd latet z su. latus ad qd expellit est latus ad qd expellat supfluitas lateris cerebri: ad su latus ad qd expellit est vt su. latus ad su latus.

¶ hic declarat qd dixit. f. qd nā cerebri seruit ⁊ defendit vna partē ⁊ expellit ad alia. Et dicit qd hō est mirādū: qd nā. f. regēs corporis vel nā. i. vīrī nāliſciferunt qd est subtili ⁊ ad discernēdū qd b. f. vīr. Cū dem. n. qd discernit medicāas vīas adiūcē mistas: discernit vīū humōrē ab alio: imo pte ⁊ pte: b. apper ē b. lib. f. fen. i. ca. de vīr. tūtib. vī. f. vīni tūcti opōnes vīrūtū: ⁊ ē in multis capitulis p̄m lib. hoc aut dicit vīr. pp. Rālm. i. p̄tūē. i. ca. qū valde miraf de hoc: in b. est veritas qd vīr. ponit ⁊ hā. f. de iteriōrīb. p. ca.

¶ Iste canon ponit qdā ex quo declarant dicta ⁊ dicēda: vult qd multoties mā humida. s. fluxibilis multoties expellit ad extremitates: qd calor in corpore dominaf: ⁊ hoc qd facit est subitus mor⁹ ex timore. f. de futuris: aut pauore. f. de preteritis: aut ira: aut delictis als cōtrouerfys. i. rixis aut angustia.

Sub 7th

Dub^m 9^m

10

4575

2. Heu

150

4012

11. 2. 48

2. 6. 17

15.

2nd

— 1 —

1050

10

tem et motu faciendo subitus in calore nali: vñ dominat sup mām.
Cōsiderādū qd ex isto canone hui. bz tria. Unus est quo ex acci-
dētibz aie pōt fieri paralyfis. pōt ēt hēri quō ex accidētibz aie cō-
tingit quōq curari paralyfis. Nā mā hūda si est in venis pōt mo-
ueri ad neruos et facit paralyfis. Sed si hō est actu paralyticus pōt
mā faciēs paralyfis pp accidētia aie moueri ad exteriora: et libe-
rabit hō: et iō ista pōt alr exponi: vt dicatur: multoties expellit mā
humida. f. que facit paralyfis ad extremitates. f. extra et recedat
a neruis: vñ hō liberat. Tertiū qd ex hoc bz est: qd si nā ex impetu
accidētū aie pellit mām ab vna parte ad aliā: quid igit mirabile
est qd pellat sine illis ad vñā partē nuche et nō ad aliā.

Et scias qd cū lesio et mā que faciūt paralyfis sunt in
vno latere vētriculorū cerebri cōicat lateri corpis toti
et lateri faciei cū cor: et sūt si sunt in meatibz lateris vni
quēadmodū si esset in duobz lateribz vētriculorū cere-
bri: aut in meatibz esset apoplexia.

Hic particularius inuestigat cām et modū fm quē ptingit totum
paralyticus aut medietatē aut partē. Et pmo qd nōcūmētū et mā
est in cerebro. Scdo qd est in nucha. ibi (Si autē sunt.) Tertiū qd
est in neruis. ibi (Qd si nō fuerit.) Cōsiderādū dicit lesio et mā: qd
lesio et mā: qd ista ēaē pprie faciūt has diuersitates i paralyfi:
vt sup apparuit. vel dixit lesio qd ad cās pmituas qdā: vt est p-
cussio: et mā qd ad cās humores. Cōsiderādū qd per meatus
hui. intelligit vias in suba cerebri directas ad pncipia neruorū. di-
cit qd si lesio et mā sunt in vno latere vel in meatibus vnius lateris
paralyticus pars illa corporis: et medietas faciei. et ps.

Si autē sūt apō originē nuche corp totū cēt palyticū
pter mēbra faciei: et qd accidit cū b stupor i cute ca-
pitū. f. pbi bēf trāsīt i sensus: qm cuti capis adueniūt ner-
ui sēbiles ex ceruice quēadmodū ostēdim. Si autē sūt
i latē originē nuche cōicat lateri toti excepta facie. qd si
sūt bēcēdētes ab originē sūmēgēdo aut i latē vno mol-
lificat et palyticū fit qd seq illd ex mēbris qdū nerui sē
ex vno. qd si nō fuerit ex nucha: imo ex neruis mollifi-
cat qd est ppiū illi neruo: siue sit in toto neruo aut in
medietate ei aut in parte eius mollificat qd mouet il-
lud qd sequit ipm ppter illud qd venit ad ipm de illo
leso pp mām et resolutionē singularis aut apostema.

De scda pte dicit: qd si lesio et mā sunt apud originē: qd in pncipio
totius nuche et vtriusq pte ei totū corp paralyticus pter facie.
Et cuti capitis accidit stupor f. pbi bēf: qd pbi bēf. qd nerui dā-
tes sensum illi cuti nascunt a ceruice. i. collo. f. a scdo part: vt ostē-
dim: p. can. fen. i. cap. de anathomia neruorū a nucha. Si autē sūt. f.
nocūmētū et mā in latē. f. vno nuche cōicat. qd. ps. qd si sūt descen-
dētes. f. lesio et mā ab originē sūmēgēdo. i. totā nuchā fm psumdi-
tātē ibi capiēdo. v. g. in loco renit: aut in latē vno. f. nuche mollifi-
cat et p. i. paralyticū fit qd seq. qd vna ps vel oia ista illū locū.
Qd si nō fuerit. f. nocūmētū siue paralyfis mollificat. qd siue in to-
to: qd in pncipio. vel in toto qd per totū neruū mā ibibat. aut i me-
diatate: qd in vno ramo p in pte. f. nerui appropriata mēbro pp il-
lud qd venit ad ipm. f. mēbru de illo. f. neruo lesio: qd lesus est cum
per illū non vadit spiritus: lesio dico pp mām. qd. sup. aut pp alias
causas supra dictas: sed dixit plus de istis tribus: qd prius contin-
git ex his appropriari nocūmentum neruo.

Paralyfis vō quedam est que est crisis colice et mul-
totiens remanet cum ea sensus: quoniam materia est
cum ea in neruis motus et non sensus.

Ostēdit quō paralyfis sequat qdā egritudine. Et pmo quō ac-
cidat vt crisis colice. Scdo vt crisis febriū acutari. ibi (Et est pa-
ralyfis.) P. pma in duas. pmo pmittit. Scdo pbat. ibi (Nam
quidā.) Qd pmo dicit p: et declarabitur statim.

Plā qdā antiquorū dixerūt qd cū colica aliquis ānis
cōicat iterit pmos. Et qd euadit: euadit cū paralyfi
euēniēt ei. qd. n. nā expellit illū mās qd ē adueniēs ner-
uis et reduct eā ad exteriora et cēt maximū vt cū sudo-
re denūtiaret. Retinet qd in neruis et facit paralyfis.

Nā pbat per autē. Scdo per rōnē oādo modū. ibi (Quasi. n.)
Cpūo qdā. f. halya. p. theo. s. ca. autē. Pauli. Cōsiderādū qd
b qd dicit aliqb ānis pōt et exponi. pmo aliqb ānis. f. sup hōie:

qd hō pluribz ānis sit passus colicā. Alio mō aliqb ānis: qd sit egri-
tudo sequēs pstitutionē āni: et sit qd pestilentialis. Et b vñ pforme
dicto hui. ista fen. 16. de colica. i. c. cū dicit. Et qd accidit colica et
illeos fm semitā accitē egritudinū pestilentialiū. Quasi. n. arguit
f. mām colice nā pōt pellē de interioribz ad exteriora: qd colica
terminari p paralyfis: imo cū facit hāc expulsiōne multū sequit
paralyfis. ānis ē notū ex pñ isto qd mām ab vtrima supficie corporis
pōt int. trahi: vt tertio de virtutibz nālibz. anpenul. cap. qd multo
magis ab intus ad extra. psequētia est nota: qd qd nā mouet mās
colice ad exteriora nō denūtiat siue ostēdit nisi forsan raro talem
eūiōne cū sudore: imo hoc esset valde maximū: et ostendēf mari-
ma potētia virtutis: qd illa mā stans in neruis facit paralyfis. Et
hoc est qd dicit quasi enim natura expellit neruis. i. ad neruos. qd.

Dubitat de mō puent: mām colice ad loca in qd faciat paralyfis.
Dicat qd colica fit qd ex mām flatica a cerebro ad intestina
mouet: ptingit qd nā illā mās diuertit: qd pōt ad neruos. Alio
modus dicēdi ē qd nā stans circa testima. f. mām hōialis pōt a nā
moueri vsus spōdiles et penetrare i nuchā vel pñ neruorū vñ mo-
ueri vsus neruos sparsos p corp et fiet paralyfis. Et tu vidisti in
fratre de ordine pdicarorū. Nec ē nouus tales expulsiōnes fieri vt
appet in cōmē. afoi. 7. pti. Quibz iter frenes. qd. afoi. 55. et fen. 14.
ca. de causis pdropis. Et qd appet qd talis paralyfis fit ppe i co-
lica hōialis nō i vtrōsa siue fecali. Nā autē isti est flatica: qd nō fit
ipole et si cēt cholica: imo vñ qd fm iudiciū qdūdā medicorū mā fa-
ciens istā colicā qd terminat ad paralyfis sit mā cala: vñ curabit
illā colicā cū fridus: pseruabāt ab epilepsia et paralyfi: vt scribit
hui. fen. 16. i. ca. qd paralyfis cēt ex oppilatiōe scā in neruis ex
mām illa: qd si sit cala. Ego autē vidi nouā paralyfis in matheolo de
astho: hūit. n. iste duritiē et magnitudinē splenis qd pueniebat vñ
sub vmbilico et vñ ad dextrā: currit paralyfis fere toti corpis
et scabiē sedā et cessauit splen pfecte. Et cū eūiōne mēlici hōis cu-
rarē a paralyfi et scabiē. Et qd appet qd paralyfis vñ pñ fiat
a flatica mā: pōt tñ fieri ab oī hōis: qd qd pōt oppilare: vt hui.
dicit supra fen. i. cap. de qūitate accidētī sōda ex materijs.

Et multotiens quidem accidit vt in hac sit affirma-
tio sensus cum dispositione sua.

Cā ē fm quōdā: qd nerui motui sunt magis potest: sed sensitiui
sunt magis stricti in pōis. Indigent enī motui nerui pluri spū et
calore qd sensitiui. Et iō mā colice expulsa ad extra plus recipit in
neruis motuiis qd sensitiui: in vtriusq tñ pōt recipi.

Et est paralyfis que est crisis in egritudinibz acutis
qua permutatur materia ad neruos.

Cpūo pmittit. Scdo dēclarat. ibi (Et illd.) Cōsiderādū qd p egri-
tudes acutas itelligit a pata cerebri siue cala siue frida. Intelligit
et feb. ptiuas siue apostemare: qd per expulsiōnem materie-
rum harū pōt fieri paralyfis: vt notū est.

Et illd qd ē cū nā nō pōt pp etatē aut obilitatē ite-
gre eūare: qd remanet residuū mēserū i pñb cerebri:
et remanet post statū sōda et grauitas capis. Deide ex
pellit ipsas nā expulsiōe grauitatē nō expulsiōe eūiōnis
integre qd accidit paralyfis et silia. Et paralyfis qd ē
plm accidit i fortitudine frigōis byemis: et qd accidit
in regionibz meridionalibz eis qd iā guenerūt ad ānos
l. et vltra fm semitā fluxū expulsiō ex capitis cor. p
pterea qd meridionalis vētus plurimū replet caput.

Declarat dēterminādo se ad acutā febrem cui reliquie remanēt in
pñb cerebri: et b vel qd egritudo fuit in cerebro vt frenes: vel qd
p ptes cerebri nā fecit crisis i pfectā pp debilitatē ex etate: vel
pp debilitatē ex accidētī vel nā remanet post statū: qd post crisis
illā i pfectā sōda. Deide expellit ipm. f. residuū expulsiōne gūi-
tatis. i. difficultatis: qd grauitatē et difficulter expellit et non pfecte
potēs. qd qd accidit paralyfis et silia: qd possent fieri alie crises p-
mutatiōis: vt appet. 4. can. fen. 2. i. ca. qd aut paralyfis possit ac-
cidere vt crisis frenes appet p halya. p. theo. s. ca. et paralyfis
in fortitudine frigoris: qd debilitat calidū et multiplicat hegma qd
quaginta. qd qd hegma multiplicat: et ps qd dicit. Deinde cū dicit.

Paralytici aut pulvis est obilis tardus et rarus. Plā
cū egritudo frangit virtutes debilitat pulvis et fit fre-
ques et euēniūt vicissitudines sine ordine.

Cpōt dicit qd hic incipit ponē signa. Et pmo generalia. Scdo spe-
cialia fm diuersitate causarū. ibi (Illa aut.) P. pma in duas. pmo
ponit signa significātia eam. Secundo docet pronosticari. ibi (Et

Bentilis

quodcūq; membrū. ¶ Prima in tres. Primo ponit signū sumptū a pulsu. Scdo ab yrina. ibi. (Et yrina.) Tercio iterū a pulsu in qdā dispōne. ibi. (Et qñq; accidit.) ¶ Cū aliter pōt dici q; hic Aui. pōt quosdā canones cōpletivos vt suus modus est in fine capituloz.

Dub^m 10^m Circa primam partem diceret aliquis quaz virtutem frangit. i. debilitat paralyfis.

Dub^m 11^m Scdo dī qre ipse pōt dicit q; est rarus. postea dicit q; est frequēs. ¶ Ad p^m dōm q; paralyfis frāgit. i. dicit virtutē vitalē. q; pprie est passio frigida et humida: vñ spūs vitalis in corde vñ in arterijs in calore remittit. Sit q; pulsus debilis tardus et rarus pp debilitatē virtutis et puationē necessitatis. Possunus et dicē q; debilitat aīale virtutē: et sic mollificat pāniculus tegēs arteriaz: et id nō pōt apparē pulsus debita magnitudo nec fortitudo ex b. ¶ Ad 2^m dōz q; frequētia nō est pñalis pulsu paralyticoz: sed qñq; aduenit cū multū cadit virt^{us}: et id sua frequētia est vicissitudinaria. i. aliq; vix aduenit: et nō est hñs ordinē: nisi vt cōtingit cadē virtutē. Et b est qd dicit. Et sit frequēs pulsus. i. qñq;. Et eueniūt ei vicissitudines. i. in frequētia: q; aliqñ siue aliq; viciū sit ista frequētia: vt cū puenit virtutē multū cadē sine ordine. Et alij exponūt vicissitudines. i. frequentes pulsationes. Que vō dicta sunt sumunt a. b. in cōmen. pulsum tracta. 4. 16. cōmen. super tex. paralyfis. et ab balyab. 7. theozice. 9. cap.

¶ Et yrina sū plurimum sit eis alba: et qñq; sit in eis valde rubea pp debilitatē renū in discernēdo sanguinē ab aquositate aut debilitatē venarū ab attractiōe sanguinis: aut pp dolorē que fortasse est cū eis: aut ppter egritudinē eis aliam propinquam.

Dub^m 12^m Dubitat an yrina cū albedine sit grossa vel subtilis. ¶ Rñdet Albertus q; subtilis: q; flegma qd in yrina grossaret redit ad alia loca. i. ad nervos. ¶ Aliter dōm q; ptingit istā yrinā esse subtilem qñq; pp oppilationē: et qñq; grossā pp dominū flegmatis: cuius pars est cū yrina pōt expelli qñq; pp oppilauerit nervos. ¶ Cōfū derādū q; qñq; cās ponit pp quas yrina pōt ē rubea in paralyfi. Lū. n. paralyfis sit morbz fridus: vñ esse cā albedinis in yrina. Si q; yrina sit rubea est pp alterā qñq; cārū. ¶ Prima q; cōiungat eis debilitas renū in discernēdo sanguinē ab aquositate. vadit. n. yrina ad renes cū aliq; pre sanguinis: vt infra sen. 19. p. ca. 3. Ista aut debilitas qñq; est accidētalis. i. accidētāl pūcta paralyfi: qñq; ē pp cām ex paralyfi: vt cū ptingeret pāniculū colatorū relaxari et molificari: vt nō possit fieri yrine colatura debita. ¶ Scdo cā est debilitas venarū. i. post epar ab attractione sanguinis: vñ remanēs in epate pōt tingere yrinā: vel debilitas venarū. i. epar ab attractione. i. mūdicatione sanguinis ab aquositate. ¶ Tertia cā est aliq; dolor: q; fortasse eis accidit. ¶ Quarta cā est pp egritudines eis. p. pinquā. i. pp febrē sū quosdā tñ febris nō videt dispō eis ppinq. ¶ Dōm ergo q; itelligit ppter hoc vel oppilationē in venis: vnde sequente putredine fit tincta yrina: vel itelligit oppilationē in pōr felleo: et circa faciē itellinoz et multiplicato flegmate in eis: vñ cholera retenta tingit yrinam. Has causas ponit Aui. in sermone cōi pmo cā. sen. 2. cap. de signis sumptis a colore yrine.

¶ Et qñq; accidit vt sit latus sanū paralyfis inflāmatum: ac si esset in igne: et alterū paralyticū frigidū: ac si esset in nive: et sunt pulsus duorum laterum diuersi. est enim pulsus lateris frigidi deiectus ad hoc q; iudicia eius frigida cogunt ipsum.

Dub^m 13^m Dubitat quo vnū latus pōt esse frigidū et aliud calidū. ¶ Rñdet q; paralytico existēte vno latere pōt supuenire febris: ex q; apparēbit in parte sana calor: sed in parte paralytica cōmouēbit flegma quo cōmoto iprimis sensus frigidus. Sicut apparē et in febre in qua extra sentit frigus et intus calor. Iste modus dicēdi posset calūniari: q; forsan flegma faciēs paralyticū nō est modi illi: cū sit flegma subtile aquosū mag. Aliter pōt dici q; in venis ali cui pñt esse humores flegmatici crudi: et humores cholericiz: nā ad vnū latus pellet cholera: et ad aliud flegma: in latere q; frigidū erit pulsus deiectus. i. parvus debilis tardus rarus ad hoc. i. intm q; cogit ipm. i. latus iudicia eius frida. i. iudicare q; sit frigidū: vel iudicia. i. signa frigida: q; apparēt cū b alia signa frigiditatis. et ita intelligendū est q; q; in latere calido apparēt pulsus veloz et frequēs: iudicia caloris: q; ad tactū sentit calor et apparēt rubor.

¶ Et qñq; peruenit ad hoc vt oculus minorētur.

Dub^m 14^m Dubitat q; oculus minorat. ¶ Rñdet Bertutius q; oculus oppositus oculo partis in qua est paralyfis. Iste pmo nō est ad mentem Rasis. Nā. 18. ptine. cap. de mirabilib^{us} cap. 4. in fine. dicit q; oculus partis frigide est ille q; est minorat. Et Aui. sen. 3. bui^{us} cap.

Super tertio

de pfundatione oculi. ¶ Rñdet Albert^{us} q; oculus partis paralyticæ est minorat: et rōne assignat. Nā oculus partis paralyticæ paralyticat: et tūc oculus sanus trahit ad se oculū paralyticū: et sic oculus paralyticus trahit intus. Iste sermo est valde corruptus. Nā cū accidit oculo paralyfis: tūc nervus obticus et musculus ptenius relaxantur: et tūc oculus exit extra: vnde infra sen. 3. cap. de exitu oculi. Aui. ponit vñ cām mollificationē. Nec illud qd dicit est verū q; pars sana trahat partē mollificatā: vt apparebit infra cap. de rotura. Et qual^{iter} illū debeat. itelligi ibi dicet. Dico q; qñ vna pars corporis ifrigida: tūc pōt in parte illa esse paralyfis. Et si pars faciei paralytica fiat oculus illius partis erit extra: q; relaxabit: tñ cū b pōt minuari si paralyfis sit mala: vnde deficiat oculi nutritiva. Itā q; ista simul q; oculus paralyticat: et extra relaxet sicut manus paralytica macerit et relaxat. pōt et in pte illa frida fieri spasm^{us}: et pōt spasmari collū et musculus oculi: tūc oculus retrahit itus. Et hoc mō videt sensibile Rasis. 19. ptine. De hac aut mā scripsimus sen. 3. bui^{us} cap. de minoratione oculi et pfunditate: vbi scripsimus hāc auctoritatē ex intictione Rasis. Et idē ponit Aui. ibi et pmo cā. sen. 2. cap. de pulsu complexionum.

¶ Et quodcūq; membrorum mollificatorum et paralyticorum sū colore reliqui corporis existens nō minorat neq; extenuat est de quo maior habenda est fiducia q; illud quod est diuersum ab hoc.

¶ Causa hōz est: q; qñ stat habitu membrū color significat sanitas vitalis et naturalis virtutis: et ideo spes est de cura.

¶ Ad paralyfim pterea fit mutatio ex epilepsia et apoplexia et colica et ex pfecatione matricis et febribus temporalibus sū semitam crisis.

¶ Hoc apparē ex dictis supra. Sed in muliere cui^{us} matrix pfecatur aggregari possunt materie frigide: et exinde pelli ad nervos. Et sic potest fieri in febribus temporalibus. i. ppolitis.

¶ Et paralyfis eueniens a remotione spondilij morisera est sū plurimum: et illa que est ab ictu nō cōtra bente nervos vehementer quandoq; sanatur. Si aut superfluat non est spes vt sanetur. In illa autē in qua est spes oportet incipere a floborhomia. Et iam quidē diximus qualiter dilatetur materia paralyfis ad apoplexiam et econuerso.

¶ Cā est q; dislocatio spondilij nō rectificat nisi raro. f. si sit parua valde: vt sumit sen. 5. 4. cā. Ab ictu. i. percussioe vel ipulsiōe nō cōterente nervos vehementer: qñq; sanat. f. si pueniat anteq; pñtio nervoz attrahat corruptionē in eis. Si n. corrupat in locis pñtis: vel sit pñtio fortis distrūpsit nervos: non est spes vt sanet. Et idē ne percussio vel pñtio attrahat corruptionē et apostema est incipiendū a floborhomia pmo oppositē partis. Et itā qdē diximus. f. cap. de apoplexia. et in hoc capitulo inuuit supra.

¶ De signis.

Cap. 3^m.

Ilam aut que est a tortuositate: aut casu: aut percussioe: aut sectione causa significat: quādoq; tamen occultatur causa in sectione: quā nerruus est profundus. Ipsam vō significat: quia subito accidit et non confert ei regimen. Que aut curam recipit est ea que non est a sectione: sed est cum apostemate et similibus.

¶ Hic ponit signa paralyfis. Et pmo ei^{us} cui^{us} cā est pñbitio pñtrationis spūs ad mēbra. Scdo ei^{us} cui^{us} cā est corruptio cōplexionis pñbitio ipressiōe spūs. ibi. (Et si est ei^{us} cā malicia cōplexionis.) Tercio addit cā. ibi. (Et dicit.) Cā pmi evidentiā pñderādū q; spiritus retentio pōt fieri: vel a cā extrinseca vel intrinseca. Primo ergo ponit signa paralyfis huius a cā extrinseca. Scdo intrinseca. ibi. (Et si est cū apostemate.) Ponit ergo signa eius que sit a tortuositate. f. spondilij. a tortuositate. i. pñtrictione facta a ligatura: et eius que sit a casu et similibus et est notū. Cōsiderandū q; aliqñ nerruo pfundo et remoto a loco percussiois accidit q; inciditur siue rumpit et ignozat hoc. Et accidit q; gladius fuit acut^{us} tendens ad partē distantē a loco percussiois: ita q; nō creditur. Accidit etiā q; in ictu casus ab alto aliquādo homo euideret percutit vñ partē: et tamē nerruus distans rumpit ex cōmōtione. hoc etiā occultat medico. Signū q; est: q; subito sicut fuit percussus vel cecidit facta ē ibi paralyfis et nō pñfert cura: que aut paralyfis

recipit curā. f. plus est que nō est a sectione. i. incisione nēruis: est cū apostemate 7 similib⁹. f. causis corporalibus. Quasi velit Aui. dicere qd paralytis ex incisione totali nēruū nunq̄ curat: qd nō reu nif ille nēruus taliter qd spirit⁹ trāfire possit. Sed paralytis quū sit ab apostemate talis causis plus pōt curari. Ego vō audiui mirabilia de nēruis incisis que hic nō recito.

C Et si est cum apostemate calido tunc extensio 7 dolor 7 febris significant eam.

C Primo ponit signa paralytis per se venientia. Scdo ponit signa paralytis cretice accidentis. ibi (Et si sit.) / Prima in quatuor. p̄rio ponit signa paralytis facte ab apostemate. Scdo facte ab humiditate nō apostemate. ibi (Paralytis aut.) / Tercio ponit signa facte a tortuositate. ibi (Facta vō.) / Quarto ponit signa modi se habendi mām. ibi (Et si materia.) / P̄ria in tres. p̄rio ponit signa paralytis ab apate calido. Scdo ab apate duro. ibi (Et si.) / Tercio a molli. ibi (Si aut.) Qd dicit in prima parte est notū.

C Et si est ab apostemate duro significat ipsam tactus 7 consideratio sensibilis in nēruis 7 dolor antecedens. Nam fm plurimum accidit per ipsam tortuositas aut apostema calidum.

C Circa scdas partē diceret aliq. Si apā durū eēt it⁹ vsus nuchā: vel ēt verus pfundū corpis q̄o p tactus possit discerni. / Dm dupl. p̄rio qd nō loquit de illis apatib⁹ duris ad itra: s̄ qd sunt extra. f. circa loca spondiliū versus extra: vel in aliq manifestō loco corporis. Vel dōm qd in q̄cūq̄ loco sit nēruus qui ex illo apate duro ledit q̄n p̄cipit durus in sua ramificatione: 7 sic chorda 7 p̄niti cōpositi ex illo. vñ Aui. dicit p̄sideratio sensibilis i nēruis. f. qd appet aliq durities. dolor aut. Dicit Albertus qd dolor antecedit qd hoc apā durū sit per viā defluxus qd mā fluxus soluit cōtinuit: s̄ si mā p̄greget p viā p̄gestionis nō fit dolor. Nā accidit p ipsas. i. p ipm dolorē tortuositas. i. p̄oz op̄ilatio: vel apā calidum sup. ex qd fit paralytis. Ita exp̄positio est multū rudis homini itelligēti in p̄ncipiis aliqd: 7 iō eā nō rep̄bo. Dico igit qd cū apate duro. f. mellico: vel duro: qd cū durities⁹ nēruoz nō est dolor actu: vt apparet fen. 2. dmi libi 2. fen. 3. 4. cañ. Qñq̄ tñ ante hui⁹ apata dura 7 hui⁹ duritē sunt dolores: vt cū apostema durū sit ex p̄mutione apatis calidi: tūc enī antecedit dolor. Similr cū hui⁹ durities sit in nēruis siue cordis siue iuncturis ex distorsionibus: qd tūc fit dolor. Sed cū in loco distorto sit inodato 7 iduratio māerū: vnde apparet apostema durū. f. dicitū nēruū durities: tūc cessat dolor: et hoc est qd vult dicere Aui. dolor aut. Nā fm plurimū accidit per ipsam. f. duritiem que facit paralytin. per ipsam dico: qd ante ipsam tortuositas. i. p̄ozio circa spondiles vel iuncturas alis vel chordis: aut apostema calidū ex quibus sequitur durities. f. apostema durum: vel sibi simile: vnde potest fieri paralytis.

C Si autem est ab apostemate fluxo tunc significatio est difficilis: verūtam fm quasdas dispositiones nō euacuatur a dolore paucō 7 caliditate 7 a febre leni 7 ab augmēto doloris 7 eius diminutione fm motus 7 cibos 7 eius euentus non fit subito: imo fm dies: 7 ex omnibus istis eger sentit apud voluntatē mot⁹ quasi sit aliquid prohibens in illo eodem loco.

C Significatio est difficilis: qd valde puenit cum paralyti a mā fle-gmatica sparsa fm q̄sdas dispositiones: qd nō p̄tē putredinis māe fle-gmaticae mollis ē. ab augmēto doloris ē. Nā qd hō mouet circa locū apā sentit dolorē: cū gescit getaf. Et cibos. qd mala cibaria faciūt i loco sentire dolorē: vñ qd post repletionē sentit dolorē ibi. Euentus nō fit subito. Contra: qd mā pōt subito fluere. / Respōdet Albertus qd hoc apostema si accidit per viā defluxus fit subito: sed per viā p̄gestionis nō fit subito. Aliter dōm qd comparat euentū apatū calidōz que magis subito sunt. Et ex oibus exp̄nunt. i. cū oibus signis apostematis fle-gmatici. Aliter tamē pice-mus qd Aui. hic ponit signū qd dās cōmune omnibus speciebus paralytis frigidis ab apostematibus siue calidis siue duris siue fle-gmaticis. Nam patiens quādo vult membū suū paralyticū ex apostemate mouere: sentit quasi sit aliqd phibēs in loco apatis: vñ notū est: vnde 7 ex omnibus istis. f. apostematibus.

C Paralytin aut habens factā ab humiditate expansa sentit cām expansam in toto mēbro paralytico.

C Paralytin sentit. f. medicus vel infirmus quia indicat totū mē-bum esse remoliturum: nec affirmat p̄cipuum locum passionis.

cum vult mouere non potest.

C Factaz vō a grossitudine nēruoz signat difficultas reuersionis mēbri a sectione cū laborat in ipso eger sic est ei pole: aut faciat illō alias ad dilatationē 7 mollificationē: 7 neq̄ s̄ mēbra leuia sic in paralyti absoluta.

C Grossitudo nēruoz est eoz ingrossatio siue induratio in aliq pte vt fiat ibi sicut nodus: vnde in reliquo nēruo sensus 7 mor⁹ ipeditur. Et de hac dixit supra cū dixit: qñq̄ p̄trahunt p̄oz p̄pter grossitudinē substantie mēbri. Vel posset dici grossitudo. i. induratio in toto nēruo. Significat 7 talis paralytis. i. p̄uatio sensus 7 motus: qd si membū p̄trahat: qd hoc faciat eger vel alius: tūc nō facilius reuertit ad dilatationē. Et hoc qd siccitas illa seruat formā. Et mēbrium paralyticū nō apparet molle sic vt in natura paralytis que est p̄prie mollificatio: 7 dicit absoluta paralytis. Ita n. paralytis nō est pura: imo est cū quadā duritie: 7 qñq̄ reuisione.

C Et si materia est cum sanguine significat eaz guidez 7 vene 7 oculus 7 repletio pulsus 7 significaciones p̄dicte multotiens. Si vō est ex humiditate nuda significat eam albedo 7 mollities multa.

C Primo ponit signa qm mā fle-gmatica est cū sanguinis abūdiātia. Scdo qm est nuda. f. a sanguine separata. ibi (Si vō.) / Dicit p̄mo qd signat eaz guidez. i. vne collū qd apparēt plene 7 vne. f. relique. 7 oculus. f. rube⁹ 7 p̄dicte multotiens. f. p̄ lib. fen. 2. cap. de signis domini humor 7 pluries fen p̄ma huius. Qd dicit scdo patet.

C Et si fit successione colice 7 febrium acutarum significat eam colica 7 febres acute.

C Patet etiam.

C Et si est eius causa malitia complexionalis singularis frigide aut humide non accidit subito neq̄ sunt illic signa alia. 7 indicatur de ipso per tactum 7 per res agentes in membrum.

C Hic ponit signa paralytis facte a corruptione complexionis: vnde mēbra nō suscipiūt ip̄ressionē spūs. hec aut cōplexio erat frigida 7 humida. Et dicit qd paralytis ab hac cōplexione nō accidit subito.

C Contra: qd subito pōt homo ifrigidari ab opio vel aere. / Rūde Albert⁹ qd loquit de mala cōplexione facta a cā itrinseca. / Ser-mo iste nō vñ itelligi alr nisi qd mala cōplexio facta ab hūore frigido 7 humido vt a fle-gmate nō accidit subito. Et h est p̄m ei⁹ qd dicit supra p̄ cap. hui⁹ fen. Et ista cōplexio frida 7 hūida nō est singularis. i. sine mā. Nisi forsā veller itelligere de mala cōplexione frida 7 humida quā ip̄ressit humor 7 remāsit post humorē eionē. / Aliter igit dōm qd loquit de mala cōplexione sine mā que puenit a causis extrinsecis vt aere potu medicinarū fridatū 7 similibus. Et cōparat eā ad ip̄ressionē factā a causis extrinsecis facientib⁹ paralytin per viā solonis p̄munitatis. paralytis enim facta a solutione p̄munitatis cū ferro magis subito accidit qd hec: 7 tamē ambe sunt a cā p̄munitatis. Neq̄ sunt signa alia. f. de apatibus vel materieb⁹: 7 indicat per tactū: qd apparet frigus 7 humiditas. Et per res agentes. i. per imūtiā 7 nocentia: vel per res agētes. i. im-p̄mientes istā malā cōplexionē: qd iste iuit per aerē frigidum vel potuit opū. Et dicit. f. p̄mo p̄mētis cap. 7.

C Et dicitur qd cum vīna infantis est viridis nuntiat paralytin aut spasmus.

C Scilicet per p̄gelationē que signat humiditates frigidās in corpore que mote ad nēruos faciūt paralytin aut spasmū: 7 hoc p̄prie in pueris: qd sunt debiles in nēruis: vt in cōmēto tertij p̄uosti cor sup illo verbo. Spasmus p̄tingit pueris ter. cōmē. 36. 2. Et qd pueri possent mori prius qd hoc fiat: 7 qd viridis color posset esse per viam adustionis 7 nō significaret paralytin: ideo dicit. dicitur tamē viridis vīna. apud Aui. signat spasmū in pueris vt p̄mo cañ. fen secunda cap. de signis color 7 vīne.

C De cura.

Cap. 4^m.

C Dorret vt sit intēto tua in egritudinibus nēruozum. v. f. stupore 7 spasmō 7 tremore 7 paralyti 7 saltu intētio posterioris cerebri.

C Jam notificauit paralytin. hic ponit eius curas. Et p̄ci⁹ fm se. Scdo vt p̄uigē febi. ibi (Et scias.) / P̄ria in duas. p̄rio ponit curā in gñali. Scdo in sp̄ali. ibi (Ita aut ēst a tortuositate.) / P̄ria in duas. p̄rio pōt curā p medicinas. Scdo p dietā. ibi (In regimie aut.) / P̄ria in duas. p̄rio ponit eā. curatiōis ostendēdo locū ad quē in paralyti 7 q̄busdā alijs egritudinibus nēruoz m̄ arime opz

Gentilis

intedere. Scdo ponit casu ostendit virtutes medicinaru et tempus quibus debemus uti. ibi. (Et non pperes.) Considerandum qd ea ei qd pmo dicitur est: qd iste passiones pperit sunt coes toti corpori preter membra faciei. vel cu sunt in maiori parte vel in latere vno sunt pp noverunt facti in nucha et nervis motibus: vt Desue ponit capitulo de paralyti: siue tactibus quatuor ad stupore inde exercentibus: et ideo opz qd locus appositionis medicinaru sit pars posterior: et inde etia intendas in euacuatione si expedit.

Et non propter in usu medicinarum fortius in principio rei: imo tarda vsqz ad quartu et septimu. qd si egritudo fuerit fortis vsqz ad quartu decimu. et in hac qde hora sis pntentus rebz subtilibz ex his que leniut et digerunt et soluit et cu clysteribus non est malu in hac hora: deinde post illud euacua cu citionibus fortibus.

Dubm 1m Dubitat an sit pperandu in paralyti et similibus cu fortibz. Ut dicitur qd sic: qd Rasis nono Alimaso. cap. de paralyti. incipit curaz cu fortibus medicinis vt pillulis fetidis. Amplius in apoplexia cu fortibz curamus statim a principio: sed quedam paralyti potest focare per priuatione mori lacertoz pectoz et diapragmatis. In pmo est Desue cap. de paralyti. aucto. Bal. et Aui. hic. Vbi dicit qd in cura paralyti et egritudinu malum nervoz non est festinanduz a principio cu medicinis fortibz: ea est qd ista agitant manum siue sunt digesta siue euacuata: et fortia euacuata deiciunt virtutes non inuenientia manum apta: et ideo opz tardare vsu medicinarum regulariter: tunc coacta si paralyti aut spalmi minarent subitam morte pp noverunt nervoz anhelitus possem a fortibz ichoare: ex quo soluit secunda instantia. Ad pma dicit qd Rasis valde confundit suas curas in illo nono et indiget declaratione: et ideo cu dicitur incipiemus intelligi pmissis alijs leuibz: qd illud est pmo cure fortis.

Dubm 2m Dubitat scdo: qd in forti paralyti docet tardare vsqz ad octimu quartu die. Contra qd qto moribz est fortior: tanto magis festinetur cu medicina forti vt apparet. i. casu. fen. 4. i. cap. Vbi dicit qd ois paralyti flegmatica est moribz non acur: et ideo regulariter in usu fortium medicinaru opz expectare digestionem: qto ma est frigidior et grossior: tato magis opz tardare vsu fortium euacuatorum. Et ideo in paralyti forti. s. per ma maiore grossitie et frigiditate tardam vsqz ad quartu decimu: sed in paralyti de ma non sic icepta tardam vsqz ad quartu vel septimu. Ad pma dicit qd in morbo forti. s. acuto: qd non dat spatium operadi magis festinamus. Sed in forti. i. de ma forti quida frida magis tardam: et in hac. s. in qua non potes uti fortibz leniut et digerunt. i. leniter digerunt: vt decoctio origani vel maiorane: non syrupus de sticados Desue. et soluit. i. leniter soluit vt hiera simplex: et non hie fortis. Vel posset exponi leniut. s. vtriusque soluit. s. non laboriose: et ideo dicitur cu clysteribz. s. non multu acur. deinde post illud: qd cu potes uti fortibz vt post. 7. vel. 14. et.

In regimine autem cibandi eos opz vt paralytico in primis cu apparet sis pntentus aqua orde et aqua melis duobz diebz aut tribz si tolerauerit virtus vsqz ad quartu decimu: et si non tolerauerit virtus ciba cum carnis aut leuibz: et stude vt facias cu pati fame et ciba cum siccis cibis: deinde fac cu longam tolerare sitim. In mensis vero secundis iunat cum vti medulla nucleorum pini magne pperit. et scias qd aqua melior est ei qz vinus. vinum enim materias in nervis penetrare facit et plurimu quidem ipsius quadoqz accescit in corpozibus eorum et sit accetum. Acetum vero est ex rebus que nervis sunt nocibiliores.

Dubm 3m Dubitat qd Aui. docet pcedere in dieta de multu subtili ad grossam: cuius pmo pceptum in pma parti. afoz. 9. et 10. Vbi dicit qd in paralyti ad psumptione mactur tendentiu ad nervos et stantiu in eis abstinentia multu pferit: et qd de crisi futura non dubitamus: sicut in febribz pntinus dubitamus: ideo possum statim a principio facere eos tolerare fame et sitim ad mactur psumptione et diuersionem a nervis. Regime aut qd pceptum Hippo. p. parti. afoz. Est in febribz pntinus pperit et in gbus crism et stant expectam. Aqua orde vel mellis. Ordei aqua est in estate et state calida puenitior: aqua mellis in hyeme et sene: et qd orde directe pro nervis non copetitur cu infirigidet: sed loco cibi et alijs indicantibz: vt disperata epas copetitur. Et ex hoc soluit dictio que videt iter Aui. et Rasis pmo pntine. cap. i. qui potus de orde non laudat in egritudinibz nervoz. Si non tolerauerit. In hoc pndera qd subtilitatem regiminis Aui.

Super tertio

incipit pntiente virtute: a carnibz aut leuibz vt perdec vel aulculis paruis. Libis siccis: vt carnes passerum et freguloy et siccis per arte qd frixis. Deinde qd ex cibis siccis et sti psumet multu de ma in mensis secundis. s. loco fructu. pini magne qd magis puenit vt sumis scdo casu. cap. de Beloume cap. 257. Considerandum qd duas cas assignat: qre vnu non copetitur. Una est qd mas facit penetrare in nervis: est eni penetratius: vt apparet in com. afoz. 6. 5. parti. Si inebriatus. et ducit secum mas. Scda ca est: qd pueritur in acetu in nervis. s. qd est plurimu et hoc qd ibi stans putrefit et putrefactio facit in eo acetositate: vt. 4. de simplici medicina cap. 3. Vel etia ibi existens leuiter ebullit et incopetere: hoc est ca acetosationis: vt apparet infra fen. 13. caplo de signis dispositionis stomachi. Acetum vero etia qd infrigidat et mordicat. reg. manili. com. 38.

Et illa aut que est a tortuositate et coartatione curatur cum eo qd determinauimus in capitulo tortuositatis et coartationis postea. si aut est a percussione aut casu tunc eius cura est praua.

Hic in speciali ponit cura paralyti. Et pmo eius que fit a pntione spondilii. Scdo eius que fit a ma flegmatica. ibi. (Si aut fuerit egritudo ipsa paralyti.) Tercio eius que accidit fm semitam criss colice. ibi. (habentes vero illa.) Quarto eius que fit a solutione continuitatis. ibi. (Que vo.) Quinto eius que fit a mala coartatione sine ma. ibi. (Illa vo.) Excusat autem a cura paralyti facte ab apostemate per id qd dicit. Et per illud qd scit de canonibz cure apostemati in multis locis. Excusat et a cura paralyti facte ab induratione nervi siue ingrossatione per id qd dicitur est quarto casu. fen. 3. de cura duritiez. et fen. 4. cap. de duritie et tortione nervoz. Prima in duas. pmo excusat se a totali cura. Scdo aliquid de ea ponit fm qd huic loco pertinet. ibi. (Eius tamen.) Dicit pmo qd paralyti que est a tortuositate. s. spondilii et coartatione. s. nervi a spondilii toto curatur. fm qd dicit postea et. s. quarto casu. fen. 5. cap. de dislocatione spondilii. Si aut est. s. tortuositas et coartatio a percussione et. est praua cura: qd forsitan impossibile est reducere spondiles dislocatas: dixit hoc qd si fiat a ca intrinseca vt apate vel tortu ventositate sicut accidit gibbositates: tunc est cura possibilior.

Eius tamen cura fm oem dispositione est vt pndere: tur an illa tortuositas cuenire faciat apostema cu at- trahat manum: et curet totu cu eo qd conuenit ei. Et opz vt ponantur medicine in cura illius in quocunqz loco acciderit super loca percussione et super pncipis et quo egrediunt nervi mouetes membra paralytica. posito aut medicinaru sup membra paralytica est ex eis que non afferunt inuamentu de quo sit curanduz. et tibi qdez inest cognoscere originem nervoz et quale est siue intetio in medicina sit prohibitio apostematis: aut sit intetio in ea mollificatio: aut sit intentio in ipsa calefactio et permutatio complexionis.

Hic ponit casu. curationis. Scdo remouet dubiu. ibi. (Etia fortis se.) In pma parte pnt duos canones. pntimus est: qd pndere: tur an ma que trahit: apostemet aut non: et curetur fm qd opz de cura apostematis vel non apostematis. Secundus casu. est qd medicine ponantur super loca percussione. Et simile huic ponit pmo de interioribz cap. vlti. et infra fen. 14. i. cap. in fine. Et considera qd hic canon est verus non solu in paralyti ex percussione: sed etia ex oppilatione vel alia ca appropriata principio nervi: et ideo dicit qd opz scire origines nervoz: et verificat et canon: siue iste medicine sint repulsive phibetes apha siue mollificatiue. s. fedatiue dolor et testis siue sunt calefacientes: opz. n. qd sup loco patiente pncipali ponant.

Et fortasse necessarium erit ponere iuxta membrum percussum et apostemolum incipiens resolui ventosas extrahentes sanguinem ab eo ad partem: aut ad illud quod apparet de corpore.

Quia diceret aliquis potne poni aliqua medicina qnqz non super loco. dicit qd sic: vt cum intendis transponere materiam ad aliud membrum: vel ad superficem soey vel ad profundum: tunc eni non super loco patiente: sed super focio ponimus. v. g. ventosas. Et inuit in hoc Aui. qd si ad longinquius vel ad opposituz trahere velis: pones medicamen in opposito.

Si autem fuerit egritudo ipsa paralyti occulta facta propter mollificationem nervorum: tunc illud qd est necessarium

est necessarium post regimen comune est communitas materiei cui eo qd descriphimus z diffinimus in euacuatione ipsarum materierum subtilium sine additione z diminutione.

Chic ponit curā paralyfis q̄ fit a flegmatica materia non aposte mante: z ista paralyfis est que plurimus accidit z dicitur occulta: qz nō fit a cā pmitua: z qz in loco p̄cipuo nō est apostema: sed materia est magis sparsa: z iō nerui sunt remolliti ab illo flegmate. Et p̄mo ponit curā cum ipsa perdurat. Sc̄do dū est in declinatione. ibi (Cum mēbrū.) / **P**rima in duas. **P**rimo ponit curā sua finis. Sc̄do alioz. ibi (Quidam vō.) / **P**rima in tres. **P**rimo ponit curā p res alterates z euacuantes que corpus magis ingrediuntur p superius vel inferius. Sc̄do p res que extra apponuntur. ibi (Et ipsoz spōdiles.) **T**ertio iterū p eas que corpus ingrediuntur siue p tem vnam. ibi (Et scias q̄ infusatio.) / **P**rima in duas. **P**rimo inuit cañ. generalē in vsu medicinaz. Sc̄do enumerat. ibi (Et meliora.) **C**edit p̄mo q̄ in cura paralyfis z. duo sūt necessaria: vñū est regimen cōe dictum in p̄n capituli: qz sit p̄tentus aqua mellis vel aqua ordei zc. Sc̄do ē necessariū cōitas materiei. i. cōcomitatio mām. vel cōitas. i. cañ. cōmunitas dictus ad materias frigidās: cum eo qd scriphimus quantū ad medicinas: z diffinimus quantū ad regulas siue cañ. in euacuatione ipsaz materiez subtiliū. i. subtilia taz siue additione z diminutione. Canonis: quasi dicat hic nō ad do nec minuo. **I**sti aut cañ. sunt positi in generali caplo sen. i. z in p̄n huius capituli: qz nō pperes cū forti euacuatione. Vel materie rō subtilis. i. flegmaticaz: qz materia que facit paralyfis que p̄prie dicitur mollificatio neruoz est mīa flegmatica subtilis respectu eius que facit spasmū vt apparebit capitulo de spasmō.

CEt meliora quidē quibus euacuatur sunt pillule de enforbio z pillule aluenestheim z pillule de scetarac z pillule fetide z biera bermetis. Et vomitus cū elleboro albo cum dispositione sua: aut cū expressione rassa: nī in quo sit virtus eius: z similiter reliqui vomitus cōserunt eis: z quandoqz fit superfluitas in hoc.

CEt p̄mo ponit medicinas euacuantes. Sc̄do alterantes. ibi (Et in potu.) **T**ertio clysteria z suppositoria. ibi (Et opz.) **P**illule iste nobis nōte ponunt. s. cañ. tractatu. 9. z ab alijs auctoribus. **A**luenestheim sunt pillule nominate a loco in quo tenentur schole. **P**illule de scetarac. i. de tapha zc. **S**it superfluitas in hoc. s. vomitus: qz videt eius iuuamentū: ideo multiplicamus eū quandoqz superflue: vel superfluit quādo sumitur elleborus sicut est p̄prie: vel etiaz si sumatur eius virtus cum rasso.

CEt in potu detur tyriaca pondus vnus danich. **D**eide addatur paulatim paulatim: neqz augeat supra. 3. i. z quandoqz administret ei sisamum decorticatū: qz qz vō dantur oryamel cum sua dispositione z opoponacū cum sua dispositione cum syrupo de melle: z eius quidē potio sit quātitas bachilon z confert eis.

CTyriaca. s. antiqua: z multum laudatur a Mesue Danich. i. viij. grana ordei neqz supra. 3. i. qz nimis forsan calefaceret z sicaret. **S**isamū decorticatū vt plus moxet in stomacho. **O**ryamel cum dispositione sua. i. sicut est: quia simplex oryamel cum syrupo melino. timet enim Auic. malitiam acetū: ideo addit syrupum non acetosum. **B**achilon est nomen ponderis apud quosdam vnus fabe z. viij. gra. ordei.

CEt oportet quidem vt clysterizentur enematis fortibz z colyria fortia supponantur z inclinentur eorum materie ad inferiora.

CClysterizetur zc. s. in processu. **I**nclinentur. s. cū clysterijs z colyrijs z etiam fricationibus.

CEt ipsorum spondiles inungantur ex oleis fortibus: z conferunt eis vnctiones calide ex oleis z emplastra rubificantia quozum rememoratio est iterata multis vicibus z p̄prie cum destruitur sensus. z radix quidē lilij est ex medicinis bone rubificationis fricando cum ipsa fm modum inungendi.

Chic p̄mo ponit curā per vnguenta z emplastra. **S**ecūdo p ventosas. ibi (Eis preterea.) **T**ertio iterū per vnguenta z emplastra ibi (Et administra.) **C**edit p̄mo q̄ inungantur spōdiles. s. facien-

do compressionem: vt dicit littera extra: vt melius profundetur. **O**leis fortibus scilicet calidis z acis vt rutaceo costino anbeti no vulpino z similibus. debent aut esse fortia: qz nerui sunt mēbra frida z pfunda: z locus et nuche est pfundus z rectus. **E**mplastra rubificantia vt de castoreo synapi euforbio iterata supra cap. ge. nerali sen prima z in multis alijs specialibus capitulis: p̄prie cū destruitur sensus qz tunc significatur maior infrigidatio: z malitia ipsius flegmatis. **E**tiā qz tūc non incurrit dolor ex vsu istoz. **R**adix lilij iros in modum inungendi. s. bene fricando z p̄mēu do vel miscendo cum aliquo oleo de predictis.

CEis preterea confert positio ventosarum super capita lacertozum absqz incisione. **S**ed post euacuationes p̄p̄terea qz calefacit lacertos z fortasse necessaria crit incisio aliqua: z oportet vt ventose stricta habcant capita z suspendantur cum igne multo z suctione forti z laboriosa z remoueantur velociter. **L**um ergo vento se adhibentur oportet vt separatim ponantur super loca plurima si mollificatio est plurimum separata: z si non est plurima ponantur coniunctim: z vtere super ea post illud pice z gumma pini.

Conferandū q̄ in appositione harum ventosarū **A**uic. tangit octo. / **P**rimo locū. i. capita lacertoz: z exponit qdā. i. loca chorda rii: qz ibi ē discoopta chorda z uerius: z ventosa pōt magis trahere sanguine ad illa. **S**ciendū tñ qz capita lacertoz intelligunt qñqz partes chordaz: qñqz sumit ab **A**uic. 4. cañ. sen. 4. z. ca. s. caput la. certi pōt ē sumi p̄o parte sui ortus: vt sumit ista cap. de spasmō cū dicit **S**here ad caput. **E**t tūc hz nerui nō sint ibi discoopti: tñ ibi melius pōt applicari vñosa: z sanguis illuc tractus retēus in carne magis forsan retinet ibi. **E**tiam implet in maiori pte nerui: z iō credo qz vtrobiqz possit poni fm qz tibi vñ. / **S**ecūdo tangit modū operadi circa p̄tē: qz nō fiat scarificatio: qz tunc euacuaret sanguis cuius querit retēio nisi forsan superfluis esset attractus: tunc enim est necessaria aliqua incisio: vt dicit. / **T**ertio t̄git rēpus qz post euacuationē. s. vniuersalē ne materia supflua ad p̄tē trahat. / **Q**uarto ponit cāz quare vñose ponunt zc. pater. / **Q**uinto for mā: qz habeant stricta capita: z hoc qz melius appl. canf. / **S**exto modū: qz cū igne multo forti suctione zc. z hoc totū fit vt fortius trahāt. / **S**eptimo tangit distantiaz positionis ear: qz si hō est paralyticus in multis p̄tibus: verbi gratia in manu pp. op̄pilationes in ortu neruoz suoz: z in pede pp. op̄pilationē ē in suo neruo opz qz vñose ponant sup diuersa loca. sed si paralyfis nō est plurima qz nō est in pluribus p̄tibus sed solū in manu: verbi gratia ponantur vñose p̄tētim. s. circa vñū locū vt circa spōdiles colli in fine: vñ nerui manus hñt ortū. / **O**ctauo ostēdit qd p̄cedū post: qz p̄cē ē gumma pini: qz cōfortat z retinet sanguinem attractum.

CEt administra super ea emplastra calida rubificantia sicut emplastrū de farina gith z lilio cuz melle. **E**mplastrū quoqz de synapi est ex eis que ipsis conferūt. **E**t tu quidē permuta omne que d est debile ad hoc vt rubifiet z vt vesicet. z emplastrum de scetarum magi me confert paralyfi iuuamē: z est apud plurimos eoz excelsans a gūma ruthe agrestis z synapi. **E**mplastrū qñqz de gūmma ruthe syluestris est iuuans z p̄prie cum nītro z sulphure z fricatio cū oleo z nītro z aqua sulphurea z aq̄ marina z embroce subtiliatue p̄ferūt.

Chic ponit curāz per vnguenta. **P**rimo facit hoc. Sc̄do docet vitare erroz. ibi (Lunqz sensus.) **C**edit p̄ qz vñaris emplastris calidis rubificationis: z post qz es vsus leuibus permuta te ad fortia z p̄z. **S**ith: dicit aliq. i. liliū: sed gith similit nigelles: vocatur apud nos gietrone: z reperitur in frumento: scetarum. i. tapha.

CLunqz sensus est debilis fortasse emplastrum forte nocet z non sentit illud z educit illud ad lesionem z vlcrationes fortē. **O**portet ergo vt omni custodia ab illo caneatur z vt consideret dispositio impressionis emplastri. **N**am si rubificat z inflat z cutem nō pertrahit z separatur compressione digitorum subtili z albificatur locus eius tunc impressio non pertransiuit cutē: z si rubificatio est magis fixa z caliditas magis appa-

Gentilis

rens tunc remoue. Modus vō cognoscendi hoc est vt auferas emplastrum omni hora 7 consideres dispositionem. Si ergo necessaria est ablatio remoue: 7 si necessaria est iteratio itera.

Considerat Aui. qd si sensus partis paralytice est debilis ex visu fortium emplastroz possit accidere nocuentū: eo qd hō non sentit impressione: 7 ideo eleuare opz emplastrū omni hora. s. sepe 7 sepe: 7 considerare colorez loci vt ipse docet. an. s. p. transeat cutem apostemando 7 vicerando: vel non pertranscat quia non apostemauerit nec vicerauerit. 7 patet.

Et scias qd insufflatio ex cōditi in naribus eoz valde confert: 7 similiter que sunt ei similia quoniam purgant cerebrum 7 conuertunt materias facientes egritudinem a parte egritudinis.

Hic redit ad curandū cū eis que intus ponunt. primo p caput-purgia. Scdo p potū. ibi. (Et vinū.) Tertio p alia qdā. ibi. (Et administratio.) Cōditi sunt qdā radicle gbus lanary lanā limpidae: s. vitum elleboro pro eis: pueritū a pre: qd ad prem nasi 7 palati: 7 similiter que sunt ei similia vt gargarismata.

Et vinum antiquum parum valde confert egritudinibus nervorum omnibus. Plurimum vō ex eo sumptum est res nocibilior nervis. Et administratio acorū nutriti est ex eis que eos iuuat: 7 similiter gradatiz ordinetur in potado hieras 7 sint permiste euz aliquo qd sit sicut castoreum donec perveniant ad hoc vt ex inde in potu sumant pōdus. 3. vi. pot. 3. i. Et similiter potus olei de cherua cum aqua de radicibus iuuat valde.

Hic soluit qd an vinū pferat nervis de qua Cōcliator dicit differētia. is. qd vel mā ē cruda 7 in flur: 7 tūc nō cōpetit: qz magis facit illā fluere. vel mā est digesta 7 tam sunt facie euacuaciones: 7 tunc vinum paucum antiquum cōfert: qz mā res soluit 7 exteāt: paucum qz multū noceret. antiquū qz magis calefacit 7 siccāt. sed an debeat dari purum vel lymphatū considera ex consuetudine 7 dispositionibus alijs hoc indicātibz. Et administratio: qz acorus multam bz ppietate in egritudinibus nervoz. Gradatim zc. Primo. n. sumat debiles hieras 7 postea fortiores. similiter primo sumat parum dosim: vt. 3. j. postea magnam vt. 3. vi. Oleum etiam de cherua. i. pentaactylis confert: vt notum est.

Quidam vō hominum sunt qui paralytim curant dando in potu omni die aur. i. ex hiera cum aur. i. piperis 7 sanatur. 7 oportet vt cum aliquid istorum sumunt in potu non potent aquam vt prolongetur eius mora in stomacho 7 fortasse moratur tota die deinde operatur. quandoqz vō sumunt in potu piperis aur. j. cum aur. i. castorei.

Hic ponit curā quorūdā: 7 sumit p pōtine. c. i. 7 forsan qd ista cura sufficit: 7 forsan qd idigemus fortioribus: 7 opz non potēt aquam. Diceret aliquis quō possunt sumere in potu 7 nō potēt aquā: qz i aq vel alia re ligda opz qd dissoluāt. 7 Rūdet qdā qd dīc nō potēt a quā intelligit aq de gnoz radicibz. s. fen. petrosilly apy spargi 7 bursi. 7 Aliter dōm qd Aui. vult qd ista dissoluant cū aliqua re vt cū aqua: sed post istū potū nō potēt postea: qz faceret eaz cito a stomacho descēdere: ex quo sumas cañ. qd qñ vis aliqua medicinā in stomacho morari nō dōz post illā bibi: ne potus illā a stomacho pcepiter. Qñq vō. s. cū iteruallo qd tibi vñ: qd nō possent cōtinuare: quoniam castoreū nimis inflāmet eos.

Et illis quidem non est aliquid ita conferens vt tyriaca 7 metridatum 7 scelite 7 aliuentbere. Alia quoqz fetida vellemētius iuuamenti est bibita vel linita 7 p pzie cū bis in die sumit 7 ē t bondacha inda.

Iste potest esse cañ. per se 7 nō canon postus alioz auctoritate: 7 diceremus qd hic Aui. ponit quasdā medicinas alterātes ericātes 7 resolucētes multū pferētes i paralyti: sicut tyriaca. s. antiqua metridatum scelite: ponunt in s^o tractatu p. Aliuēbere est aliqua magna cōfectio quā forsan non habemus: vitum tñ anacardio. Bondacha quid i exponit. i. auellana indica: sed hoc est falsum qd ista est fort. ter frigida vt apparet a Serapione caplo de fauseli: 7 forsan est qd dicitur buncā siue buncum de quo secundo cañ.

Super tertio

Cumqz membrum redit ad se oportet vt ipsum exercites post illud 7 constringas 7 dilates ipsum vt ad integram redeat sanitatem. Et ipsi quidē quandoqz iuuantur a se. 7 iuuantur vocibus 7 locutionibus alijs. Et post euacuaciones 7 iuuamenta ab eis quibus vtatur: iuuantur balneo longo secco aut balneis.

Hic ponit curam paralytis quādo iam declinat: 7 membrum paralyticum incipit redire ad se. i. ad suā virtutem. Et primo ponit multa iuuantia. Scdo dat cano. in visu quarundem medicinarum que tunc competunt. ibi. (Et in fine.) Dicit de primo qd oportet vt exercites. Dilates. i. frices 7 rarifices cum fricatione. Et constringas. i. premas: 7 totum sit ad excitandum calorem in membro 7 resolucendū supflus. Sed tu. d. non ne possunt fricare 7 premere anteqz ad sanitatē reuertat. 7 Dōm qd exercitari de se non pōt vt notū est. Frictiones autē 7 pñones cū oleis 7 sine possunt fieri ante sanitatē: si mā non esset in cursu ad nervos. Iuuant a febre quandoqz: qd cū febris est debilis nō tā fortis qd periculū minetur. Sed tu. d. nō ne iuuant anteqz paralytis declinet. 7 Dōz p sic: 7 iō dōz referri absolute ad paralyticos de mā flegmatica: de gbus est hic sermo vt dicat. Et ipsi. s. paralytici. 7 Uel dōm scdo qd iuuant tū a febre est magis certū cū mā est iā diminuta: qz qñ esset multa repletio pp eliquationē materiez possit eē ex febre magnū piculū. Cuiusmodi vocibus zc. Totū hoc fit ad excitandū calorem. Post euacuaciones 7 iuuamēta zc. i. postqz est iuuatus a medicinis: quibus est vñus: iuuat balneo secco: qz siue aqua vel cū aqua sicca vel balneis vt de sulphure 7 silibus. Ista enim balnea ante euacuatiōnē dilatarēt materiā. Sed tu diceres. ut. terapē. c. 9. precipit: qd balneū nō fiat: si particula est debilis: sed hic est debilis pñcula: vt nervi. 7 Dōm qd loquit in febrilibz in gbus ps debilis possit apari hec aut debilitas nervoz i palyti ex balneo remouet.

Et in fine rei 7 post euacuaciones: 7 vbi necessarium est solvere oportet vt non sint resolutia cum lenificatione pura: sed euz aliquantula stipticitate. Quapropter oportet vt resolutio fiat cum aliquibus que fit vt anisum 7 sigia 7 castoreum 7 squinantum 7 que sunt similia his ex causis stipticis.

Considerādū qd in declinatiōe paralytis factis eñonibz securi possum 7 resoluerē qd aliquo tpe: tñ Aui. nō vult qd sint resolutia cū lenificatione. i. aptiōe siue resolutiōe pura: qz talia debilitāt mēbz laxādo subz eius: 7 resoluēdo spūm: 7 iō opz qd aliquam habeāt stipticitatē. Stipticum. n. remouet resolutiū grauiamē: vt p. cañ. fen. 4. c. de cura oppilationum. Hinc accipe qd anisū aliqz dabet stipticitatē: nisi forsan Aui. intelligat omnia ista simul mista esse resolutia cum aliqua stipticitate. Sigia. i. roxar liquida.

Habentes vō illam que facta est post colicam iuuat medicamē factū ex nucle romana scriptū i antidotario. Et iuuant eos olea que non sunt violente virtutis 7 multe cōpositionis: sed sit sicut oleū de lilio 7 oleū de oliuis 7 expertū est oleum de nucle indica 7 oleum de narcisco 7 factum cū gūma albotin vtrūqz simul acceptū iuuatium est sua proprietate.

Hic ponit curā paralytis que aduenit p viā criss colice. Et pōnit vñū modū cure. Scdo alū. ibi. (Qñq.) Nux romana nō videt qd sit apud nos. est enim nux fortiter calefaciēs 7 ericātes. Et difficile est extrahere ex antidotario. Et Simon credit: qd in hoc vocabulo sit magnus error in scdo canone. Considerādū qd iste paralyticus: qd est debilitatus ex pcedētibz doloribus colicis: nō sustineret fortes medicinas: 7 iō docet inūgere ex oleis magnis nōviolente virtutis. Aliq tñ dicit nō magne cōpositionis: qz paucay medicinarū est melius plurimo: vt. 5. cañ. p. c. de duabz spicijs vt romana 7 nardi narcisco cepe canno. Oleū de oliuis. s. antiquū. albulati. i. alborim 7 ē tērbēcina. tñ. 5. practice. Balsab. cap. 28. c. de paralyti post colicā dicit: qd telat est quoddā cōpositum ex rasina pini 7 marmore trito: 7 est ibi in glosa. Repetit autem Aui. de oleo narcisci: vel propter diuersas descriptiones: vel primo vñus est eo solo: 7 modo misto: 7 ideo dixit vtrūqz simul.

Quandoqz vō iuuant plures eorum cum eis que in frigidant 7 cōfortant 7 prohibent materiā: 7 cū medicant calidis augmētāt egritudō: 7 illud ideo qm materia subtilis

teria subtilis dilata. per ea plurimū. Cum vō mebrum
infrigidatur confortatur mebrum a frigore 7 minora-
tur quātitas materiei: 7 puenit ad hoc vt euanescat.
Et non opz vt in eoz calefactione perueniatur sed est
necessariū vt sint medicie pforate cuz aliquibus que
sint sicut camomilla 7 mellilotū 7 amaracū 7 mēba 7
calamētū 7 cōmīseant eis allia: 7 ē illud qd aliquid
infrigidatiōis habeat sicut succus ligitie 7 semē endi-
uie 7 reliqua. Hec. n. cū administrant iuuant valde.

¶ Iste canō pōt esse de cura paralyfis post colicā 7 pōt esse canon
in cura paralyfis p se veniētis a mā flegmatica. C. pmo expōnē
do est pīderādū: qd illa mā in trāitu ad neruos multū subtiliat: 7
venit p viā defluxus de pre ad pte. Cura igit nūc est cuz frigidis in
pī: qz pforat. f. repetitū 7 cōstringunt mebrū: ne mām recipiat.
Calida aut in hoc pī subtiliādo mām faciūt eā magis fluere. Nūc
aut post pī opz curare cū calidie: s3 nō puris: imo cōtractis ē cū
aliquibz frigidis: vt cū semine endiue 7 succo ligitie: 7 hoc qz ē str-
tēno est nō sōlū re solutio s3 defensio mebrorū: ne adhuc recipient
mām ab intestinis. Et forā p hūc modū in edici curabāt: ne ex
colica fieret paralyfis. f. igrōssando mām cū frigidis ne ipā ad ner-
uos penetraret vt appet ifra fen. 16. c. 1. de colica. 7 ē mēs "baly. s.
prac. c. de palyfi sine enervatiōe post colicā. c. 28. C. Scdō mō ex-
ponēdo istū can. dicim: qz referēdo ad palyfis p se veniētē a mā
flegmatica. f. subtili dulci: 7 forā hāre aliquā cū sanguine mitionē: q
cū puris calidis nec cū vebemētē calidis d3 curat: vt patet.

Dub^m 5^m ¶ Dubitat qz ponit succū ligitie frigidū. ¶ Ddm qz of frigidus re-
spectu illoz: qz est quasi tēperatus: 7 in inter frigida ponit ad sitis
sedatiōē. 4. can. sen prima capitulo de regimine acutay feb. Qui
dam hic addunt qz in paralyfi vel est timor de materiē indura-
tione: tunc non debemus vti calidis puris sed mistis cuz frigidis.
Vel non est timor: tunc possumus eis puris vti.

¶ Que vō a sectione facta est curam non habet.

¶ Causa est: qz non pōt fieri vera consolidatio: partes enī nerui re-
trahuntur: 7 si coniungant fit ibi durities 7 oppilatio quedā: vnde
de spiritus pertransire non potest.

¶ Illa vō que facta est a complexionē frigida cum ca-
lescentibus notus curat: 7 illa cuius cā cōplōnis ē po-
tus aque multe frigide vtatur balneo multo sicco.

¶ Ponit curā paralyfis a mala cōplōne frigida sine materia. pmo
in generali. Scdō in speciali illius que fit potu frigide aque: cura-
tur enim balneo sicco. f. calido.

¶ Et scias qz quando aggregātur paralyfis 7 febris
in aliquo tunc oxymel cū zuchcharo rosa. est conueniēs
medicamen in illa boza.

Dub^m 6^m ¶ Oxymel. f. simplex cōfert neruis p mel 7 p acetū febrī 7 zuchcha-
rus rosatū pferit febrī: 7 iō est vsus horū simul conueniens.

¶ Dubitat cuius lateris paralyfis fit prauioris cure an sinistri an de-
xtri. ¶ Vides qz prauius curat paralyfis sinistri. pmo qz virtus ē
in eo debiliō. Itē tremor sinistri lateris difficilior curat vt infra.
Et sciatica sinistri lateris vt infra fen. 22. 7. 6. lib. viatici. ¶ In cōtra-
riū qz paralyfis q occurrat lateri nobiliori ē difficilioris cure: s3 pa-
ralyfis lateris dextri est bmo. 8. ¶ Rūder Lōcillator ofia. 123. qz
prauius curat paralyfis lateris dextri. Rō qz morbus qui aduenit
cū maioris disconueniētia a nā pīs difficilior curat. Talis ē paralyfis
in dextro latere: qz est pō calidior. paralyfis autē est frigidus mor-
bus. Amplius paralyfis ē difficilioris cure in qua magis debilitat
fons calozis 7 nutritiōis: sed paralyfis vel in paralyfi lateris de-
xtri hoc ptingit: qz magis debilitat cor cum partes dextrā magis
respiciat: magis ē debilitat epar qd est pī nutritiōis: qz situa-
tur in dextro. Itē paralyfis difficilior curat que ampliorē colligit
mām: sed paralyfis in latere dextro est bec: qz pars rariōr 7 ma-
gis suscipiē mām. ¶ Considerandū tñ qz hoc verificat in paraly-
fi rotius lateris cuius pī est a cerebro 7 nucha: qz paralyfis aliq
particularis vt pedis vel vnus alterius partis in qua nucha cor-
7 epar saluarent illa. ¶ Posset ptingere qz illa que ē lateris dextri
facilioris cure ē sicut ē podagra pedis dextri 7 sciatica. ¶ Ad cō-
traria ddm. Ad pī qz virtus in sinistro ex nā fit debiliō: tñ pa-
ralyfis in dextro magis dicit virtutē. ¶ Ad secūdā ddm qz nō est
simile de illis passioibus 7 de paralyfi rotius lateris: cuius pī
esset a cerebro 7 nucha: vbi cor 7 epar sunt valde lesa cū est in pre
dextro. Et si tremor p hūc modū fieret in parte dextro difficilior
curaret qz in sinistra. Itā solutiōne accipe si placet: p telare enīz

In hac questione ēē redire ad questionem qua queritur an mor-
bus similis nature partis sit curabilior qz dissimilis: 7 in qbus sal-
lit illius afo. sententia: quod presentialiter non discutimus.

De spasma.

Cap. 5^m.

Spasmus est egritudo nervosa qua mouentur
lacerti ad principia sua 7 inobedientes sunt
7 in dilatatione.

¶ Supius determinauit de paralyfi. hic determinat de spasma.
Et p inuestigat eius eē cās 7 diuersitates. Scdō signa. ibi. (Pulsus
spasmatoy.) Tercio ponit curā. ibi. (In eo quidē.) ¶ Prima in qua
tuor. pmo ostendit quid sit spasmus. Scdō inuestigat diuersita-
tem quandam in modis eius. ibi. (Ex itaqz.) Tercio inquit cās 7 p
psequens diuersitatē ex parte causarū. ibi. (Cā vō.) Quarto ponit
quosdam canones. ibi. (Cum ē aliquis moritur.)

¶ Dubitat circa pīā pte: qz dicit qz est egritudo: cū Bal. s. de acci-
dētī 7 morbo. ca. 2. ponat qz est accidēs. Item dicit qz est egritudo
nervosa: contra: qz. 6. de accidētī. ca. 2. of qz ē egritudo lacertosa.

¶ Ad pīmū ddm qz in spasma nos cōsideramus tria. f. malū mo-
tū vel malā quietē: 7 hoc mō est accidēs. ¶ Scdō pīderamus ma-
lā figurā mebrī: 7 sic pōt dici egritudo officialis. f. in figura. ¶ Ter-
tio pīderamus ipsam cām que facit hoc accidēs. f. malā cōplexio-
nē sicā in spasma sicco 7 alios modos egritudinū in alijs modis
spasmi: 7 hoc mō spasmus est egritudo. ¶ Vel possemus dicere qz
cū Alu. dicit qz spasmus est egritudo accipit nomē egritudinis lar-
ge. ¶ Ad scdm ddm. pmo qz qā dicit nervosa intelligit. i. neruo-
sū mebrorū vt lacerti. ¶ Vel dicendū qz est passio lacertosa ime-
diatē. Nā cuius ē opatio volūtarius motus. ē 7 accidēs nōcūmē
tū volūtariū motus: s3 lacertoy opatio ē volūtarius motus: ergo
spasmus vt ē impedimētū volūtariū motus est accidēs per se 7 im-
mediatē lacertoy: tñ mediatē spasmus est accidēs neruoy in qua-
tū nerui pōtāt virtutē hāc ad lacertos. ¶ Cōsiderandū qz p pīn-
cipia itelligimus loca versus ortū neruoy versus qz fit cōtractio 7
reflexio mebrī. ¶ S3 tu. d. cōtra: qz quādoqz in se cōtrahit. ¶ Dicē-
dū p qz semp est ibi flexio mebrī: vñ cauda musculi vertit ad pī-
mū. s. 3. rasceta versus cubitū. ¶ Scdō dicēdū qz forā in oī spasma
vel in pluribus ē fuga a re nocētē: 7 ideo musculi fugiētē ad pī-
mū trahunt. ¶ Dicit postea inobediētēs sunt in dilatatione. ¶ Ex hoc
apparet qz spasmus accipit hic. pprie vt distinguit ptra tētanū.
Accipitur enim pro egritudine nervosa contractiua.

¶ Ex itaqz alijs remanēt fm suam dispositionē 7 dila-
tant: 7 alq eoz facile redeunt ad dilatationē suā sicut
fit in oscitatione 7 singultu.

¶ hic ponit diuersitatē ex pte modoy: 7 vult qz spasmus gda: est
fortis pdurās: gda ē debilis cito recedēs. Ex itaqz. f. lacertoy p-
ctoy: alijs remanēt 7 alijs facile redeūt ad dilatationē sic fit in osci-
tationē. f. qz bō cito suā mādibulā reducit. Et singultu. f. qz bō cito re-
ducit a pctione stomachi ad dilatationē. vñ sicut quāsi in icru bō
reducit mādibulā: 7 in icru stomachus in singultu recedit a ptri-
ctiōe: ita qz in icru gda spasmi durat: 7 isti plurimū sunt ventos.

¶ Causa vō in ipso aut est materia aut causa absqz ma-
teria sicut caliditas 7 siccitas.

¶ hic inuestigat causas spasmi 7 diuersitates spasmoz ex diuersi-
tate causay. Et p facit h in generali magis 7 via diuisiua. Scdō in
spāli ponēdo quasda spāles cās spasmi 7 diuersitates hz illas cās.
ibi. (Reliquas aut ofias.) ¶ pīa in tres. pmo pmitit diuisionē
Scdō ereqz. ibi. (Materia gda.) Tercio cōparat spasmi ad para-
lysim 7 epilepsiaz. ibi. (Et sic gda spasmus.) ¶ Dicit p qz cā aut est
mā aut absqz mā sic caliditas 7 siccitas. ¶ Cōsiderādū qz absqz mā
duplī itelligit. pmo. i. ex inanitiōe sic fac calitas 7 siccitas. Scdō
absqz mā. i. nō p modū pletitiōis sed illatiōis nōcūmētī: quātū ad
hoc non posuit exemplum: sed intelligit etiam de hoc.

¶ Et materia quidem spasmi fm plurimum est flegma-
tica 7 quādoqz est melancholica 7 quādoqz sangui-
nea: 7 illud est in apostematibus lacertozum cum re-
soluitur materia faciens apostema cum vlcere villi
nerui 7 augmentatur in latitudine sua 7 minoratur a
sua longitudine.

¶ pmo declarat vnāquāqz istay cāz. Scdō qz dixerat qz calidi-
tas 7 siccitas facit onidit quō calidū 7 sicū se hnt in hoc: 7 gīa bui-
quō frigidū 7 humidum. ibi. (Spasmi aut ex repletionē humidī.)
¶ pīa in duas. pmo inuestigat has cās fm se. Scdō determi-
nādo spasmi ad loca. ibi. (Sicut enīz.) ¶ pīa in duas. pmo decla-
rat cām pīā spasmi. f. mām. Scdō declarat aliā. f. nō mām: 7 per
pp 2

Gentilis

psa ostendit quo spasmus fit a mē: a quo nō a mē. ibi (Ex spasmōe q fit.) / Prio in tres. prio ostendit que sint mē facientes spasmū. Scdo ostendit locū materiez istaz: complet enumerare mās. ibi (Et mē.) Tercio ostendit quo qng spasmus accidit sequens alios morbos. ibi (Spasm? vō mās.) / Considerādū circa pma pte q mēbra nervosa sunt apta aggregare mās flegmaticas: ideo plurimū spasmus fit a flegmate: pōt ēt a mēlācholia z sanguine fieri q: sunt humores potētes implere z tēdere. Ex quo apparet q raro fit a cholera: q nō est humor paratus facere rēfionē: z fit ab ea fit frequētius p viā mōdicationis. / Considerādū secūdo q līa q dicit. z illud. pōt duplr exponi. pmo q Aui. velit q mē sanguinea maritima facit spasmus apostemādo: 3 alie due. f. flegmatica z melancholica faciūt spasmū ēt nō apostemādo. Et dicit sic expōnētes: q cā ē q sanguis sui bonitate stās in musculo nō facit tārū nocumētū nisi apostemē: cu3 colligit z apostemat z implet villos fm latū: tūc fit decurtatio fm longū z fit spasmus: z hoc est qd dicit. z illud. f. spasmus ex mē sanguinea supple fit ut apostemat: bus lacertoz zc. vt enim apparet 3 colligit. cap. 33. qn villi imple tur in latū fit decurtatio: sed qn in longū fit elongatio sicut in paralyti. Alio mō pōt exponi q referat ad quālibet mām: z vult ostēde re quo materie apostemādo faciūt spasmū: z dicit. z illud. i. spasm? fit in apatib? lacertoz cū mē. f. qng fit facies apā: resoluūt. i. trāsīt z penetrat cū vlcē villi nerui. i. vlcērādo villū nerui: q soluēdo pti mutaret: argumētaz zc. q. nō nisi apā soluēdo ptiū addat in latitudie z decurret lōgitudine nō faciet spasmū. Et q nō semg fit b in apatib? lacertoz: iō nō in omni apatē lacerti fit spasmus.

C Et materia quides omnis spasmū materialis effectiua: aut ē comp: chēdēs sup lacertum totum: z illud est cum spasmus ē sine apostemate: aut ē cōp: bēfā in lōz cū vno quē relique partes sequuntur sicut fit a pismo facto ppter apostemā a materia effusa pp pūssionez aut abfisione: aut pp cām aliā ex causis apostematiz. Et non ē quidē longinquum quin fit spasmus eueniēs a vctositatē inflatiua spāla. / Ipsc. n. est ex cis q plurimuz accidunt z remouentur in hora.

C hic ostendit locū materierū istaz in musculo: qz qng occupat totū qng pte vt cū fit apā. Et apā fit vel a cā primitiua vt pūssione abfisione. i. solutiōe cōtinuitatis. vel a causis alijs. f. corporalib?: z sūt dicte lī. i. fen. z. c. de causis apatū. / Considerādū q dicit mē spasmū mēlāch: loquit de mē que replēdo facit spasmum. / Considerādū ēt q cōplet cās mēlāch spasmū: q dicit q vctositatē ēt facit ps.

C Spasmus vō materialis multoties accidit fm semitam pmutationis materiei sicut accidit in successiōe snātie z successiōe pleuresis z successiōe sirslen.

C hic ostendit q quādoq fit spasmus sequens aliaz egritudines: z fit fm semitā pmutationis materiei. f. facientis aliam egritudinem. z ps. Et intelligit q quādoq fit per viam crisi. vt apparet quarto cā. fen secunda primo capitulo.

C Et spasmū aut qui fit pp priuationē materiei z humiditatis z dñum siccitatis accidit vt cōtrahant lōgitudo z latitudo equaliter. Colligitur ergo ad seipsum sicut est dispositio corū positi in igne.

C hic determinat de spasmō absq mē. Dicit aut absq mē duplr. Vno mō q fit a siccitate. Alio mō q nō pportionez ad mām quāuis ibi possit mē concurrere. Pmo ergo determinat de spasmō absq mē p mō. Scdo mō. ibi (Et qng.) / Pma in duas. Pmo ponit modum huius spasmū z cām. Scdo declarat in exemplo. ibi (Et tu quidē.) / Considerādū q ex pma ptecula sumit cā huius spasmū z modus. Cām qdem Aui. notificat priuationē: qz ppter priuationē mē. f. vctose z humiditatis. f. humoris. / Notificat ēt pfitue: qz fit ppter dñum siccitatis. Modū aut huius spasmū Aui. dicit ē cōtractionē lōgitudinis z latitudinis villor equaliter. / In hoc enim differt a repletionali spasmō in quo cōtrahit lōgitudo ppter id qd dilatat latitudo: sed in spasmō siccō taz lōgitudo q latitudo contrahit: z hoc ideo qz siccitas adueniens musculo qd plumere humiditates tā fm longū q fm latū: z ideo sicut corium positi ad ignē fm oēm sui dimēfionē corrugat ppter exiccationē ita accidit in neruis z musculis ppter siccitatem.

C Et tu qdē scis dispōnes chordaz esse q ipse elongatur in hyeme pp humectationē z abbreviatur in estate ppter desiccationē z similiter nerul.

Super tertio

C hic declarat in exēplo: 3 iam premiserit aliud exemplum.

C Circa qd dubitat: qz Aui. dicit q chorde musculor elongant in hyeme pp humectationē. Sed Bal. s. de acciditē z morbo. c. z. in cōmēro afo. 39. 6. pti. Spasmus fit ex plenitudine zc. dicit q iste chorde in aere humido cōtrahunt z corrugant. / Dicēdū q Aui. nō curauit hic de hoc exēplo: nisi quantū suo pposito seruit. f. in spasmō siccō in quo nerui ppter siccitatem corrugant sicut corrugant chorde instrumētōz musicaliū in estate pp exiccationē. / In hyeme autē chorde vel implent humiditate inflante eas: z sic decurtantur: vt Bal. dixit. vel humiditas nō inflat sed eas remollit z sic elongantur: z hoc inferius apparebit.

C Dubitat: vtum a siccitate possit fieri spasmus. / Videt q non: q effectus positini cā z esse positina: vt sumit in libello de motibus liquidis. cap. 7. Sed spasmus est effectus positinus: qz est quedā ptractio: siccitas autē est quedā priuatio humidi p resolutionē: ergo nō poterit facere spasmū. Amplius qd nō nocet voluntario motui nō facit spasmū: cū spasm? fit nocumētū quoddā in volūtario motu: vt s. de acciditē z morbo. i. ca. z. z. in lib. de tremore. vlti. ca. sed siccitas nō nocet voluntario motui: vt apparuit supra. ca. de paralyti. Amplius arguit rōne maxie: quibet ethicus hēret spasmū. pbatio ptiē: qz in eis est maxia siccitas vt finaliter deueniat ad hoc qz nihil videant aliud nisi corū z ossa: vt sumitur p de differētijs febriū. cap. 9. / In ptiū est Aui. hic z Bal. pallegiat lōcia: z sensus ostēdit. Nā simile est de neruis z chordis musculor: 3 ille pp siccitatem pūnt: qz nerui z hoc exēplū est quo semper Bal. suauit. / Dm q a siccitate pōt fieri spasmus. Rō ē qd pōt ē cā cōtractionis neruorū mēbroz pōt ē cā spasmū: sed siccitas ē hmoi: ergo zc. / Maior est nota p diffinitionē spasmū concessam ab oibz. Sed minor est nota: qz siccū corrugat z accētrat. / Hoc etiā declarat in exēplo. Nā simile est de chordis organorū musicaliū z de neruis: sed ille chorde corrugant z cōtrahunt a siccitate: ergo similiter nerui vel neruosa membra. z ista fuit rō Aui. z Bal. vbi cūqz de hac materia est locutus. / Sed dubitat cū siccitas fit dupler. f. qualitas que ē forma dicta siccitas: z humidi priuatio: quē rīf q siccitas fit cā spasmū siue pctionis. / Dm q siccitas. i. priuatio humidi per se z formalit accepta nō ē cā immediata spasmū. / Rō est illud qd fm se nō est causa nisi cuiusdā modi distātie partiū vel raritatis cuiusdā illi nō est p se z immediata cā cōtractionis: sed humidi priuatio est hmoi. / Priuatio enim humidi a prius mēbri nō videt aliud immediate sequi nisi qdā modus vacuitatū z quasi foraminū in locis a gbus humidū ēt euacuātū. / Dico scdo q siccitas i. forma siccitatis q ē qūitas ē immediata cā z p se pctionis in neruosis mēbris: z sic ē p se z immediata cā spasmū. Rō est illud qd p se corrugare z accētrare ptes mēbroz neruorū ē p se cā pctionis z spasmū eoz: sed siccū ē hmoi: vt apparet ex. 4. meth. tex. cōmēti. i. z appet ad sensus. / Hoc ēt declar ex ptiō: qz humidū bz diffunde re z fluidū facere: ergo siccū bz cōtrahere z corrugare ex nā terre. / Sed tu. d. siccū ēt cōe igni z terre: ergo ita inerit ei dilatare ex natura ignis sicut accētrare z corrugare ex nā terre. / Dm q siccō igne ducēti ad formā igneam inest dilatare sed siccō terreo inest cōstringere z corrugare: sed manifestū est q siccū inuadens mēbra neruosa est faciens tendere ad nām terrā: cū illud siccum inducat educēdo humidū z ptes eius subtile: ēt mēbra in substantia eoz corpulēta sunt terrea a dñio. / Dico tertio q cū hac forma siccitatis que facit spasmū semp plungit siccitas alia. i. priuatio humidi. / Rō est: qz ista siccitas nō est in quocūq gradu corrugās sed intensa: nō inducit aut in nobis hec itēfā siccitas nisi ex caliditate fortibus z eionibus cū gbus fit humidū cōsumptio: ideo Aui. subtiliter hoc sentiens dixit infra q spasmū cā essentialis ē siccitas z caliditas inuat ad pfectionē siue psumptionē z resolutionē humiditatis. Ex qbus soluit prima rō. / Ad scdam rōnē cōcessa maiori respōdent quidā ad minore negādo: z cū pbat: dicit q illud est verū nisi siccitas supfluit. Cū eniz supfluit nocere pōt motui voluntario: ex oī enim mala cōplexione si valida fuerit virtus debilitat atqz destruit. / hec solo prima rōne nō valet: qz si siccitas p hoc q supfluit ledere pōt voluntariū motū: ergo in ethicus in gbus nō minus supfluit forma siccitatis q in spasmatis erit im peditus motus voluntarius. Dm igitur aliter q siccū ipedit motū voluntariū pōt duplr intelligi. Vno mō p viā corruptionis cōplexionis: vñ mēbz reddat indispositū z nō suscipiat virtutē siue ipressionē spūs sensibilis z motiū: z hoc mō siccū nō ipedit voluntariū: imo ē ppinquū iudicio caliditē sed frigidū z humidū sūt qualitates qz corrūpūt cōplētiōē mēbz vt nō recipiat hanc ipressionē: vt sic loquebat Aui. supra. Alio mō pōt intelligi hanc ipressionē: vt sic loquebat Aui. supra. Alio mō pōt intelligi hanc ipressionē: vt sic loquebat Aui. supra. Alio mō pōt intelligi hanc ipressionē: vt sic loquebat Aui. supra. Alio mō pōt intelligi hanc ipressionē: vt sic loquebat Aui. supra.

Dub³

Dub⁴

mi: 2. flicitas quarunda febriu 2 eionu in gbus corpus minus eric
 cas q in ethico facit spasmu. ca est bec: q flicitas ethici est facta
 2 no sentit: 2 ideo mebra ab illa flicitate no corrugant: sed alie fic
 citates qz sunt fientes sentiunt 2 iducunt musculos 2 nervos ad fu
 ga 2 sic ad flectione. bec solutio impugnat a me. pmo qz differt
 spasmus factus a flicitate siue inanitione: 2 spasmus factus ppter
 foga a re nocte: vt. Al. in lfa ponit: 2 tñ fm ista solutione: caderet
 spasmus a flicto in numero spasmoy factoy a nocte re. Amplius
 flicto hz sua rone circumscribit sensatide mebr inest corrugare 2 co
 trahere. / Rñdet scdo ab alio socio. m. Martino ppter qd fide
 raddi q no quecumq flicitas facit spasmu sed intensa: nec quecumq
 intensa sed subito eueniens instrumens volitury motus. Rñ est: qz
 pñst videt fieri spasmu de replectioe ab hūiditate 2 spasmu de ina
 nitione. sed spasmus de replectioe fit ab humiditate subito implete
 mebru. l. acertu siue neruum. Si enim paulatim repletur faceret
 paralyfis. eode modo flicitas facit spasmu opz q subito veniat.
 sed si paulatim repletur uo e ca flectionis 2 corrugationis: 2 hoc ap
 pareat in corio 2 chodis musculoy gbus si subito adueniat flicitas
 pñst. Si aut paulatim 2 paulatim no pñst sed remanent sub
 propria figura: 2 tñ inueniunt dura siue arrida: tunc instat pñst: q
 spasmus de inanitione fit subito qd est 2 oēs auctores. Rñdet du
 pliciter. pñst q fit subito sed no fit subito sicut spasmus de reple
 ctioe. Secundo q fit subito: qz mebru humidu ericare est fac
 le: imo facilius q humectare sicut: vt. 7. tera. ca. 5. 2. 4. de accide
 ti. ca. 1. 1. cañ. fen. 4. 2. cap. Ergo eque subito pot fieri spasmus de
 inanitione sicut spasmus de replectioe. Tñ pp dicta auctoy est pñ
 derandū q spasmus siccus pot copari ad duo. pmo ad cam a
 qua in esse puenit: 2 fit subito spasmu de inanitione sicut spasmu
 de replectioe: qz ita subito pot fieri inanitione mebru sicut eius reple
 ctio. Scdo pot copari ad dispoñes que consequunt illas cas que
 dispoñes sunt nobis sicut signat: hoc mo spasmus de replectioe fit
 magis subito: qz dispoñes cōcomitantes replectioe no apparēt no
 bis. sunt enim multoties corpora repleta: 2 tñ nobis apparēt sana:
 2 hoc est de mebre Sal. in cōmto afo. 26. scdo pñ. Febre i spasmu.
 vbi dicit. si spasmus sano veniat subito. sed manifestum est q ille
 no erat vere sanus sed apparebat sanus. Sz spasmus de inanitione
 ne quārum ad dispoñes cas cōcomitantes fit paulatim qz apparēt
 nobis multe dispoñes que sunt signa aduetus spasmu vt sunt ma
 cles corporis defectus virtutis 2 hmoi. Et gbus appet q flicitas fa
 ciēs spasmu no est inducta p alteratione simplice: qz illa parū agit
 vt. 7. tera. p. 5. ca. 2. longo tpe iducit: sed est flicitas inducta p hūmi
 di psumptione: qz hoc breui tpe iducit vt in forti eione 2 febre col
 liquatiua. Tūc ergo ad formā argumētū cū dicis. nūc quilibet ethi
 cus hēret spasmu. negat pñtia. Ad pñtionēz cū dī q in quolibet
 ethico ē magna flicitas. dicit q no sufficit flicitas magna vel ma
 xima: sed opz q iducit subito. Sz flicitas ethici no iducit subito.
 hoc pbat: q no est tāta flicitas in pma spē quanta est in scda spē
 ethice 2 tertia: tñ instat pñst: ergo ethica eēt flicis. pbat pñtia:
 qz qualitas cui pot additio fieri no est in termino motus 2 sic no ē
 facta. Rñdet dupl. pmo qz stat simul ista. f. pot fieri additio: 2
 tñ pot eē facta: qz calidū in p gradu pot eē factū 2 tñ pot sibi addi.
 Scdo dīcēdo q ethica a pñz oēs gradus caloris 2 flicitatis: tñ
 pñderam in ethica duplicē flicitatē. Unā que inducta est p altera
 tionē simplice simul cū calore que vna cū caliditate pñstuit ethi
 ca: 2 bec flicitas no pot facere spasmu: qz no iducit subito. Alia ē
 flicitas in ethico p hūmidi inanitione: 2 hoc si iducere subito fa
 ceret spasmu: sed no iducit subito: imo paulatim 2 lente psumit
 corpus. C. Sed tu. d. videt q flicitas que cōstituit ethica iducit
 subito: qz si iducere pars post pñstē non haberet a pñz oēs gra
 dus cuius pñst dicit. / Dd3 qz bec flicitas pot copari ad cas que
 ea iducere: 2 sic no est inducta subito nisi esset pñst inanitione. Alio
 mo pot copari ad spēm egritudinis quā pñstuit 2 vt sic inducta
 ē subito: qz subito cōstituit febē ethica. Ex eo igit q flicitas ethi
 ci que ē ex hūmidi cōsumptione vel inatōe no fit subito no pot fa
 cere spasmu. Vel aliter q duplex est flicitas. vna sparsa ad ethi
 ca: 2 bec fit paulatim. alia q est terminus pñst flicitatis: 2 bec idu
 cit subito: qz pmutatū esse: sz pma solutio plus valeat: bec sunt di
 cta socy fideliter recitata. C. Lōra dicta multiplex arguit. pmo
 querēdo ppter qd sicū subito inductū est cā flectionis 2 no indu
 cit paulatim: cū tñ ad eūdē terminū possit venire vtrūq sicum.
 / Scdo arguit: qz ex hoc habet pñstū. Nā flicitas ethice pot su
 bito iduci. i. in tpe no pñspecto sicut apparēt in ethica que fit incipie
 do. Similr scda spē ethice pot subito iduci et no pñcedēte pma:
 vt Sal. i. de differētys febriu. c. 3. / Tercio arguit q hoc qd dicit
 q spasmus de inanitione quātū ad cam a qua in esse puenit fit su
 bito sicut spasmus de replectioe. hoc videt 2 mēta auctoy me
 dicine. Nā cā a qua puenit spasmus de inanitione est mebroz ner
 uosoy ericatio: sed cā a qua puenit spasmus de replectioe est coz

replectio. Faciliat ē mebra nervosa repleri q ericari: vt ē notū
 2 ex h solutō rō. Lū. n. d. qz facili ē ericare q hūectare: dd3 qz ve
 rū est hūectare p viā refectionis vel q hūectare p viā al
 terationis a qūitate hūmida. sz qz fit facilius q hūectare p viā
 refectionis est falsus sermo 2 p sensum. Dd3 bos enī subito eue
 niētes maxime videmus esse morbos replectionales vt apoplexia
 2 epilepsia 2 apostemata. Amplius subito fieri: vel mēsurat respe
 ctu sanitatis pñstētis vel respectu neutralitatis vt imaginatur
 aduersarius. Si respectu sanitatis manifestum est q aliquis actu
 sanus sibi stans in latitudine siue sanitatis magis subito pot spasmu
 mari spasmu de replectioe q spasmu de inanitione. Nā aliquis si
 bi sanus pot p additionē ad suā replectioē subito suffocari. vel po
 test in aliquo mebro apostemari vt apparēt in exercitantibus ad
 summū. aliquis tñ hō non pot subito in nervis ericari. C. Sed tu
 d. ego accipio aliqū macrū qui est sibi sanus: sicut ille crassus est
 sibi sanus. manifestū est q pot subito ab eo fluere multus sangui
 nariū vel hemoroidarum vel fumere medicina solutiua 2 sic pot
 subito ericari. / Dicendū q no ita subito ericatio peruenit ad
 nervosa mebra vt notū ē: sicut puenit motus mēte replectis. Si ar
 respectu neutralitatis ē magis subito fit spasmus replectionis q
 inanitionis. nā hō est in dispoñe neutra respectu spasmu de reple
 ctioe qñ est in eo cā ancedēs debēs trāfire in cōiectā. Sed pot dici
 neuter respectu spasmu de inanitione qñ est in aliqua dispoñe fic
 citatis qñ est egritudo. v. g. qz est multū macer: vel qñ incipit age
 re in corpus aliqua cā ericatis. v. g. euacuatio aliqua. Sed manife
 stū est q magis subito aliqua mā pter nām stās in venis vel extra
 etiquat 2 replet cerebrū vel nervos vñ fit spasmus de replectioe
 q cā ericatis vñmet sui effectū in ericādo nervos: vñ fiat spasmu
 replectionalis. Et q negaret h negaret sensum. Ex gbus appa
 ret aliq dñctio in sermōe eius. Nā vñ ē dicere q glibet spasmu
 2 glibet morbus fit subito respectu cāe a q in esse puenit. i. respec
 tu cāe cōiuncte: qz postea cā cōiuncta eode instātū ponit morbus
 2 quātū ad hoc auctores no loquunt. Sed respectu cāe puenit hūi
 fit antecēdēs siue fit primitiua: of morbus fieri subito vel no sub
 ito. Et ille of subitū inter quē actu existēt 2 cā pñcia no appe
 rēt dispoñes euidentēs pñcie siue medicē: sed ille of paulatim fac
 inter quē actu existēt cū sua cā pñcia 2 cā pñcia apparēt dis
 poñes. Sz ipse aduersarius concedit q spasmus de inanitione p
 cedūt dispoñes: no ar spasmu de replectioe: ergo spasmus de reple
 ctioe fit subito. Alia vñ q dicit de ethica: hic no redarguunt qz fm
 se exquirūt longū sermōe. / Dico q ad rōnem q fuit mea q cā qz
 flicitas ethici est no spasmus est sua vñformitas: vñ no fit corruga
 tio: sicut enim corrugas est difforme qz in quadā pte multuz in
 quadā pte parū. / Lōra: qz anteq fiat ethica est difforme siccus
 qz hēs. / Dd3 qz no est multū: 2 ideo si esset multū siccū 2 hēs fie
 ret spasmus. / Aliter posset dici qz nerui i spasmu siccō q fit actu
 spasmu sunt plus ericati qz nerui cuiuscūqz spēi ethice: 2 ex h fit
 pñctio. / Lōra qz ad sensū no apparēt ita macri sicut sunt ethici.
 / Itē spasmus siccus in pñ curat. / Dd3 ad pñmū q ethicus ap
 parēt macrior: qz in omnibus membris est siccus: sed spasmatus
 est siccus in nervis. 2 hoc ex aliqua pñculari dispoñitione in qui
 bñ nervis est magis siccus quolibet ethico. / Ad scd3 dd3 qz pñm
 spasmu intelligo pñias dispoñes no qz fit facta corrugatio i nervis
 aliq. Itaz solutionū pma est melior 2 facilior. f. qz siccum corruga
 tio est difforme: qñ enim corrugatio 2 pñctio includit pñctionem
 2 flexibilitatē que re difformiter eē siccā arguunt 2 parēt.

C. Et qñqz fit spasmus qui ad materiam non pportio
 natur eueniēs cā rei impediētis a qua nerui fugiunt
 2 congregant ad expellēdū ipsam. Et cā illa aut fit dō
 loz ex cā doloze faciente. Et multotiens est ex humore
 calido mordicatio. Aut qualitate venenosa superue
 niēte ad cerebrū 2 ad nervos sicut accidit ci quem pñ
 pugit scorpion sup nervos. Aut ppter qualitātē non ve
 nenosam: sicut cum spasmus accidit ab infrigidatione
 vehementi congregante neruū 2 lacertū 2 insipiente
 ipsū 2 contrahitur ad caput suū.

C. Jam inuestigauit cās spasmu de replectioe 2 spasmu de inanitione:
 ne: hic inuestigat cās spasmu qui no est aliquis istoy: 2 dicit cōi no
 mine non proportionatus ad materiam.

C. Dubitat qz vñ supflua enumeratio istius spasmu. Nā spasmu fit
 ex inanitione 2 replectioe vt singult 2 sicut appet. 6. pñcia aforiz. 39.
 / Dixit Sal. ad hāc difficultatē q spasmu factus a doloze. f. a re pū
 gēte d3 dici de inanitione: qz oīs res pūgitina est deficiētia vt ap
 parēt in cōmē. primi afo. 3. pñcile. / Salua tñ sui reuerētia sermo
 PP 3

Dub^m 5^m

Gentilis

et non fuit valde securus ut ibidem plure ipse natus est. Nam res facientes spasmum per viam doloris et morbiditatis et circumscriptionis inanitionis et erictionis inducit nocumētū quo nervi fugiunt et dunt: vñ fit spasmus. Sua et ratio peccat per multa soporificata. Non enim sequitur res morbidas vel dolore iducēs est sicca: g facit spasmum ut sicca et inanitas. Sicut non sequitur tāgibile et coloratū: g tāgibile ut coloratū: g aliter possit ibi dīmonstrari fallacia. / Alii modus dīcedi ē cōis: pp qd scīdū qd cū spasmus sit mēbru pēto talis pēto pōt fieri vel a re pter nām vel a re nālī. Sigdē a re pter nām: tūc vel sit a mā replētē vel sit ex inanitiōe. Et de his duobus modis spasmī locut' ē "bip. in afo. pallegato. Si autē hui' pētiōis cā sit res nālī: bec vīt' ē pētiō nervos siue musculos. s; cū bec pētiō sit qd p nām nō pōt fieri avirtute nālī agēte. i. exīte in dispōne nālī oīno: sed sit ab ea fugiēte: et tūc fugit vel ex cā faciēte dolore et sunt note: vel ex aliqua qūitate venenosa ut accidit ex pūctura scorpionis quāvis nō ē ibi dolor vt oclata sunt bec supra. c. de epilepsia. "bec solutio est bona sed tū nō cōpēdēdit oēm modū hēdi spasmū. Nā spasmus pōt fieri a frigore congregatē lacertū. s; iste nō ē de replētiōe nec de inanitiōe: nec est semp pp fugā. Nā ipm frigus circūscripta sensatione musculi pōt causare effectū cōtractionē: s; ē possit causare cū malo sensu. / Dicem' igit' qd spasmus qdā est pēndēs a mā replētiōe nālī: et vocat' spasmus de replētiōe. Quidā autē est spasmus de inanitiōe: et de istis duobus locutus est "bip. alios omittēs. Tertius est modus spasmī qd nō pportionalē ad mām: et istū investigat' Gal. i. cōmēto pūmī afo. quīte pūctūle: et 3° de interioribus. c. 7. et pēfēctius. A. hic. Et iste spasmus sit dupl'r: vel pp fugas vñ virtus pōt mēbrum. vel qd cū ab extra occurrēns ut qualitas frigida stiprica pgregat mēbrū ut frigus aeris. vel medicīnā frigidā venenosa rīm sicut dicebat' supra. c. de apoplexia. Si autē mēbrū fugiat hoc est: vel pp dolore vel ppter qualitātē venenosā a qua mēbra ppteritē fugiunt: et oēs modos Aui. ponit. / Ad "bip. dōm qd sicut quāsi pūmīs non potuit omnia pēfēctē exēcutē.

Dub^m 6^m Dubitat scō ipse dicit qd isti modi spasmī non pportionalē ad mām. / Cōtra qd statim dīc' qd ē qūq; ex hūiore calido morbidatiōis. / Dōm qd humor pōt facere spasmū dupl'r. Uno mō replēdo et exēdēdo sūm latū et cūctādo sūm longū: et iste spasmus pportionalē ad materiā: et of spasmus de replētiōe. Alio mō humor pōt facere spasmū malicia qūitatis: vñ mordicat et dolore iducit: qre membra fugiūt et dunt: et talis spasmus nō pportionalē ad materiā: qd non fit a materiā replētiua sed mordicando.

Dub^m 7^m Dubitat 3° qd spasmus facit' ab hūiore mordicatē sit d' replētiōe neq; spasmus qd curat' p eūōnē ē de replētiōe: s; talis curat' p eūōnē illi' hūioris ut notū ē. / Dōm qd istū spasmū ē de replētiōe dupl'r itelligit. Uno' de replētiōe. i. d' pūtiā alicui' hūiditatis vel māci pter nām: pte et pte: et sic ē de replētiōe: et curat' p eūōnē vt iā dēctū ē. Alio mō de replētiōe. i. de mā qd replēdo et exēdēdo i latū faciat āctiōēz in lōgū: et vt sic talis spasmus nō ē de replētiōe vt p. nomel'st. fima. n. mā venenosa male qūitatis pōt hūc spasmū facere stimulatō ad pētiōē: vñ nervi fugiūt et musculi ad caput suūz. f. versus pūm. Et hoc ppter cū est ibi fuga: qd mēbra ad pūmīa fugiunt.

C Sicut. n. mollificatio qūq; dīversificatur in membris sūm pūmīa mēbroz et sūm spasmus: et rō in ambob⁹ ē vna in eo qd sit supra ceruicē aliter sub ceruicē: et in anteriorē pte et posteriorē et in parte que ē supra ceruicē.

C Investigat' cās spasmī quātū ad ptes. Et dicit qd sicut palyfis dīversificat' sūm pūmīa mēbroz sic spasmus: qd si cā palyfis ē in pūm oīum mēbroz sit palyfis i toto. si ē in pūm dēterminatū mēbru sit palyfis in mēbro illo. Et eodē mō ē de spasmō. / Et rō in ambob⁹. i. regula 2^a. Ista lra 2^a exponit. pūm sūm Albernū qd b assignet cōueniētiā et dīas iter palyfīm et spasmū. Cōueniētiā ē pūm supra ceruicē. i. collū: qd supra collū sit palyfis pōt fieri an et retro: ita spasmus qd nervi supra collū. i. a cerebrō nascētes nascunt' ante et retro. Dīa hō ē i anteriori et posteriori: et in pte qd est infra ceruicē. i. collū: qd spasmus in pūm sub capite sit an et retro: s; palyfis sit sūm dētrū et sūmstrū. Ista expōitō ē mirabil' rudis et falsa. Nā sūm vritatē sūm quācūq; pte pōt hō palyficari: s; illa pōt spasmari et eodē tra: qd nō differūt de passīōēs nisi sūm hoc qd ē nervosa mēbra pbi vel relaxari. Alio mō exponit' vt sonat lra. qd i ābōb⁹. i. in palyfi et spasmō rō. i. regula ē vna. s. cōis in eo qd sit supra ceruicē. i. collū et in anteriori et posteriori et in pte qd ē supra ceruicē. Et bec est cōfīrmatio dicti. Alia trā lra h; sup ceruicē. q. d. qd sicut palyfis sit supra ceruicē et sub ceruicē et in pte vna et ante vel retro et sūm dētrū et sūmstrū: ita spasmus. Sed Aui. abbreviauit hunc sermonēz.

C Spasmī autē ex replētiōe humiditatis causa essentialis: aut est frigiditas aut humiditas. et frigiditas adīnuat sūm congelationē ipsius et eius grossitiē quare nō sit

Super tertio

dilatatio, aut siccitas et caliditas inuat supra cōscantōnem per resolutionem humiditatis.

C hic vult ostēdē qūo calz et siccū se hnt i cās spasmī d' inanitiōe: et gā hui' quō fridū et hūidū i spasmō replētiōali. Et dīc' qd cā spasmī de replētiōe ē hūiditas: et frig' pōt inuare pglatō illā. Sic spasmī de inanitiōe cā ē siccitas: et calor inuat sup cōscantōnē. i. sūmōnē et psumptionē et resolutionē hūiditatis. Vel pscantōnē. i. pētiōnē s; Alber. et hō mō pōt ter. pstrui. aut. p s; vel certe. spasmī autē cā ēntialis ē hūiditas ex replētiōe hūiditatis. i. qd replēt' zc. aut cā ē siccitas. vt pōt pstrui sic lacer: vt dicat' spasmī ex replētiōe hūiditatis: qd nō de inanitiōe cā ēntialis: aut ē humiditas. s. cōgelabilis vt flatica: qd possit ēē hūiditas cui nō pūgēret' pglatio vt sanguinea apāna et iō dicit. aut ē zc. Cōsiderādū qd mā hūida ē cā spasmī ēntialr replēdo: et iō ē cā ēntialis p hūidū. s. cōpūctū: qd vt sic replēt' et nō qd frida. Eodē mō siccitas ē qd hnt ēntialr: s; calidū inuat augēdo vel iducēdo siccitatē. Et hoc mō legēdi apper falsa expōitō Alber. qd credit qd totū hō referat' ad spasmū hūidū. ad spasmū de replētiōe: et vult qd fiat ab hūiditate et friditate pglante. Et qd fiat a caliditate et siccitate. s. dissolutē hūiditatis et faciēte ipsas currē ad ueriosa mēbra. hic aut modus expōitōis ē falsus et p mēre. A. ē qd ē mēre. A. qd istas causas omnes nō cōparat ad spasmū de replētiōe sūm hūidū et frigidū ad spasmū de replētiōe: et calidū et siccū ad spasmū de inanitiōe. est et sermo falsus: qd in faciēdo spasmū de replētiōe cū sit p viā eliquatiōis calidū et cā essentialis et non siccum: cuius pūm ipsi credunt dicere cū Aui.

C Materia vō faciens spasmum non efficit spasmum et mollificat nisi. ppter suā grossitudinē: et quia non est ingressa substantia villi paruo introitu quo inuēf: sed ē coarctata in foraminibus.

C hic cōparat spasmū ad qdā ēgritudines. Et p ad palyfīm. 2° ad epilepsīā. ibi (Et sic qdē.) Cā pūmī euident' pūdera qd A. duas dīas ponit iter mām qd facit palyfīm et qd facit spasmū. Una ē ex pte substantiē qd mā faciēs spasmū ē grossior: et iō inilat et tēdit: et qd mēbrū decurtat: sed in palyfi ē aquosa fluida mādificaciō: vñ mēbrū remollit: et hoc est qd dicit. Adā vō spasmū faciēs nō efficit spasmū et supplē nō mollificat. i. nisi pp suā grossitiē. Sic g vult qd qd mā est grossa facit spasmū et nō facit mollitiē siue palyfīm: et hō ē qd clarius pferit Jude' dicē. Adā vō faciēs spasmū efficit spasmū et nō mollificat pp suā grossitiē. Et qd apper defectus Auer. colliger 3°. c. 33. qd imaginat' qd hoc sit p pueritiōē in vctostitate: qd vctostitas occupat mām spātū qd humor. nā quīs hoc fit vey: nō trā sūm mā spasmī oz qd vctostit: imo itas sub forma dīoxali pōt p sui grossitiē facere tēfōnē siue decurtationē sūm longū: vñ nomel'st. / Scōa dīa iter has mās est ex pte loci. Nā mā spasmī est itās in foramina musculi magna et ibi pstruigūt: et hoc ampliat parietes foraminū: ex quo ptingit musculū inilat' et p pūm in lōgū pbi: et hoc est qd dicit. est coarctata in foraminib⁹. i. pōtis manifestis et magnis musculi et nervi: et pūm nō est ingressa p poros pūssimos in substantiā villi: qd in tali introitu mollificaret villū et fieret palyfis: g mā palyfis est subtiliata et ingressa in parūssimis foraminibus substantiē mēbrī vel villi: et iō substantiā villi mādēf' et mollificat ab illa mā sic subtiliata et sic diuisa in pūssimas ptes: et hoc ē qd dīc'. qd nō ē ingressa i substantiā villi puo introitu. i. introitu ad ptes quas: quo. i. introitu inuēf. s. mā ad mollificādū. Cōsidera g hō qd aliqū hūidū itās aliqū aliud corp⁹. v. g. coriū si ad mīma diuidit' mollificat illud et laxat. S; si remaneat cū cōpūctū sua tēdit illū siue inilat. Et quo apper qd Alber. et Bertuni' ignorāt qd velit Aui. qd dicit quo inuēf. s. a resolutionis debilit' et sic volūt qd mā spasmī nō inuat a resolutionis debilit' s; a fortioib⁹ ex pte sui fitus: et in hoc falsum dicunt: vt apper: qd materiā spasmī nō pfundatur. Scōa expōitō est eoz quo inuēf. i. supicialiter maneat: qd ipsa pmanet in pūdo. Et bec expōitō ē et manifeste falsa.

C Et sic qdē spasmus ē epilepsia mēbrī sicut epilepsia ē spasmus corporis totius. Differentia vō inter vtrūq; est cōitas et ppietas: epilepsia enī plurimum resoluit' velociter et sit cum periodia.

C Cōsiderādū qd Aui. ponit cōueniētiā et differentiam inter epil. et spasmū. Cōueniētiā ē: qd vñ pōt dici reliquū: qd vtrūq; est ptra cōto nervosoz mēbroz: et in bōparat spasmū ad epilepsīā. Dīa est in tribus. pūm qd epilepsia est spasmus cōis. sed spasmus dīstīnct' ē pētiō ē spasmus ppi: vel alicui mēbro vel toti pter mēbra faciē: et hō est qd dicit. dīa ē ppietas et cōitas: qd epilepsia ē spasmus cōis: s; spasmus est epilepsia vel spasmus ppius. et scōa dīa est in pte

Gen. II.

¶ Reliquas autem differentias scies.

TEx spasmus humido per illud qđ accidit lactantibus
ppter vicinitatē mamille ⁊ humectationē lactositatis
in choddis ⁊ cōgelationē lactis i cie: ⁊ cū vētres ipsoꝝ
pstringunt ⁊ in vigilijs ipsoꝝ ⁊ multitudinē fletꝝ ipsoꝝ
⁊ spasmanē ēt in febribus suis quāvis sint leues.

Et vniuersaliter infantibus facilis ē casus in spasmi
pp debilitatē virtutis cerebriꝝ eorꝝ ⁊ mēbriꝝ ipsoꝝ
⁊ lacertorꝝ eorꝝ: ⁊ fit facilis eorꝝ exitus ab ipso ppter foꝝ

Tracta. I.

Chic generalizat et declarat. Et p facit hoc. Scdo ubiūm remo-
uet. ibi (Tu amen.) p^o Prima in duas. p^{mo} ostendit qd infant-
tes he habent ad spasmū. Scdo qd puberes. ibi (In puberibus
Cōsideradi circa p^{ma} p^{re} q p infantē nō solū intelligit lactā-
tes vsq ad septimū annū. vt famit et alii sermone. Bal. 3. p^{no}ti
coz pallegato cōmēto. et a. Rashi. i. cōtine. ca. de spafmo. ca. 7. Cō-
sideradi qd vniuersali refert ad causas factuas: qd oēs cause fa-
cilius faciūt spasmū in pueris vel in infantibus q in alijs. Refert
et ad spēs spafmi. i. de inantitie et repletie: qd istos spafmos facit
liter incurrunt infantes. Rō est qd Alii. ponit. Illi. facit incurrūt
spēm spafmi de repletionē vel inantione q hnt cerebrū debile et
membra. i. neruos et lacertos: sed pueri vel infantes pueri hmoi.
Daiorē Alii. supponit vt notat: qd debilitas horū mēbroz est cā
q facilius patiūt a causis repletionalibz et causis excitatibz. Sed
minorē ponit in ista: et dicit Bal. p^o loco. v. de regi. fami. z. cap.

¶ Sed tu. d. si humores puectorum sunt magis grossi: ergo sunt magis apti cōgelari q̃ humiditates infantium cuius dicitur est dictum. ¶ Di cēdū q̃ volēdo defendere illaz p̃tē: h̃ humores puectorum de se sunt apriorēs cōgelatiōi: t̃i calidū acutius q̃ ē in eis magis resistit.

¶ Dubitat q: dicit q: infantes liberant a spafmo ficeo velociter.
¶ Lōtra: q: fpaſmus ficeus eſt ſpaſmus de inanitate: fed talis eſt mor-
talis vt in cōmōto. 1. afo. 5. pti. Et frequēter Raſa p̄ p̄mē. ca. 7.
oēs auctores dicunt. Amplius in morbis diſſimilis cōplōni ma-
gis periclitant egrotates: fed ſpaſmus ficeus eſt morbus diſſimi-
lis cōplōni eoz: q: ſunt cōplōnis humidie i neruis: ergo magis ma-
riens eſt eo: 7. ex hoc videt q: rō quā. A. inducit fit contra ſeipſum.
¶ Rñdet Thadeus ſup̄ d̄ afo. 5. p̄mē. q: iſte tex. dicit ex pōni. pue-
ri liberant a caſu in ſpaſmū ſicū q: p̄ cām velocē. ſue. o. pueri cū ſint
humidi nō cadunt in ſpaſmū ſiccū p̄ cām velocē. ſue. p̄ cām le-
uē cū ſint ſuus cōplōni eoz: ideo ſpaſmus cadunt in ipſus nunq̄ curant.
¶ Hoc riſto nō eſt ad int̄. A. 2. eſt falſa. p̄io qd̄ nō eſt ad mēt̄.
Alii. q: A. intelligit b̄ de libertate 7. euafione a ſpaſmo ſiccō: ſi-
cut intellexit de euafioe a ſpaſmo humido: vñ dicit p̄ p̄ hoc: q: p̄
illam eandē cām: fed illa erat euafio 7. nō p̄ſeruat. Thadeus aut̄
intelligit q: iſta fit quedā p̄ſeruat. ¶ Hoc eſt falſum: q: ſicut ap̄
parebit pueri cū incidunt ſpaſmū ſiccū melius euadunt. ¶ Scō
riſto eſt Alberti: ppter q: dicit eſt p̄ſiderandū q: ſpaſmus p̄t oī-
ci ſiccus vel a ſiccitate p̄uocet. Vñio nō p̄ viā alteratiōis a ſiccā q̄l-
itate: 7. iſte eſt mortalis in pueris 7. nō euadunt: vel eſt eis magis cō-
trariū q: p̄uocet in etate. Alio modo p̄ viā reſolutionis ſue
euacuatione humidie 7. iſte eſt magis ſalubris in eis: q: p̄ fortitu-
dinem virtutum eoz melius p̄t reſtaurari. Iſta oīa eſt corrupta
ſim p̄tem: q: ponit ſpaſmum de inanitate ſeria ſola ſiccitate cō-
plecionali in pueris: ſicūs cōtrarium ſup̄a eſt oſtenſus. Et etiā falſa
7. cōtradict in hoc ſubjnt. Nam omnis ſpaſmus ſiccus per p̄
mū euacuationē eſt etiā ſiccus per ſiccā qualitatem: q: ſiccus
pure p̄uatiuū non facit ſpaſmum. Sed ſpaſmus puerorū ſalū-
bris eſt ſiccus per euacuationē humidie: ergo eſt ſiccus per quali-
tatē. Tunc arguitur. Omnis ſpaſmus per qualitātē ſiccus in pue-
ris eſt p̄auus. Sed ſpaſmus ſiccus p̄ eūōnē eſt ſiccus per qualita-
tē: q: p̄auus. Et quāuis ſim rē iſte ſiccitates ſint diuerſe: tñ de ſecō
p̄cludit q: pueri nō euadunt a ſpaſmo ſiccō. ¶ Dico q: aī q: pueri
liberant velociter a ſpaſmo ſiccō. rō eſt ſum̄ ex mente. A. ab illo

Gentilis

Spasmodice velociter pueri siue infantes liberant in quē incidūt a leui cā q̄ eis ē magis p̄formis: s; spasmū sicū icidūt infantes a leui cā respectu puerū z ē eis magis p̄formis: s; zc. maior ē nota ex vīr- tute afor. 34. scde p̄tic. In morbis minus zc. minor: declarat. Nā infantes sunt humidi in cōplexione. s; humiditate aerea: z p̄ cōse- quēs a leui cā euaporabiles z ericabiles p̄ viā resolutionis. Sed puberes habēt humiditates induratas z fixas siue terrestres ma- gis: z iō nō resolunt nisi a forti cā: sicut etiā vicinus q̄ ab aq̄ cale- facta leuiter aliqd̄ euaporat: lapide autē z ferro difficulter: ergo spasmus a siccitate a leuior: cā fit in pueris siue infantibus q̄ in p̄- uectis: z hoc ppter humiditatē eorū aereā z euaporabile: z hoc est qd̄ Aul. dicit. Liberant a spasmō sicco velociter ppter humidita- tē cōplexionū suarū zc. q̄ scilz a leui cā ex hoc incidūt spasmū. Et quo apparet q̄ iste spasmus de siccitate est eis cōformior. Nam humiditati aereae z aqueae qualis est cōplexio infantū conformior est euaporatio z cōsumptio q̄ humiditati sicce terrestri qualis ē natura puerorū in etate. C Sed tu. d. ego accipio gradū siccitatis postmū qui ē forma dicta siccitas: ille plus contrariat cōple- xionē puerorū siue infantū q̄ cōplexionē puerorū. Sed nō pōt fieri spasmus siccus nisi cōcurrat illa qualitas postmū sicca. P̄ Di- cendum q̄ illa qualitas sicca ē in se fit magis p̄ia: tū ipsa est de- pēdēs z in fieri ab humidi depditione: quo humido depedito re- staurato illa siccitas cessat: ideo h; in se fit magis p̄traria illa sic- citas: tū relata ad suam cām que est humidū depeditio est minus cōtraria. Et hoc q̄ facilius inducit z a leuior: cā: z ex hoc facilius remouet. Et nō solū ex hoc: sed q̄ infantes habēt virtutes natu- rales fortes z humiditates cito reponibiles. Et ideo Aul. dicit. ppter hoc q̄ ppter cās dictas: z ē ppter humiditatē cōplexio- nis. Cād p̄ia dicendū. Ad p̄mū q̄ spasmus de inanitione v̄plu- rimum est mortalis. p̄prie cōparatus spasmō de repletionē: tamē contingit q̄q̄s a spasmō sicco liberari. Et si aliquis fit a quo cōtin- git q̄q̄s liberari est ille qui fit in infantibus. P̄ Ad secundū dōm q̄ spasmus siccus est cōmūis complōni humide puerorū siue infantū: non q̄ sic formaliter z in se conueniat humido sed ap̄itu- dine puentis p̄ viam resolutionis siue eūonis. Modica. n. febrib; plus resoluit vñū infantē in q̄ vñū puerem.

CIn pueribus vō non est facilis aliqua duarū rerū. **C**hic ostendit q̄q̄s puberes se habent ad spasmū. Cōsiderā- dū q̄ p̄ puberes possumus intelligere eos q̄ i septē annos trāsue- rūt: vt sumit p̄ cōmētis. c. de spasmō. ca. 7. vbi ad istam ponit iste textus. Et generaliter quēlibet pcedente in etate respectu eius q̄ ē in etate p̄or vt puer. 7. annorū ad puer duorū vel q̄torū annorū. Cōsiderandū aliqua duarū rerū pōt duplī exponi. P̄io. i. aliq̄s duorū spasmorū. Nā puberes cū sunt iā fortificati in nervis z idura- ti nō facilius psumitur a causis resoluentibus z euacuantibus: nec ē eorū nervi facilius replent. Scdō mō pōt exponi aliqua duarū rerū. i. aduentus spasmī z eius curatio. Quia sicut non facilius incurrunt spasmū de repletionē vel inanitionē: sic non curantur siue non liberantur facilius.

Cum tñ q̄q̄s accidit infantibus spasmus malus suc- cessione febrium acutarum: z cū eo sunt signa que dice- mus ex quo raro euadunt.

Chic. A. remouet dubiū. Sceraz. n. nos valde securos de spasmō sicco infantū z ē de spasmō de repletionē. Lrederet forsā ali- quis q̄ sp̄ dē vep. Et iō dicit q̄ nō imo q̄q̄s accidit infantib; ma- lus spasmus. s; de inanitionē vel repletionē succedens febrib; zc. i. eueniens in febrib; acutis in gbus pōt multa resolutio z ericatio moribus. Et cum eo. s; spasmō sint signa. s; mortalia.

Dub. ii. **C**Ex gbus soluit qd̄ qua p̄uenit queri an spasmū q̄ accidit pueris in acuta febde sit de repletionē vel de inanitionē. P̄ Quia dōm q̄ pōt eē de inanitionē q̄q̄s z q̄q̄s de repletionē. l; Lōmē. 3. p̄nositicoz lo- co p̄eal. videat t̄gere spasmū qui de repletionē fit. Certum. n. erat spasmū posse fieri de inanitionē in febrib; fortibus.

CIlle vō qui septem trāsit annos non spasmat nisi ppter febrem valde p̄nam.

CEt hoc verificat cōparando eū ad illum qui est infans. Nā infans a leui febde pōt spasmū currere vt supra dicebat: sed ille qui per- trānsiuit. 7. annū iam habet suas humiditates magis ingrossatas z iō non currit spasmū de inanitionē nisi a forti cā: nec etiā spasmū de repletionē vt apparet ex dictis.

CEst p̄terea spasmus qui accidit ppter timorez z cās dilatatiuas submersas subito z faciunt sequi lacertos motos ad principia sua s; suas formas.

CSupius ostēdit ofias spāles spasmorū ex cā dispositiua: s; ponit

Super tertio

ofias spāles ex cā factiua. Et h; possent iste p̄res ad aliqd̄ ordinē reduci: tñ facilius ē q̄ sic diuidat h; tot p̄res quot sunt iste ofie z spēs spasmorū. Scda. ibi. (Et est spasmus.) Tertia. ibi. (Et q̄q̄s ē.) Quarta. ibi. (Et q̄q̄s fit ex.) Quinta. ibi. (Spasmus aut.) Sexta. ibi. (Et est ali.) Septia. ibi. (Et q̄q̄s accidit.) Octaua. ibi. (Et plerūq̄.) Nona. ibi. (Et quādoq̄ accidit.) Decima. ibi. (Spasmus vō factus.) P̄ P̄ia p̄ pōt duplī exponi. P̄io fm Bononiciēs q̄ q̄ in hoīe repleto malis humoribus timor supueniens mouet mās illas q̄ di- latate z fluētēs replēt nervos z fit ex hoc spasmus. vñ dicit ē p̄- terea spasmū q̄ accidit ppter timorē q̄ est cā extrinseca. z cā dilata- tiuas. i. cās humorales q̄ replēt z dilatāt musculos. submersas. i. motas a calore submerso z faciunt zc. Alio mō pōt exponi q̄ hoc referat solū ad cās mouētēs spūm ad intra. Et imaginat Aul. q̄ ex forti reuocatioē z subita spūm ad interiora musculi cōsequant illū motū z cōtrahant: z sic hō ex accidentibus musculi cōsequant ad interiora pōt spasmū oī circūscripta cā humorali. P̄dō aut spī- ritus moueri ad itra duplī. P̄imo p̄ se ex timore cuius est subito interi? facere fugere calorē. Scdō p̄ accidēs ex causis dilatatiuis spūs p̄nositicoz q̄ cause mouēt p̄ se spūm ad exteriora ex quo fit ei? resolutio: z tūc in fine fit syncope: z reuocatio ad interiora sic esset gaudiū p̄nositicoz. Et resolutiōes alie a causis resolutiōis. Tūc. n. cāe resolutiōes p̄fundant tūc in fine spūs paucos q̄ remāsit moue- tur ad suū p̄m? subito. Et ex hoc pōt fieri Scdō est musculorū itus. Et pōt fieri i subito occurru eaz vt quasi terreat hō ex eis i pad- pētū: z hoc ē qd̄ dicit. est p̄terea spasmus q̄ accidit ppter timorē z cās dilatatiuas submersas subito. i. subito occurrētes: z p̄funda- te ad resolutiōē z dilatandū: vñ finalī spūs subito interiorius reuo- catur: z faciūt. s; timorē z cā dilatatiue subito occurrētes sequi zc. fm suas formas: q̄ sicut spūs mouent intus ab illis causis: ita etiā lacerti. Si autē ista hēret delatiuas ēēt littera clarior. Sed tu. d. ad quā diuisionem spasmī reducīt hic spasmus factus a timore. P̄ Di- cendū q̄ fm primā expositionē reducīt ad spasmū de repletionē sed fm secundā reducīt ad spasmū qui non pporionat ad mām z fit ab hac cā. s; timore z vlr recurū subito spiritus ad submersio- nē. C Sed tu. d. quare in oī homine in quo subito spiritus ad inte- riora mouetur nō fit iste spasmus. P̄ dōm q̄ hoc ē ppter diuer- sitatē dispositiū in musculis z pporionē eorū diuersas in bo- minibus ad sequendū motum spirituum ad interiora.

CEt est spasmus qui contingit propter sustentationem factam sup aliquod mēbrozū q̄s est cōtractū ad qd̄ fit effusio z retinetur in ipso aliquantulum z super for- mam cōstrictionis sue: z q̄q̄s est cum eo accidēs fa- ciens illud: aut fit vt ipsum fuerat pondus graue: aut fit vt obdormiscat super lectum durum: z hoc quidem est ex eis que per se remouentur.

Chic ponit aliam differentiam z speciem spasmī. Et causa est mē- bri contractio voluntaria: q̄ contractione stante effunditur ali- qua materia ad mēbrum contractum. Et effunditur super for- mam sue contractionis: q̄ sicut stat contractum ita materia pau- ca que effunditur venit super illo mēbro cōtractor: hoc est qd̄ dicit. z est spasmus qui contingit propter sustentationem factas super aliqd̄ mēbrum quod est contractum. verbi gratia. homo sustentat se super genu contracto crure vel super manu contracta: ad quod mēbrum contractum fit effusio. s; aliquid materia: re- tinetur. s; materia in ipso scilicet mēbro contracto aliquantulum: q̄ pauca est materia. z est. s; effusio materie super formam sue cō- tractionis. i. fm q̄ ipsum est contractum: z quādoq̄ est cum eo scilz mēbro contracto accidēs faciens illud scilicet effusionem materie. vel illud scilz contractionem vt fit. i. cum fit: vel sicut fit vt ipsum ferat zc. a hoc quidem zc. q̄ materia est pauca. Cōssi- derandum q̄ iste tex. aliter pōt exponi: vbi sciendum q̄ Aulicē. noiat hic spasmū quādā rigiditatē mēbrozū cōtractorū: vnde non statim facilius redeunt ad dilatationē: z fit hoc q̄ homo su- stentatur super brachio vel sup crure contracto. Sicut accidit cū homo sedet sup crus contractum vel cū homo totum se disponit super brachio contracto: vel quādo homo cōtracto brachio fert graue pondus: vel Scdō brachio dormit sup eo in lecto duro. Lūz aut homo sustentat se sup mēbro contracto totū corpus suum effundit sup illo. Et ideo exponet q̄ A. per effusionem nō intelligat effusionē materie: q̄ h; sit possibile effunditū in huius p̄ractioni- bus z cōpensionibus mēbrozū Scdō a p̄tibus cōtractis exp̄imū- tur mās z spūs z p̄dēfant partes chozaz: vnde fit q̄ mēbrū re- manet aliquantulo tpe sic contractum. Et cum postea redit spūs z sanguis cedit possibilitas dilatandi mēbrū: z iō facilius remouet talis spasmus: z hoc est qd̄ dicit. ad qd̄. s; mēbrum p̄tū fit effu- sio. i.

fio. i. latio corporis: qz totum corpus super effundit et retinet in ipso. i. in tali situ aliquatulum: et super formā et. i. eo stante sic co- tracto qz nō posset multū homo sic stare: vt apparet in his qz totū corp⁹ sustinet super vna manu. et qñqz et. faciens illud. i. illū spa- smū: quāuis nō sit sustentatio totius corporis super mēbro: sed sit delatio rei grauis: vel doctio super loco duro.

¶ Et quādoqz est hic stupor adueniens membro ppter repletionē ex materia effusa coarctate spiritū motiū et phibente penetrationē eius quare non est possibile vt moueat ad dilatationē faciendam: et cuj redit vir- tus et conso: tatur materia fit dilatatio.

¶ Hic ponit tertiā differētiā spasmoy. hec pars pōt duplīr exponi sicut duplex ista reperit. Vna que dicit. cū hoc. et tūc dicem⁹ qz in- uestigat cām stuporis pūcti cū isto spasmō facto ex sustētiōe sup mēbro ptracto. videmus enī qñqz pcurere stuporē illi⁹ par- tis vt frequēter accidit: et dicit qz cū eius est mā que effunditur ad mēbrū que coarctat et oppilat: vnde spūs motiū sup. et sensitiū nō pōt penetrare: ideo mēbrū pcurit nō pōt dilatari: sed qñ redit virtus et pfortat nā fit dilatatio: vel pfortat mā. i. sup mā. Alia ista dicit. et qñqz est hic stupor. et tūc dicem⁹ qz hui⁹ determinat de vna specie spasmī cuius cā est stupor: quāuis iste spasmus fiat in cōtra- ctione mēbrī super quo qz sustentat. Nam mēbrū factū stupidū. i. perdens sensum et motū nō pōt postea dilatari. **¶ Sed tu. d. hui⁹. hic hui⁹ qz ad mēbrū corp⁹ effundit mā: et tu supra posuisti qz nō mō expūncē mā. ¶ Dm qz hui⁹. dicit qñqz. ¶ Vel dōm qz ad mēbrū ptractū sup quo quis sustentat qm ad quasdā partes mā venit et qñ ad quasdā partes mā expūncē et partes mēbrī adimūcē pculant et pculant: hoc est qd dicit. et qñqz est hec. i. cā qñ mēbrū ptractū nō dilatatur. stupor. i. pūatio virtutis motiue et sensitiue a mēbro: vel motiue solius. **¶ Sed tu. d. in quo differt iste spasmus a spasmō de quo statim dixit. ¶ Dicendū qz spasmus in ptractione mēbrī sup quo quis sustentat: vel cū quo fert graue pondus: pōt duplīr ptingere. Vno mō per partiū adimūcē pculan- tione et cōmāstione et pseruationem talis forme aliquatulo tpe: vnde nō est apū mēbrū dilatari: hoc mō fit spasmus de quo dixit statim supra. Alio mō per pūationē spūs motiū mēbrū: quāuis partes mēbrī de se statim essent apē suscipere dilatationē: hoc modo fit spasmus de quo hic loquitur. Subdit et quādoqz fit ex- tensione. i. mēbrū illius simile: qz nō pōt illius mēbrī fieri ex- tentione sicut si alique sustentatur vel iacet super membro exten- so: et dicitur hoc in capitulo de thero.****

¶ Et quādoqz fit ex extensione illius simile: et hoc qd plurimū fit post somnū apud excitationē cū remanent mēbra ptracta nec extendunt et qm spūs in somno fit grauior pigrior: et nō fit assiduus in faciēdo dilatatio- nē ppter declinationē suā ad interiōrē partē.

¶ Hic ponit quādā spēm spasmī factaz ex somno: hui⁹ egrediat vel pcedat ex statim dictis. dixerat enī qz stupor adueniens mēbro ptracto sup quo quis sustentat. et est cā phibens dilatationē mē- brī illius ptracti. Hic ostēdit qz talis dispositio similis stupori ac- cidit qñqz ex somno: vnde qdā dormientes mēbris ptractis sicut cōis vltus est post eoz excitationē nō statim possunt bene mēbra illa extēdere. Et si tenet ea extēsa dū dormiūt nō possunt excita- ti bene illa ptractare: hoc qz in somno spūs tendit ad interiōrē.

¶ Sed tu. d. ex hoc omni homini hoc accideret. ¶ Dm qz nō ac- cidit nisi quibūdam habentib⁹ nervos et choras debiles et abundan- tes flegmatib⁹ grossis: vnde calore renouato intus ppter somnū dominat frigiditas super nervosas partes: quare excitati nō pōt statim spirit⁹ in illas partes penetrare: hoc est qd dicit. Non fit assiduus et. et hoc ego vidi in his qui longas sunt passi podagras.

¶ Spasmus autem siccus alius est qui fit successione febrium adurentium et pproprie in febribus sursen et suc- cessione motuum laboriozoz corporozalium et animalū ei⁹ sicut sunt vigilie et angustia et timor: et ille est ex eis quibus fit euasio.

¶ Hic ponit aliam spēm spasmī. i. spasmū ex inanitione et dicit qz alius fit successione febriu adurentiu ppter et. sursen. i. apostema- tis cerebri calidi: qz magis ipimit in nervos qz apostema epatis vel stomachi. et sup. alius est qui fit successione et. oēs iste cāe exie- cant: et ex hoc possunt perducere ad spasmū: et timor de quo min⁹ videt perducit ad siccitatem multis modis: vt notū est.

¶ Dubitatur qz dicit qz a spasmō de siccitate fit euasio: cuj tamen

cōmuniter cōcordent auctores esse incurabilem talem spasmum. **¶ Dicendū qz spasmus de siccitate vel est cōfirmatus in quo sub- stantiales humiditates mēbroz sunt cōsumptę: et iste nō pōt cu- rari ppter duo. Primo qz tales humiditates non possunt restau- rari. Secūdo qz si possent in lōgo tempore fieret in quo spasmus occidit. vel nō est cōfirmatus in quo pume humiditates sunt cō- sumptę: et talis possibile est qz curetur: qz ille restaurari possunt: sed difficulter. raro ergo ptingit a spasmō sicco liberari: vnde ex- ponatur a quo fit euasio. i. quādoqz vnde littera extra: ex quibus minoratur euasio: vel ex quo raro euadunt.**

¶ Et est alius spasmus qui accidit in febribus cuj hoc et non est vebementer malus: et est ille qui fit ppter ea qz ipse faciunt currere aliquādo materias in nervis et lacertis et ppter cum corpus est plenum.

¶ Hic ponit aliam differētiā et species spasmī facti in febribus per viam colligationis materierum: loquitur de eo ad Desue ca- pitulo de spasmō post purgationem.

¶ Et quādoqz accidit illud in eis ppter cōmunitatem oris stomachi et remouet ipsum vomitus: et talis qua- lis est iste spasmus ex febribus nō est illius prauitatis et malitie cuius est ille qui est in febribus temporalib⁹ in quibus desiccant nervi et lacerti: imo cerebri et cō- sumunt humiditates inate et fit spasmus.

¶ Et quādoqz accidit illud. i. spasmus in eis. i. febribus ppter com- munitatem et. Ista est alia differētiā et species spasmī: de qua etiā Sal. loquitur in cōmento afoi. primi. s. particule. Et ponit ibi ex- plum in quodam iuvene. et parer.

¶ Et plerūqz est ex hoc capitulo qui fit et destruit ve- lociter: et cā in ipso est siccitas cerebri ppter debilitatē quā sequit lacertoz siccitas. Nam cum minima causa siccificata cerebro aduenit reducit ad se humiditates a nervis. Deinde cum natura sollicitat vt cerebro hu- miditatē acquirat sufficientē redeunt membra et fiunt obedientia dilatationi cum preceptione.

¶ Hic ponit aliam differētiā et speciem spasmī quę reducitur ad spasmū: et causa eius est siccitas cerebri ppter debilitates. i. cere- bri: vnde patitur leuiter a causis occurrentibus exiccantibus: ex qua siccitate sequitur siccitas lacertoz. et modus est iste: qz cum minima cā exiccata aduenit cerebro. v. g. pauca euacuatio vlti- gilia reducit ad se humiditates a nervis et ex hoc nervi corrigan- tur aliquatulo: deinde acquisita humiditate mēbrī reuertitur ad dispositionem: qz cerebri dimittit nervis humiditatē et fiunt nervi obediētes dilatationi cuj preceptione. i. voluntate. **¶ Con- siderandū qz istum spasmū potius videre in quibusdam homi- nibus qui sunt siccī cerebri et siccoz musculoz: qui statim in imo- derata vigilia quāuis nō sit multus imoderata: et statim in aliqui- bus fluxibus ventris incurrunt quēdā nervoz rigiditates et indu- rationē et quasi cōtractionē et leuiter ab eis absconditur.**

¶ Et quādoqz accidit ex vebementia frigoris. Duli- toriens enim accidit spasmus ppter frigiditatem ce- rebri et cōmunicant ei lacerti.

¶ Hic ponit alia differētiā et spēm spasmī. Et primo pmitte. Se- cundo declarat modū eius. ibi. (Et spasmus quidem.) **¶ Conside- randū circa primā partē qz hui⁹ frigus cerebro occurrens possit fa- cere spasmū pgelando et stringēdo qui spasmus est vniuersalis: tā spasmū nō vniuersalē pōt facere absqz occurrā ad cerebri.**

¶ Et spasmus quidez impediens est huiusmodi factus a siccitate: et est spasmus cuj siccitate factus qui est ex specie congelationis humiditatis et minorat ei⁹ quan- titas et inspissat vebementer: quare mēbrū spasmatur sicut accidit ex vebementia frigoris: sicut accidit ei qui bibit medicinas narcoticas vt opium.

¶ Considerandū qz spasmus a frigore factus est duplex. Vnus levis qui nō est multū impediens qui pōt fieri ex eo qz muscoli retrahun- tur ppter malū sensum frigoris absqz hoc qz in eis fiat alia praua dispositio. Alius est fortis spasmus qui fit ex hoc qz frigus ptrin- git pgelando musculos et humiditates eoz: et iste est spasmus ipe- diens et malus: et ideo dicit. et spasmus quidez impediens hic. **¶ Co- siderandū scō qz hui⁹. ostēdit quis est modus huius spasmī: qz**

Gentilis

dicat qd pot dici factus a siccitate: et tunc corrigit suū modū loquēdi
et pro. i. est spasmus factus a siccitate: qd nō pprie fit a siccitate sic a
cā efficiēte: sed cā efficiēs est frigiditas: tū simul cū hoc pcurrit sic-
citas: et hoc pbat. A. per hoc qd dicitur. qui est cū specie congelationis
humiditatis: vt arguat sic. Ille spasmus est cū siccitate qd est cū ge-
latione humiditatis: sed spasmus factus a frigore est cū congelatione
humiditatis: ergo est cū siccitate. Maiorē ppositionē pbat sic: et
minorē eius quātitas et inspissat: vt arguat sic. Cū humiditas in-
spissat et minorat tunc fit siccitas: sed cū fit congelatio a frigore hu-
miditas inspissatur: et hoc eius quātitas dimensionis minorat: ergo fit siccitas. et hac autē congelatione et minoratione et inspissa-
tione factis a frigore membrum spasmatut sicut accidit ex vehe-
mentia frigoris. s. aeris: et sicut accidit et.

C Spasmus vero factus ppter medicinas est sicut spasma-
tatio potus vini. Fit enim spasmus post solutionem
ppter siccitatē: et fit etiā spasmus ante ipsam ppter co-
tractatē et ventositatē eius: quare nervi vehementer
incurrunt lesionē cū qua cōtrahunt. Et huius quide-
generis sunt spasmus eius qui enomit bñmorē qui est
vt erugo eris nocentē ori stomachi. Et spasmus factus
ppter fortitudinē sensus oris stomachi cū ad ipm ex-
pellitur cholera. Et spasmus factus ppter cōmunita-
tem cerebri et matricis in egritudinibus suis et vesice et
reliquo. Et spasmus factus a punctura scorpionis et
rutele et serpentis super nervos aut sectione eueniente
nervis aut corrosione. Et factus ab egritudine in ore
stomachi et matricibus et membris nervosis: et vicinis
istis est spasmus antecedens ppter vermes.

C hic ponit alia dñia et spēm spasmus: et dicit qd qdā est spasmus factus
ppter medicinas. i. res medicinales sicut. v. g. ppter potū vini.

Dubium 13. **C**ubitat qre plus de potu vini posuit ex pñe. **C** dñm qd hñt pp
duo. pñio qd in cor lege phibet vinū: vñ hic multū ex hñ illū vitu-
perat. fuit enī. A. medi⁹ iter peripateticos et loquētes in legib⁹: vt
alibi pñ. Scdō fuit bñ: qd res medicinales faciētes spasmū qdā sunt
fride et de his dixerat. qdā sūt calide vt vinū: et de hñ dicit hic. facit
autē spasmū portādo mās ad cerebrū et nervos qdā autē sunt medi-
cine solutivē et de his statim subdit. **C** it. n. p. ē: vñ dicem⁹ qd hic
determinat alia de dñia et spē spasmus que fit a medicis solutivis: et
cū hñ enumerat multas dñias spasmus filio ei. Innuit autē qd medici-
na solutiva facit spasmū vel pp supfluitatē et cōmū vel pp sui qñ-
tatē malignā venenosā: vnde nervi pp lesionē dñunt: et de hñ gñte
spasmus qd puenit ex fuga a re nocēte sunt multi spasmus: sicut ille qd
fit ex humore qd est vt erugo eris et. de quo scribit pñ cōmen. s. pñ.
Et patent alia. Sed qd dicit vicinus istis est spasmus ppter vermes.
dixit hoc qd vermes faciūt spasmus: vel pp malos vapores quos
cerebro mādāt: vel pp punctionē intestinoz vel stomachi.

C Diuturna est spasmus qui est in labio proprio et pal-
pebra et lingua: et scitur qd ei⁹ causa est ex ipso cerebro:
et cum corpus in spasmus declinat ad anteriora: tñc spa-
smus est in lacertis anterioribus.

C hic ponit differētiā et species spasmus ex pte partū. Et pñ ex pre-
partū magis particulariū. Scdō cōmuniū. ibi. (Et cū corp⁹.) **C** In
pma parte inuit qd qdā est spasmus pñius labio: qdā palpebre
et vñ pñib⁹ pñius cerebro: et significat qd cā est ex cerebro: et non
semper tñ respectu spasmus partū remotarū vt digiti pedis vel ma-
nus plus pñingit qd est per cōmunitatē cerebri: de hoc tamē gene-
raliter fuit discussum sen pñima huius. ca. de signis cerebri.

C Et cū ad posteriora tunc spasmus est in lacertis pos-
terioribus: et cum ad vtrāqz simul tunc egritudo est
in vtrāqz simul sicut in paralyti.

C hic inuit qd qdā est spasmus dictus epistonus. i. ante qd est in la-
certis anteriorib⁹. s. spinalib⁹ qd sunt itñseci vel anteriorib⁹. i. vñ
tris vt lōgitudinalibus qui sunt in myrach. qdā est posterior qd est
in lacertis posteriorib⁹. s. spinalib⁹ qui sunt extra versus curē. qdā
est spasmus in vtrāqz: et dñ pprie thetanus quo homo stat tensus
et rectus: sicut in paralyti exponit Alibert⁹. i. sicut in thetano: et est
ridiculus expositio. **C** Alter dñm sicut in paralyti sup. contingit
qd homo pōt paralyticari in musculis anterioribus et pōt paraly-
ticari in posterioribus et pōt paralyticari in vtrāqz.

C Quādoqz fit spasmus adeo fortis vt ceruix torqueat

Super tertio

tur et dentes strideant.

C dñqz et. vt ceruix. i. collū qd occupat musculos fere oēs colli et
dentes strideant: qd cōcat mādibularū musculis: et iste est prius
spasmus: vt ponit Ralis pñio pñine. ca. de spasmus. cap. 7.

Cubitat vtruz spasmus lateralis possit fieri. i. qd homo declinet
ad latus dextrū vel ad sinistrū. **C** Uide qd non: qd cōter auctores
nō ponūt. **C** In dñiū: qd videm⁹ qd homo nālit pōt inclinari vñ
partē dextra vel sinistrā: qd vñ pñer nām possit inclinari illuc: et sic
stare cū impossibilitate erectionis. **C** Rñder Alibert. qd in vno mem-
bro est possibile fieri spasmū ad dextrū et sinistrū: vt in oculo. Rñ
est: qd oculus hñ musculos ad dextrū et sinistrū mouētes. Et Bar-
guis qd qd corp⁹ nostrū nō hñ tales musculos qd nō spasmatut fm
dextrū et sinistrū. Qd autē tales musculos non hñt apper: qd tales
musculi sunt situati fm longū. s. sup dorso intus et extra: qd spasmus
solū fiat ante et retro. **C** hoc idē sentit Thaddeus quarta parti. afoi.
super illo afoi. 7. A spasmus et thetano habito: et ponit exemplū de
aride lata quā est possibile flectere ante et retro: sed ad dextrum et
sinistrū nō est possibile vel difficile valde. **C** hñc opi. credo falsū: et
credo qd sit posse hñem spasmatut spasmus quo flectat ad dextrū
vel ad sinistrū. Rñ est dupler. Una iam dicta: qd videmus hñem
nālit se posse flectere versus latera: qd si pñer nām flectat dñcē
spasmus qñ erit cū pñractione. **C** Amplius musculi qui sunt circa
dorsum aliqua figura cōtractiua figurant quādo homo flectit se
ad latera musculi: dico qui ad latera trahunt vel inclinant. Tunc
arguit. Quācūqz formā musculi habet fm naturā mouēs aliqz
membri: eandē formā pōt habere cōtra naturā: sed fm naturā hñ
formā cōtractionis alicuius qua homo ad latera inclinat: ergo cō-
tra naturā illā cōtractionē poterit habere: sed cōtractio cōtra na-
turā est spasmus: ergo homo pōt spasmatut versus latera. Maior
est nota: qd forma musculi cū pñatib⁹ naturaliter et cū cōtrahitur
pñra naturā est similis. s. fm actū: sed fit a causis diuersis: vt sumit-
tur quinto de accidenti et morbo. z. ca. Etā cōtrugatio est quedam
forma in materia quā pōt facere virtus et pōt cā facere res cōtra
naturā. **C** Ad cōtraria dicendū qd auctores nō faciunt mentionē
dantes intelligit: et qd rarissime accidit vt apparebit. **C** Ad rationē
Aliberti cū dicit qd homo nō habet tales musculos vel nervos: di-
cendū qd hoc est manifeste falsum. Nā motus voluntarius fit per
musculos et nervos vt medici cōmuniter ponunt: sed videmus qd
homo voluntarie flectit se ad dextrū et sinistrū: et etiā eleuat post
flexionē: ergo necessario hñ musculos hoc faciētes. **C** Amē scien-
dū qd isti musculi nō sunt omnino distincti a musculis qui mouēt
ante et retro: sed quādo musculi spine dorso posteriores trahūt
omnes: tunc homo flectit posteriorius: similiter quādo omnes in-
teriores vel anteriores: sed quādo hñ musculoz medietas tra-
hitur: tunc homo inclinat ad dextrū et sinistrū: et qd nocumentoz
hñ euentus plus est ad totos musculos qd ad medietatem: ideo
plus pñingit spasmatut hñem ante et retro qd fm dextrū et sinistrū.
C Ad exemplū Thaddei dñm qd valde est dissimile a pñposito.

C Cum autem aliquis mori ex spasmus corpore ipsius
calido: tunc illud est ex eis que prefocando interficiunt
et neqz suffocando interficiunt nisi qd lacertus anbelitus
spasmatut et destruitur motus eius.

C hic ponit duos cas. pñsticos. ibi z. (Et omnis.) **C** Considerā-
dum qd hoc qd dicit corpore ipsius calido pōt dupliciter exponi.
Uno mō qd sit calidū ante mortē: et hoc est verū. aliquis enim spa-
smatus nō apparebat distemperatus in calore: sed mō pñe mor-
tem inflāmat et apparet calidus: hoc est. pñer inflāmatōnez ca-
loris in spiritalibus qui nō pōt euentari ppter spasmū instrumē-
toz anbelitus: vnde statim moritur. Alio mō qd sit calidus statim
post mortē: remanere enī pōt aliqz incendū caloris omnino pñer
naturā vt partibus spiritalibus lacertus anbelitus est pñe
diapbragma: vt in fra fen. io. ca. de anbelitu. z. 4. de interiorib⁹ ter-
tio ca. Et possumus ē intelligere reliquos lacertos pñsticos.

C Et ois quidē spasmus sequens vulnus est mortalis.

Cubitat de hoc qd multi vñt sunt euadere a spasmus in vulne-
ribus. **C** dñcū dupliciter. pñmo qd est impropria locutio ois. i.
vt plurimum vt Lōmentator ponit. s. particula afoi. super afoi. z.
In vulnere spasmus superueniēs mortale. **C** Uel dicendū qd spa-
smus in vulnere fit ppter alterā triū causarū. Uel ppter dolores
vt in puncturis nervoz: et talis spasmus nō est semper mortalis.
Uel ppter tumore: et hoc dupliciter. vel ppter tumore successiue
occupantē partes: et tunc nō necessario est mortalis: et de hoc spa-
smo videt loqui Lōmen. in cōmēto pñlegati afoi. Uel pp tumore
apparentē et delitescētem: de quo loquit Hippo. s. parti. afoi. illo
afoi. 66. Quibuscūqz tumores. et iste spasmus frequētissime est mor-

Dubium 14

Dubium 15

talis: qd est fortis egritudo cū virtutis defectu: cui signū est: qd nō pot regularē humores. Tertia cā pp quā spasmū sit in vulnere est supflua sanguis euatio z iste ē mortalis: qd sit ex pfirmata vel magna siccitate cū virtutis casu: z de hoc A. loquitur hic.

De signis.

Cap. 6^m.

Pulsus spasmatorum est extensus z diuersus in situ ascēdens z dimittēs sicut sagitte euadētes ex arcu sagittarū: z diuificat motū pculsionū eius in velocitate z tarditate.

Expeditur se a narratiōe spēs z cāp spasmū: hic ponit signa. Et p signa spasmū p se eueniēti. Scdō ei qd sit per viā pmutatiōis. ibi (Lū aut hūit mōe.) // pūa in. d. pūo facit qd dēū ē. Scdō ponit qdā signa pūostica. ibi (Et signis vō.) // pūa in. d. pūo ponit signa a pulsu. Scdō ponit signa sū diuersitate spēs. ibi (Spasmi vō.) // pūa in tres sicut: pūo docet ex pulsu signare. pūo ex motu. Scdō ex tactu caloris. ibi (Et vena.) Tercio ex tactu forme vel figure arterie. ibi (Et est corp.) // Cū dicit p pulsu spasmatorum est extēsus. i. durus. Cū dicitur adū qd hic est sū de spasmō cōicato brachys: vñ arteria spasmata pūstrigil. Et p pulsu durus diuersus i situ: h sit z. i. sū diuersis pūb arterie: qd pūctiōne spasmatorum yna ps est alta: z alia depssa: z h est qd dicit. ascēdēs. i. eleuat pulsu z arteria qū ad yna pū. z dimittēs. i. depressus pulsu: qd arteria est depssa qū ad alia pū. Scdō sit h in yna parte arterie siue in rota: qd talis arteria spasmata z idurata nō pprie est dilatabilis z pūstrigibilis: z iō nō pprie appet in ea diafoles z systoles sū qū tota sit pūctū: vñ hā. in cōmē. pulsu. c. de pulsu spasmatorum alā de pulsu cathecoz dicit. ita vō z mor? icqles sursum z deorsum trāllata arteria sicut chorda: nō. n. diafoles z systoles appetit est: sū pūctiōni magis affimilans. vult hā. qd arteria tota pūctū: qd est tensa siue idurata z spasmata. Et iō cū aduenit diafoles qū tota arteria sursum appetit eleuari: qd systoles tota iferius pellit: z hec est diuersitas in situ. Et qd ista subito sunt qū in tēpore nō p spectro: qd pūctio ad corpū durū cū sit diafoles subito appz: z hā pūctio cū sit systoles: iō dicit sicut sagitte euadētes. q. d. sic erit sagitte est subitū: ita isti motus pūctiōni subito sunt: siue sit in yno tpe in diuersis pūb arterie: qd yna pars pot subito sursum ferri: z alia iferius siue sit in diuersis tēpōib? in tota arteria. Cū dicitur adū tū qd h sit pūctiōne vñ mor? itus z ex illigant posse fieri per diafoles z systoles qd tota arteria agitat z nō pprie dilatā vel cōstringit: tū bos mor? possunt? itelligi fieri pp ipm spasmū dū est in fieri: qd tūc est cū eo malus mor? pūctū? z dilatatiū. in motu. n. spasmosus musculi pūctio arteria pūctabilis z qū pūstringeretur: z tū euadē arterie yna ps pūctū erit altera emineō: sed in dilatatione mēbz arteria magis appebit. Cū diuersificat motus pūctiōni zē. Cū dicit qd dēū est qd sit subito sicut sagitte euadēt ab arcu. pūctū qd h sunt subito: tū yna pot fieri magis subito qd alia. pūctū hile eū est qd pūctio arterie sursum fiat subito z tract? ad itus. s. pūctio ad itus fieri appeat magis qū subito disparat: z sic motus ad ex respectu hui? erit tardus: z mor? ad itus appebit nobis magis veloz. vñ hā. palle. loco loquēs de hmoi morib? sū totā arteria: z sū diuersas ptes arterie dicit. pūctiōni. n. agitationi vel tremori affimilā: velut exiliēte. i. saliente. z rursus itus spasmā. i. spasmose eūti: qūqz discrete. i. diuersis pūb? tota arteria hoc patiet: sū in yno tpe multoties qd alia ei? ps sursum ferri videt quēad modū sagitta illa vō intus ferri quēad modū ab aliā tracta. z hec qd cito mouet: illa vō tarde. Possent? tū imaginari qd mor? ad extra appeat velocior z mor? ad itra tardior: z hoc ē pp diuersitatem que cadere pot in virtute cū conata est ad mouēdū arteriam inobediēte yno motu: nō pot sic velocius in alio mouere.

Et vena qd ē calā z magis calefacta filigs mēbris.

Hāc ē sūam inuit hā. ca. de pulsu cathecoz. Lā est in spasmō de repletiōe: qd habet corpus alteri. s. musculoz est fact? pp sic sma qd replet nervos z loca nervosa. Sed in spasmō de inanitione cā est: qd calor in arterijs hūmā sanguinea z subtilis z spūm cū qd pot se manifestare: sed reliq mēbra sunt arefacta: vñ calor eo? nō statim se replet. Et similis cā ē que in eribicis assignatur. Possent? tū assignari yna cā apparet cōis vtrius spasmō. Nā arteria spasmata nō ppe est dilatabilis nec pūstrigibilis: vñ qū tota sit mouet z subito: z iō calidū in ea existēs nō euertat: imo icēdit: z iō calidior apparēt. hec tū cā alys dispōib? gbulā possz cōicare.

Et est corpus vene collectum non sicut est collectio venarū in rigore: z neqz sicut illud qd coarctatum est sicut sit apud duritiē vene ppter longitudinē egritūdinis: aut qd factū est cū dolore viscerum: sed sicut est

aggregatio partiū intestini extēsi ab extremitatibus suis: z ego dicā signa doloris in spasmō partū post.

Hic docet signare ex tactu forme vel figure arterie. Et est phidrandū qd corp? vene. i. arterie in spasmō est collectū. i. aggregatū: qd spasmū. s. de repletiōe z inanitione facit qdā aggregationē: vt appet in musculo z sic in pūb? cōpatiētib? z adiacētib? in arteria. talis aut aggregatio repletat qdā duritiē que vñ ē sū duritiē rigoris. s. duritiē: qd sit in rigore: tū nō est vere filis: qd illa est ex su ga caloris itus. hāc nō est oīno sicut durities febrius pūlarū: qd illa videt qdā arterie ymformis induratio: z h est qd dicit. Neqz est sicut illud qd coarctatū. i. iduratur z tēsum est sicut sit apud zē. hāc nō est oīno sicut durities z tēsum pp fortes dolores: sū est sic imaginē qd ymū corp? caui vt itēstū aggregatū a suis extremitatib?: z totū hoc est sermo phantasticus hā. in cōmento pulsu. Et sic vult qd imaginemur arteriā que est qd pūctū que i spasmō aggregat a suis extremitatibus. Et si tu phidras istud verificat in spasmō de repletiōe z in spasmō de inanitione: qd in spasmō facto a dolore reuēto z ptractio esset versus pūm? z nō ad mediū ab extremitatib? iō hui. subdit. ego dicā signa doloris in spasmō. i. signa spasmī facti a dolore. q. d. istud signū non est in illo spasmō: imo arteria erit tensa versus intus in spasmō facto a dolore viscerū.

Spasmi vō facti a repletiōe signa sunt qd pūctū su bito z nō bibit velocius qd super ipm ponitur ex oleo nisi iam aduenerit ei caliditas pūctū tēpōis.

Hic ponit signa sū diuersitate generū siue spēs spasmī. Et p sū diuersitate sumptā ex via diuina. Scdō sū diuersitate qūdā spūū carū. ibi (Fact? aut ab opate.) // pūa in tres. Nā gūa spasmī pma diuisione carū sunt tria. s. spasmū de repletiōe spasmū de inanitione z spasmū qd nō pportional ad mām. pūo pūctū signa pūm. Scdō scdū. ibi (A siccitate vō.) Tercio tēty. ibi (Factus vō.) Cūmo ponit duo signa spasmī de repletiōe. pūmū est qd sit subito: qd subito sunt mō: z idco dicit qdā qd si materia spasmī pūget per viā pūctiōnis sit paulatim. Scdū signū est qd nō bibit vñ ericcat oleū zē. mī caliditas pūctū tēpōis. i. aduētia. i. extranea.

A siccitate vō facti signa sunt qd sit paulatim panla tūm: z successione egritudinū euacuantū quocūqz genus fuerit z euacuationis medicinarum aut ebolice passionis aut euacuationis per se.

De sūba pre dicit qd spasmī a siccitate sunt duo signa. pūmū qd sit paulatim. Scdū qd pcedunt eūones cuiusqz generis sunt: vñ occulte vel manifeste: z eūones medicinarū. i. facte a medicis: aut ebolice. i. in ebolice passione: aut per se. i. eūones que sponte sunt siue aliqua extrinseca cā vt menstruo? z simili.

Factū vō a nocumēto cognosces p cās extrinsecas z ea que bibunt sicut enforbiū z elleborus z reliqua: z sicut cū nocumētū est ex stōcho z cōicat ei cerebrū deī de nervi: sentit aū illud sollicitudinē z angustia z obli dionē stōchi: z qūqz reperit illū tpe spasmū: z qūqz est ille spasmū successiōe vomit? qd ē sic succ? porri aut cru go eris. Et similr ille qd sit pp fortitudinē oris stōchi. Quoties. n. effundit aū ipm mā spasmā hūis ipm. Tū pcedit ipm nocumētū in ore stōchi z mordicatio: z qūqz accidit simile illi in egritudinib? mīcis z vesice z reliquoz cū fortes sunt z sit cū dolore vehemētī z pp nocumētū manifestus in illo mēbro antecessio spasmī. In reliq vō spasmis aut sit dolor cū eo aut sit dolor ptingēs a spasmō nō spasmū ptingēs a dolore.

Hic ponit signa spasmī qd nō pportional ad mām siue fiat a caus extrinsecis siue intrinsecis vt p cōitatē ad stōchū vñ mīcē z sunt signa nō. Obli dionē. i. nocumētū vel tribulationē. vel. i. p stōchū est obfessus a prauis accidētib? pp fortitudinē. i. pp multā sensibilitatē. Cū dicitur adū qd hū. vltimo inuit hā diuisione. Spasmi sequēs alia mēbra: vel sequit mēbra multum sensibilia: sicut. v. g. os stomachi: z tūc pcedit dolor in illo mēbro z subsequēter sit spasmus: z hoc est qd dicit. sit cū dolore vehemētī z pp nocumētū manifestū. antecessio. i. pūctio spasmī. i. pcedit spasmū: cū dolor venerit: z iō pūctio antecessio spasmī. i. ad spasmū: qd dolor antecedit spasmū: vñ spasmū sequit mēbra nō multū sensibilia vt reliquū corp? stōchi vel epar vel splenē vel os stomachi in hōie qui circa eū est obfusus: z tūc plus appet spasmus qd alius mēbro

Gentilis

dolor: imo quasi dolor fit cū spasmus vel post spasmū: hoc est qđ dicit. in reliqđ vō spasmis. s. sequētibz mēbra nō multū sensibilia fit dolor: cū eo. s. spasmō: aut rē. qđ in actu spasmī mā multū cōmō uet. Et forsā noluit p B. Aui. tangere spasmū qui fit absqđ cōitate ad quā sequit in mēbris dolor: nō pcedit dolor ante spasmū.

C Factus aut ab apate cognoscitur per ea que dixim⁹. Et hic ponit signa spasmī sū diuersitate quārdā spālū causari. Et pmo facti ab apate. Scđo facti a cū febris. ibi (Spasmodum vō). Tertio facti a cū dubellati. ibi (Et vīna). Quarto poit signa dēminati spasmī in febre. ibi (Si autē). / Pcia i. d. p. pio facit qđ dēfī est. Scđo anecit signa pindicātia spasmū ibi (Et significatiōibz). Dicit pmo qđ facit rē. que dixim⁹. s. de signis apatur supra hac sen: si spasm⁹ sequat apata cerebri: vel que dixim⁹. s. quarto cañ. sen. 3. si spasmus sequat apata musculor. vel dixim⁹. vbi cūqđ lo: cutus est de signis apatur mēbroz ad que pōt sequi spasmus.

C Et ex significationibz quidem significantibz aduentum spasmī est paruitas pulsus et ipsius raritas primū. Deinde eius pmutatio ad illud qđ dictū est: et multo: tiens rubificat facies et appet in oculis pto: sio et incli natio et in anhelitu intersectio et disīna: et qñqđ accidit rīsus nō sū radice et pstringitur nā et desiccatur: et vīna et multotiēs retinet et multotiēs non retinet et egredif sicut aquositas sanguis et hz ampullas: et accidit ei sin: gultus et vigilie et soda et tremor et dolor sub iuncturis et pcepne sub iſectura cervicis et inter spatulas et apđ iuncturā alchatin et albosos sub illa.

C Hic ponit signa aduentus spasmī et sicut appet sunt signa p̄fusa et aggregata: qđ quedā sunt cōia spasmō de inanitione et spasmō de repletionē: qđā sunt p̄pria spasmō de repletionē vel alteri vt ap parebit. Paruitas pulsus pp p̄strictionem seu p̄fessionē arterie. Raritas p̄mū qđ diminiuit necessitas pp infirmitatez a flegmate eliquato: et ideo hoc fit in spasmō replecionalis flegmatico. pmuta to ad illud qđ dēfī est. s. de diuersitate in situ: vt dixit in pñ fmo: nis de signis spasmī. Rubificat facies vel pp aliquos vapores mo tos in humoz cursu siue in p̄sumptione mēbroz: vel pp malitiaz anhelit⁹ et iſtāmationē spālū ex hoc. In oculis pto: sio et inclina tio. s. ad vñ partē pp spasmū incohabitē in lacertis oculor. sū dī uersitate: quoz pōt fieri pto: sio et inclinatio. In anhelitu intersectio a disīna. i. malitia pp spasmū incohabitē in lacertis partiū pectoris. fit enī ex hoc intersectio: vt in cōmē. afoi. 54. 6. parti. In acutis passionibus luctosa suspiria et accidit rīsus et cū. nō verus rīsus: et hoc pp quādā p̄ctionē in musculis marillarū. Et stringit nā. i. nō sunt soluti vēre sed sicc: et hoc vel ppter raptū māerū ad partes alias: vel ppter defectū musculor. p̄tris in cōp̄lmedo: yl. ppter spasmū lacertoz ani qui est retentiuus: vt Aui. sen. 2. cap. de cau sis multitudinis spermatis. Urina et multotiēs retinet pp raptū et diuersionē māerū: vel ppter spasmū lacertoz colli vesice. mul totiēs nō retinet qñ multa q̄ritas in vesica colligit: vnde erūpit: vel qñ spasmus musculor ventris icuando p̄mit vesicā: et de hoc p̄lire dixim⁹ in ca. de epilepsia. Egredif sicut aquositas pp nocu mētū cōicātū renibz ex lēssione musculor spine. habet ampullas in spasmō de repletionē pp vapores flegmatis. Singultus pp nō cumētū s̄ocho cōicātū. Cōsidera qđ aliqui spasmato hōie fit dīspō similis singultui in actu p̄ctionis circa musculos ventris et spine: et tu vide illud per experiētā. Vigiliē: qđ spasm⁹ facit vigilare pp do lozē. Soda pp nocumētū capiti cōicātū. Tremor. i. iſtigationes mēbroz ex vaporibz flegmatis in hoc spasmō replecionali. Dolor sub iuncturis. s. circa loca et p̄ncipia lacertoz ppter materias que illuc mouent. P̄cepne sub iunctura cervicis. i. colli et inter spatu las et apud rē. Lathin et albosos. i. caude. Et vult in sūma qđ dolor fit in tota spina a capite ad caudam: et hoc ppter p̄ncipia neruoz que sunt inde. Sed tu diceres ista oīa signa nō significāt aduen tum: imo significant qđ actu fit spasmus. / Pdm qđ significant p̄ncipit spasmū: et in quibz dā partibus spasmū actu: sed ex hoc p̄no nuntiābimus spasmū vniuersalē futurū in alijs partibus.

C Spasmū vō ptingentē causa febris significāt et nuntiant ipm in febribus pto: sio in oculo et rubificatio in extremitate oculi et in circuitu et stridor dentis et nigredo lingue et p̄strictio cutis capitis et rubedo vine pri mum: deinde eius albedo ppter eleuationē materiei ad caput et pullatio tympoz et venarū capitis: et quā

Super tertio

doqđ desiccatur in eo venter aut spasmatur.

C Hic ponit signa spasmī in febre. Et pmo facit hoc. Scđo circa hoc ponit sniam "hippo. ibi ("hippo. quidē). Dicit pmo qđ spasmū ptingentē causa febris significant. s. actu et nuntiant. s. futurū pto: sio in oculo ppter spasmū lacertoz oculi. rubificatio in extre mitate oculi. s. circa lachrymalia ppter fortē febrē consumptiū et iſtāmatiū. stridor rē. ppter spasmū lacertoz mādibule. nigredo lingue ppter febrē adustū et p̄sumptiū. p̄strictio cutis capitis. i. p̄tractio ppter exicationē. rubedo vine priimū. ppter fortē calo rem. albedo ppter eleuationē. Sed tu. d. qđ ad p̄positū de ele uatione materiei ad caput. / Pdm qđ spasmus iste qui fit in acu ta febre vt supra diximus: potest esse spasmus quāqđ de repletionē ppter eliquationē materierum: et pōt esse spasmus de inanitione ppter cōsumptionē in febribz arsiuis: et pōt esse spasmus sequens apostemata cerebri: vt frenesim ppter eleuationē materierū ad caput. C pullatio tympoz rē. ppter materias caput ascenden tes. desiccatur ppter fortē febrē. quandoqđ qđ potest esse fluxus colliuatiuus cum spasmō et ante spasmum spasmatur. i. venter: qđ incipit quandoqđ ibi spasmus.

C Hippo quidē dixit qđ si accidat febris post spasmū melius est qđ si accidat spasmus post febrē. Lūius in tentio est qđ cūz febris superuenit spasmō humido sol uit eum. Spasmus vō qui p̄uenit ex febre est siccus qui raro recipit curam: et accidit ei ante ipsūz timor in somno et cōuersio colozis ad rubedinem et viriditatem et plumbositatē et cōstrictio nature. et vīna quidē cru da in febre et rigor cum eis associantur sudor in capite et tenebrositas in oculis significāt spasmū cuius causa est dubellati in visceribus.

C Scilicet secunda particula afoi. afoi. 26. Et patet: qđ Auiē. veri ficat dictū "hippo. raro recipit curā: qđ tūc solū quādoqđ inchoat et nō est p̄firmatus vt ponit Defic in de p̄solatione medicinarū in fi. accidit ei febrienti autē ipm. s. spasmum qui fit in febre timor in somno. ppter prauos vapores ascēdentes ad caput. puerſio co lozis ad rubedinem ad viriditatem ppter diuersitatē materierum malarū. p̄strictio nature ppter raptū materiei ad caput. Et isti sunt sermones "hippo. tertio. p̄notico illo. 5. Spasmus ptingit pueris in acuta febre. rex. cōmē. 36. et iste spasmus vt diximus pōt esse de repletionē et de inanitionē: cōiter credat qđ Lōmē. velit ibi qđ fit spasmus de repletionē: et ita videt sup̄ficies vboz Lōmē. ibidē. Et vīna quidē cruda. Considerandū qđ per dubellati in tellerimus apostema sanitarum qđ erumpit. ista ergo signa que Auiē. ponit sunt potius signa apostematiz dubellet qđ erumpit qđ signa spasmī: sed qđ ad illud potest sequi spasmus: ideo Auiē. sūit contentus ponere signa hec. Et quibus quedā significant apo stema vt vīna cruda. i. subtilis et non multum tincta: qđ significat raptū materiei ad locum apostematiz: vt innuit Auiē. quarto cañ. sen prima caplo de febribus cūmeris factis ex apostemati bus. Quedam autem significat collectionem vel rupturam: vt ri gor et tenebrositas oculorū: scilicet per viam cuiusdam conca uationis. Hec enī signa sunt collectionis et rupture: vt pmo cañ. sen secūda capitulo de signis apostematum. Sudor in capite pōt sequi apertionem et euacuationem sanie: sicut accidit in syncope que potest sequi has apertiones.

C Si autem spasmus est cum febre et non est de fortitū dine illius febris et longitudo tempo: is eius vt adu rat humiditates et finiat eas: tūc ille est de genere ei⁹ cum quo non est illa siccitas tota.

C Hic Auiē. innuit modum spasmī in febre qui spasmus quāuis fit de siccitate: non tamen est multum malus: et hoc est quādo ali qua febris nec est multum fortis nec est multum longa: tunc non possumus dicere qđ siccitas tota. i. in vltimo fit cā in illo spasmō: sed erit spasmus de genere alicuius siccitatis parue. febris enī il la nō potuit adurere humiditates et cōsumere eas. Et hic modus spasmī est quasi quedā induratio siue ineptitudo extenſionis mē broz a sicco. Et hoc dico si vis saluare solutionē secundā quā de dimus supra ad rationem difficilē in questione qua queritur an spasmus fiat a siccitate. Et cōsidera qđ Auiē. in hoc cañ. satisfi cit ei qđ supra dixerat. spasmus qui p̄uenit ex febre est siccus: et raro recipit curā. vult ergo ostendere quis spasmus ex febre sic cus potest recipere curas: qđ ille qui est a parua siccitate et forsā hic non est verus spasmus vt dixi.

Et signis sō malis in spasmō est vt multiplicet ven-
tositas in membris z pprie quādo cum eo inflat ven-
ter z precipue quādo est in principio sui: z vna acu-
ta in spasmō z tethano est mala significās q̄ causa est
caliditas pura: z quādo cū spasmō sunt pulsatio z sal-
tus: tunc illud est signum malum. Pulsatio nāqz vna
duaz rerū significat: aut apostema in viscerib⁹ magni-
ficās pulsationē aut extenuationē in eis: q̄re apparet
pulsus magnus qui est pp p̄cussione magnā.

Hic ponit signa p̄notica in trib⁹ canonibus. z ibi (Et vna.) s.
ibi (Et q̄.) **C**ōsiderādū circa p̄mū q̄ vtōstas in mēbris vel ē
v̄tre signat defectū caloris digerentis z resolūtiōis: z iō mala est.
Et pprie si in p̄ncipio deficit virtus: qd̄ enī erit in augmēto z sta-
tu. **C**irca scdm̄ cōsidera q̄ vna acuta dī. i. in colore intensa: vel
acuta. i. fetida: z ambo significat caliditatē purā. i. fortē. **C**ōsiderā-
rādū q̄ percussor magnus est arteria magna descendens: cuius
pulsatio nō sentit nisi p̄pter alterā duarū causāz quas Aui. ponit
z cōmentator ē p̄mo. p̄noticoz. z. cōmēto. z ideo exponitur: q̄
cū spasmō est: aut sunt pulsatio. f. in ventre: z saltus. f. p̄pter mul-
tam vtōstas: tunc zc. z q̄ iam dixerat q̄ vtōstas multipli-
cata erat malū signū: z vtōstas est que facit saltus: ideo nō p̄ba-
uit hic q̄ saltus sit malū signū: sed solū de pulsatione dixit.

Cum autē infantie materie declinat ad neruos vt ad
ip̄os permutate faciāt euenire spasmū significat illud
apparitio spasmī in pulsū: cū pleureis declinat cum
materia sua ad illud significat illud fortitudo constri-
ctionis anhelitus: z neqz febris est valde fortis: z cūz
permutat materia s̄nsen ad illud incipit cum timore z
multitudine palpitantis z stridore dentium: deinde
torquet oculus: deinde apparet spasmus.

Hic p̄mo ponit signa permutationis a finitā. Scdo a pleureis.
ibi (Et cū.) **T**ertio a s̄nsen. ibi (Et cū.) **Q**uō p̄mo dicit pater. In
secundo ponit signū male pleureis z cōmōtionis materie ex ma-
litia anhelitus: z singū motus materierum versus aliam partem
ex hoc q̄ febris non est multum fortis. In secundo ponit signa mo-
tus materierū circa cerebrū ex quo fit timor z signa motus ver-
sus neruos ex palpitante z stridore dentū zc.

De cura.

Cap. 7.^m

In eo qd̄ q̄ fact⁹ est a p̄cussione opz vt admi-
nistrentur embroce que laxāt facte ex ordeo
fracto z camomilla z malua z farina fenugre-
ci z que illis sunt similia: z nos qd̄ iam ostē-
dimus in canone locū administrationis earum.

Hic ponit curā. Et primo spasmī qui nō p̄portionatur ad mām:
z imiscet curā alicuius alterius speciei spasmī. Secundo ponit cu-
ram spasmī facti a siccitate. ibi (Si autē est a siccitate.) **T**ertio spa-
smī facti a repletionē. ibi (Et si habens spasmū.) Quarto ponit cu-
raz cuiusdā speciei spasmī. f. facti per cōitatē ad stomachū. ibi (Et
cū hoc.) **P**rima in sex sicut sex sunt species spasmī s̄m sex mo-
dos causarū quarū specierū curā ponit plures quarūz specierum
sunt species spasmī nō p̄portionati ad mām. z ibi (Factus sō.)
3° ibi (Et si fuerit.) 4° ibi (Et si fuerit.) 5° ibi (Et si est.) 6° ibi (Et si ē.)
Cedit primo si est a percussione. f. in aliquo mēbro ex qua fit do-
lor vebemens: vnde sequitur spasmus. p̄pter fugā: opz vt admi-
nistrentur que laxant. i. mollificant: z sedant dolorē: z ista sunt tem-
perate resolūtiōis: z ponit ea. Jam ostēdimus in canone locū zc.
q̄ si est intentio ad sedationē doloris capitis ex percussione potes
ap̄proximare embrocas: vt cadant super loco cōmiffure: vel ostē-
dimus locū zc. q̄ ostēdimus p̄mo. cap. huius. z. sen: q̄ ostēdimus
locū administrationis medicinarū in egritudinibus neruoz: q̄ est
locus posterioris partis: z ideo i; tu sedes dolorē partis percusse:
tamē cū hoc intende ad p̄fortationē neruoz cū vñctionibus par-
tis posterioris capitis z colli. Vel ostēdimus in canone. f. primo
locum. i. capitulum administrationis eozum. f. medicaminum se-
dantium dolorē: hoc sen quarta penultimo cap.

Factus sō a nocumento si fuerit propter potuz ali-
cuius rei tunc curetur cūz eo qd̄ cognoscetur in capi-
tulo de venenis.

Pater quia remittit ad quartum casū. sen. 6.

Et si fuerit cū febre curet cū humectatione vebemē-
ti cerebri z neruoz z lacertoz cū mollificatib⁹ vebe-
metis hūectatidib⁹ q̄ docui te z habitet in domo frida.

Hic ponit curā spasmī in febre. Et cōsidera q̄ subtiliter imaginā-
dor: iste spasmus pōt s̄m vna cōsiderationē reduci ad spasmū factū
a re nocēte: qui ad mām nō p̄portionat. Nā febris pōt facere spa-
smū vel per viā p̄sumptionis z corrugationis a siccō: z de hoc spa-
smo erit sermo. ibi (Si autē est a siccitate.) vel per viam caloris z
siccitatis: vnde calor acuit z vapores surgunt ad cerebrum acutis
vel materie cholericę z fit piractio p̄pter fugāz cerebri z neruo-
ruz a calore acuto z mordaci materie: z talis spasmus est de quo
forsan hic est sermo: z ideo docet humectare z infrigidare: z non
eurem si hic intelligatur de spasmō ex inanitione.

Et si fuerit p̄pter dolorē seda dolorē post q̄ sciueris
quis sit z absconde causam ipsius.

Illud qd̄ supra. A. docuit specialiter in cura spasmī facti a dolo-
re percussione docet generaliter in cura spasmī a dolore forti a
quacūqz causa fit vt pater.

Et si est propter puncturam curetur qd̄ ipsam facit
cum eo quod dicitur in capitulo de puncturis.

Propter puncturā. f. nerui vel neruose partis caplo de punctu-
ris. f. quarta quarti tractatu tertio caplo dicto. f. de puncturis.

Et si est ab apostemate curetur cum eo qd̄ dicemus
in cura apostematū neruozum.

Cōsiderandum q̄ apostema potest facere spasmū replendo: z
tunc cadit sub cura spasmī de repletionē: z pōt facere per viā do-
loris: z tunc cadit sub alio genere spasmī: quomodo cūqz tamen s̄s
opz q̄ scias curā apostematū neruoz: q̄ illa faciunt maxime eue-
nire spasmū: hoc autē scitur. 4. casū. sen. 4.

Si autē est a siccitate ei⁹ cura est praua. **T**erū pueniē-
tior ei⁹ cura est tina z infectio ex oleo humido post ip-
sam z ei⁹ iteratio post ipsā multoties: z illud cū nō est
cū febre vbi nō intermitit oīno z assidue fac illud in oī-
bus iūcturis. Si autē pole est vt tina fiat ex lacte fiat: z
si nō ex aquis in qb⁹ decocta sint solia salicis z ordeuz
fractū z viola z nenusar z cucurbita z citrulli. Aut fiat
tina tota ex succo cucurbitę aut succo cucumeris: aut
sit totū illd̄ ex aq̄ ro. in q̄ decoctū est allgd̄ boz: aut aq̄
melonis idi: aut aq̄ salicis z que sunt similia illis. Et cū
feceris eis clysteria ex istis exp̄ssionib⁹ z oleis z aliqb⁹
dissolutiuis humectatib⁹ ip̄nguātib⁹ erit vebemētis
iuvaminis. Et admistrent sup iūcturas z sup originez
lacertoz olea faciēdo vñctionē post vñctionē cū flu-
dio cerebri valde z cū positione quā te docuim⁹ in hu-
mectatiōe cerebri. Et iūmo dens in potu lac recenter
multū s̄m mēsurā pueniētē si nō fuerit febris: z aqua
ordei z aq̄ cucurbitę z aq̄ melonis idi z iulep siue sue-
rit febris siue nō fuerit. Si q̄ misceat cū aliq̄ boz parū
vini albi vt penetrare faciat erit pueniens. Et s̄m sint
aque ip̄s⁹ misce cū aliq̄ parte vini: z opz vt assidue fiat
ei cura bec p̄ter q̄ moueat aut exercitio adbereat. Et
si est pole vt totuz corp⁹ eius s̄mmergāt in oleo tepido
fiat: z fiat ei caputpurgū cū humectantib⁹ que sunt ex
oleis z succis: z humectet caput ei⁹ cū eis que s̄cuisit
z opz vt sit firma statio in psilio z oleo rosa. Et ex eis
qd̄ que ip̄os iunāt est vt in potu s̄māt tereniabin et
pprie infantes. Qd̄ si nō fuerint lactentes.

Hic ponit curā spasmī ex inanitione: z totū studiū ei⁹ est ad hu-
mectādū. p̄mo cū tina z iūctione post tina: vt ex vñctione reti-
neat qd̄ rina ip̄ressit de aqua vel lacte vel alio succo. Scdo cū cly-
sterijs. Tertio cū vñctione sup iūcturas z lacertos. Quarto cū po-
tu lactis z alioz humectatū. Quinto cū s̄mersione in oleo. Sexto
cū caputpurgio. f. cū imissio per nares. Septimo cū vñguentis ad
caput. Et vltima docet dare tereniabin. i. mānā. Et patet partes.

Gentilis

Considerādū q̄ cura est praua: q̄ impossibilis si est p̄firmatus: sed difficilis valde si nō est p̄firmat⁹ vt supra dictū est. Vbi nō intermit-
tit oīno exponit 2°. p̄rio vt. f. cū nō est febris: nō intermittit. I. ad
das spatū. q. d. sepe pone eū in tina. Scdo sic. vbi. f. cum est febris
nō intermittit. i. non ponit oīno in tina: q̄ febris. f. putrida. p̄hibet
vsum tinae nisi in sui declinatione. Et cū pone quā re docuimus alio
cōpone: docuit hoc capitulo de cura sode a siccitate. **C**onsiderau
dū q̄ p̄tingit aliq̄ ventrē fieri stupidū z māna. pōt solūē z lenit: z
iō p̄cedit infantib⁹. i. existētib⁹ in p̄ma etate: nō tñ sunt infantes q̄
lactent: q̄ sunt ex nā multū soluti: z si sunt stiptici egent leuiozi re
q̄ sit māna vt leui colyrio vel clysterij ex lacte.

Dub⁹ p̄ **C**onstat de sermone Serap. trac. i. 27. cap. Qui in cura spasmi
fici docet inungere oleū de ruta z oleū de cucumē asini z si fia
que ericāt. **C**onstat q̄ sermo ille Serap. 3° refert ad spasmū de
repletionē: iō sic exponit ista Serap. sed quocūq̄ sit dispō. f. in
spasmo de repletione: 3° vt regant spasmata mēbra cū oleo de ru
ta z alr text⁹ Serap. ēē falsus. vnde Rasus. i. pti. ca. 7. cap. de
spasmo ppendit de hoc dicit. Dicit filius Serap. in spasmo siccō
medicinas pueniētes in spasmo humido z nō in spasmo siccō.

C Et si habens spasmū humidū debilis fuerit virtutis
nō abscidant ab eo carnes sicce sicut carnes minutas
rum aliūz z cubugi z cherabiti z alteilez: z si non fue
rit eius virtus debilis sint cibi eius panis cum melle z
aqua cicris cum anbeto z synapis etiam nutrita cum
oleo z ponatur in eo q̄ ipse recipit piper.

C p̄mo ponit curā spasmi humidū p̄ dietā. Scdo p̄ medicas. ibi.
(Cura vō.) Tercio ponit spālē regimē p̄ potū. ibi. (Vinū.) Quarto
addit cañ. ibi. (Et scias.) **C** p̄ia in d. p̄rio ponit cibaria puenien
tia in spasmo de repletione. Scdo ḡa hui⁹ ostēdit cibaria vtilia in
spasmo de inanitione. ibi. (Libus.) **C**onsiderādū q̄ carnes cubu
gi. i. p̄dicis. cherabiti. i. laude. alteilez. i. p̄dicis masculi sūt. i. pauce
humiditas. p̄prie resp̄ctū carnū humidarū vt pullos z porci z agni.

C Libus autē habentissī spasmi siccū sit totū q̄ hume
ctat z lenit z omnes fortibiles pigues lenes facit ex
aqua ordet z oleo amigdalino z zucebaro bono z aq̄
carnis assumpta ex carnibus agnoz z bedoz: z q̄q̄
ponant ex olerib⁹ humectatiūis q̄ frangit nocumen
tum carnis si fuerit illic caliditas. q̄ si cū illo parū vini
miscet vt ipm penetrare faciat nō erit longinquum a
rectitudine: z p̄prie cū nō fuerit caliditas superflua: et
similiter si miscet vini cū aqua quā bibit.

C Quod dicit in secunda parte est notum.

Cura vō fiat ita: si enim est humidus oportet vt cu
retur cum euacuantibus z purgantibus fortibus pre
dictis cum dirimus euacuationem humoris grossi ex
nervis cum solutiūis z clysteribus acutis. Et si tu vi
deris signa sanguinis dominātia manifesta valde flo
botboma p̄mo: z p̄prie si causa eius est repletio z
potatio vini plurimi. Et nō extrahas totū q̄ necessa
riū est ex sanguine cuius extractio est p̄p̄ter spasmū
aut egritudine aliā significantē eius extractionē: imo
refine ex eo aliquid vt resistat spasmo z resoluitur re
solutione motuum spasmi.

C p̄mo ponit curam spasmi de repletionē nō determinādo se in
plurimo sermone ad etatē. Scdo determinādo se ad etatē infan
tū lacrantū. ibi. (In eo aut.) **C** p̄ma in duas. p̄mo ponit curā
per eūne cū medicinis clysterij z sōmia. Scdo ponit curā p̄ ex
terius app̄ximata. ibi. (Et ex eis sunt sūmerio.) Tercio iterū p̄
ea que potant. ibi. (Et ex eis q̄dē que in potū.) Quarto iterū p̄ vn
ctiones. ibi. (Et ex cura.) **C** Circa p̄mā partē p̄sidera q̄ An. abbe
uat curas p̄ cañ. ḡiales supra in cap. ḡialit: z p̄ illud q̄ dicit in
cura paralytis. q̄ aut dicit q̄ in spasmo in quo est indigentia flo
botboma nō debemus extrahere totū q̄dē esset necessariā trahi: z
hoc q̄ spasmus resoluit suo malo motu. z q̄ facit vigilare est ca
non positus p̄mo p̄tinetis ca. 7. cap. de spasmo. auctoritate Blaui
comis: z ponit vltimo cap. p̄mi canonis. Et ex hoc etiā q̄dā arguit
q̄ in febribus fortiter resolutis: z multū vigilatis nō debem⁹
multū facere flobotbomiā q̄uis repletio indicet.

Super tertio

C Et ex el⁹ cura sunt sūmerio in ags tbermarū z sessio
in pellib⁹ vulpiuz z lupoz que dicent in caplo doloꝝ
luncturā: qm̄ iuuat. z similr inunctio cū adipidib⁹ lu
poz z oleo de lilio si nō fuerit febris. z similiter deco
ctio catuloz canū z sessio in ags in qbus decocte sunt
medicines subriles sicut abrotanuz z folia radialis iunci
z calamus aromaticus z folia lauri z linimentū factus
ex radice spine iudaice z semine spine albe z semie spi
ne egyptiace z succo cētauree minozia sigillatim z cō
posite. Et scias q̄ lōgītudo spatij moze in tina siue sit
aq̄ siue alid est ex eis que nocēt p̄pter mollificationē
virtutis. Tu aut pone multitudine numeri loco lōgītū
dinis spatij z fac ipm sedere bis in die.

C hic ponit curā per exterius app̄ximata: 13 et ponat curā que
fit a febre. Et p̄mo per tinas z quedā alia. Scdo per sūmerionem
in aquā frigidā. ibi. (Et eis aut.) Tercio per ventosas. ibi. (Et illam
qdē.) Quarto per febrē. ibi. (Et ex cura.) Quinto per q̄dā empe
ricū. ibi. (Et ex curis qdē.) Sexto per sternutatoria. ibi. (In spasmo
p̄terea.) Septimo per q̄dā olei sup̄fusiones. ibi. (Et in eis.) Octa
uo per balnea sicca. ibi. (Balneū.) Nono per emplastra quedā. ibi.
(Et emplastris.) Decimo per quedā inunctiones z vaporaciones.
ibi. (Et inunctio.) **C** In p̄ma parte laudat aquas tbermarū. i. aqua
rum naturaliter calidarū. f. sulphurearum: de quibus sunt multe
apud nos. medicines subriles. i. subtilitatie z resolutione.

C Ex his autē que iuuant habentē spasmū cōmunē qui
nominat t̄bctels z t̄betanum factos a mā est vt subito
in aqua demergat frigida fm q̄ dixit Hippo. nā cor
poris exteriora inspissant z inatus calor in interiorib⁹
claudis q̄re p̄fortat z resoluit mā. Ad est tamē omne
corpus tolerans hoc a timore tutum: sed corpus for
te firmum carnosum q̄d vlcera nō bz z in estate. Plu
res enim per hoc iam euaserunt.

C In secunda parte ponit afoi. 5. parti. 22. Est autem vbi in t̄be
no. z ponit causas veritatis afoiismi z positiones: de quibus que
rere esset disputare de illo afoi.

C Et ille quidem qui vtitur ventosis super locum ad
quem partes choide extēdunt opz vt vtiatur sine sca
rificatione si res est leuis: z si nō est ita opz vt fiat sca
rificatio. est enim mortalis si non scarificet tunc. z no
cent quandoq̄ attrahendo materiam.

C hic p̄mo ponit diuersitatē positionis vētosarū. f. an sine vel cū
scarificatione. Scdo ponit loca positionis earū. ibi. (Vētosarum
aut.) Tercio modū. ibi. (Et opz.) **C**onsiderādū q̄ res. f. spasm⁹ de
repletionē est leuis: qm̄ mā est flegmatica: nō apostemās: ponere
igit vētosas sup̄ loco musculi versus quē h̄bit choide est vtile: q̄
ex hoc calefit locus ille in quo maxime mā flegmatica adunat: et
ideo opz q̄ sine scarificationē apponant. Sed si nō est ita: imo res
est fortis: q̄ repletio musculoz sit de mā apostemate vel in simi
litudine apostematis z multū exrendente musculos in latū: z de
mā est maxime sanguinea aut illi mista: opz q̄ vētose cū scarifica
tione ponant. Nā sine scarificatione attrahendo mām adderent
ad modum apostematis: z posset esse mortale. Qui autem sint ca
nones obseruandi in euacuatione materiarum per partem sicut
est ista non oportet hic narrare.

C Ventosarū autē loca sunt in collo z spōdilibus do: si
ab vtroq̄ latere z partes lacerti pectoris. ante vesicā
vō super renes nō facimus illud nisi cū timemus z mī
serendo volumus vt sanguis egrediat.

C hic ponit loca ventosaz z sunt loca musculosa z p̄ncipioz ner
uoz an vesicā. Iste est locus post finē costaz mēdosaz versus na
res z est loc⁹ valde carnosus: vnde vētose cū scarificationē p̄nt po
ni ad educēdū sanguinē multū. Et iō cū volum⁹ scarificādo p̄fun
de educē sanguinē ad p̄hibēdū apostema vel multā repletionem
gris vt sup̄ dixim⁹ tūc possum⁹ scarificare: z hoc est q̄d dicit. ante
vesicā. i. i directo loco vesice. sup̄ renes. i. circa pres renū. z sub lo
cis costaz nō facim⁹ illd. i. nō ponim⁹ vētosas cū scarificationē nisi
cū. i. tūc ponim⁹. f. cū timemus. f. de apostematis additiō: vnde a

parte per scarificationem volumus euacuare. et hoc est qd subdit
et miserando. i. misericordias habendo ne confirmetur vel augeat
apostema: volumus vt sanguis egrediatur.

¶ Et o3 vt vetulas multoties nō admistres neq3 subito
fil: et loca vetulas custodiās et pfluē ne corp3 infiridef.

¶ hic ponit modū appositionis vetulas: et est qd nō multoties ap-
plicent: q3 ledit pp dolorē. neq3 simul. f. multū subito: q3 et pp su-
bitā mutationē dolorosam adderet ad motū spasmosū et loca et.
pfluē ne infiridef: q3 adderet pgelatio et ingrossatio in mā: et
frigus occupat illas ptes cito: q3 sunt rarificate et calefacte.

¶ Et ex curis ei3 vt applanef qd spasmatū est leniter.

¶ Quidā exponit eius. f. loci ventosati applanef. f. cum vncione
aliqua. vel eius. f. loci spasmati et indurati propter attractionē ap-
planetur. f. cum leui manus pessione et situatione.

¶ Et ex cura eius ptingente fin nām est euēnus febris
a cute: et ppterea dixit Hippo. vt si accidit se. post spa-

smū melius est q3 vt accidat spasm3 post se. Quartana
quoq3 pferat ad illud pp pussionē tremoris eius: et pp
multitudinē sudoris ei3. **¶ Et** cui accidit quartana raro
accidit ei spasmus. nā securus est ab eo.

¶ hic ponit finiam afoi. 26. et part. 5. febrē in spasmō. Et supra
exponit istum afoi. ponit etiā sententiā afoi. et cōment. 5. parti.
A quartanis habiti. afoi. 70.

¶ Et ex curis qd mirabilib3 exptis spasmō vt ponaf
supra mēbrū spasmofuz ren pstrict3 cū piguedine sua.

¶ Deide dimittat sup ip3 dōc licet: et mutet cū altero.

¶ Ista vt cura empirica: tū Rasis. 1. princ. ca. 7. nō dicit b de rene:
b de piguedine caude arietis: vñ dicit pferat mirabil3 mēbro spa-
smato ligare de sup petiā yñ piguedinis caude et nō d3 admoueri
donec pferat ferorē: et tū renouet alia. Et ista subdit eadē finiam di-
cēs. Cura cuiuslib3 mēbrū spasmati q3 libet etate est q3 iduaf mēbrū
ex piguedine caude arietis: et nō remoueat nisi cū ferorē pferat: et
tūc reteret recena. In ista aut cura vt marie eē vire ppetatis.

¶ In spasmō pterea toti corp3 cōi pferat et itentio ce-
rebrī et cū purgatiōe facta sternutatorijs magnifice.

¶ cura cum sternutatorijs conferat est certum quāuis sit toti
cōmuni spasmus: q3 a cerebro euacuatur materia.

¶ Et in eis et expertū est vt ex lana plurimū mollificet
eis suspensoria que a collo ad vtrūq3 brachii pceda-
tur super que oi hora oleū calidū aspergat.

¶ Et in eis. pater.

¶ Balnū quoq3 siccū magnifice iuuat eos: et vt incli-
nentur super lapides ignitos super quos aspergat vi-
num et vt sudent cū eo cooperimentis.

¶ homines habent multa ingenia in faciendo siccum balneum: et
ipse etiam tangit aliquos modos: vt pater.

¶ Et ex emplastris quidē bonis est emplastrū factū ex
storace liquida et enforbio et castoreo et cera citrina et
oleo de lilio et emplastra dicta in atidotario et adipēs
et reliqua. Et inuācio ex fece olei sisamini et olei seminis
lini spuma fenugreci: et ex vaporibus bonis est sal cale-
factus positus super exitum neruorum.

¶ pater qd dicit: et qd dicit in sequenti parte. spuma. i. mucilago.

¶ Et ex eis qd ē in potu sumpta afferūt se. sunt casto-
reū et asa fetida pmissa cum melle accepta fm q̄titate
nucis: afferūt. n. febrē et resoluūt spasmū ilico. Et similr
oleū de cberua et aq mellis cū asa fetida et decoctio car-
pobalsami. Ex eis q3 valde pferūt ipso ē in potu iūmē
tyriacā et pfectiōes magnas. Et q̄q3 pferat sumē diu-
retica. Nec pterea medicia expta est. In potu sumant
ex radiceb3 corti. 3. xx. decoctas et duab3 lib. aque donec
tertia remaneat: ex q3 potēt fortit. 3. iij. tepidas cū. 3. ij.
olei amigdalini. Illud. n. pferat et ppric in spasmō q3 est
in posteriorib3. Et q̄q3 decoquunt loco radicis corti
carpobalsami. 3. x. et ei3 potio. 3. iij. et similr calamētus

agreste. Et ex eis q3 vehemē3 sūt iuuamētī ē sumē i po-
tu castoreū et opoponacū: ex q3 q3 fortē est bibat aū. 1.
et 3. 3. i. et custodi tūc stōchū: qm ipse p illud tūc stōbilitat
vehemēter: et asa et fetida sumpta fm q̄titate seminis
orobi in q̄titate. iij. 3. et medie mellis et amoniaci. et silt
bibat cortū et decoctio hyssopi et aniudē et aq castorei.
sūt enī plurimi iuuamētī et minimi nocumētī. Sit q3 po-
tio ex eo quātitas duoz cocleariū vsq3 ad tria: def ad
potādū plurib3 vici3: et sit q̄titas in eo qd bibat q̄ti-
tas p̄dicta: et min3 qdē nocumētū sit in ipso si sit post ei
bū. et quocūq3 mō sit: nō est enī in ipso timor. Et ex cu-
ra qdē ei3 est vt iungat ex oleis fortis resolutionis p̄-
dictis: sicut oleo cucumeris asinini et oleo de cberua et
oleo rubino et oleo de costo cū castoreo et pyretro: ē. n.
valde iuuatiū. Et ren dissolutus et oleus narciscini et
oleū qd est bñdī. f. olei vtriusq3 spice chist. i. cere. 3. ij.
olei de berberis chist. i. polij mō. storacis masticis: oīuz
aū. 3. i. gariofil. enforbiū: amboz ana aū. iij. spice. 3. i.
olei balsami. 3. i. cōmīscat. Et ex illis q3 pferūt eis ē vt
administret emplm de enforbio et est iuuatiū valde.

¶ hic ponit curā p q̄dā medicinas sumptas iterius: et pme ex eis
sunt calefaciētes fortiter vt inducāt febrē: et pōt diuidi in tot ptes
quot sunt iste medicine quas ponit. Tyriacā. f. antiq. Et pfectio-
nes magnas vt metridatū. Fortis bibat aū. i. et mediū. f. in fortitu-
dine: qd nō sit ita fortis. 3. i. Et hic habes q3 aureus est plus q3. 3. iij.
est eōra: vt appet fen. 1. 4. ca. de cura hydropis. Luskidū stōchū
defende cū pforatib3: vel p̄siderado q3 est hō debilis stōchi nō
def. Qm ipse p ipm. f. opoponacū vel castoreū. Ammoniā silt. f.
in quātitate semis orobi minus sit nocumētū in ipso. f. potu istarū
medicinarū fortit vt opoponaci castorei et. Si sit post cibum q3
cib3 nō permittit ip̄essione eoz in stōchū: nec in mēbra que sunt
sub eo quocūq3 mō sit. f. sumptio istarū medicinarū. Non. n. est ti-
mor. f. tantus. Et ex cura. Luskidū est libra. j. et 5. Oleū de berberis po-
nitur ad refrenandū aliquāliter imoderantiā resolutionis.

¶ In eo aut qd lactatib3 ex spasmō accidit sint p̄tente
vt ipsarū iūcturis apponat emplm ex melle cū quo cō-
secta sint croc3 et radix lilij et anisum: ita vt sit plurimū
eorum radix lilij post anisum: et sit ex croco res parua:
et p̄fuecant ponere membra sua in aquis: in quib3 de-
cocte sint camomilla fenugreci et mellilotum: et quan-
doq3 confert oleum camomillinum solum.

¶ ponit curā spasmī lactantiū: et dicit sint p̄tente. f. nutrices ipso-
rum. f. puerorū iuncturis et. alij dicūt ipsarū. f. nutricū vt lac earū
ex hoc recipiat alterationem: sed tū possēt super mamillis poni.
post anisum pōt dupliciter exponi. f. q3 anisum sit plus vel radix
lilij plus: sed in his op3 stare experimentis scriptis.

¶ Quidā aut paucū pferat bñtib3 spasmū humidū: resolu-
ūt. n. ipm sicut febris. Plurimum vō est vna ex causis
ei3: et o3 vt eger ex veteri bibat et sup cibū parūper.

¶ Considerādū q3 vinū sui calore exhalare facit mās fridas sic et fe-
bris facit: sed op3 q3 sit paucū. i. nō supfluit: q3 plurimū vinū suffo-
cādū et pcutiēdo neruos est cū spasmī et egritudinē neruoz et cere-
bri: vt. z. lib. de accidenti et morbo. Bibat ex veteri: q3 calidius et
siccius: vt. 7. tera. cap. 6. Sup cibū. i. post cibū: q3 euapozat ad cere-
brū parūper. i. parum de vino: vel parūper. i. paucū spatio: et vñ q3
sit spatiū triū horarū vt infra fen. 3. cap. de cura p̄turbationis.

¶ Et scias q3 cū spasmus est cōmuni corp3 exceptis
membz faciei tunc medici intendunt euz emplastris
et vncionibus spondiliū colli. Et q̄q3 est in membz
faciei tunc medici intendunt cerebro.

¶ ponit cau. qui est notus.

¶ Et cū hoc si spasmus est ex cōmunitate stomachi et
vidēs signa p̄dicta: tunc incipe et fac hominem illuz
vomere. Fortasse enim vomet choleram acutam aut
humorem putridum et liberabitur in hora.

Gentilis

Conit curā spāsmi ex cōitate stōchi: cui signa sunt dicta: et pē-
pit vomitū ex quo subito liberari accidit fortasse sicut cōuenit illi
de quo narrat Gal. in cōmēto. 1. afoz. 5. parti. Dixit aut fortasse: qz
posset esse superflua materia valde rē.

De thetano.

Cap. 8^m.

Thetanus est egritudo officialis. phibēs vir-
tutē motiua a ptractione membroy de quo-
rum aptitudine est vt ptractionē ppter nocu-
mentum in lacertis et neruis.

Hoc capitulus reputat valde difficile: et ei⁹ difficultas sola est in
textus expōne. Dicemus igit q post determinationē de spāsmo
hui. dīrminat de thetano et cūqz. pmo qm ad qd qd est et cāz
et spēs. Scdo ponit signa. ibi. Signū gde. Tercio curam. ibi. Eā-
dem ei⁹. p⁹ pma in duas. pmo ostēdit qd est. Scdo iuestigat
ei⁹ cās et diuersitates. ibi. (Lae aut cūqz.) p⁹ pma in d. pmo ostē-
dit qd est absolute. Scdo cōparando ad spāsmum. ibi. (Thetanus
aut.) p⁹ pmo ostēdit qd est thetanus. Scdo qd est cūqz. ibi. (Di-
uisione vō.) Cōsiderādū circa pma partē q thetanus idē est q
tēlo: et ex h sumit nomē. Est egritudo officialis. s. in figura: qz mē-
brū stat tensum: et nō pōt plicari: vel est morb⁹ officialis in socie-
tate: qz ptingit in eo mēbrū associari cui nō dī insepabilr associa-
ri. vel est morb⁹ officialis in via: et hoc i thetano reptionali ppe
in quo est oppilatio phibēs virtutē motiua pctione. rē qz mēbrū
tensum nō pōt plicari siue pbi: de quoz aptitudine est vt pbanf.
Dicūt qd qz h dicit pp dispōne mēbroz que in somno lacert exten-
sa: et nō pbanf tūc: nō tū pōt dici thetan⁹: qz nō est de eoz aptitudi-
ne: vt tunc pbanf pp nocumentū in lacertis et neruis: hoc dicit qz
aliqui mēbrū nō pōt flecti et hbi pp ipedimētū in lunctura sicut in
podagricis vel pp alias cās: et tū mēbrū nō dicit tū habere theta-
num: sed qz talis tēlo est in neruis et lacertis: tūc dicit thetanus.

Conitione vō alcuzey vtunt in significatiōibus di-
uersis: aliqui enim dicunt cūqz et significant per ipz
illum qui incipit a lacertis furculē et extēdit eos ad an-
terioza et posteroza: aut i vtrasqz ptes simul. Et qh qz
dicunt cūqz oēm thetanum. Et quādoqz dicūt cūqz
spāsmum oculi ppie. Et quādoqz significāt per ipm
thetanū qui est duo spāsmi: aut duo thetani posterius
et anterior. Et qh qz appropziāt noie alcuzey illud qd
est ex frigore pp frigus congelatiū.

Hic ostēdit qd est cūqz: et qz videbat hoc nomē plura ipoztare:
tō nō dat ei⁹ diffinitionē: sed diuidit et ostēdit qd est in vnoquoqz
mēbro diuisionē. Et vult hui. qz hec dictio. i. hoc nomen cūqz fin-
isum antiquoz significat qnque dispōnes. pma est spāsmus inci-
piens a lacertis furculē. s. pectoris superius et extēdit vel ad ante
vel ad post vel ad vtrūqz. Scda est thetan⁹ cuiuslibet partis. Ter-
tia est spāsm⁹ pprius oculo: ista tū hebraica bz. Et qh qz dicūt cūqz
spāsmū colli ppie. Quarta est thetanus fin totū corp⁹. s. fin fur-
sum et deorsū: et iste thetan⁹ est duo spāsmi vel duo thetani. Qui-
ta dispō est thetan⁹ a frigore fact⁹. Cōsiderādū hic p q fin ex-
positionē socij nfi hui. enumerat qtuor modos tetani q p ordines
differūt fin mag⁹ cōe et minus. Nā pmo modus est dispō indiffe-
rēs ad thetanū et spāsmū: et intelligit i qbuscūqz musculis corporis:
sed explicat in lacertis furculē. i. pectoris: qz in pectore est mul-
ta multitudo musculoz in qb⁹ pōt manifestari diuersa diffētio. s.
ante et retro et ad vtrūqz. Modus h⁹ iste pmo est vltis valde. Sed
secūdos modus accipiēdi cūqz est minus vltis: qz solus sumit pro
thetano. Terc⁹ modus est minus vltis: qz est thetan⁹ solius oculi.
Quartus aut modus est minus cōis tertio mō saltē ex pte cāe:
qz est thetan⁹ fact⁹ ex cā pgelate: s. thetanus tertij modi. s. theta-
nus oculi pōt a multis causis fieri. p⁹ hic sermo pmo nō est suffi-
ciēs qz deficit in ponēdo significata cūqz. s. n. qnque vt bene ap-
paret in ista. Scdo qz nō violētādō s. m. isti modi cūqz nō se hnt
sicut excedēs et excessum: et h de vnoquoqz per ordinē possit ostē-
di: tū tū manifeste cōprehēdes in tertio mō cōparato scdo. Secū-
dus enī modus significat oēm thetanū. i. thetanus cuiuscūqz pti.
Sed tertius modus nō signat thetanū oculi: imo spāsmum oculi
als colli. sumant h⁹ ista signata cūqz sicut in ista sonat. Cōsiderādū
scdo qz diuersitas lacertoz pectoris si furcula sumit p pecto-
re vel diuersitas lacertoz furculē qb⁹ cōicat spatule et collo est pp
qd pōt fieri tracr⁹ posterius vel anterior vel ad vtrūqz: et tū vide
anathomia lacertoz. Cōsiderādū tertio q nomē spāsmi accipi-
tur dupli. Vno mō gñaliter: et sic cōprehēdit sub se thetanū: vt in

Super tertio

cōmē. afoz. 37. 4. pte. A spāsmo a thetano habito. Alio mō vt di-
stinguat ptra thetanū: et differat ab eo qz spāsmus ptabit s. theta-
nus rēdit. Sed apud quosdā ignorātes alcuzey et thetanus differūt
qz alcuzey fit a vōitate vt plin: sed thetanus nō: tū fin rei verita-
tē thetanus idē est qz verus cūqz: accipiēdo cūqz vt p spāsmū di-
stinguat: et h declarat ex mēte hui. Nā oēs modi cūqz: vel sūt idē
qz spāsm⁹ vt distinguat p thetanū: vel sūt idē qz thetanus: et iō qz
qd addit de signatōe cūqz sup thetanū est de caplo spāsmi: et opz
p illis modis signatōis cūqz ire ad caplin de spāsmo. qd appet
discurredo p oēs ei⁹ signatōes. In p. n. signatō cūqz signat illum
spāsmū q incipit a lacertis furculē. s. pectoris et extēdit ante et p vel
retro. Sed manifestū est q iste sunt spēs spāsmi dicte epistonus
pistonus: et cadunt in caplo spāsmi: qz pctoris: aut in vtrasqz ptes
simul: s. hic est ver⁹ thetanus. Ergo cūqz in p signatō vel est de
cap. spāsmi qm ad duos modos pmi signatū: vel est de cap. theta-
ni. et est idē qz thetan⁹ qm ad tertij modū pmi signatū. p⁹ In scdo
vō signatō cūqz est oīs thetanus. s. oīs pti siue cuiuscūqz pti: s. h
in h est idē qz thetanus: ita qz cūqz siue sit in manu siue pede siue
oculo siue collo est idē qz thetanus. p⁹ In tertio vō signatō cūqz
est spāsm⁹ pprius oculo: tūc si spāsm⁹ accipit ppie: vt distigui-
tur p thetanū: cadit cūqz tertij signatū in cap. de spāsmo. si vō spa-
smus sumat large ad thetanū: tūc cūqz signat spāsmū ppriū oca-
li: et est in cap. de spāsmo oculi. et signat thetanū oculi: et tūc est idē qz
thetanus: et in cap. thetani oculi. p⁹ In quarto signatō cūqz est idē
qz tēlo siue thetanus pp duos spāsmos: vel duos thetanos in an-
teriorib⁹ musculis vōsi et posteriorib⁹. Quō aut fiat thetanus ex
duob⁹ spāsmis: et quō ex duob⁹ thetanis dicet. p⁹ In qnto vō signi-
ficatō cūqz est thetanus a frigore factus. Ergo appet ex dictis qz
torū qd addit cūqz de modis signatū sup thetanū: est de ca. spā-
smi ppie accepti: vt distinguat p thetanū. Et qd est cūqz ppter
signatā spāsmi idē est qz thetanus: qz alcuzey ppie est idē qz theta-
nus: vt et scribit Simon ianuchis: et iō hui. amodo in pcessu capli
semp cū noiat alcuzey intelligit idē qz thetanus: et qm nominat the-
tanū intelligit cūqz nec est amodo diuersitas nisi in voce.

Conit autem fin veritatem est contrarius spa-
smo: et ingreditur in genus spāsmi introitu cōtrariozū
in genere vno et eozum comparatio ad causāz vna est
eueniens casu contrariozū.

Hic notificat thetanū in cōparatiōe ad spāsmū. Et p⁹ pmittit cō-
paratiōē. Scdo qd dicit pbat. ibi. (Terminū.) Tercio iert qd daz.
ibi. (Lūg thetanus.) C⁹ In pma parte ponit tres ppōnes. pma
est ista: qz thetanus est pmius spāsmo. Scda est ista: thetanus est
in gñe spāsmi: sicut duo pma in vno gñe. Tercia est ista: thetanus
et spāsmus pueniūt ab vna cā ptinger vel per accidēs: sicut pgi-
git duo pma fieri qh qz ab vna cā: et hoc est qd dicit in tertia pposi-
tione: et eoz. s. spāsmi et thetani cōparatio ad cām vna. s. in euentu
est eueniens casu. i. euentu ptoz. s. ab eadē cā. Et apparet qz expositio
socij nō est bona que dicit. est eueniens casu ptoz. i. spāsmi et ca-
dit in pma partes ipi thetano. apparet enī q nō vult hoc hui.

Conit autem fin veritatem est contrarius spa-
smo: et ingreditur in genus spāsmi introitu cōtrariozū
in genere vno et eozum comparatio ad causāz vna est
eueniens casu contrariozū.

Hic pbat tres ppōnes siue pclusiones pmissas. Et p⁹ pbat pma
ppositionē ex cuius pbatōne habet pbatō secūde. Scdo pbat
tertia. ibi. (Lū ergo.) C⁹ pmo arguit sic. spāsmus fit ad vna par-
tem: ergo pbat thetano. antecedeēs ponit in ista vt notū ex diffini-
tione spāsmi: qz in spāsmo fit pctoris: et hoc fit ad vna partē. pma
est nota ex diffinitione thetani: nā in thetano mēbrū stat tensum
siue diffēsum phibitū a pctione: sed esse tensum est ptiuz ei qd est
esse plicatū siue pctoris: h thetanus fin veritatē. i. verē loquēdo: vel
fin veritatē. i. thetanus ver⁹ distinct⁹ a spāsmo est pmius spāsmo.
Et ista fuit pma ppositio siue pclusio. p⁹ Et qz pma ponunt sub eo-
dē gñe: vt. io. meta. tex. cōmē. 22. et. n. teta. cap. 12. Sequit⁹ ex hoc
scda ppositio. s. qz spāsmus et thetanus ingrediunt in eodē gñe in-
troitu ptoz. i. sicut ingrediunt pma sub eodē gñe. Cōsiderandū
qz istud genus sub quo reponit spāsmus et thetanus est spāsmus
generalr sumptus: vt iam apparuit: qz pāliter sumptus est spēs
distincta p thetanū vt iam dictū est. Possēmus tū dicere qz istud
genus esset malitia figure cui supponit spāsmus et thetanus. Sed
thetanus est mala figura recta: spāsm⁹ vō est mala figura curua:
que adinuicē hnt aliqū modū pzetatis siue oppositionis.

Cum ergo duo spāsmi in duabus partibus contra-
rijs aggregantur fit thetanus quemadmodum acci-
dit ei qui habet spāsmum ante et retro simul. Accidit
enim ei ex duobus motib⁹ cōtrarijs in membris suis:
vt extendantur.

C hic

Chic probat tertiam propositionem et arguit sic. duobus spasmus aggregatis in duabus partibus fit thetanus: et cuentus thetani et spasmus proprie dicti ab eadem causa est eventus duorum ab eadem causa. antecedens autem probat in ista: quod si hoc spasmus ante et retro que sunt due partes contrane sunt hanc ordinem positionis et fiat simul isti duo spasmus: sequitur ex his duobus moribus duos in talibus membris anterioribus et posterioribus quod extendantur. et tertia et recta remaneat illa membra et non curvata. Considerandum autem pro hoc antecedenti quod ita accidit in his sicut accidit in uno ligno erecto: si enim liget ad eius cacumen funis una et trabat inclinatus ad illam partem: si liget ad aliam et trabatur: inclinatus ad partem aliam. si autem simul ad utramque partem trabatur: tunc manet lignum erectum: ut apparet in castrametationibus et in tectorijs et in multis sensibilibus. sic et accidit in nostro corpore quod hoc stat tenus in thetano per duos spasmus in duabus partibus contrariis. scilicet ante et retro. Consequenter autem presuppone per nota claro intellectui. Nam spasmus finis est et per se habet actionem facere plicare membra. Et cum spasmus faciat hoc facere hanc actionem. ergo fiat spasmus vel adueniat cum spasmus: et non fiat actio et plicatio membris: imo erectio et distensio. Hoc est per accidens. Ista autem accidentalitas est ex coniunctio ne duorum spasmus: sue quatuor causarum spasmantium in duabus partibus contrariis. Accidit enim quod una causa spasmante musculos anteriores: occurrat causa spasmans musculos posteriores. hoc ergo accidentalitas est in eorum coniunctio sine occurru ad partes duas: et non solum in hoc est accidentalitas: sed in equalitate sue equali potentia spasmus: sue curam spasmantium in duabus partibus. Ex hoc. n. proprie stat membra tenum vere ad nullam partem inclinans. Exempla horum est quod si erecto ligno ego trabo sunt ligatam ad caput ligni per se sus ad inclinationis ligni versus me. Sed accidit mihi quod alius trabat me trahente: et ego sibi accido. Ex hac ergo concurrentia simul que per accidens est ex equali potentia lignum stat rectum. Considerandum quod hic ista fit probatio tertie conclusionis: in autem illius locutus est cum dicit: cumque ergo et etiam ex premissa propositione sequebatur quod si spasmus fiat ad unam partem: ergo si alius spasmus fiat ad contrariam partem: opus quod fiat thetanus sine tenso.

Cumque thetanus iste sit duo spasmus dupli oportet ut acutior sit spasmus simpliciter: erit eius crisis velocior.

Chic inferat quoddam. Et per facit hoc. Secundo quoddam dictum declarat. ibi. Et hic. Tercio dictum probat. ibi. Et neque euacuatur. Dicitur primo quod cum thetanus sit duo spasmus dupli. id est duabus partibus: opus quod sit acutior morbus quod spasmus simplex. Et ex hoc sequitur quod crisis eius scilicet thetani sit velocior: unde in quatuor diebus perierit finis. hic pericula afor. 7. Considerandum quod acuitas thetani. proprie est ex accidentalibus. scilicet ex dolore: foris si igitur in uno spasmus fuit foris dolores et reliqua accidentia multo magis in duobus spasmus. Quidam autem voluit assignare in thetano acuitatem ex parte materiae: ut quod thetanus sit in febribus acutis incellus. Et ex parte copassionis ad cerebrum: per vehementiam doloris: sed de hoc non curamus presens. Nam non est propria acuitas thetani illa que est ex causa febris facientis thetanum. Et acuitas thetani per copassionem est illa que est ratione accidentium. Considerandum est quod duplex littera reperitur. Una que dicitur. cumque thetanus sit iste. alia que dicitur. cumque thetanus iste sit. Et utraque verificabitur in sequenti parte.

CEt hic quidem thetanus non est ex duobus spasmus: imo ex duobus thetanis.

Chic declarat quod dicitur. scilicet quod thetanus est duo spasmus: et dicitur quod hic thetanus dupli. id est qui est duplex spasmus non est ex duobus spasmus sed debet dici quod est ex duobus thetanis.

Cubique dicitur. scilicet quod non fit declarare deum suum: imo ut sibi diceret. Nam ex hoc quod thetanus est duo spasmus: ipse arguit quod sit acutior quod unus spasmus: si igitur thetanus non est duo spasmus: iam autem negat suam antecedens: et non sequitur suum consequens. Quidam ut Albertus dixit quod autem vult dicere quod thetanus non est ex duobus spasmus. si im mediate: sed mediate est ex eis. Iste sermo non intelligitur ab eo nec ab alio: et non meretur redargui intus est vilius. Dico ergo quod dupliciter possumus imaginari quod thetanus non est ex duobus spasmus sed ex duobus thetanis. Primo modo sic: per quod considerandum quod spasmus accipitur dupliciter. Uno modo per actuali contractionem musculi: unde membra est actus prohibitorum a dilatatione: et hoc modo thetanus non est ex duobus spasmus in duabus partibus duos: quod hoc est impossibile. Alio modo accipitur spasmus per exitum a causa debetis facere contractionem: sed tunc impeditur causa per eam eandem existere in alio musculo partis contrarie: et hoc modo sumendo spasmus nihil videtur aliud esse spasmus: nisi quidam conatus ad contrahendum membrum: cui tunc accidit quod non potest contrahere propter similitudinem conatu in musculo dicitur propter ergo musculi conatus ad tractum stat tenus: et sic in quolibet potest dici quod est thetanus. Apparet igitur quod thetanus non est ex duobus spasmus in actu: sed est ex duobus thetanis. id est duabus

tenfionibus per duos musculos duarum partium oppositarum in quolibet quorum est causa volens contrahere et conatus ad actionem: sed non potest fieri quod adiuvet se impediunt: unde membrum remanet tenus: et hoc est quod dicitur. et hic quidem duplex. id est hic thetanus qui est duplex spasmus dupliciter actione: sed ex duobus thetanis. id est duabus tenfionibus: ergo actualis tenio vult musculi stat cum violentia causa conatus facere contractionem. Alio modo possumus imaginari quod thetanus est ex duobus thetanis non ex duobus spasmus. Et hoc quod utriusque musculi accidit causa tenes. scilicet per gelationem induratis: ex qua contingit musculos stare tenos prohibitos a contractione. hic enim est unus modus fiendi thetanum. Si enim thetanus est dispositio in qua membrum stat erectum sine tenus prohibitorum a contractione: tunc hoc potest fieri vel per duos spasmus in duabus partibus contrariis: vel potest fieri per duos thetanos in duabus partibus. scilicet per duas gelationes ingrossantes indurantes humilitates inter villos musculi et posterioris dicitur autem thetanus ex duobus spasmus finis modum dicitur: et thetanus ex duobus thetanis. quod thetanus ex duobus spasmus necessarius requirit duos spasmus equopotentes. statim enim cum unus spasmus cessaret altero spasmus remanente membrum contraheret versus partes musculi in quo existit spasmus. Sed thetanus ex duobus thetanis non requirit ad hoc ut membrum stet tenum ut finis duo thetani: quod concurrentibus duobus thetanis: si alter cessaret adhuc membrum staret tenus sine erectio: quod alter musculus staret congelatus et iduratus non potest flecti: hic tunc maxime membrum stet tenum et durum quod utriusque partes musculi sunt idurati per gelationem. Loquor autem hic in exemplo de gelatione: quod est una de causis thetani: hic sunt alie cause de quibus infra apparet: hoc modo exponere ista: et hic quidem duplex. id est hic thetanus: de quo est dictum quod est spasmus duplex non est ex duobus spasmus. scilicet semper tenio. Imo tenio. Et quod apparet iterum est quod autem dicitur supra. Et quod significat per thetanum quod est duo spasmus aut duo thetani. In hoc. n. inuit quod thetanus aliqui ex duobus spasmus: et aliqui ex duobus thetanis: et parer quod dicitur. Licet thetanus iste sit duo spasmus. i. cum thetanus sit ex duobus spasmus. id est duobus conatibus ad contrahendum: quasi dicat cum sit ex duobus acutior. Et inuit quod aliqui non sit ex duobus spasmus sed ex duobus verissimis thetanis: tunc non oportet comparari ad unum spasmus unum partem sed ad unum thetanum. hi et sermones sunt personarum itationis autem ista statim cum dicitur: aliusque. id est thetanus quod est copositus ex duobus spasmus. quique. id est non semper. quique. n. thetanus est ex duobus spasmus: et quique ex duobus thetanis. Et ex quibus apparet solutio ad dicitur. cum enim dicitur quod autem negat suam antecedens: ordinem quod non est verum: imo par eius sanum intellectum. cum enim dicitur thetanus est spasmus duplex hoc non est verum semper: sed quique: quique est duplex thetanus: imo quique unus thetanus. Et quod accidit quod est duplex spasmus non est duplex spasmus actualis in duabus partibus contrariis: quod hoc est impossibile: ut dictum est: sed est duplex spasmus quantum ad conatum contrahendum: et quantum ad causam spasmantem.

CEt neque euacuatur spasmus in plurimo duarum reperiatur a dolore vehementi.

Chic declarat dictum. scilicet quod thetanus quod est duo spasmus: est acutior spasmus simpliciter: et arguit sic. Spasmus ut plurimum non euacuatur a dolore vehementi: sed spasmus duplex non euacuabitur a dolore vehementissimo: et per se est morbus acutior: antecedens est notum quod in spasmus est fortis contractio: et per se solutio et immutatio: et est mala coplexio: unde fit dolor fortis. consequentia est nota: quod thetanus est duplex spasmus: sed duplicabitur. si in diversis locis solutio et immutatio et mala coplexio. Dicit autem in plurimo. id est ut plurimum: quod posset quantum non esse dolor: aut parvus dolor: propter obtusum sensum ex aliqua causa. Considerandum quod ly duarum rerum. potest exponi dupliciter. Primo spasmus in plurimo duarum reperiatur. id est in plurima ratione duplici siue ad salutem siue ad mortem non euacuatur a dolore vehementi. Secundo modo potest exponi spasmus in plurimo duarum rerum. id est in duabus partibus membrum. Ante et retro non euacuatur a dolore vehementi: et in hoc autem. ponit persequens rationis formam a me. hebraici tamen non habent hanc litteram duarum rerum. Considerandum etiam quod non solum in thetano qui est duplex spasmus est maior dolor: ex hoc quod est duplex et duplici excedit dimidium: sed est maior dolor: ex ipso modo spasmus quod est in thetano. Nam in thetano dicitur duplex spasmus est multa violentia et conatus in musculo: ut fiat contractio: et non potest fieri: et in hoc magis soluit continuitas villorum quod si fieret contractio. Sicut apparet in exemplo sensibilibus extra: si enim ligas filum ad aliquod trahibile: siquidem illud trahitur: vel plicatur non sic soluit et immutatur: si resisteret non trahitur stare conatu trahendi.

Cause autem euzes similes sunt causis spasmus finis modum unum et diuersum sunt ab eis finis modum alium.

Chic inuestigat eius causas et diuersitates. Et per via diuisa comparando ad spasmus. Secundo via positiva. ibi. Et sicut mollificatio. Primo in duas. Primo premitit similitudinem et diuersitatem iter

Bentilis

spasmi & thetani in suis causis. Secundo declarat. ibi. (Ergo autem.)

Edicit p q oēs cāe cuzez. i. thetani sunt siles causas spasmi. & p.

¶ Earum autem similitudo cum eis est quoniam cuzez quādoq; fit ex repletionē: & qñq; fit ex siccitate: & qñq; fit pp nocmētū consequens membra nervosa: & interdum fit ex apostematibus.

¶ Prio declarat similitudinē inter causas spasmi & thetani. Secundo declarat diuersitatē suē dissimilitudinē. ibi. (Diuersitas.) Edicit primo q cuzez. i. thetani fit qñq; ex repletionē & ita spasmi. Considerādū q l; hui. enumeret apostema sicut aliqd distinctū ab illis tribus causis: tñ fm veritatē non est cā vere distincta ab illis. Nā apā facit spasmi: aut p modum repletionis: aut p modū cōsumptionis: aut pp malitiā qualitatis materie suē pppter fortē dolorē. Ergo spasmi ab apostemate factus: & sic etiā facit thetani. Et q; hui. vult q tu scias hoc ex capitulo de spasmo: ideo non curauit ponere apostema causā distinctā in enarratione. Et for: san fecit hoc: q; apostema facit thetani plus per viā doloris vt apparebit. Sed apostema facit spasmi plus per modū repletionis: & tu hoc considera.

¶ Diuersitas vō eius ab eo est quoniam spasmi nisi raro non fit a ventositatē: alcuzez autem plurimū fit a ventositatē extensua: imo alcuzez qui est cōpositus ex duobus spasmi quandoq; fit plurimum ex ventositatē cum dominatur in corpore.

¶ Hic declarat diuersitatē suē dissimilitudinē spasmi & thetani quātū ad causas. Et p ponit duas differētiās suē diuersitates ex quibus inuestigat cās thetani facti ex repletionē & facti pp fugā a re nocēt: qui dicit nō pportionatus ad mām. Secundo ponit diuersitatē inter thetani factū ex inanitionē: & spasmi factū ex inanitionē: ex qua inuestigat cām thetani facti ex inanitionē suē modum suē causē. ibi. (Et si cā in cuzez.) ¶ Prima i duas. Prio ponit diuersitatē vnam. Secundo aliā. ibi. (Et diuersificat.) Tercio quasi cōcludit vel finē ponit. ibi. (hoc quidē.) ¶ In prima pre ponit tres ppositiones suē cōclusiones. Prima est ista: q; spasmi raro fit a ventositatē. Alcuzez vō. i. thetani fit vplurimū a ventositatē. Causa aut huius est: q; causa faciēs thetani proprie illū qui est duo spasmi: oportet q subito vtrāq; partes musculoz capiat. Materia aut que maxime est apta subito mouere & occupare partes cōtrarias membror. s. ante & retro est materia ventosa: & ideo vplurimū thetani fit ex ventositatē extēsiua: q; est apta trahere vtrāq; vel vtrūq; membrū. Si enī esset ventositas quēta vel subtilis eua potans nō faceret duos spasmi in duabus partibus: & sic nō faceret tensionē. Secūda ppositio l; posset dici tertia est q; thetani qui quādoq; est duplex spasmi est ille qui fit vplurimū a ventositatē dominante in corpore. Considera aut modum loquēti aut pformē dictis supra. Jam n. diximus q; thetani nō semp est ex duobus spasmi: sed qñq; & iō ē dicit hic qui qñq; est cōpositus ex duobus spasmi. Si enim l; qñq; componeretur cum seque: t lra eēt sermo nō pueniēs: dicit enim qñq; plurimū fit & c. & quasi esset cōtradictio. Considerandum etiā q; si thetani fiat plurimū a ventositatē: nō est verum de thetano qui est vnus thetani vel duplex verus thetani: nā iste thetani fit pprie a mām humo rati pgelata in rimis villi: & ab alijs causis ista ab hui. dictis & declarandis a nobis. ventositates enim extēsiue facerēt inflationē in musculo: nec facerēt thetani nisi faciēdo duos spasmi in duabus partibus dñs: vt apparet considerāt: & ideo dicit alcuzez ex duobus spasmi: qñq; enim fit ex duobus spasmi: iste est qui plurimum fit a ventositatē. ¶ Et quibus soluitur quedam pblemata. Primū est pppter quid thetani vt multū fit in digitis manū & in pedibus. Et est illud quod vulgares vocant glanco. ¶ Dñm q; est pppter elongationē a fonte caloris: vñ ventositates illud pellunt & ibi retinent. ¶ Secundum est pppter quid fit multum post somnū suē in somno. ¶ Dñm q; pppter retentionem vaporū: vnde fit ventositas. ¶ Tertium est pppter quid vtrēbus aceto & vniis buschis pter consuetudinē vel vltra consuetudinē. ¶ Dñm q; oia ista & similia sunt cā generationis ventositatis & retentionis eius.

¶ Et est hec egritudo peruersa. Cū autēz spasmi singularis accidit in mēbro vno ex ventositatē nō est pars vnus: illud ideo quoniam istud fit pppter dominū ventositatis in toto corpore. Et quando cū spasmo singulari dominat ventositas est illic timor & signus mortis. Qualiter ergo crit duplex.

Super tertio

¶ Tertia ppositio est q; thetani ex ventositatē dominante. s. in toto corpe est egritudo peruersa. s. praua. s. spasmi singularis vni mēbro quāuis fit ex ventositatē: nō tñ est praua. s. nō dominante ventositatē toti corpore: & tandē hui. pbat q; thetani cuz ventositatē dominante est egritudo peruersa: & arguit sic. Quando cum spasmo singulari scilz ad vnam partem vel singulari scilz vnus partis dominatur ventositas in toto est timor & est de signis mortis: ergo multo magis spasmi duplex cum ventositatē in toto est signū mortis. Antecedēs ē notū: q; ex dñio ventositatis in toto significat defectus caloris vñlis. fit enim ventositas ex caloris debilitate vt Bal. s. de accidenti & morbo. cap. 2. & A. infra fen. 13. tractatu 5. i. ca. sed talis defectus est de signis prauis. Cōsequentiā est notā: s. n. vnus spasmi cū defectu virtutis in toto ē prauus: & multo magis duplex spasmi. s. thetani. & h ē qd hui. clare dicit in littera: l; cōiter intelligētēs credāt litterā debere trāspōni. Et illud iō: quoniam istud. s. thetani qui est duplex spasmi fit pppter dominū ventositatis in toto corpore. Et quādo cum spasmo singulari. s. vnus mēbro vel singulari. i. ad vñ pte vt ante solus vel retro solū dominat ventositas & c. Considerandū aut q; hui. de thetano dicit istud: q; de hoc caplo est pprie. Sumus enim nunc in capitulo de thetano. similiter hoc fuit suū dictū principale. Dicit enī q; thetani ex duobus spasmi. s. ante & retro fit plurimū ex ventositatē cū dominat i corpore. Et ē egritudo peruersa: sed spasmi ex ventositatē in mēbro vno nō est prauus. Et illud iō quoniam istud scilz thetani ante & retro & c. & est quasi resumptio sermōis: sed addit probationē. ¶ Hic autē essent multa narranda de spasmo vnus partis cū dominio ventositatis in toto corpore: quādoq; enim vidi q; occidit cū multiplicatione spasmi ad alias ptes oēs corporis: & quādoq; suē. Essent etiam dicēda de spasmo totius cū ventositatē in toto & de thetano cuz ventositatē in toto. Et in his multa mirabilia vidimus per experientia que poltrū esset narrare & difficile nisi cū sensibili demonstratione: quā quādoq; nostri focj viderūt a nobis in hñib; actu spasmi: & in hñibus actu thetani. Legētib; enī nobis hoc caplm apparuit puer cū thetano qui in 20. die mortuus fuit p afor. suam. particula 5. afor. 7. & hoc fuit: q; ptingēt musculi pectoris nō erāt spasmi sine thetanosi. Et sui nepos Joānis galassi famosius cuius perusini.

¶ Et diuersificatur alio modo: & est quoniam causa in spasmo materiali est vt cadat in loco nerui fm formāz prohibitionis dilatationis: quoniam extendit villum in latitudine: aut cōstringit cum ad radicē suā & spasmiatur. Causa vō in cuzez materiali est quoniam causas eius est contrario.

¶ Hic ponit aliam dñam inter causas spasmi & causas thetani. Et primo premitit eam. Secundo declarat. ibi. (Aut enim humiditas.) Edicit p q; alia diuersitas iter spasmi & thetani quātū ad suas cās est: q; causa que facit spasmi mālem est: idēst ptingit q; cadit vel est vt cadat. i. tunc facit spasmi cū cadit in loco nerui suē musculi fm formā talē q; prohibet membrū dilatari: & per cōsequēs cōtrahi membrū: & hoc iō q; extendit villū nerui & lacert in latitudinē: & per cōsequēs decurtat in longū. Aut cā spasmi faciens prohibet dilatationē: q; cōstringit villū nerui suē musculi ad radicē suā. s. ad principū sui ortus: & hoc est pppter fugam a nocente: sed causa thetani materialis est causa cuius casus est contrario. Considerandū pmo q; p spasmi mālem & p thetani mālē itelligit oēm spasmi suē thetani qui distinguit contra spasmi vel thetani de inanitionē: & hoc apper. Nā hui. infra statim declarat quō causa in thetano materiali cadit ecōtrario. Nō solū declarat in eo cuius causa est repletio: sed etiā in thetano: cuius cā nō pportionatur ad materiā: & si tu bene consideras quilibet spasmi & thetani ppter spasmi & thetani de inanitionē est propinquo: vt fit materialis vel vt cum eo fit materia aliqua humoralis q; spasmi de inanitionē factus: & ideo hui. nō curauit si oēm spasmi suē thetani ppter eos qui sunt de inanitionē numerāuerit materiales. Considerandū scōdo q; radix nerui suē musculi est pars suē originis: sed cauda musculi est pars que est chorda suē versus chordam in habentibus chordā: suē est pars que applicatur ad membrū qd mouet: & sic cauda nerui est finis nerui suē pars versus finē. Vult igitur hui. q; causa in cuzez. i. thetano materiali cadit ecōtrario causē spasmi. Et hoc primo quia cadit fm formā prohibitionis contractionis nō extendens in latitudinē. Secundo quia stringit ad caudam suē versus caudam & versus finem non versus radicē: qd statim declarat cum subdit.

¶ Aut enim humiditas faciens cuzez currit fm longitudinē in rimis villi. Deinde pgelatur & remanet fm curritē

duritie & fit difficilis eius reditum ad tractionem.

Chec pars h3 pres tres: sicut tribus modis declarat qd causa thetani cadit ecotario cause spasmu. Secunda ibi (Aut enim cadit subito.) Tertia ibi (Aut erit materia in cu3ez.) CAd intellectū ista triū partiū que cōiter non intelligunt oportet primo premittre eaz generalē & breuem intencione: & est ista: qd causa thetani materialis cadit ecotario causis spasmu: qd declarat tribus modis. Primo qd materia thetani stat inter villū & villū ibi congelatur. Secdo qd materia thetani subito implet totū villū quantum ad oēs suos poros. In spasmu autē neutru duoz dictoz modoz est. Tercio qd cā thetani cadit qūq; in medio lacerti: s3 ē talis qd lacertus nō potest trahi ppter dolorem circa locū in quo est causa: & ideo fūgit pars lacerti versus suā caudam: & iste est quidā modus thetani. Oportet ergo premittre modū compositionis musculoz ex suis villis. Sciendū ergo qd vt inuenio ab auctoribz pprie a Gal. 6. lib. de vtilitate particularz cap. de substantia cordis cap. 8. Ducti in sui substantia nō componuntur nisi ex villis longitudinalibus potens a radice musculi ad caudā: & in medio musculi est villus quasi linea perpendicularis: vt sumit ab A. p. lib. cap. de anatomo. musculoz. dico aut in substantia: qd forsan pānculus cooperiēs in substantia sui est cōpositus ex diuersis spēbus villoz ad eius solaz contraxurā. Ergo op3 imaginari rimos villoz: & sunt loca inter villum & villum: qd villus longus nō ē cōtinuus alteri villō: sed contriguus. Oportet scdo imaginari poros existētes in toto villō longitudinali. Oportet tertio imaginari partes musculi tres. f. radicez caudā. f. chordeā vel versus chordeā: & partem mediā. his p̄intellectis dico qd Aut. in prima pte ostendit quō cadit in musculo mā faciēs thetani: dicit qd currit fm totā lōgitudinē villi in rimulis villi. Inter villū & villū ibi p̄gelatur: & ex hoc villus nō pot cōtrahi: imo stat tensus: & hoc est qd dicit: ita dictū est qd mā cu3ez. i. thetani: cadit ecotario materiei spasmu. mā autē thetani sic cadit: aut. n. humiditas faciēs cu3ez. i. thetani: currit fm longitudinē. f. totū villū: siue musculi in rimis. i. in rimulis siue vacuitatibus villi. Inter villū & villū. Deinde congelat rē. Cōsiderādū qd A. non sicut istū casus siue modū materiei thetani dupl. p̄t mo ex loco: qd sit in vacuitates siue spatio inter villū & villū: & h3 totam longitudinē. Secdo ex natura siue forma māe: qd sit ibi congelata & indurata. Et ex hoc sequit qd mēbrū stat tensum nō plica bile hoc apparet manifeste in exterioribus. f. n. accipias multa fila & inter vnū filum & aliū ponas aliquid qd ibi congelet & induretur & applices illis. & g. collā siue aquam qd fiat glacies: illa fila stabunt tensa erecta nō contrahibilia. Et istū sit thetani istū primo mō. Non tñ sit ista rudis qd in corpore nostro imaginis congelatione talem: qualis est glacies: sed ex p̄lante loquimur.

Aut cadit subito & implet villū p̄ter qd diuersificet eius causa ex causa villi: imo cadit fm extensionē villi & dilatatur p̄ter qd in lōgitudine minuitur. Sed ipa seruat longitudinem implens foramine.

Chic ostendit fm modū sciendi thetani mālem. Et p̄ facit hoc. Secdo ostendit quō ecotario se h3 in spasmu ei qd dictū est de thetano. ibi (Materia aut.) Dicit primo qd aut humiditas faciēs thetani cadit subito in musculo & implet villū in substantia villi. f. implēdo poros: & implet eos oēs p̄ter qd ibi sint aliqui pori pleni & aliqui nō: imo oēs sunt pleni: & id nō ē ibi aliqua diuersitas in villō ex cā villi: qd. f. aliqua ps sit plena & aliqua non: imo totus villus fm suā lōgitudinē in oibus poris est plenus: & ex hoc villus aliquatū inflat: nō tñ ita qd longitudine minuitur. f. manifeste: vñ se quas p̄ctio: qd tunc esset spasmus: imo ipsa mā implendo foramina oia villi. i. poros seruat longitudinē. Cōsiderādū qd modus iste sciendi thetani differt a primo mō in hoc: qd mā istius thetani est in poris: sed mā illius erat in rimis. f. inter villum & villū cōgelata. Cōsiderandū scdo qd Aut. dicit cadit: qd recte hic est casus & precipitatio si subito qd repleri villus fm oēs suos poros aut fm longitudinē si subito. dicit ē subito: vt in hoc inuat qd quāsi simul oēs pori implent. si enim vna pars prius implet: tūc fiet aliquid p̄ctio: & impediret impletio alterius prius. sed cū subito cadit mā super toto villō in omnibus poris fit villi tensio. Cōsiderandū tertio de hoc quod dicit p̄ter qd diuersificet rē. qd replio alicuius villi vel alterius co:poris pot diuersificari dupliciter. Vno modo ex parte cause replētis: qd sit diuersa. Alio modo ex pte co:poris replētis: qd vna pars sit apta recipere & repleri & alia nō: & ex hoc vna pars replatur & alia non: vult igit Aut. qd quādo materia thetani implet poros villi dē esse talis repletio qd non diuersificet ex causa villi. f. qd vna pars sit plena & alia nō: imo quibet pa villi in suis poris dē esse plena: & ex hoc fit tensio & prohibitiō plicationis siue p̄ctionis: & hoc est qd dicit p̄ter qd diuersificet

eius. f. thetani cā que est repletio ex cā villi. h3 igit repletio esse in toto villō: & sic non diuersa ex parte villi: & ideo dicit: imo cadit h3 extensionē villi. i. fm totū villū quantum durat eius extēsiō. & ac nō sit diuersa ex parte cāe replētis scilz materiei est notū. Cōsiderandū quarto qd littera que dicit. & dilatatur. non reperitur in Aut. hebraico: pot tñ dupliciter exponi. Primo dilatatur. i. inflatur villus: non tñ tñ qd inuatur manifeste eius longitudo. Secdo dilatatur. i. diffunditur materia in toto villō.

Materia autē faciēs spasmū in nervis ē diuersi situs in rimis nervoz nō penetrans in eis penetratiōe simili neq3 penetratione plurima.

Chic ostendit quō ecotario se h3 in spasmu. Et p̄ facit hoc. Secdo mouet dubiū & soluit. ibi (Et videt.) Dicit p̄ qd mā in nervis faciēs spasmū ē diuersi situs in rimulis nervoz a mā qd facit thetanus: qd nō penetrat in eis. f. nervis vel rimulis penetratione simili & neq3 penetratione plurima. Cōsiderādū qd duobus modis iā dictis cadebat in nervis vel musculis mā thetani: qd duobus modis ecotario se h3 casus māe spasmu. Primo enim mā thetani cadebat in rimis a capite musculi ad finē: & id stabat musculus non potens p̄bi. S3 mā spasmu cadebat in rimulis nō cadit in tota rimula a radice ad caudā musculi: imo cadit in quadā pte rimule: & ibi separat villū a villō: & sic fit inflatio nervi vel musculi: & p cōsequēs decurtatio & p̄ctio: & hic ē spasmus: qd mā faciēs spasmū cadebat in rimis cadit penetratiōe dissimili: qd vna ps rimule ē plena & alia ps rimule nō est plena: s3 in thetano erat penetratio filis & vniuersis: qd rimula erat plena tota fm lōgitudinem a radice villoz vsq; ad caudā: & hoc est qd dicit. mā faciēs spasmū i nervis ē diuersi situs in rimis. i. rimulis nervoz nō penetrās in eis. f. rimulis vel nervis penetratione simili imo dissimili: qd rimula impletur in vno loco & in alio nō: contra aut erat in thetano quātū ad primū modū. Secdo mō cadebat mā thetani in oibus poris villoz: s3 mā spasmu ecotario h3: qd cadit solū in quibusdā poris: & per p̄s diuersificatur repletio ex cā villi: & impleto villō quātū ad aliquos poros solum op3 qd p̄trahat villus versus illā impletionē: & fiat spasmus: & in thetano qd oēs pori villi sunt pleni: op3 qd fiat tensio & p̄bitio cōtractionis: & hic est thetanus: & hoc est qd dicit. neq3 penetrat mā faciēs spasmū penetratione plurima. f. in oibus poris imo in quibusdā poris tñ. sed materia thetani qd penetrat in oibus poris of qd penetrat penetratione plurima. apparet igit qd ecotario se h3 cā spasmu causis thetani quātū ad duos modos p̄dictos. & p̄sidera qd quā dicimus hic villū nervi intelligimus siue nervi siue musculi.

Et videt qd sit transitus materiei alcuzez qui est fm hunc modum similis transitui materiei mollificatiōis. C̄p̄mo mouet dubiū. Secdo soluit. ibi (Uerūtamē.) Dubiū est hoc: ru dictis qd mā thetani penetrat in villis penetratione plurima: qd quātū ad oēs poros. Cōtra qd ex hoc videt qd mā thetani simili mō penetrat i materia palytis. Iā enim dicit Aut. cap. de spasmu. qd mā palytis penetrat i nervos penetratiōe ad minutissimas & puissimas ptes nervoz. Et hoc nō est aliud qd penetrare i oēs poros: & hoc ē qd dicit. & vt qd sit transitus materiei alcuzez. i. thetani qui est fm hunc modum. f. fm supradictum similis rē.

Uerūtamē illa materia subtilis est lapum faciēs. Et hec quidem congelata est dura non p̄mittēs membrum reflecti & contrahi.

Chic soluit & dicit qd h3 penetratio vtriusq; materiei sit similis in hoc: tñ mā est diuersa. Nā si mā penetrās plurima penetratiōe est subtilis aquea fluxibilis: tūc mollificat & mādificat: & facit palytis faciendo incontinentiā. S3 si materia est dura & congelata: tūc facit thetanum. Et quia isti sermones sunt sensibiles: ideo non plus hic dicitur a me. Deinde cum dicit.

Aut erit materia in cu3ez. Deinde cadit in medio lacerti & chorde aut nervi: verūtamē in principio sui trahit nervum aut chordeam in lōgitudine & non potest contrahi neq3 penetratione plurima: & videtur qd sit transitus materiei: aut erit illic apostema: aut materia cadit in rimis villi: ita qd cum membrum contrahetur necessarium erit: vt propter ipsaz contrahatur villus & ledatur dolore.

Chic ostendit tertium modum sciendi thetani in quo ostendit quō causa eius p̄trario se h3 spasmu. Et p̄ facit hoc. Secdo quoddā dictum declarat. ibi (Cā aut.) CAd intellectū huius p̄tis p̄sidera qd Aut. subtiliter imaginat qd sicut spasmus pot fieri ppter p̄ctio-

Bentilis

nem z fugam factam a causa dolorosa siue a re nocente: ita etiam thetanus verbi gratia ponamus q aliquis in medio musculi brachij vel in medio nervi habeat aliquod vlcus dolorosum: vñ cum vult flectere brachij fortius dolo: iste statim cū brachio distenso: z nullo modo plicabili illud fugiendo a dolore: sicut in simili videmus aliquē nullo mō eleuare palpebrā pp aliqd qd est in oculo ledēs qd motū faceret maiore dolore. Sicut et aliq longo tpe retinet vñā z nō pmit musculos vtrius vt non pmat vesica ne vñā exeat: z hoc pp vlcera dolorosa in virga que valde dolo: in exitu vine. Hoc ergo hui. intendit in textu isto difficili: z dicit. aut erit mā in cuzes. i. thetano. deinde cadit in medio lacerti zc. quia nō in toto lacerto chorda vel nervo: sed in pte aliqua proprie in medio vel versus pñ. verūcū in pñ sui. f. casus. trahit nervū zc. i. conatutrabere in quantum implet: z nō pñ. f. nervus vel chorda versus locū materię: z hoc ppter dolozē: qz augez in pñone: sed refugit chorda nervus vel musculus z recedit ad prez versus caudā. Et dico nō pñ. f. aut sup. qz erit illic apā sup. faciens dolozē: pp quē dolozē hō refugit pñone. aut mā: ita dictū ē q mā in cuzes cadit in medio. f. quantū ad poros: vñ subdit ereplū de apate. aut mā cadit in rimis villi sup. ita qz facit dolozē. Non. n. solum mā cadens in poris pōt facere dolozē: sed cadens in rimis faciem pōt dolozē: ita qz mēbrum cū pñ. f. erit necessariū vt per ipsam pñonez mēbrū pñatur villus: z ledat dolozē sup. z iō hō nō vult pñere: imo fugit z et villus fugit. Et iudeus ita hystam litterā z ledat dolozē z redit. hoc aut vides manifeste in habētibz latitudine in musculis vlcerosam: statim enim mēbris distensis z quietis nolentes se mouere: qz in motu inueniunt nocumētū z augmentū dolozis. Considerandū qz hui. pulcherrimū modum loquendi tenuit cum dicit: aut erit mā in cuzes: qz materia humoralis que facit istū modū cuzes. i. thetani: nō facit eū p viā repletiois: sed p viā fuge a dolore: vel p viam nolendi cōtrahi pp additiōes dolozis. Et iō proprius modus loquendi est dicere mā in thetano plus qz mā faciens thetanū. Considerandū scđo qz ly deinde: nō dicit ordinē tpiis: s. locutionis: z est quidā modus loquēdi: quasi dicat. Ego dico qz aliq est materia aliqua in cuzes: z hoc dicto dico deinde qz cadit zc. i. ponat deinde qz cadat zc. Considerandū 3o qz quāuis hui. dicat in medio lacerti: tñ si cadat in pñ. eoz: cā faciens dolozē tunc proprie cū sit fuga ab illo pñcio versus caudam fit thetanus: cum qz dicit in medio itelligit nō solum in medio: sed et versus pñ. z iō cōplebit sermonē in sequenti pte cū dicit: cadit in principis lacertoz: aut chordaz. Considerandū quarto qz littera que dicit in pñ. sui cōtrahit nervū pōt dupl. exponi. Primo vt dictū est supra trahit. i. trahere conatū replēdo. z nō pñ. f. pp dolozē: qui in tractu pñcipi: vñ fit fuga z recusat tractus z sic mēbrū stat tēsus z nō plicatū. Scđo mō pōt exponi trahit. i. pñit: vt quasi in pñ. casus materię vel apatē vel sine apate vlcera fiat tractus z spasmus: z post fiat thetanus pp fugā a dolore: z hic sermo nō est lōginquus a vero: videmus. n. thetanū qñqz icipere a spasmō. Materia igit in pñ casu mouebit ad pñendū replēdo: s. pñea qz in tractu addit dolozē recusat cōtractio. Considerandū qnto qz apā in musculo pōt esse cā pñonez pp repletioē: z sic iducēdo tumore erit causa spasmī: sed pp dolozē qui addit pñtractionē z plicaturā mēbrū pōt esse cā thetani vñ recusat hō velle pñtrahere mēbrū z villi ē fugiunt: z sic est cā thetani. Ista aut sunt pñgētia: pōt enim ēē qñqz apā plus cā spasmī pp tumore z distractionem in latū: z pōt qñqz plus esse causa thetani pp dolozē qui addit: cū hō vult plicare mēbrum: vel cū villi contrahi tentant vnde fugiunt. Considerandū sexto qz fuga ppter dolozem est duplex. Una in cerebro z in partibus musculi: qui sunt versus radices: z talis fuga est causa spasmī. Alia est fuga versus caudam musculi z nolitio plicationis siue refutatio: z talis est causa thetani.

Causa autem dolozē faciens ledens est materia: aut non materia cadēs in principis lacertozū aut chordarum z fugiunt ab ea in longitudine: sicut accidit spēs cuzes successione vomitus laboriosi z euacuationis ppter lesionem existētes in chordis z in nervis le-

sis a stomacho. **C**hic declarat quiddā: z est que fit cā dolozē faciens: vñ musculi nō pñebant: sed renuebāt cōtrahi z plicari: z dicit qz cā faciens dolozē est mā humoralis vel nō materia vt punctura: vel alia res ex quo dolozē fugiūt lacerti in lōgitudine: z hoc est thetanus: si. n. cōtrahere in longitudine esset spasmus. Considerandū qz cōtingēs est fugere lacertos in lōgitudine z cōtrahi stante cā dolorosa. Si enim pp dolozē cerebrū cōpatiat fortiter: tūc fit cōtractio: qz cerebrū cōtrahit. Si aut pp dolozē nō fiat talis cōpatio: sed membrū recuset plicari: imo a plicatura fugiat ppter dolozis additiō-

Super tertio

nē: tunc fit thetanus: z ista sunt contingētia. **C**Sicut accidit. pōt dupliciter exponi. Primo qz icipiat ponere cās thetani facti a ficitate: z dicit qz sicut ē fit spēs thetani zc. hoc quidē z si fit cā ficitas fit qñ zc. z legat tota ista. Alio mō magis ad mentē hui. exponit vt hic ponat cām thetani facti a dolore vnde musculi refugit: z nolunt cōtrahi: z dicit qz cā faciens dolozē in musculis vñ fit thetanus est mā humoralis: z de hac iā est dictū. aut non mā: z quāuis plures possint esse cause que nō sunt materię: tñ ponit exēplū in cā: que ē lesio in chordis. f. lacertis z nervis lesis pp vomitū z euacuationē. Considerandū qz in impetu vomitus z ipetuosā euacuationē possunt dupl. ledi lacerti z nervi. Uno mō pp violētā distractionis in impetu expulsiōis: a hoc pprie in vomitu impetuoso difficili: z in homine multū sensibili in partibus musculorum. Alio mō violētā esione vt erit. Quocūqz igitur ledantur principia ista lacertoz z nervoz siue lacerti z nervi: diūmodo fiat doloz siue malus sensus: tunc alie partes recusant cōtrahi z plicari: imo fugiunt: z hic est modus thetani.

CDiceret aliquis sermo iste videtur extra diuisionem supius factā cuz dicit cā in cuzes materiali est qñ casus eius est econtrario. Iam hic dicit qz cā dolozem faciens qñqz est non materia: ergo non debet dici cuzes materiali.

CScđo diceret aliquis quō ista cā thetani cadit econtrario cause spasmī. **E**d primū dñm dupl. Primo qz forsan hui. puenit ad illud mēbrū diuisionis per quādā cōsequētiāz sermonis z non de principali intentione. Vel aliter vt supra diximus qz hui. qz thetanum māle intelligit omne thetanū distinctū cōtra thetanū a ficitate. **E**d secundū dñm qz casus istius cause est econtrario in mō causandū: qz cā dolozē faciens spasmus pñit musculū versus pñcipium: sed cā dolozē faciens cāus thetani pñit musculū versus caudam. Imo est causa fuge versus caudam.

CSed dubitat vñ cōtingit qz existētia yna cā dolozē faciente in musculis: in quodā fit cōtractio: in quodā fit tēsus siue fuga in pñtractione. **E**d mō qz hoc pōt contingere ppter tria. **U**nū ppter diuersitatē cōpatiens mēbris: verbi gratia fit doloz in musculo do-mestico brachij cuius radix est versus iuncturā cubiti: z cauda. f. chorda versus manū. f. versus rasetam z volā. Si igit buic dolozī cōpatitur cerebrū: vnde cōstringatur z fugiat: tunc fit spasmus z epilepsia. sed si partes musculi versus chordā cōpatiant: z quasi fugiant versus manū: tūc fit modus thetani: qz manus nō pōt plicari. **S**ed tūc adhuc querit quare in isto hōie pñgit plus compati cerebrū: z in alio pñgit plus cōpati aliam partē musculi. **D**icē dum qz est ex dispositiōibus diuersis idiuidualibus quibus in hoc bec pars est sic disposita ad cōpatiedū. Et est sermo similis sermōni dñi. pñonosticoz super illo verbo **E**redere dēribus. cōmēto 24. **S**ecūdum ppter qd pōt cōtingere est diuersitas loci dolētia: nā si doloz sit in radice musculi: cōtingēs est pres versus caudā fugere: z sic fit motus spasmō oppositus. qz si doloz sit versus caudā. f. in chorda: fuga fit versus aliam partē: z sic fit motus spasmōsus. Et ideo hui. quādoqz explicans partes musculi: in quibus causa dolorosa est magis parata facere thetanū dixit. cadens in principis lacertoz. **C**Sed tu dices ipse dicit. aut chordaz. sed principium chorde est finis lacerti: qz thetanus fit ppter cām dolorosam in fine lacerti cuius contrariū iā est dictum. **D**icendum dicit primo qz sermones dicti oēs loquūt de euentibus casualibz z contingentibus: sed plus ad vñā pte qz ad aliā: z ideo nō pñgēs ad vtrūlibet. quāuis ergo thetanus possit pñgere ppter dolozem in pñ. lacerti z in fine lacerti: plus tñ cōtingit ppter dolozem in principio lacerti: vt dictū est. **E**t aliter dñm qz qualē propozitionē fecimus in lacerto quātū an pñ. z finem: eandē faciemus in chorda: z considerabimus pñ. z finem: z doloz in pñ. chorde est magis faciens thetanū qz in fine chorde. **E**t tu considera hic multas contingentias vt quasi difficile in istis thetanis proueniētibus pñm modus dictū imaginari thetanū absqz aliquo modo spasmī. Si ē subtiliter consideras dolozē existēte in radice musculi contingens est circa eandē partē ppter dolozē fortes musculum contrahi: z sic spasmū fieri. sed si plus cōtingit reliquas partes versus caudā fugere vel nō plicari z in hoc vincat z minus z debilius fit illud qd fit de pñone circa radices musculi vbi est doloz: tunc plus dispositio que est thetanus pñgit: z minus que est spasmus. Et hic videtur multa. **E**rtū ppter qd pōt pñgere est diuersitas augmētī dolozis in cōtractione vel in extensione. Contingens enim est qz existēte causa dolorosa in musculo si membrū stet contractum z hō velit illud distēdere qz doloz fortiter augmentabit: z tunc membrum stat contractum z non erigitur: z sic est quidam spasmus. Contingens etiam est qz existēte causa dolorosa si membrū stet erectum z homo velit illud plicare qz doloz vehemēter augebitur: tunc homo recusat omnino cōtractionem: z stat membrū tēsum: z est quidam modus thetani.

Dub^m 2^m

Dub^m 3^m

Dub^m 4^m

C^o hoc

Gentilis

no: ex qua sequi pot thetanus: et ex illa cā et ex thetano fortissimus dolor pot etiam sequi materiā forte vt humorē aliquem prauum. Istud etiam accidens posset esse apostemata praua quāq; apparētia q; apostemata possunt sequi: cās extrinsecas fortes vt prauas aeris pstitutiōes mās fortes plurimū: q; humores prauos i nobis gñatos et multos. Et plurima mala accidentia possemus enumerare quāq; venientia ex thetano. i. ex eadē cā ex qua fit thetanus.

C Et quandoq; contingit fm modum euentus spasmū stupor repletus oppilans vias spiritus: et remanent membra extensa et non dilatantur ad hoc. Sicut remanent membra contracta: et non extenduntur ad hoc vt inueniat spiritus viam et transitum: et hoc quidem plurimum fit post somnum: quoniam spiritus in ipso intentus est ad interiora sicut diximus in spasmō.

C Quidam credunt q; Añic. hic enumeret cās stuporis in thetano euentus: sed longinquus sunt a mente Añic. imo vult ostendere quō stupor est quāq; cā thetani. Et sua est bec q; sicut spasmus quandoq; fiebat a stupore: ita ē thetanus quandoq; fit a stupore: q; ppter stuporē repletionalē oppilant vias spūs: et iō membra remanēt extensa et non possunt cōtrahi sicut in spasmō remanēt ptracta et non possunt dilatari: hoc est qd dicit. Et quandoq; contingit fm modū euentus spasmū: iō sicut accidit de spasmō cōiungit dico stupor repletus. i. cum repletionē oppilans vias spiritus: ad hoc vt inueniat spūs viā et transitū. i. vias factas ad hoc vt sint vias spūs. Ille enim sunt que in stupore oppilant et remanēt membra etc. Et hoc quidem etc. Et ista nō est littere transpositio: sed ex vi grāmātie est cōstructus pulchre latinis. Dixit aut viā quantū ad occultas magis: et transitum quantū ad manifestas. **C** Considerandū autem q; stupor vel inuenit membrum contractū: et tunc impedit dilatationē et est causa spasmū. vel inuenit membrum extensū: et tunc impedit contractionem et est cā thetani. que autem circa b dicit cap. de spasmō ibi declarauimus.

C Et quandoq; accidit ppter formā non naturalem inconuenientem contrariam accidentem laceratis et minoratur virtus eius et facit dolores non tolerantem vt remoueatur: quare remanet fm illam figuram sicut q; sine leditur: aut eleuat aliquid graue: aut affert super dorsum suum pondus graue: aut dormit super terram et terra ledit laceratis eius et contrahit eos: aut accidit ei casus: aut percussio cōtrēct laceratos: aut sectio: aut adustio ignis faciens eos dolere: quare deficiunt a cōtractione: et quādoq; est cū hoc materia effusa ad eos: aut ventositas grossa generata in eis: aut ascendit ad eos extendens ipsos.

C hic ponit aliam cām thetani: que cā est forma. i. figura nō naturalis mēbz. Ad cuius intellectus pñdera q; cā extrinseca faciens thetanū inuenit quandoq; membrum in nō naturali figura: sed in figura innaturali. s. extensum: et tunc occurrens causa inducendo dolorem facit q; membrum nō pot contrahi: et sic dicit thetanus. vel ē cā extrinseca pot simul faciēdo dolorem etiā extendere membrum innaturaliter: et membrum sic extensum non audeb. ppter dolores postea plicari vel contrahi. verbi gratia. manibus alicuius ligant fustes et trahunt fm rectū: et ex hoc sunt dolores fortes. iste igitur nō audeb. flectere manus: quia dolet in motu sed tenet eas tensas sicut funis extendit: et hoc est qd dicit. sicut q; fune ledit. **C** Secundū exemplū est. Si aliquis leuat pondus graue et eleuādo erigit se dolēs fortiter ipse stabit erectus et nō vult se flectere: q; sentit additionē doloris in motu: et sic est thetani modus. Sicut si aliquis volens eleuare pōdus graue et stans curuus forte ex hoc incurrat dolorem nō audebit erigere se sed stabit vt spasmatus: et hoc dixit. aut ē leuat aliquid graue aut fert etc. **C** Tertū exemplū est q; aliquis dormit super terrā. s. super rē duram non in lecto molli: et talis dormit inuenit mēbra extēsa que in tali decubitu incurrunt dolores ppter attractionē faciā a rē dura: tūc iste nō audebit flectere vel cōtrahere membrum ppter dolorem. Sicut videmus quādoq; q; nō audeamus mouere pedē: quāq; ppter malū sitū super ob ro obdormit: et hoc est qd dicit. aut dormit etc. **C** Quartū exemplū est: q; aliquis cadens pot cōteri in laceratis membris remanēte vel inuēto erecto: et tunc ppter dolorem homo nō audebit plicare membrum sicut accidit multū cadentibus super dorso et ibi cōtusis: q; nō audent quādoq; se flectere. Et similiter pot fieri ex percussione aut

Super tertio

sectione. i. solutione cōtinuitatis: et hoc est qd dicit. aut accidit etc. **C** Quintū exemplū est de cōbustione in igne vel ex igne. contingit enim q; igne occurrente alicui mēbro erecto stare vel tunc se erigere: q; fm illā erectionē est fuga ab igne fit dolor fortis: vñ homo nō flectit illud mēbz timens de additionē doloris: et hic est modus thetani: et hoc est qd dicit. aut adustio ignis faciens dolere quare deficiunt attractionē. i. cōtractionē. Et istud dictū quare deficiunt attractionē pot referri ad vñquāq; cām narratā: tūc exponat ista sic. Et quāq; accidit scilicet thetanus ppter formā. i. figurā nō naturalem cōtrariam. s. spasmose forme: vel cōtrariā. s. nālī accidētē laceratis. et minoratur virtus eius. s. lacerat: q; nō pot cōtrahi. et facit dolores. s. cā non tolerantē vt moueant. s. lacerat ad cōtractionē. vel minorat virtus eius. s. cā impimentis verbi gratia. percussione vel casu vel ignis. Et dicit minorari in hoc q; mēbz qd inuenit extensū quāuis faciat dolere: nō tū facit illud cōtrahi. **C** Prima expositio est leuior: et posset exponi. Et minorat virtus eius. s. cā. i. l. cā nō fit multū potēs pot facere istū modū thetani sicut expressione facta sup crure. quādoq; hō nō audeb. plicare crus: q; ē ductus qdā malus sensus: vñ dicunt vulgares q; et crus obdormit. **C** Subdit. **A** q; quāq; cum istis causis primitiuis materia. s. humoralis est effusa ad eos laceratos: aut ventositas grossa que pot in eis generari: vel ascendit. i. venit ad eos.

C Sed tu. d. imo semp est ibi materia: q; ois dolor trahit et oēs iste cause faciunt dolorem. **C** Dm q; l. fit mā semp: nō tū semp ē notabilis quātūtatē. **C** Vel aliter q; hic loquit de materia que attrahit facit thetanū: l. igit semp attrahant ppter dolorem aliquem materic: nō tū ille sunt cā thetani semp. regnā. n. modus materie et modus situs eius.

C Dubitat de intēione huius ptis. Nā Añic. dicit q; iste thetanus fit pp figurā nō nālēm: sed hoc ē falsum: imo fit pp dolorem ductus a causis dictis: vt appuit. **C** Itē si ego laceo sup terra cū crure erecto: forceretū est q; illa nō est figura innaturalis imo naturalis. **C** Considerādū ppter hoc q; dupl. possumus hāc figurā imaginari. Uno mō q; cā thetani cā inueniāt. Alio mō q; cā faciat. Si quidē q; cā inueniāt hoc erit: q; qñ cā aduenit mēbz stabat erectus: tūc dico q; talis figura recta ante aduētū cā erat naturalis dispositio mēbz: q; erat cū potētia plicandi cū voluerit. Sed nō postquā cā impellit dolorem est dispositio pñam et figurā innaturalē: siue cōtra naturā: q; mēbz nō pot ab illa figura recedere cū non possit plicari. Et cū apparet ista mala figura in actu est formalr thetanus: s. illa que pñcit l. fuerit tunc bona fuit tū cā. s. dispositiua ad istū thetanū. **C** Appet igit quō figura nālīs ē cā. s. figura pñcedēs: q; ē cā dispositiua. Si at loquamur de mala figura facta a causis facientibus thetanū: tunc dico q; ista est ipse thetanus formalr. **C** Sed tu. d. quō igit. **A** dicit quāq; accidit thetanus pp formā nō nālēm: imo debebat dicere thetanus est forma nō naturalis. **C** Dm dupl. q; illa sit predicatio cā formalis et nō cā efficiētis. **C** Cōtra q; nō diceret quāq; q; semp thetanus est mala figura. **C** Dicendū q; l. quāq; refert ad cās facientes nō ad eē malā figurā. **C** Vel dicendū q; thetanus accipitur quandoq; pro accidente quod est prohibitio contractionis: et ita sumitur hic. Et erit sensus: et quāq; accidit. s. thetanus. i. ipsa prohibitio contractionis etc.

C Et quēadmodum spasmus proprius membris faciei est malus: similiter thetanus quando consequitur palpebram aut linguam aut labiū solūmodo.

C hic ponit quosdā canones significatiuos: et hz tot partes quot sunt cano. primus can. est q; thetanus quāuis sit in sola palpebra vel lingua vel labio est signū malum: sicut etiā spasmus solus istarum partium est dictum supra capitulo de spasmō q; est malum signū. **C** Considerandū q; sicut apparet pmo cōtinentis cap. de thetano. c. 7. quādo thetanus est in istis partibus solis quāuis non sit in reliquis partibus corporis significamus vt plurimū q; nocumētū est in cerebro: q; nerui istarū pñm a cerebro veniūt. Et iō medici in cura spasmū hāz pñū intēdāt ad cerebrū. S; qñ spasmus est in manibus solū vel solo pede: nō sic arguimus nocumētū in cerebro sed possumus arguere eē ex nucha vel neruis illis appropriatis. Bene ergo dixit q; thetanus istaz pñū ē malus. Et hoc est qd supra dicebat. c. de spasmō. spasmus q; ē pñm labio palpebre et lingue scilicet q; cā eius ē ex cerebro ipso. Et spasmō. n. istaz pñm plus arguimus nocumētū in cerebro q; ē spasmō pñm remotarum: l. quāq; vñrū partium spasmus vel thetanus possit fieri pp cām pñā neruis illarum pñm abq; cā in cerebro vel nucha. **C** Considerādū scdō q; p thetanū istarum partium quas enumerat debemus intelligere thetanū aliaz partium faciei vel oculi vel maxillaz vel mādibulaz. Cā aut quare stante nocumēto in cerebro huic contingit spasmari vel thetanari vel aliter ledi oculum: huic vō labium

Dub⁹

Dub¹⁰

vo labium: dicta est in sen prima. 2. a Gal. primo pronosticorum super illo verbo. Sreendere dentibus. comento. 24.

Et quandoque contingit species alcuze mali sicut quem precedunt febres inseparabiles cum inquietudine 2. letu 2. alienatione 2. color sit citrinus propter eas 2. desiccatur os 2. labium 2. denigrat lingua 2. pstringit natura 2. exasperatur cutis 2. extenditur.

Hic est scdo casus. in quo ponuntur signa quedam egritudinis ad quam sequitur vel sequi potest thetanus de inanitione. Considerandum autem quod ista signa potest esse signa frenesis: ut notum est. febris enim continua 2. non quiescere infirmum 2. letus propter malas materias in cerebro 2. alienatio omnia sunt signa frenesis cholericis. Et si color citrinus significat diuturnum cholere 2. caliditatis adurctis: ut sequitur desiccatio oris 2. labii 2. denigratio lingue. Constrictio est nature propter motum materiarum ad cerebrum: 2. asperitas cutis propter multam siccitatem sunt accidentia frenesis. Et extenditur. id est duratur. scilicet cutis cum quadam tensione: vel extenditur. id est thetanus fit pariens. Ex multa enim siccitate sequitur apostema freneticum tam propter se quam propter accidentia contingit quodam fieri spasmi 2. contingens est fieri thetanum: ut supra declarauimus. Considerandum scdo quod ista possunt esse signa prauae febrius primum: quibus non sit ibi vera frenesis 2. possit sequi spasmi de siccitate: 2. similiter thetanus: ut notum est. Et attendendum quod iste thetanus siccus sequens febres huius prauas adurentes: vocatur quandoque a Gal. primo continens. ca. de thetanum mater puerorum. cap. 7. de hoc tamen diximus sen prima cap. de epilepsia. Quod autem iste thetanus siccus sit malus est notum. Est enim malus in se 2. ratione dispositionis accidentium 2. conuulsarum: ut in quietudinis 2. aliorum que augent siccitatem 2. augent ab ea.

Omnia autem cures a percussione cui associantur singulus 2. punctio 2. permixtio 2. destructio rationis est mortalis. Aduenit enim lacertis desiccatio 2. ebullitio humiditatis eorum donec extendit eos in longitudine: deinde seruatur illud in eis cum desiccatione vltima seruante inflammationem.

Hic est tertius casus. in quo docet significare in thetano ex percussione. scilicet in capite. Considerandum quod ista signa significantur aperi calidum sequens in cerebro propter percussione. Singulus quidem 2. punctio. scilicet stomachi vel intestinum propter coactionem stomachi cui cerebro ex apostema te cerebri: ut ptingit cholericos humores ad stomachum trahi: ut in comento afo. 50. 6. pt. Quibusque sursum cerebrum puerit. Rationis permixtio. id est permutatio 2. per vel destructio. id est ablatio sequitur nocumentum cerebri ex aperi. Si igitur aperi sequatur cures. id est thetanus est mortalis: quod significat aperi malitia: 2. ipse thetanus: quod sit ex multa exiccatione est mortalis. Inter hec autem signa oportet intelligi quod sit febris continua: de qua non dicitur: quod notum est. Considerandum scdo quod ista que dicit. aduenit enim. quod transpostauerit supra 2. conuenerunt cures ista que dicit. 2. exasperatur cutis 2. extenditur. aduenit. id est lacertis etc. Sed non oportet sic transponere. notum enim erat quod febres inseparabiles cum letu 2. alienatione 2. colore citrino 2. alijs signis dictis faciunt thetanum siccum exiccando humiditates lacertorum. Non sic autem manifestum erat quod percussio in capite hoc faceret cum plurime alie egritudines cerebri 2. nervorum sint coes percussio: capitis: ut aperi epilepsia stupor 2. paralysis 2. alia: 2. voluit exprimere signa quibus appareribus potest seg thetanus mortalis. In hoc quod dicit. aduenit. ostendit quod sit mortalis: quod est de inanitione. aduenit. id est lacertis. Et ostendit in hoc etiam istius thetani 2. modum puentus. Nam cum signa predicta ostendat aperi calidum cerebri sequitur ad percussione ad quod aperi calidum necessario psequitur febris: aduenit ex hoc lacertis desiccatio. Causa huius desiccationis est fortis calor febrilis 2. aperi coactus musculis ex quo calor humiditates bulliunt: in ebullitione autem sit desiccatio: 2. hoc quod dicit. Aduenit lacertis desiccatio 2. ebullitio etc. Et quod non oportet exiccatio facit thetanum: si illa quod lacertum sensus in longum non perit versus primum: id est dixit. donec extendit eos in longitudine. id est accidit ex siccitate tali thetanus cum siccitas extendit. id est in longitudine: non autem pbit versus primum: quod tunc esset spasmius. Considerandum quod sicut non ois percussio nec in quolibet attrahit aperi siccitatem ois aperi est causa spasmi vel thetani: sicut accidit quod aperi facere spasmi 2. actione: ita accidit facere thetanum: ut hec supra declarata sunt. Exiccatio igitur primum apostema cerebri 2. febre continuam quod facit spasmi: 2. ptingit quod facit thetanum. Et hec contingit est propter causas dictas supra in causis thetani puenientis a siccitate.

Dubitas: an thetanus a siccitate pducit cum siccitas vltima. Ut quod non: quod additio in siccitate pbit in longitudine 2. latitudines: ut supra. 2. ex hoc sit spasmi? 2. dicitur quod siccitate ptingit facit thetanum propter

duas causas ad primum. Una est ptingens occurfus ad musculos extrinsecos 2. intrinsecos membrum: ut ptingit quod sit thetanus 2. duplex spasmi? secundum modum supra declaratum. Et talis contingens occurfus siccitatis fieri potest in membro quod habet duos modos musculos: sicut brachium 2. dorsum. cum. id est siccitas quod equalit spasmat musculos intrinsecos 2. extrinsecos dorsum: tunc fit thetanus: 2. quanto siccitas amplius pcedit stat ad hoc thetanus. 2. de hac siccitate 2. thetano loquitur Aui. cum dicit. referuat illud. illa thetanus sive thetanus est. scilicet musculus cum desiccatione vltima. Alia causa est occurfus siccitatis debilis solum psumptis humiditates secundum latum 2. non secundum longum: ut ptingit musculus villos secundum latum restringi quod resolutio humiditatum statim in rimis 2. ptingit in hoc secundum longum non secundum latum. versus primum: 2. talis thetanus addita siccitate non pducit sed puerit i spasmi quod addita exiccatione sit psumptio rata quod secundum longum pbit 2. iste spasmius siccus est deterior thetano siccus: ut supra declaratum fuit: id est exponat referuat. scilicet thetanus est spasmius duplex. Seruante inflammationem: ista ista potest dupliciter exponi. primum vult dicere quod thetanus sit 2. remanet pcedere siccitate ad vltimitatem: hoc quod inflammatio que exiccando pcedit et remanet. scilicet aperi 2. febre que sequitur percussione: tunc dicitur. Dis cures a percussione etc. a percussione dico seruante inflammationem. id est cum qua est inflammatio 2. stat inflammatio. Et hoc inuit quod in percussione aliqui fieri potest aperi vel alia passio 2. stare versus ad mortem vel salutem: 2. aliqui potest fieri aperi calidum: tunc si seruatur aperi 2. primum febris ut fiat exiccatio potest fieri spasmi? 2. thetanus a siccitate: quod si fieret apostema calidum 2. pueniret mors ante exiccationem non fieret siccitas faciens thetanum. Alio modo potest exponi quod in hoc thetanus remouet dubium. diceret. nam aliqui siccitas vltima debet calor: nullis 2. febrilis extigui 2. sic cessaret inflammatio. Rndet quod non est imaginandum quod sit rata que non possit seruare inflammationem: hoc est quod dicit. cum desiccatione vltima seruante inflammationem. id est caliditates.

Alcuzeque preterea multotiens accidit infantibus 2. fit facilis in eis quanto plus sunt minores secundum quod dictum est in spasmo.

Hic est quartus casus. de quo disputatum est supra cap. de spasmo. inde ergo eligatur.

Et quandoque antecedit alcuze plurimus saltus corporis 2. grauitas ipsius 2. grauitas sermonis 2. durities in lacertis 2. in partibus spondilium versus quod ad albos 2. difficultates deglutendi 2. pruritus 2. cum scalpitur non delectatur vel desiccatur inde.

Hic est quintus casus. in quo ponit signa antecedita thetani. Considerandum quod hec signa quod antecidunt: quod antecidunt thetanum de repletiōe. scilicet quod quod est possunt antecedere spasmi. Ista autem signa omnia significantur repletiōe flegmatica 2. vltima in partibus cerebri 2. nervorum. Saltus enim plurimus. id est iectatio significat omnium vltimitatis a ma flegmatica: vltimo libro p fen. 5. summa de regimine iter agendum. c. i. dicit. quod multus in corpore fuerit saltus regat flegmatis euacuatione: id est ne hoc spasmi incidat 2. apoplexia. Grauitas sermonis ex repletiōe nervorum linguam mouet. durities in lacertis. id est aliqui sensus lacertorum: hoc propter vltimitatem: vel durities. id est difficultas motus lacertorum quod est significat repletiōem. Et in partibus spondilium supra est durities sive thetanus sive iectatio versus quod ad albos. id est versus quod ad spondiles vltimos. scilicet caude. hoc propter multas vltimas 2. flegmaticas scilicet repletiōem partes illas. Et difficultas transglutendi propter nocumentum coactionem musculis principum meri: vel propter nocumentum sensus in ore stomachi 2. pruritus. Contra: quod cum est ma huius acuitatem aliquas: ut supra. de accidit 2. morbo. ca. 5. dicitur quod per pruritum intelligit punctiōem aliquam sequentem extensionem facta a vltimitate. ita versus Rasis ponere istum textum p continetis. ca. de thetano. ca. 7. cum dicit. pcedit extensionem. id est thetanum pderositas corporis 2. iectatio etc. 2. sentit punctiōem a collo versus quod ad os pudici. Vel dicitur quod ma faciens thetanum repletiōem potest esse flegmatica cui ex calore accidit potest esse agilitas aliqua acuitas: 2. quod ma pruritus est viscosa grossa: tunc non valet scalpere: imo comouendo hoc post scalpitur magis dolet: 2. ideo dicit non delectat. id est. Tertio modo potest dici quod ma ista flegmatica pbit euaporatione supfluitatū nullius acuitatū que cōsueuerunt resolu quod retente faciunt pruritum. Et est simile ei quod dicit Gal. vltimo comento tertie pncule afor. 2. 4. casus. fen. 7. capitulo de plura noctis. Considerandum etiam quod canon iste totus possit violenter: ut ista accidentia ponantur signa puenientia thetanum de siccitate factum in febribus multe inflammationis. in quibus accidit saltus. id est pulsus venarum pulsatiū non consueuerunt percipi nec a medico nec infirmo manifeste perceptus quod significat fortis caliditatem igneam 2. extremationem: ut supra capitulo de signis spasmi. secundum quod inuit in comento secundi regiminis acutoz. 2. 4. comento. 2. primo pronosticorum. 3. comento. scilicet super illo verbo. Si enim in ali-

Bentilis

qua eaz et. Brauitas aut sermois et filia sunt accidēta facta a bilitate virtutis pp forte caliditate arefactiua prurit ab acuitate humorum i pfundo adustoy: et io scalpere nō pdest s3 nocet. Oia autēz bec significant forte febre adustiuā ad quā pōt sequi thetanus.

Cūq3 vīna est sicut putredo et virtus est horripilatio et tenebrositas in visu et sudor in capite et cernice significat extensionē in vtrifq3 lateribus futurā: quoniā huiusmodi putredo multiplicat in eis nisi purget inferius itegre: imo ascendat ex ea aliquid in eis et exinde ad cerebrum et ledat ipsum et frangat corpus.

Chic est tertius casus in quo ponit signa eriturse intrinsece circa presnutritionis pprie qñ talis eritura puenit ad eruptionē: ex quo pōt fieri thetanus: putredo. i. sanies: et virus. i. non sit vera sanies. Et b dicit pp diuersitatem materię et modoy digestiōis i apatibus. ista aut possunt appere in vīna apatoy circa pres epatis et renūet nō tñ est: et circa pres remotiōes: q3 mās saniofas pectoris cōtingit qñq3 p vīnā euacuari: vt. 3. cas. fen. 10. c. de pure et sanie. et Bal. de iterioib3. 5. c. 3. et p cas. fen. 2. c. de signis a subtiliā vīne. Idz triplicatio. i. aliq3 tremor q accidit in apriōe apatū: vt p canone fen. scda. c. de signis apatū. et qñto canone fen. tertia. ca. de signis apatū nis eriturse i trificaz: et b fit pp modicationē mās saniofas expāse sup loca sensibilia. Tenebrositas in visu pp multā pcautionem oculoy ex resolutione et psumptione. Sudor in capite et cernice. i. collo. et b pp aliqñ modū pncopis vel verā pncopim q sequitur apatū apationē: vt qñto cas. fen. tertia pallegeto. c. et 7. pncula afo. illo afo. 3. in apatis intus ruptura et. Ista 3 signa significant extēfionē. i. thetanū in vtrifq3 lateribus. i. ante et retro: qñ huius putredo. s. extēfio ab apate: multiplicat in eis. i. laterib3 a pre iterioy vel in eis. i. firmis habētib3 bec signa. dico q multiplicabit nisi purget itegre. Et in hoc inuit. 2. q vīna q icipit apparere cum pure vel sanie non multiplicet sed sit pauca vel fiat postea subtilis: nec ēt p vētrē apparcat huius saniei euacuatio: imo aliq3 de ista mās saniofa que stat in eis locis ascedat versus pres supiores: et ex illis versus cerebrū et ad cerebrū: talis sanies ledat cerebrū: et frāgat corp3. i. ex lesiōe cerebri sequat in corp3 cōtractio et nocumentū: et tale nocumentū pōt ēt spasmus vel thetanus. **C**ōsiderādū q iste casus est valde cōfusos hoi nō exercitatio in pncularibus canoni- b3. Nā p Aui. vult q3 exēplū suū sit in erituris ppinquis pibus vīnalibus ex qbus pōt fieri vīa saniofa: tñ vīnā in erituris ptiūm quaritūq3 potētiū mām cōicāre cerebro. **S**ed Aui. vult q3 intelligat ab eo q nō solū thetanus pōt cōtingere in apatib3: et turalib3 erupētib3 s3 et in nō erupētib3. S3 explicauit plus de istis b3: q3 forsan nō sit communiter credet q materia saniofa post q3 erupit possit cerebro communicari: cum tamen possit euaporandz et cōfluendo simul cum fluribus humoribus cum ptem materiei cōtingit remisceri humoribus: non enim est hoc impossibi- le. **T**ertio Aui. vult q3 si p vīnā vel alias pres sanies pfecte mū det nō sequit ex eius motu ad cerebrū thetanus vel spasmus: sed cū retinet et nō mūdficat: vñ fiat pauca vīna vel subtilis nō mista cū sanie. Et io supra ca. de spāsmo iter signa similia his signis posuit vīnā crudā. **Q**uarto Aui. vult q3 tu habes i mēte signa motus materię erituraliū ad supiora p signa nocumentū spūaliū et cerebrū. Et io scias illa in gñali p libro fen. scda. ca. de signis apatū. Et in spāli et signis pmutatōis cuiusq3 apatis ad supiora in caplis p- prys. **Q**uinto vult Aui. q ad motū materię istaz erituralium ad cerebrū nō psequit necessario thetanus: s3 necessario cōsequit nocumentū: et quasi qdā modus fractionis in mēbris lesio cerebro: vel a vaporibus saniofis pulsus versus mēbra. Et io cōtingens est hominē mori antequā sequat spasmus vel thetanus. Et cōtingēs est fieri solū spāsmū: et cōtingēs est fieri thetanū et nō spāsmū vñū. Et hoc b3 diuersos modos nocumentū quos vult te scire ex pmissis. **S**3 tu d. si ista mās nō ascederet cerebrū posset ne facē thetanū. **S**ed m q imaginabile est q sic vel ex occupatiōe simul duoy mu- sculoy. i. intus et extra: vel ex determinato modo nocumentū in mu- sculis interioribus tñ vt apparer ex dictis supra.

Cūq3 alcu3z cōis incipit claudis os et rubificat fa- cies et fit dolor fortior: et fit ne sit pueniēs q ipse forbet et multiplicatur palpitatio et lachrymans oculi.

Chic est. 7. cas. in quo ponunt signa alcu3z: et est positus p conti- nētis. c. 7. auctoritate Hipp. in lib. de cura egritudinum.

Dub¹² **C**de qbus verbis dubitat p de clausione oris. Nam hoc vt fieri ex spāsmo lacertoy eleuantū mādibulā inferiorē supiorē: illi enim cū pōnt claudis os: vt sumit pmo cas. ca. de anatomia musculoy mādibulaz. et 1. daly. 3. theozice. 3. c. 3. et qñ palpitatio ē signū the-

Super tertio

tanū cū palpitatio sit motus tremulus vel spāsmosus musculoy palpebre. **C**Ad solutionē hōz pñdera p q thetanus of cōis: q3 in cōibus musculis. s. dōis: vel q3 et in oibus vel pluribus vel maiori- bus pibus corpis. of et cōis ex pre cause: q3 ex repletione vel ina- nitione. Ista igit signa pueniūt alcu3z. i. thetanū cōem quocūq3 dictoy modoy. **C**ōsiderādū 2. q3 cā q facit thetanū ptingerē b facit. Nā ptingit et cā posse facē spāsmū vt supra dictū ē. Et io ra- ro ē vīsus thetanū q nō sit mistus aliq3 pncularib3 spāsmis. Jā. n. frequēter vidimus thetanū in crurib3 et coris et dorso et collo cum spāsmo brachioy et digitoz man3: et hoc viderūt nostri scolares hoc anno. Et qñq3 vidim3 spāsmū crurū et coraz et thetanū dorso et qñq3 ecōtra. Et hui3 diuersitatis cā est fm q cōtingit mās humora- les diuersas ēē in suis pib3 diuersimode ferrit fm diuersitate pti- culariū opationū in diuersis musculis. v. g. i. vno exēplo ptingit ali- quos humores subito portari ad musculos: et ptingēs simul reple- ri musculos dorso extrinsecos et intrinsecos. Et ptingēs ē simul re- pleri musculos cōes core et crurū: et cōtingens est solū repleri fm latū musculos intrinsecos brachioy. Ite igit hō debet thetanū in dorso et crurib3 et coris et spāsmū in brachioy. Et sicut dictū ē de cā repletōis: pōt ptingerē de cā eritacina pōt ē repli. Et q3 pōt q3 imaginari fere infinitas cōpositiones thetanū cū spāsmo i diuer- sis pib3: sicut iā vidim3 spāsmū digitoz oīz. 4. man3 et thetanū so- li3 pollicis. Appet igit q3 spāsmū pnculariū ptiū faciei pōt pñtia- re thetanū cōis. Nā i choate cā i cerebro vel a cerebro: itat3 inci- piūt noceri pres ppingores. s. musculi timpoz: vñ pēdet mot3 mādibule sursum et musculi palpebray: fit igit ex hoc cōtractio et clau- sio oris: et posset fieri et mandibule tremor vt notum est. **S**ed tu d. nōne posset incipere thetanus in istis pibus faciei anteq3 fieret cōis toti. **S**ed m pmo q posset sed artificialis ē ex spāsmo p- nuntiare thetanū cōtingētē q3 ex thetano pñtiare thetanū. Ista aut pñtiatio sue pñsticatio dē ē cū caurela vt dicat possibile est q sic erit. Nā possibile est sequi spāsmū cōem et thetanū cōem scilz reliquis partibus. **V**el dicendū scdo q vt per experientias appet ante thetanū reliquis partibus cōis antecedit oris clausio et ē ante spāsmum. Et fm hoc spāsmus lacertoy mouentium mādibulā sursum est signū pueniēs spāsmum cōem et thetanū cōis. Et rō est q3 nocumentū inchoatē in cerebro facilius et citius cōicā- musculis timpoz nocumentū q statim trabunt et fugiūt versus ce- rebriū q3 nocumentū quo tales muscoli extendant. Nā quāuis no- cito cerebro nō cōicet materia neq3 siccitas musculis partium fa- ciei: est possibile ipsos pñi versus cerebrū et ex hoc fit spāsmus: i. s3 nocito cerebro non est pole sic istos musculos distendi thetanose: nisi cōicetur eis materia fm modū quo op3 q faciat thetanus aut cōmunicetur siccitas. **S**ed tu diceres nocito cerebro ita q3 pba- tur in se poterit fieri simul et equalis contractio in musculis clau- dentibus mandibulam a pncipitibus: et sic fiet ibi thetanus. **V**el dicendū q3 hoc erit sicut in epileptico: aut igit continger mandibulā inferiorem stare in medio situ: aut continger pp bellum modo sur- sum trahi mō inferius ac si tremat. Nō tñ nego thetanum pncula- re in pibus faciei posse antecedere thetanū cōem pluribus pib3 inferioribus. Sed dico q3 aprio: est spāsmus vt ascedat: et hoc fre- quētius ptingit videre. **S**ed 3ia p3 solutio: q3 dōm q talis clau- sio fit ex spāsmo lacertoy subleuantū mādibulā q sunt talis clau- de ppinqui cerebro. Et hic spāsmus vt plurimū ascedit thetanum cōem pp cām dictam. **P**uerilis tñ intellectus posset imaginari q3 clausio oris fieret ex thetano musculoy apientium os trabentibus mandibulā inferius cū extendunt vt in thetano: tñ mādibula sta- bit clausa. **M**edicus tñ exercitatus videbit q3 vt plm clausio oris ante thetanū vel ē ante spāsmū cōis nō sit talis: q3 talis oris clau- sio est de difficultate apibilis. Et tu hic cōsidera et poteris sermonem ampliare. **R**ubificat facies. Quidā dicūt q3 ē pp apā cerebri: s3 nos vidimus frequēter in thetano et spāsmis cōibus quādo pue- niūt bec accidentia scilz clausio oris et ēt appet rubedo faciei. **L**ā igit vel aliq3 malus motus in lacertis ptiū faciei q sunt multi: ex quo malo motu spāsmo fit resolutio et euaporatio: vñ rubescit facies. vel hoc erit cū icipit nocumentū cōicari pibus gule et pe- ctois: vñ malignat anhelit3 ex quo rubescit facies. **D**olor fortior scilz cū isti spāsmi pnculares incipiunt ante: q3 pp malū motus fit dolor circa easdem pres circa quas fit spāsmus: vel dolor in pti- bus ad quas materie redūt vel cā extendit alia ex quibus d3 fieri thetanus. Et fit ne sit cōueniens q3 forbet. idest nō pōt forbere cō- ueniētē ppter nocumentū musculoy in principio mery. **M**ulti- plicatur palpitatio. i. frequens palpebarum motus propter mor- dū spāsmi in musculis palpebarum: sicut sit a siccitate sive ab hu- miditate. Et io infra fen. 3. tractaz. hoc signum ponit pñdicā the- tanū in acutis febribus. **L**achrymans oculi. hoc est pprie in mate- rialit thetano futuro ex multa materia in cerebro cōmota et colliq- ta: i. ēt posset verificari in thetano a siccitate futuro.

Cet differētia

Gen. II.

Et differentia quidē inter tethanum ⁊ spasmū in principio sui est q̄ spasmus incipit in lacertis cū motu. Tethani vō principii in lacertis est cū quiete.

Dub^m 13^m **C**hic ponit differentiam inter inchoationem spasmi ⁊ thetani.
De quo dubitat. Naz thetanus est de gñe spasmi: vt in cōmento
 afoi. 4. pti. ⁊ spasmio ⁊ therano habito. afoi. 7. Sed spasmus est
 malus mor^{us}: vt. 4. de accidēti ⁊ morbo. c. 8. ⁊ Amplius in spasmio
 ātro spasmio mori solent. ⁊ in thetano non. ⁊ in thetano non.

q̄to p̄p̄atio mouet mēbru ad p̄tū ēst r̄tō in thētano ad effe exten
sus. v. g. tēnec aliq̄s manū. f. q̄ bac̄hys ad pec̄? t̄ sup̄ueniat sibi
thētanus: tūc manus extēdit t̄ recedit a p̄tore. p̄t̄ aliter tēnec
manū extēfāt t̄ sup̄ueniat sp̄asmo sibi: tunc manus p̄bet ad pe
ctus. q̄ ytrobiq̄ est t̄tūm morus. / In p̄m̄iū Aūicē. / Dic p̄t̄ dupl̄
r̄ideri. p̄mo q̄ thētanus accipiat p̄ sp̄asmo quietato. sp̄asmo
q̄ dum est in h̄er̄i est cū malo moro: sed cū est in quieto esse cū
quiete: t̄ tūc p̄t̄ dicitur thētanus: vnde R̄afis p̄ p̄m̄e. c. de thētano
v̄sus f̄ine p̄t̄. c. 7. Dico q̄ inueni in plurib; li. q̄ sp̄asmo ēst p̄t̄io
m̄sculoz v̄sus eoꝝ radicē cū aliq̄ inuolūtario moru. Extēfio ēst
distictio m̄sculoz v̄sus radices eoꝝ cū cōp̄leta quiete exten. f̄ine aliquo
eoꝝ moru. / Sc̄do mō p̄t̄ dicitur subtilius t̄ ad p̄p̄ositū q̄ aliq̄
mēbru. v. g. bac̄hys sp̄asmat t̄ p̄bet v̄sus p̄ectus: tūc sunt plures
ictus t̄ q̄n q̄dā modus tremoris m̄sculis t̄rinfecis p̄betur. t̄ ex
t̄rinfecis extra r̄esistitū: sed q̄ ex eisdē m̄sculis t̄rinfecis ac
cidit thētanus p̄ eoꝝ extēfionē nō sunt tales ictus: q̄ t̄rinfecit
m̄sculi nō habet ad p̄tū pellere: t̄o videt tūc thētanus ic̄pe cu
quiete excluditē b̄mōi ictus accidentes in sp̄asmo: t̄ de b̄ est f̄mo
Aūicē. ex q̄b; solunt p̄ia. / Ad p̄m̄iū d̄m̄ dupl̄. p̄mo q̄ thēta
nus nō est malus moru: sed est mala quies. Ideo f̄ aliquo malus
morus p̄cedat ille dicit sp̄asmo. / Uel d̄m̄ sc̄do q̄ nō sic ap
paret malus morus in thētano sicut in sp̄asmo. / Ad d̄m̄ d̄m̄ du
pl̄. p̄mo mō v̄t̄ app̄et ex dict̄. Sc̄do q̄ f̄ sp̄atiū talis moru sit cā
le: t̄n̄ modus moru nō est filis in sp̄asmo t̄ thētano v̄t̄ aliis app̄bit.

C Et q̄nq̄z cōtingit p̄n̄tationē fieri ad thētanū ex si
n̄tiantia t̄ p̄leureti t̄ s̄r̄fen fm q̄ sit in sp̄asmo.

Chic ponit egritudines ex quibus contingit permutari ad theta num: qz materia earū permutat ad neruos ⁊ musculos fm formā ⁊ situm quā facit thetā. ⁊ tūtingit etiaꝫ qñqꝫ permutari taliter qꝫ facit spānum: ⁊ sunt squinātia. i. apostema gule. pleuresis apo- stemā spiritualium. surfen apostema cerebri.

Et quandoq; multiplicatur in regionibus meridionalibus propter repletionem ⁊ motum humor ⁊ proprie in flegmaticis.

Chic ponit quāsdā cās extrīsecas thetani sicut regio meridionalis: ita intelligo de constitutione meridionalis. replet enim ⁊ inouet humores tepido calore qui mot⁹ humor⁹ pñt facere thetanū ⁊ spa smū pprie in sfigmaticis: qz sunt apti multiplicare humiditates puenientes in faciēdo thetanū ⁊ spa smū repletionales.

Et quādoq3 accidit in regionibus septētrionalibus
ppter retentionē superfluitatum ⁊ pprie mulieribus:
qm ipse sunt debiliū membrorum.

Cibis ostendit qd et regio Asia septentrionalis pot esse ca spasmi et
betani: qd pp frigiditate et siccitate supfluitates in suis claudunt et
ppie in mulierib: qd sunt debiles in mēib: qd sunt pauci calidi,
et vult Asi in hoc inuere qd constituto borealis et septentrionalis
quāvis corpora carnosā et multū calida faciat fortia: vter tertia pri
afoz, afoz. is. Tame corpora facit debilitiora et resolutiorē superflui
tatum et debilitat digestionē illor: ideo pot esse causa betani et
spasmi et alior morbor materialium.

De signis.

Лап.9^m

Ignis quidē thetani absolute est vt nō sint
lacerti respondentes ad contractionē.

¶ Quid Zui. superius fecerit notū est. hic ergo ponit signa therani. primo absolute siue in gñali. scdo in spāli. ibi (Al- cuez vo.) ¶ Edicit pmo qd signū therani absolute. i. tiquatū ē theranus: 2 per pñs ois theranus siue sit cōmunis siue specialis tātū pñi membro est vt nō respondet siue obediāt lacerti ad pñā- ctionem. 7 hoc qd sunt tenē cū hec sit ratio therani.

Et Alcuusq; vo signu si est in anterioribus est quoniam
homo est sicut p̄focatus suffocatam habens faciem
et oculos: et quadoq; imaginat q̄ ipse rideat p̄pter ex-
tensionem lacertoz faciei eius: et est apud eius tractus
ad anteriora p̄cedens cum extensione oculoz quare

Tracta. I.

125

aspicere nō pōt: 7 quādoq3 nō pōt mingere ppter ex-
tensionem lacertoz ventris 7 debilitatē expulsive: et
quādoq3 mingit absq3 voluntate: quonīa lacertus ve-
sice eius est extensus nō cōtractus: 7 quādoq3 mingit
sanguinē ppter rupturam venarū ppter vehemen-
tiā coarctationis: 7 quādoq3 accidit et singulus.

Chic ponit signa thetani in spālī. Et pmo fm diuersitatē partiu.
Scbo scdm diuersitatē carū. ibi (Signa.) ¶ Prima in tres. Prio
ponit signa thetani in anteriorib⁹. Scbo in posteriorib⁹. ibi (Et si
est.) Tertio ponit signa ytriusq; cōia. ibi (Et ambo quidem.)

Substat quis est in anterioribz? ¶ Dñm qd duplr pōt dici. Uel qd est in anterioribz mulculis vt facie z pectore z vtriusq anterioribz z exterioribz. Et thebanus posteriori dicit illi qui est in posterioribus mulculis dñst: z et costarū z crurū z supra thetani nō sunt oplus fapimus: sed sunt solū thetani: vt talis declaratus fuit. Uel dñ thetanus in anterioribz. f. ille qui est cū aliq ðetione circa presens ante: sicut dñ thetanus ad posteriora in quo est aliq ðctio vt curatio z vñs post. Nā difficillimū est inuenire thetani in quo fit equalis rēso vel ðctio: vnde lz fit oplus thetanus vel dupler fapimus nō inuenit equalitas pūctualis in tensione vtriusq: lateris: ideo vplurimū inuenit aliqua declinatio ad anteriora vel posteriora. Si g thetanus magis est anterior. i. cū aliqua inclinatione ad anteriora: vel q inchoxat: z tensi sunt mulculi partū anterior qñis nō fñt ðcti ad principia: tñc homo pficat pfocatus: q: non pōt voce ferre: z by accētia facilia pfocato pōt leffione mulculor collī z gule z pectoris: z ideo by facie pfocatus: q: by ea aliquat ðctas versus pectr z by ea rēba male malignante anbelit: vñ in flatio: z B ēt est in fapmo illy partū. Et oculos. f. hñt fuffocatos: q: pñt subclaud: palpebre diffēso mulculis subclaudibz: z q: oculi infāmant ppter accētia fuffocationis. Et qñq imaginat q: ipse rideat.

120. q. d. lupia caplo de pſamo dixit q. hoc erit ſignū pſamit:
 ʒ dicit q. v. lupia declarauit ante pſamū ⁊ ante thetānū pſit
 ſigna antecedere vtriuſq. cōia de qb^o eſt aliq. pſam^o pſicularis
 partis facie: ex quo ſignificat nouemū in cerebri: ex quo pſin
 gens eſt fieri thetānū ⁊ pſingens eſt fieri pſamit: talis pſam^o eſt
 qui facere pōt apparere boiem ridētē. ſ. qñ muſculi circa maril-
 laz poma ʒbunf: vnde ſunt ruge ſicut in ridētib^o circa loca illa.
 Ego vō vidi moniale habentē thetānū in doſo ⁊ crurib^o que in
 partib^o faciei habuit ouerſas diſpoſiōes particulares muſculorū pſit.
 ſ. muſculus circa marillā poma pſamato ⁊ tractos ſubum: vñ
 tñt circa loca anguloꝝ oculoꝝ extrinſecoꝝ palpebre ſubclauſe i
 mobiles facie et thetano muſculoꝝ eleuantū palpebras ⁊ forſan
 aliquo ſpafmo ʒbentiū. māduſula inferior: pmahebat extra vñ nō
 obuiarēt ſibi dentes: ⁊ hoc ppter aliq. diſtentionē muſculoꝝ ape-
 rientiū os ⁊ nō poterat aperiri pſamo muſculoꝝ clauduntū ⁊
 ſubleuantū māduſula. labia erāt extra eminetia ſicut in boieꝝ
 velis exſufflari: ⁊ hoc diſtentione vñ thetanus in muſculis pſo-
 pyſis labijs. videbat igit iſta ſicut vellet nō os ſculari ⁊ ridens de
 nobis ex quo fere pſimius riſum. Cōſidera igit varios ⁊ di-
 uerſos effectus pſingens in plurib^o materidū ad diuerſas pſes.
 Exponat ʒ p pſeſionē. i. tractionē lacertoꝝ faciei. vel extenſionē
 i. thetanū quozidā lacertoꝝ: ⁊ ppter quozidā pſamū. C Et pñde
 ra q. hoc vocabulū extenſio vñ apparer in deſcabo ſignat qñq. te-
 nonē pſamatoꝝ: ⁊ qñq. thetinoſum: vnde aliqua chorda indura-
 ta ⁊ reſiſtēte ſue per actionē: vnde ingroſſat per extenſionē
 unde ſubtilit̃ dicitur vulgariſ: iſta chorda eſt tenaſ: pſie ex-
 tenſio debeat thetano vñ nō eſt manifeſta ʒctio muſculi verſus
 radices vñ mēdi plicatio. Et eſt caput eius tractū ad anteriora ſ.
 qñ vincit pſamū ante vel qñ eſt tenſio in muſculis anteriorib^o.
 Tñ extenſione oculoꝝ: q. lacerti pſit eſt tenſi. Judeus bñ cū ex-
 tenſione colli: q. nō eſt. pſpie pſamū: q. nō pōt collū nē oculū
 mouere: iudeo nō pōt aſpicere: ⁊ qñq. nō pōt mingere qñ in veſica
 adunat vñna ⁊ pſtingit q. muſculus colli veſice nō ſit thetinoſus:
 imo ʒctus ſtatē thetano in anteriorib^o muſculis ventris: ⁊ homo
 nō pōt ſe premere ad expellendū: ⁊ ideo nō pōt mingere: ⁊ hoc eſt
 q. dicit. nō pōt mingere ppter extenſionē. i. thetanū lacertoꝝ vñ
 tri. i. myrach qui iuāt in expulſioſe vñne: ⁊ etiā fecit vñ oēs au-
 ctioꝝ pſocandū. Si autē in hoc thetano pſingens ſit q. muſculus
 colli veſice habeat thetanū: tunc aperit ⁊ nō retinet vñna: ſed in-
 voluntarie diſtillar: ⁊ hoc eſt q. dicit. qñq. migit. ſ. nō volūtaries:
 qñ lacertus veſice. i. qui eſt circa collū veſice eſt extenſus. ſ. ppter
 thetanū: ⁊ nō ʒctus. Qd eſt thetano muſculoꝝ ventris ⁊ doſi: ſit
 ʒctio villoꝝ ⁊ coartato: vnde pſtingit venas rumpi ⁊ pñere ſangu-
 inem: rūs ſit eius mictura ⁊ pollet fieri eritus per anū: ⁊ pſciſis
 materibus ad ſtomachū poſſit fieri ſingultus.

Bentilis

Et si alcuzez ad posteriora est trahit caput et spatulas et lacertos tractiuos ad posteriora.

Primo notifficat formā huius thetani: unde derelinqt nota signa. Scdo ponit vñū signū qd sequit in quodā determinato thetano. ibi (Et qñq.) Qd pmo dicit pz ex supra dictis quocūq; mō accipiat thetanus ad posteriora. si. n. accipiat thetanus pro eo q cōponit ex duobz spasmis: si vincet spasmus exterior. f. spasmus musculorū exteriorū trahet caput posteriorius. si ē accipiat pro duobz thetanis si musculi exteriores plus indurent et aliquāli igrōssent fiet versus post aliq dōtio. ē si accipiat p thetano simplicitate q sit solū in musculis extrinsecis dorsū: dūm sūt ichorodati siue idurati vt nō possint flecti: tū sic fuit aliquāli thetinari: et iō igrōssati icli nabit hō posteri: talis thetan? dices thetan? qz mēbz nō pōt flecti nec oīno ē flexū siue curuati: pax tū dīr a spasmō repletōali.

Et qñq; accidit illud ad posteriora ppter extensionem lacertorū ventris cū cōitate extensionis lacertorū ficeris et nō pōt retinere qd est in intestino recto: et neq; pōt deponere qd est in intestinis gracilibus.

Cōsiderādū qz hec lra pōt exponi duplī siue triplī fm q ad tria pōt referri illud. p. iō illud. f. thetanus ad posteriora accidit qñq; qz tendunt lacerti vētris. i. lacerti circa lumbos vel renes extrinseci et nō lacerti colli ad posteriora: et tūc ille thetanus nō erit cū inclinatione capiti et spatulaz: s. solaz ptiū renū. Scdo qñq; accidit illud. i. thetanus absolute ppter extensionē lacertorū vētris. f. myrach ad posteriora: ita qz gibbosant vñus renes: in h. igit. Aūc. in mult q lacerti vētris. f. q sunt in myrach aliqū redunt talr qz venter pellit aliquāli vñus renes: et pñs qñq; cōtra: qz vēter videt acui et inflari: talē thetanū nō noiauit anteriorē nec posteriorē: qz ex pte lacertorū patietis oīs spasm? et thetanus lacertorū vētris pōt dici anterior: s. thetanus in quo nō est oīmōda tēsiō: s. icurua tio aliq vñus itus pōt vocari ē h thetan? anterior: et si est cū emittētia ad extra pōt vocari posterior. hoc autē est ptingens.

Dub^m ; **Scdo** dubitat unde est illa ptingētia qz stāte thetano in vētre pōt venter itus incuruari et pōt extra eminere. / Dm qz h. multa hic possent discutiri: tū stante thetano in musculis lōgitudinalibz venter ptingēs est musculis latitudinalibz aduenire spasmū pualentē: unde fiat dētus intus. vel ptingēs est eis latitudinalibz euenire extensionē vel thetanū et extra pellant vel nō sic int? trahent. h. ē pōt ptingere stante solo thetano in musculis lōgitudinalibus a vētōstate in totū musculū distēdere cui vētōstatū ptingere pōt ipetus pūllus ad extra vel ad itra vt ptingit vētōstatibz. **Ter** tio mō pōt exponi qñq; accidit illud qd dicitū est de accidētibz retentionis vel expulsiōis vel etiaz emissiōis vñe. **Scdo** tu dices si thetanus sit posterior: quō se hz in accidētibz dicitis. f. facie z oculis. / Dm qz si est posterior. i. in solis musculis posterioribus. f. extrinsecis dorso nō sunt illa accidētia: vt notū est: sed si cū hoc lederent musculi alij fierēt illa accidētia: vt appēbit. **Pro** cedēdo igit cū scda expōne: qz cum ea magis stat ptiua lra. A. dices mus qz si thetanus fiat in lacertis vētris. f. in myrach ad posteriora incuruato vētre vel ē ad anteriora: et cū hoc ficeris. i. qz hēant thetanū: hoc est qd dicit: cū cōitate extensionis. f. thetanū: et sup. ex hoc nō pōt retinere qd est in intestino recto: egrediet enim ser que ibi est sine volūtate. Et cā est: qz illis lacertis patientibz thetanū anus dilatā sicut illis pstrictis anus pstringit: dilatato qz orificio recti intestini ser cadit inuolūtariē. Ego in qdam pestilētia vidi pluribz hoibz et mulieribz accidere hāc dilatationē aui tantā qz si poterat fieri clystere: sicut enī itromittebat aq clysteris ita cadebat. Et nō pōt deponere qd est in intestinis gracilibz. hic per intestina gracilia possumus intelligere oia alia intestina pter rectum a qd nō deponit. f. per cōpressionē factā a musculis myrach. qz qd deponit est per solū actū nālē expulsiōne intestinorū. Vel possumus intelligere intestina gracilia pincta stomacho: et tunc dicemus qz in thetano musculi ventris sunt incuruati et pūllī interiorius: tunc pñunt intestina et oppilant: unde non pōt materiā a superioribus ad inferiora penetrare. Quomodo autē lra seruet cōtinua fm alias duas expōsiones per teipsum vide.

Et ambo qd cōcant in pfoatione aut insomnieta te et vigilis et dolore et aquositate vñe et multitudine inflammationū ventositatis in ea et casu a lectis.

Rudes expōnēs dicit: et ambo. f. thetan? et cuzez. Janozā igit pprias voces. **Dicemus** igit qz per ambo intelligit thetanū in quo est equalr inclinatio ante et retro: et per pñs homo est vere tenus ad neutrā partē declinās pp eāde nocumētū in musculis interioribz et exterioribz. f. in parilitate tractus ante et post. Vel p am

Super tertio

bo intelligit thetanū in quo homo est declinās antērius fm modū supra dēti cū lestone vtrozūq; musculorū extrinsecorū et intrinsecorū: et thetanū in quo hō declinat ad posteriora cū lestone musculorū anteriorū et posteriorū intrinsecorū et extrinsecorū. In sūma igit oibus talibz thetanis cōicat pfoatio pp nocumētū lacertorū pectoris et gule. **Insomnieta** et qz turbat somnus pp lestone cerebri: et ē pp dolorē distēsiōis neruorū et musculorū. Vigilijs pp dolores. **Aquositate** vñe. i. cruditate pp defectū caloris. vel. i. subtilitate pp coartationē. **Accidit autē qñq; igrōssari** vel pp sanguinez ide erupētē: vel pp eruptionē alicui? eriture vt hic sup apparuit: vel qz nā ide mām aliquoties tētare expellere. **Multitudine inflammationū vētōstatis**. i. a vētōstate. **Cā autē huius apparuit** supra cū dixim? de thetano qz fit multū a vētōstate. **Casu a lectis**. i. cā dūt a cervicali vñus pedes: qz labunt existētes tenfi. vñ. **Rasis p pñne**. ca. de spasmō. ca. 7. cadit multotiens a lecto cā extēsiōis.

Signa autē hūidi et siccī et apostemosi et facti a lestone sunt fm regulā que dicta ē in spasmō: et multoties qdē accidit eis colica pp frigus si egritudo fuerit frigida.

Hic ponit signa fm diuersitate carū. Et p remittit nos p his signis. Scdo ponit qdā accidēs qd multotiens eis accidit. ibi (Et multoties.) **Cōsiderādū** qz sicut spasm? in gñe reducebat ad tres cās. f. repletionē et inanitionē et rē nocētē nō cōparatā ad materiā sic ē thetanus vt sup pfecte declaratū est: signa igit thetanū in his erāt sic signa spasmī. **Cōsiderādū** qz in thetano et parāq ad eū: ex mā frigida accidit multiplicatio hegmatīs et vētōstatūz et paucitas expulsiōis viarū: quare sunt cā colice qñq.

De cura.

Cap. 10^m.

Adē est cura q est spasmī. verūti vētōstarum vñus sup mēbra hic plus fiat qz in spasmō: et illud iō vt reducat calor. **Sint** qz cū scarificatione pte sup neruos colli et spōdiliū et scerassif.

Hic ponit curā. p. iō in gñali dices q est eadē cū cura spasmī: et hoc qz in gñe fit ab eisdē causis. Scdo in spāl. ibi (Uerū.) Et hec in tres. **Primo** pmittit curaz per medicinas. Scdo per dietas. ibi (Eūq; habētes.) **Tertio** remittit nos addens cāū. ibi (Nos autē.) **Cā** pmi euidētiā pñderandū qz ponēs curā spālē thetanū pñte maxime curā thetanū a repletōne: vt ponat hic aliq ppiā in gbus differt a spasmō. **Primo** qz ponit qdāz in quo differt thetanus a spasmō in cura cū h ponēs qdā regimē obseruādū. Scdo ē pmit qdā aliud in quo etiā differt ponēs quāsdā medicinas spāles in thetano laudatas. ibi (Alcuzez.) / **Prima** in duas. **Primo** ponit illud in quo differt aliquāli thetanus a spasmō in cura. Scdo pōt qdā spālē regimē. ibi (Et eis vō.) **Cōsiderandū** qz cā quare in thetano māli plus puenit vñus vētōstatūz qz in spasmō est: qz thetanus plus fit a mā vētōsa. vētose enī calefaciūt et reducūt calozē ad partē mēbz vētōstatūz et iō dicit. vt reducat calor. **Alia** causa p phantasticis posset dari: qz vētōsa corugat musculi partes quod plus puenit in distēsiōne. i. in thetano qz in spasmō. **Sint** cum scarificatione. f. qñ mā est repletionalis. i. cū aliq mīstione sanguinis: vel si esset multū grossa vētōstatas vt sperares per poros posse educi: et iuuamentū in hoc existimares magis qz nocumētū educationis sanguinis pprie. pōt hic sermo referri ad ventosas abso lute que maxime circa hec loca debēt poni: qz hec sunt loca musculorū de quoz nocumētō magis timeat vt notū est. pōt etiā referri ad eas que sunt cū scarificatione in quibus intendis euacuare sanguinē: et tunc hec loca sunt puenientiora: qz ppiūqua locis in quibus est multus sanguis. **Scerassif**. i. hypocūdrium.

Ex eis vō que obseruanda sunt in patiente cuzez est vt quādo eius corpus sudat ppter doloris vehemētiā aut ex medicina nō dimittat vt infrigidatio ei su perueniat: qm ipsūm ledit: sed oportet vt desicet cuz lana infusa: et qñq; sit vt sedeat in oleo calefacto: qm est fortis resolutionis. **Ex** opoponaco quoq; in potu def vsq; ad 3. i. fm virtutē et ex asa fetida etiam.

Hoc qd ponit est qz si sudor accidat in thetano vt ex dolore. **Nā** dolor facit sudare cū inflāmet caliditate: vt pmo cāū. fen. z. ca. de pulsu dolo. Et qñq; facit hoc pducēdo ad syncopei siue accidat ex repletionē: ideo dicit. aut accidit ex mā. **Dysp** qz nō dimittat talis sudor infrigidari super eo: qz frigiditas nocet neruis: abstergetur ergo cuz lana infusa. f. in aliquo oleo de vitilibus in spasmō dīcto supra cap. de spasmō. et hoc sedeat in oleo calefacto. f. cōmuni vel in quo dēcta fuerit vulpis zē. **Oleū** etiā cōe etiā calidū videt

Plerre in spasmio de repletiōe et nō pcedit in spasmio de inanitiōe: vt Rasis pmo pñe. ca. de thetano. ca. 7. vbi dicit. pmeditādū est de introitu pile. i. tñe cū oleo: qz credo qz oleum nō sit vtile in spasmio de siccitate. docet etiam dare ex opoponaco et assa. Rasis vō pmo pñetis dicit de castoreo qz Alii. dicit de opoponaco.

C Alcuzez pñerea dignior est vt in curado ipm incipiat qz spasmio: qñi alcuzez est ledens pfocans interficiēs.

C hic ponit qdā aliud in quo differt cura thetani et spasmii. Et p facit hoc. Scdo ponit qdā inuamentum in thetano. ibi (Et eis.)

C Considerandū circa primā partē qz alcuzez. i. thetanus qui hic cōparat ad spasmū est thetanus qui est dupler spasmus: de quo dixit qz est acutior spasmio simplici: et iō citius occidens. Hec autē declarata sunt supra in principio capituli.

C Ex eis vō que dicunt valde esse inuatiua in cura alcuzez et spasmii est vt feruat succus anberti et mittatur in ipso catulus taboni aut catulus canis aut catulus vulpis et coquat donec dissoluat. Deinde ifundat in ipso eger bis. Et filit pñer eis infusio ex piguedine asini sylvestris et adipe leonis et adipe vrsi et cerui et alchitiboa singulariter aut cū medicis. Et pñer eis enema ex oleo rubino cū castoreo et centaurea. Et filit suppositoia mordicaria calida in gbus sunt baurach et pulpa colloquintide et que sunt similia illis. Quia si nimietate sua adurunt fiat clystere: postea cū lacte asine et vnguento renū singulariter cū aliqua pñictarū pinguedinū.

C hic ponit inuatiua in thetano: et hōt pres quot inuatiua pñt. Pñmū qd ponit est balneū aque in qua feruat succus anberti et in dicta aqua ponat catulus taboni: vbi qz est aial simile vulpi: et vbi qz est marmota. Ista aialia vt cōiter dicit pñietatē in morbis nervoz et in ipso pñoratore. Scdm remedium est inuictio ex piguedine in qd ē resolo et pñoratio alchitiboa. Hic Judeus hōt et vñ et leporis singulariter. i. vñqz per se vel mista: aut cū medicis. I. alijs pñictis vt castoreo et similibz. Tertiū remediū est clystere cū oleo de rutha et centaurea. I. in decoctione: b clysteri multū nos vñmū: et est efficax in euādo ventositates et hēgmatia et resoluēdo. Quartū remediū est suppositoia. facinus aut nos sic. I. hēre qñis. et 5. colloquintide. 3. i. vel 4. salis baurach vel gēme. 3. i. mellis qñi sufficit fiant suppositoia lēga: et nō ponātur medicis nisi iaz cocto melle vt nō cōdurant: et qñqz addo agaricū. Et qz ista clysteria acuta et suppositoia qñqz aliquā adustionem faciunt circa rectū intestinū docet subuenire cū lenitio: scz lacte et vnguento renū. I. fiat clystere cū adipe renū aliculus aialis vt capse sicut facinus in disinteria. Alia ista dicit. vñctio renū. i. circa spinā singulariter. i. cū aliquo spālī vnguento de his que scribuntur ad spasmum aut cum aliqua pñictarū.

C Et ex rebus magis conferentibz thetano frigido bu mido est castoreum quare opz vt affiductur.

C hic collaudat castoreū. Affiduct. i. in vnguento et in potando fm regulam datam de assa: et fm qz dicitur est ex capitulo de castoreo et supra capitulo de spasmio.

C Lūqz habetis cuzez cibant nō oportet vt transglutiant ex cibis nisi bucellā valde parvā: et vt forbeat pulres subtiles valde: quoniam trāsglutire est eis pñer sum: et fit inde spuma in naribus eorum et cōmouent quare illud augmentat eorum egritudinem.

C hic ponit cano. in dicta eoz et non expedit numerare cibaria et potus: qz iam apparēt ex caplo de cura spasmii. Solū qz dat cano. in forma cibadi qz dens res de facili trāsglutibiles: qz pp lesiones musculoz colli et mery trāsglutire est eis difficile. Retēto igit cibo in ore et nō potēte peli per mery qñqz labiē vsus cānā pulmonis qñ ipetu aeris pelis ad colatorū venit ad foramina nariū: et ide educit et spūmāt nares vñtōitate mista illo cibo vñ potu vt humiditā cōmore p nares. Et iā nos vidimz. B. Augmentat autē ex hoc egritudo augēdo ad debilitatē et dolorē oium partū que cōmouētur et infirmus perterritus recusat postea sumere.

C Pños autē dicemus medicinas quas in potu sument et ex quibus eozū membra abstergant et ipozū narses in antidotario. Et similr vñctiones pñerēs eis sicut oleum de alcāna et reliqua que dicta sunt. Et similiter

caputpurgia et sternutatoria. Et sternutatorum eius melius est storax almusceme cū quibz dā oleis.

C hic primo remittit nos. Scdo addit cā. ibi (Et sternutatorū.) **C** Considerandū qz in antidotario. f. qñto cā. ponunt multe pñerētis solutiue et nō solutiue pñerēs spasmio et thetano repletiōnalibz et multa olea et vnguenta et caputpurgia et sternutatoria: qñ ibi tractatibz diuersis iuenies oia. Nates. i. pñes renū: als narses i. sternutatorū in quo fit sternutatio et ponunt in naribus: et pñer quāuis nō sternurent storax almusceme. i. storax ligda: et est notū. cū quibz dā oleis. f. vulpino et rubaceo vel alcāna et similibz.

C Febris vōque naturaliter accidit est melior cura ei qui ex co est humidus.

C Considerandū ē qz est inducta per artē: sed forsā est timo: in ducēdo febrē: qz nō iducit nisi cū medicis violētis: et iō dicit que nāliter accidit. Inducunt autē febrē de pñeris medicis que sunt fortiter calida vt assa castoreū et euforbū et anacardina pñectio et multa empirica ponit Hilbertus lib. 2. ca. de spasmio. Hanc autē febrē pñgit esse effimerā qñqz et nō est suspecta: et qñqz contingit esse putridā talem que facit nos dubitare et.

C De tremore et signis specierū eius. Cap. n.

Tremor est morbus officialis eueniens propter defectū virtutis motiue a motu laceratorum fm cōtinuitatē cōpar grauitatē cōpari inromittenti sua motione motionē voluntariam: quare cōmiserentur motus voluntarij cū motibus nō voluntarijs: et est nocumentū in virtute motiua sicut stupor est lesio in sensibili.

C Jam Alii. determinauit de thetano: hic determinat de tremore. Et pmo ponit qd fit et cās. Scdo signa. ibi (Signa vō.) Tercio curam. ibi (Sic.) Pñma in quatuor. pñmo ponit diffinitionem. Scdo cās. ibi (Hec autē.) Tercio diuersitates qñqz. ibi (Tremor.) Quarto ostēdit cā. cōpletiuos huius scie. ibi (Et Hippo.) Ad intellectū pñe partis est pñmo intelligendū circa diffinitū qz tremor accipit duplr. Uno mō pro qdā pñusione et agitatione oium mēbroz siue totius corporis sicut videmus fieri in fortibz rigoribus tertiane et quartane febris: et de isto sermone nō fit hic mētio. Alio mō sumit pro malo motu tremulato accidēte vt plurimū ali cui mēbro sine pñcepto frigore vel rigore sicut dicimz ille hō tremorem manus vt nō possit penā sustinere vel cpatū: et de hoc tremore est hic sermo. Differētia autē hic hō tremores in tribz. pñio qz tremor qui est pñusio sequēs fortē rigore: aut ipse fortis rigor ex cupat totū corpz: vnde totū pñurif vt etiā faciāt pñutere lectulē: tremor pñie dicit aduenit vt plurimū vñ vel pluribus mēbris.

C Scdo qz cū tremore. i. pñusione et agitatione totius est fortis motus expulsiue virtutis: vt Bal. 5. de accidenti. cap. 5. vult. n. qz et b oēs pñicula laceratoz conant vt rē nocētē expellāt mouēt fortiter et exinde totū corpz vel cā istius tremoris est morz inordinat: caloriz nālis celeriter ad itus et extra pñgrediētis pñter cām eñneā v. g. frigus nō pñmittens nāliter mouē: qz accidit coadunatio interioris et iterū reditus et reflexio extra: et iterū itus: et fit ex hoc vaporosus siue nebulosus calor vt lōgis sermonibz Bal. in lib. de rigore iectigatione et spasmio sentit. et sentit hoc Arist. pñle. 3. 5. pñle. Que autē istarū cārū fit sufficiētior: hic nō pñt discutiri: cū tremoris de quo est sermo in caplo est defectus virtutis motiue voluntarie. Differētia tertia est. f. qz tremor qz est fortis rigor aut fortis sequēs rigorē pñt poni accidēs virtutis nālis expulsiue: sed fm aliā pñsiderationē pñt poni accidēs virtutis volūtarię: et hoc ipopñie: sed tremor de quo est hic sermo: est accidens virtutis aialis motiue debilitatē: et iō iste tremor accidit debilitz et rētantibz moruerit: sed ille accidit fortibz hoibz et vigorofis: et ē gescē volētibz. Hec oia pñtre legunt. 5. de accidenti et morbo. ca. 2. 5. et libro de rigore et tremore et. **C** Circa diffinitionē est pñsiderandū: pñmo dicit qz tremor est morbz. **C** Contra: qz tremor vt est malus motus est accidens. **C** Sed oīm qz mala dispositio membri qua fit ille malus motus est egritudo. **C** Considerandū secundo qz tremor videtur morbus officialis triplr. pñmo qñ est ex opilatione: et tñe hec diffinitio quātū ad genus nō pñuenit tremori nec est pñuenies sermo eius qd subditur. Euenies pñter defectū et. Scdo dicitur morbz officialis: qz morbus in situ. f. pro loco: qz est mala locatio yie mēbro: vnde mouēt nō fm cursū nālem vel voluntariū: vt. A. pñmo lib. sen. 2. 3. ca. et talē malū fitū facit virtutis defectz: et sic accidens. f. virtutis defectus est cā morbi. i. male locatiōis: forsā qz malus morz virtutis est morbz. Quō autē malus motus in loco

Gentilis

fit morbo? z qđo fit accidēs qđ est actio lesa nō declaramus hic: qđ
esset redire ad pncipia data in scđa sen pmi z pmo libro de accidē
ti z morbo. Tercio mō tremor dicit morbus officialis. f. in situ pro
societate: qđ membrū trementis nō puenienter associatur socio suo:
vt notum videtur: tamen credo qđ Aui. scđo mō intellexit tre-
morem esse morbum officialem: vt apparet sen. z. pmi libri. 3. ca.

Dub^m p^m Dubitat autē de his que postea ponunt de diffinitione tremoris.
z pmo qđ dicit qđ tremor est ppter defectū virtutis motine. / Lō
tra: qđ accidit mēbris qñ volunt getari z homo vult illa geta tenē
sicut capiti: aut qñq; manui qñ homo vult eā extensam tenē. / Istā
instātiā facit Gal. in libro de rigore. ca. 4. z. 5. de accidēti z morbo.
ca. z. Amplius nos videmus qđ hōie nolēte fit tremor: qđ altera ps
illius mor^o nō est voluntaria: ex quo eo nolēte fit. / Et si tu dices di
cam qđ illa que est grauitas est nō voluntaria. Sed qđo de alia
pte illius mor^o qua mēbz subleuat aut est voluntaria aut nō est vo
luntaria. Si nō est voluntaria: qđ tremor nō est fm parte accidēs vo
luntariū mor^o vel voluntariū mor^o qđ est oēs. Si est voluntaria:
qđ nō pōt p voluntatē fieri. / Amplius dī qđ mor^o a virtute subleuat
z grauitate mēbz trahit inferius sunt partee. Lōtra: qđ mēbz
versus nullā partē mouebit: qđ p traria agētia equata nō agūt: vt
Aristo. in libro de cā motus aialū. / Tste sunt dubitationes cōes
z vltimus dubitat: qđ dicit qđ cōmūcent isti motus. z videt dicere
Aui. qđ fm ptnuationē se hēant. Lōtra: qđ isti sunt motus 2y: qđ
nō sunt ptnui: qđ quies interuenit: vt Arist. s. phis. rex. cōmē. 62.
/ Propter solutionē istoy plderādū qđ opinio Gal. de illo motu
qui vocat tremor est fundata in tribus pclusionibus. / pma cō
clusio est qđ tremor est motus cōpositus ex duplici motu. f. motu
grauitatis mēbz pbenis inferius vel deorsum: z motu virtutis
motiue voluntarie subleuatū sursum. / Istā pclusionē sic inducit. hō
in sanitate pōt mouere mēbz qñq; vult z tenere illud firmū:
sed qñ est mortuū vel paralyticū mēbz cadit: qđ debilitata virtutē
nō ita bene poterit leuari qñ ex sui pōderositate trahit inferi.

p^m pclusionis / Scđa pclusio qđ isti mor^o sunt fere ptnui siue succēssiu adinul
cē: nūc. n. virt^o leuat z statim grauitas trahit z statim virt^o leuat.
hoc pbat: qđ si isti mor^o nō essent sic qñ immediati nō esset tremor:
vt notū est. / Has duas pclusiones pōit Gal. in 5. de accidēti z mor
bo. cū dicit. opy bellū coz. f. virtutis z grauitatis mēbz optime in
quirit. / Nā virt^o nō dimittit mēbz inferius ire sicut ptingit in mol
litia. i. paralyssi. nec grauitas mēbz sinit virtutē superius eleuare
ne decidat sicut faciebat in sanitate. / Ideo qđ aliqui vinct z alii
vincit z sic ptnue vnus sequit alii z efficit tremor. / Ides pulebre
in libro de tremore z rigore. ca. 3. in fine. / Tertia cōclusio est qđ
in istis morib^o siue potētis motoy est quedā paritas. Et rō est: nā
si virtus oīno vinceret tūc grauitas nō traheret z mēbz moueret
tur quo veller. Si vō grauitas vinceret tūc mēbz inferius quie
sceret: qđ est qđā paritas vt nūc vincat vnū nūc reliquū: ideo fit
tremor. / Istā pclusionē inuit Gal. in pdictis locis. / Et istis enim
supra dictis ppositionib^o inferit quarta pclusio qđ tremor est acci
dens voluntariū motus siue voluntarie virtutis. / Nā tremor fit ex
defectu virtutis motiue cui ptraoperat grauitas mēbz: vnde li
bro pdicto. 5. ca. in fine dicit qđ tremor est nocumentū accidēs pp
debilitatē virtutis motiue. z ad idē pbandum conat qnto de acci
denti z morbo ca. z. sequit qđ qđ tremor est accidēs virtutis moti
ue. f. voluntarie. fit. n. tētantib^o mouere mor^o voluntarios quedāmo
dū tremor: fortis pculsiuus. f. rigor pōt poni accidēs virtutis nālis.
Fit enī nō tētantib^o moueri: sed gescētib^o. vñ Gal. palleгато libro
ca. 6. tremor: nō accidit nisi mouere volentib^o aliqđ mēbzoy suoy.
pculsiuo autē z agitante que fortē rigore cōcant accidit cozpozibus
violēter z p voluntatē oīno intantū qđ hoies gescere nequeūt quā
tūcūq; sint pbi audaces z potētes. Appet igit qđ tremor est cōpo
situs ex duob^o motib^o 2yis ptnuis motib^o z motiōib^o parib^o. z
qđ est a causis motiue virtutis voluntarie. / A. igit sequēs Gal. pun
tualiter in hoc: quēcūq; Gal. laboriose dixit recollegit in hac dif
finitione dices qđ tremor est morbo officialis: qđ est malus mor^o
mēbz in loco suo z ille malus mor^o fit ppter defectū virtutis motiue
lacertoy que est virt^o motiua voluntaria qđ defect^o vñ motiue est
cōpar z ptnuat^o in sui opōne gūitati mēbz qđ gūitas est ēr cōpar
z ptnua defectui virtutis in sui opōne: illa gūitas cōpar defectui
virtutis itromittit secū motionē voluntariā: qđ trahēdo inferius icitat
virtutē qđ sursum subleuat. Et hac qđ paritate gūitatis z virtutis de
bilis miscēt mor^o voluntariū cū motibus nō voluntariis: z p est qđ
dicit rex. Tremor est morbo officialis: qđ malus mor^o in loco suo
eueniēs pp defectū virtutis motiue a motu lacertoy z nō dicit a
motu supfluitatū vel humoy sup mēbz: qđ vñ deficiēs a tali mo
tu vel pficiēs est nālis virtutis: qđ facit motū lacertoy z que defi
cit a motu eoy est voluntaria: z illa ē 4ª pclusio. Dico pp defectū vir
tis z fm ptnuationē cōparē. i. parē: z ptnuatā in sui actiōe gūi
tati cōpari. f. ēr fm ptnuationē: qđ gūitas cōtinuat in actiōe virtutis

Super tertio

z sibi fit cōpar. Alia ista bz cōpar: z tūc exponat pp defectū qđ ē cō
par gūitati z c. Dico gūitati itromittit motiōe sua. f. qđ mouet iſe
rius motionē voluntariā. f. qua mēbz subleuat superius. Et p enī
qđ gūitas trahit deorsus z virt^o icitat vt trahit sursum: qđ gūitas
cōpar virtuti itromittit incitatie motū voluntariū. i. motū qđ virt^o
sursum leuat: qđ cōmūcent mor^o voluntariū. i. motus a virtute facti
cū motib^o nō voluntariis. i. morib^o factis a gūitate. / Et qđ dicitis
habent tres pclusiones. pmo z merito seqđ qđta: qđ n. grauitas z
defect^o virtutis sunt cōpares z sunt fm ptnuationē iōisti mor^o sūt
misti. Et tūc Aui. iſert. pponē quartā siue pclusionē pbādā a simi
li dicēs qđ sicut stupor qđ est nocumentū sensus tact^o est accidēs
sensibilis motiue tactiue: ita tremor est accidēs motiue. f. volūta
rie. Et qđ explanata diffinitione vñ ad 2ia. / Ad p^m rāder. 5.
dicēdo qđ qñ hō 3 mēbz quietū illa est qđā actio voluntaria: vnde
quis que vt in acre quiescere laborat z agit illā quietē sicut plire
tractat. 5. in dicto lib. ca. 4. z. 5. de accidēti z morbo. clare dicit qđ
trāllationē grecā. ca. z. virtutē qđ debili facta ac tenēdo mēbz qe
tū ppari poterit gūitas z sic fiet tremor. / Propter solonē argu
mēti omisiss rudiatib^o scripti cōmōis. 5. de accidēti z morbo. est
sciēdū qđ in tremore est duplex mot^o vt apper. vñ. v. g. deorsus
z iste fit a gūitate vt oēs pcedit z talis tremor est accidēs virtutis
motiue: qđ est defectus act^o motiōis voluntarie debilis est fm
nām. Exēplū p volētib^o speculari. supponat qđ actio vñsonis ēē
qđā actio z vocatē. a. z qđā aliud agēs occurrēs oculo causaret
vñā aliā actionē que diminueret actionē. a. tūc ista actio. f. dimi
nutio. a. est accidēs virtutis vñsonis: qđ est accidēs sue actioni. / Et in
plū aliud pone qđ actio aliquid membi fit calefactio in vñō gdu z
adueniat agens qđ infrigidat in medio gdu hmoi infrigidatio dice
ref accidēs mēbz calefactiue: tūc pprie dī accidēs qñ agens in
vñsonē. a. vel agēs calozē pmi gduis dīponunt per agētia 2ia: ita
qđ 2ia agētia sint dispōnes illoz mēbzoy. v. g. oculi vel epatis de
bentis gūiare sanguinē calidū in gdu vñō. / Sic habes semitas spe
culandi. Alius mor^o in tremore est mor^o sursum factus a virtute
voluntaria: z ille est accidēs voluntarie virtutis: qđ est sua actio: qđ
h vt actio fit nāle: tamē vt mala est ptra nām. / Et euz dicit si est
sua actio qđo fit ptra voluntatē. hdm qđ fit ex incitatione gūitatis
mouētis ad pteritū: z hoc inuit cū dicit qđ motio per grauitatem
itromittit motionē voluntariā: qđ qñ facit nēcio illā seq incitās ad
actū: sicut puluis in oculo facit mouē palpebrā p voluntatem gūitis
mor^o palpebre fit mor^o voluntariū: z h est qđ pſueuit dici qđ mo
tus voluntariū qđ est in tremore quo fit mēbz subleuatio: nō est ve
re voluntariū fm pma itētiōne: sed est voluntariū fm itētiōnem
scđam: qđ fit per voluntaria organa vt per musculos: nō tñ iperio
volūtatis sicut z aliq mor^o palpebre sunt sicut voluntariū. f. fm se
cūdas itētiōne: vt Gal. in libro de motib^o liquidis cap. 5. / Ad 3^m
qđ dicit qđ agentia 2ia paria in virtute nō agunt. hdm qđ est ve
rū si sunt oīno paria: sed si sunt paria cū quadam ppositione pōt nā
fieri actio: z iō in tremore nō est oīno paritas: qđ adhuc virt^o vin
cit. / Als dixi qđ p traria equata agūt ad mediū nō ad victoriā vñ
2y vel extremū mor^o: qđ tremoris est mediū inter nālem motū z
casum mēbz siue quietē ptra nām. / Ad 4^m oīm qđ Gal. dubita
uit an ſer duos motus qui sunt in tremore sit quies media. Et iō
Aui. aliqū dixit qđ nō est quies sensu percepta sicut in pulsu formi
cante: vt apparet quinto de accidēti z morbo. ca. z. iō tremorē
assimilat illi pulsu. Aliqū dixit qđ isti mor^o sunt aliqū immediati vt
fere immediati: vnde in libro de rigore z tremore. 3. ca. in fine dixit.
Lū qđ sic pcedit motus mēbzoy fm istā formā. f. motū ad superius
cui nō cessat inherere: aut qđ immediate pungi motus ad inferius:
scquit qđ sit mor^o cōpositus ex duob^o motib^o: quibus mēbz per
mutatim mouent ptnue in locis suis. Et iste est motus quē medi
ci vocāt tremorē: qđ. f. est mor^o quo membra trahunt ad inferius
cū gūitate sua: z erigunt ad superius cū virtute ipsa ferente. Ecce
qđ Gal. hos duos 2ios motus pinctos in tremore dixit sibi inbe
rere. f. immediate vel quasi immediate. / Dubitauit ergo: qđ hec
est questio. s. phisicoy. omittitur: post hoc pono rōnes meas que
semper vñse sunt mihi difficiles in eo qđ Gal. sentit de esse tremo
ris huius de quo loquimur in hoc caplo z ostēdendo qđ nō fit mo
tus cōpositus ex duplici motu: quozus alter fit a grauitate mēbz.
/ T^m pmo sic. additio resistētie mobilis ad mouens est cā tarditatis
motus: z stante eodē motore nō est causa alterius motus sed tar
ditans in motu: sed in mēbz debilitato in quo dicit fieri tremor
est additio facta in grauitate: z sic in resistētia mobilis z stat idē
motor: qđ non ſiet alter motus sed manus. v. g. tardius mouebitur.
/ T^m vñor est nota. 4. phisicoy cōmē. 71. Et hoc exēplū declarat. / N
enī possum in vna hora portare vñaz libā plūbi vsq; ad plateam:
duas libras portabo illuc in duabus horis. / T^m vñor est nota. nā gra
uitas additur z resistētia mobilis respectu motoris propter de
fectū motoris vel pp additionē mobilis in tremore: igit oēs con

p^m rō

edat q̄ grauitas mēbrū sit addita: q̄ virtus est debilitata. stat et
idem motor. f. virtus motiua lacertoz volūtaria que adhuc domi-
nat fm p̄cessionē cōmunē medicor. oēs. n. dicit q̄ in tremore ad-
huc virtus dominat sup grauitatē: h̄ nō sit in sanitate: q̄ nō debet
fieri duo mori: sed vnus tardior illo qui fiebat in sanitate. CSe-
cūdo sic. si grauitas cū mēbro esset cā alicuius mori in tremore se-
queret q̄ grauitas esset egritudo. hoc est falsum. nūq̄ enī reper-
tus fuit aliq̄s auctor qui diceret q̄ grauitas est morbus nec in com-
plexione nec in cōpositione nec in ymitate. p̄tia est nota. Nā gra-
uitas immediate ledit actionē volūtariā: q̄ facit descēdē: q̄ imedia-
te ledit actionē q̄ sic est morbus. Ista rō est multū difficilis tenēdo
nostra p̄ncipia alibi. f. q̄ egritudo formalis nō est cā actionis lese:
ita q̄ sit causans actionē: q̄ est cā lesionis in actione: hoc q̄ aggre-
gati. f. mēbrū egrum facit actionē lesam. C Tercio sic. mēbrū
grauē p̄pter debilitatē virtutis vt in tremore nō est maioris gra-
uitatis q̄ mēbrū mortuū. v. g. manus abscisa: sed mēbrū vt ma-
nus in forti tremore efficit maiorē ictus vel ipsūm in motu quo
videt ipellere vel descēdere q̄ faciat vna manus amputata: q̄ il-
le mor nō sit a grauitate in tremore. Maior p̄ partes enī viuētes
h̄nt plus de igne q̄ partes nō viuētes in nobis: id videt q̄ in
nobis eriscentes sunt maḡ portabiles vt apper de aq̄ hydropicor
quā in q̄ntitate centū librarū hydropicor portat: tū extra est edu-
cta quocūq̄ diuidas eā q̄ ponas sup eū in capite pedib⁹ docto q̄ ve-
re nō portabit medietatē. hoc exemplū posuit ad excitandū. Ad
notē est nota per experientia. Iuuenis enī boiem habetē forte tre-
morē manus quā si capias cū manu ipellet te q̄ faciet te totū tre-
mere: aut tremet manus tua simul cum bacchio: q̄ si manus illius
eēt amputata q̄ caderet a tāto spatio q̄tū est spatia a quo manus
eius agitat nō cōmoueret manu tuā: si nō credis accipias aliq̄m
rem tātū p̄deris quātū credis fore manu illius si eēt amputata q̄
experiaris illud. C Quarto sic. per quocūq̄ potētia aliq̄ mouet
nāliter ad locū: per eādē vī quiescere in loco in quo loco cū est p̄-
fectus videt h̄ere fm illā potētia suē formā. Sunt. n. in loco p̄fe-
ctiores moti ad illa loca vt tertio clie q̄ mundi. cōmē. 28. r. 4. celi
cōmē. 22. Et p̄p̄t de graui cū vadit deorsus: sed mēbrū per graui-
tatē nāliter mouet deorsum: cū erit ibi q̄slet per formā grauitatē
per quā p̄fectus h̄y cū est deorsum: q̄ nō poterit moueri sursum.
C Quinto sic. virtus volūtaria motiua nō potuit graue tenere su-
perius: q̄ multominus poterit leuare ab inferiori ad superius. Ista
rō cū p̄cedit sunt p̄p̄que. Ista rō habet fugā tenebrosam po-
nendo virtutib⁹ conatū. C Sexto sic. isti duo mori oppositi ex q̄-
bus cōponit tremor nō simp̄l incipiunt sed vnus p̄cedit. Quero q̄
p̄mo quis duorū motuū in tremore est p̄or: si p̄ior motus p̄cedit
cū aliq̄ dispōne organi p̄cedit que est maior potētia motoris fm
illū motū: sed ista dispōitio nō statim abici: q̄ nō statim sequit
secundus mori opposit: imo cū hominū dispōnes sint diuersē erit
ibi inuenire tremorē in quo manifeste t̄logo tpe apparebit afcē
sus manus q̄ etiā eius descēsus. Et vigeat h̄ec rō sic. q̄ manus in
instanti. a. est in descēso esse h̄y aliq̄ dispōne qua grauitas ma-
nus fuit potētior virtute: vnde manus fuit trahens deorsum. si q̄
post. a. manus mouet sursum: hoc est per aliā dispōitiones p̄tra-
riā vel quasi p̄trariā. Aut igit hoc erit ex parte aie aut ex pte cor-
poris. nō ex parte aie q̄ ista nō esset nisi dispō fm imaginationē: q̄
sic motus sursum esset motus fm volūtariē. f. q̄ homo velit q̄ pus
voluerit: q̄ hoc est falsum q̄ p̄tra experientia. nec vī aliq̄ dispō ex
parte corporis: q̄ hoc non esset nisi aliq̄s modus cōplexionis quo
nūc mēbrū leuaret q̄ virtus p̄tractaret: nunc aut grauaret q̄ vir-
tus descenderet: totū hoc videt quedā fatuitas. Et videt q̄ Bal. co
natur dare cām in hoc. s. de accidētī q̄ morbo. cap. 5. de tremore in
f. fm trāslationē grecā vbi. B. oar cām expulsiōis humoz a vir-
tute ad loca neruoz q̄ recōflurū illoz. Sed mirabile est q̄ humo-
res frigidī faciētes tremorē sint ita mobiles. Amplius nō omnis
motus fit a m̄a. C Septimo sic. motus volūtarij fm intentionem
secundam vt motus palpebre videt in multo numero posse fieri
fm imperiū voluntatis. si ergo alter motus qui est in tremore est
motus voluntarij: fm intentionē secundā: ergo in multo nume-
ro poterit fieri iperio voluntatis. Tremulenti igit in manu po-
terit facere plures motus voluntate pura oppositos morib⁹ gra-
uitatis: q̄ tamē nō videmus fieri. C Octauo sic. vel ista agentia
sunt oīno equalia: tunc nullus fieret motus localis: h̄ enim agen-
tia cōtraria equalia in motu alterationis possint fm quosdā age-
re vel ad mediū vel ad corruptionē ytriusq̄: tamē motores ad lo-
ca cōtraria si sunt equalēs nō agunt: q̄ cōtraria loca sunt incōpa-
ribilia. Vel nō sunt equalia: q̄ tunc p̄stantius vincet in mouēdo
ad suū terminū l̄ tardius. C Ista rōnes soluere est: siue erit dis-
posicio nisi ponat q̄ in tremore est vni mouens. f. virtus sic dispo-
sita: ita q̄ tam motus sursum q̄ deorsum fiat a virtute mēbrū mo-
tūa: q̄ sit hoc: sic dispositum est mēbrū: q̄ h̄c sunt duo mo-

tus cōtrarij opz necessario esse diuersitatem in primō mouente: q̄
hoc erit modus motus in spiritu: q̄ forsan cogetur redire ad opi.
Pla. quā deiecit Bal. libello p̄allegato sexto cap. cum opinione
Alem̄ italicū: q̄ cogemur forsan dicere q̄ idē fere modus tremorū
est de quo est hic sermo: q̄ qui sit in forti rigore. Et vī q̄ Ari. 2. cor.
det cūz iuestigat cās tremoris. p̄blematum tertia. s. p̄ble. Et si isti
tremores diuersificant est sicut idē accidens habēs diuersas cās.
Sed tū q̄ exēplū Bal. est valde r̄thoriciū: id facit imaginari duos
motus q̄ duos motores: tamen si quis attendit sepe Bal. reuersus
ad veritatem: sic be erit veritas dicit q̄ cā tremoris est debilitas
virtutis. Et. A. hoc expellit cū dicit. p̄pter defectū virtutis: q̄ cūz
affinatus est tremor stupor. nā sicut stupor nō dicit duas actio-
nes nec duo agentia sed dicit vni agentis dispositū sic q̄ facit sen-
sationem talis forme: q̄ talis sensatio nō est. p̄p̄e due actiones: sed
vna actio mala. f. sensatio stupida: ita forsan opz itelligere de tre-
more. Ista dimittit alijs q̄ alibi a me multum discussa sint.

C Duius autē causa aut est in virtute aut in instrumen-
to aut in ytriusq̄ simul.

C Hic inuestigat cām tremoris. Et p̄mittit diuisionē. Secūdo ex-
quitur. ibi. (In virtute vō.) C Dicit p̄ ista cā. defectus virtutis
p̄pter quā sit tremor: aut est in virtute aut est in instrumento rē.

C In virtute vō cum debilitatur propterea q̄ accidit
timor vel propter applicationem rei abscisse terribilis
sicut aspectus ex loco alto aut ambulatio super parie-
tem aut peroratio coram eo ex quo aliq̄s verēcūda-
tur q̄ qui timetur: aut reliqua ex quibus contrahuntur
virtutes animales aut angustia aut tribulatio aut gau-
dium aut desiderium propter ordinem motuum virtu-
tis accidit tremor in neruis: q̄ sit illud quoniam facit cō-
tingere diuersitatem in motu ipsius.

C Hic ponit p̄mo causas tremoris. i. defectus virtutis motiue ad
quā sequit tremor que cause sunt in virtute. Secūdo que sunt in in-
strumento. ibi. (Qui aut factus.) Tercio que sunt in ytriusq̄. ibi. (Cō-
munitas vō.) P̄mo in tres. P̄mo ponit istas causas. Secūdo
ponit modum quo causant. ibi. (Propter ordinem.) Tercio addit
quandam causam reducibilem ad istas. ibi. (Et ex causis.) C Dicit
p̄mo q̄ causa tremoris est in virtute: q̄m q̄ debilitat virtus p̄-
timorē qui accidit: aut p̄pter applicationem rē. accidit tremor in
neruis: ita q̄ ista vīq̄ ibi est suspensa. C Considerādus q̄ hic p̄mo
Auiē. narrat cās que sunt accidētia aie siue passiones sicut timor
q̄ applicare mentē ad rem abscissam. f. extra se terribilē q̄ alia que
parent. Secūdo narrat modum quo causant. Iste aut modus est di-
plex. Vnus immediatus: q̄ ex istis accidētibus aie sit diuersificatio
motus in spiritu. f. vitali: q̄ sit motus diuersus ab eo quo membra
egent pro suis moribus: spiritus igit moto nō fm q̄ egent membra
virtus debilitat q̄ nō sit motus voluntarij debite: sed sit tremor.
Alter modus quē tangit est mediat⁹. Nam diceret aliq̄s q̄
mouet spūs fm aie passiones. Responder Auiē. q̄ virtutes aie
nostre habent hunc ordinem naturalem vt existente imaginati-
ua in tali dispositione. v. g. timorosa virtutes cordis naturales et
ipso ordine mouent spiritū ad intra q̄ p̄trahunt. q̄ similiter in alijs
passionibus anime in quibus sit contractio spiritus ad intus sicut
in tristitia q̄ tribulatione. i. angustia q̄ contra fit in gaudio. Acci-
dentia ergo anime causant tremorem propter ordinem motui-
rum virtutum: ex quo ordine fit diuersus motus in spiritu: q̄ vel
nimis intra vel nimis extra vel aliter. C Considerādus secūdo
q̄ iste cause dicuntur ex parte virtutis se tenere: quia tenet se ex
parte accidentium anime cui anime maxime virtus attribuitur.
Dicuntur ergo cause in virtute: q̄ sunt anime accidentia. C Con-
siderandum q̄ hec omnia accidentia inuit. f. in quibus sit mori in-
tus vel extra vel ad ytrūq̄ in quibus omnibus cum spiritus inco-
uenienter moueatur virtus motiua debilitatur.

C Et ex causis qdē eius fm semitā debilitatis virtutis
est multitudo coitus post refectionē q̄ repletionē.

C Considerādus q̄ coitus pōt poni inter accidētia aie vt vī cōiter.
C Considerādus etiā q̄ coitus post refectionē est cā debilitat⁹ di-
gestionis q̄ malicie et ex quo pōt seg tremor multus: q̄ hoc est qd
dicit. Ex causis tremoris fm semitā debilitat⁹ virtutis. i. debilitan-
do virtutē est multitudo coitus. debilitat aut digestiua q̄ moriūas
virtutes: q̄ hoc mediate defectu digestiue q̄ imediate per viā reso-
lutionis: q̄ si dixerit q̄ post refectionē stomachi: tū tēpore vacui-
tatis etiam multus debilitat. repletionē. f. mēbroz q̄ hoc sup̄flūā.
C Considerādus tertio q̄ sicut accidētia aie debilitat virtutē mor-

Bentilis

tiua ppter diuersitate motus spūs sic et coit? qz diuersificat motū spiritus: vel ppter imaginatiōe ex coitu: vel ppter eōne spūs per genitalia vel per poros vel per viam euaporatiōis.

Qui aut factus est ab instrumento est qñqz vt molificationē aliquā incurrant nerui ppter quā nō cōfēquet paralyfis: quare nō retinent apud motiōe sicut est apud potum multum et ebrietatē frequentē et multitudinem potus aque frigide aut potu eius nō in sua hora aut vt in membris cōtingat oppilatio ppter repletionem plurimam prouenientē a causis notis sicut est satietas nauseatina et dimissio exercitiij: quare propter eas virtutes perfecte non penetrant. Et materijā quidem frigida aut est patiens in meatibus in quibus ipsa mouet: et quandoqz cū via penetratiōis: et qñqz cū via phibitionis: aut nō est patiens oīno. Et aliud qdem fit vt instrumentū ipsum aliquā incurrat defecatiōe et nō obediāt reflexiōi obediētia facili.

Hic ponit cās tremoris ex parte instrumenti et h3 ptes tres sūt in gñe ponit cās ex pte instrumenti. p̄ia cā est molificatio neruoz q nō sit tāta qz mēbra fiant paralytica et nō retineant siue sustineant motu: qz tūc talis molificatio p̄uat motū: sed sit talis molificatio que debilitet: et iō pōt exponi qre nō retinent. i. nō bene firmant: et talis molificatio pōt fieri vel ex multo potu aque vel vini vel ex potu inordinato. i. tpe nō suo. Scda cā est oppilatio aliq in neruis pp quā virt? ipediāt nō tamē oīno phibeāt. Et ista oppilatio pōt fieri ex causa repletiōis: qz ponit: et tu intellige oēs alias oppilationes. Tertia cā est siccitas neruoz vel musculoz: vñ non obediunt de facili motui: et iō mota tremūt. Cōsiderādū qz iste cās dicitur esse cās debilitatis virtutis tenētes se ex pte instrumenti eo qz iste sunt qdā dispōnes corporee et a corpore incipiētes vel cor-porū attributē. s. remolitiō siue laxitas oppilatio siue iduratio mē-bri: sed cās p̄dicte debilitatis virtutis tenebūt se ex pte virtutis: qz sunt qdā aie passiōes siue accidiētia que corpori attribuuntur per aiam. Cōsiderādū circa primā cām qz h3 vñū actione po-nat siccū: tūc humectat per accidē. p̄mo ducēdo materias hu-midas ad neruos. Scdo ifrigidādo neruos: et hoc facit tripliciter. Vel suffocādo sicut multa ligna igni exposita. et de accidēti et mor-bo. ca. 3. et 3. de cōplemoniibus cap. 3. Vel qz in neruis cōuertitur in acetum supra caplo de cura paralyfis. Vel qz sumptū imoderate inflāmat et sumit naturalē humiditatē vnde accidit calidū natu-rale extingui: vt Aristo. p̄blemātū tertia. s. p̄ble.

Dub^m 2^m

Dubitat qre qdā vñōsi in mane tremūt anteqz bibant. Dixim^{us} supra. s. de accidēti et morbo. qz h3 vñ qz nerui sūt ifridati retracto in nocte itus calore vñ paucificant spūs q in die postea vino p̄for-tant. pōt tripliciter exponi. p̄mo fm alios vt Albertū et Bertrū vt dica-tur qz mā aut est patiens. i. ledēs meat? et tūc facit tremorē. aut nō: et tūc nō facit tremorē. hec est triffa. Scdo mō pōt exponi qz mae-fride faciētes tremorē oppilādo qñqz sunt apte digōni et alterant in vñs et foraminib? in qb? penetrauerūt siue facilius siue difficul-ter: aut talis mā est cruda nō recipiēs actionē mēbroz. In h3 s. qz. A. inuit diuersitatez tremoris a mā flegmatica apta digōni et inepta et apta digerit: aliqz apte penetrat vt aliqz flegma aquosus dulce nō multū frigidū: et qñqz non penetrat apte: imo resistit vt flegma aliqz grossum: nō tū multū frigidū: pōt enī esse multū subtile et multū digōni ineptū pp frigiditatē et defectū virtutis: et iō in para-lyticis et tremulētis antiqz videbis aquam fluere per os et nares que est vt flegma aquosum subtile frigidū digōni ineptū et est ma-lū signū vt experimento videmus. Tercio mō qz per hoc inuat qz mā qdā est ibibita siue sit facilius siue difficulter cū restētia et ista vocat patiens: qz diuisa in partes paruas per poros mēbri. Quarto pōt in hoc velle illud qd Bal. sentit in quadaz sua phantasia ca. de tremore in fi. s. de accidēti et morbo fm translationē grecā.

Dub^m 3^m

Dubitat: vtrum tremor possit fieri a siccitate. Vides qz non: qz halyab. 9. theo. 9. ca. nec Azaravius p^o libro de tremore. nec Bal. de accidēti p̄ncipalr istam cām exp̄licauit. Amplius qd indurat mēbrū nō est cā tremoris: qz in tremore multiplicant mor? vnde opz qz mēbrū sit flexibile: s. siccitas idurat. Amplius eribi mari-me tremet. In p̄mum. A. 2. s. p̄ p̄ncipalr cōueniē. et in libro de simplici medicina. 11. cap. de casto. eo. cap. 9. Dm qz siccitas tam cōplectionalis qz per euacuatiōe humidit? pōt esse cā tremo-ris: et tribus modis. Vno mō debilitādo virtutē: qz qualitas imp-

Super tertio

derata destruit actū p̄prie virtutis: et iste modus tremoris pōt ēē tremor de quo hic est sermo. Scdo mō pōt fieri tremor a siccitate causando p̄ctionē et motū quēdā malū spasmofum qui motus pōt iproprie vocari tremor: qz est mor? ictuosus: et hos duos mo-dos. A. agit supra lib. 1. fen. 2. de causa motuū nō nālū. cū dicitur horz cā est aut siccitas obilitas sicut tremor: aut spasmoficus sicut spalmi siccū aut singultus siccū. Tercio mō siccitas fit cā tremoris indurādo mēbra que mota cū violētia cōcutiunt quodāmo et tre-mūt: et iste tremor nō est p̄prie tremor de quo loquimur hic: s. p̄prie dicit mor? p̄cussū aut tremulus: qñqz dicit pulsus tremulus: vt p^o cañ. fen. 2. cap. de causis sp̄rū pulsus. Et forsan qz. A. hoc dicit vt faciat te perpedere qz nō solū loquimur de tremore quez p̄prie vocāt medici tremores: sed de alijs modis tremoris. vñ et loquē de tremore qz est rigor fortis qñ ponet auctores Hippo. p̄otes tñ istū textū violētare vt dicat qz in instrumentis incurrit defecatiō-nē et nō obediāt reflexiōi. s. pp defectū virtutis a siccitate nō pp in-duratiōe: et tūc fit tremor virtutis defectu. Ad p̄mū dñm qz alij auctores dederūt intelligi qñ dixerūt eūones supflus esse cās tre-moris. Bal. etiā dedit intelligi qñ dicit qz senect? est mala cōplexiō frigida et siccā: vñ senib? fit tremor. Ad rōnes p̄mā dñm qz viri-tes dicit causare tremorē: vt notū est: nō enī est intelligēda cā vt mēbra oīno arefiant. Ad scdā rōne dñm qz etiā in eribico pōt fieri tremor cū tentant ambulare: et hoc ppter eoz debilitatē se-quentē siccitatē et caliditatē: qz p̄prie defect? virtutis moriue se-quat frigiditatē et humiditatē: vt supra apparuit ca. de paralyfi.

Cōmunis vō est vt in instrumento accidat nocumē-tū p̄ncipales ad hoc vt noceat virtuti quēdāmodū ad-uenit ei frigus vehemēs extrinsec? aut ex p̄ctura aia-lis aut ex humore aut ex calore vehemēti sicut apud adustionē et alia: et aduenit cū eis virtuti ipedimētū.

Hic ponit cās tremoris que sunt simul in virtute et in instrumē-to et h3 duas ptes sicut duplici via ostēdit cās posse dici cōes vir-tuti et instrumento. Scda ibi (Aut aduenit virtuti et c.)

Dubitat: qre ponēs cās ex parte virtutis et instrumenti. i. membra ponit malas cōplexiones frigidās vel calidas qz fit virtuti im-pedimētū. Corra: qz isto mō cāe que superius sunt dicte p̄prie instrumento possunt dici cōes. i. molificatio et oppilatio siccitas: qz iste sunt dispōnes instrumentoz: et aduenit ex eis virtuti ipedi-mētū: aliter enī nō facerēt tremorē. Amplius. A. lib. 1. fen. 2. cap. de causis debilitatis mēbroz sumptis ex parte mēbroz siue instrumētū appellat malas cōplexiones cās ex parte instrumenti: quō hic s. dicit cās cōmunes virtuti et mēbro. Ad huius solonē p̄s-derandū qz. A. alr distiguit p̄mo lib. fen. 2. cās debilitatis mēbroz: et aliter hic cās debilitatis virtutis moriue. nā ibi cās debili-tatis mēbroz dicit esse vel super mēbro vt sunt male cōplexiones et cōpōnes debilitates: vel super spiritu vt cā spūs resoluētes: vel sup virtute vt opatiōiū iterationes spūs resoluētes et debilita-tes: que cāe quō distinguant ibidez declarauimus. Hic vō. A. cās debilitatis virtutis moriue distinguunt in cās que sunt ex pte vir-tutis: et istas vocat accidiētia aie et ānera: vt coitū fm modū supra di-ctū. et in cās ex pte instrumenti et istas vocat dispōnes corpulentas vt remolitiōne oppilatiōne et iduratiōe qz flexiōi resistit. et cās cōes: et istas cās cōes nō intelligit in p̄mo mō hic posito cās cōposi-tas et p̄mis causa aie: et causa. s. dispōnib? corporaliū: s. de hoc dicit in scdo mō intelligendi. cōitas. i. cās cōes: sed intelligit hic in p̄mo dicto cās cōes modos malarū cōplexiōnū. Cūbi p̄sideran-dum qz modi malarū cōplexiōnū tripliciter p̄siderari p̄nt seu dici cāe cōes in istis et virtuti. p̄mo mō intelligēdo de quacūqz mala cōple-xione pducēte ad debilitatē virtutis moriue p simplici distēperan-tiā. nā ipsa mala cōplexio ponit cā ex pte instrūti: qz est dispō qdam mālīs siue corporalis: et hec nō hēat accidiētia aie qz dicit mag^{is} dis-pōnes aie: et cū h puenit cōplexio cū molificatione et oppilatiōe et iduratiōe qz dicte sunt dispōnes istoz: et h dicitur ēē ex pte i-nstrumenti. Ponit et mala cōplexio neruoz vel musculoz cā ex pte virtutis nō qz sit dispō virtutis siue aie sicut accidiētia aie: s. qz cōpō ē dispō qz iter oēs dispōnes corporeas plus appropinquat ad existētiā virtutis: et iō qdā vocauerūt cōplōne virtutis: et dixerūt et cā esse nāz et sibi mēbroz: vt apper ex haly. trac. 2. z. 6. cōmē. et 1. de iuuamēb noue trālla. ca. 2. et 3. de cōplōnib? ca. 4. Et iō valde p se et imēdia-tius cōpō mala ledit et debilitat virtutē. h aut nō hnt cāe dicte ex pte instrūti solū. s. molificatio induratio et oppilatio. Isti. n. sūt qdā modi sive effect? cōplōnis. s. molities et durities aut dispō viē. s. oppilatio. Ista autē quia debilitent instrūti. s. neruos et musculos: qz alr nō possent ēē cā tremor: nō sūt p̄ncipalr sic fac mala cōplō. Apper igit qz mala cōpō pōt dici cā cōis: et apper solo ad p^o et ad 2^m argumentū. Scdo mō p̄sideratiōis pōt dici mala cōplexio

Dub^m 4^m

cā cōis intelligendo nō de quibet cōplexione mala: qz nō de illa que ledit per excessum solū in gradu: qz talis reducitur in cām que est ex parte instrumētū: sed intelligimus modos malarū cōplexionū le- dentū cū ppietatibz malis vt cūz venenositate. v. g. frigus vene- nosum aut calor venenosus. nō bē cōplexiones iquātū sunt cōple- xiones dicunt cāe ex parte instrumētū: qz sunt dūpōnes corpora- les z mālēs magis: sed iniquātū ledunt ppietatibz venenosus di- cunt cāe ex parte virtutis: qz ppiē venenositas est quedā ppiē- tas post cōplexionē sicut virtus mēbz etiā: qz venenositas oppo- nit ipsi virtuti: tūc exponemus tertium. Cōmunitas vō. i. cōis cā instrumētū z virtuti est vt instrumētū accidat nocumentum. i. cā nocēs. pueniēs ad hoc vt noceat virtuti. s. per ppietate quēad- modū frigus vehemens. i. venenosus. Extrinsecus. i. cā extrinse- ca vt iniquitudo vel opio. Aut punctura vt scorpionis. Aut ex hu- more. s. venenosus frigidus. s. spermate pgelato corrupto. Aut ex ca- lore vehemēti sup. z venenosus sicut apud adustione. s. a ventis ve- nenosis pueniēs. Et alia vt pūcturis serpentū z similibz. ¶ Tertius modus dicendi est qz solā mālā cōplexionē frigidā vocet hic cām cōem instrumētū z virtuti motiue: z hoc qz mala cōplexio frigida per se ppariat virtuti motiue: ideo pōt dici cā ex parte virtutis: sed iquātū est dūpō mālīs: dicit etiā cā ex parte instrumētū. Dicit aut frigiditas per se ppariari virtuti tripliciter: qz ppariat mo- tum qui est operatio virtutis cū frigiditas immobiliter: z qz ppariat- tur spiritus: qz ppariat directe cōplexioni cū qua fundat virtus z operat: qz in omni tali vincit calor vt alīs declarauimz. Ita aut frigiditas inducit a causa per se infrigidantibz que sunt: vel infrigi- dantes absolute vt aer frigidus. vel infrigidantes cū venenositate vt pūctura aialū frigidū venenosū. Inducit enim talis frigi- ditas per accidens vt a causis calefacientibz que resoluēdo infrigi- dant: ergo. A hic solū enumerat cōplexionē frigidā mālā. Et dicit cōmunitas. i. cū per cōmunitatē est vt instrumētū accidat nocumentum. i. cā nocēs. s. frigus perueniēs ad hoc vt noceat virtuti. s. p- nicipaliter z directe quēadmodū aduenit ei frigus vehemens extrin- secus vt ab aere vel medicinis frigidis z aut sup. aduenit frigus ex calore vehemēti sicut apud. i. post adustionē. i. forē calozē actū adustionē qui resoluēdo infrigidat: z facit deficere virtutē motiua. z alia. i. alie res calefacientes vt balneū. hoc expositio pfirmatur ab Aulicē. lib. i. sen. z. ca. de causis debilitatis mēbz cū picit. Ope- ratio ei. s. calozis operationi frigiditatis in stupore est similis p- pterea qz corrupti cōplexione spūs. s. resoluēdo quēadmodū acci- dit ei qui multū in balneo fecit morā. Itā aut sciuimz qz tremor vir- tuti motiue est sicut stupor sensibilis. ¶ Quarto pōt dici qz cāe ex parte virtutis dicunt que multū impimūt in spū. s. accidentia aie z coitus. Et qz frigiditas multū in spū impimūt dicitur cā ex parte virtutis. dicit etiā ex parte instrumētū: qz etiā oppilat pgelando.

¶ Aut aduenit virtuti sibi suam singularitatem impedimentum suum qd est sibi propriū. Et membro sibi suā singularitatem aduenit impedimentum sibi proprium z continuatur duo nocumenta simul.

¶ Hic est secundus modus exponēdi cās cōis instrumētū z virtuti. Cōsiderandū autē qz duplī pōt ita exponi sive itelligi. Primo qz alicui homini aduenit simul cā ex parte virtutis z suū nocumentum. v. g. qz timet vel gaudet subito: z cū hoc bz cām tremoris cor- porē sive ex parte instrumētū. v. g. qz ppter vsus ebrietatē bz mol- titiē in neruis: pūit igit pcurrere he due cās z duo nocumenta cau- sarū z facit tremorē: z possibile est qz vtrāqz cā per se sit sufficiens in faciēdo tremorē: z possibile est qz vna iuvet aliam bz occultetur. qūqz tremor in vtenibz ebrietate: qz nondū impressit lz cū pauco tremore vel ira tremūt. Scdō modo pōt exponi qz alicui homini adueniūt cause resoluētes spūs z cōgelantes: z iste dicunt ex parte virtutis: z ex alia parte adueniunt male complexiones que sibi se nō pgelarent nec resoluērent: sed noceret alio mō. s. dū pōnēdo or- ganū: z ideo dicunt iste esse dispositiones instrumētū simul: ergo iuncte dicunt cause sibi cōmunitatē. s. ex parte virtutis z ex parte instrumētū. pima tamen expositio est melior.

¶ Tremor autē qūqz est in omnibus mēbris: z qūqz in corpore: z qūqz est in capite solū sibi applicationē no- cumentū ad lacertū vni sine lacerto alio.

¶ Hic pōt diuersitatē tremoris ex parte subti. Et pmo facit hoc. Scdō ponit cōparationē iter cās tremoris. ibi. Cā qdēz. ¶ Pma in. o. pmo ponit diuersitatē dicit. Scdō assignat cām cutuladaz. ibi. Et qūqz. ¶ Dicit pmo qz tremor qūqz est in omnibus mēbris. s. capite corpore manibz z pedibz. qūqz est in corpore. s. toto pter ca- put. z qūqz est ecōtra: qz in solo capite. Et cā harū diuersitatū est: qz nocumentū est in aliquo neruo z nō in omnibus. Cōsiderandū

qz tremor qui est accidēs volūtarij morz frequētius ptingat in vno mēbro qz in toto: z hoc qz plus ptingit vni neruū vel muscu- lū vnius mēbz noceri qz totius corporis neruos vel musculos: tū ē pōt toti corpori aduenire tremor qui est accidēs volūtarij mor- tus: qz oibus lacertis pōt aduenire talis debilitas. Itē tū tremor cōis toti corpori qz fit a dūbilitate virtutis motiue z mēbz grauitate nō est ille tremor cōis toti qz fit a forti rigore vel qz est fortis rigor. ¶ Sed dubitat qre tremor qz est accidēs volūtarij virtutis fit fre- quētius in mēbro vno: sed tremor qz est rigor fortis vel pculso in rigore fit frequētius in toto: z nō videmus qz fiat in mēbro vno. vñ Bal. in libello de tremore z rigore z. ca. 6. tremor est nocumentum accidēs in mēbro: z rigor nō est nocumentū accidēs nisi toti corpori. ¶ In hac. q. dicit sicut fugiēs. p difficultate eā. nā bñ dicimz qdā par- tes corporis rigere vt manus vel pedes vt pble. s. pble. s. Et sumit rigor p qdā circūmfrigidationē: sed tū rigor pculsiuus qz nō fit spa- smpus hēns nō vñ appropriari vni soli pti sine alia. s. n. manus p- cūtaf aut est tremor qz est accidēs volūtarij virtutis aut spasmus hēns aut iecugationis modus. cōter igit nō fit picularis rigor. s. pculso picularis qūis est in toto pp frigus quartane. Dico igit qz si cā tremoris in rigore ponat morz expulsiue: vt videt. s. de accide- ti. c. 5. nō facile est inuenire cām. si aut cā ponat calozis reuerbera- tiō: qz hec non fit fortis z agitata nisi in toto calido: lenius est in hoc cām videre. Alijs ergo nunc dimitto qz nimis plongare em.

¶ Et quandoqz fit tremor in vtrifqz manibus z nō in pedibus: aut quoniā causa nō est in origine nuchē: sed in ramis penetrantibus ad manus neruoz: aut quoniā causa est in origine nuchē: sed expellit eam ad propin- quiora loca z ppinquius latus: z natura seruat nuchā ne penetret causa illa in ipsa z consequat finem suum: aut quoniā spiritus motiuius in inferioribus corporis est fortior z magis vīgens sibi necessitatem illoz mem- brorum quā habent de suo simili quare non patitur vehemēter a causis que nō sunt valde virtuosē: qz si patitur instrumētū confortatur eius superatio. Ma- nus autem non est ita.

¶ Hic ponit quādā diuersitatē tremoris z cām ei: z est qd de qua dubitat p cap. pti. de tremore. s. qre accidit tremor qūqz qūdam in manibz z nō in pedibz z motiuius est b. s. n. nerui manus sunt leu- p p leuonē in nuchā: multo magis debet esse leu nerui pedis qui na- scunt sub illis. assignat tres cās. Pma cā est: qz cā qd facit tremo- re nō pcedat ex nuchā: sed est in ramis neruoz penetrantibus ad manus z extra nuchā z ab extra venit eis cā. Scdā cā est: qz lz cā- icipiat a nuchā: z de oriaz. v. g. aliqz mā flegmatica fluit a pti- nuchā: nā statim expellit eā ad ppinquiora loca que post talia sūt pncipia neruoz manus z latus ppinquius. s. latus sursum qd est ppinquius mājē pcedēti ab origine nuchē qz latz deorsum. In hac expulsiue nā dēndit nuchā que est nobilior vt mā nō penetrat in nuchā: z vt nō assequat finē suū. s. qz est nocē toti nuchē. Tertia cā est: fundata sup ista. pōnē. spūs motiuius est fortis in virtute z magis vīgēs in qritate in partibz corporis inferioribz. s. coris z eruribz. Itā pōnē pbat. in illis mēbris spūs motiuius est fortior in qbus est maior necessitas illius spūs sive morz facti per spiritus: sed in mēbris inferioribz abūdat necessitas morz z spiritus motiui plus qz in superioribz. s. manibz. huius rōnis ponit minozē dicēs sibi necessitatē illoz mēbz. i. sibi necessitatē: quā habet illa mē- bra de suo simili. i. de spū motiui sive de operatione motiua: z hic est vnus modus loquēdi Aulicē in pluribz locis. ¶ Ex hoc infer p- cluso pncipalis: nā stante vna cā nociua in nuchā magis parient ner- ui manus qz nerui erurū z corarū: z hoc qz illi sunt debiliores in virtute motiua: sed nerui partū inferiorū sunt fortiores: sed partes fortiores nō ita patiunt vt debiles: nec patiunt nisi a causa vtruo- sis z potētibz: z iō si parit instm forte partū inferiorū: hoc est qz cō- fortat superatio cāe: hoc est: qz addit cāe in fortitudine. Cā. n. vna potuit impedire motū manus: qū occurrit nuchē illa cā: sed eadem nō potuit impedire motū ppariari partū inferiorū pp illoz fortitudi- nem. s. qz impedit: est qz additio facta est in partibz inferioribz: qz ipe- perat. manus aut nō est ita. s. sicut est de partibz inferioribz: qz ipe- dir pōt a cā nō multū forti. Alter tū as expulsi partes que dicit qz si patit instrumētū. i. si passio adueniat nuchē pfortat eius supe- ratio. i. est ita fortis pars inferior qz pōt superare cāe ipse motum z nō noceri: sed manus nō est ita. v. rāqz tū expositio in idē redit. Cōsiderandū qz iste tres cause differunt abinuicē: qz due pime ponunt cām nocentē extra nuchā. Tertia cā pcedit qz quāvis cā

Dub. 3.

Gentilis

nocens sit in nucha: tamen possunt noceri manus qz debiliores: et non pedes qz fortiores in eis est spūs motiū. Sed pma causa differt a secunda: qz prima causa ponit nocentū nō habere principiu a nucha. Sed secunda causa ponit causam antecedentē illius nocenti fuisse prius in nucha: sed pelli extra ad loca z latus manuum sicut ad propinquiora.

Dub^m 6^m Dubitat utrū spūs motiū z virtus motiua sit fortior in inferioribus corporis qz in superioribus. / **Uidef** qz nō. mēbra ppinquiora membris que sunt fons caloris z spūs aialis vident fortiora in spiritu motiua. Nā calor cordis z cerebri sunt motiui vt als de clauumus: l. 3. fuer. plus sentiat de calore cordis vt. z. colliger. ca. 4. z. 3. cap. 33. Sed manus sunt ppinquiores illis vt. Bal. pnosticozū z. cōmēto. 3. z. Serapio quarto bueiarij. 7. ca. Amplus Serap. quarto bueiarij. 7. cap. assignans cām quare manus hydropicozū non tumescunt sicut pedes. assignat cām: qz sunt faciliores motus qz pedes: z etiam sunt multoz motuū: ergo est maior necessitas motus z spiritus motiui in manibus qz in pedibus. Amplus tertio de anima tex. cōmēti. 38. ponit manus organum organoz. z problematum. 3. 5. problemate inuitur. ergo indiget multo spiritu motiua: qz ex hoc vel ad hoc est hoc organū. Amplus cōcesso qz Auicē. dicit videt posse pūū ostendi sicut duabz virtutibz extētibz in vno mēbro per vna viam delatis vna forti z alia debili occurrente vna cā nociva ipedif fortis totaliter z remanet debilis vt apparet de sensu z motu. si. n. per vnu neruū ferauf ad membrū z lēlo illo mēbro adueniat nocentū pōt auferri mori qui pū sit in agere: z fortior est: z remanebit sensus qui cōsistit in pati z est debilius: vt ponit. B. 4. de accidenti z morbo cap. 5. g. eadē rōne occurrēte vna cā in diuersis partibz habētibz virtutē motiua diuersam vna fortiori reliqz debilioz remanebit virtus debilioz z nocētibz virtz fortioz. / **In pūū est Auicē.** / **Dōm** qz in partibz inferioribz corporis spūs motiū z virtus est fortior qz in superioribus. f. manibz dico nālter. / **Hoc declarat ex parte instrumentoz.** f. neruoz: z ex parte finis. / **Primo** ex parte neruoz qz nerui motiui in inferioribz sunt solidiores z fortiores qz in superioribz: z sic spūs grossiores z minz sensibiles seu passibiles: z hoc apparet ex duobus. / **Primo** qz nerui quāto plus elongant a cerebro z nucha tāto ex hoc plus accipiunt de soliditate z duritie vt cōter pcessum est. / **Secūdo** qz qū ad aliqz pūculā mittit neruus pro sensu z pro motu z sensum illius pūculē opz eē certū expedit neruū sentitēte esse molle: vt Bal. ponit in lib. 16. de vilitate pūculaz. z. ca. Sed qū sensus nō expēdit sic eē certū potuit neruus sic esse durior pp motū: nūc manus plus appropinquat cerebro z nuche mollioz. sū hūc certitudinē multā tactz. vñ Alii. infra cap. de stupore. ponit qz in actu pedis respectu tactz manus est sicut stupor: qz apz nerui erunt molliozes qz nerui crurū z pedū. / **Secūdo** declarat hē pte finis: nā ptes inferiores portat totū onus corporis sustinendo z trāsferēdo de loco ad locū: z tāta virtz sustētatiua totius in quolibet crure solo opz qz sit. vñ Bal. 3. de vilitate pūcularū. 5. ca. in ambulādo alterū crurū mouet: z alterū firmatū in terra totā portat corporis nūc mole. / **Idē** et ponit. 15. lib. vlti. ca. Apparet igit qz virtz motiua z spūs motiū fortior est in inferioribz qz in superioribz: vt sicut solidiores sunt nerui ita suo mō spūs motiui: z ita dicam etiā minus passibiles ab occurrētibz causis. / **Cōsiderādū** autz qz virtus motiua dicit nō solū pgressiua sed sustētatiua. / **Cōsiderādū** autz qz lz virtz motiua in inferioribz sit fortior: tñ in manibz est dearticulatioz. plures enī articulationes z artificiosos motus faciunt manus qz pedes vt apparet in operibz artūū: z ex hoc dicit organum organoz fm vnu modū dicēdi. / **Cād pūū dōm** qz prima ppositio nō est pcedēda simplr: nā calor operatiū nō daf mēbris fm ppinquitate situalē: sed fm necessitate finis. plus enī caloris operatiui daf epati z testiculis qz pāniculo regēti costas: z tñ epaz z testiculi remotiores sunt a corde. dico autz caloris operatiui pp cām quā perpendere debes. / **Ad secūdā rōnē dōm** qz nō sequit pntia est multoz motuū: ergo est fortior motuū. palpebra enim plures motus facit qz pes vel manus aut nō paucioz: tamen nō est fortior in motibz. / **Uel aliter dōm** qz pluriū motuū vel nō paucioz est crus qz manus. sunt enī crurū operationes ambulatio cursus statio z saltatio quodā modo. manus autz in genere non plures bz motus istis: lz dearticulationes multas particulares heat. / **Sed** tu dices quomodo ergo verificat cā data a Serap. / **Dicendū** qz prima cā quā ibi dat est verior. / **Scba** ē cā verificat qz pluralitas motuū fm numerū. f. ex multis dearticulatis motibus est cā multe resolutionis: sicut dicimus qz mori nō fortis z multus plus resoluit qz fortis nō multus: vt Auicē. 1. lib. fen. z. de his que ex motu proueniunt. / **Ad tertiā dicendū** qz manus est organū organoz: nō qz fortior in motu: sed qz dearticulatioz motuū particularium. / **Ad quartā dicendū** qz similitudo nō tenet. cōparat etiā z potentiam actiuā z potentiam passiuā ad duas potentias acti-

Super tertio

uas. In prima cōparatione potētie actiue. f. motiue passum sensitiuū est verū: qm qū per eundē neruū portat adueniēte cā nocēte: ita qz ipimar aliqd ipedif motus qui indiget pluri spiritu: sed qz tactus eiusdē partis. f. sensatio per tactū pōt fieri cū paucio spiritui: ideo remanebit sensus tactus. nō sic autz est comparando duas particulas: quarū vna est fortis in virtute actiua z in posse resistere z alia est debilis in illa virtute. Nam occurrente causa nocente particula debilis tāti patiet nō potens resistere. Fortis autz particula nō sic patitur. / **Sed** tu dices. / **Hic** ptesupponit qz causa occurrat eidem parti. f. principio nuche. / **Dōm** qz verus est. Sed nerui inferiores duriores nō sic alterabuntur successiue sicut superiores. ēt virtus tractiua spirituum erit fortior in inferioribus zē. / **Hic** tamē esset speculandum z difficultandum sed omitto.

Et causa quidem dominans in euentu tremoris fign est frigus debilitans neruos z spiritum simul: aut humiditas liquida laxa minoz etiāz mollificatione humiditatis facientis paraly sim.

Hic cōparat causas tremoris: dicit qz cā que vtrplurimū facit euenire tremorē frū est frigiditas. Causa est primo: qz nerui paratiores sunt parti ab istis. f. frigido z humido: z fride z humide egritudines ad neruos magis festinam subito accidentibus z euenientibus in accidentibus anime. Tertio qz tremor a siccitate. f. inducendo musculos nō est verus tremor. / **Cōsiderandū** primo qz frigus ponit in neruis malam complexionē: z in hoc dicitur debilitans neruos. cōgelat etiā spiritus: z in hoc dicitur z spiritus. qd dicit de humido patet ex supradictis.

Et Hippo. quidem iam dixit. cui accidit in feb causone tremor: tunc sensus permittio resoluit eam ab ipso. S. quidem non concedit hunc aso. Verū tamen non est ex eis que modum non habent.

Hic ad cōplendā sciētā de tremore dedit cano. tres. Secūdas ibi. / **Et scias.** / **Tertius** ibi. / **Et tremor.** / **Prima** in duas. / **Primo** ponit caus. qui est aso. / **Hippo.** / **Secūdo** ponit expōnē ēt. ibi. / **Bal.** 60. / **Primo** dicit qz / **Hippo.** dixit. 6. pūcula. aso. / **aso.** 26. Cui accidit in febre causon tremor alienatio soluit. / **Cād** gād. / **Hic** ponit primo expōnē Bal. / **Secūdo** sua. ibi. / **Verū tamē.** / **Dicit** primo qz Bal. in cōmēto illius aso. / **Nō** pcedit hunc aso. f. esse / **Hippo.** ex eo qd ad / **Hippo.** mentem nō vadit: qz / **Hippo.** cōsuevit dicere ex accidentibus morbi perfectam eoz solutionē: sed in hoc casu si soluitur causon: tamē alia passio nō minus periculosa inducēt. f. alienatio. / **Verū tamen.** / **Hic** remouens Bal. expōnē dicit qz fm rei veritatem: asoismū nō est falsus habens modū verificandū: imo est verificabilis z habet modū. / **Cōsiderandū** autz qz duos veros intellectz dat huic asoismū Auicē. 4. lib. fen. 1. cap. de causone. Unus intellectus est qz causoni coniungitur tremor: verus z hoc ex materia frigida humida mollificante neruos dissoluta a causone: tunc si superuenit alienatio significat cerebri calefactionem: z ex hoc neruoz vnde pōt fieri tremoris curatio. Alter modus est: vt intelligas per textus transpositionē qz in causone fiat alienatio z tremor superueniens significans expulsiōnē resolutionem z alienationē. Istos modos nō declaramus bic: tñ cōmuniter dicit qz. B. in cōmēto illo intelligit qz alienatio nō curat qz sit causa curans: sed bene vult qz curat: qz sit signū cure.

Et scias qz tremō magis puerilis ē qz sinistro icipit. / **Hic** est secūdas caus. in quo vtrplurimū magis tremor lateris sinistri. / **Cōsiderādū** qz quidā dixerunt qz tremor lateris cōsideratur vel ratione cure: z sic est prauior: qz virtus in latere sinistro est debilioz. vel ratione cause z sic est minus prauus: qz a minori causa fit eo cū sit debilis sue debilius latus z frigidius a debilioz causa licet dicit tremorem respectu lateris dextri: vt patet illo aso. 34. z. parti. In morbis minus. de hoc diximus supra breviter in capi. de paraly.

Et tremor qdē in senibus medicamine nō remouet. / **Hic** est tertius canon. / **Cōsiderandū** qz tremor senū vel est qz frigiditate z siccitate senilē: qz aliquis seuer potest tremere lz nō omnis senex z talis tremor nō remouet beneficio medicine sicut nec dispositio senilis. / **Uel** talis tremor est materialis a mā frida z humida:

e humida: et talis est non remouet aut raro pro defectu virtutis eorum. proprie sunt multum senes sicut et dicitur. *hip. 2. parti. afor. 40. afor.* et bianchi et corize in valde senibus non maturanur.

C Signa vero sunt cause predictae: et sunt et manifeste.

C Considerandum quod cause tremoris que sunt ex parte virtutis sunt accidentia anime et sunt nota. Cause vero que sunt ex parte infirmi sunt et note. *f. mollificatio oppilatio et exiccatio. oppilatio cognoscitur ex cap. de paralyti et cap. de spasmo: et relique cause sunt note: et ideo dicitur. Signa autem sunt cause predictae.*

C De cura.

Cap. 12^m.

Et quod in alijs fecisti capitulis ex apertione oppilationum et destructione mollificationis et euacuatione et constructione nervorum et humectatione si necessitas eius est in tremore si est propter debilitatem ab egritudine et calefactione si est cum frigiditate repentina aut ibibita et compressione et frictione et expulsiōne si est necessaria: et ideo quod ostendimus in canone: et balneum in aquis maris et balnea sicut quod sunt ex aqua nitri et arsenici et asfalti et sulphuris et aqua maris sunt inuatiua etiam.

C hic ponit curam. Et primo in sermone coram ille aggregatio. Secundo in speciali. *ibi (Et si est.)* **C** Considerandum circa primam partem quod cura tremoris vult intelligi ordinatim ex cura paralyti et spasmis: et ideo breuiter et confuse hic pertransit. Inuit ergo hic curam quatuor ad preparationem materie. Primam cum dicitur apertio oppilationum. Secundo quantum ad euacuationes cum dicitur euacuatio. ex quo sequitur destructio mollificationis. Tercio quantum ad nervorum confortationem ex medicinis sciuitur superius. Quarto quantum ad rectificationes corporis siue sit frigiditas siue frigiditas. Compressio vero. frictione fortis: et frictione. si non sit fortis: resoluuntur manuum et calor vigorat. Expulsiōne. *f. per clysteria.* Et hinc quod ostendimus et. quasi dicitur generaliter cum dicitur dictis in cura generali seu. *2. 4. cap. de cura paralyti.* Balneum in aquis maris. *f. tunc.* Et balnea. *f. aque naturaliter tales.* Arsenici. *f. auripigmenti.* Asfalti. *f. nape de qua Serap. capitulum facit.* Dicitur bis in aquis maris. quod in aquis falsis naturaliter vel artificialiter vel in eis puris vel compositis cum alijs.

C Et si est causa eius frigus vaporizationis ex nitro et synapi et inunctio cum oleo castoreo. Et si est causa eius potus multum vini euacua et administra oleum cucumeris asinini et que taliter procedunt et assidua inunctio nem cum oleo canabino. Oleum preterea de andacocha propter etiam hoc mirabile. Et similiter si emplastrum fiat ex humida solis modo.

C hic de articulationibus ponit curam. Et per medicinas. Secundo per dietas. *ibi (Et oportet.)* **P**rima in duas. Primo ponit curam siue diuersa est causa. Secundo si diuersitate partium. *ibi (Et si tremor.)* **P**rima in tres siue per tres modos ponit cure tremoris tres causas. Prima erit que sit a frigore. Secundo ab ebrietate. *ibi (Et si.)* Tercio ab humoribus grossis oppilationibus. *ibi (Si aut.)* Cura autem tremoris ab accidentibus autem est nota: et ab alijs causis quas videtur omittere. Que primo dicitur patent. **C** Considerandum circa secundam partem quod euacuatio possimus intelligere eandem per vomitum et clysteria: si ebrietas nondum impellit multiplicando materias inuenis. vel eandem per vomitum et clysteria si iam multiplicauit materias. Reliqua autem que ponit de oleis sunt ad resoluendum et confortandum. Andacocha dicitur quod est trifolium et videtur quod humidum et siccum conferat sed maxime humidum confortat.

C Si autem est ex humoribus imbibitis aut grossis aut confirmatur egritudo administretur posito veto sarum super spondilem primam et sedeat in tina olei calefacti et in iuribus animalium predictis in capitulo de paralyti et spasmis et alceuzes: et in fine rei detur in potu castoreum in syrupo mellino aut cum bieris magnis: et denatur in potu pillule facte ex ruta et scolopendria: et inuatur quidem ex cerebo leporis valde quare ex ipso comedant assato. Et ex eis quidem que tremulo preterunt est ut bibant syrups mellinus cum aqua in qua deco-

cta sint semis malue et foliorum dinuchii vnc. v. Et similiter sumat in potu succum eupatorii cum aqua et velociter vtantur cum ipsa mollificationibus.

C Considerandum quod tremor ex humoribus subtilibus. *f. imbibitus aut grossis. f. non licet apertis imbibitioni: aut est reces aut antiquatus et confirmatus: ideo dicitur. Aut perfirmat.* **C** Considerandum quod huius tremoris cura. Multi abbeniat: et quasi confundit: quod vult te scire eas ex canonibus prima seu et secunda huius iam permixtis. In summa tunc curas ponit per extrinsecas. Primo et hic per vicosas vt calefacta loca: vel si manuum et sanguinea scarificet locus: et per tinas dictas supra in quibus est resolutio materiarum et perfortatio. Intelligit autem quod si expedit precedat euacuatio materiarum per generalem curam cano. euacuatio. Secundo ponit curam per intrinsecas. **P**rimo considerandum quod si finem rei debemus intelligere vel pressum cure: quasi dicat prius incipe a leuioribus medicinis vt sunt hiera comunitatis. *f. hiera leues et calefacticia leuia.* Sed in processu dabis fortia calefacticia vt castoreum et hieras magnas que sunt fortiter euacuantes vt hiera berymetis vel russi vel hiera diacolloquintidos. *Uel in fine. i. in finali et ultimata curatione quod alia non valent. et redit fere in idem bec expositio et prior.* Pillule enim ruta et scolo. quod ericcat et resoluunt. Lere bii leporis. scituz est supra quod hic propter etiam assato aut vt remittat eius humiditas. Syrupus etiam mellinus. potum sumi per aqua et mellem: potum sumi pro syrups viscalibus ad nervorum confortationem vt quod ostendimus factus cum melle: quod plus quam zuchcharum abstergit et calefacit. Dinuchii vero a quibusdam folia arboris balsami et si non habetur sumat xylobalfamum. Alij dicitur quod sunt folia ruthe. Semis malue in hoc hic propter etiam: vel ponit ad refrenandum siccitatem alterius medicine ne disformiter ericcat. Succus autem eupatorii et ericcat et calefacit et velociter: quare in tremore multum sit statim sollicitus de cura que est dicta in capitulo de mollificatione et hic vt non perfirmet passio: et ne manum perfecte imbibatur: postea enim curatio non valebit.

C Et si tremor est in capite propter iam expertum est eis stricados pondus. *3. i. aut duarum solum: aut cum hiera pigra: vel ex qua facite sunt pillule: aut in syrupo mellino.* Et ex eis quod est iam expertum in potu sumere pillulas cochias *ij. 3. 7. 5. omnibus. 7. diebus semel.*

C hic ponit curam tremoris qui est in capite docens alterare manum et confortare nervos cum stricados et curare cum hiera pigra. *f. coram data sicut est vel factis ex ea pillulis vel dissoluta cum syrupo mellino si tibi apparet: vel si diuersitate infirmorum in possendo sumere pillule cochie.* Iste datur in *3. ij. qz* forsitan non sunt ille quibus coiter vtitur: hic sufficit enim de istis *3. ij. vel. 3. ij. 2. 5. 2. ra* ro ad *3. 1. 2. 5. ascendimus. vñ et quarto cas. fen. 7. cap. de cura alo* picie in fine docet dare puberibus. *f. circa nouem annos solis. 3. 5. pil* lulaz cochiaz. *hoc 8 signum est quod ipse sit apud eos diuersa: des* criptione: sic etiam apud nos. *hic laudo cochias 8. Rastz nono tracta* tu Almasoris primo capitulo. Tercio autem quod hic ponit. *f. de. 7. dieb* non est sumendum punctualiter sed estimatiue vt tibi videtur. *30 ar* vo libro secundo tracta. *7. ca. secundo. 2. ca. 19. in quibusdam suis solu* tiuis pro qualibet scella iterponit duos dies inter vna dosz et alia: et totum est estimatiuum iudicium. Rastz enim nono tractatu de paralyti. *cap. 7. docet solum tres dies interponere.*

C Et oportet vt cibis sit velocis digestionis.

C Velocis digestionis ne propter moras in stomacho caput repleat.

C Et vinum quidem eis nocet et similiter aqua frigida: et quod ex aquis est ei melior et minoris nocumēti est aqua pluuialis: et similiter omni egritudine nervose et leduntur multitudine fibrothomie.

C Jam dictum est supra capitulo de paralyti quod nocet et quod non aqua frigida. *f. actu vel aqua nivalis id est glacialis.* Aqua pluuialis est melior: quod subtilis cito resolubilis et alterabilis. Multa fibrothomia nocet multiplicando victoriam frigiditatis et frigidorum humorum a quibus plurimum fit tremor. Si tamen causa tremoris esset sanguinis abundantia curat illum vt curata fuit illa ancilla Santonici de qua recitat Gal. aucto. *hip. in libello de rigore et tremore et ictigatione et spasmis. 5. cap.*

C De stupore.

Cap. 13^m.

Sus huius distinctionis stupor in libris est diuersus: plurimus. n. ponit dictio stuporis synonyma dictioni paralyti.

C Jam compleuit sermonem de tremore. hic determinat de stupore. Et ostendendo quid sit stupor et eas diuersitates. Secundo ponit si-

rr

Gentilis

gna. ibi. (Ipsa eade.) Tertio curā. ibi. (Et cura.) / P^{ri}ma iⁿ quatuor. P^{ri}mo ostēdit qd sit stupor. Scdo ponit cās. ibi. (Cā aut.) Tertio pōit diuersitates ex pte loci. ibi. (Cāe vō.) Quarto pōit quosdā cās. ibi. (Cū q^o posuerat.) / P^{ri}ma in d. p^{ri}mo p^{ri}mitēdo multiplicē esse significationē dictiōis hui^{us} stupor: ponit. n. p^{ri}mo significatū stuporis. Scdo aliud. ibi. (Nos vō.) T^{er}cio dicit q^o h^{oc} nōmē stupor quāq^{ue} sumit. pro paly^{sia} q^{ue} sunt nomina synonyma: q^{ue} quāq^{ue} est: q^{ue} paraly^{sia} ē ablatio sensus et motus: ideo quāq^{ue} stupor pro hoc sumitur.

C Nos vō et plurimi hominū vtuntur ea sⁱⁿ hunc modum: et quidem stupor est morbus officialis faciēs euenire in sensu tactuali nocumentum. sicut destructionē: aut diminutionem cum tremore si est debilis: aut molificationem si est confirmatus: quoniam virtus sensibilis non solum prohibetur a penetratione: sed etiam motiua prohibetur sicut expositi multoties: quāuis in quibusdāz hōis inueniatur stupor absq^{ue} difficultate: motus pp diuersitatem neruoz motus et sensus.

C P^{ri}mo p^{ri}mitit significatū huius nominis stupor. Scdo illud qd dicit pbat. ibi. (Quāq^{ue}.) Tertio remouet dubiū. ibi. (Quāuis.) T^{er}cio dicit p^{ri}mo q^o nos et multi dicimus q^o stupor est rē. Cōsiderandū q^o significatū stuporis p^{ri}mo mō ē impropriū: et idē q^o paraly^{sia}: et q^o paraly^{sia} v^{er}o q^o sit p^{ri}ncipaliter nocumētum in virtute motiua: q^o est ablatio cū relaxatione: ideo sic est stupor: sed significatū z^o est verius et est p^{ri}ncipaliter nocumētum in sensu tactus. s. diminutio vel ablatio cui pōt coniungi tremor aut paraly^{sia}.

Dub^m p^m **C** Dubitat quō stupor est morbus officialis. / Dōm q^o est morbus in potis. s. opilationis aut dilatationis eoz p^{ri}mo q^o videt^{ur} s. cōtilatoz dīa. isz. aut est ibi morbus in situ q^o cōiungit illi tremor: vel molificatio. s. laxitas cū p^{ri}bitiōe motus et tūc d^{icitur} p^{ri}ncipaliter paraly^{sia}. / I^{bi} vō qui dicit q^o ois dispositio nocēs actibus organicoz mēbzoz est morbus organicus: et q^o opatiōes sensus et motus sunt opatiōes organicoz facili^{ter} saluant quō stupor tremor et paraly^{sia} sunt organici morbi siue officiales. Nos vō de his nō curamus: q^o redi remus ad p^{ri}ncipia sen. et p^{ri}mit cās. Quoniam virtus sensibilis rē. / Hic q^o dixerat q^o in debili stupore est tremor: sed in forti est molificatio pbat hoc: et arguit sic. cū virtus motiua p^{ri}bitet. s. impeditur a penetratione tunc sit tremor. q^o nō omnino p^{ri}bitetur: aut molificatio q^o cū ex toto p^{ri}bitet. s. cū sit nocumētū i sensu tactuali q^o est stupor: tūc impedit virtus motiua a penetratione: quare rē.

Dub^m z^m **C** Dubitat v^{er}o ista p^{ri}ntia q^o in stupore p^{ri}bitet virtus sensibilis siue sensibilis q^o p^{ri}mo p^{ri}bitet et motiua. / Dōm q^o p^{ri}bitiōe spūs a penetratiōe fit vt plurimū vel pp cām in via: quēcūq^{ue} autēz cāe in p^{ri}mo vt nocumētū cerebrū: vel in via vt modi opilationū p^{ri}bitet sensibiles spūs penetrare et p^{ri}bitet et motiua: vt apparet discurrendo in passionibus cerebz: q^{ue} sunt apoplexia epilepsia paly^{sia} v^{er}o aut v^{er}o spasm^{us}: et discurrendo et p^{ri}mo nocēs neruis opilationē vt ex ca. de paly^{sia} et spasm^{us} et thetano et tremore: et idē dicit sic expositi multoties: q^o hoc est notū ex oibz capitulis in quibus sit sermo de passionibus p^{ri}dictis. s. epilepsia apoplexia paraly^{sia} et spasm^{us} thetano et tremore. Hic esset dubitatio vt^{er}us stupor sit actio sensus diminuta vel ablata vel corrupta. / Sed omitamus hic: q^o satis apparet q^o aliq^{ue} stupor est ablatio et aliq^{ue} diminutio: et cōiungēs est q^o p^{ri}ngat corruptio sensus tactus cū hoc vocabulū excedat ad stupefactiū dolorē. Quāuis. hic remouet dubiū. dixerat. n. q^o in stupore ē nocumētū in motu. s. tremor aut molificatio quare dubitat an hoc semper sit v^{er}o. / R^{es}pondet q^o aliq^{ue} est in sensu tactus nocumētū et nō in motu: et h^{oc} q^o sensus tactus deserit p^{ri}mo p^{ri}mo neruū aliū a neruo p^{ri}mo q^o deserit motus: et inuit ex h^{oc} sniam Gal. 4. de accidētī et morbo cap. 5. q^o si ad mēbra deserat sensus et motus p^{ri}mo neruū v^{er}o si nocet sensus op^{er}z q^o nocet motus: et nō eōtra. sed si p^{ri}mo neruos pōt noceri motus sine sensu et sensus sine motu: et ideo membrum erit stupidum et poterit bene moueri: et h^{oc} videmus frequenter fieri in manibus et coris.

C Causa enim stuporis aut est ex pte virtutis qm debilitatur sicut in febribus fortibus et acutis ducētibus ad stuporem. Et sicut in illo qui passurus est syncopim statim et apud propinquitatem mortis.

C Hic determinat de causis stuporis. Et p^{ri}mo de causis ex parte virtutis. Scdo ex parte instrumenti. ibi. (Aut ex parte.)

Dub^m 3^m **C** Dubitat quare in capitulo de tremore cās ex parte virtutis dixit esse accidentia aie. / Dōm q^o aliter nōiauit hic cās ex pte virtutis: et aliter ibi. Nā accidentia aie sunt magis cā tremoris q^{ue} cā stuporis. leuis. n. impressio et reuocatio caloris intus et extra et vniuersa

Super tertio

liter motus diuersus in spiritu pōt eē cā subita tremoris in nobis et ideo accidentia que cōiter p^{ri}ngūt p^{ri}ter q^{ue} sunt vltima ingreditur inter cās tremoris: nō aut p^{ri}ncipaliter cās stuporis. s. igit Aut. volebat ponere diuisionē cārum stuporis et dicere q^{ue} quedā erant ex parte virtutis oportuit eūz ponere alias cās q^{ue} accidentia aie. vocauit igit illas cās ex parte virtutis: que causant maxime impediēdo in spūm qui est virtutis latoz. p^{ri}ncipaliter in spūm vitalē: q^{ue} sicut p^{ri}ncipale et v^{er}o organū in omni opere: vt aīa declarauimus: et iste cause sunt febres fortis acute que p^{ri}mo resolutionis spūm vitalē et p^{ri}sequens animalū est cā ablatiōis sensus et motus: sicut et est syncopis in qua mēbra extrinseca priuant spiritu vitali et sic ad cor eius cōgregatio. Dixit aut qui passurus est et nō dicit: q^{ue} actu patit: vt in hoc ostēderet: q^{ue} et stupor: s. p^{ri}ngat actuali syncopis: tū statim ante syncopim apparet stupor: qui non est syncopis: vnde non tāta priuatio siue reuocatio spiritus sufficit ad stuporem: et ideo pōt p^{ri}ouenire stupor ante q^{ue} sit syncopis: s. tamen illi appropinquet: et propter eandem cām accidit stupor prope mortem scilicet propter priuationem spiritum a membris.

C Aut ex parte instrumenti quoniam corumpitur eius complexio propter frigus vehementes ex potu medicine aut ex punctura aialis: sicut scorpionis aquatici.

C Hic ponit causas stuporis sumptas ex parte instrumenti: et q^{ue} iste cause videntur hic confusae: ideo sic ordinat hoc mō. Cā stupor ex parte instrūti in genere sunt tres. / P^{ri}ma cā: aut corrupit complexio instrumenti. s. nerui p^{ri}ter frigus aut p^{ri}ter calorem. Si p^{ri}ter frigus: p^{ri}mo potu medicis: et punctura scorpionis: et tactu piscis. Aut p^{ri}ter calorem: p^{ri}mo morfu serpentis: scdo mora in balneo: tertio febribus incēsiuis. / Scdo cā aut igrōssas substantias nerui a grossis humoribus vt sanguine et hēmate: aut subtilib^{us} vt cholera et mēlicholia. / T^{er}tia cā aut fit opilation in neruo: aut ex humorib^{us}: aut ex apate vel exitura iuxta neruū: v^{er}o sit coartatio nerui: aut ligatura aut situ: aut alia accidentia cā coartat: aut ex dolore: v^{er}o ex fundis mā ad mēbzoz: aut ab humiditate aut siccitate. / Ite tamen tres cause. s. ex apostemate ligatura et situ possunt reduci sub vna causa communi. s. ex coartatione.

C Dubitatur quare non possit cās ex pte vtriusq^{ue} simul. Amplius iste cause supra cap de tremore sunt pōste cāe ex pte vtriusq^{ue}. s. ex parte virtutis et ex pte instrūti: hic ponunt cause ex parte instrūti. / Dōm ad hoc q^{ue} cause stuporis ex parte instrūti dicunt cause que sunt dispositiōes magis mēles siue corporales et que sunt dispositiōes instrūti magis copulēt sicut est ipm corpus nerui: et ideo cōplexiones et opilationes et igrōssationes substantie neruoz: q^{ue} sunt dispositiōes quedā materiales et organi copulēt di cuius cause ex parte instrūti. Inquātū vō ex istis causis sequitur dispositio mala in spū possent dici cā ex pte virtutis. / Ex q^{ue} apparet solutio ad p^{ri}mu. Nā dōm q^o A. dedit itelligere. / Ad secundū dōm q^o iste cause sunt pōste supra esse ex pte virtutis et ex parte instrumenti vt ex eis sit dispositio in organo copulento vt neruo et in organo spiritali. Sed hic sunt pōste cause ex pte instrūti vt sunt neruoz dispositiōes. / Sed tu diceres contra: quia Aut. dicit et facit cōtingere illud pp grossitiē siue grossitudines in spiritu aut debilitatē: ergo vult q^{ue} ista cā q^{ue} est ex pte instrūti sit et ex parte virtutis siue spiritus. / Dicendū dupliciter. / P^{ri}mo q^{ue} cā ex pte virtutis nō est ex pte cuiuscūq^{ue} spiritus: sed spūs cōis. s. vitalis. Ite autem cause maxillē disponit spūm animale. / T^{er}cio aliter dicendū et credo melius q^{ue} iste cause dicte ex pte instrūti: verbi gratia frigus inquātū sunt dispositiōes neruoz dicuntur cause ex parte instrūti: sed inquātū sequit ad ipsas dispositiōes in spiritu dicunt cause ex pte virtutis. Et q^{ue} de facto pluri me istay causarum causant disponēdo instrumentū copulētū. s. neruum: et ē faciēdo permutationē in spiritu: vt apparet de causa que est frigus et q^{ue} est calor: ideo iste cause dicuntur siue possunt simul dici esse ex parte virtutis et etiam ex parte instrumenti: sub diuersis cōsiderationibus. Et ideo forsan. A. nō curauit ponere causas stuporis sumptas ex parte vtriusq^{ue}: quia iste sunt tales. s. ille quibus disponitur incoēuienter neruus et spiritus sicut proprie est frigus. Opilatio vō proprie est causa ex parte solius instrumenti. / Cōscorpionis aquatici. Dixit forsan ad differentiam scorpionis algerat cuius venenum est calidum vt quarto canonis sen. 6. trac. 4. cap. 4. aquatici autem frigidum.

C Aut tactu piscis qui nominatur berillis: et facit cōtingere illud grossitudinem in spiritu qui est instrumentū virtutis: aut debilitatem: aut corumpit eius complexionem propter calorem vehementem sicut quem mordit serpens: aut remansit in balneo vehementis caliditatis:

viditatis: aut in febribus incensibus.

Considerandum qd iste piscis mirabilis est impressionis: stans enim in rabeti piscatione mediante rbeni stupore idcirco inuic ab Auer. 2. celi 7. mudi. comē. 4. 2. a Bal. 6. de interiorib. 4. ca. 7. 4. de accidētī 7. morib. cap. 5. 7. nominatur ab eo turpigo. A. vocat derille. Considerandum qd littera que dicit facit contingere illud. pōt referri ad tactū istius piscis: 7. pōt referri ad totū qd dicit de potu medicine. s. frigidē vt opū vel usquāmi 7. de pictura scorpioris 7. tactu piscis 7. vtroq; modo verificatur vt notū est. Considerādū ē qd duo dicit. s. grossitudinē in spiritu: 7. hoc quātū ad effectū frigoris absolute. Aut pp debilitatē: 7. hoc dicit pp proprietates malignas cōiunctas his infrigidationibus. Aut corripit. Ita ista pōt habere duplicē intellectū. Unus est qd calor 7. excessus gradualē 7. p. prietatem malignā sibi p. iunctā faciat hoc accidēs. s. stuporē. Alio modo qd calor faciat p. accidēs: scilicet resoluēdo vt febris incensua: aut mox in balneo: aut resoluēdo ē p. prietate maligna vt yene nūm ferpentum. est enim venenū eoz calidus vt. A. quarto cañ. sen. 6. tracta. 3. ca. 21. i. cap. de serpentibus.

Aut propter grossitiem substantie nervorum quare spiritus in ipsa nō penetrant bene. Et propter hoc cōtingit in tactu pedis cum comparatione ad tactum manus sicut stupor. Aut sit propter oppilationem ex humoribus grossis. s. aut a sanguine aut flegmate aut melancholia. Et quicq; possibile est vt sit ex cholera: aut p. pter oppilationem 7. ex coartatione apostematū 7. ex ture: aut coartatione vehemētī 7. ligatura 7. coartatione fita: voluētē nervos: aut propter accidēs forte: aut propter dolorem cum quo effunditur ad membrū sanguis aut humor non plurimum oppilans transitus: 7. huius plurimum est a sanguine.

Per hanc grossitiem debemus intelligere igrossationē substantie p. prietate nervoz sicut accidit in duritiebus eoz: 7. est quasi quedā callositas. Et hoc enī p. iungit spūs nō penetrare: 7. id sit stupor 7. pp h. virtus tactiva in pedibus ē sicut stupor: a respectu virtutis tactive manu: rāgibilia. n. p. digitos manus p. prietate opte discernunt: s. p. pedes nō scilicet pedes respectu manu sūt sic stupidi: 7. h. q. cutis pedū ē callosa grossa 7. sua caro. sūt nervi pedū sunt grossi: 7. id nō sic penetrabiles a spū: 7. per p. prietatem non sunt sic boni tactus.

Sed cōtra predicta diceret aliquis ex hoc pōt probari: qd ē virtus motiva sit in pedibus defectu: qd nō pōt penetrare spūs motū pp nervoz inspersionē 7. grossitiē. Amplius nos videmus plātas pedū multū sensibiles: vñ hō ex tactu illaz tinillat. / Dōz p. qd p. ef. ficatā mouēdi nō requirit qd spūs motius penetret ita ad quas p. prietate ex tremas sicut opz spūm sensitivū. p. sensu. nā opz penetrare ad carnes sub cute: quo nō opz penetrare motiuū: als motiva virtus vel spūs motius. Ad scdm dōm qd illud est pp in cōsuetudinē fm qd vt sentire Aristot. p. ble. 35. 2. p. ble. Considera tu dices Aristot. ē dicit qd est pp subtilitate cutis. / Dōm qd cū subtilitate pōt stare grossities. i. dēstas. Uel dōm qd sermo hic non verificat de tactu pedis in qualibet pte: sed in parte qua cutis 7. caro est ingrossata siue idurata 7. callosa facta. Uel tertio dōm qd tactus pōt esse velocis receptionis 7. passiois 7. cū hoc obtusi iudicij siue mali. Exēplū de luce in oculo debili. Exēplū de cōmestis in dēte 7. gela to. / Pes igit l. cito 7. fortiter patiat a tangibili: 7. hoc dico quātum ad aliquā pte pedis: vñ ex hoc bō titillat 7. cōquerit: tū iudicij de illo rāgibili est obtusum 7. stupidū: sicut l. hō qd h. dētes cōgelatos patiat ex comestione panis vel rei alterius vñ quasi totus p. queri tur: tū iudicij super illo est obtusum 7. incertū. Considerādus qd littera que dicit aut pp dolore pōt dupl. exponi. Uno mō vt sit p. prietate in declaratione cāz exponebat vt dolor ponebat vna de causis faciētibz oppilationē: 7. facit hoc trahēdo mām. Alio mō qd h. dolor: nō ponat vt cā p. prietate: s. ostēdat Aui. modos qd coartatē cāe extrinsece faciūt oppilationē: vt dicat qd nervoz coartatio sit: vel a cā intrinseca vt ab apate: vel a cā extrinseca: 7. hoc cā est triplex. Uel coartatio absolute sic frigerē mēbrū iter duos lapides 7. stricture ex forti onere. Uel coartatio ex ligatura. Uel coartatio ex situ tortuoso mēbrū: sic cū aliq; nimis tortū cras aut brachiū 7. h. est qd dicit: aut ex coartatione vehemētī. s. pp onus. vel cōstrictioe mēbrū inter duo dura sicut cū aliq; sedet sup suo crure: 7. vel. i. ligatura vel coartatione 7c. Et dicit. 7. qd iste cause coartates multum sibi appropinquat 7. p. currit qd qd simul: sicut cū hō grauis torquet crur suū: 7. sedet sup eū iecurrit ex hoc stupore. In hoc. n. p. currit malus situs 7. coartatio 7. est ac si ibi esset ligatura circa locū quo

hō p. iungit: tunc Aui. ostēdit quō iste cause coartates oppilat: 7. dicit pp duas cās. s. pp accidēs forte. hoc aut accidēs forte est fortissima cōp. p. p. 7. partū p. culeatio siue hoc accidēs forte sit dislocatio nervi a suo situ siue apostema aut pp dolore: dolor enim sequēs coartationes predictas pōt facere oppilationes attrahēdo mās: 7. materie que magis trahunt sunt parate ad cursuz multitudinē 7. fluxibilitate vt sanguis vt apparuit supra sen p. ma capso de signis sode sanguinis: 7. ideo dicit hoc plurimū est ex sanguine: 7. et alius possit humor fluere. Nō plurimū oppilans. hoc pōt exponi tripl. citer. Uno mō vt referat ad sanguinē vel humorē vt sit sensus qd dolor attrahēs sanguinē vel humorē nō plurimū est cā coartationis: 7. dicit hoc qd plurimū esset apostemas: 7. tūc ita apparuit de eo cū dicit pp accidēs forte quātum ad expositionem qd dicit. i. pp apostema. Alio mō vt hoc referat ad humorē alium a sanguine: vt sit sensus qd pp dolore effundit sanguis plurimū aut humor non plurimū qd nō tāto est paratū fluere de alio humore. Tertio mō pōt exponi vt sic cōponat oppilans nō plurimū: qd si plurimū oppilaret esset verius paralyticus qd stupor.

Et pp hoc cum pmutatur situs eius 7. remouetur: 7. recedit ab eo qd ad ipsum est effusum redit sensus.

Probat qd sanguis qd fluxit causans oppilationē sit causa stuporis: qd cum mēbrū pmutat ab illo malo situ. Et remouetur. s. causa generans vel ligatura 7. recedit 7c.

Et quandoq; accidit illud ex siccitate 7. exiccatione 7. oppilantur meatus pp collectionē villi 7. eius coarcturam 7. hoc est malum.

Quādoq; accidit illud. i. oppilatio ex siccitate scilicet cōplexionali 7. exiccatione scilicet p. humidi cōsumptionē: 7. oppilatur meatus scilicet nervi: vñ ita sit spūs pp collectionē. i. p. strictionē a siccitate. 7. cooperturam. Equia vñ villus alium coopert adherendo: 7. sic clauduntur tam pōt qd vie inter villum 7. villum. hoc est malum quia siccitas nervi de difficili sanatur.

Et quicq; accidit oppilatio p. pter mollificationem factam ab humiditate cōplexionali absq; materia 7. sequitur illam mollificationem clausio meatuum.

Considerandum qd non dicit de mollificatione ab humiditate cū materia: quia notum erat.

Dubitat quare homini stupefit crux pp malū sitū quam vulgares vocāt obdormitionē: hō qd est in via liberationis sentit quēdā malū sensum: ac si formice pergerent mordendo crur suū. / Dicitur qd pōt esse cā pceptio frigiditatis acquisite in compressionē quā p. iungit reuertente sensui: vel cā est pceptio aliquoz vapor facientium mordicationem retentorum in compressionē. 7. alie multe cāe sunt considerabiles quas tibi dimitto.

Cause vñ stuporis quandoq; sunt in ipso cerebro: tunc si est vniuersalis cōis corpori toti est mortalis. Et quicq; sunt in nucha: 7. quicq; est eius principium ex spōdili: 7. quādoq; est in ramis nervorum.

Hic ponit diuersitatē ex pte subiecti: 7. vult qd quicq; est toti corpori cōis: 7. significat cām eē in cerebro. quicq; ē in oibus mēbris a facie infra 7. est pp cām in p. nuche. s. qd nocumētū ē in vna spondili: tūc nocumētū nō est in oibus: s. in aliq; mēbris cū ē ex spondili. s. in loco p. iungit nervoz ab illa spōdili pcedētū: 7. ab ide in aliquo mēbro pp cām in ramo nervi postquā iam exiit spondilem.

Diceret aliquis quare dicit si est vñ nō ne si cā est in cerebro est vñ stupor. / Dōm qd nō est necessariū qd cā possit esse in cerebro 7. pauca: vnde solum quedā mēbra circa facie stupefiūt. cū ergo cā est in cerebro 7. est vñ stupor significat cā vehemēs que a toto corpore abstulit sensum: 7. ideo mortem significat.

Cum ergo perseverat stupor 7. prolongatur perducit ad mollificationem.

Hic ponit quosdam canones. Et primus canon est qd stupor perducit ad paralyticū.

Sed tu dices imo vñ qd stupor sit cū actuali palyti: qd si in toto est ablati sensus 7. motus 7. multū nocitus: opz ē vt sit ablati motus: sed talis motus ablati ē ipsa paralyticus. / Dōm ad hoc qd stupor hic sumit pro dispōne que vocat quicq; p. iungit somnus siue subet quō sumit in cōmē. afo. 3. 2. p. iungit. Somnus 7. vigilia. vbi fm trans. grecā dicit vbi loquens de somno dicit. In humido difficile erigibile stupor nūcupat. pōt aut hēc dispō vocari stupor: qd hō ē obtusus in oī sensu: 7. id inquantū ibi est sensus tactus obtusio pōt vocari stupor. p. prietate dictus: 7. iste ē stupor de quo Bal. loquit. 4. d.

interioribus. 2. ca. Ex quibus eius appet q. Auic. dicit. nā stupor pfeueras significat mām flegmaticā multā grossā & viscosā do minātē in p. t. a. i. r. i. o. i. b. u. s. cerebri plus. Et iō vel mā occupat oēs vētriculos & fit apoplexia & mors vt dicit statim supra. vel p. tran sit ad nervos & terminat ad paralyfism siue mollificationē. C. Sed tu. d. h. ponit. 4. de interioribus. 2. ca. q. ex dissolutiōe apoplexie fit mollitia. i. p. a. l. y. s. i. s. sed ex dissolutiōe stuporis fit sanitas. Am plius si stupor ē passio cerebri magis q. t. a. ad a. i. r. i. o. r. e. s. vētriculos: q. iō pōt terminari per paralyfism cū mā paralyfism occupat nervos posteriores. s. n. u. c. h. e. / D. d. 3. ad p. m. q. apoplexia ē aptior ad ter minationē p. paralyfism q. stupor: & hoc appet ex malitia maioris egrit udinis: vñ virtus nō pōt pfecte dominari mām vt appet: tñ cum b. aliq. stupor vt. plius de quo dicit. A. hic ē pōt terminari per pa ralyfism. / Ad scōm o. d. m. q. nō ēt inconueniētia mām a parte cere bri anteriori pelli ad posteriorem & ad principium n. u. c. h. e. / Vel o. d. m. q. hec paralyfism ē in p. t. i. b. u. s. a. i. r. i. o. r. i. b. u. s. r. e. c. i. p. i. e. n. t. i. b. u. s. n. e. r. u. i. s. a. p. t. i. b. u. s. illis sicut sunt mēbra faciei. p. t. i. a. tñ nūq. est verior: l. y. t. r. a. q. possit saluari: & vtrūq. possit de facto reperiri siue euenire.

Stupor p. t. e. r. e. a. n. u. n. t. i. a. t. a. p. o. p. l. e. x. i. a. & e. p. i. l. e. p. s. i. a. & s. p. a. s. m. u. m. a. u. t. a. l. c. u. z. e. z. a. u. t. p. a. r. a. l. y. s. i. m. c. o. m. u. n. e. m.

C. hic alius cas. Cōsiderādū q. stupor hic sumit sicut prius p. nō subeth q. vt ē dispō cerebri cadit in fermōe sen. i. vt vō ē dispōuer uox cadit in hac sen. mā igif flegmatica grossa viscosa que est cā huius stuporis pōt ptingenter pelli ad vētriculos cerebri & op. p. l. e. r. e. p. f. e. c. t. e. cū angē: & tūc fiet apoplexia. Si aut nō pfecte op. p. l. e. r. e. fiet epilepsia: q. si moueatur ad nervos & musculos poterit facere spasmū cōm vel thetanū cōm aut paralyfism cōm s. m. diuersus modū mām & diuersitatē modi hñd: vt apparet ex caplo de spasmō thetano & paralyfism. dicit autē cōm vt hoc refert ad omnes diuersas passiones: p. t. e. r. e. a. q. materia est in mēbro cōmuni. s. cere bro & eius expulsio erit ad nuchā: ideo vel totum corpus spasma bitur vel paralyticabitur vel medietas corporis vel magna pars: & tūc dicit spasmus vel paralyfism cōmuni.

Et ois quidem stupor ois mēbri cum pfeuerat & sit fortis nūtiat paralyfism aut spasmū aduenientē ei. Et stupor faciei nūtiat torturam.

C. hic est tertius cas. in quo cū iā posuit significatū stuporis cōis qui of. p. p. i. e. p. s. u. n. d. u. s. s. o. m. m. u. s. v. e. l. q. u. i. e. s. t. cū p. s. u. n. d. o. v. e. l. i. n. p. s. u. n. d. o. s. o. m. m. u. s. p. o. n. i. t. h. i. c. s. i. g. n. i. f. i. c. a. t. u. m. s. t. u. p. o. r. i. s. p. t. i. c. u. l. a. r. i. s. q. u. i. s. t. u. p. o. r. ē. nō cōmēntū in sensu tactu particularis mēbri. Cā autē eius qd dicit est. Nā quādo stupor ē in aliquo mēbro: vbi gratia in facie & p. f. e. u. e. r. a. t. & est fortis significat mām flegmaticā multā & grossā vt plurimum: & iō cū pfecte op. p. l. a. b. i. t. faciet in eo paralyfism. q. si mo uebit ad musculū ita q. s. m. l. a. t. u. m. e. x. t. e. n. d. a. t. i. l. l. u. m. faciet spasmū: & iō stupor faciei significat torturā: q. spasmū vel paralyfism partius faciei ex q. b. u. s. fit tortura: vt appet in sequenti cap. hoc est ergo qd dicit. Omnis stupor. o. i. s. i. c. u. u. l. i. b. e. t. mēbri.

Et plurimum quidē succedit peripleumonie & pleu resis & sifren frigidus stupor.

C. hic est q. r. u. s. canon in quo vult q. plurimū. i. p. l. e. r. u. s. q. stupor suc cedit peripleumonie & c. & hoc qm materia iste pmutat ad cerebrū vel euaporat vapores flegmaticos. s. in p. i. e. u. m. o. i. a. & pleuresi fleg maticis. & sifren. i. a. p. a. t. i. p. a. n. i. c. u. l. o. r. u. m. f. r. i. g. i. d. o. r. u. m. hoc vel q. mā p. m. u. t. a. t. v. e. r. s. u. s. v. e. n. t. r. i. c. u. l. o. s. v. e. l. q. v. a. p. o. r. e. s. g. r. o. s. s. o. s. i. l. l. u. c. cōicāt.

Et scias q. cū stupor pfeuerat & nō remouet ipm euacuatio deinde succedit vertigo nūtiat apoplexiam.

C. hic est q. r. u. s. canon & p. s. l. u. n. nō cessat stupor vñs p. e. i. o. n. e. m. s. i. g. n. i. f. i. c. a. t. mā plurima: & vertigo indicat illius cōmōtione: vñ in mo tu vapores grossi currētes in vētriculos cerebri faciūt vertiginē. Cum ergo multiplicati vapores cōuertunt in mām per condensatiōem aut eius materia sequit post vapores illos & replet ventri culos fit apoplexia & ē epilepsia possit fieri.

Et scias q. semen croci ostensis positum in enemate calefacit nervos.

C. hic est sextus canon incidēs hic & notabilis ex quo p. s. o. r. t. a. r. i. s. s. u. p. e. r. v. s. u. s. s. e. m. i. n. i. s. c. r. o. c. i. o. r. e. n. s. i. s. i. c. a. r. t. a. m. i. n. e. g. r. i. t. u. d. i. n. i. b. u. s. f. r. i. g. i. d. i. s. n. e. r. u. o. r. u. m. & dicit in enemate: q. est eius vsus in eo magis securus.

De signis & cura. Cap. 14. m.

Ita eadem sunt cause sicut dictum est in tre more. Significant ergo illud ex eis augmen tum stuporis cum additione earum & eius di minutione.

C. hic ponit signa & dicit q. signa stuporis sunt ipse cause stuporis aut signa sunt ipse cause tremoris. Dico p. signa stuporis sunt cause stuporis. s. g. d. i. s. c. u. r. r. e. d. o. p. c. a. s. s. u. p. r. a. p. o. s. i. t. a. s. q. signa sunt febres fortes aut syncopis aut vehemēs frigus aut pūctura scorpioris & c. & hoc est quod dicit. ipsa cadē. s. signa sunt cause. Dico sed q. si signa stuporis sunt ipse cause faciētes tremorē siue signa causay fa cientiū tremorē: & differt hoc dictū 2. a. p. r. i. o. r. i. d. i. c. t. o. q. p. i. n. s. d. e. m. est gñale quo of. cause faciētes stuporē sunt cause supra dicit: que ē p. t. i. t. f. a. c. i. e. r. e. t. r. e. m. o. r. e. & paralyfism. sed istud dictū est magis dictū spale quo of. q. signa causay stuporis sunt ipse cause que faciūt tre morē: siue sunt signa causay faciētiū tremorē & in hoc ostenditur cōuenientia aliqua & similitudo iter causas stuporis & causas tre moris: & hoc est qd dicit. aut sicut dictū est in tremore. i. aut signa stuporis sunt signa carum tremoris: igif cause ex eis causis tremo ris significant illud. s. augmentum stuporis. i. stuporem p. augmen tū. s. tremorē: cū additione causay. s. causay que faciūt tremorem: q. cause faciētes tremorē additē faciūt stuporē simul cū tremore: sed minus additē faciūt solū tremorē: & iō dicit & eius diminutiōe. Et tūc sic p. s. t. r. u. a. t. Significant ergo illud. i. solū tremorē ē? dimi nu tiōe. i. diminutione causay p. p. hoc q. nō pōt ptingere tremorē stu porē. Idē ista possit aliter erponi vt dicat. Ipsa signa stuporis sunt cā stuporis aut p. o. ē. t. q. u. a. s. d. e. c. l. a. r. a. d. o. p. r. e. d. i. t. A. u. i. s. c. u. t. A. u. i. in libro p. b. l. e. m. a. t. u. m. v. i. t. u. r. a. u. t. p. r. o. p. n. s. o. l. u. t. i. o. n. i. s. & iō dicemus: aut si cut dictū est in cap. tremoris q. signa tremoris sunt cause tremo ris: ita ē of. hic: q. signa stuporis sunt cause stuporis: s. significant il lud. s. stuporē. Et eis tñ causis quedā sunt que significant augmentū stuporis: q. stuporē cōiunctum paralyfism: cū additū cause stuporis: & ex eis sunt q. significant diminutionē stuporis: q. stuporē cōiunctū tremorē: & hoc cū cause stuporis sunt diminute. s. nō potētes face re mollificationē: & hoc est qd dicit supra in p. n. capitulo cū tremo re si est debilis aut mollificatione si est p. s. t. r. u. a. t. u. s. Aliē expositio nes possunt dari & al. s. d. e. d. i. a. l. i. a. m. q. u. i. o. m. i. t. o.

Et cura quidē est s. m. q. dictū est in tremore eadem. Veritū si fuerit a sanguine & extāt significatiōes reple tionis venay & inflatio guidez & grauitas corporis & so mnus & rubedo faciei & oculorū & reliq. tūc flobotho ma dō. p. s. e. q. u. e. r. e. Nā multonies remouet stuporē sōda & cū rectificatiōe regiminis & alleuiatiōe cibi.

C. p. i. m. o. p. r. e. m. i. t. t. i. t. u. o. s. p. c. u. r. a. a. d. c. a. p. s. i. m. d. e. t. r. e. m. o. r. e. s. a. p. t. o. d. e. z. o. p. p. i. l. a. t. i. o. n. i. s. & e. u. a. c. u. a. t. i. o. n. e. m. & p. s. o. r. t. a. t. i. o. n. e. m. n. e. r. u. o. r. u. m. & c. Sed p. s. e. q. u. i. t. c. u. r. a. i. b. i. (U. e. z. y. s. / Et hec in duas. p. i. m. o. p. r. e. m. i. t. t. i. t. u. r. a. z. s. t. u. p. o. r. i. s. cōis. Sedo appropriatū alicui mēbro. i. b. i. (L. u. s. / C. Cōsiderādū q. p. p. o. n. i. t. c. u. r. a. s. t. u. p. o. r. i. s. e. x. o. p. p. i. l. a. t. i. o. n. e. a. m. ā. f. a. n. g. u. i. n. e. a. t. & hoc facit: q. forsan nō crederet multū posse ab ea euenire: & posuit p. signa eius q. significant repletionē ex materia sanguinea domināte in partib. cerebri & ē t. o. r. i. c. o. r. p. l. e. & iō dicit. Et reliq. s. signa repletiōis t. o. r. i. s. i. z. r. e. p. l. e. t. i. o. s. o. l. u. s. c. a. p. i. t. u. s. p. o. s. s. i. t. b. f. a. c. i. e. r. e. t. n. p. o. n. i. t. c. u. r. a. cū flobotho mia copiosa: & iō dicit. p. s. e. q. u. e. r. e. i. n. f. l. o. b. o. t. h. o. m. a. d. o. vñ ista exterior opz vt flobothomes in flobothomia vltima: & p. z. totum.

Cum ergo apparet stupor in aliquo mēbrozū p. cām antecedentē aut p. i. n. i. t. i. u. s. s. i. c. u. t. f. r. i. g. u. s. a. u. t. a. l. i. u. d. e. u. e. n. i. e. s. i. n. p. r. i. n. c. i. p. i. o. n. e. r. e. r. u. o. r. u. m. o. p. z. v. t. nō s. i. s. cōtēntus cu ratione locis: sed sit ois cura in principio vie ad ipsuz. Et ex curis quidē p. s. e. r. e. n. t. i. b. u. s. s. t. u. p. o. r. i. ē. e. x. e. r. c. i. t. i. u. i. l. l. i. u. s. mēbri & assiduatio motus eius.

C. hic ponit curā stuporis determinatū mēbri siue cā sit corporea vt mā flegmatica vel alia siue p. i. m. i. t. i. u. a. vt frigus aeris motus scorpioris & c. & vult q. cura sit in p. n. n. e. r. u. i. v. e. n. i. e. n. t. i. s. a. d. mēbriū s. f. e. c. i. t. i. n. i. l. l. o. q. u. i. d. e. i. n. u. l. a. c. e. c. i. d. i. t. i. n. e. t. e. r. i. o. r. i. b. c. a. p. v. l. t. i. Et q. aliquis crederet q. nulla curatio sit adhibēda mēbro stupido: iō hoc re mouēs dicit q. ē p. s. e. r. e. t. e. x. e. r. c. i. t. i. u. i. l. l. i. u. s. mēbri & assiduatio motus: q. ex hoc viuificatur calor eius & aperit oppila tio n. e. r. u. i. v. e. n. i. e. n. t. i. s. a. d. mēbriū & rectificatur complexio eius.

De tortura faciei. Cap. 15. m.

Ita est morbus officialis in facie p. p. t. e. r. q. u. a. z. t. r. a. b. i. t. u. r. p. a. r. s. f. a. c. i. e. i. a. d. p. a. r. tē nō naturalem & alteratur forma eius naturalis & remouet bo nitas obuiationis vtrorūq. labiorum & am barū palpebrarum ex parte.

C. Supius Aui. determinauit de stupore. hic determinat de tortu ra. Et p. p. o. n. e. d. o. q. d. s. i. t. i. n. e. s. t. i. g. a. t. c. a. s. & diuersitates. Sedo signa. i. b. i. (Sunt.) Tertio curā. i. b. i. (Solicicudo.) / Prima i. t. r. e. s. p. r. i. o. o. s. t. e. d. i. c. q. d.

dit qd sit. Scdo inuestigat cas. ibi. (Et eius.) Tercio ponit cas. pno
sticos. ibi. (Des aut tortura.) C. Considerandū circa pmas pte qz
pluribus mebris possit accidere tortura: qz possit intelligi ex ca
pitulo de spasma. 2. cap. de paralyti. qz est dispo multū notabi
lis cū est in facie: qz in mō eius cadit diuersitas apud auctores:
tō spale caplm fit de tortura faciei. C. Scdo considerandū qz tortu
ra est morbus officialis i situ: qz ptes faciei nō bñ situant: 2. et in so
cietate ppte labioz: vñ impedit operatio. Et of est morbus in figu
ra. Et tūc opz dicere qz talis figura nō solū ē in caplo decorationis
qz nō esset morbus: sed in nā aliqua organica que sic pmutata ledit
opationē aliquā ptiū faciei: 2. qz hoc sic nō est claz sicut qz p situm
malū 2. p societate ledit opationē: id manifestius est qz dicat mor
bus officialis: qz morbus in societate 2. situ ptiū faciei: ex gbus ipe
dis opatio masticatiōis expulsiōis 2. exufflatiōis: p que. f. morbu
officialē vel quā. f. tortura trahit ps faciei ad pte nō nāles. C. Ter
tio considerādū qz. A. nō dicit ad quā pte trahit: qz nōdū declaraue
rat hoc an. f. moueat pars leſa ad pte sanā vel nō: sed solū dicit qz
eōd est tortura. f. ps faciei trahat ad pte nō nāles: nā cū in oi tor
tura sit morbus in situ necessario opz qz ps faciei pmutet a nāli si
tu: sed que ps sit illa que appet difformata 2. mota a nāli situ nōdū
ē manifestū: s. statim dicit possit. Et alterat. i. pmutat forma nālis
i. nālis figura faciei. 2. remouet bonitas obulatiōis. Locursus la
bioz 2. ambaz palpebz. f. supioris 2. inferioris. ex pte. f. egra. vel ex
pte. f. sana vel egra: qz qñqz ptingit de vna quandoqz de alia vt
apparebit. vel ex pte. i. pp cam in vna pte vt in vno labio vel vna
palpebra. si enim sola palpebra inferior trahat inferius nō pōt fie
ri occursus palpebz. s. si sola palpebra supior trahat supius. 2.
si de labijs. vel ex pte. i. qñqz: qñqz in tortura solū pbiſet obu
latiō palpebz: vt cū ē tortura solū frōtis pp spasmū trahētes
ad supiora. qñqz pbiſet solū obulatiō labioz vt cū esset tortura so
lū in inferiori parte faciei scilz circa barbam.

Et eius quidem cā est aut mollificatio aut spasmus
lacertorum palpebrarum 2. faciei. Tu aut tam sciuiti
eos 2. sciuiti ipsos originem.

C. hic inuestigat cām. Et p pmitit. Scdo exequit. ibi. (A mollifica
tione vo.) Tercio donit quorūdam sniam. ibi. (Quidā vo.) Quarto
ponit quādā spālē cām tortura. ibi. (Et pluribus vo.) C. A eius qd
pno dicit qz ps faciei pmutat a figura sua nāli aut p viā casus fi
ue precipitatio: 2. sic ē palyſis siue mollificatio: aut p viā cōtractio
nis siue est spasmus. C. Considerandū qz lacertos palpebz de
bemus intelligere et lacertos frōtis: ex gbus mollificatiōis aut spasm
matis appet facies feda 2. tortura. f. in ptiū frōtis: vt ponit. Rasis
i. cōti. ca. 5. de tortura p lacertos parte faciei intelligemus lacertos
maxillaz 2. lacertos labioz 2. extremitatū nāli: ex gbus accidit tor
tura qñ mollificat vel spasmant. Et si oibus pdictis lacertis frōtis
2. faciei accidat nocumētū. f. ab vna medietate faciei: tūc appz
torta tota facies 2. feda: f. si pedit obulatiō palpebz 2. labioz.

C. Sed tu dices quid erit si omnibus lacertis frōtis 2. faciei tam ex
pte dextra qz ex sinistra accidat nocumētū mollificatiōis vel spasm
matis? Itē dices quid ē de lacertis temporalibz aut de lacertis mo
uentiū mādiūla. Ad p. dñm qz facies nō apparebit sic defoz
mis: vel qz tota appet equaliter relaxata vel tota equaliter cō
tracta. vñ Rasis p pti. c. 5. de tortura loquēs de quodā dicit. Non
apparebit in facie manifesta tortura: qz passio erat in ambobus la
teribus: 2. loquit ibi de lateribz ambobus ab oculis siue frōte ifra:
vt credo qz iā Rasis premiserat istū habere difformitatē in ptiū
frōtis 2. oculo. Ad scdm dñm qz ex nocumētō musculoz mo
uentiū mādiūla. f. temporalū attrahētū vel eleuātū 2. alioz pte fie
ri tortura in facie intātū inquantū mādiūla tota facit appere fa
ciē tortā: vt Rasis ē inuit pallegeto capitulo: nō tñ sic immediate
ptes apparet faciei torquent ex illoz nocumēto sicut ex nocu
mētō musculoz maxillaz 2. frōtis: nec sic accidit ex illoz spasma
vel mollificatiō fieri torturā i facie: nā ex musculoz spasma tim
pōz fiet potius oris clausio. f. mādiūla: sed ex spasma musculoz
rū aperientiū aptio fiet oris. si aut ex aliqbus lacertis mādiūla
nocitio fieri ptingat torturā erit ex spasma musculoz mouentium:
qm illi qui ab vna pte sunt spasmant: vñ mādiūla ab vna pte tor
quet. s. si ex pua mollificatiō lacertoz temporalū: vñ mādiūla
ad vna pte declinat cū grauitate ad illa pte sup quā ifirm? declinat
sicut accidit gbdā i febribz resolutiuis ppe morte. Sciuiti eos
scilz lacertos faciei 2. hoc quantū ad numex 2. opationē. C. Cōside
rādū aut hic oligēter qz musculi palpebz. i. frōtis 2. palpebraruz
sunt isti. vnus est musculus frōtis sparsus 2. cōiunctus cū cuti: ita qz
nō pōt separari: cuius pñm est a supiori ad inferius: 2. vno pñm siue
originē illoz pte illā a qua inchoat sibi nervus: 2. vno finē illā pte
cū qua attingit mebrū mobile qz finis in multis musculis ē chorda.
Musculi aut palpebz. f. superioz qz illa sola bz musculoz sunt

tres. vnus qz eleuat palpebrā 2. pñm suū est a supiori versus ciliū.
2. cauda siue finis est circa mediū extremitatis palpebre. duo autē
sunt qui claudūt 2. scipiūt a duobus angulis oculo. f. dextra a de
tro 2. sinistra a sinistro 2. terminat ad latera palpebre: f. Bal. x. lib.
de vtilitate ptiū. 9. cap. dubitet de musculo claudēte palpebrā
cuius pñm est a pte oculi domestica. Sed musculi maxillaruz sunt
duo: sicut sunt due maxille: 2. vno maxillā pte faciei que ē sub po
mis faciei versus mētū 2. versus labia que tumescit in tubicino
ribus qñ colligūt in ore aerē 2. sufflant. Isti autē duo musculi sunt
lati sicut ē bec pars lata ē. 2. ppta vtilitas ē maxillas mouere va
rys motibz quos qlibet in seipso pōt expiri. 2. maxille mor iuuat
multū in deductiōe cibi p os vt molat a dētibz sicut vna man? re
uolūes ab extra 2. lingua reuolūes ab itra. Musculus aut qz maxil
lā mouet bz quatuor pncipia: vt. B. ponit. 11. lib. de vtilitate ptiū.
16. cap. 2. alij oēs auctores eū sequunt. 2. cōiact labia huius musculo
maxime in his quatuor pncipijs 2. simul cū maxilla illis motibus
fm illa qtuor pncipia mouent. vñ pñm est versus aures 2. ab illa:
pte sibiueniūt nerui. a. 3. pari neruoz nuchē: 2. qñqz pñm cū auri
bus: 2. mouet eas in qbusdā hōibz: vt Aui. ponit p can. ego. de ana
thomia hōz musculoz. 2. Haly. 3. the. 3. ca. 2. talē originē ego vidi.
Alia aut tria pncipia huius musculi maxime sunt a loco spatule
vsqz ad furculā pectoris 2. tracheā arteriā 2. idē recipit neruoz: 2.
vt qz illi nerui sunt rami qñti paris neruoz spine siue nuchē vt in
telligit ab. A. in cap. de anathomia hōz neruoz. Et pncipia huius
musculi lati maxille est ab his locis: gbus expitur qlibet cū dicit
maxillā 2. labia vsus illas ptes. Musculi at ppy labijs sunt qtuor
duo in labio supiori hites pñm a pte supiori gene siue maxille: 2.
duo in labio inferiori hites pñm a pte inferiori vsus mētū: 2. isti mu
sculi proprijs labijs vt qz nerui veniāt a tertio pari neruoz cere
bri: 2. credo ē qz a spōdilibz colli 2. isti musculi labioz sunt ita in
carnati cū labijs qz nō pōt excarnari nec discerni ab eis: vt oēs cō
cordāt anathomiste. Musculi vō alij mouētes sunt duo: 2. breues
sunt valde habentes pncipia a pōnis maxillaz: vt. B. ponit. 11.
lib. de vtilitate ptiū. cap. 16. Hanc anathomiam musculorum
faciei scire opz volentem intelligere sciam Aui. hic: 2. id dicit. Et
sciuiti eos 2. ipsos originem. Et ex scia istius anathomie ipse ar
guet in processu capituli contra quosdam.

A mollificatione vo facta est quoniam cuz declinat ad
partem trahitur cum ea pars secunda 2. mollificat eaz
2. mutat eam 2. a forma sua si fuerit fortis: 2. si debilis
mollificatur sola.

C. hic p notificat torturā factā a mollificatiōe. Scdo factā a spas
mo. ibi. (Facta vo.) 7. pta in tres. pno ostēdit qz ē modus tortu
re faciei facte a mollificatiōe. Scdo ponit in h quorūdam sniam. ibi.
(Et apud.) Tercio declarat causas a snia vna. ibi. (Hoc it.) C. dī
cit p qz in tortura facta mollificatiō siue paralyſi cū pars mollifi
cata declinat ad pte: qz labiū a suo nāli situ trahit cum ea ps scda.
C. Considerādū qz ps scda pōt dici pars opposita. v. g. si mollificatur
maxilla dextra tūc ipsa pcpitat 2. cadit inferius 2. trahit secū la
bia sinistra: 2. sinistra maxillā si mollificatio ē fortis cū forti pcpit
tatiōe. sed si est debilis mollificatio ita qz maxilla dextra parū cle
uabit: tūc ipsa sola mollificat 2. nō mollificat. i. nō torquet nec tra
hit sinistra. 2. ita intelligat ecōtra. Alio mō pōt intelligi ps scda. i. p
imediata illi ex eadē pte. v. g. ps pma que mollificat sic fit maxil
la dextra 2. illa fit qz p ptiat. pars scda erit palpebra inferior oculi
dextri. Si igit mollificatio in maxilla dextra fit magna trahet cū
ea ps scda. i. palpebra inferior dextra cū cuti pōni maxille 2. molli
ficat eā. i. facit eā cadere si esset mollificata. Si aut mollificatio sic
pua: nō fit illud. pñm expositionē magis cōmendo.

Et apud quosdā si est in latere mollificatio 2. attra
ctio torti: sed nō ē cōcedēdū 2. ex eis quidē est paulus.

C. Erponit duplr. pno fm Dynū si est mollificatio in latere ē attra
ctio torti. f. que attractio fit a parte mollificata trahēte pte sanā.
Ista expositio nō ē ad mētē Aui. qz ipse dicit: qz nō est h cōcedē
dū 2. tñ Aui. iā nos hic docuerat: 2. possit dici: qz hoc docuit cū pti
tione. f. si mollificatio est fortis. S. ex hoc qd dicit 2. ex eis gdes est
paulus. appet qz expō nō est ad mētē Aui. Nā paulus nō vult qz
in tortura facta a mollificatiōe ps mollificata trahat prem sanā:
imo vult oppositū. f. qz ps sana trahat ad se prem mollificatā: vñ
appet tortura in pte sana 2. nō i pte mollificatā: ecce textū. Pau
li in suo lib. c. deo eo qd in vnaquaqz pñst paralyſi. Scire opz nō q
vñ pta esse maxilla paralyſim hēre sed opposita. Vult igit Pau
lus qz ps faciei paralytica non trahit ad se pte sanā: imo trahit a
pte sana: sic ps apparet pta. 2. hoc idē vult Bal. 2. de accidēt 2.
morbo. c. 7. de causis morbi in figura. 2. id exponat littera. Et apud

Gentilis

quodā. f. apud Gal. si est mollificatio. i. paralyfis in latere. i. in aliq. pre facie dextra vel sinistra. z. e. attractio totius. i. f. et a pre tota q. ps tota e sana z. trahit ad se mollificatā pte. s. nō ē pcedēdū sim- pliciter z. absolute. Et eis qdem. f. q. dicit illd ē Paulus. vītātē at in hoc quō sit pcedēdū: quō non deter minabit Aui. statim.

Hec autem facta a mollificatione est propter causas mollificationis numeratas.

In summa ponit causas: q. cause eius sunt cause paralyfis: z. tu recurre ad capitulum eius.

Facta autem a spasmō z. est ea que contingit fin plu- rimum est quoniam cum pars spasmatum stupefit pars secunda que sequitur ipsam.

Hic determinat de tortura facta a spasmō. Et p. p. mittit modum ei. z. p. dicit cas. ibi. (Et cā.) Dicit p. q. tortura facta a spasmō vplu- rimū aduentū ē q. a leuioibz causa i. e. uetū accidit spasmū q. pa- ralyfis: q. ex pte totitē z. et rebz i. ducitibz mōdicationē aliq. lacer- ti fugiūt. b. e. cā cā sunt frequēti repibiles q. cā destrūētes sensus z. motū mēbz sic accidit i. vera palyfis: z. hec tortura scā a spasmō ē hoc mō: q. cū vna ps facie spasmāz z. ps. f. sana vadit versus eā z. sequit ipāz: q. trahit ab ea cū spasmus sit trahēz. z. si ista stare sit eēt valde clara. Lū ps spasmāz ps scā. i. sana sequit ipam. S. in alio latino dicit hoc Aui. Lū pars aliqua facie spasmāz stupefit. i. ledit in suo motu ps scā. i. ps sana sequit ipam. f. parte spasma- tā. hoc enim nomē stupor ē valde diuerse significatiōis in libris: vt supra dixit Aui. z. iō nō ē mirādū si exponit stupefit. i. impeditur vel ledit in suo motu inquit trahit a pre spasmata.

Et causa quidem in ipsa est causa que est in spasmō. Quod autem dicitur est in capitulo spasmū sicci sicut fa- cti in febribus acutis z. euacuationibus z. ex fluxu ven- tris z. vomitu z. ex fluxu sanguinis ex naribus z. alijs est perniciosum.

Hic ponit cas in summa: q. sunt cas spasmū: q. spasmus sicus ex febribus acutis z. euacuationibz pntiosus: ita tortura sicca.

Quidam vō dixerunt q. latus egrum est in tortura latus sanū ministrat attractionē ipsius vt equet.

Hic ponit p. istos sniam. Scdo remouet. ibi. (hoc at.) Dicit p. q. apud quodā latus egrū in tortura. f. latus in quo s. veritate ē egritudo clat. qd fm apparitionē ē sanū. quāuis. i. cū cā. tortura: q. cā ē egritudo. sit in ipso. latere qd apparet ē sanū. z. lat. sanū. f. fm veritate nō fm apparitionē ministrat attractionē ipsius. i. lateris egrū qd vere ē egrū. vt equet. i. ad eūlitate apparetis situs reducat illud latus egrū: z. in tali reductōe latus sanū qd vere ē sanū appet sedū corugatiū z. scū. Cōsiderādū q. isti sunt Gal. z. Paulus p. dicit: z. totus hic sermo vō d. tortura facta ē mollificatiōe. Et quā- uis supra de hoc dicit: q. nō plene reprobatū illoz sermonē: iō hic cū maiori declaratiōe z. reprobatōe resumit. Possit vō text? referri ad torturā factā a spasmō in q. tortura s. haly. latus egrū apparet ē sanū z. lat. vere sanū appet egrū. i. scū z. corugatiū: q. egritudo ē in ipso latere qd apparet ē sanū. i. pulchzū z. nō scū. Et latus vere sanū appet ptoxiū z. sedū: z. hoc iō q. latus vere sanū ministrat attractionē ipsiusmet. f. lateris in seipso: q. in se pōit vt equet ex hoc latus egrū vere. f. lat. spasmātū. Et h. ē sermo haly. 9. theorie. c. s. de tortura cū dicit. accidit autē z. ptoxiō hec ex spaf- mō alteri? maxilla z. retrahitur: maxilla sana in seipso: cui? signa sunt q. eger oculū ē in sano latere claudere nequit. si enīz oculos vt claudat pceperis: oculus q. in sano ē latere remanet aptus: hoc q. ē p. palpebre isferiorē lacertū ad isferiorē retractū. Ecce haly. qui vult q. ps spasmata appet sana: z. ps sana appet in seipso retracta. Et fo: san contra istum Aui. loquitur.

Hoc autem non ē verum fm plurimum.

Propter intellectū huius ptis dubitat vtrū ps facie egra. i. hīs spasmū vel palyfim sit tota. f. scda in figura z. situ pmutata: an ps sana que nō h. spasmū nec palyfim sicut illa q. tota appet. Et vō p. q. ps sana sit tota auctoritate Alexandri in pblematis? quā alle- gat Cōcliator: differētia. 184. qui Alexander pcepit remedia localia in tortura poni sup pre ysa sana. f. que appet sana: sed fm verita- tē est egra. amplius ps sana trahit vt equet pte infirmā mollifica- tā vel spasmata. sed cū pars sana pōit ipsa appet tota z. coruga- ta z. scda: z. pars egra equata apparebit pulchzū z. nō egra. ergo zē. p. in pōit est Aui. Amplius quecūq. pars apparet tota ē mali si- tūz z. male figure: sed isti sunt modi morboz: s. ps que apparet to-

Super tertio

ta ē egra: igit si ps sana appet tota ipsa erit egra: cum igit sit egra impossibile est q. sit sana: egra igit erit tota z. sana non erit tota.

Ad intellectū huius qōnis cōsiderādū q. h. in hoc finit multi mo- di dicēdi: sunt tñ oēs fundari sup bac diuisiōe q. ps egra in tortu- ra facie: vel est egra egritudine spasmū vel paralyfis: hoc funda- mento habito sunt in hoc opinionēs. p. Et pma est opinio d. Desue caplo de tortura q. pars paralytica relaxat ad inferius. i. est tota inferius: sed ps spasmata est tota superius. f. pōit supius. p. ista snia d. Desue est p. p. f. q. si ps spasmata pōit sup: nōdū tñ nōdū est si pōit solū egrā pte an cōtrahat sanā simul cū egra. Etia impu- gnato: dicit q. z. in spasmō sana pōit vt equet: z. hoc pbat: q. vir- tus p. illud residū qd h. de potētia i. tremore mouet p. mēbz gra- uitate: vt equet z. reducat sursum: z. sic igit ps sana pōabit parti- pōit p. spasmū: z. hoc sit argumētū: nō tñ sibi initor. Est et cōfusa: q. h. pars mollificata relaxat ad inferius: nōdū tñ ē certū an ipa- sola relaxet: an simul cū oia pte. f. pte sana. p. Amplius impu- gnato: diceret q. ps sana traheret ad se mollificatas vt dicit Gal. z. ē Aui. h. z. hoc vt equet. i. pōderet q. mollificatē que tēdit ad gra- uitate. C. Scdo ista opinio nō pōt vtrū sustineri. Lū enīz dicit tortu- ra ex spasmō pōit supius zē. vel intelligit supius z. inferius ver- sus frontē vel versus barbā: z. hoc nō pōt stare vtrū: q. anathoma z. d. pōt lacertoz facie facit te cognoscere q. sermo hic est corru- ptus: in spasmō enīz lacerti pōit ad sua pncipia: sed pncipia q. dā lacertoz facie sunt versus inferius vt pncipia tria lacerti latī maxille vt supra apparuit: pncipia duoz musculoz labij isferio- ris: igit in spasmō hōz z. in tortura ab eis nō fiet ptoxi supius. Uel intelligit supius versus p. musculi: z. inferius versus caudā suē lo- cū chorde musculi: tūc qd dicit de spasmō verificat. f. qd dicit d. paralyfis nō verificat: q. qdā lacerti habet eoz pncipia isferius ta- le q. est supius respectu corporis. f. versus frontē suē versus cere- brū: vtrū iā ex anathomia appet pmissa. Sed tales musculi relaxati z. mollificati nō fluēt versus eoz finē: q. irent versus sursum cor- poris. v. g. in exēplo pone q. palpebra inferio: bēret vñ musculū sustentatē cā sursum: z. illius musculi finis suē cauda esset sursum versus palpebrā supioz: si igit talis musculus mollificaret: tunc palpebra nō relaxaret in sursum versus pte supioz: imo versus isferio: caderet. f. versus pōmū maxille. Sermo igit d. Desue veri- ficatur in quibusdā nō vtrū. C. Alia opinio est Cōcliatoris differen- tia. 184. q. si tortura fiat a paralyfis ps que apparet tota est illa q. est sana. f. non habens palyfim: z. ps que apparet sana. f. nō appa- ret tota est illa que h. paralyfis: z. quātū ad h. ē vt ē opio. B. z. d. acci. z. mor. c. de causis morbi in figura cap. 7. z. 4. de interioribz. z. c. in fine vbi dicit sic lacerto finitri lateris labij manēte mollifica- to idē labij ad dextrū vertit. Idē finit tercio de interioribus. 10. c. Idē vult Paulus vt supra apparuit. Si autē tortura fiat a spasmō tūc ps que appet egra z. tota illa ē que est egra. f. que bēt spasmū z. h. iō q. ps egra trahit ad se pte sanā: ita q. egra apparet ptra- cta z. corugati z. ps sana non. Et istius sententiē fuit et Balenus p. allegato cap. z. de accidit cap. 7. cū dicit. si spasmus fiat in aliquo latere a mēbz spasmatis: que sana sunt attrahunt. z. halyab. 9. theorie. c. de paralyfis z. spasmō musculoz oculi cap. 13. eandē sen- tētiā voluit Gal. f. q. oculi lacertis spasmāz vertit oculus versus pte egrā spasmata: sed eis mollificatis torquetur versus sanā. Idē vult Jesus haly in suo tractatu de oculis cap. de remollitione.

Ista opinione Aui. dānat quātū ad p. mū mēbz q. dicit q. i. tortura a paralyfis ps sana trahit ad se pte infirmā paralytica: q. pōt est q. sit sic fortis mollificatio vnde ps egra ita fiet grauis q. nō poterit subleuari a pte sana: imo sana mouebit versus egrā. z. hoc ē sentit Gal. 4. de interioribus. z. cap. post verba predicta cum dicit. Sana latus erga mollificatum conuertit: mollificatum vō latus ad contrarium trahitur. Et sic Gal. videt sibi p. tradicere nisi exponat erga. i. cōtra. Exēplū vō Cōcliatoris nō ē semp vtrū dicit. n. ipse q. si duo homines vnus fortis z. alter debilis cōtrabe- rēt duo capita finis pēdētis ad rotulā vñ: tūc fortis videt depri- mi z. debilis subleuari. Istud exēplū in se est vtrū z. ideo arguit q. duobus musculis volētibus trahere vñ mēbz vno sano z. altero infirmo q. musculus sanus trahet ad se ptem infirmā: z. hoc quidē vtrū est quādoq. in hora motus vtrū dicit opinio d. p. sed ponat q. vtrūq. quiescat: amplius possibile est q. ps musculi debilis in vir- tute trahit sit fortis in trahendo p. grauitatē: sicut si homo debi- lis in manu esset valde ponderosus in corpore z. esset alligatus su- ni possibile esset hominē fortiorē eo in virtute manuū nō trahere s. trahi. Quod autē existitē palyfis in vna pte facie nō sit necessariū eam moueri versus partem sanam vplurimum apparet per ana- thomiam: qua cognoscetis d. positionē lacertoz facie. Nam quidam ex eis habent pncipia z. radices inferius: igitur mol- lificatis z. factis grauibz poterunt inferius cadere: scilz versus pectus z. ne dum q. trahāt a parte sana imo trahēt secus par- tem

Opinio
Desue

Opinio
Concl.

tem sanam: sicut quidam homines mollificati in brachio vadunt cum spatula depressa: hoc innuebat Aui. cum dixit hoc non est verum: fm plurimum. Anathomia enim qd sciunt de dispositio- ne lacertorum faciei facit de cognoscere corruptionem eius scilz dicti istorum qui dicunt: qd latus sanu est illud quod videt tortum: qd ps sana trahit ad se prem infirmam. / Quatuor ad 2^m mem- bium opinionis dicte. s. qd pars spasmatra trahit ad se prem sana non redarguo eam: qd etia; Aui. hoc dicit: qd tota san qd vt frequē ter vera: qd si posset fallere diceretur. / Ad illud vō qd dicunt: baly. z Jhesus baly de tortura oculi in spasmō z paralyfī dicemus: qd nō semper contingit vt ipsi dicunt. Vel dicendum qd non est simile de musculus oculi z de musculus faciei. musculus enim oculi motui alligant ad corpus rotundū vnu valde mobile qd est oculus: z ideo cum musculus vnus verbi gratia inferior mollificatur: statim oculi ab illa pre videt resiliere extra: tūc supior musculus quasi co- gitur ad attrahendum versus se. s. sursum: s. musculus ptis dextre z sinistre faciei sue sint maxille sue narium sue labioz nō sic alligantur ad corpus vnum quod sit rotundum mobile statim. / Re- liqua est opinio baly. alibi. s. theo. c. de paralyfī cū loquit de tortura ca. s. vbi vñ dicere qd in tortura faciei a spasmō ps qd nō est spasma- ta: imo est sana est illa qd tota appet: hoc qd trahit in seipfam. Et si sic exponat ter. Aui. dicemus qd hoc fm plurimū nō est verum: imo fm plurimū est falsum. anathomia enim z dispositio lacerto- rū faciei facit de cognoscere falsitate huius sermonis. Nā quidam lacertorum faciei. s. g. narium nō cōueniūt ita in vno mēbro qd sit in la- certo vnus ptis fiat spasmus alter lacertus incidet ad p̄bendum ad p̄ius: imo cartilago inter foramina nasi mediat inter eos. Am- plius si ps sana p̄bitur: hoc nō est quādo spasmus est iā factus: s. qd iā est in fieri: nō uez dicere qd p̄bit in se sed versus p̄m. / Ego autē credo illū ter. baly. est corruptū qd apparet ex eo qd sub- dit. Oculi qd in sano ē latere remanet aptus pp palpebre vel in- ferioz lacerti ad inferioz retractionē: sed si ps sana p̄bitur p̄tra parte spasmata: tūc oculus clauderet sub altera palpebra inferio- ri subleuato corio p̄mi maxille: sed forte istum sermonē baly. referunt ad torturā factā ex mollificatione. Si autē referat ad spasmata torturā qd ex tortu sic exponat: retrahit maxilla sana in ipsam. maxilla egrā. s. spasmata. / Reliqua opinio est dyui quā dubitative p̄fert dicens qd in tortura facta a paralyfī mem- bium mouet qd homo mouet labia. v. g. z tunc pars sana appet tota: qd qn musculus partis sane p̄bitur ad faciendū motū tor- que- tur musculus: z pars sana p̄pter p̄derationē alterius ptis: s. ps egra paralytica nō vt tota: qd equal a motu alteri. s. a motu par- tis sane: sed si in tortura a paralyfī mēbrum gescit ps egra appet tota. s. equaliter appet tota: tūc tortura solū appet pp declinatio- nē z laxitatē sue laxationē: hoc solus est in pre egra paralytica. In tortura autē facta a spasmō est econtrario. Nā si pars faciei sit in motu ps spasmata appet tota qd pp p̄ctionē musculi qui est in parte sana: qd eius motus exerceat pars sana nō trahit ad p̄ez in- firmā. s. spasmata. Si autē pars faciei sit in quiete: tunc pars sana torquetur: qd trahit ab egra: z hoc qd nō bz tunc sana motū quo cō- traopereit motui vel p̄tractioni perfecte a parte egra vel spasma- ta. / Tercia opinio simpliciter nō p̄t saluari: qd qd: z ideo bñ facit dy. qd dubitative p̄tulit dicens fortasse. / Et primo cōtra p̄mum dictū possibile ē qd in actu motus labioz vna pre existere paralyti- ca sit tanta paralyfī z tāta laxitas qd reliqua ps labioz sana tra- hat z p̄cipitabis simul cū pre paralytica. nec valet dicere qd qnq musculus ptis sane mouet z torquet pp ponderositatē: qd possibi- le est qd nō p̄torqueat vincente pondere: imo totum labiū cōuer- tatur versus partē illā que est mollificata. / Contra 2^m dictus. Ali- quis musculus sanus vel nervus sanus in actu motus p̄bit ad se p̄t mollificat: ergo possibile est qd post motū quiescat cū illa pre- stans in termino motus: z hoc apparet multū euidenter in mollifi- catione sue paralyfī per incisionē nerui. nā tunc pars sana in se cō- trahitur z trahit egrā z sic quiescit. ratio sua non valet cū dicitur i tempore quietis: si aliqua pars est tota est propter mollificatio- nē. / Dm qd falsus est in oibus: nā possibile est qd sit tota p̄pter motū factū prius a parte sana: vñ non est in torto esse z quietato. / Contra tertiu. Et p̄mo facio p̄pendere qd dyus nō vñ vocabu- lis vniformiter: qd dicit qd in tortura a spasmō i actu motus pars sana nō apparet tota: qd non trahit ad prem infirmā. diceret igit esse totā quādo trahitur ad infirmam partem. s. spasmata: z ta- men esse totū supra accepit vno modo pro esse contractū in se fi- cur apparet in prima cōclutione. / Sic arguit sic. In paralyfī pars egra mouetur versus sanā: qd sana p̄bitur: z ex hoc ps paralytica nō est tota: ergo in spasmō cū mēbrū quiescit ps sana nō est to- ta: sed tracta versus egrā: z hoc est cōtra quartū dictum. Secūdo ostēdo qd in actu motus pars sana p̄t moueri z trahi versus par- tē spasmata: tūc erit tota s. cū. Nā in motu musculo maxilla-

rā nō semp ptingit moueri p̄tē sanā motu p̄iāte parti mote mo- tu spasmī vel spasmate: imo p̄tigit moueri motu illi nō p̄iāte vel aliquid affequēti illum. v. g. sit spasmus in maxilla sinistra tra- hens versus aurē sinistā: z homo mouet labia z maxillā dextrā motu quo p̄ferat. a. vel o. vel trahet z nō sufficit vel moueat labia circūuolatiue: manifestū ē qd i his motibus nō sit i maxilla dextra motus p̄ius recto motui spasmoso qui ē i sinistra. / Amplius qd p̄hibet spasmofinum motū vincere motū nālē z totū mēbrū: quā- uis habeat nālē aliquē motū ad se euntē. / Contra quartū dictus: s. fit verū vt plurimū nō tñ vñ necessariū. Nā mēbrū sanū in disposi- tione getis p̄t ēē ita forte in virtute: z spasmus focy membi ita debilis qd nō trahetur latus sanū qd est forte validū a latere infir- mo debiliter spasmato. / CS tu dices quō ego scī qd illa pars bz spasmū: ex quo pars sana nō cōtrahitur versus eā. / Dm qd i ta- li spasmō debili erit corrugata z p̄cta solū pars spasmata: nō enī ita cōueniunt ad vnum mobile oēs lacerti z faciei z omnia eorum fila que habent a principis eoz sicut cōueniūt musculi oculi z mu- sculi digitorū extrinseci z intrinseci: z illi qui plus cōueniunt i vno sunt rami lacertoz laterū duoz vna maxilla qui veniūt ad eos a locis furculaz p̄terioz: quoz ramoz dexter pertingit vsq ad si- nistrū labiū z sinister vsq ad dextrū: vt sese interfecit z claudat la- bia sicut bursa suis corrigis: vt inuit Aui. z alij p̄allegatis capi- tulis de anathomia. partes etiam faciei in quibus musculi iungū- tur vel cōueniunt sunt corrugabiles z extēdibiles: qd qd contingit de collo vel digito. s. in parte cōuētus chordaz z musculoqz intrin- seci z extrinseci scias hoc. / Dico igit ad questionem qd credo de intentione Aui. fuisse ad cuius intellectū p̄mitto p̄ qd in tortu- ra faciei pars dicit egra qd bz spasmus vel paralyfī: z sana dicit illa que ista nō bz: z quia iste egritudines causant torturā id est fe- dā figurā z malū situm: ideo vocant ab Aui. quandoqz causa cū di- rit: quāuis cū sit in ipso. z ideo si pars habeat malā figuram absq spasmō nō paralytica egra nō dicit. / Scd qd pars faciei dicitur tota: que ex a suo situ naturali: z qd situs naturales sunt fm fur- sum z deorsus dextrū z sinistrū: iō fm hos situs p̄t fieri mala figu- ra sue tortura. imaginemur. u. in homine sano vñ lineā rectas. a. b. euntē p̄ mediū frontis z p̄ mediū p̄cte nasi sue leporis: z p̄ me- diū barbe: z aliā. c. d. euntē de aure ad aurē sup. a. b. lineā. f. sup p̄- cta maxillaz z super nasū: facies igit p̄t torqueri: vel qd ps eius in se p̄bitur versus aures z remouet a lineā recta. a. b. aut qd extē- dit aut trahit vltra lineā rectā. a. b. qd vadit versus aliā p̄tem: aut qd trahit sursum versus lineā vel supra lineā. c. d. aut qd trahit vel precipitat inferius versus barbā sub lineā. c. d. z in his tractibus z laxitatibus siue p̄cipitationibz poteris cōprehendere multas pri- culares diuersitates. / Et igit auctores medicine dicūt p̄tem in tor- tura faciei esse totā intelligūt frequētius p̄ctam z corrugata: vt intellexit Paulus: s. qnq intelligat totam quocūqz modo sit tota siue distracta z extēsa siue in situ male sita z figurata dūmo- do sit diuormis z declinet ad partem nō naturalem. / His p̄mis- sis pono has p̄positiones z cōclusiones in hoc questio in quibus saluant dicta omniū precedentū. / Prima p̄positio. Quēcūqz pars faciei est egra vel paralytica siue spasmata: necessariū est tota: large sumēdo totū z nō sumēdo totū pro p̄cto solum. nō est qd quēcūqz pars faciei mutat sitū suū p̄pter laxitatē z mollifica- tionē: z quēcūqz est spasmata mutat suū sitū pp p̄ctionē: ergo quēcūqz est egra est tota: z apparet egra in hoc. / Hāc cōclutionē. A. i. relleat quantū ad vñ p̄tem. s. qd quelibet ps paralytica mutat a suo situ: z sic dē tota: cū dicit qd si mollificatio est totis mutat nālē p̄tem z sanam a sua forma z sic nō mollificatur sola: z si est debilis mollificatio ipsa sola laxatur: z sic ipsa sola mutat formas z sitū. Sed quantū ad aliā partē huius cōclutionis. s. qd quelibet ps faciei spasmata mutat formā suā. nō iducit p̄bationem: qd est no- tū. / CS tu dices si semp ps egra ē tota: s. semp appet egra que ē egra. Ad qd qd dubitauerūt auctores: an ps qd est egra appet egra: an ps sana appareat egra. / Dm qd quidam auctores de quibus est Paulus partem faciei dicunt esse egrā siue apparet egrā qn est tota p̄ p̄ctionē solam: z partem non p̄ctam dicit nō appare- re egrā: qd igitur cōtingens est in quadā tortura faciei: ps sana que non bz spasmum nec paralyfī torquet z contrahitur: z pars infirma. s. paralytica nō p̄bitur imo versus sanā extēdit: ideo dixerunt sanam partē esse in apparitione egrā. Sed Aui. dicit qd pars paralytica appet egra z tota. i. apparet mutata a situ na- turali: s. non per cōtractionē: sed per laxationē z precipitationē. / Vel dōm qd s. semper pars egra spasmata vel paralytica sit ē tota. i. mutata a suo situ: tñ qnq pars sana ita p̄mutatur a situ cū parte egra simul: qd pars sana vñ in appitione turpior: qd sit ps egra: z fm hoc occultata feditate partis egre dicimus de sana pre qd est egra. / Secunda p̄positio est qd casuale z contingens est qd vna parte faciei verbi gratia dextra existente egra z tota reli-

Opinio
baly.Opinio
dyui.

Opio. A.

p̄ p̄pō.

Gentilis

qua pars sana sinistra nō sit torta nec appareat torta. hoc declaratur per quantitatem egritudinis: qz pars egra pōt habere debilem paralytism: vñ ipsa sola mollificatur parum: z et debilem spasmum: vnde ipsa sola cōtrahetur: declarant ex loco spasmus: vel paralytismus. Nā pōt esse egritudo hic in musculo proprio vñ parti labij vel in vno musculo naris vñius: vel in vno principio de quatuor principiis musculi lati z pōt cum non est in illo principio qui de parte dextra tendit ad sinistram partem labij: vt notum est ex scientia anatomie. Amplius iuxta pomum marille versus oculum poterit esse aliqua mollificatio: vñ palpebra inferior mollificabit: z turpabit facies: z tñ partes inferiores nec alie alterius partis erunt in aliquo a situ pmutate. Hanc ppositionem intellexit Rasis pmo continentis cap. 5. qui positis in pluribus locis varijs dictis antequorū de parte torta dicit. Dico qz vidi homines toruosos patientes paralytism ex illo latere in quo facies erat distorta. i. mutata a suo situ: qz pars sana non esset mutata a suo situ. Et hoc innuit cū supbidit: ideo falsificetur verba dicentium qz morbus tortore. i. paralytismus nō est nisi in latere nō distorto. Tertia ppositio. casuale siue contingens est qz vna parte faciei. v. g. dextra existente paralytica vel spasmata reliqua pars faciei sana vt dextra torqueatur. i. mutet a sui figura. Ista ppositio probat per pculares ppositiones sumēdas qbus datur modus. Dicemus ergo qz cōgens est qz dextra pte faciei patiente paralytism p sinistra torquens: qz trahat versus pte dextra et si ambe partes sint torte. i. remore a suo situ: z nulla earū est contracta. Hec possibilitas siue cōtingētia declaratur pmo ex anatomia qz est possibile qz oibus musculis partis dextre adueniat mollificatio fortis: vnde labent inferius. Secundo pōt esse mollificatio repletionalis: vñ fiat pars dextra grauius: z iō ppter hoc trahet sinistra: vnde Aui. dicit si mollificatio fuerit fortis trahitur pars secūda. Dico 2° qz ptingens est vna pte faciei paralytica. v. g. dextra qz pars sinistra trahatur inferius ita qz dextra paralytica ibit versus sinistra sanam. z hoc frequenter contingit: sic vtraqz pars potest dici torta: sed vna contracta vt sana: alia extensa vt paralytica. Istam conclusionem continētem sentit Gal. scō de accidenti z morbo ca. 7. vbi supra: z Barlysa. 9. theorie. c. de morbis musculorum oculi cap. 13. z Iesus Barly capitulo de remissione. z Paulus in textu pzeallegato. Lusam autem huius oportet videre. i. quare contingit quandoqz qz pars sana pbitur in se: z pars mollificata versus illā mouet. Et in hoc affignatur vna cā Bartholomeo de varigiana i quodā scripto super 3. de interioribus. z dicit qz cā huius non est qz pars sana trahat ad se ptem mollificatam: sed est qz pars mollificata ē debilis in virtute motiua: vnde virtus motiua debilis nō potest illam ptem egra mollificatā tenere rectā: z iō cadit. Hec rō non est sufficiens: qz queretur quare plus cadit versus partem oppositam qz inferius. Alia causa datur a dyuo vt supra apparuit. i. qz hoc fit in tempore motus: nō autē in tempore quietis. Nā autē quare in tempore motus pars sana trahitur per ptem mollificatā: est qz ppter ponderositatem pte egre musculus pte sane contrahitur z torquetur. Ista cā vt quadoqz eueniens pōt saluari: z ponere qz non accidit hoc nisi in boza motus: aut ponere qz semper in boza motus hoc fiat non conceditur a me vt supra apparuit. Aliam cām imagi no: z adhuc sit mihi in ambiguo. Sciendū qz ptes faciei tenentur in situ debito z figura per tensionē nālem debitā z mensuratā musculorū vtriusqz partis que tensio nālis lz appeat quies partius faciei est tñ operatio musculorū facientiu sic quiescere. silt si situs z figura nālis manus ēd qz staret recta z tensa in quiete: hoc fieret per tensionem nālem musculorū vtriusqz partis sicut tensio cōtra naturā vt in thetano facit cā sic stare contra nām. stāt autē musculi vtriusqz partis faciei tensi naturali tensione non solus per virtutem eorum que sic eos situat z lituatos tenet: sed per oppositionē earum adinuicem: z quasi quadam contraoperatione ex qua contraoperatione terminat tensio eorum adinuicem: vbi vna pars non sit altera potētiō: cū ergo altera pars mollificat: tñc sana non habens cōtrahens z contraoperans in se cōtrahit: z mollificata versus illā partem mouetur. Exemplus de vno ligno tento recto per duas chordas equiales in tensione: vna enim laxata alia cōtrahitur z lignū declinat ad illā: z hoc videtur ire ad mentem. A. cum dicit alioz auctoritate. Latus sanum ministrat attractionem lateris egrī vt equet. i. latus egrum in sua tensione naturali. sed cā existens egra nō habet illā: quia est laxa non potens cōtraoperari ei. igitur latus per attractionē factā a latere sano trahetur versus sanum: z sanus contrahet. Sed tñc est dubitatio: ergo semper ita eueniet qz latus latus paralyticum z sanū pbitur in se z trahet a d se egrā. cuius dñum ponit secunda ppositio siue pclusio pncipalis. Secundo: ergo quāticūqz sit debilis paralytismus latus sanum cōtrahet: qz pars egra nō poterit resistere tensioni partis sane que contrahit vt equet: cuius contrarium iam est dictum.

Super tertio

Tertio diceret aliquis videt qz fm ppositiones dictas possit esse modus paralytismus in pte faciei in quo facies remanebit in suo nālī situ. Nā repit paralytismus fortis cū precipitatioe pñi faciei: qz pars sana trahet ad partē egrā. hoc dicit pma ppositio tertie ppositionis: et reperit paralytismus nō sic fortis in qua sit contra: qz pars sana trahit ad se ptem paralyticā. Igitur paralytismus medie ppositionis in qua nō trāscēdit p paralytica versus sanā vltra lineā. a. b. nec sana versus paralyticā citra lineā. a. b. Ad pñm dicendū qz nō semper eueniet qz pōt impediri ppter contrariā causam: verbi gratia quia sit paralytismus magna repletionalis cum grauitate partis paralyticę: vnde pōt paralytica pars trahere sanā ad se plusqz sana possit trahere paralyticā. Et fateor me istū casum vidisse. Ad secundū dicendū qz pōt esse debilis z cū hoc nō contrahet. Et hoc primo si debilitas sit gradualis: qz paucis defectus tensionis vnde parum siue insensibiliter trahetur pars sana. sed cum hoc ista debilis paralytismus sit cū mā flegmatica ex pāsa vñus supscies cutis z occubet magnā pte: tñc in illa pte cutis erit lara mollis z difformis: non tñ in musculis erit mollificatio notabilis: vnde deficiat sibi cōtrahitio quā debet facere ad ptem sanā: z si deficiat erit parū insensibile. Secundo si mollificatio sit in musculis vel pibus musculorū nō multum coniunctis cū partibus alterius pte faciei. Ad tertium dicendū qz si erit illud erit valde raro cōtingens. Vt cōm z melius qz posito qz reperitur paralytismus. v. g. partis dextre faciei que sit moderate laxitatis siue precipitationis siue grauitatis: vnde ptraoperet tensioni pte sane vt nec trahat nec trahatur: tñc dicemus qz ibi nō erit tortura faciei per malū sitū a dextro ad sinistru fm terminos lineę. a. b. sed erit aliqua mollificatio fm sursum z deorsum. sed semper cōsidera qz ptes faciei sunt rare dilatiles z cōdensabiles. Tercio dico qz ptingens est qz pars faciei spasmata pbat versus se pte sanā: ita qz spasmata erit pte sana z crispata erit versus eā extensa: z hoc frequenter accidit vt est notū z Aui. ponit: z tunc etiā vtraqz pars dicitur torta vt apparet. Sed spasmata erit torta cōtracta: sed sana erit torta distracta siue extensa. Dico quarto qz raro siue quadoqz stante spasmus in fieri in vna pte contingens est in parte sana fieri quodā ictus cōtractiuos cōtraoperates motui spasmoso. Istius ppositionis pbatōne sicut raro contingens possumus accipere ex hoc sensibili. Aliquando n. mēbra nālia vt matrix ita fortiter pellunt z pellunt qz precipitatur simul cū pulso vt tertio de naturalibus virtutibus ca. 12. quid igitur esset impossibile qz existeret spasmus ictuosus in parte dextra pars autem sinistra forti conatu ictuosus econtra ad contrariū moueret in aliquo ictu z maxime cum spasmus esset in lacerio maxille lato quantum ad illā partē: neruorum que cum illa cruciatur. Quarta ppositio principalis est: frequenter euenit qz vna pte faciei paralytica vel spasmata altera pars pmutat etiam in figura quia contrahit vel extenditur. Rō est: qz cum partes faciei cōicent in loco cōmuni. i. labijs cōmunicant et in dispositionibus. Quinta ppositio principalis ē in tortura faciei accidere possunt multe diuersitates disponū figurarū z situs pñi faciei z labiorū z oculorū z frōtis: z ex hoc varia accidētia z apparitiones in diuersis z varijs hominibus. Et cā est non solū diuersitas causarum. i. spasmus vel paralytismus: sed diuersitas partium faciei z musculorū in situ z origine iporū: z diuersitas facierū in hominibus: z ista potes ex pmissis accipere. Et ex h auctoribus vary varia dixerūt. Sexta ppositio principalis duobus medicis insipientibus vnam facies spasmata vel paralyticā: vñus dicit vnam partem esse tortā z turpem: alius dicit oppositam partem esse turpem: hoc accidit ppter duo. pmo qz vñus intelligit totum cōtractum: z alius intelligit totū distensum fm locū. Scō qz vñus iudicat turpitudinē ēē in Sectione alterum in extensione. Ex quibus iam dictis soluit questio cum querebatur an in tortura faciei pars egra spasmata vel paralytica sit torta an pars sana: qz dōz qz large siue cōiter accipiendo totū vt accipit Rasis pmo cōtinētis in hoc cap. pars egra semper est torta: sed accipiendo stricte totū pto contracto vt accipit Pau. pars egra paralytica nō est torta sed p spasmata. Dicendū ē qz ptingens est pte sanā nō ēē totā: z ptingens est cā ēē totā fm modos dictos supra. Ad cōtrariā dōm pmo ad Alexan. qz accipit totum. p cōtracto: z ptem vñam sanam non tortāz vocat ptem non corrugatam nec contractam quauis sit egra paralytica. Ad rationem cum dicitur. pars sana ptrahitur vt equet. Dicendū qz hoc est contingens non semper vt iam apparet. Cā rōnem in pñm que pbat qz quandoqz pars torta sit egra. dōm qz pōt ēē torta. ppter spasmū vel paralytism in alia pte non in se: z sic nō habebit egritudinem que sit spasmus vel paralytismus: sed habebit malam figuram z turpem que est vel de capitulo de corationis vel de capitulo egritudinum vt supra diximus. His habitis opz exponere rex. Aui. z referamus eū totum ad torturaz factam a paralytismo in qua plus fuit ysa discordia antiquorū. Et tu poteris

poteris referre sermonē Aui. ad tortuā fractā a spasmō si cōside-
ras que ex p̄sa sunt. Dicimus igit q̄ iam Aui. dixerat de tortura a
paralyti: q̄ si fuerit fortis trahit pars sana cū ea: et mollificat siue
scipitit cū ea. Et si fuerit debilis qd̄ nō fit hoc. et dixerat alioz sūta
q̄ pars paralytica trahit a parte sana: que pars sana torquet et di-
xerat q̄ iste finis q̄ est et pau. nō est p̄cedēdus: nō aut̄ indurerat
p̄bationē istoz: nec ē idurera trōnes q̄re sermo illoz nō fit cōce-
dēdus. p̄mo igit ponit opi. et p̄bationē que est q̄ pars sana tor-
quet: q̄ trahit ad se latus paralyticū vt̄ equef. Sc̄do reprobāt et
p̄mo p̄mittit. Sc̄do inducit rōnes. ibi (Anathomia.) C̄dit p̄mo
hoc dictū nō verificat̄ semp: p̄tingit enī sic esse et p̄tingit nō esse: et
hoc est qd̄ dicit. hoc nō est verū sū plurimū. i. p̄tingit sic esse et cō-
tingit nō esse. abutitur enim. A. hoc vocabulo plurimū.

C Anathomia enim et qd̄ sciuit de dispositione lacer-
torum faciei facit te cognoscere corruptionem eius: et
casus huius cōmunis. Et quoniam sensus in ipsa corū
destruitur a latere torture.

C Inducit tres rōnes. p̄ma est sumpta ex parte anathomie per
quā scis dispoñe laceratoz faciei. Nā lacerti faciei qd̄ sunt ita si-
tuati q̄ p̄t paralytici tali paralyti qd̄ nō trahent a parte sana:
imo trahent sanā vt̄ sup̄ apparuit: et B est qd̄ dicit. anathomia. Et
sciuit p̄mo casū. de dispoñe laceratoz faciei. facit te cognoscere cor-
ruptionē eius. s̄mones dicit qd̄ est finis corruptus. Sc̄do rō est
sumpta ab eo qd̄ accidit: et arguit sic. Casus siue p̄tingētia cōis ad
hoc et ad suū oppositū nō d̄s determinari ad vnu: sed in paralyti fa-
ciei casuale siue p̄tingēs est parte sanā p̄bere paralytica: et p̄tingēs
est parte paralytica trahē sanā: qd̄ nō debet dici q̄ in tortura a pa-
ralyti pars sana sit torta et trahat egras: et hoc est qd̄ dicit. et casus
huius. i. p̄tingētia huius cōis. s̄. ad esse sic in isti dicit. Et ad oppo-
sitū ostēdit etiā corruptionē sermonis istoz qui dicit q̄ in tortura
a paralyti semper pars egra trahitur et pars sana trahit ad se.
Tertia rō pōt formari dupl̄. p̄mo q̄. A. arguit solū p̄ra hoc
qd̄ dicit q̄ in tortura latus sanū trahit et egrū trahit. Contra la-
tus tortū p̄t qd̄ trahit pōt esse egrū: s̄ falsum est dicere q̄ latus
qd̄ trahit et torquet semp sit sanū. q̄ possit esse egrū apparēt: q̄ i-
uenit aliq̄ tortura in qua ex latere torture. s̄. in parte torta p̄ra et
que p̄t aliā destruit sensus eoz. s̄. laceratoz. Si igit h̄z sensus de-
structus: igit est egra: et tu dicēs qd̄ pars sana est illa que trahit vt̄
equef: et hoc est qd̄ dicit. et sup̄. sermo istoz est corruptus: qm̄ tē.

C Sed tu dicēs qm̄ est q̄ pars trahēs torta h̄z sensum destructum.
Sc̄do qd̄ pōt hoc p̄tinge et forsan est qm̄ in spasmō p̄tis qm̄q̄ p̄s
per spasmū torquet: et trahit q̄ cū illo spasmō sit destruct̄ sensus.
Sc̄do tu dicēs nō loquimur de tortura a mollificatione. Sc̄do qd̄
q̄ possibile est vnu partē faciei habere paralytici et aliam habere
spasmū vt̄ ponit Iesus d̄aly p̄allegato caplo: et tunc pars tra-
hēs torta nō erit sana: et nō vult plus Aui. p̄ra illos. T̄l vdm̄
q̄ illa rō arguit absolute p̄ra eos qui dicunt q̄ pars torta est sa-
na: nō aliter determinādo ad curam p̄ra paralytici sed absolute.
Alio nō pōt formari rō sic in tortū paralyti nō est vdm̄ q̄ pars
sana trahit partē egrā: imo pars fortiter paralytica valde p̄ci-
pitata: vel trahit sanā vel nō poterit trahi a sana parte: sed re-
p̄ritur quādoq̄ fortis paralyti in qua cū destructione mot̄ lacer-
toz destruit etiā sensus in parte torta per paralytici: q̄ in tali
trahet pars paralytica ad partē sanā. Ecce qd̄ dicit. et sup̄. sermo
istoz est corruptus: qm̄ sensus eoz laceratoz destruitur in ipsa tor-
tura a paralyti in latere torture. i. ex latē paralytico et torto sub pa-
ralyti dominio. Sed talis est valde fortis paralyti: et forsan Aui.
inducit hoc dictū ad remouendū falsum intellectum quē illi habe-
bant in assignādo cām dicti eoz. Nāz volebant forsan dicere siue
intelligere qd̄ ideo pars sana trahit paralytica: q̄ pars sana sentit
grauitatē partis paralytice: igit nō contrahet: et hoc est
qd̄ dicit tē. qm̄ tē. Et latere torture. i. ex latere in quo tu dicis qd̄
debet esse tortura: q̄ sentiens grauitatē debet p̄trahi vt̄ adequet̄:
et sic apparēt expositio passus difficilis quem Conciliator nō intel-
lexit: imo nō h̄z istum textū. Et casus huius cōmunis. et quem qui-
dam moderni ignorantes expositores corrupunt.

C Et pluribus quidem hominū accidit apostema in la-
certis colli: et est causa suffocationū et aduenit eis inde
tortura et aduenit eis paralyti et iam extendens vsq̄
ad manus: qm̄ lacerti ex quo hauriūt lacerti colli vir-

tutem motuā: origo etiam est ex spondilibus colli.

C hic ponit quādam spālē cām torture que cā est apostema in par-
tib̄ colli et est modus squinātie. Et hoc aut̄ apostemate pōt fieri
tortura per modū spasmū et per modū paralyti ex oppilatione:
q̄ nerui musculosq̄ faciei plurimi oriunt̄ a spondilibus colli: et q̄
inde oriunt̄ nerui manū: ideo pōt fieri etiam cum hoc paralyti
in manibus: et etiam spasmus h̄z nō explicet: et hoc est qd̄ dicit. ori-
go est ex spondilibus colli. s̄. vnde etiam oriunt̄ nerui manus vel
lacerti colli. i. protenti ad faciem. Et in hoc assignat causam quare
fit tortura faciei ex apostemate illo.

C Omnis autē torture extense vsq̄ ad sex menses for-
tasse nō speratur rectificatio. Et scias qd̄ tortura colli
plurimum nuntiat paralytici: imo multotiens porten-
dit apoplexiam. Cōsidera ergo an associetur ei acci-
dentia epilepsie et apoplexie q̄re icipi ab euacuatione
forti. Quidam autē existimauerunt qd̄ in patientibus
torturam timef̄ mors subitanea vsq̄ ad quatuor dies
eorum. Si autem pertranscunt eos euadunt. Et videt̄
q̄ sit illud cā epilepsie fortis quā tortura nuntiat.

C hic ponit tres casū. Causa primi est: q̄ significat fortis impressio
et fixa. et dicit fortasse: q̄ possibile est in quibūsdā q̄ liberatio fiat.
quidā aut̄ steterunt cū tortura. 30. vel. 40. ānis. et nullū aliud crin-
de sustinuerunt nocumentū. ex qua apparēt qd̄ tortura nūtiat
alios pessimos morbos et mortales: vt̄ inuit̄. Rasis primo cōtinē.
cap. 5. de tortura. Et ideo debet medicus considerare signa. s̄. cum
tortura sicut signa passionis cerebri vnde timeatur de apoplexia
vel epilepsia: et tūc op̄z incipere cū forti euōne: q̄ timef̄ de morte:
Et sic apparēt secūdus canon et tertius: et h̄z non solū vsq̄ ad quatuor
dies: sed etiā post in tortura possit timeri mors cā epilepsie fortis
vel apoplexie: nō credendū est qd̄ postq̄ apparuit tortura ex mala
dispositione cerebri: vnde timeat̄ epilepsia mala vel apoplexia
non multum debeat differri quin veniat tē.

C De signis.

Cap. 16^m.

Signa sunt vt̄ accidāt inflatio et sputi emissio
ex latere et non retinetur salua partis et mul-
totiens consequitur cum ipsa soda et proprie
in ea que est spasmiosa.

C primo ponit eius signa presentia. Sc̄do ponit signū p̄noscitum
et. ibi (Ex signis.) Sc̄do ponit signa cōmunia.
Sc̄do specialia. ibi (Cognitio.) T̄m̄ inflatio. Dicunt quidam p̄pter
cursum materie. Alij. i. difformitas. Alij. i. quedam tensio in parte
que versus aliam trahitur: vnde cessantibus rugis videtur infla-
ta. Ego credo litteras corruptas: et vult dicere in sufflatio et emissi-
o sputi ex latere: et ita apparēt in istis. nam q̄ labia nō bene sibi
obuiant nō possunt in rem sufflare vel spūere: sed lateraliter. vel
inflatione: q̄ cum homo est sanus omnem partē potest inflare: sed
habens torturam non potest inflare nisi partem sanam. Cōnsi-
derandū q̄ hoc est in tortura cōmunicata partibus oris. si enim
esset particularis circa partes superiores hoc non fieret.

C Dubitatur a quo latere exit sputum et in sufflatio an a latere pa-
ralytico vel spasmato an a sano. Dicendum qd̄ quia isti nō pos-
sunt vnu labia simul et aggregare ea ad directum: ideo non pos-
sunt in rectū expuere nec sufflare: exit ergo sputū vel salua vel
aer a latere: et tunc exitus eorum vel est cū mollificatione aliqua
et hoc est raro: et tunc est a parte labioz sana: q̄ possunt se aliqua-
liter modificare. vel est per viā elapsus cuiusdam in euasione vel
eruptionis vel effugitionis: et tunc fit a parte labioz infirma vbi
nō fit occurus vel fit malus occurus: et hoc videbis per experie-
tiam q̄ isti quādo volunt expuere aliquid parum possunt modifi-
cando expuere per partem sanā: sed inproiise spūentes vel pro-
uise impotenter spargūt sputū et effugit multus per partes egras
labioz. Et tu cōsidera hic multos diuersos modos mali occur-
sus labioz adinuicem in parte egra et in parte sana: et poteris ex
hoc verificare et inuenire multas diuersitates et i sufflatō et i spūe-
do in diuersis torturis. Non retineatur salua partis. i. proprie
paralytice cadentis infra versus barbam vel spasmate spasmō
trahente labium inferius versus furculam. Sequitur soda. i. do-
los circa partes capitis in spasmiosa p̄pter dolorē cōtractionis et
in paralytica etiam si esset materia proprie apostemans.

C Cognitio autem qua duarum partium fit lesa est qd̄
cum ipsa extenditur et rectificatur manu: reditus alie-
rius sū naturam ad figuram suam est facilis.

Bentilis

Primo ponit signa que significant que pars sit infra. Secundo ponit signa significantia quā infirmitatem habent an spasmus an paralytum. ibi. (Signa autem in tortura.)

Dub^m 2^m Circa p^mā partē dubitat: q^d istud nihil videt dicere: q^d iam p^rsupponit q^d tu p^rcognoscas partē egrā qⁿ tu rectificas eā cū manu. Amplius pars sana tracta a parte spasmata si violēter trahatur: possibile est q^d in illo actu rectificetur pars spasmata. Adm q^d istud signū est ad distinguendū partē totā z tractā sanā in paralyti z egrā in spasmio: q^d vtriq^{ue} pōt comunicari partes trahi z trahi p^rter spasmū: q^d sit corrugata in se z tracta si tu cā extrēdis z trahis reliqua pars faciei statim redit ad suā naturalitatē: q^d non est egra: sed quādo partē cōtractā rectificas z reliqua pars nō redit: imo apparet laxa male figure: etiā tunc pars tracta quam rectificas nō erit egra: imo sana que trahatur ad se partē paralyticā. Et hec dicta possent aliquāter cauillari sed omitto: hec fuit mens Aui. cū dicit. que vtrūq^{ue} partiū. f. totarū z tractarū sit lesa per spasmū: cū ipsa. f. pars tota extendit z sic erat abbreviata et tracta. Reditus alterius zc. Ad cōtractū o^m q^d primo medicus habet noticiam confusam z coniecturalē postea certificat se cum hoc experimento: z si partem contractā extendendo videt aliam bone figure iudicat hāc partē cōtractā esse egrā. f. spasmata. q^d si nō videt rectificari iudicat partē totā nō esse egrā: z b signū vt apparet distinguit toturā a spasmio a totura paralytica. Ad 2^m o^m p^mo q^d hoc signū debet intelligi referēdo extēsiōnem z tractionē ad partē tractā nō ad partē extensam versus aliā partem. Uel o^m scō q^d illud esset difficile facere: vel q^d lz trabat partē sanā ad huc pars spasmata remaneret spasmata.

Signa autē in tortura mollificatiua sunt: qⁿ mot^{us} est debilis z sensus sunt turbati z sentit in cute lenitatez z in lacertis: z neq^{ue} sentit extēsiōne: z est palpebra inferior demersa: z videt medietas pāniculi q^d est suppalatū q^d est ex pte illius oculi mollificata z humida laza: z appet q^d medietas homo z aspiciat ad inferiora. Et cā in hoc ēt est cōitas hui^{us} pāniculi cū pāniculo extrinsecō vie lingue secante palatū in longitudine z est cōmunicā ei: z est cutis declinās a partib^{us} colli z elongat in eis z difficilis sit reditus ipsius ad eas.

Primo ponit signa torture a mollificatione. Scōdo a spasmio. ibi. (Signa autē.) Dicit p^mo signa in tortura mollificatiua z facta a mollificatione siue paralyti p^rptie materiali a materia flegmatica: motus est debilis si nō sit ex toto ablatu z sensus. f. tact^{us} sunt turbati: q^d materia ledēs virtutē motuam aliquāter ledit tactuā: q^d idem forsan nervi sunt qui portant sensum z motū: z videt innuere Ajarauis caplo de tortura. Et neq^{ue} sentit. p^r palpebra inferior demersa. i. cadens versus inferius. Considerandū q^d in quadā tortura palpebra inferior est demersa vt in tortura a paralyti marille z est palpebra a pte paralytica: z q^d oculus discooperit: et hoc ideo homo querēs cooperiturā eius mouet oculū versus inferius: z apparet quasi medietas z aspiciat inferius in quadā tortura eadē palpebra est sursum coartata z pressa: vt quādo fit a spasmio musculi marille quātū ad partē versus aures: z p^rptie qⁿ homo est bicus in facie: tunc pgregata cuti circa pomū marille p^remiss inferio: palpebra versus superius. In quadā tortura vnius oculus esset cōposita z ex vna parte esset spasmus dicit^{ur}: z ex alia parte paralyti. Uel si spasmus magis ex vna parte implet palpebrā que est in parte spasmata versus sursum z trahēdo aliam partē traheret palpebrā inferiorē versus deorsum: z imaginato hic alios modos quos de facto inuenies. Considera etiā q^d ex tortura facta ppter mollitiez musculi frontis fit oculo clausio: sed ppter spasmū fit apertio z eleuatio superioris palpebre: z pōt cadere in hoc diuersitas ppter diuersitatē partiū musculi mouētis frontē. Medietas pāniculi zc. ppter cōmunitatē mae vel cause mollificatiōis: hoc est q^d dicit. Causa in hoc. f. medietas pāniculi palati est mollificata. Est cōmunitas hui^{us} pāniculi. f. exterioris in facie iuxta lacertos. Cū pāniculo extrinsecō. i. itus in ore suspiciat li tū: ideo extrinsecō vie lingue. i. ozis secare zc. quasi remouens dubiū: q^d solū medietas est mollificata: q^d respōdet medietas medietatis: vnde per mediū paritur z fecat palatū in longitudine cutis declinans a partibus colli: q^d ppter paralytum mouet cutis motu laritatis z precipitationis versus declinā loca menti siue barbe elongat: quoniam quasi pendet difficilis sit reditus ppter mollificationem: vnde lz reponas statim relabitur.

Super tertio

Signa autē spasmose sunt quoniam sensus sunt turbati fm plurimū z cutis extensionem habet cuz qua destrunt ruge z lacerti faciei sunt duri z minoratur salina z sputū fm plurimū: z est declinatio cutis ad partes colli plus: z reditio ei^{us} ab eis sit difficilior. Signa autē eius que est ex spasmio humido z sicco sunt ea per que cognoscitur. Et ex signis quidez euentus torture est q^d homo inuenit dolores in ossibus faciei sue z stuporem in cute sua z multitudinem saltus eius.

Sensus sunt turbati. Lōtra. Rasis in diuisionibus cap. 14. signa facte a spasmio sunt q^d eger sensū turbationē nō habet. Dicedū q^d in vtrac^{ue} tortura sensus possunt turbari ppter nocuentū factū in nervis sensus z motus: lz nō sit necessarii semper: sed in facta a spasmio minus turbant sensus q^d in facta a paralyti mālū: q^d in spasmio mālū mī est magis grossa minus penetrans in partes nervoz q^d mālū paralyti vt supra capitulo de spasmio. z minus est remollita mālū spasmio z sunt minus obtusi sensus. z forsan voluit q^d sensus sunt turbati. f. visus zc. z b quādo tortura est a cerebro. Extēsiōne. i. duritiē a spasmio. Destrunt ruge. Contra: imo in spasmio fit corrugatio. Dicedū q^d destrunt a debito numero: q^d alie sunt plures. vel destrunt. f. q^d earū fundamentū nō apparet sed lacet oculū sub crispatura lacerti zc. Dinosat salua. z p. i. sputū. hoc p^rptie est in spasmio sicco z etiā in materiali q^d mālū eius est grossio: q^d mālū paralyti: etiā nō sic cadunt labia in spasmio: z ideo sic fit bauositas. Declinatio cutis ad partes colli: q^d ibi sunt principia multoz nervoz faciei: sed in spasmio membra mouentur ad sui principia. Signa zc. cognoscunt sup. cap. de spasmio. Et ex signis est: q^d mālū puenies debes spasmare vel paralyticare pōt resoluī pars in ventositatē z facere saltū. Et dolorem in ossibus. i. iuxta ossa ppter pāniculos: z sua qualitas inducit stuporē.

De cura.

Cap. 17^m.

Ollicitudo est z intentio vt nō moueat tortus vsq^{ue} ad. 4. z 7. cibetur etiam cuz eo q^d subtiliat sicut aqua ciceries cuz olco: z nō desiccetur cuz desiccatione mellis z pullis columbarū. Qd si natura fuerit sicca moueatur in die secundo cum clysteri vehementis lenitatis: quoniam est conueniens. Intendere autē ad gargarisimā in principio est nocens. Et quādoq^{ue} attrahit q^d est propinquit^{us} z non resoluit crudum z spasmus in primis fit fortis: z neq^{ue} facias euacuationem cū debilibus non sufficentibus donec digestio aliqua vice fiat. Festinatio autem ad medicinā acutam ericcat materiam z minorat eam z desiccet nervos z debilitat operatio medicine in ea: imo abstine.

Istud capitulū difficulter pōt ordinari: q^d ordo cure ei^{us} pēdet in ordine cure spasmio z paralyti: z iō Aui. foli. pcedit narrādo sicut occurrit. Primo p^rponit quosdā canones gñales in cura torture. Scōdo spātr erequit. ibi. (Jaz autē.) vel ibi. (Et opz vt cures.) P^rima in gñq^{ue} vel sex sicut tor ponit caū. Nō moueat. f. cū forti solutino. z est caū. sup. ca. de paralyti. Lōtra: q^d supra in hoc cap. dicit q^d si associant accidētia apoplexie vel epilepie debes icipe ab eūone forti. Adm q^d regulariter nō debemus hoc facē ppter mae cruditatē sed coacte. Uel o^m q^d lz doceat incipere supra a forti euacuatione: nō tū dicit ante quartū vel septimū: q^d mae sunt diuerse iō dicit quartū vel septimū: q^d qdā citius alys pōt habere principiu digestiōis q^d sentit alicui euacuationi. Aqua ciceries. vt remoueat sui siccitas z stipticitas quā bz puocādo vti nam. Et ideo subdit. Non desiccet. i. nō fiat stipticus vētre cū ericatione mellis. f. cocti vt feludech z pullis columbarū: q^d sunt stiptice eo q^d sunt longe more in stomacho: vt infra sen. 13. caplo de cura malarū cōplexionū stomachi cū materia feludech cū sit mel coctū z tarde digestiōis morans in stomacho: vt sumit tertio Almansozis. ca. 13. Dynus exponit nō desiccetur. f. in principio ne subtilē resoluatur z grossum remaneat. Cuz desiccatione mellis. i. cū potibus factis cum melle z alijs rebus que habent virtutem ericandi. Alij habent litteram affirmatiuam que dicit vt ericetur z tu cōsidera. p^rima tamē expositio mea videtur p^rformio: Aui. vnde subdit q^d si natura fuit sicca zc. in die secūdo a principio egri

tudinis: vel secundo. s. a die stipticitatis est pueniens: q. securum
ut factu ex decoctione malue vel oleo vel similib' intendere in
cipio ante eionē attrahit ad cerebrū a partibus ppinquis plenis
in hoc est periculus apoplexie vel epilepsie. ¶ Et q. q. nō soluit
crudū. i. nō euacuat crudū qd est in cerebro: imo dilatat illud: z iō
pūm fortificat spasmū: si est a spasmō tortura: z ibi intelligat de ea
que est a paralyti. Et neq. facias eionē. hic d. ymus vult q. tu non
facias eionē neq. cū debilib' neq. cū acutis ante digestionem: qz
medicina fortis acuta ingrossat mām. Et minorat. i. l. z minorat et
desiccet. i. debilitet nervos z debilitat operatio eius zē. in ea. s. mā
anteq. sit digesta. Alter credo q. Auicē. vult recordari cañ. positi
quarto cañ. cap. de cura feb. putri. in gñali z caplo de cura feb. ris
tertiane nō pure. q. aliqui idigemus medicina forti debili cū parū
euacuet ex malo. s. vult hic nō euacues cū debilib' oīno que ut
bil spīritū in mām sicut est cassia fistula: z hoc est qd dicit. cū de
bilib' nō sufficiunt: sed cū debilib' sufficiunt: qz sunt vno mō
debilia. z alio mō fortia donec digestio zē. q. h. nō sit digestio pfe
cta: sed inchoans in morbis huiusmodi flegmaticis multis: tñ mi
nimus de eis cū medicinis solutivis debilibus z sufficiētibus vt
odor turbib' z agarici z dimittit debiles nō sufficiētes vt purā
cassia. Festinatio enī ad medicinā acutā. s. forte vt colloquintida
erucat z minorat z restringit ingrossando z desiccet nervos: qua
nō habēs mām humoralē torā paratā puerit se ad humidū ner
uoz. debilitat operatio. i. nō facit operationē in mām quā tu vis.
Vel debilitat. hic pbat q. nō dat medicina valde levis nō sufficiēs.

¶ Et oportet quidem vt cures paralytim aut spasmū
sicut scis fm qd pertinet. Jaz aut expertū est q. si tor
tus omni die pōdus. 3. ij. ex byera hermetis bibat per
mensē pūmū fortē efficiet impressiōes. Qd autē
expertū est vt bibat omni die est vt ex zizibere z aco
ro confectis cū melle sumat mane z vespere quātitatē
nucis: z opz ne abscondat ab eo aqua mellis. Quidam
autē medici indi dixerunt q. ex perfectionibus quibus
tortura medicatur est vt approprietur membrū lesū:
z caput eius carne syluestri elixata: z videtur q. melior
syluestris ad hoc sit lepus z albiboa z vulpis z birci
syluestres z cervi z asini syluestres z qui sunt minores
ataba absqz gazellis z que sic procedunt z ex his que
carne sua non calefaciunt.

¶ Primo pmitit. Scdo ponit experta. ibi. Jam. Tertio exequit
curā. ibi. Et opz. ¶ Si tortus. s. a mā flegmatica. biera herme
tis famosa est: sed difficile esset illā tantū pūmare. Aqua mellis:
qz sit eius potus: tamē ppter pueritū hīc difficile est admoue
vinū. Appropriet. i. p. p. emplastrē. Albiboa. dicit q. est mar
mota minor de eis. Absqz gazellis. i. solū gazellā: vel forsan dubi
tat de forti calore gazellari: vnde subdit nō calefaciūt. i. multum.
Vel absqz gazellis. i. nō vtaris illis syluestrib': quoz carnes nō ca
lesciunt sicut gazelle z similia vt forsan porci z camelli.

¶ Et opz si sit egritudo humida vt liget pars in q. est
morbi principū fm formā naturālē. Si autē est spasmū
incipit pūmū ab eius lenificatione: deinde ab ipsi⁹ re
solutione. Qz si iuenis signa sanguinis flobothoma ve
nam que est sub lingua z superpone ventosas spondi
libus primis absqz scalpellatione.

¶ Hic psequit curā z solū psequit curā torture a materia flegma
tica replente facie spasmū vel paralytim. Et pmo in hoc ponit
riversos canones. Scdo investigando locū materie huius egritu
dinis. z cedit ad curā cū multis remedijs. ibi. Et nō est dubiū. Al
timo ponit curā torture infantū. ibi. Infantibus. ¶ Primus canō
patet. Lenificatione. i. digestionē materie: vel. i. applanatione
z extentione cū ligatura. Resolutione. i. eione. Signa sanguinis. i.
materie in sanguine: qz raro est a sanguis dominio puri. ¶ Absqz
scalpellatione. Contra. imo cū scalpellatione exquo sanguis abū
dat. Dicendū q. forsan hic fermo est per se separatus loquens de
tortura humida. s. a mā flegmatica depurata. vel forsan dubitat
Auicē. de eione subtilis sanguinis per eas. vel intelligit q. si opz
fiat cum scalpellatione: non enim potuit oia iterare in oī loco.

¶ Et nō est dubiū quin materia torturā facies veniat
ex principijs neruoz z lacertoz faciei: z ppter hoc di
ligit vt medicine rubificātes superponant spōdilibus

ceruicis z sup mandibulā etiā cū plurimū viliū sint ve
niētes ex eis ad lacertos qui sunt in facie. Lacerti vō
faciet nō sūt ex illa sūma. Et eoz regimē est purgatio
anterioris ptis cerebri: z similis vaporatio sicca super
spōdiles z mandibulā inferiorē z fricatio ei⁹ z fricatio
capitis etiā p. p. super samē vehementē.

¶ Primo inuestigādo loca patiētia ponit multa que in tortura ma
teriali pueniunt: z ponit loca applicationis illor. Scdo ponit alia
puenientia qbus etiā declarant p. dicta. ibi. Et ex eis. ¶ Ex princi
pijs neruoz lacertoz faciei: qz a nucha in loco colli z aliquid a ce
rebro. Cervicis. i. colli. Super mandibulā. s. inferiorē z etiā supe
riorē. Ex eis. s. mandibulis: qz super eas z proprie sup inferiorē vt
apparet supra in anathomia: qm spasmū. Lacerti vō faciei. s. oēs
vel quantū ad oēm sui partē nō sunt ex illa sūma. s. q. ad eos pue
niat plurimū neruoz a mandibula inferiorē: qz lacertis timporali
bus veniūt a cerebro: lacertis etiā labioz aliquid venit a cerebro.
Et eoz regimen. s. tortoz purgatio. Anterioris. Cōtra: imo poste
rioris versus collū. Dm q. purgatio anterior purgatio etiā po
sterioris. anterior enim cerebri bz manifesta purgatio per que
etiā pōt cerebri purgari vel eoz principū neruoz zē. vel eoz inu
sculoz faciei qui nō sunt de sūma p. dicta. Et similiter pferit in tor
tura humida super famem ne materia trahatur ad caput.

¶ Et ex eis etiā que iunāt tortū est assiduatio ablutio
nis faciei cū aceto z delinire loca p. dicta cū aceto z p.
prie cū in ipso coquant subtiliatina: z si est acetum in
quo decocta est synapis est mirabile z vt inclinet sup
decoctionē sccha z abrotani z albarmel z laurus z si
milis: z assumant sub eo que sint sic tamaricis z albe
til. Cū ergo medicine nō pferūt fiat cauteriū sup venā
que est post aurē eius. Et opz vt infungat ei vti gar
garismo plus qz alijs: z administrentur masticabilia z
p. p. acorus z nux muscata z pyretri. Et ex eis quib'
in masticatione vtitur sunt myrabolani nigri: z opz vt
retineat masticabile in pte lesa z sit in domo tenebro
sa z fiat ei caput purgū ex fellib' grūū aut ammoniac
co aut oleo aut cū zeboti aut exp. sione canapis z ama
raci z scile: aut aq. opoponacis cū oleo de lilio aut eu
sorbio q. titatis lētis cū lacte mulieris. Et curet caput
cū eis que ipm purgāt de qb' diximus in canone egri
tudini capitis cuiusqz: z ex caput purgū exp. ei est
auellana indica z p. p. cortex ei⁹ superior z auricula
muri z exp. sio cucumeris asinini z ciclamini: z qñqz
miscet illa cū eis que cū sternutatiōe calefaciūt sicut
castoreus z nigella z reliq. Dignius vō quo sit caput
purgū est auricula muri: z cū caput purgū sit pōdē.
3. ij. ex aq. ei⁹ cū danich opoponacis. 3. v. olei pferit imo
sanat in qñqz dieb'. Et qñqz p. p. p. intueri specula
vt sit semp eoz intētiō in rectificationē faciei z specula
puenientia eis que sunt p. p. in vidēda facie z sunt
illa que de calibe sunt facta. Infantib' aut cum adue
nit tortura i fine veris def in potm trisera mior aliqb'
dieb' vsqz ad septē dies: z cibis sit aqua ciceris.

¶ Hec pars bz tot partes quot ponit remedia in tortura. Aceto. s.
aceto. Sccha. i. sticados. Albarmel. i. rutba qdā: nō tñ rutba sylue
stris fm Auicē. 4. cañ. fen. 6. ca. de cura morius vipere. Similia vt
organū zē. Post aurez de huius cauterijs late diximus super fen
ertia z aliquid super fen pma. Sargaris mata habes ea supra fen
pma capitulo de canonib' curationis egritudinū cerebri. Plus qz
alijs: qz multū euacuat a capite z a loco anteriori z posteriori. In
parte lesa vt in ea ipinat. In domo tenebroza. hoc dcm iacet sic
pmo p. p. in pluribus locis. ca. de tortura. ca. 5. debet morari
pariens torturā in domo obscura z nō exire nocte neq. die. z mi
rabile videt de hoc. Sed causa pōt assignari vel vt ibi stans solus
masticationi intēdat: vel forsan sit vt caueat facies ab ipressione
venti. est enī facies membrū rarum vt pble. 36. 3. pble. zeboti for

Gentilis

san est q̄ supra dixit subal. vel est nigella que arabice dicit subala marti. exponitur cōter. i. maiorane. Danich. io. grana ordeī als. s. Specula vt vidētes se turpes studeāt ēē cū imaginatiōe rectifica re facie. De calibe z in sūma specula plana in q̄b facies pñtat la ra: z sic maḡ appet oīs sua difformitas. Triferā minozē. lenis me dicina est z ericatuus pferēs humiditatib⁹ eliquatis in fine veris. Lib⁹. s. torturā patientiū: vel cibus. s. infantū patientiū torturā.

De saltu z signis eius.

Cap. 18^m.

Saltus est motus lacertofus: z quādoq; mo uet cū cis cutis que cis adheret: z ipse quidē est ex vētositate grossa inflatiua. Significa tiones autē q̄ ipse sit ex vētositate sunt velo citas resolutionis: z q̄b nō est nisi in corporibus frigi dis z causis frigidis z potibus rerum frigidarum z le dant eum calefacientia.

Determinat hic Aui. de saltu q. a. B. in libris trāslatiōis de arabi co vocat iectigatio: s. in libris ex greco vocat palmos. Et p̄ ponit qd est. Sc̄do pbat qd dicit. ibi. (Significationes.) Tertio ostendit qd signat ex eo. ibi. (Et scias.) Quarto pōit curā. ibi. (Apoze.) **C**lō siderandū q̄ saltus nō est semp̄ mot⁹ lacertofus: sed q̄q; accidit lacerto: s. est mot⁹ in oī mēbro habēte p̄cauitatē in q̄ possit vēto sitas teneri z ibi facē dilatationē z p̄strictionē: vt ponit Bal. s. de accidenti z morbo. ca. z. z in libello de rigore z tremore. ca. 5. ca. de iectigatione. Est igit determinatio de saltu ānēra huic sen in qua ponunt neruoz dispōnes: z h̄ vel q̄ hec passio salt⁹ accidit muscu lis quoz p̄ncipalis pars est neruus. vel q̄ accidit mēbris habētibus p̄cauitates manifestas vel occultas dilatabili⁹ vel p̄stringi bili⁹ vt sc̄ch⁹ testina vesica musculi loca sub curi z oīa ista mē bra hnt villas z neruos. Et q̄b appet qd differt tremor z iectiga tio siue salt⁹. q̄ tremor q̄ est rigor est p̄pria passio lacertoz z mē broz volūtariē motoz. Sed iectigatio siue salt⁹ est passio mēbro rū habētū p̄cauitatē dilatabili⁹ z depressoibili⁹ z in tremore mē brū mouet de toto loco in totū locū. Sed in iectigatione nō: imo dilatat z p̄stringit z in h̄ differūt multū: vt ponit Bal. in locis pal legatis. Et cā salt⁹ est vētositas: s. cā tremoris est defect⁹ virtutis. Aliē quoq; differētiē tāgnit a salt⁹. q̄ hic nō curo ponē: q̄ excitat difficultates in duob⁹ locis. Primo in eo qd dicit in tremore mo tus est velocior q̄ in iectigatione. Sc̄do in eo qd dicit q̄ cā depres sionis in saltu siue iectigatione est vētositas expiratio siue resolu tio. in his enim duobus non sum oīno concors cum Bal. sed hic nimis longū esset declarare ista: h̄ enim sicut Bal. dicit nō semper est illud necessarium: z tu considera.

Sed significationes q̄ ipse sit lacertofus carnosus neruosus sunt qdē: qm̄ in parte que est lenis sicut cere bri nō retinet vētositas: z simil⁹ in ea que est dura sic os: sed accidit frigidū plurimū ei qd est sunt virtus in frigidatiua z materia humida z accidit saltus mediuz in duritie z lenitate. Et cāe qd saltus ex accidentib⁹ aialibus plurimū z p̄prie in gaudio: z multotiens ac cidit ex tristitia z ira z reliquis: qm̄ motus spiri⁹ quā doq; resoluit materias in vētositates.

Primo pbat q̄ salt⁹ fiat a vētositate. Et p̄ q̄ nulla m̄a est in no bis cito resolubilis vt vētositas: sed salt⁹ est mot⁹ q̄ cito recedit. Sc̄do qd cāe gñantes vētositatē gñant saltū: z cāe resolutes re soluit illū. Sc̄do pbat q̄ sit mot⁹ lacertofus z neruosus. s. mē bri dilatabilis z p̄stringibilis habētis p̄cauitatē detētiua: z hoc q̄ mēbra multū mollia nō habētia parietes villosos vt cerebrum in suba sua nō iectigāt nec mēbra dura vt ossa: h̄ bēant p̄cauitatē: qz nō sunt dilatabilia nec p̄stringibilia: igit mēbra que sunt media. s. lacertofa villosa dilatabilia z p̄stringibilia sunt in qbus fit saltus vt stomach⁹ vesica cutis palpebre zc. Tertio ponit cās ex qbus declarat etiā q̄ cā sit vētositas. Vir⁹ infrigidatiua. i. res habens virtutē infrigidādi: qz debilitat calidū z calidū debile generat vē tositatē: vt Bal. de accidenti z morbo. ca. 6. z infra sen. 13. trac. 5. ca. pmo. z etiā res infrigidans p̄hibet resolutionē vaporū a nobis. Et materia humida. facta vel actu z potētia vt flegma z melancholia qui sunt humores vētosī multū vt supra sen p̄ma de qualitate accidentali soda ex materijs dirimus. Gaudio zc. apparet q̄ calor pōt esse cā saltus cū inuenit materias vētosificabiles quas mouet.

Et scias q̄ saltus cū cōis est corpori nūtiat apople riam z cūq; z. Et qm̄ perleuerat in myrach nūtiat me

Super tertio

lancholiā z epilepsiā. Et cū perleuerat in facie nūtiat torturā. Et saltus qui est sub serafis q̄q; signat apople stema in velaminibus: qm̄ est de comitantib⁹ ipm̄.

Saltus cōis signat mām flegmaticā que totū replet: z iō poterit ascendens z multiplicata in capite facere apoplexiam z eadē vē tositatē pulsa p̄ oēs musculos. s. ante z retro faciet thetanū. Qm̄ cū saltus est in myrach z signat vētositates in parib⁹ myrach z mās ibi corruptas que euaporātes ad cerebrū pñt facē meliam z apoplexiā z epilepsiā myrachias. In facie zc. sup̄ appuit salt⁹ sub serafis. i. hypocrūrys. Qm̄ signat apostema q̄q; fit a sola vētosita te z aliqñ pōt fieri ab apate magno faciete percipi pulsus arterie magne descendētis: z iste nō est salt⁹ p̄prie dicit⁹: s. est qdā modus doloris pulsatiui de quo loquit⁹ hippo. p̄ p̄noticoz illo. s. si enis in aliq eaz pulsus erit magnus. r̄x. cōmē. 31. z cōmētator ibidem.

De cura.

Cap. 19^m.

Apoze cū vaporatiōibus calefacientibus. Illud enīz remouet ipm̄. Et si nō vtere oleis resolutionis incipiet a debilitatib⁹ z perne ni ad illud qd est fortius nam remouet. Et si nō solutiū in potu da: z assidua post illud medicinas calefacientes. Lastoreo quoq; cū sambaco inest pro p̄ietas in hoc capitulo. Et neq; denī aq̄ ggelata z vl num multū: z qd inflationē h̄z z infrigidationē: z ipm̄ quidem cura est propinqua cure ipsius similiū. Com plemus ergo sermonem de egritudinibus neruoz hic z finis contenti his que sunt sensuales z motiue z situales. De apostematib⁹ vō z solutionibus cōtinuatis z reliquis tardabimus sermones vq; ad quartū librum si deus voluerit.

Hic ponit curā. Et pmo intēdit ad resolutionē vētositatū grada tim ascendendo a debilib⁹ ad fortiora resolutionis. Sc̄do intēdit ad euacuationē materie a qua surgit vētositas si nō sufficit resolu tio. Tertio facta eūone reuertit ad resolutionē sambaco. i. i. f. emi no. Quarto rectificat regimen nō dans aquā cōgelatā: qz stringit vētositates. Et nō datur vinū multū: qz suffocando extinguit ca lidū: vt colligit. z. de accidenti z morbo. ca. 3. z tertio de cōplexioni bus. c. z. Neq; def qd h̄z inflationē z infrigidationē sicut fabe len tes pisces z h̄mōl. Cause similiū. s. tremoris materialis z spasmī ventosi. Cōpleamus sensuales. i. in virtute sensitiua z motiua z in situ. De apostematibus vō zc. 4. ca. sen. 3. tracta. 4. Si deus vo luerit. Qui sit benedictus in secula seculoz. Amen.

Gentilis Fulginitis super sc̄da Sen tertii canonis Aui. Expositionis acuratissime. Finis.

Gentilis expositio super tertia Sen Aui. canone.

Sen tertia de dispositionibus oculoz.

De anathomia oculi.

Cap. p^m.

Virtus visuum z materia spiri⁹ visibilis procedit z penetrat ad oculū per viam duorum neruoz concanoz quos no uisti per anathomiam. Cūq; nerui z pā niculi qui eis associātur ad orbitam de scendunt dilatatur extremitas cuiusq; eorum z repletur z ampliat⁹: ita qz comprehendit bu mores qui sunt in pupilla.

Reccepta i sequeis Joānis Desue in suo de appropriat is medicinis pmo cap. Deū honorādū timēdū z p̄p̄ nendū in oibus affirmandis. Incipit cū Auer. in p̄be mio canticoz Aui. Implozo diuinū auxiliū ad persi ciendū nobilē intentionē boz dictoz z extimā specula tionē z laudē eoz. Deinde dicam cum Zoar in thesiri libro primo tracta. 8. cap. 3. Oculū est mēbrū subtile delicatū p̄e ceteris mēbris. In q̄b verbis Zoar iter p̄es nri corporis oculū laudare vel p̄ferre videt ex duob⁹. Primo gdem ex sui cōpōne mirāda. Sc̄do ex sui operatione auidius appetēda. Primū tāgit cū dicit. Oculū est mēbrū subtile. Sc̄do m̄ tangit cū addit. Et delicatū p̄e ceteris.

¶ Dicitur primo quod oculus commendat sui compositionem miranda: cui dicitur subtile. Oculus autem dupli possumus intelligere esse subtile. Uno modo subtile i. tenuē vel superficialiter illa sonat. Est istud modo componendo oculi ad membra exteriora vere potest dici tenuis vel subtile: quia alia membra exteriora sunt coapta cure que est grossior: quod oculi pellicula. Huius autem tenuitatis signum declarat. Nam in aposte maribus oculus refudat mae: quod non potingit ad alius membris cooperari cure cui appollemur: vt appareat in comē. 12. pme particula. afo. illius afo. paroxismo et pſentiana. Huius autem refudationis est esse cooperatio tenuitas: vt. 6. de iterioibz. ca. 7. Si autem oculus ad membra interiora coaparet non dicitur p alius tenuis. Plura enim interiora membra sunt tenuiora: coapta pāculo vt epar z pulmo vt appareat ad sensum. Secundo modo possumus intelligere oculum subtile. i. subtiliter z artificiose compositioni inter oia membra nostri corporis: z istud modo etia verificat quod oculus est membrum subtile. Sua autem artificialis compositio est triplex. pmo est suarū partū numerofitate. Secundo est earū diuersitate. Tertio est miranda armonie amentate. pmo quod est partū numerus: quod pres bz de cē fin. Balya. theo. 3. c. de oculis. ca. 13. et alii. hic inquit. Denarius numerus pferus est: vt Arist. 15. pblema. pble. 3. tū cū psum numeramur erūt. i. Et si alias coadiuinat pres addūgimur vt palpebarū pres z musculos ad numerū. 27. ptiū vel. 28. vel amplius quicūq; vt ostēdit in fine ca. pituli. Secundo oculus dī compositiō artificiosē ptiū diuersitate: quod iter eas magna diuersitate reperies. qdā. i. ex eis fridiores sunt z qdā calide vt spūs z arteriarū eius sanguis. qdā humide. qdā sicce. qdā lenes. qdā asperē. qdā siccā. qdā fluxibiles. qdā vāpōne. qdā colorate. z alie diuersitates sūm quod oia in b. cap. apparebūt. Tertio oculus dī artificiosē compositiō miranda partū armonia: quod debite adinūcē ptingunt vt sibi pſus seruāt. p totius opōnerē intātū tū lēis ordinatio potē dici admiranda: quod inuamētia que eis ordinat in ponimus qñ sunt exstimaata plus qñ certe cognita. Unde Auer. z. colligat. c. 12. de inuamētiis oculi. maior p inuamētiō sūm qñ vidēti sūnt inuamētia arbitaria. Et iō b. Al. merito in lib. iō. de vtilitate picularū. c. 12. vocabat oculū oſganū diuinū vifione p demōnē facta. Dico z. quod 30ar oculū laudat sui appetēda z pfermāda opōne in b. qd dicit oculū vt expōat. i. delitioe tendē nō turbet vel iſhmet. Est autē sua opō appēda. pmo pp sui pfectiōnis in se: quod iter oēs sensus exteriorēs hic est pfectiōz cū sit mirabilior: p pmo sua opō vt Bal. 4. de accidētī z morbo cap. 2. 4. de iterioibz. z. ca. 7. Auer. inquit. 1. collz cap. de accidētīz vifus cap. 5. Secundo cō appēda oculi opō pp sine. Eius autē finis triplex videnter appetēdus cognoscit vel triplex vtilitas. pmo sciārū vel notitiarū acqſitio. Secundo quod iter oēs sensus hic maxime ad sciētiā pferat: laudat per accidēs plus pferat: vt pbat Arist. in libello de sensu z sensato. z cū est vt idē Arist. dicit: quod oīm vifus est magis cō oibz alys obis alioz sensuū. Unde etiā composita celestia sunt vifua: fed obia alioz sensuū est particulare magis vel determinatū: vt puta auditū sonus. Unde Arist. in pblemo metaphy sic. 37. pmdē pte oibz vt dicit oculū sonus. Lausa autē est: quod hic qdē sensus maxime cognoscere nos facit: z multas differētias nobis demōstrat. Et quod oculus in hoc maxime aie deferuēdo: ideo de oibz disponit maxime indicat. Unde Auer. pmo de aialibz cap. 3. Iner oia membra oculi maxime signant moxas aie. Secūdus finis oculor est appetēdus cū sit nostra directio ad incedēdiā psequendo vel fugiēdo: z ideo potius sunt in loco alioz compositi vt sunt sicut custodes. Unde. A. in pncipio huius tertii. Inqñeto in creando caput nō est cerebrū zc. sed intentio in ipso est bonitas in disponētibz oculi vt deat eleuationē. Coparatio enim oculi ad corp est p ptingua coparatiōi speculatiōis ad erēctiū. Et Iesūs Baly lib. primo secūdo caplo. Utilitas oculi est seruari corp ad occasiōis huius superuenientiā z dirigere eū quod voluerit. Et iō postius est in pte superiori corporis sicut cultor pſus viridari. Tertius finis oculi est vtilitas quā in gnōne bz. inter partes enī nostri corporis maxime alias a principalibz oculi potestatem habet in gnōne. Unde Arist. pblematū quarta scō pblemate dicit. magnas hnt oculi potentia ad gnōnē. hnt autē cū sumit ab Arist. sed qdē de gnōne aialis penultimio cap. quod circū oculos posus eoz que circa caput maxime spermatie est. qd oculi declaratur signū: quod mulieres volētes experiri si mulier sit sterilis vel secūda ringūt loca oculor vel cū croco vel alia re tingēt: si tingit salius signū est quod non est sterilis: quod signat posos circa oculos nō esse cōsūlos vel pcos vt ponit ibidē Arist. Unde Aui. post sen. i. de sterilitate dicit. Oculi huius signat supia matricē apud Hippo. Reliquū signus est quod oculi in colū multū debilitant vt in pāctis locis Arist. ponit: z infra declaratib. Lum ergo inter partes nostri corporis oculos tantam habent dignitatē merito in eius pſeruatiōe z curatione inſistere debemus: dictū attendentes curiā. 30ar eodē tractato caplo. zc. In egritudinibz pedū abstinentia seruamus: quātō magis in oculo.

cuius sanitas tam necessaria erit. q. d. multo magis. Et iō merito
 antiqui amici huius. rogabūt eū singulariter scribere doctrinam
 curatiua de oculis & p̄seruatiua de oīum passionibus oculorū vt apper
 in fine. iij. therapē. cap. vlti. & ideo inter oēs quos vidimus huiusq̃
 auctores tractates de oculis. h̄ p̄feruius & ordinatius tractat. La
 q̃ multa inueniunt in eius dictis obſura. p̄posui in expositionib⁹ huius
 finē singulariter laborare vt sit q̃dā distinctiō opus a tota alia
 mea expositione sup̄ tractatā. Et ad hoc ē maxime inuitat me
 sociorū nō pauci: quib⁹ mihi buius laboris onus imponit. Et q̃ video
 hanc partē sciētie cōter meā scitā & ad incantatores & vulgares
 rudissimos deuolutā. Simili q̃ nō puenit ad me q̃ super illa ep̄o
 dida hacenus aliq̃ laboraret. q̃d. n. ab alijs habeo nō scriptis
 sc̃i scholasticē recollet: nullius aut paucissimi ē vtilitas. & p̄o
 cedentes ergo ad expositionē buius finē. sicut esset liber vñ p̄ se
 assumpt⁹ dicemus q̃. h̄ p̄ſiderat tāta necessitatē p̄seruationis
 oculorū & curatiōis eorū libi in medicina cōposuit illi. h̄. bāc finē
 ex quo apparet ea quē in principijs liborū queri cōsequenter finē
 Allean. in p̄mo libi tractat⁹. s̄. cā malis formalia efficiens & fi
 nalis titulus libi & cui parti medicine supponat. ¶ Daterialis q̃
 est corpus humanū sanabile & egrotabile quātū ad finē nobile par
 tes que est oculus. De hmoi eni hic tractat. ¶ Causa formalis que
 est forma tractandi est modus procedendi que d̄. seruat q̃ est q̃nq̃
 distinctiue: quādoq̃ reſolutorius: q̃nq̃ cōpositiue: & q̃nq̃ recita
 tiue dictorū aliorū. Forma aut tractatus est diuisio libi in qua ap
 parebit ordo buius finē. ¶ Causa efficiens fuit. h̄. homo subtilissi
 mi ingenij in oib⁹ perit⁹ sciētij vt in sua chronica recitat. ¶ Cā
 finalis est vt ista scia habita possimus sanitatem oculi p̄seruare &
 egrotandi eius remouere. Titulus talis est. ¶ Incipit tractat⁹
 de dispositib⁹ oculorū. parti medicine subijcti magis p̄terita fuit
 q̃ hic tractat qualitatē & modus curatiue & p̄seruatiue: h̄ etia
 multa p̄speculabilia inferuntur.

Cuius precipua notitia interuenit.
 ¶ Hinc habetis uolendum ad diuisionem totidem libri: dico q
 post q^o Auzien. determinat uir superius fere secunda de dispositio-
 nibus quorundam oretorum a cerebro. ¶ ueruo cum tam sensitiuoz
 q^o motiuoz: deinceps determinat de dispositionibus alterius
 orti a cerebro. f. oculoq. Causa aut quare prius de dispositionibus
 neruoz determinat q^o oculi est: quia scientia est communio: q^o
 de omibz⁹ neruis: ista aut est specialio: communia aut naturaliter
 et artificialiter pcedit vt Lomentator: tertia particula afozmoz
 super illo a foziz. f. Lōsttutiones quidem anni. 2. Auzic. sexto na-
 turali particula prima caplo primo. Sed causa quare prius de
 oculis q^o de auribus vel naribus vel lingua est ppter huiusmodi
 membri nobilitate. Secunda causa est q^o inter neruos a cerebro
 nascentes nerui oculoq^o sunt magis manifesti vt anatomia ostē
 dit. ¶ Primo igit Auzien. permittit oculi anathomiā. Secūdo de
 eius dispositionibz⁹ curatioē et cōseruatione determinat. ibi (Co-
 gnitio illius.) Ordine enim dedit nobis in pbenio Auzic. ¶ p^oima
 in duas. p^oimo per anathomiam notum facit oculū quātum
 ad partes suas principales cum integranes. Secūdo quātū ad
 partes circūadiacentes. ibi (Laceratū autē mouentē.) ¶ p^oima in
 duas. p^oimo per anathomiā notificat dispositionē totius oculi
 in generalē. Secūdo notificat viū quāq^o sui particulaz in speciali.
 ibi (Quoy medius est glacialis.) ¶ Dicit sic de prima parte quan-
 tum ad vnum intellectū q^o virtus visus et materia spiritus visui
 pcedit et penetrat ad oculū per viam duoz neruoz cōcauoz. i.
 neruoz obiticoz: quos nouissit per anathomia. f. p^oimo libro fere p^oima
 caplo de anathomia neruoz a cerebro. Eūq^o nerui et pāniculī
 qui afficiunt eis. f. neruis descendunt ad obitico. i. ad locū rotondū
 qui est in circuitu ossis. dilatatz. i. ampliāz extremities cuiq^o eis. i.
 neruoz et pāniculoz. et repletz. f. humozibz⁹ oculi. 2. dico q^o dilatatz
 taliter q^o cōpēdēt humores. f. tres qui sunt in pupilla. In par-
 te interioxi oculi. ¶ Ad intellectū huius partis est p^oimo intelli-
 gendū q^o in aliquo abfcondita sunt corpore: vt Aleran. in cōmēto
 libri fectarum. s. cōmēto. als. ii. cōmēto. ideo Auzien. clarificat
 per anathomia oculū. Ea aut q^o nobis per anathomia uolēscit
 vt ibidem apparet sunt. 7. vel. 9. f. membri operatio. vel inuamē
 tum eius: f. situs: forma: substantia: numerus: quātitas et p^omutates
 que omnia hic Auzien. per anathomia declarat vel inuit de oculo.
 Nam per hoc q^o dicit. Cirtus visuiū. i. virtus visus et spiritus
 venit ad oculum. inuit q^o operatio oculi est visio huius eius vt oz-
 gani fies eius vt etiam instrumenti subiecti vel medi. ¶ Secūdo
 per hoc q^o dicit penetrat per viam duoz neruoz cōcauoz. cūq^o f.
 nerui et pāniculī ēē. inuit oculi colligantiaz: q^o colligatur cerebro
 cum neruis et pāniculo. Non solum enim colligatū oculi cūq^o ce-
 rebro neruis et pāniculis: sed etiam venis et arterijs que cum di-
 ctis neruis afficiunt. q^o inuit Auziā. tertio theoz. cap. 13. vbi sic
 ait loquēz de neruis obiticoz. vt aut ex totamine q^o in oſſe est oculi

Gentilis

logi nervi egrediuntur in oculum circa eos vena arteria et. Apparet quod oculus colligat ad cerebrum est per nervos et puniculos et venas et arterias: et hoc forsan inquit Aui. in ista que dicitur sic. Nervi et puniculi et que eis associantur vel que. s. rami venarum et arteriarum. La autem sue colligationis est: quod est cerebrum ortus: ut sumit a. Hal. in 2. thegnillo caplo. Ex his vero tendens. / Dico tertio quod Aui. tetigit oculi formam per hoc quod dicit. descendunt ad orbitam. ad rotundam concavitatem ossis. Orbita autem dicitur ab orbis. i. a rotunditate. Si ergo puniculi et nervi oculi constitutis dilatantur ad orbitam et comprehendunt humores: opus quod fiat in forma rotunda sicut locus ille rotundus est. alio lo cus ille non esset adequate primus locatus quod est in concavitate. et contra Arist. 4. phy. 2. 5. Comē. comēto. 4. 2. La autem que oculi sunt rotundi est: quod ista figura est minimus passibilis. Unde castellani faciunt tures rotundas ut machina non possit eis nocere: ut dicit Auer. 2. colliget ca. 5. / Dico 4. quod Aui. declarat nobis oculi subam. Nam suba oculi est talis quales sunt sue partes. partes autem oculi ut inquit Aui. in gne sunt duplices. s. pelliculares et humores cōteinti. et in hoc Aui. inquit modum quo partes oculi ponuntur ad invicem. Nam ita componuntur quod humores sunt a pelliculis comprehenduntur. et huiusmodi. / Aui. tūc dicit. Extremitas dilatata et comprehendit humores. / Quinto. A. tūc inquit nū. merū cū loquitur in plurali visum. similiter dicit. nervos. per hoc. n. inquit quod oculi sunt duo. Causa autem que sunt duo: ut dicit Aui. abas tertio theo. ca. 13. est quod si vni accidat uocumēti: alter stat loco eius. De quantitate autem oculi Aui. non fecit mentionem: de forma sua: vel dixit in nota. Sic autem dedit intelligi cū loquebat de forma sua: vel dixit in prima sententia tertiū cap. pmo cap. / Sexto intelligendum est ut me liss dicta appareat. Diceret aliquis cū Aui. apud te non vras modis loquendi variis nūc ex cā que dixit visum vire et non vire visum. / Sexto diceret quis: que Aui. non dixit. et spūs. sed dixit et mā spūs visibilis. / Tertio que dicit pcedit et penetrat: quod solū sufficiebat alterū dicere. / Ad 3. pmo possumus respondere. pmo sicut dicitur est quod dixit visum in plurali ut inueneret duos oculos ad quos ambos vadit tā vire et spūs. / Sexto modo possumus dicere quod Aui. dubitabat: an visio fieret in oculo: et si dixisset vire visum iam certe asseruisset quod in oculo fieret visio: ut si persuerat se ab hoc dixit. vire visum. i. vire oculorum: vel que reperit in oculis quęcūq; sit illa siue visum siue spāraria ad visionem. / Tertio possumus respondere ppter quod est intelligendum quod vire ad pnsa pot accipi duplici. Uno modo pto aie potētia quō sumit ab Aui. pmo libro in caplo de virtutibus. Secundo modo accipit pto quacūq; dispōne et corporea qua pot inesse aliq; virtutis vel operatio vel mollificatio operis quędammodū durities rei est qdā virtus: quod per eā resistit occurrentibus: et ista vire est potētia vocat. vnde Arist. pma pble. pble. 24. potētia nostra. i. dispō qua ad motus habilitatur in articulis. i. in iuncturis est et. hoc viso sciendum quod oculus a cerebro non habet solā virtutē visivā que est potētia aie: et si Aui. non dixit vire visum: imo habet eo virtutē sensitivā et motivā. habet ab eo virtutē vel saltē spiritū naturālē et vitalē: et in virtute cordis et epatis. similiter et oculus a cerebro habet virtutē que non est potētia aie: quod duritiē suarū pellicularū que sunt dure et mollitiē vel tenuitatē habet a pellicula cerebri vel a nervo molli ut declarabitur posterius: et ad hoc denotandum Aui. dixit. vire visum. i. virtus oculorum: et non dixit vire visum. Virtus enim visiva est vna sola potētia aie. Virtus autem visivus. i. oculus est virtus multiplex: quod oculus virtus motiva eorum est necessaria sensitiva et virtus aliq; visiva. et virtus. i. durities debita suarū pellicularū extrinsecarū: ut resistat occurrentibus extrinsecis. Diceret ergo debuit dicere virtutes visum. / Dico quod si dixisset satis fuisset concavens: tū siue loquēdo in plurali siue in singulari de virtute habebat suū ppositū ex hoc quod non dixit virtus visiva: hoc satis testat fuisse de mēte Aui. cū dixit. per viā duos nervos pcauoz et non dixit per pcauitatē duos nervos obtricoz. via. n. nervos cōcauoz. i. obtricoz est foramen quod est in ossē et reliq; loca per que transit: sed per eandē viā vadūt et nervi sensitivi et motivi et pellicule et vena et arterie: ut dicitur fuit sup: quous tū oia ista vadūt per vna viā: tū principaliter ista viā nervos obtricoz: quod principaliter pro eis est facta: et hoc ppter duo. pmo quod nervos obtricoz est principalior p oculo li quod sunt alij nervi et puniculi cū plus faciat ad visionem. Sexto quod iste nervus obtricus est nobilior nervis corporis: ut Iesus baly. 1. lib. 19. ca. / Tertio diceret: que et resumptis postea oculū in singulari numero dicēdo ad oculū. / Dico quod per pmo modū loquendi dabat intelligere quod loquebat de pluribus virtutibus que sunt in oculo: sed quod per anathomiam hic principaliter oculi partes volebat notificare: hoc sufficit in vno oculo dixit ad oculū. / Ad 2. quod scit dicunt qdā et cōiter exponētes quod ita exponi mā spūs. i. substantia: vel ipse spūs visibilis. et posset tolerari ista expositio. / Secundo possumus respondere: ppter quod notādū quod a mēbris principalibus ad alia membra duo concurrunt. vnu sicut forma et est virtus. aliud sicut materiale respectu istius formalis et est corpus.

Super tertio

lentia spiritus: ita quod spiritus corpulentia non fuit necessaria nisi ut virtutes portaret et teneret in mēbris. vnde Aui. in libro de medicinis cordialibus pmo caplo. et capitalis de virtutibus pmo libro vocat spiritū vehiculū virtutū aie. hec autem sunt dicta sū medi cos: quod de virtutū operatione et spirituum utilitate: alia est mea doctrina in principis medicine. Et quibus apparet quod Aui. in suo pmo ne optime dixit. sic enim sunt duo que a principalibus dant. s. virtus et spiritus quod est illius subiectū virtuale delatozium: ita duo dicit. vire visum quantū ad virtutē que portat: et materia spiritus visibilis quantū ad spiritū ut est illius subiectū delatozium: et quod principale quod fertur est virtus: ideo pmo dixit de ea et secundo de spiritu: et tūc sū hanc expositionē opz exponere virtus visum. i. virtus visiva. / Tertio modo possumus respondere: ppter quod sciendum quod pmo medicos in spiritu aialī sensitivo ad pnsa quod est a cerebro est duplex virtus. Una per quā pot absolute in opere sensationis cuius cūq; s. tactus visus auditus gustus et odoratus. Alia est virtus per quā pot ita determinate in visum quod non in aliū sensum et respectu cuius cūq; istarū virtutū se habet spūs ut subiectū vel mō: differenter tū quod virtutē qua pot absolute sentire recipit a cerebro. virtutem autem qua pot determinare in hmoi sensus operationē recipit in mēbro in quo est illius sensus organū. v. g. spūs qui venit ad oculum per obtricu nervū a cerebro habet solū quod sentiat. s. virtualiter: sed quod sentiat sensu visus habet ab oculo. s. a crystallina vel in crystallina. et hec est sūa Aui. pmo can. ca. de virtute vitali. vbi dicit sensus. s. visus apud medicos non puenit per spiritū aialē qui est a cerebro nisi ad crystallinoidē penetret. et in libro de viribus cordialibus pmo caplo. principū virtutis visive audire et gustare est in cerebro. Sed nihilominus sū eos. s. medicos disponit ad pnsa quod habet vires particulariter in mēbris alijs: ita quod visum mediā cōplexiōe crystalline: quātū g ad spiritū qui venit ad oculos ut habet virtutem sensus dicit virtus visum. quātū autem ad eundē spiritū ut debet recipere spēsionē a crystallina et vbi fieri visibilis actu dicit et mā spiritus visibilis. Ille enim spūs habet se ut mā respectu particularis virtutis quā debet in crystallina recipere. Que autem sit ista virtus in spiritu quā habet a cerebro: et que sit illa quā in crystallina accipit an sit vire an cōplexiō: aut quod est in quo medici laborant: nos polire super pmo can. discimus. / Ad 3. quod scitū dōm quod penetratio videt maxime attribui corporibus: sed pfectio de icorporalibus rebz pot dicit et si dicit. pcedit quātū ad virtutē et penetrat quātū ad spiritū et est corpz. et forsan quod in corpz aliqua ista inag sit quod apud nos. Et quod obz apper quō ista pot alij finiari quod pns in pns lectionis. / Sed circa istam partē cadunt tres dubitationes. Prima dubitatio est: an principalis ortū a cerebro sit oculus. / Et videt quod nō. pmo quod a cerebro oriuntur nervi mouētes pect: sed motus pectoris est principalior operatio quod operatio oculi: quillo statē stat vira: et non stante nō stat ut Hal. 6. de interioribz pcul. cap. 8. oculi nō sunt principalis ortū. / Et nucha est principalis ortū. quod pbat: tur: quod est vicarius cerebri videt et principalis quod est quod dā particulare ortū: sed nucha est vicarius cerebri: ut sup. fen. 1. 2. ca. nō. n. oēs nervi potuerūt immediate ab eo pcedē ut Aui. lib. ca. de anathomia spōdiliū. et si baly in 2. thegn. 28. comēto. dicit quod nucha erit a cerebro sic cras ab arborē: et pterea est aliq; ortū ppinquius ut carūcūle. / Et nervi dātes sensus tactz ortū a cerebro: s. isti sunt principaliores quod nervi oculoz cū sine tactu nō possit aial stare: ut. 2. de aia. ter. comē. 17. et in libro de sensu et sensato: et 2. / In 3. arguitur ex dictis Iesus baly. lib. ca. 19. vbi nervos oculi. s. obtricos iter oia orta a cerebro ipse laudat. / Dico ad hoc quod aliq; ortū pot dici duplici principalis. Uno modo quod sit magis necessarius inesse vire. Alio modo quod sit perfectior: modo orta a cerebro multa sunt que sunt principaliores quod oculi. i. magis necessaria vire nervi mouētes pect: ut arguebat sicut nucha et nervi dantes sensum tactz: de quo Arist. 3. de aia. ter. comē. 67. Manifestū quātū est necesse hoc solo puata sensu. s. tactu aialia mori. Huius autem cā est: quod hec potētia stat in pportionē pmarū glitit. s. calidi fridi humidi et ficci cū qua pportioē stat aia et vira: s. b nō ptingit de visu. nō enim est necessarius nisi p bene esse: ut Ari. 2. Comē. in de sensu et sensato. Alio modo intelligēdo principalis. i. pfectius vel dignius: dico quod oculi sunt pfectius ortus quod est a cerebro que orta a cerebro sunt quod sū numerū quod sensum: sed iter oēs oculus est nobilior siue pfectior: ut sup. in pbenio apper. et si possumus dicē sūe bby Ari. in pbenio meta. necessarios sū alij sensus visus: dignior vō visus nullus: vñ Cōstā. monach. in lib. de oculis dicit. Oculi nobilissimi sū actionis. / Sed tu dices statū nervi motui pgressus sunt nobiliores et pfectiores oculis: quod agēs nobilior est patiens: ut p. 3. de aia. ter. comē. 19. s. vire motiva est activa: visiva est passiva: cū sentire sit qdā pati: ut. 2. de aia. ter. comē. 19. / Dicendum quod vire motiva est duplex. s. in cerebro que est estimativa vel voluntaria siue appetit: post estimationē: et ista vire et nobilior iter oēs

Vel eque nobilis: et de ista non est sermo: quod non
in cerebro residet sine medicis. Alia est virtus
scilicet: et ista est ignobilior: quod virtus visiva
nobilis: quod oculus: de possit parari triplici ratione
visio est operatio maior: quod sit constructio et dilatatio
et perfectio dicitur. Ad rationem tamen de agens est non
per veritatem respectu sui passivum: sed respectu
sui non est necessarium. Ad aliam rationem quod de illa
rebus est nobilis est negandum: quod elementa sunt per
tri elementa sunt minus nobilia. Aliaque ratione solum per

lib² 7^m in clita / fit minus nobilia. **A**llaq. rōnū folo p^r edictis.
Cerebra dubitatio est. vtrū nerui obitici sint p^rcaui. / Et vt p^rmo q^u
 sic et hūi. hic per viā duoz neruoz p^rcauoz. / Itē **Bal.** 4. de accide
 ti 2 modis cap. 2. neruus qui descendit a cerebro ad oculos solus
 fit p^rcauus. / p^reterea **Rafis** p^rmo lib. ad Alim^oafes. ca. 9. de forma
 oculi loq^ues de his neruis dicit. / Idcirco p^rcaui fuerit. / ¶ In 2° i^o
 videt esse sensus: q^u neruus obitici apparet fine manifesta cōca
 uitate saltē iuxta oculū. / ¶ **Dōm fm** cōem respōsionēz q^u neruus
 obiticos esse p^rcauos pōt dupliciter intelligi. / Vel q^u sint p^rcaui sicut
 cāna vel pēna: vt sic nō sunt p^rcaui vt sensus ostēdit. / Vel q^u sunt
 p^rcaui. / habētēs vias 2 occurfus spiritus apertiores 2 maiores: 2
 isto nō dicunt nerui obitici p^rcaui. / Et hoc pōt declarari de mente
Rafis loco p^ralleq^uato qui volēs p^rbare q^u isti nerui sint p^rcaui: p^ro
 bat per hoc q^u per eos transiit spiritus 2 nō fola virtus: sed fit p^ro
 fet de quolibet neruo dici. / Cū ergo alij nerui p^rpter delationē spi
 rituū nō sint p^rcaui: sed sufficiētiā eis vie per quas transirent: sic
 erit de neruis oculitame q^u illi nerui portant maximā spirituum
 quātitate: ideo vie neruoz obiticoz dicunt quasi q^uda p^rcauitate:
 quēdāmodū etiā nerui virgēz: q^u debēt multā vītōsitāte repleti bē
 cūnt p^rcaui vel cauerioz: vt **Bal.** sexto de interiorib⁹ caplo finali.
 Et hec est sententia **Bal.** 9. de iuuamentis mēbroz cap. 4. vbi ait.
 Sūt in illo ramo. i. neruo obitico inter alios ramos cerebri quali
 via sensibilis: q^u in eo currit spiritus aialis plus q^u in alijs ramis
 cerebri: q^u sensus visus cū sit luminosus clarius indiget vt ad eū
 veniat spiritus aialis multus. / Ecce ergo q^udo **Bal.** vult q^u nō sit cō
 caua: sed via quasi sensibilis vlt vel quasi via: quātiā tamen neruus
 virgē sit ficagodus. i. cōcauus: nō tamē videt sic cōcauus sicut ner
 uis oculit⁹ sed rēdit ad ligamentū subfātiā. / Et ideo auctores v
 cunt q^u solus neruus obiticus est cōcauus. / Unde in libro de diffe
 rentia spiritus 2 anime dicitur. / Isti nerui oculozum inter ceteros
 neruos sint cōcaui.

neruus sunt conuulsi.
Qued 3° tu dices quare spiritus animalis non deferitur per co-
 pora cōcūca sicut deferret nālis z vitalis. / **V**dm breuiter. Primo
 qd spiritus nālis z vitalis sunt calidiores z magis agitatiui: ideo
 vt pterirent z phibent a resolutione fuerunt delati per pcaua
 co:pora. Scdo qd: forsan magis indiguerunt custodia qd spūs ani-
 malis. Tercio qd: in operatione iensus z motus corpora ipsa ner-
 uosa habent ingressum: ideo fm oēm partē coꝝ debent esse spi-
 ritus: sed arterie z vene nō habent ingressū in operatione nutri-
 tious alioꝝ membroꝝ nisi per spiritū z per sanguinē. **N**orā-
 dum tamē qd: si quis vellet tenere qd nerui obitici essent vere cōcū-
 ci nō esset magnū periculū. Et hoc posset declarari. Primo qd: do-
 ctiores singulariter ponūt qd isti nerui dicunt obitici vel pcaui. **U**n-
 Sal. de vitilitate particulari decimo cap. loquens de istis neruis
 obitici. ca. 12. dicit. Apparent hi soli poros sensibiles habentes in
 seipsis. Scdo pōt declarari fm eos quibz tenent qd visio fiat in
 stallina z nō in neruo: quā nē neruus obitici comparatur ad cry-
 stallinū: nō sicut intrans in substantiā eius: sed fiat dans sibi spi-
 ritum: ergo iste neruus pōt portare spiritū in cōcūcatie: sed ita esse
 ergo tē. Maior 3° ex dictis statim. minor 3° ad sensum. **E**t si quis
 bene paderet in anathomia videret qd saltez in cruciatione sit aliq̃
 pcauitas. **U**nde. A. pmo lib. cap. de anathomia neruoz loquēs de
 neruo obitico dicit. Et ipm quidē est parū vitiosus habens. vt in-
 telligat per ventrē pcauitatē illā que est in illo spatio. Et tūc pos-
 sumus respondere ad illud qd in p̃trariū arguitur per anathomiaz
 qd imo anathomia ostendit p̃trariū saltē circa cruciationē. / **U**el
 vdm qd in aiali mortuo ppter in frigidationē fit p̃clusio vel cōge-
 latio vñ nō apparet multē pcauitates que ostēduntur in viuoz:
 vt dicit Sal. tercio de virtutibz naturalibz penult. cap.

Dub^{us} 4us ¶ **E**st tertio de virtutibus naturalibus penult. cap. ¶
 ¶ **E**st etiam dubitatio est. vtus nervi obdici crucient tal. q. a dextra
 nascet vadit ad sinistru oculu. r sinistru ad dextru. / Et videt pri
 mo q. sic est. Itali. theoz. x. ca. io. vbi sic ait. Quia a latere cerebri
 est sinistru dextro dextur oculu. q. vbi dextro latere sinistru dextur.
 ¶ **I**teru. pba. auctoritate Alberti super eo sensu r fenato. r hoc co
 firmat per signu. q. quida miles cu esset percussus in vno reposito
 venit nocumentu ad aliu locu. Itoc pba. rone. Ille pcellus ner
 uoz est puenientio quo habent stabilitate cumentio. sed per
 tale elongatione hoc habet q. pba. q. isti neri sunt valde mol
 les. ¶ **E**rgo ad directos sibi oculu irent remanere molles. in clo

gationē autē que fit eundo ad oculos fm dextrū z sinistrū induran-
tur: hoc enī est cōmune neruoz z magis elongati a cerebro indur-
antur: vbi ponit Sal. 10. de iuamentis membro cap. 5. z omnes
auctores affirmant. ¶ In p̄trariū est. A pmo lib. cap. de anato-
mia neruoz cerebri: vbi ait. Ille qui a dextera nascit: ad pupillam
dextrā penetrat. Et qui nascit a sinistra ad sinistrā. Et. B. 10. de vit-
litate particulari illo cap. 12. Sere oia zc. Cā ad istā dubitationē
odm cū. A. q. nerui obitici nō cruciant ita q. nascēs a dextera par-
te vadat ad sinistrā. Et eōtra: imo qui nascit a dextera parte ce-
rebi vadit ad dextrū oculū: z qui a sinistra ad sinistrū oculum: qđ
pmo auctoritatē p̄firmat. pmo Auer. colligit pmo cap. 7. de
anatomia neruoz. vbi dicit loquens de neruis obiticiis. Erunt
tendunt vniq; eoz ad oculū existentem in latere sui. z nō dixit
Auer. in latere opposito. Qđ Rasis pmo tracta. Almafios cap. 4.
de anatomia neruoz. vbi dicit. neruus quīq; neruoz obiticiuz
extens a craneo oculo in parte sua dirigī erit. Et Zharavius
pmo lib. cap. de neruis. vbi dicit. vadit sinister ad sinistrū oculū:
dexter ad dextrū oculū tendit. Et Cōstantinus lib. 3. Neruus g. de
latere dextri ventriculi extierat ad dextrū oculū: tendit z sinister
ad sinistrū. Qđ sentit Zefus baly lib. pmo cap. 19. vbi dicit. Dein
de vadit ois neruus ad oculū oppositū. fm rectū nō fm dexterū
principio originis eius a cerebro: neruus dexter ad oculū
dextrū z sinister ad sinistrū. Hoc etiā pōt rōne sua ius ostendi: qđ
isto mō nerui oculo debēt pedere quo melius a principali vir-
tutem recipiunt: sed directē z nō diametraliter a principali virtu-
tem recipiūt vti certū est: ergo sic debebāt procedere. C. Sed tu
dices ex quo eōiungunt in loco vno nō differit in receptione a p̄-
ncipali membro. ¶ Qđm q. quāuis iungant nihilominus vtriusq;
rectitudo ad sua parte cerebi facit q. decetius ab eo recipiant.
Istam rōnem voco sua ius: q. in mā ista demonstrat esset durus.
Similiter q. videmus quodā neruos qui per multā obliuationē
nem recipiūt a principali virtutē magis aptos operationi q. si ent
recti esset apparet in neruis reuerfus. Et tñ circa p̄dicta intelli-
gendū q. q̄uis obitici nerui nō se interfecent: tñ iungunt ad adiun-
cē z faciunt vna p̄cauitatē. Unde Auer. pmo colligit. Isti duo
nerui sunt cōiuncti: qđ elongant a cerebro tñ vniūz: z foramen
vniūscuiq; hoc tangit foramen alterius. Et Rasis loco p̄allegato
dicit. Qui nerui obitici a cerebro orti cū ab eo aliquatū elogiati fue-
runt: iunguntur z ex vtriusq; capacitatibus vna p̄uenit p̄cauitas.
¶ Causa autē istius triplex est que pōt ab. A. sumi p̄allegato cap.
Vna vti q. spiritus ab vna pupilla p̄hibet vadat ad aliā. f. ex p̄p̄n
quo loco cōmū. z ideo cū modo claudat vniū oculum alterius pu-
pilla dilatata. Scđa est vti due spēs a duob; oculis vniū libi: fiat
vniū videre: z ideo fubeuato vno oculo: q. per nerui fubeuationē
nō fit libi specieruz vniū: vna res apparent due. Tertia cā est:
per istam vniūtionē melius suscitant. Et qđ apparet q. qđ isti ner-
ui iungunt: verū est dicē q. neruus dexter sinistrā qđ obliquat:
nō tñ ad sinistrū oculū terminat: sed ad dextrū z sinistrā dextra:
tñ reuertēs vadit ad oculū sinistrū. z hoc est qđ. Alii idem scribi-
t. Et his ad 2ia indico. pmo odm ad baly. q. libi non credis
fictē credere Sal. in dictis anatomie. Et de istā pendit Alii.
in cap. de anatomia neruoz cerebri. cū dicit. Quidam vō qui nō
est Sal. dicit q. ad sectionē cruceā fies reflexione penetrat. q. d.
Alicū. f. baly. sit Sal. imitator: tñ istud dñm fuit non est Sal. In-
uenit ē Alicū. aliā solutiōne per hoc qđ dicit. fies reflexione. q. d.
f. baly. intelligit q. a parte dextra cerebi vadat neruus ad sin-
istrū. vti qđ ad locū cruciationis: z postea reuertit istud dñm est v-
rum: fides si vadit fies reflexione: qđ pertrañt a parte dextra vti
ad sinistrū oculū: tunc fies sermo nō est Sal. z non est verus. Et ad
auctoritatē Alber. ea postposita dico q. ad signū qđ inducit pmo
q. inter oīs homines mūdi ipse plura narrat mirabilia. Scđo di-
cemus q. istud potuit accidere ppter duas cā. Vna q. mā a loco
perculso potuit transire vti qđ ad oculū oppositū: quāvis p̄p̄o qđ
locus est oculus cuiusdē partis nec est de hoc mirādū. Videmus
enim q. nā qđ educit mām plenis per iynā z p̄p̄o: qđ est sibi
vna intestinoruz z amplior: z multa familia videmus. Scđa cā pōt
esse que assignatur a Cōciliatore differētia. 4. 2tra. Salū felici:
q. cuius gladij percutientis ad aliā parte tranñit z ibi cēst vti
nus arcū qđ exurgari nō potuit: sed a parte perculsa potuit me-
lius fieri mundificatio: z ideo cuiusdē partis perculse nō ledit ocu-
lus apparet in alio nocumto. ¶ Ad rationē dñm q. ad stabilita-
tionem eoq; sufficit q. ad adiuncē cōiungant: ergo zc.

Quoz medius est glacialis: et ipse quidē est humor
clarus sicut grando. Glacialis vō est rotundus cuius
minuit rotunditatē compressio ipsius ab interiore par
te eius: et ipse quidē compressus ut in eo informatio cō

Gentilis

ueniētiōis sit quātitatē et hēant parua que videntur sectionē magnā in qua formet. Et ppter b ei^o postre-
mū parūp pstricū ē vt iph^o cooptura i corpi^o fiat bo-
na que ipm deglutit^o sunt pfunda et dilatata a pstric-
to: vt i ipa bñ coopiant cū: hīc qdē humor posit^o ē
in medio: qm est dignior locis que sunt cū custodia.

C Superius Aui. per anathomā notificauit nobis oculū in gñali:
et qm ad ipm totū hic notificat nobis in spali et qm ad suas par-
ticulas. Oculū aut vt ponit auctores oēs cōponit ex trib^o humo-
rib^o et septe tunicis. pmo gñ notat facit oculi humiditates vlti-
mores. Scdo notificat ei^o tunicas. ibi (Ampli^o extremitas nerui.)
p^o Prima in tres fm q tres sunt humores oculi: quos per anatho-
miā notificat. pmo gñ notificat humore^o crystallinū. Scdo vitreū.
ibi (Sed post ipm.) Tercio albugineū. ibi (In anteriori parte ei^o.)
p^o Ea aut qre a crystallini inceptū notificatione est qz est melior:
pncipalior inter oculi ptes vt declarabit: sed ab eo qd melius est
icipiēdū est: vt Bal. in lib. de malitia cōplonis ouerse ca. 4. Cde
p^o pte dicit sic q inter humores istos in oculo cōprehēsus est hu-
mor: existēs in eoz medio q dī glacialis: ipe est clarus sicut gran-
do vō p ē ite glacialis bz figurā rotūdā nō tñ oinoz: dimini-
sua rotūditas a pte anteriori vsus pupillā: qz bz ibi aliq^o deffio-
nē. f. planitiē. Et cā illi^o deffiois est vt res sub pueniēti qñtate
possit in ea recipi: et b maxime vt res pue qñtatis hēant sectionē
et figuratiōē in tali plantie crystallini. magnā. i. sufficitez. Pars
aut posterior: crystalline ē reducta ad qñd pstricōnē. i. qñ acui-
tate ad b vt bene coopiat a corpi^o que ipm deglutit. f. ab humo-
re vitreo: et talia corpa. i. humor vitreus hñt pfunditatē: et sua di-
latatiō q deglutit crystallinū icipit a loco arcto vel puo et rēdit ad
magnus: qz vt sic bene coopit crystallinā. p^o f. aut est in medio
humoris: qz hñd loc^o dignior est ad custodiā. f. qua idiget humor
crystallinus paly oculi p^o. C. Considerandū aut q Aui. ex trib^o
notificat humore^o crystallinū. pmo per sui nomē: qz notat eū gla-
cialē vl gradineū et crystallinū. Dicit qd glacialis a glacie: qz sic
in glacie est diaphaneitas et pñtia vel pñtia terminatio vt apper-
et sui duritie: vñ non fluit: ita in isto humore crystallino sunt ista
duo. Et pp eādē cām dī crystallinus a crystallo q est aq congelata
spatio. 20. vel 30. ānoz fm Oribasii in cōmēto illi^o afoz. 5. pti. Sri
gida sicut nix. Dicit aut gradineus a grādo gradinis in q sunt ista
duo que dixim^o de glacie et est ibi rotūditas et sic ē in humore il-
lo. Et q^o noib^o Aui. dat nobis itelligē que sit suba illi^o crystal-
lini: qz sua suba est aquea fira respēc istoz duoz humorū: z eni
li duo humores. f. vitreus et albugineus sint aquei: tñ non sunt fixi
vel terminati: ita vt est crystallinus: et iō non hñt pñias figuras
per quas notificant. Cā aut qre crystallinus bz ista duritiē vel ter-
minatiōē est: qz spēs in eo indigent aliq^o retētiōē. Si eni in cry-
stallina fiat visio: opz qz retineat in ea spēs vt fiat de ea iudiciū.
Si aut nō sit in ea visio sed posteriorius: tñ fm Auer. in de sensu et sen-
sato ab ea recipit spēs in sensu cōi mediāte vitreo humore: ita q
iste crystallinus nō possit reddē formā vel spēm nisi pter diapha-
neitatē hēret aliq^o deffiatē: et pñs ē aliq^o terminatiōē sicut ap-
paret q aer nō reddit spēm. f. terminatiōē: nec aq lz minus aer: et
ideo istū humorē Auer. vocat qñ speculū mediū iter nām aeris et
aque: vnde recipit spēm ab aere exteriori. f. mediāte albugineo et
reddit speciez sensui cōi mediāte aqueo. f. vitreo. dicta hec sunt
Auer. ibidē. Sed cā sue claritatis vel peruietatis est vt bene reci-
piat oēs spēs visibiles: et qz aq plus est apta ad hoc qz aer: iō illi hu-
mores sunt aquei. C. Scdo. A. notificat crystallinā per sui figurā
cū dicit. et rotūda. Cā aut rotūditas est vt per talē figurā nō reci-
piat icōnoda: vt Balya. theo. 3. ca. 13. de oculi cōpōnē. ei^o tñ rotū-
ditas nō est pfecta: lz a pte anteriori bz aliq^o planitiē: et a postērio-
ri eminiētā. Et hui^o iperfecte rotūditatis cā est: qz si esset oīno ro-
tūda: tūc esset instabilis et nō esset fira. vñ Baly. ca. 3. allegato. figu-
ra spherica. i. rotūda vix vnq^o stabilis et fira est. Sed cā qre a pte
ante est aliqua^o plana est vt res in ea debite formet: et maxime
res pue. f. n. ē oīno rotūda: tūc conus quo repāt^o res visibiles
occurreret illi crystallino in puncto: qz sphericus tāgīt a plano in
pūcto: et res pue qñtatis occurrūt crystalline cūz lineis redactis
ad conū mag^o acutū vel strictū qz res qñtatis magne: ideo si cry-
stallina esset oīno rotūda pue res nō possent bene sup^o ea secari. i.
formari: qz occurreret sibi mag^o in puncto. vt et res pue hēant se-
ctionē magnā. i. figuratiōē pueniēti debuit esse crystallina de-
pessa. i. lata vel plana. Vocat aut Aui. descriptionē rerū paruarū
quā deberēt hēre in crystallina magnā sectionē. i. figuratiōē. nō
qd qz debeat ista descriptio ē maior: qz sit rerū magnarū stante
distantia cū: imo sic res est pua respēc alterius: ita in eodē situ et
relig^o partib^o facit sectionē. i. figuratiōē pportionaliter parua.

Super tertio

Sed oī magna respēc eius quā hēret: si crystallina esset rotūda.
Res aut magna occurrit cum cono mag^o late vt sic loquar: et ideo
quis crystallina esset rotūda: tñ amplecteret de ei^o superficie spherica
plus qz res pua sicut pōt in exēplo exteriori declarari: et ideo
Aui. istā cām plus appropriauit reb^o pūis qz magnis: et qz res ma-
gne pñt esse in tāta distātia qz occurrūt pñt cū lineis reductis ad co-
nū valde acutis. Lūius signū est: qz res magna a longe apper pua:
vt ponit Algazel. 4. meta. 2. ca. 10. ē multa rotūditas ipeditet vi-
sionē rerū magnaz cū multū distant: et qm ad hoc cā dicta posset
aptari ad res pue qñtatis et ē magne: et iō Aui. qñ p in gñali sum-
psit sermonē suū dices vt in eo formatio pueniētiōis sit qñtatis:
et sic vult intelligi sermo Auer. 2. coll. 3. ca. 12. cū dicit. nō fuit oī-
dinata rotūditas istius humiditatis. f. crystalline: cū aliqua^o cō-
ueritate. i. planitie. nisi vt reciperet rerū sensibilib^o. i. spērū venie-
tiū a reb^o sensibilib^o multā qñtate. et nō vult dicē Aui. qz istud sit
solū vel maxime pto receptione rerū magne qñtatis: imo res ma-
gne qñtatis stante rotūditate melius pceptent qz res pue qñtatis
vt visum est. Sed cā qre crystallina a parte posteriori bz ali-
quā eminiētā est vt melius colloce^o in vitreo et deglutit ab eo: et
ista cā est illa quā ē dicebat Balya. vt dicit est sup^o corp^o nō emi-
nēs nō ita deglutiet et figit vsq^o ad sui medietatē sicut facit habēs
eminentiū: et qz res habēs eminentiāz in cuspidē est fracta: sed in
alia parte est lata: iō crystallina habens talē plantiē deglutit a
cōstricto versus latus qd est in altiori circulo crystalline: et pñs
vitreus humor deglutit eā a pstrico versus latū: et hoc est qd Aui.
vult dicere. C. Sed tu dices qre dixit in plurali sunt corpa pro-
funda dilatata a pstrico. p^o dōm qz nō solū vitreus humor: ibi
crystallina: sed etiā tunica rhetina mediāte vitreo. C. Tercio no-
tificat crystallinam per sui locū: qz dicit q est in medio. Et cā est
hec: qz humor hic cū sit pncipalior pars oculi tegit loco nobiliori
sicut est locus medius: vnde vocat locus regis ab Auer. 2. colligit
ca. 5. et qz ista cā hēret aliq^o calūmationē: iō Aui. ponit cām scdm
meliores dicens qz hic locus est dignior ad custodiā crystalline.
Causa est: qz occurrētia mag^o ab ea distant. Tertia cā esse pōt: qz
crystallina est sicut terminus qdā receptionis ab aere mediāte
albugineo et redditiōis sensui cōi mediāte vitreo vt inuit Aui. in
de sensu et sensato. et iō in eoz medio debuit stare. Colligantia aut
crystalline tangit Aui. infra cum loquit de tunica rhetina. Et qz
pōt apparere que sit operatio crystalline: qz ei^o operatio est re-
cipere species omnium visibilib^o et reddere eas sensui cōmuni
sterius vel virtuti visus sicut distincta a sensu cōmuni. Et cā est:
qz nō est corpus in oculo: ita lucidum et clarū vt videbit.

C Circa hāc partē p^o dubitat: vt pncipalior pars oculi sit crystal-
lina. Et videt qz sic. pmo aucte Bal. 4. de accidenti et morbo.
2. ca. qui vult qz oēs ptes oculi sint deseruientes crystalline: ait. n.
oia mēbra que in oculo hñt sunt coadiunata crystallinā: ex quo
sequit qz ipsa sit pncipalis pars. p^o terrea. 7. terapē. 2. ca. 12. idem
inuit. Itē Baly. in thegn tracta. 2. cōmēto. 66. Omnia que sunt
in oculo ex tunicis et humorib^o aut sunt inuuantia in ea. f. crystal-
lina aut seruientia ei. p^o baf rōne sumpta ab A. hic. Illa pars oculi
est pncipalis que stuat in loco maioris custodie: sed crystal-
lina est hñd: g^o zc. Maior pars: qz nō ponetur magis custodita nisi
eius esset pncipatus. minor est Aui. p^o In pñi arguit pmo auctori-
tate Aristo. pmo de hystoris aialū. 9. cap. qui dicit qz illud quo vi-
detur oculus est pupilla: sed illud quo videt est pncipalior pars
oculi: ergo pupilla est pncipalis pars oculi et nō crystallina. Am-
plius videt qz aranea sit pncipalior: qz illa pars est pncipalior in
qua rerū forme vel imagines describunt et representant: sed hoc
est in tela aranea: g^o zc. Maior pars: qz pars oculi que recipit solum
nō pōt pncipalis dici: qz tūc cornea et albugineus et vitreus esset
pars pncipalis. Dicit qz pncipalis que ex hoc qz recipit retinet
et representat vt fiat visio. Minor pars per qdā dicit Balya. 3.
theo. vbi in fine capituli de oculis. cap. 13. ait loquēs de tela ara-
nea. forma que in oculi foramine videt cū oculūz intuemur in hac
est tunica. si g^o homo qui apparet in pupilla oculi cum inspicimus
nos adinuicē representat a tela aranea nobis: eadē rōne repñtat
posterior sicut si esset vñū speculū qd hēret duas facies de quo
Auer. ponit exēplū in cōmēto de sensu et sensato. Alia tñ ista bz cū
speculū intuemur. hoc idē sentit Jeshus Balya. lib. 1. cap. 13. vbi lo-
quens de tunica aranea dicit. Color eius. f. aranee tele est alb^o po-
luis lucidus valde: et ppter hoc qñqz accedit pmo ad oculūz vi-
det formā indiuidui hominis: qz videt formā in politura ei^o. C. In
ista qōne reperit aliqua p^orouerbia. Auer. 2. colligit. 2. ca. 12. de
inuamentis oculi. videtur ponere auctoritate Bal. qz pncipalior
pars oculi sit tela aranea. vnde dicit sic. Bal. cōstet qz aranea est
in vltimitate pñtatis et luciditatis: qz colores et forme ipmū-
tur in ipsam: g^o ista tela est p^ouū instrumentū visus vel per se vel
per adiutorium crystalline: g^o sentit Auer. qz crystallina sit quasi
coadiunans

Dub^o

Op^o
com

Opinio
Auer.

coadiuans telā araneā. posset hec snia Auer. confirmari rōne. f. q. tela aranea plus facit ad visum: et sic erit principalior oculi ps. Quo-
rius alique due pculic cōcurrunt ordinatim ad vñā operationē ei
principalis: illa opatio attribui que plus hz de pñ formalis reg-
isto ad illā operationē. Sed tela aranea et crystallina cōcurrunt ad
operationē visionis ita q. ambo sunt receptiua specier: et aranea
plus hz de principio formali in hac operatione: et aranea est puci-
palior ps q. crystallina. Maior ps: q. opatio principalis est a for-
ma vel a supposito per formā apud philosophos. Maior decla-
rat supponendo q. formalis principium operationis sit spiritus
visibilis: vel salte corpus animatū plus habens de spiritu visibili
religis alijs existētibz paribus. Sed manifestū q. tunica aranea ē
compar in luciditate et peruietate ipsi crystalline vt oēs concedūt
et cū hoc hz plus de spiritu: qd. pbat: q. ipsa est cōtexta de filis ner-
ui obtici: qd. pbat: q. tunica rēbina sit ab illis neruis: vt sumitur
a Rasi primo almā. c. de forma oculi. c. s. et ab Aui. in isto. c. sed ara-
nea nascit a rēbina: vt Rasi in fine illius capiti ponit et Aui. infra
in hoc. c. ergo sequit q. aranea sit principalior ps visus. Sed tu
dices cōtra istā rōnem per viā istā posset probari q. rēbina esset
principalior: q. statim sit ex neruis obticis includētibz spiritum.
Dicere q. verū esset: si esset cōpar crystalline in claritate sicut ē
libi cōpar aranea: sed hoc nō est: imo rēbina hz plus de colore et
minus de diaphano claro vel puro. Sed opinio ista: lz possit
defendi per rōnes: q. vtriusq. ptes sunt probabiles: tñ primo ostē-
dā q. ipse Auer. in hac dubitauit opinione: et ideo nō cōcordat sua
dicta. Secundo ponā aliā opinionem que hz testimonia plurium
famosorum in picularibus q. fuerit Auer. Primo quidē Auer.
dubitauit in hac questione: qd. apparet: q. in eodem capitulo circa
principium dicit sic. Apparet q. pñmū instrumentū istius sensus sit
humiditas rotunda vocata crystallina aut rēbica aranea posse
ta super hac humiditate. Ecce q. Auer. sub dubitatione loquitur.
Dico scđo q. sermōnes eius adinuicē nō vident cōcordare. Nā
in cōmōto libi de sensu et sensato videtur ponere principales pti-
culā oculi rēbica quātum ad ptem que est in oisonte. i. in extre-
mitate circulari versus craneū et nō versus aerē: sed ista est extre-
tas tele rēbina et nō est tela aranea: vñ dicit sic. Virtus sensibilis
est in oisonte rēbis in extremitate circulari versus craneū et nō
versus aerem: sed ista est extremitas tele rēbina et nō est tela ara-
nea: vñ dicit sic. Virtus sensibilis est in oisonte rēbis in pte cra-
nei nō in pte aeris. Et alij sermōnes eius nō psoni adinuicē possent
adduci: non tñ de isto mirādem est: q. Auer. vt ipse in fine capituli
ballegati dicebat. Iuamenta pñmū oculi sunt arbitraria: et ideo
quācumq. ptem in hac qōne posset quis defendere. Vñ ponam
aliā opi. eā testimonio nostrorū auctororū confirmādo: et nē cōtin-
gat cauilas: isti auctores bñ sciuerunt distinctim noiare crystal-
linā ab aranea. Dico ergo q. crystallina est ps principalior oculi su-
mendo oculū pro isto corpore: rotundo solo contento in orbita qd.
primo ostēdo de mēte Hal. in locis pñctis. 4. de accidenti et morbo
cap. 2. et 7. terapē. 2. ca. Idē ponit 30ar libro primo trac. s. 14. ca.
vbi dicit. Ponit gradinosa humiditas pñcipaliter istū visus existit.
Idē idē ponit 30ar lib. 1. ca. s. Idē idem ponit auctor pspēctiue: et
hoc etiā pōt probari rōne auctoris pspēctiue. Illa ps est principa-
lior in oculis qua nocita marime nocet visus: et alijs nocitis non
sic nocet visus: sed nocita crystallina sit in visu nocumentus quod
hic non cōtingit de alijs: ergo rē. Maior est nota: q. sicut circa idē
verfas sanitas et egritudo sic et principalis circa idē. et pōt sumi
primo de accidenti et morbo. ca. 1. Maior: em dixerunt hi auctores eē
notā p experimētum: vnde ppositio pspēctiue dicit sic. Visum vi-
gere in glaciali humore super quo Lōmēta. eius dicit. hoc expime-
to doceat: qm si alij cuiusq. tunc vel humori lesio accidat salua
glaciali p medicinā recipit curationē et sanas et restituit visum: ipa
bo corrupta corruipit visus irrecuperabiliter. Sedā rō pōt for-
mari de mēte Jesu. Illa pñcula est minus principalis in oculo q.
crystallina que est recipiens superfluitates a crystallina: sed ara-
nea est bñm vt ipse ponit dicens in 13. caplo. Inquātum sunt sup-
fluitates nutrimentū crystallini expellit eas ad araneā. Tertia rō ē.
illa ps oculi nō est pñcipalis in visu que non hz supficiem cōtinuā:
aut si hz eā bz regularē vel yniformē in planitie sicut hz eā crystal-
lina: sed aranea est bñm: ergo rē. Maior ps: discontinuatio supfi-
cici corpis diaphani si sit ad ptes vehemēter quas facit q. in illo
nō pōt spēs presentari: si sit ad ptes sufficientes tot formātū spe-
cies quot sunt ptes: aut formātū ibi vna spēs quasi fracta: et hoc hz
spēs diuersitate vt ad sensum appet in speculo: sed ista impedit
pñctōne visiois. Si supficiē hēre nō leuē pfecte impedit actus
visionis: vel melius loquēdo est eā q. nō pfecte recipiat spēs vt
pōt sumi ab Arist. 5. de generatione animalū. c. p. de doloribus o-
culorū. Maior declarat. Primo q. non est cōtinua: q. est facta ex
villis neruorū sicut vnum rēbica: vel ē: q. est facta de villis ve-

narum arteriarum et neruorum. Et probatur q. rēbina sit de illis
villis: vt ponit Iesus lib. primo. 10. c. et haly. tertio theozice ca. 13.
Sed cōmuniter tenet q. aranea sit de extremitate rēbinae: ergo
erit composita de illis villis neruorū arteriarum et venarū. Sed ista
cū sint diuersa valde nō vident posse continuari adinuicē: qui iter
villum et villum sit spatium: ergo videt q. tunica aranea nō sit cō-
tinua. Dico etiā q. concesso q. ista corpora continuent: q. esset de
solis villis neruorū: adhuc videtur q. non posset esse regularis. i. eā
lis et polite supficiē oino. qd. pbat: q. villi illoz corporū vel fm
vnum situm situant vel adinuicē cruciant et trāserit supponū-
tur. Siquidem fm vnum modum situantur. v. g. fm longitudines:
ergo species apparebit longior: hoc demōstrat in speculo in quo
fm longum distrahunt applicationes plumbi: q. faciem facit ap-
parere longam. Si aut supponuntur: ergo non habent supficiem
oino equales. Ista rō videt sensibilis. Sed tu dices per istā rō-
nem ego ostendā q. tela aranea impedit visionē nedum q. sit pñci-
palis pars vel coadiuans. Dicendum q. nō pbat q. impediāt:
sed q. nō sic pfecte p actu visionis recipiat in aranea sicut recipit
in crystallina: que crystallina est corpus nō factum ex villis immo
yniforme valde et politissimū in supficie: et id lz nō recipiat ita pfe-
cte aranea: tñ perfectius recipit aranea q. cornea. Ad dicta in
pñmū. Primo ad auctoritatem Arist. vñm q. pupilla sumit tri-
bus modis. Uno modo pro foramine qd. videt apparere in oculo
et isto modo sumit Hal. 4. de accidenti cap. 2. cum dicit. p. pupillā
intendo foramen vne. Secundo modo sumitur pro tota concan-
te oculi inter pelliculas vel p oculo ipso quo sumit ab Aui. in pñ-
cipio capituli cū dicit. humores q. sunt in pupilla. et infra cap. de
oethalmia. Tercio modo sumit p crystallina sicut vulgare eā nō
minat: et isto mō sumit ab Arist. vñ dicit. Interius aut oculi bur-
midū quidē quo videt pupilla. Ecce quō vocat pupillā humidita-
tem. Ad rōnes. illa est ps principalis in qua rerū forme vel ima-
gines describunt et representat possumus dupl. rādere. pñmō cō-
cesso isto minorem negādo. Et ad auctoritates pbatēs dñm q.
reptant virtute crystalline. Vel aliter q. rō arguit oppositus: di-
cendo ad maiorem q. illa ps est principalior: rē. verū ē si illa repe-
sentatio est immālis sufficienter tunc in minori dicā q. illud qd. re-
pñat rēbina hz adhuc nimis de mātate. Lulus signū ē istud q.
spēs sensibilis q. mouet in rōne pñmū obiecti sicut pura silitudo su-
mit: vt ad obiecto videtur eē immaterialior q. illa q. mouet obie-
ctū p se. Ista ppositio reliquis paribus videt posse saluari: q. spēs
que mouet sicut esset ipsamet quoddā obiectū vt magis hēre rō-
nem entis nālis causantis actū. Sed que nō mouet nisi vt obiecti
silitudo vt minus esse ens nāle: et magis appropinquare ad rōnem
relatiōis. Sed illa spēs quā pñat rēbina indicat in oculo: opz. ergo
ponere aliā ptem pter rēbina que recipiat immāliū. Cōtra
assumptam tñ ppositionem posset multum instari maxime per
scientiā de speculis: sed propter polixitātē omitto. Ad Auer. di-
cendum q. ipse fuit in questione ambiguus. Ad rōnem concessā
maiori dico ad minorem negādo eā. pñmō dicendo q. spiritū totus
que hz aranea non hz nisi per crystallinā: sicut si diceremus q. ar-
teria plus hz de spiritu q. caro ad quā vadit: tñ in opere carnis
tionis non est principalior: arteria q. caro: q. arteria est deferens
ad carnem: ergo. Vel aliter subtilius respondendum q. pñmū
posito q. spūs non sit animatus dicemus q. crystallina circun-
scripta cōpulētia spiritus est principalior ps in visione et nō simi-
lis cum cōpulētia: qd. pōt probari pmissis duabus ppositio-
nibus. pñmū q. sensatio. f. p vltimo receptiuo perfecte sit opera-
tio cōsimilis. qd. primo pbat per Auer. 2. colliger. c. 5. vbi videtur
inuere q. caro et neruus cum sint duo corpora nō possunt ambo eē
vñ organū sensus: determinatū est q. sensus simplex nō inuenit
nisi a corpe simplici. et Arist. scđo de pñbus animalium primo ca. vbi
dicit. Que susceptiua sensibilis eē simpliciū pñmū. et posset hoc
pbari rōne sed esset valde longū. Sedā ppositio est q. spūs et cor-
pulētia crystalline non faciūt vñ corpus simplex et oino yniforme
pōt pbari: q. vñ est corpus terminatū vt crystalline cōpulē-
tia: et aliud est interminatū vt spūs: cū igitur sint duo corpora iō
non vnum simplex. Amplius vel faceret vñ refractione in cor-
pus tertiu: tūc dubiū quid sit huius agens: vel q. trāsit in nutri-
mentū et tunc cōpulētia spūs nutritet quod nōdum positum est.
Amplius illi qui ponit spīm eē aiatum ponūt q. spūs et mēbrū
faciūt vñ qdā ordinē: ergo multo magis illi qui ponūt spūs ina-
nimatū tñ: qd. ad ppositū q. cōpulētia spūs et cōpulētia crystal-
line nō sunt vñ corpus cōsimile oino sicut spūs solus vel sola cry-
stallina. his habitis arguatur. perfecta receptio sensibilis fit in
aliquo cōsimili: aut igitur in spiritu solo: et hoc videt falsum: q.
est maius: vt supponitur. aut in crystallina sola: et hoc saluari
pōt q. aiat est. Sed tu dices primo quid ergo facit spiritus iste
de yllitate ipsius crystalline. Dicendum q. dat sibi modus que

Opinio
communis.

Bentilis

dam cōplexionis et pporionis quo disponit ad opationem. CSe-
cūdo dices: Auer. colliger. 3. ca. 38. de accidētibz visus hūc sermo
nē ponit. Lo: pora ista. f. aer z aqua oāt spēm coloris oculo: deinde
apprehendit spiritus visibilis esse coloris. / Ddm qd Auer. loquit-
tur de apprehensione iudicativa: de qua erat dubium in qua parti-
cula fieret. nominavit ergo spūm sicut in exēplo.

Dubm 6m CSecunda dubitatio est: vtrum crystallina sit membrū. / Videtur
qd nō illud qd est humor nō est membrū: qd sunt sic distincta: s; cry-
stallina est humor aliq; vt oēs ponūt auctores in anathomia oculo
li. Itē vel esset mēbrū spermaticū vel sanguineū. sed nō sperma-
ticū: qd talia sunt dura vt ossa z cartilaginea. vel tenacia: vt nerui
qd nō hz crystallina nō sanguinea: qd ista paucā trāsmutationē fa-
ciūt in sanguine p cōuersionē: s; ad crystallinam venit p multas
trāsmutationes. Amplius auctores nominātes pres cōsimiles nō
nomināt crystallinā: vt cōter dicitur. / In 3m sumitur a Sal.
primo de ingenio sanitatis. 6. cap. / Ddm 3m cōdem modū qd cry-
stallina est membrū. qd pbat primo. pars pncipalis mēbrū vt cē mē-
brū: sed crystallina est pars pncipalis mēbrū: vt probatum
est: ergo zc. / C Sed tu dices 3m maiorem spūs est ps pncipalis mē-
brū organici: vñ Auer. coll. 3. ca. 4. mēbra simplicia nō fuerūt inuē-
ta nisi pp cōposita z cōposita pp ipm calorem. i. spūm missum a cor-
de tñ spūs nō est aiatu. / Ddm qd ista rō est bona. p illis q tenent
q spūs sit aiatu. possunt ergo dicere q spūs nō est ps pncipalis
organici opatiua: sed instrumētalis: z in hoc nō facio mō vim. Se-
cūda rō cōis: illud qd nutrit est aiatu z p aia ē mēbrū: sed crys-
tallina est talis vt omnes auctores dicunt: vñ Auer. post ipsum cry-
stallinum positus est humor vt nutrit ipsum. / Thadeus pter
dictam solouem dat duas alias solones: quas ponit: z nō probat.
/ Prima solutio est qd crystallina pōt duplī considerari. Uno mō
rōne substantie: vt sic est membrū: sed humor siue humiditas. Alio
modo rōne officij: z vt sic est membrū. / Secūda solutio est: qd crys-
tallina rōne substantie nō est vere membrū sed est quasi renēs medium
inter nām mēbrū z nām humoris: sed rōne officij est membrū. / he
pposititōes qd siue pbatīse ponunt: ideo nō molestant a me. / Ad
3m ddm. / Primo ad pnum: qd est humor nō est membrū. cōcedat:
sed minor negat. tu pbas p auctores. ddm qd improprie tunc sumi-
tur humor ab eis: qd si pprie sumeret: iā faceret mentionē de eo i
capitulis de humoribus: cū sit tāte nobilitatis ille humor. / Ad 2m
ddm qd est membrū spermaticū. i. factū a pma glariōe de mā optime
digesta: z multū trāsmutata: z nō est facta ad replendum loca va-
cua: sicut carnis pculae: hoc. n. est ē spermaticū: vt alia declara-
tur. / Tamē dices mēbra spermatica sunt dura. ddm qd pnt esse du-
ra z mollia: sicut apper d cerebro: de quo nō pōt dici q nō sit sper-
maticū membrū. / Ad tertiū est ddm qd. B. in lib. de dria mēbro
rum cōsimilium z organicorum nominat crystallinū inter cōsi-
milis: vt postea ponit in quadā alia questione.

Dubm 7m C Tertia dubitatio est: vtrum crystallina sit membrū cōsimile vel or-
ganicum. / Videtur qd sit organicum. illud membrū est organi-
cum cuius si prem acceperis non cōicat toti noie z diffinitione: vt
ponit. A. lib. 1. fen. 1. ca. de mēbris. sed crystallina est hmō: ergo zc.
vt notum est. / In contrarium est Sal. p reallegato loco. / Ddm
duplī. / ppter qd est notādū qd mēbroz quedā sunt vere organi-
ca vt facies manus z pes: z quedā sunt vere psimilia z simplicissi-
ma vt caro: z qdā sunt inter ista media: z quedā apporximāt plus
ad vñū extremū: z quedā ad aliud: hoc pōt sumi a Sal. in palle-
to 11bo: z pmo de accidēti z mo: bo. c. 2. / Ddm qd crystallina non
est membrū vere psimile vt caro simplicissima nec vt adeps nec ve-
re organici vt pes s; est quasi in medio iter ista. / Alio mō possu-
mus rīdere: z quasi redit ad hoc qd crystallinam possumus duplī
cōsiderare. Uno mō rōne sue sube cū complexione z diaphaneita-
te: z vt sic est membrū cōsimile: rō qd quilibet pculā eius sensibilis
quātitas est diaphana: z eiusdē cōplexionis z sube cū tota crystalli-
na. Alio mō pōt pīderari rōne sue figure quātitatis z situs que cō-
currūt ad suā opationē: vt est ps organici: z isto mō dō organicum
mēbrū. rō est: qd nō oīs pculā crystalline bz figurā z quātitatē to-
tius crystalline z p aia nō est cōsimile mēbrū: z qd crystallina con-
gregat nām pssis z organicis: iō merito dicebat in pma solutiōe qd
ipā z mediū inter mēbra vere cōsimilia z vere organica: z in hoc
et reuertit solo quedā que pīcūt vari. s. qd crystallina pōt cōpa-
rari ad duo. Uno mō ad ppiā opatiōem qd est nutritio: z vt sic ē
mēbrū cōsimile. Alio mō pōt cōparari ad opationē totius organi-
ci que est visio: s; sit sua opatio sicut pncipalioris: z vt sic est mē-
brū organicus. / Dubiū tñ est p quā nām est pū opatiōis orga-
nici an p cōsimile an p officialē: de qua qdne nihil ad pīs. B. tñ oēs
opatiōes radicaliter i cōplexiōez videt reducere. Unde in spālī to-
quēs de mutatiōe crystalline pro actu visionis dicit pmo de ige-
nio. 6. cap. Crystallina mutari nō posset nisi esset clarissima. z lucē-
tissima: neq; est clarissima nisi complexio sua taliter extēderet. In-

Super tertio

ducta in 3m facilius soluntur.

Quarta dubitatio est: cuius complexio sit crystallina. Et vt qd sit **Dubm 8m**
complexio sicce auctoritate Iesus lib. 1. 8. cap. vbi dicit: nā aut ei
frigida est z sicca. probat etiā rōne. membrum idurātū est siccum:
sed crystallina est huiusmodi: vt notum est: ergo zc. / Maior pz: qd
durities sicce attestatur vt patet scō de complexionibus cap. 3. z
4. metheo. trac. 3. / Minor est nota. In 3m sumit de mēte oīum
auctozum qui dicunt qd natura humor oculi est aquea: sicut appa-
ret per A. in de sensu z sensato. vnde etiam Arist. in primo de hy-
stozis. 9. cap. vocat ipm crystallinum humidum. nō est ergo com-
plexionis sicce. / Ddm est ad hoc qd apud medicos nō dubitat de
crystallini cōplexione quātum ad actiua: quia cōcessum videt qd
sit complexio frigide: sed dubitatur an sit complexio humide
vel sicce. / Quicqd tñ sit dicemus qd crystalline cōplexio sicut aliarū
partium pōt determinari vel in comparatiōe ad mediū mēbrozū
qd ē cutis: vel ad mediū speciei: tñ pōt comparari ad reliquos hu-
mores qd sunt in oculo. Si aut loquimur de cōplexiōibz mēbroz cō-
parādo ad cutim: sicut loquit A. de cōplexiōibz mēbroz. 1. cap.
fen. 1. illo ca. Dico qd deus zc. Et B. in fine pmi de cōplexiōibz. vt
sic cōplexio crystalline est humida. / rō est. Illud mēbrū ē humidus
qd ad tactū apper humidū z mollius cuti: sed crystallina hoīs cō-
parata cuti hoīs ē hmōi vt sensus anathomie ostendit: ergo ipā ē
cōplexiōis humide. Si aut loquimur de crystalline cōplexiōe com-
parādo ad mediū speciei: tñ quedā crystallina est sicca: z quedā
humida cōparādo ad crystallinam temperatam. Et rō est qd vbi est
dare mediū necessario sunt extrema aliqua: aliter nō diceref me-
diū. Sed est dare aliquā crystallinā inter oēs crystallinas tēpera-
tā vt illa que ē in meliori oculo: ergo erit dare crystallinā dispe-
ratam in sicco z humido: z in calido z frigido potest etiam dici.
Et iō. B. i. z. thegn. illo ca. ter. cōmē. 37. Et bis vo rēdēs qd dispōnē
aliā z aliā crystallinū dicebat significare sup oculo sicco vel humi-
do. Si aut loquimur de cōplexiōe eius in cōparatiōe ad alios humo-
res oculi vt sic crystallina pōt dici sicca. / rō ē. 3la pculā pōt dici
sicca respectu humoris vitrei z albuginei qd bz plus de terminatiōe
ne vel frīdē qd illi: sed crystallina est hmō: ergo zc. maior est nota
qd humidā aqueū nō pōt cōstare nisi per aliquod siccū: z pprie sic-
cum terreū: vt declarat. 4. metha. ter. cōmē. 21. sed minor pposi-
tio est nota ad sensum. / C Sed tu dices qd ē bz in calido z frigi-
do respectu illoz humor. / Ddm respectu vitrei pōt dici magis
frigida in cōplexione: sed respectu humoris albuginei pōt dici mi-
nus frigida in cōplexiōe: z vt sic posset dici cōplexiōis calide re-
ctu illius. / Rō pmi est ista: qd illud mēbrū respectu alterius est frī-
gidius qd reliq; paribus minus picipat de sanguinis nā: sed cry-
stallina respectu vitrei est hmō: ergo zc. maior est nota: qd sangui-
nis picipatione pculā dicitur calida magis vel minus: vt. 3. de
cōplexiōibz. cap. 4. / Sed minor declaratur duplici signo. / Primo
qd vitreus humor bz aliquā rubedinē a nā sanguinis: vt colligitur
ab A. hic. Scō qd rami venaz z arteriarū penitūt magis mani-
festi sup toto vitreo qd sup toto crystallino. / Nā tunica rētinica cō-
posita de illis cōprehēdit totum vitreum: sicut ponit A. nō tamē
cōprehēdit totum crystallinum. / Rō secūdi est qd illud membrū
vel illa ps est frigidius qd crystallina qd magis picipat nā aquea:
sed albugineus est hmō: ergo zc. maior est nota: cum aqua sit frī-
gidior pmi. / Minor ē nota ad sensum excedit enim humor crys-
tallinus a nā aquea plus qd albugineus per aliquam cōstatiā. Sed il-
la fuit effectiue a calore nālī aliquiditer digerente: qd ille ē qui ge-
nerat mēbra: z hoc apper qd a calido addit sibi densitas vt cū de-
coquit: ergo crystallinus ē calidior qd sit albugineus. / Ad 3m di-
cendū qd Iesus comparat crystallinā ad alios humores.

C Sed z post ipsum positus ē humor alius adueniens
ei ex cerebro vt nutriat ipsum. Inter ipsum enim z in-
ter sanguinem purum est gradatio. / Dic aut humor si-
milis est vitro liquefacto: z color vitri liquefacti est cla-
rus: z declinat ad parum rubedinē. clarus vō ē quo-
niam nutrit claz: parue autem est rubedinis quoniam
est ex substantia sanguinis.

C Supius A. notificauit p anathomiā vnum humorē oculi qui ē
crystallinus. hic notificat nobis aliū. s. vitreū humorē. Et pmo fa-
cit B. Scō qd dixit declarat. ibi. (Et ipē.) Tercio eius notificatio-
nē complet. ibi. (Et hic humor.) / Dicit sic. pmo qd post crys-
tallinā nā est humor alius. s. vitreus dicitur: z alius vitreus aduenit ei cry-
stallino a cerebro vt nutriat ipz crystallinū: qd iter ipz crystallinū
z sanguinē purū ē gradatio. s. qd fit p vitreum. hic aut humor simila-
tur vitro liquefacto: qd color vitri liquefacti ē clarus declinās ad
guā. i. oculiā rubedinē. s; cū qre ē clarus humor vitreus ē: qd nutrit
clarum

claris: sed e parue rubedini: quia iste fit ex substantia sanguinis. Circa qua prem est pñderadū q̄ Aui per anathomia tria ostendit nobis de humore vitreo. Primo sui sitū p hoc qd dicit. Et post ipsum. f. crystallinū. ergo locus eius est post ipm. f. crystallinū: q̄ locus eius est post. f. versus cerebri: q̄ an in oculo versus aerē ē. Et quo appet q̄ ista dicē adueniēti et a cerebro: pōt exponi adueniēti. i. situatus est crystallino. a cerebro. o. i. a pte cerebri. pōt alio mō exponi sicut iacet: q̄ substantia ipsius vitrei aduenit a cerebro. i. a sanguine: vel mīa cerebri. Et hoc pōt duplī declarari. Primo ex cōueniētia mīa eius q̄ mīa istius humoris ē aquea pueniens fuit q̄ veniret a cerebro sic a fonte magis immediate: et fm istū modū posset dici q̄ tā crystallina q̄ albugineus est adueniens a cerebro: tñ q̄ ille vitreus immediatus aduenit q̄ crystallinū? et albugineus: imo crystallinus mediāte vitreo et albugineus mediāte crystallino: iō de alijs duobus humoribus nō dicit Aui. q̄ puenirent a cerebro. Scdo modo pōt declarari aduētus hui⁹ humoris a cerebro ex sui adiacētia: q̄ cū adiaceat venis arterijs et ueruis uenientibus a cerebro immediatus ē alius humor: iō pōt dici adueniens a cerebro. Q̄ autē illis ueniēti arterijs adiaceat: apparet q̄ tegitur rhetorina que ex illis facta est. Scdo Aui. notificat nobis vitrei humoris ex sui opatiōe vel utilitate cū dicit. vt nutrit ipm crystallinū. hic autē videt suos finis: qd dicitur pōt duplī exponi. Uno mō sicut sonat: tūc op̄ tenere q̄ vitreus nō sit mēbris: q̄ vñ mēbris nostri corporis nō subijciē pōt nutrimento alterius. Alio modo pōt exponi vt nutrit. i. nutrimentū preparat: sicut si diceremus q̄ stomachus nutrit oīa mēbra: et hoc nō intellexit Aui. qd apparet ex sermone quē subdit statim: et quē postcrius ponet. Dicit. n. inter ipm et sanguinē purū ē gradatio: vt. A. sic arguat. illud pōt dici nutrit crystallinū qd gradatū. i. gradatim facit trāsire sanguinē ad crystallinū: sed humor vitreus facit istā gradatiōē: q̄ pōt dici q̄ nutrit: et iō dō exponi inter ipm. f. crystallinū et sanguinē purū est gradatio. i. gradata pmutatio facta p vitreū. p̄ p̄pter qd est notum dī sicut sumit a Jesu lib. i. cap. 9. nutrimentū crystallinū nō potuit immediate esse a sanguine. et cā est: qd op̄ vt ipse sit in vitio claritatis et pueritatis: si sanguis ad ipm immediate pueniret in illa hora oīa apparē rubea: oportuit ergo vt p sanguis pueret ad claritatem: et hoc fit p vitreū humorē. ista enī est gradatio. f. trāsire de gradu disponis ad gradū aliu: et huc dicto cōcordat sermo Auer. colligit. z. cap. 12. et 2. haly. 3. theozice. cap. 13. Tercio notificat vitrei humoris ex sui notatione: cū dicit est similis vitro liquefacto: et hoc ipse declarat. Et hoc autē tertio tria alia innuit nobis. Unus est cuius coloris sit hic humor: qd est coloris albi cū pua. i. occulta rubedine: rubedo. n. eis plus est vt rōne arguta q̄ sensu appenti de mōstrata. sensus. n. in humore vitreo indicat plus quā dā fuscitatem vt quasi nō sit pfectissime clara. Et hoc finis est Jesu lib. i. cap. 9. vbi dicit color. f. vitrei est albus: et de eluīus ad fuscitatem. Scdo A. inuit cuius substantia sit: cū dicit liquefacto: qd sube aquea: quod ostēdit sua liquiditas: et color albus. i. clarus: bz ēt grossitiē aliqua respectu albugini. Tercio inuit suā cōplonē respectu humoris alio rīcū. n. fit ex suba sanguinis cū aliqua virtute remanētis plus in eo q̄ in alijs humoribus: et hoc ostēdit color attrinens rubedini pōt respectu illoz dicit cōplonis calide. Nā Jesu palle. loco. Natura vitrei est calidior: n. respectu rēgati in genere membrorum est frigide complexionis: vt supra dictum fuit in quadam qōne.

Et ipse non conuertitur ad similitudinem eius quod nutritur integre.

Hic. A. qd dixerat declarat. pñio vñ. Scdo aliud. ibi. (Et hoc.) Dicit q̄ fm vñ expositionē dixerat statim q̄ vitreus erat pue rubedini: qm ē ex suba sanguis. Sed diceret alijs ita posset dici de crystallino: qd est ex sanguine: et iō vult declarare qd esse ex sanguine est cū rubedini in vitreo et nō in crystallino. Dicēs q̄ ipse sanguis nō cōuertit itegre. i. pfecte ad similitudinē ei⁹ qd nutrit. i. qd nutrit vt crystallinū: et hoc qd vitreus agit humor in eū: vt pparet crystallino: tūc arguat: q̄ seruat in eo aliqd de dispōne quē ē rubedo. Et autē eius qd Aui. dicit est ista: qd qd duo agētia ordinatim pcurrit ad trāsmutadū vñ mām taliter q̄ postremū agēs pfectissime illā vincit: op̄ q̄ pñmū sit sponēs et nō pfecte vincat. cū q̄ crystallina ad pfectā claritatem trāsmutat vitreū: et vitreus ille pñmū agēs vitreus nō itegre induit formā claritatis: remanebit ergo aliqd coloris: s. prius pēstiens color erat rubens: iō vitreus humor aliqua bz rubedine. Et notandū q̄ p istā rōne possumus pcludere q̄ ptes vitrei humoris quāto sunt ppingiores crystallino: rāto sunt clariores: vt forte iter crystallinū et illa pte vitrei quā rāto nō sit ofia i claritate: et quāto plus ostāt ab eo rāto plus de illa modica rubedine participat. Et sic dices tu. A. deberet pbare rubedine in vitreo ex sanguine q̄ puerit i suba: et tu pbas ex sanguine q̄ puerit i crystallinū. p̄ dōz q̄ eadē mām sanguinea ē cū?

po trāst in suba vitrei: et ps in suba crystallini: et tūc dicem⁹ q̄ vitreus nō vt q̄ per plus de claritate sanguini: vt agit. p se: et vt pparat crystallinū: sic nō dat plus de albedine mamilla sanguini. p se q̄ p lacte. Et hāc solōne vide ista in qōne: an vitre⁹ sit coloratus. Scdo mō pōt expōi q̄. A. arguat vitrei hēre pāz rubedinis et eo sanguine q̄ trāst in suba p actū nutritatiōis: et dicit sic: q̄ ipse sanguis nō puerit itegre ad similitudinē ei⁹. f. vitrei: qd nutrit. Et ex hoc vult hēre q̄ esto q̄ vitreus generet a pñ⁹ gñationis clarissimus: q̄ tpe sua nutritatio fit ex sanguine veniēte ad eū cū minimi pmutatione q̄ ad crystallinū: op̄ q̄ nō pfecte in eū trāsmutet sicut in crystallinū. Tercio mō pōt exponi: et vt multū ire ad mentē Aui. q̄ Aui. vult h declarare dicta qdā: dixerat enī tria. Primo q̄ iste humor est post crystallinū. Scdo q̄ aduenit sibi a cerebro. Tercio dixerat vt ipm nutrit. pñio q̄ declarat hic 3. f. qd vitreus nutrit. Scdo declarat 2. f. qd puenit a cerebro. ibi. (Et hic qdā humor.) Tercio declarat pñm qd est post crystallinū. ibi. (Et hic humor elenat.) Dicit primo q̄ ipse humor vitreus nō cōuertit itegre. i. cū sua integritate et suba ad similitudinē eius qd nutrit. i. ad similitudinē crystallinā quam diximus q̄ ipa nutrit. Vult q̄ dicere. A. q̄ ipa crystallina nō nutrit ex vitreo sicut ex sua substantia et mām: sed nutrit ab eo sicut a preparate sibi mām vt statim dicit.

Et hic quid m humor non peruenit ab eo nisi quia mittit ei sanguinem a cerebro mediante rheti: quare oportet vt sequatur partem eius.

Declarat aliud: pp qd sciēdū q̄ ista pōt exponi duplī. Uno mō sic. Aui. dixerat vitre⁹ humor nutrit crystallinū. Ne igit alijs credat q̄ suba vitrei trāst in crystallinū vult ostēdere modū quo dōz dicit q̄ crystallinus nutrit a vitreo. Et dicit q̄ hic humor. f. crystallin⁹ nō puenit. i. nō nutrit ab eo. f. vitreo: nisi qd vitre⁹ mittit ei. f. crystallino sanguinē a cerebro. f. veniēte mediāte rheti. i. tunica rheti na mediāte. Vel posset dici. Et hic humor. f. vitreus non puenit ab eo. i. nō hāc rubedine que est nutrit crystallinū: et hic ē qui dā modus loquēdi. Et cuius euidētiā est sciēdū q̄ vne qd agūt virtute alicuius corporis cui inītur trāsmutat ad colorē illi⁹ corporis. cuius signū ē: qd vne epatis trāsmutat ad rubedine: et vne mamillaz et albedine: vt sumit ab Aui. bñus tertij sen. 12. i. ca. 2. 5. de suauitatis mēbroz. ca. 1. Et in cōmē. afor. 5. pñcu. afor. 39. Si mulier q̄ neq̄ pñas ē et c. Vult ergo Aui. qd vne et arterie qd cōponūt rhetinā agūt in mām in eis pñā virtute humoris vitrei: et iō iducū in sanguinē quē pñet claritatem: et iste ē ex quo nutrit crystallinū. Et nō ē de sua intētiōe q̄ vitreus subijciat se p mām crystallinū. Unā haly. 3. theoz. cap. 13. nā vitrei facta ē vt sanguinē aliteret et trāsmutet i mām suā. quo. i. qd trāsmutatio fiat nāe crystallinoides. eoq̄. i. sanguine sic trāsmutato pascat crystallinū. Et fm hāc expositionē infer de mēte Aui. qd vitreus disponit mām veniēte ad crystallinū cū illa mām sibi veniat p venas a cerebro: ergo op̄ q̄ vitreus ster crystallino a pte cerebri. Unā dicit quare op̄ vt sequat scilz vitreus pte eius. f. cerebri: qd sit a pte post cerebri. vel sequat pte eius. f. crystallini: qd sit post crystallinū sicut in pñ⁹. f. dicit. Sz post ipm postus est humor alius. Alio modo pōt littera exponit Aui. declarat illud dicit adueniēti ei a cerebro. alijs. n. male itelligēs illū sermonē crederet q̄ iste humor vitreus veniret et fluere a cerebro ad crystallinū. Vultō Aui. hūc errorē abycere dī q̄ humor hic vitreus nō puenit a cerebro aliter: nisi qd vitreus mādāt ei crystallino sanguinē q̄ venit a cerebro et mādāt illū sanguinem mediāte rheti. i. tunica rheti. f. quātū ad ramos venaz et arteriarū: et sic dōz itelligi: qd pueniat. f. qd sanguinē a cerebro ad crystallinū mādāt: sequit quare op̄ vt sequat. p̄ Et qbus appet de mente. A. qd humor vitrei venire a cerebro pōt itelligi tribus modis. Uno mō q̄ substantiatiter veniat: et hoc est falsum: qd tunc prius generaret a cerebro q̄ i oculo: et tūc nō possent p neruū obicuri trāsfire. Alio mō pōt itelligi qd veniat mālter: et hoc est ver⁹: qd mām sanguinea vñ fit in pñ⁹ generatiōis est de supfluitatibus cerebri sicut totus oculus ex tali mām fit: vt habet declarari in alijs locis. Tercio mō sūaliter potest itelligi. i. qd fluatur a pte versus cerebrum: et hoc ēt est verum pp utilitatem dictam.

Et hic humor elenatur ad medietatem posterioris partis glacialis vsqz ad maiorem circuitum qui est in ea.

In parte ista Aui. cōplet notitiā vitrei p anathomiam declarat tertij supradicti. Et dicit q̄ iste humor vitreus elenat. i. ascēdit vsqz ad medietatem versus posterius humoris crystallini. Circa quā partē est notādū q̄ his verbis inuit duo Aui. de humore vitreo. Unū est locū ipsius quē hic in speciali declarat: nā hāc ista supra dixerat qd locus vitrei est post crystallinū: nō tñ pfecte ostēderat qd est posterior in occupādo locū: declarans ergo hoc dicit qd lo

Gentilis

Dub^m 9^m

cus eius puenit vsq; ad medietate crystallini q̄ medietas est in al
tiori circulo: hoc est vey. corpus eni sphericū nō pōt habere me
diatatem nisi in circulo altiori sū q̄ Alii. innuit ipsius colligātia ē:
si colligantia dici pōt q̄ colligat crystalline medietate r̄betur: sicut il
la medietate preparat sibi nutrimentum.

¶ Dubitat p̄ vtrū humor vitreus parū h̄z rubedinē vel fuscēdinē.
¶ Et videt q̄ nō. Illud qd ē mediū dlatiūū speciei coloris nullū d̄z
h̄re colorē: sed vitreus ē h̄mōi sicut fumū ab Auer. de sensu 2 sen
sato. Maior p̄z qd mediū ē recipiēs: 2 recipiēs d̄z cē denudatum a
nā recepti: 2 declarat ex exēplo. nos. n. videm⁹ q̄ si postq̄ spēs vi
sibilis recipit in medio diaphano lucido trāscat p̄ mediū coloratū
realiter vel intentionaliter res illa appet coloris illius medij. Exem
plū p̄^m ē q̄ si nos īspiciamus p̄ vitrū rubēū oīa vident rubea. Exēplū
2^m ē qd pōnit Auer. colliget. 3. ca. 39. 2 in cōmē. de sensu 2 sensato.
qd trāseuntibus nubibus p̄ loca viridia res que sub nubibus in re
cto aspectu subiācēt apparēt virides. S̄z manifestū est qd mediū a
nubib⁹ intentionaliter recipit: 2 tñ ē cā q̄ videatū res virides. S̄z
appet q̄ pānus vere rubeus pōnit in aere facit circūstātia videri
rubea: q̄ sic erit de vitreo. ¶ In 3iū sunt oēs auctores q̄ volunt qd
iō dicat vitreus: qd assimilāz vitro p̄cipiō de eius colore. Inter
oēs tñ Auer. minus hoc exp̄ssit forsan p̄ctus qd dicat vitre⁹ ex
p̄te substantie ligēde grosse 2 nō ex p̄te coloris. ¶ Dōm ad hoc qd vi
treus ē alicuius rubedinis pue: 2 rō ē Auer. qd qm sanguis nō puer
it itegre ab humore vitreo: qd nō est p̄fecte clarus: sed sanguis nō
p̄fecte puerit: qd pbat: qd est agēs dispōns mām 2 nō iducens
formā vltimā: qd pbat: qd tūc vitreus esset crystallina. ¶ Sed tu
dices ista rō pbat qd sanguis qd est in ramis venaz 2 arteriaz rhe
tine retinet aliquā rubedinē: nō tñ hoc pbat d̄ corpore vitrei humo
ris. ¶ Dōm est ad hoc qd ex hoc isert qd corpus vitrei humoris ali
quā 2 rubedinē: qd mēbz alteri p̄parās iducit i eū vltimū sue p̄fe
ctionis qd vel quā pōt iducere 2 quaz h̄z: imo plus forsan qd beat
formaliter. Videmus enī qd sanguis est rubicundior q̄ epar sicut
2 lac albi q̄ mamillaz caro. Cū igit sanguis qd in r̄betina continet
nō sit expoliatus oīno a rubedinē: nec vitreus humor: qd si vitre⁹
esset omnino clarus: oīno clarā generaret humiditatē. Scdō pos
sumus dicere qd sanguis ille qd ē in r̄betina nō h̄as p̄fectā claritatē
suppositus vitreo est cā alicuius rubedinis in eo vel realis vel in
tentionalis saltē. ¶ Ad rōnem in 3iū possumus rādere qd iter p̄res
vitrei sit aliqua p̄s vere clara nullū h̄ns colorē: 2 illa sit p̄s ei⁹ me
dia: pars autē circūferēntialis q̄ rāgit r̄betinā ē illa que h̄z parū ru
bedinē: 2 tūc appet qd vitreus sit delatius speciez per sui p̄res
mediā que rādet crystalline p̄ncipio nerui obitici: illa sit claris
sima qd optime possunt deferri spēs posterius per eū. ¶ S̄z tu. v. d.
a p̄te posteriori versus neruū obitici adhuc p̄iungit r̄betinē: qd ibi
ē r̄betina: qd ibi erit coloratus p̄te. ¶ Dōz qd saltē in illa pua p̄te
qua obuiat sūnt nerui obitici nō h̄s aliquē colorē: qd nō obuiat ibi
alicui sanguini. ¶ Alio mō possumus dicere qd spēs visibilis in vi
treo sit color vitrei affecta tñ ibi nō sit de ea iudiciū: s̄z posterius
in cerebro vel in neruis obitici: 2 ideo cum postea reicit in spiritu
vere diaphano: p̄dit illā affectionē coloris humoris vitrei. ¶ Sed
tu dices: qd nā nāliter operās tenderet de p̄fecto ad īperfectum.
sed hoc est falsū. pbat p̄tia: qd spēs in crystallina h̄z maiorem
p̄fectionē cū sit p̄p̄ius representatiua: sed in vitreo nō h̄z illud cū
sit false representatiua. ¶ Dōm qd p̄p̄ maiore vtilitatē nō est illud
in cōueniens: sed maior est vtilitas qd vitreus humor h̄ns aliquale
colorē sit post crystallinū qd sit damnū de īperfectione quā acq
rit spēs. ¶ Tercio possumus dicere qd nulla p̄s vitrei est vere cum
colore aliquo: sed solū humiditas que est in ramis venaz r̄betine.
Si aut sit rubedo in vitreo aliqua: est magis itentionalis p̄ rubedi
nē verā que ē in sanguie p̄teto in r̄betina. ¶ Sed tenēdo istā viāz
opz solvere duas rōnes. ¶ Ad primā qd tūc sanguis in r̄betina p̄te
tus esset ē p̄fecte factus clarus: sic vitreus ē p̄fecte clarus. Dōm
qd nō opz qd agēs ē p̄parās oēm p̄fectionē quā b̄eret iducat i pas
for: in q̄busdā enī verificat in q̄busdā nō. ¶ Scdō opz rādere ad il
lud qd dicebat qd mediū itentionalr̄ dispositū a colore est cā qd res
alīe videant colorate. Dōm qd ista dispō nō ē vere itentionalis: imo
aliqua p̄t appropinquat reali dispōnē: 2 declarat hoc: qd tūc ē spēs
m̄gri in medio p̄hiberet spēm albi: 2 sū istā viā opz tenere qd ru
bedo a pāno rubeo apparēs in aere nō h̄z oīno cē itentionale. Istā
tñ sunt dubia valde 2 dimittēda ad p̄sens: sed pro cōplēmēto hui⁹
vide infra trac. 4. i. ca. in qdōne qua queris an nōcūmētū in vitreo
factū sit p̄cipiale. ¶ Scdō dubitatio est an humor vitreus suby
ciat mālter in nutritiōne crystallini. ¶ Et v̄ qd sic: qd plurimoz
auctoz verba ita sonāt: vñ Auer. colliget. 3. ca. 12. humiditas vi
treā facta fuit ad nutritiōnē hanc humiditatē crystallinā per viāz
rotationis. Sed certe sanguis sic nutrit mēbz in rotādo illa: qd in
humiditates roidas primo conuertit. sic ē vident sonare verba
Jesū cap. 9. primi libri. Cōfirmat ē rōne. illud nutrit crystallinū

Super tertio

qd apparet sibi cōueniens 2 attingēs quātū ad maiore p̄tes: sed
humor vitreus attingit multū crystallinū vt iā apparet: s̄z est cō
ueniēs in claritate 2 sp̄situdine: q̄ nutrit ip̄m. ¶ In 3iū argui
tur de mente Aui. hic vt supra expōsitū fuit. ¶ Dōm qd vitreus hu
mor nō subyicit p̄o mā crystallini in nutritiōne: sed solū imittit
sibi mām p̄ venas r̄betine. pbat hoc primo auctoritate 3oar. li.
1. trac. s. 14. cap. vbi sic ait. p̄ncipalior 2 nobilior humiditas est
grādūosa 2 cū a p̄te iteriori vsus cranēi humiditas vitrea ap
podiat amplectēs illā circulariter ex illa p̄te deferēs sibi nutrime
tū. vult igit iste qd vitreus deferet nutrimentū nō qd mālter nutrit.
Amplius pbat rōne. illud qd est mēbz nō nutrit aliud mēbz: sed
vitreus est mēbz cū sit de p̄tribz p̄ncipalibus corpis aiati. bec
tñ rō nō h̄z locum: qd pōt leuiter negari qd sit mēbz. Alia rō suasi
ua pōt fieri. quātitas nutrimentū d̄z p̄portionari quātitati mēbz 2
sue necessitati: sed crystallina nutritiō est p̄ia 2 ab ea fit parua re
solutio: ergo parua mām idiget. Sed cū videmus vitreū esse magne
quātitatis nō est credēdū qd sit ad nutritiōnē crystallini. ¶ Sed tu
dices quātū est p̄o nutritiōne debet esse paucus: sed p̄ alia
vtilitate fuit multiplicatus. ¶ Sed 3° quero de vtilitate: vel ē vti
litas preparatiōis nutrimentū: hoc est 3° te: vel vtilitas portatiōis
sp̄rum: 2 tunc cadis in difficultatē p̄missam: qd si est factus pure
ad portatiōnē sp̄s: tunc cū nā vadit ex intentione de p̄fecto ad īmp̄
ctū qd v̄t absurdum. 2 aut potest nutrimentū vel māder iā ap
paruit. ¶ Ad auctoritatē Auer. iam dicendum qd p̄ rotationem
non intelligit qd substantia vitrei rotet: sed qd substantia vitrei ro
ret medietate humiditate que ē in r̄betina. ¶ Cū aliter qd forsan ima
ginat qd si humor vitreus sit mēbz qd aliqd rotidū a substantia sua
refudet 2 humectet crystallinū 2 nutrit. ¶ Ad rōnem cū d̄ illud
nutrit crystallinū qd apparet sibi cōueniens. est dōm qd verū est. ad
minore negat vt ex p̄missis appet. ¶ Cū dōm maiore qd verū ē: mām
aliud sit cōueniētius: sed cōueniētius est qd dat sibi r̄betina.

¶ In anteriori parte est alius humor similis albugini
oui: 2 nominatur albugineus: 2 est sicut superfluitas a
substantia glaciali p̄oueniens. Sed superfluitas cla
ri clara est: sed positus est anterior p̄pter causaz an
tecedentem: 2 p̄p̄ cām que est sicut cōpletina. Cā autē
antecedēs est qm pars superfluitatis opposita est par
ti nutrimenti. Et cā cōpletina est vt gradet delatio lu
minis sup glaciāle 2 fit ei sicut clipeus.

¶ Dic. 2. p̄ anatōmiā notificat humorem albugineū: 2 dīc qd a p̄
te anteriori crystallini est alius humor similis albugini oui: 2 iō h̄z
hoc nomē albugineus: 2 est sicut quedā superfluitas p̄ueniēs a suba
crystallini: 2 ideo est clarus. I. diaphanus vel trāspārens: qd supflui
tas clari mēbz vel partis est clara: 2 positus ē ante humores cry
stallini oppositus sibi p̄p̄ duas cās. Quarū vna est mediata: 2 nō
sic p̄ncipalis. Alia cā est magis imediata vel vicina 2 finalis. Cā
quidem antecedēs. i. mediata est: qd superfluitas opponit partē
eius nutrimenti vel nutriti: cuius est superfluitas. Causa autē ime
diatior: que dīcī cōpletina est qd tota causa est: vt lumen ab er
tra gradatim perueniat ad crystallinum: qd subito veniens posset
nimis disgregare: 2 ideo est sicut clipeus crystallini. ¶ Circa quā
ptem ad intellectū eius est considerandum qd Aui. quatuor modis
declarat albugineū. Et p̄mo. f. a suo situ: dico qd notificat p̄ sui no
mē: qd dicitur albugineus: qd similat albugini oui. Est autē duplex
in ouo albugo: quedam grossa habens de se aliquā terminationē:
quedā subtilis a quosa oīno diaphana instantum qd remanente ea
in testa oui vitello cūz p̄te albuginis adp̄rentis abiecto nō vidē
tur qd in illa testa sit aliquid: 2 buic albugini oui talis oculi humor
subyicit. Vñ Jēsus lib. 1. ca. 14. dicit. Est similis albugini oui subri
litate. Nā est valde subtilis vt quasi non possit teneri in manu s̄z
effluit: 2 per istam causam forsan 3aly. 3. theo. cap. 13. vocat eum
euangoides. i. quasi vagans. ¶ Secundo notificat nobis eum ex
parte sue dispositionis: quia dicit qd est clarus: assignat causaz: qd
est superfluitas clari. ¶ Tercio notificat p̄ sui sūm: qd est an
te oppositus crystallino sicut clipeus: 2 de hoc duas cās assignat:
p̄pter quod est considerandum qd aliqui intelligunt p̄ causaz
antecedentem. i. causam efficientem. Jte tamē intellectus corru
ptus est: nam locari albugineū ante p̄pter istam cām qd est sup
fluitas nō est dicere qd sit efficiens. Alij sunt qui exponūt p̄r cām
āfcedentē. i. necessariā: sed iste sermo est magis corruptus: qd ista
rim Aui. distinguit hanc cām antecedentē 3 cām cōpletinā. i. fina
lē: ergo causa finalis distinguitur 3 necessariāz quod est absurdū.
¶ Ad vey intellectum hōz vocabuloz sciendū qd hoc vocabulum
antecedēs apud Aui. ad p̄sens sumit duobus modis. Vno mō vi
clitur

clitur cā antecēdēs distincta cōtra primitiua cām: 2 p̄ra cām con-
luncta: 2 vt sic cā antecēdēs est cā corporalis inter quā 2 dispōnē
cadit mediū: quō sumit ab Aui. primo cā. sen. 2. de causis. primo
cap. Scdō mō cā antecēdēs sumitur vt distinguē cōtra cām vici-
nātem sine primā vel imēdiatā siue ista cā antecēdēs sit corpora-
lis siue primitiua quō sumit ab Aui. infra sen. 10. cap. de sputo san-
guinis. cū dicit. Et hāz causāz cōiunctāz sunt causē magis antecē-
dēs 2c. 2 sic sumitur. 4. cā. sen. p̄ma. cap. 2. als cap. 6. de febribus
effimeris. cū dicit. nā si diuersificet: tūc erit pp cām aliaz antecē-
dentē. 7 hoc habito est sciendū q̄ poni humorē albugineū aū cry-
stallinū hz duas cās. Una cā est imēdiatā q̄ finalis: 2 iō dicit cōple-
tiua: 2 ista est vt gradet lumen ad crystallinū. Alia cā est antecēdēs
2 nō sit principalis nec ita vicina: 2 ista cā est sumpta ex eo qd est
supfluitas que dōz opponi parti nutrimentū. Per p̄te aut nutrimentū
nos possumus duo intelligere: vel partē vnde venit nutrimentū:
vel partem ipsam que nutrit. Si quidē intelligat primo mō tūc ē
vix: q̄ pars q̄ quā venit nutrimentū ad particulā dōz esse opposita
parti in qua ē supfluitas nisi sit p̄hibēs: 2 hoc mō q̄ nutrimentū
veniebat a p̄te crystalline posteriori oculi: ergo superfluitas debe-
bat esse in parte anteriori: 2 hoc volebat Aui. cū dixit opposita est
parti nutrimentū. Si aut intelligat scdō mō. f. pars que nutrit: tūc
ē verificat: nā superfluitas q̄ decidit ab aliqua particula que nu-
trit dōz esse mō quo ē possibile in loco opposito illi particule: 2 cā ē
q̄ supfluitas est illi sicut p̄ia 2 eiecta ab eo: 2 iō nō dōz esse in eodē
loco: sed in habere oppositiōem: q̄ cum albugineus sit crystallini su-
perfluitas dōz esse in loco opposito: 2 nō potuit ēē posterius: q̄ ibi-
dē ē locus nutrimenti nec sursum nec deorsum: q̄ ē illa loca occu-
pant a vitreo: ergo sequit q̄ finetur ante crystallinū. Scdō cā est
cōpletiva quare locat. i. est cā principalis 2 imēdiatā: vel finalis
cuius. p̄p̄iū est ēē cōpletivū: 2 est vitilitas quā facit crystallino i gra-
dādo sibi lumen 2 visibilia. Si ergo bene atredimus ista cā est p̄in-
cipalis: q̄ est id p̄p̄ie pp qd humor albugineus est factus sicut
finis p̄p̄iū vt est pars oculi. Sed illa alia cā est mediata 2 antecē-
dēs: 2 nō sit principalis: q̄ inest sibi per hoc qd est supfluitas: 2 al-
bugineū esse supfluitatē est posterius saltē intentione nature gene-
rātis oculi: ergo bene dicitur est q̄ illa cā est aīa: alia est completi-
ua. Quarto Aui. notificat albugineū quātū ad sui vitilitatē: 2 po-
nit vnam eius vitilitatē explicite. i. vt gradet lumen. Sunt tñ p̄ter
hanc vitilitatē tres alie quas explicat. Iesus libro p̄mo. 14. c. Una
est q̄ humectat crystallinā ne ericeat de calore naturali 2 a calore
aīa: 2 ista cām inuebat Aui. cum dicebat vt gradet delatio lumi-
nis: q̄ lumen subito adueniens crystallino nō solum noceret visgre-
gādo sp̄m visibīlē 2 ē ericeādo cū radius vel lux calefaciēdo pos-
sit ericcare. Scdō vitilitas est vt humectet tunicā vneā ne ericeat
2 durecat. Tertia vitilitas q̄ cū vneā habeat asperitatē iter?
p̄hibet eius asperitatē iterius ne attingat crystallinū. Quarta vit-
litas ponit que est fm opinionē Platonicoz qui posuerūt visus
fieri extramittēdo de quoz secta Iesus fuit: 2 ideo non ponat eā.
Istas autem cās. A. inuebat cū dixit. Et sit sicut clipeus. Et easdē
innuit Bala. theo. 3. cap. 15.

Circa quā partē dubitat primo de sermone Aui. Utū superflui-
tas clari sit clara. 7 Et videt q̄ nō: q̄ sanguis est corpus clarum.
Bal. quinto de luamentis membror. primo cap. vbi dicit de san-
guine est rubens 2 mūdus: 2 apparebit in eo color ex luce que ē in
humore similis lumini celestis: sicut dixit Plato. sed melacholia ē
sua supfluitas: vt idē Bal. lib. 5. cap. 4. 2 tñ ipsa nō est lucida: imo
nigra: vt Bal. ibidē: ergo nō est verum q̄ superfluitas clari sit cla-
ra imo turbida. 7 Amplius si supfluitas est contraria ei cuius est
supfluitas: ergo supfluitas clari non est clara: sed sic est vt ponit
Desue in suo de appropriatis medicinis. cap. de peripleumonia.
vbi ait. Jam dixit Ari. q̄ superfluitas est cōtraria illi rei cuius est
supfluitas. Etā. A. hic supfluitas est pars contraria siue opposita
parti nutrimentū. 7 In cōtrariū est Aui. 7 Ad cuius intellectum est
considerandū q̄ aliqd pōt dici supfluitas alterius duobus modis.
Vno mō q̄ aliqd ad illud pellat sicut flegma est supfluitas pul-
monis vt sumit primo libro sen. 1. ca. de cōplexionibus membror.
sicut humores q̄ de mēbris ad mēbra pellunt innāliter: 2 loquēdo
de talibus supfluitatibus ipse possunt ēē similes 2 2ie fm q̄ mām
ad mēbrū pelli p̄tingit. Alio mō aliqd dicitur supfluitas alterius
q̄ ex sui actione in mām aliqua pars effugit actum quem agens
intendit siue intendat formā suā sicut in mutatione siue intendat for-
mā separatā a se sicut in gñatione sanguis. Ista aut supfluitas du-
plex est in quāto 2 quali: vt oēs clamāt: supfluitas vere qualis est
contraria ei cuius est superfluitas: vt cholera flegma 2 melacho-
lia sanguini: nam omnes isti habent p̄ietatem ad eīs: nō oēm
p̄ietatē. huius aut cā ē: q̄ nō ē supfluitas qualis vt ad p̄sens sus-
ficient: nisi q̄ p aliquā qualitatē resistit agēti nāliter disposito: q̄ nō
recipiet formam sibi cōueniēte: sed pōt in aliquo sibi p̄iāte: quā-

uis tñ hoc sit nihilominus aliqd vestigiū hz agentis. vñ pōt dici ei
similis: sicut vīa 2 de vestigio nālis caloriz 2 cgestio 2 salua: 2 in
hoc iste supfluitas nālis aliquo mō pōt dici siles. Supfluitas at
quātū nō est p̄ia ei cui? est supfluitas sicut humiditas spermatica
in extremitatibus venaz: 2 hñōi cā est: q̄ supfluitas talis nō resi-
stet mēbro p aliquā q̄litate: 2 iō mēbrū trāsmutat illā: 2 conuertit
ad formā. f. actualē sibi silem: 2 nō vniat sibi. Et hoc est qd Desue
loco p̄legato volebat. vbi ponēs exēplū de supfluitate qualis di-
xit. sicut simus. i. fer 2 chilus. i. respectu chili: 2 sicut vīna: 2 mas-
sa sanguinea. i. respectu masse sanguine 2c. Ponēs aut exēplum
de supfluitate peccātē in quāto dixit. nisi sit supfluitas 2c. sic sper-
ma. Ecce igit q̄ Desue vult q̄ supfluitas q̄lis est p̄ia ei cuius est
supfluitas: sed supfluitas in quāto nō est p̄ia: imo potius similis.
Verba tñ que ibi dicunt a Desue que dubia hñt nō exquirēdū est
hic. Dico tñ q̄ humor albugineus nō est supfluitas primo mō: q̄ il-
li modi supfluitatū vel sunt res p̄ter nām: sicut in malis curribus
humor ad mēbra: 2 tale nō ē humor albugineus. vel sunt res aliū-
de currētes hñtes aliqd inuamētū sicut flegma ad pulmonē: 2 ta-
le qd nō est albugineus: in nullo enī mēbro alio generat vt p̄ycta-
tur in oculū: nec est supfluitas in quali residēs ex actione crys-
talline in p̄p̄iū nutrimentū vel ex actione r̄betine siue vitrei. 2 cā est:
q̄ haberet manifestā p̄ietatē vel incōueniētiā ad illas p̄tes: 2 sic
ēdē cā corruptiōis illaz. 7 Dicem? q̄ cū mō loquēdū Aui. q̄ p̄ia: al-
bugine? ē sic supfluitas. f. i. q̄ro respēdū crystallini. dō at supfluitas
in quāto nō vere supfluitas: 2 sic supfluitas q̄ nō p̄ia ē ei cui? ē sic sup-
fluitas in quali que hz malitiā: vt apparuit. Modus autē quō sit
iste albugineus est q̄ gñat in embriōne: 2 q̄ generat p nutrira-
tionē vel gñatiōem p̄tētiā. p̄io q̄ gñatur in embriōne virtus i-
formatiua sicut de supfluo cerebri facit oculos: vt Arist. 2. de gñā-
tiōe aialium. cap. 12. 2. 15. als cap. 4. o. ita dicam de supfluo crystal-
lino facit albugineū. Scdō q̄ generat p nutrirationē vel gñatiōem:
si nō nutrit possum? dicere q̄ de mā nutrimentā q̄ cōtinet in tuni-
ca r̄betina hñt tres p̄tes. vñ accipit sibi vitreus. alia accipit crys-
tallinus. 2 tertia que supfluit crystallino accipit albugineus. 2 iō
dicit q̄ albugineus est de supfluitate crystallini. C. 2c. diceret ali-
quis ita possum? pbare q̄ crystallinus sit supfluitas vitrei: q̄ nu-
trit de parte post vitri. 7 Dm ad hoc breuiter q̄ quotiēs aliqua
ptcula obtinet p̄ncipatū quāuis ab alia p̄te p̄disponat illa mā:
2 pars p̄disponēs vñt mā illis prius nō dōz dici. p̄p̄ie q̄ p̄ncipalis
pars sit nutrita supfluitate eius: sic nō dicimus cor nutriti supfluo
epatis. 2 cā est: q̄ oēs actiones aliaz p̄iū sunt in illa clari in fines
2 p̄fectionē: 2 iō dōz dici q̄ nutrit de ea mā in qua est sibi seruitiū:
sicut nō dicim? regē de supfluitate coci nutriti. 2 alie p̄ticle que
post p̄ncipalē nutriunt dicuntur versus nutriti de supfluo p̄ncipalis:
sicut familie de supfluo cibo regis: 2 iō Ari. in. 2. de gñatiōe aializ
4. ca. als cap. 14. assimilāt nām sapiētī iconomo suo dispensato-
ri domus. Scdō diceret aliq̄ q̄ cā q̄ crystallinus nō acci-
pit illā p̄te que vadit ad albū. 7 Dm p̄ q̄ nō est alia cā: nisi q̄ nō
pluri eger q̄ id qd accipit: sed q̄ veniret illud plus fuit ex ordinā-
tiōe p̄ticularum mittentiū vt cerebri 2 capitiū: 2 ideo sicut illa
pars que ad crystallinū vadit est tā quā p̄fectissime lucida: ita il-
la que vadit ad albugineū: q̄ supfluitas alieui? clari cuius est solū
supfluitas p quātitatē necessariū opz q̄ sit clara. Scdō mō pos-
sumus dicere q̄ mā ista hz aliquā in p̄tib? diuersitatē penes gros-
sum 2 subtile: igit illud qd est grossius magis aptū recipere fidei-
trabī a crystallina: illud aut qd est aquosius trabī ab albugineo:
2 q̄ subtilitas nō repugnat diaphaneitati 2 claritati: ideo supflui-
tas ista est clara: q̄ est clari crystalli quā nō tenuit. p̄pter turbulē-
tiam quā haberet sed p̄ nimias subtilitatem. Ex quo apparet q̄
ista supfluitas aliquo modo est supfluitas in quāto: 2 aliquo mo-
do in quali. In quali quātum ad modū substantie: q̄ nō est ita fixa:
sicut illa quā trabī crystallinus. Est at in quāto: q̄ participat ma-
gnā partē de dispositionibus bonis eius a quo venit. Tercio dī-
ceret aliq̄ cōcesso q̄ albugineus sit supfluitas in quāto crystalli-
ne: quero a te an habeat alias supfluitates que sunt vere supflui-
tates in quali. 7 Dm duplr. p̄mo q̄ hz aliquas īsensibiles ena-
porationes: 2 iste sunt que hñt acuti visus apparēt de gbus Aui.
dicit infra tracta. 4. cap. de imaginatiōibus. vbi dicit. Et sicut cum
sunt in iterioz p̄te p̄pter vestigia vaporū paruoꝝ non euacuātur
ex eis cōplexio ex natura oīno. Alio mō q̄ fm nōstrā opinionē in
p̄ncipis medicine est dare aliqd digestibile qd nō emittit necessa-
rio supfluitatem in quali. Sed q̄ illud vt fatuum dicere pp mul-
tas rōnes 2 exp̄sas auctoritates p̄ias quibus alibi responsus est:
2 ideo hic omittat. C. Et qbus soluitur rōnes in cōtrarium. 7 Ad
p̄mum dōm q̄ arguit de melacholia respectu sanguinis: 2 respec-
tu cuius est supfluitas in quali. 7 Ad 2m dōm q̄ Desue loquitur
de supfluitate in quali: vt apparuit. Vel dōz q̄ large 2 aliquo mo-
do oīs superfluitas pōt dici q̄ habeat aliquā p̄ietatē: ei cuius est

Bentilis

superfluitas. Ad auctoritatem Aui. dñm q. Aul. dicit q. pars 2 lo-
cus superfluitatis est opposita parti nutriti: q. siue sit supflui-
tas qualis vel quāti dñ aliū hēre locum ab eo cuius est supfluitas.
De supfluitate in quali est notū: cum habeat multā cōtrarietatez;
sed supfluitas in quāto sicut pñat vel opponit iuuatio in quāti-
tate large sumēdo hic pñatē: ita opz q. opponat in eo qd quāti-
tate cōsequit. se quis aut quantitate locus: q. talis quātitas est fm
tres dīmēnsiōes ex qbus cōstituit corpus: opz igit q. sicut humor
albugineus ē supfluitas in quāto opposita crystallino: ita oppona-
tur sibi in loco: aut igitur fuisset locatus post crystallinū vt supra:
vel supra eum vel subius cor: hoc fuit impossibile pp vitreū cuius
situatio quo ad hoc pñis fuit necessaria ex natura rei: quia neces-
sitati iuuatiū est prior q. necessitas supfluitatis: ergo oportuit q.
locaretur in alia locatiōe opposita.

Dub^m 12^m

Scdo dubitat vtrum humor albugineus et vitreus sint membrum.
Et videt q. nō. pñmo q. oēs auctores nominant eos humores.
pbat rōne: illa corpora nō sunt aīata et per pñs non sunt mēbra: qz
nō sunt terminata pñio termino: sed sunt fluida. currentia: s. vi-
treus et maxime albugineus sunt hmoi: ergo rē. Maior ē nota ex
duobus. pñmo q. talia corpora fluentia sunt cōdētia ad nām su-
perfluitatis elementi adque. aqua. n. est sicut mā liquabilis: vt pz. s.
metba. cap. de nā. aīat aut perfectū maxime et p pñs sue ptes non
saluam in tanta elementoz extēmitate: imo opz q. mā mereat
aium: et elementa sint ad mediū quoddā reducta: vt Aui. nālium
6.4. pñcula. penul. cap. Scdo apparet ista maior: q. aīa est actus
corporis organici: vt Ari. 2. de aīa. corpus aut liquidū currens non
pōt esse organici: minor est nota ad sensum. Itē illa corpora nō sunt
mēbra in qbus nō appet vena aliqua nec meatus pro nutritiōe:
sed vitreus albugineus sunt huiusmodi: q. rē. maior est nota: quia
actus aīe nutritiue cōicat oī aīato. minor est nota ad sensum. am-
plius cambiū nō est aīatū vt oēs pcedunt: ergo nec albugineus nec
vitreus. 3. cōsequētia: q. illa humiditas nō hz minus de cōditi-
onibus membri q. vitreus et albugineus. In pñiū arguit de mente
Sal. in libro tertio de oīa omīomerarū partū: vbi inter cōsimi-
les ptes humores oculi cōnumerat. Ad hāc qñes est dñm q. iu-
dicio meo in hac qñe nō pōt certe demonstrari a priori nec a pos-
teriori: sed ad vtrūq. pbatiliter agui: et maxime de albugineo hu-
more nō pōt probari q. sit membrum. pbatōne certa: et iō Sal. in li-
bro pñallegato in hac qñe dubitauit: vbi ait omīomerorū enim. i.
cōsimiliū. os dens cartilago tenon. i. choīda cerebri pñalis me-
dulla mēbra simpliciter caro. i. iues. i. villus vel villi. pñgēdo gran-
do. adducit aut cū bis in oculo vitreū humidū et crystallinū et cornea
et vena tunica: et qui pñie nominat pñi: et humiditas pñita cry-
stalline. i. albugineus. Quocirca et de hac. i. humiditate oculi in logi-
ca fit qñ: an sit dñm ēā pñicula vel non sicut et de sanguine et spi-
ritu. Ex quo textu pñmo possumus itelligere q. Sal. istos humo-
res nominauit inter cōsimilia mēbra. Scdo accipimus q. dubiū
erat: et q. tale dubiū erat logicū. i. argumentatiū: quasi vellet dice-
re q. rōnes pñantes hinc et inde sint logice. i. argumentatiue. Tertio
accipimus q. Sal. dubitauit singulariter de humore albugineo an
sit membrū vel nō: et fm eius modū loquendi videt plus sensisse q.
nō sit mēbrū: q. dubitat de humore albugineo solo: vñ dicit de hac
scilz humiditate posita ante crystallinū fit questio. postea subdit
sicut de sanguine et spiritu: quasi dicat sicut querit de sanguine an
sit animatus sic de isto humore: et sicut sanguis nō est animatus sic
nec albugineus humor. Unde postea. S. in penul. ca. pñallegati libri
notans iter pñiculas corporis humiditates oculorū solū notat vitreū
et crystallinū nō faciēs mētiōez de albugineo. Vñ ait. vitri forme
i. vitreū et crystalli forme. i. crystallina pñia spēs est vtrūq. in vna
pñicula animalis. Pñis premis dīco q. volens defendere istos
humores esse mēbra pōt probabiliter cōfirmare. pñmo auctori-
tate. Scdo rōnibz. pñio auctoritate Sal. i. de ingenio sanitatis. 6. c.
vbi dicit. Similia mēbra dicunt que cōsimilibus cōstituant: vt vi-
treū rē. Ecce qñ vocat humorē vitreū membrum: et eodem modo
pñ intelligi de albugineo: q. videtur ab eo sola subtilitate differre.
Item Sal. tertio cap. libri pñallegati. inter oēs similes ad quas ve-
ne terminant nominat humores oculorū. vnde dicit. Sicut perue-
niunt aut ad eas particulas arteria et vena et nervus aut dissemina-
ti multiformiter in ipis aut s. extēmitates pñcipales solū sicut
in humiditatibus que fm oculū. Rōnibus pbat pñmo sic. Illud
qd nutrit in corpore aīalis est mēbrū cū sit animatū: s. humor cry-
stallinus et albugineus nutriunt de vitreo. et appet p. baly. theo.
3. ca. 13. vbi vult q. a rhetina currat cibis ad vitreū humorē. Idem
sensit Iesus pñmo lib. 10. c. Sed q. albugineus nutrit apparet p.
Aul. hic cū loquē de tunica rhetina dixit. aduenit ei. albugineo
nutrimentum ab anteriori rē. Idem Iesus. 15. ca. vbi dicit scdā vti-
litas vne est vt nutriat albugineum. Pñ Ratio secunda. illud quod
est membrum est pars composita membri scilicet organici: s. cry-

Super tertio

stallinus et vitreus sunt huiusmodi: ergo rē. maior videtur esse no-
ta: quia cum organicum sit animatum videtur q. partes eius ma-
teriales et principales sint animate. minor est nota. nam componi-
tur oculus ex eis sicut ex partibus faciētibz pñcipalissime post
crystallinū ad operationez que est visio: vt notū est. Pñmo illud
est pars animata qd deperditū in corpore nō restauratur: s. albu-
gineus et vitreus sunt huiusmodi: ergo rē. maior ē nota: quia si nō
esset membrum: eorum generatio esset sicut humiditatum vel hu-
morū generatio: q. si deperdantur restaurantur. minor est nota
ad sensum. Si enim aliquid de huiusmodi humoribus egrediatu-
r: et maxime post pñmā etatē nūquam regenerat: imo oculus rema-
net paruus. Dico autem post pñmā etatē pp casum nouū quez vi-
dit Sal. vt recitat quarto de accidētī 2. morbo. cap. 2. de puero qui
actu perforauit cornē: vnde emanauit humor albugineus et tamē
puer euasit: et illud vt narrat est raro. Quarto illud qd semp re-
manē in corpore nō cōuertit in corpus nec corrūpfit est membrū:
sed albugineus et vitreus sunt hmoi: ergo rē. Maior est nota: q. si
nō est membrū non posset dici q. esset nisi humor sed in corpore
manet humor vel conuertit vel pñrestit: vt pñ sumi scdo de oīz
feb. 6. ca. Ad pñia dñm pñ ad auctēitates q. ipopie notat albugi-
neū et vitreū humores. Ad rōnē cōcessa maiorē ad minorem
hīor albugineū bz tāta terminatiōe et organiciōe q. sufficit ad
rōnem anime: sicut tenētes q. spiritus in animatus: dicunt de spi-
ritu q. est corpus tāte organiciōis q. pōt recipe formaliter ani-
mā: et tūc aduersarius nō bñ bz quomodo pñm probet. Ad secū-
dū dñm q. maior est falsitas. n. nō apparet oculis: tñ est fm verita-
tē q. monstrat: q. in minima pñcula carnis non est vena nec appet
ad sensum via: et tñ est mēbrū et nutritur. Ad tertiā dico negādo
similitudinē: q. humiditas cābū est facta et nutritiōe: vñ nō est
aīata: sed imēdiatē trāsit in aīatū. Itē aut humiditates vitreus et
albugineus nō sunt facti vt in aliud pñerant: s. vt recipiant spēs
imaterialis q. faciat aer qd bz per talē diaphaneitatem cū eorū
anima. Si enim aliqz vellet tenere pñia opiniōe. pbatilr pos-
set eā defendere: et pñcedo pñmo rōnes supius factas posset addi-
rō qd bz apparētia. Et pbat et q. crystallinus nō sit mēbrū sic. i. cry-
stallina esset aīata: tūc spēs in ea recepta nūq. appareret vel eē-
vna. hoc est falsus. pñia. pbat: q. spēs que recipit cū aliqua rē-
tione in aliquo polito terfo discōtinuo est duplex: vel appet discō-
tinua sicut appet in speculis fractis. sed si crystallina vel vitreus
et eēnt pres aīate quoz superficies esset discōtinua: q. in superficie
essent pñi tenētes nutritiōem inanimatū: sed aīatum et inanimatū
nō sunt cōtinua: vt notū est: ergo isti humores nō sunt aīati. Ad tūc
ad rōnes in pñm dicemus q. oēs auctores q. dicunt q. sunt mem-
bra: itelligunt q. improprie sunt mēbra: qñ dicit baly. in thegnī
trac. 2. 3. cōmē. q. pñi ingreditur in genere mēbrorū. Ad aucto-
ritates que pbat q. nutriunt dñm q. improprie sunt nutriti-
ōne vt se erēdit ad generatiōē: qñ accipit. S. 12. theo. 5. ca. cū
dicit spm nutriti. Ad rōnem pñmā. illud est mēbrū qd cōponi-
tur rē. dñm q. nō est vera: nisi inducēdo in pluribus: tñ nō est ge-
neraliter assumēda. Nā si opatio alicuius organici est in aliqua re-
ceptione que absq. aīa pōt fieri non est necessarium illius opatio-
nē fieri p particulā pñcipalē vel cōadiacētes animatas. Dicit er-
go rēnc istā partē q. operatio oculi nō est vidēre iudicatiue: s. so-
lū recipere spēs rōne imaterialiori q. aer et aqua exerior. Sed hoc
pōt habere p diaphaneitatem hāc quā bz ex tali mō mistiōis quā-
uis nō sit in anima. Sed tu dices quare ergo tunice fuerūt aīa-
te. Pñmo q. ipse fuerūt ad custodiām illaz humiditatu: et q. fue-
rūt occurrētes causis resoluētibz oportuit eas se restaurare: illi āt
humores q. fuerūt iteri: custoditi nō egerūt hoc: s. sufficit eis re-
gnātiō. Ad tertiā dñm negādo maiorē: s. n. sit vera in multis: tñ
in istis humoribus est dicere q. nō sunt mēbra: et q. nō restaurant
deperita. et cā est: q. qñ deperdunt regrif aliqua mala dispō in rhe-
tina et secūda q. sunt pñmāc et regnatiōis istoz: et iō nō regene-
rantur. Ad quartam dico interimēdo maiorē: videmus enīz
cataractam que est quoddāz humidum inanimatum et cum ma-
gno spatio vite perdurat et nō corrūpfit necessario. Vel dicendū
q. isti humores nō manent in tota vita idē numero.

Amplius extēmitas nerui comprehendit vitreum
et glaciale vsqz ad terminum qui est inter glaciale
et albugineum: et terminus apud quez percutit vitreus
est apud coronam sicut rheti comprehendit venatiōez
quapropter nominatur rhetina.

Sed regenerant rē. Superius Aui. p anathomiā notificauit no-
bis ptes oculi que dicunt humores tres. hic notificat eas que di-
cunt tunice. Et p notificat nobis ptes que nō sunt vere tunice vel
pñiculi.

pāniculi. Scđo notificat nobis eas que ppius dicunt tunice & pāniculi. ibi. (Extremitas aut.) / Pāia in duas sicut sunt due tunice q̄ nō pprie dicunt tunice vel pāniculi. s. rhetina & aranea; & hoc pp̄ eaz putatē & mollitiē. Primo notificat rhetinā. Scđo araneā. ibi. (Et nascitur.) C̄dicit primo q̄ extremitas nervi. s. obtici dilatata cōprehēdit humore vitreū & crystallinū vsq̄ ad terminū inter cry stallinū & albuginē: & terminū vsq̄ ad quē cōprehēdit est vsq̄ ad locū ad quē venit vitreus. s. est apud coronā ubi est locus altior: gla ciali. Et dico q̄ cōprehēdit sicut vñū r̄hete cōprehēdit venationē: & ideo dicit r̄hetinā. C̄circa quā prē notādū q̄ Aui. notificat nobis tunicā r̄hetinā ex quatuor. / Primo ex mō sue pductiois cū di cit. Extremitas nervi. Modus aut quo fit r̄hetina ē q̄ nervus obti cus in sui extremitate dilatā: & capit in se vitreū. / Scđo notifi cat r̄hetinā sui fine vel vitilitate: q̄ cōprehēdit vitreū. Sciendum aut q̄ alias h̄ vitilitates r̄hetina. p̄tio q̄ nutrit crystallinū vt su pra posuit Aui. Scđo q̄ ponat virtutē vsuā ad crystallinū: vt Je sus loco p̄allegato. / Tercio notificat nobis r̄hetinā sui colligati tia: q̄ a prē posteriori oculi alligat obticior: imo p̄tinuat & est suba ipsius: prē aut anteriori alligat crystallino in supiori prē coronā. Et q̄ de extremitate r̄hetine nascit aranea tela: p̄t dici q̄ ner uis siue locus ad quē puenit r̄hetina est nervus. i. aliqua quedam tela nervosa de nervis facta: sicut est aranea: & iō saluā ifa que di cit. Extremitas vsq̄ d̄ r̄hetinā ad nervū. Et q̄b̄ solū qd̄ in qua cōsuevit que ri quātū intret in p̄fundū oculi nervus obticus. Et dōm q̄ in p̄o p̄ia forma nō venit nisi vsq̄ ad p̄n̄ r̄hetie & vitrei humoris a prē post. s. versus cerebrū: sed si sumat nervus obticus p̄ eo qd̄ ex ipō fit dicemus q̄ venit vsq̄ ad crystallinū & capit eā. / Quarto noti ficat ex sui noie: qd̄ r̄hetina a r̄hete qd̄ cōprehēdit venationē: vt Aui. ponit. Vel dicit r̄hetinā: q̄ sicut r̄hete filis ita ramis com ponitur venaz & arteriaz: vt 'baly. theo. 3. ca. 13.

bab 13

Subitur vtrum r̄hetina componitur ex solis nervis vel ex ner uis venis & arterijs. / Et videt q̄ solis nervis componat. p̄mo aucto. Aui. hic. Extremitas nervi cōprehēdit. Itē Rasio. i. Alīmā so. cap. de anathomia oculi cap. s. dicit sic. Ex nervis & supradictis corporibus duobus fit ex eo pāniculus q̄ r̄hetina vocat. Sed duo corpora dicta erāt duo pāniculi: ergo. / Amplius si penetratio nu trimēti nō fit ab hac tunica: ergo nō cōponit ex venis & arterijs. nō enī viderent p̄o alio ille vene & arterie: nisi p̄o nutrimentū pe netrationē ad pres oculi. S̄ penetratio nutrimentū nō fit a r̄hetina: imo est officiū secūdinā. Unī iterius Aui. Ipsa secūdinā facit pe netrare nutrimentū fm̄ veritatē. / In 3iū est 'baly. theo. 3. de ana thomia oculi. cap. 13. vbi dicit sic. Diciturq̄ hec tunica r̄hetialis eo q̄ r̄hetis gerit similitudinē pp̄ iniectionē als irrationē in ea ve naz & arteriaz. / Dōm ad hanc dubitationē q̄ r̄hetina componi tur ex nervis. s. obticis & venis & arterijs. probat p̄mo aucto. Je sus libro. i. cap. 10. vbi dicit. Tunica r̄hetina est cōposita de duab̄ rebus. Una a nervo p̄cano. Scđa ex subtilissimis venis que dicun tur vitrides. i. pori. & infra subdit miscent vene ad essentiam nervi deinde irretunt ad iuncem: & fit eis tunica r̄hetina. Idē Auer. colligit. 2. cap. 12. loquēs de r̄hetina dicit. Dat iuamentū caloris naturalis p̄ arterias q̄ sunt in ea. De venis aut dedit itelligi illud qd̄ dicit de vitilitate nutrificationis. hoc sensu Joar lib. i. tracta. 8. 14. cap. vbi dicit. nervus dividitur spargit distinguit & subtiliatur & cōiungit cum venis p̄stabilibus: ex quibus est r̄hetina. cōcreta di uine puidētē pcepto. Itē. 8. 10. de vitilitate p̄cular. 2. cap. vbi lo quēs de r̄hetina dicit. apparet plena q̄busda venis & arterijs. De rōne pbat opposita ei q̄ in p̄trarium sumit. Ex illis d̄ cōponi r̄he tina ex quibus psequit suū finē: sed ex venis & arterijs psequit fi nē suū alique. Nā vnus finis eius est dare nutrimentū bene disposi tū crystallinē: & h̄ aliquos ē vitreo. S̄ hoc fit p̄ venas & arterias: ergo ex venis & arterijs cōponit simul cū nervis. / Ex quo apper tuius cōponis fit r̄hetina: q̄ inquantū ibi abūdat nervus & corpo ra nervoz & arteriaz p̄t dici cōplexionis frigide & sic: tñ respe ctu humoris oculi est cōplexionis calide & humide pp̄ sanguinis & spiritus maiorē quantitātē. / Ad 3ia dōm. p̄ ad Aui. q̄ dedit in telligi cōponi eā ex venis ex dictis supius. / Ad sc̄am possumus dicere q̄ p̄ duo corpora itelligit venas & arterias: & hoc apparet qd̄ de duobus pāniculis cerebri dicit. s. generare tunicā. i. vream a se cūdinā. i. a pia matre: & scleroticā: intelligit generari a dura ma tre. / Ad rationem apparebit solutio ibidem.

C̄t nascit ex ipsius extremitate tela aranea ex qua ge nerat tunica subtilis cū qua penetrat future p̄tis secū dine quā nominabimur: illa quidē tunica distinguit inter secūdinā & inter albuginē: vt inter subtile & spissū sum fit sepatōiū aliq̄ & vt adueniat ei nutrimentum ab anteriore parte ipsius penetrās ad ipm̄ a r̄hetinā &

secūdinā: subtilis nō fuit sicut tela aranee nisi q̄ si eēt spissa erecta in facie glacialis non elongaret quin acci deret ex ea pp̄ suā spissitudinē vel alterationē eius qd̄ velaret lumen a glaciali ex vīa albuginē.

C̄t hic Aui. p̄ anathomiam notificat nobis tunicā q̄ dicit tela ara nea. & dicit q̄ ab extremitate ipsius r̄hetine nascit tela aranea. & volēs declarare eius substantiā & modū ortus dicit: ex qua extre mitate r̄hetine generat tunica subtilis. s. que d̄ tela aranea cū qua scilz tela aranea quantū ad p̄n̄ sui ortus vt est iuxta fines r̄hetine penetrat future partis secūdinē. i. qdā p̄poriōdes vel p̄ticule secū dine in modū future. Et ista tunica aranea distinguit. i. sepat inter secūdinā & albuginē: vt inter 2ē. ista patebit statim. C̄circa quaz prē ad itellēctū littere est notādū q̄ Aui. notificat nobis araneam telam p̄ quinq̄. / Primo per sui nomē q̄ dicit tela aranea: est enim in vltimo renuitatis vt tela aranea: vt alij auctores dicūt. C̄Sec cūdo nobis notificat eā p̄ p̄n̄ sui ortus: ex quo habet colligatiā & p̄ modū ortus siue sue cōpositionis. Principia enim ortus cāgit p̄ hoc qd̄ dicit. Nascit ex ipsius r̄hetine extremitate. Et tangēs mō dū cōpositionis dicit. Ex qua generat tunica subtilis. i. quāvis ge neref ab extremitate r̄hetine: tñ tunica aranea est subtilis in sub stantia: & in p̄n̄ sui ortus associant sibi alique particule secūdinē in modū future. Et attrēdēdū q̄ si aliq̄ artēte inspiciat anathomiam. oculi alicuius magni animalis videbit q̄ vbi finit r̄hetina in loco maiori crystallini ibi apper aliqua colligatio secūdinē in modū su ture inspici ibi aliq̄ nigredimz: vnde ibi est terminus. vltra quēz secūdinā nō procedit: h̄ fit cōtinua vne: tñ ab ide in antea nō dicit secūdinā sed vnea. Sed hoc vult. A. dicere cū qua aranea quantūz ad sul p̄ncipium & finem r̄hetine penetrant future p̄tis. i. p̄ticule. aliq̄ a secūdinā in modū future. C̄Tercio notificat eaz per sui societate: & iā apparet: q̄ sociant per modū colligationis tunice. r̄hetine: & similiter sociant partibus secūdinē per modū cuiusdas future. Et notāter dixit future: quia colligatiā aranee & r̄hetine est magis cōtinua q̄ aranee & secūdinē. C̄Quarto notificat eā per sui vitilitate: cui Aui. assignat duplicē vitilitatē. Una est vt sepatet inter secūdinā & albuginē. C̄Sed diceret aliq̄: imo iter cry stallinū & albuginē. / Dōm dupl̄. p̄tio p̄ lfe correccionē vt cōi ter extra fit: & illa qdē tunica distinguit iter crystallinum & albugi nē. Unī J̄esus lib. p. 13. cap. Una vitilitas aranee est: q̄ diuidit iter humorē crystallinū & albuginē. Scđo mō possumus dicere q̄ A. habuit p̄o noto q̄ sepatet iter crystallinū & albuginē: & solū dixit id qd̄ minus v̄t esse notū. s. q̄ tunica aranea separat inter secūdi nā & albuginē: quasi dicat q̄ ille future secūdinē nō itrant in albu ginē sed sunt in p̄n̄ aranee: & iō aranea p̄ illas futuras est finiens secūdinā: & ibi a latere aranee incipit albugineus: ergo bñ sepatat iter secūdinā & albuginē: q̄ ex hoc itelligitur: q̄ sepatat iter crys tallinū & albuginē: iō subdit vt iter subtile. i. albuginē & spissū. i. crystallinū fit sepatōiū aliq̄. Et q̄ illa expōitio fit ad mentem Aui. apparet. nā nō erat necessariū q̄ iter albuginē & secūdinā ut terueneret mediū pp̄ spissitudinē: quia si hoc eēt necessariū multo fortius fuisset necessariū q̄ interuenisset iter albuginē & vne: q̄ vnea est spissior q̄ fit secūdinā: vñ. A. ista loquēs de vna dicit. illd̄ qd̄ trāsit ad antriozā ip̄stat. / Scđa vitilitas est quā Aui. assignat tunice aranee vt ei albugineo adueniat nutrimentū a prē aū. i. a prē secūdinē & r̄hetine. C̄S̄ tu dices ista expō est 3 mētrē Aui. q̄ aū in oculo vocat versus aerē & post versus cerebrū vt supra appa ruit. / Dōz q̄ ante in oculo est duplex. Unū fm̄ q̄ recipit spēs vñi bilitz: illud est versus aerē. Aliud est aū fm̄ q̄ recipit nutrimentū. & istud est versus r̄hetinā & secūdinā q̄ nutrimentū mandant. A. aut vult q̄ necessitas harum futurarum qd̄ aranea vadunt est vt ut albugineo ide nutrimentū recipiat. Nā illa ps aū est pueniētiōz q̄ si nutrimentū trāfaret p̄ rotā vne & reuertēret a prē posteriori al buginei q̄ est versus corneā. h̄mōi aut eā est q̄ illud nutrimentū iāz sufficiēter dispositū est iuxta crystallinū: & iō ibi p̄t itrare in albu ginē iuxta futuras secūdinē cū aranea. / Ex quibus apper q̄. A. hic ponēs vitilitates aranee: ponit vnā q̄ sibi debet: q̄ sepat. alia ponit q̄ debet sibi p̄ futuras secūdinē: nā dat nutrimentū albugineo: nā ip̄a secūdinā & p̄ p̄tis sue pres quibus ligat p̄n̄ aranee in crystallina h̄z facere trāfere aliquo mō nutrimentū: & h̄ est qd̄ volebat J̄esus lib. 1. 11. c. vbi dicit & icarnat r̄hetina sup̄ mediū crystalline 2ē. / Et q̄ soluunt multe p̄dictiōes q̄ vident iter auctores de nutrificatiōe al buginei. Quidam. n. volūt q̄ nutrit a tela aranea: vt p̄t itelligi a J̄esu. 1. 4. c. & istud verificat inquantū ip̄az fac qd̄mō penetrare nu trimētū. qdā dicit q̄ a secūdinā. qdā q̄ a r̄hetina. qdā q̄ ab vnea. & vtrūq̄ verificat. r̄hetina. n. & secūdinā quātū ad prē quā p̄iungit crystallino sunt p̄n̄ nutrificatiōis albuginei. filr vnea quātū ad prē quā cāgit secūdinā. C̄Quinto notificat nobis Aui. ista tela araneā

Gentilis

p̄ fūt fūbz̄q. s̄. b̄ādo cām in hoc q̄re fūt ita fūbrillz̄q. n̄ eger ḡroſſa
velaret lumē glaciari cū vā albugine. Et̄s̄ diceret aliq̄ nō v̄ſ
ēē necc̄ſſariū q. ſi ēēt ḡroſſa adbuē eēt diaphana. ſicut videm⁹
q. cryſtallina ḡroſſa eſt: t̄ n̄ eſt diaphana. ¶ D̄m̄ q. diſſert n̄ cry
ſtallina a n̄ ale ananee: q. cryſtallina ē m̄ ſi aquea: v̄i cū ſua
ḡroſſitie ſit diaphaneitas. aranea aut̄ ſit de ſuba n̄erit: t̄ iſti v̄l
time eēt fūbrillie n̄ eēt diaphana cū n̄erit de n̄ ſi n̄ ſit diapha
nus niſi p̄p̄ aliq̄uā acq̄ſitā diſpōſit̄. ¶ Et̄ quib⁹ appet qualis eſt cō
plerio tele ananee: q. pōt dici q. frigide t̄ ſicce cū ſit n̄erofa. v̄n̄
Jeſus. c. 13. dicit. n̄ cūſ tele ananee frigida ē t̄ ſicca. Et̄ quo ēet ſol
ut dicitur. an̄ tela ananee cōponat̄ ex n̄eris t̄ arterijs: q. ſol
ſan n̄oſſ: q. cōponit̄ ex ramis n̄erij v̄l villis: t̄ ſi n̄tūre ſecundū ad
n̄m̄. inq̄iſit̄ q. noſſet ēt teneri q. ēt illia cōponit̄ v̄r ſum⁹. n̄oneb̄at

Extremitas aut panniculi lumbilis impletur et tegitur ex
venis sicut secundina: quoniam ipsa facit penetrare nutrimentum
sibi veritatem. Verum non est necessarium ut sint omnes par-
tes eius preparate ad incrementum nutritibilis: sed pars po-
strema que nominatur secundina.

[illegible]

bu. 14. Dubitat q̄ illi p̄t vtrū scđina faciat penetrare nutrimentū. / Ali
q̄ nō q̄: b̄ ostēdit r̄betina: vt supra dicebat. Itē si faceret penetra-
re nutrimentū maxie faceret ad oculi hūiores: s̄ b̄ ē ipole: q̄ tē. ma-
ior est nota: q̄ illi sunt p̄ces oculi p̄ncipales. minor. p̄bas. n̄ illud
q̄ ē coloratū nō p̄t dare nutrimentū p̄ribus abaphanis: q̄ scieret
eas vt p̄t ēr dicens supius b̄rī. tū. ica afrīca ē colorata: q̄ rēdit
ad nigrū vt sensus ostēdit. / Itē dū est b̄ Ali. / Dm q̄ sic supius
dicebat in iuua m̄to p̄tū oculi iter auctores currit aliq̄ discordia:
z cā est q̄ p̄lma furt̄ arbitaria: vt colliger. c. 2. Auer. z oar lib. i.
tracta. 8. c. 13. dicit q̄ p̄ces oculi funt multe z copiosiores scire z vt
litate cuiusq̄ eaz dicit q̄ erat difficile tpe Sal. inatū q̄ Sal. p̄po
fuit in corde suo non reddere rōnē singulariter de p̄dictis: z sic vt
in. p̄posi. / In penetratiōe enī nutrimentū auctores discordant a q̄
p̄gula fiat. Ut Ali. hic ponit q̄ b̄ rei vitare scđina ē illa q̄ facit
penetrare nutrimentū. Et supius ponebat q̄ nutrimentū m̄rebat
a r̄betina. / Dico q̄ ad dubitationē dupl. p̄io q̄ aliq̄ p̄t facere
penetrare nutrimentū ad p̄es oculi dupl. Uno mō icohoatue. Ali o
mō p̄fectue. Dico q̄ q̄ scđina icohoatue facit nutrimentū penetra-
re: s̄ r̄betina magis p̄fectue. rō ē q̄ tūnica ē. s̄ fanguis ē. penetrat
in q̄ icohoat iessus venaz in oculū z sanguis in p̄tiori forma. / Si
ā ē p̄ facere penetrare p̄fectue in q̄ penetrat sanguis decoct⁹ z
clarificat⁹: s̄ tūnica scđina ē illa i q̄ icohoat iessus venaz vt sensus
anatomie ostēdit: z videm⁹ ibi fanguinē i p̄p̄ia forma: tūnica aut
r̄betia app̄t tēdēs ad claritatē p̄ abedine: q̄ tē. Opz igit̄ imagina-
ri q̄ scđina p̄p̄at sanguinē z p̄parat⁹: deinde sanguis iste p̄ viam

Super tertio

roatōis erit p̄ pozos ⁊ cedit in pres r̄hēne: ⁊ a r̄hēnā vadit in
 vitreū ⁊ a vitreo in crystallinū ⁊ a crystallino in albuginē mediā
 et aranea. Et ista sunt inia h̄z p̄re ⁊ baly ⁊ thco. ca. 13. q̄ vult q̄ secū
 dina pacit r̄hēnā: ⁊ s̄z J̄esus. i. ca. exp̄ssus ponit dicens de secū
 dina: necessaria ē pp̄ tertiā vitritatem vt subtilit sanguine: deinde
 expellit ead̄ a r̄hēnā ⁊ subtilit. i. clarificat: deinde expellit ead̄ ad
 vitreū: ⁊ subtilit. i. clarificat i vitreo: expellit ead̄ ad crystallinū.
 Et ita possemus dicere q̄ a crystallino irer ad albuginē. ⁊ iste aut̄
 J̄esus vult q̄ a crystallino vadat ad aranea ⁊ illā nutritia: vt ponit
 13. caplo. ¶ Er̄ q̄bus appet̄ q̄ nutritiētū humoy oculi ē p̄ refusa
 tione: q̄ nō habeat venas: vñ J̄esus ca. p̄dicto. ca. 14. dixit ⁊ Sal.
 q̄ nō est i istis trib⁹ h̄oib⁹ q̄ sunt in oculo: vna nec pulsantis nec
 pulsantis. i. iō dixit J̄oānnes in trac. 7. libi s̄i p̄t̄ q̄ nutritiē
 tū via refutatiois: quāvis it̄i auctores fuit imaginatiois ima
 ginariē p̄fessē: q̄ vitreū accipit nutritiē immediate a r̄hēnā: ⁊
 a crystallina ē immediate a r̄hēnā: ⁊ albuginē immediate ab extre
 mitate r̄hēne cū futuris fecūdinē: vt Alii. inuit p̄sua. ¶ Sc̄o mō
 possum⁹ r̄ridere ad dubitationē q̄ nutritiētū ferri ad pres oculi
 pot̄ itelligi duob⁹ modis. Uno mō nutritiē i. i. s̄i nutritiē venaz: ⁊
 vt sic plus facit se fecūdinā: q̄ vne fosā nō possunt ēd̄i s̄i s̄i
 ri in r̄hēnā: i. iō fm̄ vñ p̄re sustentant in fecūdinā: q̄ est in fir
 miori p̄ncipulo. Alio mō p̄paratioē p̄fectior: ⁊ sic facit r̄hēnā: q̄
 plus h̄z de n̄ diaphani: q̄ regir in nutritiō illoy humoy: nō t̄
 itelligi q̄n fecūdinā ē p̄parat nutritiē: q̄ si vne ad istā s̄i s̄i
 tant: op̄z necessario q̄ ipsa aliq̄ agat: s̄i est p̄paratio parua. Er̄ q̄
 b⁹ op̄z phantasiarū q̄ eadē est vena r̄hēne ⁊ fecūdinā: q̄ vena
 ab vna p̄te sufficit t̄lī fecūdinā ⁊ ab alia r̄hēnā. Et possum⁹
 ēt imaginari duplices venas: q̄adā fecūdinā. pp̄ias ⁊ q̄adā r̄hē
 nē: tūc a venis fecūdinā ad venas r̄hēne fit trāsitus nō p̄ vne
 neq̄uitatē p̄ vt irrositatē quandam p̄ pozos. Ad 3ia p̄z solutio.
 ¶ Ad rōnes p̄cessa maiori ad mino: dōz q̄ suus color est celestis
 lucidus: vñ p̄parat ad luciditātē. ¶ Uel dōz q̄ p̄paratio facta a
 fecūdinā est pauca ⁊ remota. ¶ Uel dōz ē. hic remouet cauillatio
 nē. Dicit̄ n. aliq̄s p̄ istī p̄ncipuli aīrīolē debēvōt aīrī s̄cūna eris
 cōtinua p̄re posteriori: ⁊ debet facere trāsire nutritiē: s̄i ē
 t̄lī fecūdinā. ¶ R̄idet q̄ nō ē necariū vt oīs p̄re istī p̄ncipuli s̄i
 p̄parat ad luamētū nutritiā. i. nutritiōis: q̄ ē facē penetrat
 nutritiē: s̄i posterior p̄s eius. i. s̄i suus cerebrum q̄ oī ē h̄ fecūdinā.
 ¶ S̄z diceret aliq̄s a quo loco of posteriori versus cerebrū. ¶ Dōz
 q̄ loco vbi p̄ suas simbas vel futuras cōiūgit crystallinū vsq̄
 ad vltimū vsq̄s cerebrū. Of posteriori p̄ p̄ncipuli istī p̄mī ⁊ vocat
 fecūdinā: fed aīl illū vocat vena: de qua fatis loquē. q̄o aut̄ p̄
 ista anterior nō habet luamētū nutritiā: apparebit ar̄an.

Thic notificat nobis pte anteriore istius p[ri]mi p[ar]ticuli: & dicit q[uo]d illud r[ati]o eius snia est plana. Ad cuius l[et]e expositi[on]em c[on]siderand[um] e[st].

¶ A. notificat nobis tunica vuae p. 9. res. ¶ Prio p sui pncipiu qd terminus sui pncipii est finis secundine: et est vbi sepanit ille future vus crystallinu et h est qd dicit: qd ptrafit illu terminu. f. secundine ad anterioza. i. vus cornea. ¶ Secdo notificat ea p sui suba: qd dicit: spissat: na ipsa est spissior: et grossior: et secundina: l3 respct cor: nee possit dici mollis. Causa aut sue spissitudinis pot esse duplex. Una q: no bz raritate a sanguine et spissior bz secundina eo q no sic pparat ad iuuamentu nutritile. Scda cu est q obuiabat duro corpoti vt conee: l3 debet obuiare albugine: tñ recopescit hoc na: vt appebit statim. ¶ Tertio notificat vuae per sui coloru: qd est medius iter albedine et nigredine. f. cu luciditate: et io di color celestinus: et io pot et dici media iter nigrū et venetū. i. viride: qd de viridi picipat vt ponit halya. 3. theo. c. 13. et h cessat dietas iter. A. et cu. ¶ Quarto per sui iuuameta que dicent. ¶ Quinto per sui formā vel figurā: pnotata est. ¶ Sexto per sui nomē qd dicit vuae a medio gno vuc: cuius suspensio est amoru. ¶ Septimo p sui supficie: qd iterius est rugosa: qd ex hoc qd ibi ibi ibi ibi albugine similit vel rare leni sicut sponsa: l3 possit dici dura. cu tamē in suis rugis capit aquas lenificat vel lenior appet. et ex h est dicit rara ipso: pde considerata distantia iter ruge eminētias. ¶ Octavo notificat ea per partiu diuersitate: qd interioz versus albugineu et crystallinu est lenior: sed versus corneu est durior vel spissior. Similiter pars anterior vus acris est durior cu qua iungit corneae: sed pars posterior est lenior in qua est lenitas fin modū dictu: ne etiā crystallinu ledat cui in extremo obuiat: vel salte cōpressiones possit obuiare. Et ps que est circulus foraminis est durior: et hoc est qd vult Aui. cu dicit: durior pars est anterior vbi obuiat tunice corneae dure et ibi finit: vt illud qd cōprehendit forame. i. illa pars que est extremu oculi foraminis durius. ¶ Nono notificat ea per pntit: pntit eni ibi aquosa humiditas. f. albugineu et spiss visibilis et declarat hoc per signū. Et notādū q si homo moriat cōgelatione spūs aq densat: vnde depimif et rugat pars corneae que illi foraminu corripit. Si et moriat resoluone bz ptingit: et extenuatione hoc manifestus ptingit. ¶ Alterius circa istā partē est pntit: rādū q Aui. in gñe hūo: ponit iuuameta et vitilates tunice vuae. ¶ Pmū q sumit a colore vt aggregat spiritū visibilē. Na de nā lucis est spiritū disgregare: vt declarabit ista trac. 4. color aut nō ger vel ad nigredine tendens reagregat: et io ptingit vt halyab. ponit. 3. theo. qd homo fori lumine lesus claudat palpebras: vt spiritū visibilē puerat ad locū nigredinis. Et quo appet quō equat lumē: nā obū modis hoc pot facere. Pmo equat lumē. i. spiritū visibilē reducit ad equitātē cū est dispersus et rarefactus: vnde resoluat: et io pot exponi equat lumē. i. ipselesione a lumine factam in spiritū: hoc facit q cooperit. i. retinet visum. i. spiritū visibilē apud lassitudinē indigentē tenebris. lassitudo aut que idiget tenebris est lassitudo resoluonis spiritū oculi. possit tñ exponi opōne sua et i. in opōne clausuonis oculor: que fit cuz homo est in visu a lumine lesus: hoc pnotat cu halyab. vt ex dictis appet. Scdo ista vuae per talē colorē equat lumē. f. ab extra veniens: qd lumen qd ad visum regressu disgregationē faceret nisi remitteret vel temperaret ab illo colore nigro cui lumē adiungit: et io subdit cōpōne luminis et tenebrarū. i. qd cōpōne lumē ab extra et tenebra iterioz que est a nigredine vuae. ¶ Postet tñ alr bic exponi qd Aui. velit ostendere q tunica vuae est pfecte pfortatiua spūs visibilis resolu ti vel ne resoluat: et hoc qd color ei cōpōne ex luce et tenebra. Et parte igit qua color est lucidus pfortat spūs visibilis per similitudinē vel pueniētā: qd est spūs visibilis ponit lucidus: sed inqūatū est ibi nigredo tunc tenebra pfortat pphēdo resolutionē et pstrin gēdo: et hoc est qd vult dicere equat lumē et cōpōne luminis et tenebrarū. i. qd est luminosa: et qd est tenebrosa. ¶ Scda vitilatas huius tunice est separare iter humores. f. albugineu et crystallinu qd ad sui pncipiu et iter corneae que di fori vehemētis duritie: et possit intelligi sclerotica qd ad aliā partem: et qd per sui media tione iste partes se nō ledunt adinuicē merito di mediatrix iustitia: quia tñ hoc fit nō potuit in totū bec tunica distingere: qd salte in loco foraminis albugine obuiat corneae immediate vel spū mediā te. ¶ Tertia vitilatas est nutrire corneae: et h p suas venas qd a secundina picipat: et nutrire et albugineu: vt Jhesus ponit. 15. ca. A. tñ voluit albugineu nutrire ppius a secundina vt dicitū fuit supra.

¶ Sed dubitat aliquē: nā Aui. videt sibi dācere. supra eni posuit qd pars pāniculi que est vuae nō fuit pparata iuuamēto nutritili: et hic ponit qd nutrit corneā. ¶ Dm est ad hoc qd secundina est pparata iuuamēto nutritili pū quo. Pmo qd alia ei iuuamēta sunt pauca et debilia pter istud qd est facere penetrare nutrimentū. Scdo qd ad plures ptes oculi facit penetrare. f. ad vitreū crystallinū et albugineu fm Aui. sed h vuae faciat penetrare nutrimentū ad corneā: nō ppter ea dī pparata iuuamēto nutritili p duas cās oppositas. Pmo qd bz alia iuuamēta plura et maiora

qst illud. Scdo qd pauca mēbra nutrit: qd solus corneae vt sentit Aui. et qd cornea nō bz venas: id eius nutrimentū erit per viā refudationis: vt ponit Jhesus. 15. ca. ¶ Quarta vitilatas est vt per sui forame trāseat spēs visibiles ad oculū. et h declarat Aui. per signū. ¶ Aliā vō vitilata ponit sibi Jhesus qd aggregare humore albugineu ne exteri? dīstuat vt appz lib. 1. 15. c. ponit et in ea spālē vitilata p h qd est rugosa a supficie intrinseca: p h vt suspēdat ibi aq. i. cataracta p aspiratē: et h tpe depīssionis cū instro. et forsan h voluit Aui. cu dicit. et cadūt adueniētia. i. res q veniūt ad eū vt cataracta: cui et assentit snia halya. theo. 3. cap. 13. sed de hoc infra dicef.

¶ Secundus vō pāniculus est strictus valde vt sit bona retentio eius.

¶ Superius Aui. notificauit nobis per anathomā pū pāniculū oculi q bz suas ptes secundina et vuae. hic notificat 2^m pāniculū. Et pmo notificat eū in pūso: et qdū ad se totū. Scdo qdū ad suas partes. ibi. (Et nominat postremum.) ¶ Dicit pmo qd secundus et. Circa quā partē est notificadū q iste pāniculus di secundus respectu pāniculi: cuius partes sunt secundina et vuae. et pot et dici secundus respectu plunctive. siue eni incipias numerare partes oculi ab itra siue ab extra: iste pāniculus di secundus. Similr et pot dici secundus: qd a pāniculo scdo cerebri. f. dura matre est natus: vt apparet. ¶ Notādū vterius q iste pāniculus pot dici strictus tribus modis. Uno mō vt intelletit dūmus di strictus. i. incipies a stricto et rediens ad latū: sed hic intellet nō est ad mētem Aui. qd hic cōica pāniculo pmo: imo multo mag. Scdo mō pot intelligi strictus. i. de pessus in sua suba: et h pot verificari: qd sensus h ostēdit. Et autē qre est ita depīssus est vt bene pntat: et h est qd dicit. est strictus. i. depīssus valde: vt sit bona retentio ei. ¶ Tertio mō pot exponi strictus sicut vocabulū sonat: vt cū dicimus vestimentū strictū: ita iste pāniculus est strictus: h eni acru tñ sit strictus pāniculus pūmus qdū est secundus: et h ppositiōalr: qd pūmus est ab isto scdo iclusus apitudinalr: tñ pūmus pāniculus simul cū rēbina et albugineo sunt latiores qd iste pāniculus: et hoc aptitudinalr: cui signū est: qd iclione facta in scdo pāniculo. v. g. in sclerotica statim resilit erra albugineus: et ille due tunice apparēt dilatarī: sicut cū icidit vestimentū qd stringit brachiū resilit ex brachy cutis et caro. Et h iste pāniculus strictus. f. sup illud qd pntet vt sit bona ei retentio: et vt bene teneat: qd tūc pntū attingit bene et nō vacillat. ¶ Ex qd apparet quis sit finis istius pāniculi totius: qd est pntere partes intrinsecas oculi. Vnde per anathomā oibus alijs partibus oculi abiectus extra istum pāniculū remanebit oculus: sicut vñū corp^o rotundum durū per istum pāniculū.

¶ Et nominatur postremum ipsius tunica dura.

¶ Hic Aui. notificat istū 2^m pāniculū qdū ad suas ptes. bz ar ptes duas. Unā posterioris vus cerebri: et noia tunica sclerotica. Aliā anterior multū et noia cornea. Pmo notificat partē postremā. Scdo pte anteriorē. ibi. (Et anterior ps.) ¶ Ad intelletū aut pntē pntē notandū q Aui. hic abbreviauit notificationē tunice sclerotice. Nos possumus tñ dicē de mēre auctoz. qd ipsius notificatio est per quoz. Pmo per ortū ei: nā sicut pāniculus oculi pūm. i. secundina et vuae nascunt a pia mēse: ita iste nascit a pāniculo qdū du ra mē: et io est durus et grossus. h sentit Jhesus lib. 1. 12. ca. h tñ Aui. dedit intelligē per illud qd posuit supra pāniculū pūm dēre ortū ab extremitate subtilis pāniculi. i. pie mēse. et per h istū pāniculū vocauit scdo. Scdo notificat sui vitilata: et h est stricte tenere ptes oculi itra se: et hāc vitilata Aui. terigit. ¶ Tertio notificat sui suba: qd est durus et depīssus seu dēsus. et hoc ēt Aui. inuit in ista. Quarto notificat eum per sui nomē: qd dicit tunica dura vel sclerotica. i. dura. scleros enim idem q durum. et hoc etiā Aui. posuit in ista.

¶ Et eius anterior pars cōprehendit totā pupillā et sit perua vt nō phibeat visus. Et est ppter illud in colore cornu subtiliati limatiōe et abratione: et noiaf ppter illud cornea. Clarior aut partū ei est illa que est ate rior: et est fm virtutē sicut cōposita ex tunice subtilib⁹ quoz que sunt sicut cortices suppositi vt si ex cortice vnus eoz nō fiat cōmune nocumentū.

¶ Hic Aui. notificat partē iterioz istius pāniculi: et dicit et. ¶ Ad cuius intelletū est pntādū q Aui. istā partē anteriorē notificat nobis per quoz. Pmo per sui operationē vel vitilata: qd cōprehendit totā pupillā. per pupillā intelligemus nō solū forame sed maiorem partem vuae: ex quo etiam possumus accipere ortū istius tunice: quia vocat eam anteriores respectu sclerotice: vnde et ipsa sclerotica nascitur. Scundo notificat eam per sui dispositionem: quia est perua. i. diaphana vel transparentis: et causa est

q. si esset colorata. phiberet visus. Tertio notificat ea per sui similitudine a qua notat: q. est sicut cornu linatione subtiliatu. cornu enim limatu vel subtiliatu transparet vt apparet in lateris structis ex ossib? seu cornib?: i. id dicit cornea. Quarto notificat ea p par-
titiu diuersitate. partes aut ei? sunt dupl? distincte. Unde qda sunt medie 7 qda laterales. pars media que pupille corruet est clari-
or. 7 ea est no. partes aut laterales adherentes scleritice no sic sunt in vltimo claritate: imo aliqb? bene videtur? sibi sanis appa-
ret ille pres colorate. locus aut punctionis corneae cu? alijs tunicis vocat iris vt Gal. 10. de vtilitate pticulaz. 2. ca. 2. 14. theo. in fine.
vocat et corona: vt. B. 10. de vtilitate pticulaz. 2. ca. 5. Sed mo? ot-
stinguunt pres corneae fm pfunditate: 7 dicim? q? fm veritate ex
quatuor tunicis coponit: cui? ca est q? cu ista ps multa idigeat cultro
dia 7 sit in directo occursum: na igenant in defensione illi? vt si vn?
coiter rupa? alter sub eo maneat illesus. Istas aut pres? Jesus po-
nit. 16. ca. differetes in coplone: q? interior coiter h? aliqd plus ca-
loris: sed exterior est frigidior illo. Illi aut medij sunt tepatores.

C Et de ea est que opponitur foraxini: quoniam ille lo-
cus est magis indigens fortitudine 7 tutela.

Potest duob? modis exponi. Primo q? ipse ponat scdm cam 7
spales: qre cornea coponit ex quatuor tunicis. Prima. n. ca. fuit vt
si vni parti accidat nocumetus no ledat alia. Secda. ca. spalis huic
particule est: q? cornea opponit foraxini. i. pupille: sed locus pu-
pille opposit? vt ipsa pupilla indiget maiori fortitudine 7 tutela: s? si
est sic composita fortior 7 tutior erit: 7 h? est qd dicit. Et de ea. i.
ca. qre cornea coponit ex quatuor tunicis est q. i. q? opponit forami-
ni. i. pupille. Et dico qm locus ille. i. pupille: 7 per pils suos clipeus
magis t. vel locus ille. i. pupilla: clipeus 7 cornea t. / Scdo mo?
pot? exponi: vt coparet pres corneae medias ad pres laterales: tve
lit dicere q? pars corneae media est illa que manifeste coponit ex
quatuor tunicis: 7 cam assignat: q? est opposita t.

C Tertius vo comprehendit lacertum motus pupille:
7 impletur totus carne alba 7 pingui vt leniat oculum
7 palpebram 7 prohibeat eos cyccari 7 vocatur totu
eius coniunctua.

C hic Aul. notificat tertiu pniculu 7 vltimu q dicitur coniunctua.
C Ad cuius intellectui pferadū quis hic. A. abbiucler. n. iste pan-
niculus ab auctorib? notificat ex pre pncipio ortus: q? nascit a pa-
niculo q? imediate regit os capiti. Itans iter cutē 7 os: vt ponit Je-
sus lib. 1. 17. ca. / Scdo notificat sui vtilitate q? apphēdit: na a cir-
cūferētia corneae post totū oculū cōprehēdit. / Tertio notificat ex
pre imediat? cōprehēso: que sunt tria. i. lacerti caro 7 pignedo.
ista. n. tria imediat? attingunt cōprehēsiōne q? hūiores: 7 reliq?
tunic sub ipsa. ista ē tria bnt ordinē. Nā pncipalius q? a pinctua
cōprehēdit est musculus: 7 dico pncipalius nō tū imediatu: ē. n.
pncipalior pticula q? sit pignedo 7 caro alba. Et qm. A. in singu-
lari dicat musculus: nō sūt plures musculi vt appetit. Dicunt aut
isti musculi mor? pupille p tato: q? mor? oculi nō est nisi vt pupil-
la debite sitnet ad res visas: 7 vna pupilla alteri ordinē: vñ habē
res oculos male dispositos adinuicē mouēt eos binclinde vt bene
situent eos fm q? sumit ab Arist. 31. pble. 7. pble. pupilla tñ sumit
p oculo q? ab Aul. ista ca. de obthalmia. / Quarto notificat ex
pre vtilitatē ptiū pterariū: q? vtilitas lacerti iā appetit: q? est ad mo-
dū pupille: vtilitas carnis 7 pignedis est tenē oculū lenē: 7 ē pal-
pebras: q? occurrūt mediāte pūctua ne pp motū 7 aerē ericē-
tur. / Quinto notificat sui noie: cū dicit. Vocat totū pūctua. Vbi
est notādū: q? A. dixit totū: q? iste pniculus nō diuidit in pre-
steriore 7 anteriore tali q? duo hēat noia: s? tot? ipse vocat pūcti-
ua: ex q? ē app? sui vtilitas clarius: nā ipm oculū pūgit craneo ab
ē. / Jesus tñ ponit. 17. ca. q? vñ pūctua: q? corneae pūngit: vñ sicut
scleritica tunica ab itra pūgit oculū: 7 fortificat eū: ita ista pūcti-
ua ab extra pūgit. Hec aut oia Aul. in ista sua dedit itelligi figo in-
spiciat. nutrimentū aut pūctue vel est a venis scleritice vel a ve-
nis que sunt in pniculo a q? nascit: vt ponit Jesus loco palleгато.

Dab. 16

C Dubitatur cuius coplerionis sunt tunice oculi. / Ad quā dubita-
tionē odm q? earuz coplerio pot? determinari: vel in coparatione
ad cutim: vel ad mediū spēi q? erūt tunice teperate: vel ad seipsas.
Siquid coplerio earū tunicarū determinat in coparatione ad cuti-
z odm q? ipse oēs coiter credunt frigidē 7 sicce coplerionis. Huius
rō est: media neruosa 7 pniculosa sunt coplonis fride 7 sicce: sed
oēs tunice oculo? sunt neruose vel pniculares: q? rē. Maior est
nota: q? pniculi sunt media frida 7 sicca: similis ē 7 nerui taz sen-
suū q? motuū: vt Aul. pmo ca. fen. 1. cap. de coplerionib? mēbroz.
Minor est nota: nā tres tunice sunt pniculares: q? a trib? pnicu-
lis capitis. i. pia matre dura matre 7 gingia. i. exteriori pniculo:
quē? Dalia. 3. theo. ca. 13. sionici als seniaci vocat. s? tynice istru-

sece. s. r. b. tina 7 aranea sūt neruose vt sup apparuit. Si vo earuz
coplo determinet respē medij iter tunicas: tūc i. oī spē tunicarū
ē aliq? tunica tepatio? coplonis ad quā alie coparate diuersifican-
tur: vt qda dicunt calide alie fride alie sicce alie humide fm diuer-
saz coplonē hōiuz in oculis. Si vo coplo earū determinet p cōpa-
rationē adinuicē: possem? dicē q? iter tunicas oculi illa que est mi-
nus fride coplerionis est tunica secūdina 7 yuca: q? ipsa fiat ex
pniculo: tñ in ea sunt vene 7 arterie plures q? reddid calida. illa
vo que plus est frida est pūctua: q? nascit a pniculo mag? pua
to calore: sicut est pniculus exterior cranei. Sed tunica r. b. tina
aranea simul cu? cornea scleritica sunt in medio istarū: q? appa-
ret. Primo dī tunica aranea 7 r. b. tina: q? sunt ex neruo: s? nerui
nō sunt fridi sicut pniculus: vt sumit ab Aul. p. ca. fen. 1. ca. de cō-
plerionib? mēbroz. Scdo appet de scleritica 7 cornea: q? iste
particule cū oriant a dura matre que plus h? calido q? exterior
pniculus habebūt ē plus de calida coplerione. Forzan tamē nō
multū in coplerione ista distat pūctua 7 pniculus secundina. i.
scleritica 7 cornea: forzan in cornea caderet dubitatio an sit fri-
gidior q? pūctua. s. n. videt? posse defendi q? sit frigidior: q?
venis pua? vt supra dicebat. Si aut loqmur de istis tunicis q? tū
ad passiuas q? itares: posset dici q? tunica minus sicca est r. b. tina
7 aranea qd declarat ad sensuz tact? sūt appet hoc: q? iste tunice
sunt de neruis qui sunt minus sicce coplerionis q? sunt pniculi:
vt Aul. inuit. ca. palleгато. 7 ad h? coadiuant humores quos in se
pūnt: q? ē humectant: 7 aranea ponat sicciōr vt? Jesus cap. 13.
sed tunica sicciōris coplerionis est tunica coniunctua vel tunica
scleritica simul cū cornea. Sed que istarū sit sicciōr esset difficile
iudicare: existimatiū tñ iudiciū est q? pūctua sit sicciōr: ex h? q?
pniculus a quo ipsa gñat veb emēter ihsit ossi: vñ multa acgrit
siccatem: s? videat in scleritica 7 cornea magna durities. Inter
istas aut tunicas media est secūdina cū yuca que oia dicta sentit
Jesus? Daly. Nā de tunica secūdina 7 yuca dixit cap. 11. q? nā cap?
est decliuus vel decliuor ad calore? vt lenitatē. i. humiditatē. Sed
de tunica r. b. tina dixit cap. 10. q? est minoris caloris q? secūdina:
sed est lenior. i. humidior: 7 fm modū dictū fere vnicuiq? tunice vt
derur suam assignare copleriones. Ista enī iudicia sunt multū
arbitraria: 7 ideo nō curo insistere.

Du. 17

C Scdo dubitat an tunice oculo? sint septe? vt plures. / Vides q?
sunt septe ex Daly. theo. 3. ca. 13. Idē ponit? Joannitus i libello suo.
7 Auer. coll. 3. ca. 17. 7 Ral. p. Almaso. ca. de anatomia oculi. Et
q? plures auctores. ca. s. / In 3. tñ est Aul. hic q? numerat tres pa-
niculos 7 duas telas. Itē Lōmentator? p? spectue ponit eas quatuor.
/ Ddm ad hoc sicut ponit Jesus ca. 6. q? tunice oculi pnt numera-
ri septe: sicut Gal. 7 sui sequaces dicūt. 7 pnt numerari fer vel gn
que vel quatuor vel due. / P?opter qd est notādū q? si tunica
large accipit pro quocūq? cooperiēte siue fm totū siue fm partes
siue cooperiēs sit durū siue lenē: vt sic tunice sūt se pte. Si aut tu-
nica accipiat p? pte: vt sic tegēs 7 nō sit afferēs nutrimentū possu-
mus abycere tunica r. b. tina: q? tunica videt? esse ad cooperiēdiū:
sed r. b. tina ad nutriendū est: 7 sic remanēt fer. Similr possumus
abycere araneā: q? h? cooperiat. tñ parū partē crystallini coope-
rit 7 sic remanēt quique. Similr q? officiū pūctue plus videtur
esse ad ligandū q? ad regendū: ideo qda dixerunt quatuor: 7 q? ille
quatuor reducunt ad duas: q? scleritica 7 cornea faciūt vna: 7 se-
cūdina 7 yuca similiter: ideo tunice oculi possunt dici due. Et q?
posita vna secūdina 7 yuca possunt dici due siue ponit due: cornea
7 scleritica fm hunc modū erunt tres. Hec est sentia Jesus libro p.
7. cap. in quo et laborat Lōstantinus in suo de oculis. libro. 1. cap.
de oīu tunicarū. Unde Azauius pmo libro cap. de dispositione
oculo? dicit. Itz quidē discordes sunt auctores in huiusmodi tu-
nicis: qm aliq? dicūt q? sunt 7. aliq? 6. aliq? 5. aliq? 4. Aliq? tñ
tamē inter eos discrepatio nō est in re: sed in verbo tñ. Aulicē vo
oī verboz ambage postposita inuestigat telas 7 pniculos. telas
quidē duas dicens esse: sed pniculi si distinguunt fm q? sunt ad-
inulecem continui in suis partibus: sic sunt tres. Si vo distingua-
tur fm inuamenta diuersarum partium distinctarū vel signatarū
in ante 7 retro: sic sunt quinque: 7 ideo ipse nō magnā fecit vim
in numeratione. Et quibus cessant p? raria.

C Lacertum autem mouentem oculum iam diximus
in anathomia.

C Ista pars dupliciter posset introduci. Primo q? Aul. declarat qd
dixerat. Jam enī dixit q? tertius pniculus cōprehēdit lacertuz
quare diceret aliquis qui sūt isti lacerti. Respondet q? lacertū mo-
uentē. i. lacertos diximus in libro pmo. fen. 1. ca. de anatomia la-
certyz oculi. Alier posset introduci sicut a pncipio capiti dice-
bat q? post q? Aul. per anathomiā notificauit oculos quantum ad
partes pncipaliter eū pstituentes: hic notificat pres eū pstituen-

res que non sunt principales oculi sicut ille saltu vt partes oculi habent ordinem ad crystallinam: et quia partes iste sunt musculi et palpebre: ideo Aui. notificat musculos. primo remittens nos ad primum librum. Secundo notificat palpebras et suas partes. ibi. (palpebre vo.) Quid dicit in prima parte est notum. Circa qua parte est aduertendum quod musculi mouentes oculum sunt sex: vt Aui. primo libro notificauit pallegato cap. 2. Hal. 4. de interioribus cap. 2. f. vnus qui mouet oculum sursum: alter qui mouet deorsum: et vnus qui mouet ad lachrymale domesticum alter ad syluestre: et duo qui circinulatiue mouent. fuerit autem necessarius vt ab eis totius capitis motu homo posset plura videre: sed per istos sunt musculi qui tenent nervos obiticos et sunt duo vel tres. Et de hoc Hal. loco pallegato non curat quod est Aui. ad istam ponit primo can. sen. 1. cap. de anathomia musculorum oculi. sed Iesus Hal. ca. 18. ponit quod tres sunt. Eorum autem vtilitas est vt nervos obiticos teneant firmos: et per primum oculos. Unde relaxatis eis seu incisis oculus eminebit: vt ponit Rasis in suo primetico libro secundo ca. 3. Rasis vero libro secundo primetico eodem cap. ponit vnum esse musculum: quicquid tamen sit eius vel eorum vtilitas est manifesta.

C Palpebre vero create fiunt vt expellant quod ad oculum volat: et descendit ad ipsum de capite: et vt equet lumen sua nigredine: et cum eis quidem ponit quodam simile panniculo que similes cartilagini vt eorum statio super ipsum sit bona et non cadant: prout debilitate eius in quo fixi sunt: et vt lacertus aperiens oculum habeat sustentaculum sicut os vt bona fiat eius motio.

C hic notificat oculum quantum ad aliam partem que est palpebra que est pars circumiecta. Et primo facit eam quantum ad sui inuicem et ponendo quasdam partes. Secundo spaliat eis partes enumerat. ibi. (Partes aut palpebre.) Ad intellectum primum pars est considerandum quod Aui. ponit vtilitates palpebrarum: et ponit vtilitatem vtriusque palpebre. ponit et vtilitatem pilorum: quod vtriusque verificat quod dicit: et ideo ista que est ex quibus habet motum: et dicit sic. palpebre vero et pilorum palpebrarum et hoc apparet: quod expellere habet id quod ad oculum volat de pilis et puluere sit a pilis: quod non punitur intrare in oculum: vnde facit offendere tui repulsiue: vt Arist. secundo de partibus animalium. ca. 35. al. ca. 15. fit et a palpebris vtriusque: et ideo stant in puluere habet palpebras puluerosas: tui palpebra superior plus adiunxit per motum. similiter expellunt palpebre quod descendit. de pulueribus grossis. ex capite. i. ex parte superiori. s. versus caput: vel quod descendit. de humiditate ad oculum a capite. Unde videmus quod habet lippitudinem stringunt palpebras et expellunt lippitudinem: et ad hanc vtilitatem palpebra non facit nisi quantum palpebre applicat lippitudinem. hoc ideo autem apparet de alia vtilitate que dicit. vt equet lumen in sua nigredine. nam palpebra nigredine inducit claudendum se: similiter pilorum palpebrarum per nigredinem hoc ideo facit: et ideo nigredo pilorum palpebrarum est melior: et est magis finem quam alius color. vnde in pluribus sunt talis color. habet et palpebra vtilitatem: quod defendit oculum ab impressione caloris et frigoris: vt Iesus cap. 21. et ideo oculis huiusmodi palpebras melius videt. Unde Auer. in com. de sensu et sensato per hanc causam fuerit palpebre in oculo ad preseruandum complexionem a rebus extrinsecis sicut vagina gladii: et ideo qui maior et grossior huius palpebras magis respiciet in remoto: quod preseruatur illa parte a calore extrinsecis et frigore extrinsecis: et ideo multa animalia respiciunt in remoto plus quam homo propter grossitiam palpebrarum. Ceterius considerandum quod Aui. tangit vtilitatem spalem cuiusdam partis palpebre que est subtilis cartilago in sui extremitate: et ista potest dici subtilis cartilago per duntaxat per quam gerit officium ossis. et potest dici panniculus per sui subtilitatem: et ideo dicit simile panniculo qui similes cartilagini. huiusmodi vana nicali vtilitas est respectu pilorum vt beant locum fixum in quo stent: et respectu musculorum. Nam musculi indiguerunt aliquid fixum: cui non potuerunt in palpebra esse os stetit ibi cartilago loco ossis: vt. Al. lib. primo sen. 1. ca. de membris. hoc est quod dicitur vult beant sustentaculum sicut os. Cuiusmodi. et dicitur de musculo aperiende et non de claudende: et dicitur de alius musculis intelligit: sed expressit plus de istis: quod sustentatio plus regit ad dilatandum. leuandum palpebra quod ad claudendum. et ca. est quod in agitione mouet palpebra per motum generitatis sue. Cuiusmodi in toto primetico secundo libro inuenit auctoritate. S. quod aliquid non ponit. s. quod in palpebra iusta angulum maiorem sunt quod foramina ad bumperandum palpebras per humiditatem quam mittunt: et apparet de sensu quod semper ibi videmus: aliquid parum humiditatis: et de clarabit ista cap. de additione et diminutione carnis lachrymalis.

C Partes autem palpebre sunt coopertorium: deinde vna duarum tunicarum panniculorum: deinde eius ad eam partem lacertus eius: deinde tunica postrema et est hoc su-

perior. Inferior vero et partibus deest lacertus.

C hic Aui. enumerat partes palpebre. primo superioris. Secundo inferioris. ibi. (Inferior.) Tertio refert quodam ibi. (Et loc.) Cuiusmodi primo quod partes palpebre superioris sunt coopertorium. i. tunicus cutis: deinde panniculus primus et. Notandum quod Aui. dicit lacertus: tui ei lacertus sunt tres: duo ad claudendum et sunt laterales: et vnus ad aperiendum et est in medio. Huiusmodi vana assignat Aui. primo can. sen. 1. ca. de anathomia lacertorum palpebre. Deinde cum dicit. Cuiusmodi inferioris vero et partibus. hic enumerat partes palpebre inferioris: et dicit quod inferioris palpebra habet oes partes quas habet superior: preter lacertum. Notandum quod in homine palpebra superioris habet motum et non inferioris. ad clausuram enim oculi altera sufficiebat: et ideo melius fuit quod superior moueret vt instrumenta suis principibus appropinquaret. Nervi ergo motus propinquior est cerebro si mouet superioris palpebra quam si moueat inferioris. Hanc causam assignat. Al. primo can. preallegato cap. 2. quod sic est inferioris palpebra non habuit lacertum nec motum voluntarium: potest tamen ipsa moueri per accedens ad motum musculorum faciei vel generis: vt ponit Iesus cap. 21.

C Et locus quidem in cuius scissione est timor est ex eo quod sequitur anterior: et parte eius apud initium lacerti.

C propter quod considerandum quod ista potest tripliciter exponi. Vno modo secundum dynum quod loquitur in palpebra inferioris: vt dicit quod locus palpebre inferioris in cuius loci incisione est timor est ex eo quod sequitur anteriorem partem. i. superioris apud initium lacerti. I. apud locum ubi terminaret lacertus si haberet eum. Et cum est vt dicit quod palpebra non solidatur nec putatur: est enim pellis sine carne: vt Arist. de partibus animalium. 2. cap. 32. al. 13. Et de hystris. 3. cap. de pilis. cap. 11. Hec expositio omittit cuius apparebit vtilitas positione alia. Secundo modo potest exponi secundum quod est notandum quod multoties cogimur incidere palpebram superiorem sicut ptingit in passione arsanach. Cum ergo incidimus eam debemus iter alia cauere ne inciso musculo occurrat: et maxime in loco ubi minus consolidatur: sic iuxta cartilaginem vel maxime ad anteriorem: hoc pre timore musculi qui est factus ad aperiendum: eo enim inciso non remanet alius. Aui. ergo nolebat aliud nisi ponere cautelam in incisione palpebre vt non incidat musculus: ideo refert se ad palpebram superiorem: hoc est quod vult Rasis in toto primetico libro. 2. ubi auctoritate. S. sic dicit ad istam loquens de incisione palpebre. aliquando erit incisum de musculis multum: et residuum musculi erit debile ad eleuandum palpebras. Tertio posset exponi per id quod sequitur anteriorem partem palpebre intelligat frontem in cuius incisione secundum rugas rectas est timor secundum quod Aui. scribit. 1. can. sen. 4. 2. 4. can. sen. 3. Et quibus oculis apparet quot sunt partes oculi coadiuvantes circinacientes et principales: sunt septem tunice: tres humores. 9. musculi nervi. obiticos caro alba pinguedo. 7. partes palpebre superioris et pilorum sunt. 30. et possent numerari pauciores: et si partes palpebre inferioris numerentur per se ferunt. 36. et possent cum eis numerari spiritus visibiles.

C Sed dubitatur: quod auctores non numerant spiritus visibiles iter partes oculi. Dicendum dupliciter. Primo quod est in prima inuentione. Secundo quod auctores in talibus capitulis numerant partes que per anathomiam possunt inueniri de quibus non est spiritus. Vel ob id quod de eo facit mentionem vnde Aui. supra foramen est plenus spiritu. Cuiusmodi dubitat vtrum motus palpebre sit naturalis. De ista questione dicitur in sequenti capitulo quod vtrum motus oculi sit naturalis.

C De cognitione dispositionis oculi et complexionis eius et sermone vniuersali de egritudinibus eius. Cap. 2. m.

C ognitio illius est ex tactu eius et ex motu eius et ex venis eius et ex figura ipsius et ex colore eius et ex quantitate ipsius et ex operationibus propriis et ex dispositionibus eius quod currit ab eo et dispositionibus passionum eius.

C Jam Aui. per anathomiam notus fecit nobis oculum: hic requiritur de suis dispositionibus curatione et preseruacione. Et primo in generali requiritur de istis. Secundo in speciali. ibi. (De oculo.) Prima in duas. Primo determinat de dispositionibus oculi docens istas per signa cognoscere in generali. Secundo determinat de curatione et preseruacione eius. ibi. (Cura oculi.) Prima in duas. Primo ponit in generali signa quibus cognoscimus dispositiones oculi tam sanas quam etiam egras. Secundo ponit signa quibus egritudines oculi cognoscimus. ibi. (Signa generationis egritudinis oculi.) Et hoc est quod rubrica dicit. Capitulum primum de cognitione dispositionis oculi: hoc quantum ad egras: et complexionem: hoc quantum ad sanas. Quod autem hoc nomen dispositio sumat quibus pro egritudine apparet in re:

Dubium 18

Bentilis

beica sequetur capli. Sz qz ista oia signa vident plus adaptari ad sanas dispoñes oculi: lz et ex eis in egritudine nūc possumus significare vt apparebit in pcessu: iō possum dicē q. A. in hoc cap. ponit signa qbz cognoscim dispoñes oculi nales. Scdo pter nāz, ibi (Signa gnōnis rē.) Et tūc dicemus q. Aul. duo dixit. f. dispoñū quātū ad dispoñes alias a cōplone: r cōplexionē qz ad dispoñē sanā in cōplexione. / Pta pars hz duas. Prio ponit signū dispoñū oculi. Scdo in gñali enumerat oculi egritudines r diuersitates in eis. ibi (Oculo pteia.) Et hoc ē vult rubica cuz dicit. r finone vti de egritudinibz et. / Pta ps bz duas. Prio pmitit ex quot signis dispoñes oculi pnt cognosci. Scdo exequit docēs fm vñū qbz illoz cognoscere oculi dispoñes r cōplexiones. ibi (Cognitio aut illius.) Qd dicit in pma parte est notū: qz enumerat nouez modos signoz qbus de dispoñibus oculi significamus.

Dub^m p^m Circa quā partē pmo intelligēdū. Diceret aliqz qre Aulicē. prius nō enumerauit dispoñes oculi: r postea posuit signa. / Dm odo scribēdi scribita medicine qñqz sit ab Aul. fm ordinē operationis: qñqz fm ordinē intentionis. Ordine intentionis pmo numerat egritudines r dispoñes r modi pteruadi r curadi eos. Sed ordine operationis pmo ponit signa. qd enī est pus in opōne est posterius in intentione: vt sumit in thegnī pmo tex. cōmē. 4. Et iō videm^{us} q. Aulicē. aliqñ incipit narrare dispoñes r postea signa: vt infra fen. ii. et sup fen. i. aliqñ incipit ponere i gñali signa: r postea narrat dispoñes aliquas sicut infra fen. io. Et fecit hoc Aulicē. quasi nō faciens vim in hoc quid pcedat r quid sequatur.

Dub^m z^m Scdo diceret aliqz cū oia a cerebro sunt multa. f. nerui sensitiui r motiui r reliqua instrumēta alioz sensuū: quare Aulicē. nō posuit signa qbus nos cognoscimus dispoñes cōplexionales illoz nales. / Dm qz vna cā est maior dignitas oculoz qz alioz oioz: vt sup dicebat. Sed alia cā ppro: est: pmo qd de neruis nō fecit hic ca pitulū: qz nerui sensitiui. f. tactiui r nerui motiui in suis cōplexionibus nālibus diuersificant: vel ex diuersitate cōplexionū cerebri vt homo calidi cerebri hz calidos neruos r frigidi frigidos: vel di uersificant ex diuersitate cōplexionis musculoz r habitudinis totius: sed signa cerebri supra posuit fen. i. Signa vō habitudinis totius sumunt libzo pmo fen. z. Scdo etiā de auribz aut naribz non fecit tale capliu: qz organa odoratus et auditus sunt occulta. Vel possemus dicere qz homo exercitatus in cognitione dispoñū cerebri oculi poterit se extendere ad cognitionē dispoñū aurū r alioz instrumētoz: vnde haly in thegnī. tracta. z. cōmē. Quādo exer citatus fueris cū visu in eo qd dicitur ex signis cōplexionis cerebri r ex signis cōplexionis oculi nō oculabunt tibi signa cōplexionis auditus: nec cōplexionis odoratus neqz gustus neqz tactus: lz Thadeus derideat in b^o halyab. siue haly: tū bene intelligēdo ver rificat: r qz oculus cū sui nobilitate bz diuersitates in cōplexionibus in qbus nō est necesse qz sequat cerebri: iō ppta signa cōplexionum eius posuit. / Sed diceret qz nata attestant pncipio: vt Bal. z. ter. cōmē. 37. in thegnī: cū oculi sint a cerebro nati sequē tur cerebri cōplexionē. / Dm qz nō est icōueniēs qz oculi beant cōplexiones pptias in qbus diuersificent a cerebri cōplexione: et hoc apparet qz habet ppta cōpositionē r diuersitate in suis partibus. / Ad rōnē dōm qz nata non est necesse qz in oibus pncipis attestent: nerui enī nati sunt a cerebro r parū diuersificati ab eo respectu dispoñis oculoz: r tū habet cōplexionē frigidā r siccam qualis nō est cōplexio cerebri: r hoc ad pñens sufficiat.

Dub^m 3^m Tercio circa hanc partē dubitat: vtrū numerus signoz qbus cognoscimus oculi dispoñes sit sufficiens. / Et videt qz nō: qz Bal. in thegnī docet significare super oculi cōplexionē ex albuginei r crystallini dispoñe que signa Aulicē. nō ponit. Amplius signa quedam sumunt a nālibz operationibz que hic nō ponit. / In prius est hic Aulicē. / Dm qz numeratio signoz boz est sufficiens: sicut enī sumit a Bal. 3. de accidētī r morbo. in capitulis vltimis. r ab Aulicē. pmo cañ. fen. z. ca. illo. Accidētia r significationes signa sunt in genere triū modoz. f. signa sumpta ab actione mutata qualitate mutata r exēute mutato: que diuisio satis appropriat illi quā Bal. ponit in thegnī tracta. z. ter. cōmē. 7. qz signa qdā sumunt a substantia lter ibherentibz: quedā ab effectibus r quedā a causibus. / Inse quando igi pmissam diuisionē diceremus qz signa que de cōplexionibus r dispoñibz oculi significant vel sunt sumpta ab operationibz vel ab exēutibz vel a qualitatibz. Si ab operationibz vel ab operatione motiua habemus z^m signū: vel ab operatione sensitiua. f. que sibi est ppta sic habemus septimū signū. Si aut signa sumant ab exēutibz sic habem^{us} octauū signū. Si aut signa sumant a qñtitate vel sumant a qualitate tangibili vel sibili vel a cōmuni qñtate large fumendo qualitate. Sigdē bec signa sumant a qñtate tangibili: hoc est dupl^r. vel fm qz ieritit: vel fm qz ab agē te extra induc. Si pmo mō signū sumptū a tactu pñm habem^{us}. Si vō scdo mō habem^{us} signū sumptū a dispoñibz passionū: lz istō

Super tertio

signū qd Aul. appropriat exequēdo tāgibili qñtati possit intelligi in alijs qualitatibz: vt ibidē apparebit. Si vō bec signa sumant a qñtate visibili habemus signū a colore. Sed si bec signa sumant a qualitatibz cōmuniibus. i. a cōmuniibz sensibilibz: tūc maxime bec signa sumunt a figura r qñtitate. nā lz numerus sit de sensibilibz cōmuniibus: vt Aulicē. z. de aia. tex. cōmē. 64. tamē a numero in oculis nō sumit significatio ppte de dispoñibz eius: a motu vō qd est qualitas vel sensibile cōmune iā dictū est qz oculi significatio vt ab operatione oculi: quies vō reducitur ad motū sicut pta ad idēz genus. Remanet qz a qualitatibz cōmuniibz pluribz sensibilibz sumit significatio a figura r qñtitate: aut qz a figura r qñtitate totius oculi aut partis. Si a totius figura habemus quartū signū: si a totius qñtitate habemus sextū. Si vō bec signa sumant a figura r qñtitate partis habem^{us} tertiū signū sumptū ex amplitudine r grossitie venarū que sunt qdā figure r qñtitates earū. / Sed tu dicēs cū in oculo sint alie ptes qz venę: quare ex illarū figura r qñtitate nō docuit significare super oculi cōplexionē. / Dm qz partes oculi nobis apparet qz sunt tunc maxime sequim^{ur} figuram qñtitate r figurā pportionalē: lz vne nō sic est necessarii: vnde per earū dispoñē possunt maxime diuersificare oculi cōplexionē. / Et quibus iam dictis apparet boz signoz sufficientia. / Tunc ad rōnes in dñū. Ad Bal. dōm qz ille mō Bal. subsequit ad signū sumptū a colore oculoz: nā pmo per colore docet significare sup dispositionē partium oculi. f. vitrei albuginei r crystallini: deinde ex istari partū dispoñē docet significare sup oculi cōplexiones: qz illud signū reducitur ad signū qñtū qz sumit a colore: quia color de quo A. hic loquit non sit color de quo ibidē loquit Bal. sed forsan alius modus coloris vt declarat in tract. 3. / Ad scdām dōm qz signū sumptū a nālibz operationibz oculi que sunt operationes circa nutrimentū dā intelligi per octauū signū qd sumit ab exēute mutato. Nā circa illud possumus pñdere bonitātē digōnis r malitiā. Aliter tū posset rideri: sed ad pñens omittit.

Dub^m 4^m Quarto dubitat cuius cōplexionis sit oculus. / Et videt qz cōplexionis calide r sicce aucto. halyab. 4. theo. ii. cañ. Et pbat rōnē: illud membrū est calide r sicce cōplexionis in quo abundat ignis: sed in oculo abundat ignis: qz rē. Maior est nota: qz ignis est calidus r siccus. / Minor declarat pmo per Aulicē. 3. pti. De pblematicis circa finē. vbi dicit. visus qdē ignis auditus vō aeris. Et declarat ista minor rōnē sic in illo organo dominat ignis qd deser uit virtuti magis imateriali: sed ipse oculus seruit virtuti magis imateriali respectu alioz organoz sensuū particulariū: qz rē. / Ad iōr est nota: qz organū dñ pportioni potētiē. f. qñ potētia ignis est imaterialior r organū imaterialius: cū qz sit imālius elementū iter alia dñ seruire imaterialiori potētiē: sed minor apparuit in pñemio. / Istā rōnē ponit Aulicē. 3. colz. ca. de accidētibz sensus visus. ca. 38. pterea in illo organo dominat ignis in quo dominat lumē intrinsicum naturale: sed in oculo est hmoi: qz rē. / Maior est nota: qz lumē videt participari inferioribz per naturā ignis. Sed minor apparet pmo qz in oculo ponit lumē cōnaturale: vt Aulicē. de sensu r sensato. cuius signū est: qz gbusdā pculis circa timpora in bello: ita qz poti oculoz. i. nerui obdici abscinderent accidit fieri tenebras sicut si extinguerent lucerne: vt Aulicē. 3. pti. apparet qñqz qz homini percussio cū pugno sup oculo videt quasi luminis scintillationes. / Itē in tenebris qñqz apparet nobis qdā luminis phantasia: qz videt qz in oculo abundat ignis: r per pñs calide r sicce cōplexionis est. Amplius illud membrū qd nō riget videt calide r sicce cōplexionis: sed oculus nō rigescit vt apparet ad sensus. r ponit Aulicē. in de sensu r sensato. r. 31. pti. pblema. 22. / Maior est nota: qz rigor videt occupare loca frigida: vt sumit ex afoi. 5. parti. afoi. 69. Rigores mulieribus maxime rē. Et hoc ideo qz rigor est frigus aut cū frigore: vt sumit ab Aulicē. 4. cañ. fen. i. ca. de sermone rigoris rē. r Bal. in libello de rigore. ca. 6. r 7. Pars ergo que huius passioni resistit videt pparie cōplexionis mulieri: r per pñes calide r sicce. / Scdo pbat qz oculus sit cōplexionis calide r humide. pmo per Aulicē in principio sui libri cap. de oculi cōpositione vel cōplexione. vbi dicit. Oculi cōplexio manifesta est in caliditate r humiditate. / Itēz scribit Aulicē. haly. 3. cañ. vbi dicit. Natura oculi appropriata sibi est calida. cōplexio autē eius nālis est humida. / Hoc pbat rōnibus que sumunt ab eo. / Pmo illud membrū est calide cōplexionis ad qd veniunt multe venę r arterie: sed ad oculum multe venę veniūt r arterie vt sensus ostendit: ergo rē. / Maior est nota: qz per illas poratur spiritus et sanguis que sunt corpora calida r humida. / Itē illud membrū est calidus qd est facillimi r multi motus: sed oculus est hmoi vt apparet ad sensum. / Maior est nota: quia frigidi non est mouere: sed quietare r imobilitare: vt Aulicē. pmo cañ. fen. pma. ca. de virtutibus ministrantibus. r Aulicē. 3. pti. pblema. 5. Et iā qz sit cōplexionis humide pbat: qz illud membrū videt humide com-

Scdo pncipaliter

p^m rō

z^m rō

plexionis qd ois a cerebro cū cerebrū sit humidū: sed oculus est
 3° rō bmo: qd rē. Itā rōne ponit ibi Iesus cū dicit, cōplexio eius est bu-
 mida: qd hoc qd origo eius est a cerebro. / Ampli^{us} mēbrū spirituo-
 sum videt esse calide et humide cōplexionis: sed oculus est bmo.
 4° rō nā ois ponit qd hēat neruū pēanū ppter multū spiritū quo indi-
 guet. / Amplius mēbrū pingue videt esse calidū et humidū: qd pin-
 guedo est calida: vt Aristo. pble. 8.9. pble. Sed oculus ad sensum
 est pingue: imo et carnosus. Unde Aui. supā. Implet totus carne
 alba et pingui. / Tercio pbat qd sit cōplexionis frigide et sicce. qd
 sit frigide videt esse multū pcessum a plurib^{us}. Sed qd sit cōplexio-
 nis sicce. pbat auctoritate Bat. 3. de igneo sanitatis penul. ca. vbi
 oculū iter mēbra sicca ponit. Itē illud mēbrū est siccu qd pserua-
 tur siccu: sed oculus est bmo. Nā cū gubdā mineralib^{us} auctores
 pseruant vt cū thutia et similib^{us}: vt etiā inuit Aris. pble. 9.6. pble.
 In dispoñibus oculi laudans eis flos eris. / Quarto arguit qd sit
 cōplexionis frigide et humide de mēte Ari. in de sensu et sensato. et
 5. de gñone aialū pmo ca. Utrobis eni ponit qd est mēbrū a domi-
 nio aequē: et pbat signo eius qd erupio oculi erit aqua.
 Ad qñone rōne rōder. / Dominus qd in oculo pcedamus duplices
 partes. i. tunicas et humores. Si loquimur de ei^{us} cōplexione quātū
 ad tunicas vt sic dicitur pni cōplexionis frigide et sicce. Et rō ē: qd tu-
 nicarū cōplexio est frigida et sicca cū sint partes neruose et pellicu-
 lose. Sed si loquimur quātū ad humores vt sic est frigide et humi-
 de cōplexionis sicut sunt humores: ista rēpōsio pōt ptransfere:
 qd in se vera est cū sit non satisfaciāt quēsto. querimus. n. in sūma
 qd cōplexio vincat in oculo. / Thadēus rēpōdet qd oculus dicitur
 pni cōplexionis frigide et humide. Rō qd pars pncipalis vt cry-
 stallina est frigida et humida: tñ qd ad tunicas dicitur pni cōplexio-
 nis frigide et sicce: quātū ad humores frigide et humide: sed rōne
 spiritūū est cōplexionis calide et humide. / Sed bec opt. quātū ad
 pncipalē positionē: sit veratū per malā yā. pbat. nō. n. sequit^{ur}
 particula pncipalis organū est talis cōplexionis: qd totū organū
 qd apparer pmo in exēplo quōdā: qd cor est calide et sicce cō-
 plexionis: tñ totus homo nō dicitur calide et sicce. apparer in alio
 exēplo. nā in musculo pncipalis pars apud medicū esse neruus
 motuus cū suo spū qui neruus ponit cōplexionis frigide et sicce:
 tñ musculus est cōplexionis calide et humide. Dico aut apud medi-
 cos qd Auer. ponet et alia partē pncipalē in musculo mouētē vt
 pōt sumi collz. 2. ca. 15. / Pōst tñ Thadēus saluari vt intelligat
 totū organū virtualiter pōt dici talis cōplexionis qñs est pri-
 ucula pncipalis nō tñ formaliter. / Callia rñso ad pñctā qñne com-
 munitio est qd cōplexio oculi a pñmo inio est frigida et humida qd
 declarat. / Pñmo qd illud mēbrū in quo partes frigide et humide
 vincat est cōplexionis frigide et humide: sed oculus est bmo. ad sen-
 sum. n. videmus qd aque partes superāt partes pelliculares: et b
 est qd Ari. volebat in de sensu et sensato. vbi cū pñmisset qd visus
 nā est aque: et qd pupilla et oculus aquei sunt: subdit tria signa per
 que hoc declarat. / Pñmū cū dicit. videt. n. aqua que dīcurrat cor-
 ruptis oculis rē. Scdm signū est: qd oculi embionum nouiter for-
 matoz excedunt in frigiditate et humiditate et claritate que aque
 et resat. / Tercū signū: qd oculi sunt pingues in aialib^{us} habentibus
 sanguinē: et hoc est vt humidū permaneat. Scdo pbat rōne que
 sumit ibidē ab Aristo. et alijs expōitorib^{us}. / Illius. n. cōplexionis dicitur
 esse oculus que est pueniē. p sui opōne: sed cōplexio aque est cō-
 ueniē opōni ei^{us}: et per pñs cōplexio eius est frigida et humida: qd
 per aque dominū est bmo: qd rē. Maior est nota: qd cōplexio daf
 pio operatione: vt Aui. pmo ca. sen. 1. ca. de cōplexionib^{us}. / Minor
 apparer. Nā operatio oculi erat recipere spēs visibilib^{us} ois: sed re-
 ceptio talis est corporis diaphani transparentis. Corpora autē oia
 pbana sunt aer aqua et ignis: qd opōuit alterū istoz dñari: sed ocu-
 li receptio est cū aliqū rēctione vel pseruatione: et hoc nō facit aer
 nec ignis multominus pp raritātē. aq aut pōt aliqūter seruationē
 esse apta pp suā grossitiē ampliorē: vñ Ari. ibidē magis est seruati-
 bilis aqua aeris. Aqua. n. iter oia elemēta magis cū opatione visū
 ua puenit que est receptio et pseruatio aliqū: receptio per diapha-
 neitātē et rēctio per grossitiē. qd aut receptio oculi sit rēctiua ap-
 parer in cōplexione loco visitionis: oculus qd est cōplexionis frigide
 et humide. / Notandū qd manualis operator bz tenere diuisionē p-
 missam de partibus oculi. f. qd tunicæ sunt frigide et sicce: humores
 frigidi et humidū: vnde curās oculū quātū ad tunicas medicas ap-
 ponet siccas et nā tunicas. Quō bō a totius oculi cōplexione que
 est frigida et humida sumat inētio curatiua dicit postērius in ca.
 de canonib^{us} vniuersalib^{us} curatiōis oculi. / Ex qd solūm pñctā.
 Ad haly. dōm qd ipse platonius fuit ponēs visū fieri extramit-
 tēdo pro quo ignis regrebat. / Quē est Aris. in de sensu et sensato.
 / Ad rōne pñctā maiori: dōm qd minor est falsa. / Ad pñctationes
 eius dōm: pmo ad auctoritatē Aris. qd ibi platonius loquit sicut
 in multis paribus cuiusdā libz dicit aliqua que nō sunt de sui in-

tentione: sed dicebat vt antiquis alluderet: vnde pble. 10. pñct. 58.
 pble. Ponit qd sperma venit a cerebro per spinā. cui^{us} tñ pñctū sen-
 tit pmo de gñone aialū ca. 24. als. 18. et 31. pñct. de pblemanib^{us}. 21.
 pble. vbi dicit. visum extramittēdo fieri. vnde dicit. extēns visus.
 Ad rōne pñctā. qdā vt dy. sic soluit qd organū visus est 2°. f. ime-
 diatū et min^{us} corporeū vt spūs visibilib^{us}. aliud est mediatū et magis
 corporeū in qd recipit spūs deferēs virtutē vt corp^{us} oculi. quātū qd
 ad organū qd est spūs vincit ignis et quātū ad hoc dicit 2° de aia qd
 ignis aut nullus sensus est organum aut ois: qd igit iste sensus est
 spūalior: iō pluri spū eger: et p pñs pluri igne qñtū ad spūm. / Sed
 imo iste est corrupt^{us}: qd si organū visus idigeret pluri igne qñtū ad
 organum pncipale: tūc crystallina vel nerui obtrici indigeret pluri
 igne. hoc est falsum: qd ponunt cōplexionis frigide et humide: et dico
 fm qd hñt cōplexione inatā actuatā per influētē. pbat pñctā qd al-
 tera istaz duaz partiū est pncipalior in vidēdo qd sit spūs. et pbat
 qd fm ei^{us} spūs nō est aia^{us} f. mēbrū: visū aut est opō aia^{us}. / Alia
 rñso pōt sumi a Locitatore. 31. pble. 22. pble. dicente auctē pñctā
 rñso scdo thmici qd virt^{us} ignis est 2°. vna edar et corruptiua. alia
 saluatiua luminis. In oculo igit vincit ignis nō qñtū ad ignē vt ca-
 lesfacit et psumit: sed qñtū ad sui virtutē luminosā saluatiuā a ca-
 lesce^{re} videt posse teneri. nā nō est aliqū organū sensus qd ita sit lumino-
 sum vt oculus. / Dōm igit ad formā rñsis cui^{us} dicit in illo organo dicit
 dominari ignis qd deseruit virtuti magis imālī: verū est aliqū mō
 dominū: et tūc pcessa minorū pcludit: qd dominat ignis. f. qñtū ad vir-
 tutē luminosā. / Sed tu dices quō pōt vincē luminositas ignis
 sine victoria qñtū suarū. / Dōm qd est pp multiformes varietates
 in modis mitionis nobis occultas: de facto. n. videm^{us} in quib^{us}
 budā reb^{us} dñari lucē: et tñ nō calorē sicut videm^{us} in quercu putri-
 da et iquamis pñctū. Etā. A. vidit ouū galline lucē et locustā et gril-
 lū mortuū: vt apparer ferro de nālib^{us} parti. 3.3. ca. / Tercia rñso
 nē ab alijs inueni qui ex vi argumētū dicūt qd in oculo vincit ignis
 qñtū ad lucē: sed nō qñtū ad lucē: hñc rñsionē nō psequor. / Quarta rñ-
 sio est cuiusdā dōder. qui dicit qd nō est dōm qd in visu exuberet
 ignis: qd in sensu maxime passiuo nō exuberat elementū maxime
 actiuū: et iō elemētū ignis: sit imālūs nō tñ ponit iō organo visus:
 sed ista nō est solutio: sed ptra arguere. / Quinta rñso pōt esse a
 budā philosophātib^{us} dari qd rō tñ arguit qd in organo visus vin-
 cit ignis rēspēctū organoz pñctoz alioz sensuū. Unde dicemus qd
 oculus est calidioris cōplexionis vel minus frigide qd neruus sen-
 sus tact^{us}: et qd intrinsecū organū gustus vel odorat^{us} vel audit^{us}: cum
 hic tñ constat qd oculus sit cōplexionis frigide rēspēctū cutis qd est
 medii in gñone mēbroz: et iō hñc viā tenētes dicūt qd virtutes in-
 teriores. f. sensus cōis et estimatiua et memoria sunt imāliores: ita
 in organo earū vincit elemētū imālūs vt ignis: vnde pñctū earū
 organū est in corde. Sed ista rñso ponit multa ambigua que non
 pñt in pñctia tractari. / Sexta rñso est que mihi videt^{ur}: et est qd
 rō illa quā facit ante et quā pñmisset se alibi solvere peccat per falla-
 cias equocationis. Forma. n. aliqū dicit mag^{is} imālūs duob^{us} modis.
 Uno mō qd a mā est eleuata per gradus receptionis et per virtua-
 litatē pñctiē aliarū formarū vel quocūqz pñctiēant: et isto mō aia
 et ois forma mlti est imālior: ois forma elemētari. Scdo mō dicit for-
 ma imālior: qd minus de mā sua forma icludat: et sic corpora rarioz
 sunt imāliora corporib^{us} dēssiorib^{us}: et fm hoc ignis est imālior qd sit
 terra. Nā minima ps formalis ignis pñctet centesimā pñctulā vel
 decimā minimi terre: qd ex minimo terre sunt centū vel decē mi-
 nima ignis vel fm aliū numerū. Ex qd vides qd paucior mā ignis qd
 terre est sub maiori extēsiōne sub forma ignis qd sub forma terre.
 Extensio. n. ignis est vltima in magnitudine quā mā possit recipere:
 vt Auer. 2. de aia. 97. cōmē. / Ex bis soluit rō negādo maiorē for-
 mādō sic rōne. i. organo feruētē virtuti mag^{is} imālī oz dñari clātū
 mag^{is} imālē. Dōm qd ista ppositio est falsa pp equocationem: al-
 teris sumit imālē ex pte subtr^{it}: et alr ex parte pñctiati vt apparer ex
 dictis. virtus. n. visua dicit imālior nō qd sit forma rarioz organo-
 ni: f. qd est pñctior: et qd forsan pluri ordine formarū iducta. / Sed
 tu dices easdē formas pñctiū pñctiū virtutē tactiua et gustatiua: et
 alie quas pñctiū pñctiū visua ē. / Dōm qd pñctiū negari: f. cēt lōgū
 fmo. / Uel alr dōm qd saltē dispōnes accidentales pluriū pñctiū
 nū regit virt^{us} visua qd alie: et hui^{us} signū est mirādā pñctiū organo-
 norum visus. / Pñctiū bō sermones possent caillari per disti-
 cultates extraneas. f. an partes materie sunt alie a partibus quā-
 titatis: et an minimum rarioz sit maius minimo densioris. / Pro-
 cedendo igitur cū maiori pñctiū in terminis vniuersis: tunc
 minor pñctiū variat medium cum diceretur: sed ignis est ele-
 mentum magis imateriale. hoc est falsum. Omnia enim elemen-
 ta sunt vt sit equaliter materialia: quia omnia habēt formas im-
 mediate impressas in materia prima: vt Auer. secundo de gene-
 ratione et corruptione cōmē. 46. / Ad secundam rationem di-
 cendū vñqz modo qd potest in aliqua re dominari lumen: nō tamē

pñctio

2^o3^o4^o5^o6^o7^o8^oAd 2°

Gentilis

ignis quatum ad qualitates suas vt supra apparuit. Vel aliter qd in oculo non est naturaliter lumen sed ab extra. Unde Auer. in de sensu 2 sensato dicit sic. Et lux non est in oculo per naturam oculi sed intra ipm ab extrinseco. Notadu qd no intelligit qd no sit oino lumen: qd diceret dictis suis 2 Arist. sed no est sufficiens lumen ad illuminandū medius: qd tunc homo videret sine exteriori lumine. vnde subdit. si esset ei lumen de nā eius videret in obscuro. Sed tu diceret si illud lumen est in oculo 3 parū: qd continuo no videm? illud sicut videmus in oculi cōpressionē vel percussione. / Dm qd illud lumen no h3 qd videat nisi cū h3 rōne mouentis: ita qd vna ps oculi sit mouēs 2 alia mota. h aut sit pressio oculo. nam vna ps que alteri supereminet in pressura emittit suū lumen ad alia: 2 alia reci pit eū sicut dicitur "halyabas 2 alexa. in cōmēto 3 sensu 2 sensato. Exemplū aut huius est: qd si teneat cādelā sup vase magno pleno aqua: 2 si sit in luce diei videat formā luminis cādelę sup tota aq: 2 hoc qd vna pars aque alterā mouet deflectentē adinueniē formā cādelę. Exemplū etiā posset poni de forma solis que representat in aqua quiescente: qd est vna: sed si pcutiat aq: sibi multe forme solis vident. si igitur aq: esset virtus visiva 2 forma solis esset sibi innata: tūc aqua quiescente no videret eā: sed cū aq: moueret: qd in plurib3 partib3 ei3 recipit formā solis vna parte aliā mouētē: tūc aq: videret illā formā solis: imo plures formas: 2 ita in oculi agitatione plures scintillas luminosas qūq: videm? sit aut talis luminis visio maxie clausis palpebris vel in obscuro: qd in luce maius lumen obumbrat minus: nisi forsan esset vehemensissima agitatio oculi sicut appet in magnis percussionib3 factis in capite vel oculo. Et in die: qd homo videt hmoi appitiones vel apertiones. Aparitio aut que fit sine aliq: motu oculi sicut in gubulā pparatis ad fluxū saurquinis vel ad qsdas spēs cataractę: id sit qd supueniunt ad oculos vapores aliq: splēdidū: vnde et mouet vel oculū vel sensum cōm. / Ad aliā rōne cū d3 qd oculus no riget. d3m qd Ari. ibidē ponit qd hoc no est qd sit ibi ignis a dominiō: sed qd pinguis est oculus. pinguedo aut pp depressitatē qua phibet exteriora frigora: 2 qd calidū interius recludit phibet ifridationē que est rigor. / Itē in sermo videt dācere fmonī Ari. pti. s. s. pble. quā dictionē ad pns no inēdimus soluere. / Ad hāc autū vō 2 Jesum d3m qd loquūtur de oculo quātū ad partē carnosā. / Ad rōne cum dicit qd ad eū veniunt vene 2 arterie. d3m qd alie partes frigide sunt plures. / Ad aliā rōne membrū multi motus est calidū. d3m qd verus est in parte motua 2 illa pars est musculi: ad motū tū oculi adiunat sua rotunditas 2 superficiē lenitas. / Ad aliā cū d3 ovis a cerebro. ista rō pbat ita de tunica oculi sicut de humorib3: 2 id est negāda ppositio: qd neruus ovis a cerebro 2 est ficcus. / Ad aliā membrū spirituosum est calidū. d3m dupl. vno mō qd verū est quātū ad spiritū illū. Vel aliter qd spiritus visus 2 ponit respectu cui3 frigidus 2 humidus: qd dāns cōplexionē ei est cerebū 2 crystallina: vt supra apparuit que sunt frigida 2 humida. / Ad aliam negāda maiore: tu dicit pinguedo est calida. d3m qd no respectu cutis: dicitur tū calida per accidens duob3 modis. primo qd reflectit calidū seu retinet sicut etiā dicit de zirbo: 2 isto mō res frigide calefaciunt sicut plumbū 2 stannū calidū est isto mō: vt Arist. pble. s. pti. 19. pble. Scdō pinguedo pōt dici calida virtualiter: qd h3 aliq: caloris vestigiū sicut cineres: vt Arist. ponit. 3. de partibus animalū. ca. de reniculis. cap. 16. als. 9. / Ad antecitatē Bal. que pbat oculum esse complexionis sicce: dicendū qd loquitur quātū ad tunica: 2 ita etiam ratio arguit.

Cognitio autem illius ex tactu eius est: quoniam inuenit eum tactus calidum aut frigidum aut durū aut siccum aut lenem aut humidum.

Superius. A. enumeravit gña signorū qd3 dispōne 2 cōplexiones oculi cognoscimus. In ista parte exequit vniq: qd3 istorū indicare de oculi dispōne. Et pmo facit hoc. Scdō satisfacit cuidā questito. ibi (Et scias.) / Prima pars h3 partes nouē sicut nouem sunt ista signa. 2 ibi (Sed cognitio illius ex motu ei3.) 3 ibi (Illius vō.) 4. ibi (Cognitio vō.) partes patet. Dicit pmo qd cognitio dispōnū oculi ex tactu est. 2. Circa hāc partē sunt pmo notāda quedā generalia. Et pmo est sicut ponit Bal. in thegni ter. cōmē. 2. tract. de corda. de signis cōplexionis cordis. qd de aliquo mēbro querimus cōplexionē scire vt qd ex illis sit calidū vel frigidū: siccū vel humidū nos cōparamus illud mēbrū ad seipm tēperatū. v. g. cum querimus signa calidi cordis vel frigidi: intelligim? signa ista respectu tēperati cordis: ita etiā de oculo qd ponunt signa diuersarum cōplexionū oculi 2 dispōtionū intelligim? in cōparatione ad oculū tēperatū. Sed statim diceret aliquis: ergo prius debuit ponere signa tēperati oculi: deinde distemperatō. / Dicēdum qd oculi distēperati sunt magis manifesti in suis signis qd tēperati: no enī est icōueniēs aliq: puationē notiorē esse suo habitu. / quo

Super tertio

ad nos: vt Lōmē. inuit. s. phy. cōmē. 27. ponēs igitur Ali. hic error ma dispōnū oculi: collegit inde medius oculi: vt infra apparebit. Scdō est intelligendū qd ad verificandū signa que hic ponunt: op3 accipere pditiones quas ponit Bal. in thegni. ca. de signis cerebri. Et pma pditio est vt inspicia ne ista signa vel aliqua ex eis pueniāt ex aeris dispōne. v. g. per colozē talē vel per lachrymam iudicabo oculū talis cōplexionis: nō ista possent ab aere vel rebus alijs extrinsecis fieri. Scdō pditio est qd oculi dispōitio sit ad totum pportionata: posset enim aliquis habere oculū et natura frigidum: 2 tū in corpore eius abundaret cholera que aliq: cuaporans faceret oculū citrinū aut rubrū: vñ in iudicio me deciperet. Deinde specialiter est circa istam aduertendū. Diceret aliq: qd est signū 2 qd est significatū. / D3m qd cōplexio oculi calida frigida sicca 2 humida est hic significatū: sed calor 2 frigus percepti manu sunt signū cōplexionis istius calide aut frigide. Complexio aut humida 2 sicca habet duo signa tactu perceptibilia. Nam oculus humide cōplexionis appet tactu humidus: 2 oculus humide cōplexionis et apparet leuis. 1. mollis: qd mollities est effectus humiditatis. Sed oculus sicce cōplexionis appet tactu siccus 2 et durus: qd durities est effectus sicci: vt apparet. 4. metheo. ter. cōmē. 30. Sed tu diceretis que est cū cōplexiones oculi sicce vel humiditatis docuit cognoscere per qūtatē ipsam cōprehēdā 2 tactu: 2 per effectū qūtatū et a tactu cōprehēdā 2 no fecit sic in calida 2 frigida cōplexione oculi. / D3m dupl. vno mō qd hoc fecit: qd qūitates actiue sunt fortis 2 manifeste ipsefionis vt seipsas inuolunt tactui: sed qūitates passiue sunt debiliores: 2 ideo ppter ppiā impressionē posuit effectus earū qui sunt durities 2 mollities. / Secundo possumus respondere qd effectus calidi 2 frigidi sunt dignis spēs 2 sua opposita: sed hoc signum inuenit Ali. quādo de lippitudine loquitur. Et aliter posset responderi sed non curo.

Cscdō dubitat circa istam vtrū iudicio tactus possumus iudicare de oculi cōplexione. / Et videt pmo qd no: qd tangēs medicus vel erit tēperatus vel distēperatus. no erit tēperatus: qd difficile est inuenire in mūdo medicū tēperatū. Itē videt iposibile inueniri: qd optima sanitas vel eucrasia nunq: fuit vel in pūstilo vel in ista tēporie: vt Bal. 1. de regimine sanitatis. 2 idē inuit "haly trac. z. 24. cōmē. 2. 104. cōmēto. als. cōmē. 11. tracta. testiculor. Nec vabit hoc iudiciū medicus distēperat: qd no poterit iudicare de sibi simili in cōplexione: qd no patiet ab eo. ab eo enī qd simile est res no patit vt Ali. p. can. fen. 1. ca. 5. cōplexionib3. 2 Ari. pble. s. pble. 15. vbi dicit. simile a simili no patit. Et oculū tēperatū iudicabit distēperatū. / Itē quero vbi tangēt oculus: an sup palpebrā an int? / Amplius no videt qd per durū vel lenē possumus de humido et sicco iudicare. Nos enī videmus multa que sunt lenia: 2 tū sit sicce cōplexionis vt gūme eliquare. Similiter multa dura que sunt cōplexionis humide vt glacies. / D3m qd per tactū possumus iudicare de cōplexione oculi. Rō est talis de eo per tactū possum? iudicare qd est ppiū tact? obm: sed calidū frigidū siccū 2 humidū sūt hmoi. Maior est nō: qd sensus no decipit circa ppiū obm in maiori parte. i. vt in plurib3: vt Lōmē. 2. de aia. cōmē. 63. / D3m: est Ari. 2 Lōmē. ibidē. 2 idē Bal. 2. thegni 3 signis cōplexionis calide frigide 2 humide 2 sicce dāis in rōne humiditatis 2 sicci vult qd rōne vramur cū sensu vt h3 ibi declarari. / Ad pma d3m. Ad pmiū qd si reperit medicus tēperatū tactus iste rectius iudicabit. / Ad illud qd d3 qd no reperit cōplexio tēperata. d3m qd loquitur de vltima tēperie secūdi modi equalitatē de qua alibi demāuimus qd no perdurat nisi in instanti in puncto 2 illud est in medio totius vite. Si aut medicus distēperat? d3 hoc facere iudiciū op3 qd fiat cū qdā collatione rōnis: vt. v. g. cognoscat se esse distēperatū in vno gdu caloris: tūc si tangēs aliq: oculū inueniat se no pati ab eo: erit siccū qd ille oculus erit sibi similis in complexionē: erit igitur calidus in gdu p. Si aut papiat vniū gradū caloris in oculo: 2 ille oculus erit distēperat? in duob3 gradib3 caloris. Si aut tangat oculū 2 appareat sibi multū fridus: tūc ille oculus erit cōplexionis frigide. Si aut appet valde parū fridus. 1. remisse calidus ille poterit estimare iudicari oculū i cōplone tēperat? Et si h3 inspicia ista oia sūt iudicia estimatiua. Nā medic? cui? cōplō i cuti vel habitudine toti? est calidior tēpato hoīe in vno gdu si non patit ab oculo quē tigit d3 iudicare eū calidū in vno gradu respectu cutis hoīs tēperati. Itō 2 cutis hoīs tēperati est calidior oculo tēperato tāto d3 ille oculus iudicari calidior respectu oculi tēperati sup id qd iudicabif de ei3 caliditate a medico calido in vno gdu 2 hoc est pueniē. nā no occurrit oculus tangētis medici oculo tactus: 2 occurrit cutis manus. oculus aut in sua sanitate est frigidior sana cuti 2 hic nō pfundam? ampli? fmonē: eēt. n. redire ad pncipia pma medicine. / Ad 2. d3m qd oculus tangēt tam super palpebras qd immediate fm qd pole erit. cōiter nā sup palpebra oculo clauso ponimus manū phāctes qd ea mediāte oculi cōplexio occurrat info tactui. Sed

in hoc opz medicū esse iudicium ne ppter palpebrarū dispōne
decipiat in tangēdo. ¶ Ad 3^m oīm fm quōdā qd iudiciū de cōple-
xione sicca a humida pp durū z molle est duplex. qdā gñale quo
res ponunt in cōplexione respectu eqūis ad pondus: z isto mō nō
tenet: vt est argutū aliud est iudiciū spāle vt in eadē spē: tūc ve-
rificat qd si aliq cūsdē spci sunt duriora illa sunt sicciora z si mol-
liora sunt humidiora. Alter tñ possum⁹ dicē fm mentes Bal. z. de
cōplexionib⁹. 3. ca. quā. A. sumptit. i. cañ. fen. z. ca. de signis cōple-
xionū. qd qñ per molle z durū iudicam⁹ de sicco z humido: o3 sup
poni eqūitas in calido z frigido: qd calidū eliquādo humidū posset
re sicca facere humidā apparere sicut appet in reb⁹ siccis fluidis:
z hoc facit qd eius est pmo humidū eliqre qd psumere sicut appet
in pane sicco posito ad ignē: qd in pncipio appet mollior: vñ Arist.
pble. z. pble. z. 4. Panis siquis ipm asser durior sit. siqz aut ipm
tepefaciat hūidior vñ qd aliqd. Ecōtra vō fridū pgelādo hūidū
posset facē re humidā apparē sicca z vt in glacie. In pposito igit vi
co qd oculi in qd iudicam⁹ p durū z molle o3 psumponi eqūitas ca
loris vel frigiditatis in vtriqz: z h⁹ et volebat illos pma rñso. Aliq
vō tertiā dant rñsonē quā fermone Bal. z. de cōplexionib⁹ vigo-
rāt: s3 ea omittit. ¶ Vltimo itelligēdū qd quādamodū ex hoc signo
possum⁹ iudicare de cōplexionib⁹ nālū: oculitā ē de cōplexionib⁹ p-
ter nā3. nā oculo in suis opōnib⁹ lesio: si mala cōplexio calida sit in
eo que sit egritudinalis tactu ē poterit cognosci. vñ Aliu. in sequē
ti caplo ponē signa egritudis sanguinis dicit. z caliditas tact⁹.

**Sed cognitio illius ex motu eius est vt cōsideres an
motus ipsius sit leuis z significabit caliditatē aut sic-
citātē qd tactus discernet ipsi⁹ an sit grauis z signifi-
cabit frigiditatem aut humiditatem.**

Chic Aulcan. per signa sumpta ex motu docet significare super
oculi dispositione: qd dicit in litera est notum.

Circa quā prē dubitat qre. A. ponēdo signa a leuitate mot⁹ sum-
pta dicit significat caliditatē aut siccitatē: z ponēdo signa a gra-
uitate mot⁹ dicit cū copulatiua frigiditātē z humiditātē. ¶ Itē nō vñ
qd leuitas significet siccitatē: qd siccitas pōt stare cū gūitate: qd nō
significat cā leuitas: sed ita est qd siccitas pōt stare cū gūitate: qd
humor melius est grauis: z hūc pōt dici modus motus: qd est ter-
reus cuius ppria passio est gūitas z tñ est siccus: qd siccitas stabi-
tū gūitate motus. ¶ Tercio diceret aliq: quero an ista siccitas z
humiditas z caliditas z frigiditas egritudinales vñ neutre sint cū
mā vel sine: an sint cū nālī dispōne humoris. i. sint cōplexiones fa-
ne. ¶ Ad hoc intellectū pñsiderādū: qd in motu nos pñsideram⁹ du-
plicē gūitatē z leuitatē. vna qdā leuitas in motu est in eo qd mo-
uet. i. qd sentiat leue z nō ponderosum. alia leuitas est in mō mo-
tus. i. qd velociter moueat. Et differūt ista adinūcē. ¶ Pmo qd de le-
uitate z nō pōderositatē iudicat tact⁹ eius cui⁹ est oculus: s3 de ve-
locitate motus iudicat visus medicū aspiciētis. Scdo differūt qd
res pōt esse in pōdere leuē: z tñ gūiter. In nō velociter moueri: z h⁹
qd pñ⁹ mouēs hūc pñcritū nō est fortiter motuū: pōt esse leuis
z velociter moueri: tūc pcurrit in motu isto duplex leuitas. i. le-
uitas que est velocitas: z leuitas moti que nō est pōderositas vel
grauitas. Eodē mō grauitas in motu dicit duplex. Nā vno mō o3
grauitas in motu: qd illud qd mouet sentit ponderosum. Scdo qd
illud tarde mouet: z ista ē in duob⁹ differūt. ¶ Pmo qd de tardita-
te mot⁹ iudicat visus medicū: sed de grauitate oculi moti iudicat
sensus infirmi. Scdo qd pōt oculus sentiri grauis: z tñ velociter
moueri: qd bz pñ⁹ motuū forte. posset ē sentiri grauis z gūiter
moueri. ¶ Scdo est pñsiderādū qd leuitas in motu. i. velocitas de-
pendet a duob⁹. s. a calido sicut a pncipio actiuo: qd calidi est mo-
uere vt Auer. coll. 3. z. ca. 15. de iuuamēto instroz volitatu mot⁹. z
s. pby. cōmē. 43. Scdo depēdet leuitas ex habilitate z nō resistē-
tia patiētis vel moti fm qd motū mag⁹ vel minus mouēti resistit:
sed hic diuersificat mot⁹ velocitate z tarditate vt Auer. 4. pby.
cōmē. 71. Istā autē dispō in motu est mag⁹ a sicco qd ab humido pp
duo. ¶ Pmo qd ad siccū mouēs pōt iniri z fulciri. nā mouēs regit
aliquid ad qd figat⁹ vt Ari. in lib. de cā mot⁹ aialū. z de pgressu aia-
liū. ponit exēplū de mure qd sup farinā nō pōt ambulare: iō manus
nō pōt per aerē iōgē pñcere pūssimū lapidē sicut nō pōt pportio
mari in magnitudine vt sumit pble. 5. s. pble. z. 23. pti. 29. pble. et
iō rectius currit canis cū cauda qd sine z cū lapidib⁹ in manu qdaz
plus saltat. Scdo per siccū res mota hñs pñtū terminū nō labif
neqz disgregat⁹ z per pñs mel⁹ colligit a motore: pgregatū. n. me-
lus expellit qd dispartitū vt Ari. infra fen. 16. Lū igit siccitas facit
frionē cui patiēs pñtū iniri z facit terminationē z qñ qdā aggre-
gationē plus disponit mēbra nra ad motū qd humiditas: humidū
enī irrat solū pñtione z qñ tēperās sicci: z hoc voluit. A. p. cañ.
fen. i. ca. de virtutib⁹ ministrantib⁹. vbi dicit pōt siccitas quiliuz

eo qd multā efficit sustērationē que in motu est neccia: quā sustēta-
tionē humoralis phibet fluxus. i. humiditas. Istā tñ istam ibi dis-
cussim⁹ iōga expōnē: s3 tñ nobis sufficit hic quādamodū leuitas. i.
velocitas in motu a duob⁹ depēdet: ita gūitas. i. tarditas. s. a pñc-
pio phibituo agētis: z hec est friditas. a pncipio dispositio pa-
tiētis: z hec est humiditas vt ex pmissis pōt itelligi. ¶ Tercio est
itelligēdū qd gūitas rei motē. i. sua ponderositas: vt cū mēbra pñ-
cipiū pōt: rosa pñt depēdere a duplici cā. Vna est defect⁹ a pñc-
pio tenēre mēbrū sicut est virtus: vñ cū deficit appet mēbroz gūi-
tas: z de hac gūitate loquit⁹. A. 4. cañ. fen. z. ca. de signis sumptis
ex pñtē extremitatis. ca. 49. cū dicit. gūitas signat debilitatē virtu-
tis aialis. z. B. in cōmē. secūdi. pñosti. cōmē. 7. cū dicit. gūitas mē-
broz est ex maiorib⁹ significatiōib⁹ debilitatis virtutis. z de ista
grauitate etiā loquit⁹. 5. de accidētē z morbo. ca. z. de causis tremo-
ris cū dicit. Temoz sit ex duob⁹ morib⁹ pñis. Vno quo mēbrum
mouet sua grauitate inferius. z. A. supra fen. z. ca. de tremore cū
dicit. In diffinitione tremoris cōpar gūitatē z hūc cōe grauitatē:
z per pñs gūitati opponit leuitas: z cā leuitas que est virtut⁹ po-
tentia in tenēdo z regēdo mēbrū. Alia cā gūitatis vel pōderosita-
tis est in pñ⁹ moto sicut in mēbroz: ista cā est pñtia corpis alicui⁹
pñtētis mēbrū inferius z gūatis z pōderosum reddētis: z qd oīs hu-
mor supadditus in mēbro respē mēbrū dicit aliqd pōderi addens
fm istā viā: oīs hūor pōt facē istā gūitatē: z de hac gūitate loq⁹. A.
forzan p. cañ. fen. z. de signis repletiōis: vbi loquēs de signis reple-
tiōis in gūitate dicit. Signa sūt gūitas z pigrinitas. z de hac loq⁹ sup
fen. i. ca. de signis sumptis ex grauitate z leuitate capitis vbi dicit.
Grauitas capitis signat supra mām. z de hac etiā loquit⁹ sup fen. i.
cap. de signis vñb⁹ ostēdētib⁹ spēs sode cū dicit. Signa facte a cō-
plexionib⁹ puris sunt rēctio cōplexionū illaz cū puatiōne gūitatis.
Ecce qd. A. ex puatiōne hūoz arguit puatiōne gūitatis: z semp. A.
in signis cuiuscūqz humoris illo ca. ponit signa a gūitate. ¶ Scie-
dū tñ qd differūt gūitas. i. pōderositas ex dñctu pncipij: z illa que
est ex pōdere mae: qd illa que est ex pōdere mae sentit: z si mēbrū
nō tētat motū: eo. n. quiescētē hūor: iprimū suā gūitatē: sed gūitas
que est defect⁹ pncipij motui vñ rēctiui sentit in motu: vt cū hū-
vult mouē nō pōt. vñ. B. z. pñosti. 7. cōmē. Signatio infirmi sup
grauitatē suoz mēbroz est qñ conat⁹ motū cū volūtatē sicut gūi-
tas cruriū declarat qñ conat⁹ surgere z ambulare. ¶ Sciendū ē
qd iō oīs mā humoralis pus in mēbro facit gūitatē. i. pōderosita-
tē: tñ in hoc est ordo qd mā cholericā cū sit leuior minus pōderat.
Slegmatica aut z melica sunt mag⁹ pōderose. Vñ. A. loquēs de si-
gnis cholericis mae faciētis soddā pale. ca. dicebat. Grauitas in ea
est minor. qdō aut melancholia z flegma se dēant adinūcē dicef.
Hūc autē grauitati opponit leuitas per subleuationē mēbrū sur-
sum ab aliqua mā vel per puatiōne grauitatis mae: de qua pu-
uatiōne grauitatis loquit⁹. A. in tribus capitulis supra fen. pma de
signis cognitiōis cerebri absqz mā. res aut in corpore nostro ex-
stēs potens facere mēbrū subleuationē vñ nō grauitatē est vtro-
sitas: z iō ipsa nō facit grauitatē nisi forzan eēt cū ea grossities: qd
puā faceret gūitatē: z de hac leuitate. i. gūitatis puatiōne: loquit⁹
Aul. ca. de signis sode cū dicit. Lū ea que facta est a ventositatib⁹
minorat grauitas: z subdit qd in ventosa nō est grauitas. ¶ Vlti-
mus sciendū qd iō gūitas. i. mēbrū pōderositas z leuitas sibi opposi-
ta distinguant⁹ a gūitate que est mot⁹ tarditas: z a leuitate que est
mot⁹ velocitas: tñ mēbrū pōderositas z puatio pōderositas inuāt
ad velocitatē z tarditatē mot⁹. Si. n. mēbrū est pōderosus ē aptū
gūiter moueri: z si mēbrū nō est pōderosus est aptū velociter mo-
ueri. Et iō auctores de istis gūitatib⁹ z leuitatib⁹ faciūt sermones
mistos qd ad vtrūqz pñt trahi. Ex qd⁹ appet qd humor disponēs ad
velocitatē mot⁹ est maxime cholera: qd per calidū vigorat agēs z
pñcū disponit patiēs: humor aut qd maxime ad tarditatē motus
disponit ē flegma: qd sui friditate debilitat calidū mouēs: z sui hu-
miditate laxat mobile z idispōnit. melia vō qñ medio mō bz. nam
friditate debilitat agēs: sed siccitate disponit patiēs. Sed qd mor⁹
plus depēdet ab agēre qd a patiēre: iō melia plus rēdit ad faciēdu
gūitatē i motu qd leuitatē: s3 nūqz ē flegma. z isto mō loquebatur
A. supra de signis maezū frigidaz cerebri cū dicit. Grauitas in mā
flegmatica est aliquatū māioz: in melia vō est gūitas minor. S3
si accipimus gūitatē. i. mēbrū pōderositatē: tūc humor per se mag⁹
ponderosus est mā melica: deinde flegmatica vltimo cholericā: z
de ista pōderositatē vel grauitate loquebat⁹ Aul. infra fen. i. 4. ca.
de apostemate duro in epare cū dicit. significat ipm yebementia:
grauitas valde. z tñ nō dicit hoc in flegmatico apate: s3 plus cōue-
nit facere grauitatē melacholie: hoc per se ē flegmatici. Dico autē
per se qd per accēs flegma posset plus facē gūitatē. i. que est per
virtutis defectū: qd cū sit frigidior humor mag⁹ debilitat virtutē.
similr mag⁹ relaxat villos qbus pñtēt. mēbrū etiā ipm mag⁹ mul-
tiplicat in quāto qd melia: z iō si melacholia z flegma aggregētur.

Bentilis

in mēbro: cui? suspēso fit per pāniculū ad quē illi humores nō at-
tingāt sicut appet in epate: tūc melia minōr facit gravitatē q̄ fle-
gma. Si aut villi q̄ tenēt mēbrū attingant ab his hūioribus: q̄ fle-
gma plus infirigidat et relaxat pōt facere apparere maiōrē gravi-
tatem q̄ melia: et iō plus ponderat in oculo flegma q̄ melia: vt in
sequēti ca. Ista tñ dicit pōderositatē per accidēs. ¶ Possēmus igit
dicere q̄ ponderositatē pprie dictā que etiā in quiete sentit plus
facit melia q̄ flegma: sed pōderositatē nō sic pprie dictā que sen-
tit in motu plus pōt facere flegma. Quibus his pmissis opz iutelli-
gere q̄ leuitas et gravitas mor. i. velocitas et tarditas habēt mā-
fiones. Est enī aliqua velocitas mor: intēsa valde et aliq̄ velocitas
remissa: et ita de tarditate est dōm. ¶ Ad ppositū igit applicando
sermonē. Ad oculū sanū dicem? q̄ loquit de velocitate et tardi-
tate mor? cū dicit. an sit levis. i. velox. au. grauis. i. tardus et hmoi.
Rō est. nā in hoīe sano pprie nō est gravitas vel leuitas per corpa
humoz: vel per vērōsitatē vel per defectū virtutis. oia. n. ista face-
rēt cū egrū vel neutrū. hic tñ locus esset speculationis. Et iō. B. in
thegui ter. comē. ss. dicebat. Et mouet facili? et frequēter. Ex quo
vult q̄ ista facilitas sit oia mor? que est velocitas: leuitas q̄ et g-
uitas et mor? oculi in hoīe sano est ex pueniēti pporiōe mouētis
ad motū fm mag? et minus fm q̄ sanitas hz latitudine. Si q̄ oculi
leuis et velocis mor? est et fit velocitas multa sigr fortitudinē
morozis: sigr calorē et dispōit bonā in passio: sigr siccitatē aliq̄: et iō
oculi cito mobiles signant dēceptores et calidos fm phylonomia:
vt z? Almaso. ca. 28. vbi Alber. alamauius. Velocitas. n. est ex
siccitate cholericā. Si aut velocitas fit in motu: sigr nō multa poterit
alterū istoz disunctim signare. s. vel calorē aut siccitatē. Et rō q̄
pōt oculus eē humidus vel nō sicc? et tñ in eo est mult? calor: et ad-
huc mouebit velociter: sigr nō ita sicut si ibi eēt siccitas. Si r̄ oculus
ex siccitate pōt eē habilitissim? ad motū: et iō nō existēte multo cali-
do erit levis. i. velocis mor?. ¶ Ex q̄b? appet q̄ per mor? velocita-
tē signant? de trib? cōplexionib? s. de calida et sicca: vel calida solu
vel sicca solū. Id aut qd ponit dīaz iter velocitatē oculi in mo-
tu factā a solo sicco et factā a calido solo erit tact? q̄ visa velocita-
te motus inueniet oculū: aut calidū sine humiditate et leuitate: aut
siccū durū sine caliditate: et hoc est qd Aui. voluit cū dicit. q̄ tact?
discerneret ipsi. Eodē mō gūitas. i. tarditas motus. si fit multa sigr
frigiditatē et humiditatē: sigr si nō fit multa poterit alterū istoz solū
signare. humidū. n. solū poterit in motu facē gūitatē et fridū solū:
et tunc oīz eēt intelligi q̄ tact? discernat. et iō Aui. dixit et voluit per
illū modū loquēdi q̄ vbi b? posuit aut intelligat etiā: vbi b? scōo
posuit et intelligat et aut. In oculis aut egris vel neutrīs possumus
significare ex duplici gravitate et duplici leuitate. p̄ximo gdes ex
leuitate et gravitate fm q̄ sunt diuersitates mor. i. velocitate vel
tarditate: et hoc super mala cōplexione cū mā vel sine mā. Nā si
oculus hz malā cōplexionez sine mā et mouet velociter: significat
aut caliditatē et siccitatē: aut caliditatē tñ: aut siccitatē tñ. Si
aut oculus mouet tardē: significat aut malā cōplexionez frigidā et
humidā: aut frigidā tñ aut humidā tñ: et hoc causa apparet ex su-
perius dict. Eodē mō est in significādo malas cōplexiones cū mā.
Nā si egritudo oculi est mālis et velociter mouet significat q̄ est
calida. Unde Aui. sup̄scn p̄ma illo cap. significatio aut oculi.
dicit. plurimū mobilis significat infāmationē et caliditatē et demo-
niacū. si aut tardē mouet signat q̄ est flegma. si aut q̄ minus tar-
de melia signat. si bō minus velociter posset signare sanguis.

¶ Laderet tñ hic dubitatio vtrū oculus eger possit esse velocior
motus q̄ oculus sanus qui inter oēs sanos oculos est velocior
motus. ¶ Ista tñ dubitatio faceret nos redire ad ardua principia
medicīne. Et ideo persuasive ad p̄sens dōm q̄ duplex est mor? ve-
locitas. Una ordinata et perdurans: ista est intēsiō in oculo sano
pp̄ter virtutis fortitudinē. Alia est velocitas inordinata: imo im-
petuosa et quasi nō perdurans: et ista posset esse maiō: in oculo ha-
bente egritudinē calidā et sicca: sicut dicimus q̄ fortior est motus
in frenetico q̄ in sano. ¶ Dico scōo q̄ lenitate et gravitate fm q̄
sunt differentie corporis mobilis. i. dicit pōderositatē possumus
significare in corporib? infirmis fm oculos: illa aut gravitas erat
duplex. Una que fiebat defectu principij motui: ista aut gravitas
si appareret in oculis significaret defectū neruoz vel musculoz
sustentariū: et tot res significaret a quor causa ille defectus perue-
niret de quo posterius apparebit. Leuitas aut que vere illi gūita-
ti opponit que est bonitas dispositionis principij reperit vel expe-
ritur in hoīe sano: et ideo nō reperitur pp̄rie in egro nisi forsan in
fieri vt in cōalescente qui iudicaret se sentire oculū sibi in motu
sustentatione melius obedire. Alia aut est gravitas que est dispo-
sitiō ponderositatis ex aliquo qd in mēbro existit et per talē pon-
derositatē significamus diuersas mā. Nā si oculus etiā in quiete
multū pōderat signat melias: si minus illo flegma signat: si adhuc
minus cholera: q̄ istū ordinē hnt būozes isti in eē pōderosoz. Le-

p^m dictū

z^m dictū

Super tertio

uitas aut gravitati huic opposita est tribus modis imaginabilis.
Uno mō per priuationē ois māe grauitatis: ista cōmunicat cū sa-
nitate vel cū egritudine sine mā. Alio mō per p̄ncipz alicuius māe
nō grauitatis: imo forsan ipetu subleuatis sicut est vērōsitatē suble-
lis. Tercio mō per minōrē grauitatē respectu magnē: quō dicere
mus q̄ ex melia stāte in oculo sentit pōderositatē magna: sed ex
cholera sentit leuitas. i. valde minoz pōderositatē: ex flegmate vō
medio mō nisi per accidēs faceret maiōrē pōderositatē: vt sup̄a
declaratū fuit. ¶ Ad sciendū igit hos tres modos leuitatis: opz q̄
curas ad alia signa cū saltē primus modus nō dicat aliquā vnam
rem. ¶ Ex qbus oia superius in dīu inducta solunt: hic tñ atten-
de q̄ nō est curādū si aliq̄s cauillans vellet q̄ dīa grauitatis mē-
bri que est pōderositatē ex parte principij motui reducere ad dif-
ferentiā mor? et vocare tarditas mor?. Ultimo vō attēde q̄ sicut
per velocitatē et tarditatē de cōplexione oculi iudicamus: ita per
frequentiā et raritatē cū sit cōpar tarditati et velocitati.

¶ Scōo circa istā partē dubitat: vtrū motus oculi sit voluntarius
vel nālis: et sic intelligendo de palpebra. ¶ Et videt q̄ sit nālis ex
Ari. z. de partib? aia. illo ca. 7. boies. cap. 32. als. 13. Vbi ad istam di-
cit loquēs de motu palpebrarū nō ē electione: sed nā facit. Alm-
pius ille mor? est nālis q̄ fit sine p̄ncipio et deliberatione: sed motus
oculi est talis vt appet. Adāoz est nota: q̄ in b differt nāle a volū-
tario. ¶ In dīu p̄mo: q̄ ille mor? est voluntarius q̄ fit nobis volen-
tib? sigr talis est oculi mor? saltē. n. temp cū velim? mouemus ocu-
lū. Ista rōnē adducit Bal. io. de vtilitate p̄ncipalrū. c. de musculis
mouētib? palpebras. ca. 9. Ad p̄bādū motū palpebrarū eē volūta-
riū. Scōo motus est voluntarius qui fit cum organo volūtario: sed
motus oculi est hmoi: fit enī cū musculis: sed musculi sunt organa
volūtarij mor?: vt Bal. in lib. de motib? ligdis. ca. 3. dīstin. z. p̄mo
de iuuamētis. ca. 5. et p̄mo de interiorib? penul. ca. 3. Itē p̄bat q̄ nō
fit mor? nālis. nā tunc oculo clauso nō aperiet. hoc aut est falsum.
p̄bat. nā qd nāliter mouet ad alique finē mouet pp̄ter aliq̄ dī-
positionē sibi p̄ia quā querit dimittere: et ideo acgitio sine nō re-
trocedit ab illo: vt Aui. ponit. 9. meta. z. ca. 7. declarat per exēplū.
grauē enī mouet deorsum et ibi q̄scit. si q̄ oculus nāliter moueat
tunc qū ad vna partē inouet nō recedit ab illa. ¶ Ad hanc dubita-
tionē est cōis r̄nso medicoz sup̄ qua conat. B. in libello de mor-
bus liquidis q̄ mor? ab aia p̄cedis est triplex. Unus qui est sim-
pliciter nālis et iste fit a virtute simplici nāli nō agēte cognoscitiue
et fit cū organo nāli vt cū villo nō fit sentiet et est ad nāe finē sicut
attractio chili ab epate. virtus enī epatis attractiua nō est cogno-
scitiua: villus enī saltē pp̄rius vene nō est sentiens vel mouens vt
cognoscens et finis restauratio. Alius est motus simpliciter volū-
tarius sicut motus deambulationis qui fit a virtute cognoscitiua
vt ab estimatiua vel a volūtate post estimatiōem et deliberationē:
fit et cū musculis qui sunt instrumēta volūtarij mor? et fit ad finē
qui est volūtatis executio: vel aliq̄ extra. Tercius est motus me-
dius: et tūc medici dicūt istū esse duplīcē: q̄ motus iste medius est
ab extremis cōpositus: aut q̄ est medius qui fit virtutib? duab? et
duob? organis ad eū p̄currentib? sicut est mor? trāslationis vbi
p̄currit virtus aīata et nālis et organū aīatū vt musculo in p̄ncipio
mery: et organū nāle vt villi eiusdē mery. aut dī medius: q̄ gūis
sicut modus anhelit? nā ipse fit a virtute cerebri. et signū qd vāf a
medicis sup̄ hoc est: q̄ icīso neruo q̄ venit ad pect? cessat hic mo-
tus. fit et ab organo virtutis aīalis. s. a musculis pectoris vel dia-
phragmate q̄ musculus dicit pōt: tñ iste motus: q̄ fit sine delibera-
tione vt appet in somno: dī mor? medius vñ vocat a medicis mo-
tus volūtarius de scōa intētiōe. i. nō vere: et p̄ volūtarius. Dicunt
igit q̄ mor? oculi et palpebre nō est volūtarius p̄ma intētiōe nec
nālis p̄ma intētiōe et vere: sed est medius. nō qd medius: q̄ ibi
duo organa et due virtutes p̄currūt: sed solū p̄currit virtus aīalis
et instrūmēt? vt musculi: tñ q̄ nō p̄meditantib? nobis: imo nolen-
tibus oculi mouent in hoc p̄ncipat de nā motus nālis: sigr etiā qñ
volūmus moueamus: ex hoc g mor? oculi dī volūtarius de scōa
intētiōe. Eām aut quare nō obstat q̄ vñ volūtaria aīalis mo-
ueat: tñ sine nostra volūtate fit talis mor? conant cōiter assigna-
re medicū q̄ hoc est pp̄ter instantē necessitatē que p̄nue mouet
agēs ad finē. s. ad mouēdū. vñ Bal. in comē. 4. foī. Apoplexiā solu-
re. fm translationē grecā volens saluare quō nō ioperantib? nobis
motū anhelit? factū a virtute aīalit: tñ ab ea fiat dicit sic. Videtur
aut fieri hoc pp̄ter necessitatē respiratiōis erigētis ipam que
in neruis virtutē ad actū et pp̄ oemū sepius oēs musculi in apople-
ticiis agūt q̄ mouēt thozacē. Et dicit et medici q̄ b nō est intrādū:
videm? n. q̄ aliq̄ dispositio in mēbrū argstra p̄ consuetudinē que nō
mouet in rōne finis: sigr sicut dispō est cū q̄ mor? qui fit a volūtate
fiat sine cognitiōe et p̄meditatiōe sicut appet in p̄suetōe citariare
et loquēte et aliq̄ citariare. Et sicut appz i sacerdotē q̄ mouet
mandibulas

Dub^o

Que
Que

Que
Que

mandibulas vt caret pſalmos: aliud imaginat vt cōcubina: ergo multo magis pſis neceſſitas que mouet in rōne finis erit cā q̄ motus qui puenit a virtute aial: puenit et aliquid ſine volūtate: et talis eſt motus oculi. motus igit oculi eſt volūtarius de ſcda intērio ne. Iſte modus ſoluēdi eſt apparenſ ſatis et rhetoricus: et ſui contrē tus alio co in tractatu quē de corde conſtruxi: et poſterius in alijs q̄nibus iſtū modū reprobauit et ſequutus ſui in his viā. Auer. quā ponit. z. colligit. cap. de inſtrumentis mēbroz anhelitus. ca. 16. cui? tñ opionis ipſe nō ſuit iuctor. z. eſt q̄ motus palpebre ſit cōpoſitus ex motu nālī et volūtario. vñ loquēs de motu anhelitus dicit. Et alij ſapientes volūt q̄ ſit cōpoſitus ex duabus virtutibus. v3. volūtaria et nō volūtaria hoc eſt nālī et aial. et hoc iuenit in motu pluriū mēbroz: ſicut in motu palpebre et oculi. ad pſens tñ nō pſe: quorū cā. Et ex quibus ſcda ſoluunt. Auctores itaque enim et rōnes que pſant q̄ motus oculi ſit nālī: probant q̄ ſit nālī ex pte mō quo ſit: q̄ ſine deliberatōe q̄nq. Rōnes vō que pbat cū volūtariū cōcludunt q̄ ſit volūtarius ex pte virtutis et inſtrumentū et q̄nq. ex pte modi vt cū ſit volūtarius nobis. Ad rōnem. Ad om̄ q̄ loquitur de motu ſimpli nālī ſicut eſt motus elementoz de quo hic nō eſt ſermo. Et alij ſubtili poſſet ſolui ſed taceatur.

C Illius vō cognitio ex venis ei? eſt vt cognoscat an ſint groſſe et ample et ſignificat illud humiditatem ei? an ſint ſubtilis et ſtricta et ſignificant ſiccitatem eius: aut plene et ſignificat multitudinē materie in ipſo.

C Superius Aui. docuit cognoscere oculi diſpōnes ex tactu et ex motu: hic docet eas cognoscere ex venis. i. ex diſpōne venarū: dicit q̄ ſi venę ſint groſſe et ample. Ad huius pſis itellectū pſiderandū q̄ cū venę ſit quoddā corpus cōcū alterius cōtētiū quēdamodū de arteria dicit Bal. in libello de differētijs pulſū. ca. z. nos cōſideramus in ea duos modos diſpōnē. Illius modus eſt ex pte eius qd̄ pſinet ſim q̄ dicitur? q̄ venę ſunt plene aut vacue. Alij modus diſpōnē eius eſt ſim q̄ venę ſit lōga lata et pſunda: et quantū ad hoc dicimus in venis oculi q̄ ipſe pſit appere alte et late et dicitur groſſe: et pſit appere ſubterre vel deſſe et ſtricta et dicitur ſubtilis. ſit aut poſſunt appere late ſolū: et quīs nō ſint alte et iſte vocant ample: pſit appere ſtricta ſolū: et poſſunt q̄ nō ſint depreſſe et vocant ſtricta. Quāvis aut alijs modi cōbinationū poſſent fieri: per iſtos tñ itelligunt et moleſtū eēt narrare eos. Differunt aut modi diſpōnē venaz et ſunt ab eis ſim q̄ ſunt corpora lōga lata et pſunda: et modi diſpōnē q̄ ſunt ab eis ſim q̄ corpora cōtētiū et cōcū. Nā eſt poſſe q̄ venę ſit alte et late dicta groſſa et tñ nō ſit plena. ſit et opſe q̄ venę ſit ſtricta vel ſubtilis et ſit plena: quīs pſequat plus q̄ ſi eſt lata vel groſſa q̄ ſit plena: et ſi eſt ſubtilis et ſtricta ſit vacua. i. nō hñs de būdo in ſer: tñ qd̄ ſit ille diſpōnes differit.

C Sed diceret aliquis: quare nō docuit ſignificare per alias diſpōnes venaz. i. p caliditatem et frigiditatem duritiem et molitiem.

C Sed diceret aliquis: quare. A. p diſpōnem venaz nō docuit ſignificare ſuper cōplexionē calidā vel frigidā. Ad hui? ſolutionē cōſiderandū q̄ quīs venę ſequant epatis diſpoſitionē ſicut membris a quo aliquo mō ramificatur: et iō venę de epate ſignificat: tñ ipſe poſſunt ſignificare de cōplexione mēbris in quo fundant: q̄ ſz eius cōplexionē diſponi pſit. Dicemus ergo q̄ venarū amplitudo et groſſities. i. latitudo cū eleuatiōe ſignificat oculi cōplexionē calidā et humiditatem: et frigiditatem: ergo ſubtilitas venarū que groſſities opponitur et ſtrictura que opponitur. amplitudinē ſignificat frigiditatem et ſiccitatem. ſignificat ergo frigiditatem nō poſſentem materiam extendere. ſignificat ſiccitatem que prohibet extensionem. et hoc eſt etiam qd̄ Bal. vult in thegni. z. rex. cōmen. ss. vbi p venas lātas ſup caliditatem cōplexionis oculi docet ſignificare. et gñaliter et hoc vult. z. de cōplexionibus. 4. cap. vbi dicit. Cuius venę ſunt ample eſt in nā ſua calidus. et cuius venę ſunt ſtrictę eſt in nā ſua frigidus. et illud iō qñ caliditatis pſprietas eſt dilatare venas et aperire. idē ſentit Aui. p caſ. ſen. z. de ſignis comploz. vñ in thegni trac. z. trac. ventris. rex. cōmen. 12. dicit. Anguſtia frigiditatis eſt ſilia: amplitudo vō caliditatis.

C Sed diceret aliquis: quare nō docuit ſignificare p lōgitudinē venarū. Ad hui? ſolū dedit itelligi. Vel om̄ aliter q̄ lōgitudines venaz vident eſſe ſim lōgitudinem mēbroz: ad que debet ire in oibus vel in pluribus: iō er hoc auctores nō curāt ſumere ſignū.

C Sed diceret aliquis poſſet ne p venarū latitudinē ſignificari ſola caliditas vel ſola humiditas. Ad hui? dicit. q̄ p manifeſtā latitudinē et groſſitiem venaz ſignificamus caliditatem et humiditatem: q̄ ipſa nō poſſet ſic eſſe manifeſta niſi cōcurreret pñ efficiēs et materiale

vt rōq̄ abundanter: ſed p groſſitiem et amplitudinē minorē poſſemus ſub altero ſolo ſignificare: vel caliditatem ſolam cum temperie humidi: vel humidum abundans cū temperie caloris: et itelligatur ſimiliter de ſubtilitate et ſtrictura. Et his ad argumēta. Ad primū dicit qd̄ amplitudo et ſtrictura venarū et ſubtilitas et groſſitudo ſue diſpōnes venis pſprietates: ſed durities et molities et caliditas et frigiditas ſunt cōes toti oculo: vñ ſub ſignis ſumptis a tactu comprehendunt. Ad 2. om̄ q̄ Aui. dedit itelligere. Et autē q̄ mouit plus. Ad explicandū humiditatem et ſiccitatem q̄ caliditatem eſt: q̄ amplitudo et groſſities et ſubtilitas et ſtrictura cū ſint qd̄ humidi paſſiōes: q̄ ſunt extenſiones vel ſtiones immediatus depēdēt ab humido et ſiccō ſicut a pñ immediate: ſed a calō et frido mediatus et a pñ ex trinſeco mouēt. Alterius circa iſtā pte eſt itelligendū p h qd̄ dicit aut plene: ſignificat multitudinem māt: q̄ plenitudo et vacuitas venaz nō hñs ſignificare immediate ſup oculi cōplexionē calidā vel frigidā vel alia: ſz plenitudo ſup māt pſia ſue ſit humoralis aut vaporosa et vacuitas ſup materie pſinationes: et iō. A. dicit q̄ plenitudo ſignificat multitudinē materie. Cōſiderandū et q̄ ex h ſigno poſſumus ſignificare in oculo ſano et in oculo iſtū. In oculo qd̄ ſano ſup cōplexionē calidā vel frigidā vel ſiccā vel hūidā: vt ſi venas hñs lātas et groſſas naturaliter ſignificat calidā et humidā complexionem: et ſi habet contraria ſignificat frigidā et ſiccā. In oculo autem egro maxime ſignificamus per venarū plenitudinē vel vacuitatem vt apparebit poſt.

C Cognitio vō illi? ex colore ipſius eſt quoniam color ſignificat humorē dominatē pportionalē. i. rubens et citrinus et plūbeus et ſufcus.

C Hic docet cognoscere oculi diſpōnes ex parte coloris. Circa quā pte eſt itelligendū q̄ color in oculo ē duplex. vnus color verus qui ſup pſiſtiua apparet. alius eſt color q̄ nō eſt ſic verus factus p radios reflectiones: et iſte appet nobis in toto ſpacio conue. mō ſermo Aui. nō eſt de colore facto p radios: q̄ ille nō ſit pſprietas p ſentia quoz humor: ſed ſermo eius eſt de vero colore qui ſup ſiſtiua appet in hominibus ſanis: et ſup toto oculo in egrotantibus quibusdam: q̄ iſti colores fieri pſit a diſio humor. Et qd̄ dictis appet duo. pſio quō ex colore ſignificamus: q̄ ſi video oculum ruberū ſignifico ſanguine. ſi vō cū citrinū ſignifico cholera. ſi plūbeum. i. albidū cū aliqua obſcuritate ſignifico ſlegma. ſi ſufcum. i. tēdēt ad nigredinē ſignifico melancholiam. Sed appet in qd̄ oculis ſignificamus? q̄ tam in ſanis q̄ in iſtū vt notū ē. CSciendū tñ q̄ aliqui vna mā cui medicus oz pncipalr iſſtere ē p accidēs cā coloradi oculū alio colore q̄ ſit illius materie color: ſicut cū eēt in oculo aliqua mā crociſſima cholericā vel melancholicā: ex qua propter dolorē traberet ad oculum multus ſanguis et credere materia eē ſanguinea que pncipalr lederet: cū tñ nō ſit: attēde ergo illud. Sermo vō plurius de coloribz oculoz ſit in tractatu. 3. et ibi queretur vtrum oculus ſit coloratus et quomodo.

C Sed cognitio illius ex figura ipſius eſt quoniam bonitas ſue figure ſignificat fortitudinē eius: in creatiōe et malitia ſue figure ſignificat contrariū illius.

C Hic docet cognoscere oculi diſpoſitionem ex figura.

C Circa quā pte diceret qd̄ pte eſt bonitas in figura oculi. Sed diceret aliquis. quā diſpoſitionem ſignificamus per bonitatem et malitiam figure. Ad pñm dōm ſim noſtros auctores q̄ nālīs oculi figura eſt rotūda. Cū auctor pſpectiue dic. Oculi quāritati capiēde nō congrueret ſi rotūdus nō eſſet: quod etiā demōſtratiue ibidē dēducit Lommētor. Ad ſcōm dōm q̄ malitia figure hñs duo ſignificata. Unū immediatū: et hoc eſt mala cōpoſitio oculi ſue naturalis cum qua ſtat ſanitas nūc ſue egritudinalis: et vocat morbus in cōpoſitionali nā: ita bona figura oculi ſanitate in cōpoſitione idicat. Aliud eſt ſignificatum mediatum: et iſtud eſt defectus virtutis iſormatiue in pma generatione. Cū n. virtus iſormatiua ſit illa a qua mēbroz ſignificatiōes proueniūt ſicut et alie nature organice: vt ſumit ab Aui. pmo lib. ſen. 1. de virtutibus. z. c. ergo ſi oculus male figuratus eſt iſormatiue virtutis ſignificat defectū. Si aut oculus hñs bonā figurā ſignificat iſormatiue bonitatem: et hoc eſt qd̄ Aui. dicit. bonitas ſue figure ſignificat fortitudinē in creatione: et p pñs iſormatiue: q̄ illa eſt que creat et malitia ſignificat pſariū. virtus aut iſormatiua cū calore naturali operat: vt Lōmen. 7. metha. cōmento. 31. ergo bonitas figure et forme ſignificat in oculo comploz vel tēperatā vel calidā. malitia aut figure ſignificat defectū iſormatiue: et tor pōt ſignificare modos male cōplexionis quoz qualitates pſit virtutē iſormatiuā impedire. quāvis aut ois qualitas poſſit ipſo pportione organū virtutis iſormatiue: tamē pncipalr frigiditas illam impedit ſicut ipſa pncipalr cū calore operatur: ergo figure malitia videt

Queſt. 5^m

Queſt. 6^m

Queſt. 3^m

Queſt. 4^m

Bentilis

plus significare defectum caloris in oculo: h̄ et alios modos mala rum complexionis possit significare. ¶ Sed circa ista dicta tu di ces. ista dicta arguit q̄ oculi figura significet sup̄ com̄pone subie cti vel instrum̄ti in quo est virtus informatiua: q̄d est sperma nō tñ arguit de oculo. ¶ Dñm q̄ complexio mēbri nō solū dependet a materia ex qua fit vna ex impressione quā facit agens. ¶ Ex q̄b̄ apparet q̄ istud signū pōt applicari sano oculo in significādo dis pōnes cōpōnales vel compositionales. Sed in oculo nūc egro nō possumus eodem mō applicari: q̄ si ex tpe fiat in oculo mala figu ra: h̄ ex hoc nos significemus mō: bñ in cōpōsitione: tñ egritudine cōpōnalem nō possumus significare nisi in quātū illā malam figurā reducere mus ad talem humorem qui fecit eam. ¶ Sed di ceret aliquis que figura oculi est peior. ¶ Et dicendum taz lōga q̄ lata videt eē equalr mala q̄ equalr distat a pfectione rotundi. Si ergo aliquis oculus eēt in sua figura minus malus esset ille qui pa ram a rotunditate recederet: et in hoc essent necessarie demōstra tiones mathematice in distantis figurarum: ideo omitto.

C Dispositio aut magnitudinis eius paruitatis ipsius est fin q̄ dictū est in capite.

C hic docet significare per oculi quāritatem et dicit q̄ a quāti tate oculi magna vel parua sumit significatio sicut a capite magno vel paruo. ¶ Ad cuius intellectum est considerandū sicut sumit a Ba. in thegni scdo ter. cōmē. 36. et supra ab Aui. fen pma. Magni tudo et paruitas capitis diuersificat in significando fin ppor tio nem et iporportionē eis additam. Si enim caput sit magnum et cū bona pporportionē significat materiam abundantes et informatiua fortem. Si vō caput sit magnum et male pporportionis significat mate riam abundantem et informatiue defectū. Caput vō paruum h̄ omni no sit malum: tamē si est cum bona pporportionē minus malū signi ficat q̄ si est cū mala pporpor tione. Ita est et de oculis suo modo. Si enim oculus sit magnus et bone pporportionis significat fortitudinē virtutis informatiue et mām eruberantē. Si aut sit oculus magnus et male pporportionis significat abūdiāz materie et defectū informa tiue virtutis. Et q̄bus apparet quā cōplexionem significamus in oculo ex magnitudine: q̄ si est magnus et bene pporportionatus signi ficat cōplexionē calidā et humidā. calidā quidē q̄ significat vigore informatiue virtutis. et humidā: q̄ significat mās multā: vel signifi cat caliditātē solā cū tēpantia humiditatis: vel humiditātē solā cū tēp rātia caliditatis: et hoc si magnitudo oculi parū recedat a tēpamēto. Si aut oculus sit magnus et male pporportionatus significat cōplexio nē humidā in oculo q̄ significat ināe eruberantē: sed q̄ defectus fuit informatiue significat ex hoc cōplexio frigida. oculus ergo ma gnus iporportionatus significat cōplexionē frigidā et humidā. T̄ba denus vō vult q̄ possit significare cōplexionē calidā et humidā et alias cōplexiones. ¶ Notādū tñ q̄ duplicē cōplexionē possumus imaginari in oculo. Unā que sequit cū rōne materie fin se: et vt sic oculus magnus male pporportionis pōt esse calidus frigidus siccus et humidus simpliciter vel compositē: q̄ mā multa ex qua oculus magnus est factus potuit esse cōplexionis calide. Aliā cōplexionē imaginamur in oculo siue alio modo ex dispōne materie relata ad agens et vt sic mā apta extēdi est mā hu. sed nō bene format̄ mari me defectu agētis. deficit autē vt plurimum a frigido: iō magnus et male pporportionatus frigidā et humidā cōplexionē vt plurimū ar guit. Et q̄bus dicitis multe instātie que possent fieri soluunt. Quā uis tamen si quis veller subtiliter speculārī posset defendere q̄ ma teria multa nisi sit humidā nō possit trāsmutari ad oculū magnū sed esset sermo nimis plurius. h̄is habitis de oculo magno dicen dum eodē modo de paruo. Si enim oculus sit paruus et bene pro portionatus significat paucam mām et ex hoc siccā: et q̄ est bone pporportionis significat vigorem informatiue et complexionē cali dam. oculus igit paruus pporportionatus est calide et sicce comple xionis. Si aut sit paruus nō bene pporportionatus significat frigiditatem et siccitātē vt satis patet. et eodē modo intelligatur de oculo paruo sicut de magno q̄ ex parte nature materie fin se potest eē complexionis calide frigide sicce et humide: sed ex parte comple xionis quam habet ex dispositione materie respectu agētis est si cut prius dictum fuit.

Quæst. 7^m

C Sed diceret aliquis que est ppor tio ista quā h̄ habere oculo: quā magnitudo vel paruitas. ¶ Dñm q̄ quadruplicē pporpor tione oculi possumus accipere ad quam oculus magnus vel paruus pōt cōpa rari. Unā est pporpor tio ad orbitā vel ad fontē in quo est: quia in eo debite situctur non prominēs nec nimis profundus quāuis pfundatio pro visu plus laudet q̄ eminentia. Unde Aristo. de hyfozys aialium primo ca. 10. Oculi qui intus maxime acutissimi visus in oibus aialibus. Secunda pporpor tio est ad figurā q̄ sit debite figure. Tertia est ad caput: q̄ sit h̄ istā magnā magnitudinē et paruitatē ex hoc. n. significat informatiue bonitas. Quarta est ad operatio

Super tertio

nes: et hoc certificat totū q̄ sit bone visionis. oculus enim in quan titate magnus vel paruus bene pporportionatus in dictis quatuor rebus commendatur.

C Sed p̄suevit queri quare caput paruum ex toto vituperat: oculus aut paruus nō. ¶ Dñm q̄ cerebrū paruo existēte capite non pōt in suis vetriculis esse spatiosum: et cū sit multo: ab eo oculo: p̄m nō pōt bñ p̄ncipiare illa eo existēte paruo. Un̄ h̄aly in thegni tra cratu. 2. et cōmē. vbi dicit. Cū quidē in vituperatione sua qua vituperat paruitatē cerebrū p̄m p̄m p̄m q̄m ip̄m est radix nu che et neruis et c. Et de oculis subdit. Oculi aut sunt rami et nō sunt radices: nō ergo nocet paruitas eorū quādo est cū pporpor tione et bonitate in visibus et c. Alterius sciēdū q̄ si cōsideramus h̄ signū maxime significat in corporibus sanis. In corporibus enī egris nūc p̄ quāritatē oculo: aliter significamus. s. fin q̄ sunt p̄uicati et c. extenuati vel ingrossati: vt appēbit in capitulis p̄ticularibus.

C Sed dubitabā q̄ oculus sit melior an p̄uus an magnus vel me diocritus. ¶ Videt q̄ magnus. nam. B. in thegni. 2. ter. cōmē. 6. lau dat eū dicens q̄ significat substantiaz materie ex qua facta sunt eu cratim id est bone cōplexionis. Itē oculus est melior: qui est aptus plura videre: s. magnus est huiusmodi: quibus lineis visuali bus occurrētibus est expositus vt notus est. ¶ Vt q̄ oculus p̄uus sit melior auctoritate Ari. pal. 1. de hyfozys aialium. c. 10. Itē Ra sis. 2. p̄mētis. c. 4. vbi laudabilius oculi sunt parui pfundi. Alim plus ille oculus est melior q̄ nō ipedit a lumine in sua visione: sed oculus p̄uus est h̄mōi: q̄ p̄uus est vt plin pfundus et sic nō disgre gatus a lumine exteriori: sicut videmus q̄ bō de die in purco stas videt stellas vt Lōmē. p̄spectue. p̄pōne. 2. et A. 6. de aialibus p̄ri. 3. c. 2. et Ari. 5. de gñatione aialium. c. 2. al. 1. et cū in h̄ est q̄ nō disgre gat visus a lumine. ¶ Videt q̄ oculus t̄patus in quāritate sit melior q̄ fortitudo virtutis stat cū tēpamēto cōpōsitionis: vt h̄aly in thegni trac. 2. 99. cōmē. trac. testiculorū cōmē. 6. 2. 7. ergo eadē rōne cū tēp amēto cōpōsitionis. ¶ Dñm est ad hoc q̄ oculus debite magni tudinis pporportionatus in figura et p̄positione: q̄ nō fit nimis itus nec nimis extra et melior. p̄bat p̄ p̄ Ari. de gñatione aialium. 5. p̄mo ca. vbi dicit. mediū multi et pauci humiditatis optimi visus. sed oculus me dius in multo et paucio humido et mediocritas gñitatis: q̄ quāritas oculi maxie a quāritate suoz humorū depēdet. Idē sentit Ari. 1. de hyfozys. 10. cap. vbi dicit. Oculorū aut h̄ qdē magni: b̄ gdes puit medij aut optimi. h̄ vult Ari. in sua maiori p̄hyssionomia vbi dicit. Quicūq̄ oculos p̄uos h̄it pusillanimit̄ referēt ad symiā. q̄ vō h̄it magnos oculos referunt ad boues. igit bñ natū opz neq̄ magnos neq̄ paruos h̄ere oculos. q̄cūq̄ h̄it cōcauos malitiosi reducunt ad symiā. q̄cūq̄ h̄it oculos emēntes fatui referunt ad appetitāz et a fūnos: quare neq̄ emēntem oculorū neq̄ cōcauorū opz eē: me dius ytiq̄ habitus dominabit. Et quāuis p̄hyssionomicē dicat: ni hilominus tñ nālit̄ itelligitur. Itē Aui. p̄mo de aialibus loquēs de oculo dicit. medius est bonus inter ista. Idē vult Aui. in p̄ces su capituli vbi dicit q̄ medius in omni dispōne h̄az speciez est eū lis et c. hoc p̄bat rōne. ¶ P̄mo ille oculus est melior qui signi ficat fortitudinē virtutis generatiue et obediētia materie: sed oculi mediocritas et pporportionatus est h̄mōi: ergo sic. Maior est nota: declarat minor. Nam fortitudo virtutis significat ex debita pporpor tione quā cū dicimus habere: sed materie obediētia significat quāritatis mediocritate. ex hoc enim nec significamus multitudi nē humiditatis agēs: nec paucitatem nō p̄fecte capitiū suā actionē s. coartantis eā. ¶ Scd̄ rō. ille oculus est melior q̄ signi ficat in cerebro tēpamētū: sed oculus mediocritas est h̄mōi: q̄ et c. Maior est nota. Nā temperamētus in cerebro est bene dispōnes oculi causatiue et significatiue: q̄ cerebrū est eorū p̄m: vt Arist. 2. de generatiōe aialium. c. 12. al. 4. Sed minor pporpor tio est Alberti theonici in cōmēto qd̄ fertur fecisse super p̄hyssionomia Raf. 3. trac. Almasioz vbi Albertus dicit. Mediocritas oculorū tēpera mētū notat esse in cerebro. ex tēpamēto enī com̄pone cerebri seg tur perfectio virtutum aialium et maxime rōnalis: vñ et morū ve nustas. et quāuis sermo Alberti videat esse particularis: tñ vnuer saliter videt eū p̄ferre. ¶ Tertia rō. illi sunt meliores oculi q̄ me lius et p̄fectius habēt se in vidēdo: s. oculus medius pporpor tionaliter se h̄is in alijs est h̄mōi. Nā oculus magnus de sui quāritate h̄z qd̄ plus p̄mineat nimis irradiat: oculus paruus cōtra parū irra diat: medius at̄ medio modo. Si vō oculus paruus sui paruitati pporportionatus pfundior: q̄ oculus mediocritas h̄z hoc qd̄ stāte equa li sitū. i. nō moro capite multas res nō pōt videre: q̄ pyramida les linee ipediunt ne cū attingāt a rebus lateralibus sibi stātibz h̄ lucē magis recipiat sicut apparet in riuis strictis: vt Auer. colli get. 3. c. 38. ¶ Ex his ad Aui. dñm. P̄mo ad auctoritatē Ba. dñm q̄ nō simplr collaudat oculos magnos: s. magnos pporportionatos respectu magnorū imporportionatorū. ¶ Ad rōnem dñm p̄mo ne gādō maiore: plura enī videre posset esse cū mala visione. Vel con cessā

Quæst.

Dub. 10^m

cessa maiore ad minorem dñm q̄ oculus tēperatus est taliter situa-
tus q̄ nulla rerū possibilū videri ipedif pyramidaliter cū attinge-
re: vnde nec ossa supercilij ne facies sibi ipedimētū faciūt. Si autē
oculus magnus sit plus extra p̄minēs nihil p̄terea addit ad re-
cipere. Ad Arist. dñz q̄ loquit̄ de oculo paruo respectu magni:
et ex hoc dicemus q̄ oculus paruos melior ē magno: si sue parui-
tati ridet p̄funda situatio. vñ dñer. 3. colliget. c. 38. qui habet ocu-
los profundos remotius videt. Ad rōnem dñm. p̄mo cōcessa
maiori ad minorē dñm q̄ oculus temperatus non impedit etiā a
lumine propter sue virtutis fortitudinē: imo minus ipedif q̄ oculus
paruos p̄fundus. Vel aliter dñm ad maiore: q̄ in hoc oculus
paruos p̄fundus sit laudabilior: tñ h̄y duos alios defectus. Unus
q̄ in paruo lumine nō sit illuminat̄ vt tēperatus oculus. Scdō q̄
p̄ ipedimētū sup̄cilij et lateraliū p̄tū in gbus respectu tēperati
oculi p̄fundat nō pōt ter rez p̄pecies simul pyramidaliter recipere.

C Illius q̄o cognitio ex operationibus eius proprijs
est qm̄ si ipse videt occultum a longe et ex p̄pinquo si-
mul et non leditur ab eo q̄ ad ipsum reddit a visibili-
bus fortibus est fortis cōplexionis et equalis.

C hic dñi. docet cognoscere oculi dispoñē p̄ signa sumpta ab ope-
rationibus sibi p̄p̄is. operatio autē sibi p̄p̄ia est visio. p̄mo q̄
per visionē factā que est videre rem a ppe vel a lōge bona visione
docet cognoscere oculi dispoñē: q̄ melior est q̄ possit esse. Se-
cundo p̄ alias varietates in cōtingētes que sunt imperfecte vi-
siones docet supra malas dispoñē oculi significare. ibi (Si est debilis.)
Ad autē quare dñi. in hoc sermōne p̄longauit: q̄ hoc signū sumit
ab operatione. tale autē est p̄mū et perdurans vt ipse ponit libro p̄
sen. 2. illo ca. Accidētia et significaciones. Ad p̄mē partis euiden-
tiā est intelligēdum q̄ dñi. ex p̄fecto actu visionis docet signifi-
care sup̄ bonitatem cōplexionis. nā h̄y operationes organicoz p̄pone-
niant aliquo modo a m̄a compositionali: tñ radicaliter a cōplexio-
ne p̄ueniunt: vt dñl. semp voluit: vt apparet. 7. xerapē. 2. cap. 2. p̄
de iunamētis mēbroz. 2. ca. 2. in cōmō. 19. afo. tertie p̄tici. Quo-
tidiane vñ. Bona igit̄ oculi opatio. i. sua perfecta visio bona cōple-
xionē oculi significat. Bona autē cōplexio in oculo est cōplexio tē-
perata: igit̄ visio p̄fecta cōplexionem temperatā significat: et hoc
est q̄ dñi. vult cū dicit. est fortis cōplexionis et equalis. i. est cōple-
xionis tēperate ad iustitiaz. Sed tu dices quare dñi. cōplexio-
nē temperatā vocauit fortē et equalē. Ad dñm q̄ in cōplexione tē-
perata consideramus duo. s. virtutē anime et ipsam cōplexionem.
quantū ad p̄mū dixit fortē. quantum ad cōplexionē dicit equalē.
Vel aliter q̄ cōplexionē equalē possumus considerare duplici-
ter. Uno modo in se fm̄ q̄ ab extremis refractis resultat et vt sic
dicit equalis. Alio modo fm̄ q̄ est operationis p̄m̄ et vt sic dicit
fortis. Vel tertio modo possumus dicere q̄ cōplexio temperata
dupliciter considerat. Uno modo vt exterioribus causis resistit et
vt sic vocat fortis. Alio modo vt dictū est fm̄ q̄ ab extremis re-
sultat et vt sic vocat equalis. Iustitialis: vt est operationis p̄m̄ et
vocat fortis. i. resistēs causis corruptētibz. Scdō diceret aliq̄s
cū ex p̄fecto actu visionis iudicemus cōplexionē equalē oculi
quā cōpositionē iudicabimus. Ad dñm q̄ iudicabimus oculum ēē
equalē in cōpositionē: et hoc p̄mo q̄ p̄fecta cōplexio arguit p̄fectaz
cōpositionē sicut cū arguit effectū. nā cōplexio est cū cōpositiōis:
vt sumit a dñl. de cōp̄tionibz. vlt. ca. et p̄mo de iunamētis mē-
broz. 2. ca. Iste oculus dñz visio fieri nō esset p̄fecte compositionis.
dñi. igit̄ dedit hoc intelligi: et forsā per hoc q̄ dixit cōplōnē istius
oculi esse fortē intellexit q̄ esset bone cōpositionis. nam cōplexio
bona mēbz fortis reddit qm̄ mēbz cōpositio est bona: q̄ occur-
rit minus ledunt. Ad dñm q̄ est intelligēdū q̄ p̄fecta visio videt
in tribus maxime cōsistere. p̄mo in distātia visibilitū: q̄ videant
longinqua et p̄pinqua. Scdō in iudiciū rectitudinē: q̄ tā longin-
quis q̄ p̄pinquis bene discernat: et sic est ita q̄ nullus oculus eo
melius discernat. Tertio in modo iudicandi: q̄ nō ledat: et vt dicit
q̄ nō sit oculo rediosum vel laboriosum. Hec tria dñi. hic retigit
volēs notificare p̄fectissimū actū visionis. nā tangit certitudinē
iudicij: per hoc q̄ dñi. videt occultū. ipse tñ q̄ est tēperatus iudicat eā.
Scdō tāgit aliud in quo cōsistit p̄fecta visio. s. distātia visibilitū: q̄
tā p̄pinqua q̄ longinqua videat: et hoc cū dicit. videt a lōge et ex p̄-
pinquo simul. Notādū tñ q̄ simul pōt duobus modis itelli. Uno
modo simul. i. eodē instanti vel p̄ seculato cōprehēdit lōge et ppe: ita
q̄ oculus tēperatus nō eget p̄ ip̄picere ppe et postea gradatim p̄ce-
dere ad inspiciēdū lōge nec ecōtra: sed vna palpebrāz apertione
inspicit simul longe et ppe. Alij autē oculi deficientes a sua bonita-
te quasi cum quadā gradatione inspiciūt de ppe ad longinquum

et de longinquo ad p̄pinquū. Scdō mō pōt exponi simul vt dicat
simultatē in re obiecta: quasi dicat q̄ res p̄pinqua et longinqua est
ab eo melius visibilis q̄ ab aliquo oculo. Alij autē oculi deficientes
a bonitate eius nō h̄nt simul hec duo visibilia: sed quidam videt de
ppe et nō de lōge et qdā ecōtra: et in hoc est magna varietas s̄z ma-
gis et minus in hoibz. et sicut dico de re p̄pinqua qdā est meli-
visibilis ita de re longinqua. Tertio. Ad tāgit tertiū in quo ē cōsistit
p̄fectio visionis. s. q̄ oculus nō laxet vel noceat in inspiciēdo. q̄ mi-
nus laxet aliquo oculo: et q̄ maxime fatigātia oculi sunt visibilia
fortia et lucētia et alba: et ideo dixit. nō ledit. i. minus ledit ab eo qd
reddat ad ip̄m de visibilibz fortibus. Sed tu dices quid vult di-
cere reddit ad ip̄m. Ad dñm q̄ illud intelligit sp̄m a visibili for-
ti venientem: q̄ illa est quam visibile reddit oculo: et tūc exponit
nō ledit ab eo qd a visibilibz fortibus. i. qd forte et excellēs visibi-
le reddit ad ip̄m oculum: et dñz scribi reddit per geminum. ad. Alio
modo possumus dicere q̄. Ad loquitur hic s̄z medicos platonicos
q̄ dicebant visum fieri ex transmittēdo. illi enim ponebāt sp̄m visi-
bile exire oculum et ad oculum redire: et ideo dicit. nō ledit ab eo
qd reddit ad ip̄m: et tūc dñz scribi reddit per vnum. d.

C Et si est debilis visus et fm̄ contrariuz illius: tunc in
cōplexione eius et in creatione est corruptio.

C hic dñi. p̄ alios modos visionis imperfecte docet significare dis-
poñē oculi. Et p̄ in gñali. Scdō in sp̄ali. ibi (Et si ipse nō est.) Ad
intellectū p̄mē partis sciendum est q̄ littera dupl̄ pōt itelligi. p̄i-
mo q̄ sermo dñi. sit de quodā sp̄ali defectu visus q̄ est ledi ab oī-
bus visibilibz etiā paruis. vna enī conditio. p̄fecte visionis erat
q̄ nō ledere a visibilibz fortibus: ergo visio dicit̄ imperfecta qm̄
visus a visibilibz debilibz nēdū fortibus ledit. ista autē operatio-
nis visus malitia significat corruptionē. i. malam dispoñē in com-
plexione et creatione. i. cōpositionē. Sed tu dices quā malā com-
plexionē significat et quā malā cōpositionem. Ad dñm q̄ qm̄ homo
ledit a quocūq̄ visibili significat. p̄p̄ie multā sp̄m resolutionē
et cōpōnē oculi laxitatem: sicut nos dicimus ēē de stomacho qui a
quolibet cibo ledit: et q̄ id quo oculus imēdiate nō tolerat visibi-
lia nō est cōplexio vt calida vel frigida vel humida: s̄z est
potius qdā in spiritibus resolutio et quedā laxitas texture oculi.
dñi. vocauit hoc corruptionē cōpōnē: vt quasi dicat plus facit
hec ip̄porzio q̄ excessus qualitatis. Sicut et vocauit corruptionē
creatiōis. i. quadā laxitatē in oculi cōpōnē. Et q̄ mala cōplexio
calida p̄ viā resolutionis pōt hoc facere: et mala cōplexio frigida p̄
viā paucificationis sp̄is et relaxationis: et mala cōplexio sicca p̄ viā
p̄hibitionis trāsitū sp̄m: et mala cōplexio humida p̄ relaxatio-
nē et op̄pilationē: id dicemus q̄ altera illaz significat nō q̄ illi mo-
di cōpōnē faciāt hoc p̄ excessum qualitatis absolute: s̄z potius p̄
improporziōnē. Qui autē vult hoc p̄fecte itelligere videat qd dixit
m̄ sup̄ ca. scbe sen. p̄m̄ libri de causis debilitatis mēbroz. 2. 3. cañ.
sen. 13. ca. de stomachi debilitate. 2. 3. cañ. sen. 14. ca. de epatico. nā
iste oculus assimilabit stomachico et epatico. et dicit̄ infra trac. 4. 1.
ca. Sic ergo exponat ista si visus est debilis: et p̄o. i. fm̄ dñi illius
scilz fortis visus: q̄ ille nō ledit a fortibus visibilibz. Iste autē
ledit a quolibet visibili. In cōplōne est corruptio. s. p̄ ip̄porzio-
nē cū sp̄m paucitate taliter q̄ nullū sustinet visibile. et in creatio-
ne. s. p̄ quadā substantiē laxitatē. Scdō mō pōt ista expōi q̄ sit
qdā sermo gñalis statz declarādus: q̄ si oculus est debilis aliquo
trū modoz dicendoz: tunc in eo est cōplexio corrupta. i. mala: q̄
vel h̄z sp̄m multos grossos vel paucos subtiles vel paucos grossos
vt statim dicit̄: ex quoz sp̄m malitia oculus est male cōpōnē:
q̄ vñ mala cōplexio nociua ipedit iformatiā: ideo talis oculus
est debilis in visu erit aliquo mō male cōpōnē respectu oculi tē-
perati: et hoc est qd dicit̄ in creatione corruptio. i. malitia.

C Et si ipse non est impotens in comprehendendo p̄-
pinquum quamuis sit paruum et est impotens in com-
prehendendo longinquum: tunc spiritus eius est cla-
rus sanus parvus Et dicunt medici: quoniam non est
sufficiens dilatationi egrediēti p̄pter subtilitatem sui: et
significat per illud radiū quem credunt esse de sum-
ma spiritus: et quod egredit̄ et obuiat visibili: et si nō est
impotēs in comprehendendo longinquum: et si appo-
pinquat ei illud quod est paruum non videt ip̄m: et si
recedit ab eo fm̄ quātitatē lōgitudinis videt ip̄m: tñc
spiritus eius est multus conturbatus non clarus neq̄
subtilis imo humidus et eius cōplexio est humida. Et

Gentilis

dicitur medici quoniam non subtilitas neque clarificatur nisi in motu longo: et quicquid procedit radius in motu subtilitatur et attenuatur: et si debilitatur in vtriusque dispositionibus tunc eius spiritus est parvus et turbidus.

Cum ergo spiritus habet modos debilitatis vel defectus virtutis visive docet super oculi dispositionem significare. Triplex autem potest esse defectus visus: nimirum oppositus visui per se: vel quod oculus videt per se non longe: vel videt longe: et non per se: vel non discernit per se nec longe. Primum ergo ostendit quod significat visum a per se non longe. Secundo quid visum longe et non per se, ibi (Et si non est impotens). Tercio quod visum non discernit rem prope nec longe, ibi (Et si debilitatur). Quarta intellectus hanc partem simul est considerandi quod si vult verificare ista signa quod ponit medicorum auctoritate. S. B. 7. haly. Na. B. sequens Platonem sentit visum fieri extramittendo: ut sumit. 4. de accidenti et morbo. c. 2. et in comen. primi pnost. 26. comen. 7. de sententia haly. 6. theo. c. 11. Ista autem signa sumpta ab operatione visiva defecta sunt tria. Primum quod homo non potest esse comprehendere rem parvam appropinquando illi ubi videt: tunc a longinquo non potest ea videre: huius autem causa est. nam quod in isto est spiritus paucus et clarus: et quod medici dicunt quod iste spiritus est in oculo exit extra ut fiat visus: vel exit per eum: et hoc est quod dicitur de summa eius: id est spiritus iste paucus non potest ad longinquum extendi: et ideo non videt longe: sed sufficit iste spiritus extendi ad propinquum spatium: et ideo res a per se videt: et quod ille spiritus est clarus ideo clare videt rem propinquam: unde si sit parva videt eam. Secundum signum quod non videt rem longe: sed si appropinquat sibi rem parvam non videt eam: videt tamen rem proportionalem putatis a longinquo: et huius causa est multitudo spiritus turbidi grossi. Nam dicunt medici platonici quod spiritus est multus potest extendi ad longinquum: et quod est grossus in motu ad longinquum spatium subtilitatur quantum ad substantiam: et attenuatur. id est per parvas diuiditur: et ideo clare rem potest longinquam videre. Tercium signum est si debilitatur in vtriusque dispositionibus. id est quod non clare videt nec per se nec longe. Et causa est spiritus paucus vel paucus et ex hoc non videt longe: et turbidus: et ex hoc non videt prope. S. q. d. discernit. Alterius est considerandi quod ex ista tota accipimus tria signa significabilia tres modos malorum complexionum in oculo. nam si homo non videt longe videt clare de per se significat complexionem calidam et siccam. Si cholericam: quod huius humoris est facere spiritum paucum clarum. vel si significat paucum sanguinem subtilem. si vero homo videt longe et non per se significat complexionem tendentem ad flegmaticitatem. si frigida et humiditas: quod spiritus multus et grossus fit a sanguine flegmatico grosso: eo. u. ipso quod est multus: oportet multam esse humiditatem: et corpore quod est grossus oportet esse grossitatem. et ideo dicitur Avicenna turbatus non clarus est. imo humidus. Et ex hoc potest et quis accipere quod hic significaret complexionem calidam et humidam cum grossa humiditate tunc iudicio tamen estimatio plus credo quod significet complexionem frigidam et humidam. Si autem homo non videt discernendo nec per se nec longe significat complexionem oculi frigidam et siccam quod melancholicam: quod spiritus paucus et turbidus maxime melancholicus est. Et notandum quod signatur dicitur: et si homo non discernit per se nec longe: quod de isto homine dicitur quod videt sed confuse. si. n. non videret deberet dici cecitas: et tunc non esset sermo Avicenna. hic sufficiens: cum cecitas plures causas habeat infra predictas. 4. tractatu. Ista vero medicorum dicta non habent veritatem in eo fundamento cum dicunt visum extramittendo fieri. Inuestigatio tamen de causa huius defectum visus postponetur ad tractatum quartum. Alterius circa hanc partem diceret aliquis an hoc signum potest attendi in sano et egris nunc. Unde quod si videmus quosdam a principio natiuitatis habere tales defectus in visu: et isti dicuntur sani. quosdam vero videmus ex tempore incurrere in hos defectus: et isti possunt dici egrum nunc: si impediuntur ab operationibus consuevis. et loquor hic secundum eodem modum dicendi non secundum meum quicquid quod a principio generationis possit egritudo ut nunc contrahit.

Cognitio autem illius est ex dispositione eius quod ab eo currit est: quoniam si ipse est siccus et non facit lippitudinem oculo: tunc ipse est siccus: et si facit lippitudinem superflue tunc ipse est humidus valde.

Cum docet cognoscere oculi dispositionem ex signo. scilicet lippitudine. Circa hanc partem primo diceret aliquis. Avicenna. v. rube log: quod arguit si oculus est siccus: ergo est siccus. Unde dicitur quod siccatas est duplex ut sumit de complexionibus. z. c. 1. Una est per privationem corporis humiditatis. Alia est siccatas qualitatua. Avicenna. ergo sic arguit. Si oculus est siccus: quod oculo nulla facit lippitudinem: ergo est complexionis sicce. arguit quod a privatione corporis humiditatis ad siccatatem complexionalem.

Cum dubitat cum ab oculo erant si solus lippitudo sit et lachryma quare per lachrymam non docuit significare. Unde quod lippitudo accipit dupliciter. Uno modo per priorem ut distinguitur a lachryma: quod sumit a comen. p. 110. 13. comen. b. modo non sumit hic. Alio modo large per extendi.

Super tertio

tur ad lachrymam: et sic sumeret hic ut. A. velle docere significare super complexionem oculorum sive sani sive infirmi sunt: et ideo non solum in hominibus sibi sanis per fluxum lachrymarum et lippitudinis iudicamus: imo etiam in patientibus ob ophthalmiam: ut infra patebit. Secundo modo possumus respondere ut statim apparebit.

Dubitat tertio virum in oculo tempore possit accidere lippitudo. Et v. q. no. p. A. 1. can. fen. i. illo ca. nutria. vbi enumeratio visus perfluitates tertie digestionis particulares non enumerat lippitudinem: sed solum dicit. cuius pars est quod per foramina egreditur sensibilia: sicut per nares et istius auditus. hoc probatur ratione: quod si lippitudo sit per defectum digestionis virtutis circa nutrimentum: ergo non poterit appere in oculo tempore: quod tunc non esset tepatus: sed lippitudo fit a defectu virtutis digestionis: ut comen. 1. p. 13. comen. b. vbi dicitur: lippitudo est supfluitas cibi: cuius digestio non rectificatur. et subdit post. remanet ut sit causa illius debilitas virtutis. Amplius si lippitudo posset appere in oculo tepato: tunc eadem ratione lachryme possent appere. sed v. falsum est auctoritas ponat curam lachrymarum sic rei defectus: non quod appetit in sanis optine. Item illis non potest appere lippitudo: quod virtus nalis oculorum est fortis: sed h. est in oculis tepatis: ergo maior est nota: quod quanto calor inatus fortior est tanto resolo supfluitas est occultior: ut sumit in comen. ill. p. 10. vbi dicitur: lachryme et vere. afo. 15. et A. 4. can. fen. z. cap. de diversitate dispositionum in sudado. Unde arguitur: quod si lippitudo non apparet in oculo tepato: tunc signum quod h. ponit ab. A. non est v. q. no. quod coprehenderet hominem tepatum. Unde dico quod lippitudo apparet in oculo tepato sed parca. Probatur de mete. A. q. oculi oino vacui a lippitudine dicitur esse siccatas: et oculi facit lippitudinem supflua dicitur esse humiditas: ergo oculus tepatus vel est oino siccatas vel facit lippitudinem: tunc erit siccus non tepatus. vel est oino lippitudine abundans: et h. est falsum. Sequitur quod si oculo tepato sit aliquid lippitudo. Idem est sententia. A. cum dicit quod oculus est dispositio oculi per tunc de qua dicitur: oculus medius est equus. tepatus: sed de dispositionibus oculi vel est oino non h. lippitudinem vel supflua h. est: cum medius iter ista sit aliquid h. lippitudinis: ergo in oculo tepato nalis aliquid appetit lippitudo. hoc idem affirmatur de mete. S. 1. de reg. san. i. fine vbi volens declarare quod est quod quedam membra supfluitates tertie digestionis purgat sensibilibus et per plures vias. dicit quod est per dignitates membris inclusit iter duas presens: sicut est cerebri quod purgat per nares et palatum et aures et per futuras. vel est quod membris quod est actio multum certificata sic oculus et ideo purgat naribus et per palpebras: et ideo dicit. S. q. non purgat quod membra non solum in poris sensibilibus: sed et sensibilibus vel per principalitatem membris vel per deperitatem et in membris corporis cerebri quod est domus: rationalis aie et ab offe p. tunc deperit: expurgat per nares et palatum et aures et per futuras caluarie. vel per certitudinem actiois ut oculus: quod purum est opus in quibus quod ex cerebro defluit. i. nutrimentum expurgat per nares et palpebras. Unde alia translatio de reg. san. li. 1. c. circa finem. Oculum non per principalitatem sed per certitudinem purus est idem ad actus certitudinis sensibilibus vel sensibus euacuat poris totam quantam supfluitas in eo gignit per nares et palpebras. Ex h. arguo sic. oculus quod certissime et clare operationis h. expurgatoria sensibilibus: ergo oculus tepatus non prohibet quod possit sensibilibus suas supfluitates emittere. Unde tu dices cerebri h. sensibilibus vias ut futuras: non tamen sensibilem inde emittit supfluitatem. Unde dicendum quod imo quod capitis foriditatem: foriditatem autem sensibilibus supfluitas dicitur potest ut sumit ab Avicenna. 1. can. fen. i. cap. de qualitate generationis humorum. Unde ex h. arguo. oculus h. sua sensibilibus expurgatorem nalter per nares: ergo non videtur in oculis quod palpebras scilicet per lippitudinem sensibilem nalis mudificet. Unde tertio arguo ratione probabili. membris abundans in humiditate et huius calor debilis v. q. non liter possit sensibilibus suas supfluitates expurgare: sed oculus est membris humidus vel cum multa humiditate: et debilis calor: quod frigide complexionis quantum tunc oculus sit tepatus: ergo v. q. oculus suas supfluitates nalter possit sensibilibus expurgare: talis autem supfluitas apparet in lippitudine. Unde notandum tamen quod differat lachryma et lippitudo: quod lachryma est supfluitas aquosa subtilis et maxie quod ad oculum venit in dispositione in parte anteriori: sicut apparet ex tristitia et quod per motum multum in parte anteriori: in quo eliquat aliquid flegma: et ideo calefacto capite maxie in parte anteriori: sicut apparet in tristitia et quod per motum multum in parte anteriori capitis et conclusionem quadam caloris fit lachryma: et est in multo gaudio: et ista est lachryma quam sepe videmus: sed propter hanc de supfluitate nutrimenti oculi fit et lachryma: sed ista non apparet nobis: quod purgat per nares: ut statim dicitur. Sed lippitudo est supfluitas nutrimenti oculi. Ista autem supfluitas est duplex. Una nalis: et ista est de materia quam nalter erubescit de nutrimento oculi que sui qualitate non est apta coherere: ista est nalis lippitudo. Alia est quod per defectum virtutis oculi non purgetur: sicut apparet in lippitudine febri: citatum febribus malis: et de hac lippitudine non est h. fermo: quod est per nalam. lippitudo vero nalis quod est supfluitas nalter p. nutrimentum oculi: ista est quod potest appere in oculo tepato. Quarta cuius intellectus est

Dub. 11

est sciēdū q[uod] quatuor sup[er]fluitates nāliter possunt p[er]siderare in nutrimento oculi. Una est subtilitas oīno insensibilis: et ista rece dit euaporando insensibiliter. Alia est non sic subtilis sed t[ame]n va- porosa et sicca: et ista p[er]tinet in pilos palpebre. Tercia est aquosa fluida: et ista erit p[er] nares: vbi ab oculis ad nares sunt v[er]e g[ra]dus iste aquose sup[er]fluitates siue humiditates purgant: et iō h[ab]et de regi mi. sani. vna oculi purgatione ponebat fieri p[er] nares. vñ h[ab]et. de sup[er]fluitatib[us]. 4. ca. loquēs de iuuamēto foraminū nariū dicit q[uod] fuit itē vñ iuuamētū a[ut] i[n]strūm[in]tū in oculis. s. vñ in qua opte sunt super fluitates ab extrinsecō. i. a partibus oculi. ad intrinsecū. i. ad p[ar]tes nariū. s. vñ a littera reperiat et possit saluari. Ista autē mā que per nares euacuat est illa que lachrymas facit: cū nō p[ot]t inde euacua ri: et p[ot]t p[er]tingere p[er] multas causas: vt dicit ista ca. d. lachrymis. vñ totū p[er]tinet lib. 2. ca. 5. ponit q[uod] si humiditas aquosa nō p[ot]t ire ad nares facit lachrymā vel garab. et hoc ista declarabit. Et h[oc] p[ot]t set assignari cā: quare q[uod] fricamus oculū cessamus sternutare: q[uod] aliqua mā a p[ar]tibus nariū ad p[ar]tes oculi diuertit: vel q[uod] fricatio ocu lo liquat aliqd aquosum in narez q[uod] remouet mordicationēz ali cuius rei facit sternutare: s. alia cā assignat ab Ari. p[er]le. 33. z. p[er]lema. Quarta sup[er]fluitas oculorū est magis digesta et parum grossior. i. cōstātio: et ista est lippitudo. Et g[ra]dus apparet q[uod] lippitu do et lachryma. i. mā lachrymā p[ri]ncipal[iter] differūt in duobus. p[ri]o er p[er]te loci eūonis: q[uod] lachryma. i. hūiditas aquosa subtilis et euacuari p[er] nares s. lippitudo p[er] vias palpebrarū et iuxta lachrymalia. Scō ex p[er]te mae: q[uod] mā lippitudinis ē pariter p[er]tās magis p[er] digonem: lachryma autē est magis cruda. Et q[uod] possent sumi alie dñe: q[uod] lachryma est de nutrimento oculi nōdū p[er]pino p[er] digonē: imo remoto et crudo: s. lippitudo est de nutrimento q[uod] iā trasfor mas in oculū: et maxime in sui tunicas exteriores. Et quo ēt appet q[uod] lippitudo nālis in sanis similes sanies: nō t[ame]n est vera sanies sicut apatis: q[uod] sanies opatis fit ex mā corrupta. lippitudo autē nō ē necessarium q[uod] er illa fiat. Et g[ra]dus sumit alia o[ra] q[uod] lachrymam p[er] oculū euari nō est fm nām: vñ nō p[ot]t inesse oculo optime sano: sed euari lippitudinē p[ot]t oculo optime sano inesse. Alia ē dñā su mis q[uod] lachrymā mā est t[em]p[or]e p[ri]or q[uod] lippitudo: vñ lachrymā mā possunt similitare sup[er]fluitatē aquosā q[uod] iū mēbris gñatur circa nu tricationē q[uod] ē sudor nālis in gñatū: s. fm mēā opinione sit ros. i. humiditas q[uod] p[er] ros. s. lippitudinē possunt similitare foriditici mē bry: quāvis t[ame]n lippitudo hōi optime sano possit inesse: ipa t[ame]n d[icitu]r ē p[er]titionata ex p[er]te quātitatē: q[uod] non sit multa ex p[er]te sube: q[uod] sit digesta debite sube ex parte t[em]p[or]is appitionis: q[uod] marie in fine fo rmi appet: q[uod] tūc sup[er]fluitates alique circa oculū retēte p[er] p[er]bi hoies nō resoluūtis. Et q[uod] ista lippitudo est valde paucā: iō l[oc]u coiter hoies ab ea nō absoluant quātūcūq[ue] sanis: t[ame]n ipa cadit leuiter ab oculis t[em]p[or]e de se cū est ericcata q[uod] p[er] motū palpebrarū p[er]tinuit: et p[er] multa alia. C. Dices tu q[uod] nā sup[er]fluitatē oculi aquosā euacuat p[er] nares: s. illā sup[er]fluitatē magis digestā euacuat p[er] oculos. P[er] d[icitu]r q[uod] cā fuit. p[ri]o ex p[er]te quātitatē ē q[uod] aquosa sup[er]fluitas erat amplior: s. lippitudo erat paucior. Secundo q[uod] sup[er]fluitas aquosa erat de nutrimento adub remotō et p[er] p[er]se p[er]bat ante q[uod] nutrime tū attingeret p[er]pinoque ad subum oculi: et iō p[er] viā loquinq[ue] p[ot]uit euacuari. P[er] ex quo dicto p[ot]t solū p[er]dictio q[uod]a que v[er]t q[ui]s iter lo quētes de mā aquosa q[uod] ab oculis p[er] nares euat an sit sup[er]fluitas ce rebz vel oculi: q[uod] p[ot]t dici v[er]iusq[ue]. p[ot]t quidē dici cerebz sup[er]flui tas sicut mēbz a quo tota mā p[er] nutrimento oculi venit: s. p[ot]t dici sup[er]fluitas oculi sic eius a cuius nutrimento segr[eg]at: vt tādē nutri mētū oculi derelinquat purius: lippitudo vō de p[er]pinoquoz nutri mētō: et iō p[er] viā p[er]pinoquā euacuabit. Imaginoz enim q[uod] lippitudo resudat p[er] poros tunicarum vel tunice exterioris oculi.

C. Et g[ra]dus iā dictis apparet tria. p[ri]mū est q[uod] nō docuit signifi care p[er] lachrymā. Dñm q[uod] lachryma oculo nāliter se h[ab]ere saltē opti me nō p[ot]t inesse: imo est signū malū: q[uod] ad minus significat q[uod] mā nō tēdit p[er] suā viā. i. n[on] ire p[er] nares. C. S. tu dices quare s. p[er] exitus humiditatis a nariis nō docuit significare sup[er] oculi cōplexione. P[er] dñm q[uod] multū poterat decipere p[er] dispōne humiditātū a cere bro veniētū g[ra]dus ille q[uod] ab oculo veniunt admiscēt et sunt valde paucē respectu humiditātū veniētū a p[ar]tibus cerebz. C. Scō ap paret quare lippitudo multa significat humiditātē: q[uod] significat eruberatā nutrimenti p[er]ping oculo ei. Uñ. A. siccitas. i. p[ri]uatio significat in oculo nutrimenti paucitātē et siccitātē p[er]sumptiuam. C. S. tu dices imo v[er]o q[uod] lippitudis eruberatā significet siccitātē. p[ri]o q[uod] famosus v[er]o q[uod] lippitudo ē sup[er]fluitas melica: sic aurū for dices et sup[er]fluitas cholericā. et antiquā ille Daurns h[ab]et pulit et in ductorū. Raf. Signū ēt colice sup[er]fluitatē p[er] aures ē lūns color: et exp[er]tia q[uod] pictorēz q[uod] lib[er]oz ponit aurū sup[er]fluitates ad rūpē dū spūmā color. Signū vō mēse eūonis p[er] oculos ē color lūidus. s. quāto plus abūdat melia: tāto plus ē i oculo siccitas. Ampli[us] h[oc] nutrimentū p[ot]t ēē melice p[er]ticia: et t[ame]n in q[ui]tate siccū. Jte p[er] nutri

mētū a quo ista lippitudo decidit ē nutrimentū p[er]pinoquā pelliculis oculi: et t[ame]n ipse sunt sicce. P[er] Ad h[oc] possum[us] dupl[ic]iter r[ati]onare. p[ri]o q[uod] bu meetatio ē dupl[ic]iter. Una p[er] p[er]ticiaz būdi corp[or]is fluidi. Alia q[ui]tatiāz Dicem[us] q[uod] A. p[er] multā lippitudinē i oculo sano arguit būditatēz i nutrimentū abūdatā. cui[us] r[ati]o ē: q[uod] i oculo sano nō p[ot]t ēē multa lippitudo nisi vel ex multa mā: vel ex virtutē defectu. nō q[uod] ē defectu virtutē: q[uod] tūc p[ot]t dīcere s[ic] firm[us] s[ic] tūc ē p[er] multū nutrimentū. oculi lūns ē q[uod] sua nutrimentalis mā abūdat ē humidus respectu būdis d[icitu]r siccū nutrimentū. Sill[us] p[er] p[er]uatiōne lippitudis significat in nutrime to paucitas: vel fortis ericatio siccitas significat: s. s[ic] ocul[us] mē diocriter circa lippitudinē se h[ab]ere significat tēpantia. P[er] Er q[uod] apparet solo z: q[uod] nō solū multa lippitudo et eius p[ri]uatio significat humiditātē et siccitātē p[er] p[ri]uati būdi nutrimentū et ei[us] p[ri]uatiōne: s. et significat būditatē et siccitātē cōp[er]sonales. multitudo. n. nutrimentū in mēbro nāl[is] se h[ab]ere et nutrimentū solo in quāto respectu illi[us] peccā te est cā sue humectatiōis respectu mēbz paucificati i quāto eiusdē nutrimentū: semp. n. nutrimentū paucitate et q[ui]tatiāz mēbz erica tur: et ēt ifridat in vltio: vt sumit. 7. t[em]p[or]e. ca. 7. P[er] dīcē ēēt multa vi dēda s[ic] omittant. P[er] Ad h[oc] vñ o[mn]i p[er] lippitudo nō est sup[er]fluitas melica: sed intātū attestat mēse respectu aliaq[ue] sup[er]fluitatū aquo saz in quātū h[ab]et plus de p[er]ticia. Coloz ē eius t[em]p[or]e ēē alb[us] nāl[is] nō lūi dus. P[er] Ad z. vñ o[mn]i q[uod] h[oc] p[er]sumit reliq[ua] parib[us]: q[uod] abo oculi sunt fa ni: et equal[is] in calo et frido dīpositi. n. in vno abūdat nutrimentū et iū alio deficit necessario vñ ē siccū et reliquū humidum. Et quo apper[et] q[uod] p[er]pino sup[er] humiditātē et siccitātē significat lippitudo: nō sup[er] caliditate et frigiditate. P[er] Ad z. vñ o[mn]i q[uod] l[oc]us imediate de cōfiois sunt pellicule: t[ame]n lippitudo est de sup[er]fluitate nutrimentū totū oculi: et maxie est de sup[er]fluitate musculorū carnis et pinguēdinis q[uod] sunt sup[er] p[er]ticia. P[er] Uel al[iter] p[er]cedēdo q[uod] sit de sup[er]fluitate tunicaq[ue] q[uod] sunt sicce cōp[er]sonis: et tūc adub sequit[ur] q[uod] tunice oculorū quāto magis sunt depauperate nutrimento ēt p[er]pino: tanto sunt magis sicce: quāto autē nutrimento plus abūdat: tāto sunt magis humide. C. Tercū q[uod] ex p[re]missis apparet est quare in homine bene fa no fm oculos p[ot]t esse lippitudo: et non lachryma.

C. Tunc ad h[oc] p[er] ad auctoritatē Aui. o[mn]i q[uod] ibi nō enumerat oīs corp[or]is sup[er]fluitates: vñ dicit alias itelligere: q[uod] nobis fm nāz sunt: sic ēt est sp[eci]ma. P[er] Ad rōnē dñm. Ad auctoritatē Lōmēta. q[uod] loquē de lippitudine p[er]t nām q[uod] appet in febrib[us] malignis cū oculorū p[er]ca uitate: ista eni sit ex defectu virtutis: et distinguit p[er] lippitudinē fa cta multitudinē mae: sic ab Aui. sumit. 4. ca. fen. 2. de signis oculo rū: et a Lōmētatoz ibidē. imo differūt hi modi lippitudinū sic for dices eueniēs hōi fm nām: et foridices q[uod] accidit in fine sudor[is] paro ximaliū. P[er] Ad z. vñ rōnē dñm q[uod] p[ri]uati nō tenet: mā. n. lachrymaz nō ē nāl[is] p[er] oculos educi vt apparuit. P[er] Ad z. vñ o[mn]i q[uod] fortitu do virtutis nō tollit eūonē sup[er]fluitatēz sensibill[is] q[uod] p[er]tēt sensibill[is] euari: sic nec fortitudo virtutis tollit fecē vel vniā: sed tollit eas que debēt insensibill[is] euacuari sicut sunt mae quedā vaporose mē bry: que si virtus est debilis nō euacuāt occulte sed manifeste. mā aut lippitudinis est mā sufficēter grossa: et calor oculi natura lis quātūcūq[ue] sit oculus tēpatus nō est multus fortis vel acutus: cū oculus sit membrū frigidū et humidus: et ideo eget sensibill[is] eūo ne. hec sunt dicta de lippitudine p[er]ticia: q[uod] parum inuenit de ea dictum ab aliquo. vñ hoc erit p[ri]m[us] inuestigationis alijs. C. Alie rius est notādū: q[uod] l[oc]us p[er] lippitudinē possimus alijs modis signifi care: illi t[ame]n multū appropianatur in egritudinibus. s. iudicium ex for ma et caloze et ex substantia: de q[ui]bus post[er]ius in particularibus capitulis apparebit. Et Aui. nō dixit de hoc hic.

C. Ex dispōne autē passionū eius q[uod] si ipse ledit a caloze et sanatur a frigore: tunc ipse h[ab]et malitiam cōp[er]sonis calide: et si ledit a p[er]trario tūc ipse contrariū habet.

C. Hic Aui. docet significare sup[er] oculi dispōne ex passioe. s. quā ab extra recipit. C. Ad cui[us] euidētiā notādū q[uod] h[oc] mēte h[ab]et in t[em]p[or]e z. ter. cōmē. 59. illo ca. Et his vō tēdēs oīs imoderata discretia no cēt a simili iuuat a dño moderato vsu. s. si oculus iuuat a frigido ipse est in cōplexioe calidus: et si nocet a calido: ipse ē in cōplexio ne calidus. C. S. tu dices quāto iudicabimus de oculo tēperato. P[er] dñm q[uod] altero duoz modoz: vel q[uod] nō nocet nec a calido nec a frigido: q[uod] corpus temp[er]atū est p[ot]tēs resistere egris causis: vt. B. in t[em]p[or]e. z. ter. cōmē. 16. vel q[uod] a tēpatis causis cōseruat. Jte t[ame]n sermo indigeret prolira ingitūde: de qua p[er]fecte scripsimus in q[uod] ne nostra de cōseruatiōe sanitatis. P[er] Ex quibus apparet q[uod] iste canon verificat in sanis et in infirmis: in sanis vt dictū est. sed in i firmis: q[uod] siq[ue]s egrotet in oculo et iuuat frigidis significat q[uod] mor bus est calidus. si iuuat calidis et nocet frigidis significat q[uod] est fri gidus nisi forsan ipressio accidentis decipiat: q[uod] morbū oculi mā lē calidū p[ot]t iuuare medicina calida p[er] viā resolonis. ab hoc t[ame]n errore docet cauere. A. in cas. gñali. p[er] libro fen. 4. z. ca. 2. z. ca. 3.

Gentilis

fen.13.de signis diſponum ſtomachi. ⁊ fen.22.de ſignis podagre.
 Aliterius notandum ꝯ ſi faciem noſtraz reuoluimus ad oia ſu
 praſcripta ſigna inueniemus illud ꝯ dicebat in principio capitu
 li. ꝯ iſta ſigna ſignificant diſpones ſanas ⁊ egas in oculis. vñ Aut
 cen.in fine ſequentis ꝯꝯ. docet illa accipere ꝯ prius adaperit ad
 diſpones ſanas. ſilr hec ſigna ſignificant de compoſitionibus oculiꝯ
 quedā etia de naturis compoſitionibus vñ viſum eſt.

T Et scias q^d medius in omni dispositione haru^m spe-
cies est equalis nisi superfluous in bonitate visus: ipse
enim est equalis.

CSupius Zulc. occuit pñficare p noue signa sup oculi dispōnes
 declarado e vnoquoq p se. In pte ista declarat quiddam de quo
 posset queri, nā diceret aliqui cū ista signa habeam extrema
 mediū quod de illis significat oculus tēpam: vel sunt oculi
 tēpati. Rñdet Zul. q. q. in o. dispōne har speciez. f. signoz. i. o. di
 spōne signata per species dīctor signoz. m. oculus in dispo
 ne indicata p signa est equalis i. oculus temporis ad iustitiaz: nū
 in vna dispoitione illoz signoz. f. in dispoñe signata et opatiō
 nis oculi. pñpiz et est vñsone q. oculus medius in actu viden
 di non dīcī equalis: est oculi superfluis in bonitate visus: hoc
 erat vñi et extremū: imo oculi dīcitur equalis i. tēpam ad iustitiaz.

erat vultu extremum: et quid dicitur equale: et tempus ad
Cād cuius extremitate notandi quod occurrunt p oia pmissa signa isto
nō eligimus ad oculū repāri: / Nā quātū ad p^m signū sumptū ex
tactu oculū repāretur est: cuius tūc nō excedat in calore nec
in frigore nec in aliqua passiva: et qualitatē. / Quātū ad scōm si
gnū qd nō sit pigri motus nec oīno velocis qd sunt extrema s; me
dy. / Quātū ad tertū signū oculū repāret nō hīs venas gros
sas amplas nec subiles frictas: qd bec sunt extrema: fed by eas
mediocres. / Quātū ad quātū signū qd nō sit coliculus rubei i suis tu
nicis nec albi plūbei vel fusci. / Quātū vō ad quātū signū. s. ad figu
rā qd nō sit figure lōge vel late s; rotūde. / Quātū ad signū sextū qd
nō sit magnus nec parū s; medicioris. / Quātū ad septimū qd nō
sit siccus pūritus oīno lipitudine nec habeat eas multā. / Quā
tū ad octauū qd nō nocet a calido vel frigido. Ergo oculū tempe
ratus in oībus dictis signis tenet medium z nō aliqd extremū. S; quātū
ad signū sumptū ab operationibus s; extremū. s. hoc qd est
longe z prope videtur z oculatio: plus qd alius oculū.

Dub^m 12^m Sed dubitat diceret aliquis: nō vř q oculus tempatus sit in extre

famili' i' ai' un
mole nofciun
folunt' eor agn
+ agniti. l'ia
in idadit. n'
la l'io non
el q'ndiq;
S.

non operatio in fine: q̄ si hoc est sequere et vifus opatio non
poffet ledi triplr̄: ficut alie opat̄es. fed hoc eft falſum: q̄ fal̄ in
t̄bgni. z. trac. vñtr̄. ter. cōm̄. 33. z. q̄. de accidēt̄ z. morbo cap. 4.
leſam actionē dicitur triplr̄: q̄ vel aufer̄ vel diminui vel int̄
dē. p̄ntia ē nota: q̄ in infetione vel augmento vifus opatio
fit optima oculi fanitas: vt bic. A. Itē om̄e extremū vidē dicere
exceſſum. z. p̄ntia int̄temp̄tia. Itē vidē q̄ oculus tēperatus oc
cupet extremū in quibzda ſignis alijs: vt in ſigno a colore: q̄ nū
ter quātū ad p̄tes coloratas q̄ eā albus: vt app̄et de p̄dictis: ſilr̄
quātū ad figurā: q̄ figura rotundū ēſt extremū. It̄ p̄ntia ēſt
Aut. q̄ ad diuis intellectū op̄ vidē q̄dō in opatio vifus cadit
extrema z. mediū. It̄ dicemus aut̄ q̄ duplicē quātitatē p̄ſideram̄
in opatione oculi. ſint̄ſuū z. ext̄ſuū. It̄ ſuū q̄ dicimus q̄ v̄
tēſe vidē vel remiſſe vel mediū mō: z. ſub hac diuiſione pōt redu
ci alia diuiſio q̄ ēſt poſſe vidē occultū z. parū r̄ēvel̄ manife
ſtū vel mediū. ſilr̄ ſub hac diuiſiōe ēſt poſſunt cōprehēdi vidē
ſine aliqua leſione vel cāleſione vel mediū mō: ſed ext̄ſuū quāt
itatē p̄ſideram̄ ēſt p̄te diſtante: vt q̄ dicimus vidē r̄ē. p̄pe vel
lōge vel mediū mō. Vdo ſi bñ cōſideramus oculus equalis in cō
pleretio z. cōpoſitioe nō appropriat ſibi opatioē vifus a medias.
imo extremū. v̄ q̄. quātū ad int̄ſione: dicimus q̄ oculus equalis
int̄ſe vidē: z. nō dicimus q̄ vidē remiſſe vel mediocriter: z. ſo
occulta alijs nō occultant ſibi. ſilr̄ dicimus q̄ vidē ſine aliqua le
ſione q̄ ſibi ſeruat a viſibilitibz: z. nō dicimus q̄ vidē cū leſiōe
magna vel cū mediocri. Eodē mō oculus tēperatus nō dicimus q̄ vi
deat r̄ē in mediocri diſtātia: imo vidē eā in longiſſima z. p̄p̄in
qua q̄ ab alio aliquo ocula vident. vt Aug. 3. colligit. ca. 5. dē
tribus ſenſus vifus. ca. 35. optimus vifus nō ēſt niſi q̄ videmus in
remotis z. p̄p̄ins debito mō. It̄ intelligo debito mō vob̄? mō
dia. ſ. q̄ ſine leſione vel aggrauatione vel fatigatione. Scd̄o q̄ vi
deat ēſt clare z. bene iudicā. It̄ Notādū t̄ q̄ optimus oculus be
ne vidēat p̄pe z. longe nō q̄ intelligi q̄ hic fit equalis: q̄ necēſario
melius vidēat p̄pe q̄ lōge: ſed q̄ intelligi p̄portionaliter ad oculos
alios: q̄ nullus ēſt q̄ p̄pe melius oc vidēat nē p̄p̄in. ſilr̄ q̄
a lōge nullus melius vel longinquus vidē. Cū Aug. coll. 3. c. 8. Et i
poſſe ēſt q̄ vifionē r̄ēz p̄p̄inqua z. z. r̄erū remotāz equalē nec in
debiti vifū in fine nec in fori in fine. C. S. ſtatim diceret aliq̄: ex
hoc videtur q̄ oculus tēperatus occupat vob̄ extrema. f. vidē
p̄p̄inque z. vidē remotē. It̄ dōm̄ duplici. p̄io q̄ hoc argumētū

Super tertio

est logicū. Ita enim sunt extrema magnitudinis: sed nō dicuntur
extrema modi visibōis. Itā Zui. sic format extrema z mediū. Visio
aut est longior aut pping. Itā autem duo extrema: aut medio mō
z illud mediū diuidit in duas: qz vel videt. ppe z nō lōge: vel videt
lōge z nō ppe. Dculus itg visus accipit hoc extremū vnū qđ
est videre. ppe z lōge. / Vel possemus aliter soluere qz oculus rē
peratus marie of equalis z fortis: qz videt multū a remotis: z in
hoc excedit alios oculos sanos: qz in videre a ppe nō foran exce
dit. Itā Zuer. z colligit ca. 35. nō dicit qz visus visua sit fortis: nisi
qđ videt remotas res: sicut dicit qz virtus bz oculus similes rubi
nī coloris videt multū lōge. z hoc accidit ē qz claritate infiri z bo
nitate virtutis z subtilitate sensus: sicut nos vidimus in vulture z
in multo alijs volatilibus: qz dē qz co existente in damaso vidē
bat carnes mortuas babulō. Ecce qz ad pfectionē visus ponit in
videre remotā: hoc est qđ subdit post: possumus dicere qz sane
visioēs nō hnt exccssū sup alia nisi in visioē remotā rez: qđ est
qz res ppingue vidēt a debilibus z fortibus fm vnū mediū qđ si
ne dubio nos videmus rez ppinguas sicut videt aqlē qđ nō hnt ex
cessum sup nos in visu: nisi in rebus remotis: sic hēct res iucm in
spētia in idiuuidiu. i. sicut se bz de spē ad spēm: ita de idiuuidio ad
idiuuidiū. Itā itā dicta multā possent pati caliniam: vt apparebit
trac. 4. / Vltius pōt solonem rōnē est itelligēdiū qz sicut colligi
gis in thesni: opationē lōge ofstingū: qz vel auferet vel diminiuit
vel itēdit: z hoc est vna diuisio: sed alia est qz vel corumpit vel au
feret vel diminiuit: quas diuisioēs qđ saluare possumus nō ē pntis
in stignis. / Dico itā vt alia de clariū qz diuisio inuocenti opat
ionis quā dictimus qz opatio vel auferet vel diminiuit vel itēdit nō
pōt applicari ad virtutes cognoscitiuas sed ad nāles: z forsan nō
ad oēs illas: sed fumo in pnti hoc mēbz qđ est operatio itētia. / Di
co ergo qz virtutes cognoscitiue nō debēt dici egrē qz sunt in itē
tissima opatione: imo tñ sunt in pfectissimo egrē qz ē: bonus cā ē.
Itā virtutes cognoscitiue ordinant ad iudiciū taliter qz vna i vltio
fui actu nūqz pōt aliaz excedere corpore erite fano: imo tñ ma
xime alteri deseruiūt. v. g. potētia visua nūqz pōt capere aliqđ tā
magis vel distās visibile z tā clara visioē z certa qz in hoc possit
excedere sensum cōm: nec sensus cōs pōt comprehendere tā ma
gis cōprehensibile z ita clare qz excedat imaginatiua: nec imagina
tiua est maruā: nec estimatiua intellectū: imo in istis comprehendē
tibus: quāto magis excedūt: tāto magis sibi seruiunt. C. 3. tū
visus cōtra: videmus quosdā ppter itensāz imaginationē ita qua
ri. / Dm qz illud est ppter falsa iudicia: vidē nō est ex itensio
ne actus imaginative: vel qz nimis cā exercitāt: vnde spiritus ex
cebi resoluit. Dicemus ergo qz sicut qz oculus rē quāticūqz di
stantē clare videt plus aliquo oculo disponit qz sensus cōs meli
de ea iudicat: z hoc iō qz immaterialis sibi representā ita codēz mō
se habent alie virtutes p ordinē. nūqz. n. spēs in sensu inferiori pōt
ad tantam pfectionē per actus virtutis itensioēs venire qz
excedere possit virtutē superiozē. Sed in virtutibus naturalibus nō
sic bz: qz attractiua pōt tāti attrahere qz excedat potētiāz retē
tiue: z retētiua poterit retinere tāti cibū qz excedet potētiā dige
stiuē: z sic per ordinē vsqz ad virtutē nutritiua. C. Sed tū dices
qz virtus nutritiua sit vltima virtutē: ergo alia per sui actus inten
sionē nō poterit ledi: qz nō ordinat in aliam. / Hic est multa qz
cenda: fed breuiter ita dico qz ipsa seruit virtuti vel aie sentitue qz
stat in mēbz vt forma vt. z. colligit. c. s. vel satis seruit tali trā
smutationi seu ppositōi ad quā z trāsmutare cibū: vti pōt excede
re vel mutare illa p sui itensioē in alia. / Ex quibus apparet qz
subtiliter itelligēz pōt dicere: qz optima visus possit dici extrē
mū visus optatiōis fm modū supradictū: tñ ipsa pōt dici mediūz p
alia vti qz bō iudicās pfectissime dē visibili et distāti distātia vltia
ad oēm aliū oculū excludit a se vno extrema qz visus lesio p resolu
tōē z lesio p aggrauationē. Et aliū ē modū possent vari. / Ex qđ ad
Zia dicit. / Ad pām rōnē pōt solo ex dictis: vidēbz qz fuit d mē
te Zui. p cāf. sen. z illo ca. Acciditā z significatiōēs. vbi de inco
mēto visus pntis exemplū dixit qz destruit corripit z diminiuit:
z fm illud erequat ē in alijs membris. / Ad z. m. dōz qz extrema
dicunt excessū: eque distantia a medio: sed nō dicūt necessariō ex
cessum imperfectionē: imo aliqđ dicunt perfectionem: sicut sani
tas formaliter est extremū: z fm medicos neutrum est medium:
z tā est pfectioz. / Ad aliam dōm qz oculus rēparus in signo sum
pōt a colore occupari mediū priuatiue. i. p via abnegatiōis colo
ris: vti qz in partibus pncipalibus p visu erit oculus diaphanus
Vlt dōm qz respectu cōiunctiue priuat oēm colorem quas Zui.
ponit. si enim cōiunctiua sit alba nō debet esse alba plūba nec fu
ca nec rubea nec citrina: dōz bēre quādā albedine clariaz. / Ad
aliud dōm qz figura rotunda respectu longe z late pōt dici media.
Vlt aliter qz oculus nālitur nō dōz esse omnino rotundus: sed ha
bere quādā planitiē. vnde Alcibian mofali de oculis libro. 3. cap.

Oculus est corpus cuius complexio est humida: forma rotunda cuius quadam planitie ex septem tunicis rē.

Oculo preterea accidit oēs spēs egritudinis. i. mālēs et pure cōposite et instrumentales et cōcō.

Hic Aui. enumerat nobis oculi egritudines et diuersitates quasdam in eis. hoc enim punit in rubrica huius capli. Et p egritudines oculi enumerat. Scdō remouet dubiū. ibi. (Et oculo gdes.) Tercio ponit quādā diuersitatē egritudinū oculi. ibi. (Amplius egritudines oculi.) **C** In pma pte dicit: q in oculo sunt spēs egritudinū. i. mala complexio soluta cōtinuitas et apostemata.

Sed diceret aliquis. in oculo nō fit morbus in nūero p additiōez vt q hō hēat tres oculos. sūnt nō pōt fieri morbus in situ totali: qz sit alibi qz in orbita. et nō pōt fieri morbus in situ particulari: qz ptes oculi nō pnt aliter situari: vt q cornea nō sit extra. vñ Auer. coll. 3. ca. 38. debet videri in ordine tunicarū p oculo. Ampli albedo corneae est morbus: et tñ nō cōponalis nec cōpositioalis nec apā nec solo cōtinui. **A**d hūc euidētia notādū q Aui. nō vult aliud nisi q in oculo sunt oia gēna morborū. i. morbus cōponalis: et ista est mala cōpō que vel est cū mā vel sine mā: quātū ad hoc dixit māles i. male cōplones cū mā et pure. i. sine mā. similiter mala cōpō vel est simplex vel est cōposita. et isti ēē modi male cōplonis sunt in oculo: vñ dicit: et pōssit. i. male cōplones cōpōssitē supple et sim plices et instrumentales. i. sūnt morbi officiales. s. creature numeri quātūtatē et situs: et cōcō. i. apāta et solute cōtinuitates. Dicit autē apā morbus scire q egritudo in se genus cōe morbi: sed solutio cōtinuitatis dicit cōcō: qz fit in nā cō. i. in vitare: vt Bal. 1. de accidenti et morbo. cap. 4. Pōssit tñ ista que dicit. cōpōssitē. cōpōni sic. cōpōssitē infāles. i. egritudines infāles: que pnt dici cōpōssitē: qz sunt mēbz cōpōssitē. i. organici: qd est cōsimilib cōpōssitē. et dicitur mēbz infāles: qz pnt aīe infāles: vt Aui. 1. cañ. fen. 1. c. de mēbz. **A**d ista dōm q Aui. nō vult q hāc oēs spēs vitime egritudinū in oculo: sed sufficit q de oī genere fiant alique: vñ l3 nō pōssit fieri morbus in numero addito: tñ pōt fieri in numero diminuto. sūnt l3 nō pōssit fieri morbus quātū ad sūū ex toto pmutatū pōt fieri quātū ad sūū malitiā. **A**d Auer. dōm eodem mō. Aliter tñ pōssimus dicere q oīno pter nām oīs egritudo situs tā ptiū oculi q totius oculi pōt fieri. **A**d illud qd dicit de colore in oculo. dōm q ista qd est de principia gbusdā alijs in medicina: et iō nō pōssit fieri: qz egritudines h3 tenere q morbus quātū ad oculi cōlorem in cornea vel in humoribus reducatur ad morbi cōplones: qz dispō illa diaphaneitatis quā calor remouet valde a ppinguo sequitur cōplone: et sic ēē de colore dicimus. vñ Bal. 6. cap. pimi de ingenio. loquēs de claritate crystalline dicēdo nō esset clarissima nisi complo sua taliter extitisset: et qz medicus vñ alteratiua et absterfus: sicut vñ in morbis cōplonalibus: et nō vñ alijs istis vt in morbis cōplonalib. **I**sta tñ dicta rudia sunt sed sufficit.

Et oculo quidem in dispōnibus suis que ei accidunt in forma palpitatiōis et clausiōis et apertions et colore et lachrymis adsunt in iudicia pendētia ex egritudinibus acutis: et opz vt inquiratur in eis.

Hic Aui. remouet dubiū. diceret aliquis cū in oculo possint multa cōsiderari signa: quare nō enumerat hic nobis. Rādū qz ingret de eis. 4. cañ. fen. 2. qz ista signa multū attendunt circa egritudines acutas: et h3 est qd dicit in oculo adsunt iudicia in dispōnibus suis q accidunt rē. Iudicia dico pedētia ab acutis. i. q pedēt a notitia egritudinū acutaz: et iō talia iudicia in acutis morbis attendunt. **C** No tandū q egritudines acute maxime debilitāt virtutes pncipales: qz cor cerebz et par. Cerebro gleso opz q maxime in oculis apparet nocumētū: qz est mēbz multū sibi ppinguū: et iō. A statim ponet q ppingus qd sibi cōicat est cerebz: et talibus aut acutis febribus sequunt varia accidentia in oculis de palpitatiōe et clausiōne: qz claudit qñqz et nō aperit: et qñqz aperit et nō claudit: et de istis multis alijs accidentib. scripsit. 4. cañ. fen. 2. Et quo apperit q ista iudicia pedēt ab acutis: qz signa qb iudicamus pedēt ab illis effectiue: et sic de illis iudicāt. **N**otādū tñ q nō solū acuti morbi pnt facere apparere praua accidentia in oculis: imo et longi morbi. S3 qz acuti magis hoc faciunt: iō magis exprestit de eis.

Amplius egritudines oculi quandoqz sunt proprie: quandoqz sunt cū cōitate. propinquus vñ qd ei comūnicat est cerebz et caput et velamina exteriora et interiora: deinde stomachus.

Hic ponit quādā diuisionē egritudinū oculo eueniētū. Et p facit hoc. Scdō iter quasdā illaz cōparat. ibi. (Et oīs egritudo.) **C** Dicit.

p egritudines oculi vel sunt ppie vel ex cōitate ad plura membra que sunt caput cū omnibus suis partibus. littera patet.

Dubitat vñ post caput stomachus magis cōicet oculo. **V**nde ntr q non: qz est dare aliqd mēbz caput ppingus sicut pulmonē et costas. Amplius si aliqd mēbz plus ledit caput q stomacho: sed sic est vt arterie de mēte Aui. supra fen. 1. ca. 1. de soda. in fine. vbi dicit. Soda vñ plurimū fit pp qd arterie afferūt capiti vapores fraudulētos. **V** dōm ad hoc q iter oia mēbra caput plus cōicat: rō est Aui. qz est sibi ppingus: et intelligit Aui. de ppingitate multe colligatiōis et fit: et iō et totū caput eis cōicat mediātib. tribus pāniculis nervis venis et arterijs: sed post caput est stomachus pp duas cās. pxi mo q stomachus alligat cerebro p magnos nervos iter oia mēbra inferiora vt anatomici pcedant. **V**ñ A. supra fen. 1. 15. ca. Qñ stomachus ē ex mēbris plurimū cōitate sua ledētib. cerebrum. Scdā cā est q stomachus aggregat multos humores: vñ infra fen. 1. cap. de syncopi. stomachus est mīnura collectiōis humorū diuer sorz. **A**d rōnē in dū dōm q l3 pulmo et coste quātū ad sitū sunt ppingiores q stomachus ad cerebrū: nō tñ sunt ppingiores p tantā nervoz manifestoz alligatiāz. Similit nō colligit tātas corruptiones humorū. **A**d 2. m. pcessa maiorē ad minorē dōm q debet exponi plurimū. i. pleraqz: qz multoties fit l3 alius modus lesionis capitis frequētiō: fit Aui. vñ multū vitur illo vocabulo in significatione dicta: et est quasi iuxta vulgare. **C** Sed diceret aliquis qñ oculi patiuntur mediante capite a stomacho est necesse caput pati. **V** dōm q nō est necesse pati sensibilibz: possint vapores paulatim et pauci ascendere ad caput et ire ad oculos sic in cataractis gbusdā q vapores nō ipediūt caput sensibilibz: et tñ oculo nocebūt. sed si mā ēē multa pus ad caput vadēs: necessario caput egrotaret.

Et oīs egritudo oculi que fit per cōitatē velaminū exteriorū est magis salua.

Hic Aui. cōparat iter quosdā modos dictaz egritudinū et dicit rē. hūc cā est: qz melius possumus resistere in pñ cū repugnātiis et diuersiū: qz mā illa trāsit iter cutim et os: et nō est. psonda sicut illa que fit per communē velaminū iteriorum.

C Sed dubitat que egritudo in oculo fit peior: an facta in eo p cōitate an facta in eo per ppiū defectū. **V**ñ q passio oculi facta per cōitatē: vt ad cerebrū fit peior. **I**lla passio ē peior: q difficultat: curat: sed illa q ē p cōitatē est hūiūsmodi. qd pbat: q opz qz cū enī duo mēbra. i. oculus et mēbz mādās: sed solo oculo parietē nō indiget cura nisi oculus. **I**n dū arguit q passio que est cū maiori defectu virtutis in membro est peior. solus enim virtutis defectus signū est malū: vt Aui. 4. cañ. fen. 2. ca. de iudicijs maloz signoz. sed passio q est in oculo a se sine aliquo membro mittēte est cū maiori defectu virtutis vt notū est. **V** dōm ad hāc dubitationē q egritudo oculi p cōitatē maxie ad cerebrū est peior q egritudo in eo ex ppiū defectu: reliqua dico paribus: rō hūc: egritudo mēbz: orti ab alio ē peior qñ pncipale patit qñ nō patit: s3 qñ oculus h3 egritudinē p cōitatē ad cerebrū: tūc mēbz pncipale est patiens. i. cerebz: et quo oculi hnt ortū: g rē. maior est nota. **N**ā qñ aliqd ortus a pncipali ifirmat solū pōt sibi a pncipali subueniri: sed corrupto. i. ifirmato pñ nō est a quo fiat auxiliū alijs ex hoc ortis: vt Ari. 3. de ptribus alaliū. cap. de corde. ca. 11. als. ca. 4. minor est nota. **C** Sed ru dices si mēbz cuius cōitate ifirmat oculus ēē aliqd mēbrum. v. g. stomachus vel aliqua pars. ignobilis quero vñ esset passio illa peior. **E**t dōm adhuc q reliqs paribus adhuc ēē peior: rō ē supius dicta: qz medicū duplicē habere opz intentionem: vna m ad oculū: reliquā ad pte mittēte. solo aut oculo ifirmato ad eū solum intēdit. dico aut reliqs paribus pp duo. pxi qz aliqua egritudo oculo ppiā pōssit ēē tāte mae et tātoz accidentiū q esset peior q illa q est p cōitatē. Scdō qz si cogeremus dicere q oīs egritudo oculo ppiā esset in eo facta: et quasi habitualis et facta p cōitates ēē quasi depēdēs: tunc egritudo ppiā esset peior: et difficultatis cure p cōitates facta: sicut syncopis cordialis est peior q syncopis p cōitatē facta cū significet malitiā in corde firā: et isto mō rō arguebat. **E**t quovideo q optime pōssit teneri q passio oculi per cōitatē est minus mala q passio oculo ppiā. hoc tñ in particularibus sermonib. cū loquimur de curis oculi melius apparebit.

C De signis dispōnū oculi. Cap. 3. m

Signa generationis egritudinis oculi cū communitate cerebz sunt vt sunt in cerebro que quā significatiōes nocumētū suoz pdiere.

Superius Aui. in generali sermone determinauit de signis dispositionum oculi et complexionum eius et enumerauit in generali eius egritudines. **H**ic determinat generali sermōe de signis egritudinum oculi. Et quo apparet q l3 istud capitulum fit generale

Bentilis

respectu sequentium: est tñ speciale respectu precedentis capiti
li. Et primo ponit signa egritudinū que sunt male cōplexiōes a mā
depēdētes: h̄ possent etiā esse alie egritudines z egritudinū ma-
terialiū. Scđo ponit signa egritudinū officialiū z cōiū. Nam ista
sunt diuisio quā Aui. supra p̄misit. ibi (Unicūq; āt.) / P̄ia iduas;
p̄io ponit signa egritudinū cōplexionaliū cū mā. Scđo sine mā.
ibi (Cōplexiōes vō puras.) / P̄ima in duas. p̄io ponit signa egi-
tudinū oculi in quā sunt p̄ cōitātē. Scđo in quā sunt in ipso. ibi
(Signa vō egritudinis mālis.) / P̄ima in duas. egritudines enīz
oculi per cōitātē erant p̄ cōitātē vel ad caput vel ad stōchū qui se
quebat eum. p̄imo ergo ponit signa egritudinū oculi que sunt p̄
cōitātē ad caput. Scđo que sunt p̄ cōitātē ad stōmachū. ibi (Et si
fuerit cū cōitātē stōmachi.) / P̄ia in duas. p̄imo in generali po-
nit signa egritudinū oculi cū cōitātē ad cerebrū. Scđo magis ī spā
li. ibi (Nā si mediator.) Dicit p̄imo q̄ signa que significāt q̄ oculi
egritudo generat a cerebro sunt signa nocumentozum in cerebro
apparentium que superius sunt dicta sen p̄ima. Cā dū huius itel-
lectum est considerandum q̄ oculi egritudinem per communica-
tē possunt dupl̄r cōsiderare. Uno mō vt est depēdēs a membro
cuius cōpassione fit: z vt sic de gñari. Alio modo vt est iam in mē-
bro fixa. Aui. igit volens ponere signa passionū oculi per cōitātē
vt sunt depēdēs a cerebro dixit signa generationis egritudinis.
depēdere enim egritudinem oculi in fieri a cerebro est ipsam ge-
nerari. Scđo est notandum q̄ signum propriū q̄ passio oculi
a cerebro generetur est: q̄ tu vides signa nocumentozum a cere-
bro. si enim oculus per seipsum passus esset nō oportet necessa-
rio illa signa appere: opz tñ videre si signa nocumentozū cerebri p̄-
appareat: q̄ ex hoc significat q̄ passio oculi est posterior: z passio
cerebri prior: a qua passio oculi generatur. Scđo tu dices quare
dixit quedam significationes nocumentozum. / Dicendum q̄ hoc
dixit: q̄ nocumento in cerebro quedā sunt q̄ oculis manifeste cōi-
cant: sicut nocumenta repletionū materialium: z istozum signa vō
medicus videt: si p̄eapparēt passionibus oculi. Quedam autem
sunt nocumenta in cerebro que in oculis nō sic cōiāt sicut male cō-
plexiōes sine mā z nēhce impressiōes cū qbus visus remanere
pōt nō lesus sensibiliter: z istis signis medicus nō innitit. / Et hoc ḡ
Aui. dixit: vt sint in cerebro quedam significationes zc. / Vel pos-
sumus dicere q̄ oculi egritudines sequentes cerebri: quedā sunt
quas medicus cōsiderat vt signa dicta nec in earū cura laborat: z
istās non intendit Aui. hic principaliter ponere: sicut. v. g. esse de-
fectus visus in frenesi aut corrupta visio. Quedā aut sunt egritu-
dines oculi sequentes dispositiones cerebri: quas medicus conside-
rat per se vt distincte curabiles: tunc respectu istarum inspicit
cerebri dispositiones a qbus depēdēt sicut signa reptionalia s; z
materierum diuersitatē: q̄ ergo non oēm dispōnem oculi sequen-
tem omnem dispositionem prauam cerebri Aui. hic intendebat:
sed quasdam: ideo dixit quedā significationes nocumentozum.

Terzio est notandum q̄ per cerebrum totū caput intelligit. s.
vscq; ad cutim quod statim apparet.

Clas si mediator fuerint velamina intrinseca videbūt
lesione z dolorē icipē a pfundo oculi. Et si fuerit mā
calida inuenies sternutationē z puritū in naso. Et si
fuerit frigida senties cursum frigidū: z raro quidē erit
hec cōitas cum malitia cōplexiōis singularis.

Hic Aui. in speciali magis ponit signa egritudinū oculi cū cōi-
tātē ad cerebrū. i. caput. pōt aut oculus cōicare a capitate egritudi-
nem vel p̄ prem interiorē vt intrinsecos pāniculos vel p̄ exteriorē
rē. / P̄io ergo ponit signa: vt ista cōicatio fit p̄ p̄ez intrinsecā. s.
inter cranēū. Scđo vt p̄ extrinsecā. s. extra cranēū. ibi (Oz si fuerit
cōitas.) / Littera p̄me p̄is est nota itelligēti. Notādū tñ q̄ A.
tria innuit. / P̄imū est signū cōe in egritudine oculi: cuius mā ve-
nit a pte intra cranēū. s. p̄ pāniculos intrinsecos duram matrem: z
piam matrem: q̄ vides dolorem z accidētia incipere a profundo
oculi. z cā est: q̄ pāniculi isti colligantur neruo optico: z ex eis fit
secūda vel sc̄irotica. mā ḡ p̄ illos pāniculos veniente nō est mī-
randū si dolor in pfundo oculi incipit z in radice vbi alligantur il-
li pāniculi. Scđo tu dices si mā veniret per substantiam ce-
rebri insensibiles que erunt signa. / Dicendum q̄ nocumentum vir-
tutū anterioris partes cerebri vel oppilatio nerui obicit. / Scđo
q̄ Aui. innuit est diuersitas signozū s; q̄ mā est calida vel frigida:
que a cerebro transit ad oculos p̄ vias intrinsecas. z ponit duo si-
gna materiei calide. s. sternutationes z puritū in naso: z hoc cā ē.
nam vie que ab intrinseco capitis pōtāt istas māis ad oculum sine
p̄p̄ineque naribus: vt anathomia ostendit z oēs auctores p̄cōdāt
mā ergo calida mora versus pres illas facit in naso puritū z ex h̄
posset sequi sternutatio: q̄ mordicatio in naso cā facit: vt oppetī

Super tertio

impossitūde rex hoc faciētū: vt est elleborus vel pipēr: vt ifra sen
5. apper. sequit sternutatio p̄ter hoc: qm mā p̄ cerebrū mora ē cā
generādū vel euaporādū aliquā ventositatē in cuius expulsione nā
laborat z est cā sternutatio: vt pōt ex quodā simili sumi ab Ari.
33. pble. 4. pble. Tandem Aui. ponit signa frigide materiei: z po-
nit hoc signum solum q̄ sentit cursum frigidum. i. percipit quasi
aliquid frigidum currens circa partes nasi.

Circa q̄ dubitat vt trāstus materiei frigide a cerebro ad ocu-
lū p̄ venas vel vias intrinsecas faciat sternutationē. / Quidē q̄ sic:
q̄ opū pōt facere sternutationē: si naribus apporimeretur: ḡ mul-
to magis frigide materie. / Autem opūz hoc faciat apparet ter-
tio cañ. sen quinta. ca. de medicinis faciētibus sternutationē. / Itē
videmus infrigidatos homines in capite vel pedibus sternutare:
ergo materie frigide multo magis hoc facere possunt. / In p̄ius
Aui. oēm q̄ mā frigide per se non faciūt sternutationē morte ad
nares. rō huius: q̄ materie frigide sunt de se tardi motus. simili-
ter nō sunt fortis vel subite impressiōes in cerebrū: nec de se euapo-
rant: quare nō sunt de se apte ad sternutationē faciēdā: p̄ accidēs
tñ hoc faciunt: hoc pōt dupliciter p̄tingere. / p̄imo q̄ materia
frigida abundante in cerebro aliqua caliditas est actiua: vñ partē
illius materie euaporat: z facit sternutationē s; quā vñ videm⁹
q̄ calidū solis mouet sternutationē in habētibus cerebrū humidi-
tate aptā euaporationi: vñ fit ventositas. / Istius enim ventositatis
motus est cā sternutatio: vt Ari. pallea. pble. z Bip. 7. p̄icula
afor. 52. cū dicit. sternutatio. Scđo pōt cōtingere cū mā frigi-
da forti cursu mouetur per nasum quod forti motu inducit puritū.
Sed ex puritū pōt sternutatio accidere. Unde Aui. 3. cañ. sen. 5. vt
timo ca. loquens de puritū in naso dicit fit pp̄ catarrū fortis cur-
sus quāvis sit frigidus: z q̄ isti modi qbus materie frigide facit
sternutationē: vt plurimū cōnsequit cū eis: iō Rasis in toto cōtinē-
te. lib. 2. ca. 2. sternutationē possunt plures signū materiei venien-
tiū ad oculū a parte intrinseca capitis nō distinguens si est frigida
vel calida p̄ signa a sternutatione. Unde fecidō libro cap. 2. dicit.
Si reuma fuerit ab interioribus cranet nō apparebit venay ex-
teriori repletio: z patiens sternutationē habebit cū puritū. Et in-
fra auctē Zarō. Si fuerit itra cranēū signa ei⁹ sunt sternutatio. Et
multū ifra auctē Almatay. Si plogatus est fluxus q̄ sternutatio-
nibus: fluxus est subius cranēū. Ecce igitur q̄ Rasis videtur senti-
re q̄ sternutatio communiter mā frigide z calide. / Ad vttriusq;
partis argumenta rōde. / p̄imo ad Aui. tex. vult dicere apūm.
ipm enīz mouet sternutationē cū sit de mouentibus epilephas: vt
Aui. supra cap. de epilepsia. z. cañ. sternutatio aut est parua epi-
lepsia: vt Aui. c. de epilepsia. si aut ifra habeat opūm poterit etiā
saluari q̄ h̄z quasdā pres calidas subiles: q̄s sapor amarus ostē-
dit: z quas forsan accipit per affationē quā faciūt quida de opio: z
quia iste partes non absoluitur a partibus frigidis: ideo est de fa-
cientibus sternutationem debilitat. / Ad rōnez oēm q̄ homines
qui in aere frigido sternutant quadrupliciter possunt sternutare:
vel propter vapores reclusos qui caput ascendūt. vnde videmus
q̄ aliqui oscitant vel alices agunt post frigus: vt Aui. 1. cañ. sen. 3.
cap. de alicibus z oscitationibus: vel propter calidā reclusionem
quod materias in cerebro dissoluit: vel propter cerebri compres-
sionem: vnde vehemētē mouent frigide materie z forti cursu fa-
ciunt in naso puritū: vel p̄pter frigus q̄ ad nasū p̄tingit q̄ ibi
idem creat mordicationem cum frigidū mordicatuū sit: vt Raf.
4. de simplici medicina. 3. cap. / Ad Aui. hic oēm q̄ ipse posuit si-
gnum p̄p̄ium materiei frigide a cerebro fluentis quo pōt distin-
gui a materia calida. / Tertio. Aui. innuit modū cōp̄onis perueniē-
tis ab h̄mōi materiibus fluentibus: q̄ raro erit cōp̄o mala singu-
laris: q̄ dicitū potest dupliciter exponi. / p̄io q̄ raro materie ex
cerebro ad oculū fluentes faciūt malā cōplexiōē simplicem: sed
vt plurimum compositā. z cā est q̄ materie fluentes vt plurimūz
habent excessus in duabus qualitatibus: tñ p̄tingere possent q̄ flue-
ret sanguis z cholera talis p̄portiois q̄ essent in humido z sicco
temperati: tñ propter excessum caloris amboz inducerent malāz
cōplexiōē calidā. Scđo modo posset exponi q̄ cōitas cerebri
oculi plus est cū materia q̄ sine mā: z hoc q̄ cerebri est humidi-
tatibus valde abundans: z etiam p̄pter alias causas notas: z hoc
est quod vult raro erit zc.

Oz si fuerit communitas cum velaminibus extrin-
secis: z si fuerit materia eueniens ab eis sentiet ex-
tensionem incipientem in fronte z venis extrinsecis z
apparebit nocumentum in eo quod sequitur palpebrā
magnam.

Hic ponit signa generationis egritudinum oculi materialiū z p̄
cōitātē ad caput mediatibus pāniculis extrinsecis: z ista p̄.
Scđo

C Sed diceret aliqui quod Aui. addit: et fuerit materia. / **D** m qd vult ponere signa egritudinis per comunitatem eorum materia: non est que esset a copulatione: quia illa non esset eis extensio. / **S** edo intelligendum quod cum panculus iste appropinquet cuti et venis ibi sparsis: si materia currit per paniculum vel per venas: et hoc est secundum plurimum: oportet quod venae frons et partes palpebrarum recipiant illam materiam impressionem: et hoc est quod vult Aui. et particulariter repetet in cap. de ophthalmia.

Et si fuerit cum comunitate stomachi erunt signa predicta in capitulo de comunitate cerebri cum stomacho: et si fuerit illic phantasia cum stomachi minorabuntur va-
cuitate et multiplicabunt in saturitate.

Hic ponit signa egritudinis oculi que sunt comitate ad stomachum. / **S** ed diceret aliqui quod Aui. ponit quod si passio in oculo sit ex comitate stomachi quod tu debes considerare signa dicta in capitulo de comitate cerebri cum stomacho. / **S** upra sen. humus: sed hoc potest egrotare oculus a stomacho non patiente sensibili cerebri: quod non poteris considerare signa comitatis cerebri cum stomacho. / **D** m qd dicitur dupliciter. / **P**rimo quod Aui. loquitur hic de passionibus oculi quod sunt a stomacho taliter quod cerebri plus patitur: et recipit materiam malas a stomacho: et deinde recipit eas oculus iuxta cerebri patientem. Et hoc videtur fuisse de materia Aui. quod statim fecit mentionem de passione oculi que est imaginatio: que cum possit fieri in oculo non potius sensibiliter lesio cerebri. / **A** ui. non vult vel noluit esse prius quod quod pmerat: sed posuit aliud proprium signum. / **S** edo modo possumus respondere: propter quod considerandum quod signa comitatis cerebri ad stomachum sunt duorum modorum: videlicet sumit ab Aui. sup. sen. i. ca. 5. Quodam sunt que in stomacho ipso considerantur: sicut dispones appetitus: nausea: et alia signa passionum stomachi. Quodam sunt que considerantur in cerebro: et vult passio in cerebro. / **P**ost predicta signa stomachalia. Dicitur mus quod Aui. in signis egritudinis per comitatem oculi ad stomachum vult considerare signa dicta in capitulo comitatis cerebri ad stomachum: non quodque necessarium illa signa que sunt in cerebro considerentur: sed illa que sunt in stomacho. / **T**ercio est intelligendum quod quare imaginationes siue phantasie que sunt a stomacho multiplicentur tempore repletionis eius: quod huiusmodi imaginationes sunt de vaporibus ascendentibus a stomacho: qui magis surgunt a stomacho est plenus quam cum est vacuus: et de sunt Bal. 4. de interioribus. et cap. 7. fere omnes auctores: et de hoc disputabit infra capitulo de imaginationibus.

Signa vero egritudinis materialis inquantum est in ipso oculo sunt: quoniam sanguineas significat grauitas et rubedo et lachryma et inflatio et erubescit venarum et pulsatio timporum et glutinatio et lippitudo et caliditas tactus et appretio cum eis associantur signa sanguinea capitis.

Hic Aui. ponit signa egritudinis materialium oculi inquantum sunt in ipso oculo. / **I**ta autem signa diuersificantur secundum diuersitatem quatuor humorum qui sunt in oculo primariis. / **P**rimo quod ponit materiam sanguineam. / **S** edo flegmatica. ibi flegmatica vero significat. / **T**ercio cholericum. ibi cholericum autem. / **Q**uarto melicem. ibi sed melicem. / **A** d eundem autem per partem intelligendum quod Aui. caute locutus est cum dicitur inquantum est in ipso oculo: et non dicitur egritudinis proprie oculi sine comunitate. et hoc est: quod Aui. ponere intendit signa materiarum que in oculis sunt: siue sint aliunde transmissae: siue sint ex suo defectu aggregare. si quod Aui. dixisset signa egritudinis materialis proprie oculi: iam exclusisset signa materiarum que in oculo sunt ad eum transmissae fuerunt: et si dixisset signa materiarum que in oculo sunt aliunde exclusisset signa materiarum quas oculus de se aggregat: ut quod vtriusque saluaret dicitur inquantum sunt in oculo ipso.

S edo est intelligendum. diceret aliqui non videtur quod signa ista possint adaptari ad materias que sunt in oculo ex defectu istius oculi et non venientis aliunde: quod materiam ille quas oculus de se aggregat non sunt sanguineae vel flegmaticae vel melicis: sed sunt quodam humiditates que iam transuerunt formam humoralem per actionem vitium digoniam. / **D** icendum ad hoc quod materiam quas oculus aggregat suo defectu et si non possint dici ita materiam vere flegmaticae cholice sanguineae vel melicis: sicut ille qui aliunde venit. / **S** a cerebro: tamen habet quodam assimilationem et naturam illorum humorum: ois enim superfluitas quas oculus aggregat vel est magis grossa et terrestrius et assimilata melicem vel erit magis humida et assimilata flegmaticam vel erit acuta corrosiva vel actiuo digoniam et assimilata cholice. vel habet plus de perfectione per actum digoniam et assimilata sanguinem. et ideo Aui. ponens signa ista materiarum non dicit sanguineas signa. sed dicit sanguineas. / **S** quod siue sit sanguis siue sanguini attestet. / **A** ltr possumus respondere: quod et oculus suo defectu aggregat istas materias. nam humores naturales ad oculum venientes qui sunt in venis oculi saltem antequam perfunderent ad retinam ad huc habent formam humoralem: secundum diuersitatem humorum prout est in aliquibus.

cholericis in alijs melicis et oculus non transmutat illos humores: sed aggregabit eos ibi sui defectu: et tunc ille materie erunt flegmaticae sanguineae vel melicis secundum quod in illo sanguine naturali per nutrimento oculi abundabit. / **E**t quo apparet quod istae humores a cerebro veniant: non tamen dicitur egritudo per comitatem ad cerebrum: quod cerebrum transmittit sibi tantum tale quantum quod debet: tamen oculus non fuit potens in transmittendo: dicitur igitur superfluitas oculi: quod defectu oculi aggregata non obstat quod sit sub forma humorali. / **N** otandum tamen quod non solum defectu quod est non transmutare materiam ille superfluitates prout in oculo aggregantur: sed et defectu quod est materiam corrumpere: et tunc secundum diuersum modum qualitatis quas dat oculus illi materie dicitur materia illa cholica vel flegmatica vel melica. / **T**ercio est intelligendum quod ex his signis que Aui. ponit: quod sunt sumpta a qualitate mutata: quod ab actione: quod ab erubescit qualitate quod mutata vel sensibili propria vel sensibili comitate. / **S** ensibilis propria alicui sensui sicut rubedo visui: quod significat dominium sanguinis: et intelligat rubea non clara: quia illa est cholera. vel est propria tactui ut caliditas tactus: quod etiam sanguini attestat. / **S** i autem sit hec qualitas sensibile comitate sicut est inflatio et erubescit venarum: quod sanguis sit humor maritimus in quanto peccat: id est maxime repletus venas. dicitur autem inflatio quantum ad venarum extensionem. dicitur erubescit vel quantum ad numerum: quod multae appareant: vel quantum ad situm: quod intus replentur quod extra oculi superficie apparere videntur. / **N** el possit dici inflatio. i. tumor totius oculi de hoc est sensibili comitum timporum pulsatio cum sit morus sanguinis: sanguis enim cum sit calidus et euaporans facit in timporibus pulsationem et erubescit in partibus oculi. / **I**ta autem pulsatio potest sentiri a medico per tactum: et est ipsemet infirmus indicat quod sentit dolore pulsationis: quod sanguis sui corpulenta repletus et coerecens arterias circa partes oculi et sui calore necessitas ad motum facit quod morus arteriarum sentiat ab infirmo quod tunc sanitatis non sentiat. / **I**ta enim sunt signa pulsationis doloris: ut apparet scilicet de interioribus cap. 3. et Aui. i. ca. sen. 2. cap. de specibus doloris: et quod dolor est actio sensus et corruptio: ut 4. de accidentibus et morbo. cap. 6. possumus dicere quod hic ponit signum ad actionem mutata. / **A** liud signum quod sumit a comitum sensibili est grauitas per quam possumus intelligere vel grauitatem in motu: et hoc verificatur: quod libere non potest moueri oculus sicut si esset materia cholericum: vel grauitatem. i. ponderositatem: et hoc etiam verificatur: quod materia sanguinea repleta oculum facit eum sentiri ponderosum. / **S** i autem ista signa sumunt ab erubescit mutato sic est lippitudo. / **S** abundans propter multitudinem materiarum glutinatio. i. lippitudo cum palpebris. unde palpebre adinuicem glutinantur. Et cum huius est: quod sanguis huius humiditate satis digesta et digoni apta: cum apparet lippitudo de materia sanguinea: quia ista lippitudo est aliqua pars illius sanguinis transmutata per actum alicuius digestionis contingit quod ipsa adinuicem palpebras anectet sui humiditate: et quod ibi moratur ingrossat plus et vna cum alia alligat. / **S** ed tu dices quare Aui. dicitur. et proprie cum eis associantur signa sanguinea capitis. / **D** icendum quod hoc dicitur: quod tunc ista signa magis certificant. / **N** el hoc dicitur: quod alie materie possunt inueniri in oculo propter defectum sue copulationis: per quam conuertit materias ad naturam cholere vel flegmaticae vel melicis: tamen proprie sanguineas sui defectu non potest aggregare. / **C** onuertendo humiditates vel humores ad sanguinis naturam saltem ut potest conuertere ad naturam aliorum: et hoc est quod aliorum generatio est magis in quodam esse inaturali. conuersio autem ad naturam sanguinis est magis in esse naturali: et possit sanguinem putrefacere. / **O** portet igitur quod materia sanguinea maxime a cerebro veniat. Et ideo dicitur. Et proprie cum eis associantur signa sanguinea capitis. Et ideo non repetet in sequentibus hunc sermonem.

Flegmatica vero significant grauitas vehemens et rubedo occulta cum plubositate quadam et conglutinatione et lippitudo et tumor et paucitas lachrymarum.

Hic Aui. ponit signa materiam flegmaticam. Circa quam partem est intelligendum quod ista signa prout reducti ad ordinem sicut prius signa: et ideo erunt colligantur. / **P**rimum signum est grauitas vehemens per quam possumus intelligere vel tarditatem in motu: et hoc est quod flegma inflando calidum quod est mortuum: et inollificando impedit localem motum: vnde sit morus tardus. / **N** el possumus intelligere per grauitatem ponderositatem: et tunc flegma facit per accides maiorem grauitatem aliquo humore melia. / **V**o per se: ut super apparuit. Rubedo occulta. i. valde paucis: ut quod per hoc velit dicere quod non sit ibi rubedo. / **N** el possumus dicere quod etiam materiam flegmaticam preter naturam existens in oculo non absoluit quin aliquid paucis rubedine inducat. Et hoc per tria. / **P**rimo per quod doloris et grauitatem quod factum: unde inflatio aliquid calidum. / **S** edo in motu earum sit aliquid fortis etiam exercit calidum. / **T**ercio quod raro est quod fluant nisi habeant aliquem calorem vel materiam calidam que eas faciat currere: motus enim frigidus humor est valde difficilis: unde indigent motore: ut Cometa: 3. p. n. i. comete. 31. / **L**uz plubetate que est albedo cum aliqua liuiditate: et hoc fit a flegmate suo frigore. Et

Gentilis

glutinat palpebras. Et tumor. cā est pmo ex parte gñtatis humo-
ris. Nā post sanguinē in corpore plus abūdat: vt Desue de pso-
lutione medicinarū. z. cap. Similr in cerebro plus abūdat q̄ chole-
ra z melia: z iō est apte aggregari in oculo in multa gñtate. Scdo
q̄ sui friditate z viscositate z debilitate calor oculi nō est aptus
bene trāspirare: z iō remanēs facit tumorē: z maxime p suos va-
pores retētos circa palpebras z oculū. Tercio q̄ debilitat oculū:
ne etiā ppiā supfluitatē resoluat. Et q̄ oib⁹ oculi sunt tumidi:
z ex hoc vides q̄ talis tumor gñtū ad exteriores partes est sicut
tumor cacecie. Paucitas lachrymarum: q̄ mā nō est apta labi sui
grossitie. Scdo q̄ ex sui friditate mās nō trahit aliudē. Tercio
q̄ nō mordicat. humor aut sanguineus p rōnes oppositas facit la-
chrymare: l3 nō sit mordacitius quousq̄ remanet impuridus.

C Cholericā aut significat punctura z inflāmatio cuz
rubedine ad citrinitatē tēdēte que nō est sicut rubedo
sanguinea z subtilitas sanguinis acuti z paruitas con-
glutinationis z caliditas tactus.

C hic ponit signa cholericē mātē: z dicit q̄ significat eā pūctura:
q̄ dolor: cū pūctione: z hoc ppter cholere acuitatē. z inflāmatio
cum rubedine zc. q̄ talis est color cholere. Inflatio fit: q̄ cholera
sui calore est cā attractionis mātē: nō tñ q̄ de se cholera ita sit
apta facē tumorē sicut mātē alie corpulentiores: imo reperit qñq̄
berisipila que nō ipellit: vt. A. 4. cā. fen. 3. Alia ita h3 inflāmatio.
Subtilitas sanguinis acuti: q̄ quasi visus sui subtilitate iudicat: z
de acuitate tact⁹. Vel posset hoc intelligi in toto corpore: q̄ homo
h3 sanguinē venarū totū cholericū. Paruitas cōglutinationis: q̄
nō est mā lippitudinis pp siccitatē: similr sua lippitudo nō est vi-
scosa glutinaria zc. Caliditas tact⁹. Notādū hic q̄ Aui. nō posuit
signū a gravitate: q̄ cholera facit morū oculi respectū aliarū mātē
velocē. Similr est respectū aliorū humorū in pondere leuis. Simi-
liter nō posuit signū a lachrymis: q̄ non est apta cholera de se fa-
cere lachrymas. per accidens tñ pp modicationē posset eas face-
re: sed de istis dicit perfecte in capitulo de obthalia.

C Sed melancholicam significat grauitas z offusca-
tio z paruitas cōglutinationis.

C hic ponit signa mātē melancholicarū: z dicit q̄ significat eam
grauitas. i. tarditas in motu: q̄ oculus cū ea est tard⁹: motus non
tamē dicit grauitas vehemēs: q̄ nō facit tantā tarditatē mor⁹ in
oculis melacholia quātā facit flegma: vt supra dicebat. vel graui-
tas. i. pōderositas: q̄ oculus sentit aliq̄d q̄ue in se: etiā q̄ flegma
declat abaf. Et offuscatio: q̄ talis est coloratio quā melacholia fa-
cit. Et paruitas glutinationis. pmo q̄ paucā facit lippitudinē cuz
fit grossus humor. Et lippitudo sua pp siccitatē nō est glutinaria.
Et quo apparet signū a lachrymis: q̄ pauca sūt lachryme: cū nec
per se nec per accidēs melacholia apta sit ad multiplicādū lachry-
mas. Reliqua aut signa Aui. dedit intelligi de qbus est tact⁹ frī-
giditas z siccitas respectu aliarum materierum.

C Complexiones vō puras significat priuatio graui-
tatis cū ericatione z inuentione significationū quas
prediximus in capitulo cognitionis.

C hic Aui. ponit signa egritudinis in oculo que est mala cōplexio
sine mā: z dicit q̄ signū est pmatio grauitatis zc. Ad cuius ptis
intellectū est notādū: q̄ ista signa aliquat⁹ pnt applicari ad egritu-
dines oculi yētofas: q̄ nō est ibi lippitudo nec grauitas: tñ plus ap-
plicat ad malas cōplexiones sine aliqua mā: q̄ ventositas si o3 in
oculo facere egritudinē: op3 q̄ sit aliquat⁹ grossa: z qñ alicui hu-
miditati imista: q̄ alt⁹ nō retinet multū in oculo: talis aut yēto-
fitas aliq̄s grauitatē inducit vt supra fuit dictū. Scdo est intelli-
gēdū: q̄ mala cōplexio pōt dici pura. i. sine mā duob⁹ modis. Uno
mō q̄ nō hēat materiā que sit sui cā effectiua v̄ pseruatiua q̄uis
hēat mām sensibilis gñtatis psequēte: q̄ est cā gñōis illius ma-
terie: z isto mō mala cōplexio oculi pura non est cū ericatione. i.
puatione humiditatis ab oculo. s. lippitudinis vel lachryme: imo
pōt esse cū apparitione lippitudinis vel alicuius humiditatis ab
oculo exreuntia fm q̄ illa mala gñtatis est cā gñōis eius insensibi-
li gñtate. Alio mō pōt dici cōplexio pura: q̄ sine mā: q̄ nō pēdet
ab aliq̄ mā efficiēte vel cōseruātē nec gñat aliq̄s sensibile materiā
in oculo existēte: z ista cōplexio sine mā est illa quā significat pua-
tio grauitatis cū ericatione: z iō Aui. dicit puras. i. ab oi materia
separatas. Et inuentione significationū zc. Ddices tu que sunt il-
la signa. / Ddm q̄ tact⁹ iudicat in hac cōplexione: dico q̄ iudicat

Super tertio

de qualitate. Alia tñ signa op3 dēre: an sit ibi mā an nō. similr mo-
tus velox aut tardus. similr signū sumptū a iunātib⁹ z nocētib⁹: z
hoc est qd dixit in cap. cognitionis: q̄ in cap. precedenti.

C Amicūq̄ autem egritudinum instrumentalū z cō-
muniū adueniet capitulum.

C hic Aui. excusat se a signis aliis egritudinū. Notādū q̄ tñ no-
tāter dicit. vnicuiq̄ zc. q̄ vult q̄ in gñe: l3 ipse etiā posuerit signa
egritudinū instaliū z cōiū inuātūz a mā depēdent: si. n. a pā vel
ruptura oculi sit a chola ita dicta sunt supra signa mātē cholericē:
q̄ in gñali sunt dicta et signa harū egritudinū: vt a mā pēdent: re-
manet: q̄ de eis sermo spālis sciendus: q̄ bene dicit vnicuiq̄ eaz
egritudinū istrumētaliū z cōiū adueniet caplin. ppiū.

C De curationibus vltib⁹ egritudinū oculi. Cap. 4^m.

C Tre oculi sunt opposite egritudinib⁹ oculi.

C Jam Aui. gñali sermone posuit signa dispōnū natu-
raliū oculi z pter naturas: hic in gñali ponit cā. cura-
tionis egritudinū oculi: z cā. pseruationis sanitatis ei⁹.

Primo ergo in generali ponit cā. curatiuos egritudinū oculi. Se-
cundo ponit cā. cōseruatiuos. ibi. (Dpōt et in primis.)

C Sed diceret aliq̄s: quare Aui. cōseruatiuos ponit cā. curationis canoni-
bus pseruationis sanitatis: cū tñ Del. in suo de appropriatis facit
ciat ppiū. / Ddm q̄ Aui. iō fecit vt ostēderet q̄ nō erat curādū de
antecessione z postpositione sermonis in istis: dīmō scētia hēat
perfecta. Vel forsā fecit: q̄ caplin hoc curatiū adinuiculaf ca-
pitulo de pseruatione sanitatis oculi: q̄ hic tāgunt modi curatio-
nis vel eūonis ab oculo: z modi medicinarū oculū alterantūz: q̄
res op3 medicū scire pro pseruatione sanitatis oculi: z quibdam
quarū vtimur ad pseruationē sumēdo pseruationē large etiā ad
pseruationē. In hoc enī caplo nominant vene que pro oculo
fionant: que etiam in regimine pseruatio sunt necessarie: z ideo
Iesus 'baly in fine libri locut⁹ est de pseruatione san-
tatis. / Ad Desue ddm q̄ ipse pseruauit dignitatē pseruationis z cōserua-
tionis supra dignitatē curatiue partis: z ideo illas pmitit. / C. p. i.
ma pars h3 tres ptes. pmo ponit curā egritudinū oculi que nō co-
pulant alteri egritudinū diuersēdi curatiū itentionē. Scdo ponit
curā eoz fm q̄ alteri cōplicant. ibi. (Et seias.) Tercio anectit que-
dā cā. ibi. (Et cū elatio.) / p. prima ps bz duas. pmo ponit cā.
vel modos vel regulas curationis egritudinū oculi. Scdo ponit
medicinas quibus curatiue intentiones perficiunt. ibi. (Medici-
narū aut oculi.) / p. prima in duas. pmo pmitit cā. generalissī-
mū curationis egritudinū oculi. Scdo declarat cū. ibi. (Et quonā.)
Qd dicit p3 zc. / Notandum q̄ cura oculi pōt dupliciter accipi.
Uno mō pro causa curatiua: sicut. v. g. pro succo lactuce que est cō-
traria egritudinū oculi: q̄ si egritudo est calida: cū ea curat
est frigida. Alio mō pōt accipi cura pro ea intentione que facit in
mente medici. Et hec duplex. Una que est sicut finis que intendit:
z ista intentio est sanitas: que pōt dici ptraria egritudinū sicut me-
dium ptrariaf extremis vel sicut habitus puiationi. Alia est mo-
dus ad finē inducendū: z ista intentio est intentio istius presentis
dispōis male: z hoc etiā sibi ptrariat: sicut illud quo aliquid cor-
rumpit: z id qd corrūpit. Bene ergo dixit Aui. Cure oculi sunt op-
posite egritudinib⁹ oculi. Rō aut huius est: q̄ ois cura fit per con-
trariū: vt. h. in thegni trac. 3. tex. cōmē. s3. / Scdo est intelligēdū:
q̄ egritudo hic pōt accipi ppiē vt distinguit ptra morbus z acci-
dens: z pōt accipi large ad oēm rem pter naturā z vtroq̄ mō ve-
rificat: q̄ vt sumis. i. tēra. i. z. cap. tam egritudo q̄ cā q̄ accidens
ptrario mō iterimis. Et quo apparet q̄ iste canon hic positus est
generalior q̄ esse possit in curis oculi z ideo pmo.

C Et qm egritudines sunt: aut mālēs: aut pure: aut cō-
posite: aut solutio ptiuitatis. Tunc cura oculi aut est
euacuatio z ingreditur in ipsam regimē apostematū
aut regimē cōplexionis aut rectificatio forme sicut est
in egressionē aut cōsolidatio z incarnatio.

C hic cā. pmissum declarat. Et primo pmitit quādā diuisio-
nem cure oculi que est fm diuisionem egritudinū oculi. Secundo
membra diuisionis in generali declarat. ibi. (Ab oculo vō.) / Ad
intellectū prime partis considerandum q̄ hec diuisio recte egre-
ditur ex cā. posito: q̄ si cura oculi sunt opposite egritudinib⁹ ocu-
li: ergo quot sunt egritudines oculi tot sunt cure eius: q̄ vno op-
positō multiplicato multiplicabitur reliquum. Egritudines vō
oculi sunt quedam male complexiones cum materia cuius cura
est euacuatio: z q̄ euacuatio est etiam cura apostematū: cum sit
modus etiā a materia pendens: ergo regimē. i. cura apostematū: z
etiā omniū egritudinū oculi materialū igredit in ipsa. cura que

fit per euacuationē. Quod aut sunt male complexionēs purē. f. fine mā quarū cura est alteratio: et hoc est qd dicit regimē. i. cura male complexionis. f. per alterationē. Quod aut sunt egritudines cōposite. i. officialis: et cura est rectificatio male complexionis. et ponit exemplū in mala figura oculi sicut in egressione. f. oculi extra qd pminet: vel in egressione. f. yuce. Quod aut sunt solones cōtinitatē: et cura est solidatio et incarnatio: dicit solidatio qd tum ad reunitiōem seu discontinuationē: sed dicit incarnatio quātū ad partē regenerationem vel econtra.

¶ Ab oculo vō cūanī materię aut fm semitā puerisio nis ab eo: aut fm semitā resolutionis ab eo.

¶ hic declarat membra pmissē diuisionis. Illa aut membra erāt quatuor modi cure dispositi quatuor egritudinū oculi. Primo igit declarat nobis modū cure qui est per euacuationē. Scdō qui est per alterationē. ibi (Eplexiones aut). Tercio qui est per solidationē. ibi (Sed solutio). Quarto reuertit ad declarandū illū qd est per euacuationē. ibi (Et opz vt scias). Sed dices quare omisit tertium modū cure qui est rectificatio cōpositionis. / **¶** Dm qd suffiebat sibi istud qd dixerat in exēplo: cū dixit. sicut in egressione yuce. si enī vltra hoc dixisset esset canones spāles ponere qd nou ptingit huic caplo. / **¶** Prima in duas. Primo subdividit modū curationis qui est per eūonē. Scdō declarat diuisionis membra. ibi (Cōuersionis aut). **¶** Ad intellectū prime partis scdō pferendus qd vt ad pñs expectat māci eūatio diuersificat tribus modis. Vel ex parte māci que eūat: hāc eūationē hui. nō sumptit: qd dā in telligi ex diebus sup: qd aliqñ sit postū qd māci oculi sunt sanguine vel cholericē. Scdō diuersificat eūatio ex parte rerū cūm qbus fit: istā diuisionē nō sumptit: qd intelligi ex canonibz pñi cañ. sen. 4. et notitia medicinarū simplicū et cōpositarū scdū 2 qñtū libi. Tercio diuersificat eūatio ex parte partis per quā fit in qua pcurrit diuersitas eūonis qñtū ad intētiōē vel modum: istā diuisiō est quā diximus qd māciū a qbus depēdent oculi egritudines qdā: vel qñq eūan per aliā partē: qñq per eandē: istā diuisiōne generalē eūonis posita hic ab. A. sumit et ex lib. 1. sen. 4. i. c. vbi generalius accipit et ex diebus Sal. in thegnī trac. 3. rex. cōmē. 157. Eūatio per aliā partē vocat puerisio: qd recte illa mā ab oculo puerit: tendēs vñs aliā partē. Eūatio aut ab ipso oculo per eam met vocat resolū. Scdō tu dices nos possumus eūare ab oculo mān manifesta eūone: sicut apparet in sanie sub cornea cū incidit mus: vt Sal. 1. 4. tera. circa finē. Similiter etiā per lachrymarum cursum: et tū ista eūatio nō est resolūtiō. / **¶** Dm qd resolūtiō accipitur duplī. Uno nō pprie vt distinguit ptra oēm eūonē manifestam que etiā dissolutio vocat a Sal. in cōmē. afoz. 7. pñ. Corpōribus humiditas carnes. et. et vt sic nō sumit hic. Alio nō sumit resolūtiō largē: vt etiā ad euacuationē manifestā per partē se extēdit: sicut etiā de apostemate pleuretico qd per spūtū terminat: viciū: qd terminat per resolutionē: et hoc nō large sumit hic hui. resolutiones. f. pñs eūone vel sensibili vel insensibili: dūmō eūatio fiat per ipm oculū. Causa autē quare in eūone māci ab oculo per ipm oculum est vsus hoc vocabulo est: qd plus eūamus materias ab oculo per ipm paulatim: et quasi insensibiliter magis qd sensibiler. Et ideo dixit fm semitā resolutionis ex eo. et.

¶ Cōuersionis aut ab eo est prima ex corpore si est repletū. Deinde ex cerebro cū eo qd sciuisti de mūdificationis cerebri. Deinde pmutatiō ab eo per viā nasi et p venas ppinguas oculo sicut sunt due vene lachrymalis.

¶ hic declarat istos modos eūonis. Et pñs illū qui est per puerisio nē. Scdō illū qui est per resolutionē. ibi (Extractio aut). **¶** Dicit pñs qd euacuationē materierū que est per viā cōuersionis pma est. et ad intellectū cuius est pferendus qd quādo nos dicim qd materię oculi euacuant per puerisio nē. f. per aliā partē: qd fit ipse oculis: et intelligi qd sunt māci oculi. i. passionēs oculi. passio autē oculi materialis quedā est futura fieri: quedā est fiens: qdā est facta: et voco eam factā ex parte motus in mā. i. qd materia iam fluxit: sicut dicimus de apostemate qd est factus in statu. Euacuatione quo ista vel est materię potentis fluere: et ista nō est in oculo. vel est māci fluentis: et ista partim est in oculo: et partim in membro a quo fluit. vel māci fluere: et ista est in oculo. Et qbus apparet odo eūonia materierū que hui. ponit. Nam pñs resistimus materię parate fluere: et hoc per totius corpōis mūdificationē. Scdō resistimus ei que fluit actu: et qd maxime talis fluxus venit a cerebro purgans eum. Tercio educimus mān in oculo existēte aperiendo venas lachrymalis vel per nasū. Intelligēdū tamē qd volētes etiā yñā mān euacuare que est in oculo: cogimur per ordinē ista tria facere. Nā si corpus est repletū: tu velles per nasum eūare

mān plus ad oculū traheres. Opz ergo ab eūone totius pñs incipere: sicut est corpōis euacuationē totius: et hec est flobotomia: vel pharmacia fm qd dispositio idicat: et ista vocat prima eūatio: qd pñs ab ea incipimus: et qd est cōis eūatio. Scdō debes eūare caput si est repletū: qd eūatio capitis est vñs et respectū oculi. Tercio fit euacuationē materię oculi permūtādo ad nasum. et.

¶ Sed dubitat vtrū mān oculi possumus eūare non pmissa vñs eūone corpōis. / **¶** Et videt qd sic: qd possibile est qd aliqñ sit in oculo eger māli egritudine: et tamē in toto nō est repletio. / **¶** In 2. arguit: qd eūatio vniuersalis et particularem pcedere: vt Desue in suo de appropiatis cap. de soda. / **¶** Dm ad hoc qd medicus volens mān ab oculo eūare vel tētatue operat vel certificata et regulata operatione. Siquidē agit tētatue: dico qd aliquā particulare eūonē māci oculi pōt facere: sicut cū leui resolūtiō in dolore oculi incipit operari. Nā ista euaporatio aut curat aut docet curare: vt sumit in cōmē. afoz. 6. pñ. afoz. 31. Dolores oculorū debent aut ista resolūtiō esse leuia et nō pñuari cū eoz nō apparet iuuamētū vt ab auctoribz sumit. Si autē medicus agit iam certificat volēs mān in oculo pñtā eūare vel per eū vel trāsponēdo: tunc vel in toto corpore est repletio vel corpus est mundū. Siquidē sit in toto corpore repletio vel est de mā que facit egritudinē in oculo et apta et ad oculū fluere et si sit alia: vel est de mā alia vel nō parata fluere. Siquidē sit repletio in toto et mā fit apta ad oculū: debet pñs eūonē vñm pmittere. Rō est: qd illa eūatio est pñtāda qua nō pmissa egritudo in oculo augeat: si nō pmissa vñ purgatione vel eūone per partē eūantes vel mān pñs passio augeat pñ motionē quā in partē facis fluere cū medicinis eūantibz fluere cū flobotomia venarū lachrymalis mā cōmouet circa pñs illas: qd corp⁹ pñsupponit plenū de mā apta ad oculū fluere: qd diuēptus fluere: et hoc est qd. B. volebat in thegnī tra. 3. 159. si fuerit totū corp⁹ pñs pletoricū nō opz per ipas partē eūare: si bō carafactionē et i. cisionibz sensibilibz curauerim: dolētes attrahemus per dolozē amplius: si vō calefaciētibz diaforesim. i. resolutionē aggersi facē fuerimus trahemus calore amplius. Si aut in toto sit repletio de alia mā vel nō parata ad oculū fluere: et hoc qd nec oculus est mō aptus recipere: nec corpus est potēs trāsmittere: possum⁹ eūare ab oculo sine aliq alia pñs eūone. v. g. bz aliqñ in oculo cholera: sed in toto vel in capite abūdat flegma: et iudicamus qd nō est mā apta ad oculū currere possem⁹ mān illā oculi resolūtiō nō pñuantes. Istud pōt pñfirmari de mēte Desue in suo de appropiatis cap. de soda. vbi vult qd in istis casibus possit eūatio particularis sine vñ pmitteri. Notādū tñ qd iudicio meo securus est pñs corp⁹ totus eūare. et cā est: qd tu nō potēs eē cert⁹ qd illa mā nō fluat ad oculū nisi quodā iudicio estimatiō. Si aut totū corpus sit mundū: dico qd potēs eūare mān ab oculo: et nullā pmittere purgationē cum pharmacia. Rō est: qd ex quo corp⁹ est purū nō est idigētia pharmacie. si qd dabit erit ex ea nocumētū: vt in afoz. Hippo. afoz. 36. et 37. pñ. Sana habētes corpa. / **¶** Sed de flōmia an debeat fieri an nō posito qd corp⁹ sit mūdū: dico qd aut ex flōmia timere aliquid humois abūdatia: et si tūc nō debem⁹ eā facē. Rō est: qd tūc de corpore puro facim⁹ nō purū. aut p flōmiā nō timef: qd sanguis qñs sit sufficiens in qto est bonus et laudabilis nō pmp⁹ trāsire i cholera vel mēlia vel flegma: si remanet paucior et bonus tñ: tūc oī co qd aut opz te ab oculo eūare māc cū fortibz medicis: et tūc debes flōmias pmittere. v. g. si debes vñ fortissimis absteruis: sicut in albugine oculi: aut debes pñsore lachrymale: dico qd qñs corp⁹ sit purū nō hñs sanguinē supflūū est bonū facē flōmiā. Ratio est: illa opatio medici est bona p quā corp⁹ reddit avariū: vt nō trāsmitat mān ad oculū in quo est fortis mordicatio: si p tale flōmias istud fit: qd. maior est nota: qd fortis mordicatio in oculo est cā fortis attractionis esto qd corp⁹ sit purus: sed minor est nota. / **¶** Sed tu. d. qñs ista flōmia faceret fluere aliqñ humores: debeo facē ppgca. / **¶** Dm qd debes estimatiue iudicare qd sit maius an iuuamētū qd fit in hoc qd corp⁹ reddit avariū: an nocumētū exuberātiū illi humois: et an illi humozē cōfidās eūare. / **¶** Aut medicis auctorē ad hoc qñq itendāt apper: qd qñq flōmiā docēt: esto qd nō sit repletio. f. apatis timore: vt. A. 1. cañ. sen. 4. cap. de flōmia vbi dicit. Et illis qbus percussio accidit aut casus: qui qñq minuant vt eis nō accidat apostema. Et gñalius loquens. 4. cap. sen. 4. 1. cañ. dicit. Nō oēs eūones pñtēre sunt pp supfluitatē repletiōis. vñ B. 13. tera. s. cap. als ca. z. dist. z. eūamus totū nō solū in pletoria cā dispōne: sed pp multitudinē passionis. et. et subdit dolor et calor flōmiant mēbri. cause reumatis sunt: et si corp⁹ sine supfluitatibz fuerit: opz igit deficiētis id facē. i. magis vacuū et avariū: vel. i. paruam flōmiam opz facere. Ecce ergo qd. B. timore calor et doloris particularis corpore nō existēte pleno docet eūare. Si autē circa oculū deberes intēdere cū lenibus: nō opz hāc flobotomiā pmittere: vt est notū. Et qbus pñtaria solunt.

Dub. 2.

Bentilig

Extractio autem ex eo fit per medicinas educentes
lachrymas.

Chic declarat modū aliū eūonis que fit per ipm oculū. **A**d ca-
sus intellectū notādū: q̄ quis. **A** explicet medicinas faciētes eua-
cuationē māerū oculi per lachrymarū cursū: tñ d̄z intelligi de
alijs modis eūonis māerū siue per resoluē siue per attractionē
aliq̄: vt cū medicina attrahētib⁹ lipitudine siue per incisionē.

Dub 7. Sed ubi ait vtrū volētes cūare ab oculo possimus vti medicinis puocātib⁹ lachrymas. ¶ Unde q. nō q. in curis oculi nō debemus medicinis vti acutis modicatis. vnde Bal. 3. tera. vlti. ca. sensibilius aliqua particula oculus infundet: si pharmacica mollissima. Jdē Rasis in scōo torius p̄m̄entes: sed pharmacie lachrymas puocātes acutē sūt. ¶ In p̄m̄i Alii. 2. Rasis. 2. totius p̄m̄entes. vbi dicit. Quāt aliquid vīus colyrioz puocātū lachrymas: q. tergūt 2 expellūt humiditates ab eis. Et infra tracta. 3. cap. de gesse. ¶ Lōmum rīssio est per lfe expōne: q. extracto m̄ae fit et ipo oculo p medicinas educēt lachrymas. i. humores. ¶ Intelligendū tñ q. medicina p̄t duob⁹ modis educere ab oculo lachrymas. Uno mō per viāz dissolutiōis que fit a calido flue modiciatōe: scilicet mō medicie calide que mām oculi eliquat: et dicent lachrymatū vti a quōdā erēt lachrymē a calore solis vel ignis. Alio mō dicitur medicie lachrymā educētis cui aliquid modiciatōe: iste debent hēre acuitatē qua modiciatōe inducūt 2 humiditatē p̄m̄tā cū eis. Et ex hoc accidit duplex vtilitas. p̄mo q. medicina illa magis gignit 2 applicat oculo sui humiditatem. Scōdo q. mām mōrā per modiciatōe nō ericat: s. fm̄ hanc viāz cepe sui modiciatione facit lachrymas: s. flr olei q. penetrat p̄tes oculi 2 ibi retinetur: 2 luce q. gē q. pueri eripūt a cortice arancioz: iō possent et res calidiores: q. tñ euaporatōe ad oculū nō facerēt lachrymā: sicut rubia vel oganū vel multa alia: nisi forsan sup oculū ponerent. Unde Aris. p̄ble. p̄ti. 20. 22. p̄ble. mediocriter. op3 q. d3 lachrymas facit modiciatū 2 humidū ēē 2 viscosū: p̄ q. olei facit lachrymarē debili⁹ hīs modiciatione: p̄ viscositatē. n. 2 subtilitātē intrās facit laborē 2c. Notandū tñ q. medicina p̄t 2 esse modiciatua. s. vel cū caliditate vel cū frigiditate: i. medicia modiciatua debeat esse subtilis penetratiua: tñ calida vel frida pōt ēē vt. 4. de simplicī medicina. ca. 3. 2 Alii. 2. cañ. 4. ca. medicina 2o la chrymare faciētes modiciatōē 2 calozē sicut ēē aliq. colyriū de felle trib⁹ modis māj ex oculo educit. Uno mō sui subtilitate flue caliditate resoluēdo vel eliquādo. Scōdo mō sui acuitate diuidēdo māj. Tercio mō dolozē mouēdo mām. p̄mo mō p̄t medicia acutā calida 2 modiciatua cūare mās oculi cū lachrymis: sed calozē solū dissoluit: 2 pōt cūare mām nō per lachrymā: sed cā calozē resoluit. Et ex hoc videt q. aliq. medicina dī lachrymatua: 2 tñ māj morbi pōt educere resoluēdo flue lachrymā. s. insensibiliter. Scōdo mō pōt cūare mās oculi per se solū cū lachrymā. Tercio mō facit lachrymas de māsib⁹ que nō sunt in oculo: sed aliūde trabunt per dolozē: i. ēē doloz illas que sunt in oculo agiter. Et ex hoc appet q. aliq. medicina acuta oculo apposta faciet lachrymas 2 tñ mām egritudinis oculi nō educet cū illis lachrymis: imo poterit resoluere cā insensibiliter: sicut hoc facit medicie de fellib⁹: 2 sic medicie fortes que ponunt ad abstergēdū conēa. nā medicina que conēa abstergit nō facit necessario lachrymā de mā illa conēa quā p̄m̄it: 2 illa est mā dura vel sicca inepta oīno cōuerti in lachrymā: 2 tñ facit lachrymare: sed medicina faciens lachrymā modiciatione cū cōp̄erione frida frida sunt acetosa subtilia. 3. Ita gē p̄t duob⁹ modis educere mām. p̄mo per sui dolozē modiciatū vti a mā trahūt: que currētis faciūt lachrymā. Scōdo per subtilitātē sube qua mās diuidit: que accidit q. fluit. Et q. apparet q. iste medicie nō hnt tāā vim in educēdo mās ab oculo q. tñ hnt medicie modiciatiue cū calozē. ¶ His habitis dico q. cū volumus mā ab oculo cūare possumus vti medicinis educētib⁹ la chrymas s. fine modiciatione: 2 de hoc nō est dubitatio. ¶ Dico etiā q. possumus vti medicinis educētib⁹ lachrymas modiciatiue: op3 est si aliquas mās oculi nō possumus alijs medicinis abycere op3 q. vtiat istis: sed ita est. sunt enī aliq. in oculo mās grosse dure ad dissoluēdum vel ad abstergēdū sicut in scabie anāq vel in sebel vel vulgula 2 antiqua ophthalmia 2 gesse mālū: que p̄terq. cū frido nō p̄t remoueri nisi ab acutis medicinis que lachrymas puocāt flue lachrymē s. fine de illa mā ab oculo dissoluit vel de alia. Et quo appet q. iste mās faciētes lachrymarē gbus vti debemus ad mās dissoluēdas vel ad abstergēdū fortē sunt medicie que i. mor dicēt sunt calide: q. iste p̄ferūt in remouēdo illas mās. ¶ Medie autē fride modiciatiue: q. puocāt lachrymas nō veniunt: q. nō sic dissolūt illas mās. Si autē aliqui p̄ueniāt: dicetur in suo loco. ¶ Er gb⁹ soluit rō in p̄m̄i: q. illa aurocitās est marime in p̄ncipio ophthalmie vel circa: vnde tūmet ap̄tis additio. Sed in alijs morbi

Super tertio

duris: z iā gescēre mā possūm? vñ. Et iō Rāfio. z. pñtētis vult q
nō pñtēt lachryme: sit timor dēt de apostemate: vnde dicit. puo
cādē sunt lachryme cū etiā debēt humores adherētis oculis: Et
pñbēde sunt ap oculis a qb? pter acuitatē lachrymarū timet de
apostemate: z possūm dicere q illarū mēdicinarū vsus est qñ
coactus cū nō possint remouere mām qñ aliqd attrahant.

Cōplexionis autē pmutatio iuuaf: medicinis pprijs ēt.
¶ Sic declarat aliū modū cure oculi. f. cōplexionis sine mīa: ꝛ dicit
¶ qd permutatio cōplexionis iuuaf: qd perficit etiaꝝ pprijs medici-
 nis. f. alteratiuis: vt cōplexio calida frigidis ꝛ econtra.

C Sed solutio p̄tinitatis in ipso adueniēs curat p̄ me
dicinas que habēt exicationē nō plurimaz: z qñ sunt
cum elongatione a mordicatione: z tu scies has medi
cinas ex sermone nostro de obtthalmia z reliquis egri
tudinibus materialibus in oculo.

Chic ponit curam egritudinis oculi que est solutio continuitatis
et dicit qd patet etc.

Dubitat vtz in curatione vlceru oculi debeamus vti medicinis
 fortiter siccis ⁊ mordacibus. ¶ Videtur q sic: q auctores ponūt
 antimonij sanguine draconis ⁊ bmoī. Amplius videm q qñs
 vntur medicinis multū acutis. ¶ In pñiū. A. hic. tñ rōne, mēbz
 humidū ad curā solonis pñituitat indiget medicinis minus sic-
 cis: vt Balz. de igenio fanitarie. ca. 3. oculis est mēbz humidū
 vt supra pbatū fuit. ¶ Dōm q solute pñituitates oculi egēt me-
 dicinis multū siccis: qō declarā. Nā p idigem⁹ medicinis siccis p
 intētiōē cōm que est in o. vultuere que est exaricato vt appert in
 thegni trac. 3. tex. cōmē. 3. ca. 4. ⁊ 2. de vngino fami. Sēdo idigem⁹
 medicinis siccis: q vulnera oculoꝝ sunt in tunicis ei⁹ que cū sunt
 pñicularia mēbz sunt sicce copiosius. Est tñ itelligēdū q ly b. si
 verū respēu quorūdā medicorū. s. tēporatō ⁊ b. humidōꝝ vel minus
 siccōꝝ q̄ sunt oculi pellicule: tñ respēu aliorū mēbz: vt. v. g. au-
 ris oculis nō indiget ita siccis medicinis: ⁊ ca est: q auris est mē-
 bz siccis q̄ sunt pellicule oculi. Et q app̄s q si oculi pellicula est
 pñalici⁹ mēbz siccis: nō pñerit corpa hūida: sic pñerit in oculo:
 q̄ ei sicciōza apporimāremus: vñ qō vt sunt pñs hūidi mēbz
 licetitas aūt qdāmo remittit: nō vñ idiget ita siccis sic idiget pel-
 licula mēbz sicci sic est pellicula auris. illa q̄ tegit os: vel illa que
 tēdit aerē. Et hec. A. pñiderā dicit. Luraf p mēbz q bñit eric-
 catiōēs nō pñimas. Et hic est appert illud q sup̄ pñitēbaf. f. q cō-
 plexio tñ⁹ remittit itēntiōē curatūā q sumit a cōplone pñis fm
 q est de itētiōē Alū. p cāñ. fen. 4. cap. de corpa solonis pñituitat. ⁊
 B. 3. de igenio fanit. ca. 4. hic abbrevio: q fmo est valde lōgidū
 ¶ Ad auctōritatē dōm q ille medicine sunt minus sicce q medi-
 cine aurū que sunt scōzia ferri cū aceto ⁊ similia vt apparet istra
 fen. 4. ⁊ 2. a Bal. de igenio fanit. ¶ Ad z.⁹ dōm q medicine mordica
 siue sunt nocuē: agūt actū mordacitatis: q̄ trahūt mās: ⁊ p-
 hibēt pñolatiōē. Cū tñ apporimānt medicine mordicacue nō
 ad mordicā: imo ad pñerit ericadū ⁊ modifacādū mās fanio-
 sas vel corruptas vulnerū oculi pueniūt: tñ nō mordicant cūz
 obuiant materiē⁹ corruptis: aut modifacāt parū: cuius modica-
 tionis nocumētū est parū. ¶ Ad rōnē in pñariū. Dōm q si oculus
 ponat humidus ppter plures partes in eo esse humidas: hoc nō
 tollit quē pellicule sunt sicce: ly remittat aliquo modo.

Et opz vt scias qz in egritudinibus materialibus in oculo est necessariū vt administref mioratio nutrime ti z acceptio ei⁹ qđ generat humorez laudabilez z alie natio ois vaporosi z ois cuius mala est digestio.

Tercio Aut. reuertit ad cōplēdū in gñali curationē q̄ debet egritū
dīmāli. hui⁹ cō futur: ista egritudo est q̄ plus accidit oculo: q̄
oī gñali egritudinū p̄t fieri cū m̄. Cura aut̄ m̄lis egritudinū
oculi gñali itēdō p̄fic p̄cū regiminis rectificationē q̄ medicinarū vel
auxiliorū appropinquate q̄ maḡ est directo respiciū m̄. Regimē
enī i vita nō sic directe aspicit eā. p̄io q̄ pōit curā p̄ diēta. Sc̄do
per alia que directius m̄as respiciūt. ibi. Et cū m̄ tē. Cū autē
eū dētia p̄siderandū q̄ quatuor p̄ditiōes vult. Sc̄do. obseruari in
cibatione eius qui bz oculi egritudinē materialē. p̄ prima est vt
obseruet minozatio nutritimēti: t̄ causa est vt corpus sit auarum
t̄ per inanitionē materię p̄sumant. Dixit autem Aut. in egritū
dinibus m̄libus: q̄ in egritudinē sine materia: imo cū inanitiō
ne p̄cedit copiosa nutritio: vt in particularib⁹ sermonib⁹ appa
rebit. Sc̄do p̄ditiō est sumere que humorē generat laudabilem.
Notandū t̄ q̄ huius nutritimēti laus ad p̄s debet esse triplex.
Vna generalis q̄ cibis nō sit ap̄: corruptionē vel corrup̄: sicut
infatuia cibaria vel cibaria apta putrescere vt p̄fic. Sc̄da laus est

spālis sūm vnaquāq; mām: qd aliud d; esse nutrimentū in mā chole-
rica: aliud i flegmatica: sū d; laudabile p̄bere māz venis z corporis:
z hoc apparebit in suis capitulis infra. Tertia laus est singulis sū
varietate individuoꝝ: z hoc opz vt scias experimēto: nā familia-
ritas que est iter cibos z corpus cognoscit experimēto: vt. 6. de
regimine sanitatis. 6. cap. ¶ Tertia conditio est euitare euaporosa
sa. z cā est: q; ista replent caput z tandē oculos. ista aut vaporosa
sunt multoꝝ modoz: vt declarātū est a me infra sen. 13. de egritu-
dinibus stomachi: z dicitur in sequenti cap. ¶ Quarta p̄ditio est:
q; bene digeratur: z in hoc Auicē. inuit omne regimen laudabile
quo digestionī fiat auxiliū: z prohibeatur sua malitia qd vult re-
scire infra sen. 13. tractatu tertio.

¶ Et cum materia p̄cedit ex membro intende in flo-
bothomando illud membrum.

¶ Hic declarat curā morbi mālīs oculi per ea que directius mām
respicit. Et p̄mo per ea que respiciūt cā: vt ex a mēbro mādāte:
z via per quā mādā. Scdō declarat qdā. ibi. (Vene aut zc.) Ter-
tio per ea que respiciūt mām in mēbro suscipiēte. ibi. (Et scias zc.)
¶ Prima in duas. p̄mo facit qd dēū est magis in gñali. Scdō in
gñali minus. ibi. (Et cū zc.) Cū itellecū p̄me partis notādū: q;
z hū. dicit q; mēbrū mandans debet flōmari: tñ d; itelligi etiā
de alijs euacuationib;: vnde cōter z bene exponit intende in flo-
bothomādū. i. in dē in eūdū. z ita itelligat etiā si totū corp; est
mandans. Auicē. vō magis exp̄ssit de flōmia. p̄pter duo. p̄mo q;
ip̄a est euacuatio cōio. Scdō q; ip̄a multū vitium in cursib; ma-
terierū ad oculos: vt apparebit infra cap. de cura ophthalmic.

¶ Et cum materia aduenit ex velamine in extrinseco
administrabis ventosas z administrabis apocrustica
super frontem. Ex quorum summa est cortex barbece
ad calidam z calcadis ad frigidam.

¶ Hic Auicē. quasi spālis ponit curā morbi mālīs oculoz itēdēdo
ad mēbrū mādans determinatū: z ad viā per quā mandat. Cū
cuius itellecū notādū q; in flūru mēcia a capite quātū ad pānicu-
lum extrinsecū. Hū. duab; intentionibus iussit. Una que se vertit
ad mām mēbrū nātentis: hēc intentio est remorior māci ab eo ad
aliā partē. z hoc fit v̄tōsis. s. postis in collo z partib; sequētib;:
q; capitis mām trahūt: z maxime illā que est iter cutim z os capi-
tis: q; est p̄pinquior. Cū tu dices debet esse cū scarificatione
vel sine. ¶ Dm q; hoc ēd hū diuersitate māerū quā seire debes.
Intelligendū ēd q; per v̄tōsis debemus intelligere alias ēd res
que mām illā pāniculi exterioris possunt euacuare sicut est caute-
riū in collo vel laqueū quē quq; facinus vel medicina; rubificā-
tiū appōitio z similia. Cū scdō intentio vertit se ad mām vt per
talē partē trāsmittat: sed pars per quā trāsmittit est frons cui i-
stissimū ne mām recipiat: vt via imo posterius retrocedat. hoc
aut fit per apocrustica. i. reperculsua: que venas frontis z meat;
coartant z retroire faciūt mām. Et attendendū est. A. ordo q; p̄e-
mitit p̄tōsādū p̄us: deinde appōit apocrustica: q; medicina; hū-
ius phibētes trāsmittit mām z versus caput repellentes: tunc sepi-
us z melius operabunt q; qū iaz in capite mā est diminuta: z ad
aliā partē declinat. Sed de hoc plus infra dicet. ¶ Medicinē vō que
hic ad. A. ponunt sunt due. Una ad mām calidā fluentem. s. cortex
barbece. i. melonis magni viridis est. n. frigide cōplexionis z hu-
mide: z mācēb; calidiorē curretib; infrigidādō fronte resistit z maxi-
me calidior z sicior: q; eis plus p̄tā: vt supra ca. de melone. Unde
A. z. cā. fiat vt cortex eius frontis adbeat: z phibeat flūru fieri
ad oculū. Alia medicina est ad mām frigidā. s. calcadis. z est vna
spēs atrametū. Simon vō inueniens longū de eo facit sermonē z nō
nō possit haberi alie atramentoz spēs sunt p̄uenientes: q; omnia
atramēta calida sunt z sicca z stiprica. Notādū aut q; iste due me-
dicinē ponunt hic loco exēpli aliāz multarū que inferius ponent.

¶ Vene autem que flobothomantur propter oculum
sunt sicut cephalica. Deinde vene que sunt in partib;
capitis. Que ergo in anterioribus sunt magis iuuati-
ue in permutatione faciēda ex loco: z que sunt poste-
rius sunt magis iuuatiue in attractione.

¶ Hic declarat qdā. dictū. n. est flōmia esse curā māerū oculi: q̄re
dicere alijs que sunt vene que propter oculos flōmant. Dm q;
sunt vene in brachio. s. cephalica: z vene que sunt in capite.

¶ Dubitat q; Auicē. videt diminiuit in enumerādō venas que p̄-
pter oculos flōmant: q; Desue enumerat basilicā z saphenas.
Itē Iesū daly tracta. 3. 26. ca. dicit conare trahi mām ad infe-
riora. z hoc fit per flōmiā saphenarū. ¶ Dm q; vene que p̄pter
oculos flōmant sunt duoz modoz in genere: quedā que sibi magis

appropiant: quedā que nō appropriant. Ille qdē que egritudi-
bus oculi materialib; sunt magis appropriate sunt cephalica: et
vene que sunt in capite. Vene vō que nō sic appropriant sunt ve-
na saphena z vena basilica z vena cōmuni. Iste enī vene p̄stant
iuuamentū oculo magis in diuertendo mām que fluere possit q;
in diuertendo mām que actu fluit: aut in euacuādō eam que iam
fluit nisi forsā valde mediate: sed vena cephalica: q; statim eua-
cuat a capite p̄fert in diuertēdo mām etiā si actu fluat: z etiā cō-
ferat in mā stante in partib; capitis que esset parata fluere. ip̄a
etiā pōt de mā oculi euacuare iquātū caput euacuat. Vene ēd que
sunt in capite sunt mācēb; oculi valde appropriate: tñ differenter:
vt. A. ponit. Nā vene que sūt anterioris in capite vt maxime vene
lachrymalū z nāsi euacuāt mām p̄mutādō. s. ab oculo. Vene aut
que sunt posterius. s. post aures vel circa noctas euacuāt attra-
hendo ad p̄trariū: z hoc est qd. A. dicit que in anteriorib; sunt ma-
gis sunt iuuatiue in p̄mutatione faciēda ex loco. s. ab oculo: q; est
euacuatio qdā p̄mutas nō q; possit dici ad p̄trariū trahens cū sit pau-
ca distātia: z vene que sunt posterius sunt magis iuuatiue in attra-
ctione mām ad p̄trariū: vene aut tēpōz sunt medie iter eas. Ex gbus
apparet q̄re. A. de istis venis fecerit mētionē z nō de alijs: q; ma-
gis sunt oculis appropriate q; vene alie corporis. s. n. alias venas
flōmantur plus facimus p̄pter repletionē cōm que p̄iungit p̄s
flōni oculoz q; p̄pter repletionē capitis aut oculi: z itēo ip̄sarū
flōmiā voluit se scire ex alijs locis. ¶ Def. vō. z Iesū daly nume-
rauerunt alias venas esto q; nō sic appropriate oculis. Ulteri; nō
tandū q; A. ex mō loquēdi: deinde flōmiā cephalice voluit p̄mitte-
re: z cū est q; illa est iuuersalior: flōmia q; sit flōmia venaz que sunt
in capite. Scdō cā est: q; illa flōmia est plus diuersa: sed flōmia
venarū in capite est plus euacuatiua a parte respectu cephalice.
Euacuatio aut diuersa p̄cedit euacuationē acceptiua ex parte:
vt sumit. 4. de ingenio sanitatis. ca. 4. z. 6. z ab. A. sen. 4. i. cap.

¶ Et scias q; illud qd accidit in oculo ex materijs z i-
diget p̄mutatione cā ab eo ad mēbrū aliud: tunc illud
ad qd rectius p̄mutat est naris: z illud cū nō fuerit in
via effusionis ad oculū: z hoc qdē permutatio nō fit
nisi p̄pter caput purgā z odoramenta p̄dicta in locis
alijs vbi diximus doloris capitis regimen.

¶ Hic ponit modū curationis egritudinū materialū oculi q; respi-
cit membrū recipiens: z dicit q; si materia d; permutari a mēbro
patiente ad aliud membrū: tunc rectius p̄mutat ad nares cui; ca-
put purgus zc. z d; fieri quādō mā nō est in flūru. Notādū q; A.
euacuationē māci ab oculo per partem p̄pinquā vocat permuta-
tionē nō p̄pter aliud nisi vt distigat hāc euacuationē ab euacua-
tione attractiua. i. ad p̄trariū diuersa: z ab eūone per ip̄m oculū
que nō pōt dici permutatio. Cū scdō p̄siderandū q; A. tria inuit
in hac eūone. p̄mo partem magis cōuenientē q; nares.

¶ Cū dubitat. diceret alijs videt q; in accipiendo mām ab oculo
fit melior: vena lachrymalis q; p̄pinquior: sed etiā quātō p̄pin-
quior tanto melior. Facilius cui est purgari aliqd ad loca vicina:
vt Sal. 4. de ingenio penult. cap. ¶ Dm q; per nares dedit intel-
ligentiā venas lachrymalū que ibi adiacent. ¶ Vel dōm q; etiā
māerū oculi per nares est p̄ueniēs p̄p quinq; cās: quarū qdā de-
ciūt venis lachrymalū. Una est q; sunt partes ignobilis apte re-
ceptioni materierū: z hoc nō habet ille vene lachrymales. Scdō
cā q; ois mā pōt per nares educi qd nō p̄tingit sic per venā. Ter-
tia cā est: q; rascādō vel mordicādō nares vt inde fluat mā nō t̄-
met de passione variū: sicut pōt timeri de fistulis lachrymalib; in
flobothomia venarū eius: vt. A. p̄mo cā. sen. 4. cap. de flobotho-
mia. Quarta cā est: q; bz rectitudinē z focietate; in cūatione sicut
habēt eā lachrymalū vene. Quinta cā est: q; p̄ sui aliquale distā-
tiā z amplitudinē hnt nares: q; si per agitationē vel dolorē aliudē
trahat mā q; ip̄a nō recurrat in oculos qd nō p̄tingit sic de lachry-
malib;: nec pōt tāta de eis hēri securitas: z propter ista forsā. A.
notauit plus nares q; aliā partē. Cū scdō inuit ip̄a aptū ad talem
euacuationē: q; cū mā nō est in via effusionis. i. nō est in flūru: s;
iaz quiescit: nec est apta amplius fluere: q; corpus est iā etiā. Et
cā est q; si tpe flūrus fieret talis mācē permutatio. i. apte eūati-
q; aut p̄p eūonē circa partes illas mā magis versus oculūz traheret.

¶ Tercio inuit ea cū qd fit: q; caput purgia odoramenta sternuta-
tione puocātia vel eliquātia z ericcātia materias circa partes
nariū: vnde sūm viā p̄sequēte eliquant z ericcant mām oculoz.

¶ Medicinā autē oculi alie sunt permutantes com-
plexionem z sunt aut infrigidantes sicut succi solatri z
virge pastoris z aqua cūdiue z aqua lactuce et aqua

Bentilis

ro. et succus etiā z mucilago pillū. Et alie sunt calefa-
cientes sicut musculus z piper z acorus z memifē z si-
milis. Et alie sunt epicateue sicut thutia z āthimonū
z climia. Et de suma earū sunt pstricte sicut sief me-
mithe z aloes z alfeluzabaragi z croc⁹ z rosa. Et alie
sunt leniētes sicut lac z dfricatio lazuli z albugine oui
z mucilago. Et alie sunt maturatiue sicut vene z aqua
senugreci z croci z rob z pprie illud in quo infundit
panis. Et alie sunt resolutiue sicut sarcocolla z aq se-
ni. Et alie sunt stupefactiue sicut succus pomorū mā-
dragore z papaueris z opium.

Dub^m 7^m **C**hic. Al. pōit medicas qb⁹ curatiue itētiōes oculi pfiunt: z re-
ducit eas ad sex ordies: qz alie st alteratiue alie pstricte. i. st p-
cealiē lenitiue alie maturatiue alie resolutiue alie stupefactiue.
Ctu. d. Jēsus haly. i. ca. scđi tractat^r enumerat. 7. virtutes me-
dicinarū oculi. f. oppilatiuas: aperiuias: absteruias: putrefacti-
uas: restrictiuas: maturatiuas: z stupefactiuas. Itē cōstan. lib. 9.
de oculis. enumerat solū qū ad virtutes suas. 4. ordies medi-
cinarū. / Dm ad hoc qz h. nō possit alig⁹ medicinā oculorū
in hoc. c. f. numerādo virtutes earū: z nominādo eas potuisset ex-
cursari per ea que dixit in. 2. ca. tā in. ca. 4. pmi tractat^r qz in par-
ticularib⁹ cap. sed ex alia parte vidēs qz famosi medici eū pcedē-
tes sicut fuit Rasis z pimen. z Jēsus haly qui eum pcecessit qui
posuerūt das medicas z virtutes earū qū curas oculo: tractat:
sequēs illos voluit noiare medicas quibus in curis oculo: yti-
mur. f. numerādo virtutes earū in gñe z exēpla ponēdo. Nomina
uit aut solū sex gñia earū: qz iste nobis mag⁹ occurrit in vsu vt no-
tum est. alias vō qbus ytimur raro noiabit in particularib⁹ capi-
tulis. Jēsus haly vō z cōstantinus noiāt vsuales z eas qb⁹ ra-
ro ytimur res que hic ponunt plurime sunt. note. Admiten. i. ce-
lidonia. Climia est illud qd adberet superiozib⁹ fornacis in purifi-
catōe metallorū: z iō qūqz dī climia auri vel argēti vel eris fm qz
vult eā medicus mag⁹ vel minus eticacem. De medicis hūme-
tantib⁹ nō fecit mentionē: qz dedit intelligi: z qz rariis occurrit
illarū vsus. Sief est nomē oīs medicine ocularis que dī in oculo
distillari cū fricatione cū aliquo liquore: postqz est liquidū dicitur
colyriū a colādo. Forma vō sief ē sicut nucleus dactyli apud Sy-
meonē vel sicut pedona scachoy. Admithe est herba satis nota
apud bonos oculares h⁹ cadat error: qz qdam accipiunt pro eo so-
lia papaueris de succo illi: fit sief. Adodus est que ponit Serapio
capitō de memithe. qz accipit herba z in vase eneo eticac parū: z
pistat z trahit succus z ericcat z sunt forme sief. illa aut paucā
ericario fit vt humidū a quosus putreficibile resoluat. Sed. 29. li-
bro ferutoris. alius modus ponit que ibi lege. Alfeluzabaragi est
herba de qua fit lyciū: vt Symeon: possum⁹ igit vti lycio. Locus
ponit qz aliq⁹ h⁹ stipticitatē: vt dicit scđo canonis.

Dub^m 8^m **C**sed dubitat qz ponit fricaturā lazuli lenitiuā. / Contra qz Alu.
scđo cañ. ca. de azulo. dicit qz inest sibi yit^r putrefactiua z acu-
ta. / Dm qz sine dubio aliqua vidēt discordia inter auctores de
hoc si quis capitulū scđm aliter sūt amplius inspicat de lapide la-
zuli. Uia tamē soluendi est qz lapis lazuli pōt administrari nō lor⁹:
z tunc h⁹ partes acutas corripentes z mordicantes: vnde assump-
tus puocat vomitū z nauseā fortiter. Alio mō pōt appropima-
ri lotus multis lotiombus. sicut etiā Desue docet: z tunc recedūt
ab eo partes acute ignee: z remaneat pres frigide terrestres que
si vebemēter fricef cū lacte vel mucilagine cydonioz repmit ma-
terierum acutarū asperitatem: vnde Serap. cap. de lapide lazuli.
infrigidat palpebras quādo depilantur ppter humores aliquos
acutos: z talē modū preparandi Auicē. innuit cū dixit. z fricatio. i.
vehemens fricatio que fit ppter loriōne z triturationē multam.
/ Alie maturatiue sicut vene. Notandū qz vena aliquādo accipit
pro vena tinctoy. i. rubea tinctoy. aliquādo pro vena celidonie. i.
radice celidonie. / Lredit dynus qz debeat sumi pro radice cel-
idonie: tā si quis inspicat ab Auicē. caplm de memithe. i. celidonia
nō ipōnit sibi qz fit maturatiua: nec etiā pōtelligi hic per venas
rubea tinctoy ppter eandē cām: quāuis medicine diuersarū cō-
plexionū possunt esse maturatiue ppter diuersitatē materiē: vt
declarauit fen. 3. 4. libri. z in. 4. cap. scđi cañ. / Remanēt alio mō-
di intelligendi venas. sumit aliquādo vena pro mineralib⁹ terre:
vnde Alabanofali lib. 1. cap. de venis terrarū dicit. he sunt ter-
rarum vene cuperosum salnitru auripigmentus alumen zē. z isto
mō nō sumit hic vena: qz isto mō nō sunt maturatiua. Aliquando
sumitur vena pro vermibus terre qui dicunt isculi a Serap. z ab
Auicē. caratim. z si quis inspicat capitula pōt a longe colligi qz

Super tertio

inest eis aliqua maturatio. Alii vō per venas intelligunt radices
feniculi z petrosily z possēt tolerari. / Aqua senugreci. i. eius de-
coctio. z rob. i. rob. f. lapa. z pprie in quo infundit panis: qz panis
acquirat sibi humiditatē z viscositatē que ad maturatiōe iunāt.
talis aut panis nō dī esse furfuraceus: qz est siccoz z magis resol-
uens: vnde Alu. 4. cañ. fen. 3. cap. de cura prune z ignis per fici. pa-
nis plurimi furfuris subtilior est in substantia sua. Reliqua patent.

C Et scias qz quando cum egritudine oculi fuerit so-
da: tunc oportet vt incipias in cura sode z non cures
anteqz ipsam remoueas.

Chic Alu. ponit canones curatiōis egritudinū oculi vt sunt alij
egritudinū cōplicate: ex quo diuersit cura. egritudo aut cui maxi-
me est apta iungi est dolor capitis: qz cerebū est p^m mebzui cui
cōmunicat oculus: vt supra Alu. dicit qz si iungit dolor capitis
z passio oculo: opz a dolore capitis incipere.

C Sed diceret aliq⁹ fmo iste vidēt icōueniēs: qz dolor capitis pōt
seq ad dolorē oculi: vt Jēsus haly tract. 3. 2. 4. ca. qui remouebit
curato oculo. nō igit opz remouē pus illū dolorē. **C** Ad intellectū
huius est cōsiderandū qz dolor capitis z dolor oculi possunt taliter
se habere qz vel dolor capitis pcedit z sequit cum dolor oculi vel
ecōtra: vel yterqz est per seipm passio. siquidē dolor capitis pcedat
z sequat eū dolor oculi debes regulariter prius curare capitis do-
lorē. Rō est: qz si tu inciperes a cura oculi: vel mām repercuteres
z sic augeres capitis dolorē: z ex hoc iterū augebis dolor oculi. vt
mām resoluere z magis attraheres a capite existente repleto. z
qd dico de dolore oculi intelligat de alijs egritudinib⁹. Et iō dīce-
bat Jēsus ca. 1. scđi trac. qñ fuerit cū egritudinib⁹ oculi sōda vebē-
mens nō cures eū vsquequo mitiget sōda zē. sūaūt induces infir-
mo magnū malū. Dico tñ qz irregulariter z coacte cogimur pus
oculi dolorē quādoqz curare qz capitis dolorē: tunc intentio cu-
ratiua pziō: z posterior opz qz sumat vel a dignitate lese actionis:
z tunc incipimus semper a capitis dolore: qz nobilius mebzui.
vel a nocimento virtutis dispensantis totū: z sic prius incipiem⁹
ab eo qui pziōia facit accidētia sue esset dolor capitis siue ocu-
li. z in hoc determinabit iudiciū medici.

C Et cum euacuatio z mundificatio z regimē pueniēs
nō inuant scias qz tunc in oculo est cōplexio mala aut
materia mala inmiscata in tunicis corripens nutritimē
tū penetrās ad ipm aut illic est dōbilitas in cerebro aut
loco in quo expellunt fluxus ad oculū.

Chic Alu. ponit quēdaz cañ. vt suus mos est in cañ. generalibus.
C Ad cuius cañ. intellectū est cōsiderandū qz egritudines oculi que
sunt de materiē⁹ que nō multū impresserūt curant per debitas
euacuationes z dietas: z sufficit post illud etiā leuis alteratio cō-
plexionis ad plurimū euacuatis materiē⁹ nō indigemus altera-
tione. ppter solā cōplexionē que remaneat. f. vniuersalis. Lū ergo
tu curas aliquā oculi passiōe z nō inuat euacuatio. f. vniuersalis
quā facis: nec mundificatio. i. euacuatio particularis: quecūqz sit
illa z nō inuat regimē pueniens. f. per dietā z per alterationē que
vident debere sufficere: tūc hoc est ppter multā fixā in aliq⁹ trīs
membroy. i. vel in membro recipiēte: vel in mēbro mittēte: vel in
via qua fit trāsmisso: qz vel in oculo est mala cōplexio. f. fixa habi-
tuata nō depēdens a mā: vel est ibi aliq⁹ mā mala vebemēter infi-
xa in tunicis: ita qz euacuatio nō obedit: z ytraqz tā mala cōple-
xio qz mala mā quecūqz sit est corripens nutritimē ad oculū ve-
niens: z ideo euacuatio tua nō pfiat: qz semper materia renoua-
tur: vnde Rasis scđo pñictis. Reumata quādo plongat eoz flu-
xus colligunt in tunicis oculo: mala cōplexione fixam imutante
quicquid ibi accidit etiā si bonū esset: vel illic. i. in tali passiōe oculo
lozum est debilitas in cerebro qd est membrum mitens: debili-
tas. f. vebemens vel fixa: vnde semper materie generantur: vel
est debilitas in loco: ex quo. i. per quez fluxus. i. materie pelluntur
ad oculum sicut in vjs medys: vnde semper generant aliquā ma-
lam materiam quā pellunt ad oculum.

**De comemoratione conseruationis sanitatis oculi
et eorum que nocet ipsi.**

Cap. 5^m

Quodet in pms vt ille q laborat in pseruado
sanitate oculi tueatur cu a puluere z fumo z
acrib⁹ egrediētib⁹ ab eqlitate in caliditate z
frigiditate z a vctis crudis z a venenosis.

Superius hucē posuit cañ. gñales in curatione egritudinū ocu-
li: hic ponit cañ. in pseruatione sanitatis oculi enumerādo res in-
uantes. Et pmo ponit hos cañ. ostēdēdo a qbus o3 cauere. Scdo
enumerat res iuuantes z nocētes. ibi (Res aut quaru vsus.) p^o p^o
ma in sex. p^omo ponit canones pseruationis sanitatis quatu ad
res nō nales que ad acitē reducunt. Scdo qñz ad motū z quietē
ipsius oculi vbi pōt annecti aliqd de accidentib⁹ aie. ibi (Et nō assi-
duet.) Tercio qñz ad somnū z vigiliā. ibi (Et nō plonget.) Quar-
to qñz ad inanitionē z repletionē. ibi (Et scias.) Quinto qñz ad ei-
bū z potū. ibi (Et oēs.) Sexto reuertit ad cōplendū cañ. in somno
z vigilia. ibi (Et scias q multitudine.) Circa hāc partē est p^ode-
randū pmo q hucē. istud caplm vocat de rememorazione quasi
velit dicere q magna pars itoz que hic dicunt sunt posita alibi
in alijs nostris libris. z maxime scdo cañ. z gñaliter tertia sen p^o
mi. z ideo qd hic dicit fm maiorē partē est rememoratio. C^ose-
cundo p^oderandū q isti canones maxime referunt ad oculū rem-
peratū: qñ auctores loquunt absolute de pseruatione itelligūt
de illo: q ad eiā referunt: vt Bal. in thegnī trac. 2. ter. cōmē. ii.
trac. testiculoz. tñ medicus oēs istas res applicabit ad alia corpo-
ra sana: diuersimode tñ fm eoz diuersitate. Nā ex istis reb⁹ in q^o
bus oculi nocent qd sunt oculi qui nocent magis z qdaz minus:
sicut. v. g. ab aere calido plus nocēb⁹ oculis cholericis. z eodem
mō est de reb⁹ iuuantibus. C^otercio itelligūt circa istam q pul-
ueres z fumū nocēt craspedō oculū z reddēdo eius superficiem
malā z fumus maxime nocēt mordicando. vide. pble. 31. pble. 21.
ppter quid fumus oculos magis mordet: aēr excedens in calido
vel frigido permittit eius famatē cōplexionalē: z eodē mō ventū
mali. v. g. venti crudū. i. facietes crudū vt sunt venti duri z fortes: vt
vbi gñā. boreales: vnde (hippo. 3° pti. afoi. 18. Quotidiane vō
pstitutiones boreales zc. oculos mordent zc. per vctos veneno-
sos itelligit ventos inflāmatos z malignos quales sunt in dieb⁹
capicularib⁹ vt ponit ista exterior. z idē vocabulū habet a Serap.
in sua practica tracta. 6. z. cap. in rubrica. Deinde cum dicit.

**Et nō assidue intueri rem vnā a qua nō auertat: z
ex eis a q^o opz vt vere custodiāt est multitudo flet⁹:
z opz vt minores aspect⁹ in litteris vel lineis subtilib⁹
nisi interdū fm semitam exercitū.**

Hic ponit cañ. pseruationis sanitatis oculi per motū z quietem
ipsius. i. qñz ad suā operationē visūā z et motūā que ibi pcurrit.
C^o circa qd scidat q per intuitū fixum ad rem vnā sit ab oculo
multa spiritūū resolutio tam spiritūū visibilib⁹ q motūū: resolu-
unt spūs visibiles ppter exercitiū p^oinuū visionis: sed resolu-
tur spūs motūū: z per pñs alijs spūs: qz oculus in intueō fixē
vnā quiescat a motu locali: tñ ibi est virtutis labor tenētis muscu-
los in tali situ post eoz figuratiōē sicut si hō r3 manū extēdaz z vi-
deat qescere: tñ musculoz viret laborat: vt pōt sumi a Bal. in lib.
de tremore z rigore zc. ca. 4. C^o Scdo p^oderandū q multitudo
fletus pōt reduci ad accidētia aie inquantū est ibi tristitia: vel ad
inanitionē inquantū est ibi lachrymarū puocatio z pōt reduci ad
operationē vel ad motū inquantū est ibi aliqua operatio opposi-
ta risui. Quicqd tñ sit dico q fletus nimius pōt duob⁹ modis no-
cere. p^omo: qz est cā multe exicationis ppter multarū lachry-
marū cōfōē: z idē dicebat in scdo totius pñē. ca. 4. dixit Iudeus.
plozatus nimius debilitat visū z iducit pñis. i. psumptionē ocu-
li. Scdo mō nocet: qz ppter motū factū in partib⁹ oculi z fuoz pā-
niculoz multe mīe mouent versus oculos que sunt causa nimie
repletionis: vnde videm⁹ aliquos post fletū habere oculos inflā-
tos. Et quo apparer q fletus pōt esse causa multe exicationis in
oculis z etiā multe repletionis cū diuersitate: vt visum est.

Sed tu dices que est cā q in fletu lachryme currunt. p^odm q
duplex pōt esse res in cā. Vna qz ppter tristitiā z motū psequētes
in spiritibus ab intra p^olso aliquo calore cerebri sit humi-
ditatū eliquatio: vnde currunt ad oculos: imo etiā ad os z ad na-
res. sic etiā fit motus in fletu partū spiritualiū z circa partes
faciei oppositus motū risus quodammodo vt sicut motū quodam
in risu fit expressio talis gaudiū cōceptus: sic motū qdaz in plo-
ratu fit expressio tristis cōceptus: talis aut motus calefacit z ma-
terias mouet. Alia causa est: qz in tali mō tristitie quo homo plo-

rat quasi pāniculi cerebri z cerebri cōstringunt: vt nociuā rem z
tristitāte pellant: vnde accidit humiditates iferius pelli. p^o Notā-
dum tamen q fletus qui nocet est fletus imoderatus. Fletus aut
moderatus pōt habere aliqd iuuamentū ppter duo: qz oculus
ericcaret aliquantū. Scdo qz aliquā facit materieruz cōfōē: z idē
hucē. solū vituperat fletū superflūū. etiā Rasia. vnde in cōserua-
tione sanitatis pueri hucē. fletū tēperatū laudat ad calores exci-
tandū z minozādū superflūū cerebri humiditatē. vnde. 3. sen. i. fle-
tus quoz paruos ante lactationē ei cōfert. C^o Tercio itelligūt
q intuitus in istis subtilibus: vel pōt fieri per viā alicui⁹ exercitiū:
z tūc pfer qz calidū oculi excitat z supfluitates resoluūt: ppter ea
qz est quidā oculi labor. vel pōt assidue fieri: z istud noceret p-
pter resoluētiōē spiritūū oculi. in legēdo enim istas minutas labo-
rat tam virtus oculi motiua q visua. Et laborat quidez visua p-
pter difficultatē iudiciū: z forsā qz vult in hoc multā lucē. Labo-
rat etiā motiua: qz opz q oculus figat ad paruissimas istas z valde
gradatim moueat. Et quodā mō etiā possemus dicere q est labor
in legēdo litteras valde magnas qre oculus fatigat in motu ma-
gno de ista ad istam. Fatigatur etiā aliquantū visua in cōpessio-
ne magnoz spatioz vel quātitatē istarū. z idē Defue in suo de ap-
propriatis auctoritate Aristo. laudat plus exercitiū per intuitum
ad istas mediocres dicēs hoc auctoritate Aristo. sic exercitatio le-
gēdi istas mediocres visum corroborat z sanitatē custodit.

Et non plonget somnus eius super collū.

Hic ponit canone pseruationis sanitatis per somnū: z dicit q
nō dormiant super collū. C^o Notandū q dormire super collū est
duplīter. p^omo qz homo sup collo sustentet z caput depima-
tur: z hoc est malū qz est causa motus materierū ad caput duplī:
p^omo ppter sitū capitis depresso. Scdo qz collum dolet vnde
trahunt materie que postea ad caput possunt transire. Scdo doz
nūt homo super collū. i. supinatus: sicut. hoc mō loquēdi vitur
p^omo. pñosti. cōmē. 17. qd dicit. Oportet vt cōsideres ne sit occu-
bitus infirmi super collū suū cadens in pseritudine. Iste aut occu-
bitus nisi sit nālis est valde malus: qz superfluitates que debent
per nares purgari retinent. Similr etiā nō bene possunt etiā per
palatū. Vnde. 2. pmo cañ. sen. 3. de regimine per somnū z vigiliā
dicit. resupine dormire est malū: ad malas pparans egritudines
facit a popleriaz zc. qñ superfluitates zc. retinent z per suos non
incedunt cānales sicut nares z palatum.

Et scias q multiplicatio coitus ē nocibilis: res oculo.

Hic docet oculi pseruationē per repletionē z euacuationē quib⁹
pōt annecti coitus inquantū sit in eo euacuatio. C^o Circa quā partē
est p^oderandū q coitus moderatus cū oi pditione posita sen. 20.
pfer: qz euacuat materias: ex quarū retentione pōt fieri visus
tenebrositas z alia mala accidētia: sed coitus superflūus nocet: z
de hoc hucē. loquit qd dicit. multiplicatio coitus. Quis autē coitus
superflūus toti noceat: tñ notabilr iter ptes corporis plurimū vi-
det nocere oculis. z cā est que ab Aristo. quarta de pble. 2. pble. 2.
32. qz in coitu sit multa humiditatu nālium effusio: z etiā spiritūū
quib⁹ maxime oculus indiget. Alia cā est qz coitus multum nocet
stōcho vt sen. 13. tracta. pmo vlti. ca. sed nocumētū stomachi me-
diante cerebro multū oculis cōmunicat: vt supra dicebat.

**Et similiter multiplicatio ebrietatis z impletionis ci-
bi z etiam somnus super repletionem.**

Causa est nota: qz in ebrietate cerebri valde nocet propter vini
vapores: vnde ebrietas dicit trāsileos. i. capitis iectigatio vel pas-
sio: vt in cōmē. afoi. 5° partic. afoi. 5. si inebriatus aliquis zc. Re-
pletio autē ex cibo nocet oculis ppter multā euaporationē ad ca-
put z somnus super repletionem. causa est qz in tali somno multi
vapores eleuant ad caput tendētes. Et notādū qz nō solū somnus
post multas ciboz repletionē nocet: imo statim post comestioneē:
qz cū cibis nondū ad stomachi inferiora descendit: vapor qui ab
eo eleuatur ascendit ad caput z ledit oculū: z ideo talē somnū ge-
neraliter hucē. vituperat pmo cañ. sen. 3. cap. de regimine per so-
mnū z vigiliā. Et qbus opz accipere qz p^o custodia sanitatis ocu-
li nō opz statim post cibū dormire siue cibis sit superflūus siue cō-
uenientis quātitatis vt in hoc apparebit capitulo.

**Et omnes cibi z potus grossi z oia vaporē emitten-
tia ad caput: z de suma eoz est omne qd bz acuitates
sicut potū z ādacocha: z omnia que ericcāt supflue:
de quoz suma est sal multus: z oia ex quib⁹ generat
vapor mult⁹ sicut caulis z lens: z omnia que diximus
in arcolis medicinarū singulariā que sunt propositio-
nata ad hoc sunt nocitino oculo.**

Bentilis

Chic ponit regimen per cibū et potū. Ad cuius intellectū p̄fide-
randū est q̄ hui. in gñq; gñia reducit cibos et potus oculis nocti-
uos. i. in cibaria grossa: vt sunt legumina et carnes vacuue et simi-
lia. et dicunt grossa q̄ grossus gñat humore: siue sit grossities ter-
rea sicca sicut est cactus et caro saluta: siue sit grossities viscosa sic
piscis. Unde hui. 2. ca. de piscib⁹. dicit q̄ acquirūt cecitatem: et
ista cibaria nocēt q̄ spiritū visibīlē ingrossant: et ideo multū vitu-
perant carnes vacuue ab Alehana mosali lib. p̄mo ca. de reb⁹ no-
centib⁹ oculo. ca. 4. ¶ Scd̄o ordo cibario est eorū que mittūt va-
porē ad caput: ex q̄b⁹ gñat multus vapor. ¶ Scd̄o diceret aliquis
q̄re hui. ait vaporē mittentē ad caput: postea dixit: ex q̄bus ge-
nerat multus vapor. ¶ Scd̄m ad hoc q̄ res pōt dici vaporosa tri-
pliciter. Uno mō mālīter q̄ subyct p̄o mā vaporē sicut sunt oīa
grossa nō vincibilia a calido in digēte: sicut sunt fructus et legumi-
na. Unde A. sen. 13. ca. de egritudine b⁹ stomachi nihil adeo vapo-
rosū: vt fructus et legumina etiā: ponunt vaporosa: vt A. sen. 13.
trac. 5. ca. p̄mo. explicat de lente et fastido. Scd̄o etiā sunt vaporo-
se: vt in cōmen. regi. acu. sup illo verbo. p̄risana vō oideacea. Scd̄o
cū mō aliq̄ dicunt vaporosa actiue: q̄ sui caliditate cū obuiant
māib⁹ illas euaporat sicut calida: vt aliū. ynde. 4. regi. acu. cōmē.
94. Aliū sūsam. i. v̄tositatē facit. Cū etiā ponit hoc mō esse va-
porosū: i. etiā vinū sit mā vapor. Notādū tamē q̄ illa que sunt
actiue vaporosa nō semper faciūt vaporē: imō qñq; vapores et v̄-
tositates dissoluūt sicut qñ nō inueniūt materia a qua vaporē ele-
uent. Et p̄pter hanc cām aliū in q̄busdā facit ventositatē et dolo-
rem ventosū: et in q̄busdā sedat dolorē resolūendo ventositatē:
tem: vt. 12. terapen. 8. cap. vbi aliū dicit tyriac⁹ rusticoz. Tertiū
aliqua sunt vaporosa mālīter et effectiue simul sicut radix que co-
medis et affansus: q̄ h̄ partes humidas grossas que auertunt in
vaporē et habēt partes calidas acutas que vaporē gñant: et iō sunt
multe euaporationis. Hui. ergo dixit. vaporē emittētia. quantū
ad ea que agunt vapores effectiue vel actiue et mālīter. et dixit. et
omnia ex quibus generat multus vapor: quantū ad ea que sunt ma-
terialiter vaporosa. ¶ Considerandū vltimus q̄ vapor: pōt dupl̄
accipi. Uno mō p̄prie vt distinguit p̄ra ventū sicut vapor dicitur
quādo quiescit: sed v̄tus quādo mouet vt 3o ar lib. 2. tract. 7. ca.
28. et hoc mō nō sumit vapor: hic. Alio mō sumit large p̄o vaporē
vel vento vel fumositatē: et isto mō hic sumit. ¶ Tertiū genus ci-
borū visui nocentū est habentū acuitatē sicut porri et andacocha
et species trifoli: et sic intelligat de cepe et similibus. Causa autē est:
q̄ eorū acuitate corrumpunt sanguinē: ynde malus generat spūs
similiter: q̄ ista acuta mouēt similiter vapores ad caput. ¶ Quar-
tum genus est ciboz ericātū sicut multus sal. et causa est: q̄ oculo
tus p̄stīt plus in p̄porione humiditatis: et ideo humidi defectus
maxime sibi nocent. Ex hoc apparet quare hui. nō fecit mēto-
nem de humectantibus rebus. causa est q̄ ericantia p̄prie no-
cent visui q̄ humectantia. ¶ Quintū genus ciboz est eorū qui a p̄-
prietate nocent: sicut. v. g. anethum: et hoc forsā voluit dicere q̄
sunt p̄porionata. i. que h̄t p̄porionē vel p̄prietatē que nocēt.

Et scias p̄o multitudo vniuscuiusq; duozū. i. somni
et vigiliarum est vehementer nocitiua oculo et magis
cōueniēs ei est tēperamētū vniuscuiusq; eorū.

Chic cōplet canones p̄seruatiuos per somnū et vigiliā. Causa autē
eius q̄ dicit est. q̄ somnus superfluus resolutionē p̄hibet: ynde
caput repletur et tandē oculi: sed vigilie nimis resoluūt: ynde cor-
pus ericatur. et sicut somnus per se facit euenire egritudines re-
pletionales: ita vigilia per se facit accidere egritudines inanition-
is: i. ytrūq; posset ytrūq; facere euenire. ¶ Scd̄o dices tu esto q̄
homo peccaret in altero istoz ad q̄d debet magis declinare. ¶ Di-
cendū q̄ in corpore tēperato cēt difficile ridere: et cēt plus respō-
sio estimatiua q̄ alia. in corporib⁹ autē distēperat si sint apta mor-
bis repletionalibus plus debet peccare in vigiliis. si autē sint apta
morbis resolutionis plus debet peccare in somno.

Res autē quarā v̄sus confert oculo et cōseruat virtutē
tem ei⁹ sunt ea que fiunt ex anthimonio et thuria sicut
spēs thutie nutrit cū aqua sancti et aqua feni. et face-
re colyrium omni boza et aqua feniculi est mirabile et
magni iuuamenti: et infrigidatio granati dulcis est mi-
rabilis etiā: et puluis etiā factus ex granati v̄trūq;
cum pulpis suis decoctis in thano: cum melle: et sicut
scies illud in loco suo: et ex eis autem que abstergunt
oculum et acunt ipsū est submergi in aqua clara et
aperire oculum in ipsa.

Super tertio

Chic hui. nominat res que ingreditur cōseruationē sani-
tatis oculi: et res nocentes vt eas euitemus. Primo ergo enume-
rat res p̄ferentes. Scd̄o nocentes. ibi. (Renū autē visui.) Ad in-
tellectum prime partis considerandum q̄ res que oculi sanitatē
cōseruant: vt ponit Desue in suo de appropiatione faciunt hoc
quinque modis. quedam faciunt hoc suam superficiem seruando
in sua dispositione naturali: scilicet bene politas et ter sam. quedā
cōseruando cōplexionem naturalem. quedam faciunt hoc cōser-
uando sui debitā organizationem. i. talem compositionem quam
habēt. verbigratia suam figuram. quedā faciūt hoc seruando de-
bitam vnitatē partium. et quedam cōfortando spiritū visibīlē.
In istis enim p̄porionatis stat oculi sanitas. Hui. ergo enu-
merat res visus sanitatē cōseruantes quātū ad has intentio-
nes: et hoc quantū ad ea que extrinsecus applicat. Nam antibi-
monium et thuria cum sint medicine frigide et sicce sine mordica-
tione et maxime tuta cōueniunt cōplexioni frigide et sicce pellicu-
larum oculi quibus occurrūt: et sic oculi cōplexionem seruunt
scilicet quantū ad tunicas: etiā inquantū prohibēt materias in
oculum recipi: et cōfortant partes eius et aggregāt. Possūmus di-
cere q̄ cōseruant debitam organizationē et vnitates. Unde Se-
rapio capitulo de thuria. Thuria lota desiccāt humiditates que
veniunt ad oculum et prohibet eas venire et ingredi tunicas eius.
Aqua vō feniculi habet cū sua p̄prietate abstergere leuiter sup̄-
ficiem oculi: ideo eius sanitatē cōseruat superficiem tenendo
leuem. sua etiā p̄prietas est multa in visu: vt omnes auctores af-
firmant: ynde animalia ex euntia de cavernis natura decocta fric-
cant oculos super feniculi et comedunt: vt Desue ponit et Se-
rapio et Dioscorides. Infrigidatio autē granati dulcis cōfert p̄o-
pter suam debitā frigiditatē qua cōuenit frigiditati oculorū et per
lenitatē et aliquā leuem absterfionē q̄ per suā dulcedinē habet: et
ideo duabus intentionib⁹ cōseruat oculi sanitatē. i. cōseruādō cō-
plexionē et tenendo superficiē lenē. ¶ Scd̄o tu dices quare hui.
dixit infrigidatio granati. Amplius quomodo res frigide et calide
que sunt cōtrarie cōseruat oculi sanitatē: et ex hoc vnum effectus
inducunt. ¶ Dicendū sicut sumit ab Arist. p̄be. 9. p̄be. 9. nō est
in cōueniens res cōtrarias conferre oculo diuersimode. Sanitas
enim oculi nō cōsistit in natura vna: sed in pluribus. Ea ergo que
sui cōplexionē seruāt possunt esse frigida et possunt esse sicca que
ab extra occurrūt: ea que sui organizationē et superficiē cōseruāt
et que la rum prohibēt possunt esse calida inquantū abstergunt et
frigida stipicando. ¶ Ex quibus soluit secūda instātia: et apparet
solutio ad primū questū. Nam hui. p̄ferat multam v̄tilitatē
aque feniculi que est calide cōplexionis. Si dixisset granatū cō-
ferre credidisset quis q̄ hoc esset inquantū dulce lenitū non in-
quantū habet aliquā frigoris mensurā: vt ergo ostendat q̄ etiā
per sui debitam infrigidationē potest conferre dixit. infrigidatio
granati dulcis. dixit autē dulcis: q̄ purum granatū acetosum esset
nimis infrigidans vel mordicans: et ideo granatū acetosū expressio
nō appropinquatur nisi dulcorē cū melle vel alia re. et in hoc hui.
sequit modum loquendi Rasis in cōtinente libro scd̄o cap. 2. vbi
dixit sic loquens de rebus cōuenientib⁹ oculis. Refrigeratio que
fit ex succo granatorū et vocatur absterfio oculorū et. Puluis vō
granatorū duozū. i. dulcis et acetosū vel aqua. i. expressio eorū: vt
habet littera alia confert: q̄ abstergit et temperate infrigidat et
stipicat oculi partes: et hoc facit per diuersas virtutes que sunt
in isto medicamine cuius compositionē scies in loco suo. i. tract.
4. i. cap. Submerge oculos in aqua clara dicitur q̄ confert. Pri-
mo per aliquam vim lauatū. Scd̄o q̄ cōfortat spiritū visū
bilem aggregando eū. Ex quo apparet quis debet esse cui hoc cō-
fert: q̄ homo calide complexionis in oculis nō excessus frigoris
aque debilitaret debile calidē habētis oculi frigide cōplexionis.
Scd̄o in quo tempore debet fieri: q̄ maxime in estate q̄ oculi
sunt calidiores. Tertiū quale vas debet esse: q̄ dicit a quibusdā
q̄ vas debet esse viride vitreum: vt viriditate cū caliditate conse-
rat. Quarto aq̄ debet esse clara ne turbulētia sua oculos exasper-
ret. ¶ Alterius est considerandū. Diceret aliquis quare hui. cen-
nō nominauit res visui cōferentes que comedunt vel bibuntur.
¶ Dicendū q̄ si posuisset bene fecisset: tamē dedit intelligi ex his
que supra dixerat: cū enumerauit cibaria mala. ¶ Considerandū
etiā circa expositionē vocabulorū q̄ thuria nutrit quando ipsa in
aliquo succo vel aliquo liquore infunditur. Dicit autem nutrirī
lauari. Nutrirī est quādo vis q̄ thuria recipiat virtutes a liquore
in quo infundit: ita q̄ virtus liquoris remaneat in thuria. Sit autē
hoc duob⁹ modis. Primo permittendo longo tempore thuriam
in liquore permanere. Scd̄o in mouēdo thuriā vt ad se trahat
liquorē. Lauare autē est quādo solū vis inmunditiā vel partes acu-
tas abijcere quīs nō cures q̄ virtus liquoris in thuria remaneat
et sit agitando thuriā cū aqua post eius triturationē et quierē cum
aqua vel

aqua vel aliquo liquore. Huic ergo hic potest intelligere per thumam nutritam siue sit nutrita siue loca. Dodus autem preparatiois 7 factionis thurie vide a Seruio 7 a Serapio. c. de thuria. Sanctus. i. maiozana vel persa. in tenor. i. instrumentum siue vas in quo fit talis decoctio. aqua feniculi. s. distillationis vel decoctionis vel aqua que resudat ab eius virgulis cum ad ignem ponunt: qua multum laudat Dioscorides 7 Serapio.

Cerum autem visui nocibulum alie sunt operationes 7 motus 7 alie sunt cibi 7 alie sunt dispositiones conuersionis in cibis.

Chic Aui. enumerat res visui nocetes. Et p. mittit diuisionem. Scdo meba diuisionis exequit. ibi (Operationes.) **C**l. circa quas parte intelligit est operationes dicunt actiões virtutum: sed motus dicunt agitationes vel motiones ille vel ad illud psequentes: vel alij motus. v. g. vomitus est virtutis opatio: sed agitatio facta in cerebro a vomitu nō dicitur operatio sed motus. Sistr. portatio yini est operatio: sed iecigatio vel calefactio facta in cerebro dicitur plus motus. Sistr. balneatio est motus 7 non est pprie operatio. **C**sed tu dices qđo operationes virtutū nocent oculis cū virtus sit posita ad salutē i. aial: vt Bal. 3. de crisi. s. cap. 7 Dicē dā qđ virtutis operationes idēbte facit sunt cause nocumētū nō tñ cū debite sunt. **C**Scdo pñderādū qđ dispōnes puerfionis. i. trāsmutationis in cibis sunt dispōnes in digestioe ciborū: qđ digestio cōuersio est. Differt enī nocumētū a cibo malo pueniens 7 nocumētū qđ puenit ab eo ppter puerfionē: qđ cibis posset esse bonus: 7 tñ conuersio sua mala in stomacho faceret eum nocuum.

COperationes autem 7 motus sunt sicut omnia que exiccant sicut coctus plurimus: 7 longitudo aspectus ad luminosa 7 legere subtilia superflue. medium enim in eo confert. similiter operatio paruorum 7 somnus super repletionem 7 cenam: imo oportet illum qui in visu habet debilitatem expectare donec digestio fiat: deinde dormire: 7 omnis repletio nocet ei: 7 omne qđ exiccant naturam nocet: 7 omne quod sanguinem turbidat siue sit de rebus falsis siue acutis siue alijs nocet ei: 7 ebrietas nocet ei.

Chic exequit. Et pmo enumerat res visui nocetes que sunt operationes 7 motus. Scdo que sunt cibi. ibi (Cibi vō.) **C**terio que sūt dispōnes conuersionis in cibis. ibi (Cōuersio aut.) **C**p. prima in tres. **C**primo enumerat quasdā res nocetes que sunt opatiōes 7 mori. **C**Scdo spāliter ostēdit de operatione que est vomitus. ibi (Vomit⁹ aut.) **C**terio cōplet narrationē hāz rep. ibi (Balneo.) **C**Conside rādū qđ per operationē paruorū possumus intelligere sicut quorū dā expositionē fieri: qđ paruorū 7 puerorū. i. inuicē est plorare. Ista itā expositio h̄ sit rhetorica: nō tñ est ad mentē Aui. qđ statim dicit: 7 sicut plurimus: 7 ideo p opatiōē paruorū intelligem⁹ artes circa minutissima sūt ars faciētū ornamēta de margaritis 7 pforantū acus minutus 7 silla: 7 cōcordat cū dicto Aui. trac. 4. z. ca. vbi resumit hoc cū dicit. 7 similiter actiōes minure. **C**Scdo pñderandū qđ oē qđ naturāz. i. ventrem exiccant. i. stipticat nocet: qđ est cū motus fumoz ad caput 7 materierum corruptarum.

CDubitat qđ sit pei⁹ oculis: an ventrē esse nimis solutus an nimis stipticū. **C**Uf qđ vērē eē nimis fluxibilē sit pelus: qđ Ari. pble. 4. pblema. 3. querēs cām quare eunuchi nō habēt acutū visus. rādet qđ est pp fluxibilitatē vērīs eoz: vñ dicit eunuchis crura inflant⁹ 7 vērēs bñ fluxibiles sūt deorsum mutato humido. **C**In dñi Aui cē. qui de solaventrīs stipticitate facit mētiōē. **C**Dñm qđ vērīs fluxibilitas est peior in faciēdo euenire egritudines inanitiōis vel exiccatiōis oculi: sed cōstrictio vērīs pōt dici peior in faciēdo venire egritudines repletiōis vel mālēs. **C**Sed tunc posset restat querere que egritudines sunt peiores an materiales an egritudines inanitiōis in oculo. **C**Et dñm qđ egritudo large pōt dici peior tribus modis. Uno mō ex difficultate curatiōis: 7 vt sic est peior morbus oculi p viam inanitiōis: qđ difficilior est curare morbos inanitiōis qđ repletiōis: vt ponit **C**Desue in suo de consolatōe medicina p. penul. ca. Alio mō dici peior intēdē leſione operatiōis: 7 hoc modo videmus oculū fortius ledi pñtētijs materiēz qđ resolutionibus 7 exiccationibus nisi quis veller exiccationē nominare humoz oculi eruptionē: 7 s; hoc equaliter lederet materiales egritudines in vltimo: 7 egritudines inanitiōis in vltimo: qđ vtrāq; dicit ad recitatē. **C**terio modo pōt dici egritudo peior pluralitate modorū eius 7 plurium euentus: 7 vt sic egritudines mālēs sunt peiores: qđ pluries accidunt: 7 qđ sunt plurium modorū qđ

sint egritudines oculi exiccatiōis. Et qbus apparet solutio ad cōtraria. **C**terio est intelligendum qđ illa qđ sanguine turbidat sunt falsa: 7 hoc p cōuersionē ad siccitatē terrē. 7 acuta: 7 hoc per inflammationē 7 ebullitiōē siue alijs sicut vaporosa 7 generatiā sanguinē mēlicū. Et sanguine aut turbido fit spūs turbidus. Reliqua que in hac parte ponunt sunt declarata superius.

CUomit⁹ aut confert ei inquantum mundificat stomachum: 7 nocet ei inquantum mouet materias cerebri 7 expellit eas ad ipm: 7 si nō fuerit excusatio quin fiat: tunc opz vt fiat post cibum 7 cum facilitate.

Chic spāliter ostēdit de vomitu qđo se habeat in nocēdo 7 iuuando 7 qualiter dicit fieri. **C**Ad cuius intellectū est pñderandū qđ Aui. de vomitu duo dicit. **C**primo qualiter pñfert 7 qualr nō. 7 p. Scdo qualiter puocet si eius necessitas est: qđ fiat facilius: sed cum sit post cibū facilius fit: 7 ideo post cibū fieri dicit semp: tñ Aui. vult qđ recordemur aliarū cōditionū qđ debent attendi in puocatione vomitus que ponunt lib. 1. fen. 4. cap. de regulis vomitus.

CSed vt clarius appareat mens Aui. dubitat: vtrū vomitus cōferat in egritudinibus oculi. **C**Et videt qđ nō p Aui. p. cañ. fen. 4. ca. de vomitu. vbi dicit. Et vomitus qđem corpori confert sed visui nocumētū facit. Idem sumit de mēte **C**halp. 1. prae. ca. 12. cap. de regimine corporis p mūdificationē. **C**probat rōne. illud qđ nocet auribus multo magis nocet oculis: s; vomitus est bñdē ergo 7. **C**Maioz est nota: qđ oculus est sensibilior p qđ auris. ponitur enī mēbrū sensibilissimū a Bal. 13. terapē. vlt. c. 2 a Rasi in z. pñtētijs. **C**Maioz est Aui. primo lib. fen. 4. cap. de vomitu. vbi dicit. Uomit⁹ cū suis iuuamētis plerūq; affert egritudines sicut generat surditatē. **C**Amplius illud maxime nocet oculis in quo de oculorū custodia maxime sollicitamur: s; hoc est in vomitu. Aui. enī pñcipit pilas sup oculos teneri cū sit vomitus. **C**In dñi arguit p Aui. fen. 4. ca. 13. vbi dicit. Uomit⁹ remouet grauitatē que accidit capiti 7 clarificat visum. **C**Dñm ad hāc dubitationē. vt. A. inuit qđ egritudines oculi vel sunt sine mā: 7 de istis nō dubitat: qđ vomit⁹ nō pñfert sed nocet. Vel sunt egritudines mālēs: 7 iste vel sunt de mā oculo appropriata qđ in eo gescit: vel sunt de mā cerebri vel stomachi vel aliorū mēbroz. Sigdē egritudo oculi sit de mā qđ iam in oculo gescit vomitus nocet sicut. v. g. in cataracta cōfirmata. **C**Rō ē: qđ vomit⁹ nō euacuat illā māz: imo agitāt eā: 7 facit magis māz fluere ad oculū. vñ i. z. pñtētijs cataracta nō debet vomere: qđ vomit⁹ iducit fluxū reumatū. Si vō sit de mā cerebri et vomit⁹ nō cōfert. **C**Rō ē: si vomit⁹ in egritudinib⁹ cerebri nō pñfert: nisi ille sint in stomacho frido: als a s; dcho facit: 7 multominus pñfert egritudinibus oculorū qđ a cerebro pendēt: s; sic est qđ vomitus nō cōfert in passionibus cerebri qđ nō sunt a s; dcho: vt. A. supra fen. 1. c. de causis vñbus curatiōis egritudinū cerebri. vbi dicit. Uomit⁹ est ex eis qbus nō est iuuamētū in curis egritudinū capitis nisi hāz p cōitātē māz in s; dcho. Et si cogermur restringere auctēz istā Aui. dicēdo qđ in egritudinibus capitis de mā capiti appropriata vomitus pñfert qđ dico: qđ Alexā. pmo. prae. cap. de epilepsia cerebri. vbi post capitis purgationē expedit vomitibus eragitare corpus. **C**Dicemus qđ cū ille vomitus sit valde violētus si d; ide mām trahere plus nocebit oculis p cōmōtiōē qđ iuuat p māz capitis eūonēz. Si vō sit de mālēs aliorū mēbroz a s; dcho: dico et qđ vomitus nō pñfert. **C**Rō est: qđ ab alijs mēbris materia p vomitū nō potest euacuari nisi sit vomitus valde violētus: sed talis vomitus nocet oculis pp multā cōmōtiōē. Aui. 8. ponēs p certo qđ vomitus nocet in oibus egritudinib⁹ oculi nisi sint egritudines a s; dcho: iō de oib⁹ omisit 7 solū dubitauit an in egritudinib⁹ oculi depēdētibus a s; dcho pñerat vomitus: 7 in hoc nulla est rāſio nisi illa quā Aui. cē. facit. s. qđ in vomitu est iuuamētū 7 nocumētū ei. s. oculo. est iuuamētū inquantū mūdificat s; dchum 7 nocumētū ei. s. oculo. est iuuamēto ad oculū aut debet ire purgans. est aut nocumētū inquantū mouet mās cerebri. i. mās qđ sunt in cerebro siue venerit a s; dcho siue sint pgregate in cerebro. ille aut mot⁹ pp violētā vomit⁹ pelunt ad oculū pp cōmōtiōē in eo factā: 7 pp debilitatē quā h; egritudo: 7 hoc est qđ dicit. 7 expellit eas. s. vomitus. i. est cā expulsiōis ad ipm. s. oculū. Et iō si necessitas cogit ad faciendū vomitū: qđ mās s; dchi a qua puenit egritudo in oculo nō pōt mūdificari nisi vomitu: tñ opz qđ fiat facilior mō quo est posse vt non fiat in oculis multa agitatio. **C**Facilius aut sit vomit⁹ post cibū: 7 iō tūc est melius illū facere 7 fit cū minor agitatio: 7 hoc est qđ dicit. 7 si nō fuerit excusatio quin fiat vomitus: tñ opz qđ fiat post cibū 7 cū facilitate. 7 iō Rasi s; dcho pñtētijs auctoritate **C**Ruffi. et post cōmōtiōē pñcipit vomitū in obscuritate visus. Si aut mās s; dchi posset alr mūdificari qđ vomit⁹ nō opz tētare vomitū: qđ illa est via isalacio: sed euacuare cū vomitu fallacior est cū possit eē cū isozma

Gentilis

zione oculi ppter mortū in eo factū. ista aut est vna fallacia in cura
vt a. B. sumit. 14. terapē. c. de cura morbi in quantitate. Ex quibz
iam dictis soluunt contraria que procedunt suis vjjs.

Et balneatio nocet ei ⁊ sonnus superflue nocet ei ⁊
fletus plurimus ⁊ multitudo flobothomie ⁊ pprie eius
ventosis continuis nocent.

C'hic cōplet narrationē reꝝ p̄missaz. ¶ Cōsiderandum q̄ bal
neatio est ꝑꝓie in agz artificiali calidiz que dicunt stupbe q̄ no-
cent; q̄ resolūt spūs ⁊ relaxant. Multitudo aut̃ florbethomie no-
cent ꝑꝑꝑm edonē; ⁊ q̄ ventose maxime circa partes colli eua-
cuant sanguinem subtilēm: iō ille maxime nocent.

Dub^{TM} 4^{TM}

¶ Sed diceret aliqui inuident sferre oculis: vt apper l. i. fen. 4. c. de vñtoſis. vt ponit q. vñtoſe ſup lacadan. i. ſup la loco vbi collu capiti pñgiſt tenet vñce cephalice: cõferit mēbris aſunt in facie ſicut vñtoſe 2 oculi. Et poſterior ponit q. pferit egreditur inbus oculi: ſicimo hec eſt maior eoz vñtoſitas. ¶ In 2um ſui. ¶ Vñdm q. vñtoſe ſarū apſoſito pñt fieri paucā: tñ in illis pñt in egreditur inbus oculi eñ inuānt eoz: mām euacuā 2 attrahit ad 2um l. poſterior po nant. ſ. in collo. vñt pñt eaz apporimario fieri frequer 2 cū mul to vñt: tñc iñpñe ſi poſſunt ſferre euacuā mās: tñ eaz apñbit nocumentū q. debilitat aſur vñm ppter multā eñozes ſanguinis ſubtilis 2 ſpūs: ſi ſpūs plus eo hoc faciat fibroſioria: 2 iō etiā mul titudo fibroſiorie poſito q. inuet in paſſionibus oculorum vñ in alijs paſſionibus eñando materias: tñ defecit viſus idcut. 2 ſimile verbiſ ſunt ad ſui. ſup la. c. de apopleſia. vbi vult q. illi q. vñt fibroſioria pñt ſanguine melācholi cū multitudine inuānt: ſed in fine nocent q. cerebri debilitat: noñ q. fibroſioria nocet nñt cum multa fierit 2 ſi vñtoſe: 2 hoc eñt q. vñt. multitudo fibroſiorie: c. extractioſis ſanguinis 2 pñpñe cū dicitur cõtinuā nocet. ¶ Ex quibus apparet ſolutio ad cõtraria: q. ſi vñtoſe illis egreditu nibus conſiderant: tamen cum hoc poſſunt facere nocumentū: de bilitando viſum: quod nocumentū poſterior apparet.

Tibi vo salii ⁊ acres ⁊ vaporosi qui ledūt os stoma-
chi sunt cepe ⁊ porri ⁊ allia ⁊ bedarungi comesta ⁊ oli-
ue mature ⁊ anbetum ⁊ caulis ⁊ lens.

Cibi enumerat res oculis nocētes que sunt cibi. Intelligentius h
p cibos lard illud qđ comedit ⁊ bibit. Cōsiderā dū q littera
que dicit q ledūt os stomachi. pōt dupl̃r expōi. p̃io q cibi salsi
acres. l acuti ⁊ vapōsi nocēt oculis: q ledūt os stomachi: ⁊
q stomachus cerebro alligat: mediāte colligatio tali nocēt cere
bro: ⁊ hoc dixit Aulic. vt ostendat q ista cibaria dupl̃r p̃t nocere
oculis. Vno mō corripēdo sanguine agēdo in ṽ ⁊ material̃ gene
rādo: ⁊ de hoc dixit sup̃a. Alio mō nocēdo stomacho: ⁊ de hoc lo
quitur hic. Eā autē quare ista nocēt os stomachi est: q salsa ⁊ acuta
ericiat ⁊ mordicat stomachū: sed vapōsa p̃hibet ei ⁊ p̃tinctio
ne sup̃ cibos. Alio mō pōt expōi littera ⁊ vt intelligat ubi vnum ⁊
vt dicat. Libi ṽo qui nocēt oculis sunt salsi ⁊ acres ⁊ vapōsi: ⁊
q ledūt os fōchi. q. p̃t et alia cibaria ⁊ fi nō eēt salsa vel acia vel
vapōsa dīmō ledūt os stomachi nocēt sicut ip̃e explicat de
oliuis maturis q ledūt mollificādo stomachū. Vixit autē maturis q
imature cōdite aliquo mō roborāt: vt appetitū ericiat: vt. S. ⁊. ali
metoz. c. 25. h̃ oliue cōdite ppter salē et nocant: vt sumit ⁊ Jelu
tractatu. ⁊. 22. c. Bedarigū idēti oziū matus: q est mali nutriti
fi stomacho nocet. In ṽ. 24. c. alimetroz. c. 33. de balisico dicit. La
cochimū enim ⁊ moliū stomacho ⁊ indigestibile os huius hoc vere
trax dices ip̃m. ⁊ in hoc alij auctores cōcordāt. dicit autē comesti
bile q: bedarigū emplatrū cui calefactioe cū aliq̃ aromaticita
te pōt sō hūi confortare: q: suba et grossa nō p̃tārit. Anherūz fit
vapōsis ⁊ calidū ⁊ flecti nō credit q p̃prietate plus nocere ṽsui.

Dub™ 5™

Tribuitur q. caules in nostro climate sunt in multo vfus: vrruz noceat vifui. / Et vf q. no: q. lenit nam videt vifui coferre cu. bic. f. citas nae noceat vr. A. bic. f. ca. u. z. coiter pparat q. no euctur pma aqua lenit nam: vr. z. alim. c. 4. z. t. tertio de filmplici medici na diffin. 3. c. 1. t. oes coemut. / Amplius q. maxime ebrietatem fedat videtur effe de rebus ponedis inter ea q. oculus iuuant cum ebrietas z. nocumentu vini fit oculis magni: fed caulis fedat ebrietate z. nocumentu vini: vr. A. primo can. fen. 3. de regimine aque z. vini. z. fupa fen pma caplo de foda ab ebrietate. dicit. Et in caulis quoda est ppietas qua vapores a capite pbident. Et in hoc videt contradicito inter vermozos. A. q. ibi ponit caules phibere vapores: z. bic ponit eos vaporozos. Ide A. ibi fenit pble. 3. pble. 17. c. 4. In Summ eff. A. z. R. a. f. z. continet z. omnes medicine auctozes. / Ad intellectu eff. pmo considerandū q. quāuis caules fuit multaz manerie: tū bic est fermo de caule vifuali qui ab auctozibus ponitur quadoq. frigide z. fice complexionis: z. hoc ppter partem terream quam bz. z. quandoq. ponit calide z. fice: z.

Super tertio

hoc ppter partem nitrosam quā in superficie h3 inter quas pres
pōt decoctio separare: vt Aul. explicat. z. cañ. i. ca. Et iō si multum
coquatur z aqua abijciat cōstringit ventrē. Uñ Añ. in pzeallegato
z pble. loquēs de caule dicit. Ad vehēmentē diarias vñū ipso
medici elirātēs vehēmentē. Si aut nō multum coquatur z sua deco
tio sumas soluit ventrē. Uñ Añ. pzeallegato ca. loquens de caule:
Aqua eius est solutia: z corpus eius est spūticus. Itē B. tertio de
simplici medicina distin. z. 7. cap. al. dicit. z. cap. i. Et ppter suas
nitrositas h3 caulīs: q3 trahit cū pōitur super caput puerorum.
C. Secundo est considerandum p qñe hanc z pto quālibet que de
huius simplicibus fieri possit: q3 caulīs vñs pōt esse in comestioē
z in applicatiōe extra per modū emplastrī vel collyrii. Uel aliter
bic est sermo de caule fin q3 est cibūs: q3 vt sic vt appetit oculis
nocet. nō autē est sermo de eo vt extra applicat. postea. n. conferre
oculis per aliquam repercussioē z absterfiones quā faceret suc
cus eius. Unde Rāscō continētis auctoritate dicit. Succus
caulū inuāt obscurat vñsū z debilitat. Et isto mō possunt mul
tē dictionēs folui etiā de alijs rebus sicut apparer de anetho q3
multum dicit nocere oculis. s. in cibo sumptū: z tñ extra appor
tāt mā oculis vt medicina inuās. Unde 3oar tracta. s. primo ca. in
cere in oculis olei rofati partes duas z tertiā de anetho. z in. c. 3.
idē ponit. Similit̃ cepe est de rebus que comestē maxime nocent
oculis: z tñ exterius approximatē cōferunt. Uñ scō cañ. c. de ce
pe. Succus eius q3 comedif abstergit vñsū. Etiam de caule dice
mus q3 sumptus in cibo nocet oculis: tñ postius extra loco medi
cine pōt inuare. vñ cañ. z. cap. de caule. obrebrebat vñsū cū hoc ta
mē quod ponit in alcoholi. i. quāuis ponat vt medicina inuans in
alcohol. In medicina colyry: vt large sumas hic alcohol etiaz
ad colyria. z istū modum solūdi hanc dictionē Aulic. inuit cū di
xit in fra. loquēs de cibis nociuis oculo comesta quasi dicit q3 ex
tra postū possit inuare. C. Tertio attendendū q3 caulīs vñs po
tē esse in corporibus sanis z in corporibus actu egris. Si quidem
fit caulīs vñs in corporibus egris ipsi possunt cōferre vñsū in quā
tum cōferit passionibus illis a gibus vñs possit noceri: sicut vt bi
gratia si hō habet caliginem oculorū ex vaporibus qui surgāt a
fecibus retentis in intestinis ppter spīsticitatē: tñ decoctio cau
liū q3 lent vñtrē istius cōfert oculis eius: z per hanc viā facit so
mniū quāuis ericet: q3 diuerit vapores horribiles z acutos q3 fa
cere pñt vigiliās. Unde Aulic. secūdo cañ. facit somnū. Eodem mō
fiquis ppter ebrietatē ledatur in oculis: caules sibi cōferunt ebie
ritatē sedando. C. Secūdo aut hanc viā multe cōtradictionēs aucto
rū loquentium de simplicibus remouent fin q3 plire declara
tum fuit sup. z. cañ. sermo igitur de caule vt est cibūs hominibus
sanis. quacūq3 sanitate. s. optima vel lata. C. Dico igit q3 caules
habēt nocere vñsū cuiuscūq3 sani hoīs. C. Dico tñ z 3m q3 alius fa
nō habet multum inuamētū cum suo nocumento: itatūq3 q3 suum
inuamētū est valde maius respectu nocumenti. Ratio pñmī cibūs
ex quo generatur sanguis melancholicus nocet omni vñsū sano: s3
caules sunt huiusmodi: ergo omni vñsū sano nocēt. Maior ppo
sitiō est nota: q3 omnis spīritus vñsibilis tendit ad naturā lūcā z ex
cludit tenebras. sanguis autē omnis melancholicus ad naturā obscū
ritatis z tenebrarū tendit cū melacholia fit tenebrosa: vt Bā. s. de
accidētī z morbo in fine. sed minor ppositiō est Bā. tertio de te
rioribus. z. cap. vbi inter herbas solos caules pōt generare melā
cholicū humorem: z hoc q3 maxime cum generat. Uñ Auer. qñto
colliget. cap. 4. i. cañ. Laules necessario generāt humorem melancholi
cū: z ideo auctores medicine hoc attēdentes cōmuniter eum vitū
perāt pro oculis sicut A. Desus vituperat eum vt vaporosum vapo
re turbidū. i. melancholicū. C. Et si quis bene cōsideret in hoc no
cumento corpora sana diuersificātur: q3 vapor melancholicus fa
ctus de caulibus ex quo fit melancholicus spīritus scilz cū vapor
de sanguine surgit plus nocet oculo rēperatō: idē q3 plus distare
facit a sui natura. nocet etiā multum oculo melancholico nō per
viā similitudinis: sed inquantū spīritus oculi melancholicus est pa
ratus cadere in grossitē z turbulentiā quā statim generat vapor
caulis: z ideo lenes multū vñtes caules in oculis incidunt grossiorem spī
ritus vñsibilis z defectū vñsū qui inde cōtingit. Si autem aliqua hō
est qui habeat oculum cholericū spūs. s. resolubilis: vñsū caulūz
nocet inquantū inturbat: tñ q3 spūs illos aggregat z phibet a
resolūtiōe minus nocet et q3 predictis corporibus. V. Dico secūdo
q3 alius homini sano caulīs comestio cū suo nocumento multam
h3 vitilitatē sicut si esset hō bumide cōplexiōis fin totū vel fin
caput z oculos: caules ei prodescent q3 rēficarēt eius cōplōne o
pūliciter: q3 generarēt sanguinē sicū: secūdo q3 siccitate compo
nati ericarent humiditātē oculorū: sum supfluum: z q3 illa humiditas
reddebat eos obrebreosos z lassos z graues in motu: ideo ea
ericata apparebāt vñsū nociti inuamētū vel nō appareret nocu
mentū. Et hoc ē q3 B. vult. z. alimen. c. de caule. cum dicit. ericāt
quidem

Quidem igitur similiter iuncte lenticula & caulis: & ppter hoc visus bebetur ex cepto si forte quādoq; humidior sit pter naturā totus oculus. qđ dicitur affluens. Rasis. z. pñe. dicit auctoritate Gal. in dicitur obfcuritate visus nisi oculus sit naturalr humidior tēpera- ra cōplone. alia ista bz si oculus. Ex gbus pōt intelligi: quare in ho- buo nostri climatis in gbus est cātus visus cauliū nō apparet sensu biliter ex eis defectus in visu. Cā est: qđ boes huius habitations sunt multū humidit: & p multā comestione & potū & lasciuā in eis: vñ idigōnes faciūt ē habitatiōes iste sunt satis humide: & iō cauliū visus eis nō nocet: ad hoc ē adiunat modus pparādi eos: qđ cōiter vñm cū aliquibus humidis vt caribus vel oleo gbus resisti tur eoz incōueniētī siccitati: vñde Auiē. z. cañ. c. de caule. sanguis eius est malus: cū qđ decoquit cū carne pingui & gallinis fit bonus parū. / Ex gbus apparet solutio ductoy i pñu. Ad illud vō qđ vi des de pñctione in fermōe Aui. dñm caples materialiter sunt va positi: qđ sanguis eoz est melius grossius: sed melia maxime est vñosa & p pñs vaporosa: vñ melici sunt vñosi: vt Ari. 4. pticu. de pblematibz. 30. pble. nō possunt repimere aliaz rex vapores sic in ebrietate: & hoc faciūt duplr. pñio p virtutē absterfua quā hñt faciūt materias a stomacho descēdere in ducēdo ventris lenitate. Scđo qđ pars cauliū terreftris frigida in frigidat vinum & suos va pores: vñ est cā qđ gescāt & nō ascēdāt ad caput. Ari. ēr videf senti re qđ caulis puocando vinum inuenit in ebrietate.

Conuersio autē in cibis est vt ita comedant ne eozū digestio corrumpatur & multiplicetur ipsorū vaporatio fm qđ in loco suo demonstrabit: & ego iam pueniā illic & tu scies illud in tractatibus huius tertij libz.

Chic ostēdit res nocētes visui que sunt puerfiones. i. pmutatiōes facie in cibis qđ digerunt. & dicit qđ tales debēt esse cōuerfiones si debēt oculis. pñe qđ nō corrumpat digestio & euaporatio ad ca put fiat: & talis doctrina ostēdet tibi: & iam est aliqd hic dictū. i. qđ postū est regimē sex rebus nō naturalibus. & hoc est qđ dicit. Ego iā pueniā illic & scies in tractatibz. & c. in sen. 13. trac. 3. **C**onside- rādū qđ p puerfione in cibis possumus intelligere formā pparatio- nis eoz. **C**ōsiderādū vltimus ad pñctā notitiā eoz qđ in b caplo intēdunt qđ dicit ab aliqbus auctoribz. nā vituperant in oculis ma- nus. i. tactus cū manibz & maxime in egritudinibz: vt ponit Alcha- namofali libro p. ca. 4. etiā lactuca citraria & portulaca comesta & acetū: vt sumit a Rasi in scđo libro cōtinētis. ca. 4. nocēt ēr oculis capita columbaz syluestriū & capita gallinaz: vt scribit Joar li. 1. trac. 8. z. c. vñ dicit de istis capitū. Capita istoz pbanf. ppietate habere in oculis cecitate: hoc ē nō videre post occasuz solis sicut cerebra pñctoy ppietate habere dicunt in augendo seu multiplicādo intellectū. Iuāt aut oculos rapē: vt in scđo totius cō- tinē. c. 4. & Joar pñctoy cap. 7. cap. 18. a quo accepit Auer. collig- get. 5. ca. 4. i. nō cōtūtoz oñia. 13. nō multū placet. cōfert aspice- re in oculos asini syluestriū: Joar trac. suo. s. 8. ca. pñmi libz. Alia multa inuenies a Xesue & ab alijs auctoribus que recitare esset longum. Aui. nō per ea que supra dixit dedit intelligi.

CDe obthalmia & cōturbatione.

Cap. 6^m.

Obthalmia alia est vera & alia est ei similis. **C**Superius Aui. determinauit de dispositionibz oculi & canouibus curationis & pseruationis eius in genera- li. Deiceps erequis in spālī determinādo de vnaquaq; egritudine oculi cōtingēte nō erequis in spālī de vna- quaq; sanitare: & hoc qđ species sanitatis vltime nō sunt tot quot sunt egritudines eo qđ vni bone dispōni possunt opponi plures ma- le: vt Gal. sermo de regimine sanitatis. z. ca. Uel si tot sunt spēs vlt- ime sanitatis quot egritudines: vt vult Auer. coll. 3. c. 1. & tertio ce- li & mūdī. cōmēto. 18. dicemus qđ p canones gñales cōseruationis sanitatis: & p canones remotiōis vniuscuiusq; egritudinis dedit itelligere canones particulares pseruationis sanitatis: & hoc fuit cōueniēs: qđ species egritudinis que circa oculū fit sunt nobis no- tiores qđ spēs sanitatis. **C**Sic aut pcedit Aui. qđ pmo determi- nat de egritudinibz oculi qđ possunt dici lesiones in instro. Scđo qđ possunt dici lesiones in virtute. scđa ps incipit in trac. 4. Debilitates visus. Quare aut ite dicant lesiones in virtute: iste in instro cuz tñ vtrobz virtus ledat dicit ibidē. / **P**ñia pars diuidit in duas. **P**rimo determinat de egritudinibus que sūt in ipso oculo. Scđo de egritudinibus que sūt in instro extrinsecō. i. in palpebris. ibi **I**n tertio tracta. (Adā pediculoy. / **P**ñia in tres. **P**ñio determinat de alijs egritudinibz qđ apparēt in manifesta parte oculi. i. in cōiun- ctua. Scđo determinat de alijs egritudinibus qđ sūt in pñibus ocu- li i manifestis & de alijs ē egritudinibz qđ in oculo sūt. ibi **I**n scđo tra. (Cōtūgū in oculo.) / **P**ñia in tres. **P**ñio determinat de egritu-

dinibus eueniētibz in pñctua que egritudines sunt spēs obthal- mie quatū ad modos & cās. Scđo determinat de signis. ibi (Scias qđ dolor.) **T**ertio de cura. ibi (In cura pñurbatiōis.) / **P**ñia in tres. **P**ñio pñmittit quādā diuisione speciez obthalmie vel modoy. Scđo erequis mēbra diuisiōis. ibi (Que nominant.) **T**ertio adiū- git cāñ. quēdā. ibi (Et scias.) **C**hic p obthalmia alia ē vera: alia ē similis ei. i. vere: & p pñs nō dī dīci vera s; similis. **C**Ad intel- lectū dicēdoz generaliter est pñderādū qđ auctores determinantes de passionibus oculoy nō incipiūt p determinare de morbis cōple- rionalibus & postea de alijs: & cā est duplex. Una qđ determinādo de diuersis morbis materialibus determinant de malis cōplexi- onibus. Scđa cā est: qđ egritudines oculi fm qđ vi sui inferūt nocu- mētū maxime apparēt diuerse sensibus nostris fm qđ quēdā egrī- tudines sunt apostemose: & quēdam sunt vlcērātes: & quēdā sunt male cōpositiones: & ideo fm has diuersitates erequunt. **C**Scđo intelligēdū qđ in erequēdo inter auctores est diuersitas. quidam enim incipiūt a morbis palpebray. alij a morbis cōiunctiue de q- bus fuit Aui. & Xesue & halya. & multi alij: & qđ morbus cōiuncti- ue oculi qui plurimū accidit est obthalmia & est manifestior: iō ab obthalmia incipit. Ex gbus possunt solui multe instātie. **C**Tertio cōsiderandum: diceret aliq Aui. nō incipit a diuisione obthal- mie sicut fecit. haly. in sua prac. 5. c. 3. 4. & sicut fecit Xesue haly. tracta. z. c. 35. / **D**ñm p qđ h fecit: qđ via diuisiua adiunat viā diffi- nitia: vt appet ex scia alia. Scđo qđ forsan diffinitio que daf de obthalmia nō puenit spēs obthalmie nō vere qđ tñ ista dicit.

CQue nominatur conturbatio & vacillatio & ipsa cale- facit & humectat cum accidit oculo ex causis extrinsecis facientibus in ipso bothor & rubificantibus cum si- cut sol & soda adustiuā & effimera adusta & puluere & fumo & frigore in quibusdam boz ppter cōstrictio- nem ipsius & percussione ppter cōmōtionez ab ipsa & vento pcelloso ppter suam pñuitatem.

Chic erequis de spēs obthalmie. Et p determinat de obthal- mia nō vera sed simili vere. Scđo determinat de obthalmia vera ibi (Obthalmia vō.) / **P**ñia in tres. **P**ñio notificat nobis hanc spēm obthalmie nō vere. Scđo quodā qđ dicit declarat. ibi (Zi- lius vō.) **T**ertio subiūgit spēm quādā obthalmie que similis ob- thalmie nō vere. ibi (Et de speciebus quidē.) **C**Ad euidētiā hui- prime partis est cōsiderādū qđ Aui. notificat nobis obthalmiam nō verā per tria. i. per sui nomē. Scđo per sui dispōnem. **T**ertio p cās. **P**ñio qđem per sui nomē: qđ vocat cōturbatio & vacillatio. Di- cit qđem cōturbatio: qđ cōturbat colorē pñuū pñunctiue sicut fit in ebrietate in qua pñunctiua supāspērgit aliqua rubedo qua ocu- lus dicit factus turbidus: vñ & vulgares ita dicūt. Dicit aut vacilla- tio pp duo. **P**ñio qđ talis passio vacillat: qđ mō appebit & mō rece- det sic cā pñitua faciēs eā & occurrit sicut h ēt in ebrys vidē qđ qñ sunt ebry habēt illā cōturbatiōē: cū aut cessauit ebrietas aliq spatio post cessat illa pñurbatio oculi: cū itēz inebriat itēz reuer- titur & sic vacillat. Scđo dicit vacillatio: qđ paties aliquā & paucā percipit aggrauationē vel lesionē: vel vt melius dicat quasi habet quēdā malum sensum: & ideo credit illud cū motu oculi abijcere: vñde cū oculis vacillat & cū palpebris & intātum qđ ipsi ebry appli- cant manus ad oculū. **C**Scđo notificat nobis obthalmiam nō ve- ram per sui dispositionem cū dicit. Et ipsa calefacit & humectat: scilz oculū: & inest dispositio oculi calida & humida. **C**Sed diceret aliq cōtra: qđ cause extrinsecē possunt mouere materias ad ocu- lū nō solum calidas & humidas imo frigidās. sūt pōt moueri cho- lera & facere in oculo pñurbatiōē & vacillationē & tunc est disposi- tio oculi calida & sicca nō autem calida & humida: vt Auen. dicit. **C**Ad intellectu huius cōside rādū qđ nō vera obthalmia dicta va- cillatio differt ab obthalmia vera maxime in hoc: qđ ista accedit & recedit fm aduentū & recessum cause pñituiue moventis. nulla aut materia est apta ad hoc sicut sanguis & suus vapor. Nā mate- ria flegmatica & vapor suus & si possint ad oculum dissoluitur & rece- dit: & ideo illa nō pōt vocari vacillatio. & eodem modo est de mate- ria melācholica. materia aut cholericā & suus vapor esto qđ de se sit apta cito euenire & recedere: tamē ppter acuitatem & mordica- tionem quā facit in oculo attrahit multas materias: & ideo nō ci- to illa passio curat. sed materia sanguinea & suus vapor qđ suauis & mitis est: ideo ad oculū mora per causā pñituiuā potest cito ab- eo recedere recedente ipressiōe cause pñituiue: & ideo ppiē de materia sanguinea fit vacillatio: & ideo dicit. Ipsa calefacit & hu- mectat. / **A**liut nō posset responderi: ppter quod notandum ē obthalmia nō vera maxime fit a causa pñituiua que non inuenit

Gentilis

causam antecedente in corpore: et per consequens in hoc corpore oēs humores sunt sub actu sanguinis nō excedentes nec apti excedere. Causa autē primitiua oculis occurrēs plus mouet sanguinem q̄ alium humorē: et ideo vocat vacillatio. i. nō vera obthalmia plus fita sanguine. Ista tamē res pōso posset calumniari. Tercio. A. notificat obthalmiā nō verā p sui cās cū dicit. que accidit. et. Inueniens in hoc q̄ causae primitiue sunt faciētes eā. Dupl. autē A. uicē. has causas narrat. p̄ima generaliter: q̄ oēs causae extrinsece potētes facere in oculo aliquā eleuationē siue tumorē etiā paruum et potētes rubificare iste sunt que faciūt obthalmiā nō veram: quia obthalmia nō vera nō est aliud q̄ qdā paruus tumor et rubificatio in p̄iunctiua: et hoc est qd dicit. accidit oculo ex causis extrinsecis faciētibus in ipso botho: i. parua eleuationē vel tumorē et. vnde Serapio tractatu scdo p̄ capitu. loquens de hac obthalmia dicit. Una species obthalmie ueniunt tarkin. sis et itentio eius est eleuatio que accidit oculo ex causa extrinseca. Scdo Aui. has causas primitiuas narrat specialiter numerando vnaquāq̄. Scd dicitur et aliquis cōtra Aui. ipse dicit numerare cās primitiuas et enumerat effluuā que est cā corporalis: et per p̄is nō est primitiua. similiter enumerat dolore capitis. Cād cuius intellectū notādū q̄ ex istis causis quedā sunt vere primitiue: sicut sol. i. caliditatis solaris: fumus puluis et frigus aeris: et oia ista reducunt ad aerē: et p̄uillio que de rebus nō necessario occurrētibus et vētus. p̄cellosus par. uis quem supra vocauit venenosus in capitulo p̄cedēti. quedā autē ex istis non sunt vere primitiue imo sunt cāe corporales sicut effluera et soda. i. dolor capitis. de effluera cuius nō est dubium q̄ est cā corporalis. i. cōpōnialis: sed cā corporalis non potē vere dici primitiua: sed q̄ effluera aduistiua. Lab aduisione facta: et soda. i. dolor capitis aduistiua pendēt in eaz p̄ductione a causis primitiuis. Lab aduisione solis: ideo Aui. enumerat istas cās inter primitiuas. tñ de dolore est dubium p se: ytrū dolor formaliter sit causa corporalis vel incorporealis. de hoc tñ perfecte diximus in quadam quōe generali in qua quesuimus ytrū actus virtutū sint cāe corporales vel incorporeales. Et qbus soluit qd in p̄mū iducebatur. Cūterius p̄siderandū q̄ Aui. tangit modū quo quedā istarum cārum faciūt obthalmiā cū dicit. frigore. p̄pter p̄strictionē. p̄pter qd notandū q̄ frigus cōstringēdo potē duo facere. Vnū est materiez repulsiō ab oculo: et ytrū nō facit hāc p̄urbationē. Aliud est vapor coartatio et reuētiō: hoc nō facit eā. Tēgit etiā quō perculsiō facit p̄urbationē cū dicit. p̄pter cōmōtiōē ab ipsa. i. q̄ cō mouet humores ad oculū: siue sit p̄culsiō capitis siue oculi. Tēgit et quō vētus. p̄cellosus hoc facit cū dicit. p̄ sua p̄uauitātē. i. venenositatē: vt declarātū fuit in principio capiti p̄cedentis.

Cūterius vō totius impressio leuis est associata caule que non ita remanet post ipsam vt de ea sit curandū: et si non medicatur remouetur cum remotione caule multotiens: et noiatur grece tarasis.

Cūterius Aui. declarat qdā qd dicit. Et p̄ facit hoc. Scdo declarat quoddā aliud qd in hac declaratione dixerat. ibi. (Et si cā corporea.) Illud qd p̄mo Aui. declarat est quare ista obthalmia non vera d̄ vacillatio et dicit q̄ impressio leuis. i. in oculo. illius totius. i. ab omnibus illis causis. vel impressio leuis illius totius. i. tota leuissimā impressio que nominat obthalmia nō vera. est associata cāe. i. est in depēdētia a causa primitiua. que. i. impressio nō ita remanet post ipsam. i. actiōē causae primitiue: vt de ea. i. impressiōē in oculo sit curandū: et iō si nō medicetur remouetur multotiens ad remotionē causae primitiue: et nominatur et. Et quibus verbis accipimus duo. p̄mū est q̄ ista obthalmia recte vacillat: q̄ vadit et venit f̄z q̄ vadit et venit cā primitiua. Cūterius tu dices quare Aui. nō declarauit q̄ illa obthalmia non vera esset cōturbatio. Dicitū q̄ hoc fecit q̄ illud erat magis notū. f. q̄ ipsa sit cōturbatio. ois enim obthalmia oculū turbat. Vel hoc fecit: q̄ supra dedit intelligi eū dicit. ipsa calefacit et humectat. in hoc enim dedit intelligi q̄ oculus inturbidatur vel cōturbatur. Cūterius quod accipimus ex istis verbis est nomen vnum istius obthalmie: q̄ grece dicit tarasis. Serap. vō dicit talchimis: vt supra dictum est.

Cūterius si causa corporea aut extrinseca inuenerit materialem primam: possibile erit tunc vt velociter permutetur in apostema manifestum et verum: sicut mutantur febres effluere in alias febres. Cum autē permutatur et est in principio permutatiōis nominatur grece ap̄ziben.

Cūterius A. declarat quoddā statū dictū. dixerat. n. q̄ ista impressio facta in oculo a causis primitiuis sanat multotiens cū remotione cau-

Super tertio

se. Vult igit. A. declarare quare dicit multotiens: et per p̄is q̄ est q̄ ista impressio a causis primitiuis nō sanat remotiōē causae: et dicit q̄ si cāe que faciūt hmoi p̄urbationē inueniūt cām materialem primā potē velociter p̄urbatio p̄mutari ad obthalmiam verā que est apostema manifestū. f. apparēs. et verū sicut febres effluere p̄ mutant in alias feb. f. putridas vel humoresales q̄ causae primitiue inueniūt in corpore humores superfluos: et quādo ista permutatio incipit fieri noiatur ap̄ziben. Et quo vult Aui. q̄ talis obthalmia nō remouebitur remotione causae primitiuarum.

Cūterius quā partem p̄mo dubitat q̄. A. dicit. si cā corporea. Lō tra: q̄ cā corporea nō est cā primitiua: et tñ ista obthalmia d̄ fieri a causis extrinsecis. i. primitiuis. Dm ad h̄ sicut ex supradictis apparet q̄ oēs causae numerate possunt quodāmodo dici extrinsece vt apparuit: tñ q̄ quedā ex illis f̄z rei veritatē sunt cāe corporales vt effluera: iō. A. dicit q̄ si cā corporea quātū ad cās dictas que p̄nt dici intrinsece vel corporales aut extrinsece: et hoc quātū ad cās que vere p̄nt dici primitiue: et nō possunt poni causae corporales aliquo modo sicut sol puluis fumus frigus et similia.

Cūterius dubitat qd vult. A. intelligere p̄ cām mālēm p̄maz. Dm q̄ cā materialis est duplex. Vna p̄ma. i. remota et mediata que d̄ autecedēs. Alia est scda. i. cōiuncta. Vult igit dicere. A. q̄ cāe primitiue faciētes p̄urbationē nō op̄s necessario q̄ inueniūt cām antecedentem: q̄ aliqui inueniūt corpus bene dispositum in humoribus quātū ad quātitatē et qualitātē: et tūc sit p̄urbatio et vacillatio vera que nō transit in obthalmiā verā. Sed si cāe ille inueniant cām materialem p̄mā. i. cām antecedentē vt corpus male dispositū in humoribus: tūc statim cōturbatio trāsit in obthalmiā verā sicut effluera trāsit in putridam in hōie male disposito in humoribus suis. Cūterius tu. d. cū ois p̄urbatio necessaria h̄at aliquā cām cōiunctā humoralem: et cā cōiuncta p̄ius est antecedens: ergo oēs iste causae que faciūt cōturbationem inueniunt causam antecedentem. Dm q̄ aliqua mā humoralem potē dici antecedens cā duobus modis. Vno mō. p̄pter q̄ de se sit sup̄flue quātitatē vel malē qualitatis: et hoc est apta in p̄iunctā cām trāfire: et hanc causam antecedentē nō semp inueniunt causae primitiue: vt cū corpus est bene dispositū in humoribus. Alio mō cā potē dici antecedēs ip̄op̄le: q̄ violentia alicuius agētis ab extra sit cā cōiuncta alicuius morbi sicut p̄ sanguis boni in quātō et in quali: que fluit ad partē p̄culsam: et q̄bus appet mēs Aui. Cūterius notandū q̄ nōm il lud ap̄ziben est grece: et ideo nobis cognitu: forsā nobis tantū significat quātū hec ois ois obthalmia nō vera trānsiēs in verā.

Cūterius de speciebus quidem obthalmie est que sequitur scabiē in oculo cuius causa est scalpura oculi que in principio rei p̄cedit cursu p̄urbationis et neq̄ aduenit eius cura nisi post scabiē fricationem.

Cūterius Aui. determinat de quadā specie obthalmie nō vere que est vere similis p̄urbationi. Cād cuius intellectū notādū q̄ Aui. notat nobis hāc obthalmiā p̄ sui cām: q̄ cā est scabies palpebrarū. Scdo ostēdit quō scabies hoc faciat q̄ scalpū oculi: palpebra. n. scabiosa mota fricat super oculo: vñ attrahit mām et facit p̄urbationē. Sicut q̄ medici fricāt vel scalpū illā palpebrā: iō talis fricatio a medico facta potē esse cā attractionis materiē ad oculū. Et q̄ istū nō possunt abstinere quin manibus scalpant: iō et hoc p̄nt incurrere p̄urbationē. p̄pter has ergo scalpuras vel p̄pter aliquam eaz sit talis p̄urbatio. et iō. A. dicit cuius cā est scalpura oculi. Tercio Aui. ostēdit modū p̄cessus istius obthalmie cū dicit. in principio rei currit cursu turbatiōis. q. d. q̄ ista obthalmia a p̄iunctio nō est vera sed est p̄urbatio. f. q̄ scabies perseuerat a lōgo tpe facit scalpura: ideo postea durante scabiē potē conuerti in obthalmiā verā. Quarto ostēdit modū cure: q̄ nō curat nisi fricata scabiē. f. fricatione que est scabiē cura. De ordine tamen curationis scabiē et obthalmie cū p̄iungunt dicitur infra.

Cūterius obthalmia vō omnino est apostema in p̄iunctiua. Cūterius A. determinat de obthalmia nō vera: hic determinat de obthalmia vera. Et p̄ p̄mittit eius diffinitionē. Scdo determinat de ea quātū ad oēm sui diuersitatē. ibi. (Et alia quidem est.) Ad intellectū p̄me partis est notandū q̄ ois potē duobus modis exponi. Vno mō. i. ytrū sit sensus q̄ ytrū obthalmia est apostema cōiunctiue: siue sit vera obthalmia siue nō vera. et hec expositio cōcordat intentioni Serap. trac. 2. p̄mo ca. 2. D̄aly. 9. tractatu theoric. de obthalmia. c. 13. Isti enim cū diffiniunt obthalmiā dicēdo q̄ est apostema: diuidunt postea eā in tres species. Et fm hanc expositionem dicemus q̄ diuisio quam statim ponit Aui. non est obthalmie quam statim diffiniunt: sed est ytrū mēbū diuisionis supra postea. f. q̄ obthalmia alia vera alia nō vera. Alio modo potē exponi ois. i. vera vt sit sensus obthalmia vera est ap̄a calidū in cōiunctiua

coniunctura: & hec videtur ire magis ad mentem Auicē. vnde statim subdit eius diuisionem. Et alia quidem rē.

Circa quā diuisione dubitat vtrum oīs obthalmia. scilicet vera & non vera sit apostema. Et vtrū sic ex mēte Serap. & balya. & aliorū qui diffiniēdo in cōi dicunt qd sit apostema. In cōtrarium A. qui videt hic solū dicere de obthalmia vera cū dixit omnino. i. vera. / Dōm qd apostema pōt duplī accipi. Primo large ad oēm eleuationē vel mutatiōē in mēbro factam ex pñtia alicuius materię: itō mō obthalmia nō vera dicit āpa. s. large & improprie. Alio mō accipit āpa pppie pio tumore pter nām facto ex pñtia materię inducētis tria genera morboz quō sumit. i. de igenio sanitatis. c. i. & 2. hoc mō vera obthalmia est āpa. Obthalmia at nō vera non est verū apostema sicut nec ipsa dicitur obthalmia vera sed dicitur nō vera: ex quo cessant cōtrarietates. Siquis tamen subtilizans yeller qd obthalmia nō vera ēē verū apostema: qd ē tria genera morboz aggregat: nō curo.

CSecundo dubitat vtrū diffinitio obthalmie vere hic sit bene data. / Videt qd nō qd Jēsus trac. 2. c. 35. ponit qd obthalmia est āpa calidū. hoc idē dicit baly. theo. 9. & cōstantinus lib. 12. primo cap. 2. Seta. trac. 2. p. ca. 2. Rastis scdo cōtinentis. c. 1. Jtē pōt fieri apostema in cornea: quare qd nō dicit in cornea: sed in pñtia. / Dicit dū qd diffinitio est bene assignata: qd ponit ibi aliquid loco generis scilicet apostema: & ponit dñā. s. in cōiunctia. apostemata. n. pñti nfi corpis nō hñt dñas essentielles ex pte locoz: qd oīs mēbroz āpa: tā cōiāt in hoc qd est fieri ex humoribus. locus qd est sibi dñā magis accidentalē: ita sufficit medico ad ei' notificatiōē. / Ex quo apper qd diffinitio obthalmiā vt est āpa in oculo nō pōt poni qd sit āpa calidū. nā inquantū est apostema pōt fieri de mā calida & frigida: itō nō pōt dici qd sit āpa calidū: sed absolute dicit āpa vt hic A. fecit. / Unde Rastis scdo cōtinentis. c. 1. dicit. Obthalmia est āpa qd accidit in supiori tunica oculi: nā qd frequētius illud apostema est calidū qd frigidū: ideo auctores alij diffiniētes obthalmiā dixērūt qd ē āpa calidū. / Lā at qd ē āpa vt plurimū est calidū est: qd mā qd facit obthalmiā: vel est radicalr calida vt cholera & sanguis: & tūc quādo obthalmia fit ex istis dicit apostema calidum. vel est materia radicalr frigida: vt melancholia & flegma. & qd isti humores faciūt obthalmiā nō diu morant quin putrefiāt: & sic fit calidū āpa p accidens. / Vñ Aui. fen. 1. huius tertio ca. fm vñā sām. ex frigida humoribus putrefactis sequunt apostemata calida. Jdēz ē vult primo cañ. fen. 2. ca. de egritudinibus cōpositis. / C33 diceret aliquis quare materię frigide in oculo nō diu morant quin putrefiant. / Dōm qd ē est duplex. vna gñalis qd relinquitur a regimine nāe. reliqua est spñalis & melior: qd mē frigide morant in membro absq putrefactione qñ redūt ad pgelatiōē & duratiōem si cut appet in sephyros & in flegmatibus vitreis. Quā at hñt hñt: res remouēt a pgelatiōe p calidū nec tū hoc regunt a nātūe su byciunt calido putredinati. flegma qd melancholia cū ad oculum fluunt vt apostemāt rarissime fluunt puri: imo cum sanguine mīstī. Et hoc declarat vt cā signo. / Lausa cōi: qd raro bi humores puri iueiunt sed vt plurimum mīstī: vt baly. pmo de accidenti & morbo. penul. ca. 2. z. pñotico. 38. cōmēto. Signo. qd auctores cōiter in omni specie obthalmie precipiūt flobothomiā estimātes qd quāuis obthalmia sit de alio humore a sanguine cū sanguine fluat: Lūm ergo p calozē sanguinis vel ē cholera s. ptingeret illi humores frigidī pñbeant congelari vel idurari nec ex illo calozē reducant ad regimē nature: imo pter naturā ordinē in poros fluāt & apostemāt: cōtingit etiā ex hoc eos calefieri & putrefieri. Tertia rō quozūdā vltamōtanoy possēt assignari: qd quāuis mā sit frigida que facit obthalmiā: tā ppter sensibilitatē multā oculi cum sit valde sensibile: vt. z. pñinē. 2. 13. the. ca. 17. trahunt spūs & sanguis: ex qbus calefūt humores illi & disponūt putredini. Et qbus apparēt solutio ad pñmā. / Ad scdm dōm qd baly. ponat qd obthalmia est apostema in cōiunctia: pōt tā ad corneā extendi vel in cornea fieri: sed qd cornea est mēbru depresso qd pñctius rariū recipit materia apostemantes: ideo auctores nō dicunt qd fiat in cornea. / Vel aliter qd auctores distinguēt passiones oculoy penes pñas oculi voluerūt qd obthalmia ēēt apostema cōiunctiue nō autem āpa corneae: imo corneae apostema vocauerunt potius borbo: siue pustulam. & cā fuit: qd foran nō sic eleuat in tumore magnum corneae sicut cōiunctiua ex mā apostemate. vnde Rastis. z. cōtinentis. c. 1. mīerās morbos pñctiue dicit. morbi oculoy sunt obthalmia rē. morbi corneae sunt borbo rē. Jdem etiam baly. 9. theo. cap. 3. & 2. Azaraius tracta. 2. siue medicine.

CEt alia quidē est que est apostema simplex non pertransiens terminū. Et plerūqz est in eo venarū exuberatio & cursus & dolor.

Chic determinat de obthalmia quantū ad sui diuersitatem & cās

intrinsecas. Scdo quantū ad diuersitates eius vt cōparat ad cās extrinsecas. ibi. (Et scias qd in regionibus meridionalibus.) CAd pñmā euidentiā notandū qd diuersitates que obthalmie ptingūt pter cās extrinsecas sunt qnqz. Vna ex pte quātita sūm qd magna vel nō magna. Scda ex pte cause sūm qd a diuersa pōt fieri humoribus. ibi. (Et qñ obthalmia vera est apostema.) Tertia ex parte loci vnde cā fluit vel venit. ibi. (Et qñ est humor.) Quarta ex pte modi morus. ibi. (Amplius de speciebus obthalmie.) Quinta ex pte accidentiū & quozūdā alioz. ibi. (Et violētia quidē doloris.) Scdm hoc ergo qnqz facit sicut de obthalmia determinat quātū ad hec qnqz que de ea consideramus. / Prima in duas sicut duas ponit species vere obthalmie. Scda ibi. (Et alia rē.) CAd pñmā euidentiā notandū qd Aui. notificat pñmā spēm vere obthalmie ex parte sue essentie & ex pte suoz accidentiū. pñmo qdem ex pte essentie: qd dicit qd est apostema simplex. CAd diceret aliquis pñmā qd apostema est cōpositus morbus: vt Aui. primo cañ. fen. 2. cap. de egritudinibus cōpositis. / Dōm qd apostema pōt cōparari ad pñmā genera morboz. s. malā complexionem compositionem & solutā cōtinitatē: & vt sic āpa oē dicit cōpositū. Alio mō pōt cōparari vnus apostema alteri: & vt sic vnū respectu alterius dī simplex. v. g. apostema qd est cū vlcere manifesto corrosiue vel ambulatiue est cōpositū respectu apostematis qd nō hñt illud: & istud est simplex respectu illius. ita ergo pñmā spēs vere obthalmie est simplex respectu secunde speciei qd dī alguardenisi. & hoc Aui. declarat p hoc qd dicit: qd tale apostema nō pñst terminū. s. multe quātitates: nec terminū subiecti: qd solū apostemat cōiunctiua & nō superexcedit illā. CScdo. A. notificat nobis eā ex pte suoz accidentiū quē sunt venarū exuberantia circa cōiunctiuam cursūs lachrymarū & dolor: & ista accidentia sunt ex materia replente.

CEt alia est que est magna pertransiens terminū in magnitudine in qua superabundat albugo super pupillam & tegit eam & prohibet clausiones & nominatur chimosia & apud nos dicit alguardenisi que plurimū accidit infantibus ppter multitudinē materię corū & debilitatē oculoy ipsorū. Et ipsa quidem nō fit a materia calida tñ: imo a flegmatica & a melica.

Chic notificat aliā obthalmiā verā. CAd cuius intellectū pñdera dū qd Aui. notificat aliā spēm obthalmie ex quatuor. pñmo ex sui essentia cū dicit. magna pertransiens terminū rē. Ex hoc enī habetur qd non est apostema simplex: imo vltra illud qd sufficeret ad rōnem vnus apostematis addidit morbū quātita sūm vt morbum numeri. & similiter possū' dicere qd addit morbū societatis. pñmā qd addit morbū quātita sūm inquantū plus qd pñma obthalmia facit crescere per extēsiōē venas pñctiue. Addit ēt morbū numeri: qd illud p extēsiōē additā pōt dici morbus in numero ppter nām rei addite: imo qñqz vidimus hāc obthalmiā vt videtur frustū carnis cooperiens totū oculū vt nīl appat de oculū. Addit ēt morbū societatis: qd nō pñt pte palpebrā superiōrē tangere: inferiōrē & associari sibi: vñ Aui. in hoc pñbiter clausiōē. "possem": ēt dicere qd addit aliud apostema vt hec obthalmia. sit qñqz duo apostemata. vnū in pñctiua & reliquū in palpebrā: vnde Jēsus baly. trac. 2. c. 35. ca. loquēs de hac specie obthalmie pñt. & sequit eā apostema palpebrāz. / Et qbus iam dictis apparēt duo. pñmo quō hāpa pñst terminū: qd pñst duplicē terminū. s. quātita sūm debite prime speciei obthalmie & terminū subiecti: qd se extēdit vltra cōiunctiua. Scdo apper qd hoc apostema cū addat vltra pñmā spēm obthalmie in morboz qui dicti sunt debet pñci apostema cōpositum. Et pñmā spēs obthalmie dī dīci apostema simplex. CAdico scdo qd Aui. notificat hāc specie obthalmie ex sui noie cū dicit. nominat chimosia. ppter quod est norandū: qd ille qui nominauit hoc apostema: chimosia fuit Serapio. trac. 2. ca. 1. & sicut ipse ibidem ponit chimosia idē est qd apostema calidū in palpebrā: hāc spēs obthalmie nō est pñmā pñcipali apostema calidū in palpebris: imo in cōiunctiua: ideo Aui. nō placet ista noia: sed noia tur apud Aui. alguardenisi. i. apostema magis. CAd tertio notificat hanc spēm obthalmie ex pte corporis in qbus maxime accidit: maxime fit in infantibus: vt hic sumant infantes ēt pñmo pueris vñqz ad pubertatem: qd oē isti comparati eis qui sunt post eos abundāt in humiditatibus & oculos ēt habēt debiles. vñ Rastis. scdo cōtinentis de laui. ca. 2. Rosarius accidit plus in pueris. & intelligit per rosarium hanc spēm obthalmie: tā sciendū qd ista debilitas est ppter multā mollietē & laritatem partū oculi: vnde eoz oculi sunt apti ad recipiendū materias. CQuarto. A. notificat hāc spēm obthalmie ex parte mē: qd dicit qd non fit nisi a materia calida imo a flegmatica & melica.

Bentilis

Dub^m 5^m Circa quā pte dubitat. Diceret aliqui quare Aulic. nō notificauit hāc spēs obthalmie ex pte accidentiū sicut fecit de alia spē. / Dicē dum q^d Aulic. notificauit hanc speciem obthalmie per illud in quo maxime ab illa differt sicut per essentiam suā: q^d est apostema cōpositum. Et fm hoc dedit intelligi q^d in hac specie obthalmie est eruberatio cutis lachrymarum et dolor: et q^d hoc erat notum: ideo nō posuit: Iesus tū in palleo ca. ponit: unde dicit sequitur eaz oia accidentia etc. sicut inflatio dolor: rubedo etc.

Dub^m 6^m Secundo dubitat. Diceret aliqui Aulic. dicit q^d hec spēs obthalmie fit ab ynaquaq^m māt: huius pte ponit 'Daly. 9. sic the. c. de obthalmia. ca. 12. ubi loquēs de hac obthalmia quā ipse ponit tertiā spēs dicit hec ex materiē sanguineā est multitudine. Amplius hec tertiā spēs obthalmie est cū dolore et rubedine: vt Iesus palle. ca. sed ista sunt signa sanguinis. Itē Rasis. z. cōtinē. cap. 2. vocat hoc apostema rosariū: q^d a rubedine rose que sanguini attestat. / Dicēdū q^d hec spēs obthalmie vt plurimū fit a materia sanguinea: hoc appert: q^d hec obthalmia est de materia multa replētē multū et extendente venas. ista autē posset maxime facere mā sanguinea plus q^d aliqua māt: vt notū est. quādoq^m tamē pōt fieri a flegmate et melancholia cū vehemēter supflant et replēt. hoc autē rariū cōtingit. in sciendū q^d si flegma et melancholia possunt facere hanc spēm obthalmie: maxime hoc facit quādo simul cū sanguine mouent^r: tūc melius possunt currere et extēdere et repleōne facē. / Et qbus apparet solutio ad 'Dalya. q^d loquit^r de obthalmia ista fm q^d vt plurimū accidit. A. v. loquit^r f^r q^d accidit vt plurimū et vt raro. / Ad rōne dōm q^d l^r mella et flegma nō faciūt de se multā extēsiōne: q^d nō sunt humores. ptebiles: neq^m et faciūt rubore vel fortē dolore: rōne tū sanguinis cū miscēnt vel qui attrahit ex dolore possunt facere accidentia illa l^r nō sunt intensa.

Et qm obthalmia vera est apa in pupilla sequēs cōiunctiā. Et omne apostema aut ē a sanguine aut a cholera aut flegmate aut melācholia aut vētositate: tunc similit obthalmie nō euacuaf cā ab yna istaz causaz.

Itē Aulic. determinat de obthalmia quāti ad diuersitatē que est in ea ex parte cause. f. humoralis. et quasi Aulic. arguit. de apostema fit ex altero quatuor humorū vel vētositate: f. obthalmia est apa in pupilla. i. in oculo: ergo fit ex illis. / Maiorem ppositionē supponit notā ex pmo can. fen. z. c. de egritudinibus cōpositis: et ponit eam in littera. / Minor et est nota et ponit in littera.

Dub^m 7^m Sed diceret aliqui Aulic. videt^r sufficiens: q^d pmo can. fen. z. ponit q^d cā mālēs vñ sunt apata sunt sex. f. quatuor humores: et aquositas et vētus: hic nō ponit nisi quinq^m. / Dōm duplt. pmo q^d aquositate pedit intelligere per illud q^d dicit de materia flegmatica. Vel aliter q^d illa apostemata habet ppiū nomen: q^d dicitur velice de quibus dicitur infra secundo tractatu.

Dub^m 8^m Secundo dubitat: vtrū species obthalmie sint tres vel quatuor. / Et videt^r q^d sunt due de mēte Aulic. in principio capiti. ubi dicit q^d obthalmia alia vera alia similis. Idē Aharuius. c. de obthalmia. / Videtur q^d sint tres de mēte Serapionis scdo tractatu sui bte viari. i. ca. 2. de mēte Iesus tracta. z. 33. cap. 2. 'Dalya. lib. 9. cap. de obthalmia. cap. 13. / Videt^r q^d sunt quatuor per Rasis. z. lib. pñetis cap. 2. ubi dicit. et dicit in diuissibilibus obthalmie quatuor sunt spēs: / Dōm q^d species obthalmie possunt tripliciter distingui: vel ex parte modi vel ex pte cause. f. materiez vel ex parte accidentiū. / Sigdes distinguunt ex parte modi vt sic prima diuisione sunt due species: q^d obthalmia quedā est vera et quedā non vera. et ista etiā distinctio pōt reduci ad modōs causē: q^d nō vera fit maxime a causa pñititiū: sed vera fit a causis cōpositis: vt supra inuebat Aulic. quātiā tamen prima diuisione facta species obthalmie sunt: due: tamen subdividendo alteram membrum sunt tres in summas: q^d obthalmia vera: quedā est simplex nō trāsies terminū: quedā autē est obthalmia vera magna valde: vt Aulic. distinguit. et ista rōne Serapio et 'Dalyabas et Iesus et Rasis et plures in secundo cōtinētis. cap. 2. ponit tres esse species obthalmie. Si autē distinguantur ex parte causarum. f. materiez: vt sic possunt poni quatuor: fm q^d quatuor sunt humores: et sic intelligebat Rasis scdo cōtinētis cū dicebat. obthalmie quatuor sunt species. possunt etiā poni sex adiungendo a quostatem et vētositatem. Et possunt poni quinq^m reducēdo aquositate ad flegma: vt superius diximus. / Si autē distinguantur ex parte accidentiū: sic prima generali diuisione species obthalmie sunt due: q^d obthalmia quedam est multoimū accidentiū: quedam paucio: tū diuisione speciali accidentiū spēs obthalmie possunt esse multe valde fm q^d multa diuersa sunt accidentia in obthalmia penes que obthalmie pñt diuersificari: sicut etiā exemplo dicimus q^d obthalmia quedā est cū dolore violento et quedā non. Itē obthalmia quedā est sicca quedā fluens: et sic de

Super tertio

alij. Et quibus soluntur contraria adducta.

Terio dubitat ex q^d mā frequēt^r fiat obthalmia: an de mā frigida an de mā calida. / Videt^r q^d de mā frigida: vñ q^d mēbrū magis est paratū currere egritudines de mā simili et conformi: q^d de mā difformi: sicut pōt colligi a Hal. z. de interioribus. 7. ca. ubi dicit q^d pellicule sunt frigide. frigide passiones festināter veniūt ad eas. Idē pōt sumi ab 'Daly in thegni trac. 3. 13. cōmen. sed oculus est frigidū mēbrū vt supra patuit. Itē ex illa mā magis fit obthalmia que magis fm cerebri abūdat: sed mā frigida est bñmō: q^d rē. / Maior est nota: q^d materie vt plurimū veniūt ad oculos a cerebro vt supra habiti ē et est notū. / Minor declarat q^d cerebri ponitur a pluribus auctoribus frigide cōplexiōis et humide: ergo in eo flegmatici humores abūdat. / Hoc autē ē sumi a Hal. in li. 9. de vitilitate pteculaz noue trāsitiōis. 6. ca. ubi vult q^d natura fecit purgatoria cerebri ad euacuandas supfluitates flegmaticas: q^d si nō fieret hoc frequēt apoplexia occuparet. / Hoc et appert ad sensum: q^d cerebri totū flegmaticū videt^r et supfluitates ab eo purgate apparet flegmaticas. Itē hoc videt^r de interioe Hal. 12. terapē. vlti. ca. ubi dicit. q^d multū quidē aut frigida discessa fit fm caput aut humida. Idē videt^r q^d obthalmia vt plurimū fiat de melancholia: q^d de illo humore vt plurimū fit obthalmia: qui maxime ad oculos a cerebro dtrigif. sed humor melancholicus est bñmō fm cōm dictus dicentiū q^d superfluitas melācholia cerebri euacuaf per oculos. / In pñi dicto: sunt auctores medicine plures q^d diffinites obthalmia dicit^r q^d est apa calidū pñitit: vt supra dictū fuit. / Dicēdū q^d obthalmia sicut reliqua apata pōt fieri duobus modis. Uno mō p viā fluxus. Alio mō p viā pgetiōis. f. q^d humor apostemans in ipso met oculo generet^r et hoc raro accidit: omiso que mā in oculo adunet per viā cōgestionis: q^d de hoc statim dicit^r dicemus q^d obthalmia que fit p defluxū materiē a cerebro: dico q^d ista obthalmia vt plurimū est de mā calida: hoc apparet pmo ex pte experientia. / Declarat^r rōne ex illa mā vt plurimū fit obthalmia que magis est apta fluere a cerebro ad pñititiam vt apostemet eaz: sed māt calide scilz sanguis vel cholera in sanguine sunt magis apte fluere a cerebro ad cōiunctiā vt apostemet eā. / Hoc probat. pmo ex parte nature materiez. Scdo ex pte mēbrū recipientis. Terio ex pte mittētis. Quarto ex pte pñitit per quas fit trāsmissio. / Pmo quidē ex pte materiez: q^d materie calide aptiores sunt ad cursū de se q^d pñitit frigide. Scdo declarat^r ex pte ipsius cōiunctiē q^d recipit. ipsa enim est mēbrum pñititiale solidū. tale autē magis est aptū penetrari et apostemari a materiez calidis q^d frigidis: vt sumi in cōmē. illius afo. 33. sexte parti. / Ad id ructū res. vñ. A. infra fen. 10. tractatu. 4. ca. pmo in mēbris neruosis nō penetrat nisi subtile. / Terio declarat^r ex pte mittētis. f. cerebri fm q^d est mittēs. cerebri enim mittit ad cōiunctiā materias quas bz in venis. iste autē materies sunt magis sanguineas. similiter cerebri mittit materias quas ab alio coeozere recipit. iste autē maxime sunt māt calide apte ascēdere ad caput vt cholera et sanguis subtilis et maxime in hominibus nostre legis: q^d sunt homines dedit^r vino. / Sed tu. d. quare cerebri pelles mām ad pñititiam pelles plus materias que sunt in venis q^d alias vel arterias. / Et vñ q^d māt alie que extra venas i cerebro eruberāt vt modi q^d flegma tū bñt loca plurima per que apte eūant. Sicut quātiā ista flegmata nō expellant^r quāq^m per suas vias nāles magis sunt apta pelliculis ventriculos vel in neruosis q^d per venas penetrare ad tunicā pñititiā. / Quarto declarat^r ex parte partū per quas trāsmitit. cerebri. n. trāsmitit ad pñititiā materias mediantibus partibus quibus secū alligatur vel sociat. iste autē partes quibus magis colligant^r sunt venę et arterie et pñititulus ex quo fit pñititiā. sed cerū est q^d p pñititulum ipm: q^d depresso: et per venas et arterias q^d ille satis subtilis saltē ppe oculū melius pōt portari mā calida q^d mā frigida. / Ex qbus quatuor causis simul et nō diuissis sumptis apparet q^d obthalmia per viā defluxus plus fit a materiez calidis: raro autē a frigidis. Etiam apparet q^d māt frigide flegmaticę et melācholicę si debēt currere ad faciendū obthalmiā opz q^d cū sanguine miscēant dāt eis cursū. / Sed tu dices possent ne sola cholera facere flegma vel melācholia currere et fluxibiles. / Sed mō q^d possibilitas est res ampla: vt A. 4. can. fen. 1. ca. de febre sexta. / Et iō dico ē possibile. raro tū credo q^d accidat. / Sed tu. d. 3. q^d podagra vt plurimū fit de flegmate cū aliqua cholera que eliquat^r vit: vt sumi ex libro de icteris. Rasis. c. 1. / Dōm q^d nō est simile nā in partib⁹ epatis et stomachi sepe reperit cholera cū flegmate crudo et vene ad pedes eūtes sunt late: in cerebro autē rariū reperit. / Appert^r vlt^r q^d si cerebri mittit māt ad oculos p neruos et mittit māt extra venas itātes q^d ille māt sunt magis flegmaticę. imo quasi sēp sicut appert in oppilatiōe nerui obtrici et in cata recta que of a gbulā gutta serena. / Tū ad pñitit notandū q^d nō reputo iposibile q^d sit lōginquū q^d flegma solū vel melācholia possit

possit obthalmia facere curretes a cerebro ad coniunctiuam. pot. n. cerebri has adunare materias: eas ad oculos pellere. Et notandum est quod materie calide que a cerebro ad oculos fluunt non sunt yf plurimum multum acutissimo eaz acuitas et mordacitas remittit frigiditate et humiditate cerebri: et raro est quod materie acute fluant a cerebro ad oculum et si sint calide: et sic intelligitur. Et sic terape. ex quibus soluitur contraria. Ad primam rationem omnium quod medium magis per se est aptum egrotare egritudine sibi quod dicitur: tunc per accidens pot magis vel frequenter egrotare egritudine contraria: sicut pulmo ex intrinseca conspione est aptus frequenter apostemari a cholera quod a flegmate: tunc per accidens vel ex alia causa vel ex sui compositione quod est rare substatie plus aptatur a flegmate quod a cholera: ut in come. aso. 6. pti. aso. 33. Acidum eructuans. Vel aliter quod ratio arguit de egritudine facta ex supfluitate. per nutritionem: non autem de egritudine ex materia aliunde veniente. Ad tertiam rationem cum dicitur ex illa materia plurimum fit obthalmia que magis fit in cerebri abundat. verum est si abundat in locis a quibus cerebri mittit ad coniunctiuam. vel verum est si illa materia sit apta fluere ad coniunctiuam. Ad minorē quodam vltimoranti dicitur quod in parte anteriori cerebri abundat sanguis cholericus. Aliter tunc omnium quod istud flegma non est aptum currere. Vel omnium quod flegma in cerebro non abundat in venis sed extra: ut quasi sit quedam materia supra fluxus in nutritione cerebri. Vel sit facta ex vaporibus humidis superius ascendētibz: ut sumit ab Aristotele. et de pibus aialium c. de cerebro. cap. 5. al. ca. 7. Et sed tu dices sanguis de quo nutrit cerebri est flegmaticus: et ibi in venis exuberat flegma. Dicendum quod flegma exuberat respectu sanguinis nutritis alia materia calidiora quod sit cerebri: tunc sanguis super alios humores plus est in venis: ut dicitur in thegn. 99. come. aso. trac. epatis. 12. come. Ad tertiam omnium vno modo quod sermo ille forsitan non est verus: ut supra dictum fuit. Vel aliter quod melancholica supfluitas cerebri purgetur per oculos: ipsa tunc venit ad loca lachrymalium: nec est apta imbibi in coniunctiuam: cum sit panniculus densus.

Quarto dubitatur de flegmate de sanguine cholera flegmate vel melancholia possit fieri obthalmia: et de flegmate frequentius fiat de sanguine: queritur de qua materia frequentius eveniat post sanguinem: an de cholera: an de flegmate: an de melancholia. Ad id breviter flegma argumētis quod vel loquimur de cholera flegmate et melancholia mittit sanguinem vel puris. Si puris pot teneat quod frequentius de cholera: postea de flegmate: vltimo de melancholia. Ad id quod hunc ordinem habet ad aptitudinem fluxus. Si autem loquamur de his humoribus sanguini mittit forsitan possit defendi quod post sanguinem frequentius facit obthalmia sanguis flegmaticus: postea cholericus: raro autem melancholicus. et ratio est: quod in capite multum exuberat sanguis flegmaticus: ut frequenter sentimus in salua et reumatismis: et est ille sanguis satis aptus ad cursum: vnde si sanguis cholericus sit aptior: raro tunc invenitur in cerebro abundare respectu flegmatici sanguinis. Sed tu dices: ita dicitur de puro flegmate et pura cholera quod frequentius fit a puro flegmate. Ad id quod non est simile: quod purum flegma est valde ineptum ad aptitudinem coniunctiuam: sed pura cholera est valde apta: et ideo quod raro per se cholera in cerebro: et sepe de pure flegmate: tunc ex rariora depurationibus cholere plus pot fieri obthalmia quod ex frequentibus depurationibus flegmatu: hoc per multam flegmatis ineptitudinem respectu cholere. sanguis autem flegmaticus non est in extremo ineptitudinis respectu sanguinis cholericus: et ideo cum sua frequenter multiplicatione in capite et satis esse aptum ad aptitudinem possit defendere quod frequentius apostemat. Sicut autem vellet tenere prius non curo: quod et possit defendi: et possit dici quod plus fit obthalmia de sanguine cholericus: deinde a sanguine flegmatico. vltio vero melius. Notandum tunc quod regiones et constitutiones et etates multam habent efficaciam in euentibus pluribus diuersarum specierum obthalmie secundum quod diuersas regiones constitutiones diuersas multiplicat causas.

Et quoniam humor apans generat in ipso. Et quoniam est adueniens ei a cerebro secundum semitam catarrhi per viam velaminis extrinseci cooperietis caput: aut per viam velaminis intrinseci et oino a cerebro et per ipsam. Nam cum in cerebro aggregantur maxime plurime et repletio tunc vix euadit oculus quin obthalmia incurrat nisi fortis fuerit valde.

Hic autem ponit diuersitates obthalmie ex parte loci: vnde venit materia. Et primo facit hoc. Secundo remouet dubium. ibi. Et quandoque. Quod dicitur primo notum est.

Sed diceret aliquis quod materia illa que generat in ipso oculo. Dicendum quod illa materia vel refertur ex nutrimento oculo: et tunc dicitur de humiditate et humiditate: quod tale est suum nutrimentum. vel est ex nutrimento tunica: et sic est conspionis frigida et sicce. pot tunc illa supfluitas diuersos modos corruptionis recipere secundum corpus diuersitates et secundum alia multa occurrētia. Et quo apparet solo ad illud quod supra dicitur

bas de qua materia fiat obthalmia facta per viam pgestiois. Considerandum vltius quod catarrus hic sumit per oculos vel fluxum: nam autem currere per viam velaminis. et per oculum extrinseci. et extra oculos: vel intrinseci. et dure matris vel pie matris: pot dupliciter intelligi. Vno modo quod fluat per venas que sunt in illis velaminibus. sustentantur. n. vne cum velaminibus illis: et hoc plurimum patitur: quod eas sunt magis apte currere maxime. Alio modo quod fluat per ipsam matrem subz velaminum et hoc pot patitur: non tunc si plurimum: et ideo autem volens notare quod materia obthalmie maxime fluat per venas paniculos associatas: dicitur per vias velaminis: et non dicitur per velaminem. Considerandum vltius quod autem tria tagit. f. membrum quod recipit: quod est oculus cum dicitur: ei. f. oculo. tagit membrum quod recipit: quod via velaminis. tagit tertio membrum a quo: quod oino. i. vlt cerebri et partes eius. et quod partes cerebri sunt vne et velamina ipsius: ideo non obstat quod sunt vne partes et partes a quibus materia mittit et multiplicat. Considerandum vltius quod cum in cerebro abundat materia peccates in quali: et repletio. i. materia peccates in quatuor: tunc vix euadit oculus. Et ratio est: quod oculus est membrum multum cerebro. propter quod: tale autem cerebro recipit nutrimentum cerebri vel supra fenestra. i. collo. has operationes. et primo. come. 13. Sicut quod a capite ad oculum fuerit satis apte: et quod ad materem peccates per virtutem ipellētis requiritur aptitudo recipietis: ideo si oculi esset fortis valde stare cerebro pleno non recipit.

Et quandoque sunt arterie que effundunt ad ipsas supfluitates suas: cum sunt superfluitates in ipsis multiplicates: siue arterie sint intrinsece siue extrinsece: et quandoque materia non est eueniens ei a parte cerebri et capitis. Sed aduenit ei a parte aliorum membrorum: et per hoc cum oculum iam consecuta est malitia conspionis et debilitauit eum et fecit ipsum susceptibilem nutrimentorum: et est ad quem effunduntur superfluitates.

Hic autem remouet dubium: quod dixerat quod materie que effunduntur a cerebro veniunt.

Dubitaret aliquis vtrum ipsi arterie possent venire. forsitan enim aliquis credidisset: quod arterie pertinet spiritui soli apud quosdam de secta Erasistrati: quos. Et probauit singulariter: ut recitat in lib. de moribus liquidis. c. 3. vel pertinet secundum veritatem spiritui sanguine valde purum quod ab arteriis non possit fluere. hoc autem. remouens dicit. Sicut quod dixerat quod materia iste fluat a cerebro vult ostendere quod et ab alijs partibus corporis: hoc quod oculus est multum debilitatus: et ideo videmus quod homines qui sunt in oculis multum passionati ex leuissimo errore cibi vel potus vel alteri: rei: statim sentiunt lesionem in oculis: hoc ideo quod oculi sunt facti valde apti ad recipiendum propter debilitatem.

Amplius de speciebus obthalmie est que habet periodum et paroxysmum secundum periodum effusionis materie et periodum hore generationis eius.

Hic autem determinat de obthalmia quantum ad modum sui motus: et dicit quod de speciebus etc.

Et circa hac parte dubitatur vtrum obthalmia habeat periodum. Et vnde quod si obthalmia sit ex aliquo humore vel proportionali humoris: si obthalmia habet periodum quod sibi puenit: quod obthalmia habet periodum maior. et minor. et ad. 4. cap. fen. i. c. de febribus apertis. Item circa periodicitatis est gignatio maxime et receptio in membro: ut Galenus. et de differētiis febrium. vlt. ca. si obthalmia sit per materem gignonem et receptionem in oculo: ut satis patet. et Galenus ibidem in obthalmia ponit exemplum: quod obthalmia habet periodum. Item prius est autem. qui dicit quod de speciebus obthalmie est que habet periodum: et non dicit quod obthalmia habeat.

Sed dubitatur quod sit periodus obthalmie: an tertianam an quartanam. Ad intellectum horum est permittendum. Prius quod sit periodus et quod paroxysmus. Est autem periodus redit egritudinis ad id quod prius fuit. paroxysmus vero est peior pars periodus: ut sumit in come. aso. i. pti. paroxysmos et persistētiā. quod est moris vel pars fortioris moris: sumens paroxysmum et exacerbatōne. Secundo perire oportet: ut in quonibus nra est declaratum quod periodicitas pedit ex natura maxime cum suis dispositionibus: et pedit ex gignone supfluitatum receptione vel aggregatōe et peticula patiēte. ut. B. z. differētiis febrium. Periodicitas quod pedit ex natura materie diuersificat secundum materiem diuersitatem. et hoc cholera paroxysmat vel periodicitas de tertio et tertium: flegma de die in die: melia de quarto in quartum: sanguis de vno in vnum: miter affigit. quod autem natura sit ista et dispositio humorum non est pntis declaratio. Periodicitas vero quod causat a gignone supfluitatum et aggregatōne sit diuersimode secundum diuersitatem repositi aggregatōis et receptionis materie: ut si cerebri alicuius gignat talē et tantum humorē et expellat ad oculum ut moris faceret dolorē: tunc talis dolor non reuertetur iterum quousque cerebri non readunetur et expellat tantam materiam vel talē. Et quod statim appetit quod aliquis humor de se est aptus moueri ad periodicitatem taliter. et cholera de tertio in tertium: possit tunc die in die periodum. 4.

Gentilis

dicare si cerebrū oī die ad oculos aliqd de cholera mitteret: vel 3
quarto in quartū si tñ tardaret cholere missionē: y plurimū tñ di
uersitas tps aggregatiōis pformā diuersitati nāc materierum.
¶ Et qd' apper q' duo regunt ad piodū. Unū ē q' mā noua ge
neret. Scd' ē q' ipa effundat in mēbro in q' ē passio. i. recipiat. Si
eni mā solūmō gūaret in mēbro mittere z nō effūderet ad mēbrū
recipere nō fieret piodatio passiois q' est in mēbro recipere. v. g.
in oculo q' bz obthalmia er mā que a cerebro fluit: z hoc ē qd' Aui.
dicit in lsa. fm piodū effusiois māc. z piodū hōc. i. tps gūationis.

¶ His pmissis dico ad gōnē pma duo. Pmū q' obthalmia oīs est
apta hēre piodū aliqd. Scd' q' nō oīs obthalmia bz piodū aptū.
¶ Rō pmi: si post māj prius ad oculū missāz p' vt faciat polozē ob
thalmicū pōt d' nouo alia supēffundat: oīs obthalmia q' ē p' effusio
nē māc p' piodū hēre. Si ita ē post q' n. cerebrū māz p' trāsmisit
ad oculū nō ē ipse imo fati pole q' alia trāsmittat i aliq' tps spa
tio. Scd' tu dices istud arguit de obthalmia facta p' viā defluxus.
¶ Scd' q' si obthalmia scā p' viā pgestiōis pōt habere istos piodos.
¶ Et oīm q' sic: nō sic apper intellectui in obthalmia facta p' viā
pgestiōis: sic in obthalmia facta p' viā defluxus. z cā est: q' i obthal
mia scā p' viā defluxus ē distinctū mēbrū mādās vt cerebrū a mē
bro recipere vt ē oculus. Sz in obthalmia scā p' viā pgestiōis idēz
mēbrū ē generā mām z recipere cā: fm tps gūationis māc in ipso
oculo z tps in quo fit tāta mā pgesta qd' possit facere apostema
tionē vel augere siue polozē inuolare erit tēpus periodationis.
¶ Rō scd' ista: pole est q' aliqua obthalmia fiat de mā a cere
bro missa ad oculū: z q' nūq' illud cerebrū plus de mā ad oculum
mittat: tota g' mā qd' ad oculū vult facit obthalmia z nūq' alia
exacerbationē hēbit. q' aut hoc fit pole est notū p' se. Ita aut de
clarant p' simile. videmus. n. q' aliqua cholera effusa extra venas
facit vnu porismū tertiae. si itē effundat itēz veniet alter poris
mus. si aut nō effundat amplius nō hēbit aliū porismū. z iō repe
rit tertiana que in vno parorismo finit. vt Aui. 4. cā. fen. i. cā. de
febre tertiana. ita eodē mō pōt ē de mā que facit obthalmia que
in vno solo parorismo finit: z nō habebit aliā sup exacerbationē
q' noua mā nō effundat. ¶ hic tñ ē locus speculationis: ytrum
mā que in pticula recepta est quāuis nulla alia effundat ipamet
possit exacerbare per modū agitatiois de tertio in tertiu si est cho
lera vel aliter si ē alius humor: vel p' modū successus corruptionis
per tribus. hec tamē questio est in pncipis vltibus. Cād secun
das gōnes dicendū q' obthalmia de cholera magis fortificatur de
tertio in tertiu. flegmatica vō de die in diē. melancholica de quar
to in quartū. sanguinea vō si bz piodūz erit pportionalis tertiano
periodo: q' sanguis extra venā v' de tertio in tertiu piodū habere
vt cōter credis de mēte Gal. scd' de differētijs febriu cap. 9. z ap
paret scd' de crisi cap. 12. tñ sicut ex p'dictis apper: pnt bi humo
res mutare periodos ppter diuersitatem aggregatiōis ex mē
bro mādāte z recipere: vñ non reputo incoñueniens q' obthalmia
cholericā de die in diē habeat porismū: ita de alijs humoribus.
¶ hic tñ ē loc' speculationis. si obthalmia de puro sanguine hēat
piodū: si omittat: q' pēder ex alijs dubitationibus arduis. ¶ Et q'
bus p'ia soluant: nā oīs obthalmia est apta hēre piodū: vt rō pbat:
nō tñ oīs obthalmia bz actu piodū: imo aliq' bz: vt. A. dicit in lsa.

¶ Et violētia qd' doloris in obthalmia aut est pp hu
more mordicatiū corrodētē tunicas: aut pp humore
plurimū extensiuū: aut pp vaporē grossū fm raritā
tem z inde est raritas in dolore.

¶ Supius Aui. determinauit de obthalmia quātūz ad diuersitates
qsdā in eadē existētes: hic determinat de obthalmia quātū ad sui
accidētia: z quātū ad quedā alia: assignās illoz cām. Cōsideramus
aut in obthalmia pter ea que dicta sunt polozē quātūz erit qd'
est lachryma: terminationē z maneriē. Et p' pōnit cāz fortis dolo
ris in obthalmia. Scdō cām magne quātūz ei. ibi. (Et ille cui?)
Tertio lachrymaz quātūz ibi. (Et quāq?) Quarto terminationis
cuiusdā rāgit modū. ibi. (Et multonēs.) Quinto maneriē z quātūz
tis. ibi. (Et scias q' malitia.) P'ia in duas. p'io pōnit cās violenti
doloris. Scdō pōnit diuersitatē cām illoz ex pte loci: vñ mā fluit.
ibi. (Et māc qdē.) Tdicit p' q' violētia. i. fortitudo vel vehementia
doloris fit trib' de causis. p' pp humore mordicatiū corrodētē zc.
vel pp humore extensiuū vel ppter vōsitatē grossūm zc. ¶ No
randū q' i. Aui. dicat in obthalmia: tñ verificat in alijs passionib'
oculoz: quibus si fortis dolor cōiūgat fit pp alterā illarū causarū.
dixit tñ plus de obthalmia: q' dolor est accidēs cā subseqūes z val
de molestū in ea: ideo quidam determinat de obthalmia solum
sub nomine doloris: sicut fecit Alexander in libro suo.

Dub^m 15^m ¶ Sed dubitatur. dicere aliquis Aui. v' insufficiēs in numerando
causas violenti doloris: q' Rasis. z. belau. cap. 1. pōnit vñā illam
causā. i. occultationē humiditātū grossaz: ynde dicit sic. Et violē

Super tertio

tus dolor accidit in oculis: aut ex acuitate humiditatis que inducit
inflammationē: aut ex distēsiōe suaz tunicaz pogeniēte ex oculo
rū repletioē: aut ex occultatiōe humiditātū grossaz: aut ex vōsiti
tate existēte in eis. Idē Gal. 13. tēra. cap. vltimo. ¶ Dm q' violen
tia doloris fit a causis: quas Aui. enumerat: q' violētū doloris ma
xime fuit ex solutiōibus cōtinuitatis. soluit aut oculi cōtinuitas:
vel ex acuitate z corrosiōe: vel ex distēsiōe. distēsiō aut fit vel ex
mā multū replētē: vel ex materia multū impellētē: sicut est vōsiti
tas. ¶ Et qbus apparet q' ex tribus causis quas Aui. pōnit pnt fie
ri quatuor. Nā dolor factus a mā pūgitūa siue mordicatiua dif
fert a dolore facto a materia corrosiua: sicut differt mordicatiua
z corrosiua materia. materia enī corrosiua bz aliqd plus de gros
sitiē q' mā mordicatiua: imo mā mordicatiua bz habere subtilita
tē penetratiua: vt bz declarari. z. cā. 4. ca. q' tñ ille materie sunt
calide z multū simul sunt seu similes sunt corrosio z mordicatio:
ideo. A. simul de eis loquutus est: istū mō intelligemus Rasis: q'
per acuitatē humiditatis intelligit materiā mordicātē: occultati
onē humiditatis grosse intelligit materiā corrodētē. ¶ Cuius possu
mus dicere q' mā grossa occultata de qua loquit Rasis ē sanguis
grossus: vt v' posse sumi ex pcessu suoz verborū: q' bz facere do
lozē violētū facit p extēsiōe supflūa: z iō reducit ad vñā causāz
quā Aui. pōnit. Et ex hoc apper q' hec dictio plurimū pōt cōponi
cū duobus. vel cū hoc qd' dicit humorē: z est sensus pp humorē
plurimū. vel cū hoc qd' dicit extēsiū: tñ est sensus. extēsiū plu
rimū mā aut grossa plurimū pōt extēdere. ¶ Alterius est cōside
randū q' lsa que dicit bz raritātē pōt dupl'r exponi. Cuius mō q' re
ferat ad totū qd' pcessit: z est sensus q' raro iuenit in corpore alte
ra istaz triū causaz: z iō raro fit dolor violētus. ¶ Propter qd' cō
siderandū q' dolor violētus est dolor fortissimus. vltra dolorē
qui cōter cōsequitur obthalmia: z ideo sua violētia ad se totā cu
rā trahit. vñ Rasis. z. belau. z. cap. cū dolor violētus inistētū est
cū narcoticijs. raro aut hoc cōtingit respectu doloris cōter conse
quētis obthalmia. huius aut cām. A. assignat fm raritātē. i. q' raro
iste cause reperiunt: z ideo erit raritas in dolore. i. raro reperiet ta
lis dolor: q' aut reperiunt be cāc raro: notū est. ¶ Sed tu dices q'
mā plurima extensiuā frequēter reperit: sū acuta: nā supra pba
tū est q' frequēter fit obthalmia de sanguine z de sanguine chole
rico. ¶ Dm q' ad faciendū violentū dolorē nō solū requirit q' fit
sanguis qui de se est multus: nec solū regit q' fit cholera vel san
guis cholericus: s' regit q' sanguis vehemētē multū exuberet v'
tra id qd' cōter facit accidere de obthalmia: sū q' sanguis chole
ric' hēat acuitatē vltra acuitatē q' cōter repit: q' i. fit acuitas val
de vehemēs: aliter. n. nō faceret violentū dolorē: z sū ventositatē:
opz q' fit vltra modū cōm multa: z multū impellēs: z dectā cū sua
grossitiē. ista aut raro reperit: vt. A. dicit. ¶ Scdō mō pōt expo
ni fm varietatē vt solū referat ad ventositatē: erit sensus: q' do
lor violēt' accidit pp vaporē grossū. i. grossūz vōsitatē s'z rari
tātē. i. raro: z ideo ē raritas in dolore: z ex h' raro fit talis dolor alimā
ventosa grossa. hoc aut possit suaderi sic: vapor in oculis motus
vel est subtilis: z iste nō retinet. vel grossus: z iste raro in oculo ge
neratur. ad hoc enī vt vapor grossus eleuet indiget forti calore cū
eleuet de materiēz grossa. talis autē fortis calor nō reperit in oculo
lo. ¶ Sed tu dices possit sibi mitti a cerebro. ¶ Dicēdū q' quāuis
cerebrū mitteret ad oculū vaporē grossūz mobilē: tñ humiditas z
frigiditas oculi sunt cā quietatiōis illius vaporis: vñ nō pōt facere
violētū dolorē. Sūz cerebrū raro mittit vaporē illū. plus enim est
aptus vapor: ille tendere z impelli versus pāniculos cerebrū q' mo
ueri versus oculos. raro igit ptingit dolor violentus a tali mā. pōt
tñ qūq' ptingere vt cū accidit q' cerebrū talē vaporē mittit: z in
oculo nō est cōplexio tam frigida z humida q' possit illum quiesce
re: vel quando oculus per sui caliditatem accidētālē vel aliā gūa
ret illam ventositatē. ¶ Tertio mō pōt exponi lsa fm raritātē. i.
interpolationē: quasi dicat q' mā ventosa interpolatim facit do
lozē: q' venit z resoluit: z ex hoc ē raritas in dolore. i. z dolor vō
sus interpolat. Et ex hoc accipim' vñā signū violētū doloris a ven
tositate. nā alie māc sūnt difficilioris resolutiōis q' fit vōsitas:
q' quibet mā humoris ē corruptibilior: q' vōsitas facit dolorē
magis priuū: s'z vōsitas facit cū magis interpolatim: q' mō ve
niēt z mō ex toto recederet: qd' tñ sic de alijs nō ptingit: s'z fortan
quāq' possit accidere maxime in mā cholericā subtili.

¶ Et māc qd' illius sicut sciuit: aut sunt ex corpore: aut
ex capite ipo: aut ex venis q' oculo afferūt mām malā
calidā aut frigidā. Et qūq' sunt in oculo ipo: z illud si
accidat tunicis oculi corruptio cōpōnōis pp humores
retētū in eis: aut obthalmia veniēt sup eas z pūctat
totū qd' aduenit ei de nutrimento ad corruptionem.

¶ Cui

Chic ostendit loca p[er]fusus istarū venarū que faciūt dolorē violē-
tum sicut ostēdit de m[en]te obthalmie: et est notū. **C** Sed diceret ali-
quis Aui. numerat materias frigidās inter eas que faciunt dolo-
rem violentū: cuius p[ar]tē videt sumi generaliter. i. cañ. sen. z. cap.
de signis apostematū. vbi dicit. frigidū aut apostema dolo: p[er]cul-
dubio nō cōcomitat. **V**bi dicit q[ui]d mām fridā hic intelligimus mām
ventosam: q[ui] mām ventosa de se frigida est sicut etiā videmus q[ui] vē-
tus de se est frigidus. vnde Ari. p[ro]p[ri]e. 5. 36. p[ro]p[ri]e. Ois vētus fridus
est. Aliter t[ame]n possit dici q[ui]d hic nō loquitur de causis violēti doloris:
sed de causis obthalmie in generali. **H**ec t[ame]n solutio ponit Aui. cē.
nugatoriū: q[ui] iam supra dixerat. quomō autē frigida apostemata
nō faciunt dolorem nō est p[re]sentis speculationis.

C Et ille cuius sunt oculi exterius prominentes est su-
sceptibilior magnitudinis obthalmie: et fortioris eius
p[ro]pter humiditatem ipsorum oculorum et apertionem
pororum ipsorum.

Chic assignat cām magne q[ui]tatis obthalmie: et cā ista sumitur a
signo magnitudinis oculi. **C** Ad cuius intellectū p[re]cedādū q[ui]d ocu-
li p[er]tinet exterius p[ro]minere vel p[ro]ter nām vt p[er] mollificationē lacer-
ti vt i[st]a dicit: de tali p[ro]minētia nō est hmo. vel p[er] magnitudinē
significante caliditātē et humiditātē oculi: et de tali p[ro]minētia est
hic sermo. oculi enī calidi et humidi in cōplexione p[er] humiditātē
aggregāt mās multas. vnde Aui. p[er] humiditātē oculorū suorū. vñ
Rassus 2° belai cap. 2. et in libro de p[ro]blematib[us]. Ari. q[ui]re habētes
oculos magnos in obthalmia habebūt magnā emittentia: q[ui] sunt
magne humiditatis: et p[ro]pter caliditātē habēt poros et vias aper-
tas: vnde possunt multa recipere mām. vnde Aui. cē. et apertiones
pororū ex q[ui]bus fit obthalmia magna: q[ui] de multa materia: et for-
tis: q[ui] cū multis accidentibus: et in arime cum forti dolore p[ro]pter
extensionē et multitudinē facta: ideo dixit est susceptibilior: ma-
gnitudinis obthalmie et fortioris eius. **H**ic t[ame]n esset fortis dubita-
tio vtrū oculus humidus egrotet de pluri mām q[ui]d sicus: sed q[ui] ista
questio redit in principia vtiliora in medicina: ideo dimittat.

C Et quandoq[ue] q[ui]d multiplicat lachryme frigide in
speciebus obthalmie p[er] p[er]uentionem digestionis.

Chic Aui. assignat cām quarādā lachrymarū. i. frigidarū dicens q[ui]d
illud est p[ro]pter p[er]uentionē digestionis. **C** Ad huius intellectū con-
siderandum sicut sumit ab Aristoteli. 31. p[ro]ble. 32. p[ro]ble. q[ui]d materie
vel sunt multe nō vincibiles a calore: et sic remanent indigeste et
frigide. vel sunt pauce et vincibiles: et sic digerūt et apparent ca-
lide: cum digestio a calido fit: lachryme ergo frigide significant
materiā nō vincibilem. Sed calide significant materias magis
vincibilem. vnde Aristoteli. ibidē. quando fuerit superfuitas multa
non potest interius calidum digerere quare necesse est frigidam
esse: quando autē pauca vincit. et hoc est q[ui]d Rassus allegato primo
principio. lachryme frigide superueniunt obthalmie: quia sunt in-
digeste et insolite calide: quia sunt digeste.

C Sed diceret aliquis mām nō vincibilis multa p[ot]esse mām cholericā
et t[ame]n faceret lachrymam calidā: q[ui]d erit lachryma calida indigesta.
Vbi dicit ab hoc p[ri]mo q[ui]d Aui. nō dicit vñ sermone: sed dicit q[ui]d
quidē multiplicat 2°. vt in hoc Aui. velit ostendere q[ui]d lachryme
frigide et q[ui]d nō sunt p[er] p[er]uentionē digestionis: sed p[er] dissolu-
tionē alicuius flegmatis a capite nō seruāt extra calorem: h[ic] possit
dici q[ui]d illud flegma sit nō digestū. sicut lachryme calide q[ui]d nō sūt
p[er] digestionē: vt statim dictū est. Vel aliter q[ui]d lachryme que sūt
de cholera nō digesta p[ot]est dici frigide. i. p[er]uiente calore vñ: quādā
modū Aristoteli. dicit q[ui]d genitura. i. p[er]ma frigidū est. f. ante q[ui]d beāt
calidū spirituosum: vt p[ro]blema. 4. vlti. p[ro]ble. Similiter dicem[us]
q[ui]d aqua hydropicorū est frigida. i. p[er]uentione calidi nālis. **T**ertio pos-
set dici q[ui]d lachryme magis digeste sunt magis calide: et nō digeste
minus calide. Et rō cholera cruda facit lachrymā minus calidā
q[ui]d cū est digesta. **I**n hoc tamē esset multa cōsideratio et difficultas
p[er] sermone. **I**n cōmē. 2. regiminis acutorū. cōmē. 4. 6.

C Et multoties resoluit obthalmia cū solutione nāe.

Chic determinat de obthalmia q[ui]bus ad terminationē: et est ista
illū p[re]sentis afo. 6. p[ri]m. afo. 17. **I**n oculis patiēti a diaria accipi bo-
num. ygotata enī nā materias obthalmie p[er] ventrē p[ot]est euare.

C Dubitatur per quē modum terminat frequētus obthalmia: et per
quē rariū. **V**bi dicit q[ui]d rariū p[er] fluxū vētris. **R**ō est: q[ui]d mām obthal-
mie est distans a loco eionis p[er] ventrē: et inde difficulter illuc p[er]-
uenit mām. est enī mām obthalmie iam eritis paruas venas et pene-
trans vel penetrant in partes p[er]iuncte que partes multū distāt
ab intestinis: imo q[ui]d videt obthalmia resolui p[er] fluxū vētris:
et nō est ita: sed solū cā ante parata fluxe q[ui]d euat: residuū autē nā
alleniata p[er] p[er]uentionē cursus mām resoluit insensibiliter: nō t[ame]n est

incōueniens q[ui]d fluxus vētris cām p[er]iunctā obthalmie q[ui]d euacuet
cū ab vltima superficie corporis possit transduci mām in ventrē: vt
Bas. 3. de virtutib[us] nālib[us]. ca. 13. De alijs autē modis terminationis
vñ q[ui]d absolute obthalmia magis est apta terminari p[er] resolu-
tionē q[ui]d p[er] saniostratē vel scilicet vel corruptionē. huius ratio
maxime sumit ex nā membris in quo fit hoc apostema: q[ui]d oculus
membrū rarū est: vnde ex eo apte trāspirat mām vel insensibiliter
vel sensibilib[us] p[er] resudationē: que resudatio etiā dicit termina-
tio p[er] resolutionē. dico autē absolute: q[ui]d cōparando ad materias
possimus dicere q[ui]d materie calide sunt magis apte resolui: mate-
rie aut frigide sunt magis apte sanari et indurari: h[ic] forsā mate-
rie calide sunt magis apte sū quādā modū sanationi q[ui]d materie
frigide. hoc t[ame]n nō p[ot]est p[re]sentialiter discuti: aliquid de hoc fit di-
ctum sen. 16. cap. de fluxu ventris omnium modorum.

C Et scias q[ui]d malitia obthalmie est sū q[ui]tatem mām et
magnitudo eius sū q[ui]tatem ipsius.

Chic determinat de obthalmia quātū ad maneriē et quātū ad
assignas earū cās: et dicit q[ui]d malitia obthalmie est sū q[ui]tatem
mām. i. sū q[ui]d mām est mala et magna et. **C** Norādū q[ui]d quia malitia
immediatius sequat quātū ad mām magnitudo quātū ad ei[us] tamē
malitia p[ot]est etiam sequi quātū ad mām: h[ic] immediatius magis: q[ui]d ad
multas mām p[ot]est sequi multa extensio ad quā sequit[ur] dolor fortis
q[ui]d est accidens malinosum in obthalmia.

C Et scias q[ui]d in regionib[us] meridianis multiplicat ob-
thalmia et remouet velociter. Sed aduētus ei[us] in ipsis
plurimū est p[er] cursū materiā eorū et multitudinem
vapoz earū. Sanitas vō eius in ipsis veloci[us] est p[ro]pter
raritātē pororū mēbroz eorū et solutionē naturarū ip-
sorū: q[ui]d si subito supueniat eis frigus fit difficilis ipso-
rū obthalmia et p[ro]hibet humorē eius a cursu.

Chic determinat de obthalmia quātū ad cās primitiū. Cause
aut primitiue cā cōmouētēs sunt tres. i. regio. p[er]tinentia. et bal-
neū. **P**rimo q[ui]d determinat de obthalmia sū regionū diuersitates.
Secundo sū diuersitate p[er]tinentiarum. ibi (Lūq. h[ic] emi.) **T**ertio vt a
balneo puenit. ibi (Et sicut.) **P**rima in duas. **P**rimo ostēdit mo-
dū obthalmie in regionibus calidis et humidis. **S**ecundo in frigidis. ibi
(**I**n regionib[us] autē.) **C** Norādū circa p[ri]mā partē q[ui]d regiones me-
ridionales. i. calide et humide multiplicāt multos humores: q[ui]d sūt
vapores. i. vapores humidis: qui nō sūsumunt. similiter istos hu-
mores faciūt currere: q[ui]d calidū eliquās humidus facit cursum: et
q[ui]d duob[us] multe obthalmie sunt in regionib[us] calidiorib[us]: hoc est
q[ui]d Aui. dicit p[er] cursum mām eorū. i. qui ibi habitāt: et multitudi-
nem vapoz earū. **I**n regionib[us] istis t[ame]n obthalmie cito recedūt p[ro]pter
duas cās quas Aui. tangit. **P**rima est: q[ui]d pori eorū sunt aperti p[er]
calidū. vnde mām leuiter resolunt. calidū enī et humidū raritātē
facit: vt in cōmē. afo. 5. parti. afo. 64. Similr et in maribus. **S**e-
cunda cā est: q[ui]d in hac regione habitātes sunt fluxibiles vētre p[er]
humidū q[ui]d eliquat in eis. **S**ubdit Aui. q[ui]d si occurrat frigori diffi-
lis fit obthalmia: q[ui]d frigus p[ro]hibet a cursu. i. a resolutione.

C Diceret aliquis: vt q[ui]d ista obthalmia sit lōga. **P**rimo q[ui]d sit a multa
mām que abundat in hac regione sū capita. vñ Aui. sen. z. ca. de lo-
cis habitabilib[us] meridionalib[us]. **C**apita morātū in illis sunt plena
humidis materijs. **S**ecundo p[ro]bat. in illis plōgā obthalmia in q[ui]bus
mām igrossat: h[ic] habitātes regiones meridionales mām igrossant:
ita vt p[ro]bare Aui. q[ui]d in hac regione nō sunt febres acute sed lōge:
vñ dicit. acute vō febres parū accidunt eis p[er] q[ui]d eorū vētres mul-
tū resolunt et dissoluit subtile q[ui]d est in eorū humorib[us]: ita et dice-
mus de obthalmia. **I**n p[ri]mū est. **A**. **V**bi dicit enī q[ui]d obthalmia me-
ridionalis est breuis. Et rō est duplex: quā Aui. ponit. **P**rima po-
roz apertio. **S**ecunda vētris fluxibilitas: vñ mām minorat vel mino-
rari p[ot]est. **A**d p[ri]mā rōnē possit quis tenere q[ui]d sūt iste obthalmie
de pauca mām cū sūt in simili dispositione. h[ic] t[ame]n est multa diuersitas:
alr t[ame]n q[ui]d mām sūt multe: t[ame]n sūt apte euoni. **A**d s[ecundu]m dōm vno
mō q[ui]d Aui. loquit[ur] ibi in semib[us]: in q[ui]b[us] vñ debilis nō iuat se vt p[er]
fluxū mām vñ formiter eiet: s[ed] solū eiat subtile aptiorē ad cursū.
in alijs aut etatib[us] nō erit ita. **V**el dōm q[ui]d mām igrossat plus est
inuamētū p[er] viā minoratōis et diuersiōis ad vētrē q[ui]d sit igros-
sationis nocumētū. **V**el dōm q[ui]d forsā nō sit flux[us] igrossat mām
obthalmie sicut igrossat mām febres: h[ic] esset sermo plurius.

C In regionibus autē frigidis et temporibus frigidis
minoratur obthalmia: sed est praua. Et prauitas quā-
dem eius in eis est p[ro]pter quicquid humorū in ipsis et cō-
gelationem eorū. **E**ius vō prauitas est quoniam quādā

Gentilis

cōprehenduntur in membro nō resoluuntur velociter
ppter coartationem meatuū: quare extēdunt magni-
fice donec accidat vt ex eis findatur syphac.

Chic determinat de obtharmia in regione frigida z tēpore frido:
z vult hic Aulicē q obtharmia in regione frigida minorat. i. raro
accidit respectu regionū calidarū z humidarū: sed est sua. Et par
uitas qdē eius. i. rarus euentus eius. in eis. i. regionib⁹ frigidis est
ppter quere. i. humoz. z pgelationē. i. factā a frigido. Et notandū q
plus est congelatio q quies. Eius vō prauitas zc. vt frigidatur sy-
phac. i. pāniculus coniuinctua.

CUqz pcedit hyems septētrionalis z sequitur ipsaz
ver meridionale pluuiosum z estas pluuiosa multipli-
catur obtharmia.

Chic determinat Aul. de obtharmia fm diuersitate pstitutionū:
z hys qtuor ptes: qz tres tangit pstitutiones in qb⁹ obtharmie sūt.
z quarto remouet dubiū. i. ibi (Et si simlir.) 3. ibi (Et estas qdē.) 4.
ibi (Et qūqz.) **C**Dicit pmo q si hyems est septētrionalis. i. frida z
seca: z sequit ver meridionale pluuiosus. i. calidū z humidū mul-
tū: z si estas ē est pluuiosa multiplicatur obtharmia. i. in estate. cā
huius sumit ab Ari. i. de pblematib⁹. pble. 8. z a Gal. in cōmē. illi.
afoz. 3. pti. afoz. 12. De tēporib⁹ vō. Nā ppter multā humiditatem
veris: ex qua humiditate aer z terra humectat: aggregant in cor-
porib⁹ multe humiditates que mote per calozē estatis fluēt ad
oculos faciunt obtharmia. **C**Sed tu dices quid facit frigiditas z
siccatas hyemis. **A**d hoc dicēdū q si hyems fuisset calida z hu-
mida z ver etiam calidum z humidum iste obtharmie venissent
in vere z non tardassent ad estatem apparere.

CEt similiter quādo hyems est calida z meridiana re-
plet corpus humiditatibus: z deinde sequitur eaz ver
septētrionales: tunc cōstringit eos.

Chic ponit scōz pstitutionē cāuā obtharmie: z dicit q hyems
calida z meridiana. i. humidosa z pluuiosa: vt vult Ari. i. de pble.
z Hippo. 3. pti. afoz. 13. Si aut hyems austrina replet cor-
pora humiditatib⁹: si q sequat ver septētrionale. i. frigidū z siccū:
pstringit illos humores: ex quo exprimūt ad oculos z sūt obthar-
mie. **A**d pdaicta pstitutionē ista de q hic dī sūt dīcē: vt ap-
paret. Nā pdaicta est pstitutio triū tēporū ista aut duoz. **C**Sz tu
dices iste obtharmie vel sunt in vere vel in estate. **A**d dīcē q de
mēte Gal. in cōmē. illius afoz. 3. pti. Si aut hyems austrina. iste ob-
tharmie sunt in vere: qz frigiditas z siccatas borealis exprimūt a
capite ad oculos sicut exprimit aqua a spōgia cū manu pmitit: qz
frigidū z siccū in aere pstringit poros: iō talis obtharmia nō emi-
tū humiditates: vñ dī obtharmia seca. Sed illa que fit in pdaicta
pstitutionē erit humida pp oppositā cāz. Sz de mēte Ari. i. de pble.
9. pble. tā ver q estas subsequēs in tali pstitutionē est morbosa: vñ
pote est q humiditates que nō mouent in vere moueant in esta-
te a calozē eliquāte que fluēt ad oculos erūt cāe obtharmie.

CEt estas quidem borealis multiplicat obtharmiam
z proprie post hyemem meridianāz.

Chic ponit tertiā pstitutionē z dicit q estas borealis. i. frigida z
seca multiplicat obtharmia: z ppie post hyemē meridionalez. i.
calidā z humidā. hui⁹ cā est: qz estas frida z seca exprimit humidi-
tates pūs in hyeme z vere pgregatas que mote ad oculū faciunt
obtharmia. maxie aut aggregant iste humiditates si hyems pces-
sit calida z humida. **C**Sz tu dices qz iter hyemē z estate mediet
ver qle pz ēē h ver. **A**d dīcē q siue sit calidū z humidū siue sit suās
nām suā estas faciet obtharmia: z plus si ver fuerit calidū z humi-
dū: qz plures existūt supfluitates: z in plurib⁹ corporib⁹.

CEt qnqz multiplicat etiā in estate cuius ver fuit me-
ridianū: z seca hyems z septētrionalis.

Chic p remouet dubiū vñū. Scōdo aliud. ibi (Et tu gdes.) **C**Pri-
mū dubiū sic remouet. dixerat q si hyems est septētrionalis z ver
meridianū z pluuiosus in estate pluuiosa multiplicat obtharmie.
CQuare diceret aliqz si estas nō ēē pluuiosa: sed suā nām serua-
ret: nōne i ea fieret obtharmie. **A**d dīcē q sic dices. Et qūqz mul-
tiplicant. i. obtharmie: ē in estate. i. seruante suā nām zc. qn emiz
aliquid absolute pferit dī intelligit de meliori: vt sumit a Gal. 3. alimē
top cap. 1. z de ceticis. 9. cap. estas autē hic absolute pferit: g de
meliori estate intelligit: meliora aut tēpora sunt que suā seruāt
nām: vt. 4. cap. sen. 1. trac. 4. 1. cap. Aliter tñ posset istud dubiū re-
moueri vt dicit: qz dixerat q estas borealis facit obtharmia ppe
post hyemē meridianā. Diceret aliqz si hyems esset borealis: ppe
septētrionale. Rūdet q estas. i. borealis facit obtharmia pcedēte

Super tertio

hyeme boreali: dūmō ver sit calidā z humidā. i. meridianā.

CEt tu qdē psidea corpora dura fm regides septen-
triales z corpora lenia z rara sz meridionales regides.

Chic rīdet alteri quēto. Diceret aliqz q modi obtharmie sunt
fm has regiones: z ita intelligat fm tpa. Rūdet q tu debes pside-
rare in regionib⁹ frigidis z siccis z septētrionalib⁹ corpora ēē dur-
ra vñ in pōst stricta: vñ obtharmie erūt nihil emittētes: sz i regio-
nib⁹ meridionalib⁹ corpora sunt mollia z rara: vñ obtharmie ab eis
resudabūt z erūt obtharmie hūide: ita ē dī intelligi de tēporib⁹.

CSicut regiones calide faciunt obtharmiaz similiter
balneum valde calidum cum homo ipsum ingreditur
proculdubio facit obtharmia.

Chic ostēdit euentus obtharmie ab alia causa pmitia. i. balneo.
Anotandū q balneū multū calidū dissoluendo humiditates a capi-
te z dōilitudo oculos per viā resolutionis facit obtharmia. **C**Sz
tu dices quō balneū facit obtharmia cū nos dicamus q curat ob-
tharmia. vñ Hippo. 6. afoz. 31. z 7. afoz. 4. 7. Dolores oculorū
lauacriū. i. balneū soluit. **A**d dīcē q balneū intēperatum cū homo
vrit eo post multā repletionē est cā obtharmie: vnde si mām inue-
nit in capite superflua dissoluit cā z facit obtharmia. vñ. 2. ptenen.
cap. 2. Rasis dicit Alexā. balneū calidū generat obtharmia in ocu-
lis: z parati ad obtharmia nō intrent balneū. Si vō ga debite bal-
neo vtatur fm pditiones infra dicendas inuatur ab eo.

CEt scias q qñ adest obtharmia z oculi dispō mutat
psequēs cū cura recta z purgatione vltima: tūc causa
eius est materia retenta in oculo cōrripens nutrime-
tum: z catarrus ex cerebro z capite fm q declarauit
mus in illis que sunt pmissa.

Chic Aulāneat quēdā cāz. iō dixerat de hoc supra cap. de ca-
nonib⁹ vñlucralib⁹ in curis oculi: z ibi declaratum fuit. Dicit q
cū est obtharmia z oculi dispō mutat. i. in malū: vel nō mutat. i. in
bonū: pñs est cura recta. i. de psequēte z pcedente cū cura recta:
z hoc qñ ad medicinas extra appoximatas: z qñ ad regimē: z
purgatione vltima. i. multa cōtione per flōmā z ppharmacā vt tibi
videt puenire. cā in hoc zc. vt ibi declaratū fuit zc.

CDe signis.

Cap. 8^m.

Clas q dolor qui in oculo ptingit aliq sunt
mordicaciu z aliq cōrosiu z aliq extēsiui. mor-
dicaciu qdē significant corruptionē qualitatis
māe z cōrosiu acuitatem ipsius: z extēsiui
significant multitudinē eius: aut venositatem.

CSuperius Aul. determinauit de obtharmia qñ ad sui spēs mo-
dos z causas: hic determinat de ea quātus ad signa. Et pmo ponit
signa obtharmie sumpta ex diuersitate specierū doloris. Scōdo ex
diuersitate extēsiui. ibi (Et obtharmia velocius status.) **T**ertio
ponit signa obtharmie fm diuersitate specierū eius. ibi (post hoc
aut dicamus.) Quid dicat in pma parte notū est ex his que supra
diximus illa parte (Et violentia qdē.) **C**Notandū q iō per diuer-
sitate specierū dolor docuit significare. **A**d sup diuersas materias
in obtharmia: q dolor est accidēs pcomitans obtharmia: z valde
in ea molestū: z ppter similitū cām docuit ex lachryma z lippitudi-
ne significare: qz ista obtharmia sequunt. **C**Sed tu dices cū spēs
doloris sint. 15. vt pmo cāz. sen. 2. quare non docuit per spēs alias
significare. **A**d dīcē q illi tres modi dolor maxime in oculis prin-
cipant: er qbus diuersas materias significamus: z hoc est valde vti-
le ad curationē. **C**Sed tu dices quid intelligit per dolores cōro-
siui: cū in pmo lib. sen. 2. nō fecerit de eo mētionē. **A**d dīcē q in-
telligit pruritū vel intelligit dolore acutū. ptenfui. dolor. n. acut⁹
firus vocat absolute acutus: sed acut⁹ ambulatiuus vocabit cor-
rosius dūmō nō sit a vērōtate. vel dicit q ista est alia spēs dolo-
ris habēs nomē a māgi mō: q est cōrosius: vñ multa alia gñā do-
lor circuit: z ad illa pōt reduci. vel pōt dici q intelligit vlcerosum.

CEt obtharmia velocius stat⁹ est in qua lachryme
magis currunt z que acutiores bz mordicationem z
tardioris est que est magis secca.

Chic ponit signa ab euentis: etiam dicat de alijs accidentibus
vt de mordicatione. Et primo ponit signa a lachryma. Secundo a
lippitudine. ibi (Et lippitudo.) **C**Qd dicit in prima parte est no-
tus: quia cum currunt lachryme. z est multa mordicatio in oculo
significatur materia calida acuta: et per consequens obtharmia
acuta: vnde status erit cit⁹: sed cum est secca obtharmia: quia non

fluit et non sunt accidentia acuitatis doloris et similia: tunc est materia grossa quiesca: et tunc status erit tardius.

C Et lippitudo quod est significatio vera maturacionis aut grossitudinis macie. Lippitudo namque que est velox cum leuitate accidentium excepta gravitate oculi est significatio grossitudinis macie: illa cui associatur maturatio et cum qua est oculi exiccacio in initio pariter et resoluiv velociter est laudabilis: illa cuius contrarium est parum raro est significatio oculi bonitatis. paruitas autem grani maturacionis significat tarditatem quousque palpebre agglutinari incipiunt: tunc iam maturacionis adest propinquitas: sicut dum profuerat cursus aquosus est initium adbus.

C hic ponit signa a lippitudine adiungens et alia signa. Circa quam partem est considerandum: quod ex ista ista accipimus quod lippitudo est triplex. Una que signat grossitudinem in materia. Alia vero que signat digressionem. Lippitudo que signat grossitudinem macie et ineptitudinem ad digressionem additionalem et duobus: et potest quousque esse tertius. Primo quod est velox in apparitione. Secundo propter diceret aliquis. Sed dicitur sibi: quod dixerat supra quod ophthalmia sicca est tardioris status: et per hoc est de materia grossa materia. Et hic ponit quod velox apparitio significat grossitudinem materie. Sed ad hoc quod materia grosse facit ophthalmiam sunt duos modos: unum quod ad grossitatem: ut melice vel cholericis de cholera grossa: et in istis non apparet a duplici lippitudine: imo sunt sicce et tarde apparent lippitudines et pauca lachryme. alie sunt grosse humide et flegmaticae: et in istis cito potest apparere lippitudo: non vera nec laudabilis: materia enim flegmatica exuberans residere potest per poros cito cum ipsa non est multum viscosa: et facit lippitudinem quodammodo sicut etiam videmus in se humidis in vitiis quousque hypostasis que videtur esse alba laudabilis que tamen non est vel sumit ab alia causa. Seneca de hypostasi lippitudo non laudabilis per digressionem facta in materia tali cito debeat in loco tempore materia digerere: et non potest velociter apparere: et ideo cito apparet signum macie grosse. talis est lippitudo que cito apparet in materia grossa distinguuntur maxime per alia signa ut per accidentium lenitatem. Et hec est secunda additio lippitudo que per digressionem appetit necesse est post accidentium difficultatem vel cum accidentium difficultate: circa enim quod non habet sanietem dolorem et febrem magis accidit: ut Hippocrates per aphorismos. aphorismus 47. Cum vera lippitudo per digressionem facta in ophthalmia sit quodammodo sanietem: oportet post accidentium difficultatem apparere. si autem non apparuerunt accidentia difficilia talis lippitudo non habet maturacionem: sed materiam grossam exuberantem. Et hoc est quod dicitur cum lenitate accidentium: sed quod grossa materia ante digressionem est poderosa: ideo cum illa lippitudine sit lenitas aliorum accidentium: tunc est ibi guttas. unde Avicenna excepta guttate. Et quibus appetit solo ad dictionem. Aliter tamen potest ridere quod velox apparitio lippitudinis in materia grossa de velox respectu tarde apparitionis lippitudinis per via digressionis in materia eadem grossa: et non de velox respectu apparitionis lippitudinis et lachrymarum in materia subtili acuta faciente ophthalmiam velocis status: imo respectu illius est tarda in apparitione: et visus ad illud tempus apparitionis prime lippitudinis ista ophthalmia de materia grossa potest dici sicca. Tercio additio lippitudo quousque que signat grossitudinem macie et non digressionem et forma sunt: quod si gnus est parum est significatio grossitudinis macie: et raro bonitas: quod si gnus materia non vincit a virtute: quod tunc copiose exiret: et ideo tarde digeretur materia. unde Rasis. et Helani. causa 2. Cum lippitudo accidit sic gnus pua deterior est ea que accidit cum gnus magnis: quod signat tarditatem digressionis macie. Idem Iesus causa de ophthalmia. causa 33. tractatus. Dicit autem Avicenna ratio: quod si materia esset pauca valde posset in forma purioris generis expelli. Accipimus igitur ex ista hac quod est lippitudo alia que signat digressionem: et talis lippitudo est quousque preest exiccacio. et puritudo lippitudinis in initio. et in principio pariter: quod prius non apparet lippitudo et modo per digressionem appetit. Similiter ipsa resoluiv velociter. et cito separet ab oculis: et hoc est equitate quousque per digressionem lippitudo autem indigesta non cito separet: vel cito resoluiv. non loquor tempore perdurat in apparitione: quod non modo est potius cito emittit nota materiam. Sed diceret aliquis Avicenna. Inuit quod lippitudinem bonas preest siccitas oculi. Contra: quod potest preedere alia lippitudo que apparet in materia grossa non digesta. Sed dicitur quod apparere lippitudinem que significat materiam grossam antequam appareat lippitudo que significat digressionem hoc est solus in tali materia grossa. Sed in materia subtili non est hoc: imo prius non apparet lippitudo: et postea apparet per via digressionis. et huius causa est: quod materia subtilis non est apta ut faciat lippitudinem: nisi per digressionem grossitatem: remanens enim subtilis materia est apta ut faciat lachrymam. Sed possumus quoque dicere quod omnem lippitudinem digestam preest siccitas oculi per puritatem lippitudinis: siue materia sit grossa siue subtilis: tunc differeret: quod si materia sit subtilis preest tunc immediate et pariter: quod ophthalmia de materia subtili cito venit ad

statum et digestionem. Si vero sit materia grossa et conditionata ut supra dictum est preest medietas: ita quod primo fit siccitas: postea lippitudo cum leuitate accidentium excepta gravitate: postea lippitudo digesta: et ideo dicitur pariter: quod non totum tempus ante digestionem occupat illa siccitas. Sed tu dices sunt ne alia signa istius lippitudinis que significant bonitatem. Sed dicitur quod sic: ut quod preest accidentia difficilia vel difficultiora quod accidentia principia: et fit in magna quantitate non sicut grana parua. Considerandum ulterius quod cursus aquosus ut lachrymarum non inuiscentium significat materiam crudam aquosam: et ideo non inuiscent. cum autem materia iam est digesta: quod humidum aquosum sicco terreo permixtum est: tunc fit tenax: et inuiscent palpebras: et ideo significat maturacionem: unde vulgares ab experientia in ophthalmia laudant hanc inuiscentationem. Sed tu dices Avicenna. Inuebat supra quod lippitudo digesta cito resoluiv. et separet: et per sepequens non est sic viscosa quando est digesta sicut quando est cruda: ergo non sic glutinabit palpebras. Item aliqua materia flegmatica est indigesta per viscositatem: sed digesta est minus viscosa. Dicendum igitur non modo quod supra Avicenna. Comparat lippitudinem digestam ad lippitudinem indigestam que significat materiam grossam: et tunc aliquando applicatio palpebrarum: ut cum est per lippitudinem ex multitudine materie viscosae grosse non significat maturacionem: hoc videmus quod in quibusdam ophthalmiis flegmaticis inuiscent valde oculi antequam appareat maturatio. Sed Avicenna. Comparat lippitudinem digestam ad cursum lachrymarum male aquosus. Vel aliter soluendo simul ad preditionem et rationem: quod res magis viscosa in se non necessario magis inuiscent aliquid extreme: sicut mucilagines cydoniorum et piluli sunt in se viscosi: et non inuiscent. regit enim inuiscentum quod debet alia inuiscentare quod beat aliquid quousque penetrationem: unde oleum cum visco miscetur a cultoribus vinearum: et sic in proposito hoc omitto: quod esset sermo longus ex 4. methetorum: et forsitan quod dictum est apparet plus quam fit verum.

C Post hoc asserimus quod perturbatio cognoscitur leuitate sui et causa sui et quantitate apostematis primitiui.

C hic Avicenna. ponit signa ophthalmie quousque ad suas species. Prima autem diuisio ophthalmie in primas species erat quod quousque est ophthalmia vera et quod non vera dicta perturbatio. Primo quod ponit signa ophthalmie non vere. Secundo ponit signa ophthalmie vere. ibi. (Et ophthalmia quousque.) Ad intellectum prime partis notandum quod Avicenna. tria signa ponit ophthalmie que est perturbatio. Primum signum est: quod est leuis. in suis accidentibus: et ideo dicebat vacillatio. Secundo signum est sui causa. f. primitiua: et possumus dicere sui causa. f. intrinseca: quod non fit inuenta causa. Tercium signum est quousque sitas apostematis primitiui. Quousque autem huius apostematis primitiui est quantitas parua. huius ratio est: quod apostema non primitiuum fit ex repletionem corporis: illa materiam possit mouere causa primitiua. Sed apostema pure primitiuum. Iam causa primitiua: cum non inueniat causa primitiua repletionem facit paruus apostema: ergo vnum de signis ophthalmie non vere est paruitas sua.

C Et ophthalmia quod est cum coitate capitis significat soda et grauitas capitis. Nam si via fluxus a cerebro ad oculum non est nisi per velamen extrinsecum cooperiens caput frons est extensa et vene exteriores sunt plene: et similiter inflatio incipit venire ad palpebras et in fronte sunt rubedo et pulsatio: et si est per velamen intrinsecum non apparet illud et apparet sternutatio et puritudo in naso et palato: et si est cum coitate stomachi associatur ei nauica et perturbatio et signum illius est humor in stomacho.

C hic ponit signa ophthalmie vere. diuisio autem ophthalmie vere secundum quam debemus eam cognoscere est duplex. Una est ex parte loci unde materia venit. Alia est diuisio ex parte materiam. Primo quod ponit signa ophthalmie quousque ad diuisionem primam. Secundo quousque ad secundam. ibi. (Sanguineas et.) Primo in duas. Primo ponit signa ophthalmie facere ex materia comunicata a capite. Secundo a stomacho. ibi. (Et si est cum coitate.) Primo in duas. Primo ponit signa ophthalmie huius quando materia venit per velamen extrinsecum. Secundo quousque per intrinsecum. ibi. (Et si est.) Quod dicitur in istis paribus est notum per ea que dicta sunt supra tertio capitulo. Sed diceret aliquis: quare non posuit signa materiam in oculo generatorum. Dicendum quod dedit intelligi per priuationem horum signorum: et per ea que dicitur. 3. cap. in fine ut supra in isto cap.

C Sanguinea vero ophthalmia significant color oculi et emberatio venarum et pulsatio temporum et reliqua signa sanguinis in partibus cerebri: et quod non lachrymarum plurimum: sed lippitudinem parit et agglutinat apud somnum.

Bentilis

Chic ponit signa obtthalmie fin oueritate mæz. Mæ aut a gibus obtthalmia fiebat: erat quocq; sanguis: cholera: flegma: melia: et vëtostris. Primo g ponit signa obtthalmie sanguine. Secundo cholericæ: ibi (Cholericæ). Tercio flegmaticæ: ibi (Flegmaticæ). Quarto melicæ: ibi (Melicæ). Quinto vëtostris: ibi (Vëtostra aut). Cedit primo g obtthalmia de sanguine significat color oculi. f. rubeus: erubescit venæ: ppter multā eāū plenitudinē: cū sanguis iter alios humores magis crescat et exuberet in venis: et ideo igrossatur palpebre ppter repletionē venarum: vt Azaruius in suo lib. Pulsatio rē. ppter multā caliditatē vaporosam et reliqua rē.

Dub^m p^m

Dubitat vtrū in obtthalmia de sanguine multiplicent lachryme. Vt dicit q sic ex Azaruius cap. de obtthalmia. vbi dicit. Inter signa obtthalmie sanguinee multitudo lachrymarū. Idem sentit. Iesus baly tracta. z. 35. cap. vbi dicit. Inter signa obtthalmie sanguinee multitudo humiditatis et rariū. f. lippe. per multitudinē aut humo- ris nō pōt itelligē iuss lachrymā: q de lippitudine explicat. Idem ponit Rasis z^o p^muē. ca. z. vbi dicit. Oculi si sunt cū magna rube- dine multe hūiditatis et lippitudinis humor: faciens h est sanguis. Exponem^r q humiditatis. lachryme. Idē Builem Lombardus: vbi dicit. Signa obtthalmie pp sanguinē sunt rē. multitudo lachry- marū. In p^muē est Aui. cū dicit nō lachrymant plurimū. Ad bu- lius p^muē dictionis solutionē p^mderandū q humores p^m multiplicare lachrymas dupl^r. f. mālter et effectiue. mālter qdem: vt cū hu- mor subiciit pro māl lachryme. effectiue aut vt cū mouet et incitat ad lachrymādus. Hoc aut pōt aliq humor dupl^r facere. Uno mō calore eliquatio vel dissolutio. Alio mō dolore mordicatio ma- rime faciente ad oculos currere lachrymas: vt superius dicebat.

Chic p^missis est p^mderandū q humores obtthalmia facientes p^m cōparari adinutē: vel solū multitudine et paucitate lachrymarū: vel p^m cōparari in multitudine et paucitate lachrymarū respectu lippitudinis multe vel pauce. Si quidē p^m mō cōparent: dicem^r q humor minus faciens lachrymas est melia: nec. n. facit lachry- mas mālter nec effectiue. vñ infra. A. melicā obtthalmia significat ericatio. f. oculi. a lachryma: nisi forsan eēt melica per aduisione g^mata que sui acuitate faceret lachrymare. Alij q tres humores. f. sanguis cholā et flegma: possunt cōparari in faciendo lachrymas: vel mālter: vel effectiue: si mālter tūc humor magis aptus ad la- chrymā faciendū est cholera: postea sanguis: postea flegma: et hu- ius rō est: q cū lachryma sit qd subtile mālter multiplicat magis ab humore subtiliori. Humor aut subtilior est cholera: deinde san- guis: deinde flegma: vt b^r declarari in p^muē p^muē. Et loquor de cōparatione horū humorū seruantiū suā nām in suba: q al^r fleg- ma aquosum possit plus multiplicare lachrymas mālter q san- guis. Si aut cōparent isti humores in faciendo lachrymas effecti- ue: tūc flegma non facit lachrymas: q nec inflāmat sui calore: nec ē acuitate mordicat nisi forte eēt flegma salsum. Restat cōparatio iter cholā et sanguinē in efficiendo lachrymas: et dicemus q effe- ctue plus multiplicat lachrymas cholā q sanguis: qd app^r: qz in cholera sunt duo. f. calor dissoluens mās et acuitas mordicans. In sanguine aut qvis sit calor: nō tamē est acuitas mordicans. Ex gbus apparet q ex parte pluralitatis dictarum carū humor plus faciens lachrymas est cholera: deinde sanguis postea flegma: vlti- mo melia. Dico aut ex parte pluralitatis dictarū carū: qz ex pre- quarūdā altariū cap^r possit nō esse ita. f. g. cholera reperit paucior q sanguis et q flegma. Si r cholera cū sui calore bz ericcare mās humidus que possent multiplicare lachrymas. Ex quo apparet q pōt cōtingere in obtthalmia sanguinea plus fieri lachrymas q in cholericā: et pōt eōrta p^mngere. Si enī aliq obtthalmia sit de san- guine multo et subtili in hōte habēte caput plenū eliquatis mate- rijs: tunc sient plures lachryme q in obtthalmia cholericā qdaz: et sic aliq obtthalmia cholericā de cholera multa et in capite ēt snt mæ eliquabiles sient plures lachryme q in qdaz obtthalmia san- guinea: et q signa a multitudine et paucitate lachrymarū sunt māl- tū pmutabilia: iō Aui. nō curauit de h signo: vñ in obtthalmia cho- lericā nō dicit aliqd de paucis vel de multis lachrymis: sed solus dicit q erat lachryme calide. Reliq aut auctores allegati p^mderā- res q sanguis iter oēs hūores vincit: vñ multa de eo quāritas ag- gregat: et suo calore est eliquationi apt^r: dixerūt in obtthalmia san- guinea multas fieri lachrymas. Si aut humores facientes lachry- mas cōparent in multitudine et paucitate lachrymarū respectu lip- pitudinis: vt sic dicem^r q hūor sanguineus ēt flegmaticus et etiaz melic^r plus facit lippitudinē q lachrymas respectu choleric^r: sed chol^r facit plus lachrymā q lippitudinē respectu illoz. Rō est: qz sanguis sui suba est p^muē lippitudinē q lachryma: nec etiā mordicat vt fluē faciat lachrymas: et iō lachryma sanguinea sit cū lachrymis multi: m p^muē plus est lippitudo q lachryme. Et eodē mō pōt declarari de flegmate. est. n. humor in suba et colo- re p^muē lippitudinē. vñ Rasis in diuisionib^r cap. de obtthal-

Super tertio

mla. ca. 19. dicit. signa flegmaticæ sunt rē. cū multitudine lippitudi- nis et lachrymarū. Ecce q p^mittit lippitudinē lachrymarū. vñ ēt. A. in signis obtthalmie flegmaticæ pōt lachrymā. Et eodē mō melia minus inepta est lippitudini q lachryme. Cholā vñ cū sit subtilis plus est p^muē p^muē in lachrymā q sit apta ipsari et fieri lip- pitudō: vt notū est. Ex qb^r solunt p^muē iter auctores q d^r cū in obtthalmia sanguinea est multitudo lachrymarū. loquunt cō- parādō has mās ad lachrymas absolute: qz in sanguinea et cholica māl lachryme fūt multe: f. in flatia et melica māl fūt pauce. A. vñ cōparauit istas mās: nō iquātū ad lachrymas absolute: sed quātū ad lachrymas cōparatas lippitudinē: qz in sanguinea: f. sint mul- te lachryme: et ēt in cholericā sint multe: tū multe lachryme i san- guinea obtthalmia sunt pauce p^muē lippitudinis: et multe in cholica sūt lachryme respectu lippitudinis: vt declarātū ē. vñ Aui. dicit q nō lachrymant plurimū: sed lippitudinē patiunt.

Secundo dubitat qre palpebre magis glutinant apud somnū. Dub^m p^m q hui^r cā est triplex. p^mima est: qz gescūt. Secūda est: qz in somno fortificat digō: vñ lippitudo multiplicat que p^muē palpebras. Tertia cā: qz māl humectat pp p^muē resolutionis que sit in vigilijs: ex qua humectatione māl sit magis apta inuiscare.

Cholericā autē significat punctura vehemēs et do- lo: aduultus inflāmatius vehemēt et rubedo pua et lachryme subiles acute: et q^mqz exulcerat: et quan- doqz euacuatur lachrymis sicut est euacuatio sangui- nei: et nō cōglutinat apud somnū.

Chic ponit signa obtthalmie cholericæ. Et p^m in cō. Secūdo ponit si- gna quorūdā particulariū modoz. ibi (Et hui^r). Circa p^mā par- tē p^mderandū q cū cholera sit hūor calidus acut^r: subtilis: merito cū apostemat p^muē facit p^muē et dolore aduultus: et hūor ad ariditatem vel siccitatem b^r punctat: et inflāmatōē q^m ad ca- lore. rubedo parua qz nō est rubedo rosea sicut in sanguinea: f. ru- bedo clara vel cirrui. exulcerat. f. cū cholā est multus acuta. q^mqz etiā a lachrymis: et hūor cholā est grossa et multū sicca: sicut ē cūo sanguinei. i. sicut in obtthalmia sanguinea: et ēt q^mqz etiā a lachry- mis: vt cū sanguis est grossus et paucis nō glutinat apud somnū: qz materia est sicca non apta cōuerti in lippitudinē.

Et huius quidē generis est quedam que est rubedo adueniēs oculo et est de sūma cōplexionū pessimarū: et q^mqz cauterizat oculū et exulcerat ipsū facies exul- cerationē motinā et ambulatiuā.

Chic ponit signa quorūdā particulariū modoz obtthalmie. Et p^m vñius. Secūdo alterius. ibi (Obtthalmie). Primo dicit huius qdē generis. i. obtthalmie cholericæ rē. Cōsiderandū q cholera ali- quando est adusta: vnde facit obtthalmia pessimā et cōplexionem prauam: qz cōdurit oculū et facit corollionem vel vlcationem mortuā. i. ambulatiuā.

Obtthalmie p^meterea cholericæ est genus puritū et ericatiū cū puritate rubedinis et puritate lippitu- dinis: et nō appet apostemat ipsū quāritas de qua sit- curandū neqz curus et est ex materia parua acuta.

Chic ponit signa alterius modi obtthalmie. et p^m qd dicit aliqd. n. cholica māl est valde pauca et acuta mordicatio: vnde fit obtthal- mia in g^mitate parua: et ideo etiā neqz sit curus. i. nō sinit lachry- me: et fit puritū ex acuitate et alia sunt que Aui. ponit.

Sed flegmaticā significat granitas vehemēs et ca- liditas parua et rubedo debilis: imo in ea vincēs est al- bedo et sunt lippitudo: et p^muē lippitudo apud somnū et est cum inflātione et edicant ei facies et color: et si ei^r p^muē cipiū est stomachus associatur ei nausea.

Chic Aui. ponit signa obtthalmie flegmaticæ. Et p^mo signa cōis. Secūdo signa cuiusdā determinati modi eius. ibi (Et flegmatica). Cōsiderandū q sicut supra dicebat flegmaticus humor: nō sit grauis sicut melacholicus: tū per accidēs plus facit grauitatē: qz cum suo frigido et humido p^muē bilitari motus. simil^r qz plus in quāritate est aptus congregari in partibus oculi et capitis q melica lippitudo: qz flegma sui grossitie et viscositate ē aptū fa- cere lippitudinē et cōglutinationē cū inflātione: q vapores flegmatis inflāmant: vnde etiā cōmunicat facies in hoc: color. f. faciet albus per cōmunitatem: vnde est sicut qdā modus caecit^r. Cōsiderandū q itē deb^r plus est aptus mittere materias de se flegmaticas q cholericas aut sanguineas vel melicas: et hoc ideo

Gentilis

si autem esset plenitudo: incipimus ab eione. Et vinum subtile est. huiusmodi est: quod autem tres horas esset forsan causa penetrationis cibi indigesti. Sed in tribus horis aliquid per cibum digestum est: unde si vinum quod ad aliquid paratum est transierit: non ducet indigestum: non igitur datur ante tres horas nec datur ieiunio: quod cito de stomacho remouetur. Si autem des post cibum tunc puenieter retinetur in stomacho: puenieter sumat ad caput: et est causa resolutionis materiam a frido stricturam. Dico autem puenieter: quod leuino stomacho vinum facit ad caput effumationem magis iconuenientem: et hoc sufficit hic. Et somnus locus. Notandum quod ex somno post vinum accipit digestio materiam: unde post somnum melius expellitur: et in hoc confertur in obthalmia ex frigore: et in alijs factis ab alijs causis punitivis. Similiter ex somno post vinum media magis humectantur et remouentur ariditas: et in hoc confertur in obthalmia facta ex calore solis. Unde et punitivis causa. et auctoritate Ruffi. Cum accidit obthalmia occasione solis: da patienti vinum: ut dormiat: quod cura eius est somni. plixus: et quod ex somno sedantur motus materiam et ipse somnus sensate carum punitivum: ideo et confertur in istis et in alijs obthalmiis.

Et obthalmia quidem cuius causa est scabies et est levis: fricet scabies in pennis: deinde curet obthalmia: et quod remouetur post frictionem scabiei per seipsam. quod si magna fuerit non tolerans. propinquitate preparationis frictionis administrantur subtiliatio et lenificatio et mundificatio: ita ut fiat obthalmia obediens et toleret iter se punitivum et iter regimen mundificationis frictionis.

Hic ponit curam obthalmie puenientis a scabie palpebrarum. Et loquens de fricandis quod ab oculis accipimus: quod est quod debemus curare plus scabie obthalmia: et quod eadem. nam vel obthalmia est parua: et tunc plus debemus fricare scabie et remouere eam: quia cessante possumus iter ad curam obthalmie: et est post quod obthalmia si sit parua: quod recedit per seipsam recedente scabie. Vel obthalmia est magna: et non tolerat molestiam quod sit in oculo cum in vis fricare et prepare palpebras scabiosas: et tunc quod iter ad plus ad obthalmia ut miorer obthalmia et sustineat vicinitatem iter se et iter curam quod sit in scabie per frictionem. Interdum autem ad obthalmia cum tribus in genere. primo cum diuersa subtili: unde dicitur administrantur subtiliatio. Secundo cum lenificatione veteris: unde dicitur lenificatio: vel cum lenificatione partium oculi: ut in positione lacris vel albuminis oculi: vel mucilaginis seminum cydoniorum et similium: et hoc est quod dicitur lenificatio. Tercio cum minoratione vel eione materiam per pharmaciam vel hominem: et hoc est quod dicitur mundificatio. Omnia autem ista declarabuntur in capitulo sequenti.

De cura communi specierum obthalmie et effusione fluxuum ad oculum. Cap. 9^m.

Non enim cōis in regimine obthalmie malis et reliquarum egritudinum oculi malis est mioratio cibi et ipsi exicatio et electio eius quod gnat humorem laudabilem et alienatio ois euaporosus et alienatio ois rei que est male digēnis et alienatio coit.

Superius autem posuit curam obthalmie non vere que dicitur prurbitio vel vacillatio: hic ponit curam obthalmie vere: et generaliter oium fluxuum materiam ad oculum: ut dicitur rubrica. Et primo facit hoc magis in generali. Secundo in speciali. ibi. Regime commune. Et prima in duas. prima ponit curam obthalmie quod ad oem intentionem. Secundo in summa recolligit curam illam. ibi. Et penitus cura obthalmie. vel ibi. Et opus ut paties obthalmia. Et ad primi euidētia notandum quod iterio in cura obthalmie et cursuum materiam ad oculum verit se ad s. res. prima est rectificatio regiminis infirmi. Secunda est phibitio cursus materiam ad oculum et tractus ad oculum. ibi. Et opus ut ex toto. Tertia est specialis catarrhi phibitio. ibi. Et quod cauterium. Quarta est materiam equatio vel rectificatio. ibi. Et quod administrantur in ea. Quinta est materiam inclinatio ad aliam partem. ibi. Interdum vero admiscetur. Sexta est materiam resolutio. ibi. Et de medicamentis. Septima est materiam elatio. ibi. Et opus si fuerit. Octava est correctio accidentium. ibi. Et quod doloris vehementia. In hoc. s. facit. Et prima in duas. primo ponit regimen obthalmie quantum ad sex res non naturales. Secundo quantum ad quodam particularia circūstantia que illis anecti possunt. ibi. Et expedit ne pili. Et prima in sex: sicut sex sunt res non naturales in quas docet regimen. primo per cibum et potum. Secundo per accitiam aie. ibi. Et alienatio ois rei. Tercio per motum et gerē reuertes et punitivam tione finem ad cibum et potum. ibi. Et motus. Quarto per eionem. ibi. Et assiduitas. Quinto per aeris rectificationem in particulari. ibi. Et opus quod. Sexto per somnum et vigiliam. ibi. Et opus ut ad ipsum trahat somnum. Circa primam est intelligendum quod per obthalmia male in-

Super tertio

telligimus obthalmia vera et distincta vacillationis: enis hoc regimen in veras pueniat: maxime tunc puenit in vera.

Secundo diceret aliquid non videtur quod pueniat cibi exicatio: quod autem phibet falsa: et tunc sicca sunt. Et ad hoc dicitur triplici. primo quod sicca cibaria maxime cōpetunt in obthalmia flegmatica. Secundo quod cibi sicci magis pueniunt quod humidus: quod humidus multum vaporat ad caput: sed sicci non. Unde per cibaria sicca intelligitur comestione abscissa: et bzdys: unde potest comedere farina ordi farinata et oua recentia pda in aqua per cibaria vero humida intelligitur bzdia carniū et pisces et poma humida sicut mala. ista enim oia sunt vaporosa: unde multiplicat in capite materiam: et ideo Iesus baly. 35. ca. dicebat. Laucat que humectant stomachum: quod gnat in oculo lachrymam nocuam. s. vel multiplicando materiam in capite: volo dicere cibaria vel humida sunt humiditate pueniunt et ista pueniunt: vel humiditate aquosa euaporant: ut bzdia pisces poma et talia humida non pueniunt: imo sicca respectu illorum. Et quo apparet solo ad istum: quod autem intelligitur per exicationem cibarium punitivum supflue humiditatis vaporose: non tunc intelligitur sic cibaria supflue sicca: sicut sunt salsa et acuta: quia tunc cedimus per multam cruditatem: vñ in cholericis dolore pcedit. Alter melones. Tercio possemus ridere quod notandum quod cibaria pnt duplici minorari: ut sumis a Bal. in comē. illius afo. Tenues et certe diete. et. 1. ca. sen. 4. ca. 1. Uno modo per minorationem gnatitatis ut cum oaf parū. Alio modo per minorationem gnatitatis. i. nutritibilitatis: ut cum oaf cibi parū nutritio. In obthalmia igitur dicitur minorari cibum ex parte gnatitatis: quod parū dicitur comedere: et quod ad hoc dicitur minorationi cibi. et minorari ex parte nutritibilitatis: quod datur pauci nutrimenti: et quod ad hoc dicitur. et ipsi exicatio. vñ Desue de cura obthalmie: dicit. eligendo cibos pauci nutrimenti. et ideo est cibum pueniens in obthalmia de oleribus de coctis ut spinachia vel atriplice et bmo fm quod gda et bonorum oculistur vtunt: ex tali enim cibo quod parū nutrit corpore exicatio. i. sumit magis quod oculum fluit: nihilominus veteri soluit lubricatio. ista tunc cibaria dicitur esse boni chimi. et patet reliquum.

Circa secundam partem dubitatur quod autem alienat coitum in obthalmia. Lōra quod coitum confertur in egritudinibus de flegmate: ut Aris. 4. de p. ble. 16. pble. et primo pble. Sed aliquid obthalmia fit de flegmate: g erit utilis. Dōm primo quod logtur de coitu moderato: sed autem hic logtur de imoderato. Vel aliter quod habes obthalmia nullo modo dicitur coitum: quod in coitu fit agitatio: vñ mā in capite agitatur. Secundo quod in coitu multi eūant spiritus: unde oculi qui multo spiritui egēt debilitantur. vñ Aris. vlti. pble. 4. pt. propter quod si coeat homo oculi infirmant. Ad auctoritatem in primo dōm quod Aris. dicit quod coitum confertur ad quidam egritudines de flegmate: et non dicitur ad oēs: confort enim si materia flegmatica esset circa loca sana spermatica et circa renes et esset parata cursui.

Et motus et applaudationis que est a vino.

Hic ponit regimen absolute quantum ad motum et quietem: et vult quod quiescat. Notandum quod per motum debemus intelligere motum corporis et aiale. motus enim corporis agitatio humores nocet in obthalmia. sicut accidetia aie mouendo humores et spūs: unde viatici. 1. ca. scribit. Infirmitas precipiat ne se moueat. et Des. cap. de obthalmia. vites fatigatio et prauitas aie. Applaudationis. Notandum quod hoc conuenit erponi. i. quod de vino paulatim datur: et hoc nocet: quod ponit indigestum supra digestum. Aliter tunc et melius potest erponi. propter quod notandum quod infirmi applaudunt medicis ut dent eis vinum: et hoc querendo paucam gnatitatem. medicus autem non dicitur applaudationi pdescedere: et non dicitur eis dare vinum aliquo modo: si sic non debet sibi ipsi medicus applaudere dicendo parum non nocere sibi.

Dubitatur vtrius in regimine obthalmie cōpetat vinum. Et claret quod sic: ex afo. Hippo. pti. 6. afo. 32. Dolores oculorum mery porio soluit. Et Bal. ibide. Item autem statim infra: pcedit potum vini puri. Item infra in obthalmia calida et frigida pcedit vinum purum. In primo autem hic qui ex toto negat vinum: et Iesus. 35. ca. et Rasis. 9. tracta. Almafosis. ca. 15. Solutio huius dubitationis euidenter sumit ex mente auctorum. Nam obthalmia vera vel est ex materia multa in capite et repletionem corporis sicut in principio augmento et statu vplurimum ptingit: vel est de materia pauca et corpus mādū. Si quidem sit materia multa cum reliquis corporis repletionem: tunc non cōpetit vinum. Rō est: quod materia agitatur suo calore: et eas eāre non potest: quia multa est: et bmo. Alii phibet vinum: et per pās bibat aquam. vñ Rasis. 2. ptenen. aucto. Pauli. cum incipit obthalmia dicitur paties mingere cibum: non bibere nisi aquam. Et post subdit. patiens obthalmia tunc bibat aquam. Quod tamen pcedimus coacti vel per multam fluctuandem vel per stomachi defectum: sicut et coacti autem. pcedit. 3. ca. sen. 14. cap. de cura matitie cōplexionis calide epatis. Si autem materia sit pauca et corpus sit euacuatum: quod in capite est sit materia: dūm sit pauca et digesta: tunc cōpetit vinum: et maxime si materia sit grossa: quod vinum illam materiam subleuat et resoluit. unde Bal. in comēto pceallegati afo. dicit. Lum tan-

[illegible]

C Et alienatio comestionis acetosi et salis et acuti rassis
duatio lenitatis nature.

Ratio est: qz salsa & acuta generant sanguinem acutum; qui mor-
dicatione nocet. similr ista acuta sicut cepe & allia sunt causa eu-
porationis ad caput.

Dubitat viri acetosa pueniūt in habetibꝫ obthalmia. ¶ Et videt qđ non ex auctoritate hic Aui. Idem videt. Iesus tracta. i. 35. cap. vbi dicit. Et caueat acetici: qđ pessimi est habeti obthalmias: ⁊ acetosa restrictura: ⁊ Rasis 2º. pñne. cap. 2. filius Med. Aceti nō est bonū habetibꝫ obthalmia. pbat rōne: qđ acut sanguine ⁊ facit eum modiciatū nō puenit in obthalmia. acetosa sunt hmoi vt notus est. ¶ In prius est Rasis 2º. pñne. cap. 2. vbi dicit qđ acetosa sunt optima. pbat rōne: qđ refrenat materias cholericas ⁊ sanguineas: videt in obthalmia pferre salte in alijs specie obthalmie: sꝫ acetosa vt hmoi per earū frigiditatem. Itē abtine faciei cū aceto ⁊ aqua pcedit in obthalmia. vnde Rasis 2º. pñne. cap. 2. in cura obthalmie. abluat facies cū aceto ⁊ aq. Et Aui. infra cap. de obthalmia calida idē dicit. qđ multo magꝫ pot ab intra pcedi: qđ nō sic imediate occurrit oculo. ¶ Dm qđ acetosa possent apporimari vel itus vt extra. Siquidē ē vna intelligis qđ apporimari nō ad oculum: sed ad partes faciei: vel intelligis qđ imediate sup oculo applicent. Siquidē intelligat qđ acetosa applicent ad facie: vt ad fronte ⁊ ad partē anteriore capitis: sic dico qđ pñt puenire in principio obthalmie calide cauēdo ne in oculis irascant. Rō ē illud puenit qđ bꝫ repercuterit materias ⁊ refrenare eas ne ad oculum currāt: sed acetosa sūt hmoi eoz frigiditate vt notū est. ⁊ iō si poneremꝫ sup fronte ⁊ caput oleū rosatū vel succos aliquos ad repercutiendū mām: tunc pueniēter acetū misceremus cū illis: qđ ifrigidādo dat eis penetratiōem. est enī subtile in partibꝫ. vt. io. tera. cap. 9. ⁊ pñt illā cām Rasis pcedebat lotiōne faciei cum aq ⁊ aceto: acetū autē nō dīse multū: ne suus vapor: aqꝫ oculos modice: sed debet esse aqua multa ⁊ pauci acetici. vnde Scroto scđo lib. vi. bzeuati cap. de cura obthalmie. abluat facies tota cum aqua rosata ⁊ cū aqua veri frigorū misla cū pauco aceto. In obthalmia frida nō sic puenit apporimatio aceti ad facie ⁊ hoc ppter duo. Primo qđ nō sic vebemēter repercutimꝫ materias fridas sicut calidas: nec multū possumus insilire cū repercussus circa eas ppter earū grossitiez vt infra patebit. similr repulsus in eis debet tēdere ad caloz: de gbus nō est acetū: cū sit frigidū. Si tñ applicatio aceti ad fronte vel facie in mā frigida cōpeteret esset maxime ppter tria. Unū est qđ sup fronte velles ponē aliqđ stipitiū: sicut aloz ⁊ thus ⁊ mastix ⁊ similia que pueniūt in mā frigida: ⁊ cū hoc velles qđ eoz virꝫ magꝫ penetrer itus: qđ fossan. bono ē dense cū gbus ⁊ grosse in fronte: vnde cū illis medicinis mices parū acetū: ⁊ hoc vt magꝫ illarū virꝫ penetrer. Scđm est qđ aliqđ accidens vt subet inciperet pūniꝫ qꝫ obthalmia flegmatica: vnde ad inducēdū vigilias ⁊ ad pfundandū et medicinas pro subet misceremus acetū ⁊ applicamꝫ medicinā illā capitis: sicut auctores docent: an autē anteriori vel posteriori parti capitis nō est pñens i quibz. Certe possit aliqđ applicari cū aq calida ad lauandū palpebas iuscatas que in flegmatica multū inuascunt. vñ Rasis 2º. pñne. cap. 2. Si de nocte iuscat palpebz lauēnt cū aq ⁊ aceto. ¶ Si autē intelligit qđ sup oculo statim applicentur: tūc vel pura acetosa vel alijs rebus misla: dico qđ pura acetosa sup oculo imediate apporimari nō debet. Rō pñia est: qđ ista modiciat nimis: ⁊ per pñā attrahit multā mām ad oculū et vebemēti dolore: cūz oculus sit sensibilissimū mēbrū vt. i3. tera. vl. cap. ⁊ pñt b̄ et in visu oium acutoꝝ sup oculū est suspitio: vt auctores pꝫdāt. Scđo rō est: qđ aliqđ medicina cū suis inuamēta hñt sine nocumēto: debemꝫ intelligē medicinā que pñet ⁊ nō nocet: vt ponit Baly in thegnitrac. 3. ss. comē. ⁊ sumit a Bal. in comē. 2. regul. ar. 3. comē. Acetosa autē inuāt iquātū repercuterēt mām ifrigidatē et piculā ⁊ diuidēt mām icidēdo: ⁊ faceret maxime acetū acutū sicut est acetūz vñ: sꝫ est in eo nocumētū multe modiciationis in oculis: si illi in eo acetosa. reperit autē medicina simplex vel cōposita in q sūt ista inuamēta: ⁊ tñ nō modiciat: sic est albūmē oī subtile ⁊ lac ⁊ modiciet ⁊ colyrioz dicēdū: sꝫ nō dñemus viri aceto puro sup oculos: ⁊

maxime in ppria forma: q: in forma vaporū qñq: vītur: sicut in
eritu vno: vt infra cap. de ruptur conee. / Si aut̄ intelligat q: ista
acerofa apponit̄ immediate sup oculū mōtū cū alys medicis: ob
q: pñt apponit̄ nā multū fit medicie qñ: vt̄nt ad oculos q: ppa
ranē vt miscent̄ cū aceto acuto vt acetofo vel agresta. vñ Alē
namofali lib. z. i. ca. z lib. z. ca. z in qbusdā medicis ponit̄ agresta.
Idē et in 4. lib. 3. ca. in ppāratōe pulueri nitri. sñr et pparat̄ alē
medicina oculus cū aceto cōl ficut thutia. cōpē ppārari ab Alē
namofali ficut Jēfu Thaly cap. de ppāratōe thutie: vbi dicit lo
quēs de thutia: opz vt qz extinguit̄ in aceto vel in pte gnatia. Et
aut̄ qz cū acetofo pparat̄ qñq: medicie oculoꝝ est ad remouē
dū mālū multū calefactū medicariū vel mālū mālū vñ ad
acgrēdū aliq: sp̄ticationē q: duo pōt facē acētū: z marie acetū
acrefce: z nocumētū fice modicioris remouē p admōtionē
calys: z q: parū de eo ipōnit: z iō in fortī infāmātoꝝ oculi vt in ob
thalmia multū cala p̄cipit parā acētū miseri cū reb: frigidib: z
apponit oculo. Uñ Thaly cap. 34. de cura obthalmie docet aquā ap
ponē rōforū cū modico aceto mistā: loquit̄ in obthalmia qñ est
fōz infāmāto z acumen. z aut̄ acētū esse valde parū: z foran ru
tius est q: de tre clausis palpebris applicet. / C Si aut̄ q: querat:
vz pōssim: vt acetofo sumēdo p oer: h marie vt qñre qñq: p
hē h auctores discōdat. Dico q: acētū est z. s. acetū acūtū factū
per putrefactionē vini: z acetū acetofoꝝ qñ fit magis a frigore vel
debili calore: sicut et acrefce fucus z succus gnatōꝝ acetofoꝝ
z similis. Siquide loquit̄ de aceto acuto. ficut vītur: et qñ: vñ
pōt fieri duobus modis. Uno mō vti aceto. Alio mō vti medicie:
vñt hī modi marie et pte gnatia ei: qd sumit̄ et pte eius cū q
sumit̄. Et pte qd gnatia: qd vñs ei: cū cibus vel loco cibi est in
maiori gnatia ficut qdā sumit̄ cū lactuce vel faciedo aliq: visco
sa. Sed loco medicie est in parua gnatia ficut: qñ daf cū syrups
vt cū daf syrups acetofo sumit̄ vel cōpōit̄. Et quo apper qñ
differt talis vñs ex parte eoz cū qd sumit̄. nā cū suminus acetū
loco cibi z potus suminus cū alys cibis vel potib: ad nutritiūm:
q: acetū de se nutrit: sed cū suminus loco medicie digerētis ma
terias ponimus in syrups. C Siquide querat q: vtrū patiētes
obthalmia possint vti aceto in cibus vel potib: / Admō q: nō re
gulariter loquēdo. Rō est: q: acetū acgrit fanguiū acuitates. fan
guis enī iste cū pringat ad venas oculi in distributiōe nutrimē
ti ad mēbra erit cā maioris cursus mātūz ad oculū per suā mo
dicationē: z hoc maxime q: oculus debilis est. et obthalmia. Et
istud inspicietis auctores p̄biberunt vñs acetofoꝝ: tamē qñq:
coacti ppter nūmū cafum appetitus: aut ppter multā stomachi
infāmātoē p̄legimus dare acetū nō curātes de nocumētū suo:
sed ad maius iuuamētū intendētēs. C Si aut̄ querat: an possim:
vti aceto in syrups quous dāmus ad materias digerēdas. / Dico
q: sic: qd declarat pmo: q: acetū est de reb: multū iuuantibus
in digēne mātūz: vt Auicē. i. fen. z. in cap. de canonib: vniuersalib:
de curationib: egritudinū capitū. Sēdo q: parua sumit̄ de eo g
tatis. s. n. dāmus. z. ij. syrups alicu: cōpōit̄ acetosi ad digēne ma
terie: nō ingredit̄ fere. z. s. acetū. similis in dam: qñsaccharā in dosi
z. ij. nō recipiet de aceto vñs. z. ij. vel. v. vel. ij. Tērio q: malitia
acetū multū remittit̄ per pulcosositate zucchari vel mellis: z simil
liter per decoctionē: z iō in idēat mātūz qd digeri debēt q: def sy
rups acetosus alicu ficut dare pōt. Et si vñs potes facē hos sy
rups acetosus ponendo minus de aceto q: pōnat in alys
syrups vñsalib: z pp istā cām nō timentur nū antiq: dare sy
rups acetosus in pleureti: vt apparet pmo re. acuter. dē. f. 4. z. z.
z. ca. fen. i. o. rācs. z. ca. i. Si aut̄ loquimur de aceto acetofo. de
acrefca arancys gnatia acetosif cōdiuys z similib: vñt maxime
querit q: vñs pōssimus vti istis in cibus vel cū cibus: q: ista cadit
multūz in vñs. Et dico q: ista acetofo vel vñs infese acetofozatis:
sicut et acetofatis limonis z lumie: z alij granata in excessu acer
tofo: z ista nō cōpōtunt. Rō est: q: sanguine faciūt modicioris
istud p̄siderās Jēsu cap. de obthalmia. dixit. Et p̄bibe fruct: sic
malā gnatia. Si aut̄ ista acetofa nō sunt vebemētis acetofatis: z
multū cū aliq: triplicatiōe acrefca z rob ei: z p̄ydonia: tū ante
cibi dāta in obthalmia nō pueniunt. Rō est: q: fringunt ventrē z
faciunt affcēde vapores ad caput: z hoc est qd volebat Jēsu p̄
legato cap. euz dicebat. / Quaeat acetofa restrictiua: imo ante cibū
debem: dare ea que ventrē tēnēt lenē iū effct. flur: vñtris. vñde
Alē. z. assiduato lenificationis nāc. Et ad hāc intētiōē Mēfue de
cura obthalmie: dāto aquā p̄sily in marturinis. Si aut̄ dēcur pōt ci
vñs vel qñq: cum cibo: tunc pueniunt. ppie in mā calida: q: p̄bibe
uaporatiōē ad caput: z ad hanc intētiōē p̄bibe dēf. p̄lle
guato cap. cum dicebat. flur cibi frigidū tē. ppie condita cum rob
granatōꝝ aut agresta remittit acetofatis. z hoc intēdebat. Rāsis
et continēt cap. cum dicebat. Dico z p̄bui z inueni q: acetofo
triplicata sicut caresca z fūnach fuly optima. Et Mēfue etias

Bentilis

super cibis stiptica cōcedebat. Ex quibus apparet cōcordia inter istos auctores qui multuz discordare vident. Et apparet solutio ad rōnes superius factas: qz suis procedunt vyz.

**Et floborhomia ex cephalica est pueniens in omni-
bus speciebus eius.**

Dub^m 5^m Circa quā partē dubitat pmo vtrū in oī specie obthalmie vere cōpetat flōmia. / Videlz qz nō. pmo Aharauus cap. de obthalmia nō precipit ea fieri in obthalmia cholericā nec in obthalmia melica. / Itē Alexander de cura obthalmie ex cholera nō precipit eā. / Itē Ulatici. z. ca. de obthalmia. nō precipit flōmiā in cholericā obthalmia. Amplius Iesūs Baly. ca. 35. nō precipit flōmiā in flegmatica nec melica. / Probat rōne: qz in flōmia opz vt sumope caueas ab humoz cholericoy ebullitione z frigidorū cruditate: vt Auic. pmo cañ. fen. 4. cap. de flōmia: sed obthalmia pōt fieri a cholera qz ebullitioni erit parata si a sanguie depuret. / Similr pōt fieri a flegmate vel melicholia que sunt apta icrudari per sanguinis diminutionē: vt notū est: qz in istis flōmiā nō cōpetit. / Ampli⁹ in apostematib⁹ oibus aliarū partū extrinsecarū nō cōpetit flōmia: sed in qbusdā sic z qñqz: z in qbusdā nō: vt apparet in particularibus capitulis tercie fen. 4. libz: qz nec in oibus apatib⁹ oculo cōpetit flōmia. / Itē Aui. infra de cura obthalmie frigidē nō pcpit flōmiā: sed ponit qz eūf humoz fridus. / In 22ū. A. hic flōmia ex cephalica est pueniens oibus spēbus eius. / In 22ū est. / Desue. ca. de cura obthalmie. vbi dicit. / Floborhomia ex cephalica est pueniens oib⁹ spēbus eius. / Itē Serap. tracta. 2. pmo cap. vbi dicit. / Administre mus in pnis flōmiā cephalice. / Lōstātinus etiā in lib. de passionib⁹ oculo. ca. 11. dicit. / Initio curationis in pnis corp⁹ cū flōmia purgemus. / Vdōm qz sicut pōt sumi a Bal. in cōmē. afoi. 6° ptiū. afoi. 31. / Dolores oculo z obthalmia z vtrū cursu māerū ad oculū: vel est de mā sanguinea: vel est de mā alia a sanguine. / Siquidē mā sua fit sanguinea marime flōmia cōpetit: cū ista fit. / Pprie illi⁹ eductiua: vt sumit pmo cañ. fen. 4. ca. de flōmia. / Si autē alij humores a sanguine sunt cū obthalmie: tunc vel nō multū a sanguine distant z illi miscent: vel a sanguine multū distāt z separati sunt ab eo. / Siquidē pmo mō: tunc flōmia pueniens est: qz de eis pōt euacuare etiādo sanguine: cui illi miscent z diuertere ēt pōt. / differt tñ flōmia in obthalmia sanguinea z in obthalmia de alio humore a sanguine: qz in mā sanguinea pōt copiosa fieri flōmia: qz nō time tur de alicuius humoz furia vel malitia: sed qñ obthalmia fit de alijs humozib⁹ sanguini mistis: opz qz flōmia reuerterius fiat z nō fit copiosa ne per multā sanguis eductionez humoz ille malignus fiat z a sanguine separet. / humores autē alij a sanguine intantū hñt de bonitate z aptitudine ad digestionē inquantū de sanguinis natu ra participat: vt pōt sumi ab Auic. 4. collz. ca. de signis febdis sanguine. cap. 30. / Si vō mā obthalmie sit alius humoz a sanguine z sit a sanguine separatus: tunc vel in reliquo corpore est sanguinis plenitudo vel nō. / Siquidē corp⁹ reliquū fit sanguie plenū z fieri flōmia: nō qz per flōmiā illuz humozē velimus euacare vel minora re: qz ex quo est a sanguine separatus nō pōt cū flōmia educi: sed hec flōmia fit. / ppter tres cās. / Una ne dolor oculi trahat ad oculū multā mā sanguinea que in corpore abundat: vnde cū piz mā que facit obthalmiā etiā alia que trahet possit oculos totalr apostemari z sic paralyticari. / Scōa cā est qz si iste indiget eūone cūz phar macia purgatiua illius humozis qui obthalmiā facit: non po terit dari: z maxime si illa phar macia sit aliquo mō fortis vt pillu le corbie vel de hiera vel hmoi. / Et cā est: qz ppter multitudinem sanguinis nō poterit bene mā per vias educere. / Similr phar macia sanguinē illū cōmouebit: z erit dubiū de febdis superuentu vel aliquo periculo. / Tertia cā est: qz nō potes vti medicamine aliquo ad oculū quin noceas: neqz enī reperculsiuo: qz corpus plenū exi stens extra nō recipiet: vt. B. in thegni tracta. 3. nec resoluiuo: qz ista magis attrahit cū corpus est repletū: vt Bal. in cōmēto secū di regiminis acutoz pmo cōmēto. / Unde Auic. infra. z in euapora tione qdē nō pñstir bonitas ante mundificationē. / Si autē in corpo re reliquo nō sit sanguis plenitudo vel sit sanguis paucus: dico qz regulariter nō cōpetit flōmia. / Rō est: qz per eā nō euacat de isto hu more aliquid neqz per eā fit aliud inuamentū: imo potius nocumen tum: qz corpus debilitat cū euacat humoz cuius euatio nō est neces saria. / Similiter humoz faciens obthalmiā magis fit prauus z magis a sanguine elongat vt notū est: que oīa gñaliter innuit pmo. B. 4. de regimine sanitatis. 5. cap. vbi sic dicit. / In his quidē qui parum distant a sanguine audacter vtendū flōmiā. in his vō qui plus re uerterius: in his autē qui plurimū nequāqz. / Et subdit puta si contin git qz paucus quidē est bonus sanguis plurimuz aliquis alius hu mor abstinēdū a flōmiā. / Rō autē regulariter qz coacti qñqz flo bothomaremus. / Illud autē qd nos cogit in hoc casu esset si in ocu lo esset fortissimus dolor: quo oculus totus inciperet apostemari

Super tertio

z a corpore illuz sanguis trahi qñis nō exuberet in corpore: tñ. n. timore cursu cogimur ad flōmiā ppter maius malū euacandum: quēadmodū etiā in casibus z percussionibus flōmamuz: qñis in corpore nō sit sanguis plenitudo: vt sumit ab Auicē. pmo cañ. fen. 4. cap. de flōmia. z a Bal. 13. tera. cap. 5. als cap. 2. 3. oistin. / Cōno tandū tamē hic duo. / pmo est qz in tali flōmia debes multū cūz est imatiua pcedere ne ex ea in venis fiat alicuius malū humoris depuratio: cuius fluxus ad oculos esset peior qz fluxus sanguinis: qz si de hoc non dubitas potes flōmare coactus ex dicta cā. / Illud autē qd tibi hoc demonstrat est si sanguis illi⁹ hoīs qñis nō super fluat vel 13 sit paucus est tamē bonus vnde ex eius eūone alterius humoris furia nō timef. / Scōo notandū qz si talē diuersionem posses facere cū fricationibus vel vctosis sine scarificatione esset minus suspectū qz venā aperire vt notū est. / Ista vō oīa remanēt in tuo iudicio estimatio. / Cē qbus oibus apparet qz ipsa flobor homia vtrplurimū in obthalmia cōpetit. / Pprie tamē competet in sanguinea: in alijs autē obthalmis de alijs humozibus raro est qz nō cōpetat: qz vtrplurimū alij humores ad oculū fluunt cū sangui ne: z qñis etiā fluant sine eo raro est qz ppter dolozē vehementē nō attrahat sanguis: z isto mō / Desue caplo de obthalmia dice bat qz flōmia pueniens est oibus spēbus obthalmie z ppropie san guine. / Quidā vō auctores attendētes qz aliqui mā obthalmie pōt esse alia a sanguine nec sanguini mista: z qz in corpore non est qñqz repletio: z similr qz nō timef de multo cursu ad oculū nō pce perunt flōmiā: z istud raro accidit. / In his autē flōmis pñctudi nem etatē regionē z alia multa pñdere opz que Auicē. vult tibi esse nota ex canonib⁹ vniuersalibus pmi libri. / Et ex his volumū dīa: qz pcedunt vyz suis si bene inspicias distinctio data.

Scōa dubitatio est cuius vene flōmia magis pueniat: an cepha lice an basilice vel cōmunis vel saphene. / Et videt qz in ea cōue niat flōmia basilice per Auenzoar trac. 8. 17. cap. vbi dicit. / Si apo stema fuerit zē. de basilica extrahere debes. / Itē Desue pcepit saphenas flōmari cap. de flōmia oculo. / In 22ū sunt plures au ctōres. pmo Aui. hic qui de cephalica flōmiā pcepit. / Itē Balya. prac. 5. ca. 34. z Alchanamofali lib. 6. ca. de pāno zē. cap. 8. z Bafis 9. Almā. cap. 15. / Cōtā qñē soluit nobis Desue pallegato cap. 2. Aui. inuit solutionē eius fen pma huius tertij ca. de canonib⁹ vni uersalibus curationis egritudinū cerebri. / Cōppter qz pñdera dum qz obthalmia in qua flōmia cōpetit: vel est cū plenitudine to tius: vel solū est plenitudo capitis z partū circūstantiū ppinqua rum. / Siquidē sit solius capitis z ppinquarū ptiuz plenitudo sine reliqz corporis plenitudine: tunc oī fieri flōmia cephalice. / Lā est: qz ista vena mān ab illis partib⁹ educit: vt Bal. 2. regiminis acu. cōmē. 10. z Auicē. pmo cañ. fen. 4. cap. de flōmia. / Si autē sit in toto corpore plenitudo: tūc potes incipere a flōmia vene cōmunis vel basilice vel saphene: z hoc fm diuersam corporis dispositionem. / Debet autē medicus in hoc maxime pñdere duo. / Unum est si mā fluit vel parata est fluere vel flūit: z qñ ad hanc diuersi tatē sic docet in flōmia pcedere. / Si enī mā parata est ad fluxum versus caput z oculū pōt flōmare venā basilicā vel venā saphenā fm qz statim dicit: qz istarū venarū flōmia euacuando totius cor poris repletionē. / phibet fluxū māerū ad oculū. / Si autē mā fluat cōpetit flōmia vene cōmunis z ē basilice. / nā ipsa repletionē cōm mune euacuat z inquantū ptiuaqz vene cephalice z basilice z cō munis diuertit z euacuat a capite. / Si autē mā iam fluit ad caput z oculū opz inspicere. / nā si repletio in toto est queta: ita qz nō ti mef de nouo cursu māei ad oculū flōmia cephalicā: qz ista est que pprie sanguinē in capite pntendū euacuat. / Si autē de fluxu māei est timor: tunc prius etiāndū de vena cōmuni vel basilica vt totius repletio remoueat. / Deinde vō flōmāda est cephalica: z qz stante in toto corpore sanguinis plenitudine qñis mā ad caput z oculūz fluxerit suspicandū est semp de nouo fluxu māei: ideo melius est ante flōmiā cephalice pmittere flōmiā vene cōmunis vel basilice: z qz vtrplurimū ptingit qz flue mā fluat flue multū de ea fluxe rit qz in toto corpore repletio pñctet que indicat remoueri: iō vtr plurimū melius est pmo pmittere flōmiā vene basilice vel cōmu nis fm qz tibi videt: deinde subseq cū flōmia cephalice. / nostri enī rēporis hoies sunt dediti suauitati z repletionibus multis: z ideo Iesūs tracta. 1. ca. 35. Ego expertus sum aliqui obthalmiā acutā. i. calidā pma die medicari per minutionē vene basilice sepe z vidē eam valde vtilē: z hoc ideo qz attrahit mān ad inferius corporis: z si cogit necessitas ad extrahēdū sanguinē scōo fit de cephalica. / Cōscōm autē qd oī medicus pñdere in hmoi flōmis est si cum hac totius repletionē ab aliā parte corporis mā est magis parata fluere. / v. g. si corpore crēscere repleto mā sit multuz parata fluere a parnib⁹ inferioib⁹ z illarū parnū cā mā sit in toto multiplicata vt si hemorroides sint restitue vel mēstrua: tñ enī opz prius in cipere a flōmia vene saphene vniuz vel duarū: fm qñitate reple tionis:

tionis: deinde fiat floborhonia cephalice: vel si repletio adhuc est multa post floborhonia saphene floborhonia vena cois: deinde cephalica. Ea aut huius ordinis est. na p floborhonia saphene tu facis tres utilitates. pzia est: qz de coi repletione minus. Scda qz a capite versus pzia fm longitudine mam diueris. Tertia qz a pculu que est radix aggregatiōis materie euellio mās sicut a maritice 2 a pibus hemoroidibus vt supponit. Sed p floborhonia vena cois scdo factam si indicat duo facis iumenta. Unum est: qz si adhuc est in toto repletio que per floborhonia saphene nō poruerit remoueri tu remoues eā. Scd3 iuamētus est: qz et a capite diueris materia: 2 aliquo mō euacuasti inquantum vena cois colligat cephalice. per floborhonia vō tertio facta de cephalica tu euacuas a capite 2 et diueris. Iste ergo fuit ordo laudabilis. Et eodē mō est inspiciedū si cū corporis repletio sit spatia repletio multiplicatis sanguinē sicut hoc appēbit cū videbis hoīem epatis sanguinē: tunc enim prius floborhonia venā basilicā: deinde si expedit eōm p ptea vena cephalica. Et cōsiderandū tū qz l3 ordo dictus sit rōnalis: tū qz nō expedit facere in eadem obthalmia has tres floborhonia: imo qz sufficit p sola flōmia vt de saphene vel de basilica vel de coi vt non expediat pcedere ad floborhonia cephalice: 2 hoc iō qz facta floborhonia prima illud qd de materia ad oculū fluxit resoluū sine alia floborhonia: 2 h iō qz floborhonia saphene vel basilice vel cois qz prius facta fuit sufficere minuit corporis repletioē 2 materia ab oculo diuertit. vnde materia que in oculo erat: qz cessant fluxus resoluta est ope re nature vel medicaminis: vñ nō expedit qz aliā facias floborhonia: 2 iō dicebat Iesus loco pallegato. Si cogit necessitas secundū sit de cephalica: quasi dicat qz aliqñ nō cogit. Cōtingit etiam qz iste tres floborhonia vel due nō fluit: sed solus vna. f. floborhonia cephalice: 2 hoc qz in corpore est paucus sanguis 2 homo est debilis 2 materia in actuali fluxu ad oculū: ita qz de ea multū est in eo: vñ Joar tract. 8. ca. 17. Si virtus fuerit debilis 2 tps ineptum de cephalica minuire debes 2 in modica quantitate.

Dub^m 7^m Sed tūc dubitat. diceret aliqñ si aliqñ mēbrū pculare eēt reple tū sanguine a quo obthalmia inciperet vel icipere posset quaz ve nā floborhonia. P dōm qz p opz floborhonia venā illi membro pzia. v. g. corpus nō est repletū: tūc: si circa venas hemoroidales est repletio: dico qz nō expedit floborhonia saphenaz sed solū opz icipere aperire hemoroides. vnde Alii. ista hoc ca. Si fuerit mā pcedēs ex mēbro opz vt euacuet illud mēbrū. Et supia capto de can. vñ dicebat: cū mā pcedit ex mēbro itēde in floborhonia illud mēbrū: 2 deinde si expedit: qz materia iā in capite cōtineat potes de cephalica floborhonia. Sed si materia sit mota ad supiora 2 nōdū cōtineat in pib3 oculi: si sit circa spiritalia potes floborhonia venā eōm capiti 2 pibus inferiorib3 sic est vena cois vel basilica. 2 hoc voluit dicere Adesue in cap. de floborhonia oculo. Si cū cōitate alicui ex mēbris fuerit floborhonia mādā est vena p illius mēbrū deseruiēs: deinde vt rursus cois. Eodē mō si solum circa epā eēt hmoi sanguis abundātia vel circa sple nē: tunc opz incipere a floborhonia basilice: 2 credo qz p pzio: floborhonia eēt floborhonia saluataellaz in manib3: qz iste vena magis videt appropiari repletioē: p pzio epatis 2 splenis qz floborhonia basilicaz: vt ab Alii. sumitur. 3. cañ. sen. 22. ca. de cautela a dolorib3 iucturaz. hoc oia que dicta sunt demonstrari possent ex pncipis generalibus pmi lib3: 2 picularibus sumunt ab Alii. supia de can. vñ: curationū egritudinū cerebri: 2 Adesue i. c. de floborhonia fida in egritudinibus oculo. Et qbus appet que vena in obthalmia debent floborhoniari: vnde pzia soluntur.

Dub^m 8^m Tertia dubitatio est: pcello qz debeat floborhoniari vena cephalica: vñ iō eiusdē pte vel pzie. Vnde qz pzie. pmo p Silibertū. 3. lib. ca. de obthalmia. vbi vult qz fiat floborhonia de cephalica p ant pbiafm. i. pzia attractionē. sed hoc fit per pziām cephalicā floborhonia. Itē Bullielmus lombardus. fiat floborhonia de vena cephalica que est in manu pzie pte. Idē sentit Rasis. 9. tracta. Aliman foris. c. de obthalmia. ca. 15. Hoc probatur rōne. illa floborhonia magis cōuenit que cū hoc qz euacuat materiā eam diuertit a fluxu: sed floborhonia cephalice cōtrarie est hmoi: vt notū est. In pziū arguit. pmo auctoritate Iesus. c. de obthalmia. c. 35. scōi trac. vbi dicit. Incipe apire cephalicas ex pte doloris: vbe mētis. Itē Serapio trac. 2. i. c. vbi dicit. Administremus in pmi floborhonia cephalice ex latere vebemētis egritudinis. qd affirmat Rasis scōi pmetis. vbi dicit. Dicit filius Serapionis cū accedit āpa pessimū in oculo minuat cephalica ex eadē pte. hoc pbat rōne. diuersio in duos diametros nō d3 fieri: vt Alii. ponit pmo can. sen. 4. 3. ca. S3 facere floborhonia de cephalica pziā pte partis est diuersio in duos diametros: qz vna est fm latitudine capitis. f. a dextro oculo ad sinistru vel cōtra. Alia est superius ad inferius versus brachiū: quare flōmia de pzia cephalica fieri nō d3.

Cad huius qōnis solonē opz videre p qñ cephalicā floborhonia: mus: scdo in quo differat floborhonia cephalice de eadē parte a floborhonia cephalice de pte pzia. P ppter pziām est confiderandū qz sicut ex dictis pōt haberi floborhonia cephalice: tūc sit qñ mā p floborhonia euacuabilis abūdāt in pibus capitis a qua obthalmia depēdet. Huius rō est: qz vena cephalica mā maxie a pibus capitis 2 circūiacētib3 pib3 euacuat: 2 ideo si aliqñ eēt debilis in oculis: vñ disponeret ad obthalmia 2 mā abundaret in pibus inferioribus: nōdū tū supius ascēdisset vel ascēderet: si fieret floborhonia de vena cephalica posset icurrere obthalmia: 2 hoc ideo qz floborhonia illi vena euacuaret a capite: 2 tū caput in illo nō idiget eūone vt supponit: 2 ex alia pte materia que est in inferiorib3 trahit versus supius: ex quo errore cōtingit qz oculi 2 caput debilitati illā mā suscipiūt: 2 ideo ex hac cā videm3 multos ppter floborhonia cephalice icurrere obthalmia 2 passiones reumaticas oculo: quas ante floborhonia nō habebant. Si tū repletio in pib3 inferiorib3 eēt pauca pp floborhonia cephalice posset homo ab obthalmia futura pseruari. Nā ipsa cephalica pncipalr a supiorib3 euacuat: pōt tū a toto euacuare. vñ Sal. in cōmēto scōi re. acu. cōmē. 10. Euacuatio ex qbuscūqz fuerit locus at trahit ex toto corpore. i. euacuata toto. P ppter 2^m sciendū qz flōmia cephalice ex eadē pte vel pzia in b3 differūt: qz ex eadē pte ē magis euacuata mā qd oculū fluxit: sed ex pte pzia est cū eūone magis diuersa illi mā qz a capite ex pplings pibus ad oculū fluxit: vt notū est. Et ex quibus appet solo ad qōnē. In obthalmia enī vel mā plus ad oculū fluxit qz fluat a capite: vel plus fluat a capite nō tū est fluxa qz medicus sola estimatiōe cognoscit. Sigdes mā qz caput replet fluxit ad oculū: aliqñ fluxerit: tūc debemus floborhonia cephalicā pte pzie. Rō ē qz cephalica pzia faciet ista duo gbus idigemus. nā euacuabit a capite: 2 p pziā ab oculo potēti enare. filr distrabet mā que versus oculū fluxit distracione magis ad pziā. S3 si mā capitis repletia iā multa ad oculū fluxit nec est in motu nec fluxu vel pziā est in fluxu: tūc debem3 floborhonia cephalicā eiusdē pte. 2 hoc volebat Rasis. 9. Alimā. vbi dicit. Floborhonia est ex manu cephalica vel brachio partis pzie nisi ver3 fuerit obthalmia: qz in obthalmia antiqua iā mā plus fluxit qz fluat: 2 iō de eadē pte d3 fieri floborhonia. cuius rō est: qz in hac obthalmia pzio intētiō ē eūo qz diuersio: qz mā nō est in fluxu vel parū est in fluxu: 2 iō debem3 aperire venā qz pncipalr a capite euacuet quib3 iō tū sit diuersa: 2 ista est cephalica eiusdē pte: 2 qz mā repletio iā in capite pziā ē in fluxu: scdo ē fluxa 2 minus in fluxu: iō prius puenit floborhonia cephalice pzie pte: deinde puenit flōmia cephalice de eadē pte. vñ Adesue de cura obthalmie. flōmia cephalice pueniēs est ex opposito latere pziā: deinde ex latere eodē. vñ Azarautus. c. de obthalmia. Floborhonia cephalice de manu opposita pti egritudis. si egritudo pfirmata est post floborhonia floborhonia vena cephalica alterius man3. f. de eadē pte pti patiēti. Et Notādū tū qz expedit semp hūc ordinē seruare. aliqñ em sola flōmia de vena cephalica opppita sufficit ad curā: nec expedit aliā cephalicaz aperire. 2 h iō qz pole est: qz p illā floborhonia sufficēter repletio capiti euacuet: 2 mā que fluat ad pziā trahat: 2 mā que ad oculū fluxerat resoluat nā vel arte vel et pp flōmiā: itē retrahat si illud est pole: 2 iō nō opz aliā cephalicā aperiri. vnde Adesue dicebat deinde fiat floborhonia ex latere eodē si floborhonia iteratio necessaria est. Similiter etiā aliqñ sola floborhonia de vena cephalica eiusdē pte sufficit i cura obthalmie: nec pmitit flōmia cephalice de pte pzia: 2 hoc iō qz iam mā fluxit ad oculū quātū ad magnā vel maiorē pte vel totaz. Et i repletio in capite nō est in agitatione 2 fluxu magno: vñ flōmia cephalice de parte eadē eūando repletioē illā pñit curā vt nō sit opus prius cephalicā opppita floborhonia.

Dub^m 9^m Sed circa istā partē dubitat: diceret aliqñ in quo ergo differat floborhonia cephalicaz a floborhonia venarum circa caput vt rimpoz nati post aures frontis 2 similiū. Dicendum qz floborhonia illaz venarum circa caput est adhuc particularis magis eūario a capite: sed floborhonia cephalicaz cū hoc qz est euacuatio a capite est euacuatio a partibus circūstantibus vt collo 2 partibus supioribus pectoris: iō floborhonia cephalice est sicut euacuatio vniuersalis respectu floborhonia venarum frontis 2 nati 2 cōsimiliū. Auctores ergo medicine diuersa inspicētes diuersam floborhonia pceperunt quidam de cephalica eiusdē pte pte: quidam vō de cephalica cōtraria: quidam vō de vtraz: 2 oēs soluant vt visum est. Ad rōnem cum dicis. Laue ne in duas diametros prolongationem facias. Dico qz verum est quādo sunt diametri complete 2 distantes sicut a summo dextre ad infimū sinistre. S3 qñ due diametri sunt parue pōt fieri sicut est hic. f. ab oculo ad oculū: 2 ab oculo ad brachiū eiusdē partis lateris eiusdē.

Dub^m 10^m Quarta dubitatio est. vñ in passionibus oculorum sit fida floborhonia

Gentilis

bothomia ex venis que sunt inter pollicē & indicē. ¶ *Uides* qd nō. primo qd. *H.* in libello de flōmia. 9. trac. vlti. c. nō docet flobothomare inter pollicē & indicē venā sed arteriā: neq; alicubi in libro illo expresse de hoc fecit mentionem. Itē *halya.* s. translatione *Long.* flau. nō enumerat flobothomiam harum venarū inter venas que flobothomari debēt. Itē vel flobothomia harū venarū fieret ad diuertendū vel ad euacuandū. nō ad diuertendū: qz tam cephalica qz cōis posset hoc facere. nō ad euacuandū solū ab oculo: qz vena lachrymalis vel frōtis hoc faceret. ¶ In contrarium est cōis vñs medicorū oculistarū. In cōtrariū est *Alican.* mosali lib. primo. cap. de cura doloris oculorū ex materia calida vbi dicit. Lū dolores veniunt in oculis ex calidis humoribus fac minutiones ex manibus ambabus ex venis cephalicis que sunt supra digitū magnū. i. gros sum. *A.* Rasi vñ inuenit. 9. *Almā.* foris. c. 15. qz in obthalmia est flobothomanda cephalica ex manu vel brachio: & p manum quidā intelligunt venā pollicis. ¶ Ad qñem dico qd nullū auctorē famo sum inuenio qui in cursibus materiæ ad oculos p̄cipiat harū venarū flobothomari: & hoc qz viderunt qd flobothomia istarū venarū dicere nō cōuenit in his passionibus: qz sit appropriata euacuationi a capite. Rō huius est: qz vena qd est inter pollicē & indicē non est ramus vene cephalice: imo est ramus vene cōis cui coniungit in curuatiū brachij basilica vena: vñ etiā posset dici ramus. vene basilice. *Alic.* nī. c. de anathomia venarū. 2. 13. de aialibus. c. 7. vides sentire qd sit ramus vene nigre. i. cōis. Et ppter ignorantiam huius est anathomia credit rudes oculiste qd sicut saluarella est ramus basilice: & tamen p̄prie nō est eius solius ramus: ita vena que est inter pollicē & indicē sit ramus cephalice qd est manifeste falsū: vt sumitur ex anathomia & est de iniectione *Alic.* lib. primo. fen. p̄ma. c. de anathomia venarū. & pōt sumi ab eodē fen. quarta. cap. de flobothomia. & ab alijs auctoribus medicine. Ramus vñ vene cephalice est vena que dicitur funis brachij que nō est in manu sed est in syluestri parte brachij inter cubitū & raserā: ideo qd vellet flobothomare ramū cephalice flobothomaret funē brachij in loco illo & nō in manu. f. non circa loca digitorū & pectinis manus: sed qz vena dicta funis brachij est ibi super musculos: vñ timē de eorū punctura in flobothomia: ideo forsā eius flobothomia non est in visu. Quauis tamen earum flobothomia non directe conferat: indirecte tamen pōt cōferre: qd euacuando sanguinem a vena basilica cui ipsa associat mediante vena cōi vel in coniunctione cū vena cōi: euacuat etiam ab epate: & sic pōt eē cā minoratiōis sanguinis in epate & reuissiois seruoris in eo quādo debite fit. Si ergo obthalmia hēat materiam suā ab epate poterit illarū venarū flobothomia cōferre. Similiter est iste vene euacuāt a vena cōmuni cuius euacuatione materia a capite pōt euacuari per coniunctionē cōis cū cephalica. ¶ Sed tu videres qre ergo in passionibus epatis nō flobothomamus istas venas: sed flobothomamus saluarellas: & nī saluarella & vena pollicis sunt rami vene cōis. ¶ Dicendū qd hoc est ppter duas cā. Una qd aliqua maior distantia est saluarellarū qz venarū que sunt inter pollicē & indicē: ideo ad lōgins erabit sanguis ab epate p istas venas. Scda causa est & melior qz inter pollicem & indicē vides qd arteria sit magis manifesta: cuius signum est qd auctores ibi docēt eam flobothomare: vt *Alic.* c. de flobothomia auctoritate. *B.* ideo ppter illius arterie timorem forsā nō flobothomaf: ideo credo qd flobothomia istarum venarū cōferat in passionib; epatis. cuius signū est: qz flobothomia arterie ibi existētia p̄fert ēt in doloribus illarū partū epatis: vt sumitur a. *H.* in lib. de flobothomia vltimo ca. ¶ Notandū tñ circa p̄dicta qd cū vene in nobis ramificent sicut arborū radices vel sicut riuī qui hortos irrigāt: vt sumitur ab *Alic.* tertio de partibus animalium cap. 12. a. c. s. est possibile qd p̄m diuersitatem hoīum rami istarū venarū sint diuersi: Si ergo eēt aliq; a cuius vena cephalica ramus protenderet recte sup manū ad locū inter pollicē & indicē: tūc flobothomia istarū venarū. f. inter pollicē & indicē: sibi p̄ferret: tñ plus apper qd ramus cephalice associat vel appropinquat ramo tendente ad saluarellas qz alterius vene manus: & ppter istud forte quidā oculiste flobothomāt saluarellas in passionibus oculorū. Et quibus soluuntur contraria.

¶ Et opz quidē vt visus patiētis obthalmia nō cadat super albedinem & super radios: imo sit quod substat nigrum ei & quo ipse circūdat nigrum & viride: & super faciem eius suspendatur pānus penitus niger apparēs oculo eius. Et niger quidē sit in dispoñe egritudinis: & celestis in dispoñitione sanitatis.

¶ Hic. *A.* ponit regimen in obthalmia per aeris rectificationē: nō quidē per rectificationē eodē: qz p̄cipiat cauēri a ventis puluere & fumo: qz hoc supponit vt notū ex supra habitis: sed ponit re-

Super tertio

gimen per rectificationem p̄p̄iam que est circa colores: & vult qd nō inspicat res albas sed nigras aut virides. Et qz forsā aliquis diceret qd eodem mō se haberet oculus ad hos colores: dicit qd color niger plus cōfert in dispoñitione egritudinis. sed celestis. i. viridis plus p̄fert in dispoñe sanitatis &c.

¶ Dubitat an in passionibus oculorū debeamus inspicere tenebras: sa nigra vel virida. ¶ *Uides* qd nō: qz oculus posset eē debilitatus ppter tenebrā: vnde multū in tenebris morātes nō bñ vident postea: vt. 4. de accidenti & morbo. c. 6. sed in passione a tenebra non debemus inspicere tenebrā. Itē illud qd fugat spūs ab oculis non cōuenit in passione oculorū: qz spirituum p̄sentia stat virtutis fortitudo: qz spiritus & calor sunt eius instrumentum: vt. *A.* primo. can. fen. 2. c. de signis complōnū. sed tenebra fugat spiritū: sibi cōtrariatur. spiritus. n. est de natura lucis: vt ab *Alic.* sumitur p̄mo de virtutibus seu medicis cordialibus cap. 2. & sexto de naturalibus. 3. particula. cap. vlt. ¶ In cōtrariū est. *A.* & Rasi. 2. cōtinentis in pluribus locis. ¶ Dicendū qd debilitas visus: aut est per viā resolutionis: aut per viam multe aggregationis spūm. Si quidem sit per multam aggregationē & cōstrictionem sicut fit in hominibus diu carceratis in tenebris: tūc eis nō debemus appropriare nigra tenebrosa imo lucida. Sicut. n. nigredo & tenebra fuerūt causa defectus in visu ppter multā aggregationē: ita lux erit causa curatiua reducēdo spiritum ad sparsionem & dilatationes. ¶ Notandū qd ei qui erit tenebras nō debet subito lux appropinquare & vehemens lux: qd ex hoc per subitam mutationē ad cōtrarium noceretur & perderet visum sed paulatim & gradatim debet fieri. Et ideo Dionysius tyrānus carceratos suos cecebat subito de obscuro mouens ad cameram lucidā: vt ponit *Alic.* 10. de lunamēbroz noue translationis quarto cap. huius autē causa dicitur quarto tractatu. Si vñ debilitas visus fuerit ppter resolutionē spirituum: tunc cōpetit aspectus rei nigre vel viridis: & in obthalmia nocumētum spiritus vel visus fit maxime per viā resolutionis ppter colorem vel calorem vel ppter vttrūq; ideo in obthalmia cōuenit intuitus ad res nigras vel virides & nō ad albas. huius autē causa est qd cura fit per cōtraria debilitat ergo que est per resolutionem restitimus aggregando: hoc fit per nigrū vel viride que habēt cōgregare sicut albū habet disgregare: vt. *B.* 4. de accidenti & morbo ca. 2. Ex quibus cessat ratio prima. ¶ Ad secundā dicendū. primo negando maiorem qd spiritus qui fugatur ab oculis ex nigro est spiritus visibilis nō autem spiritus naturalis vel vitalis. modo patietis obthalmia est vtile qd spiritus visus recedat ab oculo versus cerebrū ad hoc ne per sui p̄sentia oculus in videndo laboret: & tunc remanebunt naturalis & vitalis ad digerendum & expellendum materiam. ¶ Et qd hanc solutionē posset instari: nam spiritus vitalis sequitur in suo motu animalē & cōtra: vt sumitur ab *Alic.* prima fen. huius ca. p. de somno & subter. ideo oportet dare aliam solutionē. f. qd plus est iuuamētum qd fit in phibitione resolutionis per intuitū ad nigrū qd fit nocumētum alicuius fuge spūs visibilis.

¶ Dubitatur secundo quare oculis egris plus cōfert intuitus ad nigrum sed sano plus cōfert intuitus ad viride celestium. ¶ Respondet *Dynus* qd cā est qd color niger debilitat mouet: sed celestius fortiter: & qz in egris virtus est debilis: ideo cōuenit intuitus ad re debilitat mouētē: & hic est color niger. Sano autē qz virtus est fortis mouet: & hic est color viridis. ¶ Hic tamen modus dicendi subtiliter intuenti nō est cōueniens: sed qd redargutio eius faceret transire ad mās nimis extraneas: ideo omitto. ¶ Alter ergo dicēdum est: ppter quod sciendū qd color niger est fortiter p̄gregas vel ad multum cōgregans. Sed color viridis est cōgregans minus qz niger: ideo mediocriter dicit p̄gregare. & causa est: qd color niger est extremus respectu albi & lucis: & sicut igit lux & albedo vltimē disgregat: sic nigrum & tenebra vltimē cōgregant: sed color celestius est de coloribus medijs participās de luce: ideo remisse cōgregat: vt sumitur ab *Alic.* 3. parti. de p̄oble. p̄oble. 19. ¶ Alterius cōsiderandū qd homo infirmus ex obthalmia est multū disgregatus. i. resolutus in visu & visibili spiritu: sed homo sanus respectu infirmi est parum disgregatus vel parū disgregat. Et qbus sequitur qd egro oculo qd multum disgregat competat remediū multum aggregans: & hoc est nigrum & tenebra. Sed oculo sano qd nō tātū disgregatus est competit res minus p̄gregas: & hoc est color celestius. i. viridis: & hoc est qd. *A.* dicebat. Et niger quidē sit in dispoñe egritudinis: & celestis in dispoñe sanitatis. Et est sile sicut de frigida medicina que cōpetit febriēti: sed minus frigiditas res cōpetit sano. nō enim sanus indiget forti ifrigidatione sicut si esset febriēns. Et bec que dicta sunt sumunt de mente *Gal.* quarto de accidenti & morbo ca. de causis belitice. c. 6.

¶ Tertio queritur quare. *A.* vides contradicere sibi. primo enī dicit qd patiēns obthalmia inspicat res nigras & virides: & postea dicit qd

dicit q̄ niger sit i dispoñe egritudis ⁊ viridis in dispoñe sanitatis
⁊ viridis nō cōuenit patiēti obthalmia: q̄ nō est sanus. Cūltē
ri diceret aliq̄s q̄re Aui. dixit in dispoñe egritudis ⁊ nō dixit egrit
tudine. Cū primū dōm q̄ in obthalmia vel est multa resolutio
spirituum: vel nō sit multa. Siquidē multa resolutio fiat tunc con
uenit inspicere nigrū colorē ⁊ tenebrosūm: q̄ ista poterunt resiste
re multe resolutioni. Si autē nō fiat multa resolutio: tūc sufficit co
lor viridis: q̄ in obthalmiis cholericis ⁊ sanguineis multa sit reso
lutio ppter calozē materierum ⁊ ppter fortes dolores. In obthal
miis vō melancholicis ⁊ flegmaticis nō sit tanta resolutio: ideo co
lor niger solum cōuenit in obthalmiis calidis: color vō viridis cō
uenit in frigidis. Et ideo auctores cōsiderantes q̄nq̄ multam reso
lutionē in obthalmia dixerunt q̄ cōuenit color niger. cōsideran
tes vō q̄nq̄ q̄ pōt fieri pauca resolutio ⁊ pōt fieri multa dixerunt
q̄ cōpetit color viridis vel niger. vnde Rasis. ⁊ cōtinen. cap. i. pa
tienti obthalmia est ponenda pecia de pāno nigro super faciem. ⁊
post in fine capituli. patientes dolorem oculorū debent habere in
manibus pānos virides ⁊ nigros. ¶ Notandum tū q̄ iudicio meo
q̄n aliqui in passionibus oculorū est multū resolutus ⁊ debilita
tus in virtute q̄ visus nigroz seu visus supflue nō est vtilis q̄ pau
cum spiritū qui remāst cōgregat ⁊ repellit: ideo forsā aliquan
do facere cū inspicere virida esset vtile sicut videmus in simili q̄
in hoc febriē iam multum resolutū nō possumus vti vehemen
ter extinctionis qbus ytebatur quando ipse erat in via resolutionis.
¶ Ad aliud questū dōm q̄ color niger ⁊ viridis nō pueniunt rōne
obthalmie vt obthalmia est cū sit apostema cui color nō pūat sed
cōueniunt sibi rōne dispoñis cōsequētia que est spirituum resolu
tio: ideo dixit in dispoñitione egritudinis.

**Et oportet vt sit domus in qua habitat ad tenebro
sitate declinat. Et oportet vt ad ipsum attrahatur
sommus. Est enim medicamentum bonum.**

Cū Aui. ponit regimen patientium obthalmiam per somnum
⁊ vigiliam. ⁊ patet textus.

bu 14. Cū dicitur in quo tempore plus pueniat somnus in obthalmia: an
in principio vel augmento vel statu vel declinatione. ¶ Videlicet q̄
in statu ⁊ declinatione: sic vt de somno in obthalmia ⁊ de febribus
mālibus. Sicut in febribus mālibus magis puenit in statu ⁊ declinatione: vt
appet in cōmēto afo. scē pūca. afo. i. In quo morbo ⁊ c. ⁊ a. cañ.
sen. ⁊ cap. de signis ex somno ⁊ vigilia. Itē nō videt q̄ somnus cō
ueniat: q̄ somnus replet caput: q̄ somnus phibet resolutionem:
vt Bal. ⁊ terap. ca. 3. ¶ In pūm est Aui. ¶ Dōm ppter qd opor
tet pmittere q̄ tēpora in obthalmia distinguantur duplī. s. ex par
te accidentiū ⁊ ex parte alterationis materie. Ex parte quidem ac
cidentiū: q̄ obthalmia est in principio quādo dolor inchoat ⁊ ru
bor ⁊ tumor: ⁊ similia: sed est in augmento quando dolor augec: est
in statu quādo dolor vltimo stat: sed est in declinatione q̄ dolor de
clinat. Sicut distinguunt tēpora in obthalmia ex parte alterationis
q̄n materia est cruda est principū: quādo est in via digestionis
est augmentū: sed q̄n est digesta est tunc status: ⁊ q̄n euacuat hoc
digestū declinat. Ista autē tēpora in obthalmia se habent quasi
sint in pleureis. nam nō oīa coincidunt simul: imo q̄n obthalmia est
in statu quo ad materie bonā digestionē: tunc est in declinatione
quo ad accidentia: ⁊ q̄n est in augmento quo ad alterationē mae: vel
quo ad fluxū mae: tunc in statu quo ad accētia. s. calozis ⁊ dolozis.
huius autē cā sumis primo ex nā generali egritudinis. Scdō sumi
tur ex natura loci patiētiis. Primo qd ex natura generali egritu
dinis que est apostema. nam morbi de materia apostemosa nō ha
bent tēpora distincta ex alteratione materie simul cum tēporibus
distinctis ex parte accidentiū. apostemata enim habēt praua acci
dentia cū materia est in fluxu ad mēbrū in via sanationis. facta
autē sanie accidentia remittunt iuxta Dip. afo. 4. ⁊. particula. cir
ca generationē sanie dolozes ⁊ febres ⁊ c. ergo declinatio quo ad
accidentia pcurrit cū statu quo ad alterationē materie: sic etiā erit
in obthalmia cū obthalmia sit apostema. Scdō declarat ex parte
nature loci: oculus enim quantū ad cōiunctiuam in qua sit obthal
mia est mēbrum panniculare: vnde mā ibi contenta resudare pōt:
⁊ ideo apostemata oculi assimulantur in hoc apostematibus inte
riorum membrorum. vt in commento afo. ⁊. particula. i. parotis
mos ⁊ consilientias. quemadmodū enim ab apostematione epa
tis ⁊ costarū pōt materia resudare: ita ⁊ ab apostemate coniu
ctive oculi qd apostema dicitur obthalmia: tunc ergo in obthal
mia erunt accidentia fortia: quando materia multuz extendit pā
niculā ⁊ minus de ea expellitur vel resudare pōt. Sed tunc accide
tia erunt remissa quādo materia magis expellit. Sed quādo ma
teria faciens obthalmia est digesta: tunc magis est parata expul
sioni ⁊ resudat magis per poros oculi: ergo tunc accidentia remis
sa erunt. cōcurrit ergo status quantum ad alterationem materie

cum declinatione quantum ad accidentia eodem modo sicut de pleu
resi dicimus. Et intelligo hic per digestionē nō solum quando ma
teria sanatur: sed etiā quādo disponitur bona dispositioe qua sen
sibiliter vel insensibiliter resolutur: q̄ istis modis pōt obthalmia
terminari ad bonū sicut pleuresis. Quare autē in febribus cōtinuis
talitē tēporū distinctio nō fiat: nō est pūis pūderatiōis. ¶ Ista ha
bitis dico q̄ in obthalmia somnus pferit ppter quinq̄ iuuamēta que
facit. primo q̄ in somno sedatur motus oculi fm locum: vnde nō
sic trahitur materia ⁊ nō sic dolet. mouere enī oculū sub palpebra
causat dolorem. ppter occursum oculi repleti ad palpebrā. Scdō
q̄ phibet ysum proprie operationis. s. visionis in qua oculus ifir
mus fatigat ⁊ sic nocet. Tercio q̄ somnus quietat materias si
cut vigilia mouet: vnde somnus quieti vehemēter similis existit
vt Aui. sen. ⁊. primi libri: s. per accidēs quādoq̄ sit causa cōmotio
nis humorū: vt ppter reuocationē calozis sup aliquos humores
intrinsecos malignos quos agit calor reuocat: vt sumis in cō
mē. afo. i. ⁊. parti. ⁊ in cōmē. afo. 66. 4. pt. In febribus ex somnis.
Quarto ⁊ si somnus mouet hūiores mouet versus tus nō ad extra
sic est motus mae ad oculū. Quinta q̄ sedat dolozē: q̄ somnus
est de causis sedatiuis dolozū: vt pmo cañ. sen. ⁊. 4. specialiter tū
in materia cholericā ⁊ melica facit iuuamentū. Sexto q̄ somnus
cum humectet resistit in hoc acuitati cholere ⁊ siccitati melie.

Cū gbus soluit rō scdō: cū dicitur somnus nocet: q̄ replet ca
put. Dōm q̄ est maius iuuamētum quod facit ex predictis rebz
q̄ sit nocumētū. phibitionis resolutionis. difficile enim est inueni
re q̄ multū pferat: nocet autē nihil: vt Bal. ii. theo. 9. caplo. Dico
scdō cum querit in quo tempore magis cōferat somnus: vel q̄ in
telligis de tēporibus distinctis quantum ad accidentia vel quantum
ad materie alterationem. Siquidē cōsideras tēpora obthalmie
quantus ad accidentia: hoc nō est nisi q̄ puocatio somni sit ad ac
cidentiū sedationē ⁊ maxime accidēs qd est dolor: tunc dico q̄
sommus ratione dolozis plus cōuenit in statu quo ad accidentia: ⁊
plus cōuenit quādo dolor est maior. Ratio est: q̄ tūc plus est vti
lis somnus quādo plus querit accidentia. s. dolozis remotio: s. hoc
est in statu. s. quādo dolor est vehemētor. Maior est nota: q̄ de
vilitatibus somni est sedare dolozē: vt dictū est. Si autē tēpora
obthalmie cōsideret vt distinguunt ex parte alterationis mate
rie: tūc dico q̄ somnus plus cōuenit in principio ⁊ augmento: vigilia
aut plus cōuenit in statu ⁊ declinatione. Rō est: q̄ somnus ppter ad
digestionē facit: vigilia autē ad euaporationē: vt. ⁊. terap. cap. 3. ¶ Il
lo ergo tpe somnus est vtilior in obthalmia quo digōne materie
magis egemus: ⁊ illo tempore vigilia est vtilior quo magis egem⁹
resolutione: sed in pñ ⁊ in augmento magis egem⁹ digestiōe mae
cū mā sit cruda in pñ ⁊ in augmento nō sit pfecte digesta. In sta
tu vō egemus resolutionē ⁊ euacuationē mae ad extra cū sit iā digesta
in statu ⁊ p pñ in declinatione: ergo somnus in principio obthal
mie ⁊ augmento plus pferit: per pñ vigilia nocet: sed in statu ecō
tra erit ⁊ in declinatione. vnde. A. tercio cañ. sen. ⁊. tracta. ⁊. c. de cu
ra nausae tūc satietatis. somnus nocet vbi egent supfluitates ex
pulsionē: ⁊ vigilia nocet vbi eget materia digōne. ¶ Notandū tū
q̄ per accidēs in pñ ⁊ augmento obthalmie posset somnus noce
re: ⁊ hoc cū in corpore esset superflua repletio quaz a resolutionē
phiberet: aut essent multi humores mali nō apti digeri quos incita
ret. sicut vigilia in statu ⁊ in declinatione posset nocere: q̄ corpus
esset nimis debile ⁊ nimis resolubile: vnde ppter vigiliam virtus
plus noceretur q̄ si dormiret. noceretur. s. in expulsiōne materie.
Ista autē sunt iudicia particularia ⁊ existimatiua. ¶ Ex quibus ap
paret q̄ obthalmia in qua plus cōferret somnus est cholericā: ⁊
hoc ideo q̄ illa obthalmia de se est vigilatiua. ppter cholera: est
etiam acutissimi dolozis ⁊ est de humore sicco. somnus aut omni
bus illis prodest. Sed in flegmatica h̄ conferat in quantum ad di
gestionē: iuuat in quantum tamen retinet vapores flegmaticos qui
sunt grossi ⁊ multi nō sic cōferunt: nec etiā est tanta eius necessitas
propter dolozem cū non sit sic acutus dolor. In melancholica autē
sere sicut in flegmatica dōm est. In sanguinea autē medio modo
si attente cōsideres. ¶ Ex quibus soluitur ratio in cōtrariū. tu di
cis. simile videt de obthalmia ⁊ febribus materialibz. Dōm q̄ nō
est simile: q̄ ille fluit de mā in toto corpore que in pñ motus suffo
cat calidū: vñ somnus nō puenit: s. obthalmia fit de mā in pūcula
vna determinata. Cū tu dicēs: sicut se h̄ virtus totius ad mate
riā toti: sic virtus partis ad mā pñ: gr̄is: sicut virtus in toto ledit
a somno stāte mā in toto: ita virtus oculi ledit a mā oculi tēpore
somnia facti in pñ. ¶ Dōm q̄ similitudo nō tenet. nam q̄n in pñ se
bz calor in toto suffocat a mā nō est aliq̄d mēbrū a quo possit
sublūm recipere. Sed quāuis in pñ somni calor oculi quodāmo
do sub materia concutitur: tamen q̄ vigoratur ex hoc in corde ⁊
in cerebro: suscipit tamen oculus iuuamentum. Aliter etiam pos
set solui ratio distinguendo in obthalmia tpa particularia ⁊ vñ

xx z

Gentilis

uersalia sicut fit in febribus sed esset nimis longum.

C Et expedit ne pili pmittantur plongari: qm̄ valde sunt nociui obthalmie nisi fuerint pili in radice soluti, illud enim confert in quantum ericant humiditates at-
trahendo ad nutrimentum eorum.

C Superius Aui. posuit canones in regimine obthalmie quantum ad sex res nō naturales: hic ponit canones in regimine eius quan-
tum ad quādam speciales res que possunt rebus non naturalibus
annecti. Et primo ponit canonem vnum circa pilorum remotionē
vel diuisionem. Secundo ponit canonem circa balneum z vsus vi-
ni. ibi (Et cum corpus.) Tertio ponit canonem circa situationē ca-
pitis. ibi (Et ex eis quidem.) Considerandus autem q̄ duo pmi
can. possunt reduci ad rez non naturalem que est euacuatio. nā ad
hoc dirigitur: vt Aui. inuuit. sed tertius canon reducitur ad regi-
men in quiete: q̄ est de modo quo habens obthalmia debet cum
capite quiescere. Et aliter posset dici. Dicit primo q̄ pili habentū
obthalmia nō debēt pmitti plongari: sunt nociui obthalmie zc.

C Circa quam partes est notādū q̄ p pilos possumus intelligere pi-
los palpebre: z possum⁹ intelligere pilos capitis. i. capillos. Quā-
tū ad p̄mā expōnē dubitat quid Aui. vult dicere nisi fuerint pili so-
luti in radice. Dm̄ est ad hoc dupl. Primo sic. ppter quod est
sciēdū q̄ pili palpebrarum longi videntur remoueri debere in
obthalmia: quia de eis est timor ne inuersione ex quo fit aliqua
punctio in oculo. sunt autē apiti ad inuersionē versus oculum
quādo sunt magni. similiter lippitudines z res que oculo apponū-
tur habentes viscositatem illos pilos inuersionē z reflectūt versus
oculum. bene ergo precipit Aui. q̄ pili palpebrarum nō permit-
tatur stare lōgi sed remoueant: tamen duobus modis possunt remo-
ueri. Uno modo ex toto euellendo eos cuj tenaculis capientibus
pilos. Alio nō possent pili palpebrarum remoueri nō ex toto sed
rad. i. scilicet ita q̄ radix pili remaneat in palpebra. Remotio pilo-
rum palpebre per totalem euulsionē non est conueniens propter
duo. Primo q̄ euulsio totalis causat dolorē z cōmōtionē in oculo:
vnde est cā attractionis materie ad eū. Secdo q̄ materie que
confluēbat conuerti in pilū que est materia superflua nō habet
in qd cōuertat: z iō retenta pōt nocere oculo. Sed tu dices ista
mā erire poterit per pōtū vñ fuit euulsus. Dicendū q̄ iaz ille po-
tū est oppilatus z cōstrictus vel cōclusus pp mām que erubescit
in p̄tibus oculorū: sed remotio eorū p icōnē diuisione pte illoz cō-
fert. p̄tio q̄ p̄hibet ne oculū tāgat. Secdo q̄ reliqua pars q̄ rema-
net attrahit ad se superfluitates que in pilū puerunt: z tunc si ite-
re crescit tunc iterū incide. Et hec videt sententia. A. u. dicit. Ex-
pedit ne pili pmittantur plongari: qm̄ valde sunt nociui obthalmie
scilicet cū inuersionē z pungunt nisi fuerint pili soluti. i. rasi vel incisi.
in radice. i. iuxta radicē: q̄ radix d̄z dimitti. Illa enim. i. talis pilo-
rū remotio dimittēdo eorū radices cōfert in quantum ericant zc.

C Secdo possumus istā s̄as exponere vt quidā alij dicūt. ppter
q̄ notandū q̄ pili palpebrarū sunt duoz modoz. Quidā sunt qui
generant a p̄m generationis ppter finē: z isti sunt viles in obthal-
mia. Et rō est: q̄ diminuūt de materia oculorū cōuertēdo in suum
nutrimentū: z maxime q̄ diminuūt materias fumosas que sunt
materie piloz. sunt enim pili in nobis ad hoc viles quēadmodū
etiā lupini in terris qui suggūt nitrositātē terrarū vt ponit Auer.
Secido colligit. c. de iuuamēto piloz cap. 5. vbi dicit. mibi videt q̄
nature adducūt istum vaporem vt fit mā pili ad h̄ vt pilus trahit
illam malam materiam ex corpore ad mundificandū ipsum per h̄
sicut tu vides q̄ faciunt artificialiter laboratores terre qui quan-
do volunt q̄ ipsa fructificet semināt semina que habēt attrahere
partē terrestre adustā. Alij sunt pili qui in p̄cessu generant in pal-
pebris qui sunt superflui: isti oblongati reflectunt in oculum: z
ideo debent abici: hoc est quod A. vult dicere. nisi sint pili soluti
in radice: z nisi sint pili palpebrarū qui generant a principio na-
turalitatis. hec expōitio secūda que fuit dyui mibi nō placet: quia
nō vadit ad terrū: z q̄ pili palpebrarū quicūq̄ sint si oblongati z
flectantur in oculum debent remoueri.

Dub^m 15

C Quātū ad aliam expōnē factā de p̄līs. s. q̄ Aui. intelligat per
pilos capillos: dubitat vtrum capilli habentis obthalmia debeāt
remoueri. Videt q̄ sic auctoritate Rasis. z continentis de cura
obthalmie vbi dicit. Abasio capitis valet obthalmie: z infra ra-
dantur capilli. z subdit auctoritate Rasis. Abasio capitis in obthal-
mia est necessaria. probat rationē: q̄ si in obthalmia oportet ca-
piti medicinas apponere: ergo oportet capitis capillos remoue-
re. Alter. n. medicine non bene ipimerēt: sed op̄ quādoq̄ ad ca-
put medicinas apponere vt notum est. In cōtrariū sunt aucto-
res plurimi qui nō explicāt hoc fieri debere. Et probat rōne: q̄
qd est causa retentionis vaporū in capite nocet in obthalmia: sed

Super tertio

remouere capillos est huiusmodi. Maior est nota: q̄ vapores re-
tenti augent magis obthalmia. sed minor est nota. nam vna est vti-
litas piloz capitis que est calefacere: z sic defendere ab impressio-
nibus aeris vt communiter ponitur: ergo illoz remotio erit causa
denfationis cutis. Ad hanc dubitationē possumus dare duas so-
luciones. Prima erit clara scilicet q̄ in obthalmia vel expedit ad par-
tes capitis ponere aliquas medicinas: z sic expedit remouere ca-
pillos. z cā est: q̄ sup capillos posite nō imprimēt. Vel nō expedit
aliquā medicinā extra applicare capiti: z tunc melius est q̄ nō re-
moueant. Et rō est in quantum est possibile vt capitis p̄fectur sa-
nitas nō faciēdo in eo mutationē ab eo qd cōfuit: ideo si alig
p̄fuit ire cōfus capillis: z modo sint sibi additi z icidat in obthal-
mia: cōueniēs est statim eos tōdere z reducere caput suū ad suam
cōsuetudinē nālem. Debēt enī medici iuxta possibilitatē nō cōrri-
pēdo curā obseruare naturales cōsuetudines. Letant. n. nature in
cōsuetudinibus vt dixit Hipp. fin. q̄ ponit. S. s. tera. in fine. cap. 2.
Alia solutio multū miranda quā ponit Rasis secūdo cōtinentis
de cura obthalmie vbi dicit. q̄ capilli capitis vel sunt plani: z isti
nō debent remoueri. vel nō sunt plani: isti debent remoueri. z vo-
lēdo erponere dictū Rasis credo q̄ per capillos planos intelligit
eos qui crescunt: z in quibus homo curā d̄z pectinādū z lauādū ca-
put z isti nō debent remoueri: q̄ per eorū p̄tiam faciunt vtilitates:
Primo q̄ fumositates capitis ad se trahūt. Secdo q̄ per eorū p̄-
sentias tenēt cutim capitis bene transpirabilē: z ex hoc p̄tingit q̄
humiditates capitis cōsumunt vel minuunt z extra euaporāt. S̄
per capillos nō planos intelligit eos qui sunt adinuicē intricati
z quasi facti vt vellera lane: z qui nō crescunt nisi valde parū: z de
quibus nō habetur cura: vnde multa imundities tenet in capite: z
istos capillos est melius remouere: q̄ per eorū p̄tiam caput magis
replet. Et hoc est qd Rasis dicebat auctoritate Aui. Ut videt abas-
io capitis valet obthalmie: z multitudo capilloz nocet nisi capil-
li sint plani: q̄ si sunt plani p̄fuit q̄ defleat z trahunt humiditā-
tē capitis ad se: z qui nō sunt plani replēt caput nec p̄mittūt defle-
care illud. Et h̄ velle dicere Aui. hic accipies illud a Rasis. Expe-
dit ne pili. i. capilli pmittantur plongari. i. crescere: z parē creat. i.
longo tpe remanere in capite: qm̄ valde sunt nociui nisi fuerint pi-
li soluti in radice. i. nisi fuerint pili plani z p̄fecti pectinari: qm̄. n. pi-
li sunt plani. i. homo de eis curat. radices piloz. i. partes versus cu-
tim sunt oēs ab iulicem solute z bene separate: ita vt cū digito pos-
ses ad quācūq̄ radicē capilli puenire qd nō p̄tingit in hoib⁹ qui
nō habēt eos planos imo habēt eos iuolutos z adinuicē insertos.
Ad iducta in h̄tū d̄m q̄ reliq̄ auctores nō sic minuit oēs ca-
nones posuerūt sicut Aui. fecit. z Rasis in p̄tine. Ad rōne d̄z
dū q̄ quāq̄ plus eligimus q̄ alig vapores teneantur q̄ velinus di-
mittere appositionē medicinarū ad caput: vñ op̄ capillos abici.
Vel aliter q̄ illud verificatur in habentibus capillos planos: z ta-
men in istis si necessitas positionis medicinarū ad caput viger
eleuabimus capillos.

C Secdo dubitat vtrum si medic⁹ deliberat remouere capillos de-
beat eos radere vel tondere fop̄icibus. Videt q̄ debeant radi-
q̄ oēs auctores z Rasis in secdo cōtinentis dicunt q̄ fiat rasio. In
p̄trariū. A. enī vult q̄ abasio cū nouacula cutim dep̄ssat vt ap-
paret. 4. ca. fen. i. c. de sermone rigoris horripilationis zc. z fen
z. c. de regimine pualecentiū. Dm̄ q̄ post capilloz eleuationē
vel nullā vis capiti inouationē iponere sed solus remoues eos q̄
nō sunt plani vt dixit Rasis: z tūc est melius q̄ tondas z nō radas:
cā est: q̄ capilli illius nō possent mollicari cū aqua: q̄ supponit
q̄ capiti eius nihil debeat applicari: z iō rasio scida ēēt sine aliqua
mollicatiōe capilloz. ista autē rasio est aspera z quēdā fricatio: ta-
lis autē ip̄ssat cutim. vt B. de regimine sanitatis. z Auer. colligit
6. ca. 6. 2. 7. Si autē capillos leuas vt medicamina aliqua ponas: tūc
siue radas siue tōdas nō est multū cōsidēradū. nā vel queris i cu-
ra z ponis capiti medicamina resolutiua: z tūc si radisti remoue-
illa oppilatio quā idurit abasio. S̄t ē de reb⁹ ip̄s quas debes
apponere potes facē decoctionē: z cū illam mollicare capillos z
postea radere. Si ēt debeas subseq̄ eū medicinis rep̄cussis sup
caput nō est magna vis si capillos radas: q̄ ēt decoctiones potes
facere rep̄cussū z cū illa mollicare capillos. v. g. decoctio rosaz
vel aqua rosata: z ideo auctores medicine debent post capilloz
remotionē capiti apponere resolutiua nō dubitauerūt rationē fa-
cere. z iō Aui. cā cōcessit tertio lib. fen. i. c. de soda in febribus. B. ēt
13. terapen. vlti. ca. nō curauit siue radat siue tondat caput cui de-
bebat appropinquare rep̄cussiva. in summa tamen vt apparet secu-
rius est tondere q̄ radere. Et q̄bus appet solutio ad cōtraria.

C Tertio quereret alig vtrum patiēti obthalmia possit p̄cedi capil-
lis pectinatio. Videt q̄ d̄m q̄ vel ē in p̄m cū rursus n̄e ad caput z ocu-
los: z tūc nō d̄z p̄cedi. rō ē: q̄ fricatio cū pectine mouet mās ad ca-
put. vel est in declinationē z corpus ē mudificatū z paucorū humoz
z tūc

Dub^m 16

Dub^m 17

et tunc cōpēt et maxime ieiuno stomacho. et cū ē qd rāficat cutis et purgat ide iūditas: et sic resēduū materiē absoluit a capite et va pores ab oculis diuerit. Est ē pectinatio quedā fricatio pcularis: et sic quedā pcularū cūatio a pibus capitis. Et pp b. Desue auctoritate Arist. precepit ea fieri ad pseruationē sanitatis oculi. Quarto diceret aliq. A. dicit qd pili ericāt humiditates attrahēdo ad nutrimentū eoz. / Lōra qd pili nō nutrunt cū nō sūt aia: tū sicut nec vngues: vt ponit. B. in thegn. Itē humiditas nō est mā pili sed vapor: fumosus: vt ponit Aul. p. cañ. fen. i. alio. ca. Dico qd deus. et Bal. scdo de cōplexionibus. / Ad pīmū dōm qd nutrimentū sumit hic ipozie: qd pilus auget pvia appōis nō p viam vere nutritiōis: vt cōter dicit l3 satis sit dubium. / Ad 2^m dōm qd humiditas Aul. accipit large p supfluitate. et vapor: fumosus pōt oī ci humiditas. nā opz qd tān habet de humido qd partes sue cōtinentur. aliter. n. nō posset fieri pilus qd est corpus cōtinuum.

Et cum corpus est mūdū et humor faciēs obthalmiā est effusus in venis: et ex genere sanguinis grossi et pzo prie in fine obthalmie: tūc balneationis ipressio in subfiliando materiam: et potius vinū puri ad repellendum ipsam et euacuandum sunt iuuantes. Et balneum quidē post euacuationē est melius medicamē ad obthalmiā: pzie si fuerit vaporatio sedans dolorem.

Ad cuius intellectū notat de eo qd. A. dicit. f. balneū cōfert cum corpus est mūdū. / S3 qd Bal. balneū patietē dolore oculorū eo tpe quo euaporatio nocet oculis: vt apparet in cōmē. afo. 6. pti. afo. 51. dolores oculorū. S3 illo tpe corpus est plenū: qd vni de signis repletionis est qd euaporatio nō pferit: vt sumit hic ab. A. et a Bal. ibidē. et in cōmē. secūdi regl. acu. cōmē. i. Ad euidentias istius cōsiderandū pmo qd per balneū debemus intelligere balneus aque simplicis calefacte debite. cū. n. balneum absolute pferit de isto intelligit qd pzie in febre: vt. B. ii. tera. 9. ca. Per vinū aut intelligimus vinū albi subtile odoriferū medium cōstētia: vt nō sit nouū neq; nimis antiquū. et n. intelligi in meliori esse cum aliquid absolute pferit: vt docemur a Bal. 3. alimē. Melius aut vinū est illud qd est dictū. et iō. A. infra in. c. de obthalmia frigida dicit admistratio vini albi puri. C. hoc pīmū pferendū qd. A. quatuor ediciones tāgit et regunt in obthalmia ad hoc vt balneū et vinū possint pcedi. Pzia est qd corpus sit mūdū. corpus pōt duobus modis mūdū ēē. vno mō fm totū. alio mō fm caput. Dico qd balneum nō d3 fieri repletioē existēte in toto: sed debuit pcessisse flobothomia vel phar macia vel verrūg vel alia. pportionalis cūatio. vnde Desue. c. de dolore oculorū. Balneatio ipressio oibus doloribus oculorū cōfert post eūonē. Ratio huius est vt sumit ibidē: qd hoc balneū agit materiam que postea magis fluit ad pculā patientē et adiuvat balneū ad tāle cursū: qd vias dilatat. vnde. B. ii. tera. p. multi. c. Affluit quidē balneū fluere supfluitates ibecillibus pculis. in balneis vō magis vtiq; hūidū effusus et vus pparatis rē. Eodē ē mō vinū qd daf in hmoī doloribz opz qd corpus sit mūdū fm totū: qd aliter vini sui caliditate mās mouet et facit eas currere. Cū. Rasia. z. cōtine. c. z. dicit. Balneū et vinū sunt maioris periculi si corpus nō est cūatū. Si aut repletio sit in solo capite dico qd balneū et vinū pnt cōpetere: qd mās illas pparāt cūatōi et resoluit: opz tū alias pditiones dicēdas attēdere. C. Scdo pditio quā. A. t. āgit est qd humor faciēs obthalmiā sit effusus in venis. f. oculi. nā si humor ēēt in effundi quāuis in toto nō ēēt repletio: s3 caput ēēt repletū nō sic tūc ēēt dare vinū vel facere balneū: qd ista in pmo occursu agitat et mouet mās que cū de se sint in cursu possent eas magis icitare ad cursum: posset tū ptingere qd stare hac dōspōne iperius balnei et vini pdescent: qd mām quāuis sit in fluxu resolverent et in hoc cadit estimatiū iudiciū: et iō Desue. ca. de doloribus oculi. in dātioē vini vult qd suspitio agitatiois sit sublata que suspitio tollit p iteratas eūones que pcesserunt. Tertia pditio est qd humor sit ex gēte sanguinis grossi: vbi est plderādū qd sanguis ē grossus vel pp fla vel pp melias. Sigd est grossus p melias: tūc pferit balneū qd ariditate et grossitate melici hūioris repat et subtiliat. vñ Desue pcelligato cap. balneatip pferit doloribz melicis. Si autē sanguis sit grossus p flegma: tūc magis competit vinū: qd pziā illi materie et digestionem cōplet et resoluit. vñ Desue ibidē. vini potio pferit flegmaticis doloribz. / Tame notādū qd vini potio pferit in materibus ficiis grossis melicis: qd subtiliat eas et resoluit. vñ Rasia. z. pzinētia. ca. z. potus vini iuuat obthalmiā sicā veterē. cuius signa sunt: qd oculi sunt macri sicci rubri. silt balneuz pferre pōt in materibz flegmaticis resolucio eas. vnde Aul. infra in obthalmia frigida pferit administratio balnei et vini. / Vltimū cur

ca hoc notādū qd balneū solū maxime pferit in mēbus cholericis acutis que sua acuitate sunt causa vebementis doloris in obthalmia. vñ Quibalsus sup illo afo. Dolores oculorū. dicit cholericus humor facit feruore qd icendit. ipz vō dolore per lauacrum tēperabis. Hic tū sermo cōplebit infra cap. de obthalmia calida. Quarta cōditio est qd sit finis obthalmie. p finē aut obthalmie accipimus duas cōditiones. vñ qd mās sit digesta. aliam qd mās sit pauca. et iste due pditiones oēs alias pditiones modificāt. nā si mās in oculo et pti bus capitis est pauca et est digesta nō est dubiū qd vinū et balneum pferūt. nā si in solo capite est et repletio et mās indigesta cruda calida vel frigida nō sic rite possumus vti balneo et vino: timēdo illius materiei agitationē et dilagationē: vñ l3 mās sit calida si sit indigesta aliquā suspitionē de balneado idicat ne ipsa agitet et nō educat. et silt suspicandū est de vini dātione in ea et fortius suspicandū pp vñ calore. vñ Aul. infra in obthalmia calida balneū pcepibat post cerebri mūdificationē et et vinū dari. silt et mās in capite abundās et si sit indigesta nō idicat secure balneū: aut vinū pp timorem agitationis. vñ Aul. supra fen. i. ca. de cañ. vñbus curatiois egritudine capitis dicebat. Et oīs qui querit de frigida egritudine capitis nocet a vino et moza in balneo. C. cōsideras Aul. qd ista cōditio erat principalis et oēs alias modificās dicit. Et pzie i fine obthalmie. Stātibus istis oibus pditionibz dictis balneū et vinū pferūt. balneū qdē subtiliādo mām et vinū ad repellēdū. i. expellēdū et euacuādū. dicit aut repellēdū et euacuādū: qd ad duas eūones pferit vinū. s. in sensibile resolucio: et ad eūonē seculibile pp lipitudine ad quā pre parat disponēdo mām et extra iplendo. Et qbus appet qd Aul. terti gū ordinē in vsu balnei et vini: qd prius d3 balneū postea dari vñ. Balneū enim est sicut pparās et hōi sēde p vinū: et ideo dicit balneatio ipressio in subtiliādo: et potius vinū ad repellēdū. i. expellēdū mām. vñ Cōstātus de oculis lib. ii. in fine nō nūq; dolor oculorū sit pp sanguinē coagulātū in oculorum venis cōclūsum rē. que passio curat merata portione. i. potu vini: balneo tū pcedente: aliqñ tū vno eoz solo vtimur: qd sufficit ad curā: vt notū est. C. S3 pp solutōes pditionis que videt iter Bal. et Aul. et plderandū qd vsus balnei et vini in obthalmia est triplex. Vnus oīno fallax et p bibet. Alter oīno certus et sine oī fallacia. Alius est qd cum aliquā suspitioē esse pōt. pimus qdē est vsus balnei et vini cū repletione totius corporis et cū agitatioē et cruditate materiei: tūc enim balneū et vinū oīno nocet qd mās agitat et fluere faciūt sicut et eūones pculares qd pmitunt euacuatioibz vñb: et sumit a Desue cap. de doloribz oculorū. Alter vō vsus est qd mās est pauca in oculis et circa ptes capitis et est digesta: tūc enī vinū et balneū oīno pferūt fm diuersitate materiei dictay. et cū est: qd mās resoluit et expellunt. Tercius vō vsus vini et balnei est qd corp est mūdū: caput vō ad huc sufficiter repletū: tūc enī vinū et balneū possunt pferre. Balneū qdē in oī mās vinū vō in mās grossa: vt pōt a Desue sumi. 2. ab Aul. hic tū nō oīno certi sum? de iuuamēto. Si enī vinū et balneus puenirēt in agitādo mām que est in capite quīs totū corpus reliquū sit mūdū posset ea fluere facere versus ptes oculorū: expedit igit vt quātitate mās que est in capite pderes: qd pōt esse multa et nimis exuberās: qd si nimis multa sit dubitādū est in dādo vinū et in balneado. C. cōsidera et qualitatē ei? si sit acuta: vñ plus pferit balneū. an sit grossa vbi vinū et balneū pferit. C. cōsiderādū est si multū est a digōne lōginqua: vñ est dubiū vti istis: an sit digōni p pinquior: vñ securius vti possum? hec aut oīa remanēt in salubri estimatiua medici. et hoc volebat dicere Desue pallegaro ca. cuz dicebat. Hic aut sermo nō est sermo que nō oēs cōprehēdunt nisi qd se exercēt fm pydētiā et viā industrīe. / Et qbus appet solo ad auctoritatē Bal. nā corpus illius cui Bal. fecit balneū nō erat plenū in toto s3 circa ptes capitis habebat multitudinē. vñ ibidē dicit. humoribus acutis nocētibus oculis multis corpore nō pleno. Bal. ergo exercitatus et optime estimatiōis vidit qd in capite ēēt plenitudo que per spongiam appositam incitabatur: puenit tamen balneum posse illā mām rectificare et euaporare.

Scdo dubitat: vñ istud vinū debeat ēē purū. / Vltidē qd nō: qd Bal. in cōmēto pallegaro dedit vinū parū mūdū. f. aqua. Itē vinus d3 ēē tale qd citius penetrat ad mām: sed mūdū cū aqua est hmoī: qd aqua dat sibi penetrationē: vt sumit p cañ. fen. 3. c. de regimie vñ et aque. et ab Ari. pble. 3. pble. 3. / In Aul. Aul. bic. / Itē oīs obthalmia vel est calida vel est frigida: sed taz in calida qd in frigida cōpēt vinū purū: vt appet in sequētibz caplis: quare rē. / Ad h duplex pōt dari solutio. Una qd vinū pōt dici dupliciter. Vno mō qd nullā habeat aque mistonē. Alio mō qd parū habeat: vt sumitur a Bal. in cōmēto scbi regiminis acutoz 35. cōmēto: als. 23. / Vñdo qd Aul. dicit. vini puri intelligit. i. mūdū cum aqua pauca. et h est qd ē vult loco pallegaro Bal. cū dicit. pcepti vt biberet vinum parū mūdū. / Alia solutio dari pōt. ppter qd notādū qd de dādo vinū in obthalmia idicat vel mās vel accidēs vel pcularis mēbro

Bentilis

in oispos. Si idicatio sumatur ex m̃a: tūc vel m̃a est grossa siccā: tūc cōpetit vinū cum aqua: ga magis humectat: z maxie si m̃a sit aliquatiter calida o3 aqua iponi: q3 tūc pōt ēt aliquatiter ifrigida: vt sumit a3 Aui. 4. cañ. fen. 1. cap. de cura tertiane. Vel m̃a est hūida sicut est m̃a flātica: tūc cōpetit vinū magis purū: q3 magis calefacit z ericcat q3 si aqua misceat. Et sūit si vis mām plus resoluere op3 q3 sit vinū purū. Si aut nō intendis sic ad resolutionē sed ad tēperandā ariditatē o3 esse aqua mista. Si aut idicatio sumat ab accidēte. v. g. a vigiliis supfluis o3 dari vinū lymphatū: q3 plus puocat somnū humectado: ideo Bal. dedit vinū mistū aqua pp duas cās predictas. Primo q3 obthralmia illius erat de m̃a grossa siccā. Scđo q3 voluit somnū inducere. vnde subdit grauis somnus sibi venit. Si aut medicus pñderet in datione vini dispōnes pñcu lare mēbri. v. g. in stomacho debilitatē in digerēdo: tūc o3 dari vinū purū: q3 magis digōnē debilitat iuuabit: vt sumit a3 Bal. in cōmēto scđi regi. acu. 23. cōmēto. 7. 35. Et multa alia accidētia z dispōitōes pñculares mēbroz z cōsuetudo z etas z regio z similia possent pñderari in obthralmia: ex qbus sumeret idicatio de datione vini puri vel aqua misti. Ad rōnem pñaz dōm q3 h3 vinū cū pau ca aqua sit velocis penetratōis: tūc qñq3 querimus plus q3 confertat p virtutem maioris resolutionis qñis non sic cito penetrat. Ad secundam rōnem que est in contrarium dicēdum q3 qñ Aui. cōcedit vinū purum in obthralmia calida z frigida facit hoc intendendo plus ad resolutionem illarum materierum.

Dub²¹ Tercio dubitat qñe Aui. singulariter repetit de balneo sermo: nē dicēs. z balneū qdē post 7c. p dōm q3 balneū quodā mō est vni uersalius ad oēm mām q3 vinū. Vniū enī h3 pferat ēt in omni mām: nō tñ pferat sic in materia calida acuta sicut cōfert balneū. nam in mām calida subtili vinū nō cōpetit nisi ppter id qd resoluūt: sed balneū resoluūt z acuitatē remittit. In materiebz ēt frigidis z humidi3 vinū videat plus cōferre: tñ balneū multū cōfert calefaciēdo z ericcadō p viā resolutionis. z ideo Desue dicebat. balneatio nis ipressio omnibz oculozum doloribz cōfert. quāuis tñ balnei sit multa vtilitas in doloribz oculoz: regit tñ eius approxima tio pñdōis: z ideo Aui. repetit z fiat post edōnes: z vt sic est meli^r medicamē ad obthralmiā: q3 ad oēm obthralmiā pferat: vt dictū est. Et forsan voluit Aui. q3 ad dandū vinū regimus plures cōditiōes q3 ad vsum balnei. In dando enī vinū op3 q3 corpus sit mundū materia digesta z pauca in capite: z q3 iā fluxerit. Sed ad vsum balnei forsan voluit q3 sufficiat corpus ēē euacuātū qñis mām nō sit sic digesta nec oīno pauca: z iō dicit balneū post edōnem est meli^r medicamen ad obthralmiā. Et h3 forsan que dicit aliquatiter possint verificari: tñ affirmative dico q3 certissimū vsum balnei in obthralmia fit qñ materia est pauca euacuato corpore: z materia etiā est digesta. vñ Rassa. z cōcīnētio. qñ materia erit digesta z corpus est totū mundificatū balneū est de magis iuuantibus rebus patienti. Idē. 13. terapē. vlti. ca. C. Ultimo pñderandum q3 ita que dicit. z pñzie si fuerit 7c. pōt dupliciter exponi. Vno mō q3 Aui. determinet hic modū balnei. Balneū enim quodā est totū corpore vel maiori parti eius cōe vt illud qd fit in tina. quodā est particulare ad solū oculū sicut cū ponit spōgia cū aqua calida sup oculo: z ista est vna maneries fomērationis vel vaporatōis. In vso balnei cōmūnis totū corpore est magis timēdus q3 in vso balnei particularis ad solū oculū: vt de se uorū est. Voluit ergo Aui. enī. dicere q3 h3 balneum in obthralmia post euacuationem sit melius medicamē: pñzie tñ illud balneū est melius qd dicit euaporatio facta ad oculū: q3 sedat dolorem nec in eo est tanta suspitio. Alio modo pōt exponi q3 Aui. ponit vñū signū quo cognoscimus q3 secure possumus balneare patientē obthralmiam: z per cōsequē q3 corpus est mundificatū. Est aut hoc signum sumptū ab effectu vaporatōis. nā si euaporatio nō sedat dolorem sed auget significat q3 in corpore est repletio. vnde trahit de materia plus q3 per euaporatōnē resoluat: vt sumit in cōmēto afo. 6. pñcu. Dolores oculozum 7c. z tunc certa oīno deliberatione balneus nō cōpetit. Si aut euaporatio sedat dolorem significat q3 corpus nō est plenū: z q3 mām circa oculū est euacuatiō z resolutionē disposita: tūc enī idubitatē iudicare potes q3 balneū est pñzie pueniēs: z hoc est qd in toto sermone itelligit cū dicit. balneū post euacuationē seu euaporatōnē est melius medicamē in obthralmia: z pñzie si euaporatio fuerit sedans dolorem.

C Et ex eis quibus op3 regimē esse in obthralmia z reliquis egritudinibus oculi materialibus est eluatio puluinaris z cautela descensionis eius.

C hic Aui. ponit tertiū cañ. q3 est de mō gescēdi vel situādū caput patētis obthralmiā z alias egritudines oculi materiales. Cōnsiderandū aut q3 littera que dicit. Et cautela descensionis eius: dupliciter pōt exponi. Vno modo q3 Aui. velit q3 patētis obthralmiā caput eleuet super puluinarī alio: ita q3 stet capite alto: ad h3 vt ma-

Super tertio

teria versus caput nō curat: cū hoc tamē qd caput eleuatū debet cautelose situari circa descensionē ad partes colli. nā per malā situationē colli capite eleuato z corpore reliquo depresso accidit multoties q3 homo incurrit dolore colli. sicut potest sumi ex Aui. pñmo cañ. fen. 4. c. penult. Alio mō pōt exponi. ppter qd notandū q3 duplex situatio o3 attēdi in capite patētis obthralmiā. Una cōis scilz q3 stet capite alto. Alia spālis. s. q3 stet super oculo opposito oculo patētī z nō iaceat super oculo patētē ne illuc mām declinet. Vnde Rassa. 9. trac. Alimāsois. c. de obthralmia dicit. Caveat ne su per oculū sūmū dormiat. Et h3 vult dicē. A. cū dicit. Et cautela descensionis ei^r. s. puluinaris. i. cautela descēdo in puluinarī: z pñis in oculo: q3 puluinar ab ea pte descēdit a qua pte oculus vt caput su per eo iacet: g3 cautela ne a pte infirmī oculi puluinar descēdat. i. ne iaceat hō sup oculo infirmo. Tercio mō possit exponi vt dicat cautela 7c. i. cautela ne puluinar descendat: sed sit altū vt dicit.

C Dubitat vñū patētis obthralmiā debeat iacere super oculo infirmū movel sup oculo sano. Vnde q3 sup oculo infirmo: q3 Rassa scđo pñtētiū pñpit sup oculo hñte dothoz debere dormiri vt infra vt def tra. scđo. ca. 2. Vnde q3 sup oculo sano auctoritate Rassa. 9. trac. Alimā. c. 15. de obthralmia vbi dicit. Caveat ne sup oculū infirmū dormiat. Vñ q3 sup neutro debeat iacere sed supinus auctoritate Jēsus. c. de obthralmia. c. 35. vbi dicit. pñcipe q3 dormiat sup pinus. Vñ ad hoc q3 mām obthralmie vel alteri^r egritudinis materialis oculi vel est in fluxu vel iā fluxit. Siquidem est in fluxu ad oculū vñū: vel est aliqua suspitio q3 ad oculū aliū fluxat vel non est. Siquidē sit suspitio q3 fluxat ad aliū oculū: tūc infirmus o3 dormire altus supinus. Et rō est: q3 si dormiret declinādō ad partē sanā faceret materiā illuc fluere citius de qua suspitio est q3 fluxat: si dormiret sup egrā disponit eam magis ad fluxū. Logosicis aut q3 de alio oculo sit suspitio: q3 vides q3 hō est debiliū oculo ex natura: z q3 confuevit qñ egrotat in vno oculo ēt in alio egrotare: z q3 vides aliq3 pñū oculū rubrū z pñctiōis in oculo sano. Si aut nō sit suspicādū de fluxu mām ad oculū sanum pōt super eo dormire. Cōsciendū tñ q3 tutius credo q3 sup neutro oculo a pñ fluxus materie quiescat: s. solū alto capite appodiādō occipitiū. Et rō est: q3 semp debemus esse suspecti q3 mām iā incipiat ad vñū oculū fluere: tñ q3 disponat ad fluxū ad aliū oculū. Et hoc ideo q3 oculi multum adinuicē cōitant: vt vno patētē alius valde patet passioni. Cōcīat aut pñ pñginate: vt homo iter alia aialia minūā vel parūā bz distātia oculo: vt ponit Arist. pñble. 10. pñcula. 15. pñble. Scđo cōcīat in alligātia venaz intrinsecaz z extrinsecaz ad eos veniētū: vt anathomia ostēdit z maxime apparet de intrinsecis venis. Tercio cōcīat in alligātia adinuicē neruoz obrioz: ex qbus cōuenit q3 patētē in oculo vno a cā intrinseca frequēter fit passio in alio: z iō securius est nō quiescere sup aliquo neutro latere: z hoc cōsidera uit Jēsus cum dicit. pñcipe q3 dormiat supinus. Alto capite: vt ipse ponit. Si aut materia iā in oculo gēuerit z corpus sit mundū: pōt qñq3 iuuatiū est: si sup oculo infirmo dormiat. z cā est: q3 reflexione facta in calore circa ptes oculi mām digerit z resoluūt. sicut ēt obrimus q3 dormire sup pētre iuuat ad digōnē: vt sumit ab Aui. pñ cañ. fen. tertia ca. de regimine p somnū z vigiliā. Et ex h3 accidit q3 multi patētēs in oculis qñ de nocte dormierūt super oculo infirmo super puluinarī molli q3 in mane surrexerunt cū multa lippitudine circa oculum z sanati vel meliorati sunt: z hoc q3 mām erat iā fluxa circa partē oculi. Et quibus soluunt cōtraria iducta.

C Et op3 vt ex toto elongetur oleum a capite patētis obthralmiā: qñ ipm est magis vehemētis nocumētū: z distillatio olei z sit oleus rosatus in aurē est valde magni nocumētū. Et quandoq3 magnificat obthralmiā adeo vt stringat tunicas.

C Jā posuit curā obthralmie quātū ad intētiōnē vñā que est rectificatio regiminis in sex rebus nō naturalibz: z in hoc multa clūst: hic ponit curā obthralmie quātū ad aliā intētiōnem que est phibitio cursus mām z tractus ad pñū. Et pñ ponit res in hac intētiōne cōueniētes docēs eas euitare. Scđo ponit regulas z circa hoc pueniētes. ibi (q3 si fuerit mām). Tercio annectit canonē vñū. ibi (Lūg prolongat). Circa pñmā partē cōsiderandū q3 Aui. duobus modis prohibet oleū. s. ad caput z aurē ne. s. in ea istillet: z assignando cām dicit q3 magnificat obthralmiā: vnde tunice oculi franguntur vel extenduntur. i. ppter multam materiam.

C Dubitat vñū oleo rosato possumus vñ in obthralmia. Vñ videt pñmo q3 possum^r eo vñ ad caput: q3 obthralmia pōt fieri de mām calida ad caput attracta: sed oleū ro. capiti appositū in hoc maxime pñfert. Primo q3 cōplexiōnē temperat. Scđo q3 a capite mām repellit. Vnde Aui. scđo cañ. c. de oleo. Oleū ro. est bonū valde istillationi cerebri: z in principio apparationis apostematōis. z supra fen. 1.

fen. i. sepe hoc inuit. Idē videt eē de intentione. S. 13. tēra. Vltimo cap. q. si caput habeat cōplētionem malam calidā: vnde mittat oculis acre. i. calidū 2 acutū reuma: non opz capiti ponere medicinas acutas calidas sicut synapin 2 afodillū: vt ponit trāslatio arabica: sed vt dū est oleo onfancino 2 hispano 2 rodino 2 rosato oleo. Itē Hilbertus lib. 3. de doloribz oculorū. docet in mā frigida applicari frōti oleū laurini 2 nardinū: ergo in mā calida posset applicari oleum ros. nō. n. videt magis rō de vno q. de alio. / Scdō vt q. possimus vti oleo ro. super oculo de mente Rasis scdō ptinen. in pluribus locis. Vnde auctoritate Isaac docet miscere oleū rosatū cū lacte 2 oculis imponi. Idē sentit secūdo Viaticū. primo cap. vbi vitellū cui cū oleo rosa. docet supponere. 2 Aliuc. infra in hoc cap. Itē Ali. supra. cap. de cura p̄urbationis. docet apponere lanā in fūlam in oleo rosato. / Tercio videt q. oleū ro. possimus in aures instillare: qd illud qd pōt dolozē oculi mitigare cōuenit in cura obthalmie: sed distillatio olei rosati in aurē est h̄mōi: qd probat. nā si in oculo sit doloz de materia frigida vt de aliq. ventositate grossa. si in aure ponat aliq. medicamen calidū distillatiū vt ositātū p̄fert 2 mitigabit dolozē. vt. S. 12. terapē. vlti. cap. vbi dicit. Scire vō opz pharmaci qd est diacastoreū. i. p. castoreū nō solū aurium dolozē mitigare: sed oculorū 2 dentū instillatū in auribus. Vult igit Rasis q. castoreū medicamen si in auribus distillet mitigabit dolozē oculorū factū a ventositate frigida grossa vt ipse ibidē inuit: ergo eadē rōne oleū ro. instillatū in auribus mitigat dolozē factum a materia calida. Amplius si oleum rosatū noceret positiū in aures: hoc esset q. sui frigida tē cōstringeret materias: vt vī. A. sentire: s. ex hoc nō opz phiberi. / Primo q. nō est multe frigiditatis: imo ponit quasi rēparatū in frigiditate: vt Aliuc. 2. cañ. c. de oleo auctoritate Rasis. qd simplici medicina. c. 4. scdō distin. Scdō nō opz ex hoc phiberi q. nos videmus q. in materiis calidis veniētibz ad oculū auctores p̄cipiūt q. p. nares trahant medicame frigide. Vñ Soar lib. 8. c. de repleione cōiunctiū cū apostemate. c. 29. dicit. Et si in naris inieciō colyriū in auribus: multo magis faciet hoc veniēre membris positiū in naris. Tercio q. membris est medicā frigida in secūdo gradu fm Serap. vel in tercio gradu fm Albuniar. far in suo de simplicibus cap. de medicinis oculorū. / In p̄m p̄dictorū est. A. hic vt infra. c. de rupturis conee. Itē Soar trac. 8. c. 3. dicit q. ingere cū oleo aliquo phibitū est in oī mēbro in quo cholera dominat: sed in aliqua obthalmia pōt dominari cholera in capite vel in oculo: qd inuicē nō erit fida nec in capite nec in oculo. / Propter solutionē istarū p̄dictionū est p̄siderandū. / Primo q. in oleo duo p̄sideramus. Vñ est ipsius oleagineitas. i. sua substantia sua viscositas. Aliud est sua virtus quam bz ex rebus fecit mistis sicut est virtus sp̄iticiā 2 frigiditā in oleo ro. 2 virtus resolūendi in oleo camomille. Dico igit q. oleū quodcūq. ex parte sue oleagineitatis nocet in obthalmia: siue sup caput siue sup oculos siue in auribus. Rō est q. ex hoc oleū bz oppilare 2 retinere vapores qui transpirat vel transpirant per poros capitis 2 per aures 2 hoc multū facit oleū per sui viscositātē subtile 2 adherentē: 2 q. non resoluit cito a poro immo illū diu obturat. 2 iō Aliuc. q. timet ab oleis talē oppilationē docet facere iniectiones 2 postea abstergere vt plus remaneat virtus olei q. sua corpulētia. singulariter etiam oleum nocet oculis oleagineitate q. est mordacitatis: vt supra declaratum fuit. Si autē olea considerent quantum ad p̄prias virtutes vt sic p̄nt conferre 2 possumus eis vti. / Ad cuius declarationem est intelligendū q. obthalmia vel est futura fieri: vel sit actu: vel iā est facta. Sigdem sit futura tunc in regimine corporis huius possumus super caput 2 in auribz apponere olea vel calida vel frigida fm q. dispō dicat. nam potest obthalmia esse futura fieri: q. alicuius corporis complexio est frigida multū: vñ timetur ne in eo flegma admetur 2 postea fluat ad oculum 2 in tali corpore. Vel flegma iam est in capite cōgregatum: lz ad oculos ipe perit fluere: 2 hoc tu cognosces per signa repleionis flegmatis fm caput que habes supra sen p̄ma: 2 in tali dispositione nō puenit aliq. oleum capiti apponere: q. nō oleum frigidū in cōplexione: q. noceret ppter frigiditatem cerebri: nec oleum calidū: quia eliquaret illā materiā 2 faceret eam versus oculum fluere. vel in capite istius nodum materia est aggregata: sed suspicaf q. congreget vel pauca materia cōgregata est. vel si fuit multa purgasti eam: 2 tūc dico q. caput eius totū possumus inungere cū oleis calidis resolutionis illius pauce materie: q. enim pauca est non timetur de illius eliquatione. Confert etiam talis inuicē quia malaz complexio nem frigidā capitis rectificat. Vnde supra Aliuc. in foda frigida cū oleo ruthe docet caput inungere: 2 quādmōdū viri de vinctio ne capitis: ita oī intelligi de distillatione in aure: sed sup oculo nō est curandū aliq. ponere: ex quo nōndū aliq. obthalmie icēpit

nisi forsan in oculo esset aliqua dispositio per quā paret ad attrahendum vel recipiendum illam mām: tunc enim poteris sibi instillare cum eo quod sibi conuenit. / Potest etiam obthalmia esse futura ex calore capitis attrahente vel generante materiam calidā: 2 in hoc dico q. si sit timor de obthalmia: q. caput suo calore materiam trahat 2 nodū traxerit: vel q. materiam debeat multiplicare 2 nodum multiplicauerit possumus vti oleo rosato super caput: 2 instillando in aures ad rectificandū malam cōplexionem calidā que in capite est: 2 ad hāc itentionem etiam Galenus dicebat vti oleo rodino ad caput. vnde ibidem ponebat. Aliquādo quidez cerebri mittit reuma: 2 oportet quidē hanc crassam corrigere ep̄thimatis. i. ipositionibus totius capitis. Et Rasis. 2. p̄ti. secūdo caplo. quando morbus oculorum est prolutus 2 in corpore non est superfluitas debet curari caput: q. si acquiuit malā cōplexionem calidam balneetur cū aqua dulci 2 oleo rosato ad alterandū cōplexionem pungitiū humozis. Si autē generauerit cerebrum iam materias in capite vel traxerit siue sint pauce siue multe: dico q. nō est tutū vti rebus ifrigidantibus 2 stipticis vti oleo rosato: nec super caput nec in auribus. Ratio est: q. talia lz iuuent remittendo calorem cerebri: tñ nocent q. materiam premunt que non minus poterit ire ad oculos q. ad aliam partē: imo magis q. p̄sup ponitur q. isti sunt ad obthalmiā preparati. Vnde vidi multos in frenesi in qua cogimur vti repulsiuis q. superuenit obthalmia in ambobus oculis vel vno ppter materie exp̄sionem. Et iō terxus Rasis statim allegatus debet sic exponi. Aliquādo quidez cerebri mittit. i. mittere pōt reuma. Et opz quidē hāc rē. ante q. materia in capite aduenit. Et pōt cōuenientius fieri hec exp̄sio: q. post q. mā est in capite que ad oculos bz fluere: tñ nō est itēcio ad corrigēdū malam cōplexionē cerebri p̄mā q̄tum ad opus: s. est itēcio ad euacuandū mām a capite: 2 phibere ex hoc ne ad oculū vadat 2 ea euacuata cōplexionē rectificare. Et qbus apparet q. multū differt vsus oleorū calidorū resolūentiū 2 frigidorū repulsiuiū sup caput in mā que est futura fluere. Nā si sit mā calida pauca vel multa p̄gregata circa pres capitis nō possumus secure vti oleo rosa. nec alio repulsiuo ad caput nec in auribus: 2 hoc timore exp̄sionis versus oculos. lz minor timor sit cū mā est pauca. Sed in mala cōplēne frigida capitis: si aliqd de mā frigida sit in capite: dūmodo sit pauca securius possumus vti oleis resolūtiuis. / Vñ qualiter olea se habeant 2 obthalmiam futura: videndum est de obthalmia que actu sit de qua plus curaf. Dico igit q. in obthalmia q. actu sit possumus sup oculo ponere oleū rosatū. Rō est: q. pōt repercutere mām 2 oculū p̄fortare: 2 hoc p̄prie qm mā est calida: 2 q. oleū est de mordacitatis opz cautelose illud applicare oculo. Et p̄ ex pte loci: q. securi est clausa palpebris supapponē. Scdō ex pte re: cū qbus miscet: q. misceat cū rebz remouētibz mordicationē sic multi auctores miscere docent cū vitello oui: vt Rasis scdō cōtinētis. ca. 2. auctoritate Joānis. lz vitellus oui. cum oleo ros. pueniat in declinationē obthalmie calide: vt a Serap. sumitur trac. 2. l. c. Aliq. docemur miscere cū lacte sicut ibidē docetur auctoritate Isaac. Tercio ex pte modi quo fit applicatio: quia docet q. nō ifundi lana vel bōbyr. s. ex p̄p̄a: postea iponaf in oculo: que oīa dabat itelligi Rasis in hoc sermone scdō p̄tine. 2. c. Solis violaz recētū cū lacte iuuēcule 2 oleo ros. madefacta bōbyr in eo supponaf oculis. Dixit igit supponaf 2 nō dixit instillet. Dico tamē q. nullū oleum possemus apponere capiti: nec in aures distillare qm obthalmia est in fieri. nā vel apporimaref aliq. oleus calidū in virtute vel oleū frigidū. / P̄tō qd oleum calidū nocet siue sit calida siue frigida. nā mām fluentē agitādo 2 eliquādo facit magis fluere: 2 cū hoc poros magis obturat qd est cōe nōcūmētū oī oleo. posset tñ mā frigida esse pauca: ita q. per viā resolutionis traheret ad p̄m 2 phiberet a fluxu ponēdo aliq. oleū calidum in aures vel ad caput: 2 hoc relinquit estimationi. / Nocet et oleū frigidū quia mā esset calida. Rō huius est: q. exp̄imit eā versus oculū nō minus q. versus aliā p̄tē. res enī debētes repercutere debēt occurrere a p̄e ad quā mā vadit: nō autē a parte a qua mā venit. / Cum ergo mā fluat a capite vsus oculos nō est pueniēs capiti applicare oleū ros. q. ex hoc mā magis in oculis fluat. Et q. et appet q. oleū ro. si tūc ponaf in auribz vhemētē nocet. Nā auris cōiēcat cerebro versus prem posteriorē: q. nervus auditus oriē a quo pari nervorū: vt Aliuc. ponit p̄mo cañ. fen. i. cap. de anarthonia nervorū cerebri: oleum ergo rosatū repellit mām ita ad partē anteriorē cerebri sicut ad posteriorē 2 magis ad anteriorē: q. mā habet illuc cursum: hoc ergo est qd Aliuc. voluit dicere. 2 distillatio olei in aurē: 2 si sit rosacū ē magni nōcūmētū: qm magnificat obthalmiā. s. p. impulsione materie versus oculos 2 cōstrictionē vapoz. Ex qbus et appet q. quito in capite 2 corpore est maior replecio: ita oī istoz oleorū appositio 2 distillatio in aurē magis nocet. / Vñ de obthalmia fiente oportet videre de obthalmia facta.

Gentilis

Dico qd si obthalia sit facta ita qd tota itetio mediet sit ad mām que est in oculo z non sit itetio ad caput nec ad alia membra: tūc non expedit capiti apponere aliquod oleum nec aliquod medicamen nisi forsan noua surgeret intentio pteusua de qua prius diximus: nec et ad resolucendum illam materiam ab oculo est necessarium vltimum aliqd oleum ponere in oculo: z hoc qd auctores fecerunt colyria appropriata in resolutione materierum ab oculo z alias medicinas que suo loco apparebunt: ideo nō expedit vti oleis. ad hoc quidam tamen vtuntur oleo balsami in resolutionibus materierum vt post declarabitur.

C Sed circa predicta dubitatur. diceret aliquis quare oleum rosa non posset poni ad frontem ad repertendum sicut possunt ponit scripta alia: vt Auicenna ponit z precepit supra capitulo de cano nibus vniuersalibus curationis oculi. z infra etiā ponet. Ad hoc respondetur infra. Notandum tamen qd cū loquimur de oleo rosato precipiendo eius visum aut prohibendo: intelligo de oleo rosato communi z visuali quod fit in communem descriptionem Nicolai. in alijs enim oleis rosatis possent esse alie virtutes cum quibus possent aliter iuuare vel nocere quas ex illorum oleorum compositione consideres fin diuersos auctores. Ad rationes in in contrarium apparet solutio. Ad primam qd concessum est qd capiti possumus quandoq oleum rosatum applicare. Ad Hilbertum dicendum qd olea calida docet applicare fronti quando materia frigida est pauca: cuius signum est: qd vomitus z euacuatio nes vult precessisse. Ad tertium concessum est. Ad quartum dicendum est dupliciter. primo qd in dolore oculorum humoreali nō compedit appositio rei calide in auribus: sed in dolore de materia veniosa. scilicet que non habet materiam multam a qua eleuetur. Vel aliter qd non est simile de appositione frigidorum in auribus z de appositione calidorum quando materia est in fluxu ad oculos: quia olea frigida premunt materias in cerebro z mouent eas versus oculum quantum que sunt non esset vehementer multa: vnde nocumētum habuit ille de quo recitat in libro de mirabilibus Rasis. Sed oleum calidum stillatum in aurem in materia frigida si sit pauca potest facere aliquam diuersionem ad contrarium per viam resolutionis. Ad quintum dicendum qd oleum rosatum prohibetur: qd frigidum repercutiuit. Cū dicemus non est frigidum multum. Dicendum qd verus est: sed est tantum frigiditas qd potest materiam repercutere: z non est dubium qd magis noceret si esset magis stipticum z frigidum: ideo. Adicebar. Et si sit oleum rosa. quasi nocet. Et cū dicitur qd auctores precipiunt frigida z repercutiuit per nates. dicendum qd ipsa sunt conuenientiora qd per aures: qd occurrunt materiabus ex parte conuenientiora. vnde magis possunt ab oculo repercutere versus intus. Ad Henricum dicendum in contrarium qd timet olei viscositate adherentem. suus etiam sermo est valde mirandus.

C O si fuerit materia procedens ex membro: tunc oportebit vt euacuetur membrum illud z trabat ad contrarium partis cuius qualibet re. f. per clystere aut floborhomiam z alia. Et fortasse non sufficit sōmia ex cephalica z est necessaria sōmia arterie timporis z auris ad abscindendū viā p qua aduenit materia: z illud qd materia aduenit oculo per arterias extrinsecas.

C hic Auicenna ponit tres conuenientes in prohibitione cursus materie z tractu ad contrarium. Et primo facit hoc. Secundo quoddā declarat. ibi. (Cumq voluntas.) Considerandus qd Auicenna duo docet facere. primo scilicet euacuare membrum: si a membro fuerit procedens z nō fuerit p viam pgestionis in oculo. Secundo docet incidere arteriam. per primam operationem duas intentiones percipimus: qd trahimus materiam ad contrarium. Secundo qd cursus prohibemus. v. g. si epar mittit sanguinem ad caput z oculos opz te floborhomare venam epatis: ex qua floborhomia trahitur materia ad contrarium sui cursus: ex hoc prohibet etiam ire ad oculum z est quasi vnus actus. Et eodem modo si cerebrū est mittens floborhomam venam cephalicam. Et qd somachus z partes intestinoz possunt quandoq esse membra mittentia: ideo quando euacuamus z diuertimus cū clysteri. Similiter et qd alie materie a sanguine possunt esse ille que ad oculum vadunt: ideo qd euacuamus z diuertimus cum pharmacia. Et qd aliquando diuertimus cū ventosis cum scarificatione: aliquando sine: aliquando etiam per forationes z ligaturas sine euacuatione sensibili a membro: ideo Auicenna dixit cum qualibet re. f. per clystere aut per floborhomiam z alia. Dico secundo qd Auicenna docet aperire vel incidere arteriam timporis vel auris. z per hanc operationem principaliter habemus

Super tertio

prohibitiones cursus materie ad oculum: qd clauduntur via vide currit: non autē ex hoc habet manifesta diuersio ad primum: sed aliqua diuersio possit dici. Notandum tamē qd Auicenna dixit fortasse: qd possibile est qd per floborhomiam solas cephalice materie sit tracta ad contrarium: z facta sit prohibitio cursus vt non idigamus incidere arteriam. Si ergo materia que fuit ad oculum sit multe renouationis vadens ad extrinsecas arterias: z ille arterie sunt quasi dilatate z disposite ad portandū materias sicut ductus portant aquam: vt sumitur a Rasi secundo continentis secundo capitulo. oportet incidere eas: qd floborhomia non sufficit de cephalica nec de alijs venis zc.

C Dubitatur: vtrum in obthalia quādo clysterizamus debeamus facere clystere lenitiuum solum vt ex castia z oleo communi vel violato z zucchero rubeo vel aqua ordei z cōsimilibus: an debeamus facere clystere acutum: vt cūz biera z benedicta: aut acutius vt cum agarico vel centaurea vel colloquintida z similibus. Vel detur qd lenitiua clystera sint fida auctoritate Mesue ca. de obthalia. vbi dicit. lenificet natura quantum possibile est cū facilitate. Itē qd magis agitat non cōpetit: s. clystere acuti est tale cū flāmet. vnde etiam prohibetur in frenesi principio z conceditur lenitiuum: vt Mesue. cap. de cura frenesi. In primum est Rasis. z cōtinē. z. ca. vbi dicit. purge vter cū medicina violata vel clysteriuiolento. Idē ē infra ponit clysterizare cū clysteribus violētis. Dicendum qd in obthalia cūz clystert: vel intensius ad secum educationem z sic sufficiunt clystera lenitiua: vel ad materiez dissolutionem z euacuationē z sic potes vti clysteribus fortibus. Notandum tamen qd securius possumus vti eis quando materia est digesta: vel aliquater digesta qd omnino in principio: z hoc ideo qd mā magis est apta euacuationi z minus timetur sua agitatio: ideo Rasi. i. terap. ca. s. tertie distū. In materiabus circa epar faciebatur clystere acutum maxime in declinatione digesta mā in principio tamen vtrum non sic tute: z hoc esset quādo non possemus aliter euacuare: vel qd materia esset multa: vt cū alijs cōtionibus videmus clysterioz indigentiam. Ad primum dicendum qd Mesue loquitur de lenificatione ventris qua intenditur intestinoz mundificatio. Ad rationem dicendum ad presens qd non est simile de frenesi z obthalia: quia cum frenesi est febris cōtinua: ideo de inflammatione ex clysteri acuto magis timetur: z per psequens de agitatione materierum.

C Liqz volūtas adest incidēdi arteriaz capitis: opz vt radat caput z plderet que illaz paruaz arteriaruz sit magis pulsans z maior z calidior z incidat z pueniat ad finem in eius extirpatione si est ex eis que inciduntur z sunt paruæ nō magne: z quādo inciduntur illa que est sup tempus opz vt liget in primis: deinde abscindat postq eligat illud cuius preterit rememoratio. f. vt sit post euacuationē z abscindat maior minor z calidior earum: z opz ante incisionē vt stringat qd est in ea inferius cum filo firmo in longitudine z dimittatur ligatura in ipsa: deinde incidatur qd est post ipsam. Et cū putrefit l. vt afferat strictura: z ipsa quidem est necessaria in ea que est maxima. In parua sō sufficit vt p funde scarificet quatenus currat qd in eis est de sanguine. Illud enim qd qd pprimū est inuamēto ventosorum in nocra z positioni sanguifugari sup frontem.

C hic Auicenna declarat quoddā qd ipse dixerat. fortasse opz incidere arterias quare vult ostendere modū incidēdi eas z cōditiones que requirunt. Et p facit hoc. Scdo qd qd nec floborhomia nec incisio arteriaz sufficit: ostēdit quid sciendum. ibi. (Et qd nō sufficit.) Ad intellm pme pte plderatū qd Auicenna in incisione arteriaz capitis in glie nos docet tria. primum est quas arterias debem incidere. Scdm qd debeamus incidere. Tertium quādo fieri ista scilicet. pmo dico qd docet arterias qd debem incidē. Notificat aut istas arterias ex tribus. pmo ex parte situs: qd sunt circa pres timpoz vel auriū: z b certificat visu z tactu: vñ docet radere caput vt totus pcessus arterie melius appareat. Notificat eas scdo ex quantitate: qd tam pua arteria qd magna potest incidere: diuersimode tū vt apparebit. Tertio notificat eas ex motu: qd plderari qd sit magis pulsans z que magis appareat dilatata: z illa est incidenda: qd ex hoc significat qd mā portat ide ad oculū. Scdo Auicenna docet qd debeamus incidere istas arterias. sunt aut quatuor cōditiones in hoc attendende. Una est qd floborhomia z alie euacuationes nō pueniunt.

rint. Ex hoc significat prius mae motus et innouatio ad oculos: unde Aui. forasse non sufficit homia et est necessaria homia arterie et. vel incisio vel flomatio vt apparebit. / Secda conditio est qd quando tu incidis arteria corp' sit plus sufficenter euacuatu. Ratio est: qd si corpus esset plenu posset ppter dolore et comotione facta in loco incisionis ma multa ad caput trahi que per illas venas et arterias disruptas fluere: unde dicit. Ut sit post euione cui euionis preterit rememoratio. s. statim supra: vel preterit ex ca. vniull pmi libi: qd euatio particularis d' sequi post vsem. Incisio autem vel extractio arterie timpoz particularis euatio est. Unde Rasis 2° ptine. Et hec. s. incisio venaru timpoz d' fieri post euione tot' corporis. / Tertia padio est qd ma ferat ad oculum per arterias extrinsecas: qd si per intrinsecas. s. intra os capitis ferat illa incisio non pferet. Unde Rasis 2° ptine. ca. 3. Si ma spargit per venas ocultas que descendunt sup nervos. s. obtritos non valet hec cura. b dicit hic Aui. qd ma venit oculo et. / Quarta padio est qd in capite non fit fortis dolor: qd agitado mam posset dolore illi augere: vti alia mala accidentia fieri possent. hac pditione ponit Rasis scdo ptine. cap. 3. dices. Et suda accidit fortis in morbis oculoz non curret paties cu extractione venaru timpoz donec minget suda: qd inducet patiet magnu nocumetu. / Tercio Aui. docet qd iter d' fieri ista incisio. na arteria que icidit aut est parua aut est magna. Siquid sit parua pot' ex toto extirpari. i. magnu frustu de ea pot' eici: unde Aui. perueniat ad finem eius in extirpatione: si est ex eis que icidunt et sunt parue. Si vo sit magna non pot' extirpari. causa est qd maior de illis arterijs est pncipiu multoz alioz ramo: vti posset capiti nocumetu fieri per remotione vie spirituu et sanguinis arteriali: etia magnu frustu arterie maioris non posset amputari et extirpari sine magno labore et dolore. sufficit qd icidat ita qd pars a pre separet: et sit ligado sicut dices. hec dicta inuuit hic Aui. 2° Desue cap. de obthalmia. 2. Bal. 13. tera. circa finem.

Circa pedia sunt dubitationes. Prima dubitatio ytra medicus debeat facere vim sine oia in incidendo arterias timpoz vel arterias circa aures. Et est oim qd vel inuenit istas equal' pulsantes vel inequal'. Si equal' ita qd non possit coprehendere qd per vna eaz plus ferat ma qd per alia: dico qd plus d' incidere arterias timpoz qd circa aures. Rodo hui' est duplex. 1. qd ille arterie sunt vie magis appropiate partib' oculoz et immediatis portates ad oculuz. Secda ro: qd in incisione arteriaru timpoz non timeat sterilitas: timeatur tñ in incisione arteriaru post aures: vt sumit ab Aui. infra fen 20. ca. 3. Si aut inegit' pulsant: vnde in vna sentiat plus mor' et cursus mae qd in alia: dico qd si arteria timpoz sentit magis pulsans: et qd per ea mag' ferat ma illa d' incidere. Et si sentit qd per arteria post aure mag' ferat ma d' incidere illa que est post aures. hec est snia. B. 13. tera. cu dicit. Opy radente caput tangere arterias que posterius bin alterutras aure et que in fronte et bin timpoz. Quecuq' earu vo tibi appet calidior' alius esse et mag' pulsare illas incide. Ecce igit' qd Bal. non facit vim de loco arterie: sed vult qd illa icidat que appet calidior: et mag' pulsans: qd per illa ferat ma: et qd arterie timpoz plus coicant oculis qd ille que sunt post aures: io coiter medici plus icidunt arterias timpoz qd post aures. / Notandum tñ qd medici estimatio aliquid posset vide maior' vtilitate in incisione arterie post aures qd timpoz: qd veller facere aliquam diuersionem a partibus oculi plus qd faceret incisio vene post aures: hoc autem stat in sua estimatione.

Secda dubitatio est ytz debeamus incidere venas non pulsantes timpoz vel post aures. / Et vi qd non: qd auctores coiter arterias pncipiu incidi. / Amplius Bal. 13. tera. volens assignare rones qre incisione faciendo circa timpoz vel aures debemus ligare de filo serico fortis: dicit qd hoc est: qd in arterijs prius est motus. vnde si non ligant incise aperit osificiu. in venis aut cu sunt icise pot' claud osificiu sine ligatura facta cu filo. / In pium arguit: qd Aharauus in cap. de febel absolute dicit. Incidant vene timpoz. Rasis etia. 2. ptine. sepe incidant vene. Confirmat rone qd ma pot' per venas fluere sicut arterias. / Dicendum ad hoc qd in incisione haru venarum semper eaz incidit arteria sit incisio vene: sed non semper eaz sit incisio vene sit incisio arterie. Ratio est hec: qd sicut apparet per Bal. 16. libro de vtilitate particularum cap. 10. de distributione arteriaru. vene et arterie quando distribuuntur ad aliquas particulam semper mittunt ramos aliquos circunadiacentibus corporibus: sed vene mittunt ramos multos et magnos. Arterie vo mittunt ramos pauciores et minores: et causa est vt ipse subdit: quia omnes partes indigent nutrimento: non autem omnes indigent mensuratione et euentatione caliditatis per pulsam arterie vt particule frigide. Ex quo concluditur qd vbiq' est arteria circa particulas extrinsecas ibi est vena: sed non vbi est vena circa partes exteriores ibi est arteria. pauci eniz quida rami venaru circa cutim reperunt sine arteriaru ramis: vnde dicit cap. de

vtilitate venaru. vbiq' videris vas arteriosus ibi necessario est vena. paucis. i. gbusda venis diuisis ad ea que circa cutim sunt corpora absq' arterijs. Lu igit' arteria circa timpoz et circa aures non sit sine vena: et ramus arterie sit subtilior: qd vene et sit et mag' profundus: sicut et appet in arteria brachij non poterit medicus distingere arteria a vena: qd cu icidit arteria necessario icidit vena. Di co tñ qd non semper cu sit incisio vene sit incisio arterie: qd si inueniret aliquis ramus vene in timpozib' qui esset calidus et non pulsans dice remus qd per illa vena portat sanguis ad oculuz: et io incidendo illaz incidemus solu ramu vene et non arterie. / Sed tu dices si eaz illa vena eet arteria et solu plenitudo esset in vena posset cognosci repletio an esset in sola arteria vel sola vena. / Dm qd si vena esset plena et esset iuxta arteria sentiret pulsatio arterie pp plenitudinem in vena: et 13 arteria non eet plena: sicut et isto mo sunt dolores pulsatiui: vt appz scdo de iteriozib' ca. 3. Ex quo accipias qd si vis cognoscere vena non associata arterie sola esse plena sine arteria: et qd sola vena sit illa per qua sit transitus mae non pot' cognosci nisi qd vides via lata et calida et non pulsante. Sed repletio solius arterie vel solius vene associate arterie non posset forsan distingui: qd si vides vena pulsante lata et calida hoc posset esse pp mae in sola arteria: vel pp mae in sola vena cui arteria associat. / Ex qd aparet qd sola vena possumus incidere si aliqui reperit qd per illam sola ma ferat. Causa aut qre auctores noauerunt plus arterias qd venas est duplex. Una qd vtriusq' ma que vadit ad oculos per venas ista vadit per arterias. Et ro est: qd ista ma venit a partib' inferiorib' ascendo per ramificatione venaru et arteriaru. ma autem apta ascendere est ma subtilis que plus inuenit in arterijs. b est qd dicit Rasis. 2. ptine. ca. 3. Possibile est qd occasio pulsationis oculoz et earu dolor: sit ex sanguine calido ascendere ad caput: et multiplicat in ipsa vel ppijs arterijs: et ex tunc querere sunt vene et. et incidunt. Alia ca est et melior: qd rami qd icidunt in timpozib' v fronte vel post aures sunt rami satis magni et notabiles qd sunt rami vena et existit cu arterijs. rami. n. valde parui venaz non sunt cu arterijs: magni tñ non vi qd absoluunt ab eis. Et io icidendo illos ramos icidimus simul venas et arterias: sed dicit qd tunc vna incidit arteria ppter ea qd per pulsus iudicamus qd arterie appropiat. / Ad cotraria apparet solutio. Ad Aharauum oim qd per venas intelligit venas et arterias: aliquando enim vno noie nominantur.

Tercia dubitatio est: ytra incisio venaru pferat qm ma vadit ad oculos per venas intrinsecas. s. sub craneo. / Et videt qd sic: qd incisio illaru venaru pferat in passionib' capitis de ma intrinseca sub craneo: qd cade rone pferat in passionibus oculoz factis a ma intra craneu. Sed sic est qd illaru venaru incisio ad hoc coferat: qd pbal pmo auctoritate Aui. supra qui in cap. de suda per coitate ad stomachum docet incidere arterias timpoz: sed hocbus mittit materias ad partes intrinsecas capitis: qd colligat sibi per nervos sexti paris. Jte Rasis. 1. ptine. cap. 6. cap. de epilepsia facta a vaporibus stochi. docet hominare duas arterias que traesunt per craneu: sed iste non sunt nisi arterie exteriores que ramificauit per timpoz et per partes aures. Sed epilepsia fit de ma itra cerebrum: s. homia istaru venaru. pdest in mae itra craneu stantib'. Jte Rasis. 1. ptine. ca. 10. in dolore antiquo capitis docet incidere venas amboz timpoz. Sed dolores antiqui capitis sunt de mae itra craneu stantibus: vt notat est: qd a passio non posset multum antiquari. Incisio igit' istaz arteriaru videt vtilis: et qm ma veniat ad oculuz a partibus intrinsecis. / In pium est Aui. 2. Rasis. 2. ptine. vt sup allegatum est: imo dicit in. 2. ca. satis in pncipio. si accidit ex venis que sunt intra craneu impossibile est eoz cura. s. per venaru incisionem. Jde est de mere Desue ca. de obthalmia. Jde sentit Bal. 13. tera. in fine vbi dicit. Sed cu demu vasoz in pfundo iacentiu et desup simul cu nervis ad oculos venientiu fuerit hec passio nibil boz. s. incisionis venarum possibile est gerere: ideoq' difficile sanabilia omnibus talia reumata sunt. / Dm qd incisio arteriaru timpoz vel auris vel frontis maxime et per se pferat in passionib' reumatis oculoz factis per cursuz mae per venas exteriores. Rodo est: qd incisa vena phibet cursum. Et quo apparet qd per se non pferat si ma veniat per intrinsecas venas qd ex hoc non collit per se ille cursus. Dico tñ qd ex qda pntia: et per accidens pot' pferre. Et hoc pp duas cas. Una est qd tructis illis venis diminuit oculo nutrimentum: qre pot' se puertere super mae que venit ad eia a partib' intrinsecis et psumere mag' ea. Secda ca: qd si locus incisionis dimittatur apert' et pcurat in eo sanies tñ sit mae mudificatio per illa parte ex qua euione et mudificatio pot' ma ab oculo diminui. Vel per ipsas partes tñ extrinsecas vel per coitate venaruz que eunt per via comissure: cui comissure timpoz coicant mediante pniculo extra craneu situato. Ex qd opy colligere qd si materia fluat ad oculuz a venis extrinsecis: et solum velis cursum phibere sufficit facere incisionem et statim regenerare carne. Si aut vis qd de.

Gentilis

mā que est circa partes oculi euacuet per locū incisionis: opz ge-
nerare ibi sanie: z ponere ibi medicinas attractiuas. Et id Auicē.
supra cap. de cura fode per cōtate docebat sponere in loco vbi il-
le vene cauterizant sarcocollā z crocū z aliq̄ stipitica. sarcocollas
gdē z crocū ad maturationē z attractionē: stipitica autē pio tūc ad
phibendū fluxū sanguinis. Et per hunc modū pōt teneri q̄ caute-
riū z incisio illarū venarū pferit in egritudinib⁹ de mā sub craneo
z passionib⁹ oculorū etiā de mā ab intra fluente. Et per experien-
tiam ego vidi hoc z audiui a quibusdam expertis oculistis q̄ ipsi
inuenerunt inuamentum in passionibus oculorū de materia ab in-
tra veniente per apertionem illarū venarū. / Et quibus sol-
vantur contradictiones que vident esse inter auctores.

Du^m 28^m Quarta dubitatio est vtrū possimus incidere arteriā magnā in
tēpore vel post aures. / Et videt q̄ nōq̄: Aui. dicit q̄ p̄sideretur
que illarū paruarū sit maior: q̄ vult q̄ nulla magnarū icidi possit.
Amplius arteria magna est deferēs spiritus ad multa mēbra: sed
illa incisa oīa illa mēbra possent periclitari. / In p̄rariū arguit.
p̄rio q̄: Desue magnā aut parū docet incidere. Itē ligatura ar-
teriarū cunctū ad mēbrū q̄tūcūq̄ sit magna arteria nō facit nocu-
mentū: vt ponit Gal. i. libello de vtilitate pulsus. i. c. q̄tūcūq̄ ma-
gna arteria capitis incidat vel liget nō videt q̄ inde debeat eē du-
biū. / Dōm q̄ oēs arterie que sunt in timporib⁹: z post aures p̄nt
dici parue cōparate ramo earū qui est in collo a quo ipse ramifi-
cant. nā ramificatio arterie timporū z et circa aures ē ab arterijs
carotidis. i. subethicis fm q̄ ponit. B. 16. lib. de vtilitate p̄ticularū
12. ca. Arterie autē que sunt subethice magne sunt: q̄tū ad B. Aui.
hic oēs arterias timpoz z circa aures vocat paruas. si autē iste ar-
terie intra se cōparent vna earū resp̄cū alterius d̄z dici magna et
minus parua. C. Alterius p̄siderādū q̄ arteria dupl̄ pōt dici ma-
gna. Vno mō nāliter: q̄ est sicut stipes resp̄cū alteri. Alio mō ac-
cidētāl̄: q̄ per cursū mae z repletionē est dilatata z facta mai-
festior. C. Bis habitis dico q̄ arteria magna pp̄ cursū mae z re-
pletionē illa d̄z incidit siue sit cū B. magna nāliter: siue sit de paruis
nāliter. z rō est: q̄ talis incisio fit ad phibendū cursū: sed cursū nō
pōt phiberi nisi incidat via vñ currit mā. talis autē est arteria ple-
na vt supponit: z iō auctores nō p̄siderauerūt: an arteria sit ma-
gna vel parua ex nā: sed an sit repleta z per eā currat mā: q̄ illam
debes incidere. Lognosce autē q̄ sit repleta: q̄ apper lata pulsans
z calida: vt Aui. pōit. vñ. B. 13. tera. circa finē. opz autē radēt caput
diligēter tāgere arterias que posterius fm alterutraq̄ aurē: z que
in frōte z fm timpora. Quēq̄q̄ vñ earum tibi apparēt calidiores
alijs esse: z maḡ pulsantes illas icide. Ecce q̄. B. solū attendit que
arteria sit plena per quā fert mā. C. Sed tu dices si per venas fer-
rat mā frigida quō potero illō cognoscere: q̄ mā frigida nō facit
apparere pulsationē nec calidiorē arteriam. / Dōm q̄ signa que
Aui. ponit significāt mām que fert eē calidā: z B. q̄: vtrūq̄ illū
p̄tingit fieri a partib⁹ inferiorib⁹: vt supra dictū fuit. Et B. videt. B.
sentire p̄allegato loco. dices aliq̄ calidus sanguis z vaporib⁹ ple-
nus ad caput fert z supabūdat maxime fm arterias in quo vtilis-
simū inuentū ē a medicis arterie incisio. si autē quicq̄ aliq̄ mā flegma-
tica per venas portaret: z nō eēt alia via curādī etiā icisione fieri
opz: vt notū est: vel si mae fride infecissent arteriale sanguine: vt
Scrap. p̄mo b̄ euarij. 9. cap. C. Ad p̄ia iducta apper solo. Ad au-
toritatē Aui. iā est dictū. / Ad rōnē dōm q̄ per alios ramos. p̄ce-
dētēs a stipite poterit portari spūs z sanguis: z et per poros sicut
appet in his q̄ per icisionē vel ruptoriū ex hernia curati fm p̄es
inferiores testiculorū nutriri p̄nt: imo quicq̄ aliq̄ simile sp̄mati ab
eis resudat: vt ab vtroq̄ latē curati aliq̄ humiditatis emittūt in
coitū: quīs forsā illa humiditas non veniat a testiculis: z iō si ali-
qs eēt infelix in mō ramificationis arterie z vene timporū: z p̄ ve-
nā iuxta obricū parū de nutrimento veniret ad oculos: iste posset
eē in periculo per icisionē maioris arterie vel vene timporū: sicut
ego vidi hoīez cui post icisionē vene i timpore oculus icēpit pul-
ficari nutrimentū defectū: z in fine tot⁹ oculus est ericatus. Ego tū
i excusationē medicī operātis dixi fuisse nō pp̄ icisionē: s̄ pp̄ ma-
litiā passionis in oculo. Et poterat B. defendi: estimatio tū plus in-
dicabat q̄ esset nutrimentū defect⁹ ex vene icisione. Istud tū raro
credo p̄tingere z nō posset p̄videri ab aliq̄ medico: z iō nō dubitet
medicus ex hoc vbi nocumentū videt: sed secure icidat. / Ad rō-
nem in oppositū nō rīdeo: q̄ non est p̄ra nos: s̄ falsum ponat: vt
videat fermo. B. illud sonare: alia tū est ibi sua occulta intētio.

Du^m 29^m Quinta dubitatio est vtrū q̄ ligamus arterias debeat fieri vna
ligatura vel due. / Quidē q̄ vna de itēione Aui. z videt p̄sonum
vñ. B. 13. tera. / In d̄iū Desue ca. de cura obthalmie. vbi dicit.
si fuerit ex arterijs magnis liga cūz filo de sirico in duobus locis.
/ Propter solonē notādū q̄ diuersimode hodie arterie iste p̄ci-
dunt. Quidā solū icisione faciūt cutis z arterie simul: z iplēt locū
icisionis tasis de bombyce vel filis. Et qdā cū albumine qui iun-

Super tertio

dunt tasis. Et qdā vñ alij sunt q̄ solū cutim icidūt z arteriā acce-
piunt cū vincino vel cū digitis de qb⁹ fuit Jhesus haly tracta. vlti.
25. cap. Et sunt qdā qui incidunt eā: z vtrāq̄ partē cauterizāt. Alij
sunt qui ligant eā: z isti sunt duoz modoz. Quidā ligāt eā in duo-
bus locis: z in medio faciunt incisionē: vt docet Desue. Quidā li-
gant in vno loco z faciunt incisionē sub ligatura versus oculū nō
versus stipitē arterie: sicut Auicē. docet: z hoc est qd vult dicere.
Opz vt stringat qd est in ea inferius in lōgitudine. i. fm longū cūz
filo zē. vel cū filo siricino in lōgitudine. i. cū filo siricino lōgōita vt
pendeat extra icisionē: z dimittat zē. vt arteria nō possit aperiri:
deinde incidat qd est post ipsam. i. ligaturā. post. i. versus oculū.
Quidā vñ sunt qui cauterizāt cutim z venas sine alia incisione. Et
in cauterio qdā faciūt vim volētes q̄ sit ex auro: vt Hilbert⁹ lib.
3. hary vñ diuersitas est inter solā incisionē z cauteriū: q̄ cauteriū
est magis securū in p̄mo occurso a phibitione fluxus sanguinis:
z q̄ p̄parat ad sanationē faciendū efcārā. / Inter ligaturā vñ vna
z duas est differētia: q̄ si vis venā versus oculū euacuare fac vna
solā ligaturā vt ozificū vene incise versus oculū remaneat aper-
tum: vt illā venā possis euacuare si credis ibi sanguinē malū esse.
si autē hoc nō vis fac duas ligaturas: vt Desue precipit. In hac
autē p̄cione oportet vñū generale attēdere. p̄mo q̄ quocūq̄
modo potes facilius expediti z sine maiori molestia fiat. Oportet
scdō etiā attēdere iuxta mōrē. Quidā enim sunt qui omnino ti-
ment cauteriū. Et quidā qui oīno timent ferrūz incidēs. hoc inue-
bat haly. in sermone generali in thegn. tracta. 3. 137. cōmē. T̄er-
tio opz attēdere dispositionē rēpōsiti: in hōa enim estatis non est
tūc cauterizare: vt Auicē. inuit supra cap. de cura eūz. p̄pter cō-
munitatē. / Et quibus apparet solutio ad cōtariū. C. Ultimo cō-
siderandū q̄ littera que dicit: ipsa necessaria est in ea que est ma-
xima: pōt dupliciter c̄poni. p̄mo vt velit dicere q̄ ipsa ligatu-
ra est necessaria in maxima obthalmia: z B. vt ex toto fluxus p̄bi-
beat. In parua vñ. f. obthalmia sufficit vt p̄funde scarificet. i. ar-
teria: nec expedit vt liget z incidat: q̄ mā nō est multa. Scdō mō
pōt c̄poni: vt velit dicere: ipsa ligatura est necessaria in maxima
scz arteria: z hoc p̄pter timorē fluxus. In parua vñ arteria suffi-
cit zē. quasi dicat nō expedit illā incidere: sed solū scarificare: z cū
vētosa inde accipere materiā. / Et quo appare quid vult dicere
illud enim. In hoc enim Aui. sua dēt vētosa quādoq̄ ponēdas
esse in nocra. i. circa partes colli. Nocra enim est locus vbi collus
cōiungit humeris. Suadet etiā p̄funda ligas ponēdas esse frontis:
q̄ tales vētose z sanguifuge p̄hibēt cursū z materiā euacuāt.
Istud ergo. f. scarificatio venarū timpoz vel illud. f. incisio venaz
timpoz z maxime cū cauterio. primū est in inuamentū vētosa-
rum zē. i. inuuant sicut vētose zē. q̄ phibent cursū z materiā eu-
cuan a loco. Dixit autē quādoq̄: q̄ cū debite sit z cū materia non
est multa nec vt forma scarificatione p̄funda mā educat: z nō at-
trahat plus de materia q̄ sit illud q̄ per scarificationē educit.

C Et quando non sufficit illud qd fit fiat slobothomia
ex lachrymalis angulo z ex vena frontis: cū tamē ven-
tose nocre sunt vltimi inuamenti.

C hic Auicē. ostēdit quid sciendū quādo p̄dicta remedia nō suffi-
ciunt. C. Ad cuius intellectū cōsiderandū q̄. A. duo inuit. p̄mus
est quid est sciendū quādo p̄dicta remedia nō cōferūt. v. g. nec flo-
bothomia nec incisio venarū: q̄ debet aperiri vena lachrymalis
domestici: que est multū manifesta vena: vel vena frontis. f. pro-
pinqua supercilijs. Et causa est: q̄ si ista remedia nō cōtulerint: si-
gnificat q̄ materia est multa circa partes oculi que poterit eu-
cuari apertione venarū p̄pinquarū. f. lachrymalis z frontis aut
vnius earū fm q̄ tibi videbit. / Secundū qd Auicē. occulte inuit
est qdā remediū quo multū debemus vt iudicio meo quādo ra-
les operationes particulares facimus circa caput. In istis mor-
bis malibus oculorū hoc remediū est appositio ventosarum circa
collū. In obthalmijs. n. que prelanē z in quibus incidimus venas
timpoz z slobothomiam lachrymalis venas vel venas frontis
est timendū cōtinuo de nouis tractib⁹ materiāz ad oculū taz p̄-
pter operationē z cōmōtionē quā facimus q̄ p̄pter debilitatē z
aptitudinē oculorū ad recipiendū: z ideo est vtile sepe facere ap-
poni ventosas ad collū cum scarificatione vel sine fm q̄ tibi vi-
detur: z hoc est qd Auicē. ibi inuēbat cum dixit: cūz tamen ven-
tose nocre sint vltimi inuamenti.

C Unqz prolongatur egritudo ad ministrantur sicut in
quibus ponuntur es vstium et atramentum vstium: et
quandoz sufficit facere alcohol ex aloē solo.

C hic Aui. ponit quēdam caū. Et p̄mo facit hoc. Secundo quod

ditur completur probatur. ibi (Et cum prolongatur obthralmia.) CAd
evidentiam primi oportet quedam vocabula exponere. s. quid sit
stief. est enim medicina oculorum dura in forma ossis dactylorum vel
pedone scaboy. et troscif. etia pot dici stief. Alcolof est medicina
in forma pulueris subtilissimi. sicut ille qui est in radio solis. Coly-
riū est oē qd colando in oculo mittit. et iō taz stief qd alcolof pot di-
ci colyriū qd aliū liquido miscet. et in oculū instillant. tamē al-
colof hz ppiū modū appositionis. s. cū radio. CScdo sciendum
q es vltum est rame vltum. et modus aduentionis ponit. Seruitoz
28. lib. Et faciliōr et melior vt videt est. q accipiat limatura eris
pars vna sulphuris pars octaua. ponant in pecia lutata cū argil-
la et permittat sicari. et post sepeliat in igne facto ex stercorebus
aiāliū duob. dieb. et erit es vltum. Et ad sciendū hos modos cō-
burendi et laudandi et faciendi alias pparationes opz medicū oculistā
hēre libz pāctū. Virtus aut eris vlti est fortiter desiccatiua et sti-
ptica cū acuitate. vt Aul. ponit. et Bal. 9. de simplici medicina cap.
35. P. Atramētū est multiplex. vt ponit. A. vnde vitrioloz et cina-
bulū et atramentū scriptoz oia dicunt atramenta. in oib. autem
atramētis est virtus ericcatiua fortis et stiptica mordicatiua. sed
aduio remouet ab eis modificationē. vt Aul. 2. cap. 5. cap. Aloes
notū est. Et qbus apparet q iste medicine cōueniūt quādo ob-
thralmia plongat. nā quādo factis pāctis remedijs permanet in
oculis passio significatur q mā est grossa difficilis resolutionis in
partib. oculoz. vnde indigemus medicinis fortis ericcatiōis. vt
illa mā cōstinaat et pphibet. etia in hac forti ericcatiōe. q pcur-
rit aliqua mordicatio ne trabat mā ad oculū et in hoc facit stipti-
citas istaz medicinarū. et qd aliq mā nō est vebemēter grossa. vñ
nō indigemus forti medicina sicut es vltū et atramenta. iō sufficit
pulsis ex solo aloē. qd est minoris ipressionis q es et atramentū.

Dub. 30. C. Dubitat vtrū aloes qd ponit in oculo debeat esse lotū. et cū quo
etiā debeat lauari. P. Dm qd vel vis mā magis ericcare et resol-
uere et minus oculū pfortare per stipticitatē aloes. et tūc nō debet
lauari. Vel vis qd fit minus resolutiū et magis stipticū. et sic debes
illuz lauare. Rō est. qd lotio accipit sibi partes subiles et dimittit
grossiores stipticas. vt sumit a. Desue in suo de pfolatione medi-
cinarū. et ab Aul. 2. cap. 5. cap. Res aut cū qbus lauat sunt diuerse.
qd si vis remittē suū calozē laua cū aq pura vel cū aq ro. si aut vis
addere in sua calefactione laua cū vino vel cū aqua seniculi. Sief
aut in qbus ponunt et atramentū scribunt a. Rast. 9. Alināfo. ca.
de vngula. et 5. cap. sūma. et tracta. 2. et a. Serap. 7. sue practice.

C. Et cum prolongatur obthralmia et non iuuatur ab
aliquo. tunc scias q in tunicis oculi est materia mala
corumpens nutrimentum superueniens ei. quare re-
cedens confuge ad aliqd qd sit sicut abluta thuria
permista lenitiis sicut cerusa et climia aurea abluta et
amilo et paucio gummi.

C. Dic Aul. pbat hoc qd dixit et cōplet. Ad cuius evidentiā est no-
randū qd Aul. posuerat q in obthralmia quādo plōgat. debemus
vti medicinis fortis ericcatiōis cū aliq stipticitate. et posuit exē-
plum de ere vltō atramento et aloē. Vltū ergo Aul. pbare. Pri-
mo q tales medicine ericcatiue cōueniūt. Scdo vult ponē alias
medicinas cōueniētes. Ad pbādū autē arguit sic. quādo in oculis
est mā mala habitua ita qd corrūpit nutrimentū veniēs ad oculū
lum quāuis sit bonū. opz vti medicinis que materias illas ericcēt
et oculū pfortēt. sed tales sunt medicine ericcatiue cū stipticitate
cōfortatiua. sed quādo obthralmia plongat et nō iuuat per eōnes
et flobothomiā et incisiones venarū. hoc nō est ppter aliud nisi qd
in oculo est mā mala. ergo opz tales ponere medicinas. Ex qd ap-
paret q merito Aul. istū ca. et pcedentē hic posuit. Medici. n.
oculista qd curauit obthralmiā cū ppharmacijs et flobothomy et
incisionib. venarū timpoz et cū colyrys repercussiu et sedatiuis
dolorib. et etiā resolutionis cōmuniū. credit fecisse totū qd expedit.
vnde curbat qd oculus nō psequit sanitatē perfectā ex sua cura.
Voluit igit Aul. nos docere rectū modum operationis post tātas
res factas in obthralmia. q opz oculū pfortare et rectificare suam
malā cōplexionē et mā in fluxaz ericcare. Et ideo etiā Rast. 2. cō-
tinentis. cap. 2. dicit qd post incisionē arteriaz vt nulla videat via
curfus materiā ad oculū ad hoc multiplicat reuma in oculo. B
est ppter malā cōplexionē fixam in oculo que nutrimentū corrū-
pit. CScdo pphandū qd Aul. hic ponit alias medicinas pueniē-
tes in obthralmia plongata sicut thuria cerusa et c. P. ppter qd
notandū qd ex medicinis cōueniētib. in hoc qd sunt leuiōres et
securiores sicut medicamen qd hic Aul. ponit. Quēdā sunt fortio-
res sicut illud qd supra posuit. Videns igit Aul. medicamē qd su-
perius posuerat fortis esse ericcatiōis. posuit hic ponere leuius
medicamen quo securius vti possumus. et ideo ab eo est incipien-

dum. vnde dixit. cōfuge ad aliqd et. quasi dicat. dimissis flobotho-
mia et alijs eūonib. p. ad qd venias sit medicamen de thuria et.
differt etiā hoc medicamē a porz. qd istud puenit in mā magis mor-
dicatiua que hz fecit aliquid de calozē malo et acuitate. Sed si mā
sit humidior et grossior. tendens ad frigiditatem vtilius esset medi-
camen de ere vltō et atramēto et aloē. C. Tercio opz hic qdā ge-
nerale attēdere q quādo cōponimus medicinas pro oculis. aliq
per eas volumus eandē operationē sicut per es vltum et atramē-
tū intēdimus ericcare. Aliq vna miscet cū alia. qd volumus pūā
operationē sicut in augmēto obthralmie admiscem. stiptica et re-
solutiua. sicut qd facim. colyriū ex cerusa et sarcocolla. Aliq mi-
scet vt vna alterius remoueat malitiā sicut medicine viscofe mi-
scet cū acū. vt eaz acuitas remittat. sicut ponit cerusa cū viri-
de eris. Aliq vō vt penetrādō iuuēt sicut crocus et succus rassa-
ni et balsamus. Admiscet qd alijs medicinis oculoz ppter istaz
intentionē. lz etiā hēant alia iuuamēta. Aliq miscet vt resistat ei
qd oculus posset incurere de nocumēto ex medicina cōposita. vt
si medicina esset attractiua ponimus cū ea medicinā stipticā vt
attractionē pphibeat. sicut lapis ematibz ponit i qbusdā colyrys
acutis. lz etiā hēat aliā vtilitatē. Aliq miscet vt medicinas alias
faciāt morari in oculo. et hoc faciūt qdā medicine sui viscofate q
adherēt. sicut gūmi arabici vel dragagantuz. qdā sui friditate qua
figūt et imobilizat mā et pphibet a resolutione sicut opū et cāpho-
ra. Aliq miscet ppter cōm intentionē que est oculi pfortatio
sicut credūt qdā qd auri limatura muscus et ambra a pphietate cō-
fortēt oculos. P. Die habitis dico q medicamē qd hic ab Aulicē.
ponit est recte cōpositū. basis enī vel fundamētū in hac medicina
est thuria in qua est vire. ericcatiua et stiptica. et etiā basis climia
aurea que etiā ericcatiua et pfortatiua est que ambo cōueniūt in
obthralmia et mēb. oculoz qd querit illaz ericcatō et aliq stipti-
catio. debet aut lauari vt remoueat ab eis modificatio. miscetur
aut cū cerusa. qd sui glutinositate tenet eas in loco et mittit acuita-
tem vel modificationē earū. etiā qd sui siccitate iuuat ad ericcadū
materias illas. amilū et et gūma dragaganti ad liniēdū ponunt. cū
q operatus es cū hac medicina. et nō videris effectū poteris pmu-
tare ad medicamē factū cū ere vltō et atramēto. vel poteris vti
istō medicamē augēdo in eo thuriā et climiā et ponēdo parū de ce-
rusa et parū de amilo et parū de dragaganto sūm q tibi videbit.

C. Dubitat vtrū cerusa que oculis administrat debeat lauari. P. Et
dm q securius est abluerē cerusaz. Rō est. qd cerusa hz de virtu-
te accit. qd in ei fractione requiritur accit. vt lib. 29. Seruitozis.
lotio autē illam virtutem auferret per quā posset mordicare. vnde
Rast. 2. cōtinentis. i. cap. Cerusa habet superfluitates aliquā ace-
rit. ideo eius ablutio est bona.

C. Dubitat vtrū in pncipio cursus māerū ad oculum possimus vti
thuria et medicinis recipientibus eaz. P. Et videt qd sic. qd in prin-
cipio possum. vti medicinis frigidis repercussiu. sed thuria est
huiusmodi. qd est frigida et stiptica sūm Hilbertū. vnde lib. 3. queli-
bet thuria mitigat et repercutit. Item qd pferit in dolorib. oculo-
rum videt in pncipio cōferre siue cōuenire. qd tūc dolozes icipiūt
qui debent sedari ne materia trabat. sed thuria cōfert dolozibus
oculoz. vt Aulicē. 2. cap. de thuria. et A. Desue in capitulo de cu-
ra doloz oculoz. docet facere alcolof et stief cū thuria. P. In dñum
sunt auctozes qui cōmuniter in obthralmia et cursib. māerū nō in-
cipiunt a medicinis in qbus sit thuria. vnde Aulicē. hic vtebat ea
in obthralmia prolongata. CAd huius intellectū notandū qd thuria
est medicina vere frigida et siccā in cōplexione. apud quosdā
est siccā in scdo. apud quosdā vō in tertio vt apud Albumasar.
vire autē siccā est stiptica et aliquāliter mordicatiua et corrosiua.
P. Lamen sciendū qd corrosio est duplex. quedā proprie dicta que
fit a forti calido et sicco. sicut in viride eris. et talis corrosio non est
in thuria nec mordicatio illā corrosionē sequēs. quedā est corro-
sio debilis que est fortis ericcatio et talis est in thuria. P. ppter
hoc soluunt cōtradictiones que sunt de thuria iter auctozes. Nā
Jesús Daly. tracta. 3. cap. 27. ponit qd thuria desecat sine mor-
dicatione. et cōmuniter plures auctozes cōcordant. Hilbertus tamē
et quidā alij dicūt qd omnis thuria corodit. vñ est tamē qd aliter
possent cōcordari. Nam thuria lota nō est corrosiua nec mordica-
tiua. qd suas partes subiles acutas perdidit. vñ Serapio aucto-
ritate Bal. cap. de thuria. Virtus thutie ablute est siccā et plus de-
siccatiua omni alia medicina siue mordicatione. Sed thuria non
lota hz aliquid de mordicatione. qd tenet de virtute partū ignea-
rum. vñ. B. 9. de simpli. medi. i. cap. Thuria que ex fornacib. est
hz necessario de ignis potētia. decēter glauāes ipsam operatur
siccitate mordicā et c. Et quo caplo et alijs auctozib. habet qd thuria
qdā est mineralis et qdā ex fornace. et hūc diuersitatē in virtutibus
aliquā. et ex suis capitulis legere debes. Similiter quedam est al-
ba. quedam nigra. quedam rubra. et aliquam habent diuersitatē.

Gentilis

Chis pmissis sciendū qdā voluerunt qd thutia alba possum⁹ vti in principis obthalmie. Et rō est: qz illa est plus frigida. vnde Hilbert⁹ thutia alba mag⁹ repercutit et valet in feruorib⁹ et ruboribus oculor⁹. Alijs autē spēs thutie vt nigra et rubra nō possumus vti. Sed his postpositis dico pmo qd tēpus vsus thutie et reliq⁹rum medicinarū fortiter ericantiū et stipticor⁹ est in prolongatis passionib⁹ oculor⁹ cū iam cessat fluxus māerū et corp⁹ est pēuacua tum cū obus modis eūonib⁹ pueniētib⁹. hec declarant. nā intētio in his obthalmijs plongatis est oculi pfortatio: remotio malarū cōplexionū et māerū psumptio. nā et longis dolorib⁹ oculus est quasi relaxatus et debilitatus. est etiā mala cōplexio vehēmenter partibus oculi infra: mae etiā ibi aggregant et retinent: qd opz apporximare medicinas que oculū pfortent et quadā stipticitate pgregent et lassitatē phibeant: etiā malā cōplexionē remoueat et ericeant materias: talis autē medicina est thutia et medicamē in quo ipsa ingredit. nā sui debita stipticitate oculū recōfortat lassatum multis dolorib⁹ et cursib⁹ māerū. sumit sui siccitate materias psumit: remouet etiā malā cōplexionē tam calidā qd frigidas non qd ipsa per se sed per aliarū medicinarū calidarū vel frigidarū mitionē cum ea: et per diuersum modū pparationis eius. Qui. n. vult eius vtilitatē in māeb⁹ frigidis pparat eam cum viuo odorifero et cum aqua maiorane et similib⁹. Qui vult iuuamentū in calidis egritudinib⁹ pparat eā cū aqua rosata et cū cāphora: vt docet Seruitor capitulo de pfectione cathimie. pter hoc autē thutia in plongatis passionib⁹ māib⁹ oculor⁹ bz vtilitatē: qz iste passio nes nō absolunt ab aliquib⁹ vlcationib⁹ oculis vt manifestis in gbus thutia pferat: vt Gal⁹. de simplici medicina. ii. cap. et alij auctores. Dico scdo qd tēpus vsus istarū medicinarū non est in pncipio. rō est sumpta ex parte triū. pmo ex parte fortis ericationis. Scdo ex parte stipticitatis. Tertio ex parte mordicationis. p pmo qd mūm ex parte fortis ericationis: qz medicine fortiter ericatione requirunt materias digestas vt vni formiter sint parate ericant: aliter enim remaneret grossior mā. Requirit etiā materias nō multas exuberātes vt possint ericari. In pncipis autē cursū materiā ad oculū mae crude sunt et multae: ideo nō bene apte ericari a medicinis in qb⁹ virtus thutie cadit. Scdo cū sumit ex parte stipticitatis: qz medicine apparet stiptice nō debet apponi in oculo cū mā est multa et multae renouationis: qz talē mā in oculo coartat nō possunt eam expellere. vnde Rasis scdo pncipis cap. i. Medicine magne stipticitatis nō valent ad phibitionē cursus: qz per eoz grossities magis addunt ad dolorē qd iuuant ad expellendū fluxus. p Tertia cū sumit ex parte mordicationis: qz tales medicine fortiter sicce nō absolunt ab aliquo modo mordicationis. Et hoc ppter duo. pmo ppter fortē siccitatē. scdo ppter substantiā lapideam grossam. talis autē mordicatio in oculis a pncipio obthalmie debet multum cauēri. Et quib⁹ omib⁹ apparet qd in pcessu egritudinū istarū. s. in temporib⁹ declinationū thutia et medicine sibi cōsimiles scz cū ere vsu atramento aloē climia et similib⁹ conferunt ppter ser causas. pmo qd mā habet plus de digestionē. Scdo qd pauca. Tertio qd cessat flux⁹. Quarto qd ex hoc nō timet mordicationis nocumētū. Quinto qd pferat vlcationib⁹ que vltimū ptingunt illis. Serto qd oculū pfortat relaxatū ex lōgo morbo. vnde Rasis 2° pncipis. i. ca. Thutia valet pcpue inanito corpore et capite spālter sōmia et fluxu. Et Iesūs cap. 35. tracta. 2. Si pñdia qd caput et corp⁹ sunt mūda ponas in lachrymali maiori parū pulueri de thutia: qz est medicina pspira ad abscindēdū mās: Et subdit. Et caue ne vtaris ea. s. medicina de thutia nisi post purgationē: sin autē induces infirmo magnū malū. Et subdit infra. Et si tardauerit declinatio egritudinis post mundificationē corpore et reparationē dicte 2°. h. signat qd in ipsa tunica oculi est retētio. pone qd ibi thutia et amidi: vt desicet 2°. Et 2° pncipis. cap. i. thutia alba deficcat sine pūctione. et ppterea curent ex ea oculi qd fluit ad eos mā acuta subtilis: et h. d. est post eūonē capitis et totius corporis sōmia vel fluxu. Et quis bene pñderet. simile est de medicinis bmo. s. thutia cre vsu atramento et similib⁹ in cura egritudinum oculi sicut de vsu myrabolanor⁹ in febrib⁹ māib⁹: et de vsu troiscor⁹ de rosis. sicut enī in febrib⁹ isti nō pcedent nisi iā digesta et mīnotata mā: sic in passionib⁹ oculor⁹ nō pcedunt thutia et pñcte oēs medicine nisi iam mīnotata mā et obthalmia plōgata. Attendēdū tñ qd si aliquid estimatio singularis eēt qd paucū thutie in gbusdaz medicinis pferret in pncipio obthalmie: ita qd vtrū thutie eēt ibi valde oculata: ego nō pñbeo eū a sua estimandē. p Et qb⁹ soluitur pñia. Ad p^o dñm qd h. thutia sit frida et possit dici repēssua: hz tñ alia nocumēta qb⁹ nō puenit. p Ad Desue dñm qd dolores oculor⁹ in qb⁹ thutia pferat sunt in obthalmia plōgata: et appert si quis pñderet alias medicinas quas cū thutia docet miscere.

Et quādoq⁹ cauteriū super vertice est. necessariū vt

Super tertio

retineat catarrus Quādoq⁹ enī eius perseuerātia est propter perseuerantiam catarrhi.

CSupius. A. posuit curā obthalmie qd ad duas itētiōes pñctas. hic ponit et⁹ curā qd ad itētiōē tertiā que est catarrhi pñbitio. Et p facit h. Scdo qd cauteriū sit in obthalmia cui mā fluit a capite: et talis fluxus pñt fieri ab itra et ab extra: cōparat qd ad mām obthalmia factā a mā que ab exteriori pñculo fluit ad eas que ab interiori. ibi. (Lū autē). C. Circa pñā partē notādū qd obthalmia aliqñ totaliter pēdet a mā fluente a capite. aliqñ cōseruat ab illa: qd de mā ab alio membro fluit qd capite: qd oēs sit pferat cauteriū. Et ideo Aui. dixit. qñq⁹ ei⁹ perseuerātia est 2°. q. d. fluxe generatio siue perseueratio sit ex catarro pferat cauteriū. et cā est: qz mā que ad oculū fluit per tale cauterium diuersit et cessat cursus.

CScdo pñderandū qd quorū pñctiōes sunt pncipaliter obseruāde pncipales in tali cauterio. p pmo qd corpus sit eūati: qd elatio vltis bz pñcedē particulare. p Scdo qd fiat sup cōmissura coronali: qz per eā mā diuertit siue egrediet. Cognoscat autē talis locus ponēdo extremitatē manus in radice nasi. supra pupillā: et loc⁹ vbi peruenit index vel annularis ibi est sciendū cauteriū fm qd Aui. ponit supra sen. i. cap. de canonib⁹ curatiōis egritudinū cerebri. vlt locus vbi puenit medius digit⁹ fm Desue cap. de sōmia. in egritudinib⁹ oculor⁹. et d. itelligi medius digitus qd ad locū vetriculi qui est idē terminus cū termino annularis et indicis. vel opz ponē finē manus qui est circa rascetā sup lepore nasi et extendere manū. et locus vbi puenit digitus medius cū replicatione vltis ossis digiti ibi est locus cauterij: vt pñt sumi pmo pñctū. cap. 9. cap. de frenes. Alij est modi mensura sunt qui vulgo sunt noti. p Tertia pñctio est qd fiat cū ferro non cū auro vel ere. Rō est: qd talis cauterij nō querit cito pñsolidatio: sed qd apertū remaneat. Cauteria autē cū ere facta citius sanant qd cū ferro: sicut pñt sumi ab Ari. pble. i. 34. pble. Et qñt ad hāc itētiōē plus laudat cū ferro qd cū auro factū. vt p 2° cap. de auro. p Quarta conditio est sumpta ex parte hore. s. vniuersalis: qz in cauterizando cauemus eūatē et et hyemē: et eligimus tēpora tēporatōis: hz coacti et estate et hyeme faciam⁹ et ex pte hore pñcularis: et cōiter circa vesperā faciūt. Et in h. pñderat medici qd homo nec est vacuus cibo nec sit debilis: nec est plenus cibo vt in digōne ipediā. Cauteriū enī multū comouet qdā corpora plus pp timorē qd pp alud. Sunt et alie cōditiones in cauterio obseruāde quas considerare potes.

CDubitāt vtrū cauteriū pferat in qñq⁹ mā fluente a capite ad oculos. p Uides qd nō qd qd inflāmat nō cōpetit saltē in mā cholericā. Cauteriū inflāmat cū sit actuali calidū. p Des. palle. ca. cōcedit cauteriū in egritudinib⁹ frigidis et humidis capitis. vnde dicit eius iuuamēta sunt sublimia ad egritudines capitis frigidās et humidās. et subdit. et vniuersaliter pferat ad oēs egritudines catarrhi frigidās et humidās. p In pñtū Aui. g ponit hoc in canonib⁹ vniuersalib⁹ qui sunt canones tam ad mām calidā qd frigidā.

CScdo dubitāt vtrū aliud cauteriū qd in cōmissura coronali conferat. Ad p^o dñm qd in quacūq⁹ mā pferat h. cauteriū. Rō est: qd illud cauteriū etiā et diuertit ab oculis per viā pñtie mae ad mām. Diuertit et: qd nā hūis viā vñ expellat illuc digerit mām. Sz qñbet mā est trahibilis per pñtū pris ad pñtē. s. qñbz mā nā pñt ex pellere ad locū illū. et iō Aui. sup sen. i. ca. de canonib⁹ curatiōis egritudinū cerebri dicebat. Et eo in qd humor diuerse mae cōicāt est vt fiat cauteriū 2°. Difficile tñ eēt iudicare in qd mā plus cōferret. Nā hz mā calida noceat qdāmō a calido ignis: tñ ipsa est magis trahibilis ad locū cauterij qd mā frida. Et mā frida cōtra. In mā tñ frida in p occurrit plus pferat calefactio eā et diuertēdo. Et pp hoc forsan Desue in frigidis et humidis egritudinib⁹ plus cōmēndauit cauteriū: vel forsan hoc fuit: qd egritudines frigide sunt que pñtē plongant tñ qd egenus cauterijs: egritudines autē calide nō plongant sic imānetes calide. vnde Aui. supra sen. i. tracta. 2. vlti. cap. dicebat. Egritudo cuius spatiū plongat est frigida. pdes in cōmē. afoi. 2. parti. Senes iuuenib⁹ afoi. 39. 2°. p Ad rōnē dñm qd illud nocumētū est parū respectu iuuamēti qd psequit ex diuersione. p Ad scdām qñē dñm qd de cauterijs cōmēdatū est illud qd fit postērius in collo qd magis diuertit qd illud qd fit supra cōmissurā coronalē: et ideo multā vidi vtilitatē in eom ponēdo laqueum de sicro vt diu maneat apertum.

CCum autem initium est ex velaminibus extrinsecis: tunc cura est difficilis nisi sit ei⁹ resolutio fm euacuatiōe fortia cū administratione emplastroz pfortantiuz caput cognitoz ad banc rē. Sicut est emplastrū factū de spica et rosa et achacia cū aq⁹ coriādrū humidū et ipso coriādro humidū et sicco cū paucō croco dimissus sup

locum vñā hōra aut duabus: deinde remoueat.

Chic Aui. coparat iter obthalmia facta a mā que fuit a pāniculo exteriori: et q̄ fit de mā que fuit ab interiori: et q̄ dicit notū est.

Dub³⁵ **S**ed dubitat pmo: vñ cauteriū pferat in obthalmia facta a mā fluente per pāniculū exteriorē. Et dñm q̄ sic: pmo q̄dem pferat in ea que fit a pāniculo exteriori: q̄ vsq̄ ad eū vadit cauterium: imo vsq̄ ad os vadit. vñ de Def. pālegato cap. dicit. pcedat cauteriatio vsq̄ ad superficiē ossis. Confert etiā in ea que fit a parte interiori: q̄ per cōmissurā illā super qua fit cauteriū pōt mā extra exire: vt notum est ex scientia anathomie.

Dub³⁶ **S**ed dubitat q̄ sit difficilior obthalmia: an illa que fit de mā fluente ab extra vel ab intra. Et videt q̄ illa cuius mā est ab intra per Aui. supra. z. cap. in fine vbi dicit. Omnis egritudo oculi que fit per cōitātē velaminis exterioris vel extrinsecos est magis salua. / In pterius hic Aui. / Dñm q̄ obthalmia pōt esse difficilior: vel ex parte cure: vel ex parte prauitatis accidentis. Ex parte q̄dē accidentis illa que fit de mā ab intra fluere est difficilior. Rō est: q̄ associat nobilioribz mēbris in nocumēto. f. dure matri et pte matri a cerebro et ueruis obticis. Illa vñ que fit a mā fluente ab extra per oppositā cām est faciliō et securior: sicut loquebat Aui. supra in fine capituli. Si autē querat q̄ sit difficilior ex parte cure: tunc dñm q̄ vel cura fit per medicinas ab intra datas vel extrinsecas. Siquidē ab intra datas leuius curat obthalmia de mā ab intra fluente q̄ de mā ab extra. Rō est: q̄ medicīne facilius et plus euacuat a partibus interioribz q̄ ab exterioribz: etiā medicīne alteratiue prius debent alterare loca interiora q̄ exteriora q̄ interiora assunt. Si autē medicīne exterioris applicent: tunc faciliō per eas est cura obthalmie facte a mā fluente ab extra. Et rō est: q̄ medicīne immediatius illi mē occurrūt: et hoc est q̄d Aui. dicebat. Cum autē inītiū. f. obthalmie est ex velaminibus extrinsecis cura est difficilior nisi sit eius resolutio. Iñsī fiat resolutio cū medicinis fortiter eūantibz resoluēdo cū administratione emplastrorum. cū eūone facta per emplastrā pfortantia caput vel cū euacuatione. i. vacuando vel intendendo ad emplastrā.

Dub³⁷ **T**ertio dubitat: oici Aui. q̄ resolutio fiat cū emplis et a postea ponit rosam et achacā que sunt medicīne phibētes eūone. / Dicendū ad hoc tripl. pmo q̄ iste eūant ericādo mām q̄uis sunt stirpice. / Sed dñm q̄ in tali emplastro medicīne resolutiue iste sunt plures: iste aut stirpice sunt pauciores que plus habet mode rare resolutionē ne superfluat q̄ eā ipedire vel phibere: et iō istū emplastrū cōpeteret q̄ in augmēto: oia enī que in eo ponunt sūt resolutiua pter achacā et rosam que nō manifeste resoluunt. / Coriandrum enim lz sit frigidū tamē resolutiū ponit: vñde resoluūt scopulas: vt. A. z. can. z. B. / Ideo istud emplastrū est pfortatiū tam per medicīnas stirpicas q̄ per resolutiū que sunt cōfortatiue. f. spica et alie medicīne hic postre. / Tertio dñm q̄ Aui. inuit medicīnas pro duobz emplastris. Quoz vñ sit stirpiciū de rosā et achacā: et hoc puenit in principio fluxus ad recipiendū cursū materię et nō ad resoluendū. Aliud vñ sit de resolutiuis et cōpetit in declinatōe vel statu. pma et scda solutio est melior. / Ultimo notandū q̄ istud emplastrū nō debet multū super capite dimitti q̄ possit nimis inflāmare per viam reflexionis calidoy.

Et q̄nqz administrant in ea glutinatiua et cōmensuratiua māerū acutarū. Et genera lactis sunt ex sūma eozum et nō est cōueniens vt dimittat distillatio eius in oculo tēpore lōgo: imo opz vt remoueat et renouet oī hōra. Et de eis est albugo oui: et nō est necessariū in ipsa vt remoueat: imo si dimittat hōris aliquibz nō nocet: et est laudabilior in hoc lacte: et si sit lac magis absterfuius et albumen quidē omi aggregat cū lenificatione et applanatiōe sua si nō adheferit et nō stringerit poros: et decoctio senugreci aggregat eūz lenificatione sua et maturatione sua vt faciat planū et sedet do lozem: et olcum ros. est huius generis.

Chic ponit curā obthalmie q̄nā ad itētiōē quarrā que est rectificatio māerū in oculo. Et pmo ponit has medicīnas. Sedo ponit quēdā generāle cā. i. mō pparatiōis et virtute medicinarū que ad hanc itētiōē apporimant. ibi. (Et penitus opz.)

Dub³⁸ **A**d intellectū pme parit dubitat. diceret aliqz. Lū māe ad oculum occurrēt que indigent rectificatione: sint nō solū acute sed frigide et grosse: q̄ nō possit medicīnas rectificātes māe fridas. / Dñm dupl. pmo q̄ possit istas medicīnas q̄ dicit: et decoctio senugreci. Sedo possumus picē et iō possit pmo: et maxime istas

medicīnas explicat que rectificāt malitiā māerū calidarū: q̄ tales medicīne multū inueniunt in oculo per viā deflurū: vt supra dicebatur: similiter q̄ de talibus plus timef de oculo. ppter duas causas ppter vehementiā doloris et ppter vicerationem.

Sed dubitat: diceret aliqz q̄ dicit q̄nqz. / Dñm q̄ hoc dicit vel q̄ hoc fit maxime in principio cursū māerū ad oculū: q̄ enī mā calida est incipimus a rebz frigidis vt albumine oui et lacte et similibz. vñ de Def. cap. de cura obthalmie. In morbi principio reperculsiuis vñdū est et. et subdit. distillet aut in oculis lac mulieris et albumē oui. Unde possemus dicere q̄ dicit. q̄nqz. q̄ solū q̄ est itētiō ad remissionē acuitatis māe. In principio enim si mā nō fuerit acuta mordicatio ex qua fiat dolor vehemēs et timeat vicius: nō debemus vt albumine oui cū nō sit indigētia ei. Sed si fuerit acuitas multa in mā et mordicatio ita q̄ timorē inducat viceris aut noue apationis. ppter dolorē acutū possumus vt albumine oui nō solū in principio: sed in quocūqz tpe hoc timeat: et tunc ista cura erit coacta ppter itētiōē maxime ad accidēs: maxime q̄ in alio tpe a principio facim⁹ eā. Et ppter istā itētiōē albumē oui cōpetit in grossitie et asperitate palpebarū: nō q̄ sit vere curatiū: sed solum asperitatem sedat. vñde Albumasar cap. de medicinis oculorū. dicit. valet palpebris grossis et prohibet dolores: q̄ euenit oculis propter eum. i. propter grossum humorem palpebarū. Utimur quandoqz etiam albumine oui extra hōram pncipū ppter lauatiōem lippitudinis: vt infra Aui. ponit.

Tertio notandū q̄ ponit medicīnas rectificātes māe calidas oculorū: et notat duobz nobz. f. glutinatiuas et mēsuratiuas. / Locat eas mēsuratiuas. i. tēporatiuas. et h. faciūt duplici q̄tate. f. frida et humiditate: et mō sube. pmo q̄tate frida remittit et tēperat caliditatem: sed humiditate tēperat siccitatem istarū māerū acutarū. sui aut lenitate applanāt asperitatem quā siccitas māerū inducit. Sedo vocat eas glutinatiuas. i. viscosas: q̄ debet aliquā viscositatem hēre: vel per se sicut albumen et lac et succi herbarū frigidarū: vel per accidēs vt cū medicīne dure sicut siccitatem cum istis. f. lacte et albumine: et hoc ideo q̄ talis viscositas inuat in remanentiam et adherentiam in oculo. vñde Rasis 2. pncipis. z. cap. albumē oui q̄ habet in se viscositatem diutius innotatur.

Quarto dubitat q̄ sit melius in māebz calidis acutis: an albumē oui an lac. / Videt q̄ lac. pmo autē Rasis 2. pncipis. vbi cū p̄dixit de albumine oui subdit lac est magis pueniēs i cura obthalmie. / Probat rōne: q̄ illud est melius q̄ nō sit pstringit poros: f. lac est hmoi. Videm⁹. n. q̄ albumē calefactū et remanēs multū adheferet et oppilat. vñ Lōstantinus lib. 10. cap. de ouie. albumē oui oppilat: vñde phibet fluxū sanguinis in vñneribz. / In pñz Aui. hic. Et q̄ sit laudabilior lacte pbat rōne: q̄ q̄d est faciliō corruptibilis est peius: sed lac est hmoi: est. n. lac de rebz cito corruptibilis vt in cōmē. afoi. 5. pti. Lac dare caput dolētibz. afoi. 63. z. 7. rera. cap. 6. / Dñm q̄ Aui. soluit in ista istā q̄nē: q̄ in māebz acutis calidis vel tu indiges aliq̄ absterfione et timef multū poroz oppilatio: et tūc albumen oui phibet: q̄ oppilat et nō abstergit. f. manifeste: vel pprie q̄d dī pp Auer. collis. 7. ca. de mā apatū. ca. 3. qui dicit q̄ abstergit lippitudinē et illud est nō pprie abstergere: sed lac est melius: q̄ nō ita adheferet et aliquā hz absterfione. et Aui. vt si sit lac magis absterfuius. et de albumine oui dicit. et si nō adheferit et. vt nō timeas de oppilatione vel nō curas: et tūc est meli⁹ albumē oui. Rō est: q̄ illud est melius q̄ pōt diutius in oculo dimitti sine innotatione. hoc aut est albugo oui: q̄ nō cito corrumpit: et h est q̄d Aui. dicit. nō est necessarium in ipsa vt renouet. Et ideo dicit Rasis 2. corinētis. z. cap. laudat albumen oui magis q̄ lac: q̄ lz in lacte sit aliqua proprietās absterfuius: possibile est q̄ lac sit corruptū et habeat sapore horribile. / Sed diceret aliqz quādo est q̄ debem⁹ timere de oppilatione facta ab albumine oui: et tūc sit melius lac. / Dñm q̄ materia acuta mordicatio vel est pauca oīno ledens acuitate et mordicatione nō aures quātitate: et tunc melius est vt albumine oui: q̄ cū materia sit pauca nō timef nocumētus clauisionis poroz: cum enim erit rectificata natura postea peller illa: et q̄ plus frigidū est albumē oui q̄ lac: vel ista materia cū sui acuitate et mordicatione hz in loco quātitate multā: vñde querit q̄ peius trāspiret. si enī retineret. ppter suboclusionē posset frangere tunicas oculi: et tūc est melius lac q̄ albumē: q̄ nō sic stringit poros: vt Aui. ponit et habet aliquam absterfionem.

Quinto dubitat q̄ sit melius lac an lactātis feminā. f. que eā pperit an masculū. / Et videt q̄ lac lactantis masculū est perfectius est melius: sed lac lactantis masculū est perfectius: q̄ magis digestū. Unū enim de signis fetus masculū est q̄ lac sit bene digestus et pstant: vt. z. can. sen. 21. cap. de signis fetus masculū. / In contrarium sunt omnes auctores. vñde Rasis. 9. Almanfo. docet apporimare siccū album in lacte lactantis puellam: et Defue de cura obthalmie. distilletur in oculis lac mulieris lactantis puellā.

Super tertio

¶ Dñm q in mæbꝝ acutis calidis pueniētus est lac lactātis puel
lam. f. quā peperit q̄ lactātis masculū. R. illius lac est melius q̄
est frigidus f. subtilius per aquositate: sed lac mulieris q̄ pepe
rit femina est fridus f. aquosius: vñ sumis c. pallegato. f. iō me
lus. C. Sed tu dicis: si mulier peperit femina quibz nō lactet eam
est ne bonū lac. ¶ Dñm q nō est bonū si nō lactat puellaz vel pue
rū. R. est: q̄ lac remans in mamillis nō succū possit corrūpi i
grossari. C. Sēdo diceres q̄ est melius an ppinquū paritū an
stans. ¶ Dñm q ppinquū debita ppingatū: illud nō est pueniēter
digestū f. dulce: vñ sumis. f. 4. de gila. aliū. ca. 10. als. cap. 8. C. hie
possent multa videri. In sumā tñ medicus oculistis q̄ sup manu
fua emulge lac: si vidē si est aquosus f. vñ illo. q̄ si sit grossus nō sic
laudat. C. Ad rōnē cū dicit lac pfectius est melius. Dñm q verus
est lac pfectius pꝝ opere nostro: tale est lac lactātis puellā.

¶ Dñm q in mæbꝝ acutis calidis pueniētus est lac lactātis puel
lam. f. quā peperit q̄ lactātis masculū. R. illius lac est melius q̄
est frigidus f. subtilius per aquositate: sed lac mulieris q̄ pepe
rit femina est fridus f. aquosius: vñ sumis c. pallegato. f. iō me
lus. C. Sed tu dicis: si mulier peperit femina quibz nō lactet eam
est ne bonū lac. ¶ Dñm q nō est bonū si nō lactat puellaz vel pue
rū. R. est: q̄ lac remans in mamillis nō succū possit corrūpi i
grossari. C. Sēdo diceres q̄ est melius an ppinquū paritū an
stans. ¶ Dñm q ppinquū debita ppingatū: illud nō est pueniēter
digestū f. dulce: vñ sumis. f. 4. de gila. aliū. ca. 10. als. cap. 8. C. hie
possent multa videri. In sumā tñ medicus oculistis q̄ sup manu
fua emulge lac: si vidē si est aquosus f. vñ illo. q̄ si sit grossus nō sic
laudat. C. Ad rōnē cū dicit lac pfectius est melius. Dñm q verus
est lac pfectius pꝝ opere nostro: tale est lac lactātis puellā.

¶ Sēto quereret aliq̄ ad albumē oui sit melius. ¶ Dñm q albu
men subtile: vt rꝝ pꝛincēti cap. 3. q̄ leuius f. magis penetrat. similr
dē esse albumē oui rectis ne parē corrūptioni. C. Ulterius pside
randū q̄ Zul. q̄tuo: enumerat medicinas mēsuratas mæcruz. f.
albumē oui lac aquā fenugreci f. oleū rosa. Dēs tñ cōicit in aliqꝝ
in aliqꝝ dñt. Cōicit qdē in lenificatione: lz h. pꝛpice faciat albumen
oui: deide lac q̄ ad fenugreci: lz eni fenugreci sit calidū: tñ hz quan
dā hūiditate in q̄ est lenificatio: cuiꝝ signū est q̄ mucilagīne emit
tit: oleū ē rō. lenit sui humiditate: cuiꝝ modū vñus fupia diximꝝ.
Differat aut q̄ albumē oui soli lenit f. planat f. acuitatē remittit:
vnde dolorē sedat: nō tñ resoluit: vel ē non eūat mām: imo poros
claudit: Zul. dicit: albumē oui aggregat cū lenitione sua f. appa
natōe vt faciat planū f. sedet dolorē. f. iō ē. f. 13. ter. in sine mul
tū cōmēdat. Dñt aut Zul. duo. f. applanatione f. lenitate sua. nam
asperitas mēbri pot̄ duplr remoueri. Uno mō humectando. Alio
mō per subam cōspulsiōē rei humide adquādō asperitatē. Albu
mē q̄ ouitū: q̄ lenit humectādō: tñ q̄ applanat. f. sui cōspulsiōe: fa
ciat planū. i. remonet asperitatē a ficitate mæru acutaz inductā:
sed lac lenit vel applanat: nō tñ sit poros oppilat q̄ hēat aliq̄ vīs
absterfui. vnde Zul. q̄ si sit lac magis absterfui. i. est absterfui q̄
nō puenit albumen oui: sed fenugreci aqua. i. decocto. vñ mucila
go lenifat f. applanat sui hūiditate: f. sui caliditate resoluit f. ma
turat. Ex q̄bꝝ duobꝝ dolorē etiā tēperat. vñ Zul. decocto fenugreci
aggregat. i. cōpēdit: vel hz cū lenificatione f. maturatiōe. i. cū
virtute lenitiua f. maturatiua vel resolutiua: vt faciat planū f. se
det dolorē: ita q̄ vtriqꝝ. f. albumini oui f. fenugreci aq̄ adiūga iste
sermo: tñ q̄ maturatiō f. resolutio puenit plus in pꝛessu q̄ in pꝛi
orbtalmie: iō talē aquā plus appoximamꝝ in pꝛessu orbthalmie.
Et si de caloze fenugreci timentꝝ: miscemꝝ feci semina cydonioꝝ
z est medicamē expertū a mē plurēs. Oleum vñ rō. q̄ i frigiditate
f. mitigat dolorē f. aliquo mō applanet: vt notū ē de quo satis sup
diximꝝ. Aliq̄ etiā hz resolutiōe sūm auctores.

T Et penitus opz vt non sit in medicina administrata
in oculo z proprie in ophthalmia asperitas neqz qltas
saporis acetosi aut acuti: z opz qdez vt coterant val
de quatenus ipsius remoueat asperitas: z qto plus
tibi est possibile vt sis contentus insipidis odore pri
uatis. Nam illud est bonum.

The pōit quēdā cāñ. gñālē in mō spāratiōis z virtutē medi-
cinārū. Notandū qđ Aui. docet bas medicinas artificialiter spā-
rare pō hoc qđ dicit: qđ nō sit asperitas: qđ si res qđ appōrimus
re debemus ēssē dura aspera opz qđ vltimo eē cōtēramus: z ideo
subdit vī p̄terat valde. Docet etiā. A. eligere bas medicinas qñs
debeat esse virtutis quātum ad saporē z odorem dicēns: qđ nō
debeat esse saporis excedētis nec odoris.

De 43. Sed ubiatur vtrū in obthralmia possimus vtri medicinis excedē
tis saporis vel odoris. ¶ Vides q̄ sic: ¶ Desus de hiesad obthral
miā calidā docet facere sies. vbi pomū olibanum ⁊ crocus ⁊ sarco
colla. ista aut̄ excedūt qđ in sapore qđā in odore. Amplius sies de
spica est odosiferū: tñ in obthralmia laudat. ¶ Et cāphora est val
de odosifera: ⁊ tñ ytimur ea in obthralmia calida. vnde Des. docet
facere puluerē ad obthralmiā calidā in quo igredit cāphora. ¶ In
p̄iū Aui. ⁊ Rasis 2° p̄ncipētis tā. z. ¶ Vd̄m q̄ obthralmia vel est de
mā frida: si p̄ncipē copetere medicine iste saporis ⁊ odoris excedē
tis: hoc pp̄ duo. p̄mo q̄: q̄litates istarū medicinarū resistunt
frigiditati mātū. Scō q̄: nō t̄mēt ite de vebemētia doloris in
obthralmia frigida sicut in calida. Et ideo in p̄ncipio istius obthral
mie frigide apporiamus colyria in gbus est spica vel in yrra: vtrū
Aui. p̄ner. ¶ Vel obthralmia est de mā calida acuta: tūc vel
est in p̄ncipio vel in augmēto ⁊ p̄essu. Sigd̄ sit in p̄ncipio ⁊ ma
xime dico in p̄ncipio p̄mo tunc nō v̄nient medicine acute in sa
pore. R̄s est: q̄ iste medicine vel sunt calide sicut sarco colla yrra

de eris ⁊ similia: vel sunt frigide vt acetū ⁊ agreſta. Sigide ſunt ea
lide tunc attrahunt mām: ⁊ eam magis acciunt. ſi ſo ſunt frigide
⁊ per qualitate frigidam cōueniant tamē acuitate modificant: vt
ſupra declarati ſunt. Et quo apparet qd res inſipide ſicut ceruſa
amittit alumen oui ⁊ ſimilia maxime cōueniūt: qd leniunt ⁊ tem-
perant calore, vnde Aliuic. nā illud eſt bonū: ⁊ hoc volebat Raſſi
fecido cōmētē cap. x. cum dicebat nō eſt cōueniens humoribus
acutis ⁊ pūgūtiſ medicina habens qualitatē ſaporis manifeſte
q: amara acetofa ⁊ omnia violenta addunt ad dolorē bulis mor-
bit: nō pueniūt huius nī inſipida que deſiccant ſine modica ſo-
lū ⁊ punctione: curreunt cum ſeſſabō alumine oui. Dico tamē
q res habentes odorem manifeſtum: ſunt duos modorum.
Quēda quibus reſpondet complexio calida calida: ſicut farcoro-
la ſpica ⁊ crocus: iſtis nō debemus vti in principio: cauſa eſt qd
mām magis attrahunt ⁊ inflammāt. Quēda aut ſunt in gbus odor
nō ppoſitionali coplectioni ſicut aqua roſarū vel aqua violarū: qd
h ſunt odoriferi: tamen ſunt frigide coplectionis ſunt: iſtis poſſumus
vti in principio obthalmie calide acute. Ratio eſt: qd iſta poſſunt
mām refrigerare ⁊ repellere ⁊ acuitatem remittere. ⁊ Notandum
tamē q ſim quoddā ad hoc eſt ſimpliciter meli⁹ apponere ea que
ſunt odore priuata: vt ſunt ſolatrū vel muſcagines pſſim iſtides
foſti inſrigidatione qd apponere aliqd odoriferū: ⁊ re eſt: qd odo-
riferi nō alolumin ad aggrauatiōe capitis, vnde ⁊ippo x. ſ. af. 29.
Et ad multa vitia ſolent ſi nō capitis grauedine faceret. ſi aut
iſta apoſtemata calida ſunt in preſſu pſit bimōi cōpetere ad reſo-
lutionē ⁊ maturationē: ⁊ ſic loquunt auctores quōdā has res in
obthalmia calida vultu apporinari. Utrū aut crocus vel farcoro-
colla in principio poſſit applicari in obthalmia calida: infra nō eſt

Enterum vero administratur caput purgigia mundificatiua & que eorum cursu procedunt existētia ex eis que per nares materieī partem extrahunt & de quibus tunc non timetur q̄ ad oculum aliā trahant materiā: gargarisimata quoq; quādoq; administrantur in ea,

C^optic **Aluicē**. ponit curā ophthalmicē quātū ad intentionē quāq̃
est materie inclinatio ad aliā partē. / Notandū tamē q̃ nō docet
curā per inclinationē ad aliā partē loq̃nq̃ sed p̃pinq̃a p̃r quā
erit fit illius mē euacuatio. per inclinationē enim ad partes lon
ginq̃as dedit intelligi q̃ dicit. de flobothomy. ⁊ dedit intelligi de
fricationibus extemitatū ⁊ ligaturis. / Secūdo notandū q̃ ca
putpurgia quedā sunt ip̃opie dicta: sicut illa que solū altērat
tractatio que rosare per naves vel aqua frigide: de talibus nō
est sermo: q̃ in principio possumus vti istis. Alia sunt ip̃opie dicta
que mām purgant per partes nariū: ista sunt multimoda: q̃dam
leuia sicut succus felis vel succus maiorane: quedā fortia vt tra
ctio elzebei vel succi bucomarien. i. panis potēdū ē de istis est
sermo. vnde **Aluicē**. interdū admiūstrant caputpurgia modifi
cāta. Dicit autē que eoꝝ cursu p̃cedunt p̃pter sternutatoria: vel q̃
caputpurgia multis modis fieri possunt. i. in forma liquida vel in
forma pulueris. / Notandū q̃ gargarisima sunt que per os ma
teriam euacuat que sunt cō oxymelle vel biera vel cū similibꝝ: de
qb̃us perfecte locutus fuit **Aluicē**. sup̃a sen. i. ca. de cañ. curatiōis
egritudinū cerebri. / Quarto notandū q̃ l̃z multa debeant attēdi
in vsu gargarisimatū ⁊ caputpurgioꝝ: tamē principale est p̃sdera
nē sit amplū de materia ad oculū trahat q̃ illa que euacuat. hoc
autē fit si vti vteris eis post cōtione vniuersale: post capū mul
tam mundificationē: ⁊ post digestionē materie. Si enim corpus
esset plēnū vel caput vel materia cruda inepta mori: tunc garga
risima vel caputpurgia agitadō materiā plēnū facerent ea fluere
versus oculū: ⁊ tam in eo multiplicarent. vnde **Aluicē**. de qb̃ tunc
nō timeſ q̃ ad oculū trahant aliam materiam.

Cū dubitatur in cuius vfu in ophthalmia medicus poffit eſſe magis ſe-
curus: an in vfu caputurgie vel in vfu gargarifarum. ¶ Vnde q̃
ſecurius poſſumus vti gargarisma: q̃ illo poſſumus vti ſecuri
q̃d magis ad loquūq̃ dūtrahit nām: vti nō fit timor: de recurſu
ſed gargarisma hoc facit vt notū eſt. ¶ In cōſtrictis: illo vti nō poſ-
ſumus cuius magis dubiū de nocumento nobiliſſi membro time-
tur: ſen per gargarisma nīnctur pulſionū nocumentis: vt Auicē.
ſupra ſen prima. p̃realegato cap. 3. ¶ Vñ. ca. de catarro. ¶ Dicitū
q̃ ex argutis queſtio pōt ſolui. nā timorē in vfu caputurgie 2 gar-
garifarum poſſumus cōparare: vel ad ipſas oculos paſſione: vel
ad alioz mebroz diſpōne. Siquide cōparet ad oculū: vbi q̃ eſt
maior timor: in vfu caputurgie q̃ gargarifarum. Ratio eſt illo ma-
gis eſt timēdū in paſſione oculoz q̃d maiorē in oculis facit cor-
ruptionē: ſed caputurgia ſunt bmoī: vt notū eſt. Vnde ego v. di. bo-
minē qui ex vfu caputurgie in ophthalmia antiq̃ iurrit vehemē-
ter dolorē: in fronte 2 radicib⁹ oculoz 2 p̃ſeuerat pluſ q̃ 2 an-

num: unde addita est in malitia in oculis. Si autem cōparent ad alia membra plus timeat de gargarismate quā in caputpurgio: quod ex eo timeat pulmōni et gutturi nocumētū. Sed tu dices: ex caputpurgio timeat cerebro quod est nobilissimū et pulmō. Dōm duplī. Primo quod nō sic timeat cerebro ex caputpurgio sicut timeat gule ex gargarismate: quod necessārio gargarisma tāgit pres gule. Vel aliter quod nocumētum vie aeris potest esse maius in quātum subito occidit et suffocat quā nocumētum quod caputpurgium facit in cerebro. Ad rationes apparet solutio: quod vadunt vijs suis.

Et de medicamentis quod inuatiū est vaporatio ex aquis tepidis cum spongia et lana. Et quicquid administratio semel facta aut bis satis sufficit. Et quicquid est necessarii replurimū iteret in qua fortitudine obthalmie et ei debilitatē. Cūq; in aqua fit vaporatio melliloti et fenugreci fuerit decoctio erit vltima in pferendo.

Hic ponit curā obthalmie quā ad itentionē que est resolo mae. Et pmo facit h. Secō reuertit ad cōplendū curā quā ad quādam itentionē superius posita. Ibi (Interdū.) Tertio quēdā cā. spālem ponit. Ibi (Et opz gde.) Circa pma partē notādum quod Aui. tāgit duos modos euaporationis. scilicet euaporationē cū aqua calida vel tepida: et euaporationē cū aqua melliloti et fenugreci que due euaporationes conueniunt: quia vtrāq; est humida.

D^m 45^m Sed tu dices quod nō possit euaporatio sicca: sicut ponit Hipp. 2. regiminis acuto. tex. comē. 6. Dōm quod euaporationes sicce nō abfoluunt oīno a modicatione sicut ille que sunt cū sale vel melliloti: hoc dico maxime sup oculo quod est mēbū valde sensibile. Uoluit igitur Aui. quod in obthalmia et maxime de mēbū calidis vel nō frigidis mēbū vt sunt euaporabilia leuia et humida vt sequeat a modicatione. Dñt tñ iste euaporationes quod euaporatio cū sola aq; est minus resolutiua et repat acuitatē mae calide plus: scilicet euaporatio cū aq; fenugreci et melliloti magis resolutiua mēz ppter caliditē fenugreci et melliloti: et iō minus resilit acuitatē mae: quod tñ plus resolutiua et poros aperit: ideo Aui. dixit est vltima in pferendo: et ideo tutius est incipere ab euaporatione cum aqua sola.

D^m 46^m Sed tu dices est ne dīa iter spongiā et lanā qñ eas ibibimus aq; calida et exiccatio. vt Aui. 4. cā. fen. 3. cap. de cura apatis mollis. In suba spongie sunt exiccatio et resolutio: et iō forsan melius est applicare pmo cū bombyce madafacto iū aqua calida vel cū lana. secundo cum spongiā: de hoc nō multum cūrem.

D^m 47^m Sed diceret aliquis in qua obthalmia plurimū euaporationem iteram: an in fortiori in debili. Cūq; in fortiori euaporatio fit ad dolorem mitigationē: vt fumit scō regimi. acu. tex. comē. 1. sed in fortiori est maior dolor. In dñi qñ multa stante mā nō oīz iterari euaporatio: imo dimittit vt in comē. 31. afo. 6. pteu. Dolores oculorū. 1. 2. regimi. acu. z. comē. 3. in fortiori obthalmia mā est multa. Dñm quod obthalmia potest dici fortiori duplī. Uno mō ex pte quātitatē mae: sic debilis erit de pauca mā: tunc in debili obthalmia possumus plus iterare euaporationem quā in fortiori: quod si mā est multa. f. fluens augmētat obthalmiā. et iō h. semel aut bis facta fit euaporatio: si tu vides mām multā vnde dolor post augeat: debes dimittere euaporationē et ire ad alia remedia sicut Bal. facit in cōmento pallegari afo. Pauca vō existēte mā potes iterare et iterare euaporationē quousq; psumet mā tota. si aut fit fortiori ex parte vehemētis doloris: ita quod alia dispō nō phibet vsum euaporationis et dolor indicat: hoc quod mā est pauca: sed multū acuta: tūc pluries poteris iterare euaporationē in obthalmia forti quā in debili. vnde 2ª pñetia. Calefacere si dolor est violēt^r sepius iuuat: et si dolor est paucus sufficit semel vel bis calefacē cū aq; decoctionis fenugreci et melliloti. Et h. vult Rasis 2ª pñetia. cap. 2. vbi dicit. Et si dolor est violētus pluries calefiat. et h. oīz ē post bonā eūonē. Rō est: quod ex quo ei^r dolor indicat nō times de alia mā que trahatur: igitur fortiori dolor ibi frequētius potes ponē euaporationem quousq; dolor mitiget vel recedat. Aliqñ tñ est quod dolor acut^r oculo accidat de pauca mā humiali vel vctosa: tūc ponēte re euaporatio cessat dolor et iterū post reuertit: et iterū euaporatio posita cessat: h. pot multoties et multotiens iterari: et quicquid nō iterat vltra bis vel ter. et h. voluit Aui. cū dixit. quicquid administratio semel facta aut bis sufficit. Et quicquid est necessarii replurimū iteret: h. et dolor fortis nō recederet: sed maneret plus indicat iterationē euaporationis quod dolor debilis vt notū est: forsan in vna vel duabus appositionib^{us} possit accidere quod remouet: et hec oīa inuebat Aui. cū dicebat. et quicquid administratio 2^a. Quicquid est necessarii replurimū iteret fm fortitudine obthalmie et eius debilitatē. Ad rōnes in pñariū apparet solutio: quod in quādā obthalmia forti plus iteramus euaporationē: et in quādā obthalmia debili plus vt apparet.

Interdum preterea super frontem liniatur apocrustica et proprie cum via effusionis materiei est velamen extrinsecum. Et hec quidā apocrustica sunt sicut cortices bathece proprie et sicut sic memithe et sicut felu zabaragi et aloes et semen ros. et crocus et sarcocolla et que sunt sicut aqua solatri et aqua virge pastozis: et filtrānus et sauleh orde et solatrum et cydonium.

Hic Aui. reuertit ad cōplendū curā quā ad quādā itentionem superius posita que est phibitio cursus mae. Docuit enī Aui. c. pteq; curā quā ad illā itentionē icidēdo arterias timporū vel frōtis: talis aut phibitio cursus potest fieri per stiptica apposita frōti. Et A. docuit curā obthalmie quā ad itentionē que est mae: reuocatio: que quicquid fiebat cū albumine ouis: dicebat ibi quā ad vnu modū exponendi quod illud fiebat maxime in principio. Cōplet igitur hic Aui. curā que in principio cōpetit: et hoc quā ad itentionē que est reperculsiō mae: nō docet autē hic Aui. quācūq; vel quōcūq; facere reperculsiōne: sed per medicinas frōti appostas que reperiunt et phibēt mae trāsitiū. Primo igitur in gñali magis ponit cā. quā ad hāc itentionē: et ponit medicinas que ad illā itentionē pducūt. Secō magis in spāli. Ibi (2^a si superfluitas.) Tertio anēctit quēdā cā. Ibi (Et opz gde vt assidue oculos.) Dicit p quod aliqui sup frōtē apponunt apocrustica. i. stiptica reperculsiua 2^a. C. Notādū quod plurima ex his que hic dicunt sunt exposita superius. 4. ca. batheca. i. melon. sic 2^a. supra declarātū est quod sit sic memithe et qd feluzabaragi. rānus fm quodā est spēs rubi. rubus autē est fridus et sicus et stipticus: vt Aui. in scō. sed Serapio distincta facit capitula. potest tñ dici quod est spēs rubi: quod spinosa herba est vna spēs rāni: et est fm Simonie herba de qua fit lyciū. Unde lyciū fit de feluzabaragi vel de ranno. ita vt sentire Simon ianuentis. Sauleh orde fit ppter ex orde nō maturo: cū accipit et torrefit pariper: et manifestū est quod est frigidū cū aliqua stipticitate: ideo reprimat cholera: vt Simon ponit: et de tali sauleh orde hic intelligit Aui. Est enī alius modus sauleh quod docet facere Rasis in Alimā fore. cap. de fluxu ventris. cap. 7. z. nom. et alius fm Auer. 5. colliger. ca. 31. de quibus nō est hic sermo.

Dubitat vtrū in fluxibus materierū ad oculos possumus applicare fronti medicinas stipticas reperculsiuas. Et videtur quod nō aucto. Hilberti. lib. 3. cap. de dolore oculorū. vbi dicit non apponant in cornu capitis aliqua reperculsiua violēt^r: ne repercutiat materia ad nervos obtricos: et sit causa ppetue cecitatis. Amplius oleū rofarum phibitū est superius: ergo et medicinas stiptice reperculsiue eadē rōne debēt phiberi. In pñariū est hic Aui. 2. Defus de cura obthalmie. et Rasis scō cōtinentis cap. 1. 2. z. 2ª halyab. 5. practice. 34. cap. Solutiones huius dubij inuit Aui. c. ppter quod notandum quod fluxus materierū ad oculos vel est per vias extrinsecas. f. iuxta cutem et extra os capitis: vel est per vias intrinsecas. f. sub osse capitis. Siquidē fit per intrinsecas vias nō debēt apponi stiptica vel reperculsiua fronti. Ratio est: quod huiusmodi stiptica nō minus impellunt mām versus nervos obtricos quā repellunt ab eis: vt notū est ei qui uouit sitz nervorū obtricos per anathomiaz. de tali autē repulsiōne est vehemens timor: quod materie que ad nervos obtricos trahunt: figuntur in nobilioribus et pñandis partibus oculorū: vt tandē impossibile sit aut difficile eas remouere: et sic loquebat Hilbertus. Si vō materie fluunt per partes exteriores: dico quod barū medicinarū stipticarū appositio cōfert. Ratio est: quod pot mām repercutere versus partes a quibus fluunt: et pot sufficienter venas coartare per quas materie transit: vnde phibet a transitu. vnde Aui. c. interdū liniunt apocrustica. et proprie. f. tunc cum via effusionis materiei est velamen extrinsecum. Notandum tamē quod quādoq; posset nocere: vt cū multa materia cōtineret a partibus frōtis vsq; ad oculos. stiptica enī illā materiam versus oculū cito exprimerent. vnde Defus loquens de huiusmodi stipticis frōti appostis. ppter si materia fluxerit per vias extrinsecas: dicit. verum interdū nocēt: quoniam que iam descendit: mām aggregant et constringunt in tunicas oculorū 2^a. L. o. gnosce autē istud est de estimatione medicī. Oportet enī quod medicus in sua mente liberet quod sit maius periculū: an fluxus multe materie ad oculū quod posset per medicamen stipticū remoueri: an impulsio alicuius partis materierū versus oculū quod etiā facit stipticū frōti applicatū. Notandū vltērū quod in corporibus maxime frōtis et subtilis cutis impressio barū medicinarū stipticarū est fortior et melior: vnde in homine habente cutim grossā et frontem carnosā plenā: ista nec ita pñunt nec sunt ita secūra: quod bu miditates multas quas ibi inueniunt versus venas et oculū pus exprimūt: pñda ergo illud. Ex quib^{us} apparet solutio ad pñaria.

Gentilis

¶ Ad rōne possūmus dicē qd eo mō quo dictū est de istis stipticis eodē mō dicat de oleo rosati: unde hec qd cōpēt illius. Uel alī qd oleū rosatū applicat fronti in maxibz calidū nō est ita cōueniēs sicut medicīne stiptice quāz pōit Zliuc. vj galla. balustia tē. Rō huius est qd: pmo iū oleū rosatū reputatū: nō tū succedit cū tanta stipticitate vj teneat vias clausas fē faciū pīcte medicīne: in oleū rosatū quīs itū stipticū: tū remollit actuali nēc est tam vehe mētē stipticū. Scōlo iū oleo rosato ponat aliq. resolo: nō tū ita psumit mōs per viā ericatiois sicut faciū pīcte medicīne.

Co si superfluitas fuerit vehementius caliditas 7 tes-
tuitatis administrēt epithimata vehemētis sīpīcīa
tis sicut de gallis 7 de balaustris 7 tribul 7 emplastrū
ex eis cursib⁹ fluxuū adhibitis h3 maximā efficaciaz
hoc qđ cum materia fuerit calida. Sed si fuerit frigi-
da: tunc fiant ex eis que piccant 7 confringunt 7 cō-
fortant membrum cum calefactione sicut epithimata
ex sambaco 7 sulphure 7 baurach.

Thic ponit can. magis spales in hac interione qui sunt fm diuer-
sitate materiæ. Et pmo in calida. scdo in frigida. ibi (Sed si fue-
rit frigida.) ¶ Qd dicit est notu: cā eius. Tribulus herba est fri-
gida: et sicca: notificata bene a Serap. Aut. vo vocat euz hasech in
scdo can. Sambucus. i. hieseminii. Baurach est spēs salis.

Et oportet quidem vt oculus assidue mundificetur a lippitudine ex lacte distillato in ipsum ⁊ laua ipsum albumen oui. Quod si tactus fuerit necessarius oportebit vt sit cum facilitate.

Chic addit quedā cū. picipēs lippitudine ab oculo mūdificari: ⁊ cā est q̄ lippitū malū quedā fensum inducit ⁊ nocet: vñ Aua, ifra. In lippitudine mūdificatio est doloris allevatio. Cōfisi derandū q̄ ifra que dicit ex lacte: pōt duplx exponi. Uno mō q̄ lippitudo lauef cum lacte aut cum albume out: q̄ sunt lanatina et a mōrdicatione remota. Alio mō ex lacte. lippitudine que fieri lacte. lac cū ⁊ albume pueri possunt in quādā sorditie in partib⁹ oculoꝝ quā remouere op̄s: que sordites itropie dīcīf lippitudo. ¶ Sc̄bo notandū q̄ tactus oculi fieri vel stilo vel digitis subleuādo palpebras. Modū aut̄ subleuādi Iesus baly docet trac. 1. c. cap. 3. fieri cū facilitate ne oculus moleste. In hoc cū oculi sita est iūretus ⁊ nō frequēt oculi tangat: si fieri cū possibile: vnde sc̄bo p̄ncipia cap. 3. Eleuato palpebru⁹ sēpius inducit dolorē.

[illegible]

Et oportet si fuerit obtusior vebemens vt fiat flo
bothomia vsquequo timeatur lippotomia: sanguinis
naq; emissio plurimi sanat in hora.

Cuperius Aui. posuit cañ. gñales curationis oibthalmie quātuz
ad sex iritiones pictas: hic ponit cañ. curationis qñtu ad iritionez
septimā que est inter eionis mē. Notandū tñ qđ Aui. supra de
eūione mēru cañ. multū gñale posuerat in pñcipio capituli: ideo
hic ponit cañ. qui est illius cōpletius tñ et declaratius: tñ qđ eua-
cuatio mēru est pñmā ad qđ opz itēdere in oibthalmia: vel est pñ-
cipale ex quo rectificatur vñs alioz remedioz: ideo ponit cañ. in
vñs resolutozū repērentiū simul cū canoibz eionis mēru
per sñmā vel pharmacā. pñter curationes. n. neq. resolutiones
neq. alia remedia localia pñferibit nisi eūioibz mēru pce-
dentibz vt prebabitū est. pñus gñ ponit cañ. in cūpōe per sñmā tñ

Super tertio

pharmacía. Scdo ponit cañ. in vsu medicinarũ localũ post hoc.
ibi(Et in vaporazione gdez.) ¶ Prima in duas. Primo ponit cañ.
in floborhomia. Secundo in pharmacía. ibi(Nature vò lenitas.)
¶ Prima in duas. Primo ponit cañ. in floborhomia. Scdo in vsu
colyrioz post eam. ibi(Et opz.) Quid dicat parer.

CDubitat vry in obthralmia veyhemeti cōpetat flōmia. ¶ Uides q
nōq; obthralmia veyhemēs est illa in qua est veyhemēs dolor: sed
in dolore veyhemeti nō cōpetit flōmia: q; dolor veyhemēs pōt fieri
a veytōtate grossa: vt supra Aui. 2 Hal. 3. therap. vlti. ca. fed. in do
lore a veytōtate nō cōpetit flōmia: imō remedia picipiunt resolu
tione veytōtatis: vt Auz. infra cap. de obthralmia a veytōtate: 2
Hal. pallega. cap. ¶ In 3m Aui. hic a Rasis 2. p̄m̄itēs vbi cōcor
dant cu Aui. dicit. in violēti obthralmia p̄mo inuēitio fiat 2 extra
hanc t̄m̄ de sanauine v̄tōque nō debilitat variā fē est v̄r? fortis.

¶ Dicitur qd obthalmia pot dici vehemens siue magna duplr. Uno mo si parte effluat: q. si sit magna apostematio de ma multa: et tunc si ma est sanguinea vel illi ppingua. pot plurimum ptingit co-
pedit flomia copiosa. Ro est q: talis flomia pot illa multitudinem euare z no alia ciuita pprie. unde sanat in hora. i. subito. z idco si virtus pseuit vsq ad lippotomia euacuet. s. in multa quantitate. pter fecit Sal. pcurator ciuitatis diuitis Romanus habeti in oculo flegmone maximo a quo pma ablatione tres libras sanguis edu-
xit hora diei tanta: hoc v nona vna libra vt ipse scribit in suo lib. de flomia. s.ima heba doctrina. z. cap. 5. qd etia affirmat Rasis z p-
prietis cap. z. Consa aut ppter quz bumoz facies obthalmia ma-
gne quantitates vplurimum est sanguis vel humor in sanguine est:
q: sanguis est bumoz maxime inter alios paratus in fango peccare
put dicunt coiter medici. Si enis esset a ma a sanguine depuratu
alis euatio per flomia no copeteret: vs supra vifum fuit. Alio mo
pot obthalmia dici magna ex parte accidens z maxime ex parte
doloris: q: si sit dolo: vehemens intolerabilis: z tunc vplurimum co-
pedit flomia copiosa. Ro est q: dolo: vplurimum fit ex maeb? mul-
tis ad oculu fluentib? Jste aut sunt sanguines vel sanguini miste-
ri in talia aut diuersione maxime copedit flomia: z talis dolo: cet
de ma vctosa: et esse valde vehemens: lz ex parte cause pincte uo
copeteret: tam e ex parte et? qz times copedit flomia. Times aut e
ex acutissimo dolo fluant ma ad oculu: illum vehementer
apostemate: ad hoc ergo pibendum facinus flomia. Et gbus ap-
parat q: in obthalmia vehementi vplurimum flobothomia cope-
rit copiosa: sicut in alijs forib? doloib? vnde Sal. in comento. 23.
afos. pme parte. Que egeritur. dicit. z. fodi doloze nulla est me-
lio medicina hac defectione. i. euacuatione vsq ad defectionem.
¶ Ad rationem in contrarium est iam solutum.

Et opozet iniquissimè possibile est vt retardet in ob-
thalmia colyrioruz administratio vsq; ad tres dies: et
sufficiat regimen predictu ex euacuationibus et attra-
ctione materieruz ad extrema: et in mora quā diximus
locoꝝ dispositionē. Deinde si post illud administre-
tur colyrium non erit malum: plerūq; enim sanā ab
obthalmia his rebus absq; cura alia.

¶ **H**ic Aui. pcepta flōmia ponit can. in vsu colyrioz: vult qd vsq ad tres dies nō administrēt colyria: sed sufficiat tibi regere infirmum cū eū dōe & tractu ad p̄turalm. Et in moza loco. i. faciendo ip̄m morari in locis superius dictis. s. in locis obscuris. Ad dispositiōnē. i. faciendo ip̄m stare dispositū: vt supra dictūz; est: vt eleuet puluinar. vel dispositiōnē. s. per regimen dictū superius.

¶ Dubitat vtrum a pmo die ophthalmie vbi scdo possimus admini-
 strare colyria. ¶ Quidē q sic per 'Halyab. v. practi. 34. ca. vbi post
 sñmā dicit. vtere medicaminib⁹ qe auitate sedētē r calozē mī-
 tigent r molliant r clarificant vñ abumē omī teneū illi instilla et
 colyriū albū. Et post multa remedia dicit. hoc vñ q in die fac ter-
 tiū. q vult 'Halya. añ die tertiu iponi posse colyriū albū. ¶ Itē Rasis
 2ª pñne. ca. z. aucto. Bal. vbi post sñmā vñ q ad die tertiu docet
 ponere in oculū sñf albū. ¶ Itē Serap. tracta. z. cap. i. dñfille m' in
 pñcipio abumē omī subtile zē. z subat pñ cap. similitudinē pferē
 lac mulieris qñ dñfilla in oculo foliū z cñ sñf albū. Sed abumē
 omī statim pmo die poni potē qñ sñf albū. ¶ Itē Bal. in libro de sñobor-
 thomia. sñma. z. ca. s. die sequeti ad sñmā imissit colyriū in oculū.
 ¶ Itē ego sñmā facio die pñma potero die sequeti. i. scdo colyriū im-
 ponere. Amplius Alexander de cura sñeginosus oculoz ēr saugate
 post sñmā suis colyrys vñ nō folū in oculo sed et extra oculū. ¶ Itē
 Deufac ca. de ophthalmia. vbi dicit. post die vñdū dñfillaone
 sñf albū. ¶ Probab rōne: q in pñcipio ophthalmie copetūt repussū
 na: sed colyria qdā tñm repussū r mitigatū doloris vñ ponūt
 auctozes: q ante tres dies cōponūt colyria. ¶ Itē vñ dñf. cū dicit.

Retarded

Retardet in obthralmia colyrioz administratio vsq; ad tres dies. In contrariū est Rasis scdo pñen. vbi dicit. Dicit nō sunt curandi oculi dolētes ex colyrijs nisi post tertiu diē. Ad solonem dubitationis pñtelligendū q; hic p colyria debemus intelligere ea que in oculū colant prius existentia dura in forma sief pñfata. cū albumine oui vel alio possunt colari in oculū; ēt p colyria possunt intelligere oē qd in oculū colat: vt apparebit. Cōsiderādū etiā q; hic nō fit qd de colyrijs frigidis repulsiuis quoz vsus ē i mate rieb; calidis: et talia colyria vocant cōter colyria alba: et hoc pp cerulam qea de albat: et pp amiliū. Ista aut colyria l; sint multarū descriptionū: quedā tame ex eis sūt cū opio: et quedam sine opio et vere nō inuenies ab auctoribus colyriū. i. sief albu sine opio descriptū. Hic ergo nō fit qd an opiat colyria in pñ ante tres dies cōpetat: sed an alia colyria alba que sūt sine opio in quibus est virtus repulsiua frigiditatis et applanatiua siue remissiua acuitatis materiez cōpetat ante tres dies: sicut colyria facta ex sief: in quibus recipit cerula et amiliū. et albumē oui. vel cerula et amiliū et gūmi arabici dragagantū et albumē oui. vel cerula et amiliū sief memi tbe et albumē oui et sīsimiles istis. Rasis vō scdo pñen. ca. 2. docet facere sief albu ex cerula suffumigata cū camphora liniēdo ex ea vitreū: et suffumigādo cū camphora pauca tribus vicibus: de qua recipiat p. j. amiliū pres. v. gūmi dragaganti partes. vi. coadunetur cū aqua rosa. est mirabile. C. hic pñmisi dico p q; regulariter operātes in obthralmia a pñ nōbīl pñmisi debemus oculo. v. co aut regularē opatiōē que sine aliquo nocumēto sine cōsequit que vocat infallat operatiō: vt pñt fūm. i. 4. terap. Huius rō est: q; a pñ alig oculo appozimātes si resolutiū est magis attra bimus. si aut repulsiū est mām que de se ab oculo trāspiraret retinemus. Sciendū tñ q; apostematā oculo in hoc differunt ab apostematib; reliquoz mēbroz extrinsecoz: q; ab apostematib; oculo paratū est fluere alig statim pp cutis tenuitatē: s; ab alijs a parib; q; sūt sub cute nō: vt supra dñi fuit. hmoi ergo colyria repulsiua mām hmoi erit pñbēt: et iō regulariter operātes nōbīl repulsiū a pñ oculo apponē debemus. hāc aut regulare opatiōē nō accidit nōs facē nisi qñ obthralmia est de mā benigna et pauca: pñt flobothomias et euacuatiōes alias et fricatiōes et alio bozo regimine remouent absq; hoc q; oculo aliquid applice. vñ hūic tardet colyrioz administratio vsq; ad dies tres: et sufficiat regimē pñctū et. Plerūq; enim sanas obthralmia bis rebus absq; cura alia. localū oculū. Cōdico scdo q; coacti cū localibus remedijs statim a pñ. s. ante tertiu diē apponimus medicinas repēientes oculo. Ista aut coactio est pp obthralmie vebemētā: vñ dubitamus de magna apostematōne: et tūc tutius a quo possimus incipere est emplastrare oculū cū frigidis rebus in materieb; calidis. Scdo si nō sufficit in oculū instillamus albumē oui subtile. Tertio si hoc nō sufficit ponimus sief albu colyriaz et cū albumine oui. hōz q; est: q; oculus mēbrū est subtilissimū qd valde patit ex reb; tñt tāgētib; et tūc magis quāto magis sunt du re vel aspere: aut aliū excessum habētes: ergo si cogēris oculo appozimare medicinas repēientes et potes hoc facere absq; oculi molestia melius est illud facere. hoc aut fit emplastrādo sup pal pebiā. Si aut opz itus in oculū alig mittere est meli; incipere ab eo qd minoz faciat molestia: sief est albumē oui vel aq; ro. et hmoi leuia. Colyria aut ex sief que sūt magis dura et aspera oculo q; sit albumē tardi; appozimari idicāt: et iō nō pñt iponi qñ aliqua molestia oculo faciant. vñ Rasis. c. cōtinētis. c. 2. dicit. Colyriū d; poni et dimitti p hōz donec cesset dolor: et secundario supponat. i. eodē mō q; multa cōtinuatio colyrioz nocet visui: et ppter hanc cāz pñbēnt medicine que in forma pulueris administrātur. Et d; ab eis medicis cauere in pñ. vñ Rasis. c. cōtinētis. Qd pulueres sūt mali in pñ obthralmie et pustulaz. Hoc ēt inuebat Desue. c. de cura obthralmie. vbi dicit. In morbi pñ repulsiuis vradū ē et. administrāda sūt igit in pñ i mā fuerit calida que materiei acuitatē et inflāmatōnem repimāt: qualia sūt portulaca trita et supposita et endiua et solatriū dñ. distille aut in oculis lac mulieris et. Ecce q; Desue primo docet applicare res fridas extra: deinde docet in oculū instillare albumē et tertio docet colyrijs vti: vt ibi apparet que dicta sūt de mente Rasis. s. Alinafoz cap. de cura obthralmie cap. 15. p docet instillare cū euacuatiōnibus p flobothomā et pharmacā speras q; cū istis curet. si aut nō sufficiūt ista: docet appozimare sief. hoc aut ēt cū transferit dies: q; certū est q; flobothomia et pharmacā in vno die nō possunt expediri: nisi forsan vebemēs esset necessitas. Sciendū tñ q; l; pñctus ordo fit fm itētiōē medicū: in actu tñ opz nō semp talis ordo seruatur circa hūc boz: imo qñq; statim in pma die facta sōmia cognitur icipe re a colyrio albo: et cū opio pp vebemētā obthralmie vt dicef: ali qñ cognitur icipere ab albumine oculū nō est multa vebemētā. aliqñ vō a solis qbulā frigidis extra cū credimus illa posse suffi

cere. aliqñ nihil oculo appozimātes cōsidētes de cura obthralmie p euacuatiōē sine alio remedio. Auctozes igit medicine qñ pñde rauerūt obthralmiā securā benignā pceperunt nihil a pñ ponit: nec apponi colyriū vsq; ad tres dies. qñ aut pñderauerunt obthralmie vebemētā pceperūt statim vti a pñ colyrijs. sed qñ pñderauerūt vti mediā: q; noluerūt fortiter repcutere: nec voluerūt oculū dimittere absq; defensiōē tāgētē cū pceperunt in hōe securā. s. albumē oui. vñ Jēsus. Haly ca. 35. Nō opz vti i pñis dieb; nisi albumie oui qd est vtile in pñ. et Hal. 13. theo. vlti. ca. laudat illud in hac itētiōne. C. 3. tu dices qre ponit terminū diez triū: et post dies tres colyrio pñt vti. Vñ dñm q; auctozes pñdūt q; in spatio triū diez sit facta euacuatiō tā p sōmiā q; p pharmacā et ventosas et alia si expedit. Cōsidūt ēt q; in hō spatio recesserit obthralmia: si fuerit de mā benigna. Si q; nō recesserit nec ē in declinatiōē tūc imaginādū est q; sit in via augmētī. vñ cōpetunt colyria resolutiua et repulsiua sief est colyriū factū ex sief albo. Rasis. s. Alinafoz. vñ Alinafoz ibi dē q; si ista nō suffecerūt sief albu in lacte et. C. Notādū tñ q; in istis colyrijs administratis post tertiu diē nō possit dari alia regula nisi hec q; talis debet ēē virtutis qualē vides dispōnes in oculū scilz de fluru multo māe vel pauco: d dolore acuto vel debili: et de alijs a te pñsiderāda. vñ hūi. absolute dicit si post illud administretur colyriū et nō dicit hoc colyriū vel illud. C. hūic tñ dubitatiōi pñuēit aliter rādere. i. q; aut tertiu diē nō debet administrari talia scilz resolutiua: et hoc vñplmū: q; vñplmū obthralmia est in pñ ante tertiu diē: sed post tertiu diē pñt administrari colyria hūita de virtute resolutiōis. Ex qbus soluitur auctoritates in dñi. Auctozes enī q; pñbēt colyria aut tertiu respiciūt opatiōē vel itētiōē regularē oino vel magis regularē. Qui aut pcedūt illa hūit itētiōne sumpta a vebemētā obthralmie. Ad auctoritates Hal. in lib. de sōmia. dñm q; illa auctoritas nō est ad pñctū colyriū enim qd Hal. iposuit fuit et resolutiū: et nō fuit in pñ obthralmie: imo iā sibi trāserāt. 20. dies. Ad rōnē cū de cura obthralmie in pñ est repulsiua. dñm q; verū est idicatiōe sumpta ab ecētia egreditūne que est apā: sed idicatiōe sumpta a pā picule patētis qñq; ista itētiō nō sumit vel cū executiōe nō ponit. vñ hūi. infra post illum sermone dicit. verum erigitur pp mēbrum superflua facilitas.

C. Nature vō lenitas est res que est necessaria: immo etiam necessariū vt solutiōne educaf humoz domi nans sanguini post flobothomiam.

C. hic. A. ponit cāñ. in pharmacā tā in se q; in ordie ad sōmiā. Dubitat vñrū in obthralmia stāte idicatiōe sōmie et pharmacie debeat pcedere sōmia vel pharmacā. Vñ q; sōmia p. A. h. J. et eio cōis d; aīcedere: vt Desue in suo de appropriatiōis. c. de foda s; sōmia est cōis humoz euacuatiō: vt hūi. l. 3. fen. i. c. de canoni b; curatiōis egreditūne cerebri. Vñ J. vñ modus loquēdi. A. in pñ capli cū lenitate nāe pñmisi flobothomia dices. Affiduatō lenitatis nāe et sōmia et. J. et qd addit i malitiā alioz humoz pec cātiū nō d; pñmisi: s; sōmia addit in malitiā: q; si sint frigidī euacuato sanguine magis icrudant: si aut sint calidi ebulliūt: vt ponit A. h. cāñ. fen. 4. de sōmia. Vñ qd i pñcipijs vñbus est valde pñ x: hic tñ breuiter dicef inquātū oculistis pñner: dicēdo qñ qualr et qd de facto habeāt agere. Dico q; mā que idicat euacuari per pharmacā large sumēdo nomē pharmacie: vel est in pñb; hōchi et iustestinoz: vel est circa venas: vel in mēbris remotis. Sigdē sit circa faciē hōchi et iustestinoz ita q; sufficiat i illi; eūone solū clystere vel cassia: vel syrupus violatus: vel biera simplex et silia: dñm q; regulariter illius mē euacuatiō d; pñmisi. Rō est: q; sōmia ē vñ lior sublequēs: q; nō erit timor de tractu illoz humoz in venas. Et fm hūc modū cōter pñcipē clystere ante sōmiā. Dicit aut regulatiter q; coacti subito flobothomiam. Si enī vides subito fluxū humoz ad oculū vñ apparēter apatio et dolor crecit: quāvis istm hēat in vñtre feces siccās vel humores. credo melius ēē subito flobothomare eū stātib; alijs pñitionibus: et quāq; hōz flue de nocte sit flue de die ante cibū vel post. Et rō hūi est. Nā qñ imi net piculū maius qd pñt tolli cū aliqua lesiōe medicus d; illi pñculo itēndere: q; semp itēdit ad id qd est magis suspectū vt hūic. pñmo cāñ. fen. 4. i. ca. Adgna aut apostematō oculi magnū periculū est: cui pñt p flobothomā subueniri: aliquiditer noceat qñ sit stiptico vñtre et humozibus aliqbus ibi stātib; tñ inuamētum est maius. eo enī tpe quo fieret clystere vel quo expectaret cassie operatiō obthralmia pñririari et magnificari pñt. Vñ enī hōies qui in spatio vñius hōe de pua rubedine oculi pp guttā sudoriz qui in cū itratū pmutatus est ad obthralmiā magnā valde ex qua tādē facta ē cornee ruptura. Si aut mā sit in venis pñprie post epar et in mēbris remotis: tūc vel humores in sanguine equalr peccant vel inegaliter. Sigdē equalr d; sōmia fieri p: q; sōmia est euacuatiua talis dñy humoz: vt hūi. i. cāñ. fen. 4. c. de sōmia. postea

y y

Bentilis

debet dari pharmacia si videat necessitas eius: qz facta flōmia pōt
pingere qz alicuius humoris peccatū per se ostēdit. Si aut humo
res inequaliter peccēt: imo alij humores a sanguine distincti pec
cēt in venis vel extra venas: tūc vel euacuatio dī fieri fori. medi
cina: vt est elleborus vel collognida 2 familia: 2 sic debemus a flo
borhomia incipere: qz fortis pharmacia sanguine eruberantē cōmo
neret 2 posset inducere piculū suffocationis: 2 iō melius est prius
flōmiā hūit atiquāter magis malignā: tūc hoc est minus nocumen
tū qz illud. Ita tū flōmia nō dī cōpiosa s; tāta que securet a no
cumēto pharmacie fortis. 2 post pharmacia poterit iterari flōmia.
Si aut hūores isti leui solutius medicia possent educi: qz ipi eēt
multū apti euacuatioi ex pte dīspōis sube eoz 2 ex pte locorū: qz
essent in venis 2 nō multū pulsi in mēbris: tūc pmo dī dari pharma
cia: 2 hoc qz ex ipsa nō timef in sanguine agitatio euz sit medicina
debilis: vt. v. g. reubarbarū vel fumus terre: et qz effugimus nocu
mentū qd humores incurrerēt sanguine euacuato qd uocumētū
est icradatio si sunt frigidi: vel ebullitio si sunt calidi. Hec oia col
ligunt ab Aui. i. cañ. fen. 4. ca. 4. Et qbus 3ia soluit.

C Et in vaporatiōe quidē nō existit bonitas an mūdī
ficationē neq; in balneo. Et qñq; sit illud cā attraben
di mām plurimā cooperiētē tunicas oculi.

C hic Aui. ponit casū in vsu remediorū localū. Et p in vsu r. soluē
tū. Scōo i vsu repcutiētū. (Et opz vt i pñ nō admittit rē.)
Tertio in eis iterum refumit. ibi. Resolutiua vō in principio.)
Dubitat vtrū in euaporatiōe sit bonitas ante mūdificationem.
Vt qz sic: qz auctores docēt cā facere tētatiue. 3ie possibile ē qz
cū ea cura pñcia: vt pōt sumi in cōmē. 2. regi. acutoz. cōmento. i.
3. In 3ium Aui. Vd m qz vel es certus de repletiōe in coipe vel
nō es certus. Sigdē sis certus nō puenit euaporatio. Rō ē: qz plus
trahet de mā qz resoluat. vñ. 2. regiminis acutoz. 1. cōmē. Euapo
ratio attrahit ad locū morbi ex sanguine plusq; resoluat: qñ de nā
repe calefaciētū in nā sua est sicut ipse resoluat rē retentā in mem
bris qd appropinquat. s; et attrahit ad ea illud qd iuenit sup
flūū in mēbris vicinātibz eis. Ex attractione aut multa materie
rū sit augmentatio obthalmie: 2 hoc intēdebat. Bal. 13. tēra. vlti. ca.
Euaporatiua pharmacia multitudine existēte in toto corpore qbusdā
allata pñcia replēt magis qz euacuet. Et h est qd Aui. et voluit
cū dixit. Quandoq; sit cā illud ad attrahēdū mām plurimā coope
riētē tunicas oculi. Dixit at. qñq; qz qñq; sit ante mūdificationē:
vel dixit. qñq; qz nō semp trahit tanta materia qz tunice oēs ocu
li cooperiant: ita qz nihil de oculo appareat. Sed qñq; sit h: sem p
m attrahit plus de mā qz resoluat. Et qd dixit de euaporatiōe
icelligat de balneo. Si aut nō es certus de repletiōe sed es in am
bigno: tūc ab euaporatiōe potes icipere: qz vt supra dictū fuit: aut
curat aut docet curare: vt Bal. ponit in cōmēto. 6. pti. sup illo aso.
3. Dolores oculorū. Et hoc mō pōt verificari lra exterior: que dic
3. In euaporatiōe quidē nō existit bonitas post mūdificationē. Dico
qz nō existit bonitas tētatiua: ita qz tu vtaris ea via signi: sed exi
sit bonitas certa: qz post eūonem suo tpe pñert 2 non tentas.

Dubitat 2° de quo eēt mai^o piculū an purgatiōe: an de balneo:
an de euaporatiōe. Vt qz d balneo: qz balneū plures cōmouet hu
mores qz euaporatio. In 3ium qz saltē balneum diuerit ab oculo.
Vd m qz p balneū possem^o itelligere: vel ad totū corpus: ita qz et
caput totū cū corpore reliquo calefiat sic accidit in balneis artificia
lib^o. s. stupbis: 2 tūc de hoc balneo ē maior timor: an eūonē qz de so
mētatiōe. i. euaporatiōe. Rō ē: qz istud balneū calefacit oculū: atra
hit ad eū 2 cōmouet hūores in corpore: quos cū non possit educere:
qz sunt supflui parat ad cursū. Et qz oculus ē mēbrū qd iaz icepit
mām recipere illuc deriuabit fluxus humorū: euz humores ad debi
lia loca fluat 2 currat: vt. 2. de dyss febrium. cap. vlti. 2 tota medi
cia clamar. Vt p balneū possem^o itelligere solā tūā i qua balneef
hō vsq; ad loca spatulaz: oculis 2 facie defensis a vapore: 2 forsan
b min^o noceret pp cām dictā: 2 marie si hōberet aliqd mēbrū isse
rius defectū vt pedē vel genu. Vñ pp balneū illuc attraheret mām.
iste. n. incurreret egritudine illi^o mēbrū ad qd mēbrū traheret mām:
2 sic aliquid iterum incurreret egritudine peiorē qz sit obthalmia:
2 iō nō est sicdū balneum an eūonē. Cā rōnē tū dicia. balneū oi
uerit ab oculo. vñ est si fiat solū in pñb^o inferioribus. Vt aliter
qz cōmouendo materiam facit magis ad oculum fluere.

C Et oportet vt in principio nō admittantur inspissati
ua fortia 2 que sunt vehemēter stiptica: quoniā inspiss
fant tunicas 2 phibēt resolutionē 2 magnificāt dolo
rem: 2 pprie cū dolor fuerit fortis. Et ea etiā que debi

Super tertio

liter contrahunt in principio nō sufficiūt ad phibē
dam materiā 2 nocent ppter inspissationē tunicarū 2
cōstringūt materiā in eis. Qz si aliquid boz cōtingeret
succurre cū vaporatiōe ex aqua calida semp: 2 soluz
colyriū albū dissolutū in aqua melliloti ē pueniēs: for
tius nāq; illo cū repletiōe capitis qñq; est ei nociuū.

C hic ponit casū in vsu medicinarū stipticarū qz sit repcutiēs. Et
p docet cauē ab vsu stipticorū. Scōo docet corrigē nocumētū idu
ctū ab eis cū eadit error in vsu. ibi. (2 si aliquid boz.) C In pma
parte vult probare qz in pñ obthalmie nō competant medicie sti
ptice: oculo applicate: arguit sic. Vt cōpeteret medicie stipti
ce fortes: 2 iste nō cōpetit ppter cās quas in lra explicat. Vt sūt
medicines stiptice debiles: 2 iste etiā sunt male: vt ipse ponit hic
in lra eo qz non sufficiūt ad phibendum materiam.

C Dubitat vtrū medicinis stipticis possimus vti in pñ obthalmie.
Vt vt qz sic p Aui. lra vbi dicit. Illud nō cōpēt nisi sit stiptici
tas ei^o qd refrēnat tēperate. 3ie lra ca. de medicinis obthalmie
dicit qz tu iuenies in talibus oculi medicinarū singulariū repcuti
ua sic merdasebi 2 rosa 2 achacia 2 galle 2 lutū sigillatū: ista sūt
stiptica. 3ie Rasis. 2 cōtinētis enumerat medicinas debiles stipti
citas: vñ dicit. Medicine parue stipticitatis valēt pprie ad ob
thalmia: 2 an dixerat Rasis hūc sermonē. Medicine stiptice que
sunt tēperate valēt ad expellēdū fluxū in obthalmia 2 pusillus vt
sunt rose 2c. 3ie Serap. trac. 2. c. p. ad summū cōferat in pñ medi
cine faciētes stipticitatē. 3ie sentit Cōstantinus li. 2. in pñ. 3. pzo
bas rōnē qz repcutiēs cōpetit in pñ obthalmie: s; medicie sti
ptice sunt repcutiue vt notū est rēgo. 3 In oppositiū boz ē Aui.

C hic dubitatio hz duas solutiōes. C^o pta est leuis. Propter quā
est sciēdū qz in pñ obthalmie indicatiōe sumpta ad apate cōpetit
repcutiua. repcutio aut hz pprie fit effectus frigidit: vt sumit scōo
cañ. 4. ca. cū frigidū qd marie repcutit est pñctū sube grosse ter
ree: 2 pñs est frigidū stipticū. Et rō est que sumit qnto de simpli
ci medicina. c. 1. 2. 4. distin. 4. qz res frigida 2 stiptica hz p sui gros
sitiē 2 stipticitatē: vt extra circūdat mēbro 2 pgreget seu congelet
illud totū: 2 ex hoc repellat vt Serap. ponit. ca. de medicinis rep
cutiuis. Et pp hoc ē dicim^o qz medicie repcutiue possunt ē esse
stiptice: 2 hz ē nō sunt frigide repcutiuis tū nec frigidis nec stipti
cis possum^o vti in pñ. s. an euacuatiōe. Huius rō est qz corp^o ple
nū existēs nō pōt recipere mām que repcutit: vt pñ in thegnī tra.
3. ter. cōmē. 159. Vñ 3esus 3aly. trac. 2. c. 35. nō mēderis. i. medū
caris obthalmia ante purgatiōē. Et hāc rōnē inuebat Aui. oicēs.
nā repcutiua si sit fortia nō possunt repellere mām stante reple
tiōe. iducūt hz in oculo effectus malos quos Aui. ponit. Si autem
sunt debilia nō sufficiūt et ad repcutiēdū mām ante eūonē: 2 hoc
est qd Aui. volebat cum dicebat. Et opz vt in pñ. s. corpore plen
o nō admittantur inspissatiua fortia. i. repcutiua per frigiditatē: 2
que sunt vehemēter stiptica. i. repcutiua per stipticitatē. Si autē
corpus sit euacuātū 2 facie sint vel fiat diuersiōne: dico qz possū
mus vti medicinis stipticis debilibz non fortibz. Qz aut medi
cinis stipticis nō fortibz nos possumus vti post euacuatiōē ad
repcutiēdū mām obthalmie apparet per Aui. qnto lib. summa
scōa trac. scōo. qui colyriū rosa. cōmēdat in fluxibus materiē ad
oculū. Et Mesue ca. de sief ad obthalmia. 3. probat rōnē: qz qd pōt
fluxū materiē pueniētē phibere cōpetit: medicie stiptice tem
perate sunt hmoi. Qz vō non possumus vti medicinis fortis sti
pticitatis apparet: qz iste medicie quāuis repercutiant mām: tū
ex alia pte multū nocēt: qz iducūt in oculo asperitatē ppter idura
tiōē quā iducūt: stiptica. n. sunt iduratiua vt scōo cañ. tertio ca.
2 Bal. 4. de simplici medicina. c. 4. scōo distin. Et hoc est exprella
sentētia Rasis scōo pñctis. c. pmo. vbi dicit. Stiptica violenta. i.
fortia nocent oculis: qz faciunt in eoz tunicis asperitatez magis
qz valeat ad phibitiōē fluxus materiē. Vt quibus 3ia cessant.
Aui. enim hic prius phibet stiptica antequā corpus sit euacuātū. Alij
vō auctores post factas flōmias 2 euacuatiōē 2 alias diuersiōēs
fm qz puenit. C^o scōa solutio est qz hic. A. solū loquat de medicis
stipticis quas vocat inspissatiuas 2 stipticas. dicunt quidem stipti
ce ex parte saporis: sed dicunt i spissatiue ex pte effectus. Stipti
cū enim hz i spissare. Et dico qz intentio. A. est qz qñ debem^o vti re
percutiuis: in obthalmia cōpetit repcutiua frigida pp frigidita
tē: nō aut cōpetit repcutiua stiptica pp stipticitatē. Hoc declara
tur pmo ex natura repcutiui absolute. nā hz repercutiuum sit fri
gidū 2 stipticū: principalis tū repcutio attribuitur actioni frigo
ris. Vnde Aui. scēdo cañ. quarto caplo. Medicina repcutiua est
cuius pprieas est p frigiditatē suā 2c. 2 iō siue apostemata sint ca
lida siue frigida intēdendo in eis repercutiōni vltimur medicinis
frigidis: sed in apostematibus calidis vltimur eis puris: in frigi
dis

dis aut vtrum eis mistis: vt ponit. Alii p. sen. 4. c. de medicatioe
apatu. Et si inuebat Alii. ista de cura obthalmie frigide cu die. Sit
initiu cure repulsiois que no sunt ifrigidaria valde. q. d. l. repul
sio vt repulsio no possit absolui a medicia frigida: q. t. ma apo
stematia frigidi contradic per sui coplexione: ideo misceant frigi
da repulsia cu calidis. Sed q. iste sermo iducit dubitationes
de virtute repulsiois: vtrū. f. repulsio principalis sit attribuēda
frigido an stiptico: ideo do aliam rōne que nō sumit ex natura re
pulsiois vt oculo coparat. Et dico q. cōcesso q. repulsio debeat
tur plus stiptico: tū repulsio materiez ab oculo non o. fieri p me
dicinas que hoc faciūt per stipticitatē: sed potius per medicinas
que hoc faciūt p frigiditatē. hoc declarat q. medicia que per sti
pticitatē pncipaliter repercutit mām obthalmie: inducit in oculo
tres effectus malos: quoz vnus effectus malus est in suba conti
ctiue oculi z tunicaz quibus occurrit: q. exasperat z idurat eas cū
stiptici habeat exasperare z idurare ex quo malo effectu sequitur
magnificatio doloris. Nam asperitas tunicaz oculi est causa dolo
ris in ipso motu palpebre: q. oculus d. sibi occurrere lenis z non
asper. Est et cū doloris in ipsamet substantia pellicule oculi p. arri
da aggregationē quā facit stipticitas quas duas cās doloris quili
bet in seipso manifeste experit circa linguā cū sibi occurrat res sti
ptica. lingua enim sicut pcpit malum sensum sue asperitatis z p
cipit malus sensus in suo occurru ad palatū: ita contingit de oculo
exasperato a medicina stiptica: q. dupl. dolor circa oculū augmē
tal. z percipit. Secundus effectus malus est exicatio fortis quam
facit in mā: sed talis exicatio ante digones materie nō competit:
vt supra dictū fuit. Tertius malus effectus stiptici in pū obthal
mie quauis sit facta euacuatio etiā in mā que debet repelli est: q.
mām illam retinet. Stiptici enim inquantū stiptici bz mām quie
tare z retinere. vnde Alii. scō. ca. 3. ca. Operaciones stiptici sunt
retentio. Facit aut medicina stiptica retentioē materiez in oculo
igrossando mām z imobilē eā reddēdo per sicū. Dico imobilem
passiue z coartado vehemētē ptes z vias exteriores mēbz. Et si
autē q. stiptici mām retinet z igrossat cū sicco p. biber eā a resolu
tione ex quo etiā sequit augmētatio doloris. Et p. p. cū dolor
rit fortis: q. significat amplior: mā que quāto magis in oculo figit
z retinet tātō dolor fit amplior: mā quāto est plurius quantita
tis faciens maiorē dolorē: tanto a stiptico minus est apta repimē
z repellē: magis est apta cōstringi in loco. Et q. bus apparet q. q.
stiptici inquantū stiptici nō puenit ad repercutiēdū materias ab
oculis q. nō cōpetit stiptici forte nec stiptici debile. nā tam stipti
ci forte q. debile bz predictos malos effectus. f. exasperare z reti
nere materias ad q. sequit augmētatio doloris. z iō ppter istos
malos effectus Alii. p. biber tam stipticum forte q. debile. vñ assi
gnās cās quare nō cōpetit stiptici forte dixit. nō administrēnt in
pū. f. q. cōpetunt repulsia in spissatū fortia: z p. i. que sunt
vehemētē stiptica: q. nō spissant tunicas. i. idurāt z exasperant z
p. biber resolutionē. f. retinēdo vel igrossando mām. ex q. bus se
quit augmētatio doloris. vnde subdit z magnificat dolorē zc. Affi
gnās aut causas quare nō cōpetit stiptici debile dixit illas easdē
causas cū dixit. Ea que debilitat pstringit. f. stiptica debilia nocēt
scilz hora pncipij quando debet repcuti mā ppter inspissationem
tunicaz. i. q. idurant z exasperant tunicas z cōstringunt mās. f. re
tinendo z igrossando eas vñ prohibent a resolutionē. Et ex eis de
bemus inferre q. talia stiptica z si sunt debilia augēt dolorē. CSz
circa p. dicta sunt quatuor dubitationes. Prima q. ex predictis
posset cōcludi q. et frigida medicamina nō cōpetant in repercu
sione materiez: q. sicut stipticum retinet mām in loco quietado
ipsam: ita et frigidum illa retinebit in loco quietado z igrossando
illam. C. Secūda dubitatio est: q. si predicta sunt vera in nullo tē
pore obthalmie cōpetunt stiptica fortia: q. omni tēpore appropi
mata iducēt in oculo asperitatē. Videmus aut auctores facere co
lyria z medicinas oculo z in q. bus ponunt achacia hypogstidos z
balauitē que sunt res fortis stipticitatis. Item iter istas medici
nas oculo numerat Iesus. Paly vltimo sui libri myrrū z balan
stia. z Rasis. z. continē. ca. 1. numerat et ematibite z achacias. z Al
bumasat. de medicis oculo. C. Tertio dubitatur: q. Rasis scō
p. n. c. 1. z Iesus. Paly trac. z. 1. c. cōcedūt stiptica debilia: z p te
debilia et stiptica sunt p. biber. Quarto dubitat: q. octm est q.
stiptica retinet in loco materiam cuius contrarium sumitur a se
rapione caplo de medicinis repulsiois. z a Bal. 4. de simpl. me
dicina. cap. 1. quare distin. Et pbat q. stipticum cōstringit mem
brum sicut aggregantur res cū dignis de fortis: vt ibidem Bal. sed
in tali aggregatione sit expressio. C. Ad p. m. o. q. ad repercu
tiendum materiam ab oculis considerando actū ipsūm repul
sionis plus cōuenit frigidum nō sicūz q. est succus portulacē sola
tri z albumē oui z similia q. cōueniāt sicut frigidū sicut sunt res sti
ptice vt rosa achacia hypogstidos z similia. huius ratio est. q. fri

gida aggregant mēbz vnde retropellit mā: z cum hec non igros
sant vel cōstringunt mām in loco: sed operatio stiptici lz et sit ag
gregare mēbz: vnde ex hoc retropelleret mām: tamē simul cum
hoc sui virtute stiptica sicca idisponit mām faciēs eum ineptram
expulsionē: q. nō contingit de frigido humido vel nō sicco: imo fri
gidum cū hoc q. mēbz pstringit saluat in mā mobilitatem passi
uam: imo si est frigidū humidum facit eā fluxibilem ex parte bu
mida: stiptici autem nō facit hoc: imo retinet eā. vñ Alii. dixit. f. tri
gūt mām in eis. Et q. bus sumit q. singulariter in materibus ocu
li nōcūmētū stiptice apparet: q. p. pellicule tenuitatē opatio fue
cōstrictionis simul occurrit ad membrū z ad materiā: z q. pellicu
la oculi naturalr o. esse lenis. In materibus aut stātibus in alijs
mēbz q. cōtineat sub cute que est mēbz grossum stiptici cēt
magis potēs in repercutiēdo absq. nōcūmētō retentiōis materie:
z q. si cutis fiat aspera nō p. p. terea malū ē: ideo in cura flegmo
nis z herispile fortia stiptica a p. nō prohibent sicut p. biber
in curis obthalmie: vt p. colligi. 4. ca. fen. tertia. cap. de flegmo
ne z herispile. Ad rōnem in p. m. o. q. si ratio bene iducat
cōcludit p. m. o. q. ges enim quam facit frigidū in mā est p. remotio
nē calidi agētis mori: non tū remouet aptitudinē mobilitatis pas
siuā tantū quantū facit stiptici: z hoc est q. d. inuāt in repercutiōne
materiez: vt apparet. z. ca. 4. cap. C. Et q. bus soluit quarta du
bitatio: q. dicemus q. Bal. loquit ibi de stipticis occurrētibus mē
bz cure cooperto cui nō simul occurrit mēbz z materie. In mē
bz aut q. bus simul occurrit nō verificat sicut in oculo z similibz.
C. Et aliter z melius apud quosdā q. lz medicia stiptica plus expi
mat a mēbz: tū illud totū q. in eo retinet plus prohibet ab ena
cuatione: z ideo medicie frigide stipticadō nō retinet. i. p. biber
euacuatiōes manifestas a mēbz. ita inuit Bal. 5. de simplicibz medi
cina ca. de medicis repulsiois. c. 1. 3. distin. Ad scōm o. m. q. sti
ptica fortia z pura in nullo tēpore obthalmie cōpetunt. Et rō est p
pter multā asperitatē quā in oculo faciunt. aliq. tū parum de eis
miscem. cū alijs medicis oculo z ad illos p. solatiōē z rectificatiōē
nē admiscemus et ad p. stationē spūs visibiles ne patiat a forti
bz resolutionis. z iō in fortibus colyrijs q. busdā in exicadō vel re
soluēdo inuenimus q. auctores ponit achacia ad p. dictas itētiōes.
vñ Iesus trac. z. c. 1. Ea quoz restrictio est vehemēs nō p. n. tātū
q. nōcūmētū est malus vtilitate eoz: q. generāt asperitatē in oculo:
tū aliq. ponunt in alijs medicis que acuit vifum. Ides ponit
Cōstātinus libro p. in fine. z Rasis. z. continē. ca. 1. idē ponit. Q. d.
aut stiptica fortia pueniāt in medicis q. busdā ad asperitatē palpe
bray ista dicef. sed in eritu vñ vñm eis ppter maius inuamē
tū. Ad tertiū o. m. q. stiptica parue stipticitatis inquantū stiptica
nō pueniūt q. bus possimus repercutere mām. Et cā est quā Alii. ponit
q. debilia exicatia non possunt repercutere z nihilominus non
absolui ab eis effect. z restrictionis. Dico at iquantū stiptica: q. iquantū
sunt ifrigidaria z aliquo mō p. fortantia possunt eis vti in pū
obthalmie ad repercutiēdū. Modus aut quo a debilibz stipticis vt
rosa possunt habere effectū ifrigidatiōis z p. stationis oculi z vti
litate in repercutiēdo z euitare nōcūmētū exasperatiōis z p. restrictionis
nis est q. nō vramur eis puris in pū: sed cōmisti cū medicis fri
gidis fluidis vel humidis. Et hoc enī remouet ipseffio exasperan
tis z pstringētis stiptici: z iō in hoc rose recētes sunt meliores zcū
albumie oui o. bēt i. p. b. m. o. colyria. vñ. 5. ca. summa z. tract.
z. Colyriū q. d. noiaf rosatū zc. f. rosaz recētū zc. p. f. n. c. 1. c. 1. aq.
pluuiā z admittent cū albumie oui: z q. cū toto hoc q. b. m. o. sti
ptica appropinquamus repessā cū humidis pōt ptingere q. nō sic
sunt repessā: q. nō iducāt effectū asperitatis z cōstrictionis mēbz:
q. q. q. ex ignorātia medici p. g. q. appropinquans stiptica nō de
pessā: iō Alii. vult q. tu succurras nōcūmētō illoz cū vaporatiōe
cū aqua calida que remouet asperitatē z p. restrictionis nōcūmētū:
vt notū est. Et est tunc vtile colyriū albū in aqua melliloti: q. ex
parte colyrii albi erit repulsio: ex pte vō melliloti remouet aspe
ritatis nōcūmētū. Ex quo apparet q. d. vult. Alii. dicere. fortius nāq.
illo pōt. n. dicere q. illud q. tu appropinquas ēēt fortius illo cum
aqua melliloti. Vno mō fortius: q. magis repulsiois: hoc nō cō
peteret si p. esset nōcūmētū stiptici: q. minus pstringeret mām z
maxime cū repletiōe capitis: q. caput plenū nō recipiet mām. Di
xit aut q. q. possit q. q. acenitaliter inuare: repercuteret. n. mām.
z si aliquā mām in loco pstringeret virtus de se posset illā. resol
uere. Alio mō posset esse fortius medicamentū: q. esset magis re
soluatiū q. sit colyriū albū cū aqua melliloti. v. s. q. ēēt pura aqua
melliloti vel fenugreci: z istud noceret: q. mām nimis ad locū tra
beret z p. p. cū capitis repletiōe. Dixit at q. q. p. acenā posset
videri et p. p. uis. C. Et qui us apparet et solo ad d. 1. f. p. m. o.
ad auctozitatē o. m. q. stiptica rep. rata que ab auctozibus p. ci
piunt nō precipiunt pura sed p. m. i. z sic nō inquantū stiptica: z
isto mō Alii. itelligat ista cum dicit. sit stipticitas eius q. d. retinent

Bentilis

reperata. i. refracta. et parua. Ad rationem cum dicitur. in pñ reper-
cussiva rē. Dico q̄ vep̄ est. Lū dicit. stiptica reputat. Dico q̄ rep̄
cussio. pp̄ie sit a frigido et non sit pp̄ie a stiptico vt apparuit: rō
auctores solū medicinā frigidā pcedunt apponi in pñ obthalmie
vt sunt portulace vel solatri. nō autē cōcedūt purā stipticā sed alte
ri mistā. Vel aliter q̄ h̄ stiptica sunt repercussiva oculo: nō tñ cōue
nit rep̄cussio a stiptico. medicus enim nō d̄ solū insp̄icere quid cu
rat passionē: sed q̄ h̄ fiat sine nocumēto p̄cile patientis: vt Bal.
ponit in terapentica ad Blauconem. z. lib. ca. 5.

**Resolutiua rō in principio obthalmie vehemen-
ter denita.**

**Hic itez in medicina resolutiua et stiptica ponit cañ. Et p̄ in re
solutiua. Scdo in stiptica. ibi. (Et plerūq̄ rē.) pater.**

**Circa primā p̄te dubitat: an resolutiua sint multū vitanda in pñ
obthalmie. Vt dicit q̄ nō q̄ euaporariōes siue fōmētatiōes a pñ
pcedunt: iste autē videt resoluere. In dñm Aui. Vt dñm q̄ me
dicamē resolutiua dupl̄ pōt accipi. Vno mō. pp̄ie sicut Aui. inuit
z. cañ. 4. ca. est enī medicamē resolutiua cui virtus est fortis cale
factionis: vt humorē separat a loco in quo fuit rētēus extrahēdo
ip̄m per p̄tem post partē sicut est calidior: et q̄ hoc medicamē
resolutiua nō possim? vti in pñ nō ē dubiū. Alio mō sumit medica
mē large p̄ q̄cūq̄ euaporatiua medicamē qd̄ pōt? d̄ dicit molli
catū vel subtiliatū apud Aui. et hoc mō cadit multū i vfu h̄ vo
cabulū: qd̄o dicit q̄ aq̄ calida et decoctio camomille est medica
mē resolutiua: et loquēdo de h̄ medicamē: dico q̄ rētēus possu
m? eo vti in pñ obthalmie: et h̄ ē qd̄ nō sum? certi an mā sit pauca
vel multa. Si at sum? certi q̄ obthalmia est i pñ? et mā fuit et reliq̄
parata ē fluere p̄ corp̄is repletionē et loci aptitudinē: tūc resolu
tiua vehemētē vitari debem? imo op̄z itēdere ouerfōib? cūoni
b? et rep̄cussionibus: vt supra declaratu est. Et qd̄ p̄taria cessant.**

**Et plerūq̄ est necessaria post ista stiptica et pro
p̄le quādo eis narcotica sunt admista distillatio aque
zucchari et aque mellis in oculo: q̄ si puenit ex istis cō
motio egritudinis in frigidabit eam cū eo in quo non
sit inspissatio ad succurrendum ei.**

**Circa scdam partē est cōsiderandū q̄ aliqui vtimur in pñ stipti
cis credētes ea ēē refracta vel tēperata. vtimur ē q̄cūq̄ opiatas vt
post appebit: et gbus cōsequit cōstrictio et p̄gelatio māerū. Logi
mur q̄ distillare in oculū aquā zucchari vel aquā mellis aut ambo
simul i qd̄ ē aliq̄ absterfio et pauca calefactio saltē in aqua zuccha
ri: vt ex his remoueat māep cōstrictio et cōgelatio. Vñ Abarauus
ca. de obthalmia. aquā zucchari et mellis docet distillare i oculo cū
mā est multa et multū de ea adheret circa palpebras. Vñ Alexan.
de passionibus oculor. c. 103. p̄mi tractatus de aqua mell quā
vocat mullam: eā vehemētē ad hoc collaudat. Et q̄ aqua mellis vt
aqua zucchari possit ēē causa alicuius inflammatiōis in materia vel
cōmotiōis et pp̄ie aqua mellis: ideo expedit in frigidare eam. f.
aquā mellis vel zucchari: vel eā. f. egritudinē cū eo in quo nō sit i
spissatio. i. stipticitas vel cōgelatio: vt verbi gratia cum albumine
oui vel mucilage cydonior: et hoc est qd̄ Aui. subdit. q̄ si p̄
uenerit ex istis egritudinis cōmotio rē.**

**Et op̄z vt intendas ante hoc ad mundificationē lip
pitudinis cum facilitate et non noceas oculo. In lippi
tudinis nāq̄ mundificatiōe est doloris alleviatio et ab
sterfio oculi et medicina adest possibilitas opandi.**

**Hec ps pōt tripl̄ introduci. p̄io q̄ hic Aui. p̄dictis addit quen
dā cañ. Scdo mō q̄ post q̄ posuit cañ. in eūone māep per flōmiaz
et pharaciā et occultā eūonem que fit cū resolutiua vel repulsi
ua: hic ponit cañ. in eūone māe a p̄te qua mā sensibiliter euacua
tur. Tercio mō q̄ post q̄ Aui. posuit cañ. curatiōis obthalmie quā
tum ad septē itētiōes p̄declaratas: h̄ ponit cañ. curatiōis quā
tū ad itētiōē vltimā. f. octauā que est accitū sedario: que itētiō
h̄ sit vltima in narratiōe vt cū est accitū vehemētē molestās. Ac
cidētia autē sunt duplicia gbus itēndū in obthalmia. f. exiēs mu
tatu qd̄ est lippitudo: et actio mutata sicut est dolor. p̄io q̄ ponit
cañ. quātū ad p̄m. Scdo quātū ad z. m. ibi. (Et q̄cūq̄.) Canon autē
curatiōis qui se vteret ad qualitātē mutatā nō ponit: vel q̄ i
telligit cū loquitur de materiēz rectificatione: vel q̄ infra ponit
cañ. in remotione malor̄ color̄ oculi. Vt dicit q̄ p̄ an hoc. i. an q̄
ponas colyria vel aquā zucchari vel mellis vel aliqd̄ aliud inten
das rē. f. si videris eā in oculo. Vñ Notādū q̄ p̄ ista ista Aui. possit
laudare vsum aque mellis vel zucchari: viles q̄ cū illis fiat abster
fio vel lauatō lippitudis: possit. n. aliq̄ q̄ Aui. dicere q̄ p̄teris**

Super tertio

aqua mellis vel zucchari et gbus icurris nocumētus cōmotiōis
et cogeris tandē iponere frigida. Rādet q̄ ipse vtitur aqua illa an
hoc. i. ante ista frigida ad mūdificandū lippitudinē: ita q̄ eius iuna
mētū fuit malus nocumēto. Vñ Alexander p̄allegato cap. p̄sonans
siue p̄dicte dicit loquēs de aqua mellis. Nescio enim si fuerit in
uētū ab aliquo tā magnū adiutoriu: facit at oportune et in qd̄ ge
nerat lippa. i. lippitudo fatia. n. purgat et multū: et educit celerius et
sine dolore efficit: sed nec alias permittit nasci rē. Scdo notat
dū q̄ tripl̄cē vtilitatē: ponit. A. in remotione lippitudinis. p̄imo
q̄ dolor alleviatur. Scdo q̄ oculus mūdatur. Tercio q̄ medicine p̄nt
melius oculo ip̄mire nō hītes medium inter se et oculum.

**Et quandoq̄ doloris vehementia facit necessariaz
stupefacientium adhibitionem sicut succi pomorum
mandragore et lactuce et papaueris et aliquātule aque
sumach. Expelle ergo illa quantum potes. q̄ si aliqd̄
eorum administras propter necessitatem administras
ipsuz fin cancelā: et si possibile est tibi vt sis contentus
cum albumine oui conuassati cum aqua in qua papa
uer sit decoctum fac: et fortasse oportebit vt ponas cūz
eo fenugrecum vt inuenit ad sedandum dolorem et par
te resolutiōis et resoluat etiam et remoueat nocumē
tum stupefactionis.**

**Quor modis hec ps possit ad p̄cedētes introduci et p̄missis appa
ret: igit itētiō sua est ponere cañ. remotiōis vel sedatiōis accitū
qd̄ est dolor. hoc. n. accidēs est cui vehemētē insitimus vt. i. z. te
ra. c. i. cū trahat mān multā vt scdo de differētijs febriū. c. vlti. et
p̄ternat vel dissoluat virtutē: vt. h̄. p̄. p̄no. 35. cōmē. z. i. reg. acu.
35. cōmē. imo parua dolor debilitat: vt Aliquaz in suo trac. de
accitib? p̄. p̄io igit ponit cañ. in succurrendo vehemēti dolori qui
pōt dici canō gillalis. Scdo ponit cañ. in succurrendo determinatis
modis doloris qui p̄nt dici canones sp̄ales. ibi. (Et si mā est subti
lia.) Tercio subiungit duos canones sp̄ciales. ibi. (Et autem.)**

**Ad intellectū p̄me partis dubitat vtrū reguli possimus vti medi
nis narcoticis i obthalmia. Vt dicit q̄ sic p̄ auctoritate Mesue. c.
de cura obthalmie. vbi in quā itētiōe dicit. Vt dū est distillatio
ne flet albi p̄mi. S̄z flet albi primus qd̄ ipse ponit auctoritate filij
Zesar recipit opū: nec valet si dicere q̄ illa est cura concta: q̄ tra
tim Mesue ponit post illud fērtā itētiōne que est ad mitigādū
dolorē: quā aut erat ad alterādū mān. Tūc plurima magna et effi
cacia colyria que apporimant oculis recipiūt in se opū vt appa
ret legēti: et tñ illa colyria reguli apporimant. Amplius qd̄ oī bo
thor d̄ admistrari vt pueniētē possit apponi i obthalmia. bothor
enī in p̄miciua nō vt ēē aliud q̄ parua obthalmia. sed narcotice
vel opiate medicine in oī bothor p̄cipiunt: vt Rasis. z. continētis
vbi dicit. Et necesse est vt in pñ cure bothor oīs et vlcis itēdas
ad medicinas diuersas cōpositas i frigidatiua mitigātes acuta
rē sicut cerusa et amilū et gūmi arabicu: et digestas sic sarcocolla
et myrra thus et crocus et fenugrecum: et narcoticas sicut opium.
Amplius qd̄ reguli admistrari pōt in dolore colico vt regulari
ter possit admistrari in dolore oculi. f. in obthalmia: q̄ eadē mā
et eadē cā apporimatiōis et inuamēti pōt ēē in vtrāq̄ passione. f.
narcotice p̄nt in colica quādā regulariter apporimari: vt pōt fir
mi. i. z. terap. vlti. ca. vbi dicit sic Bal. S̄z hec. f. narcotica vel toxi
ficatiua pharaca: nō solū in sensus tozificatiua vtilia p̄stāt: sed
vt cōstētia faciētia et i gressantia humorē subtilitatē et adhuc ca
lorē vehemētē existētē i frigidatiua. Et gbus pōt formari alia rō ra
lis. Illud reguli cōfert in obthalmia quādā vt calida qd̄ facit cōst
stētia humor̄. i. p̄hibet flurū qd̄ i gressat flem subtilē cholericū: et
extinguit calorē oculi q̄ est cā attractionis: sed medicine narcoti
ce hoc faciūt: vt ponit Bal. in auctoritate prima: q̄ videt regula
riter possit apporimari in quādā obthalmia. Vñ dñm hic Aui.
vbi dicit. Expelle illa stupefaciētia quātū potes. et Bal. in cōmē. 31.
afo. 6. parti. Dolores oculor̄. vbi loquens de colyrio opiatō dicit.
Ego medicinā istā nūquā laudauī. Idē vult tertio de igenio sanita
tis. z. cap. Ad intellectū huius dubitationis p̄ sciēdū q̄ medici
na narcotica est illa que sensus auferit vel obrādūt in mēbor: et hoc
facit sui frigiditate i spissatiua subtilitē sp̄s aialis: vt sumitur ab
Aui. z. cañ. 4. c. Et iō medicina narcotica of. stupefactiua vel ob
dormitiua vel cacotida vel tozificatiua. oia. n. ista vocabula sine
nūm̄ de ea in libro: et idē significat. Tales autē medicine sunt opū
iusquiamus: papauer pp̄ie nigrū: succus lactuce: mādragora. et
ter has Aui. hic enumerat aquā sumach: z. n. sumach nō sit multū
medicina frida: q̄ est frida in scdo et frida in tertio: est tñ cum hoc
multū i gressatiua: et iō pōt poni iter stupefactiua. f. leuia. Scdo
sciēdū**

sciendū qd vñs medicine stupefaciētis. s. g. opij. pōt esse ad duas intentiones. Una intentio est pñcipalr ab eo quēstā: vel quā pñcipaliter hz. s. intentio stupefaciēdi. Alia pōt ēē intentio in vñs opij cor rectio seu rectificatio quārdā medicinar. Dissert autē vñs opij quātū ad has duas intentiones: qd volētes vñ opio. p pma intentionē facim⁹ ipm basim medicine cōposite: et ponim⁹ de eo in pluri quātitate qd qñ vñmur. p alia intentionē. Alias autē medicinas quas cū eo miscem⁹ nō miscem⁹ vt tollat ab eo virtus stupefactiva: sed vt rectificet stupefactio quantū pōt esse sic apper in cōpositione pñcipalr lōm⁹ et cōsiliū medicinar. Sed qñ vñmur opio. p alijs intentionibus: minus de opio ponimus et miscemus cū eo medicinas potētes sup eo: vt auferat ab eo virtus stupefactiva: aut vehementer occultet sicut apparet in multis magnis cōfectionibus positis ab Aui. lib. 5. trac. 1. C. Alie autē intentiones ad quas opij miscet vel ponit in magnis medicis a quibus nō queritur stupefactio sunt sex. Pma est depresso audacie calozis vel acuitatis illaz: sicut in exēplo ad ppositū in multis colyrijs vel sēt vel pulueribus in gbus ponent viride es vel es vñt ponit opij: vt apparet in descriptionibus aliquibus qñto cañ. summa scōa trac. scō. 2. Serapio trac. 2. 3. c. opij autē ibi iter alias vtilitates quas hz ista vñ hēre que dicta ē. Alia intentio est facē gescere medicinā i loco que de se ē apta ad recessum: sic si aliqui inueniat mistū alicubi cū oleo balsam vel cū alia medicina subtili. Tertia intentio est getare mās que eliquant vel eliquent a medicina sicut ponit ad hāc intentionē in colyrijs et medicis fortis dissolutiois. Quarta intentio est defensio sube mēbz et nātis humiditatis ne abstergant a medicis fortis absterfionis sicut in colyrijs absterfius. Jhesus baly ad hāc intentionē ponit opij vt ponit trac. 2. c. 3. Quinta intentio est ifrigidatio aliqua ab eo sine apparet stupefactione: et hoc ppter paucā quātitatē et ppter medicinas alias que cū repimūt sicut in multis colyrijs ad mās oculoꝝ ponit pag de opio vt ex eo sequat ifrigidatio aliq repessio siue stupefactione. Sexta intentio est inuamētū in fermentatione medicinar: s. n. fermentatione fiat in humido et maxime cū aliqua viscositate sicut zuccharo et melle. actiue tñ fit a calido cui opz pñcipare fridum aliq tēperati calozis vt tādē sequat forma miltionis sicut ē fit in generatiōe miltioꝝ. Et iō in magnis electuarijs semp vel plurimū inuenimus opij qñ volumus qd illa p fermentationē veniat ad vñā formā. Et qd opij ē medicina multū fortis: iō quonq nō est facta cū refractione calozis pñcipis et medicinar aliaz multū sua virtus manifestat in cōposito: sicut apparet in tyriaca autē fermentatione que hz aliqua vim stupefactiua: vt qñto cañ. c. de tyriaca. et tertio cañ. sen. 1. c. de cura lapidis renū. Et iō qui vellent facere colyriū ex multis reb⁹ querēs in eo vñā formā per fermentationē: opij ēēt in eo pueniēs. Nos autē nō laborabimus in hoc sed ytemur colyrijs et medicinis alijs vñtatis. Tercio est cōsiderādū qdē medicinis stupefactiuis quedā sunt vehemētes sicut opij et iusquamis et silia que in osto debita in oī mās dispōne stupezo inducūt. Quedā autē sunt medicie stupefactiue debiles sic medicie que stupefaciēt solū qd fride nō aut per aliā quā ppietate saltē vehemēte sicut succus solatri cōis succus endiuie succus portulacae et nix et aqua frida. Quedā autē quasi medicie inter ista sicut papauer. Et in oibus istis posset fieri graduatio: tñ estimatōi medicie derelinqt et testionio auctoz. Et iō exēpla posita vbi p estimatiōem alicui⁹ nō bēret oimodā veritatē: recipiant tñ vt exēpla. C. bis pmissa dico ad. q. qñ qñ vñt i obthalmia possum⁹ vt regulū medicis stupefactiuis. Vel est sermo de stupefactiuis veris sic est opij iusquam⁹ poma mādragore et silia. vel est sermo de medicis nō sic vere stupefactiuis. Sigdē sit sermo de pñmis: vel queris an possum⁹ vt eis qñz ad pñmas eoz virtutē et intentionē que est stupefactiua virt⁹. Vel quātū ad alia intentionē nō pñcipalē in eis nec pñā. Sigdē quātū ad pñā eoz virtutē dico qd regulū narcoticis in nulla mā vñt possum⁹. vñ Aui. Expelle q illa quātū potes. Ratio pma est: illa medicina regulū nō possumus vñ in obthalmia que cū inuamēto qd facit debilitat spūm visibīle mortificat quātū ad virtutē eoz pñā pñā faciūt illa. Maior ppositio nota est ex hoc qd illa nocumēta sunt maxime euicāda: et pñā tria pñma nocumēta: ēt igrossatio mās dz cuitari nisi mā sit subtilis: et in mā subtili nō laudat igrossatio igrossatio. Dimoz est nota. nā medicamē fortis stupefactiōis applicatū oculo vt pñcipale operans hz virtutē mortificatiua calozis et spūs aialis: hz ēvīm ipisatiua tunicaz oculi. Ex qd ptingit qd ifirm⁹ pducit ad cecitatē qñz aut sempiternā vñs debilitat. vñ in cōmēto afo. s. pti. Dolores oculoꝝ. dicit Gal. qd si adeo colyria. s. opiatia fortia sint dolozē remouēt spūm visibīle nocēt vt post sanitatem apatis vñs deficiat et grossities et durities in pñcipulis oculoꝝ supst. Et 3. de igenio ca. 2. loquēs de medicinis stupefactiuis. dicit. Quidā ex hoc passi sūt caliginē vñs: qd deflectionē et post nō multū tps cataractū facti

sunt 22. quā auctatē accepit et exposuit Raf. 2. pti. 2. c. vñ. z. cañ. ca. de opio. plures antiquoz fuerūt q nō fuerūt eo vñ i obthalmia pp nocumētū qd visui ifert. Scōa rō est: qd narcotica iter alia mala q faciūt elōgāt morbz. et cā est: qd pēlat mām et debilitat virtutē in illi expulsiōne. vñ Jhesus trac. 2. 35. c. loquēs de stupefactiuis dicit. nō multiplicent qd tardat statū et maturatiōē. Dico tñ qd coacti vñmur eis. Illud autē qd nos cogit ē dolozis vehemētia ex quo timef sup ifirmo de dissolutiōe virtutis vel supuētū alteri⁹ morbi in cerebro vel sup oculo de magna apatione et disrūptiōe tunicaz oculi: et iō magis eligimus ifirmus debilitari in vñs aut plongari obthalmiā qd velimus pñtem oculi disrūptiōē: aut aliud mortis periculū. vñ Aui. dolozis vehemētia facit necessariā stupefactiū adhibitiōē. et ideo Raf. 2. pti. 2. c. 1. 2. 3. sepe iterat talē sermonē si doloz est violētus ponant narcotica. C. Ex gbus soluit alia dubitatio. s. in qua obthalmia narcotica plus cogimur adhibere et minus nocēt: qd in obthalmia de mā calida et hoc qd in illa doloz ē vñolētiō. Et mā calida inuaf per ifrigidatiōē quā faciūt narcotica hz nō sit cōueniēs ifrigidatio. In materic⁹ aut ifrigidus est totū cōtrariū. C. Soluit scōa ex hoc quedā alia dubitatio. s. i quo tpe obthalmie plus yramur talibus stupefactiuis. Quia dōz qd in pñā sumēdo pñā vt distinguit quo ad mās dispōnēs. Et rō est: qd tunc sūt multa et qd fit mā inuamētū a narcoticiā. s. dolozis vehemētia caloz et fluxus mās. Cū autē icipit augmētū quo ad vigōē materie icipit accidētū alleuariō: qd statim mā icipit euacuari sicut in pleurefi: vt supra dictū fuit. et colligat a Gal. in cōmēto tertij regi. acu. cōmēto. 63. Et qd narcotica phibēt materiā euacuari: iō magis nocent tūc tūc magis debēt euacuari mās: et hēst in augmētū et magis in statu: et multo magis nocēt in declinatiōe: tñc enīz nullā p se vident habere vtilitatē. C. Si autē questio querat an possum⁹ vt narcoticis quātū ad intentionē nō pñcipalē ab eis: vel quātū ad virtutē nō pñcipalē. Dico qd regulū eis possumus vñ: et hoc nō est aliud dicere illi qd regulū possum⁹ vt medicie in gbus itrat opij in parua quātitate: ita qd nō ponit ibi opij: vt ab eo pueniat stupefactio: sed pp alias vtilitates de ser vtilitatibus supius dictis. Huius rō est: qd in obthalmia vñ possumus medicis in gbus est vtilitas sine nocumēto. S. sunt quedā colyria vel pulueres et hēst in gbus itrat opij que hnt magnas efficacias et non hnt nocumētū ex opio: qd illis possum⁹ vt. Qd autē nō nocēt. ppter opij apparet qd nocumētū opij est inuamētū est narcoticū: sed in illis medicis nō ponit opij vt narcotizet vel stupefaciat: sed p aliqua inuamētū pñcipalē: vñ pag de eo ponit. Et qd dictū est cadit multum in mēte auctoz. Jpñ. n. faciūt colyria sēt et alcosol ad obthalmias et ad alias passiones oculoꝝ in gbus est intentio absterfionis vel resolutionis. Et qñq intentio phibitionis exitus vñt in gbus medicis ponit aliqd de opio et absolute docēt vt illis medicis nō dubitant de opio. vñ Hilbertus anglicus libro 3. vñ sūi colyriū in quo opij recipit vehemēter cōmēdat que dicta cōpēbēdere poteris si ipisic colyria et alcosol et sēt. Defue ca. de passionibus oculoꝝ. et dicta ab Aui. 5. cañ. summa. 2. tra. 2. Et ex gbus duo possumus colligere. Pñmū est qd tales medicie non dicunt pñcie narcotice: qd virtus eaz nō est pñcie stupefactiua. s. g. alcosol quā docet facere Defue in fine capli de obthalmia: recipit opij non tñ puluis ille dicit dz stupefactiuis. nō enī iduceret stupezo ppter paruitatē quātitatē opij respectu aliāz mediciaz et pp repressionē ei⁹ ex aloz et feniculo. Silr ēt multe alie medicie ponunt ab auctozib⁹ in gbus est aliqd de opio: nō tñ dicunt stupefactiue et appeti multis euicētijs qd in pulvere supradicto. Sed dicunt narcotica: qd in re in quo te. ppoze obthalmie et in gbus morbis regularius possumus vñ hmoi medicis que iproprie dicunt narcotice. In tempore tales medicie recipiūt in se opij ad refrenādā et remittēdā audaciā medicinar solutiua vel absterfina aut faciēdas alias vtilitates medicis que sunt calide. Sed medicis calidis nō yrimur i pñā obthalmie sed icipimus eis vñ in augmētū et psegmur versus finē. In pñā aut obthalmie et pñcie calide yrimur medicis frigidis vel albumine out: succis herbaz frigidaz cerusa et amilo que non idigēt rectificari p opij. s. n. aliqua vtilitatē eis faceret: hēst qd acgrer eis fictionē. s. h nō idigēt: qd tales medicie vt cerusa et amilo seipsa sunt fixibiles. Si autē ēēt via imaginādi qd in pñā obthalmie cōpeteret medicia opiatia. i. recipiēs opij qd tñ nō ēēstupefactiua ēēt h: qd illa pag valde bēret de opio: vñ ex sul paucitate estimare mus qd nō bēret effectū stupefaciēdi si ifrigidādi mām aliquā feruētis calozis. h autē est iudiciū estimatiū. Possum⁹ ēt cōpēbēdere q morbi sunt in gbus medicie sic opiate pueniant: qd sunt illi in gbus pueniūt fortis medicie. s. vel fortiter absterfue et resolutione sic vlcera saniosa: vel fortiter ericative vel pstrictive sic in vlceri b⁹ in gbus timef yuce exit⁹ vt pōt ab auctozib⁹ videri. Tñ aut terreat

2. **U**niformitatem operum: quoniam in his potissimum enuntia et iustitius
 3. **S**ic: dicitur aliquis: tunc qd possit seu potest regiri maius tantis calo-
 4. ris que igitur extingui p opio: 2. sic opio in regulariter coepetere
 5. in ma illa. / **D**om q opio: datu ad vehemere in frigiditatu ubi ab-
 6. soluit a suis frigiditatibus: res multu fride vt pluuia aqua frida 2 sola
 7. truu quia infredit mas multu calidas non tunc comitatur supefactio:
 8. Et videt sim hoc q in opio simul cu frigiditatu fit ppietates in in-
 9. ducentem supefactio: vii i aq frida in quarto gradu friditatis sicut
 10. opiu: non tñ b ppietate supefacti. / **U**el aliter possumus ridere
 11. q vtrobis est irregularis approximatio: tñ est magis irregularis
 12. in vlu opio. / **A**d vtrobis fit irregularis opatio coacta declara-
 13. tur: qe fuae apporimef succus solatri 2 aqua frida fuae apporime-
 14. fimef opiu ad teperandū acuitate mas vehemēte: est vpx dicere q
 15. res itatio curaria se vertit ad caloris acuitate 2 vehemētia omis
 16. flo alio itetionibus. **E**t gbus appet solum ad pāctia 2ia. / **P**rio
 17. ad auctoritate **A**desue: dōs q p pñ falbu non itelligit pmi in suis
 18. receptis: sed pmi in vlu medior regularis: tale scilicet sine opio
 19. vt supra dictu est de itetione **R**af. 2. pñc. / **S**ecūdo possumus
 20. ridere q ibi **A**desue ponit curā aliquat coactā ad teperandū ex-
 21. cessus caloris: cuius signū est: q alia remedia non pcuterūt prius q
 22. fuerit de albumine oui vel succia herbaz frigida pñ. in ille contu-
 23. lissent it repetitū vt i teperādo caloz non fuisset expedit vt scilicet
 24. alio: 2 hoc pcedit cu itetione **R**af. 5. pñc. 3. c. vbi dicit. **S**i opio
 25. loz roboret 2 bis non gescit 2c. colyru adhibe albu in quo est opio:
 26. / **U**el ad pñationē cū **A**desue ponit postea fertā itentionē ad
 27. correctionē accidētū q est itentio coacta. **D**om q in qualibet ite-
 28. tione de alio cadit coactio 2 regularis opatio. v. g. itetio ad alte-
 29. radū mām si pñci potit cu rebz q ad alia pte nō nocēt: it regula-
 30. ritate egerunt. **S**i aut pñciat cu rebz que nocēt ex alia pte vbi
 31. gratia in mā multa calida itetudina cu multaz frigidis que ex alia
 32. pte iducunt nocetudine: talis itetio pñci irregulariter 2 coacta: qz
 33. cu dolor est accidēs multū cogēs 2 ppiet est accidēs: actio lesā
 34. sō **A**desue ponēs fertā itentionē ad accidētia que itetio est de cura
 35. coacta solū dicit vt de dolore. / **A**d scdām instantā de magnis co-
 36. lyru apparet solo. / **A**d tertā dōm q **R**afis per botboz 2 vlcē-
 37. ra itelligit vlcera botboralia vel botboz vlcerosa aptas in gbus
 38. idigemus medicinis fortiter absterfus 2 mūdificariis saniet q
 39. bus nō possumus vti sine repetitione: 2 hoc fit cu opio 2 frigidis me-
 40. dicis: ad hāc itentionē loquitur: tñ de hoc plus apparet in
 41. fra in scdo tractatu huius. / **A**d quartā possumus ridere. pmo ne-
 42. gādo maiorē: est mior timor in oculo de opata medicina q in
 43. colica de itellinoz: est mior timor p duo. pmo q in colica medicina opia
 44. et pmo occurrit stomacho 2 ibi trāsmittit: vñ puenit ad itellina
 45. fracte virtutis: sed in oculo statim supponit. **S**ecūdo q itellina sunt
 46. coopta multū mucositatibus stantibus in eis sicut stagnatio: vt
 47. **R**afis p **A**limāfozia. ca. 12. qui defendit ab ea ipressione forti me-
 48. dicine opiate: sed oculo imediate occurrit. / **A**lter possumus ridere
 49. ne negādo minorē: q **R**af. nō vult q medicamē narcoticū in colica
 50. ca cholericā posset regulariter adhiberi: sed p minorē regulū q in
 51. colica frigida: vñ dicit nocēt aut minime. **I**tem aliaz bas 2c. / **A**d
 52. onā dōm q vpx est si vñ faceret alia nocetudina magis ad qd fur-

Du⁵⁸

Bic ponit cañ. curatiōis. intēdēdo ad spāles modos doloris . Et
pōmō intēdēdo ad dolorē corosiuū. Scōdo ad dolorē modicū. tētiō
ibi. Et cura quidē modicatiōis. Tētiō ad dolorē extēsiuū. ibi. Et
cura quidē extēsiōis. ¶ Laute accidit de his modis doloris fecit
mentionē em. qz pōprie bi oculo quare d. maxime tū suple
et minūdo vlcērationē pūauz d. malignaz in ipso.
¶ Cū cura pīmā pēd dubitat vtrū in dolore oculi a mā corosiuā cōpē
tat opū. I. medicina opiatā narcotizans. ¶ Vt q. nō ē. B. in cōmē
to raso afon. 2. a. tūculū. Doloris oculi. ¶ Vt q. nō ē. B. in cōmē
to raso afon. 2. a. tūculū. Doloris oculi. ¶ Vt q. nō ē. B. in cōmē

Avenue

fluētēs ad oculū sunt acuti q̄ p̄ vīus opiatōz vulnerāt z corrodūt. Itē qđ mām acutā corrosiua magis deinet in loco vī nocere: sed opiatā sunt bñdī vt notū est. ¶ In dñi est Aui. Cā huius itelle ctū p̄siderādū q̄ aliqua mā pōt dici corrosiua duob⁹ modis. Uno mō p̄prie vt dīstīguīt mordicatīue: z hoc mō mā corrosiua hēt aliqua gressiuitā. nā effectus corrosiue rei est minūere de suba corrose p̄tis cū sua resolutione z vlcatione quā facit sicut sumit ab Aui. z. ca. 4. ca. Et istō mō nō sumit ab Aui. hic mā corrosiua. qđ apparet p̄ ex mō loquēdi Aui. cū dicit. q̄ si mā est subtilis. ¶ Sed tu dices Auer. 5. coli. dicit q̄ medicia corrosiua est subtilis. ¶ Dōz q̄ loquit respectu causitice medicie. ¶ Scđo apper q̄ si mā corrosiua est mā alicui⁹ gressiuit: tūc opiatā nō pueniūt q̄ eā magis in loco deinet: z quāuis faciāt eā p̄ aliq̄ tpe gescē a corrosiōe: puerit tñ corrosio fortior: q̄ p̄? ¶ Alio mō pōt accipi mā corrosiua vt se extendit ad mordicatīu: z talis mā est subtilis cui⁹ effect⁹ est sol uere continuatē in plurib⁹ minimis p̄tib⁹ mēbri: vñ nō sentit p̄ se quelibet solutio p̄tinui s̄ totū in p̄fuso: z hoc nō pōt facere nisi mā sit multū subtilis vt sumit. z. ca. 4. c. Et in tali corrosiōe dico q̄ cōpetit opū. nō est: q̄ remouet acuitatē mae z igrōssat eaz vt nō imbibat: z q̄ iste mae sunt vplurimū pauce: s̄ sunt in qualitate male: iō nō timef de stupefactiōe qđ p̄pter exuberantiā mae fa ciat reuerti dolorē: imo illa mā pauca rectificata ab appropina tiōe opī cessant renoumēto mordicatīōis expellit tandē a virtute: z hoc est qđ. A. dicebat. Si mā est subtilis z corrosiua. i. mordicatī uā: nō est malū apud me vī opio z. c. s̄m nāq̄ est sanās eā. s̄ corro sionē. i. mordicatīōe: z hoc rectificat mae z nō succedit dolor. i. nō magnificat neq̄ reuertit postea dolor: q̄ cū iste mae sunt pau ce quantitatē nō habētis renouationē per viāz defluxus a cerebro p̄git q̄ rectificat eis expellit. ¶ Scđo p̄cedēdo cū hac solone ca dit duplex dubitatio. p̄rio q̄. A. vt sup̄flus. nā statim ponit cu ram doloris mordicatīu in oculo. nō q̄ dōz hic exponit corrosiua. i. mordicatīu. ¶ Dm q̄ cura mordicatīōis est duplex. Una respi ciēdo ipsam mordicatīōe respicit multū mām: z talis cura fit cū opio: q̄ sedādo mordicatīōe vebemētē rectificat mām. Et istaz curā Aui. ponit hic cū dicit. Si mā est subtilis z corrosiua. Alia ē cura mordicatīōis que nō multū rectificat mām: s̄ magis resistit ipī mordicatīōi in se: z ista fit cū glutinatīu z. z de tali loquit statim: vñ dicit. Et cura mordicatīōis: z nō dicit mae mordicatīue.

¶ Scđa dubitatio est vbi q̄. A. de cura doloris corrosiui faciet mē tionē. ¶ Dm q̄ in ca. de vlcibus oculi. corrosio. n. statim vt signifi care vlcationē esse in oculo. ¶ Et q̄ ista solō forsan alicui non placeret speculādo q̄ mā corrosiua possit ēē subtilis z grossa p̄o p̄terea oīa solōne. p̄p̄ter qđ cōsiderādū q̄ mā corrodens tunicas oculi vel est subtilis vel est grossa. Sigdem fit subtilis: vlcemus q̄ opū competit p̄ causas dictas sup̄ius. Vñ Aui. Si mā est subtilis z corrosiua. Er. Rals. z. cōtinētis. ca. z. p̄cit. Dolorē qui est in humore acuto. i. subtili corrosiui opū nō mitigat casua līter sed curat. Si autē mā corrosiua fit grossa: tūc opū nocet reti nēs z igrōssans illā: vñ magis remouet eā a dispōne eātionis. z ē ille ei qđ dicit Aui. 4. ca. ca. de igne p̄lico. loquēs ad hāc itētiōē. nō op̄ vt fit līnīmētū vebemētis ifrigidationis qm mā ad grossitu dīne est dectiua. ¶ Sciendū tñ q̄ quāuis opū in tali mā pueniat: nō tñ oīno regularis est vsus eius: q̄ ex eo timef nocumētū in spī ritu vībili z alijs spiritibus: tñ q̄ iuuamētum eius est in hac mā plus suo nocumētū cū phibeat pessima dispō. s̄ vlcationē: iō Aui. post timorē vsus eius affirmat in mā corrosiua subtili opio fore vīdū: dīcēs quāuis oporteat credere q̄ inquantū zē. verūtamē opio in doloribus zē. ¶ Ad dñi dñm: p̄mo ad. B. q̄ itelligit de mā corrosiua quādo est grossa. ¶ Vel dñm q̄ itelligit de mā multum fluente ad oculū calida que l̄ actu nō fit corrosiua: retēta tñ in lo co pōt p̄uerti in corrosiuam. ¶ Ad rōnem dñm q̄ primus effectus opy est sedādo dolorē rectificare mām illaz subtilē rectificatio ne qua preparat expulsiō: z ideo nō retinetur imo digesta expel līt. in materia autē grossa nō contingit illud.

¶ Et cura qđem mordicatīōis est ex cōglutinatiuis z infriigidatiuis z subtiliatiuis.

¶ Hic ponit curā doloris mordicatīu. Notādū q̄ mā mordicatīua est subtilis acuta penetrās in multas partes mēmbri vt p̄dictū fuit: ergo qđ sibi opponit est glutinatīu. i. habens virtutē glutino sam oppilatiua: z ex hoc phibeat materia a penetratiōe in partes mēmbri. Est etiā tale medicamē frigidū vt remittat acuitatē ma terie: z per hoc duo. s̄. per glutinatīuā virtutē z per frigiditatem in grossant substantiā materie mordicantis. ¶ Sed tu. d. quid vult dīcē subtiliatiuis. ¶ Quidā exponit. i. carminatiuis z resolutiuis: z cū hoc q̄ materia illā corrigia eā resoluas miscendo resolutiua cū frigidis glutinosis sicut fies albi cum aqua melliloti vel feniculi: vel faciēdo hoc in diuersis repositibus. vt p̄mo ponat glutinosā

frigida. scđo ponat resolutiua. Alio mō pōt exponi subtiliatiuis. i. subtilibus inquantū est possibile: vnde l̄ glutinosa sint grossa: ex eis tñ eligimus grossa minus sicut est albumen oui.

¶ Et cura extensionis est cū mollificatione oculi z res solutione per ea quoz vnumquodq̄ dīximus in loco suo z permutatione materie.

¶ Hic ponit curā doloris extensui. Ad cuius itellectū notandum q̄ vt sup̄a apparuit dolor extensui sit vel ex multitudine mae vel ex vctōitate. Lōcāt autē hi dolores extensui in cura mollificationis z resolutionis. nā siue extēsiō fiat a vctōitate siue a mae multitudine pueniens est poros dilatare: z hoc facit medicia mollificatiua. est ē pueniēs mām per illos poros trāspirare z euaporare: z hoc facit medicina resolutiua sicut ad has duas itētiōes sunt semē li nī aubet camomilla z melliloti. S̄ differūt in hoc: q̄ si dolor sit extēsius ex multitudine: tūc p̄prie sibi puenit pmutare eā vel di uertere a p̄tib⁹ oculi cū s̄lōmia aut ventosis aut alijs modis: vt sumit. 13. terap. vlti. ca. 13. ē p̄p̄t dīcī q̄ ē materie vctōse cōpe tit transpiratio: ipsa tñ vctōitas plus est apta eūari per partē q̄ materia humoralis: z ideo in materia ventosa securius possumus icipere eūz euaporationē: in materia autē humoralitius est in cīpere a diuersione vel trāspiratione materie. z postea euapora re. vnde. 13. terap. in fine. In itētiōe autē euacuātes z in his totum corpus z nimirū antipascātes. i. reuelantes itērius reparationem humoz: deinde ip̄is localibus auxilijs zē. que euaporant.

¶ Cum autēz egritudo fit chionica: tunc est flobotbo mia faciēda ex lachrymalibus z flobotbomade sunt ambe arterie que sunt post aurē.

¶ Hic Aui. subiungit duos cas. Secundus ibi (Et opz.)

¶ Dubitat vt ruz in obthalmia chionica cōpetat s̄lōmia vene par ticularis. ¶ Cū dēf q̄ nō: q̄ obthalmie chionice sūt de materiebus grossis flegmaticis aut melācholicis. morbi enīz plongati sunt fri gidi: vt sup̄a Aui. ca. de emicranēa. z in cōmēto afo. scđo p̄ticu. cōmē. 39. Senes iuuenibus zē. S̄ in materiebus fridīs nō competit s̄lōmia: q̄ materia ex hoc fit grossior z frigidior. ¶ In dñi est. A. ¶ Dm dupl̄. p̄rio q̄ obthalmia chionica si est de sanguie gros so cōpetit flobotbomia. Si autē sit de alia mā nō cōpetit. ¶ Vel pos sumus dicere aliter q̄ quāuis obthalmia sit flegmatica vel melā cholica a predominio iuentū est per experientā q̄ s̄lōmia venaruz particulariū alleuat z cōfert: z hoc p̄pter duo. p̄mo q̄ mēbriū reddīt inanitū vt ex hoc sup̄ mām severtat z vigerat z p̄sumat il lā. Scđo q̄ l̄ obthalmia sit melica vel flegmatica: vplurimūz tñ sanguis q̄ est in venis p̄p̄is oculo ificī z corripit: vñ nutrimē tū oculi malignat: facta ē s̄lōmia fit illi cōrectio z eductio: z bec est yua de maioribus causis p̄p̄ quas s̄lōmia venaz p̄ticulariū cō fert in obthalmia chionica. ¶ Ad dñi quid dñm apparet.

¶ Et opz vt patiens obthalmiam z patientes reuma tismos ad oculos deuenit quēadmodum multotiens dīximus inficiōes capitis z distillationem alicuius olei in aurem.

¶ Hic ponit quēdam alium cas. Vel possumus dicere q̄ hic icipit in summa nobis recolligere curā obthalmie. Et p̄mo ostēdēdo qđ nō cōueniat. Scđo quid cōueniat. ibi (Et penitus.) ¶ Quod dicit p̄ norum est ex declaratis sup̄a in quēstione de oleo. ¶ Notādū tñ q̄ dicit distillationē alicui⁹ olei: q̄ forsan in hora resolutionis ma terierum possemus in aurem distillare oleum aliquod calidum.

¶ Et penitus cura obthalmie est sicut cura reliquozuz apostematū ex repercussione primo z resolutione scđo. Verūtamē exigitur p̄pter membruz ip̄sum superflua facilitas: z est vt illud qđ repellit z repētit z subtiliat z qđ resolut z abstergit non sit laboriū tactus ledens sensum faciēns euenire asperitatē. Et illud quidē non cōpletur nisi sit stipticitas eius qđ refrenat tēperata: z mordicatio ei⁹ qđ resolut leuis parua: imo ē melius vt sit in illo exiccatio sine mordicatōe: z vt violētia la boris eius frangat per illud quod eis admisceat de eis que sunt sicut albumen oui z lac mulieris muletū sup confricationem colyrii quo fit alcolol.

¶ Hic vt sup̄a dicebat resumit curā. Et p̄ in gñali magis. Scđo in sp̄ali. ibi (Lū autē mā.) Cā itellectū p̄me p̄is notādū q̄ l̄ obthal mie inquātū a p̄a cōpetat p̄ repulsiō z postea resolutio: z gradat

du^m 59^m

Gentilis

tim ire a repercussu ad resolutionem: nisi ista medicamina valde deat riculari et determinant pp mebi nam. s. oculi qd est mebus lene sensibile multu. Determinat at q nec repercussu nec resolutionu debet esse laboriosu tactus. hoc aut perficitur cum modo appor mationis: q leuiter et suauiter multu debet medicus tagere oculu vt Iesul daly. trac. z. 35. c. perficitur et q medicine que ad hoc apporinat no sint aspere: imo semp sint actualiter lenes: et ideo si expedit aliqua medicina duru apporinare sic. v. g. si vel pulueret: opz q si colyriat cu aliquo leni sicut est albumen oui: et q pfricetur si vel id quod emanat ab eo sit subtile sicut alcolol. i. si cur puluis subtilissimus qui apparet in radio solis: et etiam si solu pulueret cu radio vellet apporinare expedit q sit subtilissimus vt non ledat oculu suo tactu: et hoc inuebat Aui. cu dicebat super cfricatione quo fit alcolol. i. cfricet colyriu ita suauiter q illud qd ex eo separat sit subtile vt alcolol. Dixit aut Aui. multu. i. multum. quia imediate ab vber debet cadere lac super loco cfricationis et no debet in vase seruari: q cito corrumpitur: vt Gal. septimo terapen. cap. 6. Determinatur aut vnuqz qd istoz medicaminu per se: q medicame repercussu et si habeat aliqua stipticitate qd esse tantu illa refracta et repera fm modu supradictu. Alr resolutiuum: q calidum qd esse lene ne suo calore mordet: imo ericet scily ericando et resoluendo siue mordicatione.

Cum autem materia laz est euacuata et dolor no est in summo laborio administrata colyriu notatu vni? diei comistum cu eo quod sit sicut vitellus oui: et neqz est longinquu quin sanet infirmus in die suo et ingrediat balneum in sequenti.

Chic in speciali refertur cura. Et pmo qd est in statu. Scdo qd est in declinatione. ibi. Sitqz illud. Causa aut quare no assumpt cura pncipij et augmeti distinctum est: qd ex pcedeti pte pot haberi. et eniz cura pncipij ex repercussu: sed augmeti ex resolutione scily mltis cu eis. CAd pme pris intellecti notandu est q ma obthalmie pot diei eua duobus modis. Uno mo q pcesserit eio nes cu stomia et pharmacia et alijs sicut expedit. Alio mo eua. i. fluxa: q cessante fluxu materie quo vti isto vocabulo Aui. lib. i. fen. 4. i. ca. vtrog modo pot intelligi hic euacuata. CScdo sciend du q cu dolor no est in summa laborio. i. dolor no est fortis: tuc ma est digesta vel pper: id tunc morbus est in statu: q ma est multu digesta vel magna ps est digesta. Et qbus appet qd ueniat colyriu vnius diei. Colyriu eniz vnius diei qd in oculo colyriat siue sit puluis siue siue colyriu facit opatione in die suo et fortitudi ne sue opationis: et id hmoi colyria sunt diuerse descriptiones. vii Serap. tra. z. i. c. pulueret citriu vocat medicame vnius diei. Puluis aut citrinus et si sit diuersaz descriptionu: tñ coponit ex rebus fortiter resolutiu et fortis resolutionis vel ericatiuis vt myrra facocola aloec et croco: et ex medicis stipticis vt achacia siue memi the et opio: et ex medicis digestiuis sicut est crocus. Raf. z. cori. ca. z. vocat medicame vnius diei siue quoddaz fortis resolutionis ericatiuis et mdficationis cu maturacione cu aliqua medicia stiptica. vii dicit. In siue vni? diei apponit achacia paru eris vti crocus myrra lyciu et galbanu. Sz idē Rafs in alio loco dicit siue vni? diei. Accipe memithe aureos. s. croci cerule sarcocolle. an. aure. j. opij aure. 5. et hoc fac siue qd dicit vnius diei. Aui. 80. 5. lib. summa scda trac. z. vocat colyriu vnius diei colyriu rabiosum: de quo dicit q resolut ap. s. obthalmia et carminat ipz in hora sua. Per colyriu q vni? diei intelligimus colyrium rabiosum. A. vel qd cuqz aliud colyriabile in oculu qd sit fortis ericatiuis et resolutionis. Et qz talia colyria no copetur nisi euacuata ma et ia ea digesta fm totu vel fm maiore parte: Aui. dixit. cu aut ma et. tuc enim ista colyria cu forti ipressionem in vna die multu psumit et resoluut d ma: et ideo dicit tuc ea de ea infirmus sanari: q morbus manifeste declinat: ita q pauca de ea remanet ad residu resolutione: q ia obthalmia postea est in declinatione possit ho in sequeti die a die vsus colyrii igredi balneu et erit sanus. CSciend tñ q medicine vnius diei. i. fortis opationis diuersum hnt modu eliquatiōis. naz si in eis vincit medicine stiptice siue vt achacia climia et huiusmodi: tuc debent eliquari ca albumine oui et heri subtilissima vt nocumentu stipticaz remoueat. Si aut vincat medicine resolutione mundificatiue que copetunt magis qn mag ma appet digesta: tunc no expedit q eliquent sic subtiliter: sed maneat in forma magis spissa: qz nocumentu eaz non sic timef et magis impmet effectu mndificationis et resolutionis et coplemeti maturatiōis: et ideo poterit eliquatio fieri cu mucilage seminis lini vel seminis cydonioz vel fenugreci. Et hoc erponit textus obscurus Serapionis trac. z. ca. i. in fine. vbi dicit. Si fuerit in ipso. i. medicamine vnius diei si pcrictas plus subtilia ipsum cu albumine oui et. Et si est stipticitas

Super tertio

In eo diminuta et appet digestio. In ma obthalmie: qz tuc copet medicame vni? diei diminute stipticitatis: tuc opz vt ispsisset: et fm plurimu in die p diminu qd adhibent iste medicine et.

C Sitqz illud quod sufficit ad resoluendum residuum materiei sicut est colyrius de spica: et quadoqz hora facit necessarium vt facias ipm odorare de colyrio alisti ptatan in die primo rem modicaz: et addas in die secundu de eo et erit cum eo salus.

Chic ponit cura qd est in manifesta declinatione et quasi in fine. Et pmo qd materia non est oino difficilis resolutionis. Scdo qd est multu difficilis. ibi. Cuius materia sit praua. C. Circa pma partes notandu q per colyriu de spica possumus intelligere omne medicinu debite resolutionis. vnde si in fine obthalmie faceret colyrius ex spica croco gummi arabico et dragato et bonum resolutionu. Similiter et si ex sola aliq decoctione resolutionu fometares oculuz. Expresse tñ descriptio siue de spica ponit a Deuie et laudat in ma frigida: et in ma calida coferat fm diuersum modu administrationis vt ab eo inuit. Et q aliqua materia non est sic obediens resolutioni: opz procedere ad fortius colyrius sicut est colyriu absta ticon qd ponitur. 5. ca. cap. de colyrijs. CSciend tamen q hoc qd dicit odorare. pot dupliciter exponi. Primo vt sonat vocabulu. i. vt q e lober p nases. est tñ hoc qnqz necessariu cu no toleret infirmus amplius appositione rep in oculu: tu coisus es q sola odoratio sufficiat ad resolutionem et b possit ptingere. Na peonia sui et euaporatiōe ericcat in cerebro mas cu ipsa collo suspensid: vt sumit a Raf. a. de simplici medicia. c. 10. Alio mo pot exponi vt facias ipz odorare: ponas in oculu aliqd paru in modu odoris: vel qz solum virtute ponas: et hoc potest verificari. Na colyriu absta ticon est valde potens in ericando. vii Rafs. z. cōtinetis. ca. z. Sta. cō. i. acutum colyrium. paru igitur de eo opz iponi et q sic sit odor: et hoc est quando resolutionu leuia non contulerunt.

C Cuius materia sit praua in obthalmia antecedens ad dissoluendum: tunc forsitan est aliquid quod sit simile succo cucumeris asinini.

Chic ostendit qd sciend qd ma oino praua est in resolutione: et dicit qd cu ma sit praua in obthalmia antecedente et diu pcedete et tardate ad resoluendū: tuc et. C. Notadu q succus cucumeris asinini est fortis resolutionis: et id pferit in obthalmia q tardat ad resoluendū. q si vteret cu cautela vtrius: et vide modu pparatiōis Seruitoris. et si no vis vti coytaris aliquo simili. i. aliquo alio fortiter resoluente.

C De cura obthalmie calide cholericæ sanguineæ et herispile.

Regimen cōe obthalmie cuius causa est materia cholericæ aut sanguinea est flobothomia et euacuatio. Nam si causa fuerit sanguinea calefactus cholericus aut cholera sola pferet cu stomia euacuatio ex decoctiōe mirabol. et qnqz ponitur in ipsa turbith. Et si cu ea fuerit aliquantulum grossitiei et sciueris q materia sit imbibita in velaminibus cerebri: confortabis eam in hierapigra: et fortasse sufficit in huiusmodi infuso aloec: et si illic fuerit caliditas erit aqua in qua ipse infundetur aqua endiuie aut aqua pluuialis aut ille ambe.

C Supius. A. posuit cas. generales curatiōis obthalmie et fluxus materieru ad oculu: hic ponit cas. spales. Et pmo ponit cas. intentioni curatiuaz: enumerando et materias que ad intentione pduunt. Scdo enumerat medicinas quasda ad obthalmia. ibi. Colyriu qd albū. P. Præ in duas. Primo ponit cas. curatiōis obthalmie humoralis. Scdo obthalmie vtofe. ibi. Obthalmia at vtofa. P. Præ in duas. Na obthalmia qd est simplex no ptrañes terminu in magnitudine. quedā terminu ptrañes que of aliquid dēgi. P. Præ mo q ponit cura pme obthalmie. Scdo scde. ibi. Obthalmia 80 que facta est aliquid dēgi. P. Præ in duas. P. Præ ponit cura obthalmie calide quatu ad oēs suas spēs in generali vel in cōi. Scdo frigidē. ibi. In obthalmia frigida. P. Præ in duas. P. Præ ponit cura obthalmie calide quatu ad oēs suas spēs in generali vel in cōi. Scdo frigidē. P. Præ ponit cas. curatiōis obthalmie calide qd est in p. Scdo quando est in augmento. ibi. Cuius repulteria. Tercio quando est in statu. ibi. Postea tranhi. Quarto quando est in declinatione.

tionem. (Sicut dicitur de eadem.) *¶* *Primo* ponit curam per
etiones. Secundo per localia. ibi. (Et opus quod.) *¶* *Post* tunc aliter
fieri. Quid ponit curam obthalmie calide in generali. Secundo in speciali. ibi.
(Quod si malum.) *¶* *Primo* in duas. *Primo* ponit curam per etiones. Secundo per
localia. ibi. (Et opus.) Et ista pars opus. diuidit postea in quatuor. et iste
modus diuisionis est bonus in his quod regunt in obthalmia per etiones
non solum occupat tempus principii. imo et augmetur et status.

Dub. 3^m Circa primam partem dubitatur. *¶* *Primo* dicitur quod in materia sanguinea cope-
rit flomina et etatio cum pharmacia. *¶* Contra quod euacuatio non cope-
rit sanguinis. cum pharmacia. ut dicitur in libello de pharmacijs.

Dub. 2^m Secundo dicitur aliquis non videtur quod cholera sola est causa obthal-
mie coepit flomina. quod talis cholera facit illam cholera
magis ebullire. ut sumit primo. sen. 4. cap. de flomia.

Dub. 3^m Tercio quare turbetur competit in materia sanguinea cuius ipsum
euacuet flegma ut auctores ponunt.

Dub. 4^m Quarto dubitatur. *¶* *Primo* dicitur. Si malum sit ibi bita in velaminibus
cerebri. quod purgetur cum hierapigra. *¶* Contra quod hiera non euacuat nisi a
partibus flomina et intestino. ut dicitur in 7. ter. ca. 11. et dicitur in 5. lib. trac. 2.

Ad 3^m Ad primum dicitur quod quod aliquis egreditur fit ex solo sanguine non potest dura-
re quod affocet sibi alius humor per sanguinis corruptionem non potest dura-
re ideo in febre synocha que fit ex sanguine non solum intentio est san-
guinis euacuatione sed illius mundificatio ut appetit. 4. ca. in cap. de fe-
bre sanguinis. et quod sanguis coarctat ut plurimum in cholera. ideo in sui
mundificatione docet per alius ut decoctione myrabol. s. citrino. et
aliter tunc possit ruderem ut referat omni dicto regimini cōi in obthal-
mia. cuius causa est malum cholericum aut sanguinea cuius euacuatione est flomina.

Ad 2^m Ad primum dicitur quod flomia maxime in triplici dispo-
nitione. *¶* *Primo* quod malum est sanguinis peccans in quatuor. et quantum ad hoc di-
xit dicitur sanguinea. Secundo quod est sanguis peccans in quali. ut dicitur. v. s. q. q.
fit sanguis subtilis calidus. non dico per cholera cum eo mixta. sed
quod ipse calidus et subtilis est sub forma sanguinis. et hoc intelligit quod
dicitur. sanguis calidus cholericus. Tercio coepit flomia quod malum est
cholericum. s. sanguinis mixta. et hoc intelligit cum dicitur. aut cholera so-
la. ita quod non intelligat sola. i. a sanguine separata. sed sola quod non pec-
cat alius humor nisi ipsa. tunc ipsa est sanguinis mixta. et in hac cope-
rit flomia. Et ideo dicitur in rubrica dicitur. Cura obthalmie cholericæ. s.
de cholera sanguinis mixta vel de sanguine cholericum. et sanguine. i.
de sanguine peccante in quatuor. et berispile. i. de cholera a sanguine
separata. possemus tunc aliter ruderem quod in obthalmia de cholera
pura a sanguine separata coepit flomia. non quod rōne ipsi cholere.
quod speret quod per flomia possit educi. sed coepit flomia rōne ei quod
in ea timeat. Nam quod obthalmia est de cholera pura in oculo est
magna inflammatio et dolor. unde timeat de transitu sanguinis multi
ad oculum. et per primum de tota ei apostematione et corruptione. per
flomia autem corpus fit auarum et phibet ne illuc malum currat. nec ex ista
flomia timeat in cholera nocentia. quod laque separata supponit in
oculo. ideo parat aut nihil fit super ea de furia ultra id quod erat. et
habet magnam iunam et quod est phibitio disruptionis oculi. propter
nouam apostemationem que superuenire possit. et hoc volebat dicitur.
4. ca. sen. 3. ca. de cura berispile. ubi credebat flomia in berispile
laque malum erat iter duas cutes et non quod erat profunda. et tunc ille etiam
habet alios modos exponendi. *¶* *Ad 3^m* Ad primum dicitur quod de intentione dicitur. 2.
ca. turbith crudum euacuat de humoribus aduatis non autem decoctis. et hoc
inuenit hic ex modo loquendi cum dicitur. Et quod quod in sanguine humo-
res sunt aduati de quorum etione non pñdis per myrabolanos. quod sunt
foras nimis grossi. ponit in ipsa. s. decoctione turbith. Et non dicitur
dicitur. decoctas turbith volens quod ponat ei puluis. et pñdera quod non co-
cessit de myrabolanis nisi decoctione. vubitis de stipicitate cor-
poris eorum. unde in principio febrii phibent. ut dicitur. 4. ca. sen. 1.
cap. de cura putridarum in generali. Vel possemus aliter respondere ut
fimo qui dicitur. Et quod ponit in ipsa. exponat in ipsa. s. etione que
coepit in obthalmia sanguinea. Obthalmia autem sanguinea cui
coepit euacuatione potest esse non solum illa in qua sanguis in alium humorem
corruptus. sed in qua sanguis ad corruptionem pparat. propter alium
humorem in eo vñeret. humores autem vñerentes qui pñt hoc facere
sunt flegma. melancholia. et cholera. ideo tunc ponunt fimo hoc fe-
bres sanguineas de tali modo sanguinis. ut dicitur in cātica seu practi-
ca cātica. 6. s. comē. A. igitur quod docuit euacuationem cum myrabolanis intel-
lexit quod in sanguine abundat cholera vel melancholia. et tunc fit cholera
vincit euacuationem cum citrino. fit melancholia cum nigris. Sed quod dicitur de tur-
bith intelligit quod in sanguine abundat flegma. et ideo dicitur. 4. ca. sen. 1.
cap. de cura febrii sanguinis. docet in febre illa sanguinem mundificare ab
humore non solum cholericum et melancholicum. sed ab humore aquoso
vel flegmatico. *¶* *Ad 4^m* Ad primum dicitur quod illa euacuatione non fit
quod hiera illam faciat. sed hiera ipsa mixta cum turbith iunat ad pñdi-
dum illam etione. quod spēs aromaticæ que sunt in hiera simplicibus non
possunt a capite educere humores grossos infimos. tunc educit illos
virtute turbith vel myrabolano. et sic fit illos euacuatione. et est simile

sicut si diceremus quod aloes de se est debilis etione. sed mixta spe-
ciebus aromaticis vigorat in etione. et sic exponit quod si cum ea. s. ma-
a qua puenit obthalmia sunt aliquantulum grossitiei. et confortabis
ea. s. decoctione myrabolano. vel ea. s. decoctione in qua ponit tur-
bith cum hiera. s. simplicibus. et poteris ponere. v. vl. 3. y. et ut tibi videat.
¶ Sed tu. d. quod cognoscat quod malum sit in velaminibus. *¶* *Primo* quod per
dolor fixam in toto capite. malum autem grossam esse opus quod cognoscat
per signa supradicta. *¶* Secundo possumus ruderem quod sermo dicitur. hic
non est de hiera simplicibus. sed de aliqua alia hiera accipiente collo-
quuntur vel agaricuz vel turbith vel alia solutiva que a remotis
partibus euacuat. et talis hiera sola sine decoctione myrabol. vel tur-
bith potest euacuationem mas grossas cerebro infiras ut appetit ex auctoritate
scribitur hieras. *¶* Tercio possumus dicere quod dicitur. logf de exhi-
bitione solius hieræ simplicis. et tunc dicemus quod ipsa immediate et
per se a flomina et intestinis euacuat. et non pertransit partes epatis.
Unde dicitur. 5. ca. trac. 2. non est eius solutio cum attractione ex lo-
quo. imo non soluit illud nisi illud cui obuiat et cui admisceat ex sto-
macho et intestinis. et loquuntur quod terminus sue attractionis
est pars epatis absque venis. Idem etiam dicitur. 7. terap. cap. 11. Quis tunc
non immediate euacuet nisi ab illa. tunc per modum consequentie et admo-
tionis minere maiorem potest a capite et partibus eius euacuare et etiam
a iuncturis et alijs membris. et hoc quando minere egritudine illo-
rum membrorum est stomachus. Et ideo dicitur. dicebat loquens de
hierâ quâ scribitur. 5. 7. terap. coert ad humiditates generatas. i.
stantes in capite et stomacho. Ex quo apparet solutio per adiectio-
nis inter dicitur. et etiam dicitur. ad seipsum in isto casu. possit
dici quod dicitur. dicitur contrarios sermones finem diuersum. modum dan-
di hierâ cum decoctione vel sine. Et fortasse. quod si materia sit pauca
et sit in stomacho apta euacuationi sufficit infusio aloes. et si timeat de
calefactione infundat in aqua pluviali vel endiuie. infusione bonâ
aloes docet facere dicitur cap. de soda.

¶ Et opus quod dicitur ut in initio fiat in ipso emplastrum oculo
ex infrigidationis que sunt expressiones sicut expressio
lingue arietis et expressio foliorum salicis et mucilagines
et distillatio eorum in ipso. Deinde albumen oui cum lacte
asine aut solui. Deinde colyrium albus et reliqua colyria
que rememorabimur in apocruisticis. et neque in eis fine
consequaris propter quem tunc inspissantur et mate-
rie constringant et dolor fortior fiat.

¶ Hic ponit medicinas locales in principio convenientes. *¶* *Ad* in-
tellectum textus opus primo inspicere ordinem quem dicitur. seruat in usu
medicinarum repercutientium. quod non vult quod statim coles aliquod coly-
rium in oculum. sed vult quod emplastres oculi cum rebus frigidis. et postea
distilles succos istos. *¶* Sed tu dices. hoc distillatio deberet fieri
ex albumine oui quod ex succis. *¶* *Primo* quod verum est. sed dicitur. secun-
tus est continui sermonem in fucis barbarum frigidum ostendens
quod possunt emplastrari et distillari. et non curant ponere ordinem inter
distillationem albuminis oui et succorum. quod ex superiori cap. dabatur
intelligi. *¶* *Ultimo* autem dicitur. vult quod colyrium infuset. s. si illa non suffi-
ciunt. et hic sermo consonat dictis nostris superius in. q. de tempore
usus colyriorum. *¶* Secundo opus videre formam quarundam medicinarum
barum cum dicitur. ex infrigidationis que sunt expressiones. vult enim in
hoc dicitur. quod non ponant corpora illarum barbarum. sed solus succus. et
in hoc. A. consonat superius dictis. Nam ipse timeat stipicitatem sub-
stantie copulente et grossitiam. et ideo sola expressione vult lingue
arietis et foliorum salicis. et quod sunt res frigide. et per hoc intelligere
debemus expressionem solari endiuie semperuiue et similibus fimo quod
tibi videat. *¶* Per mucilagines intelligimus mucilagines cydoniorum
seminis lini psilly et aliorum fimo quod videat. *¶* Lac autem asine subtile frigi-
dus est. ideo in principio horum apostematum plus conuenit quod lac hu-
manum. sed non fit multum curandum. *¶* Tercio opus attendere repus usus
cum dicitur. neque in eis repercutiuis fine consequaris. i. non continues cum
eis logo tempore. quod quod expedit resoluere et tu stas cum puris reper-
cutiuis coartas tunicas et materias in oculo vult dolor auget. potest
tamē exponi. neque in eis. i. repercutiuis fine consequaris. i. vltimitate
in gradu. fortia enim repercutiuis vltra quod disposino egeat etiam manum
in loco stringunt et phibent a resolutione. unde dolor fit fortior.

¶ Quod repuleris materiam per euacuationem et attra-
ctionem et apocruistica. tunc gradatim tendas ad matura-
tione. et sint in primis mixta cum apocruisticis.

¶ Hic ponit curas que in augmento conueniunt. Et primo ponit inte-
tionem. Secundo medicinas. ibi. (Et ergo in primis.) Tercio mo-
dum usus quarundam istarum medicinarum. ibi. (Et si est necessarium.)
Quarto ponit quoddam expertum. ibi. (Et iam expertus.)

a medio augmētū versus statū: in qbus etiā rēpozibus est multum de materia in oculo respectu eius qd est in declinatione. Ista autē sarcocolla debet esse alba: qz melior est vt ponit Serap. qz et esse nutrita. i. i. fusa z quiescens in lacte mulieris vel a fine vt nocumētum vite acutius remoueat. Hodus autem hoc faciendū legis a Meduse in suo de simplicio. medicinis. ca. de sarcocolla.

subditur vtz farcocolla possit cōpētē in pñ^o aurgmēto obthalm^{ie}. ¶ Uti dicit qñ sic. Rā^o Rā^o 3. v. Alimā^o 3. ca. 15. pñ^o qđ docet oculo apporimare in obthalmia est sic albi: fed illō qđ ipse defecabit recipit farcocollā. Ampli^o ¶ Vd^o vca. de colyrys. dicit sic album defricte b^o habuali p^oferēs obthalmie in pñ^o aurgmēto. R^o c^oru 3. 3. v. gūmi arabici amidi aū 3. v. farcocollē nutrit in lacte affine aut mulieris. 3. v. otagagātū 3. v. opij. 3. 5. 2. pñ^o cū aq^o rō. Ecce q^o vtz farcocolla in pñ^o aurgmēto obthalmie. ¶ Itē Alexander de oculis. ca. de colyrys apocryphis idē s^ofirmat. Ampli^o qđ phibet cursum māerū ad oculū puenit in pñ^o aurgmēto obthalmie: 3. farcocolla pparata b^o facit. Unū Albinus a^o ca. de medicinis oculorū. farcocolla phibet cursum māe ad oculū descendētē. Et Diacordus cap. de farcocolla pñ^o fringē lacrymas: 3. quodānō bilare vtz 3. reuma ab oculis phibē. Et Aul^o de farcocolla dicit. p^ofert fluxū oculi. Itē Rā^o 3. 2. pñ^o cū cū. aū 3. v. borbor docet tēpē cū medicinis in gb^o est farcocolla. ¶ In pñ^o est Aul^o bic qui nō pcedit farcocollā nisi postea. Itē Yefus^o pñ^o haly tractat. 2. ca. 35. Laue ne vtrius in pñ^o aurgmēto pluri^o b^o est farcocolla: qđ iducit infirmo nō cūmētū. Ampli^o qđ fortiter calefacit 3. mūdicat nō puenit in pñ^o capio nec in aurgmēto obthalmie: sed in statu vel declinatione: qđ agitatur mānē: sed farcocolla est hmoi v^o pōunt auctores. Unde Aul^o 3. ca. 2. qñ filius Juregi est calida valde. Cū h^o bac q^o fuit am biguus Alcananā mōrū 3. ca. 9. vbi docens struere puluerē est farcocolla dicit. valer in pñ^o ad oēm mānē nouā. Et subdit. opinio quozidā est qđ nō op^oponit in pñ^o illud qđ rubefacit. finaliter tū subdit. puluis est bonus est cū malū venit de nouo i oculis. Cū intellectū veritatis huius est pmo sciendū qđ farcocolla est gūma cognita. de ea tū apud auctores est diuersitas pñ^o in gūlo complete xionis. Quidā cū ponunt ea calidā 3. ficā in pmo gūu v^o Serap^o circa istā 3. Balya. 3. pñ^o ca. 41. cū gubūd alius auctorib^o. Aul^o 3. vbi auctoritate quozidā dicit qđ est calida in scdo. 3. Albusmar 3. Joānes Mēse discōdat in virtute tertia. Unde Aul^o 3. ca. 2. coz^o rōdēt carnē mortuā. 3. Serap^o fortasse vulnerat oculū 3. testina. ppter sū acuitate. Quidā aut dicit qđ nō mōdicat. Unde Yefus^o pñ^o Baly. ca. de farcocolla. lib. 3. diffoluit sine modificatione. Et Rā^o 3. 2. pñ^o cū. Sarcocolla defecit sine pūctione. ¶ Vodus aut solū d^o has pditiones auctoz in simplicib^o medicinis vñ dictus est a me in 2° cañ. sup. ca. de mellillo. vbi aut volo dīcē breuiter qñ sufficit i pñ^o. ¶ Dico igit qđ Sarcocolla aliqñ est nomē gūmi vñuāle 3. notū: 3. de tali farcocolla est hic sermo. aliqñ est nomē herbe que d^o argumēto v^o ponit Diacordus. cap. de farcocolla. de qua argimēto capñm facit: 3. de hac nō est hic pmo. Sarcocolla autēz que est gūmi videt esse duap^o p^oerū notari. Una est alba: 3. ista est in calore 3. auctore remissio. Alia ad rubē vñ subiturnū vel ad nigritū tendens atq^o tate. 3. talis. f. rubea vel citrina est calidior: vñ autēz. Auctozes igit qui dicūt ea calidā in pmo 2° nō acūtū: loquūtur mag^o de alba. Qui vñ dicūt calidā in scdo 3. auctoz loquūtur de subiturna. p^ossēt etiā dīcē qđ loquētes de ea qđ sit calida in pmo: dicūt vel itelligūt qđ sit calida in fine pñ^o gūu qui appropinquat pñ^o fecūdū gūū. Al^o ē p^ossēt dīcē qđ qñ d^o qđ farcocolla nō mōdicat: itelligūt de ea que est nutrita in lacte. Et iō auctozes cōiter loquētes de farcocolla in libris vbi loquūtur de simplicib^o: p^ocipiūt ea cū lacte solari. Multaia vñ de balda docet ea pparare cum maiorana pter pparationē etiā quā docet cū lacte. C^o his habi^o dico qđ vñus farcocollē vel est in apatib^o 3. obthalmie fridū occur^o loz: vel in apatib^o. Obthalmiū calidū. Sigādē quozat an in pñ^o capio obthalmie fride 3. in aurgmēto cōpētat farcocolla. f. simul cū alijs medicinis: dico qđ sic. Rō est: qđ in pñ^o fride obthalmie cōpētatur medicīne repussūse miste cū medicinis calidis habētib^o fitip^o priatē: vñ Aul^o a^o p^oneret. fed farcocolla est habēs de spīcrita tate aliā 3. caliditate. Unde Aul^o in obthalmia frida. Sit in itū cure a repussūse que nō sint itelligit valde: fed frū in illa in gb^o est subiturno sicut myrra 3. farcocolla. ¶ aut ipsa competat in aurgmēto obthalmie fride appet. nā qđ digerit māz obthalmie 3. qđ digestū est de ea mūdicat puenit in aurgmēto obthalmie: fed farcocolla est hmoi. Unde 2° pñ^o cū. 1. farcocolla diffoluit 3. digerit. Et qđ appet qđ in statu 3. declinatione cōpētēt vñ. Vodus autē vñ eius in pñ^o aurgmēto 3. statu 3. declinatione boy apatūz est diuersus. Nā in pñ^o 3. miseri parū de ea. 3. in aurgmēto aut plus. In statu plus 3. cū medicinis alijs diffoluitur vñ auctozes ponūt. Si autēz qđ quozat de vñu farcocollē in obthalmia calida: dico qđ in pñ^o nō cōpēt. Rō ē qđ: tora itretio in pñ^o ē repussio mōis. hoc

abit fit cū medicinis frigidis nō cū calidis: vt supra declaratum fuit: vnde tunc viturur fucis infrigidātibz: dico tamē q̄ in augmento pōt cōpetere. Unde pñderādū q̄ effluuiaria medici q̄ diuidit rēps augmētū in obthralmia calida in duas partes. Vna pars augmētū eſt verſus pñcipiū in quo rēpoſe māt eſt in fluru: pars etia eſt in loco: ſi nō eſt digeſta aut valde modicū digeſta: ⁊ in tali parte augmētū nō eſt tūti vt ſarcocolli medicinis. Ratio eſt: q̄ intēio tunc eſt ad repercutiendū ⁊ reſoluēdū: nō quidē cū medicinis reſolutiuis fortibz: q̄ materia nō eſt apra: ſed cū reſolutiuis leuibz: quē ſi nō reſoluit inuāt ad maturādū vt ſupra ſclatū eſt. Vt Sarcocolia autēz eſt ſatis fortis reſolutiois in vales calcfationis: ⁊ idē melius eſt icipere cū aqua feugenis miſta cū aliquo frido q̄ incipere cū ſarcocolli medicinis: ⁊ B Zuic. inuebat ſupra. ⁊ Alia pō augmētū eſt verſus ſtatū in qua parte māt manifefius eſt digeſta ⁊ minus de fluru ⁊ agitatione timez: ⁊ in hoc rēpoſe puenit medicina cū ſarcocolia. Ratio eſt: q̄ pōt cōplere maturatiōē: ⁊ inuenit mām ſatis digeſta vt magna partē de ea digeſta: quā pōt muidificare nec tranſit q̄ agitet mām: hoc inuebat Zuicem. cum dixit: poſtea tranſit ab hñō. C. Circa pñdicta cōſiderandū q̄ ſi aliq̄ auctoz: inueniat q̄ etiā in pñcipio obthralmie calide vel in pñcipio obthralmie cōcedat colyriū vel aliud cū ſarcocolia: hoc eſt q̄ ſi eſti matua cōcepit q̄ parū de ſarcocolia miſta cū opio dragagato ce ruſa ⁊ amilo inuenit pmo rectificādo nocumēta illūz medicinarū. Secundo q̄ in ſarcocolia remittit caliditas ⁊ acuitas ⁊ remanet paucus calor: qui ſaltē in pñcipio augmētū cōfert: remanet etiam ſua pñcipietas quā bz in inuando in obthralmia: buic autem indicio oportet rēſere ſi actū experientie. Ego autē inuquā in pñcipio obthralmie calide nec in augmēto niſi poſſet vidi lipprudinē vſus ſus: colyriū cū ſarcocolia. C. Secūdo cōſiderādū q̄ in obthralmias calidas pñuenitis eſt vt ſarcocolia alba: q̄ minus calida. In obthralmia autē frigida potius debemus vt ſarcocolia ſubfinita: q̄ eſt calidior. C. Et q̄bus ſolunt ſtraria. Ad pñmū dñm q̄ qñ Ratio cōcedit ſic abſe in obthralmia tranſiuit pñcipiu ⁊ partē auctoz: q̄ facit ſui florbthome ⁊ data pharmacie pūz: ⁊ in hoc tranſierunt alia dies. ⁊ Ad ſcōm dñm q̄ Ad ef. loquū in obthralmia de mā frida vel de mā calida iñ pyra. Ucl alr q̄ fuit eſſima. ⁊ iñdicū illius habuati. ⁊ Ad Allexandru cōdē mō dñm. ⁊ Ad rōnē cū dicit illud q̄ pñbet curſum māterū cē. dico q̄ veri eſt ſi er alia parte nō nocet: ſed ſarcocolia in mā calida q̄uis pñberet fluru tñ noceret caleſcēdo ⁊ aq̄rādo: ⁊ talis pñbitio curſus pōt fieri melius per alias medicinas ſupus ſcriptas. in obthralmia tamē frida cōcedit. ⁊ Ad Raſe ⁊ cōtinen. dñm q̄ logur in cura obthor: vt eroſi. ⁊ Ad dicta alterius partis dñm pñmo q̄ fermo Zuicem. eſt verus ⁊ cōſonus pñdictis. ⁊ Ad Jeſum dñm q̄ per augmentū itelligit pñcipiū augmētū. Alcanamoſali remanet in ſua ambiguitate. ⁊ Ad rōnē ſi vis am ſoluere dñm q̄ fortiter caleſcit nō reſpellum nō cōpetere: repñmiū autē fm modū dictū.

Quinq; descendere icipit adde in administratione res
soluentiu qđ sit fortius sicut sarcocolla in aqua fenu
greci z feniculi z vaporatio ex aqua in qua decocta sit
crocus z myrra z administra balneu si sciueris q ce
rebz sit fundu z da in potu post cibum per aliquas
horas aliqd vini antiqui puri in parua quantitate. Nam
balneum post ipsu in aqua calida z vaporatio si fiat
erit illud iuuame: z administrationi et colyrio narra
toz in stidatorio ad descensione ophthalmi z fuce ei.

Tunc ponit curam obthalmie calide qñ est in declinatione. CAd
 intellectū huius partis considerādū ē tota principalis intentio in de-
 clinatione obthalmie est resolutio matriū ab oculo tunc sumēdū
 est resolutio ad occultā resolutionē ⁊ manifestā. hoc autē pñt
 docet facere cū reb⁹ intus ⁊ extra. Intra qdem cū poru iñtū puri
 antiqui in pauca quantitate; hoc em̄ vñt resolutū est: ⁊ ad pu-
 rum vñt magis resolutū: sed ad parū in inflāmē: ad pñt cibū vñt
 ad caput cuaporē fm̄ q declarātū fuit puri capitulo de cura co-
 mbustionis. Res vñt extra resolutionē facietis fuit vel ad totum
 corpus vel ad ipm oculū ad totū corp⁹ sicut balnei f⁹ scieris q
 cerēbus sit mūdū: qd aff⁹ possit diffundere m̄s cerebrū ⁊ facere eū
 fluere ad oculos. CNotandū ē qd ista que dicitur balnei post ipm
 pot⁹ exponi tripliciter. p̄mo balnei ⁊ p̄so. i. vaporatio si fiat post ipm
 scilicet balnei ad totū vñt Aūicē. innuit qd p̄mo balneus eūz ⁊ postea
 balneus oculū: nō securus poterit balneare oculum post balneū
 oculi: corū: corūz qd ante vñt notum est. Secūdo modo exponitur qd
 post ipm dicit ordinem temporis: sed velit dicere qd vñum purū
 vñt in resolutio: ⁊ balnei post ipsum vñt purū: quā dicitur: plus re-

Gentilis

soluta a capite vinū purū post cibū q̄ faciet balneū. In hoc tñ ca-
deret aliq̄ ambiguitas. Terrio mō pōt expōit siue expōit: post
ipm. s. vinū: vt in hoc inuāt Aui. q̄ balneū pōt fieri ante cibū: cū di-
xit: da in potu rē. nā balneū post ipm. s. vinū datū post cibum rē.
¶ Notandū q̄ nō statim d̄z post cibū z vinū fieri balneū: sed post
digōnē: q̄ nō sit tātus timor: balneare post vinū nō digestū sicut est
post cibū nō digestū. Et forte q̄ Aui. voluit q̄ balneū fiat post vi-
nū z si nō sit digestū existimās q̄ illud balneū facit illud vinū eua-
porare ad caput: vnde sit mērum obthalmie resolo. Q̄ aut bal-
neum faciat vinū vaporare ad caput: appet ex gāli smone. Bal-
in comē 3. regl. acu. comē. 57. vbi dicit. Qui vtiq̄ aliq̄ potuū: deinde
balneat post illud: replet caput eius. Res vō ad ipm oculū appli-
cate faciēs ad resolonē mē in declinatiōe obthalmie sunt for-
tiores vel puriores resolōis q̄ ille que in statu vel parū ante ap-
proximant. Rō est: q̄ in tēpore status z parū ante multa stātē mā
adhuc est aliq̄ timor: de medicinis fortis resolōis. Sed cū iam
mā minorata est z obthalmia manifeste descēdit possumus secu-
rius resoluē. Unde Aui. adde in administratione resolutiū q̄ sit
fortius. z iō sarcocolla administrat in aq̄ feniculi z fenugreci: sed
pus administrabat nutrita in lacte asine: q̄ forsan ista sarcocolla
que administrat in declinatione cū aq̄ fenugreci z feniculi si sit nu-
trita pus in lacte asine nō sit malus iudicio meo. Quis enī obthal-
mie calide sint in declinatione nō absoluit tñ a mala cōplexione
calida circa oculū: pp q̄ bonū est sarcocollē calore fuisse resolu-
tū lacte asine. de istis ē resolutiū sunt aqua decoctionis croci z
myrrē: z colyria dicta i antidotario: vt sūt colyria de spica. ¶ No-
tandū tñ q̄ in guto paucā copā inuenies colyrioz istoz: plus tñ
inuenies a Desue z a Joāne Serap. in tracta. 7.

¶ Q̄ si materia fuerit sanguinea adhībēbis ventosas
post flobotomīā z assiduā fricationē extremitatū
z constrictionem earū plus q̄ in aliq̄: z administra-
bis in principio rei succos predictos: deinde admisce-
bis ei medullam panis: postea infunde panem illū in
arob z permiscebis in ipso: z fortasse oportebit vt per-
misceas cū illo parūper opij si fortis fiat dolor.

¶ Bic in spālī ponit curā obthalmie calide. s. fm vnāquāq̄ spēm.
Et p̄ ponit curā obthalmie sanguineae. Scdo cholericæ. ibi. (z si
mā fuerit cholericā.) Tercio herispilæ. ibi. (In herispilæ autem.)
¶ Ad euidētiā p̄me partis notandū q̄ Aui. p̄fecte inuit curam
obthalmie sanguineae. nā cura ei⁹ veritatē se q̄q̄ ad dispōnē: z ver-
tatē se q̄q̄ ad accidēs: vt. v. g. ad dolorem. Cura autē que dirigat ad
egritudinē est diuersa fm diuersitatē tēporis obthalmie. Nā in p̄-
cipio cū diuersionib⁹ z eūionib⁹ māerū. Et p̄mo cū vniuersalibus:
deinde cū particularib⁹ eūionib⁹: q̄ totū Aui. itēdit cū dicit. adhi-
bēbis vērōsas post flōmiā z assiduā bis rē. Et q̄ mā sanguinea est
aliq̄ exuberantior: iō ē ad diuersionē assiduā bis plus fricationē: z
p̄strictionē extremitatū: z vniuersaliter plus cōuenit in eo cūatio
māe. Et in cholericā plus p̄uenit alteratio: vt sumis. 4. cañ. fen. 3.
cap. de cura herispilæ. Est et talis cura cū medicinis localib⁹ rep-
cutiētib⁹ māim ab oculo sicut sunt succi p̄dicti: sicut exp̄ssio lingue
arietis z folioz salicis z similib⁹: z hoc est q̄ dicit. administrabis
in p̄cipio rei succos p̄dictos. In augmento vō cū rep̄cussiois z re-
solutiū: z hoc fit cū medulla panis mista cū p̄dictis succis. Nam
in medulla panis est virt⁹ resolutiua z per medullā panis obtem-
peratū sicut est aq̄ fenugreci z similia. In statu autē est vtēdū for-
tiorib⁹ resolutiuis. vnde Aui. postea infunde ipm panem in arob. i.
in sapa vini. Et permiscebis in ipso. Hoc pōt dupl̄r expōit. Vno mō
permiscebis in ipso. s. rob. ipsam medullā panis. q. d. sit medulla pa-
nis z rob. Scdo z permiscebis in ipso. s. rob. aliq̄ fridū: vt aliq̄ de
succis. q. d. nō opz resolutiū absoluerē ab aliquo frido q̄ probi-
beat fluxū māerū agitatari a fortib⁹ resolutiuis. In declinatione
aut possēt pura medulla cū rob applicari. z hoc Aui. inuit itēdēdo
ad egritudinē. In tēpore autē habita ad accidēs q̄ est dolor: p̄ci-
pit vt admisceas parū opij: dubitādo tñ de vsu ei⁹: cū dicit. fortis-
se. Taceat igit medicī rudes q̄ nō credūt q̄ Aui. curas p̄fectas po-
nat. ipse enī eas p̄fectissime ponit ei q̄ totū suū libū inspicit.

¶ Q̄ si materia fuerit cholericā euacuabis post flobotomiam cum eo q̄ educit cholera. Et administra-
bis balneum ex aqua dulci. Et quandoq̄ conueniēs
erit effundere aquam frigidam ei super caput z ocu-
lum. Et quandoq̄ lauatur facies ex aqua frigida cui

Super tertio

admiscetur parum aceti z confert.

¶ Bic ponit curā obthalmie cholericæ. p̄mo facit hoc. Scdo cō-
parat ei⁹ curā ad curā sanguineae. ibi. (Et opz.) ¶ Cōsiderādū q̄ ista
obthalmia est de sanguine cholico: vel de chola mista cū sanguine:
vñ flōmiā z pharmania p̄cipit: s. pus flōmiā pp cāz superi⁹ dictā.
¶ Sed diceret aliq̄ q̄re in ista obthalmia p̄cipit pharmanari et
nō in sanguinea: cū tñ sup̄ ocm sit q̄ in obthalmia sanguinea ē cō-
petit pharmania. ¶ Dm q̄ pharmania p̄pē cōpetit i obthalmia
cholico. s. de cholera in sanguine z directe respicit cām morbi: s.
in obthalmia sanguinea nō cōpetit directe pro causa: sed soluz ad
mundificandum sanguinem qui est causa: z ideo illa purgatio vo-
catur sanguinis mundificatiua: vt supra dictum fuit.

¶ Dubitat vtz balneū in hac obthalmia an digōnem cōpetat. ¶ Et
dōm q̄ balneū duplici itētiōne pōt appoximari: vel ad resoluē-
dū māim vel ad humectādū z remittēdū acuitates cholericæ māe.
Est aut diuersus modus vsus balnei ad has duas itētiōnes. Nā si
tu querās resolutionē d̄z ēē calidus z imozari plus in aere eius z
lōgiore p̄bere morā: z tale balneū nō cōpetit ante digōnē: q̄ māim
crudā exagitat z inflāmat. Si aut q̄ras a balneo aliq̄ humectatio-
nē z remotionē ariditatis corpis d̄z parz ēē calida aq̄ z paruz in ea
mozari vt sit talis balneatio q̄da aque asplio sup̄ corp⁹: z sic talis
balneatio vel p̄puz loquēdo q̄da corpis torida hūctatio pōt cō-
cedi an mēi digōnē: sic ē in cura q̄rtane. A. cedit. Et q̄ difficillū
mū est talia metiri: iō maḡ laudo vsū balneatiōis cuiuscūq̄ ad to-
tū corp⁹ fieri post digōnē māe z corpis mūdificato. ¶ Cōsiderādū
vltēri⁹ q̄ si in capite sit flāma calozis trabētis māz: z ē in p̄tib⁹ fa-
ciē: tunc laudat effusio aque fridē sup̄ caput z faciē. Q̄d aut sit de
aq̄ aceto mista sup̄ ocm fuit. ¶ Cōsiderādū vltērius q̄ Aui. nō po-
nit curā obthalmie cholericæ in declinatione z statu z augmēto:
z hoc q̄ dedit intelligere ex dictis: z ex his que dicit in herispil-
la: vel hoc fuit p̄pter aliā cām quā statim inuit.

¶ Et opz vt in cholericā sit maior audacia in admini-
stratione stipticorū in principio sine superfluitate z in
administratione colyrioz stipticorū dissolutorū in succis.

¶ Bic Aui. cōparat curā obthalmie cholericæ ad sanguineam.
¶ Dubitat vtz securius possum⁹ vti stipticis in obthalmia chole-
rica q̄ in sanguinea. Et videt q̄ nō q̄ vñ nōcūmētū stipticorū
in obthalmia est per suā ericationē vt supra ocm fuit: sed ericatio
plus d̄z timeri in mā cholericā q̄ in mā sanguinea: q̄ chola in fle-
citate peccat: q̄ plus est timēdus vti stipticis in mā cholericā q̄ in
sanguinea. ¶ In 2m est Aui. bic: z gāli smone. 4. cañ. fen. 3. cap.
de cura herispilæ. ¶ Dm q̄ medicus audacius pōt vti stipticis
rep̄cussiois in obthalmia cholico q̄ in sanguinea. Et b̄ pp tres cās.
P̄ma est māe mobilitas: vti facta p̄strictione in tunica oculi exp̄-
mis z nō getat ibi sic getaret mā tardi mor⁹ respēci ei⁹ vt est fan-
guis: s. ē sit dubitatio aliq̄ de hoc quā omittit. Scda cā est minor
timor de iduratione māe. sanguis. n. per medicinas fridas stipti-
cas est ap̄ idurari z coagulari: vñ āpata sanguinea multū p̄uer-
tunt in āpata durāq̄ sup̄flu: sit vsus rep̄cussiois: z non sic de mā
cholico. Tertia cā est timor de saniofite cholē i oculo. In herispil-
la. n. putredo aut sanies malus: vt b̄ip. 7. pti. afoi. afoi. 20. Sa-
nies aut de mā sanguinea nō ē sic mala. Et hec est cā q̄re. A. nō po-
nit curā i statu herispilæ in oculo. dico in statu q̄ ad māe digōnē.
voluit. n. q̄ tu esses audax i rep̄cussioe māe: vt nō p̄ducas ad sanio-
fite vlt maturationē: s. repellas. In mā aut sanguinea p̄cipit post
rep̄cussioē vti reb⁹ solutiuis hūitib⁹ aliq̄ vim maturationis sicut
est mica panis: z forsan Aui. timuit in sanguinea obthalmia resolu-
tiua sine maturationē: q̄ sanguis est difformis resolutib⁹ ap̄ idu-
ratiōi p̄ resolonē. ¶ Ad rōnē dōm q̄ d̄ s̄citate istoz stipticorū nō
ē timēdū: eis vtimur p̄mixtis cū hūidīs. vñ Aui. dissolutoz i suc-
cis. ¶ Alī: s. q̄ stipticorū q̄ntas erubere: mā: tñ ē eo q̄ tuamētū
rep̄cussiois in mā cholericā q̄ sit nōcūmētū ericationis.

¶ In herispilā autē que est ex sūma illius opz vt ad-
ministrantur post euacuationem cū solutiuis z chysteri
emplastra facta ex corticib⁹ granatoz decoctis sup̄
puanas z tritis cū arob aut melle: z assidue fiat ei ena-
poratio cum spongia calida: z facere emplastrū ex fa-
rina orobi z frumenti decocta cum syrupo mellis aut
cum radice lilij trita confert ei.

¶ Bic ponit curā herispilæ. Et p̄mo ponit curā fm diuersitatem
tēporis. Scdo ponit q̄dā regimē in oī tpe cōe. ibi. (Et opz vt assi-
due.) Tercio ponit curam cuiusdā dispōis ex ea derelicta. ibi. (Et
q̄.) ¶ Ad intellectū harū partiū notādus q̄ herispilā dupl̄r acci-
pit. Vno mō p̄ āpate factio ex chola sola vel sanguini mista. Alio

mo p appare facto ex chola habere aliq corrosiua dicitur: q est ali qualiter adusta z nitrofora. De pma berisipila dixit Aui. in supe riori particula: sed de alia loquitur hic. Dixit aut ex suma butus pp duo. pmo q ista et est berisipila. Scdo q berisipila de chole ra no corrosiua est parata pueri in berisipila corrosiua: z hoc q in cholera addit putrefactio z adustio.

Dubm 9m Dubitatur vtru in hac berisipila copetatur stomia. Vnde q sic: q in igne perfico z carbone copetitur stomia: vt. A. 4. can. sen. 3. ca. de igne perfico z carbone. s. eadem rone in hac berisipila cu vtriusq ma sit corrosiua. In pmo. A. hic q no explicat. Vnde q in obthal mia de ma cholericu corrosiua per se z directe stomia no copetitur. Rō est: q ma ei est multu distans a na sanguinis. in talib aut ma terieb stomia non copetitur: vt. A. 4. de regi. san. tñ indirecte z per accides pōt stomia copetere: z h pp duo. pmo si inuenis cu san guine vel ipse sanguis exuberaret parat aduri z fieri corrosiuus. Scdo si timeres de nouo tractu mēru multaru ad oculū: tñ enī stomiamus. cōsiderans s. Aui. q in hac spē obthalmie directe flo botomia no puenit: s. potius cūatio cu pharuncis z subtractio vaporu a capite cu clysterib: vrit cūonē cu solutiuis z clysteri.

Dubm 10m Dubitatur scdo vtru in berisipila hac. s. de ma corrosiua copetatur pncipio repulsio. Vnde q sic: q hic est canon cōis in cura ob thalmie vt sup. A. Vnde qm: q hic nō expmrit hoc. C. Siquis veller fugē in hac qdne possit dicē q copetitur repulsio: z q Aui. dedit intelligi. Vnde qm: q credo fore dōm. s. q obthalmia est de ma corrosiua: ita q iam corrosio incipit vel cepit in oculo: nō com petitur repulsio pura. Rō huius est pma: q ma est grossa non bene repulsibilis. Scdo rō est: q ipsa est valde maligna de cui reuer sione timef. Tertia cā est: q imaginādū est q alique pres sunt ibi derelicti ex corrosione actu que repellit nō indicant sed abstergit. Vnde qm: appet qm: in obthalmia de ma corrosiua quadrup ler est. Una est mae corrodētis absterfo vel resolo leuis: z etiaz eius qd ex actu corrosione derelinquit. Scdo est mitigatio dolo ris corrosiui. Tertia est mag in pncipio pphibitio cursus mēru. Quarta est psolidatio partū corrosarū. De his qtuor itentionib tres exerceamus in pncipio cū mae est in flurina: tñ reputamus z resoluimus vel abstergimus vel mundificamus de mae. Et has duas res facit medicamen cōpositū ex cortice granatorū qui rep cutit z alrob. i. vino cocto vel melle in qd est resolo z absterfo et mundificatio mae a loco. Simili in pncipio pcedimus cū itentio ne mitigationis doloris corrosiui. Vnde pcpit assidue lauari oculo cum lacte: z assidue fieri euaporationē cum spongia. s. cu calida aqua dulci. In statu aut z declinatione pncipio mag duas inten tiones. s. absterfione vel mundificatione mae z psolidatione ptiū z resolutione mae qd fit cu farina orobi z frumēti zc. aut cu radice lilij zc. in qbus est fortis absterfo mēru illarū malarū. Et tandem est partū corrosarū psolidatio. In his et rēporib pcedimus alia itentione. s. que est mitigatio doloris corrosiui. In tēpore aut medio iter statū z pncipii nō medio pcedimus: z hoc totū relinquit estimationi medici. Vnde qm: rōne dōm q h in obthalmia: ve obthalmia est in pncipio copetatur pura repulsio: tñ pp accides sibi puenit: sicut est corrosio vel mae esse corrosiua s nō pōt fieri.

Et oportet vt assidue abluatur oculus cum lacte et assidue infrigidetur z humectetur.

Hic ponit qdā regimē cōe in oī tpe hui obthalmie corrosiue. Et p facit B. Scdo remouet dubiū. ibi (Sed sufficiētia.) C. Dicit p q assidue. i. in oī die abluat zc. C. cōsiderādū q in obthalmia cor rosiosa a pncipio vsq ad finē est vna itentio iter alias ad quā medi cus dī intēdere oī die: z talis itentio est corrosione vel corrosiui doloris mitigatio. Istud aut fit per spongia cu aqua calida de qua dixit. Et assidue fiat ei vaporatio cu spongia. Fit etiā ex ablutione oculi cu lacte. Nā lac mitigat acuitatē mae corrodētis. Similiter ponit se quasi clipeū iter mām z mēbrū. Et in suma fit prohibitio vel remissio talis corrosione per medicinas frigidas z humidas sicut lac albumē ouī: medicamen cū cerusa z gūma arabica z dra gacanti z succis fridis z humidis vt portulacē z mucilage pslij z similib. C. Sed tu dicēs: si oī die debeo lauare oculum cu lacte: vel debeo intillare aliqd colyriū infrigidās z humectās qd debeo istud facere. Nā si sumus in statu vel declinatione opz oī die q po natur medicamen de farina orobi vel lilij. Vnde qm: modus vsus istarū medicinarū humectantiū z infrigidantiū est multiplex. tu enim potes miscere eas cu medicinis absterfuius. potes etiā has medicinas frigidas z humidas colyriare in oculū: z absterfuias ponere in forma emplastri extra si suspicaris nimia eaz ipressio ne: sicut. v. g. qd ēē puer teneri oculi potes ēē qdā ponere vnum: qdā aliud. v. g. in mane posuisti emplastrū absterfuiū vel istillas colyriū absterfuiū: post nonā lauas bis cu aliquo frigido z humido: vel intillabis in oculo rem frigida z humida: z circa pncipij no

ctis pones medicamen absterfuiū: z in mane sequentis diei lauas bis cum medicamine frigido z humido z sic per ordinem.

Sed sufficiētia in infrigidantibus est ex eis que tar dant z bebetant.

Hic remouet dubiū z et erroz q ex dictis posset pgerere. C. Ad cui intellectū pderādū q medici oculiste pderātes pceptū Aui. hic in mae corrosiua vtrū instillationibus frigidis z humidis. s. la cre vel albumine oui: vel fortiorib his vt succis frigidis vel mucu laginibus in quoz vsu inueniūt multā mitigationē z gerem ifirmi. Vnde ifirmi se cōmēdāt de medicis sic operantibus. Vult igit Aui. ostēdere q tu non moreris supflue in vsu istoz. Duplr aut pos ses imozari supflue. pmo q tu esses pētus solis illius. vnde sufficiē tia in infrigidantib. i. q sola ifrigidātia z humectantia tibi suffice rent. Scdo q talia ifrigidātia eēnt nimis intēta. v. g. opium z iul quiamus: vnde sufficiētia in infrigidantib. i. infrigidātia. sufficiē tia. i. itentia. Volens aut Aui. hoc pbare: ostēdit qd facit supflus vsus istoz dicēs. q tardant. s. curā obthalmie: q mām corrosiua in loco detinent z phibēt a resolone. Dicit etiā q bebetāt. i. obnū dunt acuitates corrosione. Et dicit bebetant q non vere curant. Medicus igit nō opz cu his nimis insistere: sed qnq et cū absterf uiis z mudificationibus: s. ifirmis cōqueras de vsu istoz: qnq et obes vti istis fridis ad mitigandū z qnq spongia cu aqua calida. Vnde tamē q aliter ase expofui sic. tardant. s. mām impimere in oculū. z bebetāt. s. accidentia: vt in hoc laudet vsum istoz frigi doz: sicut etiā dicimus q berisipila aliq sola ifridatione curat.

Et quando resolutur egritudo z remanet caliditas fac emplm ex vitello oui assat z ptriū cū croco z melle z reliqs que scripta sunt ad berisipilā in antidotario.

Hic ponit curā disponsis. s. caloris remanentis post: vel in decli natione obthalmie istius: tñ hec pars toti capto posset conuolui. C. Considerādū q caliditas in oculo remanens: vel est sine ma teria: z tunc nō indigenus istis: sed sufficeret aqua pura vel aqua ros. Vel est cū mae: z tñ opz q intēdamus resoloni illius mae. hoc aut facit emplastrū qd. A. docet vt notū est: z alia que in antidota rio scripta sunt tam de emplastris q de colyrijs.

De cura obthalmie frigide.

Cap. 11m.

Obthalmia frigida facta a materis fridis opz vt euacuetur humoz fridus. Et quando opz est necessarius iterare siue sit potio siue inie ctio siue gargarismo.

Jam Aui. posuit curā obthalmie calide. Hic ponit curā frigide. Et pmo per medicinas. Scdo per dietā. ibi (Et pferit istis oibus.) Vnde qm: in duas. pmo ponit curā per cūonē. Scdo per medi cinas locales. ibi (Et vt fit in iuitū.) C. Considerādū q h obthalmia frigida fiat de mae flegmatica z melancholica: Aui. nō curauit hic distinguē: qm vtriusq cura multū est ppinqua: z maxime in mō etionis: mae enī taz flegmatice q melancholice sunt difficilis eua cuationis arte z natura: z ideo nō sufficit in his obthalmijs semel eūare sed sepe: imo nō est cōueniens facere vna violentā cūonē: sed paulatim opz euacuare materias istas difficilis eradicationis: vt sumit ab Aui. lib. 1. sen. 4. 3. cap. 2. a. Desue in suo de appo priatis cap. de cura melancholie. z hoc est qd Aui. dicit necessariū est iterare: siue sit potio. i. medicina solutiva per os: siue sit inie ctio. i. clystere: siue sit gargarisma. Dixit autē quādoq: q si mae esset taz pauca q vna vice educeret iteratio nō esset necessaria. Vnde dicit nas vō euantes melancholia vel flegma vult te scire et scdo can. z ex antidotario: z ex libro de virtutibus cordialibus. Vtrum autē z flobotomia competat vel nō supra dictum fuit.

Et vt fit initium cure a repersuissis que nō sunt in frigidantia valde: sed sint illa in quibus est subtilitatio sicut myrra z sarcocolla.

Hic ponit curā locale h icidenter dicat de potu tyriacē. Et pmo ponit curā que copetitur in pncipio z in itroitu augmēti. Scdo pōit curā que copetitur in pcessu augmēti versus statū z in statu. ibi (Et iam gde.) Tercio in declinatione. ibi (Et post illud colyriū.) Vnde qm: in duas. pmo ponit curā per medicinas que apponunt in oculo. Scdo per medicinas que ad faciē apponunt. ibi (Et opz.)

Dubitatur vtru in obthalmijs frigidis a pncipio debeamus vti frigidis repersuissis. Vnde qm: nō. pmo q Rasis in di uisionibus cap. 19. in cura obthalmie melancholice incipit ab eua poratione cuni aqua calida. Idem etiam Aharauis. Amplius Rasis secundo continens cap. 2. Si materia inducens obthal miam est spissa: z non est fortis caliditas zc. vndū est medici

Gentilis

nis habentibus virtutem subtiliādi z dissoluēdi. Amplius qđ ad-
dit in malitia māe nō puenit in pñ^o obthalmie frigide: s; medicia
frida est hmoi cū i fridet. / In pñū est hic Aul. z Jესus z Mesue
ca. de obthalmia. / Dñm qđ in pñ^o obthalmie fride. i. facte p vias
deflur^o o; icipe a repulsione māe. Rō ē: qđ ista est cura cōis ob-
thalmie vt sup^o deñi fuit. dico tñ qđ ista repulsio nō debet ēē ifri-
gidātia valde. i. ifridātia pura: s; debet ēē frida mīsta stipticis ca-
lidis. cū qre nō debet ēē pure frida est: qđ pura frida auget māl-
litia qđitatis māe: debet tñ misceri aliq̄ue medicie fride cū illis ca-
lidis pp tria. pñio qđ frida medicia ēē repuit. Scđo qđ iste māe
fluētes nō abfoluunt ab aliq̄ calore actuali faciēte illas fluere in-
flura aegritō. Tercio qđ medicina frida remittēdo calorē paria-
lem mēbt debilitat attractiua: vt p lib. sen. i. ca. vlti. Debēt misce-
ri ēē cū illis fridīs medicie calide stiptice in qđ ēē subtilitatio. i.
vire^o subtilitatio z resolutio: z b pp tres cās. pñio qđ talis medi-
cina p stipticitatē suē stiptica vītutē repuit z phibet receptio-
nē māe: vñ dē de sarcocolla qđ phibet flurū māerū ad oculum vt
sup^o habitiū est. Scđo cā est qđitās radicalis māe que est friditas z
grossitas: vnde indiget medicinis calefactiuis subtilariuis. Ter-
tia cā est illud qđ de mā est in parte qđ inceptum est repelli ppter
sui grossitē: z ideo indicat resolutionē.

Dub^o 2°

Scđo dubitat que medicie debeāt superare an fride an calide.
/ Siga i spiciat multoz auctoz itentionē: dñm qđ calide stiptice.
Et rō est: qđ iuuamētū ex medicinis frigidis nō est ita pñcipale in
pñ^o obthalmie: sic ēē ex medicinis calidis stipticis nisi forsan vel-
les defendē qđ repulsio per se fiat a frido: z ideo colyrium de spica
qđ in pñ^o laudat plus vt excedē in calido qđ in frido. / Notādū
tñ qđ si estimatio tua foret qđ in pñ^o pñcipiatē possemus augē sui
gida sup calida hoc non phibet: tñ rarissime huic pñ^o obthalmie
medicus occurrit. / In hoc aut casu mihi placet valde medicamen-
tū hūilē qđ sic fit. R. sarcocollē 3. x. l. x. y. aloes añ. 3. y. pume ma-
rie: troc. añ. 3. j. 2. 5. succi celidoniē 3. ij. terant vt alcōsol. vt bulliāt
in vino albo z aq̄ ro. z colent z liquide ponantur in oculū: z grossa
suba sup oculū. Et si videtē addē plus in medicinis fridīs qđ hūi-
lelmus faciat adde fm tuā estimatiōnē. / Notādū ēē qđ iquā-
tum humor melius est difficilioris mor^o itatū pōt minus repui-
ti. Et medicie que apporximant in pñ^o calide stiptice debēt esse
nulle nō solū cū aliq̄ fridīs. v. g. rosa: sed cū humidis. v. g. violis:
vel saltē cū nō multū siccis vt cū farina ordeī vel semis lini vel fe-
nugreci. Et ideo qđ auctores in obthalmia melācholica post eionē
statim faciūt euaporationē ad oculū aq̄ calida z aq̄ fenugreci z se-
minis lini: phiderātes ariditatē māe. / Ex qbus pñia soluunt. Ad
Rasim dñm qđ icōplere valde z sūmarie posuit curas i diuisioni-
bus. / Ad Alzarauū dñm qđ phiderās māi siccā itēdir ad vapo-
re aq̄ue calide z aq̄ue fenugreci z seminis lini: nō tñ phibet māi in
pñ^o repuit. / Ad Rasim dñm qđ illud deñi est dictus. Pauli sic dō
itelligi qđ in mā grossa nō dō apporximari siccā albū qđ est pure re-
pulsio: vnde dicit si mā est spissa nō ē vtrū dīcto siccā. s. albo.
Sed vtrū est medicinis habetib^o virtutē subtiliādi. i. puris vel
mīstis cū fridīs fm qđ tibi videt. / Ad rōnē dñm sicut docet Auic.
z^o cāi. cap. 4. qđ nā vñ frido repulsio ad māz que fluit ad ocu-
lū: z calido ad māi que est in parte. / Illa vñ que recurrit int^o non
noceat ab illo frigore. istud deñi dō sufficere puro oculiste. / Vel alr^o
qđ iuuamētū parue infrigidationis est maius suo nocumento.

Et si administraueris colyrium de spica cum aquis
cōmensuratis erit pueniens: z si in tunicis pupille nō
fuerit nocumētū facies alcōsol ex aqua in qua bullita
sint crocus z calcadis z mel.

Ad intellectū huius partis phiderādū qđ colyrius de spica famo-
sus est illud qđ Mesue describit cap. de obthalmia. pōt aut illud
siccā colyriū in pñcipio z etiā in augmēto versus statū cū itaz ap-
parēt signa maturationis: z hoc cū diuersis aquis. Nā in pñcipio
aqua cōmensurata. i. pportionata illi siccā de spica est aqua myrti
vel aqua ro. vel succus virgē pastozis. z si videtē tibi nimis exce-
dere in frigido: adde parū de spica. vñ Mesue cap. de obthalmia.
Si mā est frigida flegmatica vtere repulsiois nō plurime ifrigi-
dationis sicut siccā de spica cū succo myrtē pfortate cū pauco spi-
ce. In augmēto aut potes vti eo cū aqua fenugreci vel seminis li-
ni vel anheri vt tibi videt. In apparitione aut manifesta signoz
dignis vt in pñcipio tpe ad statū: aq̄ cōmensurata illi siccā de spica
est aq̄ fortis dissolutionis z ericcationis sicut aq̄ folioz capparis.
vñ Mesue cū describit siccā de spica: dicit. Cū maturationis signa
apparēt: pñcipiat siccā de hui^o succo capparis. Hoc igit Auic. voluit
cū dicit. cū aquis cōmensuratis. z si in tunicis pupille. s. oculi nō fue-
rit nocumētū. i. vlcera: qđ nocumētū apostematis habet.

Dub^o 3°

Scđo dubitat vtrū si in obthalmia frigida est vlcera: cōpetat

Super tertio

medicamē de croco melle z calcadis: z est spēs atrametū vitrioli
v. g. / Et videt qđ sic: qđ vt infra apparebit: in vlcere oculi cōpe-
tūt medicie abstergetes z phibētes vūce exiūt: s; mel absterget: z
calcadis sua stipticitate phibet. / In pñū Aul. / Dñs qđ i obthal-
mia de mā frida cōpetit oculo apponē aquā calcadis croci z mel-
lis. Rō est: qđ ista aq̄ resoluūt māi z digerit per crocū z mel eric-
cat z stipticat per calcadis: z talia aqua pura in pñcipio nō cōpe-
tit: sed itaz pcedere augmētō: tñ si ibi ē vlcera: phibet pp mor-
dicationē calidis: z forsan in pñ^o hui^o vlcera: nō indiget tāta
absterfione quāta faceret spica mel: sed sufficeret zuccharū. / Ad
rōnē dñm qđ Aul. phibet pp mordicationē. / Notādū qđ alcōsol
sumit z^o. i. pñue. z est nomē medicie ocularis redacta in pulu-
re subtiliore qui fieri pōt. Alio mō sumit large p oi medicia oculari:
vt sumit in sequētī cap. cū dicit. Et illi quidez qui alcōsol admini-
strant. i. medici operantes circa oculos. z isto modo sumit hic al-
cōsol vt nomen suū se extendat ad colyrium.

Et oportet vt liniatur in pñcipio frons ex calcadis
z proprie cum via materici est per velamē extrinsecū:
z similiter nō est malū si abluat faciē ex aq̄ in qua dis-
soluit calcadis: z proprie qđ via māe est ex velamine
extrinsecō: z si liniatur palpebrā in pñcipio ex tyriaca z
sulphure z arsenico est bonū: z pōt tyriace ēē pfer.

Hic ponit medicinas locales ad faciē que sunt ericcative z phib-
itive cursus māerū. de his tñ sup^o sufficiētē est deñi. qđ arsenicus
itellige auripigmētū. Scđo tu dices que tyriaca ēē ista. / Di-
cendū qđ si vis ifrigidationē quādā z stuporē sit tyriaca noua: s; si
vis qđ sit magis consumptiua māe sit antiqua. Et enī in tyriaca
vis psumptiua māerū: vt Bal. in libello de cōmoditatibus tyria-
ce. cap. 3. z ista confert potata: et qđ de vtraz possit esse intentio
Auicē. ideo absolute dicit tyriaca: sicut etiā dicit absolute z^o cō-
tinentis. z dicit qđ distemperetur cū aqua.

Etiam quidaz experti sunt in hoc folia alchberua cō-
trita z cōmīsta cū anibeto z folia malue decocta in vi-
no. / Nos vñ dicemus in antidotario trocisc. pueniētes
ad liniēdas palpebras. Et aqua qđ fenugreci z mu-
cilago seminis lini est ex eis quoz distillatio in oculū
patientis obthalmia frigida confert.

Ad intellectū hui^o partis sciendū qđ duo pōt Aul. innuere. pñmū
est cura que cōpetit in obthalmia frida in tpe pñcipio statui z in
statu: qđ b sit per medicinas magis resolutiuas z maturatiuas ma-
terierū sicut sunt medicie quas ponit ppne. folia alchberua. i. pē-
tadactyli que suo calore z siccitate resolutiua est z anibetū ēē z aq̄
fenugreci z c. Scđm qđ Aul. pōt itelligē est explicare medicinas que
pprius pueniūt in obthalmia melica: qđ nō debet ēē violētē eric-
cative: s; maturatiue qđāmo p calore cū hūiditate z dōbite resolu-
tiue: sic sunt semē malue vel malua fenugrecum z semen lini. Et si
vtraz mō itelligat fm Aul. erit pueniēs. Scđo notādū qđ i āti-
dotario dicit trociscos. i. siccā: vt trociscos: qđ mlti d trociscis qđ po-
nunt i. s. cāi. tra. s. cēt pueniētes i liniēdo palpebrā z frōtē. v. g. si
velles māz phrigē posses linire trociscū p andromachi: si velles
resoluē posses linire trociscū de capparib^o. qđ trociscos lege ibi.

Et post illud colyriū rubeū lenitiū z colyriū rubeū
maius z colyriū alraigene z sarcocolla dissoluta i suc-
co folioz capparis: z emplū ex folijs capparis solū.

Hic ponit curā que magis puenit in declinatione: z icipit a lenio-
ri colyrio. i. rubeo lenitiuo: z vadit ad rubeū maius qđ credo qđ sit
magis ericcatiū z resolutiuum. Et qđ multa de hmoi colyrys nō
reperiunt in qnto: sicut nec multa alia que Aul. nominat vt famo-
sa sicut colyriū alraigene. i. illi^o hominis: ideo puluis Mesue cap.
de obthalmia. auctoritate Jsaac credo qđ sit pueniēs: z multa vti-
lia inuenies in antidotario Serap. Siccā rubeū leue ponit a Jēsu
tracta. z. cap. de scabie cap. 4. Colyriū autē rubeū inuenit. s. libro
sūma. z. tracta. z. ab Halyab. s. pñci. cap. de obthalmia tertie
speciei. cap. 34. lib. 10. cap. de colyrys cap. 23. Sarcocolla autē in
succo folioz capparis dissoluta: z ipsa folia capparis etiā dissol-
uunt z ericcant materias.

Et confert omnibus istis regimen subtile z admini-
stratio balnei z vini puri albi.

Hic ponit regimen per dietam. quando autem in obthalmia cō-
petat balneum z vinum z quomodo supra dictum fuit.

Dubitat vtrū dieta in obthalmia debeat icipere a subtili: z deinde

Dub^o 4°

de igrossare vel ecōtra. **C**uidet q' pmo dbeam grossius dietare: q' simile v' in febrib' z in obthalmia: in illis aut' semp' versus statu subtrahit' z in principio igrossam'. Amplius cū accideria sunt leuia: nā pōr cibū melius digerere: sed in principio obthalmie accideria succulenta z notū est: igit' plus debem' dare de cibo in principio minus aut in p'cessu. **I**n p'ui est cōs v'us auctoz: z Aui. Et statū docet subtrahere cibū. vñ **D**esue cap. de obthalmia. ppe diminuet do cibū z potū. **D**ōm hic breuiter q'ntu oculis p'tinet q' dieta in febrib' p'prie p'tinuit: z in obthalmia multū differūt. nā in illis febrib' sine apate existētib' regimē n'f'm ordinam' ad futurā pugnā que est crisis: z iō a principio grossius dietam'. **I**n obthalmia vō z forsan in apatib' interioz mebzoz statū ab ipso principio itēdim' facere corp' auari: ne mām ad locū trāsmittat: z iō statū icipim' subtrahere dicta: pp quā ēt cām i dūfinteria z i thenasione forte p'cipim' a principio abstinētia: nisi aliud p'hibeat: vt sumif. ab. A. 3. cañ. sen. 16. de cura excoiationis z thenasmonis. Et pp bāc ēt cām in fracturā ossū statim a principio subtrahim' dietā: ita ēt in obthalmia v' medicus a principio subtrahere dietā z potū: z pōt securius medicus h' facit in obthalmia q' in apatibus interioz mebzoz: q' si a p'no subtrahit' nimis: poteris q' viderib' necessitas igrossare: q' nō timetis de actu critico saltē cōt totū corp' vñ in p'cessu p'hibe ris igrossare. **E**t q' b' appet' solo ad p'mā rōnē. **A**d secūdā dōm q' h' p'ma die vel a principio obthalmie accideria sint remissa: nō tñ hoc cogit dari cibū: p'uidetur. n. in hoc nā apatis: z forsan possim' recte imaginari q' si aliq' hodie iciperet h'ere obthalmia: z v'q' ad sex dies vel septē accideria in obthalmia eēnt valde vehemētia. i. septima die: z cū h' iste nō posset septē dieb' stare sine cibo: melius esset aliqd plus dare p'mo die: z aliqd minus in die accideriū illorū: z dico forsan: q' estimatiua medici laborat in hoc.

Dubitat scō in qua obthalmia subtilius dietare debeamus an in frigida an in calida. **C**uidet q' in frigida: q' in hac Aui. p'cipit exp're regimē subtile qd nō facit sup'. **I**n p'ui: q' morbo acutior cōpetit dieta subtilior: sed obthalmia calida est acutior morbo. **D**ōm q' has duas obthalmias: vel p'ideram' q'ntu ad tps p'durationis caris: sic subtilior dieta cōpetit in obthalmia calida q' in frigida. **N**ā obthalmia calida ex sua sp'e est breuior: frigida vō est plior: z q' vt nutriti viret dicitur. i. cibant' istim: vt i cōm. afos. 4. p'ri. **I**temus z certe dicte. z virtus h'z lōgiori tpe currere cū obthalmia frigida q' cū calida: iō in frigida grossius vel copiosius cibamus. **N**el p'ideram' h'ari obthalmiarū mās: z sic obthalmia frigida indicat' magis subtrahit' vt vifcofitas z grossities mās per abstinētia digerat: hoc aut' totū nō possum'. **D**ebet g' medicus oculista huic itētionē ad mām dare partē: vt q'ntu in obthalmia frigida multū subtile regimē: z faciat fortiter istim' abstine aliqb' dieb': z alio die vel alijs copiosius cibet: z iterū faciat eum abstinere: z iterū si expedit remittat eū multas. n. egritudinū p'li xarū subtiliatū remouet regimē: vt. i. cañ. sen. 4. i. ca. Aui. q' hoc p'iderat dicit in obthalmia frigida cōfert oibus istis. s. obthalmia frigida regimē subtile. p'osset tñ exponi oibus istis. i. sp'ebus obthalmie tam calida q' frigida: ita q' hic canon fit finis duoz cap'ituloz p'cedētū. **Q**ue aut' cibaria pueniāt in calida obthalmia z que in frigida lege a **D**esue cap. de obthalmia.

C De cura alguardengi. **Cap. 12. m.**
O bthalmie vō que facta est guardengi: cura est euatio per flōmiā z ventosas: z q'ntu est tibi necessariū incidere arteriam.

Superius Aui. posuit curā obthalmie nō p'trafcūtis terminū in magnitudine: hic ponit curā ei' que p'trahit. Et dō guardengi. i. obthalmia magna in qua intarū ipse p'uctura q' eruberat z coope rit nigrū oculi: z totus oculus videt rubens. Et iō a **R**as. z p'tine. cap. z. sepe vocat' rosariū: q' ista vehemēter q'ntu eruberat: ita q' palpebras iueriat: vt **S**erap. tract. z. ca. 1. **U**nde aliq' rosariū ap pellat talis tumor: z rubor palpebrarū: sicut ponit **R**as. z p'tine. ca. z. vbi dicit. **R**osariū dō duob' modis. **U**nus est ex fluxu reumatis ad palpebras z rubescit cū forti grossitie z p'derositate z humiditate nimia. **E**t alius est ex sanguine zc. p'io igit' **A**. ponit curā huius obthalmie q' mās est calida. **S**cō q'ntu est frigida. **I**bi **Q**uā fuerit guardengi. **P**rima in duas. **P**rio inuit curā per euones. **S**cō per localia. **I**bi **Q**uā fuerit obthalmia calida. **C**ōsiderandū p'mo q' h' ille cañ. posset referri ad obthalmiā istā calidam z frigidā: p'prie tñ de calida intelligit in qua plus cōuenit flobor thomia q' in frigida: z alie sanguinis euacuationes. **C**ōsiderandū scō q' multas p'cipit fieri euones p'pter multitudinē mās. q'ntu aut' hant flōmiā z incisiones supra declarātū est.

Cō si fuerit obthalmia calida z euacaueris ex toto corpore z ex venis capitis z ventosaueris oportet

bū vt administrēs sicut colyriū albus de repercussio uis z sicut succus lenitiui frigidi. **E**mplastra vō exte riora sunt sicut crocus z folia coriādrī z mellilotum cuz vitello oui z pane infuso in rob vuc. **E**t q'ntu est necessariū vt eis admisceat de narcoticis aliqd. **E**t linimēta etiam sint ex huius modi z ex menthe z lycio z aloē. **E**t ex eis quidē que experta sunt ad eā est vitellus oui cū adipe vñ de qb' fiat sicut emplastrū z superponantur super oculum.

Chic pōt curā locale i guardengi calida. **E**t pōt curā suā. **S**cō alioz itētionē ponit. **I**bi **Q**uidā vō diligit. **E**t p'ia in duas. **P**rimo ponit curā itēdēdo mag' ad egritudinē s'm tempoz diuersitate. **S**cō itēdēdo ad accidēs. **I**bi **C**ū aut' dolor. **C**irca p'mā partē p'iderādū q' ex pōt duobus modis exponi. **U**no mō ex. i. de numero: vt sit sensus si guardengi est de sūma vel de numero obthalmie calide. **A**lio mō ex. i. q' sequit ad obthalmiā calidā. **E**g. i. cipit aliq' obthalmia calida z nō erat guardengi. **A**d vō p'uertit in guardengi: q'ntu ex ponat: verificanc' canones curationis Aui. **C**scō p'iderādū q' Aui. hui' obthalmie inuit curā q'ntu ad oia tempora. **P**rimo curā p'ncipi: q' factis euonib' reputas mās cū colyrio albo. s. sine opio. z cuz succis lenitiuis. i. leuib' fridid: sicut succus solatri vel arnoglossē. **E**t si necessitas fortis caloris inuitat ad opius: potes vti colyrio albo opiato. **E**t h' voluit cū vñ. **E**t q'ntu est necessariū: vt eis. s. repercussiu admisceat aliqd de narcoticis. **S**cō Aui. ponit curā augmētū que est per ifridantia z resolutia: sicut emplm factū ex croco folijs coriādrī melliloro zc. **E**t q' istud emplm est a dūto calidū: nūb' enī est ibi fridū nisi solia coriādrī s'm. **A**. iō plus puenit circa statū q' in p'n' augmētū. **E**t iō si velles eo vti in principio augmētū necessariū est vt administrēs aliqd de narcoticis. i. fridid si fortis calor indicat: z sic ista illa pōt cū duob' p'trui. **T**ertio. **A**. ponit curā status z declinationis. s. cū resolutiuis: vt adipe vñ z vitello oui. **D**icit aut' z ex eis que experta sunt. s. s'm **R**asim. z p'tine. ca. z. **Q**uarto ponit linimētū. qd h' in principio pueniat. cū mās fluit per velamē extrinsecū: tñ nō est malū q' in alijs temporib' vtamur eo ad securādū nos a fluxu mās. z hoc linimētū. s. p'prie ad frontem est ex lycio menthe zc. **E**t plures istarū medicinarū inueniunt scōdo p'tinētis.

Dubitat vñ in principio guardengi cōpetat pura repercussio. **C**uidet q' sic ex Aui. hic. **O**portebit vt administrēs eis colyriū albus de repercussiu. **A**mpli' cura obthalmie est a p'n' cū repercussiu vt sup' s' guardengi est obthalmia. **I**n p'ui est **R**asim. z p'tine. ca. z. vbi statim icipit a resolutione: dices. rosariū est obthalmia qd facit crescere albedinē oculorū sup' nigredinē: z q'ntu cooperit z inuerrat palpebras: cui' cura est vt p'istē vitellus oui cuz pinguedine vñ: donec fiat q'ntu ynguentū: z ex eo yngat pecia z superponat oculis. **D**ōm q' in principio guardengi nō debemus vti pure repercussiu. **R**ō est: q' q'ntu in oculo iam est multa mās nō possum' vti pure repercussiu: q' illā p'gelaret mām in loco: sed statim cum est guardengi distincta ab obthalmis est in oculo multa mās: iō nō possum' vti pure repercussiu: s' debem' vti resolutiuis rōne eius qd de mās est in p'te: z repercussiu rōne ei' qd fluit ad huc. **E**t est simile de h' sicut de frenesi. **I**n principio enī frenesis vtimur puris repercussiu nisi apostema fuerit valde magnū. **V**nde Aui. sup' sen. 1. ca. de cura frenesis. **O**p'z vt in p'n' administrēs repercussiu pura nisi sit de g'ite magno ex quo apostema nāt vne. **C**sed diceret aliq' videt s'm hoc q' p'ncipiū rosariū nō sit nisi augmētū vel stat' obthalmie non p'trafcūtis terminū in magnitudine. **D**ōm ad hoc iuxta medicināle p'iderationē q' obthalmia que nō est guardengi sive rosariū h'z sūū p'ncipiū augmētū z statū in quo augmento z statu q'ntu sit maior q' in principio nō tñ p'trafcūtis terminū in magnitudine: z iō nō dō dici rosariū: sed rosariū h'z sūū p'ncipiū augmētum statū z declinationē in qb' oib' tēporib' appet' q' excedat terminū ex magnitudine: vñ in ipso p'ncipio rosariū appet' eluatio p'unctue sup' cornē: in augmēto vō auget: z in statu est in suo vltimo. **A**d p'ria dōm: p'mo ad Aui. q' d'z exponi de repercussiu. s. m'istis cū resolutiuis. **N**el aliter q' Aui. vult q' q'ntu instillas in oculū repercussiu apponas extra resolutionē: vnde statū subdit emplastra. **A**d rōnem dōm q' h' apati vt apostema cōpetat repercussio sicut vna sua cura: q'ntu tñ hoc p'hibet nā loci vel mās vel alia que nota debet esse apud oculistā. **A**d **R**asim dōm q' d'z intelligi illud remedium nō cōpetere in principio. **E**t p'bat q' ipse **R**asim supra vult q' in rosario prius ponantur pulueres albi. s. maturatiū z repercussiu simul: deinde citrini: vnde dicit. **I**n rosario morbo qui dicitur guardengi apponendi sunt prius pulueres albi postea vō croci.

Gentilis

¶ Uel dñm q' Rasis cum adipe vñi z vitello oui intēdit solum ad mitigationē doloris. vnde dicit. mitigat dolorē ipsa hora.

¶ Et cū dolor sit fortis infundat in spūcijs vñe: deinde pterat cū vitello oui z superponat oculo. Cū autē dolor sit fortior infundat crocus contritus cum lacte z succo coriādrī z distilletur in oculum.

¶ hic ponit curā intēdendo ad accidēs: z dicit q' cū dolor sit fortis: infundat. s. pānus in succo tenerarū extremitatū vitis que est arbor vñe: z hoc est qd dicit in pēpucijs vñe: deinde cōterat. i. conuaslet iste pānus in vitello oui: hoc enī medicamē sedat dolores per frigiditātē succi pūcijs: z lenitatē vitelli oui: z q' iste succus pstringēdo mām possit augere dolores: id docet statim subuenire cū reb' aperientib' resoluētib': cū dicit. Lū autē dolor. **¶** Considerandū q' ista ista possit alr supponi q' Aul. hic ponit curā pncipij z augmētī. s. quo ad accidentia. pñmo igit docet repercutere z resoluere aliquāliter cū dolor sit fortis: z hoc est in pncipio: deinde docet plus resoluere cū sit fortior. s. in augmēto.

¶ Quidam vñ diligunt in guardengi vt administrēt cure extrinsece z sufficiat distillatio lactis tribus diebus in oculū si dispositio illud tolerauerit.

¶ hic ponit curā fm quosdā z habet partes duas sicut pōit duas alioz curas. ibi. (Et illi.) **¶** Dicit pmo q' qd voluit in guardēgi administrēt cure extrinsece. s. factis intrinsecis. s. curis vt factis eūonibus: z volunt q' cure extrinsece sint de lacte: ita q' sufficiat tribus diebus distillare lac in oculū. Notandū q' iste qui hoc voluit fuit Orbafius: vt ponit Rasis scō pñctus. vnde dicit. Dicit Orbafius zc. Rosariū est fortis obthalmia nec debet colyriari nisi trib' vel quatuor dieb': z sufficit instillare in oculis lac z euacuare zc. q. d. q' illa colyriatio sufficit q' sit de lacte.

¶ Sed dubitat vñ hec cura. i. instillatio lactis trib' dieb' sit cōueniens. **¶** Uidef q' sic q' Aul. nec Rasis illā reprobāt. **¶** In pñm q' multa mā indiget forti resoluēte siue resolutio factis eūonib'. vñ ad resoluēdū ponebat adeps vñi: q' resoluti sufficēter: lac autem paucā bz vim resolutiua. **¶** Dñm q' in rosario possit iueniri talis dispō: q' oportet nos esse pñtos solo lacte: ista autē dispō esset si mā multa exuberaret z fortis dolor: ita q' nō posset vñ repercutis suis timore constrictio: nec resolutio timore agitationis: vñ cogeris pertrāsire cū solo lacte mitigatio doloris aliq'iter z latuatio z leuiter phibituro. Et ista dispōit rosariū medicus estimatue cognoscet: z ideo Aulicē dicit. Si dispositio illud tolerauerit. possit enī esse tam violentus dolor: q' vltra lac vteremur opiatius: z possit mā ita esse quiesces q' vteremur fortiter resoluētib'.

¶ Et illi quidem qui alcosol administrant tam experti sunt in guardengi ad dolorē vlceraū vt fiat alcosol ex sarcocolla z croco z sic memithe z opio.

¶ hic ponit quādā curā alioz: z dñm sic exponi. Illi qdē qui alcosol administrant. i. illi qui sunt magistri z doctores facē alcosol. i. medicinas oculo: vt colyria z similia: experti sunt in guardēgi. i. rosario. s. pueror: z ad dolorē vlceraū: lz sunt ibi aliquē pustule vlceroze: vt faciāt alcosol. i. pulcre vel colyriū. Et isti fuerūt qdā medici qui fecerūt vñ libū de colyrys cuidā regi. vnde zc. pñtē. Rasis z in lib. 9. colyrioz quē cōposuerūt regi. Jasco qñ pueri patiunt rosariū z nō pñt aperire oculos colyriat cū sarcocolla croco sic memithe z opio: q' hoc non nocet si ad sunt pustule z valet rosario. **¶** Sed tu dices istd medicamē nō valeret alijs q' pueris. **¶** Dñm q' sic vt credo: z ideo Aul. assumēs illū textū nō expñit de pueris. **¶** Scōo dices in quo tempore debeo vñ. **¶** Dñm q' in augmento z versus statum: z si addis in sic memithe plus potes vñ versus statum. si autem addis in sarcocolla z croco potes vñ versus statum vt notum est.

¶ Qd si fuerit guardengi post obthalmiam frigidam grossam purgabis cū hieris necessario z administrabis mucilagines lenificātes factas ex succo caulis aut aq' decoctionis ei'. Et qñqz erit tibi necessariū permiscere eas cū aqua solatri. Et qñqz erit tibi necessariū vt permisceas eas cū myrra z sarcocolla.

¶ hic ponit curā guardengi frigide. Sed dubitat qñ Aulicē dicit post z nō dicit si fuerit frigida. **¶** Dñm dupli. pño q' forsan fuerit trāsferētis error: habuit enī in ista arabica ex forsan z ipse posuit post. **¶** Uel aliter q' lz obthalmia frida dicta guardēgi possit fieri inchoādo z subseqūdo: tñ raro forsan fit inchoādo: bz pp tarditatē mor' mae: replurimū autē mā frida icipit facē obthalmias

Questus

Super tertio

nō pñseuntē terminū: postea vñ pōt augeri: sed fieri guardēgi: z id dicit post. **¶** Considerādū vterius q' hñoi guardēgi Aul. breuiter totā curā inuit. pño per eūonē cū hieris. s. magnis aut paucis fm q' tibi videf de nā z quātitate humorū z dispōne corporis. Scōo cūdo ponit curā per locales medicinas: z q' mae iste frigide non sunt repulsibiles: nō icipit Aul. curā a medicinis que pprie depellant: sed que maturēt z ericēt aliq'iter: z lenificēt duritiem sicut est decoctio caulis: cū hoc tñ lz nō pprie reputat phibet aliq'iter cursum mae: q' aliq' bz stipicitatē. Est igit talis decoctio vitilis in pncipio. Et q' aqua talis caulū de esse sufficēter spissa vt de tota vñte caulis trāseat in eūō Aul. succū vel aquā vocauit mucilagīnē. i. spissum. vñ Aul. z. cañ. ca. de caule. est maturatiuus lenificatiuus z defecatiuus. **¶** Sed tu dices quā decoctionē aque caulis debeo accipere pñm vel secūdā abiecta pñma decoctione. **¶** Dicendū q' vel vis forte absterfione siue purā: z sic sufficit pñma aq' in qua transit sola nitrositas spūcijs caulis. Uel vis simul cū absterfione hēre aliquos effect: z sic dñm pñma aqua abijci: scōa simul cū corpore caulū sumi vel expimi. vnde Aul. ibidē. est maturatiuus lenificatiuus defecatiuus pprie qñ decoquit ac funditur ab eo aqua pñma: q' cū ista guardengī frigida possit cōiungi alijs caloz accidentis infusam vel per putrefactionē vel per pñstionem alicuius mae calide qd plurimū pñgit. Ideo cogimur qñqz miscere succū caulū vel aquā cū aq' solatri que est herba frigida repulsua. **¶** Tertio Aul. ponit curā vñs statū: mae ē curā de elinationis: q' sit cū augmento rerū dissolutiū mām. Et id dicit. qñqz erit tibi necessariū vt permisceas eas cū myrra z sarcocolla. Et fm diuersus modi pñstiois potes vñ in augmento statu z de elinatione. **¶** Notandū q' lz de solatro sit dictus q' Aul. vñ eo ad infrigidandū z repercutiendū: possemus tñ dicere q' est quedam spēs solatri aperiitiua z resolutiua: vt quidā dicunt esse intētiōē Aul. i. lib. fen. 4. cap. de cura apostematū. cū dicit q' solatru resolut apostemata calida. ego vñ nō cognosco hoc solatru: z textus illic Aulicē. bz suam expositionem.

¶ De cura obthalmie ventose.

Cap. 13.

¶ Bihalmia autem ventosa curatur cum cinibrocis z euaporatiobus et balneis. Et euaporatio quidem ex milijs est inuatiō. Vt euaporatiōum que sunt ei.

¶ Superius Aul. posuit curam obthalmie sanguinee cholerice flegmatice z melancholic. **¶** hic ponit curā vñtoze. Et pñ ponit pñuētiem. Scōo ponit quōdā curā icōueniētē. ibi. (Quidā vñ.) **¶** Curca pñm partē notādū q' cū remotio mārū vñtofarū fiat per resolutionē vel euaporationē earū pñuētiē: obthalmia ventosa curabit embrocis. i. infusioib' z euaporatiōib'. s. cū pñis calidis vel alijs: z balneis. s. ad totum corpus vel ad partem: omnia enim ista resoluunt. possunt autem fieri ista si medico videtur cūz floribus camomille melliloti z similibus.

¶ Dubitat vñ in obthalmia vñtoza cōpetat euatiō. **¶** Uidef q' sic per Azaraiū cap. de obthalmia vñtoza. vbi dicit fiat euatiō. Amplius simile videf de obthalmia vñtoza z alijs morbis de vñtoza: sed in alijs pñuēti euatiō vt in colica vñtoza: vt Aul. i. fra fen. 16. cap. de colica. **¶** In pñm est Aul. hic. **¶** Dñm q' mā vñtoza que facit obthalmiā vel est pura vñtoza: z tñ nō cōpetit euatiō phar maco vel flōmia: sed solū illius vñtozatis resoluō. Uel talis vñtozitas est pñcta mae: z tñ cōpetit euatiō. s. rōne mae illi'. pōt autē vñtozitas dupli' pñungi mae: vt vñi a qua ipsa eleuat: alteri cui associat: z lz nō sit a qua eleuat: z ista mā pōt esse in corpore vel in oculo: sicut esset sanguis vel cholera qui nō eēt humores ita vñtozabiles sicut flegma z melancholia. Est enim melia humor maxime vñtozus: vt Aristot. inuit. 4. de pñlema. 30. pñle. De flegmate etiā nō est dubium q' est humor vehemēt vñtozus. vnde **¶** Jescus **¶** haly cap. de obthalmia. ca. 35. simul determinādo de obthalmia flegmatica determinat de obthalmia vñtoza. Luicūqz autē mae cōiungat vñtozitas indiget mā illa eūone. Nā si est aliq' mā a qua cōsurgat si administras calefaciētia resoluētia: sicut ipsa resoluunt vñtozitatē quā iueniūt: ita nouā vñtozitatē gñant: vnde arguit doloz. Si ē pñngat mae' q' associat: z lz nō ab eis eleuet: dñ eūa ri ne pp doloz fiat obthalmia humoralis per attractionē mārū ad oculū. Et idē **¶** Hal. 13. tera. vñ. ca. in doloz oculi facto a tensionē quā ponit fieri a vñtozitate docet eūare z tandē vñ resolutiū et nō repulsuū: lz fmo **¶** Hal. videat adaptari ab exponētib' ad tensionē humoralē. Et bz pñderās Azaraiū scepit eūonē fieri cum pharmacia aut flōmia fm nām exuberātis humoris pñcti in obthalmia vñtoza: vnde dicit. qñ fuerit obthalmia ex cā vñtozatis pñderet pñmo de plentitudine: fiat euatiō illius generis.

¶ Ex qbus apparet solo ad qñē que possit fieri. Utrū in pncipio obthalmie

Dub.

Dub.

obthalmie ventose possumus vt repercutiui. Dicedu enis qd rone yctotatie pure no copetur repercutiui: sed si dubium esset de attractione alicuius materie: vñ in inchoaret obthalmia humora-
 3^m ralis: possumus cu medicis resolutiuis yctotatis miscere aliquam
 medicina leuiter ifrigida tuā sine repercutiui. vñ Alzarauus post qd
 pcepit etionem dicit. itillet in oculo de lacte mulieris in quo infu-
 sum sit semē feniculi. Et qbus apparet solutio ad pñā.

C Dubitat scdo vñ in obthalmia yctosa competat euaporatio ex
 milio. Vñ dicit qd no: ex Aui. i. cañ. fen. 4. penul. ca. vbi dicit. Et eua-
 poratioes sunt ex medicaminibus yctotatis. Et ex eis qdē melior
 est cū qua est illud qd exicat sicut milium: nisi in mēbro fuerit illud
 qd tolerare no valet sicut oculus: fiat qd tū euaporatio cū pannis.
 Vñ dñm hic Aui. 2. Gal. 13. terap. vltimo cap. Vñ dñm conat
 soluere ista pñctionē: dicendo qd milium posset oculo applicari vel
 calefactū sup rigia vel testa: si sic no puenit. vel de coctū ifundendo
 in illa decoctioe pecias 7 ponēdo oculo: si sic cōuenit. Vñ hic ser-
 mo no est ad mentē Aui. hic qd ipse distinguit euaporatiōē cōtra
 embociā 7 balnea. Vñ dñm igit aliter qd in obthalmia yctosa vel est
 aliqua mā humoralis: 7 no puenit euaporatio cū milio: qd no oino
 absolutū ab aliqua mordicatione pp siccitatē: et qd no cōuenit me-
 dica ad ericatioe rōne mē. vel est pura yctotatis: 7 tunc si debet
 euaporatiōē facere: valde laudabile est illud qd fit ex milio: qd re-
 soluit mā sine mordicatione manifesta qd no faceret euaporatiōē
 ex sale vel orobo. vñ. 12. terap. fm oculū dolores per spm ventosus
 fietes mitigare opz fomētatiōē qd per milium: leuissimū est oibus
 7 defecatiuissimū: 7 intristes 7 inmodices effusiones bz.

C Quidam qd presumptuosi qñqz audent administra-
 re narcotica apud dolozis vebemētiā: 7 id vt sedetur
 in hora. Sed ipse excitatur post horam vebementius
 qd prius fuit ppter ea qd prohibet resolut ventositatē.

C hic ponit alioz curā icōuenientē. Considerandū qd isti sunt illi
 medici de quibus Gal. loquit. 12. terap. i. cap. qui dicunt medici
 largientes se mollitie laboratiū. i. medicū bladiū. folū. n. itendit
 ad mitigatiōē dolozis pfectius 7 no ad curā. vñ oculo opata ap-
 ponit. 7 qd ista cōstringit mā yctosā 7 eā igrossant: id dolozes
 posterius magis augēt qd prius. Dubiū autē cadet hic de dieta huius
 obthalmie: tñ si quis cōsiderat: subtilitatio diete 7 vinum purū in
 in hac obthalmia ventosa pura est valde cōueniēs.

C Sermo vñ de medicis obthalmie vñtatis. Ca. 14^m

C Olyrium quidem album. Nam ipsum est con-
 glutinatum in ifrigidatiū sedatiū dolo-
 ris rectificatiū humozis mordicatiū. Quā-
 15^m doqz admiscetur ei opium 7 fit vebementius
 sedatiū dolois: sed fortasse nocet visu 7 plongat
 egritudinem. ppter stupefactionē 7 cruditatem quā
 facit. Et ex eis que pcedunt suo cursu. Et trocisc. rosa.
 est maximi luuamēti in inflammatione 7 dolore 7 est ma-
 ior 7 minor. Et tu quidem inuenies in antidotario tro-
 ciscos 7 colyria huius generis.

C Quid Aui. fecit in pcedētibz notum est: hic ponit medicinas
 quas dā in obthalmia vñtatas. Fecit hoc autē Aui. vt istud caplm
 eet sicut recordatiū oīz medicinarū simpliciu qm scdo cañ. scri-
 bunt: 7 cōpositaz que scribunt in qnto ad egritudines oculoꝝ.
 pñio qd ponit quas dā medicinas cōpositas. Scdo simplices. ibi (Et
 inuenies in tabulis oculi.) Tertio itez cōpositas ponit. ibi (Reliq
 vo.) Dicit qd medicine vñtate ad obthalmiam sunt. colyrium
 albu 7c. C Notādū qd Aui. laudat colyriū albu sine opio in qtuor
 suis effectibus. pñio qd glutinat 7 hoc maxime facit per cerusaz:
 ipsa enim oppilat poros 7 pñbet māz currētē: ista autē est opatio
 glutinatue medicie: vt Aui. 2. cañ. 4. ca. Scdo laudat colyriū albu
 qd ifrigidat 7 est notū. Tertio qd sedat dolozē: 7 hoc facit remouē-
 do malā qualitātē 7 prohibēdo solutiōē cōtinui sui glutinitate 7
 repercutiōē. Quarto laudat qd rectificat humozē mordicatiū: 7
 hoc remouēdo eius acuitatē p diadragatū vel gūmi arabici ami-
 dū 7 cerusam. Vñ qbus appet qd hoc colyriū albu no est pprie il-
 lud qd describit Rasis. 9. Almafioris ca. 15. de obthalmia. sed aliqđ
 colyriū de supradictis. Scdo appet qd hoc colyriū albu pprie con-
 uenit in mā calida in qua querit glutinatio in ifrigidatio sedatio
 dolozis 7 remotio acuitatis materie. Laudat et Aui. colyriū albu
 cū opio in hoc qd vebementius sedat dolozē. Sz vituperat in hoc
 qd nocet visu 7c. Ista fuerit supra declarata. Dicit autē fortasse pp
 singulares fortitudines oculoꝝ: vñ no ledunt ab opio. C Notādū

ylterius qd per trociscos possumus itelligere sicut ex qbus fñt co-
 lyria que ponunt. 5. cañ. summa. 2. trac. 2. 7 possumus et itelligere
 trociscos qui ponunt qnto cañ. distinctiōe. s. quidā enis ex illis ha-
 bent vim ifrigidandi 7 repercutiōis: in multis ex eis sit virtus re-
 soluēdi per spicam: medicus igitur illos cōsideret: 7 fm qd sibi vi-
 detur eos cōponat. pñma tamē expositio est melior.

C Et inuenies in tabulis oculi medicinarum singula-
 rium repercutiua sicut merdāfengi 7 dragaganti 7 ly-
 cium 7 rosa 7 antimonium saphanū 7 achacia 7 memi-
 the 7 sandalū 7 galle 7 lutū sigillatum 7 reliqui succi 7
 gūmi 7 reliqua. Et de singularibus quidem que matu-
 rant materias grossas sunt sicut myrra 7 crocus 7 oli-
 banum 7 spica 7 castoreum 7 parum eris rubet 7 aloes
 pprie 7 amomum 7 cornu cerui adustum.

C hic ponit medicinas simplices. Et p facit hoc. Scdo cuidā que-
 sito satisfaci. ibi (Mēsurare.) C Qd dicit p 7c. Merdāfengi. i. ly-
 thargiriū. dragagatū. i. gūmi dragagati. Inuenit tñ dragantū. i. vi-
 triolū. Antimonium saphanū. i. de illa pñā alā dispantū. Vñ de singu-
 laribus. Notādū hic qd maturatio sumis large pro eo qd maturat
 7 pro eo qd disponit māz vel remittit sue qualitatis excessum.
 Myrra crocus spica olibanū 7 similia maturāt materias fridas:
 bz et resoluāt 7 ericēt: es rubet 7 cornu cerui vñtū. pprie no ma-
 turent sed ericēt: 7 si sit inā flegmatica frigida fluida corrigunt
 malitiā qualitatis. Itarū vo medicinarum singulariter enarrare
 virtutes esset nimis longū: querant igitur auctores.

C Mēsurare autē humozē cū eo qd est ifrigidius 7 cū
 eo qd est calidius est illud qd pertinet ad industriā ar-
 tificialem in particularibus.

C hic remouet dubiū. pñt autē duplr remoueri. diceret enis aliqis:
 tu posuisti plures medicinas fridas diuersas graduū: qd quedā
 sunt fridae magis 7 quedā minus: ita et posuisti multas calidas:
 quero igit cui humozis appropinabo hac medicinā minus fridā:
 7 cui illā magis frigidā. Et similiter queret de medicina calida.
 Respondet qd frigidiori humozis applicabis māz magis calidā: 7
 per pñs minus frigidior humozis minus calidā: 7 calidiori magis fri-
 gidā: 7 minus calido minus frigidā. Et sic opz qd tu mēsuras
 qd humozis sit fridior 7 qd calidior. Istud tñ pñnet ad actū estima-
 tiue qua bz hō industriā artificialem in pñcularibz: qd estimatiua est
 qd de pñcularibus iudicat: vt. A. inuit. i. cañ. fen. i. c. de virtute aia-
 li. 7 sumis ab Auer. 2. de aia. cōmē. 3. 7 h est qd dicit. mēsurare ac
 humozē cū eo qd est calidi. i. cognoscere mēsurā humozis qd ca-
 lidior 7c. Notādū autē qd Aui. subtiliter loquēs no dixit. mēsurare
 aut humozē calidū. i. cognoscē qd sit calidus: qd notitia de calido
 vel frido est leuis: nec indiget artificiali iudicio. Sz notitia mēsu-
 re caloris. i. notitia de quantitate excessus. v. g. dicere iste humoz
 est calidus in tali mēsurā: iste est calidior eo in tali mēsurā: istud
 pñnet ad artificialem pieturā. vñ in lib. de fñomia noue trāstatiōis
 Gal. summa. 2. ca. i. nihil medicinale artē pieturatiua eē ostēdit:
 vt quātiā vñus cuiusqz aurilior. Et hoc inuebat. 3. de igenio. 3. c.
 qd no pñt pñferri neqz scribi in libro neqz dici ab aliquo vñi: quē-
 admodū est quātiā vñus cuiusqz pñcularis. Ex qb? appet qd ista
 pñt alr exponi eadē remanēte fñia: vt dicat mēsurare humozē. i.
 ad mēsuratiōē reducere cū eo qd est calidi 7c. I aut tali medicinā
 calidiori in tāto vel in tanto gradu est illud qd pñnet 7c. Scdo
 mō pñt dubiū remoueri. diceret aliquis tu posuisti medicinas ca-
 lidas vel fridas 7 humozes calidos vel fridos: 7 si humozes eēnt
 cōmisti ex calidis 7 fridis mīstione inequali: qd qd faciā? Rñdet
 qd cū tua artificiali estimatiua debes cognoscē victoriā calidioris
 vel fridioris: 7 medicinā illi pñā facē supare: 7 ista pñ eodē mō. Ex
 qb? collige qd medicū opz eē i pñcularibz ericitatiū. in tali. n. exer-
 citio sit bābit? estimatiū: vt ponit Alfarabi in lib. de ortu sciariū.

C Reliqua vo permista experta dicam in antidotario.

Et ex repercutiuis expertis ad vebemētiā dolozis 7
 māz grossam est encaustruz vel nigredo 7 alefebēfeti
 cū melle puro 7 aqua senugreci ponatur in angulis la-
 chzymalibus cū stilo. Sed de cōpositis sunt sicut co-
 lyrium isticon alā astalicon 7 rubeum lenitiūm 7
 colyrium de seedenigi malus 7 troc. de seminibus ex
 summa eozum sunt boni vltime.

C Itēz ponit quas dā medicinas cōpositas. Encaustrū alefebēfeti. i.
 eoz 7 pparant cōia: istū mō: vt ponit Dufasay de baldac. de.

Gentilis

coquat sumach donec denigret decoctio: et tali decoctione addat de albumine: et dicit Musa yas q hoc est optimū repulsiu. docet autē Aui. b. miscere cū melle puro: qz forsan timef de nimia exaspe ratione quā faceret et de frigiditate. Pura. n. repulsiua in mā frigida nō pueniūt: vt supra declaratu fuit. Et p hāc cāz miscet aqua senu greci: p p suā forte stipicitatē nō audet Aui. sup toto oculo pone re sed in angulis cū stilo. / Notādū ē q stilus magis comēdatus ad ponēdū medicas in oculo est stilus de auro. vñ Auezoar tract. i. ca. i. Si strumētū quo ponunt pulueres oculo in oculis fuerit ex puro auro pfortat visus. / Polyrū istitico et alia ponit i. s. cañ. sūma. z. trac. z. Sedenigi. i. de lapide ematibz. T. roci de semini b. ponunt. s. li. dist. s. Et istis autē colyrys qdā repatiūt: vt colyriū de lapide ematibz: quēdā ericātū vel resoluūt: sicut colyriū istitico et rubetū et troisci de seminibus. s. calidis: cū eis fit colyrium.

Dub^m p^m

Circa hoc caplin cadit prima dubitatio vtrū medicus debeat colyriare vel alcololare oculū bis in die aut ter aut quotiens. / Ad hāc dubitationē dōm q medicus tria bz principalr pñdere in b scilz nām egritudis virtutē colyry et rps anni. Et pte qdē nāe egritudis oz atēdere q si egritudo sit violēta et multū pmutatiua me dicamini: q apponunt: opz q sepe in die colyriaret vel emplastre indicatiōe sumpta ab hoc. v. g. in oculo est inflamatio vehemēs de cuius augmēto fortiter dubitam: et qz apponit statim iussūma tur: debes igit cū minoi molestia quātū potes sepe in die eadē re media renouare. Et pte autē medicamini: q si medicamē sit forte vehemētis opatiōis: sufficit bis in die aut semel eo vñ: qz opz iternallū diez facere sicut in vñ colyry de sellibus et medicamini ad delēdas maculas. Et pte vō rps: qz cū dies sunt maiores sepe potes colyriare. Et gbus auctores diuersimode moti aliquando pceperūt colyria oculo apponi mane et vespere: vt Paly. s. piact. 41. ca. z. Aui. s. cañ. summa. z. trac. z. in plurib⁹ locis. Aliqñ vō sepius pceperūt vñ: qz fere de tertia in tertiā horā: vt Aueic. ibidē. Hec autē que dicta sunt: sunt in forma exēpli. Fere enim inenarra bilia sunt ex gbus medicus pōt colligere: an semel vel bis vel ter debeat in die aut nocte colyriare vel alcololare.

Dub^m z^m

Dubitaf scōo vtrū debeat vñ sief vel colyrys recētre factis vel post aliquā eoz morā. / Hec dubitatio haberet lōgā declaratiōe tñ pñtis quātū spectat seu sufficit oculiste dōm q sief vñ colyry et qz quēqz medicamina oculo vel sunt cōposita ex rebus pñti virtutū sicut sunt magna colyria et sief. Vel ex rebus similitū virtutū tendētū ad eundē effectū: sicut. v. g. colyriū albus cōe sine opio. Sigdē sief sief ex medicis pñtis: et medic⁹ querat ab eis quā effectū vñ cōem siue mediū et nolit effectū alterius excessiuus: vñ cō q talia colyria vel sief debet p rps stetit. rō est: qz virtutes re cō sunt aduicē magis pñtis: sicut. v. g. colyriū siue sief de spica: sicut medicamē rubetū: sicut istitico et pñsimilia. Si autē medicamen oculi fiat ex rebus pñsimilitū virtutū nō debētū se pñolare vel refrā gere vel ex mora aliquā malitiā pñdere: vel bonitates acquirere pōt medicus vñ medicamē statim post cōpositiōem sicut eēt sief fa ctū ex cerusa amilo et gūma dragagati vel gūma arabica. Hic autē cadūt multa iudicia estimatiua de pñtatiōe aut colyry: et sief ois: sicut ē iudicare: tñ q sief ex lapidibz et metallis pluri tpe durāt: vñ oculiste post annos vñt eis et iueniūt effectū: sief eēt sief d plūbo: q aut sief ex aromaticis et sellibus non tātū durāt: sed tñ tēpus de terminatus pñtatiōis nōdum iueni ab auctoribus.

Tractatus secundus de residuis egritudinibus eius qd de oculo apparet: et plurimū eius est de egritudinibus compositionis et continuitatis.

De vesicis.

Cap^m p^m

Ontigūt in oculo vesice aquose et gbus daz corticibus cornee que sunt quatuor tunice. Et hec quidē aquositas coartat inter duos cortices horum. iij.

Auctores medicine de oculo passionibus lo quētes: quot fuerūt fere: tot modis ordinauerūt aduicē sua capla: et pauci simul in hoc pueniūt. Dūm tñ ordo saluaf ppter diuersam pñderatiōē quā de oculo habuerūt que per teipz pñdera. Aui. vñ iter alios suū voluit fa cere cū quo satis cōcordat Mesue. Superius enī post sciētā ana thomie et cañ. vñ uersaliū determinauit de quada passionē. s. ob thalmia que passio euenit in eo qd appet de oculo vt in cōiunctiua. Hic determinat de reliquis egritudinibus euenientibus in eo qd de oculo appet. Id autē qd apparet de oculo est cornea et cōiunctiua et lachrymalia statim oculo applicata: et ideo Aui. hic determi nat de egritudinibus nō solum cornee et cōiunctiue: sed etiā lachry malia. Hic et egritudines de g⁹ hic determinat sunt egritudines

Super tertio

cornee: et egritudines quedā pñctiue que nō sunt obthalmie: et hoc Aui. inuebat cū dixit. De residuis egritudinibus eius qd de oculo apparet: qst de speciebus obthalmie. Hic dicamus de alyis egritudinibus eius qd de oculo apparet siue sint in cornea siue in pñctiua. Hic autē egritudines veniētes in eo quod de oculo ap paret de gbus Aui. determinat nō sunt pure cōplexiones male: qz nō hnt artificialē modū curādū in oculo: sed sunt alia gene ra morboz. Sunt ergo egritudines cōpositie. i. apata et que ad apo stemata psequunt sicut vlcera et fanies. In cura enī eoz qñ oculo eueniūt est multa et artificialis sciētia. Et ideo Aui. in hoc trac. de terminat de hmoi apatibus. s. vesicis erituris botho: cancro et al garab. determinat et de cōiunctiua. i. de psequētibz ad apata: sief sunt vlcera et fanies in oculo. Vel determinat et de continuitate. i. de alyis passiōibus quaz sermo est cōtinuus isti: in quātū circa easdē particulas sūt. s. de febel vngula et alyis: et h est qd vult in ru bica. plurimū eius. s. fermonis: est de egritudinibz cōpositis et cōi nuiatis. Ista tñ illa bz de cōpositis. i. cōpositionis: et verificaf et talis ista: qz plurimus sermo. i. magna ps fermonie: in b trac. est de egritudinibus eueniētibz in nā cōpositionali: qz de egritudinibz quā titatis numeri et situs: sicut apparebit cū loquē in additiōe carnis lachrymaliz de vngula lachrymalis et strabositate. Et igit mul tis modis possit diuidi tractatus tñ: sic dicemus q p Aui. deter minat de egritudinibus cōpositis pñtiatis cū eis eueniētibz in eo qd de oculo appet. Scōo determinat de egritudinibus cōpositio nis et pñtiatis cū eis. ibi. (Quis magnificaf. vñ ibi. Scias qz albu go.) / Pñtia in duas. pñmo determinat de hmoi egritudinibz eue niētibz in eo qd apparet de oculo. s. cornea maxime: et qz de pñctiua tāgāt. Scōo determinat de hmoi egritudinibz que eueniūt in eo qd appet de oculo. s. lachrymalis. ibi. (Quis egredit a lachry mali.) / Pñtia in quatuor. nā egritudines cōpositie sunt vel de mā teria flegmatica siue simili flegmatica: vel cholericā siue acuta vel sanguinea vel melica. pñmo q determinat de egritudinibz cōpo sitis similibz flegmaticis. Scōo de cholericis et cōiunctis cū eis. ibi. (Eriture oculi.) Tercio de sanguineis et pñctis. ibi. (Quod est sup cornea.) Quarto de melancholicis. ibi. (Plurimū accidit.) Ad pñti euidētiā pñderandū q si in cornea hnt apata que pñt notā ri flegmatica nō sūt apata magna: sed potius parua: sief mēbz est parū et iō noiantur vesice. vñ Rubrica. Capitū pñmū de vesicis. / Pñtia in duas. pñmo determinat de vesicis quātū ad sui cām et lo ci diuersitates. Scōo quātū ad curā. bñ. (Cura ipsius.) / Pñtia in duas. pñmo determinat de vesicis quātū ad sui maneriē. Scōo quātū ad diuersitates que in eas cadūt. ibi. (Et eius qd locus.) Ad intellectū pñti pñtis est sciēdū q. A. notificat vesicas ex duobus. pñtio ex mā cū dicit aquofe. Nā cornea ipsa cū sit mēbz dēsum vel durū non posset penetrari a materiēbus flegmaticis veris. s. grossis viscosis: ita q fieret in ea apata parua vere flegmatica in forma vesice: s. opz q mā illa sit aquofa subtilis q ibi adunata ve sificat: sief ē videm⁹ vesicas ex hmoi aquofatibz in reliqz pri bus corpis. Scōo notificat vesicas ex pte loci: cū dicit. In gbusdā corticibz cornee. Et qz hmoi cortices sunt quatuor: iō in tribz locis. i. inter tria loca corticis sunt vesice. nā vna vesica fit inter pñmum corticē et z^m. z^m fit inter scdm et tertū. tertia iter tertū et quartū.

Dub^m p^m

Sed dubitat pñmo: vtrū vesice iste possint fieri in loco alio qz in cornea. s. in pñctiua. / Vides qz sic: qz mā aquofa subtilis que penetrat ad cornea: pōt et penetrare ad pñctiua. / Amplius sub pñculo magis subtili q pñctiua sit pōt pgregari aqua: et face re vesicas: sicut sub pñculo epatis: vt appet ex cōmē. illi. afor. 7. pñcile. Quibus epas aqua zē. cōmēto. 56. Eadē igit rōne pote rit aquositas sub pñctiua teneri et facere vesicā. / In pñmū est Aui. qui appropriat istā passionē cornee. Et Azarai⁹ q loquē de egritudinibus cornee notat ampullas vesicas. Ad huius intel lectū pñderandū q de rōne vesice duo vident ēē. Vñ qz mā sit aquo sa. Aliud q ipsa sit in mēbz separata hñs p se locū in quo pñtē tur. Si enim mā aquofa eēt mēbz in suis poris cōmissa pñtē nō diceret vesica vt ipm vocabulū idicat. Ex quo statim apparet q mēbz q vesicā icurrunt: opz q habeat supficiē dēsam: nā si sup ficiēs mēbz eēt rara mā aqua resudaret sui subtilitate: et iō vesice multū sunt in mēbz curi cooprit. Ex quo appet q vesice vere z pñtē in oculo sunt in cornea. Nā siue tunice et sui cortices sunt de si: iō mā subtili aquofa q illuc fluit pōt inter vnā et aliā pñtēri. Eō iunctiua vō est tunica magis rara laxa. vñ aquositas ab illa resu dat et nō sustinet. Si autē mā aliqz aqua grossa illic. s. ad pñctiua flu ret posset ibi retineri: tñ illud apā reducere ad aliqz modū ob thalmie. Si autē vis illud vocare vesicā nō curo: raro tñ eueniet. Et qz appet quare auctores loquētes de vesicis: vesicas enumerāt inter passiones cornee: qz vere vesice in cornea sūt: et vñ plurimū nō vere aut et in pñctiua. / Ad pñmā rōnē in pñmū appet solo. / Ad scdm dōm dupl^r. pñmo qz sic illud qz cōiunctiua qz pñtē

Dub

præingit istud. Mel autem quod est pāniculus epatis sit subtilior vel eque subtilis coniunctura tū est densior et aqua que in epate præregat est grossior: et ideo plus potest fieri vesica in epate quam in coniunctura.

Dub. 2^m

Secundo dubitatur utrum ista aquositas sit calida vel frigida. / Dicitur in materia aquose possunt esse calide vel frigide: talis tamen aquositas ut multum habet aliquem calorem: quoniam plus quoniam minus. ideo est: quod talis materia potest esse multum penetrativa ad quod calor facit: et ideo quod auctores non minuat istas vesicas botthor considerantes caliditatem mæ sicut Iesus. / Haly trac. 2. 51. cap. aliqui vero pauci caloris est vel forsan frigida: nec est inconueniens hoc imaginari. Et ideo auctores quod dicitur quod materia ista pustulosa aliqui est iocundi saporis: et alii grossa: ut Halya. 9. theo. cap. de pustulis. cap. 13. Et Iesus ballegato cap. dicit quod materia ista aliquando est dulcis: quod si pauci saporis seu caloris. Et Aui. et statim ponit quod materia ista vesicularum diuersificat penes suauitatem et quod aliquando talis aquositas est suavis non acuta nec mordacitudo. Et Auzaruius dicit quod ista materia quodammodo est insipida.

Et eius quidem locus proculdubio diuersificatur et qui est profundior eorum est deterior: et diuersificatur secundum augmentum et diminutionem cum quantitate: et diuersificatur propter suum colorem et essentiam suam: et quodammodo diuersificatur propter suauitatem suam et acuitatem suam et corrosionem suam.

Hic determinatur de vesicis quantum ad eas diuersitates. Et per diuersitates illas ponit. Secundo quodammodo illas ponit signa. ibi. (Et quæcumque eorum.) / Prima in quibus sit quod diuersitates ponit. Prima diuersitas est ex parte loci: quod quedam vesica est in profundo corneæ: quedam in supremo. Secunda diuersitas est secundum augmentum et diminutionem. Materiae sunt quod quedam de materia multas: quedam de materia pauca. Tertia diuersitas est ex parte coloris: quod quedam alba quedam nigra. Quarta diuersitas est in essentia. materiae quod aquositas quoniam est magis subtilis quoniam minus. vnde dicit quod aliqui est grossa. Quinta diuersitas est ex parte qualitatis materiae: quod quedam est suavis qualitas: quedam acuta vel mordacitudo. Et ideo possit dici quod ista quanta diuersitas est ex parte accidentium: quod quedam vesica est suavis in accidentibus: quedam est difficiliter accedendum. / Coloris autem corrosiui: et aliorum que ad hoc sequuntur: ut vigilantiæ doloris capitis et similibus. Dubitatur quod Aui. ut si sufficienter enumerare has diuersitates: quod Halya. enumerat hanc. 9. theo. c. 13. quod quedam vesice sunt salubres: quedam in quibus facilius est curatio. sicut sanitas. Item et Iesus. Haly trac. 2. 51. ca. vltimo dicit quod botthor est salubris: forte per hunc occasionem per occasionem. / Dicitur in hac diuersitate. A. dedit itelligi ex duobus diuersitatibus quas posuit. scilicet ex diuersitate sumpta ex loco et qualitate materiae. Si enim materia sit in profundo et mala tunc suspensio de curatio. Si autem est superficialis non mala non sic est suspensio: et ideo dicitur quod loci est profundior est deterior.

Et quæcumque earum est ad corticem primum est mala nigra: quoniam illa prohibet visum a comprehensione vire. Et profunda prohibet a comprehensione ipsius: quoniam radius est remotior ad hoc ut ipsam faciat peruenire quare videtur alba.

Hic ponit signa vesicarum quantum ad has diuersitates. Et primo ponit signa earum secundum quod diuersificantur in situ in corticibus in profundo aut supmo. Secundo ponit signa ut diuersificantur quantitate et qualitate. ibi. (Et plurima aquositas.) Tercio ponit signa eiusdem peculiaris situs vesice. ibi. (Que autem.) / Sed tu dices quare solus ponit signa trium diuersitatum: cum tamen sint quinque vel sex: ut patuit. / Dicitur quod loquendo de illis loquitur de alijs. loquendo enim de diuersitate sumpta ex parte situs loquitur de diuersitate sumpta ex parte coloris. Color enim cum sit visibile per se habet rationem signi plus quam significati. Loquendo et de diuersitate ex parte quantitatis et qualitatis materiae: dat itelligi diuersitatem materie ex parte accidentium: et diuersitatem ex parte substantie materie. Substantia enim materie diuersificat multum secundum diuersitatem qualitatis. / Prima pars habet tres duas. Primo ponit signa vesice que est in cortice vel sub cortice. Secundo ponit signa eius que est in profundo corticis. ibi. (Et profunda.) / Prima in duas. Primo ponit illius vesice signa. Secundo probat. ibi. (Quoniam.) / Dicitur primo quod quæcumque vesica est in tergo corticis. sub primo incipiendo ab exteriori est mala et est nigra. / Ante quod ad expositionem difficillimi passus accedamus quare vtrum vesica que est in cortice exteriori sit nigra: et illa que est in cortice interiori sit alba: ut videtur esse Aui. mens hic. / Et vtrum quod nomen quod illa que est in interiori sit nigra per ex Aui. quod vesica mala est vesica nigra: ut hic Aui. est mala nigra. Et Ralfo secundo principis ca. 2. quod vicina nigredini est mala. Sed vesica mala est in cortice interiori: ut supra Aui. profundo: siue interiori est deterior: ergo vesica in cortice interiori est nigra. / Amplius materia aquosa quantum est longin-

quior a radio tanto videtur nigrior vel obscurior. Sed vesica in profundo corticis habet suam aquam magis distantem a radio quam que est in cortice exteriori: conuenit ergo illa vesica apparebit obscurior vel nigrior: sed que est in superficie magis extrinseca apparebit albor vel clarior. Maior propositio declaratur in exemplo de aqua: quod aqua profunda non irradiat videntem esse nigra: aqua autem illuminata apparet albe ut sensus ostendit: ut ponit Arist. de problematibus particula. 23. 4. 1. probe. 2. 5. de generatione animalium cap. 1. et infra tract. 4. ultimo ca. / Amplius materia que magis appropinquat vire apparet magis nigra: quod vire cum videatur nigra faciet rem sibi propinquam apparere nigra: sed quoniam vesica est profunda: materia aquosa magis appropinquat vire: ergo magis apparebit nigra. / Amplius videtur quod vire possit apparere alba: et vire quod si materia facientes has vesicas possunt esse materiae albe: et possunt esse nigre materiae: videtur quod quedam intrinsece possint apparere albe et quedam nigre: ita quedam extrinsece albe: et quedam nigre: sed ita est quod materiae has vesicas facientes possunt esse albe et possunt esse nigre: probatur ex intentione Iesus. Haly trac. 2. 51. ca. ubi loquens de botthor: quod hic Aui. vocat vesicam: dicit quod osse eius fumentur ex loco et ex diuersitate humiditatis. et postea ponens diuersitates ex parte humiditatis dicit. Est tribus modis in colore suba et virtute. i. qualitate. in colore forte albi et nigri. in suba subtilis et grossa. / In primum credo quod sit ista mens Aui. dicit enim quod quæcumque est ad corticem primum est nigra. dicit secundo. profunda vel alba. hoc vult suam suam sit intentionis. / In primum sunt et alij famosi auctores medicum: ut apparebit in exemplo istius textus. / Ex quo oportet quod soluat hec questio. / Inuenio duos famosos viros laborasse. Unus fuit Bartholomeus de varignana ut mihi relationem est a quodam qui suum scholarum se asserit et corrigat textum dicens. quæcumque earum est ad corticem primum. i. extrinsece est mala alba et profunda et videtur nigra. / Dynus est fuit secundus qui in sententia concordat cum eo. Et ideo in quibusdam Aui. sub eo correctis inueni correctionem textus quam fecit Bartholomeus. / Sed in quibusdam pauperum rimis collectionibus inuenio quod saluado suam exponit textum non abradendo litteram vel mutando. Et in summa vult quod hic Aui. ponit signa solius vesice profunde. / Et nos sequentes expositionem suam dicemus quod per Aui. permittit signa illius vesice profunde. Secundo probat. ibi. (Quoniam.) / Dicitur per quod quæcumque vesica est ad corticem primum. i. ad exteriori primo cortici incipiendo a parte exteriori: et primo cortex interior est profundior: talis dico vesica est mala et nigra. i. est peior quam alie vesice: et est magna. Deinde cum dicit. Quoniam illa. hic probat quod talis vesica que est in primo. i. in profundo corticis sit mala. Secundo probat quod sit nigra. ibi. (Et profunda.) / Primo arguit sic. Illa vesica est peior quam prohibet visum: sed vesica profunda prohibet visum: et hoc est quod dicitur. quoniam illa. i. vesica que est in cortice primo. i. profundo. prohibet visum et ideo est mala. i. peior. Tandem Aui. probat quod prohibet visum: et arguit sic. Illa vesica prohibet visum que comprimit vire: sed vesica profunda comprimit vire: ergo vesica profunda prohibet visum. Maior propositio est nota: quod vire comprimitur comprimitur abugineu qui ex compressione ipsius ad crystallinam. prohibet visum penetrare. / Dinus est nota: quod vesica profunda appropinquat vire: et hoc est quod dicitur finem suam istam que talis est. compressionem vire vel a compressionem vire. i. per compressionem vire. i. que fit in vire ab illa vesica vel a compressionem vire. Deinde cum dicit. Et profunda. probat quod talis vesica. profunda sit nigra. Et hoc pars partes duas: sicut duas assignat causas. Secundo ibi. (Quoniam radius.) / In prima parte dicit quod Aui. vult dicere quod ista vesica apparet nigra: quod comprimit vire: ut arguit sic. quod appropinquat vire comprimitur ipsam apparet nigra: quod vire est nigra: talis vesica comprimit vire: ut est dictum: vnde comprimitur prohibet visum: et hoc est quod dicitur. profunda. i. illa vesica de qua dictum est quod est profunda. prohibet visum a comprehensione ipsius. i. ex compressionem qua facit in ipsa vire: et ideo apparet talis vesica nigra. Deinde cum dicit. Quoniam radius. hic assignat aliam causam quare est nigra. et arguit sic. Illa vesica est nigra que est magis remota a radio quod dicitur facere alba: sed vesica profunda est magis remota a tali radio: ergo ipsa apparet nigra. Maior est nota: et minor: et hoc dicitur supple talis vesica profunda est nigra: quoniam radius: ut splendor aeris vel lumine est remotior: ut faciat ipsam quia. i. transparet et penetrat in lumine: quare. i. per quam peruenit irradiationem videtur alba. i. vesica quoniam illam peruenit irradiationem habet. Littera tamen que erat in scripto Dyni dicitur: quare non videtur alba. Cuius vesica profunda sit remotior in tali irradiatione: vesica autem exterior sit propinquior radio: ergo vesica interior est nigrior: sed exterior erit alba. / Hec expositio est quam predicat Doderni bononienses simul cum Dyno et quam ad lucem eorum intentionis redegit ex male platis vel male relectis verbis: quam responsione et expositione per apparetem probabilitatem iam credidi. Tamen postquam exercitatus fui: vidi primum per sensum et de mente auctorum: sit difficile verificare vel dare itelligi: multa enim falsa probabiliora sunt quibusdam veris.

Gentilis

Circa q̄ pmo q̄ ad sensum assentio me vidisse vesicam in exteriori cortice luidā z nigrā ea nigredine qua dicimus q̄ illud spatium qd occupat a cornea est nigrū ponētes ofiam inter illā partē z albedinē p̄iunctiue. vñ vulgares z ē medici dicūt nigrū oculi: l̄ illud nigrū in medio corneae fit manifestius in spatio foaminis vñue qd of pupilla. Et vidi illā vesicā ita similē illi nigredini nigrā q̄ visus medici sere iudicat de ea: nisi iter duas palpebras patētis illā col ligat z p̄stringat medicus oculista. pfundā aut vesicam nō reco lo me vidisse purā. s̄ alios modos borbor vidi dealbātes manifeste pfundū corneae ppter cām que infra dicef. / **D**ico scdo q̄ opinio eoz p̄triat famosis auctoribus z exp̄tis. p̄mo q̄dem balya. 9. theo. 13. cap. vbi ponit q̄ pustula que est post vel sub p̄ma squa ma minus dolet: eiusq̄ color est niger: sed certū est q̄ pustula que minus dolet est sub p̄ma squama corneae: icipiēdo a parte exteriori z nō interiori: q̄ illa que est sub p̄ma squama interiori est magis dolorosa z peior. vnde subdit deterior oibus pustula est que post tertiā fuerit squamā. Appet igit figi ibi ispicat baly. q̄ ipse vult q̄ pustula vel vesicā q̄ est sub p̄ cortice exteriori est nigra. Contra riat ē opinio hec Alarauo ca. de pustulis humidis in cornea: vbi post q̄ posuit ordinē q̄ quādoq̄ sūt exteriorius sub p̄ma tunica aut secūda aut tertiā: dicit. signū earū q̄ sunt sub p̄ma: est quoniam vident nigrē z clare. Contrariā exp̄isse Iesus baly. tra. z. s. c. vbi dicit. Diuersitas loci est q̄ ipsa fortasse erit in pmo de cortice corneae: ipsa est facilis ad curandū: signum aut eius est nota q̄ est nigra. Ecce q̄ Iesus ponit vesicā faciliē ad curandū que est in pmo exteriori cortice esse nigrā. de alia aut q̄ est pfundior dicit. alia borbor est post corticē: z illa est fortis: de speciebus borbor z maioris doloris: signū ei ē q̄ est alba. Alia nī ista bz minoris doloris: tūc itel ligat de vesica que est intus in superficie corneae versus albuginem que potius dicit quedā cataracta. vñ ipsa est fortior. i. difficilior ad curandū z minoris doloris: q̄ nō est ibi dolor: fere aut nullus dolor. intantū enim esset dolor inquantū aliquāliter applicaret sup̄ficiē corneae a parte itra versus albuginē. hoc idē q̄ isti auctores sentiūt. Alii. p̄firmat. p̄mo enī dicit q̄ que ē ad corticē p̄mū est mala nigra: z pfundior videt alba: z quāuis Alii. dicat q̄ illa q̄ est in cortice exteriori sit mala nō itel ligat q̄ sit peior: q̄ illa que est pfundior: sed q̄ est mala: z hoc idē dicit: q̄ oīs borbor vel pustula corneae est peior q̄ borbor: cōiunctiue: z itel illa que est in cornea est minus mala supple in pmo cortice: sicut illa que in interiori cortice dicit mala supple q̄ peior: z hoc Alii. voluit cū dicit est mala nigra. C̄his habitie ad itel ligendā veritatē p̄mitto q̄ color q̄ nobis apparet in hmoi pustulis corneae est duplex. Unus fm diuersis coloribz materie: z talis color est rubē: si mā sit sanguinea: citrinus vel niger si materia sit cholericā vel melica: z albō si mā sit flegmatica. Et q̄ mā vesicaz est aquosa: z aqua est trāsparens cū colore simili albo: iō vesica quātū est ex nā māe apparet coloris albi: z de tali colore solo nō est hic sermo. Alius color est q̄ apparet in pustulis fm diuersitate situs alti vel pfundi: ex q̄ diuersis sitibus accidūt diuerse irradiationes vel radij p̄uatiōes: z de talibus coloribus z variationibus eoz est hic sermo: qd apparet ex mēte Alii. per hoc enim q̄ vesica est exterior: dicit q̄ est nigra: z per hoc qd est interior. s. pfunda: dicit q̄ est alba. / **S**cdo p̄mitto q̄ apparitio hmoi coloribus dicit itel ligat fm iudiciū medici nō fm iudiciū ismi. Et iō q̄ Alii. dicit. phibet visum dicit itel ligat visum medici ispicētis vel alterius ispicētis. Et q̄ dicit pfunda videt alba: dicit exponi videt. s. medico qui ispicit vel alteri. / **L**er r̄io p̄mitto q̄ q̄ dico q̄ vesica exterior: appet nigra itel ligat nigredine sicut est nigredo pupille: z q̄ dico q̄ vesica interior: appet alba: itel ligat sicut est albedo aque q̄ facit vesicā. / **E**x q̄ ifero has quinque p̄clusiones. / **P**rima q̄ vesica de mā aquosa trāspareti: si ē in cortice exteriori corneae appet medico nigra z ē clara: vt dicit Iesus. / **S**cda p̄clusio q̄ vesica de eadē materia que est in pfundo corneae circa vltimū corticē apparet alba in colore. / **E**x q̄bus iferf tertia cōclusio q̄ vesica que est in medio quasi medio modo apparet z fm elongationē z appropinquationē ad aliquod locorū est in ea diuersitas in colore. / **Q**uarta cōclusio est q̄ ē in borbor de materiēbus multū coloratis z parū trāsparentibus. vñ q̄ cholera si borbor sit exterior apparet medico citrinitas magis clara vel subtilis: z si cholera illa ē puia appebit cū aliqua nigredine: z si nō apparebit. Si aut borbor sit interior apparet color magis p̄p̄ius cholere. s. citrinus itel ligat. Et iō Iesus appropiat ista signa in ca. de borbor qd cōter se bz ē ad vesicā: s. Alii. appropiat ut ad vesicas: q̄ mā vesice cū sit aqua est magis peruia vel p̄p̄ina: quā peruia ē alia mā: z iō colores in ea bz diuersitate irradiatio nū magis apparent. / **Q**uinta conclusio est q̄ in iudicio ismi est quasi totū contrariū: q̄ si dirigit oculū in directo vesice: tūc iudicabit quādo est vesica intrinseca se videre rem magis obscurā: z si ē magna nihil videret: sed vesicā extrinsecā iudicabit vt yna

Super tertio

nebulā magis rarā. / **H**as cōclusiones oēs p̄bo p̄missis quādā propositionibus. / **P**rima q̄ corpus z maxime sit sit peritū habēs debile colorē oppositū radio reflexo vel penetratū a corpore fortis coloris: tale corpus apparet coloris illius corporis: z liquidē sit p̄uū in toto corpore apparet talis coloris: si vñ sit opacū in superfi cie apparet talis coloris. Exemplū si homini iduto scarlero multū rubeo opponas faciē tuam vel manū apparebit rubea. Exemplū in corpore puio debilis coloris sicut est gutta aque sup vitro nigro: ipsa appet nigra in tota sui pfunditate: z si tu ispicies eā i directo vel q̄si directo radijz venientū p vitrū vel a vitro. Ista p̄positio vt cōfessa sensui concedat: eius. n. cām reddere ēēt nimis longum. / **S**cda p̄positio est q̄ corpus puū potēs mouere p̄ p̄p̄iū colorē: z in rōne p̄p̄iū obiecti large sumēdo colorē nō irradiat radio veniēte vel reflexo a corpore fortis: colorat appet sub colore p̄p̄io. vñ q̄ aqua sub colore albo. Exēplū fructū vitri lucidi albi ispi ciat in rōne p̄p̄iū obiecti nō illuminati nisi lumine aeris vitrū aparet albū. Si aut ispicat adherēs nigro appet nigrū si rubeo ru beū. / **T**ercia p̄bo p̄mā p̄clusiones sic. Ista aqua dicit appere in oculis nigra que irradiata a radio exteriori r̄cipit in se z penetrat a radio reflexo a loco vel a corpore: sed aqua vesice exterioris quāto magis est exteri: cū bz qd ab extra irradiat recipit in se r̄diū reflexū a loco nigro: q̄ a pupilla z p̄ibus vñue: igit talis aqua apparet nigra z ē lucida vt ponit Iesus. / **M**aior est nota ex p̄ma p̄pone. / **M**inor p̄positio declarat ex tribus que bz aqua vesice exterioris. / **P**rimo. n. ipsa p̄tinet sub cortice magis tenui: z ex hoc est magis penetrabilis a radio aque que est sub ipso. / **S**cdo tu dice res p̄tra: cortices oēs corneae sunt equalr irradiabiles radio aeris q̄ sunt equalr diaphani. / **D**om q̄ si in hōie sano essem coactus hoc p̄steritū in hōie ego in quo ē facta p̄mutatio in cortice cor nee ppter aquā q̄ separauit z alterauit corticē: dicam q̄ subtilior cortex z p̄p̄inquo: aeris noctis minus resistit irradiatōi z magis est irradiabilis q̄ cortex pfundior z grossior. Vel aliter q̄ ista stāt simul q̄ res sint equalr diaphane z in equalr irradiant: bz p̄p̄ine qualr distare vel grossas ēē: bz ē notū seuit. / **S**cdo qd bz aqua sub cortice exteriori est q̄ ipsa est p̄p̄inquo: radio fortiori scilz radio aeris: z vt sit ēt magis irradiat. / **T**ertio est q̄ quāto magis est di stās a pupilla tāto minus phibet radios tre p̄ lineas quasi rectas. Et quo sequit q̄ illi radij reflectunt ad angulos acutos fortēs tā gentes illā aquā in reflectione. / **E**x q̄bus infer minor p̄positio. s. talis q̄ aqua vesice exterioris recipit in se radiū vel radios reflexos a loco nigro. s. a loco pupille. Nā radij quō nō penetrat p̄ illas aquā q̄ p̄p̄ distātā a que penetrat quasi recte l̄z nō recte reflectā tur versus aquā illā ad angulos acutos qui sunt fortēs z iō occurrētes illi aque in reflectione l̄z fortan nō occurrat centralr tñ ppter fortitudinē faciūt eā apparere nigrā. radij ēt aliqui p̄it per illā aquā penetrare: q̄ est sub cortice subtili: z est p̄p̄inqua aerī. Et isti radij duplex auxilium faciūt vt apparet nigra ista aqua. / **P**rio q̄ irradiant eā vt recipiat melius radiū reflexū acutum. / **S**cdo q̄ ipsimet penetratēs l̄z sunt debiles reflectuntur recte versus istas aquā. / **S**cdo tu. d. quare radios eūtes p istā aquā vocas debiles. / **D**icēdū q̄ nō est aptū mediū receptōis illoz radijz: sicut est cor nea nāl̄ se hñs. / **E**x his infer p̄clusio q̄ aqua vesice exterioris appet nigra lucida. etiā istā cām inuit balya. p̄allega. c. in his ver bis. Que sub prima est squama minus dolet eiusq̄ color niger: z pro q̄ nō idurefcit iter visus. s. medici ispicētis z nigredinē vñue. Arguit ergo sic. Ista mā apparet nigra: que nō stat ita pura z cōpa eta q̄ phibeat visus ispicere p eā nigredinē vñue: s. mā vesice extrinsece nō stat dura talr q̄ phibeat visum medici ispicētis p eam videre nigredinē vñue: s. zc. / **M**aior est nota. Et minor sicut in p̄di eta rōne. Alii. ponit hic cām hāc cū dicit. quonā. / **E**t exponēdo et go l̄sam dicemus. z quēcūq̄ eaz. / **H**ic Alii. ponit signa vesicaz: cor nee quātum ad diuersitatē situs vel sumptus ex situ. Et p̄mo ponit signa vesice extrinsece. / **S**cdo signa pfunde vel intrinsece. ibi. (Et p̄ funda.) / **P**rima in duas. / **P**rio p̄mitit signa illius. / **S**cdo probat. ibi. (Quonā.) / **D**icit p̄ q̄ quēcūq̄ vesica est ad p̄mū corticē. i. in pmo cortice est mala z est nigra. / **D**eide cū dicit. quonā. / **H**ic probat q̄ sit nigra: z ex eodē medio p̄batur q̄ sit mala. / **A**d cul̄ itel lectū notandū q̄ ista aqua q̄n medicus eā ispicit phibet tantū cōphēdi debitū sitū z formā vñue: l̄z nō phibeat cōphēdi nigredinē vñue: q̄ q̄n medicus ispicit illā vesicā videbit eā nigrā: z notū dīta tē pupille nō videbit situatā pfunde z debite: imo appebit distāta illa nigredo extra versus aquā istā. hoc apparet multū ei qui considerat extrinsece vel propulsiones quasā albuginē formicales: q̄ in eo qd p̄minet si recte ispicit appet qdā nigredo. Arguit igit sic. Ista vesica ē nigra que l̄z phibeat visum a cōphēdiōe debita vñue: nō tñ phibet a cōphēdiōe nigredinis vñue: sed vesica exterioris corticis phibet visum medici ispicētis a cōphēdiōe vñue scilz debita supple nō tñ phibet a comprehensione nigre

diuis

dilis vult: ergo talis vesica apparet nigra. 3. istam supplicationem
 et videat longa postsumus in eaz facere. pper illud qd Aui. dat
 intelligere ibi. 2. profunda 2c. Est quoniam radius. C. Et isto modo
 exponendi soluitur contradictio iter Aui. et Halaby. Talis loquens
 de vesica corticis exterioris dicit qd prohibet visum a cōpēbē-
 sione vult. 1. debita: 3. Halaby. dicit qd talis vesica non idēreficit iter
 visum 2. nigredinem scilicet vult: 2. hoc est est vey. C. Ergo vult qd
 suspectus qd littera Aui. velle esse negatua sic. qm illa non pbi-
 bet visum a cōpēbēfione vult. 2. est melior littera 2. clarior: 2.
 excusaret a multis que dūcunt. C. hāc eadem inuit 3. vult 3. Hal-
 y. pzealega. cap. vbi volēs assignare cām nigredinis pustule extrin-
 seci corticis dicit qd nigredo est qd non diuidit iter visum 2. nigred-
 nē vult. Et littera exterioris eius dicit qd non p̄gatur ibi idest qd
 non p̄gatur in pfundo. C. Et quibus apparet viterius qd littera
 vult dicere. compēfione 2. non compēbēfione: 2. hoc apparet
 de mēte 3. Halaby. 2. 3. vult. C. Possit tamē saluari ista que dicit a
 compēbēfione vt dicat qd vesica exterior pbiβet visum ipsien-
 tis medici a compēbēfione idest a cōpēbēdō vult sicut licet
 compēbēfā 2. figurata: qd nō sic appēbēdū vt visum est 2. redit
 bec dispositio in p̄misam expōnem. C. Alterius cōsiderandū qd
 p idē mōdū Aui. pbat qd talis vesica fit mala: 2. arguit sic Aui. 3. la
 vesica est mala que visum medici ipsiciētis pbiβet a cōpēbēfio-
 nē debita vult: 3. talis vesica est hmoi 2. 2c. Maior est nota: qd
 medicus ipsicit oculū 2. nō videt debita forma 2. sicut vult signifi-
 cat qd vel in se vbi impediet vel adiacet alqd in quo nō recipiunt
 vdy reflesi ab ea vt debet: 2. istud impedit visum 2. sic erit malū.
 Sed minor Aui. ponit vt notā dicā. qm illa. 3. vesica extrinseca qd
 dicit apud corticem p̄mū pbiβet visum. f. medici a cōpēbēfione
 vult. f. debite vel debita: qd apparet vult quasi in illa aqua esset
 nigredo illius vult. C. Sed dubitat qd existēcie aqua illa. trāp̄at
 sup cornea nigredo vult 3. apparet: nō tñ apparet in forma
 debita vel sitū: sed apparet quasi pars vult 2. illius nigredinis cē
 vbi est illa aqua. 3. Istud pblēma est difficile: tñ ad sensum videm⁹
 hoc in rupturis in gbus sitū erit vult p̄pulsionis quedā abugni-
 ti formales: appēt ēd anatomizāri oculū. Causa igit ē duplex.
 Una qd fumit ēr quadā p̄pōne p̄pēctui. f. linee visuales pene-
 trātes ab aliquo corpore per corpus depressū vel multum occu-
 rētes medio minori frangunt: 2. tūc visus indicat p lineas fractas
 in medio rariū quasi visibile esset in extremo medij depressiōis:
 hoc apparet de lapide vel anulo posito in scutella: vbi. f. posita aq
 videbit lapie quasi in superficie aque: qui p̄ius aqua nō afficit nō
 videbat: vel videbat in pfundo: vt fumit ab Aui. 6. de naliō. 3. pri-
 3. cap. 7. Linee igit erētes ab vult foramine vel ab vult transi-
 bunt p illā aqua que facit vesicā in cornea 2. occurrēt aeri. C. Ergo
 sequit⁹ qd aer est mediū rariū: factis illis lineis illa nigredo appa-
 rebat in superficie aque qd facit vesicā in cornea. Scōda cā est: qd appa-
 ritio debite forme vult depēdet ēr duobus. p̄mo ēr vult debita
 rotunditate forē mata. Scōdo ēr debita adiacēcia circulari corne
 sibi occurrētis circulariter aliter in circulari forma. Cuius aqua ap-
 ponit in cornea 2. facit vesicā: tunc tollit sua debita circularitē: 2. iō
 nō pōt debite appere. Et ideo suspicō qd si illa aqua equaliter vult
 tota cornea p̄p̄garet nō p̄mutaret tota forma. 2. id 3. vult 3. Hal-
 y. cap. 57. ponēda signa bumectationis corneē ponit qd forma vult nō
 mutat. C. Cōsiderandū autē ne cōtingat errare qd medicus pōt i-
 spicere pupillā illius s̄rmi vel lateraliū: 2. sic videbit cā in debi-
 ta forma sua: vel ipsicit cā dirigēdo intuitum p illa vesicas: 2. sic
 videbit quasi nigredo pupille puenit ad illa quā: 2. si partim ip̄si-
 cit p vesicā 2. partim p corneē partē illi afficiat etiaz videbit di-
 beritas in nigredie vult. 3. Redo tñ qd nō oīs vesica faceret idē
 debite videri nigredinē corneē: sed illa que separaret corticē 2. ip̄el-
 leret extra. 3. Ergo vō postq̄ scripsērā v̄q̄ ad hūc locū vbi locutus
 ēi vno medico ideo 2. feci mibi vulgarizari Aui. in B. passū 2. mne
 nō qd b̄it fiam negatū 2. dicit sic qm nō pbiβet visum a cōpēbē-
 fione vult. 2. ista littera est multū melior 2. excusat a multo labore
 p̄mulo: 2. est conformis 3. Halaby. 2. 3. vult 3. Hal-

primo: et est confomitas p[ar]t[is]u[m]. 2do yd[em] id[em].
 scda p[ar]t[is]u[m] est nota et opposita r[ati]o[n]e p[ri]m[ae]. Probo: igitur q[uo]d ve
 fica aquosa. p[ro]funda apparet alba. 7 arguat sic. 3^a illa aquositas ap
 paret alba que mouet v[er]u[m] p[ro]p[ri]u[m] visibilis non factu[m] p[ro]p[ri]u[m] sic non d[ic]i
 possit ad receptione[m] radij: reth[er]o: a loco nigro 7 ad aqua[m] qua
 radij a loco nigro non reflectunt nec in ea penetrat: sed aqua v[er]i
 ficat p[ro]funde mouet in r[ati]o[n]e p[ro]p[ri]a visibilis 7 non fit p[ri]ma: nec recipit
 radij reth[er]us a composit[is] vel loco nigro: ergo illa aqua 7 p[ri]ma illa
 vesica apparet alba. 4do est nota et r[ati]o[n]e scda. p[ro]funde superius
 posita. 5do non p[ro]bat scda 7 q[uo]d scda pars minoris p[ar]te p[ri]m[ae] p[ar]tes
 minoris p[ro]bat scda pars p[ar]te[m] tria que b[is] aqua v[er]i ficat p[ro]funde.
 6do enim est co[n]t[ra]ta sub co[n]t[ra]te grossior: q[uo]d sub plurius: sic e[st]
 non irradiat sicut illa que est extra. 8do b[is] p[ro]funde: 7 sic e[st]
 non irradiat s[ecundu]m p[ro]funde. 9do est p[ro]p[ri]a quia foraminib[us] p[ar]t[is]u[m] radij cir

[illegible]

Quarta et celsio ex p'dictis est euident. Nam borbo de materia sanguinea vel cholericus qui est. pfundius n' irradiat v' fiat pul' nec a radio extra nec a radio reflexo eo m'o quo et aqua non irra diabat' q' mouebit sanguis vel cholera in r'one p'p'io visibilis curi p'p'io coloru' s' ficatibet borbo' veri coloris rubei vel veri curi in sic appeti in co'pe opaco. S' q'u iste mac' facit borbo' in sup'ficie exteriori borbo' p'nt appere magis lucidi coloris: q' ex v'troq' radio recto r' reflexo h'nt aliqd de p'uierate: r' is appetit color: borbo' sic rubet' v'itri rubei: vel citrini v'itri citri s' sunt coloris lu cidi appareb't in co'pe aliquat' traspare't: r' is s'nt mac' rubee vel citrine e'e'nt subtiles multu' irradiables qui recipiunt radios re flectos a loco nigro possent cu' rubedine vel citrinitate appar' ali quat' nigre: hoc it' difficile est p'ingere: q' coloris isti no' sunt le uiter v'incibiles. In ma' aut aquosa est facile: q' albedo rei diapha na est facilius colorabilis a quocunq' impingente vel occurrente in e' penetrare. v'n of. z. can. de vitro q' vitro facit recipit o'g' colo res: q' u' iter lapides v' fatu' iter hoies. C. Quia celsio demou straf. Nam res in oculo q' magis p'hibet radios i'de ad solem' v'ue tit illa appet oculo infirmi magis nigra: s' ex toto p'hibeat iducit to talit' teneb'a cecitatis. Res at' q' oculo infirmi exis irradiat e' a cir c' p'ua: ita q' aliq' radio r' si debet ibi itus p' illu' recipiant r' et a cir

Bentilis

ēserētia illi? talis dico res nō appet ex toto tenebrosa: s; si sit aq; appēbit vt nebula quedā: cū igit aqua vesice interioris quasi ex toto p̄beāt radios: igit infirmus iudicabit in directo illi? tenebrā: q; nīl in illius directo recipiet: z iō si iste infirmus aliqd videat: videbit a latere: tū multū laborauit in toquēdo z situando oculos. De aqua aut vesice exterioris non sic erit vt apper p̄simili mō qñ sup cornea extra eēt mā citrina subtilis posito q; ipsa eēt multus puia irradiatib; a radio recto z fieri vñ medico īpiciēti apper citria lucida cū aliqua nigredine: infirmo tñ nō apparebit nigra imo oīa iudicabit citrina: z quāto magis appēbit nigro: pustula corneae tantō infirmo appēbit clarior. Rō est: q; q̄to nigrior: appēbit pustula medico īpiciēti tāto ipsa est magis puia z magis irradiata: z quāto magis est puia z irradiata tāto magis p eā z circa eam radij z spēs visibilib; poterūt portari ad foramen yuee infirmis: igit infirmus p eā magis poterit videre q; p pustulā albā vel aliā pfundaz: sic infirmus iudicabit eā magis clariā. **Ex q̄b; iudicio meo possum; formare vñ rōnē demonstratiuā cōtra Bartholomeū z p̄ Dymū** q; tenēt q; pustula interior est magis nigra: vt arguat sic. Si vesica interior eēt nigrior: tunc vesica iterio: min; p̄beret vīfū q; exterior: hoc est falsum ad sensum z p̄missos auctores. p̄itia. p̄bat. pustula quāto est nigrior: tāto magis est penetrata a radio recto z infirmo a loco nigro: z hoc appet: q; talis nigredo non est nigredo er mā: q; sit melica nigra: sed est p radios receptos a corpore vel loco nigro: vesica igit nigra ē penetrata a radijs: s; mā quāto magis est a radijs penetrabilis existēs in oculo tāto minus īpedit vīfū: igit vesica pfunda cū sit nigra minus īpedit vīfū. Sit ergo cōclusio q; vesica exterior appet nigra z interior appet alba.

Ex q̄bus p̄ie rōnes solunt. **Ad p̄mā** cū dicit vesica mala est vesica nigra. dōm q; ppositio d; aliter p̄ferri. f. vesica extrinseca est mala nigra: nō tñ vult q; sit pessima: sed q; sit mala vt supra dicitur. **Ad Rāz.** z. p̄l. dōm q; loquit de nigra melica quasi cācorosa. **Ad scdaz** rōnē cū dicit mā aquosa q̄to longior: tāto vñ obscurior: vel nigrior. dōm q; de se vey est: tñ p irradiatiōes a corpore nigro facta aqua ppingo: p̄t videri nigrior: z iō si nō fieret irradiatio in aqua extrinseca s; apperet sub p̄pio colore magis apperet sua albedo q; aque intrinsece: z dico albedo que p̄ius corporibus debet. **Ad tertiā** rōnē cū dicit mā q; magis appropinquat yuee apper nigra: dōm q; vey ē: p̄t ab ea irradiari: s; nō p̄t apparet sui coloris. Ex p̄l; de mā cataracta. ante. n. q; p̄firmet quousq; stat mā subtilis nō bñ distinguit p iudiciū vīfū medici qñ. n. nō distinguit a nigredine pupille: cū aut aqua est p̄firmata. f. grossata gelata vt non possit fieri puia: tūc apparet alba z homo nīl videt. **Ad quartā** dōm q; verum est cū colores sunt fortes sicut aliarum narietie: z tñ in illis coloribus cadit aliqua varietas p b; q; borbor sit intus vel extra vt supra vīfū fuit.

C Et plurima aquositas acuta ē mala qm̄ ledit cū ex tēsiōe z corrosiōe simul: z oīs qdē q; ē copiosior ē plus extensua z plus dilatans z corrodens.

C hic ponit signa vesicay fm̄ q; diuersificans ex pte quantitatis z qualitatis mae: z in hoc includit ex pte sūitatis z acuitas: z in summa vult q; signa multitudinis sunt extēsiō z dilatatio: sed signa acuitatis mae sunt corrosio. **C** Notādū q; p extēsiōnē possum; itelligere duo. f. dolorē extēsiū q; psequit multitudinē: z extēsiōnē apas illius. f. magnā capacitātē: z de vtroq; verificat. Ita ē p corrosiōnē possum; itelligere dolorē corrosiū. f. acutū. z possumus itelligere ipsam corrosiōnē quā in cornea videm. **Ex q̄bus** appet q; talis vesica est mala. **C** s; diceret aliqd ad qd. **Ad** dicit: z oīs qdē qui ē copiosior: cū sermo iste idē dicat q; sermo p̄cedēs. **Ad** p q; nō dicit hoc nisi ad declarandū illē. n. sermo fuit absolutus s; iste est cōparatiu; vt dicat. **Ad** si multa aquositas z acuta extēdit: ḡ amplior z acutior: magis extēdet z magis corrodet. Et sic exponet lra. oīs mā que ē copiosior. f. in quāitate z acuitate ē plus zc. **Ad** p̄scdō possem; dicere q; Alii. addit hoc dilatā: vt velit dicere q; nō solū mā multe quātitatis capit in cornea maius spatium sed est plus dilatās. f. inter corticē corneae z corticē vt notū est. **Ad** tertiū possem; dicere q; Alii. vult ostēdere q; h; mā aquosa a pñ nō sit corrosiua: p̄t tñ in corrosiū puerit qñ ipsa est multe quātitatis: z hoc q; ppter sui multitudinē debilitat virtus a regimine suo: vñ putret z sit acuta z corrosiua: qd non euenisset sic si fuisset pauca: z hoc est qd vult. Et oīs vesica vel mā que facit vesicā aque que est copiosior est plus extēsiua z dilatās: ex quibus significat sua multitudo exuberans: vñ accidit in ea corruptio z sit corrosiua. vñ subdit. Et corrodēs. z talitē itelliges hic corrodens vel p̄prie vel cōiter vt se extēdit ad putrefaciens vel corumpens.

C Que aut ex ea opponit foramini nocet vīfū p̄prie quoniam est corrosiua z vlcerauiua.

Super tertio

C hic ponit signa cuiusdā particularis situs vesice. Vel vitem? q; ponit sui malitiā. **C** Notādū q; talis vesica est mala: tūc q; magis īpedit vīfū: iste enim quasi nīl videbit: z si videbit erit tortuosus. est ē mala ex eo q; si est corrosius vlcerauiua remanebit macula alba post eius curatiōnē q; multum vīfū īpedit aut tollit.

C De cura.

Cap. 2^m.

Cura ipsius dum est parua est cuz medicinis exiccatuiis: z cū eis que sunt sicut medicamē de luto comparatuz ad famios: z est vt sumatur luti sanij torefacti vnc. iij. z thucie vnc. j. z climie lauare z anthemonij abluti: ambroz añ. vnc. ij. z scorie cris ablute vnc. iij. opij vnc. iij. gummi vnc. iij. terant cū aqua pluuiali z fiant ex eis colyria z ad ministrantur cum aqua fenugreci.

C In isto ca. **Ad** ponit curā. Et p p medicinas. z p opationē manuales. ibi. **Ex q̄bus.** **C** Circa p̄mā p̄t ē itelligēdū qdā ḡniale buic ca. z multis sequētib; q; **Ad** q̄bus nō ponit curā hoz morbor p eionē. q̄bus aliqd parū dicit solū in modū rememoratōis: z hoc q; cañ. hos dat tibi itelligē ex canonib; curatiōis obthalmie: vbi ē posuit cañ. curatiōis cursu māerū ad oculū: z eodē mō est de regimine p dietā. In hac igit passioe. f. in vesicā fac eionē q; p̄pharmacia vel fōmia vel vtraz fm̄ q; tibi vñ de signis reptōis: oietaz aut subtelia. Et si mā est acuta abstineat a vino z ab oib; qbus abstinebat hīs obthalmia cholericā. Si aut mā sit aquosa mitis p̄t vt securius vino z carnisbus tñ regimē declinet ad siccitatem.

C Dubitat vñ hoc medicamē de luto famios cōpetat in pñ. vesicay. **U**l q; nō: q; hic ponit thuria: s; supra dictū ē q; pñ cursus materiez ad oculū nō cōpetit thuria. Itē aq; fenugreci est dignior maturatiu; vt supra. **Ad** h; in pñ nō cōpetit maturatiua. **Ad** cōtrariū. **Ad** absolute ponit ipm̄ puenire. Itē dicit q; puenit vñ vesica est puia: s; hoc ē in pñ. **C** Ad hui; solonē p̄siderādū q; medicamē pueniēs in cura vesice d; hēre diueras virtutes fm̄ diueras intētiōes que cadit in curatiōe vesicay. Intētiō aut in curatiōe vesice quātū ad ipm̄ oculū est q̄bus res. **C** Una q; in tota cura p̄t laf. f. exiccatio mae. Itā. n. mā cū sit aquosa idiget exiccatioe: vñ h; eēt acuta: q; tñ actu est fluida z aquosa: iō op; q; exiccatur.

C Scdā itētiō ē phibitio cursus mae; ne pp dolorē extēsiū vel corrosiū multa mā fluat ad oculū. **C** Tertia ē phibitio rupturē corneae i q; medic; vald sollicit; d; eē. Nā ruptura corneae est valde piculosa z eualde apta fieri. qd nō sic p̄git in p̄dicta. q; sit piculosa ē notū: q; minas eritū z albulā in p̄solidatiōe. ē ēt p̄p̄tū: q; materie que sub cornea p̄tinent nō sunt apte resudatiōi sicut materie que p̄tinent sub p̄dicta: z hoc q; cornea ē dēstoz z min; p̄p̄tū: z iō cū ibi adunat mā multa: q; nō resudat minas rupturā cū cornea sit mēbrum durū. **C** Quarta intētiō est rectificatio mae vt tēperare suū calorē si est calida vt supra dicebat vt multum cū tali aquositate cōiungit calor aliq; **C** Quinta itētiō est accidētū sedatio. f. doloris. siquis aut bene p̄sideret hic Alii. hoc colyriū qd Alii. vocat ex luto: oēs has intētiōes cōp̄hēdit. Itā istud colyriū est exiccatuiū. Nā oēs medicie que in eo ingrediunt sunt exiccatue p̄ter gūmā arabicā que paruz exiccat z p̄ter aquā pluuiālē: z iō exiccat illā aquā. Est ēt rep̄cussiu; q; b colyriū est frigidū rep̄cussiuū. Oēs. n. medicie que in cū it̄rāt sunt frigide p̄ter gūmā. Est ēt phibituiū rupturē pp sui d̄bita s̄tictitatē quā h; ex luto z thuria: z ppter debitā glutinositatē quā h; ex luto z gūmā. Ex quo apparet q; calorē mae ēt tēperat sua friditate. Sedat ēt dolorē remittēdo acuitatē materie. **C** Propter solonē rōnis p̄siderandū q; in pñ ipso vesice nō possumus vti pure rep̄cussiu; pp cāz similitē ei que dicebat in cura guardēgi. Itā statim cum vesica icipit est intētiō ad mām q; est in pte. f. itētiō exiccatōis ei. Nā. n. illā mām possem; rep̄cure vt credo: z iō p̄p̄tē medicamē exiccatuiū: z si sit aliqua resolutio in eo laudat: vñ cōp̄tētur ex aqua fenugreci: tñ q; vesica est multū dolorosa: nō ēt vtimur rep̄cussiu; phibitibus cursum. **Ex q̄bus** apparet q; hoc medicamē possumus vti in pñ: z ēt in augm; to vesice z i statu: s; ēt i mā acuitas z calor tñ s; diuersum modū vīfū. In pñ. n. vtimur eo cū pauca aqua fenugreci ponēdo multū de colyrio: z si videret necessitas posset miscere cum fenugreco semē cydonioz. In augmēto aut cū ampliori aqua fenugreci: z sic addēdo in virtute medicie resolutiue. Et iō si mā in pte quiesceret: z iā oīs fluxus cessaret cogere mur q̄bus vti forib; resolutiuis qbus vtimur in cura cataractē. **U**ñ **I**esus tract. z. s. cap. loquēs de cura borbor vbi cōp̄hēdit curā vesicay dicit. si ploga bis z nō dissoluit: cura cū medicinis acutis apitius z dissolutiuis qbus vtimur in curatiōe aque opopona cū zc. **C** Ad rōnē p̄mā in p̄mū dōm q; p̄ thuria hec pauca est respectu aliarū medicinarū.

Dub

Uel

Uel aliter q^m p^m vesice in curatioe quodammodo assimilaf angmēto obthalmie de qua supra dicebat: nec istud colyriū d^z appoxima- ri nisi factis euatiōib^z pharmania vel flōmia si expedit: z sigo cō siderat cū mā aquosa sit subtilis yniformiter ericcabilis nō sit no cumētū in ea ex siccitate t^zbutie qd fieret in alia mā i qua digōnis pfectio expectaret: hoc. n. nō expedit expectare. ex hoc saltez ita. Ad scdām qd oīm apparet. C^opropter expositionē vocabulo- rū p^zsiderādū q^m lutū famos est lutū a quadā patria apportatus: de quo Bal. lōgā facit hystoria. 9. de simp. medi. 3. als. 2. c. cū loquit^r de luto sigillato vel lamina. Naz. p^z luto luto vitimur luto sigillato. Di- xit autē Aui. cōparato: q^m forsan alibi q^m in famos repit: vt pōt legi ex scdo cañ. Torrefacti acquirunt plus de ericcatōe. Climie est fu- ligo vel fumus qui adheret superiorib^z p^zibus fornacis in depura- tione auri vel argēti vel alioz: vñ of clymia auri vel argēti. Scozie scilz ferri. i. fer: q^m batitura est aliud a scozia. z dicif tubel. i. batitu- ra: p^zpinqua tñ sunt. p^zosset tñ pōt batitura: q^m p^zpinq sunt in for- titer ericcando z nō solum ferri fed et auri vel argēti. Reliqua pā- tēt. Nec intendo hic deinceps subtilizare in causis diuersitatis pō- derum medicinarum nisi incidenter aliquid occurrat dicere.

C Et quando multiplicatur curetur cum ferro.

C hic ponit curā manuale. C^o ubi p^zsiderādū q^m si vesica multipli- ces itatū q^m nō credat ei^r ericcatio cū medicis posse p^zfici: curet cū ferro. i. p^zforetur cum acu vel aliquo acuto parū incidēte. In hoc tñ medicus d^z multū considerare. In vesica. n. extrinseca nō cadit in p^zforando suspitio sed in profunda suspicandum est.

C De erituris oculi z cornee.

Cap. 3^m.

Exture oculi generant^r fm plurimum ab hu- moribus acutis adustis.

C Supius Aui. determinauit de apatibus cornee que possunt quodammodo dici flegmatica: hic determinat d^z apatibus que pōt dici cholericis. Et p^z facit hoc. Scdo determinat de rupturis cornee: q^m bec passio multū cōicaf apatib^z cholericis. ibi (Quāq sit a ruptura. p^z p^zia in tres. p^zmo determinat de causis hōz apatū z spēs. Scdo de signis. ibi (Signa vñ viceris.) Tercio de cura. ibi (Cūq fuerit. p^z p^zia in tres. p^zmo determinat de cū hōz apatū in gñali. Scdo in spālī de spēsbus. ibi (Et sunt septem.) Tercio de gñali causa in spālībus. ibi (Vlcera vñ.) C^o dicit p^z q^m eritura oculi p^zpie in cornea generat^r z c. C^o lōsiderādū q^m eritu- ra est qā mā calida locū sibi capit in mēbro: vt hz declarari sen- tiā quattu libi. talis aut passio fit p^zpie in cornea magis q^m in cōiū- tiua: q^m minus trāspirat: vt supra dicit^r fuit. Et iō. A. determinans de hmoi erituris maxime appropiat eas cornee. Un rubrica. capi- tulū de erituris oculi z erituris cornee. i. p^zpie de erituris cornee. C^o Scdo p^zsiderādū q^m materie acute aduste q^m calide p^zpie sunt apte capere sibi locū in mēbro z ad eriturā venire. Lōginqū autē est q^m h fiat in cornea ab humorib^z frigidis. Et iō Aui. dixit. Eritu- re oculi generant^r fm plurimum ab humoribus acutis adustis.

C Tercio p^zsiderādū q^m hmoi eriture hāt in se duo. p^zimū q^m ipe- sant pue p^zsiderādō eas respectu magnoz apatū que sūt in alijs mēbris: z q^m ē hāt in p^ziectua: z iō a gñali auctorib^z vocant^r pustu- le z ab alijs vocant^r borhoz. i. apata parua. Un Avara. Ea q^m hic A. d. ponit i. c. de pustulis. Raf. vñ. c. z. p^zine. c. z. q^m vocat istā pas- sionem borhoz i cornea vt appebit. p^z Scdm qd hāt iste eriture est vlcera in ipsa cornea: q^m mā cholericā nō pōt ex ire ad locū nisi vl- ceret corneā. Et sūt mā cholericā multus est apta vlcere: z q^m vlcus est notabilis in hmoi erituris: iō iste eriture vocant^r vlcera in cornea: vt appebit statim ab Aui. auctē Bal. z iō qdaz auctozes ea que hic dicit Aui. ponūt in caplo de vlcereb^z cornee: sicut Sera- pio z Iesus p^zaly z p^zalya. Ex gñis soluitur multe instācie q^m pōt sunt fieri i Aui. C^o Quarto p^zsiderādū q^m humor qui maxime est aptus dissipare corneā est calidius calore sibi naturali sicut chole- ra: z calore sibi acquisito p^zincendiū sicut ē cholera respectu san- guinis vel cholera adusta: z ideo dixit acutis adustis.

C Et sunt septem species.

C hic determinat de spēs istaz erituraz: z q^m notabili^r istis eritu- ris ē ipa vlcera: iō. A. determinat de spēs vlceraionū cornee. Et p^z p^zmittit numerū eaz. Scdo declarat. ibi (Quatuor.) C^o dicit p^z q^m spēs vlceraionū sūt septē. C^o lōsiderādū q^m vt appebit istaz spēs oēs distinguitur ex loco vel diuersitate occupationis loci.

C Quatuor a superficie cornee quas Bal. noiauit vlce- ra z accidit propter eas asperitas.

C hic declarat has spēs. Et p^z declarat quoz de eis. Scdo tres. ibi (Et tres p^zfundē sunt.) p^z Prima i duas. p^zio illas quoz spēs de- clarat in cōi. Scdo in spālī. ibi (p^zia eas.) C^o lōsiderādū q^m Aui. ex- trib^z notificat nobis illas quoz spēs. p^zio ex situ vel loco: q^m sunt

in superficie cornee. Scdo ex noie: q^m dicif vlcera a Bal. z pōt sumi 4. de accidētī z morbo. c. z. z in B Aui. multū explicat itione suā in B ca. nā hz h sit hmo de erituris marie tñ ē h hmo vlceraionū i illis erituris: vt iā dicit^r. Tercio notificat nobis hmoi erituras. f. vlcera in erituris ex accidētē qd accidit p^z eas asperitas. f. occurru palpebre ad oculū: z h ē notū: q^m palpebra tāgit corneā in superficie vlcera. Ulcera. n. scē corneā ineq^zq^z asperitas est ineq^zq^zas hz corpus durū: vt Bal. i thegnī tex. comē. 12. scōi thegnī. tra. vctria.

C Prima earum est vlcus similis fumo existens super nigrum oculi expanfa occupans locū magnū z noiaf albasue z fortasse nominatur chetemē.

C hic determinat has spēs vlcey erituraliū spālīū z hz p^zes quoz sic quoz sunt spēs. Scda ibi (Deide ē spēs altera.) Tertia ibi (Dei de ē spēs tertia.) Quarta ibi (Et q^mta.) C^o dicit p^z q^m spēs vlcis est in superficie. f. oino extrinseca z nō p^zunda: z est silis fumo. C^o Ad cui^r intellectū p^zsiderādū q^m ista vlceraio notificat ex quoz. p^zio ex loco sup nigrū. i. sup corneā i superficie extrinseca. 2° notificat ex silitudie vlcus sile fumo: q^m sic fumo appet cū albedie qdā nō pu- ra hz rara q^m nigredini multa: ita talis vlceraio: q^m sparsa est cui^r albedo nō appet pura z de p^zsa: hz q^m albedo rara vbi appet mul- tū de nigredie cornee. Tercio notificat ex sui gñitate occupā lo- cū magnū: q^m mā extra nō p^zhibet ab ambulatione cū nō sit coarta- ta. Quarto notificat noie z noiaf albasue: z fortasse noiaf chete- mē. C^o Ubi p^zsiderādū q^m qdā exponūt albasura. i. estiomē: q^m sic estiomē: co: rūpēdo ambulat sic h vlcus. Alij exponūt albasue. i. arthomi. z hoc sumperūt a Serap. trac. 2. c. 11. Et hoc pōt verifica- ri: q^m albedo illoz vlcey est quasi arthomosa. Nō. n. ē vere p^zinua sic albedo vlcey p^zfundoz. Fortasse noiaf chetemē puluis hz lit- terā exteriore z istud vocabulū sumif ab accidētē: q^m in tali vlcera- tione sentit^r istm^r q^m quasi puluis sit asperus sup oculo. Dixit autē fortasse: q^m talis sensatio nō fieret nisi illa vlceraio faceret aspera- tē aliq^zlitter apparētē. Uel h dicit^r: q^m h nomē nō ē cōe hz solus quo- rādā. C^o lōsiderādū tñ h quoddā gñale q^m vt mibi relatu est a veri- dico in alijs linguis sunt multa vocabula que nō pōt apud nos ex- primi: z ideo translatozes ponūt illa sine expōne z sufficiat nobis ha- bere noticiā ex alijs locutiōib^z: z ista est in p^zposito. Noia enim istoz vlcerum oculi non sunt nobis bene exponibilia.

C Deinde est species altera z est p^zfundior z est vehe- mentius alba z minoris p^zfunditatis vel quantitatis z nominat^r nubes z fortasse nominat^r etiam chetemē.

C hic notificat scdām spēm istoz vlcey. C^o Ad cui^r intellectū p^z siderādū q^m A. notificat nobis eā ex quoz: i q^m differt a p^zma spē vl- ceris. p^zio notificat eā ex loco p^zpio p^z h qd dicit^r z est p^zfundior. nā h ista vlceraio sit exterior in pre cornee: tñ ipsa p^zfundaf mag^z q^m p^zma. Scdo notificat eā ex sui colore z ē yebemētius alba. nā sic declarabit^r: oia vlcera cornee sunt alba: z q^mto p^zfundior vlceraio est ita q^m plus sumaf de co: pulēria cornee tāto ē albiore de se. Ter- tio notificat eam ex pre quantitatē z minoris quantitatē. f. quantū ad latitudinē: q^m nō sic expādif in latū: sed est p^zfundior: q^m materia magis coarraf. Quarto notificat eā ex pte nois que noiaf nubes. C^o Ubi p^zsiderādū q^m nubes appet manifesti^r alba z mag^z p^zimate albedis q^m appeat fumo: z q^m talis vlceraio mag^z f. itēfius albat z p^zfund^z: iō recte noiaf nubes. Et fortasse ē et noiaf chetemē. i. pul- uis: q^m pole est q^m hō sentiat ex ea aspitatē sicut puluis ibi esset.

C Deinde est species tertia coronalis z sup corona ni- gredinis que quandeqz occupat de albo p^zunctiue ali- quid z videtur q^m est super pupillam albū et q^m est sup coniunctiuam rubeum.

C hic Aui. notificat tertiā spēm istoz vlcerū. C^o Ad cui^r intellectū p^z siderādū q^m A. notificat nobis eā ex quoz. C^o p^zio ex sui noie q^m dicif coronalis: z istud nomē sumif ex loco q^m est in corona: q^m i co- rona cornee. Dicif autē corona cornee circulus eius vbi p^zungif co- iunctiue: z hoc est qd dicit^r. z est sup coronā nigredis. i. partis nigre oculi que est tota cornea. p^z Notādū tñ q^m Serapio tract. 2. 11. cap. aliud nomē sibi ponit z dicit q^m noiaf adimē: z forsan idē ē dicere q^m coronalis: sed Iesus trac. 2. 50. ca. dicit alcoriū. C^o Scdo Aui. no- tificat nobis hāc spēm vlceris per sui quantitatē coarraf: q^mq^z z possit dici p^zlocū cū dicit^r. Occupat de albo p^zunctiue aliqd. i. modi- cū. vñ p^zaly. theo. 9. ca. de vlcereb^z cornee. ca. 13. dicit. Tercio vlcus i cornea sit nigredinis. i. p^zis nigre oculi: p^z p^z fūmit albi modici. Et Serap. p^zalleg. ca. dicit. Tercia z c. nō accipit de albedine nisi lo- cū parū. z Iesus p^zaly trac. 2. 5. ca. idē ponit. C^o Sed dicit aliq^z quare nō accipit nisi modicum de albedine. C^o Item diceret quā-

Gentilis

tum accipit de nigredine. **T**ertio diceret aliquis quare **Auic.** dicit quidam. **A**d primū dōm qd si vlceraatio acciperet magnam partē de albedine: tūc tale vlcus nō denotaret ab vlcere conee: s; quādo parvam accipit partem vnde quasi tota talis vlceraatio h; radice in conee dicitur vlceraatio conee: nō dicit vlceraatio cōiunctiue. **A**d secundum dōm qd potest accipere multum de corōna conee: nō potest accipere parū. **A**d tertium dicendum qd dicit quādoq; qd nō est necessariū qd accipiat de albedine. solū enim qd talis vlceraatio sit i conee est tertia spēs. **T**ertio **Auic.** notificat eā sui loco quod dat intelligi cū dicit. super coronam que qūq; rē. **Q**uarto notificat eā ex sui colore: qd qd est sup iunctiua est ru beū vel nigrū: vt dicit lsa exterior. nō est sup pupillaz. i. in conee qd est pars vbi pupilla est directa est albu; hōy cā dicit posteriorius. **E**t quarta nominatur adustiuā nō nominatur etiam lanosa nō existit in eo quod apparet de pupilla ac si la na pauca esset super ipsū.

Hic **Auic.** notificat quartā spēcī vlcera conee. **A**d cuius itel lectū cōsiderandum qd. **A** ex tribus eam notificat maxime primo ex sui noie: qd nominat adustiuā nō lanosa. **C** propter qd pñdā dum qd ista vlceraatio cōicat cū dicitur tribus predictis qd est in cor tice exteriori conee: vt **Auic.** pñst. vñ "halyab. loco pñlegato di cit. **Q**uartū vlcus in exterioribus est conee. **S** imaginor qd diffe rat ab illis i dico me hanc spēm vlcera vidisse: qd ista vt credo est parūper. pñdior qd prima nō scōa: nec est in extremo conee. vñ **Auic.** existit in eo qd apparet de pupilla: qd est magis versus cētrū conee qd versus coniunctiuam: nō in hoc differt a tertia spē: nō mo dus suus est: qd h; ramos ab vno centro expansos. **E**x quo appet quare dicit adustiuā: qd sicut adustio h; locus pñcipiū a quo pcedit adustio circūcirca sic ista vlceraatio h; hoc manifeste. **U**el dī adu stiuā: qd pñcipit hic plus de adustio calore. **D**icit ēr lanosa: qd sicut focus lane h; vellera bincinde. pñdētia sic ēr talis vlceraatio. vñ "haly. vocat eā simile furculę: qd furcula h; bincinde suos ramos. nō dīo **I**esus "haly pñlegale. cap. eā vocat romolum. nō **S**erapio di cit qd dicit akise. i. disruptio: qd binc nō inde disruptit. i. ideo etiā di cit lanosa. nō solum aut dicit lanosa ex suis ramis: imo qd multū similit pauco floco lane stātū in oculo: qd talis disruptio facit in conee qd ad cortice pñmū quedā foramina pua: iō **A**zarauius. i. cap. de egritudinib; conee loquēde de hmoi vlceraib; dicit qd signū quartę spēcī vlcera est qd vident in conee quasi pua foramina. **S**ecūdo notificat **Auic.** hanc spēm vlcera ex sui loco cum dicit. existit i eo rē. nō hoc appet iā. **T**ertio notificat eā ex sui colore nō mō: qd est sicut pauca lana esset sup oculū: i. iam ēr apparet hoc.

Et tres sunt profunde.

Hic notificat alias tres spēs vlcera conee. **E**t primo in generali. **S**ecūdo in speciali. ibi (Quarum vna.) **D**icit pmo qd tres spēs exi turaz. i. vlcera sunt. pñfunde. **E**x quo appet qd oēs iste tres spēs vlcera differūt ab illis quatuor: qd ille sunt magis in cortice exteriori. iste aut tres sunt in corticibus magis pñfundis: vt in scōdo tertio nō quarto: vel ad minus in tertio nō quarto.

Quartū vna nominat anulum submersam habēs pñfunditatem nō est vlcus strictum pñfundum mundum.

Hic in spālī declarat has spēs nō h; hēc pars tres ptes sicut tres sunt be species. **S**ecūda ibi (Et scōa.) **T**ertia ibi (Et tertia.)

Ad pñmū intellectum cōsiderandum qd primaz istarum vlcera tionū **Auic.** notificat ex quatuor. **C** propter ex noie qd dicit anulariū vel anulus nō ponit qdam qd similitur anulo cū quo suis: sed hoc nō est verum vt experientia ostēdit: imo d; exponit amillū. i. granū quia est ibi in pñfundo sicut vñū granū albu pñter vlcera pñfunditātē nō stricturā. vñde **S**erap. trac. n. cap. n. **T**rium aut que sunt in pñfundo prima nominat burton: cuius intentio est grana. **I**des ad litteram ponit **I**esus "haly trac. n. 30. cap. **S**ecundo notifi cat hoc vlcus ex sui loco: qd est in pñfundo: qd versus tertiū cor tice: nō hoc inuit cum dicit. submersam habēs pñfunditatem.

Tertio notificat hoc vlcus ex sui spatio sive dimensionē fm la tum: qd dicit qd est strictū. **S**ed tu dices quare **Auic.** dicit bis qd est pñfundum. **A**d dōm qd hoc vlcus est pñfundus respectu oīum quatuor spēcī vlceraationū pñdictaz nō quantū ad hoc dicit. pñfun dum. **E**st ēr pñfundū respectu scōde spēcī vlceraationis de qua sta tim dicit: nō quantū ad hoc dicit. submersam hñs pñfunditatem.

Quarto notificat istud ex pte dispositionis anuere: qd est mundū. si enī ēr fordidū nō differret a spē tertia: vel multū cū illa pñmeret.

Et secūda noiatur lilimie. i. vngula nō est minoris pñfunditatis nō latioris occupationis.

Hic determinat secundam spēcī. **A**d cuius noticiam cōsi derandum qd ex tribus eaz **Auic.** notificat. **C** primo ex sui noie:

Super tertio

qd noiatur lilimie nō exponit se scilz vngula: qd assimilatur extremi tati que ab vnguib; humanis deciditur quia habet albedinem in figura lunari scilz semicirculari. nō huius causa est: qd illa vlcera tio est lata vt statim ponet. **S**ecūdo notificat eā ex situ: qd ista vlceraatio sit pñfunda respectu quatuor spēcī vlcera pñdictaz: est tamen minus pñfunda qd prima spēs de istis tribus nō qd spēs tertia: vñ **Auic.** est minoris pñfunditatis. **T**ertio notificat eaz ex parte sui spatio: qd fm latū occupat: qd est latior qd prima spēs: vñ dicit latioris occupationis. **E**t ēr "haly. cap. 12. noni theozice pñ allegato ca. explicat cū dicit. **S**ecūdo vlcus est largū nō parum. pñfun dum. qd ēr **S**erap. n. **A**zara. ad istam ponunt.

Sed dubitaret aliquis an hoc vlcus sit fordidum vel nō fordidū. **S**ecundo dubitatur in quo de corticibus conee sit. **A**d pñmū dōm qd pñt ēr fordidum nō fordidum fm materie cursum vel inexistentiā in loco: nō ideo **Auic.** nō dicit qd ēr fordidus: nec di xit corut: nō sive fordidū sit sive nō: differt a pñma spē vlcera nō ter tia: qd ista ē minus pñfunda istis. **A**d scōdū dōm qd ista vlceraatio pñt cadere circa secundum corticem nō maxime versus tertiū: vel in superficie tertiū versus scōdū.

Et tertia est vlcus quod nominatur alficulne scilz nō adustiuū: nō est etiam vlcus fordidum habens cru stas in cuius mundificatione est timor: humiditas enī currit per corrosiōnem panniculorū nō corumpitur cum ea oculis.

Hic declarat tertiā spēm vlcera pñfundioris. **A**d cuius itel lectū cōsiderandum qd **Auic.** notificat hanc spēm vlcera ex tribus. **C** primo ex sui noie qd dī alficulne. i. disruptio: vt ponit **S**erap. ca. pñlle. qd disruptio conee: vñ est timor de corruptiōe oculi: vt. **A** ponit: nō istud inuebat hic cū dicebat. f. adustiuū: qd adurēdo conee disruptit. **S**ecūdo. **Auic.** notificat eā ex pte dispositionis anuere: qd ē for didū nō h; crustas: nō h; pñ corrosiōne quā facit mā. **T**ertio noti ficat eā ex pte manerie: qd est vlcus timor: solum in sui mūdificatiō ne. i. cū pcedit tps in mūdificatiō: qd timor de totali disruptiōe cor nee: vñ emanāt humiditates oculi nō corumpit ex hoc oculus. exi enī extra albugineus humor vel sit exitus vlcis. **E**x qbus. **A**. dēre linquit vt notū hoc vlcus ex pte sitis: qd est pñfundum.

Dubitat vñ vlcera conee sunt septē spēcī. **E**t vt qd sunt octo: qd sicut vna spēs vlcera nō pñfundo est que capit de pñdicta: uia: ita ēr vna spēs pñfundo erit que capiet de pñdicta: nō sicut ille sunt quatuor ita. pñfunde spēs erunt quatuor: nō sicut octo. **I**n pñmū sunt oēs auctores famosi vt iā appuit. **A**d dōm qd spēs vlcera conee pñt distingui. vel ex pte pñmū conee que sunt conee cortices: vel ex pte causaz vlcera: vel ex pte situū in conee. **S**igdes distin guant pñmo nō sic sunt quatuor spēs sicut quatuor sunt cortices conee. **S**i scōdo mō tot sunt spēs eaz quot sunt cāe. **E**t qd pñma di uisione diuidunt cāe in cās pñmū nō cās corales: iō ēr dicunt vlcera conee diuersificari: qd qdā hñt a causis pñmū vt pñfundo nō: qdā a causis corpalib; vt succēssiōe obthalmie vel borho: vt statim. **A**. ponet. **S**i aut vlcera conee distinguant ex pte situū in conee vt sic sunt septem spēs. **N**ā pñma diuide diuidunt vlcera in ea qd sunt superficialia magis ista sunt quatuor spēcī vlcera: nō in ea que sunt pñfunda nō sunt triū spēcī vt **Auic.** declarauit. **A**d ra tionem in pñmū dōm qd qñ vlcera sunt pñfunda mā que ēr coar ctata nō est sic dilatabilis in latū versus pñmū sicut qñ mā est superficialis. **U**el dōm qd sic illa vlceraatio pñdit itus versus pñmū nam non sic manifestatur nobis: qd pñmū non est corpus per uium. **E**t aliter posset dici dei omitto.

Alcera vñ in oculo sunt aut succēssiōe obthalmie aut succēssiōe borho: aut propter percussione: nō mul totiens quidem est pñmū vlcera interioris nō disruptū pñtur ad exteriora: nō econuerso.

Hic determinat de quibusdam spālīb; vlcera oculi nō cum hoc ostendit modum processu illoz. **C**onsiderandū autē qd obthalmia facit euenire vlcera non solū in pñmū: sed in cor nea pñter mām qñ illic extēdit: imo frequenter in forti obthalmia accidunt vlcera in conee abq; hoc qd hñt in pñmū. pñterea qd a pñmū mā refudat magis qd a conee vt supra dictum fuit. **S**ecūdo pñsiderandū qd in hoc sermone **Auic.** quasi remouet quādā dubitationē. iā. n. posuerat vlcera exuralia solū: iō vult ostēde re qd ipsa nō solū hñt a causis humoralibus sed ēr a pñmū cus: dicit. aut pñ percussione. **E**t multoties qdem pñmū vlcera est i terius. i. in cortice vñ itus nō disruptit. i. disruptiō pcedit ad ex teriora. nō econuerso. i. qd pñmū vlcera est in cortice exteriori nō pñcedit versus intus. **S**ed tu. o. que vlceraatio est pñmū. **A**d dōm qd illa que ab intus ad extra pñcedit: vt notum est de se.

De signis

De signis.

Cap. 4^m.

Signa vlceris in eo qđ de oculo apparet sūt qđ punctum album si est super pupillam ⁊ rubeum si est in coniunctiua. Est cuꝝ eo do-
lor vehemens ⁊ pulsatio.

Chic Aui. ponit signa. Nō autē ponit signa cuiuscūq; specieris se-
pres: qđ iam ex dictis sunt nota: quare ponit signa sūm diuersitatē
quāda partis patiens ⁊ sūm diuersitatē māerū. Primo qđ facit p^m.
Secdo 2^m. ibi (Et qđ est sanies.) Cōsiderādū circa p^mā partē qđ
hī ista signa sunt nota ad sensum qđ medicus videt vlcus in cornea
⁊ in punctiua nō indigēs alio signo: tñ Aui. ⁊ alij auctores ponunt
signū a colore loci vlcerati. s. qđ vlcera in cornea sunt alba: sed in
punctiua sunt rubra: ⁊ hoc ideo fecerūt vt certificaret notitia ex
hoc: ⁊ vt incitēt nos ad inuestigādū cām apostematis huius.

Cubatur vtrūq; in vlcere corneae appareat color albus: ⁊ in vlcere
coniunctiue rubens. Videtur qđ nō: qđ hec vlcera possunt a
materiebus albis ⁊ rubris ⁊ citrinis: s. materieb⁹ aquosis vel
flegmaticis citurris ⁊ a materiebus sanguineis ⁊ cholericis vlcera-
tis vt statim apparebit: sed iste materie colorabūt partes vlcera-
tas tali colore qđ est materie: ergo vlcera corneae possunt
apparere alba vel rubra vel citrina. Item apostema in coniuncti-
ua est cū vlcere: qđ cum solutione cōtinuitatis: sed in quodā apo-
stemate nō fit rubedo necessario: vt Iesus Haly tracta. 2. ca. 4.3.
de guedac. vbi dicit qđ guedac est apostema durum in coniunctiua.
⁊ subdit. ⁊ forte oculus nō est rubens. In cōtrariū est Aui. hic
cū dicit. Est pūctum albus si est super pupillā. i. cornea. Et Aui.
pble. 9. 2. pble. 7. omnis auctor ⁊ etiam sensus. Cō hoc problema
habet solutiones plures. Cō prima est Aui. loco seu pblemate
dicto: ⁊ est solutio multū generalis: ⁊ duo inuit ibidē Aui. p^mo
qđ cicatrix oculi s. in cornea ideo est alba: qđ morbuꝝ cū sit qđ
cōtrariū parti cuius est mouet ad cōtrariū. cū igit cornea sit nigra
ergo morbus dealbat. ⁊ cōtra erit in alijs partibus corporis sūm
qđ inuit Aui. Sed aduertendū est qđ vt multū istud nō sit statim
a pncipio: sed post in tēpore. Cō secūda solutio est Dy. qui vult qđ
ideo vlcera in cornea tēdunt ad albedinē: qđ corp⁹ diaphanū cum
pdenfat fit albu sicut apparet in aqua que cū gelat fit alba sicut
apparet qđ puerit in glaciē. Cornea autē est corp⁹ diaphanū ⁊ po-
litū quare aduenit in ipsa pūcto ex vlcere: qđ ex hoc densat ap-
paret alba: sed vlcera in punctiua apparet rubra: qđ ibi sit exten-
sio in venis cū sit mēbz multū venosus. i. habēs venas quare tra-
hūt sanguis ⁊ apparet color rubens. Cō tertia solutio est alioꝝ. Di-
cunt enī qđ tūc apparet alba vlcera corneae qđ mē est pueria ad la-
niem: qđ sanies est alba. Sed vlcera punctiue apparet rubra: qđ
vltimū sunt in sanguine. Cō his solutionibus postpositis dico
spaliter loquēdo in vlcere corneae qđ color apparet in illis vlcere-
rib⁹ corneae: vel est ex nā māe: vel est ex nā partis. Si quidē loqua-
mur de colore vlcere corneae qui apparet ex nā māe vlcere: is vel
attrahit ad locū: sic pōt in vlcere appere glubet color sūm quilibet
mām vt supra dictū est. Et ego nuper vidi in vlcere corneae multā
rubedinē in parte corneae ppter mām sanguineā illuc tractā: imo
vltimū est ita qđ vlcera est in fieri: cū hoc tñ qđ ibi apparet
color rubens apparet et albu in partib⁹ gbusdā nisi multū exuberet
sanguis ⁊ totū tegat. Si autē loquamur de colore corneae vlcerate
qui color insequit nām partis dispoſire vel mutare ex vlcere cir-
cūscripta mā humoralē que vlcus causat vel que trahit ex colore
sic dico qđ in cornea vlcera apparet color albus. Sit autē opul-
tis albedo. Primo ex introitu aeris ad partes corneae. Aer aut qđ
miscet corpori pmo facit apparere illud albi coloris vt Aui. inuit
infra trac. 4. ca. de imaginationib⁹. ⁊ sumit ab Aui. s. de gnōne
aialū ca. 1. Et tū per experientiam poteris hoc videre. Si accipias
oculū aialū ⁊ subleues cū aliquo ferro partē corneae: statim enim
dealbat: cornea ibidē. Hoc autē dealbatio nō apper in oī vlcere
corneae: sed cū est ibi cōfusio ⁊ distractio: ideo si incisio in cornea
fiat a ferro acutissimo nō apparebit talis albedo. Secda cū albedi-
nē est defectus virtutis corneae. Nā virt⁹ eius cū est potēs super
nutrimentū deduct illud ad formā diaphanā. Cū igit deficit non
tām multū sicut accidit qđ sanā vlcera puerit mām nutrime-
talē ad formā ppinquā diaphaneitatis: talis est albedo que ap-
paret qđ vlcera corneae sunt in via solidationis vt infra appare-
bit: ⁊ ponit Dēfue in ca. de vlcere oculi. ⁊ ad hoc pōt reduci cā
quā D^mus ponit: qđ sit per viā pdenfationis partū corneae qui sit
cōsolidatio ⁊ cōdensatio: tūc enī sit quēda partū cōdensatio. Lor-
pus autē diaphanū cū densat albeſcit vt ipse dicit. ⁊ de tali dealba-
tione loquit Aui. vnde vocat eū punctū. Sed cū quare vlcera cō-
iunctiue sunt rubra est illa que ab alijs dicta est. Vidi tñ per erpe-
rētā qđ pueritū qđ qđ quēda colore fuscū. Nigritū cū pus cōtē

rubra qđ sanguis ibi quasi ingreſſa. Unde. A. supra in ista exteriore.
qđ est sup punctiua est nigritū. ⁊ in fine vidi qđ per lōgū tēpus non
appet vestigiū neq; ruberū neq; nigritū: iam redit ad colore p^muuz:
⁊ ita testificatus est mihi aliquis experimetator in oculis: ⁊ ideo
apostema punctiue dicit guedac qđ p^mdurat in fieri: tūc pp dolore
trahit mā ⁊ appet punctiua rubra. Cū autē durities est cōfirmata
⁊ ita quietatus est cursus māerū nō est rubedo cū illo apate: hī sit
ibi vlcera: siue solo p^munitatis que psequit esse apostematia: ⁊
hoc est qđ dicit Iesus Haly in ca. 4.3. de guedac. Fortasse appet
guedac ⁊ oculus est rubei coloris: ⁊ fortasse oculus nō erit rubens
cū eo. Idē ponit Rasis. 2. p^mine. 2. ca. de morbis punctiue. ⁊ vocat
apud eū buguadio. Et quibus cōtraria solunt.

Cet est cū eo dolor vehemens ⁊ pulsatio. Dubitat de hoc dicto. A.
qđ distinguit colore pulsatiū ptra colore: cū tñ dolor pulsatiū
sit vna de spēbz doloris: vt. B. 2° de interiorib⁹. Itē dolor pulsatiū
est passio mēbz arteriosis: vt ibidē B. 2° de interiorib⁹. Aui. p^mo. ca. sen. 2. c. de
spēbz doloris. sed cornea nō hī in se arterias. D^m3 ad hoc simul.
Primo qđ pulsatio nō accipit p colore pulsatiū: s. p expulsiōne
māe. qđ. n. vlcera sunt in oculo ppter forte dolore trahit mā mul-
ta que ēr expellit cōtra: vñ appet in eo qđ supponit siue sit pecia
siue puluillus. Aliter scdo dōm ad p^m qđ nō distinguit hic colore
pulsatiū ptra colore: sed ptra colore acutū vel pungitiū vel
extensū vt sit sensus: ⁊ est cū eo. vlcere oculi dolor vehemens. s.
pūgtius vel acutus vel extensū vel corrosiū. ⁊ pulsatio. i. do-
lor pulsatiū. Ad 2^m dōm oup^m. Primo qđ dolor pulsatiū nō
fit in vlcera corneae: sed in vlcera coniunctiue: qđ hī venas
⁊ arterias: ideo expōnat ⁊ est cū eo. vlcere oculi siue sit in cornea
siue punctiua. dolor vehemens. s. aliquis dictoꝝ dolor: sed pulsatio. i.
dolor pulsatiū est qđ erit in coniunctiua. Vcl aliter qđ in vlcere
corneae est dolor pulsatiū nō ratione materie in cornea: sed
ratione materie mote ad reliquas partes oculi: ⁊ ideo materia in
toto oculo videtur infirmo qđ sit pulsatio: imo quasi malleatio: et
extenditur quādoq; dolor iste vtq; ad timpora.

CEt quādoq; est sanies que inuenitur in eo quod
superponitur alba significat dolore debile ⁊ pul-
sationem fortem.

Chic ponit signa sūm diuersitatem materierum.

CAd cuius textus expōnēz dubitat: qđ videt Rasis dīcere in hoc
Aui. 2° p^mine. 1. cap. vbi dicit. Et dixerūt qđ borho ⁊ pustule que
oriuntur in cornea sunt aliqui coloris. s. plumaceolus ⁊ pūnus
suppositus oculis si remoueat inuenit insectus putredine alba pa-
tiens infestat dolore pessimo ⁊ forti repulsionē. i. pulsationē: ⁊ si
putredo vicinatur color pulueris vt blauo vlcere est minoris
repulsionis ⁊ si vicinat rubedini est minoris. Est qđ in hoc p^mradic-
tio: qđ Aui. ponit qđ qđ apparet sanies alba significat dolore debi-
lem. ⁊ Rasis ponit qđ patiens infestat dolore pessimo. Itē Aui. vi-
detur sibi p^mradicare: qđ dicit qđ signat dolore debile: ⁊ postea
dicit qđ significat forte pulsationē: sed pulsatio fortis est dolor: for-
tis. Amplius si sanies est rubra significat mā sanguineā: sed in mā
sanguinea plus pulsatio qđ in alijs materiebus: salte fridā. Cō
daz sic istū textū expōnūt qđ pmo Aui. ponit signa māe flegmati-
ce ⁊ dicit qđ qđ sanies que inuenit in eo qđ supponit est alba signi-
ficat mā flegmatica. apostema enī facit debile dolore. i. non facit
dolore acutū vel corrosiū ⁊ qđ ad B dicit. s. qđ debile dolore. s.
tū qđ flegma est humo: grossus ⁊ mult⁹ pculcat arterias et tali cō-
calcatione puenit dolor pulsatiū: vt B. 2° de interiorib⁹. ca. 3.

CDicūt scdo qđ Aui. ponit signa māe cholericę ⁊ mellicę ⁊ aquo-
se: ⁊ vult qđ si mā est cholica vel mellica: ⁊ B cognoscit si sanies est
citrina aut fusca nō faciūt dolore pulsatiū: ⁊ hoc id qđ iste māe
sunt pauce: ⁊ iō nō coarctat arterias: ⁊ hī est qđ Aui. vult cū dicit.
erit in illo. s. dolore pulsatiū leuior: i. non erit dolor pulsatiū: tñ
dicit qđ mā cholericā facit dolore acutū: sed mellica facit dolore
aggrauatiū: sed mā aquosa cū sit subtilis cedit motu arteriarū: ⁊
iō nō facit dolore pulsatiū: ⁊ hī est qđ Aui. vult. aut subtilis erit tē.
CDicūt tertio qđ Aui. ponit signa māe sanguineę. nam qđ mā est
sanguinea apparet sanies in eo qđ supponit rubra. Materia autē
sanguinea nō facit dolore acutū cū sit humo: benignus: ⁊ hoc est
qđ dicit. Et cū fuerit rubra. i. sanguinea: tūc dolor erit leuior valde. s.
dolor acutus: tñ dolor extensū ⁊ pulsatiū erit fortis pp multi-
tudinē sanguinis ⁊ sui caliditatē. Cō alij expōnunt aliter ⁊ volunt
qđ hic ponunt signa vlcera corneae de materia sania vel nō sania.
Primo ergo ponit signa vlcere corneae qđ mā est digesta. Se-
cūdo qđ nō est digesta sed digerit. ibi (Si vō fuerit.) Tertio spal-
ponunt signa qđ vlcera est in coniunctiua. ibi (Sed cum.) Cō
dicit primo qđ qđ sanies est alba: qđ mā est digesta significat dolore
debile: qđ facta sanie cessat dolor: ⁊ pulsationē forte. i. fortem ex-
pulsionē seu expulsiōnē: qđ nō fortiter expellit ⁊ pōt expelle māe

Dub^m 2^mDub^m 3^m

Gentilis

seriā quā digessit. Qz autē Alii. vti hoc vocabulo pulsationē. i. ex-
pulsionē apparet per eundē. 4. cañ. fen. 3. cap. de flegmone.

¶ Si vo fuerit citria ⁊ fulca aut subtilis erit i illo leuior.

Conit signa qm̄ ma no est victa a na. s. q. no est digesta pfecte i3
 digerit: 2 dicit q. si talis sanies est citrina vel fusca vel subtilis et
 gub̄ signat q. no est pfecta sanies i3 fit: erit leuior in illo. s. in expulsi
 fione m̄ie. s. q. q̄ appet sanies alba: q̄si velit dicē q. est expulsi
 minoz 2 n̄o d3: itelligi. erit leuior. s. dolor: q. b̄ est falsum: imo do
 lor: uoz sanies: cū dolor fit maior circa gnōiē saniei q̄ facta sanie.

Et si fuerit rubea: tunc dolor erit leuior valde.

Pontis signa viceris p̄ficiunt̄. 2. d̄s exponi fct̄. f̄. si fuerit rubra. f.
 viceratio. dolor erit leuior. 1. passio erit leuior. q̄. securo. q̄. si f̄cēt
 in cornea. 1. hoc exp̄o fuit d̄p̄m. 1. credo q̄ p̄ exp̄o ēt fuerit sua. 2. d̄
 cit q̄ si n̄ exponat fct̄ sua uō p̄t saluari nec ridet ad. Sāctiones. q̄.
 q̄ n̄ mouet. C̄. Et dictio vō duab̄ exp̄onib̄ possunt colligere
 vna p̄fectio. exp̄onē q̄cūq̄ ē hoc. 2. d̄m. per signa sumpta a colo-
 re docet figurare sup̄ q̄dā accēdētia in vicerib̄ oculi. 1. Et dicit p̄
 si sanies q̄ appēt sup̄ cortē vel alia re q̄e supponit oculo ēt al-
 ba s̄igē debile dolores. f. actus deb̄ p̄us fuit foris q̄ sanies ḡnabā
 iuxta illd̄ afoi. 4. 7. p̄. Circa quōdē saniet. 2. s̄igē forte pulsatio-
 nis. 1. forte expulsiō. v̄. l. dolozē pulsatiū. f. p̄cessit. vel. l. quē-
 dā sensum ipsulonis m̄ae quā nā pellit. 1. B̄ m̄ta p̄cipit in oculis
 p̄ p̄sensibilitatē multā copiatā. q̄dā infirm̄ solliciti. 1. B̄ sentium
 manifeste motus expulsiōnis m̄ae copiose ab oculis. 1. Dicit sc̄bo
 2. d̄m. q̄ in illud q̄ appēt fuerit sanies citrina fusca vel subtilis erit
 leuior. si f̄llo. f. pulsatiō. i. in pulsatiōne. C. ubi p̄siderandū
 q̄. 2. d̄m. per hoc circūferibit nobis m̄m nō bene digestā notificandū
 eā colore illaudabili. q̄ fit citrina vel fusca. 1. d̄m. q̄ in istoz colo-
 ruz s̄igē q̄ nō bene vincit m̄m notificat eā ex pte s̄be. q̄ fit sub-
 tilis. Et q̄. s̄ignat q̄ nā nō p̄t copiose expellere sicut si mā fuis-
 set p̄fecte victa. 1. L̄rrio. A. dicit q̄ si sanies q̄ appēt sup̄ cortē
 vel p̄ctia erit rubra dolor erit leuior. hoc autē p̄t trip̄l̄ exponi.
 p̄io q̄ dolor. f. acur̄. erit leuior. Alio mō dolor. 1. passio. q̄. signifi-
 cat m̄a benignio. i. sanguina. T. ertio mō p̄t exponi q̄ dolor. i. pul-
 satio. i. expulsiō erit leuior. 2. d̄s dolor. q̄ aliq̄ ēt ibi sensus in m̄ae
 expulsiōne. Sunt q̄ tres ordines in tali expulsiōne. p̄mus est co-
 piofus q̄ nā ēt digesta p̄fecte. Sc̄bo est minor q̄ m̄a ēt digesta.
 Sed n̄ p̄fecte vnde ēt sanies illaudabili. Tertius est adhuc mi-
 nor. q̄ m̄a ēt cruda. nec nā ḡit in cā actionē manifestā nec p̄fer-
 ctatūc ēt nā nō retinet expulsiōne. Nā ēm suis vitz virtutib̄ mō
 tētat assimilare q̄b̄cūq̄ p̄t fieri benignius. deinde vō expellere. vt
 p̄t capi ex m̄re h̄al. p̄. de differtūa s̄etū. c. 5. p̄. B̄ q̄ d̄m. 2. d̄m.
 dicit. f. ēt rubra. i. rellexit m̄m sanguineā cruda q̄ nodā p̄fecte
 vel ip̄fecte facta sanies. 1. illud q̄ de ea appēt sup̄ cortē ē plus
 per viā refudationis q̄ per viā expulsiōis a virtute post dignōne
 agēntē. C. hic videm̄ multo dubia q̄ p̄ p̄liratioē om̄ito. 1. Ex
 his ad. R̄asim dōm p̄mo q̄ text̄ ille ēt colligantū. i. exp̄erimēta-
 toz. 2. idē forsan nō p̄tinet om̄idā veritatē in hoc folo q̄ dicit
 q̄ si sanies ēt alba p̄tata infesta dolore pessimo. imo tūc m̄i-
 gal dolor. 1. Q̄d aliter saluandū ē q̄ infesta dolore pessimo. f. pus
 vel si sanies remanet 2. fiat corrosiua. 3. n̄ alius autē dicit. r̄extus
 R̄asie ēt valde p̄formis exp̄onē nostre quā credo esse ad mentē
 2. d̄m. Nā R̄asie inuit̄ tres ordines repulsiōis. I. expulsiōnis m̄ae.
 vt appēt in textu. dicit ēm q̄ si p̄rredō ēt alba. repulsiō. I. expul-
 siō ēt fortis. sed ēt citrina vel blava. i. fusca. 2. repulsiō ēt mi-
 nor. si vō ēt rubra adhuc ēt minor. 1. D̄m. 2. d̄m. q̄ accipit ibi pul-
 sationē mō expulsiōne. 1. Q̄d aliter q̄ dolor pulsatiū prius
 fuit foris q̄ si fiebat sanies. 1. Ad. 3. q̄d fit dōs appēt p̄ l̄e exp̄onē.
 ēt in 2. d̄m. hebraico vbi dicit. Dolor erit leuior. habet alibi foris.

De cura vlceris.

Cum fuerit vlcus in oculo dextro dormiat su-
per sinistro: ⁊ qñ fuerit in sinistro dormiat
super dextrum: ⁊ opz vt subtilit regimē in pri-
mū. Cū ergo disrumpit vlcus declinet regi-
mē ad extremitates ⁊ ad pullos vt nō debilitet nō
cōsolidet vlcus ⁊ multiplicetur superfluitates corpo-
ris eius: ⁊ oportet vt non repleatur ⁊ non clamet nec
sternatur quantum possibile est neq; ingreditur bal-
neum nisi post maturationem egritudinis. Si aut in-
grediat̃ necessariū est ei vt nō plonget moram.

Thic Auicē, ponit curā, dirigit aut eā fm sex intētiōes. Quaruz
pma est regiminis rectificatio. Scda eūatio mae. Tertia est phi-
bitio cursus. Quarta gñalis pcerū curatio. Quinta sedatio acci-

Super tertio

dentium. Sexta specialis vlcerū curatio per cōsolidationē. Pri-
mo g̃ ponit curā quantū ad intentionē primā. Scđo quātū ad se-
cundā rē. z^a ibi (Et intendat.) 3ª ibi (Et si fuerit.) 4ª ibi (Et ad sum-
muz.) 5ª ibi (Et si calor.) 6ª ibi (Et qm̄ mūdificat.) De fve vo ponit
aliā tridiciōnē que est pōtēstas dīctiōis sibi facere et sic suppleat.

Adhuc etiam etiam bene vestigiis dei est. facit capim singulari. r.
Cubitat circa pmi parte: vtrū patiens debet iacere super oculo
in quo est vlcus vel super alio. ¶ Et videt pmo qd sup iacuto per
Rasim. q. Alimanfoz. cap. de vlcenr. ca. 16. Quid sunt in oculis,
vbi dicit. Eger pteora suppinus iacere debet: cui cōsonat Deuse
scdo cap. dicens. Jacacet qgner supinus. ¶ Videt qd sup. eodē ocu-
lo in quo est vlcacito sit quiescēdū per Rasim. q. 2. tunc. ca. vbi
dicit. Sum pultre superuenient dextro oculo dōmiciendū est sup
dextro si in sinistro similiter. s. super sinistro. ¶ In 2. sum est Ani.

Tibi uis dubitationis solutio apparet multus er bictis in caplo de orbalrma. ¶ Dñm igi q in vlyeris oculi vel m̃ actu fluit ad oculis: tunc opo situari infirmū super latera opposito vel respu no: vt supra declaratu fuit. Uel m̃ iam fluit x est in parte: tñc vel est suspitio de eritu uue: qz quasi aliq̃ incipit apparere emi nentia: vel nō est de hoc suspitio. Sigñe sit suspitio de eritu uue debet infirmus supine fissari: qz hic fuit magis conuenit in hoc: vt notū est. vnde dicit in sequēti cap. Scias qz necessarius est tibi quādo vltis incipit in emicuita vt facias adherere oculo ligatū ras quā sustenat: et resupinatio. ¶ qz infirmus iaceat supinus: B modo intelligit etiā Rafis x Desue. Si autēz de eritu uue nō sit timor: nec de fluxu: r aliqua m̃a sit in vlyere vel in partibz illis: o co qz infirmus debet super eodē oculo quiescere in quo est vlyes: tamē super re multū molli. Ratio est: qz er hoc sit m̃a illa aprius emanat ab oculo que retenta est qz corruptionis: hoc m̃o loque bat Rafis x p̃mē. pallegaro cap. vnde Iesus "haly trax z. so. c. hanc rationē iūct dicit. p̃cipie habēti vlyes vt dormiat super la r vbi est vlyes vt nō corodat fanies tunicas oculi. Si fuerit iū dertro dormiat super dextro latera x. Et vnde araria solunt.

Dubitat scdo: dicitur aliqui Auicē, volēs pbare qd in disrump-
tione virtus regimē ingroffat: pbat per hoc qd si nō ingroffat mul-
tiplicat superfluitates. Sed ptra: qd ieiunū vel abstinentia cōfu-
mit superfluitates et nō auget: vt fumit in cōmento afō: 16. afō:
parti. 2. Ubicūq cib? 2. 7. parti. afō: 50. fō. Leporib? bumidas
carnes habentibus. Cād intellectū huius notandū qd Auicē, tres
causas ponit: quare debet grossus diatē qd vltus disrumpit.
Prima cā est ne debilitet virtus. Scda cā est ne pbicet vlticis
cōsolidatio. Tertia cā est: qd per subfiliationē multā multiplicat
supfluitates. Hōy declaratio nō est: nā vltus dicit disrumpi quādo
nūm copiose ab eo manat: hac ergo cōtatione particula quāsi
debitatur: ideo opōt remittere scit etiā facimus in pleureti q
quāto plus pūti fuerit plus refectionis adhibemus. Debitatur
etiā virtus in toto corpore: qd medicus vsq ad illud tempus fecit
diētā multā subtile vt pbiberet cursum mētri ad oculū: ideo si
primū cā subfiliatione infirmus debilitat. Er hoc autē multipli-
cat superfluitates in oculo: qd oculus debilis factus in euacu-
tione recipit copiosā superflua. multiplicat etiā in toto: qd p-
pter multā et superflua abstinentia humores corrūpit calido in-
tensior: etiā virtus debilis deficit a resolutione supfluitatū. Er quo
sequit qd cōsolidatio nō pōt debite fieri: igit iste cause sunt tres:
de tamē er eis sunt causa tertia. nā quādo particula debilitat et
superfluitas in illa multiplicat: tunc pbiberet cōsolidatio: ideo
Auicē, vsus est isto nō loquēdi vt nō debilitet virtus et nō cōfili-
det vltus. Cād ptraria ratione dōm qd si abstinentia pfumat cor-
poris bumiditates: pōt tamē per accidēs illas multā multiplicare vt vi-
sum est. Csed tu dices: quod subfiliatio est ista et quare ingroffatio.
Vidēdū qd subfiliatio est p m gradus vel nibil dando vel pisa-
naz vel farinā oidei vel micā panis vel alia cōfiliāta: sed ingroff-
satio erit dare extremitates. igit galline vel hedog fm Jēfuz. Alicui
tamē diata subfili esset pullus: et grossa diata extremitates por-
ci. oportet enim medicū in hoc esse doctum. Cēter opōtet vt non
repleat zc. vt non clamet zc. qd disrūpi possit coctea et erire vltus
et trahi materia ad oculum er hoc neg zc. Cōsiderandū qd
littera que dicit. si autem ingreditur. pōt dupliciter exponi. Uno
modo si ingrediat scilicet post maturationē: qd etiam si post ma-
turationē cōgritudine. i. materie balneet: nō dico moxerit ibi vt
nō debilitet virtus. Alio modo pōt exponi. si ingredit fcs ante ma-
turationem. Balneet enim ante maturationem quādoq cōceditur
ad temperandā acuitatē materię: et ista debet esse quēdā lotio nō
moza in balneo: hoc intellexit Rasis scdo cōmentis cap. i. cum
dicit. nō clamet nec flernat patiens nec intrat balneum nisi mā
existente digesta: et si intrat balneum nō diu morē.

¶ Et intendat in mundificando caput et stomachum
cum euacuatinis trabentibus ad inferiora: et similiter

conferit in eis ventosatio super crus plurimū et floboribomā saphene et assiduatio solationis vētris oibus quatuor diebus et eo quod educit superfluitatē acutam subtilē ex decoctionibus et infusionibus.

Chic ponit curā quāru ad alia itētiōne que est etiatio mae. Quō aut fiat floboribomia et quā supra dictus est in caplo de obthalmia. **C**ōsiderādū aut quē etiare duores acutos est valde pferēs in cura: qz ex b phibet vlcis additio et festinat cura: et iō pceptū frequēter etiare: qz de 4° in 4° diem. In b tñ medicus dicit hēre iudi cū estimatiū sanū: qz forsan oī die possit aliquid etiare: et forsan opz itervallū maius facē. s. de 5° in 5°: vel de 6° vel de 8°. Et decoctionib⁹ et infusionib⁹. s. myrabolanoz vel sumiterre: vel ex infusione aloes. s. vt tibi videat. **J**esum **H**aly bo. c. 50. phidit in hac cōfectione: post qz laudat decoctionem myrabolanoz. **R**. dragaganti partē vna: succi liquiritie partē vna: scamonee afflate partē mediam: fiant pillule et accipiat ex eis pōdus. 3. i. Ego vō minore daret dosim: et essem pceptus in medicina sine scamonea: nisi videtē id gentiā ex multa mā et nō etiabit per leues medicinas.

Et si fuerit hec obthalmia curretur prius cū euacuatione predicta in capitulo suo et cū medicinis et cōiungatur inter sedationē doloris et consolidationē vlcis et eis que sunt sicut colyriū anefestigi et alculci et cerusa et distillatio lactis mulieris in oculo. et si fuerit hic cursus pmisceat ei illud qd bz virtutē phibitiuā.

Chic ponit curā vlcis qd ad itētiōne que est phibitio cursus mēru ad oculū expicans hic in obthalmia: et dicit qz tu debes vti medicinis pgregatib⁹ diuersas virtutes. s. phibitiuā obthalmie et doloris et vti sic phibitiuā cursus et virtutē solidatiuā vlcis. q. d. **A**ut. qz nō debet absolutē de medicine a virtute qua iuuēt in vlcibus seu vulnerib⁹: qz si possit opz hec vulnera curare fm vias pme itētiōnis: iō dicit. **C**ōsolidatiōne vlcis. i. vulneris: vel sumitur hic large p solidatiōne pōi qd et ad p solidatiū iuuat. Et in fine assumat. **E**t si est cursus. s. mae ad oculū pmisceat qd bz virtutē phibitiuā. i. repulsiuā sicut succi fridi: et alia dicta supra caplo de obthalmia. **C**ōsiderādū qz in colyrio qd ponit **A**ut. est ifridatio et repulsiō que sunt pferētia in vlcere: si quis phideret sicut est colyriū anefestigi. i. de amilo. aliculci. i. caphora et cerusa: de qb⁹ plenē diximus supra. **L**ac vō in hoc casu intectū in oculum est valde coueniens: qz est in eo ifridatiō et absterio modica fm **J**esum. **N**otandum qz **J**esum **H**aly cap. 50. secūdi tractatus docet facere colyrium hoc in isto casu. **R**. gūmi arabici dragaganti amidī añ. 3. ij. ceruse. 3. v. opij climie argenti añ. 3. j. coniungant et misceatur cum aqua pluuiali et fiat sief.

Et ad summū canon electionis medicinarum in ipso est quoniam oportet vt eligatur omne qd exccat absqz mordicatione.

Chic ponit curam quāru ad generalem intentionem. i. in curatione vlcis: qz hec est exccatio sine mordicatione ppter multā oculi sensibilitatem. Et hec declarata sunt supra tracta. i. 4. cap.

Et si calor fortis fiat tūc administra colyriū alfedē nigi lenitiuū: et colyriū olibaninū ē valde iuuatiuū: et de colyrijs qd ē iuuatiuū est colyriū scetalicū et conis.

Chic ponit curā quāru ad itētiōne que est accidētū prauoz sedatio large sumēdo accides. maxime aut docet remouere accidētia que phibet vlcis curationē. ista aut accidētia sunt mala cōple. xio partia. et 2° cursus mēru diuersarū. et 3° forditie. et 4° corozio. Quatuor igit facit sicut quatuor sunt hec que docet remouē. ibi 2° (Et si fuerit. i. 3° qz si. i. 4° Et si fuerit.) **C**ōsiderādū est ad itellectū pme partia qz colyriū alfedē nigi est colyriū de lapide emathitis. Duo aut colyria iueniunt in qb⁹ irrat lapis emathitis. **U**nū est magis leue vel lenitiuū sicut illud qd scribit 5° can. sūma scda trac. 2. in pñ. cū dicit. colyriū qd posuit vir 2°. et satis pōt dici et lenitiuū: qz nō asperū medicamē qd notat duo maiora 2°. Aliū est magis sicū et asperū sicut illud cobol. **A**liud mirabile et expertū: et laudat in albedine 2°. et multa alia potes ibi notare. **A**d extigendū igit caliditatē et curationē vlcis est lenitiuū de istis colyrijs. **C**ōsidera igit qz forsan hz in vsu sarcocolle statim nō esset tāta securitas: tñ ipsius virtus multū repimī ab opio et succo mādraz goze. **C**ōlterius phiderandū qz colyria de olibano sunt multarū descriptionū. **A**liud enī qd ponit a **R**ast. 9. Almā. ca. 16. et a **D**esue cap. de vlcis⁹ oculi nō cōferret in extinctione caliditatis: sed in

cōplendo maturatiōne vt sumit ibidē a **R**ast. **M**ulta vō medicamina recipientia ibus ponunt. s. can. loco pal. que in vlcis⁹ cōpeterent in qb⁹ est fortis calor. **C**olyriū vō **J**esum trac. 2. 4. s. cap. Est etiā vtile ad maturādū et mūdificandū qd ibidē lege. **C**ōlterius phiderandū qz duplex ista reperit hic. **U**na que dicit. Si dolor fortis fiat administra 2°. et tūc itētiō **A**ut. est qz si in vlcere pfereratur dolor post alia facta remedia signū est qz nō pōt ptransiri qz si nief mā. **O**pz igit appropinare colyriū maturatiū sicut est colyriū de olibano: et hoc miscere aliqd qd cursus phibeat. **I**nstilabimus igit colyriū de sedenigi: pñū cū colyrio d olibano **R**astis. **A**lia ista dicit. Si calor fortis 2°. **E**tiam appet ei⁹ expō. **S**cretali cū qdā dicit qz est nomē auctoris. **A**ly dicit qz est colyriū de sanguine dracomis. **E**t conis. alr conis exponit. i. de cicuta. **E**go nō iuenio colyria sup bis noibus: sed ponunt in 5° can. colyria in hoc multū vtilia. **E**t succus conus est succarū. i. cicuta laudat in doloribus oculi secundo can. ab **A**uicenna.

Et si fuerit cursus colyrium darmius et emeluydion et si fuerit cursus cum acuitate colyrium in quo ponitur myrra et spica celtica.

Chic docet resistere cursui mae mō magis spālī qz sup: qz descendit ad diuersas mās curretes. **C**olyriū darmi⁹ alr denarmi⁹. i. de spica apud qdā. **A**ly dicit qz est nomē cōponētis. **E**meluydion. i. colyriū cū melle. dicit qdā. **E**go nō iuenio hmoi colyria nisi psumit le a **S**erap. tracta. 7. **S**ed tu recurre ad **D**esue pro colyrijs et ad dicta supra cap. de obthalmia de materia calida. et cap. de obthalmia de materia frigida. vbi habes colyria phibitiua cursus materierum vtrarū. **C**olyrium febiciuū nō iuenit. **S**pica celtica hz de celtica explicet: tamē iardi pōt poni.

Et si in vlcibus fuerit sordes tunc cum syrupo de melle aut cum aqua fenugreci cum aliquozum colyriozum predictozum: aut cum mucilagine seminis lini: aut cum lacte mulieris.

Chic docet remouere sorditiem cum abstergentibus: et si times calorem cum lacte: qz si non times cum aqua mellis. vide infra capitulo de cura febel in fi. ibi expostum ante.

Et si fuerit corozio vebenens necessarius erit ad ministrare darcametilon.

Chic docet remouere corozionis nocumētū darchametilon: dicit qz est nomē illius bois qui cōposui. alibi inueni qz est colyriū factū ex opio et melle. s. can. nō iuenit. **S**i tñ bene phideras. **A**ly sup in cap. de obthalmia in mā coroziosa laudant opius: et iō per hoc colyriū intelligemus colyriū opiatū. **A**lias tñ medicinas habetas cū opio mistas fm itētiōne que tibi occurrit. s. n. cū corozione est fluxus mēru ad partē et pncipiū obthalmie vteris sief albo in quo sit virtus opy dissoluto cum albumine oui vel lacte. **S**i vō nō sit hoc: fied mā indigens maturatiōne miscebis illud cū colyrio de olibano: vel dissolues illud cū aqua fenugreci.

Et qz mūdificatur vlcus tēde ad desiccatiua absqz mordicatione sicut colyriū de olibano: sicut olibanū ipm nefeftigi et cerusa et plābū adustū ablutū et colyriū albū et colyriū albebar pppie: et silt cinis ostraci ablutus cum albumine oui: aut cinis ostraci magni ablutus cū equali mensura sui de sedenigi.

Chic ponit curā vlcis oculi quāru ad itētiōne que est cōsolidatiō et est hoc cōplementū cure vlcis. Et pmo pmitit in hoc itētiōne et canone electionis medicinarū ad hoc enumerans quasdam ex illis. **S**ecō quāruā ponit descriptionē. ibi (Descriptio.) **C**Ad pmi intellectū phiderandū vt supra declaratū fuit medicine cōsolidantes sunt que habēt debitā exiccationē sine mordicatione ne trahāt mām sicut plumbū vltū cortices ostracoz adustoz et sicut thūs et pppie cū cortice vt qdā credunt. ista tamē debēt appropinari facta mūdificatione saniet: et ideo ex ponit. **E**t qz mūdificat vlcus. i. qz est mundū. **I**sta aut medicamina qzqz miscent: vt qz velles colyriū tēperatū in pms qualitatib⁹. s. calida et frigida. qzqz autē exuberant medicine frigide vt sedenigi et cerusa: et hoc qz in parte esset calor. qzqz superat olibanū qz esset caloris defectus. **I**ntētiōne tñ sumpta a cōplexione particule oz colyriū declinare ad frigiditātē cōplexionis: et ideo cōis vsus in p solidatiō et generādo carnē in vlcis⁹ oculi est cū sief de plumbō. **N**efeftigi. i. amilū. **P**lumbū adustum. **M**odum adustionis ponit **S**eruitoz qz adurif faciēdo laminas et ponēdo iter eas puluere sulphuris et ponendo in olla ad ignem: et cū incēdit misceat cum virga ferrea et

Bentilis

tuat facies: q. fumus eius multū nocet. Ablutus. f. cū aqua vt re- moueat ipse sulphuris. vii. z. can. qd. ex eo adustū est iuuatiuū vlcereb' oculi z. pprie cū abluat. Albebar. i. de plūbo. Cū is ostraci fit hoc mō. accipiunt teste pchilioz z. terunt z. ponunt in olla mū- da z. ponit in fornace figuli vna nocte: z. si apparet sicut cinis al- bus bene: z. si nō iterū ponat ibi vel in furno panis quousq. fiat al- bus ablut' ponit cinis in aq. z. agit atq. ea z. pmitat qescere z. aq. ppozic. tu aut pzo oibus istis recurre ad. 28. libru. Azarauy q. dicitur Serutor. Sedenig. i. ematibites.

Descriptio colyryi luberis et est forte. i. x. clime. x. et vij. auf. ceruse ablute. 3. j. amili. opij z. dragagati. oiu. an. auf. ij. terant z. fricent cū aqua pluuiali z. cōficiant cū albumine oui. Aliud eiusdē nominis z. est forte. i. x. clime aduste z. cernse ablute. 3. vij. myrre auf. vi. an. thimonij adusti ablutū auf. j. amili auf. vi. plūbi adusti ablutū z. talk. amboz. an. 3. iij. dragagati. 3. vij. terant cū aqua z. cōficiant cum albumine oui.

Hic ponit descriptionē medicinarū. f. colyrioz. duoz. q. pueniūt solidatiōe vlcere post eoz. mūdificationē. Lubris est nomē cō- pōnēti: albebar. i. de plūbo: sed in b. pmo colyrio nō irat plūbum nisi iquātū irat cerula. Clime qd. sit supra oēm est. Aureus est pō- dus. 3. j. 3. qnq. iueniat q. est minus q. 3. vt fumit ab. Aui. fen. i. 4. cap. de cura hydropis aschitis. Aliud z. est forte. f. in ericando z. solidando: z. ideo vbi queris maiorē ericacionē ad solidandū vteris isto colyrio talk. i. stella terre. z. est sicut gissum zc.

De rupturis corne. Cap. 6^m.

Quandoq. fit a ruptura precedente: z. quan- doq. fit a causa extrinseca sicut percussione aut casu disrumpente.

Superius Aui. determinauit de rupturis corne z. ppius bmo fuit de vlcereb' corne: hic determinat de qdā passione ptingēte in oculo que est ruptura corne. Et p. notificat nobis hāc passiōe quātū ad sui cās z. modos in hoc inuens signa. Scdo ponit curas. ibi. (Lū pseuerat.) / Prima in duas. Pmo notificat nobis hāc pas- siōe mō quodā. Scdo mō alio manifestioi. ibi. (Et pole. qd. est.) / Pma in o. Pmo ponit cās rupture corne. Scdo ponit dispōne que ad illud psequit de illa erequis. ibi. (Et tunc apparet vnea.)

Dub^m p^m Circa primam partem dubitatur. pmo in quo differat ruptu- ra ab vlcere de quo dictum est in capitulo precedenti.

Dub^m 2^m Scdo dubitat: q. Aui. dicit p. capm d. rupturis corne: z. postea dicit qnq. fit a ruptura: qd. q. ruptura fit a ruptura. / Ad p^m dōz q. vlcera de q. oēm est in caplo pcedenti z. ruptura de q. hic dōz differūt in duob' z. cōicit in vno: q. ytrag. passio est solo pnuita- tis corne. Differūt p. q. vlcera est solo pnuitas in aliq. partiū corne p. fūda vel supiciali. Sed ruptura est solo pnuitas totā corneā fm. p. fūdu rumpēs vel maiorē partē: z. ideo ista solo cōti- nuitat que d. ruptura est maioris q. vlcera. Differūt 2^m: q. ruptura sequit exir' vne: sed vlcera est solo pnuitas sine eritu vne. / Ad scdāz. dōm per lfe expositionē. ruptura cor- nee qnq. fit a ruptura. i. ab vlcera facta a causis intrinsecis sicut ab obthalmia z. borbo. possunt eni vlcera de qbus supra di- ctum est tāti augeri q. dicunt rupture: z. qnq. fit a cā extrinseca.

Et tunc apparet vnea.

Hic determinat de dispōne que psequit rupturā: talis aut dispō- est exir' vne. Pmo q. pmitit b. Scdo declarat ei' spēs. ibi. (Et qn.) Tercio ponit qdāz. notabile. ibi. (Et scias.) / Dicit pmo: tunc scz. quando cornea est rupta seu disrumpa apparet vnea.

Dub^m 3^m Dubitat de b. q. diceret q. imo videt q. d. exire humo: albugi- neus cū sit mag' parat' ad exirū q. vnea. / Dōz q. ruptura corne vel est in recto pupille: z. tūc parat' exir' humo: albugineus. vnde Bal. 4^a. de accide. i. z. morbo. z. ca. Si vlnus corne pcanū. i. p. p. fundū efficiat vt humores exterius ereat suspitio cecitas ē pp b. Si p. corne que est an pupillā pfozet vt foramē vsq. iteri' ereat- dat suspitio cecitas erit. Jdē sentit Jesu trac. z. 66. c. Vel talis ru- ptura est mag' lateralis z. sic exir' vnea. z. cā ē: q. ipa adheret cor- nee: pprie tūc exir' q. vlcera est magna. si n. est valde pua pene- tratio nō pōt pelli vnea: s. potius possit residare albugineus hu- mor. z. idē Aui. loquēs de eritu vne dicit q. fit qn. est ruptura. i. ma- gna solo pnuitas in cornea. / Alterius p. siderādū q. in ruptura corne duo p. sideramus. pmo ipsam corne passiōe: z. vt sic sit sermo de ea in tractatibus de passionibus corne sicut Aui. facit. Scdo p. sideram' ibi ipaz. egitudine vne que ē remotio a suo- situ z. figura z. vt sic determinat de ea in ca. de passionib' vne. sic.

Super tertio

facit Azarauus z. gda. alij. Et per b. cessat qd. 3. Aui. possit obijci. Cō si illd. quod de ea apparet est res modica nomi- natur formiculis z. almusaragi z. granatilis: z. illud est fm magnitudinem z. paruitatem.

Hic declarat spēs exir' vne z. h3 pres qtuor sicut sunt quatuor ei' spēs. 2^a. ibi. (Si aut. 3^a. ibi. (Et que est. 4^a. ibi. (Si aut. egrediat.) / Ad intellectū pme p. siderādū q. exir' vne pme spēs differt ab alijs exirib' vne in q. tate: q. est exir' paru: tū in hac puita- te est gdatio: q. si illud qd. appet de vnea est res multū parua vi- det sicut formice nigri: ideo dī formiculis: imo qnq. est longa ru- ptura z. in longū p. minet paru de vnea: z. tunc videt sicut quedam parua formica. Si aut sit res nō sic parua videt sicut caput musce qd. est maius q. caput formice: z. idē dicitur almusaragi. i. muscalis vel vespalis. vñ Azarauus cap. de passionib' vne nominat istuz. exirū caput vespe. Si aut exir' sit paru' tū maior aliquo istoz. dī granatilis: q. in quātitate vnius grani frumētū: hoc est qd. A. vo- luit dicere. Et illud est fm magnitudinē z. paruitatē.

Si autem est augmentatio illa: ita vt appareat in ea granum vne nominatur vnea.

Hic notificat scdā spēm exir' vne. Vbi p. siderādū q. ista spēs scda differt a prima: q. in hac apparet manifeste maior quātitas vne q. in prima specie: z. ideo fortit nomen a mēbro patiēte z. vi- citur vnea. Alij tū dicunt q. dicitur vnea a grano vne.

Et que est maior: nō minatur vesicalis.

Hic notificat tertiam speciem exitus vne z. dicitur vesicalis: q. est maior q. vesica.

Si aut egrediat vnea valde ita vt separet iter pal- pebras z. cooperturā nominat claualis.

Hic notificat qrtā spēs exir' vne. Vbi p. siderādū q. in noiatiōe istaz. spēs iter auctores est aliq. discordia que plus est in noie q. in re. Nā. Halya. 9. theo. c. 13. vult q. spēs exir' vne est illa que p. biter clausione palpebrar: 4^a. spēs apud cū nō est nisi 3^a. spēs antiq. ita q. cornea iam sit p. nuata vel solidata ipsi vne. Cū dicit sic in caplo de acumine. i. e. ritu vne: q. tūc oculus acuit. Ter- tia spēs vt acumē exaltet donec palpebras trāseat z. alijs p. minet- tur. i. qn. equef. cilya. Ait vō 4^a. clau' vocat cū acumē diuturnū est z. solidat sup illd. corne scissura. Et buic ē p. cordat J. esus. Haly trac. z. 50. ca. z. Azarauus pallegato cap. Aui. vñ hic exirū magnū p. biter cooperturā ponit spēm qrtā: s. ista tū manifestioi mō enu- merat has spēs z. p. cordat cū p. dicit auctozib'. p. possit tū Aui. hic p. cordari cū eis z. cū seipso ista diuidēdo sic. 2^a. p. pōt p. mā spēm. Scdo scdāz. ibi. (Si aut.) Tercio tertiā. ibi. (Et q. est maior.) Quar- to qrtā. ibi. (Et q. albificat.) Et fm hāc diuisione vesicalis z. claua- lis sunt vna spēs: s. dicit qn. fm mag' z. min': vt fumit in ista: ambe tū reponunt in 3^a. spē. vñ Aui. ista dīc. Et 3^a. dī vesicalis z. claualis. S3 qn. Aui. dīc. Et qn. ibi enumerat qrtā spēs in q. vnea que exiruit est solidata corne. vñ appet cornea alba z. dealbat vnea ex lōgo tēpore: z. idē dicit ista. Quarta est q. ista fit ex gūe vesicalis. Cū tū est chronica pūcta cū eo zc. Scdo p. siderādū q. 2^a. ista repit- bic. Vna q. dīc. sepet iter palpebras z. cooperturā. i. fac q. palpebrē nō pōt oculū coopire: imo illa eminentia stat iter eas: z. idē dī q. separet iter palpebras. Alia ista dicit appet iter palpebras. z. p3.

Et quando albificatur vnea non est ei sanitas.

Hic ponit quedā notabilia. Et p. vñus. Scdo aliud. ibi. (Et scias.) / Ad pmi intellectū notādū q. ista ista pōt referri ad fmone statūz. dcm: z. pōt referri ad totū qd. oēm est de spēsbus exir' vne. Sigdē referat ad id qd. statim p. cessit est fmone talis q. in eritu clauali qn. albificat vnea nō est ei' sanitas. i. nō pōt sanari: q. significat vne corruption: z. ex hoc monstrat q. si vnea nō sit corrupta z. possit in- reponi sperat sanitas: hoc tū nunquāz vidit in vno vidi in tali erit- tu cecitate incurabilē. Si aut referat ad oēm spēm exitus vne: z. est sensus talis q. in quacūq. spēs exir' si illud qd. de vnea apparet vel erit est coloris albi nō est spēs q. liberet istum: z. bmo cā a. affi- gnat duplex. Vna q. vnea de se est coloris nigri vel celestini: cum- igit dealbat figiat q. est facta multa alteratio vt nō sit pueniens pars oculi. Scdam cām ponit gda q. significat: q. crystallina ap- propinquauit corne: vñ color vne appet alb'. Istā tū cām deal- bationis vne siquis veller possit facilliter reprobare: sed nō curo. Dubitat pp qd. vnea fit nigra stans ad aere albificat. / Dōm q. cā est duplex. Vna gūalis: q. remouet ad p. p. per alterationē: sed p. nigri est albi. Scda cā spālis est: q. aer resolut humidus qd. est in superficie: vnde subintrās illustrat cā z. facit ap. parere albā.

Et scias q. cum cornea rumpitur in longitudine nō videtur albedo: sed videtur scissura z. est quasi specu-

Bentilis

ze vne etiam vesica est: et quandoq; verificat per cōsiderationem in re eius. Si videt circundās in radice eius res alba sicut limbus: et illud qdē nō est nisi extremitas rupturæ corneæ et albificat fm solidationē.

Chic ponit alia subdiuisiones. Vel possemus dicē q; hic declarat magis in spālī pmissas subdiuisiones. Erat aut subdiuissio pmissa hec q; eminentia pp fracturā in oib; corticib; corneæ: aut est cū aptide et exitu qñ totius vucæ aut prius: et fm b eñt vucæ spēs exitus vucæ. Vult igit magis particulariter declarare modos exitus vucæ: tūc hz pres qtuor: sic qtuor sunt tales spēs siue modi. 1. ibi (Et 2. 3. 4. ibi (Et 3. 4. ibi (Et 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

CEt scda est illa quā pāximus et nominauim? vucā.

Chic declarat secundam speciem: et patet.

CEt tertia est maior: illa et prohibet cooperturam: et dicitur vesicalis et clauialis.

Cpostea tertia.

CEt quarta est quasi ipsa sit ex genere vesicalis: verū tamē est chronica coniuncta cū eo qd egredit ex cornea procedens ab ipso et dicitur orbicularis: et est similis armille fusi coniuncte cum fuso.

CConsiderādū q; h; Aul. supra quartā spēm nominauerit clauale: tñ hic spēm tertiā nominat et clauale: q; similis capiti clau. i. bulle rotunde. Et differt a quarta spē per antiquitatē: q; quarta spēs est vesicalis vel clauialis supple verū est chronica. Et q; appet q; d; orbicularis. i. rotunda. i. cū magnitudine: et h; iō fit q; cū magna pā sit extra de vucā vel qñ tota rotunda extra: et iō est sicut vna vesica vel caput bulle. Similr et armille fusi: q; sic armilla. i. fusarolū ibi bit fusi: ita hic cornea ibi bit. i. pstrigat laterat vucā: et illa circulariter pminet extra. Vel d; ex alio: q; sicut fusarolum dicit qd rotunda fuso appositū et adherēs: ita videt q; illd de vucā sit corneæ appositū: ppeie similat armille que nō penetrat a fuso: sed apponit fusi foraminē: et iō Aul. dicit pucte cū fuso. **C**Considerādū q; iste modus declarādū spēs exitus vucæ est manifestior: q; iste q; agis in pñ capituli. Et h; p q; ordinatiz d; pma spēs et scda et ter-

Super tertio

tia et quarta explicādo superius enī nō dicebat. hec est pma spēs. hec est scda et. Scdo q; exitus vucæ ppeie fit cū cornea totalr in oī cortice disrumpit. **C**hic autem Aul. pmissa diuisione q; cornea disrumpit tota vel quātū ad cortices: dixit q; si tota disrumpitur sunt quatuor species exitus vucæ.

CDubitat vtz exit? vucæ sunt quatuor spēs vel plurius vel paucior. **C**Videtur q; plurius: q; sicut tertia spēs et quarta videntur differre tēpore: ita pma spēs noua erit vnus spēs et antiq; alterius spēs: et sic de scda spēs: et sic erit sex spēs. Ampli? q; pauciores: q; magis et minus nō diuersificat spēm: s; isti exiti dñt fm magis et minus: vt sup inuit Aul. Ampli? morbi antiquus et nouus sunt eiusdē spēs: vt teriana vnus rei et vnus mēse: s; tertia et quarta spēs dñt vt morbus nouus et antiquus. **C**In huius sunt oēs famosi auctores q; quatuor spēs ponūt. **C**Adm q; isti quatuor exiti? vucæ nō sunt ppeie spēs: sed sunt qdā modi: vt notū est. distinguunt aut modi isti duplr. i. gñali distōne: et sic pñt fieri duo modi vel tres. duo qdē: qd vel exit vucæ qñ totalr vel exit p; vt sup dñt fuit de itentione Aul. Tres autē sunt modi diuidēdo fm magis et minus: vt dicit q; exitus vucæ qdā est magnus qdā est paruus et qdā mediocrius: quādmo dū soar ponit tres spēs tract. 3. l. lib. 16. cap. Distinguit scdo distinctione spālī: et sic sunt quatuor modi: q; quatuor diuersitates notabiles inspicunt in talib; exitib; sic auctores testant et experientia declarat. **C**Ad pma dñm q; h; pma et scda spēs possint distingui in nouā et antiqā: sicut tertia: tñ hoc nō fit pp duo. **C**primo q; non sic euenit. pma enī spēs curat et forsan scda. sed tertia nō est creddū q; curet: et iō semp trāsit in quartā. Scdo q; nō est sic manifestā diuersitas sicut esset iter tertiā et quartā. **C**Ad 2^m dñm q; nō sunt vere spēs: et codē mō ad quartā. Vel aliter q; et quarta spēs et tertia habet diuersitatē in quantitate: q; quarta spēs est maior: etiā in forma: q; quarta spēs est orbicularior q; tertia. **C**hec autē sine actuali experientia male docere possint.

CDe cura.

Cap. 7^m.

CAm pseruat in via gnōis eius: cura est cura vlcerū et bothor fm q; diximus.

CSuperius Aul. dēterminauit de causis rupturæ corneæ et spēs ei? que maxime manifestant per modos exiti? vucæ et acutionis oculi: hic dēterminat de cura. Et pñt curas ei? qñ est in pñ. Scdo qñ est in pñ. **C**hic aut vlcerat. **C**Tertio qñ ruptura iam est et appet exit? vucæ siue eminentia. ibi (Cū aut sit ruptura. **C**Ad pma evidentiā sciendū q; ruptura corneæ tūc est in pñ: qñ in ea sit pustula mala de mā calida acuta ad quā statim sequuntur accidētia praua. i. dolor fortissim; pulsatio rubedo ex multa attractione mēris: et statim talis mā sui acuitate incipit aliquā vlcationē in cornea facē que vlcatione si pcedat pducit ad dilationē corneæ et exitū vucæ. **C**Ad aut h; pñ rupturæ duob; modis in gñe curari: vt sumis a Rast. 9. Alimā foris cap. 16. de vlcerib; oculi. **C**primo cū reb; phibētib; vel curātib; absq; hoc q; mā in sanie puertat. Scdo cū reb; sanātib; illā mām. **C**primo igit Aul. ponit curam pma. Scdo ponit scda. ibi (Et d; pseruat. **C**In pñcio. **C**primo in duas. **C**primo pñmittit qualis debet esse cura rupturæ inchoantis. Scdo declarat. ibi (Ad idigent. **C**Dicit primo q; dum pseruat. i. ruptura in via generationis eius. i. in pñcio: vel eius cura est cura vlcerū vel bothor. i. vlcerū bothoraliū fm q; diximus scilicet in capitulo de exitibus oculi et exitibus corneæ.

CCirca quā partē considerādū q; ruptura corneæ cū exitu vucæ h; tria pñcipia successiue et per ordinē se habētia. Unum est pñcipiū qd est ipsamet ruptura corneæ parua ad quā sequit exit? for- micalis: et ideo si pcedat augmētando: q; maior fiat disrumpit fiat exitus dictus vucā: et si adhuc maior fiet exit? vesicalis et clauialis: vt superius declarātū est. Et curā hui? pñcipiū rupturæ corneæ. **C**A. ponit ibi formicalis vō. Aliud est pñcipiū corneæ qd nō est pars rupturæ cū exitu: sed valde illi ppinquā: et tale pñcipiū est vlcatione manifesta in cornea cū qua nō exit vucā aliquo exitu: nec formicalis nec vucalis nec vesicalis. Sed si illud pñcipiū. i. illa vlcatione manifesta parū plus crescat statim erit vucā: et de tali pñcipiū rupturæ corneæ Aul. loquet ibi. cū autē vlcatur. et ibi ponit curas. Aliud pñcipiū rupturæ est adhuc magis remotū a ruptura cū exitu vucæ et est pñcipia malariū mērum acuturū in cornea facientiz pustulas paruas que mām nō absoluunt a quadā vlcatione quā faciunt in cornea: s; nō sit manifesta vlcatione: sicut illa de qua statim dictū est: tamē si talis vlcatione pcedat et fiat maior perueniet ad illam et erit illa perueniet ad rupturam cū exitu vucæ: et q; istud pñcipiū rupturæ est remotius inter omnia tria pñcipia: ideo dicit dum pseruat rupturā in via generationis. i. in via ad generationē. Sunt igit ista tria pñcipia rupturæ cū exitu sic per ordinē se habētia. Quia pmo est pñcipiū qd dicitur via generationis. Scdo est pñcipiū qd est vlcatione manifesta: et tūc ruptura magis

appropinquat et de tali principio loquitur ibi cum autem vicerat. Ter-
tio est pñ qd dicitur fornicalis. Considerandum est qd ista que dicitur
vicerat et borbore: potest dupliciter exponi. Uno modo ut dicitur et l. vicerat bo-
thoraliu. Alio modo potest exponi. pp qd sciendum qd ma que ad cornu
fluit vel vicerat corrodendo sine vera apatione: vel vicerat qd facit
veru apostema paruu caliduu qd dicitur borbore: quocirca viceratio i-
cipiat in cornu et veru dicere qd ruptura tunc huius viam sue gnosis.
Quantu ad viceratione cornu facta a ma absq vera vel mani-
festa apatione dicitur. est cura viceru. Sed quantu ad vicerationes
facta cu borbore vel qd potest fieri ex borbore dicitur et borbore.

Dub. pñ Sed circa dicta dubitat pñ: utrum erit? vicer fornicalis pos-
sit fieri non precedentibus principijs dictis.

Dub. 2ª Sed dubitatio est: utrum vna spes erit? vicer ut vesicalis et clau-
lis possit fieri non precedente fornicali. Ad pñ dubitatione dñm
qd ruptura cornu cu exitu vicer vel sunt a ca extrinseca vel sunt
a ca intrinseca. Si qd fiat a ca extrinseca vt incisione cu cultello.
est dñm qd potest fieri erit? vicer absq b qd pcedat alia viceratio oc-
culte vel manifesta. Dico absq b qd pcedat pcessu repositis a medi-
co signabilis: vt notu est. Si aut fiat ruptura cornu cu exitu vicer
a ca intrinseca: tunc pcedit ista duo principia. f. viceratio parua: et v-
iceratio manifestior. Na mae humores fluentes ad oculu pmo pa-
ru vicerat: postea auget viceratio: postea fit disrumpio et erit? vt
notu est. Ad scdm dubitatione eodem modo dñm qd erit? vicer vel
fit a ca exteriori vt cultello: et fit potest fieri erit? vialis vel vesicalis
absq hoc qd pcedat fornicalis. Vel talis erit? fit a ca intrinseca hu-
morali: et tunc vltimuu pcedit exitus fornicalis: qd ma corrosiua
vel viceratio pus facit parua ruptura qd magna. Dico aut. vlti-
mum: qd possit aliq ma saniosa in multa qritate colligi in cornu
et subito facere magna corruptione: unde fiet statim exitus vica-
lis vel vesicalis no pcedente exitu fornicali.

Ad indigent mundificatione corporis qualiscunqz
sit egritudo euacuando per slobotomiam et solutio-
nem: et post euacuationem administratur balneum ex
aqua dulci: et proprie quando est in complexionem acui-
tas ppter qd moietur in aere balnei nisi parit: et neqz
etiam multiplicet sumersione capitis sui in aqua fon-
tis siue sit calida siue sit frigida: et neqz administretur
olea super caput. Quidam enim illorum mittunt mate-
riam ad oculum propter resolutione materiei innete
in cerebro et attrahunt qd non est in ipso: et expriment
ipsum propter inspissationem pororum resolutionis.
Cum ergo non inuenit vacuu currit ad extremitates
cerebri. Et opz qd vt cipi sint boni cbimi teperati fri-
gidi humidi et reliqui corporis similiter.

Hic Aui. declarat ista cura. Ad cui? intellectus pñ: itatio
in curatione huius principij rupture est sex res. Prima estatio mae.
Scda distractio vel diuersio ei ab oculo. Tertia rectificatio qli-
tatis mae i toto et traspiratio. Quarta adectio mae i oculo:
et repulso ei si est possit. Quinta itatio in vicer ichoate. Sexta re-
ctificatio regimij. Pñ itatio coeplef euando mam cu stomia et
pharmacia. qli scilicet qd sit egritudo. f. siue sit a ca extrinseca siue intri-
seca. Vel qualiscunq. f. siue sit viceratio borborealis siue no borbore.
De q aut vena et ex q pte fit sieda et que pcedat: an stomia an phar-
macia superius pfecte declaratu est ex scia Aui. vniuersaliu pñci-
pioz. f. pñm libru. et pñ fen huius tertij cap. de canonibz vniuersalibz
curationis egritudinu cerebri: et pfecte dixim? supra ca. de obthal-
mia. Et is Aui. hic no resumpit. Pharmacia aut que istis oas est
que purgat acutos humores et eos teperat: sic aq fructuu et hiera
et iussio myrabolanoy: vt inuit? pñaly. s. pract. cap. 41. de cura vl-
ceru oculi. f. sup declarate sunt tales medicine cap. de cura obthal-
mie. Pñ scda. f. diuersio mae coeplef cu euonibz dictis et cu balneo.
Tertia itatio. f. rectificatio qliat mae i toto corpe et traspi-
ratio et fit per balneu. Hoc aut balneus Aui. regulat quos modis.
Pñ cui ostendit tps sui vsus: cu dicit. post editione administret bal-
neu: qd itate multa repletionem eet ca agitationis et fluxu mae i ad
partie particula. Scdo ostendit ex q aq fiat: cum dicit ex aq dulci.
Na balnei ex hac aq traspirat corpus educendo fumosas supflua
tes et teperat ariditate vel acuitatem corporis et humoy: vt colligif
io. ca. 10. et 11. tera. ca. 9. Tercio ostendit in q dispone corporis proprie
pfer cu dicit. pñ qñ est in coeplexione acuitas et caliditas acuta.
f. in corporibz cholericis vel habetibz adustus humores. istis
enim vehemeter pfer balneu: qd traspirat acutos vapores et acui-

tate teperat. B aut est vehemeter vtile in cura vicerationu oculis
qd humores p eo acuitate marie sunt ca vicer: vt sup. f. exiture
oculi. f. vicerole generant ab humouibus acutis adustis. Quarto
tagit modu vsus balnei. f. qñ ad pres balnei: et qñ ad pres corpo-
ris: cu dicit. pter qd moret et. Pñ qd qñ ad pres balnei: qd pa-
tens cu plus morari in aq balnei et no in aere. Rñ est: qd balneu per
sui aqua plus humectat et remittit acuitate humoy. Balneu eni
in aq sui humectat et aer calefacit: vt Aui. pñ lib. seu. z. illo cap. qd
ornate loquitur. Scdo tagit modu vsus qñ ad pres corporis: qd no
pcedit iponi sup caput siue aq sit calida siue frigida. Et rñ est: qd aq
fontis. f. sine balnei. si est calida trahit mas ad caput. si aut est fri-
gida pmit mas ad oculos. Et pp hac ca Aui. phibet apponi olea
sup caput. Na talia olea vel sunt calida sicut camomillinu et anbe-
tini: vel sunt frigida vt rosatu et violatu et nenufarinu. Sigde olea
capiti appropinquata eunt calida ista nocet dupli. pñ qd eliquan-
do facit fluere mas ad oculu in quo est debilitas et aptitudo rece-
ptionis pp vehemetiū passionis. Scdo qd attrahit ad cerebri
mas que no sunt in eo: imo ab alijs pibz attrahit: et b est qd Aui.
dicit. qd eni illoy. f. oleoy vt olea calida mittit mam ad oculum
pp resolutione. f. eliquone mae iuere in cerebro: et attrahit qd non
est in ipso. Si aut ista olea sunt frigida ipsa nocet capiti appropin-
quata: qd exprimit cerebri et i spissando oppilat poros capitis a quibz
fit mae i resolo. Xñeb? igit retetis et poris oppilatis: qd mae no
inuenit vias vacuas qd recipiant fluunt ad extremitates cere-
bri: et qd oculi sunt in extremitate cerebri: et mo pp passiones sunt
apti ad recipiendu mas: io illuc fluunt: et b est qd dicit. et sup. qd illo-
ru oleoy vt olea frigida. exprimit ipm. f. cerebri. vel ipfam. f. mas pp
i spissatione et. Tota tri ista lra potest referri ad olea calida. De frigi-
dis eni no est dubiu qd exprimit mas: f. olea calida exprimit: qd tra-
huit mas ad cerebri: qd oppilat vias per vinctositate que oppi-
late no pnt recipere mas que trahunt qre currut ad extremitates.
Quinto tagit qritate qua dicitur aq balnei: qd dicitur calida vel fri-
gida. per frida aut possimus intelligere minus calidaz. et eni esse
aqua magi vel minus calida fm diuersitate corpe et fm diuersi-
tate corpe et pfectudinis: vt si corpe patiens heat humores mul-
tum acutos et sit estas et pfectudo balneadi in aq parii calida tunc
potest aq cu quz lauaf parii calefieri et sic picef aq frigida. Et possem?
intelligere aqua fore frigida: vt si hñ eet icelus sine febre et satis carno-
sus et tps calidu posset in aq frigida lauari. Quarta itatio est ade-
quatio mae i oculo et repulso: et istud dedit intelligere Aui. ex
cap. de erituz et de obthalmia: et hoc fit ponendo in oculu siet albus
dissolutu cu lacte mulieris: vt ponit? Rasis. 9. Almasozis cap. de vl-
ceribz oculi cap. 16. vnde pñaly. s. pract. cap. de viceribus oculi
ca. 41. colyriu instilla albu sine opio cu mulieris lacte cui filia est.
Posset etia dissolui cu albumine oui: vt Adue ponit in hoc ca.
Quinta itatio que est ad viceratione cornu inchoantem hñ sit
satis occulta coeplef tñ cum medicinis ericcatuis: et hoc facit siet
albu. vnde pñaly. post verba pñcta subdit. cu colyriu albu ex
desiccantibz et refrigerantibz sine punctione coeplef sit: lac autem
refrigeret lenificet et declinet. Et hac intentione Aui. dedit intelligi
ex his que dixit in cap. de cura erituz. Si quis eni pñderet ista
cura que hic ponit est illa que posita est ibidem. Et possemus dicere
qd Aui. tagit cura ista quatuor ad hanc intentione qñ dicit post: et cu-
ref cura vicerum. Sexta itatio que est regimij rectificatio
coeplef cibado infirmum cibis habetibz tres additiones. Prima qd
sunt boni cbimi. i. nutrimenti boni. Scda qd sunt teperati. f. in quati-
tate: vel teperati. i. puenietis qritatis. f. fride et humide. Tertia co-
ditio est qd sunt fridi et humidi: et hoc vt opponant acuitati humo-
rum currentiu ad oculos: et qd remittit caliditate et acuitate humo-
rum est valde vtile in cura harum vicerationum ichoatuz in ocu-
lo: ideo bonus est qd totu corpe disponat et alteret versus frigidita-
te et humiditate: et hoc est qd dicit. Et reliquum corpe similiter.
Istud aut totum fit cauendo a carnibz et vino: et pprie vino dulci:
vt Rasis pñlegato cap. Et da sibi lactucas vel porulacas et mala
granata et vinum granatoz et iulep. f. cu multa aqua: et aqua oidei
et coñsimilia: vt sumis a pñctis auctozibz. Et etia qd aer qui inspi-
ratur ab eo sit frigidus: balneus eni facit hoc. Na hñ aqua calida ca-
lesciat pmo occurrus: postea tamen mfrigidat: vt Aui. c. 1. cañ. fen
z illo cap. Quidam ornate loquuntur.

Sed circa pñcta dubitat. pñm verus qui balneat in pñ vlcera-
tionis que est via in exitu vicer debeat sumergere caput in aq. Ut
des qd sit: talis balneatio fit ad teperada acuitate mae facietis
pulsula vicerofaz: sed isto maxime idiget ma que est in capite: cu
sit ppinquius oculo qd sit ma que est in toto corpore. Pñ pñm
est Aui. f. dñm qd no est tutu sumergere caput in balnei aq. Quia
si aqua sit calida eliquat mas versus oculu: si sit frigida exprimit.
Alia ca est: qd facit retentiones anbelitus ex qua replet et exten-
duntur vene circa caput. Tertia ca est: qd medicine que oculo oc-

Dub. 3^a

Gentilis

currunt in hac passione cum hoc quod equat acuitate mae debent esse exiccatue pferetes viceri vt dicef. Aqua aut sui humiditate sola in h nocet. Sed tu dices: si iste ifirm? no sumergit caput in aq stabit in aere calido: tunc magis nocebit. / Dd3 q iudicio meo isti ifirmo d3 parari tina aque coopta: r ex teneat caput: talr q non occurrat vapores r aer calidus ad caput. / Notadu tñ q forfan no eet mali q paties bene clausis oculis sumergeret caput in aq r parii stare: r paucis vicib? vel duab? vel trib? qz ex b aliquatr reperef acuitas humoz i capite. Nec timem? dissolutione mæru pp duas cas. Prima qz no multu ipzimeret calore si sit calida nec frigus si sit frida pp paucā moraz. Scdo qz iā pſupponit q corp? sit eūatū: r iō Aui. no ex toto phibuit ſummeſſione: ſ3 multitudi nem ſummeſſionis: cu3 dicit: r neq multiplicet ſummeſſionem. Et quibus contraria ſoluntur.

Dub? 4. Scdo dubitat vtz medicame repcuſſu q3 apporrimaf in pñ? itaz puſtularū vlceroſarū ſit eiufde virtutis cū eo q3 apporrimaf in pñ? obthalmie: vt. v. g. ſit illud idē ſieſ albu q3 ſuperi? dirim? in pñ? obthalmie. / Et vñ q ſic er itētiōe Raſis. 9. Almafiois palle gato cap. vbi absolute pſcipit ſieſ albu i ponēdu3 nec ponit aliā de ſcriptionē ſieſ albi in ca. curationis vlceru oculi. Itē ex mēte Aui. g itētiōe repcuſſionis que cōperit in h pñ? tacuit: qz expreſſerit ſup vñ oclū eſt. Ampli? in pñ? obthalmie ponunt ſieſ repcuſſiua: vel alie medicine fortes vel debiles opiate vt ſup declaratu fuit. Sed iſte pñt repellē mæ ſtoz botho: vlceroſoz vel puſtularaz: iſt ille medicine r illa ſieſ maxime pueniūt. / Oppoſitū ſumitur ex balyab. 5. pac. ca. 41. qui pñtū colyriū pſicit in hac paſſione. / Ddm ad h q colyria que inſtillant in oculū in pñ? harū puſtularū vel botho vlceroſoz dñt ab alijs que inſtillantur in pñ? ob thalmie calide: r pueniūt cū illis. / Primo qdē pueniūt in cōi inten tione que eſt remiſſio acuitatis mæ r repulſio r actualis lenifica tio r ſedatio doloris: r iō cōcāt in albumine oui vel lacte r ceruſa r gūma arabica r anilo r qñq opio. Sed dñt q ſieſ albu qd iſt il laſ in pñ? boz botho: habetū aliq vlceraſione d3 hēre in ſe vir tute plus ericatuā ex hac vlceraſione. Ulcera enī idigēt erica tione: vt ibidē balyab. ēr cōplexio corneæ hoc indicat que forſan eſt ſicior q cōplexio punctione q3 ſignat maior durities. Dñt ēr ſcdo qz in hmoi botho: magis cogimur vti opiatz pp vehemētiāz doloris: qñs ēr opiatz regulariter nō vtamur vt ſupra perfecte declaratu fuit: r q ſieſ qd puenit hic d3 eſſe ſiccus q illud qd pue nit in obthalmia calida pura abſq vlcere: iō ſieſ balyab. eſt valde vtile: qd. 3. climie argenti aduſte r lore: eris aduſti cuiuscu3. 3. y. caque. i. achacie. gūme arabice cuiuscu3. 3. i. y. ceruſe. 3. i. terre oia r diſtēpera cū albumine oui: r cū opus fuerit vtere liquefacto cus lacte puelle r bombycē ibiditū b colyrio ſuppone. Et iō ſoar tra. 9. is. ca. collaudat ſieſ roſarū: nō tñ credo q illd qd ipſe ibi deſcri bit pueniat in pñ? Et iō Aui. ſupius cap. de exturſis oculi dicebat q ſi fuerit obthalmia curef rē. r piungaf iter ſedationē doloris r ſedationē vlceris. q. d. ſi fuerit obthalmia nō ſufficiūt medicie ad obthalmiā ſolā: ſed debēt iungi medicine ſicce: r iō in ſūma loquē do ſubiunxit. Et ad ſūmū canon electionis medicinarū in ipſo eſt: qñ opz vt eligaf oē qd ericcat abſq modicatione. Et b voluit in pñ? hui? cure: cū dicit. Lura eſt cura vlceru r botho. / Cōſidera dum tñ pp dictiones tollēdas qz in pñ? harū puſtularū r vlcera tionū: vel vlceraſio eſt puiſſima valde: vñ pſidis q ericcatio ceru ſe ſufficiat: r ſic ſufficiat ſieſ albu cōe cui? deſcriptionē ſup poſuit: r ſic ſuit ptenus Raſis ſieſ albo: qd dixerat in cap. de obthalmia: i3 illud ſit ſiccū pp ſarcocollā r opuz: r iō in b caſu videt mibi vtile ſieſ Jeſus qd ſup in pcedēti cap. ſcripſi ſup illo cap. r ſi fuerit hec obthalmia. Uel vlceraſio eſt manifeſti3 qñs ſit in pñ? qd d3 via gnōis: r vt ſic pſert ſieſ balya. vbi eſt fortior ericcatio q in ſieſ albis frigidis ad obthalmiam propter climiam r es vſtū. Et qui bus contraria ceſſant ſi intellexiſti pmiſſa.

Dub? 5. Tercio dubitat vtz in pñ? vlceraſionis corneæ abſq exitu vuez a cā extrinſeca facie r vlceraſionis facie a cā intrinſeca. ſ. hūozib? acutis fluētib? ad oculū debeam? vti eſde3 medicinis. / Et videt q ſic: qz Aui. nō diſtinguit eas bñe in pcedēti ca. / Probat rōne: qz vtriuſqz cōis itētiō eſt ſedatio doloris: r phibitio mæi r vlcera r ſolidatio: ſed vñ r idē medicame. v. g. ſieſ albu oia iſta facit: vt ſup appetigif vtrioqz puenit. vide Aſarautū cap. de aſanac. / In pñū ſumit a Gilberto cap. de vlcereb? oculi. q in vlcereb? fa ctis a cā extrinſeca nō pcedit lac mulieris poni in oculū r pceſſus eſt ſup in vlcereb? factis. / mā. / Ddm q qd querit de medicina localib? nō enī dubitat q vtrioqz puenit eūatio per ſtōmiaz vel phar maciā ſm diuerſitate diſponū corporis. De medicinis vñ ap ponēdis ſup oculo iuenio quādā diſcordiā iter cōiter operātes r famoſos auctores. Nā cōiter opantes accipiūt albumē oui: r poſt cōquaſſationē vel ſine cōquaſſatione i ponūt pecias ſue cortuz: r po ſonūt ſup oculo talr qz attritū cōmcam vulneratam: r dimitunt

Super tertio

ſic. 15. dieb? qd valde pauciozib? Alij vñ operātes accipiūt aquā ro. paucā r pmiſcēt pñcto albumini: r eodē mō oculo applicant. Quidā vñ bonus operator dixit mibi q ipſe accipit germina que reperiunt in ovo ex gallina calcata r accipit ex eis. 12. r terit taſr q fiat vnguētū r ponit ſup oculo: r dicit q eſt mirabile: r inuenit in quodā libello parue auctoritatis. Sed famoſi auctores vident inuere qz in pñ? vulnerū vel vlceru corneæ a quacūqz cā ſiant iten damus cū medicinis in qd? cū virtute phibitionis r ſedationis ſit vitz? incarnationis vlceris. vñ Aui. in pcedēti cap. nō diſtingit curā iſtoz vulnerū. Et Deſue de cura vulnerū r vlceru oculi dicebat. Tercia rem. ſ. adminiſtrationē medicaminis circa vultus cōplet adminiſtrationes medicaminū facientū naſi carnē in vlcereb? r ēr ſolidatiū vlcera: ſicut ſieſ albu in pñ? cū lacte mulieris r albu mine oui. Ecce q Deſue in pñ? vulnerū vel vlceru: nō diſtinguit do ſue ſit ex pcuſſione vel er mā docet applicare aliud q albumē oui. / Ad itellectū iſtū dico: qz vlceraſio oculi inchoans a cā exteriori r a cā interiori pueniūt in plurib? reb? in pñ? cure r diffe rūt. / Pñio qdē pueniūt qz in vtrioqz vulture eſt itētiō ſedare dolor rem repellere vel phibere mām r ſolidare ne pcedat vultus r ne ſanici fiat gnō. Nam vt dicit Deſue pſeallegato cap. ſantes in hac paſſione eſt ſuſpecta: r pp diſtinctiones eſt pueniēs albumē oui in pñ? vtriuſqz. Diſtērit aut in duob? . / Pñio qdē qz in vlcere a cā exteriori eſt vehemēti3 dolor vtriuſqz q ſi fiat a cā exteriori icidēre: r b pp malitiā r motū mæi: ex qbus ſolo pmiſſiſſis eſt in fieri. Sed ſolo pmiſſa cūtello qñt eſt reſpectu cā extrinſece poſt ei? icidētiōe eſt in facto eſſe r vt ſic minus doloroſa ex pte hui? vt pōr in gñali colligi. 4. de accidēt r morbo. ca. 6. r in libello de ma litia cōplexionis diuerſe cap. 4. Diſtērit r qz eſt maior exceſſus qñtatis. ſ. calozis in vlcereb? a mā cholericā aduſta qz in vlcereb? a cā extrinſeca: q opz q medicame locale qd ponit ſup oculo q inci pit vlceraſi a mā acuta r aduſta hēat aliqd plus de ifridatione r aliqd plus de ſedatione doloris: qñs in pñ? itēdam? in ſedatione doloris nō per alias medicinas qz per ifridātes r lenificātes r ap planantes ſicut albumen oui r ſieſ albu: r ſimilia. / His pmiſſis dico iuxta id qd mibi videt: cōplexio oculi a cā exteriori eſt in corpoibus valde humidis r teneris maxime ex erate vt corpoia pueroz r puerū. Uel eſt in corpoib? ſiccis r iam pſecā vel ſene ſcentib? . Sigd talis vlceraſio ſit in corpoib? humidis vt pueris credo q ſufficiat ſolū albumē oui: qz oēs pñctas itēctiones aggre gat: ſedationē doloris lenificationē r repulſionē mæ vel phibi tionē per aliq ifridatē quā b ēr icarnat. Nā in tali erate pauca ſufficiat ericatio ad icarnatū: ſed in albumine oui poſſum dicere qz eſt ericatio aliq. vñ Serap. cap. de ouis. ponit hic pñonē. Lō plexio oui eſt fridior: parū qz corp? rēperatū: ipm nāqz ifrigidat i frigidatione rēperata r defecat defecatione ſine modicatione. Et qz nō diſtinguit de partib? oui: ſed dicit de toto oui: poſſumus dicere qz etiā in albumine eſt talis vitz? r iō deſal. in de ſimplici medicina cap. 24. de ouis. vñ eſt albumen oui nō ſolū in oca lis: ſed in oib? alijs quotquot ſuauiſſimā idigēt medicinarū vlcera. r poſt pñctā ſal. ponit qz ipm albumē oui ſolū hui? ouz cu3 corne apponant in cōbuſtionibus ignis eſt vtile. r ſubdī cām. et enī ifridat moderate ſiccitaz ſuauiet. / Sed pñra pñctā arguit q albumē oui pñſ humide cōplexionis ab Aui. 3. cañ. r Albuma ſar cap. de albumine oui. / Ddm q albumē oui actualr eſt humi dū humiditate fluida leni: vñ lenificat r applanat: tñ vtriuſqz aliq paucā vñ hēre ericcationē: vt pñſſi auctores teſtant. / Si autē talis vlceraſio ſit in corpoib? ſicciorib? cu3 iſta corpoia egeāt ſic cis medicinis in qbus ſit manifeſta ſiccitas: dico q talia vulnera oculoz facta a cā extrinſeca nō debēt curari in pñ? cū ſolo albumi ne oui ſicut cōiter operātes faciūt. / Hoc pñio pñm per rōnes. Se cundo per auctoritates pñſumptas r per alias que ponent. / Hoc declaro per rōnes. Nā quotiēs medicus pōt curare vulnera r p pñe ſuſpecta ad ſaniet per viā incarnationis d3 illud facē: ſed ſtāte vulnerē in oculo ſi cū albumine oui ponas medicinas magis ſiccās tūc curaf vultus ſimplici incarnatione: qd nō pñ facere ſolū albu men oui: qz eſt pauce ericcationis: iſt opz alia medicamia appo nere cū albumine oui: timo apud quodā ſine albumine vt videtū tur. Scda rō eſt: nam medici operātes ſuſpicant ponē aliqd aliud timētes de dolore in oculo: ſed in vlcere maioris doloris ſicut eſt vlcus a cā humoſali nō timem? ponere aliqd cū albumine: qz mul to minus debemus timē ibi. / Sed tūc dubitat que medicina ſit iſta quā debeo ponē cū albumine oui vel ſine eo. / Rīdeo qz in b auctores vadunt. pñijs vñ ſm pñias eſtimationes r experien tias. Credo enī qz Aui. r Deſue miſcuſſent parū de ſieſ albo cum albumine oui r accepſſent illud cū lana pecia vel ſtupa vñ cotto r applicuſſent oculo vulnerato ex pcuſſione. Dico aut q paruz po ſuiſſent de iſto ſieſ: qz nō tādū qñs poſuiſſent in vultū facto a mā humoſali acuta r aduſta. Nā pp vehemēti3qz dolorē r fortiozem inflammationē

inflammationem que sunt in talibus viceribus a causa humoralis expectat qd cum albumine oui ponat plus de sief albo qd in vulnere facto a causa primitiva: 2 p pande cam possit poni sief fortioris ifrigidationis. Sed Jhesus baly in cap. 4. s. de solutione cōtinuitatis euenientis pūctiue a causa primitiva docet applicare oculo sedenegi. i. lapide ematibitis: cū modica cāphora qñ est exitis sanguis. vel thurā qñ nō est fluxus sanguinis nec videt curare de albumine oui. vñ dicit trac. 2. 4. s. ca. 3. Solutio cōtinuitatis cōtinuitie a causis est ex causa primitiva: sicut pūctio vel casus vel lapis: cura est icipere scindere mām 2 phibere eā ne fluat ad oculū: 2 si exierit ex eo sanguis pulueriza cū sedenegi cū modica cāphora 2 liga oculū cū binda fortis: 2 si nō exierit sanguis pulueriza cū thutia nutrita 2c. Lredo tñ qd iste res miscerent cū albumine oui eēt pūctiō. 2 i ca. 6. loquēs de solone cōtinuitatis euenientis comez. opz ligare oculū cū inlita forti 2 puluerizare in oculū qd pforat 2 stringat sicut thutia mīlta cū aqua myrti. ¶ Silbertus vñ in cap. de egritudinibus comez alia docet oculo apponere. s. albumē oui cum succo plātaginis. vñ dicit hūc fermōne. Accidit aut vulnere qñq ex causis extrinsecis vel ictu in pūctione: tunc statim infundendū est cū claro oui 2 succo plātaginis. ¶ Berbe enim consolidātes iunāt. Ecce qd Silbertus vult qd vtra albumē oui ponant res consolidātes. ¶ Modernus vñ Silbertus placētus in cap. de viceribus oculorū talē modū operādū ponit qd in viceribus pupille comez seu cōtinuitie factis euacuationibus per flōmā vel ventosas ponat sup oculū albumē oui mīstū cū oleo rosato: 2 super illud ponant pecie res vel quatuor magne que compēdēt frontē 2 maxillā torā ifuse in aqua que sic fit. R. vini granatorū. 3. y. aque rosā. lib. 5. boli armeni. 3. i. 2 puluerizet 2 bulliat in aquis predictis post colet 2 in colatura infundant pecie: 2 fiat vsq ad securitātē viceris ne ampliet vel apofteumat: post securitatem vñ ponat intra oculū sief albū. ¶ Et quibus auctoitatibus apparet qd auctores nō sunt pntē in his viceribus inchoatibus a causa primitiva ponere solū albumē oui sine alia medicina. Apparet et qd vñtur medicinis eisdē in viceribus factis a causa primitiva 2 factis a causa humoralis 2 quomodo diuersa. ¶ Ad dictum Silberti qd nō cōcedit impositionem lactis in oculū: dōm qd hoc est verum qd nō puenit purum: qd hūmiditatē 2 absterfione que ibi nō requirit. Sed si miscat qd medicinis incarnatibus predictis: potest cōpetere sicut competit in principio botthor vicerorū cū albumine oui: tñ albumē oui adhibet est puenienti in viceribus a pūssione qd vñt ptes mēbi que p icisione sunt separata qd nō faceret lac: albumen bñ viscositatem qua adheret 2 coniungit partes mēbi vt sensus ostendit.

Quarta dubitatio est vtrū ruptorū super capite vel apud aures cōpetat in hac pāssōe. ¶ Videt qd nō famosiōres auctores nō ponunt. Amplius Aui. phibet olea calida super caput: qd attrahunt materias que nō sunt in eo: 2 multo magis phibere debent bñōi ruptoria. ¶ In oppositū est cōis vñs medicorū qd tantum creuit qd vulgus in hoc cōmuniter operat. Statim enim cū vident in cornea aliquē pūctū album: precipiūt vulgares cātarides poni circa aures. ¶ Dicendū qd ruptoriū diuersificat qñq ex parte eorū cum quibus fit. qñq enī fit cū cantaridinīs mīstis cū arungia: qñq fit cū calce 2 sapōe: qñq cū synapi vel stercoze colūbino: qñq rasura vitis albe 2 similibus: 2 diuersimode iste res rumpāt. Diuersificat et ex parte loci: qñq ponit ex parte superior capitis in loco vbi ē cōmissura: qñq ponit post aures: qñq ponit in brachys. Alcanamosali ē docet ponere iuxta aurē versus faciē in loco vbi terminat os mādibule: vt apper lib. 6. i. c. docet et apponere subnas barbā: vt apper in. 2. ca. eiusdē libri. ¶ His pmissis omīssa diuersitate ruptorū ex parte eorū quibus fiunt: qd esset valde plūxū: dico qd huiusmodi ruptoria ante euacuationē non pueniunt. s. ruptoria in capite. rō est: qd illa agitāt mām: 2 replēt magis caput: 2 faciunt materias ad oculos magis currere. S; factis euacuationibus vñ uersalib; pnt ita apponi capiti: 2 magis laudo apponere circa colū 2 circa aures postērius qd superius in capite. Et rō est qd euacuant cū diuersis maiorē 2 trabūt ad locū a quo mām minus est apta currere versus oculū: 2 ppter hanc cām laudat perforatio extremitatis auriculę 2 iposio laquei ibidē. Ruptoria aut in brachys possunt apponi quāuis corpus heret circa pres supiores aliquā 2 nō multa repletionē: qd talis euacuatio p loca illa est satis diuersa. Illud tñ qd maxime cōuenit est incillio venarū timpoz ne refūdāt materia ad oculos. Et quidā icidit venas qd apparēt in pūctiua: 2 vrraq inueniunt mirabilis vtilitatis: 2 est verum. ¶ Hec oia possunt pfectius itelligi per ea qd supra diximus de cautērio. ¶ Ad contrariam rōnem dōm qd h; olea calida et post euacuationē possint mittere mām ad oculum: hoc tñ nō sic faciūt ruptoria. Nam olea oppilant viscositate. S; ruptoria magis sunt cā tractus ad extra. Alii tamen possint dicere: vt colligitur supra ca. de obthalmia. cum querebas de appositione oleorum ad caput.

Et dūz perseverat in principio oportet vt maturetur 2 curetur cura vicerum.

Hic Aui. ponit curam predictę dispositionis per medicinas saniantes illam materiā: 2 dicit qd pū perseverat in principio. s. predicta via generationis rupturę maturetur. i. ponantur medicina maturatiue 2 curetur 2c.

Dubitat vtrū in viceribus inchoatibus in oculo debeamus maturatiōi itendere. ¶ Et videt qd sic. primo ex Aui. hic. Itē sanies in omni vulnere est magnū signū securitatis: vt in aso. 2 in cōmēto 5. p. icule. aso. 23. Validū faciēs sanies. ¶ In 3ium est. Desue ca. de cura vicerū oculi. vbi dicit. Sanies in hoc vulnere est suspecta. ¶ Dōm qd vel ista vlcera inchoatā possimus curare cum medicinis predictis que repellunt mām: 2 tūc est melior cura qd si fiat sanatio. Nā sanies est suspecta: qd indicat maiorē vlcerationē: materia enim que puerfa est in sanies cepit sibi maiorē locum: vñ maior vlcera facta est. Et qd mā saniosa est corrosiua. p. p. cū in parte remanet: ideo ē facit suspitionē generatiō eius in viceribus oculi. Si aut talis cura nō sit possibilis opz itendere ad medicinas debite maturatiuas. Nā ex quo mā nō pot repercuti si tu pēstis cū repulsiuis retinebis mā in parte que erit cā putrefactionis tunicarum oculi 2 cecitatis: minus ergo malū est qd tu intendas ad maturatiōnem. Et hoc est qd Aui. ponebat. Et dum in principio perseverat maturetur. i. dum ista dispositio remanet in principio: 2 cum iam fecisti curam que in principio competit. s. curam cum reperculsiuis: tunc permutteris ad maturatiua.

Sed hic quāq. primo quō cognoscit qd fumus in pñ.

Sed dubitat quanto tpe debeo vñ istis reperculsiuis.

¶ Tertio dubitat quare non pmutatur de reperculsiuis ad resolutiua cum sit melior curatio qd generatio saniei.

¶ Quarto dubitat que sint ista maturatiua ad que permutterur.

¶ Quinto dubitat an oporteat gradatim trāsire ad maturantiā.

¶ Ad primā dubitationem dōm qd remanētia dispositionis in suo pñ cognoscit per remanētia accidentiū cū quibus incipit. v. g. qd factis tuis remedijs puenientibus cū frigidis in pñ: morbi adhuc stat dolor calor 2 pulsatio. Ex hoc enim significat qd curatio p medicinas repulsiuas nō sufficit: vñ oportet trāsire ad maturatiua. 2 hoc voluit Rasis. 9. Alīmāso. ca. de viceribus oculi. ca. 16. b. c. 2. In initio sief albū cū lacte mulieris est mittendū: 2 si pulsus iā alleuati 2 sedari videt sperandū est qd egritudo soluetur sine saniei collectione. qd si pulsus. i. pulsatio oculi: post extractionē sanguinis 2 vtrius solone ac sief albi iniectionē gescē nō vñ pua fiducia ē habēda in hoc qd dixit. q. s. egritudo recedat absq saniatione.

¶ Sedam dubitationē dōm qd tempus vsus illarū rerū remanet in pura estimatiua medicū: cum enim medicus estimat qd iā mā est repulsa per vsū medicinarū si esset possibilis repulsiō: 2 tamen videt qd remanet: tunc debet permuttere remedia.

¶ Ad tertiam dōm qd ista maturatiua sunt resolutiua etiaz: 2 ideo vel maturat vel resoluūt. Nā si nō resoluūt maturat vñ iā apparebit: iam declarata fuerūt ista super cap. de obthalmia calida.

¶ Ad quartā dubitationē dōm qd maturatiua ista sunt in qbus est calor cū siccitate aliqua. Et hoc iō vt habeat aliquā vim resolutiua materiei: quā si nō possint resoluere maturēt. Et iō nō iciperemus maturatiōnem cū mucilagine sola seminū cydoniorū vel semis lini: qd in istis est virtus maturatiōis 2 nō virtus resolutiōis: s; icipiemus cū aqua decoctiōis fenugreci: vel cū mucilagine ei. Et iō sic de thure qd ponit Rasis ibidem est vtile ad hanc intētionem. Et qd Aui. ista dixerat sup ca. de cura obthalmie: ideo hic omisit.

¶ Ad gntā dubitationē dōm qd opz gradatim trāsire a reperculsiuis ad maturatiua: 2 iō p poterimus miscere aliqd de sief de thure cū sief albo: vel dissoluere parū de sief albo cum aqua fenugreci: sic pcedere quousq ponas purū sief de thure cū lacte mulieris: tunc enī vel mā resoluēt vel maturabit: qd reperculsiō nō potuit remouere mām ex quo significat qd mā est grossa: ideo credendum est qd nō erit obediēs resolutiō: sed maturabit: 2 hoc est qd voluit Rasis supra cū dixit. parua fiducia in h qd dixim est bāda. q. v. si nō potuit repercuti sanibatur: 2 hoc vplurimum ptingit. ¶ Ex quibus soluunt in 3ium inducta. Et primo ad Aui. dōm qd non concedit medicinas generantes sanies nisi cū materia nō potuit repercuti. ¶ Ad 2ip. dōm vñ modo qd h; saniei generatiō fm se fit laudabilis in omni vulnere. s. qd est signum digestiōis: tñ ex parte loci qñq est suspecta sicut in pulmone 2 sicut in oculo: 2 quādōq est suspecta ex parte materiei sicut in herisipila. vñ. 7. particul. aso. In herisipila sanies malū. Vel aliter dōm qd generatiō saniei in vulnere est secura respectu gilationis putredinis: vel virulētię vel oimode cruditatis. vñ 2ip. 6. p. ic. aso. Lira bona cruda vñ mala. ¶ Ad auctē 2 Desue dōm qd h; sit suspecta generatiō saniei tñ qñq cogimur nō hātes aliā viā meliorē: sicut aliqū penuriā boni panis

Dub^m 7^mDub^m 8^mDub^m 9^mDub^m 10^mDub^m 11^mDub^m 12^mDub^m 13^mDub^m 14^mDub^m 15^mDub^m 16^mDub^m 17^mDub^m 18^mDub^m 19^mDub^m 20^mDub^m 21^mDub^m 22^mDub^m 23^mDub^m 24^mDub^m 25^mDub^m 26^mDub^m 27^mDub^m 28^mDub^m 29^mDub^m 30^mDub^m 31^mDub^m 32^mDub^m 33^mDub^m 34^mDub^m 35^mDub^m 36^mDub^m 37^mDub^m 38^mDub^m 39^mDub^m 40^mDub^m 41^mDub^m 42^mDub^m 43^mDub^m 44^mDub^m 45^mDub^m 46^mDub^m 47^mDub^m 48^mDub^m 49^mDub^m 50^mDub^m 51^mDub^m 52^mDub^m 53^mDub^m 54^mDub^m 55^mDub^m 56^mDub^m 57^mDub^m 58^mDub^m 59^mDub^m 60^mDub^m 61^mDub^m 62^mDub^m 63^mDub^m 64^mDub^m 65^mDub^m 66^mDub^m 67^mDub^m 68^mDub^m 69^mDub^m 70^m

heri z quoddā pñ^m respectu aliarum rupturar. Considerandū etiam qd huius signanter dicit qd facta ruptura vnde exit vnea curetur cura rupturæ. s. que est cū exit: vt velit qd tota intentio dirigat ad illā: vnde si esset sordes in ruptura nō possemus vacare ad abstergendū: sed maxime ad pphibendū exitum z ad reprimendū qd iam exiit si est possibile z ad consolidandū.

Formicalis vō curetur cum pphibitiis stipticis.

Hic ponit curā exitus formicalis. Scdo ponit qd hēdū i clauali. ibi (Alii vō.) pñima in duas. pñmo ponit curā per medicinas. Scdo per ligaturā. ibi (Et scias.) pñma in duas. pñmo ostēdit cuius virtutis debet esse medicamina que appropinquantur. Scdo enumerat ea. ibi (Et cum vaporatiōibus.) Dicit pñmo qd rupturā conee cum qua est exitus formicalis debet curari cum medicinis quarum virtus sit prohibere illū exitū z repellere intus quātum est possibile: sicut sunt medicine stiptice.

Dub^o 9° Dubitat hic: quare huius nō possit curā aliarum speciez duarū exitus vnee. pñm qd loquēdo de cura exitus formicalis dedit itellū gi de scdo specie. s. de vnea: qd ipsa curat cū pphibitiis stipticis: tñ difficultus qd formicalis: loquēdo ē de impossibilitate cure clauallie itelligit ē de impossibilitate cure qre speciei qd of obicularis. Considerādū qd huius notat dicit: cū pphibitiis stipticis: nā medicie qd pphibēt exitū vnee z itellū itus qd de eo exiit possent eligi duorū modorū. Quēdā qd facerēt b frigiditate sine stipticitate manifestā: sicut est succus solatri z succus sempivivæ z medicie qdam cū opio: sicut est stes albū cū opio. quēdā que faciūt hoc cū stipticitate manifesta sicut galle z rose hēce terra sigillata z hmoi. Exitū aut vnee nō cū qbuscūq; pphibitiis curamus: qd nō cū pñis sed se cūdis. s. facieb^o b cū stipticitate. Et cū est. pño qd stiptica fortissime pstringēdo itellū vnea que exiit z pphibet viceris dilatationē. Scdo qd p hicitatē quā bñt pñolant conee vicerationē z re ducunt partes distantes: z ideo dicit huius cum pphibitiis stipticis. i. que prohibent z impellunt cum stipticitate.

Et cū vaporatiōibus cū aceto z aqua z vino pñti co: aut cum aqua in qua bulliit rosa z fiat alcosol.

Hic enumerat has medicinas stipticas que habēt virtutē stipticā pphibitiā. Et pñmo enumerat medicinas simplices: l3 aliquā nō minet cōpositam. Scdo enumerat medicinas cōpositas. ibi (Et ex colyris.) Cād pñme pris itellectū pñderandū qd oēs iste medicie bñt virtutē cōstrictiā z pphibitiā exitus vnee. Et pñmo vapor aceti aque z vini pñti. s. simul mistis: enim solus aceti vapor cō stringat: tñ aqua remouet sui modicationē: z vini ponticū vigorat pñctionē. Sit aut talis euaporatio cū lapide molari ignito. vnde enim qd ex hoc acgrat aliqua vim pstringēdi. vñ scdo cā. ca. de lapide medicari dicit. vapor aceti ab eo pphibet fluxū sanguis zē. Secūdū medicamen est aqua decoctiois rose. s. hēce: qñ sunt magis stiptice. Tertiū medicamē ē alcosol. i. pulvis subtilissimus vel colyriū ex colyris stipticis. s. que statim dicent. Quartus medicamē est succus folioz oliue: qd habēt stipticitatē: z succus virge pastoris. s. simul cū eo: vel per se: qd est pphibitiū: z stipticitatē bz. Aliud est spica inda: qd illa est plus stiptica: vt huius. cā. Rosa qd plumbū vñm z alia que ponunt qd habēt stipticitatē pphibitiā et notū. Chimolea vñm pro ea fece inuēta sub rora acutentis gladios que conficitur ex ferro z ipso lapide rote: z quannis nō sit vera chimolea: tamen pro ea videtur posse poni: vt dicit Si mon ianucnsis cap. de chimolea.

Et ex colyris stipticis z ex medicinis quidē. iunatis ut in ipsa sunt succus folioz oliue z succus virge pastoris. Et ex medicinis singularibus stipticis sunt spica z rosa z plumbum adustū z chimolea z terra sigillata z cerusa: z ex alcosol gallarū partes due deinde anthimonij ptes. x. Et ex colyris colyris hamyr z bā dñmur z bedutiū de iseles z colyrium arabicum. Et cū ex eis que sunt fortia ē colyriū berdene triseles. Et cū ex eo distillat aliqd liget frons z dormiat resupinus.

Hic huius enumerat medicinas cōpositas. Et pñmo quasdam enumerat. Scdo quārdā ponit descriptionē. ibi (Colyriū forte.) Considerandū circa primā partē qd alcosol qd docet huius est ex duab^o pñtis gallarū: z ex oecē partibus anthimonij: ita qd anthimonij supat. Et cū est qd mirabile vñ habere pñietatem in hoc anthimonij: z iō tā arabice qd grece of medicie ocularis: vt sumit a Simone ianucnsi ca. de anthimonio. z iō quidam cum solo anthimonio colyriato curant exitum vnee formicalis. Considerandū secūdo qd in. 5. cā. tu nō inuenies colyria sub hoc noīe nec aliquā

simplicē medicinā hē notatā in. 2. cā. nec ab alijs auctorib^o qd sunt apud me. Ita qd noīa sunt forsan noīa cōponentiū vel locorū: qd qd tñ sit illa colyria qd cōpetūt sunt stiptica repñsua pñstrictiua z exiccatia: z quie sub isto noīe quo hic ponunt non repñant in. 5. cā. tñ ibi multa colyria ponunt que sunt vñlia in exitu vnee: sicut est colyriū qd ibidē of rabiosus. Et colyriū hā. ibidē. Et colyriū fartaia ibidē. Et colyriū qd noīa ē esciū. Et colyriū qd dicit stella. Et colyriū iunamē. Et colyriū pomale. Et multa alia colyria qd ponuntur ab haly. 10. sermone sue pñac. c. de colyris. c. 23. hodie tñ cōiter operātes vñnt hēf de pñbo descriptionē quā ponit Desue. ca. de viceribus oculorū. qd ē. R. plūbi vñti anthimonij tbutic ablute cal cyccaumenō. i. eris vñti supple z lotti: gūmi arabici draganti. aū. 3. ly. opy. 3. 5. fiat hēf cū aqua pluuiāli. Et ponit idē R. 9. Almanso. eodē ca. 16. R. 16. vñ. 2. pñmētis. ca. 2. dicit qd si superuenit eminectia: curet cū anthimonio lapide emarbiti z cerusa: z assidueq; ligatio cū plumaceolis. Et qdā sunt qd solū sic curāt. Considerandū vñterius qd in qbusdā synonymis iueni qd hamyr est lutū. Colyrium igit hamyr ē colyriū in qd itrat lutū aliqd: z tale est colyriū qd of esciū: z colyriū qd of stella: vbi recipit bolisemos. lutū samū. i. terra sigillata. Uel ēt posset poni p bolo armeno. Quid ēt sit colyriū bandimur bedutiū de iseles colyrium arabicū zē. nō inuenio.

Considerādū ēt qd in appōne hoz colyriorū docet ligari frōtem. s. cū oculis: vt medicamē retineat z pñmat exitus vnee. Et dormire resupine pñ eādē cām: z vt vnea reuertat ad pñ iterioem.

Colyriū forte ad illud cinis fusorij in quo purgatur es z crocus z amilum z dragagantum conficiantur cū albumine oñi galline nati ea die: z quandoq; ponitur in ea lapis iament.

Hic ponit descriptiones quorūdā colyriorū ad pñctā passionē. Et pñmo vñū. Scdo aliud. ibi (Colyriū bonū.) Considerādū qd pñ colyriū est forte. i. potēs ad illud. i. ad exitū vnee. Nā ipm pphibet exitū z reprimūt qd exiit: sicut pñderat simplicia que in eo intrāt. Nā sūt exiccatia fortiter vt cinis fusorij: z stiptica vt crocus: z glutinaria: vt amilū: z dragagantū: z est gūma: l3 ē amilo sit exiccatio z virtus pñolādā z pphibēdi mās: vt huius. cā. c. de amilo. z in dragatō ē est aliqua exiccatio. oēs igit iste medicie pñcordat in pñolādando z pstringēdo per exiccatioē. Albumē oñi est mās cō mistiōis istaz medicinarū: z ipm p se iquat remouēdo ab eis modicationē: z est galline: qd melius oñi est vt oēs pñcordat natū ea die: qd oñi vetustate corrūpit: vt huius. 11. de simpli. medi. ca. 24. Cinis fusorij in quo purgat es: est qdā cinis qui reperit in vase in quo fundit siue eliquat es cū purgat: z ille cinis tā de se qd ē virtute eris est fortis exiccatia: s. tñ velles qd haberet de virtute glutinaria: z qd exiccaret sine timore modicationis: laua illū cinere. vñ huius. cā. ca. de cinere. dicit. ablutio minuit eius absterfione z acgrit glutinationē ei z exiccatioē sine modicatione. Possemus ēt per cinerē istius fusorij itelligere scōriā eris que est illa quā vulgares nomināt spumaz: z ista est vna spēs climie de qua loquitur Serap. ca. de climia. z notat tā ancodi. quando. d. ancodi: est illa qd aggregat ex spumis cētri fornacis: aliter in infimis: z possemus dicere qd est illa de qua dicit qd aggregat in pñbus inferioribus fornacis. Et qñq; ponit lapis iamentus. nō inuenio hūc lapidē: nisi qd Serapio notat lapidē aliāt: z dicit qd melior est qui fert ex iamentis: nō tñ imponit sibi virtutes oculares: sed sit lapis que huius. vocat lapidē alagi esset pñueniens in hoc. Alij habent lapis armenus vel amenus. i. lacteus. posset exponi qd est alumē iamentum qd pñfert ppter fortē stipticitatē: tñ valde est pñderandū qñ ponit. Videtur enim hēre quādā virtutē corosiuā. Et iō forsan dicit huius. Et qñq; ponit: qd qñ esset aliqua additio carnis que idigeret pñsumptione. Apud haly. vñ. 5. sue pñac. ca. 41. Multi alij lapides sunt vñles in casu: sicut corallus marcastia z emarbitis: z margarite ēt sunt vñles: z iō facit ibi multa colyria ex his rebus.

Colyrium bonum z est colyrium berdemen confectū speciebus botbor. R. anthimonij adusti ablutū. iij. aur. ceruse plumbi aduste ablute. vi. aur. lycā id. xvi. aur. spice. viij. aur. polij. ij. aur. climie aduste ablute aure. viij. achacie citrine. x. aur. castorei aur. vñ. tantūde aloce: gūmi arabici. x. aur. terantur cū aqua pluuiāli z fiant colyria.

Hic ponit aliud colyriū qd dicit berdemen: est forsan nomen cō ponētis: aut aliud nomē: z forsan est qd supra vocauit beducium: pñfert oib^o speciebus botbor. i. vicerosis cū exitu vnee: siue sit exitus vnee actu: siue suspitio sit. cōfert aut oib^o speciebus. i. siue sint mās aquose vel cholericæ: vel alie dūmodo sit viceratio in loco.

Gentilis

¶ Huius autē cā est: qz in toto isto colyrio est virtus ericacitua mā-
rūz z colofodatiua per oēs fere suas medicinas. Et est in eo virtus
generādi carniē vel incarnādi per anghimonū ceruam climā z
alocē: quēdā et alijs est in eo virtus p̄bitiua per ista: z p̄cha-
ciā z lyciū z spicā. poliiū ē ericac: castoreū cōplet maturatiōē z
resoluit foriter mās. ponat aut istud colyriu z p̄dictū in oculū cū
albumini oī vel cū lacte z alocole f̄m qz tibi videtur. *menenia*

Et scias q̄ necessarii est tibi quādo incipit vlcus in
 eminentia vt facias adherere oculo ligaturam qua su-
 stentetur ⁊ resupinatio.

Cetera ponit eam in cura tōp e ligaturā: 7 dicit q̄ qñ oculus incipit eminare. 7 q̄ uocet incipit cire hie ligaturā qua sustentet oculos: quia p̄mat oculum ne ereat uia 7 ligat supinus. **C**onfidera dñi q̄ istaz ligaturam quid faciāt eis solis puluiliis de p̄catis liti. Quidā aut faciūt laminas de plābo 7 desup ponunt 7 ligat: sicut **h**alyab. 5. prae. cap. 4. 4. **P**rimo autē des laminas esse ponderis. 3. v. vel. 3. v. p̄tincit **h**elyb. lib. 2. 45. cap. 8. hoc debet fieri quan do eritis uoce eis magnus. 7 de tertia vel quarta sepe v̄t dicit.

Clli vñ qđ est clauialis non est cura. Et quidam pp̃
palebitudinez delinquūt ⁊ abscindunt eminentiaz. ex
vñea cuz mufaraget: ſed rectius eſt vt non moueatur.
⁊ forteſſe ei effundetur materia ⁊ pmutabitur ad ocu
lum alterum.

Chic ponit regimē in exitu clauāli. f. quarte speciei vel tertie: de
cit q̄ nō curatur: tñ quidā vt **D**aly. volētes decorare oculi: delin-
quunt. i. peccant: q̄ abscondunt illud q̄ recta eminet de yvea. cu-
mufaragret. i. cū instrumēto. tñ dicit **A**ul. q̄ extraxis est q̄ nō mouea-
tur. f. oculus cū tali operatione. fortasse enī rē.

DBB™ 10™

Pub¹²⁸ II¹⁷⁹

Super tertio

frū angulū sita q̄ acūs cruciet̄ ⁊ cū filo ligat̄ ⁊ h̄ sit q̄ vīdē nō pos-
set ligari aliter q̄ vacillat facta ligatura. ⁊ baly. p̄cipit extrahi acū
sed tñ qd̄ bonus operator dimittit eas p̄ vīdē ⁊ elevatū acū
bus statim ⁊ baly. docet supponere oculo sal̄ ⁊ masticē masticia
ta. s̄ ad ericēdū ⁊ p̄stringendū ⁊ desup̄ ad sedandū dolores docet
apponee fasciā cū vitello oī ⁊ oleo ros. Alius modus est ⁊etus
⁊ baly. in p̄llegā. ca. qui posita acū ⁊ facta ligatiōe docet amputa-
re de vena cū for̄ficibus. Alius modus q̄ recitat est q̄ scindat il-
lud q̄ eminet extra ⁊ ponat posita fipica ⁊ frigiditā ⁊ cadet. Ali-
⁊ baly. modus est q̄ solū liget ⁊ dimittat quousq̄ ericēc. ⁊ Agilstrū
habū q̄ sine ligatura scidebat ⁊ euacuabat paḡ de p̄cto fr̄ suam
estimationē ⁊ postea supponebat albumē oī cū pulvere masticis ⁊
aloeis ⁊ sic reducebat illa emineciā ⁊ q̄q̄ ponebat maḡ fipica.
Cōtradictiō q̄ iter auctorēs cessat fieri ⁊ vīdē est fecurior.

Q De bothor in oculo. Cap. 8^m
 Quod est autem super corneaz tendit ad albe
 dinem ⁊ quod est super conjunctiuam est ten
 dens ad rubedinem.

Supius Aui. determinauit de apati⁹ cornee que simlans apati⁹ bus flegmaticis. f. de vesicis. Determinauit et de apati⁹ cholericis scilicet de exituris d. de dispositionibus psequetibus ad illas. f. de viceribus d. erupturis cornee: hic determinat de apati⁹bus pvis cornee d. plicetur sanguineis et de quadā dispōne illis affini. f. de sanie. Et p^omo determinat de apate p^omo cornee d. plicetur sanguineo. Scdo de sanie. ibi. (hēc sanies). p^oima in duas. p^oio notificat hęc passionem per signa dans intelligere causam. Secundo ponit curam. ibi. (Sphorothoma). Et scdit p^omo q^o borbor. i. apostema paruū de sanguine quod est super corneam. 2°.

Radicat vtrū borborē sup̄ connea sit coloris albi? Videlicet q̄ nō p̄
 dubit̄. v. p̄tine. c. i. de morbis connee. vbi dicit. borborē est q̄ p̄gre
 gant humiditates inter squamas q̄ sunt i connea: s̄ sunt diuersi co
 loris albi vel nigri. Ampli⁹ borborē de quo est hic sermo fit de san
 guine: sed sanguis r̄ngit ad rubrū. Amplius 3o ar. tract. 8. i. cap. 10.
 dicit q̄ pustula in sui radice nulla videt albedine habere: t̄n pustu
 la apud eū est apostema parū. vt apper in 5. ca. / 7⁹ p̄tine est Aui.
 Ad solutionē huius est p̄siderādū q̄ borborē accipit q̄q̄ modis.
 1o Vno mō pro omni apate p̄o de quacūq̄ mā fit q̄io sumitur al
 b̄. p̄tine. i. fen. z. c. de erigitudinib⁹ copositis: q̄o dicit. amplius borbor
 sumit fm̄ nūmex apatū. / 2do mō sumit borborē pro vesica con
 nee. Et iō cap̄ de vesicis ponit sup̄a in p̄n⁹ bul⁹ tractatus. ponit
 Et 3esū 3o ar. ca. de borbor. lib. z. ca. 31. Et ab Azzarūio eodē mō
 dicunt ab eo pustule humide vel borborē. / 3o et iō mō accipit bo
 rborē p̄ pustulis cholericiē q̄ sūt de materie b⁹ valde acutis: s̄ sunt
 q̄i forti dolore z vlceratione. q̄io sumit borborē a Rafi. z. p̄tine. ca.
 i. c. dicit. Et est sciēdū q̄ borborē parū nō facit putredine neq̄ r̄
 p̄nuit: nisi q̄ eoz mā est fortis coobfusio z p̄ticiōis. Et isto mō p̄
 mediū borborē determinat de ea ab Aui. sup̄a in ca. de erituris con
 nee. Et vocat a gubdā auctoribus pustula: sicut ab Azzarūio cap̄
 de pustulis. Et a Rafi. z. p̄tine. illo cap̄. p̄mo. Morbi connee. Et q̄
 in bmo borborē sunt vlcerationes connee: iō auctores determinan
 tes de eo determināt de vlceribus connee: sicut Aui. sup̄a z Aza
 rūius: Rafis p̄llega. cap̄. / Quarto mō accipit borborē: p̄ apate
 paruo solius coniuncte: z vt sic distinguit ab apate paruo con
 nee: q̄io accipit a Rafi. z. p̄tine. illo cap̄. i. dicit oim medicoz 7ē.
 c. dicit. q̄o apper in albedine oculi vocat borborē: z q̄ in nigredine
 pustula. / Quinto mō sumit borborē pro apate paruo de sanguine
 q̄io sumit b⁹: z Aui. curā istius borborē ponit sumit corā farfati q̄
 est p̄ctum sanguine in oculor⁹. Serap. z. tract. ca. z. ca. de sangui
 ne corrupto in oculo. ponit curā quā ponit hic Aui. / Considerat
 dū vlcitius q̄ color borborē quidā est ex natura materie: iste est
 rubrus in materia sanguinea. alijs est ex natura p̄tis: z iste in co
 nea est albus in punctura est rubrus fm̄ modū dicitur sup̄a: z
 ideo hic nō repero. Et quibus apparet solutio ad p̄raria. / Ad
 auctoritatē Rafis p̄o q̄ borborē intelligit vesicas de materia aquo
 sa que si sunt p̄funde apparēt albe: z si sunt ad corticē p̄tini appa
 rent nigre: vt sup̄a declarauit sūt in capitulo de vesicis. Et hoc
 voluit Rafis cū dixit. Borborē est quādo aggregat humiditates. i.
 aquositates iter squamas que sunt in connea z sunt diuersi co
 loris albi z nigri. / Ad secundū apparet solutio q̄ borborē sanguineū
 ex nā materie apparet rubci coloris: sed partes connee que lanian
 tur apparēt albe: z ideo p̄ctus medijs borborē vbi mā est cumu
 lata: representat colozē sanguinis q̄q̄. / Ad 3o ar. oim q̄ pustu
 la. i. cholerica vel sanguinea. i. in radice. i. in centro vbi est materia
 vinita apparet sub colore suo: z nulla videt habere albedine sed co
 lorem materiei. In p̄ribus autē connee circūferentialibus: q̄i est in
 via p̄solationis necesse apparet albedo. Et nisi sic intelligatur

Soar peradiceret sibi: qz in precedenti ca. dixit. de pustule: quado in cornea procreantur ad albedinem tendunt.

De cura.

Cap. 9^m.

Lobothomia et distillatio sanguinis in oculis fm qz dicemus in capitulo altarfati. et vaporatio oculi cuz lana infusa in albumine oui conuassati cum aceto et oleo rosa. et distillatio lactis in quo ponitur semen almaru et colyrius aluber et colyrium dinaco.

Chic ponit curam. Ubi considerandum qz Aui. non posuit signa: quia ea visus declarat.

Dubium.

Conbitat vtrū in botho: facta lobothomia possimus instillare in oculū sanguine colūbe vel turturis. / Quidet qz non: qz facta lobothomia de fieri repulsio: sicut in reliquis apertibus: sed sanguis colūbe resoluat. / In 2^oum est Aui. / Dm qz in botho: cadunt. 4. in rectiones. / Prima est euacuatio materie a corpore et diuersio a parte: et hac Aui. docet pñci cū sōmia: et hoc qz mā ista est sanguinea: vt dicitur est: sed ex alia pte si eē ex alia materia videat: purgetur qz ppharmacia: et dat intelligi de alijs euacuationibus: et totū hoc Aui. vult qz sit ibi uotū ex cap. de cura obthalmie. / Secūda intentio ē repulsio materie ab oculo: sicut repulsiū relīque mae facientes a parte calida: et hoc Aui. pcepit fieri cū oleo rosa. et albumine oui. vñ dicit. et vaporatio. I. emplastratio vel suppositio: vt bz lra iudaea. / Sed tu dices quō ponit acetū cū moridicat. / Dicitur dū qz iudeus bz qz vino et oleo rosato. Et cā est qz non sumus audaces in fortibus repulsiū in pñ apertematū sanguineoz sic cholericoz: vt supra dictū fuit: et iō repulsiū vel pñstrictionē faciam ab albumine oui et oleo rosato Aui. refrenat cū vino fm traslatio: ne iudaea vel cū aceto. Si enī pponat nō moridicat: et tollit viscositātē illorū. / Tertia intentio est resolutio materie si uō pōt repulsiū: vel si sanguis ibi pñstringit et moridicat sicut est in tarsati: et fit cū sanguine colūbe: vt declarabit ibidē. / Hoc ē fit cū lacte in qz ponat semē almaru. I. marubij. et enim in eo virtus abstergeti et resoluēdi et aperiedi: vt scō cañ. ca. de passio et cap. de marubio. Et ad hac intentionē vñtur Aui. colyrio dinaco. / Quid enim colyriū est aliqz colyriū resolutiū et abstergetiū: qd apparet de intentione Serapionis trac. z. ca. z. de sanguine in oculo. vbi postqz posuit medicinas que resoluūt et absterget sanguine illū dicit. Jam multi vñ experti sunt sicut qd nominat dinaco. Et Aui. infra cap. de tarsati. videt nominare hoc colyriū dinaco. in hoc cañ. qnto nō inuenitur sub hoc nomine: sed in antidotario Serapionis iuenit sicut diamoricon: et est vñle ad hoc. Aliter posset exponi qz colyrius dinaco est colyriū in quo intrat thimus: nā dinargū est suffere: et discurredo cū Simone ianēsi iuenies qz pōt dici balasce. i. thimū. Colyrium autē in quo recipit thimus cū alijs medicis similibus est ericcatiū et resolutiū: et reperies talia colyria ab halya. pñci. s. ca. 4. de vlceribus oculorū: et nominatur ibi sibi. i. thimus. / Quarta intentio est pñsolidatio partium vel pñiunctiue: et est facta vlceraio ex sanguine ibi collecto. Et hoc fit cū colyrio aluber. i. de plūbo qd supra dicitur est. Et qz colyriū dinaco est et ericcatiū: iō forsan in hac intentione cōpeteret: et iō dicit colyrium aluber et dinaco. Qd autē colyriū aluber appropinquet ad hac intentionē apparet p Serap. trac. z. 11. ca. vbi dicit. cū autē declinat vlcus administramus qd repleat ipsum: sicut plūbum vñtum zc. Et ex eis que pferunt valde: est sicut aluber. Ecce qz ponit sicut aluber ad incarnādū vel generādū carnes in vlcere si ibi est: vt fiat vñitio et pñsolidatio: tñ atēdendum qz facta sōmia: vel cessat fluxus materie ad oculū: et tunc possumus vti post sōmiā resolutiū: vel adhuc materia sinit: et tūc opz vti repulsiū: vñ infra cap. de tarsati dicit. Si fuerit in pñ misceat de repulsiū. Aui. igit nō dicit idistincte qz post sōmiā distillet sanguine in oculo: sed dicit qz distillet fm qz dicemus in cap. de attarfati. / Vñ autē dicit quez sanguinem debes instillare et qua hora qz boia in qua non est intentio repulsiū s; resolutio: et qz bi sermones declarabuntur ex dictis supra cap. de obthalmia et ex dictis infra cap. de tarsati. ideo Aui. nō curauit distinguere.

De sanie in syphac.

Cap. 10^m.

Ec sanies continetur sub cornea: aut in profundo: aut in ppinguo et similatur locus corneę vngule.

Superius Aui. determinauit de apertibus corneę et et cōiunctiue paruis sanguineis que dicunt botho: hic determinat de sanie in syphac. I. in pñiculo. Et primo notificat nobis hanc passionē. Secūdo ponit curā. ibi dicit Paulus. / Circa pñā pte pñsiderādū qz cā qre Aui. post apāra de sanguine determinauit de sanie fuit: qz fa-

niēs multū ē apta ex sanguine puenire: imo alij hōies nō sunt apti sanari: nisi vt participat de natura sanguinis. Et ratio ē: qz sanatio fit p digestionē que acquirit quasdam dispōnes laudabiles pñ miles bis que acquirit in materie: que debet nutrire: vt apparet hāc. vltimo cōmen. pñi pñosticop. / Has autē dispōnes nō possunt materie recipere nisi habeat aliqd de natura materie cōis in nutritiōe sicut est sanguis. vñ Auer. colliget. 4. cap. de sebz sanguinis cap. 3. dicit. L. bolera nō est apta recipere aliquā digōnē: nisi in hoc qz cū sanguine est admista. Et iō Oubasius in cōmen. illius asor. z. partiu. circa generatiōem saniet. dicit. Sanies in quocūqz loco nō fit nisi vbi sanguis aduenit. Ergo siue ex flegmatico siue ex cholericō fiat hūore siue ex mēlico: nisi aduenit sanguis nūqz fit sanies. Oubasius vñ aliā cām a pñicta ponit: qz qd putrefit calidū d; eē et humidū. Sanies autē fit p putredinē: tñ cā pñicta ē melior et sua cā posset in pñicta reduci. / Secundo pñsiderādū qz syphac dupl; sumit. Vno mō pñprie pñ pñiculo vñtris sferioris et tēnēs oia intestina de quo loquit Aui. i. lib. fen. i. ca. de mēbis. et fen. z. i. ca. Alio mō large p quolibet pñiculo: quo sumit ab Aui. fen. z. i. ca. de generatione embriōis: et in pluribus locis: et isto mō sumitur hic. / Tercio pñsiderādū ad intellectū littere: qz Aui. istā saniem in oculi pñiculo notificat quadrupliciter. / Primo ex sui loco cum dicit: hec sanies continetur sub cornea.

Sed dubitat quare nō dicit qz et pñet sub pñiunctiua. / Dm qz hoc ideo fecit. / Primo qz sanies post pñiunctiua nō appet uobis: sic appet post cornea: qz cornea est mēbzū trasparēs et non pñictiua. / Secūdo qz sanies post cornea ipedit visum: qd nō sic facit post pñiunctiua: imo cū trasponit sanies a loco corneę ad locū pñiunctiue: est qd cura illius saniet vt post appetit. / Tercio qz tunice corneę sunt magis densę: vñ cū materia saniosa ibi generat nō est apta resudare ita sicut quado generat in partibus pñiunctiue. / Secūdo Aui. notificat istā sanie a diuersitate loci: qz dicit aut in ppinguo. / Vbi pñsiderādū qz p locū pñundū possumus duo loca intelligere. Vnus est locus post cornea vbi stat cataracta: et tūc ista sanies est de spēsbus cataractę. Alius est locus pñundus in partibus ipsius corneę qui est locus iter corneę quartū et tertius: locus ppinguus est iter corneę primū et 2^m: et sic locus medius erit inter 2^m et 3^m. Erunt ergo loca tria istius saniet in cornea. / Ervadit ad intentionē Rasis. z. cōtinētis. ca. 1. de morbis corneę. cū dicit. Sanies remanere pōt in trib; squamis. I. in tribus locis iter squamas. Nā quatuor squame habet tria loca. / Tercio notificat eā per similitudinē: cū dicit. Et similat locus corneę vngule. Vbi sciēdū qz vngula est nōmē qd significat duo. s. passionē que de vngula de qua infra habebit: et significat figurā extremitatis vnguis: et hoc dupl;: qz duplex est extremitas vnguis digiti. s. extremitas que de nigrum vnguis: et extremitas versus radicē vbi appet qdā albedo semicircularis. Nā igit Aui. dicit qz ista sanies quantū ad locū in quo pñet assimilat vngule d; intelligi. i. extremitati vnguis: et hoc vel extremitati versus nigrū: et tunc sua assimilatio est in forma semicirculari: sicut est ibi forma vnguis: et sicut est forma fructi qd abicitur. vel extremitati versus radicē: et tūc est assimilatio in figura semicirculari: et quodammodo in colore sicut albo fm magis et minus fm qz sanies in albedine est diuersa. / Et quia talis sanies representat se in figura tali semicirculari sicut est ibi locus corneę: ideo Aui. dicit. Et similat locus corneę vngule. Et iō ē qdā auctor res vocat illam passionē lunellā: qz est ad modum lune nouelle habēs duo cornua: sicut dicit Alcanamosali lib. 6. 4. cap. / Nō tñ quēlibet sanies oculi similat lune vel vngule: sed illa q parū spatij occupat: qz illa que occupat totū nigrū oculi nō est in figura lunari: vt notum est: et ponit Iesus pñallegato capi. aliter pñprio cap. s. ca. 59. / Possemus ēt dicere qz locus corneę vbi est ista sanies: similat vngule. i. passioni q dicit vngula: et hoc in colore: qz sicut apparet infra ca. de vngula. Color vngule aliquādo pōt ēē citrinus: aliquādo fuscus. Ita ēt ista sanies aliqñ apparere pōt alba cū aliqua citrinitate: aliqñ cum fuscitate. Ex qbus apparet qz ista passio bz plura nomina cū de sanies siue virus a sua cā. Dicit vngula vel lunella a sua figura. Dicit etiā luor: a sui colore large sumēdo luorē. vñ Iesus haly trac. z. c. 59. dicit. Liquiditas siue virtus siue sanies post cornea. / Quarto notificat istā sanie ex pte sui accidentis: qz aliqñ corrodit ptem sibi ppinguā de cornea: et hoc est qd dicit.

Dub. p.

Et quado corrodit cū ea pars noiatur calcataren.

Sed tu dices videt qz semp corrodit: qz sanies longo tpe corrupta acuit et fit corrosiua vt sumit in cōmēto illius aso. s. pñci. cōmē. 16. Quicūqz ex pleuritide empici fuit. ista igit sanies necessaria corrodit ptes quibus adiacet. / Dm dupl;. / Primo qz finaliter pñdurat corrodit. / Qd aliter qz pōt ista sanies igrosari et cōgelari: et sic nō fiat corrosiua. / Hoc autē accidit in oculo: qz est frigidū membrū: vñ nō semp adurit sanies: sed potius ibidē et paulatim pñgelat

Gentilis

et grossa. Imponit autem Aui. nomē huic calcatere. L. passio que affligit vngule: ut dicitur synonyma cōia nec aliter inuenit expositū.
Dubitat vtrū ista passio possit fieri nō pcedēte apate. ¶ Ut qd nō qd Alcanamofali ca. 4. ferti. vocat istā passionē apostema. Itē ipse ponit signa sumpta ex dolore et tēpstate capiti infirmi que sunt signa apatie. ¶ Oppositū arguit ex Baly. 9. the. 13. ca. vbi ponit qd sanies post corneam fit ex plere cephalica vel obthralmia. non igit semper pcedit obthralmia. Et s. p. ca. de cura saniei. c. 43. dicit. si sanies siue pustula est rē. ¶ Dōm qd sanies aliqñ ē post corneā in loco vbi est aqua siue cataracta: et ista pōt fieri sine apate pcedēte. Nā possibile est qd aliqua materia paulatim aggreget et sanies. vnde aliquādo videmus cataractas fieri saniofas. Possibile tamē est qd et post apā fiat: vnde potuit apari vicia et sanies illuc erumpere. Similiter et apatio capitis postet illuc mittere sanie. Aliquādo aut ista sanies est iter cortices corneae: tunc pōt fieri cum apate et sine. Nā pōt pellicula corneae sanari et sanies emanabit iter cortices: et hoc sepe accidit: maxime qñ pustula est interior: et nō erūpit cortice exteriorē corneae: tunc enim sanies cadit iter cortices interiores: et postet cadere post totā corneā cū rūperet cortices quartū. Postet et fieri sine apate: ut cū in cornea est vlcera et cā pimitiua vel ab humore vlcera sine apatione: tunc vlcera saniosa facta faciūt emanare sanie iter tunicas corneae. Ex qbus apparet qd sanies iter cortices corneae fit ex pustulis saniosis vel vlcerebus. Et qd cum istis passionibus sunt fortes dolores: iō Alcanamofali dixit in capite infirmati est maximus dolor et tēpstat. ¶ Ad aliud cū of qd ab eo vocat apā. Dōm qd hoc dixit: qd vtrū multū accidit cū apate. i. cū pustula vel post pustulā saniatā. Vel dōm qd ipso pue sumit apata. Sanies enim illa in cornea pōt vocari apā.

De cura.

Cap. m.

Irit Paulus curatur cuz eis que sunt sicut syrupus de melle et succus fenugreci et colyrius de olibano.

Chic ponit curā. Et bz bec pars partes sex: sicut sex ponit medicina mina localia. Secūdo ponit ibi (Aut aperiat). Tertiū ibi (Et mundificet). Quartū ibi (Et si non fuerit). Quintū ibi (Et et medicina). Sextū ibi (Et etiā). Ad cuiusdā bz medicinarū est pcedendū qd vtrū ponit Baly. 5. p. ca. de cura saniei. 43. Et Jesus Baly tractatu. 2. 59. ca. Cura saniei in oculis fit per medicinas que complet maturationē saniei: et per medicinas que abstergunt et que resolunt: et per medicinas fortiter ericantes ut hic Aui. inuit. Medicamen igit Pauli habet virtutem abstergiuam saniei: per mel habet virtutem completuam maturationis et resolutionis per sief de olibano. Fiat igit taliter. B. Syrupū de melle. i. aqua et mel mista in decoctioe et succū fenugreci. i. aqua decoctionis eius et misce ista simul in qd tibi videtur: et dissolue cum eis colyrius. i. sief de thure et colyrius in oculū. Postet et vnumquodq per se apriorimari. s. qd aliquo tempore viremur aqua fenugreci: aliquo tempore aqua mellita: et aliquo tpe colyrio de thure.

CAut aperiatuz cuz melliloto et mucilage seminis lini et raffano hūido decocto si nō phibeat obthralmia.

Chic ponit aliā medicinā et dicit qd aperiat. i. fiat aptio poroz oculi ut ide ereat et resoluat mā: et hoc bz facere medicina cuius virtus est aptiua mollicatua et debite resolutionis sicut ē bec medicina. B. melliloti. 3. i. raffa. s. radicū. 3. 5. s. velles resolutionē et absterfio nē fore accipe semis raffan. 3. y. bulliāt i aqua et in ea dissolue paulū ex mucilage seminis lini. Dixit aut raffano hūido: qd siefus ē et resolutionis in dūcūiēter. Propter suā. n. siccitatē postet igrōsare mā: nec esset debite aptiuius imo postet pstringere poros. C. 3. tu. d. A. dicit cap. de raffano. qd raffanus nocet oculo. D. 3. vtrū est in via cibi: s. nō si ponat extra: vel nocet oculo sano: nō at oculo idigēti absterfioe et resolutionē: ut Aui. ibidē. Raffan abstergit ipm. s. oculū. Subdit Aui. Si nō phibeat obthralmia qd forsan cū illa sanie ptingit obthralmia qd idiget repercussione si est in pñ: et sic indiget medicinis pstrictiuis porozum et nō aperitiuis.

CEt mundificetur cum eis que sunt sicut colyrium de myrra et sumusterre.

Chic ponit aliā medicinā que est ad mūdificandū. i. abstergendū et dissoluendū et ericandū sicut est colyriū de myrra. Virtus enī myrrae est absterfua et resolutionis vñ abstergit veltigia oculoz et resoluit sanie in oculo absq modicationē: vñ. c. cañ. cap. de myrra Colyriū aut de myrra est illud in quo notabilr recipit myrrā vel in quo recipit sicut est colyriū Archibstrati scriptū in quinto cañ. summa scōa trac. 2. de quo dicit infra cap. de gelle. Et colyriū qd refert ad Marcum qd ponit ibidē mibi multū placet. Colyrium

Super tertio

Jesus ca. 59. secūdi. B. croci aloes myrrae. añ. 3. i. vini. 3. i. y. mellis. 3. y. liquefiat crocus cū vino et misceat cū aloes et myrra: et qñ fuerit mistū misceat cū eo mel et ponat in vase vitreo: et ponat in die bis vel ter. Vñ Baly. laudat colyriū de myrra in fine tera. Et sumus terre. pōt stillare succus eius et ericcatius et aliquat absterfuius. Vel forsan vult qd in eius succo dissoluat colyrius de myrra: qd sumusterre et aliqua stipticitatē quā habet resisteret nocumen to fortis dissolutionis si timeret ex colyrio forti in quo myrra recipitur sicut est colyrium Archibstrati. Sera. septimo facit sief in quo recipitur sumusterre: et est fortis absterfiois.

CEt si non fuerit vlcus administra hic colyriū calcat dīs croci: amboz añ. vñ. c. i. myrrae. 3. i. 5. mellis lib. 1.

Chic ponit quartam medicinā ad sanie que est. B. calcadis. i. calcatū. i. vna spēs vitrioli vebemēter ericcatia et adustia. Et iō nō puenit hoc medicamē si est ibi vlcus: vbi cū nō timet pp vlcus ipz est fortis ericcatiois et absterfiois vt pñ.

CEt etiā medicamen magnetis factū ad vngulam.

Chic ponit aliā medicinā de magnete cuius virtus dicitur in cap. de cura vngule.

CEt etiā medicamen de luto sanio predicto in capitulo de vesiciis.

CUltimo ponit aliā medicinā que est fortiter ericcatia: ut apparuit supra ca. de vesiciis. C. Considerandū autem qd medicine de luto sigillaro possemus vt existente vlcere.

Dubitat circa capim. pmo vtrū in sanie oculi possim? vñ medicinis localib? nō pcedētib? eñonib? ¶ Vñ dicit qd nō ex Jesu Baly p. ca. 59. scōi vbi dicit. pmo opz euacuare deinde cures oculū. Idē inuit Alcanamofali in hoc. c. lib. 6. cap. 4. Itē canon est in rhegū qd prius opz corpus euacue qd vt resoluitis aut repercussis medicis. ¶ Oppositū inuit. A. hic et Baly. quinto cap. 43. ¶ Dōm qd appente sanie in oculo: vel sunt prius facte eñones: vñ corpus mūdū appet et sic nō expedit euacuare iterū. et sic. A. pcedit hic ad curā. Nā ipse itelligit re fecisse eñones qd pcepit ex. c. de ericcatiois oculi: et ex ca. de borbor et de vlcerebus post quas passioes vtrū mūm aduenit sanies in oculo. Si aut nō sunt prius copiose eñones facte: aut si sunt iam corpus reincident plenitudinem: et tunc prius euacua corpus et maxime si circa oculū debet vñ fortib? medicinis faciētib? lachrymare: tūc. n. securius est pcevacuare corpus nē ad oculum trahat mā. Contingit. n. quādoq qd idiferece opanti bus supuenit obthralmia. ¶ Ad pñ patet solutio.

Dubitat scōo vtrū circa sanie oculi debeam gradatim pcedē cū istis medicis. s. pñ cōplebim? maturationē. 2. cū resolutionibus aperitib? et mollicatib? 3. cū abstergentibus. 4. cū fortiter ericcatibus. ¶ Et vñ qd sit ex Baly. 5. c. de cura saniei. c. 43. vbi dicit. Cura re opz bis qd maturat et dissoluit. Idē inuit Jesus palle. c. 7. p. ca. Nā dispositio māe opz pcedere: sed maturationis dispositio qdā ē ad resolutionē et absterfioē et fortē ericcatioē: vñ i morbis malibus pluris in qrtana vel flegmatica fortiter ericcatia non dāmus nisi in fine materieb? digestis: vt supra. 4. cañ. fen. 1. caplis suis. D. dinatim igit pcedem? cū medicis pscriptis. ¶ Oppositū arguitur auctoritate Pau. quā. A. ponit qd icipit cū melle in quo est absterfio. ¶ Dōm qd in sanie oculi aliqñ gradatim pcedimus cū pñicis medicis: aliqñ nō. Nā si sanies oculi sit in borbor vel ex borbor vñ vlcere: et sit sanies nō digesta et bēat grossitū opz gradatim pcedē. ¶ Pmo. n. cōplebimus maturationē in ea cū colyrio de olibano dissoluto i aqua fenugre. facta maturationē icipiem? resolutionē cū medicis leuiter resoluitiuis in qbus est virt? aptiua vt ē scōm medicamē. A. Et si nō cessat sanies pcedemus ad fortia qd resoluat et abstergat vt ē tertiū medicamē qd. A. ponit. Et si aliqd de mā remanet et sit pauca vñformis poterit p fortia ericcatia et abstergentia et remoueri sicut medicamē quartū qd. A. ponit et qñtū et ē scōm. ¶ Alitē tñ qd ad ichoādū resolutionē materici saniose non expe dit expectare oimodā digōnē: s. si icipit appere digōnē potes icipere ad resoluedū cū resolutionis debilib? que cū hoc qd resoluit cōplet et maturationē: vt supius declarātū fuit. vñ. Jesus Baly. ca. 59. dicit. qñ icipit maturari: vtere eo qd resoluit. s. si tu velles vñ fortis resolutionis et vebemēter ericcatiois expedit qd mā sit maturationē: qd si nō difformiter resoluet et remaneret grossum. Si vñ sanies ista sit aliqd vñus subtile aquosum sicut est mā vesicā potes icipere a resolutione et forti ericcatioe absq hoc qd alia medicina pcedat. Virus. n. indiget re ericcatie: vt Aui. 4. cañ. fen. 4. ca. de vlcerebus. Ex qbus appet solutio ad pñ.

CTertio dubitat: vtrū sief siue colyriū de olibano sit de maturatiuis medicis vel de resolutionib? ¶ Vñ qd sit maturatiuū: et Ad sief ca. de vlcerebus oculi. vbi dicit sief de thure maturat vlcera. Idē vñ

Rafia

Raf. 9. Alimā. c. de vicerib' oculi. c. 16. Probaf. rōne. Nā fief de thure marie d' hēre virtutē thuris: f' thurū est de maturatib'. vñ. 4. 2. cañ. ca. de olivano. in ipso qdē est maturatio. // Oppositū arguit p' q' Jēfus 'baly' cū itēdit resolutiōe z maturatiōe vñ fief in quo recipit olivā. Amplius medicia maturatiua d' ē cōpōis eq' lis siue calida z humida tēperate: vt Raf. 5. de simp. medi. distū. z. ca. z. f' thurū nō ēt bñōtīmo excedit in calido z sicco. // Cōsiderādū q' in solone buius q' z medicia maturatiua de se z respectu tēperatiōis corpis sit tēperata: vel in calido z humido tēperata p'fortatiua vel p'seruatīua nālis calozis: tñ vt sumit ab Auer. 5. coll. c. 5. fm diuersitatē mēbroz z cōplexiōnū z fm diuersitatē materiēz diuerse possunt ēē medicie maturatiue vt. plire als declarauit. Cōtingit enī q' mās calidas acutas ducit ad maturatiōē medicia frida sic p'siliū in flegmō: vt Aui. 4. cañ. fen. 3. ca. de flegmone. Et videmus ēt q' nō fief albū maturare othralmā calidā: z hoc tēperādō flammā calozis p' quā mā disponit ad sanie z p' quā caloz deficit vt nō possit vincere. Cōtingit ēt q' mās frida maturat a medicis multū calis. z hē f' diuersitatē p'tū diuersa sunt maturatiua. z bus f' quīs sit medicia cala z z' z' f' f' f' p' tñ pōt ēē de maturatib' p' via p'fortatiōis calozis oculi z p' via p'pōis mās vñ maturat mās tē dētēs ad friditātē vñ. 4. libidē. z bus maturat apā antiquū in oculi. // Bis abbeniatō dico q' fief de thure qdā est maturatiū z qdā resolutiū: z vñ q' possit accidere q' maturando resolutat z q' resoluēdo maturat. Sief. n. de thure in quo itrat medicie alie nō excedētis calozis multū nec f'icitaris z i'format mucilagīne fenugreci z dissoluūt cū lacte vel cū mucilagīne fenugreci vel semis līni vel semis cydonioz z sic distillat in oculum: tale dico fief de thure est maturatiū. z cū medicie sunt facis calide repimunt cū virtute mucilagīni: z f'it magis maturatiue: z bñōi est fief de thure Jēfus 'baly'. Sed fief. de thure qd recipit medicias multas calidas nō repressas tale est qd est resolutiūz p'ncipalr fief est fief de thure siue in quo itrat thurū cū quo ponit castoreū qd describit Jēfus. 8. croci myrre castorei thuris. añ. mīlce cū aqua fenugreci. // Medicis igit oculistis q' vult vñ fief de thure inspicat ad quāz itatiōē eger eo z descriptionē q' vñ fief qd est resolutiūz magis z qd magis est maturatiū. Ex gbus apper p'cordia in p'eargutiō. **Quarto** dubitat: an sanies oculi curet icthōe vel quassatiōe capitis qua fiat depositio. // Et videt q' sic p' Raf. 14. tera. in fine. z per 'baly. 9. p'za. ca. 27. // In dū Aui. q' tacuit. // Dōm q' sanies in oculi lo est dupler. Una est q' est iter cortices conee z ista curat medicis quas Aui. ponit. Nā p' quassatiōē capitis nō possit curari: qz nō deponeret: z de ista sanie loq'f. Aui. h. ca. q' q' sanies ē iter cortices conee: tūc p'prie affimilat vngule z appet in figura lunelle: z q' talis sanies nō deponit p' quassatiōē capitis: iō Aui. de tali cura nō fecit mētiōē. // Cōsiderādū tñ z credo q' z Aui. nō dicat: q' possit curari p' icthōē: z marie q' est iter p'mū corticem z scdm. // Alia est sanies in oculo que est post conē: z ista h' tres curas. Una p' medicias resolutiuas illius z absterfuas: z alias de gb' dicit Aui. Alia cura est p' icthōē in extremo conee. vt Raf. ponit lo co palle. vñ 'baly. 9. 27. c. Nos sepe sanie curauim' multā cornea fissa. Jdē ponit Jēfus 'baly' tra. z 59. c. Tertia cura ē p' quassatiōē capitis quousq' deponit: vt Raf. ponit. 14. tera. in fine. z 'baly. recitat p'dicta ca. z Jēfus 'baly. Et iō p'cludit Raf. q' sanies oculi tribus subiacet curatiōis modis. Has aut operationes manuales opz cū magistris inspicere. Ex gbus apper q' Aui. istū modū curatiōis per quassatiōē omisit: qz nō erat sermo eius de sanie post conē: sed de ea que est inter tunicas conee. vel dicimus q' alios modos cure nō posuit tanq' suspectos.

De cancro in oculo.

Cap. 12.

Lurimum accidit in tunica cornea.

Supius Aui. dēter minuit de egritudinibus cōpositis conee z ēt p'icitiue f'atīcis cholericis z sanguineis z p'itūatū cū eis. f. de ruptū z sanie i oculo: hic dētermīnat de egritudie cōposita. i. apate melico. f. de cancro. Et p'mo notificat istā passiōem ex sui loco. Scdo ponit signa. ibi (Dolor vehemēs.) Tercio curā. ibi. (Et nō fuerit ex cūfatio.) **Dubitat** quare nō fecit mētiōē de apate melico dicto sephiros. p'dt. n. aduēire in oculo apā durūz qd d' guade vt Jēfus 'baly' tra. z. c. 43. // Dōm q' cura durū apatis in oculo potēt intelligi ex his que dñr in ca. de grauedie palpebrāz: z in cap. de lapidofitate. Et iō nō fecit de eo mētiōē. Cōsiderādū ēt q' Aui. hic cācū oculi notificat solū ex loco sui eūctus: q' dicit q' plurimū fit in cornea. Nā quē notificat cū ex pte sue eēntie: q' dērelig' h' notit ex cap. de cācro. Et n. cācer apā melicūm de melia adusta nō quidē adusta per ebullitiōē talē qualis fit in carbūculis: sed p' adulationem mīnozem illa vel nō illius modi. vñde Raf. in libello de tumoribus p' ter naturā. ca. 9. dicit. absq' hoc q' ebulliat nigra cholera caneros

operatur. hic non est locus declarandi ista.

CS; dubitat: vñ cācer eueniat plus i cornea q' in p'icitiua oculi. // Cūdef q' nō: q' cācer vñ p'limū fit in mēbris raris: vt Aui. 4. cañ. fen. 3. ca. de cācro: f' p'icitiua oculi est rarior: p' q' sit cornea: vt vñ ēē notū ad sensus: igit plus fit in ea q' in cornea. // Amplius in mēbro molliori magis fit cācer q' in mēbro duro: f' p'icitiua est molli' mēbrū q' cornea: q' zē. Maior pōt declarari: q' auctores cōiter p'cordāt q' loca in gb' hūt plus cācri sunt loca mollia. vñ. 13. p'tinen. c. z. de cācro dicit. Et illud est in mulierib' plus. z Sera. tra. 5. c. 25. dicit. Cācer accidit in mēbro mollis carnis z multaz glādulaz sic sunt mamille: q' nō de p'uerdine hui' fm plurimū est vt accidat in istis p'ib'. // Propter h' hāc cām plurimū fit in mamillis. Et ēt in alijs mēbris quoz nā est bec. Minor est nota p' sensum. Cornea. n. ad tactū ē dur' mēbrū: z auctores p' dicitū eā notificāt. vñ 'baly. 3. theo. 13. ca. loquēs de cornea cōparās eā ad vñcā z p'icitiuā dicit tunica cornea dura est z spissa. Jic mēbrū venosum plus est aptus ad cācū q' nō venosum: q' mā crācroz multuz p'tinet in venis: vt sumit a Raf. in lib. de tumorib' p'ter nām. cap. 8. vñ cācer h'z venas gbus affigit mēbro. sed p'icitiua est mēbrū magis venosum q' cornea vt ad sensus apper. plus igit fief cācer in p'icitiua q' in cornea // Oppositū vult Aui. hic z 'baly. 9. theo. 13. ca. z Aharauis cap. de cācro oculi z Rafis in scdo p'tine. ca. z. z Jēfus 'baly. tra. z. c. 54. Dēs enī isti ponūt cācū in numero passiōū conee. Ampli' illi p'ti magis accidit cācer cui magis similit: sed magis similit cornee. Maior est nota: ex sermone Raf. z. de iteriozib'. 7. c. vbi dicit q' ad pelliculas feliat passio frida: q' ipse sunt fride. Minor ē nota: cornea enim vt q' sit pars magis dura terrestris: z de nā coīnu q' sit p'icitiua. // Ad solonē hui' cōsiderādū fief sumit ex itētiōe auctoz. cācer pōt fieri duob' modis. Uno' icipiedō vt q' mā melica adusta icipit p'egari z i choat apā: vel si non sit adusta p'culcat in mēbro z adurū siue corripit: z talis cācer icipit parvus in forma fabe vel lētis z p'cedit augēdo vicerādō vel nō vicerādō. Alio' mō fit cācer sequēdo. pōt autē sequi q' nō ad apā dur' q' mēse illi accidit adustio: vel ex cā intrinseca vt ex medicis calidis gb' medicis i discrete volūt resoluere apata dura. Sequit ē cācer ad vicerā nō bñ curata q' p'cludit in eis mā mala z p'hibet a trāspiratione vñ corripit z p'uertit ad nām adustā cāceratiua: quādmodum inuit Dūmus. ca. de crācro. z Hilbertus anglicus. // Scdo cōsiderādū q' corpora siue mēbra sunt magis apta ad cācū pp duas cās p'ncipales: possint alie assignari. Una cā est receptio mās melice: z iō mēbra z corpora que sunt minus apta ad recipiēdū melicū humore min' sunt apta cācerari: z q' magis sunt apta recipere sunt magis apta ad cācū. Triplex autē est cā facilis receptiōis mās mēlicarū. // Una cā est mollietas: z q' mulieres pp cap mollietē magis ibi bñt mās melicas q' viri z mamille z epar respectu aliaz p'tiuaz: iō cācer pp hāc cām plus accidit mulierib' q' viris: z plus accidit in mamillis z epate: z hoc est qd dicit Rafis. 13. p'tinētis. ca. de cācro auctoritate Pauli. ca. z. Paulus dicit. Cācer fit in mulierib' magis ex multa mollietie corpis ipsaz: iō recipit supfluitas in eis veloci: tñ corpora dura nequeūt recipere cū eo q' est grossa. Ex quo apparet q' corpora mollia sic corpora muliez duplt sunt magis apta recipere mās melicas. P'io q' mollietis facit eas receptiuas z ipse: f'ibiles z ēt ētēfibilis ad recipiēdū mām. Scdo q' mollietis facit mām mollē z magis fluxibile in pres mēbrū sic durities facit eam grossāz q'etā nō penetratiuā in pres mēbrū: z h' inuebat Raf in p'dt cto sermone Pauli: z pp eādē cām multū accidit cācer in mamillis z epate vt supra dictū ē. // Scdo cā facilis receptiōis mās mēlicarū est fir'. f. locus deozus: q' ad illū locū melia est apta descēdere z pp istā cām in crurib' multū sunt cācri. // Tertia cā est latitudo viay recipiētiū mās: z pp illā cām ēt in crurib' hūt cācri. vñ 3oar lib. z. tra. 7. ca. 26. dicit. Cācer accidit p' maiori pte in crurib' pp latitudinē venay ipsaz: z pp abudātiā humoris melici z grauedinē z pōdus ipsius. f. vñ tēdit ad iferioza. Et pp hāc cām. f. que est largitudo venay. dixerūt aliqui q' cācer multū accidit in collo. vñ. 13. p'tinē. ca. z. de cācro. dicit Iudeus. Lancer in maiori pte accidit in matrice mamillis z collo. Et fm sniam istius multū accidit in collo z nō vñ alia cā ēē potior q' viay latitudo ad recipiēdas mās. // Scdo cā p'ncipalis pp quā mēbrū vel corpora magis icidūt can crū est p'culcatio mās in mēbro in quo ipsa recipit. hoc declaraf. Nā sola receptio nō est sufficiēs vel totalis cā. Cūdemus enim q' splen z ossa maxime recipiūt melicū humorē z tñ nō sunt de mēbris gbus plurimū cancer accidit: z hoc iō q' melia h' recipiat in eis: nō rī p'culcat sed transpirat z maxime in splenē pp duas cās. Una que est sibi nālis. Alia pp multas arterias q' ibi sunt gb' trāspirat humor ille. Et hāc cām subitū tuendo accipim' ex mente Aui. 4. cañ. cap. de lepra. // Intelligo autē p'culcatōē ibitionem in pres mēbrū pfundas ex coartatiōē z p'hibitiōē trāspirationis. Et hoc. n. p'tingit q' humor melacholicus in mēbro receptus cor

Gentilis

rūpif & crācū facit: & fi humor receptus in mēbro nō fit melācho-
licus sed fit alius humor: pp hāc pculationē corrūpif & talī mali-
gnas q̄ vertit ad nām melicā cancerofam: qd manifeste apper in
mamillis. Sanguis. n. ibi receptus & si nō fit melicū s̄ detineat &
suū subtile paulatim ereat remanet grossum qd iculcarū ibi corū
pif & facit cācū. Unī Rāf. c. palle. aucte Hecor. dicit. Cancer accidit
in matrice si sanguis tenuis manuerit de ea p lōgū tps eo q̄ parō
grossa remanet. Et sif in mamillis si de eis supermanuerit lac te-
nue. hoc ē apper in vulneribus male curatis in qbus festinat ei-
carizatio & subclufid mā mala q̄ h nō fit cancerofa tñ p corruptio-
nē puerit in illā. hoc ē apper in passioe que of alimilmar. i. callo.
de qua Aul. loquit fen. 3. quarri & ē in multis alijs apparet.

Dub³ C Sed statim dicta dubitat p nō v̄ q̄ mā cācū sit pculata in mē-
bro ex intēione Sal. in libello de tumorib⁹ pter nām. c. s. vbi vult
q̄ mā cācū sit plus in venis q̄ in suba mēbris: vñ dicit sic loquens
de mā canceri: minus egredit ex vasis in eā que in circuitu carnis.

Dub⁴ C Sedo dubitat q̄ nō videtur q̄ mā pculata. i. p̄funde recepta in
mēbro & ibi p̄ficta & detēta & p̄hibita a trāspiratiōe facit cācū
q̄ mā que nō pōt facere lepā nō v̄ pōt facere cācū q̄ cācer est
particularis lepra: vt Aul. c. de lepra. Sed mā pculata nō pōt fa-
cere leprā. Probaf q̄ mā pculata p̄hibet a trāspiratione: s̄ p̄-
hibita a trāspiratione putrefit: vt Sal. s. tera. c. 7. n. c. 4. & s. Sed
materia melācholica putrida facit quartanā & nō leprā: vt Aul.
p̄alle. ca. 7. Dm ad p̄mū q̄ Sal. ibi cōparat cācū ad flegmonē:
& vult q̄ q̄ materia canceri est grossa minus exit de venis q̄ mate-
ria flegmonis: n̄ essentia is & p̄mū cā canceri vt cācer est apote-
ma factū & materia que exit venas & caput loca mēbroz vt oēs
pcedunt. Ad scdm dōm q̄ putrefactio mellis in toto est duplex.
Una in qua melia nō p̄stringit sed fert siue portat versus cutim &
resoluit: & ista facit febrē quartanā. Alia est putrefactio in qua mā
p̄stringit siue pculat & retinet & nō resoluit fortiter: & ista facit le-
pram in toto siue cācū in parte: & ipsa vocat pculatio & nō ppue
putrefactio qua fiat resolutio totius materie vel totius subtilis:
imo fit totius trāsmutatio in malam qualitātē & retētio in parti-
cula. Ex gbus apper q̄ mēbrū in q̄ mā est apta pculatiōi illud
est paratū icidere in cancerū sicut est epar mamilla & alia membra
mollia & p̄funda. Et ppter hanc cām matrix posset dici parata ad
cancerū q̄ in ea materie multū pculant & corrumpunt. Unī Auer.
colliget. 3. ca. 31. f. ca. de accidentibus corporis que paratē sunt reci-
piē corruptionē: & q̄q̄ cancerat ita q̄ nō recipit sanationē. Adē-
bū aut aliq̄d est aptū pculatiōi materie duabus de causis: vel
q̄ est molle aptū p̄fundari a mā sic mamille: vel q̄ ē de p̄fuz & de
bilis virtutis naturalis: vñ nō pōt mouere mām sicut mēbra ner-
uosa: que lz ppter dēfuitatē nō sint parata ad mām recipiendā: eas
tamē receptam pculant & pcludunt. Et ex iam dictis apparet
solutio ad q̄nem qua posset queri que particula nostri corporis
sit magis parata ad cācū. Dm q̄ quedam est magis parata ex
parte aptitudinis receptiōis p mollitiē sicut mamilla. Quedā ex
parte apte receptiōis p viā latitudinis sicut collū & mēbra faciei. Que-
dā ex pte apte receptiōis ppter sitū sicut crura. Quedā aut sunt
magis apta ad cācū: ppter q̄ materias pculant & p̄hibent a
motu & resolutione & trāspiratione sicut mēbra nervosa. ppter dē-
fuitatē eoz & mēbra mollia: ppter q̄ mā in illa p̄fundat. Unī A.
dicit. plurimū accidit in mēbris raris. i. laris & in mēbris ner-
uosis. C Sed tu d. p̄ istā viā posset pbari q̄ viri sunt paratiores
ad cancerū mulieribus: q̄ habēt vias latas. Dm q̄ v̄z est quā-
tus est ex cā illa tñ. C Sed tu dices q̄ enenit de facto. Dm q̄
plus in mulieribus & in mēbris mollioribus q̄ in viris. Rō est q̄ plu-
res cāe repeririunt in eis. s. apta receptiō & pculatiō. Dūc autē cau-
se vincūt vñ: vt. S. in lib. alimē. p̄ ca. C Dis p̄missis dico ad. q. q̄
aut queris de cācū p se icboate vel cācū psequēte. Siquidē que-
ris de cācū incipiēte. s. que nō pcedit apā durū vel vlcus: dico q̄
plus p̄tingit in cornea q̄ in p̄iunctua. Rō est q̄ in cornea mā mala
melica vel alia mā magis pculat: & h q̄ hz tunicas in q̄ recipit
& ppter densitatē p̄hibet a resolutione & euentatiōe: sed p̄iunctua
nō hz illas cauernas siue tunicas sif nō est sic densa: & tō nec ita cō-
tinet nec ita p̄hibet a trāspiratione & resolutione: & lz aptius possit
penetrare in p̄iunctua q̄ in cornea: n̄ in cornea sunt plures cāe q̄
b̄ mā corrūpif. s. dētio iter cortices corneæ & p̄hibitiō euentatiōis
& resolutionis que nō sunt ita in p̄iunctua. C Si autē q̄rat questio
de cancro psequente. Dm q̄ vel queritur de psequente ad apo-
stema durū: vel de psequente ad vlcera. Siquidē querat de cācū
psequente apostema durum posset teneri q̄ talis cācer plus fit in
p̄iunctua: dico pluralitate que psequitur pluralitatē euētus apā-
tis duri in p̄iunctua q̄ in cornea. Nā cōtē apā durus prius oculi
plus possit euenire in p̄iunctua q̄ in cornea. Unī A. Jara. c. de passio-
nibus p̄iunctiue enumerat durū apā. Et Jesus ē. & cā huius possit

Super tertio

et q̄ in p̄iunctua plus p̄iungunt apata ex quibus ad scirofism fit
pmutatio. Dico autē notāre pluralitatē que psequit pluralitatē
euētus duri apatis: q̄ pluralitatē que psequit pluralitatē cācerant
di forsan nō verificaret sermo dictus. Quāuis ē pauca & raro fiat
in cornea apata dura: illa tñ sunt magis suspecta ad cācerationē
q̄ illa q̄ sūt in p̄iunctua vt pōt ex dictis apparere. Si autē querat de
cācū sequēte vlcera que nō bene trāspirant: dico q̄ talis cancer
plus accidit in cornea: & hoc declarabaf duab⁹ v̄z. p̄rio q̄ plus
vlcera corneæ q̄ p̄iunctiue vt supra dicebaf. Scdo q̄ vlcera in cor-
nea nō ita refudāt nec ita expurgāt materias sic in p̄iunctua. Et b̄
primo propter corneæ dēfuitatē. Scdo ppter eius cauernas vel cel-
lulas inter suos cortices inter quos sanies cadit & pcluditur. bene
ergo dicit Aul. Lācer oculi plus accidit in tunica corneæ. Ad con-
traria dōm. p̄rimo ad p̄mū cū d̄. cācer fit vt plurimū in mēbris
raris. i. laris. Dm q̄ verum est quātū ad vñz cām: quātū ad
quāsdā alias cās pōt plus fieri in mēbris dēfis. Et ille cāe que con-
currūt in mēbro dēfo p̄nt ēē potiores q̄ ille q̄ sunt in mēbro raro.
Uel aliter p̄cessa maior: & cū of q̄ cornea est mēbro dēsum. Di-
cēdū q̄ cornea pōt per quādam similitudinē dici molle vel rarum
mēbrū: q̄ hz cellulas in qbus mā est apta recipi quā nō hz p̄iuncti-
ua: & sic apper solutio ad scdā rōnē. Ad tertiā cū of q̄ mem-
brum venosum plus est aptum ad cācū q̄ mēbrū nō venosū.
Dicendum q̄ verū est ex hac cām: ex alijs causis mēbrum nō ve-
nosum pōt ēē magis aptū: vt ex dictis apparet.

C Dolor vehemens & extēsiō in venis oculi & punctu-
ra fortis qua leditur tempus & p̄oprie cum mouetur
habens ipsū & rubedo in tunica oculi & foda & casus
appetitus cibi & leditur ab omni in quo est caliditas &
ex eis in quorum salute non est spes quāuis sit spes in
sedatione eius.

C hic ponit signa huius cācū. Et p̄ ponit eius signa. Scdo cōparat
eū ad cācū reliquaz p̄iū. ibi. Et nō facit. Terno itēz ponit signū
sumptū ex nocētib⁹. ibi. Et admittit. C In p̄ma pte. A. septe
signa ponit & possent poni octo. C p̄mū signū cācū est dolor ve-
hemēs. cuius cā ē mala cōpō q̄ inducit a mā adurētē: et solutio p̄i-
mutatis in p̄ib⁹ oculi neruosis sensibilibus multū. C Scdm signū
est extēsiō pp sanguinē q̄ trahit ad loca ex forti dolore: & ppter hū-
more melicūm replentē & oppilātē venas oculi. C Tertiū ē pun-
ctura fortis q̄ ledit temp⁹. p̄ctura fit a mā adusta q̄ pūgit fortiter
Et q̄ tunica p̄iunctiue cōtēat temp⁹ mō illa adusta cancerū facit
cornea cōtēans p̄iunctiue inducit et dolores in timpe illius oculi in q̄
est cācer. Et q̄bus apper q̄ q̄ Aul. dicit q̄ signū cācū est dolor
fortis itelligit q̄ sit dolor extēsius & p̄iūtiū. Et alij ē modi do-
loris sūt in eo vt pōt appere ex his que diximus ca. d. obthalmia.
dixit aut. Et p̄prie cū mouet hūis ipsū: q̄ p̄ motū magis agitur
mā. Res aut noctue dū mouent maius nocumētū inducunt: vt. s. de
accidētī & morbo. c. 5. Dūc aut q̄ ambulet vel aliter moueatur.
Unī Jesus. haly. ca. de cācū. 54. puenit dolor v̄z ad timpora: &
p̄cipue accidit hoc illi qui ambulat vel mouet aliqua mortione.

C Quartū signū ē rubedo in tunica oculi: q̄ in p̄iunctua & ē in cor-
nea: & h̄ ē pp attractiōē sanguis ex vehemētī dolore. C S̄ dice-
ret alijs p̄: q̄ vlcera in cornea tēdūt ad albedinē: s̄ talis cācer est
cū vlcere corneæ: s̄ apperit ibi albedo. Dm q̄ vlcera corneæ
tēdūt ad albedinē q̄ sunt in via p̄solidatiōis q̄ nō p̄tingit in cācū.
Uel aliter dōm q̄ h̄ cācer causat aliquā albedinē in p̄ib⁹ corneæ
viceratis: n̄ fortis dolor trahit tātū sanguinem ad p̄es illas q̄ co-
lor rubeus plus apper & occultat colorē albū. C Quintū signū est
foda. i. dolor capitis. Nā pp cōitatem p̄iūtiū oculi ad cerebrū
fit dolor in toto capite: lz tempus specialiter eis doleat. C Sextus
signū est casus appetitus cibi. huius cā est duplex. Una q̄ stoma-
chus cōpatiēs cerebro debilitat & relaxat & nō appetit. Alia cā est
q̄ pp vigilas & dolores fortes isti s̄flāmanf in cerebro & tādē in
stōcho & toto corpore: vñ possibile est q̄ addat sitis in eis fortis. sitis
aut dēicit appetitū cibi: vt. A. fen. 13. c. de destructiōe appetit⁹. Et
iō. A. dicit hic casus appetitus cibi: & nō dicit cibi & potus.

C Septimū signū est q̄ ledit ab oi in quo est caliditas: & hoc siue
sit cibis vel potus siue ponat in oculū. Nā talia itēdūt mām & fa-
ciūt eā magis nociuā vt declarabif. Et iō statim p̄cepit Aul. q̄ nu-
triant cibis in quib⁹ nō est calefactio. Subdit Aul. q̄ nō est spes in
salute cācū. Rō ē: q̄ vel ēē spes curatiōis p medicas vel p absci-
sionē mēbrū. nō p medicas: q̄ iste essent fortis & addit in malitiā
mā: vt ponit Aueren. quarto cano. fen. tertia capitulo de cancro.
& Serapio libro quinto caplo. 23. Et hoc est quod inuenit Jesus
haly capitulo. 54. de cancro oculi. cum dicebat q̄ cācer nō cura-
tur quia oportet q̄ virtus medicē sit fortior q̄ virtus egritudinis.
sed in

sed in hoc loco. s. cacerato nō pōt apponi: hoc qz addit in mal-
tia mae. Nec iste cacer pōt curari per totale incisione: qz cacer
oculi cū sit ppe cerebri bz venas versus cerebri ineras. Et ideo
h euellere tunc oculus: remaneret tamē vne infecte mā cācri que
nō pōt curari: t extirpari: t iō caceratē partes pfunde: t eēt
pōssibile qz cacer occuparet aliū oculū. bene igit dicit: qz nō est
spes in salute: hz spes in sedatione. i. mitigatione eius.

**Et non facit dolorē cancer in aliquo membrorum
qui sit sicut dolor eius cum accidit in oculo.**

Dub. 5. **C** hic cōparat cancerum oculi ad cancerum reliquarum partium.
Dubitatur: vtz in cācro oculi sit maior dolor: qz in cācro reliquarū
partium. **V** idet qz nō qz si repitur mēbz sensibilibus oculo cacer
illius mēbz vebemētior dolor facit qz cacer oculi: sed repitur
sensibilibus mēbz siue pars vt os stōchi fm Hal. 4. de acciden et
morbo. ca. 7. vbi dicit. Nullū ex mēbris tantū hz sensum sicut os
stōchi. **I** dē ponit. 5. de iterioribz. 6. ca. Amplius virga ponit mul-
te sensibilitatis. vti **H** alya. 3. theo. vlt. ca. Nervosa facta est vt ad
tactū plurimū est sensus: igit cacer in ea erit vebemētioris dolo-
ris. **I** n pñū est **A** lui. t **A** z araulius ca. de cācro oculi. **D** dō qz can-
cer oculi est vebemētioris doloris qz cacer aliarū partium: t qz in
eo adunant qtuor cāe que dolorē magnificāt simul pūcere. Una cā
est multa sui sensibilitas. vti **H** al. 3. tera. in fine. sensibillissima pti-
cula est oculus. t **H** al. 5. p. ca. 34. de cura obrthalmie. **S** cōba cā
est pūctio mēbz inter corneas corne. in cācro enī corne. vicerato
mā corrupta multū coarctat in partibz corne. **T**ertia cā est sepi-
tudo partū corne t oculi ad extēsiōē t dilataciōē: qz enī diffi-
cilter extēditur: magis dōlet qz si essent molles t facilliter sine mul-
to dolore distēdibiles sicut sunt mēbz carnosae. **Q**uarta cā est: qz
mā que facit cācrū in oculū est multū acuta subtilis t vt sic pene-
tratiua t iciliua: t hō qz venē per oculū diuisē sunt subtilissime t
quasi insensibiles: t ideo nō sunt apte recipere humore mēbz ita
grossū sicut venae aliarū partū. **E** x gbus causis simul pūctis
appet qz dolor in cācro oculi dōle fortissimus. **C** ad **S**ia dōm.
Primo ad pñū qz reperiat mēbz sensibilibus: nō tñ alias bz cās
in faciedo forte dolorē quas bz oculus. **U** el alr qz de exterioribus
mēbris non reperit particula sensibilibus qz oculus. **A** d **z** dōm
qz h virga sit multū sensus nō tñ est sensibilibus qz sit oculus nisi sen-
sibilitate qdā ppe que est in pceptio delectabilis vel tristabilis
circa cōtū. virga enī h sit nervosa: tñ suba eius est ē ligamētalis:
vt **H** al. 15. de vna mēto pūctulaz. ca. 1. et nēru nō pfundant multū
in ea: vt **A** lui. sen. 20. 1. ca. 1. iō nō est sic sensibilibus vt oculus.

**Et administratio quidem medicinarum calidarum
est ex eis que ledunt patientem ipsum t augent dolo-
rem intolerabilem.**

Dub. 6. **C** hic ponit signū ex nocētibz. **C** lōsiderādū qz h dōm est pūctula-
rius qz illud qd supra dixit. Dicit enī superius. leditur ab oi in quo
est caliditas. **H**ic autē dicit. administratio medicinarū calidarū.
t intelligit medicinas calidas que oculo colyriantur vel alcofo-
lantur vel alter extra applicantur.

Dub. 6. **C** dubitat vtz appropinatio medicinarū calidarū pueniat in can-
cro oculi. **V** idet qz sic ex **S**ilberto ca. de cācro. vbi medullas p-
fici docet applicare pūctas t mistas cū succo calēdūle. **I** tē docet
applicare puluere fabarū cū felle taurino. **A**mplius **A** lui. cedit
croci: sed ipm est calidū. **I** n pñū est **A** lui. hic t **A** z ara. t **J**esus t
oēs auctores. **D** dōm qz medicīne calide pūt appropinari vel pu-
re vel cōmiste. **S**ig dē pure. 5. g. succus celidone vt ruthe: dico qz
nō pueniūt: imo nocēt. **E** t rō est: qz addit aduersionē in mā t cōmo-
uēt cā nec pūt cōplere resōlōē. **S**i autē appropinēt medicīne ca-
lide cōpōstite: vel tūc vincūt medicīne calide vel vincūt fride. **S**i
quidē vincūt calide sicut est: colyriū de fellibz vel de myrra vel
de thure: dico qz nocent ppter cām dictam. t ideo **A** lui. dixit. **A**d-
ministratio medicinarū calidarū. s. simplicū vel cōpōstitarū est ex
eis que ledunt patientē t augmētāt dolorē intolerabilez: qz mām
acuiunt t cōmouent. **S**i autē iste medicīne calide cōponant cū frigi-
dis medicinis: ita qz medicīne frigide vincant vel calide sicut debi-
les t remisse dico qz possunt cōuenire: t hoc qz in eis qñ est calor
anodinus est aliqua mitigatio doloris t aliqua leuis t moderata
resolutio vel maturatio materici t remissio malitie medicinarū
frigidarū sicut sies ab hz et croco has vtilitates. **A**d cōtraria
dōm. **P**rimo qz opio **S**ilberti nō videt mibi pueniens. **U** el alter
qz per cancerū nō intelligit verū cancerū: sed aliq apōstema durū.

De cura. **L** ap. 13.
Non fuerit excusatio cure eius: tūc sit intē-
tio sedatio doloris t mundificetur corpus t

pars capitis ab humore cōturbato t nutriatur cibo
boni chimi triticeis in quibus nō est calefactio: t po-
tus lactis confert ei.

C hic ponit curā. **E** t p pmitit itētiōes qz bēmus in cura canceri
hui. **S** cōba ponit medicinas locales qz vtimur fm qdā illaz itē-
tiōnū. ibi. **E** t opz. **C** ad intellectū pme pris pūderādū qz **A** lui. vult
qz tu recuses illā curā. **N**olite enī pūarūz egritudinē cure onus
suscipere ne nomē mali medici subeat: vt **D** esue de appropia-
tis. 1. ca. **S**i autē nō potes te excusare: vel qz dās vel amicus vel ne-
videaris ipius sed pūz t misericors: vt **A** lui. inuit. 4. ca. sen. 4.
ca. de extractione ascellarū: tūc itētiō in hac cura ē pūcipalr tres.
U na sedatio accidētis: t qz accidēs qd magis iestat est dolor:
iō **A** lui. dixit. **S**edatio doloris cū eis dē rebz qz medicus itēdit se-
dationi doloris in cācro. **I** n tēdit ē ad pūbitionē t additionē vl-
cerationis. medicīne enī opiate t alie frigide medicīne leues actu
que remittūt acuitatē melici humoris ipe sunt que pūbēt pūct-
sum vlcationis sicut est colyriū albū. **S** cōba itētiō est cūatio
māe a toto corpore t a capite spālter. **I** tō autē qd dōt cūari est hu-
mor: melicus adustus: t qz adustus cū pūrbato: ideo **A** lui. vocat eūz
pūrbatū vel si nō sit in corpore adustus: nū melia ē nō adusta dō
turbulētus humor: t iō dixit mūdificet corp t ps capis ab hūore
cōturbato. i. melico adusto: tñ scias qz polē est qz in corpore hūor
melicus nō sit adustus: sed adurāt postqz in oculū cōstuit.

C sed dubitat: an corp s sit purgādū pharmacia sola: an cū flobō
thomia. **E** t vt qz cū pharmacia ex **A** lui. hic cū dicit. mūdificetur.
I tē **J**esus ca. 4. 3. solū pharmacia vti t **A** z araulius. **I** n pñū est
H al. 5. p. ca. 4. 6. qui a flobia icipit. **D** dōm qz si habes can-
crū in oculo vel alibi est plectocicus: ita qz melicus humor in san-
guine eruberet t flobia fieri: qz mā cum illa flobia minuet: t sic
H alya. pcedit cā. vti vult qz si sanguis melicus niger qz extrahat:
t si nō qz claudat. vti ponit hūc smonem. **S**i sanguis paties ferat
emissionē cephalicam si fieri pōt minue tē. **E** t si sanguis niger est
plurimū trabes: t si rubeus paz. **S**i autē melicus humor eruberet
ppter sanguinē: tūc sio pūctus mūdificare corp. **A** lui. aut nō posuit
hic medicinā cū qua debes purgare: qz vult qz tu itelligas eam ex
caplo de cura cācri. 4. ca. sen. 3. vbi laudat epithimū cūz qz casei
vel mellis t qz sumat frequēter paucis diebz iterpositis. **T**u autē
potes dare. 3. 5. diafen. de 3. in 3. vel de 4. in 4. diem: t ponit a
Nicolao eius descriptio. t accipe illam in qua intrat lapis ar me-
nus. **E**cce puluis quo vtitur **J**esus ca. 5. 4. in purgatione habētūz
cancerū t videt mibi multū vtilis t ego exposui ei. vocabula. **R**.
epithimi. 3. folliculor sene. 3. iij. lingue bouis. 3. v. melisse. 3. y. tur-
bith. 3. 5. hermodactyloz. 3. v. semis endiue seminis cuscute se-
minis cucumeris citrulli mūdatorū añ. 3. y. myrabolanor kebuloz
rum. 3. iij. ellebozi nigri salis indi añ. 3. 5. succi liquiri. 3. j. cōrauree
minoz puluerizate pōdus. viij. granor orde: sificas lapidis ar
meni abluti gariofioz mastice añ. 3. j. fiat ex oibus simul puluis:
t dōsis eius sit. 3. v. cum aqua casei. **E** t gbus iam dictis appareet
qz **A** lui. posuit euacuationē fieri cū re que euacuet humore mēla-
cholicū: dāns itelligere ex supradictis qz si flobothomia est expe-
diens qz fiat etiam. **T**ertia intentio in cura canceri est rectifica-
tio vite patiēti: t hoc fit dando cibaria boni nutrimenti. **I** n qz
sit pueniens humiditas per quā resistat mēlācholie: t hoc est qd
dicit. nutritas cibo boni chimi. i. boni nutrimenti. triticeia. i. de tri-
tico sicut pūfana facta de eo t panis. habet enī triticeū debitam
viscositatē per quā est pueniens nutrimenti t resistit mēlācho-
lie que est siccus humor. vnde **A** uer. pble. 21. 2. pble. dicit cib ex
tritico moderatū hz viscositatē. **D**icit postea. **A** in gbus nō sit ca-
lefactio qd dupl exponitur. **P**rimo nō sit calefactio. s. fortis vel
exiccatiua. hz enī triticeū t panis sint calide cōplerionis: t plus pa-
nis qz triticeū: vt probat **I** saac in dictis particularibz: nō tamē hz
forte calore nec calore exiccatiūi imo humectatiūi. **S** cōba modo
exponitur nō sit calefactio: sed declinet versus aliquā frigiditatē
sicut lac t ppe puenit lac asine vel capraz: vt **A** z araulius ponit.
U trūqz autē de istis cibariis puenit. s. declinantia ad aliquā frigi-
ditatē vt lac: t etiā aqua orde fm **H** al. 5. p. ca. 4. habetia etiā calidita-
tem debitā cū humiditate sicut cibaria de tritico t carnes lauda-
biles vt pulli t hedi vt predicti auctores ponunt.

C sed dubitat: qz nō vti qz lac pueniat istis: qz isti dōlet in capite:
sed dare lac caput dolenti est malū: vt **H**ippo. 5. pti. afoz. afoz. 6.
D dōm qz lac puenit siue mēlācholia sit adusta siue nō. **C**onuenit
autē loco cibi: qz generat sanguinē laudabile. **C**ōuenit et loco me-
dicine: qz tēperat acuitatē humoz t reddit sanguinē mītē. **E** nā p
sui aquositatē purgat per ventrē aduersionē sanguinis. **L**audēdū
tñ est qz corpus sit aptū ad recipiendū illud vt nō casei siue cor-
rūpal in eo. **H**oc autē per experientiā opz iuenire: vt inuit **H** al. 6. de
regimī. sapientis. **A** d pūarūm dōm qz lac malum est in dolore

Bentilis

Dub^m 3^m

capitis qñ in hypochondrijs vel stomacho corripit siue vctosa tur. Scdo dubitat: qñ Alii. 4.º can. enumerat quatuor intentiones in cura cancri: hic aut ponunt tres. / Scdm qñ vna de illis intentionib⁹ hic nō ponit: qñ est impossibile. s. destrueri cancrū penitus. Alie aut tres cōprehendunt hic. s. phibitio additionis: phibitio vlcrationis: et curatio vlcrationis. Medicine enim que dolore mitigant et que materiam euacuant perficiunt has intentiones.

Et opz quidem vt administrēt in ipso albumen oui cū melliloto et aliqd de croco et colyriū album et omne colyriū factū ex eis que sunt sicut amilū et cerusa et gūmi et opii et oia in quibus ponunt reliqua lenientia et stupefacientia et colyriū samurdiū et colyriū meburium et cerotū factū ex vitello oui et oleo ro.

Hic ponit medicinas locales qñ pñcif illud qñ intendim⁹ in cura cācri oculi. Intendim⁹ aut maxime dolore sedare et phibere additionē in eo qñ est pole. hoc aut fit per istas medicinas qñ ponit sicut albumē oui cū melliloto et aliqd de croco: accipiat aq de coctionis melliloti et dissoluat in ea paz croci et adunet cū albumi ne oui et ponat sup eo et paz stillet ex eo. In hac medicina est lenificatio per albumē oui et remissio acuitatis mae per illud. est et sedatiua doloris per crocū et mellilotū et aliquat⁹ resoluunt de mā. Alia medicina est colyriū albū et oē colyriū factū ex amilo cerusa et gūmi arabico cū opio: qñ iste medicine remittūt acuitatē humoris et phibēt eius excessum et sedāt dolore: et iō pueniūt et oia in qñ ponunt reliq⁹ lenientia sicut muclago pñstij vel semis cydonioz et stupefacientia: sicut ē succ⁹ solatri: vt pñcipit haly. et colyriū samurdiū et meburium: ista colyria nō inueniunt in antidotario: et cerotū improprie sumit cerotū: qñ hic nō ponit cera: s. aquasat vitellus oui et oleū rosatū et infundit pecia et applicat oculo. Aditigat. n. dolores oculo. Azaruius tū docet paz croci cū vitello oui apponere.

De garab et apatibus lachrymalium. Cap. 4^m.

Quādoqz egreditur in lachrymalib⁹ angustia oculi eritura.

Superius Alii. determinauit de egritudinibus eopostia. s. apotematibus et continuatis cū eis euenientibus in lachrymalibus: hic determinat de egritudinib⁹ euenientibus in lachrymalibus. Et p de apotematibus ei⁹. Scdo de morbo quātitat⁹ ei⁹. ibi. (Quāqz magnificat caro.) / P^oia in duas. P^oia notificat nobis ista apata lachrymalis. Scdo ponit curā. ibi. (Algarab est egritudo.) / P^oia in. o. p^oia notificat hec apata qñ nō est fistula. Scdo notificat illd qñ est fistula. ibi. (Et garab.) Et h est qñ rubrica dicit caplm d algarab. i. fistula. s. lachrymalis. et apatib⁹. s. qñ nō sūt fistula. Tñ auctores nō semp fuāt hāc legē vocabulor. Nā apata lachrymalū et si nō sūt fistulosa vocāt qñqz garab et algarab. / P^oia in. o. p^oia notificat nobis p^oia lachrymalis. Scdo ponit suas spēs. ibi. (Et qñqz ē dura.) Cū p^oia qñ aliqñ egredit⁹ a lachrymalib⁹ et c. i. in lachrymalib⁹. s. domesticis eritura sup. et ista ē qñ vocat apata lachrymalis. Cū p^oia qñ aliqñ egredit⁹ a lachrymalib⁹ p^oia hnt noia. Dicunt. n. qñqz hākilus ante qz rumpant⁹ vt Alii. Dicunt qñqz garab vel algarab et p^oia qñ sūt fistulosa. Et dī garab ad similitudinē cuiusdā vasis qñ hz foramen vñ fluit aq: vt Rasis. is. ptinē. ca. 4. de mirabilib⁹. Dicunt qñqz lachryme: qñ faciūt lachrymare: vñ qdā hnt in rubrica caplm de lachrymis et algarab. Alii hnt caplm d algarab. i. lachryma. Dicunt et egilopa vt Simon ianuentis. Vocant et alnaco: vt Azaruius. Et cornu vel cornua vt haly. Et dī agiles vt z^o ptinē. auctē Rasis. ca. 5. Cū p^oia qñ aliqñ egredit⁹ a lachrymalib⁹ s. domesticis. Nā p^oie algarab fit in lachrymalib⁹ domesticis: illud p^oie vocat lachrymale. Nā syluestre nō p^oie est lachrymale: vt appebit posterius. / Scdo notificat hāpā ex mō sue eētie cū dicit. Eritura: qñ mā istius apatis est in forma eriture congregata in cauernositate carnis lachrymalis. Cū p^oia qñ aliqñ egredit⁹ a lachrymalib⁹ p^oia accipit duob⁹ modis. Uno mō p^oie p^o adunatione māerū calidaz in cupū qñ saniant⁹ et isto mō accipit ab Alii. 4. lib. fen. 3. ca. de erituris. Alio mō accipit eritura p^o adunatione māerū in loco: siue sit calida siue frigida: siue sanata siue nō: et isto mō sumit hic. Et dī eritura ab exēdo: qñ erit mā in spatū et capit sibi locū. Et qñ h fit de itione Alii. apparet: qñ dicit qñ ista eritura qñqz est dura et de genere glandularum.

Dub^m 3^m

Dubitat vñqz in lachrymalib⁹ syluestri possit fieri algarab. Et vñ qñ sic: qñ pōt fieri algarab vbi pōt fieri apatio fistulosa vel non fistulosa: s. pōt fieri in syluestri lachrymalib⁹ nec vñ esse phibēs. / In pñu est mō oius auctoz qñ applicāt hāc passionē ad lachry-

Super tertio

male domesticū. qñ appet qñ vna cura quā faciūt ē pforatio vsq ad foramina narium. / Scdm qñ in lachrymalib⁹ domesticis p^oie et frequēter est apū fieri algarab fistulofum vel nō fistulofum. hoc declarat qñ hoc lachrymale est maxime paratū recipere māe: qñ hz qdā corp⁹ carnosum qñ recipit māe et eas deriuat ad foramina narium: vt ponit Rasis. 10. lib. de vtilitate p^oicula. ca. 11. Illud aut carnosum corp⁹ ex sui cōpōne et ex aptitudine retentionis et receptionis māerū in eo est aptū apari et apā ei⁹ in fistulam puerri. Est aptū aut retinere māe p^o duas cās. Una est qñ ipm est carnosum aptū māe in se suscipere. Alia cā est: qñ foramina illa que vadunt ad nares sunt stricta et sic pñt oppilari: vñ mā retinebit circa lachrymale domesticū et apabit. Unā Rasis 2° ptinē. cap. 5. de fistula lachrymalib⁹ dicit. Caricula que est in angulo maiori cū crescit retinet lachrymas et supfluitares ue fluat ad nares et conculcant in eis. s. cariculis: et accidit ex eis apā lachrymale. In lachrymalib⁹ āt syluestri nō est aliq⁹ p^oia cā apationis et aptitudinis ad fistulā. Et iō auctores apā et fistulas lachrymalib⁹ appropiāt lachrymalib⁹ domesticis. Cū qñ soluit qñ in pñu induit⁹ est: qñ pceditur qñ in lachrymalib⁹ syluestri possit fieri apotema: et ē fistula nō tñ ex p^oia dispōne: sed ita pōt fieri in eo sicut in qbusdā alijs partibus vt in digito vel in fronte vel in pmo maxille: et ideo raro fit frequēter tamen accidit in lachrymalib⁹ domesticis.

Dubitat vñqz possit fieri apā in lachrymalib⁹ qñ nō sit eritura. Et videt qñ sic: qñ qua rōne in oculo vel in alijs partib⁹ fieri pñt apotemata que terminant per resoluē et nō colligūt māe in vñqz eadē rōne vñ in lachrymalib⁹. / Ad pñu Alii. qñ notificat hec apata per eriturā. / Scdm qñ fm plurimū apā lachrymalis icipit cū eritura. Nam sicut alibi hz declarari apotemata: quibus de causis icipiunt esse eritura. Una causa est multitudo māe que currit ad particulā: vnde in ipso pñcipio cursus colligit in loco vno et etiā saniat in qbusdā. Alia cā est aptitudo particulē ad recipiendū eā: qñ est spatiosa et cauernosa: per quas duas causas apotemata p^o gūmū et subscellariū icipiūt multū in forma eriture: ita qñ apotemata illoz dicunt⁹ eriture ichoates. Ex quo apparet qñ eriture lachrymalib⁹ vt plurimū sunt ichoates. Nā locus est aptus ad recipiendū materias in loco vno ppter spatiofitatē receptaculoz que sunt in carne et ossibus perforatis: et ppter multitudinē materierū que illuc declinant. vnde incipit eritura. Et qñ māe cōcluse multū ibi corripitur: vnde corripunt⁹ partes adiacētes: et ex hoc segitur fistula: ideo fm plurimū ista apotemata sunt eriture. Unde Alii. notificat ea per esse erituralē. Et fm plurimū etiā cōuertitur ad fistulā: vnde qdā auctores nomināt ista apotemata fistulā. / Ad pñu dicitur qñ raro ptingit qñ nō sit eritura. Et cū dicitur qñ qua rōne in oculo etiā in alijs partib⁹ pōt fieri et c. Scdm qñ non est simile: quia oculus in suis tunicis non est ita aptus recipere materiā in cupū sicut caro lachrymalis.

Et quādoqz est dura que tactu mouetur et nō rumpitur: et est de genere glandularum: et plurimum malitice eius est qñ videt eminentia in lachrymalibus et inuenitur cū expressione et dolet eius expressio et multiplicatur cum ea ophthalmia.

Hic Alii. ponit species huius eriture lachrymalis. Et pmo ponit species que distinguuntur ex parte dispōnis māe. Scdo ponit modos siue spēs que distinguuntur ex parte situs. ibi. (Et qñqz ex substantia.) / P^oia in tres: qñ Alii. pmo notificat speciem que est dura. Scdo notificat aliā spēm que est borhoalis. ibi. (Et qñqz est eritura borhoalis.) Tercio ponit quādam cōuenientia earum. ibi. (Et ambe cōueniāt.) Dicit pmo. et quādoqz est dura. s. hec eritura et c. Circa quā partē considerandū qñ Alii. notificat nobis hanc p^oia spēm eriture ex duob⁹. s. ex sui essentia et ex suis accidētib⁹. Cū pmo qdē ex sui eētie: qñ est dura vnde tactu mouetur. et nō rumpitur. i. nō diuiditur sub tactu. vel nō rumpitur. i. nō aperitur nec itus nec versus extra: et hoc qñ mā nō est acuta. Et quo apparet que sit mā istius eriture: qñ est mā flegmatica ibi parum per ingrossata. Et ideo Alii. dicit qñ est de genere glādularū. Apparet etiā quis sit modus esse vel eritendi istā māe: qñ est simul adunata in loco nō dispersa. / Tame pñderandū qñ glādula accipitur tribus modis. Uno modo pro apotemate carnis glādulose sicut apata iugulis et mamille et similib⁹: qñ sumit ab Alii. 4.º can. fen. 3. ca. de apatib⁹ accidētib⁹ in locis glādulose carnis: et isto mō nō accipit hic. Alio mō accipit pro apate flegmatico cuius mā est separata a mēbro et collecta in pñculo vel folliculo vno: qñ sumit ab Alii. lib. 1. fen. 2. cap. de egritudinib⁹ cōpositis. cū dicit. Glādula sunt separte inuolue in coopertorio. Tercio mō accipit glādula pro apate flegmatico cuius mā est ingrossata et indurata et adunata in vñqz: qñ nō fit sibi folliculus: quomodo etiā nō

Al possunt dici gládulae vt sumi habet ab Aui. 4.º cap. sen. 3. In ca-
pitulis suis: i isto mó sumit hic gládula: h̄ et possit sumi scdo mó:
qz qñqz iuenit gládula lachrymalis i folliculo. T dico 2.º q. Al no-
tíficat nobis ista exitura ex parte accidētū t dicit qz plurimū ma-
litie tē. i. nō h̄z accidētia multū mala nisi ista que ego dica. Nam
mā flegmatica ibi aduata nō multū molestā nisi qz videt emine-
tia tē. qz qñ vrit oculū v̄sus lachrymale domesticū appet sibi illa
eminētia si sit magna: t de h̄ turbat iſtūmus. Vel videt. f. a medi-
co. q. o. q. ista exitura nō est molestā infirmo nisi qz ipse videt eā
t iſpiciētes videt eā. Aliud est accidēs: qz iuenit in exſpſione. i. qñ
pmit: t sic appet v̄su t tactu: t dolet tē. qz p̄sura partis sane ad
mām durā: t p̄ malū motū illius māer: multiplicat cū ea vel cūz
eo obthalmia. T cōsiderādū qz obthalmia nō opz qz sumat hic
pprie sed large p̄ turbationē oculi ex mā que ad eū fluxit. Mul-
tiplicat aut ista obthalmia p̄ duas cās. Una est qz infirmi p̄tinue
tagūt t p̄mit t sic agitationē faciūt in partibz illis: vñ mā trahit
ad puncturā: t tū exponet ista. multiplicat cū ea. f. exſpſione ob-
thalmia. Scdo cā est: qz nā ibi exiētēs que faciūt exiturā disponit
oculū t fit receptor māerū: t h̄ qz debilitat illas partes t oppilat
vias trāsitus sup̄fluitatū qz multiplicat ibi turbat oculū t sic
fit obthalmia. Hec autē que dicit Aui. sunt dicta Antilis: vt scribit
Rafus 2.º p̄tine. ca. 5. dices. Dixit Antilis accidit ex p̄te lachryma-
lis qdā spēs que nō pargit neqz ad nāres neqz ad oculum: t nō v̄t
nisi qdā emineſtia in oculū. I. lachrymalis tñ: t cū p̄mit per oculum
t nāres t lachrymale nō egreditur putredo aliqz: t sentit dolet in
loco: t ex hoc obthalmia oculū cōtinue sine occasione. f. alia ab
extra. Tu hac aut auctoritate appet tota iñtētio. Al p̄missa.

Et quandoqz est exitura bothoralis faciens colle-
ctionē t disrumpitur: t quando rumpitur facit fistu-
lam fm plurimum.

C hic ponit alia spēm bothoralē. Vbi p̄siderādū qz Aui. h̄c exitu-
rā notíficat ex duobz. p̄tio ex sui essentia: qz est exitura botho-
ralis. i. pustula sine apostema p̄uā collectionē. f. sanioſa. Est
qz qdā apostema parū sanioſa. Ex quo appet qz differt hec exi-
tura a p̄dicta in ostēpōne māer: qz mā istius est sanioſa large sumē-
do sanie. Et iō p̄prie pot dicitur exitura: sed mā p̄dicte exiture est in-
durata t facta in forma gládula: t iō est de gñe gládula. T Scdo
notíficat h̄c exiturā ex accidētibz: qz dicit qz disrumpit. Rō est: qz
sanies in loco manēs fit corolluā: t iō opz qz rumpat. t qz sanies
anteqz erupat vt plurimū corripit p̄tes circūstantes. f. ossa t p̄ni-
culū t carnes corruptione qua fit difficilis illoz rectificatio. Ideo
vt plurimū facit fistulā qñ erupit vt ponit. Al. T ex qz apparet qz
hec spēs differt et ab illa in duobz accidētibz. p̄mū qz ista vt plu-
rimū disrumpit aditus vel extra. Scdo qz ista vt plurimū fit fistula.
Et dicit. Al fm plurimū: qz si sanies erupit et anteqz multū cor-
ripit nō effert fistula. Illa aut possit remanere sic indurata.

Dubitat in hac spē exiture vt r̄u oculū sit apte fieri obthalmic⁹
sicut in p̄ma spē. T Dm p̄mo qz sic. sed Aui. derelinquit vt notū.
Vel dōm qz postqz est facta eruptio nō est ita apta euenire ob-
thalmia: qz mā h̄z locū p̄ quē eūat t nō retinet nec turbat oculū.

Et ambe cōmunicant in hoc qz vnaqueqz earū mo-
uetur sub tactu t submergitur cū exſpſione t augmē-
tatur cum dimittitur.

C hic cōparat has spēs exiture lachrymalis. Cōsiderādū qz iam
Aui. cōparauerat has spēs penes dīas. Appet enī in qz differt
qñ notíficat vñāqz illaz spērū: t iō habuit ostēdere in qz cō-
ueniūt. Cōueniūt aut in h̄ qz vnaqueqz earū. f. ouarū spērū dictarū
mouet sub tactu t submergit qñ fit exſpſio t redit qñ cessat digi-
tus t nō p̄mit: t h̄ est qd dicit. Augmētā tē. huius autē cā est: qz
ambe iste māe cōicāt in h̄ qz ipse nō sunt in suba mēbz i fufse: imo
p̄tinent sub eo sic separate t stātes in loco vno: t iō dicunt exitu-
re. cū igit p̄munt cū digito submergunt p̄ vacuitate locoz t cūz
digitus cessat reuerit emineſtia p̄ māci adunationē.

Et quandoqz ex substantia eius bothor est eius au-
gmētū in pfundo: quare eius eminentia exterius non
apparet. verū ipsaz significat puritatem. t quādoqz ma-
nus inuenit eam apud cōp̄essionem vltimam.

C hic ponit spēs bui⁹ apatis qñ distinguunt ex parte situs. T cō-
siderādū qz Aui. duas inuit spēs exiture lachrymalis: solū tñ po-
nit vñā t est apostema lachrymalis aliqñ in sui suba t in sui qñ-
tate ad quā exēdit: t h̄ est qd dicit. Et cē augmētū est in pfundo:
t iō nō appet emineſtia ei⁹ exterius: vñobz tñ signis cognosci pōt.
Unū est puritatem p̄tinuū in carne lachrymalis. Aliud est: qz qñqz

vltima. i. fortis cōp̄essio cū digito manus inuenit eā. f. exiturā vel
bothor. T Aliā aut spēm dat intelligi ex opposito: qz est aliqz spēs
exiture cui⁹ suba siue radix est augmētū: qz qñtas ad quā exēdit
vel emiuet nō est in pfundo: imo appet ad v̄sū t tactū abf: for-
ti cōp̄essione. T cōsiderādū scdo qz Aui. h̄c spēm apatis appro-
priauit bothor. cū dicit. Et qñqz est suba hui⁹ bothor. Et h̄ iō fecit:
qz mā sanioſa que faciūt bothor est apta pfundari t facē puritū:
sed mā gládulosa que est grossa nō est apta ita pfundari. T Sed
tu dices p̄ra spissitudo siue grossities māe est vna de causis occul-
tationis: vt sumit ex asoī. 6.º pti. Quibz sanies facta. asoī. 4.º. T Di-
cendū qz spissitudo saniei vel māci in loco pfundo vbi v̄rit⁹ defi-
ciat a pellendo extra est cā occultationis: si in locis nō pfundis h̄
nō p̄tigit. T Vel alr dōm qz hic iā p̄supponit qz mā sit reducta ad
formā gládula: t iō nō pōt occulti. mā at bothoralis pōt occulti.

Dubitat: vt iste exiture lachrymalis t fistule possint fieri a qñz
humore. T Uidet qz sic. p̄mo ex Silbeto cap. de fistulis oculi. vbi
dicit. Sit qñqz ex cā calida qñqz frida flegmatica v̄t melica. Si ex
cā calida sanguinea erit vel cholericā. Si ex frida flegmatica vel
melica. Et si erit sanguinea cōgscit p̄ ruborē loci t venaz iſtāma-
tionē t sanguinolēte saniei ednctionē. Cholericā cōgscit per loci
citritatē pūctiones t arsuras in loco t colorē sup̄fluitatū citri-
nū. Flegmaticā cognoscit per mēbz mollitiē t albedinē t albā t
aquosam sup̄fluitatē. Melica per mēbz duritiē t liuiditatē t ci-
neritiū colorē saniei. Ecce q̄clare ponit quoz humorū signa. Am-
plius obthalmia pōt fieri ex qñbz humorē: qz exitura lachryma-
lis. Amplius Aui. distinguit spēs istaz exituraz in duas spēs p̄nci-
pales. f. in exiturā de genere gládularū t exiturā bothoralē. f. in qñ
mā est sania. Sed quelibet mā pōt sanari sumēdo large sanie:
igit quelibet mā poterit facere h̄c exiturā. Tcē Huilelmus ponit
qz fistula sit ex mā humida vel melica. T In p̄mū sunt famosi au-
ctores qui hoc nō distinguūt: vt Aui. bic. t Iesus in hoc cap. 54.º.
T Dm qz glibet humor pōt facere has exaturas. Rō est: qz huius
exiture sūt apta que ex quolibet humore pōt fieri: t vt plurimū
sunt de flegmate. Nā flegmaticus humor qñ p̄tinue fluit p̄ carne
lachrymalis ad nāres: p̄dit⁹ t in transitū t detēretur in carne illa
vel sub carne facit h̄mōi exaturas: t qz ex nā loci est tanta aptitu-
do loci ad exaturas de mā flegmatica: iō gda imaginari sunt qz fi-
stule semp lachrymalū sūt semp ex flegmate: vt ponit Silbe-
tus p̄alle. ca. 4.º. Raro aut p̄tigit ex cholera vel melia: qz raro hi hu-
mores illuc p̄fluunt. Sanguis aut post flegma frequēt facit h̄mōi
exaturas. Nā adiacet ibi vena lachrymalis satis manifesta qd pōt
pellē sanguinē in carne illā lachrymalē t facē exiturā. T In h̄ aut dō
multū iſpici dīspō hoīs t regionis t p̄stitutionis: aliqñ enī ex p̄sti-
tutione āui videbis h̄mōi exaturas plus sanguineas. T Sed p̄ra:
qz Iesus h̄aly. dicit qz p̄ma cā eius est mā acuta: sed talis nō est
flegmatica. T Dm qz loquit de algarab de quo p̄dixerat. f. de al-
garab qd minuit per mitigationē acuitatis humoris. T Uel aliter
qz mā acutā vocat oēm māem que nō est indurata t que nō facit
garab glandulosum: t hoc statim dicetur.

Dubitat que exitura sit magis apta fieri in lachrymalis: an il-
la que est glandulosa: an illa que fit sanioſa. T Et dōm qz sanioſa
large sumēdo sanie. Nā exitura gládulosa fit per māci iduratio-
nē: sed in loco illo nō est apta mā indurari: qz locus est receptius
humiditatū que sunt māe lachryme: detēta igit mā t quasi semp
humectata opz qz p̄uertat in putredinē. T Ex qz appet qz exitu-
re flegmatice magis faciunt euenire veras fistulas qz exiture san-
guineae. Nam mā flegmatica sania lacet p̄culcata t nō bene mū-
dificationi est obediens: t ideo corrumpit os t p̄niculū que sunt
ibi t nervos. Materia aut sanguinea magis p̄pellit extra t me-
lius etiā mundificat vnde partes nō sic corrumpunt. T Et ex dictis
apparet quare auctores famosi loquētes de exituris t fistulis la-
chrymalium nō distinguunt eas ex parte materie. Nam hoc fe-
cerunt qz vt plurimū sunt flegmatice: vel qz dederunt intelligere
ex his que dixerūt de obthalmia: vel hoc ideo fecerūt qz p̄nci-
paliter ponūt curā exiturarum iam habentiū in se materias. Tcē
aut habet intentiones cōmunes de quacūqz mā sint. Nā si est exi-
tura iñtētio in ea est resolutio vel extractio materie exiture t siue
sit materia sanguinea siue flegmatica hec est iñtētio t parū diuer-
sificant māe postqz sanies facta est: sit aliqua diuersitas. Simi-
liter si est fistula iñtētio est rectificatio partis corrupte de qua-
cūqz materia sit in hoc nō cadit etiam multa diuersitas. T autē
enī eodē rectificabit os siue sanies que corrūpit siue fuerit de san-
guine siue de flegmate. Et p̄pter h̄c cām p̄ncipaliter credo qz au-
ctores nō curauerūt distinguere materias harū exiturarū siue fi-
stularū. T Ad 2ia appet solutio: qz p̄cedit qz possit hoc apostema
fieri ex qualibet mā: sed frequentius ex flegmate. Quare aut ob-
thalmia nō sic se habet appet ex dictis supra cap. de obthalmia.
T Ad Huilelmū dicendū qz per materiam melancholicā intel-

Dub. 4.º

Dub. 5.º

Gentilis

ligit illam que facit exituram glandulosam que potest dici melancholica ppter duritiem: h. radix sit flegma.

Et algarab qd est fistula adueniens in angulis oculi domesticis. Et plurimū qd ei succedit exiture et borbos apparētib in loco: deinde rūpif et fit fistula.

Hic notificat apostema lachrymalis qd est fistula. Et pmo facit hoc. Scdo que dixerat declarat. ibi (Et exitura illa.) Circa primā partē pñderādū qd Aui. notificat istā fistulā ex parte triū. pmo ex parte nois: qd vocat garab. Scdo ex parte loci: qd in angulis oculi domesticis: vt sup. pbatū fuit. Tertio ex parte modi sui enētus: qd succedit exiture et borbos que enentur in loco pñcto lachrymali domestico: et hoc ppter modū rupturē illoz.

Dubm 6m **C** Dubitat: qd Aui. dixit qd fistula lachrymalis succedit exiture qd rūpif. hui. dñū posuit supra: qd solus dixit de borbos qd rūpif: sed de exitura pñe spci dixit qd nō rūpif. **¶** Dñm dupl. pmo per expōnem sñe bñe exiture et borbos: i. exiture borbosalt. **¶** Uel dñm scdo qd fistula ut plurimū sequit ad borbos: qd mā ei nō est idurata: sed raro segl ad exiturā glandulosam vt cū illi mōe idurate acciderit corruptio: tūc rūperet et esset fistula: et iō expōnat qd supra dixit. et non rūpif. s. nisi raro. **¶** Sed ptra diceret: qd Aui. dixit hic qd plurimū succedit exiture et borbos: qd non raro. **¶** Dñm qd ad ista duo ut plurimū succedit fistula: qd raro est qd aliter fiat qd altero istoz duoz modoz: tamē cōparando exiturā borbosalem ad exiturā glandulosam plus sequitur ad exiturā borbosalem et raro ad glandulosam.

Dubm 7m **C** Scdo dubitat. nam Aui. dixit qd ut plurimū fistula lachrymalis succedit exiture et borbos: qd alia passio est ad quā pōt succedē: que ē ista. **¶** Dñm qd fistula in lachrymali possit fieri a vulnere pñe dēte sicut segl aliqñ fistula ex fñomia vene lachrymalis: vt Aui. p. cañ. fen. 4. ca. de fñomia. **¶** Posset ēt fieri ab aliq corruptiōe ichoate in ossē que paulatim alterādo corūperet carnē supra se et fieret fistula. Utrū aut vulnus et corrosio ossis possit facere fistulāz pñe qd sequatur exitura uō cūro dīcutere.

Dubm 8m **C** Tertio dubitat: vtz exitura possit dici fistula antequā rumpaf. **¶** Uidef qd sic: qd tota malitia que est in fistula est in exitura anteq rūpanē: qd ruptura nō addit malitiā: mo forsan minuit: s. fistula dñ ppter malitiā et corruptionē: igit anteq rumpaf est fistula. **¶** In dñū est Aui. **¶** Dñm qd ista qd est de noie. **¶** Fistula enī pōt vi ci tripli. Uno mō pōt qdlibet cauerna vel abscessione in qd est corruptio partiū vnde fit difficilis curatio siue cutis sit rupta siue nō et isto mō iste exiture ante rupturā pñt dici fistule. **¶** Alio mō fistula pōt accipi minus large pōt vulnē extra apostemationē habentē et pfunditatē et corruptionē partiū: vñ fit difficilis pñsolidatio: et isto mō fistula nō est nisi cutis rumpaf: et h. cutis rupta nō addat malitiā: nisi qd addit solonē pñtūrat in cute: tñ est signū maioris corruptionis: et hoc mō Aui. sumit hic fistulā. s. pōt vicere pfundo stricti ossis in lachrymali in quo est corruptio in ossē vel in pñculo vñ fit difficilis pñsolidatio: nō tñ dico difficilis pñsolidatiois pñ cācerofitrat: qd tūc ēt cācer. **¶** Tertio mō sumit fistula p vīcē pfundo cui labia sñ idurata: et isto mō pōt sumi hic fistula.

Et exitura illa anteq rumpaf nominat bakilus. Et qñ illud mēbzū est subtilis substātie videt ab iteriozi ei vīqz ad ipsi exterioris sicut pñnus quē iuenis a latere ossis nasi et a latere ei qd apparet de oculo.

Hic que dixerat declarat. Jā enī posuerat qd exitura lachrymalis vocat garab post rupturā et non ante: et posuerat qd est fistula post rupturā. pmo qd ostēdit qd post rupturā vocat garab et nō ante rupturā: et h. qd bz aliud nomē anteq rumpaf: et cū h. ostēdit qualiter est dispō exiture ante rupturā. Scdo ostēdit post rupturā qd est fistula. ibi (Lū g rumpif.) **¶ Prima in duas. pmo ostēdit qd est nomē hui. exiture. Scdo ostēdit ei dispōnē. ibi (Et qñ illd mēbzū.) **¶** Dicit p. qd ante rupturā dñ bakilus. q. d. igit ante rupturāz nō dñ dici garab: nisi tu velles idē notare duobz notibus. Et forsan qd apud arabes ista noia signant idē fm dispōnē eoz. **¶** Et qñ. **¶** Cōsiderādū qd Aui. hic vult ostēdē qd sit respēntat visui illud qd regit mām istius exiture anteq rumpaf que dñ bakilus: et hoc dico maxime qñ ipsa rupturē appropinquat: et vult. **¶** A. qd vī supficies illius exiture sit vñ pñnus subtilis inspiciedo eū a parte spñsa que adheret ossi: et a parte eleuata que est supra eminētiā exiture: et h. iō est: qd illud mēbzū in quo talis mā pñtēf. s. caro lachrymalis: et ipsa cutis que est ibi est subtilis subē: et iō sanies que dñ rumpē corrodēdo et subtrādo facit ea apparere subtilia sicut vnus pñnus. Uñ hebraica ista dicit. qd lucet vel splēdet. et h. est qd dicit. Et qñ illd mēbzū. i. caro lachrymalis et cutis est subtilis subē videt. i. apparet sicut pñnus ab iteriozi. i. a parte minus eminētiā ad**

Super tertio

exterioris. i. ad partē eminētiōz. quē. s. pñū. i. rē que appert subfiliis vt pñnus iuenis a latē ossis nasi. i. vel a latē altero depñsiori cutis. s. vñus os nasi: et a latē ei. qd appert de oculo. i. de passione oculi. i. a latē eminētiē exiture. Et qd potes accipie signū ad cōfiscendū qñ bakilus est pñens et qñ ruptura iam pñnq est: qd si vides subtilitates cutis in parte que ossi adheret. i. in parte subleuata vñus oculū sub qua iacet mām iam est signū qd cito rumpet. **¶** Cōsiderādū tñ qd ista ista possit alr expōnē. p. per illd mēbzū intelligit Aui. pñniculū qui ossi adheret. Lū igit iter ipm et os claudif sanies subleuat pñniculus ille: ita qd apata cute videbis sicut vñū pñmū subtile cui. radix est vñus os et eminet extra et versuf oculū. Tertio mō expōnif a dyuo qd illd mēbzū. i. illa caro lachrymalis est subtilis. i. rara: iō pōt penetrari a visu sicut penetrat pñnus: et iō apparet ab iteriozi vīqz ad exterioris. Quarta expōn aliqñ mām que facit apata lachrymalis pñtēf in pñniculo sicut glādula tñste pñniculus est rotundus: et iō videmus inferius et superius: et h. est qd dicit. Et qñ illud mēbzū. s. pñniculus in quo iouit est subtilis substantie et. Siquis autē pñderat prima expōitio et scda sunt magis artificiales et applicabiles textui.

Cum ergo rumpif remanet saniosa difficilis cōiunctio: quoniam membrum est humidū et cūz humiditate sua mouet semp et pp hoc fit fistula.

Hic ostēdit qd post rupturā est fistula. Et p. facit h. Scdo ostēdit diuerfitatē que accidit in hac ruptura. ibi (Et eius ruptura.) pmo arguit sic. **¶ Plaga saniosa difficilis cōsolidationis est fistula. **¶** Hanc pñpōnē Aui. pñpōnif notat: sed qd rumpif exitura lachrymalis oculi remanet saniosa difficilis pñiunctionis pñsolidationis vel curationis: qd fit fistula: et h. est qd dicit. Et pp h. fit fistula. **¶** Probat Aui. minorē pñpōnē quā ponit. s. qd ruptura siue plaga remanet saniosa difficilis pñiunctionis: qñ membrū in quo est rupta ista exitura est humidū: et semp est in motu. **¶** Ex parte igit humiditāz remanēbit saniosum: et ex pte pñmū mori difficulter pñsolidabit: qd ista exitura cū rumpif fit fistula vel est fistula. **¶** Cōsiderādū qd per membrū istud qd est humidū debemus intelligere lachrymale quātū ad carnē et etiā pñniculū. Nam ipm est humidū per pñmū receptionē humiditātū vt posterius magis declarabit. Est etiam in continuo motu. **¶** Pñmū ppter palpebram sibi coniunctāz que continue illud mouet. Scdo ppter cursum humiditātū transeuntium per illud qui decurrit est cōcūiens: aliter pñmū.**

Et ei qd ruptura qñqz est ad exteriora et qñqz ad interiora: et qñqz est ruptura ei ad abo latera simul et multoties fit eius ruptura ad nasū et currit ad ipm: et qñqz psequit malitia saniei ei ad os et corūpit ipm et denigrat et corūpit cartilagineas palpebre et implet oculū sanie que egredit ad cōpñffionē.

Hic ostēdit diuerfitatē que accidit in hac ruptura quātū ad partes ad quas eruptio fit: et tāgit qñqz modos rupturē. Unus est ad exteriora. Alius ad interiora. Tertius ad ambo latera. s. itus vñus os vel nasū et extra. Quartus est ad iterius. s. solū ad nasum: et h. qñ extēdit multū ad extremitatē foraminis nasi. s. vñus punctum nasi. Quintus est qñ sanies corūpit os: et h. est qd dicit. Qñqz psequit malitia saniei ei os. i. parte ossuofam. s. vñus supciliū: et corūpit et denigrat et corodit illud os. Et pmo insinuat et mutat colozē postea destruit subām ei: vel diuinit et tandē corūpit cartilagineas palpebre. s. superiorē et oculū ipsef sanie. iter oculū et palpebrā et cōpñffione erit sanies. **¶ Cōsiderādū qd ossa circa lachrymale pfunditus sunt spongiosa: sed in supfície sunt ossuofa. Et iō qñ tetigit corruptionē ossis vñus extra dixit absolute psequit malitia saniei ei os. Sige tñ veller posset expōnē os ossis. i. qd corūpit qñqz vadit ad pñes ossis et palati. Sed pma expō videt clarior per illud qd subdit et corūpit cartilagineas palpebre. **¶** Cōsiderādū scdo qd nō solū palpebra supior: s. inferior pōt corūpi: et iō pōt expōnē os. s. superius et inferius qd est os pñmū faciei: et tūc expōnif palpebre. s. superioris vel inferioris. **¶** Cōsiderādū qd oculū ipleri sanie dupl. possumus intelligē: vel oculū. s. iter palpebram et oculū: vel oculū qd ius in oculo qd pñiunctū et siue pellicule corūpanē et sanies itret in eas: et h. istud raro apparet: tñ est posse. Unde Soar ca. 10. de fistulis dicit. pōt accidere qd pñctū apostema rumpif in tunica oculoz et inde corūpit. s. oculus.**

De cura.

Cap. 15m

Algarab est egritudo chronica: et qd est ex ea leuior est illa que est recens. Nam que recens est curatur cum medicinis facilibus quas

dicimus. Chronica vo cura est in ea cauteriis qd nar-
rabinus: aut qd stat loco eius sicut diebardich.

CSuperius. A. notificauit apata lachrymalis: hic ponit eoz cura.
Et p^rmittit quada diuisione que appropriat fistula lachryma-
lis que p^rio noie dicunt garab: et fm illa diuisionem ponit cura.
Secdo inuit alia diuisione que coprehedit apata lachrymalis fistu-
losa et uo fistulosa: et fm illa ponit cura. Ibi. Quid p^rsert in p^rinci-
pio sui. / P^rima in duas. p^rio p^rmittit diuisione et diuersitatem
cure. Secdo exegit cura. Ibi. Incipiat 3. / C^o 3° p^rte. A. inuit hac
diuisione qd fistula lachrymalis qda est reces: et curat medicinis
facilib^r dicendis in hoc ca. quedam est chronica et curat cauterio.

Dub^m 3^m **C**Dubitatur qd. A. supra posuit alia diuisiones apatis lachrymalis. s.
qd quedam sunt de gnie gladula: qda de gnie bohor: qre igit fm illa
diuisione no erequit cura. / D^m qd cura apatis de gnie gladula
vult qd itelligas ex cap. gladula 4. ca. seu. 3.

Dub^m 2^m **C**Dubitatur scdo: qd. A. videt d^rdicere. Na p^rmo dicit qd algarab est
egritudo chronica. Et postea dicit qd qda est reces et qda est chro-
nica. / D^m qd algarab ois est egritudo chronica. s. actu vel apti-
tudine. Et eni egritudo difficilis cure. Ro p^rma est: que sumit se-
cundo p^rine. ca. 5. Na medicine que apporxiuauit si sunt sine pun-
ctione tarde curat: si sunt cu p^rictione augent apostema. Secdo ro
est: qd no pot diu supligari medicina. Na dicit Rasis ibide. Oculis
no patit loga ligatura. Tertia ro est: p^rtinuus decursus supfluitas
ad pres. Sciendū tū qd algarab qda est chronici mag^r et qda
minus. illud qd est chronici minus pot dici reces: et ex hoc soluit
p^rdictio. Al algarab reces qda sit reces est chronici aptitudine qd
aptu plogari: s. algarab atiqui est chronici actu: qd actu plogatu.

Dub^m 3^m **C**Tertio quereret quis an hec diuio possit adaptari apati: no-
dum pueris ad fistula. / Et d^m qd sic: quedam. u. ex eis sunt reces-
tia: quedam vo plonata. Aui. tū no expessit hanc dictione: qd fm
illa no intendebat diuersificare cura vt apparebit.

Dub^m 4^m **C**Quarto dubitat quanto tempore fistula dicat antiqua vel recens.
/ D^m qd no d^r m^rsurari tempore: sed d^r p^rone fistule. Cuz eni fecit
multa corruptione carnis et p^rincipali et ois dicit antiqua. Cuz aut
fecit corruptione paruā et nodū corrūpit os pot dici recens: et ideo
curat medicinis facilib^r bus vel solutius vt bz alia lra. Diebardich
exponit 2° p^rine. ca. 5. qd est vnguentū: tū fm cōem v^rus oculitaz
fit hoc mō. R. ddellij armoniaci añ. q^ritaret quā vis: dissoluant in
caciola ad ignē: deinde p^ryciat desup viridis eris quātū pot acci-
pere. / Itud. u. medicamē corrodit partes corruptas in fistula et di-
latat osificiū fistule et sic stat loco cauterij et ponit ista ab Aui. Alij
vo dicit qd est medicamē qd Aui. ponit ibi de colyris. Alij dicunt
qd est vnguentū cauterij postū 5° cañ. trac. u. Halyab. vo 5° p^rac.
ca. 6. dicit qd est medicamē acutū. Rasis vo 14° p^rine. ca. 2. descri-
bit sic. R. arfenici citrini rotulū p^rub^ris v^rst rotulū mediū: salis
armoniaci rotulos. 4. insundant in aqua cali vel alcali. i. calcis in
sole per hebdomada: deinde exice et subime in instrumēto se-
mel et reueret in vase viuario: obturato capite ipsius cum cera.
Sed Seruitor ponit descriptione fortiorē quā vide in eo.

CIncipiatur ergo et fricetur fistula panno deinde fiat
lycinio cū diebardich et ipleatur. Quidam autem cri-
stinauerunt qd quādo mundificatio ab eo caro mori-
tua: deinde submergat cotū cū aqua sitiquarū naba-
thi et intromittat in ipsa cōfert vebemēter.

Chic erequit cura. Et p^rmo fistule antike. Secdo recentis. Ibi. Et
si quis vult. / P^rima in duas. p^rimo ponit cura fm d^rm modū.
Secdo ponit circa hoc alioz suam. Ibi. Quidam. / Ad itellectū
p^rime partis p^riderandū qd cura fistule chronice est cauterij ad
hoc vt p^res rectificent et abyciat qd corruptū est. Modū facien-
di ponit Aui. infra in fine huius capituli. Est aut cura eius cū eo
qd stat loco eius sicut diebardich: et modū v^rus eius docet hic. Est
aut qd friceat fistula cū pāno. i. cū lycinio de filis: mundificet et exice-
tur vt medicamē magis attingat partes fistule: et postea ipleat ex
diebardich. Vel forsā Aui. vult qd fiat fricatio cū pāno p^rpter
duo. p^rimo p^rpter mundificationē. Secdo vt exiceat calor in par-
te et melius reducat medicamē ad actū.

Dub^m 5^m **C**Dubitatur vtrū diebardich possimus vti in fistula recetū. / Videt
qd no qd diebardich stat loco cauterij: sed cauterio non vtimur in
fistula recetū: qd curat medicis facilib^r g^rne vtimur diebardich.
/ In cotrarium sunt cōmuniter operantes. / D^m qd diebardich
possimus vti in fistula chronica et recetū tamē diuersis intencio-
bus. / In chronica eni vtimur eo ad corosionē et p^rsumptionem
parū corruptarū: et in hoc stat loco cauterij. Et ideo oportet qd
ex eo ipleatur p^recautas fistule. Unde Aui. Et impleat. Sed in
fistula recetū no vtimur ad hanc intencionē: sed ad alterū p^rparat.

Una est ad dilatandū osificiū fistule cū infirmus nō sustinet hoc
fieri cū ferro: et tunc ponimus diebardich solum in osificio. Et ad
hāc intencionē etiā quādoq^r vtimur eo in fistula chronica. Alia in-
tentio est fortis exicatio que regret quāvis fistula nō esset chro-
nica: et talis exicatio fort^r posset fieri cū diebardich. Unde Iesus
haly. Facta apertione fistule docet cū implere cū lycinio facto
ex viride eris vel cum pulpa colloquintide. / Ex quibus apparet
solutio ad p^raria. / Quidā aut exultimauerūt. hic Aui. ponit
alioz suam. Sūt autē etiā hoc motiuz Aui. qd iam dixerat qd
fistula chronica curat cauterio vel diebardich. Et ideo aliquis du-
bitaret: an cum hoc esset alia cura: et dicit Aui. qd quidā existimāt
qd post remotionē carnis mortue a fistula si impleat cotto infuso
in decoctione filiquarū nabathi. i. charubiarū: vel aliter dicuntur
xylocarata p^rsert vebemēter. Ille autē qui hoc dixit fuit Rasis 2°
p^rine. cap. 5. de fistula. aucto. Baf. vbi dicit. dico fm dictū Baf. fin-
datur fistula friceat et absterget: et oē qd est in ea de carne supflua
eradiceat et supponatur dombx inuncta in succo barrub. i. cornu
vaccine recetis pluries: qd hec cura coadunat et consolidat. Dicit
autē Aui. nabathi: qd xylocarata sit exicatio: tū illa que est de
nabathi est magis exicatio: vt 2° cañ. ca. de carub. / Cōside-
randum autē qd ista cura est cōpletua. Nam nō sufficit in fistula
chronica cauterio vti vel diebardich: nisi post hec perducatur ad
p^rsolidationē facta mundificatione. hec aut facit xylocarata fm
dictum modum. vnde Rasis dixit qd p^rsolidat.

CEt si quis vult administrare medicinam absq^r cau-
terio: tūc melius vt exprimat^r donec egrediatur qd
est in ipsa: deinde abluatur cū vino stipico distilla-
to in ipsa: et si fuerit paruz et nō egredit^r dimittat vsq^r
ad duos dies aut tres ligata donec aggregetur aliqd
quātū habens: deinde exprimat^r post lauctur:
deinde distilletur in eam colyriuz algarab qd mabo/
met filius zacharie sibi comparat et p^ropie qd ex eo
dissolutum est in aqua gallarum.

Chic pot cura fistule recetis: et hoc appet qd ista est cura que est
absq^r cauterio: sed cauterij appropriatum est fistule chronice. Et
p^rmo ponit modū curadi fistula absq^r cauterio: et ponit medicamē
na ad hoc pueniētia. Secdo pot debuit modū v^rus medicamē
ibi. Et melior qdē. / Tertio iterū describit quoddā medicamē ad
fistula. Ibi. Et de colyris. / Ad p^rme partis itellectū p^riderandū
qd intentio in curatione fistule recentis est triplex fm doctrinā
Desue ca. de algarab. / P^ria est mūdicatio: et h Aui. docet facē
cū expressione et abluione facta cū vino stipico: et qd pauca quāt
tas eius qd aggregat^r est non obedit bene expressioni: ideo Aui.
tunc pcedit qd dimittat fistula ligata trib^r dieb^r vel duob^r donec
adunet aliqd quātū habēs: et tunc melius fit expressio totius.
q^rq^r tū dimittit aggregari sanies pp aliaz cām: et vt appareat
locus in quo debem^r facē icisionē: vt dicit 2° p^rine. / Secdo intē-
tio est exicatio et icarnatio et istud fit per medicas habētes exic-
cationē mediocrē. i. pueniēte fm qd Desue ibide ponit: qd nō rati-
ta que cicatrizer. et quātū ad h Aui. docet vti colyrio algarab. i. ad
fistula qd sibi cōparat. i. sibi appropriat. Wabomer filius zach-
arie. i. Rasis: et h est colyriū qd ponit. 9. trac. Alia. ca. de fistula la-
chrymalis. ca. 30. cuius laudē et receptam vide ibi. et est sine dubio
optimū et expertū. / Tertia intētio est p^rsolidatio cū fortiori exic-
catione qua fit cicatrizatione: et h facit istud idē colyriū et p^rpie cū
dissoluit cū aq^r decoctionis gallarū: et qd medicamē icarnatiū et cō-
solidatiū pot eē vnu et idē cōparatū diuersis disponsib^r et h diuer-
suz modū v^rus: iō Aui. hic nō curauit distiguē. / Cōsiderandū ē qd
quis hic ponat cura fistule recentis: tū ista eadez est cura fistule
chronice qū in ea volumus curare absq^r cauterio aut absq^r eo qd
stat loco ei^r. tūc. n. nō possum^r alr curare nisi abstergēdo et mūdi-
cādo illud qd in eo est corruptū et icarnādo et sigillādo. Et ideo pot
dici qd hic ponit cura fistule chronice que cura fit absq^r cauterio.

CEt melior quidē distillatio est distillatio que fit post
distillationē interueniēte hora inter omnes duas di-
stillationes. Et de meliore quidē regimine eius est vt
mensuretur eius profunditas contenta: deinde immol-
uatur radius cotto submerso in medicinis et ponatur
in ipsa siue sit medicina currez siue puluis. Et oportet
quando administratur medicamē vt stringatur cum
panno et adhibeatur quies.

Gentilis

Hic ponit debitum modum vsus medicinarum que in cura fistule
appropinquantur. docet autem hic tria.

De primis est spatium quod est inter approximationes medicaminis et dicitur quod iter diffillatione et diffillatione. L'approximatione iterueniunt h'ora. C'ed diceret q's p'q' R'af's z' p'ine. c's. yult q' iter diffillatione et diffillatione iteruenit plures h'ora: q' dicit q' ex p'sta fistula supponat ei medicame ter in die. J'te. q' tra. Al'm's'o. c'ra. q' dicit q' in die ponant tres aut quatuor gutte et q' iter gutta et gutta magnu fit iteritutu vel iteruallu. i. p'at'iu: s'q' uia h'ora no videf magnu spatium. J'te Builem' yult q' iterponat spatium quatuor h'orum. J' q' p'atu est Aul' q' dicit iteruenit h'ora. J' d'm q' totu hoc remanet iudicio estimatio medici. f. q'itu spatium p'one inter diffillatione et diffillatione. p'osset eni medicus q'ing tri' vici'b' di stillare in die: q' q'ing quatuor vici'b': z' q'ing plumb': z' q'ing paucioribus: hoc b'm dweritatez co'poz et repozis et medicaminu. v. s. s' medicame esset subtille liquidu diffusibile q' cito resoluere: q' q' medicus sepe in die inouet vt tri'b' vici'b' aut quatuor. q' si medicame est duru: tarde oporis et dissolutiois sufficit bis in die aut semel cu eo medicari: et totu hoc est estimabile. J' Ad Aul. d'm p' q' ipse p'cessit cu sua estimatiua que pot' verificari q'ing. J' Uel bi cendu q' cu dicit. iterueniente h'ora. itelligi q' it. iterueniente spatio. q'itu fit illud spatium no est determinatu per artem. C' s'c'm q'd docet Aul. est modus ipositionis medicaminu in fistula et est q' m'e'fuerit p'mo q'it et p'funda fistula: deinde inuoluat radius. i. liu strumetu illud cortico: dico q' inuoluat rata pars radu quata est. p'funditas fistule: et totu illud inuoluat in medicis si fit in forma pulueris: vel ibidat si fit medicina currens et iponat euz radio viciq' ad p'fundu fistule. Et hoc eni oia latera fistule tangunt a medicis: ad medicina p'seruat in cortico. C' t'ertiu q'd docet est modus retine' di medicamen in loco q'd fit per ligatura et quiete.

Et de colyris qdem expertus est vt fumant arsenici
rubei & atramenti & cantaridaris & calcis & salis amo-
niaci & aluminis partes equales aggregent & teratur
cu vixina pueri & ticcet & administrent sicca.

Thic describit qđdā medicamē ad fistulā: sumit h̄ medicamē ab haly. s. piac. ca. 60. de cura cornu. Utrū aut̄ bui colyri. i. medicamēnsi est fortis eradicatio per oēs medicinas quē ibi ponē tur z est vtr̄ putrefactura per arsenicū rubē. i. auripigmentū. z atramentū. i. arsenicū aliud. s. citrinū. unde h̄alya. ibides. arsenicū vtriusq̄ rubē z citrinū. vel per atramentū possum̄ itelligē aliquā spēm atramentū vtr̄ vitrioli. est er̄ putrefaciens per catārides z fortiter eradicat q̄st z corrodēs per sal z calcē. h̄ōfici aut̄ cū vinū puriā: q̄ hoc q̄ est eradicatio est pueniēs in mā mitionis p̄pter sui humiditātē ampliorē q̄ sit in vinis iuuenū. Et q̄b̄ apparet q̄ hoc medicamē puenit q̄n in fistula querit fortis ericatio z remōtio carnis corrupte. Et istud posset dici q̄ stat loco cautery a posset dici diebardis: z puenit in fistula aut̄ plus q̄ in recēti: z in recēti posset cōpetere h̄ in ea regere fortis ericatio.

Cuādoq; vō pfer in pncipio fui z ante erupcionē
vt superponat ei atramentū z ponat super ipsam am-
moniacy z merubegi: z similiter nux rancia z omne
qđ est fortis resolutionis. Et quādoq; terunt folia ru-
the domestice cū aqua cineris z ponunt sup. bakilus
antequā psequat os z post psecutionē eius cōsolidat
ipsum z rectificat carnem: sed mordicant in pncipio
cum ponunt: deinde non mordicant.

Thic ponit curā apānū lachrymalis sūm diuisione que cōp̄rehēdit
apata fistulosa & non fistulosa. Diuisio aut̄ ista hec est q̄ apata la-
chrymalis q̄q̄s non sunt rupta & q̄q̄s sunt rupta. p̄mo q̄ ponit
curā eorū ante eruptionē. Sc̄do ponit curā post eruptionē. ibi. (Et
q̄n̄ sit garab.) T̄dicit p̄ q̄ in p̄n̄ apatis lachrymalis. sante eru-
ptionē ponant medicīne fortis exicationis & resolisīōis sicut ara-
mentū t̄. Werubegē gā dicit q̄ est serapiū. Alij dicit q̄ ē mā-
spēs lacciniū. Tur rāciā q̄ rāciāto acgrī sibi plus de vtrū
resolutiua. ynde sic ē in amigdalā vt pot̄ fūm. l. cān. z. cā. Et fo-
lia rutbe cū acq̄ cineris. i. cū silicio. vi. p̄. z. p̄ine. cū rānā. cap̄s.
Dixit Paulus. Accipe folia rutbe domesticē sicca & rānā. t̄ ip̄-
stent cū silicio z ponant t̄. hoc enī est fortis exicationis & re-
solūtiōis. z iō p̄fert h̄ bakilus p̄fundauerit vsq̄ ad os; mordi-
cāt in p̄n̄ p̄ acq̄uitate. deinde nō mordicāt q̄ acuitas remittitur
vel nō retinet cū subā grossa sicut est acuitas ac armentoz.

Dub^m 7^m Dubitat: utrum in baculus pueniāt medicine fortis deficcationis ⁊
resolotionis. ¶ Uides qd nō ex Desue ca. de algarab. ubi dicit. ante

Super tertio

si eruptiones ponant resolutiua debilis resoluonis. Amplius qđ
mān petrificat nō puenit sed facit fortis resolutiua. ¶ In
2° dicit. A. hic 2 reliq auctores. vii. 2. pñe. cap. 5. qđ huc ab acuta
nō sunt aperta curant cū medicis violēte dissolutionis. ¶ Dñm qđ
in parte la chymalis ante eruptionē cōpētūt fortis resolutiua et
erictatiua: qđ declarat ex duob. 1. pñe ex itētiōe qđ bētur in ea
qđ itētiō est pñibitor siltationis qñtū est pñe. 2. pñibet autē
siltula qñ mā resoluū autēqñ in sanie puerfat. Cōuerio autē mā
bū aparis ad sanie mān siltulā: s; pñibet ista sanatio per for
titer resolutiua 7 erictatiua. Scđo declarat ex nā mā faciens B
apostema. Iste enī māe: vt dēm est: vñpñm fortis flegmatice qđ i
digerit medicinis fortis erictationis. ¶ Cōsiderādū tñ qđ iste medi
cine fortis erictationis debēt apporimari factis eniūbus cum
pharmacia vel hōmā vel vñpñm qđ expedit. vñ 2° dēfue palle.
ca. Lura bñ ęgritudinis incipēda est a corpis mūdificatiōe. hoc
autē 2° dēfue dicit itelligi ex vñctis sñp in can. vñb. 7 ex vñctis in cap.
de lura. ordibalmie. ¶ Cōsiderādū scđo qđ quīs oēs iste medicīne
qđ apporimant sint fortis erictationis 7 resoluonis: qđ tñ sunt
minus fortes alijs qđ pñt dici debiles sicut forasse nū est debi
lioris resoluonis 7 amoniacū: 2° qđ a minus fortib; regulariter est
incipiē 2° dēfue incipit a debilitatiō: nō qđ sint absolute debilia: s;
rēspēctū fortior dicunt debilia: hoc est qđ vñct. ponant resoluē
tia debilis resoluonis in pñcipio: vñde fortioris. Ex quo apparet
qđ 2° dēfue 2° 2° dēfue nō tradidit. ea sēd enī medicinas ponit 2° dēfue
quas ponit 2° dēfue. Littera tamē exterior: qđ b; paria saluaret cō
tradictiōe. Cād rōnē dñm qđ ista resolutiua nō petrificant: qđ i
sint fortia sunt tamē proportionata ad mān. ¶ Vel. posset dici qđ
eligeremus indurationē materie in parte fortis 7 putrefactiō
nē 2° conuerfionem ad siltulam.

nem ⁊ conueniendi ad finem.
 Tercio dubitat: vtru in apata lachrymalis debeamus vti a pncipio
 repercuſſum. ¶ Cuius q̃ ſic aucto. Raſus ⁊ p̃tine. palle. cap.
 vbi dicit. Cura apatis lachrymalis eſt vti curet in pncipio put cu-
 rat apoteſta de phibitione. I. reſpunctione. Et ꝑſus "baly tra-
 ctatu pmo cap. 32. dicit. Opz mederi banc egritudinē cū medicia
 apatis ⁊c. Amplius cū apoteſta incipit ⁊ nō eſt critecū nec vene-
 noſum nec in emutozios poſſumus vti repercuſſo ſim q̃ oēs ꝑe-
 dunt. fed apoteſta lachrymalis pot eſt nō critecū: nec de ꝑe-
 nenſa nec eſt locus emutozios: iſig̃ repcutē debem⁹ in pncipio. ¶ In
 2iū dicit ſunt auctores. ¶ Dñm q̃ in pncipio apatus lachry-
 malis vplurimu nō debemus vti a pncipio repercuſſus ſaltē ꝑu-
 ris. Rō eſt: q̃ ſicut ſupia declarāt fuit: ita apata vplurimu dñt
 pncipio exritare: ita q̃ ſicut inchoant: ita videt ichoare exitura:
 ⁊ ideo Aliud. ſupia nominat ita apata exrituras. Qd̃ aduerteret
 auctores ſtatim incipiunt curā cū critecū ⁊ reſoluenti. Qñq̃
 tamē qd̃ auctores ſunt ſolliciti q̃ in pncipio q̃ reſoluentibus ⁊
 critecū ⁊c. ponunt aliq̃ phibitura tractus māius ad partē ſicut
 ꝑſus "baly docet icipere cū medicamine facto ex memithe cro-
 co ⁊ myrra. Dñiſſet aliq̃ aut q̃ memithe b̃ aliqua vni coſtri-
 ctia ⁊ repercuſſus: ſicut ipſe ponit in fine ſui libri. Et ex hoc ap-
 paret q̃ ſi a pncipio hoc apoteſtati ponat repercuſſum: nō po-
 nit tamē puriſſe dñt miſtū ⁊ debilitatū. Et q̃b̃ apparet q̃ ſi apote-
 ſta lachrymalis inciperet aliquādo de aliqua m̃ calida pauca in
 quātitate: ita q̃ nō inciperet in forma exiture: poſſemus incipere
 a pure repercuſſio. hoc tamē repcutere raro accidit ſicut ita ra-
 ro accidit q̃ in pncipio pncipiātē medicus occurrat. ¶ Et q̃b̃ ap-
 paret ſolutio ad ꝑraria. dictū enī Raſis verifiac̃ qñq̃. ¶ Ad rō-
 nem pmo q̃ lachrymalis angulus eſt emutozios particulare: iſ nō
 ſit vlc. ¶ Cui aliter dñm ⁊ melius q̃ nō ſolū ꝑpter alias cās phib-
 bet reſcuſſio in pncipio apatis: fed ꝑꝑ alias cās de q̃bus eſt mul-
 titudo māe que facit inchoare apoteſta in forma exiture.

Tertio dubitat q̄re. A. dicit in principio ⁊ ante eruptionem nōne
sufficere dicē in principio. V̄dm q. nō intelligebat p̄ncipiū p̄ncipiū
tēpus quo mā icipit fluere ad partē: s̄ tōtū tēpus q̄ est a p̄ncipiū
apatis usq̄ ad tēpus rupturę. Et ideo A. dicit a principio ⁊
ante eruptionē: in totū enī hoc tēpus p̄ferunt ista medicamina:
facta aut ruptura pueniūt alia que statim dicet. ¶ Sed tū dices
quare. A. dicit q̄q̄ p̄ferūcio debuit dicē temp̄ p̄ferūt. V̄dm
q. hoc dicit p̄pter duas causas. p̄mo q. in principio p̄ncipiantē
mā nō existente multa p̄ferūt reperculsiua ⁊ nō resolūtiua fortia
v̄ supra dictū est. Sc̄do q. aliqui possēt esse mā sania ⁊ facta fi
stula occulta quibz curis nō esset rupta: ⁊ tunc ista medicamina
fosan nō sufficiunt in curādo: p̄ay. ⁊ A. multū cōfident in me
dicamine de solis rubre ⁊ lificiū cito ēst hāklia cōseant os.

¶ Et quando fit algarab scias qd canon est in ipso vt mundificetur in primis: deinde curetur.

Et ponit curā post eruptionē qñ iam est fistula: et dñ tñc garab.
Et pponit curā ei qñ nodū corripit os. Scdo qñ iaz corripit os.

ibi (Cū autē psequit os.) Prima in duas. p̄cio ponit itēctōnes cu
rariuas in algarab. Sc̄do exequit ponēdo medicinas. ibi (Et ex eis
qdē.) Cū p̄mi intellectū p̄siderandū q̄ post itēctōne cūmōis et
rectificationis regimīs tres sunt itēctōnes in cura fistule lachry
malis. p̄cia est mūdificatio siue absterfio si est recēdo: si est chro
nica remōtio carnis corrupte: et hāc tenet. A. cū dicit. Et mūdifi
cat in p̄miis. Secunda itēctio est generatio carnis. Tertia itē
ctio est cōsolidatio siue sigillatio. Et has duas. A. tenet cum dicit.
Deinde cūretur. Hec est enim cōpletua cura. s. absterfio et remo
tio partium corruptarum est preparatio ad curam.

Et ex eis que mūdificant ipsas est vt lunaf lanugo
arundinis inuēta in interiori parte eius et p̄prie p̄pina
qua radici eius que quādā habent grossitudinē et sub
mergas in melle et adhibeatur algarab et mūdificabit
ipsum. Deinde laues locus cū spongia infusa in aqua
mellis: et quādoq̄ sequit illud semp. s. lanugo arundi
nis sicca sola sine medicina alia exiccate et sufficit. Et
ex expertis quidem est sic memithe et crocus cū aqua
altaracon et sine cessatione permutetur.

Hic ponit medicinas s̄m illos canones. Et p̄mo medicinas leuio
res abstergeōs et ḡnantes carnē et p̄solidātes que pueniūt in situ
la maḡ recti. Sc̄do ponit medicinas fortiores corrodētes et p̄su
mētes partes corruptas in fistula: et p̄solidātes que cōueniūt in
fistula maḡ antiq̄. ibi (Et ex medicinis algarab.) P̄cia in d. p̄ci
mo facit q̄d dēni est. Sc̄do ponit q̄dā medicamina que h̄nt rūpere
cū hoc q̄ h̄nt abstergere et exiccare. ibi (Et ex eis qdē que rūpūt.)
P̄cia in d. p̄cio ponit medicinas q̄d h̄nt absterfio. Sc̄do q̄d h̄nt
exiccatō ḡnatiua carnis et p̄solidatiua. ibi (Et ex eis est vt terant.)
P̄cia in d. sicut duas ponit ad hoc medicinas. ibi (Et expertis qdē.)

P̄cia medicina abstergeōs est lanugo que inuenitur in p̄cauitate
arundinis que est exiccatua et ibi h̄nt sanie et abstergit. p̄prie que est
in radice: h̄nt et q̄d grossior. Uel s̄m aliquos. q̄ radix plante est ca
lidoz stipite et sic illa lanugo radicio q̄ minus ē frida plus abster
get. Uel ē et spongia abstergeō. Dicit t̄i q̄ sola lanugo arundinis
sine melle et sine medicina alia exiccate p̄sequit semp. s. effectum
absterfionis et exiccatōis: et sufficit. s. in hac. v̄i. Desue ca. de al
garab. Lanugo sola p̄ se sicca est mūdificatiua bonū. P̄ Sc̄da me
dicina abstergeōs est sic cū memithe et croc cū aq̄ altaracon. i.
endiue. Cōsiderādū q̄ istud medicamē h̄nt absterge per vim cu
iusdā exiccatōis et memithe et croc: per vim lauatiua et aq̄
altaracon: h̄nt apud quosdā taraxacon sit sece complexionis: vt
Serap. cap. de endiue. In croco et est resolo. Quid sit sic memi
the dēni est supra. s. cap. p̄mi tractat. Cōsiderādū ē q̄ istud me
dicamen magis cōpetere: si in loco esset aliquis excessus calozis.
vnde Iesus. haly. 32. cap. dicit. Si locus fuerit calefactus ynge
cum memithe et endiue. Debet aut hoc medicamen sine cessatio
ne permutare: q̄ corruptū in loco p̄pter aquositate endiue.

Et ex eis est vt terant lūiacie cū ostracis suis et p̄mi
seant eis myrra et aloes et administrent. Et est ex eis
que p̄ferūt in egritudine et est adhuc pauca et nō est ag
gregata: et q̄q̄ p̄fert in ea cū est vlcus.

Hic ponit medicinas exiccatuas ḡnatiuas carnis: et cōsolidati
uas. Et h̄nt p̄ partes tres: sicut tres ponit medicinas. P̄cia
medicina sit h̄ mō. s. duas vel tres lūiacias: et tere cum ostracis
suis: et impasta totū cū myrra et aloes equiter q̄tuz reducat ad for
mā spissam. Hoc medicamē est fortis exiccatōis. Lūiacie enī
fortiter exiccat: vt Serap. ponit et myrra et aloes. Cū sed tu dices
medicamē ḡnatiua carnis nō d̄ ē fortis exiccatōis: imo medio
cris exiccatōis: vt ponit Desue cap. de algarab. P̄ dōm q̄ me
dicina ḡnans carnē in garab resp̄cū medicaminis cicatrizans aut
cōsumētis carnē malā d̄ esse mediocris exiccatōis: sic loquit
Desue. Tamē ip̄m in ordine medicinarū siccatū est fortis exic
catōis: q̄ est sicū vitra p̄mū gradu sicut est myrra et aloes: et etiam
Desue ibidē enumerat: sicut Aui. hic. Cōsiderādū ē q̄ h̄ medi
camen p̄t in tribus casibus cōpetere in algarab. P̄ p̄mo q̄n esset
ibi mā saniosa nō multa et subtilis: ita q̄ per medicinas siccatuas.
posset consumi: nec indigeret absterfione: et hoc est q̄d dicit. Et ex
eis que p̄ferunt in egritudine algarab et est adhuc pauca. s. mā sa
niosa et nō est aggregata. a. nō mītra nec grossa. Aliter t̄i posset ex
poni q̄ Aui. velut q̄ hoc medicamē p̄ferat nō solū in fistula: sed et
in baculis in p̄ncipio et ante eruptionē: q̄ est medicina fortis exic
catōis: sicut ille que posset fū sup̄ illo. s. Qūq̄ v̄o p̄fert. Et tunc
exponat: est ex eis que p̄ferunt in egritudine. s. lachrymalis: et est

adhuc pauca. s. cū est egritudo parua: et nō est aggregata. s. mā ad
rupturā: q̄ nō est rupta nec est p̄pinquissima rupturē. P̄ Secun
dus casus in quo cōpetere p̄t est cū est vlcus. intelligo aut per vl
cus fistulā que iam est mūdificata et absterfa a sanie et putredine
a carne malarita q̄ p̄prie nō d̄ vocari fistula: sed vlcus. Et tūc in
boie dure carnis sicte cōplexionis et etatis iuuenilis hoc medica
men fortis exiccatōis pueniret in ḡnando carnē: q̄ tales requi
runt medicinas siccatōes. Et id dixit q̄q̄ t̄. Posset t̄i alr exponi:
vt velut dicit q̄ ista medicina nō solū p̄fert in egritudine lachryma
lis dicta bakillus. s. ante rupturā: vt declaratū est in sc̄da expōne
statim supra facta: sed p̄fert etiam quādoq̄ cū est vlcus. i. facta ap
p̄tione. Hec est itēctio Iesus cap. 32. tracta. et ab eo accepit Aui.
vnde dicit sic. Cōsectio que cōfert algarab ante eruptionē et post.
Terant lūiacie cū myrra et aloes et pone sup̄ eis. P̄ Tertius casus
in quo p̄fert dicta medicina est q̄n vellemus cicatrizare: et q̄ re
spectu alicuius cōplexionis et habitudinis hoc medicamē est cic
atrizatiua. Hec que ego dico sunt nota ei q̄ intelligit nām medicina
rū cicatrizatua: i. carnatiua et ḡnatiua: s̄m diuersitate corporis.

Et ex eis est quadaī aduultum et crocus et taraxacon
siccum cum aqua sumach solari.

Hic ponit secūda medicina que fit hoc mō. s. quadaī. i. cōchiliū
qdā marini et adurat: q̄ ex hoc acrit plus de virtute exiccati
ua: et crocus: puluis taraxacon. i. endiue: et hoc in q̄titate que tibi
videat p̄ficiat aduultū cū aqua decoctionis sumach solari. i. que
steterit ad solē ad cōplemētum sine decoctionis. Ista medicina est
potens in exiccatōe que nō posset esse ḡnatiua carnis et sigillatiua.
Et p̄missis apparet vide Desue pro aqua sumach.

Et ex mirabilibus in ipsa sunt folia ruthe cum aqua
granatorū superposita est: de proprietate eius est q̄
prohibet remanere vestigiū sedū. Et oportet vt nō
cures de mordicatione eius.

Deinde ponit Aui. tertiā medicina: que fit ex rutba et aqua. i. suc
co granatorū et est medicina sufficēter exiccatua: vt est notū. In
hoc tamē est diuersitas: q̄ Aui. et Desue volunt q̄ fiat hoc me
dicina ex rutba et exp̄sione granatorū. Sed Rasis sc̄do p̄tineris
cap. 5. auctoritate Pauli vult q̄ fiat ex rutba et lisciuo. i. ita etias
Aui. vult supra. Sed Iesus ca. 32. de algarab. dicit auctoritate
Pauli q̄ fiat ex folijs rutbe et cinere simul tritis. Quicquid tamē
sit quelibet istarū est fortiter exiccatua siue fiat cū vino granato
rū siue cū lisciuo siue cū cinere. Illa tamē que fit cū vino grana
torū minus exiccat: illa v̄o que fit cū lisciuo inquantū magis p̄fun
datur p̄t dici q̄ magis exiccat: h̄nt sic p̄seueret. In laudibus v̄o
istius medicine quibūdā oēs p̄cordāt. s. q̄ p̄mo mordicat: deinde
nō mordicat: vt supra. A. dicit. et hoc vult hic cū dicit. Et nō cures
de mordicatione eius. Huius aut cā est duplex. Una que supra vi
cebat. q̄ ista medicina. s. facta cum lisciuo vel vino granatorū est
subtilis subtilitate: vnde nō retinet. Sc̄da cā est: q̄ subtilitate sub
stantie cito penetrat et cōplet motū. Dolor aut est in motu et cessat
motu cessante. In alia v̄o laude eius diuersimode loquunt. Rasis
enī x̄ p̄tine. dicit. Mirabilis q̄d est in ea est: q̄ nulla inducunt ex
ea mala. Alij v̄o auctores p̄cordāt q̄ ipsa nō dimittit vestigiū se
dum. Huius cā est: q̄ citius p̄solidat fistula exiccata a p̄dicta me
dicina q̄ si exiccat a medicinis acutis corrosiuis. Et rō est: q̄ me
dicine acute corrosiue cū grossa substantia exiccatō faciunt nimis
magā vlcationē: et p̄sumēdo etiā de bonis partib̄ inducūt no
cūmētū et dolozē: sed ista medicina q̄ subtilior facit vlcationē et
exiccatōne minozē et magis pueniētē et minus dolorosam et sic ci
tius p̄solidat: quādam modū p̄pter hāc cām inuit Aristot. i. de p̄b̄le
34. p̄b̄le. Q̄ incisio cū ere citius sanat q̄ incisio cū ferro. Vulne
ra enī minoris malitie et que citius sanant sunt pulchriora cic
atricis q̄ illa que sunt magis dolorosa et peiora et tardius sanantur.
Sc̄da cā est: q̄ ista medicina nō est multū excedētis exiccatōis.
Et id si ipsa ponat ad cicatrizādū nō nimis indurat carnē: nec fa
cit eā nimis callosam: sed magis p̄formē cūti circūstātē sic cic
atrix est pulchrior. Sigs aut vellet ista reducere ad p̄prietatē pos
set. vnde Aui. Et de p̄prietate eius est. pars que dicit.

Et ex eis quidē que rumpūt exitura est emplastrū ex
panc cū semie maru et olibano cū lacte muliebrī: aut
crocus cum aqua cruce: aut myrra cum tertia sui de
gūmī arabico cōsecta cum felle vaccino et amnectatur
super ipsam et non moucatur donec sanet cam.

P̄ hoc dupliciter exponi. Uno mō sicut stat superficies littere q̄
hic Aui. ponat medicinas que rūpūt has exituras: et p̄t tres me
dicinas quarū nulla ē rūpēs v̄t: q̄ p̄sideret et exp̄iat nisi q̄ p̄

Gentilis

accidēs posset rūpere. p̄ma qdē per modū culūsā lenitionis vel maturationis ex pane ⁊ lacte ⁊ per modū culūsā apertionis ex marubio ⁊ ericcationis ex thure. Scda autē medicina per acul tatē erice. Et tertia per acul tatē fellis sunt magis ruptorie. / Se cūdo mō pōt exponi q̄ Aluē. hic ponit medicinas que rūpiūt. i. de struūt exurā. f. ne fiat fistula p̄durās ⁊ hoc faciūt medicine eric catione ⁊ apertione que posite sunt ibi q̄q̄ vō p̄fert. / Iste vō me dicine que hic ponunt sunt tres: que oēs hnt virtutē ericcationis: sed p̄ma minus ericcat q̄ secūda: ⁊ secūda minus q̄ tertia: si quis p̄sideret. Et hec videtur esse itētio Rasis ⁊ p̄nētis qui nō vtitur medicina tertia que hic ponit ad rūmpēdū exurā: sicut facit me dicamē dictū ruptoriū de calce ⁊ sapone vel similib⁹: sed vtitur ea ad curā fistule. f. ad ericcationem: vnde dicit. accipe gūmi arabici partē. j. myrrē partes tres: ipsāstetur cūz selle vaccino ⁊ ipseaf ex his locus ⁊ nō remoueaf donec curef. Et hoc est q̄ Aluē. hic dicit: q̄ cū iste medicine hnt apertione. i. ericcationē: iō p̄t dici ruptorie: h̄ iprop̄ie. Aluē. eni. 4. cañ. fen. 3. c. de medicis rūpentib⁹ exurās ponit hos modos medicinarū in cap. de rūpentib⁹ exurās.

Dub¹⁰ Dubitat p̄ p̄mā expōnē: quare Aluē. nō docuit aperire exurās h̄mōi cū ferro. / Dm q̄ hoc erat notū ex 4. cañ. fen. 3.

Dub¹¹ Dubitat vtrū apertio apatū lachrymalū debeat tardari vsq̄ ad maturationē. / Quidē q̄ sic q̄ simile videtur de his apatib⁹ ⁊ de alijs iteriorib⁹ vel exteriorib⁹: sed ille nō apertūtur ante maturationē: q̄ nec apata lachrymalis. Itēz medicus d̄z seq̄ nām: vt scdō rōmēto p̄me parti. afoi. Sed nā nō apert apata ante maturationē cū ipsa regulariter operatur. Si eni aplatur apostema ante maturationē dolor ⁊ febris augmētābitur: vt Aluē. i. cañ. fen. 2. ca. de signis solute p̄nuitatis. Igit̄ medicus nō d̄z aperire vel rūpere h̄mōi apata anteq̄ sunt matura. Itē q̄ p̄ducit ad fistulā nō debet fieri in apatib⁹ lachrymalis: sed icisio exurārū ante maturationē p̄ducit ad fistulā de mēte Aluē. 4. cañ. fen. 3. ca. de p̄foratione exurāz. vbi dicit. hec p̄foratio. f. ante maturationē est ḡlātua virus forditiei ⁊ fistularū. / In p̄mā est Rasis ⁊ p̄nēt. ca. 5. vbi d̄t auctē Paulū. In apatib⁹ que sunt in angulo. i. lachrymalis nō est expectāda digō: sed velociter icidit̄ur: h̄ sunt indigesta. / Dm q̄ in apatib⁹ lachrymalis cū nō curāt̄ur fortib⁹ dissoluētib⁹ ⁊ vident̄ in via sanationis: p̄us q̄ cōpleaf matratio est fenda icisio. Rō est: q̄ in his apatib⁹ per cōplemētū sanationis timef fistula: sicut ēt in apatib⁹ ant: ⁊ iō festinari op̄z ad icisionem. vnde Iesus ⁊ daly cap. 5. 4. z. trac. Op̄s medicare istā egritudine ante maturationē et: si nō aut̄ fit fistula. Et iō subdit. melius est curare cū ferro ⁊ nō expectare maturationē. / Ad p̄mā vdm. p̄lo ad p̄mū q̄ qdā exi ture extrinsece ante maturationē apertūtur: vt Aluē. ponit 4. cañ. fen. 3. cap. de cura exurārū. ⁊ caplo de apertione exurārū. / Ad 2. vdm q̄ h̄z medicus seq̄r nām: tñ ei defectū supplet. Et cū d̄z q̄ aprio ante maturationē auger dolorē: vdm q̄ maḡ diligimus augmētū doloris ⁊ calozis q̄ p̄urificationis in fistulā. / Ad 3. vdm q̄ iste textus b̄z variis expōnēs p̄ncipalr tñ sic expōnit q̄ Aluē. loq̄ tur ibi de eruptione ante maturationē: ad quā seq̄r multa ma gnificatio apatis: vnde cogimur vti euaporatione cū lētib⁹. Uel alr q̄ i relligat q̄ talis p̄foratio p̄ducit ad fistulā: q̄ multū errant medici circa eā: ⁊ maxime in medicinis ponēdis post apertionez.

Dub¹² Et iō ḡra hui⁹ dubitat: vtrū facta apertione exiture oculi anteq̄ sit matura debeas in loco ap̄to ponē medicinas ericcationis ⁊ resolu tias fortes: sicut myrrā aloē vitriolū ⁊ similia: an medicinas q̄ cō p̄leant maturationē sicut est mucilago fenugreci: an medicinas absterfusas sicut mel. / Quidē q̄ p̄mo debeam⁹ ponere medicinas maturatiuas ⁊ postea absterfusas: q̄ per eas mā que stat i labijs vulneris adaptabit⁹ ⁊ cadet in cupū faciliē ⁊ sic cum absterfione faciliē mūdficabit⁹: quēadmodū p̄ferit Aluē. 4. fen. 4. trac. z. c. o. de q̄litate ligādi vulnera. cū dicit. Ingt ille q̄ iam p̄uidit in expe riētia: scias q̄ vulnera indigēt vt fiat sanies in eis itus si postē est ad hoc vt penetrēt cū ea reliq̄ que sunt illis meliora ⁊ velocioris alterationis simul. Est q̄ mens Aluē. p̄sentit̄ illi q̄ q̄ in vulnere generaf sanies melius ⁊ facilius purgant⁹ ⁊ alterant⁹: ⁊ sic facilius fit curatio. Amplius si ex ista maturatione nō timef fistula bonus est eā facere: sed sic est: q̄ q̄ mā illa saniaf ipsa nō p̄culatur nec retinet⁹: q̄ curis est scissa ⁊ facta est bona apertio. / In p̄mā sunt auctores medicie oēs. Nā p̄mo ipsi p̄cipiūt fieri icisio ante ma turationē ⁊ post istā icisioē docēt̄ implere vulnus cum medicinis siccis ⁊ illic apponere. vnde Rasis ⁊ p̄nēt. cap. 5. dicit. Incidaf ⁊ desceaf. ⁊ subdit. desceaf cū medicinis desiccatiuis ⁊ p̄cipuiz est vitriolū puluerizatū ⁊ suppositus ⁊ aloē ⁊ corticez thuris. / Dm q̄ post apertione ante maturationē nō debemus ponere medici nas maturatiuas sed ericcationis ⁊ resolutiuas: hoc app̄t ḡlāl r in apatib⁹ alijs que cogimur ante maturationē apire: vt Aluē. ponit 4. cañ. cap. 7. de cura exurārū. cū dicit: sequant̄ illud medicine que sunt in vltimo resolutionis ⁊ ericcationis. Apparet hic sp̄lāl

Super tertio

in apate lachrymalis de itēctione Rasis palle. Et hui⁹ rō est: q̄ ista incisio ante maturationē apatis lachrymalis fit ad fistule p̄hibi tione timēdo ne saniafio fit cā corruptionis partium: sed si facta apertione ponerent medicine saniafue: tūc ēt illa sanies partes corrupēdo p̄ueteret passionē ad fistulā. Debēt igit̄ poni medicie ericcatiue ⁊ resolutiue que mām ericcat ēt simul cū carne vel cū bonis humiditatib⁹: ⁊ ex hoc fiat p̄hibitio fistule. / Ad p̄mā vdm p̄mo q̄ ille s̄mo experimētatoris illius verificaf apud quosdā in vulnere cū p̄usione: vel alr q̄ verificaf cū nō est timor de fistula. Ego aut̄ fateor me nō potuisse curare vlcera qdā virge cū medicis nis ericcatiuis quousq̄ nō operatus sum cū sanie ḡlātibus que saniafio mās stātes in labijs adaptauerunt ea vel eas expulsionē: ⁊ hoc fuit factū estimatiuo iudicio. / Ad 2. vdm q̄ mā illa sanies facta intus in poris partium illarum cum ipsa sit sanies corum p̄t partes anteq̄ mūdficetur. Si autē nō pōt p̄hiberi saniafio festinetur absterfio quātum possibile est.

C Et ex medicinis algarab est vt fiat lycinium ex flore cris cōgelato cū bdellio ⁊ amoniaco: ⁊ existimauerūt quidā eoz q̄ myrra sola sanat eam q̄ super ipsaz po nitur: ⁊ ex plurib⁹ expertis in ipsa est vt sumaf vena rū pars vna ⁊ ameos due tertie partis vnus ⁊ terant puluerizando ⁊ puluerizentur in ipsa: ⁊ etiaz medica men compositū ex limatura cris ⁊ alumine ⁊ sale ami oniaco ⁊ confect ei sanans. Et ex medicinis vltimis est vt sumanf atrimenti ⁊ aloes ⁊ sarcocolle ⁊ corticis radicez thuris p̄triti ⁊ memitbe partes equales: terā tur ⁊ cribellent⁹ ⁊ ponanf in lachrymalis ⁊ aloes soluz modo cum corticibus thuris etiam. Et considera re liquas medicinas dictas in antidotario ⁊ p̄prie me dicamen acutum viride ⁊ considera medicinas tabu laram medicinarum singularium.

C hic ponit medicinas que cōpētūt in fistula magis antiqua: ⁊ cūz hoc medicinas magis experimētatas que nō sunt multū in sicci tate excedētes: ⁊ cū hoc remittit nos ad q̄ntuz libz ⁊ ad scdm. Et h̄z partes septe: sicut septe ponit medicinas. / Sed diceret quis quō Aluē. docet curare fistulā antiquā cū medicinis: cū tñ supra d̄ xerit q̄ curaf cauterio. / Dm q̄ fistula antiq̄ h̄z curef cauterio sicut p̄cipuo medicamine tñ cū hoc ēt curaf medicinis. Uel aliter q̄ fistula antiq̄ est duplex. Una que nō corrūpit os: ista curatur medicinis. Alia que corrūpit os: istius cura est cauteriū. / P̄mā istarū medicinarū est viride cris coagulātū. i. i. p̄fistatū cū bdellio ⁊ amoniaco ⁊ istud medicamē est illud qd p̄ntes opatores vo cant diebardich: ⁊ est dictū supra. / Scda istarū medicinarū est mes masticatū. De ista medicina multū iuenio diuersitatē. Nā cō munit̄ exponit mes. i. legumē qd dicit robilia: ⁊ vocaf ab Aluē. meiseef: sed q̄ robilia vel aliud legumē hēat istā p̄prietatē ego nō iuenio. Iesus ⁊ daly ca. 5. 4. loco istius text⁹ h̄z sic dicit q̄ ex p̄p ritate chrysomilloz ē q̄ q̄ masticant⁹ ⁊ ponunt desup curat. Et ista exterior exponit chrysomilloz que dicunt arabice mes fruct⁹ est in 2. p̄tine. in fine cap. 5. de algarab. Scribit̄ iste s̄mo Aluē. sic. in diani. i. indi. dicit q̄ masticatio mesc̄ supposita apatū aguloz h̄z p̄petatē mirabilē. ⁊ iuenio q̄ mesc̄ siue mesc̄ba siue mesc̄bata ē diptamū. / Doc aut̄ posset m̄stū p̄ferre q̄ v̄tutē quā h̄z fortiter cale factiū ⁊ ericcatiua. Est eni calidū ⁊ siccū in tertio: vt Aluē. de mesc̄barramefir. i. diptamo. / Tertia medicina est sola myrra que est calida ⁊ sicca in 2. Et dicit in 2. A. Existimauerūt qdā. f. Rā z p̄nēt. dicit ibi q̄ hoc experimētū accepit a quodā suo amico de quo p̄hdebat. / Quarta medicina est. R. venarus. i. celydonie partē. j. ameos 2. / Quinta medicina est de fortib⁹ medicinis et est pulvis ex limatura cris alumine ⁊ sale amoniaco: ⁊ h̄z vim for titer ericcatiua ⁊ p̄sumptiua carnis corrupte. Et iō maḡ p̄fert in fistula chronica. vñ 2. p̄nēt. in p̄n. caplo de fistula lachrymalis. aucto. Gal. Medicina que fit cum limatura cris sale amoniaco ⁊ alumine curat fistulā anguloz: ⁊ est medicina acuta: ⁊ habet in ca. de eradicatione carnis. / Sexta medicina est multū ericcatiua ⁊ ps. / Septima medicina est ex aloē ⁊ cortice thuris fortiter eric cans. Dicit aut̄ corticib⁹ thuris: q̄ cortex thuris fortius ericcat q̄ thuris: vt app̄t. ca. de olibano. Et considera: hic remittit nos ad quintū libz: vbi inuenies varia vnguenta: ⁊ p̄prie vnguentū de viride cris in cura istius: ⁊ comēdat in hoc vnguentū egyptiacū fm Desue. Et in 2. lib. p̄sidera areolas oculoꝝ.

Lū aut

Ch' afit psequit os z nō iuuat medicinis: tunc necesse est ipsam scindere z detegere a suo interiore z assumere carnem mortuā si fuerit donec perueniat ad os.

C'hic ponit curā fistule qñ puenit ad corruptionē ossis. Et p' ostendit a quo est incipiendū in cura. Scdo cū quo est pcedendū. ibi. (Et eius quidē regimen.) Considerādū circa pīmā partē q' tria sunt signa qbus ossis corruptio cognoscit. Unū q' cura cū medicinis nō iuuat. Et hoc enim suspicamus malitiā in fundamento ossis: z hoc innuit Aluc. cū dicit. Et nō iuuat medicinis. Scdm signū sumitur a tactu: q' tāgendo os cū tenta si inueniatur asperum est corruptum: vt Rasis scdo p'ntis. z J'esus haly in hoc cap. Tertiū signū est nigredo: vt ponit Aluc. Scdo p'nderandū q' cū ista fistula que se quif os. i. corruptū nō possit curari nisi corrigat malitia ossis. p'imum qd opz facere est scindere donec pueniat ad os: z detegere a suo interiore. i. detegere in profundo a suo interiore. i. a panniculo qd regit os. i. assumere carnē mortuam si fuerit. i. euellere z amputare eā. In hoc enim discooperit os. Apparet enim superficies vbi debes operari fm alterum trium modorum.

Et eius quidem regimen post illud est fm tres modos. Si os est sanum frice nigredo si apperit in ipsa: z soluatur aliquid ex medicinis consolidatiuis z superponatur z liget z dimittatur diu.

C'hic ostendit cū quo est pcedendū discooperito ossi. Et p' p'mittit. Scdo exequit. ibi. (Si os est sanū.) Dicit p' q' regimen. i. cura: post illud est fm tres modos. s. ablatione cauterio z pforatione. Si os est sanū. hic exequit. Et p' ostendit qñ oz fieri ablatio. Scdo qñ oz fieri cauteriū. ibi. (Et si res.) Tercio qñ oz fieri pforatio. ibi. (Et quādoq.) Quarto declarat modū faciēdi cauteriū z pforationem. ibi. (Et intendatur.) Circa pīmā ptem diceret aliquis qñ os est sanū z nigrum. p'dm q' intelligit q' fit sanū. i. nō corruptū. p'funde sed in superficie. vñ apper qdā nigredo siue liuiditas ex mortificatione. Scdo p'nderādū q' Aluc. duobus modis docet curare istā fistulā. p'imo fricādo z abradēdo totū qd est ibi de osse corrupto. Scdo ponēdo post b' medicinas consolidatiuas. s. ex myrra z aloē z filib'. Et p'ndera modū loquēdi Aluc. q' dicit. Et soluat. q. d. ponatur iste medicina in forma solutiua. i. in forma liquida nō in forma pulueris: ad hoc vt magis p'fundet. possunt at solui in vino: z superponat et de eis z ligent z diu tenetur vt imp'iuat. Iste autē medicina debent apponi facta mundificatione rez corruptay.

Et si res fuerit maior ista. tūc necessariū est cauteriū.

C'hic ostendit qñ oz fieri cauteriū. Et dicit q' cauteriū est necessariū: qñ res. i. corruptio ossis z et carnis fuerit maior. ista sunt iā dicta. Scz tu dicis qñ cognoscit q' corruptio in osse fit magna. p'dicēdū q' cognoscit p'imo p' iudiciū estimatiuū sumptum ex multa antiquitate fistule z multa malitia coloris z multa aspitare. Scdo cognoscit q' re radere os inuenit interius corruptionem.

Et quandoq' necessariū est vt in osse corrupto fiat foramen.

C'hic ostendit quando debet fieri perforatio. Cū diceret quis quando est istud quandoq'. Dicendum q' hoc est quando totum os est corruptum fm profunditatem: z maxime cognoscitur hoc: q' cauterium facilius profundatur.

Et intendat cū hoc vt fiat cauteriū q' profundius pōt in infimo concauitatis non declinando ad nasum neq' ad oculū z eleuet p'unctiua ad latus nasi in profundo: ita vt cum perforat locus vno foramine aut foraminibus paruis trib' z penetrat z currit sanguis ad partem oris z nasi fiat tunc cauterium vltimū cū fiducia vt non pueniat ad partes oculi: imo oportet vt teneat oculus vltime: deinde cauterizetur z puluerizetur in ipso medicina z ligetur cum panno.

C'hic ostendit modū faciēdi cauteriū. Et p' facit hoc. Scdo cōparat ista adinuicē. ibi. (Et quādoq.) Tercio ponit quasdā medicinas. ibi. (Et medicamē.) Dicit p' q' cauteriū fiat in profundo z cauitatis si fistula: q' ibi est p'prie corruptio. Et nō declinet ad nasum. s. supius: sed declinet ad nare: z hoc q' possent corrupti foramina olfactus. Scdo tu diceres si ibi est corruptū. p'dico q' cogimur facē illud: rī medicō est honorabilis dimittere tale infirmū z nō curare eū. p'posito q' curet cum a fistula remanebat tñ p'pina lachryma: neq' ad oculū. i. nō declinet ad oculū: q' possit oculus corrupti: z eleuet p'unctiua. i. oculi ad latus nasi in profundo: hoc fit inclinando

pupillā ad oppositū lateris nasi. s. declinādo versus angulū syluestre. quāto magis. n. pupilla torquet ad angulū syluestre: tāto magis ēt p'unctiua in profundo qd erat oculū leuat ad partē nasi: z b' fit ne noceat cornea: ita vt cū Aluc. vult dicere q' ista situatio oculi oz fieri cū pforat locus siue fiat ibi vñ forame siue tria. Et signū pforatiōis cōplere est: q' exiit sanguis ab ore z naso. Fiat tunc. s. facta ista situatiōe oculi: cauteriū vltimū. i. quātum debes facere cū fiducia: vt pueniat. i. de puetū ad partē oculi. Tunc autē est fiducia de puetū ad partē oculi: qñ cauteriū nō puenit ad oculū: nec ledit eum: z hoc fit per debitā situationē oculi. p'dico p'ndera hic q' ista Aluc. aliud sonat in p'ima facie q' Aluc. itelligat. Sonat enim q' facta pforatione tu facias cauteriū: illud nō est necessarium nisi q' pforatio nō potuit amouere corruptiōem ossis: tunc. n. bene possimus z debemus facta pforatione cauterizare: sed Aluc. p'prie itelligit q' sicut cum fit cauteriū: oz custodiā oculus: z debite situare: ita cum pforat locus: q' ad custodiā oculi nō sufficit situatio sola: imo opz vt teneat oculus vltime: q' fire: deinde cauteriū fiat: z p'p'ea ponantur medicina que conueniunt z ligetur.

Et quandoq' excusat cauterium a foramine z sit sufficientia in ipso quantum possibile est.

C'hic comparat adinuicē cauterium z perforationem.

C'ad intellectū cuius dubitat: qd sit securus z melius an cauteriū an perforatio. Et videt q' pforatio: q' cum ipsa fiat sine igne. minus ex ea timeat de oculo. In p'iu est Desus q' inuit q' pauci ex his q' pforant liberat. s. qñ est multa in osse corruptio vñ ad ossa colatorū. p'dico q' melius medicamē est cauteriū q' pforatio. Rō est: q' cauteriū magis recificat corruptiōem carnis z ossis: sic ponit Aluc. i. can. sen. 4. z Albucahis in chirurgia ca. i. Et hoc est qd. Aluc. hic innuit: q' cauteriū recificādo malitiā partū fistule excusat a foramine: z iō sufficit ubi cauteriū quātū possibile est: quasi dicat enita pforationē z s' p'teris cauterio: si possibile est. Et iō scdo cōtinēris Rasis dicit. aliqui faciūt foramē ad attrahēdum mām malā ad nare: sed nobis sufficit sola coctura. Ad rōnē dōm q' a timore cauterij securamus cū situatione oculi z cū eo qd dicitur.

Et medicamen quidem alrelius est ex medicinis bonis in illo capitulo.

C'hic ponit quasdā medicinas. Et p' vñ q' cōpetit in cura fistule. Scdo ponit medicinas z modū ad defendendū oculū a nocumēto cauterij. ibi. (Et opz.) Medicamē alreliū nō inueni: sed multa medicamina ponunt vtilia in hoc ca. i. in fistula post cauteriū: s. iuenio alteide. i. sumach. p'osset q' exponi alreliū. i. medicamē d' sumach. Scdo dubitat quid oz poni statim post cocturā. p'dm q' imediate oz poni aliqd vinctuosum ad faciēdum cadere escarā: z iō Rasis docet iponere bōbyce intinctū in oleo s'faminio: nos vtimur grassis crassis. i. adipibus cū cecidit escara: z p' cū mīda est: vti p'solatiuius inter oia post cocturā aucto. s. laudat Rasis hanc medicinā. s. cētauree minoris aristologie. añ. 3. j. myrrē aloēs. añ. 3. j. s. aluminis galle. añ. 3. j. iroeo sar. ocrole s'lef memithe. añ. 3. j. viridis eris. 3. iij. impastent cum melle z curat oēm fistulam.

Et opz qñ fit cauteriū z puluerizat in ipso medicamen: vt ponat super ipsum oculū spongia infusa aqua ifrigidata: aut massa subtili ifrigidata niue: z quotiescunq' vult calefieri roretur ea.

C'hic Aluc. vult q' siue cauterizes siue ponas medicamē acutū qd stat loco cauterij coneris defendere oculū fm modū quē docet: z b' est qd dicit. Opz qñ fit cauteriū: z puluerizat. i. ponit in ipso. i. in fistula medicamē. s. acutū z. Modi autē pforadi z cauterizadi z istrumēta cū qbus fiūt nō pōt doceri bene nisi per visum.

De additione carnis lachrymalium z diminutione eius.

Cap. 16^m.

Quandoq' magnificat caro bec adeo vt p'hibeat visum. Et quandoq' minuitur valde z occultatur adeo vt non prohibeat lachrymas. z plurimum eius cōtingit ab errore medici in incidēdo vngulam.

C'hoc caplm pōt p'uarari duplx. p'imo sic. In p'cedeti ca. dēterminauit Aluc. vna dispōne lachrymalis que est apā siue algarab: hic dēterminat de alia que est additio vel diminutio carnis eius. p'dico pōt cōtinuari ad totū qd p'cessit dicēdo. Superius Aluc. dēterminauit de egritudine: cōpositis z cōtinuatis cū eis eueniētib' in eo qd de oculo apper: hic dēterminat de egritudib' quārū plurime sunt cōpositi: onales z de qbusdā alijs. Et p'dēterminat

Bentilis

de additione z diminutione lachrymalis que est egritudo quantitas. Secdo de albugine q pot dici morbus supficiet grosso mo loquido. ibi (Scias q albugo.) Tertio de febel q pot dici egritudo in via. ibi (Sebel est panticulus.) Quarto de vngula q pot dici morbus in quantitate vel numero. ibi (Est additio pntiue.) Quinto determinat s tarsati que pot reduci in multa g nera morboz. ibi (Est punctum sanguinis.) Sexto de lachryma. ibi (Hec egritudo est vt sint.) Septimo de strabositate exitu z pfunditate que pnt reduci ad morbum situm. ibi (Quandoq fit strabositas.) Octauo determinat de quadā dispone q vocal viriditas. ibi (Viriditas aut accidit.) Pmo ma in duas. Pmo pmitit has dispone z nocumeta ab eis pro uenientia. Secdo ponit curā. ibi (Additio vo curatur.)

Dub^m p^m Circa primā pte querit ppter qd absctio carnis lachrymalis facit lachrymā. Pmo solone hui opz pscire q in offe lachrymalis sunt foramina puenientia ad nares. huius signū est q positis medicinis in lachrymalib^z domesticis sentiunt qnq in ore vel narib^z ita vt in gbulā p os exeat z in gbulā p nares vt scribit Gal. in libro de utilitate pti. io. c. ii. z infra fen. 5. Utilitas aut istoz foraminū: h fuerit duplex: vna tū utilitas est vt superfluitates aquose oculoz vadāt in nasum vel os. his aut foraminibus sunt apposite extra neruose quedā carnes que dicunt carnes lachrymalis: vt ille supfluitates pbeant extra cadere z currant in foramina. Aliter enim semp lachrymaremur. Un pallegeto. c. 8. dicit. vt nō effluat p cātos. i. lachrymales supfluitates z semp lachrymaremur adnate sunt p dicta poris. i. foraminibus q sunt in offe ad nasum carnes pculē: phibētes qd p cātos curari oculoz spfluitatem. Iste ē carnes lachrymalis suscipiūt humiditātē q qnq exit a foraminibus palpebre in pte versus nasum. hz enī palpebra ibi qd foramina gbus dat qnq humiditātē: aliqū aut accipit ab eis: z hoc qd hz paucū: z hoc fit vt saluet debet motus p pteperantiam humidū cū sicco: vt ibi ponit Gal. Ex gbus appet cū eius qd gbeatur. Nā qd lachrymalis caro abscondit: non est qd pbeant extra exire humiditates supfluas q pluerūt ire p foramina offis: nec est qd recipiat humiditātē supflua qnq datā a palpebra: z eā dū gat in foramina offis. Iste igit humiditates cadūt extra z hō cōtinue lachrymat: z hoc est qd Auic. dicit. qnq minuit valde z oculū taf. i. caro lachrymalis adeo vt nō pbeant lachrymas. Idē scribit scdo pntis. c. i. z. 2. Considerandū ē q fm Jesum ca. de seilon 34. i. de diminutione carnis lachrymalis. tres sunt cāe diminutionis carnis lachrymalis. Una supflua incitio qd medel icidunt vngula vel febel: z bec causa plurimum accidit. Secda causa est superflua z idicretus vltus medicinarū acutay in passione febel vel vngule z similiū: vñ caro psumit. Tertia causa est variola ibi nascēs. Causa aut additionis carnis est nota.

Ad additio vo curatur medicinis incisionis z non fiat radicitus z perueniant lachryme.

Chic ponit curā. Et p additionis. Secdo diminutionis. ibi (Diminutio aut.) Dicit p additio curat medicinis icitiois. i. icitioe vel medicinis que stant loco eius cū corrosiū z nō er toto abscondat caro: q caderemus in errorem pmissum. f. de prouentu lachryme. Considerandū aut q Auic. pntelligit pteuacuare corpus si expedit z rectificare suum regimen.

Diminutio autem perueniens ex incisione curam non habet.

Chic primo ostendit que diminutio non curatur. Secdo docet curare curabilem. ibi (Qd si fuerit.)

Dub^m 2^m Dubitat an diminutio carnis lachrymalis facta p medicinas sit curabilis. Et vt q nō qd ad eūdē terminū cōsumptiois pot puenire medicina corrosiua z ferruz incidēs: sed illa que est diminuta cū ferro nō curat igit nec illa que est medicina diminuta. Pmo cōtrariū Auic. Pdm q estimabile est plus posse curari oculatationē z diminutionē lachrymalis factā cū medicinis corrosiuis q factā cū ferro. Rō est q caro lachrymalis est mēbrū spermaticiū ex pre neruofaz ptiuz in ea. Est. n. illa caro neruosa. vñ Gal. io. de utilitate pti. ii. c. vocat eā qnq neruofaz carnē. Ferrū aut icidēs abscondit neruofum z carnosū: z iō nō pot regeneratio fieri. Sz medicina corrosiua magis corrodit carnē q pre neruofam. Et iō subdit illud in quo pot caro fundari: z quo pot nāe actio fieri: z iō poterit regenerari caro. Ex quo appet q si medicina corrosiua pueniat ad psumptionē ptiū spermatica: sicut facit icitio cū ferro: talis diminutio carnis nō poterit curari: z iō talis destructio lachrymalis carnis a quacūq re fiat nō curat: vt Auic. infra ca. de lachryma. Et ideo Auic. non dixit absolute q diminutio facta ab alio q cū ferro curetur. Sed dixit qnq possibile erit vt curetur.

Ad rationem apparet solutio.

Quod si fuerit ex parte alia: quandoqz possibile erit

Super tertio

vt curet medicinis generatiuis carnis in quibus sunt stipticitas z exccatio.

Chic docet curare curabile diminutionē. Et pmo ostidit cui quali caris debet ēē medicine. Secdo eas ponit. ibi (Sicut medicine.) Dicit p qd si fuerit ex pte alia. i. ex cā alia: qnq pot curari dimi nutio carnis cū medicinis in g^o sit stipticitas z exccatio. Ite. n. medicine nō debent ēē absterfue: nisi forsan ibi esset sanies: sed debent cōtinere humiditātē bonā in parte: z illam inspillare vt fiat caro. Et ideo debent esse stiptice z exccatiue.

Csicut medicine facte ex aloē z memithe z croco cūz vino z vesigi cū vino z aloes solum: quandoqz puluerizatur super lachrymalia z confert: z vinum ipsum confert: z proprie quando decoquitur in ipso illud qd hz virtutem constrictiuam.

Chic ponit quatuor medicinas q hnt exccationē z stipticitatem generatiuaz carnis. Secda ibi (Et medicine.) Tertia ibi (Et aloes.) Quarta ibi (Et vini ipm pfer.) Note sunt. C. C. C. C. Quidam vi cū lapidē ematibites. Alij dicūt anilū. Alij qd ē sum^o thuris. Que libet pāctay expositiō est bona pter illā q dicit q est amilum. Virtutē cōstrictiuā. i. stipticā vt myrtus z sumach z similia.

CDe albugine oculi. **Cap. 17^m.** Cias q albugo in oculo alia est subtilis pueniens in supficie apparētē z noiaf nebula: z alia est grossa z nominat albugo absolute.

Chic determinat Auic. de albugine que est macula alba in cornea: pueniens post vicez pfoliationē vt supra pfecte declarātū fuit: z ideo Auic. curā huius dat intelligere ex ca. de vlcibus conee z de botho. vnde vocat alio noie cicatrīt vt Rasis. z cōtinētis ca. i. z. 2. Et pmo Auic. ponit spēs huius passionis. Secdo ponit curas ibi (Eius quidē.) Cū pma pte ponunt que spēs cicatrīt. Una que nominatur nebula z est subtilis. Alia que absolute dīr albugo z est grossa. Causa aut diuerfitas in subtilitate z grossitie est diuerfitas vlcium in pfunditate z spacio.

CDe cura. **Cap. 18^m.** Jus quidē que subtilis est ex ea in corporib^z bus eueniēs teneris opz vt affiduet vaporatio cū aquis calidis z balneis in aqua calida.

Chic ponit curā. Et pmo ponit curā subtilis nebule. Secdo ponit curā grosse que dicit albugo. ibi (In chronica vo.) Pma i duas: pmo ponit a quo incipiendū est. Secdo cū quo est psequendū. ibi (Deinde administratur.) Considerandū circa pma partē: q macula alba in cornea fit subtilior in pueris q sunt corpora tenera q fiat in iuuenibus. Et cū est subtilitas humorū in eis z raritas pculē: vñ nō cōgregat multa mā ad cōsolidationem vicez. Secda cā est fortitudo virtutis naliū in eis: possibile tū ē q in pueris ēt fiant in cornea pessime cicatrices qnq curabiles vltimum tū curabiles sunt. vnde. 9. Almasous cap. de macula dicit. que cūz in oculis pueroy fit leuior est ad curandū q cū accidit annosā.

CConsiderandū scdo q balneatio cū aqua calida z vaporatio cum ea fit p tres causas. Una q ipsa est rarificatio cicatricis z resolutiua sue grossitiei. Secda cā est: q p eius mollificatioz quā facit pparat ad medicinas que debet abstergere: z quasi eliminādo z corrodēdo subtiliare corneā in loco cicatricis. Tertia cā est: q min^o dolorose impūmūt medicine acute que postea ponunt: z ideo bec euaporatio z balneatio est primū a quo oīz incipi. Tertio scias q ipsa exterior: habet balneis cum aqua frigida. f. in potentia: calida tū actu vt per hoc innuat q ista sit aqua pura.

CDeinde administret fricatio semp z qnqz confert ei succus florū papaueris ruffi z succus centauree minoris. Et iterum venarum pars vna z ameos due tertie partis vnius: fiat ex eis puluis. Et fortius eo est vt su mātur sarcocolla succubarū tabarzet spuma maris aris stol. z baurach z fiant cū eis alcohol. Et ex eis que cōserūt sunt alcohol astumeron z alcohol alubar forte z astaticon z tarch. miricon.

Chic ptequit. Et pmo describit multa vitia. Secdo quādam noia ponit. ibi (Et ex eis.) Cū pma in quatuor: sicut sunt quatuor remedia. Pmū est affidua fricatio. Sed in dices cū quo debet fieri. Pdm q cū aliquo istoz puluiz vel medicinarū que ponuntur: z q iste fricationes traheret materias nū corpus esset immundū: dū dico

adideo debet corpus preuacuatum esse & vti subtili dieta.

Secundum remedium est succus foliorum papaueris ruffi: qui dicitur super cicatrice ponitur: virtus enim est calida & sicca modificationis: ut Sereca de papaueris rubeo. vñ scribitur euellitur vestigia que sunt oculo per incarnationem viceris. dicitur autem quicquid confertur: quod quicquid indiget fortiori medicina. Tertium est succus centauree minoris per eadem causam. Quartum medicamentum est. R. venarum. i. radicum celido: me: ameo: 2c. hoc est medicamentum est ex cicatrix & consumens: unde super praeparatam in cura algarab. Quintum medicamentum est fortius quod fit ex rebus ericacitibus magis: ut per 3. succum tabarzet. i. de illa coratrata. Nos ponemus succum rubeum: quod magis abstergit. Fiat alcosol. i. pulvis subtilissimus. Et ex eis. Hic ponitur noia quarunda medicinarum conuenientium in remotione nebulae. Astumeron. sub hoc nomine non inuenitur. Alubar. i. de plubo forte. i. factum cum rebus fortibus. Et hoc posset esse colyrium retratis quod in quinto scribitur. Et posset exponitur colyrium alubar. i. de cerussa plumbi: quod ponitur in quinto. & proprie illud quod dicitur in per cibos. Astaricon ponitur in 5. summa. z. trac. z. z. Archimiteon non ponitur sub hoc nomine. Multa tamen colyria & alcosol inueniuntur in quinto summa. z. tracta. z. que vtilia sunt in hoc. & etiam infra cap. de vngula & de scabie.

In chonica vero grossa & frigida in corporibus grossis oportet ut administretur lenificatio albuginis cum vaporatationibus & lenificationibus & balneationibus predictis.

Hic ponitur cura macule grosse quod absoluto nomine of albugo: quod apparet multum alba. Et per ponitur cura non vera i. quatuor est posse. Secundo ponitur cura non vera i. decoratiua. ibi. (Et quicquid.) Per praeparatam i. v. praeparatam facit quod dicitur est. Secundo cuiusdam spalis modi huius albuginis ponitur curam ibi. (Et cum albugo.) Per prima in duas. Primo ponitur cura per vaporatationes & balnea. Secundo per colyria. ibi. (Et sunt colyria.)

Considerandum circa primam partem quod sicut in pueris fit macula subtilior: & leuior: que dicitur nebulosa: propter oppositam causam in corporibus copletis que dicuntur grossa fit nebula grossa & chonica. Dubitatur vtrum in cura nebulae debeat premiari mollificatio cum alio quod cum aqua calida. Vnde per vñ. ex Alu. qui dicit predictis. In contrarium potest sumi a Gilberto cap. de vngula. Item in macula leui mollificamus cum aqua: igitur in forti cum fortioribus mollificamus. Per dicitur quod aqua tamen in macula quod in albugine est bonum mollificatum vel lenitum & praeparatum propter dictas causas: tamen si cicatrix esset multum dura: credo quod post mollificationem cum aqua calida pura posset lenitio fieri cum decoctione feminis malue & feminis lini & florum camomile & similibus.

Et sunt colyria predicta in quibus fit alcosol dissoluta in aqua aceti aut in aqua salisgime fricari & fiant cum eis alcosol in balneo. & si non profecerint balnea administrantur alcosol cum albitra cum ere vsto ex quibus fiat colyrium & etiam colyrium de cornibus cerui: & etiam alcosol ex stercore lacerti solo: aut cum massacumia: aut ere adusto: aut cum sale gema torrefacto. & fortius isto est stercus hyrundinum cum sifamis de melle & stercus fenebras: fiat alcosol ex eis mane & sero. & ex eis quidem que sunt temperata est scabie adustum cum canero marino & climia auri.

Hic ponitur medicinas cum quibus procedendum est facta lenificatione. Et ponitur sex medicinas que sunt magis acutae quam ille que ponuntur in macula leui: quod sic est pueniens. vñ Desue ca. de albugine. Si albugo fuerit dura & in corpore duro eligas ex medicis que magis acutae sunt. Per prima medicina est aliquod de predictis alcosol: fortius dissolueno in aqua decoctionis aceti: vel in aqua in qua fricatur salgema: dicitur fricari quod posset salgema solui: si illa est conuenientior. Fiat cum eis alcosol. colyrijet in balneo. i. facta mollificatione in balneo vel eo sate in balneo: ut lenificet cicatrix. Per secunda medicina est alcosol albitra. i. per liquidam: quod est resolutum & abstergit cum ere. si non profecerint balnea. i. per dicitur medicine que ponebantur in balneo. Per tertia medicina est colyrium de cornibus cerui: quod pulvis cornu cerui adusti est potens in hoc. Vel est quoddam colyrium quod commendat Serap. trac. 7. in quo intrat cornu cerui adustum & dicit ibi quod valet ad albuginem antiquam. Per quarta medicina est alcosol ex stercore lacerti solo vel comito cum massacumia. i. vitri aq: sed apud Simonem est magis ex qua fit vitri vocat massacoco. Quidam dicunt quod est sex vitri: sunt fortis ericacitatis & corrosiois. Per quinta medicina est fortior predicta: est stercus hyrundinis. Et stercus fenebras. i. stellionis. proprie tamen fenebras est salamandra: ut 3. de simplicibus medicina Bal. dist. 2. c. 1. & similes lacerte: ut 4. can.

sen. 6. c. de salamandre morfu. litera exterior huius leiginosa. i. quod hec lacerta est punctuata in coloribus variis quantitate lentis. Vel dicitur sic: quod taliter multa coloris eius quod mordet. Stercus huius lacertae fortis est absterisiois ut auctores ponunt. Cum sifamis de melle. i. quod ista stercoza efficiantur cum sifamis de melle vel cum melle. Sifami de melle sunt quoddam sectiones quod sunt ex melle decocto cum aliquibus alijs rebus sicut inuenitur ab Alu. 3. can. sen. 20. ca. de cibis coeuntibus: in quibus est similitudo cum medicinis. Descendit autem ista stercoza cum melle vel cum sifamis de melle ad remouendam supflua eorum acuitate. Fiat alcosol. i. imponatur velut alcosol post ericacitatem velut colyrium eliquatu. Mane & sero vel rarius si nimis mordicarent: ut frequenter pergit. Per sexta medicina est satis repara: quod non huius mordicatione sicut plures predictae que fit ex seba. i. sandonicho adusto quod est ericacit: & climia quod est ericacitua. Et ista possunt colyriari cum aliquo liquore: & possunt alcosolari in forma pulueris. Quid sit climia dictum est supra capitulo primo primi tractatus.

Et cum albugo est profunda administra memithen & allegi & myrra & stercus lacerti equaliter & medicamentum magnetis dictum in capitulo de vngula.

Hic ponitur medicinam in speciali que competit albugini profundae. Et hoc medicamentum est fortis ericacitatis & resolutionis: ut apparet: & hoc requiritur in profunda albugine. Memithen. i. celidonia. Allegi: dicitur quiddam quod est armoniacus. alij dicunt allegi. id est sponsia marina. Stercus lacerte equaliter. i. equali potere. & fiat alcosol vel colyrium.

Et quandoque administrantur tincture tingentes albuginem de quibus est: ut sumatur caducarum rose granatorum parvorum & achacie & calcadis & gummi omnium auri. vñc. i. anthimonij gallarum: amboz auri. 3. ij. dissoluantur cum aqua: & si non inuenitur rosa granati sumatur cortex eius aut caput eius: aut paniculus subalbidus qui est inter grana eius: & iterum gallarum & achacie: amboz. 3. ij. calcadis. 3. i. fiat ex eis tinctura & ex tincturis est alcosol huius plumbi adusti ablutit croci gummi: omnium auri. aur. ij. cineris furni fusidioris abluti cum aqua plumbi auri. ij. scorie eris ablute aur. 5. fiat ex eis alcosol. Aliud bonum in ultimo coctas gallarum viridum: amboz auri. aur. iij. resolutur cum aqua & administrantur multis vicibus. Aliud gallarum achacie: amboz auri. pt. i. calcati partem. 5. iterantur cum aqua sachai canechemen.

Hic ponitur curam decoratiuam que solum fit ad tingendum illas alba macula: ut appareat in colore nigro sicut cornea. Sunt autem iste medicine denigratiue quing. Per prima fit. R. rosarum caducarum. i. balustiarum. Calcadis est species vitrioli: dicitur vitrioli albus. Sumi. i. arabici 2c. Ista sunt verba Iesui Chalyc. trac. 2. capi. 5. Secunda medicina est nota. Tertia medicina si quis consideret non solum tingit: sed et ericacit & subtilit cicatricem: hoc per virtutem scorie eris: & per virtutem cineris furni. fusionis eris. i. in quo fundit eos abluti. quia plus curatur de tinctura quam de ericacitatem forti cor rosua. Quarta medicina & quinta sunt manifeste denigrantes: sed quinta abstergit per virtutem sachai canechemen. i. floz papaueris ruffi. Considera circa hoc caput quod potens medicina ad subtiliandum cicatricem & qua multi vtuntur: est illa que Rasis scribit in 9. Almanforis ca. 18. Ego accepi ab experito quod mel distillatum per alembicum mirabiliter confert.

De sebel.

Cap. 19.

Sebel cum panniculus accidet oculo ex ista tione venarum eius apparentium in superficie conuinctive & corneae & textur quiddam in eo quod est inter eas sicut fumus.

Superius Aui. determinauit de albugine que est vnus de morbis euenientibus in eo quod apparet de oculo & reducitur apud quosdam ad morbos supflue: hic determinat de sebel que potest dici egritudo in via: ut sumi. i. can. sen. 2. ca. 3. Et primo notificat hanc passionem per sui diffinitionem: & causas: & accidetia quiddam huius proprietates. Secundo ponit signa. ibi. (Signa sebel.) Tercio ponit curam. ibi. (Opus vt abhorreat.) Per praeparatam in tres. Primo ponit eius diffinitionem. Secundo ponit modos suarum causarum. ibi. (Et eius quidem.) Tercio po

22 z

Bentilis

nit quedā accidētia siue ppietates sebel. ibi. (Anq. vō accidit.)
 Circa diffinitionē sebel p̄siderandū primo ex parte diffinitū: q̄
 hec passio cōter bz tria nomia. s. sebel q̄n apud oca: 7 sibilis apud
 Bal. 9. theo. ca. 13. 7. 5. prae. ca. 38. 7. pergula dicit. 2. p̄tinentis cap.
 7. inuenitur etiam raro valde vocari spica: vt Simon ianensis.
 Circa diffinitionē vō est sciendū q̄ in ea ponit genus: cū of p̄nū-
 culus. p̄nūculus accipit dupl. Uno mō p̄prie p̄ corpore p̄terto
 de filis neruosis cooperiente alioz sup̄ficies: vt est syphac 7 dura
 mater 7 pia mater 7 similes p̄nūculi: vt sumif. i. cañ. fen. i. cap. de
 mēbris: 7 hoc mō nō sumif hic p̄nūculus. Alio mō sumif hic p̄nū-
 culus large ē p̄o quocūq̄ corpore siue neruoso siue carneo siue ve-
 noso cooperiēte aliud corpus: q̄nō vngula vocat p̄nūculus a Hil-
 berto cap. de vngula. 7 sub hac largā nūcupatiōe accipit hic p̄nū-
 culus. ponunt sc̄do in hac diffinitione dñe. 3. p̄ima est que dicit
 accidēs in oculo. p̄ hoc enī q̄d dicit in oculo determinat iste p̄nū-
 culus ad subiectū in quo fit hec passio. p̄ hic. n. p̄nūculus q̄ of sebel
 est p̄nūculus tegēs oculū p̄ter nām. Sc̄da differētia posita in hac
 diffinitione est que dicit ex iflatione venay cū p̄prietatē 7c. p̄ hoc
 enim differt sebel ab vngula: q̄ vngula possit dici p̄nūcus: non tñ
 fit ex iflatione venay: sed ex quadā additione carnea vel neruo-
 sa p̄te lachrymalis domesticī. p̄cedēte. Tertia differētia est que
 dicit. Et textur. In hoc enī differt sebel ab iflatione 7 ap̄tōe ve-
 nay q̄ fit in p̄nū obthalmie vel in obthalmia: nā tñ apparent vene
 oculi q̄ p̄nū obthalmie: vt ponit Bal. in thegūi trac. 3. tex. cōmentū
 155. Sitr in q̄busdā p̄turbatiōib⁹ oculoz apparēt vene oculoz ifla-
 te. Nō tñ dñi dicit q̄ fit sebel: q̄ in sebel nō solū est illay venay ifla-
 tio: sed est cū hoc in forma cuiusdā p̄nūculi cōtērti ex illis venis:
 ita q̄ inter venam 7 venā est quedā colligatio 7 continuatio sicut
 cuiusdā p̄nūculi: vñ appēt inter venam 7 venam sicut fumus.
 Dub. p̄m Sc̄do dubitat ex quo fit cōtērtura illius quod appēt in medio sic
 fumus. / Dñm q̄ illud q̄d cōiungit venas sebel p̄tō dicit q̄ est sup̄-
 ficies p̄iūctiue subleuata p̄ter nām: q̄ ip̄a de se est alba 7 ille ma-
 terie corrupte offuscāt eā: nō apparēt sicut fumus q̄ in colore quo-
 dā fusco. / Uel dñm q̄ vene q̄bus p̄terit p̄nūculus dictus sebel
 sunt duoz modoz. q̄dā sunt vene grossiores: 7 iste apparēt in for-
 ma venay. quedā sunt vene capillares subtiles que adinuicē appli-
 cant: 7 ex eis fit ille p̄nūculus. 7 q̄ in illis venis capillarib⁹ nō p̄t
 representari forma sanguinis: ideo plus apparēt in forma cuiusdā
 p̄nūculi cōtērti 7 cōpositi ex substantia venay. vñ Auer. in practica
 cāncroz. 37. cōmē. in p̄re. 2. notificās sebel quātū ad p̄tes cōponen-
 tes nō notificat aliter q̄ ex venay cōpositione. vñ dicit sebel est q̄-
 dā textura venay inlātū sup̄ p̄iūctiua oculi facta. Raf. 2. p̄tine. ca.
 2. sebel sunt q̄nō plene plene sanguine grossi. / Uel aliter possit q̄
 imaginari q̄ ex poris venay resudaret aliqua mā que acnōe calo-
 ris condensata inter venulam 7 venulā stat in forma p̄nūculi.
 Dub. 2m Dubitat vtrū vene ex q̄b⁹ terit p̄nūculus dictus sebel sint vene
 quedā que prius existerāt in oculo q̄ dilatant 7 ingrossant: vel sint
 vene quedā que ibi de nouo generant. / Uidet q̄ iste vene ibi de
 nouo generant ex Auer. in practica cāncroz p̄alle. loco: q̄ dicit: su-
 per p̄iūctiua oculi factay: 7 nō dicit existerēt p̄iūctiua. / Idē exp̄tius de-
 clarat aucto. 30ar. s. lib. 23. ca. vbi dicit: hec egritudo. s. sebel in cō-
 iūctiua enenire multoties rep̄t 7 est quedā p̄textura rubea facta
 in sup̄ficie p̄iūctiue seu albedine oculoz: 7 nominat in arabico ve-
 ne al sebel aliter althebē: 7 nō sunt vene p̄cedētes ab epate: nec ar-
 terie a corde veniētes: sed venis simillanti: q̄ inolute sunt 7 imiste
 sup̄ albuginē. Amplius si vena p̄t in corpore de nouo generari po-
 terit sebel fieri ex textura venay nouiter p̄ductay: sed p̄t vena
 de nouo in corpore generari: vt Bal. in lib. de spermate p̄. 13. cap. afr.
 ca. 2. distm. 2. vbi dicit. Venas viderūt iaz fieri in vlycerib⁹ magnis
 scilz cū regenerat ibi caro: sicut a nos in q̄busdā alijs p̄tulis 7 in
 capite de generatiōe 7 magnas. Idē exp̄tius. S. 14. tera. 16. ca. 7 su-
 mis fen. 4. lib. ca. 1. Amplius in corpore generant de nouo p̄ter
 nāz res maioris 7 mirabilioris dearticulatiōis q̄ sint vene q̄ appa-
 rēt in sebel. nā generatur vermes generat ēd pediculi in palpebris:
 vt infra apparebit: et generat in corpore vena medena: q̄ circa sup̄fi-
 cie oculi nō vñ iconueniēs generari nouas venas p̄terentes p̄nū-
 culū. Itē si vene existētes in p̄nūculo nō sufficiūt ad texturā p̄nū-
 culi opz q̄ de nouo generant ibi vene: sed ita est q̄ non sufficiunt
 q̄ p̄nūculus ille cooperit totā p̄iūctiua: s. vene nō sunt in tota cō-
 iūctiua: q̄ tñ ip̄a nihil aliud est q̄ vene. hoc autē est falsū. Nā iter
 musculū vene capillaris p̄iūctiue 7 musculū est notabile spātū in
 quo nō est aliq̄ vena. Amplius sebel capit q̄nōz notabile spātū in
 nō bz venas: igit opz q̄ de nouo generant ille vene: ex q̄b⁹ terit p̄-
 nūculus dictus sebel q̄ est sup̄ corneā. / In dñū sumif ab Auer. hic
 cū dicit ex iflatione venay eius. / Dñm q̄ in hac passioe dicta se-
 bel nō s videmus vel p̄sideram⁹ duos modos venay. Quedā sunt
 vene vñ q̄ dilatatiōe ex ipletione apparēt 7 erēdunt: 7 iste sunt
 ille q̄ prius existerāt in oculo veniētes ab epate vel a corde. q̄d de-

Super tertio

clarat. Primo q̄ si alique vene peritētes in oculo dilatate nō in-
 gredierent in p̄tuitiōe sebel: tñ sebel nō poneret morbus in via
 q̄d est 5 Aui. i. cañ. fen. 2. 3. ca. Sc̄do declarat q̄ vene q̄ sunt in oculo
 p̄ ipletione 7 dilatatiōe possunt p̄tuitiue hūc p̄nūculū p̄ter 15
 q̄ de nouo generent vene: vt de se videt notū. Quedā aut sunt ve-
 ne q̄ apparēt in sebel q̄ p̄prie nō sunt vene: sed apparēt sicut que-
 dā fila sanguinis iclusi in p̄nūculo: ita q̄ ille sanguis nō p̄tinet a ve-
 na p̄prie dicta: sicut aliq̄ apparēt hūc fila sanguinis in p̄fundo
 corneae: 7 aliq̄ cū vnguis digiti scindit apparēt sicut filus sanguis
 p̄tensum in vngue: 7 tñ vnguis nō bz venā. Et hoc mō accipiendo
 sebel. s. quātū ad illa fila sanguinis: p̄tō dicit q̄ ille vene nō sunt ab
 epate neq̄ a corde: q̄ nō sunt vene p̄prie: 7 sic p̄t saluari dictum
 30ar. / Ad p̄mā rōnē dñz q̄ forsan vena p̄prie dicta nō p̄t de no-
 uo in corpore generari. / Ad Bal. dñm q̄ ibi ipse dubitauit. / Ad
 exp̄tū dñm q̄ q̄n generat caro in vlyceribus nō regenerat ibi ve-
 na sed p̄t quidā derelinquunt in carne p̄ quos trāst sanguis pro
 nutrimento. / Ad rōnē dñm q̄ generatio vene est impossibilis: q̄ ge-
 neratio vermis: 7 generatio vermis fit mirabilis: quodamō. Rō
 est: q̄ vena generat ex virtute isomatia q̄ fuit in spermate p̄ris:
 sed gūatio vermis fit in putrefactione agere sole: vt Lōmēta tor. 12.
 metba. cōmē. 18. Eodē mō p̄t dicit ad illud q̄d inducīt de vena me-
 dena: s. diuersus fit modus quo generat ista vena 7 quo generat
 aial ex putredie: dico si illa vena nō est aial: sed si est aial: vt q̄dam
 credūt: ita appet solo. / Ad tertū dñm q̄ ille vene possunt sufficere
 hūc enim ipse nō sunt exp̄tē p̄ totā p̄iūctiua: tñ ad valde puas p̄tes
 sunt exp̄tē: sicut generaliter sumif ab Aui. 3. de p̄tib⁹ aialū. ca. 12.
 als. 5. tales igit vene nō tāquā se in tota p̄iūctiua q̄n hūc nām sunt:
 sed q̄ replētur 7 dilatant sese p̄tanguit 7 sic cōstruunt p̄nūculus:
 vt sup̄ius dictū fuit. / Ad quartū dñm q̄ fm quodā cornea bz ve-
 nas: sed insensibiles. / Uel aliter q̄ vene p̄iūctiue distrabuntur
 7 relaxant 7 sic possunt cooperire corneam.

Et eius quidem causa est repletio illarum venarum
 aut a materijs currentibus ad eū per viā p̄nūculi exte-
 rioris: vel p̄ viā p̄nūculi intrinseci propter repletio-
 nem capitis 7 debilitatem oculi.

Hic ponit modos causarum sebel. Ad cuius intellectum p̄siderat
 dñm q̄ Aui. tāgit hūc diuisione causarū. quedā enim est cā imediata: 7
 hec est repletio illay venay. q̄dā est cā mediata: 7 hec est duplex.
 Una in mēbro mādāt vt capitis repletio. Alia in mēbro recipiēte
 vt debilitas oculi. Hic enī p̄turbatiōes passionatur oculis: vt su-
 mis. 2. de differē. sebelū. vlt. c. Inmūt ē hūc subdivisiōem: q̄
 mādāt illas venas: vel fluit p̄ viā p̄nūculi exterioris: vel p̄ viā p̄nū-
 culi intrinseci: 7 ista declarata derelinquūt ex dictis supra trac. 1.
 Dubitat quor spēs sint sebel. / Uel q̄ dñe ex itētiōe Jeshu. Bal. 9.
 ca. de sebel. 4. 2. Rafis in diuisionibus cap. 23. / Uel q̄ sunt q̄nōz:
 q̄ tot sunt eius spēs quot possunt esse cāe repletēs venas oculoz:
 sed ille sunt q̄nōz: sicut q̄nōz humores possunt illas replere. / Idē
 cendū q̄ spēs sebel possunt distingui tripli. p̄tō ex p̄te loci p̄ quē
 mādāt: 7 sic sunt due spēs: q̄ vel fluit per venas p̄nūculi extra
 cranium: vel fluit per venas p̄nūculi intra cranium: 7 sic distin-
 guuntur species sebel ab Auer. hic vt apparebit: 7 ab Azaui
 cap. de sebel. 2. a Jeshu. Secundo distinguunt spēs sebel ex p̄te gra-
 dus in malitia: 7 sic ēt sunt due: q̄ quedā est subtilis 7 noua: quedā
 grossa 7 antiqua: 7 sic distinguit Raf in diuisionibus 7 ēt Azaui.
 Tertio possunt distingui ex p̄te cāe: q̄ cā est mādāt humoralis pos-
 sunt tot ēē spēs quot sunt mādāt potēs illam repletione facere.
 / Ubi cōsiderandū q̄ mādāt que p̄prie facit hoc est sanguinea grossa
 7 nō cholericā: q̄ cholericā nō est apta dilatare venas 7 facere p̄nū-
 culū: imo potius scindit corrodīt 7 corrūpit: 7 iō auctores nō di-
 stinguūt spēs sebel p̄ mās: cōsiderātes q̄ mādāt facies eā sit sanguis
 grossus siue spissus: vt Raf. 2. cōtinētis. c. 2. 7 Serap. trac. 3. ca. de
 sebel. 4. Et hic p̄t subdividi in flegmaticū 7 melicū: s. corruptio
 accidēs in illo sanguine possit facere quadā acuitate cholericā: nō
 tñ p̄dominantē in quātitate. / Er gbus appet solo ad Jeshu iducta.
 Cōsiderādū ē q̄ mādāt sebel: s. vplurimū fiat p̄ viā deflur: q̄nōz
 tñ aggregat p̄ vias cōgestiōis: 7 in vltimo q̄ p̄nūa fit dispō sebel:
 multa mādāt propter defectū particule aggregatur.

Quādoq̄ vō accidunt ex sebel p̄ritus 7 lachryme
 7 p̄nūculus 7 nocumētū ex lumine solis 7 lumine can-
 dele 7 debilitatur visus ex ea: q̄m impedit 7 infert ei
 estuatiōes: 7 nocet ei oē q̄d ei superponit plurimum
 vō accidit oculo patiēti sebel vt fiat minor 7 minor: et
 corpus pupille eius: 7 sebel quidē est ex egritudine inibus
 que hereditant 7 permittant de vno ad alium.

C^{hic}

Chic Aui. ponit quedā accitā siue ppietates sebel et posset cadere hoc in cap. signoz. Considerandū qd Aui. dixit: qñq accidit. Nā ista accitā nō sūt in omni sebel: sed in antiqua mala in qua accidit puritus. s. multus in oculo pp materiez corruptionē. Et la chryme pp oculo debilitatē: et ista duo signa appropianf ab auctozibus in sebel cuius cā est mū fluenz a pāniculo intrinsecō: vt ponit Azauius et Jēsus. Et pāniculus. s. apparēs et grossus. et hoc pp multā venaz dilatationē et igrossationē. Et nōcūmētū ex lumie rē. Et hoc fit pp multā debilitatē oculi: vñ subdit: et debilitat vñs ex ea. s. sebel: qñ impedit et isert estuationē. i. iquiritudinē: qz infirmus pp multā oculi debilitatē ex quolibet extremo ledit siue ex quolibet excessu quātiūqz paruo: et ideo affectās esse in lumine nocet: et in tenebris et nocetur pp multā debilitatē: nocet et ab oibz medicinis que supponunt. **C** Sed tu dices contra: ergo nō posset curari. **I**dem qd nocet. i. noceri vñ: vel nocet in p occurru vel in primo iudicio: qz iste medicine cū sunt fortes ericāt mām: et iō infirmus multū vñ ledit. **E**rgo apper qd ipse ponit in estuationē vel hesitationē: vt nesciat eligere qd faciat. **P**lurimū qz in sebel antiqta pp defectū nutricatiōis oculi fit cōsumptio in oculo: et iō minoz oculū et cōstringit pupillā: et iō dicit: minoz corpus pupillē. i. circulus pupillē et cornea et pupilla. **C** Considerandū ē qd ex intētiōe Aui. sebel est morbus hereditarius et est morbus ptagiosus. Lā quare est hereditarius morbus est: qz ex hoc morbo isit cū semen patris aut et mīa et hoc maxime cū est sebel antiquū: et bz mām a cerebro fluētē ex qua infectione generat filius sic isert. **H**ic autē ē magna difficultas sed nō inuestigabilis hic. Lā autē quare pmutat de vno ad aliū: et vt sic est morbus cōtagiosus: est qz corrupti vapores ab oculo exētes ptingētes ad oculū alterius qz conseruat cū eo vel itūf isitūf oculū: et generant similit passionem: et pp hāc cām obthralmia scabies et febres pestilētiales et pñs sunt morbi cōtagiosi: vt iuntur ab A. i. ca. sen. z. cap. de sermone ad cōplendū sermonē de disponsibz et a B. i. de differētijs febrium 4. ca. et ab Arist. 7. de pblematibus. 7. pblemate.

De signis.

Cap. 20^m.

Signa sebel cuius principū est velamen exterris sunt ea que multoties diximus de exuberantione venarū exterrorū et rubedine faciei et pulsatione vebemētū in temporibus et in venis cornez: et signa alterius sunt que sunt contraria istis in eo quod declarabitur tibi in canone.

Chic ponit signa. Et pmo ponit signa eius cui mām fuit p vias pāniculi exterioris. **S**cdō iterioris. **I**bi. **E**t signa. **C** Considerandū cū ca pma partē qd Aui. posuit signa pñs sebel diuerficat ex pte loci: vñ materia fluit: qz ex hoc multū diuerficatur modus cure. **S**cdō considerandū qd si materia fluit ab extra: opz qd eius impellio appareat circa partes exteriores: et ideo circa palpebras et frōtes apparent vene exuberantes et apparet rubor faciei: ppter motū materiei circa loca extrinseca: pulsatio in temporibus et venis cornez. i. in venis superficialibus oculi.

C Sed dubitat qd Azauius dicit qd in sebel cuius mām fuit ab extra: est albedo venaz oculi. **I**dem qd in sebel cuius mām fuit a venis exterioribz apparet multus rubor in facie et iō vene oculi non apparet ita rubee. Et in sebel cuius mām fuit ab intra apparet vene rubee: qz faciei rubedo nō apper que faciat disparere illā rubedine. Et hoc est itentio Azaui: cū dicit. Signus eius que puenit ex venis apparentibus est albedo venaz et rubedo faciei. Si autē materia fluit ab intra cognoscit ex signis pñs istis qd nō apparet ille vene exterioris: nec pulsatio timpoz: nec ita apparet vene supficiales oculi: nec rubor in facie: sed appert stermutatio. **I**n eo qd declarabit rē. i. est declaratū supra tractatu p cap. de signis dispositionū oculi. **C** Considerandū ē qd ad cognoscendū sebel cuius pñm est a venis exterioribus est vñ signū aliud satis euident: qz te trahēte palpebrā inferiorem versus te videbis sebel: ac si erigat versus te: vt ponit Jēsus haly cap. 4. z. de sebel.

De cura.

Cap. 21^m.

Dortet vt abhorreat cū ea omnia que abhorret habens fluxum ad oculū que sunt ea que diximus in primis et non iterabimus ea nunc et vt vtatur de euacuatiuis et mundificatiuis ea que diximus.

Chic ponit curā. Et pmo in generali. **S**cdō in spāli. **I**bi. **E**t vt uitet olea. **C** Considerandū qd omnia que dicta sunt in cap. de cura spērū obthralmie cōi. et hoc in regimine per dietam et sōmnam et

p alias eñones opz vt hic itelligant: et qz illa reiterare esset longū: ideo nō reiterabimus ea nūc. Et qz in hoc morbo multum confert euacuatio: ideo dicit vtatur de euacuatiuis et hoc quantū ad slobothomiam et pharacias fortes. Et mundificatiuis et hoc quantū ad medicinas lenificatiuas et mundificatiuas sanguis. vel mūdificatiuis quantū ad vsū clysteriorū que diximus ibidem.

Et vt uitet olea et emplastra sup caput et caput purgia: iam enim diximus in ea etiam abhorrent. n. qdam ipsa in ea etiā. Sed ego non video malum in vsu eoz cum caput est mundum.

Chic in spāli ponit curā. Pmo p vsū emplastroz et caput purgior. **S**cdō ponit curā p vsū vini applicatō ad sebel leuē. **I**bi. **E**t hāc. quidē. **T**ercio ponit curā sebel fortis p operationem manuale. **I**bi. **I**n ea vñ. **Q**uarto ponit curā per medicinas locales applicatō ad sebel leuē siue recētis rēporis. **I**bi. **M**edicinē vñ.

C Dubitat circa pma partē vñ in cura sebel pueniat vsus emplastroz et oleoz sup caput et vsus caput purgior vel stermutatorior. **V**idēt qd nō aucto. **R**af. z. pñcētis ca. z. de sebel. cū dicit. patienti sebel nō dī stillari aliqua medicina in nares nec oleū nec aliqua medicina dī apponi sup caput eius: et hoc est qd Aui. dicit. Abhorret. n. quidā. s. Raf. z. pñcētis. **J**ē Jēsus haly ca. de sebel. cap. 4. z. spāliter phibet olea: vñ dicit. Et phibe oibz vñ oleis. **A**mplius similiter videt de sebel et obthralmia in canonibus curatiōis fluxū materiez ad oculū: vt Aui. ponit. **S**z in obthralmia phibet vsus oleoz vt supra: ergo in sebel. **I**n pñiū est Aui. qui nō ex toto abhorret. **J**ē Jēsus haly ca. de sebel. ca. 4. z. g. pcedit vnguetā sup frōtē et stermutatoria ē. **I**dem ad hoc vt Aui. dicit qd caput patiens sebel: vt est repletū vel est mādū. **S**iquidē caput sit repletū: dico qd nō cōueniūt nec emplastra nec olea sup caput nec stermutatoria siue caput purgia. **R**ō est qd emplastra et olea vel sunt ca lida: et ista nocēt colligādō mām. vel sunt frigida: et ista nocēt ptemendo versus oculos. **P**ossent tñ cōpetere aliqua emplastra vel vnguetā pstrictina applicata frōtē et hoc cū mām fluēt p pāniculū extrinsecū. vñ Jēsus hallegato ca. in cura sebel puenientia ex mām currēte puenas exteriores: dicit. **U**nguetā. s. phibitua fluxus sunt vñtia pñe sup frōtē. **Q**uō autē et qñ hec pueniāt: et de quibus fiat declaratū est supra trac. i. ca. de cura obthralmie. **D**ico ē qd caput purgia nō pueniūt: qz magis agitāt mām et disruptius faciūt eā fluere ad oculos. **S**i autē caput sit mundū possumus istis vñ. **D**e stermutatorior siue caput purgis apper qd mās stātes circa pres oculo euacuāt: et forsā ad hoc voluit Aui. referre sermonē cū dicit. **E**go nō video malū in vsu eoz. s. caput purgior cū caput est mādū. **I**n multū plenum: sed plenitudo est circa pres anteriores oculos. **C**z diceret aliqz ad quid possent eē vñtia olea et emplastra capite existēte mādū. **I**dem qd ad rectificationē alicuius male comperitiōis: et ad cōfortationē virtutis cerebri: ne malas materias generaret: tñ exponat sermo Aui. generaliter cum dicit. **E**go non video malū in vsu eoz. s. oleozū emplastroz et caput purgiorū cum caput est mundum. **E**x quibus cessant cōtraria.

Et. **S**iquidem concessit vt in potu vini daretur et fieret vt post ipsum dormiret cū esset mundus: et nō esset materia in corpore et capite eius: et videt qd hoc sit cōueniens in sebel leui.

Chic ponit curā per potū vini: et cā que mouit eius fuit: qd in sebel iā phibuerat vinū cū dixerat. qd habens sebel abhorreat omnia qd abhorret hñs fluxū materiez ad oculū: sed hñs talē fluxus abhorreat vinū. i. oz vitare vinū: vt supra cap. de cura obthralmie. **U**ltz osidere qd i. in sebel phibeat vinū qñq: tñ in aliqua pcedit: et hoc cū istis pditionibz. **P**mo qd corpus et caput sit mādū: s. n. eēt pleniū vinū agitaret mām. **S**cdō qd sebel sit leuis. vñ Aui. vñ qd sit conueniēs in sebel leui. **S**cdō qd sebel sit leuis. vñ Aui. vñ qd sit conueniēs in sebel leui. **D**f autē leuis sebel qñ est sola qdā venaz repletio absqz b qd sit scā pāniculi pteritura vel gñatio. **C**ū enim vene oculo sunt replete sanguine grosso et nō ē in corpore plenitudo nec in capite vinū bibitiū pax mltū dissoluit sanguinē illuz: et sic fit curatio: et in hoc inuat vinū iducēdo somnū quo mām illa pparat expulsiō. **H**ec sunt dicta B. i. in cōmē. afo. 6. pñ. **D**olores oculo. cōmē. 31. **E**t hoc est qd vult Aui. cum dicit. **E**t B. i. quidem rē.

In ea vñ que fortis est nō est exceptio a collectione et melior quidem collectio est vt penetrent fila multa sub venis: et cum adunata sunt trahantur ad superiora: vt cleuetur sebel: deinde colligatur cum nucha: di acuti capitis ad in cindendum: ne remaneat aliquid: deinde administretur regimē prohibens adherentiaz

Gentilis

dictum in capitulo de vngula. Et quando dolet oculus ex preparatione collectionis non abscondat ab eo vitellus oui. illud enim sanat ipsum. et post illud admixtrentur colyrium rubeum et viride ut resoluatur residuum sebel et mundificetur oculus. Et melior quidem horum rarior ad collectionem eius sunt ver et autumnus. Verus sit post mundificationem et euacuationem: quoniam cum est ante euacuationem dolor declinare facit superfluitates ad oculum.

Hic ponit curam sebel fortis per operationem manuum. scilicet per unctionem colligendo oculos illas venas. Ubi considerandum quod An. septem res precipit ante dedas circa absconditionem cum ferro sebel fortis. Prima est collectio et fit cum filio. scilicet de strico vel pilis eorum penetrantibus sub venis illis: et tunc aduenitur fila et trahantur superius: quod subleuabit sebel. quod tunc facit collectionem cum viciis. Secunda res est: quod accipiat nuchradi. scilicet forfices acute: quod reducte ad punctum valde acutum et incisum: et incidant oculos ille vene. Tertia res est prohibitio adherentie palpebre cum residuis illarum venarum: quod peruenit pungi sicut fit quod incidit vngula: et hoc fit ut post appositionem cymini et salis masticatorum et post ligationem per pias infirmo quod moueat oculum ne oculus palpebre adherat: ut dicitur in ca. de vngula. Quarta res est prohibitio doloris siue sedatio et hoc fit ponendo vitellum oui coagulatum cum oleo ros. infunde in eo totum et suppone: ut ponit Iesum Baly. Et hoc est quod An. dicit. et quod dolet oculus ex preparatione collectionis supple et unctionis non abscondatur. Quinta res est remotio residui quod non potuit abscondi: et colyrium rubeum quod scribit Desue ca. de scabie oculorum. et colyrium viride ibidem. ex ca. de vngula habes multa de his colyriis. et s. can. summa. et Sexta res est ipsa pueniens quod est tepus in quo fit collectio: ut ver vel autumnus: et hoc per aeris temperie. Foras. n. operationes debet dimitti fortibus: quod est hyems et estas: ut. i. can. sen. 4. i. cap. Septima res est dispositio corporis in qua est fides: quod corpus dicitur munda: quod dolor traheret manum ad oculum corpe existente pleno: et hoc est quod An. dicit. ver post euacuationem et mundificationem.

Medicine vero conferentes ad sebel non conferunt nisi recenti secundum plurimum: et ex eis quoque experta sunt est ut sumatur cortex oui recentis sicut cadit a gallina et ferneat aceto. et dicitur deinde coletur et ericetur in vmbra et teratur et fiat cum eo alcosol. Et ex eis quidem que sunt experta est alcosol oculi cum cinere cui adiuncta est marchasita: et ex eis que experta sunt est alcosol oculi cum vniua in qua dimittit limatura eris cypri die vna: et ex compositis colyrium astaticon et rubeum lenitiuum et rubeum acutum et viride et lachrymicon et colyrium rufatigi et medicamen magnetis predictum. omnia illa sunt in antidotario et colyrium de alumine et balaustis.

Hic ponit curam sebel per medicinas ad leues sebel applicandas: quod fortis non curat nisi per collectionem: et medicinas secundum plurimum inueniuntur in leui. Et primo facit hoc. Secundo ostendit quod scabies et sebel quique habet ceteras medicinas in cura. ibi. (Et quod est copar.) Prima in duas. Prima ponit quasdam medicinas simplices siue pauca compositio. Secundo nominat multas compositas. ibi. (Et ex compositis.) Considerandum quod prima medicatio est fortis ericatio et ponit. s. can. summa. et trac. et scda et tertia medicina ut apparet fortissime in ipsum puenit panculus illi. Dicit alcosol oculi. i. puluis subtilissimus: quod talis dicitur fieri pro oculo. Eris cypri. i. de illa ptra: ut de cyprio. Et considerandum quod hic alcosol sumit pro puluere: ut in primis duabus medicinis et sumit pro colyrio: ut in tertia medicina que fit ex vniua. Et ex compositis colyrium astaticon ponit in s. lib. sub hoc nomine. Rubeum lenitiuum et rubeum acutum ponit in quinto. Colyrium rubeum quod est satis lenue et leuiter potest fieri forte: ponit et a Serap. et p. ac. cap. 33. et ab Balya. 10. p. ca. 23. Et viride quod recipit viride eris. Lachrymicon ponit ab Baly. 10. sermone p. ac. ca. 23. de colyriis. et potest sumi. s. can. non tamen sub hoc nomine. Colyrium rufatigi. i. colyrium in quo recipitur es viti. inueniuntur in s. lib. loco pal. Medicamen magnetis predictus. scilicet. superius notatum ca. de cura saniei in syphac. et describitur in cap. de vngula. Colyrium de alumine et balaustis: ex puluere enim istarum duarum medicinarum postea alcosolari vel colyriari oculus habet sebel et potest per viam ericationis presumptum: vel de colyrium de alumine et balaustis in quo ista cum alijs recipiuntur.

Super tertio

Et quando compar est sebel scabies expertum est colyrium sumach soluz: et quando ponitur in ipso parum gummi arabici et sarcocolle et fit ex eo alcosol abscondit. n. sebel et remouet scabiem.

Hic ponit medicamen eodem in scabie et sebel. Considerandum quod scabies et sebel est copar quod simul accidunt: et quod de eis equaliter accidunt: et quod de eis equaliter curat medicus non proponendo unctionem curatiua vni alteri: tunc igitur coponit medicamen quod est potius in ericando et presumendo sebel: et quod potest manum scabiei preparare et attrahendo educere: et quod est lenitate quod habet resistere aspitati palpebre scabiose. hoc autem est medicamen quod hic docet coponere. Al. accipe sumach vel colyrium de sumach. i. aqua sumach: quod est fortis ericatio: et ponere cum eo parum gummi arabici quod est lenitiua aspitati et parum sarcocolle quod operit manum scabiei et ea mundificat et ipsa ericet sebel: et fiat ex istis alcosol. i. colyrium vel puluis: non abscondit sebel. siue et remouet scabiem vel obthalmia: quod est posset in obthalmia pferre ut apparet ex ictis super ca. de obthalmia. Proportio autem estimatiue est hec. R. aque sumach. 3. s. gummi arabici. 3. s. sarcocolle. 3. j. dissoluant in forma colyrii. vel si vis facere alcosol. R. sumach vel colyrium. i. sebel de sumach 3. j. gummi arabici. 3. s. sarcocolle. 3. j. s. j. et s. fiat puluis et alcosol.

De vngula.

Cap. 22^m.

Et additio consuetudine et velaminis continetur oculum incipiens secundum plurimum a lachrymali et currens semper super consuetudinem.

Superius An. determinauit de sebel que est vni de morbis euenientibus in eo quod de oculo apparet: hic determinat de vngula: que est vni de illis morbis: et reducit ad morbum numeri vel quantitatis ut apparebit. Et per hac passionem nobis notificat. Secundo ponit curam. ibi. (De cura.) Prima in duas. Prima notificat eam diffinitionem. Secundo diuidendo. ibi. (Et est quod.) Prima in duas. Prima ponit diffinitionem. Secundo remouet dubium. ibi. (Et quod.) Dicitur per vngula est additio. Considerandum hic circa diffinitionem vngula accipit duobus modis ut declaratur sit supra ca. de sanie. Ista autem passio de qua est sermo: est a quibusdam quod vocat vngula: quod ista additio et proprie neruosa. quod est super cornea: apparet sic fructu vnguis: vel quod ipsa habet multas duritie respectu sebel: et ideo similes in hoc vngui. Alij tamen dicunt quod vocat arabice iguel quod nos uelcimus ea noiare proprio nomine. Circa diffinitionem considerandum quod ponitur ea gen? cum est additio: et in hoc puenit ista egritudo cum sebel: et additio carnis lachrymalis: quod ambe iste passiones sunt additioes per naturam: sebel per hoc possit dici morbus in via. Et quo apparet quod vngula potest poni morbus in numero: quod est aliquid per naturam adiectum ipsi puenit ponens in numero ipsarum. potest et poni morbus in quantitate: et hoc proprie coponendo carni lachrymalis cui ipsa crescit et adherendo puenit et erigendo se super ea. ponuntur sebo in ea ofie. Et prima ofia est quod dicitur puenit. non enim vngula est additio per naturam cuiusque puenit: non palpebre non carni lachrymalis in se: sed est additio puenit facta quod sibi adherens siue puenit. Secunda ofia est quod dicitur. et velaminis puenit oculi. Ubi sciendum quod ista ista potest dupliciter exponi. Uno modo quod ipsa sit declaratiua vel expostitiua huius quod dicitur. puenit. ut sit sensus. vngula est additio puenit. et per. i. velaminis oculi. Na ipsa puenit et velaminis cooperime et totius oculi ab extremitate corneae postremo quod ereditur quod puenit continua subtilata multum et cooperiat corneam: sic exponendo totum hoc est vna ofia posita in hac diffinitione. Secundo modo potest exponi quod hoc dicitur sit declaratiua eius quod dicitur. additio. et erit sensus quod vngula est additio non cuiusque: sed cuiusdam velaminis siue panniculi neruosi: ita quod illud quod est additio est sic quod panniculus puenit. i. cooperiens oculum. Et per hunc modum exponenda ista est vna alia ofia per quam differt vngula a sebel. Na per eam additioem ad puenit non differt a sebel: sed per eam additioem pannicularem differt ab ea. Na sebel habet dicitur possit panniculatus: tamen panniculus magis venosus: vngula est panniculus neruosus magis siue carnosus: et hoc est quod dicitur. vngula est additio puenit. et ad puenit. et supple est additio velaminis. i. panniculi puenit. i. cooperiens. et alia ofia ponit cum de incipiens secundum plurimum a lachrymali. scilicet. melleo. et per hoc potest dici quod differt a sebel quod potest incipere a palpebra: huius. ca. de sebel. dicitur quod incipit a lachrymali. Dicitur autem per plurimum quod vngula quique potest incipere a lachrymali sicut est. vni. s. ca. de vngula. ca. 38. nascitur in lachrymali maiore: et forte crescit in minore. Na autem huius: quod lachrymale minus siue sicut est valde erematiua: et ideo non nascitur illi caro neruosa: sicut est vngula. Alia est ofia ponit ab An. cum de currens super puenit: et in hoc differt ab additioe carnis lachrymalis quod habet sit additio: non tamen semper currit super puenit. et s. 3. quod additio carnis lachrymalis quique prohibet vngula ut supra An. posuit: sed hoc non possit esse nisi puenit super puenit.

Et cornu. Vnde talis additio carnis lachrymalis est vna spēs vngule. Vnde dicitur qd differat ab vngula: qd nō adberet pūcti ue r corne multa adberetia. Et qd iā dictis apper qd Aui. notifi- car vngula ex pūcti fer. pūctio p sui nomē: qd of vngula. Scdo p sui generalē eēntiā qd additio. i. morbo in numero vel quantitate. Ter- tio p sui subiectū qd pūctiue. Quarto ex pte essentie specialis: qd est additio rei pūcticularis. i. rei nervose. Quinto per principium sui oris: quia incipit a lachrymali domestico. Sexto ex parte sue pteffionis: qd tendit super coniunctivam.

Dub. p^m Dubitat vtrū suba vngule sit carnosā vel nervosa. Vnde qd sit carnosā: qd illud cui originaliter addit ē carnosus. f. caro lachryma- lis. Itē Aui. ponit qd ē ruber coloris qnq: s; nervosa suba nō est ru- bei coloris. Vnde pūcti ē vngula. s. thes. c. 13. vbi dicit. Ungula augmē- tā est nervosus. Itē ponit Sera. 2. breuiarij. c. 3. 2. Raf. 2. pūctiōis ca. 1. Vnde pūctiō vngula pōt dici additio nervosa: qd qnq pōt dici car- nosa. pūctio pōt dici nervosa large sumēdo nervum ē p chozda: qd suba huius additionis ē satis dura ad frāgēdū extēnsibilis r villosa: r in hoc similas pūctiōis r ligamētis r nervis duris qd dicuntur corpo- ra nervosa. Scdo pōt dici carnosā: vti qn ē satis grossa r coloris ruber. In hoc enī sibi similas carni. Hic autē posset cadere pteclatio- nis de modis carniū in nobis: sed omittit. Vnde pūctiō dicitur. Ad pūctiō qd caro lachrymalis ē nervosa: vt ponit Bal. 10. de vtilitate pūcti- la. 11. ca. Vnde scdm dōm qd qn est ruber coloris: tunc illa additio est satis carnosā vel carni similis: alia patet.

Et quandoq; tegit corneam r inuadit eam: ita qd cooperit foramen.

Hic remouet dubiū. Dixerat enī qd vngula semp se extēdit sup pūctiua ne aliq; credat qd nō se extēdat ad corneā. dicit. qnq; re- git corneā rē. ita qd cooperit foramē. i. pupillā: vel penetrat. i. pūctā sit sup eā. i. vltra pūctiuiam: ita qd cooperit rē.

Et eius quidē quēdā est que est durior: r quēdā est que est lenior: r qnq; est citrini coloris: r qnq; est ruber co- loris: r qnq; est fusci coloris: r est vngula cuius vicini- tas cū pūctiua est vicinitas adberetie que velociter denudatur qualibet suspēione: r est alia cuius vicini- tas est vicinitas vntionis r indiget excoziatione.

Hic notificat vngulā diuidēdo. Cōsiderādū qd accipēdo dictum Aui. in pcedēti particula simul cū dictis hic: vngula diuersificatur qnq; modis. Vno mō ex pte qntitatis: qd qdā est brevis sup solū cō iunctiua: quēdā est lōgis: qd cū pūctiua caput corneā. Scdo ex pte sube: qd qdā est dura in suba: r qdā leuis siue mollis. Tercio mō ex pte coloris: qd qdā est citrini coloris cui rā posset aliqd eē cholēri cū sanguis ibi retēret: quēdā ē ruber coloris: r quēdā fusci coloris: sed qd fusca attestat melice māt. Quarto ex pte modi applicatiōis: qd quēdā vngula pax adberet pūctiue: ita qd est sic vicinū in adbe- retia: r hoc est qd dicitur cū vicinitas cū pūctiua est vicinitas ad- beretie. i. qd quasi appodiat sibi: r idē velociter denudat. i. separa- qualibet suspēione. i. qualibet subleuatiōe cū vncino vel alia re su- spēdēte eā. Quēdā autē vngula vebemēter incarnat siue vicinat r vnt cū coniunctiua r retinet fixa cū ea: r ideo indiget excoziatione r nō sufficit suspēio. Ex qbus colligit qd nouē sunt spēs vngule. f. due sumpte ex pte qntitatis: siue loci quā occupat: due ex pte sub- stantie: tres ex pte coloris: due ex pte modi applicatiōis.

Sz qd erit aliq; an vngula possit ēē sup corneā pter hoc qd pene- trauerit sup pūctiua. Vnde dicit qd vplurimū nō pōt ēē: qd pcessus vngule est a lachrymali vltus corneā: vt Aui. inuit. r idē semp opz qd sup pūctiua pcedat. Aliq; tñ accidit qd vngula vltq; ptepe corneā est valde subtilis r nō rubra manifeste: ita qd sup pūctiua nō ap- parer multū euidenter: r ibi ppe corneā igrossat dilatat r expandi- tur sup corneā: r tūc apper euidenter: r ex hoc credit qd sit vngula solius corneā: cū tñ sūmveritate nō sit: possibilia tñ nō sunt negāda: r si sunt rara vt Aui. 4. ca. sen. 1. ca. de febre sexta.

De cura. Cap. 23^m. Elior cura eius est denudatio cū ferro r p- pūcti eius que ē lenis: dure vō denudatio qn non est facilis perducit ad nocumentum.

Hic ponit curā. Et p opatiōē manūalē. Scdo p medicinas. ibi (Admiratio vō medicinar.) Itē autē quare icipit ab hoc mō cure est qd rarissime aliter curat vngulā qd p opatiōē manūalē. Tād cuius euidentia pūctiō adū qd citra icisionē vngule tria opz attēdere. Vntū est modus separādi eā a pūctiua siue corneā. Scdo ē qntitas ei: qd opz de ea abscidit. ibi (Et opz vt.) Tercū ē regimē ei: post icisionē. ibi (Et cū abscidit.) Vnde pūcti i. o. pūctio comparat duos modos

obthalmie in hoc mō cure. Scdo exequit modū. ibi (Et opz vt.)

Circa pūcti pte diceret quis Aui. vt esse dicit alijs auctorib; me- dicine qui p volūt qd fiat curatio cū medicinis: r si nō est possibilis fiat cū ferro siue sit lenis siue sit dura: vt explicat Desue ca. de vngula. r vngula. s. pūcti. ca. 4. o. Nō ē est melior curatio cū ferro cuius pūcti ponit Aui. dicit. melior cura est denudatio r remotio eius cū ferro: qd sit denudat pūctiua ab illo pūctulo dicto vngula. Vnde cēdū qd sine dubio melior curatio vngule apud Aui. est cū ferro si- ue sit lenis siue sit dura. Et rō est quā Aui. ponit qd medicinis qd cu- rāt vngulā sunt multū fortes: r ideo in vsu eaz est dubiū de oculo. Sed qn sit denudatio cū ferro accipit illud qd pter nām est: r di- mittit qd est nāle. Vnde enim possumus moderare ferrū qd medi- cinā acutā putrefactiua. Vnde attēde qd ferrū accipit p quocunq; instro quo vngula denudat de quacūq; mō fiat instm. Ex quo ap- parer qd curatio cū ferro est melior in leni vngula qd in dura. Et vo- co lenē illā qd est mollis r lenis adberetie: r voco durā illā que cum sit duritie est magis incarnata vel adberet pūctiue. Et cū est quā Aui. ponit: qd illa qd est dura fortiter applicata non denudat facili- tē: imo qnq; pducit ad nocumētū: r hoc pp fortē dolorē vñ attrahit apatio oculi: vel qd aliqd de pūctiua extirpat: r hoc est qd Aui. ol- cit. dure vō denudatio qn nō est facilis pducit ad nocumētum. Et idē vult Iesus ca. 38. de vngula in fine capli. Quāuis tñ curatio cū ferro sit melior: tñ medicus vplurimū nō pōt ab illa icipere pp tñ morē istmoy de icisione: cōiter enim nō patiunt apponi ferrum oculo. Et idē volūt p qd cura icipiat cū medicinis: r hoc aduertētē pūcti auctores iciperūt curā cū medicis. Et ex hoc cessat pūctio. Aliter tñ posset dici qd Aui. nō dicit absolute qd cura cū ferro sit me- lior in leni qd sit in dura: s. n. dura vngula magis idiget curari cum ferro: qd alr nō pōt fieri: vt plurimū tñ maior suspitio ē curare durā cū ferro qd curare cū ferro lenē vngulā pp cām dictā. vñ Aui. melior cura est denudatio cum ferro ptepe eius que lenis est.

Et oportet vt elucetur cū vncinis. suspēio enī eius incisionem faciem efficit. qd si prohibeatur excozietur cum capillo aut ferico penetrat sub ea cū acu: aut ra- dice pene subtilis. r illud quidē non est necessariū nisi in vno loco: aut duobus. quod si non sufficit necessa- ria est excoziation subtilis cū ferro non acuto.

Hic docet modū istī denudationis: r in summa Aui. tangit tres modos. quoz pūctiū est lenior: scdo. r secūsus lenior siue facilior tertio. Primus modus ē vt accipiat seu capiat vngula cum vncino vel vncinis de ferro r elueat supi: qd talis suspēio. i. eleuatio fac- qd faciliat excoziet. Ex quo apper qd iste modus seruit scdo r ter- tio mō. Nā siue excoziation fiat cū pilo siue cū ferro icidēte obtuso opz qd vngula teneat suspēa cū vncino: qd ex hoc icisio r excozia- tio siue denudatio sit faciliat. Vnde scdo modus est qd si phibeat. f. denudatio cū vncinis: qd nō possit fieri qd accipiat acus vel radix pene. f. colūbe vt ponit vngula. s. pūcti. ca. 23. cap. r cū istis fiat qd pene- tret sub ea. f. vngula pilus equi: aut fili de strico: r fiat hoc in vno loco vel duobus s; qd chirurgico melius videbit. vt Rafis ponit z. cōtinentis. ca. 2. r sic excoziet. Tercius modus est qd si ista nō sufficiūt fiat excoziation cū ferro nō acuto sed obtuso: r sit ne aliqd accipiat vel scindat de pupilla oculi: r idē qdā chirurgici faciūt hoc cū denario paruo. Modi autē isti quāto plus scribunt tanto minus intelliguntur nisi videantur per experientia actuale.

Et oportet vt eradicetur quantum possibile est pter quod accidat carni lachrymalis: r accidat lachry- mis cursus: r color quidē distinguit inter ambas.

Hic docet quātitatē eius qd d; abscindi: post qd est facta denuda- tio r subleuatio vngule: r dicit qd debes eradicare r abicere de vngula quātū potes: pter hoc qd accidat. f. nocumētū vel icisio vel eradicatio carnis lachrymalis r sequat ex hoc cursus lachrymaz vt declaratū fuit supra cap. de diminutiōe carnis lachrymalis. Et color quidē distinguit iter ambas. f. carnes: vt iter carnē lachryma- lis que d; diminiui r carnositate vngule que d; amputari: r hoc qd caro nālis lachrymalis ē magis rubra r magis lenis: sed suba vngu- la est magis nervosa r alba: r bec ē snia Iesus vngula. s. pūcti. ca. 38. de vngu- la. vbi dicit dñs qd est iter vngulā r carnē que est in lachrymali est qd vngula est alba dura nervosa: r caro ē rubra lenis carnosā. Itē scribit scdo pūctiōis. c. 2. de vngula. Consequit tñ bec lra cōiter sic itelligi. Color distinguit iter ambas. f. vngulas vt iter vngulā lenes r vngulā durā: qd lenis est magis rubra: sed dura est magis fusca. Prima tamen erpositio videtur magis ad mentem Aui.

Et cum abscideris vngulam distillabis in oculuz cy- minum masticatum cum sale: deinde subuenies mor-

Bentilis

dicattoni eius cū vitello oui: z oleo rosa. z viol. Et qñ nō administras distillationē cymini masticati cūz sale adheret pūctiua palpebre. Et ppter hoc opz vt mo ueat eger oculū etiā oī hora. Deide post tres dies ad ministrant colyria acuta vt residuum extirpetur.

Chic ponit regimen post abscisione oculi cū palpebra: z hoc fit cū sale p sui modicationē z cūz cymino z et sale: ppter sui fortem ericcationē q' uis oibus fit qdā canterisatio pphibitua. adherēte vt isra trac. 3. c. 7. vii. Aui. qñ non administras distillationē cymini masticati cū sale adheret pūctiua palpebre. Cyminū ē per se cou fert vngule: vt Aui. z. cañ. Et ad hāc itētiōē pēpif q' ifirmus mo ueat oculū sepe eo ligato. **C**Scdm sedatio est doloris qui inducit ex incisione z modicationē salis z cymini: z illud fit accipiendo vitel lū oui z pquassando cū oleo rosato z violato: q' in oibus istis est le pitio z sedatio: tñ fm Jēsus oleū d'z ēē paucū: q' relaxat nimis: ista ē olea rosata z violata pphibēt aduentū obthalmie: z q' statim fa cta ictione vngule requirit hoc remediū: iō simul cūz remedio de cymino z sale ponit istud. Sic aut duobus modis. Quidā enim cō miscent cyminū z sal masticata cum vitello oui z oleo rosato z po nūt. Quidā autē p applicāt cyminū masticatū cū sale: z postea desu per ponit vitellū oui cū oleis pdictis: z est modus Jēsus 'haly. Et ad hāc itentionē sedationis doloris fit masticatio cymini z salis z nō triturationē. Nā p masticationē acqrit hoc virtutē caloris nālis ex salina qua dolor mitigat z acuitas salis z cymini. **C**Tertius ad qd Aui. intendit est extirpare residuū. f. qd remansit. z istud fit cum colyrys acutis dictis supra cap. de sebel. z infra dicendis hic.

CScd dubitat an oculus post ictione vngule debeat manere liga tus tribus diebus. **V**lides q' nō ex 'halya. 9. pac. 25. ca. vbi dicit mane facto solve: z Jēsus 'haly cap. 38. dicit. In crastino dissolue eū. **I**n Aui. q' solū post tres dies inouat remediū: sed Aui. bebraicus bz post duos dies. **V**ddm q' oculus nō d'z stare ligatus tribus diebus: imo nec vna die naturalis: z hoc ne in oculo accidat inflāmatio vel obthalmia: vel aliud nocumētū: z iō opz sequēti die dissoluere: z secūda z tertia die. Et cū apparet q' oculus quietatus est z cessauit dolor: z nō timet de obthalmia: tñc si remansit aliquid de vngula extirpet cū colyrys acutis: z hoc certificatur post tres dies: vt oēs auctores pcordāt: z hoc voluit Aui. hic. Nō enī preci pit q' tribus dieb' stet ligat: f. q' medicamē acutū apponat post tres dies: z in summa nō apponat vsq' ad sedationē accidentium.

CAdministratio vō medicinarum in ipsa est res que non multum valet in vngula que est grossa z cum hoc ipse non cuacuatur a nocumento pupille acuitate sua. **N**ecessarium enim est vt ipse sit vebemētis absterfio nis commiste cum putrefactiua.

Chic ponit curaz per medicinas. Et p' ponit in qua vngula magis z in qua minus pferat z ostēdit timorē in vsu eaz. Scdō illas me dicinas ponit. ibi (Et ex colyrys.) Tercio ostēdit modū vsus earū. ibi (Et opz quidē.) **C**Lira pñā pte pñderandū q' ex mente Aui. habet p' q' vngula grossa nō pōt absq' ferro curari: q' p' sui grossi tiē nō pōt sumi a medicinis acutis. Debiles enim nō ipzimur z ve hemeter fortes iducunt suspicionē de oculo. Scdō accipimus ex lra q' in cura cuiuslibet vngule est timor: si fiat cū medicis. z cā est: q' medicis ite nocēt pupille cū sui acuitate. Et hoc pbat: nā iste medicis que psumūt vngula sunt fortis absterfiois miste cū putre factiuis: in vsu aut istaz est dubiū de oculo. **C**Lōsiderandū tñ q' p medicinas putrefactiuas nō opz itelligere eas que sunt putrefacti ue f. large sumunt hic pro corrosiuis. **V** Ex quibus apparet q' me dicine que pueniūt in quacūq' vngula sunt timorose: z iō qdā q' cre dūt se oculistis qñq' cū vsu istaz medicinarū corrūpūt oculū. Si tñ sermo Aui. hic refert ad medicinas q' debēt apponi in vngula grossa pōt ex pōn. putrefactiuis. f. q' vere sunt putrefactiue: vt ē medicamē in quo recipit auripigmētū. Nā auripigmētū bz a liquā virtutē putrefactiua: vt Sera. c. de auripigmētō. tñ eo nō vrinur nisi cōmisit cū alijs medicis: z h' est qd dicit. Aipe medicie gbus vrinur in vngula grossa: necessariū ē vt sint vebemētis absterfio nis miste cū putrefactiuis. Et tert' sedō pñe. c. z. hui' fies sunt fa cti ex auripigmētō misto cū alijs medicis istis: q' opz vti i vngula grossa z nō in leui. Deide cū dicit.

CEt ex colyrys qdē expertis est colyrium amuticon z coltatami z colyrium cesaris z basilicon acutū z ruse minū z binaricō: z oīa ista scripta sunt i antidotario. **C**hic ponit bas medicinas. Et p' noīando Scdō pñscribēdo. ibi (Et

Super tertio

ad eā qdē.) **C**Lira pñā pte pñderādū q' in antidotario. f. gñto ti bro summa scdā trac. z. nō inueniunt nisi quedā de his colyrys si ue fies sub hoc noīe sed sub alio noīe multa inueniunt z vitia. **C**olyrium amuticon sub hoc noīe nō inuenit. **C**oltatami nō inuenit: sed si exponat colchotar. i. qz in eo aliqua species colchotar. i. vitrioli vel atramentū: inuenit ibi in antidotario. **C**olyrium cesaris est ibi z dicit colob nō errans. Et basilicō seu basilicum ibi inuenit. **C**binari con nō inuenit sub hoc noīe. **R**uscemini vel ruscenum nō inuenit sub hoc noīe. **O**ēs fere auctores faciūt mētiōē de isto colyrio qd dicit ruscemi. Et Jēsus 'haly. c. 38. z ponit talē de eo receptū. **R**. la pis emathitis loti: eris vlti climie argēti: salis indi: baurach: viti dis eris: piperis lōgi. añ. 3. iij. piperis albi. 3. ij. piperis nigri: spume maris. añ. 3. viij. aloes succotrin: spice: garioflox. añ. 3. iij. z. 5. zin ziberis: nescif. i. amili: myrabolanox belliricox. añ. 3. ij. croci: salis armoniaci. añ. 3. j. z sunt medicie numero xvij. terant vniat z vti tur. **J**udeus tñ expōit q' ruscenū est colyrium de malis granatis.

CEt ad eadem quidē expertum est vt sumantur eris vsti z calcadis z fel birci partes equales z fiat ex eis colyrium. Et vt sumat calcadis z salis gēme: ambozū añ. pars. i. gūmi medietas partio: fiat colyrium cū vino aut es vstuz z calcadis cortices radices capparis z sal amoniaci z fel birci aut vacce cū melle: aut mel soluz cūz felle caprino: aut magnetis z flozies eris z magre z amoniaci: omniuz añ. partes. ij. z croci pā. i. z vniatuz vnc. **I**llius admisceat cotila. i. mellis: z et ex calcanto z sale amoniaco fiat alcohol. est enīz mirabile. Et ex eis que ad vngulam sunt experta z est propinquū impet sioni denudationis est vt sumatur testa catinoz: z fri cetur ab ea linimentum z conteratur multū: z post illud cōmisceat cum oleo de feminibus cucurbite z con terant simul: deinde mittatur radius in cute z accipiat cū eo medicamen z friceat cū ipso vngula assidue omni die multotiens: subtilit. n. eam z recedit cum ea.

Chic describit multas medicinas ad vngulā z sūt septē nūero. **P**ri ma ē quā dicit expit q' sit ex ere vsto z calcadis. **I**psē vitrioli v' vi ride eris: q' vtroq' mō pōt exponi. z fellis birci cōles: istd medicā mē ē san forte i absterfēdo z corrodēdo z psumendo vngulā: z sic ēt pñderata oīa medicamina q' ponit f. virtutē suoz simpliciu. **S**ec cūda medicamē ponit ibi (Et vt sumat) ibi d' gūmi. f. arabici z po nit ad refrenādū acuitatē calcadis z salis gēme. **T**erciu medicamē ponit ibi (Aut es.) **Q**uattu ponit ibi (Aut mel solū.) **Q**uitū ponit ibi (Aut magnet.) **I**bi ponit magre. **I**erre rubee q' vti carpatary ad signādū z ē ericcatura. **O**rtia ē pōd. ix. 3. **S**extū ponit ibi (Et ēt ex calcato.) **S**eptimū ponit ibi (Et ex eis.) **H**oc septimū inuenit val de diuerse descriptionis. **I** laude tñ oēs pcordāt: q' dñt ipz ē virtutū hmoi: q' facit illd qd facit denudatio cū ferro. z h' ē qd. A. dicit. ē p piquū ipressiōi denudatiōis. Et Jēsus 'haly. c. 38. dicit. **E**xculat cy rationē ferri. **R**af. vō. z. pñe. c. z. dicit q' h' medicamē ē expitū: z nō est necē curare cū ferro. **M**odus descriptiōis Aui. ē q' accipiat te sta catinoz vitreatoz: z abradat linimētū. i. vitreatura z pteratur multū. Et h' pōt ex duob' modis exponi. **P**riō pterat. f. ista vitrea tura quā abradit: z h' ēē vebemeter forte medicamē p acuitatē vitri. Scdō mō expōit q' pterat. f. illa testa a q' abradit. linimētū. i. vitreaturā: z h' medicamē ē secuz z fortis ericcationis: z postea mi sceat h' trituratū cūz oleo d' semib' cucurbite: q' eo ē leuificano q' pparat ericcatiōi debite z mitigat acuitatē sicce medicie. f. teste vel vitreature: deide mittat radiū. i. istū qd ē notū i corte. i. sup co re sup q' dissoluūt ista colyria. tñ lra cōis bz i cute. i. vno frusto co ry: vt appēbit de itētiōē **R**af. q' in isto colyrio d'z fieri talis cōm sio z ide d'z accipi cū radio z fricari cū eo in vngula multotiens in die z. **M**odus **R**a. z. pñe. c. z. ē iste. accipe medullā gñoz bōbycis z trabat ide oleū z postea accipe scutellā cretā plūdeā. i. vitreatā: q' i vitreatura igredif plūbū siue stannū vstū z terat bz: deide su mas pecia d' corio mūdo claro z subtili z ponat it' de oco plūbo. i. de oca tritura sua: puluē z misceat cū dicto oleo bōbycis z ducat multū cū radio i oco corio z friceat ide vngula. **M**od' ē Jēsus 'haly ē iste. **R**. fragmēta vasoz terroz z iuernisatoz seu vitreatoz: z abradat vniatū. i. vitreatura eoz z plueriza residuū z icorpef cū oco oleo. f. d' seie bōbye: z friceat cū eo vngula. **I**sta est lra exterior i l. Jēsus 'haly. l. fa ar iterio: pōt q' si accipiat oleū de semie bō bycis z ponat i stōcho passit excoziato a cortice itrinseco z ille cortices terat cū illo oleo z ponat i stōcho pñdicto pñt i vngula.

CEt oportet

¶ Et opz qdē vt inclinē ante medicinaz administratiōe super vaporē aque calide tādū donec calefiat oculus 7 rubificet facies aut igrediat balneus. Qñqz vō pferit in vngula leui vt terat thus 7 infundatur in aqua calida tādū donec super ipm vna hora pertranseat 7 coletur 7 fiat cum ipso alcohol.

¶ Hic docet modū vsus hāz medicinarum 7 ponit vñū alcohol. Modus aut vsus est: vt pmo remoliat vngula cū vaporē calide aq vel balneo: 7 hec declarata sunt sup ca. de albugine. Alcohol eni qd ponit est debite ericcatōis: 7 nō pferit qñqz in vngula leui. In forti eni regeret fortius medicamē. Considerādū tñ qz Aul. videt velle qz fiat alcohol 7 thuris. s. ex colatura que remast: tñ etū ad mentē Rasis: opz qz colyrijet aq illa thuris. vii. 2° pñe. ca. 2. Inueni b expmētū valde bonū ad vngulas. terat thus bene 7 aspergat desup aq calida 7 dimittat per horam vñā 7 colyrijet cū ipsa aqua. Et vt sic opz exponere textū. A. fiat cū ipso. i. cū colatura alcohol. i. colyriū. Considerandū etiā qz iste medicine debent accipi cū puncta radiz: cū eis debet fricari solus locus morbi 7 teneatur palpebra cū manu donec refrigeret. i. cesset acuitas moridicationis: vt ponit Rasis 2° pñe. cap. 2.

¶ De altarfati.

Cap. 24.^m

¶ Et punctū sanguinis recētis rubei aut antri mortui aut subrubel aut nigri currētis a quibz daz venis ruptis in oculo ppter percussione. v. g. aut cā alia ppter quā rūpūnt vene et repletiōe 7 apostematibus: ita vt rumpat in ipsa: 7 ex sumā carū sunt clamor 7 mor⁹ laboriosus: 7 qñqz est ex ferore sanguinis in venis: quādoqz puenit a casu percussio fractura subtilis in pupilla.

¶ Quid Aul. fecerit in pcedēti caplo notum est: hic determinat de alia passione que euenit in eo qd appet de oculo que dī tarfati vt tarfe vel altarpa fm Bararū. Et p^o eā nobis notificat. Scdo po nit curā. ibi. (Distillet.) P^oia in tres. p^oia notificat eam per sui essentia 7 diuersitatē. Scdo per sui cās. ibi. (p^opter percussiones.) Tercio cōparat. ibi. (Et ruptura.) Considerādū circa pñā partes qz ista passione notificat dupl^r. p^omo per modū sue essentie: qz est punctū sanguinis. Scdo per sui diuersitatē. Nā sanguis iste vt est recētis sic saluat colorē rubei. vel est antiquus 7 per antiquationē pōt fieri liuidus: vel niger: 7 b est qd dicit. aut antiq mortui. sup. qz antiquus mortificatus est coloris sububei: 7 b pp liuiditate cū rubedine mista aut nigri. Aliter tñ pōt exponi qz color huius sanguinis est qdplex. s. vere sanguineus 7 quantū ad b dixit rubei. Aliqñ est liuidus 7 b fit per morā in loco: 7 pōt fieri ppter rea qz sanguis est flegmaticus 7 quantū ad b dixit antiq mortui. Aliqñ est cholericus 7 quantū ad b dixit aut subrubel. Aliqñ melancholicus 7 dixit aut nigri. Tercio notificat eaz ex loco vñ venit mā: qz dicit qz venit a venis ruptis in oculo. s. in pñctiua. Ex quo appet locus a quo 7 locus ad quē: qz loc⁹ ad quē fuit 7 in quo recipit est ipsa pñctiua: vñ tarfe est ppter passio pñctiue: vt Iesus baly. c. 16. scō. 13. Et pōt pñge corneē. P^o qz appet qz tarfe pōt poni morb⁹ solute pñctiuitatis: 7 pōt poni morbus numeri in quātū ille sanguis aliqd pter nām esset ponēs in numerū. P^opter percussione. Hic notificat tarfe per sui cās. Vbi pñderandū qz oēs iste cās quos ponit Aul. sunt vel pñctiue sue extrinsece vel intrinsece. pñctiue sunt tres. p^oia est percussio vel casus qñ bō pcutit oculū vñ ptes capitis: 7 b est qd dicit Aul. casu percussio fractura in pupilla. i. in cornea super pupilla. Scda est clamor vnde tendunt 7 rumpunt vene. Tertia est mor⁹ laboriosus qz pōt eē cā rupturē venaz: pp sanguis inflāmationē vñ forte agitationē sicut in tussi vebemētē: vt ponit Iesus. P^oia dō intrinsece sunt et tres. p^oia est repletiō multa venaz. Scda est apostematita qz ex hoc apate in ipso. s. loco apatis rumpunt. s. vene. hoc dixit Aul. vt pneret oīaz iter rupturā vene ex repletiōe 7 ex apate: qz rupturā repletiōis fit per viā extrinsece: s. rupturā apāt fit: qz mā caput sibi locū cū fit exitura vel euz aperit exitura: vt ponit Sera. 2. cap. trac. 2. Tertia cā est feror sanguinis vnde rumpit vena vel resudat sanguis. Scda diceret solā resudationē sanguis feruidi. P^o dōm qz fm iniam Iesus baly tarfe pōt fieri absqz rupturā venarum oculi. s. manifestā: semper tamē opz qz sit aliqua rupturā sumēdo rupturā pro quacūqz dilatatione qua sanguis possit euomī a vena vel exire vel resudare.

¶ Et ruptura que est in pñctiua est salubrior.

¶ Hic cōparat modos tarfe diuersificatos ex loco 7 diē qz salubior est illa que est sup pñctiua. s. qz illa que est sup cornea. Et rō est: qz nō nocet vsui per se: vt appet. 4. de accidētī 7 morbo. ca. 2. CSz dubitat quō rupturā in cornea pōt facere tarfe cū nō sit in ea vena. P^o dōm dupl^r. p^oia qz apud quosdā bz venas h nobis isenfibiles. P^o Scdo dōm qz per cōitātē sanguis fuit illuc a pñctiua trāfens de poro in porū vsqz ad locū rupturē corneē.

¶ De cura.

Cap. 25.^m

¶ Distilletur super ipsam sanguis columbe aut turturis aut alsaguachit aut alguarascen et proprie de sub pena.

¶ Hic ponit curā. Et pmo eius solius. Scdo vt cōpōcat cuidā passio. ibi. (qz si cū tarfati.) Cā pñā euidentiā pñderādū qz cura tarfe diuersificat fm pñctiū mediū 7 finem: vt ponit Desue in b cap. Igit ponit curā eius que cōpōit in medio. Scdo in pñctio. ibi. (qz si fuerit.) Tercio in fine. ibi. (Et in fine.) Considerandū pmo qz per medium tempus tarfe intelligo qñ sanguis est in loco. 7 iam cessauit fluxus: 7 qz hoc tēpore tarfe est ppter quedam passio: ideo Aul. incipit a cura eius in hoc tēpore. In pñctio enī tarfe est quāsi quidam modus obthalmie.

¶ Dubitat: vñ sanguis colūbe sit medicamē pñctiū in tarfe. Vt dicit qz nō ex Aggregatore ca. de sanguie. magis enī cōmēdat oleū ros. si distillet calidū. Et pbat: qz oleū rosa. cū tēperācia cōplexio nis bz stipticitate per quā phibet cursum 7 pfoztat: ppter hoc plus laudat in scissuris cranei vt ibidē ponit: eadē rōne in resoluendo mās tarfe. Itē videt qz Aggregator trufet de hoc: qz dicit qz hoc faciunt illi qui volunt occidere columbos. In pñctio sunt oēs medicine auctores. P^o dōm qz in tarfati vel est aliqd ad huc de cursu materiē: 7 sic melius est oleū ros. actu calidus: 7 est rō iam assignata. Vel cessauit cursum: ita qz intentio est ad resolutionē absqz intentione repercuSSIONis 7 sic magis puenit sanguis columbe. Et rō est: qz oleū bz moridicationē inducere in oculis: vt declarātū est supra trac. 1. ca. de obthalmia. Ad pñctiā dōm qz Serapio nō magis cōmēdat oleū rosatū qz sanguinē nisi in fractura cranei. Vel dōm qz intelligit eo mō quo dictum est. Ad aliud dōm qz Serapio siue Aggregator: nō trufatur de hoc medicamē: sed quāsi vult dicere qz sanguis ale est bonus sicut sanguis subala: 7 nō differt nisi qz ille qui vulnerat sub ala occidit colūbū. Sciendū tamē qz sanguis subtractus ab ala versus partes cordis pōt quādoqz esse melior: qz calidior si quereret maior calor: 7 ppter hoc eo vitur 7oar in hoc casu. Sed ille qui trahitur de ala euulsa pēna est tēperatio: actu. Alsaguachit nō inuenit: sed quidam dicunt qz est maneries colūbi. Alguarascen ponit in scdo cās. Et dixit Iudeus qz est turdus. Alij dicunt qz est maneries tur turis. Aggregator cap. de sanguine. dicit guarascen. i. colūbi. 7. 4. cās. sen. 7. ca. de cura albaras in ista extrinseca.

Dubium

¶ Cā si fuerit in principio pmisceatur ei aliquid de res percussiuus sicut est lutum dictum chimolea 7 lutū dictum armentum.

¶ Hic ponit curā tarfe quando est in principio. Et est considerandū qz per principium intelligimus totū tempus in quo durat fluxus materiē: quia illo tempore oportet misceri ei scz sanguinē columbe aliqd de repercuSSIONis sicut chimolea. quid sit autem expositum est supra capitulo de rupturis corneē. Lutū armentum. i. bolum 2°. Considerandū etiā qz Aul. intelligit qz facias euacuationes in principio cūz floborhomia 7 solutione ventris cum pharmacia 7 clysteris 7 totum regimen quod preceptum est supra in generalibus canonibus obthalmie. Que reret aliquis propter quid Desue inter omnia magis laudat cūz floborhomia euacuationem per clysteria. Dicendum qz causa est: qz timet in pharmacijs solutiuis inflāmationem sanguinis et eius agitationes vnde vena magis rumpitur: ideo Iesus baly non laudat ysum hiere timens apertionem vene propter aloem: 7 hoc est qd dicit. nō laxantur cum hieris.

¶ In fine vō eius cōmisceatur cūz resolutiuus vsqz ad arsenicum cum luto sigillato.

¶ Circa hoc dat cās. Scdo ponit medicinā. ibi. (Et quādoqz.) Cōsiderandū qz per finem tarfe intelligimus declinationem cum remansit aliquid grossū de materia. vel intelligimus finālē operationem post resolutiua leuia: 7 hoc erit quando tarfe est iaz antiquatus vt fit de sanguine antiquo mortuo: tunc enim oportet qz misceatur cū resolutiuus. s. cōmuniūbz vt sanguis vel camomilla. Usqz ad arsenicū. i. medicine fortis ericcatōis 7 resolutionis et

Bentilis

absterfionis fortis: imo medicine corrosive si m̃a est multū indurata: ideo docebat ponere piper et sal. Alii. fuit vsus mō loquendi vsq; ad arsenicū. q. d. q. vltimū ad qd̃ debes recurrere si alia nō valēt est arsenicū. i. auripigmentū cū luto sigillato. Ponit aut̃ ter sigillata. p̃mo q. est iuuas in ericādo mām. Sc̃do q. remouet nocuentū medicinarū acutū. Tercio q. phibet attractionem materierū que possēt fieri ex fortibus medicinis.

Et quādoq; curat cum lacte muliebrī cum thure et aqua salis: et proprie in qua dissoluta sunt sal gēma et sal amoniacus: et pprie quādo ponit in ipsa illud cum thure et distillatur ex eo in oculum.

Hic ponit multas medicinas et in sūma videt ponē viginti medicinas: ly possent reduci ad pauciores et possent fieri plures. Et p̃siderandū q. oēs iste medicine sunt ericative et resolutiue et cōsumptiue mātrem tarfe. Est tū in eis multa diuersitas s̃m plus et minus et s̃m formas carū et s̃m modū operādi vt apparet discurrenti. p̃ma medicina est de lacte ad abstergendū et mitigandū acuitatē salis et thuris et sp̃ritū salis vt apparet. Dixit aut̃ q̃nq; q. tunc cū indiges forti ericatione sicut est ericatio salis et thuris.

Et colyrium dinaricon confert ei valde.

Secunda medicina ponitur colyrium dinaricon expositum est supra cap. de botbor in oculo.

Et medicamē sūū ex lapide lazuli et piperis et sarco colle partib; equalib; et arsenici quātū oia: et q̃nq; ad miscet ei sal gēma et fit ex eis colyriū.

Tertia est medicina de lapide. Vbi dubitat q. Alii. nō seruat sūū p̃ceptū: q. dicit q. misceri d̃ arsenicū cū luto sigillato. Vd̃m p̃ q. debet intelligi hic q. addat lutum sigillatum. Vt d̃m q. lutum sigillatum non indigemus miscere cum arsenico nisi quādo timeremus eius nocuentum et attractionē materierū.

Et quādoq; fit ei emplastrū de foris cūz kali vsto cum vino aut cum aceto.

Quarta medicina ponit per hoc emplm. Vbi p̃siderādū q. forsan. A. inult instillare in oculū kali cū aceto: et id dixit fit emplm. kali est herba falsa de qua fit cinis: vñ fit et vitru. Et kali sumit et q̃nq; p. vna sp̃e aluminis: vt Rasis in diuisionib; c. de dolore oētis.

Et similiter ex stercore colubino cū aceto aut vino.

Quinta medicina ponit per aliud emplm de foris.

Aut fit emplastrum ex passis enucleatis solum cum aceto et reliqua que dicta sunt adhibeantur et proprie cum fuerit apostema.

Sexta ponit per h̃ emplm. Vbi p̃sidera q. iste s̃mo est Rasis 2° p̃tine. ca. z. de macula. f. de tarfe. vbi ponit hunc sermonē si est apostema in oculo calefiat cū passulis sine arillis ipastatis cūz aq̃ mellita vel cū aceto: et si nō dissoluūt addat radix trita: et si nō dissoluūt addat de stercore colubino. Vult igit dicē Rasis q. si tarfe sit residuus ex ap̃ate: p̃mo fiat p̃paratio m̃ae cū passulis sine arillis q. sunt stiprice: et sic cū melle vel aceto vt tibi videt. facta tali mollificatione vel rarificatione ināe fiat resolutio cū resolutiuis fortib; et ericantib; qualia sunt radix trita. f. radix que comeditur: et medicamē de stercore colubino cūz aceto vel vino: et h̃ est q̃d. A. dicit. Fiat emplm ex passulis. et sup. h̃ facto adhibeant reliqua que dicta sunt vt fortia ericantia iam dicta et pprie cū fuerit apostema. i. cū est tarfe ex ap̃ate. Sit aut̃ h̃ in tarfati apostemosa: q. magis timemus in ea de difformi resolutione que fieret nō facta p̃paratione q̃ timeamus in tarfati leui non apostemosa.

Et similiter calcens recens et parūper salitus et cortices rasanī et mellilotū cū sanguine draconis et radice lilij et croco et lentib; cū oleo rosato et vitello oui.

Septima medicina.

Et reclinatio fiat sup aquā in qua decocta sunt byssopum et origanum et vaporetur ex ea sola.

Octaua.

Aut cum aceto in quo decoquunt cinis aut mētha.

Nona.

Aut infusione olibanī cum aloe.

Decima.

Aut cum aqua croci syluestris.

Undecima est de croco syluestri: et est crocus hortulanus et est flos cartami syluestris: et est forte in resoluendo.

Super tertio

Ant infusione croci.

Duodecima.

Aut decoctione camomille et melliloti.

Decimatertia.

Aut succo corum.

Decimaquarta.

Aut decoctione foliorum caulīs.

Decimaquinta.

Et fiat emplastrum ex solijs caulīs decoctis et contritis in vino forti et antiquo.

Decimasexta.

Aut fiat emplastrum ex synapi contrito cōmixto cūz triplo sui de carne ficus.

Decimasextima.

Aut ex arsenico fricato cum lacte.

Decima octaua.

Aut fiat ei emplastrū ex cinere decocto cum vino.

Decimanona.

Aut amicos et byssopo cum lacte vaccino.

Hic ponitur vigesima medicina. Quarum oīum medicinarum virtutes in ericando vel resoluendo manifeste apparent.

Qd̃ si cū tarfati acciderit ruptura in iunctura mastice cū cymini et sal et distille salua in ipso. Et folia salicis p̃ferūt ei valde q̃ ex eis fit emplastrū.

Ponit curā tarfati cōposita cū ruptura iunctiue. s. ex percussione vel casu: et ponit in hoc duas medicinas. P̃ma est q. mastice cū cimini et sal et instille expellio eoz: q. habet fortē ericationem: q. ericant et resoluunt mām tarfati et iuuant in solidatione rupture. Sc̃d tu diceres p̃tra: q. superius ponebat q. cymini et sal p̃hibebat solidationē in vngula. Vd̃m q. medicine fortis ericationis et mordicationis si occurrunt medīs solutis nudis a mām p̃hibent solidari. Et si inueniāt mām possunt iuuare in solidando. Exemplū de viride eris vt h̃ declarari p̃mo cap. sen. 4. cap. de cura solutionis p̃tinitatis. et tertio de ingenio tertio cap. Sc̃da medicina est de folijs salicis vel et de florib; vñ Rasis 2° p̃tine. cap. z. aucte. h̃. Folia salicis et flores eius emplastrata oculis valēt macule eueniēti pupille ex percussione.

De lachrymis.

Cap. 26^m.

Ec egritudo est vt sint oculi semper humidī. humiditate aquosa. Et quādoq; currunt lachryme.

Superius Auiē. determinauit de tarfati: hic determinat de lachrymis. Et hec passio p̃t reduci in tot morbos quot h̃ causas: q. ipsa in se est accidens qd̃ est mutatuū exiens. Et p̃mo notificat nobis hāc egritudinē. Sc̃do ponit curā. ibi. Canon in cura earū. P̃ma in duas. p̃mo ostendit quid sit ista passio. Sc̃do ponit eius diuersitates et causas. ibi. Earū. Circa p̃mā partē p̃siderādū q. ad esse huius passionis regunt duo. p̃mū q. oculi semper sint humidī: et semper appareat quedā aquositas in oculis. Sc̃d q. q̃nq; illa aqua cadat et lachryma currat.

Et earū quidē alie sunt natiue: alie accidentales. Et de accidentibus sunt que sunt inseparabiles in sanitate et sunt alie sequētes egritudinē que rem: uenē si remoueat egritudo sicut in febribus.

Hic p̃mo ponit diuersitates huius passionis. Sc̃do cās. ibi. Cās aut̃. Tercio cōparat adinuicē. ibi. (Que autē.) Quarto cōper ponendo cās. ibi. (Et curus qd̃ rē.) Diuersitas vel diuisio quā ponit est ista q. lachrymarū alie sunt natiue. i. ex p̃ncipijs gnōnis. Alie accidentales. i. ex tēpore: et tūc subdividit q. accidentales quedā sūt incurabiles vnde homo toto tēpore sue vite stat cū eis: et hoc est qd̃ dicit de accidentibus sunt que sunt inseparabiles in sanitate. i. que nō separant in tota sua sanitate et vita. Quedā aut̃ sunt curabiles sive remouibiles: q. sectant passionē que passio cū remouetur: remouet et lachryma: sicut app̃et de lachrymis que sunt p̃p febres curabiles: remota. n. febre remouet lachryma: et intellige nisi febris ip̃resserit aliquā malitiā remanentē post febrē.

Dubitat quare Auiē. subdividit lachrymā accidentālē et nō subdividit lachrymā natiuā. Vd̃m q. omnis lachryma natiua est incurabilis vel difficulter curabilis.

Sc̃do dubitat q̃re. A. dicit inseparabiles in sanitate: imo deberet

dicere inseparabiles in egritudine: qz in toto tpe in quo iste bz lachryma est infirmus. / Dm qz hie fit infirmus in pte vt circa oculos: in toto tñ corpore reliquo pōt esse sanus: z iō facit operationes p̄suetas cōs z nō mori ex h: ideo dicit qz remanet cum lachrymis istis in sanitate sua: z h̄ apparet in eo qui patit lachrymam incurabilem ex incisione totali carnis lachrymalis.

Causa aut in accidentalibus est debilitas retentive aut digestive decoquantis: aut diminutio lachrymalis in natura: aut ppter administrationem medicine acute. aut successive incisionis vngule.

Hic ponit cās. Et p̄ facit h. Scdo declarat qdā ibi. (Et p̄n.)

Circa p̄mā partē diceret aliqz. Vnde dicitur: qz ponit qz cā lachrymarū accidentaliū est defectus: p̄tēue cerebri vel digestiue decoquantis. i. debentis decoquē mās humidas cerebri tñ illas non coquit. Et dēne cap. de lachrymis addit tertiā cām. s. effusione humiditātū ppter multitudinē: vel ppter aliquā qualitātē facientē dissolutionē. s. cum esset caliditas eliquitū vel acuitas mordicativa. / Dm qz hūc. dedit intelligere istā cām: qz pōt bec reduci ad defectū p̄tēue quodāmodo sūis p̄deret.

Dubitat scdo qz hūc. ponit vni mēbrū diuisionis qd̄ dicit diuisionē: tps d̄ assignare cām lachrymarū accidentaliū: z postea dicit qz vna de causis ei⁹ est diminutio lachrymalis in nā: sed diminutio lachrymalis a nā facit lachrymā naturā z nō accidentālē. / Dm qz ista fuit extēso s̄monis vt notificaret oēm modū diminutionis carnis lachrymalis. Uel alr qz ista pōt z ex p̄n. p̄mo sic. diminutio lachrymalis in nā. i. a nā vclā p̄ncipis gnōis. Et bec expō nō vadit ad mētē hūc. Uel alr. diminutio lachrymalis in nā. i. in eo qd̄ d̄ nātiler esse quātū ad sui quātitatē. Et bec expō vadit ad mētē hūc. vnde hūc. nō dicit a nā fūe a natūitate. sed dicit in natura. i. in eo qd̄ d̄ s̄m nām: tunc subdiuist duas causas accidentales diminutionis in natura lachrymalis. Una que est ppter medicinas acutas. Alia que est ex incisione vngule.

Dubitat tertio: quare nō explicat cās lachrymarū natūarū. / Dicitur qz par eas intelligere: qz vna z eadē cā h̄ est ex tēpore facit lachrymā accidentālē: z h̄ est ex p̄ncipis gnōis facit cā natūarū. s. g. diminutio carnis lachrymalis pōt fieri ex natūitate: z ex tpe similiter debilitas digestiue cerebri z ex p̄tēue.

Et principium quidem illius humiditatis est cerebrum z curfus eius ad oculum in vna duarum vīarū predictarum multotiens.

Hic declarat qdā. Diceret. n. aliqz. ista hūditas que facit lachrymā que pcedit defectū digestiue vel p̄tēue vñ venit: z qd̄ venit. Declarat h̄ dīcō qz eius p̄n est cerebri. i. caput. Vñ aut curfus est vel a parte intrinseca vel extrinseca: vt sepe dēci est sup̄a. / Sed diceret aliqz. Jēsus haly ca. 4. 4. ponit tres vīas mās lachryme. p̄ma per venas extrinsecas. s. extra craneū. Scdo p̄ venas intra craneū. Tertia per multos oculos d̄bitatos. / Dm qz diuisiō quā Jēsus ponit reducitur in diuisionē hūc. qz vīa lachrymarū vel est extrinseca vel intrinseca. Et intrinseca subdividitur in vīā venarū z vīā musculorū s̄ musculi sunt intrinseci. Si aut velis dicere qz sint extrinseci: tūc cadit in subdivisiōē vīe extrinsecē: tñ musculi qz tenēt neruos extrinsecos obtrōs intrinseci sunt ponēdi.

Dubitat scdo: an pp̄ p̄tēu defectū digestiue z p̄tēue oculi possint fieri lachryme. / Uidetur qz sic: qz oculus in nālī dīspōne exstēns h̄ qdā humiditātē quā dat naso z emittit per duo foramina palpebrarū z recipit per carnes lachrymalis: vt h̄a. 10. de vīlitate p̄cularū. i. cap. sicut igit qz oculus s̄m nām se h̄ ericac illa humiditas: ita nō s̄m nām se habēs in digerēdo z p̄tinēdo pōterit supfluere z facē lachrymā. / Jn p̄mā vīā hūc. qui dicit qz p̄n est cerebri. / Dm qz p̄n humiditatis que est mās lachryme est p̄p̄e cerebri. Rō est: qz illa humiditas cū hoc qd̄ est aquosa est et multa: ideo opz qz veniat a mēbro in quo sit multitudo humiditatis: hūc aut est cerebri. / Ad p̄mā rōnē dōm qz p̄ma pp̄ est vera: tñ dico qz illa humiditas nō est supfluitas pp̄ie in oculo facta: imo est data a musculis oculorū a cerebro vt seruet debita tēpēritā humiditatis pp̄ motū oculorū. Supfluitas enī que ex p̄prio nutrimento oculi reciditur est grossa sicut lippitudo nisi euaporet insensibiliter. / Uel dōm qz illa aquosa mās esset oculi supfluitas s̄m se. s. solius oculi: p̄p̄a tñ esset pauca nō potēs facere lachrymā manifeste: qz in passione que d̄ lachryma: regit qz oculi cōtinuo appareat pleni aq̄ z qz sepe inde cadat gutte lachrymarū. / Hoc aut nō posset facē mās aquosa pauca. Opz igit qz talis aquositas alium de habeat refusiōē. Appet igit qz veniat ad oculum nutrimento debite quātitatis ex defectu sue p̄tēue vel digestiue nō pōt fieri passio que lachryma dī: z p̄cēso qz fieret pauca esset.

Que aut natige sunt aut propter eradicationem incisionis lachrymalis non sanantur.

Hic cōparat qdā spēs vel ostēdit que sunt curabiles z que nō. z dicit qz lachryme natūe nō curant nec ille que sunt ex radicali sive totali incisione carnis lachrymalis: z hoc est qd̄ dicit. pp̄ eradicationē. i. totalē extirpationē incisionis. i. ex incisione. z h̄ dicit: qz diminutio parna carnis lachrymalis pōt curari.

Dubitat: vtrū lachryme natūe sunt curabiles. / Uidet qz sic: qz eadē cā z idē gradus facit lachrymā. s. g. diminutio carnis lachrymalis pōt fieri ex natūitate z ex tēpore: igit illa lachryma eodem mō erit curabilis. / Jn p̄mā vīā. z dēne ca. de lachryma. / Dicitur qz lachryme natūe nō sunt curabiles. i. sunt impossibiles vel difficilis curationis. z ita vult exponi hūc. nō sanant. vnde in fine capituli dicit. Ille que sunt natūe difficulter recipiūt curam. Rō est: qz dispositio p̄ter nām faciens lachrymā qñ est a p̄ncipio generationis est vehemētē infixa z habitua: vel nō pōt remoueri vel dure remouet. Et sic soluit rō cū dicit qz eadē cā que facit lachrymā z eiusdē gradus pōt esse ex natūitate z ex tpe. verū est: s̄ nō est necessariū qz eodē mō inheret: qz aliqua cā ex tpe ita pōt esse fixa: z plus qz cā ex natūitate: vt notū est.

Et curfus quidem lachrymarum qui fit in febribus z in egritudinibus acutis z est sine causa est ppter nocumētum cerebri z apostema cerebri.

Hic cōplet ponere cās lachrymarū. Et p̄mo hās cās ponit. Scdo qdā cōe his spēs lachryme. i. (Et iste.) / p̄ma in tres s̄m qz tres modos cap̄ ponit. z ibi. (Et q̄qz.) s̄ ibi. (Et q̄qz.) / Conlūde rādū circa p̄mā partē qz istud qd̄ dicit. z est sine cā. s̄ exponi sine cā extrinseca. s. fumo vel puluere vel absqz volūitate vt 4. p̄ticu. afoz. illo afoz. sz. Quib⁹ in febrib⁹ z. Uel absqz cā. i. sine p̄prio nō cumēto oculi ex ophthalmia z s̄ s̄b: vt ponit Lōmētatoz in cōmēto p̄dicti afoz. Lū enī lachryme sunt in febribus sine ap̄ate vel in febrib⁹ cū ap̄ate cerebri z nō sunt a causis p̄dictis sequit qz sunt pp̄ nocumētū cerebri ex cōitate ppter febē sine ap̄ate: z h̄ est qd̄ dicit. ppter nocumētū cerebri. Uel sunt pp̄ nocumētū p̄prio ex egritudine propria sicut ap̄ate: z h̄ est qd̄ dicit. z ap̄ate cerebri. Febis aut z ap̄ate cerebri faciūt lachrymas: vel debilitādo cerebri virtutē: vel exoluēdo sive eliquādo mās.

Et q̄qz accidūt in febrib⁹ vigilatiuis que sunt ex febrib⁹ effimeris aut febrib⁹ putridis sanguineis.

Circa scdoz partē dubitat: qz hūc. ponit qz in febrib⁹ vigilatiuis s̄ effimeris sunt z multiplicant lachryme. / Lōra: qz in effimeris ex vigilis fit ericatio oculorū: vt ponit. h̄a. 4. cañ. sen. i. z h̄a. 2. de crī. vlt. ca. / Dm qz per febres vigilatiuas que sunt de effimeris: nos possumus duo intelligere. p̄mo possum⁹ per eas itelligere febres synochas sine putredine. Ipse enī sunt quodāmodo in numero febriū effimerarū: vt sumit a h̄a. 9. tera. i. ca. Ipse et p̄nt dīci vigilatiue: qz pp̄ multū calozē iducūt iquietudinē z estuatiōnē z nō p̄mittūt infirmū dormire. vñ. 4. colz. ca. 30. de signis febriū sanguine. dicit qz ingreditur est pp̄ia hūc febri. Aliqñ tñ p̄tingit in ea p̄funditas fomni z est accidēs malus: vt hūc. 4. cañ. sen. i. c. de febze sanguis. Jn hac aut febze synocha sine putredie accidūt lachryme: z ē multiplicant pp̄ie multi vapores qz ad caput afcēdunt. vñ hūc. iter signa hūc febri ponit cursum lachrymarū nō solū aut in synocha sine putredie: imo in synocha putredinali accidūt z multiplicant lachryme pp̄ multitudinē vaporū percentum caput. Isti aut vapores sanguis faciūt lachrymas trib⁹ de causis. p̄mo qz ipsi in cerebro d̄densant z p̄uertunt in aquositatē. Scdo qz calozē eliquāt mās cerebri. Tercio qz sunt cā attractiōis mās rādū ad cerebri pp̄ inflammationē quā faciūt: z iō in his febribus sunt lachryme. Dicit aut q̄qz qz pōt est qz in aliq̄ hoīe iste mās catarizent z faciūt rullum aut coriā aut branchū. z h̄ vrigant ad oculos faciūt lachrymas z alias passiones oculorū. hoc est qd̄ dicit. Q̄qz accidūt. s. lachryme z multiplicant i febrib⁹ vigilatiuis que sūt ex febrib⁹ effimeris. i. febrib⁹ synochis sine putredie aut i febrib⁹ putredis sanguineis. / Scdo p̄ se. effimeras vigilatiuas possum⁹ itelligē effimeras se. qz sūt ex vigilis i ḡb⁹ p̄nt p̄ acciōis accidē z multiplicari lachryme z h̄ pp̄ nocumētū z d̄bitatē qz accidit in oculis: vñ p̄nt ad eos fluē mās. Scdo qz cerebri ericātū q̄qz est cā attrahēdi mās humidas: vt pōt sumi sup̄ sen. i. tra. i. c. de significationibus sumptis ex p̄ueniētia z. z qz h̄ accidit: iō dicit q̄qz.

Et q̄qz multiplicat curfus lachrymarum in frigore. / Circa tertiā p̄tē p̄derādū qz frigus multiplicat lachrymas trib⁹ modis. Uno mō cōp̄mēdo cerebri z exprimēdo. Alio mō debilitādo digestiua cerebri. Tercio mō oculos mordicādo z forte facit frigū valde sicut sicut bozeas oculos mordet: vt z p̄a. afoz. illo

Gentilis

101.19. Quotidie vo. Considerandum z q per bac cam Au it. dedit intelligere reliquas causas extrinsecas: vt fumū puluerem z reliqua que oculos mordicant.

Et iste omnes que sunt de genere earū que accidunt velociter remouentur: sequentes egritudine si remouentur: remouentur cum ea.

Hic ponit qdā cōe istis spēs lachrymar. Cūbi pñderādū q tertius hz duplicē expōne fm duplicē ifam. / Una est q. Aui. velit hic ostēdē qdā cōe oib spēs lachrymar que sunt ex tpe vt cōparant lachrymis natiuis: vult dicē q lachryme facte ex tēpoze que dicunt accidentales sunt curabiles: q remouent egritudine remota: z si ipse lachryme curant vel remouent curant cū egritudine. / q. egritudo curat: z vult. A. in h inuere q nō ois lachryma accidentalis siue ex tpe pōt curari: s illa lachryma que fit ex egritudine remouibili z curabili: z iō si egritudo ex tpe est icurabilis z lachryma illa sequēs erit icurabilis: plus tñ puenit cū egritudine: ex tpe ptingētib pōt remoueri: z plus puenit cū egritudine: eueniētib ex natiuitate nō pōt remoueri. Aliq tñ est egritudo a natiuitate que pōt curari: aliq est ex tpe que nō pōt curari. Hic igit Aui. cū dicit. / Iste oēs. / spēs lachryme que sunt de genere que accidunt. / que sūt lachryme accidentales. / Vel que accidunt velociter remouent. / i. sunt curabiles. / Vel remouent. / i. sunt curabiles: ita q ly velociter: quōcūq cōponat nō variat sūlas. / Sequētes egritudine. / i. curant vel remouent: q sequunt egritudine que pōt remoueri: z iō si remouent iste lachryme remouent cū ea. / egritudine. q. d. si egritudo nō pōt remoueri nō remouet lachryma. / Alia expō est q. Aui. tūq qualr se bēant ad curationē lachryme accidentales: z distiguit eas i duob modis. / scdm modū ponit ibi. / sequētes. / pñm modus lachrymar accidentalis est qui aduenit a causis pñtitiuis sic frigore fumo z puluē: z tales lachryme velociter remouent: z h est qd dicit. / Iste oēs. / lachryme que sunt de gñe ear que accidunt. / i. que sunt a causis pñtitiuis que reete z pñte pñt dicit accidentales remouent velociter: q remota ipseffione sunt vel pulueri nūi sōzlan iueniat corp male dispositū. vñ vehemēter ipimet. Scdō modus lachrymar accidentalis est q puenit ex egritudine: ex tpe ptingētib z iste dicunt sequi egritudines: z si egritudines tales sunt remouibiles lachryme et remouent: z si nō sūt remouibiles lachryme nō remouent: z h est qd dicit. lachryme sequentes egritudine si remouent: remouent cū ea. / egritudine: ita q ista lra nō hz z pōt et ita iste fmo adparari nō sōlū ad egritudine ex tpe: s ad egritudine ex natiuitate. fmo tñ cōior: q ois egritudo nūc fit ex tpe z nō ex natiuitate: s apd me ē fmo falsus: vt alio declarau. / pñst pñctia pñderādū q auctores nō pñt cōit vñ cāz imaginabile i hac passione. / s optationē viāz a lachrymalis ad nates: qd qre fecerint alij iuefigēt.

Dub^m 10^m

Querit in forma pblematis pp qd plozates emittūt lachrymas calidas: ridētes aut fridas. / Istud pblema est Jesus. / baly z soluit q in plozates lachryma est calida: q hūiditas que puenit in la chryma liquefit a calore q calor accidit a calore cordis: s in ridēte lachryma est frida pp ipseffione humiditātū p coartationē acci dentē a risu: pōt hic text z expōit. / pño q in risu fit qdā coar tatio caloris: z iō ipitūm in humiditātū frig: z nō calor: q calor per coartationē remittit. Scdō pōt expōit q lachryme risus nō sunt per modū eliquationis q puenit a calore: s q humiditates ipse per qdā coartationē z expōne factā a motu risus educun tur: z iō si lra Jesus diceret pp expōne humiditātū p coartatio nē ēē lra clarioz. Alia cā pōt assignari si pblema est verus. nō enī affirmo h ēē verū. / Cā igit est: q in tristitia pura calor reuertit ad cor z ptes faciei ifridant: s in risu vero z pño q ibi est gaudiū ptes faciei calefiunt. / Alterius lachryma de se est pauci caloris: q est humiditas aquosa. in boie igit tristit q cutis faciei est frida la chryma parū calida sentit calida: s in boie ridente q cutis faciei est cala lachryma parū cala pñst frida. / Exēplū hui est qd ponit B. z. de simplici medi. ca. z. dist. z. q. hō q est in stupba si migit sup manū suā iudicat vinā suā fridā: s ex stupbā iudicat esse calidā. / Aristot. tñ. 31. pñ. de pblematib. / 33. pñle. mouet h pblema sub alia forma. pp qd est q plozates emittūt lachrymas calidas: do lētes aut in oculis emittūt fridas. / Et solonē inuit talē: q lachryme dolētū oculos sunt idigēte: z iō sunt frigidē: s lachryme plozātū. / s. sanoz in oculis sunt idigēte: z iō calidē. qd enī est digē stū est calidū: z idigēstū est fridū. / hec declarata sunt sup. ca. de ignis obthalmie. / Querit et qre Aui. nō pōtū signa diuersarū spērū lachrymar. / Pñm q qdā ex illis sunt nota ad sensus vt di minutio carnis lachrymalis. qdā sciunt narratiōe ifirmi vt facta a frigore vel fumo z. qdā signa dicunt nō ex alijs capñs: vt signa silitatū cerebri catarrhātis ad oculos que sciunt ex pñ fen terq. z ex s fen capñ. de catarro. z ex dictis et supia pñmo tractatu.

Super tertio

De cura.

Cap. 27^m

Eanon in cura earum est administratio medi cinarum equalis stipticitatis.

Hic ponit curā. Et pñ in gñali. Scdō in spālī. ibi. (Ea rñ vo.) / Dicit pñ q canō. i. regula gñalis in cura ear. / lachrymarū est administrare oculo medicas eqñs. / i. debite stipticitatis.

Dubitat q. A. vi i sufficiens: q. Desue. c. de cura lachrymarū po nit q cura lachrymarū est p medicinas siue res habētes quor itē tiones. / pñia est adequatio cāe faciētis. Scdā est mūdificatio cap itis z corporis. Tertia est administratio medicinarū eqñs stipti citatis. Quarta est diuersio māt ad aliā partē. / Pñm q canō in curatione est z. Quidā est gñalis siue cōis q puenit in oī lachry ma: z iste canō est vnus siue vnus intētionis. / i. administrare me dicinas eqñs stipticitatis. / Rō est q ois lachryma cōicat in h q est qdā humectatio siue qdā fluxus z qdā remollicitio z relatio par tū oculi. / hūc aut opponit stipticitas siue stipticatio eqñs. / i. de bita per quā fit exiccatio humiditatis z pñbitio cursus z remis sio laxitatis: z de hoc can. loquebat Aui. cū dicit. / Canon z. Alius est canon minus gñalis qui est in lachryma pueniente a dispoñe cerebri a quo mā currit ad oculos: z iste canon est quor itētionū fm q ponit Desue vt ibidē. / has aut intētionēs Aui. nō pōtūit: q derelinquit eas notas ex capitulis de cura egritudinū cerebri: z de cura fluxuum materierum ad oculos.

Dub^m

Earū vo que facte sunt successione incisionis vngu le: aut corrosione eius per medicinas: cura est puluis citrinus z tro. de croco z colyrium de aloz z colyriū de croco cūz bengi: z vt fiat alcohol super lachryma le ipsum cum thure aut fumo eius pñprie z cum aloz z memithe z croco.

Hic ponit curā in spālī. Et pñ ponit curā lachrymarū accidentaliū. Scdō natiūz. ibi. (Iste vo.) / pñia in d. pñio ponit curā lachry marū accētalū que sunt ex diminutione carnis lachrymalis. / Sc dō ear que sunt ab alijs causis accidentaliū. / ibi. / Ista aut que fa cta est. / pñia in duas. / pñio ponit curā pñctē spālī lachryma lis. Scdō eius que ptingit qñ est q est incurabilis. / ibi. (C. si iam.) / Circa pñā partē pñderādū q. Aui. ponat curā solū p medi cinas locales: tñ Rasis z. pñne. c. z. pñcipit q pus eūē corp z ca pur anteq locales medicinas ponant. / Et rō est q gñō carnis oīz q fiat ex sanguine laudabili in gñitate z qñtate: z iō oīz pñ recticare sanguine cū eūone z alteratione si expedit: oide applicare oculo localia. / Aui. aut tacuit h: q dabat intelligi ex vñb canouib pñi li bi fen. 4. z quarti lib. fen. 4. / Cōsiderādū z. q gñō carnis pñ cte lachrymalis fit per medicinas eqñs stipticitatis z exiccatiōis z pñortationis pñctile qñs sūt ille medicine qñs enumerat. / pñ pul uis citrinus ponit. / s. Alimā. c. 15. de obthalmia. / z pñ accipit s. can. de colyris cū dicit. / Colyriū citrinū z. qd dī famositat: z ponunt multi septimo brenia. / Ser. / Pñocifci de croco. / i. hēf de croco nō iuenit pñie descriptionis: tñ puluis citrinus rednet ad hēf pōt dici hēf de croco. / Colyriū de aloz vel fit ex solo aloz dissoluto in eo qd tibi vi: vel fit ex aloz cū alijs medicis in h casu vtilib. / Col yriū de croco cū bengi. / i. cū iusgamo qd fit ponēdo in eo parū de iusgamo: z h cū in pñcula esset mala cōpō cala z multa mordica tio. / Alcohol ex thure vel fumo z. c. z. pñoportio istay medicay est fm iudiciū tūi estimatiū. z sumit a Desue in cap. h auctē tur dei. / Sum z thuris est calidior thure q qualr colligat doceat a Ser. ca. de thure. / Cōsiderādū z. q iter has medicinas gñitūas car nis in lachrymalibus est multa diuersitas: qdā sunt mag siccē qdā minus: z qdā sunt calidē qdāz fridē: z iō medicus oīz distigūē corpoz cōpñones z dispoñes oculūz fm illa z alia appropiare diuersis diuersas medicinas. / Et quo appet vt sumit d mēte Des. ca. de lachrymis. q vñū i idē colyriū vel hēf est pueniēs in pñum prione vngule z sebel z in gñōne carnis depēdit in lachrymalis: vt in hoie sicce cōpñonis iueni in cui ē lachrymalis cū depēdiōe ēē aliq corruptio: z tñ i puero z hūide cōpñonis pñsumit amplius car nē lachrymalis. / ista aut debēt sciri ex vñb pñcipijs chirurgie.

Cō si iā finita fuerit z ad finē puenierit nā nascet vñq. / Hic Aui. ostēdit que spēs lachryme ex incisione vel depeditione carnis lachrymalis est icurabilis: z vult q illa in q nūbil remanet de carne lachrymalis: z h est qd dicit. q si iam finita fuerit. z cā est q nā nō bz cū q carnē gñet: ex q iā caro tota est remota: nō sōlū aut h caro lachrymalis ex toto remouet nō pōtū regūari: imo si valde parū de ea remāst: q in paucissima carne q remāst nō est vñ: sōz in possendo carnē augmētare sōz dēctat: z h ē qd Rasis dicit z pñne. c. z. / Lūz oīno deficiet caro anguli maioris aut satia

minuetur curari non pōt. ideo addit. Et ad finem peruenit: sed diminutio carnis lachrymalis quia paucissimum remanet.

C Illa autē que facta est non ab incisione vngule cum thutia et cum alcohol de thutis: et proprie sicut cū alcohol de thutia p̄dicto i capitulo de albugine et oib⁹ colyrijs viscosis sicut est colyriū albus de sarcocolla et colyriū de alstacon et reliqua que dicta sunt in antidotario. Et ex eis que experta sunt in eis est medicina factus ex aqua granator⁹ acetoꝝ cū medicinis. Et illius quidem cōfectio est vt decoquat lib. j. ex eo vsqz ad medietatē. Deinde ponant in ipso aloes scoꝝ trensīs et lycij et feluzabaragi et croci et sic memitte: omnium aii. aii. ij. et musc. j. danicb: et maneat sub sole lx. diebus in vase vitro clauso.

C hic ponit curā lachrymarū que sunt ab alijs causis anteceden- tibus: et hoc est qd dicit. Illa que facta est non ab incisione vngule: sup. sed ab alijs causis: sup. curat cū thutia et. Et ad huius partis intellectū p̄sidera qd alie cause lachrymalis accidentaliū sunt febres vigilatiue vel putride: vt supra dixit: et istarū lachrymarū curā nō ponit: qd cura eaz est cura febriu sicut et frigus et alie cause extrin- sece: et istaz curā nō ponit: qd remouet velociter vt dixit. Sunt et cause istarū lachrymarū defectu p̄tētiue et digestiue cerebri. Hec autē lachryma bz curā quatuor inuentionū: vt ponit. Desue cap. de lachryma. / Prima est rectificatio disponsis cerebri: et istā curam Aui. p̄supponit notā ex ca. de catarro. et ex cura egritudinis capid. Scōa cā est etiatio māe: et istā etiā p̄supponit notam. / Tertia est p̄fortatio partū oculi et p̄hibito receptionis māerū in eo et exic- catio ē eaz: et curā quātū ad hāc inuentionem ponit hic. / Quarta est diuersio māerū ab oculo: et q̄ntū ad hāc inuentionē ponit ibi curā. Et ex eis que experta. Vult Aui. in p̄ma parte intrudere ad stipiti- cationē et p̄fortationē partū oculi et p̄hibitionem receptionis hu- miditatis et exiccationē earū: et hoc fit cū thutia. f. colligata: et cū alcohol. f. lue alcoholē oculus cū alcohol de thutis que sunt va- rie spēs thutis: vt supra p̄mo trac. declaratū fuit: et sicut cū alco- hol de thutia p̄dicto in caplo de albugine. f. 3. ca. sūma. z. tra. z. in rubi. algarab. et albedo vestigiōz et vicerū. Nā supra in cap. de albugine nō inueni descripsi. Et oib⁹ colyrijs viscosis. i. habenti- bus medicinas aliquas viscosas vel glutinosas vt gūmas vel ter- rā figillatā. Colyriū albus de sarcocolla pōt sumi p̄ eo. p̄ximū colyriū qd Aui. ponit. et de colyrijs alstacon ibidez describit. Et ex eis que experta sunt. f. apud Iudeū vt ponit Desue ca. de lachry- ma vbi ponit hoc colyriū. Aqua granator⁹. i. succus: et si expūmat cū corticib⁹ erit magis stipitiū et exiccans. Feluzabaragi. i. larbor de qua fit bonus lycij: qd lycij pōt fieri etiā ex alio: vt apper scōo ca. et tūc obem⁹ exponere lycij et feluzabaragi. i. lycij boni: et hec expositio p̄cordat cū Desue qd ponēs hoc medicamē ponit solūz lycij et nō pōt feluzabaragi: p̄ferte tū exponi lycij et feluzabaragi: qd ponatur ibidem de lycio et de planta.

C Et ex eis que experta sunt in ipsis est ingredi balneuz in ieiuno et morari in ipso: distillare acetum et aquam in oculum multotiens.

C In scōa parte Aui. ponit curā istarū medicinarū quātū ad inten- tionē que est materierū diuersio: et pōt dici etiā qd est materieruz etiatio: et hoc fit cū mora in balneo in ieiuno: qd resoluēdo exiccat: et ideo debet morari in aere balnei. Addit tamē Aui. c. remedium in intentione exiccationis materierū in oculo: et repercussionis et p̄fortationis oculi ne recipiat curā docet instillare aquā et acetū: et hoc p̄prie p̄fert qd esset calida distēperantia in oculo. si enim esset in ea frigida complexio non esset conueniens vt patet.

C Ille vō que sunt natie recipiūt curā difficulter.

C Ultimo. A. ponit qd lachryme natie difficulter curantur: et hoc supra declaratum est.

C De strabositate.

Cap. 28^m.

Quandoqz fit strabositas propter mollifica- tionē quorūdam lacertoz motientiz illud qd apparet de oculo et declinat ab aspectu illius p̄tis ad partē ei oppositā. Et qñqz fit a spas- mo alicuius eoz et declinat oculus ad partē eius.

C Superius Aui. determinauit de lachrymis: hic determinat de morbis oculi quātū ad locū. Sunt autē hi morbi tres. f. strabositas

erit ad extra et p̄fundatio: et iō tria facit. Quia p̄mo determinat de passione que dī strabositas. Scōo de exitu. ibi. (Interdū.) Ter- tio de p̄fundatione. ibi. (Illud fit in febrib⁹.) / Prima in duas. p̄- mo iueſtigat cās strabositatis et spēs inuēit in b. signa. Scōo pōt curā. ibi. (Iulian⁹ vō.) / Prima in d. p̄mo facit qd oēm est. Scōo iter quosdā modos vel spēs strabositatis cōparat. ibi. (Et q̄liter- cūqz fit.) / Cōsiderādū p̄mo qd iste tres egritudines. f. strabositas exitus et p̄fundatio p̄nt poni morbi in situ sumēdo situs pro loco: qd in q̄libet hāz dīspōnū oculus p̄ter nām locat in suo loco. f. in or- bita. p̄nt et poni morbi in situ sumēdo sitū pro societate: qd cōcur- rit ibi associatio p̄ter nām cū partib⁹ qd debire associari deberet: et hoc est notū ei qd vidit in p̄ncipijs vniuersalib⁹ medicine. / Cō- siderandū scōo qd Aui. nō diuiniuit strabositatē: et b. qd erat nota: et ex suis et dictis pōt apparere ei⁹ diffinitio. Nam strabositas nō est aliud qd oculi obligas vel tortura. Ex quo apper qd due sūt ei⁹ cāe immediate. f. spasmus et mollificatio. Membrū enī cui⁹ debita si- tuatio et mor⁹ est cū musculis tortura patit ex altera p̄dictaz cāz sicut apper et in tortura faciei. Dixit autē Aui. p̄ mollificationem quorūdam et dixit a spasmus alicui⁹. Nā si oēs musculi oculi (spasma- rent aut mollificarent equalr nō fieret oculi tortura: sed cū qdaz ex musculis mollificant. v. g. musculi superiores: tūc oculus torquetur vsus inferius et cōtra. sicut cū musculi superiores oculoz spasma- tur: tūc oculus vsus supius torquet et cōtra. et b. est qd Aui. dicit: et oēs cū eo p̄cordat. / Cōsiderādū tertio qd ex dictis possum⁹ ac- cipere quot sunt modi strabositaz siue spēs: qd quor. f. vna ad su- per⁹. alia ad infer⁹. 3. ad lachrymale domesticū. 4. ad syluestre.

C Querit in forma p̄blemas pp qd est qd hōies gescētes cū oculis nō apparēt strabosi: s. cū volūt mouē oculos sūt strabosi: vt apper. / Dm qd aliq⁹ p̄git b. pp volūtātē: qd sic volūt situa- re oculos vt accidit eis qd ex trāſuerſo īspiciūt mulieres et eis qui īspiciūt lepore nati: et gbusdā qd dicit se p̄tēptatores diuinor⁹ et ita supra verat oculos vt q̄ntū aliquid qd alba eoz inferiōra appa- reat. gbusdā autē accidit: qd volētes oculos mouē nō p̄nt bene mo- uere: vti p̄ volūtātē accidit. Hec autē pōt esse pp duo. p̄mo qd aliq⁹ de musculis oculoz sunt debiles in mouēdo: quos nō sunt debiles in gescēdo et subtrēdo alr sustinēdo oculū vel oculos cū gescūt: cū igit hō tētat mouē musculi debiles nō egerant musculis for- tib⁹ et sic fit strabositas. Scōo posset hoc p̄tingē: qd quor. musculi eēt sani. f. supior et inferior dexter et sinister: et vt sic oculus gescēs eēt cū illis bene situar⁹: et maxime si eēt san⁹ musculus nerui obri- cit: s. duo musculi mouētes circūuolūtione eēt defectuosi nō pōtē- tes bene vel vniſormiter mouē: cū bō veller circūuolūe oculum nō fieret b. debite pp defectuz istoz musculoz et sic fieret strabo. Ex quo apper qd ex passione musculoz oculi circūuolūtione mo- uētū possem⁹ iueſtigare alias spēs strabositaz. Nam ex spasmus siue mollificatiōe illoz oculus torquet nō recte ad supius nec re- cte ad inferius nec recte ad lachrymalis: s. cū quadā obliquitate.

C Et qualitercūqz sit quandoqz fit ab humiditate: et quādoqz fit a siccitate sicut accidit in febrib⁹ acutis. Et illa qdem in qua spasmus lacerti est causa non fit nisi a spasmus lacerti motiui. Spasmus enī eius est qui facit euenire in oculo strabositatem et nocumentum. Spasmus autē lacerti retinētis in radice nō facit appa- rere nocumentum: imo confert valde.

C hic ponit cās mediatas. Et p̄ facit hoc. Scōo declarat qdā. ibi. (Et illa qdē.) Tercio ostēdit quādam passiones ad quas multuz sequit strabositas. ibi. (Et multoties.) / Cōtra p̄mā partē p̄siderā dū qd ista que dicit. et q̄litercūqz fit vel sit. pōt dupl⁹ exponi. / Pri- mo q̄litercūqz fit. f. strabositas: siue sit a mollificatione siue sit a spasmus bz pro sua cā humiditatē vel siccitatē: qd si est a mollifica- tione fit ab humiditate: et si est a spasmus pōt fieri ab humiditate: vt a spasmus de repletionē. si autē est et a spasmus pōt fieri a siccita- te: vt apper in spasmus de inanitiōe. et sic exponēdo nō opz intelligē ab. A. qd mollificatio fiat a siccitate: qd b. nō est possibilis: rarissi- me qdam modus paralyſis possit fieri a calido vel siccō: vt supra. sen. z. cap. de paralyſi. Si ergo exponat qualitercūqz sit quādoqz fit ab humiditate. f. cum est a mollificatione vel spasmus. Et quan- doqz fit a siccitate. f. cum est a spasmus de inanitione: et hoc est qd subdit sicut accidit in febrib⁹ acutis. f. exiccationis. et hec expositio vadit ad mentē Aui. infra in cura cum dicit. Et est eius causa mollificatio aut spasmus humidus. et subdit qd si fuerit ei⁹ euenit a spasmus ex siccitate. Ecce qd Aui. nō vult qd mollificatio fiat a sic- cō. / Scōo mō pōt exponi ista que dicit. et qualitercūqz fit. vt Aui. velit recordari perouerſie que est posita supra in caplo de tortu- ra. Quidā enī voluerūt qd pars mollificata moueat versus partē

Dub^m p^m

Gentilis

sanā sicut hic dicit Aui. Et qdā volūt q pars mollificata faciat p-
cipitari versus seipfāz partē sanā: ita q sana moueat v sus egrā.
Sic qdā volūt q pars spasmata trahat versus se partē sanā: z
tūc facies vel oculus declinat v sus partē spasmata: vt dicit Aui.
hic cū dicit. Declinat oculus ad partē. Quidā aut volūt p-riū huius
scz q pars sana laborat in rectificādo partes spasmata: z iō pars
sana trahit eā ad se. Dicit igit q qūtercūq sit de hmoi sue sit fm
q dixit hic sue sit aliter: due tñ sunt cāe mediate strabostatis. f.
humiditas que cā mollificationis est vel spasmī z siccitas que est
cā spasmī. Circa scdaz pte p-considerādū q Aui. vult declarare qd
dixerat de strabostate pueniēte a spasmō: z vult ostēdē q spasm
musculoz mouētū oculū facit strabostate: s; spasmus musculoz
vt musculi retinēt i radice. i. i neruo obtico nō facit hmo pfer.
Dub^m 2^m **C** Dubitat: vtz spasm^m musculi tenētis obticū pferat in visu. / **C** U
def q nō: q res pter nām nō pferat: igit nō pferat. Amplius vnum
qdbz membrū nāliter in dispositio hoīe d; hēre dispōnes qua me-
lius pōt in operatione: vt pōt sumi sepe a Bal. in lib. de vtilitate
particularū. Et rō est: q nā semp facit qd melius: vt Aristō. 3. de
partib⁹ aialū cap. 1. sed dispositio illius musculi spasmosa est cū
qua fit melius visio: q vnuquīqz homo sanus z bene dispositus
fm oculos d; hēre spasmū illius musculi qd videt absurdū. Am-
plius mollificatio illius musculi impedit visū: vt sumis in sequenti
caplo: q facit eritū oculi: q spasmus d; impedire: qz vtrobiz ledit
tēperamētū. / **C** In dū est Aui. hic. z Jēsus daly trac. vlt. 15. cap.
vbi dicit q hec egritudo. f. spasm^m musculi nerui obtici est vtilis.
/ **C** Dm q sue musculi iste sit vnius sue triplex spasmus ei⁹ cō-
fert visui. Rō est: illud in visu per se pferat qd oculū iterius coadu-
nat: sed spasmus pōcit musculi h facit. Maior est nō: q visus ex
coadunatione oculi iterius fortificat z meliorat. vnde oculi pfund
di mag comedant ab Arist. 1. de hystozys. 10. ca. z ab Auer. 3. collz
ca. 39. Sed minor est nota: nā oculus per pctionē musculi vertitur
iterius z sic coadunat. hec est snia Jēsus trac. vlt. 15. ca. vbi dicit.
Si accidit ex spasmō scz musculi nerui obtici est vtilis: qz eleuat
oculū. f. trahēdo cū versus itus: z claudīt eū. i. pfundat eum. hec
est snia Rasis 2^m p- tme. ca. 3. cum loquit de strabostate. vbi dicit.
Dicit Joāntius spasmus musculoz retinētū radice nerui p- caui
nō nocet oculo: sed coadunat eū in opōne sua. Jdē sentit Halyab.
9. sermone theo. 13. ca. z b est qd Aui. hic dicit. imo confert valde.
/ **C** Considerādū tñ q quis per se b iuuamētū fiat ab illa spasmosa
pctione: tñ per accidēs possit visui nocere. z b ille spasmus eēt
cū dolore i musculo illo z radice oculi ex quo dolore possent multa
incomoda sequi: ēt si ille spasmus esset replectionis de multa
mā: vnde musculi illi multū ingrossarent z pmerēt neruū obticū:
ēt si esset ex multa siccitate: vñ nālis humiditas obtici pfumeret:
tñ pctione illa fm se vt pctione vt vtilitate quādā facit i actu visionis.
/ **C** Considerādū 2^m q ista pctione pōt cōparari ad duas dispōnes ocu-
li. Una est dispō debite situationis. Alia est dispō laxitatis z emi-
nentie. Sigdē pctione musculi illius cōparet ad laxitātē sui: qz ocu-
lus laxat z pminet vt sic pctione sue spasmus est vtilis respū illi⁹
laxitatis. Nāz ex laxitate illius musculi nulla pōt puenire in visu
vtilitas: imo p- pte musculi ille iter alia fuit fact⁹ ad phibēdū
oculū laxitātē z pminetia: vt sumis a Bal. 10. lib. de vtilitate parti-
cularū. cap. 8. de musculis oculoz. vñ Aui. 1. lib. eodē cap. loquēs de
vtilitate huius musculi. dicit. phibet a laxitate a qua puenit alo-
hod. i. exit⁹ oculi: sed ex pctione sue spasmō oculus subleuat cō-
tra laxitātē z claudīt itus: z hic est aliq vtilitas cōparata in mō la-
xitatis z pminetie. Si aut pctione sue spasm^m iste cōparet dispōni
debite situationis eius z oculi vt sic aliqua nocet iquātū oculus
idebite pfundus nō est fm nām sicut oculus mediocriis sue tē-
perate situationis: vt declaratū fuit supra trac. 1. Quis sit fm nām
respū oculi relaxati z pminetis. Sigz autē velle tenē q pfun-
datio oculi sit nālior dispō in visu q mediocriis situatio vt vident
sapere Ari. p de hystozys. ca. 10. z Auer. 3. collz. ca. 39. tūc oporteret
simplr vicē q pctione sue spasm^m musculoz illoz per se iuuat val-
de in visu. / **C** Sed tūc est difficile huic opioni solue rōnes in dūz
factas: tñ sic poterit euitari cū pmo dicit. res pter nām nō pferat.
/ **C** Dm q hec ppositio pōt negari: qz sanies in magnis apatibus
est res pter nām: similr aqua hydropicoz est res pter nām: tamē
vtraq aliq bz pferētia. sanies qdē obturādo ostia: vnde possit
spūs exhalare. aqua aut hydropicoz in hoc z in sustēdando epar:
vt ponit Bal. in cōmē. afoi. 27. 6° pti. Quicūqz empici aut hydro-
pici tē. febrie pferat in spasmō. etiā obthalmia est dispositio ptra
nām: z tñ qdā obthalmici acutius vidēt: vt Ari. 31. pti. de pblemā-
tib⁹. 9. pblema. 3° res apparet vt sumis. 3. can. fen. 16. 1. ca. 3°
dens mortuus est morbo in numero: z tamē iuuat in masticatione
plus q si nō esset. / **C** Uel alr q res pter nām vel ptra nām respū
ei⁹ cuius respū est ptra nām nō pferat: tñ respū alterius cui cōpa-
rat pōt esse fm nām z pōt ēt pferre. / **C** Uel cū d; q spasmus est res

Super tertio

pter nām. Dm q verū est respū musculi nō tamē respū oculi.
/ **C** Sed tu dices ptra: q musculi ille nō est factus nisi pro oculo:
igit sua dispositio pter nām erit respū oculi. / **C** Dm q musculi
ille est pro oculo in h qd est oculū subleuare z phibere oculi laxi-
tātē: z ideo dispositio musculi que cū phibet ad h sicut est muscu-
li mollificatio est dispō eius ptra nām vt in oculo ordinat: vt sup
ocm est. Sed dispō musculi huius que cū in h vigorat sicut est mu-
sculi pctione vel spasmatio nō est dispō ptra nām vt musculi ordi-
nat in oculi seruitiū: 13 possit ēt dispō ptra nām musculi in se. Exē-
plum hui⁹ pōt ponit: qz siccitas ossis multa fm se esset mala dis-
positio: qz impediret debitā nutritionē: sed respectu organici mē-
bri esset iuuans in hoc: qz facit magis ad sustēdādū: qz magis in-
durat: 13 hoc exemplū possit calūniari. / **C** Uel aliter possit dici ad
rōnē euz dicif. res pter nām nō pferat. pcedat. / **C** Uel dicif q sp-
asmus illius musculi est res pter nām vel ptra nām: negat duplici-
ter. p-imo qz spasmus pōt fieri a virtute: z ideo nō est res oīno
pter nām: vt quinto de accidētī z morbo. ca. 1. sicut sunt accidētia
que oīno a morbo sunt sunt oīno ptra nām. Scdō qz spasmus est
quodāmodō idē sue simile actioni quā facit virtus aiata cum est in
suo cursu nāli: vt ponit. 5. 5° de accidētī z morbo. 2. cap. / **C** Ad se-
cundā rōnē dōm pcedat maiori. Ad minōrē dōm q dispō musculi
spasmosa z dispō ptractiva que nō sit spasmus ambo sunt qbus
respectu visionis sit iuuamentū. p-ctio nō spasmosa est magis fm
nām: ideo homo tēperatus cū magis fm nām erit habebit illū cō-
tractū sicut cū spasmus pberet. Uel alr q vnuqzqz mēbz d; ha-
bere dispōne qua melius pōt in operatione fm cōm modū non
tñ fm particulare modū: igit ille spasm^m acuat quodāmodō visū
z vt sic pferat: tñ forsā phibet oculum a motu circūuolūtio z a
debito z facili motu ad latera ppter spasmosam dispōnē in radi-
ce oculi. / **C** Ad aliā pz solo. Si aut fustēret alie opit. tūc est facile sol-
uere rōnes. / **C** Ad pñā dōm q spasmus ille simpliciter nō pferat:
sed respectu laxitatis dicif pferre. / **C** Ad scdām pz solo etiā. / **C** Ad
tertiā dōm q laxitas musculi illius z ptractio equaliter dissent
a tēperata dispositione musculi: nō tamen equaliter nocent: sicut
exemplū sit gradus vnius calozis z vnius frigoris: qz sanitas plus
atrinet caliditati. Et alij modū soluendū essent hic.

C Et multotiens quidē accidit strabostitas post qdā
egritudines cerebri sicut epilepsiam z charabittum et
vertiginem z similes istis. Et accidit post aduersionē z
siccitatem aut replectionem.

C Hic ponit quāsdā passionēs ad quas sequitur multuz strabostitas.
/ **C** Considerādū q pōt pōt dupliciter intelligi. Uno mō pōt: qz
sit accidens illarū egritudinū eis stantibus. Alio mō pōt. i. qz re-
maneat strabostitas illis egritudinibus recedentib⁹ z vtrūqz veri-
ficat. / **C** Considerādū scdō q iste passiones cerebri faciunt strab-
ostitātē aut per viā inflammationis sue aduersionis exicānis z fa-
cientis spasmū de inanitione sicut charabittus. i. frenesis z similia
vt berisipila cerebri: z quātū ad hoc dicit. accidit ppter aduersionē
z pro. i. siccitātē que sequit aduersionē. Aut facit hoc per viā
replectionis spasmatis sue mollificationis sicut facit epilepsia z ver-
tigo z similia vt apostema: z quātū ad hoc dicit. aut replectionem.
/ **C** Considerādū tertio q spasmus facit strabostitātē nō solū pōt
fieri ex replectione z inanitione: imo a virtute faciente ptractionē
vt fugiat a nocēte: vt sumis supra fen. 2. ca. de spasmō. z b Aui. de
dit intelligi ex eo qd dicit de epilepsi.

C Et scias q remotio oculi ad superiora aut inferiora
est illud qd facit vidē rem vñā duas res: s; ad duo la-
tera nō isert visui nocumētū de quo sit curandū.

C Hic Aui. cōparat spēs strabostitatis z vult q peior strabostitas
sit cū oculus torquet ad superiora vel ad inferiora: qz tūc vna res
apparet due: sed cū torquetur ad latus aliquius lachrymalis nō
isert nocumentum de quo sit curandū.

C Dubitat vtrum p-ctio oculi ad latus faciat vñā rē videri duas.
/ **C** Arguit q sic: qz vna cā quare vnuz apparet duo est motus flu-
ctuofus factus in spiritu: vt sumis ab Aui. 6. de naturalib⁹ parti.
3. cap. 8. z ab Auer. in cōmēto de sensu z sensato. sed in puerione
oculi ad latus pōt ptingere spiritui fluctuatio: igit vñū duo appa-
rebit ex hoc. Amplius quando vna res apparet in diuersis sitib⁹
ipsa apparet duplex: vt pōt sumi a. 5. in lib. de vtilitate particu-
larū. 10. penul. cap. Sed quādo oculus ad latus p-ctū vel finitū
torquetur: tunc vna res apparet sub diuersis sitibus: qz per oculū
naturaliter situatum apparet in suo naturali situ: sed per oculum
obliquatum ad latus apparet in alio situ: igit idem apparebit
in duobus diuersis sitibus: sic vnuz z idem apparebit duo. / **C** In
contrarium est Aui. hic. z Jēsus eodē cap. 2. tertij tracta. et

Sal. 4. de accidenti et morbo. 2. cap. et omnes auctores medicine. Ad solutionem dubitationis considerandum quod aliqui vna res apparet duo homini nulli in oculo habenti totura: sed habenti nali situatio- ne pupillam et totius oculi ut in hebreis prout fuit Ari. 3. de pble. 10. pble. Sicut et prout ante principium cataractarum. Aliqui appetit homini habenti strabositate fuit sursum vel deorsum. Et in p^a appa- ratione est motus fluctuosus et accidit in spu. pus. n. q^d p^a spes re- cedat a spu ubi sit iudicium: iprimis et scda spes eiusdem visibilis pp agitationem in spu visibili iprimis fuit deferente fuit quod modum sur- ta aque cadentes velociter cui in scdo loco iprimis velocius q^d re- cedat spes ipressa ab ea cu erat in p^a loco: et fin h^a gutta videt li- nea: et baculus ignis: cu velociter mouet in gyrus vt vt ignis exten- sus vel circulari: et in aq^a que agitat apparet duo soles vel plures: et fin huc modum videt ebyus q^d vna res sit plures. f. pp motu mul- tu in spu a vaporib^{us} vini. et in hac ca p^a cordat ocs. f. Auer. de sensu et sensato in com. 7. Aui. 6. de nali. 3. p^a ca. vlti. et Ari. 3. de pble. 10. pble. Et aut q^d parati ad cataractas vna rem iudicant duas: est duplex. Vna que dicta est in ebyus. Na vapores cingentes ad spum visum agitat cu: et facit cu ptingentes inquit et fluctuosus: et io duplex spes iprimis vt scda anteq^m recedat pma. spu. n. exite- re in motu pp vapores cataracta pcedetes. pmo iprimis spem per vna sui parte: deinde alia pars mota velociter illi succedens i- primis pus q^d pma spes recedat. Alia ca assignat a gbusda q^d va- por: fuit reuma ad oculos fluens diuidit et scindit spiritus visum: et ideo in quacq^{ue} parte spūs recipit distincta spes vnu appet mul- tiplex. Et ista cam credit L^accilator: et heret multa inuestigatione. Si aut vna res appareat homini straboso duo hoc est q^d strabo- sitas est cu totuofitate ad superius vel inferius: no aut ptingit b^a q^d p^atofo sit ad dextru vel sinistru vt Aui. ponit et ocs auctores. Et ca est: na vnu videre fit per vnione duaru spūū receptaz in duab^{us} crystallinis in vnione neruoz obiticoz. aliter eni vna res apparetur due si ibi no fieret vnio. Unde Aui. 6. de nali. p^a ca. vlti. cap. p^amo cui iprimis simulacru visū est humor crystalloi- des pences que no p^astet certe videre alogu vnu videretur quasi duo 7c. Sed b^a simulacru reddit a duobus neruis p^acaus vbi p^aium gunt in modu crucis 7c. Si igit vnu oculus eleuet sup alteru vel p^ama: tūc due linee no p^acurrunt in eodē pūcto: sed quelibet spe- cies visibilis per p^aia linea fert: et sic quelibet per se indicat: sed quādo oculus torquet ad latu: tunc adhuc due spes visibiles co- currunt ad eudē punctu et vniunt ibi: et sic indicat vnu q^d est vnu: et no indicat duo. Et hac cam inuit Aui. p^ablemati. 3. 7. p^ablema. 2. 17. et Sal. lib. 10. de vtilitate particularū penul. ca. Sed dubi- tas q^d faciat p^atofo ad latu de nocumeto. C^a Sed dubitat p^a p^a est q^d si homo supponat digitu oculo et subleuet oculu illud q^d apparet per eū videt depressus eo q^d apparet per oculu alterum nali- ter situatu. Si aut supponat digitu et depressim^{us} oculus vel de- ponat apparet per eū q^d videt eleuatus vel superius. Ad p^amo dōm q^d no facit aliud nocumetu nisi q^d facit apparere magis re- dextru q^d sit vel magis in sinistru fin q^d torquet ad dextru vel fini- stru. Unde Sal. 10. de vtili. ca. 12. Que vo versus magnu cantu vel paru adducet magis finistru vel dextru ofundit id q^d aspicitur no tñ duplex. Ad 2° dōm q^d q^d posito digito sub oculo pupilla vertit sursum et sic neruus obiticoz p^amit deorsum: et io deorsum apparet q^d videt per illu oculu: sed si ponas digitu super oculo et evertit inferius pupilla tūc obiticoz eleuat sursum: et ideo apparet sursum q^d appet per illu oculu. In hoc tñ p^atingit errare q^d homo nescit facere has depressiones. Ad cōtraria dōm. Ad p^amo q^d nos loquimur de apparitione ista q^d oculus est in quiete iam situat in sua totuofitate: et no loquit de apparitione ppter agitationem et motu: q^d talis apparitio pōt fieri oculis obite situat vt apparuit. Ad scdam cu dicit q^d vna res apparet in diuersis sitib^{us}: tūc ap- paret duplex. Dōm q^d veru est si diuersi situs no habeant vnu co- mune conu in quo vna spes trāsens per duas pupillas vniatur. Ad minoz cu dicit q^d totis oculis ad latu 7c. dōm q^d nullo- minus fit vnio in eodē puncto cruciationis neruo 7c.

De cura.

Cap. 29^m.

Alfans vo no sanat nisi in dispositione ifan- tie valde humide: quādoq^{ue} eni separat vt fa- nec et p^apie cu est reces. In hoc enim op^{us} vt equef euna et ponat candela in parte opposi- ta strabositati vt labor et semper aspectus ad eaz. Et similiter op^{us} vt liget filum rubu cu re rubea opposi- tum parti strabositatis: aut suspendat aliquid rubez apud tempus oppositu aut aure: et totum illud fiat ita

vt eius aspectus ipm psequat et videt illud cu paruo labore. Q^{ui}q^{ue} eni p^afert ille labor in equādo oculū: et emissio sanguis est ex eis que faciūt aspectu rectū.

C^a hic ponit curā strabositatis natue. Scdo eius que fit in corpo- ribus iam cōpletis. ibi. (Illi aut.) p^amo in duas. p^amo facit q^d dictū est. Scdo ponit quēdā cau. ibi. (Et emissio.) C^a diceret aliq^{ui} circa primā partē que est cu huius strabositatis que accidit infan- ti. p^a dōm q^d est mala figuratio vt formatio musculoz oculi: et per- p^ans in orbita: et q^d corpora infantū cu sint humida sunt bene for- mabilia et figurabilia: ideo spes est q^d fiat cura in hac etate si for- mario no sit vehemēter mala. C^a Scdo p^asiderandū q^d equatio cu- re est eius debita situatio qua situata debite. f. cu aliq^{ui} eleuatione partis capitis ponat candela de nocte vel aliq^{ui} rubrum de die: et ponat in parte opposita parti ad quā torquetur oculus: et fiat talis q^d aspect^{us} pueri cu oculo toto sequat. i. inspicat vel videat illud. pueri eni ad hmoi lucida vt candela vel lucerna vel aliq^{ui} rubrum intuent: et hoc q^d aia nali- ter diligit lucē: vt Aui. sexto de nali- bus parti. 4. penul. ca. f. cap. 5. C^a Circa scda partē p^asiderandū q^d du- plex ista ibi reperit. Vna dicit. emissio sanguinis est ex eis que fa- ciunt aspectu rubu: q^d debentib^{us} habere fluxu sanguinis narum p^aapparēt quādoq^{ue} hmoi imaginationes: vt inuit Hippo. tertio p^anothicoz ter. com. 35. et talis ista no pertinet multu ad hoc capi- tulu. Alia ista dicit. emissio sanguinis est ex eis que faciūt aspectu rectu. i. rectificant aspectu qui pus erat strabosus: et hoc esset q^d strabositas fieret ppter repletionē materiū euacuabiliū per fluxu sanguinis. et ideo Rasis 2° p^amen. cap. de strabositate dicit. Lura eminentie est curare corpus cum sloborhomia.

C^a Illi aut q^d accidit illud postq^{ue} magni sunt et senes et est causa eius mollificatio aut spasmus humidus o^{culus} vt vtant mūdificatione cerebri cu euacuanti- bus que diximus cu hieris magnis et similib^{us} eis et subtilitatis ne regimini et administratione balnei et resolutione. Et de medicinis q^{ue} de iuuantib^{us} in strabositate est vt fiat eis caputpurgium cu succo folioz oliue.

C^a hic ponit curā strabositatis in corporib^{us} iam cōpletis. Et p^amo ponit curā eius que est ab humiditate. Scdo ei^{us} que est a siccita- te. ibi. (Si fuerit.) C^a Considerandū circa p^ama partē q^d per ma- gnos et senes no intelligunt eos solos qui sunt in etate senectutis: sed quoscūq^{ue} post etate pueritie q^d no a natuitate: sed ex tēpore accidit strabositas ex humiditate spasmante vel relaxate: et quos possumus medicinis euacuare. C^a Scdo p^asiderandū q^d Aui. ponit curā in sūma huius passionis. Lura eni eius est cura spasmū et paralyse: et ideo op^{us} q^d tu reuertaris ad secūda sen huius tertū. In sūma tamē curā Aui. ponit per medicinas euacuatiuas de hieris magnis sicut hieralogodon et similib^{us}: et pillulis vt pillulis cochyis pcedente tamē materie digestionē vt docuit in canonib^{us} vniuersalibus sen pma huius tertū. Scdo ponit curam per re- ctificationē regimini: q^d regimen subtiliet: et hoc ad cōsumptio- nem humiditatu. Subtiliationē autē op^{us} te diuēficare fin cor- porum diuēficatē et alia que indicant: et ideo in quibūsdā op^{us} au- ferre vnu et carnes forsan et quibūsdā cōcedere eas. Tercio po- nit curā per balneu in quo est intētio resolutio materiū: et ideo debet fieri post euacuationes et no debet fieri balneatio in aqua: sed potius in aere et sit aqua decoctionis rerū calidarū resolutio- ni et ericatu et poterit in ea moxari: et ideo debet exponi balnei: scz naturaliter calidi vt sulphurei. et hoc inuit Aui. cu dicit. Ad- ministratione balnei et resolutione et balnei resolutiu: vel etiā re- solutione. f. per fricationes. Quarto ponit curā per caputpur- gium in quo est virtus ericativa. f. cum succo folioz oliue.

C^a Si fuerit eius euentus a spasmu ex siccitate: tunc oportebit vt embrocis humectatiuis. Et quando no affuerit febris sumat in potu lac asininu cu oleis val- de humectatiuis et penitus op^{us} vt humectet eoz regi- men. Et op^{us} vt dillet in oculum sanguis turturis vt fiat emplastru ex albumine oui et oleo ro. et paucio vi- no et liget fiat illud dieb^{us} pluribus.

C^a hic ponit curā eius que est a siccitate. Cōsiderandū q^d hmoi em- brocas facim^{us} ad caput et p^ares faciei et oculo: et sunt ex decoctōe semis malue semis lini semis cydonioz et seminis altee: etiam ex decoctione capiti et pedum aguo: et similitū fin q^d videt medico. C^a Scdo p^asiderandū q^d lac asininu est potēs in humectando. vnde

Gentilis

et hinc pcedit. vt. 7. thes. ca. 6. Das aut lac nisi sit sebris. s. putrida: qz timef de corruptione eius. vt in comē. afoi. 5. pti. Lac dare ca- put volentibz. C. Qd aut dicit cu oleis zc. pōt dupl. itelligi. pzo qz misceant lac z olea humectantia sicut est oleū violatū. Alio mō qz vtriusqz sit per se appropinatio: lactis qdē in potu: sed oleū in vngēdo partes frontis z ēr pēdendo cū eo sua cibaria sūt videt. sū- ma enī curationis est humectatio: vnde penit opz zc. C. Sed ou- bitat quā vtilitate bz sanguis turturis in strabositate pueniēte a siccitate: imo videt nocere calefaciēdo z resoluēdo. / Dōm qz for- san istud remediū ēz referri ad strabositate pueniēte ex repletio- ne z nō ad cā que puenit a siccitate: z iō expōnif sic. Et opz in strabositate repletionalit vt distillet zc. z hoc videt ēē de mēte. Rasis z pti. ca. 3. vbi facta sctōmia que puenit in strabositate de reple- tione docet instillare sanguine istū. vnde dicit. cura spasmi oculo- rum est in pncipio sctōmia: deinde instillet oculis sanguis turturis vel colūbi. Vel possumus dicere qz sanguis turturis solus appro- ximatus nō pferit: sed faciēdo subequi albumē oui z oleū ro. con- fert: z hoc qz dilatat poros z pparat viam vt oleus ro. z albumen possit pfundari. z ppter hāc intētiōē etiā ponit cū illis parū vi- ni. Quis vinū hū se noceret cū sit ericatuū.

C De exitu oculi.

Cap. 30^m.

Item accidit egressio aut propter vehe- mentiam inflationis oculi. ppter grauitatez z repletionē suā: aut ppter vehemētiā coar- tationis ei⁹ ad exteriora aut ppter vehemē- tem mollificationē suspensionis sue z lacertoz seruā- tium suspensionem eius predictam.

C Superius Aui. determinauit de strabositate que est vnus morbz in situ: hic determinat de exitu oculi que ēr pōt dici morbz in situ: z tria facit. pmo ponit cās. Scdō signa. ibi. Cū est ex mā pluri- ma. Tercio curā. ibi. Egressioni vō leui. / pma in duas. pzo pmitit tres cās egressionis oculi. Scdō declarat eas. ibi. Cū illa qdē que accidit. C. In pma parte ponit tres cās. Et pma est ve- hemēs iflatio oculi pp quā iflationē nō ptiēt in orbita. Scdō cā est vehemēs coartatio. Tercia est mollificatio pāniculorū suspen- dentiū eū z lacertoz z nerui obici qui debite suspēdunt eū: vt pti cū est in ca. de anathomia supra. C. Sed diceret aliq ad qd Aui. multiplicat ista verba vehemētiā iflationis pp grauitatē z reple- tiōē. / Dōm qz mā replens oculus z inflans eū qnqz est vctōsa: z tūc solū dī repletia z non grauitas z facit exire oculū inflando z forsan spellendo qnqz. aliqñ aut talis mā est humoralis grauis: et tunc inflando z grauitando facit exire oculum extra.

C Et illa qdē que accidit ppter vehemētiā inflationis oculi z repletionē ei⁹: aut est a mā plurima in ipso ocu- lo iflatina aut humorosa humida: z qnqz est repletio ppria in ipso: z qnqz est cū cōitate cerebri z corporis sicut qd accidit apud retentionē mēstruoz.

C Hic declarat has cās z bz partes tres sicut tres sunt pmissē cāe quas declarat. z. ibi. Cū illa qdē que est. z. ibi. Facta aut. C. In pma parte ponit diuisionē māterā replētū pmo in se: qz vel est vctōsa iflatina vel est humorosa humida. i. humoralis fluida gcūqz humo: sit. Scdō ex parte loci: qz vel est ppria oculo vel per cōita- tem. C. Cōsiderādū qz Quis retentiones multa p cūonū possint esse cā exitus oculi per viā repletionis cōitate oculo: Aui. tñ mag ex- pressit de retentione mēstruoz: z hoc qz matris videt multā cō- municare oculis: vnde quedā mēstruata mulieres inficiunt spe- culū: vt Aristo. in libello de somno z vigilia. z iō etiā oculus signifi- cat super matricē apud Hippocratē z Aui. infra fen. 21. de signis sterilitatis. Matris enī z mamille etiā oculis cōicāt vt in comē. afoi. comē. 5. 4. 5. parti. Quēcūqz corrupture zc.

C Et illa quidem que est ppter vehementem coarta- tionem eius ad exteriora nō est nisi apud pfocatio- nem z sicut fit cum soda est vehemens z sicut fit apud tonitruū z clamorē z mulieribus post partum vehe- mentem z tenasmon: z quādoqz est cum hoc ex mate- ria declinante ad oculum etiā cum nō est munde par- tus: z quādoqz est ex corruptiōe cōmitionis fer⁹ aut morte eius aut putrefactione eius.

C Hic declarat scdām cām. Cōsiderādū qz tūc oculus erit propter coartationē qñ aliqd ab intra coartat. i. stringit se versus partes oculi z pemit oculū extra: est igit ibi pstrictio qua oculus pmit z

Super tertio

pōt dici ibi dilatatio. i. distractio partiū cerebri. Hoc aut fit in pfo- catione siue ab intra siue ab extra. Cōstricta enī gula duo ptingit. Vnū est cōpressio sanguinis z vaporz versus cerebrum. Scdām est vehemēs conatus ad habendū aerē z emittēdū ex qbus repleto z inflato cerebro pmit oculus extra. Ex quo apparet quō fortis cla- mor z fortis expressio sicut fit in thesasmone z vomitu que ambo sunt post partū in partu difficili sunt cā exit⁹ oculorū: qz in eis cō- tingit caput repleri z in suis pāniculis tendi. Alper etiā quō soda hoc facit: qz attrahit mās ad caput: z qz facit clamare. C. Cōside- randū scdō qz Quis qnqz iste cāe faciāt exitū oculi per viā coarta- tionis: qnqz tamē ptingit cū eis exitus per viā repletionis z infla- tionis oculi: z hoc qz mās morte ad caput currunt ad oculos sicut accidit cū partus nō est mūdus. i. nō mūdificat mulier bene in par- tu vnde mās ille recepte mouent qnqz ad caput sicut accidit etiā ex corruptione cōmitionis fetus. i. ex corruptione eoz qd⁹ fetus misceat vt sunt pāniculi z mās retēte in matrice: ex quoz corru- ptione vaporē z male materie caput ascendunt: sicut etiā acci- dit in morte fetus in matrice vel ex putrefactione fetus: ex quib⁹ pōt ptingere qz cerebri inficitur z tandem oculi.

C Facta aut ppter mollificationē lacerti: quoniam lacertus cōtinens neruū concanū cum mollificat nō susti- net oculum: sed declinat ad exteriora: z egressio qnqz est ex mollificatione lacerti tñ z non destruit vīsus: z qnqz est cū actione eius z destruit vīsus: z quandoqz egrediunt ambo oculi in eis que sunt sicut pfocatio- nes z apostemata velaminuz cerebri in peripleumo- nia z est causa in illo coartatio: z qnqz est causa in illo repletio etiā: z multotiens fit illud cum sanguineitate impediēte z faciente apostema in cornea.

C Hic declarat terciā cām. Et p facit b. Scdō ponit signum distin- guē iter qdā ex his causis. ibi. C. Tercio ponit qdādam egreditur ad quas sequit exit⁹ dat cām z diuersitatē quādā in vna illarū cām. ibi. C. qnqz egrediunt. / pma pō est nota. C. Cōsiderādū qz Aui. dicit lacertū in singulari: qz forsan credidit qz sic vnus z nō tres: cū tamē de b fuerit discordia: vt supra libro pmo ca. de anathomia lacertoz oculi. ca. 8. z b. in lib. de vtilitate par- ticularū. io. eodē ca. C. Circa scdām partē pōsiderādū qz per attra- ctionē seu attritionē ei⁹. s. nerui obici: nos possumus duo itelligē. pmo per attritionē. i. rupturā factā a cā extrinseca: z tūc pma est vīsum. Et est fmo b. in lib. io. ca. 8. de musculis oculorū. vnde di- cit. Si in percussione fortis pingerit pminētē fieri oculū si adhuc videt musculus ipse solus. s. est lesus. Si vō nequaqz videt neru⁹ obticus rupt⁹ est. Scdō per attritionē possumus itelligere vehe- mentē relaxationē z mollificationem nerui obici vt partes ipse sup seipias cadāt: z tūc etiā fieret vīsus pūatio: z bec est consona expositio mēti Rasis z pti. ca. 3. de eminētia oculi. vbi dicit. Si multū mollificabit musculus inducet defectū vīsus: qz neruus dī stendat z relaxabit multa distēsiōne. C. Circa terciā partē pōside- randū qz Aui. ponit duplicē cām ppter quā pfocatio z āpata ce- rebri z āpata pulmonis faciūt pminere vel exire oculos. Vna cā est per viā coartationis. fit aut coartatio in istis passionibus per viā malignationis anbelitus: vnde infirmi conant z premunt se vel per viā mor⁹ māez ad cerebri: vnde pāniculi ad latera distra- bunt z premunt oculos coartādo. Scdā cā est per viam repletio- nis. s. pprie oculo. vnde oculus inflatur. Vel posset dici repletio- nis. s. cerebri. Et subdit qz multotiens fit illud. i. repletio oculi vel repletio cerebri. Vel illud. i. exitus oculi: cūz sanguineitate. i. cum abundantia sanguinis ipediēte. s. vīsum z faciente apostema in cornea sup. vel ēr in pūntia: videmus. n. qnqz totū oculū coope- riri sanguine cū extra pminet: imo qnqz tot⁹ āpaf z corrupit.

C De signis.

Cap. 31^m.

Engz est ex mā plurima aggregata in pupil- la: tūc illic est cū egressionē magnitudo.

C Hic ponit signa z bz partes tres. pzo ponit signa exit⁹ pp vehemētiā iflationis. Scdō per coartationē. ibi. C. Cum est. Tercio per mollificationē. ibi. Cū illa aut. C. Dicit p qz cum egressio oculi est ex mā plurima aggregata in pupilla. i. in oculo: tunc apparet oculi magnificatio: z ideo cū egressionē zc.

C Et equū est ex coartatione quādoqz est illic magni- tudo si adiunat eam materia: z qnqz nō est magnitu- do: z in ambabus dispositionibus sentitur extēsiō ex- pulsa retro a posterioribus z cognoscitur eius causa.

z nabac

In hac scda pte dicit qd oculi exiit pp coartatione aliaq oculi maiora et aliaq no. na sicut supra appuit aliq cu causis coartationis pcurrit motus materiez ad oculi sicut cum no est mudus prius: et aliaq no pcurrit et aliaq est cu tali exitu magnitudo si adiuuat ea. coartatione vel cam coartationis ma. f. vii. oculus inflat et igroratur: aliaq aut est exitus sine magnificatione oculi quando no pcurrit materia. Et in ambabus dispoib. f. siue exitus a coartatione sit cu ma siue sit ma eute ad oculi: tñ sentit extensio a posterioribus expulsa extra: qd pemit versus extra. Et cognoscit ea ei scilz coartationis qd nota est: siue sit suffocatio siue dolor: siue clamor: siue partus laboriosus, oia enim hec sunt nota.

Cum illa aut que est ppter mollificatione lacerti no magnificat pupilla neq sentitur tensio vebemens ab interioribus et est pupilla cum hoc estuans.

Circa hac tertia pte pñdera. q. Alia signa ponit exitus oculi a mollificatione. pñmu qd oculus no appet maior: et hoc est qd videt. no magnificat pupilla. i. oculus. et ca est qd no ipse oculus ma magnificare sed simplr sit lacertoz vel nerui relaxatio: et io possit ex pñmi no magnificat. i. no dilatata pupilla: qd pupilla illius oculi no appet latio: qd pupilla alterius oculi: qd no itrauit materia que faceret crescere albuginē vii pupilla dilataret. Considerandū hic qd possit cadere error: qd oculus exiit extra qd qd ca exeat appet maior altero nāt sitatio: et h qd est manifestū vii. et de hac magnitudine no est fermo s. de magnitudine qd fieret p extensioe tunicae ppter repletionē materiez. Considerandū est qd no sentit extensio. et ca est qd no est ibi ca coartat. Considerandū dicitur aliquis quare hui. dixit vebemens. cu ibi nulla sit extensio sed mollificatio. Considerandū qd fuit modus loquendi. Vel aliter qd forsan in exitu sentit aliqua parua extensio ab extra: qd oculus quasi pderat et aliquant tra bit ad extra: sed talis no est extensio vebemens ab intra sicut fit in exitu a coartatione. Tertium est qd pupilla. i. oculus est estuans. Sed tu dices quare pupilla estuans. Rñder dyms qd hoc est qd ma est calida: sed hoc solutio est vili. cu no pñgat mollificatione a ma calida nisi forsan p accidere. Aliter et rñder corrigēdo istam qd dicitur neq est pupilla cu hoc estuans. Aliter igitur videndum qd per estuationē oculi intelligimus quandam mobilitatē vel instabilitatem: qd no pōt sustēari ppter mollificationē: vii qd vult figere intuitu ad vñm locū no pōt firmare sed vacillat oculus: et hoc est qd dicit. Est pupilla estuans et est sile sicut accidit hñibus mollificationē neruoz manu parua que non phibet motū. Nam qd vult fixe tenere aliqd in manu tñ manus tremit et vacillat.

De cura.

Cap. 32. m.

Egressionis vero leui sufficit vitta repellens ad interiora et somnus sibi resupinatione et ericare cibū et paruitas motus et assiduatio clauisionis. Et si medicinarum indigeat adiutorio adhibeatur colyrium de sumach.

Hic ponit curā leuis egressionis. Sedo fortis. ibi. (Que vo fortis est.) Considerandū circa pñm partē qd egressio est leuis duplr. pñmo qd pñm pñm extra oculus. Sedo qd ca egressionis ē parua: et io cu leui curat. f. cu ligatura vitre siue fascie repellētis et cu sitatio debita ne oculus extra labat: sicut est resupinatio et cum cibi minoratione vt pñmat ma siua pauca sit ibi. et hoc est qd dicit ericare cerebrū. Alia ista dicit. ericare cibū. i. dare cibaria sicra et no lubrica vt dare assaturas et res frigas cauēdo cibaria humida sicut pisces et poima. paruitas motus qd mor excutit oculū pñm nētē. Assiduatio zc. Considerandū scdo qd hui. pñdit qd si egres medicis sufficiat tibi medicie locales stiptice sic colyriū de sumach. i. qd fit de aqua sumach. qd declarātū ē supra. c. de cura obthalmie Istud aut colyriū virtute stiptica repñnit oculū intus et constringit eum in loco suo. Et si qua sit materia pauca ericari poterit p sui virtutem ericatiuam. Si. n. ēēt materia multa iā no ēēt egressio leuis sed fortis: et io dixit. qd si medicina zc.

Que vo fortis est ex ea tunc si illic est materia indiget mūdificatione eius a corpore et capite cu eo quod scis ex solutiuis et floborbonia et vñtosis super ambo timpora et colyriū acutis: et penitus quidem solutio vñtris est ex rebus magis iuuantibus spēs eius: et silr positio vñtosis sup collum: et opz vt assiduet vaporatio in principio cu lana infusa in aceto et embrocef facies cu frigida aqua: et proprie in qua decocta sunt stiptica sicut cortices granatoz et senticea et sicut papa-

uer et endiuia et virga pastoris.

Hic ponit curā egressionis fortis sibi diuersitate cap supra postea. Et ponit curā eius que fit ex iflatione siue repletionē oculi pñm dñaz iter egressionē oculi repletionale et ea que est absq ma. Sedo ponit curā egressionis que fit a mollificatione. ibi. (Et si fuerit.) Tertio eius qd fit a coartatione. ibi. (Illa vo.) Quarto ponit qd da medicinas. ibi. (Si est.) pñm in duas. pñmo ponit pñm egressionis curā. Sedo ponit oñm pñm. ibi. (Et si.) Considerandū circa pñm partē qd hui. resumpt breuiter istā curā: qd vult qd tu ordinatim itelligas ea ex ca. gñali de cura obthalmie: tñ itēio in cura huius egressionis est qnq res. Una est rectificatio vite patētis: et hoc dat itelligi ex isto ca. et ex hoc qd statiz dixit supra. et ericare cibū. Scda ē euacuatio materiez a corpore et capite: et diuersio ei ab oculo: et h fit cu eo qd scis ex solutiuis et flobia et vñtosis sup timpora. qñ aut cōpetat solutiū et pharmacū qñ flobia et cui vñtose et qñ vñtose oia supius dicta sunt. Tertia itēio est repulsiō materiez ab oculo: et hoc fit in pñm cursu: et hoc fit cu rebus re percussiuis vt embrocatioe faciei cu aqua frigida et silr. Quarto itēio est resolutio vel ericatio materiez repletiū oculi: et hoc fit colyriis acutis: qd resolutiuis et ericantiis dictis ibidē. Quintā itēio est stipticatio siue repressio oculi itus qd fit medicinis stictiuis: sicut aqua in qua decocta sunt stiptica: vt cortices granatoz et senticea. i. spine albe siue idice. in quacūq enim earū est ericatiua virtus. Et iste medicie locales vltimo posite sunt vñles in triplici itēioe vel in duplici. nā quedā ex eis ericāt et pñm māt materias oculi: et phibent receptionē materiez siue repercutiūt et pñm itingūt oculū intus phibēdo eritū: et hoc facit lana infusa. f. in aqua et aceto vel sale frido. i. misto cu rebus frigidis vel eliquatio in aqua frida et reliqua sunt nota. Considerandū tñ qd medicus dñ pñdere qualitatē materiez repletiū oculi: et sibi diuersificare medicinas in calido frido. Considerandū ē qd nec repulsiuis nec resolutiuis nec ēt repressiuis oculi debemus vñ nisi post eūones materiez factas et diuersiones cap. Et ideo hui. dixit qd solutio vñtris est ex rebus zc. euacuat materias: ideo Rasis secūdo pñntis ca. z. dicit. flurū vñtris valet emittentē. Et qd. A. preceperat ventosas super timpora ideo vult multum comendare eas que ponuntur in collo et debent precedere ille illas.

Et si non fuerit a repletionē confert hoc regimen in omni hora. Et si fuerit illic repletio oportebit vt resolutatur in principio materia cu rebus cognitis.

Ponit differentiam inter curam egressionis oculi repletionale: et ea que est absq materia. Cūbi pñderandū qd per hoc regimen no debemus itelligere regimen omne qd iam dixit sed illud quod dixit statim cum precepit qd embroceat facies cum aqua frigida proprie in qua decocta sunt stiptica. in omni enim exitu non preueniente repletionē competit semper illud quod oculus intus reprimat et constringat. hoc aut faciunt stiptica.

Dubium. Dubitat qd Auicē. dicit qd si ibi est repletio in pñm dñm resolui. Sed pñm huius iam est dictus: cu in pñm debemus repercutere: vt sumit ex cap. de cura obthalmie. Sedm qd per pñm intelligimus principū cure post cessationem a repletionē. Vel dñm qd resolutio sumit hic pro euacuatione materiez: vt velut Auicē. dicit qd si exitus oculi est absq repletionē: tu potes incipere in omni hora et prosequi curā cu stipticis medicinis. s. si exitus oculi est repletio: nalis: pñmum qd te oportet facere vt resoluat. i. euētus materie euacuetur cu rebus cognitis: qd cu pharmaia vel flobia et vñtosis: vt iā dictū est. Nec est mirandum de hac expositione. hui. eni sumit qñq resolutioēz pro cessatione iproprie pro cessatione siue corruptione: vt apparet. i. cañ. sen. z. ca. de signis complexionum in tertio genere: z. cañ. 4. ca. medicina stupefactiua.

Et si fuerit a mollificatione: tunc oportebit vt admistres bieras magnas et gargarismata et odozamenta et suffumigationes cognitās et post illa administra stiptica fortitudinem faciētia.

Ponit curā exitus pueniētis a mollificatione. Considerandū qd hec cura puerit ad quatuor. pñmo ad euacuationē materie et diuersionē: et qd euacuare a neruo obrico et mulculis est difficile: io docet euacuationē fieri cu hieria magna: sicut est biera logodiō: et similes bieres: itelligēdo semp si natura est fortis. Conuertitur ēt scdo hec cura ad particulare: eūonem que fit post vñm: et hoc fit gargarismate. f. facto cu orymelle vel biera si tolerat: et cu his que itelligimus ex pñma sen. ca. de canonibus vñbus cure egritudi nū capitis. Et attēde qd hui. cauet: qd non pñcipit caputpurgia nec sternutatoria dubitans de agitatione obicoz. Conuertitur tertio hec cura ad exiccationē et resolutionem materie cu odozamē-

z f

Gentilis

etis et suffumigis cognitis: qz factis ex thure vel ambra vel xylaloe et similibus. ¶ Quarto conuertit hec cura ad fortificantia oculorum in situ phibendo laxitatem ut sunt stiptica: et qz stiptica retineret in loco materiam: ideo non debent approximari nisi factis euacuationibus: et ideo Aui. dicit et post illa.

Illa vo que est apud partum si est a paucitate curfus sanguinis parientium aut corruptione fetus pro uoca menstrua et extrahere fetum. Et si est a coartatione tunc tunc adhibe stiptica.

Ponit curā eritis oculi pueniētis a coartatione: et qz qñqz cū hoc est mā declinās ad oculū: ut cū nō est mūdus paratus et qñqz autē est a sola coartatione: ut supra posuit. A ideo duo facit. p̄rio ponit curā coartatio. ibi (Et si est). Cōsiderādū circa p̄mā p̄tē qz Aui. verit itētiōne suā ad remotionē cāe remote q̄ est corruptio fetus: vel reitio mēstruoz: tñ cā p̄dicta que ēēt mā iā stans in p̄tibus oculi opz qz remoueat cū alijs auxilijs adiūctis p̄dicit: et qz hec sunt plures intellecta ex ea. de obthalia. iō Aui. tacuit hic. Cōsiderādū circa scōdā p̄tē qz p̄stiptica itelligim⁹ nō solum medicas s; modos ligature repellētes oculū itus sicut facim⁹ p̄uidēdo i forti vomitu: ut ponit Aui. i. cañ. sen. 4. et Rasis quarto trac. Almanforis.

Et ex medicinis qdē p̄ferētib⁹ in egressiōe et emine tia est ut fiat emplastrū ex farina fabaz cū rosio et thure et albumine oui et et nuclei dactyloz et aduulsi cū spica sunt boni eminentie et egressioni.

Hic ponit duas medicas cōpositas. p̄tia ē quā ponit Ra. z. p̄tinetis. c. 3. aucto. Dia. et est ericaciua et pueniēter stiptica p̄ rosas thur et farina fabaz: s; albumē oui p̄lutinat et cōp̄cat has medicas: sp̄alter tñ faba v̄ p̄ferre in materieb⁹ oculoz ericaciō eas: vel attrahēdo sui virtute: ut Aui. sentit. 9. de p̄blematis. 6. p̄blemate. Scōda medicā ēt ponit ibi: et ē satis ericaciua et resolutiua: et d; itelligi qz ossa dactyloz p̄ se adurant nō qz adurant cū spica: sed post qz sunt illa ossa adusta: tūc misceant cū spica. vñ Rasis. 2. p̄t. dicit ossa dactyloz adusta: et spica valēt et adustio enī acq̄rit ossibus virtutē maḡ ericaciua et faciliē triturationē qbus nō iā diger spica. Iste autem medicē debēt applicari post eūones factas ut notū est. C; tu dices iā qz differēt emine tia et egressio. ¶ Dd; qz forsan idē sunt. ¶ Uel dōm qz emine tia est cū icipit egressio: sed qñ est iā facta egressio manifesta: tunc p̄prie dicit egressio.

De pfunditate oculi et eius paruitate. Cap. 33.

Lud fit in febribus et proprie in vigilatiuis et successione euacuationum et in somnietatis et angustie et tristitie.

Hic determinat Aui. de alio morbo oculi qz dicit p̄funditas siue pfundatio qz ēt p̄tē dicit morbus in situ. Et p̄mo ponit cās. Scōda signa. ibi (Et in illa). Tertia quozūdā dicitur. ibi (Quidā autē). Curā autē nō ponit: qz itelligit eā ex ea. de cura extenuationis et de cura etbice. 4. libro. C; circa rubricā p̄siderādū qz duplex ista repitur. Una qz dicit de pfundatione oculi et eius paruitate: et p̄z. Alia qz dicit de pfundatione oculi et eius pfunditate: et tūc p̄tē exponit. et p̄o. i. Uel forsan Aui. p̄siderauit duplicē pfunditatē. Una que est p̄cauatio p̄ p̄sumptionē humiditātū et pinguedinū circa oculū: et quātū ad hoc dicit pfundatione. Alia qz est de p̄fessione vel ipulso vel retractione rotus oculi intus: et quātū ad hoc dicit pfunditate. Cōsiderādū scōdo qz oēs cāe ericaciōes corpus et p̄prie p̄tes su periores faciūt pfundationē et p̄cauationē oculoz ericaciō autē corpus cāe sensibiler euacuātes ut fluxus v̄teris et similes eūones: et quātū ad hoc dicit successione eūonū. Et cāe isensibiler resoluunt: et istud faciūt febres et p̄prie vigilatiue: nā vigilie resoluunt ut iz. the. c. i. Istud et facit somnietas qz est mala dispoitio somnū et vigilii: ut Aui. i. lib. sen. z. ca. de his qz pueniūt ex somno et vigilii. et hāc dispoitio videmus in qbusdā qz vident frenetici et loquūt et mouēt et nō aperiūt oculos: sicut ēt accidit qbusdā ebriosis qz declināt ad somnū: et lesi in capite nō possunt dormire. hec exēpla ponunt a Bal. in libello de comate. Cōsiderādū tertio qz angustia dupl̄r accipit. Uno mō p̄o dispoitio corporis in qua istiusmō nō p̄t in ali quo situ q̄scere: s; ledit in oibus figuris in qbus decubir: ut sumit a Bal. in cōmēto. 19. p̄mi. p̄noticoz. et isto mō nō sumit ab Aui. hic. s; p̄p̄ter sumi. Alio mō sumit angustia p̄o quodam mō tristitie: ut quasi sit tristitia vehemēs: s; quidā ponit aliā osiam. Nā dicit qz angustia est passio aie ex p̄sistētia alicui⁹ mali horridi: et dolore de morte amici. S; tristitia est passio aie ex defectu alicui⁹ boni qd querit: ut cū qro lucrū: et nō credo subseq. Isaac vo. z. lib. de febri-

Super tertio

bus et Gilbertus p̄ libro dicit qz angustia p̄tinet ad virtutē sp̄alē cordis: s; tristitia ad aiale in cerebro. Rasis vo. 17. p̄t. c. 1. dicit qz tristitia est qñ qz cogitat cū dolore de re amissa. Quicqd tñ sit angustia sumit hic p̄ aie p̄ssidē in qz calidū mouet ad itra paulatim: s; in tristitia. Ad hoc autē sequit p̄sumptio corporis: ut sumit ab Aui. i. lib. fen. z. p̄legato ca. cū multis enim icōmodis que ad tristitiaz p̄sequunt accidit phibitio sp̄sistēis nutrimenti in mēbra: ut p̄tē sumi ab Aui. ista de viribus cordialibus ca. 6. et ideo in tristitia et angustia sequit ericatio oculoz: ut ēt ponit Bal. z. de crisi vlti. cap.

Et in illa quidem que vigilatiua est oculis somniferus gravis difficilis motus in palpebris et nō in pupilla: et in angustia est queta pupilla.

Hic ponit signa et solū ponit signa pfunditatis et vigilis et ex tristitia: qz signa reliquarum causarū ut euacuationū sunt nota.

Dubitat p̄p qd in supflua vigilia palpebre sunt difficilioris mot⁹ qz pupilla. i. qz corp⁹ oculi. vñ. B. z. de crisi pal. ca. s; trālationē gre cā loquēs de supflue vigilatiuis dicit. vñ. n. extollunt palpebras. ¶ Rādet Dynus qz cā est duplex. p̄tia qz oculos nāliter est mobilior qz sit palpebra. Scōda cā est qz nā magis custodi oculū qz palpebra. Tertia cā p̄similis istis posset dari. nā musculi mouētes oculos sunt p̄pingiores p̄ motori. i. cerebro fin medicos vel cordis fin philosophos qz sint musculi mouētes palpebras. fugiētē igit calor ad itus p̄p resoluēt multā factaz in vigiliis plus et pius fugit a palpebris qz ab oculis: et iō iō palpebre qz oculi declinēt ad quietē et grauitatē mor⁹ plus appet hoc in palpebris. Quarta cā posset dari: qz musculi mouētes oculū nō sunt ita apti ericari sicut musculi palpebrarū: qz sunt situati in loco magis humectato: et iō resolutio vigiliaz plus deicit virtutē musculoz palpebre qz oculi. Quia cā posset dari: qz oculus est mēbū sphericū. corpus autē sphericū cū solidū mouet totū quibet sui p̄ticia mota: et iō p̄o moto obit co pupilla appet moueri: s; palpebra ē mēbū latum dilatabile et corrugabile: et iō p̄o moto facto i ea nō sic tota appet moueri. In hoīe igit fatigato ex vigiliaz parū mor⁹ facit in obitico vel musculis fac appere moueri pupillā et totū oculū: s; parū mor⁹ facit palpebra nō facit appere totā palpebra moueri. C; sine dubio oēs iste cās iō in se sint satis euidentēs nō tñ sunt ad. p̄p̄titi nec ad mētē. A. qz ex eisdē causis posset p̄bati qz i angustia et tristitia palpebra ē difficilis motus et nō pupilla: et p̄p̄ie posset hoc p̄bati ex duab⁹ causis qz Dynus ponit: et tñ Aui. dicit in angustia ē gēta pupilla. ¶ Et iō alia p̄tē dari cā. p̄p̄ter quā scēdū qz in vigilia supflua p̄p̄ie p̄dicta imaginatiō inq̄stiuē fit mult⁹ mor⁹ i spiritib⁹ v̄triciul aīrioris cui statū rādet agitatio spiritū cū neruo obitico illi imediate p̄uero: nō sic āt in musculis palpebre: et iō oculus apparet mobilior palpebra: et tuat in B; qz ad quālibet imaginatiōis motū iā itantē ad īspiciēdū opz oculū aliaquā moueri: nō tñ est necē p̄o quālibet noua īspiciēdo moueri palpebra: quierat igit p̄tē palpebra fatigata oculo moro: sed in tristitia et angustia sp̄s non redāt ad dilatādū et mouēdū sed potius ad suffocandū et p̄stringendū: et sic ad quietendū: et iō tam palpebra qz pupilla quiescet.

Quidam autē dixerunt qz accidit quibusdam hominibus diuersitas duorum laterum faciei in frigore vehementi et calore vehementi. Accidit ergo oculo qui est in parte frigida p̄fundatio et paruitas.

Hic ponit dictū quozūdā. Dubitat v̄truz oculus p̄tis frīde faciei sit pfundus. ¶ Uñ qz pfundatio sit a causis ericaciū et resolutiū: ut dēi ē: s; frīg⁹ nō resoluīt imo caloz: igit oculus p̄tis cale faciei erit pfundus: et nō p̄tis frīde. Ampli⁹ tūc sp̄ oculus sinist̄r est pfundior dextro: cui⁹ Aui. appet ēt de mētē Aui. p̄ble. 31. p̄ble. 13. vbi vult qz sensus dextri a sinist̄ro nō differūt: et tñ differēt si oculus sinist̄r ēt p̄uioz et pfundior dextro. p̄tia p̄bat: qz sinist̄ra p̄s et p̄p̄ie in hoīe est frīdior dextra: ut Aui. 3. de p̄tib⁹ aiale ca. 9. aīr ca. 4. ¶ In Aui sunt isti quos. A. allegat et fuit Rasis lib. 19. p̄t. 4. c. in fine vbi scribit fili⁹ Dufay hēbat medietatē corp⁹ calidā et reliquā medietatē frīdā ut nix: et pulsus lateris illi⁹ frīdū erat defect⁹ et alteri⁹ erat veloz: et oculus p̄tis in frīditate erat diminut⁹ et scē multū et. et hui⁹ dicit recordat. A. supra sen. z. ca. de p̄lysi. ¶ Dōm ad B. dupl̄r qz forsan dicta snia. A. nō placuit p̄p̄ rōnes p̄dictas. Uñ dōm qz diuersitas p̄tis faciei vel ē nālis p̄tēs in formatiōe fetus vel ē accētalio. Sigdē sit nālis tūc p̄s cala faciei ponit oculū magis et p̄minēt. S; p̄s frīda ponit cū frīdū et p̄uū v̄t inuit. Aui. c. hmo rō ē: qz calidū isomānis ē colatē et erit dē s; oēs dimēsiōne frīdi aut p̄curritis i actu isomānis ē abbreviare et p̄stringere. vñ dicit Bal. i. thegn. z. ter. cōmētū. 3. trac. de corde: qz latitudo est sita calitatis. Si āt talis diuersitas sit accētalio potē est qz mala cōp̄lo cala p̄sumēdo humidū faciat oculū siue p̄tis p̄cauati vel pfundus et paruum

Al. de v.
ricate.

Лаб.34^м.

Dubm p^m

Pub. 2

Дуб™ 3™

Dub^m 4^m

Dub^m 4^m

3

1

Dub¹⁰⁰ 5⁰⁰

22 5

Bentilis

est crystallin⁹ situat⁹ exteri⁹ regit p apto passio ad irradiatione
albugineu⁹ nō multū: s; egle sue irradiatiōe sue pauci. radij. n. refle
xi a crystallino ppinguo quāvis sint pauci si crystallinus ē paucus
sunt tñ fortes potētes irradiare albugineu⁹ quīs nō multe q̄ritat:
existēt tñ equalis sine paucē 2 forsan l3 nō ē oīno clarus de se: 2
iō dixit 7 situs ei⁹. s. crystallini ppingu⁹ ad exteriora: 2 albugine⁹ eq̄
lis quātitatis: 2 p. vel paucus. possit tñ exponi 2 paucē. i. l3 crystalli
lin⁹ sit paucē: dū tñ sit ad exteriora ppingu⁹ erit oculus viridis.

Dub⁹ 6^m Dubitat vtrū ppinguas sit⁹ crystallini versus exteri⁹ sit cā subal
bedis: 2 p pñs pfunditas cā nigredis. / Ut q⁹ nō: imo totū pñs 2
p mēte Jhesus baly tra. 3. 3. ca. vbi dicit. Si fuerit crystallini acui
tas ad exteri⁹ facit oculū nigrū: 2 si demergat facit oculū glaucus.
/ In dñi est Auer. 2 oēs auctores medicie. / Dñm q⁹ sit⁹ crystalli
ni ad extra facit oculū subalbū siue viridē. s; situs pfundus facit eū
nigrū. / Rō est: q⁹ oculus appet subalb⁹ cū albugine⁹ ē multū illumi
nat⁹ 2 clarificat⁹. S; qñ crystallin⁹ extra appropinquat tñc albugi
ne⁹ illuminat multū: nā crystallin⁹ illuminat eū p pñs coruscatio
nē vel splēdore s; illo picipat 2 illuminat eū p reflexionē forte ra
dij lumis exterioris corp⁹. n. reflectēs radiū lumiosus q̄to magis
appropinquat ei sup quo reflectit tanto mag⁹ illud illuminat: 2 hoc
q⁹ radi⁹ est ibi fortior p se: s; qñq⁹ p accūs i loco distāt radi⁹ mag⁹
vigorat q̄ in ppinguo loco corpi reflectit: 2 b apper in radius re
flectis a speculo pñs q⁹ fortificat in qdā distātia in q̄ pcurrit ad
pictū. Si s; crystallinus sit pfundus p cām oppositā facit appe
re oculū nigrū. / Ad Jhesus dñm q⁹ credo isam suā ē corruptā: vī
posset dici q⁹ p acuitatē itellexit paucā planitiē crystallini: vñ pau
cos reflectit radios directos sup albugineu⁹: s; sic apparet oculus
obscurus pp paucā albugineū irradiationē. sed p demerctionē in
telligit multā applanatiōē 2 latitudinē crystallini: vñ multam fa
cit reflexionē 2 oculus apparet glaucus pp albugineū irradiatōez:
2 ista cā reduceat multitudine 2 paucitatem crystallini 2 non
proprie ad sitū: in hoc concurrat modus situationis.

Dub⁹ 7^m Dubitat scdo vtrū multa quātitas crystallini faciat oculū glaucū
2 paucitas faciat oculū nigrū. / Ut q⁹ nō: p mēte Auer. 4. coll.
get ca. de signis cerebri in fine: vbi post q⁹ posuit snias Bal. q⁹ dixit
q⁹ multitudo glacialis inuadit ad faciē subalbedinē 2 paucitas ad
faciē nigrēdine: dixit hoc est dñi nre opioni. Itē vñ dñm mēti
Auer. p. cāicoz ca. de colorib⁹ oculi. vbi dicit. Si corp⁹ humiditat⁹
glacialis 2 albugineae fuerit puz 2 pūti ex pte quātitatis exteri⁹
equali pminuerit quaz lux seu splēdor fuerit in suba pura corru
ptas 2 cadēs efficiē ide color oculoz glaucus: 2 ex causis dñs co
tingit anthumoniales. i. niger. Ecce q⁹ Auer. in causis glaucedinis po
nit puitatē crystallini 2 in causis nigredis ponit dñm. i. multitudi
nē crystallini. Idē vñ de itione Bal. io. de vitilitate pti. 6. c. vbi di
cit. passio a medicis notata glaucosis siccitas ē 2 coagulatio imode
rata crystalli formis humoris. Ecce q⁹ cām glaucedis ponit puita
tē pstrictionē 2 pspūptionē crystallini q⁹ paucitas. / Hoc pbat rō
ne: q⁹ hūidū nō bñ irradiabile facit appere oculū nigrū. S; qñ cry
stallinus est multus nō ē bñ irradiabilis: sic apper in ruiis pfundis
scilz 5 multa aq⁹: q⁹ nō ita bñ irradiant sic s; eēt large 2 paucē aq⁹:
2 iō appert nigri tales ruii: s; crystallina multe quātitatis facit oculū
nigrū. Et hāc rōne vñ inuere Auer. 4. coll. 3. ca. / In dñi ē Auer.
hic 2 Bal. in thegni. 2. trac. cōmē. 63. 2. 64. 2 balya. i. theo. ii. cap.
/ Dñm ad hoc q⁹ multa q̄ritas crystallini facit oculū glaucus siue
subalbū: 2 paucitas facit oculū nigrū. / Hoc declarat duplr: sic duo
psequunt ad magnū crystallinū. / Pñio. n. psequit q⁹ sit mag⁹ rutilās
siue resplicēdō siue emicās ppio lumie si bz ppiū lumē siue resplicē
dētiā: 2 hoc facit oculū albū: 2 ad pūi crystallinū sequit q⁹ sit puz
rutilās: 2 hoc facit oculū nigrū. Dico at si bz ppiū lumē: q⁹ dubiū
est an oculus hēat aliq⁹ pnatūrale lumē nec pōt ingri ad pñs. Se
cundo psequit ad magnū crystallinū q⁹ sit magis irradiatōez p refle
xionē lumis exterioris. / Pñmū. n. a quo reflectit radi⁹ p oculū in
trās est humor crystallin⁹ cū tela aranea: vt infra declarabif. / Ma
gn⁹ aut existēs crystallin⁹ ē capax pluriuz radioz: 2 p pñs plus pōt
reflectere: 2 q⁹ ista irradiatio p reflexionē fit sup albugineu⁹: iō
albugineus ex magno crystallio maiore recipit irradiationē: 2 sic
oculus appet subalbus: 2 ex opposita cā ex pūo crystallino appet
niger. / C3 dubitat 3 p dā: q⁹ Bal. i. thegni. 2. tex. cōmē. 63. 2. 64.
illo ca. Ex his bō cām coloris glauci vel subalbi 2 nigri sumptā ex
pte quātitatis distinguit 3 cām sumptā ex pte resplicēdētiē siue ru
tilationis: 2 nos ponimus totā vñ cām: q⁹ ad quātitatē sequit re
splicēdētiā maior vel minor fm quātitatē maiore vel minore. / Dñs
q⁹ resplicēdētiā crystallini est duplex. Una ex ppiā nā siue ex spū in
ea: 2 q̄rit ad Bal. vocatū eā rutilatiōem: q⁹ rutilatio nā siue ex spū in
q̄ritatē s; modū pportitiōis multū ei⁹ siue spū i ea: tñ reliq⁹ pari
b⁹ maior crystallia mag⁹ rutilat. Alia ē resplicēdētiā qdā p reflexio
nē radioz exterioris lumis: 2 ista sequit quātitatē crystallini: q⁹
maior crystallina plures reflectit radios: s; et quodāmo oporteat

Super tertio

supponere q⁹ reliquā sint paria: 2 hāc cām Bal. reduxit in multu
tudinē 2 paucitātē crystallini. Ex qb⁹ appet quare Bal. posuit tres
cās glaucedis ex crystallino: s; Auer. posuit duas: q⁹ Auer. p multam
quātitatē crystallini itellexit duas cās. s. multitudine quātitatis: vñ
multū reflectit radios 2 mltitudine quātitatis: vñ multū resplicēdet
ppio lumine: 2 sic ē in duas cās reducit Auer. 4. coll. 3. ca. vt infra
appebit. / Ex qbus dñs solunt. / Pñio ad Auer. dñm q⁹ lras Auer.
qdaz corrigūt 2 dicūt vult dicere. hoc est psonum nre opioni. sed
sine dubio nō psonat opioni Auer. q⁹ p cāti. pallegeto ca. in cōmē
to explicat itionē suā sub bis vbiis. ptingit glaucedo rōne hūmi
ditatis gradine. i. crystalline pp vñā triū rez: vel pp omnes tres
simul: vel sui puitate: vel sui mūditia 2 puritate: aut sui eminentia
ad exteriora. Quidā tñ correxerunt istam Auer. 2 vbi dicit puitate
scripserūt puitate: 2 talis correctio ē p mēte Auer. q⁹ iā defectu⁹
ē in pōnēdo cās glaucedis ex pte crystallini: q⁹ nō poveret cām
sumptā ex pte quātitatis. Dicem⁹ igit q⁹ Auer. in hoc nō ē psonat
sine medicor. 2 Auer. ibidē vñ in hoc pōndare cū Auer. 2 forsan q⁹
Auer. ex tertū Auer. fundat suā mām siue opionē. / Itā ad Auer. posu
m⁹ solvere: dicēdo q⁹ tertus ille idget expōne: vt illud q⁹ dicit: 2
pue quātitatis expōnā. i. quāvis crystallin⁹ sit paucē quātitatis: s;
tñ exteri⁹ pminuat tē. / Uel expōnā 2 parue quātitatis. i. 2 albugi
ne⁹ sit pue quātitatis. Et q⁹ cāicoz liber fuit liber versuū vñ rith
moz: iō Auer. coact⁹ q⁹ ex mēfura metrica vba transponit. / Ad
Bal. dñm q⁹ illa pstrictio 2 ericatio crystallini est cā glaucedinis
inquantū est ibi ericatio 2 paucitas multa albuginei humoris q⁹
est fact⁹ ad humectationē crystallini: hoc vñ de mēte Bal. ibidē:
l3 possit aliter rñderi. / Ad rōne dñs cū p of humidū nō bñ irradia
bile facit appere oculū nigrū. Dñm q⁹ vñ est si illud humidus ē
humidū i quo ispicif glaucedo p illuminationē vel nigredo p pua
tionē illuminationis. / Et cū of crystallinus multus nō est bñ irra
diabilis. Dñs q⁹ vñ est: tñ in eo sic in subiecto nō ispicif glaucedo
vel nigredo: s; i eo sic ē efficiē: s; ispicif glaucedo 2 nigredo i cor
nea 2 albugineo q̄ritatē a illustrat a crystallino: iō crystallino
extēte obscuro i sui pfunditate pōt facere p reflexionē albugineu⁹
ēē clāp. exēplū ferri tersus i sui pfūdo ē obscurus: s; vtrū nigrū:
2 tñ reflectēdo radios possunt mediū illustrare: vñ maius frustū
ferri politū magis illustratū minori frustū ferri eiusdem politi.

C Et proprie si non fuerit ex tunica prohibitio.
/ Hic determinat suū sermonē: 2 vult q⁹ tñc ppiē 2 ppiue cāe p
dicte faciūt oculū viridē subalbū siue glaucus: qñ ex tunica. s. vñea
nō est phibitio. / Cōsiderādū q⁹ oēs iste cāe glaucedis p dicit ag
gregant⁹: possit tñ oculus appere niger: q⁹ vñea esset nigra pbi
bēs glaucedine. Nā illustrato albugine nō apperet e⁹ illustratio:
s; representat⁹ ibi nigredo yuee q⁹ colligit albugineū saltē fm ma
gnā pte: 2 hoc appet ex exēplo de idumēto rubeo. illustrato. n. ae
re facit appere rubēū colorē in adiacētib⁹: 2 in medio. Quō aut co
gnoscat⁹ nigredo oculi pp vñea apparebit infra.

C Et si in humiditatibus fuerit cōturbatio 2 glacialis
fuerit parvus 2 albugine⁹ plurimus obtenebratio fiet
sicut est obtenebratio aque profunde. Et si fuerit gla
cialis profundus erit oculus niger.

C Hic ponit cās nigredis sumptas ex pte humiditātū oculi. / Ad
cuius ptis itellectū pñderādū q⁹ Auer. ponit tres cās nigredis ocu
li sumptas ex pte crystallini: 2 duas cās sumptas ex pte albuginei.
Lāe qdē tres sumptē ex pte crystallini sunt iste. / Pñs est eius ob
scuritas siue paucitas resplicēdētiē: 2 hāc cām tetigit cū dixit: 2 si in
humiditatib⁹. s. crystallina 2 albuginea fuerit pcurbatio. Sciendū
tñ q⁹ aliter d; itelligi obscuritas siue pcurbatio crystallini 2 aliter
albuginei. Est. n. pcurbatio crystallini quedā obscuritas pnatua
siue diminutio rutilatiōis siue resplicēdētiē: vñ crystallina obscura
ta siue pcurbata ē illa q⁹ nō resplicēdet nec irradiat: s; pcurbatio al
buginei ē qdā sua ipuritas siue nō puietas: sic dicim⁹ aerē pcurba
tū q⁹ nō pōt illuminari. pōt igit dici q⁹ sic resplicēdētiā crystallini est
actua in faciēdo oculū glaucū: sic resplicēdētiā siue claritas albugi
nei ē passua i recipiēdo: eodē mō pcurbatio crystallini ē pnatua
rutilatiōis actiue: 2 pcurbatio albuginei ē pnatua claritatis rece
ptiue: nō tñ nego i dictis meis q⁹ in crystallina nō sit vltia claritas
receptiua imo est. / Scda cā nigredis oculi ex pte crystallini est
ei⁹ paucitas: vñ nō pōt multā radioz facere reflexionē sup albugi
neoz: 2 hāc cām ponit cū dicit: 2 glacialis. i. crystallinus fuerit puz.
/ Tertia cā ē pfunda situatio ei⁹: vñ albugine⁹ distās ab eo nō bñ
illustrat: appet igit obscuritas: 2 hāc cām ponit cū dicit: 2 si fuerit
glacialis pfundus erit oculus niger. / Cāe aut nigredis ex pte al
buginei sunt due. / Pñs est pcurbatio albuginei: vñ nō pōt illumina
ri: s; appet turbidus: sic ē vidēri in aere ipuro nebuloso: 2 hāc cām
tetigit cū dicit: 2 si in humiditatib⁹. s. albugineo 2 crystallino fue
rit pcurbatio

est perturbatio vt supra declaratus est. / Scda cā est multa. Scitas albuginei: vñ pp multitudinē suā nō pōt illustrari bñ: z iō appet obscur' sic appet i ags. pñdus: qñ nō pōt illustrari pñdus: irradiari apparet obscur' vt hic. 23. pñdus. Et hāc cāz. 2. explicat cū dicit: albugine' pñm' obtenebratio fiet sic est obtenebratio aque. pñdus. / Et qbus appet qñq sunt cāe glaucedis oculi: z qñq sunt cāe nigredinis. f. tres ex pte crystallini: z due ex pte albuginei qñ oēs Aui. inuit pfecte in hac pte simul cum pcedēti: z hic assumant eas Auer. i. cāne ca. de coloribus oculi. i. cōmē. alr. cōmē. 55.

Dub. 8^m Dubitat vñ cāe glaucedis z nigredis oculi ex pte crystallini sint tot quot sunt ex pte albuginei. / Vñ qñ sic: qñ Aui. in pte pcedēti assignat duas cās ex pte crystallini: z duas ex pte albuginei. / In pñm sumit ex mēte Aui. hic z Auer. i. cāne palle. cōmē. / Dñm qñ cāe glaucedis ex pte crystallini sunt tres: f. ex pte albuginei sunt due z sic cāe nigredis. Rō est: qñ glaucedo siue subalbedo in oculo fit ex multa illustratiōe: sic nigredo fit ex pauca illustratiōe. Multa aut illustratiō pēdet a duob' ab vno actiue. f. a crystallino z ab alio receptiue. f. ab albugine. Crystallinus aut multū irradiat albugineū pp tres cās. pñm qñ. f. rutilās pfecte. Scdo qñ multe quantitatē: z has duas cās Aui. simul possit cū dicit. plurime quantitatē. vt supra declaratu' fuit. Tercio qñ ēppinq situs ad exteriora: z hoc mō ē Auer. 4. colliget ca. 3. in duas cās reducebat has tres sic Aui. fecit: vñ dicit. Nō solū causē p quātē faciunt subalbedines aut nigredines: sed alie res quantitatē vel locales. i. quantitas vel situs: sed albugineus multus irradiat z bene pp duas causas: vel qñ paucus vel qñ purus. Et qbus appet solutio ad dñm.

Causa aut in tuniciis est ynea. Nam si ipsa ynea fuerit nigra erit oculus eius cā eius niger. Et si fuerit viridis fiet oculus viridis.

Chic ponit causas viriditatis z nigredis sumptas ex pte tunicae. Et pñm ititit has cās. Scdo declarat eas. ibi. (Et ynea quidem.) Circa pñm pte pñdandū qñ Aui. duo inuit in ea. pñm qñ tunica est illa cuius coloratione apparet oculus coloratus: qñ est tunica ynea: vñ dicit. Causa autem in tuniciis est ynea.

Ctu dices quare est qñ color oculi depēdet ex sola ynea iter tunicas z nō ex alia tunica. / Dñm qñ ad h' qñ aliq tunica oculi possit facere appere oculi coloratū colore de quo est fmo duo regunt. pñm qñ illa tunica possit ēē nāliter colorata: z p hoc excluditur cornea z aranea qñ nō sunt colorata. Scdm qñ regit ē qñ illū color itētiōnāl' cū qdā irradiatiōe possit ipimere sup albugineū: sic ystētū rubēū ipimit in aerē: z p hoc excludit alie tunice qñ albugineū nō attigūt: iō oprie Aui. dicit. cā in tuniciis est ynea. / Scdo qñ Aui. inuit est diuerfas color ex ynea: qñ si ipsa est nigra oculus apparet niger: z si est viridis apparet viridis: z sic itelligēdo ē est varia oculus appet varius. Causa aut istius apparitionis iā est dicta z polire declaratur ex dictis supra trac. 1. cap.

CEt ynea qdē fit viridis: aut pñatiōe digestionis.

Chic declarat has cās. f. qñ ynea fit viridis: z pñm qñ fit nigra. Et pñm facit hoc. Scdo ponit quādā diuisionē viriditatis q sequit ex dictis. ibi. (Et viriditas qdē.) / Pñm in tres: sic tres ponit cās viriditatis. Scda ibi. (Aut pp resolutionē.) Tercia ibi. (Aut erit illic.) / Pñm in quatuor. pñm ponit cās viriditatis ynea. Scdo illā declarat p exēplū. ibi. (Sic plāta.) Tercio ifert pñm in exēplū. ibi. (pñm pter hāc cāz.) Quarto dicit cām p cās declarat. ibi. (Et bec quidē varietas.) Dicit p qñ cā quare ynea fit viridis vñ oculus appet viridis est pñatio digōnis. / Considerādū p qñ large sumit hic pñatio. f. pñm pfectiōe digōnis. vñ Auer. 4. coll. 3. c. subalbedo oculi fit pñm pñatiōe digestionis: z qñ digōnis paucitas fit a frigore: ideo talis color ab hac causa significat frigiditatem: z ideo Auer. vocat istam causam qualitatiuam.

CSicut planta. Nam in principio cum nascitur nō est apparētis tincture: imo declinat ad albedinē. Deinde ipsa cum digestionē fit viridis.

Dub. 10^m **C**hic declarat dictā cāz in exēplo: z dicit qñ illud qñ dicitū est. f. qñ imperfecta digō facit appere ynea viridē est vidē in exēplo sic i plāta: qñ i pñm cū nascit nō ē appens tincture. f. vñ colorē quē h' post qñ ē pfecta: imo declinat ad albedinē z cū ē digesta tūc fit viridis. Dubitat qñ Aui. vñ f. dicit: qñ dicit qñ viriditas fit pñatiōe digōnis: z mō dicit qñ plāta fit viridis cū est digesta. / Ad itellectū hui' pñdandū qñ plāta in pñm ortus abundat in humiditate aquea nō bñ pñm ita sic pñm paucitātē digōnis: z iō color eap tenet ad albedinē: sic est color aque. vñ Auer. 4. coll. 3. c. subalbedo fit pp paucitātē digōnis: z ob hoc iste color pñm est color aque. / Ita tñ albedo qñ reperit in plātis in pñm ortus est diuerfa f. diuer

fitatē plātae siue sint plāte magne siue parue: tñ multū simlās i albedine sic appet in germinatiōe frumētī z fabe z in pñm ortu ficulne seu qñcus. Cū vñ plāte p digōne pñm it: tūc in seet sic cū a quo virtute caloris miscēns z digerētis: z apparēt tincturē viridis sic ē pñm fumi ab Ari. i. libello de colorib'. Et qñ pñm appere qñ color albus qñ plātis ē sic color quē Aui. vocat viridē in ynea: z color viridis in plātis ē sic color quē Aui. vocat nigrū in ynea. sic igit plāte in pñm ortus sunt albe pñm aque z ipfectionē digōnis: ita pp cā dē cām oculi a pñm natiuitatis sunt albi siue subalbi siue virides: qñ oia ista nota fere p eodē sumit in colorib' sic yñm color: z sic plāte cū cōplemētō digōnis sunt virides siue obfure: ita oculi cōpletoz mag fuit obfuri siue nigri: z iō Aui. colorē viridē plātae digesta vocat qñq ē nigrus. vñ in pñm libro sen. 2. ca. de signis complexionū. Accidit vegetabilib' cū sicant que ex sua nigredine siue viriditate zē. Et qbus cessat pñdandū que videtur in textu Aui.

CEt pp hāc cām sunt oculi infantium virides z varij.

Chic ifert pñm in exēplo: z dicit qñ pp cām dictā. f. pp defectū digōnis z multitudinē humiditatis aquee oculi infantium sunt virides z varij. / Scdm dubitat qñ Aui. dicit. z varij. cū hic fit sermo de colore extremo scilicet de viride z subalbo: nō de colore medio. f. vario. / Dicendū pñm qñ non debet ēē illa littera. z varij. z h' pñm pñari ex textu Aui. in libro de alib'. vñ. ca. vbi dicit ad istam. pñm istā cām erūt oculi pñm glauci. / Vñ dñm qñ variū sumitur pro colore quodā extremo. f. subalbo: z non sumit pro colore vere medio. Et cā que mouit Aui. ad sic loquendū fuit: qñ color subalbus qui est color extremus nō est punctualis: sed h' latitudinē versus medium colorez: z ideo pñm aliquis color subalbus vocari varius: quia appropinquat medio colore.

CEt huius qdē varietas fit fm humiditātē vltimā.

Chic qñ dixerat declarat p cām. dixerat aut qñ tunica ynea fit viridis ex ipfectionē digōnis: sicut fit in plātis a pñm ortus z in infantibus: vñ igit ostēdere quare ipfecta digestio facit hoc z dicit qñ viriditas talis z varietas fit fm humiditātē vltimā. i. pñm vltimatiōe siue exuberantiā humiditatis. ipfectionē. n. digōnis in pñm generationis plantaz z in infantibus est pp exuberantiā humiditatis aquee. humidū aut aqueum nō mistum bñ rebus tingētib' tendit ad albedinē: ergo talis varietas z viriditas est pñm vltimā humiditātē: z bec sunt nota ex dictis supra de mēte Auer. quarto colliget. 3. ca. z Aristō. in libro de coloribus.

CAut propter resolutionem humiditatis quam sequitur tinctura cum est digesta valde.

Chic ponit scdm cām subalbedinis oculi: z h' partes quatuor. pñm ponit hanc cām. Scdo declarat p exēplū in plātis. ibi. (Sicut plāta cū resoluit. Tercio assignat cām cāe. ibi. (Et bec qdē viriditas.) Quarto applicat ad pñm. f. ad colorē oculor in exēplo. ibi. (Et istmōz.) Dicit p qñ aut tunica ynea fit viridis pp resolutionē humiditatis ad quā humiditātē cū est digesta sequit tinctura.

CConsiderādū qñ exicatio humiditatis ynea facit glaucedinē siue subalbedinē: pñm qñ humido exicatio aer subintrat z illustrat sicut appet in cinere post carbonē. Scdo pñdandū qñ humiditas ynea pñm se habere in triplici dispositione. Vñ in dispositione cruditatis sicut est in infantibus: z tūc est cā coloris subalbi: qñ humiditas tūc tendit ad nāz aque simplicis: z qñ color simplicis aque est albus: iō tūc color ynea est albus: z bec est rō Auer. 4. colliget. 3. ca. vt supra dicebat. Scdo humiditas ynea pñm se hñe in dispositione digōnis: z hoc duplr. Vñ digōnis equalis: z tūc fit ynea coloris vary. f. medij z iter albi z nigri. vñ. 4. colliget pñm ca. Auer. ponit qñ varietas fit a digōne vel calore equali. Vñ humiditas ynea se hñe in dispositione digōnis excedētis cū foris calore: z tūc fit ynea nigra. vñ Auer. pñm ca. dicit. nigredo fit pp excessus decoctiōis: z pñm hoc dominat in ipso oculo nigredo: quia nigredo significat adustionem partium terrestrium dominantū in re. Tercio humiditas ynea pñm se hñe in dispositione resolutionis vel exicatiois: z tūc fit glauca siue viridis. nā dicit: aut pp resolutionē zē. Et qbus appet expositio ife que dicit quā sequit tinctura cū est digesta valde: qñ Aui. vult qñ humiditas est cruda sequit ad eā subalbedo: z qñ est exicata ē sequit subalbedo: sed qñ humiditas est digesta sequit tinctura. Et iō ifa qñ dicit valde duplr exponit. pñm valde z pñm pñm itelligat tinctura. f. media: qñ ad eglem digōne sequit color medij: z hoc pñm cū Aui. vñ. 1. libri sui de alib' bus. vbi dicit. Erīt glaucitas pp dissolutionē humiditatis quā sequitur tinctura ēt erit bene digesta. Alio mō exponit valde. i. supflue vel excessiue: z tūc exponit. sequit tinctura. f. nigra siue obfura cū erit digesta valde. i. supflue. z bec expositio erit pñm Auer. 4. colliget. 3. cap. / Considerādū qñ littera pñm aliter pñm exponit vñ Aui. vñ qñ post albedinem pñm pñm resolutionēz bu

405

Sicut plâta cu3 resoluîr ci? bñiditas îcipît albificari.

Sicut plâta cu3 resoluîr ci? bñiditas îcipît albificari.

Et hec quidē viriditas est a siccitate dominante.

Thic assignat cam cæ p̄dicte, s. que est cā istius albedinis, pueniē

Sed dubitatur quomodo siccitas est causa albedinis. ¶ Dñm q

Et infirmorum quidem oculi et sensus varii sunt pro-

pter hanc causam.

Quoniam in fenibus multiplicatur humiditas extra

tranea z rezoluitor innata.

Considerandum q̄ forsan Qui. vult q̄ in senibus pp̄ duas cās fiat

Dubitat vtrū oculus eiusdē hoīs possit ēē glaucus p̄ dñum sicci-

Dub^m 11^m

¶ Aut erit illic color cūueniens in creatione non propte

Et hic ponit tertiā cām. Et p facit hoc. Scđo assignat quādā ofia

b². Rñder. A. q² aut illud, i. ille color viridis siue glaucus facit² a sic

fuert alba postea nigra ⁊ post p desiccationē fiat viridis: s3 statim
a pñ^o creata est viridis pp ericcationē ¶ hic autē esset puberatio

Considerandū qd Aui. signanter dixit pp vnum duorum. s. nocu-
metorum qū accidit qd q. nō dixit metorum duo.

facta non est ad metum. Qui, nisi quis vellet defendere quod a se posset
induci in principio actionis cum ea succedere quod alius habet in eadem

te quod credo valde longinquum: & tunc exponatur ppter vnum
duorū nocumētōz. i. pp quodcūq; de illis duobus.

viriditas ex abūdiātia hūiditatis: et viriditas ex claritate hūiditatis

alem puerilem ex abundantia necessitatis. Et dicit **Psalmus** **lxxviii**
130 **ex**

tas ex dñio siccitat: scilicet. i. cognoscit bonitate visus. q. oculus vi-
ridis ex abundantia humiditatis a principio creature est boni visus:
sed oculus viridis ex dñio siccitatis est mali visus. Et hec expositio
est cōformis prime expositioni sicut precedentis. / Sed tu dices ista
expositio dicit prime expositioni huius sicut. q. in prima expositio-
ne eius est dictū q. oculus viridis ex abundantia humiditatis est mali
visus: sed hic dicit q. est boni visus. / Dicendū q. oculus viridis ex
abundantia humiditatis a principio creature est boni visus cōpara-
tione oculi viridis ex dñio siccitatis: sicut oculus infantis respectu
oculi senis: sed est mali vel nō ita boni visus ut oculus viridis ex cla-
ritate hūditatis ex qua est creata yvea. / Tercio nō pōt exponi q.
A. ponat dñiam inter viriditatem puenientes ex claritate hūditatis
ex una parte et viriditatem puenientē ex abundantia hūditatis vel sic-
citatē ex alia parte et dicit q. cognoscit bonitate visus: q. oculus vi-
ridis claritate hūditatis ē boni visus: sed oculus viridis dñio hū-
ditatis vel siccitatis est mali visus: vt declarabit. / Quarto mō pōt
exponi q. A. ponat dñiam inter oculi viridis ex claritate hūditatis
qui est boni visus: et oculi viridis ex dñio siccitatis qui ē mali visus
et p. et pōt intelligi etiā dñia inter oculi viridis ex abundantia hū-
ditatis in principio creature: q. est boni visus: et oculi viridis ex abun-
dantia hūditatis accidentalis ex tpe: sicut in senibus q. ē mali visus.

D^u 12^m

C. Dubitat vtrū oculus viridis ex claritate hūditatis ex qua facta
est yvea fit boni visus. / Uidet q. nō: q. oculus hīs yvea nō dispo-
sit naturalr vt dñ est mali visus: sed oculus viridis claritate hūdi-
tatis qua creata est yvea hō nō dispositū nāliter: q. nālis dñ pō-
tue est q. hōt nigredinē: vt Sal. 10. de vititate p. ca. 6. ca. vel sit
iter albedinē: vt Sal. 10. de vititate p. ca. 6. ca. / In dñio est. A. f. m.
plures expōnes pmissas. / Dñm q. oculus viridis claritate hū-
ditatis ex qua creata est yvea pōt cōpari ad duo. p. ad oculum
tēpatū et optie dñpōis: et vt sic nō est bonus in visu scilicet: in qua-
tū. n. dñat. a p. optie media oculi tēpatū itā dñat ab optia vi-
sione. Alio mō pōt cōpari ad oculi subalbū suū viridē ex abundantia
humiditatis pp defectū dñōis vel dñio siccitatis pp resoluē: et
vt fit oculus viridis claritate hūditatis ex qua creata ē yvea ē bo-
nū in visu. S. oculus viridis ex abundantia hūditatis vel siccitatis
est min⁹ bon⁹ vel mal⁹ in visu. Et rō est: q. viriditas ex hūditatis
vel siccitatis abundantia est ex aliquo defectu suū nocumēto i oculo
qui ē defect⁹ hūdi indigesti: vel calidi impotētis digerere: et ex de-
fectu sicci eruberātis et calidi resoluē: et q. defect⁹ opz q. vi-
sus aliquatū ipeditat. vñ Ari. 5. de gñatiōe aialū ca. 1. Debitas qdā
est glaucudo. et p. oculus subalbū. glaucus debilitas quēdam est hu-
miditatis: valde enī subtilē et hoc quantum ad glaucedine. i. viriditatem
q. fit ex hūdi aq. et abundantia p. uatione digestiōis: aut valde gros-
sum: et hoc quātū ad glaucedine. i. viriditatem puenientē ex sicci dñio
pp resoluē: vñ hūdi ingrossat vt i senib⁹: et iō Ari. q. tū ad vñā
lras illas cās suū dñpōis oculi vocat nocumēta: vñ dicit pp vñū
duoq. nocumēto: s. viriditas ex claritate hūditatis ex qua ē crea-
ta yvea nō est sic ex defectu: s. sequit. pp vñū modū mīstōis mēre-
tis talē claritatem. / Ad rōnē p. amī appet solo: q. hic oculus nō est
simplex boni visus respectu tēpatū oculi: s. respectu oculi viridis ex
altero duoq. nocumēto. / Vel dñz ad min⁹ ppōnē q. nālis dis-
pōtue nō ē dñz ex nigra: s. media iter albi et nigri: vt. A. supra p. mō
cap. et tunc sermo. A. i. his erit de coloribus medijs oculi.

Et viriditas qdā alia est nālis et alia est accidentalis.
Infert quādā diuisione viriditatis dices q. alia est accidentalis et
alia nālis. Cōsiderādū q. viriditas nālis est illa q. accidit a p. n.
creature: et hec est duplex. s. euēniēs pp dñm humiditatis ex pua-
tione dñōis: vel euēniēs pp claritatem humiditatis ex qua creata ē
yvea: s. viriditas accidentalis est illa q. fit ex tpe: et hec ē duplex.
Vel ex dñio siccitatis: s. in febicitatib⁹ vel p. ualefecitibus. Vel ex
abundantia humiditatis inaturalis: sicut accidit in dealbatiōe pu-
pille cū incipit cataracta: vt et accidit senibus.

Varietas aut puenit ex aggregatiōe cārum nigres-
cētis et cārum viriditatis et componit ex eis res iter n.
gredinem et viriditatem que est varietas.

Hic Ari. cās dñas applicat ad colorē oculi mediū ponendo cās
medi coloris oculor. Cōsiderādū q. varietas sumit hic p. colo-
re medio iter albi suū viridē et nigra et nō sumit hic varietas p. co-
lore extremo. s. p. viriditate et nigra: et q. vocabulor defectus fac-
tū ē quocatiōis: iō gdam trāslatōes nō nominauerūt istū colorē
mediū noie nro: s. noie arabico: vt Sal. 10. de vititate p. ca. 6. ca. / A. noiat
esebel. et in p. libro cāicoz ter. cō. 54. noiat fāsolā. C. Scdō cōside-
rādū q. cā nigredis et cā viriditatis pnt dupl. aggregari. Uno mō
p. viā remissiois extremor. vñ. q. albugineus debite quātatis fit
et debite pūctat et crystallinus ē fit debite quātatis et debite ru-
tilas et mediocris situs tūc fit oculus medi⁹ in colore: q. est oculi

no vel mediocris excessu cārum: et hō mō intelligit hūc sermonē
Auer. 1. cāice palle. ca. Alio mō iste cāc pnt aggregari cōponendo
quāsdā cās viriditatis cū quib⁹dā causis nigredis et hō qdā cōpōne
equalēti. vñ. g. aliq. hō multā albuginei quātatis: vñ oculus dñ esse
niger. S. cū hoc hō crystallinū multe quātatis et satis extra pōsi-
tū: vñ oculus ex hoc appet medius in colore: et alia ex p. potēris
pocere. Et hīs duobus modis exponit ista. A. et est nota.

C. Dubitat an colores oculi sint tres vel plures. / Uidet q. sint
quor. ex. A. supra trac. 1. ca. de signis cōplōnū oculi. Itē 3. oamirius
ponit quor. Ut q. sint tres: ex. A. hic et vltio de aialibus. et p. cāti-
ce. et ex Auer. ibidē textu et cōmē. 53. 54. et 55. et 4. colligit ca. 3. et
haly. p. lib. theo. 11. ca. et Ari. 5. de gñatiōe aialū ca. 1. et 10. p. cula de
p. b. 11. p. b. 1. et ex. B. i. thegnū. et ter. cōmē. 12. et ex. J. esu haly. 1. li.
3. ca. C. Ad intellectū huius qñōis et cor. que supra posita sunt est cō-
siderādū q. sumēdo gñaliter colorē pōt color in oculo quatuor mō-
dis suū quor. ex causis fieri. C. p. io ex hūiorib⁹ rigētib⁹: et hō hoc
sicut sunt quor. hūiores sic quor. sunt oculor. colores qui sunt veri
colores. s. rubeus citrinus: plūbeus et fuscus vt supra declarātū est
trac. 1. c. de cognitiōe dñpōis oculi: et de hūiorib⁹ coloribus oculi non
est hic sermo. C. Scdō mō colorat oculus ex colore yvee: nāz ex
stere albugineo illuminato opz q. in eo appet similitudo coloris
yvee: sicut appet rubeo in aqua vel aere q. illuminatur pntē exi-
stere aliquo rubeo: s. crystallus rubea appet supposita re. rubea:
et q. yvea dñ nāliter hēre quādā obfcuritate: vt supra p. b. uat. Ari.
1. c. huius sen. et hec obfcuritas vel est magna vel parua vel mē-
dis: iō colores oculi ab yvea pcedentes sunt tres. s. niger albus et
medius: et q. hec pfecte declarata sunt supra de mēte Ari. nō itē
sto. C. Tercio mō colorat oculus ex multitudine et paucitate spūs:
q. spūs multus et clarus facit oculū glaucū: s. spūs paucus obfcur⁹
facit oculū nigrū et medi⁹ mediu. et hāc cās inquit. A. 1. cāice. et Auer.
in cōmēto dicit q. istā cām nescit ex sermonibus Sal. tñ s. et vt
ritat hāc cās inquit Sal. in thegnū ter. cōmē. 62. cū dicit glauci. ocu-
li et splēdēs sūt lumine splēdēt p. tētiā. S. p. lūq. cōmēto:
et ibidē dicit aliter q. Sal. intelligat et q. loquat. C. Quarto mō fit
color oculi ex irradiatiōe scā in albugineo humore: et hāc cās Ari.
5. de gñatiōe aialū. c. 1. multū iustigat: et Auer. hic et Sal. in thegnū.
hō hoc ē coloris sūt tres: q. vel albugineus bñ irradiat: et sic est
oculus glaucus. vel male irradiat: et sic est oculus niger. vel medio
mō: et sic est oculus medius. hec aut irradiatiō fit ab extra: et fit ē
ab intra. Et ab intra fit dupl. vel p. modū irradiatiōis pprio lumi-
ne crystallini si hō ppriū lumē: vel p. modū reflectiōis lumis exte-
rioris sup albugineo. C. aut crystallina reflectat lumē extrin-
secū sup albugineo declarat p. tres ppositiōes. C. p. xia ē ista. ter-
minus p. mūs irradiatiōis pyramidalis lumis ab ex veniēti ē cry-
stallinus. hec ppositiō p. b. q. idē est p. mūs terminus pyrami-
dis lumis et lūce visualis: s. crystallina est p. m. termin⁹ lūce visu-
alis: vñ. A. 6. de nālibus. p. 3. ca. vltio. p. mūs cui ipmīf simulat
chū vñ. est humor crystallinoides. C. S. tu. v. d. q. p. mō ipmīf in
cornea et albugineo q. in crystallino. / Dñm q. p. p. mūs debemus i-
telligere p. mūs de p. n. p. alib⁹. Duo. n. sunt in q. b. p. vñōe p. n. p. alib⁹
ipmīf spēs. s. crystallina et cruciatio obicor. p. io q. in crystalli-
na recipit. Et scdō in cruciatiōe. humor aut albugineus et cornea
hñt i. dñm recipiētū nō p. n. p. alib⁹: sed sunt media receptiōis et ē
aer. Signū autē p. n. p. alib⁹ est q. mota crystallina fm quē-
dā sūt mouet iudiciū de sūt vñbilibi: et vñū indicat duo: vt pōt. Je-
sus trac. 3. ca. q. d. tñ nō p. n. p. alib⁹ si moueat albugineus fm situs: vel
et si moueat cornea dñm remaneat diafaneitas et oppositio re-
cta ad crystallinū. C. Scdō ppositiō est ista: p. n. reflectiōis ē cry-
stallinus sumēdo crystallinā simul et cū tela aranea. Rō est: q. ra-
dius terminatus p. m. terminatiōe pyramidalis ad corpus solidum
tersum et politū necessariū hōz aliquā reflectiōis: s. radius ab extra
terminat ad crystallinū q. hōz soliditatem quādā et reflectiōē et politū
rā vt nōtū est: s. g. reflectet. signū istū ē hūior oculi q. ē p. reflectiōē
a tela aranea: vt ponit haly. 3. theo. vñ Sal. 1. de vititate p. ca. 6. ca. /
p. b. 11. p. b. 1. et ex. B. i. thegnū. et ter. cōmē. 12. et ex. J. esu haly. 1. li.
3. ca. C. Ad istā istā. / Tā et pupille idolū in hoc velut i speculo quodā
p. s. t. est enī lenis et micās sup oia specula. s. hec ista. pōt alr i-
telligi. C. Tertia ppositiō est ista. spatū sup quo fit reflectiō ista ē
hūior albugineus. Rō ē ista. cor. p. diafaniū coeētēs cor. p. reflectē
tū ē illud sup q. fit reflectiō. et replā aer iuxta speculū. s. hūior albugi-
neus et corpus diafaniū coeētēs crystallino reflectēt: imo stat in
facie crystallini: i. g. sup albugineo fit reflectiō. C. Et q. b. p. p. n. p. alib⁹
appet q. crystallina reflectit lumē sup albugineo: q. albugineus hūior
illuminat lumē exteriori recto et reflecto et sic ē niger: vt medio mō
hñ irradiat et sic ē color glaucus: vel male et sic ē niger: vt medio mō
et sic ē color medi⁹. irradiat aut hñ: q. pau⁹ et q. purus. et crystalli-
na bñ irradiat: q. p. p. n. q. magne quātatis: et q. rutilas vt su-
pra p. p. p. declarata sunt oia. C. Et q. b. i. dñas appet solo ad
duas qñōes pmissas. / p. io ad qñē qua qñit an cās color oculi

D^u 13^m

p. p. p.

2^a3^a

Gentili's

finē ab Aui. pfecte assignate. Quia dōm q̄ ipso proprie sumēdo co
lozē fūc in hoc cā. sumit cā finit pfecte assignate: q̄ vel finit ex pte
humis. q̄ crystallini z albuginis vlt ex pte tunice vuae: vt A. p̄ponit.
Et ad has duas cāz reducunt alie cāz: q̄ cā sumpta ex multitudine
z paucitate spūs visibiles reducūt ad cām sumptā ex pte crystalli
ni: q̄ crystallini rutilat pp spūs in eo: hīc cadēt difficultas quā
omitto. Et iā cā sumptae ex pte calozis vel frigoris reducunt ad
cām sumptā ex pte vuae inquam fridū est cā p̄uatiōis dignis z
dñiū aq̄ue z calidū est cā dignis vel refoluiōis: vt supra declarata
sunt: quāvis ē calor z frigus possūt dispocire albuginē z crystal
linū. Eā aut sumptae ex quōz humozibz nō cadūt in hoc cā. q̄ san
guis cholera zc. faciunt veros colozes: de quibz hic non est sermo.
Vt scō appet solo ad alū q̄nē qua q̄rebat: an colozes oculoꝝ
sint tres: q̄ appēt q̄ colozes de quibz ē sermo in hoc cap. finit tres. f.
duo extremi: vt mēdi: tū variatio notūz z vultū q̄ cadit pp gra
du z modos isoz coloz facit aq̄tozes q̄q̄z discordan in voce.
Joan̄it. enī vñū colozē extremū diuisit in duos z vocauit subalbi
z glauci: z fin hoc colozē extremū nigro opposuit bz plurima noīa
vocat albi subalbū viridū citrinū glaucū blauū. q̄q̄z ē vocat var
ri. hīc albi ē et vocat vari subniger: vocat ē subalbū a Jesu
haly. z c. z subruissus z citrinus: vt haly theoz. i. c. 11. loquitur. aut ex
tremi albi cōiter vocat vñū uolēz de niger: z q̄q̄z de anthomian
tis. hīz aut diuersitātē assignare cāz: p̄alē est loq̄tū appēt q̄ au
ctoꝝ discordia est in voce. Et ab appet solo ad zūa inducta.

TEt si eēt varietas primitiua fm q̄ estimauit Empe-
docles eēt ocul⁹ viridis lefus pp suū defectū ab aquet
tate q̄ est infirm⁹ visus. Quidā at nigri minorant a vi-
ridib⁹ in visu cū viriditas nō ē pp nocuentū in ipse.

¶ Sic circa cās coloru oculi ponit snias Empedocles ⁊ illā iprobat.
Cād cū intellectus pñderēdū sic inuit ārl.5. de gñone ani. c. 2. ⁊
vltio aialib⁹. Opio Empedocles fuit qꝝ oculus eēt glauc⁹ pp dñius
ignis. Et quēdā modū dēclarat Albert⁹. 19. lib. 8. aialib⁹ ca. 4. ista fuit
snia Empedocles ⁊ eēt plato. Snia n. eoz⁹ erat qꝝ glaucitas oculi
eēt ex multitudine ignis glaucificātis oculis ⁊ qꝝ nigredo oculi eēt
ex paucitate ignis ⁊ multitudine aque: quē aqua dominās in ocu-
lo obscurat ⁊ nigrat ex punctione ignis: qꝝ lūmie clarifica-
rit illā aquā: ⁊ ioculus appet niger: ⁊ iocū qꝝ oculus niger nō
bī videt in nocte: qꝝ nō inuāt exteriori lūmie: imo interiori lū pau-
cē qꝝ ioculo niger extinguit a tenebris exteriori ⁊ vincit: ⁊ dñt qꝝ
ocul⁹ glauc⁹ ē acuti visus nocte: ⁊ bī pp multū ignē qꝝ penetrat ⁊ vi-
cit tenebras nocti. hāc igit opī. Empedocles. A. pñse inuit. cū dñt
ñ varietas. ⁊ si glaucudo oculi eēt pñitua. i. si eēt a cā pñitua siue
pñituali mō qꝝ estimat Empedocles: qꝝ estimat qꝝ pñitua cā
glaucescēt eēt ignis. Et pñdera qꝝ bī sumit cā pñitua. qꝝ cā pñcia
pñt qūo sumit bī vocabulū ista fen. 19. c. 8. difficultate viē. C. pōssēt
enī bī vocabulū pñitua alr expō. pñpōt qꝝ pñdera qꝝ varietas
ē dupler: qđā ē pñitua. i. pñ qđē ē qꝝ subalbedo. qđā ē qꝝ qđē ē qꝝ
color medi⁹. hāc illā varietas pñ: qꝝ extremū qđā pōitate ē pñs
medi⁹: ⁊ qꝝ fmo. A. erat si varietas qđē ē qꝝ palbedo siue glaucudo
siue viriditas: ⁊ ista pñt dici pñ: iō dñt si eēt varietas pñitua. i. pñ
ē viriditas: ⁊ iō resūmē. A. sermōne dñt eēt oculus viridis ⁊c. In
hoc n. fmo inuit qꝝ p varietatē pñitua intelligit viriditatē qđē
glaucudo: ⁊ ad bī inuit itēro Empedocles ipī appet i locis pñlega-
ris. Alii tñ dñt qꝝ si eēt varietas pñitua. i. ois varietas: ⁊ pōssēt sal-
uari expō bec: vñ velit. A. qꝝ Empedocles dñt ignē eēt cās ois va-
rietatis siue sit varietas qđē extremū siue sit varietas qđē medi⁹: ⁊
iō cū pñt sit varietas resūpñt pōssēt eēt oculus viridis ⁊c. C. Et pñ-
missio igit ois appet qꝝ opti. Empedocles fuit qꝝ oculus eēt glauc⁹
pp dñius ignis: hāc dñt opī. A. remouēt itēdñt. ⁊ arguit sic. Si varietas
siue viriditas siue glaucudo eēt pp dñius ignis sic estimat Empe-
docles: seqñt qꝝ oculus viridis siue glauc⁹ siue vari⁹ eēt lefus siue
ipedit: siue istñm qꝝ defect⁹ visū. s. pñs ē falsus: ⁊ anis. C. Circa
hāc rōnē. A. sic pcedit. pñt pōis anis: cū dñt si eēt varietas pñitua
qꝝ pñt estimat Empedocles. i. si eēt glaucudo vñ viriditas pp
dñius ignis. 2. pñt pñis: qꝝ dñt. eēt oculus viridis lefus. i. ipedit:
siue istñm qꝝ visū. 3. pñt pñationē cōtñt: qđē dñt. pñt defect⁹ ab
aqueitate qđē istñ visus. Et arguit sic ad pbādñ pñam. Ille ocul⁹ ē
defect⁹ ⁊ lefus ⁊ deficit istñm visus virtutis: s. ioculo glauculo siue
viridi: deficit istñm visus virtutis: igit oculus glauc⁹ siue Empe-
doclēs eēt defect⁹ lefus viridis. Circa hāc rōnē sic pcedit: qꝝ pñt minōre
⁊ pñationē eius dñēs sic qꝝ in oculo glauculo deficit istñm visus qđ
istñm eēt aqueitas: nā exquo ibi dñat ignis: vñ Empedocles pñt
igit eēt ibi defect⁹ aque: aqua autē eēt istñm visus. Declarat enī est
in libro de sensu ⁊ sensato. qꝝ organū visus eēt aqueus a dñio: cum
igit oculus glauc⁹ sit pauce aque ⁊ multi ignis: igit eēt defectus
in aqua: quē aqua eēt istñm visus: ⁊ multi intelligit qđ dñt: pp suum

Super tertio

defectu ab aqueitate que est instm̄ visus. Et hec erpo est ad mēte
Aui. yrio de aialibꝫ cū dicit. Si est eschebi. varius igneus: sicut
putat Empedocles esse oculis glaucꝫ ismꝫ. 7 ipeditꝫ qm̄ amissit
aquā q̄ est p̄m̄ visus. Et est erpo ad mēte Aris. 7 de gnōne aia-
liū. z. ca. 7 Alberti. 7 de aialibꝫ c. de coloribꝫ oculi. T. Cōsideran-
dū trī q̄ ista p̄ia possit alr̄ iduci: nā Empedocles ponens ignis po-
minari in visuo organo glaucū dbeat et ponē ibi eā q̄ aquā in
ignis possit diffundi: tū igit in oculo glaucō nō sit aq̄ in q̄ possit er-
rēdi ignis: q̄ oculis viridis glaucꝫ ipeditꝫ in visu. Et hāc erpo
nē sentis Albertꝫ. 12. de aialibꝫ c. de coloribꝫ oculi. ca. 4. cū dicit.
Ampliꝫ si oculis est d̄ igne cōpossit: sic Empedocles opinatꝫ opo-
reret q̄ oculis glaucꝫ est ipeditꝫ 7 ismꝫ. pp̄ hūi p̄uationē in q̄
d̄ ignis diffundi. ¶ Quarto. A. destruit p̄m̄ visus q̄ d̄. qd̄ aut nigri: 7
d̄ q̄ falsus 7 d̄ q̄ q̄ oculi glauci vires p̄m̄ visus sūt defecti in visu: q̄
qd̄ oculi nigri minozant in visu a viridibꝫ. i. nō sūt ita boni visus
sūt virides: q̄ qd̄ virides sūt melior visus: 7 in h̄ apparet obstructio
p̄m̄is. p̄io q̄ ponit hāc obstructionē. Scdo cā declarat. ibi. (Cū vi-
riditas.) Declaratio aut obstructionis p̄m̄is statī duobꝫ. p̄io q̄ vi-
riditas oculi sūt boni visus meliores q̄ nigri: 7 p̄m̄ q̄ mali visus.
Scdo q̄ oculi nigri nō sūt ita boni visus vt virides: 7 p̄m̄ q̄ sūt
boni visus. p̄io q̄ facit p̄m̄. Scdo z. ibi. (Et cā in b.) T. Cogit igit
Aui. ad hāc declarationē pp̄ modū suū loquendū: dixerat. n. qd̄ ni-
grī nō sūt ita boni visus vt virides: z. dixit virides smone idēfiri-
to: igit qd̄ virides sūt q̄ sūt melior visus q̄ nigri z. p̄ oēs virides.
illi aut virides oculi q̄ sūt melior visus sūt i q̄bꝫ viriditas nō ē pp̄
nocumētū i ipsos oculos. q̄ o. oculi virides qd̄ sūt mali visus: vt i
qd̄ est viriditas pp̄ nocumētū: 7 pp̄ siccitatē vel hūiditatē ex: nā
dīnante vt accidit i senibꝫ. qd̄ aut sunt boni visus q̄bꝫ minozant
nigri in bonitate: z. isti sūt i q̄bꝫ viriditas nō ē pp̄ nocumētū: sꝫ ē
pp̄ claritatē hūiditatē ex: q̄ creata ē yuca: vt pp̄ multitudinē spūs vt
ariet. Et fortasse. A. intelligit q̄ hāc viriditatē q̄ nō est pp̄ nocumētū
variaret q̄ est color: melius vt medio p̄pinquꝫ q̄ accidit. pp̄ eādē
z. reparat dispōne vūce z. d̄noꝝ oculi: z. vult q̄ isti oculi sūt melio-
ris visus q̄ nigri: z. h̄ est d̄ Empedocle: q̄ oēm glaucū oculū sū sit
extremꝫ melius medius d̄ esse tale d̄noꝝ ignis z. p̄m̄ mali visus.

penetrationē formaz colorū cā declarationē ppterca qd p̄traria est p̄uictati-ꝝ illud est sicut illud qd ē ppter p̄urbationē bñdicitatis: ꝛ filii si fuerit cā pp multitudinē bñdicitatis. Plā si ē multitudo est nō r̄idet motui palpitatiōis ꝛ expressiōis ut̄teriora ita cōde sit curadum.

¶ Hic dicitur qd pmissus dixerat. n. gda aut nigrī z vult igit de-
 clarare q oculi nigri sint mali vifus respēc viriditū z p pñis q boni
 vifus. pñio igit ondit q oculi nigri sint mali vifus. Sēdo q fñt boni
 n vifus. ibi. (Niger autē pp tunicā.) ¶ pñia in. d. pñio fā qd omī
 est. fōdit q oculi nigri nō fñt boni vifus respēc viriditū oculoꝝ
 qñ viriditas nō est pp nocumētū. Sēdo cōpat oculos virides pp
 qdā nocumētū oculis nigri. ibi. (S. si oculus.) ¶ pñio q. fñt vult
 dēclarare q qdā oculi nigri fñt nō boni vifus respēc viriditū q vult
 ridēs nō pp nocumētū. z itēdit q si oculi fñt nigri pp turbationē
 hūiditāt: vñ fñt nigri pp mltitudinē hūiditāt albugine nō sūt fñ
 boni vifus fñ virides oculi: cū viriditas accidit nō pp nocumētū.
 ¶ hic at. l. pbat fñ si oculus ē niger pp turbationē hūoñ albugi-
 nei: tūc foie fue spēs rez vifibilia phibent clare z distincte pene-
 trare p albuginei ad crystallinū: qd turbatio fue obnerebatur
 pñia ē puietati. cū igit puietas scā i actu plūmē sit id q clare z disti-
 ctē recipiū spēs rez: igit obfcuritas nō pmitit foies rez clare re-
 cipi. oculus igit niger pp turbationē hūoñ albuginei nō ē boni vifus
 ē qd oculus viridis nō pp nocumētū q nō ē turbatio hūiditāt: z b
 ē qd. l. itēdit qd dicit. cā i b. f. q. gda oculi nigri mīotant a viridib⁹
 i vifū. l. fñ fñt boni vifus vt virides cū viriditas nō ē pp nocumē-
 tū: ē qm nigredo q ē ad albuginei. l. nigredo q ē pp albuginei. f. pp
 turbationē hūiditāt: vt dicit phibet penetrationē foies color: cū
 dēclaratio. l. phibz q nō clare penetrēt foie fue idola color. p pca
 qd turbatio. l. obfcuritas pñia ē puietati. f. i actu p luciditate ē il-
 lud. l. nigredo gde ē pp turbationē hūiditāt. Si at oculus ē niger
 pp mltitudinē albuginei ē itē dōi vifus fñ oculus viridis cū viridi-
 tas nō ē pp nocumētū. Et rō ē: q mltitudo hūoñ albuginei phibet
 mori spūs vifibiles ad extē. C. p pōp qd pñerād q spūs vifus in
 actu vifiois fert ad extēria. f. vifus corneā: q receptio spēs: bō f
 sūt vifibiles fñ vñtū tūc. pñia. z fñgnū bñ: ē q: retracto b spū fñ
 i fōmo z fōti cōgitatōe apto ftatē oculo bō nō videt et refoluto
 cō ē accidit p pñio mori corneā corruat: vt fup. l. cap. z. io. de
 vititate pñiculaꝝ. f. c. Quia n. ad bñ spūs pñationē nā vñtū
 fecerit tunicā corneā: it ad b iuuat palpitationē. tñ bō qñ nñt pal-
 pitat. l. palpebras claudit z aperit. In b. n. spūs vifiois phibet a
 diffregatione

Contra opacitatem oculorum videtur quod contra opacitatem oculis nigri
pallidit. Et ad huiusmodi quod oculi virides non propter opacitatem iam
funt copati oculis nigris propter multitudinem et perturbationem al-
bugini. Quare statim cadit dubitatio que copariio fit iter oculor-
um virides pp nocumetu qd oculos nigros p dicitur. Et vult Auz. qd
oculus viridis propter qdam nocumetu vti propter paruitate albugi-
nei videt in die pelius t magi in nocte sed oculos niger pp multi-
tudine albugini t pp perturbationem magi videt in die t minus in
nocte. Et pmo Aut. probat pmo. Scdo fono. ibi (Niger bo ca rē.)
¶ Prima in duas. primo fmritur qd itendit. Secundo pbat. ibi
(Propter illud.) Dicit pmo q oculus viridis pp parua quatita-
tem albuginis magis videt in nocte t tenebris. In ymbra t si sit
diurna pp nebula vel alia cam qm in die. Iq in multo lumine. Pro-
bat illud. Probat hoc t dicit q oculus viridis pp paruitate al-
bugini magi videt in nocte t minus in die; ppter ea qd visus
parue quantitate a multo lumine mota ipedit a declaratione rerū
visibilib; qd talis mot? magnus facit hoc sicut accidit homini qui
stetit in magno lumie q vadēs ad loca obscura non pot vidē. Cād
bus. Igit intellectus consideradi q in oculo glauco vis viridi de quo
est pmo nos sideram? motu magnu? iste est q fit a lumine vice
claritate dei. Nā cum mā mobilis in isto oculo fit pauca. fumoz
albugines ipse vehemet superat t vincit t illustrat a clarita-
te dei. Consideram? Et in hoc oculot motu parui? iste est zt. Alius
est mot? fact? a reb? visibilib; sibi propionatis que res cōt par-
ui motu t parui ipessione faciūt respici magni mot? facti a ma-
gno lumine. Alius mot? proprie accipiēdo motū ē t potētia mo-
tus t p motu q vere est facultas sue positi oculi in videndo sine
ipsa visu actuali: cuius magi maior? tollat minorē visū ipediāt

C' hic pbat 7 folū pbat q' oculus niger pp multitudinē albuginei melius videt in die 7 peius in nocte. Et arguit scilicet. Albus eget mo- tu palpatationis 7 motu m̃ae albugineae ad exteriora: sed mā oculus niger nō pōt bene mouē ad exteriora in nocte vel in obscuro pp sui multitudinē: q' mā multa est grauioz 7 tardioz in motu q' pauca: igit talis oculus male videt in nocte. Huius rōnis p̃clusionem enī p̃misit. p̃mā p̃ponē ponit cū dicit. p̃pterea q' illud. i. visus vel illud. i. oculus pp ṽsionē pficiendā indiget palpatatione. i. palpatationē motu q' est signū motus spiritus 7 albuginei ad extra vt supra dictū est. 7 motione materie. i. albugineae ad exteriora. Secūda p̃positionē tacet: 7 ponit p̃bationē eius ex qua ipsa intel- ligitur cū dicit. Et materia plurima est grauioz q' pauca. q. d. oculus niger h̃ plurimā m̃ae albugineā que mā est grauioz 7 difficilio ad mouendū respectu paucē. C' Sed tu dicēs ratio Albi. nīl cō- cludit magis de nocte q' de die: rātus est humor albugineus in eodē oculo in die quātus est in nocte: ergo si. ppter multitudinē humiditatis albugineae difficulter motu male videt in nocte: igit male videt in die. 7 Dicendū q' albugineus multus magis 7 facilio mouet in die ad extra q' in nocte: 7 hoc p̃pter cās que p̃cur- runt ad mouendū est extra. p̃mo enī p̃currit motus spiritus 7 in- riorius q' in die motus exterioris: in nocte aut nō sic ppter causas notas. Secūdo p̃currit visus maioris luminis in die mouentis etiā albugineū: 7 ideo possēt etiā beclittera aliter exponi: vt rota- mens Albi. referat ad motū illuminationis: 7 vult dicere q' multus albugineus indiget multo lumine exteriori: 7 hoc fit in die 7 nō in nocte: q' oculus niger melius videt in die q' in nocte. S3 ppter littere expositionē p̃siderandū q' palpatio cū hoc q' est signū motus spiritus ad exteriora: 7 est etiā signū illuminationis exte- rioris: quāntū p̃biter superflua luminis infusio: nō tamē q' omnis palpatationis illuminet. dicit igit Auicē. illud. i. niger oculus indiget palpatatione. 7 refrenariā fortis luminis: 7 motione ma- terie. i. illuminatione albuginei ad exteriora. i. ab exteriori lumi- ne. 7 fortius q' oculus alterius coloris. Et materia plurima. i. albu- gineus plurime quātitas est grauioz. 7 difficilioz ad illuminandū q' pauca. i. q' paucus albugineus. Et q' talis illuminatio fortis fit in die 7 nō in nocte: ergo oculus niger ppter multitudinē albugi- nei magis videt in die 7 minus in nocte. C' Considerandū q' Auicē nō p̃batur q' oculus niger ppter cōurbationem albuginei me- lius videt in die q' in nocte: 7 hoc ideo q' est notū ex statz dictis: nam talis oculus videt clarē fortis illuminatione sicut aer nebulosus indiget fortis lumine vt dīfclat: hoc autē fit in die.

Bentilis

Dub^m 14^m Dubitat cū oculus possit fieri viridis ppter siccitatē et ppter humiditatē extraneā dominantē: vt in senib^{us} possit etia^m fieri viridis ppter puationē digōis: sicut in planta: qui modi viriditatis oēs sunt ppter nocumētū qdā vt supra declaratus est que est cā q^d Aui. non cōparat istos oculos virides ad nigros: sicut cōparat ad eos oculos virides nō ppter nocumētū: et cōparat ad eos oculos virides ppter nocumētū q^d est paucitas multa albuginei. **¶** Dm q^d Aui. satisfecit cōparationē pmissa reprobādo Empedocle: nā Empedocles cogebat ponere q^d oculi virides essent lesi. hoc autē Aui. iprobauit: q^d qdā nigri nō sunt ita boni visus sicut oculi virides nō ppter defectū. iprobauit et q^d nō simpliciter est verū q^d oculus viridis ppter defectū sit mali visus respectū nigri oculi sed est mali visus in die respectu ei^{us}: tñ in nocte est boni visus et melioris q^d oculus niger. et hoc sufficit Aui. ptra Empedocle qui simpliciter cogebat dicere oculū viridē esse lesū. **¶** Cōsidera subtilē mētē Aui. Aliq^{ui} enim volēs inuare Empedocle diceret q^d Empedocles vult q^d oculus sit aqueus a domino: sed oculus viridis nō h^{ab}et se fm nū: q^{ui} vincit in coignis. i. q^{ui} est pauca aq^{ue}: et paucus humor albugineus: ideo de pmo ad vltimū pcederet. Empedocles q^d oculus viridis est lesus. s. viridis ppter paucū albugineū. hoc autē Aui. iprobauit cū dixit. si oculus. q^{ui} non est simpliciter lesus: sed in die est lesus et in obscuro melius videt: et forsan Aui. in hoc remouet motū Empedocle. Nam nō est viridis ppter ignē qui lustrat: sed ppter paucū albugineū bene illustrabilem: et ppter alias cās quas hic inuit: nec oculus est niger ppter paucū ignē: s^{ed} ppter multū albugineū qui nō bene illustrat: et ppter alias cās: et hec oia Aui. intēdit. **¶** Dubitat ppresso q^d sufficiat cōparatio pdicta: que sit cōparatio inter oculos pdictos adinuicem. **¶** Credo q^d oculus glaucus ppter siccitatē sit respectu oculi nigri sicut oculus glaucus ppter paucitatē albuginei. s. q^{ui} in die male videat. et alius autē siccitas ptingit sibi paucitatē albuginei et spirituum: vñ videmus pualēscētes glaucos nō posse sustinē bene lūmē diurnū: sed oculus glaucus ppter multitudinē humiditatis accidentalis: sicut in pma dispōne ad cataractā: sicut et accidit femi^{nis} et vocat ppter blauitas est oīno peioris visus q^d oculus niger. oculum vō glaucū ppter puationē digōis sicut infantib^{us} accidit est difficile cōparare oculo nigro ppter multitudinē humiditatis albuginei: et forsan q^d in bonitate et malitia visus pueniunt: et tu pñdera.

Dub^m 15^m Dubitat vtrū opinio Empedocle possit verificari. **¶** Dm q^d ppter ignē pōt duo intelligere. vel ignē. i. elemētū aque pñu: et sic sermo eius est falsus: vt Aui. hic reprobat: et Ari. 5° de gnōne aialū. i. ca. vel per ignē pōt intelligere spiritū visūū que est de nā ignis non edacis nec peremptiu: vt supra trac. pmo declaratu fuit ex intentione Platonis: et sic opinio Empedocle pōt verificari. s. q^d aliq^{ui} glaucus sit ppter dominū ignis. i. ppter dominū spūs visūū illustratū et clarificatū oculū et talis oculus est boni visus: et nigredō aliq^{ui} sit ppter eius paucitatē: vnde oculus derelinquit obscuro et talis oculus est mali visus: et hec snia approbat ab Ari. 1. 4. pñcula de pblematis. 1. 4. pñclate. Vbi querēs cām quare habitantes in regionib^{us} calidis vt in meridie sunt nigroz oculos: et habitantes in regionib^{us} frigidis sunt glaucos. Rēpōdet q^d oculi sunt glauci ppter superabundantiā calidi existentis intus in oculo. s. ppter abūdantiā spūs: et nigri sunt ppter absentia huius calidi sicut empedocleant. i. dicūt Empedocle autē. In habitantibus autē in septentrione siue in locis frigidis: calidū. i. spūs. phibet euaporare ppter frigidū qd exteriū circūstat: et ideo pñcio interius hoc spiritu illustrante oculi sunt glauci: sed in habitantibus in meridie siue in locis calidis euaporat calidū extra. i. spūs: q^{ui} nihil erra circūstat qd phibeat. humidū autē interius pñcet: et nō egredit: q^{ui} hoc humidū apparet tenebrosus derelictus a calido. Et his q^d apparet q^d Ari. saluat Empedocle fm modū dēmi: et vey: h^{ab}et etiā ipse pñcio pñclate det aliā solutionē: quā vide ibidē.

Dub^m 16^m Dubitat vterius quā cōplexionē significat color oculi niger et quā glaucus et quā medius. **¶** Videt q^d oculus niger significet calorem et Auer. 4° colligit. 3. cap. et ex Jesu pmo tracta. 3. cap. et declarat signū eius: q^d oculi anglicoz et theotonicorū qui sunt in regionib^{us} frigidis: et quoz tactus est frigidus sunt glauci. Similiter oculi senum in qbus iam vincit frigiditas sunt glauci. Sed oculi ethiopū in qbus vincit calor sunt nigri. Idē pñmat ad litteram Auer. p^{ri}mo cātie de colorib^{us} oculos 2° cātie. et cōmē. et cōmē. 5. 4. **¶** In pñariū qd est pñu et de mēte Ari. 1. 4. pñle. 1. 4. pñle. Qui inuit q^d oculus niger est per calidā euaporationē et oculus glaucus est per calidū intus clausiōē. **¶** C^{on} h^{oc} qd esset multū pñra si quis sequeretur Thadeū in thegnū. Tā mē dñi q^d ex colore oculi nō pōt argui sua cōplexio nisi ex nā cāe que facit talē colorem: ideo ad vñquāq^{ue} cām opz recurrere: sicut subtiliter inuit Bas. in thegnū illo cap. Et his q^d oculus est glaucus ppter vūce siccitatis: q^{ui} significat cōplexionē siccā. et oculus est glaucus ppter humiditatē

Super tertio

vūce: q^{ui} significat cōplexionē humidā. Et q^d talia narrare eēt iōgū et anrioz: iō. A. et talib^{us} colorib^{us} nō significauit sup cōplexionē oculi: sed cū posuit pfectē oēs cās oculos voluit q^d tu scires arguere de cōplexione oculi ex colore. **¶** Tā mē ppter solutionem pñaditionis sciendū q^d oculus niger ethiopū significat dominū caloris accidentalis: et hoc intelligit Auer. et Jesus. et significat frigus per pñuatiōē caliditatis: et hoc intelligit Arist. pñle. pñle. et econtra se h^{ab}et oculus glaucus. Deinde cū dicit.

¶ Fliger autē ppter tunicā aggregat visūz vebemētē. **¶** Hic A. ondit q^d oculus niger sit boni visus: et dicit q^d oculus niger ppter tunicā vūce que sit nigra aggregat visum vebemētē. i. est boni visus et vebemētis ppter aggregationē quā facit nigredō tunice vūce. **¶** Cōsiderādū q^d oculus niger ppter tunicā nō cōcurrentib^{us} ibi alijs causis nigredinis est boni visus: nec h^{ab}et malitiā quā h^{ab}et oculus niger ppter multitudinē vel pñurbationē albuginei: nō. n. indiget tam forti et magno lumine ad sui irradiationē sicut ille et a lumine nō sic nocet ppter aggregationē quā h^{ab}et pñu ex nigredine vūce. Et quo apparet q^d iste oculus est vebemētis visus: q^{ui} multū perdurat in inspectione: q^{ui} nō sic nocet a luminis disgregatione: et id dicit. aggregat visum vebemētē.

¶ Dubitat q^d sit laudabilior. **¶** Videt q^d niger: q^{ui} vebemētis visus: vt hic Aui. et vltimo de aialibus. **¶** Videt q^d glaucus: q^{ui} h^{ab}et plus de luce intrinseca: vt sumit de mēte Arist. **¶** Videt q^d medius: q^{ui} oculus tēperat^{us} est melior: s^{ed} medius est tēperat^{us} fm Auer. p^{ri}mo cātie ca. de colorib^{us} oculos. 2° cātie. et cōmē. alr cōmē. 5. 4. vñ dicit. Tālis dispō oculi. s. medij signat sup eglē et tēperatā cōplexionē. **¶** Dicendū q^d loquēdo de colore de quo est sermo in hoc caplo: oculus medius est melioris visus simplr q^d oculus extrem^{us} in colore ppter oculū extremū a quadā cā que dicta est et dicit. Rō est iam dicta: q^d oculus extremi coloris sit pp aliq^{ui} defectū in tunica. vūce vñ in humorib^{us}. Et q^d defectū opz q^d visus in aliq^{ui} noceat. v. g. oculus est niger ex multo albugineo: et est glaucus ex paucio que amvō nocent visui vt supra declaratu est. Oculi autē medius sit ex media quāritate que est optima ad visum. nō. n. indiget multo lumine vt magna quāritas nec paucio vt paucio quāritas albuginei que a multo lumine pñurbat. Unde Arist. 5° de gnōne aialū. pñmo cap. **¶** Dēmi autē multi et pauci humidū optimū visus: nō. n. paucus existēs ppter turbatū ipedit motum oculos: neq^{ue} ppter multitudinē exhibet difficultatē motus. Et sic intelligēdū de alijs causis pter cām sumptā ex parte spūs visūū. **¶** Tāz oculus medius a mediocritate spūs. s. in q^{ui}ritate et claritate non est optimi visus: imo oculus glaucus ppter multū spūm et clarū ille est qui est melioris visus. Unde A. trac. 4. 1. c. multiplicatio spūs est melior res et magis inuatiua. **¶** Cōsiderandū tñ q^d h^{ab}et oculus medius sit melioris visus simplr pter vñū oculū mediū dicit iam: tñ fm qd qdā extremus est melior. v. g. oculus niger forsan plus perduraret in forti lumine q^d oculus tēperatus ex quāritate albuginei. Et hic caderent multe dubitationes de multis cōparationibus possibilibus imaginari inter hos oculos diuersificatos fm colorem: sed q^d nimis pñrū esset omittit: et quēdā que deficiunt ad hoc caplm requirant infra trac. 4. cap. de alintifar et de noctilopa.

De cura. **Cap. 35^m.** **¶** Am expertum est alcohol ex bengi siccu decoquat in aqua donec fiat sicut mel et fiat inde alcohol.

¶ Hic Aui. ponit curā subalbedinis: et fm intentionem quozdādam per totū hoc caplm ponit curā subalbedinis pñuētiē ex dominio siccitatis ppter resolutionē. **¶** Uñ medicina que ponunt. s. mul te earū sunt phibitue resolutionis: et ex hoc apparet q^d istud capitulū pertinere pōt ad curationē: tñ iudicio meo mens. **¶** Pñclat subalbedō: et hoc iō q^d apud arabes pñuētiē oculi nigri et vñ perant oculi subalbi: vt dictū est aucte Auer. pñmo cātie cōmēti. 5. 4. Quāvis etiā in istis medicinis possit esse vtilitas per vñ pñorationis sube oculi sicut est medicina in qua ponit anthimoniz et margarite. **¶** Est et vtilitas in pñorādō spūm visūū cū vñte stipitica et denigratiua earū: et hoc est vñle oculis subalbis quādisganē a lumine diurno. Uñ Hilber. c. de defectu visus scipit in tali casu tingē oculos cū decoctione gallarū et thūia nigra. **¶** Habet autē hoc caplm tot ptes quot sunt modi mediciaz quos ponit et sunt decē vel vndecim. **¶** Pñmū medicamē est alcohol. i. colyrū de bēgi. i. iugamo: et sit h^{oc} mō. fūce. i. iugamū decoquat in aq^{ua} et q^d siccu est mag^{is} stipitcū et tingēs. **¶** Alr cū vel fūce. **¶** Dixit autē iaz expertū est. s. a. in miamir: vel a. Rasi q^d hic ponit 2° cōmē. in smone de colyris pupille. cū dicit q^d post per horā intulles succus corticū gñatōz ouicū: et est expertū ad Alarauū. ca. de colorib^{us} coque.

¶ Aut fumatur anthimonij saphani pōdus. iij. 3. mar-
garitarū musci camphor: oīuz ana pondus danich:
fumi lampadis olei aut oliuariū: croci: amboz ana. 3. j.
aggregent oīa terendo 7 administrent.

¶ Scdm medicamē est ex anthimonio qd expositū est supra pmo
trac. in fine. Danich est pōdus. s. granor ozdei. Fumus lampadis.
colligit fum? iste cū aliquo vase posito supra lampade qd vas ha-
beat spiraculū. Aut oliuariū. i. colligat fumus oliuariū eodē mō.

¶ Et crocus ipse 7 oleum eius est ex eis que denigrant
pupillam.

¶ Tertium medicamen est octum a Rasi 2° prinē. cap. 3. aucto-
ritate Diacordis.

¶ Similiter succus solatri.

¶ Quartū medicamen qd est succus solatri etiam ponitur ibi.

¶ Aut fumatur succi tribulorum pondus. 3. ij. 7 galla-
rum adustarum pondus. 3. j. olei de nucleis oliuarum
denigratarum super arbozem: 7 olei sisamini non ex-
corticati: amboz ana pondus. 3. j. decoquantur len-
to igne donec nigrescant 7 fiat inde alcohol.

¶ Quintum medicamen est medicamen notum. Sisamini nō ex-
corticati. hoc dicit: qd forsan in cortice est virtus tingendi: nō iza-
rauius huic medicamini docet miscere cotium nigrum als cotium
nigrum 7 ponit ad solem per mensem.

¶ Et ex eis que sunt expta est vt aduras auellana 7 p-
miceat cū oleo 7 vngat vertex infantis viridis.

¶ Sextū medicamen est vt aduras auellana 2°. De hoc aut med-
camine est mirandus: qd si vngat vertex. i. superior pars capitis
denigrat oculos. Huius tū exposuit vertex. i. superficialis pars ocu-
li. Sed hoc expositio nō est psona originalis: vnde sumpsit Auic. h
sicut inuit modus loquēdi cū dicit. Et ex eis que experta sunt 2°.
Hoc enim experimentū ponit 2° prinē. sic. Auellane cōbute 7 mi-
ste cū oleo 7 vngat in refoc pueri habētis oculos blauos iuuat. sed
refoc vel gafoc apud Rasim est superior pars capitis vbi est com-
missura 7 vbi sit cauteriū sicut apparet ex sermonibus suis lib. 8°
prinē. in multis locis. 7 ex lra exteriori Berardi cremonensis 7 p-
sen huius lecture cap. de caus. vniuersalib? curationis egritudinis
capitis qui dicit iasoc. hoc aut experimentū est de mirabilib? val-
de: sed nō est magis mirabile hoc qd illd qd dicit qd vngere vmbri-
licū pferit scilicet labioz: vt. 4. cap. fen. 7. ca. de scissuris labioz.

¶ Et etiā vt inittat radius in colloquintida humidaz
fiat inde alcohol: ita qd oleis qd illud denigrat pupillā
catti. Et similiter cortices auellane cōtriti. Aut sumas
achacie ps. i. gallarū sexta ps: aggreget illud cū aqua
flox papaueris ruffi 7 succo ipsi 7 fiat ex eo distilla-
tio. Et silt succus benbi 7 succus corticis granatoz.

¶ Septimū medicamē est 2°. ita qd vbi a Rasi. 2° prinē. 7 hoc est mi-
rabile. cartus est b? oculū valde glaucū. 7 in sumā oīa ista medica-
mina scribunt 3° cap. verius sine scbi libi prinētia.

¶ Tractatus tertius de dispositionibus palpebrarū
7 que comitantur eas.

¶ De pediculis in palpebris.

Cap. p^m.

¶ Ateria pediculoz est humiditas putri-
da quā expulit natura ad pte cutis.

¶ Jam Auic. determinauit de egritudinib? que
sunt in oculo 7 in eo qd de eo manifeste appa-
ret: coniungens sermonē de egritudinib? lachry-
malis: hic determinat de egritudinib? que sunt
in instrumento extrinseco. s. in palpebris simul
cū pilis earū. Et p^o determinat de egritudinib?

ipsarū palpebrarū. Scdō de egritudinib? que magis appropriant
pilis palpebrarū. ibi. (Cadunt pili.) Et hoc est qd in rubrica dicit.
trac. 3. de dispositionibus palpebrarū 7 que comitant eas. i. piloz
suoz: caplm pmo de pediculis 2°. 7 prima pars posset reduci ad
ordinem volendo redire ad pncipalia vniuersalia in distinctione
egritudinū 7 accidentiū: sed qd hoc nimis esset. pluriz ppter mul-
ta que currerent: ideo diuisas diuisione grossā qd bz tot partes
quor sunt egritudines palpebrarū quas enumerat. partes pate-
bunt legendo. pmo ergo determinat de morbo quodā in nume-
ro. s. de pediculis. Et pmo ponit causas eoz. Scdō ponit curā ibi

(Inlepe a mundificatione corporis.) Signa nō ponit: qd noti sunt
pediculi per visum. 7 prima in tres. pmo ponit cām materia-
lem pediculoz. Scdō cām efficientē. ibi. (Et virtus.) Tertio osten-
dit que corpora sunt ad hoc magis pparata inuena in hoc causas
primitiuas. ibi. (Et ille.) Circa primā partē pnderandū qd pedi-
culus fumis hic large ad oēm pediculū palpebrarū. Sunt enī triū
specierū. s. lendines platulei 7 surmoues siue capdeni: vt pōt sumi
a Gilberto cap. de egritudinibus palpebrarū. 7 expressius fumis a
Jesu haly. 2. tracta. cap. 14. 7 vident differre fm maiore 7 mino-
rem quātitatē. nam lendinibus nō apparent pedes ppter parui-
tatē. platule aut sunt maiores 7 plani 7 habēt pedes. capdeni aut
sunt maiores 7 plani 7 habent pedes. 7 scdā 7 tertia spēs a vulga-
ribus nostris vocant rolle. Considerandū tertio qd ponēs cām
materialē eam circūscribit ex duobus. pmo ex sui dispōne: cūz
dixit. humiditas putrida. i. que in putrefactione mouet nō que sit
in termino putredinis qui est incineratio: qd materia cinerea nō
meret formā aialis. Scdō ex suo loco cū dicit. quā expulit natura
ad pte cutis. materia enī putride si retineat sub cuti facit alias
passiones: vt saphati 7 ipengo 7 silia si mā fuerit mala. qd si fuerit
minus mala ppulla vīs extra fm modū qd dices gñant aialia. s.
pediculi 7 similia: vt ponit Auic. 4° cap. fen. 7. cap. de pediculis.

¶ Et virtus preparatiua generationis eoz est calidi-
tas naturalis aliter innaturalis.

¶ Hic Auic. ponit causam efficientem in generatione pediculoz.

¶ Dubitatur: an calor naturalis generet pediculos. 7 uidet qd nō:

qd calor putredinalis nō est naturalis: sed talis calor est putred-
inalis: vt Auic. ponit. 7 in pncipaliū est Auic. Cū huius intellectū
pnderandū qd animalia ex putredine generata habent difficile
inuestigationē quia sine viliā: vt innuit Auic. 12. metba. 18. cōmē.

Breuitatē tamē hic est intelligendū qd duplex est efficiens in eoz
generatione. Quoddam est vniuersale: 7 istud est calor vite siue
colcodeus fm Auicē. 9. metb. 7 innuit hoc pmo cap. fen. 7. cap. de si-
gnis cōplexionum. Aliud est efficiens particulare 7 istud est calor
putredinalis qui calor solū habet rationē preparatiua vel apta-
tis vt materia mereatur formā vite: nō autē habet rationē imprē-
mentis animā: 7 ideo Auic. dicit. 7 virtus preparatiua. 7 nō dicit.
7 virtus generatiua. anima autē imprimis a superiore ratore ani-
marum. vnde 4° cap. fen. 7. cap. de pediculis dicit. Innuit super
ipsam vitā ex creatore suo. Idem innuit fen. 16. tracta. 5. 1. ca. 3°.
Ite autem calor putredinalis est duplex. Unus est pure putredinalis
cuius omnino est corrumpere 7 vaporare 7 perducere ad incine-
rationē: 7 talis calor putredinalis nō preparat ad generationem
animaliū: qd materia ex eo derelicta nō pōt mereri animā. Alius
est calor nō omnino putredinalis: sed ex parte putredinalis 7 ex
parte digestiuis vel pparatiuis nō oīno perducēs ad cineratio-
nem: sed faciens quādam preparationem siue digestionē in qua-
dam parte materie que sua putrefactione mouetur: 7 talis calor
putredinalis est qui preparat ad generationem animalium gene-
ratorū in putrefactione: 7 ideo materia que putrefit ex qua animal
generatur non putrefit simpliciter: sed quodāmodo efficit putrefa-
ctionem: 7 euadit ab ea transiens ad quādam digestionem. Alter
enim: nō posset fieri animal ex ea: 7 hoc est qd Auicē. innit. 3° cap.
fen. 16. tracta. 5. cap. 1. dices. cū euadit materia 7 vestitur cōplexio-
ne. 7 idē innit in libro pmo fen. 7. cap. de causis calefacientib? eoz
dicit. qd quidē nō est putrefacere sed digerere. 7 est sermo Bas.
tertia particula afoi. cōmento. 2. 5. super illo afoi. Senioribus vō
factis perichimia 2°. vbi loquens de animalibus generatis ex pu-
trefactione dicit. nascunt de putredine nō sola: qd calor eoz optāt.
7 hoc innuit Auicē. cum dicit. virtus preparatiua est caliditas na-
turalis: qd calor preparans ad generationem animalium istoz nō
est simpliciter putredinalis: sed quodāmodo naturalis 7 digestiuis
respectu materie ex qua anima generat. 7 ideo potest dici calor
naturalis vel caliditas naturalis: sed qd iste calor non est simpli-
citer naturalis: sed associatur calori putredinali: vel est ipse calor
putredinalis nō perfecte: ideo potest vocari etiam calor: inatura-
lis respectu caloris perfecte naturalis: vel respectu caloris semi-
naturalis: 7 ideo littera exterior pōt saluari que dicit. virtus pre-
paratiua generationis est caliditas innaturalis.

¶ Et ille cui plurimum accidit illud est ille qui est plu-
rime varietatis in cibis suis 7 parat exercitiū 7 inuēdus
7 neq vitur balneo.

¶ Hic ostēdit corpora pparata inuē cās pmitiuas que sūt quoz.
7 prima est varietas ciboz: qd est causa corruptiōis digestionis
7 multiplicationis superfluitatū: vt fumis primo cap. fen. 3. cap.
de regimine per cibum. 7 Secunda causa est paucum exercitiū:
qd retinentur superfluitates circa cutim quas exercitium pellit.

Bentilis

Tertia causa est imundities. s. no mutare panos nec in dorso nec in lecto nec lauari. ex hoc eni superfluitates retineat circa cutim et sunt pediculi: et ideo religiosi pauperes multum abundant in eis. Sciendum tamen quod imundities notificatur generaliter ab Auer. primo cantice trac. 2. 54. come. als. come. sz. cum dicit. imundities est sordities supra co. p. ex superfluitate digonis collecta. et talis imunditia fit tam ex varietate ciborum quam ex pauca balneatione et paucio exercitio et similibus. Quarta causa est non uti balneo: quod balneum purgat has superfluitates. s. cutaneas: ut in come. afoi. 3. pti. come. 16. Constitutiones 80 anni siccit. 22.

De cura.

Cap. 2^m.

Acipe a mundificatione corporis et capitis et partis oculi cum eo quod sciisti et propter eum gargarismate facto ex aceto et synapi et admixtis ablutio oculi et embrocatio ipsius ex aqua maris et aquis salis et sulphureis et liniatur pilis palpebre ex medicamine facto ex alumine et medietate ipsius de membruzgi. Et quadoque ei addis aloes et baurach: amboz aff. partes. 5. Et melius quidem est ut sit illud quo conficitur acetum squilliticum. Sed almeibute cum baurach est medicamen bonum.

Hic ponit curam. Et per eundem. Secundo per localia. ibi. (Et admixtis ablutio.) Tunc intellectum pme partis et scbe considerandum quod in intro in hac cura est quatuor res. Prima est rectificatio regiminis: et hanc. A. dedit intelligere cum appositione carum dictaz. s. quod homo non comedat diuersa nec mala cibaria: quod exercitef. mudeatur et balneet. Tercia intentio est eundem materiam malorum ex coque si totum corpus sit plenum et ex capite toto et ex partibus oculi cum rebus quas sciisti. I. ex caplo de obthalmia. ibi. eni sciisti quod debes stomare ut pharmicare et cum quibus: et sciisti in vniuersalibus primo libro: et propter tunc comedat Auer. gargarismata ex aceto et synapi: quod cum huiusmodi a capite educit et phibet putrefactionem et propter acetum. Tercia intentio est phibitio putrefactionis in materia circa palpebras. Quarta est occisio pediculorum. Has autem duas intentiones faciunt medicine fortiter ericcatine que putrefactionem phibet: et sic phibet gharu aial: et ita gharu occidit sicut aqua maris aqua salina et sulphurea: et medicamen ex alumine quod fortiter ericcat. et in membruzgi. I. sapia huiusmodi exponit et est vtilis: quod iulicat et tunc medicinas alias et remouet corruptionem materiam ex quibus sunt pediculi. Aliter tamen inueni exponit quod est vna species lacticing. Lacticing autem est potes in occidendo talia aialia: tunc ista videtur receptio medicaminis quam ponit Iesus haly trac. 2. 14. cap. 2. ubi nos habemus meibute: ipse huiusmodi meubezis et exponit ibi quod est staphisagria: ipsa autem valde vtilis: vni. 2. can. staphisagria iter facit pediculos. addis quod aloes et baurach species salis: et hoc quod vis fortiter ericcat. Acetum squilliticum magis comedat: quod forsitan tenet de virtute corrosua staphisagrie: quibus tamen ex ea et baurach fiat bonum medicamen ut ibi esset materia satis humida. Quomodo autem auferat cum acu vel forficulis est notum: et id ponere non curauit. Experimentum bonum est hoc. s. myrre aloes thuris ana. pres equales: misceant cum lardo et yngant palpebre pediculose.

De sillac et est grece anufeme.

Cap. 3^m.

Sillac quidem est grossities in palpebris pueniens a materia grossa male disposita nitrosa propter quam rubet sunt palpebre et cadunt pilis: et adducit ulcerationem partium in quibus fixi sunt pilis: et sequitur eadem corruptio oculi.

Hic Auer. determinat de quibus passionibus palpebrarum que vocat sillac. Et per diffinit eam inuendo causas et signa et diuersitatem eius. Secundo ponit curam. ibi. (In recetis gharu.) Prima in tres. Primo ponit eius diffinitionem. Secundo quendam modum euentus. ibi. (Et plurimum.) Tercio diuisionem vel diuersitatem quendam. ibi. (Et de ipsa.) Tunc intellectum pme partis considerandum quod in hac diffinitione ad diffinitionem manifestationem ponit aliquid loco generis cum dicit. grossities. Est autem sillac grossities: quod grossitas palpebra: et in hoc puenit cum multis dispositionibus ut cum grossitie ordeolo scabie et similibus ut infra. ponunt autem differentie et prima est sub passionis cum dicit. in palpebris et propter. Secunda inuit eam efficietem cum dicit. a materia grossa. Tercia differentia notificat dispositiones cause: quod materia grossa est male disposita: quod est falsa sicca scindens et ulcerans partes palpebrarum: unde attrahunt materiam et rubescunt palpebre: et propter assumptionem humiditatem et corrosionem radicem pilorum cadit pilis et procedit ulceratio partium ubi sunt pilis: et possibile est

Super tertio

quod ex hoc materia attigat tunicam puenit in cornem et sequatur corruptio oculi. Et quod est apparent signa huius passionis. Et hec diffinitio est illa quam ponit Rasis 2^m puenit. versus finem dicens. Sillac est grossities palpebrarum cum rubedine et corrosionem lachrymalium et casu palpebrarum. i. pilorum palpebrarum.

Dubitat utrum materia sillac sit materia grossa vel subtilis. Videtur quod subtilis. Et Iesus haly tracta. 2. 16. cap. ubi dicit. Caula sillac est humiditas falsa subtilis. Et Azara. in ea. de sillac. i. sillac dicit. Generat ex humoribus baurachis salis et subtilibus. Amplius materia pruritus est materia subtilis. unde 5^m de accidentibus et morbo penul. cap. materia pruritus pauca subtilis falsa est et quiescit. Et halya. s. theo. 17. sed sillac est quidam modus pruritus. Unde auctores multi notificant hanc passionem per pruritum. In contrarium est Auer. cum dicit. pueniens a materia grossa. Tunc tradictionem possumus respondere dupliciter. Primo quod sillac quiescit est recens: et tunc eius materia est subtilis. quiescit est antiqua: et tunc materia propter moras tendit magis ad grossitatem. Secundo modo possumus respondere quod in sillac nos consideramus plurima accidentia. Consideramus etiam in ea vehementiam pruritus et punctionis in palpebris et vehementiam ruboris: et quantum ad hoc fit a materia acuta tendente ad subtilitatem sicut a quadam cholera subtili mista cum sanguine vel non mista habere adustionem aliquam. Consideramus etiam in sillac grossitatem nem palpebrarum et corrosionem et ulcerationem aridam: et quantum ad hoc fit a materia grossa. Causa autem pilorum ab vera quod materia potest fieri. Et quod sillac quiescit est cum magno pruritu et punctione: et hoc aduertunt quidam auctores et dixerunt quod fit a materia subtili: quod vero quadoque est cum multa grossitie palpebrarum et corrosionem: et hoc aduertens Auer. dicit quod fit a materia grossa. Iste autem materiam sunt sanguine vel choleric vel melancholic vel flegmatica: quadoque habent adustionem vel acuitatem. Et quibus apparet in quo differt sillac a scabie et pruritu. nam differt a scabie: quod in sillac non est pustula seu borbor: sed materia est sparsa in palpebris: sed in scabie est pustula parua et apostema siue borbor in cuti. Differt etiam a pruritu: quod pruritus non associat sibi necessario casum pilorum palpebrarum: sed sillac est cum pilorum casu: etiam pruritus palpebrarum appropriat palpebris: sed in sillac comunicat pruritus angulis oculorum. Unde Rasis 2^m puenit. 2. cap. versus principium. sillac est grossities palpebrarum cum rubetate et pruritu assiduo in angulo. Et quibus etiam apparet quod passio sillac potest fieri ab utraque materia tam grossa quam subtili: simul iste materiam vtriusque puenit sicut simul pueniunt pacteria accidentia. Unde Desue cap. de casu pilorum palpebrarum loquens de cura sillac dicit. Mundificet corpus ab humore grosso sanguineo et humore acuto. Et in hoc inuit materiam grossam cum dicit. sanguineo. et materiam subtilis cum dicit. acuto. Idem inuit halya. s. theo. 13. ca. cum loquitur de casu pilorum palpebrarum.

Et plurimum accidit successione obthalmie.

Hic ostendit quendam modum prouentus: dicens quod plerumque. I. quadoque contingit quod accidit ab obthalmia. materia enim que ad coniunctiuam fuit potest communicare palpebre. etiam obthalmia durans potest corrumpere nutrimentum palpebrarum et illud puertere ad acuitatem et falsedinem. unde puenit sillac: etiam potest materia obthalmie permutari ad palpebras.

Et de ipsa quidem alia est recens: et alia est antiqua mala.

Ponit diuisionem.

Sed dubitat quare non possit diuisionem ex parte causarum. s. humorum. Vnde quod omnis humor faciens hanc egritudinem oportet quod participet de aliqua acuitate et in hoc non debebat fieri diuisionem materiarum. diuersitas enim que in eis cadit ex se. s. humorum sanguine choleric vel melancholic intelligit ex multis dictis supra. etiam hec diuisionem quam ponit satis inuit diuersitatem materiarum s. in dicit in cura. recens enim sillac est de materia subtiliori. antiqua autem opinandum est quod fit de materia grossiore et que magis maligna in palpebris. Unde Auer. dicit. alia est antiqua mala.

De cura.

Cap. 4^m.

A recenti quidem confert facere emplastrum ex lentibus decoctis cum aqua rosa. et facere emplastrum de portulaca et endivia cum oleo rosato et albumine ouis: et administraretur totum illud nocte: et ingrediatur balneus post ipsam: cum sumatur lentes excoctate et sumach et pulpa granatorum et rose: et coquatur illud totum cum aloob in nocte et balneetur mane. Et assiduatio balnei est ex rebus magis conferentibus ei.

Chic An. ponit curā sillac. Et p^o que est reced. Scdo antique. ibi (In antiq. do.) Tertio ei^o que fit successione obthalmie. ibi (In ea aut que fit.) Ad p^ome partis intellectū phidra q^o An. curā sillac recetis abbreviat. Omittit enī rectificationē regimie z cūones māerū. z hec sunt nota ex iam plures pmissis: z itendit solū ad lo calia. C^o Intetio aut in hmoi localib^o est triplex. p^oima est repul sio māerū que currūt ad palpebras z earū que trahunt. Scda est remissio acuitatis earū: unde ē sedat p^ourū. Tertia est aliq^o reso lutio māerū que pcludunt. C^o Intetio enī gnōis piloz q^ouis a q^o busda auctorib^o hic ponat: ab An. tñ postponit ad caplin p^orius infra. Depulsio aut māerū fit ex stipricitate lentius z aque rosare que ponunt in p^omo medicamine: z ex sumach z pulpa granatoz z rosas que ponunt in tertio medicamine. fit et talis repulsio fri giditate medicinarū harū z frigore portulace z endiue que ponū tur in scdo medicamine. remissio aut acuitatis māerū z sedatio p^ourū fit per frigiditē harū medicinarū: z per lenitatē portulace z albuginis oui. In harū medicinarū approximatione medicus dz esse sagax fm q^o eis idiget. Si enī fit multa acuitas z ardor ad ministrab^o succus portulace z albumē oui. Resolo aut aliq^o māe rū timēdo ne ista pstringat illā fit maxime cū balneo: z iō in nocte ponit p^odictas medicas: z in die docet balneari: q^o dies est tēpus aptū resoloni sicut uor est apta p^ostrictioni: et q^o in nocte multuz molestas: z iō cū vis cōponē medicamē in quo fit cōposita itetio ois p^odicta: fac illū ex lentis^o excoctis sumach zē in q^o est magis repulsio z infusio cū robū. fapa vini in quo enī resolutio. Quomodo aut balneū p^oerat recurre supra. ca. de obthalmia.

CIn antiqua vō z chronica opor^oet vt crura vento tentur z flobothomētur vene frontis z administratur assiduatio balnei. Et ex medicamētis autem que po nenda sunt in ea est vt sumatur eris vsti medietas. 3. j. draganti. 3. iij. piperis croci aff. 3. j. terantur cum vīno pontico donec fiant sicut mel subile z administrētur in exterioribus palpebre.

CPonit curā antique z p^oo. i. chronice. z curā est difficilis ideo magis subtiliavit se. C^o hec aut curā se vertit p^omo ad diuersiones māe cū dicitur crura vētoferi: z fuit necessariū q^o multa malitia fa cta in palpebris facit eas receptiuas multū malarū māerū: ideo ad longinqua op^o diuertere vt ad crura: et q^o nā ista sillac antiq^o est de mā medica. hec aut māerū diuersio fit apte ad inferiora: z iō ponent vētoferi circa p^oes domesticas crurū: z h^o scarifica tione. An Azara. ca. de sillac. Curatio veteris est cū scarificatio ne timop^o z crurū. C^o Scdo vertit se ad illius cūone cū dīc. Flo borthomētus huc flōment vene frontis. Et intellige q^o si expedit fiat flōmia d^o brachio z def pharmacā. C^o Tertio vertit se ad re mouēdū aridā mām z durā: z h^o fit cū balneo calide aque assiduā to. C^o Quarto vertit se ad fortē p^ostrictionē viarū palpebre ne reci p^oat fm intetionē Azā. z simul cū h^o ad exiccationē māerum que sunt in ea z dissolutionē ē cap^o z hec sunt cū medicamē facto ex ere vsto in quo est fortis exiccatio z stipricitas. in draganto est ble nificatio z remissio acuitatis z possit exponi draganti. i. vitrioli: q^o stipricum z exiccatiuum. Alia patent.

CDubitat: vry in sillac cōpetat flōmia. Et videtur q^o nō ex Jēsu haly trac. z. 16. ca. vbi dicit. phibe habentē istā egritudine ab ex tractione sanguis. In Juiū est An. z Azaraius dicit. cura vete ris est cū flōmia. D^o m q^o ego inuenio auctores p^ocordare de flo borthomia sciēda in sillac antiqua: vt An. hic z Azaraius in cap. de sillac. z ipse Jēsus dicit. Si elongata fuerit ipsa egritudo flob othoma in lachrymalib^o. In noua aut nō p^ociunt ea: z rō hui^o pōt esse: q^o in noua cū fiat ex mā subtili forsan est timēdū de maiori fu ria subtilis humoris. Si aut talis humor esset cū abūdātia sangui nis opor^oeret flōmare. In antiq^o aut obthalmia: q^o est facta corru ptio z infectio sanguinis circa partes oculi ppter multū tempus Quo mā mala stetit: unde etiā facit oculū semp aptū ad recipiēdū: ideo cōpetit flōmia cōis vel particularis fm q^o videt medico. Et ppter hanc cām in multis passionib^o oculoz antiquis z etiā capi tis q^ouis mā nō videat multū sanguine iuenit vtilitas in flōmia. Si tñ sillac esset de mā distantia z sanguine nec esset aliud in san guine corruptio nō cōpeteret flōmia. Et sic cessant Jia.

CIn ea autē que fit successione obthalmie est exper tum colyrium fm hunc modum draganti attrimenti z croci z spice: oium aī. pars. j. Sumant de fedenigi. x. partes: fiant colyria z fricnt ex eis palpebre.

Chic ponit curā eius que fit successione obthalmie. C^o Considerā dum q^o h^o post obthalmiā remanet sillac imaginādū est q^o in pal

pebia fit defect^o z corruptio māerū vnde apta est suscipere: z q^o p^o supponit q^o p^o curā obthalmie iā sint facte cūones: iō solū restat venire ad locale medicinā in qua fit vire^o stiprica exiccatiua z re solutiua vt iam apparet: z ideo laudat colyrium hic postum q^o dicit esse expertum: z p^oert etiā in sillac veniente per se absq^o ob thalmia: fedenigi. i. lapis ematibis.

CDe gesse palpebrarum.

Cap. 5^m.

Et vt accidat palpebris difficultas mot^o ad claudendū cum sunt aperte z ad aperiendūz cū sunt clausē cuz dolore z rubedine sine bu miditate fm plurimuz. Et psequit eas pluri mū vt non obediant ad aperiendū cum exiccatione apud somnuz. Et plurimū quidem ipsius non est sine frustis lippitudinis separatis dure sicce: z neq^o est cuz ea cursus nisi per accidens.

CSuperius An. determinauit de passione palpebrarū que dicit sillac: hic determinat de alia que dicit gesse. Et p^omo notū facit hāc egritudinē. Scdo pōt curā. ibi (Op^o vt assidue.) P^oia in duas. p^oio notificat eā per sui accidētia. Scdo ponēdo cām dicit inuit modos esse huius egritudinis. ibi (Quā est.) C^o Circa p^oma partem An. notificat hāc passionē per sex accidētia. P^oimū est i actioe moriua. nā difficulter aperiunt palpebre cū sunt clausē z ecdra: z cā in hoc pōt esse duplex. Una diuersitas nocumēti ex parte di uerfoz musculoz claudentiū vel aperiētiū palpebrā. Scda cā est induratio palpebrāz ppter siccitatē vnde remanēt in eo situ quo ponunt z difficulter alio mō situari pōt. hic enī est de effectib^o sic citatis. Scdm accidēs est in actione sensitua cum dolore. hoc aut accidēs fit q^oq^o vt An. ponet: vt cū mala cōplexio diuersa et p^orie calida que q^o p^oungit inducit dolorē vt ipsa mā sicca gros sa soluet aliquo mō p^otinuū. Tertiū accidēs est in q^oitate muta ta z est rubedo cū dicit. z rubedine: z h^o accidēs fit q^oq^o vt cum est ibi dolor vel calor attrahētia mām calidā subtilem que ap^oior est ad motū z cū hoc rubificat. Quartum accidēs est in exēunte mutato: q^o talis dispō est fm plurimū sine humiditate. f. fluere ab oculis: z hoc ideo q^o hec egritudo est a siccitate cōplexionali vel a mā grossa sicca que nō reddunt oculū lachrymosum neq^o emittent rem humiditātē aliā. Dixit aut fm plurimū q^o dupl^o pōt exponi. P^oimo fm plurimū. i. nō est plurima humiditas: i. possit esse pau ca: vt dicit. C^oel fm plurimū. i. vt plurimū: q^o q^oq^o est cuz hac pas sione humiditas. i. aliq^o lippitudo: vt An. ponet. Quintū accidēs est vt cū homo exccat a somno nō pōt aperire palpebras: z h^o est q^o dicit. psequit eas plurimū. f. palpebras plurimuz. i. maxime q^o maxime fit h^o post somnū. Scrtū accidēs est apparitio aliquoz frustoz lippitudinis dure sicce z sunt frustra separata nō q^o fit cuz hac passione cursus humiditātū ab oculo nisi ppter accedens: vt ppter dolorē facientē lachrymare: aut ppter appositionē medi cularū dissolutiūz p^ouocantiū lachrymas que dicunt in hoc cap. Illa aut lippitudo appetat: aut ppter expulsiōne alicui^o part^o illius māe sicce: vel ppter defectū palpebrarū in digerēdo p^oriū nutri mentiū. hec est enī vna cā lippitudinis: vt Bal. in cōmē. p^omo sticoz cōmē. 13. z An. 4° cā. fen. z. cap. de signis factis in oculo. hmoi lippitudo generat p^o defectū virtutis oculi in nocte in ma turando vel digerēdo mām. Sunt aut frustra lippitudinis separa ta ppter ariditatē phibentē p^otinuatōne. Dixit aut plurimū: q^o pōt vtraq^o istarū carū lippitudinis nō esse quādoq^o.

CDubitat: vry hūti gesse fit difficil^o agere palpebras post somnū. Videt q^o nō q^o somnus retinēdo euaporatiōne humectat: f. vi gilia cū resoluat exccat: vñ somn^o gen^o vehemēt^o similis existit: vt An. lib. i. fen. z. ca. de bis que p^oueniūt ex somno. cū igit hūme ctatio habilitet motū palpebrāz in gesse: igit post somnū melius aperiēt. In Juiū est An. hic z Rasis z c. i. aucto. Joānny. D^o m vt appet ad sensum q^o in gesse post somnū difficiliter ape riunt oculi q^o in vigilia q^ouis mā nō fit multuz supflua. Rō est du plex. Una q^o in somno palpebre mouent z situant iterius: in vigi lia aut nō tāto: ideo difficiliter est post somnū subleuare palpe bras q^o in vigilia. Et q^o ista cā nō placet: ideo est alia. nā in somno sanguis z calor nālis ad interiora retrahit. vñ An. 3. de aialibus. vlti. ca. q^o dormit hō sanguis p^ouertit ad interiora: z signatio super hoc est: q^o boie dormiente si scindat ei^o cut^o nō eritit sanguis sicut in vigiliā. z est sermo Aristo. 3° de hystozis aialū. ca. de sanguie retracto. igit iterius sanguine exteriora: z p^oie frigide p^oicule z sicce sicut sunt palpebre p^ouatione sanguis exccant: z q^odamō in frigidant z fit quasi q^oda p^ogelatio: z hoc p^oie accidit cū particule sunt infirme: ideo nō sunt apte ad motū: imo ipedunt quousq^o

Dab^o p^o

Gentilis

fanguis et calor exterius resiliat: et ideo quoniam ex natura instinctu tales homines fricant oculum post somnum. hanc causam inuit Iesus baly tra. z. ca. 19. de gessu. dicens. signum gessu est difficultas motionis palpebre in ericatioe a somno. q. d. in somno suggit humiditas visus intus et remouet ab exterioribus. Et ex hoc appet solutio cutis ad pblematas. quare quidam patietes in iucturis et nervis surgentes a somno non possunt mouere membra nisi prius fricet ea. cum ei iam appetit alia possit dari. Ad rationem igitur quod humectatio a somno in talibus corporibus est accidentalis: sed ericatio est propter puationem humiditatis naturalis. et aliter posset solui: sed fieret sermo plurius.

Quoniam est ex siccitate aut humore viscoso declinat ad siccitatem valde: sed quoniam est dolor et rubedo.

Assignando causam accidentis ponit causas huius passionis. Et primo facit hoc. Secundo ponit spalem nomen cuiusdam ex speciebus gessu. ibi. (Illa vero.) Tertio complet sermonem in causis. ibi. (Et multoties.) Circa primam partem consideranda sunt duo. primum quod est gessu non est cursus humiditatis. sed nec lachrymarum nec lipitudinis multe humide dicens quod est quoniam est rubedo. Et hoc est ipse ponit causas gessu: quod est duplex. scilicet siccitas vel humor viscosus qui est grossus cum viscositate: et sic per grossitatem est terreus grossus et siccus: quod non est lubricus: quod tamen dolo: rubificans et terreus potest facere fluxum lachrymarum: et hic dolor quoniam gessu coniungitur: ideo cum gessu quoniam est cursus per accidens: et hoc est quod dicit. Sed quoniam est dolor et rubedo.

Illa vero que fit a fricatione sine materia fluente ad ipsam nominatur siccitas oculi.

Circa secundam partem considera quod duplex ista reperit ibi. Una quod dicitur illa vero que a fricatione. Iam siccitate pura sine materia. Illa ista dicitur a siccitate. et posset exponi a fricatione. scilicet punctione: quod siccitas punctionis est aliqualis coicatio palpebris et facit gessu et illa erit ericatio in palpebris: et hec exponit solum Iesus palle. c. cum dicit. Aliquid accidit ista egritudo. Iam siccitas punctionis. et quoniam accidit punctionis fortasse habet participationem cum palpebris. et ideo subdit. A. et notat siccitas oculi. Iam notat siccitas ab oculo veniens ad palpebras: et principalem sit in oculo fricatione sua siccitate palpebras: et talis oculi siccitas etiam vocat gessu punctionis de qua Iesus fecit caplin cum loquitur de morbo punctionis: et ideo habet gessu duo capita apud Iesum que sunt simul comprehendit.

Et multoties est illic complexio calida et materia plurima grossa indigens euacuatione.

Circa tertiam partem considera quod ex hac particula cum primo complet diuisionem causam gessu: quod cum est siccitas vel sola vel cum mala complexione calida: et eius est siccitas cum humore grosso multo egere eumone vel paucio. et posset intelligi quod siccitas vel cum gessu quoniam est mala complexio calida simul cum humore grosso indigere eumone. iste autem humor grossus potest esse multorum modorum: ut patet. Et considera quod cum gessu dicitur multoties est illic mala complexio calida. inuit hanc diuisionem quod mala complexio calida quoniam coniungitur illi et quoniam non. et huiusmodi quoniam est cum materia vel cholera subtilis aliquid et quoniam non. et huiusmodi ipse reminiscit in cura.

Dubium 2. Dubitat: verum cause gessu sint bene assignate. Videtur quod non: quod balyab. 9. thco. ca. 13. de passionibus palpebrarum loquens de gravitate motus palpebre dicit. Gravitas palpebre ex viscositate fit grossa. et ista gravitas videtur ex simone suo esse illa quod siccitas. vocat gessu. Amplius alie cause sunt quibus palpebre difficulter mouentur vel mollificatio siue paralysis et virtutis defectus. In illis est siccitas. Et dicitur dupliciter. Primo quod difficultas motus palpebrarum possit fieri a multis causis: tamen antiquorum consuetudo appellatio gessu dicitur difficultas motus propter siccitatem et secundum antiquos hec nomina posuerunt ita videtur. unde Galen in libro de quatuor temporibus morbi particularibus. lex communis est omnibus grecis quod notibus rerum quocumque habemus posita ab antiquis videtur. Secundo dicitur quod gessu non est quocumque difficultas motus palpebre: sed determinata ad hoc quod si palpebra superius situr duriter mouet deorsum: et si inferius situr duriter mouet sursum. hoc autem fit a siccitate. propter quod non ab humido paralytice vel a casu virtutis: quod humidus paralyticus facit cadere palpebras: sed casus virtutis non finit eam perfecte claudere: et quoniam ex toto claudere propter virtutis casum cum impossibilitate apertionis. Ex quibus cessant ista secundo inducta. Ad balyab. dicitur quod per gravitatem palpebrarum intelligitur alia passio de qua siccitas facit mentionem. Vel dicitur quod illa viscositas intelligitur esse coniuncta humori grosso viscoso sicco.

De cura.

Doctet ut assidue vaporizationes oculi cum pogia ifusa in aqua tepida et assidue utat balneo cum aqua dulcis equali et ponat super oculum apud somnum albumen oui coquassatum cum oleo rosa.

Cap. 6^m.

Super tertio

Et assidue faciat sudare caput cum buectatibus et oleo embrocis et caput purgans humectantibus cum oleo violato et nenufarino et reliquis.

Hic ponit curam. Et patet quod fit a siccitate sine materia. Secundo est quod fit cum materia. ibi. (Et si signauerit.) Circa primam partem considera quod tota iteratio siccitatis est ad humectanda palpebras et per caput: et sic fit cum vaporizatione et aqua tepida et balneo dulcis et equalis aque: non. n. d. et calida multa quod resoluendo ericaret. Albumen oui et alia que ponit et ideo facit. Et puenit magis oleum nenufarinum et violatum si ibi coniungat mala complexio calida et ex hoc dolor et rubedo. Assidue sudare faciat et sterita humidum cum istis sicut si sudaret. non. n. vult quod puocet sudor: quod ericaret. Reliquis yramigdalino cucurbitino et.

Et si significauerint dispositiones quod cum siccitate fit materia cholericum solues cum volubili: quoniam in ipsa est proprietatis. Ponit curam quoniam est ibi materia grossa et subtilis cholericum. Et duo facit. Primum quoniam est subtilis. Secundo quoniam est grossa. ibi. (Et si estimat.) Considera circa primam partem quod materia ista cholica est itelligi subtilis respectu materiam grossam de qua dicitur quod ericatur et inducit mala complexione calida quoniam quoniam coniungit gessu: ut dicitur. A. Et quod cholera ista subtilis est: sicut in eumone est volubilis: et est illa species de qua dicitur siccitas. et cum euacuat cholera adusta que nobis non est in visum: forsan intelligit per volubile illam herbam que vocat lebleb de qua dicitur Simon Iam nuchis quod est facilis solutio: ita quod oas in febre acuta et est species latitancy non nascens in locis calidis et vbiq. nos in purgare: cum pilulis vbiq. nos in myrabolanis citrinis vel reubarbaro si quod videret.

Et si existimat quod illic fit materia grossa ericata indiges resolutione resoluat cum mucilagine fenugreci et mucilagine seminis lini accepti cum lacte. Iste. n. ab eo quoniam ponunt super oculum auferunt algeisse et eumant humorem. Et ex eis quod ad ea expta sunt ponat adeps galline et mucilago sevis lini et cera et oleum ro. ponat illud desuper semper: et in palpebris admistret quod attrahit lachrymas sicut colyrium arastratis. Plurimum. n. pferat in mali chronica admistratio alcohobol puocatur lachrymas. Ipsa enim resoluunt materiam grossam et faciunt ea currere: et attrahunt ex his quod subtilibus illud quod lenit ea et resoluunt ipsam suam resolutione.

Circa ultimam partem considera quod in cura gessu cum materia grossa ericata in pericula iteratio tria res per iterationem eorum eumone materia expedit. Primum quod est materia remolliat. Secundo est resolutio. Tercio est iteratio materia. puenit cum mucilaginibus scriptis accepti cum lacte: quod cum lacte misceantur: vel quod semina ifundant in lacte capino viscoso: et cum illo suggat mucilago in B. n. medicamine et buectatio mollificatio et resolutio. et ideo dicitur iste ab eo. mucilagine: vel ab eo. mucilagineo et lac et. per hunc est siccitas et iteratio materia cum alio medicamine de adipe z. Tercia iteratio est materia dissolutio et eum puenit in lachrymas pueredo materiam: et sic fit cum colyrio arastratis quod est cum colyrio positi cum summa z. trac. z. et tade siccitas. cum dicitur pueredo. pbat quod alcohol vel colyrium vel aliud medicamentum puocatur lachrymas pferat in cura gessu de materia grossa. et pbat ex quoniam. Primum quod ipsa alcohol lachrymas puocatur resoluunt. dissoluunt materiam grossam: et ista sunt quod uocatur lachrymas subtilia calida sicut piper myrra et huiusmodi. Secundo quod dissoluendo faciunt has medicinas: unde dicitur faciunt currere. Tercio quod propter calorem et dolorem quem huiusmodi colyria inducunt sicut colyrium arastratis trahunt humiditates quedam subtiles ad partes palpebrarum. tales autem humiditates lenificant et molliunt ea. scilicet materiam grossam. Quarto quod sui calore resoluunt ipsas. materiam vel ipsas. scilicet gessu. l. propter pactiones opones puocatur lachrymas curat gessu. ista sunt generaliter declarata supra tractatu primo quarto capitulo.

De grossitudine palpebrarum.

Cap. 7^m.

Bitudo est sequens scabie: et quoniam facit ipsas possidere linimenta frida super oculum ei: cura est alcohol factum ex lapide lazuli et lapide armeno: et ex nucleis dactyloz adustis et spiciis duabus: et admistratio balnei assidue et alienatio vini: quoniam fricat plurimum cum radioz colyrio rubeo leni: sed fricatio cum zuccharo quoniam excitat et attrahit.

Superius siccitas determinauit de gessu: hic determinat de grossitudine palpebrarum. Et primo ponit causas eius relinquens nota signa. Secundo ponit curam. ibi. (Et eius cura est alcohol.)

Dub. p^m Dubitat vtrū grossitudo sit dispo sequens scabie. *¶* Uides q^d nō q^d ei⁹ mā nullo mō puenit cū mā scabiei. Nā eius mā est frida z bu-
mida: vt ponit *¶* Iesus trac. 2. 19. cap. vbi pones dīam inter gesse z
grossitie dicit. cā eius. f. grossitie est mā frida z humida. Amplius
videt cōcedē q^d cū grossitie sit mā vaporosa. bene ante h⁹ dicit. cā
eius. f. grossitie sunt vapores grossi z frequentatio cene. *¶* Ite autē
cā nō pōdat cū causis scabiei quas Aul. infra ponet. cū dicit. cā
scabiei est mā falsa nitrosa. *¶* In 2° dicit Aul. Cā dū hū⁹ intellectū
pōderādū q^d grossities palpebrarū fm q^d nomē signat est qdā egri-
tudo in qua palpebre sunt grossiores q^d debeat: z in hoc puenit cū
multis passionibus vt sillac inflatione ordeolo grandine z scabie.
Zā fm q^d pōt sumi ex remedijs postis ab Aul. iungēdo simonem
ei⁹ cū dictis Rasis z^o p^onc. d^ous finē: z cū dictis Azarauū cap. de
oppilone palpebrarū. ista egritudo quā Aul. notauit grossitie ane-
ctit sibi cām palpebrarū: z in h⁹ differt ab ordeolo z inflatione z a
multis. Et mā hmo grossitie q^d intelligi q^d sit queta nō puritina
vel corrosiua: in hoc differt a sillac z scabie. Et d^o intelligi q^d p^oi-
terioz palpebre nō sit ista: z in h⁹ differt a scabie. Est igit grossi-
ties palpebre dispo in q^d palpebra appet grossior q^d debeat cū ca-
su piloz abq^d puritu. *¶* Hec autē egritudo pōt puenire trib⁹ mo-
dis. Primo per relinā a scabie derelictā vel ēt a sillac: z hoc q^d nō
mā iam est dimiuita: z cessauit ardor: z purit⁹: z remissa est emi-
nētia pustulosa: ita q^d pustule nō sūt: s^o solū remāsit aliq^d mā gros-
sa igrasane: z remāsit pēnularz. f. piloz casus: z ista egritudo d^o
sequēs scabie: q^d est aliqd derelictū a scabie vela sillac. Et q^d iste
passiones multū pueniūt: iō qdā auctores nō distinguūt eoz capsa
s^o includūt caplin de grossitie in. c. de scabie z in. c. de sillac: qdā in
ca. de casu piloz. *¶* Scdo pōt puenire ex linimētia fact⁹ sup o-
culū: vt ysu colyriū albi opiat⁹. cā est ista: q^d medicamina multū fri-
gida igrasant z detinēt mām in palpebra z claudūt viā vaporz
q^d sunt mā piloz palpebrarū. Et hos duos modos Aul. tangit in ista z
eoz pōt curā cū dicit. cura ei⁹. *¶* T^o t^o autē in cura ei⁹ est mā-
xime cū medicis localib⁹: q^d eiones p^osupponunt ēē facte in mor-
bis pcedētib⁹ hāc grossitie. T^o t^o autē in eis est mollificatio z di-
uisio grosse mae: z h⁹ fit administratione assidua balnei z vaporis
sue vaporatiōis et cū aq^d tepida: z credo q^d d^o pcedē h⁹. *¶* Scdo
itētio est resolo vel dissolutio mae illarū grossiarū sicut dictum
fuit statim in supiori ca. *¶* T^o t^o itētio est piloz regitatio: z has
duas itētiōes p^ociūt medicine quas Aul. ponit. f. lapides z nuclei
dactyloz cōbusti q^d fortiter excicat. z due spice. f. nardi z romana.
hec enī medicine simul z diuisim excicat z resoluūt fortiter illam
mām z p^ont puocare lachrymas illā dissoluēdo z appropriant ge-
nerationi piloz vt sumit z^o p^onc. in multis locis. z Azarauū ca.
capitulo de depilatione palpebrarū ponit h⁹ medicamē. *¶* R. nucleoz
dactyloz cōbustoz. 3. j. s. spice romane. 3. y. terant z ponat de pul-
uere in loco. Laudat et Aul. pfractionē factā cū radio. f. inuoluto
in colyrio rubeo leni: z hoc q^d q^d mā vel nō est multū grossa: z
tūc sufficit colyriū rubellū lenē. vel est mag^d grossa z dura: tūc nō
sufficit: sed indiget colyrio rubeo fortiori. hec autē colyria declara-
ta sunt supra capitulo de ophthalmia frigida.

Dub. 2^m Dubitat vtrū fricatio cū zuccharo pueniat in grossitie palpebra-
rū. *¶* Uides q^d sic q^d in scabie p^ocipit: vt 3° ar⁹ lib. 4. ca. 1. *¶* Ialy
in thegnit trac. 3. 150. cōmē. z *¶* Iesus trac. 2. cap. 4. Et scias q^d si sca-
bies fuerit antiquata plōngata nō p^operabit in ea aliqd nisi fri-
catio cū zuccharo. Sed scabies antiqua est multū p^oformis grossi-
tudini palpebre: imo quasi sunt idē vt appēbit. *¶* In 2° dicit Aul.
¶ Ddm q^d medicus fricans cū zuccharo palpebrā grossam vel est
p^ontus sola fricatione cum zuccharo nō vtens alio remedio z vt
sic nō est pueniēs. Et rō est: q^d zuccharus est debile in dissoluēdo:
vnde si frice⁹ mouebit mām z dilatabit eā z nō educet nec resolu-
uet: iō nō laudat fricatio cū eo: z h⁹ est qd dicit. Fricatio cum zuc-
charo excitat. i. mouet mām: z attrahit. i. ex h⁹ est cā attractionis:
q^d mām dilatat magis. Vel talis fricatio fit ad pparandū alijs for-
tiorib⁹ operationib⁹: z sic pōt puenire z cessat p^oradictio que vi-
des. *¶* Prohibet autē vniū q^d time⁹ de motu mae⁹ versus oculū. i. a⁹
enī palpebre sunt debilitate ex morbo pcedente quē sequit grossi-
ties z nō sunt valde apte receptioni. vniū autē sui virtute delati-
ua mouet mās vel illas illuc p^ocipitari facit: z ideo dicit alienatio
vini. In hoc tamē est p^oderandū q^d diximus supra. ca. de ophthal-
mia. *¶* T^o t^o nō pōt puenire grossitudo ex aliq^d mā que de se i-
cipit igrasare palpebrā: nō q^d sequat scabie: nec q^d sequat vsum
frigidū: z talis mā ita igrasat q^d non vicerat nec ledit interius
palpebra: sed facit grossitiē cū quādā eminētia apparēt z oppilā-
do poros pōt facē cadere pilos: z hec grossitudo in pmo visu simi-
las scabiei vt medicus credat q^d palpebra sit scabiosa. nō tamē q^d
sit. z iō ē pōt dici sequēs scabie. i. similis scabiei: q^d mā istius non
est ita sicca z arida sicut mā gesse: q^d faceret inorū difficile: z ideo
respectu illius pōt dici humida a qua ēē mā pōt surgere aliq^d va-

por qui inflat et palpebra: z pōt illā rubēā facē. z istū modū grossi-
ties explicauit *¶* Iesus *¶* Ialy pallega. ca. dicēs. Est grossities que ca-
dit in palpebra supiori: z si quis viderit eaz estimat q^d in palpebra
est scabie: z q^d reuerfas eā videbis eam mundā: z videbis colo-
rem palpebre exteriorē rubellū grossum vt estimet aliq^d q^d accidit
in palpebra botho: zē. *¶* Hunc autē modū grossities Aul. dedit itelli-
gi ex modis postis: q^d puenit in nā mae⁹ cū illis z etiam in cura.
Vnde *¶* Iesus ibidem dicit. Alcoboles oculū cum sief rubeo leni: et
hoc est qd Aul. dicit. q^d fricat zē. colyrio rubeo leni. *¶* Ex qbus
soluunt p^otraria: z apparet capituli expositio.

De inflatione palpebre.

Cap. 8^m.

Accidit ppter materias subtiles z vapores z
ppter debilitatē digestionis z malitiā eius
sicut fit in febribus vigilatiuis z in vigilis: z
q^d sit in pncipio hydropisis z cacetie z p^o
apata humida sicut periplemonia z lythargia.

¶ Hic Aul. determinat de alia passione palpebrarū que dicit infla-
tio. Et pmo ponit eius cās. Scdo docet p^oficari ex quadā infla-
tione. ibi. *¶* Et q^d accidit. *¶* T^o t^o ponit curā. ibi. *¶* Et cura est.

Dubium Dubitat an cā inflationis sit mā subtilis vaporosa. *¶* Uides q^d nō:
q^d mā melica nō est subtilis: sed vna spēs inflationis fit a mā me-
lancholica: vt Rasis z^o p^onc. auctē Joānit⁹. cap. 1. dicēs. Inflationio
accidit quoz modis: ex vtozitate: ex sup^ofluitate flegmatica nō
grossa: ex sup^ofluitate aquosa: z ex sup^ofluitate grossa melica. *¶* In
2° dicit Aul. *¶* Ad solonē huius z lfe intellectū p^oderandū q^d infla-
tio absolute sumpta sumit z^o. Vno mō p^o inflatione vesicosa que
fit a mā aquosa expulsa per viā ebullitionis a sanguine de q^d Aul.
facit caplin lib. 4. sen. 3. ca. de vesiciis z inflationibus: z cadit inter
apata calida. z hoc mō nō sumit bic: s^o possit sumi. Alio mō sumit
pro inflatione que est idē q^d mēbri intumescētia ex mā frigida va-
porosa aquosa vel mista z cadit inter apata frigida: z hoc mō su-
mit bic: de qua ēt in g^oali fiet sermo pmo lib. sen. 3. ca. de egritu-
dinibus cōpositis. 2. 4. lib. sen. 3. trac. 2. ca. 1. Et in sūma hec inflatio
nō est aliud q^d palpebre tumor: ex mā vaporosa vel vaporz p^opin-
qua sicut esset aquosa subtilis: z in hoc differt a sillac z gesse mate-
riali z grossitudine. *¶* Assignat autē. A. sibi cām imediatā: cū dicit.
p^o mās subtiles. Sciēdū t^o q^d mā nō est oīno subtilis: q^d nō re-
tinent sub cute: sed est subtilis respectu mae⁹ humoraliz. i. que
stant sub forma humorz respectu mae⁹ que faciūt grossitudinē.
¶ Scdo assignat cās mediatas: z iste cās sunt ille ex qbus mouē-
tur vapores vel g^oant: z etiā mae subtiles aquose quaruz vna est
debilitas digōis vel corruptio quēadmodū accidit ppter multā
vigiliam ex febrib⁹ vel alia cā: vnde dicit in febribus vigilatiuis z
vigilis. ex multa enī mā deficit digestio z surgunt multi vapores
qui moti ad partes faciei resoluunt: q^d facies est rara: vt p^oblema
tum particula antepenul. 3. p^oblema. sed in palpebris retinent p^o
eaz frigiditatē maiore. accidit et ppter hāc cās. f. malitiā digōis
in hydropisi z maxime in hypofarba: z iō dicit q^d q^d in cacetia
que est dispositio illam pueniens: vnde videmus q^d palpebras
eoz inflatas ex vaporē: q^d ex mā aquosa subtili: imo vidi q^d q^d
q^d eoz palpebre inflare transluēt. Alia causa ex qua pueniūt isti
vapores in palpebris v^o mae subtiles est apostemata flegmatica
eis cōciantia sicut paralytis z lythargia: vt notū est. lythargicum
pōt facere hoc q^d q^d ppter multū somnū. vnde retinent vapores.
vnde videmus q^d multū dormientes surgunt q^d palpebris infla-
tis: z sic vide q^d sup^oflus somnus z sup^oflus vigilia pōt inflare pal-
pebras: t^o diuersimode. Ex qbus appet q^d Rasis p^ocordat cū Aul.
t^o quarta spēs que fit ex melica nō est p^opie inflatio: sed est alius
morbus de quo dicit infra caplo de tumore. Vei op⁹ itelligere q^d
ista melia sit in forma vaporis: z possit dici q^d ipse loquit de infla-
tione oculi nō de inflatione palpebrarū.

Et quando accidit cōualescentibus indicat multo-
tiens conuersionē: z p^opie quādo in eis est reliquorū
membroz inflationis p^ouatiōis z remanēt ipse exci-
tate z inflatē: z cura est abscissio cause z vaporatiō.

¶ Hic docet p^oficari ex inflatione palpebrarū vices q^d in quale-
scētibus. f. a febrib⁹ indicat p^ouersionē. i. recidivā. *¶* Cōsideran-
dus q^d in qualescentibus inflatio pōt fieri in palpebris ex defectu
digestionis in epate. vnde incipit cacetia z tandem fit hydropisis:
z talis palpebrarū inflatio est cum aliquo tumore alioz mēbroz:
z nō significat p^opie conuersionem. i. reuersionē febris que rece-
pit: sed significat q^d iste cadet in aliū morbū. f. in hydropisim: s^o cū
hoc etiā possit cadere in febrē: z ideo dicit p^opie q^d in eis est p^o-
uatio inflationis reliquorū membroz. Alio modo pōt fieri ppter

Gentilis

aliquas reliquias materierum que incipiunt moueri a calore putredinali: vel pp corruptione dignis in sticho ex nimio cibo pucto alicui calori putredinali et euaporatio: tunc significat qd iste reuerteret in febres: et qd talis reliqua caloris putredinalis et mali vaporis ascendentes caput et etiam anxietas stomatica ex corruptione cibi in sticho facit eos non posse bene dormire: id est non veri puale sceteres cu hnt palpebras inflatas stant excitati et qd vigilantes: et id dicitur a remanet ipse palpebre excitat et inflat. Uel itellerit qd isti puale sceteres debet reciduiare habet inflationem palpebrarum non solum post somnum: sed et qd stant vigilantes. si enim cu surgunt a somno habet eas inflatas: et postea cessat inflatio pcedere vigilia non ppterera sigilat reciduiare: qd ma signat pauca et paucos defectus virtutis: et id dicitur remanet exicate et inflat. Ultimo dicitur in duobus vbi inuit pfecte cura inflationis. na ei cura est duax itentioni. p prima est abscisio cae vti gntant vaporis: et per h recurrit ad cura febriu vigilantiay et vigiliay: ad cura hydropis et ca esse. et hnt recurrit p signis. p scda tctio est remotio cae pfectiue q est ma ptea in palpebra: et illa est subtilis vaporosa remouet euaporatioe. vti dicitur cura est abscisio cae et vaporatio vt est spolia et aq ca fa doctois camomille: et si expedit ruthe cymini et similiu.

De gravitate in palpebris. Cap. 9^m.
Quandoq fit propter inflationem et causas eius: et quandoq fit propter debilitates virtutis et casum eius in ethica.

Hic dicitur. determinat de gravitate palpebrarum. Considerandum qd bec passio nihil aliud est nisi qd hnt sentit se non posse eleuare palpebras et bec differt a gesse: qd gesse hnt non pot apras palpebras claudere nec claudas apire nisi cu difficultate: sed in gitate solu est h qd hnt sentit palpebras suas qd ecut gues et pderose pue ad clausione sue ad casus et non apte aptioni: et est h sicut si quis manu sua sentiret relaxata et graue et non posset ea bene eleuare sursum. huius aut cae ab dicitur ponunt tres. p una est remollio siue mollificatio et relaxatio palpebrae et suoz musculoz: h facit ma subtilis aquosa mollificas et ma vaporosa: non dico vtriusq qd non faceret: s; vaporosa rosida que et relaxat sicut relaxant chorde citbaray i aere vaporoso: et iste et cae faciebant inflationem. et h est qd dicitur fit pp inflationem et casus ei. p scda ca defectus virtutis tenetis palpebra et non potetis subleuare: vti cadit ita virtus qd palpebra non eleuet sicut cotingit qd ethicus q vident dormire clausis palpebris: et tñ non est eoz somnus sed vigiladi ipotetia: vt dicitur de differetis febriu. et in multis alijs casibus virtutis h ptingit: h dicitur ex plicauerit de ethico non sine ca: qd esset plura dicitur itelligit tñ ex capto de paralyti sup sen. et h est qd dicitur qd fit ppter debilitate virtutis non quicq: s; casus eius. i. virtutis in ethica. i. sicut accidit in ethica. p tertia ca est guttas maei tenetis palpebra inferius sui guitate et pderostate sicut ptingit in farnach et sibi: vt posset ptinge in gradine: tñ farnach facit h non solu per via guitatis: sed et per via mollitiois: vt infra apparebit ca. de farnach. et h est qd dicitur.

Et quandoq fit propter grossitudinem et al farnach et similia: et quandoq accidit gravitas et mollificatio in principio paroxismo et febrium.

Hic dicitur. fit pp grossitudinem. i. mam grossam: vt in gradine et al farnach. i. sicut in farnach et sicut in lapidofitate. de istis autem causis dicitur applicat vna ad guitate que accidit qd in principio paroxismi febriu: ista ca est defectus virtutis: non tñ pp resoluone et casus sicut in ethica: sed pp caloris retractione et suffocatione: vti palpebre gunt et laxant sicut et alia extrema mobilia: et h maxime accidit in flegmaticis. i. febriu repletionalib: et pot accidit in quartana: et h est qd dicitur et qd accidit guttas. i. palpebray et mollificatio. i. reflexio. i. que guttas fit per via relaxationis et mollificationis in principio paroxismi febriu et ppter flegmaticarum: vt pot sumi. 4. ca. cap. de signis febriu flegmaticae. vii. 4. ca. fen. i. cap. 4. dicitur qd associat in principio paroxismi mollificatio palpebrarum. huius aut passionis signa et curam rationabiliter derelinquit notat ex notitia et cura egritudinum dictarum a quibus puenit.

De inuiscatione palpebrarum apud lachrymalem et alibi. Cap. 10^m.

Hic dicitur. quandoq accidit palpebre vt cōglutinetur aut cu pcanitate aut cu punctione aut cu cornea aut cu vtriusq: et qd fit in vno duoz laterum lachrymalis: et quandoq fit perueniens do ad medium: et quandoq fit communis.

Super tertio

Hic dicitur. determinat de alia passione palpebrarum que est punctione. Et p ponit punctionis modos. Scdo ponit cae. ibi. (Et causa.) In pma parte dicitur inuit hanc diuisione. palpebra cōiungit aut cu oculo: et hoc est qd dicitur aut cu pcanitate. i. apparetis pcanitate palpebre: sed apparetis pcanitas agit oculi: et punctione cu pcanitate erit cu oculo. vti ista exterior alio oculo. Aut cōiungit palpebra cu alia palpebra: et incipit maxime a laterib: s. a lachrymalib: qd ibi palpebre qd se ragunt: et h est qd dicitur. et qd fit in vno duoz laterum. et. siquid palpebra pglutinet cu oculo: tunc aut pglutinat cu punctione aut cu cornea aut cu vtriusq: et bec est subdivisio pma mebris: h est qd dicitur aut cu punctione. et. si aut cōiungat vel pglutinet cu alia palpebra: tunc vel pglutinat pars vna vtriusq ad medium vel tota: ita qd ex toto oculo est clausus punctionis totaliter sibi pss palpebris: et h est qd dicitur. et qd fit. et. Ex qd apparet qd spēs punctionis pnt esse due prima diuisione: et h mo dicitur dicitur. cōiunctionis due sunt spēs: quarum vna est adheio palpebre albedine oculi. et est adheio palpebre iserius. i. cu alia palpebra. pos sunt et ponit tres fm qd ponit Iesus daly tract. 2. 7. cap. 3. dicitur. cōiunctiones tres sunt spēs. aut punctione cu nigredine oculi. aut cu albedine. aut cu palpebra. possunt etiam poni quinq: de mente dicitur. scz punctione cu albedine. punctione cu nigredine. punctione cum vtriusq. punctione cu parte palpebre. punctione communis.

Et causa quidem in ea aut est vlcera accidentia aut ruptura facies alcolol quando colligit ex oculo sebel et detegit vngulam et fricat ex palpebra scabie: deinde non cauterizat ipsius cu cymino et sale et similib: vltime sicut diximus: et non pñderat omni hora illud qd opz pñderare in ipso donec accidit vt pglutinet.

Assignat cam huius punctionis: dicit qd cu est vlcera que accidit oculo ex causis dictis supra tract. 2. aut aliq dilaceratio siue ruptura qua facit medicus oculista qui nominat facies alcolol: ista ruptura facit in oculo vel in palpebra. In oculo qd colligit sebel vel qd eleuat vngulam. In palpebra vo qd fricat scabie: et id bene hnt exterior. aut ex oibus. n. istis fit aliq ruptura: vti palpebra est apta cōiungi defectu medici qui non ponit medicamina fortiter exiccatia cu aliq et modicatione sicut cymini et sal. vti me. i. que sunt vltime siue potetis: vel vltime. i. non cauterizat vltime quatuor bz. sicut diximus. i. supra cap. de vngula. defectu ei suoz: qd no putat oi hora qd opz ei facit: qd bz pñcipere infirmo qd quass pñmu moueat oculi: et ipse medicus stat negliges donec accidit vt pglutinet. huius autem cura derelinq notat ex capto de vngula. fit tñ ipsa vel cu medicinis dissolutis: vt remollietibus sicut mucilage seminis lini et seminis malue et altee fm dicitur. et si non sufficit hoc fiat cum ferro et carnado valde fluxuiter palpebra ab oculo vel ab alia palpebra. Et hic modus plure scribit a Iesu tracta. 2. 7. cap. 2. ab aluensoar tracta. 8. cap. de punctione palpebrarum. ca. 5. tamē videre illud magis docet.

De moro. Cap. 11^m.
Hic dicitur. de moro pustulosa addita in oculo.

Hic dicitur. determinat de alia passione palpebrarum que dicitur moro. Et p notificat ea. Scdo ponit cura. ibi. (Et si fuerit.) Considerandum pmo qd moro notat taliter: qd moro similat. i. moro celsi. et id vocat a Rasi. 2. pti. ca. 1. 2. z. celsus in plurib: locis. Similat aut sibi semp in colore: qd bz color rem rubet cu aliq tendentia ad nigrum vel obscurum: et in h similat moro celsi maturo. Qd tñ bz colore non ita obscurus: sed rubet cu quadā claritate: et similat moro celsi non maturo. et qd ad hanc similitudinē caplin de moro et cap. de carne rubea addita in palpebris idē sunt nec sunt diuersa capla sicut apparet apud dicitur. in cap. de egritudinib: palpebrarum. et apud Alcanamosali. ca. 2. et Hilbertu in cap. de moro. Similat aut sibi qd fit in figura cu colore: qd bz eminentia et pēdet in figura mori. Unde Iesus daly tracta. 2. 2. cap. est sicut figura mori. et est caro rubea relaxata pendens de cliuis ad nigredine. et idē dicitur daly. 9. theo. cap. 13. de moro. Unde dicitur. cap. de apate alchub. i. moro celsi. dicitur. similat celsi in sui figura. na apud sui pñcipiū rubet palpebre postmodū vo nigrescit donec fit turpe: et h est qd dicitur. inuit in paucis verbis. Morus est caro pustulosa. i. qd est eleuata in forma pustularum: vel qd bz in superficie quasda pustulas paruas ppter corruptione sanguinis: vnde quas semp emittit aliq putredine et qd sanguine. Addita oculo. i. palpebris. plurimū aut addit palpebre iseriori: qd pp gerē mag est apta sup addi illi caro. et addit qd palpebre su periori: et qd ista caro addit a parte iseriori palpebre: qd est qd applicat et incarnat cōiuncte oculi: et qd applicat corneae: et qd vtriusq: et id tñ pot poni moro: pñctiue siue corneae: et sic et fit de eo caplin

eo capitulum a Jesu in duobus locis. scilicet inter morbos palpebrarum et morbos coniunctive cap. 4.6. trac. 1. et tunc curatur sicut curatur yngula ut Aui. ponit.

C Et si fuerit apud lachrymale tunc rectius erit ut incidatur: deinde cura algarab adhibeatur aut curatur cum alcohol basilicon et medicamine violato et medicamentis yngule et proprie curatur colyrio de arsenico. Et si fuerit cum albedine et nigredine: tunc cura eius erit cura yngule.

C Pone curam localem. Et si quia ista caro non applicat oculo. Secundo quia applicat oculo. ibi (Et si fuerit). Dicitur quod si fuerit ista caro apud lachrymale. scilicet quod non pingat et applicet oculo: vel et si fuerit in palpebra dum non pingat et icarnet cum oculo: tunc rectius est. Et considerandum quod Aui. ponit duas curas. Primum per incisionem et postea ponit medicinas. scilicet foriter exiccationes que dicte sunt ca. de algarab. Modum incisionis videtur ab erpato chirurgico. Secunda cura quare ponit est per medicinas foriter exiccationes et quasi corrosivas que sumunt illam carnem sicut est basilicon. scribitur quod can. summa secunda trac. 2. Medicamine violato. hoc non invenit in quodam libro. forsan est aliquod fief acutum coloris violati: et forsan intelligitur quod purget homo prius cum trociscis violatis scriptis ab Aui. 10. pia. c. 14. de trociscis. et per hoc dicitur cum ter. Aui. 5. pia. c. 57. de cura morbi. Et medicamentis yngule. scilicet foriter exiccationis et corrosivis proprie cum colyrio de arsenico. i. auripigmento super vel alius atramentis sicut colyrium calceus supra positum in ca. de yngula. Et considera quod Aui. prescribit curam cum ferro quod in hac passione scilicet morbo separato ab oculo est melior. Unde Iesus Aui. c. de morbo. dicit. ferrum meliorem operationem facit. Deinde cum dicit. Et si. Pone curam morbi punit et icarnati cum albedine idem coniunctiva et nigredine. i. cornea cura erit. scilicet. exiccando fief quod tibi p. 3.

C De iuvatione palpebre et est aspera. Cap. 12.

ius species sunt tres.

E hic Aui. determinat de passione que dicitur iuvatio palpebrarum. Et primo permittit numerum specierum suarum. Secundo declarat. ibi (Una eam). Circa primam partem considera quod ista passio est: quod palpebra superior non bene cooperit oculum siue accidat quod reuertet palpebra siue non: huiusmodi nota quod ab Aui. notat iuvatio et aspera est vocabulum arabicum. ab Aharauio vocat iuvatio vel stratio vel asacea. et a Jesu Aui. vocat remolitione. c. 8. et a Rasi. et punitis. i. e. vocat scatar.

C Una earum est ut contrahatur palpebra et non cooperiat albus. Et illud autem est a creatione aut est propter incisionem euenientem palpebris et nominatur oculus huiusmodi oculus leporinus.

C Enumerat tres species. Secunda ibi (Et secunda). Tertia ibi (Et tertia). Quarto assignat eam eodem istis speciebus. ibi (Et quare sit). Dicitur quod prima species est ut phas versus ciliu. siue sit tractio sola: siue sit cum reuersione. Non cooperiat albus. Loculi: multum de eo sit dis-cooperit. a causa huius duplex est. aut defectus in creatione. aut propter incisionem in palpebra. scilicet quia est diminuta propter incisionem siue etiam propter corrosionem et nominatur huiusmodi oculus leporinus: quod dicitur quod lepus dormit oculis apertis. Aui. tamen dicit quod de animalibus ultimo cap. quod omne animal habens palpebras claudit eas cum dormit. Ille autem qui vocat hunc oculum leporinum est Aharauus in cap. de iuvatione palpebrarum.

C Et secunda species est media: est ut non cooperiat partem albi et nominatur abbreviatio palpebre. Et causa eius est causa prima: verum est minor illa.

C Secunda species est media inter primam et tertiam: est ut palpebra superior non cooperiat partem albi oculi: et nomen huius species est abbreviatio palpebre. i. quod est brevis. Consideranda quod palpebra superior duobus modis potest non cooperire partem albi oculi. Uno modo: quod si tota palpebra superior aliquantulum plus cooperiat quod cooperiret in prima specie dicta: non tamen cooperit partem dimittit: et ideo differt a prima specie in magis et minus et est a tertia. In prima enim species quasi totum album oculi discooperitur: in tertia parum discooperitur: in secunda vero plus discooperitur quod in tertia et minus quod in prima: et hoc apparet quod est media. Alio modo palpebra superior potest non cooperire partem albi oculi: quod una pars palpebre cooperit et alia pars discooperit. Nam musculi qui claudunt palpebras sunt duo in duobus partibus palpebre secundum auctores. porrigit in uno. b. g. in musculo circa partem nasi est egritudo: et in alio musculo versus partem maxille in alia parte palpebre erit sanitas et

claudet et palpebra: et sic apparet media pars clausa et media aperta: et apparet medietas albi discooperita: et hoc forte vult cum dicit. et non cooperit partem albi. et sumit a Jesu Aui. ca. de remolitione. sed ista applica ad primam speciem. Et quibus apparet quod causa huius est causa prima species sed est minor: quod ista egritudo differt ab illa solus secundum magis et minus quocumque sumat: et ideo etiam causa sic differt.

C Et tertia est ut non cooperiat palpebra superior inferiori. Et illud fit autem ex glandula autem ex nascencia carnis addite que iam est aut incipit: aut spasmo accedente palpebre ex ulcere consolidato super ipsam non permittente ut palpebra superior cooperiat inferiori.

C Tertia species est ut palpebra superior non cooperiat inferiori. i. non habet sibi adhaerentem sed aliquod spatium remaneat: non tamen tantum quantum in secunda specie. Huius autem speciei Aui. assignat tres causas. Prima est ex glandula non permittente. Secunda est ex nascencia carnis non permittente. Tercia est ex ulcere consolidato super ipsam palpebram. Considerandum autem quod caro siue glandula vel est vel incipit. Considerandum autem quod caro siue glandula in duobus partibus palpebrarum nascens potest impedire perfectam clausuram inter spatium palpebre quod est a loco pilorum versus parte supercilii. nam caro addita et glandula eleuantes et trahentes cutem palpebre non permittunt eam bene distendi inferiori et applicari perfecte palpebre inferiori. Alia pars est extremitas palpebre cuius quare agit alia palpebra. Si enim ibi generet glandula vel caro et prohibet perfectam adhesionem sicut si inter duos digitos ponat lapillus non possunt digiti perfecte se tangere: et hoc apparet quod siue sit in palpebra inferiori siue in superiori glandula et caro hoc facit. Tertia causa est ex spasmo. i. ex quadam attractione seu tractatione siue abbreviatione adueniente palpebre ex ulcere consolidato super ipsam palpebram non permittente. Tertia enim ista tribus modis debet repeti secundum quod tres sunt cause. Ulcus enim si non sit cum multa deperditione aliter qualiter facta consolidatione perhibet palpebram: quod si esset multa deperditio multum contraheret: posset fieri prima species et secunda. et de hoc etiam intelligere Aui. sicut etiam dedit intelligi quod hec tertia species et etiam secunda possunt fieri a nativitate.

C Et quandoque fit illud totum ex spasmo lacertorum circumdantium palpebram.

C Hic ponit quandam causam communem omnibus tribus speciebus: et ista causa est spasmus lacertorum circumdantium. i. qui sunt in palpebra. Considerandum quod spasmus in lacertis siue sit de repletionis siue de inanitione siue a punctione est causa corruptionis palpebre. aut igitur est multus spasmus: et sic facit primam speciem. aut valde paucus et sic facit secundam speciem. aut est medius inter istas: et facit tertiam speciem secundam que de media secundum unum dictum modum: hoc est quod dicit illud totum. i. quilibet species iuvationis. i. non cooperit oculo quod sit ex spasmio. Considerandum quod species iuvationis palpebre distinguuntur diversimode ab auctoribus. Quidam enim faciunt eas duas: hoc dividit de ex parte modi puentis: ut quedam est naturalis. scilicet a primam generationis. quedam accidentalis: et hoc modo dicit Aharauus. iuvatio palpebre est duobus modis: quod aut erit naturalis aut accidentalis. Quidam autem distinguunt ex parte modi se habendi palpebras: quod aut ipsa est iuvata aut non. et si non est iuvata aut est multum abbreviata: et hoc est prima species. aut non multum: et est secunda species. si autem sit iuvata est tertia species. et forsan quod his modis Iesus ponit tres esse species: scilicet alius intellexit possit ut apparuit. Rasis vero. c. c. c. ca. 1. ponit tres species hoc modo. Prima est quod superior palpebra erigitur et non claudit albedinem oculi. Secunda est quod inferior palpebra erigitur et non claudit albedinem oculi. Tercia est quod superior palpebra erigitur et non claudit albedinem oculi. Tercia quod iuvatio inferiori. i. quod superior palpebra reuertatur versus intus. scilicet partem oculi: ut et ipse declarat.

Dubium

C Dubium: utrum hec passio dicta iuvatio vel remolition possit fieri a mollificatione lacertorum circumdantium palpebras. Ut si non: quod illud quod est causa palpebre superioris superioris non est causa discooperendi oculum: imo est causa cooperendi nimis. Sed mollificatio est huiusmodi: medius mollificati huiusmodi extendit et quasi elongat: hec vero mens Iesus trac. 2. 30. c. ubi dicit. Relatio est elongatio palpebre superioris ut non possit elevari. et post subdit. erythra humoris generat relaxatio. hoc vero sensisse Aui. inter causas huius passionis non ponit mollificationem siue relaxationem. In primum est Iesus trac. 1. s. ca. ubi ad istam dicit. Accidit hec. remolition siue abbreviatio palpebre ex relaxatione aliquorum musculorum circumdantium palpebram aut ex spasmio. Dicitur quod mollificatio lacertorum est duplex. Una propter quam lacerti et palpebra elongantur et quasi fluunt propter multam remolitionem: et hoc non facit hanc passionem in qua albus oculi non cooperitur: imo facit quod oculus cooperatur: et si talis mollificatio fit in palpebra inferiori facit eam cadere et relaxari ut discooperiat albedinem oculi a parte inferiori. Alia est mollificatio lacertorum per quam

Ha

Gentilis

reddunt impotētes ad mortū: et hoc posset fieri remollitio. La-
certi enim palpebre sunt tres. Unus q̄ sursum eleuat: si iste mol-
liscat hoc mō palpebra nō posset sursum euari neq; hoc cla-
desq; q̄ nō est mollificatio elogatua: itaq; q̄ palpebra nō cadens z
nō subleuata i ista posset eiti quedā remollitio. Alij duo sunt qui
claudūt eam: i isti si molliscant nō p̄t claudere palpebras: si in-
vno est nocūmentū media p̄s palpebre erit ipedita. In his tri erit
locus multe p̄laderatōis p̄ verba cōfusa. Iesus s. ca. z. 'balya. 9.
theo. ca. 13. z p̄terea q̄ p̄sideratū est qd facit spasmus z qd ista
ip̄tētia mollificatōis z qd facit in duob; mulcūt: z qd in vno:
iste sermo regit ingitōez nram seu. z c. de palyf. z c. de spismo
z c. de tortura. Et qbus cessant p̄s. z c. dñe oīm qd arguit de
mollificatōe qd elogat palpebra. Ad hui. oīm qd derelict b̄ notuz.
Uel oīm qd ista nō est p̄p̄ie uersatio. Curā aīr hui. orelitquit nō
tam er cura passioē qd sunt causa huius egreditinis.

De grandine.

Лап. 13^m.

St humiditas ingrossata ⁊ in lapidem cōuer
sa in interiore parte palpebre.

[illegible]

cap. 1. **C**onstitutur: vñt locus grandis sit exterior: pars palpebre vel te-
rior. ¶ Utiq; ex exterior: per Iesum palee. cap. vbi dicit. vñplurimū
generat in exteriori parte palpebre. ¶ In corarium est. Añic. bic.
z Dalia. 9. p. ac. cap. 23. z Hilbertus z Rassa. z continentis. cap. 1.
¶ Hec dñcio leuiter posset tolli negado Iesum: s; q; sensus mu-
tū concordat cū sua opinione: edo considerandum q; palpebra in qua
sunt magis bñmō dñrities est palpebra superior respectu inferioris
palpebre: vt ad sensum videmus. z cū est: q; materie illuc plus
trahunt sūi motu z venarū maiori abundātia z resoluio subita re-
spectu inferioris palpebre iduratiua est magis ibi fit: z l' esset ibi fer-
mo polioris: exteriori autē. i. versus cutim plus fit q; interiori sūa
oculū: sūte in appartione: q; palpebra coheret oculorū idē opy
q; emittit dñrities fit plus versus extra. Sciddā tamē q; ex-
terior in palpebra est dupliciter. Vno modo supra cutim sicut ap-
paret verruce z porri z bñmō: hoc modo grandio non fit exterior
sed in interiori: s; sic intelligit Añic. z sui sequaces. Alio modo dicitur
exterior: q; sub cuti z versus cutim non versus albedo oculi: z hoc
modo fit grandio z apparet exteriori. s;osan tñ posset color quan-
do magis apparere interiori z etiam emittentia reuertera palpe-
bra: z hoc ppter tenuitates pellicule interioris palpebre: z ideo ē
ipse Iesū dicit. z fit fuerit egritudo in interiori palpebre opy reuer-
tere palpebram. z ex hoc cessat contradiclio.

¶ Et quandoq̃ fit in albedine simile grandinē.

Et qñq; sit in albedine simile grandini. i. quādoq; in albedine ocu-
li: vt in coniunctura sit purities quedā alba que similitur grandini
z sit propter eandem cām: Iesus multas cās sibi iponat z vocat
hanc passionem guedac. trac. z. 43. ca. dicens q; guedac siue elgue
dac est apothema durum in coniunctura z eius colores sunt diuer-
si. possunt esse. color aut eius est albus forte.

De cura.

Лап. 14^m.

Administretur super eam linimentū cum acco-
lo et sordibus uiceolorū et reliquorū. Et quā-
doq; adduntur eis oleum rosa. et gūmi albo-
stin et sarcocolla aut linitur eūz āmōniaco cō-

Super tertio

trito cum aceto ⁊ cinere ⁊ asa fetida ⁊ linimentus auri
basij aurei Iesus dictum in capitulo ordeoli.

Tibi **Aui**, ponitur a localiter: primo lineo et fordidus yrecolozi, p hac forde ponitur intelligere fordidit aluearis sue yrecoli apud 2 dicit ab **Aui**, mum. scdo caui, 2 pfer in hoc: q3 by virtute lenitatis vi scdo caui lenit auriem, 2 pofumus et intelligere fordidit yrecolo3 in q3 adurit oleu: q3 etrefoluit 2 lenit vt Sera. c. de forditie. Et alios modos fordidit pofumus intelligi forditie forditie balne aque laudat. 4. caui. c. de febribus. 2 io dicit. 2 reliquo3. 2 videret medico poflet addere acetu ad faciendu penetratione 2 diuifione. vi fia exterior cu acetu. CS; tu dices. **Aui**. 4. caui. c. de febribus. 3. biberyfium acetu in principio: q3 excitat 2 adurat. 7. ddm q3 **Aui**. 2 intelligit q3 prius fue vifus mollicantibus illam auriem: 2 poftea vtaris forditie 2c. 7. Uel ddm q3 acetu dno ponit in parua quantitate qua faciat penetrari virtute medicine mollicantis 2 lenientis vt et forditie alueari: 2 no fit acetu3 in multa quantitate. 7. Uel pofumus negare littera exteriori. q3q3 addunt eis fordidus oleu rosa. guma abotini fue alborini. i. terbetina 2 farcorcolla. hoc me dicant et diffoluit vntu3. p terbetina 2 farcorcollam 2 oleu rosa. reprimat acuitate farcorcole. CS. Scdo fit lenitio cu amonia cu pterito. Diffoluto cu3 acetu 2 cera: q3 fortiter diffoluit: 2 in hoc medicamento ocs pcorat: 2 pofuit hoc medicamen scdo vt no icapias ab eo: q3 et forte. C. Tertium medicamen etf. admittit reuer lenitiam auri3 **Aui**3 dicitu in caplo ozeoloz. **Aui** pndera q3 **Aui**. 2 dicit libu3 **Iefus**. 2 cu **Iefus** magis pcorat q3 cu3 alio auctore in fcia hac de oculis. hoc autu3 medicame dicit q3 et dicitu in caplo ozeoloz. I. f. ftatim pofito ab **Aui**. 2 no **Iefus** no ponit illud in ca. ozeoloz. fed in caplo de grandine dices q3 pfer gradini 2 ozeolo. Quid autu3 **Aui**. velit dicere auri3 **Iefus** no et mibi notu. fed forfan et aliqui illius **Iefus** cognominatio. Uel forfan vult dicere. auri3 **Iefus**. I. **Iefus** excolletis in fcia oculo3 fci auri3 excollet inrer metalea. Ita autu3 cura pferat in pfecta indurationem gradini3: q3 facta oino induratione cura fci q3 forfan fci dicitur caplo no lapidofa oino.

De ordeclo.

Cap. 15^m.

Dedeolum est apostema longū apparens su-
per extremitate palpebre simile ordeo in fi-
gura sua: et eius materia sū plurimū est san-
guis dominans.

Tibi **A**li, dēterminat dē **O**rdolē. Et p̄mo notificat hāc passionē.
Scdo ponit curā **ibi** **L**umē. **I**tem p̄ta in duas. **P**rimo dīfinit hoc
ap̄a. **S**cdo ponit eius cām. **I**bi **E**t **h**oc **A**li **m**ateria. **C**onfiderandū
q̄ **O**rdolē om̄i **e**t **a**p̄a. **f**. calidū. **z** hoc **A**li. **i**nit̄ **q̄** dicit q̄ materia
eius **e**t sanguis dominās appāret super extremitatē **z** lura. **o**
tū piloz simile ordolē in figura: q̄ granū ordolē est grossū **z**
gūm a duobus capitibz reductū ad acutitē: **z** sic est hoc ap̄o
ma: **z** hoc accidit p̄pter figurā palpez in extremitate illa cui op̄
z figurā a mā ap̄is facta etiā p̄pter hoc ap̄a ep̄atis est figurā
lunaris: **z** tūc s̄c̄s scribit. **D**ixit aut̄ in figura **z** nō in colore: q̄ in
colore nō similitur fibi cum hoc ap̄a sit rubi colore trī si ordolē
sanietur **z** dealbetur similitur grano ordolē in colore.

Cōducitur circa seſam partem: vtrum cauſa oꝛdeoli ſit materia
 ſanguinea. ¶ Videſ q non q apoſtema durum nō eſt ſanguineu
 ſed melancolicu: ſed oꝛdeolum eſt apoſtema durū fm Aſaraulu
 de oꝛdeolo dicent. Oꝛdeoli eſt apoſtema durum. Item ſeſam
 tractatu ſecundo. c. a. dicit. Oꝛdeolum eſt generatum de ſuperflua
 re groſſa melancolica. ¶ In 2um eſt Aũic. cum dicit. uel ma
 teria vtrplurimū eſt ſanguis. ¶ Dicendum q in oꝛdeolo velt calo
 r iñſario z tenſio: z vñ ſit a ſanguine exuberanti: z q hoc ſi plu
 rimū videmus fieri: ſigñ ſi plurimū ſit a ſanguine. vñ Aũic. uel
 materia ſi plurimū eſt ſanguis. Aut in oꝛdeolo nō eſt tanta infla
 tio: z ſic pot fieri a melancolia. oꝛdeolum etiam factu a ſanguine
 tendit quandoq ad materiam melancolicam: hoc dupliciter. Vt
 vel ppter fortem aduſionem ſanguinis vnde conuertitur ad
 naturam melancolicam: iñſud ſapit de materia carbūculi. Vel
 ppter reſolutionem ſubtilis ſue. ppter indurationem a medici
 nis reſpercuſſiſ: z iñſud rēdit ad naturā ſeptibros z lapidoſiſſat.
 z in hoc eſſant contraria.

De cura.

Зап. 16^м.

Circum cum minutione ⁊ euacuacione per
 crum fin q̄ sciuiti.
 Tunc. A. ponit curam. Et primo per euacuacionem.
 Secundo per localia. (Deinde). Considerandum
 circa primam partem q̄ tu iam sciuiti in capitulo de cura orbital
 mie calide ⁊ in capitulo ante illud quomodo debes curare ciebie.
 ris: 2

ris: 2 quomodo cōpetit floborbomia: ad illud igitur recurrere.

C Deinde sumat aliquid de opoponaco 2 resoluatur in aqua 2 liniat ex eo locus qm̄ est bonum valde.

C Ponit medicinas locales. Et primo simplices vel simplicibus p̄pinquas. Secundo ponit quoddam compositum quod supra p̄omist. ibi. (Et epithima.)

Dubium

C Dubitat an in principio ordeoli competat repulsio. ¶ Videt q̄ sic q̄ est ap̄a: sed curatio ap̄atis est cum repulsio: vt p̄ cañ. feu. 4. c. de cura ap̄ati. Itē Iesus docet inungere cum sic memitte 2 cū bolo armeno. ¶ In dñum Aui. ¶ Dñm q̄ ordeolum vel est a sanguine non multum maligno 2 tunc possumus in principio eius vti repulsio: vel est de sanguine maligno tendente ad naturam caribuli venenosas: 2 tūc non debemus vti repulsio: sup̄ eo: 2 possumus vti circūquāq̄ vt renēt cōter: sed cōpetit medicamina resoluētia 2 trabētia mām ad exteriora. Et hoc modo medicie resoluētes sunt conuenientes in ordeolo qm̄ ad puritatem puenit: aut qm̄ est hora resolutionis: 2 fin has omnes intenciones forsan Aui. posuit medicamina scripta. ¶ Et primum est opoponacum qd̄ fortiter resoluat in aqua: q̄ sufficit absq̄ aceto cum nō requiratur multa penetratio.

C Et cōseruit ei euaporationes ex adipe dissoluto.

C Dedicamen scdm̄ est ex adipe dissoluto 2 distemperato 2 supponatur cum panno: 2 hoc est quod dicit littera exterior. euaporationes. i. superpositiones cum panno.

C Aut farina ordeci cum galbano.

C Tertium medicamen est de farina ordeci cum galbano 2 etia; resoluat potenter.

C Aut fermentum.

C Quartum est fermentum. s. butyro admistum.

C Aut panis calefactus iteratus super ipsum.

C Quintum est panis rē.

C Et euaporationes cum cauda mulcarum habentia capita abscessa.

C Tertū est vaporatōes. i. p̄fricatōes cū cauda mulcarū. i. cū parte posteriori. bñr. n. vim 2 p̄prietatē resolutiua materiez a palpebra 2 in hoc remedio oēs p̄cordant. Un̄ Iesus in cap. de ordeolo. frica eū cū muscis abscessis capitibus. Idē affirmat Rasis scdo p̄tine.

C Aut cum aqua in qua ordeum bulliuit.

C Septimum est aqua decoctionis ordeci: 2 hoc quando materia adhuc habet de calore.

C Aut sanguis colūbe aut sanguis algaruiscē 2 turturis.

C Octauum est sanguis rē. q̄ resoluat: supra exposita sunt hec cap. de r̄fati.

C Aut sumant parum baurach 2 galbani multum 2 cōmiscantur ambo 2 ponantur super ordeolum.

C Nonum est ex pauco baurach: q̄ multum viceret rē.

C Et epithima Oribasij. ¶ Oribani myrrē: amborum añ. partem. j. laudani quartaz p̄te: cere aluminis baurach armeni: oñz añ. medietatē partis: aggregent euz fece olei de lilio 2 liniatur super ipsum.

C Ultimo ponit quoddā medicamē maioris cōpositiōis qd̄ dicit eē epithima: cū tñ sit vnguētū: 2 idē exponit epithima. i. līnimētū vel vnguētū: 2 h̄ medicamē in sup̄iori cap̄o vocat līnimētū aurei Iesus. 2 h̄ de Oribasij 2 postus a Iesu. c. de grandine: ibi ponat mī mī qd̄ hic nō ponit. Rās dō. z. p̄tinetis. c. z. ip̄onit hoc medicamē Oribasij 2 describit taliter ab eo. dicit Oribasij. ¶ Dedicā ad ordeoli. ¶ Thuris myrrē: añ. p̄tes. ij. laudani 2 boracis armeni añ. partem. j. cere partem. j. misce cum amurca olei liliacei.

C De alarnach.

Cap. 17^m.

A larnach est additio materiei pinguis contingentis in palpebra superiore 2 grauat palpebrā ab apertione 2 facit ipsam quasi mollicatā 2 est cōiuncta non mora sicut nodus: 2 plurimum quidem accidit infantibus 2 humectatis in quibus multiplicant lachryme 2 ophthalmie.

C Hic Aui. d̄ermat de alarnach. Et p̄ notificat nobis eā ostēdēdo qd̄ sit. Scdo ponit signa. ibi. (Et ex signis.) Tertio curā. ibi. (Cura.)

C Considerādū circa p̄mā p̄tē q̄ Aui. ex pluribus notificat hāc passionē. ¶ Primo ex hoc qd̄ dicit. alarnach est additio. q̄ est quedā mī in se iuncta appposita siue applicata ipsi palpebre sup̄iori latens

et sub cute: 2 idē pōt vocari ap̄a. Un̄ Iazaraius dicit. Alarnach est ap̄a pinguedis nerui: sed p̄p̄ius vocat quedā appositio vel additio: 2 idē d̄i scdo p̄tine. c. z. q̄ est ad modū porri: 2 ideo pōt vocari mamilla al̄s minula. i. ad modū capitis mamille. 2 ab 'dalya. vocat aurato. s. theo. c. 13. 2. 5. p̄ac. c. 4. 9. 2 cap. de lupino. fm̄. ¶ Desue pōt huc reduci. ¶ Scdo notificat alarnach ex sui mī q̄ dicit mīe pinguis: q̄ mī istius alarnach est quoddā qd̄ nō est vere humor: sed est aliquid grossum pinguosum simile quasi pinguedini carnosae: sicut ē d̄i de materia uodoz ab Aui. 4. cañ. feu. 3. trac. scdo. ca. de nodis. Un̄ scdo p̄tinetis Rasis ca. 1. 2. z. Alarnach est quoddā pingue proueniēs in palpebra sup̄iori. Et q̄ materiei vñ tales materiei sunt est flegma igrossatū: idē talis passio pōt dici q̄ radicaliter sit a flegmate sicut ē hūnt nodi: 2 sicut in nodis aliqñ repitur sicut caro vel sicut mel vel alia silia q̄ Aui. ponit. sic credo q̄ possit repiri in farnach: 2 ideo hoc caplin de salaach posuit a Iesu trac. z. cap. z. ponit in hoc ca. q̄ salaach est passio quedā in qua materia cōtinetur in pellicula: 2 forte est sicut caro vñ aliquid simile pinguedini vel melli: vt ibidē inuit Iesus. ¶ Tertio notificat ex loco cū dicit palpebra sup̄iore. Rō est: q̄ est magis apta recipere mās. scdo q̄ ibi sunt uerui. s. 2 chorde 2 villi musculoz q̄bus ista mō pōt applicari 2 fortiter iniri: 2 hoc videt requiri ad hoc q̄ sit farnach: vt apparebit 2 ponit Iazaraius p̄allegato ca. ¶ Quarto notificat alarnach ex accidentibus quoz yuum est in folliculo: q̄ grauat palpebrā ab apertione. Et hoc primo: q̄ non p̄mittit eam sursum trahi p̄pter sui compulsiōis. Scdo q̄ sui grauitate grauitat. Tertio q̄ sui lenititione pingua quasi mollicat musculū: vñ dicit: 2 facit ipsam quasi mollicatā: 2 idē dicit Iesus ca. 21. erit palpebre molles relaxare. Aliud accidens siue signū in hac passione est q̄ talis additio dicta farnach est coniuncta non mora.

C Dubitat an farnach sit mora. i. quasi separata a mēbro: vt inuit Aui. lib. 1. sen. z. ca. de egritudinibus cōpositis. 2. 4. cañ. sen. 3. ca. de nodis. s. h̄ bec mī ē collecta in folliculo siue chisti: vt inuit Iesus ca. 21. de farnach. vbi dicit: scinde locū in quo apprehēsum est farnach rē. vñ quocūq̄ scindas cutē palpebre 2 cutem farnach. 2 post subdit. q̄ nūll scindat cutē farnach siue bernach. s. mēbrana in qua est rē. ¶ In dñum est Aui. 2 Rasis. z. p̄tinetis cap. 1. dicit. annectit nerui. ¶ Dñm q̄ mēs Aui. 2 auctoz est q̄ mī farnach sit multum applicata villis neruoz 2 pelliculis palpebre: s. si sit quoddā corpus viscosum pingue. vñ Iesus 'daly dicit cap. 21. farnach est corpus pingue viscosum p̄teritū neruo 2 mēbrana. 2 Rasis scdo cōtinetis ca. z. farnach est quedā pinguedo itricata neruis 2 panniculis: 2 in hoc differt a nodo sumēdo nodū pro duobus flegmaticis ex omni pte separatis: vt sumit Aui. 4. cañ. sen. 3. ca. de nodis: 2 sumēdo nodū pro quacūq̄ puritie separata vñdiz: 2 molli in membrō: q̄ nodi sunt separati. sed farnach quasi cōglutinā 2 inuiscat cū palpebra: 2 ideo nō appet sic rotūditas in farnach sicut est manifestā in nodis dictis: 2 hoc est qd̄ vult Aui. est cōiuncta nō mora sicut est nodus. 2 est fermo Rasis. z. cōtinetis ca. z. farnach nō mouet sicut nodula. i. nodus accidēs in altera pte corporis: nec est rotunda sicut ipsa sed assimilā ei in maiori parte. ¶ Alter tñ exponit possit littera. est coniuncta non mora sicut nodus. s. neruosus qui nō mouet sicut mouet nodus p̄p̄ie dictus: vt Aui. p̄alle. ca. Et appet q̄ ex dictis sub cap. farnach poni possit nodus glandula 2 scrophula palpebre siquis veller. ¶ Ad p̄taria dñm q̄ materia collecta in folliculo est mora respectu eius que est imbibita: s. tñ quidā folliculus pōt ē inuiscari mēbro in quo est: 2 forsan non oīs farnach ē in folliculo: s. si sit possibile cū folliculus applicet neruis 2 villis palpebre: 2 in hoc est dñm fm̄ magis 2 minus. ¶ Quinto notificat farnach ex dispositione corporis quibus accidit pluz: sunt infantes p̄pter multam humiditatē 2 p̄p̄ie capita eoz. Accidit etiam in hominibus humide cōplexione: 2 hoc est quod dicit. ēc humectantis vel humectatis. i. p̄ueris q̄ sunt cōplexione humidi. vñdē Iesus plurimum accidit p̄ueris: 2 maxime quibus p̄ualet in complexione humiditas in quibus multiplicat rē. Accidit hominibus quibus multiplicat lachryme 2 ophthalmia: q̄ sunt ap̄ri ad receptionē materiez. Vel possit dici q̄ hic Aui. ponit aliud signū siue accidēs p̄sequens farnach. Nam in habentibus farnach multiplicat lachryme 2 ophthalmia. vñ Iesus ca. 21. loquēs de habētib' xernach dicit. Nō p̄it sustinere lūmē solis: 2 festinat eis lachryma 2 sternutatio: 2 accidit eis ophthalmia multū. Et cā ē sup̄ sua humiditas caputū suoz que leui cā dissoluta mouet versus oculos: vt ibidē ponit Rasis scdo p̄tinetis cap. z.

Dubium

C De signis.

Cap. 18^m.

T ex signis eius est: quoniam cum tu tangis inflationem digitis duobus: deinde separas eos: eminentia in medio eius existit.

As z

Bentilis

Chic Aul. ponit signa. Et considera modum loquendi: cum dicit. Et ex signis. q. d. Jam ego dixi tibi signa alia preter hec que dicam: ideo forsan non vult hic esse diuisio neque rubrica. Secundo considera quod modus inueniendi per tactum sarnach: est quod tu coniungas simul duos digitos. scilicet indicem et medium secundum Iesum cap. 21. et Rasis secundo continentia cap. 2. et ponas eos super palpebra et separa eos: et tunc in medio apparet illa eminentia: quia materia sui pinguis sita est et viscositate videlicet pressa ascendit et percipit: et hoc est quod dicit et tangas inflationem digitorum duobus. scilicet indicis et medii.

De cura.

Cap. 19^m.

Cura manus est cura eius.

Chic Aul. ponit curas. Et primo sarnach antique et fortis. Secundo noue et debilis. ibi. Recentem vero. Primo in duas. Primo premitur que sit cura eius: quod cura manus. scilicet cum ferro. Secundo docet hanc curam facere. ibi. (Et ipse modus.)

Et ipse modus est ut sedeat eger et teneatur caput eius tractus ad superiora: et tendatur in ipso cutis frontis ad oculum: et eleuetur palpebra: et accipiat eam medicus inter duos indices et medium suum et comprimatur pariter et aggregabitur materia compressa ad illud quod est inter duos digitos: et ille qui caput tenet trahat cutem ex medio supercilij.

Et hec pars habet quatuor. Primo ponit modum situationis istius in propria ratione eius circa locum. Secundo modum incisionis. ibi. (Lung.) Tercio modum acceptionis sarnach. ibi. (Tunc si uenit ea.) Quarto quod ponatur post incisionem. ibi. (Et si remanserit.) Quinto declarat quedam. ibi. (Lung. autem.) Senectia hanc particulam facilius apprehendit videndo quod scribendo: tunc in prima parte Aul. vult quod infirmus sedendo inclinet caput posterius et altius trahat cutem supercilij versus se ita ut sarnach moueat versus ciliis: ut dixit Iesus ca. 21. Et hoc est quod dicit apud oculum. scilicet super oculo versus frontem: et hoc fit ut incisio sit securio: a nocumento oculi. Alter tamen posset intelligi quod cutis frontis trahatur inferius versus oculum: ut multum ibi abundet de cuti: et possit bene in altum eleuari: quomodo cumque fiat medicus debet accipere sarnach inter duos indices. vnde alteri conscribendo versus medium digitum vnius manus: quod ex hoc ascendit sarnach.

Lung. apparuerit eminentia inclinat cutem ab ea suscipiendi sectione et subtili non profunda. Laetela namque in hoc est necessaria et ut incisionem faciat post incisionem tutius est quam ut vnam subito audendo faciat incisionem. Lung. appet per incisionem primam bonum est: et si non in anathomia additio fiat donec appareat.

De secunda parte dicit quod cum appet eminentia ista dicta sarnach: tunc medicus debet incidere: suauiter et melius est quod pluribus vicibus ponatur ferrum quam vna vice: et si appet sarnach discooperit bonum est: quod si non preceat in anathomia. in incisione quousque appareat.

Tunc si inuenerit eam separatam super manum suam inuoluat pannum lineum et accipiat al sarnach separando ipsam a dextra et a sinistra.

De tertia parte dicit quod postquam vides sarnach: et appet separata: tu inuolu manum in digitum manus panno lineo: et hoc fit ut melius possit capi: et non labatur: et accipiat sarnach separando a dextra et sinistra suam et sursum et deorsum: et hoc est quod dicit Rasis. et sic. et inuoluat chirurgicus digitos suos pecia linea ut non defluat sarnach a digitis suis: et tunc trahat illud medicus deorsum et sinistrorsum et superius et inferius: donec egrediat sarnach.

Et si remanserit residuum non obediens ei puluerizetur aliquantulum salis super ipsum ut corrodat ipsum. Et si fuerit in tunica et vehementis adherentie accipiat illud quod de ea separatum est et dimittat aliud et non inuadat ipsum: sed committat rem suam resolutioni salis qui puluerizatur super ipsum. Deinde imponatur super ipsum pannum infusum aceto. Lung. matutinum affuerit secunde diei et securitas fuerit sanguinis curet ipsum cum medicinis conglutinatius et sint in eis lycium et sief membe et crocus.

In quarta parte dicit et ostendit quod ponendum post incisionem quoniam aliquid

Super tertio

de sarnach remanserit docet imponere sal. Et dicit et quod si fuerit sarnach in tunica multum adherentia: quod non inueniat bene separata: et tunc accipe quod potes: et si aliquid remanet committere curam ipsi: salis: et non facias insultum periculum oino volendo cum ferro abicere illud quod remansit: deinde pone super ipsum. Deinde scilicet posito sale si aliquid remansit vel non posito si fuerit obediens et nihil remansit pone super ipsum scilicet licet locum incisionis pannum infusum in aceto: quod dicat materiam humidas et prohibet apostematam: et adueniente matutino. mane et. et si fecurus es de fluxu sanguinis vel de apostemate. vnde alia littera dicit de obthalmia. et est littera conformentior secundo continentis cap. 2. tunc cura cum medicinis glutinatis. scilicet conglutinatius. vnde Rasis dicit ibidem adhefus sicut et. et hoc medicamen compositum ex his etiam sedat dolorem et confortat membrum.

Lung. autem inuadit partem eius que non separatur detegendo et excorians eam incisione et penetrat cum hamis super ipsa: et mouet a dextra et a sinistra donec separat: aut facit illud cum infimo peme. Et opus ut cautela adhibeatur in perforando ab eo: ita ut non tendat in profundum. foramen autem si tendit palpebram cum vehementia vel sit processus in foramine tantum donec incidatur cutis panniculi qui est sub ea: non cet: et incipit apparere adeps loci incisi quando copiamitur digitis qui ipsam circumdant in circuitu cutis extense: et prouenit dolor vehemens: aut apostema calidum: et remanent relique dure profunde que sunt de teriores quam sarnach: et fortasse incidit de lacerto retinente oculum aliquid conueniens et debilitatur palpebra ab apertione.

In quinta parte declarat quod dicitur dixerat. n. quod si remaneat aliquid quod ponas sal et non inuadas. Quare diceret aliquis: ne aliquis modus inuadendi istud residuum. Dicit quod sic: quod aliqui medicus inuadit detegendo: quod bene aperiendo: et facta excoriatione cum incisione penetraret cum hamis quibusdam sub ipso. residuum et. vel facit hoc cum infima parte peme. scilicet ipsam subtilitudo et faciendo acutius plus quam si deberet cum ea feriri. Et dicit quod talis profunda incisio debet fieri caute: et non sit multum profunda: sed per quatuor causas. Prima quod facit erire adipem: et labor incipiendo. Secunda est quod facit dolorem vehementem. Tercia est quod potest facere apsa. Quarta est quod facta solidatio iduratur profunda palpebra in loco solidationis: quod est ibi panniculus: et talis iduratio ledit oculum plus quam al sarnach. Quinta est quod postea incidit lacertus tenens oculum. scilicet palpebram: et vel lacertus qui aperit eam.

Recentem vero que debilis est plurimum sanant medicis resolutiue abique operatione manus.

Chic ponit curam debilis et noue: et ps. Et sit dubitatio vtrum quoniam incidimus in palpebra debeat fieri incisio in latum vel in longum. Cuiusmodi latum: quod dicitur in 9. psalmi. ca. 21. et 23. et Rasis in 2. psalmi. ca. 2. dicitur quod fiat scissura in latitudine palpebre. In 2. psalmi est idem Rasis in 2. psalmi. ca. 2. post sermonem deum dicit quod fiat incisio in longitudine corporis. Dico quod longitudine palpebre dicitur de duobus. scilicet de illa que est secundum longitudinem corporis. scilicet a sursum in deorsum siue secundum longitudinem nasi. Alia est que a lachrymali ad lachrymale: et eodem modo potest latitudo dici dupliciter. scilicet de ea que est secundum latitudinem corporis. scilicet a lachrymali ad lachrymale: et de ea que est a sursum in deorsum que vocatur bas corporis longitudine. quod ergo sit de huiusmodi nobis quoniam incidimus vel extrahimus al sarnach: debet fieri incisio a palpebra a sursum in deorsum vel deorsum in sursum in linea longa secundum longitudinem nasi. Et causa est: quod sic situat musculus mouens sursum palpebram: et in loco situationis eius sit incisio: et ideo debet fieri secundum longitudinem musculi: alio musculi incidetur ex toto vel secundum maiorem partem: vel esset periculum in incisione: et talis longitudine vocatur a Rasis longitudine corporis: cum dicitur fiat incisio in longitudine corporis: et hec longitudine potest vocari latitudo palpebre: ut vocauit Balya. Aul. autem omisit hoc: vel quod dereliquit notum ex dictis in prima parte in cap. de anathomia musculorum palpebre. vel quod generaliter posuit hanc causam in quarta parte illius capituli. Qui plagam secare voluerit.

De fusari.

Cap. 20^m.

St caro mollis enens in interiore parte palpebre a qua non cessat fluere sanguis rubcus et niger et viridis. Cuius quidem cura est mundificatio cum ciccatibus corrosiuis et collyriis acutis.

acutis. Quisq; infati corrosiva fuerit administrabis tunc
pulveres et colyria que carnis sunt generatua: sintq;
ex eis que in ulceribus palpebrarum duc. Et ad vlti-
mū cura pruritus et scabiei fortium curetur.

C. hic Aui. determinat de quadā passione que est caro mollis que apper in iterio palpebre. Et quod eius cū est sanguis mellicus fī ma gis 7 minus: 7 fo: suū est sanguis fīgnificatus grossius: iū fluit ab ea sanguis quod rubens: quod nimis niger: vel pp. corosione 7 a pñione venarū erit rubens: 7 quod erit niger: 7 quod viridis fm diuerfum modū corruptionis in sanguine. A determinatio 7o de hac passio ne dicta sūnt multi auctores exercufant: qd cōprehendunt sup cap. de moto vel faciū solum capm de carne rubra: 7 totū ibi compe bendunt sicut facit Azaruius. Eius 7o curāz ponit cū mundifica tione. f. corosio vel illius carnis 7 cū hoc eius cura est cū erica ctione 7 corosiois que consumunt illā carnē sicut sūnt colyria ac uta: 7 hoc est qd dicit. 7 colyrys acuta. 7 facta corosione fiat gene ratio bone carnis 7 sigillatū cū his que dicunt in ca. vlcex palpe brarū. f. infra vel colyriū rubi lenē. vel foslan vultū dēre palpe brarū. Loculoz. 7 hec dicta sūnt supia in trac. Et ad pitium. i. iū summa. vnde līttera exterior: habet. 7 omnis. requiritur enim me dicine forte ericationis 7 corosionis ad consumptionē carnis: sicut conueniunt ista in forti scabie 7 pſtūtu.

C De lapidositate. Cap. 21^m.

Lapidofitas est apostema parui sanguinis et
vertitur in lapidofitatem a quo qñq3 liberat
manus operatio: deinde adhibeantur medi-
cine vlcera oculi.

Topotat **z**ul. excurat ab hoc capitulo ex caplo de grădine: s; sit aliqua differētia quā inuit **z**ul. q; bec passio sequit apā sanguinū q; p iduratiōne quertit in banc passioē que vocat lapiditosas: q; est ibi durities ad modū lapidis: z in b differt a grădine: q; nō opz q; grando sequat apā sanguinē: p pot differre in colore: q; nō sic est albus color: lapidositatis sicut grādinis: q; seruat aliquā forsan de colore nigro vel obscuro vel rubeo. **z**ul. q; **z**ul. dicit fieri quādoq; manu. p ticsionē. dicit q; q; possit forsan pphici cura q; medicinis perfecti nō est esset pfirmata durities. **S**acta ticsione a extractiōe materie lapidose ponant medicine s; solidantes: vt sunt medicine vlcēz oculi vel palpebray iā dicte. **A**lia ista dicit. admini strez cura mozi facta ticsione mozi: q; fit cum consolidatiuis. **E**st sciendū q; si recurras ad capla pōicta videbis q; **z**ul. ponit curatiōm apatū palpebray z de eis determinat scilicet de cura calidōz sanguineozum: z cholericozum z frigidōzū: quia flegma ticozum melancholicoz z ventosozum z patet.

De vlcerb⁹ palpebrar⁹ 7 rupturis ear⁹. Cap. 22^m.

Cura administretur super ea emplastrum ex
lenibus ⁊ pibisticis ⁊ corticibus granatorum
decoctis cum aceto. Cūq; ceciderint cortices
⁊ corrosio destructa fuerit administrabis sup
ea vitellū ouī cū croco: qm̄ ipse consolidat: si volueris
administrabis desup colyrium de olibano ⁊ coly
rium aluber cum colyrio astaticū ⁊ rubeco leni.

Chic **A**ui, determinat de viceribus et rupturis palpebarum. Intelligit autem per vlcera quedam formula, s. de cholera acri et corrosiua et vlcera tua: 1° caplin de formica q³ ponit ab **A**ulya et **C**orfuca, 2³, pot³ poni in hoc caplo. vii **A**uly. 9. theco. c. 13. cizic q³ formula est figura q³ accidit in extremitatibus palpebarum et in casu piloz. 7 sub hoc caplo q³ **A**ui. ponit pot³ reponi passio dicta biere sue r³ete a **I**esu **A**uly trac. z. ca. 24. que passio est quiddam modus puritus i³ f³as ad pficationem et rubefactionem palpebarum: 7 videt³ sicut p³ctura aialis cimitia. Rupture aut³ sunt absolute fissure in palpebra pp³ ficitate multa: sicut accidit in terra secca que findit. ita ponit **A**ui in. 7. quarti in ca. de fissuris. **P**rimo q³ **A**ui. ponit curat vlc³z. **S**cdo fissuraz sue rupturaz. iiii. (Rupture aut³). **P**s. **C**it³ sciend³ q³ int³io in curatione istoz vlc³z ambulatioz et corrosioz est quadru duplex. **P**rima est phibito acuitatis materie. **S**cdo est eius recessu. **T**ertia est phibito corrosioz et vlc³eratio ne addat³ 7 t³o hoc fit cu³ letibus et coricibus granatoz decoctis cu³ acteo. **P**bi³ fcti po³ ponit vel ad aliqua humectatione qua resistat chole: vel ut fiat aliquis resolutio marerie: 7 no³ ex toto pstringat. **Q**uarta int³io est solidatioz: istud fit cus vitello oui et croco post castum coricis et cessatione corrosiois. **N**o³ h³it ita virtute solidatiuam faciedo cessare mala dispo³ne et remansit in medio ex ariditate ma

terietz et acuitate: et in croco ē virtus stiprica vt ponit Auic. in 8do can. et hoc ē qd dicit. qm̄ colyris polidat. Et si videt igitur igitur alicui⁹ resoluētis materiez ponat colyris obdanti: dictū ē supra de eo in trac. 2. ca. de sanie in oculo. Et si videt igitur igitur gñonis carnis vel icarnationis et flagillationis ponant colyria fortius et ceticācia: sicut colyriū alubari expōitū est supra in capio de exturto oculi. Cui colyrio asfaricū expōitū est supra in capitulo de obthalmia. et in capitulo de cura eius. et colyrio rubeo leni. expōitū est supra capitulo de obthalmia frigida. Omnia enim ista colyria et ceticācia possunt incarnare et generare carnē et fillare et filli pēfiteret. corol

□ Rupture autem palpebre recipiunt consolidatio-
nem et curantur cura rupturarum cutium dicta in ca-
pitulo suo.

¶ hic pro cura rupturarū remittit nos ad quartū librum: 7 ad septi-
mam sen eius: 7 dicit curat̃ cura rupturarū cutis: qz in pluribus lo-
cis rumpitur: vt ibidē appet: 7 tu illuc recurre.

De scabie ⁊ pruritu. Cap. 23.^m.

Et causa est materia salsa nitrosa ex sanguine calido: aut humore alio acuto faciens prurire pruritum prius: deinde scabiem: cuius quidem plurimum succedit vlceribus oculi.

Et incipit egritudo prius cum pruritu paruo : deinde fit asperitas ⁊ rubificat palpebra: deinde fit vt granifici ⁊ vlcerosa: postea adueniūt grana dura cum vementia scissionis adest in pruritu ⁊ apostematione.

hic determinat de scabie et puritū. Et p̄ hoc notificat. Sc̄bo po
nit curā. ibi. Cū scabiei. ⁊ p̄ima in quattuor. p̄mo ponit cā ei⁹.
Sc̄bo ponit ordinē iter scabie ⁊ puritū. ibi. (Facies) p̄uenire.
Tertio ponit ordinē in mō cūctus eaz. ibi. (Tuus quidē.) Quarto
ponit eius spēs. ibi. (Et icipit.) p̄s. Et sc̄ci dū q̄ scabie ⁊ purit⁹
p̄ueniunt ab omni humore acuto: ⁊ ēt a sanguine inflāmto: ⁊ iō
dicit sanguie calido: ⁊ meli⁹: ⁊ a flegmate salso ⁊ cholera adusta:
⁊ iō dicit. Aui. aut humore alio: ⁊ aut salfa nitrofa ⁊ c. q. d. ex ma
teria multā salafdinis: q̄ mā acutior est nitrofa ⁊ mā absolute salfa
sicut nitru fūe baurach est sale acutius. De aut māt sunt cā buis
puritus ⁊ scabiei: q̄ acutitate p̄nt ḡroficiū fūe q̄ talem diu
tione⁹: mā ita p̄mo facit puritū: sc̄bo scabie. Rō est: q̄ mate
ria prius est sub cuti: cum facit punctione iocitante ad scalpundum
abf: q̄ hoc q̄ faciat pūffulsa ⁊ botboz. Sc̄bo facit cas cū propulsiō
ei⁹ sua ad exteriorē: ⁊ hoc est scabies: ⁊ ideo differt scabies ⁊ puri
tus: q̄ in scabie sunt pūffule: nō aut in puritu.

Dubitat vtru materia que facit puritū distinctū ē scabiē sit sub-
tilior: mā scabiē. ¶ Uf q sic p Balin de accidenti 2 morbo c. pen.
2 p balya s. theo. c. 17. 2 p Bazarium cap. de puritū 7 scabiē. ¶ In
2m est Auicē. 2 Jhesus in 2. tract. c. 17. vbi loquēs de puritū dicit
q: cū eius est mā salsa grossa. 2 Alii in septima q: vbi loquēs de
scabiē quam diffinerat puritū dicit q: inf. est q: qdā qdā.

[illegible]

Dub^{TM} p^{TM}

На 3

Gentilis

loxis vñ trahunt materias z pp mās corruptas quas emittunt q̄
materie statim tangunt palpebras sunt cause scabiei z pruritus: z
obthalmia et fm hunc modum est causa eorum.

De **ob** **u** **l** **i** **t** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q** **u** **a** **r** **t** **a** **p** **r** **i** **t** **u** **s** **p** **e** **s** **f** **c** **a** **b** **i** **e** **i** **n** **d** **i** **s** **t** **a** **s** **s** **i** **g** **n** **i** **f** **i** **c** **a** **t** **i** **o** **n** **e** **c** **i** **r** **c** **i** **t** **a** **q**

Vocatur a Serapione tracta. z. caplo. s. dilluria. l. spiritus.
 Tercia spē scabiei est in qua apparet maior asperitas in iterio
 rī palpebre superioris z maior rubor: z istam spēm Aut. dedit in-
 telligi p̄ p̄mā: q̄ nō est aliud nisi augmentatō p̄me sp̄em: vt̄ de dicit
 itelligi per hoc q̄ dicit: deinde fit vt̄ grānū fici z vicerola. p̄opter
 q̄ est sciendū q̄ per grānū fici itelligimus grana parua similia pa-
 nico q̄ faciēt itus in fico iterio: carnositat̄ fici: z fuit femia fici.
 In hac spē scabiei p̄fule p̄fule sunt addite z collegerūt mām: vñ
 locus p̄fule p̄fule apper̄ aliquatiter albus vt̄ citrinus: z hoc p̄pter
 adunationē materie que igrosat̄: vt̄ p̄ alquas crustulas q̄ sunt
 ibi. s̄: loca circa p̄fulas apparet̄ rubra icensa: ideo apper̄ fici
 esset caro fici q̄ grānis que apparet̄ q̄ aperimus fici: z hoc est
 q̄ dicit. deinde fit vt̄ grānū fici. vt̄ grānū fici q̄ apper̄ simū
 q̄ carne sine suba rubee fici: z hoc q̄ mā it̄ adunat̄ in loca p̄fusa-
 fici: q̄ incipit vicerola disfrūpēdo: z hoc est q̄ dicit. z vicerola. z
 vocat̄ bec secunda spēs curibris. l. asperitas: nō q̄ in p̄ma sp̄e
 rie nō fit etiā aliqua asperitas sed parua. Tercia species est in
 qua apper̄ maior asperitas in iterio: rī palpebra z fissure: z sunt i-
 tantū manifeste q̄ si respicias palpebra iueram videbitur tū fici
 fici crepta vt̄ scilla: z ideo a quibūdā vocat̄ bec spēs ficulnea:
 dicit posit̄ Jēsus tract. z. ca. 4. de scabie. hāc vō spēm Aut. posuit
 vt̄. postea adueniunt grana vici. l. p̄fule z crutte erue cūpebe
 mentia scissiois adest. i. cū est multa scissura: sicut scindunt fici
 q̄ sunt mature. in puritu z apatione. i. ex puritu z apatione se
 quis multa scissura. vt̄ possumus dicere q̄ hāc tertiaz spēm Aut.
 ponit cū dicit. deinde fit scit grānū fici. z vicerola. i. fit illa quāvis
 grānū fici: q̄ fici vicerola. i. hñs fici fici. q. o. fit illa in qua appa-
 ret fissure: sicut in grānis fici sue in fici. Et hñ bec expōne dicem̄
 q̄ Aut. in sermone qui p̄cessit ante istū dūa inuit p̄fē scabiei: vt̄
 q̄ dicit q̄ hāc vñ spēm ponit in vno verbo. z vicerola. Est tamē
 sciendū q̄ is in hac spēs scissure apparet̄ in palpebra a pte interio-
 ri: z hoc q̄ est pars iterio: possibile tñ est q̄ apparet̄ in par-
 te exteriori q̄ illuc materia attingat. vñ Jēsus dicit. videbis in pe-
 terio: palpebra simile fissure fici. Eodē est modo q̄ itelligi de ru-
 bore z alba accidebūdo z nominat̄ bec tertiaz spēs a Serapioe scis-
 curis. i. fici. Tercia spē scabiei est in qua asperitas est mā-
 z scissura: z oia que dicta sūt in tertiaz sp̄e vt̄ haly. dicit. z Raf.
 z. p̄mētis ca. i. z hāc spēm fm vñ modū exponit̄ Aut. dedit in-
 telligi et̄ tertiaz specie: q̄ ipsa z quarta non differunt quā nisi fm
 maius z minus. Scdm̄ vō alia modū exponit̄ Aut. ponit hanc q̄
 tam spēm: cū dicit. postea adueniūt bec grana vici. i. dure p̄fule
 vt̄ emineēt p̄e cū vebemētia scissiois adest. i. cū adest vebemēs
 scissura in puritu z apatione cū puritu. i. z apate z po. i. ex puritu
 z apatione. i. ex puritu z apotemosa mā: bec p̄fē scabiei:
 vt̄ auctores ponūt est valde longa: q̄ mā tendit ad nām melācho-
 licā. vnde Jēsus de quarta specie scabiei dicit. videbis eam nī-
 grā z superius cortices siccos: z notat̄ turuēt alē rufulus. i. eric
 cura soliditatis. i. solide parti palpebre vt̄ solide humiditatis.
 z q̄ in primis duabus speciebus nō est multa eritatio: i. oculus
 apparet̄ humidus lachrymosus z lipposus. In tertia autē z quarta
 pp̄ multa ariditatem z p̄sumptionē humidū nō pringit. z ex hoc
 exponūt q̄nā oia dicta haly. Serap. z Jēsus que vident̄ obscura in
 capitulis de scabie: z q̄ iste p̄fē scabiei sunt quasi quidā gradus
 in ea subsequēter euenire potētes: i. q̄ Aut. nō curauit eas expresse
 distinguere: quāvis in cura ostēdat q̄ distinctio ē itelligi in his
 dicitis: q̄ cura m̄ distinguūt fm p̄fē vt̄ apparebit. hic vō eēt multa
 dicenda si quis veller saluare dicta Jēsus qui parū in distinctio-
 ne parum specierum videtur deigare.

Super tertio

¶ De curā eius.

Саб. 24^м.

Cum scabiei associatur obthalmia cura prius obthalmia: deinde procede ad scabiē post q̃ nō dimiseris rē obthalmie: ⁊ silt sunt dispositio ⁊ iudiciū rē est egritudo alia. Flam op3 vt tu vehementior: em earum diligentē attendas.

Thic ponit curā. Priō qñ scabies est iuncta alteri egritudini in
suba oculoꝝ. Scđo qñ est sola. ibi (Luc̃s videris.) pꝛ.

Est ubi vtra fcaie obthralmia ⁊ scabie vel vlcere oculi fit incipiē
dū a cura obthralmie ⁊ vlcere vel a cura scabiei. ¶ Videlꝑ q̃ a
cura scabiei per hūic. supra in capitulo de cura p̃urbatiois oculi.
¶ Scdo fit scabie potē ēē obthralmie: ergo tēdēdū ad causas
opōtēbit p̃mo a scabie incipere. ¶ In p̃mū est hūic. b̃ic. ¶ Dm̃ vt
supra inuit hūic. ⁊ hic q̃ vel obthralmia aut vlcus oculi est cā scabie
fuit: fit op̃ incipere a cura obthralmie vel vlcis. Rō est p̃mo: q̃
hec est iua cāitō in ordine curatiōis: vt p̃. ⁊ terap̃. ca. i. ⁊ vlti.
ca. 4. f. ii. itē. Scdo q̃ imaginādū est q̃ obthralmia vel vlcus est
quo causant furt vebemētiōes passiōes q̃ scabie: ⁊ sunt vebē
mētiōes ex parte dignitatis lese actionis: q̃ ledūt actiones oculi.
s̃it sunt vebemētiōes: ex parte accidētis: q̃ scabies nō est p̃a
uoz accidētū nisi cū oculo cōcat vlcerādū aut apandū: hoc est
q̃ dicit hūic. cura p̃mū obthralmia. ⁊ s̃it furt dispositio ⁊ iudiciū.
⁊ eodē mō ⁊ pcedi disponendū est: ⁊ idē ē ēē iudiciū si est alia
egritudo. s̃ in substantia oculi: vt si vlcus: q̃ prius t̃ incipi
a curatiōe vlcis: ⁊ subit cām. Itā op̃ vt tū vebemētiōes eaz attē
das diligerē: quāsi cōcat cū obthralmia ⁊ vlcus oculi fit vebemē
tior: morbus q̃ scabies: q̃ a cura istoz op̃ incipere. si vō scabies fit
cū obthralmie: ita q̃ obthralmia fit leui⁹ potes incipere a cura scabie
⁊ hoc declarat⁹ est supra in tra. i. c. de cura p̃urbatiois oculi.
¶ Est t̃i fciēdū q̃ ly p̃mū q̃q̃ incipiamus a cura scabiei: nō t̃i
negligi obthralmiam quāuis fit leuis. La est q̃ possit per negligētiz
augeri ⁊ fieri p̃eio: dispositio q̃ sit dispositio scabiei. Eodē ē mō
⁊ p̃mo incipias ad curā obthralmie: ⁊ postea vadas ad curā frabiē
nō debes negligere rē. ⁊ dispositionē aliquā obthralmie. i. quaz
obthralmia dēreliquit in oculo: vel quā possit inducere: q̃ oculus post
obthralmia remāsit aliquāter debilis paratus recipere. Et iō fozet
medicīne pure ad scabie ṽsitate ledēdo oculū facere rē rē
obthralmia iua noua generarē: hoc ē q̃ dicit. postq̃ nō dimise
riē rē obthralmie. hoc aut̃ fit nō pōnēdo fortēs medicinas vebemē
tes scabiei: vel nō pōnēdo eas puras. Ex vob̃ solunt p̃ia.

Cunq3 videris vlcerationē ⁊ apostema caue ne ad-
ministres medicinas acutas ⁊ similia eis nisi post cōse-
cutiōē cū facilitate ad possibilitatē. Nā tu trabes curā
medicinis aquam vehementem.

C'hic ponit curā s'cilius scabiei. Et p' eius q' est in p' s'p'e ius in p'n'.
S'cdo er'q' est in s'cda vel in tertia inuēdo de q'nta. ibi (in s'cda v'o).
Tertio reuertit ad cōplemētū curae p' s'p'e ius (Al' aut' q' curā
p' t' est s'ciedū p' h'ec l'ra tūc dupl'r exponit. p'io q' Alii dic
nūt curā s'p'e ius p'nc' tūc exponat. Lū videri vlcationē d' p'a s'
in carne tē. Alio mō q' ipse declarat dictū statim. f. q' cū scabie
afficiat obthalmia vel alia egritudo opz q' prius curas illā. Tūc
ergo hoc declarat dices q' cū videris vlcationē s'coci. i. ex
ponit q' dicit. Alia egritudo d' apostema. i. obthalmia. Laue
nē tu admittis medicas acutas. s'q' cōperunt in scabie cura: d' Alia
eis vt medicie vebemētis ficitatis nūll post s'cuationē cū facili
tate. i. nūll postq' tu feceris eas faciles s'equēdo vel p'quēdo in
cura obthalmia d' vlcis. p'mo ad possibilitatē. i. fm q' est possibi
le: q' nō est possibile curare si p'ficeret obthalmia q' est p'nuata
scabiei nā tūc si al'ta facit q' autem v'ba obthalmia d' vlcus.

[illegible]

ma spē sunt cā tractus humorum: nō autē in scā spē vel tertia vel quarta est: qz in pma spē nōdū facta est iduratio supfici palpebre: nec facta est crusta: nec est multa corruptio in palpebra: 2 iō statim sentit acuitatem medicine 2 fit dolor vehemens: 2 medicina acuta statim 2 fortiter impitit. In alijs vō spēbus est facta crusta 2 iduratio: vñ pcedit fricatio cū zuccharo: pmo ad molliendū qd nō pcedit in pma spē fm Jesum: 2 ideo medicine acute non sic impitit: vel nō subito appropinquas medicinas acutas: sed grada tim pcedendo de minus acutis ad magis acutas de appositioe ra ra ad frequēte 2 de parua quātitate medicine acute ad multā: 2 sic psequēdo possumus vti medicinis acutis: 2 hoc est qd dicit Auic. Tunc ne administres medicinas acutas 2 similia eis: vt fricationē cū rebus asperis: nisi post psecutionē. i. nisi cū quadā psecutioe: cū facilitate. i. facili facta. p. f. cū facilitatē: pcedendo: vel nisi post cōsecutionē cum facilitate. i. nisi post q tu facili peruenis ad illas. tunc aut facili peruenis qñ nō iicipis ab eis. Ecce ergo qd Auicē. nō negat ex toto vsum medicinarū acutarū: sed negat vsum earum difficile. Ex quibus cessat ptradictio iter auctores.

C Tertia est dubitatio vtrū in cura scabiei cōpetat medicamē rep cūliuū. / Vt qz sic: qz mā scabiei pōt ēē in fluxu: 2 sic eget rep cūliuū. / In pñm est Jesus ca. 4. q. in cura scabiei phibet sic albu: 2 oēs auctores pcedat q medicine que ponunt sunt sicut sicut vi ride vel rubellene vel acutū. Cēst scēdū q mā scabiei in qcuq spē fit it intelligit q in parte sit collecta vel fluxa: qz aliter nō esset scabies: sed ēēt quedā dispo ad scabiē. nā in scabie opz vt sit pustula: 2 magis vel minus appareā fm diuersitatē scabiei: 2 iō opz q mā iā eruerit venas 2 sit fixa in pcutis: sit pōt q sit ibi fluxus materiez ad oculū: imo fm plurimū in specie? scabiei est fluxus materiez pp dolorē q semp dtingit in pfricationē palpebre aspere ad oculum. Ex gbus nūc dicitis 2 alijs supra appet q in oī spē scabiei opz q vtamur medicamine cōposito ex medicinis stipticis 2 ex acutis. medicine quidē stiptice sicut lapis ematibis 2 bmo p nūm ad pforationē palpebre ne recipiat mām 2 vt ericēt: 2 cū hoc pfridit 2 stipticitatē pnt recutere: sed medicine acute. f. fortis ericatiois: sicut est es vñ 2 aloes 2 similia ponunt ad eric cādū 2 resoluēdū mām que est in parte 2 ad dissoluēdū eaz 2 faciēdū pueri 2 euacuari in lachrymā 2 vt solidet 2 vt acuitate attra bāt aliquas humiditates subiles cū gbus scitias materiez leniat vt supra posuit Auic. in ca. de gessē. Ad hanc intentionē lenitionis po nunt cū istis medicis quedā leniētia sicut gūmi arabicū 2 dragagā ri. Iste enim hnt multā vtilitatē in sief bmo acutis. pñio qz leniūt mām. Scō qz sedāt puritū. Tercio qz tractus scabiose palpebre ad oculū facit magis facili. Quarto qz repimūt furiosam acuita tē medicinarū. f. viridis eris 2 bmo. Quinto qz tenent has medici nas secū multas: 2 faciunt eas pseruari in palpebra 2 adherere. Et qz in pma spē scabiei est multa intentio phibitionis cursus: 2 nō est tāta necessitas medicinarū acutarū quāta est in quarta: nec in se cūda quāta est in tertia: iō medicamē qd in pma spē appropinqua mus hys plus de medicinis istis. f. frigidis 2 stipticis. Sed medica mē in tertia 2 quarta spē ēt hys plus de acutis medicis: hoc p3 vi dēdo cōpōnē sief rubel leuis a quo secure possum iicipere in pma spē scabiei: deinde ad sief acutū rubellē vt viride ad qd postea de uenim. / Ex gbus soluit dubitatio: qz in scabie nō possum vti in aliqua sua spē medicis solū rep cūliuū pp cām dicitis: magis possi mus vti rep cūliuū in pma spē: tñ semp opz cū hoc qz sint erica tiue 2 psumptiue materiez: 2 iō qdā sunt curati a pma spē scabiei cū puluere solo galle asperfo sup iteriori pte palpebre qz ponit Jesus ca. 4. 2. Raf in. z. pñm. c. z. Adodus autē est q reuersef pal pebra 2 aspergat sup ea puluis 2 liget sic reuersata 2 dimittat tri bus horis. qñqz tñ propter sedationē asperitas aut coloris aut do loris ponimus aquā rosatā cū seminibus cydonioz: sicut post fri cationē docet Joar ca. 4. trac. s. pñmi libri.

C In scā vō 2 tertia specierum predictarum necessa ria est fricatio aut cum ferro aut cum medicinis. fiat fri catio ex eis que sunt sicut spuma maris: 2 propter gene ris eius qd noiatur casuri: aut cum folijs fici: aut fac fricationem ex sedenigi 2 croco 2 marchasita: fiat ex eis colyrium 2 fricetur cum eo.

C hic ponit curā scēde 2 tertiae speciei: 2 inuit curam quarte: 2 in summa ponit curā scabiei in qua est manifesta asperitas: 2 est sic crustula pustula: 2 hec cura est cū renouētibus illā crusta: 2 hoc fit fricatio palpebre iuerfara. Fricatio autē fit cū ferro. f. nō habente multā acuitatē sed debitā: 2 fiat forma qua possit bene adhere re sic ēēt sic. Sit aut fricatio hec cū spuma maris dicta casuri: 2 est vna spē de quinqz. Adoderit āt vñ pumice. Fricatio autē fit cū folijs fici vel cum medicamine qd ponit ex sedenigi. lapide

ematibis 2c. 2 fiat ex eis colyrium. i. sief: habet enim hoc medica men virtutem abstergerendi 2 ericandi fortiter 2 confortandi.

C Illius autē que curam recipit cum medicinis 2 est il la que non cōsequit gradū scōm 2 tertiū specierū predi ctarū initū cure est assiduatio cūonis 2 floborhomie: 2 si non plus saltē bis in mēse: 2 floborhomia lachry malium post floborhomiam vlem: 2 assiduatio balnei 2 alienatio pulueris 2 sumi 2 vociferationis 2 cautela vehementie stricture colli 2 coartationis capitis 2 su rois 2 ire 2 multitudinis loquēle 2 applanationis pul uinaris 2 prolongationis facendi super facie: 2 oium que ascendere faciunt materias ad superioza 2 trabūt eas ad faciem.

C hic ponit curā scabiei in pma spē. Et pmo per cūonem 2 per re gimē. Scō p medicinas locales. ibi (Et pferit) p3. Et sciendū cir ca pma qz curā cū medicis itelligit illā q distinguē p curā factā cū ferro abradēte. Hec enī abradit fortis cū ferro vel cū re q stat loco eius vt pumex vel folia fici nō puenit in pma spē: 2 maxime in pñ: qz nō est nota asperitas nec crusta. Et iō sufficit appositio me dicinarū q dicitur: 2 regimē euacuatiū p 2 phibitio ascēsus mate riez ad caput. Euacuatio fit cū pharmacia vel hōmia bis in men se. Et hoc fit vt corpus fiat vacuū 2 auaz 2 materie nō ascēdāt ad caput. Sit et euacuatio cū hōmia venaz lachrymalium: hanc Auic. nō precipit bis in mēse timēs de cūone ab oculo 2 eius debilitate: sed ista hōmia nec illa vñ fieri bis vel semel in mēse: nisi post mul tā plderationē medici. Regimē autē fit cū balneo 2 alienatiōe oīuz q mouēt mās ad caput siue mordicatio sicut facit fumus 2 puluis: siue coartatio versus caput sicut vociferatio 2 stricture colli 2 cap pū. i. colary: siue inflāmado vt ira 2 multitudo loquēle: 2 vocife ratio ēt posset poni iter ista: siue strūado caput occlue sicut multi tudo applanationis puluinaris: 2 multitudo prolongationis facendi super facie 2 oium 2c. sicut multus tactus 2 pfricatio pñi faciet: 2 vñ rex mouētū ad caput vt multus por vñi 2 vñs acriminū.

C Et cōfert in principio sui quidē colyrium rubrum lene 2 post ipsum colyrium viride lene.

C hic ponit curā per medicinas locales. Et pmo qñ scabies prime speciei est leuis. Scō quando iam pfirmat siue fortificat. ibi (Qz si fuerit fortior) p3. Et sciendū circa pma partes qz ex ista lra sumit qz superius dicebat. f. qz in pma specie scabiei oī iicipi a medicinis non multū acutis: sicut est colyrium rubrum lene 2 gra datim ire ad fortioza vt est viride leue.

C Et si fuerit fortior illa: tunc acutius vnoquoqz co rum est et tartarum 2 colyriū arafistratis: 2 coly riū de croco: 2 qñqz curatur cū felle birci 2 felle porci 2 cum sale amoniaco 2 thutia 2 ere adusto 2 calcadis pñctim 2 sepatiz: 2 basilicon 2 colyriū generatiū sunt bona 2 medicamen arafistratis est valde bonum.

C hic ponit curā scabiei qñ fortificat: vt qz angel asperitas 2 vice ratio: 2 in hoc Auic. inuit curā altay spērum. f. scēbe 2 tertia 2 qre si medic pspicaciter plderat. pñio enumerat medicinas acutiones pdictas q pueniūt in scabie fortiori q sit icboatio pme spē. Scō ponit descriptionē quartā medicinarum. ibi (Et ex medicinis.)

C dicit p qz in fortiori scabie q sit scabies ichoas vel q sit scabies pme speciei medicamē acutius illis pueniēs est tartarum cō fm Desue posuit trac. i. c. 23. colyriū arafistratis ponit in. s. cañ. trac. 2. colyriū de croco p3 ibidē. Et qñqz. f. cū idiges fortiori medicamē ne curat cū felle 2c. Calcadis ē spē vitrioli vel viride eris pñctiz 2 sepatim: qz oēs iste medicine singulaciter sunt fortiter ericaci ue: 2 diuersimode: 2 iō plunetum siue sepatim singulariter pferit. Basilicon ponit in. s. cañ. ca. palleгато. Colyriū generatiū est il lud qd ponit in ca. de lachrymis. 2 tunc et Auic. laudat medicamen arafistratis: vel qz est multum vñle: vt appet ex eius descriptionē: vel dixit hoc bis: qz reperit duarum descriptionum.

C Et ex medicinis conferentibus est medicamen hu lus. f. charabe partem. j. corticis granatorum partes ij. conficiantur cū melle aut alocs partē. j. falis ammo niaci partem. s. conficiantur cum melle 2 administrentur: 2 iterum sumantur eris vñi. xvi. aur. pipēris. viij. aur. climie. iij. aur. myrre: croci: ambozum añ. aur. q.

Bentilis

floris eris. v. aur. gummi. xx. aur. terantur et misceantur sicut scis cum aqua pluviali.

Chic ponit descriptionem quamdam medicinarum et ponit duas vel tres: quibus est forma ericetidis: scilicet scilicet sit formior quam prima. Aureus est podus. j. vel. j. s. Misceantur sicut scis. s. vebementi mitione: scis hoc ex quodam colyrio posito supra cap. de rupturis coeet. Cum aqua pluviali: quod est multo subtilitatis.

CDe tumore.

Cap. 25^m.

Alintifach est apostema cum puritu: et quandoque est illud quod in ipso dominat vetustitas: et quandoque est superfluitas subtilis flegmatica: et quandoque est superfluitas aquosa: et quandoque est superfluitas melancholica.

Dubium

Chic autem determinat de passione quod est tumor. Et ponit eius causas. Secundo signa. ibi. (Quod vetus sit.) Tercio curam. ibi. (Opus ut incipias.) **C**hic ostendit circa primam partem: verum tumor palpebre dicitur a linitifach sit idem quod inflatio palpebre. **C**Ust sic ex vi vocabuli: quod tumor inflatio videtur idem dicere. Secundo sic eadem causa ponitur hic et ibi. **C**In primis est autem qui facit diuersa capla. **C**Ad hunc dygnus hoc caplin est de apatib' palpebrae a quibus ma hanc: sed capitula superiora sunt determinatis apatibus. **C**Hec solutio non est ad mentem autem. quod non siveit postponere capitula generalia et anteponeere specialia. **C**Ita hic non facit mentionem de apostemate sanguineo nec de choletico. **C**Dico ergo quod inflatio palpebre et tumor de quo sermo fit hic caplin differunt in duobus. **C**Primo quod inflatio est purus tumor: sed tumor hic est magnus tumor: et ideo potest dici quod ma inflationis est magis multa cum palpebra: sed ma tumoris est magis saparata: et hoc pertingit quod quod homo moritur quasi palpebre tumide tremunt: et ideo vocat a gbulda tremor. Secundo differunt quod inflatio est circa exteriora palpebre: sed tumor est in parte interiori versus oculum: sed potest et extra. **C**Coicari: et quod tumor est magis inflatio versus partem punctus oculi: ideo quod auctores ponunt quod tumor sit de passione: punctus: sicut per Azaruium per p. Jesum **C**haly. ca. 39. secunda. Et vocat oes istos auctores hac passionem inflationem. **C**Raf. in. dicit in scdo p. tinctis ca. 1. quod per numerari inter palpebras morbos. et has quatuor causas ponit ab. **C**Ap. 1. et ponit. hec enim passio non habet secundum dolorem: et si habet non est de eo curandum: et ideo illud cum quo magis se reputat est magna tumescencia siue inflatio: et ideo vocat tumor: et potest vocari inflatio. s. magna. **C**Ex quo per p. tumor possit fieri a sanguine: et potest vocari rosarium: et per ex dictis ca. de guardegit: et ideo plus notatur in ca. de apatibus oculi vel palpebre quod nominet in ca. de a linitifach. **C**Ex quo per dictis per quod sunt eius causas: sunt quatuor. **C**Na hec tumescencia potest fieri a vetustitate que multum inflat. Secundo a flegmate subtili: quod est multiplicatum multum inflat. Tercio ex superfluitate aquosa. Quarto a ma melica. oino enim ista multum inflat. **C**Sit et puritus ibi: quod aliqua pericula harum materierum ex calore extraneo corrumpit: et eracul: vbi facit puritum: et hoc est quod dicitur alinitifach est apostema. i. magnus tumor cum puritu. **C**Et quod tumor in diffinitione cadebat: ideo assumpsit illud ex parte diffinitionis: quod hoc forsitan vocabulum a linitifach significat in lingua eorum expresse hac passionem. **C**Alit q: diffinitio sit stetit. tumor est tumor cum puritu. **C**Secundo sciendum quod autem dicitur quod est id quod dominat: quod forsitan sola vetustitas non facit hac passionem: sed ostenditur. et sic et de alijs: sed iste ma non reperitur pure: et si reperitur faciet eas. **C**Ex quibus per solutio ad 2ia. **C**Ad primum dico quod in vocabulo possunt communicare sed aliter sumit inflatio hic et ibi. **C**Ad secundum dico quod autem. inuit ali quod ostia: in causis inflationis supradictis: et in causis inflationis quod est tumor: vel a linitifach: quod inflatio palpebre cum sit paru' tumor: quod sit a vapore quod non sic eleuat mebru in tumore sic facit vetustitas: sit et a ma subtili. s. aquosa subtili: quod non multum eleuat nisi sit multa. sed inflatio sit et ex ma melica quod sui mole et corporeitate multum tumefacit palpebras: et ideo potest dici quod inflatio est quod quod caeca in palpebra sed alinitifach est magnus apostema et magnus tumor et est cum puritu.

CDe signis. **C**Cap. 26^m. **C**Quod vetus sit quod quod accidit subito. Et declinat ad partem lachrymalis. Et est sicut que pugit musca in illo loco. Et accidit in estate. Et lentibus. Et non est grauitas. Flagmaticum. n. frigidius et grauius et seruat vestigium copressionis vna hora. Sed in aquoso non remanet vestigium impressionis per horam: neque dolor est cum eo. Et melancholicum fin

Super tertio

plurimum coicant palpebre et oculo et est cum duritie et extensione partibus supcilia et maxillaz similitate: et non est cum eo dolor de quo sit curandus: et est color eius fuscus. Et plurimum eius accidit post obthalmia et post variolam.

Chic ponit signa. **C**Primo vetus a linitifach. Secundo flegmatici viscosi: ibi. (Flegmatici eni.) Tercio aquosi: ibi. (Sed i aquoso.) Quarto melancholici: ibi. (Et melicuz.) Partes parit. **C**Et sciendum quod a linitifach vetus: habet ser signa. **C**Primum est quod accidit subito: et hoc quod ma vetus est mobilis cum vebementi impulsione: et ideo sit subito seu facit tumorem. **C**Dicitur autem quod quod postet eadem illa vetustitas cruda et tardi motus per aliquam humiditatem ibi commistam: et ideo non subito moueretur: et sic quod non accidit subito: sed tunc quod sit plus tunc est quod subito accidit: et ideo **C**Raf. in. 2. p. tinctis ca. 1. dicit absolute quod si accidit ex ventositate euenit subito: et Jesus ca. 39. et Azaruius concordant. **C**Secundum signum est: quod declinat ad partem lachrymalis. s. domeliciv: dicit Jesus. Ratio est: quod ibi est locus spatiosus in quem vetustitas suo impulsu statim penetrat. **C**Tercium signum est: quod appet sicut punctura dicitur. quod per: quod ibi primo appet vnus paruus tumor: sic est tumor in loco puncture musce et deinde statim crescit: quod hic vnus tumor percutit vel appet sensus cuiusdam punctionis: quod vetustitas extendit: et penitendo potest subito facere illud colore paruus: et tunc infirmus credit quod musca punctionem eam: et tale punctionem subito non facit alie materie ducere: et ideo in hac parte a linitifach ponit hoc signum: et hoc voluit Jesus tract. ca. 39. vbi loquitur de hac parte tumoris vel inflationis dicit. quod ouis pcedit eum quoddam simile moris reptilium: sic accidit a moris musce vel clemis. **C**Quartum signum est: quod accidit in estate vel per malitiam digonit: vel quod effas mouet mas vaporosas versus cutim et acuit eas que sit sint quod reuinent. **C**Quintum signum est: quod accidit senibus per defectum digonit: vbi multiplicat vetustitas cum ipsa fiat a debili calore: ut per in. 6. de accidentibus et morbo cap. 2. et sic acuta per putredinem que facit in eis flegma salsum. **C**Sextum signum est: quod non est grauitas per ventositatem quod ghaliter non grauitat. Jesus tunc ponit aliud signum dicens quod est color eius albus: sic color apatit flegmaticus. **C**Ex quo per quod auctores dicitur quod appet sic punctura musce vel apie vel clemis. et non ideo intelligi quod ibi appareat rubedo in colore. **C**Et sciendum circa secundam partem quod a linitifach flegmatici est cum maiori friditate in loco: quod flegma est frigidius quam sit vetustitas: et est grauius: et quod flegma habet aliquam viscositatem: ideo sit pmas digitus super palpebras retinet vestigium impressionis digiti per horam. i. per aliquod breue spatium: non per vestigium per horam quod est. xxiiij. per diei nalis: ut per ad sensum. sed quod a linitifach est ma aquosa subtilis: tunc sit pmas digitus statim recedit vestigium. **C**In vetusto autem nullo modo tenet: imo statim repellit: neque est eius eo. s. a linitifach flegmatico vel aquoso. et quod iste ma non facit color: ut per in scda p. m. c. de signis apatus. vel cum eo. s. aquoso. **C**Et sciendum circa tertiam partem quod ma melica respicit p. dicitur. est apta facere magnam inflationem per tria. **C**Primo quod est humor copulatio. Secundo quod est multa humor vetustabilis vetustitate per se dicta: vbi melici et b sunt luriosos: ut per in. 4. p. tinctis. de pblematibus. pblemare. 30. Tercio quod diffculter resoluunt vel sepat a membris: per has causas inflationis melica coicant palpebris et oculis: et per aliud quod ma melica stas sub sua forma non est apta multum pellic vbi est. s. vbi supcilia cutis: et ideo sua plenitudo et spatium magnum quod regit occupat palpebras itus vbius puctuatus: et est cum duritie: quod hec est na humoris melici. et extensio psequetur. **C**Et ite circa hac partem sciendum quod ma melica apponit palpebris ibi multiplicat per seputudine ad resosonem: et ideo potest coicari inflatio et durities vbi ad poma maxillaz et vbi ad supcilia: et in hoc oes auctores concordant. **C**Creto tunc sit plus apta coicari hec inflatio melica per maxillaz et per supcilia et per frontis: et hoc quod ma melica est magis apta ad descendum: et ideo **C**Raf. in. p. tinctis. ca. 1. hoc signum sic describit. Si accidit ex superfluitate melica inflant palpebre et oculi: et postea quod distendat vbi ad maxillas. **C**Dicit post autem. non est dolor de quo sit curandus. **C**Raf. in. 2. quod sit dolor alius est purus: quod ma fride per se non facit dolor forte: ut dicitur in. 2. et color eius. per. 2. Et plimium accidit. **C**Raf. in. 2. quod forsitan humor melicus vbi plimium sequit alios morbos in quod euaporatioe facta in parte subtili sanguis et grossus remanet. obthalmia autem sanguinea in qua est seruo: et variolae per ebullitionem sua resosone per subtili residuo puerit ad nam melica: et sic per dispositionem nutritum quod ad illas partes venit: et hoc sermo oes concordat. vbi **C**Raf. in. 2. p. tinctis. dicit plurimum accidit in variolis et obthalmia. addit tunc Jesus ca. 39. et Azaruius. et tunc p. tinctis. ca. 1. quod hoc sit per se in mulieribus quod dicitur et in pueris. **C**Raf. in. 2. quod multa humiditas in litis est causa p. ebullitio et resosio non perducit ad multa siccitatem: quod fieret tunc apostema durum dicitur sephiros vel per aduersionem fieret alie corruptiones melancholicas: sed conseruata aliqua humiditate quauis humor sit conuersus ad naturam melancholicam: tunc facit hanc passionem que dicitur tumor per multitudinem et grossitatem. **C**De cura

De cura.

Cap. 27^m.

Dortet ut incipias primū z euacues corpus z mundifices caput.

Chic ponit curā. Et p̄ per eū. Scōdo p localia. ibi (Et enī qd fuerit.) Est sciēdū qd Aul. inuit duos mo- dos euacui. s. vlem cū medicina solutiua: z iō dicit euacues corp^z z p̄cularē a capite. vel cū solutiua sibi appropriato v̄l cū caput- purgys sternutatorijs z hmoi: z iō dicit mundifices caput. C^o nō ē qd medicīne solutiue in hac passione oēs debēt hēre aliquā vir- tutē euacuiā flegmatis. mella enī que facit aliā qd de hmoi sp̄b^z nō declinat ad vltimā nām mēlica: s. z de nā flegmatica. de alijs ē mēb^z est notū. s. de aq̄a z flegmatica z v̄tosa: qz v̄tositās ē multū surgit a flegmate: z iō bonū euacuius est pille cochie miste cū alijs pillis fm qd tibi v̄l. v̄l. Asararius in ca. de iflatione dicit. Cura oīus sp̄rū est qd euē corp^z a flegmate cū pillis cochijs.

Et enī qd fuerit ad flegma declinūis administrā emplastrum ex folijs malue z malueuisci.

Chic ponit curā locale z maxime eius qd fit a flegmate: dāns de alijs intelligere ex caplo de cura iflationis supra. z ex caplo de cura obthalmie fride z morboz oculi fridoz. z ponit q̄tuor localia.

Primū fit ex folijs malue. s. que est altera decortis cū vino vel aqua fm qd tibi videt: qz aliter resoluūt z p̄parāt ad resolonez v̄nosomē. Vel hic accipit malum vt accepit Paulus: vt p̄ in z^o can. caplo de cubes. vel forsan ponit curā alinifach mēlabolici qd etiā declinat ad naturā flegmatis vt dicit est.

Et fortiora eius sunt folia alcherua contrita z per-

mista cum ambeto.

Cscdm medicamē est fortius in resoluēdo ex alcherua. i. penta-

dactylo v̄l cataputia maiori vel rubra z ambeto q̄fortit resoluūt.

Et vaporaciones ex ip̄s ḡia iusa aceto z aq̄ calida.

Tertū medicamē est euaporatio cū aq̄ calida: deide cū aq̄ z ace- to. v̄l Rasis in z^o p̄tine. ca. z dicit p̄barer in ap̄atib^z molib^z. i. iflationib^z existētib^z in palpebris affluētes calefactio euz spongia mēfacta in aqua calida sepius quousq̄ fiant leuia valde: deide mēfacta alia spongia noua in aceto z aqua z liget.

Et etiā fiat linimentum ex aloē z feluzabaragi z sief memithe z saufel z croco cū aqua solatri.

Quartū medicamē est qd fiat linitio ex aloē z feluzabaragi. i. fel-

le elephanti. Et sief memithe est superius expositū in trac. i. ca. 4. Saufel. i. lauellana inda. croco z aqua solatri. s. que dī v̄ua lupi-

na vel alkeengi est enī exiccatia. Est sciēdū qd feluzargi est herba de qua fit lyciū: s. sic exponit supra trac. i. ca. 4. sed feluz-

baragi est fel elephantis: z ita ponit in z^o p̄tine. ca. z hoc medica-

mē. Et v̄l qd p̄erat in iflatione mēlica post obthalmiā. v̄l dicit. dī xit filius Sera. qd cura iflationis remanētis post obthalmiā est cū hac medicina. s. fel elephanti memithe sandaloz rubeoz aloes

achacie gūmi arabici opy nucleaz idaruz aī. rerant z ip̄asent cū succo v̄ue lupine. Aul. g. subtraxit sanda. ru. achaciā gūmi arabiciū z opū z remāet medicamē magi resoluūtū: z iō p̄ferit i flegmati-

co alinifach. S. cū illis medicis fridus p̄ferit i alinifach post ob-

thalmiā remittēdo acuitatē aliq̄ quā suspicamur i mē remāisse.

Si est dubitatio v̄l p̄choāte alinifach possim^z v̄l repercutiuis.

Videt qd sic: est ap̄a: sed in p̄n^o ap̄atū v̄timur eis. **I**n dīum est Aul. solū vadens ad resoluētia. **V**ddm qd in p̄n^o hui^z passionis

p̄missis purgationib^z debemus v̄l resolutiuis z dissolutiuis non repercutiuis. Rō est: qd statz cū est bec passio in loco est mē nō re-

percutibilis. s. aqua vel flegma vel ventus vel melancholia z sunt iam in particula iste mē. Et est quodāmodū simile ei qd dicebatur

supra cap. de guardēgi: bec est snia Jēfus trac. i. ca. 39. cū dicit. nō opz v̄l in his. i. iflationib^z z similib^z ifrmitatib^z medicis re-

strictiuis z oppilatiuis: nec flōmia qua v̄timur in p̄n^o obthalmie: sed idiget in oībus horis qd dispergit z resoluūt post purgationē

corporis. Idem Rasis z^o p̄tine. cap. 2. **A**d rōnē dōm qd in gbal-

dam apostematibus nō v̄timur repercutiuis.

De multitudine palpitatiōis. Cap. 28^m.

Altitudo palpitatiōis fit ex re cadente in

oculo leui. Et q̄nqz fit ex siccitate. Et q̄nqz multiplicatur in habentib^z thetanū z in p̄-

paratis ad ip̄sum z indicat in egritudinibus acutis thetanū z spasmū.

Chic A. determinat de motu icōueniēti palpebray qd accidēs in q̄ palpebre frequētissime mouent: z dī multitudine palpitatiōis.

Et p̄ ponit eius cās. Scōdo ludiciū. ibi (Et indicat.) z p̄. **E**st sciē- dum p̄ qd Aul. tres cās ponit frequētis palpitatiōis. **P**ria est res lenis cadēs in oculo ad cui^z expulsiōnē nā conat motu frequē- ti palpebray sicut puenit in casu pulueri vel parue musce. q̄nqz nī ille in cuius oculo est puluis vel musca parua precipit in motu z co- fricatiōe dolorē nec p̄segt expulsiōnē: z tūc claudit oculū: z nullo mō mouet palpebrā. **S**cōda cā est siccitas in musculis que icipit z mouet motu spasmoso. dico aut icipit: qd siccitas que iam est cō- firmata z facit spasmū in facto esse nō mouet: imo gescit tūc pal- pebra p̄cta. **T**ertia cā est: mē v̄tosa faciēs spasmū: z hunc spa- smū Aul. vocat thetanū. v̄tositās. n. spasmū facit spasmū icu- sus: v̄l fit palpitatio: z b̄ est qd dicit. q̄nqz fit in hūtib^z thetanū. i. spasmū v̄tositū. fit ē in his in qd^z circa musculos abūdat v̄tosi- tas parās ad spasmū q̄uis nondū icipit spasmū: z b̄ est qd dicit. z in p̄paratū ad ip̄m: z iō palpitatio in febrib^z acut^z: qd signat vel do- minū siccitatē icipientē d̄ere vel dīuz v̄tositatē cūti^z v̄lus mu- sculos signat spasmū. s. de siccitate: v̄l thetanū. i. spasmū de v̄to- sitate. **C**sz tu oīes nōne possēt ē fieri palpitatio ex spasmō re- pletiali. **D**ico qd sic: z dedit intelligi z forsan frequēti fit a v̄to- sitate qd ab hūoz: qz mēz penetrāt in illos musculos oīz eē subti- lē z ipulsiuū. Uelle v̄o hic dēclarare thetanū v̄y qd v̄trūqz tenēs eēt valde difficile: z dicef alī oēm est in. z. sen hui^z. curatiōnē autē palpitatiōis derelinqt notā ex ca. spasmū z thetanū. z ex ligenio ex- citionis rez que cadūt in oculo qd igeniū ē vulgo notū: z iō omittit. Rasis tū dicit in z^o p̄tine. cū cadit in oculo puluis aut fumus iftil- let in eo lac: qd si nō reperit iftillet aqua pluries: qz iuuat: vel ac- ciptē refinā z pone sup caput radij z ducaf per oculū.

De casu piloz. Cap. 29^m.

Adunt pilli oculi ex cā materiei aut cā loci.

Csupius Aul. determinauit de passionib^z appropia- tis palpebris: hic determinat de his que appropia nē

pilis vel palpebris rōne piloz: z p̄t iste dispōnes esse de ca. dēcatiōis z de ca. morboz fm qdā p̄sideratiōnē nō dicēdā

hic. z iste dispōnes sunt q̄tuor. s. casus piloz: iuerfatio eoz: multi- plicatio eoz z iuerfatio eoz: p̄io ḡ notificat p̄mā. Scōdo scōdam.

ibi (Et eis que experta.) Tercio tertiā. ibi (Nascunt ex multitu- dine.) Quarto quartā. ibi (Fit illud fm plurimū.) **P**ria in duas.

Prio ponit cās casus piloz. Scōdo curaz. ibi (In illo qd est.) Signa- v̄o p̄supponit nota ex notitia cārū siue egritudinū que hic dicunt.

Pria in duas. **P**rio ponit diuisione p̄mā harū cārū. Scōdo dēcla- rat ip̄as. ibi (Et cā gē.) **C**dicat p̄mo qd pilli oculi. i. palpebray z

sint etiam oculi finaliter cadunt aut zē. z pater.

Et cā gē mēci: aut qm̄ replent pediculis sicut fit in

sine egritudinē acutā p̄uauaruz: aut qm̄ corripunt p̄pter illud qd admiscef eis cum nascunt sicut accidit

in alopicia: z est vt fit in interiore parte palpebre hu-

miditas acuta: aut mē nitrosa falsa non apparente in

palpebra nocumēto sensibili: sed ipsa nocet pilis.

Declearat p̄ cām que est ex p̄te mē. Scōdo cām ex parte loci. ibi

(Qui aut ē cā.) **E**st sciēdū qd Aul. duas pōit cās in ḡie sumptas

ex p̄te mē. **T**ina est puatio mēriū: z bec pōt z^o p̄tingē. **P**rio qd

ip̄a p̄uertit ad aliā formā: vt qd hūit ide pediculi: vel qd pediculi il-

lū p̄sumit: z b̄ ē qd dicit. aut qm̄ replent. s. pilli pediculi in sui radi-

ce. **V**el z^o qd p̄sumit ex calore febili p̄uo exiccate sicut accidit in

finib^z q̄rādā egritudinē p̄sumptiuz: z cadūt capilli z p̄lūz iō dīc

fit in fine zē. z estimo qd d̄ecet fit i l̄ra vt velit dīcē. aut p̄ p̄ua-

tionē mēci vel p̄sumptionē fit fit in fine egritudinē zē. z hic d̄ese-

cr^z appēbit in eo qd dicit i cura hui^z. **S**cōda cā sumpta ex parte

mē est corruptio mē ledētis z corripētis pilos. **B**ec aut corrup-

ptio est: aut qd mē ē acuta: aut qd est falsa nitrosa: z iō dīc. aut qm̄

corripunt. s. pilli p̄p id qd admiscef eis cū nascunt. s. de mala mē.

fit accidit in alopicia. i. in casu piloz. z est. s. falsis admistio mē: vt

fit in interioi p̄te palpebre hūiditas zē. **E**t addit Aul. nō apparēte

in palpebra zē. qd casus piloz cū mēfesto nocumēto ḡstinei z p̄u-

rit^z noial s̄llach. **E**t s̄llr mēte alie passioēs possēt fieri i qd^z cade-

rēt pill palpebray: z noiares illa passio suo noie: s. passio qd ca-

sus piloz absolute ē i qd nō apper i palpebra nocumēti sensibile: z

iō bec mē q̄uis fit falsa apperet qd nō fit multū falsa v̄l corrupta.

Qui aut est cā loci est: qm̄ illic est nocumēti manife-

stū. s. aut durities z grossitudoz nō inuenit vapo: a quo

generaf pilus transituz: aut apostema z corrosio: z si

gnificat ip̄as rubedo z mordicatio vebemēs z dolor.

Chic dēclarat cām casus piloz ex loco z dicit qd est illic. s. in pal-

Gentilis

pebra in loco piloz: qm̄ est nocumētū māifestus. Ex quo p̄ q̄ hec opilatio poterit noīari noīe aliaz passionū ad q̄s p̄sequit. cāc autē iste sunt igrōssatio palpebray z induratio: vñ oppilant porz z mā piloz. f. vapor nō tūcū vñ. vel est apostema. f. opillās vel corrosio. z signat ipsa. f. apata z corrosiones rubedo zc. Est sciēdū q̄ grōssitudo z induratio p̄nt hic accipi p̄o duris apatib⁹ z p̄nt accipi p̄o induratione z cicatrice vulnerū. oīa autē ista oppilant poros. Sed dubitat q̄ apostema z corrosio vident reduci ad cām ex pte mae z nō ex pte loci. Dico q̄ mā apatis vel corrodēs pōt eē cā casus piloz dupl̄r. Uno mō corrodēdo radices piloz z corripēdo nutrimentum: z sic reducit hec cā ad mām: z iō forsan Alu. dicit sup̄a nō apparēte zc. Alio mō p̄nt facere hoc oppilando vñ sicut facit apostema: vel corripēdo carnē vbi d̄z nasci pilus sicut facit corrosio: z sic reducunt iste cāc ad cās sumptas ex parte loci.

De cura.

Cap. 30^m.

In illo qui est causa loci: cura nocumētū q̄d est in loco fm̄ q̄ dicit in cura cuiusq̄ capitulo eius in loco suo. Et in illo cuius cā est priuatio materiei curef p̄ius corpus per ea regimine largo z cibatione: z administra medicinas trahebentes materiā piloz ad palpebras per ea que dictūri sumus: z que sunt dicte in antidotario: z in areolis medicinarū singulariū. Et in eo qui est cā maei corrupte administra purgationē capitis: z mōdificationem mēbri: deinde cura medicamētō piloz.

Hic ponit curā. Et p̄mo fm̄ diuersitatē cārū. Scdo ponit medicinas faciētes nasci pilos. ibi (Alcohol autē). P̄ia in duas. P̄io inuit curā casus piloz q̄ accidit cā mae. nā curā ei⁹ que fit pp̄ pediculos derelictū notā ex. i. ca. hulus trac. z ex. 7. quartū. Cura autē eius que fit pp̄ p̄uationē mae sicut in fine egritudinū acutariū accidit inuit Alu. breuiter q̄ fiat cū regimine restauratio z humectatio. vñ dicit. regimie largo. f. cedēte carnes vna z lac z alia fm̄ q̄ expedit: z vocat regimē largū resp̄ciēte tenuis que p̄cessit in morbo acuto: z h̄ est q̄d dicit. z cibatione. q. d. largitas regimie sit in cibando cū. vel dicit regimine largo. i. dilatatio. f. ex balneis z gaudiis z p̄uersione cū oleis z h̄mōi. z cū feceris h̄ administra medicinas que mouēt mās piloz ad palpebras que oleunt medicinas piloz: z ponunt in h̄ caploz: in antidotario. f. in 5° casū. sūma z. z in areolis. f. tabulis medicinarū simpliciū. f. in 2° casū. z in tabulis mēbrioz oculi z decorationis. Cura autē eius que fit pp̄ mām vel humiditātē corruptā vel acutā salām z nitrosam p̄cipit fieri cū purgatione capitis z mōdificatione partū oculi: z hoc est q̄d dicit. mēbri. q. si expedit abstergere z lauare. deinde ponere medicamina piloz. i. q̄d facit nasci pilos.

Alcohol autem iuuatiua ad illud sunt lapis armenus z lazuli.

Hic ponit medicamina deē ad faciendū nasci pilos. z duo p̄ma sunt simplicia. f. alcohol ex lapide armeno vñ ex lapide lazuli. Isti enī duo lapides laudant ab oib⁹: z p̄cipue a Rasi in 2° p̄ti. cap. 6.

Et ex cōpositis alcohol de nucleis dactyloz ex laudano dictum in antidotario.

Medicamē vñ 3^m est cōpositū ex ossib⁹ dactyloz cū laudano dictū in antidotario. nō reperio forsan tñ q̄ bēbat antidotariū vñ uersale quo caremus. ponit tñ hoc medicamē in 2° p̄tine. versus finem auctoritate filij Dusei: z dicit q̄ laudani z ossa dactyloz cōbusta ipascent cū oleo muscellino vel myrrino.

Aut sumas de dactylis imaturis adustis pōdus. iij. 3. z duarū spicarū. 3. ij. fiat ex eis alcohol.

Medicamen quartū est ex dactylis zc. duarum spicarum. f. celitice z nardi vel romane.

Et ex eis que experta sunt est vt terant spica nigra z anthimonij z administrentur cum radio.

Quintum medicamen est de spica nigra. i. nardi zc.

Et etiam fiat alcohol ex stercore muris adusto z nō adusto cū melle: z pp̄ie asukali.

Sextum medicamen est de stercore muris vel adusto vel nō m

Super tertio

sto cum melle asukali. i. de illa contraria de qua est syllach. i. terra vel castrum vel ciuitas.

Aut sumas terra in qua nascit vñ cū croco romano z est assaluli p̄ res eq̄les z administret ex eis alcohol.

Septimū medicamē est ex terra vbi nascunt vites. z croco romano. i. croco cōi vel orizali: z est flos cartami. q̄d cūq̄. n. est vñ le: z dī q̄ iste croc⁹ vocat allatiri: ei⁹ nomē sic i lingua eoz vocatū.

Et ex eis que experta sunt ad illud ex eis cum quonatiū cū sua totalitate z partib⁹ suis i aceto vsquequo dissoluatur z anecatur super locum.

Octauū medicamē est ex granato decocto cū sua totalitate. i. cū corticib⁹ z granis: z h̄ est q̄d dicit. z partib⁹ suis. Est sciendū q̄ h̄ medicamē cōperit qm̄ mā est acuta causa apostemās vel nō apostemās: z iō dicit cū quonatiū z rubedo z corrosio zc.

Et omnia quidem viscosa conferunt.

Nonum medicamen est omne medicamen viscosum.

Est dubitatio vtrū medicamē viscosum faciat nasci pilos. Vñ dicitur q̄ nō: q̄ oppilat poros z p̄hibet transitū mae piloz. In p̄tariū est Alu. Dico q̄ medicinas faciētes nasci pilos sunt diuersoz modoz. Quedā faciūt hoc appropare sicut plurime harū medicinz: vt lapis lazuli lapis armenus z h̄mōi. Quedā faciūt illud acuitate qua trahit mās piloz versus poros: z in hoc etiā vñ q̄ p̄curat p̄p̄ietas: sicut est spica zc. Quedā faciunt hoc quada z stipitate p̄otatiua partū mēbri: vt laudanū: forsan iste medicina stiprice ponant ad p̄seruationē piloz paratoz: cadere: z in hoc ē p̄nt iuuare medicinas viscosas. Quedā faciūt hoc remouēdo malitiā mēbri corrodētū vel corripētū pilos: z iste p̄nt esse diuerse medicinas fm̄ q̄ mae diuerse corripit egent de rectificatione vel ericatione vel resolutione. Quedā autē hoc faciunt rectificā. f. tenēdo alias medicinas in loco sic sunt medicinas viscosas que ei⁹ viscositate faciunt alias medicinas applicari palpebre vt mel vel aliq̄ oleū. Ex q̄bus p̄ q̄ medicinas viscosas tripl̄r p̄nt iuuare in casu piloz. P̄mo tenēdo pilos paratos cadere. Scdo remittēdo acuitate medicinas: maxime si viscosus est glutinatiū. Tertio tenēdo alias medicinas applicatas palpebre: q̄ tunc vehemētius operant: z ideo dicit. z omnia quidem viscosa zc. Ad p̄ius oīm q̄ medicamē viscosum nō est oppilatiūz necessarium: q̄ ista differunt oppilatiūm glutinatiūm z viscosū: q̄ mel est viscosum: tamē nō oppilat. Vel aliter dico q̄ mel plus iuuat per effectus alios q̄ oppilando ledat.

Et ad illud etiam climie colcotar atramenti partes equales sumant z terant z administrent.

Decimū medicamē est dectine ad illud. i. ad faciendū nasci pilos: z dicit dectine: q̄ non est sic potēs vt multa medicamina p̄missa: vel ad illud. f. medicamē q̄d p̄cessit. hoc enim medicamē est stipit cū z ericaciatū: sicut ē medicamē q̄d p̄cessit h̄ sit alterius modi. Colcotar est spēs vitrioli. Atramētū. i. scriptoz vel aliq̄ de alys. Administrent. f. p̄missēdo cū melle vel alio sicut tibi videt.

De pilis inuensis z additis.

Cap. 31^m.

Ex eis que experta sunt est vt sumas stercoris leporini adusti ponis. vij. 3. z stercoris bircinī pōdus. iij. 3. terant z administrent ex eis alcohol aut fiat alcohol ex muscis habētib⁹ capita abscissa ericaciat: aut aduras auellana z teratur z cōficiat cū adipe caprino aut adipe vñi z liniat ex ea locus. nasci enī facit pilos: z cūz hoc denigrat eos. Et etiā sumas anthimonij adusti pars. i. z pipēris pars. i. z plumbi adusti abluti. iij. croci partes iij. z duarum spicarū. iij. partes: z nucleoz dactyloz adustoz p̄cos q̄. conterantur z fiat ex eis alcohol.

Hic Alu. determinat de passione que est inuersione piloz versus oculū: z q̄ hec passio est nota: iō nō posuit cām nec signat: s̄ solū i redit ad curā. P̄mo ponit qdā medicamina ad h̄. Scdo assumit curā. ibi (Et ad vltimū cura). P̄ia i q̄tuor vt q̄tuor medicinas ponit ad h̄. 2° ibi (Aut fiat. 3° ibi (Aut aduras. 4° ibi (Et et sumas). Est sciendū q̄ hic dupl̄r ista reperit. Una que dicit de pilis inuersionis z additis: z possumus dicere q̄ hec rubrica est cōis hūic capitulo z sequēti. h̄ enī caplm̄ est de pilis inuersionis: sed sequēs est de additis. Vel possum⁹ dicere q̄ pili q̄ inuersionē ē p̄nt dici additi. f.

in quantitate: qz sunt nimis elongati cū mala figura reuerſionis verſus iſterius. pñt ēt dñi additi in numero: qz videmus qñs quofdā pilos palpebre ſupinaſci ytra eos q nālier ſunt vel debēt ēē: iſti iuerſant z reflectunt vſus oculū: qz eoꝝ gnō eſt ſupflua: z non ſm ordine nūc: ideo dñt de pilis iuerſis z addit. Hec aut paſſio qñs eſt multū pua: qz pñt pūgētes oculū qñs iducit multū puaſiones. Et vō cā eſt obligat qz pūgēter accidit eis in mō pductionis vel pullulationis et ad cē: z h maxime accidit qñ ynuu pilus ſupponit alteri: qz ſuppoſit in eritu qñ ad pñm mouet.

Dubium

Dubitat videt qz iſte medicine nō pferat in iuerſatione piloz: qz cura iuerſationis eſt yna ex quibz iſterionibz dñcāis: ſz iſta medica mina nō ſunt aliqua ex eis qñs: imo oia ſunt faciētia naſci pilos. ¶ In pñm eſt Alu. ¶ Dñm 3. pñm qz forſan oēs iſte qtuor medicīne cōpoſite que hic ponunt debēt ēē de cap. ſupiori. z ita eſt in rei veritate: qz iudicū ita bz. a cap. de cura iuerſationis piloz incipit ibi. Ad vltimū cura hoz piloz zc. ¶ Uel 2. dico qz iſte medicine faciētes naſci pilos indirecte pferūt in iuerſatione piloz: z b in trahēdo mām piloz ad loca nālia: vñ pñt nāles forſificanē z pñt ināles iuerſi debilitanē z ſumunt. ¶ Uel dñm 3. qz ſi cā iuerſionis palpebrarū eſſet multa tenuitas pñt in radice z debilitas z quaſi molificatio et iſte medicine pferunt forſificando eos: z iagroſſando per attractionē mānē aptatū gnōni illoꝝ. ¶ Ad pñm dico qz iſte medicine nō pferūt aliquo qñs modoz ſed quaſi indirecte z ſm dictos modos. ¶ Eſt ſciendū qz oēs iſte medicine habent virtutem trahēdi mām ad generationē piloz: vt pñt ſum ex ſeptima quartē: z a Raſi in ſcdo pñm. vlt. cap. de muſcis. z et ab halyab. in 2. pñm. cap. 52. de muſcis. ¶ De dñcāen vō vltimū. ſ. ex anthonio pipere ouarum ſpicarum. ſ. nardi z celtice zc. eſt exēptum ex ſcdo pñm. pallega. cap. aucto. Oibz ſq.

Et ad vltimū cura hoz piloz eſt vnus modoz. v. adherētia z cauteriū z ordo cū acu z abbreviatio palpebre cū ſeſione z euulſio pñbitiua. ¶ Inuulſio aut eſt vt eleuent z euent cū maſſice z gūma pñi z gūmi z viſco z āmoniaco z glutino qd egredī de ventribz oſtracarum z aloz z ſarcocolla z dragaganto z thure diſſoluto cum albugine ouit: z ex inuulſatione bonis eſt vt inuulſetur cum oleo de ſecmī: z melior ea eſt cū cola caſei quā nos diximus in antidotario.

Hic aſſumat curā qñ ad qñs modos vel itēiones qbz pñt pñci. Et pñm pñt itē eos. Scdo declarat. ibi. ¶ Inuulſio aut. Et hec ſcda ps diuidit in qñs pñm qz qñs ſunt illi modi. 2. ibi. (Cura vō.) 3. ibi. (Sectio aut.) 4. ibi. (Cauterū.) 5. ibi. (Euulſio aut.) ¶ Prima in duas. pñmo declarādo qd eſt inuulſio ponit multas medicīnas ſimplices: ex qbz docet facē medicām inuulſatiū cū alijs pñtis ſurſum verſis z nālier ſiquatis. ¶ Eſt ſciendū qz ſi pñt verſi iſterius ſunt pauci potētes ſuſtēari ab alijs pilis hec inuulſatio pferat aliter nō imo poſſet nocere. Scdo eſt ſciendū qz iſte medicine. ſ. maſſice gūma arabica z gūma pñi z alie pñt ſingulariter miſceri cū albugine z eſt bonū inuulſatiū: vt pñt oēs miſceri. ¶ Eſt ſciendū cū ca ſecidā partē qz Alu. vult qz iſte medicine pñt iſter ſcē. i. miſceant cū oleo de ſecmī. de illa pñt. eſt forſan viſcoſus multū. ¶ Uel dñcāen. ſ. palpebre cū oleo zc. z melior eſt hec ex poſſio. z cū colla caſei dicta in antidotario: nō reperit.

Cura vō que ſit acu eſt vt acus penetret ab interiorē parte palpebre ad exteriorē vbi eſt pilus. Deinde ponatur pilus in foramine eius z egrediatur ad latus aliud z ſtringatur pilus: z ſi ſit difficilis introitus pñt in foramine acus ponatur in foramine acus extremiſtas capilli mulieris z trabaſ acus ex illo latere: deinde ponatur capillus in foramine eius z egrediatur ex alio latere: z ſtringatur capillus donec remaneat ſimilis ante a latere intrinſeco: z ponat in ipſa pilus z ex trahatur: z ſi neceſſaria fuerit iteratio acus queraſ locū alius. Secundatio nāqz pforationis acus dilatat foramē z non retinet pilum.

Hic ponit 2. modū. ¶ Eſt ſciendū qz hic modus itēit trahere pilū ad pñā pñt. ſ. vel reuerſum cū acu pforādo palpebrā: z ſi nō poſſet pilus debite poni in foramine acus. ſ. qz eſt in ſubā acus: tūc docet hoc facere cū capillo mulieris in forma duplicata poſito z tracto ad illā pñt ſupiori: z dimiſſa anſa a pñt interiori vel iſteriori in qua

anſa ponat pilus reuerſus z trabaſ cū illo capillo. Et hūc modus docuit Aluthiles: vt ponit Raſis in 2. pñm. vlt. cap. 2. pñ.

Sectio autem eſt vt abſcindatur origo eius ex palpebra. Quidam vō precipiunt vt ſcindatur locus cōgnominatus egena z eſt apud extremitatē oculi: deinde de conſolideſ z naſceſ ſup ipſum caro addita z equat pilum z nō permittit ipſum inuulſari.

Hic ponit 2. modū: z pñ. ¶ Eſt ſciendū qz ipſe eſt per ſeſionē z iſciſſionē: z hec ſit 2. pñmo abſcindēdo locū ortus piloz iuerſoz. Scdo ſcindēdo. ¶ Ubi nota qz hic locus qz ſcindit dñ legena vel egena. i. vas rotundū: z dñ ſcutella a Raſi in 2. pñm. vlt. cap. 2. a Paulo ſm qz ibidē allegat: z eſt extremitas palpebre ſuperioris ab angulo ad angulū. i. a lachrymali ad lachrymale. Et ſiquis cōſideret recte eſt ſicut medietas vnus ſcutelle: bz cū ſtrobthomo incidi incipēdo a lachrymali intrinſeco z cundo ad extrinſecū z ſit ſciſſio quaſi ſub pilis reuerſata palpebra: nec ſit iſciſſio valde pñn da: z tūc iter labia ſciſſure oſiet caro: z ex hoc ſurſus verſent pñt. tñ halya. 9. pñc. 19. ca. nō eſt pñntus hūc ſciſſio: ſed pñr b incidit aliqd de cure exteriori palpebre z ſimul vñt partes: vt ab extra decurſet palpebra: z ideo a Raſi 2. pñm. vocat cura p de coratione: z abbreviatio ab Alu. ex hoc enī qz palpebra ab extra decurſat z ab itra quaſi elongat plus ſurſum erigitur. hoc qz eſt qd vult Alu. cū dicit. Quidā vō vt halya. in pñlle. ca. 7. medici curantes in bimarſen. ſ. Alaron z Paulus: vt ponit Raſis 2. pñm. vlt. cap. hunc vō modū opz videre per experientia.

Cauterium autē qd melius eſt vt ſit fiat cū acu habēte caput curuatum cuius caput igneaſ z extēdaſ palpebra z cauterizeſ cum eo locus pñt z non redibit: et quādoqz neceſſarie ſunt iterationes bis aut ter et non redibit poſt illud penitus.

Hic ponit quartum modum qui eſt per cauterium: quia in loco cauterizato ſit claſſio vie pñt: ideo nō renāſcitur. forma aut cauterij eſt cum acu curuati capitis.

Euulſio autē prohibitiua eſt vt euellat: deinde ponant ſuper locum medicine prohibitiue natiuitatis pilozum: z proprie ſuper palpebras que ſunt de eis que dicte ſunt in areolis medicinarū ſingulariū z dicemus eas in capitulo piloz additoꝝ.

Hic ponit qñm modū: z eſt notum qz ſit euulſio cum forſiculis paruis factis pprie de ere. eſt enī quedā ſpecies eris que in hoc bz pñtate ſm quofdā: vt pñt in 2. caſi.

De pilis additis.

Cap. 32. m.

Nāſcuntur ex multitudine humiditatis putride aggregate in palpebris oculi.

Hic Alu. determinat de multitudine piloz palpebrarū. pñt. n. addit i nō ſit turpes z nocēt ſi reuerſentur. Et pñt cām multiplicationis eoꝝ. Scdo curā. ibi. (Cura.) ¶ Eſt ſciendū circa pñm partē qz putredo in mā multiplicata eſt duplex. Una qua humor corripit valde z acuit: vñ ſit corroſiuus z hic nō multiplicat pilos: imo corrodit eos. Alia eſt putredo que facit redere mām ad nām vaporis terre z mouet eā ad exteriora z hec valde multiplicat pilos: hec eſt ſmā Jeſus tract. 2. ca. 10.

De cura.

Cap. 33. m.

Cura autem eſt mūdificatio capitis z corporis z oculi cum eis que ſciā.

Hic ponit curā. pñmo per euacuantia. Scdo per localia. ibi. (Deinde administra. pñ.) ¶ Eſt ſciendū qz Alu. innuit tres euacuationes. ſ. vniuerſale ſi eſt neceſſaria: ideo dñt corporis. Scdo particularē cū dñt capitis. Tertio particularē cum dñt oculi cū eis que ſciā. ſ. ex capto de ophthalmia.

Deinde administra alcohol acuta mūdificatiā palpebrā ſicut albiſalicon z ruſcenū z colyriū rubeū acu tū z viride acutū z colyriū de myrabo. z pñt ſi fuerit illū lachryme: aut aliqd accidētū humorū acciderit.

Hic ponit curā per localia. Et pñmo per ea que mūdificant palpebrā a materia mala reſoluendo z ericcando eam z cōfortando palpebras ſicut colyria acuta. Albiſalicon. i. baſilicon: qd ponit in 5. caſi. ſūma ſcda. Et ruſcenū expoſitum eſt ſupra cap. de cura vniuerſale. hebet tamen habent hic ruſcenū vel ruſemum. ¶ Colyrium

Gentilis

de granatis qđ ponit supra cap. de lachrymis. vel qđ ponit supra
cap. de casu pilos. Colyriū rubēū acutū ē leue z colyriū viride se-
pe sunt supra exposita. Et colyriū de myrabolanis: ipm qđ est sti-
pticū cū ē: ericacione pferat. z pprie est curfus lachrymarū:
vel qđ est timor de curfu mēstru: z p qđ mēfunt in curfu ad pal-
pebas: ideo dicitur aut aliqđ accidentiū tē. C est dubiū: qđ vide-
tur qđ iste medicine addant in generatione pilos: qđ medicine ac-
te trahunt materiam z multiplicant pilos vt supra habuit em: est
colyria autē predicta vtrūqūm sunt acuta z omnia fellica que po-
nerunt. / Dico qđ materie acutē quedā sunt in eadem mate-
riam z resolūdo conuoluntur sicut viride eris vs vltum z bmoū: z
iste medicina curat inulsiōne pilos. quedā autē sunt attracti-
ue materię sicut stercus muris z bmoū: z iste multiplicat pilos.
Et quo apparet qđ circūscripta pproprietate vna z eadē medicina
in aliquo co:poze pōt facere cadere pilos cōsumendo materiam
eōū quā inuenit z in alio co:poze pōt multiplicare pilos mouēdo
materiā z attrahēdo vel corrigēdo aliquā malitiā: quā pili
caderent sicut colyriū de granatis ponebat supra cōtra casus pi-
los: quādo esset in palpebis inflāmatio rubedo z corosio: z coly-
riū de granatis ponit bic vt excicetur materia putrida z possēt
facere cadere pilos: z possēt dici qđ est aliud z aliud colyriūz gra-
natoy. Et p qđ multa diuersitas inuenit per experiētā in istis me-
dicinē: qđ qđ credunt qđ oua fornicaz faciunt cadere pilos z
hibent nafci z qđ credūt qđ faciūt nafci eos: z simit de multis
medicinis singularibz: vt p in 7° quarti. Et iō caute bic Aūc. pci-
pit. pmo cōgēū vniuersalē. Scđo particularē. Terto particu-
larissimā autē qđ localia ista ponat: qđ bec localia reperit mul-
tam mām quā mouerēt possent addere ad pilos. Et ego vidi mul-
tiere que acceptit medicinā localez ab alia muliere que medicina
post euulsiōne pilos: frontē pbiuebat in illi o:z bz. Ista vtrē illa
multiplicauit sibi in frōre duplos pilos. Et qđ: sūd iudiciū solui.

¶ **C**ui si non suffecerit curas adhibe euulsione: euellantur et liniantur super originem eorum sanguis erit et fel dammarum et arietum et fel vulturis et fel caprinus: et quandoque permiscens sella ista et sanguinem eorum castoreo et sunt ex eis colyria sicut squame pisces: et administrantur cum necessitas incumbit dissoluta salina domini.

Thic ponit curā per localia phibiticia ortus post depilationē; si
phibita non sufficiūt: ista sunt fella. s. erit. ⁊ sanguis damaz. i. dā-
nuile. iudeus hī sel age vbi non habemus damazur ⁊ aricis ⁊ ⁊
omnia ista fella phibent ortu ⁊ pprietate; vcl fortissima erica-
tione cōsumptura materierū. Aliquid etiam miscent eū castoreo
⁊ sunt colyria. i. hīef in forma squamarū piscis; qz sunt apta dis-
solutioni ⁊ dissolunt cum salua hominū.

¶ Qui vō eo vtitur media hora expectet super ipsum.
¶ Qui vō vñt zc. q. faciat q. firmus sit firus nec abstergat pal-
 pebra media hora ad minus. Et forsan Alii. timuit q. pauca ipse-
 sio huius medicaminis faceret multiplicare pilos: vñ q. fortiter i-
 primat: vult q. firmus iaceat z. sustineat media hora ad minus: z.
 forsan vult q. statim post media hora inouet etiā appositio.

¶ Et ex curis quidem bonis est vt humanum fel erigā
 ⁊ fel viliūris ⁊ caſtoruz fm equalitatem aggregent
 cū ſanguine columbe ⁊ ſiant inde troci. Et ex eis quē
 narrat ſunt ſanguis tinee ⁊ propis ſanguis tinee ca
 nis ⁊ ſanguis ranarum. Verūtamen experimentū nō
 verificauit illud: ⁊ rectius quidē fm qd exſtimāt eſt
 vt miſceatur cum alchirā.

Et ex eis et que narrant est vt administret sel vultu
ris cum cinere ⁊ sale amoniaco ⁊ succo porri: ⁊ pprie
qn ponit in sartagine super igne donec comisceant ⁊
equentur: ⁊ si fuerit cinis ostracoꝝ erit melioꝝ.

T Et ex eis que narrant. f. ab *halya*. in. *spac*. in. *ca. 52*. de medela
supplia *pel* est *fanguis* *tinec*. *7* *ppie* *tine* *canis*. *tinec* *est* *q*.
d. *ad* *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*.
ad *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*.
ad *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*.
ad *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*.
ad *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*.
ad *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*. *d*. *q*.
ad *al* *parui* *q*. *adheret* *cani* *maxime* *7* *destruit* *cozium* *est*. *7*
facit *cadere* *pilos*. *accipiat* *7* *pel* *fanguis* *c*. *pel* *fanguis* *ab* *illo* *lo*.
co *vbi* *adheret* *tinea* *ali*. *7* *hoc* *est* *q*. *v* *dic* *h*. *halya*. *linia*. *fanguis*
tinec. *q*. *in* *canib*. *inuenit*. *7* *p*. *corat* *quodam* *q*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*. *l*.
in *gnto* *pantegni*. *in* *cap*. *de* *curis* *pilo*. *vbi* *dic* *it</*

Super tertio

[illegible]

C Et rubigo ferri cruginosi cum saliva hominis est vltima quāuis dolorem faciat.

Rubigo aut pōt sumi pōt erugine ferris: pōt eo qđ dūluerisqđ
 ferro qñ vñsificat foriter cū alio: z hoc videt expone re
 exterior. Et hoc forsan voluit Iesus in pallea, cū cū dicit, pūit
 rīfex cū limatura ferri: dicit qđ est vltima, bona mīseria: sed
 facit dolore ppter fil forte siccitate vlcacitate: z ppe fil mīseria
 cum aqua, i cū yma hominis. Unde fta exterior, vñ nostra dicit
 cū salua dicit cū aqua: in gubda libis fct fct. Rubigo ferris est
 illud qđ fit ex pfficatione vñius ferri cum alio cū aqua: z pōt sal
 uari: vt patet. Deinde ponit medicamen aliud dicens.

Et ex eis qđe qđe sunt experta est tinea cū sale āmo-
niaco: z ppe cū vngula asini adusta cū aceto forti. Et
similiter spuma maris cū aqua psilij. Cū enim stupefit
z infrigidat locus co nō nascunt ibi pili.

¶ Deinde ponit medicamē aliud dicit. Er cis que experta sunt. f. balia. in. s. piac. in. c. s. de cura piloz supfluoze et tinea. f. l. gni. Ultimo ponit medicamē Er spuma maris. f. que d. fangalis. q. dā ē spēs pferat alopice. t. quēdā pibet piloz t. f. sumit eos. vt p. in 2. cā. pnt vt ponit Sera. ca. de spuma maris. Lū ād pflū. i. mucilage. In. i. stupefit t. ifridat locus eo. f. pflū nō nascunt p. t. in hoc. Lū iūt q. quēdā medicīne pibēt ortus piloz infrigidando t. stupefaciendo. vnde vapores sive fumi pibent furgere in materiā piloz t. vie constringuntur.

De inuiscatione palpebrarum. La p. 34na.

It illud fm plurimum post obthalmia.

Lib. II. de cerninat de quadā passione palpebarū
et ē piloz que vocat luscio: et fit pp lippitudine
īscantē: et in hoc differt ab īscufatione de qua sup̄ fecit
caplin: qz illa erat per viā incarnationis: et hoc est per modū īscu-
fationis facte a lippitudine. Et pmo ponit modū puentis eius. Be-
cūdo curā. ibi (Op̄ 8.) et p3. Et scīendū qz in othralmia trahū-
tur multo mīe ad oculū: et tūc oculū ē debilitat: et ideo multipli-
cat lippitudo qz mīe nō rēficant per digōnē perfectā sed sup̄-
flunt: et hoc fit lippitudo vt p3 in pmo pmo. cōmē. 13. et hec
lippitudo īscat. Et q3 p3 in plurimū fit post othralmiā. In-
cōp̄ ante vel pcedente alio pcedentez. Nā lippitudo multiplicari pōt
post eius īncipiū et post. p̄cessum et post eius recessū. Et bec sunt
nota et dictis sup̄a cap. de signis othralmie.

¶ **Q**uod oportet ergo vt administrantur sarcocolle ⁊ zuchchari tabazet partes equalēs: spume maris quarta pars: terantur ⁊ puluerizentur super locum.

¶ hic pōit curā ⁊ ps. Est sciēdū q̄ cura iustificatiōis pp̄ lippitudinē.
p̄ncipali ad duo fe verrit. Unū est remotio egrediturū oculū est q̄
multiplicat lippitudinē ⁊ b. A. oedit illigēte et cap. de cura obthal-
mie ⁊ curfus mē ad oculū. Aliud est absterfio ⁊ ericatio mē lac
lippitudinē ⁊ b. fit eū facocolla ⁊ cum zuccharo tabaryer. i. albor. ⁊
ponit ⁊ balya. in. s. theo. c. de zuccharo ⁊ spuma maris. Lac est: q̄ est
fortiter absterfus ericatus ⁊ dissolutus. ⁊ ponit ⁊esus balya. ⁊
c. f. i. libry. ⁊ iō mulierū laudat i. hac iustificatioe ⁊ Rañ i. ⁊ p̄ti. c.

T. C. S. C. E. S. C. I. E. C. I. D. q. multa capla possent respiri a J. e. s. u. b. a. l. y. q. a.
 n. o. p. o. s. s. u. n. t. i. s. v. e. l. d. e. d. i. t. i. n. t. e. l. l. i. g. e. r. e. c. a. p. l. i. s. p. u. n. f. i. s. s. i. v. e. l. e. r. a. l. y. s. d. i. n. t.
 i. n. b. i. s. s. i. c. u. t. i. n. e. m. p. l. o. c. a. d. e. a. l. b. e. d. i. n. e. p. i. l. o. y. p. a. l. p. e. b. r. e. q. s. o. n. i. t. a.
 J. e. s. u. c. i. 13. p. o. t. i. n. t. e. l. l. i. g. i. a. b. A. e. r. c. d. e. c. a. n. t. i. e. f. e. n. 7. 4. l. i. b. i. c. a. p. e. d. e.
 f. o. r. m. i. c. a. p. o. s. s. u. n. t. a. J. e. s. u. c. a. 25. p. o. t. d. a. r. i. i. n. t. e. l. l. i. g. e. r. e. c. a. p. o. d. e. o. r. d. e. o. l. o.
 2. e. r. c. a. d. e. s. c. a. b. i. e. 2. p. u. r. i. t. i. c. a. 2. e. r. t. e. r. t. i. a. q. u. a. n. t. i. c. a. d. e. f. o. r. m. i. c. a.

Gentilis

vice ppe debilitas qñ iā egritudo vñ sedata vñ remissa 7 manet debilis oculus in visu: sicut et dñ debilitas mēbroz vt pz ex scda pñ in ca. de causis debilitatis mēbroz: ex qb apparēt duo. C. pñ mū qd mouit Aui. ad faciendū diuifū caplm de debilitate visus: 7 cā in hoc est duplex. pñma est: qz vñ ad hunc trac. Aui. locut⁹ fuerat de egritudinib⁹ oculi 7 palpebrarū que erāt in eoz eē multū manifeste: qz vñ pter has egritudines erāt qdā satis occulte 7 nō sic in eaz esse manifeste: id ē cepit ab accidente manifestissimo qd est debilitas visus: 7 ex eo pcedit ad iustigādū oēs alias egritudines oculi que sunt mag occulte qz pñctis: tñ in forma diuifio- nis cogit et Aui. ponere multas egritudines de pñctis in superio- ribus tractatib⁹. Scdo cā est: qz debilitas visus fit accidens se- que egritudines oculi: ipsa tñ debilitas qñq pñdicat curationē eius vehemētia: 7 hoc est qñ in visu est multa debilitas 7 non est not⁹ alig excessus egritudinalis: 7 talis debilitas visus est decla- rata sup trac. i. ca. 2. 7 tñ vitum medicinis itus 7 extra in qb⁹ est pñctas pforādū visus 7 euitamus uocētia visui. vnde Aui. in 5. de simp. medi. ca. pñu. al. cap. i. dist. 5. dicit. be sunt medicine que noiant medicine acuetes visus 7 sunt que rectificāt esse oculo: qñ nō est in eis egritudo manifesta sentui 7 est eoz opatio ma- la. C. Scdo appet sold ad qñē pñssim. f. an. dispositio virtutis visibilis que est debilitas visus 7 ei⁹ nōcūmētū fit diuifia ab alijs egritudinib⁹ oculoz: qz dñm qz differē sicut accidēs a morbo. De accidentib⁹ aut sunt qñq capla diuifia a caplis morboz eos cau- santur sicut fit caplm de epatico 7 stomatico. Auctores g qdam fuerūt pñtē ponere egritudines oculi derelinquētes ex B notū qd poterat dici de debilitate visus: 7 iō distictū ca. nō fecerūt. Aui. vñ pfectus locutus est. Ad rñē pz solo: qz debilitas visus se- quas egritudines oculi: poterat tñ distictum fieri caplm.

C. Aut est sequens cām in cerebro ipso egritudinuz ce- rebri notari que est in substantia cerebri: aut in pte to- ta anteriorē sicut cōpessio aut pñssio accidēs ei qñ nō videt oculus: aut in pte anteriore ei⁹: 7 plurimum qdē eius est humiditas dominās: aut siccitas accidēs successiōe egritudinū 7 motū superfluoz corporo- rum 7 aīaliū 7 euacuationū superfluaz ppter quas cadit virtus 7 resoluitur materia.

C. hic ponit cās debilitatis visus 7 nōcūmētū ei⁹ per cōitārē ad ce- rebz: dicit qz aut debilitas visus 7 nōcūmētū est sequēs cām in ipso cerebro: 7 hoc cā est egritudinis cerebri note: 7 iō dicit. egritu- dinū cerebri notat. que qdē cā est in suba cerebri: a hoc vel in pte anteriori tota. f. qñ ad suba 7 pñiculos: sicut accidit qñ fit pñssio in fronte vel in pte anteriori que pñssio cōpimūt pñicu- los cerebri ad cerebri: ex qua cōpessio cōartant pñ nervoz ob- ticoz qñ nō videt oculus. vel fit in vetriculo: 7 fm B nō fit in toto cerebro anteriori: sed fit in parte anteriori ei⁹. f. cerebri: 7 B est in vetriculo qñ ad pñu ei⁹: vñ ē qñ ad parietes: 7 plurimū ei⁹. f. cāe debilitat⁹ visus que est in parte anteriori ei⁹ est humiditas 7 siccitas: 7 hoc siccitas fit vel succedit egritudinib⁹ sicut febrib⁹ cō- sumptiuis. Fit et ex supfluis morib⁹ corporis et nālū 7 aīalib⁹ 7 eñonib⁹ supfluis pp quas cadit virt⁹ 7 resoluit. f. spūs 7 mā. f. ei⁹ resoluit 7 ericcat: 7 iō dicit ista exterior ericcat. C. Est dubiz qñ nō fecit mētionē de alijs mēbris quoz cōitārē pōt visus debilita- ri. Dico qz forsan dedit itelligi per illd qd dicit de cōitārē ad ro- tū corp⁹. Vñ dico qz mēbra qb⁹ oculi maxime cōicant sunt sto- machus 7 cerebri. 7 de stomacho supra dicit. 7 hic de cerebro. de alijs vñ per hoc duo dedit itelligi. C. Scdo est dubitatio qd itelli- git per egritudines cerebri notas. Quidam exponunt. i. apata. Sed hoc nō est ad mētē Aui. qz statim subdiuidit has egritudi- nes in eas que sunt in toto cerebro anteriori: 7 in eas que sunt in parte anteriori cū dicit qz sunt plurimū humiditas vñ siccitas. Si ergo Aui. per egritudines notas itelligeret apata non posset facē has vltimas diuifiones. Dico g alr qz per egritudines cerebri itelligit oēs egritudines cōplexionalis cōpōnales sofones pñu- tatis 7 apata: 7 dicit eas notas ex pñma sen huius libri. quelibet. n. haz egritudinū in cerebro dominantū pōt perducere ad debilita- tē visus: vt pz. C. Tertio est sciendū qz per partē anteriore totam possumus itelligē totū aggregatū ex offe pñiculis 7 medulla: 7 in hac parietis possint fieri morbi in oī gñe: tñ pñssio cōpessio est illa in qua simul patit os pñiculi 7 cerebri: 7 iō adduxit eā loco exēplē 7 sic pz anterior ei⁹ erit medulla cū pñiculis. Vñ possum⁹ per partē anteriore totā itelligē aggregatū ex pñiculis 7 medul- la cerebri: 7 tñ exēplē de pñssione nō est iquātū est morb⁹ offia: sed iquātū est morb⁹ pñiculoz 7 cerebri: 7 sic per partē antio- rē ei⁹ itelligem⁹ totū ipm vetriculū cū medulla. C. Quarto est sciē-

Super tertio

dū qz ista bec. 7 plurimū ei⁹. pōt ad tria referri. pñmo ad egritudi- nes totius partis anterioris. Scdo eius. f. medulle 7 vetriculi an- terioris. Tertio eius. f. debilitatis vt est plurima cā debilitatis vi- sus: ita qz referat ad totū qd pñssit de ea. C. Sed tu. d. qñ nō vñ- rit de medio vñre 7 posteriori. Dñm qz hz visus possit debilita- ri cōitārē ad illas partes: tñ plus puenit per viāz cōmunitatis ad anterior cerebri: qz illic pcurunt nervi obiecti.

C. Quinto est dubitatio vtrum humiditas vel siccitas cerebri sint plus cā debilitatis visus qz alie egritudines. Vñ dicit qz nō: qz apo- stemata 7 cōplexiones pñt plus debilitare. Scdo male cōplexio- fride 7 calide plurimū eueniūt cū sicut a qñtarib⁹ actiuis: 7 sic vt plurimū debilitat. Vñ dñm est Aui. Dico qz pñt dici egritudi- nes plus debilitare qd dupl. pñmo qñ ad pluralitatē eueniūt: 7 vt sic male cōplexiones resp cū apatū plurimū debilitat: qz pñm. i. fre- quētius egrotat cerebri morbis cōplexionalib⁹ qz apatib⁹ vt pz. Scdo quātū ad vehemētiā debilitatis: 7 sic egritudines que fa- ciunt maiorē defectū in visu plus debilitant. Defectus vñ in visu pōt dici maior dupl. Cū nō itensit⁹: 7 sic cāe pñctēs ad cō- tatē vel que sunt pñque magis faciunt deficere visum. Alio mō permanēti⁹: 7 sic cause perducēs ad debilitatē permanētē fixā vel difficulter remouib⁹ magis faciunt deficere visum. C. Tertio mō egritudines plus debilitat vñroqz predictoz modoz: vt. f. fre- quētius eueniēdo 7 vehemētius debilitādū. Huius pñssio dico qz egritudines cerebri plurimū debilitantes visum tertio dictoz modoz sunt humiditas dominās. f. humoralis: 7 siccitas per viāz eñonis 7 rēsolonis: qz humiditas mālīs frequētius accidit in cere- bro cū sit mēbrū cito replebilē tam de se qz ex sui situ. Est enī sicut caminū corporis ad qd pertingūt a corpore superfluitates vapo- rose: vt ponit Aui. in 9. de vñtitate particularū. ca. i. que supfluita- tes in eo pñsationi disponunt: vñde sunt catarrī 7 reuinata: vt ponit Aui. in 2. de partib⁹ aīalū. ca. 9. al. 7. de cerebro. 7 baly. in 2. trac. thegnī cōmē. 49. hz ista plus ptingūt in cerebro frigidiorā. talis ē humiditas debilitat visum vehemētius: qz facit passiones difficulter curabilē pñtē cū oppilat vias vetriculoz: versus oculo- los. Difficillimū enī ex inde purgare mās has dictas ē per viam eñonis 7 rēsolonis est de causis plurimū debilitantib⁹. pñmo qz plurimū est apta in cerebro fieri talis siccitas: qz ppter mot⁹ ani- males frequēt in suis spiritib⁹ accidit resolo. 7 tñ alie eñones manifeste satis ipmūt in cerebro. Scdo qz siccitas per viā rēso- lutionis 7 eñonis facit defectū in visu satis magnū 7 difficile cura- bilē. Curation aut ei⁹ fit per bumectantia 7 restaurātia vt apēbit qz difficile est. Ex qb⁹ pz qz mens Aui. est qz humiditas dñans: 7 B est cū mās: 7 siccitas per viā pñmptionis 7 rēsolonis sūt dispōnes cerebri: que iter alias plurimū visum debilitat. f. pluralitate euen- tus 7 pluralitate nōcūmētū simul: 7 iō dicit. 7 plurimū qdē eius. C. Quarto mō dicunt egritudines plus ē cāe debilitat: qz iducē- do defectū in visu: pñtē mag in se sunt incognit⁹: 7 sic humiditas 7 siccitas plus sunt cāe debilitat qz caliditas 7 frigiditas apata 7 vlcera: qz debilitas visus qñ fit ppter has cās est euident⁹: qz mani- festa apostematō 7 solutio pñuuitatis ē calida 7 frida distē- rantia sunt sensibiles valde: sed siccitas 7 humiditas non sic sunt euident⁹: 7 iō debilitas visus ab eis facta recte dī debilitas: qz est effectus in operatione pter hoc qz appareat dispositio manifestā. C. Sed tu dices ptra: qz raritas texture plus cā debilitat hoc mō qz alia cā: vt pz in scda sen pñm caplo de causis debilitatis mē- broz. Dico qz raritas texture nō pōt applicari oculo quātū ad partes intrinsecas pñcipales in visu: vt est crystallina: qz nō est vil- lis pñtē. Vñ si posset inesse tele arane: vel esset imaginabile in crystallina: dicemus qz ipsa ex tēpore maxime fit ab humido rela- xante vel a secco discōtinuātē partes. Si aut fit a frido hoc erat a pñcipio natiuitatis: vel faciet hoc icrudando 7 mollificando per humidū: 7 sic talis debilitas raritate texture reducet ad bumē- ditatē sicut ad pñmā 7 maximā suā cām. Et similr calidū faciet illā discōtinuando per siccū qd iducit: vel per humidū qd dilatat. Similr si calidū 7 frigidū faciant debilitatē visus faciēdo rarita- tem texture nō erit sic pñtē debilitas visus sicut si fiat ab bumē- do 7 secco: qz mala cōplexio calida vel frida est maxime manife- sta: 7 sensibiler magis qz humida 7 sicca. Ad Aui rñē dñm qz hz apata fortius forsan debilitat 7 ē cōplexio mī rarius pñngunt. Ad scdam dñm qz mala cōplexio calida 7 frigida imāgēs: fre- quētius pñngunt: tamē nō vehemētius debilitant saltē in hoc qd est de difficili remouere. Difficilius enī remouet siccitas eñonis 7 humiditas repletionalis qz mala cōplexio calida vñ frida simplex reliqs existentib⁹ parib⁹. C. Sciēdū qz duplex ista reperitur in st. Una que vñ 7 resoluit mās. 7 ex B Aui. vult inuē duos effect⁹ sup- fluaz eñonū. Unus est casus virtut⁹. cōe est. n. oīs eñonib⁹ debi- litare: vt pz in cōmē. illius aloz. 5. parieu. In flura muliebz rē. 7 in. ii. sen cap. 6. 7 ideo dicit. cadit virtus. Alius effectus est siccī-

nas per assumptionem humorum vel humiditatis corporis. et ideo dicitur. et resolutus. i. exiccat vel sumis. Alia ista reperit que dicitur. et resolutus. et ma. qd sic exponit et ma aut est. ppter res appropriatas. Sed talis expō ite nō pōt saluari vt p3. pōt qd dicitur. Alui. vo luit ostendere duas causas quare virtus cadit ex euacuationibus. Alia est resolutio spiritus. et ideo dicitur. et resolutus. s. spūs. Alia est sum ptio materierū humoraliū: vnde dicitur malitia siccitatis ex qua virtus debilitatur. et id dicitur. et ma. s. resolutus vel sumis.

C Aut est ppter rem appropriatam ipsi spiritui visibili. li z membris que ipsū sequuntur sicut neruo conca uo z sicut humoribus z tuniciis.

C hic ponit causas debilitatis visus que sunt magis appropriate ipsi oculo. pmo pmittit diuersitatem harum causarū. Secō declarat vnaquāq. ibi. (Et spiritui qdē.) Sciendū circa pma partē: pmo qd partes oculi sū summa hic posita ab Aluicē. sunt quatuor. pma est spūs visibilis. Secōda est neruus obticus. Tertia est humi ditas. Quarta est tunica. Et qd spūs visibilis est nobilissima pars z stat vt forma: talia sunt sicut perfectibilia z ma: ideo dicitur de alijs partibz qd sequuntur ipm. s. spūm. q. d. qd sunt post ipm iper fectione z dignitate: z foras voluit Aluicē. qd hic spūs sit aiatu: qd si nō esset aiatu tunc nobilior pars esset crystallina z neruus ob ticus ppter in loco cruciationis. pterulit qd Alui. hunc spiritū alia partibz. pmo ppter eius mirabile dispoñem per quā tendit ad nam lucis: vnde in libro de virtutibz cordis cap. 3. dicitur de spū visibili qd est radius atq. lux. Secō qd virtualiter est aiatu z cuiuslibet oculi partis potētia visiva stat sui virtute. Tercē dubitatio cū alie sint partes oculi ex quibz pōt fieri visus nōcūmēti vt musculi lachrymalis z palpebre qre nō de istis dicitur. Dico qd iste sunt partes magis extrinsece maxime palpebre z lachrymalis. Vnde dico secūdo qd perfecte iam apparet nōcūmēti qd in visu pte flant: vt patet ex tertio tractatu.

C Et spiritui quidē visibili qñq. accidit vt multiplicetur z accidit ei vt subtilietur. Et qñq. accidit ei vt in grossetur: z accidit ei vt minoretur.

C hic declarat istas causas. Et pmo causas debilitatis nōcūmēti visus que appropriate spiritui visibili. Secō que appropriate membris que ipsū sequuntur. ibi. (Debilitas aut z nōcūmēti.) pma in duas. pmo pmittit modos dispositionum euenientia spiritui visibili. Secundo declarat. ibi. (Multiplicatio aut z.)

C Est dubitatio si sufficiet. Et enumerat dispoñes spūs visibilis. Vnde qd nō pōt ei accedere calefactio vel refrigeratio ex qd visui fieri impedimentū. Et pbat rōne sic. tēperantia debita spūs in cōplexione stat cui debita tēperantia calidi fridi humidi z siccit: qd distēperantia eius erit ex quocūq. istoz. Itēz pōt ei ptingere ob scuritas opposita diaphaneitati sive luciditati: qd. In pma tractu est Aluicē. z. Iesus tracta. 3. cap. 4. qui plura nō enumerat. Dico qd iste dispoñes sunt hic sufficēter enumeratē: qd vel dispoñtio spir itus visibilis vel est in quantitate: z sic est multa vel pauca. vel in qualitate: z qualitas spūs visibilis debita est debitus modus sue substantie in qua pōt fieri peccatū per ingrossationē vt per subtilia tionē. Et nota tamē qd alie qualitates in spū visibili piderent. s. debita cōplexio z debita luciditas in quibz pōt fieri peccatū: tamē per debitu modū substantie illa intelligunt. Et ita per peccatum in substantia. s. in grossitie z subtilitate dā intelligi peccatū in alijs q litatibus: vt in calido frido siccō vel humido z in diaphaneitate. huius rō est: qd calidū fridū siccū z humidū in pueniētia dispoñit spūm in ingrossando vel subtiliando vel paucificādo: z hoc segtu r diaphaneitatis permutatio: z etiā diuersa nōcūmētia visus: z faci lius est intellectu reducere in dispoñē substantie spūs z in dispoñem quantitatis qd in dispoñē qualitatis pmarū. v. g. videre prope z non lōge plus capis ab intellectu qd hoc sit ex qualitate pauca in spū: et multa subtilitate qd sit ex calore vel frigore: z sic cessant cōtraria. Est etiā sciendū qd iste dispoñes spūs pnt multiplicari cōponen do. v. g. spūs multus vel est subtilis vel grossus: z spūs paucus. s. visibilis vel est subtilis vel grossus. Sunt qd quatuor dispoñes simpli ces z quatuor cōpositę: vt ponit Balya. in. 6. l. 6. cap. 2.

C Multiplicatio autē est melior res z magis iuuatua.

C hic declarat z quatuor: facit vt quatuor sunt dispoñes pdrice quas declarat. Secunda ibi. (Et subtilitas quidem.) Tertia ibi. (Et grossitudo.) Quarta ibi. (Et minoratio.)

C Est dubitatio vtrū multiplicatio spūs visibilis possit cāre nōcū mēti in visu. Vnde qd sic per Iesum in trac. 3. cap. 4. qui facit pmo rubricā de egritudinibz spūs visibilis: z postea exequēs po nit quantitatē multā spūs visibilis. Itē vocat eam occasionē. Itēz multiplicatio spūs arteriarū est res nocēa: vt dī cōmunit in sy

nocha sine putredine: qd eadē rōne multiplicatio spiritui aialius. Itē a tēperamēto sit erit? per supra ire z infra descēdere: vt ponit B. in pmo de accideñti. ca. 4. qd sic erit in tēperamēto spūs. Itē cō trariū est Aluicē. hic dicitur qd multiplicatio spūs est melior res z. in lib. de viribz cordis. ca. 4. z in scda pmi in. ca. de causis debilita tis membroz ponēs causas debilitatis ex parte spūs: z tñ non ponit superflua qñtates. Rūdet dy. qd multiplicatio spūs est duplex. s. absoluta: z hec est mala. Vnde ex eius multiplicatione qñq. gñaf febris effimera z synocha sine putredine. Quedas est multiplica tio spūs nō absoluta: sed vt est inatus z nālis: z hec quāto maior tanto est res melior: z hoc videt psonū Aluicē. in scda pmi in cap. de pulsu cōplexionū. vbi dicit. neq. estimes qd calor inatus si fue rit fortis quātūcūq. sit minuat de virtute: imo ex ea puenit in substantia spūs fortitudo z in aia audacia. Et ego dico qd spiritus per solā superflua quantitatē stāte tēperantia cōplexionis z substantie. possit causare nōcūmēti. Ratio est: qd si mēbra per excessus quantitatē sunt impedietia operationem: qd spūs qd vtrūq. est origi nū nāe vel aializ differēt. Itēz si spūs pro debita operatione os habere mensurā nō solū qualitatis: sed etiā quantitatis: qd poterit impediri operatio in qua seruit spūs per augmētū quantitatis: sed sic est qd spūs opz habere mensurā quantitatis debite z determina te pter mensurā qualitatis: vt ponit Aluicē. in. 2. colligit cap. 6. di ceus. Spar nō est sufficiens per se ad faciendū suā operationē nisi per calozē transmissum a corde tēperatū in quantitate z qualitate. Per calozē autē intelligit spiritū qui est corpus qdā calidus qd in corde reperit: vt p3 in pluribz locis in. 2. colligit. Item omne qd cōparat alteri sicut pntenti ad cōtinens pōt per excessus quantita tis illi iproporionari: sed spūs cōparat mēbris sicut pntenti: vt p3 in pmo de differētis febriu. z in pma quart. cap. 1. ergo spūs per superflua quantitatē solā poterit impedimentū causare: z hoc est cō tra dictū dy. Est tamē sciendū qd quīs ex nā rei hoc sit: tamē de facto hoc nō ptingit reperiri: z ppe in spiritibus aialibz. Rō est pmo: qd spūs z proprie aiales sunt corpora subtilissima: ideo statim cum debitam quantitatē excedant pars resoluta z remanet quantitas debita z copiosa cum bona cōplexione. Secō qd nos sumus in pntina resolutione z nō est imaginandū qd spūs possit au geri superflue: imo ex sui multa quantitate bz fortificatione: z co piose pōt expandi ad mēbra z copiose de eo dī esse in pncipio. vñ Aluicē. in. 6. de nālibz. cap. 5. 4. pti. Et in libro de viribus cordis. cap. 4. dicit. Si spūs fuerit multus vehemētior erit virtus. Spūs enī augmētū in quantitate prestat additamentū virtuti in fortitudi ne zc. Et exinde est qd ppter multitudinē suam durat amplius in abundanti mensura in origine z diffusio ei ad mēbra sit abundan tior. Tercio qd hāc augeret z retineret statim puerteret superflū in vapore qui nō esset spūs: z hoc ppter aptitudinē multā ad partiē dum cū virtus nō poterit illū regere. Est enī spūs pars aptissima ad recipiendū z patiendū. vnde Aluicē. in pma quart. ca. de febre effi mera ex oppilatione. vocat spiritū obilius de corporibz. Apparet ergo qd de facto hoc nō ptingit. s. qd spūs per solū excessus quanti tatis noceat sicut nos etiā dicimus qd sola solo pntini sine aliqua alia dispoñe possit ledere operationes: tamen nunq. reperit solo pntini quin semper reperiat secū aliq. modus male cōplexionis pincte. Patet ergo qd Aluicē. phidiana qd spūs visus est multus subiectus resolutioni: z qd semp de eo regit multa quantitas: z qd nō ptingit superflue augeri cū bona pportione cōplexionis z sub stantie: dicit qd multiplicatio eius est res melior. Ad Iesū dōm qd solā multitudinē spūs nō dicit nocere: sed qd est mult z grossus. Ad rōne dico qd nō est simile de spū arteriali z aiali: qd ille spūs est materialior z hic est perfectior. Vnde dico aliter pcedendo si militudine. Et cū dī. spūs vitalis augmētus facit febē. Dico qd nō ex solo augmēto quantitatis: sed qd ipm psegutur inflāmatio. Ad scdā dico qd illa auctoritas non pōt in spū applicari vni cuiq. tēperamēto: sicut p3 in visu a quo nō sit erit? per sup ire: vt dcm est supra trac. 1. ca. 2. Vnde dico qd illud est vñ ex nā tempe ramēti: sed tñ nō puenit de facto sic reperit semper: vt p3.

C Et subtilitas quidem plurimum accidit ex siccitate.

C hic declarat causas ex quibz sit spiritus subtilitas: z sunt tres. z prima causa est siccitas.

C Est dubitatio: vtrū in spiritibus visibilibus vel alijs siccitas sit causa subtilitatis. Vnde qd nō qd Aluicē. dicit in scdo de gene ratione z corruptione. textu cōmenti. 10. qd subtile est humidū et grossum est siccū. Secō sic. spiritus melancholicus sunt grossi z tē dunt ad siccitatē: qd melancholia est sicca: ergo siccitas ingrossat z nō subtiliat. Qd autem spiritus melancholicus sint grossi: p3 per Aluicē. in libro de viribus cordis. cap. 4. dicit qd spiritus grosse sub stantie sicut qui est in melancholicis. Idem ponit Aluicē. in sexto de nālibz. pti. 4. penul. caplo. cap. 5. Itēz similiter videt dispo

Bentilia

ni spiritus per quatuor sicut per humores: sed humores per siccitatem ingrossantur et inspissantur: ut patet in thegum ca. de signis epatis siccitatis. et c. com. 3. trac. de epate. § 2. spiritus. / In xiiu est alui. 2. Jesus trac. 3. ca. 6. / Scindunt pro solone dubitationis quod spiritus possunt ad duo comparare. primo ad maiorem ex qua sunt: et tunc si est sanguis temperatus fit spiritus temperatus: et si est grossior melior fit spiritus grossior et siccior: et si cholericus fit subtilior et siccior: et si siccitas non est signum subtilitatis nec grossitiei diuini: sed potest utrumque disponere spiritus significare et etiam deponere modum unde sunt spiritus. Si enim sanguini adueniat siccitas que ipsum puertat ad nam melicam et ex illo fiat spiritus: tunc siccitas erit causa ingrossationis spiritus. Si autem adueniat siccitas que puertat sanguinem ad nam cholericam ut est siccitas ignea: tunc siccitas erit causa subtilitatis spiritus. / Secundo modo potest comparari spiritus ad res ipsas in eis post generationem: et sic dico quod spiritibus plurimum accidit subtilitas a siccitate. / Ad cuius declarationem est sciendum quod spiritus proprie aiales sunt prius ad ingrossationem propter humiditatem: et hoc declarat. primo quod ad caput maxime accedunt vapores humiditatis a corpore eleuati qui congelati reumata multiplici- cant. Secundo quod cerebrum est multum humidum humiditate aqua. Tercio quod ipsi spiritus sunt et humiditatis: quod spiritus visibilis recipit in membro humido aequo. / In humoribus oculorum: ideo spiritus visibilis quatuor habet causas que est aptus cadere vel labi versus humiditatem. habet enim tres causas predictas et quartam que est humiditas humectari vel mistione vaporum humidorum vel quatuor. / Hec autem humectatio est causa ingrossationis spirituum: quod puertit eos ad nam aqueam: unde statim ponit alui. quod grossitudo spirituum fit propter humiditatem. / Illud quod est causa assumptionis humectationis spirituum est causa subtilitatis eorum: sed siccitas est humoris remouendi vapores aqueos secum multos et exiccatio ipsos: unde facit eos tendere ad nam igneam. Et exemplum huius est aer. Nam dicimus quod aer grossus est vaporosus sicut aer veris. aer autem sicut autumnalis est subtilis: ut patet in secunda prima in cap. de temporibus anni. / Similiter etiam dicimus de spiritibus qui sunt de natura aeris. Secundo etiam hunc modum dicimus quod vinum ingrossat ab humiditate: quod est causa quod humores misceantur cum ea: sed sic summo eos est causa subtilitatis et claritatis in vino: ut patet in quarto vinarii. 1. ca. / Et potest dari alia causa in hunc circa subtilitatem vinum a secco. Et quibus iam dictis patet quod siccitas tribus modis est causa subtilitatis spiritus. primo summo vapores secum multos reddentes spiritus nebulosos et aqueos. Secundo faciendo eos declinare ad nam igneam. Tercio prohibendo missionem cum aliis corporibus ingrossantibus. / Siccitas enim idipsonem ad missionem: et ideo auctores in signis siccitatis cerebrum ponunt claritatem sensum. unde in prima tertia in cap. de signis summi ab operationibus sensibilibus. unde quod puritatio signat nam et claritatem siccitatis: et ex his patet quod spiritus est potest dici subtilis: quod resolui parat. / Sed dubitat ex dicto primo quod subtilitas facta a siccitate per viam assumptionis vaporum humidorum multorum spiritibus non est siccitas ultra temperamentum spiritus: imo reducit eos ad temperamentum: sic illa subtilitas non erit mala: imo naturalis de qua non est hic sermo. / Secundo dices tu: possibile est quod vapores multi spiritibus sint siccitatis melioris cholericis vel cholericis: et si melioris ingrossabunt spiritus: siccitas erit causa ingrossationis. / Tercio dices tu: hoc subtilitas secundum modum dictum potest fieri a caliditate sumente illos vapores et exiccatem. / Quar- to dices tu: siccitas adueniens spiritibus potest puertere ad nam terream sicut ad nam igneam: quod siccitatem terre plus quam ignis. / Dico ad primum dupliciter. primo quod siccitas assumptionis illos vaporum cum hoc quod eos co- sumit facit transire spiritus ad superfluum exicationem et rarefactionem per superfluum exicationem. / Vel dico quod spiritibus nostris forsan naturaliter misceantur aliqui vapores naturales debentes in illos transire quod vapores nodum habent formam substantialem spirituum: ex assumptione ergo illos spiritus rarefunt et subtiliunt ultra quam sunt in natura: hic tamen esset locus speculationis: utrum scilicet secundum rationem dico quod raro pringit spiritus ingrossari per missionem humorum meliorum: sed ut plurimum pringit ex missionem vaporum humidorum: et ideo dicit in ista subtilitas spirituum plurimum accidit ex siccitate. / Vel dicitur quod spiritus sunt grossi per missionem vaporum siccorum meliorum: et quod ad hoc siccitas cum grossitudo spirituum: si adueniat super hos spiritus grossos alia siccitas que illos vapores meliores sumat sicut spiritus subtiliores. / Hic tamen esset locus speculationis: utrum vaporis humoris sit grossior spiritus naturaliter dispositio. credo quod vapor cholericus sit grossior spiritu. / Ad tertiam dico quod caliditas possit id facere: facit tamen exiccatem. / Ad quartam dico quod siccitas adueniens spiritibus quatuor sit quatuor alterans illos plus puertit eos ad nam ignis et non ad nam terre: quod natura spirituum est magis similitudo ut transeat in nam igneam quam terream sicut etiam natura aeris: ut patet in prima. / Ad primum dico ad Aristotem quod accipit subtilis pro subtili aequo et grossum pro grosso terreo: et hoc patet quod vult quod subtilis est repletum: sed subtilis aqueus est illud quod dicitur repletum et

Dubium

Super tertio

non proprie aerem: ut ponit Aristotem in 2. 4. de problematibus problem. 10. Illud autem quod est subtile aqueus est grossum respectu subtilitatis debite in spiritibus. hic tamen esset locus considerationis. / Ad rationes. Ad primam dico quod spiritus melioris sunt grossi ex materia qua sunt: et ideo si vltimus ingrossaretur aliquibus vaporibus cum eis mixtis: tunc siccitas vaporis illos sumens faceret illos subtilem. / Ad secundam dico quod similitudo in hoc non est vera: propter duo. primo quod humores non sunt grossi per missionem corporum humidorum ex quorum puatone per siccitatem tendant ad subtilitatem: et dico humores summo totam massam sanguineam in venis existere: grossities enim est in hac massa propter declinare ad nam terream melicam: et subtilitas propter declinare ad naturam igneam sicut hoc erat in spiritibus: ut comparant ad nam ex qua generantur: melia fecalis possit remisceri sanguini et ingrossare eum sicut dicebat quod vapores melici pringunt misceri spiritibus et ingrossare eos. Secundo similitudo non est vera: quod humores cum sunt aquei a principio et sunt etiam terre et grossi respectu spirituum sunt apti propter siccitatem transire in nam terream et ex hoc ingrossari: sed spiritus qui sunt aeri sunt apti adueniente siccitate transire in nam igneam.

Et quoniam fit ex vehementia separationis accidetis cum sol aspiciatur et resplendentia et similia.

Hic ponit secundam causam et dicit quod subtilitas spiritus quoniam fit ex vehementia separationis. 1. disgregationis vel rarefactionis cum aspiciat sol et resplendentia et similia in hoc sicut specula reflectit radios et alia lucida multa. unde quod ista facti sunt ceci vel debilitati multum in visu aspiciendo multum sole in eclipsi sicut et fit ex aspectu rerum multum albarum: unde quod ambulantes in nix ex hoc sunt defecti in visu: ut ponit Galenus in 1. de vitilitate particulari. ca. 3. / Scindunt etiam quod quidam credunt quod puatio visus que dicitur ablatio fiat propter hanc causam scilicet quod accipiat bacile lucidum et icendat: quod tunc magis coruscet et ponat coram oculis. / Sit enim ex hoc vltima disgregatio visus et sic cecitas vel multa debilitas: et ideo multus aspectus ad vitrum cui superponitur argenteum vitrum propter multum splendorem est causa cecitatis: unde sic mauri cecati habent: ut ponit Hilbertus in tertio libro. 1. ca. tamen posset esse in hoc causa calor bacilis condensantis coneam per vias fortis calefactionis: hoc tamen nunquam vidi de facto.

Secundo est dubitatio quare lucida disgregat visum. / Dico quod causa vna potest sumi a Galenus in 4. de accidentibus. 2. quod lucida sunt subtilia: et ideo occurrunt spiritibus eos subleuat et separant: hoc tamen dicit Galenus habet multa difficultates. Secunda causa est quod sicut comparatur maior ignis ad minorem: ita comparatur magis lucidum ad minus lucidum: si maior ignis dispergit minorem: si lucidum ad lucidum ut folis et humoris dispergit minorem sicut est luciditas spiritus visibilis. / Hanc causam ponit Galenus in 10. de vitilitate particulari. ca. 3. Tercia causa est quod spiritus visibilis cum sit de natura lucis gaudeat suo lumine. / Huc exteriori visus illam mouet et sic dissoluit.

Et quandoque perducit aggregatio valde superflua ad coartationem resolucentem et inspissatur ea primum: deinde subtiliatur valde secundo: et istud est sicut accidit apud longam moram in tenebris.

Hic ponit tertiam causam et patet. primo sciendum est quod ex multa aggregatione spirituum per se segitur ingrossatio vel inspissatio et per accidens segitur subtilitatio: quod ex superflua aggregatione segitur itenitio caliditatis et sumit humiditatem et resoluunt et fit siccitas que subtiliat spiritus et est simile ei quod patet in tenebris sicut. ut sumit in 27. pri. de problematibus problem. 2. Nam aggregatio iterum calido fit exiccatio: et ex superflua aggregatione spirituum prohibet debita spatio nutrimentum ad singulas partes oculi: et hoc fit exiccatio in partibus eius et in spiritibus: hoc est quod alui dicit. Aggregatio valde superflua perducit ad coartationem resolucentem. perducit ad restrictionem ad quam segitur resolutio spiritus et exiccatio. sed primo fit coadunatio. Secundo fit resolutio. et hoc est quod dicitur et inspissat ea scilicet aggregatione partium et dicitur. Secundo est sciendum quod tenebre inspissant: spiritus cum sit de natura lucis paratitur itus propter tenebras fugiens eius oppositum. / Tercio nota quod causa propria et ut plurimum eueniens in faciendo subtilitatem spiritus est siccitas: sed raro pringit quod fiat ex itenitio ad splendorem: quod homines naturaliter sciunt hoc ex parte. raro etiam pringit talis aggregatio que subtiliat. et ideo alui in causa prima dicit. plurimum accidit. et in secunda causa et tertia dicit. et quoniam.

Et grossitudo fit propter humiditatem et fit propter aggregationem vehementem non ita ut perducatur ad vitendum complexionem subtiliantem.

Hic ponit causas grossitiei. Et sic facit hoc. Secundo ostendit quodam modo primum dicitur dispositionem. / Et quoniam est cadens. / Prima in duas ut duas causas ponit ingrossationis spiritus et patet. prima est propter humiditatem: et hoc declarat supra. quilibet enim humiditas corporis spiritus est grossior. Secunda causa est fortis coagregatio sicut ex tenebris

bis et rebus nigris. Cōtingit. n. ex hoc spūs in suis pibus accētra
ri et sic ipsū a contra ei qd sit ex lucidis et alijs rebus. Fortis tñ
aggregatio p se ipse ipsū. per accēs tñ qñq; ex hoc surgit calor
et siccitas que sunt cū subtilitatis spūm: et tñ p accēde fortis cō
gregatio est cū subtilitatis sic fridū. p accēs est cū calefactiois: et
hoc est qd vult dicere non ita tñ. i. dictū est qd igroffatio spūm
fit ppter vehementē cōgregationē: nō dico pgregationē ita vt p
ducatur ad vtendū cōplexione subtilitatis. i. cōplone sicca vel ca
lida: qd si pgregationē vtatur tali cōplone tunc fit subtilitatis spūm:
et ex hoc patet qd male intelligunt ter. dicētes. non ita tñ. i. nisi ho
mo vtatur rebus subtilitatis.

Est dubitatio que est pgregationē que pducit ad vtendū cōplone
subtilitatis. Dico qd sicut fridū occurrēs corpore fortiter carnosō
pgregationē calidū est cū fortitatis calorē et occurrēs corpore de
fecto est cū extinctiois vel debilitatiois eius: vt p in cōmen. illius
aso. Uētes hyeme et vere tñ. cōmē. 15. et terrio de cōplonibus pen.
et vlt. c. Sic nigri pgregatō vel tenebra occurrēs oculo debili est
cū igroffatiois vel ipsificationis. occurrēs aut oculo forti pōt per
accēs eē cū subtilitatis: et in oculo debili per aliā accidentia
tem pōt esse causa subtilitatis. f. pbiēdo nutrimentū debitus
moueri ad partes oculi.

Secūdo est dubiū qd magis noceat visus vt resplicētia vel obscura.
Cū dicit qd obscura qd sunt magis pzia spiritui visibili qd lucida.
In pñ arguit p Bal. in quarto de accidenti ca. 6. Dicit Albert.
bononiensis qd lucida siue splēdidi magis nocet visui qd nigri vel
obscura. Ratio est qd sensus visus et glibet sensus nō est nisi ppor
tio sensibilibus ad sensum. Alud vō magis noceat et erit magis con
trariū qd magis remouebit talē ppositionē: et color splēdidi et
bñmō p p sui excellētiā. Vt sermōes sunt sic corrupti qd nō me
rēt repēdētiōe vt p parū exercitatis in philosophia nālī. Dirā
dum enim est si sensus quantū ad pñā pfectionē est pportio sen
sibilibus ad sensum: bñ et declarare qd fit maior excellētia lucidi a p
positione sensibilibus organi qd minoratio fit excellētia obscuri vel te
nebre. Dico qd lucidū et obscurū vel pñ cōparari quātus ad mo
dū quo nocet vel quantū ad nocumētū. Si pmo sic lucida magis
nocet visui qd obscuri. Causa est qd lucida magis subito ipimit
et obscura tardius: et hoc est qd dicit Bal. qd lucidū splēdidi est sub
le et obscurū est grossum. Subtile vō citius et magis penetrat gros
sū: apud quosdā lucidū est subtile. i. imationē et obscurū. f. nigri
est magis materiale: qd potētia visua est magis imaterialis: iō il
lud qd est magis imaterialē magis ipimit in cā. i. citius ipimit.
Vel possemus dicere qd iō lucida citius ipimit in visum et citius
nocet qd obscura: qd ipsa sunt visus: et iō in augēdo occurrūt cū simi
litudine: et iō eoq actio cito recipit. Vt cōtra aut est de obscurō et
simile in hoc. Aliq. n. res venenosa exhibita cū re aliqua acceptabi
li nostre nāe citius ipimit vt opū cum vino: vt ponit. B. in terrio
de simplici medicina distin. 4. ca. 11. Si vō hec cōparent quantum
ad nocumētū: tñ vō vel quātū ad terminū nocumētū vel quātū ad
modū inherēdi. Si p modo dico qd equali possunt nocere: qd tā lu
cida et obscura possunt pducere ad debilitatē visus vltimā et ad ce
citātē. Si tñ dico qd magis nocet lucida qd obscura: qd vide
mus cecitates ductas ex rebus splēdidiis: et defectus in visu vixi
cilius remoueri et fixius therere qd cecitates et debilitates ductas
ex mora in obscura. Rō est qd lucida nocet dissoluēdo spūs et priuā
do eos: et hoc est difficillimū remouere maxime si est aliquis spūs
appropriatus ppter spūm influentē: sed obscura nocet pstrin
do spūs qd facili potest remoueri et meliorari. Hec tñ dicta sūt
iudicia estimatiua: multa tñ sumunt ex dictis a Bal. in quarto de
accidenti et morbo. ca. 6. Ad rōnē dñm qd h color splēdidi minus
nocet i quantū magis simile: qd p se minus noceat: tñ p accēs
pōt magis nocere. f. magis subito ipimēdo. Vñ Bal. in pñ allega.
ca. dicit. qñ substantia solis. i. lumē est similis sube visus: qd ei min
isert nocumētū qd pñ eius: velocius tñ nocet cā sue fortitudinis
actionis. Et ex hoc p solutio problematis. f. ppter qd est qd ali
qui diu stātes in obscurō: deinde subito ipiciētes lucida pducit vi
sum: cū tamen ex hoc deberent curari. Dico qd sicut in remotione
aliquarū dispositionū pter nām oportet paulatim et nō subito neq;
vehementē appropinquare cōtrariis: qd nā nō tolerat: vt ponit Bal.
in terrio tractatu thegnī ter. cōmē. 53. repentinās mutationes. Et
hip. in scda particula aso. aso. 51. inuit. similiter in remotiōe ma
le dispositionis iudice in spū visibili a tenebra: et in b sunt due cāe.
Una est qd ille qui diu stetit in obscurō desiderat lucida nimis ipi
cere: et sic multū plus qd pueniat delectatur in illo visu et ipsectio
ne sicut homo gulosus abutit cibis et potibus vltra idigētiā: et ideo
egrotat. Vñ Bal. in. 10. de vitilitate particulaz cap. 2. dicit. Dionys
tyranus scilicet domū supra carcerē cōstruxerat lucidissimā et val
de splēdidiā desup coloratā: et ad hāc domū post diuturnaz iterū
in carcere puerfationem ducebat superius carceratos. Illi aut ex

multa et profunda tenebra ad lucē splēdidi veniētes delectabili
quidē aspiciēbāt ad lucē. aspiciētes aut cecabant nō sustinentes
repētinā et subitā lucē siue lucis splēdide obuiationē. Alia cā est qd
ppter longā morā in tenebris spūs in oculo sunt paucificati qd re
tracti nō trāsmitti ad oculum: et iō cum subito ipiciunt lucida illi
pauci spiritus disgregant et fit visus priuatio. Quare autē cū itur
ex luce ad tenebras vel loca obscura homo non videt: dictū fuit su
pra penultimo secundi tractatus.

Et quicquid est cā in eis cadens in initio creationis.

Hic ponit quēdam modū prouētus dictarum dispoñum. Et dicit
q d cā in eis. i. in subtilitate et grossitate spūs: est quicquid cadens in pñ
creationis. Sciendū est qd ex causis pñictis quedā pñt cadere
ex principio creationis sicut siccitas: vñ sūt spūs subtilis et humi
ditas: vñde sunt grossi: vel qd materia ex qua facti sunt est grossa
melancholica vel bilis cholericā: et nascet homo cū hac dispo
sitione. Quedam autem non possunt cadere in principio crea
tionis sicut aspectus ad splēdida vel ad obscura.

Et minoratio quādoq; est ppter vehementiā siccita
tis et multitudinem euacuationū: aut debilitatē ante
rioris cerebri validam: aut prauitatem egritudinum et
ppinquitatem mortis qñ resoluitur spūs.

Hic declarat dispoñē spūs visibiles que est minoratio ei: et ponit
tres cās. pñā est siccitas et multitudo eñonis. Scda est debilitas
valida cerebri anterioris. Tertia est prauitas egritudinis et pping
tas mortis. Est sciendū qd pñā cā fit vna in gñe: tñ differt vehe
mentia siccitatis et multitudo eñonis: qd vehementia siccitatis est
pprie siccitas cōplexionalis qua psumit materia spūs et paucifica
tur et ipi spiritus: sed multitudo euacuationū est siccitas per pri
uationē humiditatis euacuando illud extra corpus: euacuando etiam
ipios spūs qui sequūtur in eñatione ad euacuationē humorum.

Secundo est sciendū circa secūdam causam qd cum spūs visibi
lis procedat a parte cerebri anterioris eius minoratio sequet maxi
me causam in parte cerebri anteriori. Huius aut causa est debili
tas vehemens. f. attractiue vñ nō attrahit vel retētiue vel digesti
ue vt p. Et terio est sciendū circa tertiaz cām. dices tu quō pra
uitas egritudinis et propinquitas mortis est cā minoradi spūs vi
sibiles. Dico qd egritudines prauae vel febres maligne ducentes ad
mortem sunt causa minorationis spirituum per vias resoluēdis: et
hoc modo et debilitant: vt p in secūda pñi in ca. de causis debi
litis mēbōz. Sed tu dices quō differt hec cā a prima. Dico
q minoratio spūm vel fit a manifestis euacuationibus. f. floboho
mia vel pharmacia balneo et hñmō: et sic est prima cā quātum ad il
lud qd dicitur multitudine eñonum. vel fit magis insensibiliter: et sic ē
tertia causa. Possemus etiā dicere qd egritudines prauae non so
lū minorat spūs resoluendo eos et psumedo sanguinem sed et per
prarias ppetatē spūs fugat sicut quedā venena: et ideo dicit pra
uitatem. Qd aut in gñe dā prauis febribus ppe mortē spūs visibi
lis minorat: appert: qd tumor siue eleuatio corneae applanat et pcidit
vt patuit supra in. 1. ca. huius sen. et vt ponit Bal. in. 10. lib. de vitilita
te pñcular. ca. 5. Nota tñ qd quedā lra sic bz. et quicquid est ppter vehe
mentia siccitatis et pstruat tñ sic. et quicquid resoluunt spūs. i. minorat: et
hoc est ppter vehementiam siccitatis.

Debilitas autem et nocumētū que sunt propter tu
nicas: et plurimum eorum est ppter tunicas extrinse
cas sine profundis aut sunt causa substantie tunice aut
sunt causa transitus qui est in ea.

Hic determinat de causis debilitatis visus que appropriat mē
bris que ipm sequunt. Hec aut mēbra sunt uerni obitus humo
res et tunice. pñio h determinat de causis debilitatis visus et nocu
mēti eius que sunt ppter tunicas. Scdo que sunt pp humores. ibi
(Facta aut pp humores.) Et terio pp neruū pñm. ibi (Nocumen
tū aut.) Prima in duas. Primo pñmēt quādā diuisiones. Scdo
exequit. ibi (Et que sunt.) Dicit pmo q debilitas visus et nocu
mentum propter tunicas sunt ppter causas in ipsa tunica vel in
fozamine tunice. f. vñe: et hoc est quod dicit. aut sunt causa substā
tie tunice. i. aut sunt propter causam que est in ipsa tunica. f. vñe
et cornea: aut cā transitus. i. cā in ipso transitu vñe.

Est dubitatio: vñ et plurimā debilitatis et nocumētū visus fit p
pter tunicas extrinsecas. Cū qd nō: qd plurimū pfectiois visus est
a tunicis intrinsecis: vt a tela aranea: vt patuit in. 1. cap. ergo pluri
mū nocumētū ex ea est. In pñm est Aui. Dico dupl. pñio p
lre expōnē: vt dicat sine profundis. i. nō solū in profundis: et hec videt
eē mēs Aui. cū ponit signa. Vel dico qd pluritas nocumētū fit du
pliciter. Cū mō qñ ad vehementiā et malitiā debilitat ex nā pri
cule: et sic plus est nocumētū ex tunica pñda. f. aranea qd ex alijs

Du^m 10^m

Bb

Gentili's

vt platum est: vt sic non est mens Auicem. Alio modo quantum ad pluralitatem euentus: si debilitas visus ppter tunicas plurimum accidit propter tunicas extrinsecas. Et coeum 2 yueam. Raro aut accidit p tunicas intrinsecas. Et aranea 2 rbetina. Et eae: q tunicae extrinsecae plus occurrūt causis exterioribus. Sūt humores ad tunicas pueniūti fluētes leuiter fluit ad coeum. Tunica etia yuea multū parata est recipere mās a fecūda que est satis vna sūa. Tunica aut aranea est multū pfundā: etia in magna custodia adherēs ipsi crystalline. Tunica ē rbetina: satis custodita. er ei pfunditate 2 paucā humoresatū ē: sit facta er extremitate nerul dicitur: qdā dicitur tūā sūā sclaratū fuit spūa: 2 fosan ledit: cōita te ad crystallinā: 2 fosan p se vlt post declarabit. Vitreus aut qdō ledat dicitur ab Aui. Cōs p se dicitur: qd ē bāt rēque tunicē in debilitatō visum. Dico q passiones pueniunt nō debilitant visum. nisi cōitate ad coeū vel yueā vel humores. Passiones er fcltiores ē fecūda modo eodē per vias cōitans ledunt visum. Sū ē dicitur Aui 2 plurimum eoz. s. obolitaria 2 nocumētū visus est p 2. Possēt etiā dici q per tunicas extrinsecas itelligit yueā 2 coeū: que per se pnt ledere visum: sed p pfunditas itelligit fecundā sūā rōticam 2 rbetinā qdō nō ledunt p se sūa mediate. Nocumētū aut araneae non expellit: q est flur nocumētū crystalline: yude sūmul cūmuerantur a Jcfu. trac. 3. cap. 3.

Et que sunt propter tunicam ipsam sunt propter cō-
pletionem malam.

C'prie requirit. Et p'p'nt cas debilitatis nocumēt visus, que sunt in subitanea tunica. Sc'do que sunt in forasmodie. Ab'cedēs adra
foamie. // p'ria p'p'nt quidā buobus modis. p'rio q' cū Alii po
nat cas nocumēt i debilitatis visus que cū sunt in subitanea:
b'c' pars tot p'tes quot cas p'nt. Et p'ma cū mala complo.
Sc'da cū rēditio vapoz in tunica. Tertia ē sup'fluitas hūiditas
z hoc est q'd dicūt. Et que, f'ebilitas z nocumētū sunt pp tunica
ip'am: sunt ppter mala cōplōne f. calidā frigidā scilicet z humidam
simplices vel cōpositas cū mā vel fine mā. Et abbreuiat scilicet Alii.
dans itelligere et f'ep'e dicit ab eo in alijs locis. Et plurimuz elus
scilicet cūm debilitatis z nocumētū que cū sunt in ip'a tunica
et rēditio vapozis. z hoc dicit: q' frequēt' b' accidit. aut f. cū debi
litas z nocumētū et sup'fluitas zc. // Sc'do mō p'nt uidēi b'c'p's
dicēdo q' p'mo Alii p'nt cas debilitatis visus z nocumētū: quāru
plurimē sunt cas cōpōnates z sibi annerē. Sc'do p'nt cas q' funt
mōbi cōpōnates. ibi (Alii ppter octū pānculū. // Prima in o. p'm
mō illas cas p'mittit in gnāl. Sc'do d'clarat. ibi (Et p'm er). // C'di
cit p'mo q' debilitas visus z nocumētū que funt ppter tunica funt
pp mala cōplōnem: hoc est yū mēbz diuisionis. aut pp totum
pānculū: hoc est sc'dm mēbz diuisionē.

Dub^m 11^m

¶ Est dubitatio: utrum mala cōpletio sine mā accēs coneez & sit albugineo & crystallino possit esse cā debilitatis visus. ¶ Uide qd nō pōmo qd multi auctores loquētes de egritudine coneez yuee nō ponūt malas cōplesiones iter illius morbos ficit Azaraulus & Iesus tra. z. z. z. ¶ Balya. in. 9. theo. ca. 13. ¶ Ite sātate mala cōplione sine mā itare pōt sua diaphaneitas: ergo nō ipedit visum. ¶ Ite in qlibet obthalmia p vīā cōitatis est mala cōplō in conee: fed nō debilitat visum in qualibet: ideo qd obthalmi in melius vident: vt ponit Arist. in. 3. pti. de pblema. pble. 9. ¶ In pñum est Aul. ¶ Dixerunt quidā qd mala cōpletio partū oculi diaphana: ledit visum nō inquantū est mala cōpfo fed inquantū mutat diaphanitatē. ¶ Hāc opōne credēs Zilber. bononiēsis euitat pōt qd ficitas crystalline nocet visum: qd facit siccat tēperamentū domari yude eius diaphaneitas ipedit. ¶ Sed hoc solutio nō est ad mētē Aul. hic qd ponit diffinitā cāz debilitatis visus puenientē a mala cōplione a cā que est purbatio vel coloratio diaphaneitaz vt apparet. ¶ Cōsedo aliter pōt dici qd mala cōplō sola sine mā nō est cā debilitatis visus: fed mala cōpletio cū mā: & hoc pbat. ¶ In etibico est mala cōplō in partibz oculoz: & tñ nō est debilitas visus nisi p resolōne spūz: hoc ē vīdē de mētē Aul. qd declarādo istā cā dicit. Et plurimū ei. s. male cōplōnis debilitatis visum est ppter vapozis. Est mala cōpletio cū vapore aliquo &c. ¶ Hec opōio redit in predictā opōione: siqz cōsideret. ¶ Iussicet tamen medico puro nō speculāt. ¶ Et tñ possit rāderi ad illud qd dicebat 3 illa opōione: qd si Aul. ponat has cās distinctas: tñ mala cōplō semp nocet ipeditō diaphanitatē: s; tñ cōplō mala: qd apparet plus qualitas mala. ¶ Calida frigida sicca vel humida qd apparet turbulētia conee. ¶ Si tunc qd qd debilitat & nocumēt visus est color: qñ plus apparet color qd mala qualitas cōpletionalia. ¶ Tercio nō pōt dici qd mala cōpletio conee & cuiuscūqz pns diaphane oculi p se pōt visus debilitare vel nocē. s; pbat pmissio qd conee recipiat spēs nō solūtz diaphana i ta li gradu diaphanitatē s; im qd fed diaphana. ¶ Ii pbat qd conee recipit spēs receptōe delatozia s; im qd ē pō oculi cōtialis. Est aut

Super tertio

ps oculi fm q hoc diaphanu: z iō f3 q tātū diaphanu. f3 q in tā
ta mēsurā: iō postlo p possibili q aliq cōp'iatū eiusdē diaph
neitatis pūctalis cō conea poveret in loco conea sine aliquo no
cūmeto facto in oculorū: nō credo q fieret beue visio. Et b est quod
multa pbi dñt cōiter q conea recipit f3 q diaphanu z f3 q cōp'
aiatus. Et alij dñt q aia z cōplexio conee z aliāz ptiū diaphana
est id quo sita pres pit recipit: s3 diaphaneitas est id quo actu re
cipiunt. Aia ista dicta subtiliter speculatur in idem vadūt. C3 s3
pdicta pppōnēte arguit sc. Si conea recipere fm q bec: tunc
ipia cognosceēt qd est falsus. nūcia tenet q conea est hēc p aiam.
¶ hic cadere speculatio. dico tñ q non sequit: recipit fm q hoc
aiatus? q cognosceit q videm? q virt? retetia: i. memorialia. f. que
soli retinet recipit z tñ fm q virt? aiatus: tñ nō retinet cognuitur.
¶ hic similitas p q sola mala cōpō sita eode gradu diaphaneitas
sit pot ēē q ipedimēti i visu: q conea nō ēē diaphanu nisi sua
forma cū debito mō cōpōnis z statu: z in quocūqz fiat pmutatio
pmutabit debet modus receptiōis: b appens fit in pmutatiōe
situs z occultū in pmutatiōe cōpōnis. hic vō cadere multa vū
bia z difficillima. ¶ Et tñ sciedū q pmutatio cōpōnis fit est pape
ca nō pmitit nocumēti: f3 fit i multa rōe iprimis: z appet ēt i pape
sio forio: q ex b pmutat diaphaneitas: iō gā aures ēē d mor
bō cōpōnali ēē nō fecerūt mētiōē. ¶ Ad rōē nō ēē q possit fiat
re diaphaneitas mala pmutatiōe cōpōnis: tñ nō fiat vt bec. ¶ Ad
scdas dico q si mala complo in obthalmia cōica conee fit mul
ta debilitat visus. qre aut gā obthalmia melius vidēat dictū fuit
supra tractatu p. ¶ Ad rōē scbe opōnis dico q si in ethica mala
cōpō in conea ēēt multa visus pcederet. Alī dōm q mala cōpō
quo ledit ppiū opōnatiōe pculē opz q fit illi appiatiā: remor
ues nō iunt remperatiōem fm q nō iunt ēē hoc tñ esset subum

Et plurimum ei est refectio vaporis in causa supflui-
 tas humiditatis pmiste ei: aut cricatio z siccitas z ni-
 grificatio z corrugatio accidētes ei z pprie vuce z cor-
 nee: aut corruptio supficiē ei ppter ipressiōē vlceꝝ
 apparētū aut occultoz: aut tolerācia obthalmie plu-
 rime auferētis puietate ei: aut color extraneus intrā
 eā sicut accidit corneē in icteritia ex citrinitate aut in
 farfati ex rubedie: aut denudatio coloris naturalis si-
 cut illud quod accidit corneē z addit peruitatem z fir-
 mitudinem ad hoc z lumen vincat ipsum z separet spū-
 ritum visibilem.

¶ **C**hic declarat has cas quaz plurie sunt coplonales ⁊ sibi annexe. Dico aut plurie: qd no oēs iste cas sunt coplonales: imo qdā ē eis sunt morbi in fugiēte vel morbi solute ⁊ unitati: vt pp. dīspōsēs. Et coloris coctores apud medicū reducunt ad morbos coplonales. Et siqz adueniat Aui. sūt cautus hic valde in mōloquēdi ne possit ad eo hēri qd morbus i colore vel diaphaneitate sit morbz coplonalis vel no coplonalis. T. Diuidit qd hoc pars in partes octo fm q octo cas ponit. Scā ibi (Aut supfluitas). Tertia ibi (Aut erictio). Quarta ibi (Aut corruptio). Quinta ibi (Aut tolerātia). Sexta ibi (Aut color). Septia ibi (Aut denudatio). Octaua ibi (Aut se paratio). Alterit tū quedā ē istis pculis pnt itroduci vt appēbit. Partes parēt. T. Sciendū ē q ly ē: pōt referri ad duos vel ad id qd dicit pp mala coplonē: ē sensus plurimū ē. f. male coplonis est retēto vaporis. ē. et vaporē retēto: aut supple plurimū eius. f. male coplonis est supfluitatis hūiditatis ⁊ c. ⁊ subseqēter in quolibet pcula repetat ē. f. compomia. ⁊ in hoc Aui. inuēret q oēs morbi dicūt in istis. s. pculis rbi* vel saltē in 7. sunt morbi coplonales vel sibi annexi. T. Alitō mō pōt referri ly ē: ad id qd dicit. aut sunt cas subie tuius: vt dicat f. plurimū ē. f. scāi debilitat ⁊ nocumētū vifus est retēto vaporis ⁊ c. Et fm hoc expōnē opz q diuisio fiat ibi ⁊ q sunt pp tunicā. ⁊ dicat q Aui. trēdit ponere cas debilitatis ⁊ nocumētū vifus pp tunicā. Iste aut cāe vel sunt morbi in coplōne: vel qd morbi in fugiēte vel morbi i diaphaneitate vel unitate: vel qd morbi copōnis. Prio ē ponit cas q sunt morbi in coplōne: ⁊ ānecat de morbo in fugiēte. f. de corrugatiōe ⁊ c. Se cūdo ponit cas q sunt morbi i fugiēte. ibi (Aut corruptio). Tertia i diaphaneitate. ibi (Aut tolerātia). Quarto in unitate. ibi (Aut se paratio). Quinto i copōe. ibi (Aut pp oritū). Xdobi vbi i diaphaneitate pnt ēe plurimū modoz: ⁊ iō plures ibi ponit. Et ex hoc mō expōnēdi. A. no vult q morbi diaphaneitate sunt morbi coplonales. T. Scdō scidū q plurimū pōt ponere coparatiōē iter morboz coplonales coctores debilitatis vifus: ⁊ erit sensus q iter oēs pluri mū accidit debilitas ab humido vaporoso vel humoralis ⁊ a flico: minus vō ⁊ rari? a calido ⁊ frido: ⁊ hoc disputauit supra. Et iō Je fus

bus haly tra. 2. ca. 57. 7. 58. soli ponit iter morbos cōpōnales cor-
ne humectationē 7 exiccationē. Scdo mō pōt ponere cōparatio-
nē iter oēs morbos: siue sint cōpōnēs siue cōpōnitiōis siue diapha-
neitatis. Et erit sensus q̄ frequēti⁹ debilitat visus ex mala cōpō-
ne humida vel sicca q̄ ex vlcēibus vel apostematibus vel colora-
tione rē. Rō est q̄ bi modi malay cōpōnū frequēti⁹ ptingūt vt
appet. Tercio est sciēdū q̄ via dñe exponis qua bec ps diuidi-
tur 7 exponit supra sup illa pre. Et que sunt pp tunicam. est expō-
tio leuior. Et iō fm ip̄s pcedam⁹ exponēdo lras. 7 q̄q̄ alys modis
exponēdo. C̄pila q̄ cā in dōilitate visus 7 scda pueniūt q̄ ytraq̄
est humiditas in suba corne: sed vna est humiditas vaporosa i ea
scily cornea: 7 alia est humiditas humoralis pmissa ei. f. corne.

C̄ertia cā est exiccatio 7 siccitas: 7 dixit bec duo q̄ siccitas qdā
est qualitatiua: 7 quātū ad hāc dicit exiccatio. quedā est mālū 7 vi-
xit siccitas. vel quedā est q̄tatiua siue mālū vel cum mālū: dixit erit
exiccatio. qdā est p humidū cōpulentū p̄sumptionē 7 dixit siccitas.
vñ lra exterior est. in senib⁹ est exiccatio: q̄ senū exiccatio est p cō-
sumptionē humidū h̄ sit et q̄tatiua. Et iō lra exterior ad ytrūq̄ p̄t
se referre. f. ad exiccationē 7 siccitatē. Ad exiccationē at 7 siccita-
tem consequitur nigricatio 7 corrugatio: 7 ideo subdit. 7 nigri-
catio 7 corrugatio accidentēs eis. f. exiccationi 7 siccitati: vel eis:
idest partibus oculi 7 p̄prie rē.

C̄st dubitatio ytrū corne siccitas faciat accidere nigricationē.
Vñ q̄ nō q̄ siccitas pducit ad claritatē 7 albedinē p̄sumēdo hu-
midū 7 faciēdo igredi aerē vt supra dicebat tra. 2. pen. ca. 7 iō ocu-
li senū fiebāt albi sic segetes exiccate post viriditatē. 7rē sile vt de
vinea 7 cornea. 7. Al. pcedit hoc hic. sed vinea ex siccitate albescit vt
ps supra. c. palle. 7. 7 cornea. 7. In dñum est Aluē. 7. Rideo duplī.
Et pmo q̄ siccitas vel exiccatio corne nō est cā nigredis vt pba-
tū est: 7 tūc lra q̄ dicit. nigricatio. est corrupta vitio scriptoris: q̄
vult dicere rugificatio. i. rugarū factio. 7 pio. idest corrugatio. Et
forsan q̄ in lingua arabica rugatio 7 corrugatio significant alios
modos rugarum. Et bec expositio concordat cum lra. Al. exteriori
que soli ponit q̄ accidit corruptio sup̄ficiē 7 nō dicit q̄ accidit
nigredo: vñ dicit 7 accidit eis. pprie. f. vñ 7 corne corruptio sup̄-
ficiē. Vel possumus dicere q̄ siccitas corrugatio nigricat. Nā qñ
sup̄ficiēs oculi seu corporis illuminabilis est eq̄lis plana ter facit: tūc
recipit dñū lūmē 7 reflectit 7 appet lucida sic videm⁹ de speculo stāte
in ymbra terminata ad aliq̄ mēbrū lucidū. qñ aut sup̄ficiēs ē inē-
qualis: tūc nō appet lucida sicut videmus de alyis corporibus stā-
tibus ibide: ita ponit Costabē plus in libro de visu 7 visibili dicēs.
7 Illuminant aut 7 lucida q̄ sunt in ymbra a luce remota: sed nō eque
vt speculū aut qdā planā 7 humidā h̄ sup̄ficiē. Nā humidum fit ex
aqua: 7 q̄ humidū nēce est vt sit planū: idē est q̄ in ei⁹ sup̄ficiē non
sunt eminētiē q̄ ymbra efficiūt. Idē pōt sumi ex. 5. de gñone aialū
cap. 1. C̄s 3. r. d. qñ i ymbra illuminat aliqd cū sit p̄uatio lucis.
7 Dico q̄ fm Lōmen. p̄spectiue ymbra 7 tenebra differūt: q̄ tene-
bra est p̄uatio lucis 7 nō ymbra. 7 Ex q̄ appet q̄ siccitas corne
corrugatio sup̄ficiē ē cā ymbre: siue nō rutilatiōis nec resp̄lētē 7
sic nigricat. 7 Ad p̄mā rōne dico q̄ bec nigredo nō est aliud q̄ p̄-
uatio resp̄lētē q̄ pōt ēē in corporibus albis sic corpa nigra pnt ap-
parere alba p̄ viā resp̄lētē: vt ps in cornu nigro terfo 7 lucido.
7 Ad scdām dico eodē mō: vel dico q̄ vinea quātū ad p̄ē extrinse-
cā versus corneā p̄ siccitatē 7 rugas appet nigra p̄pter cām dicitā:
sed quātū ad p̄ē intrinsecā p̄ siccitatē fit alba. 7 bec solo regreret
aliā inuestigationē. C̄Quarta cā est corruptio sup̄ficiē eius. f. cor-
ne. Est sciēdū q̄ h̄ sint alie cāe cōrūpētēs sup̄ficiē: tñ de eis iā di-
xerat 7 adhuc dicit. Scdo est sciēdū q̄ hic duplex lra repitū. P̄i-
ma que dicit pp ip̄ressionē: q̄ vlcera oculata 7 manifesta ip̄mūt
in sup̄ficiē corne 7 cōrūpūt eā faciēdo ipsam ineq̄alē 7 et colo-
rādo vt patuit supra trac. 2. Scda lra dicit. pp ip̄p̄sationē: q̄ in lo-
co p̄solidatiōis vlcēis fit qdā ip̄p̄satio p̄ gñone noue p̄tis: 7 ex h̄
fit ineq̄ualitas sup̄ficiē corne corne quantū ad subām 7 colorē: bec
oia patent supra trac. 2. Quinta cā est remotio p̄uatiōis ex ob-
thalmia diu tolerata. Est sciēdū q̄ obthalmia pōt sumi hic pro
apate p̄uatiue qd̄ per cōitatem pōt ledere corneā. pōt etia sumi
pro apatibus corne quomodo vō auferant p̄uatiōem est notū:
multis enī modis possunt hoc facere. C̄Serta cā est calor extra-
neus citrinus: vt in icteritia. 7 rubeus vt in tarsati de quo supra lo-
quif trac. 2. i. trans eam. f. corneam. C̄Septima causa est denuda-
tio coloris naturalis. Et p̄mo ponit causam. Secundo remouet
dubium. ibi. Et quandoq̄ patet.

C̄st dubiū ytrū denudatio coloris a cornea sit cā debilitat in visu.
Vñ dicit q̄ non: q̄ cornea non d̄ ēē alicuius coloris: ergo p̄uatio
coloris nō est cā defectus in visu. 7 In contrariū est Aluē. 7 Dico q̄
fm rei veritatē cornea nullus d̄ ēē coloris veri 7 actualis sed d̄
ēē diaphana nō quacūq̄ diaphaneitate: sed solū d̄ ēē: sicut ē dia-
phaneitas cornu lucidū 7 bmo: diaphaneitas ē multū p̄p̄inqua al-

bo: 7 ideo cornea accepta ab oculo apparet quasi alba. Vñ Ari. in
5. de gene. aialū. c. 1. dicit q̄ pellem op̄ in pupilla ēē albā. cū ergo
eius albedo. i. diaphaneitas denudat 7 remouet: q̄. f. nimis rari-
cat 7 remouet densitas: tūc lūmē vincit statim visum: 7 resolutū
siue disgregat sp̄z visibiles: 7 hoc est qd̄ Aluē. dicit. addit p̄uatiōē. f.
augēt suā transparentiā remouēdo densitatē: 7 soliditatē: 7 infirmi-
tudinē: als firmitudines. i. facit eam firmiter pati: q̄ quātū paties
est magis possibile: tāto firmitus ē in patiēdo: 7 iō dixit: addit firmi-
tudinē ad hoc vt lūmen vincat visum. i. firmiter facit q̄ lūmē vin-
cat visum 7 separat. i. resoluat vel disgreget sp̄m visibiles. Alū tñ
hunc passus exponentes dicunt q̄ littera est corrupta: q̄ vbi dicit
corne vult dicere vinea: que d̄ habere colorē celestinum. 7 Ad cō-
trariam rationem patet solutio.

C̄st qñq̄ accidit exiccatio 7 calefactio propter cohe-
rētiam firmam aeris 7 luminis cum humoribus.

C̄hic mouet dubiū 7 est tale. 7ā posuerat inter cās debilitatis vi-
sus 7 nocumētī eius modus malitiē cōpōnīs humide 7 sicce: 7 mo-
dus male cōpōnīs calide: cū locut⁹ erat de tūctura cholere in icte-
ritia: 7 sanguinis in tarsati: 7 inuērat q̄ isti modi malay cōpōnū
siebāt a causis intrinsecis. Nō ē dubitatio si pnt fieri a causis ex-
trinsecis. 7 Rideo q̄ sic dicit: qñq̄ accidit exiccatio 7 calefactio
i. mala cōpō sicca 7 calida pp firmā coherētā aeris 7 luminis cū
hūoribus. f. oculi. bec aut firma coherētā ē firma 7 p̄tinuata adhe-
rentia oculi ad aerē luminosum: sicut accidit multū vigilāribus 7
multū stātib⁹ cū oculis aptis corā igne 7 in aere calido. Et his. n.
puenit exiccari 7 calefieri humores oculi 7 conicam. C̄st dubita-
tio quare sup̄ius enumerando malas cōpōnēs accites sube tūcti-
ce non exp̄essit de frigida cōpōne. 7 Dico q̄ cā est: q̄ minus acci-
dit vt posset declarari ex dictis supra in caplo de obthalmia. 7 Vel
dico: q̄ sicut ponit permūtari colorē corne ex cholā vel sangui-
ne: qui sunt humores calidi: sic etia ex flegmate qui est humor fri-
gidus: 7 ē ex melia. C̄Scdo est dubium quare ponendo malas cō-
pōnēs ptingētēs ab aere ponit siccam 7 calām 7 non humidā
7 frigidā. 7 Dico q̄ cā est: q̄ vt plurimū aer illas imp̄imat. Vñ
Aluē. in. 3. p̄mi in cā. de naturis temporū anni. dicit. Aer. n. nō
contineat in omnibus resoluat dispositionibus.

C̄Aut separatio eaz p̄pter corrosiōem accidentem
quare nō gradatur lūmen in penetrando in eis: immo
subito penetrat in glaciālem integrē.

C̄hic ponit octauā cām: vel posset dici q̄ postquā posuit cās de-
bilitatis 7 nocumētī visus que sūt morbi cōpōnales 7 auertit: hic
ponit cās que sūt morbi solute p̄tinuitatē 7 dicit. aut. f. cā debili-
tatis 7 nocumētī visus rē. est separatio. i. solutio p̄tinuitatis earū. f.
tunicay vt vñ 7 corne pp corrosiōē. Et ex hoc puenit q̄ lūmē
nō penetrat gradatim in eis. f. tunicis: imo subito penetrat ad gla-
ciālem pp albuginē 7 penetrat itegre. i. non refracte vel remisse vt
d̄: q̄ ps tunice que est dilatata 7 apta p̄pter solonem p̄tinuitatis
nō pōt tenere vel gradare lūmē: 7 pprie qñ ps eius est p̄dita p̄ cor-
rosiōē: 7 iō dixit p̄pter corrosiōē. C̄Est sciēdū q̄ lūmē d̄ gradā-
tim penetrare ad glaciālem p̄ corneā 7 vineā: sicut d̄ isti obfistere de-
bite. Cū q̄ sit soluta p̄tinuitas: tūc nō gradatim penetrat. Ex quo ps
q̄ solo p̄tinuitatis in cornea pōt dici morbus solute p̄tinuitatis vt
ps. 7 pōt dici morbus quātitatis quātū ad p̄funditatē: q̄ rupta ali-
qua tunica corne nō est sic grossa sic d̄ imo est subtilior: 7 h̄ inuit
lra exterior: que dicit. aut subtilitas eaz rē. C̄Scdo est sciēdū q̄
ex oibus dictis superius ps q̄ ex causis quedā sunt que in debilitā-
do visum magis approp̄iant corne q̄ vinee sicut corruptio sup̄-
ficiē ex vlcēibus 7 remorio p̄uatiōis 7 coloratio 7 denudatio colo-
ris naturalis: 7 ideo semper Aluē. dixit in numero singulari eius.
Quedam vō sunt cōes corne 7 vinee sicut modi malay cōpōnō-
rum excedentiū vt sequat corrugatio: 7 sicut solutio p̄tinuitatis: 7
ideo Aluē. dixit de vinea 7 cornea: 7 dixit separatō earū in numero
plurali. hic tamen esset locus multe p̄siderationis.

C̄Aut propter ortum panniculū super eas sicut in
vngula: aut inflatione 7 grossitie venarum earum si-
cut in sebel.

C̄hec pars pōt pluribus modis itroduci: vt ex p̄missis ps. Dice-
mus ergo q̄ hic ponit cās debilitatis 7 nocumētī visus que sūt
morbi cōpōnōnales vel in numero sicut vngula vñ in via sicut se-
bel. Qui vō sūt morbi isti 7 quarum specierum declaratur est su-
pra in tractatu. 2. C̄Sciendum q̄ nec vngula nec sebel nascit su-
per vinea sed super cornea imēdiatē: 7 ipsa mediātē potest dici su-
per vinea: 7 ideo dixit super eas.

C̄Accidens autēz forāmini 7 transiui: aut est q̄ strin-

Gencilis

gitur sup: a naturalē ppter causas quas dicitur sumus in capitulo suo: aut dilatat aut oppilat integre aut nō integre sicut cum est descensus aque: et nos qdem dicemus ista capitula omnia sigillatim.

Chic determinat de debilitate et nocumēto visus que sunt cā trāsitus: et pro vel foraminis. Forame aut et trāsitus sunt in vena: et id enumerat morbos foraminis vnae q morbi sunt pstrictio dilatatio et oppilatio integra vel nō integra: et remittit nos ad ppta capitula ponenda infra singulatum als bz sigillatim.

CFacta aut propter humores est: qm̄ giacialis qdem qui est vnus eozuz mutatur ab essentia sua equali et in grossatur: aut eius subtilitas est fortis et sit impeditus a delatione luminis et coloris luminosi super se aliter caloris luminosi super se.

Chic determinat de causis nocumēti et debilitati visus ppter humores: tria facit vt res sunt dōces. Scda ibi (Et ex albugineo.) Tertia ibi (Nocumētum aut.) p3.

Dubium 14.

Est dubitatio: vtrū cause debilitati visus ex pte humoris crystallini sint sufficienter assignate. / **C**uidet q non: q alie sunt egritudines crystalline que pnt nocere visui sicut pmutatio situs in ea et pmutatio in quantitate et colore et in cōpōne: vt Baranius ponit in ea. de morbis crystalline. et Iesus trac. 3. ca. 3. et Rasha in scdo pntis. ca. 1. cū enumerat morbos crystalline. / **I**n psum est Aui. / **V**dico p q grossatio et subtilitatio crystalline debilitat visum ipedidō delationē luminis sup se. i. sup crystallino. diuersimode tñ ipedidō delatio luminis a grossitie crystallini et a subtilitate. grossities enim ipedit: q nō pmittit irradiari pfecte vt regit crystallina sz subtilitatio ipedit: q irradiatio disgregat et crystallina nō tolerat radiū. Sz p q albugineus est subtilior quacūq crystallina: et tñ tolerat. Dico q sicut est alius humor crystallini q albugineus: ideo alit et alit tolerat lumē. ad tolerandū glumē crystallini regit talis suba quaz si nō habeat ledif. Et quo p3 verificatio duplicis lre que hic reperit. p3io eius que dicit lumē et coloris luminosi: q cū color nō possit videri sine lumine: vt p3. z. de aia. ter. z. comē. sz. huc lumē solus occurat visui siue occurat color luminosus impedit delatio eoz ad crystallinā fm̄ dictos modos. Eius ē lre que dicit luminis et caloris luminosi: q crystallina recipit aliqd ab extra: vt dicitur est: q lumen siue quo nō puenit videri. Recipit et a cerebro calore siue spūm visibile qui est dō luminosus: vt p3 in libro de virtutibus cordis. c. 2. Grossities vō crystalline et subtilitas indebita non solū phibet delationē luminis et visibilitū exterior: sz et phibet delationē debita spūs visibilis luminosi qui dō in crystallina recipi sicut in pcula pncipali. Nā multa grossities crystalline nō pmittit spūm visibile in ea penetrare: vel in ea abundatē recipi. Multa aut subtilitas nō pmittit spūm visibile in ea figi et pneri qm̄ vel sicut dō: et ideo dicit sit ipeditus a delatōe luminis et caloris luminosi sup se. / **V**dico scdo q Aui. enumerando istas dispōnes crystalline dedit alias intelligere. per hoc qm̄ qd dicit. igrossat vel subtiliat intellert o3 modū male cōpōnis. scilicet fride sicce et humide: ex qbus pōt puenire igrossatio et subtilitatio: vt supra declaratū est in quadā qōne: et ex hoc pōt puenire nocumētus quantitatis. Alias vō egritudines crystalline. scilicet de mutatione situs dedit intelligere ex ea. de strabositate. et egritudines et dispōnes coloris. Aui. etiā dedit intelligere ex his qd dicit. xerat de mutatione coloris in cornea i icteritia vel tarsati. et forsan p hoc qd dicit. mutat ab eēntia sua equali intellert Aui. o3 mutationē a sua equalitate. exēplificauit aut solū de subtilitacione et ingrossatione: q frequentius accidit.

Et ex albugineo qdem qm̄ multiplicat valde aut in grossat et sit illud causa ad minozandam peruietatem suam aut ppter humiditatem et vapores qui pmiscenf ei aut mutat alterantes eius peruietatem.

Chic ponit cās debilitatis et nocumēti visus appropriatas albugineo. p3io facit hoc. Scdo declarat qd dixerat. ibi (Vapores eni.)

Dubium

Est dubitatio si sufficienter sunt enumerate cāe debilitatis visus et nocumēti ex pte albuginei. / **C**uidet q nō: q pōt dilatari visus et eius paucitate et multa subtilitate: vt p3 p Iesus trac. 3. cap. 2. pōt et fieri ex et qdā coloratōe et multis causis ibi pōstis. / **I**n psum est Aui. / **V**dico q Aui. h̄ reducit has cās ad tres dās intelligi alias. / **P**3ia cā est qm̄as supflua sua: et ex hoc minozat ei peruietatem: q nō pōt illuminari: vt declaratū est supra trac. 2. pen. ca. / **S**cda est eius igrossatio: et ex hoc nō est ita peruius et illuminabilis: igrossatio siue pdelatio minuit de puietate: vt p3. sz qm̄ simul accidit q albugineus multiplicat et cū hoc igrossat tūc ppuie minozat eius p.

Super tertio

interas. Et pñdera q per has duas cās Aui. dedit intelligere duas alias cās oppositas: vt multā subtilitatem albuginei vñ minus vñ eis et disgregat a lumie. et paucitatem eius: vñ et vincit a lumie et nō sit gradatio eius ad crystallinā: et cū simul pligunt paucitas et subtilitas albuginei: tūc sit debilitas in visu qua nō pōt eius lumē tolerari. per has et cās Aui. dedit intelligere modos mala p cōpōnunt calidū fridū sicca et humidatē: ex qbus albugineus est possibilis igrossari et subtilitari et multiplicari et paucificari. / **H**umidū. n. multiplicat et fridū igrossat albugineū sicut et sicca paucificat. Et pōt dī ci q aliquo modo pōt subtiliare cōsumendo vapores igrossatos. / **S**alidū aut subtiliat et possit igrossare: et tu p te pñdera et combi na. / **T**ertia cā est humiditas et vapores qui ei commiscenf: sz iste cāe possunt solū et poni due. Nā iste humiditates et vapores pnt duobus modis ipedire visus. Vno nō sola pmissio capiēdo locū in albugineo posito q nullo mō pmutaret puietatem albuginei. Nā visibilia fm̄ ptes fm̄ quas occurrūt humiditatis et vaporibz illis nō pnt debite representari ipsi crystalline: qz iste humiditates et vapores nō sunt debiti mediū: quātū ad hoc dicit q permiscenfur. Alio modo possunt visum ipedire. scilicet alteradō albugineus et permutadō eius puietatem: et nō est ex hoc dubiū q visus ex hoc nō ceat: q qm̄ ad hoc dicit. aut mutant alterates eius peruietatem: et dedit intelligi p cām hanc alias cās debilitatis et nocumēti visus ex pte albuginei que cause sunt mutati coloris in eo.

Vapores eni et fumi extranei extrinseci nocent equaliter: ergo intrinseci et omnia granavaporosa inflatiua sunt grauatiua visus.

Chic declarat qd dicit. et declarat duas ptes. Scda ibi (Et oia granavaporosa.) / **I**n pma arguit sic. fumi et vapores extrinseci eueniētes oculi siue occurrētes nocēt ei. / **S**ecundo vel albugineo: q multo magis intrinseci. aīas p3 ad sensum. psequencia p3: q immediatus intrinseci fumi possunt alterare et miseri pibus oculi vt albugineo q extrinseci qui occurrūt mediātē cornea et ē palpebris. sz in quo differat fumus et vapor supra dictū ē. / **S**cdo Aui. iducit signū: q oia granavaporosa inflatiua sicut fabe faseoli et hmoī vaporosa. i. qz sūt vaporosa grauāt visum: ergo vapores grauāt visum. hec declarata sunt in trac. 1. in ca. de pseruatione sanitatis oculi.

Nocumētum enim qd visui aduenit ex vitro nō est primitiuū: imo non nocet visui nisi inquantum nocet giaciali et conuertit eius essentias ab equalitate. ppter cibum non equalem quem ei desert.

Chic ponit cās debilitatis et nocumēti visus appropriatas humori vitreo: et in h̄ duo facit. p3io pmitit. Scdo declarat ibi (Immo nō nocet.) / **C**uidet q p nocumētū qd aduenit visui ex vitreo nō est primitiuū. i. pncipale immediatū siue p se: vñ hoc mō qm̄q sumit pmutatū ab Aui. vt dīstinguit nocumētū q cōitāt: vt p3 infra fen. 19. trac. 2. ca. de difficultate vñe. cū dicit q cā difficultatis vñe in meatu vel est primitiua sic oppilatio facta in eo: vel est q cōitāt: et hoc p3 ex sermōe que hic subdit Aui. imo nō nocet. Nam pbat q nocumētū in visu factū a vitreo nō nocet visui nisi pmutatū sz p cōitāt arguit sic. nocumētū factū a vitreo nō nocet visui nisi iquātuz nocet giaciali. i. crystallino: q nocumētū qd ex eo aduenit est solū mediātuz et p cōitāt siue p accēs apud medicū pñderationē. pntia p3. aīas sic in ista declarat q ostēdit quō vitreus nocet giaciali: q puerit eēntias giacialis a sua equalitate: et cā huius est: q vitreus desert sibi nutrimentū non bonum qm̄ in vitreo est nocumētum.

Est dubitatio: vtrū nocumētū factū in vitreo sit cā debilitatis visus immediate et p se pter hoc q nocumētū cōmunicet crystalline. / **C**uidet q sic. pmo p Iesum paly trac. 3. ca. 9. vbi ostēdit egritudines pptias de alteratiōe coloris sube qualitatē et de solone pmutatis. Scdo pbat rōne sic. si delatio spērū visibilitū ad locū iudicij sit p vitreū humorē: sua mutatio inaturalis. v. g. in suba vñ colore vñ pdat puietatem est immediata cā debilitatis visus: sed sic ē delatio spērū visibilitū sit p vitreū: qz tē. Maior p3: q p hoc dicit mō q nocumētū factū in cornea: vel albugineo est primitiuū et p se: qz sit in pte delatiua spērū. / **M**inor p3. supposito q visio fiat in cruciatōe neruoz vbi sit vñtio duaz spērū duoz oculo: vt ponit. A. in. 6. de nālīb pti. 3. ca. 8. et vt ponit Cōmētator p pectine. appet q spēs portent p vitreū sic p mediū. Itē nocumētū factū in pcula magis pncipali p visu est nocumētū magis pncipale: sz nocumētū factū in vitreo est factū in pcula magis pncipali: qz pbat: qz mediū deferēs quātō est ppiquius loco iudicij tāto dō ē pfecti: et qz spēs gradatim ascedit ad maiore pfectionē ināitatis vt iudicij: sz humor vitreus est immediatior loco iudicij. f. ppingor cruciatōi neruoz q pncipalior erit: q nocumētū siū erit pncipale siue primitiuū. / **I**n psum est Aui. / **I**n hac qōne est ambiguitas: q pte supponit

Dubium

Bentilis

lutione. **Q**uod n. spēs colorū iudicet in organo colorato fm q̄ ipa est imaginabilis vel estimabilis nō v̄ difficile: sed q̄ iudicet in organo colorato fm q̄ visibilis v̄ difficile. **C** In scōa etiā solone cadit difficultas q̄ opz q̄ ponat ipā stare in rhetina totus cōtinu v̄sq̄ ad obicū. Sed volēdo tenere q̄ delatio sp̄m visibilis fiat per rhetinā nō p̄ vitreū q̄ v̄ magis v̄z: h̄ magis difficile ad defendendū: opz foluere ad rōnes superius factas p̄bātes q̄ fiat delatio per vitreū. **A**d p̄mā cū d̄r q̄ non apparet alia via: dico q̄ imo q̄ apper rhetia que terminat ad crystallinā z v̄ nascit aranea in q̄bus fit receptio sp̄rū satis m̄alis. **A**d scōam p̄cedit maior. **A**d minorē dico q̄ imaginat falsus. s. q̄ sic distrahū nervus obicū z expandit faciēdo rhetinā: sic vna cāna p̄notata que expāditur fracta in sua latera ita q̄ latera nō sunt p̄cana. sed hoc est falsus: imo sic expādit: sicut vna cāna expāderet in ramos q̄ eēt cāne. z tunc ratio p̄bat p̄mū si bene deducit: q̄ rami faciēs rhetinā p̄porcionaliter sunt p̄caui z sp̄ū plenitudo: sicut nervi obicū. **A**d tertiā dico q̄ triangulatio non est nisi ab extremitate nervoz obicū: in q̄ extremitate p̄iungunt rhetine v̄sq̄ ad locū cruciationis: illi nervi in illo spatio sunt in plano: h̄c v̄ mens Balabidē. **H**is q̄ oib̄ habitis appet q̄ nocumentū factū in vitreo nō est p̄mitius: q̄ non nocet nisi nocēdo crystalline vel alteri parti p̄ qua fit portatio z in dicitū de sp̄ibus visibilib̄. **C** S; tu dices cū nocumentū eueniēs visui a vitreo possit euenire ledēdo obicū rhetinā z ēt crystallinā: quare plus dixit Aui. de crystallina. **A**d dico q̄ vitreus plus ordinatur in iuamentum crystallinū: ideo nocumentum ab eo plus cōparabitur crystallino. **E**t quibus patet solutio ad argumenta in contrarium facta: q̄ procedunt v̄sq̄ suis.

C Nocumentum autem quod fit propter nervum est quoniam accidit ei oppilatio: aut accidit ei apostema; aut ruptura.

C Hic determinat de causis nocumenti z debilitat̄ visus que sunt propter nervum: z enumerat tres egritudines: z patet.

Est dubium videt q̄ Aui. sit sufficiens in enumerādo egritudines nervi obicū: q̄ Abarauus numerat modos male cōpōnis. **I**te **J**e sus **H**aly. trac. 3. ca. 1. z enumerat quādā passionē quā vocat extēnsionē nervi luminosi. **D**ico q̄ Aui. enumerat egritudines plus nocētes. s. modos malay cōpōnū. Egritudo v̄o quam nominat **J**esus posset reduci ad rupturā q̄ est qdā dilatio nervi obicū. **U**el p̄t intelligi p̄ suum p̄rariū. s. per morbū p̄strictionis obicū: q̄ constructio est quedam oppilatio. **D**ifficile tamen est cōprehendere intentionem **J**esus **H**aly in p̄allegato capitulo.

C De signis. **L**ap. 2^m.

A eo quidem q̄ est cōmunitate corporis signum est illud q̄ dedimus q̄ significat cōplexionem totius corporis.

Hic Aui. ponit signa debilitatis z nocumenti visus. **E**t p̄ ponit signa nocumenti facti p̄ cōitate. **S**cōdo ponit signa nocumenti appropriati. **I**bi (Et signū q̄ ipsi sp̄ū.) **T**ertio subiūgit quedā cān. **I**bi (Et scias.) **P**ria i. o. p̄rio ponit signa ei⁹ q̄ est p̄ cōicationē ad totū corpus. **S**cōdo ad p̄r. s. cerebri. **I**bi (Et illud q̄ fit.) **C** dicit q̄ p̄mū signū in eo. s. nocumento z debilitate visus z ēt illud q̄ dedimus z ēt. s. in secunda p̄mi ca. de signis cōplexionis. vel in capis de egritudinibus cōibus. sicut de febribus z hydropis.

Et illud q̄ fit cōitate cerebri est qm̄ illic est aliquod signorum significantium nocumentum in cerebro: cuius hoc vt sint reliqui sensus lesi cum illo. **I**llud. n. fiducia facit cōmunitatis cerebri.

Hic ponit signa p̄ cōitate ad cerebri. **P**rimo ad totū cerebrum. **S**cōdo ad p̄r. **I**bi (Et q̄nq̄.) **E**t scīdū q̄ Aui. inuit duos modos signoz q̄bus significamus nocumentū visus fore p̄ cōitatem ad cerebri. **T**ū genus signoz significantiū egritudines in cerebro: vt malas cōplexiones z cōpōsitiones z a p̄ra: que signa sunt habita in tertia quarti cān. z in p̄ma tertiū: z iō dicit qm̄ illic est aliqd̄ signorum significantiū nocumentū. i. egritudinē in cerebro. **S**cōm genus signoz est cōsiderare si oēs alij sensus sunt lesi cū visus: h̄c facit fiducia q̄ nocumentū sit in cerebro. s. toti cerebro cōe: q̄ ad lesionē in toto cerebro fit lesio in omni sensu: vt patet in. 4. de iterioib̄. ca. 2. z in p̄ma tertiū. de epilepsia.

Et quandoq̄ appropriatur visui plurimuz p̄prietatū eius: z cum odoratu sine auditu: sicut percussio coartatiua quando cadit in parte anteriori cerebri.

Et scīdū circa scōam p̄tem q̄ Aui. volēs ponere signa nocy-

Super tertio

mētīvisus p̄ cōitate ad p̄r cerebri facit hoc in forma remotionis dubi: vt dicat. **E**t dubiū si lesio p̄t ēē in cerebro: z tū nō patiant oēs sensus. **R**idēt q̄ sic. **E**t p̄ facit hoc. **S**cōdo declarat quoddā dī cū. **I**bi (Et quādoq̄.) **C** dicit p̄ q̄ q̄nq̄ plurimū p̄prietatū. s. diuer soz modoz nocumenti visus euenientium per cōitatem ad cerebri appropriant visui. i. q̄ solus visus ledit z nō alius sensus. z cū odoratu. i. aliqui isti duo sensus ledunt sine auditu. z. s. q̄nq̄ cum auditu: z iō p̄t saluari ista que dicit sine auditu: sicut percussio zē.

Dubitat vtrū nocumento facto in cerebro sit posse solū visum ledi sine alijs sensibus. **V**idēt q̄ nō: q̄ organa alioz sensus ide oīū tur: z qdā maḡ appropriat cerebri q̄ oculi vt organa odoratus. organa aut que magis appropinquat cerebro vident magis parti cerebro patiēte: vt ponit **B**al. in cōmēto p̄mi p̄noti. super illo ver bo. **N**ā si oculi effugerint a lumine. cōmē. 13. **I**n p̄mū est Aui. in suo mō loquēdi cū dicit. z q̄nq̄ zē. z cū odoratu. **D**ico q̄ per vias cōitatis ad cerebri est posse solū visum ledi: z nō alios sensus. **E**t b̄ declarat p̄: q̄ est imaginabile q̄ in cerebro sit nocumentū circa partē a qua oīū nervi obicū: z nō circa alias. **S**cōdo declarat q̄ quāuis in toto cerebro vel in tota parte anteriori ēē lesio est possibile q̄ p̄ lesione illā nō patiant alij sensus: sed solū patiant oculi: z hoc q̄ hic homo ex eius p̄ncipij generationis habuit oculos sic dispositos q̄ leui facta lesione in cerebro statim patium: q̄ nō cōtigit de alijs sensibus. **E**t hec causa sumit a **B**al. in cōmē. p̄mi p̄noti. sup̄ illo verbo. **E**t dicit dētib̄. **E**t tū scīdū q̄ lesio in cerebro ad quā sequit̄ lesio in visu q̄nq̄ est a tali cā q̄ necessario afficiat nocumentū in odoratu: sicut si fiat p̄ssio in frōte que ipellendō os ītu coarctat cerebri: tūc enim cōp̄munt caruncule z nocetur odoratus nocito visu: z q̄ nervi auditus oriunt a fine p̄ria anteriori cerebri. vñ ēt plurimi anathomici ex hoc dīt q̄ oīū a p̄r posteriori cerebri: iō est possibile q̄ p̄ssio cōp̄ssiva ledat odoratu z visum: z nō p̄tingat nocumentū coartatiōis ad auditū: cui⁹ ori go est posterior: z iō dicit. **E**t cū odoratu. s. appropriat nocumentū in visu: q̄ nocēt ambo isti sensus sine auditu: sic sup̄. facit p̄ssio.

Dubitat quare non fecit mentionē de nocumento in gustu: cū tū nervi gustus a tertio vel a quarto pari nervoz oriunt: vt ponit **B**al. in quarto de iterioib̄. cap. 2. z nervi auditus oriuntur a quarto pari quod est posterior. **D**ico q̄ Aui. dedit itelligi q̄ si nocumentum fiat in cerebro ex cōp̄ssione: vnde ledatur visus cū odoratu z auditu: q̄ ēt ledat gustus z q̄ ledi possit gustus cum visu a fine auditu. **A**lia tamen posset dari solutio valde subtilis. z cōfona menti Aui. in p̄ma tertiū illo ca. **H**as opatiōes sigredis lesio zē. **E**t tū p̄ndera quod ibi diximus. **A**d rōnem dico q̄ h̄ propingitas faciat ad cōp̄ssionem: tū p̄prietates cōp̄atentium ēt facit que p̄prietates est diuersa in vnoquoq̄ domie z in vnoquoq̄ mēbro: vt ponit **B**al. in p̄allegato cōmēto.

Et quādoq̄ est auditus cum sua dispositione z remanet oculus apertus z non potest claudī palpebra sup̄ ipsum. verum non videt.

Hic vult declarare q̄ q̄nq̄ ledit visus sine auditu: z p̄. **C** scīdū ēt q̄ aliqui facta p̄ssione in p̄r anteriori capis nocumentum nō puenit ad organū auditus cuius oriens est posterior: z tūc est homo tū audiēs: z iō dicit. **E**t q̄nq̄ est h̄o audiēs cū sua dispoñe. s. a na. **E**t hac tū p̄ssio ēt z coartatiō p̄mo possunt ledi nervi mouentes musculos palpebray: vñ non poterunt claudī: imo erunt p̄trahere si spasmanur. p̄nt ēt ledi nervi obicū: tūc stantibus oculis apertis homo non videbit: z iō dicit remanet oculus apertus zē. **P**ossit tū hoc p̄tingere ex cā it̄infeca absq̄ p̄ssione: sicut a mala cōplexione frīda z sicca faciēte quedam modum congelationis. **S**ed q̄ hoc esset p̄lixum declarare: ideo omitto.

Et signum q̄ ipsi spiritui appropriatur est: quoniam si spiritus est subtilis z est paucus vident rem ex proprio sine percrutatione: z non vident q̄ elongatus est cum percrutatione.

Hic ponit signa nocumenti z debilitat̄ visus appropriatoz oculis. **E**t p̄mo spiritui visui. **S**cōdo membris que ipsum sequuntur. **I**bi (Lognitio v̄o.) **P**ria in duas. **P**rio ponit signa. **S**cōdo dat causas. **I**bi (Et cā in hoc.) **P**ria in o. **P**rio ponit signū debilitat̄ p̄ueniens ex subtilitate z paucitate sp̄is. **S**cōdo p̄ueniens ex grossitudine z multitudine. **I**bi (Et si est grossus.) **P**ria in duas. **P**rio facit hoc. **S**cōdo remouet dubium. **I**bi (Verum eius.) **C** scīdū p̄mo q̄ hoc vocabulum percrutatio: p̄t duo signi ficare. **Q**uia p̄mo p̄t dici īgnitio vel p̄gnitio: vt aliquid videatur. **S**cōdo. i. percrutatio. i. clara z cūilibet minimi visio. **P**rimo modo itelligendo possumus dicere q̄ si sp̄us visibilis est subtilis z paucus: tūc res propinque vise statim in eo imp̄mūt: z non exp̄dit vt

pedit vt oculus perquirat ⁊ laboret vt illas videat: ⁊ iō dicit: videt
re ex primo sine perferuatione. i. per gitione: quāvis tñ circa p-
pinqua ita se habeat: tñ remota nō ipamūt in eo: q: nō tolerat: vt
apparebit: ⁊ ideo l3 homo cū pauco spū ⁊ subtili pergrat ⁊ pscr-
uet ⁊ laboret in vidēdo lōgiqua tñ nō videt ea clare: ⁊ iō dicit: ⁊ nō
videt qd lōgiquū est cū pscrutatioe. i. quāvis pscrutet: ⁊ sic salua
vna littera. Si aut pscrutatio sumat scōdō mō tūc salua alia litte-
ra: q: si spūs est paucus subtilis videt ppinqua clare: sed nō videt
longinqua clare: imo p fufe: ⁊ iō dicit alia lra. Si spūs est subtilis ⁊
est paucus videt re ex ppinquo vel ex primo: euz pscrutatioe. i.
clare: ⁊ nō videt qd elongatū est cū pscrutatioe. i. clare. Ex qb
pōt appere expositio cuiusdā alterius littere que sic stat. Si spūs
est subtilis ⁊ est paucus videt re ex primo: sine pscrutatioe. i. sine
pergratūe ⁊ labore: ⁊ nō videt qd elongatū est nisi cū pscrutatioe. i.
nō pōt videre re lōgiquā nisi pscrutet ⁊ figat ⁊ pergrat. Et in hoc
differt hec lra a pma: q: pma vult q: talis oculus quātūcūq: per-
quirat nō pōt clare videre lōgiqua. Sed hec lra vult q: talis oculus
nō pōt videre lōgiqua: et nō clare nisi pscrutet. Littera ē se-
cūdo loco exposita vult q: qualitercūq: sit lōgiqua nō videt cla-
re: ⁊ in hoc triplici modo scripture fm hoc nō est discōdia.

Ceterum eius subtilitas cum est superflua non figit
rem luminosam valde: immo fugat eam lumen clarū ⁊
⁊ separat eam.

Chic remouet dubiū q: dixerat q: si spūs est subtilis paucus videt
ppinqua clare ⁊ bene. Quare crederet aliq: q: hoc semp accide-
ret. Rñdet q: nō: q: si spūs sit multe subtilitatis ⁊ res ppinqua sit
multū luminosa: nō figit spūs eā. i. itueno: imo lumen clarū euz
fugat. i. spūm ⁊ separat. i. disgregat eum. i. spūm: vel eam. i. subam
subtilē spūs. Cetero aliter posset remoueri dubiū: q: dixerat q: euz
spūs est paucus subtilis nō videt elongatū clare: quāvis perferue-
tur: mō ex hoc posset q: credere q: si nō clare tñ semp videt et lon-
giquū. Rñdet q: cū subtilitas spūs est superflua: nō pōt figere euz
itūm re luminosā valde: sicut est res longinqua que occurrit euz
multo lumine: vt dicit Auer. in 3. colligit. imo fugat ⁊c.

CEt si est grossus ⁊ plurimus ⁊ deficit ei perferuatio
intuendo longinquum ⁊ non perferuatur visionem
ppinqui.

Chic ponit signum debilitatis proueniens ex multitudine ⁊ gros-
sitate spūs: ⁊ dicit q: talis oculus potest videre longinqua: ⁊ non sic
ppinqua: ⁊ hoc est qd dicit: vel non deficit ei. i. oculo vel spiritui
multo grosso perferuatio intuendo longinquum. i. clare videre lōgiquū:
q: nō perferuatur visionē ppinqui. i. non sic clare videt ppin-
quum: sicut videt illud qd est longinquum.

CEst dubitatio pmo q: videt q: Auer. si i sufficiens in enumerando
disposōes spūs visibiles: q: sunt quatuor: vt ponit Baly. in 6. theo.
ca. 11. ⁊ supra Auer. Dico q: Auer. solū hic posuit duas disposōes cō-
positas. i. multitudinē spūs cum grossitate: ⁊ subtilitatem cum pau-
citate: ⁊ hoc fecit: q: poterat excusari per ea que dixerat supra in
caplo de signis complexionū oculi. Similiter quia dispositio mul-
ti spūs ⁊ subtilis non forsan est causa nocuenti in visu. Dispositio
autem spūs pauci ⁊ grossi est causa: q: homo non bene videat
prope nec longe: ⁊ hoc poterat dari intelligi per illud quod dixe-
rat de alijs duabus dispositionibus.

CSecundo est dubitatio: vt rñ bene videre prope ⁊ nō bene videre lon-
ge sit nocuentum vel debilitas in visu. Videtur q: non: quia
nullus visus quātūcūq: sanus potest ita bñ videre remota sicut
ppinqua vt patet: ⁊ potest haberi ex tertio colligit caplo 38. de
accidentibus sensus visus. In contrarium est Auerenna.
Dico q: visio longinqua rei visibilis est visio in distantia tāta vi-
tra quam si ponatur a nullo oculo sano potest videri: ⁊ hec distan-
tia a parte rei visibilis fm perspectiuos est situs vitra quez si res
ponatur lūce visuales se intersciant anteq: perueniant ad oculū.
visio vñ ppinqua est cum distantia circa quam versus oculū
si res ponatur nō potest bene videri: ⁊ hic est locus citra que
si res appropinquat obumbrat oculū. Oculū ergo sanus debet
bene videre ppinqua ⁊ remota: sed tamen adhuc melius ppin-
qua ppropinquitate debita q: remota: ⁊ s3 hoc nō dicitur debilitas
in visu: sed tunc dicitur oculus debilis quando bene videns ppin-
qua in distantia debita non potest bene videre remota: sicut videt
oculus optime sanus vel sicut videbat ipse prius sanus.

CEt causa in hoc apud loquētes de radio est q: visus
non fit nisi egressione radij ⁊ cum obuiat ei qd videt:
⁊ q: motus vadens ad locum lōgiquū subtiliat gros-
sitiem eius ⁊ equat essentia ipsius quē admodū bñmōi

motus resoluit spiritū subtilē: quare forsitā nō operat
aliquid. Et apud illos qui dicūt peruiū vehere formas
vidēdi ⁊ reliqua est q: glacialis motus sit fortis cū vi-
det illud qd elongat: ⁊ illud est ex eis que subtiliat spi-
ritū grossum habitātem in ipso: ⁊ resoluit spiritū subti-
lem ⁊ ppropic paucum. Verificatio aut certioris in his
duob⁹ sermonib⁹ pertinet ad sapiētes nō medicos.

Chic assignat cām dictorū. pmo fm opionē ponētū visus fieri ē
mittēdo. Secdo fm opionē ponētū visum fieri itus suscipiēdo. ibi
(Et apud illos.) Tertio pro veritate dictorū remittit nos ad sciaz
aliā. ibi (Verificatio aut.) Sciendū est q: l3 de mō fiendi visum
extramittēdo fuerit diuersitas: vna tñ secta corū posuit q: illd qd
ab oculo extramittit est qdā corp⁹ subtile lucidū: ⁊ de hac opio-
ne fuit Plato ⁊ Baly. vt p3 in p. pmo. cōmē. 26. ⁊ Baly. in 6. the. c.
11. ⁊ Iesūs Baly in p. c. 20. ⁊ Aharauus. Lū in oculo nō sit aliud
corp⁹ lucidū q: spūs visibilis: op3 dicē q: spūs visibilis erit ab oculo
⁊ vadit ad re visā: nō. n. sufficit egressio huius spūs radiōsi: nisi
attigat ad re visā. Et hec est cā qre res videt: vñ Auer. dicit. visus
nō fit nisi egressione radij. i. spūs radiōsi ab oculo: ⁊ cū b obuiat ei
qd videt. Hoc fundamento posito appet qre si spūs est multus ⁊
grossus homo videt lōgiquū ⁊ nō ppinquū: q: spūs eiciens ab oculo vt
mult⁹ pōt ad lōgiquū spatū extēdi: in qua extēsiōne ⁊ motu sub-
tiliat: ⁊ fm b fit bonus ⁊ meliorat pro visione fienda. Sed vadēs
ad re ppinquā nō sic subtiliat: q: mor⁹ ei⁹ est puus: ⁊ iō sua grossi-
ties impedit q: ppinquū nō bñ videat. Et b est qd dicit cā in b. qd di-
ctū est ⁊c. apud loquētes de radio. i. visibili exire ab oculo est q:
visus nō fit nisi ⁊c. ⁊ q: i. q: mor⁹ vadēs ad locū lōgiquū subtiliat
grossitiē ei⁹. i. spūs: ⁊ equat cētā ei⁹. i. spūs: q: subtilitudo facit ip-
sam eqūē ⁊ bonā. puisionē: cū tñ pūs nō ēēt p grossitiē. Et ex hoc
Auer. relinquit notū: q: iste nō bene videt ppinquū: q: spūs mor⁹ ad lo-
cū ppinquū nō subtiliat. Et ex hoc eodē fundamēto puenit q: si
spūs visibilis est paucus ⁊ subtilis homo bene videt ppinquū: s3 nō
pōt bene videre longinquū: q: spūs paucus nō pōt ad longinquū exten-
di sui paucitate ⁊ subtilitate etiā sui subtilitate resoluit ppter ma-
gnū motū qui est ad longinquū: ⁊ ideo bñmōi spūs vadēs vñus longin-
qua nō operat aliqd in visione: sed q: ad ppinquū vadēs nō resoluit
tur: ideo pōt ppinquū videre: ⁊ hoc est qd dicit. quē admodū bñmōi
mor⁹. i. ad longinquū resoluit spiritū subtile. i. paucū. Sciendū est
circa scdā partē q: ponēs visum fieri itus suscipiēdo: ponit q:
peruiū. i. diaphanū vt aer portat spēs visibiles quarū receptio est
in oculo ⁊ pncipalr in parte pncipali vt crystallina: q: q: res a lon-
giquo fert: tñc fit fortis mor⁹ in crystallina ⁊ in spū qui est in ea.
Si q: spūs visibilis sit multus ⁊ grossus: tūc pōt sustinere fortē mo-
tum: ⁊ subtiliat ex tali forti motu: q: videt res longinquā: ⁊ q: res p-
pinquā nō facit fortē motū ⁊ nō subtiliat spūs grossus in eadē o
sic bene videt: ⁊ q: talis fortis mor⁹ resoluit spiritū subtile: ⁊ ppe
si est paucus: q: mult⁹ nō sic resolueret q: uis esset subtilis valde:
ideo habēs spiritū subtile ⁊ paucū nō pōt vidē lōgiquū: sed pōt
videre ppinquū. Et hec oia Auer. in lra inuit. Secdo est sciendum
q: diaphanū nō solū fert formas vidēdi vt color: sed etiā formas
lucis: q: nō recipit color nisi in diaphano facto in actu per lumē:
vt p3 in 2. de aia. tex. cōmē. 67. Unde etiā stans in obscuro videt
rem in lumine virtute lucis. Dicit q: Auer. apud illos qui dicūt per-
uiū. i. diaphanū vehere. i. portare formas vidēdi. i. spēs visibiles:
q: color ⁊ reliq. i. lucē: ⁊ forsan hoc dicit q: visibilia qd sunt per
se ⁊ immediate: vt color ⁊ lux: ⁊ quātū ad hoc dicit. ⁊ formas viden-
di. qd sunt per se ⁊ mediate: vt quātitas figura ⁊ alia sensibilia cō-
munia: ⁊ quātū ad hoc dicit. vt quātitas figura ⁊ alia sensibilia cō-
munia: nō solū fert spēm visibiliū: sed etiā distantie eorū portando lineas
visibiles: vel sub lineis visualibus. Et bñmōi signū est: q: in speculo
res quedā vident magis ppinque: ⁊ quedāz magis p funde. hic tñ
esset locus magnarū dubitationū. Et ppter hoc Auer. dicit formas
vidēdi ⁊ reliqua. Quarto posset exponi apud Auer. qui dicit q:
diaphanū vt aer portat spēs visibiles: etiā aer portat reliqua. i.
spēs reliquas aliorū sensibilibus. i. odorabilem audibiliū ⁊ hñmōi.
De tertia parte dicit Auer. q: verificatio sermonis magis certi
de his duobus. i. an visus fiat extra mittendo vel itus suscipien-
do pertinet ad sapiētes. i. naturales: vt ipse declarat in 6. de na-
turalibus cap. 5. ⁊ 6. partiu. 3.

CEst dubitatio pmo vt rñ visibile remotū fortius moueat visus
q: ppinquum. Videt q: nō: imo debilius per Auer. in 3. colligit
cap. 38. de accidentibus sensus visus. dicē. quādo res visibilis erit
remota erit morus quē faciet in visu debilioz. Item simile videt
de alijs motoribus ⁊ moris: ⁊ etiā de visu ⁊ visibili: sed in alijs res
distans debilius mouet vt sonus distans aut odor: ⁊ etiā calor: ca-

Debi^{ms} 6^{ms}

506

pppter subtilitē z paucitatē spūs. v. g. sic oculus debilis. O. sit spatium ppinquū respectu visus tēperati vel sup̄flus sanū: vel respectu rei visibilis ab. a. ad. b. sit lōginquū ab. b. ad. c. oculus g debilis nō videbit vltra. c. nec citra. a. z que videt iter. b. z. c. z itra. b. z. a. peius videt q̄ oculus tēperatus: vel q̄ ipse sanus sanitate non multum defecta. Si ergo est debilis ppter grossitiē spūs z multitudinē que videt itra. b. z. c. melius videt vel minus male q̄ que videt iter. b. z. a. sed si sit debilis ppter subtilitatem z paucitatem que videt iter. a. z. b. minus male videt q̄ que videt itra. b. z. c.

CEst tamē sciendū q̄ ista spacia hnt latitudinē in qua diuersificatur: z in qua pnt diuersimode notari Spatiū. n. qd̄ est iter. a. z. b. q̄ntū ad partē ppe. b. pōt dici lōginquū respectu parnis. ppe. a. z sic intelligēdo de alijs. **C**Est et sciendū q̄ sicut gda debilis visus melius videt lōge q̄ ppe: z e cōuerso: sic opz imaginari mediū in hac distātia q̄ mediū est spatium in quo sibi melius apparet res q̄ possit apparere: z hoc mediū nō est aliqd̄ de tribz dictis: sed est spatium in quo visibile melius occurrit visu huius fm̄ ei debilitatē z est cognitus per experientia hic. quot sint difficulta tu vide. **C**his habitis dico ad q̄nē sicut iam pz ex dictis q̄ grossities z multitudo spūs vi sibilis est cā clarior vidēti lōginquā. f. vltra mediū q̄ ppinqua. Ratio est iam dicta: z est hec alia: q̄ grossities in spiritu est cā curiusā ob̄bationis vel obtenebationis: cū ergo visus fert in lōginquā ppter multā lucē spūs subtilitā z clarificat: z ideo res remota spūs debilitat impunita: tñ apparet illa ip̄cesso in spiritu clarificato. Sed q̄ spūs grossus nō toleraret tā tā lucē si esset pauc: q̄ dispergeret: ideo opz q̄ cū hoc sit mult. Si vō spūs sit paucus z sit subtilis clarior: ex parte sue claritatis sit aptus ad recipiendum ip̄pressiones visibilū spūs sint debiles z visibile lōginquum debilitat impunita fm̄ se tamē: q̄ ibi pcurrit multa lux: ideo nō tolerat: sed visibile ppinquū pōt tolerare: imo lz sit paruissimū poterit impingere in illud: z ideo isti vident ppinq̄ minutissima. **E**x qbus apparet q̄ si spūs sit grossus z paucus sicut est in semibz: nō videt res vltra mediū sue equalē distātia que est. b. z hoc ppter multā lucē: nec ita ppe sicut esset iuxta. a. in quo. a. videt spiritus subtilis paucus: z hoc q̄ ille spūs ppter grossitiē eius regit plus de luce q̄ spūs paucus subtilis. Uidebit grossus pauc: iuxta. b. qd̄ spatium dicit lōginquū respectu spatii iuxta. a. **E**x qb̄ pz solutio p̄dictionū iter aucto: es: q̄ gda dicunt q̄ senes vident pprope z nō lōge: z gdam ecōtra: vt pz in supra argutis. **C**erū enī est q̄ senes ppter grossitiē z paucitatē spirituum nō vident lōge. f. vltra mediā z equalē distātia: sed vident ppe: q̄ citra: vnde nō videt vltra. b. versus. c. sed vident citra. b. ppter causas dictas. vnde **A**uer. in. 3. colligit cap. 39. dicit q̄ senes vident res ppinquas z nō remotas. vident tamē senes lōge respectu multe ppinquas in qua pns in iuuentute poterat videre cū habebat spūs subriles in qua ppinquitate nō pnt nō videre q̄ indiget pluri luce ppter grossitiē spūs. vnde **A**uer. in. 3. colligit dicit q̄ senes vident res ppinquas: q̄ senes nō pnt legere subriles lras nisi in sole: z tamen multā lucē nō pnt tolerare ppter paucitatē spūs. **C**sed tu dices: si legunt in sole igit ibi est multa lux. **D**ico q̄ si visibile est lōginquū est plus de luce q̄ nō tolerat: nō videt senes bene in. a. sed elongant a se visibilia versus. b. z nō vltra. b. vnde **A**risto. inuit in 31. particula de pblematibz. pble. 25. q̄ senes elōgando a se lras melius vident. **E**t loquebat **R**assū sic z^o p̄imen. cap. 4. cū dicebat: q̄ decrepiti videt lōge z nō ppe. **E**x qbus dictis apparet solutio ad instantia: lz possit aliter responderi: dicēdo q̄ senex qui videt lōge est ille in quo spūs est grossus multiplicatus in quanto. **A**d scdām dico q̄ illa cā ppinqua visiois est ppter situm de qua nō est hic sermo: q̄ opz hic ponere oculos in situ eodē modo habētes. **A**lter tamē possit solui negando q̄ in oculo pminēt sit multus spūs: imo in oculo pfundo in quo spūs adunat: vnde recipere pōt de luce plus aggregata. pminens aut oculus recipit lucē sparsam: vt ponit **A**uer. in. 3. colligit cap. 39. de accidentibz visus. **A**d tertiā cū dicit: spūs indigens forti motu est aptus videre ppinqua: dico q̄ verū est si hoc sufficeret: sed fortis motus visibilis nō sufficit sine multa luce que nō pcurrit in lōyidēdo ppinquū. **A**d aliā apparet solutio ex dictis. **A**d sermonē **A**zarayū dico q̄ spiritus grossus z paucus est cā vidēti ppe: nō sic ppe vt spiritus paucus subtilis: z de illo spiritu grosso paucio est sermo ei: qd̄ pz cū dicit: q̄ p̄gelationis rē. q̄ p̄gelatio ingrossando minorat. **A**d aliā pz qd̄ dōm ex p̄dictis. **A**d vltimā dico q̄ fm̄ nostrā op̄ione intentiones possunt esse causa motus realis. **C**um dico q̄ cum motu intentionali pōt coplicari motus realis.

CEst dubitatio tertiō que de istis duabus causis plus faciat ad visionē lōginquā vel grossitiē spūs vel multitudinē. **A**d rāseūdo dico

q̄ in visione lōginq̄ absolute p̄ncipaliter facit multitudo spiritus. **R**ō est: q̄ ad oēm visionē lōginq̄ videt regi. sed ad visionē lōginq̄ determinate que est cū nō bene videre ppinq̄ videt q̄ p̄ncipaliter hoc faciat grossities spūs: q̄ ex b. q̄ spūs est grossus subtilitā in visione lōginq̄: z stat grossus in ppinq̄: vnde lōginq̄ z non ppinq̄ discernit. **R**equirit tamē cū grossitiē multitudo. in visione aut p̄p̄inqua absolute plus facit subtilitas: sed in visione ppinqua z non lōginq̄ videt q̄ plus facit paucitas. **R**ationes autē in hoc essent p̄tolire quas ad p̄sens omitto.

CEst dubitatio quarto si eedē cā pnt esse ex parte albuginei in vident lōge vel ppe: sicut que sunt ex pte spūs. **C**uidet q̄ sic per **A**ri. in. 5. de gnōne aialū ca. 1. vbi ex multo humido z impuro z ex paucio z puro ponit diuersitatem in visione ppinq̄ z nō lōginq̄. **I**n p̄trariū vident auctores medicine qui hoc appropriant spiritui. **D**ico q̄ eedē cā pnt assignari ex pte albuginei: imo et ex parte crystallini: vt ponit **R**assū in 2° p̄imen. 1. cap. 2. 4. **D**us finē: q̄ cū frequētius accidit a spiritu cū sit corp^o mag paratū p̄mutationi: q̄ p̄ p̄ncipaliter oculi: idē de alijs tacuit **A**ui. z dicit itelligi ex illi z ex dicti hic z dicēdis i capis de noctilopa z de balybar.

CQuinto dubitat que sit peior debilitas visus: vel q̄ nō videt ppe z nō lōge: vel cū homo videt lōge z nō ppe. **C**uidet q̄ videns remote z nō ppe sit melior per **R**assū in 2° p̄imen. aucte **A**aron. c. 2. dicit. homo videns remote z nō ppe est melior boie vidente ppe z nō remote. **I**n 2° arguit. ille visus est melior in quo spiritus sunt cū dispōne mag p̄formi virtuti visus: sed in visu pprope z nō lōge est hoc: q̄ spūs sunt claritiz sint pauci. **C**laritas autē spūs est dispositio p̄formi virtuti visus plus q̄ sit quantitas. **D**om q̄ de bmoī nocumētis visus possumus log dupli. **C**uno mō fm̄ q̄ impediunt boies in suis ministerijs: z vt sic pzo gbusdā ministerijs est peius videre lōge z nō p̄p̄inque sicut pzo scriptoria: z pzo arte circa minuta: z pzo gbusdā ecōtra: sicut pzo balistraria z arte bellica in qb̄ regit plus lōge q̄ ppe in p̄picere. **A**lio mō fm̄ faciles vel difficilis curationē harū passionū: z tunc illud nocumētus est peius qd̄ difficilis curat sicut subtilitas z paucitas spūs que difficilis vident remoueri q̄ multitudo z grossities. **E**t hō dico in iudicio ḡnali. **L**ae enī spales q̄ntz pnt se alr hēre q̄ sit dem. **E**t tu p̄dēra: z hec videt intērio **R**assū in p̄dicta aucte **A**aron. **N**ā ideo dicit q̄ homo q̄ videt lōge est melior: q̄ in oculo ei^o est vapor grossus: g. poterit eū cōne z exicatione p̄sumi: spiritū paucū erit difficile multiplicare q̄ntz per sui claritātē sit bonus.

Cognitio vō illius ex dispositione tunicarum et humorum profundorum est ex eis que sunt parua cū nō est res alia nisi ipsa.

Chic **A**uicē. ponit signa debilitatis z nocumētis visus que appropriant mēbris que ipm̄ psequunt: vt sunt humores tunice z nerui obticus: z q̄ plurima horū signoz nō sunt certe significatiōes: vt apparebit: ideo **A**uicē. nō exequit de signis eo modo siue ordine quo supra narrauit cās: sed assumptis ordinē puenientiōre z effect possibilis. **E**x mēbris enī istis quedā sunt tunice pfunde z humor. res pfunde: vt retina z aranea vitreus z crystallinus. qdā vō nō sunt sic pfunde: vt cornea vnea z humor albugineus: z de his mēbris oculi est neruus obticus. **P**rimo ḡ ponit signa debilitat visus sequētis dispōne tunicarū pfundarū z humorū pfundorū. **S**cdo signa sequētis dispōne tunicarū nō pfundarū z humorū pfundorū obtici. ibi. **E**t quādoq̄ significat fm̄ dispōnem. **I**n p̄ima in duas. **P**rimo ostēdit quomō est cognoscibilis illa debilitas visus. **S**cundo ponit signa. ibi. **E**t quādoq̄. **C**uidet p̄mo q̄ cognitio illius. f. debilitatis z nocumētis visus ex dispositione tunicarū pfundarū z humorū pfundorū: vt hic sit figura grāmaticorum que dicitur zeuma siue conceptio est ex eis que sunt parua: q̄ est de iudicijs estimariūis cū nō est rē. **C**Sciendū est q̄ ex hac littera patet q̄ expositio superius facta erat ad mentem **A**uicē. cum dicebatur. plurimum eorū est ppter tunicas extrinsecas siue profundas. i. non solus in profundis. **C**uide voluit q̄ debilitas visus fiat per dispositionem tunicarū pfundarū. f. retine z aranee z etiā secundine: lz nō p̄ncipaliter sed nō posuit supra eas in his tunicis: q̄ itellerit eas per cās dictas. f. de malis cōplexionibz z retētionibus vaporū in eis. **S**cdo est sciendū q̄ visus debilitas sequens dispositionē dictarū partium quādoq̄ est sola: q̄ quādoq̄ est sine oculi disrupione vel permutatione situs partū oculi: z tunc eius cognitio est difficilis siue parua aliquādo nō est sola: sed est facta cū disrupione partū oculi: z cū situatione malia scit cū crystallina venit vq̄ ad corneā vel vitreus: z tūc cognitio talis nocumētis visus ē facilis: z hō itellerit **A**uicē. cū dicit. **C**ognitio est quā cū nō est res alia nisi ipsa. f. debilitas visus: nomē tā debilitat visus p̄p̄ie cadit sup̄ hac debilitatē: vt pz ex p̄u capli.

Dub^oDub^oDub^o

Bentilis

Dub^m 10^m **C**est dubitatio vix cognitio debilitas visus sequentis dispoñe tunc caru pfundaru z humoz pfundoz sit certa vel pua estimatiua. **V**idet q certa: q cognitio passionu mebroz mag occultoz est certa vt cordis z ftochi. **I**te cognitio destructio visus pp neruū pcauū est facilis vt p3 ifra: z tñ neruus obitus est pfundior aliq būore vel tunica. **I**n pñū est Alui. figs attēdit. **D**ico q iudiciū de causis debilitas visus est duplex. Unū est de diuersitate caruz in se vt an sit caliditas vel friditas: humiditas vel siccitas: cū mā vel sine: z b iudiciū nō est estimatiuū: imo certū p signa que pōit. Aliud est iudiciū siue cognitio de causis fm diuersitate pñū oculi occultay. f. cui pñi appropinquat de pñib⁹ oculi: z b iudiciū ē estimatiuū cū nō est res alia nisi ipa. **N**ō est: q qñ aliqd signū pōt pcedē a plurib⁹: nec p rōnē pōt ad alterū dēterminari: opz q iudiciū ex il lo signo sumptū sup altero illoz solo sit estimatiuū: f. sic ē in ppo sito: q nō apparēt leſione in cornea nec in foramine vñec nec exi ſtēte signo alicui⁹ passionis in obitico: z exiſtēte nocumēto in visu: qd cūq⁹ signū sumit erit estimatiuū. **V**g. pōat q apparet iris: hoc pōſſet ptingē ex hūctatione albuginei vſi crystallini vſi aranee vel foran rbetine: z vltra b nō poterit dēterminare a q boz fiat nisi iudicio estimatiuo: vt p3 medicis exercitay. **E**t hie p3 solo ad d ria: q dico q mēbra iſiſſeca hñt ſua ſigna ppa ſupia ex ppyz opōnib⁹ vſi exiſtētib⁹ q nō apparēt nobis i pñib⁹ oculi occultis: uo. n. potes vidē diſtincta opōnē crystallini nec in ſe nec p aliqd exiſtē. **A**d 2^m dico q qñis neruus obitus sit pfundus: hñt ſignū ex quo poſſumus ſup eū diſtinctis arguē. f. q in eo ſit paſſio: vt ſignū a pſtrictione z dilatatione pupille: vt infra apparebit.

Cuādoq⁹ aut recurrit ad diſpoñtionē coloris tunc carū z humoz pfundoz: z ad diſpoñtionē inflationis carū z extēſionis z corrugationis z extenuationis ipaz: z diſpoñtionē puitatis oculi pp paruitatē ipſi⁹: z diſpoñtionē eius qd ſpargit ſup ipm de humiditate z imaginat de ſimilitudine iris: aut videt in ipſo de ſiccitate z cōturbatione que māſſeſta eſt exterius: z forſitan nō apparet cū eo homo oculi z eſt forma aſpiciētis in ipm.

Chic ponit ſigna: pp qd nō q oia iſta ſigna nō ſunt talia q in eis certe cōſidam⁹: f. recurrim⁹ ad ea. **N**ā cū pſentat nobis hō dñilis viſus: z certificamus q nō eſt cā pp neruū obitico: nec pp tunicas extriſecas: tūc recurrim⁹ ad ſigna q hic ponunt. **C**et p^m ſignū eſt diſpo colorz tunicz. **V**g. tunica cornea z pñictiua in boie iā oculo hñt viſus dñilē appet aliq⁹ r tñina: z cñrinitas nō eſt rāta qpp nocumētū in cornea deberet facē illā debilitatē viſus. **S**i q iſte hñ debilē viſus nō eſt pp paſſionē corneę: f. tunicarū z humoz pfundoz: z b ſignū demōſtrat tibi q cā faciēs leſione eſt būor occult⁹. **S**ed vtz hic būor in nocēdo appropinquat crystalline vel vitreo vel rbetine vſi aranee ſcñri nō pōt niſi estimatiue. **D**ixit aut qñq: q dñis ſignis in qbusdā appet vñū z in qbusdā aliud z in qbusdā pluraz ex eis. **C**et dñm ſignū ad qd qñq⁹ recurrim⁹ eſt diſpo inflationis z extēſionis eaz tunicz: qñ illa rēſione z inflatione tu arguīs q cā eſt mā iſtans z extēdēs. f. vaporosa vel hūoralis: z q ipa eſt in tunicia pfundis z in hūoralibus: ſic declaratū eſt in erēpō de ſigno ſumpto a calore. **C**et tñū ſignū eſt diſpo corrugationis z extenuationis: qñ ex b ſignam⁹ ſiccitatē. **C**et tu dices ſi tunice que apparet nobis ſunt corrugate z ericcate. **V**g. cornea tūc cā dñilitas viſus erit māſſeſta z erit i tunica extriſeca. nos aut volum⁹ hñe ſigna dñilitat⁹ accētis pp cāz i tunicia iſiſſecis. **D**ico q ſic dñi ē in p ſigno: hñc corrugatio z ericcatio vſi qñq⁹ diſpo in cornea vel pñictiua vel vñea o3 pñi q nō ſit rāta q de ſe faciat dñilitatē in viſu: vel q nō faciat dñilitatē ill⁹ modi quā cōſſeim⁹ in infirmo: z iō ex b argum⁹ q b ſit ſignū dñilitat⁹ z nō cā. **C**et alr dñz q qñis hñc diſpo tunicz extriſecay poſſit facē debilitatē viſus: tu nō es tñ cert⁹ ſi hñc ſit cā in interiorib⁹ parib⁹ oculi. **C**uartū ſignū eſt diſpo puitatis oculi: q cū oculus ſit paruus z uon appet q ſit cā ex cornea vel pñictiua vel ex ſolone pñictiua: tūc accidit pp dimi nutionē z ericcatōnē vſi pñuptionē humoz iſiſſecoz z tuni cay pfunday: z b eſt qd dicit pp puitatē ipā. f. oculi factā defe ctu pñi iſiſſecay. **C**uitū ſignū eſt iris. vbi eſt ſcñdū q ſic iris in aere appet ex refractione vel receptione radioz ſolis in nube roſida aqſa fm Arit. in. 3. merbeo. ſic apparitio iris ſit in qbusdā dñilib⁹ in viſu: vt in illis in qb⁹ aliq⁹ hñiditas aquea eſt ſparſa cir ca ptes oculi in qb⁹ lumē recipit: z b eſt qd dñt. **E**t qñq⁹ recurrim⁹ ad diſpoñtionē qd ſpargit ſup ipm. f. oculi de humiditate z imagi naf. f. hic iſſim⁹ pp hñiditatē de ſimilitudine iris. **D**upl^r. n. accidit imaginari hñc irim. pñio q qñ debilitatē in viſu ſemp vidēt cir culū ſic irim in colore circa oē lumē. qñ vñ vidēt radios cadētes ſup palpebras in colore iris. vñ Raſis 2° pñtē. 4. ca. dicit q ſigna

Super tertio

cognitiōis future dñilitat⁹ viſus ſunt pñmule oculo: q ſunt color iris: qñis q cognoscat ex apperitione iris: q cā debilitat⁹ eſt hu miditas roſida nō eſt tamē certum in qua parte dēterminata ſit hñc humiditas. **C**et tñ ſignū eſt ſiccitas z pñurbatio que vidēt in ipſo oculo. **C**et tu dices qñe Alui. poſuit hoc ſignū cum iam ſupra poſuerit cū dixit: ſigna corrugationis z extenuationis. **D**ico q ſiccitas in oculo quedā ipmrit corruptionē z extenuationē: z hñc eſt ſiccitas per pñuptionē humidit⁹ de hac ſupra locut⁹ eſt. quedā ipmrit pñurbationē remouēdo perueitatz z luciditatē: z de hac locut⁹ hic: z hñc videt q ſit ſiccitas cū mā ſicca in ſicca: vñ pñra diſtinctit hoc ſignū pñra ſignū ſumptū ab humiditate ſignata per iridē cū dixit: diſpoñtē c⁹ qd ſpargit ſup ipm de hñiditate z c. **A**ut vñ in ipſo de ſiccitate z pñurbatione. i. que facit pñurbationē que pñurbatio eſt manifeſta exterius: q cū tu iſpicias oculū: videt tibi pñurbat⁹: z manifeſta talis pñurbatio: q nō appet in oculo i firmi homoculi. **A**l^r iſa homoculus. i. forma boie aſpiciētis.

Cet dubitatio vtz ex nō appere homoculi poſſim⁹ dētermina re cognoscere partē iſiſſecā oculi patientē. **V**idet q ſic: qñ ex hoc poſſim⁹ cognoscere q nocumētū eſt in tela aranea: qñ in hac tela rēſentat iſta imago: vt ponit **B**alya. in. 3. theoa. ca. 13. z **B**al. in. 10. de vilitate particulay cap. 6. **I**n pñū eſt Alui. fm expōnē pñmſam. **D**ico q in oculo nāſter diſpoſito q3 apparere forma boie iſpiciētis in eū: z hoc eſt ppter reflexionē factam a tunica aranea que eſt ſplēdida z polita ſicut ſpeculi: vt ponit **B**al. in. 10. de vilitate particulay cap. 6. dñt. **P**upille idoluz in hac aranea tela: velut in ſpeculo quodā pñſit. **E**ſt enī leuiſ z micā ſuper oia ſpecula: ſiccitas q pñurbatio tollit rēſpēdētiā z lenitatē: z ideo nō appet homoculi. **D**ixit aut ſoſan: qñ nō facit hñc cōturbatio valde parua: qñis tñ hñc reflexio ſit pñia illius tele: tamē ipedimētū pōt ab alio fieri: vt ppter pñurbationē corneę vſi albuginei: z poſſet illa pñurbatio eē pñcipal^r ex crystallina: z ideo nō poſſi mus dēterminare ex hoc ſigno cognoscere particulā patientē. **A**d pñm p3 ſolo. **E**ſt ſcñdū q qñis iudiciū pñictū ſit estimatiuū: nō tñ p3 pñurbare mētē medicū: qñ eſt dñe medicū iſtus z eē vñe ſiue cā ſit in crystallino vel in vitreo vel in aranea vel in rbetina.

Cet quandoq⁹ ſignificat fm diſpoñtionem corneę: z quādoq⁹ ſignificat fm diſpoñtionē albuginei.

Chic ponit ſigna debilitatis viſus ſequentiſ diſpoñtionē corneę z albuginei z vñec z neruū obitico: remittēdo nos primo poſt que dam ſigna debilitatis vel nocumētū viſus ſequētiſ corneę z albugineum. **S**cōdo ab alijs ſe excuſat z remittit nos ad locum alium. ibi (De cōſtrictione autem.) **P**rima in duas pñima pñmittit. **S**cōdo erequit. ibi (Et ille cuius eſt.) **D**icit pñmo q quādoq⁹ ſignificat debilitas viſus fm diſpoñtionē corneę. i. fm q3 apparēt diſpoſitio in cornea z c. **S**cñdū eſt q3 causa debilitatis viſus cuius hic ponit ſigna eſt in albugineo vel in cornea: er ſigna ſunt que nobis apparent inſpiciēdo has partes: z q iſte partes ſunt magis notē q3 pñdicte: i. deo hñc cognitio nō erit ſic parua nec ita estimatiua ſicut cognitio pñmiſſa.

Cet ille cuius eſt videt ſemper inter oculos ſuos ſicut nebulas.

Chic erequitur. **E**t pñmo ponit ſigna. **S**cōdo docet diſtinguere. ibi (Si autēz vides.) **T**ertio cōpler cauſas ſigni. ibi (Et quādoq⁹.) **D**icit pñmo q ille cuius eſt debilitas viſus ex diſpoñtionē cor neę vel albuginei videt ſemper itra oculos ſuos. f. corā ſe ſicut ne bulā: z dicit intra: qñ res illa que videt vel que eſt cauſa talis falſe viſionis eſt intra oculū. i. nō eſt extra: q3 appareat extra. **S**cñdū eſt q3 cauſe debilitatis viſus que ſunt ppter corneę omnes aut plurime remouent peruiatē corneę: q3 patet diſcurrendo per cauſas ſuperius poſitas que ſunt mala cōplexio retentio va poris ſuperfluitas humiditaz ericcatio z c. **S**imiliter omnes vel plurime cauſe ex parte albuginei. vñde ſupra dicebat Alui. q ſic cauſa ad minoandū peruiatē z c. **D**utata ergo peruiatē cor neę vel albuginei ſit cōprebenſio rei nō clare: ſed nebulosa: z ideo dñt. videbit ſemp z c. qñ ſemp eſt bñoi vel plurimū.

CSi autem vides cōturbationem coram foramine tñi z non ſunt relique partes corneę turbate ſignat q cōturbatio ſit in albugineo: z q nō eſt clara: z ſi cōturbatio eſt cōmunis partibus corneę non eſt dubiū quin ipſa ſit in cornea: ſed remanet dubitatio an ipſa ſit ſimiliter in albugineo an non: z accidit quādoq⁹ albugineo ſiccitas: z accidit quādoq⁹ ex illa ſiccita te vt aggregent in ea quedam partes eius z non ſunt

peruic quare videt coram eis fenestra aut fenestre.

De scda parte dicit q si in hoie habete debilitate visus pdictas
vires pupillā turbata: et nō aliā parte significat q cā est in albu-
gineo: si vides q turbatio appet sup tota cornea: significat q
cā est i cornea: si nō ppter ea potes indicare q nō sit i albugineo:
q: et pot ē: pōt nō ē. Et scit facit q si i iudiciū ē et estimatiū. s.
iudicare an cū turbatio debet corne sit iudiciū i albugineo. vñō.

Et quandoq; est illud propter vestigia vlceru exi-
stentia in cornea occulta facientiu3 imaginari3 imagi-
nationes quare errat in eis:7 existimat q; sint imagi-
nationes aque 7 nō sunt.

C'hic cōplet cās signi. f. visionis nebularū. Et h̄ vt est per albu-
ginei. S'cō vt est per corne. ibi. (Et q̄q̄.) C'cidus est q' p'
apparito nebularū f. h'mōi imaginatiōnū cōā cōiūctū est per albu-
ginei v'p'm p'it'et et hūmiditatē f. vaporib'. U'lt' q' ostēdit quō
et siccitas p'it'et e' cā illius. C'cō s'cō est sciēdiū q' nūctas p'dicit al-
buginei ad nām terrā illā q' p's albuginei q' ma' p'tingit eric-
ari cōdenat f. i' spissā. et h̄ remouet a diaphanitatē f. nō est
peruia f. visibilis s'm illā partē q' occurrit illi partē nō peruiē
v' illis parib'. s' sunt plures nō p'it' representari crystallinē. q' iudi-
cat in illa partē b' ēre fenestrā vel foramen. vel fenestras plures s'
plures sint partes nō peruiē. f. h'ec declarabunt in capto de imagi-
natiōib'. C' De tertia parte est sciēdiū q' v'estigia occulta in cor-
nea remouētia p'ietatē sunt causa imaginatiōnū q' medicus
credit esse imaginatiōes aque. f. catarractē futurē. f. tū de presen-
ti nō sunt. sed sunt p'pter corneā. f. hoc est q' dicit. q̄q̄ est illū. f.
apparito uebulē. vel illud. l. Debitas v'isus zc.

C De constrictione aut et dilatatione et aqua et dispositione nervi posterius loquimur.

Thic remittit nos ⁊ dicit q̄ de strictione ⁊ dilatatione. i. vix ⁊ aqua. i. cataracta ⁊ disponit q̄ nerui obdici ⁊. **E**t scīdū q̄ sīgla subtiliter aduerat Alui. in ponēdo signa satisficit mō ponēdo cās. Nā dixit sup̄a q̄ cās obilitatis visus p̄p̄ tunicas vel sunt cās tunicę ⁊ iā dixit de eis ⁊ tunicis signor̄ fore fm̄ oēm modū carū. vel sunt cās foraminis ⁊ hoc reminiscit in gñe ⁊ postponit.

Et scias q̄ ois corruptio existēs a siccitate fit for̃:
cū vacuitas adest apud exercitiū resolutiuum: ⁊ apud
eūiones in hora meridiei ⁊ ex humiditate ecōtrario.

Chic ponit quedā canonē ad cognoscendū debilitatē ⁊ nocumētum visus si sit a ficitate vel ab humiditate ⁊ cā huius sunt: qđ isti modi debilitatis frequēter accidit vñ supra dictū est. Unde multi auctores qđ hac diuisione huius cipiunt: ⁊ dicit Aui. qđ ois corruptio. i. nocumētū visus pueniēs a ficitate fortificat: qđ fortificat psumptio humidū: ⁊ hī in rēpōe vacuitatē a cibo ⁊ post forte exercitiū: post eūiōne in hōia meridiet. i. in hōia calida: vñ per hī ligat eūiōne manifestā qđ dicitapō eūiōnes. ⁊ oculatū per resolutionē ab aere calidū cūciet: in hōia meridiet: ex humiditate cōtrario. Cū sit sciendū qđ aliqui per acides debilitat in visu ex mā replētē appēt rēpōe vacuitatē ⁊ oculatū rēpōe repletione: vñ cū est aliqđ mā oculis cōmunicatā a stomacho qđ color agitatur tempore famis ⁊ facit ipsam cōnuotare ad caput ⁊ oculos: sed cibus assumptus quandoqđ illā quietat ⁊ hec declarata sunt in prima seu huius bñ qđ scripsimus supra.

De cura.

Si fuerit causa debilitatis siccitas inuaf bu
necantibus ⁊ aqua casei ⁊ emulsiōe lactis
super caput ⁊ potu cū⁹ ⁊ ponant olea bume
ctatina sup caput ⁊ pprie cū fuerit illud in cō
ualescētibz: ⁊ pferunt ei somnus ⁊ requies ⁊ caput
purgia bumeantibus: ⁊ pprie oleū de nenufare: ⁊ eius
que in tunica exstistit cura est parua.

T hic Aui. determinat de cura debilitatis visus. Et pmo fin dixer
 scaturit carō. Scdo in fūma ponit res visus debilitates vt ab eis ca
 ueamus. ibi. Rerū autē vitium nocentia. ¶ Pmo in aquo. Pmo
 ponit cura debilitatis visus. pueniētis a ficitate. Scdo ab humi
 ditate. ibi. Q si fuerit ab humiditate. ¶ Tertio a grossitie spiritū
 bumoz oculi. ibi. Si aut cā fuerit in ea. ¶ Quarto ipsū pueniē
 tis a vaporibz fūrgētibz a fcho. ibi. Et opz pprie. ¶ Pmo in aquo.
 Pmo ponit cā debilitatis visus pueniētis a ficitate cōmuni
 corpori vel capiti. Scdo a ficitate tunicarū oculi. ibi. Et ei que.
 Tst dūbū pmo circa caplmz. videf qd Aui. fuerit defectuoz. qd

corpori vel capiti. Secdo a siccitate tunicarū oculi. ibi (Et ei⁹ que.)
Est dubiū pmo circa caplinq; videt q^d Aui. fuerit defectiuus: q;

hic ponit plurimas causas debilitatis visus quarū curā hic nō ponit.
¶ Dico q. *z*uic. excusaf. q. vplurimū debilitas visus fit ab istis
causis: quarū hic ponit cura. Scđo q. ex capitulo pcedēti b. 7 le-
quēti b. excusaf a cura debilitatis visus puenientis ab alijs causis
b. 6. ex capis de cura passionū cerebri. excusaf a cura debilitatis
visus puenientis ex copassione ad cerebrū. Sif ex cap. de cura ma-
culę in conica: de cura tarfati: de cura vngue excusaf a cura
debilitatis visus qđ ad multas causas dixit et capis dēdis de
cura noctipole 2 balybar excusaf a cura debilitatis puenientia a cā
in spū vifiōis. f. subtilitatis 2 paucitatis 2 grossitū: 2 simis dīsur-
rendo per omnes causas quas *z*uic. videt omittire.

Scdo est dubitatio: qd dicit q aqua calet inuau in debilitate que est a ficitate. 1. dtra: qd exicet: est eua aqua cafeia. ferunt calidi z ficit: vt ponit Mesue in cap. de aqua lactis. ¶ Dico p qd ista vult dicere z lacte z sic poscat cit alius auctoritas. ¶ Dico z qd qd lactis pfer per accidens etiam modo ficit. ¶ Tels: 3. dco qd aqua lactis fime alique modis accipiens eius est frida z humida. vnde 2al. in fine de simplicibz med. dist. 3. ca. 5. dicit qd suba aqua lactis est frida et humida. ¶ Modus vñ accipiens est fine coagulo vel fine lacte ficas sed per pculsionem vel cu agreffa posita in lacte. tunc enim illa aqua est frida z humida: z pprie cu separaf a butyro. vnde 2lic. vltur ea ad fedadu sitim in febibz acutis in pma quarti cap. de regimine febriu acutaru. z solui p dicitio ite auctores de coplerione ei: h in hoc esset firmo plius. ¶ Tercio est sciendum q tota itentio 2lic. est ad humectatione: vt remoueat ficitas debilitate: z qd coalescens et feribz frequer incurritur bancia dicit. Et pprie vt fuerit illud. illa debilitas est ficitate in pualscens 2lic: z tunc maxime copet ei regimine humectatu. ¶ Caputurgia humectatio: no ad purgadu: sed opit caputurgiu qd per nares etia iponit ad humectadu: vt p in pma huius tertii cap. de canoniibz vltibus curationis et gradibz cerebri. ¶ Proprie oleu de nenafare: est frigidu z humidu. ¶ De feda parte est oleu de nenafas: pfirmata in tunica que no dependet a ficitate corporis vel capitis: sed quasi vides per se existente est qd difficultate curationis. ¶ Pmo qd nutrimentu no pot hoc fieri: qd forsan pibet vltimo no pfer relig corporis vel no pferit illud. Scdo qd humectatio localis no pot bene fieri. Pmo qd ficitu difficile est humectare. Scdo qd iste pelliculus sunt solido z dure z fice magis dure: vnde difficultur ipzimu. ¶ Tercio qd medicine no possunt ibi remanere: nec alia regimina paraculicaria humectaria possunt fieri: vnde dicit: z eius. ¶ Deobilitatio vltus a ficitate que in tunica erisat cura est parua.

T O si fuerit ab humiditate administrabis tunc illud
qđ resoluit post effuſiones. Vomir⁹ aut̃ qui minimus eſt
ex eis que pferunt ⁊ pprie ſenib⁹: ſed laborioſus nocet
valde. Et gargarifmata ⁊ ſternutationes ⁊ ſternuta
mēta pferūt. Et ex effionib⁹ iuuatiuis in hoc eſt oleum
de cherua cū infuſione aloce: ⁊ adminiſtratio eius qđ
p̃hibet vaporē a capite ſicut triſere ⁊ pprie apud ſo
limum p̃fert etiam ⁊ iuuat c̃p̃eritijs extremitatiz ⁊
pprie extremitatum inferiorum. Et ſimiliter opz vt
adminiſtretur fricatio eorum.

Tibi ponit cura debilitatis visus ab humiditate ꝛ patet.
Est scitendi qd inctio in curatioe hui' est qnq; res. p^{ia} est curatio
 mae comune: ꝛ ideo dixit pot eūne. Et cū dixit vniuersū sē.
Est circa p^{ma} parte dubitatio: vñ s^{ia} flosa cōpetat in cura
 debilitis visus ab humiditate. / Vnde qd nō per Iesum / D^{ali} in 3.
 trac. ca. 22. vbi dicit. in phib errabē sanguis ꝛ p^{pie} p v^{et}osas.
 Et cōtas hōiū videf in hoc diffamare s^{ia} mae: qd debilitat vi-
 sum. / In p^{ia} videf esse Aliū. qd absolute dicit pot eūne. / Dⁱ
 co qd plurimū visus esse debilitat visus: vñ ꝛ sup^{ra} trac. 1. p^{ia}
 mo ppter diminutionē mae a qua spūs generat. s. sanguis. S^{ed} qd
 ex resipissima s^{ia} mae dominant in p^{ec}u bus humoris fridi signa-
 tici ꝛ melancholici qui sunt cū debilitas visus. vide Aliū. in p^{ia}
 terti cap. de appoplezia. ponit qd ex multo vsu eius qui sanguis
 habet melancholiciū incidit appoplezia ꝛ similia nocumenta
 cerebralia. Ex quo pꝛ qd maxime fit facit plus flobotomia ce-
 phalica euacuans plus materia a capite: ideo hec flobotomia
 multū p^{ro}bit in senibus: vñ ꝛ in p^{ra}ctica cāticōꝝ. cāticō ꝛ cōmē.
 102. Dico tamē qd quāvis visus plurimū flobotomia debilitat vi-
 sum: tamē posset debilitas visus fieri ab humiditate sanguinea in
 qua flobotomia esset cōueniēs. vide etiā Iesum in eodē cap. p^{er}
 p^{er} tractationē sanguinis. Ex qbus pꝛ qd flobotomia pōt cōpetē
 in debilitate visus. vñ ꝛ in 3. p^{ia} in c. de obilitate visus. c. 4.
 aucto. pauli dicit. curat debilitas visus cū diminutione brachy-

Дуб^{III} 2^{III}

Дуб^м 3^м

Bentilis

postea lachrymalis: s; q; raro accidit a tali cā: iō raro puenit flo-
borthomia: z vtrplurimū nocet: z iō dicit Iesus phibe ex hē sangui-
nē, cōplemētū tū hui' qōnis ponet ista in cap. de imaginationib'.
¶ Uomit' minim'. i. facili vtr h; lfa exterior: pferit. Lā est: q; pur-
gat mās stōchi que euaporāt ad caput. S; vomit' laboriosus pp
multā agitatōne quā facit in stōcho z capite nocet. Dixit aut p-
prie semib': q; i eis pp sferctū digestiue plus pigit aggregari mās
crudas in stōcho ledētes visus. hēc q; dicunt hic de vomitu decla-
rata sūt sup trac. i. C. Sēda res in hac itētiōe ē eūo. f. pularior:
a capite: z h; fit cū gargarismis masticatiōe z sternutatiōe. Collige
vō gargarismata ex p' hui' i. c. de canonib' vlib' curatiōis. z ē bo-
nū gargarisma ex biera vī ex syrupo acetoso. masticatiōes bōe sūt
ex pyretro: z sūt dscripte alie a Dēf. i. c. d. cura torture. sternuta-
tiō ex gbus fiat ex pz. Et nota q; hēc debēt fieri post eūones cōes.
¶ Tertia res ē resolo mēz ab oculo: z h; fit cū colyrys z alijs su-
padiet. in c. de obthralmia. z dicitur hic: z ē hmoi resolo fit post
eūones. ¶ Quarta res ē phibitio ascēsus vapor ex qb' spūs vīsi-
biles z pres oculi hñectant. hēc fit cū trisera mīor. vñ i glosa
9. Alia fori i. c. de obthralmia visus. c. 24. d; q; hui' egritudini plus
oib' pferit trisera mīor. Et copā hāz triseraz repies a Dēfue in
ātudotario: z i. c. de obthralmia visus. d; aut vari apd somnū. i. cūz d;
dōmir: vtr vīr' ei' puenit ad caput z phibeat vapores ascēdē.
z ad hāc itētiōne qdā yntfcozādō post cibū. pferit ē vari hēc
trisera apd somnū. i. post somnū d; mane vtr vapores q; ascēderūt
mūdificēt: z bñditas stōchi ericet: z iō electuariuz humanū qd
dscribit Dēfue in c. de pñuatiōe sanitatē oculi daf de sero post ce-
nā z de mane. ¶ Quinta res est diuersio vapor z māerū: hoc fit
exerctijs z fricationibus partū inferior. Qd aut dicit de oleo de
cherua pōt itelligi qd bibat z modū obseruādū: hoc ponit infra
seni. ca. de cura colice. z pōt itelligi q; gargarizet vel naribus
inponat: cuius recepte ponunt in 5^a can. tracta. 10.

¶ Si aut cā fuerit in ea grossities ei' curet cū medicis
nis absterisuis pdictis in areolis oculi. Et opz quādo
administras medicinas acutas vt vtaris cū eis medi-
cinis stipticis. Et ex reb' qdē inuatiuis in hoc est thu-
tia albuta murita cuz aqua sanfuci: aut aqua fenicali:
aut aqua albedarūgi z succo prassij.

¶ Hic ponit triplicē curā debilitatis visus: si cā in ea fuerit grossi-
ties. Et p facit h. Sēdo ponit multas medicinas pferētes obilitati
visus: z pñuatiōe sanitatē ei'. ibi (Et assiduatio alcohol.) ¶ Pñia in
trea. pñio ostēdit qb' pñicet hēc cura. Sēdo ponit cā. in cōpōne
mediciz ad h. ibi (Et opz.) Tercio cōponit medicinā. ibi (Et reb'
qdē.) ¶ Est sciēdū q; p medicinas abstergetes nō itelligim' solū il-
las que pprie abstergūt: s; que resoluūt z subtiliāt hēc fella senty-
lus maior: ana mel z hmoi. hēc vō pferunt hēc fit grossities spūs
vel humor oculi vel vnicarū: z itūm ex tabulis. z. can. vtr dicit. z
et ex h. cap. ¶ Est sciēdū circa scōam partē q; in apporitione
harū medicinarū abstergetiū subtiliatiū z resoluētiū est timor: q;
cū sint calide acute sunt cā attractiōis: sunt et cā debilitatiōis o-
culi: z iō ad hēc phibēda debēt misceri cū stipticis que pfortāt z p-
hibēt attractiōne māerū: z iō medicamē qd statiz ponet est rōnabi-
liter pstructū ex aq. i. succo vel decoctione vel distillatione San-
fuci. i. maiorane. Albedarūgi. i. basilici zē. hēc sūt subtiliatiua z re-
solutiua. Et thutia que h; de stipticitate z pfortatiōe oculi. d; aut
lauari z nutrirī hēc thutia in istis succis. modus faciēdi h; sumit a
Dēfue z a Dufalac d; balzac seu Alcanamofali: q; eligatur hēc
thutia: z frāgat in pres puas z ponat in vase vitreo: z ibidat suc-
cis vel ags gbusuis: z h; 7. dieb': deide accipiat z ponat in coctea-
ri de ferro sup ignē donec sit igitua valde: deide pyciat paulatim
sup ipas aquā in q; fuit thutia mollicata: z sic stet donec ericet:
qdā tū hēc faciunt ad solē. ¶ Sēdo est sciēdū q; hui' absteruiat
hanc curā: sed expedit q; si mā flegmatica sit in corpore abūdans
vel melancholica q; eūet z hoc pñeintelligi Aui. ¶ Nota ē q; h
medicamē pferit in hoc in debilitate visus ab humiditate. ponit
aut cū radio vel in forma colyry.

¶ Et assiduatio alcohol cuz lycio pferit oculo valde z
pseruat virtutē eius vsq; ad tempus longū.

¶ Hic ponit multas medicinas pferentes debilitati visus z pfer-
uantes sanitatē oculi. multe. n. harū medicinarū sunt pñuatiue sa-
nitatis oculi: vt appēit: z diuidit in tot partes quot sunt iste me-
dicine. ¶ Prima est de lycio i. aq; dissoluto hēc hēc aq; fit cōis vel
rosariū vel fenicali fm q; tibi appēit: quīs tū auctores dīscōdēt in
cōplexione lycij: q; Iesus hoc ponit calidū: z Albumasar q; est fri-
gidū z Serapio z Aui. egle in caliditate z friditate: tū oēs pcoz-
dant q; abstergit oculū z subtiliāt grossitiē: z h; medicamen est de

Super tertio

pseruatiū? sanitatē oculi: z nō solū curatiū? vñ Iesus haly trae.
3. cap. de pseruatiōe sanitatē oculi cap. 23. dicit de eo qd pñuat sa-
nitatē oculi: est mūgēlyciū cū aq; z alcoholare cū qūbet 7ª die: z h
colyriū est tēperati calozis: z est in eo pfortatio pp ei' stipticitatē
z subtiliāt grossitiē in pte. Idē ponit Rafi. 4. tra. Alia fori. c. 22.
Et qb' pz q; pferit in debilitate visus ab humiditate z a grossitie.

¶ Et facē alcohol ex fricatiōe myrabo. cū aq; ros. pferit
valde qñ est humiditas cū caliditate z pñuatiū.

¶ Sēda medicina est de myrabolaniis. i. cuiuscūq; gñis fm tuū in-
diciū pñicat cū aq; ro. que inmaxime cōfert ericēdō humiditates
subtiles facientes pñuatiū vt pz. Si enī humiditates essent multū
grosse foran soli myrabolani nō possent illā ericcare: s; adderet
igrossatiōi. halya. vō in pñac. ponit q; sunt myrabolani citrini.

¶ Et ex alcohol cōferentibus in huius capituli est ex
sellibus cū sunt singularia sicut fel alcubigi z fel thauri
ri saboth z auis frangētis os z thauri z vñi z leporis
z vulturis z gruis z byrundinis et passeris et vulpis z
adip z cattī z canis leporarij z arietis sylvestris: z fel-
lis auis tarde inest pñicatas valde mirabilis.

¶ Tertia medicina est de sellib': siue sit de vno vñ de plurib' cōpo-
sitis simit: z iō dicit cū sunt singularia: z subdit z cōposita sicut fel
alcubigi. i. pñicis: saboth. i. pñicis: q; d; spinola vel variolus. fel enī
hmoi hēc multū cōmendat: vt ponit Bal. in. 10. de simpli. medi. ca.
6. Auis frangētis ossa. d; q; est auis silis aqle vel de gñe aqlarum: z
noiat arabice helon: vel cabziū: de qua loqit Aui. s. de aialib' cap.
de aqlis. Thauri. repetit h; q; thauri iuuenis: vel bonis zē. Adip. i.
lupi vel de manerie lupi. Auis tarde qdā dicit q; est turdus. qdāz
q; est starna. tamē Aui. noiat quādā aut cubes z darache cui tardi-
tate iponit. s. de aialib' cap. 4. de cubes. Sella igit pferunt in hoc
cap. i. debilitatis visus siue sit ab humore vel a grossitie.

¶ Est dubitatio que sella sint pñuatiōe in colyrys oculo vt p-
diantū vel volantū. ¶ Dm q; fm Bal. in. 10. de simp. medi. cap.
6. q; sella diuersifican' fm diuersitate aialū in spē: z in regimine:
q; sella aialū calidoz z siccoz sunt acutiora z calidiora: z ex h; sūt
fortior opōis: z iō sella volantū z maxime viuētiā de rapina sūt
multū acuta. Unde sella aqlarū z falconū virtutē hñt acutā z cor-
rosiua. Sella aut pñicū z gallinarū sunt leuioza: z sella qdrupedus
adhuc sunt leuioza z pprie porci. vnde Bal. in. Ballega. cap. dicit:
sunt aut volantū aialū calidiora z sicciora gdes z ericaciora eis
que qdrupedū sunt. Diuersitas vō fm regimine eis q; si fel accipit
ab aialū ieiuno irato z sup inflāmato est acutius z econtra est re-
missius: vt dicit Bal. ibidē z iō ericet eūsdē aialū in eadē egritu-
dine. ppter hoc quādōq; reperit diuersitas operationis. Ex gbus
pz solutio ad quēstū: q; si medicus velit fortē opōiōne accipiat
sella volantū: z si debiliōre accipiat sella pñicū seu pñicantiū
autū vel pñicis: z vniuersaliter est securius icipere a selle debilio-
ri. quid aut sit de selle serpentū dicitur postērius.

¶ Et cōposita z ex oleis qdē inuatiuis sunt sicut oleū
de cherua z oleū de narcisco z de granis lauri: z oleū
rassaninū: z oleū de senugreco z oleū de lilio z oleū
sanfucinū z oleū camomillinū z oleū alacoen.

¶ Quarta medicina est de oleis iniectis in oculum: z oia ista olea
sunt calida subtiliatiua z resolutiua. Oleū de cherua. i. de penta-
dactylis describit in gnto tracta. 10. Oleum de narcisco. i. de cepe
narcisci. Alacoen est matricaria fm Simonē: z fm Cōstātinū est
cottula fetida. Aui. d; vñ infra in cap. de cura excoziationis dicit:
q; est pes corui. Rasis vō in 2ª pñicē. ca. 4. de debilitate visus ad-
dit oleum balsami poratum z colyriatum.

¶ Et facere alcohol cum aqua albedarūgi cōfert.

¶ Quinta medicina est facere alcohol. i. colyriū cuz aqua albedarū-
rungi. i. basilicis: q; abstergit resoluūt z subtiliāt.

¶ Et ex medicamētis bonis mensuratis est vt adurā-
tur due nucēs z 30. ex nucleis myrabolanoz citrinor
z terantur z pñiciantur super eos piperis adusti aut.
i. z fiat ex eo colyrium.

¶ Sexta medicina z ex nucib' z nucleis. i. ossib' myrabolanoz. vt
ex nucleis. i. ex ipsis myrabolaniis. z hic vñ modus loquēdi Aui. in
pma quarti. ca. de aspitate lingue: q; dicit nucleos pñuoz z itelli-
git pñuaz: ita hic nucleos myrabolanoz. i. myrabolanos: q; hoc
medicamen ericcat z pfortat: ideo dicit q; est cōmēsuratū.

¶ Et ex medicinis inuatiuis est vt sumat succ' grana-

si mugi z decoquat vsqz ad medietate z remoueat ab igne z misceat cum co medietas ipsius de melle z ponatur sub sole z administret.

Septima medicina est de succo granati cum melle: z hoc medicamentum pfortat z abstergit: z est leue pferens in obilitate visus a causa humiditatis: z coferit et sanis pro pseruatione sanitatis: z os stare ad sole. 20. dieb: vt ponit Iesus trac. 3. cap. 22. vel quinqz dieb: fm Balyab. in. i. p. acti. cap. 17.

Et similiter si sumatur aqua duoz granatoz z ponatur sub sole duobus mensib: in estate z colct z ponatur in ea aloes z logi piperis z salis amoniaci z qnqz fit sine sale amoniaco partes equales: terant oia valde z pcciant sup lib. cius. 3. ij. ex eis z referuet: z quātoplus antiquatur tanto est melius.

Octaua medicina est de aq. l. de succo duoz granatoz. f. oucinz z acetofoz: vt ponit Iesus. 23. ca. 2. Melius in ca. de pseruatione sanitatis oculi. **N**ota q hoc colyrium est pfortatius oculi z abstergit suū resolutiū z subiliatium z pferit debilitatis grossitie z a mā humiditatis z pferit in pseruatione sanitatis: z si vis ipm facere leuius non ponas sal amoniaci: z io dixit. z qnqz fit zc. **E**t sciendum q antiquatio vltima tolleret fosan virtutē supra duos vel tres annos: sed antiquatio nō vltima redigit ad vnā formā has medicinas: z fosan acrit virtutē ex hoc: opz credere experimēto.

Et ex inuatiis cū hoc est celidonia z acorus cū celidonia quādo terit sicut alcohol z facere alcohol.

Nona medicina est acorus z celidonia. z pz.

Et aqua cepe cum melle lunatium est.

Decima medicina ē de aq. l. de succo cepe z melle: qz abstergit z resolut. vñ Iesus tra. 3. c. 22. dicit pbatū ē q qñ fuerit mīta aq cepe cū melle z alcoholatū cū ea. pñcit obscuritatis visus z pfortat eū.

Et colyrium quidem sellū est forte. **E**t sella quidez syluestria sunt sicut fel accipitris z vulturis.

Undecima medicina ē colyriū de sellib: de quo colyrio reperio multas dēscripciones in multis locis: z q qnqz opz vñ forti dissolutio z subiliatio: nō noiat sella fortia sicut accipitris z vulturis.

Sunt sumas tabular pistillā qz abo sint ex ere rubeo z distillef sup eā stilla aceti: z stilla lacq: z stilla mellis: deinde teraf donec nigrescat illud z fiat ex eo alcohol.

Duodecima medicina est ex pfricatione eris lacte z melle z acetoboc medicamen abstergit z exccat fortiter.

Et leias qz assuere carnes assidue siue sit assa siue elixa est ex eis que pferūt z pfortat visus valde: itaqz remouet debilitatē antecedentē.

Decimotertio loco Aui. pōit regimē p qd fit lunatū i obilitate visus: z ē p copiosas comestiones carniū laudabiliū siue sint assa te vñ elirate: vñ ex h multiplicat sanguis laudabilis z ē spū: z io si pccierit obilitas lōgo tpe: remouet qñqz p vsuz pñuū carniū assataz vel elirataz z nō frīta: qz frīzio minuit de ei nutrimento z pfortatōe: vt pz in. 20. sen. ca. de cibis coēctiū. Alia tñ lfa bz sumē napones zc. Nā rape d qñ gñe sūt napones pfortat visus: vt pōit Raf. i. 2. p. t. c. 4. z 5. ar. i. s. lib. c. 21. z Auer. i. 5. col. 3. cap. 41.

Et dubitatio q modus pparadi carnes fit puenietio: i pseruatione visus: vel per elirationē vñ per assationē. **V**idet qz assature minus pueniat: qz res assate pñunt maiorē morā in stōcho: vt ponit Albuchasis in tabula. 24. in qd oīu morā in stōcho magz euaporat z tale nō cōpetit. **I**n pñu arguit qz res pluris hūectationis min cōpetit cū hūectatio addat in euaporationē z igrossationē spūs: elixa sūt hūctōz: Albuchasis in pallea. loco dicit qz elixira recipiūt hūctatē ab aq: z aq est hūctissimū corpōz. **N**ō qz h de assatē elixat fit iter auctores aliq diuersitas: tñ vt ponit Ari. in. 4. metheo. ter. cōmē. 24. in. i. p. t. de pblematis. pble. 53. **R**es assata ē iteri: magz hūda z exteri: magz sicca: z elixa est e3. **E**ā ē: qz in re qassat pñ pñctū hūctū int claudis: h elixata ē educit cū hūdo aq. **E**t qz parēt plura. pño qz carnes que debēt assari nō debēt eē multū macre: qz si nō hnt hūctū qd in eis elaudat exccat z cōburunt. **E**t eodē nō carnes elixade nō debēt eē multū pguas: vt declarat Isaac in libro de diet. vñ b. in. c. de diuersitate ciboz penes artificū. **S**ermo qz noster est de carne obli ter assata: cōtice exteriore eiecto si fecit crustā z de debite elixata. **S**cdō pz qz caro assata est humidior: humiditate nāli: elixata est humidior humiditate aquea. **N**ā in reb: q elixant hūctū trāst

in aquā z assumūt in se aquā. vñ Raf. in pmo alimentoz. ca. 1. dicit qz oib: coctis in humido accidit trāsumē simul virtutē ipsā: z trādere ipsas que sui ipsoz. **I**n reb: vñ affatis pñctis poris humidum pñuū tenet. **H**umidū aut carnis pñuū est grossius: z hūctū aq. uēū est subtilius z madidius. vñ Aui. in. 7. 4. tra. 4. ca. 1. dicit z assata de carib: pp illd qd retinet i eis de vtute carnis gñant carnē durā. decoctū aut. **L**elixari ex carib: gñat mollitiē z tene reitātē nō firmā. **E**t qbus pz tertio qz nutrimentū assatū qdāmō est maius nutrimento elixato: z qdāmō minus. **E**st h maioris nutrimenti caro assata: qz nutrimentū ei pseuerat pp grossitiē z est maioris nutrimenti quo ad tps pdurationē. **S**cdō est pluriū gñatū: vt gñatū mēsurat humidū subtilitāte. **E**cōtra aut est d carne elixa que pōt dici pluriū nutrimentū gñatū humidū madefactū z rotdi. dō exēplū. vñ libra carnis assate plus nutrit nutrimento subtilitāte qz vñ libra carnis elixate: quātū in carne elixa plus includit de humido aq. uēū: z h dicit Raf. in 2. pñe. palle. cap. cū dicit. carnes assate sunt multe nutritiōis z magz ipinguat qz carnes coctē elixate: cū in se coadunent z restringant ex defectu aquositatis.

Quarto appet qz caro assata est difficilis digōnis magz qz humidū ei est grossius: sed elixa qz magz remollita est facilior trāsmutationis: h nutrimentū carnis assate est plus z grossius: est difficilioris digōnis: z io Aui. in. 4. 1. ca. de stōmia dicit qz restaret cū assatura carnis: qz si digerit melius nutrit z bene. **B**aly in thegnī trac. 3. cōmē. 119. dicit qz medicus det de cibis illū cuius virtū in nutrimento corpis fit multa sicut in assatura. **E**t quo iserit qz diutius morant in stōcho carnes assate pp tardiorē digōnē eorū z grossitiē humiditatis: hec est snia Albuchasis in tabula. 24. vbi dicit qz antiq medicos dixerūt qz ex assis z frīs nutrimentū qd recipit corp est secū. i. humidū grossum: z sic est itelligēdus sermo Raf. in. 3. alimentoz. ca. 1. z in. 11. de simp. medi. ca. 1. z qz siccitas que attribuit nutrimento carniū assataz nō est pñe siccitas: h quedā grossities humidū respctū fluiditatis aque: ideo Baly. in. 5. theo. ca. 24. dicit caro assata calida est in humido tēperata z sicco plurimū nutrimentū. **H**is pñissis dico qz certa rñsio in h non posset dari nisi pñculariter de fēdēdo ad diuersitates boiū in naturā. vñ Raf. in lib. de euchimia z cacochimia in. ca. de vñis. dicit qz in oibus cibis z potib: nō simplr vñ singulo est melius: sed determi nādo nās debetū vñ. **D**ico tñ ad qñē fm qz cōiter pōt dici qz fm plurimū plus vñ assatura vñis in pseruatione sanitatis oculi visus qz elixatura. **R**ō est qz plus vident hoies incurē dfectū in visu pp obditiā hūctatē qz pp siccitātē: mō elixa vident plus multiplicare humiditātē aprā euaporationi z penetrationi ad oculos: tñ qz assata vident stipicare: vt pōit Baly. i. palle. c. 10. pñuatio eoz nocet visui pñgēdo vñrē. **L**oquēdo h iudicio estimatiuo credo qz in mane fit pueniēs comedē carnes elixatas: qz hūctitāte aque ampliori eaz resistit p resolonē vigiliāz diei: z digō que fit in vigilia sufficit p eis que facili digerunt: h in sero sumat caro assata: cui digō melius pñcit pp somnū qz segz: z fm h nō supflue morabit in stōcho: z qz nō est multū hūda: io non euaporabit ad caput: nec erit cā reumatizationis. possent tñ hec iudicia fallere propter alias pñditiones particulares. **E**t qbus soluunt pñraria.

Et si qz pōt sumere carnē viperarū decoctā fm modū quo decoquit in tyriaca: z fm modum quo distinguit in caplo de lepra cōseruat sanitatē oculi vltime.

Decimoquarto loco Aui. docet sumē carnes viperarū in gb est pñietas pfortadi visus vt oēs auctores pñcordāt. **M**odū aut pparadi de lepra. z Raf. in. 11. de simplici medicina. 1. cap.

Et ex medicinis que senib: bone sunt z ei cui visus debilitat ex coitu z alijs est vt sumant thutic nō ablu te. vñ ptes z vini quātū sufficit z olei de balsamo plus thutic fm gñatū que puenit: teraf thutia z pñociat sup ipaz oleū balsamū: deinde vinū z teraf sicut opz.

Decimagenta medicina est ex thutia vino z balsamo. **E**t dubitū qz dicit qz pferit obilitati visus ex coitu. **E**cōtra: qz illa debilitas ē ex siccitate z h medicamē exccat. **D**ico qz h medicamen subtiliat spūs visuos z resolut ab oculo supfluitates z pfortat hūctū oculi: z io pferit senib: z ei q debilitat ex coitu: qz pfortat z pñibet resolutionē spiritūā. z reliqs. i. z alijs modis debilitat vt pueniēs ab humiditatib: **A**d pñus dico qz si est hō debilis in visu pp multā exccationē nō cōpetit hoc medicamē: sed si est pp resolutionem spiritūā z laxitatē oculi z supfluitates in oculo multiplicatas ex debilitate virtutis ex coitu: tunc hoc medicamē pferit.

Et reponat medicamē de quo dicit qz tanti existit in

Bentilis

uaminiis q^o oleū tale efficit ne ei noceat in corp^o solis
aspicere. R^o. lapidis senticis: aliter fanticus: z lapidis
magnetis z lapidis batis z est alumen bonū z sedine
bis z calamēti z succi cōditi: oīuz añ. partē. i. sellis vul
turis z sellis vipere: aboz añ. partē. i. fiat ex eo alcohol.

CDecima sexta medicina est alioz auctoritate qui dicit q^o ita for
tificat oculū q^o nō nocet aspicere corp^o solis. Lapis sentic^o. i. mar
chabita: cuius pprietates est mirabilis in pfortatione visus: z iō pp
hoc vocat lapis luminis: vt pōit Aui. in 2° cap. z Aggregator. La
pis magnetis. i. calamita. Lapis batis est alumē albū fm ei^o expō
nē. Sedinebis. i. sedenigi vel emathis. Cōditi qdā dicit q^o est me
dulla ellebori: sed Simon dicit q^o sunt radicle oblonge z rotūde:
q^o lanarij vtunt ad faciendū lauā limpīdam: ego nōdus vidi. Sel
lis ē. vipere. i. serpentis. Dixit mihi quidam oculista expertus q^o
vidit maximum periculum in ysu sellis vipere in colyrio.

Et administratio pectinationis super caput iuuati
ua est: z pprie cōfert senib^o quare opz vt administrat
omni die multotiens: quonā attrahit vapores ad su
periora: z mouet eos a parte oculi.

CDecimo septimo loco ponit vtilitatē pectinationis quā etiā lau
dat multus. Desus aucto. Aritō. ad Alexadrū pprie senibus: q^o
virtutes eoz sunt debiles i resoluēdo vapores a capite: z ideo in
digent auxilio: ideo dicit q^o multoties fiat in die. i. stomacho nō
repleto: z subdit causam. z patet.

Et ingredi aquā clarā viridem z sumergi in ea et
aperire ambos oculos in ea fm quātitatē qua possibi
le est ex eis que seruant sanitatem oculi z confortant
īpsum z pprie in iuuentute.

CDecimo octauo docet ingredi aq^o clarā viridē z sumergi in ea. scū
facie. C^o. tu dices q^o dixit ingredi. / Dico q^o tot^o possit sume
re: sic dicit ingredi: vel q^o homo ambulet in aq^o tali. / Aperire fm
quātitatē zc. i. quātū pōt apire: vt aq^o attingat imēdiate oculos p
prie in iuuetute: q^o tūc ē calor fortior z reuocat^o ab aq^o mag^o vigo
raf: h declaratū est sup^o trac. i. ca. de pseruatione sanitatis oculi.

Et opz pprie eum qui conuerit de vaporibus sto
machi z cui nocet humiditas vt vtaf ante cibū deo
ctione absinthij z oymelle squillitico z omni q^o lenit
z icidit superfluitates que sunt in stomacho.

Chic ponit curā debilitatis visus pueniētiis a vaporib^o surgentib^o
a stomacho z ab humiditatibus eius: z vult q^o semp ante ci
bum vtaf aliquo q^o deponat huiusmodi materias sicut est deco
ctio absinthij z oymelle squillitici. C^o scidit q^o hoc est pceptū
Rasis in 2° prinē. cap. de debilitate visus: tamē Alutē. cū hoc in
telligit q^o si expedit ponant ad oculū localia. C^o sciendum q^o si
materia est grossa opz dare oymellē: z si est subtilis sufficit deco
ctio absinthij. Quidā autē habētes flegma viscosū in stōcho iuuā
tur pmitteō ante cibū parū porri: q^o porri icidit illud flegma: vt
ponit Gal. in. i. alimētoz in. i. ca. qdā vō sunt iuuati cū decoctione
bac. R^o. cetauree mioris absinthij deithonice ruthe maiorane. añ.
z fiat decoctio: z sumat medius cyatus in mane tempestiue.

Rememoratio rerū visui nocētū. Cap. 4^m.

Erit aut visui nocētū alie sunt opationes z
mot^o z alie sunt cibi: z alie sunt dispositio cō
uersionis in cibis. Operationes aut z motus
sunt oīa que exerceant sicut coitus mult^o z p
licitas aspiciendi renitentia z legere minuta superflue
z mediū in eis est iuuamen: z similiter actiones minu
te z somnus post repletionē. Immo opz illuz qui suo
in visu debilitatē hz expectare donec digerat cib^o ei^o.
Et oīs repletio nocet ei z oē q^o exerceat nām: z omne
q^o turbat sanguinē ex rebus salis z acutis z alijs no
cet ei: z hebetetas nocet ei. Omnit^o vō pfert ei iquā
tū purgat stomachū: z nocet ei iquantū mouet mate
rias cerebri expellendo eas ad īpsum. Et si fuerit ne
cessarius opz tunc vt fiat post cibū z cūz facilitate. Et
ba: neū nocet z somnus superfluous nocet: z fletus ve

Super tertio

hemens z multitudo flōmie z pprie cū ventosis cōti
nuis. Cibi vō qui nocēt sunt salū z acuti z vaporosi z
omnis qui nocent ori stomachi. Et vinū grossūz tur
batū z porri z cepa z bedarūgi comestuz z oliue ma
ture z ambrū z caules z lentēs.

CQuia ad caplm debilitatis visus pertinebat scire res nocentes
visui vt cauamus ab eis: idco. A. hic rememorat illarū: z fecit ē
hoc ppter multā vtilitatē. Res enī pbenēs hoc iuuamētū opz
iterent multoties: vt ponit Gal. in pmo de crisi. cap. s. hui^o ē expō
querat sup^o trac. i. vbi in ppria forma hoc ponit. Hic tamē ad
dit vinū grossūz turbatū z est notū: sed dimittit dispōnes puerflo
nis in cibis: vt recurras ad caplm pdictū. Alia que ponit parit.

CDe noctilopa. Cap. 5^m.

Si vt euanescat visus in nocte z videat i die
z debilitetur in fine eius.

CSuperius Aui. determinauit in vniuersali de debi
litate visus z eius nomenclatō: hic determinat de ei^o no
cumento in spāl. Et pōt diuidi dupl^o tractatus iste. pmo q^o bz
tot partes quot sunt spāles egritudines in q^o est debilitas z no
cumentū visus: z sunt octo vel nouē. s. noctilopa: halybar: imagi
nationes alinib^o zc. In omnibus enim istis nocet visus ab q^o
hoc q^o appareat manifesta pmutatio in subitanea oculi. Et iō oēs
sunt de cap. debilitat^o vel uocumētū visus. ibi. Cā alie parit. C^o el
alr pōt diuidi q^o pmo determinat de nomenclatō q^o est diminutio.

Secūdo de eo q^o est corruptio. ibi. (Sūt colores q^o sentiunt.) Tercio
de eo q^o est ablatio addēs qdā alia. ibi. (Destructio visus q^oq.)

CAd euidentia pme partis est sciēdū q^o uocumētū diminutionis
in opōne vno mō est ex pte tēporis quo actio ei^o durare vt cūz
virtus nō pōt agere rāto tēpore q^oo. Cū g^o homo nō pōt videre
tēpore quo pōt dici q^o actio sui visus est diminuta. Hoc autē cō
tingit dupl^o: vel q^o videt in multo lumine diei z in paucis nō videt
vel eōtra. pmo g^o determinat de pmo nō diminutionis virtu
tis visus. Secūdo de secūdo. ibi. Cā halybar. / p^oima in q^ouo. p^osi
mo notificat hanc passionē. Secūdo ponit eius causas. ibi. (Et causa
gdes eius.) Tercio excusat se de signis. ibi. (Et cognoscitur illud.)
Quarto ponit curā. ibi. (Si illuc fuerit.)

CEst dubitatio vtr^o noctilopa sit egritudo. / Vides q^o nō: q^o homi
ni quātūcūq^o sano hoc inest q^o de nocte nō videt z de die sic. Dico
q^o bmdī nomē q^oq^o gūale est ad noctilopā z halybar: z sic reperit
tur q^oq^o q^o noctilopa grece est idē q^o visus obscuritas. Aliq^o so
lū sumit in spāl. p passionē de q^o sit hic pmo: z tūc oī noctilopa. i.
noctis passio: hz bz plura nomina q^o vocat sequibare ab halybara
te in. 2. theo. c. 13. z vocat anitilopā ab Aritō. in. 5. de gñōne aīa
lū cap. 1. z Rasis in 2° prinē. cap. z. 4. aliq^o vocat ipsam affe. z ab
Aazaraius halyssa z almasid. z Sera. in. 2. ca. 10. halyssakati. z ab
halybar. in. 5. p^oac. ca. 61. vocat tenebrositas oculoz: z hoc idē Ag
gregator. cap. de epare. C^o est tū sciēdū q^o gñis in oīb^o hominib^o
q^onticūq^o sanis visus in nocte euanescat: tamē in habētib^o hāc pas
sionē hoc plus ptingit z citius. Plus gde q^o z si cōmunitas homi
nū sano p^o possit legere z artes facere ad lumē cādele z ad lumē lu
ne: isti vō nō pōt facere aliqd. Unde Auer. in tercio colligit. ca. 30.
de accidentib^o visus. dicit q^o patēs videt in die z non in nocte: q^o
ei nō sufficit lux lune z cādelarū. euanesceit et citius: q^o statim occi
dente sole nō pōt videre. Unde Alexander in lib. de oculis. dicit. q^o
post solem trāsmutatū nō vident hos noctilopos vocat. que duo
Aui. tetigit cū dixit. euanesceat in nocte z debilitet in fine ei^o. / Dicit.
/ Et quibus p^o solutio ad p^otrariū.

Et quidez causa eius est humores oculi z grossities
eorum: aut humiditas spiritus z grossities eius: z plu
rimū quidem accidit habentibus oculis nigros non
virides z paruitati pupille z cui multiplican^o colores
z anfractuosa in oculis suis. Hoc enim signat paucita
tem spiritus visibilis in creatione sua.

Chic ponit cās. pmo ponit diuersitatē causarū inter se. Secūdo
quātū ad modū puentus. ibi. (Et q^oq^o fit hec causa.)
C^o est dubitatio ad intellectū pme partis pmo general^o. vtrū cause
noctilope sint sufficiēter assignate. / Vides q^o nō: q^o Jēsus haly
tractatu tercio caplo septimo ponit quatuor causas. p^oima est
humectatio albuginei. Secūda est grossities spiritus animalis.
Tercia est humectatio z conturbatio crystalline. Quarta est fre
quentatio aspectus solis.

CSecūdo est dubitatio specialiter in vnoquoq^o dicto. pmo q^ore

Exp. No. 1

Dub™ S

Dub™

Accidit autē quicquid vna harū carū iungi cū cā tria sicut grossities ⁊ obfcuritas cū paucitate spūs ⁊ humoris: vnde obfcuritas regit multū lūmē ⁊ diurnū: sed paucitas spūs hoc nō fulminat. In hoc b̄ dabif iudicif vni victoriā caufe. Et sic grossities fit tanta ⁊ talis que regat multū lūmē diurnū ⁊ paucitas iuncta nō fit tāta que hoc phibeat: tūc itē videbit in die ⁊ non in occafu ⁊ econtra fit vinctat paucitas grossitē. Et fm hac cōbinationē carū pōt ptingere q̄ ali quis patiens noctilopa videbit a lūge ⁊ nō ppe: vt qñ est multitudo grossities. Sed aliq videbit ppe ⁊ nō lūge: vt cū est folā grossities fine multitudine: imo cū aliqua paucitate. vnde ⁊ haly. in. 5. p. iac. ca. 61. ponit q̄ fit ex paucitate spūs ⁊ debilitate. i. grossities. ⁊ Et ex hoc folit dicitio que apparet inter Auer. ⁊ ⁊ halyabater in premiffis auctoritatib⁹. Nā Auer. videt fentire q̄ in noctilopis cuius cūq̄ inuestigat fiat vifio fieri ppinquā ⁊ nō remotāri. v. dicit. videt res ppinquas ⁊ nō remotas: ⁊ apparet vt veniat hec debilitas ⁊c. Sed ⁊ halya. dicit. sunt cāe huius paffionis fimiles in qua homo que longe pofta sunt videt: que p̄xima sunt nō. Alia autē ifa bz. sunt cāe huius paffionis p̄trare. et vrrag ifa falua. Et ex huius foluit quæftio qua poffet queri an ois habēs noctilopam videat melius lūge q̄ ppe. C⁹ Dis p̄miffis p3 folo ad quartā qōne qua querebat an hec paffio accidit habentib⁹ p̄ftrictiones pupille. dico q̄ p̄ftrictio pupille: vel pōt fieri ex multa humiditate ex qua grollofat ⁊ multiplicat humor: abugineus ⁊ grollofat p̄ftrictus vifibilib⁹: ⁊ huc paruitat pupille accidit noctilopa: vt p3. v. pōt fieri et multa ficcitate: ⁊ tūc vel hec ficcitas efficit multas ingroffationē humor⁹ plus q̄ faciat paucitātē: ⁊ huc p̄ftrictio pupille et accidit noctilopa. Exponat ifa fic. plurimum accidit noctilopa habentib⁹ oculos nigros nō virides: ⁊ fupple accidit paruitat pupille. f. eueniet ppter multā humiditātē vel ppter ficcitatē ingroffatū humorē ⁊ hec eft ifa Ralfo in 2. p̄tine. ca. 3. dicit. Accidit haffe habetib⁹ pupillā parū ⁊ ftrictā ⁊ habetib⁹ oculos diuerfi coloris: q̄ diuerfitas coloris oculorū fignificat diuerfitates coplerionis ipforū ⁊ paruitas pupille fignat paucitātē spūs vifibilib⁹. Vel hec ficcitas valde paucificat fpiritu vifibile: ⁊ et humores oculi plus q̄ eos ingroffet: ⁊ tūc nō facit noctilopā: imo facit paffione illi tria que dicit halyabar: f. fm bene intellectū paruitat pupille nō accidit noctilopa: ⁊ ifa exponit negatue. ⁊ fup. nō accidit paruitat pupille. C⁹ Sed tu dicet ⁊ qñ est q̄ ficcitas plus ingroffet q̄ minuat: qñ est q̄ plus minuit spūs ⁊ humores oculi q̄ ingroffet. ⁊ dōm q̄ hoc pōt ptingere fm diuerfitatē difpōnī in oculo: ⁊ fm diuerfitatē cāe ericatis. ⁊ tu per te p̄fidera: ⁊ aliqd p3 ex fup dictis in. 1. ca. hui⁹ p̄tine. q̄ Ad rōne p3 folo. ⁊ cū dī q̄ ficcitas mino rat abugineus: dico q̄ ingroffat et ⁊ pōt plus ingroffare q̄ miore. C⁹ Sed dubitaf an noctilopa accidat habentī olationē pupille. ⁊ Cuidet q̄ ficcitas pōt fieri dilatatio ex multitudine humoris albugine: vt dicit Aui. ifra. ⁊ Dico q̄ pōt fofan accidere ppter cām diuoret: fed Aui. nō exp̄ffit q̄ dedit itelligi cū dicit. cā eius est per humores oculi. ⁊ Vel dico q̄ fofan in olatione pupille ab humiditate: ex parte multitudinis humiditatis fit apta puenire noctilopa: nō ex parte dilatationis pupille nō est apta: q̄ ipsa pupilla dilatata difpergit ⁊ difpergat spūs vifibile: vnde nō pōt lūmē multū diurnū pati. Cād qñt quæftus dico q̄ per hanc ifam cū multiplicat colozes opoffumus itelligere habetēs p̄zeias imaginationes maxime ad cataractas: q̄ in iftis ingroffantur humores oculi ⁊ spūs vifibiles vñ pōt etiam ex hoc accidere eis noctilopa. Vel fcdō cū multiplicat ⁊c. l. ex eis qui habēt oculos non plene citrina: ⁊ quedā nigra: q̄b fit ppter erogeneticatē abugine ⁊ hōmini fignificat groffitē vnde difpōnit ad noctilopā. p̄ anfractuofos autē itelligimus obfcuris in oculis. Oculi enī qdā funt nigri et qdā funt anfractuofī ⁊ tenebrofi: ⁊ nō est aliud q̄ adām modus nō gredinis. Iti aut funt apti ad noctilopā ppter obfcuritatē abugine vel multitudinē. In hoc ergo erit differentia inter oculū nigrū ⁊ anfractuofum: q̄ nigredo fit ex multitudine abugine: fed anfractuofitas fit ex turbulētia vel obfcuritate ⁊ ecorā: ⁊ poffumus itelligere per oculū anfractuofum illū in quo apparet plures anfractus. i. plures p̄cauitates obfcurē nō q̄ fint p̄cauitates: fed apparet qdā nigredines in multis paribus: ⁊ hoc et fignificat groffitē in humiditatē oculi: ex hoc est aptus ad noctilopam. Cād fextū quæftum dōm q̄ paucitas fpiritus vifibilib⁹ cū groffitē efficit caufa noctilopē: ita q̄ grossities vincat paucitatem. hanc autē groffitē ⁊ paucitatem fignificat quolibet carū p̄dicatū ⁊ p̄prie paruitas pupille que fit a ficcitate ingroffatē: f. fimiliter imaginationes p̄zeie ad cataractam. Et bis enim ingroffatur fpiritus ⁊ nō pōt in copiofa quantitate recipi in oculo. Anfractuofitas etia fignificat fpiritu et groffus ⁊ paucus. i. nō copiofus: bene q̄ dixit. accidit noctilopa paruitat pupille ⁊ cū multiplicat colozes ⁊ anfractus in oculis. hec enī. putas pupille ⁊ multiplicatio co-

Gentilis

lois et anfractuositates significant paucitatem. et grossities spiritus visibiles in sua creatione. Sed dubitat quare dicitur non dicitur quod ista significant grossitatem spiritus: sed dicitur quod significant paucitatem. Sed dubitat quare dicitur in creatione sua. Ad primum dicitur quod dicitur. habet pro certo quod illa significant grossitatem: id non exprimit sed exprimit de paucitate spiritus ut ostenderet quod noctilopa potest esse cum spiritu paucio si sit grossus: dummodo paucitas non sit multa valde sicut illa que est cum halybar. Ad secundum dicitur quod duplex potest exponi in creatione. Primum. in principio natiuitatis eius nascitur: et hoc posset referri ad contractionem pupille et diuersitatem colorum in oculo et ad anfractuositates: quod et si sunt istae dispositiones a principio generationis sunt apte ad noctilopam: quod significant spiritum paucum. Secundo potest exponi in creatione. in loco sue generationis. Duplex autem est locus generationis spiritus visibilis. Unus est in cerebro et ut sic est indeterminatus. Alius in oculo: quod in crystallo: et ut sic est determinatus ad visionem que generatio non est nisi eius perfectio ibidem ut medici ponunt. Significat quod quilibet dictarum rerum paucitatem spiritus in creatione sua. in oculo. quod. quod. in cerebro spiritus totalis copiose generatur: si oculus habet contractionem pupille et alia que ponit spiritus non recipitur copiose in oculo ubi est fieri sua creatio. in sua perfectio. Ad rationem per se: quod non per solam paucitatem dicitur. hic vult probare: sed per grossitatem et paucitatem simul: ideo exponat. significant paucitatem et grossitatem. Nota tamen quod tota ista potest negatiue exponi: ut dicitur. non accidit noctilopa habenti oculos virides: et non cui multiplicat colores et non anfractuoso. hoc enim. si paruitas pupille significat paucitatem spiritus visibilis. si cum scitatis est multum diminutus. et hoc enim. si multiplicatio colorum significat paucitatem. et per multiplicationem colorum intelligimus alios colores a nigro. si glauci variis citrinis blauis et alios superius dictos qui multitudo colorum siue multi colores in oculo preter nigrum significant paucitatem spiritus visibilis: et hoc patet in trac. supra in fine. si qui sunt isti colores. hoc enim. si anfractuositates vel paucitas oculorum significat paucitatem. et per aggregationem: quod spiritus aggregat et vult in oculo profundo. Et hoc quod dicitur arguit sic. illis non accidit plurimum noctilopa ex quorum dispositione significamus spiritus paucos et non significamus eos necessarios grossos: sed ex paruitate pupille et multis alijs coloribus a nigro et anfractuositatibus significamus paucitatem solum non tamen grossitatem: ergo maior et minor patent.

Et quandoque hoc est causa propter egritudinem in ipso oculo: et quandoque fit propter communitatem stomachi et cerebri et cognoscit illud per signa que sciunt.

Hic ponit causas noctilope diuersificatas in modum euentus: et vult quod quodammodo sunt proprie oculi: quodammodo per communitatem cerebri vel stomachi. vult quod noctilopa habet vnam causam. vult quod multa humiditate ingrossant humores oculi: et hoc humiditas vel est sibi propria ex suo nutrimento vel ex communitate cerebri vel stomachi et cognoscit et sciunt. in primo capitulo huius trac. in 3. cap. primi trac.

De cura.

Cap. 6^m.

Si illi fuerit multitudo flobothoma cephalicam et angulos lachrymales et administrentur reliqua euacuatiua nota et iterentur et quandoque euacuati cum scamonea et castoreo et confortantur in potu dactylis ante cibum vinum paucum vetus et dactylis in potu post digestionem integram.

Hic ponit curam. primo per euacuationem. Secundo per dietam. ibi. Et in potu. Tercio per medicinas locales. ibi. Et ex medicinis. Nota dum primo ad intellectum prime partis et totius cure quod dicitur. dirigat curam ad noctilopam puenientem ab humiditate ingrossante humores oculi et spiritus: et hoc quod plurimum ab hac puenit: et si posset accidere paruitati pupille et alijs curam daret intelligi ex capitulis illorum. humiditas autem ingrossans potest esse ex sanguine: et id si fuerit multitudo floboma ex cephalica et. Quid sit de huiusmodi floboma exquire superius in cura ophthalmie. Si vero est alia materia administretur reliqua euacuatiua. si nota ex predicto capitulo et ex libro 5°: quod dactylas et bieram sunt quod tibi videat: et quod iste mater non subito et vna vice potest euacuari iteretur sepe eundem: et laudat scamoneam et castoreum: et potest competere in materia frida ratione castorei: quod scamonea ponit ad acendum operationem castorei. Et sciendum circa secundam partem quod hoc vinum maxime parit factis purgationibus ad presumptionem mater: et tunc dactylis ante cibum: post cibum dactylis ut faciat descendere cibum a stomacho ne euaporet ad caput ex mora: et hoc est post digestionem integram.

Et ex medicinis digestis vel expertis est illud quod currit ex epate caprino diuiso cum cultello et posito super prunas. Nam cum currit accipit de eo quod currit et pul-

Super tertio

uerizat super ipsum sal indur et longum piper: et fit ex eo alcohol: et quandoque pulverizant super ipsum medicinas cum superponit prunas: et fit declinatio super vaporem eius et comedit de carne eius assata et illud est inuatiuum: et quandoque incidit faciendo sectionem latitudinali et ponitur ex eo stratus vnus: et ex pipere longo stratus vnus: et ponunt stratus inferior et frigidior ex epate et assat in tamo: et non peruenit ad vltimum. Deinde sumit et colatur ex eo aquositas et fit cum ea alcohol.

Hic ponit curam per medicinas locales. Et primo per factas ex epate. Secundo alias. ibi. Et similiter colyrium. Prima in duas. primo ex epate capre. Secundo leporis. ibi. Et similiter. Nota primo quod apud oculos auctores medicinas in epate caprino est mirabilis proprietas in hac egritudine. Illis tamen creditur quod epas birci coferat vires: et epas capre proferat mulieribus. Inuamentum autem quod epas facit est per viam proprietatis. Sed sal indur et piper longum faciunt hoc a qualitate exlicatiua et resolutoriua et subtilizatiua. Ponit autem tres modos preparationis epatis caprini et versus eius: et cum modi sunt notati. Tamo. in furno vel alio loco vel vase ubi decoquitur. et non puenit ad vltimum. si in decoctione ita quod non debet aduri.

Et similiter epas leporis.

Sicilicet confert preparatur ut epas capre. Nota quod in omnibus est exicatio et resolutio et subtilizatio.

Et similiter colyrium factum ex longo pipere: et illud quod est finis hanc descriptionem longi piperis. spice pariter equales fiat ex eis alcohol.

Hic ponit alias medicinas. Prima medicina est de zinzibere et pipere albis piperibus. s. duobus et fiat alcohol. Sed tu. s. primo dicitur fiat colyrium et modo dicit alcohol. Dico quod sepe dicitur. sumit vnus pro alio. Vel dico quod alcohol miscetur cum aliqua aqua ut ferituli vel ruthe et colyriatur.

Et sella etiam inuatiua sunt et proprie sella birconis et arietum montanorum.

Secunda medicina est de sellibus: et per precedentem cap.

Et similiter alcohol cum oleo balsami conuassato cum paucio opio.

Tertia est de balsamo et opio. Sed tu dices ad quod ponit opium. Dico quod ponit ut faciat morari balsamum in loco: et id dicitur. et paulo opio. quod sufficit vnum quod opium ad 3. s. balsami iudicio estimatio.

Et ex piperibus tribus compositis sicut puluis inuatiuus est valde.

Quarta medicina est alcohol ex tribus piperibus scilicet albo nigro et longo.

Et similiter alumen egyptiacum.

Quinta medicina est de alumine egyptio. i. gisso apud quosdam: et est forte in exicando.

Et alcohol cum melle et aqua feniculi oleo submerso super ipso spatio longo est valde inuatiuum: et fortius eo est mel cum in eo est virtus aluminis et salis ammoniaci.

Sexta medicina est nota.

Et alcohol factum ex sanguinibus animalium calidarum complexionum confert.

Septima est nota. aialia complexionum calidarum sunt colube.

Et confert alcohol ex succo cucumeris asinini conuassato cum semine portulacae.

Octaua medicina est de succo cucumeris asinini et est multum foris unde ad reprimendum permiscet semen portulacae.

Et colyrium alcali et colyrium floribus eris confert ei: et stercus lacerti et stincti et fumant felles hedi par. i. piperis partes. ij. ammoniaci partes tres sicilianae cum melle et administrentur ei.

Colyrium alcali est herba de qua fit vitrum. Colyrium floribus eris scribitur infra in ca. de contractione vuae.

Et confert ei flobothomia vene lachrymalium.

Vltimo dicitur recapitulatur inuamentum flobothomie lachrymalis: et hoc maxime confert in materia sanguinea.

De halybar

De balyabar z est vt nō videat in die. Cap. 7^m.

Superius hui. determinauit de vno modo nocumēti visus q. d. noctilopa: hic determinat de alio sibi cōtrario qui d. balyabar. Et pmo in rubrica uouit hāc passionē. Scdo in textu assignat eius cām. ibi. (Causa balyabar.) Tertio ponit curā. ibi. (Cura est additio.)

Adit primo q. balyabar est hō q. nō videt in die sed in nocte. **Est** sciendū q. hec passio pmo vocat balyabar grece z significat qd. dicitur est dicit. Scdo glaucosia vt p. p. philosophū in qnto de generatione animalium ca. 1. z. p. b. p. tertia particula afo. vltimo afor. z d. illa passio glaucosia: q. maxime accidit habētibus oculos glaucos: z nō accidit habētibus oculos nigros. ecōtra noctilopa. An. de J. hui. tract. 3. cap. 8. dicit. q. plurimū accidit hec egritudo oculis glaucis z varijs. Scdo est sciendū q. nō videre de die est p. fundi a lumine dei: vñ isti nō possunt aperire oculos in die: sed de nocte in lumine cādele z in lumine lune: z de sero post occasum solis videt z isti oculos aperit. Non ergo est imaginādus q. isti videant in nocte sed in tenebris vt credunt q. garte vident.

Causa balyabar est subtilitas spūs z paucitas eius multa quare resoluitur cū lumine solis z adunatur in tenebris.

Hic ponit causam. Primo generalem. Secundo spe

cialem. ibi. (Et quandoq. est rē.)

Est dubitatio vtrum subtilitas spūs sit causa balyabar. **Adit** q. nōq. balyabar deceptis accidit: q. ipsa est glaucosia que eis accidit: vt p. in afor. in loco dicto.

Scdo est dubius vtrum paucitas spūs sit cā balyabar. **Adit** etur q. nōq. est causa noctilope: ergo nō balyabar euz sint p. rorie passionē. Probāt antecēdēs per hui. supra dicit. hoc enim significat paucitatem spūs visibilibus. z balyabar. in. 5. p. r. cap. de cura sequibare. i. noctilope. c. 6. **In** contrarium est Auicē. z J. hui. tracta. 3. cap. 8. **Dico** q. t. subtilitas q. paucitas est cā balyabar. Rō est q. illud quo spūs visibilibus d. ponitur d. pōne qua nō pōt tolerare lumē forte vel magnū z pōt sustinere lumen paruum: est causa balyabar: sed subtilitas multa in spū est causa vt nō possit sustinere forte z magnū lumen: q. ex eo resoluitur vel dissoluitur. paucitas etiam multa est causa vt a magno lumine resoluitur z nō a paruo vt patet ex p. m. i. in p. huius tract. ergo subtilitas z paucitas spūs visibilibus est causa balyabar. z nota q. iste eedez cause sunt vt balyabar videat prope z nō lōge. Est tñ sciendū q. paucitas spūs vel nō est multa: h. p. b. p. stare cū causis noctilope vt supra patuit. vel est multa paucitas ex qua nō pōt spūs visibilibus lumē forte vel magnū sustinere siue p. i. g. a. f. i. subtilitas vel grossities: z talis paucitas est causa balyabar: z iō Auicē. dicit. z paucitas eius multa.

Est est dubitatio an iste due cā simul vel diuisim sint cā balyabar. **Dico** q. simul vel diuisim. Primo simul q. multa subtilitas cū multa paucitate sunt causa eius z patet. Scdo diuisim q. multa subtilitas valde recedēs a temperamento cū nō multa paucitas est causa balyabar: z ē multa paucitas: nō sit multa subtilitas isto grossities vt in deceptis est causa balyabar. Ex omnibus enī istis d. positionibus spiritus: contingit q. spūs resoluitur in lumine solis: z aggregatur in tenebris. i. paruo lumine. **Ex** quibus soluitur prima ratio: q. si in tenebris accidat balyabar nō est ratione grossities spiritus sed rōne superflue paucitatis spiritus: z etiā albuginei. **Ad** rōnem secunde dubitationis dico q. paucitas spūs visibilibus nō est principalis causa noctilope vt supra declarātū fuit vel nō est paucitas multa sed paucā. Causa autē balyabar est multa spiritus paucitas.

Est dubitatio vtrum balyabar possit fieri p. causas in humoribus oculi cū hui. z J. hui. nō explicant. **Dico** q. sic: q. ex paucitate albuginei z appropinquatiōe crystallie ad eē ē pōt q. visus in multo lumine deficiat z in paucio p. fortet: z sic erit balyabar. A. autē omisit p. dicta in. c. de subalbedie oculi tract. z. in. c. de debilitate visus.

Et quandoq. est causa balyabar parua quare videt in tenebris z vmbra die z nocte z debilitat in lumine.

Est sciendū circa secundam partem q. hui. vult ponere causam spālem specialis balyabar: est illa in qua homo solū deficit in visu in lumine aliquotiter potenti in quo nō deficeret homo sanus. **Huius** autē cā est causa balyabar cum est parua z euz est nō multa paucitas nec multa subtilitas spiritus. ex hoc. n. sufficit sibi lumen nocturnum nō multū remissus q. nō multū dissoluit: ipm ē lumē diurnū q. sit nō multum luminosum sed in multo lumine dissoluit: z hoc est q. dicit. q. q. est cā balyabar parua z videt in tenebris z vmbra. i. in locis pax luminosis z nocte z die. Non enim est itelligendū q. in tenebris pura cū lumine exteriori excluso possit videre cum visio nō possit fieri fine lumine exteriori: vt ponit hui. in cōmento de sensu z sensato. z. z. de aia. cōmen. 67.

Est dubitatio: vtrum ppter aliquā egritudinem vel d. p. sōnem possit d. b. 4^m

Contingere q. homo videat in tenebris. **Adit** q. nōq. sine lumine nō cōtingit videre: vt p. in. z. de aia per Lōmētatorē cōmento. 67. Sed oculus non h. lumen nisi ab extra: vt ponit Lōmētatorē sup cōmento de sensu z sensato. vbi dicit lux nō est in oculo per naturā oculi sed intrat ipm ab extrinseco. z si esset ei de eius natura: tunc videret in obscuro: ergo homo nō poterit videre in vmbra nec naturaliter nec accidentaliter. **In** hac qōne est duplex responsio. Una que apparet ex positione textus. f. q. nō sit possibile videre vbi est p. uario exterioris luminis: z ideo exponatur in tenebris z vmbra: id est in locis obscuris in qbus est paruum lumen quod pōt sufficere hūi balyabar. **Secunda** est responsio hui. **Ad** cuius intellectū ē p. mittendū q. vmbra nō est ex toto p. uatio luminis lucis: sed tenebra ex toto p. uat lucē. **Uf** q. hui. sentire q. tā in tenebris q. in vmbra balyabar videat q. q. **Scdo** nota q. quedā aialia sunt que videt in vmbra z i tenebris. f. vbi nō est lumē extrinsecū sic leones serpētes z buffi: z de gart. d. d. z h. est pōt: q. lumē nō regit ad visum nisi vt d. p. uat mediū diaphanum ex quo color potes mouere sit actu mouē: vt ponit Auicē. in. z. de aia. cōmen. 67. contra Auēpace. Aialia h. hūia spūs luminosos possunt illuminare sibi mediū: z hoc videbūt de nocte. z hec ē snia. hui. 6. de nāibus. p. 1. ca. 7. dicit. Oculi multoz aialia sunt hūi. f. q. illuminat mediū vel lucet de nocte sicut oculus leōis z serpētis: z q. q. sic est pōt illuminare tenebrosū. vñ multa ex aialibus videt in tenebris: q. illuminat rē luce p. cedente ex oculis z virtute suoz oculoz. **Uf** ergo p. hui. c. talis: q. ista aialia hnt oculos lucidos. q. p. z. q. de nocte videmus oculos eoz: q. ipsa poterunt sibi illuminare mediū z res visibiles nulla existente alia luce: sed tenebra vel vmbra. **Idē** sentit Hilbertus in tertio lib. ca. 2. z declarat hoc: q. ista aialia hnt lumē intrinsecū pro eoz visionē: hoc lumē vicē a lumine exteriori: ideo qdā ex istis nō videt de die z plurima snt in lumine dei cū oculis subalbus: imo sit rigū pupillā in lumine: z ideo pupilla garte in multo lumine apperit lōga nisi garta violēter aspectum.

Est tunc est dubitū: quare nō videmus illas res quas garte videt vel leo q. fumus pites: q. si sunt illuminate deberēt videri a nobis sicut p. q. nos cristēres in vmbra videmus res que sunt in aere lucido. **Ad** m. dupl. p. hui. q. lumē illoz aialia est terminata potēte ad hoc. **Uf** aliter q. illud lumē nō expādīt nec reflectit: z ideo si tū teneres oculos tuos de nocte vbi sunt oculi leonis videris z lumē qd. dat leo remaneret in medio videres tū sicut z leo. **Lōcē** q. q. aliq. aialia videt de nocte pōt teneri q. homini accidit d. p. vel accidere possit p. quas de nocte videbit. **Poterit** n. talis luciditas aceri in spū visibili humano q. is est in spū illoz aialia: z hoc declarat g. i. q. h. q. d. virtualitate p. i. n. t. p. f. c. i. o. i. u. m. aialia: vt inuit Auicē. in libro ad Alex. r. d. z diffuse declaratū est a nobis in qōne de cōplone cū ad pōdus. snt videmus in hoīe fieri t. r. a. m. u. t. a. t. i. o. n. e. s. mirabiles ex egritudinibus melicis: vt ponit Auicē. in p. na. t. e. r. t. y. z h. a. l. i. n. 3. de iteriozibus. c. 7. z Ari. i. 30. p. i. de p. b. l. e. m. a. t. i. b. u. s. p. r. o. b. l. e. 1. **Est** t. u. d. g. oculi hoīs t. r. a. s. m. u. t. a. b. i. l. i. t. a. t. i. o. n. e. s. **Dico** q. luminositas illa oculoz: h. sit in aialib. aliq. spēm ad hoīe: tñ nō segit naturā specificā vnius speciei aialia: q. nō reperit nisi in vna spē aialia: sequit ergo modū m. i. s. t. i. o. n. i. s. a. c. c. i. d. e. n. t. e. l. e. m. v. e. l. t. p. e. poterit in aliquo hoīe repiri q. videbit i tenebris z vmbra. **Ad** hui. dico q. sermo hui. est verus: q. dicit q. si lux isit oculo a natura eius: tunc videret in obscuro: z hoc est verum: z iō illud aial in cuius oculo inest lux de nā intrinseca videt in obscuro.

De cura. Cap. 8^m.
Cura est additio in humectatione z ingrossatione sanguinis.

Hic ponit curā z p. Est sciendū q. cura opponit cāe balyabar. erat autē cā paucitas spūs cui opponit addendo in humectatiōe. f. per nutrimentū multiplicā sanguinē laudabilē: q. ex hoc multiplicat spūs: erat etiā cā eius subtilitas multa cui opponit cum ingrossatione dādo cibaria grossa: vt vinū grossum. f. rubeum. **Est** scdo dubitatio: an istis cōpetāt cibaria grossa. **Uf** q. nō per J. hui. tract. 3. ca. 8. vbi p. b. i. b. e. t. cibaria grossa. **Ad** m. cibaria grossa qdā sunt multi nutrimenti z humidi sicut vinū rubeū respectu vini subtilis antiqui z carnes porci z talia competunt. quedam sunt cibaria grossa pauci nutrimenti z siccī sicut lentes caro bouina antiqua z caules z huiusmodi: z hec non competunt: q. h. i. g. r. o. s. s. i. t. a. t. i. o. n. e. tamen non multiplicat eum.

Secundo est dubium: quare omisit signa. **Dico** q. lesio operatiōis. f. videre de nocte z nō de die est signum subtilitatis z multe paucitatis in spiritu visibili. Causē autē paucitatis spūs z subtilitatis sunt intellecte ex primo caplo huius tract.

Gentilis

De imaginationibus.

Cap. 9^m.

Ant colores qui sentiunt coras visu ac si ipsi sint in aere.

Sed est passio que me pducit ad studiū in scia oculorū: ad exercitiū operatiōis in ea quā a pueritia visū ad rēpus presens incurrit. Quod igitur eterne claritatis fulgor: o pelagus incomprehensibilis veritatis inestimabilis pietatis misericordie infiniti pater filius et spūs sanctus: meos oculos ab omni periculo seruare digneris: ut qui longo tēpore pro salute humanorū oculoꝝ laudatam operam tribui de pseruatiōe mei lūmis tua mihi misericordia recōpēser. Hoc autē caplū cū oibus sequentibus pōt pmutari dupl. p̄rio q̄ post q̄ dicitur. determinat de noctilopa et halybar: hic determinat de imaginatiōib⁹. Secōdo pōt cōtinuari sic. q̄ post q̄ determinat de noctilopa visus q̄d pōt dici diminutio: hic determinat de eo q̄d dicitur corruptio. Et q̄ quedā corruptio visus significat aqua: ideo dico q̄ p̄mo determinat de corruptiōe imaginatiōis quā ad visum. Secōdo determinat de aqua que est q̄n est in p̄ncipio corruptio in visu. ibi. (Descēsus aque que est egritudo.) p̄p̄ia in tres: q̄ corruptio visus vel est q̄d hō iudicat extra eē q̄d nō est: hēc dicit egritudo imaginatiōis. vel q̄ iudicat rē minore q̄ sit: hēc dicit dilatatio pupille. vel q̄ iudicat rē maiore q̄ sit: hēc dicit p̄stictio pupille. p̄rio ergo determinat de p̄ma. Secōdo de sc̄da. ibi. (Alitū est ut fiat.) Tercio de tertia. ibi. (Cōstictio est ut sit.) p̄p̄ia in tres. p̄mo de imaginatiōibus determinat q̄tum ad diuersitates eay et cās. Secōdo q̄tum ad signa. ibi. (Signa corū que sunt.) Tercio q̄tum ad curā. ibi. (p̄mū imaginatiōis.) p̄p̄ia in tres. p̄rio ostēdit qd sunt imaginatiōes. Secōdo iustigat earum cās. ibi. (Et cā in eis.) Tercio ponit diuersitates in modis ipsarum. ibi. (Et sic qd imaginatiōes.) Dicit p̄mo q̄ imaginatiōes sunt colores q̄ sentiuntur. C. Nota p̄mo q̄ hēc passio vocat imaginatiōes p̄stictas et apparitiōes et oia idē significat. Dicit autē imaginatiōes et colores in plurali p̄p̄ia multā varietatē q̄ accedit in eis et in coloribus eay ut patebit: q̄ aliqui p̄tingit q̄ iste res que videntur sunt vere res in aere existētes quas cōprehēdit visus acutus: et alii q̄ sunt res vere stātes in oculo et iudicant esse in aere extra.

Et cā in eis est statio rei non perueit inter glaciales et inter ea que videntur.

Chic iustigat cās. Et p̄mū t̄cit cām cōm imaginatiōis. Secundo ponit quādā diuisiōē ut iueniat cās spāles. ibi. (Et illa res.) C. Est sciendū q̄ dicitur. Alitū. sumptū spatii rei que mouet ad imaginatiōes a crystallina ad res q̄ cōiter videntur vel celus mōtes et p̄ietes et hōmō. Rō ē: q̄ de reb⁹ mouētib⁹ ad imaginatiōes qdā sunt in aere et qdā sunt in oculo: ut appēbit. p̄p̄iopter hoc ergo. Alitū. sumptū tā magnū spatii et dicit. Et in eis. Imaginatiōē statio rē. Secōdo sciendū q̄ ista res que stat inter glaciales. i. crystallinū et ea q̄ videntur cōiter ut mōtes et p̄ietes rē. os eē nō puia. i. h. diaphana vel trāsp̄ia rē: q̄ si eēt puia p̄ueratē p̄stictū spatio: tūc ipa nō moueret ad imaginatiōes. i. nō eēt cā imaginatiōis: sed esset mediū in vidēdo. Di co autē p̄ueratē p̄stictū spatio: q̄ si eēt p̄ueratē nō cōstictū esset cā imaginatiōis sicut vitrū lucidū q̄uis sit in aere mouet per se: sicut si alii quā humiditas puia esset in humore albugineo et non esset similis p̄ueratē ipsi albugineo esset causa imaginatiōis.

Dub^m p^m **E**st dubitatio: utrum statio rei non perueit post glaciali in versus cerebrū siue versus cruciatiōē neruorū sit cā imaginatiōis. p̄p̄iū dicit q̄ sit. p̄rio q̄ vapores surgentes a stomacho vel a corpore in cristibus sunt cā imaginatiōis: sicut vapores pueniūt ad loca post oculos: q̄. Secōdo vapor stans post crystallinū pōt impedire trāstū debitus speciei visibilis ad cerebrū et ad p̄iunctionē neruorū: ergo poterit eē cā imaginatiōis. p̄p̄iū dicitur. Alitū. qui dicit. iter glacialē et iter ea rē. p̄p̄iū dicit q̄ imaginatiōes sunt duplices. Quedā sunt nocumēta virtutis imaginatiue que appent in tenebris et in lumine sicut videmus in freneticis: iste eueniunt ex materiēbus stantibus post oculos. i. in cerebro inficientibus locū virtutis imaginatiue. Quedā sunt imaginatiōes que sunt nocumēta virtutis visibilis que solus appent cū est actus visionis. i. in lumine: ita q̄ cum homo non videt extrinsecā nō apparēt sibi iste imaginatiōes: loquit de istis in hoc ca. cū dicit. iter glacialē rē. et de his querit questio. p̄p̄iū dicitur. p̄rio q̄ si visio sit in crystallina et non post eā: statio rei non perueit post crystallinā nō est cā imaginatiōis. Rō ē: q̄ res que nō mouet ad visionē vel que nō est obitaculū in visione postū inter visibile et videns nō pōt eē cā imaginatiōis. p̄p̄iū enim modis res nō puia est cā imaginatiōis: sed res post crystallinā stans nō pōt mouere ad visionē nec est obitaculū medium: q̄ visio sit in crystallina et nō pōt: ut p̄p̄iū ponitur: ergo. p̄p̄iū dicitur. Secōdo q̄ tenēdo q̄ visio fiat in cōiunctiōe neruorū et nō in crystallino posset defendi q̄ vapor: et nō post crystallinū nō ē cā ima-

Super tertio

ginationū. Rō q̄ sū viā quorūā et est cōior via: vapor existēns in oculo v̄r: et iō ē cā imaginatiōis. Si q̄ vapor post crystallinū nō poterit videri: q̄ nō poterit eē cā imaginatiōis. Et aut nō possit videri declaraf: q̄ apud tenētes q̄ visio fiat in p̄iunctiōe neruorū spūs visibilis in crystallino recipit depuratiōē vltimā an eay cui p̄iungit act⁹ visibiles q̄ depuratio ē nēcāria. p̄ actu visibiles. Res q̄ q̄ post crystallinā cū nō possit recipere depuratiōē in crystallina nō poterit mouere spūm visibile in neruo cōcauo ut fiat visio. p̄p̄iū via cauli ladi hāc rōne est q̄ illa depuratio requiritur pro visioē p̄fecta: sed p̄ visione ip̄fecta nō. p̄p̄iū dicit q̄ illa depuratio requiritur p̄visione v̄rvisio est. Et signū huius est: q̄ si crystallina moueat extra ad cor: neā nō fiet visio nec rei post nec in crystallina: q̄uis post crystallinā sit illūminatio et nō sit alia mutatio. hic eēt multū plangandū. Secōdo rō est: q̄ delatio sp̄rū visibilis a crystallina ad cruciatiōē nō est sū lege lineay: et iō vapor ille ibi existēs nō occurrat parti lineay rēp visibilis sicut occurrat cū res deferat ad crystallinā: et iō nō pōt esse cā imaginatiōis per illū modū q̄ ē post declarabit. C. S. t. v. iste vapor q̄ est post crystallinū q̄d impedimētū facit. p̄p̄iū dicit q̄ facit impedimētū debiti aductus spūs ad crystallinā: visū debilitat visio et nō sit er hoc phantasia vel imaginatio. et p̄p̄iū dicit hoc q̄ est locus speculationis. Dicit enī p̄clusio huius apparentis defendere. p̄p̄iū p̄p̄iū solo. p̄p̄iū dicit q̄ vapor surgens a stomacho vel aliunde nō est cā imaginatiōis de quibus est sermō nisi pueniāt ante facies crystallinā: ut inuit dicit. p̄mo p̄mo. cōmē. 26. et al. in sc̄da quart. c. de signis. er actiōe manus q̄d sit penetrādo de poro in posū pueniēdo p̄ venas ad arterias r̄hēne et yuce vel alias. p̄p̄iū dicit q̄ vapor crystallinū si impedit trāstū tota lē est cā destructiōis: sicut si impedit trāstū in p̄e determinat non est cā destructiōis imaginatiōis: q̄ nō impedit p̄e visibilis spūs i p̄e: q̄ delatio ut dictū est nō sit sū modū linearum.

Cet sc̄do dubitatio an res nō puia exis rē possit videri. p̄p̄iū dicit q̄ nō. p̄rio q̄ visibile postū sup oculo nō pōt videri: ut p̄p̄iū in sc̄do de aia t̄x. cōmē. 73. ergo multo minus visibile postū itus in oculo. Secōdo sic. visio videt fieri p̄ multiplicatiōē speciei in aere puia vel aqua: cū ad visionē requiraf mediū extrinsecū: ut p̄p̄iū in sc̄do de aia cōmē. 116. sed res nō puia stas in oculo itus non multiplicat sp̄m per aerē: ergo. p̄p̄iū dicit q̄ appet ad sensum cū vapores existētes in oculo iudicant a nostro visu. Secōdo sic. de quo visus iudicat sū diuersitatē sui coloris et figure illud v̄r: sed vaporibus existētib⁹ in oculo iudicamus sū diuersitatē colorū ut si sunt melici nigri iudicant nigri: et si sunt cholericī citrini iudicant citrini: ut cōmūter sentiūt auctores: et expresse ponit. p̄p̄iū in trac. 2. cōmē. 150. al. trac. v̄r. cōmē. 62. q̄d ē de figuris appet. p̄p̄iū spēs sensibiles p̄seruat in virtute memoratiua vel ip̄se ab aliquo vapo re reuertētes vsq̄ ad oculū p̄nt videri et iudicabunt quasi cēt. extra: ut ponit dicit. in tertio colligit. c. de accidētibus sensus visus ca. 35. ergo multo magis hoc videt p̄tingere si vapor sit in oculo.

Cin hac q̄ōne est duplex responsio. p̄p̄iū dicit q̄ p̄sticta est q̄ visio est duplex. i. p̄fecta et ip̄fecta. p̄p̄iū dicit q̄ p̄fecta dico q̄ nō est p̄fecta q̄ res exis in oculo videtur. Rō ē: q̄ ad p̄fectā visionē requiritur mediū extrinsecum in quo prius recipiat species rei visibilis: et eo mediāte recipiat i oculo: ut ponit dicit. in tertio colligit. c. de sensu visus. et in. 2. de aia p̄ealle. cōmē. et cōmē. 74. Illud ergo q̄d ē in oculo nō poterit p̄fecte videri: sicut visione ip̄fecte. Rō ē: q̄ ad visionē ip̄fectam sufficit q̄ visibilis spēs possit formari in crystallina quāuis nō formet p̄fecte. hoc aut pōt facere res itra oculū. i. existens in albugineo vel in cornea. ibi. n. p̄p̄iū rit medium diaphanū. i. albugineus. ibi etiā cōcurrat lūmē. i. a luce exteriori: q̄ ille vapor nō prohibet ab omni parte quin lumen possit venire ad albugineus et crystallinā q̄ nō er toto cooperit vucā: q̄ tunc fieret cecitas. p̄p̄iū dicit ergo spēs huius vaporis multiplicari p̄ albugineum et recipi in crystallino et sic videri: et h̄ v̄r sentit dicit. in sc̄do de aia cōmē. 116. vbi nō negat q̄ sensibile postū supra sensum faciat sensum: tūc dicit q̄ male sentit: vnde dicit. cū super sentit fuerit postū ipsum sensibile nō sentit oīno: aut si sentit erit male. p̄p̄iū dicit q̄ sp̄aliter esse sūta. p̄p̄iū in tractatu sc̄do cōmē. 150. al. tractatu v̄r. cōmē. 62. vbi dicit. imaginatiōes que vident in oculo diuersificant sū illud q̄d formaf in humiditate grandinea de vaporē et aggregaf in forami vucē. p̄p̄iū dicit q̄ vapor qui est in foramine. i. in albugineo formaf suā spēs in crystallino: et hoc videt. i. ip̄fecte vel male. et tūc quare iudicat eē extra. respondet q̄ propter consuetudinem: videtur superficialiter sermo dicit. in primo p̄mo. cōmē. 26. Aliam causam dā q̄ est error in iudicando de situ. Et quibus soluntur que rōnes iudicant. p̄p̄iū dicit hunc modum non reputo sufficientem: q̄ tunc res existens in crystallina non posset esse causa imaginatiōis: q̄ tunc nullum eēt medium quo crystallina moueretur. hoc aut est falsus: q̄ si crystallina colorē tūc videt res illius coloris: ut ponit dicit. trac. 3.

trac. 3. c. de egritudi. crystalline. / Lōtra vltimū dictū ponat q̄ p̄i
ma vñ sit cū imaginatiōib⁹ alieu⁹ reip̄se nō iudicabit illas in-
tus. Alia vñ causa nō facit facit: imō idē p̄ idē declarat. / Dico q̄
rē stātē in oculo que nō ē quia possē videri: pōt dupl̄r itelligi. Uno
mō q̄ p̄ eius spēm videat quā causet in crystallina: z non est possi-
bile q̄ aliqd existēs i oculo videat. z hec p̄clusio est recte p̄ia opti-
premissa. / hoc est iā. pbat̄ de re que staret sup̄ crystallina: z dico
si crystallina est p̄ncipalis p̄cula in vidēdo. / p̄obaf hoc sc̄do sic.
Auer. in sc̄do de aia cōmē. 73. nōstrat q̄ ad sensū in quātū est sen-
sus requiraf mediū: z mediū q̄d vult q̄ requiraf ad vīsum: est me-
diū extrinsecū vt patet ex dictis eiusdem. z ex tertio colligit ca. 38.
vbi ergo nō est hoc mediū nō pōt fieri sensatio. / Cō 3. tu. d. ergo di-
cā q̄ nō pōt fieri sensatio bene sed male. / Lōtra hoc arguit sic: q̄
si idigētia mediū est p̄tinentē ad sensum inquantūz sensus: ergo in
quacūq̄ sensatione regitur q̄ sit facta siue bene siue male. / hec
tū sūia Auer. nō placet. / plusquā cōmē. in thegni trac. tertio cōmē.
45. illo ca. / Nemi vñ z tenasōz. Et iō arguo aliter sic. si hoc esset
q̄ res intra oculū existēs p̄ suā spēm possēt videri tunc vñ videri
posset. q̄d est falsū: q̄ semp videremus rē aliquā nigrā siue cele-
stinā qualis color vñce. / sequētia. pbat̄: q̄ iter crystallinā z vñce
est mediū sufficiens. s. humor albugineus: z est lumen. s. iū die z est
res non perua. s. superficie vñce que est verē colorata: ergo poterit
suā spēm multiplicare in crystallina z videri. / hec rō pōt dupl̄r
molestari. p̄mo dicēdo q̄ lumē nō illuminat albugineum in illa
parte in qua p̄traigit superficīe vñce: z iō nō pōt multiplicari spēs
nigredinis vñce. / 3. q̄ oculus in pupilla apparet niger p̄pter ni-
gredinē vñce vt supra declarātū est: q̄ spēs nigredinis vñce multipli-
catur in albugineo versus crystallinā: s. ibi est lumē p̄ reflexionē
ad crystallinā. / Itē saltē p̄funditas circuli videri deberet: z saltē
in hōie in quo itus p̄mineret vñce. / Sc̄do mō possēt molestari
dicēdo q̄ illud q̄d facit suā spēm in spatio q̄d est itra circuli vñce
pōt videri: sed si faciat spēm in spatio extra circuli. s. versus sub-
stantiam vñce nō pōt videri. / 3. q̄: q̄d alius pupilla pōt dilatari
z nō p̄der vīsum imō videbit si parū dilatet. sed manifestum est q̄
tūc spēs rez que vident recipiunt in spatio extra p̄iorē circuli
in crystallino qui est vñiformis. / Sc̄do sic ad p̄ncipale. si res exi-
stēs in oculo p̄ suā spēm possēt videri: tūc ē pōt videri ab oculo
extrinsecō. hoc est falsum: q̄ si medicus ip̄icit oculū eius q̄ bz
vaporē facientē imaginatiōē nō videret illū vaporē. cōsequētia p̄z
q̄ si ille vapor pōt causare suā spēm in albugineo z crystallino ver-
sus itus eadem rōne versus extra. s. versus oculū medicī ip̄icien-
tis. hanc rōnem inuit. A. pōt vt videbit. / hec rō pōt solui dicēdo
q̄ vapor in albugineo facit maiorē spēs q̄ possit facē in aere sic la-
pis in aqua apparet magnus z in aere apper parvus. / hec solutio
tāgit multa difficilia volēdo directe eā remouere: z ideo aliter p̄-
transeat arguēdo cōtra sic. si in albugineo spēs reciperef maior:
tunc oia false iudicarent q̄ spēs rerū extra ē in albugineo reciperef.
Itē res itus in albugineo exis sic facit spēs in albugineo vñce
crystallina: ita facit eā in albugineo vñce oculū medicī. ponat enīz
q̄ sit in medio albuginei. Itē res apparens per medium grossius
siue cōfus ponat q̄ appareat in quadruplo maior q̄ si ipsa appa-
reret per medium rariū: sed videmus q̄ aliqua imaginatio appa-
ret ifirmo in quātitate vñus cymicis vel mufce: ergo medico ip̄i-
ciētī oz apparere in quātitate vñus pollicis q̄d tū non contingit.
Tertio ad p̄ncipale sic. si res existēs in oculo possēt per suā spē-
ciē videri: tunc punctus albus exis super cornea vt apparet post
eius vlcera iudicaref albus ab ifirmo. q̄d est falsum: q̄ quāto cica-
trix corneē est albior: tāto ifirmo apper nigrior: vt declarat expe-
riētia. cōsequētia p̄z: q̄ apparebit p̄ spēm albi. / possēt solui q̄ p̄-
pter defectū lumis nō apparet. Exēplū si aliquis cū spatulis oppo-
nat se lumini: z tu ip̄icias faciē eius apper tibi tincta z tenebrosa.
Dico q̄ nō est simile. / p̄io q̄ parvus punctus in medio corneē di-
mittit tantū spatiū q̄ sufficit totus albugineus illuminari. / Sc̄do
q̄ saltē p̄ reflexionē lumis a tela aranea z vñce z crystallina illu-
minabit superficies p̄cti ab itra. / Quarto ad p̄ncipale sic. vñ-
bile q̄d per p̄p̄iā spēm mouet stātē eadem pupilla in eodē spatio
semp apparet in eadē distātia: s. iste imaginatiōes nō apparent in
eadē distātia. s. si homo aspiciat aerē vñ sibi q̄ sit in aere: z si aspiciat
librū videf q̄ sit in libro. apparet ergo q̄ res nō perua stās in oculo
nō pōt videri per suā spēm. / Sed tu. d. nos q̄q̄ videmus lu-
mē q̄d est itra oculos. / Dico q̄ nō est simile de lumie z rebus nō
peruys: q̄ lumē bz esse magis itentionale q̄ colores rez nō puta-
rū: z ideo vt colores gradatim pueniant de cē mālū ad imateriale
requirūt mediū in vidēdo q̄d nō est necessariū de lumie. Et ex hac
istātia possēt molestari p̄p̄ositiō Auer. supra posita que dicit. q̄
idigētia mediū est p̄tinentē ad cōm sensū. / Dico sc̄do q̄ alio mō
pōt itelligi q̄ res nō perua existēs in oculo videat nō per p̄p̄iā
spēm quā causet: sed per spēm rerum vñbilū ab extra venientū

que spēs modificant in eaz receptione fm nām vaporis in oculo
existētis: z hoc modo dico q̄ res existēs in oculo vñ. Ratio est: q̄
cū nō videat per p̄p̄iā spēs quā causet: opz q̄ videat modo dicto
cū non sit alius modus: z hoc sic declarat: q̄ iudiciū de sensibili-
bus sit fm modū receptionis eoz: z recipiēs recipit fm modū sue
disponis: ergo vapor existēs in oculo verbi gratia si sit rubeus z
cum sua rubedine habeat transp̄rētā sicut bz vitrum rubeū: tūc
res que ab extra vident recipiunt in oculo in parte vbi est vapor
modo rubeo: z ideo ibi apparet rubeo. nō ergo est hoc iudiciū q̄
vñus iudicat vaporē rubeū sed iudicat librū rubeū: in illa parte in
qua spēs librū occurrit rubeo vaporē: z hoc ideo q̄ recipit modo ru-
beo: ideo si iste vapor rubeus occuparet totū albugineum oia iudi-
carent rubea: s. occupādo partē solum iudicant rubea in illa par-
te in qua spēs rei occurrit in se vapor rubeo puio. Si aut vapor
vel alia res stans itus in oculo nō sit perua: tūc si totū occupat for-
ramē pupille iudicat cecitātē. Si vñ occupat partē: tunc spēs rerū
ab extra venientū non pōt penetrare ad crystallinā per ip̄m vapo-
rē nō peruiū: z ideo tūc crystallina iudicabit illā rē esse obfcurā si-
ue nigrā siue p̄foratā siue fm alios modos iudiciorū puatorū z fm
motū z formā illius vaporis erit iudiciū de re bz illā partē: nō ergo
oculus iudicat vapores ingrediri nec suā formam: sed iudicat per
spēm rei vñbilis ab extra venientis fm modum sue receptionis: z
hec est sūia Aui. in hoc caplo vt apparebit: z itra ca. de aqua cū di-
cit. / Intēio illius est q̄ nō vider sed imaginat te nebras. / Vult enīz
Aui. q̄ si aliqd sit in medio pupille: vñ homini apper q̄ res extra
sit p̄foratā: nō est q̄ videat foramē positū sed puatiue: z hoc sen-
tit Bal. in. 4. de accidenti. c. 2. cū dicit. Si in medio pupille parus ex
illo humore grosso existat: z circūstantia eius sint clara: oia que vi-
det putat q̄ forata eo q̄ partē quāz videre nō pōt iudicat eē forā-
tā. / Idē ē pōt itelligi a. B. in p̄mo. p̄noticoz cōmē. 26. Semp enī
itelligimus ab auctoribus predictis q̄ vapores in oculo nō viden-
tur: q̄ sunt obiecta vñsa: sed vident vidēdo alia que vident fm dis-
ponem factam per vapores in oculo.

Et qbus soluit dubitatio alia: an res stās in crystallina sit causa
imaginatiōis: q̄ apparet q̄ sic. / Et qbus patet solū ad p̄ncipale.
/ Ad rōnē cū dī illud videtur de quo vñus iudicat fm diuersitatez
coloris z figure. Dico q̄ vñz est si iudicat de eo sicut de obiecto: s.
hoc nō est: sed iudicat vñus de rebus receptis ab extra fm dispo-
nem vaporis q̄ est in oculo: z hoc ē modo vñbile positiū sup̄ vñus
facit malā vñsionē: vt itellerit Auer. supra. / Ad sc̄daz dico q̄ spēs
reuerētēs a pte post acquiuerūt suā imāritatē: z iō nō idigent me-
dio extrinsecō. / Ad aliā cū dī: q̄ nō plus regit ad vñsionē nisi mul-
tiplicent spēs rē. Dico q̄ regit multiplicatio speciei debita sc̄ur
regit in crystallina que extra p̄ominet in qua general spēs: z tū
nō videt: q̄ non cum ordine debito pertingit.

Et illa res aut est ex eis quoz simile ē in cōprehēdi-
tur in consuetudinibus oino: z neqz cōprehēdit ip̄m
nisi qui est fortis vñus egrediētis a cōsuetudine in cō-
prehēdēdo: aut est ex eis que cōprehēdit vñus quā-
do medius sit z nō est in fine acuitatis sed est fm sen-
tam consuetudinis.

hic ponit quādā diuisionē vt inueniat spāles cās imaginatiōis
z diuersitates. Et p̄mo p̄mittit diuisionē. Sc̄do declarat. ibi. / Et in-
tentio p̄m. / Dicit p̄ q̄ illa res nō p̄ua stās itra crystallinā z res
que vident vel est ex eis que nō sunt p̄suetā cōprehēdi: z hoc ē q̄d
dicit. hec est ex eis quoz simile nō cōprehēdit in p̄similib⁹ oino. l.
q̄ nec ipsa nec res sibi sibi in quietate est p̄suetū q̄ cōprehēdat:
sed extra cōm p̄suetudinē homini cōprehēdendē ab homine acu-
tissimi vñus qui vñus est extra p̄suetos vñus z extra cōs hoib⁹:
z ideo dicit. neqz cōprehēdit rē. vel est illa res ex eis que cōpre-
hēdit vñus quāuis nō sit vñtime acutus sed sit medius z sit de vñsi-
bu⁹ p̄suet⁹ hoib⁹: q̄ cōter hoies nō hnt vñus extremū in acuitate
imō in paucis reperit: sed bz vñsum medius iter debile z acutum.

Est dubiū cuius oculus sit p̄tētor in virtute vñsa pueri vel iu-
uenis. / Cū q̄ iuuenis: q̄ Bal. in. 6. de regimie sanitatē ponit q̄ vir-
tutes aiales in iuuenibus sunt potentiores z in pueris nāles. / In
3. dī est de sue in ca. de conseruatione sanitatis oculi. qui docet
oculi sanitatē p̄seruare cū reb⁹ reddat tēnerā subam oculi sic est
tenera suba oculi puerilis: quāuis tū vñqz pars possēt defendi.
/ Dico q̄ in hōie temperato oculus est p̄fectior virtutis in iuue-
tute q̄ in pueritia. Rō est q̄ tūc oculus est p̄fectior q̄ nō est in eo
humidum nimis z ruberās nec nimis crudū nec nimis paucūz nec
nimis secū: sed oculus tēperatus est bmo in tpe iuuentutis: q̄ in
pueris multitudo albuginei z cruditas facit oculos varios siue vi-
rides: vt supra p̄z in tracta. z in senibus vñ paucis z humidū facit
oculos glaucos. vñus aut medius est optimus. s. iter multū z pau-
Lc z

Dub. 3^m

Gentilis

eū humidū vt p3 per psm in .5. de gñone aialū. cap. 1. / Ad Desue dico primo q per pueros intelligit iuuenes. Vel dico q loquitur de bona dispoñe oculi qum ad lenitatem superficiei. que l3 in pueris fit forsan perfectior. alia tñ que sunt principaliora in actu videntū perfectiora sunt in iuuenibus.

C Et inqñtio primi est qm cum visus est fortis comprēbēdit debile z occultum ex rebus que volāt in aere ppe visus que sunt ex formis a gbus aer nō euacuat z reliqua: quare apparent ei: z propter suam propinquitatē quam habet cum aere nō verificat eas.

C hic declarat mēbra diuisionis. Primo quō statio rei non perueit iter glacialē z ea que vident est cā imaginationū: q cōprehēdit illa res a visu acutissimo q nō est de visibus pfectis z cōbus: imo ex tra pfectudinē. Scdo declarat quō statio rei nō perueit iter crystallinū z ea que vident est cā imaginationū: q illa res cōprehēditur a visu qm nō fit acutus s3 fit de pfectis cōiter. ibi. (Quisto autē altera.)

C P3 in tres: q res que sūt inter crystallinā z ea que videntur vel sūt in spatio. f. in aere vel in oculo. f. in albugineo vel in cornea. P3io ergo ostēdit quō res stans in aere est cā imaginationū: q cōprehēdit a forti visu. Scdo quō res stans in oculo. ibi. (Et s3r cū sunt.) **C** dicit primo q intentio pmi. i. intentio vel intellectus eius qd p dicit est. f. ibi z illa res zc. est q cum visus est fortis zc. **C** Est sciēdū q aer. f. spatiū nos circūdans semp bz secū multa quedam corpora parvissima que vocantur atomi vel pigmata a Gal. in p de virtutibus aialibus. ca. 1.4. z nō solū aer s3 aqua bz secus aliqua corpora parvissima secū multa: z ideo dicit a gbus aer nō euacuat: z reliqua. f. spatiū vt aqua. Lū q visus est fortis valde videt hec parua qñ sunt vel volāt ppe visus: q si distaret pp paruitatē nō videret a visu quantūcūq acutissimo: z iō dicit. ppe visus. z talis modus imaginationū est sicut fibillatio que accidit homini ex acuitate sensus auditus: vt ponit Rasis in .2. cōtinetis. ca. 3. z Iesus trac. 3. ca. 1. **C** Scdo sciēdū q iste visus acutus lz videat hmoi res debiles z occultas volātes in aere: nō tñ clare distinguit eas: q in subtilitate sunt prop nque aeris: ideo stat homo in dubio an videat vel viderit aliqd vel nō: z hoc est qd dicit. z pp suā ppingratem.

C Et similiter cum sunt in interiorē parte propter vestigia vaporū parvorum nō euacuātur ex eis complicitio z natura oīo.

C De secunda pte p3. **C** Est sciēdū q nulla cōpō nec nā. i. cōpositio est in qua nō fit euaporatio: z per pñ ad cuius oculos nō pueniāt aliqui vapores a corpore vel ab ipsomet oculo surgunt: q vapores sunt subtilissimi z parvissimi: z ideo sunt potius quedā vestigia vaporū. cū ergo oculus est acutissimus in visu: tūc pcepit istos vapores z sic sunt imaginationes: z hoc est quod dicit. z s3r. f. visus acutus comprehendit quedam debilia z occulta cum sunt in interiori parte. i. cū sunt in oculo. Ista autē que sunt itus sunt ppter vestigia vaporū zc. supple z et eis vaporibus nō euacuat zc. vel similiter nō euacuatur ex eis. f. paruis formis zc.

C Verū tamen hec duo occultantur a visibus que nō sunt in vltimo acuitatis z non imaginant nisi ei qui est vehementis acuitatis in visu: z ista sunt ex eis que nō cōparantur ad nocumentum.

C De tertia pte dicit z pater. **C** Est sciendum pmo q quāuis visus acutissimus qui in paucis reperitur cōprehendat hec duo. i. hmoi occulta volantia in aere z hmoi vapores qui sunt in nobis a gbus corpus nō euacuat: visus tñ nō vltime acutus non comprehendit illa: sed occultant fibz z ideo dicit. verū tñ zc. **C** Scdo est sciendū q iste imaginationes que sunt ex acuitate sensus visus non debet reponi in numero egritudinū: nec ille visus d3 dici nocitus: z ideo dicit. z ista. i. z iste imaginationes zc.

C Diuisio autē altera aut existit in tunicis aut existit in humoribus.

C hic ostēdit quō statio rei nō perueit iter glacialē z res que videntur est cā imaginationū: q illa res cōprehendit a visu quāuis non fit acutus: sed fit de cōbus in pfectudinē hominū. Et pmo pmitte quiddā diuisionē. Scdo exequit. ibi. (Et illa que.) **C** dicit primo q diuisio altera. i. alterū mēbro diuisionis qd est supra positū: ibi. (Aut est ex eis que comprehendit zc.) **C** Est sciēdū q imaginationes que sunt de hmoi mēbro diuisionis differūt a predictis in tribus. P3io q illa sūt a rebus solū stātibz in oculo vel in aere: s3 iste sūt a rebus stātibz in oculo solū. Scdo q illa cōprehēdunt a visu acuto z nō ab alio: z iste comprehendunt a visu qm nō fit acutus. Tercio

Super tertio

tio q illa nō cōparant ad nocumentum: z iste sic.

C Et illa que existit in tunicis est vt sit super tunica corneā vestigium occultum valde qd remansit a variolis aut obthalmia z borbor aut alijs.

C hic exequit. Et pmo de imaginationibus sdictis culus cā est in tunicis. Scdo cuius cā est in humoribus. ibi. (Illa autē que existit.) **C** P3ia in .o. pmo ponit cām huius imaginationis. Scdo remouēdo dubiū declarat. ibi. (Et nō apper.) **C** dicit pmo q illa res que est cā imaginatiōis que cōprehēdit a visu z si non fit acutus q res est in tunicis oculi est vt sit sup corneā zc. **C** Est sciēdū q res non puia stans in cornea est cā imaginatiōis fm q dicit. In alijs vō tunicis oculi nō nisi in aranea de qua dabat intelligi cum dicit. de ea que est in albugineo vel in crystallino. **C** hec aut res nō puia est vestigiū. f. cicatrix remansit ex variolis obthalmia zc. z alijs. f. vltimis de quibus plix dicitur est in secundo tracta. huius.

C Est dubium quare dicit vestigium occultum valde. **C** Dico q tñc ppe dicitur q homo bz imaginationes qñ te inspiciente oculus infirmi nihil potes in eo discernere de macula: z tamen infirmus videt coram se hmoi phantasias. hoc aut maxime ptingit cum vestigium est occultum in oculo hominis intentum.

C Et nō apparet oculus exterius z apparet oculo iterius ppterea q nō sit puus locus in quo est. Occultatur ergo ppter ipsum ex eo qd sentit z aere peruiio partes vife magne fm quātitatem.

C hic remouet dubium. Diceret alijs quare hoc vestigiū videt ab oculo infirmi z nō videt ab oculo exteriori. f. medici vel alterius inspicētis. z in hoc Aui. declarat quō res nō puia stans in oculo videt ab oculo ipso in quo stat. Et pmitte q illud vestigiū nō apparet oculus exterius. f. oculo medici: vel alterius intentis: z apparet oculo iterius. i. vīus itus: q oculo in quo est vestigiū. Scdo declarat hoc qd dicit. ppterea zc. Et p declarat quō apparet oculo iterius. Scdo quō nō apparet oculo exterius. ibi. (Que si fm veritatem.)

C dicit primo q hmoi vestigiū apparet oculo iterius. ppterea q locus corneae in quo est vestigiū nō est vel fit puus: z iō nō pōt de ferre p illā ptem spēs visibilibz: ergo partes vife ex eo qd sentit vt de re colorata z aere peruiio. de aere peruiio z lucido q vt z ē mēdiū in vidēdo: ptes dico magne fm quātitatē occultant per ips. f. vestigiū. pōt ergo ex dictis Aui. formari talis rō. illud apper oculo iterius per qd locus corneae in quo est nō fit peruius: sed p vestigium quātūcūq parū locus corneae in quo est non fit peruius. vt p3: q aliter nō diceret vestigiū: ergo apparet oculo iterius. **C** Maiorē vō rōnis Aui. pbat: q ptem corneae nō puia vbi est vestigiū nō pōt sunt portari partes speciei rei visibilibz: imo magne ptes rei visibilibz sūt res colorate vt parietes z huiusmodi: sicut fit corpus lucidū vt aer: occultant: z q occultantur visus non pōt illas iudicare postine sed puatue: z hoc mō p3 illud vestigiū. **C** Est sciēdū q intentio Aui. est valde psona nostre expositioni. superius posite. volēs enim declarare quō vestigiū in cornea apper oculo iterius declarat per hoc qd phibet z occultat fm illam ptem in qua est pars rei vife. Nō ergo vult Aui. q illud vestigiū videat p suam spēm sed occultat ptes rei visibilibz ab extra. Et pñdera q si. A. dicit de vestigio corneae q hoc nihil apper oculo infirmo: imo magis hoc est vey de vaporibus stātibz in crystallina vel albugineo. **C** Scdo est sciēdū q si vestigiū sūt vapor: in oculo nō oīo probi beat penetrationē fm pte in qua est: sed colorat illā partē vt sūt aliq quietas sicut dictū est supra de vitro diaphano colorato: tunc res ē apparet de colore illi vestigiū vel vaporis z phibet recipi re sub ppio colore: recipit sub colore vaporis: z iō sic iudicat.

C Que si fm veritatem exterius reperta foret cēt pars illa parua: magna pars formarum eius que sunt in foramine vñce.

C hic declarat quare illud vestigiū nō apper oculo exterius. f. oculo medici vel alterius inspicētis. Et p facit hoc. Scdo remouet dubiū. ibi. (Magna pars.) **C** dicit p q si hoc vestigiū fm veritatem periret extra eēt res valde parua sic q p eī quietatē nō videret: z eodē mō stās in cornea nō vt pp quietatē: z iō dicit. q. res exi stēs in cornea vt vestigiū. vel que. f. pars corneae in qua est vestigiū si repta foret exteri? fm veritate. i. si poneret in re extra vt in aere vel in pariete eēt parua illa pars. f. corneae vel vestigiū occultus de quo dictū est: z pp multā paruitatē nō vī. **C** Et q itatiz diceret alijs: si hec res est ita parua quō pōt occultare magnas ptes rei vife. **C** Rñder Aui. q hec res est magna pars respectu quātitatē formarū que sunt in foramine vñce: s3 fit parua ps respectu entitū in q di que vident: z hoc est qd dicit. Illa pars que ē in cornea. i. vestigium

gius occultū ēē parua si extra ponere. et sup. tñ cū hoc est magna pars for. marū. i. sp̄m visibilū que sunt in foramine yue: qz per ipm trāseūt et veniūt ad crystallinū. Si ergo hoc vestigiū vel locus in quo est magna pars sp̄m. i. respectu sp̄m: ergo poterit magnā pte fm quātitate de sp̄bus occultare et de visibilibus. Aliiter tñ ita posset exponit et in idē redit. C. p̄pter qd est sciendū qz parti in qua est vestigiū occurrit aliqua pars speciei rei visibilis qz pars speciei est parvissimū qd ita qz si illa ps sp̄i visibilis ponere extra fm veritate: qz ēē aliqua res p se subtilis vel for. ma realis ēē parua: et tñ illa pars ēē magnū frustū vel magna ps forma vel sp̄m venientū ad pupillā: hoc est qd dicit. que. f. ps speciei visibilis occultata si exterius. zc. Est sciendum qz vt sumit ab Alio. in sermo. de nāibus in fi. in pupilla describit forma visus et visibilibus. Si qz forma montis describat opz qz forma montis diuidat fm diuisionem partiū pupille: imo si quis p̄derat forma montis diuidit fm diuisionē partiū pupille vel crystalline in qua terminat conu. lineaz visibilibus. Si qz pupillā vel prem eius diuidit ad tot partes ad quot diuidit mons: tū parvissima ps pupille est icōparabilis mino: parua pte motis: iō si illa ps pupille extra ponere ēē quasi isenibilis: et tñ ipsa recipit sp̄m visibilem qz est sp̄s magnē partiū motis. parvissimū ergo vestigiū qd per sui paruitatē ē occultū ē ēpediens visione magnē quātitatē montis alterius rei. Exēplū est in figura extra. CSz tu. o. pua pars de pupilla que phibet vel recipit sp̄m est ens naturale: sed quodlibet ens naturale est sensibile vt ponit Alio. in. s. phyl. cōmen. 23. ergo illud h̄ extra ponat sentitū: cuius p̄m dicit Alio. d. Dico qz si est sensibile: est sensibile occultum. Vt aliter dico qz minimū entis naturalis p se potens subsistere est sensibile. illud aut minimū qd recipit magnā partem montis vel phibet est ens nāle inexistens: non tñ posset existere nec p se diuisum in actu haberet illam opationem. hic vō ēē locus speculationis.

¶ Illa autem que existit ex humoribus est sz duas partes: quoniam aut iā cōuersa est substantia eius in humiditate: ex eo qd est exterius ab ipsa ad qd iam cōuersa est substantia humiditatis ipsius.

¶ Hic exequitur de imaginationibus quarum cā est in humoribus. Et p̄mo p̄mittit diuisionē dicēs qz ē sz duas res. i. sz duos modos. Scdo declarat ibi. (Qm aut iam.) Tercio isert quādam aliam diuisionē. ibi. (Illud vō euacuā.) ¶ P̄ria p̄. Et scda ps diuidit i. o. p̄rio declarat vnam partem. Scdo alia. ibi. (Aut accidit.) C. dicit p̄mo qz p̄mus modus sciendi imaginationes ex re que existit in humoribus oculi: ē qm ē iā puerfa suba eius. f. humoris albuginei vel crystallini in humiditate zc. Est sciendū qz hec cā imaginatiōis quā Alio. hic inuestigat est que accidit valde frequēter. Cōtingit. n. qz in humorē albugineum aliqui penetrat aliqua humiditas valde subtilis et satis clara: nō tñ tantū quantū est humor albugineus: z hec humiditas quasi trāsmutat in eius nām prem albuginei quaz attingit: et albugineus quasi illam ad se trāsmutat: et hoc accidit iō qz illa humiditas est satis conformis humoris albugineo. ex pre ergo albuginei quā illa humiditas rāgit et ex illa humiditate quasi pficit vnum: illud est cā imaginatiōis: et hoc ē qd dicit ifa: aut iāz cōuersa ē suba eius. f. humoris albuginei in humiditate. ex eo qd ē exterius ab ipsa. f. suba albuginei. i. ex aliqz humiditate corporea que venit ex albugineo ab extra et irrat in eū. ad qd. f. extraneū humiditū puerfa ē suba ipsius zc. f. albuginei. q. d. cū ergo dixerim tibi qz suba albuginei iā cōuersa ē in humiditate nō itelligo in humiditate qualitatū suae cōpōnale: sed in humiditate cōpuletā que ē quoddā corpus humidū extraneū ad qd cōuersa ē suba albuginei: qz sunt facti vni: et vt sic vni pōt dici cōuersus in aliud: qz ē quoddā mistio: et h̄ voluit ifa exterior cū dicit. Aut qm iā puerfa ē. f. suba albuginei ad ipsam subaz humiditatis. f. p̄ multione corpis. CSz tu. o. quō ergo ē cā imaginatiōis si hec humiditas est ita p̄similis albugineo. ¶ Dico qz h̄ sit sitis nō ē oino sic diaphana vel sic subtilis: vñ alio mō trāseunt p illā linez vsuales qz prem albuginei: imo qz h̄ illa humiditas sit satis diaphana: tñ quodāmodū frāgit radiū et appet sicut nebula clara. CSdo. o. tu posset ne illa humiditas facere imaginationes absqz puerfōe ad subam albuginei: et albuginei ad illā. ¶ Dico qz sic: sz Alio. nō curauit ponere qz ē notū: et qz illa humiditas nō diu durat absqz hac cōuersiōe. ¶ Nota qz illa que dicta sunt de albugineo possent itelligi de crystallino: sz non sic sic facile prem eius misceri et cōuerri cū humiditate extranea pp aliquam duritiem quam h̄ respectu albuginei.

¶ Aut accidit parti eius malitia cōpōnis alterās colorē eius et remouēs puietate eius quare nō pernia fit illa quātitas ei? pp frīg? aut humiditate aut caliditate.

Scdm illam igit quātitate apparet in ipso acritas.

¶ Hic declarat alia prem suae modū. C. p̄pter qd est sciendū qz hic modus differt a p̄cedēti: qz cā facies has imaginationes ē mala cōpō in albugineo. sed cā p̄dicti modi est corpus humidū vt apparet: et iō dicit hic. Aut accidit p̄i eius. f. albuginei malitia cōpōnis scilz sine mā qz pmisceat albugineo. CSdo ē sciendū qz puietas h̄ue diaphaneitas sequit modū determinatū cōpōnis h̄ue cōmistiōis: vt inuit. B. in p̄ de regimie sanitat. c. 6. cū ergo mala cōpō eueniēs humoris albugineo pōt ēē cā remotiōis sue puietati: iō dicit. accidit malitia cōpōnis eius. f. albuginei alterās colorē ip̄p̄ie sumēdo colorē nō subdit. et pro. i. remouēs eius puietate. C. Tercio ē sciendū qz notāter dicit p̄i ei: qz si mala cōpō accidit albugineo et remouet puietate tūc fit cecitas: sz cū remouet in pre tūc fit imaginatiō: et iō dicit in ifa. quare nō fit quia illa quātitas ei? tñ si nō ex toto remouet puietate sz cū coloratione puietas statet sic in vitro colorato et transp̄aret: tūc oia iudicant illius coloris si totus albugineus sic ēē dispositus. hoc tñ nō p̄uenit dici de imaginatiōe. f. qm oia qz vident iudicant vnius coloris. ¶ Quarto ē sciendū p hoc qd Alio. dicit pp qtuor modos male cōpōnis remouere puietas humoris albuginei cui supuenit mala cōpō. f. pp frigus aut humiditate. et. A. nō assignat modū fm quē frigus vel humiditas cōpōnalis remouet puietate: qz forsan credit ēē notū. frīg. n. facit h̄ mortificādo et p̄stringēdo: sz humidū facit hoc igrossando. Conat tñ. A. declarare modū p quē calidū tollit puietate: qz fm illā pte albuginei cui occurrit cōpō mala calida generat qdā vapor acre: qz caliditas euaporat et subleuat pte albuginei: illa qz ps aeris mista p̄i albuginei facit eā albā h̄ue lacteā et remouet ei puietas et fit imaginatiō: et iō sic exponat: fm qz illaz qritatē. i. fm illā pte albuginei in qua accidit mala cōpō calida apparet in ipso. f. albugineo acritas: qz calor p̄uertit prem albuginei in aerē vel vaporem.

¶ Et ex p̄p̄ietate acritatis ē vt cū pmisceat humiditati subtili perue faciat ipsam lactei coloris: et faciat ipsam videri nō p̄niā: aut pp siccitate ip̄santem et aggregatē valde: sed erit illud qd superuenit ei ex ea in alio.

¶ Hic Alio. et assignat modū in quo mala cōpō sicca remouet puietatem p̄is albuginei cū dicit. aut pp siccitate aggregatē valde. sic. cū. n. terrestrificādo et accētrādo aggregat pte albuginei cui occurrit et tollit puietate et maxime si valde aggregat.

¶ Quinto ē dubitatio vtrū aer mistus rei p̄ue faciat illam albam.

¶ Vt qz nō: qz aer in se ē puius: sz mistus rei saluabit suā puietate. ¶ In p̄m est Alio. et Alio. in. 5. de gñone aialū. c. 7. als. 6. vbi dicit qz aer plustras albedines facit. ¶ Dico qz aer mistus reb? reddit illas albas. Rō est qz ei? subtilitate illas plustrat vt ponit Alio. et qz conuertit res ad quādā spumositatē et ipsa spuma ē alba. Vñ Alio. ibidē aer albedine facit sicut spuma. Idē ponit in. 2. de gñone ani. ca. 8. als. c. 2. et pp hāc cāz p̄fana cū oleo ē albiō: si bñ misceat. fit. n. ex h̄ spumatio qdā vt pōt Alio. in. 21. p̄ic. de p̄ble. p̄ble. 1. Et ex h̄ ē accidit qz lisciuū oleo mistū fit sic lac: qz lisciuū dicit p̄es olei: et fac aerē ipsas penetrare et fit sic spuma: sz tñ nō appareat spuma: tñ q̄to minores sunt ampulle in spuma tāto ē albiō: vt ponit Alio. in. 2. de gñone ani. ca. 8. als. c. 2. et h̄ est qd. A. vult cū dicit. et p̄p̄ietate aeris est cū pmisceat humiditati subtili perue sicut est albugineus qz faciat ipsam lactei coloris zc. Et nō solū aut qm pmisceat subtili humiditatem: imo quādo pmisceat rebus grossis: vt appet in distrup̄iōe cornu nigerrimū et in trituratione crystalli. ¶ Ad p̄m osin qz h̄ yrrāqz sit puiū: tñ ex trāsmutatiōe aduicez pōt resultare aliqd nō puius: sz color albus fit p̄pingor coloris puiō sicut ē ex rebus qz nō sunt nigre vt cortices granati et vinū simul facit aliqd nigrū. CSerto ē sciendū qz ifa que dicit. sz erit illud qd supuenit ei ex ea in alio. ē ifa valde difficilis. Et reperiō qz dynus exposuit sic. Illa imaginatio que fit a mala cōpōne sicca erit in alio. i. apparet iurta aliud: qz si respiciat murū vel mōre vel lignus appet iurta illud. hec expositio est cōis omni imaginatiōi: qz q̄libet res stans in oculo cū ip̄ificat iudicat qz sit iurta illud: imo hoc videt velle oī qd vt vt demonstrat Gal. in. 10. lib. de vilitate p̄icula. c. 12. ex hoc enī p̄tingit qz montes qz multa miliaria distāt apparet iurta se.

CSdo expositio est quā als dedit qz siccitas maxime supuenit albugineo ex glaciali et vitreo: qz ibidē est eius p̄cessus et eius humectatiō: et iō dicit. illud qd supuenit ei. f. albugineo. ex ea. f. siccitate erit in alio. f. vitreo vel crystallino fm plurimus. C. Tercia expō ē etiā mea: p̄pter quod cōsidera qz imaginationes p̄ueniētes a siccitate nō sunt de capitulo imaginationum p̄cedētū aquā: sed sunt de alio caplo qz sunt solū imaginationes. Lap̄m aut de imaginationibus maxime fit vt de eo per aquam p̄tendit: et hoc est quod dicit. sed illud quod superuenit ei. f. albugineo. ex ea. f. siccitate. erit in alio. f. cap. a caplo aque. i. cataracte. Unde Rasis in scdo

Gentilis

conferentis caplo tertio auctoritate Joānity, dicit qd accidit patenti qd quasi videt pilos z cymices z nō ex septeide cataracte s; ex sic- citate albuginei in aliquibus locis. **Quarta** expositio est et mea qd mihi placet. **Propter** qd sciendum qd tunc imaginatio est pprie qd parti albuginei accidit qd colorat z perdit perueratē. si enī totus pderet nō dī imaginatio pprie: z iō Zui. dixit accidit parti ei. **Do- nit** autē Aui. duos modos in hac imaginatiōe. **Primus** est: qd puer- tas in humiditate pō substatie pprie albuginei eo qd itret in eū ali- qua humiditas. **Alius** ē: qd accidat mala cōplexio sine materia p- mutas colores albuginei. **Hoc** autē duplī intelligi pōt. **Uno** mō sine mā: qd nulla pcurrat cā humoralis vel vaporis solū cā primitiua: z hoc nō videt pōtē nisi raro: qd caliditas frigiditas z sicū siue hu- midū siue mā vī qd nō possit attingere vñā partē parua albuginei solam. v. g. calor fortissimus solis nō videt qd de albugineo tantas infāmāre possit quāritatē qd est vñā granū papaueris vel pipe- ris z nō plus z ab illa pte remoueat puietate. **Alio** modo pōt intelli- gi sine mā: qd in mala cōplexione hac pcurrat aliq materia. v. g. alig vapor: itrans in albugineū: tñ ille vapor remoueat puietates a pte albuginei quā rāgit cōphonē suā alterādo: z nō qd albugineus puerat substatialiter in illū vaporē nec ille vapor in albugineū: sic ergo accidit albuginei parti malitia cōphonis calide vel fride vel sicce vel humide remouentis perueratē. **Diceret** post: sed tñ illud qd supenit ei albugineo. ex ea. f. cōplexione mala: erit in alio. i. in aliqua mā vt in aliquo vapore itrans albugineū: hoc dico vt plu- rimū: qd si aliud ptingeret hoc raro ēē pōtē. f. qd a causa pmitiua vel alia alteratiōe sine mā vñā pars albuginei alteret z alia non: z hoc ppter diuersitatē pti albuginei: qd vt dicit oēs philosophan- tes: oēs mistū est etherogeneū. **Quinta** expositio est qd cā sicca- tis erit in alio. i. habebit multas alias causas: qd quedam est p al- terationē. f. siccatas: z quedā per humidū cōsumptionem. **Sexta** expositio est qd hic refumit membrū diuisionis z complet subdiui- sionē eius vt dicit qd illa que existit in humoribus est f; duas par- tes. i. oī: vel qd suba albuginei cōuerfa ē in humiditātē. i. aliqua hu- miditas siue alig vapor: perueniēs ab extra ad albugineū aut ac- cidit ei mala cōplexio calida frida sicca z humida. **Sicut** aliq hu- miditas puenit ad albugineū: sic illū qd pōt supenire albugineo ex ea. f. humiditate: erit i alio. f. mēbro a quo surgit illa humi- ditas siue qui erit in toto corpore vel stomacho vel cerebri: siue sit fixus accidēs qd figat ille vapor: siue nō fixū qd nō figat: z ideo merito i- fert: ergo zē. **Hec** tñ sexta expositio ex pmissis pōt intelli.

Ergo non euacuat quin aut sit accidens non fixum z ex genere vaporū qui eleuat ex corpore toto aut ex stomacho aut ex cerebri: z cū sunt subtile pueniunt z resoluunt: z sic fit crisiūbus z post vomitum z post irā: aut sit fixum in eo z portendit aquam.

Hic isert quādā aliam diuisionē z sequit ex quarta expōne: qd si aliqua mala cōplexio que aduenit pti albuginei est in alio vt plu- rimū: qd est in vapore vel in humiditate aliqua itrans albugineū: h- bec imaginatio pueniēs ab ista cā vel est accis nō fixum sed pue- nit a vaporibus g eleuat a toto corpore vel aliqua pte: z cū sunt subtile veniūt z recedūt sicut fit in accidētibus ceticis. f. per san- guinem nariū pprie. **Et** post vomitū: imo ē ante vomitū. **Et** post iram. supple z etiam in ira. vel est accidēs fixum in eo. f. albugineo z hoc qd humores sunt grossi non resolubiles. **Et** portendit aquas id est est signum aque qd cataracte.

Est dubitatio: vtrū imaginationes puenientes a vaporib; nōchi- porrendant aquam. **Ad** id qd nō: qd Gal. in quarto de interio- ribus. caplo. z. videtur distinguere imaginationes portendentes aquam ab imaginationibus stomaticis. **Idem** ē Rasis in. 9. trac. Alimāforis. ca. 27. z **Iesus** trac. 3. ca. 1. vnde **Ras** in. 2. pūctis. ca. 3. dicit imaginationes vel sunt ex septeide cataracte vel ex re con- tēta in stomacho. **Ite** imaginationes nō fixē z in gbus nō apparet turbiditas pupille nō significat aqua: vt inuit **Aui. hic. z** Gal. in pā- legato cap. 3. imaginationes stomatice sunt hmoi: vt ponit **Gal.** ibidem. **Ite** **Iu** vides textus **Gal.** in. 4. de iterioribus. capi. 1. vdi dicit. sunt quedā imaginationes sicut bis qui sunt in pncipio ca- taracte. z subdit qd sūt ppter colligatiā stomachi vel cerebri. **Ite** **Joar** lib. 1. trac. 8. ca. 18. dicit qd hec aqua generat ex vaporibus z fumositatibus ascendētib; a stomacho z a toto corpore supius. **Ite** **Rasis** in diuisionibus. ca. 31. ponens pncipiū aque ponit imagi- nationes quas postea diuidit in stomaticas z non stomaticas. **Ite** **Aui.** in cura imaginationū portendētiū aquam docet purgare pproprie stomachū. **Ite** **Dico** qd vterq; imaginationes possunt por- dere aquas. f. stomatice z cerebrales: z que sunt oculo pprie. f. de eius supilitate. **Rō** est: qd omnis vapor pueniens ad oculū. f. in- terius z potēs cōueri in aquā portendit eam: vapor stomachi est

Super tertio

hmoi: vt p3: z ē cerebri z superfluitas nutrimentū oculi. **Unde** glof. 9. Alimāforis. dicit. cā aque que ad oculū descendit est: qd illud qd ad oculū erat solitū dissoluit ex oculo nō dissoluit vt d3: zē. **Quis** tñ hoc sit certius: tñ certius portendunt aquā imaginationes que sūt cā cerebri vel oculi qd cā stomachi. z hoc p3 pmo: qd mā cū faciūt has imaginationes z veniunt a cerebri z ab oculo sunt magis cō- formes generationi aque qd cū a stomacho ascēdunt: qd sunt ma- gis ppinque nature stomatice z aqueose: vt p3. **Sed** qd difficult- est materias facientes illas imaginationes euacuare: s; facilius est purgare illas que sunt a stomacho. **Unde** **Gal.** in. 4. de iterioribus caplo p dicit dicit qd hec accidētia ppter stomachū existentia fa- cilliter possunt curari. **Auctores** ergo medicine qd distinguāt ima- ginationes stomaticas ab imaginationib; que sunt pncipiū aque nolunt tñ negare qd imaginationes stomatice possunt esse pncipiū aque: sed volunt qd nō sunt sic certū pñ: z ideo nō tantū timent de eis: z iō **Rasis. 9. Alimā.** dicit. z hoc enim qd cā stomachi accidit nō est multū timēdum: est tñ timendum. **Et** his cessant p3ia.

Et iste quidem imaginationes quādoq; diuersificā- tur in qstiatib; suis z sunt parue z magnę: quādoq; diuersificant in essentis suis z sunt grosse z subtiles oc- culte: z qñq; diuersificant in sitibus suis z sunt rare: z qñq; spisse nebulose: z qñq; diuersificant in figuris suis z sunt granose z sunt cymiceles z sunt muscose z sunt filose z capillares cum longitudine.

Hic ponit diuersitates imaginationū: z p3. **Est** dubitatio: qd **Aui.** i. sufficienter enumerat has diuersitates imagi- nationū: qd est diuersitas in colore eaz: vt ponit **Azarauis** in cap. de aqua. z **Baly** trac. 3. cōmēto. 180. trac. vtrius comen. 22. **Ite** **Dico** qd pñ **Baly** ibidē imaginationes diuersificant. **Uno** modo fm di- uersitatē vaporū: qd si multus est imaginatio magna: si est pau- cus parua. **Et** si est vapor grossius apparet grossa: si est subtilis apper subtilis: z hoc ipso vocat essentia. **Sz** tu dices si ima- ginationes vident nō per ppiam spēm quō potest apparere illa- rū grossities. **Ite** **Dico** qd hoc est quando habent aliquā trāsparetiā.

Tertio si est rarus vapor apparet rare imaginationes. **raras** vo reduci pōt ad sūū: qd est sūū partū vel pstitit in sūū partium. **Quarto** si vapor stat in forma grani vel cymiceis vel mase vel fili vel rei subtilis vt capilli apper imaginatio figure eius: z eodez mō de colore: h humor vel vapor cuiuscunq; coloris possit facere imaginatiōē que apparebit nigra priuatiōe luminis: z iō **Aui.** nō dicit de hac diuersitate vel forsan dedit intelligi. **Aliq** tamen modū sunt quibus imaginationes diuersificantur vt intelligitur ex eo qd pcecessit de ea. **Hic** vo ponit diuersitates imaginationū maxime de vaporibus: z ideo dicit. z iste.

Est dubitatio scdo si de vapore alteri mēbro possit surgere ima- ginatio z pñ aque. **Ite** **Dico** qd sic. f. ab epate ipse matrice z gna- liter a quocūq; mēbro pōt surgē vapor ad cerebri z exide ad ocu- los ab eo pōt ēē pñ imaginatiōe: z hoc est si est subtilis. sed si il- le vapor sit aptus igrossari erit pñ aque. z considera hoc.

De signis z dñs. **Cap. 10^m.**

Signa earum que sunt ex acuitate sensus sunt vt sint leues nō f; modū vñū z figurā vñā z associat homini aliquo tpe sanitas sui visus ppter qd illa imaginatio sequitur ipsum.

Hic **Aui.** ponit signa imaginationū z ofiam iter cas. **Et** p ponit signa imaginationū quaz cā cōprehēdebat a visu acuto egrediē- te pserudine. **Scdo** ponit signa eaz quarum causa cōprehēdit a visu ē si nō sit extra pserudine visum. ibi. (Et illam que fit.)

Nota pmo qd **Aui.** ponit tria signa imaginationū venientium ab acuitate visus. **Primū** est qd sunt leues. i. nō impediunt visio- nis actū. **Secundū** est: qd non fm vñum modum z figurā. **Ratio** est: qd ista minima que volant in aere z vapores a quibus nō euacuat corpus z natura omnino non sunt etiam fm vñum modum z figuram. **Tertū** est qd homini aliquo tempore associatur sani- tas. **Ratio** est: qd non reddit se de hoc sollicitus: vel non est omni- moda claritas in aere vt appareat: vel qd visio eius obtrunditur a sumptione aliquoz ciboz vel visu aliquoz corpōz.

Et illam que fit ppter cozmcam signat cā eius predi- cta: z vt figuratur aliquo tpe non addens z nō pducens nocumentum in oculo ppter se.

Hic ponit signa imaginationū: quarum causa comprehendit a visu si non est extra cōserudine visum. **p3io** determinat dī ima- ginatione

ginatione cuius cā est in cornea. Scdo de ea cuius cā est in albugineo. ibi (Et illa que fit. p. qd dicit. Est sciendū qd Al. ponit tria signa huius imaginationis cuius cā in cornea. s. eius yelutium oculi. C. p. mū signū est cā eius predicta supra. s. in trac. z. z. su p. in hoc cap. q. p. cesserit variola in cornea vel obthalia vel botbo: vel ylcus. C. Scdo signū est qd figuratur non crescit. dicit vō aliquo tpe: q. q. nō figit: imo remouet sicut videmus hoc in etate pueritiae: vel q. q. possit addi: q. p. tula in qua fuit ylcus: z. vbi est cicatrix modo propter debilitatem quandoq. recipit mās. C. Tertium signū est qd non facit aliud nocumentū nisi suum: q. non est signū aque.

C Et illa q. fit ex cā in albugineo est vt sit tpe longo z nō perducit ad nocumentū magnum z fit aut successione obthaliæ acute aut successione cause infrigidatiōis aut calefaciētiōis: z est ex eis que sensu sciunt z p. p. quādo iuuenit cornea tera clara i qua nō est asperitas aliquo modo. Impletiō est res fixa z nō addit neq. p. ducit ad nocumentū magnum.

C hic ponit signa imaginatiōis cuius cā est in humoribus: z h. maxime adaptat albugineo: vt supra patuit. p. facit hoc. Scdo q. de huius imaginatiōibus maxime timeat cataracta: ponit signa quibus cognoscimus imaginatiōes p. uas vel non p. uas ad aquā. ibi (Et quādo cōtinuatur.) C. Nota pmo q. cā imaginatiōis ex humore albugineo erit vel ppter vapores ad quos p. uas erat humiditas albuginei: vel ppter malitiam cōpōnis. p. imo ergo ponit signa eius cuius cā est malitia cōpōnis. Scdo ponit signa eius cuius cā sunt vapores. ibi (Illa autē que fit.) Tertio q. su p. spālter fuerat locus de cōpōne mala sicca albuginei: spālter hic ponit signa. ibi (Et tu qdem iam sciuiti.) C. Est sciendū ad intellectum p. p. partis q. bec signa possunt adaptari male cōplexiōni cum mā in albugineo que est cā huius imaginatiōis sic q. illa mā sit appropriata albugineo z nō beat inouatiōe. Scdo possunt adaptari ad malam cōplōne sine materia in albugineo existēte: que quantū ad aliquas p. res albuginei facta est z nō est dependē: i. talis cā raro cōtingat z difficile fit eam imaginari: vt supra declaratum est in quarta expositione. Ergo in summa quatuor ponit signa. C. p. mū est q. bec imaginatio sit in longo tpe: z nō perducit ad nocumentū magnum. i. quāvis longo tpe steterit non perducit ad nocumentū nisi suū. p. mū qd est corā se semp. videre b. mōi phantasias. Lā est q. ex quo mala complexio est fixa: siue sit sine mā vel cū aliquo vapore non hntē renouatiōes: tunc ipsa nō perducit ad nocumentū plus. C. Scdm signū est sumptum a cā que facit mala cōplōne albuginei: z bec cā est obthalia acuta. i. calida yel alia cā calefaciens yel infrigidans. z in hoc Al. p. tan gere cās faciētes malitiā cōpōnis in albugineo siue mā. z p. t. p. t. inuere cās cum materia: quia i. obthalia acuta possit aliquas partes albuginei infirmare z ericare z ex hoc remouere quietatē ab q. aliqua mā. p. t. tamen illud facere cum aliquo vapore penetrant in albugineū. C. Sed tu dices q. t. non dicit q. fit successione cāe humectantis. Dico q. dicit itelligit: vel q. longinquum est q. fiat ab humiditate siue mā. z dicit Al. q. est. i. talis cā ex eis que sunt nota sensui: q. infirmus z medicus sentit cās hoc faciētes scilicet obthaliā acutā yel calefacientes yel infrigidantes. C. Tertium signū est q. appet cornea bene disposita: q. ex hoc significat q. cā non est in cornea: z hoc signū d. adiungi predictis: z ideo dicit. Et p. p. i. ex predictis signis significamus zc.

C S. dubitat quomodo cāe calefacientes yel infrigidantes obthaliā faciētes possunt imprimere in albugineum z non in corneā. Dico q. siue sit ab extra siue ab intra: iste cāe possunt hoc facere ppter diuersam preparationem in albugineo z cornea. Similr i. z. vtrāq. ptingat ledit: tū pōt contingere sanari corneam z nō albugineum. Quartum signū est q. talis imaginatio est res fixa zc. z h. signum cōmunicat cum primo: sed differt solū in hoc q. bec of. fixa absolute: sed illa si longo tpe non steterit non perducit ad nocumentū: z cā iam apparet. C. Sed tu dices Al. p. r. dicit hic z supra: q. dicit supra q. fit hoc accēs est fixum portendit aquas: z hic dicit q. fixa imaginatio non perducit ad nocumentū. Dico q. fixum exponit dupl. p. mō. i. q. non vadat z reuertatur: s. semp. sint imaginatiōes ex vaporibus in albugineo: iste sunt que aqua portendunt: tamen cum alijs signis dicendis. Scdo fixum. Lūo ad dēns in malitia: sic sumitur hic.

C Illa autem que fit ppter vapores stomaticos z cor. porcos cognoscit p. p. t. q. ipsa cōmouet cuz vaporos: z apud repletionem z digestionem z apud mor.

tus z vertiginem z scotomiam z nō moratur fm dispositionem vnam: imo augmētatur z minuitur z non appropriatur oculo vni: imo fit in ambobus oculis. Cūq. cū ea est nausea verificat ei significatio: z q. q. est vomitus z euacuatio cū picra z subtiliatio nutrime. ti z studiū in digestiōe remouent z minozant eam.

C hic ponit signa imaginatiōis cuius causa sunt vapores: siue a stomacho siue a toto corpore siue ab alia parte. z in hoc comprehendit signa eius que fit ab humiditate existente in albugineo cōuertere substantiā albuginei. C. Nota q. l. quedā ex istis signis possunt significare super imaginatione puenire a vaporibus corporis: tamen ipsa proprie significat de imaginatione pueniente a vaporibus stomaticis: z bec imaginatio habet nouem signa.

C p. mū est q. mouet comestione rerum vaporosarum vt ce parum saporum fructuum z similium. C. Secundum est apud repletionē. i. existēte repletionē stōchi. C. Tertium est apud digōne.

C Sed tu. o. contra: q. d. halya. in. 9. theo. ca. 13. dicit q. apud digestionem minuitur. z halya. in. 4. de interioribus. c. 2. hoc inuit z alij auctores. Dico q. p. mō per aliam lram que dicit z indigestionem. Vel dico scdo q. in hora digestiōis cōmouentur imaginatiōes ppter euaporationē: sed in hora vacuitatis non cōmouent: s. in hora digōnis minus cōmouentur q. in hora indigestiōis.

C Quartum signum est apud motus icōueniēs vt post exercitiā foris facta in repletionē corporis. Quintum est apud vertiginē cum oia apparent volui in gyroz quāuis homo non cadat. z apud stomaticam. s. cuz apparent oia volui z homo cadit vt ponit in p. continentis. cap. 2. q. ista significant ascensum vaporis ad caput.

C Sextum signum est z nō morant fm disponēz zc. q. fm q. vapores adduntur z minuant sic imaginatio. C. Septimum signū est qd fit in ambobus oculis. Lā est q. ambo cōcant toti corpori z stomacho: possit tū homo q. q. fallere propter aptitudinē vnius oculi ad recipiendū fumos pter alterum oculum. C. Octauum signū est. cūq. cū ea est nausea verificat zc. s. q. est a stomacho. C. Nonū signum est. z quandoq. est. i. fit vomitus zc.

C Et tu qdem iam sciuiti in caplo debilitatis vifus signa eius cuius est cā siccitas albuginei aut aliud.

C hic ponit signa imaginatiōis puenientis a siccitate albuginei q. supra diuifim dixerat de ea z dicit q. tu sciuiti zc. s. cū dicit q. ois corruptio que fit a siccitate fit foris cū adest vacuitas. C. Sed tu dices quō pōt addi bec siccitas cū sit imaterialis vel de vaporib. siccis oculo appropriatis: vñ iā dicitur est supra q. illa q. p. uenit ab alijs modis male cōplōnis albuginei est imaginatio fixa: ergo multo magis ista. Dico q. nō additur: q. vadat ad cataractas: sed bñ pōt addi aliqua z minui fm additionē z diminutiōe cārū ericantius. Et pōt exponi sciuiti. s. ibi: z q. q. recurrit ad aliud. i. alia siccitas. s. pueniēs aliud: vt a crystallina. Sift. p. ordat cū expōne scda supra posita de causis imaginatiōis yel est siccitas albuginei. s. sine mā l. raro ptingat aut aliud. s. siccitas in alio vt ex vapore ericātē qd plus pōt ptingere: z p. ordat cū expositione quarta.

C Et quādoq. cōtinuaf sanitas oculi z icolumitas ei.

C qui h. imaginatiōes sex mensibus est fm plurimū in securitate: z imaginatiōes que sunt antecēdētes aquas non cessant gradatim in cōturbatiōe vifus vsq. quo descendit cuz eis aqua subito: z raro ptransit. vi. mens. Cum autem vides imaginatiōes remoueri z redire z addi z diminui scias q. nō sunt aquose. Cūq. aquo sarum tēpus prolongat z non ptransit in debilitate vifus scias q. ipse non sunt aquose.

C hic ponit signa qbus distinguimus imaginatiōes p. uas ad cataractā ab alijs: z ponit tria signa. p. mū est q. p. m. s. erit p. sex mē ses vel p. cesserint sex mē ses: z icolumitas oculi sit bona: sanitas quantū ad organizatiōē z icolumitas quantū ad cōpletiōnē. vel sanitas quantū ad dispositiōem bonam: icolumitas quantū ad operationē bonam: z hoc signū Al. ponit cuz dicit: z imaginatiōes: q. dicit q. imaginatiōes significantes aquam nō stant cū icolumitate vifus sex mē sibus: imo gradatim pcedūt p. turbado vifus: z subito descendit aqua. i. cataracta: q. m. aquosa subito mouet z raro ptransit sex mē ses quin descendat.

C Et dubitatio scdo an tēpus securitatis ab aqua sit tempus sex mē sibus itatibus imaginatiōib. Dico q. nō: imo minoris tēpis. p. mō p. Ralim in. 9. Almanforis ca. 27. dicit. si tēpus in quo iste imaginatiōes acciderint p. cesserint duo mē ses vel plures zc. i. idem Ralim

Bentilis

In scdo pñetis. ca. 3. ponit tres mēses vel. 4. 7. pñet ad cū. Bal. in 4. de interioribus. ca. 2. 7. idēz ponit. Jēsus trac. 3. ca. 1. 7. Dico q̄ hoc tēpus est regim per experientia: 7. id punctualr mēsurari nō pōt sed estimatiue: vñ qdam auctores nullum posuerūt tps in hoc: vt Haly. in. 9. theo. ca. 13. 7. Soar trac. s. c. 18. Alii. tñ iter alios sumpsit tps lo. inguis sex mēsiū 7. cadit in estimatiōe Alii. q̄ infra h tps imaginatiōes a quoē gradatim pcedāt debilitādo vt fiat aq. b. aut tēpus pōt diuēficari fm climata 7. cōplexiones 7. naturas 7. regi mē boium: gbusdā enim eadē die in qua incipit imaginatio apper aqua: 7. gbusdā vō nullus pcedētibus imaginatiōibus: 7. gbusdā in eodē mēse: gbusdā i duobz: 7. gbusdā post. x. mēses 7. post annū. Et vidi plurimū ante sex mēses accidit cataracta. 7. rō que possit assignari est: q̄ imaginatiōes a quoē sunt de vaporibus a quoē q̄ itra: 7. in oculū 7. pueniūt ad abugineā. Si q̄ quotidie illi vapores itrat nō est credendū q̄ in spatio sex mēsiū nō sint tāti q̄ impleuerint vel obturauerint spatiū vñc flue foramē 7. hoc post eoz ispisatiōē 7. puerfione in nām aqueā. Simile enim est de istis vaporibus: sicut de vaporibus qui surgūt in balneo q̄ attingētes parietes balnei puerfunt in aqua: vt ponit Soar in lib. s. ca. 18. Ponamus q̄ q̄ de vaporibz q̄ pma vice itrat fiat tāta aqua que sit millefima ps illius aque postea oppilet: cū q̄ pluries in die itradē possit itrare: imo itret 7. et plus: cū signū est gradatus pcessus in debilitate visus: q̄ in spatio sex mēsiū vel minoz coimplebit aggregatio aque: 7. erit cataracta 7. raro accidit diuim. Et gbus p̄ q̄ auctores pp diuēficatē ptingentē diuersa sumpserūt signa. CSecundū signum ponit Alii. cūz dicit. cū aut vides tē. Alius cā est: q̄ q̄ imaginatiōes er toto remouent vel minuiunt: lz redeāt significat materia vaporosa 7. subtilis nō apta pgelationi vel coagulationi in aqua: 7. id nō sunt a quoē. Et pñdera ē q̄ dicitur q̄ hō remaneat post recessus eoz boni visus: q̄lis erat in sanitate sua. CTerziū signū est q̄ plouget tps cap. i. diu sit in quo iceperūt: 7. ex illo tpe nō debili tauerunt visum: scias q̄ nō sunt a quoē. Laquam portendentes. CNota q̄ hoc signū est quasi idē cū p̄s differt in duobz. Pñlo q̄ hic absolute dicit plogat tēpus: 7. nō dicit sex mēsiū. Scdo q̄ hic dicit aquosaz: 7. pōt exponi duplr. Pñlo aquosaz. i. imaginatiōis que credebātur a quoē 7. nō erat. Scdo aquosarum. i. imaginatiōis que vere sunt a quoē: q̄ de mā apta pueri in aquam. Nam pōt est q̄ iste icipiant. appere 7. pp bonū regimen 7. bonitatem virtutis cerebz 7. oculoꝝ illa mā resoluat 7. pbiueat: vñ prolongatur tempus 7. nō debilitat visus: 7. id nō sunt a quoē. s. nō pueniunt ad quā. Scdo vō q̄ Aliuē. distinguēs aquosaz a nō aquosaz: non dicit p hoc q̄ est esse vel nō esse a stomacho: sed per alia signa pp eam dictam superius in questione de hoc.

C Sermo de cura imaginatiōis 7. instiq̄ aque. Cap. ii. m.

Primus imaginatiōis est vt tu venias ad curam earum que aquam portendunt. Reliqua aut earum que sunt ex siccitate cōferunt quādoq̄ bumectantia nota: sed si sint ab humiditate 7. alie que non sunt a siccitate cōferunt eis omnia alcohol que abstergunt.

C Suplus Alii. posuit signa 7. cās imaginatiōis. hic ponit curā. Et p̄ ostēdit quāz imaginatiōis ponit curā. Scdo abbreviat curā q̄ rādā aliaz imaginatiōis. ibi. Reliquis aut. Tercio equeit curam illaz ad quas itēdit. ibi. In portēdētibz vō. C Dicit p̄ q̄ p̄mū imaginatiōis. i. p̄ncipale 7. p̄mū q̄ dicitur q̄ eē i mēte medici in imaginatiōibz est tē. C Nota q̄ cā dicitur est q̄ in istis est suspitio magna. nā cū est in p̄mū est possibilis cura: s. cū est p̄firmata non est possibilis nisi forsan acur: illa q̄nq̄ nō pōt fieri: vt ponit Ras in. 9. Alimāso. ca. 27. CDe scda pte dico q̄ cura imaginatiōis nō aquosaz sunt triū modoz. Quedā sūt a siccitate: 7. istis pferūt bumectantia nota s. in cap. de debilitate visus. dicit tñ q̄nq̄ q̄ si eēt siccitas p̄firmata vel vehemēs nō curat. Et nota q̄ h est sermo de siccitate cōpso nali: q̄ siccitas causata a vaporibz siccis curat p eoz eionē. Quedā aut imaginatiōes sūt ab humiditate: 7. possunt eē ab hac cā: 7. nō erūt a quoē: vt p̄z er p̄missis i caplo pcedēt. 7. pferūt alcohol. i. pulueres 7. colyria q̄ abstergūt: vt de succo feni. 7. fellibus 7. hmōi. Quedā vō sunt q̄ nō sunt a siccitate nec ab humiditate vt ille q̄ pueniūt vestigio oculi i cornea: 7. pferūt istis alcohol abstergetia: vt p̄z supra trac. 2. 7. hoc ē q̄ dicit. Et alie. s. imaginatiōes q̄ nō sunt.

C In portendētibz vō aquam opz vt incipias 7. mū dices corpus 7. proprie stomachum.

C hic ponit curā imaginatiōis a quoē. Pñlo p eionē. Scdo p lo calia. ibi. Et neq̄ vtiaria. Tercio p dictā 7. et p eionē. ibi. Et opz vt euit. 7. Pñia i tres. Pñlo ponit curā p eiones magi vles. Scdo p magis p̄ticulares. s. euacuātes a capite. ibi. Deide venias. 7. Et

Super tertio

tio ponit regulā generalē in vsu euacuatiōis. ibi. (Et opz vt sit.) C Est dubitatio vñ in cura imaginatiōis aquosarū oporteat mū dificare corpus. s. totū. C Uide q̄ nō. Pñmo q̄ vñ plurimū sunt a capite vel ab oculo vel a stomacho: 7. rariū a corpore. Itē Halyab. dicit in. 5. p̄iac. p̄mo oium sit cerebz purgatio. 7. Pñmū est Alii. C Dico q̄ in cura imaginatiōis aquosarū icipimus ab eione cor poris totius tripliciter. Pñmo q̄n mā a toto surgeret: sed q̄ fre quēter stomachū. Scdo q̄ vñ plurimū ptingit corpora in toto esse reple ta. Tercio q̄ volēdo euacuare ab ipso cerebro materias: 7. pprie diuertendo ab oculo 7. ab alijs instrumētis sensu nō possum hoc facere nisi cū medicinis que cū hoc ē a toto euacuāt vt colloq̄nti da agaricus turbith 7. hmōi: 7. p̄solemus eas cū rebz que figillant in eis pprietatē respectu capitis. 7. Ad rōnē in p̄mū p̄s soloz: q̄ lz sint a capite: tamen euacuamus a toto ppter alias causas.

C Deinde venias ad mundificandū caput cum gar garilinis 7. caput purgōs 7. masticationibus.

C hic ponit curā per particulares eiones. Et p̄ enumerat ipsas. Scdo ponit cā. spālē in quadā ex eis. ibi. (Et sternutiōis rem.) Tercio ponit medicinas gbus p̄ficat. ibi. (Et scias.) Quarto remittit nos ad locū aliū. ibi. Et tu qdē. p̄z. C Est sciendū circa p̄mā partē. Pñmo q̄ Aliuē. dicit deinde q̄ factis euacuatiōibz vñ uersalibus si est necesse sūt gargarizata caput purgata 7. masticationes dicta in p̄ma huius tertij cap. de canibus vñ uersalibus curationis egritudinū cerebz. 7. copiose a Desue in cap. de curis egritudinū capitis.

C Et sternutiōibus vñ inquantūz purgat speratur suuamentum: 7. ex parte laboriosi motus earum time tur ex eis motus aque: 7. pprie si est cadens sub neruo 7. proprie ipsū.

C De scda parte nota q̄ Alii. facit te merito suspectū in vsu sternutiōis in illis in gbus timef aqua: 7. pprie si mā est sub neruo. s. obitico. i. in neruo vel ppe: q̄ iste p̄tes agitant in sternutiōis: 7. ideo est possibile q̄ aqua ibi existēs sūt ad oculū que pus nō fluxerit: 7. possibile est q̄ mā sit. p̄ncipā locis ductū per nares vel p colatorū que purgabit p agitationē 7. exp̄sionē in sternutiōis. Medicū ḡ in h opz q̄ sit estimatiōis bone: vt pōderet qd ficiā est.

C Et scias q̄ hierapigra est mirabilis suuamenti in eis 7. similiter pillule aur. 7. medicamēta in quibus ponuntur centaurea 7. cucumer amarus.

C De tertia parte nota q̄ iste medicine possunt apporximari gar garizādo. vñc Halyab. in. 5. p̄iac. dicit gargarizet hierā. 7. p̄nt ap p̄ximari potādo: 7. tūc a capite euacuāt 7. a stomacho: 7. cū hoc quedā a toto corpore. Hierapigra. s. vel simplex que scribit in. 7. terapē. ca. 11. 7. in 5. cā. trac. 2. vel alia hiera de magnis fm q̄ tibi videt. vñ Halyab. dicit ibidē: si eras patif magnas hieras p̄pina. Et pillule auree scribunt a Desue in antidotario 7. ab Halya. in 10. p̄iac. ca. de pillulis. ca. 11. Lētaurea. s. minor: q̄ est potēs in euacuando flegma. Cucumer amarus. i. syluester: q̄ ē euacuāt aquā. Vel cucumer. i. colloq̄ntida. Dicit ā in quibus ponunt: q̄ ista debent cum alijs medicinis admisceri p̄solantibus eas.

C Et tu qdē iam sciuiti in capitulis cure capitis 7. mū dificationis eius illud qd te opz attendere.

C De quarta parte nota q̄ Alii. vult q̄ apud te sit sciētia dictozum in p̄mū: q̄ si cā imaginatiōis est a capite: opz q̄ recurras ad curas egritudinū capis de alteratione 7. p̄foratiōe: 7. q̄ntū a b dicit. 7. opz attēde. 7. de eione: 7. q̄ntū a b dicit. 7. mū dificationis. C Secūdo nota q̄ imaginatiōes cā cerebz q̄nq̄ nō sunt a quoē: 7. in tendit tūc in cura illarū ē sed aliter: q̄ si sunt vapores cholericī 7. calidi sedant cū ifridatione. vñ Jēsus trac. 3. c. 1. dicit q̄ si fuerit a cerebro p̄p̄e ifirmo q̄ sumat aquā ordē 7. odorēt sandalos 7c.

C Et opz vt sit mū dificatio p hierā pigrā aut pillulas aureas fm semitā mū dificationis frequētiū valde.

C hic ponit cā. in vsu eionū: 7. vult q̄ valde frequēter euacues. Ratio est: quille materie que tendunt ad oculū sunt difficilis educationis: 7. id opz illas paulatim euacuare p̄seruādo virtutem.

C Et neq̄ vtiaris medicinis solutius 7. absterfuius faciendo alcohol nisi post mundificationem.

C hic ponit curam per medicinas locales. Et p̄mo ostendit debitum tempus in vsu earum. Scdo ponit quēdam cā. ibi. (Et cō fert.) Tercio ponit debitū ordinem in vsu. ibi. (Et opz qdē.) Quarto fm ordinem dictum enumerat medicinas. ibi. (Sicut feniculi.)

Nota circa

Nota circa primam partem que medicine solutive. l. dissolutive hinc resolutive et absterfue inierit ab oculo sunt sufficere calide: et id si ante mundificationem appropinquat: plus de materia traheret: ut generaliter inuit. Gal. in t. de gen. trac. 3. ter. com. 15. Dixit post faciendo alcoholum: quod quilibet modo visus sit icoueniens ante eundem: tamen in forma pulueris forsan plus mordicant.

Et confert in principio aque flobothomia arteriarum post aures.

De secunda parte quid dicat declarabitur in fine capituli.

Dub. 2. Est dubitatio vtrum in cura imaginationis factis eundem possimus icipere ab usu colyrii: fortius ut de sellis. Unde q. sic. Primo per Ralim in. 9. Alimafosa. 2. per Azarauus in hoc ca. vbi dicit icipiendo cura quod localis colyrii: cu sellis piscium et auii r. paciu. et ego iam vidi quedam qui ex usu eorum iam sanus est. Secundo mae difficultas dissolutionis idigent fortius medicinis: quod fortius morbo est occurrendum cu forti medicina: ut p. in comento illius aloz. 2. p. Ad yltimas egrotudines. comen. 6. Sed mae icluse in oculis sunt bmo: ut p. 8. In p. 2. Alim. 2. Balya. in. 5. p. 4. 7. Ad solutionem huius p. 2. p. 2. op. 3. icipere a leuiozibus ut ponit Desue in suo de appropriat. vnde medicus op. 3. vti medicis si no p. sunt: no ti nocet: ut ponit Daly trac. 3. com. 88. 2. cometo 203. et ideo dicit: icipias a lenitiuis. i. leuiter resolutiuis et absterfuiuis: sunt leuia in virtute: et in modo approximationis: et id no icipit ab alcoholum: sed a colyrio et a leuib. ut a facto ex feniculo cum melle. q. q. ti a fortius icipim. ut q. ludicam. nulla posse fieri vilitate ex visu leuib. sic p. cessit Ralim: et p. cessit Azarauus: et maxime q. cura eius no est ad imaginationes aquosas solui: sed ad principium aque: ut q. ma iam est p. gelata et pueria ad aqua.

Et op. 3. qd. vti incipias primo a medicinis lenitiuis.

De tertia parte patet quid dicat.

Sicut feniculum cum melle et oleo.

Hic enumerat medicinas dissolutionis resolutiuis et absterfuiuas. Et primo leuiores simplices magis. Secundo fortiores et copositas. ibi (Deinde gradatim.) Prima medicina est feniculum. i. ei succus vel aqua eius cu melle: et oleo: quod eius aqua et mel habet absterge et resoluere: quod oleum et viscositate quadam habet retinere illas virtutes. Unde hoc a Desue in cap. de cōseruatione sanitatis oculi. Dicit post. Et medicina facta ex succo feniculi thure et melle: et hoc medicamentum est bonum fm Desue.

Et sicut dicit quod odoramentum sanfuci p. fert ei qui timet descensum aque in oculis suis. Et similiter olfacio olei ipsius. Et dicit quod appositio sanguisugarum super ipsa cōfert in initio sui. Et q. q. confert alcoholum cu semine alketeri: dicit quod ipsum remouet aquam et resoluit aquam: et quod ipsum est vltimum.

Secunda medicina est odoramentum maiorane: et videt habere proprietatem in hoc. vnde Ralim. 2. p. 2. in. cap. 3. aucto. Tabi dicit. dixit Tabi odoratus maiorane valet si obstituit de fluru cataractis: et odoratus olei eiusdem. Idem facit cu dicit post. Et appositio sanguisugarum super tempora p. fert in principio. et hoc apparebit inferius. Et alcoholum cum semine alkete p. fert a proprietate.

Deinde perueniatur gradatim ad medicinas compositas ex serapino et similibus sibi.

Hic ponit medicinas copositas et fortiores ad quas gradatim p. cedimus. Prima est ex serapino et similibus. i. que habent virtutem dissolutionis: sicut est ase. vide ibi.

Et ex illis e medicamentum quod recipit serapini tres partes ase fetide et ellebozi al. abop. an. x. mellis. viij. cotilas.

Secunda est. R. serapini tres partes: quod tres. 3. ase fetide et ellebozi albi an. 3. x. mellis cotilas. 8. Cortila est pondus. 3. viij. fm Gal. in. 3. regimias auro. com. 4. 4. vel. 3. viij. 2. 3. iij. fm Simones tātudem siue tanta quantitate mellis possit poni medicinis p. fieris plus.

Et ex eis que valde experta sunt est ut ex capite hyrundinis adusto cum melle fiat alcoholum.

Tertia medicina est de capite hyrundinis adusto p. fecto cu melle: et fiat alcoholum. Ralim. 2. in. 2. p. 2. in. ca. 3. dixit hyrundo cōbusta.

Et colyrium astaticon.

Quarta est colyrium astaticon. expostum est sup in ca. de ophthalmia.

Et oia fella p. dicta in capitulo de debilitatis visus.

Medicina quinta est de sellis predictis: et enumerat colyrius de sellis in cap. de debilitate visus.

Et fortius istis est colyrius de sellis almarastani.

Secunda medicina est colyrium de selle almarastani. i. hospitalis. hoc dicit: quod Ralim: ut patet in toto continente fecit multas experientias in hospitalibus.

Et etiam alcoholum aunicis: et alcoholum dictum in antidotario cum felle testudinis.

Septima est alcoholum aluminis et alcoholum dictum in antidotario cum felle testudinis.

Et medicamentum ozibasi cum aqua feniculi.

Octaua est medicina ozibasi cum aqua feniculi. no reperio.

Aut colyrium sanfuci.

Non est colyrium sanfuci. i. de maiorana: et potest fieri de succo vel de aqua eius.

Et alferus et almerummi et oleum balsami p. fert in eis.

Decima almerummi. i. oleum balsami. i. instillatum: quod est potens in hoc: ut omnes dicunt.

Et ex eis que cōferunt in initio aque est ut sumatur fel guarfen et fel sabot sani corporis et ponatur in vase ereo et dimittat p. decem dies vsq. ad duas septimas: deinde sumantur myrre et croci tritoz et sellis testudinis syluestris et olei balsami: omniuz an. pondus 3. i. permiscatur omnia et aggregentur omnia vltime et fiat cum eis alcoholum.

Undecima est fel gualfen. i. cuiusdam gñis colube. fel sabot. i. piscis spinile. vñ Ralim. 2. p. 2. in. fel piscis spinile magis collaudat aliq. alio felle: sed ei op. 6. pauca: quod no e sani corporis et est piscis putridus: et ponit modum p. fecti in l. 2. die post sellis testudinis syluestris. i. capestris: et no aquaticis: quod forsan est potius: et fiat alcoholum. i. colyrium.

Et etiam accipiat ellebozi ps. i. a se fetide ps. i. et serapini quinta et decima partis et est tres decime partes: fiat ex eis colyrium et fiat alcoholum cum eo.

Duodecima medicina est. R. ellebozi ps. i. et ps. i. in l. 2. a pot fieri colyrium et alcoholum: quod vtroq. modo pot applicari.

Et iterum ellebozi al. et pigis pars. i. et amoniaci tertia pars fiat ex eis colyrius cu succo rasan et administrat.

Decima tertia medicina. R. ellebozi albi piperis albi 2. et ps. i. est medicina nota: et multas de his sum exp. et no multum ip. essent. 3. ar. et ca. 18. trac. 8. p. 2. in. lib. multum laudat vaporem croci.

Et op. 3. ut vitet cibos et pisces ingrossantes et vaporatios et potum plurime aque etiam et vini.

Hic ponit cura per dietam. Et p. facit hoc. Secundo iterum ponit curas per eundem. ibi (Et frequentia.) Primo p. biber pisces: et in hoc p. ordat: quod multiplicat humiditates flegmaticas a quod fargit vapor aquosus. vnde in 2. ca. ponit quod facit cecitate. Dicit post et cibos ingrossantes et euaporantes. i. qui cant vapores cito p. densabiles et difficultas resolutionis ut legumina. Dicit post: et potum plurime aque. ca. est: quod puerit humores ad aquositate et ip. dicit digone. Dicit post: et et vini: et hoc ponit dupliciter. Primo quod abstineat a potu plurimi vini. Secundo quod absolute abstineat a potu vini.

Est dubitatio vtrum habes imaginationes aquosas debeat potare vinum vel aqua. Unde q. vñ per Ralim 2. p. 2. in. dicit: abstineat patiens a balneo et potu aque quatuor pose est. Itz qd adinuatur ad digone ciborum et humorum puenit: si vinum est bmo: ut p. per Gal. in. 4. de regi. sani. In p. rariu est An. in hoc cap. et Azarauus et Desue cap. de cura p. cipii aque. Itz vaporosa ad caput sunt cui tanta: ut ponit Balya. in. 5. p. 2. in. vinum est maxime bmo: ut cōter ab oibus ponit. 8. C. Solutio huius pot patere ex dictis in cap. de cura ophthalmie. Dico tamē hoc quod habens istas imaginationes vel est homo valde repletus humoribus crudis: et tunc visus vini no puenit: quod agitat illos humores: et facit eos euaporare ad caput. ut iam sunt facere eiones et mae sunt vel digeste vel quasi digeste: et tunc vinum pot pcedi: et cōpetit plus aqua: quod mas psumit. In ista eni op. multa p. siderare: et maxime iter alia p. fectudine: quod si aliqua digestio cōfueuit inuari in stomacho a potu vini: et et ei caput p. fortari ex eo: et tu accipias sibi vinum debilitabis digestionem stomachi et cerebri: et hoc erit ca. augmenti imaginationis: quod totus hoc de relinquitur estimatiue medici. C. Considerans ergo An. p. dictas vtilitates vini p. cipit potum eius et no aqua: et hoc. i. quando no est superflua repletio crudorum flegmatu. Sed tu dices si esset multus flegma crudum cōmouibile per vinum quem potum dabo. De eo quod aquam mellitam.

De gentilibus

Et frequētia flōmie z vōsolarū: imo postponat illū quātū possibile est: z nūq̄ taci necessitatis cogat ad illud: z sit credulitas q̄ sanguis sit calidus plurimū.

Hic ponit curam per euacuatiōē per pharāciam.

Dub^m 4^m **Et dubitatio vtrū in cura imaginationū aquosarū cōueniat educio sanguis per flōmā vel vōsolarū.** **Uideat q̄ sic per Rāsim 2° p̄mē. c. 3. dicit. curat aq̄ anteq̄ p̄ficiat cū flōmā: s̄ anteq̄ p̄ficiat est tps̄ imaginationū: s̄. z idē ē vultū plurib^{us} locis.** **In 2° dū est Ajarauis in hoc cap. qui dicit. Laueat ab appositione vōsolarū z flōmā.** **Rādeo q̄ s̄ multū videant discordare auctores in h̄c: tñ Aui. inuit solonē: q̄ cā imaginationū: vel est repletio sanguis: z sic puenit flōmā. sanguis aut̄ repletio est cā imaginationis: qñ sanguis replēs est valde calidus: vnde vapores surgūt ad oculos: qui postea ifrigidati p̄gelant in aqua: z iō Aui. dicit q̄ postponat flōsolarū z vōsolarū: nisi taci. i. casus necessitatis cogat: z h̄ est qñ sanguis est calidus vtrūq̄. possit ē cē casus fortis obthalmie hic sanguis calidus in cuius cōione reperit iuuamētū q̄ pōt abūdere in toto: z tūc flōmā manus de brachio vel in p̄b^{us} capis. sit: z reperit iuuamētū tūc in vsu vōsolarū cū fricatione: z in vsu apertionis arteriarū post aurē: q̄ sanguis subitē calidū euacuat. vñ. A. sup̄ dicit q̄ p̄fert in p̄ncipio aque flōmā arteriarū post aurē: z ē flōmā venarū post aurē: vñ p̄z in quarta p̄mi cap. de flōmā. z ex hac cā reperit etiā iuuamētū in apertioe venarū timpoz: z in vsu sanguisugarū in eis: vñ p̄mō Aui. supra: z Rāsis in 2° p̄m. q̄ etiā suo experimēto p̄firmat platearius. Uel cā imaginationū aquosarū est alia m̄a a sanguine z maxime flegma: z tūc flōmā nocet s̄z d̄pauādo z iterūdō illud flegma: vñ sit cā p̄firmatiōis aque. z q̄ hec cā plus p̄tingit: iō vñ flōmā plurimū nocē z p̄p̄ie si frequēter fiat: q̄ de sanguine extrahat nimis: z iō nō ē fieri flōmā: nisi sit euidēs necessitas. z si sit flōmā sit pauci sanguinis eritas: z ideo forsā dicit taci? necessitas zc. Et ex hoc p̄z solo ad 2° p̄m.**

De alimbis.

Alimbis est vtrū fiat foramen yuce latius q̄ est in natura.

Superius Aui. sterminauit de nocumēto visus q̄ est imaginationis: hic determinat de alio q̄ est dilatatio pupille. vel post q̄ determinat de imaginationib^{us}: hic determinat de nocumētis pueniētib^{us} in yuca: z h̄ nocumētū est triplex. s. dilatatio: cōstrictio z oppilatio. p̄mō q̄ determinat de p̄mō. Sc̄do de 2°. ibi. (Cōstrictio est vtrū fiat.) Tercio de 3°. ibi. (Defectus aque.) 4° p̄mā in tres. p̄mō notificat h̄c passionē z cās ei^{us}. Sc̄do ponit signa. ibi. (Jam diximus ei.) Tercio curam. ibi. (Ylla que est nālis.) 4° p̄mā in duas. p̄mā ostendit que sit hec passio. Sc̄do ponit ei^{us} cās. ibi. (Et qñq̄ sit.) De p̄ma parte dicit: q̄ alimbis est passio in qua foramen yuce est latius q̄ sit naturaliter.

Et qñq̄ sit illud successione sode: aut pp̄ cām p̄mitinam ex percussione aut casu.

Hic ponit ei^{us} cās: z tria facit. p̄mō ponit cās dilatationis pupille. Sc̄do ostēdit ad q̄ nocumētū visus pducit pōnēdo q̄dā diuersitātē dilatationū. ibi. (Et qñq̄ ē amplitudo.) Tercio addit cās. ibi. (Et illa que est.) p̄mā in duas. p̄mō ponit cās dilatationis qñ cās sunt extrinsecē oculis: z nō approp̄ate. Sc̄do ponit cās magis approp̄iatas. ibi. (Et qñq̄ sit.) Tercio p̄ q̄ alimbis qñq̄ sit successione sode: z qñq̄ sit a cā primitiua: vñ a casu vel percussione. Nota q̄ sode. i. dolor capis est cā mor^{is} m̄acurū repletionaliū ad oculū: q̄ pōt dilatari yuca: vñ dilatatio succedit dolori capis. Alr̄ percussio dilatat: vel q̄ est cā attractiōis m̄acurū: vel q̄ distrūp̄t partem yuce: z qñq̄ distrūp̄t yuca sic q̄ nō app̄et circulus rotundus.

Et quandoq̄ sit ppter causas existentes in ipsa pupilla z illud est in albugineo aut in yuca.

Hic ponit cās approp̄iatas oculis. Et p̄mō p̄mittit q̄dā diuisionē. Sc̄do requirit. ibi. (Albugineus nāq̄.) Tercio p̄ q̄ qñq̄ sit dilatatio pupille pp̄ cās que sunt in ipsa pupilla. i. in ipso oculis: q̄ nō est cā primitiua sicut casus vel percussio: nec est pp̄ dolorē capitis.

Albugineus nāq̄ cum humectat z multiplicat cōp̄mitit yuca z mouet eā ad dilatationē. albuginei s̄o siccitas non facit dilatationē per se sed per accidēs. s. inquantū sequitur eam siccitas yuce.

Hic requirit. Et p̄mō ponit cās que sunt in albugineo. Sc̄do ponit cās que sūt in yuca. ibi. (Et yuca ipsa.) Tercio p̄mā cā est albugineus qñ humectat z multiplicat: q̄ tunc comprimit yucam zc.

Super tertio

Nota q̄ due sunt cās dilatationis foraminis yuce ex parte albuginei. Una est humiditas qua ipm multiplicat: z ideo dicit cū humectat z multiplicat. s. ex humiditate. q. d. q̄ nō est sola qualitas. s. humiditas: sed cū hoc multiplicat in quantitate: q̄ implendo nimis yuca dilatat foramen. Sc̄da cā est siccitas albuginei que per se hoc nō faceret: imo esset cā p̄strictionis: sed inquantū sequit̄ ad ipsam siccitas yuce faceret p̄strictionem pupille: z hoc est per accidēs. qñ aut̄ siccitas yuce sit cā huius itra dicit.

Et yuca ipsa si deficcatur aut extēditur ad extremitates suas sicut extēdunt coria p̄forata cūz ericant^{ur}: accidit ei vt dilatef sic dilatanf foramina illoz corioz.

Hic ponit cās dilatationis pupille ex parte yuce: z tres cās ponit. 2° ibi. (Et p̄p̄ie qñ.) 3° ibi. (Et qñq̄ accidit.) Tercio p̄mō q̄ si deficcet yuca z extēdat versus extremitates sicut extēdunt coria perforata cum ericant^{ur}: z hoc accidit ipsi yuce: vt dilatef. s. in suo foramine: sicut dilatanf foramina alioz corioz. Tercio p̄mō tu vbi est aliud mēbrū diuisionis q̄ denotat cū dicit. aut. Dico q̄ siccitas accidens yuce aliqñ dilatat pupillā: z hoc est cū extēdit versus extremitates: z aliqñ cōstringit pupillā corrugando: vt dicit in sequēti cap. Aui. ergo nō poterat absolute dicere q̄ ex siccitate dilatur pupilla: sed sic ericant^{ur} z extēdit: z tunc aliud mēbrū diuisionis est de sequēti cap. Tercio tu que sunt ille extremitates. Dico q̄ nō sunt ille que sūt circulus foraminis: q̄ tūc heret p̄strictionis: sed sunt ille in q̄ p̄stringit yuca z secūdinā: vel per extremitates intelligit partes que sunt iter pozu z poq̄: vt app̄bit.

Et dubitatio vtrū siccitas yuce sit causa dilatationis pupille. **Uideat q̄ nō. p̄mō q̄ 3° ar. trac. s. ca. 17. nō videt pōnere h̄c cām. Sc̄do Rāsis in 2° p̄mē. cap. 3. post quāda rēp̄ensionē Bal. dicit. dilatatio pupille est fm̄ mē opinione cūz accidit. mollificatio. s. ab humiditate z strictura accidit ex ipso. Tercio sic illud q̄ h̄c facere corrugationē facit cōstringere z nō dilatare: siccitas est h̄mō: vt p̄z infra de cōstrictione pupille. Quarto q̄ est causa cōstrictionis pupille nō est causa dilatationis: sed siccitas est humifmodi: vt patet in loco dicto. 5° In p̄trariū est Aui. hic z 1° Defue cap. de alimbis. z Bal. in. 4. de accidenti cap. z. Ad int̄t̄ h̄c huius cōsiderandū q̄ fm̄ Bal. in. ca. p̄allega. yuca pōt ericari vel fm̄ q̄ est mēbrū p̄simile: vel fm̄ q̄ organici. Ericatio p̄ma est alteratio eius ad siccā qualitātē: ex qua accidit q̄ partes substantie yuce inter se p̄densant^{ur}: z talis siccitas dilatat foramen: vt p̄z in carta vel corio perforato q̄ per quāda ericationē foramen eius dilatat: z hec siccitas est que nō p̄ducit ad corrugationē: sed ad quāda distractionē a loco perforato: hoc q̄ adunat partes non perforatas: quas Aui. hic vocat eremitates. Ericatio aut̄ fm̄ mēbrū organici est qñ humidū p̄tractū in poris p̄sumit: vnde ē substantia yuce p̄sumit ex hoc z corrugat: z vt sic siccitas est cā cōstrictionis pupille: z differet hec siccitas ab illa que est cā dilatationis: q̄ hec est maior p̄sumēs humidū corpulētū: vnde p̄rigit p̄res corrugari: sed illa que dilatat yuca est minor: z iō cū angē z corrugat: p̄strictionē facit. hec est snia 3° ar. trac. s. ca. 20. vbi dicit. aut erit p̄strictionis pupille ex siccitate z humore deficcante: sicut app̄et in pellib^{us} seu corijs p̄foratis: q̄ qñ p̄forant z ericant p̄stringunt foramina. Ecce q̄ nō sufficit 3° ar. dicere ericant^{ur}: sed dixit ericant^{ur} z corrugant^{ur}. hoc idē ponit Aui. in sequēti ca. cū dicit. aut siccitas yuce corrugat zc. Et q̄ p̄z q̄ siccitas diuersimode pōt esse cā dilatationis z p̄strictionis. Uel aliter possem^{us} imaginari q̄ siccitas vel est in partib^{us} extremitatū yuce. s. vbi p̄iungit secūdinā: z tūc q̄ p̄stringit: ibi seḡ dilatatio yuce in foramine. vel est in partib^{us} foraminis: z tūc p̄stringit pupillā. Et tñ sciendū pp̄ solonem rōnū q̄ frequētiū p̄tingit dilatatio yuce ab hūiditate: q̄ frequētiū p̄tingit impleri humido iflante eā q̄ ericari: z iō 3° ar. z Rāsis explicauerūt has cās. s. hūectantes. Ad rōnē dico q̄ siccitas qñ corrugat p̄stringit pupillā: sed qñ extēdit ad extremitates. s. versus secūdinā: tūc dilatat. Ad aliā app̄aret solutio.**

Et p̄p̄ie qñ cōp̄mitit ab humiditatib^{us}: z qñq̄ accidit ei illud ex humiditate itranfē substantiā eius z ad dente in spissitudine ipsius: z extēdente eā ad grossitiem: quare accidit foramen vt dilatetur.

Hic ponit sc̄dam cām. Et p̄mō p̄mittit eam. Sc̄do declarat. ibi. (Et quādoq̄.) Tercio p̄mō q̄ p̄p̄ie dilatatur yuca qñ cōp̄mitit ab humiditatibus. i. quādo impletur ab eis: q̄ implendo p̄munt eā: z tunc Aui. hoc declarat dicens. q̄ illud. i. dilatatio yuce quādo accidit. cōtingit ex humiditate intrante substantiā zc. Nota p̄mō q̄ ista p̄ma pōt aliter exponi vt p̄tineat parti presentis: erit sensus q̄ siccitas yuce est cā dilatationis yuce: sicut dilatat foramina corioz qñ ericant^{ur} z p̄p̄ie dilatant foramina corioz.

quando eripit huc copulit ab humiditatib⁹. f. p^oetis in partib⁹ eoz⁹ que partes sunt in suba eoz⁹: q^o tunc ille partes accentrant⁹: z latera foraminis eoz⁹ distrahunt⁹: z tunc q^o compununt humiditas vuc⁹. f. in partib⁹ iuxta extremitate mouent partes vuc⁹ versus extremitate⁹: dilatata forame⁹ q^o est pupilla: z i^o q^o ad hunc modum exponendi. Aut. dicit. p^oetis: q^o foran⁹ siccitas glitana sola que no faceret aliquid humidi euaporacione⁹ no esset cu⁹ extensiois vuc⁹ versus extremitates z dilatationis foraminis: sed tunc p^oetis z manifesta est cu⁹ q^o facit humidit⁹ p^osumptione⁹ siue exp^ossione. Et quo possit molestari imaginatio. Bal. p^oetis. f. g^o ericatio vuc⁹ equa⁹ tunc est mēbris organici. l. ericatio humiditatu⁹ poroz⁹ p^oet eē ca dilatationis: vnde cu⁹ ista ericatio est in extremitatib⁹ vuc⁹: ex qua fit partu⁹ extensio vuc⁹ ad illas extremitates: q^o ibi est siccitas ag^o gregas ibide⁹. Sed q^o tunc ad aliud modum exponendi dicem⁹ q^o Aut. dicit z p^oetis: vt ostendat q^o siccitas fit cu⁹ dilatationis vuc⁹: p^oetis tū hoc facit humiditas. q^o plus fit ab humido q^o a siccio. C^o Sed no q^o fm⁹ suat Bal. in. 4. de accidit. z. c. vuc⁹ p^oet bumectari fm⁹ q^o p^oimile z fm⁹ q^o organici. S^o fm⁹ q^o p^oimile: q^o f. remoliat: tunc ipsa p^ostrigit in suo foramine. Sed fm⁹ q^o organici tunc ipse humiditate insante ea: ipsa tendit z fit dilatatio foraminis. Et h^o est q^o Aut. vult in ista cu⁹ dicit. q^o q^o accidit ex humiditate intrante subam ei⁹: z addit in spissitudine. l. grossitie. z q^o bec additio no est vera additio: q^o q^o p^ostricito: i^o dicit⁹ extēdere eaz⁹ ad grossitudinē: i^o grossit. n. extēsiōe fm⁹ latu⁹: tunc diminuit fm⁹ lōgū z dilatata forame⁹ z h^o p^oetis: z i^o subdit q^o accidit forame⁹ vt dilatet⁹ z si vis potes arguere fm⁹ Aut. in forma syllogistica: z p^o intenti.

C Et quandoq^o accidit illud propter apostema ext⁹ suum proueniens in ea.

C hic ponit tertiā cām: z est apostema. C^o Nota q^o m^o iplēs mēbris que erēdit q^o non apostemat: sicut p^o in spafmo: z hoc mō humiditas facit dilatationē pupille z statim dicit de ea eoz⁹ dicit. Et q^o apostemat tē. z de hac loq^o hic. Et quo p^o q^o humiditas quasi per modū cuiusdā spafmationis facit dilatationē pupille: z per modū paralyse facit p^ostricitionē ei⁹: z hoc est q^o voluit R^o in auctoritate p^olegata cu⁹ dicit. dilatatio pupille est cu⁹ accidit mollicatio: z p^ostricito accidit ex spafmo.

C Et quādoq^o est amplitudo oculi naturalis z nocet visu⁹. Videt enī res minores q^o oportet vt videant⁹: z q^o q^o est accidētalis: z quādoq^o est ita: z quādoq^o consequitur ad hoc vt nō videat aliqui d. Multoties enī dilatata oculi adeo vt dilatatio p^osequat⁹ corneaz⁹ z nō remaneat visu⁹ aliqd de quo fit curandū.

C hic ostēdit nocumētū ad q^o p^oducit dilatatio pupille inuēz quādam diuisione dilatatiōis. C^o Nota q^o Aut. ponit illā diuisionē q^o dilatatio pupille vel est nālīs vel accidētalis. si est nālīs nocet visu⁹: si facit apparere res minores q^o sunt: z supplē ē q^o q^o nihil videt si p^osequit⁹ corneā. Sed Aut. nō exp^olit q^o nō accidit sic frequenter dilatatio nālīs q^o visu⁹. p^ohibeat: sicut facit dilatatio accidētalis: q^o q^o est ita. f. q^o h^o videt res minores: z q^o nō videt aliqd. C^o Sed nota q^o Aut. dicit. z q^o q^o est ita. ponēdo z vt per h^o inuat q^o bec diuiso p^o attribuit dilatatiōis: siue sit nālīs siue accidētalis: z hoc appet per illud q^o subdit cu⁹ dicit: q^o dilatatio multoties cōsequit⁹ corneā. l. extremitatē corneę: cui p^oungit p^ostictia: z tūc h^o nō videt. hoc aut⁹ p^oet acciderē a naturitate: l. frequentius p^otingat accidētalis. C^o Tercio nota q^o Aut. dicit aliqd de quo fit curandū: q^o est possibile q^o remaneat quāda videre p^osum: quo homo iudicabit se videre lumē ad ymbriā: sed tamē nō distinguet res. Causa v^o quare dilatatio vltima prohibet visu⁹: est que ponit a Bal. in 4. de accidenti cap. z. q^o ex hoc spiritus visibilis dispergitur: nec adunatur vt ad visu⁹ requiritur.

C Et dubitatio tertio v^o dilatatio pupille faciat res videri minores q^o sunt: z p^ostricito faciat eas videri maiores. C^o Videt p^omo q^o dilatatio nō faciat apparere res minores: q^o cu⁹ res representat virtuti visu⁹ sub cono maiori apparet res illa mai⁹: vt p^o de re v^o fa de p^oetis: res p^o rei que videt a lōge: vt ēt oclaras in p^opectiua: sed cu⁹ est dilatata pupilla representant res sub cono maiori. q^o de claras p^omo: q^o linee visuales pueniūt per viā mag⁹ latā: z p^ont facē angulū mag⁹ latū. scdo q^o spūs ēt mag⁹ dispersus z sic dispergent in eo mag⁹ linee visuales: z nō coartant⁹ ad conum. C^o Scdo sic. spūs visibiles recepti in corpore mag⁹ aqueo siue denso apparent maiores. exemplū p^o de baculo vel lapide in aqua: z de sole q^o apparet mai⁹ circa occasum: sed in quādā dilatatione pupille recipiēs est mag⁹ grossus siue dēsus: vt q^o est dilatatio ex multitudine albuginei: q^o cu⁹ multiplicat humiditas tūc multiplicata ingrossat eū. simil⁹ q^o vuc⁹ dilatata ex multis humorib⁹ extēdētib⁹ cam:

tunc ēt p^oet albugineus ingrossari: q^o res vise apparebunt maiores. Scdo p^omo q^o p^ostricito pupille nō faciat res apparere maiores: q^o Aut. nō exp^olit hoc hic: nec in caplo sequenti. Tercio p^obat sic. pupilla existere coartata res vident representari cu⁹ lineis ad angulū mag⁹ acutū: q^o videbunt maiores. C^o In p^otrariū p^omi est Aut. C^o In d^o v^o virtutis q^o Alz. ratiū in cap. de dilatatione pupille q^o dicit. de p^orietate q^o de huius egritudinis est hoc signū: q^o res v^o minoris corporis q^o vere existat. z in cap. de p^ostricito dicit. signū hui⁹ egritudinis p^omi est q^o res vident maiores q^o vere sibi existant. Idē scribit pluries a R^o in z^o p^oti. ca. 3. vnde dicit auctoritate cuiusdā. si pupilla est p^ostricita paties videt res maiores q^o sunt. C^o Hec q^o nō querit nisi cām h^o p^oblematur. C^o Causa q^o p^omi p^oblematis assignat a D^ono. f. q^o habētes latitudinē pupille vident res minores q^o sunt. p^opter debilitatē virtutis visu⁹: z bec cā ponit tur a J^oesu trac. i. ca. 63. dices. q^o isti respiciūt rem min⁹ ēt q^o est: cā in hoc est debilitas luminis. l. virtutis visu⁹. Idē ponit Alz. ratiū. p^o allega. dicens. vident res minoris corporis q^o existant: q^o vident debili visione. Sed bec cā h^o possit poni nālīter nō tū est imediata: q^o ēt in p^ostricitione pupille inālī est debilis visio: z multi sunt modi debilis visionis: in q^o res nō apparent minores: op^oz g^o dare cām imediatiorē: z declarare quis modus debilitat⁹ visus est iste a quo accidit talis error q^o res iudicādi minores. C^o Secūda causa possit assignari: q^o in dilatatione pupille spiritus est dispersus: z ideo species rei visibilis non p^oet in spiritu multiplicari multiplicatione que fit cum terminatione: q^o hoc requirit⁹ vt aliquid in alio videat⁹: z ideo res p^oet videri in aqua z nō in aere. cum ergo species ibi nō multiplicent⁹: op^oz q^o res diminute videat⁹: z sic min⁹ ēt q^o fit: sed q^o in p^ostricitione pupille p^opter multā coadunationē spirit⁹ res p^oet multū multiplicari: ideo res apparet mai⁹: spiritus enim fit quasi densior ex p^ostricitione. Exemplū huius est in serenitate h^oemali munitissime apparēt stelle: q^o earū species possunt recipi terminatiue in aere grossiori que stelle nō apparēt in serenitate estatis p^opter raritatē aeris. bec dicta indigent multa inuestigatione. C^o Tertia causa est: p^opter q^o sciendū q^o habent res latitudinē pupille sunt debilis visus tali debilitate q^o nō indigent multo lumine: q^o disperget spiritus visibilis: z indigent forti motu ex parte rei visu⁹ mouentis: q^o res debilitat⁹ mouens non causaret modū mot⁹ vel spēm que haberet aliquā fixionē: z ideo videmus q^o dissoluti in virtute tactiua nō percipiūt nisi fortia tāgibilia. S^o fm⁹ q^o op^oz p^omittere est q^o linee visuales quāto magis sunt cētrales tāto sunt fortiores: quāto sunt mag⁹ laterales sunt debiliores: sicut diximus de radio centralis: q^o rectus est fortior. Et q^obus apparet q^o habēs latā pupillā videt res maiores: q^o maxime videt res sub lineis rectis fortiter ip^ometib⁹: z capit cā sub lineis lateralib⁹. bec cā nō p^oet dare modū per quē in p^ostricito pupille res apparet mai⁹: ex hac ēt cā solū habet q^o mediū. f. cētrale rei apparet⁹ z nō apparēt extrema. bec ēt cā z scdo p^osupponunt q^o in spū visibili res recipiunt terminatiue q^o difficile est defendere. Si enī est pars in oculo in qua spūs visibilis recipiat terminatiue est crystallina z aranea. in spū aut⁹ recipit solū delatiue: nisi forsan diceret aliqd q^o in spū ēt delatio proxima ad visu⁹ ēt terminatiue recipiat. C^o Quarta causa est: que sumit a quodā simili posito in 31. particula. p^oblematur. p^oble. s. vbi querit p^o q^o obtruse vidētē ifas paruas scribūt. Et in scdo. solone inuit q^o cā est q^o obtruse vidētē coadunat palpebras: vnde faciūt angulū parū. z h^o Arist. videt sentire ibi q^o visio fiat extra mittendū: tā p^oet verificari ēt q^o fit parus angulus itus suscipiēdo. cū aut⁹ res videt per parū angulū: tūc appet mi⁹: sed q^o pupilla est p^ostricita: tūc h^o multū dilatat palpebras: q^o spūs p^ostrictus fit dēsus: vnde idiget mltā luce: z i^o res p^oet venire sub forma pyramidis lata dilatatis palpebris: z spūs p^odensatus recipit ēt illā spēm sub mō latiori sicut recipit ēt spūs in aere grossior: z i^o appet mai⁹ res q^o fit. C^o Ad p^otrariū dōm q^o quādo pupilla est dilatata nō representantur res sub forma pyramidalī magis lata vel cono mag⁹ lato: imo min⁹. C^o Et cum probatur q^o pupilla est lata dico q^o fit palpebrarū p^ostricito p^opter timorē luminis spiritū dispersent. C^o Vel dico q^o h^o palpebre dilatent⁹: nō tamē p^oet species dilatari in spū dispersio: imo abbreviat in eo p^opter raritatē: z ampliat in spū p^ostricito p^opter densitatem. C^o Ad scdo dico q^o Aut. nō dicit in qualibet dilatatione pupille q^o res apparet mi⁹: sed in dilatatione naturalī in qua solū fit resolutio spirituum z dispersio: z hoc est verum: z ideo si alia causa cōtraria in hoc cōcurrat: tūc erit effectus fm⁹ victoriam cause in oculo: ergo cuius pupilla est lata propter multitudinem albuginei: sed debet apparere min⁹ ex dispōne spūs dispersi: z ideo quecuq⁹ harū causarū vincet: ostendit suū effectum. C^o Ad aliud dicendum q^o Aut. dedit intelligi. C^o Vel dico q^o nō sic sequitur ad p^ostricitionē pupille res videri maiores sicut ad

Gentilis

dilatationes sequitur res videri minores: qz semp ad dilatatione sequit dispersio vel disgregatio spūs visibiles: qz ad pstrictione nō semp se quif coadunatio ipsa spūs: qz pōt pupilla eē pstricta: z spūs paucus qz ibi pstrict: nō defabit: ex h et vtrplurimū fit pstrictio a siccitate fin qz ponet in sequēti caplo. siccitas aut subilliat spūs: vt pz in vltimo huius tractat. / Ad vltimū dico qz res repze sentata sub illis lueis dilatat in spiritu desato pupilla nō pstricta.

C Et illa que est ex pssione aut casu non hz curā.

Dub^m 3^m **C** hic ponit casū. z pz.

C Est dubitatio vtr dilatatio facta ex pssione vel casu sit curabilis. / **V**idetur qz sic. Primo qz Aui. ista ponit curā: z Desue in cap. de alimtis. / Itē Rasis in 9. trac. Alimtis. ca. 29. dicit qz si ptingit pupilla dilatari post pssione nō est timēdū qz remouebit. / **I**n pñū est Aui. hic. / **D**ico qz dilatatio pupille ex pssione vel casu: vel segt cornea: z tūc nō curat: z de hac est fmo Aui. vñ pñū est fmo ei^o cū dicit. multoties enī dilatat zc. illa que est ex pssione aut casu nō hz curā. s. cū segt cornea. / **V**el 2° nō segt cornea: z tūc pōt curari: z de hac ponit curā z et alij auctores. / **S**ed tu dicere: ita et erit de dilatatione pupille si puenit ab alijs causis intransicis. s. qz si psequit cornea nō videt posse curari. / **D**ico qz curabilior est dilatatio pupille que psegit cornea cū est. v. g. ab humilitate extrēde qz si est a casu z pssione: qz curā est a pssione fit magna cōmōtio in pñib^o oculi z pmutat sic eaz sicut in gbulā vi deas crystallinā ex toto pdidisse suū sitū: sic etiā solo pmutat in vtea. ista aut nō pōt curari. sed qā fit dilatatio a cā extrinseca: tūc nō fit tāta cōmōtio z disrūptio in pñibus oculi: z iō pole est qz fiat curatio: qz qñqz nō possit fieri: imo vtrplurimū cū est multa dilatatio. / **V**el alij possit dici ad qñē qz dilatatio pupille ex pssione vel ē cū solone pñūat vtee: z hec nō curat. vñ ē sine solone: sed solū cū tractu mae ad partē: z h est possibile: z hec recipit curā.

De signis.

Cap. 13^m

Am dirimim^o ea in capitulo debilitat oculi. / **C** hic Aui. inuit signa: z dicit qz signa huius passionis sunt dicta in ca. debilitatis oculi. qz ibi sūt posita signa siccitatis z humiditatis: z si sit curā apostemate: est ibi dolor: z alia accidentia mala.

De cura.

Cap. 14^m

La que naturalis est curam non habet. / **C** hic ponit curā. Et p ostendit qz dilatatio pupille sit curabilis. / **S**cdō ponit curā curabilis. ibi (Et illi q est.)

Dub^m 3^m **C** dicit primo qz hec passio nālis nō hz curā.

C Est dubitatio vtr dilatatio pupille nālis possit curari. / **V**idetur qz sic: auctē Soar ca. 17. qui ponit in hoc medicamē dicēs. hic puluis nō pferit solū illi qui hz dilatatione pupille ab egritudine: imo qui habuit hoc a nā. Itē morbi augmētū ē si sint a natura docent curari a Bal. in thegnit. tex. comē. isz. / **I**n pñū est Aui. z Desue. / **D**ico qz dilatatio pupille a natura nō curat. Ratio est: qz prouenit ex defectu informatiue cui nō pōt subueniri in tunica vtea. nā si quis cōsideret: ibi est diminutio quāritatis nālis vtee z nō est lo cus vbi possimus augeri per fricationē z attractionē nutrimenti: etiā si cresceret nō cresceret addēdo ad circulū vtee se pporzionabiliter cōstringendo. vt pz. / **A**d pñū dōm qz. s. ad pupillā. s. qz forsan dat aliqō auxiliū ille puluis: nō curet. / **V**el dōm qz illō ponit ppter illius pulueris laudem. / **A**d scdm dico qz ille est potius morbus diminutionis defectu informatiue: z nō est morbus augmētū: sed bene est in hoc augmētum foraminis: sicut si labium amputaret esset augmētū foraminis. s. oris: sed tamē est morbus in quāritate penes diminutionem.

C Et illi que est ex siccitate confert humectatio oculi cum humectatiuis predictis.

C hic ponit curā dilatationis pupille curabilis. Et p eius que fit a siccitate. / **S**cdō eius que fit ab humiditate. ibi (Et illi que est.) / **T**er tio eius que fit a casu z pssione. ibi (Et illi que est.) / **C** dicit primo qz cura est vtr humectatib^o dictis in cura debilitatis visus.

C Et illi que est ex humiditate pferit sflomia si in corpore est multitudo z etiā sflomia lachrymaliz venarum euacuat ex loco z pferit ei. Et similiter sflomia venarū timpoz z incisio earū z euacuaciones quas sciūst z effusio aque salte z salite super caput pprie misce cum aceto Et nō opz vt multiplicent eñones euz solutiuis z debilitetur virtus z nō euacuatur qd queritur: imo quandoqz sufficit ei euacuatio omnibus decē diebus

Super tertio

Cuz. 3. z 5. de pillulis cochijs. Et cibis sit aqua cicoris cū oleo sisamino: z fiat alcohol oculo alteri cū tbutia: vt nō dilatetur sicut pñū: z oportet vt administret alcohol predicta in capitulo imaginationū z aqua. Et conferunt ei ventose super collum propter illud qd in eis est de attractione ad posteriora.

C hic ponit curā dilatationis pueniētis ab humiditate siue sit apostemans siue nō: z cura est per gn que. / **P**rimo per eñones mae z hanc docet perficere cū tribus rebus. s. euz sflomia si est repletio sanguis: vel humoz in sanguine: z ideo dicit si in corpore est multitudo. que aut vena debeat flobothomari: z quale fit inuamentū sflomie vearū particularū z incisionis earū perfecte est declaratum supra trac. 1. cap. de cura obthalmie in generali. / **S**cdō docet cū medicis solutiuis euz dicit. Et eñones quas sciūst. s. trac. 1. cap. de cura obthalmie. z iste sunt eñones euz bieris z pitulū cochijs: z hoc cū peccant alij humores: dat Aui. in hoc casū. notabilem qz nō multiplicent nimio iste eñones qz debilitat virtus: qz nō euacuat qd querit: qz euacuat inuatiū: dicit qz sufficit d. r. in x. dieb^o sumere. 3. j. z 5. pillularū cochiarū. / **A**lmāforis vel Bal. z in hoc est standū estimationi. possibile enī est qz nō frequētatis de. r. in. r. oles p defectū virtutis: z alia que cōducit. / **T**er tio Aui. docet pferre hanc estimationē. / **P**rima cū medicis solutiuis z ericariis: sicut cū effusione super caput aque salte nāliter vel salite artificialiter z cū aceto vini: qz inuat in ericādo et faciēdo penetrare. / **S**cdō res ad quā Aui. incedit est ad regiminis rectificationē: z vult qz regimē subtiliet dando aquā cicoris cum oleo sisamino: nos vō damus cū oleo cōmuni: tñ pro ordine dicte redens ad caplm de cura obthalmie. / **T**ertia res est: vt redens ad defensionē alterius oculine per viā societatis vel cōmunitatē recipiat mām: z hoc fit pforando oculū sanū euz tbutia. s. pparata: vel cū aqua rosata vel cū aqua feniculi fm modū sup dictū in cap. palleгато. / **Q**uarto Aui. intendit ad resolutionem mae ab ipso oculo: z hoc fit cū medicis predictis in cap. de imaginationib^o. z opz gradatim procedere vt ibi dictū est. / **Q**uinto Aui. intendit ad diuersionē materie: z hoc debet fieri factis euacuatiomb^o vniuersalib^o que diuersio fit cū ventosis. de his aut ventosis z de alijs modis diuersionis perfecte dictū est in cap. palleгато.

C Illud aut quo vtendū est in cura eius que facta est successione percussione est vt fiat sflomia: deinde ventose caput postea administra in frigidatā: z fiat emplastrū ex farina fabarū sine corticib^o sūis: z farina oz dei cū aqua solioz salicis: aut aqua endiuie: aut lana infusa in vitello oui cū oleo ro. aut paucō vino z distil let in oculū sanguis turturū z pulloz: z in die tertio distillet in ipm lac z alcohol que sunt fortiora: z penit plurimū cure ei^o est ex gñe cure apatū calidoz.

C hic ponit curā dilatationis facte per pssione: z qz h curat sic apata calida: ideo pmo ponit curā que puenit in principio. / **S**cdō pōt curā que puenit in augmēto. ibi (Aut lana infusa.) / **T**er tio que in statu. ibi (Et in die.) / **Q**uarto que puenit pcedēte tpe declinationis. s. cū lōgo tpe pcessit dilatatio pupille. ibi (Et post illō.) / **N**ō p qz Aui. in principio huius dilatationis ad duo itēdit. s. ad eñonē z diuersionē mae ab oculo cū sflomia z ventosis ad caput. i. ad collū: z ad repercussione cū emplastris in frigidantibus que ponit.

C Est dubitatio vtr in principio dilatationis ex pssione debeam^o vtr emplastris frigidis repercussus. s. de farina ozdei fabarum z aquis solatri z similib^o. / **V**idetur qz nō qz in flegmone a cā pñitua a sflomia z medicis mollificatib^o est inchoadū z nō repercussus: vt pz in tertia quarti in ca. de cura flegmonis: sed hec dilatatio curat sicut apostema calidū: vt ponit Aui. ergo. / **I**n cōtrariū est Aui. hic z Desue. / **D**ico qz in hac cura opz post eñonē incipere cū aliquib^o repercussus: z pforatiuis oculi: siue pssio inuenerit corpus mundū siue nō mundū. Ratio est: qz semp ex tali percussione timef tractus materierū ad oculū ppter multā sensibilitatē: vnde fortius dolet: nec sunt repercussus in principio timenda tātū quātū in apatibus factis ex percussione aliarū partium. v. g. manū aut pedū: qz in istis partibus sunt mēbra dura z bene occurrētia pssionib^o: z statim sanguis cōculcat in pñe: z iō repercussus sunt cā corruptionis. Sed oculus nō est mēbrū ita adiacēs pssioni: vt statim sanguis pculcet in vtea: z iō sic timef repercussio: z eius est magna vtilitas. s. pbitio apationis oculi. / **A**d pñā. Ad pñū dico qz si qz pñiderat dicta Aui. nō pñibet ibi

Dub^m 3^m

dino repulsionē: s; post sba dicta pcedit aliq; repulsionē. q; q; vult cui q; nō sit fortis repulsio: vt Aui. hic itēdit. ista enī reper-
cussus sunt leuia habētia aliq; resolutionē siue ericcationē parua
2 lenificationē: 2 iō nō vult q; apponant cortices fabay: q; sunt ni
mis stipitici 2 exasperati. Alr nū possit solui: vt pz ex dictis. CDe
scda parte nota q; in h medicamine est aliq; resolo siue mollifica-
tio: 2 iō in augmēto pōt cōpeterē: s; si estimatio medici esset q; nō
eēt magnus error de fluxu mae possit itare cū eo aliq; resoluti-
uū: tū Aui. vult q; h medicamē 2 admistref. s; post repulsionē
pdictay: vū dicit in c. de alinthifar. s; fiat admistratio resoluti-
uū mediocriū: s; ppe vitellū qui cū oleo ro. 2 pauco vino. Et ad
eādē itētionē. s; resolutiō mediocris vadit. A. cū dicit q; distilletur
sanguis turtur 2 pulloz: 2 pōt ēt hic sanguis apporimari i tertio
die: vt inuit lra exterior. q; qd tū sit de h dēnī est sup. cap. de cura
tarfati. CDe tertia pte nō q; Aui. cū sua estimatiōe credit q; in p
die sufficiat repulsio: 2 in 2ª resoluere leuiter 2 cū pfortatiōe: s; in
3ª die opz fortis resolutiō: s; si a pā cēt in statu vel in pñ declina-
tiōis: 2 iō ē pōt h fieri post tertia diem: 2 iō lra exterior dicit: deide
post tertia die distillet 2c. 2 iō vitis alcohol. i. medicis fortiorib; q;
aq; fenugreci: 2 addit lac vt repnat acuitas medicamē: 2 forsan
h ē cōpeteret in augmēto. 2 q; distillat in actu opis ista pūet ad
iudiciū estimatiū: iō Aui. posuit casū. cū dicit. 2c. dicit vō
vplurimuz: q; nō est oīuo eadē cura: q; l a pāta oculi nō sint a cā
pmitia vt a pūssioe possum? fortis? 2 diutius pcutē q; in pñ dila-
tationis pupille que est a casu 2 pūssioe. dicit et calidi: q; in pūssio-
nib; vplurimū trabunt tales mae cū sint magis apte curui.

C Et post admistref colyriū factuz ex iburis 2 croci
et myrre: oīum añ. pte. i. 2 arfenici parte. s;

C hic ponit dilatatiōis curā que iaz pcessit in tpe: 2 post q; iā facta
sunt remedia pdicta. Et p facit h. Scdo describit qdā medicinas
potētes in resōlōne maei ab oculo. ibi. (Medicamen iuuatiū.)

C Nota q; hoc medicamē est fortis ericcationis 2 resolutiōis: 2 iō
cōpeterit post. s; pēoze. pcedēte. dicit arfenici. i. auripigmeti.

C Medicamen iuuatiū oīozonensis 2 est distillatio
sellis bedi 2 sellis gruis: amboz añ. añ. ij. croci. 3. i. pi-
peris centū 2 septuaginta grana: succi ligritie. v. añ. 2
tertia amoniaci. ij. añ. mellis fm q; sitatē necessitatē: 2
fiat ex eis alcohol 2 teraf cū aq; feniculi 2 pfaciat cum
melle: 2 ad illaz que facta est ex pūssione. s; añ. teraf
cū succo raffani vsquequo sicceat 2 admistref cū eo
sicco alcohol 2 ēt sellis hirci añ. i. ster. 2 lacerti 2 stel-
lionis sicci añ. i. 2 s. nitri. 3. añ. pipis sellis gruis: am-
boz añ. añ. ij. croci añ. i. amoniaci añ. s. ellebozi albi
añ. i. teranf ēt cū aq; feniculi 2 misceant cū melle.

C hic describit duas medicinas. Scda ibi. (Et ēt sellis.) C Nō q;
iste medicie nō solū pueniūt in cura dilatatiōis a cā pmitia: inio
ē in illa que fit ab hūiditate: 2 nō pcedēte cā pmitia: inio
Et ad illaz que facta est ex pūssione. q; d. q; admistref ēt in illa
que nō sit ex pūssione de qua dēnī est sup. iste autē medicie sunt
fortis resolutiōis 2 ericcationis: 2 iō pueniūt tpe pcedente: cū iam
oīno cessauit timor d fluxu mae ad pē. pma medicia est cuiusdā
auctoris quē noiat 2 dicit q; est distillatio. i. apporimef distillan-
do 2 ēt in forma alcohol: vt ipse docet. vt si accipias medius au-
reus. s; medicie postre in lra: 2 teraf cū succo raffani: 2 ericef ite-
rū: 2 fiat alcohol: vt sic fiat in forma. R. sellis bedi. 3. j. vel. 3. j. s. pi-
peris gna. 16. succi ligritie: si queris absterfionez 2 lenificationē: 2
fm q; queris pone in illa quātitate: 2 ēt ponit vt repnat acuitatē
illaz medicinay. Scda medicina est de selle hirci stercoze lacerti:
2 stellionis. i. cuiusdā spē lacerti: q; maneries eoz sunt multe. ni-
tri. i. salnitri: 2 pldera q; hoc medicamē est potētius pdicto: 2 iō
oz apporimari cū pñ nō pūlerit. 2 reliquū pz.

C De pstrictione pupille. Cap. 15^m.
C Onstriction est vt sit foramē vuce strictionis q;
consuetum sit.

C Superius. A. determinauit de dilatatione pupille:
hic determinat de ei⁹ pstrictione: 2 hic est modus pstricendi leuis.
aliq; aut modi apparēt sup. ca. de noctilopa. Et p determinat de ei⁹
diuersitatib; 2 causis. Scdo de signis. ibi. Jam dixim⁹ ea. C Tercio
de cura. ibi. (Et⁹ qdē que sicca est.) P⁹ prima in tres. pmo oñdit
qd sit hec passio. Scdo ponit ei⁹ diuersitates. ibi. (Et sit est.) Tercio
ponit ei⁹ cās. ibi. (Et ei⁹ cā.) 2 pz. C Nō circa pñā prez: q; lra que
dicit. q; puerū sit exponit 2^a. p⁹io. h. homini in quo est: 2 pūc solū

notificat pstrictionē accidētālē: que accidit ex tpe. Alio mō. s; cō-
munitate sanoy hoīuz: 2 hec est melior: expō 2 cōis ad pstrictionē
nālē 2 ad accidētālē ex generatione. s; ex tempore.

C Et si est nālīs est laudabilis: 2 si est accidētālīs ē de-
terior q; dilatatio: 2 q; q; pducit ad oppilationē.

C De scda pte nō: q; Aui. inuit duas diuisiones vel diuersitates cō-
strictionis pupille. pma est q; qdā est nālīs: 2 qdā accidētālīs. Sc-
cunda est q; qdā est pstricō pfecta que ex toto claudit foramē: 2
hec est que pducit ad oppilationē: 2 quedā est iperfecta. C Scdo
nota: q; pstricō nālīs pupille est bona: q; aggregat spiritū: sed di-
latatio est temp mala: q; disgregat: sed pstricō accidētālīs est ma-
la: nō rōne pstricōis: q; pstricō vt pstricō aggregat spiritū:
s; rōne morboz maloz ad quos seq; pstricō: ex q; b⁹ malis mor-
bis ledit dispo nālīs partū oculi. hec ponit. Bal. in. 4. de accidēt
in. 2. cap. 13. nō placeat. Rasi in 2ª p⁹ine. cap. 3.

C Et ci⁹ cā ē: aut siccitas vuce corrugatiua aggregas
cā 2 pñif foramē 2 accidit pstricō aut oppilatio aut
humiditas extēdes vucā a laterib; ad mediū 2 pstrin-
git foramē 2 accidit sicut illū qd accidit cribris qm
defiūt 2 mollificat 2 extēdunt i ptes: aut siccitas ve-
hemēs albuginei: q;re mioraf 2 seq; ipm tunica ad des-
tumescēdū 2 aggregationē diūsam dispoñi eritus.

C hic ponit cās ei⁹. Et p facit hoc. Scdo oñdit a qua cā magis eue-
niat. ibi. (Et plurimū accidit.) C In pma parte ponit quatuor cās.
pma est siccitas corrugatiua aggregas. i. coadunās cā. s; vucā:
2 pñif. i. corrugat foramē. i. pres circa foramē: 2 ex h pstricō fit:
2 hec cā est declarata in pcedēti caplo. C Scda cā est oppilatio.
exemplū est in cataracta 2 hec nō dī pstricō: q; parietes forami-
nis in se pstringunt: sed q; aliq; mā oppilat: q; q; oppilatio con-
stringat latera foraminis si cēt aliq; humor terrestriū. vii. Jetus
trac. 2. ca. 64. dicit accidit a chimo terrestri duro pgelato in ipsa
pupilla 2 pstringit cā. pōst tū alr lra expōni q; Aui. cē. nō ponat
nisi tres cās: 2 tūc hec lra est pma pcedēti que dicit. accidit con-
strictio aut oppilatio. s; pfecta. C Tercia cā est humiditas exten-
dēs vucā a laterib; i. a ptrib; q; pūngit secūdine ad mediū. i. ad
foramē: 2 tūc fit pstricō. C Et pldera q; Aui. dat optime modus
fm quē hūiditas hec facit: vt mollificatio 2 madidatio: sicut coria
madida extēdunt in ptes. s; longitudinis: 2 foramina minuant vel in
ptes. s; oēs: 2 iō in partē vnā. s; solius latitudinis: 2 h declaratiū est
in pcedēti cap. C Quarta cā est siccitas albuginei: vñ nō pōt tenē
tūmidā 2 istatū vucā: imo detumescit 2 vñ itus pstringit: 2 mo-
uet ecōtra ei qd accidit in exitu vuce in quo vucā extra mouet: 2
hoc est qd dicit: aut siccitas vehemēs albuginei: q;re. i. pp. quā sic-
citate mioraf. s; albugineus: 2 hoc est verū si mioraf pp exitū ex
pūssione. 2 ipm sequit. s; albugineū mioratum tunica. s; vucā ad
detumescēdū 2 sup. ad aggregationē. i. 2 tunica ex h detumescit 2
aggregat: 2 ad aggregationē. s; diuersam dispoñi erit: q; in exitu
vucā aggregat 2 ipellit extra: 2 nō itus: sed hoc est ecōtra.

C Et plurimum accidit hoc accidens a siccitate.

C hic ostendit a qua causa magis euēniat: 2 pater.

C Est dubitatio vtrū vplurimū accidat pstricō pupille a siccitate. Dub⁹ p⁹
te. C Tūc dicit q; nō: q; passio mēbi humidi plus accidit ab humidi-
tate vt pz per illum afoi. In morbis minus 2c. afoi. 34. scdo. Sed
oculus est membrum humidum: ergo.

C Scdo est dubiū: vtrū Aui. sufficiēt enumeret istas cās. C Tūc q;
nō: q; Jetus ca. 64. ponit sex cās: 2 A. ponit solū qtuor. C In pñū
est Aui. C Dico q; Aui. sufficiēt enumerat cās: q; cāc pter istas
que ponunt a Jesu Baly sūt cāc valde p accis: 2 sūt due sup illas
qtuor. Una est caliditas ericcans: 2 hec reducit ad cām ericcātē.
Alia est a pā cōprimēs: 2 hec cā est valde p accis 2 raro ptingēs:
q; a pā in ipsa vucā p se facit dilatationē: vt supra apparuit. C Ad
dubiū pñū dico: q; pstricō pupille frequētius puenit a siccitate
q; ab humiditate. Ratio est: q; pstricō est passio pformio: sicco
q; humido. Scdo q; frequētius ptingit a facilius ericari partes
vucē 2 miorari albugineū q; ptingat ipsam vucā humectari hu-
mectatione qua relaxet ipsam 2 paralytice. C Ad rōnem dico q;
hec est passio vucē que est pellicula: 2 nō rotius oculi fm q; meni-
brum humidum. Et aliter possit responderi si pñderas.

C De signis. Cap. 16^m.
Am diximus cā in capitulo debilitat oculi.
C hic pertrāst de signis: q; dicta sunt signa debilitat
ab hūiditate 2 siccitate in ca. de debilitate oculi: 2 sine
dubio est difficile q; q; distingūer iter has cās est. i. stat estimatiō.

Gentilis

De cura.

Cap. 17^m.

Ius quidē que sicca est cura sunt humectā-
tia que sunt ex distillatib⁹ z caputpurgib⁹:
z embrocis factis ex succis humidis z relis
sicut scis: z cibi leues z pingues in horis.

Hic ponit curā. Et p^o ei⁹ que fit a siccitate. Scdo ab hūiditate. ibi
(Et vō que humida est.) / Prima in duas. Primo facit hoc qd dī
ctū est. Scdo remouet dubiū. ibi (Et nō inuenis.)

Dub^m p^o Dubitat. Videt q^o fit defectiuus: q^o ponit curā p^ostrictiōis que fit
ab humiditate z siccitate: z omittit curā ei⁹ que puenit a paucita-
te albuginei z a mā oppilātē. / Dico q^o cura p^ostrictiōis a paucita-
te albuginei: vel est impossibilis: vel si est polio fit cū reb⁹ humectā-
tib⁹ z multiplicatib⁹ nutrimentū oculi: sic fit cura ei⁹ que est a siccita-
te. Cura autē eius que est ex oppilatione est cura aque que dicit^r
in sequenti caplo. / Considerādū q^o Alui. irēdit humectatiō cū reb⁹
extra appropinatis de succis humidis sicut est succus porulace
z relis: vt oleo nenupharino z violato: z decoctione semis malue:
z hoc vt scis supra in. i. ca. hui⁹ tractat^r: z hec pnt appropinari di-
stillado in oculū. Et caputpurgis. i. trahēdo p nares: z embrocā-
do caput z partes oculi. / Incedit ēt Alui. humectatiō cū nutrime-
tis humidis cū dicit cibi leues. i. humidi: vt carnes bēdi z agui lac.
z bmoi z pingues in horis. i. q^o cibent in horis debitis. / Vel dicit in
horis solū referēdo se ad cibaria pinguis: q^o nō possemus semper
eis vt: q^o piguis supnatāt: z iō nō facile digerunt: vt ponit Isaac
in libro de dietis ynuersalib⁹. deit in horis. i. quandoq^o.

Et nō inuenis necessitatē vtēdi aliquo in quo sit ca-
liditas aliqua pp attractionē māci humide ad oculū.
Et opz vt administratur fricatio capitis z faciei z ocu-
li p^otinua breui tēpore z totū id vt attrahat. / Plā admi-
nistratio humectatiū pure q^oqz nocet ēt: z q^o admi-
nistras alcohol z attractiua itera tūc humectatiua.

Hic remouet dubiū. Dices tu possum⁹ ne vti reb⁹ calefacientib⁹
in hac cura p^ostrictiōis puenienti a siccitate. / Rāder q^o nō ē neciū.

Dub^m 2^m Est dubitatio vtrū sit necessariū vti aliq^o distillatib⁹ calefaci-
tib⁹. / S. g. aq^o feniculi vel semis lini ad attrahēdū nutrimentū ad ocu-
lū cū est p^ostrictio a siccitate. / Videt q^o sic. / P^olo q^o. / A. statiz docet
calefacere fricando. Scdo docet q^o nō debent administrari pure
humectatiua: sed opz q^oqz administrare alcohol attractiua: sed ta-
lia sunt calida. / In dū est fermo Alui. hic cū dicit. nō inuenis ne-
cessitatē zē. / Possumus dicere p^omo hūc textū esse corruptum: z
q^o velit dicere nō inuenis necessitatē vtēdi aliquo. / In quo sit ali-
qua caliditas nisi ppter attractionē. Et solūdum est ad dubiū q^o
possumus vti reb⁹ calidis ad attrahēdū. / Vel aliter possumus
dicere q^o res calide sunt duplices: qdā sunt fortiter calide: que sūt
plus cā exactionis per viā resoluōis z psumptiōis q^o sunt cā hu-
mectationis per viā attractionis māci sicut est colyriū de felib⁹:
z istis nō d^o vti: z de his loquitur Alui. nō inuenis necessitatē vtēdi ali-
quo in quo sit aliq^o caliditas. / S. fortis pp attractionē zē. q. d. attra-
ctio nō d^o tibi iponē necessitatē hāc: q^o ista plus nocet exiccādo q^o
p^ont attrahēdo: z ista fortia attractiua calida nocēt nō solum q^o
exiccāt: s^o ēt q^o trahūt mās supfluas z nō gdatim pueniētes cum
digōne. / Quedā sunt res calide leuis calefactiōis: sicut est dcoctio
camomille z semis lini z bmoi: z istis possum⁹ vti ad attractionē:
z iō Alui. ad attrahēdū mās humiditas. / S. nutrimentales administ^r
fricatiōē z p^otinuā in breui tēp^o: z nō in multo tēp^o z que nō resolu-
uat. / Dicit post: nō administratio: z in b^o pbat q^o debes vti calefa-
ciētib⁹: q^o administratio pure hūctatiū q^oqz nocet: q^o pnt ēē cā op-
pilatiōis z putrefactiōis: bonū est q^o cūz iteruallo vti calefaciētib⁹
q^obusdā trāspirantib⁹ poros z pforatib⁹ oculū siue calozē nālē ei⁹.
Et q^o appropinaueris alcohol. i. medicinas ad oculū: z attracti-
ua. i. calida: tūc humectatiua ēt ponē: z mō cū vno z mō cū alio opz
iūstere. humectatiua autē que mibi vident multū vitia sunt que po-
nut 5oar in b^o ca. 20. li. s. trac. i. / Al^o posset exponi ista: vt. / Al^o velit q^o
in vsu rex calidaz est z vitilias z nō vna sola. / Una est attractio
māerū humidariū ad oculū. / Alia est phibitio putrefactionis potē-
tis ptingere ex humectatione multa: q^o ad vsū calidaz nō vocat^r
te necessitas. / S. sola attractiōis: q^o b^o posset fieri cū fricatiōe quam
ponit: s^o te vocat necessitas phibitiōis nocumēti potētis euenire
ex p^omo vsu humectatiū: z b^o est q^o dicit. nā administratio zē. z hec
vī inens Alui. Et q^o soluit q^o. Ad p^oia simil⁹ p^o solo.

Ei vō que humida est pferūt alcohol p^odicta cogni-
ta in caplo debilitatis visus z aque z imaginationis.
Et ex eis est colyriū hui⁹ descriptiōis flozis eris amio

Super tertio

niaci: aboz aū. ps. i. croci ps. iij. aloes. v. partes: musci
medietas: p^olis fiat ex eis colyriū: z itez amoniaci aū.
ij. flozis cris aū. iij. stercozis lacerti aū. iij. croci aū.
ij. gūmi aū. i. p^oficiant cū inelle z administrent^r: z ēt pi-
peris z amoniaci: aboz aū. partes. ij. olci balsami no-
na partis vnius: croci ps. i. resoluat amoniacum in aq^o
feniculi z p^oiciat sup ipm oleū balsami z p^oficiant cūz
melle: hoc nāqz est valde bonum.

Hic ponit curā p^ostrictiōis puenienti ab humiditate. Et p^o pmit-
tit que sunt res in b^o vitiles. Scdo describit q^odam ibi (Et ex eis est
colyriū. z p^o.) / Nota q^o Alui. abbreviat curā hanc: p^ointelligēs
q^o si est necessitas eūonis q^o fiat: deide vramur colyriū z alcohol
exiccantib⁹ z resoluētib⁹ cognitis supra in cap. debilitatis visus
pueniētis ab humiditate. z in cap. de aq^o z imaginationib⁹ aquo-
sis. Et tunc Alui. describit medicinas quarū vna est fortiter exicca-
tiua z resolutiua: z dicit q^o fiat colyriū cū aqua feniculi. / Scda etiaz
est fortis medicina. z tertia Alui. videt valde cōmūicare cū dicit:
q^o est valde bonū: z iste medicīne sunt etiā vitiles in cura reliqua-
rum passionū humidariū oculi: z p^oidera eas.

De aqua.

Cap. 18^m.

Escensus aque est egritudo oppilatiua z est
humiditas extranea stans in foramine vuce
inter humozē albuginei z syphac z corneaz.
quare phibet penetrare formas ad visum.

Hic Alui. determinat de alia passione oculi que dī aqua siue ca-
taracta. Et p^o notificat eā q^o fit ad ei⁹ essentia z diuersitates z cās.
Scdo q^o fit ad signa. ibi (Signa portēdētia aquā.) / Tercio quātūz
ad curā. ibi (Ego qdē iam vidi.) / Prima in duas. Primo ostēdit
qd ipsa sit. Scdo p^ont diuersitates ei⁹. ibi (Et ipsa qdē quāqz. z p^o.)
Nota p^omo q^o Alui. diffinit cataractā dicit q^o est egritudo op-
pilatiua. opz aut p^omo aliq^o scire ex parte diffinit. / S. cū dicit descen-
sus aque. nā dī aqua q^o assimilaf aque ante p^ogelationes: z postea
assimilaf aque p^ogelate: vnde assimilaf ēt p^ofermat siue fermini hu-
mano: vt ponit Aharauus in cap. de aq^o cū dicit. q^o aq^o est hūiditas
grossa similis hūiditati semis humani. dī ēt cataracta: q^o catari-
zat. i. sigillat vel signat foramē vuce: vel obdurat vt nō fiat iūdē trā-
situs visibiliū. / Scdo nota ex pte diffinitionis q^o Alui. notificat
hanc passionē ex parte sue essentie g^oaliter: q^o est egritudo op-
pilatiua. i. est morbus in via: q^o est apostēma ex parte sue eēntie p-
p^oialis siue cause effectiue: q^o causa huius oppilationis est humi-
ditas extranea: z ex parte situs huius cāe cum dicit stans in for-
amine: z ex parte sui effectus cū dicit: q^o phibet zē. z fm hoc p^o q^o
hec diffinitio est de completia.

Et dubitatio vtrū cataracta possit fieri in oculo absq^o descēsu
materie a capite ad oculū. / Videt q^o sic: p^omo q^o obthralmia
pōt fieri per viam congestiōis vt supra dicebat tract. i. g^o multo
magis aqua que est paucioris materie q^o obthralmia. / In cōtra-
rium est Aluicē. qui dicit de scensu aque. / Dico q^o cataracta fit
cū nocumētū ppriū oculi nō digerit: z ex eius superfluitate pōt
fieri aqua. / Ratio est: q^o pōt tātū ēē de superfluitate ex defectu di-
gestiōis z retineri ex defectu expulsiōis q^o poterit oppilare fo-
ramē vuce. / Amplius imaginationes possunt fieri ex p^opria sup-
fluitate oculi: ergo z cataracta: z hoc vult g^olofa in. 9. / Al^o manifestat
superius allegata cap. de imaginationibus: q^o vult q^o vtrūq^o mū
trāst cataracta vel fit a mā descendente ad oculū: z ideo. / Al^o dicit
descensus aque. z ideo a Bal^o in libris ex greco trāslatis vocat^r sus-
fusio: z b^o fiat ex mā oculi superfluitate: opz tū ipsa descendat in
locū in quo foramē oppilet: z ideo adhuc dicitur descensus.

Et scdo dubitatio per hoc qd dicit q^o est egritudo oppilatiua:
vtrū aqua sit morbus in numero vel in via: q^o Alui. dicit est egrit-
udo oppilatiua. / Fluores in hoc varie loquunt^r: z q^o bec q^o re-
dit ad p^oncipia: ideo dicemus sermonē cōmūne q^o aqua pōt sumi
dupl^r. / Uno mō vt est obduratio vie: z vt sic cataracta est morbus
vie: cuius cā est humiditas grossa oppilans viā. / Alio modo vt est
quedā substantia addens in numerū p^otra partes oculi z vt sic dicit^r
q^o est morbus in numero: z ideo. / Al^o dicit duo. / Primo q^o est egrit-
udo oppilatiua. Scdo q^o est humiditas extranea. / Est tamē difficile
imaginari: quomodo aqua est mor⁹ in numero: q^o nō omne cor-
pus qd ponit in numero p^otra partes nostri corporis in nobis exi-
stens est morbus in numero: sed illud qd cum hoc ledit imediate
operationes. / Si ergo p^oideras aquā vt nō est cā lefionis mediante
oppilatione difficillimū est imaginari. quomodo autē ledat ime-
diatē operationē perfecte diximus in qōne de sanitate.

Est dubitatio tertia in quo loco iter hec aqua vel iter crystallina z vaea vel iter vaea z cornea. Et vi q iter iter crystallinas z vaea aucto. Hsaraay ca. de aqua. q dicit q aq est humiditas grossa gñara iter crystallina z vaea. Jte Halya. z theo. cap. 13. dicit aq est humiditate fit grossa que in oculo coagulat inter humore crystalloides z forame vuae. Jte Halya. z theo. ca. 13. dicit hoc cu loq de vitilute vuae. Hoc est pba fone: qm in cataracta curabili videmus pupilla dilatari z pñringi: vii apper aqua latior vel minor: sed si aqua esset extra vaea versus cornea tunc non apperet nobis pupilla latior vel pñringio: immo semp apper talis fms spatii qd de ea cooperit ab aqua. Scdo pba f aqua pñnet iter vaea z cornea aucto. Jhesus Haly trac. z. ca. 67. vbi dicit accidit iter tunica z vaea z velu cornee egritudo que aq vocat. Jte vii b sentire Haly cu dicit. iter humore albugineu z lypbac. i. velu z cornea. i. pñnet luy cornee: pñnetulus non est nisi pñterior cornea. Et id est ac si diceret iter albugineu z cornea: vii lya exterior: hñ iter humore albugineu z tunica cornea. Cde hac qñe apud antiquos semp fuit discordia: z de mirabilibz est: q per anatomia oculi habetis cataracta nullus auctor de eis quous vidim? aliqd ponit: hñ qd et auctozibz in b pñse loquunt nō determinatē certū locum. Vnde Ralls in 2° pñne. ca. 3. dicit se scire locū: tñ nō ponit: vii dicē qd bene nouit oculi cataracta. Cui dñ b pñnet locū est spātiu albuginei: qd albugineus est a crystallina sive a tela aranea vsq ad cornea: idē ponit q in b spatio sit aq: hñ an sit ab vaea vsus crystallinā: an a cornea vsus vaea nō declarat. vii Bal. in cōmē. i. pñnot. z. cōmē. dicit q aq que aggregat in oculo stat in bac humidade de q dñt q est simul albugini out qd est Bal. ex pñssus dicit in. 10. lib. de vitilute pñcula. ca. i. vbi dicit. vocare a medicis suffusio. nē. i. cataracta in medio erunt crystallini humores z cōsformis. i. tunice cornee. post b vō vidi quosdā credētes q aq suspēda dñt tunice que est tela aranea. z b pñt declarari aucto. Ralls in 2° pñne. ca. 3. aucto. Bal. q aq que coadunat in oculo stat iter humidade de q est crystallini z albuginei: sed ita ita nō est aliqd qd tela aranea. s. Et declarat b fñgno: q videntz frequētiuz q cataracta bene deposita nō regñat: hñ possit rēscēdē: si igit nō regñat nō est nisi q aliqd corpz: cūz ea deponit cu cataracta adhibere: quo corpz deposito nō est ampli? qui possit cataracta noua adhibere: qd nō videt ē aliud corpz? cui adheret nisi tela aranea: dñt q est simile sicut de tela aranea que stat ad aliqd fenestraz: qd pñt pluuię applicant aliq gutte aque: que tela si deponat deponit cū ea aq: z nō pot amplius cū ea aq aliqd fñgno fenestraz: nisi fiat noua tela. C pñt modus dicēdi nō est qd pñuenit: q imaginant telam aranea deponit simul cu cataracta. itaz aliqd supia declarat. i. in. i. ca. hñt pñt. q ista tela est pñcipalis ps oculi vel pñpissimū pñci pali in virtute: z iō ista deposita nō fieret vñsione: iste vir imagnat bene cōpōitionē tele aranea vsq opone. Vñd pñt. ad auctēz Ralls dico q est scripta in. i. pñnot. z nō fñt iacet scit Ralls ipaz sumit. Vel forsā vult Bal. q aq sit in pte albuginei: que est vsus crystallina. i. iter crystallina z vaea: z nō fit in pte que est iter cornea z vaea: z iō exponemz: aq que adunat in oculo stat iter humidade. i. in parte humiditaz albuginei que est iter crystallini z albuginei. i. in parte albuginei que est versus cornea: b vñd dicē Bal. in pñllega. aucto. i. pñnot. cōmē. z. c. dicit. aq que aggregat in oculo stat in bac humiditate grossa effusa iter humiditaz grā dñet z iter pupillā zc. Signū aut qd ipsi adducit nō est sufficiens. pñio q sepe dñt est. videmus etiā hoies in qb nō regñat cataracta: z sunt qui bene se regūt post. Cāly sñt q dñt q mā cataracta stat iter vaea z cornea: ita q nō stat in vaea versus crystallinā. z hoc videt posse pñari aucto. Jhesus trac. z. ca. 67. vbi conat probare hoc b vñd Jhesus sñt pñsa. Jde etiā videt dicē Ralls in 2° pñne. cap. 3. vñd dicit. dñit Archibz z Paulus q cataracta colligit sub cornea. b multū videt cōfirmare qd illi duo auctozes ponit aucto. Bal. in cōmē. ibidē. f. q acūz qua deponit cataracta vadit in locū quē est iter vaea z cornea: z nō penetrat vaea. f. q nō pñforat: ea q si pñforaret eā erit albugineus. Et hoc videt sentire Wesue cap. de aqua. qui dicit q pñcedat pñforat iter tunica m tunica: quousq pñuenit ad vacuū qd est ante pupillā. Jdem est ponit Bal. qd dicit. vadat iter duas tunicas quousq fit coā foramine: z iueniat illic sicut spātiu z sinuofitas. Cē diceret aliqs quō acūz poterit penetrare pñnciū: z non penetrat veam que stat. f. sub pñnciū z seliorica: qd acūz sit instrū acutus pñforatiū. Vñd q acūz qd est obruti capis quodāmodū: z tunc cu pñuenit ad vaea nō pñforat: ē: sed ipsa cedit: z hec est ipsa Jhesus. c. 69. pñnot. tñ pñstāt z venit ad locū latū: nō tñ inter vaea z glaciālē. vñd si instrū pñforat vaea dñt artigar albugineū fluere iter albugineu zc. tñ videmus istud instrū pñforare pñnciū: velamē tñ pñnciue z vaea circūdās est sup illū humore: z qñ tāgit ea illū instrū labiz z expellit ad iter? z pñterea caput illū? qñ factū est rotādū: vt nō

ledat vñea. hec est et snia Rals in 2^a p^ati. c. vñ dicte humos albugineus est ius in vñea: z fluere multu de albugineo cū vñea pfoat cū inflo. z est subtilis pūbat et pfoatone: z ppea caput talis istu nō dybie acutā pūctā: q̄ si ēēt acuta nō egeret violētia impulsionē. vñ sit fine pūctā: z cū penetrat ipellat vñea ne ipaz pfoat. hoc ēē idē pbaq̄: q̄ si ā stat iter vñea z crystallina: tūc nō possit eēbi cū cūfione statia in pre inferiori cornea. h̄ est falfum per illu. in fine capli cū dicit q̄ boies bñt vias diuersas in excrendo curā que que fit cū inflo: ita vñ qdā ex sunt q̄ disrūpt p̄te inferiorē corneē z exēbit aqua p eā. C^a bñc autē modus dicēdi est in q̄ maḡ auctores vidēt q̄ cōdare: s; h; has infatias pfores. pñia si ista aq̄ est iter vñea z cornea tūc debet arere nō sōlū circa me diū corneē: s; in directo forami pupille: imo in circūferētis cor nee: q̄ videm? q̄ sanies post corneā appet q̄q̄ in figura lunellē vñ supra oēm fuit. Scdo q̄ si acus penetrat iter vñea z corneā tūc stat cū caput acus ēē in directo corneē possit videri a medi co z a ālābñ: s; ad sensu h̄ pfallum: q̄ acus nō appet nisi cū ēē in directo pupillē. s; in foramiē. h̄ nō ēē signū q̄ acus pfoat vñea z vadit post eā: z q̄ vñea nō ēē trāsēētis quousq̄ est sub ea nō vñ: sed cū puenit in directo forami vñee tūc vñ. Terto si acus nō pfoat vñea s; cedat: q̄ pupilla os appere in figura nō circulari: tūc q̄ acus cōpūit eā. Cāly aut fuit q̄ dicit q̄ aq̄ stat post vñea vñus crystallina: z q̄ acus pfoat tunica vñea: vñ stat post vñea. s; q̄ vñus scēdūia: cuius signū ēē: q̄ nō appet acus q̄q̄ puenit ad forami pupillē: q̄ acus ēē post vñea: z nō aq̄. Cū aut aq̄ sit iter crystallina z vñea vñ ēē itētio Bilh. i. z cū dicit q̄ catacata est hu mor: pūguis etrās iter crystallina z vñea. hoc ēē vñ sentire haly q̄ vult q̄ trāsforā catacata ad pcauitate vñee. vñ haly sup. 3. trac. thegn. 135. cōmē. pmutat aq̄ que gñat in forami vñee ad ife riorē pcauitate vñee. dicit q̄ pcauitate: z nō dicit cōneritate: vel gibbositate: z bec vñ ēē itētio haly. in 9. p^aar. 35. cap. / Ad 2^aia ridēt negādo illas auctores. / Ad rōrē cū dī q̄ erret albugine: dico q̄ pp pūitate forami nō pōt fūē: z h; p; q̄ si non pfozē vñea: ad huc acus nō iuenit albugineū q̄ est post cornea: z tamē nō erit albugine. Cā ad fedādas h; has dīctōes iurta modū possem pñdera q̄ catacata est nomē gñale ad oēm egritudine opillari uā in oculo: z bec opillatio q̄q̄ est post crystallinū in neruo obti co: z notat a gñsdam modernis iurta ferena: z de ista catacata nō querit q̄. alqñ aut ēē opillatio i oculo ante crystallinā: z ista est quā vocam⁹ catacata: z quā videm? sub colore albo vel alio de colorib; dicēdis in cap. isto. Et q̄ q̄ querit de loco istius mās: dico q̄ totū spatū q̄ est a cornea ad crystallinā q̄ spatū iplet albugine? est loc⁹ mās que ēē catacata. totū aut spatū pōt z itel ligi. Cūo mō q̄ fit totū simul catacata vñus: z h; pōt ēē q̄n tot⁹ albugine? i grossa de alba: z pnat vñus: z bec est passio incurabilis: pōt ēē ptingere qñ aq̄ eruberet iterū q̄ totū albugineū ipleret. Alio mō pōt itelligi totū spatū: vel albugineū nō simul: s; q̄ aqua possit esse in q̄tq̄s sui parte. s; in principio albuginei iurta crystalli nā: z ista aq̄ erit post vñea: z possit ēē in ipso forami vñee flue parū post vñus crystallina: z possit ēē iux alia ēē forami vñee iurta corneē: z in q̄tq̄s istaz pñū pōt situari aq̄ que ēē catacata. hoc vñ sensū hūdin in sua anatomia: s; fit male locut⁹ de p; foramiē: h; pōt declarari: q̄ catacata nō vñ ēē aliō q̄ oppōit ei mās aq̄a. pñbet trāsferī spēm vñbilū ad crystallinā: s; flue m aq̄a iter in fine albuginei iurta arancam flue crystallinā: flue iter iurta forami vñee vñus vñea vel i ipso forami: flue iter ēē forami iurta corneē vñus corneā. pñbet trāsferī spēm vñbilū: q̄ vñbilū q̄tq̄ sit erit catacata: z h; pñbet auctores q̄ dīsticte loquebant dixerūt q̄ aq̄ ēē in hūore albugineo. Alij aut q̄ dīsticte locut⁹ fuit dī uersificatū fuit fū q̄ eis appūit: dēti oīus eoz verificari pōt. Tē sed h; cadit dubitatio: per quā vñus vñū mās aquosa ad ocu lū que facit catacata. / Dico q̄ multas poffim⁹ imaginari vias: z per q̄tq̄s illaz pōt esse aquā venire. Cūa vñ est neruus obit⁹. Alia vñ est tunica r̄hetina p̄ quā post venire vñq̄ ad telaz araneā: z tūc aq̄ cadet corā crystallina: z hāc catacata credo ēē incurabi lem: q̄ signat opillatio in pñb; r̄hetine: que ēē osif a neruo obit⁹. z ita est de illis catacatib; in q̄bus nō dīstat pupilla pō opilla tionē vias ipūs vñbilis. Alia vñ est ipfame vñea: q̄ resudat mā per poros ei⁹: z tūc stat in ipso foramiē: q̄ loc⁹ hui⁹ aq̄ est ipm mē foramiē: z applicat parietib; circū ipfius vñee: z bec aq̄ pōt esse de curabilib;: q̄ nō est pueni⁹ mē per neruū obit⁹: vel p lo ca trāsitus spūs vñbilis: vt ex hoc significet opillatio in curib; spūs vñbilis: z iō spūs pōt ad pcauitate vñee puenire: z dilatātib; cōstringet pupilla aperto vel clauso alio oculo: z de hac catacata multi auctores loquunt⁹: z de ea itelligit. vñde Serap. trac. 2. cap. 9. dicit. accidit inter tunica vñea z humiditate grandineam. i. in foramiē pupillē. z haly trac. 3. cōmē. 135. dicit q̄ aqua de scēdēns in oculum ēē opillatio in pupilla. i. in foramiē vñee.

Dubium
sub. 3.

Bentilis

Cet qbus appet solo cuiusdā pblematis: qre est qdā patien-
tes cataracta hnt pupillā latiorē q in sanitate: qdā hnt strictio-
res. nā si aq cadit itus in vneā vsus crystallinū multiplicat copu-
lentia albugine: et ipsam replet et extēdit vneā: et dilatat pupillā. si
vō aq fluat per ipsos poros vneae et adherat sibi quasi iusendo
coartat eā. **C**ōsidera tū q pōt ptingē q aq que fluit p vneaz p-
pellat cōter vsus corneā: vel itus versus crystallinā. Alia via flu-
xus aque possit esse vneae vel poti tunicarū extrinsecay: vt scilicet
punctiue: nō enī est icōueniēs q mā per illas vias vadens
refudet et itus cadat in oculum: et in principio huius aque conse-
runt incisiones venarum impozum.

Dubium
sub.3.

Scdo est dubitatio: qre qm cataracte est post corneā q non
appet albedo nisi tāta qm est forame pupille: q deberet totū spa-
tiū qd occupat sub corneā appere albi coloris. **C** Nota pio solone
hui? q si hēc mā fter ppe crystallinū itus in vneā: vel ppe for-
amen vneae itus in vneā vel in ipso foramine vneae: tūc facile itelli-
git qre aqua appet in forma rotūda: sicut est rotunditas foramis.
appet ē qre aliqñ appet maior: vel minor: q istud est fm q pstrin-
git et dilatat pupillā si sit pole eā dilatarī et cōstrungi. sed si aq fter
extra vneā. f. vsus corneā: tūc vel hēc aq est de malis. f. nō habēti-
bus aliq diaphaneitate: imo vey colore: et tunc si fter statim post
corneā: tunc tātū appet de ea qm occupat de spatio corneae: sicut
appet hoc in sanie post corneā. vel hēc aqua bz diaphaneitate vel
transparentia aliq: nō tū tāta qn pibeat receptionē spūū visi-
bilitū: nō er toto pibeat aliqū irradiationē: nō tū q sit suffi-
ciens ad visus: et hēc aqua qmā ipleret totū spatiū qd est iter cor-
neae et vneae: adhuc appebit in forma rotūda rotunditate. ppor-
tionalit? et opposita foramini pupille. **R**s est: q totū qd de ista aq irra-
diat a lumine pōt apparere pformis corneae. totū aut qd nō pōt ir-
radiari appet sub ppro colore aque. f. coloris albi. hēc sunt nō
ex dictis sup. z. trac. cap. i. **C**ircūferētie aut circulares istius aque
sunt iunio. pfmde siue grosse p locū esse minus in spatio: f. me-
diū istius aque est mag profundū ppter maius spatiū qd replet:
q circūferētie illuminabunt lumine exteriori et non apparebunt
sub ppro colore. ps aut media nō poterit perstrari: et sic appa-
rebit alba. **C** aut ista spatia sunt fm modū pdictū appet manife-
ste: q: occurrit corneae ad vneā est facies spatium in forma noua
circulāri habēre duo cornua. et si istud spatiū ipeat manifestū est
q aqua est grossior. i. pfundior in directo pupille. f. in medio spa-
tiū q in locis duoz anguloz: siue duoz cornuū. euz q in spatio me-
dio nō posset irradiari: q apparebit alba. hoc aut spatiū hui. itelle-
xit ista cū dicitur: iuenit illic spatiū et sinuositat. et **R**alis in 2° prin-
cip. cap. 3. idē ponit. hoc aut appet in figura scripta extra in qua pside-
at spatiū nouacule iter vneae et corneae: et cōsidera lineā mediā que
a superficie corneae in directo pupille est maior: et est maius spatiū
q lineariū lateraliū. **E**t qb? soluit ad pblema. qre in loco lumino-
so appet cataracta minor: sed qm patiens stat in loco nō luminoso
appet maior: q si cataracta sit de aqua sub corneā et extra vneaz:
de qua nō logmur qm homo est in loco luminoso maior pars illu-
minat et pax remanet de ea qd nō illuminet: et illud appet colo-
ris albi: sed cū homo est in loco obscuro: tūc parū de illa aq pōt
irradiari: q maior ps ei? remanet nō penetrata a radijs: et sic ap-
paret alba fm maiore parte. **S**i vō cataracta sit de mā que fter in
foramine vel post forame vneae vsus crystallinā: tūc appet ma-
ior: et qmā minor: q nā pstringit pupillā. f. vneā p pgregatione:
et tūc foran in obscuro dilatat nō territa a lumine disgregāte. **E**t
iō **R**alis in 2° prin. c. 3. dicit q pupilla qmā dilatat in obscuro: et
hēc maxime erit de curabilib? f. de possibilib? in qb? nō est oino
pauio receptionis alicui? luminis. **H**ic tū essent multa vidēda
que ad pscns alijs iuestigare volētib? dimittit. **E**t qbus ps solo
ad qonē pncipalē. f. in quo loco fter aqua: q pōt stare in pluribus
locis: vnde auctores nō pducūt in h: sed dicta oium simul sumpta
dant cōpletā scias in questio. **S**cdo appet solo ad scdaz qonē. f.
per quā partē vadit acus deponēs cataractā: et ad quē locū prin-
cipat: q: h est vt ptingit et fm diuersitatē opōnū: videt enī q bodie
operantes penetrāt cū acu tunicā vneae: et q: subtilis est acus non
erit albugo. **C** Sed tu dices si aqua sit extra vneā versus corneā:
quō deponet eā. **D**ico q cū cuspide acus tūgit eā et trahet eas: et
occultabit in sinu vneae: et iō opz q illa aq hēat tenacitatē aliq vt
possit trahi: vnde si sit saniosa vel nō vnita et firmata nō trahit.
Sed videt q antiq operātes penetraverunt cū acu parū per ob-
tusa vsq ad vneā pforando punctiua: et q cuspis acus tangendo
vneā non perforat eā sed lubricet et vneae cedat: et tunc acus vadit
ad spatiū qd est iter vneae et corneae. **E**t credo q si hēc modus est
possibilis est melior: et tūc apparebit acus statim cū est in directo
corneae. **E**t qb? ps q cuspis acus pōt tūgere quālibet aquā seu ca-
taractā deponibile: q: si est mā iter vneae et corneae ista pōt deponē
post corneā in spatio iter vneae et punctiua siue sclerotica. vñ hui.

Super tertio

Dicit ista occultat aqua post corneā de subus. **S**i aut mā fit in fora-
mine et pōt illā deponē. **S**i vō sit post forame: et sit de curabilib?
cū acu: et tūgit superficiē vneae ab itra: tunc et euz acu pōt trahi: et
in tactu foramen vneae ceder et dilatabit: et illa a qua erit: et in lo-
co pdicto occultabit: in quo dixit hui. et occultat aqua et. **E**t est
simile tunc sicut de exitu fetus a matrice: vt dicit **J**esuy **I**aly in
cap. pallez. 67. vnde dilatat matrem in exitu fetus: postea redit ad
statum suū: et ita etiā dilatat pupillā cū aqua trahit si est intus in
vneā et postea redit. **C** Nota tamē ppter remotionē erroris q in
aiali mortuo nō videt possibile perforare cū acu scleroticā et puncti-
ua sine vneā: et hoc q: iste tunice sunt adiuuicē pgelate et coadu-
nate extincto calore. in viuo autē distāt abiuuicē: et stant mag late
pp spiritus et calozē. **C** his visis respōdeo ad tres istāz factas
ptra dicta **J**esuy et **R**alis ponētū q acus nō perforat vneā. **A**d
pñū iam p solutio: qm est declaratū q aq iacens in spatio vneae
li seu nouaculāri nō appet tota alba. **A**d 2° dico q caput acus
statim apparebit post corneā in hac perforatione facta fm **R**alis
et **J**esum. **A**lter tamē posset solui: sed esset difficile pp demōstratio-
nem pfectiū que hic caderet. **A**d 3° dico pcedēdo: vel aliter
q illa est ita pauca de pfecto et distans a loco circuli vneae. f. a pu-
pilla q nō mutat suā rotunditatē evidentē.

Et ipsa quidem quādoqz diuersificatur in quantitate
et diuersificatur in qualitate.

Hic ponit diuersitates aque. **E**t pmo pmittit. **S**cdo declarat. ibi
(**E**ius aut diuersitas.) **D**ices tu qre non posuit hic causas cata-
racte. **D**ico q dedit eas itelligi ex caplo de imaginationibus. et
ex cap. de debilitate visus. **E**t causa eius est de q multiplicat va-
porēs ascēdētes ad caput et ptingētes ad oculū q ibi pdenfant:
cā etiā est eius percussio in capite vel oculo: vnde alique materīe
aqueose circūiacentes nervis obiciis fluunt ad oculum.

Eius aut diuersitas in quantitate est: quoniam qmāqz
est plurima fm cōparationē ad forame: quare oppi-
lat totū forame et nō videt oculus aliqd. **E**t quādoqz
est pauca fm cōparationē ad ipm: qre oppilat partes
eius et dimittit partē ipsius detectas. **I**llud ergo qd ex
visibilib? corā parte oppilata existit nō cōprehendit
visus: sed cōprehendit illud qd est corā parte discoop-
ta. **E**t quādoqz cōprehendit visus aliculū rei medie-
tatē: aut partē eius et nō cōprehendit reliquā nisi per
mutationē pupille: et forasse cōprehendit ipsam inte-
gre vice vna et nō cōprehendit ipsaz integre vice alia:
et illud ppter sitū eius. **N**ā cū puenit cū integritate sua
corā oppilato nō cōprehendit ex ea aliquid: et quādo
peruenit cū integritate sua coram discooperto cōpre-
hendit ipsam totam: et hēc quidez oppilatio diminuta
quādoqz cadit ad lachrymales superius et ad lachry-
males inferius: et quādoqz puenit vt sit aliquid in anu-
lo mediū foraminis: et q ipsum circundat discoopertū.
Et tunc quidem non videt de omni re nisi latera et nō
videt medium eius: imo videt in medio eius sicut ve-
nestram aut aperturam. **E**t intentio illius est q nō vi-
det sed imaginatur tenebras.

Hic declarat has diuersitates. **E**t p^o ex parte quantitatis. **S**cdo
ex parte qualitatis. ibi (Diuerstas vō.) **T**ertio fm istas diuersita-
tes ostēdit que cataracta sit curabilis et que nō. ibi (Et illa qdēz.)
C In pma parte hui. ponit hanc diuisionē q aqua quādoqz est
plurima oppilans totū foramen: et quādoqz est pauca. f. q nō op-
pilat totū foramen: et tunc visus nō videt rem que occurrit parti
oppilate: sed videt rez que occurrit parti nō oppilate: et quādoqz
medietas rei pōt occurrit parti oppilate et medietas parti disco-
operte: imo quādoqz homo solū videt medietatē rei etiā in reuo-
lutione oculi vel in diuerso situ rei ptingit quādoqz totā rez videt:
vt qm totus conus occurrit parti discooperte. et qmā ptingit nihil
videri vt cū tota res cum suo cono occurrit parti cooperte: et ista
oppilatio qmā cadit ad lachrymale superius. i. versus sursum: et
tunc iste videbit res a medietate infra: vel in parte inferiori. v. g.
nō videbit caput hoīs sed pedes: et supple quādoqz ad lachryma-
le inferius: et tunc homo non videbit nisi superiora visibilia: et hoc
est qd dicit ista exterior: ad superius. i. a parte superiorē vsus sup
et ad inferius

facta cū digitis sup oculū & postea redit sit deponibilis cum acu.
 ¶ Cr q no. pto p. Rasm. z. p. tñe. ca. z. de deponibili. vbi dicit me-
 dici moueāt palpebā & fricēt & tñeant eā: & si aqua spgii cū frica-
 tione & reuerit & coadunat no iugat cura & si iustum facta. Scdo
 scilicet, si caracta hec est mobilis cu acu: si talis no remaneat i situ in

Dub^{no} 6th

Bentilis

deponit imo reascendit: qd non est curabilis cū acu. ¶ In dñi est Aul, qui dicit qd sperat ablatio eius cūz instro. ¶ Ad solonē hui? pto- uerſe est intelligēdū qd cū medicus pmit z fricat cū pollice vel alio digito supra palpebrā premēdo versus oculūz vel cataracta nullo mō cedit: z talis nullo mō est deponibilis: qz significat multā grōf- ſitiē z viscoſitatē materie z adherentia: vel cedit z redit: z tūc vel cedit tota simul vel diuidēdo se iter ptes. Si tota simul tūc est de- ponibilis: qz est signū qd est vnta z nō est fixa vebemēter. hoc autē cedere est quasi ipsaz dilatari z postea reuniri z aggregari. Unde Jēsus haly trac. z. ca. 67. dicit qd qñ expreſſeris eā digitis sparge- tur z fiet latio: deinde redit ad formā eius. hoc autē cedere ē qñ eā parūper occultari. Si vō cedit scđo mō diuidēdo se in ptes: ita qd apparet rūpi in frustra: tūc nō est deponibilis cū acu: z de hac lo- quit Rāf. vii in eodē ca. dicit. d3 locari paties cataractā corā medi- co in opposito solis z poni pollex sup palpebrā superiōrē z eleua- re subito z ſpicere si mouet: qz tūc cū pforatiōe curet. i. cū acu. Et illa que diuidit. i. rūpi in partes z coadunat est icurabilis. ¶ Ex q- bus cessat dīctio: qd Aul. intelligit p separationē quādam cessionem z dilatationē: ita qd nō rūpā: z ex hoc significat debita mobilitas z vniſormitas z debita viscoſitas cataractę vñ obediēte sit ope- rationi acus. S3 Rāfō intelligit per separationē siue spationē quā- dā diuisionē z rupturā in frustra. ¶ Ad rōnē dico qd illa mobilitas non est supflua sicut est illa qd mouetur semp vt argentū viuum.

¶ Ceterū huius experientie assiduatio est ex eis qd cōturbant aquā z facit curā cum instro difficilem.

¶ Hic ostendit debitū modū vsus huius experientie z dicit qd non affidetur. i. nō fiat frequēter: qz ex hoc posset aqua rumpi z fran- gi z apparebit turbata. ppter cōmotionem: z ideo difficulter de- ponitur p rupturam z discōtinationem.

¶ Et quandoq3 experitur illud alio modo z est vt po- natur sup oculum cortuz z suffletur in ipsū vebemen- ter: deinde auferatur z consideretur velocius an vl- deatur in aqua motus. Nam si videtur tunc iam apta est vt cum instrumento curetur.

¶ Hic ponit scđm signū. Nota qd talis insufflatio est qdā cōmotio. fit āt cū cortu vt colligat aer z magis pmaſ: qz cortū morāa statu pmit leuiter: z tūc si mouet est signū qd nō est dura nimis: z hoc ex- perimētū ponit auctoritate Alexandri in. z. pñmētia. ca. 3.

¶ Et similiter si clausio oculi facit dilatationem vebē- menter alterius.

¶ Hic pōit tertiū signū z dicit. si clausio oculi. s. fani facit dilatati- onē alteri? s. oculi infirmi: qd dilatet pupillā: z bec sūt apta vt euz instro curet. Lā est qd ponit ab Aul. statim z a Bal. 4. de accidei z morbo. ca. z. a Rāf. in. z. pñmē. ca. 3. qd dicit qd nō dilatat pupil- la oculi hñtis cataractā alio clausio significat qd spūs visibilis non est veniēs ad oculum infirmū. i. nō venit: z qd opillatio est in nervo obitico: z h est declaratū supra. ¶ Nota qd predicta signa est aliud signum quod ponit Jēsus in cap. palleгато. s. qd si infirmus videt radios solis vel candelę speratur cura cum acu. z si non: nō. z hoc signum dedit supra Aul. intelligi cum dixit. z illa quidem que ma- gis zē. Audiui tñ a gbusdam qd iam feliciter deposuerunt catarac- tēz qñ homo nō distinguebat lumen a tenebris.

¶ Et illa que post causam aut egritudinē cerebri acci- dit sit difficilis sanitas eius.

¶ Hic ponit quēdā cā. significatiū difficultatis cataractę: z vult qd si fiat cataracta post casus vel pēssionē sup caput vel fiat post egritudinē cerebri dī difficulti sanas. ¶ Nota qd nō est semp icurabi- lis bec cataracta: s3 que curat de eis ē difficilis curē: iō Aul. dicit. fit difficilis eius sanitas. Rō ē: qd oculus h3 semp mineras: vñ mā sibi refundit si passio vel pēssio sit in capite. sūt est signūz magne pmutationis in vñs. s. in nervo z in pñbus posterioribus oculi: z iō difficulter curat. ¶ Sed tu dices: si cataracta fiat ex percussione in oculo tñ quomodo se habet in curam. ¶ Dico qd est difficilis cu- re: qz vñplm pñngitur sibi dilatatio pupillę.

¶ De signis.

Cap. 19^m.

Signa portendentia aquam sunt imaginatio- nes predictę que non sunt a causis alijs. Et nos qdēi tā exposuimus esse earum in capi- tulo imaginationū: z qd accidit cum eis cōtur- batio sensibilib: z p pñe qñ est in vno oculoz: z qd ima- ginantur et res lumine sicut candelę duplices.

Super tertio

¶ Hic ponit signa pñosticiātia aquā. Scđo ponit distinctius signa iter aquā z opillationē nervi obtici. ibi. ¶ Inter aquaz vō. ¶ Tercio cōparat dicta signa ad alimbisat. ibi. ¶ Sed alimbisat. ¶ Cōsiderā dū circa pñā pñe qd imaginatiōes portēdētes aquā sunt ille qd sunt a causis qd sunt pñā aque: vt qd hñt a vaporibus aquosis veniētibz ad humore albuginē: z nō sunt imaginatiōes que hñt ab acuitate sensus z ab alijs causis pñcipiātibz aquā: z hoc est qd dicit. que nō sunt a causis alijs zē. z bec sunt perfecte declarata superius.

¶ Nota scđo qd ponit tria signa hāz imaginationū portēdētium aquā. pñmū est qd ipse sensibilibz pñurbet vsus: z vt supra decla- ratū fuit iste nō cessat gradari in pñurbatiōe vsus. Scđūū est qd imaginatio accidit in vno oculoz: z ex hoc significat qd talis ima- ginatio nō est vitio scđbi: qd cōmunicaret ambobus: sed est vitio aque ichoanū in illo oculo. Et pñdera qd hoc signū nō est efficac: s3 dās aliquā pñcturā vt supra declaratū est. Tertiū est qñ bō imagi- nas res luminosas. Lā eius pñt ēē nā mē vaporose: vñ qñ isti va- pores sunt sanguinei: tūc de nā sanguis ē emittere hñōi vapores luminosos: z iō appent sic lumia sic videm? hoc accidere eis a gbus sanguis nariū fluxus est vt ponit Bal. in. 3. de cris. c. 11. z hñp. in. 3. pñost. ter. cō. 35. pñt ēē cā hui? grossities vaporis receptiua z retētiua lumis: qz lyapor: sit flatu? pñt facere appere tales imagi- natiōes luminosas: qz lumē extrinsecū receptū in illo vaporē aliqñ ter retinet: vñ post ēē absentia representat: aliqñ est pñ quēdā motū siue modū reflexiōis lumis intrinseci sic declaratū est supra trac. 1. pñt aut ista lumia appere duplicia vel triplicia sñ qd illi va- pores sunt diuisi: z de hoc dictū est supra trac. z. c. de strabositate.

¶ Inter aquam vō z opillationem intrinsecarum di- stat: quoniam quando vnus duorum oculorum com- pñmitur dilatatur alter in aqua: sed non dilatatur al- ter in opillatione.

¶ Hic ponit signa distinguētia iter aquā z opillationē nervi obti- ci. pñmo facit hoc. Scđo assignat cām signi. ibi. ¶ Et illud qñ. ¶ Tercio remouet dubiū ibi. ¶ Et hoc sñ plurimum. ¶ Dicit pñmo qd dis- ſerētia ē inter aquā z opillationē intrinsecā. s. in nervo obtico: z qualr fiat declaratū est supra cū diximus de situ cataractę.

¶ Et illud quoniam causa in illa dilatatione est expreſ- ſio spiritus qui est in oculo compresso ad alterum cūz fortitudine: sed cum inuenit opillationem posterioris non penetrat.

¶ Assignat cām. z cā est qd oculus. i. pupilla oculi dilatata pp spūs q venit ad eum ab oculo compresso. i. clauso.

¶ Est dubitatio vñrū ad oculū in qd cataracta ferat spūs cō forti- pulsiōe clauso oculo sano. ¶ Vñ qd nō: qd q rōne spūs fugit ab ocu- lo clauso pp tenebrā: eadē rōne d3 fugere ab oculo hñte cataractā: vel nō d3 illic ire cū ille oculus sit pñuatus vsū. ¶ In pñmū est sen- sus. ¶ D3 qd pp duas cās spūs ferat ad oculū in quo est cataracta altero clauso. Una cā est cōpēssio facta in oculo clauso: qd non d3 solū claudi sed cōpñmz: iō Aul. dicit spūs qui est in oculo cōpēss- so: qz ex cōpēssione sit quēdā expreſſio spūs ab ipso oculo z nervo obtico iuxta eū: iō pellit in aliū oculū. Alia cā est appropriata ca- taractę deponibili nō maligne: z est qd oculus habēs hanc catarac- tam nō pñuat omnimoda viſiōe lucis vt supra est dictū: z iō spūs fugit ab oculo clauso: z vadit ad illū in quo est cataracta tāquam diligens lucem ex quo soluitur instancia.

¶ Et hoc sñ plurimum rei z in fine dilatatur in alte- ro nisi aqua sit vebementis grossitudinis z si non fue- rit opillatio.

¶ Hic remouet dubijs. Lēderet alijs qd semp in opillatione ner- ui obtici signū pñctū appareat. s. nō dilatari pupillaz z penetrare spūm. ¶ Hoc Aul. remouet z dicit qd hoc. s. in opillatione nervi po- sterioz penetrare spūm est sñ plurimū rei. i. est vñ plurimū: z est in fine rei. s. cū opillatio est pñmāta: qd si opillatio qd est in nervo obtico nō ēē pñmāta posset pupilla aliquatū dilatari z pñtrigi: tñ in altero. i. in oculo in quo est aqua quāvis sit pñmāta: z nō est opillatio in nervo obtico dilatata. s. pupilla. Et qd alijs crederet qd in omni aq fieret dilatatio pupillę: remouet hāc opi. dices: nisi aq sit vebementis grossitudinis. z si. i. quāvis opillatio nō sit in nervo ob- tico: qd quāvis nervus obticus nō sit opillatus ab aqua cū sit vebē- mēter grossa nō dilatabit pupillā: altero oculo sano clauso z com- presso: qd cū sit multū grossa occupat magnū spaciū. vñ spūs cū for- titudine nō pñt in oculo recipi. Alia cā hui? ē: qd aq vebemēter gros- sa viscosa opillat foramē vñce tenaciter: vñ nō pñmittit illud dila- tari. Et videmus qñ pñngere qd iste cataractę quāto magis p- cedūt in pñfatiōe tāto magis coarctent pupillā. ¶ Cōsiderandum qd lra

¶ Ista que dicitur in fine rei. potest aliter exponi ut dicat in fine rei. i. in summa loquendo dilatata. i. pupilla in altero. i. oculo hinc aqua nifi aqua. Uel aliter in fine rei. i. finita et perfecta cataracta dilatata: sed perfecta opilatione nervi non dilatata. ¶ Ex quo apparet quod ista que dicitur in hoc libro plurimum rei. aliter dicitur exponi ut sit sensus: et hoc scilicet quod dilatata pupilla habetis cataractam. sed in plurimum rei accidit. i. est verum in plurimum: et hoc est quod probat in fine rei.

¶ Sed in alimbis non est aliquid de hoc.

¶ Hic comparat dicta signa ad alimbis. i. ad dilatationem pupille: et dicit quod non est in ea aliquid de hoc. i. de signis dicti. ¶ Nota quod alimbis quod assimilatur cataracte: quod apparet pupilla quod dilatata vel nigra et magna. propter sparsionem et paucitatem spiritus visibilis: id est quod cataracta sit nigra. Unde Iesua tractat. 3. ca. 12. dicit. et quod ignorat istam egritudinem suspicatur quod sit aqua nigra: quod lumine exit a nervo sed rectitudinem: et non firmat in oculo per latitudinem foraminis pupille. Uult et alimbis in hoc ponere signa distinctiva iter cataractam nigram et alimbis: quod assimilatur valde cataracte nigre: et dicit quod in alimbis non est aliquid de hoc. i. de signis cataracte quod signa sunt perfectio imaginationum eturbationum: nec est fit dilatatio pupille in alimbis clauso et cooperto oculo sano: et hoc dico si dilatatio pupille sit perfecta et pupilla exierit ad putationem lumen seu visus. Sed in cataracta perfecta quibus sit nigra pole est quod apparet dilatatio pupille altero oculo cooperto et clauso et pupilla si non sit grossa: et hac cataracta procedit imaginationes.

¶ Sed dicitur verum in cataracta nigra pupilla dilatata altero oculo cooperto. ¶ Ut quod non est alimbis. supra cum dicitur. nisi quod sit vehementius grossitudinis. et si nigra est hinc cum sit melica. et tunc tunc cataracta nigra est deponibilis cum acu. ¶ In istis est alimbis. ¶ Rationem est triplex. Prima est in modum dicti quod in aqua nigra quod non est multum grossa potest fieri dilatatio pupille oculi in quo ipsa est altero clauso: et ex hoc est prima istoria. ¶ Ad secundum dico quod illud signum non est sufficiens ad ostendendum cataractam deponibilem sed est de numero signorum. ¶ Uel aliter dico quod alimbis. solum dicitur quod in alimbis non est aliquid de signis dictis antedictis: cataracta: vel non est de signis quod distinguimus cataractam ab opilatione nervi: vel non est vere de signis de quibus de cataracta: non tamen dicitur alimbis. quod in oculo cataracta sunt illa signa: quod repitur aliquid cataracta quod non procedit imaginationes: et in qua non fit dilatatio pupille altero oculo clauso cooperto. ¶ Uel aliter dico quod sermo alimbis. solum refert ad signa procedentia cataracta quod sunt imaginationes ut dicat quod in alimbis non est aliquid de his. i. de signis procedentibus cataractam ut de imaginationibus: sed in aqua nigra. i. melica. s. in quod procedit imaginationes. iter ostendit in cataracta melica est illa quam maxime procedit imaginationes. Et ratio est: quod non potest melica subito fluere ad oculum sed euaporando et logo tpe: et ideo puenit imaginationes logo tpe ante eius formationem ut ponit Alcanamosali lib. 6. pte. 2. de cataractis pte. 2. et ideo fit dilatationem pupille procederet aliquid imaginationes quod posset probari. s. quod non tamen tpe ante quanto in cataracta nigra solum alimbis. pp hoc ergo alimbis. dicitur. sed in alimbis non est aliquid de hoc.

¶ De cura eius.

Cap. 20^m.

¶ Bo quidem tam vidi hominem de his qui ad comprehensionem redeunt et intelligentiam cui aqua iam acciderat qui curavit seipsum cum euacuationibus et abstinentia cibi et minoratione cibi et alienatione iurii humectationis et fuit pretius affatis et frixis et administratione alcohol resolventius subtilitatis et rediit ad ipsum visus eius bene.

¶ Hic ponit curam aque. Et primo premitit quomodo diuersimode curatur perfecta et quo non. Secundo exequitur curam. ibi. (Oportet ergo ut repellat.) ¶ Prima in d. primo premitit suam testificationem in exemplo in quo ostendit quod aqua in eius principio et ante suam confirmationem potest curari cum regimine cibi et medicinarum. Secundo ostendit quod perfecta non potest cum illis curari sed cum manuali operatione. ibi. (Illi autem.) ¶ Prima in duas. primo declarat exemplum suo testimonio. Secundo oppositum infert. ibi. (Et in veritatem.)

¶ Nota quod homines qui veniunt vel redeunt ad comprehensionem per estimatiua et intelligentia sunt homines virtuosius dominantes suis appetitibus illicitis qui ratione intellectus et estimatiue comprehendunt vituperosum et damnosum fore propter suum defectum gustationis et aliarum intemperantiarum cecitatem incurrentes: et ideo lumine intellectus se regunt omni via conuenienti: et liberantur ab aqua ante confirmationem. Quicquid ergo dicit se vidisse hominem qui curavit seipsum cum euacuationibus et abstinentia. f. rerum inconuenientium ut coitus et aliarum minorationem. et. Idem est ponit Alcanamosali in eodem ca. Et considera quod totum hoc regimine tendit ad ericandum maiorem aque. nam vult quod in veritatem in principio ante confir-

mationem potest per regimen diete et medicinarum curari.

¶ Et in veritatem quando succurrit aque in principio sui coferat in ea regimine. Illi autem que perfecta est non est conueniens nisi cura cum instrumento.

¶ De secunda parte. ¶ Nota quod perfectio aque est duplex. Unum est remotionis: et hoc est quando apparet imaginationes. Aliud est propinquum: et hoc est quando aqua iam est in oculo: sed non est congelata nec igrossata ut quasi non appareat notabilis albedo in pupilla: cum vero est igrossata et fluxit quod debet fluere: tunc dicitur perfecta. Unde alimbis. ponit ista quod postquam descendit quod descendere ab ea et est igrossata parumper est illud quod nominatur coplementum aqua. Igitur cum est in principio primo vel in secundo possibile est quod curet cum medicinis: sed si scilicet in secundo quod in primo. sed postquam confirmata est non est cura nisi cum instrumento: et hoc est quod subdit. Illi autem que est confirmata non est pueniens nisi cura cum instrumento. s. cum acu. Ratio est quod aqua confirmata est de se difficilis dissolutionis. propter eius grossitatem et membrum friditatem in quo est. s. oculus non potens resolvere illam: est etiam coopertus tunicis duris et spissis multum.

¶ Oportet ergo ut repellat hinc cum repletionem et vinum et coitus: et sit contentus comedere semel in meridie: et fuit giat pisces et fructus et carnes grossas proprie.

¶ Hic exequitur curam. Et primo ponit curam aque que in principio ante confirmationem. Secundo ponit curam aque perfectam. ibi. (In regimine autem cure.) ¶ Prima in tres. primo ponit curam per regimine. Secundo per euacuationes. ibi. (Comitatus autem.) Tercio per localia. ibi. (Et nunc dicamus.)

¶ Dicit primo quod habens perfectum aque quod repellere repletionem quod ea replet cerebrum et oculum. Dicit post et vinum. Quod vero possit coedere vinum et quo non: disputatum est supra cap. de imaginationibus. Et coitus quod debilitat oculos ut ponit Aristoteles in quarta particula problematum problemate secundo. Sit contentus semel comedere in die. et per hoc vult alimbis. quod fugiat cenam: et hoc est quod non repleat caput vaporibus. comedat semel in die et hoc in meridie ut de mane sit spatium pueniens operandi euacuationes et fricationes et exercitia et colyrizaciones si istis indigeat. Fugiat pisces: quod generant humores flegmaticos aptissimos generationi aque: vni et cecitatem faciunt: ut patet in 5. ca. et in 2. et ideo auctor quod dicitur Lilius sicut fulgur docet in hac passione ipsos evitare. Et fructus. s. aquosos ut mala pira melones cucurbitas et hinc: sed tamen in usu cydoniorum vel piroz post cibum credens esse utilitatem in coprimendo et pstringendo potes licetiam coedere. Et carnes grossas et bouinas et porcinas: quod generant vapores condensabiles et non resolubiles ab oculo: et proprie iter oia dicta carnes grosse nocent: et ideo dicitur propter.

¶ Comitatus autem quantum coferat ex parte mundificationis stomachi: tamen est nocitius in propietate aque.

¶ Hic ponit curam per euacuationem. Et primo per vomitum. Secundo excusat se et remittit nos pro cura cum alijs euacuationibus. ibi. (Et nos quidem.) ¶ Considera circa primam partem quod alimbis. inuit solum enim quoniam in qua consuevit queri: an vomitus copet in curatione cataractae ichoantis: quod dicitur est quod ratione mundificationis stomachi puenit: et ideo cum cataracta habet perfectum a repletionem stomachi est ut sit utilis: sed nocet ratione commotionis quam facit in cerebro: ex qua commotione agitur materia que est circa nervum obiectum et fluit ad oculum: et hoc est quod alimbis. dicitur. est nocitius in propietate aque. i. in propria natura aque ichoantis: quod aqua ichoans est egritudo reumatica facta per modum fluxus: et ideo commotio cum vomitu est possibile quod adiuvet illi fluxum: et hoc est quod dicitur Rasse in secundo principis. ca. 3. de cataracta. patientes cataracta non debent vomere: quod vomitus inducit fluxum reumatis. Quod autem sit maius vel iuuamentum mundificationis stomachi vel nocumtum fluxus medicum est sua estimatiua mundificationis stomachi vel nocumtum fluxus uos obtritos et perfectum sit a stomacho et hoc sit propter ad vomitum: tunc facile et secure potest puocari vomitus in principio aque.

¶ Et nos quidem docuimus canones curationis eius cum medicinis in capitulo imaginationum.

¶ Hic alimbis. remittit nos ad capitulum de cura imaginationum in quo posuit causam curationis cum medicis solutius que hic pueniunt. et patet.

¶ Et nunc dicamus res expertas: et ex eis est ut sumant granorum lauri excocticatorum. et partes et gumini parsi. et teneant cum vrina pueri non polluti ad aquam et ad debilitatem visus cum aqua pura: et administrantur ad eum qui non videt: conficiatur cum felle vipere et melle et fiat cum eo alcohol: est enim bonum valde.

¶ Hic ponit curam principii aque cum localibus. Et primo premitit

De 2

Gentilis

has medicinas esse exptas: is enim medicie dicunt in capto imagi nationu pferat hic: nūc iste dicunt experte et sunt due. ibi (Aliud ex perimētū.) p̄ia in o. p̄imo ponit hoc colyriū. Scdō dat suam s̄miam in hoc. ibi (Dico aut iā.) C p̄imū colyriū est ex granis lau ri: q̄ sunt fortis dissolutionis et ex gūmi arabico. Lā est: q̄ remittit acuitatē medicinarū et tenet medicinā in loco et terant cū vīna pue ri nō polluti ad aquā. f. nullo mō polluti. C Nota q̄ duplex est pol lutio. Una prior que est ad quādā aquā. Alia posterior: q̄ est ad sp̄ ma. Dicit q̄ nō polluti aliquo mō. cū est: q̄ hec vīna est fortis eric catiōis: vt ponit baly. in. z. p̄iac. ca. 51. et Alii. in. z. cañ. ca. de vīna. Vel aliter exponit ad aquā. i. in p̄n q̄ sunt imaginationes. Et ad debilitatē visus. f. appropinquet cū aqua pura. i. cū sola vīna. Dicit post. et administrat ad eū q̄ nō videt. i. in quo est iā cataracta in oculo: is non sit confirmata: confirmatur tunc cum felle vipere et melle et fiat cum eo alcohol. i. colyrium. Vult ergo Alii. q̄ si cataracta sit iam in oculo conferunt medicinas fortes: q̄ fortiores q̄ ille q̄ cōue nit ad debilitatē visus ante cataractam.

C Dico aut q̄ experti sunt homines veraces fel vipere re et nō egit operationē veneni oīno. Et hoc experimētū ex eis est a q̄bus cauendi minuit necessitas.

C hic Alii. dat suā s̄miam et dicit q̄ boies veraces sunt exp̄ti fel vi pere et nō egit opatides veneni oīno. q̄ d. quāuis vipera. i. serpens sit aial venenosus: tūc iā fel postū in oculū s̄m dictū modū nō facit nocumētū q̄ faciūt venena: et iō nō est necessariū q̄ caueas tibi ab vīu ei: imo minuit necessitas cauēdi ab hoc experimēto. Alia s̄a h̄y regit opationē veneni. i. manifestat cū ip̄m sit venenū: vt inuit Hysrauius in sexto libro ca. de cibis leprosoz. nec facit opationem quā facit ad ep̄a s̄c dicit s̄a exterior: imo forsan fel peiora inducit acētia: et iō dicit. exp̄ti sunt homines veraces fel vipere inter fel et adipē et q̄ nō facit opationē adipis oīno. Et s̄m hoc vult Alii. q̄ nō vtaris felle vipere vt nunq̄ oporteat tibi cauere ab eo: et hoc est q̄ dicit. hoc experimētū est ex eis a q̄bus minuit necessitas cauē di. i. nullo modo vtaris eo vt nō oporteat te cauere ab eo. et sic ter tu: iste h̄y duas p̄las exp̄tiones. C Ego aut vidi eū qui visus est ip̄o et iuenit accideria difficilia venenosa. S̄z si medicus vult ip̄o vti credo q̄ regant multe p̄ditiōes in vīu felle vipere. p̄ia est q̄ eligat fel vi dere talis quāle comedere possumus cuius electio tagis i tertia q̄rti de cura lepro. Scdō p̄ditio est q̄ tale fel misceat cū alijs medicis p̄hibētib⁹ acuitatē sicut facit hic Alii. Tertia p̄di tio est q̄ sit corpus valde mūdicatū. Quarta q̄ sit hō in etate val de p̄firmatus vt hō habeat tunicas oculi nō multū debiles et passi biles. Quinta q̄ tunicas oculi nō habeat aliquā vicerationē nouaz nec antiquā neq̄ debilitatē accidētālē. Sexta est q̄ homo nō sit fa melicus ne corpore inanita trabat itus aliquid fellis. Septima est q̄ cum colyrisatur oculus q̄ os sit plenus aqua vt si aliquid pene traret p̄ lachrymale in os nō adhareat gutturi et transglutiat sed recipiat in aqua et expuat.

C Aliud experimētū bonū succi granatorum relatorū ab infula modis et camedrel coralli oīum añ. aur. j. con ficiantur cum melle feniculi.

C hic ponit aliud experimētū in principio aque et est colyriū de succo granatorū portatorū ab infula modis et camedreos et corallus et aqua feni. vnde in oibus istis est ericatio: et si hec medicina non h̄y opationē forte a p̄prietate q̄tū est in virtute simplicium nō est potētia ericacionis et subtilitacionis et resolutionis.

C In regimine aut cure que sit cū instrumento op̄z vt ante ipsaz p̄cedat mūdicatio corporis et capitis p̄prie et fiat flobothomia si necessaria fuerint: deinde obser uetur ne illi qui cū instrumēto est curandus habeat in oculo rupturā et timeat vt accidat in tunicis apostema aut sit assuetus pati tussim aut sit vebemētis rixelocis ire. Alia rixā et ira oīs sunt ex eis que mouēt ad p̄o fundum vel reditū: et op̄z vt fugiat vīnum et coitum: et cum hoc non op̄z vt administrat cura cum instrumen to nisi postq̄ aqua steterit et descēderit q̄d descendere vult ex ea et ingrossata fuerit essentia eius parumper: et hoc est illud q̄d vocat complementum. Et compressio q̄des subito facta et flobothomia nocet: et cibus eius sit aqua ciceris: et p̄stinaf locus ad quez moueat curans cū instrumento sub oculo: et similiter multotiens inue

Super tertio

nif ex principio: et quando voluntas adest vt fiat cura cū instrumēto permittit habenti aquam vt nutriat p̄ scibus recētibus et cibus humectatiuis permutatiuis: et administrat aliqd ex eis que resistunt nocumēto aque deinde fiat cura cum instrumēto: et ad vltimū si aqua fuerit subtilis valde aut grossa valde non obedit cure cum instrumento.

C hic ponit curā aque p̄firmate que sit cū infuso. Et p̄mo ponit cu rā vītatā et securā. Scdō ponit curā inuītatā cōter et timorofaz. ibi (Et boies q̄dē.) p̄ia in tres. p̄zio ostēdit qd est aīcedēduz et s̄cū anteq̄ medic⁹ ponat manus cū acu ad oculos. Scdō ostendit qd est s̄cū in actu depositiōis. ibi (Et q̄ volūtas est.) Tercio est s̄cū post depositiōē et extractionē acūs ab oculo. ibi (Lūq̄ cu rā.) C Nota p̄mo ad intellectū p̄me p̄is q̄ Alii. declarat octo fore obseruāda anteq̄ medicus operet cū acu. C p̄imū est q̄ corpus sit mūdū et p̄prie caput: et hoc p̄mittēdo purgationem cū pillul co chys vel alijs s̄m q̄ tibi videt: et si videtur necessaria s̄mā fiat. C Scdō est q̄ ille oculus cuius vis deponere cataractā sit bene dispositus q̄ nō habeat vīcus in tunicis eius: q̄ p̄ impōnē acūs et dolorē postea ap̄ari tunica vicerata: et sit hō q̄ non sit p̄fectus pati tullim nec sit hō irosus: q̄ oīa ista faciūt redire cataractā depōsi tā: et hoc est q̄ dicit. mouet ad reditū vel ad p̄fundū. i. ad p̄fundū locū in quo prius erat cataracta. Et forsan vult. A. q̄ nō sōlū ex oi ctis causis cataracta deposita reascēdit s̄z et ex motu facto in p̄ fundo oculi vt in neruo obitico reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q̄ sit vtile et coitū et debilitat oculo: vt supra dictū est. C Quartū est q̄ p̄sderet si aqua sit p̄firma ta et ingrossata parūper et nō sup̄flue: vt reuertit noua cataracta: et iō dicit ad p̄fundū: et iō op̄z cū hoc q̄ sit hō in capite b̄n dispositus vt non sit h̄ns dolorē capis. vñ Raf. z. p̄. c. 3. dicit. si cū aqua est foda non curet cū infuso et. C Tertio est q̄ sit hō boni regimīs et viter vīnū vt supra declarātū est: tū si aliquis dieb⁹ ante depōnem et in dieb⁹ depōitionis euitet vīnū: credo q

fit coram foramine inuenitur illic sicut spatium et si-
nuositas. Amplius ex artificibus est qui extrahit alma-
dabati et itromittit in eam caudam alnubec: et est alcedidu-
vsqz ad terminu foraminis vt pparet extremitati acute
alnubec trāstū et vt affuefaciat egru patiētia: deinde i-
tromittit alnubec vsqz ad terminu diffinitiuū et suspē-
dit cū eo aqua: et non cessat deponere eā donec clarifice-
tur oculus et occultetur aqua post corneam desubtus:
deinde dimittit alnubec in loco suo aliquāto tempo-
re vt stet aqua in loco illo: deinde declinet ab eo almu-
hec et p̄siderat an redeat: tunc si redit iteret regimē do-
nec sit securus. Et si aqua nō obedit vt currat ad par-
tem ad quā fecit eā descēdē declina eam ad p̄te alterā
et expelle eā ad p̄te ad quā declinat et separa ip̄as in ca.
Et si videris eam redire in diebus in quibus curas
reduc alnubec in illo eodē foramine. ipsum enī rema-
net et nō consolidatur: cum ad foramē currat sanguis
oportet vt descēdere faciant eaz et et nō dimittatur re-
manere illic et p̄gelat et non sit ei cura.

Chic Aui. docet qd est faciendū in actu depositionis. Q̄liter d̄z fieri
depositio. Cūbi p̄sidera q̄ oia q̄ hic scribunt nō bñ declarāt nisi
hō videat actuali a magro deponēte. A. nū vult q̄ post situationē
debitā iſirmi p̄cipiat q̄ iſpicat versus naſus: et nō sit in loco lumi-
noſo multū ne viſus medici in hoc diſgreget: et non fiat iuxta fene-
ſtrā v̄toſam. ſ. vt nō faciat vacillare manū medici et iſirmi. de-
inde artiſer ponat acū et vadat iter duas tunicas. ſ. iter v̄ueam et cor-
neā: vel iter v̄ueā et p̄uētūā ſm v̄nā opionē ſupra poſitā: vel iter
duas tunicas. i. inter ſecūdinā et v̄ueā: q̄ ſm quodā ibi fit foramē
et vadit acus poſt v̄ueā et impellit eā quouſqz fit corā foramine pu-
pille vbi eſt ſpatiu: ita ſit declarata ſupra. Dicit tamē Aui. q̄ qui-
dā artiſeres ſic operant. **C**Scō nota q̄ hic vocabula hic po-
ſita diſſerūt alnubec ad alnubec et alcedidu. Alnubec: et eſt to-
tū iſirmi tū q̄ igredit oculū q̄ qd tenet in manu. Alcedidu eſt cau-
da iſirmi: q̄z eē obtuſa. ſ. ſuip̄cto ita q̄ nō p̄fozet ſed ſignet: et p̄t
cataracta cū ea p̄mi. Alnubec ad alnubec ſiue alnubec ad alnubec ē p̄s q̄ vadit
in oculo. Vult q̄ Aui. q̄ artiſer d̄z ip̄ingere et ſignare cū cauda in-
ſtrumētū: hoc p̄p duas cās. Una eſt q̄ p̄parat ad trāſitū ip̄ime-
do. Scōa q̄ eger aſſueſcit ad patiētiā: et in hoc exp̄is cū quaſi ſuſti-
net ſm q̄ dicit Jeſus trac. 2. vlt. ca. et hoc eſt qd Aui. vult dicere
h̄ p̄ſe. Et artiſer eſt q̄ extrahit. ſ. p̄ma opatiōe q̄ nō opat cū
alnubec ad alnubec. i. cū acu p̄forādō: imo cū cauda iſirmi q̄z eē obtuſa:
et nō d̄z intelligi extrahet. i. p̄fozet et poſtea trahat eū: cū q̄ penetra-
uit cū acu et puenit ad terminū cū acu ſuſpēdit aquā. i. tenet aquas
cū manu et nō ceſſat deponere et. Et vult Aui. q̄ cū iſiſtro q̄ſcat te-
nēdo ip̄m iſirmi in loco ad quē puenit cū ad depoſita: hoc fit vt
aqua ibi firmet vt nō reſcedat: et ſi reſcedat iterū deprime do-
nec ſtet et nō reſcedat: et ſi declinat ad aliq̄ p̄te pelle eā v̄ſus illaz:
et ſi in diebus poſt deſitionē q̄bus curas et diſſoluio iſirmi vides
aquā reſcediſſe p̄ idē foramē remitte acū. nā ip̄s foramē remanet
ap̄tū in illis p̄mis dieb. et nō p̄ſolidat. i. nō cito p̄ſolidat: q̄ p̄t ſta-
re tribus dieb. et v̄ltra ſm diuerſitate cōp̄ſonū et ſm alia. Dicit poſt
q̄ ſi ad foramē. i. ad pupillā currat ſanguis opz vt faciāt artiſeres
deſcēdere eā. ſ. cataractā ſanguineā: q̄ deponat eā cū acu ita q̄ nō
dimittat remanere illic. et p̄gelet. ſ. ſi remanet: et nō eſt ei cura q̄ ſi
p̄gelet ſit ſanies: et nō p̄t ita deponi cū acu nec reſolui cū medicis.
CSz tu. d. vñ deſcēdit iſte ſanguis. V̄ dico q̄ p̄t puenire a ſecū-
dina p̄uētūā v̄ueā: q̄ p̄t irare p̄ locū p̄foratiōis: et marie cū me-
die vacillat cū manu. C̄elatr dico q̄ p̄ foramē intelligit illud i quo
ponit acus. d̄z q̄ medic facere deſcēdere eū. ſ. ſanguinē et remouē
et nō zē. q̄ ſemp poſſet p̄uētū ſanguis ibi remanere. Alcanamoſali
v̄o lib. 6. c. 1. de cataracta. p̄cipit q̄ medic p̄ maſtice ſemē ſeni. et
eruſſet. ſ. ſanbelando in oculū: deinde ponat acū.

Cunqz curam cum ſtrumēto operatus fuerit po-
ne ſup oculū cui adhibita eſt cura cū iſiſtro vitellū oui
p̄quallatuz cū oleo violato et cū coito: et opz vt oppile-
tur ſanus et vt nō moueat et ſequat eū iſirmi: et fac eū
dormire ſup collum tribus diebus in tenebris: et quā-
doqz neceſſarie ſunt iterationes plurime huius empla-
ſtrationis et conſervationes huius p̄paramenti et re-

ſupinationes per vnam hebdomadam: et illud quidez
quando illic fuerit apoſtema aut ſoda aut aliud. **C**ez
apoſtema facit eſſe neceſſarium ſolutionem ligationis
ſortis et mollificationē eius: et penitus melius eſt vt cō-
ſeruet eger p̄parationē ſuā vsquequo remoueatut do-
lor et nō ſoluatur ligatura niſi in omnibus tribus die-
bus. Et opz quide vt fiat vaporatio in tēpore ſolutio-
nis cum aqua ro. et aqua ſaliſis aut cum aqua cucurbi-
te aut aqua virge paſtoris et ſibi ſimilibus.

Chic ponit regimē qd puenit poſt extractionē acus depoſita ca-
taracta: et vult q̄ tu p̄mo iponas ſolū vitellū oui cū oleo viol. in a-
deſaciēdo in eo cotū: et hoc fit ad ſedāū dolorē et p̄hibēdū aſa.
Alij v̄o ſolū ponūt albumē oui. Dicit poſt opz. n. vt oppileſ. ſ. cū li-
garura ſanus oculus. ſ. alter. ita ē hoc d̄z fieri q̄ tu deponis cata-
ractā vt ponit Jeſus. ca. 68. ſcōi: et hoc p̄pter duas cās. p̄mo q̄ nō
mouet q̄ ad ei motū ſequit motus oculi iſirmi. nāz oculi ſequunt
ſeſe in motib. vt dicit Aſiſ. in. 31. p̄tula de p̄blematis. p̄ble. 7.
Scōa cū ē vt medic faciat exp̄itiā de ei bona opatiōe cū illo bo-
no oculo: q̄ videbit depoſita cataracta. **C**ac ē ip̄s dormire ſuper
collū. ſ. ſupine trib. dieb. in tenebris: et h̄o fit ne cataracta reſce-
dat: et q̄ tu multū times de reſcēſu nece ſunt hui. **C**emplastratio-
nes. ſ. cū illa forma iacēdi et cū vitello oui et oleo violato vel roſa. p̄
vñ hebdomadā: et ſi q̄ times de dolore capitis vel aſare. **C**el
et aliud. i. alius curſus materie ad oculum: et ſi ſupenerit apo in
oculo nō p̄t fieri ſortis ligatura imo diſſoluat et ſit ſeta: et in hoc
ſtat ſta que dicit. et mollificatiū eius. et in ſumma ſtet iſirmi ſic
q̄ iaceat ſupinus vt p̄s in ſcōo p̄tinentis. c. 3. in forma mortui vsqz
quo zē. et de tertio in tertium diē. ſ. ſoluat ligatura vt videat quā-
lis eſt diſpoſitio oculi et remoueat medicamē: deinde facta diſſo-
lutione vapozet. i. lauetur leuiter cū aqua ro. zē. q̄ ſta p̄hibet ſu-
rum materiū ad oculum et confortant ipſum.

CEst dubitatio quid fit de cataracta poſt deſitionem. V̄ dico q̄
remanet ibi p̄gelata et in quibusdam conuertit ad ſanies. **C**haly tū
imaginatus ſuit q̄ p̄ poros reſoluit. C̄lā **C**haly in thegini 3. tracta-
tu cōmē. 135. dicit. cū q̄ puenit cataracta ad iſeriora v̄uee in ea ſi-
gitur et adheret cum ea et reſoluitur ſm dies zē.

CEt homines quide habēt vias diuerſas in exercēdo
curam aque que fit cum ſtrumēto ita vt quidam ſint
qui diſrumpūt inferiorē partē corneę et extrahūt aquā
per eam: et hoc eſt in quo eſt timor: quoniam cū aqua
q̄ eſt groſſa egreditur albuginens.

Chic ponit curā cū iſiſtro icidēte inſtrata: et ponit eius ſuſpiti-
nem: q̄ ſi eſt aqua groſſa exit cū ea humor albugineus: et eſt dictū
Antilyſ ſcriptū in ſcōo p̄tinentis. c. de cataracta. c. 3.

CDe deſtructione viſus.

Cap. 21.

Deſtructio viſus quandoqz accidit ex cauſis
debilitatis viſus cum ſuperfluunt quare con-
ſideret illic. Nos v̄o iterum dicamus et dimi-
tamus qd eſt cū cōitate cerebri et alioz quo-
niam illud illic intellectum eſt.

CIn p̄cedētibz Aui. determinauit de nocumētō viſus qd eſt oimī
nutio et qd eſt corruptio: h̄ ex p̄ſequēti de eo qd eſt ablatio. ſ. cū de-
terminauit de aqua. In hoc ca. p̄ncipalī determinat de nocumētō
qd eſt ablatio faciēs de hoc p̄ ſe ca. Et p̄ facit h̄. Scōo determinat
de q̄busdā diſpōnibz in viſu alijs a p̄dictis. ibi. (Illud eſt ex eis.)
V̄ p̄ia in. d. p̄mo determinat de cauſis ablationis totalis viſus q̄
d̄ deſtructio. In ſcōa p̄te determinat de cauſis ablationis totalis viſus q̄
aſus ſicut prius ex p̄dictis intellectas. Scōo erequis eligens illam
de qua intelligit. ibi. (Deſtructio viſus.) V̄ p̄ma in duas ſicut duos
modos in genere ponit deſtructionis ipſius viſus. ibi. (Nos v̄o ite-
rū.) V̄ p̄mo poſtponit vel omittit cās deſtructionis que ſunt cāe
debilitatis cū addūtur: q̄ illa intellecta ſunt ex ca. debilitatis viſus.
Scōo omittit cās deſtructionis que ſunt cū cōitate ad cerebz: ad
ſtomachū d̄z dicit et alioz: q̄ intellectū eſt hic ē ex ca. cauſarū debi-
litaris viſus. et ex alio de egritudinibz cerebri et ſtomachi.

CDeſtructio viſus aut fit paribus oculi manifeſtis in
ſuis ſubſtantijs incolumibus: aut fit illud cū iam acci-
derit eis nocumētū ſenſibile aut nō ſenſibile: et q̄ itine-

Gentilis

re eorum procedunt.

Chic erequit de visus destructione sub pprio ca. Et pmo p mittit quada diuisione modoy destructionis visus. Scdo eligi illa de qua hic determinare intendit. ibi. (Noster vo sermo.) Nota pmo qd huiusmodi diuisiones qd visus destruit alicui homini: tñ ptes oculi in manifesto vt cornea cõiectua z palpebre nō hñt aliquam lesionē in sua suba imo sunt icolumes. Et qñq destruit ipse visus: qd accidit corne z pñctiue z palpebris nocumētū sensibile. i. a cā antecedente que nocumēta. i. egritudines procedūt eoz itinere: qz scilz veniunt ab alijs causis: vt sunt apostema solutio pñuitatis z hñmōi. Ucl possit exponi sicut pñ in p occurru lñe: vt hñi. velit qd in destructione visus aliqñ ptes manifeste oculi nullū nocumētūz hñt in essentia: z aliqñ in eo est nocumētū suū sit sensibile siue isensibi le: siue currat cursu istoy: qd sit nocumētū non oīno sensibile sicut eēt vestigiū ipsius oculi qd nō est oīno occultū nec manifestū.

Chōster vo sermo est de primo.

Chic eligi destructiones visus de qua vult determinare. Et pmo facit hoc. Scdo ponit eius cās. ibi. (Nā si ptes.) Dicit pmo qd noster sermo est pmo de destructione visus in qua ptes oculi manifeste sunt in substantia incolumes. Nota qd tunc apparet mirabile vulgo z et medicis destructio visus quando partes oculi apparatus nihil habent lesionis in substantia earū: z tamen homo nihil videt: de hac destructione visus Iulian. intendit hic loqui: z p pterea facit hic singulare caplm.

Cham si partes oculi apparatus fuerit incolumes in substantia suis: sed iam accidit eis nocumētum ex parte alia nō manifesta hoibus z vulgo.

Chic erequit de hac destructione visus. Et pmo ponit eius causas pñctēdo quada diuisione. Scdo erequit. ibi. (Et tñc aut.) Nota pmo qd huiusmodi diuisiones ponit: z est hoc qd destructio visus in qua ptes oculi apparatus sūt in suis substantijs icolumes: vel cum sanitate foraminis pupille: z hoc mēbrū hñi. ponit. aut non z hoc mēbrū ponit ista cum dicit. aut nō erit foramen icolumē.

CScdo nota qd in hac destructione visus hñt sūt lese ptes oculi apparatus aliquo nocumēto i substantijs earū: nñ pñt bñi qd inest eis pñt nocumētū ex alia pte. i. alio mō nō manifesto hoibz. f. nō medicis z vulgo vel cōitate: z hoc est qd lesio est in alijs pñt oculi qñs ptes manifeste in suba nō sūt lese. In aliquo qd oculo pñt eē visus destruit: z tñ cornea in sua suba pñt eē sanissima: qd diaphana trāspare: z iō in suba nō erit lesa: z tñ pñt bñi nocita in opatio ne: qd nō psequit ad suā receptionē visio ad quā ipsa ordinat: z hic esset speculatio in principijs scie: z ideo hic dimittat.

CTunc aut erit foramen fm dispositionem sanitatis sue aut erit illic oppilatio aquosa.

Chic erequit de causis destructionis visus fm habitū intellectū diuisione. Et pmo determinat de causis destructionis visus pñctē qñ pupilla ē hñ dispōne sue sanitatis. Scdo qñ nō est. ibi. (Aut nō erit foramen.) Pñtia in tres vt tres sunt cās. Pñtia est in qua ptes apparatus oculi sunt sane: z foramen. i. pupilla est fm dispōne sue sanitatis. Alia est talis destructio pp aqua. i. cataracta: aut pp passionē nerui obici aut pp passionē crystallini. Pñtio qd ponit cās destructionis visus de qua est hic sermo. f. que est pp aqua. Scdo qd est pp egritudinē nerui obici. ibi. (Aut erit oppilatio.) Tercio qd est pp egritudinē crystallini. ibi. (Aut glaciali.) Et qñs pp alia possit accidere destructio visus de qd ē hic sermo. f. pp glaciē vel pp rberinā: tñ figs pñderat dicta in cap. de debilitate visus ad hoc reducunt: has vo cās. A. i. ueligitat sub forma diuisionis trimēbris: vñ fugitiue z summarie pñtransit cū nō oporteat ipm plongare in hoc. C. Et dicit p z tunc. f. destructione visus. de qua in hoc ca. est sermo. Et foramen idest pupilla est fm dispōnem sue sanitatis: aut erit illic in foramine oppilatio aquosa: z hoc est pñmū mēbrum diuisionis.

Dubium

CEst dubitatio: an cū est oppilatio aquosa. i. cataracta foramen. i. pupilla oculi sit sana. Uides qñ de mēte hñi. supra in ca. de aq. qui ponit qd erat egritudo foraminis. In pñmū est hñi. hic. Dico qd modus loquēdi hñi. hic est valde extraneus: tñ subitū speculati est valde verus: sed nō possumus pñter psequi. Dico qd cū est aqua. i. cataracta foramen est egrū hoc qd est oppilatiū z est pñbitus transitus spērū visibiliū p foramen: sed in sui essentia. i. in sui circulatorie nō est egrū imo sanū: qd eius circulatorie nō est latior nec strictior: z sic intelligit hñi. qd pñ p mēbrū diuisionis qd. A. i. ferit hñi pñt cū dicit. aut nō erit foramen icolumē: sed erit iam pñte cuta dilatata: aut erit pñsecta pñctio. Ecce ergo qd hñi. vocat foramen egrū: qd in sui circulatorie est pñctiū magis vel dilatatiū: z pñtia foramen est fm dispōnem sanitatis qd nō est pñctiū in sui circulatorie nec dilatatiū: qñs in ipso vel iuxta illud sit res pñhibens transitū per foramen sicut cataracta.

Super tertio

CAut erit oppilatio nō illic: imo in neruo pñano: aut ppter rem cadētē in foramine eius: aut ppter coope rimentū accidēs ex siccitate: aut mollificatōe: aut apostematibus in lacertis suis cōpressis in seipsis: aut se quis cōplexione accidētē anteriori cerebro fm qd ex posuimus in his que pñterierūt: aut accidit ei attritio.

Chic ponit scdō mēbrū diuisionis: z dicit qd aut erit oppilatio non illic. f. in foramine: imo in neruo pñano aut destructio visus cū sanitate pñti oculi z pupille: z hoc erit nō pp aqua: imo pp passionē in neruo pñano vt pp oppilationē vel pp attritionē fm qd accidit solo pñuitatē. z si pp oppilationē: vel est oppilatio pp rez qd cadit itus in neruo obicio: vel pp cooperimētūz. i. qd pñt nerui se cooplunt z vna pñt alia: z coarctat: z hñt vel ex siccitate. f. cōstringēt: vel ex humiditate mollificat: vñ vna pñt sup alia. vel ex apatibz lacertis qd adiacēt neruis obiciis cōpressis in seipsis. f. lacertis z neruis pp bec apatē vel pp cōpressionē factā in pte anteriori cerebri fm qd est dictū in ca. debilitatis visus. C. S. tu. d. A. Dicit ei qd supra pñmū: qd dixit dimittam qd est cū cōitate cerebri. z hic dicit aut sequat cōpressionē accitē anteriori cerebro. Dico qd. A. dicit hoc nō ex frētione: sñ pñt ad hoc fm pñtia sermo nis sicut ē p quada pñtia sermo nis pñt ad plurima eoz que dñcunt in hoc ca. sicut enim in hoc A. dicit. itendebat de destructione visus mōstrando hoibus z vulgo in qua pte oculi sunt ptes apparatus in substantia sua icolumes: sed ad declarandum hoc dixit cās dictas in supioribz: z iō quasi fugi cō lo quis figs attendat.

CAut glaciali accidet remotio ab oppositiōe foraminis: aut erit corruptio cōplexionis eius: z nō erit cōueniens vt sit instrumentū visus. Et plurimūz qd accidit ppter humiditātē dominātē sup eā valde aut pp siccitatē vincentē sup ipm: quare colligit in seipsum z corrugat: z noiat bec egritudō glaucōia z nō ē ei medicamen z sit oculus pp eā varius multoz genex.

Chic ponit tertium mēbrū diuisionis. z dicit aut glaciali. i. crystallino accidet. A. destructio visus: de qua est sermo z accidit pp passionē crystallini: z hñt vel qd accidit crystallino egritudo in situ z remouet oppositiōe pupille: vel corruptū ē cōplo: qd aia opat cū debita cōplexiōe nō poterit crystallina cū? cōplo est corrupta ē pñt iō istm visus: z bec declarata sunt supra ca. de debilitate visus. z dixit hñi. qd vt plurimū sua cōplo destruit pp humiditātē vt pp siccitatē vincentē supra ipm. f. crystallinū: qñ colligit. f. i. pñstas sup ipm. i. i seipso: z corrugat. f. in sui superficie: z of bec egritudo glaucōia: qd oculus sit glaucus: vt declaratiū est diuise supra tra. z. pñmū. ca. z nō est ei medicamen: qd est tāta siccitas qd nō est imaginabile ipas posse remoueri: z sit p eā. f. siccitate oculis vari? z glaucus multoz genex color. Nota dices tu qñ sit oculus multoz genex colorum ex quo sit varius coloris: qd sit glaucus. Dico qd pñt esse fm diuersos oculos: qd modum alius glaucēdinis facit siccitas in vno oculo z alium in alio. Ucl dicendum qd hñt in summa sit talis oculus glaucus: est tñ cum illa glaucēdinē quedam varietas: propter diuersitatē pñti albuginei z etiam crystallini que diuersitas consequit in exicatione.

CAut non erit foramen incolumē: sed aut erit iaz cōsecuta ex eo dilatatio in vltimo fine: aut erit consecuta ipsum constrictio cooperture.

Chic declarat cās destructionis visus de qua est hic sermo in qua destructio foramen. i. pupilla nō est fm dispōne sue sanitatis: z hoc mēbrū hñi. supra tacuit z dicit. aut nō erit foramen. i. pupilla icolumē: sed iā erit pñsecta ex eo dilatatio in fine. i. vsq ad corneā: qd ex hoc sequit visus destructio: vt supra apparuit. aut erit cōsecuta ipsum foramen constrictio cooperture. i. constrictio ex toto cooperiētis viam: ita qd homo nihil videt.

De signis.

Cap. 22^m.

Ignis autem aque z dilatationis z constrictio nis z reliquorū est illud quod diximus in capitulo suo.

Chic ponit signa cārū destructionis visus de qd est hic sermo: sed si quis cōsideret iste cause sunt ex pte pupille vel ex parte nerui cōcaui vel ex pte crystallini. Pñtio ergo ponit dicta signa destructionis visus ex pte foraminis. i. pupille. Scdo ponit signa sumpta ex parte nerui cōcaui. ibi. (Causa vo.) Nō aut pñt signa cārū ex parte

pre erpallantur: q̄ vult esse nota ex caplo debilitatis visus. vbi. A. diffuse dixit. et nos etiam. Considerandum q̄ cause ex parte foraminis erant: vel cum sanitate foraminis sicut erat aqua in oculo: vel foramen nō erat incolume: sed iam consecuta est dilatatio vel constrictio: et totū hoc dictum est in ca. suo. q̄ in ca. de aqua. et de alutibus. et de constrictione pupille.

Causa vō in ea que fit in nervo concavo est illud cuius comprehensio fit facilis per signa predicta in capitulo aque.

Chic ponit signa destructionis visus de qua est hic sermo: cui cā est in nervo p̄cano. Cā ita illa in gñe duplet est. p̄ria est oppilatio. Alia ē attritio vel solo p̄nuitas vel distructio. p̄rio q̄ ponit signa oppilationis. Sed pōit signa attritionis. ibi. (Et q̄q̄ accidit.) p̄p̄ma in duas. p̄rio ponit signa oppilationis: in genere nervi obtricti ēē facilia. Sed declarat quot sunt in spē difficilia ostēdēs q̄o cognoscit. ibi. (Sed distinctio rei.) Dicit q̄ cā in destructione visus fit in nervo p̄cano. s. ex eius oppilatione est illud cui cōprehensio fit facile. et q̄ si dilatatur p̄stringit pupilla ad alterius oculi cōpressio nē nō est oppilatio in nervo p̄cano: sed si non dilatatur nec p̄stringit in pupilla est oppilatio in nervo cōcano: vt ibi declaratur est.

Csed distinctio rei in ipso est difficilis: et fortasse nō cōprehenditur sapientia.

Chic ostendit q̄ ille oppilationis in spālī sunt difficiles. Et p̄mittit qualis est cognitio in spē hāz cāz. Sed declarat. ibi. (Et q̄ illic.) Dicit p̄mo q̄ distinctio rei. i. causaz facitūm oppilationem in nervo obtricti est difficilis et fortasse nō cōprehendit sapientia. i. scietia: sed estimatio: et hoc est q̄ declarat.

CEt quando illic fuerit pulsatio et rubedo: tunc existima q̄ sit in nervo apostema calidum. Quia si affuerint illic gravitas et paruitas caliditatis: tunc existima q̄ illic sit apostema frigidum.

CNota q̄ oppilatio in nervo p̄cano vel fiebat. p̄pter rem cadentē in eius cōcavitatem: et hec signa ponit q̄ ponit signa m̄iei hūide in oculo. vel pp̄ siccitate: et hec signa ponit q̄ ponit signa materiei sicce. s. nō sufficitat: q̄ pōt ēē siccitas sine m̄ia: et hoc dimittit notūz ex ca. debilitatis visus. vel fit pp̄ humiditatem mollificatē: et hoc dat itelligi ex signis materiez humidaz. vel pp̄ apa in lacere: et hec signa dat itelligi ex signis aparū q̄ ponit hic. vel pp̄ compressionē factā in anteriori cerebri cōpresso: et hec signa ponit q̄ ponit signa attritionis. Cōsidera q̄ q̄tū. A. hec signa pfundit. Rō ē q̄ erat sibi te diosa: et q̄ erat estimatiua vt appēbit. Dicit q̄ q̄ illic. i. cū destructione visus pp̄ cām in nervo p̄cano fuerit pulsatio. i. dolor pulsatiuus: rubedo. s. in oculotūc estima q̄ in nervo sit apa calidus. Nota q̄ hoc iudiciū nō est sciale. s. certū: s. p̄lecturabile et certū si ue estimatiū. i. iō. A. dicit estima. Rō est: q̄ in aliq̄ soda calida pulsatiua p̄nt hec accētia fieri: et tū ille hō pōt ēē nervi p̄canum oppilatū a m̄ia frida. Si q̄aligo medic⁹ ēēt tātē sapiētē q̄ pōt ēē certificare: tunc h̄ iudiciū ēē ibi sciale: et p̄ tali medico si rep̄t dicit. A. supra fortasse nō cōprehendunt: q̄ adhuc fortasse cōprehendunt. A. si affuerit illic. et h̄ iudiciū ēē estimatiū. i. iō. A. dixit estima. Rō ē q̄ possent ēē ista signa: et tū nō ēēt apa imo pōt ēē m̄ia oppilās line aparū: et nō est significatio sufficiens ad ostēdēdū oppilationē de m̄ia frida: q̄ possent in nervo p̄cano ēē siccitas p̄strictiua et in p̄p̄nūculi cerebri anteriori pōt ēē aliq̄ m̄ia grauis et pu⁹ calor: et tū iudicabis in nervo ēē egitudine m̄alem cū tū nō sit.

CEt si fuerit grauitas veemens et oculus humidus valde tunc materia erit humida valde.

Choc signū est estimatiū: q̄ possent ēē magna grauitas in capite vel in oculo et oculus humidus: et tū m̄ia nō erat hūida imo sicca mellica q̄ hūiditas lipitudo sicut accidit senib⁹: et hoc q̄ iudiciū est satis sciale. i. p̄pinquū et iō nō dixit hic. A. estima. s. hoc itelligat.

CEt si fuerit oculus siccus tunc materia erit mellica.

Choc iudiciū ēē estimatiū: q̄ possent m̄ia in nervo p̄cano ēē humida. et nervi appēbit sic⁹ pp̄ defectū expulsiue: vel pp̄ oppilatio nē et oculus p̄ceder minorādo et ericādo pp̄ defectū nutritionis: quāuis m̄ia oppilās nervi cōcanū et venas sit humida.

CEt q̄q̄ accidit sup caput p̄cussio aut casus faciēs exire oculi p̄p̄ deide seḡ illō pfundatio ei⁹ et destru cto visus: tūc existima q̄ nervus oculi iā attritus est.

Chic ponit signa destructionis visus facte ex cā in nervo p̄cano q̄ est attritio: et signū est cā p̄nuitas. C. Nota q̄ in casib⁹ et p̄cussione

bus supra caput. s. in parte anteriori: p̄ oculus prominet extra pp̄ cōpressionē et p̄cursum m̄ie i. tus. si q̄ nervus sit attritus. i. fractus cessante m̄ia p̄cedit postea extenuatio et nervus defectu nutrimentū et virtutis corrugat et q̄si ericac⁹ et iō oculus cōcava. s. hoc ē q̄ dicit. q̄ accidit sup caput p̄cussio. et hec est snia. s. in. iō. de utilitate p̄culaz in. c. de musculis oculorū. c. s. et hec p̄fecte exposita sunt supra tracta. c. cap. de strabositate. Dices tu quare non posuit huius passionis curam. Dico q̄ sicut patet cura est iam posita in capitulis de aqua et de constrictione pupille et de dilatatione: et in alijs capitulis fm̄ causas dictas.

CDe diminutione radij.

Cap. 23^m.

Lud ē ex eis q̄ significāt calefactionē spūs et eius inflamationē et eius coruscationē: et dicat plurimū charabitus nisi sit pp̄ scabies palpebrarum: et eius cura est q̄d nosti.

Chic. A. in spālī annectit duas dīspōnes oculi: quaz vna vocat diminutio radij et alia altumatur. p̄rio q̄ determinat de p̄ma. Sed dīscō. ibi. (Q̄q̄ accidit.) In p̄ma p̄rio ponit nisi cās et excusat ea cura. C. Nota q̄ hec ita pōt duplī exponi fm̄ q̄ duplī itelligit diminutio radij. p̄rio vt p̄ ip̄sani itelligant ei⁹ abbreviationē visus lē in q̄ p̄tingit q̄ hō in lōgū nō pōt aspiciē: et dīc tūc dimittit radij visuales: et hic sermo est filis sermōi dicitū q̄ visio fit extra m̄itē do nō tū q̄. A. de illis fuerit vt p̄tia. s. de nālīb⁹ p̄cula. 3. c. s. tū ipe h̄ mō vñ loquēdisit q̄q̄ ēē facit. A. in. 2. p̄cula de. p̄ble. p̄ble. 2. talis q̄ diminutio radij fit pp̄ spūm calidū valde inflamātū et coruscationē eius et rutilationē. i. resp̄lētiam.

Csed est dubitatio vtrū coruscatio. i. inflamatio spūs sit cā diminutio radij. i. abbreviatio visus vt nō ferat in lōgū. C. C. q̄ nō: q̄ spūs coruscās est lucidus valde: s. quāto est lucidior spū tanto dīc dīc p̄formior virtuti visus. In p̄mū est Aui. Dico q̄ calefactio et inflamatio. i. multa calefactio spūs est cā diminutio spūs visibilis et radij. Rō est q̄ ex multo calore spūs disponit ad multā resolutionē: s. spūs multū resoluibilī spēdit: visio ēē lōge vt supra declaratur est. q̄. Dico q̄ coruscatio. i. resp̄lētia spūs dimittit radij: et itelligo q̄ coruscationē resp̄lētia q̄ hō videret quēdā splēdoz corā oculis suis: et talis splēdoz fit ex coruscationē et luce quadā rēta in spū: et marie in spū moto sive mobili multū vt est spūs calefact⁹: hic. n. mor⁹ et agitatio sive inūdatio facit multū ad hoc vt videat sua lux vt declaratur est supra tract. 1. hō. n. g. h̄ coruscationē et cui semp̄ vt q̄ corā se hēat quādā lucē est diminuti radij visuales quā nō pōt in lōgū aspiciē. Et rō est q̄ cū vult spicere in lōgūz currit multa lux exterior vt declaratur est supra. c. de debilitate visus. Lux autē multa extrinseca iuncta cū lucē interiori tūc augeat q̄ nō pōt visus sustinē lucē: s. q̄ visus fert in p̄pinquū locū nō multū lucidior: lux exterior nō itendit imo quasi remittit: et iō hō pōt p̄pinqua spicere. C. S. tu. d. imo totū dīc vt ēē q̄ magna lux destruit minoz: cū hō spicet in lōgū pp̄ multā lucē p̄currēt dīc destruit lux spūs intrinseci coruscantia. Dico q̄ fm̄ als declaratum est a nobis maior ignis destruit minoz sup̄p̄cēdo sibi m̄am: sed magna lux nō destruit minoz: occultat tū ēē vt nō appeat in sua p̄p̄ria et distincta mēsurā: totū tū q̄d resultat ex sua luce et magna causat rē magis lucidā: vel maiorē lucē. hoc credat ad p̄sens quāuis sit sensibile p̄ se. i. fine tū maior lux ēē resolūōis maioris spūs visibilis in quo fundat lux interior: et fm̄ hūc modū magna lux pōt destruere minoz: vt inuit. A. in. iō. de utilitate p̄culaz. c. 3. cū q̄ oculus h̄z lucē intrinseci quā videret vt cū spūs est coruscās: et tūc si ista lux iungat cū luce exteriori magna augeat et disgregat visus: et p̄pter hoc nō pōt talis oculus in lōgū videre sed. p̄pe vt dictū est. Et quo p̄ solo cuiusdā p̄blematis quare qdā debiles in visu cum est nubilositas in aere peius vidēt et minus p̄nt aperire oculos q̄ versus celū serenū. hoc. u. quāuis sit cōdē et hōib⁹ sanis q̄ vsus nūbē albā lucidā minus p̄nt apire oculos q̄ vsus celū serenū. p̄pter cām notā: q̄ serenitas p̄fortat visum: tū in gbusdā debilib⁹ in visu accidit cū hac ip̄ortia aliud: q̄ vt eis q̄ moueat qdām albedo ad modū nūls corā oculis eoz quā nō h̄nt p̄nt sustinere. Et cā h̄nt est q̄ h̄nt aliquos vapores aqueos in oculo in gbus recidit splēdoz albus nūbis albe splēdētis: et sic rep̄ntat eis aliqd q̄si albedo vaporis q̄ iūgit albedini lucide de nūbīb⁹: h̄ possent in hoc alia cā suspicari quā nō dico. Ad p̄mū dico q̄ luciditas spūs visibilis nō ēē talis q̄ appeat oculo cui⁹ est spūs: et cū appet est pp̄ cām inūlēs vt in p̄cussioib⁹ et in eis a q̄b⁹ fluere sanguis et in inflamationib⁹ spūs sicut accidit eis ad quoz cerebrū fluit sanguis cholericus debens facere frenesim: vñ dicit Aui. dicat plurimū charabitus. i. apa cerebri m̄i sit pp̄ scabies et. i. nō sit diminutio radij p̄pter scabiē palpebrarū. q. d. tunc nō erit necessariū q̄ significet charabitus: q̄ nō erit talis diminutio radij p̄pter calefactionē fortis et coruscationem

D d 4

Gentilis

spūs sed erit pp scabiē palpebray. Cā aut̄ quare scabies praua pal
pebray facit diminutionē radj est qz debilitat oculū: ⁊ est cā reso
lutionis spūs eius ⁊ eius paucitatis vt p3.

Cum hic est locus investigationis an spūs lucidus luciditate visus a
oculo cor. est spūs fit subtilior: q̄ spūs nāte. rectio. n. lucie v̄ arte
stari gressit. / Est v̄m q̄ falsē quāti ad vapores secū mistos ē
grossior: q̄ aut fit de eo in tuba eius nō p̄t p̄ferat p̄ferat: sed ali
quid apper de hoc supra in ca. de debilitate visus. / si figa teneat q̄
in tuba ē grossior. i. terrestris: possit b̄ defende. / tūc dicit q̄ si ta
lis hō nō possit loq̄e ip̄scire v̄o ē q̄ subtilitate spūs actualē s̄ p̄
paucitate: vel q̄ cū hoc est parat? supari a multa luce. Et hic est
locus speculationis: z quāti ad hūc modū exponedi hoc caplm ca
dit in caplo debilitatis visus: s̄ est spūs modus debilitat. in quo
hō nō p̄t in longū sp̄scire: q̄ semp corā se videt q̄ beat quēdam
sp̄lōdōē nisi fit ex scabie. Scdō mō p̄t exponi caplm v̄ itelliga
mus p̄ diminutionē radij defectū radiofitat. oculi: q̄ oculus nāte
rit se h̄nō z ē lucidus z radiofus: illud aut q̄ facit ip̄m nō radio
sum est illud q̄ exasperat ex causis ericcātibz: v̄ remouet leni
tates sufficiat q̄ p̄ lucis refectionē apper radiofus. Lūc aut exas
peratē q̄d sunt oculō itruſce sicut multo flāma hūc calefactio
spūs quo oculi humiditas cōsumit: v̄ exasperat fupicies z pprie
flāma cū vaporibus cholerici ericcātibz: a hoc cognoscit q̄ fa
ciūt spūm cōruscātē: z talis flāma ex talibus vaporibz idcat fre
nēz. z hec oīa Aul. inuit q̄ dicit. / Illud est ex eis que significāt ca
lesfactionē spūs z eius inflammationē z eius cōruscationē z indicat
plurimū charabitū nisi fit p̄pter scabiē palpebrar. / fortē inflā
tionē spūs: v̄ ericcat humiditas oculi z palpebrar oculus z fit nō
radiofus. z eius cōruscationē. i. significat q̄ pprie spūs cōruscātē est
q̄ bz vapores cholici sūt sanguineos z cholericos fecus mistos
qui sunt potētes in ericcādo: z iō idcat v̄ plurimū charabitum. / s̄
sua significatio est maxime de charabito. Dico sc̄b q̄ cāe exaspe
ratē z remouet oculi lenitatē v̄ fit diminutio radij sunt quedā
extra oculi de gbus maxime est scabie: z hoc inuit cum dicit. nisi
p̄pter scabiē. Cūto Aul. abbreviat curā v̄ dicit. cura est illud q̄
nostri supple in ca. debilitatis visus. vel in caplo de charabito. vel
in c. de mala cōpōne calida cerebri cū materia. z in ca. de cura sca
bie palpebrar. z iō ē signa om̄ia. / Peruenit aut ad me post des
exponēs factas q̄ quidā bonitatis exp̄suerūt hoc ca. / s̄r dicen
tes q̄ Aul. per diminutionē radij itelligit diminutionē illumina
tionis facte ab aere exteriori: z hoc fit p̄pter inflammationē z cō
ruscationē. i. turbulentiam spūs ex vaporibus in eo. Sed hic for
mo est valde vilis: q̄ cōruscatio nō est turbulentia immo respēdē
tia. S̄r oculous nō irradiat ex alijs causis nisi ex notis in caplo d
aqua z vlcibus z raris z similibus.

¶ De altuniar ⁊ albedine vincete.

Зап. 24^м

Andogs accidit ex lumine vincete aut albe
dine qñ aspectus affiduas in niue vt nō vide
at nisi par: z videat illud ex primo z nō vide
at illud ex lōginq pper debilitat spūs. Cūq
aspicit colores imaginat q super eos sit albedo.

CSupus. A determinauit de nocumētō vīfus qđ of diminutio na
dij: hic determinat de nocumēto quod dicitur altum. l. luciditas
fuit albedo apparēs corā oculis: 7 iō dicit rubrica. altum. 7 appi
tio luciditas vī splēditio. 7 albedo. f. vīncēs in vīsu: qđ cū hō respi
cit vī sup oēs res fit albedo. Et pōit cās bñ nocumētū. S
cūdo curā. l. bñ p̄cipiat. C dicit bñ qđ aliqñ accidit ex lumie vi
uētē. cū hō nīmīs ispicit illud. 7 albedie. l. qñ p̄tinuāt aspectus in
niue vt hō nō videat mīl p̄z rē. C Nota qđ i isto nocumēto vīfus
Aut. assignat duplicē modū nocumētū. Unū est in spacio: qđ vī
der ppe 7 nō lōgē: 7 hoc est ppter debilitatē spūs qđ p̄cuta est dī
gregationē a rē: 7 luciditas vī abis: 7 hoc nocumētū vocat diminū
tio vīfus. Aliud est nō nocumētū: qđ hoc est corruptio vt cū ispicit res
cūlūqñ coloris etiam dicitur iudicat qđ sup eas fit albedo vī luciditas
sicut altum. C Scđo nota qđ hoc ca. 7 pcedēs fit quasi vñ cap
tulū: iō in qbusdā rubricis bñ terty libri repit solū de istis vñ
bñ p̄nā apparet: qđ diminutio radij de qua in pcedētī caplo dī. qñq
in qua apparet splēdo: coram oculis: 7 sic sup quacuqñ res ispicit.
Sifr nocumētū vīfus de quo hic fit mēto est in quo apper splē
do: vel albedo. Et si est oīa iter ista duo capla est qđ diminutio ra
diy de qua in pcedētī ca. of fit a causis intrinsecis. 7 in quadā dimi
nutione radij nō apparet splēdo: vt in illa qđ fit a scabie palpebra
rū. 7 alsumat 7 albedo vīcēs fit a causis extrinsecijs: 7 lumie vīcē
t fit altum: 7 ab aspectu rē albz fit pallio qđ dī albedo vīcē.
C Est diminutio qđo post absēntias: rei albe remanet in oculo spēs
albi. vñ supra in. z. ca. of qđ oculus h̄ retētiōem silem et qđ of in
hac passione. f. in p̄cessu. ¶ Dico qđ h̄c obīratio tangat magnā

Dubium

Super tertio

difficultate: tria ad presens dico qd spes sensibiles habet aliquā virtutē obiecto: vñ spes calidi quodammodo est calida. Et vñ hoc fuisse de modo Axi. in libro de ca motus aialiu. C Sed nota qd in organo visus est quodammodo virtus aliquatiter calidiora speru: hū perceptibiles: vñ prius tria declarat hoc casus gutte que facit apparere rē in forma luce recte: quibz hoc possit appropriari sensui cōi luce phōtica de mēte Axi. in 6. de naliu bz. cap. 1. p. tunc. 4. rñ qd qd sit occlus bz rē tēreōne respectu speciei: vñ hoc declarat visū cōpositio aquea r nō aerea neq ignea: vñ ponit Axi. in libro de sensu r sensato. Cū ergo aliqū sensibile fortissime impirui nō est in cōueniens qd visus vñ cō spē remaneat aliqūdiu r hūc spiciēti nūc oia potest vident albz r nocent valde ex hoc in visu. vñ Bal. in 10. de vitillate p. 1. c. 3. dicit. ambulare aut p nūc multū malum magnum est: r si nō credas zenofoni: hūc p experientia discernere.

R De cura. Cap. 25^m.
 Recipiatur vt assidue inspiciat colores viri-
 des ⁊ celestes ⁊ suspendat colores nigros co-
 ram visu.

C. hic ponit curā. Et pmo itendendo ad dispōne in se. Scōdo inten-
dēdo ad dispōne pūctū cū ea. ibi. C. si iam aggregatū. Dicit
pmo qd pceptū ē. R. qd est. qd altum ē albedo vinctū sūt di-
spōnes in oculis sequētes ad res dispōnētes spūm visibīlē opz. cūz
pūctū eas curat. Cuius aspectu ad res dispōnētes et res aggregatē
sūt sūt colores virides celestini et nigri. Qualiter autē sūt co-
lores confortēt. 7 qualis sit modus in yfū eozz 7 diuersitates est
declaratū in trac. i. et in trac. 4.

¶ Et si iaz aggregatū fuerit cū nocumēto visus ppter
suam albedine nocumētū eius ppter frigus ipsius de
stillet in oculo aqua in qua decocta est palea tritici te
pida vt nō noceat: ⁊ qñq; sit alcohol cū melle ⁊ succo
allij: ⁊ ēt quandoq; aperitur oculus super vaporē vi
ni distillati super lapides molarē: aut vaporē oculis
cū vino duro: aut inclinat sup vaporē aque in qua de
cocta sunt papauer ⁊ resolutina subtilia cognita sicut
hyssopus ⁊ melilotū ⁊ camomilla ⁊ similia.

Cibic ponit curā intendendo ad dispōnem piumetā. piumgūf autē isti
nūmētō vīrū qūq; frīdītās qū accidit ex pīnātō aspectu pū
nūc. nā nīx īpīmet ī oculō nō solū fm q; alba fēd fm q; frīda: gū
tū. nūc. nūc. pūenīte a fua albedīne pīungat opōmētī cū
f. nūis. vel ēt. f. oculū q; fua. f. nūiof; frīdatē opō; q; pūret cū
lī calefactio. hoc autē nī. docet facere cū gūq; modis medīclaz.
Tēpā est aqua dōctōrīs pācet trītelī q; be caloz debīlī: vult
q; īnfīllē tepīda pū fūbīnter q; nō multū calīda: q; fūbito occū
rens pōssēt tūpā recludere frīdatē vī fēret nūmētū fīcut ap
paret īn bōīb; q; frīgīdatī īn extērīōīb; fūbito occūrrūt fortī
caloz: ex hoc fēnsībīlī nōcēt. vī p; īn lībro de malīta cōpōnīs dī
uerse. ca. 2. hoc ēt qū. dīcīt dīffīllē tepīda vī nōn nōceat.

Certa medicina est alcohol. i. colyriu cū melle ⁊ succo aly: hoc
est forte in calefaciēdo ⁊ apporimef ybi est fortis ifrigidatio.

Quarta est euaporatio facta cū vino duro. i. spisso ⁊ facto sapa
fiat euaporatio vel sup lapide ignitū in calefaciēdo vinū ⁊ appli
cādo cum cortio: ⁊ hoc credo q̄ sit satis efficax in calefaciēdo ocu

lū qui habz quādam viscositatem per quā adheret pribus oculi.

Quinta me dicitur est q*uod* inclinet sup*er* vapores aque in qua decoq*u*
tur papauer ⁊ resolutentia. q*uo*d. n*on* solum papauer sed c*um* resoluē
tibus mistum. ponit aut*em* papauer vel ad refrenādū acuitatem re
solutiū vel ad p*ro*dam aliquā frigēte vaporis cito recedat a res

subtilia. i. nō multū fortia vel hñtia fūbam subtilē sunt hyssopus. f. sicca: z mellilotum z camomilla z hñmōi: vt semē lini z alia multa.

¶ Nota q̄ sicut qñ cū albedie vincēte ex aspectu nūis piungit in
frigidatio oculi: z nos intēdimus ad calefactiōes eius sic qñ cū lu-
ce vincēte piungitur calefactio oculi v̄t pōt accidere nimis īspiciē-
tibus ignē p̄ fabricā optum speciosiorē adificiū v̄t opti-

nobis igne vt fabio: ⁊ opz tunc nos intendere ad ifrigidationē ocu
 li cū aqua rofata ⁊ cū caphora ⁊ filibus ex gbus nocumentum vir
 tutis vifus tollit: quā virtutē vifūū corporē cū totius corpis
 fpirate in hac vita pferuare dignetur: ⁊ in alia vita vifionē beatā
 largiat: qui eft benedictus in fecula feculoy.

Explaciant solennes expositiones Gentilis sup
sen tertia terty canonis Avicenne.

Incipit

Incipit expō de ventilibz sup 4^a sen tertij casu. Auz.

Sen quarta de dispōnib⁹ auris et tractat⁹ vnus.

De anathomia auris.

Cap. p^m.

Auris est membrū creatū auditū.

Auris est membrū creatū auditū. Ita sen p^m tradidit p^m p^maz. Igitur vbi incipit secūda Auz. incipit deter minare de ois a cerebro. Et ideo p^m mo de vno ois vt de neruis determi nat. Scdo de scdo (Ut de oculis.) Tercio de ter tio (Ut de auribz.) Et igitur hic determinando de auribus p^mo ponit anathomiaz. Scdo deter minat de egritudinibz earum. ibi (Nocumēta auditus.) p^mo ponit anathomiā aurium. Scdo determinat de cōseruatione fa mitatis auris. ibi (Opz vt in aure.) p^mo ponit anathomiā auris. Scdo ostēdit oia genera egritudinū posse p^mingere auribz. ibi (Et huic quidem membrū.) p^mo notificat aurea quantū ad finem et vtilitatem. Scdo quārum ad regimē. Tercio quantū ad partes ex quibz auris cōponit^r: quātum etiam ad partem p^mincipales cui attributus est auditus. Quarto quantū ad substantiaz. Quinto quantū ad situm zc.

Deb⁹ p^m

Diceret quis quare nō notificat quantū ad colligantiā z numeruz. Dicendū q^d colligantia est nota: q^d auris bz colligantiam cū ce rebro z cum alijs organis. etiam colligantiā habemus vbi osten dit aliqua nocumēta auribus p^mingere rōne colligantie vt infra. Numerus autē est notus de se. z⁹ ibi (Et factū est ei.) z⁹ ibi (Et foramen.) 4^a ibi (Et creata est.) 5^a ibi (Et create sunt.) p^mo notifi cat quantū ad finem z vtilitatem. Et dicit q^d auris est creata ad auditum zc. T^m nota q^d bz auris habet operationes alias facere q^d audire sicut q^d debet mēbz habet digerere expellere attrahere z retinere: etia auris: sed tamen auris nō est creata ad aliū finem q^d ad recipiendū species sonoz z audibilibz sicut oculus ad visionem colorz: ideo dicit. est creata ad auditum.

Et factū est ei ostractū anfractuozū vt sentiat oēs voces z faciat tinnitū earz necessariuz z foramen inci piens in osse petroso inuolutū anfractuozū vt sit an fractuozitas eius elongans spatū aeris ad iteriora cū abbreviatione sub eo: ad q^d si factū esset foramen penetrans directe abbreviare^r spatū ad ipm z non circūdat nisi vt plonge^r spatū ad ipm vt nō subito perueniat ad iteriora ei⁹ calor z frigus supflua: imo eueniant super ipsum gradata ad ipsū.

Notificat aurem quātū ad regimen. z dicit q^d auris est membrū substantie conche marine z bz anfractuoz z concavitates zc. p^m ifa. T^m ostractū. i. substantie ostrace: q^d pche marine. Item anfractuozū. i. habens cōcavitates anfractuozas. i. paruas.

Deb⁹ z

Scd tu dices: quomodo facit ad sensum cuiuslibet vocis anfra ctuozitas auris. Dicendū q^d ppter percussionem aeris ad di versas partes concavas fit resonātia alicuius aeris debilitat mo ti que nō fieret si nō esset cauernozitas: sed ingrederetur aer dire cte: ideo diuersitates vocū nō apparetent si nō esset anfractuoz itas z repercussio aeris ad diuersas partes. T^m tinnitū. i. soni tum diuersum. T^m earū diuersarū vocū. Nota q^d os petrosū est os basilare qui est sicut basis ifra cerebri. modo ab illo osse exit quoddā foramen anfractuozum etiaz inuolutum quoddā pāniculo coopere^r neruos dispersos per p^mcauitates auris. z etiam sicut craneū est inuolutū z inia aure: ita os petrosū basilare est inuo lutum. Item anfractuozū. i. quantū ad foramen. Item nota q^d si auris non haberet anfractuozitates z etiā os basilare aer pos set subito intrare z esset sicut via breuis quā aer transiret: sed si aer mouetur gyratione stat tempore longiori: ideo est ibi anfra ctuozitas: ideo dicit. elongans spatium aeris. Ad q^d als in q^d. Item spatium. i. aeris. Item abbreviatur. i. nimis. Item ad ip sum. i. ad aerem auris. Item z non circūdat. i. non talis circui tus gyrationis anfractuozitatis auris.

Et foramen qdem auris puenit ad concanitatez in qua est aer stans: z supflues ei⁹ domestica est strata villis nerui auditus perueniēis a pari quinto quod est ex paribz neruoz cerebri z supflua duritie factus est durus vt nō sit debilis passibilis a pēssioe aeris

z qualitate eius. Cū ergo peruenit vnda vocalis ad illud q^d est illic cōprehendit eam auditus.

Hic notificat aurem quantū ad partes. Et p^mo facit hoc. Se cundo comparat instrumentum cui p^mincipaliter est attributus. visus. ibi (Et hic quidē neruus.) T^m dicit p^mo q^d versus cōcavita tes auris est aer complantatus. Item aer stans. i. complantatus T^m nota q^d iste aer est sicut mediū intrinsecū in auditu sicut bu mor albugineus in visu est mediū intrinsecū z in tactu neruus vel caro fm diuersas opi. z ille aer circa radicem auris est versus os basilare. Item eius. i. auris. Item strata. i. cōtēta. Item per su perficiē domesticā debet itelligi superficies intrinseca. T^m nota fm q^d habet ab Auz. p^m sen p^m casu. cap. de anathomia ner uoz. a cerebro oriunt septem paria neruoz. T^m Unū par est ner ui obtici qui venit ad oculum. T^m Scdū est magis infra neruos obtricos z venit ad musculos oculozum ad dandum sensū z mo tu. T^m Tercū par oriunt etiā a parte anteriori cerebri: z istud ter tium par habet quatuor ramos. Unus ramus vadit vsq^d ad dia phragma ad dandum sibi sensum z motū. Alius ramus vadit ad tempora ad dandum sensum z modū musculus timporū. Alius ra mus vadit ad genas z ad nares: z quādo p^mingit q^d mollificatio fit in alijs neruis veniētibz ad nares z ad genas: tunc pars sana est illa que est torta: q^d fit mollificatio z casus musculozū. quādo autē cōtingit tortura oris ppter spasmū z cōtractionē: tunc isti nerui contrahunt^r z pars egra apparet torta. Quartus ramus vadit ad linguā z permisce^r cum quarto pari neruozū ad dandum sensum z motū lingue. Deinde ramificatur neruus qui vadit ad dandum sensum z motū musculus epiglottis. T^m Quartū par ori^r etiā ver sus os basilare z versus posterius z venit ad dandum sensum z motū palato z permisce^r cum vno ramo terti paris veniente ad linguā. T^m Quintū par ori^r circa finē vētriculi z venit ad aures ad dandū sensū auribz: z isti sunt spūs sensus virtutis auditue.

Deb⁹ z

Scd tu dices nō videt q^d ori^r a ventriculo anteriori per Auz. p^mo casu. sen p^m cap. de anathomia neruoz qui dicit q^d oriuntur a ventriculo posteriori. T^m In oppositū est Auz. sen. 3. casu. sen. 1. cap. de anathomia cerebri. T^m Nota vt habet p^mia sen istius ce rebri: gradatim pcedit indurando ab anteriori versus poste rius. z causa huius ibi: q^d in anteriori fit impressio z fit ibi appre hensio: ideo debet ibi esse organa humida postea versus poste rius vbi vigent virtutes retētiue z retentio fit melius in sicco: z sicut hoc cōtingit in cerebro etiā cōtingit in neruis q^d mollius est p^mimum par postea minus secundum z sic de alijs. T^m Item nota q^d in p^mo ventriculo sunt due partes. Una est magis versus me dium ventriculum: z ab illa parte oriuntur quintum par neruozum qui vadunt ad aures. a parte anteriori oriuntur illa quatuor pa ria neruozum. z sic patet: q^d Auz. sen. 2. p^malyab. intelligunt q^d oriuntur a posteriori parte. i. a parte posteriori p^mimi vētriculi. Auz. sen. 2. ante p^mia sen tertij etiam verum dicit: q^d a p^mima parte. i. a p^mimo ventriculo oriuntur tales nerui. T^m Sextū par oriuntur a vētricu lo posteriori z diuidit in ramos: q^d aliqui rami vadunt ad gulam: alius vadit ad musculos spatule: z isti dant motū. T^m Septimū par ori^r a parte inter nucham z cerebrum z vadunt ad musculos colli ad dandū motū: ideo quinq^d paria p^mia sunt nerui maxime ferentes sensum: duo vō vltima maxime ferūt motum magis q^d sensus. Et si aliqua mouēt aures est: q^d mouent timpora ad quoz motū mouent aures ipse. T^m T^m nota q^d nō solū opz neruū auditū esse durum vt nō patiat ab alterantibus: sed vt melior fiat sonus ppter percussionē aeris z dicit duriorē. Item z qualitate eius. i. aeris. T^m Item nota vt habetur scdo de anima a Lōmē. cōmē. 78. iurta finem. aer mouetur spherice sicut vnda per proiectionē la pilli in ipsa: ita q^d centrum illozū circulozū est locus percussio nis: sic mouetur aer sicut quedam vnda vsq^d ad organum audi tus z spiritus recipit species z fit iudicium.

Et hic quidē neruus in dispositionibz auditus est sicut glacialis in dispōnibz visus z reliqua membra auris sicut sunt reliqua que circūdat glacialē ex tu nictis z humoribus que sunt create ppter glacialē vt seruiant ei z custodiant ipsum z adiuvēt eum: z alfa mach est sicut foramen vuce.

Hic comparat organum auditus in auditu ad organum visus in visu z dicit zc. Item alfamach aliter alfaluch est principium fo raminis auris z est sicut pupilla in oculo: q^d per principiu istius foraminis vadunt species vt vadunt per pupillā. T^m Nota q^d cui libet membro organico est attributum ali quod membrum consi mile cui est attributa operatio organici sicut patet de crystallina. omnia autē alia membra que cōponunt organici faciūt solū vna

Bentilis

mentum. Nam quidam volunt qd permutatio in membris facie-
ribus iuamentu non est egritudo. modo talem pportione bz ner-
uus ad auditum qualem bz crystallina ad visum.

Et creata est auris chartilaginosa: qm si foret crea-
ta carnea aut panicularis non seruaret figurā forni-
cis et anfractuositatē que est in ea: et si crearet ossa le-
deret et lederet in oī casu: si creata est chartilaginosa
habēs cū pseruatione figure lenitatē et reflexionē.

Hic notificat Aui. per anathomā quātū ad substantiā auris et di-
cit qd auris est chartilaginosa et. **Nota** qd caro est mollis et co-
cidit pars super partem. itaqz si auris esset carnea non esset cauē-
nosa. Item in omni casu. s. quando homo caderet.

Et create aures sunt in lateribus quoniā antierius
fuit puenientius visus pp illud qd scinisti.

Hic notificat Aui. quātū ad sū. Primo facit hoc. Scdo qd facit
mentionē de situ oculorū ostendit puenientia sitū oculorū. ibi. (In
oculo.) Dicit primo qd aures et. Item scinisti. s. tertio cañ. sen
prima primo capitulo.

In oculo ergo obseruatio habita fuit et creata est
sub tonsura capilloz in homine: vt nō sit sub tegmē-
to capilloz et tegmento iuncturarum.

Hic ponit situm oculorū et p. lra. **Nota** qd oculi indigent magna
custodia. modo si essent sub capillis nō bene custodirentur: et ideo
sunt positi sub supercilijs: qz ibi custodiuntur.

Et huic quidem mēbro accidit species egritudi-
nū: et qūqz sunt dolores eius perniciosi: et multotiēs:
accidunt ei species egritudinum.

Hic ostendit omnes egritudines posse ptingere auribz et. Item
species egritudinū vt mala cōplexio mala cōpositio et solutio cō-
tinuitatis. Item species egritudinū. s. species malarū cōplexionū
et solutionum continuitatis et.

De pseruatione sanitatis auris. Cap. 2^m.

Potest vt in aure intendat et caueat vt non
ledant ea calor et frigus et res extranee neqz
eam ingrediat aliquid aquarū et animalium
et vt mundificet fordes eius.

In pcedenti parte Aui. notificauit aures per anathomā: hic de-
terminat de pseruatione sanitatis auris vt dicit rubrica. Primo
ostendit a gbus nos debemus incipere cauere. Scdo qd vt de-
bemus. ibi. (Deinde ops.) Tertio ostendit a gbus etiā debemz no-
bis cauere. ibi. (Et ex eis gde.) Dicit pmo qd in pseruatione san-
tatis auris et. **Nota** qd cauere debemus ab istis alterantibus:
qz ista habent dolores inducere ad que sequunt vlcera male cō-
plexiones et. Item et res extranee sicut puluis ventus et humor.
Item alia etiā valde nocent. Item fordes in auribz est superflui-
tas nutritiū. ppz et etiam est superfluitas cholericā per aures.
Nam aures sunt inspiraculū per qd superfluitates cōtēte in ce-
rebro possunt euacuari. tales aut sunt maxime cholericę vt patet
ex colore qd sunt citrine. tales aut fordes inducunt puritū et per
psequens dolorē puritū ad que attrahunt humores.

Deinde oportet vt assidue distillatio olei de ami-
gdalis amaris in ea omni hebdomoda semel: est eni
mirabile: et oportet vt custodiatur ne generent in ea
apostemata et bothor et vlcera: quoniā sunt corrum-
pentia aurem. et si timetur qd ei accadat bothor admi-
nistret in ea distillatio sief memithe in aceto: et in di-
stillatione sief memithe in omni hebdomoda semel
est securitas a flugu qd descendit ad ipsum.

Hic ostendit gbus vt debemus. Et dicit qd debemus saltē semel
in hebdomoda administrare oleū amigdalārū amararū. Item in ea
scz aure. **Nota** qd oleū amigdalārū amararū est valde mirabi-
le in pseruatione sanitatē. Lausa est: qd aperit oppilationes et cal-
minat et resoluit vtrōsque. Lōfert et: qd auris est mēbz valde
durū: ideo ops qd res que administrant aliquātlū sunt dure et sic-
ce: ideo oleū amigdalārū dulciū nō pferret: qd est mollitiū: et iō
pferet oleū de amigdalīs amararū: et iō dicit qd est valde mirabile.

Item nota qd sief vt p. 3: sen est nomen medicine ocularie: cuius
forma est sicut pedona scachoz vel sicut dactylus: postea de ipso
ponit in aliqū uero et vocat colyriū: et ideo sief memithe est sief.

Super tertio

de succo celidone coagulato ad solē. Item dicit a flugu qd talis me-
dicina est stiprica pfortatua mēbz quo pfortato expellit mās.

Et ex eis gde que nocēt auri et reliquis sensibz sunt
fastidiū et repletio: et ppz somnus sup repletionē.

Hic ostendit a quibus etiā debemus nobis cauere: et p. 3. littera.
Nota qd fastidiū siue repletio stomachalis multū nocet orga-
nis sensiterijs: qz tale fastidiū et repletio ppz magnam colligan-
tiaz que est inter cerebrū et stomachū cōmunicat cerebro quo cō-
municato cōmunicat organis sensitiuis. Item post somnum: qz
in somno humiditates colligant et fluat ad organa sensitiua et ge-
neratur ex hoc et.

De nocumētis auditus. Cap. 3^m.

Nocumēta auditus sunt sicut reliquaz ope-
rationū: et illud est qm nocumētū oīs ope-
rationis est vt destruat operatio et sit loco
eius hic destructio auditus: aut minuat et sit
vice eius hic vt minuat auditus quare neqz subtili-
ter perscrutet neqz audiat nisi ex lōgiquo: aut alte-
ret et sit vice eius vt audiat qd nō audit: sicut est illū
qd accidit in aure ex sonitu et timitu et sibilo.

Hic determinat de nocumētis auditus siue auris. Et pmo in ge-
nerali. Scdo in spālī. ibi. (Dolor auris.) **Primo** determinat de no-
cumētis auris quātū ad causas et diuersitates causarū. Scdo
quātū ad signa. ibi. (Factū quidē.) Tertio quātū ad curā. ibi. (Di-
camus.) **Primo** ponit diuersitates nocumētorū. Scdo ponit
causas. ibi. (Terum cause illius.) Tertio ponit cañ. cōplexionū. ibi
nocumētū pteca et. **Primo** ponit quānd diuersitatem ge-
neralem nocumētorū auditus. Scdo quādā spālēs. ibi. (Et scias.)
Propter pma partē nota vt habet pma sen istius cañ. illo ca.
Has operationes ingrediat lēso. Nocumēta actionū sunt tria:
qz vel auferunt vel diminuant vel qz corrumpunt: qz etiā puenit
in auribus: qz aliqū auris diminuit auditū: qz non audit nisi voces
magnas: aliqū auferet qz nullo mō audit: aliqū corrumpit qz pmuta-
tur iudiciū: sicut qd fit motus itus in aure et appet motus extrā:
ecōuerso: et iō dicit qd nocumēta auditus sunt sicut nocumēta alia
rū opationū. Item vt destruat. i. auferat. Item loco eius. i. loco abla-
tionis opationis cuiuslibet. **Hic** in nocumētū auris. Destructio. i.
ablatio auditus. Item vice ei. s. diminutio opōis. Item hic. i. nocu-
mēto auditus. Item perscrutet. i. in audiendo. Item nisi ex lōgiquo: qz
quelibet vox tympanizat in auribz. Item aut alteret. i. corrumpat
opatio. Item vice ei. s. corrumpit. Item hic. i. in nocumēto auditus.

Et scias qd nocumētum auditus aut est ab origi-
ne et est surditas: aut taraxē: aut guacren natiua: aut
est accidentale.

Hic ponit quādā diuersitatē nocumētorū auditus spālē. **Primo**
ponit ipsam. Scdo declarat mēbra. ibi. (Intērio.) Tertio ostendit qd
liter se hēant nocumēta auditus ad curā. ibi. (Et destructio gdes.)
Dicit pmo qd nocumētū auditus qd cūqz sit illud est duplex: aut
ex pncipijs generationis: aut ex tēpore. ista distinctio p. de se: et
hoc dat qdā iudiciū. qd nocumētū a pncipijs generationis est
icurable. Si vō est ex tēpore: et tūc aut est ex tēpore lōgiquo et.

Et intentio quidem surditatis est ppter intētionē
guacren. Surditas nāqz est vt pars intrinseca samach
creata sit surda in qua nō existit cōcauitas intrinse-
ca quā pcedit us que est sicut vena comprehēdēs
aerem quietū: qui audit voces sua vndositate. tarax
vō et guacre sunt vt non propter eas nocumētum
consequatur puiationem sensus.

Hic declarat qd dicit. **Primo** qd intelligit per surditatē. Scdo
qd intelligit per guacre. ibi. (Et nō elōgat.) Tertio qd intelligit per
tarax. ibi. (Et tarax.) Dicit pmo qd surditas vt distinguit contra
taraxen est ablatio in auditu talis qd auris nō hz foramen vsqz ad
os petrosū: ita qd aer non pōt ingredi. Item pars intrinseca sa-
mach. i. pars intrinseca pncipij foraminis auris. Item quā dicit
mus. i. pmo cap. bulis sen. Item sicut vena: qd vena hz foramē
vt pupillā per quā vadunt spēs visibiliū. modo in aure aliquando
nō est foramen qd debet esse: et ideo est sicut vena. s. si nō esset fo-
ramen in vena. Item aerem quietū. i. cōplantatū. Item qui
audit. i. audire facit: qd sicut opz species visibiliū mediāte lumine
transire per albuginē: et sicut caro est mediū intrinsecū in tactu:

ita aer cōplātar? est mediū intrinsecū in auditu. Itē sua vndōstrare idē vndatione: qz sicut fit circulus in aq̄ ex p̄iectione lapilli: ita aer circulariter: z vndōse mouet vsqz dū aduenit ad cōplātatum. Itē terar z quare nō est totalis ablatio audit? z nō dicit p̄uatio: nē sensus. i. audit. Et sic pz oīa iter surditatē z terar z quare.

Et non elongat quin quare sit sicut destructio cōmunicans soliditatē: z non sit illi concavitas: sed nērvus nō affert virtutem sensus.

Hic declarat qd intelligit per quare: z dicit qd alr in quare est ablatio audit? qz in surditate. Itē sicut destructio cōicās soliditatē aliqñ est ita ablatio auditus in quare sicut in soliditate. i. sicut qñ aur̄ est solida. Itē z nō sit illic p̄cavitas. i. qñ nō sit soliditas in aure sicut est in surditate. Itē sed nērvus nō affert als aufert: z stat melius. Itē virtutē sensus: qz vīr̄ auditua nō trāsit p̄ nērvū: sed sit ista negatiua: vult dicē qd in tarare est nocumētū audit? nō pp nocumētū in nērvō: s; pp nocumētū in virtute vī in foramine.

Et tarax est sicut diminutio abiqz destructione.

Hic declarat quid intelligit per tarax primo. Scō ostēdit p̄uenientia inter surditatem taraxē z quare. ibi (Aut conueniant.) Tercio ponit quēdā cañ. ibi (Et tarax.) Dicit p̄mo qd tarax est zē. Itē destructio. i. ablatione.

Aut p̄ueniant sicut conuersionem in significatione. Hic ostēdit p̄uenientia in significatione: z dicit qd pōt dici qz sint synonyma. Itē fm p̄uersionē in significatione. i. idē significant.

Et tarax quidem multotiens accidit successione vocumituz z est facilis remotionis.

Hic ponit quēdā cañ. z dicit zē. Nota qd sepe p̄igit nocumētū in auditu per modū humorū z vaporū versus sursum. qñ aur̄ fit vomitus mouent humores sursum z vapores: z sic fit nocumētum in auditu: qz diminuitur: modo tale cito curat.

Et destructio quidem auditus alia est natia naturalis z cui nō est curatio: z similiter relique species aliguarē z altaray: z alie sunt natie naturales que curationē nō habent: z alia est accidētalis: sed eius spatium est elongatū z est ebzonica: z illa etiā est propinqua desperationi z difficilis cure. Recēs autē p̄pinqui teporis que est ex tarare est recipiens curā.

Hic ostēdit qualiter se habet ad curam nocumēta auditus de quibus fecit mentionē: z patet ista. Itē destructio als p̄uatio. Itē que est ex tarare. i. ex diminutione auditus.

Terū cause illius quādoqz sunt cū cōmunitate membrū sicut que sunt ex cōmunitate cerebri: aut quorūdā membrorū el vicinorū: sicut accidit cuz p̄mū nascuntur dētes: sicut accidit apud dolores dentis: z quādoqz sunt propter nocumentum proprium in auditu: aut in nērvō: aut in foramine.

Hic ponit causas nocumentorū auditus. p̄mo ponit diuisionē auditus. Scō declarat vñū membrū. ibi (Et nocumētū.) Dicit p̄mo qd nocumētū in auditu p̄t p̄tingere vel p̄pter nocumentuz in mēbro colligato zē. Nota ex ista ista habes ad dubiū factum in p̄ncipio huius sen qz Aut. declarat ibi anathomiaz figuram z partes auris z substantia z sitū z finē: z nō declarat colligantiaz: mō hic pz colligantia aurū. Itē qñ nascunt dētes sit nocumētuz in nērvīs directis per palatū: z in illa carne gingiual: cū ergo nērvī veniētes ad aures hēant colligantia: imo etiā miscēt ibi: hinc est qd sit nocumentuz in auditu qñ ostiunt dētes. Itē in auditu. hoc dicit quantū ad nocumētū als quantū ad spiritū.

Et nocumēta quidē auditus: aut sunt cōplexionalia aut instrumētalia: aut resolutua singularitatis.

Hic declarat vñū membrū diuisionis. nō declarat autē quō sit nocumētū in colligatis: z cā pōt esse: qz egritudines p̄tingūt in oīis qñqz pp nocumētū in p̄ncipali: z id per signa p̄ncipaliū pz. p̄mo ergo hic declarat qualiter sit nocumētū in auditu per nocumētuz in virtute vel spū. Scō nocumētū in nērvō. ibi (Nocumētū vō.) Tercio in foramine. ibi (plurimū vō.) Dicit p̄mo qd nocumētū auditus zē. Itē singularitatis. i. p̄uinitatis.

Nocumentum vō in nērvō auditus qñqz accidit p̄pter omnes causas egritudinū cōsimilium partium in ipso z instrumētaliū z solutionis p̄uinitatis.

Hic declarat q̄lter sit nocumētū in nērvō. p̄mo p̄mittit olueratē nocumētōz. Scō declarat membra. ibi (Et egritudines.) Dicit p̄mo zē. Itē p̄similiū partū. i. egritudinū cōplexionalūz. Itē in ipso. i. nērvō. Itē z instrumētaliū. i. cōpositionalū.

Et egritudines qdē similiū partūz in ipso sunt vnaqueqz sp̄rū malitie cōplexionis singularis z cōposite z plurimū ei⁹ est ex frigore: z qñqz sit vnaqueqz earuz abiqz mā: z qñqz sit cū mā melancholica: aut cholericā: aut flegmatica z flegmate crudo aut ventosa.

Hic declarat quō in nērvō sunt male cōplexiones. Scō male cōpositiones. ibi (Instrumētalia vō.) Tercio solones cōtinuitatē. ibi (Dissolutio.) p̄mo facit hoc. Scō ponit quēdā cañ. ibi (Et multotiens.) Dicit p̄mo qd egritudines zē. Itē in ipso. i. nērvō. Nota qd nocumētū sit magis in aure ex frigore: qz lz ista calefactionis z infriagationis sit equalē: tamē maior intensio qualitativa requirit in calore ad inducendū nocumētū in aure qz requirit in frigore: qz frigus ingrosat spiritū audituūz qui postea non obedit motui sicut oz. tale autē nō facit calor: nisi esset qd resolveret spiritū z debilitaret. similiter frigidū est inimicū nature. Itē vnaqueqz earū. i. specierū malarū cōplexionū.

Et multotiens quidem retinetur fluxus vētris cholericus z succedit ei surditas z nō elōgatur: quin similiter in alijs curfibus contingat fm naturam z retinetur z prohibentur non in bora sua.

Hic ponit quēdā cañ. z dicit qd aliquādo retinet zē. ista est ista afoz. 4. parti. afoz. 22. Quibus cūqz fellē egestionē fuerint surditate superueniente zē. Ratio est: qz eleuant fumū qui vadentes ad auditum nocent. Itē in alijs curfibus. i. in alijs mēbris per que debet fieri euacuatio: z retinet. i. fluxus. Itē non in bora sua: z quādo non debet retineri vel prohiberi.

Instrumētalia vō in nērvō sunt sicut oppilatio quā fecit humor: aut sanies: aut apostema qd est dubellatū: aut apostema calidum: aut durū: aut cooperimētuz forditici: aut tremulum: aut inflatio.

Hic ponit nocumēta cōpositionalia p̄tingētia in nērvō: z pz ista. Itē qd est dubellatū. pōt sumi pro dubellatū qd est apostema saniatum eleuatū in cupi: z facit oppilationē in aure. Itē aut tre mulū. i. apostema molle. Itē aut inflatio. i. ventositas.

Et dissolutio singularitatis in ipso quādoqz sit ex vlcere aut ex corrosione.

Hic ostēdit qd nocumentum solutionis cōtinuitatis etiā pōt fieri in nērvō.

Plurimū vō eius que sit p̄pter trāsītū est p̄pter cām intrinsecam: aut p̄pter cām extrinsecam. Et intrinseca qdem est sicut verruca: aut apostema: aut caro addita: aut vermis: z plurimū eius est sordes: aut humor grossus viscosus: aut p̄gelatio saniei ex apostemate rupto. Extrinseca vō est sic arena: aut lapis: aut nucleus ingrediens eam: aut p̄gelatio sanguinis cuius quedaz pars fluxit ab aure z pars ei⁹ remansit. Et illud qdem qñqz accidit subito: z qñqz accidit paulatim.

Hic ostēdit nocumentuz in foramine: z dicit zē. Itē plurimū. i. nocumētū. Itē propter transitū. i. per foramen. Et ponit sanieū esse causam extrinsecam: z vermes causam intrinsecam. Dicendū qd vtracqz pōt esse causa extrinseca z intrinseca: qz si vermes generant intus in auribus: tunc est causa intrinseca. Si autē generantur alibi z veniūt ad foramen auris: tūc vermis est causa extrinseca. Similiter sanguis potest esse in aure propter fracturam vene ibi existētis z sic est causa intrinseca. Si autem veniat aliunde est causa extrinseca: z patet solutio.

Nocumentum p̄terea auditus quādoqz accidit fm semitam crīsum z fm semitaz permutacionis materle in fine egritudinum acutarū: z quādoqz remanet post recessiōē se. gravitas capitis: z quādoqz sit nocumētū qd est huius capituli: aut fm semitā accidentis separabilis sicut recedit apud mot⁹ crīsis: aut fm semitam accidentis fixi vt ipsum sit ipsa met expul-

Gentilis

no crisis. i. vt crisis laz expulerit materiā ad partē auris z firmaverit eam in ipsa: nō propterea tamē q̄ inuenerit eam fm semitam vltimitatis.

Chic ponit duos canones. Scda ibi (Et multotiens.) **C**itē z p. i. fm semitā pmutations māt: q̄ talis nō est crisis eōnis: sed crisis pmutacionis. Itē hui⁹ crisis: q̄ ē nōcumentū in auditu. Itē pp semitā vltimitatis. i. nō q̄ mā sit ibi vicina: sed sit expulsa altitē.

C Et multotiens quidem portendit hoc accidens vomitum aut fluxum sanguinis narij: z multotiens destruit ipsum fluxum ventris.

Chic ponit aliū cañ. z p. lfa. Itē portēdit. i. pñostica. Itē B accidens. f. nōcumentū in auditu. Itē multotiens destruit fluxū ventris: q̄ mā que ibat per fluxū ventris eleuat sursum zc.

C De signis coy.

Cap. 4^m.

Actum quidē cōmunitate cerebri significat dispositio in reliquis cristēs sensib⁹ z cōmunitas audit⁹ cū cis in ea: z cōmunitas virtutis motiue ē. Et significator magis significatiuus eius est cōmunitas lingue: z pprie cū est successione siren z successione cōmissionis intellectus z post nocumentū cerebri cōplexionale: z reliqua eorū que dicta sunt in capitulo egritudinū cerebri z foraminis z sanitas transitus auditus z tēpus ppinquū perseuerantie sanitatis auditus ante.

CIn pcedēti parte Aut. determinauit de nocumentis audit⁹ quātū ad cas⁹ z diuersitates carū. In ista parte determinat de signis. Et pmo ponit signa nocumentoy puenientū per cōitatē. Scdo puenientū per se. ibi (Et si cā.) **C**dit pmo q̄ q̄ puenit nocumentū in auditu pp cōitatē cerebri zc. Itē dispō. i. nōcumentū vel egritudo. Itē in eis. i. in alijs sensib⁹. Itē in ea. f. dispōne. **C** Nota q̄ existēre nōcumentū in cerebro nō est rō nisi ptingeret nōcumentū esse in anteriori parte mag⁹ q̄ in media vel postrema: sed existēre mala cōplexione cerebri in toto nōcumentū dō cōitari auditui sicut alijs sensib⁹: z iō stantib⁹ nōcumentis in alijs sensib⁹ ad auditū per cōitatē ad cerebri dō ē esse nōcumentū in virtute motiua cū sit nōcumentū in cerebro: per cui⁹ nōcumentū possum⁹ arguē nōcumentū in virtute sensitiua: z B nō per demeritōne sed similitudinarie. **C** Nota q̄ nerui audit⁹ habēt magnā puenientiā cū neruis lingue. f. z palati: imo tales nerui ē vadit ad linguas: z iō pp colligantia istoy neruoy lingua est maximū signū. Itē siren. i. frenesis: cā est q̄ signifi cat nōcumentū in cerebro magnū. Itē successione cōmissionis intel lectus. i. corruptione cogitatieue vel estimatiue. Itē in caplo egritudinū cerebri. i. p. fen ist⁹ tēpt. Itē z foraminis. i. oculi. Itē z sanitas trāsit⁹ audit⁹. i. puatio oppilosis. Itē z tps ppinquū perseuerantie sanitas audiat. i. modici tps est q̄ iste hēbat auditū sanū.

C Et si causa est dubellati aut apostema calidū in ipso neruo significant ipsam febres cū quibus sunt horripilatio z tremor z comitant ipsū febres z permistio intellectus z alienatio: z in ipso est timor nisi aperiat. **C** Si nō fuerit ppter apostema in ipso neruo nō oportebit vt sit febris nisi sit fm iudiciū febris diei z erit ex tensio z dolor z grauitas z pulsus.

Cponit pmo signa nocumentoy audit⁹ puenientū pp apostema in aure. Scdo pp dolorē. ibi (In dolore.) **C**terio pp vērōtate. ibi (Q̄ si cā.) **C**uarto pp vlcus. ibi (Et si vlcus est.) **C**uinto pp oppilationē. ibi (Oppilatio vō.) **C**exto pp malā cōplexionē. ibi (Et illā que est.) **C**septimo pp vermes. ibi (Et cū cā est vermis.) **C**dit pmo q̄ si apostema existēs in aure est cā nōcumentū auditus: tunc signa significantia illud nōcumentū zc. Itē si nō est apostema in aure: sed in parte caruosa zc. Itē dubellati est genus apostemaz: aliter est apostema qd iam venit ad sanationē. Itē cū gbus est horripilatio. f. ppter nōcumentū cōcātū mēbris neruosis. Itē z permistio intellect⁹. hoc dicit quātū ad nōcumentū cogitatieue. Itē z alienatio. f. quātū ad nōcumentū estimatiue. Itē nisi aperiat: z sup ple vel resoluat. Itē in ipso neruo supple vel in partib⁹ caruosis. Itē febris diei. i. effimere. Itē z pulsus. i. dolor pulsatiuus.

CIn dolore vō z grauitate cōmunicāt oia que sunt ex apostemate z materia vbiq̄q̄ sunt.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū a dolore: z dicit

Super tertio

q̄ est grauitas quedam propter mām zc. Itē vbiq̄q̄ sunt. f. in neruo sive in carne.

C Si causa fuerit ventositas significant ipsam sonitus z tintus z qd erit nō cōpar grauitati.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū a vērōtate: z dicit q̄ q̄ est sonitus z tintus zc. Itē nō cōpar gūitai. i. nō erit grauitas in aure: sicut q̄ nōcumentū sit a mā nō ventosa.

C Et si est vlcus et bothor significat ipsam pruritus cum dolore.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū ab vlcere z ab apatibus parulis: z p. **C** Nota q̄ quando ibi est vlcus: ibi est mā acris: z hz aliqd de pruritu: z ideo est ibi dolor pruritiuus.

C Oppilatio vō multotiens fit sine grauitate: z quādoq̄ sit cum grauitate: z quādo nō est grauitas z est nōcumentū z non est illic malitia cōplexionis vinctis: tunc est ex oppilatione: z regimen antecedens quādoq̄ significat ipas: z si oppilatio est ex carbūculo z similib⁹ significat ipsaz pullatio: z si est ex sanguine significat eā cursus sanguinis antecedens.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū ab oppilatione: z p. lfa. **C** Nota q̄ q̄q̄ sit oppilatio sine grauitate: q̄ multotiens fit a vapore eleuato. Itē z q̄q̄ sit cū gūitate. f. q̄ oppilatio est ex mā. Itē tūc est ex oppilatione. f. a cā extrinseca vel intrinseca. Itē z regimē aīas. f. q̄q̄q̄ sūt oppilationē. Itē pullatio z dolor pullati⁹. Itē z sicut ex sanguine. f. pgelato cui⁹ pars fluit: z pars remāsit.

C Et illaz que est ex malitia cōplexionis singularis significat dolor in profundo sine grauitate z nō est extensio: z si est frigida ledit a frigidis z fit fortior in frigidioribus partibus diei: z si est calida est cōtrario z sentit inflātionē z mordicationem.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū a mala cōplexione. Et pmo a mala cōplexione sine mā. Scdo cum mā. ibi (Et si est illic.) **C**dit pmo q̄ si mala cōplexio sine materia est causa istius nōcumentū significat per dolores sine grauitate zc. Itē singularis sine materia. Itē sine grauitate: q̄ nō est ibi materia aggrauas. Itē nō est extensio: q̄ nō est ibi mā extēdens. Itē z in frigidioribus. i. in extremitatib⁹ diei frigidis. f. de mane vel de sero. Itē est econtrario: q̄ vuat a frigidis z nocet a calidis.

C Et si illic est materia sentitur cū hoc grauitas: z ppile cū prosternitur in oratione. Et eius qd est a siccitate signum est vt sit post vigilias z ieiunij z cū detumescencia faciei z oculi.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū a mala cōplexione cum materia: z dicit q̄ est ibi grauitas zc. Itē sentit grauitas propter materiam aggrauantē. Itē cū prosternitur in oratione id est cum homo inclinat se ad orandū. Itē z eius. f. nōcumentū. Itē z cum detumescencia. i. extenuatione.

C Et illud culus causa est vermis significat assiduatio cōmotionis cū exita vermis in quibusdam horis.

Chic ponit signa nocumentoy puenientū a vermibus: z p. lfa.

Cap. 5^m.

Icamus primū qd opz vt sint oia que distil latur in aures tepida nō frigida neqz calida: z hoc dictum est vniuersale.

Chic ponit curā nocumentoy auditus. Et pmo ponit quēdā canonē gūalem in cura. Scdo exequit. ibi (Deinde.) **C**terio pro cura nōcumentū puenientis ab apostemate reinitit nos. ibi (Sacru cā.)

Cdit pmo q̄ canon generalis in cura est: q̄ omnia que ponuntur in aure debent esse tepida. i. temperate calida. **C** Nota q̄ res iste nō debent esse actualiter frigide: q̄ auris est membrū cauer nosum anfractuofum. modo frigida penetrationē prohibent per istos anfractus. Similr pars intrinseca auris semp est sub actuali caliditate: ideo nocet sibi: vnde sicut oculus est pūne expositus aeri z rebus frigidis: ideo res que sibi administrantur debent esse actualiter frigide: z ita per simile est de aurib⁹. Itē nō debet esse excellenter calida: q̄ talia sunt resolutiua z mordicantia.

C Deinde distinguamus rem in ipso. In eo quides qd cholericū est oportet vt euacuetur cholera cū soluti

uo ventris. Plurimum enim accidit in ipso solutio nature et remouet cū ea surditas sicut multoties accidit fluxus cholericus et retinet et accidit inde surditas. Quia si illic est caliditas tunc: tunc cū infrigidantibus curet ex oleis et alijs: aut cū succo granati cuius succus reducat in cortice suo cū aliquāto aceto et ture et oleo rosa. et decoquat donec stet et distillet in ea: et distillet in ipsam aqua lactuce aut aqua solatri.

Chic psequitur. Et primo ponit curā nocumentorum distinctorum penes causas suas. Secundo ponit quā remedia cōmunia ad nocumēta auditus pueniētia a quicquid cū. ibi. (Et dicamus.) **C**Primo ponit curas per medicinas alteratiuas. Secundo per euacuatiuas. ibi. (Et ex pillulis.) **C**Primo ponit curā nocumētorum pueniētiū a pmutatiōe mātē ad aures. ibi. (Et in eo q.) **C**Primo ponit curā nocumentorum pueniētiū a cōplexione calida. Secundo a mala cōplexione frigida. ibi. (Illi aut.) **C**Tertio sicca. ibi. (Et facti cū.) **C**Edicit primo qd bonū est dūtm guere: et ideo si nocumētū puenit a mala cōplexione calida et sicca sicut a cholera etc. Jtē rē. i. curā. Jtē in ipso. s. nocumēto. Jtem qd cholericū est: qd ibi est mala cōplexio cū mā cholericā. Jtē caliditas tū. i. sine mā. Jtē ponit rēbus: qd est medicina sicca mō organū auditus est cōplexionis sicce. Et ideo nō solū debemus itēdere ad remotionē: sed etiā ad pseruationē cōplexionis nātis. Jtē donec nō stet. i. donec nō sit totaliter fluxibile: sed sit sicut mel.

CIlli autem qd factum est a frigore et materia frigida conferunt omnia olea calida in quibus dissolutus est castoreus: et pprie oleū balsami et costi et oleū amigdarum amararū et succus absinthij et oleū camomillinum cum adipe vaccino et felle thaurino: aut oleū sifaminū in quo decocta sit pulpa colloquintide aut radices eius: et quādoqz confert in ipso vīna thaurozuz quando in ea dissoluitur myrra et ponitur distillatio et succus cucumeris asinini: et totum illud fiat post euacuatiōnem materie frigide si fuerint coartata cū euacuatiuis que sciūnti cōmunibus corpori: et pprie partibus capitis: et post administratiōē embrocay quas sciūnti ei et pprie illa in qua ponunt folia lauri et grana eius. Et exercitiū est vebemētis iuuaminis in illor et similiter vociferatio vebemēns in aure et clangores atqz clamores buccinarum et similia. Et quādoqz ponitur in aure caput embube vt ad ipsas peruenire faciat vaporem decoctiōis resoluētiū: et cōfert omnibus illis succus rutbe cū melle et castoreo et oleo anbe tino et vīna caprina et felle eius et pprie cū galbano.

Chic ponit curā nocumētorum auditus pueniētiū a mala cōplexione frigida cū mā et sine mā. Et tot facit quot remedia ponit. 2. ibi. (Et ex eis.) 3. ibi. (Et ex sumis.) 4. ibi. (Et ex extra sunt.) 5. ibi. (Et ex eis.) **C**Edicit primo qd si nocumētū puenit a mala cōplexione frigida siue cum mā siue sine mā pueniūt oleū calidū in quibus dissolutum est castoreū etc. Jtem sciūnti. s. in canonibz generalibus. s. prima seu istius tertij illo cap. lū mām euacuare volumus. Jtē caput embube est instrumentū in modū traiciorij: sicut bullite medicine et mittit caput instrumenti in aurem: vt vadant vapores illi.

CEt ex eis que experta sunt in hoc est vt sumatur castorei pōdus. 3. iij. et nitri pōdus. 3. iij. ellebori pōdus. 3. j. et 5. fiat ex eis quasi troc. et administrant distillado et in alia descriptione ellebori tres qrtē. 3. j. et nitri. 3. iij.

Chic ponit aliam medicinam: et patet littera. Et distillando. s. cū aliquo oleo calido.

CEt etiam sumatur condissi et croci et castorei: omniūz partes equales baurach partes. iij. dissoluant cū vīno et administrant: aut aloes et castoreū et pulpa colloquintide et cuso: bium et fel vaccinum.

Chic ponit aliam medicinam: et p3 ista. Jtem infusio et madefactio. **C**Et iaz experta sunt oleū rassaninū et oleū de staphisagria et fuerunt vebemētis iuuaminis aut succus absinthij aut decoctio ipsius: aut succus rassani cū sale et pprie quādo est infusio et oppillatio: et iaz expertū est in hoc vt fiat lyciniū ex synapi contrito cū sicibus: et quādoqz addit in ipso nitri et distillare aquā marinā in eam est iuuatiuum. Et elleborus niger et sella sunt iuuatiua et proprie fel caprinum cū oleo rosa. Quidaz autem existimauerunt qd quādo bullitur iuniperus in oleo sifamino in coctario ferreo tandū donec denigretur iuniperus est distillatio conferens surditati.

Chic ponit aliam medicinā: et p3 ista. Jtē ponit oleū rosarū vt ptem peret alias medicinas. Quidā est imauerūt. hic ponit aliam medicinā et est Rasse. Jtem iuniperus. i. semen iuniperi.

CEt ex eis quidem que ad illud conferunt est oleum anbetinum est laurinum et de lilio et nardinum cū castoreo aut spuma absinthij aut succo rutbe.

Chic ponit aliam medicinā: et p3 ista. Jtē aut spuma. i. decoctionis.

CEt facti causa siccitatis cura est adberere balneo et cibo et vīno humectatiuo et effusio olei equalis et aque tepide super caput et caput purgiū cū eis que sunt sicut oleū nenufarinū et de salicibz et de seie cucurbite et alijs.

Chic ponit curam nocumēti auditus pueniētiū ex siccitate et patet littera. Jtem equalis. s. temperati.

CEt facti causa oppilationis curet cū eis que dicuntur in capitulo de oppilatione et cōfert ei succus granorū canabis et succus colloquintide humidus est iuuamentū valde bonum. Et quādo accidit tarax subito confert in ipsa aqua in qua decoquatur absinthij aut succus absinthij et misceat cū eo fel thauri aut fel saboth aut fel testudinis aut fel thauri cū oleo ro. aut elleborus cū aceto: aut spolum serpentis.

Chic ponit curā nocumēti aurij pueniētiū ab oppilatione: et p3 ista. Jtem in cap. de oppilatione. s. infra in cap. de cura sordis et oppilationis. Jtem tarax. i. quodcūqz nocumētū auditus: siue guere siue surditas. Jtem saboth. i. pifcis qui vocat spigula.

CEt in facto successione soda conferunt aqua rassanini: et oleum ro. et castoreum cum granis lauri cū oleo ros. et in eo qd factum est successione sursen oportet vt incipiatur ab euacuatiōne cū hyerapigra: deinde distillet in aure castoreū cū oleo costino solo aut rassaninū aut oleū amigdalini dulce et oleum rosa. et laurinum aut castoreum cum oleo rosa.

Chic ponit curā nocumēti auditus pueniētiū a permutatione materie ab alijs partibus: et p3 ista. Jtem sursen. s. frigide.

CEt ex pillulis expertis ei qd sit ex oppilatione et humore et ventositate est vt sumantur turbith. 3. j. et colloquintide. 3. j. sarcocolle. 3. j. et aloes. 3. vij. myrrabolanzum. 3. j. fiant ex eis pillule et deglutiant. Sitqz potio earum pondus. 3. j.

Chic ponit curā nocumēti auditus per euacuatiua: et ponit quādam pillulas sanas et expertas: et p3 ista etc.

CEt dicamus sicut a capite iterantes verbum. Quia ex medicinis cōmunibus omnibus illis que facta sunt ex gravitate auditus et dolore eius et ventositate ipsius et sonitu et tinitu eius causa materie frigide et frigoris post purgationem capitis sunt vt distilletur in aure baurach cum aceto et melle et fel ouis cū oleo de olivis et vīno: aut cū oleo amigdalino amaro et aqz porri aut aqua cepe cum melle aut lac muliebre et medicine

Bentilis

comunes dicte in capitulo dolorum et due gutte distilla-
te ex kitrano mane et vespere aut elleborus albus et ni-
ger cum quibusdam oleis: et propter cum oleo de lilio aut aqua
anisi aut aqua absinthii et aqua corticis rassani: et simi-
liter oleum decoctionis spoliis serpentis: aut granorum lau-
ri: aut euforbiis et castoreis cum vnguento: aut oleum balsa-
mi aut naphtha: aut sumant glutinis alimbat. et i. et olei
alkeiri. et q. et olei amigdalorum amararum medietas. et i.
bulliant omnia simul et administrentur ex eis tres stille ma-
ne et sero: et similiter mel storacis cum oleo alkeiri: et si-
militer aqua foliorum collogitide recetis et succus dya-
gonice et albezorbasen sunt valde vehemens virtutis
et medicine cōdes dicte in capitulo dolorum.

Hic ponit quā remedia cōmunia. Primo ponit curā cum medicis
que debent poni in aure. Secundo ponit curā per euaporatiua. ibi. (Et
ex vaporatiōib⁹.) Tertio per embrocās. ibi. (Et similiter.) Quarto
ponit quēdā cāū. ibi. (In eūione.) Pro facit b. f. ponit medicami-
na siue medicinā siue medicinas puenientes oī etati. Secundo pōit me-
dicinas appropriatas infantis. ibi. (Q. si infantib⁹.) Item cum oleo de
oliuis. Itē in cap. f. infra. Itē ex kitrauo. i. pice ligda. Itē cum vnguē-
ro. f. basilicon. Itē aut naphtha. i. oleū petroleū. Itē glutinis alim-
bat. i. terberline. Itē olei alkeiri. i. de violis saracenicis. Itē albezo-
rasen est rassanus de illa tra. Itē in cap. dolorum. f. aurii.

Quod si infantibus hec accidant curantur cum oleo dededi
in quo decocta sunt ruta et maiorana et etiam saluia
masticationes ordei cum sale gēma solum.

Hic ponit curam per medicinas conuenientes in quadā etate.
et pater. Item dededi. i. quoddam granum simile grano cataputie
de quo Serapio facit vnum capitulum.

Et ex vaporatiōib⁹ inuatiuis ē aq̄ cala cum decoctioe
camomille et abeti et foliorum lauri et sanfuci et alphas
ca sicca et piretri vaporant ea collū et inferiora auris.

Hic ponit medicinas vaporatiuas: et pater littera. Itē et alphas
baca non inuenitur quid sit.

Et similiter embroce predictae in capitulo capitis et
ponant in chinina et opponant cum descensione sua auri
ut ingrediat vapor eius per ipsam.

Hic ponit curā per administrationē embrocay. Itē in caplo ca-
pitis. i. egitudine capitis. Itē in chinina est quoddam vas.

Et in eūione qdē habetū tarax pueniētus ē ut mul-
tiplicet numerus ei⁹ et minorē quantitas ei⁹ omni vice
quatenus pseruet virtutē et pueniat maturatio.

Hic ponit quēdā cāū. et est valde notandus. Item tarax. i. qd-
cūq; nocuentum auditus.

Factū autē ppter apostema cura cum eo qd est ex cali-
do et qd ex frigido cum eo qd scia.

Hic pro cura nocuenti audit⁹ pueniētis ab apostemate remit-
tit nos. Itē cum eo qd scis infra cap. de apostematib⁹ aurii.

De dolore auris. Cap. 6^m.

Dolor auris aut fit a malitia cōplexionis: aut
fit causa apostematis: aut botbor: aut fit cā
solutionis cōtinuitatis.

In pcedēti pte Auic. determinauit de nocuentis pueniētib⁹ in
auditu in gñali. Hic in spāli determinat de nocuentis auditus.

Primo determinat de quibusdā accidētib⁹ que sunt opationes
lese corrupte pmutate in ppa forma als a pte sua: iuxta modū
loquēdi bā. f. t. begni ter. comē. 33. trac. v. etis. Secundo determinat
de egitudineib⁹ actualib⁹ auris. ibi. (Q. in pms.) Pro in duas
sicut sunt due actiones lese corrupte pmutate in ppa forma als
a parte sua. Primo de dolore. Secundo de tinnitu. ibi. (hec dispō.)

Primo determinat de dolore aurii q̄tus ad cās. Secundo q̄tus ad
signa. ibi. (Signa qdē.) Tertio q̄tus ad curā. ibi. (Op̄s vt pserues.)

Primo ponit diuersitatē cārū efficiētū dolorē. Secundo ponit
quādā alia diuersitatē dolorū cū quodā accidētē sensus tactus. ibi.
(Dolor p̄terea.) Tertio pro declaratione illius accidentis sensus
tactus remittit nos alibi. ibi. (Et nos qdē.) Pro ponit diuer-
sitatē cārū efficiētū doloris. Secundo declarat mēbra diuisionis. ibi.

Super tertio

(Malitia.) Tertio cōparat causas doloris adinuenit in timore
et periculo. ibi. (Et peruersior.) Dicit pmo qd dolor auris vel sit
a mala complexionē et.

Sed tu dices contra: nō sunt nisi due cāe doloris: vt scdo t. begni
ter. comē. 33. trac. v. etis. f. mala cōplexio et solutio cōtinuitatis.
P̄ dōm qd apostemata siue magna siue parua nō faciūt tertiu ge-
nus causē doloris: sed qd in apostemate de necessitate plungit ma-
la cōplexio et solutio p̄tinuitatis: ideo dicit qd apostema et.

Et malitia complexionis aut est calida sine materia
sicut illa que est causa aeris calidi aut v̄ti calidi et p-
prie quando fit permutatio ad ipsum a frigore subito:
aut fit ablutio cum aqua calida et ingreditur ex ea in
aurem: aut cum aliqua aquarū in quibus dominatur
virtus calida: aut est calida cum materia sanguinea
aut cholericā aut frigida sine materia: imo ppter ali-
quam causarum cōtrariarū causis predictis aeris aut
venti frigidozum: et proprie quādo ad ambos eorum
permutatio fit a calore subito: aut aque fridae: aut aq̄
in qua dominat aliqd frigidū aut frigida cū materia:
aut ventosa frigida: aut humorosa viscosa.

Decarat mēbra diuisionis. Pro declarat q̄ter mala cōplexio
est cā doloris auris. Secundo q̄ter apostema et botbor. ibi. (Factus
aut.) Tertio q̄ter solo p̄tinui. ibi. (Factū aut cā solonis.) Dicit
pmo qd mala cōplexio siue m̄a sicut mala cōplexio inducta ab ae-
re et. Itē cā. i. pp cām. Itē ad ipm. f. aerē et ventū calidū. Itē in q-
bus dominat virtus calida sicut est aqua marina et aqua sulphu-
ris et. Itē causis p̄dictis. i. causis calidis. Itē ad ambos. i. ad aerē
et v̄tū. Itē in qua dñat aliqd fridū. f. sicut aqua ferree et humor.
Itē aut frigida cū m̄a. f. vel hēgmatica vel melancholica.

Factus autem causa apostematis et botbor: aut est
propter apostema calidum et frigidum.

Hic declarat cās doloris que se tenent ex pte apostematis siue
botbor: et pater littera. Item factus autem. f. dolor.

Factus v̄o causa solutionis p̄tinuitatis est sicut qui
fit a v̄tositate extensua: aut vlcibus: aut exituris:
aut catarris: et ex summa quidē causay dolor auris q
sunt a solutione p̄tinuitatis est v̄tositas generata in
ipsa: aut aqua que ingredit ea aut animal vadens ad
samac ipsius aut vermis generatus in ea. Et q̄q; fit
successione casus: aut percussione.

Hic declarat tertiu membrū. f. qualiter solutio cōtinuitatis pōt
esse cā doloris auris: et p̄t. f. a. Itē v̄tositas extēdit et ad extēsiōē
sequitur solutio ad quā sequit dolor. Item eam. f. aurem. Itē ad
samac. i. ad p̄ncipiū foraminis ossis petrosi.

Et peruersior dolor auris est ille qd est ex apate ca-
lido p̄fundo islamatiuo et illud est cū febre inieparabi-
li et p̄prie cū perducit ad cōmitionē itellect⁹. Cū autē
est dolor in cartilaginib⁹ extrinsecis nō est illic vehe-
mens dolor neq; vehemens timor. Sed ille qd in primis
dictus est q̄q; subito interficit sicut interficit apople-
ria: et ipse est magis interficiēs adolescentes q̄ senes et
velocius interficit eos: et q̄q; interficit in. vij. In se-
nib⁹ v̄o multotiens puenit ad pus hoc apostema: sed
pueros plurimū interficit ante suppuratiōē. Si autē
suppurat et assunt signa laudabilia sperat curatio.

Hic cōparat cās doloris adinuenit in timore et periculo: et p̄t. f. a.
Rō q̄re est peruersior est propter caliditatem m̄ei que iducit in
fiorē dolorē. Item in p̄fundo. f. cū cōmunitate ad cerebrū. Itē est
febris iseparabilis pp essentiā apatis calidi: et qd est p̄pinquū mē-
bro p̄ncipali. Itē q̄q; pducit ad cōmitionē itellect⁹: et signat qd no-
cumentū cōcatū sit cerebro. Itē qd aut dolor: qd nō est cōcatū no-
cumentū cerebro. Itē qd in p̄mis dicit⁹ est. f. qd est ab apate calido p-
fundo. Itē magis interficit adolescentes. Rō est: qd tale apostema est
a m̄a calidior. similis adolescentē magis sentiunt dolorē q̄ senes: et
ideo interficit adolescentes. Itē in. 7. f. diebus. f. quando egritudo
est peracuta. Itē peruenit ad pus qd sanatur. Item sed pueros. i.

adoleſcentes. Item ante ſuppurationē. ſ. ante q̄ ſit p̄us ſue ſanieſ.
Itē ſeparat euāſio. ſ. q̄ ſeparat q̄ aperiat ap̄a d̄us exterius.

Dolor p̄terea auris quandoq̄ eſt cum puritu: et
quandoq̄ eſt ſine puritu.

Hic ponit quādam aliam diuerſitatem doloris vt p̄iungit cum
quodā accidente ſenſus tactus: et hoc eſt puritus: et dicit q̄ dolor
auris aliquādo venit cum puritu aliq̄ ſine puritu. Et nota q̄ ſi
mā eſt calida moridicula vel ſit ſlegma ſaluſ ſit purit. Si aut
nō ſit ibi talis materia non ſit puritus.

Et nos quidem iam diximus de puritu in aure ca-
pitulum in ſuo loco.

Hic remittit nos alibi p̄o determinatione doloris puritui in
auribus: et dicit q̄ dixit hoc inferius.

De ſigna.

Cap. 7^m.

Signa quidem ſunt ſicut ſigna p̄dicta in ca-
pitulo taraxen.

Hic ponit ſigna: et dicit q̄ ſigna ſunt habita ſup̄ ea.
de nocumētis audit. Itē taraxen. ſ. in cap. de nocumētis auditus.

De cura.

Cap. 8^m.

Ponit vt conferret canonē in diſtillādo id
q̄ diſtillat in aurem: et ſit vt ſit nō uehemē-
tis caliditatis aut frigiditatis.

Hic ponit curā. p̄mo p̄mittendū canonē attendendū in cu-
ratione doloris auris. Sc̄do exequit ponēdo curā iuxta diuerſita-
tem cauſarū ſcientiū doloris auris. ibi. (Et ſi cauſa.) Tercio ponit
quēdā remedia cōia. ibi. (Et ex medicinis.) Dicit p̄mo q̄ tu de-
bes obſeruare cauſa. ante dicit. ſ. nō debes diſtillare res nimis cali-
das neq̄ nimis frigidas. Cauſa aut huius viſa ſuit heri.

Et ſi cauſa fuerit repletio in corpore ex capite op̄ vt
euacuetur partē capitis ex genere illius repletionis La-
lida nāq̄ ſi eſt cū ſlōmia: et cōne que ſit cū mūdificā-
tib⁹ caput a mā cala ſim q̄ ſciuit: et ſi humor eſt groſ-
ſus viſcoſus tenax cū pillulis aſeibar p̄dictis: et garga-
riſmate: et ſi eſt tenax ſp̄us in parte auris op̄ vt admī-
niſtres poſt ſolutionē: et medicinas lenitiuas: deinde in-
tēde vice alia cū eo q̄ eſt iſm ex membro.

Hic exequit ponēdo curā doloris auris pueniētia a mala cōple-
xione. Sc̄do a v̄toſitate. ibi. (Et ſi eſt cā.) Tercio a bothor. ibi. (Et
ſi cā fuerit in eo.) Quarto a vermibus. ibi. (Et ſi cā fuerit in ipſo.)
Quinto ab ap̄ate calido. ibi. (Et ſi cā fuerit apoſtēma.) Sed tu
dices q̄re nō ponit curā doloris auris pueniētia a ſolone p̄tinit.
V̄toſitate q̄ itelligit curā: q̄ ponit curā doloris auris pueniētia a
v̄toſitate: et a vermibus: et ab ap̄atib⁹. p̄mo ponit curā doloris au-
ris pueniētia a mala cōplexione cum mā. Sc̄do a mala cōplexione ſine
mā. ibi. (Si aut cā.) Dicit p̄ q̄ ſi cā eſt repletio i capite. Itē il-
lus repletio. i. humoris repletio: q̄ ſi eſt cholera euacua cho-
lera: et ſi eſt ſlegma euacua ſlegma. Item ſciuit. ſ. p̄ ſenſus illo
caplo cū mām eūare uolueris. Itē cū pillulis p̄dictis. ſ. p̄ma ſen ter
tij. Itē ſi fluxus. ſ. humoris. Item lenitiuas aliter ſolutiuas.

Si aut cā eſt caliditas ſuperflua op̄ vt iſrigides ce-
reb⁹ cū extinguetib⁹ cognitis p̄dictis in caplo cere-
bri: vt diſtilles in aurē oleū roſ. tepidū aut albumen
oui. Et ſi dolor eſt uehemens p̄miſce cū eo cāphorā. et
q̄q̄z eſt oleū viol. cū cāphora magis ſedatiuū dolo-
ris q̄ oleū roſa. p̄pter mollificationē que eſt in ipſo: et
etiā diſtillens in aurē colyria ſedatiua doloris oculi cū
albumine oui: et ſimilib⁹. albumini nāq̄z oui ſoli teſt. p̄-
p̄ietas mirabilis: et lac cū aqua ſolatri: et aqua coriā-
dri: et melius qdē lac q̄ mulget: et eſt calidus ex v̄bere
eſt inuatiuū. Et bulli vermes terreſtres in oleo roſa. et
diſtilla in aurē: aut coquatur limacie in oleo amigda-
lino: et diſtillet in eā: aut decoquat oleū roſ. in aceto vi-
ni q̄ ſit triplū ipſius donec acetū p̄ſumat: et remaneat
oleū: et adminiſtre illud diſtillādo: eſt enī inuatiuum
valde pulſationi: et ſimiliter oleū ſeminis cucurbitē et

oleū nienufarinū et oleū de ſalicib⁹ et ſimilia: et ſimiliter
ſuccus qui aſſimilat ſucco cucurbitē qui ſit ex corpore
eius et ſolū ipſius: et ſimiliter emplaſtra inſtigidantia
exterius. Quidā autē dixerunt q̄ aqua volubilis val-
de bona eſt in h̄mōi diſpoſitione et ſuccus ſeminis ca-
nabis humidi: et quādo fortiores ſunt pulſus et dolor
et timeſt ex eis ſp̄as nō eſt excuſatio a mollificatione.
Et nō eſt aliqd ſicut butyrū vaccini antiquū caleſc-
tum: et quādoq̄ in ipſo excuſat laborē itromiſſio em-
bube in aurē ingenioſe fabricate ſuper cucumā in qua
eſt aqua calida vt pueniat vapor ad aurē: quādoq̄z
enim ſedat et excuſat ab alijs et excuſat a narcoticis: et
proprie quādo eſt aq̄ in qua decocta ſunt ea que mol-
lificāt cum facilitate: et eſt etiā permiſta cū aliquo ho-
rum que ſtupēfaciunt. Cūq̄z neceſſariū eſt aliq̄ nar-
coticū magis incolume eſt ſic memithe cū aliquāto
opio teratur et miſceat cum lacte mulieris et diſtilletur
in aurem. et ſi fuerit cauſa introitus aqua in ipſam cu-
retur cum eo q̄ dicitur in capitulo ſuo.

Hic ponit curā doloris auris pueniētia a mala cōplexione ſine mā.
p̄mo a mala cōplexione caſa. Sc̄do frida. ibi. (Et ſi fuerit cā.) p̄ma
in tot quorū medicinas ponit et ſunt multe: et p̄ ſiſa. Itē in caplo cere-
bri. i. p̄ ſenſus tertij q̄ loquebat de ſoda a cā cala et de ap̄atib⁹
calidis cerebrū. Itē p̄miſce cāphorā: q̄ ſi eſt ibi dolor uehemens
ſignat mala cōplexio caſa. Itē in ipſo. ſ. oleo violato. Itē q̄ lac cito
mulget ſtati mittat in aurē: q̄ ſi nō cito mittit in aurē ſtati corru-
piſ. Itē v̄mes terreſtres ſunt anodini: id ſunt remotiui doloris. Itē
limacie ſūt calorū tepidi: et p̄ anodine. Itē ex corpore ei⁹. ſ. cucur-
bite. Item qdā aut dixerūt. ſ. Raſio lib. 3. c. 1. Itē nō eſt excuſatio a
mollitiuis: q̄ iſte eſt ſp̄us fac⁹ a ſiccitate neruorū. Itē excuſat. i.
ſufficit. Itē embube eſt iſm q̄ venit ad orificiū auris. Itē ſup̄ cucu-
ma. i. ſ. v̄recolo d̄ ramo. Itē ſic memithe. i. ſ. ſed ſucco celidonie.

Et ſi fuerit cā frigiditatis fixa in p̄fundo vel exteri⁹
oportebit vt ſiant diſtillationes ex oleis calidis ſicut
oleū ruthaceū et oleū anbetini et oleū de ſpica roma-
na et oleū laurini et oleū albacuen et oleum baſami et
oleū de alcherua et que ſunt illis ſimilia: aut ſicut oleū
in quo decoquit allū et colat: aut oleū in quo decoq̄
piper et euſorbij et caſtozeū: aut gallie q̄titas danic. i.
in aureo olei de ben: aut oleum aliud ex oleis calidis
aromaticis: et q̄q̄z potat habēs dolorē vini purum
forte et dormit: et cū excitat nō h̄z leſionē aliquā.

Hic ponit curā doloris auris pueniētia a mala cōplexione frigi-
da: et p̄ ſiſa. Itē albacuen. i. de matricaria. Itē de alcherua: dicit
Simon q̄ eſt planta que vocat pentadactylus vel cataputia ma-
ior: vel ſponſa ſolis. Item danic eſt pondus. s. granorū ordi. Itē
vinum purum aſa parum. Item non habet aliquam leſionem: q̄z
vinum euaporat et caleſcit.

Et ſi eſt cā in ipſo ex v̄toſitate frigido p̄fert ei illud quod
dicemus in capitulo ſonitus et tinnitus: et q̄ dicemus
in capitulo eius cuius cā eſt humor tenax: et cui⁹ cauſa
eſt frigus: et ex eis que pueniūt ad illud eſt vt iplectur
v̄toſe aqua calida et applicent in circuitu auris vt di-
ſtillēt in eā rutha et amomū cū melle aut abrotanū et
ſanſucus in oleo de lilio: aut caſtozeū cū eis poſt q̄z
decoquunt in eo et colat: aut nitrū et acetum et oleum
roſ. aut ſucc⁹ amigdalariū. et ſi neceſſariū fuerit illud q̄z
eſt fortius: tunc q̄ ſit ſicut euſorbium et caſtozeū cum
oleo coſtino: aut coſtū marinum et ariſtologia: et q̄q̄z
p̄fert in eo vaporatio cū melle et filtro calefacto.

Hic ponit curā doloris auris pueniētia a v̄toſitate: et p̄ ſiſa. Itē
in caplo ei⁹. ſ. tinnitus. Itē frigus. ſ. puri abſq̄ mā. Itē v̄toſe. Itē
applicent: aſa adbeāt: et v̄traq̄ iſa eſt bona.

Gentilis

C Et si causa fuerit in eo bothor tunc cum eo qđ dice-
mus in capitulo de bothor auris.

C hic ponit curam doloris auris proueniētis a bothor que sunt
vlcera bothozalia.

C Et si cā fuerit in ipso vermīs in ipsa gñatus tñc cum
eo qđ dicemus in caplo vermīs generati in aure.

C hic ponit curam doloris proueniētis a vermibus: p3 lfa.

C Et si fuerit cā in ipso introitus aque z lapidis tñc cū
eo qđ dicemus illic: z si cā fuerit apostema calidū p-
fundū qđ est timozosum pp ppinquitatē sui ad cere-
bri vsquequo ad collectionē perueniat z suppuratio-
nez: tñc post flōmā z euacuationē oportet vt admini-
stres lenitiua in primis z infrigidantia z pprie lac mu-
lieris vice post vicem vsqz ad diem tertius: z similiter
oleū ro. decoctū cū aceto predictū in primis.

C hic ponit curā doloris proueniētis ab apate calido. p-
mo qñ tale apostema est gñatū in interioribz auris. Scđo qñ in exteriori-
bus. ibi. (Si aut apostema est extra.) p-
mo in duas. p-
mo pñ curā qñ apostema est in principio. Scđo qñ magis pcedit. ibi.
(Deinde mucilagīnē.) Cdicit pmo qñ si apostema calidū in p-
fundo zē. Item supurationem. i. sanationem. Item in primis. i.
in principio competunt fieri repercussua.

C Deinde mucilagīnē fenugreci: post mucilagīnē semi-
nis lini z mucilagīnē seminis almaru in aqua lactis et
aqua volubilis est ex eis que pferunt in huius hora: z
in ipso qđ iam expertū est si samū p-
triti: deinde admi-
nistrent vāpōrationes cū oleo declinatē ad cali-
ditatē aliquāculā: z opz vt sit oleū dulce z sit cūz hoc
tepidū in quo infundat cottū inuolutū in extremitate
radij subtilis z ponat in aurē vice post vicē z fiat em-
plastrū exterius cū linitis maturatis. Si aut vire-
nō fuerit vebemēs cū transuerit principū oportebit
vt distillet in aurē adeps vulpis vel lacerti aut basili-
cū cū oleo ros. vel oleo de alcanna: aut adeps anatis:
aut adeps rachamati: aut emplastrū ex adipibz galli-
ne z anatis. Et qñ nō est apostema vebemētis calidi-
tatis administra in ipso medicamē factū ex adipe ca-
prino liquefacto z permisto cū partibz equalibz meli-
lis z alrob z byssopi quoz vnūqđqz sit equale illi ad-
pi z pone in aurē. Et ex eis que sunt fortiora illo z ma-
turant cū virtute est illud. i. lythargirij ceruse: aboz
añ. 3. i. thuris z pulueris molēdini z gūme pini: omniuz
añ. 3. iij. olei lib. i. adipis porcini aut caprini recentis
lib. ij. succi seminis lini qñ sufficit fiat ex eis emplm: z
fortasse indigebis narcoticis: administrabis ergo fm
modū quē dicemus: z qñ puerit ad sanie administra
spumā seminis lini cū oleo ros. aut oleo camomillino
z reliqua que dicemus in caplo suo.

C hic ponit curā doloris proueniētis ab apate qñ pertransiit p-
cipiū. Item almaru. i. marubij. Item ad caliditatez aliquāculam:
q: f. opz qñ fiat digestio z aliquālis resolutio. Item radij subtilis. i.
lycini. Item virtus. i. dispositio. f. apostematis. Item adeps racha-
mati. i. adeps sturnelli vel fastani. Item alchāna. i. lignū nigrū. Item
z alrob. i. sapa. Item z byssopi. i. humide. Item spumaz. i. mucila-
gīnē. Item in cap. suo. i. in cap. de cura saniet aurium.

C Si aut apostema est extra aurem est pauci timoris z
medicat cū farina ordeī z emplm factū ex farina fabaz
est bonū valde: z farina fabarū z camomilla z farina
ordeī z malua z mellilotū terant z cribellent z infundā-
tur aqua tepida z oleo vīo. z qñqz sufficiūt solatrū z fa-
rina tritici z oleū sisaminū. In bothor aut que fiunt in
aure qñqz sufficit labor: z decoctio ficulū cū tritico qñ

Super tertio

distillat in aurē aut ponit lyciniū i ipsa ex ea. Et qñqz
sedat dolorē administratio embube fm modū quē p-
diximus: z qñqz sufficit in stupefactiōe z sedatione do-
loris illud qđ dixim⁹ post dēū embube in hoc caplo.

C hic ponit curā doloris auris proueniētis ab apate existēte in par-
tibz exterioribz: z p3 lfa. Item z est. supple illū emplm. Item sufficit. i.
excusat ab alio labore quē dicemus. f. cū istrumēto auris.

C Et ex medicinis quidē cōmunibz ad dolores auris
z pprie illū qui declinat ad frigus est oleū onfancinū
in quo bullitur scarabeus aut lumbzici terrestres aut
vermis qui est sub vreo aque: aut sel piscis cum oleo
onfancio: aut adeps lacerti: aut vulpis: aut rachama-
ti: aut gruis: aut oleū scorpionū: nā est inuatiuum val-
de: aut aqua fassici recētis: aut decoctio folioz alga-
rab z corticis eius: aut decoctio lumbzicorū terrestriū
inde cocta colata in qđ dissoluafadeps anatis: z si fue-
rit frigus vebemēs decoquat in ipsa sel tauri in oleo
alcheiri vsquequo existimet qđ sel faz resolutū fuerit z
finitū: deinde reponat illud z administret distillando
est enī mirabile: z quādoqz necessariū est in curationi-
bus dolorū vebementiū in aure administrare narcoti-
ca. Et sit illud aliqd ex pilonio cū lacte: z similr troc.
croci z troc. stelle z opū z castoreū z crocus cūz lacte
mulieris: z opz vt postponit illud vsquequo timeatur
syncopis: z pprie cū fuerint humores frigidi. Illud. n.
nocet eis valde. Qz si accidat nocumētū ex vsu narco-
ticorū administra castoreū post illud solū.

C hic ponit remedia cōia. p-
mo ponit curā regulare per reme-
dia cōia ad dolorē proueniēte a qñqz cā. Scđo ponit curā coactā.
ibi. (Et qñqz est.) Tercio qñ fecit mētiōē de narcoticis pōit qđdaz
bonū narcoticū. ibi. (Et si fuerit.) p-
mo in tot quot remedia pōit.
ptes patet. Item oleū onfancinū. i. de oliuis imaturis. Item scarabeus
est aial qđ vadit per terrā pgregādo stercoz asinoz vel equoz vs
bonū. Item rachamati. i. sturnelli vel fastani. Item algarab. Item acci-
pis algarab pzo aliq spē salicis. Item alcheiri. i. de viola saraacica.

C Et quādoqz fiunt troc. ex castoreo contrito vltime:
deinde pñciē sup ipm opū p-
triti: deinde fiunt ex eo
troc. cū vino puro: z si fuerit illic vlcus valde doloro-
suz: tunc administra lyciniū z opū cū lacte: aut suman-
tur. xx. amigdale excoctatez opū z baurach z thuris:
oium añ. 3. i. 5. croci galbani myrre: oium añ. 3. i. 5. terā-
tur z puluerisent cū aceto z exiccent: z cū necesse fue-
rint infundant oleo rosa. z distillent.

C hic ponit quandam curā coactam que est per administrationē
narcoticorum: z patet littera.

C Et si fuerit illic sanies loco aceti sit vinum aut mel
aut oxymel.

C hic ponit vnum quoddam narcoticum bonum in sedatione do-
loris auris: z patet littera.

C De sonitu z tinnitu z sibilo.

Cap. 9^m.

Ec dispō est vox quā homo incessanter audit
exterius. Et cōparatio ad auditū est cōpa-
ratio imaginationū z tenebrarū quas videt
homo abiqz cā exterius ad oculū.

C In pcedētibz Aui. determinauit de vno accidēte ptingēte in au-
re. hic determinat de alio accidēte que est actio lesa corrupte. f.
de sonitu tinnitu z sibilo. p-
mo determinat de tinnitu z sibilo qñ
ad cās. Scđo qñ ad signa. ibi. (In illo qđē.) Tercio qñ ad curas.
ibi. (Opz vt oēs isti.) p-
mo notificat tinnitū siue sibilū z sonitum.
Scđo ponit cās. ibi. (Et qñ vocis cā.) Tercio ponit quāddā diuersi-
tatē cārū. ibi. (Et cā hui⁹ sonit⁹.) Cdicit p qñ sibilus siue sonit⁹ z ti-
nit⁹ auris est vox qđā quā bō audit: ac si audiret exterius: z talem
cōparationē hz sonit⁹ ad aures quāle imaginatio ad oculū. Item
exterius

exterioris quā ad iudiciū ita q̄ nō oī itelligi q̄ audiat exterioris sē de imaginationibus q̄ iudicant extra et tñ nō sunt extra nec videntur extra: similiter est de auribus. Item ad oculū. s. occurrēs: q̄ nō est aliqua cā exterioris propter quā videat illas imaginationes.

C Et quoniam vocis causa est inundatio accidens in aere que peruenit ad sensum: tunc oportet vt sit in hoc accidente in quo fit sermo de sonitu et tinnitu motus aeris. Et cum non sit ille aer exterior: tunc est aer interior. Et aer quidem interior est vapor effusus in concavitatibus.

C Hic assignat cām tinnitus et sibili. p̄rio assignat cām immediatā. sēdo cām cā: et p̄rio cām mediatā. ibi. (Et inundatio.) Dicit p̄mo q̄ causa vocis est inundatio iudicia in aere que puenit vsq̄ ad sensum auditus. Illud pbat. s. q̄ vor non audiat ppter aerē extrinsecū vel intrinsecū: et arguit q̄ talis aer in quo est tē. Itē in aere aliter aeris ad sensum. s. auditus. Itē ille aer exterior. s. qui mouet. Item in concavitatibus. s. aeris. Nota q̄ iste motus fit in aere complicato ex vaporibus vel ventositatibus.

C Et hec inundatio aut est occulta a qua fortasse non puenit vapor effusus in ventribus: aut est maior illa.

C Hic ponit cām mediatā tinnitus et sibili. p̄rio ponit quādā diuersitatem cām cā: et p̄rio cām mediatā. ibi. (Et si fuerit.) Dicit p̄mo q̄ si ista inundatio ptingat in aere. s. in aere cōplātato: aut est occulta q̄ non puenit alius vapor in tali aere: aut illa inundatio est maior. Itē a hec inundatio. s. aeris cōplātati. Itē a qua. s. in qua. Itē vapor effusus. s. hē cā facies inundatione. Itē in ventribus. s. concavitatibus. Itē maior illa. s. q̄ occulta: et supple puenit vapor effusus. Vult dicē q̄ aliquā inundatio nō est manifesta: et quā est manifesta.

C O si fuerit occulta ex genere illius cuius euacuatio fit difficilis et accidat in quibusdam hōis vt audiat in quibusdā alijs tunc illud aut est ppter acuitatē sensus in quibusdā eorū et nō in alijs: aut fm cōparationē quā bīrimus in imaginādo. Imaginatioes aut ppter debilitatē eius: quare patit a qualibet inundatiōe sicut accidit debili frigus a quolibet frigore aut calor a quolibet calore. Et ipse quidem debilitatis sunt que sciunt ex speciebibus male complexionis.

C Hic declarat mēbra. p̄rio declarat p̄mū. s. q̄ inundatio est occulta et est cā tinnitus et sibili. sēdo declarat scōs. s. qualiter inundatio maior q̄ occulta est cā tinnitus. ibi. (Et si est supra.) Dicit p̄ q̄ si ptingat q̄ inundatio aeris cōplātati sit occulta: tunc est multa difficultas declarare de isto tinnitu: q̄ pōt ptingere ppter acuitatem sensus vel ppter debilitatē sensus et patit a qualibet inundatiōe. Et subdit q̄ spēs debilitatis sunt ille q̄ sciunt. Itē cuius euacuatio. i. declinatio. Itē alia ista dicit enarratio. s. ab infirmo: et vtraq̄ est bona ista. Itē arab. s. inundatiōe illis ista est. s. occulta. accidit tinnitus aliqui et alii q̄ nō accidit: q̄ magni soni obābant minores. Et q̄ tūc tinnitus inundatiōe existēte parua sit ppter acuitatē sensus auditus: igit nō sp̄ organū est equiter dūratū a sup̄fluitatibus: et iō audiat aliqui et aliqui nō. Itē in quibusdā. s. bōis cap. Itē et nō in alijs. s. bōis. Itē quā dīrimus. s. tertia sen ca. de imaginationibus vtiō trac. q̄ sicut in imaginatiōe videns iudicat se videre q̄ nō videt: ita in imaginatione auditur iudicat audire aliqd q̄ nō accidit extra. Itē a quolibet frigore. s. intrinsecū vel extrinsecū. Itē q̄ sciunt supra ca. 3. istius sen.

C Et si est supra occultam et supra illaz in qua diuersificatur fortis et debilis: tunc cā eius est iūctio eius qui mouet vaporē inundantē ei supra motiōē et inundatiōē p̄fectaz. Et inundans vaporē aut est vētositas generata in parte capitis mota in ipso: aut est sonitus saniei qui fortasse generat in ipsa et feruor puris in partibus eius: aut motus vētositatis accidētis multoties in meatibus eius sicut fit in febribus: aut repletio sup̄flua in corpore et p̄prie in capite sicut fit post ebrietatē plurimā: aut agitatio tendēs versus cerebrum p̄prie sicut fit post motū laboriosū: aut casus aut percussio. Et quādoq̄ fit illud nō ppter agitatiōē motus: imo ppter

pter materiaz viscosam resolutā in ventositatē paucā et assiduatur illud. Et quādoq̄ fit propter vehemētiā sanis: et illud est propter agitatiōem cadentem in humoribus sparsis in corpore quiescentibus in ipso: et cū non inuenit natura cibum aliquē conuertitur ad eos et resoluit ipsos et mouet eos: et quādoq̄ accidit sonitus post medicinas quarū p̄prietates est vt retineāt humores et ventositates in partibus cerebri.

C Hic declarat qualiter inundatio maior q̄ occulta est cā tinnitus: et ponit 9. causas quare hoc est. Et dixit quādo inundatio est maior q̄ occulta debilitat et diuersificat auditus fm fortitudinē et debilitatem auditus: aut hoc cōtingit ppter aerē inundantē. sēdo causa est sonitus saniei. Tertia cā est motus ventositatis alio yndostatis factus ab ebullitione humorū vt in febribus. Quarta est repletio sup̄flua. Quinta est agitatio humorū vel vaporū. Sexta est casus et percussio. Septima est agitatio magna in humoribus viscosis. Octaua est ppter famē: q̄ nā cōmouit humores et persequēs aerē. Nona est ppter medicinas fortes que mouerūt et nō eduxerūt. Itē et si est. s. inundatio. s. supra occultā. Itē fortis. s. auditus et debilis. s. fortitudinē et debilitatē. Itē vaporē. i. aerē cōplātātū. Itē in ipso. i. in organo auditus. Item nota q̄ sicut est in musto q̄ parus ebullit: ita est existente sanie in auribus: q̄ fit sonitus similis tali musto. Itē ventositatis alio yndostatis. Itē post ebrietatē plurimā: q̄ ipse caput vaporibus eleuatis a vino: et fit motus in aere cōplātato.

C Nota q̄ materia ventosa vadens ad aerem complantatum ipm cōmouet et facit tinnitum. Item et resoluit. i. dissoluit. Nota q̄ medicine retēne vaporē et vētositatē in capite possunt esse medicīne stiprice appropinquate extra: q̄ retēne vapores et vētositates vt nō possint exire et cōmouēt aerē et fit tinnitus. Item patet eē medicīne solutiue que mouēt humores et nō euacuant.

C Et causa huius sonitus quādoq̄ est ex aere ipsa: et quāq̄ est cum cōmunitate membrorum aliorum mittētiū has ventositates ad ipsam.

C Hic ponit quandam diuersitatem: et dicit q̄ aliquādo accidit tinnitus propter dispositionem existentem in aere: aliquādo ppter membrum mandans ad aures.

C De signis.

Cap. 10^m.

Alse enarratio

Illo quidem qui est continuus et assiduus causa est aliquid stās in ipso cerebro. Si aut quiescit deinde excitatur post repletionē aut vacuitatem aut motū: aut cū calor fit fortis aut frigus: tunc est p cōstatem. Amplius forma vocis significat ipsam: est enī quādoq̄ quasi fit vox vel alcedentis ad superiora.

C Hic ponit signa. Et p̄ ponit signa sibili facti p cōstatē cerebri. Secūdo ponit signa sibili facti ab acuitate auditus. ibi. (Et plurimū ei.) Tercio ponit signa sibili facti a cōitate totius corporis et sibi. ibi. (Et iū aut qui est.) Quarto ponit signa facti a siccitate. ibi. (Factus at.) Quinto ponit signa facti a debilitate auditus. ibi. (Et factū.) Dicit p̄ q̄ q̄ sibilus et tinnitus est p̄tinuus cā est aliqd q̄ detinet in cerebro. Itē stans in ipso cerebro. s. p̄tinuus motum ad aures: q̄ si nō moueret p̄tinue ad aures nō ēst sibilus p̄tinuus: s. ēst disruptus. Itē nota q̄ nō semp est sibilus: et iō aliqui quiescit: nā est possibile q̄ aliquo tpe in cerebro nō sit aliqua mā ventosabilis: tunc non erit sibilus. Et iō dicit si aut quiescit. similiter aliquo tpe est aliqua mā ventosabilis in cerebro: et toto illo tpe p̄tinuus est sibilus in auribus. Et iō dicit si aut quiescit. Itē ppter repletionē: q̄ si cūbus est repletus: et fit euaporatio. Et sicut in vacuitate: q̄ mā tūc mouet se super humore: et iudicat motū et agitatiōē in eis: et sic fit motus in aere cōplātato. Itē significat ipsaz. s. cām facientē sibilum.

C Et plurimum eius est cum cōmunitate corporis aut stomachi: aut quasi vox que resoluit sup̄ seipsam: aut sicut fragor arborum et significat illud absconsonem ventositatis: et si illic est febris aut dolor perducens ad timorem: tunc significat collectionē purulentā. Et quādo eius constrictio est fm semitam generationis post generationem occultam continuam: tunc est propter humorem viscosum.

Et

Bentilis

Chic ponit signa sibili facti cōitate toti corporis z stomachi: z dicit zē. Jte z plurimū eius. f. tinnitus. Jte q̄ reuoluit supra se ipm. i. nō sentitur vor ascendēs ad supiora: sed sentit vor ita nō in eodē loco nō ascēdēs neq̄ descēdēs. Jte abscessione ventositatis. i. non significat q̄ vētositas ascendit sursum. Jte purulentū. i. saniosum. Jtem eius. f. tinnitus. f. ventositatis. Jte ppter humorem viscosus supple paulatim conuersum in ventositatem.

C Illū autem qui est propter acuitatem sensus significat defectus causarum ventositatum z repletionis z mundificatio auditus z eius excitatio apud ieiuniū z vacuitatem.

Chic ponit signa tinnitū facti ab acuitate sensus: z dicit. Et q̄ nō sunt cause significantes vētositatē zē. hic Auic. arguit p locū ad nō est ibi vētositas nec repletio zē. igitur est ppter acuitatē sensus.

C Factus autē a siccitate est post cūones z febres.

Chic ponit signa tinnitus facti a siccitate: z dicit q̄ venit post euacuationes z febres.

C Et factus a debilitate scies per supfluitates: z q̄ nō est cū cōplexione calida z sit subito z cū inflāmatione z frigida est e contrario.

Chic ponit signa tinnitus facti a debilitate: z dicit q̄ tu scies zē. Jtem superfluitates. f. per excessum qualitātū.

De cura.

Cap. 11^m.

Quod ut omnes isti vident solem z balneū laboriosum z vomitum z clamorem z repletionē z vt leniat naturas suas.

Chic ponit curas. Et pmo ponit a quibus dicit cauere ille q̄ patit sibilum. Scō ponit curam. ibi. (In eo vō.) Dicit p̄ dicit cauere zē. Jtem solem: q̄ sol calefacit z cōmouet. Jtem z vomitum propter eandem cām. Jtem naturas. i. ventres.

C In eo vō q̄ sit pp cōitatē opz vt sit intētiō mēbz facietis ipsuz z ppter stomachi: quare mūdificetur z intendatur cerebrū z auris: quare confortetur cerebruz quidem cū aliquo q̄ sit sicut oleū myrtinū z auris cuz eo q̄ sit vt oleū amigdalīnuz z similia. Et p̄sidere in hoc ad cōplexionē primā: z itenda illud q̄ adiuuat illum fm canones cognitos.

Chic ponit curā. Et p̄ ponit curā sibili facti p cōitatē. Scō facti repletōe. ibi. (Et sibi factū.) Tercio ostēdit q̄ sibilus creticus nō dicitur rari. ibi. (Creticus.) Quarto ponit curā sibili facti ab acuitate sensus. ibi. (In eo aut.) Quinto facti a sanie. ibi. (Factus aut.) Sexto facti a siccitate. ibi. (Factus aut in pualescētibz.) Septimo facti p pmutationē mēci. ibi. (In eo vō.) Octauo ponit curā sibili facti ab humore frido viscoso. ibi. (Et ac.) Dicit q̄ nō sibilus sit pp cōitatē zē. Jte facietis ipm. i. mādātia. Jte z itenda ad cerebrū. f. in curatio. ne. Jte p̄fortet cerebrū. f. ante aduentū vaporis ad eū: supple sicut. Jte ad cōplexionem primā. i. nālem conseruandā. Jte fm curas cognitionis sicut sunt oia odorifera que spūm confortant.

C Et similiter factum a repletionē: z oportet vt mundificetur corpus z caput cum eo quod scis z subtilizetur regimen.

Chic ponit curam tinnitus puenientis a repletionē: z p̄ lfa. Jte factū a repletionē. f. curare opz. Jte z opz. f. in cura et. Jte cuz eo q̄ scis. f. cum medicinis heri dictis z dictis prima sen illo cap. Lum materiam euacuare voluerimus.

C Creticus autē nū opz vt remoueat: qm̄ remouet cuz remotionē sebris. In eo aut qui factus est pp velocitatē sensus sunt qdā hoies q̄ precipiunt vtenduz eē stupefaciētibus sicut oleo ro. decocto cū aceto cuius eē p̄dictū est cū pauco opio: aut misto cū oleo de bēgi z iulquiani cōrito cū castoreo. Et cōueniētia q̄ p̄ceperunt est vt sumant grana pini z castoreū cuz oleo z conterantur in aceto z distillantur.

C Dicit q̄ sibilus veniens cretice nō dicitur curari: z p̄ lfa. Jte in eo vō. hic ponit curā sibili facti ab acuitate sensus: z p̄ lfa. Jte pp velocitatē. i. acuitatē. Jte sensus. f. auditus. Jte qdā. f. Raf. z p̄mē. i. ca. z. 9. Alinafois ca. 31. Jte p̄dictū est. f. supra in ca. doloris auris. Jte

Super tertio

de bengi est iulgamus albus. Jtem z p̄o. i. Jte que p̄ceperunt f. Serapio scō breuiari ca. 12. de tinnitu aurium.

C Factus autē a pure curet curatione q̄patis z puris.

Chic remittit nos pro cura tinnitus facti a pure: z patet.

C Factus autē in pualescētibus quozū cōplexio est sicca si cā ei fuerit siccitas curet cū nutricaoē z humectatione cū oleis t̄patis declinātibz ad frigus: aut calidē fm necessitatē. Si aut cā fuerit debilitas tūc ad ministra illud quod temperet complexionem accidentalem ex distillationibus predictis.

Chic ponit curā tinnitus puenientis a siccitate: z p̄ lfa. Jte a cōnalescētibus. i. in pualescētibus. Jte debilitas pp cōplexionē calidā vel fridā. Jte predictis. f. cura nocumentoz auditus.

C In eo vō q̄ facit est pp mām expulsiōem ad ipas in dispoñe sirsē aut humore grossū viscosum administra oia p̄dicta in caplo doloris z tarax. Et ex eis que p̄oia sunt illi q̄ succedit sirsē z sebi p̄prie est succus absinthij cum oleo rosa. aut cuz aceto z oleo de lillo: quoniam est medicamen bonum.

Chic ponit curā tinnitus facti pp mām permutatā ab alio loco ad aures: z p̄ lfa. Jte sirsē. i. frenesio. Jte z tarax. i. nocumentū auditus. Jte ponit succus absinthij vt p̄seruet cōplexionē nālem. Nota q̄ de iue docet coquere absinthij in oleo z aceto.

C Et aut q̄ sit ab humore viscoso frido appropriat i trociscus exp̄tus. Et est vt sumant ellebori albi p̄tes. i. q̄. z croci. v. z niri. z. hant trociz. z administra.

Chic ponit curā tinnitus facti ab humore grosso z viscoso. p̄o fm se. Scō fm alios. ibi. (Quidā aut.) Jte p̄ia in duas: p̄ q̄ duas medicinas ponit ibi. (Et ex medicinis.) Jte tres. f. partes.

C Et ex medicinis communibus aggregatis ad illum expertis qui est a debilitate: z ad illum qui est ab oppilatione aut humore est vt sumantur gariofiloz z seminis porri: ambozū aī. 3. v. musci danich vñū z distillantur cum aqua sanfuci z r̄mbe aut cū vino z similitur cum decoctione foliozū pini z decoctione foliozū aliziz z decoctione foliozū lauri: z oportet vt alie netur in omnibus eis cena.

Chic ponit aliā medicinā: z p̄ lfa. Jte ad illū. f. tinnitū. Jtem danich est pondus quatuor granoz ordē. Jtem mexicat. i. busa z est quoddam lignum.

C Quidā aut antiquoz sapientū dixerūt nō est aliqd magis p̄ferēs sibilō q̄ medicamē alfaudēgi dictū ad memoriā. Plā ipm est magis iuuatiū q̄ creauit deus ad illū: z cōfert ei distillatio facta ex hyssopo cū solijs pini z granis lauri: z attēde q̄ dictū ē in caplo tarax z doloris ex curis cōibus z p̄prie frigidis.

Chic ponit quādam medicinā antiquoz: de qua fecit mentionem Rafis. 3. p̄t. 1. ca. Jte alfaudēgi. i. ille qui cōposuit.

C De cura sanici z puris vlcēz in aure. Cap. 12^m.

Quod in primis oportet premittē est subtiliatio cibi z administratio carniuz z oleoz ex quibus generatur humor bonus dulcis laudabilis: z inclinatio regiminis ad illud quod opz ex temperata qualitate. Quā cōplexio facit necessarium vt sumatur aqua ordē z sibi similia fiat z lenitas exercitiū z inclina materiam ad nasum z os cū steruationibus z gargarismis. Amplius non possunt eē vlcera quin sint apparetia sensui: aut sint profunda ad que non peruenitur sensui.

C In p̄cedenti Auic. determinauit de tinnitu z sibilō quā ad cās z diuersitates causaz z signa z curā. hic determinat de egreditibz auris. Et p̄ determinat de gubidā egreditibz de q̄ minus p̄tinetur in aure. Scō determinat de oppilationibz auris. ibi. (Quā sit.)

Tertio

Tertio de ingressu rei in auribus. ibi (Ingressu aq.) Quatio de apati b' auribus. ibi (Dec apata sunt.) / Prio determinat de cura vicerz z saniei aurium. Secdo de sanguie corrupto in auribus. ibi (Qui est.) Tertio de cura sordis aurium. ibi (Et cura quide.) / Prio ponit cura p regimine z dietā. Secdo p medicinas. ibi (Amplius nō possunt.) Cedit p q tu debes administrare cibaria subtilia zc. Itē subtiliatio cibi vt nā reddat potētiō sup mām ad ipsam expellendam. Itē z similia: qz luleb vel aqua mellis. Nota qz nō ponat eūone: tū debet pntelligi z fieri an ista. Cāplius nō pnt. hic ponit curā saniei z puris in aure p medicinas. Prio ponit quādas diuersitatē viceruz. Secdo declarat mēbra. ibi (Que ergo ex eis.) Cedit pmo qz vlcera zc. Itē sensu. f. vifus.

Que igitur ex eis manifesta sunt cuz aceto ablutur z aqua aut oxymelle z aq aut vino aut decoctiōe mellis cū rosīs z myrris: z post illud sufficitur i aures illud qd ericcat sicut dragatū adustū z similia. Et quādoqz quide cōfert saniose z purulēte oleum de semine canabis: z melius est vt nō repetat neqz phibeat dūz nō superfluitur: imo oportet vt abluat z regatur aliquo qd sit sicut aqua ro. z oleo ro. Et etiā ex succo solioruz olina: cū melle administrant distillationes.

Hic declarat mēbra docēs curare vlcera aurium iuxta diuersitatē datā. Prio docet curare vlcera appentia. Secdo nō appentia. ibi (Profūda vō.) Cedit p q qū sunt vlcera manifesta dōes abluere zc. Nota qz Auz. in illa cura vif medicis facit: qz auris est mēbru sicut. Et iō in qūbet medicina ponit aliqd sicut ad pseruan dū cōplōnē nālē auris. Itē dragatū. i. vitriolū. illa habet ericare: qz vlcera inqūatū vlcera debet ericari. Itē saniose. f. zauri. Itē z repetitaf. i. quāvis dolor. Itē dū nō supfluit. f. dolor.

Dubitat: tu. d. p. phibet reperculsiua: postea docet administrare aqua ro. z oleū ro. qz sunt reperculsiua. / Dm qz illud qd est reperculsiuū in mēbro molli nō est reperculsiuū in mēbro duro: z iō oleū ro. nō est reperculsiuū in aure sicut in alijs. aliter iuxta litterā: qz dicit dū nō superfluit dolor repercutias: z sic patet solutio.

Profūda vō alia sunt propinquū temporis: z alia sunt chronica.

Hic ponit curā viceris pfundi. Prio ponit quāda distictionē. Secdo declarat mēbra. ibi (Sed ea que sunt.)

Scia q sunt ppingui tps curēnt cū eis q sunt sicut sief memitis: cum aceto: aut colyrium rosa. z myrra: z aloes in melle aut vino ponant in aurē: z qūqz cōfert distillatio aque vuc acerbe in ipsa: z proprie qū ponit mel cū ea: z silt succus soliorz salcis: aut decoctio coz aut aluminis iament adustū z myrra. amboz. 3. i. terantur cū melle z ponant in lana: aut sanguinis draconis z spūe maris z sarcocolle z baurach armeni z myrra z thuris z sief memitis ptes equales: puluerizet sup lychnia iuolutū sup radiuz infusum melle z ponantur in aurē. / Si dolorē habuerit curet cū scozia ferri ptrita in ea multotiens z misceat cū eo qd ericcat z sedat dolorē. Et illud ē sicut administratio olei amigdalini cuz myrra z aloes z croco: z qūqz necessariū ē vt pmisceat cū eo paz opū: z administratio medicamis capitalis ē luuatiua ē. Exptū nāqz est cū eo qd in ipso ē ex ericcat iōe cui associat virtus sedatiua doloris: z pferūt ē in hoc cōposita q dixim⁹ i anthidotario: z pferūt ei troc. andaron: z pferūt vt sumat ex nucleis myrabo. z gallis adustis pfectis cū olo alcherna z fece: z pferūt ei emplastrū d cerusa z emplm basilicō z cōmista z distillata.

Hic declarat mēbra docēdo curare. Et p docet curare recētia. Secdo chronica. ibi (Ea vō.) Cedit p q qū sunt recētia zc. ea. f. vlcera. Itē ppingui tps. i. modicu tps est q sunt facta. Itē aluminis iament. i. de illa ptrata. Itē super radiū. sup siltū. Itē per medicamē capitale. debet itelligi emplastrā capitalia q ad aurē ponit ab dalya. 3. pac. c. 29. de fornicia. Silt facit mētiōē Aul. 4. can. sen. 3. Itē de alchēiri. i. de violis saracenis. Itē z fece. f. vini.

Ea vō que chronica sūt pfunda antiqua submersa sunt valde mala: z quādoqz perducit ad detegenduz os: z significant ipsa distillatio meatū z multitudo saniei fetide: quare indigent eis que sunt sicut alchitran permistū cū melle z sicut fel cozi z testudinis z eozuz administratio cū lacte mulieris aut cozdumēni z nitrū mista cū ficibus mādatis a granis z fiat ex eis lyciniū z administretur post mundificationē sordis z similiter in medicinis. Et ex medicinis fortibus in hoc capitulo est scozia eris cuz arsenico z melle z aceto aut rubigo ferri aut scozia ferri ipsi⁹ frixa ptrita sicut puluis post frequētem fritionē multoties facta cū aceto vni doz nec fiat sicut mel z distillet in aurē. Et qūqz est necesse farisū emplastrū de flore eris: z illud est quando antequatur z sordidat. Et ex eis que sunt media in hoc capitulo est alumen adustū cū equalitate sui de melle: z qūqz addit in ipso dactylus z fortior illo est cōpositio buins floris eris corticum eris: amboz. añ. 3. iij. succi porri vnc. j. mellis puri vnc. i. administret. Cū aut multiplicat pus valde tunc necessaria est administratio lyciniū in felle taurino submersis: aut distillationes ex vrina infantis: z fortius eo est scozia ferri abluta z frixa in sartagie multoties qū decoquit in aceto z administatur. Et qū cū pure antiquo fuerit dolor funde in aurē cyminiū durū cōquassatū cū oleo ros. aut cū aqua porri aut cū aqua piscis saliti. Et qūqz dolor facit necessaria esse aloen z opiū z crocū cōmisceant cū melle z ponant in ea: z cū vidēris humiditātē retineri ppter medicinas prohibitiuas ericcatluas: tūc funde in aures oleū rosatū vt cadat crusta: deinde pone in ea qd gnat carnē: z opz penit⁹ ne virt⁹ retineat: imo phibeat natiuitas ei⁹ z ericcat vlcus ipsi⁹. Et plures qdē callidorū medicorū iplēt aurē purulētā pāno phibēdo cursum saniei ab ea: z phibēt ifirmū dormire in illo latere vt nō inueniat sanies meatū: quare egredif ad bvt declinet versus carnē mellē que est in radice auris: z facit euenire apostema z perforant ipsum post murationē z curant ipm z sanat cursu saniei ab aure.

Hic ponit curā viceris chronici. Et primo ponit curā suā. Secdo alioz. ibi (Et plures quidem.) / Prio ponit curā viceris qū non multiplicat sanies. Secundo qū multiplicat sanies. ibi (Cum autem multiplicat.) Et partes iste patent.

De eruptione sanguinis in aure. Cap. 13.

Quandoqz est species eius aliqua que pcedit cursu fluxus sanguinis narium in hoc qd est creticus: z qūqz est a repletionē pducēte abscissionē vene: aut abscissionem eius aut apertionem ipsius: z qūqz est a casu aut pculsiōne.

Hic determinat de eruptione sanguinis in aure: z duo facit. Prio ponit modos eruptionis sanguinis. Secdo curas. ibi (Creticus quidem.) Prima pars patet.

De cura. Cap. 14.

Creticus quide non est cōueniens vt restringatur si non pducatur ad debilitatē z syncopiz.

Hic ponit curā eruptionis sanguinis ab aure. Et primo cretice eruptionis. Secdo eius que est propter sanguinem corruptum. ibi (Alius vō.) Prima pars pz.

Alius vō restringat aut cū stipticis aut cū cauterizantibus aut cū infrigidantibus.

Hic docet curare sanguinem corruptum in aure. Et primo pmit tit modū curatiū. Secdo declarat. ibi (Stiptica vō.)

Et z

Bentilis

C Stiptica. sō sunt sicut decoctio foliorum gallarum cum aqua aut aceto et decoctio senticis: et quandoq; misceat cū ea ex vino antiquo aut aceto: et sicut sicut meum et lyciniū et decoctio foliorum arboris mastice aut grana decocta cū aceto et expressa.

C hic docet curare. Primo cum stipticis. Secundo cum frigidis. ibi. Infrigidantia. Tercio cum cauterizantibus. ibi. Cauterizantia.

C Dicit primo. sicut senticis. sicut pine albe alba rubi.

C Infrigidantia sō sunt sicut succus virge pastoris et arnoglossae cum vino aut sicut memiche et opium.

C hic docet curare per infrigidantia. et per littera.

C Cauterizantia sō sunt sicut succus albedarungi. Et ex eis que sunt mirabilia valde est coagulatus leporinus cum aceto aut succus porri cum aceto. Et ex eis que sunt experta ad illud est ut sumant duo renes thauri et aliqd adipis salitis: deinde assentur media assatione et exprimitur aqua eorum in aurem.

C hic docet curare cū cauterizantibus. Albedarugi. i. basiliconis. Afridest ozimū fluuiale. Afr. i. mellilotus. Tū credis qd ista sit corrupta: quia illa non habet cauterizare: et id per albedarugi intelligi debet aliqd cauterizantiū. sicut succus porri. s. quando timetur coagulatione sanguinis: ita ponit Sera. et biculary ca. 12.

C De cura sordis et oppilationis facte in aure. Cap. 15.

C Tra quidez eius est leuis ut distilletur in ea oleū amigdalinum de amaris montanis propter in nocte: et patiens ingrediat balneū et ponat aurē super terrā calidā ut liquefiat sordes: et quicq; confert ei insufflatio atramenti in ea.

C hic declarat de cura sordis et oppilationis in aure: et tot facit quot medicas ponit. Secūda ibi. (Et et cordumēti.) Tercia ibi. (Aut fundat.) Quarta ibi. (Aut soluat.) Quinta ibi. (Aut misceat.) Sexta ibi. (Et quicq;.) Septima ibi. (Et ex eis qd sunt.) Octaua ibi. (Et sumant.) Nona ibi. (Et lycinijs.) Decima ibi. (Quida aut.) Undecima ibi. (Et ex eis qd.) Duodecima ibi. (Et ex eis que pferunt.) Prima p.

C Et etiam cordumēti aur. i. baurach armeni medicinas aur. i. sicū albarū quātū sufficit ad conficiendū ea fiat inde lycinium.

C hic ponit secundam medicinā. et p. sicut cordumēti. i. carui acreste.

C Aut fundat in ea media vnc. fellis caplini cū oleo et passum cōtritū aut aqua passū.

C hic ponit tertiam medicinā. et p.

C Aut soluat baurach cū aceto et dimittat donec geascat ebullitio eius et misceat cū oleo ro. et distillet.

C hic ponit aliam.

C Aut misceatur baurach cum sicibus ex quibus electa sunt grana et fiat grana parua et ponatur in aurem et in die tertio extrahantur: associabitur enī ei sordes plurima et succedet ei leuitas manifesta.

C hic ponit aliam et p.

C Et quandoq; ponitur in eam cordumēti. et vtricia.

C hic ponit aliam et p.

C Et ex eis que sunt fortiora illis ē succus foliorum colognide tritorum distillatus: et sumant baurach et arsenicū equaliter et p̄ficiant cū melle et liquefiat cū aceto et distilletur in aurē: et expectet post vna hora deinde abluat auris cū aqua mellis aut cū aqua calida.

C hic ponit aliam.

C Et lycinijs quidem fortibus nō vtaris nisi post euacuationes. Et ex eis est lycinium infusus in pice et oleo camomillino et oleo nardino.

C hic ponit aliam. sicut et ex eis. i. ex fortibus.

C Quidam autem existimauerunt qd camphora vehementer cōfert altax et videt qd sit tarax choleric.

Super tertio

C hic ponit aliam auctoritatem. Rasis tertio continenti. ca. 12. sicut altax. i. nocumentum auditus.

C Et ex eis qd que experta sunt est oleus de scorpiomibus. Ipsum enim sanat surditatem.

C hic ponit aliam curam et p.

C Et ex eis que pferunt ad oppilationē veteras sordis est lyciniū factū ex nasturtio et baurach: et adhereat auri tribus diebus: deinde extrahat et egrediet sordes plurima: et similiter sunt lyciniū cum melle.

C hic ponit aliam curam et etiam p. et.

C De oppilationē accidente in aure. Cap. 16.

C Adoq; sit hec oppilatio sicut que ē propter pāniculū creatū sup foramen: et quicq; sit propter sordē: et quicq; sit propter carnē additā et verrucā: et quicq; sit propter lapidē aut nucleū cadentē in eam aut animal intrans in eā et moritur: et quandoq; est ex humore grosso viscoso oppilatio foramen aut meatū nervi et sentit homo ac si auris eius sit semper oppilata: et quicq; accidit illud post ventum vehementem.

C hic ponit curā seu determinat de oppilationē auris. Primo ponit eā. Secūda curā. ibi. Illa aut. Tercia p. qd oppilatio aut sit et. ite creatū. s. a p̄natiuitatis. sicut pro carne p̄gelatā. Iudeus h̄ aliam. sram. s. propter sanguinē cōgelatū: et est melior. sicut et moris. s. alia. Item meatus nervi. s. venientis a cerebro. sicut ventum venientem. sicut extrinsecum et intrantem et oppilantem.

C De cura.

Cap. 17.

C La qdem que est ex pāniculo aut carne oppilante meatū in initio creationis est difficilis cure cū est p̄funda et manifesta est facilis. Ad irrinescā sō igeniū inuenitur cū instrumēto minuto secātē ipsas: deinde prohibetur continuitas sicut qd in primo dicturi sumus. Et si est manifesta opz ut scindatur cū cultello spinoso quo inciduntur hemorroides nasi: deinde tenta ut bucella ponatur super quam puluerizati sit colcotar: aut que procedunt curas eius que sunt ex eis que phibēt natiuitatē carnis.

C hic ponit curam oppilationis. Et p. pueniētis a pāniculo. Secūda re frida stare in loco. ibi. (Et si oppilatio.) Tercio ponit curā oppilationis facte a re addita. ibi. (In facta aut.) Quarto facit ab imaginatione boia. ibi. (Et ad illud.) Quinto facit a sorditie. ibi. (Si aut oppilatio.) Dicit p. qd qd. sicut minuto. i. subtili. sicut p̄nuitas. s. partū scissā. sicut spinoso. i. acuto. sicut hemorroides nasi et polypos. sicut colcotar. i. vitriolū. sicut natiuitatē. i. generationem.

C Et si oppilatio fuerit ex re fixa in ea oportet ut distilletur in aurem qd sit sicut oleus rosa. et de lilio aut de alibabici. et si quod fixum est: est sicut animal mortuū in ea: tunc effundatur in eam ex oleis aliq; quod eam aperiat: deinde extrahat cū mūdatorio auris facile.

C hic ponit curam quando oppilatio prouenit ex re stante fixa. Item de alibabici. i. xylocara: cū nabatia alio est carubia. alia littera bz alcheiri. i. viola saracenicā.

C In facta aut ab oppilationē propter carnē additā aut verrucā opz ut abluat cū aqua calida et nitro et distillent in eā es vltū et arsenicū ruberū trita cū aceto valde ita ut adurāt carnē: deinde curavlcus: et iā dictū est qd assiduatio effusionis fellis porci valde confert ei.

C hic ponit curā oppilationis facte a carne addita. et p. littera. sicut et iam dictum est. s. a Rasis tertio continenti.

C Et ad illud quidem qd imaginatur homo qd auris eius sit oppilata p̄fert distillatio olei de lilio aut fellis thauri in succo siele et succo semis canabis et succo colloquintide inest: propter eas iunādī ad oppilationē auris.

C hic ponit

Chic ponit curā oppilationis facie ab humore viscoso in quo semp homo imaginatur habere aurē oppilatā. 7 p. 3. Itē q̄ eius auris sit oppilatio: quia. f. oppilatio fit ab humore 7 homo imaginat semp q̄ eius auris sit oppilata.

CSi aut oppilatio ē sordiditas curet cū eo q̄ diximus in caplo oppilationis 7 sordidit. Et ex eis q̄ pferūt oppilationis ex sordidit. 7 reliq̄ est tenta facta ex nasturtio 7 baurach q̄ trib⁹ dieb⁹ auri adhereat: deinde extrahat. Et ex eis q̄ sunt fortiora illo 7 mūdificāt neruū ē sunt trocisc. de elleboro: quorum descriptio. 7. ellebori albi aur. ij. nitri aur. xij. croci aur. ij. 7 fringant 7 terant euz aceto 7 fiat inde troc. deinde qñ est necessariū soluant in aceto 7 distillent in aurē: sunt enī mirabiles valde. In oppilationē vō que fit in creatura: 7 est vt creetur auris nō pforata aut in creatiōe iterius est oppilata iā experit operatiōe manus: ita vt pueniat ad discoope riēdū 7 pforandū vsq̄ ad sanach iteriorē: 7 qñq̄ pferunt 7 quandoq̄ non conferunt.

Chic ponit curā oppilationis facie a sordidit in aure 7 p. 3. Itē 7 reliq̄: q̄ eius que fit ab humore viscoso 7 ē a vtero. Itē in creatura. i. in principio generatiōis. Itē vsq̄ ad sanach. i. vsq̄ ad foramē iterius ad os petrosū. Itē qñq̄ confert. f. qñ in fundo auris non esset caro creata non confert. f. quando illa caro est multa.

CDe attritione accidente auri 7 p. 3. Cap. 18^m.

Hippocrati quidem visus est vt non curetur cum aliquo. Sed illis qui fuerunt post ipsum visum est vt illud curetur: 7 ex eis quibus ipsi curauerunt est vt sumantur achacia 7 myrra 7 ibus 7 fiat ex eis liuimentū cū aceto 7 albumine oui aut medulla panis cum melle.

Chic determinat de attritiōe accēte auri. i. p. 3. Nota q̄ hoc nō inuenit ab Hippocrate: f. fortasse ē in libro quē nō hēm⁹.

CDe puritu auri. Cap. 19^m.

Satur aqua absinthij 7 fundat in eā cum aliquibus oleis: aut bulliat absinthij cū oleo 7 distilletur in eam.

Chic ponit curam puritus auri 7 p. 3. Cap. 20^m.

CDe introitu aque in aurem.

Agredit aqua in aurem quandoq̄ cum non effundit eaz ille qui balneat aut abluitur 7 le dit: 7 qñq̄ apostemat radix aurium 7 vehementem incurrit dolorem.

CIn pcedeti pre determinauit de gbusā egritudibus aurū vt vi suz est: hic determinat de igressiōe rep extraneaz in aurē. Primo de igressiōe aque 7 olei 7 hūor. Scdo de igressiōe aialū. ibi. (Qñq̄ accidit.) Prio p mittit cāz egritudis. Scdo ponit curā. ibi. (Et eis.) Cdic p q̄ aliqui igredit aqua in aurē cū ille q̄ balneat non effundit. f. fm q̄ opz effundere q̄ effundit sup caput. Itē nota q̄ radix aurū apatur: q̄ fit apā versus os petrosū in pre itriseca: q̄ aqua ibi retēta putrefit q̄ putrefacta putrefacit alias ptes vt tertio pti nētis cap. p. Csz tu diceres igressus aque q̄ egritudo est. 7 Ddm q̄ est egritudo in receptaculo q̄ retinet in aure illud q̄ nāliter nō dz retineri. f. si tale eēt res dura aut carnosa tūc eēt egritudo in numero: q̄ eēt aliqd addēs in numero ptem. Csz tu dicēs cuius virtutis est lesio. 7 Ddm q̄ est lesio virtutis naturalis expulsiue: q̄ non expellit illud quod debet expellere.

CDe cura. Cap. 21^m.

Ecis que conferūt ad illud est vt cum embu ba ita suggat 7 extrahat subito: deinde effundatur in eam oleum amigdalinum dulce.

Chic p ponit curā igressus aque in aurē. Scdo docet succurrere dolori. ibi. (Et si dolet.) P. 3. Itē in qñq̄ fm q̄ ponit qñq̄ remedia. Scda ibi. (Qñq̄ extrahit.) Tertia ibi. (Aut lignum.) Quarta ibi. (Et ex eis.) Quinta ibi. (Et qñq̄ excusat.) Cdic p q̄ multū pferit ponere cāna rē. Itē cū embuba. i. cānula: nō q̄ suggit q̄ ponit lana in cāna: 7 ponit cāna in aurē postea cū aliquo stilo expellit lana ad

radicē auri 7 lana suggit illas hūiditates. Itē ponit oleū amigdalay dula ad pforandum pculā 7 ad remouēdum dolorem.

CEt qñq̄ extrahit eā tussis 7 sternutatio: aut lignū de anbeo: aut scissio papyri fm quātitatē palmivini. Inuoluatur itaq̄ super vnā extremitatē eius quantū est tertia sui de cotto 7 submergat in oleo: 7 ingeniose extremitas altera in aurem mittat cū eo cū quo igeniata est in ea: 7 saceat ille cuius ē auris: 7 altera extremitas in qua est cottum inflammetur igne 7 dimittat in flāmari vsquequo perueniat caliditas ad iteriora auris: 7 tunc extrahatur 7 egrediatur subito: quare egredietur cum ea quod in aure est ex aqua.

Chic ponit aliā medicinā: 7 rō ē: q̄ in tussis 7 sternutatiōe cerebrū mouet vt expellat q̄ pstrat. Aut lignū. hic ponit aliud remediū. Itē aut scissio papyri. i. iūculi de quo fit papyrus. Itē igeniata est in ea. i. in alia extremitate cānule.

CEt ex eis que iuuant ad illud 7 proprie in principio est vt sumatur selizatorum aliquod 7 impleatur cum eo auris: deinde conuertatur super eam ille cuius est: 7 sit saliens donec egrediatur totum: 7 quandoq̄ etiaz extrahitur cum selizatorio. Intromittitur enim caput eius 7 extrahitur ipsius perpendicularis quare extrahitur cum ea aqua. Et quādoq̄ excusat in ea que pauca est effusio oleorum 7 effusio lactium tepidorum cōtinue 7 proprie qñ remanet dolor 7 remouetur cā.

Chic ponit aliud medicamē 7 p. 3. littera.

CEt si dolet illud vehementer vaporetur auris cum corticibus papaueris 7 melliloto 7 camomilla 7 viol. 7 malua 7 se. lini 7 farina ordei cū lacte mulieris.

Chic docet succurrere dolori. Et ponit oia anodina in illa recepta ppter cortices papaueris 7c.

CDe introitu animalium in aure 7 in generatione vermium in ea. Cap. 22^m.

Quandoq̄ accidit propter introitum paruum animalium in aurem vehementia doloris cum anxietate 7 motus fm quātitatē animalis: cū verme vō sentitur agitatio.

Chic determinat de igressu aialis in aurē. Prio ponit cās. Scdo curā. ibi. (Et ex eis.) Cdic p q̄ aliqui puenit magnus dolor 7 anxietas pp aialia pua igressa in aurē rē. Itē cū verme. f. generato in ipso aure. Nota q̄ vermes aliqñ igrediunt aurē sicut aliqñ pti git: 7 tale aial q̄ mouet motu vndoso repuntit pte itriseca auris 7 facit nocumētū i organo auditus: vt ē p. 3. de pulice qñ itrat: 7 talia aialia generant in aurib⁹ ex mā flatica vulci cui accidit putrefactio: 7 iducit forma aialis 7 nō fit illa forma in mā cōblica: q̄ illa ē mā siccā que qñ putrefit nō remanet ibi humiditas sufficiens.

CDe cura. Cap. 23^m.

Ex eis que omnibus illis cōmunicant est distillatio alchitran in aurem. Itē enim statiz sedat motū animalis in ea 7 iterficiat ipsum in proximo 7 proprie parus: 7 silt distillatio succi cucumeris asinini absinthij solius aut cū scamonea 7 silt sulphur 7 aristol. lōga 7 calceadīs.

Chic ponit curā 7 tot facit quorū remedia pōit. Scda ibi. (Et silt.) Tertia ibi. (Et ex bonis.) Quarta ibi. (Et succo.) Quinta ibi. (Et silt succus.) Sexta ibi. (Et ex eis.) Ad euidētiā istaz partiū nota q̄ cura vermiū est administratio medicinarū amaraz q̄ bnt vermes iterficere 7 stupefacere: q̄bus iterfectis nō faciūt amodo adherētiā ad pculā: 7 tūc virtus expulsiua nālis est magis potens ad expellēdū. Pria medicia est q̄ distillet in aurē p. 3. liquida. Itē alchitran. i. picis liquide. Item calceadis est species vitrioli.

CEt ex bonis est vt distilletur in eam q̄ fluit a carne vaccina assata: 7 quādoq̄ cōfert illi vt accipiat etiaz oleum 7 sumat in aurē 7 sedeat in sole patiens.

Bentilis

Chic ponit alia medicina pzlfa. **C** Nota q oia enboma moziur in oculo. Et io si ponat in aure moziunt illa aialia enboma.

C Jte nota q illa assatura carnis vaccie valet a sui pprietate. Jte nota q oleu discontuatur pres illoz aialiu: p p hoc ipsa pereunt.

C Et succorum melior z proprie ad vermē est succ⁹ radice capparis z succus radice alfarfa dab z succus folioz alcoh z succus radice prunoz z succus psici: z succus absinthij aut centauree aut prassi: z succus folioz albotin viridui z sinifar z folioz aloes z pprie qñ decoquit cū aceto: z succus cucumeris asinini z succus ellebori albi z decoctio eius z epithimi: aut succus mentastri cū scamonea aut succus alsecha aut succus almarmacor aut aqua mellis cū aliquo istorum.

C hic ponit aliam medicina z ps. Jte alfarfadab. i. mozi. Jte alcoh idest alcharati. i. fenatioes. fenationes. i. crecsciones. Jte albotin. i. terbetine. Jte sinifar. i. brusci. Jte secha. i. sticados arabici. Jte almarmacor. i. mellissa al. i. prassium sylvestre.

C Et similiter succus rassani z succus cepe z pprie alazir z semen eius aut semen cepe cum aqua mellis aut aliquod sellium z proprie cum calefit in concavitate granati cum pulpa sua. Et similiter decoctio granorum capparis recentium: aut succus eius: z succus lupinorum: aut aloes cum aqua tepida: aut costuz tritum multum aut pyretrum: z omnia hec in verme sunt magis lunatua z fortiora.

C hic ponit aliam medicinam z patet littera. Jtem albazir id est species cepe.

C Et ex eis que experta sunt ad ver mem est vt fumanatur vini. z ij. z mellis. z ij. z olei rosati. z ij. misceantur cūz albumine duorum ouorum z fiant tepida z ponantur in aurem in lana infusa ex qua impleatur auris: cubitet se super eam querelofus z non dormiat: deinde subito rapiatur quare vermīs multoties egreditur subito. Et quadoqz confert nocumento vermīs effuso sue ei oleandri aut rubi aut absinthij aut decoctio cozu: aut tritura corticis radice capparis aut almarmacor cum aqua sanfucci: aut vīna antiqua.

C hic ponit alia medicina z pzlittera. Jte querelofus. i. infirmus. Jtem oleandri als lactuce. **C** Nota q oleandri est venenosum: z ideo nō est audacia in administratione eius. Jte almarmetar. i. xylocaracta als almarmacor. i. mellissa. als. i. prassium sylvestre.

C Sed tu dices que egritudo est illa: qz nō videt q sit egritudo qz omnis egritudo est qualitas: vt primo de accidenti. caplo. i. **P** dicendum q vermīs in aure est morbus in numero: quia ibi est aliquod postum in numero contra partem que nō dē esse naturaliter. **P** Ad rōnem: omnis morbus est qualitas: dōm q ibi sumitur qualitas multum large: qz quantitas aliqñ est morbus: z tñ nō est qualitas. Siñ aliquando substantia est morbus: z tñ nō est qualitas: z ideo sumit qualitas large. **C** Jte nota q vermīs in aure fm aliquos est morbus per cōmunitates: qz ibi ponitur aliquid qd nō dē naturaliter esse: ergo ille morbus est per cōitatem: z nō per se: z ideo dico q pōt esse morbus per se: qz soluz ppter aliqd flegma qd ibi est: fieri pōt generatio vermīs. Similiter pōt eē egritudo p cōitatem siue veniat aliunde siue vermīs siue materia. **C** Jte nota q hic est lesa actio virtutis expulsiue nālis. Similr si ibi generatur talis vermīs est lesa virtus naturalis digestiua.

C De apatib⁹ q accidit in radice auris. **Cap. 24^m.**

Ec apostemata sunt ex genere apostematuz accidentium in carnibus mollibus: z pprie in carnibus glandulosis z nominatur venditus z nominatur nascētia auris. z fortasse cōsequetur quandoqz ex vehementia doloris eius vt in terficiat. Et huius quidem multotiens precedit cōmissio intellectus: z ipsum apostema factuz in samachus interficit adolescentes qz iuuenes: quoniam est in

Super tertio

senibus leuius. Sed adolescentes sunt calidioris complexionis: z materia apostematum eorum dolorosuz est acute qualitatis z vehementius dolorosa z minus tolerans viquequo collectionem faciat: z apostematum que sunt sub origine auris magis incolume est illud quod est fm semitam crisis bone.

C hic determinat de apostematibus aurium. Et primo quantum ad causas. Secūdo quantum ad signa. ibi. (Illud qdem.) **T**ertio quantum ad curā. ibi. (Et ex eis.) **P**rio ponit causas. Scdo quendam canonem. ibi. (Et apostematum.) Que dicit primo zē. **C** De secundo dicit q apostemata que veniunt in radice auris: quedam sunt sana: quedam eueniunt cretice. Jtem ex vehementia doloris eius. i. cum profundat ad partes intrinsecas: qz nocuentum eius cōica to cerebro. Jtem iuuenes. i. primos senes.

C De cura.

Cap. 25^m.

Illud quidez quod est a crisi cūz qua non est signuz maturationis aut precedit hora crisis est malum.

C hic ponit signa. Et p ponit signa apatis venientis cretice. Scdo alioz que nō veniūt cretice. ibi. (Et hec apata.) **C** dicit p q si non apparent signa digōis illud apostema zē. z p oppositū si sit digō: tunc est bonū signum. dicit q est malum. Ratio est: qz cruditas est de signis crisis per exiturā: tñ quando sit crisis per exiturā: z si nō sit bona absolute: tamen est bona comparatiue.

C Et hec apostemata oino quandoqz sunt a materia sanguinea aut cholericā: z quandoqz sunt a melācho lia aut a flegmate.

C hic ponit signa apatis nō cretice eueniētis. Et pmo ponit mās a quibz pōt fieri tale apostema. Scdo ponit signa. ibi. (Et significat.) **C** dicit primo q aut sunt a materia sanguinea zē.

C Et significant illud quod sanguineum est rubedo z grauitas z expulsiō eius ad compressionem z constrictionem in meatibus. Et significant cholericum z factuz a sanguie subtili dolor mordicatus fistulosus sine grauitate z non confringit meatus: sed est cūz inflammatione vehementi. Et flegmaticum est cum tremulitate z lenitate z paucitate rubedinis. Et melancholicuz est cum duritie z paucitate doloris.

C hic ponit signa. pzo sanguinei. Scdo cholericici. Tertio flegmatici. Quarto melancholici. Partes parent. **C** dicit primo q si est apostema sanguineū zē. De seba patet z de tertia z de quarta. Jte z expulsiō. i. reditio aliter. i. quia rebellat cōplexiō: qz facit pullus versus sursum. Jte constrictionem in meatibus. i. in arterijs. Jtem sine grauitate: qz cholera nō est grauis. **C** Nota q est inflammatio vehemens: ac si eēt caliditas inflammatiua: qz vapor cholericus subtilis vadit z calefacit. Jtem etiam tremulitate. i. mollitie.

C De cura.

Cap. 26^m.

Et ex eis in quibus fm plurimum oportet vt intendatur in infrigidatione z attractione eius non in repulsiōe ipsius cum sit materia effusa ad ipsum superfuitas membri principalis: z proprie in crisisbus egritudinum eius sicut illud quod accidit crisi lythargie multotiens: z nos qdem iam innuimus ad cognoscendū hoc in libro vniuersalium. Oportet ergo ne intendas ad curam eius in quantum erigit curam apostemofam adhibēdo stiptica z apocrustica in principio: deinde compositionem regiminis: deinde resolutionem puram.

C hic ponit curā. Et pmo ponit quosdā casū. Scdo ostendit quibz debemus vti. ibi. (Immo opz.) Tertio ponit medicinas. ibi. (Et ex eis.) **C** dicit p q apostema auris vel qd sit post aures nō dē cura ri p repulsiua. Jte z est ex eis. i. apā auri: vel apā post aures. Jtes z infrigidatiōe als in suctione z est melior: i. fa: qz ponēdo vtiōas z bmoī. Jte egritudinū eius. i. mēbi pncipalis. **C** Nota in crisisbus qñ apostema est in emūctorio nunqz debemus repercutere vt repellat materia ad membrum pncipale. Jte in libro vniuersalium. **scn quarta**

sen quarta primi cañ. Et apocustica. i. repulsiva. Citez nota qd cura apatū inquantū apostematata est talis: qz in pñcio pueniunt repulsiva: scdo permiscet resolutiva cū repulsiva: postea utimur solum resolutiva. modo in cura istoz nō debemus vti cura apostematū: qz non debemus in principio ponere repulsiva.

C Immo oportet vt incipias z pprie cum accidit in febribus cum dolore capitis: z adiuues ad extrahēduz māz ad apata cū omni ingenio etiā cū ventosis si nō fuerit velocis attractionis. Et oportet vt minores materiat cū minutione si ipsa fuerit necessaria. Si autē vebemētis fuerit aduētus z attractionis dimitte eaz fm mām suā vt non faciat cūenire dolores vebementem quo febris duplicet. Immo oportet vt sis cōtētus si fuerit illic dolor vebemētis eo quod mollescat z sedat dolorem quod sit ex eis que sunt calida z humida.

C hic ostendit qbus debemus vti. Et primo facit hoc. Scdo docet succurrere dolori. ibi. (Et si fuerit initium.) Dicit p qz debes zc. Item cum omni ingenio. i. cū oi attractio. Citez nota qz vbi est vebemētis attractio timef de corruptione partium circūstantiū: ideo nō debent poni illa attractiva. Item diminuerē eā. i. mām. Item fm mām suā. i. fm qz currit naturaliter.

C Et si fuerit initium eius cum dolore vebementi sis cōtētus vaporazione cū aqua frigida pura. Et si fuerit levis sis cōtētus vaporazione camomille aut medicamine albacuen aut diachilon z emplastro memibz. Et si nō fuerit vebementis leuitatis z appuerit ei caput: tunc administra illud qd est inter glutinationez z carminationē z qd est magis conferens z magis maturans. Et huiusmodi est sicut farina tritici z lini cum syrupo mellis aut aqua fenugreci z malue z camomille. C. si existimas qz non resoluatur: imo suppurationem faciat: tunc necessarium est in ipso vt extrahatur post aut cuz resolutione subtili si est possibile aut laboriosa: z etiam cum incisione z suctione.

C hic docet succurrere dolori ptingenti cuz apostemate. z p. i. f. a. Item cuz aqua frigida pura. i. vt calefiat nō pmissio aliud z fac vt vapor fiat ad aures. Item albacuen. i. de matricaria. C. Sed tu. d. qz memitbe cuz sit stipica valet in sedatione doloris. Dm qz hic nou sumitur memitbe pro succo celidonie sed sumit pro noie compositoris: vel nō valet solum sed pmissum cum alio vt cū anodinis. Item appuit ei caput. i. eleuat in cupum. Item z inter carminationē. i. resolutionem. Item est medicamē. i. positiū supra.

C Et ex eis que extrahunt penitus ab ipso post sectionem aut apertione est medicamen.

C hic ponit medicinas. Scda ibi. (Et ex eis.) Tertia ibi. (In egritudine autem.) Quarta ibi. (Si autem fuit.) Quinta ibi. (Et illud quidem.) Dico primo zc.

C Et ex eis que sunt cōuenientia in hac egritudine cū sua attractione z resolutione sua z proprietate sua est stercus caprinū z adeps anseris z galline. Et ex eis est noza z kach z adeps vaccinus nō salinus.

C hic ponit aliam medicinam. Item noza. i. calx. Item kach. i. torrella z est quedam herba.

C In egritudine autem antiqua necessaria sunt cinis ostracozum z alquadabi cū melle z adipe antiquo: aut fumantur ficus z coquantur cuz aqua marina: aut administretur ammoniacū solum aut cuz alio: z similiter piz liquida z bdellium cū sordibus alueariorz z storax liquida z medulla cerui.

C hic ponit aliud medicamen z patet littera. Item alquadabi est species ostracbi. Item alueariorum. i. piceolorum in quibus decoquitur oleum.

C Si autem fiant scrophule z figantur tunc accipe emplastrum cuius elementa sunt huiusmodi viscus albor

tin z piz z grana lauri z staphisagria z gummi z cyminum z piper z radices serpentarie z galbanum z coriandrum z cordumēni z cinis corticis radices capparis z pyretri z stercus ouiu z stercus caprinū z adeps z pprie adeps porcinius z caprarum z bircozum montanorum z pprie melancholicoz. Et similiter cerebella gallinarum z alcubugi z vaccarū cerebella z pprie syluestriū. Et olea ad illud qdem qd est calidioris materiei cum oleo violat. z ros.

C hic ponit alia medicamina z patet. Item cuius elementa. i. materie. Item viscus alborin. i. verbentine. Item cordumēni. i. carui acreste. Item z alcubugi. i. perdicis. Item z olea. i. conferunt in apostematibus post aures.

C Et ad illud quod est frigidioris materiei cum oleo de lilio z anbetino z camomillino z de cberua: z pfert his apostematibus quando difficilia sunt emplastruz de resina.

C hic ponit aliud medicamen distinguendo curam fm materias: z p. littera. Item de resina. i. pini.

C De tremore auris ex vocibz magnis. Cap. 26^m

Ausa in ipso existit debilitas virtutis animalis que est in cerebro aut aduenientis ad auditum: quare est necessaria cura cerebri cum eo qd pfortat ipm fm qz scinisti.

C hic determinat de tremore auris: z est tremor auris qz qdlibet qd pulsat in auribus tympanizat in auribz z p. i. f. a. Item fm qz scinisti. i. tertio cañ. sen. i. Et sic est finis de auribus.

C Incipit expositio super Quinta sen terty canonis de naso z eius dispositionibus.

C Sen quinta de dispositionibus nasi.

C Tractatus primus de olfatu z nocuentis ipsius z currentibus sicut fluxus.

C De anathomia nasi. Cap. p^m. Omprehenditur anathomia ossium eius z cartilaginum eius z lacerti moventis extremitatem eius. Et illa sunt ex eis a quibus iam expediti sumus.

Alicenna in precedenti sen determinauit de dispositionibus auditus: hic determinat de dispositionibus odoratus. Et p ponit anathomia organi odoratus. Secundo determinat de nocuentis eius. ibi. (Nocuentum ingredis.)

Primo ponit anathomia nariū. Scdo determinat de modo administrationis medicinarz ad nares. ibi. (Sciās.) Prio ponit anathomia. Scdo pcludit ordinādo se ad sequentia. ibi. (Ias diximus.) Prio ponit anathomiam. Secundo pro modo receptionis odorū remittit nos alibi. ibi. (Qualitas vō.) Terto ostēdit qd debet medicus credere de receptione odorū. ibi. (Et recipiet medicus.) Prio notificat nares z anathomiam ipsaz quantum ad substantiam. Secundo quantum ad figurā. ibi. (Et eius quidē.) Terto quantum ad attractionem z vilitatē. ibi. (Et anathomia: i. insti.) Quarto quantum ad colligantia zc. ibi. (Et cerebro quidē.) Quinto ibi. (In duabus quidē.) Dicit primo qz anathomia nasi cōprehēdit anathomia ossiū nasi: z illa sunt dicta pma sen pmi cañ. Item expediti sumus. i. pma sen pmi cañ. doctrina de anathomia. C. Nota qz ossa nariū sunt duo que sunt figure triangularis: cuius figure basis est iserius: z conus versus supius: z est pstitutus nasus ex tribus cartilaginibus: quarum due sunt laterales: z est alia cartilago media inter duo foramina suadentia vsqz ad capita mamillaria continua iuxta primum organum cerebri: z ponuntur istumēta odoratus lacerti duo. Unus in lepore dextro: alter in sinistro: vt possit fieri motus. Et sunt isti lacerti duri z solidi magis qz alij lacerti qui super ossa firmantur.

C Et eius quidēz meatus ambo penetrant vsqz ad co. Ec 4

Bentilis

latozuz positi sub duobus corporibus cerebri simili-
bus duobus capitibus mamille: z velamē cerebri illic
perforatum est corā foramine colatorij vt in ipsuz pe-
netret odor: z deide est vna que penetrat ad guttur.

Chic notificat nasum per anathomiam quantū ad figuram: z di-
cit qd habet duos meatus penetrantes vsq ad colatorium zē. Jre
ambo meat? i. ambe vie. Jre ista capita mamillaria vocant carū-
cule q sunt ista odoratus. Jre z velamē cerebri. i. dura mater. Jre
z oi. i. foraminū. afr oi. i. naso. Jrem z vna. i. via.

C Et anathomia instrumenti quo fit odoratus: z illud
quidem sunt duo additamenta mamillaria que sunt
in anteriore cerebri: z extenduntur a duobus ventri-
bus anterioribus cerebri: z propter illud colantur su-
perfluitates in illo foramine: z ex duobus extremitati-
bus eius recipiunt cerebrum: z duo additamenta na-
ta ex eo odorem cū attractione aeris.

Chic notificat nasus quātū ad anathomiam quātū ad pres suas zē.
z dicit qd anathomia nati zē. Et cōprehēdit anathomia ita sup. Jre
extendunt. i. pcedunt. Dicit a duobus vtribus anterioribus. / Lō-
tra q: nō est nisi vnus vetriculus anterior cerebri. / Dōm q: carū-
cule pcedunt a duobus vetriculis anterioribus qui habent duas
partes vt visum fuit supra multotiens. Jre pcedūt. i. q vna carū-
cula pcedit ab vna parte cerebri vetriculi anterioris: z alia carū-
cula pcedit ab alia pre vetriculi anterioris. Jre ex duab' extremita-
tibus eius. i. ex duobus foraminibus nati.

C Et cerebro quidem ipso inest aeris attractio vt con-
seruet aer calorem inatum in ipso sicut pulsus. Quan-
doq vo augmentatur apud clamorem z apud pfo-
cationem aeris z euentationem ad superiora.

Chic notificat nares q anathomia quātū ad finē z vtilitatē. z di-
cit qd cerebrū mouet dilatatiue z pstrictiue zē. z sic p hie q cere-
brū mouet dilatatiue z pstrictiue: cui' oppositū multi dicūt. Jre di-
cit vt aer pseruet calorem inatū in cerebro. / Sed p cerebrū est fri-
gidū: igit ad euatū suū calorem nō est necē aerē attrahi. pntia ē cla-
ra. asis est ēt. / J. pma sen tery. / Dōm q: cerebrū mouet dilatati-
ue z pstrictiue ad expellendū spūm visibīlē ad oculū: auditiuū ad
aures: z per pns spūm aiālem ad organa sensitiua: z iste est vnus fi-
nis: alius est euatio aeris. / Ad rōnē dico q euatio est necessa-
ria: p refrigeratiōe spūs cōtenti in vetriculis cerebri: z iō dicit in
ipso. Jre augmentat. i. inflat. Jre qn est suffocatio: q aer non pōt
bū attrahi per cānā pulmonis. fit et inflatio qd maiorē attractio-
nē aeris facit per nares. Jre z euentationē ad superiora. i. qn cere-
brum dilatat in euentatione vt attrahat aerem.

C Et in duabus quidem extremitatibus nati sunt duo
transitus ad duos lachrymales: z propter hoc gustat
sapor alcohol in lingua.

Chic notificat nasum quantum ad colligantia z patet littera. Jre
alcohol. i. medicina ocularis.

C Qualitas vo odoratus iam dicta est in capitulo vir-
tutum. Sed q odoratus sit in aere cū passione ipsius
aut delatione ipsius: aut propter vaporem qui resolu-
tur: illud est qd pertinet philosophis.

Chic p modo receptiōis odorū remittit nos ad aliū locū z p3 lra.
Jre qualitas vo. i. modus fm quē fit receptio odoris. Jrez in capto
virtutum. i. sexto de naliūbus scda particula quarto ca. z ab Auer.
scdo de aia cō. 97. Jre cū passiōe. i. itentionali vt spēs odoris multi-
plicet in aere itentionali. Jre aut delatiōe ipsius: qd deserat odor p
mediū nō facta impessioe aliqua ab odorabili. / Nota q interio-
rē dōm. z. de aia cōm. n. 97. est q odor nō multiplicet p mediū:
qd nec per aerē nec per aquā realr sic q eleuent vapores a re odo-
rabili: qui pmissi cū aere vadūt vsq ad organum olfactus: sed vult
qd sola spēs vaporis est multiplicata p mediū z est simile sicut co-
lor: hie ē reale in pariete z spūale in mediō: sic est hic. Et ad b ad-
ducit tres rōnes pācetes q odor fit p eleuationē vaporū a re odo-
rabili multiplicatoz vsq ad odoratus organū. / Prima est q tigres
luerunt de partibus longinquis ad cadauera interfecta in pīlo gre-
coz. modo ipossibile videt esse q fiat tanta resolutio in istis vapo-
ribus q vapores sint multiplicati in tāta distantia a qua pōt fieri
aerio. / Jgnis n. nō trāsmittit nisi ad paucā distantia: igit ille vapor

Super tertio

nō pōt ad tantā distantia ire. Scda rō est: q tunc illi vapores rect
perent in eodē loco cum aere qd est impossibile. Tertia rō est: q
qualitas secūda qualis est odor nō pōt recipi in elemento simplic
sicut est aer: z ideo dicit pcludēdo q odor bz ēē reale in corpe odo-
rabili z esse itentionale in medio. dicit tñ q ad pceptionē odoris
multi facit: z i hoc terminat suā digressionē. / Sc3 Aui. sexto de na-
turalibus magis clare declarat hoc dubiū: z dicit q de b sunt tres
opi. Una est q a corpore odorabili eleuant vapores qui misti cum
aere vadūt vsq ad organū odoratus. Alia opinio q a corpore odo-
rabili nō eleuant vapores: sed itentionalr multiplicat spēs vsq
dū pueniant ad olfactum. Tertia est q non fit multiplicatio realis
nec itentionalis in aere: sed est quedaz delatio. Vult igit dicere q
agēs nō pōt agere in passum nisi per mediū: z iō deserat p mediū
delatiuū z nō per mediū receptiuū. / Ad clare ponit Aui. in loco
predicto. Sc3 dicit Aui. q quilibet istarum habet rationes. / Prima
arguit sic. si sic nō esset sequeretur q res calide nō facerēt ad odora-
tum: qd est falsum ad sensum: qd caliditas facit odore z frigiditas
ipedit odorem. pntia tenet q: ex eo q nō est necesse q fiat eleua-
tio talū vaporū: tunc calida nō fac. unt magis ad odorata qd fri-
gida: vt p3 dē: illa est bona ratio: z iō dicit q quādo odorat odo-
rabile aliquo tempore q illud odorabile marcescit: qd attrahitur
subtile z remanet grossum. Scda opinio arguit sic. si fieret eleua-
tio vaporū in odoratus: sequit q quilibet res odorata fieret mino-
ris ponderis q primo: qd est falsum. Tertia opinio arguit sic: q vlti-
detur mirabile q ad centū leucas posset esse motus vaporū a cor-
poribus: z tñ sic appareret de tigris qui luerit a tanta distantia ad
corpora grecor. / postmodū dicit sniam suā: z adheret prime opi-
nioni: qd dicit: si cāphora triturat z fiat resolutio in ipā vsq ad cer-
tam distantia fit odoratus de illa cāphora. per duplā trituratiōē
pōt ēē transmutatio illoz vaporū cāphorē vsq ad duplā distantia.
modo per insufflationē vti pōt ēē q illi vapores campore ibūt
ad maiorez distantia. Et dicit q videt impossibile q fiat odor nisi
altero istoz duoz modoz: vel ppter permissionē vaporum cū ae-
re: vel per pmutationē. i. per alterationē factam in aere: vel q va-
por eleuatus ab odorabili alteret aerē per qualitātē scbz que est
odor. z sic Aui. non videt in cōcordia cū alijs. / Ad illud qd dicunt
de tigris: dicit q possibile fuit q venti magni z fortes insufflaue-
runt vapores vsq ad illā distantia. Et dicit q sicut boies habent
meliozem visum q aliqua animalia que habent oculos duos si-
cut vespē: z iō melius discernūt spēs visibīlū: ita quedam anima-
lia habent meliozem odoratum q homines: imo homo est diminiu-
tus in odoratu intantū q nescit assignare differentias odorabilū:
nisi per vtiā delectabilis z tristabilis vel distinctionē saporū: z
talitā aialia sunt vultures q melius vidēt q boies z ēt melius odo-
rant. / Ad rōnē que dicitur: tunc sequit q qn res odorat q pntine
esset minoris ponderis. Dicendum q multe partes subtiles faciūt
ad leuitatem rei. signum est de aiali in quo resolutio spiritū est gra-
uius: vt p3 de homine mortuo z viuo. / Alter pōt solui q verum
est q diminuit: sed non notabiliter.

C Et recipiet medicus q odor est in radice per cōuer-
sionem aliquā in aere fm viā delatiōis: deide adiuuāt
ipsum acuitas vaporis ex eo qd bz odorem.

Chic ostendit quid bz medicus credere de receptione odorū. z p3
littera. Jtem recipiat. i. credat. Jrez in radice. i. radicalr z p se. Jre
delatiōis. i. vaporū: z hoc fm suaz opinionē: sed tenēs qd fit per
viā delatiōis. i. itentionalis. Jre adiuuat ipsum. i. odorem. Jrez
acuitas. i. subtilitas. Jtem ex eo qd bz odore. i. vapor.

C De naso.

Cap. 2^m.

Alm dīrimus anathomiam nati z suuamentum
ipsius z lacertum mouētē ambas nares eius
in eis que preterierunt. Et nunc qdem nobis
necessarium est vt dicamus egritudines eius
z causas eaz z signa z curationes ipsarum.

Chic ostendit anathomiam narium ordinando se ad frequentia. z
patet littera.

C De qualitate viarum administrationis medicinarum
nati.

Cap. 3^m.

Sias q curationes nati alie sunt qbus nō est
propriū vt fiat per viā nati sicut gargarisma-
ta z linimēta sup caput. Et alie sunt q appo-
prianf ei sicut sunt vapores z odoramenta z
sicut caputpurgia z sunt corpora bumida que distilla-
tur in

tur in nasum. Et alie sunt suctiones narib⁹ que attrahunt ad nasum cum attractione aeris. Et alie sunt infusiones et sunt res sicce pulverizate subtilissime vt infusiones in nasum et opz vt infusio in embubam.

Chic determinat de modo administrationis medicinarum ad nasum. Et primo ponit modos per quos pot fieri administratio medicinarum ad nases. Secundo ostendit si illius qd recipere medicinas. ibi. (Et ois.) Tercio ponit causas copietuos. ibi. (Et multoties.) Quod dicitur primo qd cura sunt pprie nati et qd sunt per via coitatis et sunt gargarismata. f. que sunt per os et non per nasum. Item sunt corpora humida. f. caput purgum. et sic per diffinitionem caput purgum: qd est res humida distillata per nasum. Item per embubam. i. per caualam.

CEt ois cui aliquis caput purgum fit: rectius qd est vt os aqua iplacat: et pceptat ei vt resupinet et puerat caput suum ad posteriora: deinde distillet in nasum eius caput purgum. Et oportet vt narib⁹ suggat omne qd ponit in nasum ad superiora omnimodo: ita vt faciat operationem suam.

Chic determinat de situ illius cui debet administrari medicina: et etiam ostendit modum et patet littera. Nota qd debet impleri os aqua: qd si aliquid penetraret per colatum: tunc sentiretur sapor: et si esset sapor malus noceret: et sic permiscetur tunc cum aqua illa et expulsetur cum ipsa.

CEt multoties qdem succedit medicinis acutis distillationes in naso et sufflatio in ipso mordicatio vebemens in capite: et quandoq sedat per seipsum: et quandoq indiget medicamine quo sedetur.

Chic ponit quatuor causas. i. ibi. (Et rectius.) 2. ibi. (Et qng.) 4. ibi. (Cng.) Dicitur p^o rectius. Item qng sedat. f. talis mordicatio.

CEt rectius est vt sit super caput cum sit caput purgum: ex aliqua re acuta mordicatio medicina panus infusus in aqua calida. Et quandoq fricat ante ipsum cum lacte multo super ipsum: aut oleo qd super ipsum effundit sicut oleo de granis cucurbitae et oleo rosa. et oleo de salicib⁹. Quia caput purgum suu pferat operationem: tunc consequetur ipsum distillando in nasum lac cum aliquo oleorum frigidorum.

Chic ponit 2^{am} causam. i. p^o lra. Item qng fricat. f. nasus vel caput. Item ipsum. f. caput purgum. Ratio cure est: vt inducat aliqua infirmitas sic qd caliditas caput purgum acuti non nocetur. Cng caput purgum. f. acutum. Ratio est vt remoueat caliditas acuitas et asperitas inducta a caput purgum acuto.

CDe nocumento odoratus. Cap. 4^m.

Nocumentum ingreditur odoratum sicut ingreditur reliquas operationes impossibile namq est quin odoratus aut destruitur aut debilitatur aut mutetur aut corrumpatur.

CIn precedenti parte aut posuit anarhomia narium et determinauit de modis administrationis medicinarum narium seu ad nases: hic determinat de dispositionibus odoratus. Et primo determinat de nocumentis odoratus que sunt actiones lese. Secundo determinat de egritudinib⁹ variis. ibi. (In secundo tractatu causa fetoris nati.) Quia primo tractatus est de actionib⁹ lesis. Secundo de egritudinib⁹. Primo igit determinat de nocumentis auditus in generali. Secundo in speciali determinat de accide^{re} qd est eriens mutatum. ibi. (Flutus sanguinis.) Primo determinat de nocumentis odoratus quantum ad causas et diuersitates nocumentorum. Secundo quantum ad signa. ibi. (Quia accidit homini.) Tercio quantum ad curam. ibi. (Si ca est.) Primo ponit diuersitates nocumentorum. Secundo ponit causas. ibi. (Et ca qd.) Primo ponit diuersitates nocumentorum. Secundo declarat eas. ibi. (Et destructio.) Ad euidenciam primi nota: vt qd de accidenti. et cap. omnia accidentia sunt vel lese actiones vel qualitas mutata vel eriens mutata. Et de actione lesa est verum qd ipsa sequit morbum sicut vmbra corpus: vt sit verum dicere qd nunq sit egritudo in corpore qn ibi sit actio lesa: non est de qualitate mutata nec de erientem mutato: qd pot esse egritudo: et tamen non erit aliq^o istorum duorum. Actio autem lesa tribus modis. Nam aut diminuitur sicut diminuitur in proprio quando aliquid diminuitur sentit odorem. Aliquando auferet

quando nullo modo sentit. Aliquando corrumpit: et hoc est malum iudicium dare de odoratus: qd non recipit odorem vt se offerunt sensui. Sed tu dices: iste actiones lese sunt ne dispones per se vel per coitatem. Ad idem qd illa distinctio que dicitur primo de iteriorib⁹. ca. 2. de coitate. et per se non est distinctio accidentium: sed est distinctio egritudinum: et ideo non oportet distinguere actiones: sic qd quedam actio lesa sit per se: et quedam per communitatem: sed si sumamus cum actione lese: sic quedam est per se et quedam per colligantiam. Nam operatio olfactiva lesa qng solam propter nocumentum caricularum: et aliam propter nocumentum aliud: vt a cerebro. Et per cuius virtutis ista nocumenta sunt actiones lese: qd virtutis aialis olfactive actiue: qd actiue ledu^o operationes odoratus. Dicit igit qd nocumenta sunt in odoratu sicut in alijs sensibus et. Aut destruitur. i. auferatur. Item aut debilitatur. i. diminuitur.

CEt destructio qdem eius et ipsius debilitas sunt finem duos modos: aut enim destruit et non sentit odorem: aut debilitat et sentit aromaticum et fetidum sensu debili.

Chic declarat multa. primo simul et semel declarat diminutionem et ablationem. Secundo corruptionem. ibi. (Et corruptio.) Dicitur primo qd ablatio aut diminutio pot fieri dupliciter. qd aut est totalis ablatio aut debilitas sentit et sentit illud qd est aromaticum et fetidum sensu debili. Item destructio. i. ablatio. Item et ipsi debilitas. i. diminutio. Item sunt finem duos modos. sic vult dicere qd ablatio vel diminutio sunt duo modi. Aut enim destruitur et non sentit odorem. hoc dicit quantum ad ablationem aut debilitatem supple et dicit quantum ad diminutionem. Item sensu debili: qd non recipit odorem in illo gradu in quo oportet recipere. Sed tu dices: quare in declaratione nocumenti odoratus simul et semel declarat ablationem et diminutionem. Dico qd hoc est rone cap: qd cae remissio que sunt cae diminutionis qn intendunt sunt cae ablationis: et ideo ista nocumenta ex parte suarum carum differunt solum finem magis et minus: ideo simul et semel illud fecit.

CEt corruptio et mutatio eius etiam sunt finem duos modos. Unus eorum est vt odoret odorem fraudulenter et vt non sit inuetus. Secundus est vt sentiat odorem qui boni non sunt bonos sicut ille qui sentit odorem stercoreis bonum et abhorret aromaticum.

Chic declarat corruptionem et dicit qd dupliciter pot esse corruptio in operatione olfactiva. Uno modo: qd sentit aliquem odorem qd non est. Secundo modo: qd sentit odorem qd est et iudicat aliter qd sit et. Item et. i. odorat. Item fraudulenter. i. deceptorium: qd odorat illud qd non est in rei veritate. Item inuetus. f. odor. Item vt sentiat. i. iudicet bonum. i. iudicat bonum.

CEt ca qd ex horum nocumentorum aut est malitia complexione singularis: aut est humor malus existens in anteriori parte capitis et in duobus ventris qd sunt in ipsa: aut in ipsis duobus reb⁹ sibi duobus capitibus mamille.

Chic ponit causas quatuor facit: sicut quatuor causas ponit nocumentum odoratus. prima est humor malus comprehensus in organo odoratus. Secunda est oppilatio. ibi. (Aut oppilatio.) Tercia est mala complexio. ibi. (Et multoties.) Quarta est causa pmitiva vt casus et percussio. ibi. (Et qng sit.) Primo dicit qd humor malus et frigidus in partibus anterioribus cerebri vel in cariculis pot esse causa nocumenti odoratus. Item singulare. i. sine materia. Item in duobus ventriculis. i. in duabus partibus ventris anterioris cerebri. Item in ipso. f. cerebro alio in ipsa. f. parte anteriori. Item aut in ipsis duabus reb⁹ sibi: qd in duabus cariculis que sunt due res similes.

CAut oppilatio in osse perforato ab humore: aut a vetustitate aut ab apate aut a cacre: aut a nativitate carnis addite: aut oppilatio in velamine qd est supra ipsas.

Chic ponit aliam causam et dicit qd contingit nocumentum ex oppilatione alicuius humoris in osse petroso: et aliquid a vetustate: aliquid ab apostemate et. Item aut oppilatio ab humore in osse perforato. ita dicit ordinari ista. Item sup ipsum. f. velamen qd dura mater.

CEt multoties quidem est facta ex malitia complexionis singularis pueniens ex medicinis administratis et distillationibus distillatis: quare calefit complexio aut stupefit et infriquitur: aut faciunt accidere illud acres superflue qualitates.

Chic ponit aliam causam et dicit qd aliquando fit a mala complexione frigida propter medicinas. Item facta. f. oppilatio aliter. f. facta lesio odoratus. Nota qd complexio calefit. f. ex distillatione calidis. Item aut stupefit et infriquitur. f. ex distillatione frigidis.

Gentilis

Et quandoq; fit ex percussione aut casu faciente ingredi super os nocumentum.

Hic ponit aliā cām et dicit q; aliqui fit ex percussione. Itē et quādoq; fit. s. oppilatio. Itē ex percussione. s. q; cadit pars supia par-tem. cadit enī vna cartilago super alias: vel os triangulare dextrilateris cadit super os triangulare lateris sinistri.

De signis.

Cap. 5^m.

Sed quandoq; accidit hoi vt nō cōprehēdat odo-rem: tūc nō est oppilatio in colatorio.

Hic ponit signa. p̄rio nocumento odorat. Sc̄do ponit qdā si- gnū p̄noticiū. ibi. (Et qñ odorat.) p̄rio ponit signa ablationis odorat. pueniētis ab oppilōne et sine oppilōne. Sc̄do applicat qd̄ o-rit ad uocumētū diminutionis. ibi. (Et similr.) p̄rio ponit signū ablationis nō existente oppilatione. Sc̄do existente. ibi. (Si aut.) p̄rimo dicit q; aliqui p̄git q; homo nō cōprehēdit odores rē. Itē nō apphēdit. i. nullo mō cōprehēdit: q; est totalis ablatio. Itē fm̄ p̄tudinē: q; sicut p̄suerit venire supfluitates ita rē. et sic p̄z q; nō est ibi oppilatio ex quo equaliter fluunt supfluitates.

Si aut inuenitur p̄hibito penetrationis respiratio- nis in naso et nausitas in loquela: tunc illic est oppila- tio in ipso albaiafism. Et quādo retinet cursus: et nō fit p̄pter malitiam complexionis cerebri: aut paucita- tes supfluitatis eius: et est illud qd̄ est super colatorio aperta: tūc illic est oppilatio pfunda. Et si cursus est adueniens fm̄ consuetudine et non est oppilatio sub albaiafism et eis que sequunt ea: tunc nocumentū est in cerebro. Cognosce ergo complexiones eius et opa- tiones ipsi et dispones eius p̄ ea que te docuimus.

Hic ponit signa ablationis odoratus. pueniētis ab oppilatione et dicit rē. Itē q; nares sunt facte p̄p̄ respirationē: qñ igit non pōt bene attrahi per nares et loquif cū naso rē. est signū oppilationis. Itē nausitas in loquela. i. in naso loq̄. Itē in ipso. s. albaiafism. i. in p̄mis partib; nati. Itē sub albaiafism. i. in partib; infimis nati. Itē cōplones ei. s. cerebri. Itē que docuim. s. in p̄ can. fen. i.

Et similiter si est debilitas in odoratu et diminutio: tunc si inuenitur odor putridus et naribus suggitur se- tor: tunc causa in ipso est humor boz locorum putri- dus: et significatur cū simili eius qd̄ sc̄nisti.

Hic applicat qd̄ dixit de nocumento ablationis ad nocumentū di- minutionis et p̄z ista. Itē diminutio sup. cognosces per ea que te do- cuim. Itē tunc. i. tū. Itē cū sili ei qd̄ sc̄nisti: q; sc̄do si egritudo est in cerebro vel nō. vel sc̄do si est oppilō in p̄rio nariū vel nō.

Et qñ odorat isfirmus in egritudinibus acutis odo- res nō cōsuetos neq; v̄sitos neq; ab aliquo haben- te odore p̄sentē: et cū hoc sentit odorem qui est sicut odor piscium: aut luti infusi aut butyri aut alterius et sunt illic signa mala: tunc mors p̄uenit.

Hic ponit qdā signū p̄noticiū et ista p̄z. Itē nō p̄suetos. s. q̄tum ad ipm̄: nec v̄sitos. s. nec ap̄d ipm̄ nec apud aliū. Itē nec ab aliq̄ habēte odore p̄sentē: q; nullus astant p̄sens sentit illū odore. Itē pisciū. s. putridoz. Itē luti als lini. Itē infusi. s. in aqua. **N**ota q; oēs sensus exteriores habēt terminationē ad sensum cōem. qñ q̄ aliq; sentit aliq;: dat tale indicū in odore sequif nocumentū ma- lū esse cōicari cerebro sp̄aliter qñ est ibi egritudo acuta.

De cura.

Cap. 6^m.

Si cū est malitia cōplōnis: tunc opz vt cu- res cū p̄trario et itendat anterior ps cerebri cū embrocis et odoramētis et suctionib; que sūt narib; et ep̄ibimatis et emplis p̄dicis in caplō curationū capitis. Et plurimū qdem accidit ex malitia cōplōnis et est vt sit cōplō frida: aut est in am- bob; v̄trib; anteriorib; totis: aut in ipsis mamillari- bus additamētis. Et medicine magis iuuatiue ad il- lud sūt caputpurgia facta ex oleis calidis in qb; diss-

Super tertio

soluta sunt euforbium et castorei et muscus.

Hic ponit curā. Et p̄ ponit curā nocumentoz odorat. pueniētū a mala cōplōne. Sc̄do ab hūore illi. ibi. (Si aut cā.) **T**ertio ab oppi- latione facta ab hūore. ibi. (Et si cā est.) **Q**uarto a v̄tositare. ibi. (Et qñq;) **Q**uinto remittit nos ad aliū locū p̄ cura polypti in narib;. ibi. (Si aut cā.) **S**exto ponit curā alicui nocumentū qd̄ est actio cor- rupta. ibi. (Ille aut.) **E**dicit p̄ q; si cā est mala cōplō debes curare per p̄m rē. Itē est canon gñalis: q; oīs mala cōplō p̄ p̄m curat. **N**ota q; pars anterior cerebri d; attridit: q; organū olfar. oīs a tali pte cerebri: q; in nocumento actionis debet administrari me- dicine ad organū. Itē maxime est cōplexio frida: q; et ps anterior et totū cerebri ponit fridū: et iō leuis cā pōt fridare. Itē in duob; v̄trib;. i. in duab; p̄tib; p̄m v̄triculi. Itē additamētis. i. caricu- lis. Itē olea calida sūt magis iuuatiua: q; statī vadūt ad carīculas.

Si aut cā in ipso est humor egritudo in v̄trib; cere- bri significatur illud per illud qd̄ dē est in capitulo egritudinū cerebri et euacua corpus totum. Si est hu- mor dñans in toto corpore aut cerebro cū eo qd̄ edu- cit illū hūorez ab eo ex fibare et gargarisimis et caput- purgijs et suctionib; q̄ sūt naribus et odoramētis sub- tilatiuis et similibus illis que tam sc̄uisti.

Hic ponit curā nocumentoz odorat. pueniētū ab humore. Et p̄ docet administrare medicinas eūatiuas. Sc̄do s̄lōmā. ibi. (Et si s̄lō- borthomia.) **P**̄tia ps est clara per capitula signoz signantū do- minū humor in cerebro. Itē ex fibare. i. de pillis de seiarer dicitur sup̄ p̄ fen istius. 3. ca. de can. v̄lib; curationū egritudinū cerebri.

Et si s̄lōborthomia necessaria est fiat et redi in oibus illis ad principia data in cura cerebri.

Hic ponit curā per s̄lōmā et p̄z. Item fiat. s. s̄lōmā.

Et si cā est oppilatio in offe p̄forato qd̄ noiaf cola- toriū administra embrocac ap̄itius p̄dictas in capi- tulo curationū capis. embrocet ergo eis et inclinet sup vaporē eaz: et narib; suggat ex eis in qb; dissolu- ta sunt conditi et pip et opoponaci. Et opz vt v̄tose capiti adhibeant post illū et fiat gargarisima ex rebus ap̄itius calidis. Et ex eis qd̄ que expta sūt est nigel- la infusa in aceto aligb; diebus: deinde deice et erat cum eo bene et misceat cū oleo: deinde distille in nasum et na- rib; suggat quāto plus possibile est ad supiora: et quā- doq; terif sicut puluis: deinde teritur cū oleo atiquo: post terif vice alia donec fiat puluis subtilissimus. Et ex eis que expta sunt est vt sumas arsenicū rubet et mē- tasterū: et terant simul valde et submergant in v̄rina ca- melli arabici: et in sole ponat totū illud et reuoluat oī die bis. Lūq; medicamen ericauerit v̄rinā iteret su- per ipsaz v̄rina noua: deinde vaporetur nasus cū pō- dere. 3. i. ex eo: deinde fricetur ex oleo ro.

Hic ponit curā nocumentoz odorat. pueniētū ab oppilatione ex humo- re: et tot facit q; medicinas ponit. 2. ibi. (Et ex eis.) 3. ibi. (Et qñq;) 4. ibi. (Et ex eis que experta sunt.) **E**dicit p̄ q; si oppilatio est in offe p̄forato rē. De 2. dicit q; nigella infusa in aceto rē. De 3. dicit q; qñ fit puluis et p̄misceat cū aliq̄ oleo rē. Itē cōditi. i. elleborus al- bus. Aliter dicit Simon q; sunt quedā radicle que bñt clarifica- re lanas de qb; sunt p̄ni. Itē et qñq; terif nigella: deinde terat. i. misceat. Itē ponit oleū rosarū: vt remoueat nocumentū mordica- tionis et acuitatis inducte in naso ex medicinis.

Et qñq; laudat ad oppilationē v̄tolas caputpur- gium ex oleo amigdalino amaro mōtano: aut sufficet albarmel et piper albū mista in ipso.

Hic ponit curā nocumentoz odoratus. pueniētū a v̄tositare. Et p̄mo facit hoc. Sc̄do ponit quoddā remediū antiquoz. ibi. (Quidā aut.) Item albarmel. i. sandonici. sed fm̄ Serapionē in suis aggregationibus est rubra accretis. hoc ponit cap. 269. als tracta. 4. cap. de harmel. folio. 80. in libro meo.

Quidā aut dixerunt q; cortex pulmonis qñ ericcat et terif et insufflat puluis ei in nasum est iuuatiuus.

Chic ponit quoddam experimentum et est bonum sui proprietate. Item quidam Rasis tertio primis auctoritate quoddam. Item per thoracem pulmonis debet intelligi puniculus in quo inuoluit pulmo.

CSi autem causa in ipso est hemorroides curetur cura hemorroidarum.

Chic pro cura nocumentorum odoratus puenientibus ab hemorroidibus remittit nos alibi. Item hemorroides. i. polypus.

CHi autem qui sentit odorisera et non sentit fetida non cesses sibi facere caput purgum cum castoreo multoties usquequo rectificet eius dispositio.

Chic ponit curam actionis lese corrupte. et per lsa.

CDe fluxu sanguinis ex naribus. Cap. 7^m.

Luxus sanguinis ex naribus quandoque fit distillando: et quandoque fit fluendo cum velocitate vehementi.

CIn precedenti pre Aut. determinauit in generali de nocumentis odoratus que erant actiones lese: hic determinat de quodam accidente quod vocatur exiens mutatus. Item in quibus sunt duo accidentia mutata de quibus determinat. Secundo ibi. (De due egritudines.) Primo facit h. Secundo quod fluxus sanguinis aliqui est inuolutus: ponit medicinas facientes fluxum sanguinis. ibi. (Necessitas.) Primo ponit causas. Secundo signa. ibi. (Et fluxus sanguinis.) Tertio curam. ibi. (Retici gde.) Primo ponit quodam distillat fluxus sanguinis. Secundo ponit causas. ibi. (Aut causa domini.) Tertio remouet quodam dubium. ibi. (Et cursum gde.) Quarto ponit causam. copletu. ibi. (Et fluxus gde.) Dicitur quod sanguis fluit a naribus aliqui guttatim aliqui velociter etc. Nota quod fluxus sanguinis narium est quodam accidentis virtutis preteritue vel expulsiue vel virtutis simul. preteritue quod non potest retinere sanguinem in vas ordinatum ad retentionem ipsius. expulsiue est accidentis: quod talis virtus non mouet nisi icitetur: per primo de iterio. ibi. i. ca. icitatur aut talis virtus ab humoribus peccantibus in quali: vel exeunte mutato in quilibet acuto modicius ut humor: ut. s. de accidentibus. i. ca. 7. s. de iterio. ibi. i. ca. 7. ultimo. Et sic per solo ad quodam. i. cuius virtutis est accidentis fluxus sanguinis narium: quod est accidentis virtutis preteritue vel expulsiue vel virtutis simul. Dicitur autem accidentis: quod est exiens mutatus: quod eris mutatus aliqui est in egritudine aliqui in quitate. In egritudine: quod est amplior quantitas quod dicitur tunc est accidentis virtutis naturalis expulsiue.

CAut causa domini sanguinis seruatis eius virtute: et quicquid fit propter eruptionem rictus venarum. cerebri et arteriarum eius et est fmi plurimum non recipiens curam. Et plurimum ipsi fit successione cuetus soda et inflammationis et egritudinis acute aut successione casus aut percussione et sequuntur ipsi accidentia corruptionis oporitur cerebri pculdubio: et quicquid est per vapores calidos eleuatos.

Chic ponit causas. Et primo ponit causas fluxus sanguinis narium venientis ex apertura vene. Secundo venientis ex apertura arterie. ibi. (Et ille.) Dicitur quod fluxus sanguinis fit per osium etc. Item aut causa. per causam. supple. puenit. Item fluens. i. cum virtute expulsiua foris. Item rictus cerebri. i. pie matris et dure matris que comprehendunt cerebri sic rictus. Item recipiens curam. Illa lsa refert ad fluxum arteriarum ex fractura que per motum plurimum non bene solidari potest. Item non quod nocumentum quod est aliqui diminutum facit soda: quod esset sanguis calidus ut modicius calefaceret et faceret soda. Sed quod nocumentum est ite fluxus: et tunc faceret eruptionem venarum et faceret fluxum sanguinis narium. Item per vapores. i. humores. Item calidos acutos: quod tales modicius membra icitatur virtute expulsiua ad expellendum. Nota ut habet tertio de accidentibus. ca. 6. apertura vene est causa fluxus sanguinis narium. Clena autem aperit triplici de causa. Aliqui aperit ex fortitudine virtutis expulsiue regulariter operantis ut coniungit in fluxu sanguinis narium in morbis acutis: et puenit talis fluxus maxime circa finem egritudinis acutae et non circa principium: quod tunc non pueniret a foris virtute regulariter operante. Secundo aperit vena per multitudinem extrinsecam sanguinis extrinsecam venas. Aliqui aperit per defectum vel agnitionem vel a tempore in ipsa vena quod est subtilis mollis et male tectur: et ideo quilibet res habens ipsam extrudere ipsam aperit et erit sanguis. Modo Aut. tangit primum causam cum dicitur. cum virtute. tangit secundam. dum dicitur. aut causa domini. tangit tertiam causam inferius magis.

CSed tu dices cuius virtutis est morbus fluxus sanguinis narium. Per domini quod considerato solo exeunte mutato ut sic non est morbus: sed est accidentis virtutis preteritue vel expulsiue vel virtutis simul. Alio modo possumus considerare membrum a quo immediate fit exitus: et sic autem consideramus naturalem complexionem membri que est habere quoddam pcul-

tate et sic est morbus in receptaculo put currit sanguis in maiori quantitate quod debet venire ad officium vene: aut consideremus pmutatione vinitatis: et sic est solo pmutatis. Sed tu dices primo quod fluxus sanguinis narium semper fit accidentis arguendo sic. semper fluxus sanguinis narium sequitur aperturam vene: igitur semper est accidentis. Dicitur quod considerata sola pmutatione extrinsecam ut sic est accidentis solum. Si autem consideremus naturas membrum lese ut sic est morbus in receptaculo vel vinitate. Item tu dices: fluxus sanguinis narium est actio lese. prius est falsum: quod tunc non essent nisi duo genera accidentium morborum: ut actio lese et qualitas mutata. prius est falsum. pntia tenet: quod extrinsecam mutatum fmi te est nocumentum preteritue vel expulsiue vel virtutis simul: sed de tale nocumentum est actio lese: igitur etc. Et ex alia parte est etiam qualitas mutata: igitur non sunt nisi duo genera accidentium morborum. Per domini quod si fluxus sanguinis veniat a causa pmutata ut a vulnere: tunc est accidentis distinctum ab actione lese et qualitate mutata: et sic est extrinsecam mutatum. Si autem pueniat a causa intrinseca: tunc quod non potest puenire nisi aliqua actio lese: et sic extrinsecam mutatum coniungit cum actione lese. Aliter potest dici quod extrinsecam mutatum est solo accidentis distinctum ab actione lese et qualitate mutata. Considerato etiam in quantum permutatum: et considerato quod extrinsecam est. Si autem consideremus extrinsecam non solum ut extrinsecam et ut permutatum: sed etiam naturas in quibus est facta permutatio ut sic extrinsecam mutatum percurrit cum actione lese. Sed tu dices fluxus sanguinis narium est ne dispositio per se vel per colligantiam. Per domini quod si fluxus talis veniat propter nocumentum in vena: sic est dispositio per se. Si autem pueniat propter fortitudinem expulsiue incitatur ab acuitate extrinsecam vel a multitudine sanguinis extrinsecam: ut sic est dispositio per colligantiam. Aliter potest dici quod diuersitas que dat primo de interioribus cap. 2. de per se et per colligantiam est diuersitas egritudinis et non accidentium. Fluxus autem sanguinis narium est accidentis. Sed tu dices quod est illud membrum vel quodam virtute habet fluxus ledere. Per domini quod est nocumentum venarum que est apertio et virtutis naturalis.

CEt ille quodam qui fit ex arteriis discernit ab eo qui fit a venis subtilitate sua et rubedine et caliditate sua: et quicquid fit redies cum periodo: et quicquid fit cadens subito.

Chic ponit differentiam inter fluxum ex venis et ex arteriis. et per lsa. Item ex arteriis. i. subtilitate. Item in rubedine. i. clara. R. est: quod calidior est et magis pmutatus cum spiritibus. Item fit redies cum periodo fmi multiplicatione sanguinis in arteriis. Item et aliqui fit modicius: et tunc virtus expulsiua expellit. Item aliqui illud non est. i. non expellitur periodice. Item quicquid fit cadens. i. fluxus sanguinis. Item subito: quod venit subito: quod absque causa manifesta fit apertio.

CEt cursus quidem sanguinis ex naribus est ex dispositione que conferunt et nocent. Nam qui inuenit successione eius leuitate capitis post repletionem et equalitatem coloris post rubedinem vehementem et equalitatem forme post inflationem inuaf eo seipsum in egritudinibus acutis et in apostematibus intrinsecis et proprie sanguinis et cholericiis in cerebro: deinde in epate: postea in velamine postea in pulmone.

Chic remouet dubium. Et facit primo hoc. Secundo reddit causam cuiusdam quod dicitur. ibi. (Inuamentum.) Primo remouet dubium illud. Fluxus sanguinis narium nocet ne semper: Et respondet quod non. Item conferunt. i. quandoque et nocent. i. quandoque. Item foris. i. habitudinis. Item postea in velamine. i. in puniculo vel nate costas ut in pleura.

CInuamentum enim fluxus sanguinis ex naribus in pleuresi plus est quam sit in peripleumonia.

Chic assignat causam illius quod dixerat. et per lsa. Nota quod videtur velle quod post apostemata cerebri et epatis sit maius inuamentum: quando apostema est in pleura vel in diaphragmate ex fluxu sanguinis narium quod si apostema est in pulmone: quod quod apostema est in pleura non est timor de vlcatione et passit sicut quod est in pulmone.

CEt fluxus quidem sanguinis narium crisis magna est in egritudinibus acutis multoties et proprie in eis que sunt sicut variolae et morbillus.

Chic ponit causam. Primo facit hoc. Secundo ostendit que corpora sunt magis preparata ad fluxum sanguinis narium. ibi. (Et co:pora.) Per primum in quatuor: fmi quatuor ponit causam. 2. ibi. (Luz autem.) 3. ibi. (Et isti duo.) 4. ibi. (Et vniuersaliter.) Dicitur primo quod fluxus sanguinis narium est etc. Item idem habetur tertio de crisi. 3. cap. et 4. causam. fen. 2. cap. de signis crisis cap. 3.

stro et pulueris super ipsum dragantū donec omnia cōmisceant: deinde mitat in nasum: et etiā sumantur succus foliorū vrtice et colcotar et pili leporis et sterc⁹ asini sicci aut hūidi et succ⁹ porri et olibanus: et fac ex eis tentam. Et ex eis que sunt expta est tenta facta ex lycio indo adusto et aqua bedarūgi. Et etiā tēta ex puluere molēdini et farina thuris et aloē cū aceto et al bumine oui. Et est tenta facta ex dragāto et charta cō busta et cortice turis cū aqua albedarūgi et etiā tenta infusa aqua ro. et submersa in colcotar et aloē: aut tēta infusa aqua porri super quā est puluerizata mēba cō trita: aut tenta ex spongia et pice liquata submersa in aceto et fac tentā ex candelā alcotrob aut tela arance cū colcotar et dragāto et flore eris: aut sit tenta facta ex pilis leporis carminas submersis in ture et aloē cō sectis cū albumine oui: et etiā tenta ex draganto adu sto duab⁹ partib⁹ opij parte. i. aggregent oia et teran tur cū aceto: et tenta ex corticibus oui adustis que mī sceantur cum encaustro et gallia.

Chic ponit curā fluxus sanguinis nariū docēdo administrare tē tas: et p³ lfa. et ponit multas medicinas: legat totū simul. Jte colco tar. i. species atramenti. Jte lyciū. i. succus cuiusdā arboris a qua egreditur storax. Jtem et terantur cum aceto alis conficiantur.

Ex insufflationib⁹ vo est lyciū indū adustū: et ē rane aduste iussū i. nassū. Et est puluis molēdini: aut terra teste albe: aut noza: et est cortices turis et charte et dia gātū ptes eqles sufflent in nasum: et est cortices fruct⁹ aldulb ericcati et p³ triti: opz vt accipiat illud cuz sub mersionib⁹ sup lanā: et accipiat lanugo ipi⁹ et ponat in vrcis nouis cū terra sua: et si est cū eis terra figuli est meli⁹: et strigat caput ei⁹ donec sicceat in vmbra: et terat cū necessitas fuerit sic atboni q apparēt in ra dio solis et sufflet in nasus et pstringet sanguis statiz: Aut cōtices oui p³ triti et ē calami aromatici et seis lilij et seis rose et garofil. oius añ. 3. j. myrrē et gallarū: am boz añ. 3. 5. parū musci et cāphore et sufflent in nasum dieb⁹ p³tinuis: et cū insufflat insufflatio in ipm: tunc cō stringat nasus vna hora et expuat illud qd descendit ad os: et opz vt sit insufflatio in embuba et prohibeat erubescione fluxus sanguinis nariū.

Chic pmo ponit curā per insufflationē et p³ lfa. Jte terra teste albe est spēs terre. Jte aut noza. i. calx: et est medicamē cauteriza tiū. Jte cortices fruct⁹ dulb que dī platanus: et facit fruct⁹ velut nūces. Jtem terram figuli. i. terra de qua sunt vrcoli. Jte p³ tri. i. cōbusti. Jtem in embuba. i. per cānulam.

Ex linimentis vo et effusionibus est linimentū super frontem huius. J. succi foliorū salicis et foliorū vitis et foliorū myrti et aque ros. i. frigidens oia et apponantur fronti cū pāno lini: et similiter sunt ex oib⁹ medicinis frigidis stipticis et stupefactiuis notis dissolutis cū suc cis infriigidatiuis stipticis sicut est succus extremitatū salicis et lentis et ramoz vitis et foliorū piri et cydonij et virge pastoris linimēta et emplastrā.

Chic ponit curam per linimenta: et patet littera. Jte et similiter sunt linimenta et emplastrā ex oib⁹ medicinis frigidis et. Jtem et lentis. i. rubialis vitis albe.

Odoramēta vo sunt sicut stercus asini recēs. Sz im pletiones ita sunt. Implet enī cū capite cāne: aut cuz capitib⁹ palmarū syluestriū et distillat cū coto papy ri: aut cū cotto reliquoz que egrediunt ex plāis.

Chic ponit curam per odoramēta: et patet littera. Sed impletio nes: et patet littera. Jtem sed impletiones. s. sine tenta.

In eo aut qui prauis est illo et fact⁹ ppter seruoze et caliditate vebemētē aut eruptionē arteriarū necia est flōmia cephalice que sequit illā narē minima val de: et necie sunt vctose sup posteriore partē capitis cū scarificatione leni et sup mamillā que sequit eā fiat sup spensio ei⁹ sine scarificatione. Et qñq opz vt extrahat sanguis per flōmiaz vsqz ad syncopim ex cephalica et ex vena spatule que est posterius: qm est magis vlti ma: qre phibet sanguinē eleuari ad caput. Ipsa nāqz cuz ad syncopim perducit sedat statim et illud in fluxu sanguis nariū vebemētis velocitatis: imo oportet vt succurratur in hora cū sentitur vebemētis fluxus san guinis nariū et velocitas eius antequā cadat vrr⁹. Sed si nō fuerit velox vebemēter: sed fuerit guttatiz et fuerit cū paroxismo: oportebit tūc vt fiat flobotho mia paulatim vicibus p³tinuis.

Chic ponit curā fluxus sanguinis per flōmā. Secdo per inspissan tia sanguinē. ibi (Et cū flōmā.) Tertio per ventosas. ibi (Et vctosa.) Quarto per embocas. ibi (Et opz.) Dicit primo q si fluxus sanguinis est multū prauus: ita q nō pōt cōstringi per medicinas dictas et. Jtem aut caliditatem vebementem. s. sanguinis. Jtem aut eruptionē arteriarū. s. sanguinem eleuante. Jtem minima valde. s. subtilis leuis et pauca. Jtem vt succurratur alā subtraha tur. s. per flobothomiam: qz in vna flobothomia.

Et cū flobothomia peruenit ad finem sufficientem: oportet vt fiat permutatio ad inspissandū sanguinē cū eo qd ifrigidat ipsum et cum eo qd ipm facit turbidū quāuis nō ifrigidet cū eo qd sit sicut iuuibe.

Chic ponit curam per inspissantia sanguinis: et patet littera. Jte turbidum. i. spissum. Jtem quāuis non ifrigidetur. s. sufficienter. Jtem iuuibe: qz iuuibe habent sanguinem inspissare: et ideo in fe bribus sanguineis conuenit syrupus iuuibinus.

Ventosa vo sanguini dominātī resistere non valet: imo opz in p³mis vt flōmia per extractionē paulatim minuat: deinde ponat vctosa. Et positio vctosarū sup epar si fluxus sanguis nariū est a dextra: et sup splenez si est a sinistra: super ambo simul si est ab ambob⁹ la terib⁹: est ex nobiliorib⁹ curationib⁹: et est opz vt strin ganē extrema: ita vt et testiculi viroz et mamille mu lierū: et p³trictio ambarū auris est valde vltima.

Chic ponit curā per vctosas stricturas et ligaturas: et p³ lfa. Jte flōmia. i. per flōmā. Jte et positio vctosarū sup epar est ex cura tionib⁹ nobiliorib⁹ si fluxus sanguis nariū et. Jte vel testiculi vi roz. Jte et mulierū. s. mamille: ista ponunt ad diuersionē.

Et opz vt administret emboca multū cū aqua fri gida: et qñqz necessariū est vt sedeat homo in aqua fri gida ifrigidata cū niue donec viridia fiant ei⁹ mēbra. Et qñqz necessariū est vt caput ei⁹ gipset cū gipso i fuso aqua: aut gipso i fuso in aceto et vt effundant sup caput ipsius aque ifrigidate cū niue donec stupefat. Et qñqz nō inuenit i ipso excusatio a tētis fortib⁹ facit ex flore eris et ab aqua albedarūgi cū cāphora et a mī mia pura ex qua pondere danich vni⁹ fiat caput pur gis: et ad minus puenit vt teneat aquā frigidā p³gela tam in ore suo. Et scias q qñqz viuut homo in fluxu sanguis nariū vsquequo egrediat ex eo vltra. xx. lib. vsqz ad. xxv. lib. deinde moritur. Et quādoqz syncopsis ex qua cadit est cā ad scindendum ipsum.

Chic ponit curas per embocas: et p³ lfa. Jte danich est pōdus. s. granor ordei. Jte ad scindendū. i. ad curandū. Causa est: qz reuer titur sanguis ad cor: et extrema remanēt depauperata calque.

Gentilis

Cibi do sint illi qui sunt ex lentibus est sumach aut aceto: aut acresta: aut similib' illis: et cactus reces bu midus est: et cibis cōueniētib' patētib' fluxū sanguinis nariū. Et silr lac decoctum donec ingrosset et oua elixata ei q pparat ad fluxū sanguinis nariū pp cho lerā sanguis sui: cū tñ acetosa qñqz nocēt patētib' fluxū sanguinis nariū pp incisionē et subtiliationē que ē i eis. Et pgregatio qdē experiētū existimat q cere bella gallinarū sunt ex meliorib' cibis: imo ex melio rib' medicis ei q bz fluxū sanguis nariū ex casu aut p cussione. Tercus opz vt ex eis plurimū sumat: aut fiat ei cibus pzinuus. Cūqz aut pferat ignatū pfortat et no cet in quātū excitat sanguinem. Cūz ergo indiges ipso in quātū cōfortat cōmisse ipsum parumper. Et cum nō est necessariū neqz fluxus sanguinis nariū facit casum virtutis primū: tūc nō des ipsum in potu. Et opz vt obseruet ne dimittat aliqd ei' descēdere ad ventrē et inflet stōchū et debilitet pulsum et excitet syncopim. Et si aliqd descēdit opz vt duz in stomacho pmanet enomaf et pēpīaf illud cū sentit eius descēsus ad sto machū. Nā si ipm ptransierit oportebit vt fiat clyste re vt velociter egredias et nō remaneat in stomacho. C' hic ponit curā per cibos et olerā: et pz lfa. Item aut similibus qz cū succo lymoni arancioz et hmoi. Itē ppter cholera sanguis sui idest pp sanguine suū cholerici. Itē qñqz acetositate acuta. I. acetosis acutis. C' et opz. hic docet succurrere qbusdā accidētibus et dicit qz debet cauere ne sanguis fluat ad stomachū.

C De regimine eorum que faciunt fluxum sanguinis narium. Cap. 10^m.

Necessitas qñqz facit esse rectū: vt fiat fluxus sanguinis nariū: et pprie in egritudinib' ce rebri. Et pp b' antiq fecerūt istū faciēs fluxū sanguis nariū pcutiēdo nāsuz: et curauerunt plurimas egritudines idigētes in sui sanatione sanguis nariū cursu. Et ex regimine qdē in faciendo fluxū sanguis nariū est cōmotio facta cū extremitatib' plate lenis tact': et pprie ei' que nascit sup lignuz squinati sicut flos: et est sicut aranee tela et colyrio fa cto ex eo qd est in suprema parte squinati et mētastro cāpestri: et factio ex medicinis acutis sicut pdisi et sta pblagria et euforbio pfectis cū felle vaccino.

Quia aliqñ in aliqb' egritudinib' est necessarius fluxus sangui nis nariū: hic docet administrare medicas puocatiuas fluxus sanguis nariū. Et dicit qz aliqñ ē necesse vt facias exire sanguinē ex nariib' et. C' Nota qz illo casu multū valet herba que dicit san guinaria. Item indigentes. i. pessimas et pnaas. Itē cursu. i. per cursum. Item confectis. i. mistis.

C De coriza et catarro. Cap. 11^m.

E due egritudines cōicātes sunt in hoc: qz vnaqueqz earuz est cursus māci ex cerebro. Tercū qdā hominū sunt q appropiant noie catarrī illud qd descēdit ad guttur et nomine corize qd descendit ex via nās. Et qdam boies sunt qui noiant totū illud catarrū. Et noiant corizam qd descendit ex via nās subtile et acutū frequens et pro hibens odorem effusum ad oculum et cutē fa ciei et penitus ad anteriora membra faciei.

In pcedēti parte Aul. determinauit de fluxu sanguinis narium. hic determinat de catarro coriza et brancho. Et pmo quāru ad cās. Sedo quāru ad signa. ibi. (Signa catarrī.) Tercio quāru ad cu ram. ibi. (Cura catarrī.) P' pmo ponit cās catarrī et corize. Sedo ponit quāru dīuerstātem catarrī. ibi. (Et catarrus.) Tercio ponit

Super tertio

canones cōpletiuos. ibi. (Et catarrī.) P' pmo ponit cās catarrī. Sedo ostendit que cōpletioues sunt magi parate ad catarrū. ibi. (Et habētes.) P' pmo notificat catarrū. Sedo ponit cās. ibi. (Et cā.) Tercio ponit vñū cās. ibi. (Et cū friditas.) P' pmo notificat catarrū. Sedo ostendit mēbra ad que est fluxus in catarro ibi. (Et catarrus.) C' ppter euidētiā pmi nota qz catarrus est defluxus ma terietū ad ptes inferiores et oī a cado radis: qz humiditates cadūt. Et Des. c. de catarro dicit qz catarrus vocat fluxū apud grecos. Et sic est reuma oī a tuo ruis: qz būditates ruit descendēdo: et sic catarrus et reuma sunt synonyma. Itē catarrus vno mō sumitur cōiter: et sic est descēsus humiditātū a superiorib' ad inferiores ad qñqz ptes inferiores descēdat: siue ad pect': siue ad nāres: siue ad epiglōtū: siue ad stōchū: siue alibi. Aliqñ sumit magi pprie et est descēsus būditatū ad pect' seu ad ptes pectorales: vt ponit Aul. in lfa aucte Bal. z. pmo. cōmē. 4. 9. 2. 6. de accideri cap. 4. sed si est descēsus ad fauces veniēs vocat brāch': et veniēs ad nāres vocat coriza. Unde verius. Si fluxus ad pectus dicit reuma catarrus. Ad fauces brāchus: ad nāres esto coriza. C' 3. nō qz illa mā que de scēdit est subtilis: qz vñū nō descēderet si esset grossa et viscosa. C' Tū nota qz ipsa est diuersa p magi et minus in subtilitate: et sic pz qz in pncipio ipsi cure catarrī nō pueniunt syrūpti aperitiui: qz augmētaret catarrū: sed pueniūt medicīne inspissatīue siue mā sit frigida siue calida. Nā si sit frigida inspissat ingrossat et vltra hoc alterat: postea digesta mā pueniūt medicīne que faciūt expuere. Et si mā est viscosa pueniunt medicīne lenitiue aliquātū abster siue: sicut viadragantū diapedidion et bulusmodi: vt pz ab Aul. in lfa. C' dicit pmo qz iste due egritudines. f. brāchus et coriza pueniūt in hoc: et pz lfa. Itē he due egritudines. f. catarrus et coriza supplē et ēt brāchus. Itē qdā hominū. f. Bal. z. pmo. cōmē. 4. 9. 2. Desue. c. de catarro. Bal. supplē. in lib. de febrib' ad glau conē. c. 5. Itē et p'hibēs odoratū effusus ad oculū. f. rei que effundit in lachrymal: et ideo colyria que ponuntur in oculo vadūt ad nāres. Ratio eius qd dicit: quia talis humiditas opplat illam viā: et odor non potest transire ad nāres.

C Et catarrus spargit ad palatū et ad pulmonē et ad mery et ad stomachū: et quādoqz vlcera ca: et multo tiens cōmouet eo appetit' caninus: et quādoqz descē dit in neruis vsqz ad longinquiora membra: et quā doqz generant ex eo sinēces et peripleumonia et pleu reth et extenuatio pprie: et p'cipue cum catarrus est acutus et calidus et dolores stōchi et fluxus ventris: et rasura intestinoz cum est salsus aut acetosus: et gene raf ex eo etiā colica et pprie mucosa que cruda est.

C hic ostendit membra ad que est fluxus in catarro: dicit qz de scēsus est aliquādo ad palatū et. et pz lfa. Itē eo. f. catarro. Itē ca sum ad pectus. f. quando illa humiditas fluens ad stomachū esset multū frigida. Itē qz extenuatio ptingit per descēsus catarrī: qz illa humiditas calida et acuta veniens ad stōchū abradit stōchū: et nō pmitit cibū stare in eo et trahi ad mētera yas: imo icidit cibū et sit steruus vel secessus et per psequēs extenuatio.

C Et cā oīuz illoz: aut est caliditas cōplexionalis p prie: aut extrinseca ex sole: aut veniens: aut olfatu me dicinaz calefactiū sicut musci et croci et cepe: aut fri giditas cōplexionalis pprie: aut eueniēs extrinsec' ex aere frido aut septētrione: et pprie cū discooperiē ca put ad vtrosqz p'cipue boza qua rarificat cerebriū ex balneo: aut exercitio: aut ira: aut cogitāde: aut alijs. et qñqz accidit ex flōmiā rarificatio que pparat cor pus ad recipiēdū calozē: aut frig'. qñ accidit catarrus: et p'cipue post flōmiā plurimā: et simil' ex malitia cōplexionalis calide qui accidit alicui corpori.

C hic ponit cās omniū. ppter euidētiā huius p'is nota qz mā que ruit siue fluxus ad partes inferiores: aut est mā calida: aut frigida. Calida: vt cholericā: aut flegma salsū: et talis est malus catarrus. Frigida et sic est mā aquosa subtilis: quā ideo tērat virtus expulsiua vt expellat: qz nimis est fluidū tale superflūū: et ideo illam mām opz ingrossare vt pportione tur virtuti. Et triplici autē causa pōt fieri vt talis mā descendat. Uno modo a calido dissoluentē: talis caloz aliquādo est extrinsecus vt caloz solis et aeris et balnei: et quādo aliquis stat ad odores calidos vt ad odores alioz: qz ta les vapores liquefaciūt mām et cadit deorsum et sit catarrus. Aul.

quādo illa cā est intrinseca sicut vapores calidi eleuati ex humoribus calidis et sicut si aliquis sumeret aliquam medicinam que moueret humores et ipsos non expelleret. Alio modo pot fieri iste defectus per viā cōpressionis: quia frigiditas cōprimente fit expressio humiditatis sic fit in hyeme. Alius modus est propter magnā quantitatem humiditatis non regulatam a virtute: sed superantem virtutem cōtinentiam: vt et contingit in hyeme: modo istas causas tūgit Aui. in lra: 2 l3 ponat plures: tñ oēs sunt reducibiles ad istas: 2 p3 lra. Itē 2 cā oīum illoq. f. catarrhi 2 coriz. Itē p3 lra: q3 sine mā. Itē accidit rarificatio ex floribothomia: q3 mouet sanguinem: unde sanguis inflammatur 2 incenditur: ad quā inflammationem sequitur rarefactio. Itē ex multa inflammatione suppletur rarefactio: nā q3 corp⁹ est debile in cōplexione cito inflammatur 2 cito calefit: 2 sic a quocūq3 sic fiet ipressio: vt p3 cā. fen. 2. 2 sic alia corpora recipiunt nocumentum in hyeme 2 in estate.

Et cū frigiditas cōplexionalis sit fortis 2 figitur in ea sicut fit in senibus dicit q3 ipse non digerit: nisi ipsi perueniant ad vltimū finem in sanitate cōplexionis et caliditatis eius: 2 q3 cerebro frigidus cū aduenit nutrimenti debilitatur in senib⁹ 2 in habētibus debile cerebrum: quare non digerit in ipso q3 ad ipsum penetrat ppter debilitatē suam 2 supfluit quare descendit: 2 facit q3 adeo a frigore plurimus est q3 facit a calore.

Hic ponit vnum cā. 2 dicit q3 quando est mala complexio fortis 2. Item 2 figitur. f. in cerebro. Item in ea. f. fortitudine. Item dicitur q3 ipse. f. catarrus. Item 2 in caliditate eius. f. aut vltimo calefant. Itē est a fortissimus. 4. o. secūde particule. Bāchi 2 coriz. in valde senibus non maturantur.

Et habentes complexionē calidā vehementius sunt preparati ad recipiendū causas extrinsecas facientes coriz 2 q3 habentes cōplexiones frigidas 2 humiditas: 2 habentes cōplexiones calidas in seipsis plus sunt fecuri ne accidat eis ex causis corporeis q3 habentes cōplexiones frigidas. Cerebrū enī frigidū nō digerit illud q3 peruenit ad ipsum ex nutrimento 2 non resoluit q3 ad ipsum ascendit ex vaporib⁹. Cōuertunt ergo supfluitates nutrimenti 2 componunt vapores sicut pueritur in alembico illud quod ascendit ad ipsum ex cucurbita: quare assidui sunt in ipso fluxus.

Hic ostendit que cōplexiones sunt magis parate ad catarrum: 2 dicit q3 cōplexio calida 2. 2 p3 lra. Itē ex causis corporeis. f. coriz 2 intrinsecis. Nam habentes cōplexiones calidas sunt magis parati q3 habentes cōplexiones frigidas. Nota istam: q3 salua questio que pot fieri. f. que corpora sunt magis parata ad catarrum: vel corpora calida vel frigida. Dōm vt dicit Aui. q3 a duab⁹ p3 mis causis que sunt calidū dissoluens 2 frigidus exprimit: 2 etiā a causis extrinsecis corpora calida sunt magis parata ad catarrum. Ratio est: q3 sunt corpora magis rara: igit cause melius possunt intrare mēbra 2 dissoluere 2 exprimere: sed corpora frigida quantū ad tertiā cām que est repletio humiditatis sunt magis parata ad catarrum: q3 plures humiditates aggregant in frigido q3 in calido. Et sic et habet q3 l3 corpora calida sunt magis parata ad catarrum: tamē catarrus est citius curabilis in eis q3 in frigidis.

Dubitat super isto capitulo cuius mēbrum catarrus sit egritudo. Dōm q3 si catarrus fiat a cā extrinseca est egritudo panniculi cooperietis cranei 2 musculorū ibidē existētū sub cute: 2 iō bona cura est calefactio 2 euaporatio cū panis calidis: q3 remouet tale frigiditatem inductā in ipso pāniculo. Si aut catarrus pueniat a cā intrinseca: sic est passio pie matris 2 dure matris cerebri que exprimit humiditates vel liquefaciūt: tñ nos possem⁹ in catarro imaginari multas lesiones fieri. f. q3 nocet aliqui plurib⁹ mēbris.

Itē dubitat vtrum catarrus sit egritudo per se vel per colligantiam. Dōm q3 si teneamus q3 catarrus fit accidēs: q3 exiens per mutatum in quantitate sic non cadit distinctio per se 2 per colligantiam quādo fit a causa extrinseca. Sed tu dices: si sumatur catarrus pro egritudine que egritudo est. Dicendum q3 cōsiderando exiens mutatur sic nō est aliquis morbus: sed est vnum genus per se accidentium morborū. Si autem plderemus q3 aliqua mala cōplexio imputatur in cerebro vel pāniculis ab humiditate defluente que ibi continebatur: 2 q3 plurimū fit a frigido: diceremus q3 est mala cōplexio frigida vplurimum.

Et catarrus quidē q3 est grossus: 2 q3 est sub-

tilis aquosus: 2 q3 est calidus acutus 2 saluus: aut mali saporis: 2 q3 est calidus mordacitius: 2 q3 est frigidus. Et catarrus quidem frigidus maturatur febre. Calidus vō non iuuatur febre.

Hic ponit quandam diuersitatem: 2 dicit q3 catarrus aliquādo est grossus: aliqui subtilis 2. Itē grossus. f. de mā grossa. Nota q3 mā catarrhi nō est grossa: ipsa nō descenderet: s3 tñ in catarro est dare magis subtile 2 minus subtile: illud vocat grossus. Itē aut q3 est calidus als mordacitius. Nota q3 egritudines būde maturant a caliditate 2 siccitate: 2 iō maturat catarrus in febrib⁹.

Et catarrhi q3 est egritudines catarrhi multiplicantur cū fiat vltus septentrionalis: 2 p3 lra post austrinum.

Hic ponit. 6. cā. 2. ibi (Et multiplicatur.) 3. ibi (Et q3.) 4. ibi (Inquit Hippo.) 5. ibi (Inquit Gal.) 6. ibi (Et q3 sōda.) 7. In pma parte ponit quendam afoi. Hippo. tertie particule. 2 est afoi. 6. 2 p3 lra. Itē vltus septentrionalis. f. boreas.

Et multiplicantur etiam in hyeme: 2 proprie cū fuerit estas post ipsam septentrionalis pauce pluuię 2 aut tñus austrinus pluuiosus.

Hic ponit aliū cā. qui est et afoi. 3. p3 lra. 14. Itē estas post ipm imediare: q3 estas eiusdē anni. Itē septentrionalis. f. frigida 2 sicca. Itē 2 pluuiosus. f. ante hyemē illā: iste est casus: estas est frigida 2 sicca: aut tñus calidus 2 humidus: in hyeme sunt catarrhi.

Et quandoq3 multiplicantur catarrhi in hyeme: 2 proprie etiam in regionibus meridionalibus propter repletionem caputū.

Hic ponit aliū cā. 2 patet littera. Istud etiam habetur tertie particula afoi. afoi. 18.

Inquit Hippo. pluribus eorū quibus accidunt catarrhi non accidit splen.

Hic ponit aliū cā. 2 dicit q3 ille qui habet multum catarrum nō fit spleneticus. Hippo. f. in libro epidimiarū. tracta. 27. causa est quia materia diuertitur per alias vias 2.

Inquit Gal. quoniam plurimū qui egritudines habet in membro vno: tunc alia membra habet incolumia. Dico aut fortasse quoniam pparatus catarris subtiliores habet humores: 2 ille cuius humores ingrossant non preparatur catarris multum.

Hic ponit aliū cā. 2 ipm verificat: 2 patet. Item incolumia. f. sana. Item dico autem fortasse. f. causam in hoc.

Et quando sōda est conueniens catarro addit in eo cum attractione.

Hic ponit sextum cā. 2 dicit q3 quādo sōda est coniuncta cū catarro 2. Item conueniens id est cōiuncta. Nota q3 sōda attrahit: q3 est dolor capitis. dolor autem habet attrahere.

De signis.

Cap. 12^m.

Signus catarrhi acuti calidi si est corizalis est rubedo faciei 2 oculoꝝ 2 mordicatio ei⁹ q3 currit 2 subtilitas ei⁹ 2 caliditas tact⁹ ei⁹. Et q3 accidit cū eo febris 2 non iuuat ea: 2 si est in gutture acuitas ei⁹ q3 descendit ad guttur 2 vebementia adustionis ei⁹: 2 attractio ipsi⁹ 2 subtilitas ei⁹ cū inflammatione sentit qñ ipm rascit 2 significat ipsius sputū ad citrinitatē declinās 2 rubedinē. Et est hic et oppilatio quādoq3 2 nauisitas 2 cōmotio acuta.

Hic ponit signa. p3 lra catarrhi calidi. Scdō fridi. ibi (Frida aut.) dicit q3 qñ catarrus est 2. Itē si est corizalis. f. si descendit ad nares. Itē est rubedo: q3 humor est calidus: 2 h3 calefacit. Itē 2 nō iuuat. f. catarrus. Itē ea. f. febre. Itē 2 attractio ipsi⁹. f. que sequitur adustionē siue calorem. Itē est hec et oppilatio qñq3. f. qñ multū subito fluit. Itē nauisitas est quādo quis loquit cū narib⁹.

Frighdi autem catarrhi signus est frigus eius q3 currit si est in naso 2 cōmotio in naso cū tensione frontis 2 vebementia oppilationis 2 nauisitas: 2 q3 signat ipm grossitudinem materiei: 2 si est ad guttur frigus eius

Bentilis

q̄b̄ rascāz z albedo ipsi⁹ z iuuamētū a febre si accēdat.
Chic ponit signa catarr̄i frigidit̄: z p̄s l̄ra. Itē est tēsiō frontis z in
 naso. p̄pter mām extendentē. Itē nauisitas est locutio cū naso.

CDe cura.

Cap. 13^m.

Cura catarr̄i est cōp̄chēsa in accidētib⁹ di-
 minutionis māci: z oppone cause faciētis: z
 sectione cursus: aut cōmēsuratiōe eius: aut
 motus ipsius ad partē aliam: z antecessiōe
 p̄hibitionis eius ex quo forsitā ḡnāz sicut chasim in
 naso z vlcera sup̄ narē: aut sicut asp̄itas gutturis z tuf-
 sis z vlcera pulmonis z sequunt̄ ea z apostema.

Chic ponit curā. p̄mo in ḡnālī ponit itētiōes habēdas in cu-
 ra catarr̄i. Sc̄do ponit eas in sp̄ālī. ibi. (Waterie aut̄ diminutio.)
 p̄mo p̄mittit itētiōes habēdas. Sc̄do ostēdit a q̄b⁹ d̄z cauere
 ille q̄ h̄z catarr̄ū. ibi. (Et ea oīa.) Tercio ostēdit q̄bus debet vti. ibi.
 (Et incipiat.) p̄mo dicit q̄ cura catarr̄i stat in reb⁹ sex. f. in
 diminutione māci zc. Item chasim. i. lēso opp̄latiua in naso.

CEt ea oīa idigēt repulsiōe falsidij: z dimissiōe re-
 p̄tensionis ex cibo z vino: z sternutatio est noctiua in
 p̄cipio aduētus catarr̄i z cor̄izē p̄hibēs maturatiō-
 nem humoz̄ p̄tentoz̄ in cerebro qui nō maturant̄ nisi
 cū quiete z cū h̄ ipsa trahit ad ip̄m sup̄fluitates alias:
 z est post maturatiōē vltimi iuuamētī valde p̄p̄ illis
 q̄ euacuat de sup̄fluitatibus maturis. Et op̄z qdē ne
 paties catarr̄ū z cor̄izā repleat ventrē cibis: q̄re re-
 pleat caput ei⁹: z vt assiduet calefactiōē capis z eld̄-
 gatiōē ei⁹ a frigore: z minuat ip̄m a septētrione z p̄-
 p̄le post austrū. Auster enī replet z rarificat z septen-
 trio p̄stringit z exprimit. Et minor et potū aque cōge-
 late: neq̄ dormiat i die: z sitiat z famē patiat̄ z vigilet
 quantum potest: qm̄ sunt initium cure.

Chic ostēdit a q̄bus d̄z sibi cauere: z aliquāter q̄bus d̄z vti. Itē
 z cū hoc. f. calefactiōe capitis. f. si materia est frigida.

CEt incipiat a fluxu ventris z extractione sanguinis.
 Deinde a fluxu vētris post ipsam: bonū enim est si ne-
 cessitas indiget ambo simul: z raro qdēz administret̄
 flōmīa: z p̄p̄le in p̄ncipio nisi si nō toleret illud p̄p̄
 multitudinē: z melius est dimittere ipsam z nō flōmā
 re dum nō accidit a tussī. Si aut̄ tussis est parui sp̄uti
 necessaria est parua flōmīa levis renouās numerū. p̄-
 p̄terea forsitā q̄ facit necessarias esse iterationes: et
 administret̄ syrupus de papauere si adsunt vigilie z
 zuccharū si nō sunt vigilie: z clystere attrahit sup̄flui-
 tates: z tu leni viā cū eo q̄b̄ sit sicut aqua ordei vt fa-
 ciat penetrare eas. Et cū iueniē cū catarro punctio in
 mamillis significat q̄ mā declinat ad lat⁹. Fiat ergo
 iceptio cū flōmīa z suffumigationibus: z q̄nq̄z accidit
 feb̄is. Et pillule qdē ad tussis p̄ueniētes sunt ad aspe-
 ritatē pectoris nō ad mās capitis: z op̄z etiaz vt tole-
 ret sitim z frāgat eā cū cōmistiōe syrupi de papauē
 z aqua: z si voluerimus p̄fortare pect⁹ tūc aq̄ ordei z
 saulch. Et q̄n cū catarro fuerit tussis nō balneet̄: z illi
 in q̄ p̄ferat catarr̄i estate z byeme pillule coeble sūt
 ex curis magis iuuatiuis: z mor⁹ mēbroz̄ inferiorz̄ est
 valde iuuatiuis ad catarr̄os p̄p̄ attractiōē māeruz̄
 ad inferiōra. Deinde administra q̄b̄ narrat̄ ex vapora-
 tionib⁹ z suffumigationib⁹ cū obseruatione ne admis-
 nistret̄ sup̄repletiōē. Et ille qui p̄suetus est pati ca-
 tarr̄ū q̄nq̄z p̄hibet aduentū catarr̄i suo subito itroitu
 ad sudandū in balneo ante aduentum catarr̄i: z op̄z

Super tertio

fm̄ dispositiōē vt regatur cum eleuatione capitis: z
 eleuet̄ puluinar: z nō resupinatio fiat in somno.

Chic ostēdit q̄b⁹ d̄z vt ponēdo casū. z p̄s tota l̄ra sine diuisione.
 Itē ambo: q̄ flōmīa z fluxus vētris. Sc̄d̄ dices ipse dicit q̄ ra-
 ro administret̄ flōmīa: z supra statim dicit curat̄ cū flōmīa. p̄di-
 cendū q̄ raro administret̄ flōmīa: q̄ raro est mā calida. Item a
 tussī. i. cū tussī. Itē renouās. i. multiplicās. Itē syrupus de papauē
 re. f. ad p̄hibēdū fluxū z ad minozādū mām. Itē z si nō. f. sint vigi-
 lie. Itē zuccharū. f. rosatū: q̄ ipsat̄ z p̄hibet. Itē leni viā. i. p̄mo
 fac clystere lenitiū. Itē eas. i. medicinas: alias ea. f. clystera acu-
 ta. Itē ad lat⁹: q̄ in picura. Itē z suffumigationib⁹. f. modicāti-
 bus nares. Itē z q̄nq̄z accidit feb̄is: tūc p̄uenit flōmīa: z hoc fm̄
 Desue. Itē pillule. f. bichichie. Itē saulch. i. ordeū torrefactū. Itē
 si fuerit tussis sup̄. z tūc apostema i spiritualib⁹. Itē nō balneet̄
 si timeat apostema. Itē z op̄z fm̄ oēm dispōnē vt regat̄ caput isra
 ordinez. Itē fm̄ inclinatiōē. i. quādo inclināt se ad dormiendū
 siue ad suffumigandū. Item fm̄ inclinatiōē. i. nō multum debet
 inclinare caput: nec in dormitiōe: nec in suffumigatione.

CWateriei aut̄ diminutio est cū administratiōe mū-
 dificationis capitis. In calida quidē cuz flōmīa z so-
 lutiōe vētris educēte humores calidos z clystere
 bus trabētib⁹ mām ad inferiōra. Et in frigida qdē
 cum medicinis soluentibus flegma ex capite que sunt
 ex eis que bibunt̄ z quib⁹ sunt clystera. Et ad sum-
 mum op̄z vt minozent cōmestiōē z potū aque: z res-
 pellat eum oīno die z nocte z renouebit̄.

Cuxta istas sex itētiōes sex facit. p̄mo iuxta p̄mā que est di-
 minutio. Sc̄do iuxta secūdā que est oppositiō cāe. ibi. (Est opposi-
 tiō.) Tercio iuxta tertiā que est p̄hibitiō cursus. ibi. (Abscisio aut̄.)
 Quarto iuxta quartā que est adequatiō māci. ibi. (Equatio aut̄.)
 Quinto iuxta q̄ntā que est attractiō māci ad aliā partē. ibi. (Attrac-
 tiō vō.) Sexto iuxta sextā que est ordinatiō regimīis. ibi. (Et plu-
 rimū.) Dicit p̄ q̄ tu debes dimitte mām mādificāre caput zc.
 p̄s l̄ra. Et sic p̄s hic p̄ra vulgaris: qui nōlūt administrare vnaq̄z
 flobothomiam in catarro. Item z repellat eum. f. vinum. Itē die
 nocte. f. vna: aliter cum. f. catarrum.

COppositiō aut̄ cāe efficiētis calide qdē ē vt sit sol-
 licitis in ifrigidādo caput cū eo q̄b̄ est ifrigidās fri-
 gidū potētia sicut introitus balnei dulcis oī mane cū
 est ieiunus z effusio aque sup̄ extrēmities z infusio
 capitis z extrēmities z suminis z anī z testiculoz̄: z
 que sūt in circuitu eoz̄ cū oleo viol. Et embroce ad
 ministratio facte ex ordeo: z papauere: z viol. z camo-
 mille: z effusio fortiter ifrigidātū actu sup̄ caput: z
 declinatiō cū cibis ad illud q̄b̄ alleuiat̄ z ifrigidat̄ z
 humectat̄: z administratio mel. ros. omni die.

Cponit curas opponēdo cāe. p̄mo opponēdo cāe calide. Sc̄do
 fride. ibi. (Sed fride.) Dicit p̄mo q̄ q̄n cū est calida zc. Itē ifri-
 gidantū actu dum calor est minus. Itēz ad illud q̄b̄ alienat̄. i. ad
 id q̄b̄ leue. Item melius. supple vel zucchari rosati.

CSed frigide est sollicitudo cū incipit cōmotio z ster-
 nutatio in calefactiōe caput z vaporādo ip̄m cū p̄-
 no calefacto vsquequo sentiat calozē iaz p̄ueniē ad
 cerebz̄ z p̄seruādo caput fm̄ illā summā. Et q̄nq̄z ne-
 cessariū est vt fiat vaporatio cū sale z mīlsis. Et q̄nq̄z
 sit vaporatio cuz aq̄s calidis in fine quo pole est eas
 tolerare. Et administrent̄ in ea embroce maturatiue
 resolutiue: z inunctio extrēmities cū oleis calidis sic
 est oleū anbetinū z oleū camonillinū z sanfucinū. Et
 fortius illis est oleū rutbaceū z oleū de ben z oleū de
 lilio z oleū laurinus. Inungant̄ eis testiculū z que se-
 quant̄ eos z anus z sumē z extrēmities z lauef̄ ca-
 put cū sapone p̄stantinopol. Oleū vō iquantū potes
 fac ne tāgat caput nisi si nō iueneris excusatiōē: ita
 vt idigeas ifridatiōe fixa aut calefactiōe: z sit post
 euacuatiōē

evacuacione et ut administraretur super caput et frontes linimenta ex synapi et costo et similibus: et abluere ipsius cum aqua saponis vel cum eo quod sit sicut sapo et similibus: et ut declinet cum cibis ad illud quod alleviat et subtiliat et calefacit et exsiccat cum hoc ut ex eo linia pectus. Et quia deo necessaria est administratio medicinarum rubificantiis: ita ut in eis recipiant sterces columbinum cum synapi et sicus et mentastrum et guma ruthe agrestis: imo administratio cauterij et ad ultimum calefactio capitis: et ipsius exsiccatio conferunt et expellunt illud quod accidit. Et oportet in hoc catarro ut non ingrediatur balneum ante maturationem: imo administrantur vaporizationes sicce. Et ex eis quod pferunt in eo est odoramentum musci: et similiter impletio auris ex lana infusa in oleo calido calefacto usque ad terminum.

Chic docet opponere cum fride et legatur totus simul: et per littera. Item fin illa summa. i. fin illam caliditate non nimis intensam. Item saponem pstatinopolitano: quod est acut. Item non debet administrari oleum: quod per sui viscositatem oppilat poros et prohibet fieri transpirationem. Item leniatur. i. sit lenitum pectoris. Item oleo calido. i. poteria. Item calefactio. i. actu. Item usque ad terminum. i. multum intense.

Abscisio autem cursus fit cum gargarismis laudabilibus frigidis congelatis sicut gargarismate ex aqua frigida et aqua rosae et aqua letis et aqua coriandri et aqua in qua decocti sunt cortices papaveris et aqua granatorum et. Frigida quidem ad calidum et calida ad frigidum. Et sicut linimentum gutturis cum vino in quo est contrita myrra: et proprie in frigido.

Chic ponit tertiam intentionem que est abscisio cursus: et ponit quatuor medicinas. Secunda ibi (Et similiter). Tertia ibi (Et sicut syrupi). Quarta ibi (Et sint vapores). Dicit primo et. Item perge lacrimis. i. inspissatis.

Et similiter retentio anellanarum in ore factarum ex opio et storace et thure et croco preterquam deglutiat aqueitatem earum.

Chic ponit aliud medicamen: et per littera. Item anellanarum. i. medicinarum habentium formam anellane.

Et sint syrupi qui habent proprietatem in hoc sicut syrupus de papavere purus ad calidum: et syrupus de papavere factus cum decoctione in qua posita sunt sicut myrra et crocus: et alia ex eis que dicturi sumus in antidotario ad fridum: et non oportet ut in potu des syrupus de papavere nisi in principio ut prohibeat a pectore. Cumque retinetur et necessarium est sputum non est conveniens iste syrupus.

Chic ponit tertium medicamen: et per littera. Item factus. i. aptatus. Item ut prohibeat. i. fluxum supple et ad inspissandum materiam.

Et sicut vapores retinentes administrati ita quod intrent in chaiales retinentes vapores. Et isti quidem vapores sunt sicut vernix ad calidum et frigidum simul: et sicut nigella ad frigidum vaporata aut odorata. Et costus et nigella fixa quando odorantur ligata in pano lineo sunt inuatiua valde: et similiter suffumigatio oris noia ta cochia: et similiter vaporatio vini aut mellis super lapidem molarum ignitum. Et ex eis que inuuant ad illud est suffumigatio cum thure et xyloloe crudo et vernice et costo et storace. Tamariscus autem et rosa ad calidum: et similiter tabarzet et fabe et ordemum infusum in lacte acetoso vaccino de quo butyrus est extractum proprie: et zuecharum et camphora: et surfur infusum in aceto eis fiat suffumigatio ad calidum: et sicut vaporatio acetici a

lapide molarum ignito abluto mundificato.

Chic ponit alias medicinas que sunt euaporatoria. Item in chaia sim. i. in superiore parte nasi. Item nominata cochia est proprius nomen suffumigationis. Item tabarzet. i. zuecharum de illa strata.

Equatio autem essentie est sicut administratio electuarioz et receptio dragagati aut granoz cydonij in ore ut permisceat grossitudo eorum subtili quod descendit: et igrosset ea et descendat: et non iussit ad profundum et fiat cum eo facile sputum et administratio eius quod subtiliat illud ita ut non noceat sua grossitudine et viscositate sua. Et quasi catarrus est frigidus non est pueniens in troitus balnei ante maturationem: si est calidus per illud non erit multum malum: imo iuuabitur eo.

Chic ponit curam iuxta intentionem quartam que est equatio materiei: et per littera. Item descendat. i. cum sputo per os.

Atractio vero eius ad partem aliam est sicut illud quo vtuntur cum timetur quod catarrus descendat ad guttur: quare extrahitur ad nasum cum sternutationibus et olibus que mordicant nases: et sicut illud quo facis oem catarrum currere ad inferiora ex administratione ventose super nucham: et similiter inclinationes super emibrocas factas ex odoriferis attrahentibus materiam ad partem nasi. Antecessio autem est sicut quod custoditur guttur et pulmo a noemento suo.

Chic ponit curam catarrum iuxta quintam intentionem que est attractio materiei ad aliam partem: et per littera. Item antecessio. i. percussio.

Et plurimum eius est cum cibis. In calido quidem est cum inunctione pectoris ex oleo violae et acceptio aque ordei cum aqua violae nutrita: et aqua granatorum dulcius: et administratio sorbitionis facte ex amilo et farina ordei fabarum et cum lacte multo si non est febris. Floet enim lac si adest febris: et administratio electuarioz lenium frigidorum: et syruporum de hyssopo frigidorum.

Chic ponit curam iuxta intentionem sextam que est regimen et dieta. Et primo per cibos et solida. Secundo per potus. ibi (Et potus). Item primo ponit curam quam multum est calida. Secundo quam est frigida. ibi (In frido vero). Dicit primo et. Nota quod illud est regimen quo prohibet materiam facies catarrum. Item cum lacte multo alio multo. scilicet animali. Item si non est febris supple: quod si est febris nocet: quod cito corrumpitur.

In frigido vero sicut inunctio pectoris cum oleo violato: et de ben: et administratio sorbitionum calidarum lenientium sicut triticum cum melle et sicut surfur tritici cum oleo amigdalino et melle et sicut panis cum rob: et administratio electuarioz lenientium calidorum et syruporum et proprie qui facti sunt ex hyssopo calidorum: et et hyssopi ipsius cum storace.

Chic ponit regimen quando catarrus est frigidus: et per littera. Item de. i. simul: quod est remissione qualitatibus. Item sicut est cibus de pasta: ut vermicelli. Item cum rob. i. sapa.

Et potus aque calide est inuatiua in catarris maturans eos et expellit ab eo quod sequitur ipsos et membrum anhelitus maturando illud quod descendit et leniendo. Et vinum quidem non est conveniens eis: et quandoque convenit ut conferat eis hoc in principio: post maturationem autem illud quod commensuratum est est conveniens. Et oportet ut sit in illa dispo ne et ad calidum cholericum pmitstum: et pingua quidem mali odoris prohibent maturationem in subtili in principio.

Chic ponit curam per potum: et per littera. Item et quod puenit. i. stringit. Item hoc. i. vinum. Item in principio. scilicet materia est pauca. Item commensuratum. i. temperatum. Item et oportet ut sit. i. vinum. Item in illa dispo ne: quod post digestionem. Item in subtili. scilicet catarro.

Gentilis

Tractatus secundus de reliquis dispositionibus nasi.
De fetore nasi. Cap. 2^m.

Gentilis fetoris in naso: aut sunt vapores putridi ascendentes ad ipsum ex partibus pectoris et pulmonis et stomachi: aut humor putrefactus in crenitu ossium alabastrum: quod si esset acutus faceret euenire vlcera: sed ipse est putridus fetidi odoris. Et quandoque peruenit odor eius ad supiora: et sentitur odoramento sui: aut humores putrefacti in ventre: aut in cerebro toto: aut in anteriore parte eius: aut in ea parte sui quam sequitur nasus: aut putrefactio et corruptio accidit illis ossibus omnibus quarum curatio est difficilis: aut propter hemorroidas in naso putrefactas.

In precedentibus in primo tractatu Aui. determinauit de nocumētis odoratus: et de quibusdam accidentibus que sunt actiones lese et euenit mutata. Hic determinat de egritudinibus organi olfactoris: et tot facit quatuor egritudines. Scda ibi (Quatuor generantur.) Tertia ibi (Oppilatio.) Quarta ibi (Ex curis eius.) Quinta ibi (Deli et laudabilis.) Sexta ibi (Et hemorroides.) Septima ibi (Sternutatio.) Primo ponit causas fetoris nasi. Secundo curam. ibi (Op.) Tercio ponit causas fetoris nasi que sunt quatuor. Prima est vapor putridus eleuatus a partibus pectoralibus. Scda causa est vapor vel humor putridus stans in partibus supioribus nasi. Tertia causa est humor putrefactus in ventriculo anteriori cerebri vel in toto cerebro. Quarta causa est putrefactio contingens in ossibus. Quinta causa est polyposus humor putrefactus generatus in naso. Nota quod per ossa intelligit illa ossa que sunt figure triangularis que sunt partes nasi et sunt duo ossa: ideo dicit quod si ascendat superius. Ad talia ossa: ideo dicit quod si ascendat versus ad carunculas. Item in ventre. scilicet cerebri. Item quatuor sequitur nasus. In parte illa ubi sunt plunete caruncule cum cerebro. Item in fundamento. In ossibus. Item per hemorroides etc.

De cura.

Cap. 2^m.

Doriet ut precedat mundificatio eius quod est aggregatum ab humore malo si est in alio loco quam in alabastrum et profundo eius: imo est in stomacho et cerebro. Deinde administratur medicine narrate que sunt ex tentis et caputpurgis et insufflationibus et reliquis.

Hic ponit curam. Primo per medicinas. Secundo per remedia localia. ibi (Et tunc expte.) Dicit quod tu debes mundificare cum pharmacis supple et cum flobor homia. Item in alabastrum. In partibus superioribus nasi. Item et reliquis. In linimentis.

Et tente expte in hoc. Et rectius quidem est ut abluatur nasus ante eas cum vino. Deinde ex illis tentis administratur tenta ex myrra et amomo et achacia facta cum melle: aut myrra et amomo: aut myrra cum oleo de neride: et tente plurime diuersitatis facte ex istis medicinis sibi diuersitatem ponderis. et sunt cyperi et spica et rosa et anefrin et calamus aromaticus et amomus et gariofilus et myrtus et aloes et rosa et aliquid ex sale conuolunte aut separate. Et tenta iussa in triplicato subtili super quam puluerizetur subtilis puluis factus ex gariofilis et cyperi: et rame et laudani partibus equalibus: et et myrti calami aromatici nistri ros. gar. omniu an. 3. j. myrra gallarum amboriu an. 3. 5. musci camphore amborum an. 3. iij. 5. vnus: climalie et salis gēme amborum an. 3. iij. 5. administratur ex eis tenta.

Hic ponit curam per administrationem medicinarum localium. Et primo tenta. Secundo caputpurgis. ibi (Ex caputpurgis.) Tercio linimento. ibi (Ex linimento.) Quarto insufflatione. ibi (Ex insufflatione.) Primo in ferim quod ponit sex medicinas que debent administrari cum tenta. Legat totum simul: et per ista. Item tunc expte in hoc supple sunt que dicentur. Item ante eas. Item postione tentas. Item fa-

Super tertio

et cum melle at. sicut cum melle. Item aut ex oleo et myrra: alis ex myrra et oleo nardino: sed ista glosa non placet mihi: quia statim ponit istam medicinam. Item oleo de neride. In nardino. Item diuersitatis alis comestitionis. Item ponderis vel in poderibus. Item et rosa anefrin. In rosa alba syluestis. Item triplicato subtili. In sapia. Item ramich est que dicitur sectio: et ita habet hic quod gariofilus habet aliquid de stiptico: quia hic ponit medicinas stipticas. Item vesice nestrin. Illud super quo stat rosa. Item kirates est pondus quatuor granorum ordi.

Et ex caputpurgis caputpurgis cum succo mentastri. Et meliora caputpurgia et magis suuatiua ex eis sunt vrine asinorum: ille enim nunquam fallit. Et ex experientia metis bonis est ut resoluatur trociscus. andaracon recepti in tyriaca in vino et distillentur in nasum: quoniam sanant. et de coctio aldarisfabam cum vino odorifero est bona valde: administratur et aligibus diebus et naribus attrahatur. Hic docet administrare caputpur. et per ista. Mentastri alis calame. Item aldarisfabam. Item xyloracte vel charabe vel ponia.

Et ex linimentis est ut liniatur illud quod est iterius eius cum colcotar: et etiam folia sansuci terantur cum aqua et liniatur ex eis nasus: et hoc medicamentum karitum et est myrra. iij. 5. et due tertie cassie lignee. 3. i. 7. vj. et amomus alis amoniaci tantumdem sufficiant cum melle.

Hic docet curare cum linimentis: et per ista. Item sambaci. Item lefemini. Item et hoc medicamentum karitum est nomen auctoris quod fecit.

Et ex insufflationibus est ut insuffletur in co mentastri ipsum aut elleborus albus et ostracu adustum: et ex medicamine predicto in fine tentari est ut suffletur xyloracte samus in naso: et ex attractionibus cum naribus ex eis que sunt ex parte est decoctio aldarisfabam cum aqua aut vino et administratur diebus aliquibus: et ex eis que ex parte sunt in cura eius et propter eum est in cerebro aut anteriore parte eius putredo sunt duo cauteria a dextra parte calue et sinistra eius coram auribus que sequuntur ad ambo tempora: aut cauterium vnum super medium capitum.

Hic docet curare cum insufflationibus: et per ista. Item in fine tentari illius periculi: ubi docebat administrare resas. Item xyloracte samum. Item lignum balsami. Item decoctio aldarisfabam: est quoddam granum. Item ad extra calue. Item caluarie. Item super medium capitum. Item super coronam etc.

De vlceribus in naso.

Cap. 3^m.

Quandoque generantur in naso vlcera aut erysiporibus acutis: aut malis aut ex catarrhis acutis: sunt autem fetidi putridi aut cruste aut vlcera ex borbor alis et borbor aut vlcera pura: et sunt aut apparentia aut intrinseca.

Hic determinat de vlceribus in naso. Primo ponit causas. Secundo curam. ibi (Nasus est membrum.) Dicit quod quatuor generantur in naso etc. Item generantur vel aggregantur. Nota quod vlcera que sunt in naribus aut sunt aut mala calida subtili sicut cholera: et tunc vlceras et sic ibi crustas: aut sunt aut flegmate falso: et tunc crusta est grossior: et totum hoc sic per reumata acuta: et sic sunt due cause. scilicet cholera: et flegma falsum: et quilibet crusta fit ab altera istarum duarum causarum.

De cura.

Cap. 4^m.

Nasus est membrum humidius aure et siccior oculi. Quare oportet ut sit cura vlceris eius prima cure vlcerum auris et oculi. Opus ergo ut sint medicine ericantes vlcera nasi minoris ericatiois quam medicie ericantes vlcera auris et vberematiois ericatiois quam medicie ericantes vlcera oculi. Vlce-

ra enim nasi indiget re que sit in initio euentus ericationis. Hic ponit curam. Primo in generali. Secundo in speciali. ibi (Amplius si causa.) Dicit quod si nasus est membrum humidius quam auris: et est durus et siccus quam sit oculus: et ideo medicie que administrantur etc. Item est humidius aures: quod est carnosus. Item siccior oculo: quod non habet tantum de humido aquo quam sit oculus. Item vlceris eius. scilicet nasi. Item initio euentus ericationis.

Amplius si causa fuerint materie currētes aut vapores ascendentes

ascendentes tunc cura cum effusione eorum per attractionem ipsorum ad partem aliam secundum quod scias: et ad summum necessarium est ut ericeat caput: et possit cum eo quod scivisti.

C hic ponit curam in speciali. Primo per medicinas. Secundo per remedia localia. ibi. (Deinde attende.) Dicit primo quod si materie res. Item ericetur. i. purgetur.

C Deinde intende in nares: et scias quod omnes medicine inuantes in hemorroidibus et alarabetur ex eis quas dicturi sumus sunt inuatiue et in vlcerebus: cum sunt fortia et cum fuerint cum mucilaginis: et ex eis que similia latur illis donec leniuntur conueniunt omnibus vlcerebus leuibibus etiam.

C hic ponit curam per remedia localia. Primo ponit curam iuxta omnium diuersitate datam. Secundo ponit curam quorundam vlcere de terminatorum que dicuntur vlcera dulcia eo quod non sunt multum fortia. ibi. (In principio quidem.) Primo ponit curam vlcere occultorum. Secundo manifestorum. ibi. (Vlcera vero.) Primo ponit curam in generali. Secundo in speciali. ibi. (Sicca vero curet.) Dicit primo quod tu debes attendere ad remedia ministranda in naribus. Et omnes medicine res. Item alarabetur. i. ipse hemorroidarum.

C Sicca vero vlcera curentur cum inunctione facta ex cera cui admixtum est quantum est medietas eius de mellis cruris vaccini dissoluta cum aliquo quod sit sicut oleum nensularium et stricinium. Et puenietur apud me est oleum rosae et propolis factus ex oleo onfancino: et etiam curetur cum inunctione facta ex oleo violae cum dragaganto: aut pauca spuma psyllii et malue: et etiam cum tenta infusa in hyssopo: et adipe anatis et cera citrina et adipe cerui et adipe galline et melle et ex adipe et oleo et myrabolanis citrinis aut gallis. Et quicquid confert flobotomia vena in extremitate nasi post cephalicam et ventosa nocrati et solutio ventris.

C hic ponit curam vlcere botboralis. Secundo ibi. (Vlcere autem.) Primo in tot quod remedia ponit: legat totum simul: et per lra. Item sicca vero. i. vlcera. Item stricini. i. petroselinum acreste. Item aut pauca spuma. i. mucilagine. Item in hyssopo. i. humida. Item nocrati. i. loco ubi colligitur pinguis craneo. Item tu dices: cura vlcere est ericare: et tamen hic ipse docet humectare: ergo male. Item dicendum quod vlcera sunt a reumate. Et tale reuma vel est cholera subtilis vel flegma falsum quod habet facere crustam: et in cura de prima remoueri crusta: id docet primo remouere crustam cum his que sunt mollitia: postea remota crusta conueniunt ericatiua. Item Ad rationem vlcera indigent ericatione: dico quod verum est nisi coniungatur aliud: modo hic coniungit cruste que primo debent remoueri.

C Vlcere autem ad que currit materia acuta ante mala fetida cura fit difficilis et necessaria est euacuatio. Et quandoque indiget solutione ventris ex hieris que sunt magne. Et oportet ut assidue ablutio eorum cum nitro et sapone: et proprie qui comparatus est asclidi et sapone comparato ad constantinum. Deinde ad ministrantur medicine vehemens ericationis ex quibus est hoc. Item corticis eris et calcadis et arsenici rubei et citrini omnium aff. partem. i. conterantur et infundantur in felle tauri aliquibus diebus donec rubescant in eo et administrentur. Et quandoque addetur in eis amomum et myrra et mentastrum et prassium et crocus et alumen: omnium per. i. Et medicamen Russi expurgat: et est ut sumantur cyperus et alumen et galle et myrra et crocus et arsenicum et administrentur.

C hic ponit curam vlcere occultorum: et dicit quod sunt difficilis cure. Item ericatis quod sunt magne sicut biera hermetis archigenis bieralogodion. Item calcadis. i. ipse vitrioli.

C Vlcera autem vehemens doloris curantur cum plumbo vltro abluto et cerusa et merdasengi fiat ex eis emplastrum

strum cum oleo rosae et cera.

C hic ponit curam vlcere in naso. puenietur cum dolore: et per lra. Item merdasengi. i. lythargirio.

C Vlcere autem botborosorum cura fit cum oleo rosae et cum oleo myrtino et merdasengi et aqua rosae et pauco aceto emplastro facto ex eis.

C hic ponit curam vlcere botboralis: et per lra. Item botborosorum. i. cum gbus sunt apostemata parua. Merdasengi. i. lythargirio.

C Vlcera vero manifesta cum hoc emplastro cura: ceruse lib. i. merdasengi scorie plumbi vlti: amborum aff. vnc. iij. misceantur cum vino et oleo myrtino. Et ex medicinis quidem communibus est ut sumatur granatum acetosum et decoquatur in vase ereo donec perueniat ad medietatem et linat ex eo tenta: deinde administretur. Et ex eis gbus curantur sunt troc. andaron quandoque infusi in vino: et quandoque infusi in aceto et aqua secundum quod vides. Et ex emplastris quidem bonis est ut sumantur scorie plumbi et vinum vctus et oleum myrtinum et aggregentur omnia terendo super ignem leuiter accensum et moueantur donec ingrossentur et seruent in vase ereo. Et plumbus vltus est in indicio scorie plumbi: et opus ut administretur succus sicle solus aut cum medicinis quoniam est valde inuatiuus.

C hic ponit curam vlcere manifesti in naso. Et primo facit hoc. Secundo ponit medicinas cures. ibi. (Ex medicinis.) Dicit primo quod quia vlcera sunt manifesta res. Item merdasengi. i. lythargirio. Item ponit medicinas cures. legat totum simul: et per lra. Item troc. andaron scilicet qui ponuntur in tyriaca.

C De cura vlcere que noiant vlcera dulcia. Cap. 5^m.

In principio quidem sufficit oleum rosae solus: aut cera et adips gallinaceus. Et fortius illo est emplastrum de cerusa: et precipue emplastrum mistum cum mucilagine granorum cydonii. Et si ericationis additio queritur ponatur in ipso scorie argenti: et quandoque confert sola cum oleo lentificino. Cum autem egritudo parumper sit fortior administrata hoc emplastrum. Item ceruse lib. i. merdasengi vnc. iij. plumbi adusti abluti contriti cum vino vnc. iij. fiat ex eis vnguentum cum oleo myrtino et aceto. Cum autem egritudo sit chronica et fortis valde fiat vnguentum huiusmodi. Item merdasengi. 3. iij. ruthe humide. 3. iij. aluminis. 3. ij. fiat ex eis vnguentum cum oleo lentificino et aceto. Et fortius eo est istud. Item draganti et calcantii et myrre omnium aff. partes. vij. calcadis. vi. partes. aluminis tament gallarum scorie cris: omnium aff. partes. iij. thuris partem vnam et. s. acetii lib. i. et. viij. vnc. coquant in vase ereo donec fiat in substantia mellis et fiat inde linimentum.

C hic ponit curam vlcere quod sunt nimis fortia: et tot facit quod medicinas ponit: legat simul: et per littera. Primo ponit ad remouendam crustam: et patet. Item draganti. i. vitrioli. Item calcadis est species vitrioli res.

C De oppilatione in cbaia sim. Cap. 6^m.

Oppilatio cbaia sim est res retenta in anteriore parte eius ita ut prohibeat transitum ex gutture ad nasum: et ex naso ad guttur: quicquid est humor viscosus et tenax: et quandoque est caro nasata: et quandoque est crusta.

C hic determinat de oppilatione. Et primo ponit causas. Secundo signa. ibi. (De oppilatione.) Tercio curam. ibi. (Sumantur.) Dicit primo quod oppilatio aliqui fit in partibus superioribus nasi. Item ex gutture ad nasum. i. polatorum. Item nata. i. generata.

§ 7

Bentilis

De signis.

Cap. 7^m.

Ecce oppilatio facit nasitatem ita q^d phibet sup^{er} fluitatez exufflationis ad hoc vt imbiba^t in cbaia^{sim} quare facit tinnitū factum ex ea.

Hic ponit signa: et dicit q^d hec oppilatio facit nasitatem. i. hoies lo- qui cum naso. Item sup^{er}fluitatem ex aeris insufflatione. Item ibi batur. i. transeat. Et tinnitū. i. tremitū factum ex ea.

De cura.

Cap. 8^m.

Amantur lentis amare. 3. i. castorei. 3. 5. opij croci ambozuz añ. kirat. i. myrre. 3. 5. fiant ex eis pillule et fiat ex eis caputpurgij cum aqua sanfuci humidit^{er} multotiens quidem indiget dispositio operatione manus et ratiōe nasi cum radio pprio nasi quo possibilis est ratiō. Ratiō igit^{ur} nō cesset donec mundificet^{ur} et q^uq^{ue} egrediet^{ur} cum ratiōe res plu rima de cuius summa mirabilis homo. Fortasse eniz cō sequetur meditatez libe. Si aut^{em} nō adiunat illud fiat q^uo dicemus in capitulo hemorroidarum.

Sic ponit curam: et tot facit quot medicinas ponit: legatur totū simit^{er} et p^{er} littera. Item cum radio. i. cum instrumento proprio nasi. Item hemorroida p^{er}. i. in cap. de polypo.

De cura morbi qui est sicut in equis.

Cap. 9^m.

Et cura eius est vt fiat caputpurgij et garga- risimus cum medicamine huius: decoquant^{ur} gal- le p^{er} trite cum aqua granati dulcis submersi do- nec bibant ipsam: deinde exiceant^{ur} et cum co mi- sceant lib. 5. thuris aut sarcocolle et p^{er}ficiat^{ur} vice alia cum aqua granati in qua cocti sunt galle: et administret^{ur} fa- ciendo caputpurgij et gargarisimū dieb^{us} aliquibus: et ex eis q^ubus curat^{ur} est vt ponat^{ur} in naso tincar cum cera et oleo et fiat hoc sine intermissione donec sanetur.

Elic ponit curam morbi: et est morbi qui egrediet^{ur} magna quātitas p^{er} nares: et dicit q^d si ibi est eritura et. Item donec ille. f. galle. Item ipsam. f. aquam granator^{um}. Item tincar. i. borax.

De constrictione nasi.

Cap. 10^m.

Et lius et laudabilis est vt ipleat^{ur} iterius: dei de equet^{ur} exterius et extrahat^{ur} ex eo quo plen^{us} est paulatim donec equet^{ur}: linimēta vō iugati- na in hoc q^u op^{er}z ponere sup^{er} fracturā sunt pa- rum aloes et croci et mes et myrre et ramereba et gallia muscata et lutū armenū et lutū romanū et malua et lau- danū et lintanū cum aqua alatel et aqua tamarisci. Verū nos fortasse reiterabimus relationē huius capituli in libro fracture et restaurationis.

Mic ponit curā strictionis nasi facti a casu et p^{er}cu^{ss}ione: et dicit q^d debes implere nasum et. Item melius et laudabil^{ius}. i. dign^{ius}. Item et mes sunt pise: et sunt q^uda legumina: f. 3. Isaac sūt robilie. Item ramereba nō pōt^{est} iueniri in aliq^{uo} loco. Item alatel. i. tamarisci masculi. Item ta- marisci. i. femelle. Item fractura et restauratiōe. i. 4. cañ. fen. 5.

De hemorroidibus et alarnabet in naso.

Cap. 11^m.

Hemorroides quidem sunt carnes addite na- scentes: et quandoq^{ue} sunt carnes molles al. et nō est in eis dolor: et iste sunt facilis cure: et q^uq^{ue} sunt rubee aut fusce vehementis dolo- ris: et iste sunt difficilis cure precipue cum ex eis currit sanies fetida: et q^uq^{ue} est ex eis illud quod est cācer cor- rumpens figuram nasi et dolorem faciens cum exten- sione sua vehemēti: ille est qui est fusci coloris ma- le generatiōis valde in pfunditate plurima cuius via est blandimentū sine incisione et ratiōe.

Hic p^{er}cedit^{ur} Alii. determinauit de q^ubusdā egritudinib^{us}: hic de- terminat de quadā alia. Et p^{er} determinat de polypo notificando et

Super tertio

declarādo polypū ponēdo spēs ei^{us}. Secūdo ponit curā. ibi. (Quecūq^{ue} illaz sunt.) T^{er}cio notificat polypū et ponit spēs ei^{us}. Secūdo cōpa- rat aduicē. ibi. (Vez iter.) T^{er}tio ponit magnitudinē ad quā pōt puenire polypus. ibi. (Et hemorroides.) T^{er}cio p^{er}pter euidētiā hui^{us} capli nota q^d nasus pprie bz q^uoz egritudines. f. vlcera et vulne- ra: de q^ubus habitū est supra polypus hemorroides et cācer. Poly- pus est quedā crescētia carnis in foraminib^{us} nasi media iter mol- litie et duritie q^uitate hūa vni^{us} grani ciceris v^{el} vni^{us} lupini. Hemor- rois est quedā crescētia carnis in foraminibus nasi: mollis in quā- titate maiori q^u polypus. f. in quātitate vni^{us} grani vici. Cācer est q^u dā nascētia carnis dure in quātitate vni^{us} grani critici. Cācer et he- morrois sūt a mā melēcholica mista: tū q^u reuma ruit ad nares: et ex debilitate expulsiue nō pōt^{est} expellē gūat^{ur} ide polyp^{us} siue can- cer. Sz hemorrois siue polypus pōt^{est} dici egritudo p^{er} colligātiā: q^u a cerebro descendit ibi mā. pōt^{est} etiā dici morbus in numero: q^u est ibi aliq^uda gūat^{ur} p^{er}ter nām p^{er} p^{er} pōt^{est} dici oppilatio: q^u ibi ē oppi- latio: ita nō pōt^{est} bene ire aer nec bñ pōt^{est} descendere humiditas. Sūl^{us} illa egritudo actiue est lesio virtut^{is} olfatiue: f. passiuē est uocumē- tū virtut^{is} digestiue vel expulsiue. Dicit^{ur} q^d carnes molles addit^{ur} in naso sunt et. Item nascētia. f. in naso. Item nō ē in eis dolor. Item mā nō est cala. acuta: f. est humida p^{er}mixta sanguini que nō facit do- lore. Item aliq^uda sunt vehemētis doloris: q^u mā est calida acuta. Item et est ille. f. cācer. Item male. f. generatiōis: et hoc rōne mā ē si mā est mala venenosa. Item est cura blanditiua: q^u nō pōt^{est} bene curari.

Terium inter cancer et hemorroides malas distat:

qm^o caro nata si est post egritudines in capite et catar- ros est hemorroides: et si non est simillud: imo accidit post claritatē nasi et p^{er}inationē cursus est cācer: et p^{er} p^{er} si fuerint ante aduentū eius in cerebro egritudines melice: et fuerit principiū eius sicut cicer aut auellana et inceperit augmētari et accidet in palato durities. Et cancer quidem vt in pluribus est nō habens sanie^m et cursum et palatum: imo est siccus durus.

Thic cōparat cācer ad hemorroides et nō noiat polypū: q^u nō dis- ferūt nisi bz q^u dem ē et p^{er} p^{er}. Item claritatē. i. et. Item nota q^d cācer venit subito: et talis mā stat absco^{nda}: f. dñū vir^{um} expulsiua forissi- cas et expellit subito talē mā. Item nō hīs sanie. i. bonā et laudabilē.

Et hemorroides quandoq^{ue} elongant^{ur} et finit hemor- roides pendentes: et quandoq^{ue} elongant^{ur} a deo q^u ex naso egrediunt^{ur} et palato: et omnes medicīne que cō- ferunt alarnabet p^{er}ferūt hemorroidibus: et q^uq^{ue} necesse- sarium est vt frangatur earum virtus.

Thic ostendit quātitatē augmētī hemorroidaz: et p^{er} p^{er}. Item alarna- bet est spēs polyp^{us}. Item vt frangat^{ur} ear^{um} virtus. f. radicali exibat^{ur}.

De cura.

Cap. 12^m.

Acumq^{ue} illarum sunt ex diuisione prima iei- duntur cum cultello paruo: deinde raduntur cum rasorio multum.

Chic ponit curā polyp^{us} diuisi iuxta suas spēs. Secūdo ponit curas cuiusdā speciei polyp^{us} diuerse ab illis de q^ubus fecit mētionem. ibi (Alarnabet.) T^{er}cio ponit curā polyp^{us} facili^{us}. Secūdo difficilis. ibi (Et que sunt.) T^{er}cio p^{er}mo q^u hemorroides que sunt in prima diuisione. p^{er}mo. i. albe faciles.

Et que sunt ex diuisione secunda melius est vt co- quant^{ur}: aut cum medicinis quas dicturi sumus: aut cū igne aut cū canterio paruo subtili et incidant^{ur} cū ra- sorio extrahēdo q^uo in naso est ex additiōib^{us} et sup^{er}flui- tatib^{us}: et meli^{us} q^ude rasoriz est illud q^u est vt embuba: deinde effundant^{ur} in nares post illud accitū et aqua. Et si meliores post ip^{so}z anbelitus et remoueat^{ur} oppilatio bo- nū est: et si nō tūc iā remanent ex eis in pfundo relige- tūc q^u necessariū est vt administret^{ur} ferra filosa.

Thic ponit curā hemorroidaz difficilium. Et p^{er}mo ponit curā polyp^{us} pi difficilis. Secūdo reuertit^{ur} ad ponēdū curā polyp^{us} leuis. ibi. (De- dicie.) T^{er}cio p^{er}mittit curā bz hemorroidaz. Secūdo ponit mo- dū secandi hemorroides. ibi. (Et eius modus.) T^{er}cio p^{er}mo q^u he- morroides de scda diuisione melius est vt vrant^{ur} et. Item cū diuissi- ne scda. i. coloris fusci doloris et difficilis cure. Item eius medicīna. f. caustica

causticis. Item embuba est sicut cānula. Item apponit acetum et aqua ad abstergendum et exiccandum. Item si aut melioratur anbelitus: quod melius fiat inspiratio et expiratio quod prius.

C Et eius etiam modus est ut fumant fila ex capillis aut seta et ligentur ita ut ligatura illa fiat sicut ferra bñs detes et imittat in acum de plūbo incuruatā intromittendo per nasum donec egrediat ad palatum. Deinde serretur cum ea residuum carnis extrahendo eā ex duobus lateribus sicut fit euz ferra. Deinde accipe embubam ex plumbo aut ex pēna et volue super ea pānū et pulueriza super eum medicinas hemorroidales: sicut medicamentum de chartis et medicamen andaron als andaracō et reliqua que dicemus post: et intromittimus ipsam in nasum ut remaneat locus anbelitus apertus. Et quā sit rasoziū sicut lima sed est ut embuba possibile est ut cōsequatur eo volūtas ex mūdificatione. Et quā administrant in hemorroidibus infirmis incisionis et abrasionis et medicie corrosive opz ut sternutet post illud donec destruat ois putredo et ferratura.

C hic ponit modū secūda istas hemorroides: et dicit quod dñes sumere debent in hoc casu bona fila de cauda equi. Item et ligent. Item fiant nodi sepe in pluribus partibus eius. Item extrahendo eas. Item ferra. Item de chartis. Item vltis. Item ut cōsequat eo. Item instrumento.

C Medicine vero quibus curantur ille que ex eis leues sunt: sicut tenta facta ex cortice granati contrito cum aqua donec conficiat et administretur illud sine cessatione. est enim expertum sed est tardi iuuamenti. aut tenta ex vīnē viridi pura: aut ex pulpa colloquintide aut ex nucē cupressi cum aliquāto sicuum administratur aliquibus diebus. aut tenta submersa in succo ozimi solum: aut submersa in aqua eius: deinde pulverizetur super ipsam sicuum: aut in vīno et pulverizetur super eā tritū ozimi aut ex cōgelato aque vtriusque granatorum contritorum cum cortice et pulpa. aut tenta cum melle et oleo rosa. iterata in die aliquibus vicibus: aut insufflatione ex arsenico et calcanto contritis cum aceto et exiccatis.

C hic ponit curas leuis polypi. Et primo facit hoc. Secūdo ponit curam polypi chronici. Item Medicine vero. Prima in tot quot medicinas ponit. partes patent. Item cōtrito. Item cū aqua et decocta. Item ex vīnē. Item quedā lanugo. Item ex nucē cupressi als oleo nucis cupressi. Item ozimi. Item basiliconia. Item ex cōgelato aque. Item aqua inspissata. Item et calcanto. Item flore eris.

C Medicine vero quibus ille curant que chronice sunt sunt tente et pulueres et vnguenta facta ex eis que sunt sicut alumen et myrra et es vīnū et cortices eris et radix lilij albi et calcantū et colcotar et atrimentum et nitrum fiant ex eis cū vīno aut aqua ozimi aut aqua amboz granatoz euz pulpis et corticib⁹ tente aut insufflationes administrant. Si autē nō pferūt fiat tenta ex busmodi aquis sup quā pulverizet res plurima ex calcadis et colcotar et alcali et flore eris et atrimētō et alumine f3 equalitate. Et rectius quidē est ut administretur post incisionē. Si vero illud nō adiuvat tūc admistret alchalidicon. Et iam dictū est quod semē serpentarie sanatur hemorroidas nasi: et si fuerit cācreose tūc exprimitur vna que est sup extremitates luf serpentis et imbibat inde lana: et intromissa in ambas nares destruet carnē additam et cancerum.

C hic ponit curas polypi chronici: dicit quod quā sit est debet ponere vnguenta etc. Item et calcantū. Item flore eris. Item et colcotar est spēs vitrioli. Item et atrimentū est et spēs vitrioli. Item alcali est planta

supra quā crescit epithimū. ita ponit Simō auctoritate Med. Item alchalidicon est medicamē causticū quod describit Med. in ca. de polypo. Item serpentis. Item pentarie.

C Alarnabet vero est rectius ut curet cura manns. Et illud quidem post diminutionem repletionis a corpore et capite.

C hic ponit curam cuiusdā speciei. Primo per medicinas. Secūdo per localia. Item (Si aut.) Dicit primo quod forte est rectius curare cū manu: sed primo oportet euacuare.

C Si autem fuerit leuis administrabis ex medicinis vlcereum medicinas fortes sicut insufflationem faciam ex aluminis et myrrē ambozū añ. partem. i. colcotar gallarum ambozū añ. parte. 5. sufflentur in ipso aut fiat ex eis tenta.

C hic pōit medicinas locales. Secūdo ibi (Et medicamē.) Tertia ibi (Et quā aggregat.) Quarta ibi (Quedā vo.) Quinta ibi (Et ex eis que.) Sexta ibi (Et quā apostemat.) Septia ibi (Et xylocaracte.) Octaua ibi (Et ex eis que.) Nona ibi (Et quā absciditur.) Dicit primo quod quando est leuis etc.

C Et medicamen quod Hale. eligit est ut sumatur aqua duorum granatorum expressorū euz corticibus et pulpis suis et decoctoz decoctione pauca: deinde ponantur in vase plumbi: deinde sumatur scoffe et terant tādiu donec fiant sicut massa et imbibant ex tanta quantitate succi ambozū granatoz quantum fiant lencos: deinde fiant ex eis colyria longa et intromittant in nasum infirmū et dimittantur in ipso: post quiescat in quibusdam horis et extrahantur a naso et liniatur nāsus tūc et palatum cum succo ambozū et perseueret fm hoc regimen. Est enim iuuatiuum vlcereum et hemorroidarum: et ex eis quidem iuuamētis est quod ipsoz non efficit dolorem de quo sit curandum.

C hic ponit secūda medicinā: et p3 lra. Item duoz granatoz. Item numero als acetosi et dulcis. Item scoffe. Item illi cortices et pulpe que remanent post illā colaturā. Item sicut massa. Item facta sicut pasta. Item cū succo ambozū. Item granatozū.

C Et quādoq3 aggregat illud ex tribus granatis pontico et acetoso et dulci. Si ergo hemorroidis fuerit fortis dura addatur ex acetoso: et si fuerit plurime humiditas addatur ex pontico.

C hic ponit tertiam medicinā: et patet littera. Item acetosum magis. Item ad incidendum.

C Quidam vero eozum qui post. S. fuerunt addiderunt quādoq3 in ipso parū colcotar et salis ammoniaci et floris eris. Et ex eis que conferunt eis est medicamen citrinum: et medicine acute corrosive ipsorum sufflate in ipso: et quādo apostemat dimittatur donec quiescat: postea administrantur cera et oleum et mel: deinde remouetur insufflatio: post renouetur dimissio sine cessatōe: fiat illud donec cadat. Et xylocaracte et naba tie humide iā experte sunt. Plā euz ipse implet lana et intromittitur in nasum corrodūt alarnabet sicut corrodunt verrucas et nux cupressi est inuatiua etiā.

C hic ponit quādam medicinā auctoritate alioz: et p3. Item quidā vo. Item Rasso tertio continetis.

C Et ex eis que experti sumus est ut teratur atrimentum viride sicut albol: et suffletur in naso mane et sero sanat enim.

C hic ponit aliud medicamen: et patet. Item atrimentum viride et est vitriolum.

C Et quādoq3 absciditur alarnabet: tunc ex medicinis retinētibus sanguinem eius est lutum infusum euz aqua frigida: ita ut fiat lutū grossius et infrigidetur valē

Gentilis

de z liniatur eo natus.

C hic ponit aliud medicamen: z pz. Jte luti. f. sigillatū.

C De sternutatione.

Cap. 13^m.

Sternutatio est motus pprius cerebri ad expellendum humorem aut materiam aliā cuius auxilio aeris naribus attracti subito per vias nasi z oris: z sternutatio quidem cerebrū sicut tussis pulmōni z eis que sequuntur ipsum.

C hic determinat de sternutatione. Et pmo notificat sternutationē pōnē vtilitatē z nocumenta eius. Scdo ponit medicinas pbi bētes sternutationē. ibi. (Et eis.) Tercio ponit medicinas q habēt ipsam facere. ibi. (Sunt elleborus albus.) C pmo notificat sternutationē. Secundo ponit vtilitates sternutationis. ibi. (Estimaue rūt.) Tercio ponit nocumenta sternutationis. ibi. (Et sternutatio.) Quarto iterum ponit iuamenta. ibi. (Et sternutatio.) C dicit pmo q sternutatio est motus proprius cerebri ad expellendum humorem zc. Jtem pulmōni aliter pectori. Jtem z eis que sequuntur ipsum. f. musculi ventris diaphragma z hmoi.

C Quidā aut existimauerunt q cerebrū non redit ad sternutationē nisi qn cōuertit humor nociuus in aerē z extrahit eū cum acre naribus attracto.

C hic ponit vtilitatē sternutationis. Et pmo ponit quādā vtilitatē auctoritate Gal. Secūdo reprobat. ibi. (Et illud nō est.) C dicit p q quidā credūt q cerebrū non mouet ad sternutationē seu ad sternutandū. Jtem quidā scilz Gal. in cōmento aforsimi septime particule sternutatio fit in capite zc. cōmē. sz. Jte in aere idest ad vaporem vel vētum. Jte cū aere. f. exteriori. Jtem naribus. i. p na res. C nota q Gal. vult q qn cerebrū mouetur ad expellendum qd contristat: pmo trahit aerem z postea expulmit aerē versus rem contristantem z aer exit simul cū illa re.

C Et illud non est necessarium imo nō indiget aere in hoc nisi vt sit corpus plēnū aere cui⁹ attractio ad partem humoris sit continua. Cum ergo comprimitur aer totus motu lacertorum pectoris z velaminis laborio so z expellitur ab interioribus ad exteriora cogit cum festinatione partes suas longiores ex pectore ad extimū z est adiutus ad expulsiōnem z ad victorizaz quoniam ipsūz comitatur cōmōio aeris qui sequitur ipm z adiuvat virtutem expulsiuam ad incidendum materiam z expellendum eam.

C hic impugnāt Gal. vel illū qui falso mō itelligit Gal. si volumus ipsūz saluare: z dicit q illud nō est necessarium z arguit sic. Ad sternutationem non est necessarius aer exterior: qd talis aer nō at trahitur tāquāz necessarius vt fiat bene expulsiō a cerebro nisi cō tristat. Antecedens pz: q aer nō est necessarius nisi ad replendū vacuitates pectoris z cerebri. cōsequētia tenet: q si aer interior pōt moueri ad expellendū talē rem: ideo nō requirit exterior. Jte aere. f. exteriorē. Jte corpus. f. vacuitates corporis q: cerebri z pectoris. Jte cuius. f. acris. Jte sit cōtinua idest tangat. i. ptiuec cuius humore. Jtem comprimit. i. expulmit. Jte motu laborioso lacertoz supra zc. igit construe. Jte velaminis. f. diaphragmatis. Jtez ad extimū. i. ad expulsiōnem. Jte nota q sicut in tussi aer expellitur ad humiditates tussis: qz diuidit z regit illas humiditates: ita est de aere in sternutatione. Jte z est adiutus. f. humor. Jte ad victorizā. f. euacuationis z expulsiōnis. Jtem ipm scilz humore. Jte comitatur idest tāgit. Jte ipm scilz humorē.

C Et sternutatio quidē est nocua valde in pncipio catarrhi z coize pp necessitatē quietis quāz hz humor in quo querit maturatio: z quādoqz multiplicat in febribus z eis similibus tm q de qz virtutē z replet caput supfluitatib⁹. Et qnqz excitat in febribus scotthomia: quare opz vt sit festinatio in retēdō eius vt nō attrahat singulū nocētē cōmōtione sua: z sternutatio quidē est q accēdit in pncipio paroxysmoz febrilium.

C hic ponit nocumenta sternutationis. Pmo hoc. Scdo ostendit situm sternutationis auctoritate quorūdam. ibi. (Jndi vō.) C dicit p q sternutatio nocet in pncipio catarrhi: qz in tali re pōteet humorē quiescere in loco vt digerat. Secūdo est q

Super tertio

sternutatio quandoqz multiplicat in febribus. Jtem quā hz idest quā habere debet. Jte z eis similibus: qz in alijs egritudinib⁹. Jte in retēdōne idest in remotione. Jte nocētē. f. cutē. Jte cōmōtione sua. f. quam facit in humoribus. Jtem z sternutatio quidē. f. quē dā. Jtem in pncipio febrilium eleuant vapores z vadunt ad cerebrū z fit sternutatio vt expellat a cerebro qz contristat.

C dubitat qz dicit q sternutatio mouet singulū cōtrariū habetur a philosopho. sz. particula pble. pmo pble. vbi dicit q sternutatio quietat singulū. Jdōm q sternutatio aut est cū repletiōne stōchi z capitis aut sine repletiōne capis z stomachi. Pmo mō sternutatio cōmouet singulūz qz cōmouēt humores stomachi. Si aut nō sit repletiō stomachi sic nō cōmouet: z sic pz solutio.

C Jndi vō existimauerunt z nō exccesserunt veritatem q cōuenientior situm capitis sternutantis in ea est vt sit ante ipsum non intuens oppositiōem forme neqz sit conuersum. Non ergo consequit eum malitia.

C hic ponit sitū illius qui debet sternutare auctoritate indoz z pz littera. Jte nō intuens oppositiōem forme q aliud bz respiciet. Ratio est q ppter cogitationes z dolosiones alio diuersiones ad cogitationes ptingit sternutationē remoueri q: tota virtus stat itēta cogitationi: z sic quiescit virtus ab illa re: per pns nō intendit ad sternutationē: ideo qz claudere oculos z respicē in altū. Jtez puerum. i. obliquū z nō directe ad formā respiciat: sz qz aliquatū lū exaltare caput suū vt aer magis libere itret vt virtus sit potentior. Et sic pōt solui rō quā facit. Al. p. Gal. oicēdo q nō ē necēssū i sternutatiōe aer exterior: sz tñ fit melior z potentior sternutatio p attractiōē aeris exterioris. Jte malitia sup. imo libē anbelabit.

C Et sternutatio quidem est ex rebz magis iuuatilis ad ericcandūz caput: cū materia aut est pauca que expelli pōt quāuis nō sit matura. aut est ventosa qūis sit plurima. aut est vaporosa. maz sternutatio est ex rebz magis valentibus ad repletiōē vaporosaz in capite. aut est grossa que non est digesta. Si autem est plus hoc tunc significat fortitudinem cerebri.

C hic reuertit ad ponendū iuamenta sternutationis. Et p ponit vnu iuamētū. Scdo aliud. ibi. (Et ipsa est ex eis.) Tercio ponit exceptionē. ibi. (Vlex ipsa nocet.) Pmo facit hoc. Scdo reddit eam cuiusdā dicti. ibi. (Et propter hoc.) C dicit pmo q sternutatio iuuat caput: qz ericcat caput zc. pz lra. Jtez aut est grossa. f. materia. Jtem que non est digesta supple sed est pauca. Jtem si aut supple materia. Jtem est plus hoc: qz sit digesta z multa. Jtem fortitudi ne cerebri. f. in expellendo.

C Et ppter hoc ille cuius mors est proxima nō potest sternutare. Et ille cui ex eis adhibentur ea que sternutare faciunt z nō sternutat nō sperat vt sanetur vñqz.

C hic reddit causam huius dicti. z pz lra. Jte vt sanet vñqz: qz virtus expulsiua est ibi debilitata: qz nō pōt mouere.

C Et ipsa est ex eis que adiuvant ad expellēdas superfluitates retentas z faciunt partum faciles z egressio nem secundine z sedant grauitatem capitis.

C hic ponit scdū iuamētū: z dicit q valet multū zc. Jte faciūt partum faciem: qz sit motus aeris in ocosuz z sit cōpressio eius.

C Tercium ipsa nocet ei in cuius capite est materia que indiget quiete ad hoc vt maturet z vt nō calefiat illud qd sequit eam z vt non moueat timendo q attrahatur ad ipsam aliud ab ipsa: z ipsa est nocua etiā zc in cuius pectore est materia plurima aut cruda.

C hic ponit exceptiones vel ponit nocumenta sternutationis z pz lra. Jte illud qd sequit eā. mām: qz est ibi mala complexio calida que nō indiget calefactione. Jte ab ipsa. f. materia.

C De medicinis pbi bētib⁹ sternutatiōez. Cap. 14^m.

P eis que prohibent sternutationē sunt oleū ro. z oleū de salicibus que vehemēter sedant eam: z quādoqz pbi bēf si forbitio calida sorbeat aut balneet caput aqua z effundat oleū calidum in ambabus auribus z resupinatio sup pulmō nar calidum positus sub collo z odoramentū pomoz z netrin

Bentilis

quidē. Quarto quāntū ad colligātiāz. ibi (Et sub ea sunt.) Dicitur primo q lingua est membrū z est instrumentū qd facit permutatiōē z diuisionē cibi z vocis z litterarū z est organū gustus. Et sua superficies interior est cōtinua cū superficie stomachi. Itē mēbrū eius. s. oris. Itē puerfionia. i. permutatiōis. Nota q cibus aliqualē conuerfionē recipit i ore z digestiōē: z ideo lingua facit ad pmutatiōē cibi masticati. Itē incisio. i. dearticulatio vocis. Itē z extractio. i. dearticulatio z diuifio litterarū. Itē fit cū ea. s. lingua. Itē discretio gustus. i. receptio gustabilis. Itē exterioris als inferioris. i. profunde nō superficialis. Itē z iterioz pre stomachi. i. cū alia tunica que est neruosa. Itē cutis strata z cōcreta. Itē in duo media. s. i. pte dextra z sinistra. Itē corā cōmissura vētriculi. i. corāz vna: aliter in duo media. i. in duas partes. Itē corā cōmissura nerualis. i. loco cōmissiōis neruoz ad musculos. Itē corā cōmissura. i. in loco sub lingua vbi ligat lingua cū ligamēto qd vulgari ter dicit la popita. Itē z iter illa duo. i. inter illas duas partes lingue. Itē iam scilicet. s. pmo cān. seu pma cap. de anathomia. Itē lacertos. i. neruos lingue motiū z sensibile: q est ibi vnus neruus sensitiuus q dat sensū gustus: z est alius neruus motiui qui dat motū lingue. C. pmo euidētia huius partis nota vt habet secundo colligit capitulo de iunamētis gustus cap. 8. z. 11. lingua est instrumentū gustus que habet facere iunamētū q destruit gustabile z ostēdit sapores z bz discretiōē facere in loquela z dearticulatiōē in litteris z syllabis. Itē etia: sexto de naturalibus parte secūda cap. quarto dicit q lingua que est istū gustus recipit sapores per saluam que est instrumentum gustus. salua autē nullus est saporis quando est in propria natura: quando autē est permixtus secum vapor alicuius saporis: tunc omnia que gustant apparent illius saporis cuius est salua.

Dub^m p^m Dubium autē est apud cum vtrū res gustabiles saporose permisceant cū salua: z sic fiat simul cū salua delectio gustabilis ad gustū vel fiat solūmodo alteratiō. Itē sic videt inuere q sicut in odorati vapores eleuant ab odorabili permixto cū aere: ita etia: permisceant corporali ter res sapida cū salua. Itē videt inuere q si res sapide possunt venire vsq ad linguā absq pmissione saluē q lingua recipit saporē sine medio. Itē dicit q nō sic est de gustu sicut de visu: q in visu sensibile positi supra sensum non sentiunt: sed illa ppositio nō est vera de sensu gustus. De sensu autē tactus nō facit de hoc mētiōē. Itē dicitur secūdo colligit ca. 8. z. 10. videt inuere q caro fit instrumentū tact: q sicut tactus cōicit oī animalis: ita etia: caro vel aliquod proportionale carni.

Dub^m z^m Dubitat tamen Aul. in dicto loco nūquid res pōtici vel stiptici saporis possit gustari. Itē nō: q talis res bz oppilare: ergo bz oppilare transitū rei saporis ad organū gustus. Dicit q res saporabiles quātūcumq sint stiptice z pōtice: tñ ppter pmissionē earū cū salua penetrāt vsq ad organū gustus: tamē bene prohiberēt delectatiōē ad neruos qui sunt instrumentū gustus. Aul. tñ nō dicit que sit prima pparietas de qua habeat iudicare gustus. Sed dicitur se cūdo de ala cōmen. 95. z cōmen. 105. z et philosophus in tex. cōmē. vult q sapor: dulcis z amarus sint extremi saporē. Omnes autē alij sunt medij z pmissi cū istis z gustus bz iudicare de dulci z amaro z alijs saporib^z medijs. Itē dicitur vult q extremi saporē sint dulcis z pōtici. oēs autē alij sunt medij. sed cōmen. inuit. concoloratā inter philosophū z Aul. q si nō pōderamus saporē rōne alteratiōis que fit in corpe nostro: sic est vez illud qd dicit. Aul. q sapor: acutus magis calefacit z res saporis pōtici magis infrigidat. Et ideo rōne illius est verū illud qd dicit Aul. Si autē confideremus percepciōē rei gustabilis ex parte delectatiōis z tristitiē: sic est vez illud qd dicit philosophus: q dulcis z amarus sunt extremi z alij sunt medij. Aul. tñ alibi ponit vtilitatē lingue solū hoc qd est instrū gust: tñ hic in littera ponit alias virtutes seu vtilitates. Itē nota q auctores volunt q maior sensus sit in principio lingue sed sensus rē. in oppositiōē: q si teneamus punctā lingue solū in aliquo liquore nō percipit sapor: sed qñ vadit vsq ad radicē percipit sapor: statim: sed hoc nunc dimittat.

C Et melior linguarum fm potentiam bene loquendi est illa que cōmēsurata est in longitudine z latitudine sua que est subtilis apud extremitatē suā exteriorez: z quando lingua est magna z lata valde aut pua sicut pasmata habens eā nō est potens loqui.

C hic notificat linguaz p anathomiā qtrū ad quādā vtilitatē q est potētia ad bene loquēdū z p pta. Itē que est cōmēsurata in longitudine. q nō est nimis lōga. rō est q nō pōt bñ moueri per os.

C Et subfātia quidē lingue est caro mollis alba quaz cooperuerūt vene parue itantes sanguinee rubee ex

Super tertio

calore ei⁹ quare alie sūt vene z alie sūt arterie: z in ipsa sunt nerui plures procedētes ex neruis. iiii. veniētibus ad ipsam quos iam diximus in anathomia neruoz: z in ipsa est ex neruis z venis vltra qz credat eē i suo fili.

C hic notificat linguā p anathomiā quātū ad subam suā: z dicit q suba sua est rē. Itē vene parue. s. pntantes. Itē ex colore ei⁹. s. sanguis als lingue. Itē nota q cadit a neruis qtruo: qz duo nerui veniūt ex vna pte. s. sinistra. alr a neruis. 4. i. a qtro pari neruoz: qz a qtro pari veniūt qdā ramus ad linguā ad vādū gustū: z aliqd de tercio pari pmissē cū qtro pari p linguā ad dandū sensum z motum lingue. Itē in suo simili. i. in membro similis quantitatis sibi.

C Et sub ea sunt duo orificia que ambo ingreditur stilus z sunt fontes saluē q ad carnē pueniūt glādosaz q est in radice ei⁹ z noianē gñatiue saluē: z isti duo fontes noianē duo banritona saluē pseruantes rores lingue. Et pānculus quidēz qui est in circuitu eius ē pñctus cū pānculo totius oris z vsq ad mery z stomachum. Et sub lingua sunt due vene magne virides ex quibz procedunt vene plures z nominantur due ranine.

C hic notificat anathomiā lingue quātū ad colligātiā z p pta. Itē ingredit. s. illas carnes glādosas. Itē rores lingue q illa salua irrorat linguā. Itē in circuitu ei⁹. s. lingue: per istā rōne pbat Aul. q in ore fiat aliquis digō. signum cuius est qz critici masticati rē.

C De egritudinibus lingue.

Cap. 2^m

C Ad qz accidūt lingue egritudines facietes nocimētū in motu eius aut ita vt destruat aut debilitet aut mufet. Et qñqz accidunt ei accidētia facietia nocimētū ei in sensu tact⁹ z gustus ita vt destruat aut debilitet aut mutetur. Et qñqz destruit vn⁹ duoz sensū ei⁹ sine altero sic gust⁹ sine tactu: ppterea qz egritudo potētiam bz euacuandū nocimentum cū debilitate duarum virtutum.

C hic determinat de dispoñe lingue. Et hoc pmo in generali. Secūdo in spāl. ibi (Nocimentū.) Itē pmo ponit in gñali egritudines ptingētes in lingua z et signa. Secōdo curationes. ibi (Quāqz.) pmo ponit egritudines q possunt ptingere in lingua. Secōdo ponit signa. ibi (Et lingue quidē.) Itē pmo ostēdit nocimēta que ptingunt in lingua ab egritudinibus eius. Secūdo declarat illas egritudines nocentes lingue ita vt eius operatio auferatur aut diminuat aut corrumpatur rē. Nota q in lingua est motus z tactus: z iō pōt esse nocimētū in lingua z quātū ad motum z quātū ad tactus. In motu qz aliquando nullo modo mouetur. s. si fit paralytica: nō quando diminute mouet sed non mouet sicut debet: aliquādo corrumptur motus lingue vt quando ipa marcet rē. Cōtingunt z alia nocimēta sensus gustus lingue: aut in sensu tactus ipsius: qz aut non gustet aut diminute gustet aut corrumpe gustet: z tunc gustat corrumpe quando iudicat saporē fm q nō bz. Itē nota dicit potētā euacuādū. s. nocimentū. Itē cum debilitat qz possibile est qz ledatur gustus anteqū tactus ita qz ledit gustus z non tactus: qz gustus est debiliō: tactus. Itē dices pōt ne ledi tactus z non gustus. Itē dicendum q sic ppter diuersas proportionē requisiās in organo qz fit fm diuersam proportionē receptiō tangibilis a receptiōe gustabilis: z ideo pōt ledi bona proportiō in tactu z nō in gustu ppter diuersos neruos.

C Et egritudo qdē qñqz ē malitia cōpōñs: z qñqz ē officialis aut ex magnitudine: aut puitate aut corruptione figure aut corruptione situs: qre non dilatur prius neqz pstringit: aut ex resōlone singularis cōpositū. Et qñqz est egritudo cōpōñs sicut vnus apā: tū. Et qñqz est nocimentū in ipso ramo nerui q est ei ppius. Et qñqz ledit ē cum cōitate stōchi. Et qñqz per cōmunitatem pulmonis z pectoris.

C hic ponit egritudines q ptingūt in lingua z p pta. Itē officialis. i. cōpōñs. Itē pmutatio in quantitate z in figura est sub gñe male cōpositiōis. Itē qre nō debilitat prius. i. sic pū dū erat sana. Itē singularis. i. pmutatio. Itē cōpositiō: qz i mēbro qd pōt solui ex vtraqz mā. s. cōpōñalis cōpositiōnalis. Itē proprius ei⁹ lingue.

Et lingue

Et sique qdē cōplexio qñqz significat ex pte saporis vicētis i ea ex eo qd sentit si se acetositate aut dulcedini: aut insipiditate: aut amaritudine: aut abominatōi gñate a putredie: aut pōticitati: aut stipticitati.

Hic ponit signa significātia egritudinis i lingua: et sex facit sicut docet significare ex sex signis. pmo ex sapore. Scdo ex colore. ibi (Et cū signatio). Tertio ex siccitate. ibi (Et qñqz signatio). Quarto ex motu. ibi (Et qñqz signatio). Quinto ex demutatio. ibi (Aut ex demutatio). Sexto ex apatibz. ibi (Et qñqz signatio). C. Pma docet significare sup cōplexione etneā lingue ex sapore et pz. Jte et cōplexio. f. etnea. Jte similis acetositati vt qñ flegma acetosum pmisceat cū salina. Jtem dulcedini quando est permixtus sanguis cum salina.

Dubium

Dubitat qz philosophus. 34. pblema. 5. pble. querit ppter quid lingua dulcis nō fit: ergo nunc habet dulce dñe ppter distillationes sanguinis aut flegmatis dulcis. Ad philosophū dico q ipse querit illud pblema: qz magis difficile est linguā fieri dulcē ex permixtione sanguinis qz ipsaz fieri amarā ex admixtione cholere.

Cū signatio tñ ex eius colore et ex eo qd iuenit in sapore qñqz pñat ipaz vsqz ad egritudines ptes aliorū mēbroz. Rubedo magz eius et pñat cū asperitate significat apata sanguinea in pñibz capitis et stōchi et epatis et albedo ipsi qñqz signat frigus stomachi et epatis et dñiū flegmatis in capite: et qñqz signat letetitia si color corporis est diuersus: et sapor ei significat hñore dñantē in corpe toto: aut stōcho et capite.

Hic docet signare super dispositionem lingue ex colore ipsius et pater littera. Jtem significat apostema q si est multitudine significat sanguinis dominium: est asperitas ppter magnā caliditatem. Jtem si color est diuersus. f. citrius.

Et qñqz signatio ei bī ex pte hñiditatis et siccitatis sue. Et siccitas qdē sentit f3 duos modos. Quorum vnus est cū claritate supficiali lingue: et hec est siccitas leuis. Et scda est cū cursu hñoris pfundi viscosi q est in ipsa quā calor iā excauit: et hoc nō signat siccitates in suba: imo hñiditate viscosam aggregatā in ea: aut ex catarro: aut ex vaporibz grossis spissis: et hoc est ex eis q faciūt errare medicos q cū cognoscūt ex ifirmo dispōne exiccationis oris nō discernūt inter modū q est ante ipsaz et inter eā. Et asperitas qdē segit siccitatem et plantitas sequitur humiditatem.

Hic docet significare per siccitatem et humiditatem et pz lfa. Jte est claritas in superficie lingue: qz suba lingue appet clara: qz siccitas depurat superfuitates. Jtem. f. humor viscosum. Jtem aggregatum in ea. f. in lingua. Jtem qui est in ipsa. f. ante siccitatem puram que est leuis et ingrossatam a calido.

Et quādoqz significat lingue dispositio ex dispōne motus eius apud loquelā: et ex dispōne diminutionis eius et lenitatis ipsius et dispōne grossitiei ipsi: ita vt minuat omni boza et grauef motus eius: et significat repletionem sanguinis aut humiditatis.

Hic docet significare per diminutionem lingue et pz lfa. Jte demutatio a se diminutionis. f. lingue. Jte generat motus eius: qz lingua est grossa. Jte aut humiditatis. f. alterius.

Et qñqz significatur eius dispositio ex apatibz et bothoz que accidunt in ea. Et tibi quidem possibile erit exponere modos significationum ex hac acceptione postqz comprehenderis pñcipia vniuersalia iā pterita et particularia que ostendi.

Hic docet significare per apostemata sup dispositiones lingue. Jtem que ostendimus. f. prima sen huius cañ.

C De curationibus lingue. Cap. 3^m.

Quādoqz et curatio ei cū cōitate quaz bz cū capite aut stōcho p id qd rectificat abo. Et est ex eis qñqz vñqzqz sciūsti i suo caplo: et

qñqz et curatio ipsi cura ppa cū potioibz etiantibus fluxu vētris q sit magis iuuatue qz illa q vomitū facit et pmutat cōplones: aut stipticis: aut resolutiuis icisimis subtiliatibus: quaz cū bibunt virtutes ad ipsaz pueniūt: et opportuni qdē bibunt hñ post cibum.

Hic ponit curationes. pmo ponit curationē egritudinis lingue pueniūt per colligatiā sue per cōitate. Scdo pueniūt p se. ibi (Et qñqz). C. Dicit q aliqui est egritudo in lingua p cōitate et. Jte cum cōitate. f. lingue. Jtem sciūsti in suo capitulo: qz de capite in prima sen. et de stomacho infra. Jtem curatio ppa. f. ipsius lingue. Jtem fluxu. f. per fluxū. Jte illa que faciūt vomitū. f. trahunt per mēbra nobilia magis qz illa que faciunt secessum.

Et qñqz curas collutionibz oris et fricationibz et garisimis et oleis et pillulis rectis in ore factis ex spēs que habent virtutes pñctas fm necessitate: et melius quidem est vt sumant cōpresse.

Hic ponit curationē egritudinis lingue pueniūt p se. Et p ponit modos qd administrant medicas in egritudinibz lingue. Scdo ponit quēdā cañ. ibi (Et opz vt). pma pz. C. Jtem collutionibz. Jte cōpresse. f. vt nō sint roride: f. sint cōpresse in forma lupini.

Et opz vt caueat in administratiōe medicinarū oris et lingue cū fuerit ex genere eaz que nocēt gutturi et pulmōi vt nō attrahat aliqd a cursu eaz ad ipsa.

Hic ponit quēdā cañ. correctiū et pz lfa. Jte a cursu eaz. f. supfluitatū. Jte ad ipsa. f. ad guttur et pulmonem.

C De corruptione gustus. Cap. 4^m.

Nocumtiū igredit i gustu ex tribz modis: et totū illud qñqz cū cōitate et qñqz pp egritudinē pñat ex malitia cōplonis: aut egritudinē officiali: aut cōi et signat pillū qd inuimus.

Hic in spālī determinat de dispōnibus lingue et oris. Et p dēterminat de nocumētis que sunt actiones lese. Scdo de egritudinibus. ibi (Lingue mollificatio). pmo ponit cās nocumētoz. Scdo cūdo signa. ibi (Significat). Tertio curas. ibi (Cura eius). C. Dicit pmo q nocumētū ingredit in gustu tribz modis et. C. De secūda dicit q signa dicta in pñcedēti ca. Jte ex modis tribz notis. f. ablationis diminutionis et corruptionis. Jte cū cōitate. f. cerebri et stomachi. Jte aut egritudine officiali. supple aut oppilone. Jte aut cōi. f. fofone pñuitatis. Jte inuimus. f. in pñcedēti caplo.

C De cura. Cap. 5^m.

Ara ei si cū cōitate et vt cogitāscas dispōne cerebri et rectifices eā cū eis q te docuim in caplo egritudinis cerebri aut dispōne stomachi: et tunc si cū fuerit repletio et humorū multus oportebit vt effiet. f. si fuerit acur et effietur cūz coqd sit vt hierapigra: aut pillulis cochis et pillulis factis ex scamonea et pulpa colloquintide et sale naptico: et si fuerit grossus tūc oportebit vt effiet cū hieris.

Hic ponit curā. Et pmo quādo nocumētū est per cōitate. Scdo qñ est per se. ibi (Et administrant). C. Dicit pmo et. Jte in caplo egritudinis cerebri. f. sen prima huius cañ. Jte naptico. i. de illa cōtrata. Jtem grossus: qz flegmaticus.

Et administrantur gargarismata dicta in capitulo mollificationis lingue: et cibetur patiens cibis acutis sicut cepis et allijs et synapi et aceto.

Hic ponit curā qñ est nocumētū pñatū in lingua et pz lfa. Jte cibis acutis. f. si humor ibi pñentus est grossus viscosus et.

C De mollificatione lingue et grauitate eius de: et de structiōe introitus in sermonem. Cap. 6^m.

Ingue mollificatio est ex sūma spēz nocumētoz lingue pñcto: in eis que pñerunt. Et cā qdē nota qñqz est ex hñiditate sanguinea: aut aquosa. Et qñqz est pp cām primā in cerebro. Et quādoqz est ppter cām in lacerto mouen

Gentilis

te ea: aut ramo veniente ab ipso ad ea. Et tu scies qd fit cu coitate cerebri z que fit absq coitate ex eis in qb iuenit dīspō in religo mēbils acgrētib⁹ ex cerebro sen su z motū. Et qñqz significat q materia sit sanguica rubedo lingue z caliditas eius.

CIn pcedēti Aul. posuit anathomia lingue z ois: z determinauit in gñali de egritudinib⁹ z nocumētis lingue z ois: hic determinat i spāli de egritudinib⁹ ois z lingue: z tot facit quot sunt egritudines lingue z ois de qb⁹ determinat. Prio de mollificatiōe z grauitate. Scdo de spāmo zc. Partes patet p capla. Prio notificatiōe mollificatiōe pōit cās ei⁹. Scdo signa. ibi. (Et qñqz significat.) Tercio curā ibi. (Opz vt mūdificet.) Dicit prio q mollificatiōe lingue est vñ de nocumētis dictis: q. i. est diminutio vel ablatio mor⁹ zc. zc aut aquosa. Itē ramo. i. nervi. Itē ab ipso. i. cerebro. Item ad eam. i. linguā. Nota q qñ nocumēta sunt in organo alijs sensu terijs ab organo gustus: tūc significandū est q nocumētū qd est in lingua est. ppter coitatē ad cerebrū: q cerebrū trāsmittit lingue spūm sensitiuū sicut mittit alijs organo: z ideo dicit in religo mēbils acgrētib⁹ a cerebro zc. Itē sensus z motū. i. spiritū sensitiuū.

CEt qñqz signat q mā sit subtilis aquosa multitudo cursus saluē subtilis z paucitas iuuamētī ex resoluti uis z iuuamētū ab eo in q est stipt: citas. Et qñqz pue nit mollificatiō lingue ad b vt priuēt loquelā aut fiat difficilis vt alteret: z ex ea qd est alsefe z altetez. Et ex pueris sūt qdā quoz spātiū defect⁹ a locutione p longaf. Et ex eis qdēz q vtunt tata in locutione sua z est aliqd cui cū accidit egritudo cala soluit lingua eius pp liquefactionē bñiditaz ānere cū lingua retēte in ra dice nervi ei⁹: z pp b fit puer althaa z cū fit adolescēs z tēperaf bñiditas ei⁹ fit loquēs expeditē.

CHic ponit signa z dicit q qñ est rubedo zc. Itē subtilis aquosa id est flegmatica. Itē paucitas iuuamētī in administratiōe resoluti uoz. Resolutiua enim q calida sunt materias istam flegmaticā faciunt magis fluere: z lo magis mollificat. Item alteret. i. mollificat. Itē alsefe. i. qñ aliq vult loq z dicit fese. Alteret est qñ aliq vult loq z dicit theten. Itē soluat. i. liberat als mollificat. Itē ppter liquefactionē sup. z resolutionē: aliter pp liquefactionē sup. absq resolutionē. Itē althaa. i. yrens thaa vel chaa cū loquuntur.

CDe cura.

Cap. 7^m.

Dortet vt mūdificet corp⁹ cū biera minore: deide cū bieris maiorib⁹: deide itē daf pars capis cū medicis sibi ppijs. Et si existimat q cū humiditate dominet sanguis flōment vene lingue z ventosef mentū.

CHic ponit curā. Prio p medicinas. Scdo p localia. ibi. (Deinde curef.) Dicit prio q tu debes mūdificare cū biera minor: deinde cū bieris magnis zc. Itē cū biera minori. i. biera. Bal. Itē bieris maioribus: q cū biera archigenis hermetis z logodion.

CDeide curef cū gargarismis z fricatiōe lingue z assi duatiōe mor⁹ ei⁹ post cōsōne: z tu qdē iaz sciuiti duo pma capla in regimine egritudinum capitis.

CHic ponit curā p medicinas locales. Et prio ponit curā localis in generali. Scdo in spāli. ibi. (Medicine vō ppiie.) Dicit prio q tu debes administrare gargarismata. Itē duo prima capitula scz q primū est de euacuationib⁹: secundū est de gargarismatib⁹ z localib⁹. Itē i regimine egritudinū capitis. i. prima sen hui⁹ cañ.

CMedicine vō ppiie loco que sūt fm plurimū eē sūt ille que sūt cū resolutiuis icisulis z subtilatiuis z gargarizatio cū ags eaz z empla facta cū eis z sūt sic ozi ganū z albasce z synapis z pyretrū z cortices radicio capparis: imo sic synapis z pdisi: z totū illd cū eo qd fit sic almaru z aceti squillitici. Et qñqz iuuat ex fricatione lingue facta cū sale amoniaco z cū zinzibere z cepeita vt ex ea currat salua plurima: z oryinel sq litiū qñ administrat ad gargarizatiōē aut ad colluēti

Super tertio

dū os pfert valde: z acorus est bon⁹ mollificatiōi lin gue z grauitati ei⁹. Et qñ mollificatiō fit vebemēs et pibet locutionē: tunc sumaf aliqd euforbiū z cōdisi z assiduef fricatio lingue z radicio eius cū ipsa. z opz vt ponant iste medicine z earum similes super collū: z etiā. Et quandoqz sunt ex istis medicinis z similibus eis pillule confecte cum eis que prohibeant eas a ve locitate resolutionis sicut est laudanum z dragagan tum z gumma pini z gūme viscole.

CHic in spāli ponit curā mollificationis lingue. Et prio ponit qdā remedia. Scdo quasidā descriptiones. ibi. (Descriptio pillularū.)

CDicit prio zc. Itē fm plurimū esse earū. i. fm plurimū sue essen tie z sue virtutis. Itē albasce. Itē almarū. i. quoddā falsamentū. Itē super collū. i. ad ouertendū. Itē dragagatū. i. gūma dragati. Item gūme viscole vt gūme pillū z cydoniozum.

CDescriptio pillularū que tenent in ore sub lingua pfe rētes mollificatiōi z casul eis glutinis alimbat. z. q. ale setide. z. i. hāt ex eis pillē sic cicer z teneant sub lingua.

CHic ponit aliquas descriptiones. Scda ibi. (Et ex eis.) Tertia ibi. (Ex electuaries.) Quarta ibi. (Et cū resolutiua.) Quinta ibi. (Et multoties.) Sexta ibi. (Et quādo puer.) Dicit prio q pillu le zc. Item glutinis alimbat. i. terdentine.

CEt ex eis que experta sunt in b cap. est gargarismus ex sale amoniaco z pipere z pyrethro z baurach z zinzibere z staphisagria z ozigano z sanfico et sale naptie co:terantur z embellentur z fiat cuz eis gargarismus in aqua calida diebus continuis.

CHic ponit aliā z pz littera. Item naptico. i. de illa contrata.

CEt ex electuaries que idi dixerūt ad hāc rē vtilia est electuariū cui⁹ descriptio est hec: cymini nigri cymini charmeni cinami grossi salis indi: oium añ. aut. i. pipe ris longi. g. c. piperis. g. cc. zucchari sextaria. viij. z sex tarius est. z. vi. z s. sumatur ex eo oī die.

CHic ponit aliud medicamē z pz littera. Itē cymini carmeni. i. de illa contrata. Item piperis. i. nigri.

CEt cū resolutiua nō valuerint z existimaueris q hu miditas sit subtilis z currens adiua te cū resolutiuis stipticis sicut aldirisaban permistū cum rosia z sicut est flos squinanti cum spodio.

CHic ponit aliū z pz. Itē resolutiua. i. pura. Itē sit subtilis. i. bñs d calitate. Itē aldirisaban loco ei⁹ pōit cinamomū pmissū cū ros.

CEt multoties qdē pfert ei fricatio lingue cuz acetos sis stipticis. Ipse enī vebemēter faciūt cū resolutione saluē z cursu ei⁹ fm acetositatem sicut lac acetosuz z sicut succus fructuū qui nō sunt maturati.

CHic ponit quintū medicamē z pz. Itē vebementē. i. fortē.

CEt qñ puer tardaf ad loquēdū opz vt assiduef mo tus lingue ei⁹ z fricatio ipsi⁹ z currat salina ex ea: z cō fert in hoc ppiie qñ administrant in fricatiōe ei⁹ mel z sal gēma z oia que dicta sunt in caplo cure humiditatis lingue: z ex eis que mouent linguas eoz z resolu unt eas est violēter facere eos loqui.

CHic ponit medicinā ad pueros z pater littera.

Cap. 8^m.

Paslm lingue qñqz fit ex humiditate visco sa tēdēte lacertos eius in latitudine: z qñqz fit ex melia pstrigēte: z qñqz in egritudinib⁹ bus acutis accidit spāsm⁹ in lacerto lingue fm vīa exiccationis z siccitatis. Et spāsm⁹ ē qñqz fa cit apparere nocumētū in sermone.

CHic determinat d spāsmo lingue. Et prio ponit cās. Scdo curā. ibi. (Nō elogat.) Dicit q spāsmus lingue aliqñ fit ab humiditate

Sen. VI.

te viscosa: aliqui ab humore melico: et quicquid ex siccitate in febris.
 Item strigete. scilicet in longitudine quam in latitudine. Item secundum viam ex-
 cariationis. per quod dicitur plumpione. Item de siccitate. scilicet quantitate. Item de
 et de spasmus: quicquid: aliqui facit apparere nocumetum et aliqui non ut
 quod lingua est nimis longa: quod tunc aliqui spasmatione iuvaret.

De cura.

Ca $\bar{p}$ .9^m.

Non elongat cura spasmi lingue in canone a
cura spasmi vllis p̄dicta in sen pp̄ria hui⁹ li
bri: h̄ fm viā pp̄riā cura ci⁹ est fm q̄ accidit.

Ex prima illi⁹ sūt vaporaciones radices colli
cū eis que sūt sic camomilla ⁊ corona regia ⁊ farfafa
⁊ sansucus ⁊ anberis sigillatim ⁊ pūctim: ⁊ sūt garga
rimī cū oleis eaz ⁊ plectio oris ex aqz eaz ⁊ sint tepl
de. Deide reterio earū in eo spatio aliq: administratio
lotionis oris facte ex oleis calis ⁊ dulcis⁹ resolutionis
⁊ semib⁹ sic femnegrecū ⁊ q̄ sunt eis silia. Et qñ fuerit i
fezib⁹ sint olea administrata sic oleū viol⁹ ⁊ olez de
cucurbitaz alchebra ⁊ salicib⁹ tepidis: oīz vt embro
cent⁹ loca p̄dicta cū aq̄ tepida ⁊ fuccis hūidis tepidis.

C'hic ponit curā z dicit q' illo mō curat spasm' lingue: qūo curat spasm' v'sis de quo dicit fen. z bui' can. 11. f. 2. Et facit alibi ppa remedia lingue. 7c. fen. in fen. pppia bui' lib. 1. fen. z. 3c. Et ex fima il lius. i. curā affumēdo z radicis collū. i. v'sus caput z v'sus collū. 7c. corona regia. i. melliliori. 7c. farfara. i. trifolii alibi ē q'da p'ses pozu lalce. 7c. gillatim. i. quibet per se. 7c. in eo. i. 7c. 7c. z q'nt in febri' p' pccitate. i. spasm' lingue. 7c. alcherua. s. i. ibi est humor fridus v'icofolus: s. i. i'a v'ic' corupta; q' in i'a iudei no iuenit alcherua: z melius talis ē nra; q' no ē ibi effe alioq' calidi.

¶ De magnitudine lingue.

Lab. 10th.

Tandoq; fit magnitudo lingue a sanguine
dominate. Et q;uis fit ab humiditate plurima
flegmatica molliciatina excitata. Et qua
doq; magnificat plurimis: ita vt egrediat ex
ore ⁊ nō capiat ea os. Et huius qdē magnitudinis re
lationē singulare fecimus in capitulo apostemas ꝑ
pter illud qd ei ꝑꝑriū est ex differētia.

¶ hic determinat de magnitudine lingue. Et pmo ponit cas. Scundo curā. bī. (Sanguinea.) ¶ Hic pmo q̄ aliqñ magnificatur lingua a domino sanguinis aliquādo a flegmate &c. Itē excitatua. i. faceret excitationē. i. apostemationē flegmaticā itē inflatōnem: & hoc q̄. Rasis pmo pñētis vocauit apostema flegmaticū excitationē. Itē & huius q̄dam magnitudinem. i. apostemose. Itē est oīa q̄ b̄ oīam ab alia magnitudine lingue.

De cura.
Anquinas. 15

Зап. II^m.

Angulinea qđe 7 facta ex mā calida curaf si
affidua eius fricatio cū incisiuis acetosis 7
stipticis sicut ribes 7 acetositas citri.

Thic ponit curaz. Pmo magnitudis sacre a msa sanguinea. Scdo
a flegmatica. ibi (Et facta ex humiditatib'). Tdicit pmo rē.

Et facta ex humiditatib⁹ si assidue ei⁹ fricatio cu⁹ sale amoniac^o ⁊ sale cū cepis ⁊ aceto post effiones aut accipiant⁹ .33. ⁊ piper ⁊ lōgū piper ⁊ sal gēma terantur bene ⁊ fricet⁹ cū eis lingua q̄re reuertet aut mensuram suā ⁊ igrediet⁹ qd̄ de ea eruit⁹. Et mollificatio qd̄e ling^{ue} cū accidit pueris sufficit i ea sollicitudo custodie ⁊ cibatio ex passerib⁹ ⁊ volatilib⁹ ambulatoriis. Quisdam homo iam ventosatus fuit ⁊ p̄cussus est cū scalpello villus nerui in spondilibus p̄nīculi iuncti cu⁹ lingua: quare mollificata est lingua.

¶ hic ponit curā mollificationis facie a mā flegmatica ⁊ pꝛ lfa. ⁊ tꝛ
 ex bñditaribꝫ. f. flegmaticis. ⁊ tꝛ piper. f. nigrū. ⁊ tꝛ ad mēfuraz. f.
 ad quātitatē. ⁊ tꝛ volatilibꝫ ambulatiuis: qꝫ aliqua aialia volāt
 ⁊ non ambulāt sicut byrrundines. ⁊ tꝛ remollificata est lingua. f.
 pꝛpter mollificationem ligamenti.

Tracta. I.

254

¶ De abbreviatione lingue.

Cap. 12^m.

Quandoq; accidit cōtinuationi ligamēti qđ
est sub capite lingue ⁊ extremitati ei⁹ abbe-
uiatio ⁊ nō permittit linguaz dilatarī: ⁊ qñq;
accidit fm̄ scimitam spāsi.

Thic determinat d abbreviatiōe lingue. Et pmo ponit cās. Scdo eu
rā. ibi (De ea gde). Tdicit pmo qd aliqn ac cidit rē. Trē sub ca
pite lingue: qz in radice.

¶ De cura.

Лап. 13^m.

DE ea quidem que facta est causa spasmi iam dictum est.

Et hic pōit curā, Et p̄io excusat se a cura abbreviatio
nis lingue pp̄ spasmū. Sc̄do ponit curā abbreviatiōis
ip̄s̄ pp̄ abbreviatiōē ligamētī, ibi (Et ̄bo). Cū dīc̄ p̄ q̄ cū dēi ēzē.

¶ **T**unc vo que facta est cā abbreviatiōis ligamēti cur
ra est icisio illi ligamēti ex latē extremitatē ei⁹ parā
z succurrē loco cū dragato adusto vt abscondat san
guinē. Et sūma que necessaria est ex icisione ei⁹ solu
tione lingue est vt flectat ad supiora palati z vt egre
diat ex orē: z si nō audet icidē ip̄z cū ferro pauēdō z tū
mēdo effusione sanguis plimi trāseat ad B vt itromit
tat sup ligamēto acū cū filio z disrūpat absqz icisione
z ponat sup mēbrū que p̄beāt pglutinationē: z sūt
medicē cautētizatē attractiue: z si subtiliā in icisio
ne ei⁹ cū cautela veniāz que sunt sup lingua ne adue
niat eis icisio z nō adueniat cursus sanguis plurimi.

Chic ponit curam abbreviationis propter abbreviationem li-
gamenti &c. & patet ista. **C** Nota qd aliqui pueri nō pnt loq: qz lin-
gua eoz nimis laxa est & palato: desit barbifores incidit & fa-
nuntur. Itē in solutione lingue: & lingua fit soluta ad loquendū.
Item pauendo. i. timendo. Item & subtiliatur. i. ingeniatur.

¶ De apostematibus lingue.

Cap. 14^m.

Candoq; accidit lingue apata cala ⁊ apata
ta mollia flegmatica ⁊ apata dura ⁊ cancer.
Et signa oius illoꝝ manifesta erit cū redie
rit ad illud qđ dictū est i signis apostematū.
Et qñq; apostema lingua ppter potus venenorum
sicut fungorum ⁊ opij.

Chic determinat de apostematib' lingue. Et prius ponit causas. Scdo curā. ibi (Apostemata). Priā p3. Et apostemata calida. sc3 sanguinea 7 cholericā. Itē i signis apostematū. l. 4. cañ. fen. 3.

De cura.

 Ca^{2+}

Apostemata qđ ea curaſ i p̄mis cū flōmā
ſolone vētris: 7 illd meli⁹ eſt in apatib⁹ lin
gue qđ vomit⁹. Et qñq; nō erculanſ a flōmā
venax qđ ſūt ſub lingua. Deide teneat ſub lin
gua ſua eſt ē p̄cipiū eoz ſuccū endiue i ſuccū lactu
ce pprie 7 ſuccū ſolatri pprie 7 lac acetofum 7 aquā
ro 7 aquā i qua decoctē ſunt roſe 7 ſucc⁹ virge paſto
ris 7 ſriceſ cū pſicis blūdis: qm̄ ſunt vebemētis ſua
mēti ad illd. Si at nō reſoluant⁹ 7 nō apian⁹ idigēt ad
plūtimū maturatū reſolutiōis qđ fiat gargarifm⁹
ſicut cū melle 7 lacte 7 ſicut decoctio radicis hlij 7 ſic
decoctio ſuccū 7 ſenu greci 7 decoctio paſſulaz 7 ſenu
li 7 por⁹ bierepiregre vt ſoluaf mā ab ore ſtoachi. 7 ſint
clbi ex gñe eoz qđ maturāt 7 reſoluūt ſicut illi qđ ſiūt ex
caulib⁹ 7 triplicib⁹ cū oleo ſilamio: 7 ſi apian⁹ admini
ſtrē ſtipſia 7 vine ſic decoctio ſumach 7 myrti 7 lētiū 7
ſolioz oliue 7 vini pōticū 7 qñq; v3 ad illd vnguētū
ſcm̄ ex ſucco ſolatri 7 oleo ro 7 lentib⁹ excoctiq; 7 ro

Jacobus

Chic ponit curā apostematū calidoꝝ. Scđo flegmaticoꝝ. ibi. (Si aut apostema.) Terno dyroꝝ. ibi. (Si apostema.) Dicit pmo qđ apostema est calidū de bes flobothomare zc. p. Jte illud. i. solutio vētris. Jte si aut nō resoluit ex se. i. per se. Jte ministrant stipica in ore vt ex aperture nō currat materia ad linguā. Item qđq̄ valer ad illud. i. ad apostema calidum in principio.

CSi aut apā ē molle flegmaticū: tūc pferat ei vt apati calido in quo est vltim⁹ stat⁹ ei⁹ vt cōburat radix feniculi z āncetaf. Et qđq̄ in bñdī fūit caputpurgia in qbusdā apatib⁹ calidis in qb⁹ est grossitudo cū b me dicamine. sc. croci z bierepigre: amboꝝ añ. ptē. i. cā phore z mulci: āboꝝ añ. tertiā ptē. 3. i. zucchari tabar zc. ptē. i. z. s. resoluat ex eo toto pōdus danich vnus in lacte puelle z fiat ex eo caputpurgū. Ingt. S. apā ta fuit lingua cuiusdā boīs apate magno q erat sc̄a genariū z nō fuerat p̄fuctus flobothomari: qre non fōmaui eū: s̄ feci eū potare pillulas coebias: z vt lin gua ei⁹ iolueret cūplis fridīs volui: s̄ ipse erat stultus inobediens medico suo: vidit itaq̄ in visione illa nocte vt teneret in ore suo succū lactice: qđ z fecit z sanatus est integre: z fuit pueniēs illud z mirabile.

Chic ponit curā apatū flegmaticoꝝ ligue z dicit qđ si se est de bes ad ministrare radice feniculi zc. Jte vltim⁹ stat⁹. s. in pñ decti nōis vñ idiget resolute. Jte z āncetaf. i. applicet. Jte danich ē pōdus. s. gnoꝝ ordei. Jte ingt. Bal. f. 14. terapē. s. ca. iuxta finē.

CQuā si apostema fuerit durū: tūc oportebit vt subtilie tur regimē z cibus fiat bonus z cūct humor cū bieris magnis p̄dictis in caplīs p̄dictis: z administrent gar garūmata subtiliatiua z teneant in ore ifusio fenugre ci z decoctio ei⁹ cū ficub⁹ z granoy lauri cū passis mū dificatis: z teneat in ore lac muliebre z asinū z cap nū z ēt decoctio dactyloꝝ z ficuū cū vino dulci z vino de viuis z cū melle cassicistule: z assiduet lenificatio nē nāc eis eis que sunt vt biere parue z cassicistule.

Chic ponit curā apostematū dyroꝝ lingue z p. lfa. Jte de viuis. s. passis zc. Reliqua capla bñius fen fexte patenti legenti.

CExpositio Jacobi de partibus.

CDe alchalel in locutione.

Cap. 16^m.

Am diximus quedam que oportuit dici de ea in capitulo mollificationis lingue.

In hoc cap. pmo remittit nos ad ca. mollificationis lingue. Scđo nos edocet ex quoy mēboꝝ nocumētis sit caras aut alchalel. ibi. (Nūc aut.) Terto qđ est alchalel aut qđ morbos comitat. ibi. (Et illd iō.) Quarto cās alchalel. ibi. (Et qđq̄ sit.) Quito curā ipf. ibi. (Et op.) **C**ū pte ait se aliq̄ durisse ea. de mollificatiōe lingue. de bis que dicēda sunt sup declaratiōe alchalel. f. ca. 6. buꝝ fen. s. illo. Et qđq̄ puenit mollificatio lingue ad b q puer loquelā aut fiat officilis aut alteref. z ex ea qđ est alfe se z altenten. Ingt. Jāñ. in suis syno. alchalel vel alchalel arabice est qđ qđ icipiēs loq̄ ipedit in locutione z in conamine icipiēdi: z talis vocat ictuans in sermone z in syno. Aut alchalel exponit qđ est cū aliq̄ ipedit in pferēdo sermonē vel anteq̄ pferat.

CNunc aut dicamus q caras z reliqua nocumenta locutiōis qđq̄ sunt ex nocumēto in cerebro z in pti bus nerui veniētis ad linguā z mouētis eaz. Et qđq̄ sunt in ipso ramo: z qđq̄ sunt in lacerto.

CIn scđa dicit q̄ quoy sunt mēbra ex quoy nocumētis gñant ca ras z nocumēta alia nostre locutionis. Et est caras cū aliq̄ vult loq̄ z nō pōt nisi multoties mouēdo linguā z os: z est velut alchalel. p. pmo est cerebrū qđ qđ ledit in postremo ipf. vñ venit motus lesione fori sicut in lyrbargia lingua suū p̄dit motū volūtariū vel ledit in eo sic qđ ipf nō valer expedite loq̄. Scđm est nerui q de septimo pari neruoy cerebri destinant ad linguā z deserunt ei volūtariū motū ex quoy passione loquela ipedit. Tertiū est ram⁹ hui⁹ septimi paris iam in lingua recept⁹ q qđ spasmal vel paralyticaf vel aliter ledit in locutione p̄stat ipedimentū. Quartū est

de partibus

lacerti qbus lingua mouet quoy lesiones sermonē ipediūt.

CEt illd iō qm alchalel aut est spasm⁹ aut thetan⁹ aut durities aut mollificatio z abbreviatio ligamenti aut nodatio a plaga solidata aut apostema durū.

CIn tertia dicit q illud iō sit. s. q caras vel alchalel puenit ex le sione fori neruoy ligue vel musculoꝝ ei⁹: qm alchalel vel est spasm⁹ eoy vel ipoy thetan⁹ vlligue durities: aut mollificatio vel abbreviatio ligamētū ligue vll nodatio qdā ligue supueniēs: aut ligamēto ei⁹ velut grossa cicatrix: aut callositas qdā derelicta a pla ga seu vulnē ligue post solidationē: aut durū a pa sicut cācer scilicet rosie porrus aut glādula. **C**Altrede q alchalel aut caras dupl⁹ su mit. Uno mō p aliq̄ egritudinē lingue vel partiū ipsius q in locutione p̄stat lesionē suē ipedimētū fm q p̄stat tale ipedimētū. Et ita caput hic cū dī q alchalel aut est spasm⁹ aut thetan⁹ zc. **A**lt caput. p. lesioe vllēsa actiōe mot⁹ locutiōis: z sic ē effect⁹ illatiōis alicui⁹ morboꝝ mō noiatoꝝ vel eis similiū z accidēs ipf.

CEt qđq̄ sit illud sicut scis ex humiditate fm plimū. Et qđq̄ sit ex siccitate. Et qđq̄ sit nocumētū in locutione ex parte apatū aut vlcerū accidētū in lingua z partib⁹ ei⁹. Et qđq̄ accidit post sisen pp expulsiōe supfluitatis ex cerebro ad neruos. Et in febrib⁹ acūq̄ pp exicationē eaz. Et qđq̄ est lingua in b detumefacta spasmata z est rarissimū. Et hoc est ex nocumētis accidētibus ab origine. Et qđq̄ sit nocumētū in sermone pp cām lacertoꝝ epiglōtis cum sunt extēsi z mollificati. Et homini qdē qđq̄ est difficilis vociferatio in pncipio ret: qm laborat in mouēdo lacertos pectoris sui z epiglōtis sue: ita q nō tolerat laborem ipm illi lacerti quare sunt inobediētes: cū ergo respi rat in initio dictionis sue z sermonis currit post illud.

CIn quarta dat. s. cās ipedimētū recte locutionis ex idispōne lin gue qđ caras z alchalel ante noiatū est. **C**pma est humiditas fm plm que supercedēs neruos z musculos ligue mollificat talr z itatū q firmari nō pnt ad recte loquēdū. **C**scda est siccitas lin gue supflua vndercūq̄ pcedat irrigidās lingue musculos z hos in habilitas vna cū lingua facili flexioni. **C**Tertia est apā vll vuln⁹ aut vlcus lingue supueniēs aut p̄tib⁹ ei⁹: vñ motū abhorret q do let fortius z ledit ab eo. **C**Quarta ē expulsiō supfluitatū post sisen seu frenchy a cerebro ad neruos z musculos ligue: q̄ p̄p̄t fre netici circa sue frenchy declinationē tacturni iterū z vir loquē res sūt. **C**Quita est exicatione fori z yebemēs in lingua ex febrib⁹ ardentib⁹ acutis vt in causonib⁹ z tertianis p̄nuis. **C**Sexta est spasmatio lingue sine tumore sic q lingua iterū in nocumēto isto locutiōis ē detumefacta spasmata z p̄ta: z b est rarissimū q lin gua nā mollis z humida est: z assidue iterū p saluā mollificat z p būditates que sepe de cerebro h̄cedūt ad ea. Et b ipedimētū est ex nocumētis lingue accidētibus ab origine p̄fic q lingua creat tenuis z sicca p̄mpta p̄ctiōi. **C**Septima est extēsiō z relatiōe z mollificatio lacertoꝝ qb⁹ mouet epiglōt: vñ bmo ledit z vocife ratio: qm epiglōtis est mēbrū cartilaginosū creatum vt vocis sit istrumētū cū musculis ipf. vt ait p̄zin. p̄mu p̄ma doc. s. sūma. z. ca. 11. Et b nocumētū in locutione nō directe depēdet ab idispōne lingue: sed iquātū musculis epiglōt. lesis cōpatif lingua. **C**Octa ua est pena seu labor aliq̄ in mouēdo musculos tā pectoris ipf q epiglōt: ita q homini musculi nō facile tolerat volūtarios mo tus: s̄ p̄ritātē z cū qdā dolore qre inobediētes motib⁹ reddunt. Et ide puenit q vociferatio est difficilis homini in pñ rei. s. sermonis seu locutiōis: qz dicti musculi cālter pcurrūt ad ifusila tiōe aeris in vociferatiōe. Et cū b paties respirat fortiter sese ex tūsiōe in pñ qdē dictionis sue seu sermonis ei⁹ currit ei⁹ sermo libere post illud. Et hoc sepe accidit in lassitudinibus repletiona libus z spontaneis in qb⁹ musculi sunt graues z pigri.

CEt oportet qdē vt bñdī homo p̄paret se ad loquen dum cū respiratione magna z motu pectoris magno: imo festinet in ipsa velociter. Nam cum ipse assuescit illd facilis sit ei locutio z p̄fuescit facilitatē in ipsa. Re liquoy vñ modoy curationes iā dicte sunt in capitu lis suis. Et facte post sisen p̄fert qđq̄ fōmia duarū venarū que sunt sub lingua valde.

C In quinta pmo agit de cura alchalel ab hac vitima cā. Scdo de cura et ab alijs causis remittit nos alibi. ibi. (Reliquoz vo.) Tercio de cura facti post frenesim. ibi. (Et facto.) C In p^a p^acula ait q opz velle q patit alchalel ab vitima cā. s. a labore in mouendo lacertos pectoris et epiglota pparer seipm ad frequēter loquēdū cū magnis aeris respiratiōib⁹ et motib⁹ pectoris magnis et fortib⁹ obseruata tñ gradatione qdā a debilitatib⁹ ad fortiores vt itritā- tione et motu pectoris sustinet velociter: qz cū affliccit alte velo- citer et frequenter loq muscoli pectoris reddunt agiles et habiles ad motū: et fit illi facili⁹ et pmpa locutio: et sic p^auēcit in loquela sua: et tādē psequit pmpā facilitatē. C In 2^a dicit q curationes reliquoz modoz caraz et alchalel sunt curationes illoz morboz a qb⁹ pcedūt: vt cura spasmi in his que sūt a spasmo: et cura pa- ralytis in illis que sunt a paralyti lingue: et cura spatia in illis que sunt ab apostemate et sic de alijs. C In tertia dicit q floborho- mia duarum venarum que sunt sub lingua qnq⁹ p^auēcit et p^aert val- de lele locutioni facit post frenē et mī frenesim que sunt erupula de cerebro ad linguā: qz māz hāc in pmpu eradica deā flōmia.

C De ramula.

Cap. 17^m.

E St similis glandule dure existens sub lingua: cuius color est similis colorī cōposito ex co- lore superficiali lingue et venarū que sunt in ea: et est similis rane.

C In hoc cap^o pmo describit ramulā. Scdo dat cām ei⁹. ibi. (Et cā ei⁹.) C In p^a p^ate describit ramulā. p^aio p modū sube ei⁹ in eo qd dicit q est similis glādūle dure: est enī veluti glandula scilicet rotica. Scdo per locū cui cōditer iniacet in b qd dicit existens sub lingua. Tercio p p^auēcit ip^a colorē q dīc cōmīt⁹ est ex colore venarū que sunt in lingua et colore p^ao superficiali lingue in b qd dicit: cur color est similis colorī cōposito ex colore superficiali lingue et venarū que sunt in ea. Quarto p formā sue cōspicue et cōpōia in hoc qd dī- cit: est rane similis in figura. s. et mō substatie vel in colore.

C Et causa eius est humiditas viscosa.

C In scda dicit q cā ramule est viscosa humiditas que sub lingua paulatim cocta et inspissata facta est dura glandula.

C De cura.

Cap. 18^m.

E xperiantur in ipsa medicine corrosive inci- siue resolutiue in quibus est superflua ericca- tio sicut sal amoniaci et acetū et sal et fricatio cum flore eris et draganto.

C In hoc cap^o pmo agit de cura ramule per medicinas corrosive vir- tutis et incisive cū resoluē. Scdo per acutiores et p flōmā. ibi. (Et si nō pferūt.) Tercio per manuale op⁹. ibi. (Si aut nō.) Quarto de medicinis in ea laudatis. ibi. (Et ex medicinis laudat.) C In p^a p^ate ait q in cura ramule pmo tunc experimētāde medicine cor- rosive et incisive cū resoluē qdā et ericcatione vebemētī rēdādo si ramula per eas poterit p^auēci et resoluē. Et hic duas tales medici- nas describit. p^aia est que recipit salis amoniaci salis cōio añ. 3. semis: terant et icorpoent cū. 3. i. fortis aceti facti ex vino puro et cū p^ano submerso in his sepe aliquādiu friceat ramula. Scda reci- pit floz eris. 3. 5. dragāti. i. vitrioli. 3. 1. terant et fiat puluis et cum puluē isto p^ano supposito friceat ramula. Et caueat ne aliqd ex eo trāsglutiat: qz ex venenis est. Ingr⁹ Rasus 9° Alimā. c. de nodo qui sub lingua nascit⁹ et dī ramula. Cū sub lingua glādula nociua fuerit in p^a ex sale amoniaco et gallis fricāda est. Si autē vetusta fuerit ex medicamine gingiue sanguinolēte fricāda est qd et medicamē est acutū. Eger aut acutū et salē in ore teneat. Et libro diuisionū ca. 52. ait q guttas lingue qnq⁹ fit pp ramulā sub ea qre opz vt icidat et cūbat si fuerit magna. Et si fuerit pua friceat cū medicamē acuto qd est ad gingiua sanguinolētā. Et fit ex alumine extincto cum aceto cū duplo ip^a ex sale et cū furie tāto. i. atramēto rubeo q^auē est alumē et medicas ei⁹ sparso sup alia sē ait p^ain. terry. s. ca. 3.

C Si nō pferāt admistrēf medicine acute sic medi- camē andaron et medicamē ascarinon et medicamen- ouī humidū dēm i antidotario. Et admistratio flōmie sub lingua. Et medicine fortis alcola admistrēf.

C In scda p^a p^ate p^adicta nō p^ant pmo sup ramulā medicinas for- tes et acutiores p^adictis apponē. Et hic expmit tres medicinas ta- les. C p^aia est medicamē andaron. f. troicēf alandaron: q^auē due dant descriptiones qnti p^a trac. s. ca. 49. et 50. et sunt ex causticia.

C Scda est ascarinon vt troicēf de arsenico q^a describit. Ad sue

distin. s. antidotarij et sunt ex vitijs. Tertia est medicamē ouī humidū dēm i antidotario qd nusquā reperi gnto hui⁹: sed forte itelligit de antidotario vniuersitatis qui cōis erat rēporib⁹ suis et famosus in apothecia: loco cui accipe hoc. R. alumis. 3. 5. viridis eris. 3. 1. terant et icorpoent cū vitellis duoz ouoz et. 3. i. mellis et 3. 5. aceti et fiat ynguētū spissum. C Scdo p^a p^ate admistrare flo- borhomiā de duab⁹ venis que sub lingua sunt vt inde extrahant grosse mucilagines simul cū sanguine que ranulaz faciunt fouent vel augmentant. C Tercio p^a p^ate hic admistrare medicinas illas que sunt fortiores ad curandū alcola et dicent infra. ca. 24. huius fen. 5. illo. Et quādo sunt corrosiua mala: tūc necessaria est administratio floz eris et.

C Si autem non valuerint non erit excusatio ob ope- ratione manus.

C In tertia dicit q si nō p^aecerint p^adicta remedia in extirpatione ranule nō est excusatio quin cum manuali opere funditus ex- tirpet fm hunc modum. C Onstituto infirmo in loco luminoso ran- ula eleuetur cū pluribus ynciis: deinde icidat et tota extraha- tur quantū possibile est. Et si sanguis inde supflue fluxerit restrin- gat fluxus vel per vitriolum vulneri impositū: diligēt⁹ cauendo ne aliqd ex eo trāsglutiat: qz venenū est: vel per istū puluē. R. thuris. 3. 1. aloes. 3. 1. piloz leporis minutissime incifoz. 3. 1. 2. 5. te- rantur subtiliter et fiat puluis. Et cum sanguinis fluxus restrictus fuerit abluit sepe os cū vino pontico in quo balautie p^aidie vel galle vel grana myrti p^abulite fuerint.

C Et ex medicis laudatis in ea est vt sumant⁹ origanū persicū et cortices granatoz et sal et friceat cum eis lin- gua isantis patiētis ranulaz qm sanaf eis. Et ex eis q experta sunt in ea sunt dragantū adustū et hermoda- ctyli cōmista cum albumine ouī et posita sub lingua.

C In quarta describit duas medicinas de validiorib⁹ et magis ex- pertis in cura ramule. p^aima est que recipit origanū persicū. qd creuit in terra persarū: loco cuius capimus cōmune origanū. 3. 5. corticū granatoz quos p^aidias vocamus: salis cōmunis añ. 3. 1. re- rantur et cum eis p^ano lineo superpositis friceat frequēter infan- tiū ramula qz sanaf ea. Scda ex expertis recipit dragāti. i. vitrioli vsti hermodaceryoz añ. 3. 5. terant in puluerem et icorpoent cū albuminis ouī. 3. 1. et ramule frequēter adhibeant: sed nō in infanti- bus: qz nō est in eis discretio vitandi ne ista trāsglutiant in qui- bus est aliquod venenositatis. C Cura ergo ramule sumaria est ser res. p^aia est euitare que flegma multiplicat et mucilagines. Scda est regimē calidū et siccū et vicia subtilis ex volatilibus ele- ctis assatis et vitellis ouozum et potu aque mellis aut vini modici maturi et vinosi. Tertia est purgatio cū hierapigra frequēter ite- rata. Quarta est flōmia venarū sub lingua. Quinta est fricationes ramule frequētes cū corrosiuis et incisuiis et resolutiuis a dōlioni- bus incipiendo. Sexta est incisio per manuale opus et restrictio sanguinis post incisionem si superfluerit: et ablutio frequē oris cum stipicie vt vleus sanetur et nō redeat ramula.

C De adustione lingue.

Cap. 19^m.

E lādōqz accidit illō cā caliditatis in ore sto- machi: aut cerebro q nō puenit ad hoc vt sit febris: aut cā receptiōis rep acutaru: aut salis: aut amararu: aut dulciū: aut ppter si- tim vebemētē. Et quādoqz fit pp causas maiores illis sicut febres acutas et apostemata interiora.

C In hoc cap^o pmo agit de causis adustionis lingue. Scdo de cu- ra dum fit absq humore adherente lingue. ibi. (Et cura.) Tercio de cura quando ex humore fit inguscatio lingue. ibi. (Et puenit vt super.) C In p^a p^ate dat sex causas adustionis lingue. p^aima est caliditas super excedens in ore stomachi que lingue de facili cōmunicat: qz cooperit eadem tunica qua stomachus ab intra et caliditas ex se prona est ad ascensum. C Scda est caliditas ex- cessiua cerebri que peruenit ad linguā mediantibus nervis qui a partibus cerebri tertio et septimo descendunt ad eam: vel fuligi- nibus quas ad eā defert expiratus aer a cerebro expulsus postq ei factus est penitus inutis ad refrigerium. C Tertia est res ca- lide per os intramisse sicut aer feruidus comestio salfoz quibus lingua siccatur et supercalefit: et acutoz et piperatoz et aliorum et cepulatoz et potus vinoz fortū ardentū et amaroz vt absinthij aloes centauree minoris et comestio dulcium que cito inflāmant vel cholizant vt mel in cholericis et lac aialū. C Quarta est sitis

Jacobus

vehemens diu tolerata: que quicquid in lingua reddit arida et herere faucibus ipsa videat. Et hanc quatuor causas caliditas non puenit ad febrem. Quinta est violentior et fortior causa mox dicitur ut est febris causon aut tertiana pura marime continua et febris que ex falsis sunt humoribus. Sexta est apata calida itrefica pleure vel pulmonis epas aut stochi: que suis vaporibus et fuliginibus putridis ardentibus lingua adeo fiant vruut et inflamantur adusta diu vel pati aduersione: et iterum crispas ariditate eius et nigrescit ardore.

Et cura illius in summa est: quoniam opus est ut phibeatur qui de hoc conqueritur et propter quod est egrius ne dormiat super collum. Et ut assidue utatur oscitatio et pueniat in administratione pillularum factarum ex seminibus bateche et candidi citrilli et cucurbitae et cucumeris et tereniabin et similibus illis. Et teneat in ore nucleos prunorum et tamarindos et zuchcharum albugar et mucilagines notas et succos infrigidantes et humectantes.

In secunda dat curam huius aduersionis siue limo lingue sub quatuor preceptis. Primum est phibere patientem ipsam maxime si egrotat vel ardenti febre vel itrefico alio calido apate ne supra eum dorsum et collum dormiat. Nam et hoc debetur nucha supercalefit calore plumarum et cerebri et lingua. Secundum est ut patientem incessanter utatur oscitatione vel volutaria oris apatione ut exterior aer super linguam iccedat ipsam refrigeret. Tercium est assidue patientem sepe de pillis que sequuntur fumere: et una post aliam paulatim cum sua trasglutire saluam. Nam in lingua et gutturo et per et stochum humectat et mulcet dulci refrigerio. R. semini meloni: zuchchari candidi semini citrulli cucumeris et cucurbitae mudatoz tereniabin. Mane et similia ut liquiritie semis cydonioz an. 3. ij. terant et incorporant cum pauco syrupo violato et forment pillule paululum copresse sicut lupini. Quartum est quod patientem sepe in ore teneat altera. v. reze que nominantur hic. Primum est nucleus pruni cum carnositate sua remoto et cortice. Secunda est tamarindi recetes et sunt dactyli imaturi et refrigerant et humectant. Tercia est zuchcharum albugar et est species mane de qua tractat primum in fine secunda. Quarta est mucilago puta psylli lini radice bis malue vel semis cydonioz quod fortiter et cito linguam aridam humectat. Quinta est succi fridi cum huectatione sicut portulace lactuce nenufarum.

Et puenit ut super ipsam fiat absterfio si est illic humor viscosus: deinde inungatur et colluatur os cum oleis et mucilagibus et succis et adipis volatilibus. Et quidam boies sunt qui curant illud fricando cum mentha.

In tertia tangit auxilia per tres scilicet aduersionem lingue ex viscoso humore super linguam afflato et in ea submersio. Primum est absterfio vel abrasio humoris adherentis ei: vel cum pano aspero vel baculo plicato antierius scindere: vel cum cultello vel cum coleari. Secundum est post hanc absterfionem inunctio lingue et oris ablutio cum oleis humidis sicut violaceo vel nenufarino. Tercium est humectatio lingue cum mucilagibus psylli aut altee vel granoy cydonioz. Quartum est succi humidi super linguam positi sicut violarum cucurbitae melonis cucumeris citrulli portulace lactuce. Quintum est autem adipis ut anferis caponum gallinarum pinguium super linguam positi et diu retenti in ore. Sextum quoque quod curauerunt istam lingue aduersionem est fricatio lingue frequenter cum metha: non quod metha humectet cum in gradu sit calida et sicca sicut ait primum. et ca. cap. de ea. dicitur tibi quod in ipsa est humiditas superflua. Et rursus ibi ait. Et fricat cum illa asperitas lingue et remouet: valere in casu si absterfio ad linguam viscosum humorem asperitatem suam. Cura administrationis et scilicet tatis lingue in summa est res septem. Prima est euitare quocumque multiplicat cholericos humores falsos et nitrosos: et quocumque stomachum corpe aut cerebri supercalefacit ut acuta et falsa amara et dulcia que cito inflamant: calores solares aereos igneos balnei et stupor forte exercitum tolerantia sitis: dormire supine super collum et dorsum. Secunda est regimine fridum et humidum in aere gere cibis et potibus et medicis. Tercia est euitare cholici humoris vel falsi flegmas in stochi cerebro vel alibi abideri aut ardentes sanguis cum fobothomia. Quarta est assidue tenere os apertum sicuti oscitatio. Quinta est frequenter trasglutire pillas ex seminibus quatuor maioribus mudatis: candidi lignicia mana incorporatis cum eo quod sufficit violati syrapi. Sexta est sepe in ore tenere aliquod nucleos prunorum cum sua carnositate: tamarindos manam mucilagines psylli vel radice bis malue vel seminis cydonioz et succos cucurbitae portulace lactuce. Septima est absterfio limositatis lingue si ipsa imberit cum coleari paruo cultello vel metha: deinde humectatio cum oleis et succis et adipibus autem et mucilagibus humectatiuis.

de partibus

De cura fissurarum in lingua.

Cap. 20.

Mucilago psylli teneatur in ore et trasglutiat eam. Et pullos gallinaceorum sumat crura et pedes: et ova mollia cocta in aqua. Et ex eis que experta sunt in eis est butyrum recens. Et ex eis est frustum cucumeris et senestem.

In secunda dat auxilia per tres lingue fissuras. Primum est mucilago psylli sepe in ore teta et suauiter trasglutita paulatim: aufert. n. nimiam linguam que scitatur quod fissura ea est et leuit ac mulcet superficie lingue et fissuras ei. psyllum et iplet. Et si aliqui humorum falsus vel acutus has fissuras fecerit et eis iniaceat abluant fissure cum pilana vel sero. Deinde super eas sepe mucilago hec effusa teneatur: et armabit linguam aduersus acutos et falsos humores et fuliginem humorum. Secundo est frequenter bene masticare deinde trasglutire paulatim pedes et crura pullos gallinaceos decoctos in aqua: sunt. n. neruosi viscosi et humidus. que lingua leniunt et fissuras ei. psyllum et iplet. Tercium est ova gallinacea mollia cocta in aqua dulci frequenter comesta a suis vitellis in masti catide lingue fissas leniunt et albuminibus fissuras implendo sua viscositate glutinari adiunant. Quartum bene expulsi est butyrum recens penitus infusus sepe in ore teneatur: deinde trasglutitur: quod lingua huectat et fissuras ei. ac asperitates lenit et applanat. Quintum est lamina cucumeris recetis sepe in ore teta quod lingua refrigerat humectat et lenit: et finit phibet si sepe iteret. Sextum est senestem quod et sebestem sepius: nota est et fructus filio in vture iudibus huectat et lenit. Cura fissurarum lingue summa est res. v. Primum est euitare omnia superflua deficiantia lingue et multiplicata falsas aut acutas superfluitates. Secunda est regimine huectas in aere potibus et cibis vel pullos pedibus et rursus et eliris et ouis mollium aqua decoctis et butyro receti gere et gaudio. Tercia est purgare mas acutas cum lenitiuis si fuerit opus ut cassia fistula mana tamarindis carnibus prunorum. Quarta est humectare stochum et guttur pectus et cerebri coferuis syrapi et electuariis lenitiuis humidis. Quinta est sepe in ore super linguam tenere mucilaginem nem psylli et fructum cucumeris vel recens sebestem.

De deiectione lingue.

Cap. 21.

Quandoque sit propter apostematam eius magna: et quandoque sit a prefocationibus.

In prima cap. p. dat duas causas males vel efficietes deiectionis lingue. Secunda dat ei causam finale. ibi. Deicit enim. In prima parte ait quod magna lingue apata sit una de causis deiectionis lingue sic quod ea ipso eximitas lingue foras expellit et pedit exteri: ut in canibus fit quod ex forti cursu supercalefit et frequenter abelatur: erit. n. ab ore et exteri pedit eximitas lingue veluti deiectione si se bene sustinet in proprio loco. Secunda dicit quod pfocates abelatur quod parat infirmum ad trasglutiationem ut in signatis foribus peditur se alia ex causis deiectionis lingue.

Deicit enim in natura aut voluntas linguam ut aperiat meatum anhelitus.

In secunda dicit quod in istis causis non aut voluntas foras linguam eycit et iterius deicit ut apas meatum abelatur et aer liberi et copiosius ad cor igrediat refrigerum gra: cuius iterum maxie phibet pfocates: in parte phibet magna lingue apata. Est et alio in his quod lingue deiectione recedat et fridus aer copiosius affluit super humorem apatum quod est ut medicina sicut refrigerantia alia. Attende quod princeps non dedit hic curam deiectionis lingue: quod cura ipsi est cura apatis vel pfocatis a qua pedit et in una est dicta in ca. de cura apatis lingue. et alia dicit tertio. et ca. ii. quod est de cura decollationum et pfocationum.

De borbor in ore.

Cap. 22.

Lurinum quod patitur os borbor propter stationem caliditatis in partibus stomachi et capitis et vaporibus et quicquid sit in febribus.

In hoc cap. p. agit de causis borbor oris. Secunda de pronosticatione ex eis in febribus. ibi. Et ita dicit. Tercio de medicis simplicibus frigidis et siccis preferentibus in his a primum. ibi. Singularia vero. Quarto de simplicibus calidis et siccis que in fine conferunt. ibi. Calida vero. Quinto de copiosis per grossiores. ibi. Et ad eas. Sexto de cura hanc que ad sanie declinat. ibi. Et si incipit. Septimo de comotione olei de squinato in his. ibi. Quidam vero. In prima parte ait quod borbor. i. pustule oris a tribus pcedit seu nascuntur causis. Primum est caliditas vel calidus humor aut vapor calidus iniaceat stomachum vel trans in aliqua partem stochi: qui cum ad os puenit humores ipsius mouet et dilatans eleuat in pustulas. Secunda est caliditas aut calidus vapor vel humor talis de capite descendens ad partes oris ebullire faciens in pustulas sanguinem et humores eius.

Tertia est febris ꝑcipue putrida cuiꝰ fuligines a corde ⁊ pecto-
re per modū anhelitus assidue ferunt ad oris particulas ⁊ humo-
res eius supercalefactione ⁊ ebullitione qđā in pustulas eleuāt.

Et iam dictū est q̄ qñ apparēt in febrib⁹ acutis bo-
thor nigre in lingua morif infirmus in die secūdo.

T In febra dicitur alibi oblique fuisse affirmatiuū. dum in ore egri
 dotho: nigre apparet in febris. acutus eger ille moris in die febo
 a tempore apparitionis pustularū taliū. Ingr. Rasis cap. vlti. libri
 secretorū. Si exiura pustule nigre in lingua fuerit febris in die
 in cretico pñoficat morē. Et pñinc. quarti febra trac. i. c. 37. ait.
 Dicit qđ exuberat sup linguā in febre acuta sicut cicer nigrum:
 tunc mors est pñima & accidit et deßideriū rerū calidarū.

C Singularia vñ inuaria in borbhor in principio rei cuz
est necessitas ifrigidationis z exiccationis sunt sic my
rabor. z galle z semia rose z amilli z fruct^u thamarisci
z sic memitis z bagagati z balauite z duo sandali
z rose z spodisi z sumach z letcos z lurti armenii z capi
sa granatoris z cortices gladii z climia z faufel. Et sic
cus fridi sic succ^u lactuce z solatri z succ^u ege pastoris
z portulace z extremitas vitis. Et plimoz qd^e isan
tisi sanant borbhor est zuchchro tabarzet z caphora.

¶ In tertia parte p^o p^oin. inuit q^o in p^o rel videt^r dotho: seu
pustularū ozie necessitas et ifridationis & defsecationis oris. In
ifridationis qd^e qua phibeat ebullitio sanguis & humoy fuor
elevatione coitūde in pustulas. Defsecationis v^o qua siccet^r pustule
que iam eleuate sunt: & sumat^r earū mā: grē lunates sunt in p^o
cure pustularū istarū medicine siccates & ifridates os & partes
eius maxime in pustulis de materis calidie. ¶ Sc^obo diuumerat
19. tales medicinas simplices de q^o b^o copō possunt diuerse alie.

¶ Prima est myrrabolina citrini aut chebuli aut nigri diti id est vel
bellitrici aut emblicis. In q^o ob^o est ficcidi viri cū refrigeratione z
stipicitate q^o fisci per lamineas vel p^otri p^oferū dū utriti in oze
z hogz decoctio f^o p^ofer ablutio dze multoties in die. ¶ Sc^oa
est galle seu gallarii nucea que sic adhibite sicut myrrabolina p^o
putulae p^ohibet in oze eleuari z iam eleuata nō sinit augeri: s^o p^o
dous erigunt. ¶ Tertia est semē rose anthere appellari. ¶ Quarta
est amiliū q^o z amidi dū dū utriti in oze z est frigidū z siccū in
g^odo p^omo. ¶ Quinta est fruct^o thamarici miniftrat^o vt galle in
in tuba vel in decoctione de quo sc^odo hui^o cap^o. p^oprio dicit^o p^oin
ceps q^o ip^oh^o ericatio est cū stipicitate: fed est fruct^o est vebemē
tioris stipicitatis. ¶ Sexta est fies memithe. l. succus herbe frigidā
simillime paupaueri conuato. Et in h^o cap. clare p^orieps idcat q^o
fies memithe nō est succ^o celidione sic multū affimant p^o h^o in
p^ore bac ip^o in serie fridū collocaz. Et in te sequēti celidionā lo
cat in medicinarū calidariū serie. ¶ Septima est diagaganti z est
gūmi fridi pelcinā ad ficitate q^o in oze renef vel in aq^o soluiū cū
q^o lauas o^o. ¶ Octaua est balaustie que sunt fozes caduci maloz
granatoz quarū decoctioze frequēter ablutū o^o sanaf a pustulis.
¶ Nonā est quo fandali. frubci z citrini vocat^o vna castellani: q^o
albos ad p^oterido et eis quos tu malueri: z in oze hogz puluer
nos recollige tenedis in oze. ¶ Decima est rose z fice in s^o casu
rectū^o humidis sunt efficioze: z in oze tente z ad lauidū o^o in
aq^o decocte. ¶ Undecima est spodiū q^o a mult^o putaf ebur este cō
bultū. Sed z^o cas. cap. de eo. dicit^o p^oin. q^o est radicia cānap ad

ite: 2 q ipse adurunt p frictione suam erremitaru cum vetus
 eas pflat: 2 est frigidu in scdo: sicut in tertio: 2 tenet in ore solidu sic
 est vel pulverisatu in facculo reclusum. ¶ Duodecima est sumach
 cuius decoctione cu balauftu lentib: 2 rosis valde ppiat in casu
 brepperi 2 in ore reteta: 2 ad ois abluone. ¶ Tredecima est len
 tes vel diu masticate 2 in ore retente vel in decoctione cu q lauaf
 ois. ¶ Quartadecima est lutu armeniu seu bolus armenicus in ore
 retetu tritus aut iteger. ¶ Quindecima est capita gnatoy seu
 caude hoz q arbor: appendunt que balauftu sunt in virtute fi
 miles: 2 sic munitur. ¶ Sedecima est cupule gladiu trite in
 ore tenet vel masticate vel in aqua decocte cu qua os abluif. ¶ Se
 primadecima est climia: 2 est fumi vel fuligo adhaerens fupioribus
 fornacis in putrefactioe cuiusq metalli. Scorba vo est fer defcen
 dens ad infera. Cui qda climia os argenti qda argenti 2 alioz silt sco
 ria. ministrat aut climia in casu bauri vel argenti pnta in facculis
 q in ore tenent. ¶ Decimaocaua est fufuleo: qd Serap auri q est
 auellana idica. Jani. vo dicit q est fructu simlilim: nuci. masticate:
 nifi q vna po est aliaqulacu pcurio: 2 alia est plana: ita q pos
 sit stare erecte: 2 est stiptic: valde: est aut par sandalis in sua frigi
 ditate: 2 ipsius pecie vel pulueres ei tenent in ore 2 pphylas eius.

¶ Decimano nona est succi frigiditates diu retenti in ore quoy qnq̃ hic
expmit. ¶ Prim^o est lactuce succ^o & multu fridus est sine spisticite
cessare faciens ebullitionē in humorib^{us} sua friditate. ¶ Sec^o
est succ^o solatrie fer moelle idē facies. ¶ Tertio est succ^o virge pa
storis. i. cardonie hulloni vel cētinodie. vt ait Yañ. & qdā pncipat
spisticitate cū friditate. ¶ Quart^o est succ^o portulace pncipat
gidatē z in ore pustulas eleuari. phibē z iam eleuatas depēimē.
¶ Quin^o est succ^o extremitatū vitis fer turionū ē. i. min^o fridus
est. i. ē spisticio z sfortatio. ¶ Tertio dic^o qd pustule fer dothor
ozis ifans sanant vtrplm cū zuechboro rabaret. i. albisimo pmitto
cum cāphōzā fin hunc modū. R. zuechbare albisissime vel zuechbare
cand. ʒ. i. cāphōze. ʒ. i. pulueris ētur subtiliter z ozī infantis impo
nuntur paulatim cum fuitate.

Calida vo q̄ sit necia in fine rei sunt sicut celidonia
 ⁊ darcefabā pprie: ⁊ cortices nucle muscatez cyppe:
 ⁊ croc⁹: ⁊ nux cupressi: ⁊ buglosia: ⁊ pyretri: ⁊ gario: ⁊
 mētastrū: ⁊ gallia. Et ex medicis sordidis est siere⁹ ca
 nio. Et q̄q̄s neci⁹ est in eis q̄ sunt vlcerate arsenici.

¶ In quarta numerat medicinas. 3. calefactivas. 7. deffrascantes qm
fine rei vult declinatioris pluviam ois necesse fuit. l. multi stiles 7 ac
comode valde qm psumit mas eaz 7 crustas facit qm ceciderit
ritu aderit fanitas. ¶ 5. pia est celidonia q vel masticat vel in oze
tenef integra sic est: vel fuce? ipsius exprimit ab ea que tenef in oze.
¶ 6. cha est darselaban ppe pferro buic calul. Et e gnari spue
stre qd foetier ptritit cu costice 7 pulpis er gnis ipsi in oze tenef
vel decocto r. ¶ 7. erria est costices nucis muscate de qb? alunt
qd q? ipsi fuit macis: sic id no est certu: vr ait 7 an. Et hic accipe p
bis extremas ptes nucis muscate vel pecolias macis qd pcpie
firmis in oze tenē tritas vsfregitas. ¶ Quarta est cpeez: radix
est iunci triangularis que tenef in oze trita vel integra: 7 est in ipso
de Ripitica pua sine modificacione. ¶ Quinta est crocus orientalis: de

quod feco but^u ait q^d est calidus in feco: sic^u in pmo: z q^d est flup^u
tus z resolutu^u z resolutu^u apata: tunc mag^u pustulas ois flongo
tus tenent in ore. C^o Septia est nur cupessila z l^u p^uptica siccam^u
ois pustulas z f^umiter plum^uz m^uz cap^u trita tenta in ore v^o deco
ta in ad q^d sepe ois lauef. C^o Septia est buglossa fl^u lingua boui
de q^d scribit p^uin. ca. de ea. q^d ad pauc^u declinat caliditate: z est in
fine p^u in h^uiditate: q^d f^uca est min^uor h^uiditas: z vir^u e^u q^d
adusta est remouet aculu^u. i. ylcera ois q^d v^u in infanib^u: z sedat i
flamatu^u ois: z fl^u ipame^u trita est d^ubilu^u: min^ustra z f^uca el
adust^u i^u casu b^u in ore tenenda maxime in pustulis ois infantiu^u.
C^o Octaua est p^urru^u z in ore retenta vehemeter plum^u z f^ucaat
m^uz pustulaz e^u z marie puenit q^d fur e^u frid^u. C^o Nona est ga
riofu^u q^d masticant z in ore tenent z tales pustulas. Decima est
metast^u fl^u me^uba syluest^u p^upe sicci sepi ois ipostu^u. C^o Unde
decima est gallia mufcata. Et q^d ad p^uectio q^d scribit in adutorio
Nicolai intras in p^uectionib^u p^uctio^u q^d retenta in ore f^ucaat e^u p^u
stulas: z i^u apothecia n^uis tuent^u sub forma troiscosy. C^o Duode
cima est f^ure^u canis q^d est medicu^u v^ulib^u z f^uordid^u ad tenendu^u
in ore: n^u in casu b^u parti effica^u z p^ueritelle est maxime fl^u cania
p^uurrie: fuerit ex foliis v^ulib^u f^ure^u e^u f^uccius reddi^u z min^uor
pustulas: f^ucaat. n. pustulas c^u fortitudine breuissim^u rep^ute. C^o Ter
tiadecima est arfenicu^u q^d q^d n^ucu^u est in iam vlcera^u z ap^u
pustulas cu^u corrosiue fl^u z ambigule vel vehem^uti putredie: z
timef^u ne se dilatato credat ad guttur z m^ury v^u arteria vocis: f^u
caute itedat ne q^d ex b^u trasflatur: q^d est ex p^uu^u canis.

¶ Et ad eas quidem que sunt grosse iam experta sunt.
decoctione darscelaban. 3. i. venarum. 3. 5. celidonie.
quarta pars. 3. aloes pondus. 3. 5. croci. aut. i. Et simi-
liter aqua in qua decoquunt garosili & nucis mulca-
te darscelaban partes equales aut ppinque.

¶ In quinta descriptio scdo coposita auxilia 3 pultulas osis. C^o p^o m^o est decoctio h^oec. R^o. daresibaria. i. mal^o granati agrestis 3. j. penay. i. radicū rubee maioris gb^o pāni tingunt^o in rubee 3. 5. cel^o domie quarta p^oet 3. j. 5. y. aloes. 3. y. croci 3. y. 2. 5. et pōdus auf. j. kar decoctio oīum p^odictoy in fontina vel Auzi et ad pondus y. lib. q^o est decoctio h^oec. f^oficar. n. sotit^oer 2 p^osumit pultulas. C^o se^o cūdi est decoctio h^oec. R^o. garioflor^o nucis muscate darsesibaria auf. p^oea eq^oles vel fere eq^oales p^ota. 3. 5. et decoctio vt p^orior ad pōdus y. lib. q^o sepe os laue^oficat eni^o f^oficat p^osumit pultulas.

Et si incipiunt botboz suppurari: tunc fortasse est ne-
cessarium vt appropinquent eis mucilagines facte ex
eis que sunt sicut semen lini ⁊ semen almaru ⁊ fumus

Jacobus

de partibus

terre z semē maluc. Et ista semina cadē z fariā ordeī. Et lac asininū solū aut cū aliquo istoꝝ. Et qñq; indigēt decoctione seminis lini cū scib² butyro z fariā frumenti z mentha z fenugreco.

CIn sexta cōmemorat remedia quorū p̄ra pustulas oris euz sup̄ purari īcipiūt z ad sanie pueri. Cūmū est mucilagines extrahe de semine lini vel ex semine almaru. i. scariole vt exponit ter. ty. 13. trac. 4. ca. 11. vel fumiterre vel ex semine maluc. quācūq; n. barū oū impoſueris lenit z accelerat maturationē pustularum. Cūmū est mō dicta semina p̄rita z p̄mista cū farina ordeī que oū ip̄osita similt leniūt z maturāt pustulas: z in p̄missione de farina ordeī fit solū guta pars resp̄ciū semini. Cūmū est lac asine sepe in ore tentū vel solū tepidū vt ab vberē venit vel mistū cū ali quo p̄dictoꝝ auritioꝝ vt cū mucilagimb² vel farina ordeī. Et fit solū guta pars ex ordeī farina: z de mucilagimb² quātū de lacte illo. Cūmū est decoctio bec. B. semis lini. 3. j. ficus incisas. vj. fari ne frumētū mēbe fenugreci añ. 3. iij. fiat decoctio in dulci aq̄ fontis ad pondus. ij. vel. iij. lib. cū. 3. j. butyri: de qua actu tepida sepe coctear vñ in ore teneat: deinde expuat.

CQuidā vō sublimiū medicorū dixerunt non est ali quid magis vltimū q̄ oleū de squinato in curādo bo thor oris tepidū in ore positi.

CIn septima dicit quodā ex sublimib² medicis dixisse q̄ in cura tione pustularū nūbū est vltimū z magis p̄ferēs oleo ex squinato actuali tepido sepe in ore tento. De quo p̄ncips scdo hui² cap. de squinato ait. Et in e² oleo sunt resolo z p̄ctio. Cura pustularū oris in sumā est res. 9. Cūmū est euitare cūta que faciūt ebullitiōē in humozib² oris z partib² ei² z sibi vicinis vel p̄federatis vt balnea stupbas sup̄fluos mor². yfus acutoꝝ salfoꝝ amaroꝝ et inflāmabiliū. Cūmū est regimē declinās ad sicū: frigidū in calidis: calidū in frigidis: nō ita vt humozes ebullire faciat. Cūmū est nōmā in calidis de cephalica lateris repletio. Cūmū est eductio spume sanguinis z rubee cholere cū cassia fistula man na: aut thamarindis vel euz diapūnis. Cūmū est eductio fle gmaticū humozis per diacartamū vel diatūbit vel per dulce lim plex cū aqua mellis in pustulis fridis. Cūmū est in p̄ncipio qñ īfridare z siccare op̄z abluere sepe os cū decoctionib² fridis z stipricis z eas frequētē in ore tenere vt sunt decoctiones myrabo lanorū gallaz aūthere z p̄similiū in textu exp̄sioꝝ. Cūmū est in fine desiccare pustulas cū calidis z siccis in ore retētis z in ter tu exp̄sio. Cūmū est in pustulis incipientibus ad sanie pueri est mucilagines in ore retente: vel humida semina ex quibus extra hūnt cū farina ordeī vel lac asininū vel decoctio ficuum seminis lini farine frumētū mēbe fenugreci cū butyro recētē. Cūmū est arseniciū in iam vlcera z corrosiua pustulis male virulēte.

CDe alcola z vlcerebus malignis. Cap. 23^m.

Alcōla est vlc² exstēns in cute oris z lingue, cum expansione.

CIn hoc cap. p̄mo docet qd sit alcola. Scdo in q̄ eta te plus accidit. ibi. (Et qñq; accidit.) Tercio hūozes ex qb² fit z hōz signa. ibi. (Et qñq; accidit ex oi.) Quarto cām veloci tatis dilatationis alcola z diuersitatē nominū ei² fm̄ Bal. ibi. (Et oē.) Quinto dispōnes aeris in qb² alcola multiplicat. ibi. (Et qñq; multiplicat.) Cūmū p̄ma parte describit alcola. P̄mo per ge nus ei² qd est vlcus. Scdo per eius subm̄ p̄p̄iū qd est ei loco dis ferētē dūz subdit. cristēs in cute oris z lingue. Tercio per accidēs quasi sibi p̄p̄iū in hoc q̄ subiungit. cū expansione. Est enī vt p̄p̄iū vlcereb² oris z lingue cito z facili ter per os se exp̄dere z di latare se p̄pter fulgines z vapores calidos incessanter emissos a corde z cerebro stomacho epate cōfluentes ad os. Cūmū attende q̄ bec quatuor: arabica nomina cola alcola cula alcula sunt synony ma significātia illa vlcera que in ore z lingua fiunt. Et anno p̄terito vernali tēpore valde multiplicata per modū publice pestis i hac regione fuerūt: z plus sup̄ pueros z infantes q̄ sup̄ p̄ctos. Et ali qua ex eis tāte malignitatis fuerūt vt in multis putrefacerēt gin giuas z dentes z radices eoz: z ab ore cadebāt partes gingiuarū z alig dentis: z quorūdā dētes instabiles erant ac si infiri fuissent in cera molli. Et estas p̄terita simul cū aurūno vebemētē feruē da z arida fuerat: z hyems dū gelida z borealis. Et sunt dicta no mina indeclinabilia qñq; singularis: z qñq; pluralis numeri. Inq̄t Auenzoar in suo thesū trac. 6. cap. 4. Et ex egritudinibus oris est egritudo que dicit arabe cūlach: z latine scaldatura.

CEt quādoq; accidit infantibus plurimū z non acci

dit eis nisi propter malitiā lactis z malitiā digestio nis eius in stomacho eozum.

CIn scda p̄mo ait q̄ alcola qñq; p̄tingit infantib²: z hoc vt pluri mū fit z plus in hac etate q̄ in sequētib². Scdo hic assignat duas cās hui². P̄ma est malitia lactis quo vescunt vt si nimis salsum vel nitrosus fuerit vel acurū serps vel putredine racti: vnde suo trāitu per os z per linguā frequētē excoiat z vlcera vt rāq; Se cūda est malitia digōnis lactis in eoz stōchis: vel q̄ putrefit vel cholericā vel in fumos vertit: z qd cūq; hōz fiat acutē fulgines de stōcho ascēdunt ad os z ad linguā qb² excoiant vel pustulant z tandē vlcera. Adde cām tertiā z est teneritas lingue z oris in fantium z cutiūz suarū in quibus facillime cito pustulant z exco riant z vlcera. Etiam a debilib² causis.

CEt qñq; accidit ex omni humore z cognoscit ex co lore suo. Album enim est flegmaticū z generat ex fle gmate salso in pluribus. Et citrinū est cholericū z est vebemētioris inflāmationis q̄ alia. Et nigrū est me lācholicū. Et ruberū clarū est sanguineū. Et malignū omnibus est melācholicū. Et qñq; fit euz apostema te: z quādoq; sit singulare.

CIn tertia p̄mittit q̄ alcola fieri pōt ex vnoquoq; quorū humoz: sed p̄cipue fit ex mordacib² z acutis nā vel adustione vel putrefa ctione vel humozis acuti vel falsi p̄missione vel nitrosi flegmatis. Scdo dicit q̄ humor faciēs alcola cognoscit ex colore alcola: q̄ qñq; est albus: qñq; citrinus: qñq; niger: qñq; rubens. Cūmū dicit q̄ albu alcola flegmaticū est nisi sua albedo ex sanie p̄cedat: z fit vt in plurib² ex flegmate salso: vt in plurib² dī: q̄ qñq; fit vī fieri pōt ex alba sanie vī aquositate nitrosa aut salita. Cūmū dicit q̄ alcola citrinū est cholericū z ex cholera nascēs: z est vebē mētius ardēs z inflāmās oī alcola sicut cholera est ardētior ceteris humozib². Cūmū dicit q̄ alcola nigrū est melicū: z fit cōiter ex melia adusta sicut cācer. Nālis enī melicū humor frigi dus z hebes grossus tardī mor² raro linguā vlcera z particulas oris: nisi acq̄fuerit aliūde acūmē sic p̄missione mordacis humorū vel putrefactiōe. Cūmū dicit q̄ alcola ruberū clarū est sangui neū: z fit ex sanguine cōpermisto cholere quo reddīt clarus acur² z vlcera. Sanguis enī pur² z nālis purpurei coloris est benignus humor nō vlcera: nisi multitudine z extēsiōe vebemētē ip̄i². Cūmū dicit q̄ alcola melicū est malignū: ceterū p̄ncipiosus z difficilioris cure: q̄ est velut cācer corrodens z serps vel noli metāgere. Cūmū dicit q̄ istud alcola melicū qñq; p̄tingit euz apate vel pustulis malignis: qñq; īcipit ab ereozatione z vlcera tione z fissuris lingue z oris z fit singulare sine apate z pustulis.

CEt omne vlcus eueniēs in sup̄ficie oris est velox ad dilatandū. p̄pterea q̄ nō deficit ei caliditas īsepara bilis z cutis humida lenis. Et de p̄suetudine quidē Bal. est nominare ea colaban dūz in sup̄ficie perseue rant. Cūq; putrefiunt z submergunt non nominat ea colaban: imo vlcera maligna: z sunt illa que indigent medicinis cauterizatiūis.

CIn quarta p̄mo ait q̄ oē vlcus accidens in sup̄ficie oris z lingue per particulas oris facile extēdit z dilatāt velociter ad istar ser piginis. Cūmū scdo assignat duas cās hui². Unā ex pte agētis z est caliditas p̄mua forū z īseparabilis a p̄culis oris pp̄ calidū aerē q̄ de corde redit cū respiratione fecus fulgines fridos z vapores assidue referēs: z pp̄ vapores q̄ de epate z v̄tre pueniūt ad os: z calidi est dilatare z angē fissuras z forficare cās earūde vt acū mē humoz z feruorē eoz. Scdam p̄signat ex parte patiētis z est cutis humida lenis z tenuis regēs os z linguā: facile passibilis ex coriabilis z vlcera bilis: a q̄cūq; acuto sup̄ ipsam affit. Cūmū dicit hoc q̄ mos Bal. fuit illa ex vlcereb² oris z lingue noiare co laban que non p̄fundant: sed superficie tenus dūtaxat coherent. Cūmū dicit q̄ qñ p̄funda fiunt ista vlcera in ore aut in lingua tūc Bal. ea nō ampli² noiāt colaban: s̄ vlcera maligna. Cūmū dicit q̄ maligna bec vlcera fūt illa q̄ indigēt cauterizatiūis medi cinis vt arsenico rubeo vel vitreolo q̄tinus. p̄hibeat ea p̄fundari z dilatari vtra p̄mēdo vir² eaz z elcarā qdā sup̄ bec gūando.

CEt qñq; multiplicat alcola qñ multiplicātur plu nie: z multiplicat in febrīb² pestilētiālib².

CIn q̄nta p̄mo ait q̄ vlcera oris dicta alcola multiplicat z abū dāt in pluriōis tēpōib² maxime si fuerint cū pluriāz abū dantia calida

calida aut tepida: qz tunc putredines humoru et ebullitiões in humanis multiplican corpus. Juxta id "hip. afo. 3. afo. 17. Egritudines in pluvialibus vt multu sunt febres longe et vtrius fluxus et putredines etc. C. Secdo dicit qz pustule dicte alcola multiplican tur in pestilentialibus febribus. Et illud puenit partim ex malicia putredinis sanguinis et humorum partim ex venenositate aeris assidue aspirati et respirati.

C De cura.

Cap. 24.^m

Dortet vt intēdatur primo humor dominās faciens cola. Et euacuetur ex corpore toto si est dominās: deinde ex venis que sunt sub mēto: et eis que sūt in iabariēb. Flobothomia

nāqz pfer omnibus egritudinibus oris calidis.

C In hoc cap. primo agit de cura alcola per euacuaciones. Secdo p remedia localia diuersificāda penes fortitudinē et debilitatē alcola. ibi (Deinde administrantur.) Tercio de curis alcola declinantium ad ruffedine et cinitritatē et alioz et de diuersitate eaz penes etates. ibi (Et in illis que.) Quarto de medicinis acutorum alcola. ibi (Medicine vō.) Quinto de medicinis frigidorum alcola. ibi (In vtriusqz vō frigidis.) Sexto de medicinis corrosiuoz alcola. ibi (Et qū sunt corrosiua.) Septio de medicinis nigri alcola taz nō apostemofit qz apostemofit. ibi (Alcola vō melico.) In pma pte pmo ait qz in cura alcola pntēdere opz ad humore qui dominat et excedit in toto corpore vel in aliqua partiū cōmunicantiū cū lingua vel in ptribus lingue qz signis cognoscit pdominātiū humoru in corpore et in capite prius datis primi scda doctri. 3. ca. 7. et terty pma trac. i. c. 24. 2. 25. C. Secdo precipit qz ex toto corpore humor euacuet si in toto corpore pdominās fuerit vel ex medio lingue vel ori mittē te mās peccātes si qd tale fuerit aut p flobothomia nigre: aut cephalice si dominās sit sanguis: vel p pharacias humoru pprias qz pdominat alteri a sanguine: qz si hegma fuerit cū diacartamo vñ cū hierapigra vel diaturbich gradatim soluat: si cholā rubea cum cassia fistula vel diaprunis: si melica cū diasefne vel cū catholicon.

C Tercio precipit mās alcola per sōmias venaz sub mēto prompte eradicari vel per vērōsas cū scarificatione sub mēto adbibitis vel per flobothomia illaz vñaz que sunt in iabariē. i. i. teriore pte labioz. Sz has flobothomias paruaz venaz pcedere debet dicta sōmia de venis maioribus in brachio locatis quatinus per eā diuertat sanguis a paribus oris cū lingue afflueret vel particulis oris ex sōmia mūntaz venaz forte abundantius qz educeretur.

C Quarto dicit qz sōmia pfer omnibz egritudinibus oris et lingue malibus calidis. Juxta illud Serap. 2. bre. cap. 15. Si igit in lingua sūt cola et etas est pueniēs: tūc incipe in primis cū sōmia vne: si at nō est pole aut non ptenit etas: tūc euacua cū vērōsis. Et Def. c. 14. summe. s. particule prime sectiois prime ministrare iubet. In calida quide alcola et frida euacuaciones per flobothomiam et vērōtis solutionē et vērōtaciones sub mēto cum scarificatione.

C Deinde administrantur medicine bothorales pcedite: ita vt eurentur fortia et plurime humiditatis acuta et saniosa cū fortibus et debilia cū debilibus. Et quādo vlcera perueniunt vsqz ad os: tunc necessaria sunt valde fortia sicut alcaledicō cū achacia plurima. Et oportet vt alienet olea omnia vsqz ad oleū de oliuis. Medicine vō colligātur ex medicinis bothor frigidis et calidis quas diximus in capitulo pmo in qbus sunt stipticitas pauca et ifrigidatio: deinde ille que resoluūt vsqz ad os tunc necessarie sunt.

C In secūda dat canones qnqz sup remedijs localibus pueniētibz alcola post sōmias et vērōtis solones. C. primus ē qz in cura alcola post eūones ministrantur medicine bothorales pcedite. c. 22. hui' fen. 3. 7. 4. ptribus quas bothorales hiciō appellat qz sanāt bothor seu pustulas oris: ex qbus alique cū stipticitate ifrigidat: alie calefaciunt: et alique sunt fortiores cum qbus curari debet alcola fortia multe humiditatis et acuta et saniosa et alie debiliores cū qbus curāda sunt debilioza alcola: nā sepe ex pustulis alcola nascūtur: et alcola frequēter afferunt pustulas: et p hoc Def. sub vno et eodē ca. tractat de alcola et pustulis que in ore nascunt. C. Secūdus est qz oris vlcera pfundant adeo qz ptingūt ad ossa qz ori vicinā: tūc necessaria sunt medicamina valde fortia qbus virulētie cito psumātur: et illoz vñaz debulatio cū pfundatione pbibeat sicut alcaledicō. i. medicamen de arsenico cū achacia plurima: ita vt sint tres ptes achacie cū pte vna sola troiscopz ex arsenico vel loco calca-

dico vitreolū adhibe vel alumen cōbustū vel cuperosam. C. Tercius est hīs oris vlcera pueniētia vsqz ad os: vñat oē oleū et de oliuis qd est suauissimū et familiarissimū humane nāe: qz p oleū fortididit: sit vñat et virulētiās in vlcere retinet sua viscositate. C. Quartus est in curatione vñaz oris se pfundatiū p administrantur medicinale alique de medicis fridis et calidis p pustulas oris que iā noia te sunt cap. p. 10. 1. 22. istius fen: in qbus stipticitas pauca sit iūe: ita qua pfortet particula patiens et probibeat noue mās descensu ad ipsam: et ifrigidatio qua reprimat putrefactiones et exacutiones humoru in alcola: sicut rose lentes sumach balaustie cū modico cyperi vel macis vñat croci. Quintus est post has medicinas ne cessarie sunt ille medicine q virulētiās vsqz ad os resoluūt vastāt et cōsumūt vt alumen cōctū vitreolū flos eris vel ipsius erugo.

C Et in illis que declināt ad ruffedinem et cinitritatem opz vt addatur in ifrigidatiōe medicine. Reliqua vō indigent in primis eis que exsiccant et abstergūt cū qualitate sua equali in initio rei: deinde eis que exsiccat et resoluūt cū fortitudine. Et obseruet etas in omnibus illis. In pueris. n. oportet vt sint medicine eoz debiliores: et vt lac eoz rectificetur. In magnis vō oportet vt sint medicine eoz fortiores. Et pueris quandoqz conferunt cibi solum. Si autē nō sint comedētes oportet vt que eos lactant cibentur eis.

C In tertia parte dat qnqz regulas. Prima est ifrigidationes medicinaliaz in illis vlceribus oris sunt augmētande que ad ruffum colorē et citrinū declināt: p hos enī colores in his vlceribz designat dominari cholera quā reprimere opz fortibus frigidis: vt succis vel aquis portulace solatri lactuce nenusaria. C. Secda est reliqua oris vlcera post eūones a pncipio idigent medicinis illis que cū mode ramine siccāt et abstergūt sicut aqua mellis vel melle rosaceo vel diamozō. Deinde medicinis que cū fortitudine siccāt et abstergunt sicut oliaucū: squilliticiū oxymel stercus canis galle calidonia caparis: abstinthy succus. C. Tercia est attendenda est etas et obseruanda circa medicinas que in alcola exhibent. Nā debiliores in pueris cōpetūt et in infantibus pp teneritatē et passibilitatē velocē et faciliē partiū sui oris: et lac in infantibus est rectificādū regimine nutriticis: ita vt neqz falsum neqz acutum fiat nec etiam putrefcat: vñat augēat alcola. Juxta illud Def. ca. de alcola. Si accidat vel timeatur qz accidat pueris rectificetur lac lactantis eos cibando eam fm qz hic distinguemus iā vt pbibeat casus corruptionis in lacte: imo alteret in pñuz eius qd timef ex illo. In puectis vō et magnis fortiores puenit dare medicinas: qz ptes oris solidiores hñt. C. Quarta est qz iterdū cibi solū pferūt et sanāt alcola qd ē in pueris vel in infantibus masticatiōe et alteratiōe quā in ore faciūt et sto macho et lingua vt mala granata acetosa lentes cū aceto cydonia berberis acedula sumach. C. Quita est si infantes ex se non comedāt aliqd solidū nutritices eoz comedē debēt vel eis masticare cibos mō dictos: aut eis cōsimiles in alcola calido: et in alcola frido cappare cū aceto et oliuas conditos vel conditas nucas.

C Medicine vō pueniētes alcola que sunt acuta sunt sicut masticatio folioz rubi: sicut lentes cum aceto. Et omnes medulle cum permiscantur cū cydonijs sunt iuuatine: et proprie medulla cerui et vituli: et poma stiptica: et pira stiptica: et sarur: et cydōla: et iuiube: et extremities vitis: et citrulli hortulani siccati: et farina lētū: et farina rizi. Et fortior illis est puluis factus ex galis et spodio et rosis et achacia: et similibus illis. Et celi donie cū stipticis inest virtus mirabilis in cola. Et cāphora est vehemens iuuamenti in cola.

C In quarta tāgit medicinas. xv. ex cōueniētiōibus in alcola acutis et calidis a pncipio in qbus est virtus ifrigidatiua cū quadā stipticitate et pfortatōe. Prima est folia rubi vel eius capreoli seu neritantes masticata frequēter et in ore retēta que desiccāt alcola cū refrigerio et particulas oris cū lingua pfortāt: et ad eas pbiēt affluere humores. Secda est lentes simul cū aceto sepe masticate et diu tēte in ore que similia faciunt. Tercia est medulle oēs ossuāliū maxime cerui et vituli cū cydonijs miste masticare frequēter et in ore retēte in qbus est virtus lenificatiua cū stipticitate: et medulle mitigāt magnā austeritatē crudoz cydonioz in masticatione sui pte nimia stipticitate. Quarta est poma stiptica vt vocata a vulgo de capēdūto et de malingrino. Quita est pira sti

Es

Jacobus

petica vt vulgariter dicta pira de angustia z pira finiauri: z de caruilla: z de vinceria cruda masticata z in ore retenta. Sexta est zarur seu zarora. i. forba vt exponit in synonymis Aui. Sz Janue. ait qd est fructus similis pro: z no est forba vt quida putauerunt: sed est eiusde virtutis: z in casu hoc masticat: z in ore tenet sic fructus alij. Septia cydonia cruda masticata. Octaua iuiube tete in ore z masticate que frigide sunt in pmo gradu z reperate in siccitate z pferit acuitati sanguinis: vt ait Pdin. scdo huius ca. de eis. Nona est extremitates vitis z turiones seu capiteoli q masticant: z in ore tenent: z in ipsis est stipticitas cu acetositate z remisso refrigerio. Decima est citrulli hortulani siccati p seipue cor: tices hoz masticati. Undecima est farina lentii sepe in ore ten: ra. Duodecima est farina riji similiter teta in ore. Tredecima fortior: medicis predictis in desiccatione alcola z cosumptioe for: dis eius est puluis qui recipit gallaz spody rosaz rubeaz siccaryz achacie z simili vt pside cupulaz gladium an. j. j. terant subtili: ter: z eo puluis sepe in ore tenet. Quartadecima est celidonia mista cu stipticis vt puluere nuc octo z in ore retenta: bz eniz vir: tutem mirabile in cola. Quintadecima est capbora que sepe in ore tenta uehementer cofert in curatione alcola. Inquit Serap. secundo breuiary cap. de alcola. Admone istum vt teneat in ore suo res q acetositate z stipticitate faciut z strigut sicut rob de mo: ris syluestribus: aut aqua in qua decocti rhani: aut aqua decoctio: nis lentii z balaustiaz: aut aqua rosata sola: aut lythargiū deco: cti cu aceto: aut folia alcane de mecha que decocta sint cu aqua rosata z aqua granatoz acetosoz: aut decoctio gallaz no pfozata ru: qm sunt crude no mature: administra ergo eas cu corticibz gra: natoz. Et Desca. de alcola ait. Calidu quide curat cu administra: tione rez acetosaz habentiu est stipticitate sic pprie rob de ribes z flos salicis torretis z rob acetose z rob de moris syluestribz aq: decoctiois sumach z myrti z lentii excozicatz cu aceto z extre: mitates vitis z rubi z zarur z aqua granatoz acetosoz z spodiū z galle z rose z achacia z coziandru humidu z memithe z similia.

In vtriusq vo frigidis adiuua te cu abstersiuis exic: catiuis z proprie in flegmaticis. Et cum resolutiuis fortis resolutionis z exiccationis: z proprie in melan: cholicis sicut est farina orobi z mel cum gallis. Et ra: sura pergameni est uehementer inuamenti in hoc p: pze in pueris quando miscetur cum aceto: z magnis dragantum: cum aceto.

In quatuor dat canones quatuor sup cura frigidorū alcola. P: mus est in curis vtriusq frigidū alcola. f. flegmatici z melicis: melā cholie no adusta: medicis cōperunt fortis abstersionis z desicca: tionis z pēpue in flegmaticis vt oris ablutio cu hierapigra disso: luta in albo vino vel in aqua mellis vel dianuū vel squillitū o: ry mel. Secūdu est in his etiā cōperunt medicis resolutionis for: z resolutionis z exiccationis z pēpue in alcola melicis vt farina oro: bi vel sterus canis vel mel cu gallis. Et hoc itelligit de alcola pu: trefactioe melie sine corrosione z aduisione que non sepe accidit. Tertius est pergameni rasura uehemēter confert in alcola frigido proprie in pueris quādo cōmiscetur cu aceto de vino: z cum eo teritur z in ore tenetur. Siccatur enim fortiter munda: z abstergit alcola pueror. Quartus est in alcola frigido p: uecto: um magnorū z iam induratoz pferit dragantū idest vitreo: tū vel species eius cu aceto permittū z in ore retentū. Siccatur eniz fortiter z abstergit alcola. Inquit Serap. ad cola album. R. celid: donie z myrabolanor citrinorum z spody z balaustie z cardamo: mi partes equales terantur z administretur.

Et quando sunt corrosiua mala: tunc necessaria est administratio floris eris cu colcothar z gallis in rob: aut gallarum z aluminis z balaustie partes equales. Et administratio troiscosū busus aut alcohol carta: niatcon cum succo stiptico sicut succo acreste. Et sint medicis communes: aut ex alumine z gallis cōtritis vt puluerizatio z puluis fricetur cum eis os multum. Et galle quidem conferunt omni cola maligno z pro: prie quādo decoquuntur cu aceto z sale: z fit cu eis cola: lutio oris in cola puerorū. Et cinis almezerion habet proprietatem mirabilem in cola malo: z est ex medicis communibus speciebus alcola. Et silt alumē pul:

de partibus

uerizatum z aqua erea z sex adusta.

In sexta dat remedia decem pira alcola mala corrosiua. P: mu recipit floris eris colcothar. i. vitrioli spēs: vt ait Janue. an. j. y. gallaz. j. s. couerant in rob. i. vino cocto donec vt mel fiat: z o: i imponant euz tali cautela q nillide trasglutiat: nā sumpta iterius uroricat sumētē z adhibita alcola siccatur z psumit eius virulētia: z ylcera prohibent expādi z rodere. Secūdu recipit gallaz alu: minis z balaustiarū an. j. y. terant z puluis eo: z teneat aliquādiu in ore: deide expuat. Siccatur eniz fortiter mūdatur z abstergit virulen: tias alcola mali corrosiui. Tertiu est troiscici busus quoz dseri: ptio ē. R. arfenici citrini: calcis an. j. x. floris eris. j. y. colcothar. i. vitrioli tantūdem aluminis achacie balaustie omniū an. j. y. teran: tur oia cu aceto p hebdomadā vnaz z iformetur ex eis troiscici. Et sic describunt a Serap. 7. breuiary. R. ematbitis. j. xv. gūmi tāti: uē zimari. i. viridis eris. j. x. colcothar. i. vitrioli vlti. j. y. calice: caumenon. i. eris vlti: opij an. j. y. aluminis iamenti croci an. j. y. conficiant cu vino antiquo z fiat pillule aut troiscici. Quartum est alcohol cartamaticon qd cu succo stiptico vt cuz siccato acresti: ministriari dz. Et sic dseribit a Serap. 7. breuiary. R. ematbitis. j. xv. gūmi zimari. i. viridis eris an. j. y. calicecaumenon. i. eris vlti. colcothar. i. vitrioli vlti an. j. y. opij. j. y. croci. j. y. tere z cribella z o: i imponat cu succo acreste. Quintus est medicis communes superius laudate in alcola calido z acuto maxime post psumptio: nem virulentie ex causticis nūc dictis: vel medicamen ex alumine z gallis cōtritis p: titione que est vt puluerizatio z puluis cu quo se: pe z multū fricet os infirmi. Sextum est galle imature no sfo: rate que cuilibet alcola maligno cōferit maxime decocte cu ace: to z sale z o: i iposite z diu ibi retēte: z fit cu ipsis oris ablutio in co: la puerorū facilis z vtilis z multū efficax. Septimū est cinis al: mezerion in furnello cōbusti qui mirabilis bz ppietate in alcola maligno: z ex genere medicinarū que oibus alcola speciebus cōfer: runt sicut celidonia alcāna z galle. Juxta illud Desca. de alco: la. Et celidonia quide ē alcāna cōmunes sunt in vtrazq mā: similiter z galla. Et est almezerion vt plures afferūt laurole: alij dicunt qd est anabula: z Janue. ait qd est camelea z semē eius cocognidū z bz folia similia olīue: z apothecary p almezerion laureolam ca: piūt z pro cocognidion semē laureole. Octauū est alumen pul: uerizatiū z in ore retentū per se aut cu aceto siccatur enim fortiter z psumit omnes virulentias alcola. Nonū est aqua erea talis nā naturaliter erumpēs a terra vt in thermis ereis vel bullita frequen: ter z diu custodita in vasis ereis qua sepe os lauet: nā virulentias lauat z abstergit ab viceribz oris z fortiter exiccat sua virtute erea. Decimū est sex adusta: de qua secundo huius caplo de fece ait. Melior sex z sanior est sex vini veteris: z sex quide aceti est vhe: mētis virtutis: z opz vt adurat post ipsius exiccationē bñ sicut adu: ris spuma maris in vitreata limita ex luto aut in olla: z finis adu: stionis eius est vt albescat z puluerisct z administret dū ē recedat que eniz ex ea est vetus est debilis virtutis: bec pnceps ibi. Ingt Desca. de alcola. Alcola quide calidū spēm bz quādam berpeti: cā malignā cuius cura est difficilis: z opz vt distinguant ei tria ge: nera curationis. Et p: mu genus curatiōis est mūdificatio z a: sterio virulēti z corrosiui puris: z hoc quide pficit cu administra: tione medicaminis acuti z proprie calcaloni. de arfenico dicti in c. de polypo vice vna post aliā vsq dū appeat tonū berpetici con: sumptū esse vel quāsi z succedat ei administratio medicaminis re: frigeratiui: sicut olei rosp. pprie conuassati cu albumine omi vice vna post aliā vsq dū ardor z cōbustio tollant: z si bec nō cōferunt administret cauteriū. Scdm est perficere curā cu medicamine partim incarnatiuo partim mūdificatiuo. Tertiu genus cura: tionis perficitur cum medicamine consolidatiuo: bec ille.

Alcola vo melancholico nigro confert vt liniat euz melle cui admiste sunt passe enucleate z anisiz. Si aut illic fuerit apostema ē tunc administretur hoc vngue: tum: aque albedarungi sacraiat vnum: olei ros. sacra: iati medietas: lentius sacraiat medietas: croci pōdus duorum aureorum: fiat ex eis vnguentum.

In septima pmo pcepit sepe linire alcola nigrūz melicū non apostemofum isto medicamine. R. passulaz enucleataz siue yua: rii passaz a suis arillis mūdataz. j. j. seminis anisi. j. y. terant z in: corporent cu quart. s. mellis mudi cocti z fac linimētū quo frequen: ter in die liniat alcola. Scdo pcepit si cu alcola nigro iuerit apo: stema sepe linire ipsum ex sequenti vnguento. R. aque albedarūgi. i. ozimi fluuiialis sacraiat vnum: olei rosati lentius an. j. sacraiat. s. croci aur. y. misceant in simul z fiat vnguentū: conterēdo prius lentes a: crociū cu aqua albedarūgi: z in fine addat rosaceū olēū. Sacraiat est pōdus

est pōdus sextarij sex ⁊ quarte partis sextarie vnius: ⁊ sextarij
est pōdus.3.vj. ⁊ vt ait p̄m. terti sexaplo septimo. ¶ Inge
Med. cap. de alca. Nigru aut malignū est deterius omnibus: ⁊
idiget triplici gēe curationis. Et p̄mū quide p̄fic fīc in alca
la herpetico dictū est scilz cum caustis ⁊ vt arfencu aut vitriolu
p̄sumēdo statim virulētia vltex. ¶ Secūdu vō gēus perficū
q̄ medicinis absterfilius multz absterfitionis q̄ continuatē multi
tēpōis in illo: sicut p̄prie vnguentu egyptiaco ⁊ aceto fūllitico
aut cum aceto ⁊ colcozar. i. vitriolu ⁊ galla: aut cū aceto decoctio
nīs gallarū almezerion. Laureole ⁊ similis. ¶ Tertiū est consoli
datio vlcēis. Serap. sc̄bo benzayari cap. de alca. Medicamēd
alca nigri ⁊ putrefactio eius que fit in oro. R̄. folioy oluaz sic
corum folioy rari acacie omnium aū.3.rr. aluminū rubei cocto
r ⁊ zēgi. i. vitrioli aū. iij. radices lilij. 3. v. ozelz. iij. zafran. 3.
teratū ⁊ admittitēf. Aliud alca nigra ⁊ putrefactioē odis. R̄.
calidico. i. troscioz de arfencio.3. vj. salis armoniaci radis lilij
aū.3. i. terantur ⁊ admittitēf. Aliud cōferens calca nigro malv
gno. R̄. arfencū rubei pyretri aū. partes equales: terant ⁊ cribel
lent ⁊ cōficiant cū gūmi cedri ⁊ cōdurant deinde terant ⁊ admini
strent. ¶ Cura alca in summa est res octo. p̄ma est euitare ca
cōchia acuta ⁊ salsa ⁊ amara ⁊ reptationē ⁊ infūmābilis ⁊ pu
trescibilis ⁊ acrem corruptum peste vel aliter: omnia alia olea.
¶ Sc̄da est regimen declinās ad frigidū ⁊ remisse fīc in citrino
⁊ nigro ex eusto humore: ⁊ calidū ⁊ sicciū cola flegmatico: ⁊ vie
ta subtilis acubina declinās ad acetositas. ¶ Tertia est fōmia
ex cephalica vel viciis sub mēto: vel viciōse sub mēto cū scarifi
catione. ¶ Quarta est solutio viciis in calido cū cassia fistula mā
na aut thamarindis in fero capitulo vel in diaprunis vel cū reubar
baro: ⁊ in flegmatico cū diacarmato vel diaturbitz: ⁊ in melico
cū catholicon vel cū bifene p̄cedēbz digestiū. pp̄io. ¶ Quinta
est masticare frigida acuta stipitica in calido vel in oro tenere vj
sepe laqure os cū decoctionibus coqz: vt granata acia berberis
accedula rubi ⁊ vitis extemitres: rofas sumach lentas. ¶ Sexta
est in frigidis absterfiliis vt sc̄cabitōis foritē ⁊ refulentibus vt
fūllitico aceto vel orymelle fūllitico vel farina ozobi vel mel
le cū gallis vel celidonia vel cinere almezerion vel p̄gament rasu
ra in pueri cū aceto p̄mista vel vitrioli cū aceto in magna. ¶ Se
ptima est in alca corosiliis acutis herpeticis malignis medicē
caustice vt arfencū flos eris vitrioli aluminū cum gallis ⁊ p̄fidus ⁊
balastus vel fer vitri adusa vel actualē cauterium si fuerit opus.
¶ Octaua est in alca nigro melācholico non apostemoso limbo
cū melle p̄fusilla ⁊ aniso: in apostemoso cum vnguento facto ex
aqua fūuialis oxioli oleo rosaceo lentibus ⁊ croco.

¶ De multitudie sputi ⁊ cursus ei⁹ in somno. Cap. 25^m.

MAltotiens accidit ex multitudine caliditatis humiditatis ⁊ proprie in stomacho. Et quandoq; fit propter victoriam caliditatis solius sicut accidit icterum: aut propter grauitem cibis: aut corruptionem eius ex sputo assiduo vsquequo comedat ⁊ quiescat illud ab eo: ⁊ quandoq; accidit ex frigiditate ⁊ flegmate.

[illegible]

medat ille qui hoc patit: ⁊ tunc spūi a fceſus pro aliquo tpe geſcit
ab eo: q̄ cibꝝ nouis iſerius depꝛimit mltꝝ ſpūi. Et ꝑ corruptionē
cibi intelligence dimittit decoctionē ⁊ quæſtionē eius ad ſuperflui-
tates indigeſtas. ¶ Quia eſt frigiditas ⁊ aquoſum flegma ſup-
abundantes in ſtōcho ſicut in ſlegmaticis crapuloſis bibulis fieri
videmus q̄ ſepe ſpūnt ⁊ in ſaliua abundant.

De cura.

Cañ. 26^m.

Si fuerit ex caliditate tunc oportebit ut flobothomei basilica prius: et admiscerit arobus acetola et stiptici fructus et ex vino veteri cum commistione veteri plurima. Et sit cibus ex piscib⁹ et carnibus lentibus: sicut carniibus bedi et volatiliu⁹ et affidat collatione ovis cum decorticiobus stipticis factis et lentibus et sumach et similibus.

Cum hoc. primo dat curā multitudinis sputi. i. curfus eius in fomo accidens ei calitate. Secundo dat curā fientis ei frigore. z ei flegmate. ibi. (Et si uult). Tercio dat curā vtrius comunem. ibi. (Et ei medicina). Cum prima pte dat pcepta quatuor: fuper cura fientis ei caliditate. C. primi est q. in primis fiat flobotomia de uena ba filica in brachio dextro quatuor p. ea minuat erectus aduaculo caloris z hūiditatis: z ad uenas trabā loco et traci fanguis ille bu miditates q. multiplicabit sputū cū falua ftocho z gule iniacietes. Secūdo est fepius miftrare infirmo arobū acetofa ficut rob de ribes rob. fi lymoni. rob de berberis: z fructus ftipticos v. ai donia efcula coza fozba piraz: z ei vino ueteri deccinate paripet ad acetofatē eius cōfomitate veteri plurima. i. fecne plurima. Relicta ei racemis bina uino ipofra qū uaffi imittebatur ut fiat ftipticia. Ab his. n. oibus lingua z amigdale z bauritio faluie ericatur vna cū ftocho: z aquofitates eius iniacietes ab his expimunt. Mala cōpiero calida remittit a robū z fructū frigidis ftipticis. Est aut rob fucus cuiusq. fructus coctus ad fpiſſitudinē: v. ai. Jan. z oī p. fe ponit de uino cocto intelligi: z in fingulari pro eodē d. rob z arob: z in plurali arobū z arobū z robū z robū in eodē fignificato. C. Tercio est ft fibus egi buius er pifci. leuib. v. foleris rogetis pīs uedofis lueis rocetis: z er carnis. leuib. v. bedi lapidei pulloz pēdici v. facile z bñ ogeri valeat: z nō multiplicet idigestas humiditates q. fputū adaugeat. Quartū est affidnet fe eger frequēter lauare eo decoctionib. ftipticis pfectis er lētibz z fūmach: z cōfilis v. balauftis roffis fū mach. mado. Re. lēti fūmach aī. z. i. balauſtie rofay rubay fūcay aī. z. f. fiat decoctio in mūda aqua fontis ad pēdus. ij. lib. qua bis aut ter in die lauet eger eo eius: ficcat. n. fouet z expimit a lingua z radice eius faluiales aquofitates z fputi mās af fluentes ad eas: z confortat bas partes fua ftipticicia pice q. non tam leuiter amodo recipiū dictas aquofitates ficut pice recipiant.

T Et si fuerit ex frigore ⁊ regmate administra vomitu cum eis que scripsi in omni hebdomada duabus vicibus aut tribus. Et de cetero ad potandum omni hebdomada semel hoc medicamen. R. bicrepigre podus. 3. ij. salis indurati pondus duorum danich: anisi ⁊ amicos amboz. an. 5. j. detur in potu cum syrupo acetoso de melle ⁊ femibus: ⁊ administrant post illud tyriaca ⁊ electuaria calida. Libi autem sint pulli columbarum cocti in cazola cum speciebus que sunt in piper ⁊ synapis ⁊ allia. Et sumat in cinis tortellas cum almuiri nabati: deinde transglutiat aqua calida ⁊ fricat gingivas sicut ostendi.

¶ In ista parte dā precepta sex sup cura hēis et frigiditate ⁊ flegmatu excessu. ¶ Primus est vomitus qualibet septimana duob⁹ vel tribus puocatis viciis p dicta multoties in pcedētib⁹: ⁊ p impulsione digiti in os egi vel pēne cu pillis istinc in oleo vel potia qe calide vel tepide cu oleo cu vel violaceo vel fssimino vel cu syrupo acetoso vel succo asquille vel succo rassani. ¶ Scd⁹ est bibere qlibet septimana semel hoc medicamē. .R. biere ppe Gal. 3. j. salis ind. i. nigri dānic. v. idell grana. xvi. seminis anisi. 2 amos aci. 3. j. coporen oia simul tris terēdis cu. 3. v. syrupo acetosi faci er melle ⁊ similib⁹ ⁊ tepida bibant de mane hora quarta. Descriptionē hō syrupo acetosi er melle ⁊ seminibus anti prima tract. 6. c. j. reperies. ¶ Tertiu est ministrare post illud summo mane de tyriaca magna ab vno feropulo vsq ad 3. j. vel 3. j. aliciuis calidoꝝ electuarior⁹ vt stōtic⁹ pstatui vel dīaconici cū spēbus ad psumptionē residui flegmatū ⁊ aquositatū delictuaz in

Jacobus

Stomacho post predictas purgationes. Quartum est quod in casu hoc cibis patiens pullis colubinis in cazola decoctis in patella que sur non imponit cum speciebus que sunt sicut piper synapis et alia: vel cum synapio zinzibere macis vel garofolis gbus calefiat et sicet sto machus et postea digestio ipsius. Quintum est quod accipiat in cena tostellas seu panes bis coctos cum alimuri nabati. I. falsa que fit ex salitis piscibus in regionibus orientalibus: quibus desiccata humilitas stomachi. Postea transglutiat aqua dulcis calida que si mellita sit et aromatizata cum cinnamomo casui presenti accommodior erit. Sextum est quod gingivae frequenter fricentur sepe os lauetur cum gbusda stipticis ut decoctionibus nucis cupressi lectu sumach gallay masticis gbus expirant et ericentur oris aquositates et postea ipsius puerule taliter quomodo non ita facilius et ita abundanter recipiat eas.

Et ex medicinis et uris coibus et bonis est ut sumat omni die pondus .3. salis triti non subtiliter cum endivia humida: deinde administretur trisera: et assiduetur administrationis fricationis gingivarum. Et iam expectatus est vermis assatus et inuentum est inuamentum eius et proprie in pueris.

In tertia parte dat precepta quatuor super cura cōi multitudinis sputi et cursus salive hora somni ex ore sue ipsa procedat a caliditate sue a frigiditate. Primum est accipe quatuor die mane endiue hūide recedens bolos tres cum .3. i. sal grosso modo triti. Nā rōne salis qd est iciliū et psumptiū et desiccatiū cū calitate pferit multitudinē sputi q puenit a frigiditate. Et pp endiūā pferit multitudinē que fit a calore vel stomachi vel oris. Secundum est frequenter ministrare triserā cuius quiti prima plures dant descriptiones: due triserē magne. c. 30. et .31. et itez due trac. 3. ca. 24. et 25. quaz pma est triserē de scoria ferri magne: et scōa triserē minoris que multū vitilis ē in casu pferit. Et pter has oēs est alia triserā dicta saracenica in antidotario Nico. scripta pferit casui multū appropriata. Sed in istis triseris q in gallis sunt modicū phido: qz bales sunt mirabolani q raro illic boni reperiunt. Tertium est gingivas assidue fricare cū digitis aut pānis vel sacculis repletis medicis stipticis ut masticē gallis nucib⁹ cupressi balaustis pldijs subtiliter puluerizatis: et sistr linguā qb⁹ hūiditates ab his expirant: pñ ipse sicent et fortificent et nō ita facile supfluitares aquosas suscipiat. Quartum est sepe in die fricare gingivas linguā et alias oris particulas ex puluere vini terrestriū alioz quos lumbzicos vocamus: et istud auxilium ppuie in pueris pferre iuctū est. Cura multitudinis sputi et cursus salive ab ore in sūma est res. s. pzia est euitare multitudinē ponere et fructus aquosos et herbas crudas frigidas et humidas: et potagia aquosa: et offari coplā et pisces viscosos: et acrescam plurimā: et loca reumatica et somnos supfluos: et causas reumaticas. Secōda est regimē in singulis sex rez nō nāliū declinās ad siccū: et ad calidū in facta ex frigore: et ad tpatū vel ad frigidū in facta ex calore: et dieta ex cibis subtilibus et euchimis facilibus digonis ut ex volatilib⁹ capēstribus leuibus pullis et capreolis syluestribus affatis et hedinis carnib⁹ et piscibus squamosis ut pñis et lucijs in facta a calore cupotū vini pontici debilis: et in facta a frigore ex pullis colūbe coctis in patella cū spēbus et tostellis in cena cū potu hydromellis. Tertia est sflomia basilice i facta a calore. Quar ta est in eadem sepe ministrare succos acetosos spissos in forma rob et fructus stipticos. Quinta est puocare bis vel ter vomitū qlibet septimana i facta ex frigore. Sexta ē in eadē qlibet septi mana dare semel bibere biere. 3. y. cū granis. xvj. salis nigri triti: et anisi ameos añ. 3. i. cum. 3. v. syrupi acetosi ex melle et seminibus. Septia est in eadē post pdicta sumere de tyriaca magna velele ctuarius stōticis calidis ut diatriupipeon. Octaua in vtriusq est sumere triserā: fricare gingivas cū pāno aut digitis aut puluere vermiū: et sepe lauare os decoctionibus rez stipticaz.

De abscissione odorū horribiliū ex comestis. Ca. 27^m.

Onferunt ad illud masticatio rutbe: et masticatio foliorum rubi: et collutio oris post eas cum aceto squillitico: et administratio cyperi: et zedoarie in ore.

In hoc caplo dat remedia quatuor gbus abscondunt seu remouentur vel cito occultantur horribiles odores oris ex comestis: ut odor cepaz vel odor alioz eruce aut porroz: et nō solū ciboz sed et potū ut ceruise vaze vini supflui. Primum ē masticatio folioz rutbe tā rectis viridis q sicce et antique que ppiū odoris et fortitudie horribile vincit comestoz odorē. Et absinthij folia sistr occultāt pscindit et vincūt comestoz odorē et amigdale amare et nucleis pñi et si masticent et transglutiant: et efficacia in casu isto pñunt nūc

de partibus

dicta remedia si gingivae et dentes mudent cum vngulis acutis aut vel cum ligni aloes ab illis particulis ciboz olentibus remanserit oculte iter eos si laues cum aqua et aceto. Secundus est masticatio folioz rubi que sua stipticitate replimunt vapores ciboz olentium ascendentiū ad os et cooperantur ad clausurā orificij stomachi. Id idē operant masticationes turionū vini et granoy berberis et granoy rue acerbe et acedule viridis. Tertius est abluerē os post pdictas masticationes vel post escas olentes cum squillitico aceto. Quod dos vō tres cōpositionis aceti hui⁹ dat Serap. in feruitore eius ex squilla et aceto. Id idē operat aceti decoctionis absinthij et acetum decoctionis apij. Quartum est administratio cyperi q est radix iucti triangularis a cuta in sapore flagrantis odoris ad tenendum in ore cū aliquali eius masticatione: vel administratio zedoarie et est radix tyriacalis resistēs omni veneno: cuius masticatione et retentione in ore vulgares galliaz vti pscuerunt plus predictis omnibus ad palliandū et ad abscondendū horribiles odores olentium cibozum. Idem facit radix simpliciter dicta quam in sine comestionis plurimi comedunt et gentiane radix: et radix diptami.

De sputo sanguinis ex ore.

Cap. 28^m.

Est exitus eius ex substantia oris et cute ipsius: tūc cura ipm cū trociscis pdictis in caplo alioz: et in decoctione ramoy vitis et prepupio eius est inuamentū maximum.

In hoc ca. pagit de cura sanguis erexit ex suba oris. Scōre mittit nos ad alia loca sup cura sanguis puenientis ad os ab alijs pñib⁹. ibi. (Si aut fuerit.) In pma pte dat auxilia duo p sputum sanguis q pcedit et exit ex suba et cute oris. Primum est trociscis dicti in. c. de cura borhoz oris et medicina alie fride stiptice recita te ibidē. s. c. 22. hui⁹ fen. Et sup hoc atēde q nulli trocisci descriptū tur ibi s simplicia multa de gbus formant vel formari possunt ut mirabolani galle semen rose amili fructus thamarisē balaustie sandali sumach rose spodiū. De gbus hoc nō formant trocisci. R. mirabolanoz gallay anthre añ. 3. y. fruct⁹ thamarisē balaustie amidi añ. 3. j. sandaloy sumach rosaz spodi añ. 3. 5. terant subtiliter et icopozent cū succo arnoglossē et hāc trocisci ponderis. 3. y. et vnus post aliū in ore teneat. Et decoctioes hāz medicaz in aqua ferrata sepe in ore tente sistr pferat: et et succi fridaz herbaz sicut arnoglossē portulacē solatri plantagis lactucē. Secundum est decoctio ramoy et turionū vitis quos hic pñicia vocat: et quidā capreo los cosidē appellāt que in casu presenti inuamentū maximū pbet. Id idē operatur decoctio teneritāt rubi: decoctio punellum acetiū quarū succus est achacia et decoctio balaustiarum.

Si aut fuerit in alijs locis nos iā singulare ei fecim⁹ capitulum: imo capitula.

In scōa dicit q si sputū sanguis vel egressus ab ore fiat aliūde q a suba et cute oris: ut a pectoralib⁹ epate vel stōcho vel ab oppilā narib⁹ reguriter et pñat ad os: iā sup cura eius scā sunt capla sibi appropriata ut ca. 8. et 9. trac. pmi fen. 5. teryū si a narib⁹ fiat. c. 7. trac. teryū. fen. 10. teryū. si fiat a pectore. c. 15. tra. 5. fen. 13. teryū: si a pñib⁹ stōchi vel epat fiat. Noni qsdā nobiles vni pgeniei picardie quoz plures iterierāt supfluo fluxu sanguinis ex suba et cute oris. Et cura hui⁹ flux⁹ in sūma ē res eadē q prius dicte sunt in cura fluxus sanguinis nariū nisi q in ore iponant que naso applicant.

De fetore oris.

Cap. 29^m.

At eius principium est gingiva ppter putredinē que est in ea: aut ppter mollificationē q accidit ei: aut putrefactionē in radice dērinz: aut in ipso dēte: aut est principium ei⁹ cutis oris ppter cōplexionē malam in ea que alterat humiditates. Et plurimum huius complexionis est calidum: aut fit ut sit eius principium stomachus ppter humorem putridum in ore stomachi: aut cholericum: aut flegmaticum. Et quandoqz fit ex partibus pulmonis sicut accidit in habentibus pñsim.

In hoc ca. rāgit qnqz cās et originales pñiculas a gbus pcedere solet fetor oris. Przia est gingivae que os fetere faciūt vel ppter putredinē ipsi iniacetē qua corumpit cibum in masticatione pñicp ptes cibi remanētes iter dētes edētis post comestionē: quare pñe uerat a cōduplicat fetoris occasio cibi putrefactione et ēt gingivae: vel ppter supflūā mollificationē que gingivis accidit ex qua cum calore suliginē que ad os assidue pñunt sunt et augent fetor et pñ dqrz

trudo: iſte ſunt cauſe. **C**ſcda eſt radices dentiū aut dētes putredine iſecti q̄ corripunt in maſticatione ſercula q̄ edunt. Et dato q̄ illic nō corripuerint ſufficeret putredo dētis aut radices eius facere fetere ois: iſ cōmotio putredis eius fetore adaugeat. Et putredo dētis de ſe manifeſta eſt: deſecta ſenſui nullo indigēs ſigno: iſ ſiſt corroſio ipſius in cuius ſoranie cibis manēs putrefit et reddit os ſetidū. Putredo vō illa que in radice dentiſ latēs occultat: cognoſci dolore circa illā radice p̄cipue in hōis maſticationis vel cōmotionis dētis. **T**ertia eſt cutis ois. i. tota illa p̄ partim carnoſa p̄tim p̄nicularis qua gingiue et dētes ab extra tegunt. Cuius complexio cū mala fuerit alteras corripit et fetere facit ois humiditates. Et illa cōplexio que iſtud operat eſt vt plurimū calida que ſenſui recta eſt: et ſignis nō indiget. **Q**uarta eſt ſtomachus qui fetoris ois p̄ncipius exiſtit p̄ putridū humorē in ore vel circa os ipſi: cōtēti: qui cōter eſt et ſim plurimū vel ſlegma putridū vel cholaputrida. Et p̄ hoc cognoſciſ iſte iſte fetor: ois q̄ poſt comēſtiones ſtatim delireſcit et mox occultat depumētē cibo ſumos et vapores et corruptos humores ab ore ſtomachi verſus iſeriotia: excepto ſi q̄ ille qui ſit a ſlegmate nō plene occultat p̄ fetore adherentiam eius. **Q**uinta eſt particule pectoris et pulmōis q̄ ipſis iſidet putrida m̄a: cuius fuligines et putridi vapores ad os aſſidue cū expiratione eris ſerunt ſicut in piſticiis et empicis appet. Et his fetor: ois p̄ hoc cognoſciſ q̄ eſt aſſiduus vt motus anbelitus et ante cibū et poſt neq̄ delireſcit vel occultat cibi aſſumptio. **A**ttēde p̄ diaphragma: ſenſus et raritas texture ei⁹ q̄nq̄ ſit cū q̄ ſetidū vaporis a regione nālū membrō: penetrādo reſudat in cybanus pectoris et fetere faciūt os et anbelitū q̄nq̄ ſine iſtermiſſione. **A**ttēde ſcdo q̄ ab iſtermiſſis et vermib⁹ i eis q̄nq̄ p̄cedit mediāte ſtomacho fetor: viſq̄ ad os: et nō ſolū ab iſtis iſ et a ſplene maritae aut renib⁹ ſi ipſis iniacuerint putride materie plurimi fetoris.

De cura.

Cap. 30^m.

In illo quidē q̄ eſt in gingiua et carne que eſt inter dentes rubea opz vt intendatur in mūſificatione dentiſ ſemp: et ablutione eoz cū aceto et aqua. Si ergo valuerit illd bene erit. Si aut nō valuerit: imo fuerit illic ſupfluitas putrefactiois tūc oportebit vt maſticeat poſt illud fructū thamaris et pyretrū et ruthā et ſoliū et xyloaloes et cortices citri et garioſilos. Et vt ponat ſup gingiuaz aloē et myrram et ambobus ſimilia. Et vt colluat os euz aceto ſquillitico et vt fricetur cum aniſo et vino et paſſo dulci. Et ſi fuerit fortior illo adminiſtretur maſticatione ſtaphisagrie: et expulſio ſalūe. Si autem nō conſert et aparet putrefactio manifeſte: ſumatur draganti aduſti pars. j. et radices liſq̄ et croci amborum aſi pars. 5. conſiciantur cum melle et ſiant trociſci et adminiſtrentur et colluatur os poſt ipſos cum aceto puro aut miſto euz aqua roſ. Hūc ſumatur medicamē fortius iſto et ē p̄gamē aduſti. 3. iij. ſenſculi. 3. j. et 5. gallie ſumach. 33. piperis aduſti trociſcoz: cum calcadicon: omniū aſi. 3. ij. et ſiat ex eis fricatio et linimētum et ponatur ſuper ipſuz pannus lineus. Et et alcali ſoluz quādo poſit ſuper putrefactionem eradicaſ eam et deſciet ipſam et facit naſci carnem bonam. Et ex eis que experta ſunt eſt iſtud: achacla arſenici citrini arſenici rubei calx alumen ſiāt ex eis troc. cum aceto: deide terantur cum aqua mellis aut decoctione ſeminis ſimiperi.

In hoc ca. p̄ agit de cura fetoris ois ex putredine gingiue et carnis inter dētes. **S**cdo ex putredine dentiū et radici eoz. ibi (Et ſi fuerit.) Tercio ex mōſificatione gingiue. ibi (Si aut fuerit.) Quarto ex cholaputrefacta in ſtomacho. ibi (Si aut eſt humor.) Quinto ex ſlegmate putrefacto in ſtomacho. ibi (Si aut eſt humor.) **I**n p̄ma pte dat p̄cepta ſep̄ ſup auxilys et fetore ois ex putredine et in gingiua eſt et carne iſtermedia dētib⁹ iſciēs a debilitiorib⁹ et gradatim p̄cedēs ad fortiora. **P**rimū p̄ceptū eſt poſt eſus ſemper mūſificare dētes ab eo q̄ de cibis iter eos remanet vel euz ligno aloes vel cū vngulis autuz vel cum radio et oſſe ferro vel ebore: et abluere dētes yna cū gingiuis lingua et toto ore cū aqua et aceti gin

ta aut ſexta pte mane dū ſurgit: et ſi fuerit opus poſt comēſtiones. Et ſi iſta valuerint ita vt ſuffecerint extingueret fetore: tunc certe bene erit et nō p̄cedat ad fortiora. **S**cdo eſt q̄ ſi p̄dicta nō ſufficiāt extingueret fetore p̄p̄ vebementiā et ſupfluitatē putredis q̄ illic eſt: tūc poſt ipſam p̄ maſticatori debet graua thamaris et pyretrū vel rutha vel ſoliū indū q̄ in paludibus gbuſdā idie ſupnatate ſuenit: vel lignū aloes vel cortices citri vel garioſilos vel hec oia ſimuliciſa minutim et iuicē p̄miſta ſub forma dragee: q̄ putridos humores vaſtat et reſoluit ſua caſitate ſiſta ſiccitati: et ois odorem ſua ſagratia meliorē faciūt. **S**cdo gingiuis ſupponi debet aloes et myrra et eis ſimilia ſicut ſpica macis ſic q̄ hoz pulueres panno ſuppoſiti gingiuis fricādo paz adhibeant. **T**ertio laueſ os aceto ſquillitico q̄ ois putredine et ipſius fetore vebementē auſert vt ſaltē palliat. **Q**uarto friceſ os et gingiue et dētes ſepe cū aniſo vi nō et paſſo dulci ſim modū. **R**. ſemis aſi. 3. 5. qualliet et bulliat cū 3. iij. vini albi. et 3. ij. vini ſacri et paſſulis dulcib⁹ i aq̄ decoct et forti ter exp̄ſis: in colatura aq̄ ſiat lauamētū q̄ ſepe os laueſ. **A**ttēde q̄ in fetore ois ex putredine gingiuaz nō ē p̄uenies aromaticas ſpēs vel eaz puluēs diu tenē in ore vel iter dētes vel ſup gingiuas ne in p̄tib⁹ iſtis ſua moza calorē extraneū imprimat: et humiditates extraneas attrahat aucturas putredine: ſed poſt q̄ ſiccauerint et aromatizauerint modico tpe p̄dictas p̄riculas laueſ os aqua mūda cū aceto vel ſquillitico aceto. **T**ertius eſt q̄ ſi fetor fuerit fortior priore et putredo: tunc ſtaphisagria ſepe maſticeſ: et ſiat expulſio ſalūe quā inſicit et quā ipſa attrahit in maſticatione: nec tranſglutiat ne mery excoiet et guttur offendaſ ei⁹ acuitate et mor dicatio: eſt. n. aduſtiua corroſiua acuta acris: vt ait p̄nceps. 2. cañ. c. de ea. **Q**uartū eſt q̄ ſi maſticatori ſtaphisagrie et alia p̄dicta nō p̄tulerint: imo adhuc apparēt putrefactio et fetor: manifeſti et fortes: tūc adminiſtrent trociſci ſequentes. **R**. dragāt. iſt. l. vi. trioli. 3. ij. radice lily celeſtis. ſ. ieros: croci aſi. 3. j. terant et in corporent cū ſufficiēt melle et ſiat trociſci pōderis. 3. ij. g in aceto diſſoluti gingiuis adhibeant vt putredine hoz vebementi ſiccatione vaſtat et p̄ſumāt: et poſt ipſos abluat os vel cū puro aceto vel aceto p̄miſto cū aqua roſacca. **Q**uintū eſt fricare os et linire gingiuas iſto medicamē fortiori p̄ore. **R**. p̄gamē aduſti. 3. ij. ſeminis ſenſculi. 3. j. et 5. gallie muſcate ſumach zinziberis piperis aduſti trociſcoz: calcadicon. i. de arſenico aſi. 3. ij. terant et euz eis fricent et liniant putride gingiue: et p̄anus lineus ſup iſtū puluerē cōpreſſus ponat: vel potius ponat puluis ſup p̄anū et cū illo p̄ano puluere iſibito gingiue fricent. **I**uueniunt aut trociſci calcadico in anti dotario Deſ. de ſcripi. **S**extū eſt alcali ſolū ſup gingiuas putridas apponere: eradicaſ enī et deſciet oino putrefactionē gingiuaz et renaſci facit carnē bonā in eis. **A**lcali inquit Januē. eſt plāta in litro: iſtus maris naſcēs ſimilis vermiculari pinguis et ſalfa. **R**. aſ. 50 libro diſſoluſi cap. de dolore dentiū. chali iquit eſt alumē et hoc bñ ſeruit p̄ſti ppoſito. **S**eptimū eſt adhibere gingiuis trociſcos ſequētes diſſolutos in aqua mellis vel in decoctione ſeminis ſimiperi. **R**. achacie arſenici citrini arſenici rubei calcis aluminis aſi. 3. ij. terant et in corporent cum aceto ſufficienti et formentur trociſci ponderis. 3. ij. vrun et enī protinus vaſtant et cōſumūt putridos humores gingiuis imbibitas.

Si ſi fuerit putrefactio in ipſo dēte: tūc medicamentū ipſius erit fricatio ei⁹: ſi fuerit in extremitate aut limatura eſus cū lima: aut eradicaſio dētis ſi fuerit putrefactio ſequens radicem dentiſ.

In ſcda dat auxilia tria et fetore ois ex putredine dentiſ vel radices eius. **P**rimū eſt frequēter fricare dentē vel cū p̄ano aſpero vel cū cultello vel cū alumine vel cū puluere oſſis ſep̄e vel euz puluere coruini aduſti panno ſuppoſiti ſi putredo fuerit in extremitate ſeu ſuperficie dētis putrefactis et nondū fuerit totus marcidus vel putrefactus ſed iſterius ſanus. **S**cdo eſt limare lima tenui ſupficie dēti: ita vt abraſat tota ei⁹ putredo. **T**ertū eradicaſio totalis dentiſ: ſi putrefactio conſecuta fuerit radices ipſius: vel totus ipſe dens putrefactus fuerit: tūc inutilis penitus factus eſt et aſſidue preſtans toti oſi fetorem.

Si autem fuerit illic in gingiua mōſification et fuerit cauſa in euentu putrefactionis: tūc cura poſt ipſaz cōstringendo ipſam cum eis que ſunt in capitulo mōſificationis gingiue.

In tertia p̄cipit q̄ ſi cōſeris ois et putrefactiois in eo ſcētis ſit mōſificatione gingiue cureſ gingiuā q̄ mōſificata eſt conſtringēdo ipſam gradatim cū ſtipiciis calidis aut fridis q̄ poſtea deſciet tertiū s. ca. 9. q̄ titulat de mōſificatione gingiue: ſicut cū alumine decocto in aceto vel galliis p̄ſidijs balauſtijs ſumach roſis myrto ber-

Jacobus

beris achacta rhānis sepe ablut o ore ex ipsoz decoctionibus. **C**atende q' p'cepce hic omisit curam fetozis ozis ex mala cō-
plexione curis ozis que v'plurimuz est calida: vel q' ex se nota est z
fit p' p'p' ut per masticare vel tenere in ore lactucā solatū postu-
laci rosas nenufar acedulam: vel q' doceat sufficiēt in p'u' parti-
cule sequētis qua p'cipuē chyzofomilla humida p'sica melones z ci-
trulli assumi qui sepe masticati z in ore retēti malā suē cuti com-
plexionem calidā diminuūt. Omittit et curā fetozis ozis ex p'p'ib'
pulmonis z pectoralibus vt in p'p'is z empimate: q' nō sanatur nisi
borum morborum curatione que postea dicitur.

Et si aut est humor cholericus putrefact' in stomacho
aut in toto ore tunc nō est aliqd magis cōferens ei q's
chyzofomilla hūida i ieiunio: z silr albeteca aut citrulli
aut persica. Si aut chyzofomilla p'sentia nō fuerint z
persica humida aduinstret infusio eozuz que ex ip'sis
inelsa sunt z epicata in ieiunio z p'p'ie siccata chyzofomilla.
Et ex eis q' iuuāt ad illud est aduistratio sanieb
cū succo z aqua mellis: z aduistratio pillularū aloes
ticaz quas dicemus in antbidotario. Et sit cibus eius
oē lenēs in frigidās nō pueribile in cholera.

In quarta dat curā fetozis ozis ex cholera rubea que in stoma-
cho putruit vel in ore toto sub quatuor p'ceptis. **P**rimū est
chyzofomilla humida masticare z transglutire ieiunio stōcho: nihil
enim melius neq' p'serētius in p'p'is casu. **S**ilr p'serunt albeteca ci-
trulli z p'sica humida. Chyzofomilla dicit' Plinius eē spēs cydonio-
rulli colore ad aureū declināre: sed cōis vsus h'z q' sunt p'ua persica
vel aut' Januē. Et circa istos fructus notat hic p'nceps q' si humi-
di recētes nō possunt haberi loco ipsoz detur mane in ieiunio deco-
ctio siccoz frustatz icioz maxime decoctio chyzofomilloz iaz de-
ficatoy. **S**cōm est aduistrare sanieb. **L**ondeatū cū succo stō-
te ozdei z pauca aqua mellis q's cholera rep'mit z fetozē ipsius z
ipsam a stomacho z ab ore ipsius lauat z abstergit. **T**ertius est
aduistrare p'p'ie ingressum lecti vel in medio noctis aloeticas pil-
lulas q' describunt in antidotario eius sicut hic affirmat: s'z has nō
inuenies in eo descriptas sup isto titulo. Que vō p'p'ie vocantur
a medicis aloetice pillule sunt pillule communes ex aloē myrra
z croco: vel pillule q' ex aloē z masticē sunt gbus a stomacho cho-
lera putrida suauiter subducit: z p'fortat stōchus z fetozē rep'mit.
Quartū est q' cibet hūc fetozē hūc cibis lenit iuis in frigidatibus
nō pueribilib' de leui in cholera vt malis granatis muis aut ace-
tosis lactucis endiuys p'retis p'isoz pullis alteratis cū crecta la-
ctucis z cedula z cū ags eoz aut pedib' cancroz cūz aceto debili.

Et si aut est humor flegmaticus aduinstrentur hie re
mundificātes os stōchi dicte in caplo ozis stomachi.
Et aduinstrent trisera minor z 33. nutrituz z subtilis
pulis aloes p'p'ie. Et sit cibus eius patelle: z minozet
potum aque z abbozeat fructus z holera humida z
assumat fricatōes suas ex arborib' amaris sicut alebe-
rich z oliue. Et ex medicis que iuuāt eos est vt sumant
omni die mane ex folijs myrti cūz equali mensura sua
de passis enucleatis ad magnitudinē nucis: aut simile
ipsius ex nucē cupressi z iuniperi cūz passis. Et cōferat
eis grana pini z etiā pillule de gariofil. z hec est descri-
ptio eaz. **R**g. gal. galange: ambozum añ. 3. f. musci cam-
phore amboz añ. dānic. i. pyretri 3. j. aloes. 3. iij. syna-
pis. 3. j. fiāt pillule cū vino. Et medicine q'dē simplices
ex parte sunt sicut thbus: z xyloaloes induz: z cinnamo-
muz grossuz: z cortices citri: z rosa z camphora: z san-
dali: z gariofil. z cubebe z mastix: z macis: z nux musca-
ta: z radix aladbir: z alamech: z alusnen: z blacte bīzā-
tie: z cardamomum: z agnus castus: z solia citri: z spi-
ca: z alneremisch: z zinzj. z reliqua que inueniuntur in
areolis singulariū. Et ea quibus medicīne conficiunt
serum miua z serum z succus citri.

In quinta dāt curāz fetozis ozis ex putrido s'late cōtēto in stoma-
cho sub decē p'ceptis. **P**rimū est q' sepe de mane bibant hie re

de partibus

mundificātes stomachū z os eius que dicte sunt in cap. ozis stoma-
ci. **T**ertij. 13. trac. i. c. 33. **R**g. bierepigre. **S**ale. 3. 5. dissoluat in 3. aq
asubij aut aque mellis vel feri capre z fiat doxis. **S**ecundum
est ministrare frequēter alterā triuz medicīnaz in ieiunio. **P**rima
est minor trisera quā describit p'nceps guti. i. trac. 3. ca. 25. de qua
3. j. mane exhibeat. **S**cōda est zinziber nutritū q'd nos cōter viride
vocalū: z zinziber conditū de quo quaz vice dēnt. 3. ij. **T**ertia q'
proprie p'fert est subtilis pulvis aloes cicorini de quo. 3. j. semel in
septimana mane exhibeat cū 3. 5. myrrē vel bdely cūz 3. iij. aque
asubij. **T**ertū est q' cibi egri huius sint patelle. i. cōti in fur-
no itra vna patellā: sicut fit cōter z in flumione p' modū assature
z iū Italia vbi notat gallicos paz idultriosos qui famulū occupāt
z ligna cōsumūt vel carbonēs suos in voluēdo verūtū pro assatu-
ra pulli vel petione carnis: cū centū pulli vel petie carnis vna sola
furni calefactione satis possunt assari: assature vō laudant in casu
hoc q' multiplicationi flegmati resistūt. **Q**uartū est q' aque po-
tus sit modicus aut nullus: qm in stomacho flegmata multiplicat:
sed bibatur hydromel aut paz vini. **Q**uinū est eulent fructus
p'ecipue recentes multe aquofatis vt fraga cerasa p'una poma
p'sica: z holera humida vt atriplices malua violarie spinachia cu-
cubite melones cucumers citrulli: q' flegma aquosius cito putre-
scibile multiplicat ab his. **S**extū est accipiat patēs ea gbus fri-
cat os dētes z linguā vt occultet fetozē ex ramis seu virgulis ama-
raz arboz sicut est alcheric. i. tamariscus masculus z oliua in qui-
bus est virtus absterfina fortis ex amaritudine z virtus occultans
ozis fetozē yndecūq' veniat. **S**eptimū est fumere quaz die de
mane folia myrti cū cālī pōdere sui ex vuis passis mādatis ab aril-
lis quos hic vocat nucleos: contrauf simul z iū q'libet vice def ex
his quātitas vnius grosse nucis: reddūt enim suauē ozis odore: z
occultrāt fetozē dep'mēdo vapores putridos fetidos paratos fer-
ri ad os de p'ribus stomachi. **O**ctauū est oī die fumere medica-
mē simile ex nucibus cupressi z bacis iuniperi mistis cū passulis s'z
hūc modū. **R**g. nucū cupressi baciaz iuniperi añ. 3. j. vna z passulz mū-
dataz. 3. ij. terant subtiliter z licoz p'ozent simul z quēlibet mane
def egro quātitas vnius auellane. **N**onū est accipe quaz die
mane granoy pini magne recētū coclear gbus p'miscat paz z in-
ziberis vel decocti mellis ne stomachū offendāt: nocēt enī stōcho.
Decimū est frequēter fumere pillulas de gariofilis: q' dēnt
ptio ē. **R**g. gariofil. galāge añ. 3. 5. musci camphore añ. dānic. 3. j.
grana. viij. pyretri synapis añ. 3. j. aloes cicorini. 3. iij. terantur hec
oia z cū vino incorporent z fo: mēt pillule sup puluē semis se-
niculū: de gbus p' dōst dēnt. 3. ij. añ. igressum lecti vel in medio no-
ctis: vel teneat vna post aliā in ore z paulatim trāglutiat. **N**ā sto-
machū p'fortat s'latib' opp'ressum z fetozē extingunt. **S**cōm in
p're hac refert medicīnas. xxiij. simplices exptas z oia fetozēz ex
flegmate putrido. Et ad alias p'les inueniendas remittit nos ad 2.
cāñ. z arcolas ei' q'd iscribunt. **P**rima ē thbus i ore tēti vel itegri
fiē est vel mel masticatū vel trāglutitū post masticationē aut tri-
turā ipsi' q'd olibanū dicimus. **S**cōda est xyloaloes idūm. i. lignū
aloes q'd ab idie p'ib' nobis dēlatū ē: xylos. ii. grece latie lignū ē:
z aloes spēs ligni aromatici quod dētes in casu hoc vtiliter fricant
z apte mādant z in ore retēti suauē reddūt eius odore. **T**ertia ē
cinamomum grossum q'd canellā vocam' s'lib' modis oblatum.
Quarta est citri cortices recētes aut siccī sepe in ore tēti vel ma-
sticati vel trāglutiti post masticationē. **Q**uinta est rose sicce vel
recētes q' masticate vel in ore tēte vel trāglutite verius occultant
ozis fetozē sua aromaticitate z p'fortatiōe z suis friditate z siccī-
tate gbus vebemēter rep'munt putredines q' aromatica calida
q' masticata vel in ore retēta sup calefactū ozis p'ticulas: z ad ipas
attrahūt forte humiditates malas z iuriles q' illic putrescētes ex-
traneo calore fetozes augmētāt. **S**exta ē cāphora sepe in ore tē-
ta q' fetozes ozis s'lib' vt rose tollit z amputat. **S**eptia ē sandali ru-
bei vel albi vel muscaceolini citrini coloris q'd dētes curant vt ex
ligno aloes facto ex his radio subnli z acuto: z ipsoz pecie tenent
in ore z iuuāt vt rose. **O**ctaua ē gariofilū q' vel masticat vū post
aliū z trāglutitū vel in ore tenent itegri fiē sunt z afficiūt os suo
dulci odore. **N**ona ē cubebe qm masticant z in ore tenentur vel
trāglutitū. Et de his dicit p'nceps. z. cañ. ca. de eis q'd sputū. i. sa-
liuā masticātis eas delectat ea qua vrit. **D**ecima ē mastix q' cūz
masticat ab ore z gingiuis supilitates potēter exp'mit: z eas cō-
fortat z os aromatizat. **U**ndecia ē macis qm ore tenet z masti-
cat z trāglutit z p'fortat stomachū z aromatizat os. **D**uodecima
ē nux muscata q' petiatim icidit z pecie ei' vt macis in ore tenent.
Tredesima ē radix aladbir. i. poly q' tenet in ore vel masticat s'ic
pores. **Q**uarta decia ē alamech z ē herba iamaena boni odoris
s'lis cinamomo grosso p' q' fume canellā z p'tere vt p'ozib'. **Q**ui-
tadecia ē alamech. i. yfnee z ē cortices subtiles circūuolute sup arbo-
re ferētē glādes z pinū z nucēs z h'z odore bonū: vt scribit. ij. hūc
z Sextadecima

Sextadecima est blacte bigatie z sunt frusta filia vnguibz bo-
ni odoris aromatica qd administrant in suffumigationibz z assumu-
tur ex ista qd in mari idie in loco eius vbi est spica: z in ore tenen-
tur z eius fetore: **Decima septima** est cardamomu z e granu aroma-
ticu sile cubebis: z ex eo quoddam maius z aliud min: z admistrat-
ur in casu hie cubebe: **Decima octava** est agn: castus puta semen
eius qd masticat z in ore tenet sile gariofilu vel cubebe aut macia.
Decimanona est folia citri sile assuati. **Ungissima** est spica nar-
di qd in ore tenet. **Ungissima pma** est alueremisc cui flos z cortices
z capita simulant macis sed est min: rube: ad citrinitate declinans:
z est aromatic: z hz pap: poticitas z sumit vt macis. **Ungissima**
scda est zinziber qd masticat z in ore tenet z trasglutit. **Sit** z alie
tales medicie ples vt calam: aromatic: grana paradisi galaga ze-
doar doronici romani qd z. canonis scripte iueniunt in aureolis seu
tabulis pprijs. **Tertio** comemorat tres medicinas cu gbus co-
poni z iulicari possunt aliq ex. z. p. dicit z ide plici troscifi aut pil-
lule retine in ore z ois fetore. **Pria** est muna cydonioz cuius
z. descriptio tradidit **Des.** in antebidatorio dist. 6. z ois feruunt
pnti pposito. Et cu altera ipaz z gbusda ex dictis. z. sic plice pil-
lulas vel poti: troscifos in ore tenedos. **R.** thuris ligni aloes cina-
momi corticu citri an. 3. y. terant z icoporent cu sufficiet muna cy-
donioz z fiat troscifi vel pillule poderis. j. 3. **Scda** est sex capu-
nu cu quo sile plice medicas alias. **R.** gariofiloz cubebaz an. 3. y.
rof. 3. y. terant z icopent cu sero capino sufficiet z forment vt
pus pillule aut troscifi. **Tertia** est succus citri vel citraguluz cuius
quo sile plice medicas alias. **R.** sandaloz citrinor masticis macis
nucis masticis blacte bigatie cardamomi an. 3. y. folioz citri aqua-
casti spice an. 3. y. capboze. 3. y. terant z icoporent cu sufficiet suc-
co citri z vt pus forment pillule aut troscifi vel in ore tenedi vel tras-
glutiendi cu salua paulatim. **Ingr. i.** Raf. 51. diu. ca. de fetore oris.
Et fetor oris fit sim plurimu ex caliditate stomachi. Et signu ei est
q alleuiat cu samis cibis. Et cura eius est vt bibat infusione chy-
somiluz ficeoz. i. antiperfcoz i matutinis aut comedat ex humi-
dis aut ex plicis: z bibat sanich. i. ordeatuz cu zuchbara: aut com-
edat citrullus in ieiunio z festinet succurrere cu comestioe. **Scdo**
dicit q qng fit a flegmate corrupto i stcho. Et signu ei est q e sp
z no sedat cu comestioe nisi pap. Et cura ei est potare biera mul-
toties: z vomit. **Deide** acceptio. 33. pdit: z assiduat trisere mino-
ris. **Tertio** dicit: z fit a dete in ore z fit ex putrefactioe in cute oris
z mery z prib: ei. Et pferit ei pille: quaz pfectio. **R.** corticu citri
z spice nardi z gario. z galie z xyloalos crud: oium an. 3. y. musci
kirar. j. i. grana. iij. i. formet pille cu aq maloz zvino aromatico z
teneant in ore: z istud electuarium valet multum ad fetorem oris
q est ex flegmate z humozibz putridis. **R.** extemitatu myrte hu-
midis pres. iij. z emblicozu z cypi z spice z corticis citri z signat
z masticis z galie muscate z gariofiloz oium an. p. j. p. ficiant cum
passis enucleat z fiat ex eis pille sile a quellie aut nucibz puis: bec
ille. **Des.** vo. ca. 15. sume. s. p. icule. i. sectionis pme cura fetoris
oris h ordine distinxit. **Et** p dicit q si cam hz putrefactioe in ore
la dirim: cura. i. ca. de alcola z de pustulis oris. **Scdo** dicit q qng
accidit ab vlere z putrefactioe pnti pectoris z pulmouis: z dicem:
cura ipi caplis z empimate z pnti. **Tertio** dicit q qng accidit
ab hnoze aggregato z putrefactioe i stcho z prib: ei. **Et** cura ei
est tres res. **Pria** qd est etio illius mae cu iteratide: z iteratide se-
pius cu co qd puenit. Et si qd fuerit cholica fetida putrefacta cuius
eo qd est sile ifusio aloes cu aqua endiuie. Si aut fuerit ma flegma-
tica fetida putrida fiat purgatio ei: cu eo qd est sile biera: z roma-
ticon nostru: z pille aloetice. Et dixit fil: zacharie. Qualiscuq sit
ma siue calida siue frida pferit vomit: post eluz acuminu z aceto-
foz: aut post melones cu successioe syrapi acetos: aut secantabin:
aut hydromellis: z vitet pingua post illd z grossa z viscosa: z nau-
seatiua fatierate z lac: z no comedat pulmetaria hz frira z in seda
mefa comedat cydonia z pira z pdita ex eis aut zinziber pditu aut
diaciminu aut diatriopipero. Et fit vinu eoz pditu cu spibz z rob
s pomis cu spibus vel sine spibz. **Scdam** re coplet administrat-
iones medicaminu acgreitu teperie recepton. Et ex h facietibz z
hoc in cholericis est administratio rex que sunt pprie sicut chyso-
milla humida aut plica cu pprietate z ifusiones eoz di sunt flica
z hoc in ieiunio: z ex eis sunt zarur. i. forbe vel fructus sile piris: z
cydonia z rob acetositas citri: z vina acetosa: z syrapius de pomis
z oxymel pomoz: z diacydonit z pfectioe acetose. In ma vo fleg-
matica administrant ea pprie q sunt sicut zinziber pditu: z trise-
ra minor: z acetu sllitico: z troscifi diarodo: z zuchbara rosata cu
mastic: z xyloalos z pille ipi: z troscifi de gariofilis. **Tertia**
re coplet administratones mediciaz quaz pprietas est gñare in ore
z in vniuerso corpe odore bonu: sile pprie folia: z cortex citri: z
neritas myrti: z rose: z thuz: z sandali citrini: z capboza: z poma-
odozifera: z cydonia: z emblici pprie: z lignu aloes z gariofilu: z cu

bebe: z mastic: z nux muscata: z doronigt: z spica. Et res gbus pfi-
ciunt sunt pprie sile rob myrti: z rob de citro: z rob acetose: z mel
emblicoz: z mel rebuloy: z kemes. i. passule sine granis: z vine pas-
se: z vngi: bec ille. **Quarto** subiungit descriptioes medicaminum
pluriu copostoz cu noibz pprijs suoz auctoz que fetores oris tol-
lunt aut occurrunt z ois odore aromaticu reddunt. **Cura** fetor oris
in suma e res. 9. **Pria** est evitare queq de facili corruptibilia vel pu-
rescibilia in stomacho vel ore vel in via cibi vt lac oua pisces no
bñ recetes sicut vias nouas butyrum medullas z oe vinctuosuz z
aere fetidu z aquas corruptas z nauasatias satietates z balnea
z stuphas repleto stomacho. Et oe flegmaticu z grossum viscosuz
z pulmetaria z fructus crudos z olera humida z potu aque simpli-
cis in fetore q fit ex putredine flegmat. Et omne cholici z dulce
inflammabile in fetore q fit ex putredine flegmat. **Scda** est regimē
in singulis sex rez no valius quasi repatu vel ad zinz mae fetoris
paruper declinans: vt serenus aer moderati mor: z somni tales: ci-
bi euchimi leues no supflui patellares aut assu voluedo in verru-
to maxime in fetore de flegmate putrido z in fine stiptici: vt pira
cydonia. Sit pot: prisana vel debile vinu vitide z aquosum in fa-
cto ex chol. Et in facto ex flegmate forte vinosuz de se aromaticu
vel aromatizatu cu spibz: h magna paritas in potu obseruetur.
Tertia est stomia de mediana si sanguis aundet cu humozibus
alijs vel de cephalica si circa gingias supabundauerit. **Quarta** est
solutio seu lartitas vetris cu ifusione aloes in aqua endiuie vel cu
pillulis aloeticis: vel cu thamarindis vel citrinis myrabolanis in
fetore q fit ex putredine cholere: z in illo q fit ex putredie flegma-
tis in stcho cu hierapigra: z in vtriusq copetit vomitus. **Quinta**
est in fetore q fit ex cholera chyformilla humida z perifica talia
post purgationes in ieiunio comesta: z ifusiones ipsoz ficeoz in ieiunio
no bibite si recetia desint: z ifusiones recetes z et citrulli. Et in fetore
illo q fit ex flegmate zinziber pditu trisera minor: sllitico ace-
ru: pillule aut troscifi de gariofilis vel de ligno aloes. **Sexta** est
in fetore q fit ex gingiuis z ex carmbz oris putredie insecte sepe mu-
dicare dentes z gingias cu lignis amaris vt cu ligno aloes vel tha-
maris vel cu ligno oliue yf vngulis autu vel cu pano aspero: se-
pe lauare os cu aqua z aceto. Et si bec no suffecerint postea masti-
cent fruct: thamaris ppyretu vel rbuta vel lignu aloes vel corti-
ces citri vel gariofilu: z aloes cu myrra gingiuis adhibeat: z abluat
os aceto sllitico: z friceat aniso vino z passo pulci. Et si no suffice-
rint masticet staphisagria sine trasglutide. Tandē recurrat si fue-
rit opus ad medicinas caustice virtutis sicut ad alumen vel ad vi-
triole vel ad arsenicu. **Septima** est in fetore ex putredine dentis
si fuerit solu supflialis fricatio fortis vel limatura ei: cu lima sub-
tili: z extractio dentis si putredo fuerit in radice ipi. **Octava** res
est pstrictrio gingie cu fridis stipticis vt balastys sumach abba-
cia lentibz gallis rosis pldijs si mollificatio gingie fit cu putrefa-
ctione. **Nona** est aromatica simplicia vel composita sepe in ore
tenta vel masticata vel translucata frigida in fetore qui fit ex cho-
lera vt sandali rose camphora calida in fetore qui fit ex flegmate
vt gariofilu cortices citri nux muscata spica.

Cu permanet os apertum.

Cap. 31.

S remanet apertu aut ppter vehementē ne-
cessitatem spūs maxime inflammationis: aut pp
constrictionem z pfocacionē: aut propter
debilitatem lacertorum oris: quare non effi-
ciunt operationem suam in somno.

In hoc ca. p. dat tres cas ob quas os aptu ptine remanet et ho-
ra somni sic hora vigiliaz. **Scdo** ei signu. ibi. (Et illud est.) **Tertio**
remitte nos alibi ad loquedu de colore dentu. ibi. (De lora autz.)
In pma pre ait q os hois remanet aptu pp vna triu sequentiū
causaz. **Pria** est vehemens necessitas spūs. i. anhelitus vel aeris
fridi p anhelitu tracti maxime inflammationis. i. pp maximā inflā-
mationē caloris in corde. **Et** sup hoc attēde q hora sanitas aer qui
p nares ad pectus attrahit ad spūs z cordis refrigeriu sufficit: sed
cu calor cordis vel spūm eius supinflammatus est z fortiter igitur
no sufficiens aer refrigerio cordis q p nares trahit adiuvant aere q
per os attrahit: quare opz vt os remaneat aptu z vigilando z dor-
miēdo. **Lui** rei signu est q hoies sani q vel nālter vel accidit ali-
ter in suis naribus sunt oppilati dormiunt ore apto: vt p os aerem
fridu aspirēt qui satia p nares trāsire nō potuit obstatē oppilatio-
ne. **Uel** expone sic flamm pntē: q os remanet aptu in somno z vi-
giliaz pp vehemētē necessitatē spūs vitalis maxime inflammationis. i.
vehemētē inflāmāti in corde: cuius refrigerio nō sufficit aer q re-
gulariter p nares attrahit: s; et opus est aerē fridu simul p os at-
trahi. **Scda** cā est pstrictrio vehemens z pfocatio in vvis anhel-
tus sicut in squinaty z stragulationibus pessimis pigit. vñ nā co-

Bentilis

nal z fatagit ministrare per os z p nares aerē: vt obuiet complete suffocatioi z extinctioi caloris vitalis ex defectu refrigerij. **T**ertia est vehemens debilitas lacertoz deputatoz ad clausionem oris: vñ fuit impotes perfecte claudere os. Et hec impotētia puenit vel ab extrinsecis deficiētibz causis z resolūtibz vt ab imoderatis vigilijs aut laboribus: aut vtrius fluxibus: aut abstinētijs z ieiunijs. Et qñq puenit ex debilitate virtutis mouētis lacertos qui aperit os z claudūt ipm: iuxta id Gal. i. pñst. comē. 20. illi? can. Eger si iacuerit reiecta ceruice z aperto ore. Quando dormit infirmus ore suo aperto semp z nō accidit illud ex cā extrinsecis: aut ex solone: aut ex medicina solutina: aut ex alia cuius virtus sit hec virtus: tūc illud est ex debilitate virtutis mouētis lacertos q aperit os z claudūt ipm: sicut dixi in lacertis qui mouent palpebras. Et pp hāc ipotētiā z debilitatiōē istius virtutis nō efficiūt hi lacertis opatiōē suā in somno: puta clausiōē oris vt in sanis dormiētibz efficere solēt: ne qd malū nocēs vt vñis aut serpens in os ingrediat hora dormitiōis. Hāc enī de cā nō statuit vt in tpe somni musculi bi motui volūtariē mouerent vt musculi pectoris z diaphragmā pp nēcessitatē anbelit? qe fētibz musculis alioz mēbroz.

Et illud est in egritudinibus acutis malum.

In scda dicit q illud scilicet tenere os apertus hora somni pter consuetudinē in egritudinibus acutis est malū: iuxta id Gal. vbi supra in translatione ab arabico. Et ex significationibus morbi est vt dormiat infirmus ore ipsius semp apert. Et hāc illi in fine cōmentū ait. Et melius quidē est vt simus pēti per illud qd nō voluit narrando os apertū nisi cum somno. Nos aut nō lucimus illud accedere fm plurimū nisi apud somnū. Et si inuenis itē infirmū aperire os suū post somnū: tunc scias q illud est signū significās similitē sup malignitatē magnā. Et itē princeps quarti. z. trac. i. cap. 37. ait. Si remaneat os apertū in egritudinibz acutis est significatio mala. Lūius cā est q vel significat icēdiū maximū in vitalibus membris vel cōstrictionem quasi pēscantem in vijs anbelitus: vel deiectionē aialis virtutis in moribus suis.

Meliora aut loca ad distinguendos colores dentilū sunt loca alia: z cū dicent egritudines acutē.

In tertia parte que plus sequēti sen que de dentibus est q pre-senti attinet: ait q aptiora loca pro distinguēdis coloribus dentilū sunt alia ab istis p-sentibus locis. Et cū dicent acutē egritudines, i. signa mala morboz agitorum: tunc ibi erit locus ad apte loquendum de coloribus dentilū. **A**tende q princeps in sequēti sen ca. 13. agit de causis alterationis coloris dentilū. Et statim post. f. ca. 14. tractat de cura alterationis coloris eoz iudē. Et quarti z. trac. i. cap. 36. agit de signis sumptis ex parte dentilū. Et in fine capli illius ait. Et viriditas ovaliū est signū malū: z est id qd princeps hic vult inuere: illi enī agit de signis malis in morbis acutis fm diuersitates mēbroz vt aurium oculi labioz dentium zc.

Explicet expositio Jacobi de partibus sup Sen sexta tertia.

Incipit expositio super septima sen.

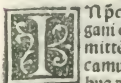
Sen septima de dispositionibus dentilū z est tractatus vnicus.

De sermone dentium

Cap. p^m.

Am sciisti q locuti fuimus de dētibz z anathomiaz eozum z iuuamento ipsoz. Oportet ergo vt tu attendas quod dicitur illic z vt scias q dentes sunt ex summa ossiūz quibus inest sensus ppter illud quod venit ad eos ex neruis a cerebro procedentibus lenibus. Et quando dolent sentiunt illud quod accidit in eis ex percussione z saltu. Et quandoqz sentiunt fricationem suam z commotionem suam.

In pcedēti Aut. determinauit de dispōnibz gustus z ol-gani eius: hic determinat de dispōnibz dentilū. Et p mittēdo anathomiā eoz ponit signa eius p que significamus sup cōplone dētiū. Scōo determinat de dispōnibz dētiū. ibi. Qui vult. p-rio remittit nos aliquat p-ana thomia dētiū ad locū aliū ponēdo aliquas utilitates eoz. Se-

Super tertio

cūdo ponit egritudines ptingentes dētibz. ibi. (Et qñq.) Tercio ponit signa cōploni dētiū. ibi. (Et scias.) **D**icit p q tu iā sciisti anathomiā dētiū qñ fuit locut? de anathomia zc. **I**ā sciisti. f. p. cañ. c. d. anathomia dētiū. **I**re lenibz. i. molliibz. **C**ad euidētū hui? capli nota q dētes sunt ossa z differūt ab ossibz alijs ex pre mae ex q generant: q talia ossa generant ex semine viri z mulieris fm Gal. de spermate p caplo. 5. z. 7. z alijs. z fm pñm p de gñione aialū in pluribz caplis vt ca. 26. 27. z. 28. al. ca. 18. z. 19. z fm Alui. mēbra spmārica nō generant ex spermate sed ex sanguie mēstruo dealbato reducto versus naturā semis: q fm plurimūz semen viri est sic efficiēs z sperma femelle iuuat ad generationes: sed quocunqz sit ossa sunt mēbra spermatica que generant ex semine: sed dētes nō sūt ex semine sed ex sanguie hīte puerfionem versus nām semis: z iō dētes generant ex sanguine in quo remāst virtus semis z generatur ex supfluo nutrimentū mādibulaz z cācri. Silt differūt ex sensu: q alia ossa nō sentiūt sed dentes sic.

Cad diceret aliquis imo nō sentiūt sic sensus est in gūngiis. **D**ōm q dentes sentiūt qz existēte dolore pgelatiū in dēte extracto dēte nō remanet dolor in gūngiis: igit in essentia dentis erat sensus: qz p quosdā neruulos puos ortos a tercio parie neruū: unū ministratur spūs sensitiui dētibz: z iō dentes sentiūt z ponunt dentes mēdy inter membra spermatica z mēbra carnisformia.

Csed tu. o. si sentiūt quare nō regenerant in quibet etate sic sit mēbroz carnisformiū. **D**ōm qz dētes generāt ex supfluo nutrimentū pcedētibz etatibz posterioribz: qz deficit nutrimentū ossiū: iō non fit regeneratio dētiū. **I**re si accidat q in senibus aliqā regenerent hoc est monstruosum: qz ex superfluo humido cerebri.

Csed tu. o. quare nō oriunt a pñ? naturalis. **D**ōm qz nā agit ppter finē: z iō qz nō est necesse fieri gñionē dētiū in prima etate: ideo natura non generat ipsos in tali etate.

Csed tu. o. sunt ne dentes membra spermatica vel carnisformia. **D**icēdū q quātū ad modū subē z quātū ad quēdā accidētia sunt mēbra spermatica: sed quātū ad officiū qz habēt facere masticationē z faciūt ad formationē vocis ponūt mēbra officialia. **I**re nota q dētes sūt in nūero. 32. z aliqñ sunt. 28. **I**re nota q aliq dētes facti sunt ad icēdēdiū aliq ad terēdiū z molēdiū. Illi qui habēt icēdere vocant dētes canini qui hñt valde magnas radices: s. molares habēt radices: qz īferiores habent duas radices: sed illi qui sunt in mandibula superiori habēt tres vt plurimū: z hñt isti dētes circa radicē quoddā ligamentū p ligare dentes.

Et quandoqz accidunt in eis egritudines mollificationis z fissure z eradicationis z augmenti z alteratio coloris in substantia sua z in epithimatis compositis super eos: z accidunt eis corrosio z putrefactio z fractura z accit eis dolores vehemētes z fricationes: z accidunt eis stupor z est species dolorum eius: z accidunt eis defectus a masticatiōe dulcis z acetosi z nocēria calore z frigore z paruitas tolerantie ad obuiandum vni ambozū aut vtrifqz.

Hic ponit egritudines cōtingētes in dētibz. Et p ostēdit in dētibz accidere egritudines simplices. Scōo cōpositas. ibi. (Et qñqz accidunt eis.) **P**rima ps. **N**ota q accidunt dētibz egritudines mollificationis: qz dētes nri nō sunt firmi in mādibula s. cadūt īferi: vt ē qz implet humiditate que ibibit in illis neruiculis puis venētibz ad radices dētiū. **I**re in epithimatis cōpositis ppter epi-thimata que cōponūt sup eos. **I**re fricationes. s. vñus cū altero: vt superior cum inferiori stupor. i. dolor stupefactiūz qui fit ppter obstructionē sensus. **I**tem vñi amboz. i. frigori vel caliditati.

Et qñqz accidunt ei spēs apostematū: z illud qdem nō est mirū. **D**e enīz qd recipit extensionē cū augmento nutrimentū nō elongat qn recipiat extensionē cū supfluitate. **N**ā si nō reciperent materias penetrantes in eis augmētantes eos nō fierēt virides z denigrarent. **I**llud enī est ppter penetrationē supfluitatū in eis. **E**t dentes qdē creati sunt recipiētes augmentū z ad-ditiones semp vt sit eis illud loco eius qd pterit ita qz dens oppositus loco eius qui cecidit z eradicator est augmentatur in longitudine cum sit additio cōueniens ei z nō opponatur ei contritio.

Hic ostēdit egritudines cōpositas fieri in dētibz. p-rio pmittit illud.

illud. Scdo pbat. ibi. (Et illud qdē.) Dicit p q dentes aliqui apostemant. De scda arguit sic. omne membrū qd est aptū recipere nutrimentū est aptū recipere supfluitates nutrimenti: sed dentes sunt bmo: ergo zc. tūc sic talis supfluitas est apta generare apostema. Cpropter quod nota q Serapio fuit istius opiniois q nec ossa nec cerebrū apostemant. Ratio est qz nō possunt eleuari in tumore: modo ad apostemationē requiritur tumor. hoc probat qz membra dura nō possunt extendi: ergo nec tumefieri. Silt membra mollia fluūt vt aqua: igit nō possunt apostemari. Dodo Aui. tenet oppositū hic in rōne sua que est demonstratiua. Cpropter qd nota q quoddā est apostema causatū per viā defluxus: z quoddā p viam paulatim pgestionis: modo rō Aui. pbat q dato q dentes nō apostement per viā defluxus: tūc apostemant per viā cōgestionis. Itē z additionē semp. s. viuere aial: vt apparet in equis zc.

C Et scias qz dentium cōplexiones qnqz significant ex gingiua z colore eius: si est citrina est cholERICA z alba est flegmatica z rubea est sanguinea: z si est ad fuscita tē z nigredinem est melancholica.

C hic ponit signa complexionum dentium z patet littera. Itē est cholERICA. s. complexio.

C De pseruatione dentium. Cap. 2.^m.
Ai vult vt incolumes sint sui dentes opz vt obseruet octo res.

C hic determinat de dispositionibus dentium. Et pmo determinat de pseruatione dentium. Scdo ponit medicinas dentium. ibi. (De dicie dentium.) Tercio determinat de dolore dentium. ibi. (Scias aut.) pmo ostēdit a gbus qz se cauere in pseruatione dentium. Scdo ostēdit a gbus debemus vt. ibi. (Fricationes.) pmo pmitit inuentiones que haberi debent in pseruatione dentium. Scdo illas declarat ibi. (Et gbus est.) pmo p. C Itē octo res. i. intentiones.

C Et gbus est vt sibi caueat a frequēti corruptiōe cibi z potus in stomacho ppter rem in substantia z cibis: z vt sit recipiens corruptionē velociter sicut lac z pisces saliti z pisces parui: aut ppter malitiā regimis sue acceptionis ex eis que iam scita sunt in locis suis.

C hic ponit istas intentiones octo. Scda ibi. (Et eis.) Tertia ibi. (Et ex eis.) Quarta ibi. (Et ex eis.) Quinta ibi. (Et ex eis.) Sexta ibi. (Et ex eis.) Septima ibi. (Et ex eis.) Octaua ibi. (Et ex eis.) Prima p. C Ratio primi est: qz eleuant vapores a cibo corrupto z veniunt ad gingiua z dentes z nocent. Item sicut lac: qz cito corrumpitur. Item z pisces saliti. s. aliqui: z pisces parui. s. aliqui. Item aut malitia. i. ppter malitiā. Item scita sunt. s. primo cañ. sen. 3. ca. de regimine eius qd comeditur z bibitur.

C Et ex eis est vt nō nitat multis vicibus vomere z pzie cū est illud qd euomit acetosum.

C hic ponit scdam intentionē habēdā z p. lfa. Rō est: qz in vomitu eleuant vapores z nocent dentibus.

C Et ex eis est vt vitet masticationē ois visci: z pzie cū est dulce sicut cōfectio de melle z ficus viscosae.

C hic ponit tertiam intentionem habendam z p. Item visci. i. viscosi. Ratio est vt non teneantur ille res in dentibus. Item visci est dulcis. s. qz stat magis affixi.

C Et ex eis est deuatiō frangendi durum.

C hic ponit quartam intentionem z p.

C Et ex eis est deuatiō congelantium.

C hic ponit quintam intentionem z p. littera.

C Et ex eis est deuatiō omnis rei que est vebementis frigoris: z pzie post calidum z omnis vebemētis caloris: z pzie post frigus.

C hic ponit sextam intentionem z p. littera.

C Et ex eis est vt affiduet mundicationē eius qd igreditur dentes absqz pscrutatioe multa z cōsuetudine vsqz ad hoc vt noceat carni rubee z carni que est iter dentes z moueat eam aut moueat dentes.

C hic ponit septimam intentionem z p. littera.

C Et ex eis est deuatiō rez nocētis dentibus ppietate sui sicut porri. Ipī enīz vebemēter nocēt dentibus z gingiue z reliqua que dicta sunt in singularibus.

C hic ponit octauā intentionē z p. lfa. Itē in singularibus. s. z. cañ. Cfricationes autē eoz opz vt admiuistrant eoz equalitate z nō fiat in eis pscrutatio tāta vt destruat bu miditas eoz z aquositas: z pparet eos ad recipiēdū fluxus z vapores ascendentes a stomacho z fiat cā ad timores: z quādo admiuistrat fricatio cū equalitate abstergit dentes z confortat eos z confortat carnem rubeam z pbihibet lapides z facit bonū oris odorem.

C hic ostēdit qbus debet vt. Et pmo ostēdit qz vt fricatioe. Scdo ostēdit cū gbus qz fieri fricatio. ibi. (Et melius.) Dicit pmo qz fricationes debent fieri temperate zc. Item lapides. i. lapidationes que fiunt circa dentes.

C Et melius qdē lignū ad fricationē faciendā est illud in quo sunt stipticitas z amaritudo. Et opz vt pseruat fricationē dentium cū vadit dormiti cū oleo. Sitqz illud oleū aut sicut oleūz rosa. si ē necessaria ifrigidatio: aut sic oleū de ben z neriden si necessaria est calefactio z qnqz necessaria est cōpositio. Et melius quidem est vt fricet prius cū melle si est illic frigus: aut cū zuccharo si est declinatio ad frigus aut parū caloris. Tūqz qdāz aut amboz pgregat ppietates laudabiles absterfionis z cibationis z impinguationis z mūdificationis: sed zuccharū in hoc toto est inferius melle: z si teratur alta barzet z cū melle miscet abstergit z mūdificat z struigit gingiuam: deinde opz vt sequat ipsū oleum.

C hic ostēdit cū gbus debet fricari dentes. Et primo facit hoc. Scdo ostēdit cū gbus debet abluī. ibi. (Et ex eis qz pseruant.) Dicit p q bonū est qz fiat fricatioe cū ligno odorifero zc. Item stipticitas z amaritudo. s. sicut lignū aloes myrti granati z mozi. Itē cū oleo. s. ad pbiuendū impressionē vaporū. Item sit. s. illud oleū cōe. Itē z neriden. i. spica. Item z declinatio ad frigus. s. Itē amboz. s. zucchari z mellis. Itē inferius melle. s. in abstergēdo z alijs.

C Et ex eis que pseruat sanitatē dentium est vt colluat os in mēse bis cū vino in quo decocta est radix titimali: est enim pueniens ad vltimū in faciēdo bonū odore z non aduenit facienti illud dolor dentium.

C hic docet administrare lotionē oris z tot facit quot medicinas ponit. Parces patent. Item colluatur. i. abluatur.

C Et similiter caput leporis adustus qn sit cū eo fricatio: z silt sal confectus cum melle cū aduritur aut non aduritur: sed adustus est melior: z opz vt ex eo fiat auelana z ponat in pāno z fricent eoz ea dentes. Et similis fricatio cū lupinis: z similis alumē iamēni cū aliquatū la myrra: z pzie alumē adustū cū aceto. Et qn iuuatur dentes istis medicis: opz vt administret post eas mel z fricatio cum eo fiat aut zuccharū: deinde admistret fricatio cum oleis fm qz narrauimus.

C hic ponit aliam medicinam z p. Item mel. i. aqua mellis. Itē zuccharum. i. aqua zucchari.

C Et cū dens preparatus est fluxibus opz vt teneat in ore decoctio rez stipticarū dū z affiduet medicamen de alumine z sale adustis sup ipsum.

C hic ponit aliam medicinam z p.

C Sermo vltis de cura dentium.

Cap. 3.^m.

Medicine dentium alie sunt pseruatiue z alie sunt curatiue. Et qz substantia dentium est sicca: tūc medicine conueniētes que cōseruat sanitatē z reducūt eos ad illud qd opz fm plurimū sunt medicine exiccatiue. Calidis autē z frigidis idigēt cū accidit vnā vnāz qlitati a nālī cōplone iā plurimū recessisse. Vebemētioris igit medicinarū pueniētū ad sanitatē dentium sunt exiccatiue cōmensurate in

Dentilis

duabus qualitatib⁹. Et ois medicina dentis est eric-
caciua nisi illa que non est dentis qm̄ est dens: imo p^r
pter accidēs quod ei accidit. Et ex ericcaciuis quedaz
sunt calide z quedam sunt frigide.

Chic ponit alias medicinas que valent in dispoñibus dentium. Et
primo ponit medicinas cōseruatiuas. Secūdo curatiuas. ibi. (Inspi-
ciamus.) Primo premitit z ponit medicinas cōseruantes sanita-
tē z p̄mittit diuisione. Secūdo declarat. ibi. (Medicina.) C^o prima
p^r. Item ad sanitatem. s. cōseruandam. Item in duabus qualitati-
bus. i. in qualitatibus actiuis. Item qm̄ est dens. i. in quātus est dens.
Item quedā sunt frigide supple z quedā temperate.

Et medicinarum dentium melior est illa que aggre-
gat ad arefactionem z ericcationem absterfione z res-
solutionem superfluitatis si ad dentem est expulsa cuz
equalitate z prohibitione materie que ad ipsum attra-
bitur cum exccatiuis frigidis.

Chic declarat mēbra. p^rmo ponit caū. in medicinis calidis. Secū-
do in frigidis. ibi. (Et illa que.) Tercio in tēperat. ibi. (Euales dō.)
Edicit primo q^o melior est tē. Item equalitate. i. pueniētia.

Et illa que ad aliquātulum frigoris declinat que nō
obstufecere facit dentes sua acetositate aut pōtici-
tate sua sicut est obstufecatio acreste z acetositas ci-
tri z sunt gallia z cāphora z sandali z rosa z semē eius
z balaustie z sanguis diaconis z fructus thamarisci z
galle z charabe z margarite z faufel z farina ordeī
z cortex arboris mori z folia thamarisci z adix acetose.

Chic docet administrare medicinas frigidās. Et primo facit hoc.
Secūdo reuertitur ad calidas. ibi. (Et calide.) C^o prima patet. Item
faufel. i. anellana indica.

Et calide que sunt vsqz ad terminum: alie sunt qua-
rum calor est in substantia sua: z alie sunt quarum ca-
lor est acquisitus. Et ille que sunt ad terminum in sub-
stantia sua sunt sicut sal adustus z sceba adustus z cina-
momū z hyssopus z flos squināti z fructus capparis:
z forti⁹ eo est cortex radicis ei⁹: z ryaloaloes z muscus
z capillus veneris crudus z adustus z folia cupressi z
luniperi z folium z cornua cerui adusta z nō adusta z
mentastrum z cinis eius z malix z dragantuz adustus
z cinis baurach z aristol. ro. z cinis corticis vitis z ci-
nis capitis leporis z dactyli adusti. Et calide cū virtu-
te aquista sunt sicut cinis gallarum. Nam cum extin-
guitur cum aceto est ad equalitatem propinquus: z ci-
nis ramo: um vitis z cinis canne z que sunt eis filia.

Chic ponit calas medicinas z p^r. Item vsqz ad terminū. i. nō super-
flue. Item sceba est species ablinthy al. i. sticados als. i. radonicum.
Item capillus veneris crudus humidus. Item dragantū. i. vitriolum.

Euales dō sunt sicut cornua cerui adusta cū laua-
tur z sicut nur aldulb z sicut cortices arboris pini.

Chic ponit medicinas euales in calido z frigido. Et primo sim-
plices. Secūdo compositas. ibi. (Et ex eis sunt.) Edicit primo q^o
euales sunt sicut cornua cerui. Item aldulb idest platanus.

Et ex eis sunt medicine venientes ex via composi-
tionis z sunt sicut farina ordeī cum permiscuntur cum
sale z sero: deinde aduritur: z dactyli confecti cū alibi-
tran z adurantur donec fiant carbonēs: z deinde effun-
ditur super eos serum.

Chic ponit medicinas cōpositas. p^rmo hoc. Secūdo ponit descri-
ptiones quorūdā alioz. ibi. (Et ex fricationibus.) Edicit primo q^o
medicine cōpositre tē. Item alchitran. i. pice liquida.

Et ex fricationibus expertis est dēnsificiū expertum
quod recipit cornu cerui adusti z folioz cupressi am-
boz añ. 3. p. nucis dulb cū dispoñe sua. 3. v. radicis pen-

Super tertio

taphis. 3. r. capilli veneris adusti. 3. quinqz: rosaz mfi-
daturum a capitibus suis. 3. viij. spice. 3. liij. conterantur
bene z fiat ex eis dentifricium.

Chic ponit duas receptas. Secunda ibi. (Dentifricium.) Edicit
primo tē. Item dentifricium. i. fricatoriū dentis.

Dentifricium bonum. Item. cornu cerui adusti karme-
zit cyperi rosarum spice z aristol. omnium añ. 3. i. salis
gēme. 3. vnius quartam partem: fiat ex eis dentifriciū:
z dicemus etiam dentifricia in capitulis que sequuntur
z dentifricia alia in antidotario.

Chic ponit aliam medicinam z p^r littera. Item karmezit. i. pēta-
dactylus: aliter idest milium solis als. i. fructus thamarisci.

Incipiamus itaqz z dicamus q^o curatio cum ericca-
tiuis est curatio sicut scis conueniens z cum calefacti-
uis z infrigidatiuis est curatio que est necessaria cum
sit uehemens recessio ab equalitate p^rpria.

Chic ponit medicinas curatiuas malarum dispositionūz dentiū.
Et primo ostendit virtutem ipsarum medicinarum. Secūdo ponit
diuersitates in modis medicinarum. ibi. (Et medicine.) Tercio
specialiter ostendit quomodo acetū cadit in curatione dentium.
ibi. (Et acetum.) Edicit primo tē.

Et medicine quidem dentales alie sunt dentifricia z
alie sunt masticationes: z alie sunt līmimēta: z alie sunt
que vt pastilli ponuntur super dentes aut super man-
dibulam: z alie sunt succi: z alie sunt fricationes: z alie
sunt res iplentes: z alie sunt vaporaciones: z alie sunt
cauterizantes: z alie sunt eradicatorie: z alie sunt suffu-
migatiōes: z alie sunt caputpurgia: z alie sunt distilla-
tiones in aure: z alie sunt euacuantes materiam cū flo-
bothomia aut vētosis ex p^rpriūioribus locis.

Chic ostendit diuersitates medicinarum. Et primo ponit diuersi-
tatem in modis vsus. Secūdo in virtute. ibi. (Et ex medicis.) Di-
cit primo tē. Item dēnsificia. i. fricatoria dentium.

Et ex medicinis dentium quedam sunt que sunt res
solutivę z quedā que sunt infrigidatiue z quedam que
sunt narcotice. Et narcotice quidem cum administrā-
tur in dentibus sunt res longinquiores a timore. Tes-
tum earum multiplicatio quādo qz corrumpit substā-
tiam dentium. Et similiter medicine uehementis reso-
lutionis z calefactionis oportet vt non administren-
tur nisi cum est necessarium: z sunt sicut pulpa collo-
quintide z elleborus albus: z cucumer asinus z res
liqua. Et oportet vt caueatur euentus alicuius earūz
z narcoticorum adventrem. Et similiter multotiēs est
necessariū perforare dentem cum p^rforatorio minuto
vt per ipsum eruccetur materia nocitiua: z vt inueniant
medicine transitum ad profundum eius.

Chic ponit diuersitates in virtute medicinarum z dicit q^o quedā
sunt resolutivę tē. Item res lōgiquiores a timore q^o que in alijs
partibus intrinsecis nobilioribus. Item alicuius earū. s. uehementis re-
solutionis z narcotice. Item minuto. i. subtili.

Et acetum quidem quāuis sua essentia noceat dēti-
bus tamen quandoqz ponitur in medicinis dentium
infrigidantibus z calefacientibus simul. Infrigidanti-
bus quidem quoniam infrigidat sua substantia z non
penetrat. In calefacientibus vō quoniam penetrat z
quoniam adiuvat cum incisione ad resolvendūz eius.
vō nocumentum est tunc fractus cum medicinis den-
tium que eis admiscuntur.

Chic ostendit specialiter quomodo acetū cadit in cura dentium z
patet ista. Item sua essentia. s. frigidum est. Item frigidū. s. cuz m-
secur cum medicinis calidis.

Cde dolore

De dolore dentium.

Cap. 4^m.

Scias q̄ dētes quādoq; dolēt ppter cām do-
lozofam exiſtētē in ſubſtātia iploꝝ ſm q̄ p-
poſuimus in eis que p̄terierint. Et q̄nq; eſt
pp̄ter cām dolozofa exiſtētē in neruo que
eſt in radice eozum. Et quādoq; eſt ppter cauſam
doloꝝofam exiſtētē in gingiua ⁊ apoſtēma ⁊ addi-
tionem carnis nate in ea recipientem materiā: aut
ppter mollificationē eius ⁊ mollitiē eius quare re-
cipit materiā malas ⁊ putrefiunt in ipſa ⁊ nocēt den-
tibus: ⁊ etiā ponūt ſuper dentes cōmotoꝝ.

¶ In pcedenti Aññ. determinauit de anatomia dentium ⁊ de medi-
cinis ⁊ seruatiis ⁊ curatiis dentium: hic determinat de disponi-
bñ dentium: quādi aliqui tñt accidit ⁊ alii que sñt egritudines: tot
facit quatuor diff. ponit de qb⁹ determinat. ⁊ ibi (Quādo com-
uol. ⁊) ibi (Et est ⁊) partes pariter per capla. ⁊ ibi (Quādo determi-
nat de dolore dentium quādi ad cāa. Scdo quādi ad signa. ibi (Op⁹
vt.) Tertio qñz ad curā. ibi (Sed uoloz qdē.) ⁊ Primo ponit uoloz
dolozis in dentib⁹. Scdo ponit cāa. ibi (Dolozis vñ.) Tertio ponit
canones copletuos. ibi (Et qñq.) ⁊ Primo facit hoc. Scdo ponit
quēda canonē. ibi (Et qñq. fit.) Dicit de p⁹ qdēz aliqñ dolēt
ppter cām que est in ipsa: aliqñ ppter cām dolozofaz: que est in
gingiuis ⁊⁊. In neruo qui est in radice: qñ ibi maloz coplerio vñ
foso pñmū vel apostema. ⁊⁊ ppter mollificationē ei⁹. ⁊ ibi gñā
te. ⁊⁊ ⁊ ptrehñt in ipsa. ⁊ carne addita aī⁹ ⁊ gingiua.

¶ Et quandoq; fit difficile plurib⁹ hominibus consi-
derantibus in dentibus suis dolorosis discernere in-
ter eos ⁊ species cure ipsoꝝ sunt diuerse.

De secunda dicit qd sunt qdā homines gbus est difficile rē. Item
discernere inter eos sūis fit deus dolorosus. Et nota qd qñ res
sunt multū vniu pñdūi iudiciū vñ pñ in empla. l'ipparia: in
qb' alqñ simul t'emel aparet calor: t' frigus: t' hoc pñtrea qz
iudiciū fundit ppter pñpñatē vaporū: ita est bñ: qd ppter vñ
cinitatē deitū corūpñt iudiciū de dolore ipsoz: ita est bñ: qd ppter vñ
rūm. l' dēitū. Item sunt dñerē: qd aliter curant dolozes qñ sunt
in substantia neruoz: t' aliter quādo dolor est in gingiua.

Dolor igitur dentium cū sit in malitia cōplexionis
pure ex frigore aut calore: et ericatio pp putationē nu-
trimēti sicut in senib⁹ est infra dūctationē sūm qd scies
in loco suo: aut est cū mā aut vētositas. Et mā gdem
aut facit dolorē cū multitudine aut grossitie aut acui-
tate: et qñqz est mā apostemans dentē spm: et qñqz est
corrodēs: et qñqz facit nasci vermē: et māci pñcipium
aut est ex stomacho aut est ex capite aut ex vtrilqz lo-
cis simul. Et si fuerit totū corp⁹ plēnū illa mā tūc cur-
sus ex corpore ad dētes erit ex his duab⁹ vñs.

The pōit cū dolor dēntiū r dicit q dolor dēntiū aut est mala
cōplexio fine mā vel cū mā aut ventositas rē. Itē pure. i. fine mā.
Itē infra humectationē. i. ppter humiditates; q pot esse siccus
per puationē humiditatis r pot esse humidus ppter infusionem.
Aliter ifra humectationē in faciendo dolore; q humiditas nō facit
dolore per se sed per accidens. Item erit. v. plurimum. Item ex
his duobus. i. capite vel stomacho.

Et qñq; dolent dentes in febribus acutis fm semel
tam cōmunitatis in malitia cōplexionis.

hic ponit duos casū. Scđa ibi (Et qñ accidit.) Tdicit p^o q ali-
quādo fit dolor in dentib⁹ xē. C Nota q dolor cōis in dentib⁹ fñi
semīrā cōitatis qñ a gingiuis cōicat dentibus nocumētū vī mala
cōplexio: vel aliqñ inā que posset apostemare vel alterare.

Et quando accidunt sub aliquo dentiuꝝ corrosio do-
lor ꝛ pulsatio: tñc in radice ei⁹ est superfluitas nõ ma-
tura: curent ergo apostemata ꝛ dolor ꝛ eradicet.

Chic ponit aliuz casz. ⁊ pater littera. Item nō matura. supple sed maturatur vel ventosatur: ⁊ quādo maturat fit dolor: ⁊ etiā qz ventosatur: quoniā ventositas extendit apostema. i. adunatio materiei que est in dente. Item eradicetur dens ⁊c.

¶ De signis.

Cap. 5^m.

Confert vt attēdas ⁊ cōsideres an cū dolore
dēntis sit apostēma in gīgia aut in partib⁹
ei⁹. Si ḡ iuenis apostēma ī gīgia existima
bis ⁊ iudicabis q̄ fortasse cā non erit in ipso
dēte. Et similr si fuerit cōpēssio sup ipsam gīginā. Si
aut nō iuenieris apostēma in gīgia: tūc cā alia est in
ipso dēte aut est in nervo q̄ est in radice ei⁹. Plā si sen
seris apostēma in dēte aut corrosionem: tūc cā erit in
suba ei⁹. Et similr cū senties lesionem q̄ extēdit fm
longitudinē in dēte. Si aut nō sentis lesio nisi in pfun
do: tūc cā est in nervo q̄ est in radice ei⁹. ⁊ pprie cuz
iuenis dolor: expāsis in carnis⁹ rubel⁹: aut in mandī
bula ⁊ sentitur sicut stupefactio in dēte.

Thic ponit signa. Et p^r ponit signa loci doloris. Scdo ponit signa
carni doloris. ibi (Et tu debes). Tercio iterum ponit signa. ibi (cū autē
cā.). Quidā p^r tu tu gubē p^riderare tā ardēdē sⁱ est ap^rstema in gi
gius. Itē cōplexio. f. mala. Itē cōplexio. i. nocumētū corosionis.
Itē p^rpe cū iuenit aīo nō iuenit. Itē i carnib⁹ rubie: q^z p illā car
nē est nerp⁹ ep^rafus. Itē ob^rsupectio. f. pp nocumētū in neruo.

Et tu quidem significabis complexionez calidas et frigidaz per ea que sciuiti: z siccas per detumitionez dentis z comotionem eius: z significabis ventositatē cum permutatione doloris extēsi z humorē grossū cum submersione z moza doloris absq; caliditate z frigiditate apparentibus valde: z humorē acutū sanguineū aut cholicū cum velocitate necumēti qđ incurrat ab eo qđ facit dolorē: z pertrāsitionez existentē in dolore alteratione coloris ad similitudinē humoris z caliditate acuta cū tangitur. Et scias qđ inītiuz humoris est ex cerebro aut stōcho ex repletiōne quā iuuenies ex vno corz aut ambobus.

¶ Hic ponit signa capz et p[er] ipsa. It[em] per ea que sciunt[ur]. s[ci]l[icet] sup[er]ius. It[em] et f[er]as p[ro]pter p[er]uentione nocum[en]t[ur] d[en]t[ib]us: q[ui] d[en]s detumescit et comouet. It[em] et humore grossu. s[ci]l[icet] signab[il]ia cū submersione. s[ci]l[icet] doloris in ipso. It[em] et per transitiōe. s[ci]l[icet] existēte in dolore: q[ui] occupant plures partes a tali materia p[ro]pter multitudinem sanguinis. It[em] et v[er]o eoz. s[ci]l[icet] cerebro vel stomacho.

Cū autē cū doloris est in gingina nō sufficit eradica-
tio ⁊ nō est necessaria penit. Et si est in dēte remouet
dolor cū eradicatione. Et qñ est in nervo qñqz remo-
uet cū eradicatione ⁊ qñqz nō remouet. Et nō remo-
uet qdē nisi ppter ea q mā quā nā ⁊ medicia resoluē
querit iuenit locū ampliū in quo expellitur cum prius
fuerit prefocata retenta cum dente.

¶ hic ponit iterum signa locorum doloris: et dicit 2°. 3°. 4°. et inuenit lo-
cum amplius. scilicet materia extracto dente. Item retente. scilicet in nervo.
Item cum dente. id est coartante nervum illum.

¶ De cura.

Зап. 6^m.

Sed doloꝝ qđe fuerit cōmunitate membri: tūc
icipie a mūdificatōe mēbri cōicant qđ flōm
z vētris solone cū eo qđ sit sicut blera z pul
pa colloqutide aut seamone aut sicut infu
siones aut cū gargarisimis mūdificantib⁹ caput cū cā
est in capite. Cum aut illic fuerit a postema sensibile in
ginguia z carnib⁹ rubeis: tūc oportebit vt icipias qđ
flōmia z scarificatione fm virtute z addicione.

¶ **C**hic ponit curam, primo considerando partem facientem. Scdo
considerando omnes modos vbi administratione medicinaru
que appropinquant dentibus. ibi (Medicine.) Tertio ponit me-
dicinas stupefactivas. ibi (Quodq; administrantur.) **C**hic po-
nit curam considerando membra a quo comunicatur nocumen-
tum, primo ponit cura quod apothema est in gingiva. Secundo

Gentilis

quādo causa est in dente. ibi (Cū autē cā.) Tercio cōsiderando cām sū se. ibi (Si autē.) Primo ponit curā quādo apostema est in gignua cū medicis. Scōdo cū remedijs localib⁹. ibi (Et vt teneat.) P̄tia p̄z. / Itē sū virtutē. s. corpoz. Itē z p̄ditiones. s. attendas.

C Et vt teneat in ore in p̄cipio in oib⁹ eis isfrigidantia que sunt ex succis z decoctionib⁹ z similib⁹ factis forib⁹ ex cāphora absqz supfluitate i stipticitate. Et multoties qdē sufficit vt sit p̄tentus ex oleo ros. z maſtice z oleo onſancino aut ex oleo qd sit sic oleū myrtinū. Et p̄fert ad illud vt ſumanſ vinū paſſularū vet⁹ z oleū ros. crudū decoquat cū vino in quo ſint paſſule decocte decoctione bona z teneat in ore.

C hic ponit remedia localia. p̄tio qā dolor est in p̄cipio. Scōdo qā in p̄cessu. ibi (Deinde post illud.) T̄dicat p̄mo zē.

C Deinde post illud gradatim ordinet ad reſoluentia z maturātia z caueat vt non currat ex aliquo fori eoz aliqd ad ventrē. Et ordinet etiā gradati ad eūſionē ex ipſo mēbro: ita vt mittant ad radices dentis ſanguis ſuge aut ſlōmēſ vena que est ſub lingua aut ventoseſ ſub mento cūz iſiſione. Qz ſi dolor vebemēti⁹ fuerit: tunc opz vt adhereat ſuper radicē dentis pyretri cū camphora: z reiterent ambo quotiens reſolunt: z ſi additur vebementia doloris neceſſariū est multoties adminiſtrare opium cum oleo roſa. Sed quotieſcūqz inuenitur excuſatio ab illo dimittere ipſum est melius: imo opz vt adminiſtreſ maturatio.

C hic ponit curā per remedia localia quādo dolor est in p̄cessu z p̄ſa. Itē vebemētē fiat. s. qz mā debilitat z ventosaſ. Itē opiz cum oleo roſarum illa est medicina ſtupeſactiua.

C Luz autē causa est in ipſo dente aut in neruo z nō est materia: imo malitia cōplexionis curetur cūz medicis dentium que ei opponuntur noſis.

C hic ponit curam quando cā est in den te vel in neruo z p̄z.

C Si autē est causa in malitia cōplexionis eius z debilitatis eius cōplexionis ſup calidū colluat os ex oleo fride cōplexionis tepido: deinde fiat fridum actu. Et ſi cā malitie cōplexionis ei⁹ est cōplexio ſup fridū adminiſtreſ loco illius ex oleis calidis ſicut est oleū de neriden z oleū de ben z cōprimat ſup vitellūz oui aſſatum calidū aut ſup panē calidū: z quādoqz conſeruit: ambo regimina in vnaqua qz ſp̄rū malitie cōplexionis p̄dicta. Si autē causa est pura ſiccitas: tūc cōfert ei vt friceſ cū eis que ſunt ſicut butyrū z adēpa anatis.

C hic ponit curam doloris dentium cōsiderando cauſam ſm ſe. Primo quādo causa est mala complexio ſine materia. Secundo quando est cum materia. ibi (Si qd est.) P̄tia patet. / Itē cōplexio. s. est cā. Itē cōplexio. s. calida que est cū huius doloris. Itē cōplexio ſuper frigidū z cōplexio faciēs frigidū dominari. Itē de neriden. s. de ſpica. Itē z cōprimantur. s. dentes. Itēz ambo regimina p̄dicta. s. permiscere panem cum vitello oui. Itēz butyrū z adēpa anatis ponunt ad humectandū.

C Si dō est cū mā quecūqz ſit mā acuta aut groſſa aut multa opz vt euacuet ſm qz ip̄a est: z opz vt p̄us inciſat in p̄cipio cū eis que isfrigidant z repellūt in oib⁹ illis: qz ſis ſit illud in mā calida plus neceſſarium z in groſſa minus. Et ex reb⁹ qdē forib⁹ ad repellendū et p̄prie in materijs fridis est alumē aduſtū z extinctum cū aceto cū equali menſura ſui ſalis que ambo ſunt triſta valde: deinde admittrent: deinde colluat os poſtea cū vino. Et ex eis que pueniūt ad repellendū ſūt galle. Qz ſi materia fuerit calida cureſ cū succis isfrigidatiuis z fiat p̄paratio in equatione eius.

Super tertio

C hic ponit curam ſi eſt dolor cum materia z patet.

C Si autē illud nō valet p̄paratio ſit aut in reſolutione ei⁹ aut in ipſius ſtupeſactione. Et ſi mā fuerit groſſa aut plurima p̄paratio ſit poſt illud qd diximus ex cū ratione inſit cū reſolutionis etiā: z melius est vt ſit coluſio oris cū aceto z oleo roſato. Ipſa eni quādoqz attrahit humiditates radicales poſt ſupfluitates. Et qñqz eſt neceſſariū vt aggregent ad reſolutiuas medicinas ſtiptice: qm mēbzū eſt ſiccū. Qz ſi cā eſt v̄toſitas tunc curatio fiat cū reſolutiuis que dicemus z p̄prie ſerapino z galbano z granis albarmel.

C hic ponit curam quādo dolor eſt in p̄cessu. Itē poſt illud qd diximus. s. de euacuatione z repercuſione. Itē ipſa enun. s. medicina reſolutiua. Itē poſt ſupfluitates ſupple eſt bonum lauare cum oleo roſato z aceto vt remoueat ſupfluitates. Itēz albarmel. s. ſpecies ruthe.

C De medicinis reſolutiuis.

Cap. 7^m.

Medicine adminiſtrate in dolorib⁹ dentium indiſgentib⁹ reſolutione: alie ſunt collutiōes oris in qbus oib⁹ opz vt teneantur in ore ſpatio longo ſicut acetum in quo coctū eſt ſpolium ſerpētis: aut acetum in quo decocta eſt colloquitiā z eſt fortis iuuamēti valde: z cū frigus eſt maniſeſtum: tunc ſit cū vino aut ariſtologia aut pyretro aut aſa fetida cū ſynapi aut cortices capparis aut cortices plini aut mētaſtrū aut ſolia dūlb z poliū z cortices raſſani cū aceto aut aq. Et ſimilr ſolia lauri z git: z ſimilr ſuſtes alij cū pyretro: aut acetūz in quo ponit cōdiſi teneat in ore: aut pyretri z ſruet⁹ thamarici in aceto z ad dolorē ſanſucus ſiccus aut radz cucumeris aſini z eius ſuccus in aceto: aut cūz arnel que ſunt decocte in aceto aut ſerapini. Et ad dolorē pullatiliū decoctio gallari crudari cū aceto z ſolatrū cūz aceto z bengi cū aceto z cornua cerui aduſta decocta in aceto ſquillitico trita z conſecta in oxymelle.

C hic ponit curā cū medicinis reſolutiuis cōsiderato vſu medicinarū z. n. facit. Primo docet miniſtrare collutiones. Scōdo gargarizmata. ibi (Et alie ſunt.) Tercio maſticationes. ibi (Et alie ſunt.) Quarto linimenta epithimata emplāſtra z fricationes aſs rozationes. ibi (Et alie ſunt.) Quinto euaporationes. ibi (Et alie ſunt.) Sexto cauterizationes. ibi (Et alie ſunt.) Septimo fricationes. ibi (Et alie ſunt.) Octauo ſumigia. ibi (Et alie ſunt.) Nono caputpurgia. ibi (Et alie ſunt.) Decimo diſtillationes. ibi (Et alie ſunt.) Undecimo iptiones corroſionis. ibi (Et alie ſunt.) P̄tia p̄z. T̄dit cit qz medicine que adminiſtrant in dolore dentium quedā habēt reſolue zē. Itē collutiones z abluſiones. Itē z ſi frigus eſt maniſeſtum. s. in cā. Itē cū vino. i. decoctione talū rerū. Itē dūlb. i. platanū. Itē git. i. qdā gūmi qd ſimilaf nigelle qd coſtat in grano. Itē z ad dolorē. s. forē. Itē armel. s. ſpecies ruthe. Itē pulſatūz qz materia eſt calida. Itē bengi. i. iuſquiami.

C Et alie ſunt gargarizmata cū ſimilib⁹ eoz que p̄diximus de collutionib⁹ oris. Et ex eis eſt vt decoquat ſur paſſe montane z allia in aqua z fiat ex eis gargarizma z dimittat os apertū z currat ſaliua plurima.

C hic docet adminiſtrare gargarizmata z p̄z. Itē paſſe montane. s. ſtabiſagria. Itē ex ea. s. aqua.

C Et alie ſūt maſticationes accepte ex medicis p̄dictis z ſilib⁹ eis: ex illis ē vt ſumaf mētaſtrū mōtanū z pyretz z pipal. z myrra z p̄ficiant cū carne paſſularū z ſiant ex eis auellane: z maſticeſ ex eis oī dle auellana vna.

C hic docet adminiſtrare maſticationes z patet littera. Itē auellane. i. in forma auellane.

C Et alie ſunt linimēta z epithimata z rozatiōes z emplaſtra facta ex medicinis reſolutiuis noſis z ponunt

In eo qđ bz essentia tenacē: et emplastra facta ex medi-
cinis resolutiuis notis sicut est mel aut chitran aut ali-
qd dissolutū in aqua que resoluunt aut p̄ficiunt cū aq̄
sola. Aut accipiat sulfur recēs et liniat aut sumat pul-
satuo synapi tritu soli aut cū asa fetida: aut accipiat
sulpbur recēs et cū assa vel sagenea et ponat super ra-
dicem dentis. Et ex eis que sunt experta est vt sumat
medulla nucleoz perfici et quātū est medietas eius de
pipere et p̄ficiant cū chitra et fricet cū eis dens: aut ni-
gella p̄trita et p̄fecta cū oleo applicet et liniat cum ea.
Et ex eis que sūt experta est vt sumat piperis et pyre-
tri et staphisagrie et 33. oium añ. ps. j. baurach armeni-
pars. j. et 5. terant bene et fricent cū eis dētes et gignia:
qm̄ sunt vebemētis iuuamenti Et qñqz barbe fit em-
plastrū cū eis que sunt sic malua et camomilla et anbe-
tū et semē līnt et decocto anbeti et olei ei⁹ et administran-
tur. Et qđ Sal. existimauit qđ epar stellionis qñ po-
nit sup dentē dolorosum corrosiū sedat dolor eius.

Chic docet administrare linimenta epithimata emplastra et
ps. lfa. Jte chitran. i. p̄r liquida. Jte aliqd dissolutū. i. aliqua gūma
dissoluta. Jte resoluta. i. dissoluta. Jte pulsatuo. f. doloris. i. cū
est in p̄cessu doloris: aut cū est a p̄tostate. Jte sagenea est electua
riū opiatū: sed in tali casu valet p̄biloniū romanū. Jtes baurach
armenti. i. de illa cōtrata. Jte barbe. i. pilis de mēto.

Et alie sunt vaporaciones exterius adhibite: et opz
vt administrent aut ante cibū duabus horis: aut post
ipsum. siq. horis: et horum est necessitas ppter vebē-
mentia doloris sicut si fiat vaporatio cūz sale et milio
aut cū oleo calefacto aut cū cera liquida. Et qñqz va-
porat barba faciēdo vaporacionē post vaporacionē
vt ad ipsam trahat materia. Cum enī apostemas bar-
ba sedatur dolor et proprie cū coquitur dens cū oleo
feruente in illa hora.

Chic docet administrare vaporaciones et ps. lfa. Jtem ad ipsas. f.
materiam. Jtem sedatur dolor. f. ventium.

Et alie sunt cauterizantes: et regimē quidē cauterij
est sicut vt decoquat oleū cū aliquibus medicinis re-
solutiuis p̄dictis aut solū. Et quādoqz sumitur acus et
ignis et submergit in illo oleo et fit vt penetret i vacui-
tate embule igeniose sup dentē dolorosū donec pue-
niat ad dentē et cauterizet ipm. Et qñqz ponit in cir-
cuiu ei⁹ cera aut massa aut aliqd aliis distinguēs iter
dentē et iter dētes qui sunt in circuitu ei⁹ et carnes ru-
beas. Et iuuamētū qđ huius ad illū in quo mā est in
ipso dente est plurimū. Et qñqz distillat in embula et
oleū seruēs post igeniū p̄dictū: et oleū qđ olīue est cō-
uenientius oleis reliqis. Et quādoqz necessariū est in
cauterizatiōib⁹ vt perforet dens p̄foratorio minuto vt
penetret in ipso virtus cauterizatiua: et quādo nō va-
lent curationes cauterizet dens cū acu ignita totiēns
donec perueniat ad vltimū in cauterizatiōe eius: et
fortasse sedabitur dolor et frangetur dens.

Chic docet administrare cauteria et ps. lfa. Jte embule. i. cānule.
Jte inter dentē. f. egrum. Jtem et inter dentes. f. sanos.

Et alie sunt fricationes acceptę ex eis quoz p̄terijt
narratio. Et si sibi ere qđ cū melle est fricatio iuuās et
et acetū et sal et acetū et pulpa colloquintide et pyretri.

Chic docet administrare fricationes et ps. lfa. Jtem narratio fcs
supra in medicinis conseruatiuis dentū.

Et alie sunt fumus et suffumigatiōes: et in eis melius
est vt fiat i trajectorio. Et qñqz suffumigat ex resolu-

tiis sicut venis colloquintide aut granis ei⁹ aut granis
synapis aut vngula asini aut se. cepe et p̄pe ad vermē
aut folijs myrti cū polio aut folijs rutbe aut pyrethro.

Chic docet administrare fumus et pater littera. Jtem venis. i. ra-
dicibus colloquintide.

Et alie sūt caputpurgia resolutiua sicut aq̄ cucume-
ris asinini et succus radice sicle fassafa et aq̄ sanfuci.

Chic docet administrare caputpurgia. et pater littera. Jtem sicle
als lily. Jtem fassafa est herba similis portulace.

Et alie sunt distillationes in aurez que sequunt⁹ do-
lorem sicut si administrent ista caputpurgia distillata
in aure aut succus capparis humidū.

Chic docet distillare in aures. Jte dolorē. i. ad locū doloris.

Et alie sunt iptiones corrosiōis si fuerit cā dolo-
ris ex corrosiōe: et opz vt subtiliet et nō ipteat cū la-
boze et vebemētia addēte in dolore sicut gallia cū cy-
peris aut cū mastice: et fortior illo est asa fetida cūz se-
rapino aut nigella trita cū oleo aut piper aut fer adu-
sta aut cuforbis aut pyretri aut ipteat ex medicamie
medulle persicoz p̄dicto: imo ipteat calidus cū frigi-
dis et frigidus cum calidis.

Chic docet administrare ventosaciones corrosiōis et pater litte-
ra. Jtem subtilietur. Lingenietur.

CDe medicinis stupefactiuis.

Cap. 8^m.

Quandoqz administratur fm̄ modos p̄dictos
in resolutione. Vt melius est vt sint delimi-
te aut anere aut implentes: cum tamē qñqz
administrent vt sint masticaciones et iustumi-
gationes. Ex eis itaqz est vt sumat seminis iusgami
albi et opij et storacis et galbani: omniū añ. pōdus. 3. ij.
piperis et ase fetide de sceni: amborum. 3. ij. fiat ex eis
colyris cū coagulato vne et ponat sup dentē doloro-
sū. Aut sumat opij et castorei ptes equales et distil-
letur ex eis. g. i. aut. g. ij. in oleo rosa. in aurē vbi est do-
lor. Aut sumat quod adbrear ex radice mādragore:
quādoqz enī sedat ipsum: aut sumat fm̄ qđ ostēsi⁹ est
ex modo suffumigatiōis cū semie iusgami albi. Aut
decoquat radix mandragore solū aut cūz iusquiamo
albo cū vino et teneat in ore. Et quādoqz dant in po-
tu etiā narcotica sicut p̄biloniū: potat enī ipm qui de
dente suo p̄queritur et accipit ex ipso in ore suo et doz-
mit et maturat egritudo eius et quiescit dolor eius. Et
ex eoz sūma que stupefaciunt absqz nocumēto est aq̄
infrigidata cum niue in vltimo et ponitur in ore acce-
ptio post acceptiōē donec stupefiat dens quare ge-
scit dolor oīno: qñqz sit addens in p̄ncipio.

Chic ponit medicinas stupefactiuis: et tot facit quot medicinas
ponit. partes patent. Cdicit primo et de scda ps. Similiter de
tertia et sic de omnibus. Jtem cum coagulato vne. i. cum rob. i. fa-
pa. Jtem in aure vbi dolor est. i. in aure ab illa parte in qua est do-
lor in dente. Jtem in p̄ncipio. Ianteqz stupefiat et.

CDe dente cōmoto.

Cap. 9^m.

Quandoqz cōmouet dens ppter cām primi-
tiua ex casu aut p̄ssione. Et qñqz cōmoue-
tur ex humiditate mollificante neruū cōstrin-
gentē: et qñqz est dens cū hoc pignis: deinde
ertenuat. Et qñqz cōmouet ppter corrosiōē accidētē
origini dentis et amplificat eā aut subtiliat dentē per
illd qđ minuit ex eo et nō facit dolere adboze: et qñqz
cōmouet ppter detumescētiōē accidētē dentibus ppter
siccitatē dominatē sicut accidit dentib⁹ p̄ualecentiū

Gentilis

z senum z eis qui fame tolerant uehementē cōtinue z
abbreuiat ab eis nutrimentū: z qñqz cōmouet ppter
abbreuiationē carnis albamur.

In precedentib⁹ Aut. determinauit de dolore dentium: hic deter-
minat de cōmōtione dentis. Primo ponit causas. Scdo curas. Ibi
(Oportet ut vitet.) Dicit pmo qd aliquando cōmouet dens zc.
Item pinguis. i. humidus. Item cā. i. originē. Item adhorē. i. com-
missuram mandibularū in qua sunt dentes. Item ppter detumit-
tionē. i. extenuationē. Item albamur. i. gingiue inter dentes.

De cura.

Cap. 10^m.

Oportet ut deuinet masticationē cū illo den-
te z minore locutionē. z nō tangat ipm ma-
nu neqz lingua z penit⁹ dimittat masticatio-
nē z itendat ad foribitionē quantū pōt.

Hic ponit curā. Primo in generali. Scdo in spālī. Ibi (Et si cā.)

Dicit pmo qd debet cauere ne masticeat sup illū dentē zc.

Et si cā fuerit corrosio curet corrosio z reliqua.

Hic ponit curā in spālī. Primo qñ cā cōmōtione dentis est cor-
rosio. Scdo qñ cā est detumitio. Ibi (Et si cā.) Tercio qñ est per-
cussio. Ibi (Et similiter.) Quarto qñ est humiditas mollificans. Ibi
(Si aut puenit.) Quinto qñ est cā diminutio gingiuarū. Ibi (Et ad
illud.) Dicit pmo qd si causa est corrosio zc.

Et si cā fuerit detumitio succurrat cū cibarijs: cū tñ
b sit ex eis quoz obuiatio est difficilis: deide cū bñe-
ctatib⁹ curet faciendo ut adhereat z fricādo z distillā-
do in aurē sicut est oleū rosa. z de salicib⁹ z succus fo-
lioz solatri: imo cū stipticis. Nā si est pp strumitionē
dētis nō valēt cibaria: qm ipsa forsitan nō ipinguant
ipm velociter: imo opz ut curet cū stipticis fridīs.

Hic ponit curā qñ cā est detumitio z p3 lra. Item obuiatio. i. remo-
tio. Item cū stipticis frigidis. i. ut dentē cōmōtū pfirmet.

Et similiter si accidat a percussione.

Hic ponit curam quando cōmōtio dentis est a percussione.

Si aut puenit ab hūiditate mollificāte opz ut curet
cū stipticis calefaciētib⁹ z admistrent stiptica oppila-
tūa ex medicis dentium colluēdo ozt fricādo calefaci-
sē collutio ozis ex aq in q decocta sunt ascedar parū z
folia cupsi aut passo in q decoctū est alumē cū medie-
tate sui de sale aut cū aq in q decoctū est serapiniū. Et
ex adherētib⁹ est ut sumant alumia. 3. ij. salis. 3. j. āne-
ctant sup radicē dens aut cortices eris cū oleo z radi-
cis lilij z corticis cupsi: oñz añ 3. iij. z alumia ps. j. et
sumant cineris thamarisci z salis eq̄l r aut cornu cer-
ui adusti z salis pfectoz cum melle adustoz z myrre
aduste: oñm añ 3. x. aut myrre z croci z spice z masti-
cis: oñm añ. ptes ij. ruthe sicce z sumach z balaustie:
oñz ptes. iij. fiat ex eis dētficiū z qd adhereat: z etiā
stiptica pmista cū aloē z colcotar z clīmā. Dētficiū
puentēs ad hoc capitulum z ad alia cyperi z rosarum
z spice aromaticē z salis gēme z carmezit z cornu cer-
ui adusti partes equales.

Hic ponit curā quando cōmōtio dentis puenit ab humiditate
mollificante z p3 littera. Item calefactio. i. listis stipticis actu.
Item ascedar est arbor similis nespilo. Item aut passio. i. vino de
passio. Item carmezit. i. fructus thamarisci.

**Et ad illud qd est causa diminutionis carnis gingi-
uarum sumant alumen samentū z xyloaloes adustuz z**
cyperi z sumach z balaustie.

**Hic ponit curam cōmōtione dentis quādo prouenit ex dimi-
nutione gingiuarum z patet.**

De pforatōe z corrosiōe dētū. Cap. 11^m.

Celidit illud ex humiditate putrefacta in eis.

Hic determinat de perforatione dentium. Primo
premitit causas. Scdo ponit curam. Ibi (Intentio in

Super tertio

cura.) Dicit pmo zc.

Intentio in cura corrosionis est phibere additionē
eius qd corrodit z illud fit cū mūdificatione sabbe cor-
rupte z resolutione māei ledentis illud z phibitione
dentis ne recipiat illas materias z cōuersione illaruz
materierum ab eo cum euacuantib⁹ si eis indiget. Et
medicīne prohibitiue corrosionis sunt exiccatione. Si
autem est fortis indiget fortibus uehementis exicca-
tionis z calefactionis. Et si est debilis sufficiunt in eo
exiccatio z stipticitas sicut lyciū z myrtus z spica cel-
tica: z ipsarū administratio sit ex modis quos predicti
mus: z emplastrū eius ex capitulo iptionis.

Hic ponit curam. Primo per medicinam in generali. Secundo
in speciali per remedia localia. Ibi (Ex illis.) Dicit pmo zc. Item
impletionis. i. ubi docebat implere dentes.

Ex illis enim est ut impleatur cum gallia z cyperis
aut gallia sola: prohibet enī corrosionem z sedat dor-
lores. Aut impleatur mastice z cyperis z myrra aut sto-
race aut gallia viridib⁹ z lycio aut storace z opio aut
galbano aut sulphure citrino z lycio aut visco albo-
tin z pipere aut cū gallia aut albotin z mentastro: aut
cum nigella contrita z confecta cuz aceto z melle aut
cū sulphure replendo aut liniendo aut cum zinzibere
decocto cū melle aut cū aceto: quoniam ipsum est vlti-
mum ad hoc: aut asa fetida aut cum albitran aut cū
asa fetida z ammoniaco aut asa fetida sola z bulliat cuz
cera ut nō resoluat. est enim uehemens ad sedandum
dolorem: aut cera sola aut cuz medicinis aut cū lycio
z dragagāto. Et iam experta est camphora in imple-
do z est inuatiua in ipsa vltimē cuz phibitione addi-
tionis corrosionis z sedat dolorē. Et opz ut adiues-
te cū eis que pterierit in caplo doloris dētū.

Hic ponit curā in spālī per remedia localia. Et pmo ponit me-
dicinas debiliores. Scdo fortiores. Ibi (Et qñqz.) Item pmo ponit me-
dicinas iplētes. Scdo ponit epithimata. Ibi (Et qñqz administran-
tur.) Dicit pmo zc. Item visco albotini. i. terbetine. Item albitri-
an. i. pice liquida. Item aut cum medicinis alijs.

**Et quādoqz administrant in hoc epithimata ex cas-
stoei z pyretri z opij z galbani partib⁹ equalib⁹ z pi-
pere z cardamomo cū melle: aut pyrethro z myrra cuz
melle z granis alcadra viridib⁹ cū melle: aut vinū bo-
nū cui supfundit acetum fernēs: aut epate lacerte aut
sulphure cū equali mēsurā lilij aut pipere z lacte titi-
mali aut baurach z pyrethro aut galbano: semine iusi-
quiami albi aut storace z opio. Medicinē bonā. Item
baurach z albēgi: aboz añ. ptes. ij. pyretri pipis: abo-
rū añ. pte. j. epithimi ptes. iij. ponant sup locū. Et itez
Item capitū granatoz z pipis z se. i. iunipi: oñz añ. pte. 5.
Et qñqz administrat iplendo ex eo z epithimādo.**

Hic ponit curam per administrationē epithimati z p3 lra. Item
aut pyrethro aut pipere. Item granis zc. i. gradis arboris terben-
tine. Item albengi. i. iusquiami.

Et quādoqz ponitur super locū calidicon forte aut
furisticon aut calcis partes. ij. z salis ammoniaci z alu-
minis z myrre z gallaz z achacie z treos: oñm añ. ps.
j. z ordeū adustum z spuma maris. Et quādoqz addi-
tur in eo galbanū. Et quādoqz iuuat ex collationib⁹
ozis retentis in ore magnifice si decoquat radix cap-
paris cum aceto donec consumatur medietas aceti z
teneatur in ore: z administrantur distillationes in ipsa
corrosione sicut arsenicum dissolutum in oleo ferueat

et distilletur in corosum. Et ex eis que iuuat est vt distilletur in latere dentis corosi oleū ro.

Chic ponit medicinas fortes et p3 lra. Item calidicon est medicina seu medicamen causticū. Item furiticon et est medicamen causticū positiū quinto can. Item magnificē. i. longo tempore.

CDe ruptura dentium et eorum corosione. Cap. 12^m.

Causa in hoc fin plurimū est puerio complicatio ei⁹ ad humiditatez. Et qñqz est cā in ipso vt exiceat siccitate vehemēti. Sz differtia est manifesta detumitio et p3 rariū eius: et si est illic significatio alterationis coloris aut corosionis significat cōplexione humidā habētē mām.

Chic determinat de ruptura et corosione dentium. Et pmo ponit causas: et assignat differentias inter eas. Secūdo ponit curā. ibi. (Et curatio.) Tercio pmo et. Item ad humiditatem. s. que corrumpitur. Item detumitio. s. ex emariio.

CDe cura. Cap. 13^m.

Curatio pma est p3 bilitio māci et mūdificatio dētis cū stipticis fortib⁹ p3 dictis. Et alumen qdē est fortis ip3 sionis in b. Et si sunt calefaciētēs cū hoc nō est earū labor vanus sicut est elleborus niger mistus cum melle. Si vō est a siccitate cura eius est cura siccitatis.

Chic ponit curationem et p3 lra. Et prima alio melior.

CDe alteratione coloris dentium. Cap. 14^m.

Candoqz sit illud ppter alterationem eius qd cooperit eos ex linimēto et facit accidere pānu. Et qñqz sit lapis in dentium radicib⁹ cuius eradicatio est difficilis. Et qñqz sit p3 mām malā penetrantē in substantiā dentis et alterat in ea et corrumpit colorē eius cōuertendo ad colorez melogie et similitū pter qd sit sup ipm pānu.

Chic determinat de cura alterationis coloris dentium. pmo ponit causas. Secundo curam. ibi. (p3 mo quidē.) p3 mo in duas fin qd duas causas ponit. ibi. (Quādoqz sit.) Tercio de secunda dicit qd aliquando sit ppter materiam melancholicam. Item pannum. i. eruginem. Item melongie. i. ad colorem viridem.

CDe cura. Cap. 15^m.

Crimo qdē curet cū eo qd abstergit et mūdificat sicut spu ma maris et sal et nasturtiū tritū: et cinis ostracoz et cinis radicis cāne et arist. ro. et oideū adustū sal gēma: que oia sunt fin equales partes: et si vis adde in eo ostracū limactarū adustū aut sumas abrotani adusti et piperis: ambozū añ. pars. i. ammoniaci partes. iij. et solij. ij. et gypsi adusti. partes. i. et administrat. Et si fuerit superflua tunc flos eris cū melle. Et ex eis que albiscent in dispōne est tritura catini de sceni aut tritura vitri aut massacumie et alumbedig et lapidis adamantis.

Chic ponit curā. pmo fin p3 mām. Secūdo fin scām. ibi. (Secūdo vō.) Item mūdificat. s. alteratio sup3 cialis ex linimēto. Item ex tritura catini de sceni est illud catinū ex quo vasa vitreantur. Item massacumia dicit qd est lapis quo icidunt lapides. Item alumbedig enā est qd lapis albus est materia ex qua fit vitrum.

CSecūdo vō curet cū eo qd resoluit mām et extrahit eā aut abstergit eā sicut piper et mētastrū et costus et aristologia rotū. et a fa fetida p3 mifcet cū absterfuiis p3 dictis: et sicut est dēfictiū qd dīrimus ante: aut b dēfictiū bonū. Item radicis aristologie pte. i. cornu ceruini adusti ptes. ij. massicis ptes. iij. olei rosati ptes. v. terant et admistrent. Aliud. Item abrotani et salis torrefacti et lilij: oium añ. ptes. iij. cypri ptes. v. spice pte. i. pi-

peris ptes. vi. Aliud. Item salis q tandū adustus fuerit donec fuerit vt carbo ptes. iij. solij ptes. ij. et spice partes. i. et iterū cineris ostracoz ptes. iij. rosarum siccatis ptes. v. cypri ptes. iij. floris iusculami partē. i.

Chic determinat curam quādo illic materia est penetrans et ponit quedam dentifricia et parat littera.

CDe facilitate originis dentium. Cap. 16^m.

Candoqz accidit infantib⁹ vt dentium eoz natiuitas sit difficilis Et qñqz cōmunicat ei solutio vētris quare necessariū est vt cōmensuret eoz epithimatis super ventrē et succis preparatis et retentione eoz: et est necessariū vt linatur cum colyrijs predictis in libro vniuersali.

Chic determinat de facilitate originis dentium. pmo p3 mittit eas difficultatis remittendo. Secūdo ponit curā per medicinas. ibi. (Et ex eis.) Tercio dicit qd aliquando in infantibus tardas ortus dentium et. Item et succis. Laquis in libro vniuersali. i. in libro pmo sen.

CEt ex eis qd ortus dentium sit facilis est fricatio cū adipib⁹ et cerebellis et p3 p3 cerebri leporis effeto ex capite ei⁹ post decoctionē: aut cū alcāna et butyro et oleo de lilio. Et iā dem ē qd lac caninū p3 fert in b. vehemēter cū p3 p3 tate sua: et si dolor vehemēti⁹ fiat linatur cū succo solatri cū oleo rosa. calefacto: et op3 vt p3 beaf masticatio sup re que bz essentia tenacē. Immo op3 vt nutritiū itromittat digitū suū in ore ei⁹ tūc cū icipit dolē p3 ortū dentium: et fricet giguā ei⁹ vehemēter vt currat ab ea hūiditas ex via gigue: deinde fricet cū medicis p3 dictis. Lūqz dentes p3 p3 p3 apparēt o3 vt fiat emplm capiti et collo et mādibulis cū lana submersa in oleo et distillet et in aure ei⁹ oleū: et nos iam p3 mīsimus tale quale est caplin. hoc in libro pmo.

Chic ponit quatuor medicinas. Partes patent. Item tenacē. i. viscolam. Item cum lana submersa in oleo ad mitigandū dolorē.

CDe regimine eradicationis dentium. Cap. 17^m.

Conias qñqz aduenit ex dente doloroso vt nō recipiat curam oino: et fit vt quotiescūqz sedat nocumētū quo ledit in primo redeat. Ampli⁹ fit vicinitas ei⁹ reliqs dētib⁹ nocumētū p3 illud qd ex ipso p3 rāsit ad eos et nō inuenit ad ei⁹ rectificationē semita: tūc cura eius est eradicatio.

Chic determinat de eradicatione dentium. Et primo hoc. Secūdo ostendit medicinas cum quibus fit eradicatio. ibi. (Et ipse quidem.) p3 mo pars littere patet.

CEt ipse qdē qñqz eradicat cū tenalijis post dēctio nē ab eo qd tenet cū radice ei⁹: et op3 vt attēdas ante eradicationē et p3 sidera: an egritudo sit i ipso dēte. Nā si nō fuerit nō oportebit vt eradicet et nō eradicet eoz cā fuerit in giguā: aut fuerit in nervo q est sub dēte. Illud. n. qñqz dolorē p3 p3 p3 aluuiet nō tñ ipm destruit: imo redit et nō qdē aluuiat ipm nisi p3 illud qd resoluit ex mā: tūc et cū eo qd puenit ad ipm ex medicinis. Et in eradicatione illoz dētū q nō cōmouent est timor ex qbusdā nocumētoz p3 mōz. Qñqz. n. dēgifi mādibula et putrefit p3 sub ei⁹ et excitat dolorē vehemēte: et qñqz excitat dolorē oculi et febrē. Lūqz sciemus qd eradicatio est difficilis aut nō tolerat eā isfirm⁹: tūc nō erit rectū vt moueat cū vehemētia. Illud nāqz est ex eis que in dolore augmētū faciūt: cū tñ pueniēs est qñqz si fuerit egritudo ppter eā in dēte. Nāqz si cōmouet resoluit mā sub ipso et sedat dolorē.

Bentilis

Chic ostendit cū qd' eradicat. Et p' docet eradicare cū ferro. Secūdo cū medicinis. ibi (Quisq' vo.) Cedit p'mo rē. p'z l'fa.

Cuandoq' vo eradicatur cūz medicinis: r' rectius qdem est vt incidat in circuitu dentis cūz floborboz mo z administret super ipsum medicamen.

Chic docet eradicare dentes cū medicinis. Secūdo ponit illas medicinas. ibi (Et ex illis.) Prima pars p'z.

Et ex illis est vt sumant cortices radicles morozuz z pyretū z terant in sole cū aceto forti donec fiat totū sicut mel: deinde linat cū eo radix dētis in ole trib' vī cib': aut terat pyretū z in aceto sub sole dimittat. lx. dieb': deinde distillet sup illud qd' icisuz est z dimittat hora vna aut horis duab'. Et q'q'z iuestit sanus cera bene: deinde extrahit quare eradicat: aut ponit loz co pyretū radix cucumeris asinini: aut linat cū arseni co nutrito cū aceto: qm' mollicat eā. Aut sumat seminis vrtice z galbani partes eqles: aut vrtice z de thū re dupli eius z ponat sup radicē dētis eius. Et q'q'z seruet cū solijs fici: qm' ipm' frāgit eā z eradicat ipsum cū facilitate: z fer acetū ipsi' est mirabilis. Et q'q'z sumant cortices mori z cortices capparis z arsenici c' trini z pyretū z vne z radices collogintide z sisamū z pficiant cū aqua anbeti aut cū aceto forti z dimittatur trib' dieb': deinde linant aut sumant venarū citrinarū z corticis mori: amboz añ. ps. j. z arsenici citrini ptes. ij. z pficiant cū melle z ponant in circuitu dentis totius: qm' eradicat eū: aut sumant radices abrotani z lactis titimali: amboz añ. ps. j. radices titimali ptes. ij. pficiant cū melle z ponant sup ipm': z si dens est debilis liquefiat cera cū melle in sole z distillet sup ipsam oleum z precipiatur vt masticeat eam.

Chic ponit multas medicinas z p'z l'fa. Itē sanus. f. dens. Itē dein de extrahit. f. malus. Itē lenificat als mūdificat. Itē zvena. i. cellidonia. Itē venarū citrinarū. i. celidonia: als. i. rubee tinctoz.

CDe fractione dētis corrosi z est sicut eradicatio sine dolore. Cap. 18^m.

Conficiat farina cū lacte titimali: ponat sup ipm' aliquos horis: qm' franget: z opz vt ponant in ipso folia volubilis maioris acute et adeps rane arbozee est incisus fractus: z est rana viridis que hospitat in plantis z arboribus z ascendit ex arboze ad arbozem.

Chic ponit curam fractionis dentis z ponit aliquas medicinas z parat littera: q' clara est.

CDe vernibus dentium. Cap. 19^m.

Sumant semis iusculami albi seminis porri: amboz añ. partes. iij. semis cepe partes. ij. z pficiant cū adipe caprino p'rito z fiant inde pillule quarū vnaquaq' sit. z. i. z fiat suffusio migatio ex vna pillularum cum coopertura capitis z cum traiectione.

Chic ponit curam de vermibus dentium que satis clara est.

CDe causa stridoris dentium. Cap. 20^m.

Stridor dentium in somno fit ppter debilitatem lacertoz mādibularū. Et est ex eis sicut spasmus z accidit infantib' multoties z remouet qm' sūt puberes: z qm' multiplicat stridor dentium z sonit' eoz in somno idicat epilepsia aut apoplexia aut spasmū aut significat vermes in ventre. Et ille qui est ex vermib' est habēs vicissitudines.

Super tertio

Chic determinat de stridore dentium. Et primo ponit cās. Secūdo curam. ibi (Et opz.) Prima p'z. CDe secūda dicit q' tu debes mūdificare rē. Item cū sunt puberes. f. q' remouent superfluitates. Itē vicissitudines. i. fm' ascensione vaporū a vermibus.

CDe cura. Cap. 21^m.

Et opz vt curet patiens illū cū mūdificatione capitis z inunctione colli ex oleis calidis odoriferis in quibus est virtus stiptica.

Chic ponit curam stridoris dentis que satis pater.

CDe dente qui elongat. Cap. 22^m.

Quod vt sumatur digitis aut istrumēto cōstrictio: deinde linet cum limā. Postea sumantur grana lauri z alumen et aristologia longa z fricetur cum eis.

Chic determinat de cura dentis longi z pater littera.

CDe congelatione dentium. Cap. 23^m.

Congelatio est stupor qdaz accidens denti. Et illud est ppter cām retentā z est aut stiptica aut pontica. Et quādoq' est ppter illud qd' occurrit denti adueniens extrinsecus aut stans. Et q'q'z fit ppter illud qd' eleuat ad eos ex stomacho cū fuerit illic humor acetosus. Et quādoq' sequit imaginatio estimatiua cū p'sens est ille qui masticat acetosum masticando cum transmissione.

Chic determinat de congelatione siue stupore dentium. Et primo ponit causas. Secūdo curam. ibi (Conferet ei.) Cedit primo rē. Itē congelatio: als stupor. Item illic. f. in stomacho.

CDe cura. Cap. 24^m.

Confert ei masticatio portulace valde aut seminis portulace p'riti z iusi cū aqua aut glutinis alimbat aut amigdalīs aut nucis regalis z alneregil p'prie aut auellana z oleū onfancinū fricando aut fer olei igrossati in vase ereo cū melle in sole aut super ignem: z collutio oris cū lacte asinino z oleo tepido: aut cordumēt cūz vino z grana lauri z aristologia lōga: aut asa fetida aut lac titimāli z squilla z sal: propterea q' oppositus est acetositati confert valde stupefactioni.

CSecundo ponit curā z dicit q' debet masticare portulacam rē. Item glutinis alimbat. i. terbenline. Item z alneregil. i. nuce indica. Item cordumēt. i. carui acreste.

CDe hebet dentium z cura eius. Cap. 25^m.

Et vt dens non toleret aliquā frigidū neq' calidū neq' durū. Et plurimū eius est ex frigore z est pcedens dolorem dentium. Et cum causa in hoc est frigus administra grana lauri z alumen z aristologiam longā z vaporatorem assiduam cum vitello oui. Q' si cum illa nō sedatur fricetur cum hierapigra: si autem non valet tunc cum tyriaca. Et oleum synapinū est iuuatiuū valde. Alkitran confectū calefactū cū eo multoties inungitur fricando est iuuatiuū valde.

Chic determinat de quadā egritudine dentium que vocat hebet dentium que est quadā debilitas in dentib' ponēs dentes esse passibiles a calido z frido. Et p' ponit cās z curā qm' fit a frigore. Secūdo quādo fit a calore. ibi (Si autem.) Prima in duas. Primo ponit causas. Secūdo curā. ibi (Et cū cā in hoc.) Prima pater. CDe secūda dicit q' si cōplexio est frigida rē. Item alkitran. i. p'z liquida.

CSi autē causa fuerit cōplexio calida z est raro significabit ipsam color gingiue z tactus ei' z tactus dentium: quare oportebit vt assidue fricatio dentium cū oleo ro. tepesfacto in quo sunt capboza z sandali z ad

ministrant mucilago psilij et masticeatio postulace aut
femine eius proprie.

Chic ponit curam quando fuerit complexio calida et patet littera.

CDe cura debilitatis dentium. Cap. 26^m.

COnferunt ei stiptica predicta et galle aduste ex
tincte in aceto et grana myrti albei sal tores
facti et extincti in aceto et alamicis et vinis
stiptici et detifricia stiptica. Detifricium bonum
Cyperi. 3. iij. myrabolanoz. citrinor. nuculetoz. 3.
v. cinami grossi. 3. xv. cinamomi. 3. iij. alumis. 3. ij. pyre
tri. 3. v. salis amoniaci pipis longi galle creci. oium
an. 3. i. salis. 3. v. sumach pparatoz. corij. 3. ij. fructu tba
marisci. 3. iij. cardamomi. 3. iij. aristol. 3. xvi. balaustie
3. iij. terant oia et aggregent. Detifricium bonum. R. san
dali rubei cubebe sausei. oiu. 3. an. 3. xv. cinami grossi. 3.
v. cinamomi. 3. ij. bakiz. 3. iij. p. ficiant cu amilo tritici.
Detifricium ad hac rem bonum sumas kist ozdei terant et
iuvoluas melle aut cibran pauco samio et fiat troscici
ide et submergas charta de panno ponas sup lacertu
lu positu in radice furni. Cuius ei color denigras et
bas et accipias ex eo pa. i. et ex ruptura xyloaloes et ba
laustijs et cypris et cortice granati et sale. ex oibz an. ps
j. terant et fiat ex eis detifricium. Et qñqz sumunt ozdei
adusti narrati ptes. xx. et cypi et fausei et alchamezjit.
oiz an. ptes. iij. et 33. pa. i. fiat ex eis detifricium.

Chic ponit curam debilitatis dentium. Et tot facit quot medicas po
nit. partes patet. **C**Nota q debilitas dentium videt quedam egrit
tudo magna de qua dictu est supra. Item ramich est pfectio cum
passulis et gallis. Item fausei. Laellane indice. Item bakiz. i. fabe. Item
pauco coro. Item alchamezjit. i. fructus thamarisci etc.

CIncipit expositio super octava sen.

CSen 8° de disponibz gigniarum: et est tractat^{us} vnus.

CDe egritudinibus gigniarum. Cap. p^m.

Gingue accidunt apata ca maei descen
dentis ad ipsam fin plurimū ex capite.
Et qñqz est pp cōstatē sōcho. Et qñqz
accidunt ei apata in initio hydropisis et
accidentis malitie forme pp illud qd ad
ea eleuat ex vaporibz corruptis.

In pcedeti pte determinauit Aui. de disponibz detiuz:
hic determinat de disponibz gigniar. Et p facit 5. Se
cūdo gra hui^{us} vt cōpleat doctrina determinat de dispo
sitionibz labioz. ibi. (Duo labia.) P^{ri}ma in septe fin q
sunt septe dispones ptingētes in gignis de qb^{us} deter
minat. partes patet p capla. **C**In p caplo determinat de apati
bus gigniarū. Et p ponit eas. Secūdo signa. ibi. (Et signat.) Tercio cu
ra. ibi. (Si mae est.) **C**dicat p in gignis ptingūt apata pp mām de
scēdētē a capite fin plurimū etc. Et aliqñ a sōcho. Item cā. i. ppter
cām. Item aliqñ a sōcho ppter vapores eleuatos a sōcho et ibi
retētos. Item malitie forme ppter nocumentū epatis: et est dispo
sio pēuia ad hydropisum. Item qd ad ea. f. gigniam.

CEt signat gen^{us} maei p colore et tactuz. Et qñqz sunt
ex eis manifesta recētia velocia ad suscipiēdā curā: et
p^{ro}funda ad suscipiēdā curā tarda: et qñqz sunt cū feb.

Chic ponit signa signantia cām. Et cā est mae que cognoscit p co
lore: et aliqñ talia apata sunt manifesta: et aliqñ occulta etc. Item ge
nus mae q signat siue sit mae sanguinea cholericā flegmaticā vel
melancholicā fin colorem vniuū. Item et tactum: qñ si est san
guis et cholera sentitur calor: si est materia flegmatica vel melan
cholica sentitur frigus. Item manifesta. f. apostemata. Item et quā
doqz sunt cum febre: supple et quandoqz sine.

CDe cura.

Cap. 27^m.

Imā est superfluitas calida: ite administra
cūone et flōmiā alieheric: et cura in principio
cū collutionibz ozis isfridatibz: et fit in eis sti
pticitas sicut est aqua ros. et lac acetosuz aq
myrti et aqua folioz stipticoz frigidor et decoctio ba
laustiarū et aqua arnoglosse et ifulio glandiū et succus
postulace: deinde post illud fiat ozis collutio cūz oleo
onfancino et oleo arboris masticis et oleo myrtino in
vnaqua. 3. ponas mastix: aut oleo in quo bullierint
mastix et sicce rose aut oleū rosa. in quo bullita sint spi
ca et rose sicce et mastix: et oleū qdem arboris masticis
bz virtutē vebemētē in sedādo dolores gingiue et p
prie recēs: resistit enī et nō exasperat et magis p^{ro}prium
iuuamentū eius est in dispositione doloris.

Chic ponit curā. p^{ri}mo per euacuantia et ponit curā maxime in
pncipio per alterantia. Secūdo ponit curā per localia que admini
strant post pncipiu. ibi. (Deinde post illud.) **C**dicat p^{ri}mo q si ma
teria est calida debes euacuare et flobothomare partes que sunt
circa os etc. Item euacuationē. hoc dicit quantū ad cholera. Item
et flobothomia. f. si sit materia sanguinea vel cholericā permitta
sanguini. Item alieheric. i. in circuito loci vbi oritur barba.

CDeinde post illud ministrant que sunt sicut succ^{us}
ircos humide: facit enī currere sanguinē et facit quie
scere: aut succus folioz oliue: aut fex vini: aut succus
ruthe: aut oleū alhabari alchadra bullitū cūz aqua in
qua sint folia eius aut decoctione aristol. Si aut apo
stema est calidū et p^{ro}fundū et nominat berules nō re
soluit cum medicinis: imo fit purulentum.

Chic ponit remedia localia post pncipium. p^{ri}mo quādo ma
teria est calida. Secūdo quādo est frigida. ibi. (Si aut apostema.)
p^{ri}mo facit hoc. Secūdo q: quādo nō pōt fieri curatio cum me
dicinis localibus: sed oportet vt fiat operatio cū manu: docet ad
ministrare manualet operationē incidendo. ibi. (Et quādoqz in
diger.) p^{ri}ma pōt diuidi: sed nō est vis. **C**dicat p^{ri}mo q postea d3
os lauare etc. Item post illud. i. post pncipium. Item collutio. i.
ablutio. Item in vnaqua. 3. vicia. f. vna. Item ponatur mastix. f.
fin q expediat. Item resistit. i. repercutit. Item oleū alhabari al
chadra non inuenitur quid sit: sed potest dici q est quedā arbor
que non inuenitur dicit Simon.

CEt quādoqz idiger cura manus: et quādoqz substā
tia eius peruenit ad creandū carnē nouā. Cū ergo pu
rulentū sit administra super ipsūz florē eris et gallas:
aut cortice heris p^{ro}tritū cū aceto diebus aliquibus et
furie adustū aut gallas cū aceto. Cum aut gingina nō
cessat suppurari et apostemata et nō sanat idiger caute
rio: et melius est vt sumas oleū feruens cū lana inuolu
ta super extremitatem: tēte: et totiens fiat donec detu
melcat gingina et constringatur.

Chic ponit opōnē manualet: et dicit q aliqñ idiger opatione cum
ferro etc. Item cura manus alio ferri. Item puenit vel pducit. Item ad
creandū carnē nouā: q corruptū multū de carne. Item purulentū. i.
saniosum. Item furium als furie. i. vitriolū ru. adustum.

CSi autem apostema fuerit ex humiditate superflua
oportebit in pncipio vt colluatur os cū oleis calidis
et cū melle et oleo et rob: deinde ministrant resoluti
ua fortia predicta multotiens.

Chic ponit curā apostemati gigniarū quādo materia est frida.
Item ex humiditate superflua. f. flegmatica frigida.

CDe gingina sanguinea et cura eius. Cap. 3^m.

COnfert ei alumē extinctū cū aceto cū duplo
ipū ex sale et cū furie tāto qñ ipū est et me
dicinas ei^{us} sparsum sup eā. Et ēt adurant ta
racha salita vsquequo fiant sicut carbo et fur

Bentilis

manē ex cinere coꝝ pars. j. z ex rosā siccis pars. j. z ite-
rum sumant myrti z lentii adustarū: amboꝝ añ. ps. j.
sumach z surie: amboꝝ añ. ptes. ij. floꝝ squinati par-
tes. iij. z cōmisceantur z administrent.

Chic determinat de secunda dispositione gingivarū que est quā-
do gingiua apparet rubet colozis z colozis sanguinis z ponit me-
dicinas aliquas: z patet ista. Item confert ei. i. gingiue sanguinee.
Item cum surie. i. vitriolo rubeo. Item taracha est fungus nascēs
in radice barbe hircine.

C De fissuris gingivarū. Cap. 4.^m
Tratur in cura coꝝ cursu fissurarū labij.
Chic determinat de dispoñe que est fissura gingiua.
rū. Et dicit q̄ curat sicut curant fissure labioꝝ.

C De vlcibus gingiue et corrosione eius et fistulis
eius. Cap. 5.^m

Vlcera gingiue alia sunt pura: z alia sunt incipientia
putrefieri: et alia sunt incipientia
corrodi.

Chic determinat de vlcibus gingivarum. Et pmo ponit diuer-
sitate vlcum. Secundo ponit curam. ibi. (Puerorū quidem.)
C dicit pmo q̄ alia sunt zc.

C De cura. Cap. 6.^m
Verorum quidē cura: cura est alcola.

Chic ponit curam. pmo in quadā etate. Secdo po-
nit curam iuxta diuersitatem datam. ibi. (Et vō.) C dicit
et pmo zc. Item alcola. i. vlcum lingue.

Ea vō que putrefieri incipiūt opz vt curent cum eis
que sunt sicut olea calida z semē iuniperi z tribuli. Si
ergo iuuat erit bonū: z si nō: sumat gallaz ps. j. z myr-
re pars. 5. aggregent cū oleo ros. z administrent. Et ex
spēbus qdē collutionis ozis iuuatiū est collutio ozis
cū aceto squillitico z collutio ozis cum lacte asinino z
collutio ozis cū decoctione folioꝝ olue z decoctione
rosarū z lentii z gallarū z capiti rosarū z granatoꝝ.

Chic ponit curā fm tres diuersitates vlcū. pmo vlcē ū putri-
doꝝ. Secdo corrosiuoꝝ. ibi. (Corrosiua.) Tercio vlcē qz medioꝝ
quē nō sunt putrida nec corrosiua. ibi. (In medio aut.) C dicit p
q̄ in putridio que incipiūt debet curare zc. Item myrre. i. vel myrti.

C Corrosiua aut si sunt pfunda in ipsa: opz vt curent
cū calcadicon pprio eis dicto in antidotario z simili
fistule: deinde spargant sup ea medicine stipice. Et ex
eis que sunt experta est hoc. Item tribulorū fruct. thama-
riscei pyretri: oium añ. 3. iij. celidonie. 3. j. myrabola-
noꝝ citrinorū rosarū seccarū: amboꝝ añ. 3. ij. fabarū z
salis ammoniaci z cubebe z spume maris: oium añ. 3.
5. balaustrarū z croci: amboꝝ añ. 3. iij. cāphoze. 3. iij.
fiat ex eis dentifriciū z etiā dentifricia in qb⁹ recipiū-
tur aristol. z colcotar z scorie z arsenica.

Chic ponit curam vlcum corrosiuorū in gingiuis z dicit q̄ tu
debes curare zc. Item calcadicon est medicamē cōpositū qd po-
nit in quinto cañ. z ponit a d. cap. de polyppo.

C In medio aut sumant pyretri z radice lilij: ambo-
rum añ. ps. j. sumach z gallarū nō pforatarū z balan-
stiarū z aluminis: oium añ. 3. ij. terant z fiat ex eis den-
tifriciū z administrent in medicis inter corrosa z fistu-
las. Et similr ex balaustris z squama ferri puluerizet
gingiua z retineant in ea: deinde colluat os cum aceto
squillitico aut aceto in quo decocta sunt folia olue et
etiā administret pblonū in loco corrosio: qm̄ est bo-
num: aut diacalamentū z pfectiones pibētes putre-
factionē resoluēt illud qd puenit ex ea: z ex eis est
pfectio de armel. Si aut nō valēt: tūc necessarium est
alcadicon: z ex eis que appropināt ei ēt est vt sumant

Super tertio

alumis z calcis z gallarū z duoz arsenicoꝝ ptes eq̄-
les: accipiat ex eo danich. j. post p̄titionē vebemētes
z fiat cū eo fricatio fricādo bene: deinde expectet sup
eā vna hora: postea colluat os cū oleo ro. qñqz ponit
in ipso achacia: z est pueniens vt fiant ex eo troisci z
desiccent z referuent ad necessitatē: z qñqz sufficiunt
duo arsenica z calx z achacia z fiant ide troci. Et qñqz
p̄fert canteritū p̄dictū: z est ex eis que desiciunt corro-
sionē z faciunt nasci carnē sanā: deinde administretur
dentifriciū ex gallis cū tertia pte myrre: creat eni car-
nē z pstringit gingiua: z flōmia aliberic p̄fert eis.

Chic ponit curam vlcū mediorū que sunt media inter corrosi-
ua z fistulas: z patet littera. Item z in medio. i. vlcē iter cor-
rosiua z fistulas: z patet littera. Item pblonū ad remouēdū sen-
sum: z natura tunc stat intenta circa digestionem materie. Item
de albarmel est confectio vel quedā species ruthe. Item danich
est pondus. viij. granorum orde. Item canterium predictum scz
supra pmo capitulo huius sen. Item slobothomia aliberic. i. que
est in circulo barbe.

C De augmēto gingiue z cura ei⁹. Cap. 7.^m
Tra eius p̄dicta est in caplo de fetore ozis.
Chic determinat de cura diminutionis carnis gingi-
ue z patet littera.

C De diminutione carnis gingiue z cura. Cap. 8.^m

Sumant thuris masculi z aristol. ro. z sangui-
nis draconis z farine herbi z radice lilij par-
tes equales z pficiant post p̄titionē cū melle
z aceto squillitico z administrent fricādo
z farine herbi. 3. x. pficiant cū melle z fiant ide troisci
z ponant sup lacertulū aut testā positū in iferiori pte
furni donec pueniat ad b vt pterant z forsitan adurā-
tur: z sup id qd adurit z pterit pficiant sanguis dra-
conis. 3. iij. z thuris masculi quātiū ipm z aristol. rosū.
z ireos: amboꝝ añ. 3. ij. z fiat fm modū predictū.

Chic determinat de diminutione carnis gingiue: z patet quid dī-
cat. Item super lacertulū. i. quoddā vas longum.

C De cura mollificationis gingiue. Cap. 9.^m

Siquidem fuerit parua: tūc sufficiet in ea col-
lutio ozis cum aqua in qua decocta sunt sti-
ptica calida vel frigida fm cōplectionē: z ex
eis que sunt vebementis iuuamētū in hoc est
alumen decoctum cum aceto.

Chic determinat de mollificatione gingiue. Et pmo ponit curas
mollificationis parue. Secdo magne. ibi. (Si autē fuerit plurima.)
C dicit pmo q̄ si fuerit parua zc. Item parua. i. mollificatio.

C Si autē fuerit plurima: tūc rectius erit in ea vt in-
cidatur z dimittatur sanguis currere z exprimatur qd
egreditur ex eo: deinde colluat os post ipsum cum
decoctione stipticoꝝ fm modū predictum in eis que
preterita sunt. Et ex eis que sunt pueniētia ad illud ex
decoctionib⁹ est vt sumant fructus thamarisci. 3. iij. et
folioꝝ alcāne. 3. ij. tepefiant z administrent: aut su-
mant balaustrarū z corticis granatoꝝ añ. vi. partes
z tereniabin z aluminis iamēni añ. iij. partes: z rosaz
z umach albgdedi añ. viij. ptes: z spice aromaticę et
floꝝ squinanti añ. partes. x. fiat ex eis linimentū z qd
adcreat: z slobothomia aliberic p̄fert ei. Confectio
linimēti conueniētis ad illud quod administret post
collutionē ozis. Item rosarū cū capitibus suis: piperis
añ. partes. viij. corticis glandium balaustrarū grano-
rum myrti viridiū añ. iij. partes siliquarū nabati

sumach mūdātī alarānich. v. ptes: aut loco alarānich myrti. iij. partes: z quādoq; pferet tangere palatū cū biera minorī z collucere os ex ea cū aceto squillitico z administratio alufufus fortitum.

Chic ponit curā mollificatiōis magne. Scdo ponit plura remedia: quoz aliq dnt admistrari in pñ aliq in augmēto. Itē plima. f. mollificatio. Itē alcane est qdā arbor. Itē albedegi als albgdedi nō inuenit qd sit. Itē alieheric. i. loci barbe. Itē siliquarū nabati. i. xpcocaracte. Itē ramich. i. qdā pfectio de pasulū z gallis. Itē cuz biera minoris. i. biera Bat. Itē alufufus. i. puluerū fortitū.

CDe cura carnis addite gingine. Cap. 10^m.

Ronatur in ea calcantum z myrra: quoniam purgant eam.

Chic ponit curam additionis gingiuarū: z patet. Itē purgant. i. consumunt.

CDe labijs z egritudinibus eoz. Cap. 11^m.

Do labia creata sūt ad cooperiēdū os z dētes z ad decorē z ad retinēdū saluā z in hōminib; ad loquēdū. Et creata sunt ex carne z neruis q sunt ptes lacertoz qui pntēt ea.

Chic determinat de dispōnib; labioz. Et p ponit anathomiam. Scdo determinat de dispōnib; labioz. ibi. (Medicine.) **C**In pma pte ponit vilitatē labioz: z p ista. Itē os sumit pro tota pcauitate in qua pntēt lingua. Itē que pntent ea atq; pntent in eis.

CDe fissuris labioz. Cap. 12^m.

Medicine qdē qb; indiget in curatione fissurarum sunt ille que ad exsecationē z stipticitatē aggregant lenificationem.

Chic determinat de dispōnib; labioz. pmo de fissuris. Scdo de apostematibus. ibi. (Potet vt incipiat.) Tertio de hemoroidibus. ibi. (Si aut in eis.) Quarto de tremore. ibi. (Plurimum.) **C**pmo pmetit casū in administratione medicinarum. Scdo medicinas. ibi. (Medicine pferentes.) pma p.

CDe cura. Cap. 13^m.

Medicine pferētes ad illud z ex illis est dragatū qñ tenet in ore z cōmouet ligua. Et ex regimine iuuāte in ipsa est inuēctio suminis z anis: vt liniat sup eas butyrū recēs: z ex eis est frustuz cucumeris sup aliud: aut liniat sup eas aq; sebesten: aut aq; ordei: aut mucilago pslīj. Et ex pinuedimib; sunt butyrū z medulla z adipēs vituloz: z anserū cū melle aut oleū albabac alchadra: aut oleūz ros: z in quo sunt albumen oui z farina z pprie farina herbi z ceratū: z qñq; ponit in ipso merdāfengi. Et ex medicis exptis est illō qb; gallas pntitas cū cerusa plūbi amilū z dragagantū cū adipe galline: z et galle pntite cum sisamino z et mastix z est viscus albotim z hyssopus z mel fiat ex eis vnguētū. Et itē merdāfengi z sedina z venaz vitis: oīuz añ. ps. s. debentgi ps. s. vngule caprine aduste croci: aboz añ. ptes. iij. capbore. vij. partes: gūmi ptes. vi. cere. xvi. partes: oleū ros. z etiā ambra soluta cū oleo balsamino aut olei de ben aut olei de citro. iij. ptes: sumat z administret in ipsis ceratū: z sint cibi ei; pedes z extrema z oua forbilia.

Chic ponit multas medicinas: ptes patet. Itē dragantū. i. vitrolum. Itē suminis. i. partis medie ventris inferioris infra vmbilicū per quatuor digitos. Itē super aliud. f. medicamē posuitum. Itē alababati nō inuenit: sed alabat est quedā arbor. Sed dicit Simon q; Alii. nō cognouit sed alababat dicit Simon est termē. Itē alchadra nō inuenit. Itē z cerotum. f. constitutum ex ilis. Itē merdāfengi. i. viride eris vel plumbum vltum vel lythargium. Itē viscus albotim. i. terbenitine. Itē sedina. i. cardo benedictus. Itē venarum vitis. i. celidonia minor. Itē debentgi nō inuenit qd sit. Itē oleū rosarū. f. qd sufficit.

CDe apate labioz z cura. Cap. 14^m.

Potet vt incipiat in eis cū euacuatione humoris dominantis: deinde administrentur medicinas locales. Apstematata vō sunt pprime positionis ex iudicio apostematū gingiue: z cura fortior pariter est magis necessaria.

Chic determinat de cura apatū. pmo per eūonē. Scdo p remedia localia. ibi. (Medicine vō.) **C**Dicit pmo. zē. Itē pprime positionis. i. tale est iudiciū in cura earū sicut apatū gingiuarū.

CMedicine vō locales ad vlcera assumunt ex stipticis sicut myrabol. de lycto z semine rose z nuce cupssi z radicib; vitis. Et qñq; ponunt in eis debentgi z vngule caprine aduste z capilli adusti z fum; aggregat; z vñec. Olea autē que administrant in eis sunt sicut oleum de chrysomillis z oleum de nuce indica.

Chic ponit medicinas locales: z patet littera. Itē debentgi nō inueniunt quid sit. Itē fumus aggregatus.

CDe hemorroidibus labioz. Cap. 15^m.

Iaut in eis sūt hemorroides: tūc ex eis que pferūt eis sunt squame ferri z merdāfengi et cerusa z croc; alumē fm ptes eqles sumpta ex quibus fiat vnguentum cū cera z oleo nucis indice z oleo rosa.

Chic determinat de hemorroidibus. z patet.

CDe tremore labioz. Cap. 16^m.

Purimū accidit cū cōitate oris stōchi z ppe qñ est nausea: aut mouet quasi ad expellēdū aliqd cū vomitu: z pprie in egritudinib; acutis z oris crisis: z qñq; est cū cōmunitate neruoz adueniētū ad ea a cerebro z nucha cū cōmunitate quā cerebrum habet cum eis.

Chic determinat de tremore labioz: dicit zē. Itē nausea est vnum significans crīsim per vomitum zē.

CIncipit expositio super nona sen.

CSen 9° de dispōnib; gutturis z est tractat; vnicus.

CDe anathomia gutturis. Cap. p^m.

Ex guttur intelligimur spatium in quo sunt meatus anbelit; z cibi: z de eo sunt additio que sunt vna z amigdale z galamat. Et tu quidē iam sciūsti anathomiam mery z anathomia epiglottis.

Determinauit Alii. de dispōnib; mēbroz animatoz. f. cerebri: z oroz eius z aneroz: z sunt ista membra in lingua vel in partib; lingue: vt Dalia 3. sermone theo rice. 16. cap. **C**hic incipit determinare de dispōnib; mēbroz spiritaliū z aneroz: z incipiunt a gutturo: vt pōt sumi ab Dalia 3. theo. 17. cap. Dicunt autē illa mēbra animata: q; sunt pncipius aialis virtutis: aut orta: aut seruientia fm medicū. Dicunt autē ista spiritalia: q; sunt pncipia spiritalia. f. vitalis virtutis: vt cor: aut orta ppinque: aut annera seruientia: z illa sunt guttur: cor: pulmo: pectus: diaphragma. **C**Sed tu dices ptra: q; ex illis qdā sunt pp vocē que est actio voluntaria: vt in lib. de voce. z in lib. 7. de vilitate particulaz. 5. ca. **C**Dm 3°. pmo q; distinctio mēbroz aīatoz a mēbris spūalibus nō est hic oīno quo ad opōnes: sed cū hoc quo ad stū: vt illa dicant aīata que sunt pncipia vel ppinquāta illis: illa autē dicant spūalia que illis adiacēt. **C**otra: plus adiacet guttur cerebro q; cordi. Dm q; nō plus tanq; cāna pulmonis que est vna pars pncipialis pulmonis. **C**Scdo pōt dici q; mēbra dicunt aīata quoz plures vel magne ptes sunt pp opōnes aīales. hmoi aut sunt que sunt sup guttur. Sed dicunt spūalia quoz plurima sūt hmoi sicut est guttur. guttur vō pma ps est pp cor. **C**Tertio dōm q; h; guttur fm se sit istū vocis que est actio voluntaria: tū vt ps cāna pulmonis est pncipius inchoans anbelitū: z sic est pp cor: sic ē pectoris ptes: q; sunt pp anbelitū.

Gentilis

tum sup cor. Et iō actio anhelit⁹ et vocis cadūt in istis fen. C. Sic aut pcedit Aui. Quia p determinat de dispōib⁹ mēbroz spūaliū intrinsecoz. Scō extrinsecoz vt mamillarū. ibi fen. 12. (Damil la 22.) P⁹ia in duas. P⁹io determinat de dispōib⁹ mēbroz spūaliū feruentiū. Scō pncipalis. f. cordis. ibi fen. 11. (Cōr qdem creatū est.) P⁹ia in duas. P⁹io dterminat de dispōib⁹ feruentiū remotoz. f. gutturis. Scō ppiquoz. ibi fen. 10. (Cāna.) P⁹ia in duas. P⁹io pmitit anathomia gutturis. vt gūst⁹ pmitit in phemo pmi cañ. Scō eregt de dispōib⁹ ei⁹. ibi (Cāg.) P⁹ia in duas. P⁹io noiat partes gutturis. Scō declarat illas. ibi (Cūa.) Cōsiderādū p q in p⁹ pre inuit q guttur colligit quinqz ptes siue mēbra. P⁹io. f. p⁹ meat⁹ aeris vt cāue p⁹. Scō p⁹ meat⁹ cibi et mery. Tercio yuā. Quarto duas amigdalas. Quinto galfamat. Mery anathomia sciuit⁹ fen. 13. et alibi. f. p⁹ lib. fen. 1. ca. de mēbris. Epiglotti anathomiaz sciuit⁹ p⁹ cañ. fen. 1. ca. de anathomia musculoz epiglotti et infra fen. 10. Relat⁹ q dicit de alijs tribus. f. de yua amigdalas et galfamat. Cōsiderādū 2⁹ q guttur accipit 3⁹. Uno mō p corpe aggregatē epiglottū et mery qd in trāsglutione mouet sursum et deorsum: et sic sumit p⁹ cañ. fen. 1. cap. de anathomia musculoz gutturis. Scō mō p pncipio cāue pulmonis pter mer y⁹: et sic sumit a Berardo cremonensi in glosis cap. de inuāria. Alio mō sumit pro spatio cōprehēdente illa quinqz mēbra pāctia: et sic sumit hic a tertio pnoticoz cōmē. 18.

Cua vō est substantia carnosa pēdens sup supremā partē epiglottis sicut velamē. Et ei⁹ qd iuuamētū est gradatio aeris vt nō pcutiat suo frigore pulmonē in bito et vt pbiheat puluerē et fumū: et vt sit pcutiēs vocem qua pfortet et magnificet quasi ipsa sit porta custodiens super exitum vocis quātitate sua et propter hoc nocet eius iclō vocis et preparat pulmonē ad recipiendū frigus et nocuentū eius et tussim ab eo.

Cuia nō oportebat dclatāre epiglottū nec mery: iō dclatāre alias tres ptes. f. yuā: duas amigdalas: et galfamat. 2⁹ ibi (Due amigdale. 3⁹ ibi (Galfamat.) Cōsiderādū q yuā pderat ex pte trū. f. sube: q carno factū cū h est nervosa et arteriosa qd ostēdit fluxus sanguis mult⁹ in ei⁹ iclōne: vt 3⁹ pnoti. ter. cōmē. 23. Scō ex pte sit⁹: q pēdens sup sumā partē 22. Tercio ex pte iuuamētōz: et sunt tria fm⁹ balyab. 3. theo. 17. ca. Vñ est: q tēperat friditātē aeris ne subito pueniat ad pulmonē. Cōsiderādū ē q qd expedit tēperat calozē supflūū sua multa humiditate. vñ balyab. ibidem tēperat vel mitigat calozis gūlatē frāgitqz frigus. Expresit autē Aui. plus de tēpore frigorū: qm frīg⁹ plus et frequētius nocet. Vñ cū iuuamētū est pbitio igressus pulueris: ibi n. adheret sic apparet in luctatib⁹ in puluē q expuit spūū lutosū. Vñ Tercio iuuamētū est gradatio vocis: q pcutiens vt magnificet. Cōtra q gallici vt dī faciūt amputari yuā: vt hēant maguā vocē. Vñ dōz q vor pōt dici magna 2⁹. Uno mō in tpe pdurationis: et ppte cū modulatione: et ad hāc magnitudinē facit yua. vñ dē baly. dicit q p⁹ cā yue est vocis magnitudo et decoz. Alio mō pōt dici magna ex multo aere ad vñ locū pcutio: et eius amputatio facit voces magnas: et ideo cantores vocāt eā vocē capitis ptilis. Ratio est casus reumatū que in ea colligebant⁹: et in frigidatio et nocuentū pulmonis: vñ aggregat mām que p putredinē pōt ipsum vlcetare.

Cdue vō amigdale sūt due carnes nate in radice lingue tēdētes ad supiora ac si ipse sint. ij. auricule pue et sunt carnosae nervosae sicut due glādule vt sint fortiores: et ambe sūt ex mō suo sicut due radices duay auris et sicut itineris ad mery quarū ambaryū iuuamētū est vt adiuvēt aerē apud caput cāne sicut archa: et vt nō expellat aer penitus cū sit attractio cordis et desiciat aial. Galfamat vō ē caro pāniculosa ānexa palato sub yua pendens cooperiens caput cāne et supra galfamat est alfaich et est os habens quatuor latera duo superius et duo inferius. Cāne vō mery anathomiam dicemus posterius.

Cōsiderādū q notificat amigdalas ex parte loci in radice lingue. Ex pte numeri: q sunt due. Ex parte sube: q sunt nervosae et carnosae. i. sunt de suba qdā carnosa et nervosa vt sint fortes. Ex parte figure: q sunt sicut due glādule: q habētēs quādā rotūditatē cūz lōgitudine. Vñ qd⁹ appet q nō opz: tertū istū resumi siue trāspo nificat fecit Dynus q dixit. sunt carnosae sicut due glādule. i. suba

Super tertio

est glādulosa et nervosa vt sint fortes: h expō sua et possit tolerari tādē cōplet figurā: q sunt due radices 22. i. hñtes carnositates itneris ad mery. i. et sunt ppingue sube mery. Cūltimo notificat ex pte utilitatis: q sunt qdā pseruatoriū et archa aeris: vt qm cor trahat aerē a pulmone: adhuc in istis partib⁹ aliqd pseruat⁹: et si expedit vadat ad pulmonē et nō deficiat: et iō sūt apud caput cāne: et iuxta epiglottū. Vñ qd⁹ appet q carnes glādole quas Mūdinus in sua anathomia assignat et actu mōstrat: et vocat eas amigdalas: nō sunt ppte amigdale: q ille nō sunt in loco in quo pnt tenē aerē: et ille nō icidunt fm modū fm quē Aui. infra pceptet icidi amigdalas caplo de incisione yue et amigdalariū. Necesse est ergo q amigdale sint qdā carnes que post yuā apparēt quinqz emi nētes et apate: et que digito apto ore tāgant. Galfamat autē est cooperiēs caput. f. per pāniculū cōem ei et capiti cāne. Alfaich. hic addit supra vel vltra ad pāctias partes aliam. f. os qd reperit in partib⁹ gutturis. et dī alfaich. i. excedēs: q est vñ os per se nō cōiunctū alteri ossi quatuor latera habēs: q vt balyabas ponit 3⁹ theo. 18. cap. quelibet pars est ad modū laude. non ponit autē ossis iuuamētū: q apparet ex anathomia musculoz epiglotti gutturis et laude: vt apparet pmo cañ. in his capitulis. Et quo apparet salutas Veributy qui exposuit os. i. ossificium.

CDe egritudinib⁹ mēbroz gutturis. Ca. 2⁹. Quandoqz accidunt in vnoquoqz istoz egritudines complexionis et apostemata et resolutio singularis.

CExequit de dispōib⁹ hoz mēbroz. Et p⁹ pmitit egritudines eis eueniētes. Scō singulariter exequit. ibi (Quandoqz aliqd figit.) Cūbitat quare nō posuit signa cōplexionis istarū partū. Vñ cū qd per se habere signa illarū est difficillimū: maxime enim sequunt cōplexionē pulmonis et cāue eius et cōplexionem scōbi. Cōsiderādū q egritudines cōplexionis dant intelligi: et forsan plurime egritudines cōpōnis que illis pib⁹ accidunt: sequunt autē malas cōplexiones aut apata: aut solone pmutat⁹: aut affociane illis morbi cū in numero rei extrinsece sepe accidunt.

CDe cibo quo fit strangulatio et similiter que currunt cursu eius. Cap. 3⁹.

CQuandoqz aliqd figit magnitudinē habens opz vt incipiat et ptemat collū et qd est inter ptrasqz spatulas adhibēdo percussione post percussione Si aut nō sufficit adiuvet vomitu: et quādoqz est in hoc timor.

Chic eregt. P⁹io determinat de egritudinib⁹ gutturis vt guttur iporiat p⁹ cāne et p⁹ mery cū illo spatio qd est post yuā. Scō determinat de dispōib⁹ yue et duay amigdalaz. ibi (Istis qñqz in b inuit de galfamat.) P⁹ia i duas. Nā ille due egritudines sūt: aut res aliqae extrinsece recente in partib⁹ istis: aut sunt clausiones: aut pfoctiones ab alijs. P⁹imo q determinat de pms. Scō cūdo de secūdis. ibi (Pfoctiones.) P⁹ia in tres sicut tria sūt illa que in partib⁹ pnt retineri. f. bolus cibi: aut spina: aut sanguisuga. 2⁹ ibi (In spinis.) 3⁹ ibi (De sanguisugis.) Cūdit de cibo 22. et que currūt cursu ei⁹ sicut denarius: aut aliud corp⁹ grossum ibi retentū. Qñqz est timor in hoc. f. in vomitu: et hoc qñ ex hoc bolus illius cibi nō expelleret⁹: vñ retineret cū eo id qd a scōbo vomitu ascedit: et ibi coartās suffocationē induceret: vel est timor in b scz retēione illius: q post est q intātum coarctet cānā q inducat suffocationē: vt Aristo. pblemātū. 34. 9. pblema.

CDe spinis et que cursu eius pcedit. Cap. 4⁹.

Pspinis qdē et frustis ligni et ossis et que sunt illis similia opz vt pideret: tñc si sensus comprehēderit ea aut pēna aut curuitas calzarā aut chorda arcus dupla: tñc expellat cūz eam: tñc rector est eius extractio fm q narrabo.

CIn spinis et que cursu 22. i. que sunt sicut spine vt frusta lignoz et ossiū. P⁹imū igeniū in ebbēdo qñ appet ad sensum spiciēdo in gulā. Scō qñ nō appet. ibi (Si aut.) Cū sensus. f. vñus vel tactus cū digitis: aut pēna: et per pñs si sensu tact⁹ pōt pcepti mediāte pēna aut curuitas calzarā. i. in f. fm alciui: aut chorda arcus. 3⁹ est tertus. Rastio tertio pñmētū. 6. cap. auctē Lozassen. chorde arcuū eoz sunt de filis intestinoz: et ideo pnt plicari: et habēt aliquaz fionē. Rector extractio. f. q dispositio: vnde trāsgluciat fm q narrabo cū sit instrumentū extrahendi sanguisugas.

Cū aut

C Si aut sensus deficit tunc opz vt post ipsa sorbeant sorbitiones viscofe. Si aut non valēt excitetur singul tus z vomitus cuz digitis z cuz penna z medicamine. Et ex eis que experta sunt est vt bibat omni die. 3. j. na sturtij contriti cū aqua calida z euomat. Ipsuz eni ex pellit qd retinet. Et melius quidē est vt euomat post cibū suū cū aqua: z qñqz ligatur cuz filo fortiter z egreditur z deglutit: deinde extrahit z egreditur qd retentiū est. Et similiter ficus sicce ligate cum filo qñ paulatim masticant: z deinde deglutiant: z quādo fit gargarismus cū rob vuc in quo decoctē sunt ficus sicce: tūc qd infixū est mouet a loco suo. Et qñqz exteri apponitur emplastrum gutturi in quo sunt maturatio z apertio subtilis vt aperiat locus z egrediatur spīma z q cursu eius procedat p se: z simile huic est emplastrū factum ex farina ordet cū oleo z aqua tepida.

C Ita pars tot bz pres quot ponit remedia. Et p̄t̄r̄secū. Secdo extrinsecū. ibi. (Et qñqz exteri.) p̄t̄r̄ia in ser sic ser sūt remedia. Secda ibi. (Sorbitiones viscofe) vt decoctio ficū: vel pulvis farine: vt spina iussit cū illis. C Singult z vomit. 2c. qz pp̄t̄r̄ vebemētes motū educit qñqz spina: sic rīus qñqz b fac z rīus: z qñqz ligat. f. aliqd vt fructū carnis mollis: vt Rāns p̄t̄r̄eale. ca. Rob vuc. i. fapa. C Considerandū tñ vltimo q qñqz spina ita infigit qz cūspis ei? vnit vīus curē z ibi apostemat z fit maturatio z apertio: iā vidi b: z hoc voluit Aui. Simile huic. f. emplastro maturatio 2c.

C De sanguifugis in gutture. Cap. 5^m.

Quandoqz ptingit vt sint quedā aque habentes sanguifugas p̄as occultas quarū occultatio difficulter facit cauere ab eis quare deglutiant. Et qñqz p̄det in manifesto gutturi: z qñqz suspenditur in interiori parte mery: z quandoqz peruenit ad stomachū: z qñqz est parua z aspiciēs nō videt suspēsiōne eius. Cuz aut p̄t̄r̄sit sup̄ illud boza de qua curat z suggit ex sanguine quantitatē magnam crecit corpus eius z apparet quantitas.

C hic ponit signa. Considerandū q angustia siue ingetudo est: qz bōtēdit: z qñqz sentit p̄cturā z nescit cām cū ipse ēt in alijs sit sanus. Et b sanū qz spūit sanguis z erit a p̄t̄r̄ spūalibz pp̄t̄ alias cās est cū egritudinibz aliqbus. sic subtile. f. p̄t̄r̄ue. aut qñqz. f. spūentem: z qñqz nō: qz sicci a sanguifuga siue resudantē a loco vlcērato a sanguifuga: z iō est subtile qñqz resudans: z quandoqz non.

C De signis. Cap. 6^m.

Accidit ei in quo suspenditur sanguifuga tristitia z angustia z spūit sanguis. Cū ergo vides sanum spūentem sanguinem subtile: aut spūentem ipm: qñqz tūc p̄t̄r̄dera dispōnē gutturis eius: fortasse enim in ipso est sanguifuga.

C hic ponit signa. Considerandū q angustia siue ingetudo est: qz bōtēdit: z qñqz sentit p̄cturā z nescit cām cū ipse ēt in alijs sit sanus. Et b sanū qz spūit sanguis z erit a p̄t̄r̄ spūalibz pp̄t̄ alias cās est cū egritudinibz aliqbus. sic subtile. f. p̄t̄r̄ue. aut qñqz. f. spūentem: z qñqz nō: qz sicci a sanguifuga siue resudantē a loco vlcērato a sanguifuga: z iō est subtile qñqz resudans: z quandoqz non.

C De cura. Cap. 7^m.

Quandoqz curatur illa que visu comprehenditur curatione acceptionis z ablatiōis fm q narrabimus. Et quandoqz curatur cū medicinis gargarismatum si fuerit prope guttur z vaporū. Et ex eis sunt qdā cuz caputpurgis si fuerit declinūs ad nasum z cum eis que vomitū z ventris solutione educunt vermes z que eis sunt similia si fuerit stans in profundo z in stomacho.

C primo in generali ponit multos modos quibus curat. Secdo in spāli ponit alios modos z oīctos declarat. ibi. (Et qñqz ingeniatur.)

C Et quandoqz ingeniatur aliud ingenium ei. Inde est vt submergat se homo in aqua calida: aut morietur

in balneo calido z pp̄t̄r̄ post allia que assumpsit: deinde non cesses indefinēter aquam frigidam infrigidatam in ore suo assumere boza post bozaz donec descēdat sanguifuga que in ipso suspēsa est fugiēs a calore z declinās ad partē frigoris. Si aut necessariū fuerit vt ipse expectet fm illum calozē vsquequo timeat syncopim expectet super illud: est enim regimē valde bonuz in extrahēdo ipsam. Et multoties qdem cōfert in ea vt sit contentus comestione alioz z mora in sole tenēdo os apertum coraz aqua frigida infrigidata. Et qdā homines sunt qui in potu tribuūt habenti sanguifugā alfelecia z existimo q sint spēs cymici rubeorū sanguineoz similitū techis debiles habentius cutes quos forsitan destruit tactus: z si fuerit faciles dentur in potu cuz aceto z vīno: aut suffumigē ex eis guttur cū traictorio: z fortasse ipsi sunt q nominant in terra nostra alchabebil: z acetū solū cum sorbet quandoqz extrahit eā ex gutture z pp̄t̄r̄ cū sale. Ex gargarismis vō est gargarisma qd fit cū aceto z gargarisma de synapi cū duplo sui de baurach: aut synapi cū equalitate sui de nigella: aut cū aceto vini in quo decocta sunt allia z sceba z lupini z colloquintida z siraces: aut acetū vini fm quātitate duaz vnc. in quo ponit baurach 3. iij. z salis amonici z alioz duo dētes: z gargarisma ti qdēz cū succo folioz salicis inest. pp̄t̄r̄etas in extrahendo ipsam: z similiter gargarismati ex aceto cuz asafetida aut kitram z aqua. Cum autē iam peruenit in stomacho oportebit vt in potu sumat de hoc medicamine. f. sceba abrotani absinthij nigelle lupinorū cocti nasturtij mētastrī alchabuli siraces omnium añ. pō. dus. 3. ij. cū aceto cōmisto: z ēt cibetur habēs eā allis z cepis z porris z calamēto annuā: humidū aut synapi p̄t̄rito z omni calido acuto: deinde euomat postea si facilis fuerit ei vomit. Si aut fuerit nō facilis: tūc res salite acute. Et cū eius suspēsiō fuerit in naso z diligēt ei? casus fiat caputpurgis cū aceto z nigella z succo cummeris asinini z elleboro. Cūqz acciderit vt abscedat tūc sibi caueat ille in quo fuit clamore z loq̄la. Si at currat sanguis aut euomat ipm vel solone educat euz curet totū cū eo qd scies in caplo suo. Et bermodactyl qdē h̄t̄t pp̄t̄r̄etate expellēdi illud. Modus aut quo accipit cū instro chirurgico est vt stet ille q deglutit sanguifugā in sole z apiat os suū z p̄t̄r̄ma lingua ei? ad inferiora cuz extremitate instri chirurgici qd est sicut coleariū. Cūqz videt sanguifuga ponat instm chirurgicū in radice colli ei? vt nō incidat: z hoc qdē instrumentum est instrumentū quo remouentur hemorroides.

C Et hec pars bz pres septē. p̄t̄r̄o ponit curā p qdā isenū qd ponit 3. p̄t̄r̄etis. 6. caplo. Secdo p quasda medicinas potatas. ibi. (Et quidā.) Tercio p gargarismata: z sunt septē gargarismata. ibi. (Ex gargarismis.) Quarto ponit curas p medicinas potatas qñ ipsa puenit ad stomachū. ibi. (Cū aut iā.) Quinto p caputpurgis qñ tendit ad nasū. ibi. (Et cū ei?) Sexto p regimē post educationē sanguifuge ne fluat sup̄flus sanguis. ibi. (Lunqz.) Septimo ponit modū accipēdi. ibi. (Modus.) C Alfelecia. i. cymices similitū techis. f. illis aialibus que reperiunt in tuberositatibz vltimozū quorūda: vel in camb? circa aures. thechis qz cymices qñ sunt plene vident fē aliqua grana stātia in suis thechis: p̄t̄r̄pue cū plures ex illis cymicibus iūgūf. Surach. i. filia. Sceba. i. sticados. alij dicūt abrotanū. Ritrā. i. p̄t̄r̄ ligda. Dia aut be p̄t̄r̄r̄t: qz sunt res acute pungētes z stimulatōes sanguifugā ad exitū: z aliquas conferūt proprietate: vt

Gentilis

non incidat. f. collū sanguisugę: q̄ pars remanens appensa forsan
adhuc suggeret: q̄ hñi animalia entoma decisa viuūt: 2 iō ha-
bēda est cōsideratio in hac materia: quare 2c.

C De suffocationibus albaba.

Cap. 8^m.

Refocatio 2 phibitio penetratiōis anhelit⁹
ad pulmōnē 2 cor ē res accēs ex causis pluri-
mis sic pōt medicinar p̄focatiuaz 2 medicī-
nar venenosaz sic 2 p̄gelatiōe sanguis in g-
busdam visceribus. Illa autē de qua nūc loquēmur est
illa que est p̄p̄ cām accidētes in ip̄o instro anhelitus
ppinquo epiglōtē ex apate aut coopertura aut pigri-
tia virtutis a iustione instro attractiōis aeris.

Cā hui. determinauit de dispōnibus gutturis. pueniētib⁹ a reten-
tione rep̄ extraneaz in co: vt cibo spina sanguisuga: hic determi-
nat de dispōne eius que est clauso 2 phibitio trāitus siue itro?
aeris: 2 of p̄focatio. Et hoc est q̄ dicit rubrica de p̄focatiōe 2 de
albaba. i. de decollatiōe 2 apate. Et p̄ dēterminat de hoc quātū ad
oēs causas 2 diuersitates. Sc̄bo ponit signa. ibi. (Intētiō.) Tercio
curaz. ibi. (Op̄.) 2 p̄ima in duas. p̄mo ponit qd̄ intelligit p̄ has
dispōnes. Sc̄bo crequit dēterminādo. ibi. (Et tu qd̄ scis.) Cōsi-
derādū q̄ istud est caplm̄ in quo dēterminat de squinantia siue de
quinātia 2 in qua sequit p̄focatio siue phibitio trāitus aeris ad
cor 2 pulmōnē: vñ ab hoc accidēte nomē est sumptū vt inuit Hal.
4. de iteriozibus. 3. cap. 3. Ita autē phibitio pōt fieri p̄ causas in
p̄n⁹ canne pulmōnis. f. epiglōti. vel circa illā partē: 2 de hoc est ser-
mo. vel pōt fieri p̄ cās in alijs p̄tib⁹ siue extrinsecis: vt sunt medi-
cine p̄focatiue: sic fungi: 2 medicie venenose a p̄p̄ietate nocētes
pulmoni sicut lepus marinus: vel a sanguine p̄gelato in stomacho
vel in alia p̄te itrinseca. vñ sequunt p̄uaua accidētia. Ponit enim
hoc in numero venenosaz quarto cañ. sen. 6. si p̄ illa fiat suffocatio
siue p̄p̄a: vt pleuretis 2 p̄pleumonia 2 similia: 2 de hoc non est
sermo hic: vñ Hal. 4. de iteriozibus. 3. ca. passio anhelitus in squinā-
tia accidit absq̄ ulla passiōe pectoris 2 pulmōnis: q̄ in hac acci-
dentia quāntie diuersificantur ab accidētib⁹ peripleumonia 2
pleuretis. Cōsiderādū sc̄bo q̄ i vñ vocabuloz apud nos nomē
squinantie vel quātie significat p̄focatiōem ex apate circa partes
gutturis 2c. vt sumit ex 1° hip. 3. p̄noscicoz a tert. is. ad. 22. In hoc
aut cap. nō solū de tali p̄focatiōe ap̄osa dēterminat: s̄ et de p̄foca-
tione iō apostemosa dūmodo fit p̄ causas circa gutturis p̄tes: 2
ideo hui. geminauit vocabula: dicens p̄focatio 2 phibitio. dicit ē
in rubrica decollatio: 2 nō statim dicit de squinantia. Et forsan ē se-
cit hoc: q̄ mirāda discōrdia siue varietas est in noib⁹ istis: 2 ma-
gna multiplicitas est illoz nomīnū: sed de hoc nō est curandum.

C Et tu qd̄ scis q̄ apostema oppilat. Et q̄ coartatio
membri vicini oppilat meatus vicini sui. Et scis q̄ la-
certus mouēs memb̄a motu attrahēdi aerē ad ea 2
est lacertus epiglōtis quemadmodū dicturi sumus in
capitulo anhelitus cū deficit a motiōe sua 2 operatio-
ne sua p̄pter siccitatē congregatā super hūc lacertum
qui est in anteriore p̄te epiglōtis 2 que sequūtur ipsaz:
aut p̄pter mollificatiōē aut p̄pter spasmus aut p̄-
pter nocumentum aliud non est possibile animalē vt
anhelet quāuis meatus nō sit oppilans.

C Exequit. Et p̄ in gñali maḡ declarat p̄focatiōē quātum ad tres
modos dictaz causaz. Sc̄bo in spālī quātū ad spālēs diuersitates.
ibi. (Necesse.) Diuidit aut p̄ma in in quatuor. p̄mo ostendit quō
p̄focatio fit ab apate. Sc̄bo quō ad cooperturā. ibi. (Et q̄ coartatio.)
Tercio quō ad pigritiā virtutis. ibi. (Et scis q̄ lacert⁹.) Quarto re-
dit ad declarandū p̄focatiōē q̄ fit a coopertura: q̄ nō p̄fecte decla-
rauerat: imo p̄use. ibi. (Coopertura.) C̄ In p̄ma p̄te vult q̄ ap̄a op-
pilat: 2 hoc p̄p̄ie q̄ ē in mēbro p̄p̄uo vie: vt sciūsti p̄ cañ. sen. 2.
2 p̄t colligi q̄ coartatio. i. strictio oppilat meatus vicini: 2 non
fit in eo apostema: sed in focio: 2 hoc cadit in caplo cooperture.

Dab^m p̄

C Et scis q̄ lacert⁹. hoc facit dubitare dymus 2 merito de quo la-
certo intelligat: cū of 2 lacertus epiglōtis. Et rādet q̄ tu nō itelli-
gas de lacerto qui est cū ip̄o epigloto sed itellige lacertos q̄ sunt
infin motus anhelit⁹. f. pectoris. Et vigoādo dicta dymus simul
cuz dictis eius: dicens q̄ hoc p̄bat quadrupliciter. 2 p̄mo q̄
dicit lacertus mouēs mēbra motu attractiōis aeris ad ea: sed iste
nō est lacert⁹ epiglōti 2 factus p̄p̄ vocē: vt ifra sen. 10. trac. 2. 2 Am-
plius nocumentū in lacerto epiglōtis: vt spasmus siccitas mollifi-

Super tertio

catio nō est cā p̄focatiōis: vt dicit Dy. nisi in quātū oppilant meat⁹
epiglōtis: 2 tūc nō ēēt cā p̄p̄ defectū virtutis 2 pigritiaz a dilata-
tiōe: s̄ p̄p̄ oppilationē sic ēēt apoplexia. 2 Ampli⁹ hui. dicit q̄ de-
clarabit ifra cū loquimur de motu anhelitus: s̄ cū loquet de hoc de-
clarabit lacertos pectoris 2 diaphragmatis. 2 Amplius mot⁹ aer-
is nō idiget in p̄n⁹ cāue pulmōnis aliquo dilatāte: sed solus q̄ ibi
fit foramē 2 via: cuius signū est: q̄ si in squinantia clauso foramine
epiglōtis fiat foramē in gula sub epigloto: talis. n. ap̄rio p̄cipitur a
q̄bulā: vt infra parebit homo anhelat. Et in summa totus vi-
gor rationum stat in hoc: lacertus cuius virtutis vigor 2 fortitudo
nō est ad attrahēdi aerē et pigritia 2 defectus nō est ad phibi-
tione aeris 2 suffocatiōē: sed lacertus epiglōtis est hñol. 2 hoc
via exponēdi nō vñ posse stare cū mēte hui. Jā enim dixerat q̄ in
hoc caplo loquitur de phibitio penetratiōis aeris siue anhelitus
p̄p̄ cām accidēte in instro p̄pinquo: 2 dimisit p̄focatiōē 2 phibi-
tione q̄ fit p̄p̄ cās remotas. Et nō posset saluari hui. nisi diceretur
alterz duoz: vel q̄ sermo eius hic est icidēs vel q̄ nō excludit oēs
cās p̄focatiōis extrinsecas ab instro epiglōti: s̄ illas q̄ sunt p̄p̄ie cir-
ca nutritiua vt p̄gelatiōe sanguis in stomacho: 2 p̄uaua medicina-
rū p̄focatiuoz. nocumentū 2 in lacertis pectoris 2 diaphragmatis
est. p̄pinquo epigloto in quātū illa sunt in instro imediātū ferēs mo-
r⁹ aeris p̄ epiglōti. 2 p̄possem⁹ q̄ h̄ cū difficultate asr saluare sermo-
nē hui. Dicēdo q̄. 2 itendat de lacerto appropriato epigloto qd̄
appet in manifesto sermōe: cū dixit declarādo se q̄ ē i iterioz p̄te
epiglōti: 2 q̄ sequūtur ip̄m. i. sup p̄tes extrinsecas adiacētes: 2 in h̄
inuit q̄ lacerti epiglōti sunt duoz modoz. qd̄ magni 2 appropriati
2 i trinfeci: 2 sunt. 1. qd̄ cōdicēs extrinsecas adiacētib⁹ p̄tib⁹
2 s̄. 2. vñ Hal. 7. de vilitate p̄ticulārū. 1. c. loquēs de lariga quā
hui. vocat epiglōti: que est corpus cōpositus ex tribus cartilagi-
nibus. f. clypeali cymbalari 2 sine noi: dicit hūc sermōē. mouet
aut laringa a musculis fin p̄p̄ia eius cōpositiōē. 1. 2. fin vñ eam
cōitiōē que ad adiacētia alijs musculis octo mouet: quāuis in mu-
mero hoz musculoz iueniat discōrdias: quāuis q̄ hui. dicat lacert⁹
in singulari itelle rit in plures lacertos: vt ēt appet sen. 10. trac. 2.
in p̄n⁹ s̄ ifra ēēt. Et extrinseci sūt facti ad apicē dū trinfeci ad claudē-
dū: vt i libro de voce. Et p̄pilloride 2 haderi in glosa afo. Sia febre
bito. 34. afo. 2 Dicem⁹ q̄ lacerti isti epiglōti p̄ncipali sci sūt p̄
vocē: vt ifra sen. 10. appēbitū cū h̄ q̄ sunt sane virtutē tenēt p̄tes
epiglōtis in situ debito: 2 iō q̄ accidit spasmus: 2 p̄p̄ie theramus
aut relatio paralitica: ex hoc pōt sequi clauso foramē: 2 q̄ aer
nō poterit intrare 2 fit suffocatio: 2 hoc est mēs Raf. 3. p̄tin. vlti. ca.
ca. 7. vbi sua auctoritate dicit. Dico q̄ accidit p̄focatio nō ex ap̄a
re: sed eo q̄ mor⁹ musculi aperitiōis epiglōtis deficit 2 ide ex detri-
ctiōe trāitus fit p̄focatio: aut ex itensa siccitate musculi q̄ est iter
epiglōti vt ide extrinsecis erēctiōe vehemētē: 2 ide fit detriectio trāi-
tus anhelit⁹. Et idē itelligit ex cōmō. 4. p̄tic. afo. 1. mo. 1. afo. 34.
34. Si a se habito suffocatio supuenerit in fine. 2 s̄ tu. d. iste ser-
mo est 2 hui. q̄ ponis q̄ ista p̄focatio fit p̄p̄ oppilationē. Et hui.
dicit quāuis meat⁹ nō sit oppilans. 2 Amplius hui. dicit q̄ ite la-
certus mouet mēbra motu attrahēdi aerē: s̄ tales lacerti nō mouēt
motu illo. 2 Ad p̄mū dōz q̄ hui. dicens nō sit oppilans: itelligit p̄
ap̄a: differt q̄ illa cā ab alijs duabus: q̄ p̄focatio ista fit ex hoc q̄
musculi p̄p̄u epiglōtis nocti p̄p̄ siccitatē aut spasmū aut paraly-
sim nō sustentāt viā aeris aptā. S̄ p̄focatio ab apate fit p̄p̄ ap̄a
in ip̄o epigloto 2 p̄focatio p̄p̄ cooperturā fit p̄p̄ nocumentū i vicino.
2 Ad sc̄dū dōm q̄ h̄ lacerti epiglōtis nō sunt p̄ncipales in attrahē-
do: tñ sunt iuantes: q̄ debite figurati tenēt viā illā apertaz. Et q̄
soluit p̄mū argumētū. 2 Ad sc̄dū cū of q̄ spasmus 2 mollifica-
tio nō sunt cā p̄focatiōis nisi in quātū oppilant meatus. Dōm q̄
vex est. 2 Et cū of q̄ tūc nō est cā q̄ est defectus virtutis imediata
cā: sed oēs ille que faciūt deficere virtutē faciūt hoc sic spasmus 2
mollificatio. 2 differt a cā que of oppilatio: q̄ ista itelligit fieri ab
apate. Dōm q̄ defectus virtutis est causa mediata hoc mō: q̄ mu-
sculi sani 2 virtuosū tenēt foramē aeris in bona figura: cū ergo defi-
cit virtus p̄p̄ siccitatē spasmū vel mollificatiōē: aut p̄p̄ nocumē-
tū aliud: aut p̄p̄ debilitatē p̄ viā resolutiōē: vel p̄ vlcera: tūc clau-
di pōt foramē. 2 Ad tertū dōm q̄ itelligit p̄ id sen. 10. vbi sermo-
nē icipit plus ab anhelitus: et ibi p̄p̄ dicit de his musculis: q̄ no-
ti sunt ex p̄ cañ. sen. p̄ma. 2 Ad quartū dōm q̄ h̄ nō idiget dilata-
re: idiget tñ dilatatiōē tenēte 2 figurate debite: 2 hoc fit p̄ musculi-
los: 2 iō ēt in squinantia facta ēt faniatiōe: nisi foramē teneret ap-
tū nō intraret aer. vñ quādā p̄cipiūt pōni cānuā. 2 Ad formā rōnis
cū of cuius vigor nō est ad attrahēdi eius defectus 2 pigritia non
ē ad phibēdi tractū p̄cedat. 2 Et cū of vigor lacertoz epiglōtis
est ad attrahēdi. Dōm q̄ vex est per mori locale que facit p̄ec-
sed per debita figuratiōē. C̄ s̄ tu. d. cōrra per sermōē hui. qui
dicit motu attrahēdi. Jā subdit cū deficit a motiōe sua. 2 Dōm
q̄ per motum intelligit opationem sicut ēt Hal. vult in libello de
rigore:

rigore et iectigatione et tremore et spasmus cap. 4. q. cu homo tenet manu extensa fixa pot vocari motus siue opatio: et ideo subdit. Et a motione sua: et pro. i. opatione. Noui aut speculatores consideret q possit defendi: q lacerti epiglottis mouent dilatado et cōstringe do: sicut pectus dilatat et pstringitur vt fiat anbelitus: et q sine illo motu epiglottis hō nō bene anbelaret: sed auctores nō bene expōserūt: q lacerti epiglottis vident manifestius esse pro voce.

C Coopertura aut pp coartationē vicini qñqz accidit pp remotionē spondilii que sunt in initio colli ad interiora cā percussione aut casus et nō hz curationē: aut pp apostema in lacerto spondilii et ligamētis eaz: aut in lacerto mery et ligamētis eius cum cōtate: et pp alia quā causaz q trahit cas ad interiora: aut pp spasmus qui accidit in eis et trahēdo eas. et deterior eis est sic: ca: aut pp aliud nocumētum neruoz ppter qd sit: et illud quidem plurimū accidit infantibus propter lenitatem ligamentorum eorum.

C hic declarat pfocationē cuius cā est coopertura: et itelligit per cooperturā clausurā ex passioe in socio siue vicino. ista aut passio vel est dislocatio spondilii colli ad anteriora vel vermes q cōgloba ti ascendit et coartat mery: vñ pñunt et claudūt viā aeris p cōitā tē. pñmo ergo declarat primā cām. Scdō scdāz. ibi. (Jūā.) Pñma in duas. pñmo pñmittit illā cām et cās eius. Scdō cōparat. ibi. (Que autē.) C dicit pñmo coopertura. i. clausio vel obturatio vie aeris pp coartationē vicini. i. factā a vicino mēbro. Cōsiderandū q hic inuit quinqz causas dislocationis spondilii colli et tractionis ad itus: vñ accidit suffocatio. Vñ est pñssio siue casus: et ē mortalis: q fit cū dislocatioe spondilis angularis: vñ nucha cōpessā tollit sensus et mot⁹ a mēbris infra illas spondiles et ipedit anbelitus: q magnus neruus de neruis mouētibus diaphragma oris a nucha post spondile tertii: et alter post nonū spondile: sñt nerui musculoz costaz nascunt post septimū spondile: vt Bal. in libro de voce. 2. 4. de iteriozibus ca. 3. inuit. Scdā cā dislocationis spondilium est apā in lacertis spondilii 2. c. cōsiderat q nō dicit mortale: q forsan ptingētus est liberari. Tertia cā est pp aliquaz causaz que trahit cas spondiles 2. c. ista cā pot esse ventositas extendēs: aut spasmus illoz musculoz et partiū neruozaz qui spasm⁹ siue pñtractione fieri pōt a siccitate vel repletioe: et ideo cōparado subdit q deterior: cā trahēs est sicca q spasmus de siccitate est peior: et forsan cōparat ad oēs causas supiores preter qz que est casus et pñssio. Cōsidera tñ hec: sñm hoc spasmus ponit quarta cā. Quinta cā est aliud nocumētum neruoz vt pñctura: vñ trahāt spondiles: et id. i. dislocatio spondilii plurimū accidit in pueris. s. plus q in perfectis. s. hoibus: vt Bal. 4. de iteriozibus. 3. ca. et Paulus in ca. de signantia pp lenitatem et mollitiē ligamētōz eoz. Cōsiderandū q illa dislocatio colli pñte ex apate nō accidit in infantib⁹ in etate dētiū plāratia: vt Bal. in cōmento tertie pñcule aforismoz illo aforismo. Seniozibus vñ factis aforis. 27. Causa est q prius moriunt q id tolerant: sed post illā etate tolerare possunt: et plus accidunt eis q pñocetis propter causam quā Aul. ponit.

C Que autē est maioris timoris est illa que est in spondili secūda et que sunt supra ipsam: et que est sub illa est magis salua: et fortior ea est illa que est in spondili prima. Ipsa enim est fortior et acutior eaz q sunt in capitulo vicinatis. Illa aut que fit cā vermium dicemus in capitulo difficultatis transglutendi.

C Inducit opationē dicēs q dislocatio spondilii vñ sit pfocatio maioris timoris est illa que est in scdā spondili: et que dislocatio est sup ipsam. s. in pñma spondili: et sunt. i. dislocatioes et dicit. et sunt pp multas causas eius. et q. i. dislocatio est sub illa. s. pñma spondili est magis salua. i. minus mala. cā est quā ponit Bal. 4. de iteriozibus. 3. ca. qz scilz omnis pars nuche supior nobilior est iferioribus: vñ quanto iferior distat a pñma secūdaq spondili: tāto minus acuta erit: et sic ex ea plura mēbra ledunt. Et idē hic Aul. inuit. Dixit aut eaz. i. suffocationē que sunt in cā vicinatis: qz aliqñ suffocatio nō est propter vicinatis: vt ppter apostema in lacertis pñpings epiglotti est magis mortifex: vel pot esse de qua loquitur Bip. tertio pronosticorū cōmento et textu. is. iūā. i. suffocationē dicemus infra sen. 13. cap. vbi de hoc inducit exemplum.

C Diuisio autē apostematis s3 membra apostemosa est quadripartita. Aut enim erit apostema in lacertis ex

trinfecis ab epiglotti declinibus ad anteriora et iferiora: ita vt sit apostema appens et appareat ei⁹ rubedo in anteriore parte colli aut pectoris aut thoracis. Aut erit in lacertis extrinfecis ab ea: sed in illis que sunt ad posteriora et lacertis mery ita vt sint apā et rubedo ei⁹ et color ipsius appentia intus in ore: et quādoqz puenit ad spondiles et nuchā cum cōmunitate. Aut erit in lacertis intrinfecis mery et que sequuntur ipsum et strin git anbelitum propter vicinatis et non apparet sensui. Aut erit in lacertis intrinfecis in epiglotti et in pñculo vestiēte eam: et est deterius quatuor: et ipsum nō apparet sensui ē: et aliquādo aggregatur ex istis apostematibus numerum duoz aut trium.

C hic notificat pfocationē quātū ad spāles diuersitates: et accipit pñte pfocationē que fit ex apate: qz ista est q currit in vñ cōi nois: et dicit squinaria. Et pñmo ponit diuersitatē ei⁹ quātū ad loca. Scdō quātū ad cās in sermone cōi. ibi. (Cā vñ.) Tercio quātū ad accidētia. i. apparitionē vel occultationē. ibi. (Jā diuidit.) Quarto quātū ad cām spālem. i. mās humozales. ibi. (Et hec qdē.) Quinto ponit diuersitates quātū ad terminationē. ibi. (Et oē apā.) Sexto addit quosdā cās. cōpletuos siue sciētie. ibi. (Et ois squinaria.)

Cōsiderandū circa pñmā partē q pfocatio de qua dicitur est supra q fit ab apate est distincta p pfocationē factā a coopertura aut pñgritia virtutis. pñmo qz hec pfocatio ex hoc apate cōprehendit sub se illā que fit ab apate qd oppilat: aut qd claudit siue coartat ex vicinatis: et hoc apper qz hic est sermo de pfocatione ex apate lacerto extrinfecoz et intrinfecoz mery: sed tale apā fuit positum supra in causis pfocationis ex coopertura ppter coartationē. Cōsiderandū scdō q oēs iste spēs pfocatiois pueniūt qz sunt ex apostematibus in lacertis: sed differūt sñm diuersitatē locoz. i. lacerto rū: qz pñma spēs est in lacertis extrinfecis epiglotti pñensis versus collū ante. s. versus thoracē. Scdā est in lacertis pñensis versus collū intus. s. versus nuchā. Tertia est in lacertis intrinfecis mery et nō apper. Quarta est in lacertis intrinfecis epiglotti: qz sunt lacerti mouētes clypeare cymbalarē et siue noie: ista nō apparet extra et est prauior: quare aut possint aggregari due et tres certū est: s3 longinquū est q quatuor ex istis: et iō nō exprestit. Cōsiderandū tertio q hic incipit surgere ab antiquis diuersitas pfocationis harum pfocationum. apostemata enim in lacertis magis intrinfecis vocauerunt syntias: sed in extrinfecis squinarias: vt apparet per Bal. 2. theoz. is. cap. 2. haly. vñ Paulus de nomine mirabilia ponunt: et Bal. 4. de iteriozibus. 3. c. 2. in cōmen. afo. 4. par tici. Si a se habito suffocatio 2. afo. 34.

C Causa vñ horum apostematū quādoqz est causa aliorum apostematū: et quādoqz est propter quosdā cibos qui sunt proprii in faciēdo cōstringere ista apostemata sicut est andacocha: et dicitur qeius tyriaca ē lactuca et endiuia: et quādoqz non est cā repletionis in toto corpore: immo est corpus mundum: et neqz superabundat superfluitas nisi in mēbris vicinis mēbris gutturis et facit euenire apostema.

Cōsiderandū q inuit hāc diuisionē hoz apātū: qdā sunt a causis corporalibus: quedā a primitiuis sicut et alia apata. Et iō ait andacocha. i. spēs trifoly 2. et debet credi experimētū in hoc. Sicut socius noster qui per experientiā firmabat q cerusa facit squinaria: vel forsan vult q ille cause que dicte sunt sñm sen. 2. ca. de causis apostematū. adducant hic. Secunda diuisio qz hec apostemata quādoqz sunt cum repletionē totius: quādoqz sine.

C Et iaz diuiditur hoc apostema et dicitur q aliud est apparens sensui exterius: et aliud est apparens sensui: cum aspiciatur anterior pars gutturis interioris: et aliud est quod non est apparens sensui et aliud est in mery: et aliud est intus in epiglotti et non aspiciatur illud nisi cū casu lingue post apertionem oris cum fortitudine cuz compressionē lingue ad inferiora.

C hic ponit diuersitatē quātū ad occultationem et apparitionem. Cōsiderandū pñmo q illa distinctio pñmo est trimēbris. Et i3 sumat a pte apparitionis: nñ cū hoc pcurrit diuisio ex pte accide

Gentilis

tiū alioꝝ ⁊ ex pte loci. / 7^a p̄sia. n. ip̄es est q̄ appet sensui exterius: ⁊
 ista est in lacertis exterioribꝫ vsus pectus vel in alys p̄tibꝫ fibi ad
 iacēbꝫ vt mery ⁊ epiglōtis: ⁊ est magna salua ⁊ bꝫ accidētia leuio
 ra. / 7^a Sc̄da ip̄es est q̄ appet ad sensuꝫ iterius ap̄to oꝝ: istud ap̄
 stema est vel in lacertis extrinsecis mery versus collum. / 7^a versu
 nuchā: ⁊ sunt portus lacerti collꝫ q̄ mery vel est circa amigdalas
 ⁊ post nuchā circa algalmaria: ⁊ hoc est q̄ grauioribus accidētibus.
 / 7^a Tercia sp̄es est que nō appet itus nec extra: ⁊ hoc est q̄d oī
 cit aliud est q̄ nō appet sensui: istud apostema est in lacertis co
 cultis. Et isti sunt lacerti epiglōtis p̄p̄y ⁊ lacerti mery: ⁊ iō dicit ⁊
 aliud est in mery: q̄ de hoc ap̄ate q̄ nec appet itus nec extra:
 aliud est in mery: aliud in epiglōto intus: istud apostema est p̄sū
 m̄ter oīa: ⁊ q̄ prauioribus accidētibus: ⁊ p̄p̄ie illud q̄ est in
 epiglōto intus. Et q̄d of q̄ nec appet nec itus nec extra: intelligit p̄
 aspectu: q̄ cū magna vōlētia ⁊ conatu dep̄sionis lingue possibile
 est q̄ appareat: vt ponit Iust. Item exponat nō sp̄ificat id. f. q̄d
 crūt est q̄d appet itus. Et q̄ istc modus distinguēdi sp̄es est simi
 lis: vel seꝛe idē cō m̄ b̄ip. ⁊. p̄no. ter. cōmē. is. 19. ⁊. 20. iō dixit.
 iā. ⁊. in Raf̄is. ⁊. p̄. vlti. ca. T. Sed diceret quā nō p̄nit sp̄es qui
 nantia apostemose q̄ apparet itus ⁊ extra. / 7^a D̄m q̄ forte est sp̄ies
 cōposita quāritatē: ⁊ si est simplex est et multa additiōe ius
 huic. Et salernitā noīa diuersificauerūt. Si enī ap̄ appet extra
 vocat synantia apud eos: ⁊ si appet intus ⁊ extra vocat quāritatē
 ⁊ si appet intus quāritatē vocat. De his vō noibus nulla fit cura: ⁊
 sentit Bā. sp̄alit ⁊ in hac m̄ q̄ro de interioribus. ⁊. ca. Et in sum
 ma non est eruditio in cuius nomine fit tanta discordia.

T Et hec qdem apostemata qñq; accidit ex sanguine: 7 quãdoq; ex cholera rubea: 7 quandoq; accidunt ex flegmate: 7 plurimum prefocationis eius est cuz coo-
pertura lacerti guttulis.

Et primo hic ponit diuersitates ex parte causarū humoraliū. Scdo
coparat. ibi (Et ex proficationib⁹). Tertio remouet dubiū. ibi (Et ra-
tio). Tlfa que dicit plurimū proficatione eius pot̃ dupl⁹ exponi.
Primo plurimū proficiōis eius. s. apatib⁹ ab aliis mēbus est cum
cooptura lacerti. s. facta pp coartationē a vicino apante: q. plus
pringit apari ptes vicinas q. lacertos itrinsecos epiglottis q. sunt
parui t. paruay venay. Alio mō exponit plurimū proficiōis eius. s. f.
que fit ab apate hegmatico est a proficiōe lacerti gutturis. i. cum
cooptura facta a lacerto que laxat mollificat t. etiā cooperit ipm
flegma sui viscositate: ideo rauescunt in voce.

T Et ex prefocationibus quidē flegmatica est magis incolumis ⁊ eius sanatio est velocior ⁊ facilior: ⁊ quāq; prolōgat. xl. diebus. Et flegmatica quidē alia est cui⁹ generatio est ex flegmate viscofo grosso frido. Et alia est cuius generatio est ex flegmate subnili calido ⁊ cui⁹ bñ sñ descēdit flegma a capite: ⁊ ip⁹ s⁹ qđ nō descēdit nisi ex capite sñ plurimū reitunc possibile est vt descēdat ad laceros superiores partis epiglottis pp̄ grauitatē suā aut paruitatē penetrationis sue.

Considerādus q̄ flegmatica est saluior pp̄ tres cās. p̄ia q̄ febris
nō sit acuta: ideo nō necessitat ad attrahēdū aperiens sicut alie.
Sc̄da q̄ nō est loco foris et quo p̄tingit q̄ nō afferit virtutē
nec trahit mām sicut cholericā & sanguinea. Tertia cā q̄ flegma-
tica vplurimū apostemat mēbra extrinseca: vt lacertos epiglottis:
q̄ fulgrositie & viscositate nō pōt penetrare ad loca pfunda: has
causas inuit 4.2. regi. ad. cōm. 26. sup̄ illo verbo. Syntactic⁹
q̄r̄ sit. 4.2. p̄nositicūm cōm. 26.

Dubz ^{2m} ^{an in. 2. p. 2. c. 2. v. 2.} **C**onducit vtrū flatu squinātia fit velocioris sanatiōis ꝛ facilio
ria. / Et videt qd nō q: statim Aui. dicit qd plogat. xl. diebus. Am
plius eius mō grossior: ꝛ frigidior: est. / In 3m dicit Aui. q: Rasis
tertio punctis vtrō cap. vbi ponit qd apostema squināticū cū fue
rit flegmaticū salubre est: ꝛ de leui curat. ꝛ tercio pñosticoꝝ com
mē. 20. qñ accidit in his locis apostema molle flegmaticū est: san
tas eius veloz ꝛ facilio. / 7 dñm vtr dicit Dnyus ꝛ Thadeus in com
mento pñosticoꝝ qd squinātia de flegmate subili est illa que
velocius curat qd alie: ꝛ proprie qd sanguinea. Illa autem que est
de grosso flegmate tardius curatur: ꝛ de hac dicit qd prolongatur
xl. diebus. / Secundo modo respondet Dnyus qd flegmatica est
velocioris sanatiōis quātus ad accidēs qd est suffocatio subita: qz
velocius ꝛ facilius phibet aduentu suffocationis subite in flegma
tica: qd decursus talis materie nō est subitaneus cholę ꝛ sangui
re solatio it in se non est velociꝛ ꝛ facilioꝛ: imo lōgioreꝛ qd flegma
ē difficilioris resolōis. / Tercio mō pō dici vt sumit a Bal. 4. re

Super tertio

gi. acu. côm. 26. z recitat a Dyno q̄ squinātia flegmatica rōne lo-
ci in quo fit citius curat q̄ sanguinea z cholericā. fit enim in locis
extrinsecis: q̄ mā flegmatica cū fit grossa nō pōt. pfundari ad lo-
ca dēfa z trīctat venay: sicut sunt loca epiglottis: q̄ cholica pfun-
dat ad illaz: z est sanguis. Sed si ambō illa apostemata fiat in eode-
moco difficilis z tardius curat flegmatica. Cōsiderandus ē
et distinctio quā dat de mā flegmatica vult q̄ illa que durat. xi. die-
bus sit et flegmate grosso. Cōsiderandus ē et per bimōi flegma
possumus intelligere flegma grossum z subtile: z est fm q̄ car-
pente flegmatice ad guttur fm plurimū catarrasē a capite: hoc q̄ ca-
pit māt flegmatica aggregat que per coloratū diffillat: ista fleg-
mata siue grossa siue subtilia: possibile est. i. possibilis est q̄
pernetrēt vel decidēt non ad lacertos intrinsecos epiglottis q̄ sunt
ad eos vie trīcte sed ad lacertos extrinsecos que sunt posteriorē:
scilz versus collū: vel superius q̄ fursum redāt ad collū illi lacerti
qui etiā sunt post mīre: z dat cām p̄pter grauitatem. i. p̄pter
terrestreitatē z h̄c p̄pter grossitē zt. Nam h̄c flegma dicat sub-
tile: est tū grossius q̄ cholera z q̄ sanguis. i. subtilis. In b̄ ergo intū
q̄ flegmatica est salubris. vel per bimōi flegma. i. subtile: z tunc
vult q̄ flegma subtile quauis dicatur subtile est ita grossum q̄ tar-
de penetrat: ergo multo tardius grossum penetrabit z rarius ad
lacertos intrinsecos epiglottis. Cē et hoc p̄sidera q̄ ex pte loci ad
quē posset penetrare mā p̄tingēs est peiorē eē squinātia de fstate
subtili q̄ grossi: ex parte materie fit cōuersio.

¶ Et raro quide accidit ex melancholia. Et dicitur quida
q nō accidit oino qm melancholie minoras effusio: ab
aliquo membro ad aliud membrorum subito. Veruz
non elongatur cum raritate illius quin accidat subito
aut paulatim paulatim: deinde prefocet. Et quādoq;
permutatur ex apostemate calido 7 fm omnem dispo
sitionem est mala 7 est mala.

Quia de squinatia medica nō fecit mentionē: is ostēdit qd est de hoc. p̄rio p̄mittit vitare & opinione quorūda. Scdō remouet illorū finiam. ibi. Uerū cā est q̄ melia est humor grossius ineptus cu-
sul. Et q̄ nō reperit nisi raro esse rēdictā. r. remanētia in p̄tibus
superioribus & ad pres illiam: quidā dicit. f. Rastēz. p̄ti. vlti. cā. vbi
dicit squinatia ex melia fieri nō poterit: s̄ fuerit mortalis crē.
Uel loquit de Clatico q̄ credit fuisse. Baly. Rō coy est q̄d Aulc.
inuit: q̄ squinatia est subita suffocatio: sed melia nō subitū fiat: r
hoc est q̄d dicit inozā. i. non fiat subito: q̄ minus subito q̄ aliq̄
humor: r illā cām ponit Claticus lib. 3. c. 1. Uex inuit res rōnes
hic rōnē. ¶ p̄cia est q̄ quāuis raro p̄ingat q̄ melia subito fiat:
tñ nō est impossibile. ¶ Scdō rō mā p̄ paulatim fluere & i vitio su-
bito suffocare: q̄ pauca mā in fine p̄o claudere vias. ¶ Tertia rō
squinatia bre poterit fieri p̄ vit mutatioē ex apate calido: quā-
uis nūq̄ fereat p̄ vit defluxus melie f̄m oēm dispōnes: quōcūq̄
fiat squinatia medica ipsa est mala: atq̄ est mala & videt supflue-
re: vel est quedā vehēmē locutio. ¶ Cap̄et q̄ solo ad quōe qua-
rescuerit queri an de melia fiat squinatia.

¶ Dubitat quod sunt spēs squinatīe. ¶ Et videt q̄ due: q̄ tertio cō
tinē. c. 7. sepe dicit Rāfīs spēs eius sunt due. vñ q̄ tres. 3. p̄noscit.
trac. 18. 19. 20. videt q̄ quatuor. 4. de iteriozibz. c. 3. videtur q̄
quingz ybīde inuit Rāf. 2 Rāf. 3. cōt. c. 7. aucto. ¶ Iudei 2 alioz. vñ
q̄ septē ex Azaraul. c. de squinatīe. ¶ Vñ q̄ sunt spēs squinatīe p̄nt
distingui vñ dīstīncīone gīālī 2 p̄fusa: 2 sic sunt due: q̄ quedā
cū apate: quedā sine: 2 sic loquit Rāf. vñ dīstīncīōe spēcīalī: 2 tūc
vel ex pte mae: 2 sic generatī sunt quatuor: sicut quatuor sunt hu
mores. vñ ex parte locozum: 2 tūc vel solum ex parte musculorū:
2 sic sunt quatuor: vñ Azucen. vñ aliozum: 2 sic sunt tot quorū
sunt ibi loca vel membra. effent ergo quatuor ex locis musculorū
tūc: quingz ex apostemate amigdalazum. 6. g. galfarrat. Et si quā
vis alia considerare loca multiplicabūnt spēs: vel possunt dīstīn
gui ex pte accidētīz: 2 sic sunt tres spēs sūm fermonē 2 bip. cū ergo
componunt spēs ex pte humorū q̄ alijs: possunt fieri septē 2 octo
sicut fecit Azaraulus. Ex quibus cessant 21a.

Et omne aposteina ꝑꝓocatiū aut interficit aut permutatur materia eius aut collectionē facit ⁊ suppura-
tur: ⁊ quādoq; apostemañ interius cāne: sed nō ꝑꝑer
uenit ad hoc vt ꝑꝑocet.

¶ Determinat pmo de diuersitate ex pte terminationis. Scdo q
mors erat vnus terminus; ondit q apostoma maxime occidit. ibi
(Et pforatū.) Tercio ostēdit ad qe mēbra pmutari bābeat. ibi
(Et qñq permutant.) ¶ Considerandū q terminationē per reso-
lutionē dat itelligi. Addit autē hic vñā spēm impopiam quāne
quidā

quādo apostemat iterius cāne: rō quare nō iterfuit subito est q: locus est latus. vii. 3. cōtinētis. vlti. ca. ex apare cānalis pulmo- nis nō sit subita p̄focatio: q: spatiofitas est largior. Repit tñ alia littera que dicit nō p̄focet quasi dicat finaliter occidat: rō nō est omnino salubris: quāvis subito non imprimat.

C Et p̄focatum malum faciens necessarium vt sit assiduatio apertionis oris r̄ projectionis lingue nomi- natur caninus: quādoq; enim dicitur illud defectio in lacerto intrinseco in epiglotti: r̄ quādoq; de eo qd acci- dit in duabus speciebus lacerti simul: r̄ quādoq; de illo qd accidit ex remotione spondilium.

C Considerandū qd p̄focatiū est qd videt statim suffocare in quo sit apertio oris vt trahat acē: r̄ cū hoc p̄ycit extra linguā r̄ noiaf caninū: qd mittunt extra linguā vt canes: vel qd suffocati emittunt vocē saū subitū vt parui catuli: vt ponit Hilbertus q̄to libro. z. ca. Quādoq; dicitur illud. s. apostema p̄focatiū qd of caninum r̄ sic cadit hoc nomen sup̄ tria sup̄ signātiā ex apate lacerti intrin- seci epiglotti: r̄ sup̄ signātiā in duabus speciebus lacerti. s. intrin- secis mery versus epiglotti: r̄ intrinsecis epiglotti: r̄ super signā- tiā ex osificatione: qd ista cum est praua interficit r̄ cito.

C Et quādoq; permutatur squinantia ad peripleumo- niam quādo expellit materia ad pulmonē: r̄ quādoq; permutatur ad partē cordis r̄ interficit. Et quādoq; ad stomachum effunditur.

C Considerandū qd etiam posset permutari ad alia mēbra seu lo- ca: vel ad ascellas r̄ cerebrum: r̄ dedit intelligi.

C Et omnis squinantia quī moritur spasmatur in pri- mis. Et p̄focatio quidem canina quādoq; interficit inter primum diē r̄ quartum. Et quādoq; multiplicā- tur squinantia r̄ earum silia in vere byemali. Cū ergo p̄focatio fortior sit anbelitus ponitur attractiuus in quo sit iuuamentum motionē pulmonis: r̄ sit necessa- rius multotiens mouere pectus cū pulmone velociter r̄ frequēter si adiuuerit virtus: r̄ non fuerit anbelitus eoz inflatio. Et qñq; accidit p̄focatio in febrilb; acutis r̄ p̄strictis. Et qñq; portēdit in eis variolas. Et silr do- lor gutturi in eis quāvis nō sit p̄focatum.

C hic ponit quosdam cañ. cōp̄tius scientie huius: r̄ sunt octo.

C Causa primi apud Dynū est: qd ois squināticus morit p̄focatus in qua p̄focatio cerebri nocet. Ex quo accidit motus p̄tractiuus in ipso: r̄ in ipso spasmant mēbra ad qd ipso dirigis sensus r̄ mor: hoc cā est p̄tingens: qd sic accideret in alijs p̄focatiōibus. Et vt qd Aui. vraf vocabulo fm̄ p̄titudine: qd signāticus est in quo appet apostema itus r̄ ex tra: r̄ sic mē est multa. Si igit morit prius spas- mant. s. musculi: r̄ loca colli r̄ p̄tocios ex multa repletionē. **C** Et p̄sidera qd spasmus illaz partū p̄toci absolute spasm: qd qñq; est nōmē thetani qd designat solū spasmū colli: vt fen. z. bui. cap. de thetano. Et forsan qd ista vult dicere ois squināticus morit cum thetano. i. spaso colli. Et dicit squināticus: vt inuat qd moriat ex signātiā. posset enim mori ex p̄mutatiōe signātiā ad p̄pleumoniā r̄ nō moriet spasmatus. **C** Scōs cañ. est notus r̄ p̄toci occidere p̄ma die scōa tertia r̄ q̄tra fm̄ diuersitate in p̄auitate. In vere byema- li. s. frido r̄ humido sunt exp̄ssiones materieruz ad p̄tes gule: vñ sūt squātes r̄ similia. i. alie passiones circa gulā. **C** Circa q̄tū cañ. p̄sidera qd qñ addit p̄focatio pp̄ multa inflātionē siue icendūz sit anbelitus attractus. s. velox r̄ frequens motionē pulmonis.

C Sed tu dices in omni anbelitu mouet pulmo. **C** Dm̄ qd quan- do est icendūz: tūc maxime fm̄ cōz sui dimēsiōe cogit moueri r̄ velociter: r̄ iō tunc pp̄tici dicit qd pulmo mouet. Ad hoc aut qd fiat ille anbelit; velox duo regrunt. p̄toci qd virtus adiuuerit: qd si virt; multū deficit nō posset facē velocē anbelitū. Scōo qd nō sit inflatio qd deberet fieri p̄ velocitātē: r̄ iō nō fieret velox. Dynus vō expo- nit nō fuerit inflatio. i. qd aer possit igredi r̄ egredi: r̄ nō retineat pp̄ vehemētē p̄strictionē: tūc enim accideret ex hac retētiōe aeris i- flatio in mēbris anbelit;: r̄ nō fieret tūc anbelitus attractiuus: r̄ b vult dicere qd iā morit. **C** Quintus canon est qd p̄focatio qñ sit in febrilibus acutis p̄strictis. i. sepultis in gbus videt homo suffocari cū anxietate trabēdi aerē solū pp̄ spūaliū flāmā: vel cōstrictionē fz Dynū: qd in gbus accidit p̄strictio anbelitus portēdu variolas: qd

qñ sit ex mā multa bulliēte circa ascedētes venas: r̄ silr dolor gut- turis: supple portēdit quādoq; variolas quāvis nō sit p̄foca- tius: qd pot fieri dolor ex vaporibus surgentibus ex ebullitiōe qñ sit circa generationem variolarum: vel ex mēbris bullientibus cir- ca loca gule: ex quibus nō accidit suffocatio.

C Et accidentia p̄focationis in acutis febrilibus sunt mala valde: quoniam in eis est necessitas anbelitus ve- hemens: r̄ quando accidit in die crisis est timorofum r̄ pernitosum. Nam crisis cum apostematibus p̄foca- tis est perniosa proculdubio.

C Et qñ accidit. s. apā p̄focans. Considerandū qd p̄focatio sine apate in die crisis nō est timorosa: qd aliqñ est signū crisis future: vel p vomitū: vel p fluxū sanguinis nariū. Sed p̄focatio cū apostemate qd signat qd nā nō regit humores: vñ tendit ad loca nobilia. Et qd virtus iā ex morbo p̄terito defecta est proculdubio p̄niosa est. **C** hic notat Dynus qd qñ in febrilb; accidit crisis per apostema- ta in radice auris: r̄ vides in illis apostematibus qd sit accidens p̄- focationis: r̄ vides eos habere anbelitū mugitūosus: quādamodū ore gmonis: p̄culdubio d; fieri p̄nositatio de morte plusq; de sa- lute: sicut dicit Dynus accidisse ep̄o Sefulano: r̄ alteri cuida;: r̄ sic mō de illo sufficiat p̄o p̄sentū rē.

C De signis.

Cap. 9^m.

P Attentionis cōmunis omnibus speciebus p̄foca- tionuz est p̄strictio anbelitus. Et qd os re- manet apertū. Et difficultas deglutendi: ita vt quādoq; perueniat patiens ad hoc vt bibat aquā r̄ egrediat ex naribus eius. Et exitus ambobz oculozum r̄ egressio lingue in ea qua vehemens est cū debilitate motus eius. Et quādoq; peruenit illud plu- rimūz ad hoc vt sit loquela eius speciei que dicitur qd ille loquitur cum naribus: r̄ est vere e contrario eius. Ille vō qui ad hanc comparatur in consuetudine ho- minum nō est nisi habens nares oppilatas. Ipse ergo vere non loquitur ex naribus. Dolor autem nō fit for- tis in flegmatica r̄ dura: r̄ fit fortis in calida. Cū ergo vehementior sit dolor: tūc quādoq; inflatur collū to- tū r̄ facies: r̄ pendet lingua: r̄ magis incolumis decol- latio est illa cū qua anbelit; nō sit difficilis. Et pulsus quidē habentis p̄focationem in principio sui est fre- quens diuersus deinde fit paruus rarus.

C Jā posuit diuersitate p̄focatiōis. **C** hic ponit signa. Et p̄ in gene- rali. Scōo i spūali. ibi (Et cōtāt). Tercio addit canōes. ibi (Et scias.) **C** In p̄ma pte Aui. ponit. s. signa que cōter in sp̄ibus p̄focati- ōis reperiri. **C** Prīmū p̄strictio anbelitus. hoc enīz cōt est omni p̄focatiōi. I. omni squinātiē: r̄ hoc est qd dicit cōis itentio. i. qd cōi- ter significat: vel qd cōter itendit loco cōis signi. In oibus sp̄ibus apertū vt liberius anbelet. sanis enim hoibus clauso ore sufficit via nariū: vt. ii. de vtilitate particulariū. ii. ca. **C** Tercū signū est difficultas trāsglutiedi rē. Et hoc qd nō potēs intrare ipetuoſe ascē- dit per colatorū per vias nariū. sit aut difficultas trāsglutiedi pp̄ nocumētū mery p̄p̄tū vel cōitate: r̄ iō plus accidit quādo apā est in mery. **C** Quartū signū est exitus oculoz. p̄pter cōstrictionē sa- ctā in collo r̄ arterijs r̄ venis eius: vñ exp̄mit sanguis ad sup̄io- ra vt dicit Dynus. Et hoc declarabimus p̄tice sup̄ fen. z. ca. de exi- tu oculoz. **C** Quintū signū est egressio lingue: r̄ hoc est in ea que est vehemēs que dicit canina: r̄ hoc fit vt liberi possit trahi aer. Cū debilitate motus eius. s. lingue. p̄pter nocumētū cōicatiū lacer- tis lingue. In quadā tñ squinātiā videbis retrahi r̄ rotundari pp̄ eius impletionē r̄ spasmū p̄tractiū. **C** Sextū signū est locutio cū naribus r̄ est vere. In hoc aut Aui. videt p̄tradidit hīs qui dicūt qd p̄focati loquunt cū naribus: r̄ arguit sic. p̄suetudo est qd ille loq- dicit cū naribus qd nares oppilatas: ergo vere non loquit cum naribus: r̄ in hoc forsan reprehēdit Rāsim. z. p̄t. c. vlti. qui dicit B. **C** Considerandū qd loqui d; aliq; cū narib; cuius loq̄la resonat cir- ca p̄tes nariū pp̄ oppilationē. vñ aer qñ ibi reflectit r̄ facit ecchē: cū ergo squināti nō sint tales: qñ nō loquūt cū naribus: ex quo nō sunt oppilate: r̄ iō est impropria locutio. **C** Scidū tñ qd p̄pter grossitiē lingue nō possunt squināti libere loqui p̄ os: r̄ iō i palā-
 b b 3

Gentilis

roloquētes resonat in naribus: quāvis nō sint oppilate nares: 7 h
foran. Rasis voluit. vnde dicit qd ipe qd pferit nō possunt sunt n.r.
l.3. 7 ille sunt qd digēt formatione in extremitate lingue quas in pa
lato vsus mery nō pnt formari: 7 iō resonāt nares eoz: 7 si nō sint
oppilate. C. Scdm pntū signū est qd mē flegmatica 7 dura. i. melica
nō sit fortis: qd mē fride nō sic iudicū doloze vt calide eoz aposte
mā: vt. i. can. fen. z. c. de signis apostematū. cū ergo dolo: fit vehe
mentior: tunc ē. qd trahunt multe mē. Et magis p. C. Octauum
signum est frequentia pulsus in principio.

Dubm p^m Dubitat de hoc qd: Sal. in cōmēto pulsū in cas. de pulsu squinā
ticoy. 7 in libello qui introductorius dicit qd pulsus squināticoy
in principio est parvus 7 rarus 7 in fine est frequens. P. dōm du
pliciter. p. primo qd Sal. loquit de principio fortis pfoctionis in q
dicit qd pulsus est parvus 7 rarus. ppter debilitatē virtutis 7 mi
noratā necessitatē sed in fine pp maiorē defectū puiozi facto pulsu
fit pulsus frequens: sed hic loquit absolute de suffocatione. Aliter
dicit qd suffocatus ab apostemate pōt cōparari sibi p. sano: 7 sic
necessario pulsus in p est parvus 7 rarus 7 in pcessu est frequens
7 diuersus pp necessitatē 7 virtutis impotētā ad dilatandū exten
sionē vt sumit ab. Haly. 7. theo. io. c. Alio mō pōt cōparari sibi p. in
diuersis tēpōribus: 7 tūc in p. est frequens 7 diuersus in medio
tēpōre est frequens 7 paruoz: qd maior addit necessitas: 7 illud me
diū vocat Sal. sūc. sed in vltimo fine in quo iā moiet fit parvus 7
rarus extincto calore: illa videtur mens Sal. ibidem.

C Et cōmunicatio apostemofuz in hoc qd sentitur:
aut cum visu: aut cum tactu: ita vt sentiantur membra
mery 7 epiglottis dura 7 extensua 7 sic habēs eā quasi
desiderat vomere.

C hic ponit signa specialia fm diuersitatē causaz pfoctionis. Et
pmo facit ab apostemate. Scdo a cooptura pp vicini. ibi. (Et euz
remotione. Tercio redit ad cōplendū in speciali signa apostemo
se. ibi. (Et dōia. Quarto ponit signa facit a pignitia virtutis in mo
uēdo lacertū. ibi i fine capli. (Signa facit a siccitate. C. Considerā
dū qd duo ponit signa. Unū ē qd sentit tēlo 7 durities in pib^o gut
turis: qd in hoc cōmunicat omne apā in locis nernofis: vt Sal. in
cōmēto pulsuum de pulsu squināticoy cōmē. 32. 7 itelligit hoc sen
tiri tactu medici: vel i firmi: qd alqū nō percipit tactu medici: 7 nō
est in lacertis intrinsecis epiglotti vel extrinsecis: 7 forsan qd in omni
squinatia tactu medici diligētē appet aliqua tensio. C. Et si cōtra
hoc of vt supra qd aliqua squinatia nō appet medico nec intus nec
extra. P. dōm qd vez est ad visum ad primū occursum tactus: tū
de hoc nō curo si sic fit vel nō. C. Scdm signum est qd desiderat vo
mere: causa est fm dñā: qd trahuntur partes mery ad superius 7
interius ppter pctionem partiū epiglottis. vnde mery est circū
tractū sicut quasi in vomitu. Alia causa est cū hoc apud me: qd pp
calorē 7 doloze illarum partiū trahitur materie 7 eliquat a vi
cinis membris qd labētes ad mery faciunt nauseam.

C Et cum remotione quidem est attractio colli ad in
teriora 7 abscissio vbi remouentur spondiles: 7 quādo
tangitur dolet: 7 si iacet sup collum suū non delectat
aliquid quod ipse deglutiat omnino.

C ponit signa pfoctionis facit a coopertura. Siebāt aut a duplici
cā in genere vel a dislocatione spōdilis: 7 de hac psequitur vel ab
apostemate in vicino 7 illā postponit supra. C. Dicit pmo cū remo
tione. i. pfoctione facta per remotionē spōdilis. Attractio. i. cō
tractio colli. abscissio. i. vniuersitas in tactu: qd ibi depressionē vel
fouēā facit. Et si iacet. pōt dupl^r exponi dolet 7 si iacet: qd tūc ma
gis dolet: vel si iacet 7 non delectat. ppter doloze quē trasglutien
do plus sentit qd si iacet: qd cadūt partes colli 7 psumunt plus ver
sus dislocatā spōdile: 7 ideo prius deglutit.

C Et differentia qdem iter constrictionem anbelitus
facit eā decollationis: 7 factā in cā peripleumonia ē
qm illa qd est in peripleumonia nō pfoecat subito: sed
hec subito quandoqz pfoecat.

C hic p pte vult tractare signa pfoctionis apose sicut particula
rius supra erequebat. ibi diuisio aut apatū. 7 quēdam odum supra
erequebat diuidentio pfoctionē apofam sūc apā oppilet siue
coopertat ppter nocuētā vicinitatē ē erequebat. hic. Diuersificat
aut apā pfoctionis tripl^r. vel ex pte loco: in qbus fit: vel ex pte
terminatiōis: vel ex pte causaz. P. pmo igit ponit signa. eius vt di
uersificat fm loca. Scdo ex pte terminatiōis. ibi. (Pfoctio āt.)
Tercio ex pte causaz. ibi. (Et signa gde.) P. pta in duas. Quia p
mo docet distinguere iter pfoctionē 7 peripleumonia in pfoctio
ne de qua est sermo in ca. qd fit ab apatib^o gutturis. Scdo docet

Super tertio

p signa distinguere iter pfoctionis ab apatib^o gutturis. ibi. (Et
dōia iter apata.) Cā pme ofie est: qd pp lata vias 7 multas pulmo
nis nō sic subito phibet trāsitus aeris in pma: 7 idē multo magis
itellerit in pleuresi. epiglottis aut via: qd stricta pōt oppilari subi
to: 7 iō hoc fit ab apostemate gutturis qd subito pfoecat.

C Et dōia iter apā in epiglotti 7 apā mery est qm cum
deglutire ē possibile 7 anbelit^o ē phibit^o: tūc apā ē in
epiglotti: aut si ē ecōuerso tūc apā est in mery. Et qnqz
magnificat epiglottale adeo donec phibeat deglutitio
nem. Et qnqz magnificat meryale: adeo qd prohibeat
anbelitū: 7 nō pstringit anbelitū alqō apatū mery ni
si qd est in supremo eius: qd vō ē sub hoc nō phibet
anbelitū quāvis difficilis fiat 7 cōstringat: qm nō p
uenit ad hoc vt cōprimat cānam 7 extremitatem eius:
7 vt non igrediatur in eam atr oino.

C Spēs istoz apatū erāt quatuor: sed pma diuisione erant due: qd
vel in lacertis mery: 7 partib^o eius vel in lacertis 7 pib^o epiglo
tis: sed subdiuidēdo erāt quatuor: qd vel in pibus extrinsecis mery. f.
versus collū post: vel extrinsecis epiglotti vsus collū anterius: vel
in pibus intrinsecis mery: vel in pibus intrinsecis epiglotti. pmo
ergo ponit signa apatū quātū ad primā diuisionē. Secundo quātū
ad vltimā quadrimebē. ibi. (Cū apostema.)

Dubm p^m Dubitat de p dictionē apā meryale 7 in lacertis intrinsecis vsus
epiglotti plus ipedit anbelitū qd quoddāz apostema epiglottale vt
qd est in lacertis intrinsecis versus collū. P. dōm qd forsan hoc est
falsus existēte vtroqz apostemate in supremo lacertoz vel partiū
illaz. Vult igit qd gūal^r ē apostema mery plus ipedit trasgluti
tionē qd anbelitū: 7 de epiglottale apā plus ipedit anbelitū qd tras
glutitionē. Et iō caute loquit^r est. Aul. dū dicit. deglutiri est posse. 7
anbelitus est phibitū. i. qd possibilibus fit trasglutire qd anbelare.
C. Considerandū ē qd apostema meryale qd est in supremo eius
appropinquat loco arce cāne: 7 iō cōstringit anbelitum.

C Lunqz apostema est in mery: 7 in lacertis intrinsecis
non manifestatur sensui: quāuis lingua palato adbe
reat vehementer.

C hic ponit signa quatuor speciey apostematū hz quatuor loca. Et
pmo ponit signa apatū in lacertis intrinsecis mery. Scdo ponit
signa apatis in lacertis intrinsecis epiglotti: 7 signa apatis in lacertis
mery extrinsecis. f. versus collum post versus uicbam. ibi. (Et
dōia.) Tercio ponit signa apatis in lacertis extrinsecis epiglottis. f.
vsus collū an 7 vsus pectus 7 thoracē. ibi. (Deinde illud.) C. Consi
derandū qd Aul. vult qd tu iūgas istud signū cū supior: qd vides qd
anbelitus nō est phibit^o 7 trasglutitio est phibit^o 7 nō appet ap
to oze significat qd est in lacertis intrinsecis mery: qd apā qd est in
lacertis intrinsecis mery versus collū 7 nuchā appet apā oze 7 mō
strat suā rubedinē intus. C. Sed tu dices Aul. dicit qd hoc apā me
ry pte in lacertis intrinsecis nō apparet quāuis lingua premat.
P. Contrariū dicit supra cū dicit. nō pspicit id nisi in casu lingue rē.
P. dōm qd hic loquit de adherētia quā per se faceret i firmus euz
qua nō appet hoc apā: 7 tū appere pōt id qd fit in lacertis extrin
secis versus collū: sed supra loquit de violētā adherētia facta a me
dico. P. Vel dōm qd sermo supius positus referat solū ad apā epi
glottis qd pōt euz fortē expōsione appere. sed apā mery de quo est
hic sermo. f. in lacertis intrinsecis nō pōt appere 7 si fortiter lingua
pma. Et hec expōsitiō est alia ab ea qd supra dabat. C. Consideran
dū ē qd alia littera reperit que dicit qd in lacertis extrinsecis 7 pōt
saluari: imo idē dicit. lacerti enim mery. dicunt^r exterius vel posi
ti versus collū. 7 de istis nō est sermo: vel expōsiti extremitati ver
sus radicem lingue 7 versus epiglottum: 7 de istis est sermo: 7 ita
sunt intrinseci 7 possunt dici extrinseci.

C Et differentia iter apā malū qd nō sanat 7 apā qd
nō ē cū illa malitia imo ē in postremo lacerti mery: ē
qm videtur qd nō cū eo pstringatur anbelitus nisi euz
est deglutitio. Et illud ē malū qd est itus in epiglotti 7
nō apparet sensui exterius ex eo aliquid nisi interius
cū ispicitur eius guttur sed est profundum.

C hic p modū assignationis differentie inter apostema qd est in la
certis postterius mery versus collū ponit signa illoz apostematū:
7 dicit qd cū apatē qd est in postremo lacerti mery. i. in lacerto g
est post versus collū nō pstringit anbelitus nisi in actu deglutitio
nis: qd tūc a descendere de gutture premis ab illo apate. Sed apo
stema

stema qđ nō sanat. f. nisi raro qđ intus in epiglotti nō appet nec intus nec extra aliqd ē malū: qđ cū multa p̄focatioe siue trāsglutitio ne siue nō: iūit in hoc qđ est in mery versus collum appet aliqd eius apto ore: qđ q̄at colat collo vt supra dixit. z forsan voluit hic itelligere apostemata mery in p̄fundo mery sub epigloto: qđ nec intus nec extra apparet: ideo voluit ponere signum distinctiuum.

C Deinde illud qđ nō videt interius z videt exterius. **C** hic vult ponere signa quartā apostemata qđ fit in lacertis extrisecis epiglottis. f. versus collū. ante. f. versus thoracē. z dicit. deinde scilicet post p̄dicta apostemata est apostema id quod nō videtur interius z videtur exterius: sed in anteriori parte collī z pectoris: z fuit spēs p̄ma posita ab Auicē. illo. f. diuisio autē. Auicē. ergo simul ponit hoc apostema z intelligit signa: qđ eius signa sunt qđ interius nō videt sed exterius apparet. **C** Considerandū qđ ly deinde: dicit originē narrationis sperus sgantie z appet: z pōt dicere ordinē malitie vt malū qđ nō sanat fit id qđ est intus in lacertis epiglotti: f. min⁹ malū est qđ est in lacertis mery siue intrinseci siue extrisecis: min⁹ malū est qđ est in lacertis epiglotti vsus collū vt qđ appet exterius z nō interius: z hoc etiā sentit Dynus: ideo littera exterior: nō est bona que dicit: videt interius z nō exterius.

Dub⁹ 3^m **C** Dubium tñ est an in lacertis extrisecis mery versus collū post fit peius vel minus malū qđ apostema in lacertis extrisecis epiglotti versus collū ante. **C** Dynus autē sentit qđ id qđ est versus collū ante qđ appet extra z nō intus fit minus malū. Si tamen cōmunicaretur id qđ est in lacertis mery extrinseci esset minus malū: tūc vel saluabimus litteram extra. vel dicimus qđ ly deinde: dicit ordinē narrationis z non ordinem gradum malitie.

C Prefocatio astit mala festinat ad phibendum anbelitum. Et quādo resupinat patiens eam phibet anbelitus oīno. Et quādo nō resupinat anbelitus fit difficilis: z ipse etiam assidue extendit collū ingenians ad anbelitum z reuoluit cum inclinatione z diligit expansionem z non potest facere.

C hic ponit signa boz apatū quātū ad diuersitate terminatiōis z terminat vel ad salutē vel ad mortē aut p̄ permutationē aut p̄ collectionē z suppurationē. p̄mo ergo ponit signa salutis z mortis bona z mala. Scđo signa p̄mutationis. ibi. (Signa autē p̄mutationis.) Tercio signa collectionis. ibi. (Collectionis autē.) Quarto subdit causā. ibi. (Et q̄q̄.) **C** Prima in. d. p̄mo ponit signa mala z mortalia. Secūdo signa salutis vel spēs. ibi. (Signa vō spēs.) **C** Prima in q̄q̄. p̄mo ponit quedā signa mala. Scđo ponit spēs signū a spuma z idē declarat. ibi. (Et q̄q̄ puenit.) Tercio a lingua. ibi. (Et grossitudo lingue.) Quarto a febre. ibi. (Et q̄q̄ est.) Quinto ponit quedā signa auctoritate. **C** hic. ibi. (Et idē dicit.) **C** Considerandum circa p̄mā p̄tē qđ qđ homo iacet sup collū epiglottis magis claudis vt. z. p̄notico. commento. 18. z ideo isti diligunt stare erecti z extendere collū. Reuoluit. f. angustiat. z p̄ debilitate nō pōt stare: z idē angustiat z non quiescit. Altr̄ resolutur. l. debilitat z deficit cū inclinatio ne. l. qđ inclinatur se z nō stat cum collo expanso. diligit expansionē stare erectus cū collo z brachijs latē. certus autē est bec oīa ēē p̄ma signa z significant prefocationem malam.

C Et quādoqz peruenit constrictio anbelitus z necessitas extrahendi vaporem fumosum ad hoc vt educat virtus que efficit anbelitum humiditates ad exteriora in anbelitu z apparet spuma: tunc nō est spes in ipso z non oportet vt curetur.

C p̄mo ponit signū. Scđo declarat. ibi. (Cū tñ.) **C** Considerandum qđ. **C** hui. p̄mo ponit cām spume que appet circa os istoz p̄focato rū. Et cā est. nā qđ multū p̄stringit anbelitus: tūc vaporēs qđ debet extra duci fumosi nō possunt educi z euēctio fieri non pōt: quare pulmo icendit z substatialis sua humiditas dissoluit qđ subleuat p̄ aerē paucū qui pōt ab eis exire z venit ad os z bec est spuma. bec est sūa. **C** hui. in cōmēto scđo p̄ticu. afo. 43. vbi li quēs de istis suffocatis siue strāgulatis dicit. cum fumosus aer nequeat exire p̄e nimia suffocatioe angustiat pulmo aialis. z cū maiori angustia expellit a pulmone emittente aliquatū p̄e subalis humiditatis cū ipso aere. z idē inuit. **C** hui. scđa q̄rti ca. de signis sumptis a radice lingue cū dicit. Spuma nō fit nisi cū cor ad rātā venerit calefactionē qđ deficit ei operatiōes pulmōis: qđ. f. pulmo nō pōt extrahere vapore fumosum nec attrahēdi aerē fridū. z hoc ē qđ dicit. **C** hui. q̄q̄ puenit p̄strictio anbelitus z necessitas extrahēdi vapore fumosum supple z attrahēdi aerē fridū ad hoc qđ virtus que efficit. l. virtus mouēs pectus z pulmonē educat ad exteriora

anbelitū. l. cū anbelitu: vel in aere humiditates. f. proprias pulmonis dissolutas p̄ icēdiū: z appet spuma. f. ex hoc: z tūc nō est spes: tūc significat mortē cū tantū sit icēdiū in corde z pulmone qđ non opz vt curet: qđ morituri solis p̄noticis sunt oīmittēdi. **C** Scđo dicit: quare. **C** hui. in ponēdo cām illius spume plus expellit necesse sitatem educendi aerē fumosum z vapore qđ attrahēdi aerē frigidū. **C** hui. p̄mo ponit est maius nocumētū in nō educēdo vapore fumosū qđ nō in attrahēdo aerē frigidū. attractio enim fridi aeris p̄pue est p̄p cor: f. p̄strictio est p̄p pulmonē: vt. **C** hui. 2. d. aia. cōmēto. 89. ly sermo fit difficilis z als a me discussus. **C** Scđo dicit: ceres si isti sunt p̄stricti in gula: vñ suffocati moriunt: quō pōt cum aere ide exire humiditas pulmonis que est corpus satis grossū. **C** hui. p̄mo qđ nō sunt oīno p̄stricti qñ aliqua fit modicissima via qđ nō pōt ēē sufficiens vt debita quātitas aeris p̄o vite remanētia attrahat nec vt pellat sufficiens copia fumofoz vaporē. **C** Tercio dicit: res ista spuma vbi format cū spuma fiat ex mitione aeris siue vñ tollitatis cū humiditate. **C** hui. p̄mo qđ forsan in ipso pulmone: qđ suba pulmonis spumosa est: vñ nō est aliud illa spuma nisi spumosa humiditatis pulmonis. z hoc sentit. **C** hui. p̄mo qđ cōmēto. cū dicit. si in sanguis creatur est videre qui a pulmone veniens est spumofus. **C** hui. p̄mo qđ illa humiditas simul cū aere veniens est spumofus. **C** hui. p̄mo qđ illa humiditas simul cū aere subleuata multū ascendit z veniens ad locū p̄stricti epiglottis diuidit z cōmifcet cū aere vñ fit spuma sicut vidi pueros hñtes q̄q̄ in ore paleā rotūdā p̄cauā: z inde violenter saluū cū aere suffocantes faciunt spumam.

C Cum tamen quādoqz accidat vt p̄focatus spumet aliquando: deinde sanetur.

C hic ponit signū dearticulās. dicit enī qđ in p̄focato qđ spumaz bz circa os nō est spes. Vult at dicere qđ hoc q̄q̄ fallit. Et p̄ p̄mittit. Scđo declarat. ibi. (Et illud est.) **C** Quod p̄ dicit est dictus. **C** hui. in cōmēto p̄allegato. cū dicit. Aliquā raro in ore suffocati spuma apparuit z non suffocatus fuit vel mortuus.

C Et illud est cum illic fuerit fortitudo z appetitus z nutrimentum. Cum autem facies eius fit viridis z deingrantur sinus oculorum ipsius: tunc ipse moritur: z similiter quando minoratur pulsus z infrigidantur extremitates. Et grossitudo quidem lingue z ipsius denigratio sunt ex signis malis. Et quando est cum prefocationibus malis febris vehemens: tunc mors festinat: qm̄ feb. facit egrum indigere anbelitu magno. Et iam dictum est in signis mortis velocis q̄ siquis prefocationem patitur z alteratur color postremi eius a rubedine sua cōsuetā ad albedinem aut ad viriditatez z indant ascelle z inguina eius sudore frigidō: tūc ipse moritur in vno duorum dierum.

C p̄mo declarat quis suffocatus spumans euadit. Secundo qđ moritur. ibi. (Cum autem.) **C** Dicit p̄mo qđ ille qđ p̄focatus spumaz z euadit est cum illic in eo fuerit hoc signum. f. fortitudo virtutis: bonitas appetitus z nutrimentum.

C hui. de sermone. **C** hui. an suffocatus spumans fortis virtutis boni appetitus z nutrimenti euadat. **C** hui. p̄mo qđ suffocatus quāto est calidioris cōplonis tāto citi⁹ ex causis suffocantib⁹ mori: z quāto est frigidioris cū causis suffocantibus tāto magis p̄durat: qđ minus idiget euēctiōe: bec est sūa. **C** hui. p̄mo sen huius ca. de apoplexia. cū dicit. accidit vt hō icurrat apoplexiā z nō sit oīa inter ipm̄ z mortuū z nō appet in ipso anbelitus: deinde reuoluit z sanat: z videt qđ calor inatus in eis nō vehemētū idiget euēctiōe z expulsiōe vaporis fumosi z anbelitu magno. p̄pter id qđ accidit ei ex frigore. Et signū huius est: qđ videmus mulieres z personas debiles euadere ab hōmī causis periculosis z suffocatis plus z robustissimos viros iuuenes z calidos mori de quo vulgus miratur. **C** hui. p̄mo fortis virtutis boni appetitus z nutrimenti multi est calidioris cōplonis: f. ergo spumaz: certius signū ex hoc fumif sup mortē. **C** hui. p̄mo qđ spuma apparet in ore suffocatoz pōt habere duplicē cām. Una eliquationē humiditatis flegmaticaz stantium circa p̄tes gutturis z capitis que p̄ motū z calore cōmifcent cū aere z fit spuma sicut appet in epileptico: z ista vt cōiter dicit nō significat mortē. Quedā vō est spuma que fit ex dissolutione substantialis humiditatis pulmonis. p̄pter multū icendū: z ista semp mortē significat. Quia ergo squinanticus pōt spumare. p̄pter humiditatis flegmaticaz eliquationē z forte motus eaz in ore simile id qđ fit in epileptico: z hoc nō significat mortem sed ex dissolutione sube pulmonis mortē significat: idē voluit. **C** hui. oare signa ad dist.

Gentilis

quendū has spumas. Cū sed tu dices ista spuma ex humiditatū
hæmatica quæ eliquatū quod nō significat morē frequēter accidit;
ergo fufocatus spūmas frequēter euadit qđ est 5. hæl. co. pæal. 2.
5. d. b. c. i. u. n. i. q. c. d. m. p. l. i. g. r. o. s. an ex alia humiditate hæma-
tica ē? et illa fieri possit que ē circa pætes gule et colatoy. 7. Ad p̄m
dōm q̄ raro fit illa spūma q̄ fit vera spūmatica q̄ fnt multa co-
pula minutissimā ampulosa et illa humiditas hæmatica; q̄ reg-
rit circa pætes oīs motus uehemē sicut in epileptico 7. istud nō
fit in fufocato nisi accidentaliter cōiungatur epilepsia vel motus
spasmosus mandibularū: 3. hoc est raro. vel regit foris caloz et il-
la spūmā mām circa gulam 7 facit ariditatē oīs. 7. Ad scōm dōm
q̄ comprehensibilē uidet q̄ humiditates accidentales que sūnt
pætoze possunt facere istā spūmā. Et forsā q̄ viscofe sunt nō fa-
cient nisi prius subleuantur et ascendunt in incendio pulmonis 7 for-
ti tūcōe cōsumptio fiet humiditatē subtilius pulmonis. Et tu p̄
p̄sidera 7 augebis speculationē. Cū signa 4. ad cognoscendū q̄ spu-
ma strangulari nō fit a fuba pulmonis: sunt q̄ 3. a. ponit. f. fortitudo
virtutis vitalis significata p̄ bonū pulsū. Et bonitas animalis si-
gnificata per senium et mori mendacē voluntariū. Et fortitudo
naturalis significata p̄ appetitū q̄ desiderat cibaria in tota sua
cibaria laudabilitatē: hoc est qđ dixit. 7. appetitus cibi 7. vi. signifi-
cat odo virtutis membroz ad epaz et pætiā ad stomachū. Et pos-
semus dicere q̄ appetitus significat lenitatē aialis virtutis: vt su-
mi ēr cōmōto afosimū secūde pæticule. Vn omniēritudine cō-
fortari mēte 7. Et nutritimū. 7. hoc est tertiū signum: 7. intellē-
rit p̄ hoc bonā oligonem in stomacho iudicabile per egestionē; in
epate per vīnā: in membris per bonā habitudinē et colozē in his
existētibus. 7. In eo qui spūmat signū est q̄ spūma nō est ex incendio
7 cōsumptione humiditatis pulmonis sed ex alia cā. Incendius n.
rales pulmonis unguis magno incendio 7 extirpationē calozis cordis
cique nō flaret insignis virtutū naturalū 7 aialū. Et iō sequi q̄
si spūmet p̄focatus 7 nō fit fortitudo virtutis vitalis q̄ significat
p̄minozationē multā in pulsu 7 frigiditatē extrēmā p̄pauā
7 significantē extirpationē calidi cordis. qđ ē significat p̄ viriditatz
calozis 7 denigrationē flusiofitatis oculoꝝ q̄ significat destructionē
factoris inati in corde 7 cerebro: iō humiditates cōgelant 7 deni-
grant faciem facie q̄ ipse moris 7 cuius signis: significat q̄ illa spu-
ma est p̄pter incendiū cordis 7 pulmonis 7 eliquationē substanti-
aliū humiditatis. Et ex istis cū significat defectio animalū 7 na-
turaliū virtutū: 7 ide o possemus dicere cū aut p̄focatus spūmat
7 nō sunt in eo fortitudo nec appetitus: tūc moris. 7 totū hoc intelli-
git cū dicit. cū aut facies eius fit viridis 7 denigrat flnus oculoꝝ:
7 sūnt q̄ minozat pulsus tūc ipse moris. Cū cōsiderat tñ q̄ fortitudo
virtutis 7 appetitus 7 nutritimū possunt esse ante pfocationē:
q̄ p̄focatio accidit hoi fort calide copleriozē: 7 illa fortitudo
virtutis nō est hic sermo: 7 hoc argui alio mō ē in actu pfocatio
nis 7 p̄focatiozē: 7 de his signis est sermo. Et iste fortitudinis vir-
tutis fūns in quolibet breue fm ful naturā 7 cōplōne. Et grossitudo.
7 fortitudo aut fit ex multa repletioe lingue et suis vntē cōcāta
sicut ēt ex hoc rotundat quadoꝝ: vt 7. d. 4. reg. ac. ter. cōmē.
36. folo. 3. S. quātināz omigatio significat fortē adustioē vel mō-
rificationē. Pars sequēz p̄. Et iā dicitū ē. Cōsequerit arabes co-
rērit intellēge re per bunc libū cū qui dicit libet secretoy 7. d. p. in eo
tñ qui est apud me nō iuenit. 3. Ita aut signa sua vident posse
verificari cū enim pfocatus alterationē p̄ in caloze colli a rubedine
p̄ueta. i. a. fluo bono 7 viuulo coloze ad albedinē. i. ad luiditatem 7
mōrificationē: vñ apparet quasi viridis significat extirpationē ca-
lozis cordis: aut caliditatē p̄pauā apostematiā: vñ ad se traxit fan-
guinē illarū partū. Sudoz ascellaz fm dñyū fit: vapores recti
qui nō poterūt educi per anethūā in corde pellunt ad ascellas 7
a locis epatis ad inguinā. Et q̄ caloz iā extinguit: ideo iā in eritu cō-
gelat 7 fit sudoz frigidus. 7 iō cito moriūnt. f. ipsa die vel sequenti
7 hoc est qđ dicit in vno duoy diey. Et sic dicit Rasis tertio ptinē-
tis vlt. ca. Quibus accidit squinatia: 7 mutatur exterior: pars col-
li et qualitate rubedis eius 7 alba fit: sudoz ascellarū eius fuerit
frigidus sequitur mores ipsa die aut crastina.

C Signa quoſpei ſunt ſi pmutat⁹ rubedo ad exteriora: multoties eni aperit⁹ tūc oculos ſuos ⁊ ſanant⁹. Et ſit qñ alterat⁹ coꝝ anbelit⁹ ⁊ icipit⁹ anbelare anbelitu breui. Et illud lo quoniā ipſi in diſpōne vebementē icipiunt ad anbelitū lōgū vꝝ ipſm paulatim intrare faciāt. Cū aut abbreniat⁹ tūc ſā remouetur cā pꝑeꝛans ad ſolitudinē ⁊ redempt⁹ membra ad diſpōnē naturalē. Et ſit quando accedit aſa in latere oppoſito ſperatur cū eo reſolutio aliqua.

Super tertio

Thic ponit signa bona ⁊ sunt tria. p^{ri}mu^m si rubedo p^{ri}mutet ad ex
teriora: q^{ui} illuc puenit m^{ai}or ponit tertio p^{ro}phetic^o textu ⁊ cō. zo.
ide signu^m. Aperiū^r t^{er} q^{ui} dicat subito q^{ui} sentiu^t se liberatos ⁊ ele
uat visum cū p^{ri}us staret cū^m clausis oculis ⁊ triske^{le}: ponit hoc
signu^m paulus. Secundu^m signu^m est anhelitus breuis q^{ui} in breui te
trahat aerē: dat in hoc cō^{tra} notā: q^{ui} p^{re}cofcat in dispōne ueheme
tis p^{re}cofacionis incipiū^t ad anhelitu^m loq^{ui}. tiste sermo scribit ter
tio p^{ri}ntiēti caplo septimo auctoritate. **H**ic in libro epidimiaru^m.
Tertiu^m signu^m est q^{ui} apostelam latus oppositu^m ⁊ differt hoc signu^m
a p^{ri}mo: q^{ui} illa p^{ri}mutatio erat p^{ri}mutatio sine a^{li}are. per latus autē
oppositu^m itelligit in circa ⁊ nō in secutitate: q^{ui} fiat extra in collo vel
post aures vel circa altellu^m. S^{pe}rat rē solō idē recessus aposte
matis p^{re}cofatu^m. dicit sperat p^{ro}p^{ter} p^{re}tingentia^m multas. possēt
enim malaria multa intus ⁊ extra apparere: p^{er} statim dicit.

Signa autē pmutatiōnis ignāte sunt vīdeatūr in apātē detumitio ⁊ resoluō absq; aptōe ad exteriora cū mollificatiōe sua. Deinde opz vīderetū pulsus. nā si sit viduōsus magn⁹ ⁊ accidit cū eo tussis: tūc ipsa pmutatur ad peripneumoniā. Si vō pulsus sit spāmosus tūc ipsa pmutatur ad spasmū. Et si debilitatur pulsus valde ⁊ minoratur ⁊ sit rarus ⁊ cōmouet tremorē cor dis ⁊ resoluiss īnatus calor ⁊ accidit syncopis: tūc mā effe effusa ad pte cordis. Si autē accidit dolor in stomacho ⁊ nauſea: tūc iam effunditur ad stomachū.

Tercio ponit signum generale apatis. Scdo spale. ibi. (Deinde.)
 O dicit hoc q̄ qñ apā ignāritur tunc infertur et resoluit. i. recedit subito
 ab his q̄ qñ erupā fames etrra cū mollificat. i. que fames
 est cū mollificat etrra signū significat q̄ apostema pmutat ad aliū
 locū. Et intelligit et hñ nō resoluit in sensibilibus. Signa v̄ p̄cularia
 que ponit sunt certiora: vñ dicit deide. Et demū ponit signa p̄mu-
 ratiōis ad p̄plemōm. Scdo ad spānū. ibi. (Si vō pulsus.) Tercio
 ad cor. ibi. (Et si.) Quarto ad stomachū. ibi. (Si aurē.)

Cū dicitur de p̄dicto. n̄. 8. v̄. ponere in cōmē. illius afo. Quicūq;
 squātinā effugit. afo. m. 3. p̄ticle. q̄ signit p̄mutatōis squātinā
 ad pulmōnē fit pulsus durus inaequalis. pulsus aut̄ mollis ē equā
 lis significat dimissioē. lib̄rationē. ¶ In 2° dicit̄ Qui. q̄ ponit q̄
 pulsus est vndosus ē mollis. ¶ Ddm̄ q̄ q̄ permutat squātinā ad
 periplemōnā: pulsus fit mollis vndosus. R̄d est q̄ talis pulsus ē
 periplemōnā: pulsus fit durus in cōmē. pulsus ē pulsus periplemō
 nicos cōmē. 26. ¶ Ad 2um dōm. p̄. t̄. illi cōmē. 2. q̄: san̄ cor
 ruptus: aut̄ q̄ dicit pulsus ē durus cū squātinā permutat ad p̄n̄t
 pale mēbrū v̄t nobile durū t̄ nō intelligat de mēbro molli. ¶ Ut
 dicendum q̄ si apostema est in p̄ncipulo pulmōis pulsus est dur
 rus tertio ar. trac. f̄cbo. ca. ¶ Ut dōm. q̄ in oī flegmone pulsus h̄
 aliq̄ duritē q̄ extēsiōē: v̄t durus ponit in cōmē. 22. q̄: si loqu
 tur in cōmē. afo. m̄. p̄dicti. t̄ in āpate mēmbi molli v̄t
 pulmo mollis est q̄ in āpate durū mēbrū. Reliance m̄ea nat̄r

Collectionis aut signū est qm̄ iuenit lenitas pauca
cum pertransitione quartj diej.

C^op^o ponit signū permutatiōis ad eritūrā sanitatiōis: z signū ē q^o trāsit quārtū diē: z hoc significat mām alicuius g^ostifici nō aprā resoluī: z iuenis lenitas: z hoc significat q^o saniaf. Jsta autem lenitas percipitur a medico vel infirmus cōprehēdit in se vt sup^o dīcebat de tēfione. Dixit pauca. i. inchoans: q^o nō apparet q^o tūc sit collectio z suppuratio completa.

C Et qñq accidit syntyne que facit appere rubedines
in collo ⁊ pte pectoris vt generef berisipilla. Et illud
est fm duos modos: aut pp reditiōē materie ad ite-
riora co:poris: aut pp effioniem materiē. Si aut est pp
euacuacionem tunc est in qua est spes ⁊ alleuiatur. Et
ea anbelius ⁊ aliud est malum.

¶ **C**ibis ponit quedā caſſi. qui neceſſarius eſt ppter dictū ſupra q in ſignis ſpei ē q pmutat rubedo ad exteriora: 2 dicit q ptingit ſiqui nātis in q apparet rubedo in collo 2 pectore: q illa rubedo ē heriſſi- pillar: illa heriſſipillar accidit cuprſſe vel pp tractionē i. tractū ma- teriei. ſ. multe ad interiora: vñ multiplicat mā in pre iſtiniſſeca colli 2 redūdāt eē 2 aſat eē extra: 2 hoc ē malū. vel pp eūiōne materiei ad extra: q erit abſus ad extra: 2 in hoc eē ſpes bona.

Et signa qdē cī q sanguinea ē sunt signa sanguinis
nota r rubedo lingue ⁊ faciei ⁊ oculoꝝ ⁊ i iuētio sapo
ris sanguis, sicut dulcedis aut similibis saporis vini ⁊ do
lor rebumē

lo: vebemēs extēsiuus z pstrictio anbelit⁹ vebemēs.
 ¶ hic ponit signa fm̄ diuersitatem materierum humoralium z ba
 bet quatuor vt pater. Considerandum circa signa sanguine q
 sanguis nō corruptus ostendit saporem dulcem: sed corruptus po
 nit saporem simile vino dulci corrupto: z b est qd dicit. Aut similis
 saporis vini. f. corrupti, dolore autem extensiuum z constrictionē
 facit multitudo sanguinis. Reliqua sunt nota.

¶ Et signa cholericæ sunt inflamatio z caliditas z tristitia
 vebemēs z sitis vebemēs z dolor vebemēs moridi
 catus z amaritudo z siccitas z vigilie z nō psequit i
 pstringēdo anbelitū psecutionē eueniētē ex sanguie.
 Et qñqz significant ipsam color lingue z adustio loci
 z acutis ipsi⁹ z est quasi sit in loco aliquid acutū moridi
 catū: dolor cholericæ minor est dolore sanguine.

¶ Circa signa cholericæ summarie cōsidera q lra que dicit non se
 quit in pstringēdo anbelitū pōt intelligi dupl^r. pmo nō sic strin
 git vel psecocat apostema cholericū sicut sanguineū: qm̄ subtilis
 cholericā nō sic claudit viā. Scdō nō est sic addita systoles siue
 pstrictio in anbelitū hñtis apostema cholericū sicut sanguineū
 non q nō sic indiget educatione sumi vaporosi sicut indiget in
 sanguine. dilatatio ergo in cholericō est maior z manifestior. Co
 lor lingue scilz ad cirinum. dicitur quandoqz quia quando est intus
 squinantia dolor cholericæ minor est. pulsatiuus vel extensiuus
 quia modicius est maior.

¶ Et signa qdē flegmaticæ sunt falsedo aut sapor bau
 rach cū caliditate z viscositate: qm̄ b flegma ē corru
 ptū z putrefactū. Et qñqz significāt ipsaz albedo colo
 ris lingue z faciei z paucitas sitis z inflamatiois. Et qñqz
 psterit lingua cū mollificatiōe z raro accidit cuz ea
 apa in glādulis. Et qñqz est dolor cū ea puus aut pri
 uatus z nō sunt cuz ea febres z plongas spatium eius
 vlgz ad xl. dies. Et quando nitit hñs cā possib lis est
 ei deglutitio: qm̄ penetrat deglutitū in molliem.

¶ Circa signa flegmaticæ cōsidera q pma signa sunt apatis flegma
 tici de flegmate qd per corruptionē factum est falsus. Scdō signa
 sunt flegmā nō falsi que ibi ponit. z qñqz significāt. z istud ē aliud
 flegma aquosum vel illi ppinquum: z ideo parū inflammat z albe
 scit lingua. Et qñqz ita mollificat linguā q psterit eā sicut si esset
 paralytica: z hoc est qd dicit. qñqz psterit. Et raro accidit cum
 flegmatica squinantia de bñm flegmate nō acuto apostema in glā
 dulis: hoc dicit. qz in apatibus mēbris calidis fit multa attractio
 ad pres gule vnde carnes glandose dicte amigdale z alie ē glādu
 le colli replent z vident apostemari. hoc aut nō fit in hac flegma
 tica squinantia ppter frigiditatem z leuitatē materie: z ideo qñqz
 non est dolor aut paruus nec febris vt cū est flegma aquosum non
 putridū z plongetur. f. qñqz vt supra dictū est: z forsan dicit abso
 lute plongetur: qz ex natura materie frigide hñt cōpēte pzo
 logatio chronica. f. quadraginta diez. ¶ Et qñ nitit. qz cū hoc apate nō
 est tensio nec durities sicut in calidis apatibus: imo partes ille qñ
 remollescit: z iō si homo sollicitat z conatur plus deglutire pōt
 z melius q si in eisdē locis esset apostema calidū: hoc voluit Ras
 3. ptenen. ca. vlti. ppia auctoritate dicens. in squinantia que fit ex
 flegmate: cura est cū sollicitudine ex eo qd molle est.

¶ Et signa melācholice sunt durities z sapor acetosi
 tatis z ponticatis z q accidit paulatim. z quandoqz
 est permutata ex apostemate calido.

¶ hic Auic. dicit. signa melice squinantie: scias q melia bz istos sa
 piores: z ideo cadūt in signa. Signa aut pmutationis ex apostema
 te calido derelinquūt ex signis calidi apostematis pcedentibus:
 z plus ex signis dictis in multis alijs locis.

¶ Et signa facte a siccitate mēbroz spūaliuz quecūqz
 fuerint sunt paucitas humi dicitis in ore z iuari ex aq
 calida statim cū eo qd humectat z mollificat.

¶ Jā posuit signa pfocacionis ppter apostemata z ppter coopu
 ra: hic ponit signa pfocacionis facte ppter pigritiā virtutis a motu
 lacern epiglottis z fiebat iā vel ppter fecitatem vel ppter mollietē
 vel ppter spasmū vel ppter nocumētū aliud vt defectū virtutis a
 causis resolutiuis. ¶ Omittit aut signa eius que fit pp spasmus:
 qz intelligunt ex caplo de spasmus: ex hoc qd sentit a medico vel

ifirmo vel altero eoz. ¶ Omittit et signa eius que fit ppter molli
 tie: qz sciunt ex caplo de paralyfi. z ē qz intelligunt ex dictis in si
 gnis apostemose flegmaticæ cū dicit qz psterit lingua cū mol
 lificatione. ¶ Omittit et signa eius a defectu ppter causas debili
 tates: qz intelligunt ex notis a illaz causaz generaliter positaz p
 mo cañ. sen. z. ca. de causis debilitatis. z specialiter ex ppia capi
 tulis pluribus in qbus determinant in hoc libro modi malarū cō
 plerionuz spiritualiū mēbroz ex quibus deficiūt ab operatione.
 ¶ Remāst ergo supra Auic. ponere signa eius que fit a siccitate: z
 hoc est: qz hoc multotiens accidit. Et quāvis posset clare itellige
 re signa eius per signa dicta in caplo de ethica: z in multis locis de
 quibus habēt signa siccitatis mēbroz: z posuit tñ signa huius
 cause vt recordaremur ordinis capli causaz pfocacionis. Et di
 cit qz signa pfocacionis facte a siccitate mēbroz. f. epiglottis. z
 quecūqz fuerit. f. siccitas: qz si a qñqz cā. f. deficiente vel quecūqz
 fuerit. f. mēbra illa que exsicant: vñmodo siccitas cōicitur muscu
 lis epiglottis: sunt zē. aqua calida. i. parum ne calore exsicet: sed ca
 liditate inuētur ad penetrandum.

¶ Et scias qz qñqz accidit lingue dolor pseuerans an
 no vno aut duobus in gutture eius z significat petro
 sam superfluitatem in partibus gutturis.

¶ hic ponit vñ cañ. cōsiderandū q lingua est mēbrū rarum: vt
 4. de regi. acu. ter. cōmē. z. z Aristo. pblema. 10. pble. 19. Lū ergo
 dolor circa eius partes stat vno anno vel duobus nō est credendū
 q fit materia subtilis sed grossa z multa: calore ergo deficcata fa
 cta est lapis. Et Sal. recitat casum quarto de interioribus in fine.
 Et ego vidi lapidē in quātitate fabe generatū sub lingua. Si ergo
 lapis iste ēē verus gutturis pres pōt pfocacionē generare sicut
 ego vidi in muliere que stetit pfocata z credebant oēs eam mor
 ri: tamē eripuit quoddā frustū in quātitate ossis dactyli solidū cō
 globatum fere vt lapis z sanata est z nunc vivit zē.

¶ Sermo vniuersalis de curis apostematū acciden
 tium in partibus gutturis z epiglottis z glandulis cir
 cundantibus ea z vne z galsamati z duarum amigda
 larum. Cap. 10^m.

¶ Porcet vt euacuet in principio vniuersaliuz
 illorū materia facies illud cū flobothomia
 z solutione ventris.

¶ Jam posuit causas pfocacionis z signa: hic ponit curā. Et p ge
 neralē omniūz apostematū partū gutturis: vt rubrica dicit. Scdō
 do ponit curā spālē in caplo sequenti. ibi. (In calida.) ¶ Sed tu vi
 ces: qñqz ponit curā apostematū vne z amigdalaz cū nondū dixe
 rit de eis. ¶ Ddm qz sermo istoz apostematūz pōt optime itelligi
 ex sermone de apatibus squinantia: vt notū est: z iō Auic. nō resu
 mit illa nec ponit cās pprias hoz apatū: tñ ponit curā spālē. p
 mo hoz apatū p medicinas. Scdō p manuale operationes. ibi. (Et
 qñqz appropianz.) ¶ Prima in tres. In cura em̄ egritudinū cōsi
 deramus dispositionē que curatur: z medicinas quibus curatur:
 z dispoēs diuersas corpis que curant. Jō pmo ponit curā hoz
 apatū cōsiderādo dispositionē quā curamus. Scdō cōsiderādo me
 dicinas. ibi. (Oporet vt pspiciat) vel. ibi. (Et ex rebuz.) Tercio cor
 porū dispoēs nales. ibi. (Et cōsideretur.) ¶ Prima in tres. pmo
 ponit itēones generales curatiōis hoz apatū z res cū qbus p
 ciunt. Scdō ponit quādā curā empiricā. ibi. (Et ex rebuz.) Tercio
 spāliter cōmēdat quādā medicinā spālē. f. lac. ibi. (Et lac.) ¶ Ad
 pmiū euidētiā cōsiderandū qz generalr triplex est itentio in cura
 hoz apatū. Una est māerum cō. Scda est diuersio. Tertia est ap
 proximatio medicinarū localiū. pmo qz ponit curā primam. Scdō
 scdam. ibi. (Et vt trahat.) Tercio tertiā. ibi. (Et vticipiat.) ¶ Dicit
 pmo qz in pñ vniuersaliuz hoz. f. apatū dictoz apostematūz quo
 rūcūqz siue sint in partibus gutturis vel amigdalaz vtinur flo
 borthomia z solone: aliqñ vtrūqz z aliqñ altero solo: si videres re
 plerionem sanguis vel alterius humoris.

¶ Dubitat: vtrū in qualibet squinantia. f. cholericā z flegmaticā cō
 petat floborthomia. ¶ Vnde qz nō per Ras. 3. pñi. aucto. Judei
 ca. vlti. Amplius p flobia cholera z flegma disruppius fluūt z hñt
 praua: qm̄ flobia in cholericō facit cholericōz humorū ebullitio
 nē: z in flegmatico flegmaticoz cruditatē: vt sumitur quarta pmi
 ca. de flobia. ¶ In pñm est Alex. z Paulus in ca. de squantia qui
 absolute flobia precipiunt nō distinguēs materiam. vñ Alexan.
 ante oia qdem flobiaz in squantia adhibere necessariū est. Jā
 ē sentit Balya. 6. p. ca. 2. De fūe inuit solutionē huius qñtis.
 Si enim materia hozū apostematū fit sanguinea certe cōpe
 tit floborthomia. Et si sit cholica cū sanguine mista: vel ē flegma
 tica.

Dub. 3^m

10 b 5

Gentilis

tica cū sanguine mista sue cū sanguinis multitudine: et id ibi docet phar macias dare. Et si expedit ante flōmā: ptingit tū vplurimū hōi materias eē sanguini mistas: et hoc iā declarauimus plicius sen. 3. ca. de cura obthalmie. et tu recurre illuc: ergo si aliqđ flegma distillaret a capite qđ esset purū aut multū depuratū nō habile per flōmā educi caue illā. multi enim mortui sunt ex hoc. Et si si exstīmatio tua idicat cholera esse purā aut depurabile. Ad auctozitatē Iudei ođm qđ intelligit vt dictū est: tū Rassa redarguit euz et nō acceptat auctozitatē suā: vnde in fine capituli ē in flegmatica cōcedit flōmiam: s; in diuisionibus Almansor ca. si. non exprimat curā p flōmā in sguatā flegmatica: quā nī in cholica expisit.

C Dubitatio vō eēt de qua vena esset fienda flōmā: et de quo brachio. De cuius solone recurre ad canones generales pmi libri fen quarta tercio cap. Et ad similes qñem quā determinauit in capitulo de obthalmia supra fen tercia.

C Et vt trabat materia ad partē diuersam saltem cuz ventosis positis sup loca lōginqua opposita ei et ligastione extremitatum dolorosa.

C Considerandū qđ loca longinquiora sunt loca crurium et coxarū. Sed tu dices nōne debemus ponere eas in collo. Adm qđ tūtius est incipere ad longinquas pres vt ad longinquiora trabatur materia: et pprie qđ ppter etatē vel aliā cām non potuisti facere flobothomia cū eis certus qđ in corpore non est receptio: tūc poteris vt vōstis in partibus ppinquis. In collo et sub mēto: sed repleione stāte periculū est ne materia ad locū trabat: vt Alex. ca. de squinātia. scire opz vos qđ vōstose necessarie sunt in hac passione: et cū remouēte si supcurrer mā. et intellige de ventosis. ppius loco vt collo: qđ vōstositas crurū et coxarū et vlt partū distātiā apponimus ad diuertēdū lōginque currēte mā. Dixit aut saltē si non potes facere flōmā vt vōstose sint cū scarificatiōe apponēde vel nō: remaneat in tuo iudicio fm qđ vides de plenitudine sanguinis.

C Et vt incipiat in ea cuz medicinis stipticis cōmistiis cū eis que habent parum absterfionis sicut mel: et meliores eo sunt cortices nucis: deinde rob mori. Et scias qđ iceptio gargarizādi cū aceto cuz incipit passio vne aut lyanantia est ex eis que repellūt et phibēt attractiōnem humiditatis plurime et est cū eo. phibitio eius qđ eueniet. Et de istis quidem medicinis sunt sicut alūmē et galle et balaustie et ambo granata decocta vsqz ad solutionem et fiat ex eis qđ deglutiat. Et ex eis qđ inuuant ad illud est vt radatur sineput et linat cū succo achacie et hoc in principio.

C hic ponit curā quātū ad intentionē vsus localis. Et pmo in pñ.

Dub 2 Sedo in augmēto ibi (Deinde.) Terzio in statu ibi (Deinde.)

C Dubitat: vtrum in principio hōz apostematū cōpetat aliqđ gargarisma. Vnde qđ nō. 3. cōtinētis. vlti. ca. in pñ p duas chartas. vbi auctozitate Hal. in principio hōz apostematū vetat gargarisma. Amplius gargarisma nō fit nisi cuz cōcussione et motu et illa phibent in principio apostematū in gbus itēdū mām repellere: vnde in fine capli sequentis docet in omni dolore gutturis dimittere loquelā sue sermonē. In pñ sunt oēs. Adm qđ in principio hōz apostematū ante euacuationē nō cōpetunt gargarismata. Rō est: qđ sunt repercussiuas: sed talia nō competūt stāte repleione cōi. plenū eni exstēs corpus non recipiet extra sed post euacuationē cōpetunt: qđ materias repellunt. Sciendum tū qđ forma gargarizandi in principio hōz apostematū o; esse leuis nō cū labore et lectu sed quasi quedam detētiō in gula nō laborādo vel valde parū ne motus agitet et attrahat mās. In statu vō et cū queritur resolutio pōt cū forti cōquassatione partiū gutturis fieri: et h est qđ Rassa dicit. palleгато ca. nō est puocādū mēbū ad labores in principio cū multo gargarismate ne fiat cā ad attrahēdū mām. et ideo halya. incipit cū tribus igitur prius qđ cum gargarismatibus. 6. practice. caplo. 2. Ad Hal. responder Rassa qđ intelligit de gargarismate auctoz: vt intelligit qđ non fiat cum agitatione et motu propter multo.

Dub 3 Dubitat vtrū pure stiptica gargarismata verbi gratia decoctio gallarum siue pure repercussiuā p friditātē vt. 6. g. succus solatri cōpetat in squinantie principio gargarizando. Vnde qđ sic per Berardū in glossa Vlatici lib. 3. c. 1. qui docet gargarizare in principio cū decoctione gallarū balaustiarū et pphā. i. corticis mali granati. Itē Huil. lōbardus in cholericā sguatā docet gargarizare cū vino de granatis. Itē Rassa tercio cōtinētis. c. vltimo inuit qđ parūz insufflandum est de galla nō matura et de achacia cum sumach et

Super tertio

rossi ac. Amplius in istis apatib; maxie a pñ cōpetit mām repellere: ergo maxie repercussiuā pueniūt: hec aut sunt frida stiptica pura. In pñ est. A. g. incipit cū stipticis mistis cū aliquib; absterfuis. Adm qđ in pñ hōz apatū nō cōpetunt pure stiptica nec pure frigida repercussiuā: s; opz eē cū aliquali absterfione et resolute. Rō est que sumit a Rassi tercio cōtinētis. c. vlti. Nā pellicula oris est subtilis: et id incipit statim aliqđ resudare: vti opz stiptica et repercussiuā hēre aliqū vim absterfuiā: et id s; cōiter incipiat cū rob mori et melle vt Alexander scribit. Considerandū tū qđ quātitas mēstionis resolutiuorū et absterfuiorū cū repercussiuis est s; qđ medicus videt de nā materie. In materijs. n. calidis et pprie cholericis parū miscemus de illis: vti possumus eliquare rob nucū cū aqua ro. vel cū aqua decoctiōis sumach vel gallarū fm qđ videbit. In mām at flegmatica multū miscemus vt forsan vramur diamoroni cōpositio in quo itrat sapa fm Tūco. et fm Alexan. vinum et et possemus dissoluere id cū decoctione lignitē. Diuersificat et bec mistio fm qđ pñ est quasi principia vel pcedēs: et tūc diceret qđ in mēbia cholericis. f. subtilibus in principio pncipiāt et in materijs san guineis et possemus accedere ad pura et frigida. principio autē pcedente nō est tutū: et in mēbia flegmaticis pcedente pncipio satis ad absterfionē intēdimus. Et ideo Desue audacius ad ifrigidatā repercussiuā pcedit in materijs calidis et pprie in cholericis. Et ē Sera. tra. 2. c. 18. de squinātia. meliores eozū. i. inter eas coitices nucū. i. rob de cortice nucis: deinde et. Vnde dare maiorē fidē in rob nucū: qđ h; aliqđ cōfōrtatōi stomachi vt Alexā. quinto capitulo. Considerandū aut qđ acetū id qđ laudat est cōiter acetū vini mistū cū aqua: h; n. cū repercussiuo p friditātē vim aliqū resolutiuā pp pres acutas: et cōuenit in mām flegmatica cuz virtutē incūsua. Vnde Desue si mām fuerit flegmatica gargarizandū in pncipio acetū cum aqua ro. et in hac mām flegmatica Rassa. cōtinētis versus finem precipue laudat acetū. cōuenit et in mām sanguinea et cholericā: vt in sequēti cap. etiā ifrigidando et pprie cū decoctiōe repz frigidaz et pprie acetum acetosorum: sicut est acetū siue vini grauatoz acetosoz de illis medicinis. f. repercussiuis. sunt et ambo granata. f. dulce vel musū et acetosum mista simul. Stat qđ deglutiat. i. aliud deglutibile. pōt et deglutire. et dicit hoc ad differentias alterius qđ nō opz qđ de eo deglutiat.

C Dubitat vtrū partes capitis possunt stiptico inungi vel lini vt succo achacie. Vnde qđ nō. qđ Rassa tercio pñētis phibet sup collū poni stiptica ne mām intus repellat s; docet vti emplastro ex farina semis lini et oleo camomillino et farina ordei. Et Alexā. in B ca. extrinsecus iponi opz collo lanas oleo ifusae. Et. A. infra: ergo eadē rōne sup caput nō debemus ponere stiptica ne materias in ferius premāt. In pñ est. A. hic radat sineput al. i. asre. i. locus cōmissure coronarū. Sermo ille est valde extraneus. D; tū sic cōnatur saluare qñ materia est fixa. i. in apatibus collis: precipit qđ supra caput ad diuersionē ponat veficātia vt materia diuertat ad extra sicut in principio pncipiāt in quo mām fluit ad pres capitis: vniuersaliter administratio repercussiuorū stipticorū circa finē put mām repellit vniuersaliter ab omnibus partibus capitis: et id cōferet: et hoc maxime in his in quibus materia stiptica rei posite sup caput potest penetrare vsqz ad partes gutturis propter raritatem commissure sicut in pueris in quibus cōmissura coronalis non est perfecte consolidata. Et ideo Auicē. in ca. de casu vne pncipit in pueris apponi stiptica fortia sincipiti. Vt alia via est quā ego dedi qđ remedium istud esset vtile si in capite esset seruo: trahens materiā. Sed in verioz iudicio credo textū esse corruptū vel Auicē. habuisse corruptum textū continentis super hoc passu a quo Auicē. habuit fere omnes particulares conclusionēs quas ponit: et hoc declarabo infra in caplo de casu vnu. Ego eni non essem audax ponere super capite stiptica in principio sguatē deinde. f. versus statum ad maturantia. i. resolutiuā mista cum repercussiuis. que aut sint illa ponent in sequenti capitulo. Et hic cadit similis questio quam etiam disputauimus fen tercia vtrum cum cessamus a repercussione pncipij debeamus transire ad resolutiuā vel ad maturatiuā.

C Deinde fiat gradatio ad maturatiuā: deinde fiat gradatio ad apitiuā fortia vsqz ad gradū saltis amoniaci et pyretri ad ea que dicturi sumus. Et ex eis que cōferunt ad hoc est stermentare cuz eis que sunt sicut pdsi et costus et folia oleandri et sansucus.

C Quia incipiat a leuioribus eruptiuis quousq; perueniatur ad fortia de quibus est sal amoniacus. Iste medicinis fortes et debiles dicuntur in sequenti ca. Et ad erupendū cōferit stermentatio cum conditi: quidam dicunt qđ est medullā elebori. Simon dicit qđ sunt quedā radicle quibus lanary lanam limpidae.

Et cetera

C Et ex rebus expertis que faciunt sua proprietate in apostematibus pfocationu et vne et ambaz amigdalaru et oino oium membroz gutturis iuuamentu marum est vt fuman filu et pprie tincta cu murice marino et pfoce cu eis vipera: deinde circude eis collu eius q bz aliqd boz apostematu. Illud. n. pferet ei iuuamentu mirabile bonu pcrtrahens qritate ei qd ti mef. Et lac qde ex medicis est sublimib in principio et statu: ppter ea q repellit et lenit et sedat dolores.

C hic no mirabile forma specifica plurib muricib coicata. Murices sunt cocule marine cui sanguine fit tinctura purpure. In h vo ope iuenio aliq discordia iter auctores qua vide p bos text. B. n. in. s. de simp. medi. in translatione arabica cap. de peonia dicit sic. Si accipiat filu lane et pcpue illius lane que vt in coebis marinis et tingat tinctura que d grana: deinde inuoluat istu filu in collo vipere et stringat donec strigule vipera cu eo: deinde filu inuoluat circa collu habetis signaria vel aliud qdncqz apa ex eis que sunt in gutture vel collo videbis ex hoc magnu mirabile illius filu. In eo de vo lib. eod. cap. fm translatione greca dicit q si multa filu et pcpue ex his que marina purpura. i. pculo illo ex cui sanguine tingit purpura et applicueris gule echidni visce leuia. i. serpētis q di cutus vel stritit: vnde subdit. et suffocās echidia sue crotonē: deinde et applicueris filu gule mirabil pferet parachib. i. apatib gu le et in oib que circa gula nascunt. discordat igit he due translationes: q pma dicit q filu d esse de lana et tinctu cu grana. et scda dicit q filu d esse de sanguine illius pculi. Rasis. vo. 3. p. 3. vlt. c. dicit aucte Accur. si ligat collu vipere cu filu lino: et districtio illius pfoce vipa et liget in collo patetis signaria mitigabit passionem bui: stat videtis amigdalaru. A. vo dicit q tu vides. Et dicit pcrtrahens qualitate vel qritate eius qd no timet: q trahit nocumētū pfocationis et securat ab eo. Et lac. kam sui dicit Aui. assignat et inuit q pferet et in augmeto. C. Consideradu tamē q iuuamentu ei in principio per h qd repellit qd no est iuuamentu forte sue magnitudo no possum esse pnti eo solo si no ipmit: sed possumus experiri sine periculo qd timentur ex sui ipessione. repellit. n. medio:riter vlt stat: cu in statu et quo ad statu possem? eo vti: qd doloz sedat. Et ex h puenit in qd cup tpe dolor du dolor idicaret sedatione. Sic. n. lac capm aut asiniū fm Medes laudant in statu.

C Et opz vt pspiciat in administrado ea que stringut et resoluunt aut maturant et psideret ad dispone corpoz in lenitate et duritie sua et confortet illud qd est forte in duritie et leniatur in lenitate: et similiter obseruetur etas et coplexio et tepus et pfuctudo.

C hic canon fi est per se vult ponere cura boz apatū habita plderatione ad natura medicinaru: quis enim in principio pueniat ea que repellit sue pstringut. Et in augmeto ea que maturant aut soluunt multa cu repulsiuis. Et in statu siue d suo statu ea que maturant siue resoluunt puriora et tandē que apara rāpūt: tū opz ista ee familiaria corpi qū est pose. Na habetia vtutes cēneas multus siue venenosus nocet: ppter ea q pres gule sūt nobiles colligate pncipalib: et ab eis cito fit ipressio in pres cordis et stochi et pres cerebri: et iō si debet eripere no vtaris viridi eris vel calcato: sed sale amoniaco: et si debes ifridare et reputē fortiter no vtaris ius gamos: sed si expedit papauer: et h inuit Rasis. 3. p. 3. vlt. dum dicit. Dubitandu est ne iducat aliqd vel moueat aliqd de medicis qd currit ad isofagu et pulmonē: vñ cuitandū est medicamē in q fuerit calcatu: vt. s. theo. pe. ca. et h voluit. A. fm expōne hāc. Et opz vt pspiciat et. f. q sunt familiaria corpi: vel no sint multa cēneaz virtutu. Si aut ille cano eēt pnter sequēti: tūc vult q fm q corpa sunt diuersa in lenitate siue in teneritate et duritie: siue sint ex habitu dine siue coplexione: siue ex erate tpe vel pfuetudine fm hoc medicina diuersificet: et medicamē forte pfortetur in duritie. i. in dispōne dura: et in dispōne leui alieuē medicina: et in sūma duris pnt dari duriora: lenib: aut vt pueris vel mulierib: et sūr leuioza. Et fuit Aui. in h follici: q pellicula gutturis quā rāgūt bmoī medicine est multu diuersificata in molitie et duritie fm corpa et etas et tpe et pfuetudine. qdaz. n. sunt pfueri nunq in gutture aliqd sustinere: gādā ibi pnt abfodere lapides. Etas aut infantie vel pueritie tenera est in illa pellicula et coplexio humidat: et ecōtra in viris. fm h diuersificat gradus medicinaru: vt hoib: lenib: leues medicinas et fortib: oēs fortes: et hec est snia Alex. in b. ca. dicit. No solu opz tepoz: deservit: et vti medicinar. leuioza. n. et i.

becillioza medicamina his adhibēda sunt qui molles et debilitati sunt habitudine qles sūt eunuchi et mulieres: et q fuerit viri cādidi: fortioza aut adiutoria duriorib: et fortiorib: et nigri corpi: pftitui: et quēadmodū in fortiorib: mēbris fortiorib: adiutoria obla pntiēte nā malū oppmif: ita in dlicat corpi: dū fortioza nō sustinet oppfisa nā a malo victa succūbit. hāc snia accepit a Rasi. 3. p. 3. vlt. aucte Filagozi ca. vlt. et Algeftion in hoc. c. aucte Alexā.

C Et qnqz appropian apostematata vne et ambarum amigdalaru et mollificatio earuz et incisione. Et ego qde ambabus singulare faciam capitulum.

C hic ponit curā per opationē manus. Et pmo inuit de incisione. Scdo de tactu et subleuatione. ibi. (Et ex modis.) Dicit qnqz appropian cu incisione. i. ppria cura est incisio: et de hoc dicit infra.

C Et ex modis curationis est copressio super locū. Et eius loca sunt tria. Anus corpi est cum remouent ipso diles. Et secūdu est ex apostematib: vne et ambarum amigdalaru indigentia subleuatione sua aut casu ambarum ad superiora. Et tertius est in apatib: flegmaticis et pstringunt ambo meatus et iuuant cu copressione fm mudificatione ipsoz et subleuatione ipsoz.

C hic inuit tria loca que pprie sunt tres dispōnes in qd opz vt tactu et pessione et laboratione cu digitis vel instro. pmo fit h cuz est dislocatio spōdiliū. Scdo qm amigdalaz vuula et pres amigdalaz adiacētes cadūt: vñ idigēt subleuatione ad superiora casu ambar. i. vuule et amigdalaz. Terno fit hoc in apatibus flegmaticis qm mollificatio loca gutturis pstringunt: et ex hoc ambo meatus. i. cibi et aeris: et tūc itū iuuant cu tactu et pessione facta cu digitis: et inuoluimus qnqz digitos pmo lini vt humiditas flegmatica illi applicet. Iuuamētus aut huius copressionis cu digitis est. pmo q mudificat ex hoc flegma illud viscosus: et hoc est qd dicit. fm mudificatione ipsoz. Scdm iuuamētus est: q loca relaxata et cadētia recolligunt et subleuant: et hoc est qd dicit. et subleuatione. Et ex h vult Aui. q tactu cu digitis vel alio instro oz euitari si est apa calidū: et iō psumptuosus fuit pater plateary: q qnqz sibi successerit: de quo recitat platearius ca. de signaria. et h est qd dicit Rasis. 3. p. 3. vlt. tactus euitadus est sibi fuit apostema calidū et.

C De cura decollationum et pfocationum et omnis suffocationis ex omni causa. Cap. ii.

Est calida qde opz vt incipiat cu flōmia et nō extrahat sanguis plurim: subito: et pprie cu iā icepit virt: pbbilitari: imo fuman in oi ho ra. x. et. x. vsqz ad diē tertiu cu sepatiōib: pntiuis. Si aut debilitari nō icipit: tūc opz vt sine cessatione extrahat sanguis vsquequo appareat syncopis in forti: et opz vt declinet cu separatione versus pntiationē virtutis et expulsiōne syncopis. Syncopis. n. cu accidit cadit virt: ei: qre aggregant ei difficultas anhelit: et casus virtutis: et pprie idicif eis vt minorēt cibū necio aut volūtari: et pcpue si fuerit febris.

C In sermone cōi expeditur se a cura apatū ptiū gutturis: hic in sermone spali. pmo ponit curā pfocationū qū ad oēs mās que pfocationes sunt dispōnes gutturis iquātū guttur coprehēdit mery et viā aeris. Scdo ponit curā dispōnū guttur coprehēdit mery et viā aeris. Scdo ponit curā dispōnū amigdalaz et vne. Scda pncipit in sequēti ca. i. aut fuerit supra itroducta. / pma in tres. pmo ponit curā pfocationū qū ad oēm itentionē et diuersitatē. Scdo ostendit qd fiendū ei q euasit et liberat est. ibi. (Opz aut.) Tercio ponit vñ can. ibi. (Et scias.) / pma in duas. pmo ponit curā pfocationū que sunt ex apatib: ex dislocatione. Scdo ponit curā ei que fit ex submersione in aquā. ibi. (Et si fuerit cā pfocationis ei submersio et.) Et h est qd dicit rubica ca. de cura decollationū et pfocationū ex apatib: et pfocat. f. ex dislocatione spōdiliū et causis nō apostematis et submersione in aq: et iō merito infert et suffocationis ex oi ca: q ex cā itrinseca et extrinseca. / pma in duas. pma ponit curam itedēdo pncipalr ad ipsaz egri tudine siue fit apa siue dislocatio: et qnqz itedēdo ad aliud accidēs. Scdo ponit curas itedēdo pālir ad accidēs qdā qd est syncopis. ibi. (Cū aut syncopis.) / pma in duas. pmo ponit curā pfocationū in qd est fiducia de salute quarū pma cura est p medicinas. Scdo ponit curā ei in q credis polle: et cura p chirurgiā. ibi. (Cūq synāces.) C. Considerandū ad pmi euidētiā q pfocatio fiebat: vel pp apa vel pp

Gentilis

cooperturā vel ppter pigrā virtutis. Curas eius que fit ppter pigrā virtutis a motione instrumenti omittit: qz illius curā scit ex capitulis de curis siccā dispositionū: vt ex caplo de erbica z de cura male cōpersionis sōchi. z scit ex caplo de cura spāmi z de cura mollificationis sue paralytici. Remanet qz hūic, ponere curā pfocationū ex apatibz pmo. Et scdo curā ex coopertura. ibi (Ex eis aut.) Tād pmi euidentiā pñderādū qz quatuor itēones bz medicus. Prima est diuersio z eūatio māe partibz gule. Scda est rectificatio diete. plus enī indiget eūonibz z diuersionibz qz ciationibz. Tertia itēio est correctio accidētū. Quarta itēio est particularitas oporis circa guttur ex repercutiuis vel maturatiuis vel ruptiuis z similibus. Et quāuis Desue ponat sex res in hac cura: tamē si quis pñderet in his cōpēhēdunt. pmo qz hūi. ponit curā qz ad pñā rē sue itēionē. Scdo qz ad scbam que est rectificatio diete. ibi (Et opz.) Tercio qz ad tertiā. ibi (Et qz deglutitio.) Quarto qz ad quartā. ibi (Medicine.) Diuersio autē z eūatio māerū aut fit cū hōmia aut cū clysterijs aut cū ligaturis extremitatū aut iniectionibz qz anectent fricationes. pmo qz ponit curā cū eūonibz z diuersionibz cū hōmia. Scdo cū clysterijs. ibi (Et ex eis.) Tercio cū lauatiuis z alijs. ibi (Et oz vt embrocet.) De vñtoss autē posterius dicit. De pharmacia vñ nō ponit alios casū. qz sufficit qd dicit in pcedenti ca. qz euacuet mā cū solutione vñtis. ibi. Et fm qz est mā des pharmaciū. Et pter hñ sunt alij casū. spāles in squinātia qui nō sciunt ex casū. vñtis pmi libz. s. in hōmia sunt casū. plurimi. pmo in ouas. pmo docet eūones facere cū hōmia que pñt est ad curādū. Scdo ad pñuādū. ibi (Et illū.) pmo in ouas. pmo docet curare cū hōmia de venis cōmunioibz. Scdo de venis pñticularibz anectēs de vñtoss. ibi (Et nō postponat.) pmo in qtuor vt bene dicit Dymus. pmo docet fieri eūonē per hōmiā pñderando qz itatē. Scdo locū. ibi (Et qz opz.) Tercio tps. ibi (Et fm veritatem.) Quarto ponit casus in qbus nō cōpēit hōmia. ibi (Et cū squinātia.) Cōsiderādū pmo in calida. s. sanguinea vel cholericā sanguini mista. non dicit de flegmatica: qz plus reperit circa pñes gule flegmaticū apōstema qd nō indiget hōmia qz cholericū: vnde in squinātia flegmaticis tacet a qbusdā auctoribz de hōmia flegmatica: z iō dicit in calida. Dub. p. Dubitat: qz hūi. videf pñdere. pmo qz pcedit vsqz ad syncopis hōmiā: deinde dicit qz opz vt declinet versus expulsiōē syncopis cum separatione. i. partitione hōmie in multas vices. pmo qz hūi. inuit hanc diuisionē manifeste qz homo squināticus vel est debilis: z hoc est qd dicit. inceptit debilitari ab egritudine aut suo defectu nāli: z mō appareat plus: vnde statim in hōmia debilitari incipit. vel est fortis: z hoc est qd dicit. si aut debilitari. z reperiit cū dicit. in forti siquidē squināticus fit debilis nō extrahit sanguis plurimus subito. dicit autē pmo gñaliter vel absolute nō extrahit zē. qz de regulari canone est eūones non fieri vñtis z coacte facimus eas vñtis simul z semel: z ideo dicit. nō extrahat sanguis zē. z qz hoc maxime verificat in boie debili dicit. et pñt cū iam inceptit debilitari. z tūc dat modū partiēdi hōmiā in plures partes siue vices: qz in oī hora in qua tu hōmare vis eū fluat fit de die in diē siue bis in diē. sūme. r. z. r. fm. Rāsim. z. conti. ca. vñti. hūi. tñ prudētē fecit: qz nō explicauit pōdus cū diuersificet fm corpora: z iō dicit. r. z. r. i. aliquā particulā fm qz tibi videbif: vnde lra exterior dicit decima z est dictū vulgare. Si aut per horā vis intelligere horā qzlibet diei ponēdo diē egnocialem: qz horā. z. r. tūc pñcipiet trahi in diē. r. exponēdo per. r. s. z. z sunt lib. j. z. z. ij. ergo in tribz diebz essent lib. ij. z. z. r. hoc totū ēē estima tiuū iudiciū. pñcipit autē fieri cū separationibz. i. interpolationibus cōtinuis. s. in pportione: qz equalit dīster hora ab hora: vel cōtinuis. i. subsequēter se habētibz. Si aut squināticus fit fortis vna vice pōt sanguis extrahi vsqz ad syncopim: z qz iam pñcipit separationē. i. partitionē fieri in hōmia accipiēdo. r. z. r. mēsuras sanguinis z de hora in hora. iō hūi. vult hoc dictū declarare qz tu nō sumas pñturali horā z horā nec. r. z. r. sed loco extrahēdi ponas illum casū. qz tua partitio hōmie quā tu cogis facere in boie fiat talis z talis in tēpore z qz itate qz vñt cōseruet z syncopis nō sequeat: ergo de quodā boie partitio de die in diē: z quodā de sex horis in sex horis: aut fm aliud tps: z in qdā. r. z. r. i. quodā. v. v. aut fm aliā qz itatē: z hoc est qd dicit. opz vt declinet cū separatione. i. partiēdi hōmie quā facimus in debili versus pñseruationem virtutis z expulsiōē syncopis. Et pbat qz nō iducas debile ad syncopim: qz cadēte virtute ex syncopi aggregant in infirmo duo. i. ipse virtutis casus: z plus malignat anbelit: qz vñt nō poterit pect: mouet: z illa malignitas fit ex casu virtutis: sed virtuti cadēt nō possumus subuenire: qz cōter subtilis diēta pñcipit ista aut siue pcepto faciūt: qz nō pñt deglutire: vel qz nolunt. pñt cū est feb. que appetitū tollit in qua pñcipit diēta subtilis. Et hoc est qd hūic. dicit. syncopis enī cū accidit z pñt virtutis casus ag-

Super tertio

gregat malus anbelitus. indicif. i. cū percipit eis zē. aut voluntarie. i. a se: qz nō possunt vel nolunt. In corporibus autē fortibus si syncopis dicta lippotomia accidit vel adueniat per floborhomiā copiosā nō cura mus: qz nō expedit eos cibo subleuari ppter eorum fortitudinē z copiam sanguinis eoz boni. Cōsidera igit qz in squinātia vehemētia passionis indicat floborhomiā copiosā fieri z debilitas virtutis cui nō est facile resistere indicat eā fieri partitam z paulatinā: z fere hac via. s. partitionis hōmie oēs auctores inceserunt: z pñt Paulus z Alexā. Unde Alexā. ante oīa hōmiā in squināticis adhibere necessariū est: sed non subito vel semel. Paulus autē in hoc cap. dicit. mor hōmare a cubito z euacuare nō simul. i. non vna vice. Et assignant aliam causam a dictis hūi. z ex dictis hūi. possit colligi. s. qz debilitas eius ex eūone multa simul facta confluit simul multa materia in parte que patitur. Alia etiā cū dat a Serap. trac. z. in hoc cap. s. cū dicit. eūones in quibus euacuat partē: z postea parit plus attrahit superfluitates a mēbris infirmis. halyab. s. p. p. acci. z. cap. cū predictis pcedat. Et qbus contradictio cesset. aliter qz glosa Bertutij que dicit. cū expulsiōe. s. syncopis irrucuperabilis.

Et qz opz vt attendat in re hōmie res aliqz que est magis integra: qm qñqz est cū dñiuz sanguis in pfocationē retētū z pñcipue pñt fieri sicut sanguis mēstrui z sanguinis hemorroidaz. Et in hñmōi qdē oī vt sit hōmia in latere trahēte mām ad partē a qua cadit rēctio sic necessaria est hīc hōmia saphene z vñtose crurii. Cū enī egredif sanguis plurimus: tūc qñqz sedant accedentia statim: z qñqz necessaria est iteratio in mane.

Sentētia huius casū. est qz si cū in pfocatione est dñiuz sanguinis retētū cōsueti expelli per hemorroides aut mēstrua fiat hōmia in latere in quo per hōmiā trahif ad partes in qua sanguis ille retinet. Et ex hoc diuersio fiet a parte ad quā redit: cū hoc etiā trahet a parte in qua retinet. Et ideo necessaria est hīc. s. in squinātia ex retēione mēstruoz z hemorroidaz hōmia saphene zē. Et hac enī hōmia trahif materia a partibz superioribus ad matricem z hemorroides z a matrice z hemorroidibus ad inferius: z ideo cū egredif sanguis plurimus per illas floborhomas vel ēē per puocationē hemorroidaz vel mēstruoz sedant accedētia. Dicit qñqz: qz possibile est materias que ascendit iam impessisse. Et hoc ergo casū. habes de qua vena dñes hōmare: qz si aliud mēbz est in causa euacuata ad id z ab illo si est possibile. Et iō fm epar hunc sanguinem aggregaret floborhoma de vena eparia: si totus corpus videretur plenum euacua de vena cōmuni: z si expedit incipamus a saphena: si repleto est appropiata partibz capitis de cephalica. Et quādoqz est necessaria floborhomiā iteratio in mane. s. eiusdem diei vel sequentis: vt notum est. Et cōsidera qz illum casū. de floborhomiā saphenarum. Ab Alexā. accepit.

Et fm veritatē dispōnis cūz dispō tollit expulsiōnem floborhomiē vsqz ad maturatiōē: tunc illud est melius ad hoc vt remaneat vñt in corpore: z cadat euacuatio ipsius materiei egritudinis.

Iste passus est difficilis z tētas exponi ab Alber. z Bertutio intrinsece in his que sunt apud me. Dy. tñ sic expouit qz hōmia est duplex. Una multa ad eradicationē māe pñcipaliter: z illa non oī fieri in pñcipio horā apōstemat: sed qñ mā est digesta qz tūc euacuat per hōmiā: z hoc est qd dicit. Cū dispō tolerat expulsiōē. i. phibitiōē hōmie eradicationē qm mā nō est vñtis multitudinis qz si materia est in vñtmo multitudinis cōpēit hōmia ab ipso pñcipio si virtus est fortis vt in pñcipio huius capituli dicit. tādē. Al. pbat qz illa hōmia eradiciatua non fiat in pñcipio vt remaneat virtus: qz ex ea deficeret: z ne cadat euacuatio materiei egritudinis: qz si fiat illa floborhomiā eradiciatua quādo materia est digesta: tunc euacuatur. Alia aut floborhomiā est que potius fit ad ouersionē z minorationē qz ad eradicationē materiei facietis egritudinē z illa potest fieri in pñcipio: z hoc est qd dicit. Et sufficiat emissio frequens. i. euacuatio cum floborhomiā iterata que fit ad diuersiōē z minorationē. Et vult Dy. in fi. qz ille sermo est qui ponit in pmo casū. fen. 4. ca. de floborhomiā cum dicit. z debes scire qz dum iste egritudines timent zē. Cū aut in eas ceciderit in eaz pñcipio penitus floborhomiā dimittat: vel dimittat. s. floborhomiā eradiciatua. Ista expō z ēē pñtate quare fen pmi difficulter tolerabilis est: z ibi cū plure disculsum. Et in sūma maturo erit apate gutturis non video ad qd fiat floborhomiā eradiciatua copiosa que est multa cū tūc solū pñcipiat agtura vt sanies educat.

Gentilis

tionis q: difficultas transglutendi & declinatio. i. debilitas transglutendi augmentat. s. cū est stat? & declinatio: & ista ē augmentat. s. dum stante augmento apostematis fit slobothomia vltima que nō est necessaria: q: sufficiebat slobothomia quā diximus. Alia tñ littera reperitur que dicit nō fiat: & tunc est sensus: q: hāc apostema fit in augmento & terreat te augmentū prefocacionis: vnde videt ibi festinū remediū slobothomia vltima: sicut vltimari videt pas sio. si tamē nō vides necessitatē evidentē nō fiat slobothomia vltima: s: paulatina sufficiat. Dynus vō totū sermonē ducit ad apostema existēs in fine algasamati in quo circa principū & augmentū timetur plus accidens pfocacionis: q: materia tunc est in fluxu & ppter fluxū: q: locus est ppinguus cāne aliquid declinat ad locū illū cāne ex cuius deriuatione ipeditur aubelitus & timet accidens pfocacionis: sed in statu & declinatione quando materia iam est collecta in apostemate & nō fluit: nō timetur accidens pfocacionis cū illud apostema algasamati nō fiat in loco pfocacionis: sed tñ nocetur actus deglutitionis ppter cōpensationē que fit in loco quando fit deglutitio. vnde aut prohibetur deglutitio: aut difficilis fit: ideo q: timor est de pfocacione siue suffocacione circa principū & augmentū huius apostematis: & hunc timorē aliquid quando slobothomia augmentat ppter agitationē quā in mānū inducit: ideo dicit q: dum perseverat in augmento nō est necessaria q: fiat slobothomia. s. eradicatur: & sunt ista verba que dicit p: cā. fen. 4. cap. de flōmia. s. & debes scire q: dum ille egritudines timet & nō in eas ceciderint. & hec est mens Dyni.

C Et cū synantia est nō cūz cōmunitate repletionis in corpore toto: immo est superfluitas in parte gutturis tñ & nō sentitur extensio pertrāsfit vt nō fiat slobothomia: immo elongatio fiat ab additione causarū resolutionis faciendū esse necessariā cambitionem plurimā: & pbibeat nutrimentū vt sit corp? eius vtens sanguis: nō eius nutrimentū & pueritēs ipm a parte apostematis: quasi fiat ei inobediēs sanguis: deinde vadat fm resolutionē & maturationē. Nā si flōmia fiat tunc fortasse nō tolerabit illū & nō erit excusatio cibationis: & in cibatione est labor & proprie cūz nō deglutit.

C hic ostēdit qū est q: slobothomia nō cōpetit infirmo ostēdens qd fiendū & quare: & intēdit in hac q: si quinātia fit in corpore nō repleto: sed in partib? gutturis sit repletio: & cū hoc etiā nō trahatur mā ad gulā: & cognoscit q: nō sentit ibi extensio: tunc iste trāsfit sine flōmia: & illud qd est fiendū est q: iste nō exponat causā resolutionis: sed ponat in camera frigida: q: si poneret in loco calido: vel etiā illic cāe resolutione sibi occurreret: tūc illa faceret necessaria plurimā exhibitionē cibi per nutrimentū: & isti nō pōt dari nutrimentū: nō pbibeat sibi nutrimentū: vt corp? factū idigēs vtatur sanguine pro sui nutrimento diuertēdo a pte apatis: & deinde facta vel pcepta ista diēta pcedat medicus cū medicis loca: ib? resolutionis & maturationis. Et hūc. pbat q: flōmia nō dī fieri: & p: text? & Deinde vadat: pōt exponi dupl. p: primo vadat. s. sani corporis: q: partē resoluūt & partē digerit: & apponat ad corp?: vel vadat. s. cum medicinis. **C** Sed tu dices quare non dicit de repercussione. **D**icendū q: forsā dedit itelligi: vel q: istud apostema est factū per viam cuiusdā congestionis cuius materia est plus apta resolutioni vel maturationi q: repercussioni. **C** Considera textus qui dicit: & nō sentit extensio: q: si corpus nō esset pleniū: & ad partem mā traheret qd cognoscit per extensionē pcedentē circa guttur: tūc faceremus slobothomiā. Multoties enī facimus flōmiā fm multitudinē passionis cā existente in corpore: vt hūc. p: cā. fen. 4. cap. 4. Et hāc. 13. terap. 5. ca. al. ca. 2. dist. 2. & Er quo appet rudis expositio Bertunij qui dicit. & non sentit extensio. s. in toto. p: dictus sermo hūc. est. Rasis. 3. p: line. ca. vlti. qui dicit. Vidi squinantiā vehementē accidere in corpore nō repleto: & in corpore nō nimie carnis. Et hoc p: dices q: facit etiā corporib? hmoi similia passio q: ponat paties in camera in vltimitate frigoris vt nō fiat dissolutio aliqua de corpore ei? & nō sitiat nec esuriat nimis: & nulla eius fiat mutatio: vt inde secum remaneat sanguis: & ipsum habeat ad nutritionem in diebus quibus nō pōt nutritionē capere.

C Et nō postponat slobothomia vene que est sub lingua: immo opz vt incipiat illud saltem in eadē diē: immo saltem dispōne separationis predictē: & pprie cū fuerint vene que sunt sub lingua extēse. Et quādoq: necessaria est slobothomia alguidegi: & quandoq: ne-

Super tertio

cessaria est scalpellatio lingue ipsi? Et necessarie sunt ventose cruris: quoniā sunt cōferentes valde.

C hic ponit curā per eūonē ex particularib? venis: addēs de ventosis. Littera que dicit in dispōne separationis pōt dupl. exponi. p: primo fm Dynū. i. cū nos separamus a faciēdo flōmiā vniuersalem: q: in eo nō est superfluitas repletionis: sed solū repletio circa mēbra gutturis: tūc enī ista flōmia nō dī postponi. Alio mō separationis partitionis flōmie quā facis: q: facis flōmiā paulatim: tūc & eadē diē flōmia de lingua: q: si in diē feceris flōmiā copiosā vltimā nō cōpereret sic tūc eadē diē flōmia venarū lingue. Et hec expositio mea videt satis p: formis menti Alexanderi qui facta slobothomia in mane: in sero flōmauit de lingua. flōmia aut quā fecit in mane fuit paulatina: q: sic pcepit Alexander. Alguidegi. i. labioz quando illis cōmunicat repletio. **C** Dubiū esse: vt ruz nō facia slobothomia in brachio possumus facere slobothomiā de lingua. p: qua recurrit ad primā seu ca. de frenes. vbi similis questio mouet & soluit a me. **C** utroque iserius proprie quādo repletio haberet muerā a partib? hemoroidaliū vel matricis.

C Et illū quidem qui consuetus est incurrere synantia: oportet vt slobothometur antequā accidant: cūz videtur repletio: & cum est ver.

C Et apparet q: qbus flōmia aut pharmania cōuenit: hos in vere flōmare opz. Et hāc. ante q: hō cadat in squinantiā minutionē pcedit: & post q: cecidit opz p: dices: q: forsā est de illis q: nō pcedit: & totū hoc est canō allegat? p: mo cā. fen. 4. cap. de flōmia.

C Et ex eis qd ē sūt vehemētis iuuamini est inceptio administratiōis clysterioz: fortitū valde: nisi febris pbibeat: tūc. n. opz vt sit p: tent? clysterib? lenib?. Clysteria nāq: fortia & colyria sunt in h? marimi iuuamēti.

C Clysteria fortia sunt ex decoctione agarici. Et si videt colloquitiū de que q: inflāmant nō secure cōceduntur vbi est febris. Si aut sit lenta febris aut non sit sicut in squinantis plegmaticis valde conuenit clystere lene ex camomilla viola oideo & similibus que ponit Serap. in hoc cap. s. cap. 18. tracta. 2.

C Et opz vt embrocet extrema & circūdet collū lana & ppe lana hyssopi que sit iusta siue in oleo oliue: aut in oleo camomillino: ipsa. n. est lenificatiua & sedatiua doloris. Deinde in postremo ipsius admisceant ei atractina cū nō pferūt ista: & sunt sicut baurach & synapis: & costus & castoreū & sulphur & vnguentū forte rubificans & etiā mel anacardi & oē qd vesicat.

C Ista est diuersio mēe fm resolutionē & phibitionē attractionis mitigādo dolorē. Dixit aut: deinde & c. q: vesicātia nō deberet poni: nisi cū sumus securi q: corpus nō sit pleniū. Et ideo magnus est error vulgarū q: semp circūponūt collo ē in pncipio squinatie.

C Et opz vt sint p: tēti in cibis suis vsq: ad diē tertium orymelle: aut syrupo de melle: deinde gradatio fiat ad aquā ordel cū quibūsdā medicis dlectabilib?: deinde ad vitellū oui: postea cū facilib? fit deglutitio admistrent forbitiones & kandaroe: & in fine ei? fiant forbitiones ex maturatiuis: deinde resolutionis.

C hec est scda res qua p: ficit cura pfocacionis. s. regimie rectificatio: & q: morb? est valde acutus: diēta v: esse multū subtilis: & incipit a tenui: & vadit ad magis grossas: vt corp? in pncipio fiat auar & nō pmitat illuc materias fluere. hūc. 10. 14. ca. medicis dlectabilib? vt succcharo kandaros. i. kandarusum & est far. Ex maturatiuis ad cōponendū inaturationem materierū vel ad leniendum: vt forbitio de farina tritici.

C Et cū deglutitio sit difficilis ponant v: tose sup colūm apud spondilē secūdā cū suctione aut igne vt dilatetur meatus paulatim & deglutiat illud qd forbet ex cibis. Cūq: illud cōpleuerit remoueat v: tose ignite: aut cadunt per seipsas: & nō est malū si scalpellat etiā & egrediat sanguis illinc: & ex balacda: deinde v: tose vna super caput: ponant etiā sup mentū ventose sub gutture & illud fiat post q: abscondit mā. Oia enī hec trahunt mām ad diuersam partē & minoant

ear: et similiter illud est melius. Similiter ponatur sub mamillis et super albeel et non est malum intrinsece ali quid quod mundificet ex alkeizaran et eis similibus super quod cottu sit involutu. Mundificatio namque dilatat.

Hec est tertia res siue tertia intentio in cura pfocationis. scilicet acci dentiu sedatio: et sunt duo accidentia propria. scilicet difficultas deglutitio nis: et huius p^o docet succurrere siue resistere. Et difficultas anhelitus: et huius docet resistere scilicet ibi. (Et quandoq^{ue}.) C^o In p^oma cura ponit duo remedia. Primum est appositio ventosari circa secun das spondile: quod facit applicari principiu meri posterius et dilatat. Remoueat cu^m coeleuerit: quod tunc et huius attractione materieruz ad locu. Radunt per se non tunc semp. Scalpelles cum apparet circa parte materieruz copia. Balacda. loca post aures post q^{ue} ascen derit ma. i. post q^{ue} cessat fluxus materieruz: et facit sunt euacuatio nes. Albeel est locus in fine colli inter spatulas. Scdm reme dium facilitans deglutitione est mundificare cu^m alkeizaran. i. illo instrumeto etc. Intelligendu est q^{ue} maxime et secure nos facimus illud in flegmatica squinantia. In sanguinea aut et cholericum cum timore et non pfundado circa loca gutturis. Vidi tamē id q^{ue} fieri debere siue oportere in sanguineis non multu dolorosus: et q^{ue} a capi te multum flegma eliquatur et descendit ad gulam.

Et quandoq^{ue} itromittitur in gutture capula facta de auro aut argento aut similibus ambobus adiunado ad inspirandum: et similiter quando fortior sit cōstric tio non est excusatio quin ventose ponatur super col lum: et quandoq^{ue} cōfert in dilatatione deglutitionis et anhelitus cōpressio spatularu cu^m fortitudine.

Ista est admiranda via qua nunq^{ue} vidit nec audiui fieri. Cōpressio spatularu. i. fricatio cu^m forti cōpressione: vt mā trahatur etc.

Medicine autē in principio sint stiptice et proprie in sanguinea: et meliora q^{ue} stiptica sunt que habet cu^m sti pteitate sua subam subtilis q^{ue} submergunt. Et ex reb^{us} q^{ue} q^{ue} quas extrahit experimētū est q^{ue} stiptica permista cōposita magis sunt iuuatiua q^{ue} singularia simplicia: et q^{ue}q^{ue} dolor sit fortior in principio rei: quare necessa riū est vt stipticis admisceatur aliqd q^{ue} sedet dolore et leniat sicut est syrups vfo. et penidij et lac calidum et mucilago semis lini et alrob: et q^{ue}q^{ue} multiplicat effu sio quare non est excusatio quin resolutiua eis admi sceantur: et q^{ue}q^{ue} non est mā plurima in effusione et apo stema non est forte. Incipiatur q^{ue} et administrētur galle et sal amoniacus: q^{ue} phibent cu^m fortitudine: et resol uunt cum fortitudine. In cholericum vfo opz vt sit plu rimū itentionis puerum ad infrigidandum cu^m eo q^{ue} facit stipticu: et quandoq^{ue} administrantur linimēta.

Hec est quarta res. scilicet particularis operatio cu^m medicinis loca libus. Et primo in hoc ponit can. curationis et etiā multas res que a pteitate cōferunt in hac passione: et etiā alias quasda: ibi. (Ex medicinis vfo que.) Operatio circa hoc apostema variat fm ma terias calidas vel frigidat: et etiā fm tempora apostematū. p^oio ergo ponit hanc curaz pfocationis sanguinee et cholericę: q^{ue}q^{ue} declinet sermone ad flegmaticā: ponens etiā curā fm tempora. Scdo ponit quasda speciales curas flegmaticę vel melacholice. ibi. (Et curatione vfo.) C^o Ad p^omi euidentia cōsidera q^{ue} apostema ta illa sanguinea et cholericum diuersificant in cura per particula res operationes fm tempora pncipij augmētū et status et declina tionis. Quatuor ergo facit. p^omo ponit curā quādo sunt in prin cipio. Scdo etc. ibi. (Cum ergo abscondit.) Tertia ibi. (Luz aut ma turatio.) Quarta ibi. (Et in veritate statur.) p^oma etiā in qua tuor. Scdo que cōueniunt in pncipio cholericę. ibi. (In cholericum.) Tercio ponit quatuor medicinas cōmunes eis. ibi. (Et quandoq^{ue}.) Quarto iterū ponit p^oma cholericę. ibi. (Et in omni calida.) C^o di cit primo in principio sint stiptice ad repellendū p^opie in sangui nea et hmoi cōposita stiptica ppter siccitatē magis iuuant. C^o co siderandum q^{ue} Dynus ponit tres causas quare stiptica cōposita magis valent q^{ue} stiptica simplicia. p^oma est: q^{ue} medicina vna in cōpositione iuuat ab alia in sui virtute q^{ue} iuuamentū nō bz so

la administrata. hoc aut iuuamentū q^{ue} accipit est: aut q^{ue} plus pe netrat: aut q^{ue} plus in loco moratur. p^o Secūda causa est: q^{ue} per cō positionē melius reducit ad mensurā terminatā in gradu in quo indiget esse si recte componatur. p^o Tercia causa est: q^{ue} p^opietas et p^oportiones occulte sunt aliquando respectu vnius que nō sunt respectu alterius habētis similit^{udinem} virtutē. Et ideo vt medicina ha beat operationē cum aspectu et p^oportione: ideo est melius cōmi scere. Et hoc idē ponitur 4° can. sen 4° cap. de medicinis facien tibus nasci carne. Dicit enī et quādoq^{ue} est in quibusda corporibus p^oportionalitas cum quibusdam medicinis absq^{ue} aspectu opera tionis earum: ppter id ergo oportet vt misceantur etc. C^o Ista di cta Dyni indigent discussione in 5° can. vbi dicit q^{ue} paucum medi cinarum est melius plurimo eoz. Hic vfo solus videt huius. velle q^{ue} experientia sola iuuentū est q^{ue} stiptica cōposita plus iuuant q^{ue} simplicia: ergo est specifica forma in illa sicut in filis quibusdam quibus strangulantur vipere: et hec videt sentētia Rasis. 3. p^oimē. vtri. cap. in principio. vbi dicit. res stiptice quādo simul iunguntur vehementiores sunt simplicibus: et mirabiliter creditur qualiter hoc fiat. C^o Considerandum q^{ue} huius. post pulchre ponit tres ca sus in quibus precipue non possumus vt reperculsiuis stiptice et frigidis: sed oportet miseri aliquod lenitium cōtrarium stipti co et etiam resolutiuū. Prims casus est quando dolor sit fortior oportet vt aliquo sedatiuo et phibitio alperitatis facit a stipti co. Secūds casus est quādo statim a principio est effusio multa materieruz. vnde pure reperculsiua et stiptica restringent mate riam et augereut apostema. et similem casum habes sen p^oma bui? cap. de frenesi. et sen 3° tract. i. cap. de cura obthalmie. et de aluar denegit vbi plure hoc discutimus. Tercius casus est quādo mate ria in effusione. i. que effundit est pauca et apostema nō est forte: et ideo nō est difficile in accidētib^{us} nec in calore nec in dolore: vnde timeat tractus materie: et ideo admisceant stiptica et fortia diuer sua et resolutiua sicut frequenter cōiungit in principio flegmaticę squinantie. vnde Rasis. 3. cōtinē. cap. vtri. in principio eius iungit admisceri piper: et quādoq^{ue} sal amoniacu mista cu^m stipticis ad de fendēdū ne ex dissolutione et resolutione fiat tractus: et resoluūt. f. ratione falsis. In cholericum vfo infrigidatione indicat caliditas ei: sed debet esse stipticum nō ratione qualitatis materie que est sic ca: sed ratione modi substantie que est subtilis et repellibilis: non autē figibilis in loco sicut materia sanguinea. Et ideo in mā chole rica securius possumus vt puris reperculsiuis. Linimēta. f. frigi da itus in gula et palato: vel linimēta ad extra colū ad attrahēdū.

Et quādoq^{ue} administrantur in ea et in omni calida gargarismata: et insufflatur insufflationes cum suffla tozio et puluerizationes: et ex eis est gargarismus fact^{us} cum oxymelle et aqua et aceto. Ipse enim est maxim^{us} iuuamenti in initio calide et frigide et cum rob moroz p^opie syluestriū: deinde cu^m co in quo nō est zuccha rum vel mel. Et administratur in principio purum: et p^ofortes cu^m stipticis que sunt de genere succi sumach et acreste sicca: et sicut sunt balaustie. Et in hmoi q^{ue} nō ponitur mel nisi vt mundificet non vt confortet: et similiter decoctio alkeise cu^m melle: aut decoctio su mach cu^m coagulato vuc. Et fortius illo est succus nu cis recentis: quoniam ipse est ex melioribus medicinis horū apostematuz. Et succus rose recentis et rob pa ueris quando permiscetur cu^m stipticis est vehemē tis iuuamenti in initio: et fortius illo est decoctio myr ti et glandiū et aqua coriandri et sumach et aqua corti cu^m nucis et aqua myrti et aqua leniū decoctarū valde et cydonia valde stiptica et sorbe p^opie et alumē iamē ni bz p^opietarē in hoc: et etiā insuffletur in gutture in sufflatio ex semie rose et sumach et balaustijs fm par tes equales et camphore re modica.

Hic ponit multas medicinas cōmunes cholericę et sanguinee dū sunt in principio: imo etias ex eis cōueniunt flegmaticę. Et primo premittendo q^{ue} quedaz sunt gargarismata et quedā puluerizatio nes siue insufflationes. Scda ibi. (Et etiā insufflet.) C^o Considera dum q^{ue} quādo infirmus nō possit gargarizare: aut quādo timere mus ex motu vel metu: tūc vtremur insufflationibus: si tū gargari zatio possibilis est fortius iprimis sicut quādo sup caput pyrif p

Gentilis

motu vel lactationem fortius imprimi: vt Bal. 3. terapen. vlti. cap. Considera tñ ad quid dicit Bal. q. illa particula que percutit cū gargarizante est illa que curat: et est sensibilis particula: sicut ipse de oculo ponit ibi. Et id si medicamē esset forte qd p gargarizante induceret maiorem dolorē abstinere a gargarizante: et vtere eo in puluere vel linctione palati vel retentione in ore sine motu.

Dub. 4.

Quibit q. dicit. deinde in eo in quo nō est zuecharum neq. mel. Considerari huius posuit supra cū dicit. icipiat cū stipiticiis mistis cū eis que habet vnum absterfionis sicut mel. / Dm̄ duplr. p.rio q. supra loquebat de stipiticiis qbus vtinur in pncipio pcedente: hic in pncipio pncipiente: et p.rie in membris calidis in qbus turius possumus reperire q. in frigidis. Scdo pōt dici q. absterfio que fit in pncipio horz apostematū nō est egeus cōtinuatione: sed reperculsiuo sicut per vnum actus gargarizadi possibile est q. fiat tanta absterfio q. statim possumus vti puro stipitico vel frigidis reperculsiuo: et p.rie in forma gargarizantis: q. est qd ligduz ex ipso actu liquiditatis habet aliq. virtutē absterfui. / Lauariuz: q. ergo Alu. inceperat cū gargarizante ex orymelle et aceto: cōf. dit in vsu moroz rob sine zuecharo et melle syluestriū sunt magis stipitice forsan. Admīnistrat in pncipio purū. Dicit purū: vel q. in spissatū sine melle: vel zuecharo. vel dicit purū: q. solū cum melle vel zuecharo: vt dicit qdā purū: vt rob moroz in quo ponit myrra et crocus et sapa: vel apud quosdā sapa solū zuecharo ponit cū succo moroz. Et in hoc inuit. Al. q. cōpositio diamoz d. b. d. uer. resolutio: diuersificat ē fm̄ corpora mollia et dura: vt. Des. pōt in antidotario ca. de rob morz. et cap. de rob nucū. Vel non ponitur tē. q. d. q. in tēto tota quare ponit mel est mūdificatio: sed in medicinis mēbz p.terioz: vt si dōchi epatis vel pectoris ponit ē vt nutrido p.terioz: vel fm̄ d. p.terioz. f. reuersione: vel mē bz ad repellēdū. Al. k. e. i. tribuli. Coagulato vut. i. rob sine sapa. Tredo q. vsus aluminis lamenū d. esse cū aliquo tēpente id.

Et cholericē adbibere: af succus olerū frigidoz p. mī stus cum eo qd bz stipiticitatē aliquā sicut succus virgē pastoris et succus solatri et succus ramoz vitis: et ex cōmuni⁹ inter eas in pncipio sunt semē ros. et semē postulac et mucilago p.lij et amilum et spodium et sumach et dragagantū et camphora ex quibus fiant pilule cōp. nēle et teneant sub lingua.

Hic appropiat qdā cholericē: et cū b. ēt ponit cōia eis. f. sanguine et cholericē. ibi. (Et ex cōib.) C. Et est dubius que mā indigeret fortius stipiticiis an sanguinea an cholericā. De quo disputauimus supra sen. 3. cap. de obdalmia. et 4. lib. sen. 3. cap. de flegmone.

Cum ergo abscondit attractio opz vt misceant cum rob moroz myrra et crocus. Myrra enī pfundat cuz virtutē sue stipiticitatis et sue resolutionis et facit crocū puenire ad pfundū et aggregant ad maturationes faciendā. Si autem videris ipsam declinare ad duritiem permisce cum moris aliquid ex baurach.

Hic ponit curā qñ hmoi apata sunt in augmēto. Et pmo qñ sūt in pncipio augmēti. Scdo qñ in fine. ibi. (Lū aut.) Dicit pmo cū attractio materiē abscondit. Considerandū q. in pncipio augmēti non abscondit ex toto attractio: sed dicit abscondit pars eius qd pcessit: q. non est tanta attractio: vt totaliter mittamus ad mān fluentē sicut fecimus: sed cū hoc q. mā fluit iam in parte tāta est mā q. opz etiā ad eā itendere: et hoc mō in pncipio augmēti: vel in augmēto abscondit attractio. Considerandū scdo q. in hoc qd hic dicit de myrra oēs vna voce loquunt: et ideo cōf. dēdum est in ea ad maturatiōē: supple vel resolutionē: aggregant. n. simul ad hoc q. vel maturent vel resoluāt duritiē. f. per corrosiōē materiē: vnde significat q. eget fortiori resolutione.

Cū aut appropinquat status aut puenit in ipsa opz vt admīnistrēt ea in qb⁹ est sedatio et lenificatio sic lac mulctū in quo dissoluuntur squame cassie stule et oleū in rob moroz: aut decoctio ficū et fenugreci: aut rob myrti cum rob: aut succus cutis cum melle: aut rob aut bdelliū arabicū dissolutū aut rob vut: qñ est inuatiuum valde: et aqua radiciū in qua decocta sunt passe et fenugrecus et dactyli et ficus et myrra et crocus et cinamomū gargarizata cū orymelle aut aqua meli

Super tertio

lis: et admīnistrēt emplastra etiā ad maturadūz sicut emplastrū alseir: et dissillatio olei ros. in aure est inuatiua in hac boza: et qñ vides q. nō maturat: vides duritiē opz vt admīnistrēs in medicinis eius caules.

Ponit curā finis augmēti et pncipij stat: et est fm̄ veritatē tēp. status quo ad accidētia: et h cū mā vehemētē ebullit vt saniet: et id Alu. itēdit ad sedatiōē doloris et cōplemētū maturatiōis cuz oibus istis medicis: et id dicit sedatio. f. doloris: et lenificatio. f. op. posita exasperatiō: et ista lenificatio fit per medicas humidas saltē actu et lenes in qb⁹ est sedatio doloris: et maturatio: et has enī merat gargarizatas emplastratas. Vides duritiē. f. maturatiōis vel loci: et hoc p.ter grossitiē materiē: q. intrinsecus inuat.

Cum aut maturatio iam adest: tūc stude in apertione apostematū cū gargarizante qd p.iggit iter apertione et lenificatiōē sicut quedā medicīne acutē in late qbus fit gargarizmus: et si est apparens et elongat tps et nō distrūp: nō est mala administratio ferri: et ex medicis tēperatis cū iceptione ad distrūptionē est decoctio ficū cū fenugreco et dactylis et decoctio lētiuz cū rosīs et rob ligritie et semine almaruz: post illū fiat gradatio ad illud qd est fortius: qre misceant cū rob moroz baurach et myrra et dragagantū et ēt semē almaru dissolutū in lacte caprino et olea dissoluētuz: p.rie cū melle et gallia et fiat ex eis gargarizmus: et ex eis que sunt sicut aqua mellis in qua decocta sunt ficus et calamētū et sanfucus et alume et mētha et sūsimbrū et radix lilij p.inctim et separatim: et costo et p.rie marino inest inuatiuentū maximū in huiusmodi boza.

Hic ponit curā status sumēdo p tēpore quo mā est sanata: vñ apa idiget eruptiōē siue apertione: et p.ripit q. fiat cū gargarizante qd cū hoc qd est apertitiū siue eruptitiū fit et lenificatiū: et h vt parū dolorē inducat siue vt dolor mitiget. Est apparens. f. extra vel intra. L. emittit: q. et decoctio eoz tē. Lū almaru. i. marubij.

Et in veritate statim post absterfione itegraz et post maturatiōē cōpletā et apertione cuz eis que sunt sicut baurach et nitrū et asa fetida et myrra et pip. et castoreū et stercus hyrsidini et stercus adip et fiat ex eis gargarizmus cū rob moroz: imo cuz sale amoniaco et pyretro et semine alar mel et synapis: aut semine rassani cū aqua et orymelle: et admīnistrēt ex istis ininflatiōes: et insufflatio salis amoniaci est faciēs quiescere.

Hic ponit curā in declinatione facta eruptione apostematū. Et reperit hic duplex ista. Una que dicit et in vltimitate status. i. vltimato et finito statu: et hoc facta absterfione et maturatiōe et apertione cum eis: supple operamur que sunt baurach. C. Sed tu dices ista medicamina que ponunt hic sunt fortis apertitiōis et exiccationis. vnde Desue ponit illa ad apertitiū et habet absterge: ad qd h vtinur eis cū est itaq facta apertio et absterfio. / Dm̄ q. ponunt ad cōplemētū absterfionis: et exiccationē saniet et ex hoc ad p.olidatiōē: et dicat post absterfione itegraz: itelligēdū nō oīno integrā fm̄ quā ptingit eā fieri a nā in actu opōnis. Vel posset rīderi: vt ista sit cōtigua sup.iori: et dicat sic. et in vltimitate stat. f. cū p.dictis medicinis vt aqua mellis in qua sunt cocta ficus et i. operamur cū eis que sunt absterfue post absterfione. i. ex ituz saniet et maturatiōē et apertione. Lū tē. i. facta apertione cum baurach et nitro. Ita q. Hic ponit apertitiū: et supra posuit absterfua. Vel pōt dici vt dixim⁹ et stat⁹ cū eis tē. Vel dōm q. in veritate post apertione tē. statū cū vsu medicīnaz. et hoc duplr. vel q. nō vtinur postea medicis icarnatiū: et forsan hoc virtus per se faceret: vel post apertione cū tē. stat q. nō habent fortiora apertitiua vel absterfua: si ante eruptionē et apertione supple facim⁹ cū eis. Insufflatio salis faciēs qesce ab alijs: q. nō indigebz alia medicīna.

Cū ergo declinat egritudo admīstra vīnū et balneuz et embrocās. Decoctio pillulaz inuatiū in statu. tē. radiciū lilij. itq. partes a se fetide medicīnatez p.lio: colligantur cū succo caulis aut coagulato vut.

Chic ponit curā vltima declinatione: qz iam p̄solidatio facta est. Medicinas. n. p̄solidates par tibi itelligi ex capitulis de alco- la z viceribz lingue z oris. Et p̄mo facit hoc. Sc̄do ponit quasdas pillulas. ibi (Confectio.) Cūm z balneū. Ad humectandū z re- staurandū infirmū eritica subitili diera z p̄uinatione multa cibi. Pillule quas ponit iuuant in statu: qz resoluunt z possunt erūpe- re: alias in p̄ncipio. f. flegmatice pure app̄oximant gargarisma- ta dissoluendo cum rob aliquo vel decoctione vt tibi videbit.

C Et curatione vō flegmatica est vt itus in gutture i- tromittat virga mollificata torta sup quā innolūt? sit p̄anus quo liniaf apostema z quo mūdificet humidita- tas: z ei qdē que est antiqua asa fetida z cinamomū z soluaf vter cū cochis z biera z similibz. Et clysteri- zc cū clysteribz valde fortibus. In cura autē melle ex medicis magis p̄ferentibus ei est medicamē alarnel gargarizati z linitū exterius z interius.

C hic sp̄alter ponit curā flegmatica z melācholicā: z cā est qz cu- ra p̄missa cuz fuerit de squinaria que venit ad exiturā z ad matura- tionē: z talis sit calida squinaria fm plurimū: ideo p̄cedēs ser- mo plus adaptabit ad cholericā z sanguineā: z ā possit applicari ad flegmaticā z melācholicā: hoc erit qā ap̄ata ista flegmatica z melācholica sunt in forma calidoz apostematū: z ideo bene fecit qd aliquā curā app̄op̄iauit flegmatica z melācholicā qā sunt pu- riores z nō sunt criturales. In flegmatica ergo docet operari cū itromissione zc. Cū tu dices de hoc incipere ab hoc remedio. P̄dom qd securius est qd mittere pillulas cochias z clysteria acu- ta: in casu tū z vbi nō dubitas de tractu mē ad parē qā sit soluz flegma ibi existens pōt incipere ab hoc. Alarnel est spēs ruthe z fortiter resoluēs. Cōpetit autē maxime qā vis facē resoluēs.

C Et medicis vō que hnt p̄prietatē z uenientes sunt in oi hora est stercus canis albus z adip albus: z b mō colligif. Custodias canis ne aliqd comedat nisi ossa tū dōec stercus cūciat albus qd parul existat fetozis: z similr stercus hois: z p̄prie ifantis: z opz vt sollicitu do sit ita vt illud quo cibaf sit cū quātitate qua dige- ras: z qd ex eo melius est: est panis lupinor fm q̄stita tem parua z in potu tribuas post ipm vinū vetus: dei de sumaf stercus eius z eritice: est eni pauci fetozis: z si cū pane desiderat aliqd aliud tūc denē ei cibi bone digestionis boni chimi calide cōplexionis cū equali- tate sicut carnes galline z perdicis z extremitates ca- priarū. Hoc eni cū bonitate digestionis educit fecem parui fetozis: z ex medicis qdē sua p̄prietate faciētibz sunt byrundines aduste. Decollant eni prius z currit sanguis super alas ipsarū: deide puluerizaf super eas sal z ponunt in vnculo lutato z ligaf caput eius z po- nuntur in furno: z vt ponantur in vitreato vase linito luto sapiētē est rectius apud me. Et similiter stercus byrūdiniū adustū cū fortitudine.

C hic enumerat m ultas medicinas que p̄prie p̄ferūt: z ēt alias. Et p̄ simpliciores. Sc̄do cōpositas. ibi (Et ex cōpositis.) Cū adip. i. lupi. Ista stercora mirabiliter sunt ab oibus cōmedata: z in oi rē pote hoz apostematū adinuēta: sic qd sanāt ēt nō factis etionibus per flōmā vel pharmaciā vel aliter: vt Rasia ponit. 3. pti. versus finē: z Bal. 10. de simp. medi. ca. 11. de hoc ponit palebrā bystoziaz. Guillemo lombardo bec cura in stercoribz nō placet: qz est cura in bouesta. Bal. ēt p̄cit. 10. de simp. medi. cap. 1. loquēs de stercori- bus aialuz z mēbris vel partibz humanis. Ego nibil hoz paterer deglutire ēt si semp egrotare deberē. Deinde sumaf stercus. f. ter- tia die numerādo diē a diē a qua incepisti cibare cū lupinis. Cum equalitate. large sumif equalitas: qz nō sicut cibaria disp̄crata multū putredini apta: vñ sterc? fiat putridū: z b dico qz extremita- tes capraz nō sunt tales: sed fride z fice. Luto sapiētē: est quo lutat alchimiste z ymus modus est luti p̄fectū cū stercore asinino.

C Et quādoqz linif palatiū habentū squinaria ex felle thaurino cū melle z felle testudinis z flore eris z capi- tibus pisciculor salitor: z p̄prie vua: z linif ēt palatiū

habētis syntantia sale cū melle z aceto z oleo: z similr apostema vene. Et similr administrent gargarisma- ta cū oxymelle in quo decoctū est semē rassani. Et col- cotar qdē z calcadis ambo sunt bona ap̄ati gauonis. Cū ponit alias medicinas in gbus forsan non est p̄prietas: z vsus istaz esset qā a palato yelemus abstergere mās aliquas: aut indl geremus fori eriticationē pp aliquas pustulas p̄ntes: z tūc vtere- mur flore eris z similibus: z hoc qā dispō esset p̄uau: securius tū est cū leuioribz z familiarioribz medicis p̄cedere. Colcotar z cal- cantū sunt spēs vitrioli. Ap̄ata gauonis. 1. ap̄ata gule locoz glādu losoz. Et medicant bmoī gauones ab ei cum medicis eriticationis z absterfuis fortibus: z qūqz putrefactiuis: z qūqz corrosiuis vt faciūt chirurgici: currunt enim ad loca gule mery z epiglottis.

C Et ex cōpositis sunt medicamē mozi cū myrra z cro- co: z medicamē byrūdiniū z medicamē alarnel: z me- dicamē corticis nucis recētis z trocisci adarosiū z me- dicamē bmoī. qz. stercoris canis albi adusti in testa z p̄ter testā. 3. i. pipis. 3. ij. gallarū adustarū corticis gra- natozum carnis simij z suis z adhoba: omniuz añ. 3. j. myrrē costi: amboz añ. 3. j. z 5. In sufflef aut liniaf cum melle: z ēt in fine ei? z in hora vehemētē admistrent stercus pueri ex pane lupinor: z stercus canis z byrū- diniū adustū z sal amoniac? iteref b in die multoties.

Qūqz vō apostemas lingua p̄focati ēt z indiget for- tasse curationē ipi? Sed nos iā locuti fuim? de ap̄ati- bus lingue. Et illud qdē qd huic loco p̄p̄riū est neciū ex eo redire ad illud qd illic dēf est. f. vt igenicf post flōmā in attrahēdo mās ad iserfora: z qūqz sit illd in loco hoc cū hierapigra. Habet. n. p̄prietatē in depo- nēdo humores q sunt corā sup̄remo oris stōchi z me- ry z gutturis. Deide administrent sup ipm ifrigidan- tia z rep̄culsiua sicut succus lactuce z est medicina ba- bens p̄prietatē quā significat visio iuuamēti ei? de- de si necessaria est resolutio subtilis fiat.

C iste medicine scribunt cōter ab auctoribz. Def. vō in hoc ca. z in antidotario: z Alex. docet ea cōponere. Trocisci andarosiū. i. illius hois. Et forte sunt trocisci de croco magni positi a Def. in hoc cap. Medicamē cōpositū qd ponit foritū a p̄prietate p̄fer- tū qd adhoba est spēs vulpis. Qūqz vō apostemas. Alūmat curas ap̄atis lingue: z ēt nō. Cisso. f. in somno: vt appet sup sen. 6. z 14. tera. s. ca. Et nota de biera qd abstergit guttur z mery tam in icet- su qz in mūdificādo stōchi qui p̄tinuaf in sup̄ficie cū ore.

C Et eis aut qd p̄ferūt in regimine ei? que est pp spon- diles est vt igenicf in cōpressionē loci cū facilitate ad posteriora: fortasse n. reuertef spondilis: z illa qdē cō- pressio qūqz sit cū istro z cū digitis z iuenif qūqz per illud reges Instrim vere est res filis freno qd in gut- ture itromittit: z expellit qd est itus in gutture ad ex- teriora. Cōpressio aut valde est nociua in ap̄atibz.

C hic ponit curā squinatie facte per cooperaturā. f. ex nocumēto in vicino: z illa erit vel p̄pter vermes in mery: z cura ponit in cu- ra vermū. vel p̄pter dislocationē spondilis: z hic ponit cura. cō- pressio aut valde est nociua in apostematibz p̄cipue calidis.

C ūqz synāces vehemētiores sūt z nō valēt medicie credif qd p̄ditio futura sit illud p qd speraf euasio est scisso cāne: z illd est cū scissione ligamētoz q sunt iter duos ānulos cāne p̄ter qd recipiat aliqd de cartilagi- ne: ita vt p illd anhelet: deide sumaf cū expletū fuerit regimē ap̄atis z medicēf z sanabif. Et modus qdem curationis ei? est vt tēdaf caput ad posteriora z teneaf z sumaf cutis z abscindaf: z qd de ipso rectius est: est vt sumaf cutis cū vncino z clōgef: deinde discoope- riaf a cāna z findaf qd est iter duos ānulos cāne corā

Gentilis

fissura cutis: deinde sumat et ponat sup ipsaz puluis citrinus: et opz qd vt duplicent duo labia fissure cutis solū pter q: ptingant cartilago et pāniculi in aliquo: et b est iudiciū hui: fissure q̄uis nō cadat ad hāc intentionē. Flā si existimat q: in illis eisdem ligamentis sit apostema et nocumētū nō opz vt administret scissio.

Chic ponit curā per scānationē siue incisionē cāne: et hoc sub epi gloti per tres vel quatuor anulos: deinde sumat regimē apatis. i. cura apatis gutturis. i. post q̄ fecisti incisionē. deinde sumat. s. sana- to ifrimo de squinātia cura: et ponat puluis et vel sumat. s. labius cutis cū labio. puluis citrinus describit. 9. Alimāfo. ca. de obthal- mia. 15. Duplicent. i. reuerent vt stet apertura et nō cooperiatur scissura cāne a labijs cutis.

Dub^m 5^m **C**ubitat hic vtrū scānatio debeat fieri. Vnde q: nō fm Albu- chasim in sua chirurgia qui hoc reprobat. Itē modernoz vsus nō est in memoria: aut qui fecerit: aut q̄ p̄ceperit. In p̄m est Aulc. et Balyab. 9. p̄ac. 38. ca. et Rasis. 3. p̄ti. ca. vlti. Auzoat vō trac. 10. 14. ca. nō ex toto p̄hibet: sed dicit inuicē se fuisse expertū incisionē cāne pulmonis. Ampli⁹ possibile est q: facto foramine in gula vadat aer ad cor: et infirmus nō suffocabit: et iterim curabis squina- tiā. hanc rationē Aulc. inuit. Vnde q: h̄ cura terribilis videat in aspectu vulgi: et faciat multū ad hoc dissuadendo faciendi eā: tū cre- do q: pueniēs sit eā facere in casu vltimati periculi: predicēdo nō esse aliā viā alicui: spei saluus nisi hāc. vnde Aulc. et credis q: per- ditio futura sit et. qd sperat. Ratio iam dicta est. Considerādū q: opz videre ne apostema sit comunicatū partibus cāne et collū inferius versus loca in quibus debes facere incisiones: q: nō posses tam magnā aperturā facere que p̄desit: q: etiā iste suffocaretur p̄pter casum māterū in pulmone a quo nō excusaret incisio. Et sic intelligat sermo Aulc. q̄uis nō cadat: supple q̄is ad hāc incisionē. s. ad quā facis: q: facta apertura cāne pulmonis adhuc suffocet in- firmus: et hoc q̄ apostema est magnū comunicatū pāniculis et li- gamētis cāne pulmonis. Ad Albu chasim dōm q: nō ex toto p̄- dibit: sed inuit eam suspectā et raro sciendam. vnde cap. de cura squinātie. idē in alio libro dicit. Si cū his nō suscipit curationē: im- possibile est curare sine incisione super guttur quēadmodū deter- minatū est in manuali operatione: etiā ipsemet in chirurgia ponit q: curat aut ancillā que cultello sibi incidit cānā pulmonis.

Cū autē syncopis supuenerit egro et timeat q: cōpleat p̄focatio incipiat a clysterib⁹ fortibus et flōmes vena que est sub lingua et flōmes vena frontis et appendan- tur ventose super collū et sub mento cūz incisione aut absqz incisione. Et si fuerit causa p̄focationis eius et syncopis eius summerio: tunc conuertatur vt currat aqua. Deinde suffumigent cū eo qd h̄ fortitudinem et odorem bonum donec reuiuiscat.

Chec est cura ad accidēs qd est syncopis: et intelligit de ea que fit per viā suffocationis a mā multa quā cognoscis per signa reple- tionis: et in oi viā docet curare cū incisione: cū credis mān super- fluā posse vel debere euacuari ventosis: q: si sola diuersio sufficit siue incisione fiat. Et si summerio. s. in aqua. Dixit syncopis: q: ac- cidit eos syncopare. Suffumigent ad ericcādū aquā et aperendū vias ab aqua oppilatas et viuificandū spiritus et mouendū.

Dub^m 6^m **C**ubitat quare summerius in aqua plus bibit q̄ nō summe- rius. Dicendū q: aqua intrans aliquam infrigidationem facit que stat loco euentationis.

Coportet autē vt ille qui euaserit a suffocatione vehe- mēti flōmes et clysterizet et forbeat aliquib⁹ dieb⁹ for- bitiones ex faria ciccris et lac: aut aquā carnis in qua dissoluti sunt panis et vitellus oui.

Chic potē esse casus p̄tinuus superiori vt ille summerius in aqua qui h̄ forte suffocationē cū euaserit flōmes: q: credēdū est in suo sanguine inquietationē factā esse ad putredinē: et circa nutritiua et sunt mē in via corruptionis: vnde clysterizet. Lib⁹ eius sit fa- rina ciccris: q: generat nutritiū pueniēs pulmōni: vt 2° casū. ca. de cicere: q: pulmo est infrigidatus et lesus ex aqua: et lac simul cū cicere coctū: et in his cibis puenit cū. Al. Balya. 6. p̄ac. ca. de cura summerii in aqua ca. 4. Et potē iste canon per se esse de eo q: euasit a squinātia apostemosa: que vehemēs dici pot in quo pualuerit: q: reuertit ad sufficiēte cibationē et foras ampliorē: et partes guie sunt debiles: timendū est ne recōfluat materia: et ideo pueniendū

Super tertio

est cum floborhonia et curationibus alijs et cū laudabilibus. Et scias q: ois qui h̄ dolorē gutturis melius est fu- gere sermonem ex quocūqz dolore.

Cet quocūqz sit dolor. i. ex quacūqz causa sit: q: in loquendo sit cō- motio et additio doloris: et tractus materierū et.

CDe vna et ambab⁹ amigdalīs. Cap. 12^m.

Istis q̄qz accidit catarr⁹ apans eas ita vt p̄hibeat abelutū: et q̄qz molliciat vna p̄ter apa et indiget eo qd p̄stringit eā et exteet ex mā ipsam: et q̄qz indiget incisione.

Cistud caplm pōt p̄tinuari illi ca. supra q̄n aliqd figit: vt ei qd est ante istud. Vult ergo Aulc. deinceps determinare de dispōmbus vne et duarū amigdarū: et intelligat etia per hoc algafamat: q: est pars inter istas. Et p̄mo ponit dispōnes harū partū. Scdo po- nit curā. ibi. (Et appropinquat.) Considerādū q: causas apote- marū harū partū et signa dat intelligi ex precedenti cap. h̄ expref- ferit cām aliquā cum dixit catarrus: et hoc est q: plurima apote- matio vne et duarū amigdarū est p̄pter catarrum.

CEt appropinquat curationi p̄focationū. Et curet in p̄ncipio cū linimētis in qb⁹ sit facilitatis et exueratio: et admistrent cū pēna: digiti nāqz in nō sua hora q̄qz laborē afferūt. Et in illa que magna est et pue inflāma- tionis admistrent pontica. Inflāmate vō pueniens est illd qd est vehemētis infridationis sicut aqua sola- tri: et sicut semē ros. et folia eius: vtrūqz n. Inest opatio fortis. Et ex eis que sunt fortiora in hoc caplo sūt q̄mī arabicū et dragagātū et sarcocolla et nescitēgi limita- et et balaustie ptes due: alumis ps. i. cōterant et cribel- lenf cū ozali et admistrent cū spatula b̄stie caput inci- suz in latitudine. Et q̄qz addunt in eis croc⁹ et capbo- ra et admistrent liniedo: et et galle trite cū aceto et liniū- tur cū pēna: et iterū aqua granati acetosi cū stipticis et et lapis sedenegi: et et lapis corrosius adustus: et ille q: noiat achates et lapis alafurugie et spodiū et lutū sigil- latū et armenū et rob acreste et fruct⁹ spine egyptiace et aluminē iamēni et semē ros. Sumant ex eis sicut est illd. Et suffumigatio cū ramis anbeti est ex eis que p̄trin- gunt vna valde: et et succus granati dulcis p̄triti cum cortice suo cū sēta sui de melle facit viscosus ipsi fa- tus est linimētū bonū. Et opz vt cū gargarisma sit cū stipticis assiduct gargarisma cū aqua calida. Illd enī p̄parat ipsam: vt in eo stiptica operent et lenit ipsam et p̄hibet stiptica idurare ipsam. Et si stiptica eā acgre- re faciāt duritiē et coartationē dolorosam administra- in ea mucilagines et gūmi arabici et dragagātū et amī- lum et sarcocollā et semen malue et aquā fursuris et oz- dei et fiat vt stet succus extremitatū rāni cum quinta sui de melle et aqua mistū: q̄mī est linimētū bonū.

Cp̄mo ponit curā apatū vne et duaz amigdarū. Scdo pōit curā molificationis et cāne pp apa et q̄qz idiget vna et due amigdale inci- sione: ponit in b singularē sermonē. ibi. (Quis accidit.) Tertia ibi (Opz vt.) Prima in duas. p̄mo ponit curā q̄n sūt in p̄n⁹ inuēs de augmēto. Scdo q̄n in statu. ibi. (Et q̄n puenit status.) Prima in duas. p̄mo facit qd dēū est. Scdo exēplificat spāl curā melan- cholicē. ibi. (De melancholicē.) Prima h̄ rot partes quot remedia ponit: quoz plurima sunt cōuenientia in p̄ncipio: et reliqua ex eis in augmento. Considerādū q: per hoc qd dicit appropinquat in cura apotematū vne et duarū amigdarū curatione p̄focatio- num: Aulc. vult q: tu intelligas curā quātū ad etiōnē et diuisionē cū flōmia et solone vētris et ventosis et clysterijs et alijs dictis supra: et etiā quātū ad regiminis rectificationē et accidentia in quibus ista apata possunt comunicare et illis: ergo remanebit solū Aulc. pone- re curā quātū ad particulares operationes locales: et ab his statiz incipit: nō ergo loquit in perfecte Aulc. hic vt dixit Bertrunus: sed

imperfecte intelligi. cū. Incipit autē a līnīmētis. s. circa palatū rēuā in gbus obseruet faciliat: q. facilliter fiat tactus et applicatio: ne punctione dolorosa mā magis trahat: ideo pēpit q. cum penna admittit ref. et nō digitis ne labore inducant. Considerandus q. per illā vūā que est magna et parue inflammationis intelligit apostema sanguinea calida: et p. p. sanguinea calida: et p. p. sanguinea flegmatica siue flegmate sanguini admixto: et ideo cōpetunt ponitica in principio que cū hoc qd repercutiū extercant mām. Inflāmata vō dicunt apostemata de cholericō humore vbi est magna caloris acuitas: et ideo frigida pueniunt in hoc cap. apostematū inchoantiū in vna et duabz amigdalīs quādo sunt in pncipio. Diagagatiū quādoq. pōt sumi pro gūmi. Nefestengi. i. capilli veneris vel amili. Lū oiali. i. cū pāno subtilissimo: et quādoq. addit crocus quādo vis aliquā resolutionē. Sedenegi. i. ematibz. Et lapis corrosus est fortiter lapidatus dictus pumer. et cū. ponit glibet istoz lapidū: et videt q. plures nō sunt apud nos. Suffumigatio cū semi ne amber si nō facit hoc a p. p. tate est per virtutē resolutionē: nō et cōpetit in pncipio: nisi alteri cōmissum. Assiduatur. s. parū ante p. p. mittendo. Administra in ea. s. cura: vel in ea. s. vna: et est melior littera: q. istud est medicamen vniuersum a statim dicto: non enī est ad remouendum indurctam asperitatē a stiptico: sed ad repercutiendum. Stet. i. inspisit. Kamni. i. rubi.

C Et opz vt cuz gargarisma fit ex stipticis assiduc fiat ante illud gargarisma cū aqua calida aut decoctione rosarū et sumach cui? sexta ps sit mellis decoquat et inspisit et līnīat exteri? cū eo qd bz exccationē et stipticitatē forte: sicut qd fit cuz gallis et alumine lamenī: et sal qd est illud qd est p. p. mīttēdum ante oīa illa.

C Linīatur exteriū. s. circa palatum. Sal est p. p. mīttēdus ante illa: q. prius debet fieri repercutio. vel p. p. mittēdū ad leniendum palatum: si est ibi flegma aliquod viscosum adherere.

C Melēcholicē vō gallaz imaturarūz nūcis atrimēti rō. sumach: oīuz añ. ptes. ij. et tertiā: salis torrefacti. rr. ptes. sumant? admittit. Medicamē bonū in dispōnibz et horis. s. alūmis lamenī ptes. iij. ro. ptes. ij. co. sti pte. j. admittit emplīn cū pēna vt pueniat ad vūā. Medicamē bonū ad horā suā. s. succi granati cum cortice suo et inspisit cū gnta sui de melle et linīatur cū eo et alumine partem. j. salis amoniaci partem. j. s. gallaz imaturarū tertiā partis draganti. iij. pares.

C hic ponit spālter quasdam medicinas melēcholicē apostemationis vne et amigdalārū que pueniūt in pncipio ad repercutiēdū et resolutionē aliquid: q. requirit in humore melēcholicō et iaz in pncipio sue apostemationis ppter grossitiē et indispositiones. Et horis. Quia pōt cōuenire in pncipio et augmento et derelinquit tūc estimationē: et ideo dicit in horis. Est enim hoc medicamē resoluens et etiā repercutiens illico. nam qd fit ex succo granatorum et melle: videt q. in pncipio plus cōpetit.

C Et qū puenit stat? aut appropinquat ad mīstra myrrā et crocū et cyperū et q. sūt eis silia et darsifaban. ppe et florē sgnati et ramos balsami et aluscent admittit līnīēdo et aq. eoz gargarizent: et p. p. qū admittit in eis gargarisma decoctionis radiciū liliū et semis ro. cū melle et distillet oleū amigdalīnū in aures in oī. hora: qm est inuatiū. Si aut collectio fiat i vtrifq. amigdalīs et in eis q. sequunt eas ad mīstra decoctiōes p. p. dictas in caplo sinātico: q. si dolor p. p. uerat et nō sedat reditē dū est ad solōnē vētrīs. Si vō p. p. nō cōpleat mīstra ea q. sunt foris resolutionis sic est succ? cucumeris asinini et cēaurea et mirrū rubrū cū melle aut solū. Et si idure scit apā et plōgaf nō est aliqd ei ita pueniēs sic afa fētida. Cū q. icipit subtiliari in loco vno et igrossat in loco alio: sic icidat: et qū polē est vt expellas illū et facias illi emplīn cū sale amoniaco et mittas ipz ei cū coleari qd ē sic frenū et meli? et nō opz vt icidat nisi cū radici ei? aduenit extenuatio: qm in ea ē timor magn?.

C hic ponit curā qū bmo apata sūt in statu et in fine augmēt. Et pmo ponit curā per resolutionē. Secūdo per maturatiōē. ibi. (Si aut collectio.) Tercio ponit curā qū idurant. ibi. (Et si idure scit.) Quarto qū rūpūt: et in hoc inuit quatuor modos curatiōis. ibi. (Cū q.) **C** Medicinē que pmo ponunt resolutionē mām. Distillatio olei amigdalārū in aures inuāt et ad resolutionē. supra aut in p. p. deti caplo p. p. ro. oīcū p. p. doloris timor: hic aut amigdalārū: q. vna foris nō est para ita dolorosa. Aut intelligit hic cū p. p. deti stat? Si aut q. finita collectione dolores sunt fortes: et id dicit q. si decoctiones. s. maturatiōes. Reuertere ad solōnē vētrīs: q. est signū multe mae supcurrentis: et id ē pōt recurri ad sōmā. Si vō per hoc non cōpleat resolu et maturatiō signū est mae grosse: et id administra fortiter resolutionē. Et si et afa: q. est fortis resolutio: et videt habere p. p. tates ad partes gule. Lū ergo incipit subtiliari. s. vna et q. significat corruptionē: sicut quando apostemata ingrossant per saniet repletionē male et reliqua pare subtiliari vel ecōtra: puta subtiliari per viam mortificationis. Expellat. i. nō facias: q. timeat fluxus sanguinis et nocumēta que dicent.

C Gargarisma exccāssileera apatū gauonū et purgās ea. s. lētū balaustriaz: aboz añ. ptes. v. sic memi be croci costi: oīum añ. pte. j. coquant in aqua et sumat ex decoctione eoz ps. i. et misceat cū medietate sui de rob mori et quarta sui de melle: et fiat cū ea gargarisma.

C Itē est qdā cū. appositus: cōtangit. n. apata carniū glādosarū vicerū: et ideo ponit medicamē istud tū medicamen d3 poni post mundificationē factā cū aqua mellita sūm d. p. nū.

C De casu vne.

Cap. 13^m

Quādoq. cadit vna i febre et qūq. cadit sine febre: et ei? casus ē vt tēdā ad iferiora ita vt nō redeat ad locū suū: et qūq. neciū sit de glutiētī cōp. p. mē digiti suis dōc. trasglutiat.

C Considerādū q. casus vne dī ab apate: q. vna pōt cadere ex relatione. Et si est mā que facit eā cadere: illa mā nō opz q. sit apostemās: sed remolliens vt flegma: et in sanguinea possit facere.

C De cura.

Cap. 14^m

Sunt illīc caliditas et rubedo sōmā: decide ad mīstra gargarismata p. p. dicta i caplo p. p. dictis sic gargarismata cū aceto et aq. ro. Dein de friccū cū ros. et sandalis et balaustris et cā.

pboza et rob de moris ppe in istro sili freno: et opz vt fiat cū facilitate qsto magis est polē. Et si nō sunt caliditas illīc et rubedo ad mīstra gargarisma cū orymelle et synapi et alimuri anabati et friccū cū istro p. p. dicto: et medicamē q. fricat est illū qd fit ex gallis et moris p. p. tritio. Et fortior curatio est vt subleuet cū istro ad superiora extēdēdo ad exteriora cū medicis stipticis et p. p. mistis cū resolutionis sūm q. opz. Et qūq. p. p. mittit cū digitis līnīs ex eis que sunt sicut rob moroz et nucū et alioz. Et ex medicis bonis ad eleuādū sunt balaustris et alūmē et cāphora et ex bonis in eleuatione vne est gallica cū sale amoniaco et galle cū sale amoniaco. S3 gallica ē subtilior postq. nō fuerit illīc nocumētū ex apate et repletio. Cū q. stat fac gargarismū cū aq. salis vten do gargarismate post gargarisma. Et ex eis que exp. ta sunt ad illud est vt sumat semis ros. medietas libe succi barbe bircine. iij. 3. decoquantur in melle aut vino: qm est fortis. Et infantiū quidē vnas quādoq. eleuant galle aduste cum aceto et p. p. quādo liniuntur ex eis eozum sūncipita ad focum.

C hic ponit curā casus vne: et q. ei? mā qūq. est sanguinea hui? signa sūt caliditas et rubedo: et id collaudat sōmā: et postea ponit loca remedia. Si aut mā sit flegmatica: cui? signū est q. nō sit caliditas: tūc opz p. p. mittit purgationē sūm q. v. de repletio: deinde venire ad localia que dū. ponit. Postq. nō fuerit et q. si est ibi apata in p. p. et repletio in coipe: vñ tūc cursus nō puenit gallica. Cū

Gentilis

§ stat. l. vna: qd flurms mæru ad eā cessauit: et stat qd subleuasti eā. Et ifantiū. Quia dicit dyuus: ifantiū fupicup nō est bene pfolida tū: vnt stipitici ibide pōitū facit penetrat ad partē in q est radix vnt: ex q vntē vna pōit ad fupio: et sic tollit casus ei. Credo tū q iste ter. hic est corrup: et ē fup: vel q. Et habuit corrupū ter. Rastis. 3. pti. c. vlt. ybi sic iacet. ad vnuā terrēda est galla cū aceto et cū pena apponēda ē vntē pluries: qm restringet: et linitio fēda est in palato infantū: qm valet nimia. Et sic ē credo q vntē dicē ter. fup in cap. gūali curatiōis boz apatū q achacia fit apponēda palato et nō fupicupit. Def. m. pōit idē qd Zui. in b. ca. dicēs. iam expū est vt linitat zuendē. i. fupicupit empto ex succo achacie: et b in pñ. aut ex achacia cū aceto: qm eleuat ipaz: et mibi vō vī diffici le verificari b. Cōfimilit deū de achacia iuenit. 4. cañ. fen. 5. cap. de fufuris. Et qd accipit hic et ibi q achacia fit aliq res calida.

¶ Sermo vniuersalis de incisione vntē vtriusqz amigdale. Cap. 15^m.

Quarto vt in vna pñderet eius subtilitatio et detumitio et pprie in inferiori parte ei: et si in grossa extremitas eius et refudat ex ea sicut prius tūc est melior hora: et tūc icidat cū ferro et cū medicis cauterizantib: et fiat pferuatio cum solutione vētris subtili pcedente ipsaz et excussione corpis a repletione si fuerit in ipso ex sanguine aut alijs. Incisio nāqz cū repletione est timorosa.

¶ Determinat de incisione vntē et amigdarū. Et pōit qd dicitur et modū. Scdo ponit accidētia que ex incisione qit sequunt. ibi. (Ex eis.) Tercio vni illoz accidētū docet resistē. ibi. (Opz vt.) Pñtia in duas. Pñtio docet icidē vntē. Scdo duas amigdalas. ibi. (Due vō amigdale.) Pñtia in tres. Pñtio ponit modū incidēde vntē. Scdo ostendit qd incisioni pmitrēdū est. ibi. (Et fiat.) Tercio exegit incisionē. ibi. (Illius aut.) Pñtio pñtie in inferiori parte. f. pñderet subtilitatio et detumitio: qd pñtie eam acul qñqz vt cauda muris et pñtie i. grossari: et ideo subdit. et si ingrossat et. Et est melior hora: qd signficat corruptionē cū sanie cū fluxu ad extremitatē eius: vnde non erit tantus dolor. Secundus canon est notus.

¶ Illius aut incisio que subtilis est et lōga sic canda muris egatās sup ligū sine repletione aut rubedine aut nigredie est pui timorosa. Et modus qdē incisionis ei est vt pñat ligua ad inferioza: et sit pole accipere vntē cū infro et pñat ad inferioza et nō radicit: icidat: imo dimittat ex ea aliqd. Pñtia si tu abscideris eā ex palato sāguis forsitā nō abscidet oino: cū tū nō opz vt incidat res pua: et sit nocumētū remāeat cū dispōne sua: imo opz vt incidat qñtās quā addit sup nāz. Cū aut est rubea apostemosa: tūc ei incisio ē timorosa. Et qñqz manat sanguis: et nō abscidit pp aliqz medicinā. Ex medicinis aut icidētib: eā sūt asa fetida: et alumē lamenī que sine intermissione ponant sup radice ei: qm icidūt eā et facit ipaz cadē. Et ex medicis facietib: ipaz cadere cū cauterio est sal amoniac: cū asa fetida et atrimētis. Et opz vt medicine iste sup vntē ānere teneant cū infro narrato et teneant hora vna: ita q nō deglutiāt donec agāt in eā: deinde iterant viquequo nigrescat. Pñtia si denigrat cadet post tres dies fm plm. Et opz vt sit ille q curat dclius ad inferioza bñs os apertū ita vt currat salua eius et nō retineat in ore ipsius.

¶ Pñtio p incisione cū ferro. Scdo cū medicis. ibi. (Ex medicis.) Tercio ponit formā situs eius cū sit incisio. ibi. (Et opz.) Cū tū nō opz. i. nō incidas ita modicā partē q remaneat nocumētū qd prius erat: qd adhuc super ligūa equitet.

¶ Due vō amigdale suspendant cū vncino et trabant ad exteriora qñto plus pole est pter q cū eis attrahūtur tunice et abscidant cū rotunditate vntē radice apō qñtā lōgitudo cū infro incisionis pter q pñtut infm et icidat vna post alterā post obfuationē pñtionū p

Super tertio

dictaz in colore et qñtate earū. Cūqz dcliderit ex eis qd abscindit dimittat sanguis currē fm qñtatez me diocrē. Et sit patēs declius sup facie suā ne sanguis igrediat guttur ei. Deinde colliuat os ex aceto et aqua ifrigidatis et cuomat et tussiat vt mūdificet iterius ei: deinde ponat sup eā qd abscindit sanguine sicut col cotar et alumen et dragantū et gargariet cū decoctione senticis et folioz myrti et sit tepida.

¶ Ex hoc ter. appet qd due amigdale nō sūt quas dūdin anathomista imaginat in collo: imo sūt post vntē circa pres colatorio p pinquas. Cū rotunditate: qd talis est forma istaz. Apud quartā longitudinis. i. 4. ps eius qd elongasti trabēdo cū vncino: et b est iudiciū estimatiū: qd imaginat qd illud sit tūc qd sufficit vt relaxato vncio facta sit sufficiens amputatio nō supflue nec diminuta cū tu vdisti qñtā pñtē: vel sup qñtā pñtē: qd quarta remāsit. Et hic fuit fmo Rast. 3. pti. c. vlt. ybi dicit si apat os et iuent fuerit amigdale cētra suspēdi os et icidat ad rotunditatē ad modū qñtē pñtē equalit. Et ex b appet falsa expō Bertutij q dicit q apud quartā. i. apud quartaz spōdit. pñter qd pñtut: qd nō vacilles cū eo. Reliqua patent.

¶ De remotioe nocumētūz incisionis vntē. Cap. 16^m.

Quarto ex eis est nocumētū vocis: et ex illis est b tectio pulmonis frigori et calori et facit accidere tussis ab oī frigore et calore et nō tolerat sitis: et ex illis est detegē fidebū malitie cōplexionis a cā pñtūa ex vntositate et puluē et eis sitib: et plimī eoz infridat aerē tepatū et in pectorib: plimioz eoz figit frigus in pulmone ipsoz donec moriunt: et qñqz accidit ex ea spūti sanguinis et nō retinet.

¶ Nō tolerat sitim: qd hūditas vntē poterat pñtē pñtē sitis eoz qd mō nō facit: et iō cāe ex fidece iducētes sūt liberi b facit. Infri gidat aerē tepatū. i. dclēt cē fridi: qd nō alterat i palato eoz ab vntē.

¶ De cura spūti sanguinis ex incisione vntē et vtriusqz amigdale. Cap. 17^m.

Quarto vt ponant vntē sup collū et mamillas: et fiat flōmia et vt fiat regimen cū flōmia venarū inferioz cōicātiū sic ascellaz: et eis sit mīliti itēdēdo ad attrahēdū. Singularia aut sanguinē retinētia et linimēta admistrata ad illū sunt sicut atrimētū qd fiat linimētū: aut puluerizet atrimētū sup ipm et ifridatū actu sicut nix et succi fridi stipitici noti sicut succi acreste et pāpñi vīq et ribes et solatrū et aq cydonioz acetosoz: et ex reb: exptis q hnt ppetatē in b caplo. Et opz vt admistret in dispōne medica mē qd testat: est sapiēs noiāt diogenes et est alcuezric: et ē succus arnoglossē cū admistret. pñtie euz troc. de charabe et luto sigillato: et opz vt non admistret ex eis calidū aliqd: imo fridū actu. Calidū. n. cū eo qd attrahit destruit operationē medicine.

¶ Pñtio ponit multa ad pñtīgēdū flurū sanguis. Scdo dat cañ. in qñtate actuali eoz qd vntur. ibi. (Et opz.) Ut fiat regimen: qd regas ifrmū cū illa flōmia si videbit tibi eius nēitas. Cōicātiū. i. pñtib: fupiorib: ex q cōicat sanguis forte ab inferiozib: vel ab illis pñtib: fupiorib: trahit: et iō tu ad dclū et ad iferi: trabes. Ascellaz. i. ba flicaz. Et fūtiū. i. cephalicaz. Atrimētū vntē vtricolū viride vt rubet et aliqz alijs. In dispōne. f. aliqz vntē in dispōne. f. subito. Alcuezric nō mē illi: medicine: vel auctozis. f. diogenis. vntūqz est nobis ignotū.

¶ Dubitat ex vntimo cañ qd Zui. supra illo ca. opz vt in fine docēs pstringere sanguinē dixit et sint tepida: hic dicit actu frigida. Amplius quō calidū destruit operationes medicine. Pñdm qd si tua intentio est sola pñtictio sanguinis: opz medicamē esse actu frigidū: iō vt adiuvet in pñtictione sanguis. Sed actu calidū attrahit et facit fluere: qd calidū destruit opationē medicine pñtictiue. Si aut itēio eēt aliquis doloris sedatio: tūc opz esse medicina tepida: vt pars ex incisione vntē et a frigido et.

¶ Sinitis. 9. fen. et pñte partis terry.

Subiūm

